Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCI

FVLGINE

PROTONOTAR

Apoſtolici, & in eadem Cathedrali Eccleſ

Vicarij Generalis

TRACTATVS DE IVRE EMPHYTEVTIC

IN QVO

QVÆSTIONES OMNES, QVÆ

materiam ſpectant, Titulis aptè diſtinctis, adamuſſim diſcutiuntur & enucleantur.

HAC VLTIMA EDITIONE NON SOLVM expurgatior, perpluribus mendis obſeruatis, imò & lineis interuerſis ſuo loco repoſitis;

SED ETIAM COMMVNIORVM, ET RECEPTIORVM quarumcúmque opinionum incidentium adnotatione, Aſteriſci huius * ſigno, ditatus, & auctus.

GENEVÆ,

Apud Leonardum Chouët.

M. DC. LXV.

Eminentiſſimo & Reuerendiſſimo D. D.

ANTONIO BARBERINO
S. R. E. CARDINALI CAMERARIO,
AC SANCTISSIMI D. N. VRBANI VIII. PONT. Max. ex germano Fratre Nepoti.

FRANCISCVS FVLGINEVS FVLGINAS PROTONOTARIVS APOSTOLICVS S. P. D.

ANCEPS diù fui, Cardinalis Eminentiſſime, an has meas elucubrationes amicorum impulſu Prælo tradendas ampliſſimo nomini Tuo conſecrarem, vt exoptabam: timor enim me terrebat, ne cum tam paruo munere ad tam magnum Principem, cunctis virtutibus armatum, belliciſque armis, & militari peritia decoratum accederem. Vrgebat tamen ſumma humanitas tua omnibus notiſſima, vt, quod vehementes cupiebam, perficerem. Verùm hunc meum metum omninò depulit Vrbaniæ Præſul, Eminentiæ Tuæ, nobiliſſimæque BARBERINÆ domus additiſſimus, & fideliſſimus nomine, cognomine, & re Honoratus, qui primus à Sanctiſſimo Patruo Tuo æquè prudentiſſimo, ſapientiſſimo, atque vigilantiſſimo Paſtore, vt nouo gregi, in nouo ſtatu S. R. E. coniuncto, apprimè eſſet conſultum, Epiſcopus creatus fuit. Quare cùm ego à beneficentia tua ſuperioribus annis Conſeruator huius inſignis Abbatiæ S. Crucis de Saxouiuo electus, & in numerum familiarium tuorum cooptatus fuerim; audeo propterea hos meos labores, qualeſcumque ſint, æterno nomini Tuo, dedicare, ſicut humiliter dico, dedico, conſecro. Has igitur elucubrationes pro Tua humanitate, propenſoque animi in Te mei cultu, vt ſuſcipere non graueris, Tuo patrocinio defendendas, ſplendoreq; illuſtrandas ſuppliciter oro. Vale ſæculi noſtri decus, & ſplendor, & Deus Opt. Max. eundem Beatiſſimum Patruum tuum, Eminentiamque tuam, alterum Patruum, & cæteros fratres, Eccleſiæ ſuæ, & nobis omnibus, cum tranquilla, & felici vita diutiſſimè conſeruet incolumes.

AL SIGNOR

RANCESCO FVLGINEI

PROTONOTARIO APOSTOLICO, &c.

Per il ſuo Trattato d'EMFITEOSI.

SONETTO DI MICHEL'ANGELO IACOBILLI.

DA FVLGIDA Città chiaro il Cognome
Hai tu, FVLGINEI, sì; ma più FVLGENTE
Ti rende il tuo ſapere, à cui conſente
Permeſſo i Lauri à coronar tue chiome.

Per te da' Fogli tuoi s'apprende come
Aſtrea libri ſua lance; onde ſi ſente
L'occhiuta Dea da l'Horto-à l'Occidente
Publicar glorioſo il tuo gran Nome.

Superbiſca il Topino, e'l crin t'infiori;
T'applauda il Mondo, e la più ſaggia Dea
Prepari à te le glorie, à te gli honori.

Che il tuo Volume è vn Cielo: e chi potea,
Altri, che tu, raccor tanti ſplendori?
Se pur ſtà in Ciel, ſtà nel tuo Cielo Aſtrea.

AL MEDESIMO.

Madrigale dell' Iſteſſo.

MEntre con penna adamantina i campi
De' tuoi Legali Studi
Prendi ad arar, veggio, che lieto auuampi,
FRANCESCO, e lieto ſudi:
Perche da' tuoi ſudori
Tu vedi pullulare, eterni i fiori;
Fiori, che ſian lambiti
Da l'API, c'han di Piero in man le chiaui,
Per fabricarne à la Giuſtitia i faui.

CVR-

CVRTII CIROCCHII I.C. PATRICII FVLGINATIS in Laudem Auctoris.

EPIGRAMMA.

CErnit Hyperboreis ſubmerſa Cæſar in vndis
Gemmiferas Conchas, Vrbis, & Orbis opes.
Extrahit, & prædam Dictynnæ conſecrat, atque
Delubro affigens, carmine ſignat opus.
Vndantes Legum moles, freta cæca, REFVLGENS
Cæſaris aſſertor, victor at, ecce, premit.
Theſauros aperit, certa quos mente repoſtos,
BARBERINA vigens excipit alma DOMVS.

IVSTINIANI VITELLESCHI PATRICII FVLGINATIS, in laudem Auctoris.

DECASTICHON.

CArpebam placidum media de nocte ſoporem,
Cùm te conſpexi fundere ab ore facem.
Luciferæque ſtatim quæcunque ſub Orbe Dianæ
Apparent, oculis emicuere meis.
Res eſt mira quidem! Non me decepit imago,
Quòd patet, euentu non caruitque ſuo.
Ecce tuæ Sophiæ fax eſt effuſa per orbem,
Immenſa tenebras luce referta fugans.
Deſinat Eois Phæbus ſe promere ab vndis:
Fax tua nam fundit clarior vſque diem.

In Laudem Perilluſtris, & Reuerendiſſimi Domini

FRANCISCI FVLGINEI

Patricij Fulginatis, & Protonotarij Apoſtolici.

RICHARDI PONTANI FVLGINATIS ad Lectorem.

DECASTICHVM.

GRandia FVLGINEVM tractaſſe volumina Legum
Quis neget? Hæc teſtis pagina docta tibi eſt.
Quòd veteres te, quodque noui docuere Magiſtri
(Rem miram!) ſolus perdocet iſte Liber.
Quæ ſibi iura tenet, cedit, qui tradat agellum,
Inſitor acquirat, differit iſte Liber.
E manibus charta hæc nunquam tibi decidat: vnus
Si vis, pro multis hic tibi Doctor erit.
Cautus APEM, flores latis quæ paſcitur aruis,
Hic ſequitur: mentem STEMMATA picta notant.

AVCTOR
CANDIDO LECTORI.

QVI in aliqua diſciplina diutius laborarunt, inquit Bal. in Procemio feud. quem refert Iaſ. in Præludiis eiuſdem libri, aſtringuntur ex profeſſionis debito; quæ mente conceperunt, inſtar ſeminis, in lucem proferre: Quare, cùm ego in Abbatia S Crucis de Saxouiuo, ditionis Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Card. ANTONII BARBERINI, diù laborarim in cauſis Emphyteuticis, & ea, quæ paſſim acciderunt, diligentiſſimè annotarim; factum eſt, vt longo, & laborioſo ſtudio, magnam partem huius materiæ in vnum collegerim, & diſtinctè ſuis locis aptauerim, poſteàque plura addiderim, ita vt fuerit ad iuſtum volumen redactum. Sed cùm cogitarem has meas elucubrationes in lucem edere, terruit me dictum illud D Cypriani, ſcilicèt: Nemo ignorat, quanto periculo honorem ſuum exponat, qui ſcripta ſua in publicum edere curat; & cùm iſte timor ab excogitata, me editione retraheret, diúque ambiguum redderet; tandem ab amicis rogatus, & aliis iuſtis, honeſtiſque cauſis impulſus, hunc Tractatum typis dare conſtitui. Et quamuis non ignorem, antiquos, & recentes aliquos Commentaria, & Tractatus de Iure Emphyteutico edidiſſe; tamen ſcito benigne Lector, quòd iſte meus liber, non ſolum te labore leuabit, ſed etiam in eo multa reperies, quæ ab illis non ſunt penitus tacta. Has igitur elucubrationes meas, quæcumque ſint, hilari fronte accipito, &, ſi quid in eis Typographi incuria deprauatum reperies, candore iudicij tui corrigito, & ſuppleto; vel, ſi quid emendatione dignum videbis, emendato. Scito inſuper, quod non modò benignum imploro Lectorem, verùm etiam liberum cupio correctorem: Nam errorem omnes, cum lacte nutricis ſuximus, teſte Cicerone, & opere in longo fas eſt obrepere ſomnum, Horatius canit.

INDEX
OMNIVM TITVLORVM.

De Præludiis.	fol. 1
De Contractibus Emphyteuticis.	fol. 23
De Succeſſionibus in bonis Emphyteuticis.	fol. 90
De Renouationibus.	fol. 126
De Renunciationibus.	fol. 143
De Melioramentis.	fol. 159
De Alienationibus.	fol. 184
De Variis Caducitatibus.	fol. 231
De Solutione Canonis.	fol. 269
De Diuerſis Quæſtionibus Emphyteuticis.	fol. 334
De Laudemiis.	fol. 366

INDEX

INDEX
OMNIVM QVÆSTIONVM,
Quæ in hoc Tractatu continentur.

IN TITVLO PRAELVDIORVM.

EMPHYTEVSIS quomodo definiatur, & definiri debeat. Quæſtio 1.

Emphyteuſis vnde dicta ſit. Quæſtio 2.

Verbum emphyteuſis quomodo ſcribi, & pronunciari debet. Quæſtio 3.

Contractus emphyteuticus à quo iure fuerit inuentus. Quæſtio 4.

An ſit differentia inter contractum emphyteuſis, & locationem. Quæſtio 5.

Contractus libelli, an differat à contractu emphyteuſis. Quæſtio 6.

Contractus emphyteuſis an differat à contractu cenſus. Quæſtio 7.

Emphyteuſis, an differat à feudo. Quæſtio 8.

Argumentum de feudo ad emphyteuſim, & è contra, an valeat. Quæſtio 9.

Contractus emphyteuſis, an differat à contractu præcariæ. Quæſtio 10.

Contractus ſuperficiarius, quid ſit, & an differat emphyteuſis. Quæſtio 11.

Contractus emphyteuſis, an ſit nominatus, vel innominatus. Quæſtio 12.

Scriptura, an ſit de ſubſtantia contractus emphyteuſis. Quæſtio 13.

In dubio, an contractus emphyteuticus, vel locationis cenſendus ſit. Quæſtio 14.

In contractu emphyteutico, an requiratur pro ſubſtantia, quod certa quantitas pro ingreſſu ſoluatur. Quæſt. 15.

Contractus emphyteuticus, an ſit bonæ fidei, vel ſtricti iuris. Quæſtio 16.

IN TITVLO DE CONTRACTIBVS Emphyteuticis.

QVæ ſit emphyteuſis noua, quæ antiqua, quæ hæreditaria, & quæ non hæreditaria, ex pacto, & prouidentia; & quæ in dubio iudicanda ſit. Quæſtio 1. Et an Emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſeat ad extraneos hæredes. ead. Quæſt.

An in conceſſione in emphyteuſim, facta vſque ad tertiam generationem, includatur perſona illius, cui eſt facta conceſſio; vel prima generatio incipiat à filijs. Quæſtio 2.

Si conceſſio fiat pro ſe, filijs, & hæredibus, an ſufficiat, quod ſint filij; vel requiratur vtraq; qualitas. Quæſtio 3.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, conceſſa alicui pro ſe, & filijs, & nepotibus, non facta mentione hæredum, an tranſeat ad filios, etiam ſi non ſint hæredes patris. Quæſtio 4.

Emphyteuſis, accepta pro ſe, & filijs, an intelligatur accepta pro filijs exiſtentibus in poteſtate tantùm; an verò pro emancipatis. Quæſtio 5.

An in conceſſione, facta pro ſe, & filijs, veniant filij adoptiui, & arrogati. Quæſtio 6.

An filius naturalis veniat in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & filijs. Quæſtio 7.

Si Eccleſia ſit ſolita concedere, vſque ad tertiam generationem tantùm, vel vſque ad tertiam generationem maſculinam tantùm; & fiat conceſſio, vſque in quartam generationem, vel in perpetuum, vel in tertiam generationem maſculinam, & fœmininam ſimul, An talis conceſſio ſit nulla, vel ſuſtineatur pro generatione permiſſa. Quæſtio 8.

Bona, conceſſa in emphyteuſim, ſi reuertantur ad Eccleſiam, an poſſint de nouo concedi ſine ſolemnitatibus, & inconſulto Romano Pontifice. Quæſtio 9.

An emphyteuta poſſit, ſine licentia Domini, rem emphyteuticam alteri in emphyteuſim dare. Quæſtio 10.

Si quis longo tempore rem tamquam emphyteuta tenuit, pro ea ſoluendo canonem, an præſumatur contractum emphyteuticum præceſſiſſe. Quæſtio 11.

An præſumatur contractus perpetuus, vel vſque in tertiam generationem, vel vſque in vitam concedentis, quando quis diù ſoluit, & longo tempore poſſedit, tamquam emphyteuta, & quid, ſi ſimpliciter ſit facta conceſſio. Quæſtio 12.

Si emphyteuſis conceſſa ſit ad tempus; nec adiecta ſit quantitas temporis, qualiter, & ad quantum tempus intelligatur facta. Quæſtio 13.

Si emphyteuta dicat ſimpliciter cum iuramento, ſe eſſe emphyteutam; qualis in dubio præſumatur eſſe hæc emphyteuſis. Quæſtio 14.

An, & quando præſumatur, temporis curſu, titulus emphyteuticus pro Domino directo contra emphyteutam, qui diù ſoluit canonem: vt in poſterum cogi poſſit ad ſoluendum canonem ipſi Domino. Quæſtio 15.

Si in conceſſione, facta in emphyteuſim, reſeruetur conſenſus Apoſtolicus; an iſte contractus ſit validus. Quæſtio 16.

Intra quantum tempus peti debeat beneplacitum Apoſtolicum. Quæſtio 17.

An ſolemnitas, & beneplacitum Apoſtolicum, curſu triginta annorum, præſumatur interueniſſe. Quæſtio 18.

An, poſt obtentum beneplacitum Apoſtolicum, licitum ſit partibus pænitere, & a contractu reſilire. Quæſtio 19.

An, poſt porrectam ſupplicationem, & ſignatam, per verbum, fiat, ſiuè, placet, licitum ſit, pænitere: Quæſtio 20.

An licitum ſit, pænitere antè beneplacitum obtentum. Quæſtio 21.

An conceſſio facta in emphyteuſim, quæ non tendit in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, valeat. Quæſtio 22.

An pater poſſit in emphyteuſi filijs præiudicare, in non ſoluendo canonem, vel alienando, ſine conſenſu Domini, vel deteriorando, vel negando emphyteuſim. Quæſtio 23.

An pater poſſit præiudicare filijs, alienando rem emphyteuticam cum conſenſu Domini; vel prælegando vni ex filijs, vel renunciando. Quæſtio 24.

An res in dubio præſumatur emphyteutica, vel libera, ſiuè allodialis. Quæſtio 25.

An per inſtrumentum emphyteuſis probetur dominium concedentis. Quæſtio 26.

An emphyteuta teneatur Domino oſtendere inſtrumentum inueſtituræ. Quæſtio 27.

An in contracto emphyteutico ſit locus remedio *l.2.C.de reſc.vend.* Quæſtio 28.
An emphyteuta teneatur ſtare colono. Quæſtio 29.
An Dominus directus teneatur ſtare colono, & locationi, finita emphyteuſi. Quæſtio 30.
An res emphyteutica ſit obligata pro reſponſione, ſiue ſolutione canonis. Quæſtio 31.
Ao Dominus directus poſſit præiudicare comprehenſis in inueſtitura. Quæſtio 32.
An emphyteuſis, conceſſa ad tempus, illo finito, reuertatur ad Dominum. Quæſtio 33.
An emphyteuſis, conceſſa pro ſe, filijs, & nepotibus; ſi recipiens moriatur ſine filijs, & nepotibus; vel filij, & nepotes moriantur, reuertatur ad Dominum, vel, ſi concedatur vſq; ad tertiam generationem, finita generatione, reuertatur ad Dominum; vel etiam, ſi concedatur duobus, vel pluribus, an, vno mortoo ſine filijs, vel nepotibus, pars eius reuertatur ad Dominum. Quæſtio 34.
An inueſtitura, conceſſa alicui nomine abſentis, tribuat abſenti ius ante ratificatiouem. Quæſtio 35.
An emphyteuſis conſtitoi poſſit ſuper rebus mobilibus, Quæſtio 36.
An in generali donatione omnium bonorum veniant bona emphyteutica. Quæſtio 37.
An in generali obligatione omnium bonorum veniant bona emphyteutica. Quæſtio 38.
Secunda inueſtitura an intelligatur facta ſine præiudicio aliorum comprehenſorum in altera inueſtitura. Quæſtio 39.
Prælatus an poſſit concedere in emphyteuſim res Eccleſiæ ſuis conſanguineis. Quæſtio 40.
An dominus, concedendo rem aliquam io emphyteuſim, ſi res illa euincatur, teneatur de euictione. Quæſtio 41.
Si emphyteuſis concedatur marito, & vxori coniunctim, & eorum filijs; an intelligatur conceſſa pro filijs alterius matrimooij. Quæſtio 41.
Emphyteuta ſi donet, aut det in dotem bona emphyteutica, cum clauſula conſtituti, & poſtea eadem bona alteri vendat; quis erit præferendus. Quæſtio 43.
Si in emphyteuſim ſit res conceſſa, cum pacto, ſi placuerit, nec diffinitum ſit tempus, intra quod debeat redhiberi, intra quantum tempus redhiberi poſſit; & quid, ſi dictum ſit, & in perpetuum. Quæſtio 44.
Si vendatur res, cum pacto, vt ſtatim emptor venditori teneatur emphyteuticare, an valeat. Quæſtio 45.
Si venditur aliqua res in emphyteuſim, an erit venditio, vel conceſſio in emphyteuſim. Quæſtio 46.

IN TITVLO DE SVCCESSIONIBVS in bonis Emphyteuticis.

QVo ordine ſuccedatur in bonis emphyteuticis. Quæſtio 1.
Stante ſtatuto, quod fœminæ non ſuccedant, extantibus maſculis, quando fœminæ admittantur. Quæſtio 2.
Emphyteuſis an veniat in reſtitutione fideicommiſſi. Quæſtio 3.
Emphyteuſis an confiſcari poſſit, & tranſeat in Fiſcum. Quæſtio 4.
Legitimatus an ſuccedat in emphyteuſi. Quæſtio 5.
Filius naturalis, illegitimus, ſiue baſtardus, an ſuccedat in bonis emphyteuticis. Quæſtio 6.
In inſtitutione generali hæredis, an veniant bona emphyteutica. Quæſtio 7.
In legato vſusfructus omnium bonorum, an veoiant bona emphyteutica. Quæſtio 8.
Fœminæ an veniant in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, filijs, & nepotibus. Quæſtio 9.
An maſculi, & fœminæ ſimul ſuccedant in emphyteuſi, accepta pro maſculis, & fœminis. Quæſtio 10.
An nepos ex filia fœmina ſuccedat in emphyteuſi, accepta pro ſe, & filijs maſculis; vel pro ſe, & deſceodentibus virilis ſexus, vel per virilem ſexum. Quæſtio 11.
An emphyteuſis ſimpliciter recepta, nulla facta mentione filiorum, neque hæredum, tranſeat ad filios; & quid, ſi pro ſe, & filijs, an conceſſa videatur nepotibus. Quæſtio 12.
An emphyteuſis poſſit relinqui iure legati, vel titulo inſtitutionis. Quæſtio 13.
An emphyteuſis tranſeat in Monaſterium. Quæſtio 14.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, recepta pro vigintinouem annis, an tranſeat ad extraneos hæredes durante termino vigintinouem annorum. Quæſtio 15. & quid de emphyteuſi priuata, ibid.
Filius an debeat habere legitimam in bonis emphyteuticis, & illa imputare in legitimam. Quæſtio 16.
Inſtitutus in re certa, dato hærede vniuerſali, an ſuccedat in emphyteuſi, recepta pro ſe, & ſucceſſuribus. Quæſtio 17.
Emphyteuſis, conceſſa pro ſuis legitimis hæredibus, de quibus intelligi debeat. Quæſtiu 18.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica an tranſeat ad aſcendentes. Quæſtio 19.
Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi. Quæſtio 20
Filius exhæredatus an ſuccedat in emphyteuſi. Quæſtio 21.
Si quis legauerit emphyteuſim, in qua ſolum habebat vtile dominium, ſi poſtea per teſtatorem acquiratur directum nunquid cedat legatario; Quæſtio 22.
Legatum alimentorum ex bonis emphyteuticis, an valeat. Quæſtio 23.
Maritus an lucretur partem dotis, ex forma ſtatuti, in bonis emphyteuticis. Quæſtio 24.
Emphyteuſis, conceſſa pro ſe, & maſculis quibuſcunque, an maſculi deſcendentes ex fœminis, ſuccedant, & , ſi dictum ſit, pro deſcendentibus maſculis; & quid etiam, ſi dictum ſit, pro linea. Quæſtio 25.

IN TITVLO DE RENOVATIONIBVS.

EMphyteuta, ſiue proximior, poſt finitum tempus, ao poſſit petere renouationem. Quæſtio 1.
Emphyteuta, ſiue proximior, an excuſetur ex iuſto impedimento, ſi non petat renouationem intra annum, & diem. Quæſtiu 2.
Emphyteuta, ſiue proximior, an poſſit moram purgari, ſi non petat reoouatiooem intra annum, & diem. Quæſtio 3.
Emphyteuſis ſi ſit accepta vſque ad mortem, & vendatur ab acquirente, an emens poſſit petere reoouationem pro ſe, & eius tertia generatione. Quæſtio 4.
Renouatio an inducatur ex tacito conſenſu Domini. Quæſtio 5.
Renouatio quomodo fieri debeat; an pro tempore, quo erat penes emphyteutam duratura: an verò pro tertia generatiune. Quæſtio 6.
Prælatus, vel Commendatarius, ſiue Rector, an poſſit ſolus renouare emphyteuſim ſine capitulo. Quæſtio 7.
Dominus directus an teneatur renouare emphyteuſim, quando emphyteuta vendit rem emphyteuticam, ſeruata forma *legis finalis.C.de iur.emph.* Quæſtio 8.
Renouatio an fieri debeat, quando inſtrumentum eſt valdè antiquum, & confines ignorantur. Quæſtio 9.
Renouatio an peti poſſit, quando inſtrumentum eſt deperditum. Quæſtio 10.
Renouatio an fieri debeat, quando dominus directus ius

ſuum

ſum alienat. Quæſtio 11.
Renouatio tacita an inducatur, quando duobus res eſt conceſſa in ſolidum, vno mortuo ſine filijs. Quæſtio 12.
Singularis ſucceſſor cum pacto de retrouendendo, & cum licentia domini, an teneatur accipere renouationem. Quæſtio 13.
Pactum de retrouendendo, an intelligatur de prima renouatione. Quæſtio 14.
Conceſſione facta, cum pacto renouandi; finita conceſſione, an dominus poſſit alteri concedere, & ad quid teneatur. Quæſtio 15.
Renouatio, ſimpliciter facta ſine penſione, an valeat, & intelligatur renouata cum qualitatibus, & canone, expreſſis in prima conceſſione. Quæſtio 16.

IN TITVLO DE RENVNCIATIONIBVS.

AN renuncians emphyteuſi, priuetur iure ſuo. Quæſtio 1.
An per ſimplicem renunciationem, factam, de bonis emphyteuticis, alijs, in inueſtitura comprehenſis. cenſeatur renuncians perpetuò excluſus à bonis renunciatis. Quæſtio 2.
Seruitutes, & alia onera, ſiue hypothecæ, impoſitæ per emphyteutam in re emphyteutica, an extinguantur per renunciationem, factam domino directo. Quæſtio 3.
An renunciatio, facta per emphyteutam, noceat alijs, in inueſtitura comprehenſis. Quæſtio 4.
Emphyteuta an poſſit, inuito Domino, renunciare emphyteuſim. Quæſtio 5.
An per diuiſionem, factam inter fratres, ſiue comprehenſos in inueſtitura, cenſeatur renunciatum iuri emphyteutico. Quæſtio 6.
An frater vel ſoror, renuncians alteri fratri omne, quod petere poſſit ex hæreditate paterna, petere poſſit bona emphyteutica. Quæſtio 7.
Si emphyteuta patiatur alium inueſtiri, an cenſeatur iuri ſuo renunciaſſe. Quæſtio 8.
Statuto, quod fœmina non ſuccedat, ſtantibus maſculis, an maſculus renunciare poſſit. Quæſtio 9.
Emphyteuta ſi renunciet emphyteuſim, cum clauſula, pro ſe, & ſuis hæredibus, an filij poſſint, etiam ſi ſint hæredes renunciantis, vel vendentis, rem renunciatam recuperare. Quæſtio 10.
An Dominus, cui facta eſt renunciatio, debeat ſtare colono, & locationi factæ per emphyteutam. Quæſtio 11.

IN TITVLO DE MELIORAMENTIS.

AN emphyteuta, propter culpam, ſiue canonem non ſolutum, amittat melioramenta. Quæſtio 1.
An, per generationem finitam, emphyteuta perdat melioramenta. Quæſtio 2.
Emphyteuta an poſſit retinere rem emphyteuticam, donec ſibi ſit ſatisfactum de melioramentis, in caſu, in quo poteſt melioramenta deducere. Quæſtio 3.
Emphyteuta, poſt reſtitutionem factam de re emphyteutica, an poſſit à Domino directo repetere melioramenta. Quæſtio 4.
Emphyteuta an poſſit melioramenta, ab ipſo facta, tollere, durante emphyteuſi. Quæſtio 5.
Melioramenta quomodò probari debeant. Quæſtio 6.
Melioramenta, quo tempore æſtimari debeant; an tempore reſtitutionis, an verò tempore, quo facta ſunt. Quæſtio 7.
Meliorationes an veniant ſub generali obligatione bonorum. Quæſtio 8.
Emphyteuta an teneatur ſuis expenſis rem dirutam reficere. Quæſtio 9.
Emphyteuta an teneatur ſoluere collectas, & alia onera. Quæſtio. 10.

IN TITVLO DE ALIENATIONIBVS.

AN emphyteuta poſſit alienare rem emphyteuticam, irrequiſito Domino. Quæſtio 1.
Si Dominus ſimpliciter det licentiam alienandi, non determinato tempore, an licentia expiret aliquo tempore. Quæſtio 2.
Si emphyteuta dicat, ſe alienaſſe de conſenſu Domini, & Dominus neget; cui incumbat onus probandi. Quæſtio 3.
Quis teneatur petere conſenſum Domini; an emphyteuta, an verò emptor. Quæſtio 4.
Si emphyteuta rem duobus vendat, quis præferatur. Quæſtio 5.
Si Dominus duobus rem emphyteuticauit, quis erit præferendus. Quæſtio 6.
Licentia, quomodo probari debeat. &, ſi Dominus aſſerat in aliquo inſtrumento, vel ſcriptura, bona emphyteutica ad eum eſſe deuoluta, ob alienationem, ipſo non requiſito; an alienatio probetur. Quæſtio 7.
Emphyteuta an poſſit, alienando, præiudicare comprehenſis in inueſtitura. Quæſtio 8.
An Dominus poſſit, præſtare conſenſum alienationi, factæ poſt mortem emphyteutæ alienantis. Quæſtio 9.
Licentia, data à Domino vendendi, an cenſeatur data primo acquirenti ſolum, an verò cæteris, in inueſtitura comprehenſis. Quæſtio 10.
An Dominus directus teneatur conſentire emphyteutæ alienanti, quoties requiratur. Quæſtio 11.

IN TITVLO DE CADVCITATIBVS.

AN emphyteuta cadat à iure ſuo, propter pacta non ſeruata. Quæſtio 1.
Emphyteuta, qui rem emphyteuticam deteriorem fecit, an expelli poſſit. Quæſtio 2.
Emphyteuta, qui formam rei emphyteuticæ mutauit, an expelli poſſit. Quæſtio 3.
Emphyteuta, qui fundum incultum reliquit, an priuetur iure ſuo. Quæſtio 4.
Emphyteuta, qui negat, ſe eſſe emphyteutam, & conuincitur de mendacio, an amittat ius ſuum. Quæſtio 5.
Emphyteuta, qui propria auctoritate expellit poſſeſſorem, an incidat in pœnam *l. ſi quis in tantam*, *C. vnde vi.* Quæſtio 6.
Caducitas an intentari poſſit contra tertios poſſeſſores. Quæſtio 7.
Caducitas an intentari poſſit contra hæredem, vel ſucceſſorem emphyteutæ, quando non eſt declarata, viuente emphyteuta. Quæſtio 8.
Succeſſor an poſſit declarare caducitatem, quam prædeceſſor non declarauit. Quæſtio 9.
An Dominus, poſt declaratam caducitatem, poſſit propria auctoritate, ſine aliqua citatione, poſſeſſionem, ſine vitio ſpolij, accipere. Quæſtio 10.
An Dominus, volens recuperare rem emphyteuticam, teneatur probare Dominium. Quæſtio 11.
An requiratur declaratio Domini, vt ſit locus caducitati. Quæſtio 12.
An Dominus directus poſſit pendente lite, in præiudicium creditorum, declarare caducitatem. Quæſtio 13.
An Dominus, recipiendo canones præteritos, cenſeatur remiſiſſe caducitatem? Quæſtio 14.
Si Dominus expellat emphyteutam, ob canonem non ſolutum, an nihilominus poſſit petere canones præteritos. Quæſtio 15.

An caducitas incurratur ob non ſolutum laudemium. Quæſtio 16.

Ao lite pendente ſuper aliqua caducitate, poſſit declarari caducitas ob non ſolutum canonem. Quæſtio 17.

An caducitas, ſiue pœna caducitatis, habeat locum in foro conſcientiæ. 3. Quæſtio 18.

An emphyteuta teneatur oſtendere Domino inſtrumentum emphyteuſis, aliàs cadat à iure ſuo. Quæſtio 19.

Si emphyteuta vendat rem emphyteoticam cum licencia Domini, vel, reſeruata eius conſenſu, intra quantum tempus debet petere inueſtituram. Quæſtio 20.

Si emphyteuſis ſit finita per generationem ſiuitam; vel, quia fuit conceſſa ad tempus; an emphyteuta poſſit petere renouationem, vel proximiores; & intra quantum tempus, quo finito poſſit Dominus eos priuare iure petendi. Quæſtio 21.

An emphyteuta per mortem ciuilem poſſit priuari emphyteuſi. Quæſtio 22.

An emphyteuta, propter ingratitudinem, emphyteuſi priuandus ſit. Quæſtio 23.

IN TITVLO DE SOLVTIONE CANONIS.

EMphyteuta, ſi non ſoluat canonem ioſra bienniom, ſi eſt emphyteuſis eccleſiaſtica: &, ſi eſt ſæcularis, infra triennium: An, & quando cadat à iure ſuo. Quæſtio 1. Videnda per totam, cum ampliationibus, & limitationibus.

Empheyteuta, ſi non ſoluat canonem, ſed illum offerat Domino, an, & quando excuſetur à caducitate. Quæſtio 2.

Emphyteuta, oſtendens tres ſolutiones vltimas, & continuas, an cenſeatur ſemper in præteritum ſoluiſſe. Quæſtio 3.

Onus probandi, canones fuiſſe ſolutos, An incumbat emphyteutæ, vel Domino. Quæſtio 4.

Emphyteuta, ob canonem non ſolutum, an cadat à iure affrancandi, ſiue à pacto de retrouendeodo. Quæſtio 5.

Emphyteuta, an, & quando poſſit moram purgare, poſtquam ceſſauit in ſolutione canonis. Quæſtio 6.

Biennium, ſiue triennium, in quo emphyteuta debet ſoluere canonem, an incipere debeat à die contractus, an vero à die deſtinatæ ſolutionis. Quæſtio 7.

Solutio canonis quo tempore fieri debeat. Quæſtio 8.

Emphyteuta, ſi per 30. vel 40. annos canones non ſoluerit, an præſcribat libertatem. Quæſtio 9.

Emphyteuta ſi tenetur ſoluere penſionem quolibet menſe, an requiratur triennium, vel biennium completum, vt expelli poſſit. Quæſtio 10.

Emphyteuta ſi muodum vagatur, ao Dominus poſſit ſuum procuratorem non admittere ad ſolutionem canonis. Quæſtio 11.

Si emphyteuta ſoluat canonem patri Domini directi, ao cadat a iure ſuo. Quæſtio 12.

Canon an augere poſſit per Dominum, ſi emphyteuſis eſt facta fertilior, induſtria emphyteutæ; vel aucta fuerit naturaliter per alluuionem. Quæſtio 13.

Quæ actio competat Domino directo, pro canone petendo. Quæſtio 14.

An canones, cenſus, & fructus, non exacti tempore prædeceſſoris Prælati, ſiue Rectoris, pertineant ad ſucceſſorem. vel ad hæredes defuncti, vel ad Cameram Apoſtolicam. Quæſtio 15.

IN TITVLO DE DIVERSIS QVÆSTIONIBVS Emphyteuticis.

TEſtator ſi prohibet alienationem ſuorum bonorum in teſtamento, an poterit hæres, non obſtante prohibitione, concedere in emphyteuſim. Quæſtio 1.

Ao detur appellatio à declaratione caducitatis, quando Iudex ſententiauit, dominum directum eſſe immittendum in poſſeſſionem bonorum, attenta caducitate Quæſtio 2.

An detur appellatio, quando pronunciatum eſt in poſſeſſorio, in cauſa emphyteuſis. Quæſtio 3.

An ſaluianum interdictum detur contra bona Emphyteutica. Quæſtio 4.

Iudex laicus an ſit competens in cauſa emphyteuſis. Quæſtio 5.

Remedium *l. fin. C. de edic. D. Adr. toll.* an habeat locum in bonis emphyteuticis, tam profanis, quàm etiam eccleſiaſticis. Quæſtio 6.

Remedium retinendæ poſſeſſionis, an detur domino directo. Quæſtio 7.

Remedium reintegrandæ poſſeſſionis ao emphyteutæ concedatur. Quæſtio 8.

Remedium. *l. fin. C. de acq. poſſ.* an competat emphyteutæ. Quæſtio 9.

Remedium, ſiuè interdictum vti poſſidetis, quod eſt retinendæ poſſeſſionis, ao detur emphyteutæ. Quæſtio 10.

Ao actio redhibitoria, vel quantò minoris, competat emphyteutæ, nec non actio communi diuidundo, iudicium familiæ herciſcundæ, actiones finium regundorum, aquæ pluuiæ arcendæ, arborum furtim cæſarum, & actio legis aquiliæ. Quæſtio 11.

Eccleſia ſi concedat in Emphyteuſim rem aliquam, non ſeruatis debitis ſolemnitatibus, quodnam remedium ei competat. Quæſtio 12.

Comprehenſi in inueſtitura, qui ab alijs excluduntur, in gradu proximioribus: vel quia ſunt de generatione prima, ſecunda, vel tertia: aut quia per ſtatutum excluduntur fœminæ dotatæ, donec extent maſculi: ſi illi moriantur, qui priùs excludebant; an habeant aliquod remedium poſſeſſorium contra alios detinentes. Quæſtio 13.

An emphyteuta poſſit accuſare de damno, dato in re emphyteutica. Quæſtio 14.

Emphyteota ſi fuit ſpoliatus, an ei concedatur remedium reintegrandæ, & interdictum vnde vi. Quæſtio 15.

Emphyteuta ſi inueniat theſaurum in re Emphyteutica, vel dominus directus: cui theſaurus applicari debeat, latè Quæſtio 16.

Pater an in bonis emphyteuticis, & libellarijs filiorum habeat vſumfructum. Quæſtio 17.

Dominus directus an poſſit ponere lapides ſuper ædificio emphyteutico cum inſcriptione, quòd ipſe eſt dominus proprietatis: & an emphyteuta poſſit idem facere, & ponere inſignia ſuæ familiæ. Quæſtio 18.

An emphyteuta teneatur vendere fructus, recollectos in fundo emphyteutico, domino directo, ita, vt ipſe directus dominus præferatur omnibus emere volentibus. Quæſtio 19.

An emphyteuta expelli poſſit à domo emphyteutica, ex eo quia inducit meretrices in domum, aut alios malos homines, qui ibi actus inhoneſtos exercent. Quæſtio 20.

Stante ſtatuto, vel conſuetudine, quòd volens vendere domum, vel aliam rem inmobilem, teneatur priùs vendere vicino, vel conſanguineo; an habeat locum in emphyteuſi: & an dominus directus, volens retrahere, alijs præferatur. Quæſtio 21.

Statutum excluſiuom fœminarum, ſtantibus maſculis, ao habeat locum in emphyteuſi eccleſiaſtica. Quæſtio 22.

Emphyteuta an poſſit eſſe teſtis pro Domino, & è contra. Quæſtio 23.

An filius legitimatus poſſit petere renouationem, ſtantibus tranſuerſalibus proximioribus vltimi decedentis. Quæſtio 24.

Emens, ſi conueniat cum venditore, vt pro ſua ſecuritate

pretium inueſtiuę teneatur in aliquo prædio idoneo, an poſſit inueſtire extra Territorium,&in aliqua re emphyteutica. Quæſtio 25.

Si Eccleſia conceſſerit in emphyteuſim rem aliquam pro ſe,filijs,& nepotibus,& in defectum filiorum,ſuperſtes poſſit nominare vnam perſonam, ſi carens filijs nominet filium illegitimum, an debeat admitti. Quæſtio 26.

Prælatus,ſi conceſſit in emphyteuſim hortum,cum Eccleſia, an etiam Eccleſia fuerit conceſſa ſimul cum horto. Quæſtio 27.

IN TITVLO DE LAVDEMIIS.

Laudemium quid ſit,& vndè dicatur;Et à quo iure fuerit inuentum, Quibus nominibus appelletur: Et an ſit differéntia inter laudemium, & pecuniam, quæ datur pro ingreſſu,ſiue intratura. Quæſtio 1.

An dominus directus poſſit agere hypothecaria, vel ſaluiano interdicto,pro laudemio. Quæſtio 2.

Laudemium an teneatur ſoluere emptor, & ſic nouus emphyteuta,an verò venditor,& ſic primus emphyteuta. Quæſtio 3.

Laudemium an debeatur ex venditione, facta cum pacto de retrouendendo: & quid, quandò ſit retrouenditio. Quæſtio 4.

Laudemium an debeatur,quandò plures emphyteutæ inter ſe diuidunt bona emphyteutica. Quæſtio 5.

Laudemium an debeatur ex donatione. Quæſtio 6.

Laudemium an debeatur, ſi emphyteuſis detur in dotem. Quæſtio 7.

Laudemium an ſit ſoluendum, tam pro alienatione inter viuos,quàm pro alienatione in vltima voluntate. Quæſtio 8.

Laudemium an debeatur ex pignoratione. Quæſtio 9.

Laudemium an debeatur pro impoſitione cenſus ſuper re emphyteutica. Quæſtio 10.

An dominus amittat ſuum laudemium,ſi per duos menſes non immittat emphyteutam nouum in poſſeſſionem emphyteuſis. Quæſtio 11.

An ex renunciatione,vel ceſſione,quam facit actor liti, & inſtantiæ, per eum motæ, ſuper recuperatione emphyteuſis,laudemium debeatur. Quæſtio 12.

An fideicommiſſarius teneatur ſoluere laudemium. Quæſtio 13.

An hæres teneatur ſoluere laudemium,ead. Quæſtio.

An laudemium debeatur domino, quandò ipſe concedit rem ſuam in emphyteuſim. Quæſtio 14.

Laudemium an debeatur, quandò petitur renouatio per proximiores. Quæſtio 15.

Laudemium an debeatur, quandò emphyteuta locat ad longum tempus rem emphyteuticam. Quæſtio 16.

Si emphyteuta partem tantùm emphyteuſis alienauit, an domino debeatur laudemium. Quæſtio 17.

Si emphyteuta concedat rem emphyteuticam ad 29. annos,vel ad aliud tempus,cum pacto ad renouandum;an laudemium debeatur, quotiès contigerit caſus renouationis. Quæſtio 18.

Laudemium an debeatur à legatario, quando emphyteuta legat emphyteuſim. Quæſtio 19.

Laudemium an debeatur,ſi emphyteuta conſtituat vſumfructum in re emphyteutica. Quæſtio 20.

Laudemium an debeatur vſufructuario, an vero proprietario. Quæſtio 21.

Laudemium an debeat habere pater,an verò filius,quandò emphyteuta vult alienare bona emphyteutica filij. Quæſtio 22.

Laudemium an debeatur ſupremo domino, an verò primo, & immediato, quando emphyteuta vult alienare, & ſubemphyteuticare, Quæſtio 23.

Dominus directus, ſi vult emere rem emphyteuticam, & præferri,an poſſit habere laudemium,& de prætio laudemium dettahere. Quæſtio 24.

Laudemij partem an debeat ſoluere alijs condominis, quandò vnus vult emere laudemium. Quæſtio 25.

Laudemium non exactum, an debeatur domino, quandò alienauit dominium ſuum directum, an verò emptori. Quæſtio 26.

An dominus poſſit variare,relicta ſcilicet via prælationis, petere laudemium. Quæſtio 27.

Laudemium,non exactum à Prælato,ſiuè Eccleſiæ Rectore, an pertineat ad ſucceſſorem; an verò ad hæredes. Quæſtio 28.

An per renunciationem,factam per emphyteutam,debeatur domino laudemium. Quæſtio 29.

Laudemium an debeatur, ſi dominus vendat, vel cedat proprietatem. Quæſtio 30.

Fiſcus, ſi ſuccedat in bonis emphyteuticis, an debeat ſoluere laudemium. Quæſtio 31.

Si emphyteuta, cui confiſcata ſunt bona emphyteutica, per Principem reſtituatur; an debeat ſoluere laudemium. Quæſtio 32.

Si emphyteuta concedat rem emphyteuticam in Feudum, an Vaſallus debeat domino directo ſoluere laudemium. Quæſtio 33.

Domino directo an debeatur laudemium, quandò emphyteuta conſentit alienationi rei emphyteuticæ. Quæſtio 34.

Si emphyteuta,de conſenſu domini,imponat aliquam ſeruitutem in re emphyteutica, an debeatur ipſi domino laudemium. Quæſtio 35.

An ex recognitione, quam facit emphyteuta, bonorum emphyteuticorum, debeatur domino laudemium. Quæſtio 36.

An domino debeatur laudemium, pro admiſſione emphyteutæ ad moræ purgationem;& an debeatur duplex laudemium, quandò ſimul admittitur ad purgationem moræ, & ius ſuum emphyteuta vult vendere. Quæſtio 37.

FINIS.

Imprimatur, ſi videbitur Admodum Reuer. Patri S. Inquiſitionis Vic.

Euangeliſta Maurus Vicarius Generalis.

Librum hunc, De Iure Emphyteutico inſcriptum, Perilluſtris, ac Reuerendiſſimi D. Franciſci Fulginei, Patritij Fulginatis, I. V. D. ac Protonotarij Apoſtolici, non exigua arte paratum, neque exiguo tandem labore conſummatum, à me perlectum, mandato admodum R. Patris Fr. Hyacinthi Baladæ Prioris S. Dominici, & Vicarij S. Inquiſitionis Fulginiæ, opus acrem doctæ, piæque mentis vigorem redolens, Chriſtianæque fidei, boniſque moribus minimè abſonum, graui identidem ſtudio profuturum, à poſteritate quoque amplectendum cenſeo Ego Curtius Cirocchus, Presbyter, I. V. D. ac Patricius Fulginas.

Stante ſupradicta atteſtatione, Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Balada Sac. Theologiæ Lector, Prior Sancti Dominici, ac Sanctiſſimæ Inquiſitionis Vicarius.

Noi Reformatori dello Studio di Padoua.

Hauendo oſſeruato, per fede del Segretario noſtro, non eſſerui nel Libro intitolato DE IVRE EMPHYTEVTICO di Franciſco Fulgineo, Stampato in Foligno coſa contra Prencipi, ò buoni Coſtumi, Concedemo licenza, che poſſi eſſere riſtampato in queſta Città, douendo oſſeruarſi gl'Ordini; & eſſerne preſentate due Copie per le publiche Librarie di Padoua, & di queſta medeſima Città, &c.

Andrea Contarini Cau. Procur. Reformator.
Battiſta Nani Cau. Procur. Reformator.

Alemante Angelo Domini Segretario.

Regiſtrato nel Magiſtrato Eccellentiſs. della Biaſtema.

Carl'Antonio Gradenigo Nod.

PRÆLVDIORVM QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

Omnis diſputatio à definitione debet proficiſci, nu.1. quamuis in iure diuerſimodè obſeruetur, nu.2.
Deſcriptiones emphyteuſis, à num.3. vſque ad nu.5.
Deſcriptio emphyteuſis Redo. reprobatur, nu.6.
Dictio, aliquid, quid importet. nu.7. & 16.
Verbum, ſoluere, quid ſignificet, nu.8.
Definitio emphyteuſis Aluar. Val. reiicitur, num.9.
Definitio non debet continere verba ſuperflua, num.10. debet continere genus, & differentias. num. 28. & eſſentiam rei definitæ. nu.29. ſufficit, quòd adaptatur ad communiter accidentia. num.30.
Penſio quo tempore ſolui debeat. num.11.
Penſio in dominij directi recognitionem ſoluitur. num.12.
Verba non ſunt ſuperflua, quando ponuntur ad tollendas dubitationes. num.13. vbi declaratur.
Definitio quid ſit. num.14.
Rei appellatione quid veniat. num.17.
Ponitur noua definitio emphyteuſis Auctoris. nu.18.
Verbum, conceſſio, quid importet. nu.19.
Locationis definitio. num.20.
Emphyteuſis de ſui natura conſiſtit ſolùm in rebus immobilibus. num.21 de ſui natura conceditur in perpetuum, licèt etiam concedatur ad tempus. num. 24.
Differentia locationis, & emphyteuſis, & vſusfructus. n.22. & 23. nullum dominium transfertur in locatione. nu.26. & differt à venditione. num.27.
Reditus eſt nomen generale. num.25.
In emphyteuſi transfertur vtile dominium, & retinetur directum, num.26.
Emphyteuta poſſidet naturaliter. num.27.
Conductor neque naturaliter, neque ciuiliter poſſidet. num.27.
Emphyteuſis differt à venditione. ibidem.

MATERIA Emphyteuſis vbique vſu frequentiſſima eſt; & ideò Clar. *in §. emphyteuſis, in principio,* dixit, quòd in Vrbe Mediolanenſi nihil aliud ſonant Ius dicentium palatia, quàm emphyteuticorum canonum ſolutiones, & caducitates. & Iaſ. *in rub. C. de iur. emphyt.* ait: In exercitatione facti, quotidie per omnium manus verſatur, & in hac mea Ciuitate aſſiduè in foro controuerſiæ habentur de emphyteuſi; quia maior pars domorum, & prædiorum ab Eccleſiis fuit conceſſa in emphyteuſim: & quamuis ſciam, Doctiſſimos, eruditiſſimoſque viros commentaria, & tractatus edidiſſe de iure emphyteutico; tamen ſpero, auxiliante D. N. Ieſu Chriſto, eiuſque Beatiſſima Matre, meas iſtas elucubrationes, & labores, Profeſſoribus, & cauſarum Patronis non fore inutiles. Sed antequam ipſam materiam pertractandam aggrediar, aliqua præmittendo cenſeo, quæ præludia appellantur, & ante omnia ſeruandum eſſe Conſilium Ciceronis in officiis, qui admonet, diſputationem à definitione ſemper debere proficiſci; & idem docet Cagn. *in l. omnis definitio. de reg. iur.* & Euer. *in Cent. in loco à definitione, in principio;* quamuis ego in iure diuerſimodè viderim obſeruatum; Nam in titulo de teſta. definitio ponitur in prima lege, & definitio iuſtitiæ in titulo de iuſt. & iur. ponitur poſt multas leges; & alia exempla inuenies. Doctores itaque antiqui, qui de Emphyteuſi tractauerunt, non poſuerunt definitionem Emphyteuſis, ſed tantum deſcriptionem, vt videri poteſt apud Speculatorem *in §. nunc aliqua. de locat. in princ.* & per Bar. & alios *in l. 1. C. de iur. emphyteut.* & præſertim Iaſon. qui benè tractauit hanc materiam in illis tribus legibus. Redoan. *de rebus Eccleſiis non alienandis in titul. de ſolut. canon. fol. 433. in princ.* ita deſcribit: Emphyteuſis eſt contractus, cum conceditur res immobilis ad melio-
3 randum alicui, qui per hoc dat certam quantitatem, & poſteà ſe conſtituit daturum certam modicam annuam penſionem, in recognitionem directi dominij, in recompenſationem fructuum percipiendorum: & ſumitur hæc deſcriptio ex Iaſ. *in d. l. 3. in princ.* ex Gloſ. *in c. potuit. de locat. in ver. emphyteuta.* Abb. *in d. cap. potuit. n.7.* ſic deſcripſit: Emphyteuſis eſt propriè contractus, per
4 quem transfertur dominium in emphyteutam, retento dominio directo apud ipſum dominum, & aliquid ſoluitur ſingulis annis ipſi domino. quam deſumpſit
5 ex *l. 1. ff. ſi ager vect. vel emph.* Euer. *in Cent. in loco à feudo ad emphyteuſim. num. 54.* Sic etiam deſcripſit: Contractus emphyteuticus dicitur, quando, interueniente ſcriptura, res traditur alicui, in perpetuum, vel ad longum tempus fruenda, tenenda, & poſſidenda, hac lege, vt, quandiù penſio ſoluatur, non poſſit ab eo, vel ab habente ab eo cauſam, auferri. Et hoc dicit probari ex *§. adeò Inſt. de locat. & cond.* & *in d. l. 1. ff. ſi ager vect. vel*
6 *emph.* definitur autem à Red. *de reb. eccl. non alien. in rub. de ſignific. verbi alienatio, fol. 23. ſub nu. 3.* Emphyteuſis eſt contractus, per quem transfertur dominium vtile in emphyteutam, retento dominio directo apud ipſum dominum, & aliquid ſoluitur, ſingulis annis, ipſi domino, per text. *in dicta l. 1. ff. ſi ager vect. vel emphyt. pet.* quæ definitio non ſolùm eſt ſuperflua in aliquibus verbis, & ideò non eſt bona, vt mox videbimus in ſequenti definitione; conuenit etiam feudo, propter illam dictionem, aliquid: nam in feudo etiam transfertur vtile dominium, & retinetur directum, & aliquid ſoluitur quod eſt. ſeruitium, vt patet ex ſua definitione, vt per
7 eundem Red. *eod. tract. & rub. num. 6. fol. 33.* & verbum, aliquid, poteſt etiam verificari in re immobili, vt idem Red. declarat in Rub. *de rer. exig. immob. alien. fol. 82. in prin.*
8 Præterea comprobatur: quia, aliquid ſoluere, pro ſatisfacere vſurpamus, nam ſolutionis verbum pertinet ad omnem liberationem, quoquomodo factam, magiſque ab ſubſtantiam obligationis refertur, quam ad numorum ſolutionem; eſt text. *in l. ſolutionis verbum, ff. de ſolut.* & declaratur per Cagn. *in l. nemo dubitat, ff. de reg. iur.* ergo definitio poteſt verificari etiam in Feudo

cum ſeruitium ſit aliquid, ſimiliter in locatione quo-
que cum merces ſit aliquid. Huius timore fortaſſe
9 Aluar. Valaſ. aliter definiuit, non faciens mentionem
de Red. *in ſuo tract. de iur. Emph. qu. 1. num. 2.* hoc eſt: Em-
phyteuſis eſt contractus, per quem vtile dominium
rei immobilia transfertur in perpetuum, vel ad tem-
pus, pro quo ſoluitur aliquid reale, per tempora con-
ſtituta, directo domino, in dominij recognitio-
nem, quæ definitio non videtur bona; quia pri-
mò continet verba ſuperflua; quæ non debet con-
10 tinere; Ariſt. *Sexto Top. c. 1. & in 7. Metaphyſic. cap. 13. text. 43.*
nam ſuperflua ſunt verba illa: per quem vtile domi-
nium transfertur; & per tempora conſtituta; cum
ipſe exponat *num.* 14. quod de iure non eſt tempus
conſtitutum, in quo penſio ſit ſoluenda: quia con-
trarium reperitur definitum in iure, ſiue teneamus
opinionem Gloſ. *in l. 2. C. de iur. Emph. in ver. cautum,* quæ
com. approbatur, vt dicit Iaſ. ibi *n. 180.* quando non eſt
11 cautum, quo tempore emphyteuta debeat ſoluere
canonem, quod 11. tribus vicib. debet ſoluere, modo
ſoluat ante Kalendas Ianuarij ſiue teneamus opinio-
nem aliorum, quos refert ibidem Iaſ. quod in fine an-
ni; quam ipſe amplectitur, & ſequitur Corb. *de cauſ.
priuat. ob non ſol. can. q. 8.* reprobando opinionem Gloſ. vt
in tit. *de ſol. can. qu. 8.* nos etiam diximus, & quod illa
verba: per quem vtile dominium transfertur, ſint
12 ſuperflua, demonſtratur; quia ſufficiunt illa verba, in
dominij recognitionem; nam penſio in dominij directi
recognitionem ſoluitur, vt per Corb. *ead. cauſ. ampl. 11. n.
2.* & idem Valaſ. *d. q. n. 15.* & ſic, retinendo directum
dominium vtiq; eſt translatum vtile in emphyteu-
13 tam, propter penſionem, quam ſoluit; & licet non
ignorem, aliquando verba poni ad tollendas dubita-
tiones, quo caſu non poſſunt dici ſuperflua, vt per
Crauet. *conſ. 70. n. 19.* & declaratur per Bertaz. cum aliis,
quos congerit *in tract. de clauſ. Gloſ. 3. clauſ. 4. num. 3.* quod
ſcilicet non procedit in inſtrumentis, & priuilegiis;
tamen, nec etiam poteſt procedere in definitione,
14 cum definitio ſit earum rerum, quæ ſunt eius rei pro-
priæ, quam definire volumus, breuis, & circumſcri-
pta quædam explicatio: ex ſententia Ciceronis, vt
refert idem Euer. *eod. loco numer. 4.* & ſic debet eſſe bre-
uis, & non ſuperflua, & tantum debet definitio eua-
15 cuare definitum, ſecundum genus, & ſubſtantiales
differentias, & abſolutam rei naturam explicare, vt
declarat Bart. *in l. 1. ff. de teſtam. in princ.* ſecundo iſta de-
finitio laborat eodem morbo, quo laborat definitio
Red. quia ibi dicitur: pro quo ſoluitur aliquid reale;
volens demonſtrare, quod non ſit perſonale, prout
eſt ſeruitium, quod præſtatur à Vaſallo, domino dire-
16 cto Feudi: nam idem importat dicere, aliquid reale,
vel aliquid ſimpliciter, vel aliquod, & aliqua res: cum
appellatione rei veniant corporalia, & incorporalia.
17 *l. rei appellatione. ff. de ver. ſign.* & quod appellatione rei
veniant etiam feuda, & iura emphyteutica, declarat
Red. *eod. tra. in Rub. quod veniat app. rei, fol. 233.* ergo
venit etiam ſeruitium Vaſalli: & ſic definitio compe-
tit etiam Feudo: quia rei verbum eſt adeo generale,
quod non ſolum factum contineat, ſed omnia quæ in
noſtro vel extra noſtrum patrimonium ſunt. *l. 1. & ibi
Gloſ. ff. ſi cert. pet.* & comprehendit iura, & actiones, vt *d. l.
rei appellatio,* & declarat optimè Red. *eod. loco* & Tob.
Nou. *Inſt. de obli. num. 42. & 43* & ideo cogitabam poſ-
ſe aliter, & melius definiri, ſcilicet: Emphyteuſis eſt
18 conceſſio rei immobilis ad tempus, vel in perpetuum,
pro conuenta penſione, ſeu reditu, domino directo
præſtando, in dominij directi recognitionem, dixi: con-
19 ceſſio; quia verbum conceſſio, eſt generale. tex. cum
Gloſ. *c. 1. de vſur. in 6. in ver. ſit. Affl. dec. 305. n. 2.* & eſt aptum,
comprehendere emptionem, locationem, feudum,
Emphyteuſim, depoſitum, & huiuſmodi. Mar. *de clauſ.
clauſ. 6. n. 2. part. 2.* & eodem verbo vtuntur communiter
Doctores in definitione locationis, pro loco generis; &
cum locatio habeat familiaritatem cum Emphyteuſi.
20 *§. adeo, Inſt. de locat. & cond.* igitur non eſt inconue-
niens, definire Emphyteu. ſecundum terminos loca-
tionis; nam locatio eſt perſonæ, vel rei ad vſum facta
conceſſio, mercede in pecunia numeranda conuenta,
quæ definitio communiter approbatur, vt tenet Rot.
Rom. *diuerſ. part. 2. dec. 37. n. 20.* dicitur etiam in definitio-
ne: rei immobilis: quia de ſui natura emphyteuſis non
21 poteſt conſiſtere niſi in rebus immobilib. *d. §. adeo, & l.
1. ſi ager vect. vel emph. pet.* Gloſ. *in ver. emphyteuta. c. potuit.
de locat.* Iaſ. *in d. l. 1. num. 101.* & Gloſ. *in ver. namq. in d. l. 1.*
Valaſ. *in d. q. 1. num. 4.* & ad differentiam locationis,
22 quæ poteſt fieri in bonis mobilibus vt per eandem
Gloſ. in ver. Emphit. Valaſ. *eod. trac. q. 20. numer. 4.* &
ad differentiam vſusfructus, qui poteſt conſtitui e-
23 tiam in mobilibus, *§. conſtituitur.* Inſt. *de vſuf.* dixi: in
perpetuum, ſiue ad tempus; quia licet de ſui natura
debeat concedi in perpetuum, *ead. l. 1. ff. ſi ager vect.* & *d. §.*
24 *adeo*; tamen conceditur etiam ad tempus, Spec. *in d. §.
nunc aliqua. q. 5.* Iaſ. *in d. l. 1. num. 6.* & ad vitam conceden-
tis, ſeu ad duas, vel tres generationes concedi poteſt;
pacta enim in hoc contractu ſeruanda ſunt. Valaſ. *eod.
trac. q. 1. num. 12.* & habet locum tam in Eccleſiaſtica,
quam in profana Emphyteuſi. Clar. *§. Emph. q. 28. ver.
ſecundo modo, tertio modo, & quarto modo,* Mantic. *de tacit.
& ambig. lib. 22. tit. 25. num. 13.* Ludouiſ. *deciſ. 522. numer. 11.*
ponitur etiam in definitione: pro conuenta penſione,
ſeu reditu, iuxta tex. *in d. §. adeo,* in illis verbis; vt
quamdiu penſio, ſeu reditus præſtetur, & Gloſ ibi ex-
ponit, penſio in pecunia, reditus præſtetur in ſpecie;
& ad differentiam Feudi, pro quo debetur ſeruitium
perſonale, latè Iaſ. *in d. l. 1, num. 50. & 53.* & patet ex de-
finitione Feudi, vt per Clar. *§. Feudum, q. 4.* dixi etiam:
pro conuenta penſione, ſeu reditu; quia quandoque
conceditur pro pecunia, & quandoque pro ſpecie, vel
25 fructibus, prout exponit Gloſ. ſupra allegata, & redi-
tus eſt nomen generale, Glo. *in c. gener. de ele. in 6. in ver.
reditus,* & Tiraq. *de ret. lign. §. 1. Gloſ. 6. in princ.* dixi
quoque in recognitionem dominij directi; quia penſio
non ſoluitur pro mercede, ſed pro recognitione domi-
nij directi, Iaſ. *in d. l. 1. numer. 17.* & ſic differt à locatione,
pro qua ſoluitur merces. Inſt. *de locat. & cond. in princ. &
ff. locat. l. 2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 11. n. 2.*
Valaſ. *ead. q. 1. numer. 15.* & ex hoc contractu transfertur
vtile dominium, & retinetur directum, & in loca-
26 tione nullum dominium transfertur, *l. non ſolet. ff. locat.*
Spec. *d. §. nunc aliqua. q. 4.* quia emphyteuta poſſidet
naturaliter; conductor autem neque naturaliter, ne-
que ciuiliter; & differt etiam ab emptione, & ven-
27 ditione: quia in iſto contractu transfertur, vt dixi,
tantum dominium vtile; ſed in contractu venditio-
nis, directum, & vtile transfertur, *l. cum manu ſata §.
nemo poteſt, ff. de cont. empt.* Valaſ. *d. queſtion. 1. numero 3.*
& ſic iſta definitio continet genus, ſub quo res eſt
28 definita, & differentias, vt appareat, quod differt
ab aliis ſpeciebus, contentis ſub illo genere, iux-
ta doctrinam Bartol. *in l. 1. in princ. ff. de teſtament.*
conuertitur etiam cum ſuo definito; prout idem
Bart. docet *in l. 1. §. dolum, ff. de dolo. &* Cagn. *in d. l.
omnis definitio. ff. de reg. iur.* ac etiam Euerard. *in Centuria,*
in loco, à definitione: nam, dicendo: in do-
minij directi recognitionem pro penſione, vel
reditu conuento, domino directo præſtando; con-
ceſſio rei immobilis nihil aliud erit, niſi emphy-
teuſis, & non eſt ſuperflua, neque aliquid deeſt,

vt

vt docet Cagn. *in d. l. omnis definitio. num. 59.* quia ſub illis verbis, ſi bene conſiderentur, omnia ſubſtantialia continentur, & ſub hac definitione explicatur quidditas, & eſſentia rei definitæ, ſecundum quod
29 vult Ariſt. & refert idem Cagn. *in d. l. omnis definitio.* & quamuis non comprehenderet omnes caſus, tamen ſufficeret, definitionem adaptari ad regulam, & ad
30 communiter accidentia; ſecundum com. op. de qua per d. Cag. *n. 65. citato loco.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis vndè ſit dicta num. 1.
Olim dabantur ſolùm bona ſterilia in emphyteuſim, hodiè dantur fertilia etiam nu. 2.
Emphyteuſis eſt nomen græcum, quod eſt melioratio, n. 3.

1 NVnc videamus, vnde Emphiteuſ. ſit dicta? Et Spec. in §. nunc aliqua de locat. circa principium, dicit, quòd deriuetur ab Emponemate: Emponema enim, latinè idem eſt, quod melioratio; nam antiquitus
2 dabantur loca ſterilia ad meliorandum, ſed hodiè dantur etiam fertilia, Gloſ. *in §. adeo, in ver. emphyteuſeos. Inſt. de locat. & conduct.* Red. *de reb. ecc. non alien. fol. 32. nu. 5.* Surd. *decis. 198. num. 20.* ſed melius videtur, quod deriuetur ab emphyteuto, quod idem eſt, quod planto, & inſero, vt alij volunt, quos refert Bertaz. *de clauſ. clauſ. 14.* Gloſ. *1. numer. 1.* ſed idem importat, quia em-
3 phyteuſis, eſt verbum græcum, quod eſt melioratio: cum deberent dari in emphyteuſim bona ad plantandum, & meliorandum, quod, vt dictum eſt, non obſeruantur, cum dentur etiam fertilia. & Gloſ. *in ver. emponemata, in l. 2. C. de iur. emph.* dicit: dabantur olim ſterilia in emphyteuſim ſola: quia diligentia emphyteutæ fiebant fertilia, ſed hodie ad id ventum eſt, vt omnia dentur; in eccleſiaſticis autem dantur, quæ congrua videntur Oeconomo, vt C. *de Sac. Sa. Ecc. Auth. perpetua, & Auth. ſi quas ruinas*, & quod deriuetur à verbo græco Emphyteuto, tenet Natt. *conſil. 40. numer. 5.* dicens: doctores noſtri græcæ locutionis ignari, falluntur, quia emphyteuſis deſcendit à verbo græco emphyteuto, quod ſignificat, inſero, planto, germina pono, quod tamen reincidit in idem, quod in meliorationem; & hoc magis placet etiam Valaſ. *de iur. emph. q. 2. numer. 4.* Natt. *conſil. 49. numer. 6.* probat etiam Mantic. *de tacit. & amb. lib. 22. titul. 1. numer. 2.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Verbum Emphyteuſis quomodo ſcribi, & pronunciari debeat.

PRo iuuenum curioſitate, videndum eſt etiam, quomodo Emphyteuſis ſcribi, & pronunciari debeat; an cum illa littera, O. aut cum littera, V. dicendo, emphyteoſis, vel emphyteuſis, Et certè ſi volumus attendere, & obſeruare, quomodo hoc verbum reperiatur ſcriptum in Digeſtis, & C. *vt in Rub. ſi ager vect. vel emph. pet.* & in illis tribus legib. C. *de iur. emph.* ſcribendum, & pronunciandum erit cum illa littera. O. & non cum V. & ita inuenitur ſcriptum in *§. adeo.* Inſt. *de locat.* & Gloſ. ita obſeruat, & idem Iuſtinianus Impe. *in Auth. de non alien. vel perm. §. Emphyteuſin*, & ſine y. & cum littera i. & ſimiliter obſeruatum inuenies in iure Canonico per ſummos Pontifices, vt patet in c. potuit de locat. & ibi Gloſ. Inn. Felin. Abb. & alij. Similiter Bar. Bal. Iaſ. & omnes in illis tribus legibus ſupradictis. Spec. *in §. nunc aliqua. de locat.* & nouiſſime Clar. *in §. emph.* Moderni autem, vt Tiraq. Red. Cor. Valaſ. Menoch. Bertaz. Mant. Surd. Natt. & multi alij, & Domini de Rot. contrarium obſeruant, vt videre eſt apud Ludouis. Seraph. Veral. & Cocc. & alios (Puteo excepto, & aliquib. aliis paucis) & ita ſcribendum, & pronunciandum dicit Valaſ. *de iur. emph. q. 2. ſub num. 4.* poſt hæc ſcripta repertus, qui pro hac ſua ſententia adducit Alciat. & Coraſ. & quia etiam moderni ita obſeruant, & nos à principio huius tractatus obſeruauimus, faciunt ea, quæ ſupra diximus, quod ſcilicet emphyteuſis deſcendit à verbo græco Emphyteuto, vnde deſcendere debet Emphyteuſis, quæſt. 2. in fine.

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Contractus Emphyteuticus à quo iure ſit inuentus, an à iure ciuili, vel à iure gentium, num. 1.
Ius ciuile quando dat nomen, & formam alicui actui, tunc actus ille dicitur de iure ciuili inuentus, n. 2.
Pacta ſunt de iure naturali. n. 3.
Ius gentium tolli non poteſt per ius ciuile, ſed ius ciuile tolli poteſt per aliud ius ciuile, num. 4.

COnueniens eſt etiam ſcire, à quo iure contractus emphyteuticus ſit inuentus? Etſi conſiderare volumus generalitatem verborum, §. Ius autem gentium. Inſtitut. de iur. nat. gent. & ciuili, dicendum eſſet, quod à iure gentium eſſet inuentus: cum ibi dicatur: ex hoc iure omnes penè contractus introducti ſunt; & ita argumentantur Spec. *in §. nunc aliqua, de locat. in princ.* & hanc opinionem, quod ſit de iure gentium, tenet Bald. *in l. 1. 3. lect. numer. 14. C. de iur. emph.* Sed contrarium tenendum eſt, per dictum *§. ius gentium* nam ibi ponitur dictio, penè, & Gloſ. exponit, propter quattuor contractus; ſtipulationem, litterarum obligationem, contractum emphyteuticum. & ſponſalitiam largitatem, qui ſunt de iure ciuili; & hæc opinio probatur in *§. adeo.* Inſt. *de locat. & cond.* vbi dicitur: quia inter veteres dubitabatur, & à quibuſdam locatio, à quibuſdam venditio exiſtimabatur, lex Zenoniana lata eſt, quæ emphyteuſeos contractus propriam ſtatuit naturam, & cum lex Zenoniana ſit lex prima, Cod. *de iure emphyteutico* igitur contractus iſte eſt de iure ciuili. Cæterum, ſi bene verba illa conſiderentur, potius dicendum eſſet, quod eſſet de iure gentium; quia, cum inter veteres dubitabatur, an eſſet locatio, vel venditio, ergo ante legem Zenonis erat iſte contractus. Sed reſponderi poteſt, quod licet in textu dicatur, quod apud veteres dubitabatur, non ſequitur, ergo eſt de iure gentium, quia lex Zenoniana propriam ſtatuit naturam; & quoties ius ciuile alicui actui
2 formam, & nomen dat, tunc actus ille à iure ciuili introductus dicitur *l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iur.* prout concludunt D. D. tenentes opinionem, quod teſtamentum ſit de iure ciuili. vt videri poteſt apud Tob. Non. inſtit. *de Teſt. numer. 21.* Non obſtat illud, quod dicitur *in eod. §. adeo*: & ſi quidem aliquid pactum

fuerit, hoc ita obtinere, ac ſi naturalis eſſet contractus; quia hoc ibi dicitur propter pacta, quæ apponuntur in hoc contractu, quæ iure etiam naturali
3 obſeruari debent. *l. 1. ff. de pact.* & hanc opinionem tenuit Spec. *in d. §. nunc autem de locat. in princ.* & quod ſit de iure ciuili, licet adſit conſenſus, qui eſt de iure gentium, defendit Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 1. num. 4.* Sed quæ vtilitas reſultat ex hac diſputatione? Reſpondeo, quod ſi eſſet iſte contractus de iure gentium, non poſſet tolli per Principem, neque per Statutum: quia iura gentium ſemper firma, & immutabilia permanent, & à iure ciuili tolli non poſſunt. *§. ſed naturalia, Inſt. de iur. nat. gent. & ciuili*; ſed ſi eſſet de iure ciuili, vtique tolli poſſet, cum vnum ius ciuile, alterum tollat. *l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & eodem §. ſed naturalia.*

QVÆSTIO V.

ARGVMENTVM.

Contractum emphyteuſis, & locationis habent inter ſe familiaritatem n. 1. nulla eſt differentia inter eos num. 2. contrarium n. 3. differunt reſpectu penſionis n. 4.

Contractus locationis eſt onerosus; emphyteuticus eſt gratuitus nu. 5.

Datur reſtitutio ex capite læſionis: ſecus in emphyteuſi n. 6. ſit remiſſio ob ſterilitatem, & non in emphyteuſi numero 7.

Conductor melioramenta retinet; emphyteuta non, numer. 8. ſed remiſſiuè.

Differt contractus locationis ab emphyteuſi ratione dominij, n. 9. cont. n. 10.

Differunt ratione poſſeſſionis, num. 11. cont. n. 12. differunt ratione poteſtatis transferendæ, nu. 13. alias differentias remiſſiuè, num. 15.

Locatio poteſt fieri etiam in rebus mobilibus; Emphyteuſis non, numer. 14.

Conueniunt in multis, nu. 16. & 17. ſed non ſunt in omnibus æquiparatæ, num. 18.

Locatio ad longum tempus quæ dicatur n. 19. remiſſiuè.

Argumentum à contractu locationis ad longum tempus ad emphyteuſim an teneat, num. 20.

QVia Contractus emphyteuticus, & contractus locationis habent inter ſe magnam familiaritatem,
1 dicit text. *in §. adeò Inſt. de locat. & cond.* ideò videamus, an ſit differentia inter locationem ad longum tempus, & emphyteuſim, Io. de Imol. *in cap. nulli 3. col. & in c. ad audientiam 1. col. ext. de reb. ecc. non alien.* dicit,
2 nullam eſſe differentiam, & idem tenet Io. Fab. *in l. 1. C. de iur. emph. 1. col.* & alij relat. per Seraph. *dec. 286. nu. 2.* qui refert ita tenere Iaſ. *in l. naturaliter n. 3. ff. de acq. poſ.* Ruin. Crot. & Tiraq.

3 Contrarium tenet Spec. *in §. nunc aliqua de locat. nu. 5. per §. adeo. Inſt. de locat. & cond.* ibi, neque ad locationem, &c. Iaſ. *in l. 1. num. 36. C. eod.* & ita tenet Rot. vt per Seraph. *ead. dec. num. 20.* vbi dicit, quod doctores, qui dicunt nullam eſſe differentiam, loquuntur contra communem opinionem, & Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 2. numer. 55. ver. nec obſtat*; dicit falſam eſſe op. Imol. Io. Fab. & aliorum tenentium, nullam eſſe differentiam inter locationem ad longum tempus, & emphyteuſim.

4 Differunt reſpectu penſionis: cum in locatione ſit proportionabilis fructibus, ſecus in emph. ſecundum
* com. op. de qua per Natt. *conſ. 49. numer. 7.* Cagn. *in l. 2. C. de reſc. vend. numer. 102. de com.* etiam teſtatur idem Seraph. *d. dec. numer. 9.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 35. num. 6.* Mantic. *de tacit. ambig. lib. 22. tit. 2. numer. 9.* penſio enim in locatione ſolui debet in pecunia numerata; emphyteuſis autem in ſpeciebus etiam, & in pecunia conſiſtit, Mantic. *citato loco numer. 2.* Valaſ. *de iur. emph. q. 20. n. 5.*

5 Secundò differunt, quia contractus locationis eſt onerosus, emphyteuſis autem plerunq. gratuitus. Corn. *conſ. 28. num. 9. lib. 3.* Clar. *§. emph. q. 8. ver. ſed pone* Seraph. *d. dec. num. 10.* Mant. *citato loco. num. 56.* tenet, quod, quando penſio fructibus reſpondet, & quando à principio eſt ſoluta magna quantitas pecuniarum cum modica penſione, tunc erit onerosus, & ideo dixi, plerunq; Surd. *dec. 290. n. 1.*

6 Tertiò in locatione datur reſtitutio ex capite læſionis, ſecus in emphyteuſi. Bar. *in l. ſi quis conduxerit. de locat.* Corn. *conſil. 185. numer. 9.* Seraph. *ead. dec. n. 11.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 35. ſub n. 6.* ſed de hoc vid. *q. 28. de cont. emph.*

7 Quartò, in locatione longi temporis fit remiſſio ob ſterilitatem, ſecus in emphyteuſi. Cinus & Baldus *in rub. C. de iure emphyteut.* Imol. *in d. c. potuit.* Iaſ. *in d. l. 1. n. 2.* Seraph. *d. dec. num. 12.* Corb. vt ſup. & Iaſ. ibi limitat quattuor modis. Mant. *d. loco. numer. 21.* de qua videbimus in *tit. de ſol. can. ampl. 15.* & in *tit. de melior. q. 9.*

8 Quintò, conductor melioramenta retinet, emphyteuta autem non, Iaſ. in *d. l. 1. n. 37. & in l. 2. n. 38.* Seraph. *d. dec. n. 13.* de qua videbimus in *tit. de melior. q. 1. & 2.* Mant. *citato loco. n. 53*

9 Sextò differre dicit Spec. *in d. §. nunc aliqua. num. 5.* ratione dominij, quia emphyteuta habet vtile dominium, ſecus autem conductor. *l. ſi quis conductionis C. locat.*

10 Contrarium, quod in locatione longi temporis tranſeat in conductorem vtile dominium, quemadmodum in emphyteuſi. Seraph. qui dicit n. 3. omnes ita tenere *in l. codicillis, §. inſtitutio. de legat. 2.* & ideo Spec. loquitur in ſimplici locatione. idem Seraph. *deciſ. 272. numer. 8.* qui dicit omnes tenere *in l. 1. C. de iur. emph.* Valaſ. *de iur. emph. q. 29. in princ.* Tiraq. *de ret. lign. §. 1.* Gloſ. *14. numer. 179. & ſeq.* Mantic. *d. tit. 2. numero 4.*

11 Septimò, dicit Spec. differunt ratione poſſeſſionis: quia conductor non dicitur poſſidere; per iura, ibi per eum allegata: ſed emphyteuta poſſidet naturaliter. *l. naturaliter. ff. de acq. poſſ.* opinio tamen Spec. habet
12 locum in ſimplici conductore, non ad longum tempus: quia, ſi eſt tranſlatum vtile dominium, ergo ipſe poſſidet naturaliter. Mant. *citato loco numero 6.*

13 Octauò differunt ratione poteſtatis, in alterum transferendæ, quia Conductor poteſt ius ſuum in alterum transferre, alij rem locando, C. *locat. l. nemo*; emphyteuta verò non, niſi domino volente, *c. potuit de locat. &, C. de iur. emph. l. fin.* Spec. *d. §. nunc aliqua, num. 5.* Seraph. *d. dec. num. 17.* Mant. *citato loco, num. 45.* qui plures cumulat, quando ſcilicet locaret emphyteuta ad longum tempus; de qua nos dicemus in titulo *de alien. q. 1. ampl. 32.*

14 Nonò differunt, quia locatio poteſt fieri etiam in rebus mobilibus; emphyteuſis autem non, vt diximus ſupra *q. 1. num. 2.* Mant. *eod. tit. n. 7.* Valaſ. *de iur. emph. q. 20. n. 4.*

15 Differentias multas recenſet Mantic. *de tacit. & amb. eod. tit. 2.* per totum, & infra. *quæſt. 15* & Valaſc. *d. q. 20. de iur. emphy.* ponit quæſtionem, in quibus emphyteuſis differat à ſimplici locatione, & recenſet viginti differentias.

Conue-

16 Conueniunt autem in multis, emphyteuſis, & loca-
tio ad longum tempus: quia ob non ſolutum cano-
nem habet locum pœna caducitatis in vtroq; contra-
ctu. *Seraph. dec. 228. nu. 11.* Rot. *diuerſ. p. 1. deciſ. 466. numer. 2.*
Valaſ. qui infinitos citat. *d. q. 29. num. 7.* & dicemus infra
q. 15. nu. 20. non autem propter alienationem irrequiſito
domino.

17 Conueniunt etiam; quia in vtroq; contractu tranſ-
fertur vtile dominium, vt ſupra diximus in ſexta dif-
ferentia.

18 Non obſtat, quod iſti contractus habeant inter ſe
magnam familiaritatem: quia ex hoc non infertur, eſſe
in omnibus æquiparatos, quod oſtenditur ex ſuprad.
differentiis, & ita etiam reſp. Seraph. *deciſ. 288. nume-
ro 2.*

An autem pœna legis fin. C. *de iur. emphyt.* habeat
locum in conductore ad longum tempus, alienante
ſine conſenſu domini, dicemus in tit. de alienationi-
bus. Et an cenſeatur potius contractus emphyteuti-
cus, vel locatio ad longum tempus in dubio, videbi-
mus infra, quæſtione 15.

19 Quæ autem dicatur locatio ad longum tempus,
vid. eſt Valaſ. *d. q. 29. nu. 4. cum ſeq.* & vide infra, *de alienat.
q. 1. numer. 82.* Argumentum autem de conductione
20 ad longum tempus ad emphyteuſim, ſecundum Io.
And. *in add. ad Spec. in tit. de emph. §. nunc aliqua. ver. quarto
quæritur, in fine add. magna*, non procedere, niſi in
quantum iure reperitur expreſſum; ſequitur Aret.
conſ. 55. Natt. *conſ. 49. numer. 33.* & maximè, ſecundum
ipſum, quando emphyteuſis eſſet perpetua, dicemus
etiam in *tit. de renunc. qu. 5.* & quod non valeat argu-
mentum de locatione ad longum tempus ad em-
phyteuſim, niſi in caſibus, in quibus expreſſe ſunt
æquiparata, videndus eſt Mant. citato loco, in
fine.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

*Contractus Emphyteuticus differt à contractu emptionis, & vendi-
tionis num. 1.*
*Quia in eo requiritur pretium, in emphyteuſi non requiritur n. 2.
differt in aliis num. 3.*

NOn eſt inconueniens ſcire, an contractus emphy-
teuticus differat à contractu venditionis; Et vide-
batur dicendum, non differre propter eorum affini-
1 tatem, & familiaritatem, *§. adeo.* Inſtit. *de locat. & cond.*
nihilominus videtur dicendum, differre, quia in ven-
ditione requiritur pretium certum. *inſtit. de emption. &
vend. in princ.* ſed contractus emphyteuticus benè fit
2 ſine pecunia. Spec. *in d. §. nunc aliqua ſub numer. 5. gloſ. in
l. 1. C. de iur. emph. in ver. alienationem*, & ibi Iaſ. *numer. 22.*
& ſufficit ſpeciem dari. *d. §. adeo. inſt. de locat.* & non
ſine cauſa dubitabatur ab initio, an iſte contractus eſ-
ſet venditio, vel locatio, vt dicit tex. *in d. §. adeo*,
quia videbatur accedere ad venditionem in eo, quod
dabatur pretium Domino: rurſus videbatur locatio,
propter annuam penſionem, & ita declarant Docto-
res *in d. l. 1. C. de iur. emph.* & gloſ. in *l. potuit. ex locat.* poſtea,
ad remouendas difficultates, conſtitutum fuit, vt ap-
pellaretur contractus emphyteuticus, vt dicit tex. *in
d. §. adeo*, Item differunt, quia in emptione, & vendi-
3 tione datur pretium æquiualens, aut ſaltem non
minus dimidia, vel vltra. *l. 2. C. de reſc. vend.* ſed in em-
phyteuſi ſolet dari penſionis nomine, & aliquid ali-
quando pro ingreſſu; licet hoc non ſit neceſſarium,
vt dicemus infra. q. 6. & pro renouatione communi-
ter, ſecundum Alber. *in l. 1. C. de iur. emph.* datur aliquid
vlterius: vt puta, vnum par caponum, vel ſoluitur
laudemium, ſecundum conſuetudinem locorum,
vt dicemus *in tit. de laudem.* Item emptio non diſſol-
uitur, licet pretium non ſoluatur, ut res non tra-
datur: at Emphyteuta, ſi penſionem non ſoluat, rem
amittit, vt dicemus in tit. *de ſol. can. quæſtio 1.* Item
vtile dominium in Emphyteutam tranſit, & dire-
ctum manet apud Dominum, at in venditione tran-
ſit in emptorem dominium vtile, & directum: li-
cèt non ſit de ſubſtantia contractus, dominij tranſla-
tio, Pinel. *2. par. Rub. C. de reſc. vend* item emptor liberè
poteſt rem ſuam cuilibet vendere: emphyteuta autem,
non, niſi de licentia Domini, *l. fin. C. de iur. emph.* &
alias differentias inuenies apud Valaſ. de *iur. emph.
q. 19.*

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Contractus Libellarius quid ſit, & vnde dicatur num. 1.
Quomodo ſcribi, & pronunciari debeat, num. 2
*Contractus Libellarius an differat à contractu emphyteutico, refe-
runtur plures opiniones. nu. n. 3.*
*Eſt com. op. quòd differat. nu. 4. ſed de com. vſu loquendi non dif-
fert, ſed pro ſynonymis ipſi ponuntur num. 5.*
*Concluditur, differre de eorum natura: ſed de conſuetudine pro-
miſcuè vtimur nu. 6.*
*Conceſſio ſimpliciter facta ad Libellum, cenſetur facta in per-
petuum, & tranſit ad hæredes, etiam extraneos nume-
ro 7*

1 OCcurrit etiam videre, an iſte contractus emphy-
teuticus differat à contractu Libelli? Et pro in-
telligentia ſciendum eſt, quod contractus libellarius
dicitur, quia de eo ſolet fieri breuis ſcriptura, Red. *de
reb. ecc. non alien. fol. 18. numer. 5.* & ideò ſcribi deberet
cum illa littera B. quaſi paruus libellus; & ita ob-
2 ſeruat Tiraq. Clar. *quæſt. 1. §. emph.* & poſt hæc ſcripta,
inueni Valaſc. ita dicentem, & tenentem *qu. 25. in fine,
de iur. emphyt.* licet moueatur aliis rationibus: *ibi num.
11.* & Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 3. in principio*, ità ob-
ſeruantem; ſed plerique contrarium obſeruant, &
ideò in hoc non eſt inſiſtendum, & *in cap. 1. §. Item ſi frá-
trem, Quibus mod. feud. amitt.* ita inuenitur ſcriptum. His
3 præmiſſis, ponendæ ſunt ſingulorum opiniones. Et
Bal. in Rub. *C. de iur. emphyt.* dicit, contractum libel-
larium eſſe, quando per libellum, ideſt ſcripturam,
contractus deſcendit per multas, variaſque perſonas:
puta, ſi ſecundus Emphyteuta concedat alteri; vel,
ſecundum eum, quando conſtituitur præſtatio an-
nua vſque ad triginta annos: & ita etiam dicit Red.
citato loco, in principio; & idem Bal. *in cap. de alien. feud.*
poſt Iacob. de Bel. And. de Iſer. dicit, quòd, quando
Emphyteuta concedit, per certam annuam penſio-
nem, perpetuo, alteri prædium, quod ipſe habuerat
ab alio, & ſic quando concedens non eſt dominus, ſi
vero cõcedens eſt dominus, tunc contractus diceretur
emphyteuticus, vt refert idem Red. vt ſupra: ſed
Mant. dicto loco, ex mente Bar. & aliorum, dicit,
quod contractus libellarius dicatur, quando res alicui,
ſub viliſſima penſione, in perpetuum fruenda conce-
ditur.
4 Iaſ. verò *in d. l. 1. nu. 39.* concludendo, approbat iſtam
vltimam opinionem, & dicit, quòd communiter te-
netur, & quòd contractus Libellarius, dicatur, quan-

do quis habet fundum in emphyteuſim ab Emphyteuta; & ſic eſt quædam ſubſtitutio emphyteutica; &
* differat ab emphyteuſi, quæ datur à Domino directo. Valas. *de com. teſtatur q. 35. de iur. emph. in princ.* vbi plures doctores congerit; refert etiam Mant. citato loco. vbi ponit aliorum opinionem, quòd libellus ſit quando datur vſque ad certum tempus, cum pacto de renouando, ex ſententia Azon. & Bal & differat ab emphyteuſi, qoia datur in perpetuum, vel vſque ad certam generationem.

5 Bart. *in l. 1. C. eod.* dicit, quòd inter eos nulla eſt differentia, ſequitur Soc. *conſ. 167.* Clar. *§. emphy. q. 1. in princ.* vbi tenet, quòd hodie communiter, ex communi vſu loquendi, idem ſunt, & pro Synonymis reputantur, idem tenet Seraph. *deciſ. 228. numer. 13.* latè Tiraq. *de ret. municip. §. 34. gloſ. 1.* Cenc. *de cenſ. p. 1. queſt. 1. art. 1. numer. 14. &* Iaſ. *ſub d. numer. 39.* dicit: Ex communi vſu loquendi, appellamus contractum emphyteuticum, Libellarium; imo, materno ſermone, ſemper appellatur Libellum; & quòd inter emphyteuſim, & libellum nulla ſit differentia tenet Valaſ. *d. quæſt. 35. numer. 1.* vbi plures, hanc op. Bart. tenentes, citat. Marius Burg. *de laud. par. 2. Inſpect. 31. numero 4*

6 Concluſio huius quæſtio eſt, quæ non eſt vtilis, vt aduertit etiam Iaſ. *ſub d. numer. 29.* quod contractus Libellarius tunc eſt, quando Vaſallus, vel Emphyteuta concedit prædium alteri, pro certa annua penſione, quod ipſe habuerat ab alio in feudum, vel emphyteuſim, & ſic, quando concedens non eſt dominus directus: hoc eſt etiam, quod vulgò appellatur emphyteuſis ſubalternata: quando verò concedens eſt dominus directus, tunc dicitur propriè contractus emphyteuticus; & hæc eſt com. op. de qua per Iaſ. *d. numer. 39.* ſequitur Clar. *d. quæſt. 1. in princ.* hodie tamen (vt dictum eſt) nulla eſt inter eos differentia, & pro ſynonymis reputantur; & diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in alio, & vnum pro alio ponitur. Dec. *conſ. 146. numer. 2.* Pariſ. *conſ. 77. numer. 12. lib. 3.* & ita obſeruari in ſua Prouincia, vtendo illis promiſcuè, dicit idem Clar. vt ſupra, idem tenet Mant. citato loco, qui plures cumulat, licet de natura, & proprietate eorum dicendum eſſet aliter, ſecundum com. opinionem, relatam per Iaſ. Vnum notandum reſtat: ſi appareret inſtrumentum, quòd talis conceſſit ad Libellum, talem rem ſimpliciter, intelligeretur conceſſa in perpetuum, de natura huius contractus. Iaſ. in *d. l. 1. numer. 40.* allegando Iac. de Bel. & Bal. ſequitur Red. in ſupradicto loco, qoi etiam pro hac opinione refert Paul. de Caſt. *conſ. 138.* qui dicit, quod, de conſuetudine, ad qooſcunque hæredes, etiam extraneos tranſit.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

An contractus emphyteuticus differat à contractu cenſuali. numer. 1

Cenſus reſeruatiuus quid ſit num. 2. hodie non eſt ſublatus per Bullam Pij V. nume. 4.

Cenſus conſtitutiuus quid ſit, num. 3.

In quibus conueniant emphyteuſis & cenſualis contractus, n. 5.

Differunt: quia in cenſuario transfertur vtile, & directum dominium; in emphyteuſi non transfertur. niſi vtile, n. 6.

Cenſuarius ſoluit cenſum, Emphyteuta canonem, ſed hodie promiſcuè vtimur. num. 7.

Cenſuarius ſi per mille annos non ſoluat cenſum, res non incidit in commiſſum; ſecus in Emphyteuta, num. 8. fallit quando adeſt iuramentum, num. 27.

Iura ſpiritualia non poſſunt concedi in Emphyteuſim: ſed benè ad cenſendum num. 9.

Differentia alia inter contractum emphyteuticum, & cenſuarium remiſſiuè, n. 10.

In dubio, an cenſeatur contractus emph. vel cenſuarius n. 11. declaratur num. 16.

In obſcuris fienda eſt interpretatio, vt minima obligatio inducatur, num. 12.

Fauore Eccleſiæ, iudicandum contractum eſſe cenſuarium num. 13. cont. num. 14. limit. n. 15.

Præſumitur contractus Emphyteuticus ſi frequentetur in loco celebrati contractus, vel è contra ſi Cenſuarius n. 17.

Vel ſi inſtrumentum faciat mentionem de conſenſu Domini requirendo num. 18.

Vel ſi promiſſum fuit ſoluere laudemium nu. 19.

Vel ſi ſoluatur cenſus, penſio, ſeu affictus pro recognitione dominij num. 14.

Vel ſi in libro eccleſiæ appareret conceſſiones alias eſſe in emph. n. 20.

Licet fiat mentio de cenſu, modo conſtet bona eſſe emphyteutica n. 21.

Quia denominatio eſt æquiuoca, & cenſus, penſio, & ſimile promiſcuè vtimur num. 22.

Non eſt inſpiciendum nomen contractus, ſed rerum ſubſtantia, n. 23.

Verbum, in emph. aliquando ſignificat ad cenſum n. 24.

In contractu cenſuali transfertur omne ius, n. 25.

Cenſuarius, per alienationem factam irrequiſito Domino, non cadit num. 28. decla. n. 29. cont. num. 30.

Pactũ non valet, quod cenſuarius nõ poſſit alienare n. 31. cont. n. 32.

Argumentum de cenſu ad emphyteuſim, & è cont. non tenet. nu. 32.

1 EXaminanda venit alia queſtio, an contractus Emphyteuticus differat à contractu cenſuali. Et pro intelligentia terminorum, ſciendum eſt, quòd doobus modis conſtituitur cenſus: Vno modo, quando quis tradit rem ſuam alicui, & in eum transfert omne dominium, directum, & vtile, cum onere, quòd accipiens rem, teneatur ſoluere certam annuam penſionem, eſt text. in iure Ciuili, *in l. vltima Cod. de rer. perm. & in iure Canonico*, eſt text. cum *gloſ. in cap. conſtitutus 3. ex de rel. dom.* & iſte appellatur cenſus reſeruatiuus, Sot. de
2 *iuſt. & iur. lib. 6. queſt. 5. colum. 2. art. 1.* Nauar. *de vſur. n. 100.* Menoch. *de præſump. præſ. 107. n. 2. lib. 3.* Virg. Bocc. *de cenſ. p. 2. numer. 22.* Natt. qui optimè declarat iſtos terminos, *conſil. 3. lib. 1. in princ.* & eſt contractus licitus, Cocc. *dec. 205.* qui alios cumulat: Secundo modo conſtituitur cenſus, quando quis, aliqua accepta pecuniæ quantitate, imponit cenſum ſuper aliquibus ſuis bonis, & vendit numeranti pecuniam, cum promiſſione præſtandi annuam penſionem. Crauet. *conſil. 217.* Foll. *de cenſ. in ver. huiuſmodi cenſus numer. 5.* Dom. Sot. eod.
3 loco; & iſte appellatur Cenſus conſtitutiuus, Menoc. d. præſ. & ſic differt à contractu reſeruatiuo, de quo eſt noſtra quæſtio.

4 Sciendum pariter, quòd iſte contractus reſeruatiuus hodiè non eſt ſublatus per Bullam fel. rec. Pij V. de modo creandi cenſus. Naoar. dicto num. 100. per rationes, per eum allegatas, & ſeqoitur Boc. *eod. nu. 22.* Cocc. *dec. 205.* His breuiter cognitis, videtur dicen-
5 dum, quòd nulla ſit inter eos differentia; quia iſtis nominibus vtimur promiſcuè, vt dicit Abb. in dicto cap. conſtitutus; & quia etiam conueniunt, quia tam emphyteuta, quàm cenſuarius ſoluunt penſionem annuam pro re, & in vtrumque transfertur dominium, & poſſeſſio; & valet argumentum ab emphyteuſi ad cenſum Euer. in Centuria in loco, Ab emph. ad cenſum.

Contrarium tamen tenendum eſt, quòd differant inter ſe in pluribus.

Primò

6 Primò differunt:quia in Cenſuali transfertur dominium in recipientem, tam directum, quàm vtile; in emphyteuſi verò non transfertur, niſi vtile, ita communiter dicit teneri per D.D.Iaſ.*in l.1.C.de iur.emph.nu.* * *40.*Clar.*§.emph.in princ.quæſt.1.ver.contractus.*Euer. in loco Ab *emph.* ad cenſum *num. 2.* vbi dicit, quòd in contractu cenſuali in recipientem transfertur omne dominium, tam directum, quàm vtile, & omnis poſſeſſio, tam ciuilis, quàm naturalis, ita & taliter, quòd nihil iuris in illa re remaneat penes concedentem, ſed dumtaxat reſeruetur ſibi penſio: in contractu autem emphyteutico transfertur ſolùm vtile dominium, & ſolùm transfertur poſſeſſio naturalis, ciuili remanente apud Dominum, & ex hoc infertur, quod Cenſus ſoluitur de re noſtra, penſio verò de re aliena. Valaſc. *de iur.emph.quæſt.32.num.26.* qui plures allegat. Mant. *de tacit. & ambig.lib.22.tit.3.num.9.* Rot.*diuerſ.p.4.dec.224.* & ex hac differentia Rot. ibi tenet, conceſſionem eſſe nullam, ſi Pontifex dedit licentiam alienandi, & conceſſio fuit facta in cenſum perpetuum. Secunda 7 differentia eſt; quia per Emphyteutam ſoluitur canon; & quod ſoluitur per Cenſurarium, appellatur cenſus; licet hodie promiſcuè vtamur his vocabulis. Abb.*in dict.cap.conſtitutus.* Clar.vt ſupra,& Valaſc.loco citato.

8 Tertia differentia eſt, quia ſi in contractu cenſuali non ſoluatur cenſus, res non incidit in commiſſum, etiam ſi per mille annos non ſoluatur: ſed in contractu emphyteutico,ſi intra biennium,ſi eſt emphyteuſis Eccleſiaſtica,ſi profana,intra triennium non ſoluatur penſio,incidit in commiſſum. Iaſ.*in dict.l.1.num.49.* Euer.*dict.loco num.3.* & videbimus in Tit. *de ſol.can.num.29.*Mant.*de tacit. & ambig.lib. 22.tit.3. num. 10.* qui plures cumulat, & Valaſc.*d.quæſt.32.num.30.* qui alios citat, & quando dubitatur, an ſit emphyteuſis, vel cenſualis, præſumitur cenſualis, ad declinandum pœnam caducitatis,idem Mant.*ibi.n.11.*

9 Quarta differentia eſt,quia iura ſpiritualia non poſſunt concedi in emphyteuſim, ſed benè poſſunt dari ad Cenſum, ſecundum eundem Euer.*ibidem.n.4.*

10 Alias differentias ponit Cenc.*de cenſ.par.1.cap.1.qu.1.num.15.*& Valaſc.*citato loco.*

11 Reſtat,vt conſideremus tria notabilia, ſecundum eundem Euer.*citato loco:* Vnum eſt,ſi non appareat de contractu per inſtrumentum, ſed probatur per teſtes, quod penſio ſit ſoluta ratione certæ rei, per 40. annos,& ampliùs,& vertitur in dubium,qui contractus ſit,an cenſualis, vel emphyteuticus; quòd in dubio inſpiciendum erit, quis ex dictis duobus contractibus magis frequentetur in prouincia;&,ſi contractus emphyteuticus magis frequentetur, iudicabitur emphyteuticus; ſi verò è contra, indicabitur cenſualis, per *leg. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg.iur.* vbi dicitur, quod debemus ſequi, quod in regione, in qua id actum eſt,frequentatur, vbi Cagn.*num.7.* Iaſ.*in l.2.Cod. de iur.emph.num.165.* & Valaſ.*d.quæſt.32.num.35.* aut æquè frequentantur ambo contractus, vt in Ducatu Barbantiæ, potiùs iudicabitur contractus emphyteuticus, quàm cenſualis, & iſtam quæſtionem dicit Iaſ. *in d.l.2.num. 164.* fuiſſe tactam ſolùm per Io.Fab.& tenet, quòd in dubio dicatur contractus emphyteuticus,per iura allegata per ipſum,& per eundem Euer. eodem loco.

Contrarium tamen tenet in hoc ſecundo caſu, Alber.*in d.l.2.* & Hipp. de Marſ.*ſing. 95.* & ponunt exemplum, ſi reperitur aliquod inſtrumentum, quòd Titius promiſit omni anno tali Monaſterio vnum ſactum frumenti pro tali fundo, & non dicatur, tanquam emphyteuta, vel tanquam cenſuarius, nec alio modo, nunquam iſte Titius ex ceſſatione ſolutionis, poterit expelli, quia hoc caſu in dubio magis præſumitur contractus Cenſualis, & hanc op. ſequitur Iaſ. *in d.l.2.nu.42.* Ruin.*conſ.160.nu.5.vol.1.* Burſ.*conſ.26.num.19.* & hæc op.com.teneri debet, vt dicit Menoc.*de præſump. præſ.106.lib.3.num.3.*Maſc.*de prob.concl.281.* Honded.*conſ.81. lib.2.in princ.* Creſc.*in tit. de cenſibus dec. 1.* hanc op. tenet etiam Rot.*par 4. dec. 40.* eandem opinionem ſequitur Nauar.*in tract.de vſur.num.109.*& pro hac opinione allegat in argumentum *cap. ex parte de cenſ.& l.ſemper in ſtipulationibus, ff. de verb.oblig. & de reg.iur.cap. in obſcuris,in 6.* quæ iura probant,obſcura,& dubia ita interpretanda 12 eſſe,vt quam minimam obligationem inducant; & in c.ex parte; probatur de cenſu debito ex voto, quod votum ſoluendi ſextarium frumenti, eſt intelligendum de ſextario minore, ſi duo ſint ſextaria, & Dyn. *in d.c.*in obſcuris, ita etiam declarat in principio;cum igitur conſtet, mitiorem eſſe obligationem debendi cenſum ex contractu cenſitico,quam ex emphyteutico: quia in illo non amittitur prædium, in non ſoluendo (vt dictum eſt) & in emphyteutico ſic; meritò in dubio præſumendum eſt, eſſe contractum cenſualem, & non emphyteuticum, & vltra ſupra alleg.ſequitur etiam,Didac.*var.reſol.lib.3.cap.7.num.1.* Virg.Boc. *de cenſ.p.2.nu.21.*qui multos cumulat; Et ideò hæc ſententia eſt tenenda;cum ex numeratione tot tantorumque Doctorum appareat, eſſe com. & eſt deciſio Rotæ Rom. *in recent dec.400.nu.7.* Corb. qui alios citat *de canſ.priuat.ob non ſol.can. limit. 34.* Valaſq. *dict. quæſt. 32. num.35.* dicit, quod pro qua parte fuerit fortior coniectura,ita iudicandum ſit,contractum Cenſualem eſſe, vel emphyteuticum: ſed ſi æquales ſint libræ, fauore libertatis prædiorum, receptius eſt, præſumendum eſſe contractum cenſuarium,& plures allegat pro hac opinione: ſed contrarium tenent multi, vt per Clar. *§. emphyt. quæſt. 1.* tam in conceſſione facta à priuato, quam ab Eccleſia,& dicit hanc eſſe com.opin. præſumendum ſcilicet eſſe contractum emphyteuticum.

13 Contrarium fauore Eccleſiæ, quòd præſumatur emphyteuticus,& non cenſualis, com. teneri atteſta- * tur Beto.*qu.14.*& Alex. de Neuis *conſ.27.* per totum,ſequitur Clar.vt dictum eſt ſupra, *ver. ſed pone.* opinionem etiam Beto.ſequitur Caualc.*dec.30.num.54.*qui aſſerit ita tenere Panc.*conſ.30.num.22.* Purp. *conſ.109.num.9. volum.1.*Menoch.*conſ.291.num.8.volum.3.*Bald.*conſ.24 lib.2.* Roland. *conſ.66.num.50.lib.2.* Afflict.*deciſ.129.* Burſ.*conſ.56. num.8.& conſ.25.num.28.lib.1.*quamvis contrarium teneat *conſ.26.num.20.lib.1.* Valaſq.autem, *d. quæſt. 32. num. 35. verſ. item,* tenet, quòd, quando eccleſia eſt domina directa, cui ſit ſolutio, non eſt præſumendum, quod voluerit ir cenſum, cum datio in cenſum, ſit alienatio, & dominium penitus abdicet, per *tex.in c.nulli de reb. Eccl non alien.* & res Eccleſiæ cenſetur conceſſa eo modo, quo poteſt concedi.Iaſ.*in l.2.nu.160.C.de iur.emph.*

14 Quid dicendum in hac variatione? Ego credo, quod eadem ratio militet in conceſſione facta à priuato,quæ ab eccleſia:& iura allegata per D.D. tenentes op.Alb. & Marſ.habeant locum etiam in Eccleſia, qui etiam loquuntur, quoniam Eccleſia ſic conceſſit, & vltra ſupra alleg. in his terminis loquitur etiam Natt.*conſ.3.lib.1.num.3.* allegando aliam rationem, quia ſcilicet contractus emphyteuticus eſt valde grauis, & oneroſus, quia propter non ſolutionem res aufertur, nec poteſt ſine conſenſu alienari; ideò huiuſmodi contractus non præſumitur initus, niſi euidentiſſimè appareat, euidentiſſimè autem apparet, quando imponitur penſio, ſoluenda pro recognitione dominij, ſequitur Rimin.*conſ.413.num.13.volum.3.*& eandem opinionem ſequuta eſt Rot.*diuerſ. 4. part. dec. 40.* vbi multi

allegantur pro iſta parte, & idem tenet Creſc. *dec. 3.*
de præſ. vbi etiam plures allegantur, ſiue conſtet de
inſtrumento, & non eſt dubium,& poteſt ſe habere
ad cenſum, & emphyteuſim: in dubio autem contra
illum, qui ſe fundat in inſtrumento, *l. Labeo,& leg. ſi in*
emptionem de contr. empt. & not. in l. quicquid aſtringendæ de
verb. oblig. ſiue ex ſolutione, per tot annos facta;& tunc
quia poteſt ſe habere ad diuerſa, ad canonem, & ad
cenſum,& dubia probatio, quando poteſt ad plura ſe
habere, non reuelat. *l. fin. de cauſ. poſ. & prop.* Nec obſtat
alia *Dec. 7 11. ead. 4. part.* vbi videtur amplecti op. Alex.
de Neuis, & Bero. quia Rota ibi non ſe firmat in hac
opinione, & hanc partem tenet etiam Corb. *de cenſ.*
priuat. ob non ſol. c. in limit. 34. nu 3. vbi allegat ita tenuiſſe
Rotam coram Blanchetto, & Creſc. atque Maſcard.
de prob. concluſ. 281. & Bero. (qui in contrarium allega-
tur, per Clar. *quæſt. 14. in cap. 1. num. 32. de reſt. in integr.* fate-
tur, in praxi ſe bis obtinuiſſe, quod etiam in conceſ-
ſione, facta ab Eccleſia, contractus in dubio magis
præſumatur cenſualis, quam emphyteuticus, ſequitur
Couar. *d. cap. 7. num. 1.* refert Mant. *loco citato, nu. 17.* & hanc
opin. ſcilicet, quod in dubio contractus cenſeatur po-
tius cenſualis, quam emphyteuticus, tenet nouiſſimè
Rot. coram Merlino. *deciſ. 110. nu. 1. in recol.* per Paul. Rub.
vbi allegatur *dec.* Creſc. *3. de præſ. & dec. 1. de cenſ.* Mant.
dec. 134. & 307. & in recent. deciſ. 606. & maximè hoc co-
gnoſcitur, quando fuiſſet conuentum, vt pro reſolua-
tur annua reſponſio de fructibus rei cenſualis; in em-
phyteuſi autem quid minimum ſoluitur in recogni-
tionem directi dominij. Seraph. *deciſ. 272. & 794. & in d.*
dec. Merl *numer. 2.* & quando fuerunt vendita, alienata,
ceſſa, tranſlata omnia iura. Ex quibus infertur, contra-
ctum eſſe cenſualem, dum omne ius reperitur tranſ-
latum; quod non contingit in contractu emphyteuti-
co, in quo dominium directum in re tradita reſerua-
tur Domino directo, vt per Valaſc. *de iur. emph.*
quæſt. 32. numer 28. vbi dicit, quod licet in inueſtitura
dicatur quod conceditur res in perpetuam em-
phyteuſim, cum tranſlatione omnis iuris, quod
habet concedens, & nominetur talis contra-
ctus à partibus, Emphyteuticus, in tota ſerie in-
ſtrumenti; nihilominus erit contractus cenſualis; vn-
de per contrarium, ſi dicatur in conceſſione, quod da-
tur res ad cenſum, cum reſeruatione directi dominij,
non erit contractus cenſuarius, ſed emphyteuticus,
vbi plures refert, hanc opin. tenentes;& hanc op. tenet
Rot. *in d. dec.* Merl. *num. 6.* & Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 3. num.*
12. & vide eandem dec. coram Merl. vbi alia inue-
niens: ſed ſi conſtaret de aliqua coniectura ad fauo-
rem Eccleſiæ, tunc tenenda eſſet opinio Bero. & alio-
rum, prout benè conſiderat Burſ. *dict. conſ. 26. num. 20.* vt
infra dicetur *num. 25.* vt ſi appareret, cenſum, penſio-
nem, ſeu fictum fuiſſe ſolutum pro recognitione do-
minij. Nat. *conſ. 3. num. 3. lib. 1.*

15 Tenendo tamen opinionem Bero. & aliorum, li-
mita non procedere, quando Eccleſia ageret contra
aliam Eccleſiam: quia priuilegiatus non vtitur priui-
legio contra priuilegiatum. Rot. *ead. dec. 721.*

16 Declaratur prædicta opinio, quod ſcilicet in du-
bio potiùs cenſeatur cenſualis, quam emphyteuticus,
habere locum in dubio, & alio non probato; ſecus,
quando ex coniecturis poſſet contrarium probari: vt,
quando bona conceſſa, ſunt ſita intra fines, vbi omnia
alia ſunt emphyteutica; vel ſi in Prouincia, & loco
17 celebrati contractus frequentaretur contractus cen-
ſualis: tunc præſumeretur cenſualis: ſed ſi frequenta-
retur emphyteuticus contractus, tunc præſumeretur
emphyteuticus. Hond. *d. conſ. 81. num. 18.* qui refert, Bald.
ita tenere *in c. querelam, num. 31. de elec.* & Iaſ. *in d. l. 2. nu. 165.*
& Maſc. *d. concl. 281.* Eandem opinionem tenet Boc. *de*
cenſ. par. 2. num. 21. quod, probata conſuetudine loci, præ-
ſumatur emphyteuticus, alias cenſuarius, & ſimili-
18 ter, ſi exhibetur contractus, in quo dicatur, quod in
alienatione requiratur conſenſus Eccleſiæ, qui ſolet
in emphyteuſi præſtari, cenſeretur emphyteuticus, &
19 idem, ſi promiſit ſoluere laudemium: allegat Bertra.
conſ. 330. lib. 2. nam ſolutio laudemiorum arguit rem eſſe
emphyteuticam, *dec. 400. in recent. p. 2.* Mant. *citato loco nu.*
20 *15. & 16.* & ita ego alias conſului, quia in libro Eccleſiæ
apparebat ſolum, quod ſoluebatur canon, ſeu cenſus,
& in libro illo annotata erant bona emphyteutica, &
conceſſiones aliæ erant in emphyteuſim; quod illud,
21 pro quo ſoluebatur cenſus, ſeu canon, eſſet conceſſum
in emphyteuſim; & idem dicendum eſt, ſi in inſtru-
mento conceſſionis fiat mentio de cenſu, quoniam de-
nominatio cenſus non probat de neceſſitate contra-
ctum eſſe cenſualem: cenſus enim vario modo accipi-
22 tur, vt per Burſ. *conſ. 375. numer. 17. lib. 4.* & denominatio
cenſus eſt æquiuoca, & promiſcuè vtimur his voca-
bulis, cenſus, penſio, & ſimile, vt per Abb. *in c. conſtitutus*
de rel. dom. num. 20. Rot. *in recollec. per Paulum Rube. dec. 14. nu.*
32. & ſeq. Si tamen apparet, bona eſſe feudalia, ſeu em-
23 phyteutica, facit ad propoſitum, Dec. *703. diuer. par. 1. nu.*
2. & Afflict. *dec. 80. num. 8.* dicens, non eſſe inſpiciendum
nomen contractus, ſed rerum ſubſtantiam; & idem
dicendum, è contra, ſi in inſtrumento diceretur: con-
24 cedo tibi talem rem, pro annuo cenſu, in emphyteu-
ſim; quod iſte non eſt contractus emphyteuticus, ſed
cenſualis, & verba illa, in emphyteuſim, ſtarent im-
propriè, ſecundum Imol. *in c. de ariditate, 2. col. de reb. Eccl.*
non alien. Mant. *d. tit. 3 num. 10.* ſed Natt. *d. conſ. 3. num. 2.* di-
cit, quod ſtarent largè: quia generaliter loquendo,
emphyteuſis continet ſub ſe cenſum,& dicit, hoc pro-
bari in c. conſtitutus ſupra all. in illis verbis, vt quic-
quid iuris &c. quod procedit, quando additum eſt in
inſtrumento, concedo tibi talem rem in emphyteuſim
25 perpetuam, & omne ius, quod habeo in ea re, tunc di-
cetur contractus cenſualis: ex quo expreſsè dixit, ſe
transferre omne ius: quod non cadit in contractu em-
phyteutico. Io. de Imol. ſequitur etiam Iaſ. *in dict. l. 1.* &
Panor. *in dict. cap. constitutus,* refert Euer. in *Centuria, loco Ab*
emph. ad cenſ. num. 6. ſed ſi appareret, affictum fuiſſe ſolu-
tum, in recognitionem dominij, ſine dubio intellige-
retur celebratus contractus emphyteuticus: quia re-
cognitio dominij, ad hoc probandum, eſt fortiſſimum
argumentum. Mant. *citato loco,* & Nat. *d. conſ. 3.* & quan-
do dominium directum non eſt tranſlatum, vel fuiſſet
facta conceſſio in tertiam generationem, aut ad me-
liorandum; tunc cenſeretur contractus emphyteuti-
cus. Caualer. *dec. 201.*

Infertur ex hac deciſione (vt dictum eſt etiam ſu-
pra in tertia differentia) ſi cenſeretur contractus em-
phyteuticus, & non ſolueretur canon, res caderet in
commiſſum: ſed ſi eſſet cenſuarius, etiam ſi per mille
26 annos ceſſaretur, res non caderet, ſed ſolùm agitur
contra ipſum ceſſantem, ad ſoluendum cenſum, pro
tempore præterito c. conſtitutus, ſæpius all. & ibi
Gloſ. in ver. iuxta ratam. Bart. *in l. 1. § 1. ff. de pub. & vectig.*
Iaſ. *in d. l. 2. num. 41.* Marſ. *ſing. 95.* Ruin. *conſ. 160. num. 6. lib. 1.*
Burſ. *conſ. 143. lib. 2.* Red. *de reb. Ecc. non alien. qu. 24.* Menoch.
qui multos cumulat *de præſ. præſ. 106. num. 11.* vbi teſtatur,
hanc eſſe receptam op. Maſc. *de prob. concl. 281. in princ.*
Hond. *conſ. 21. num. 4. lib. 2.* Rot. *in recent. dicta dec. 400. par. 2.*
vbi allegantur aliæ deciſiones.

27 Declaratur hæc illatio, non procedere, quando
contractus cenſualis eſt ſpecificè iuratus. Caſſad. *dec. 2.*
de iur. iur. quam deciſionem ſequitur Menoch. *ead. præſ.*
numer. 12. Hond. *ead. conſ. num. 17.* & quando Cenſuarius
iurauit

iurauit ſoluere tali tempore, quod priuetur, ſi non
* ſoluat, com. op. eſſe dicit Rol. *conſ.60. num.41.* Mantic. *loco citato, numer.14.* vbi allegat Simonet. *dec.37. in fine, lib.1.* & Dec. *4. lib.2.* & Menoch. *conſ.372. num.21.*

28 Infertur ſecundò, vt nec per alienationem, factam irrequiſito domino, priuaretur iure ſuo. Dec. *conſ.164. num.3.* Ruin. *conſ.42. num.8. volum.1.* Capic. *dec.103. numer.7.* Bero. *quæſt.14. num.1.* idem Capic. *deciſ.196.* Iaſ. *in l. fin. C. de iur. emph. nu.135.* Rot. *in recent. part.1. dec.400. nu.8.* Menoch. *d. præſ. numer.14.* vbi declarat habere locum, quando in Cenſuarium eſt tranſlatum omne dominium, ſecus,
29 ſi conceſſum fuiſſet vtile tantùm; & allegat pro hac opinione Afflict. *deciſ.129. nu.8.* ſed ego credo, quod huic declarationi obſtet, quod ſupra dictum eſt *nu.6.* quod ſcilicet in Cenſuarium transferatur & vtile, & dire-
30 ctum dominium, vt in principio huius quæſt. diximus, & adeo eſt vera prædicta opinio, quod Cenſuarius non priuetur iure ſuo per alienationem, factam irrequiſito domino, vt etiam ſi alienaret tanquam allodialem, & liberam, adhuc non incideret in commiſſum. Capic. *d. dec.196.* tenebitur tamen ad id, quod interſit emptoris, vt refert Valaſq. *dict. quæſt.32. nu.33.* ex ſententia Rebuff.

31 Nec valeret pactum, quod Cenſuarius non poſſet alienare, alias incideret in commiſſum: quia tale pactum eſſet contra naturam contractus cenſualis. Red. *de reb. Eccl. non alien. rub.16. num.71.* & allegat pro ſua opinione Bullam Nicolai Quinti.

Diſſentit ab hac opinione, quod ſtante hoc pacto cadat, Nauar. *de vſur. nu.100.* Virg. Boc. *de conſ. pat.2. nu.22.* Hond. *conſ.81. num.19. lib.2.* vbi dicit, quod opinio Red. non probatur de iure, & Bulla prædicta hoc non probat, & Boc. pro hac opinione refert Sot. *de iuſt. & iur. lib.6. qu.5. art.4.* Did. *lib.3. var. reſolut. cap.7. num.1.* Afflict. *dec.80.* & idem dicendum, ſi fiat pactum deuolutiuum in euentum non ſolutionis canonis, quia poteſt apponi, & non eſt contra naturam ſubſtantialem cenſus, vt mutet contractum cenſualem in emphyteuticum. Rot. *in d. dec.* Merl. *110. num.18.*

33 Ex quibus infertur, quod non valet argumentum ab emphyteuſi ad cenſum, nec è contra. Valaſc. *citato loco num.34.* faciunt pro iſta opinione, quæ ſupra diximus, *quæſt.5.* quod argumentum non tenet, de conductione ad longum tempus ad emphyteuſim *num.20.*

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis non differt à feudo, num.1. cont. n.2. in quibus conueniunt, num.3. remiſſiuè.

1 MOdo videamus, an Emphyteuſis differat à feudo? Et Spec. *in tit. de feud. §. quoniam, ver. 40.* dicit non differre, ſed quod ſunt eiuſdem naturæ, & conditionis, quem reprehendit Bald. *in tit. de pac. conſt. in ver.*
2 libellarium: quod ſit longa inter eos differentia; & idem tenet Spec. ſibi contrarius *in tit. de loca. §. nunc aliqua, ver. quarto in fine* Iaſ. *in l.1. num.50. Cod. de iur. emphyt. ad n.54.* ponit plures differentias, Euer. *in loco Ab emph. ad*
3 *feud.* vbi etiam ponitur, in quibus conueniunt Emphyteuta, & Vaſallus; & in loco A feudo ad emph. ad quem te remitto, & ad Valaſc. *de iur. emph. quæſt.39.* vbi ponit viginti differentias, & ad Mant. *de tacit. & ambig. tit.4. lib.22.*

Vna ex dictis differentiis eſt, quod Emphyteuſis alienata ſine conſenſu domini, non redit ad alios, in inueſtiturà contentos, ſed ad Dominum directum; feudum autem reuertitur ad conſanguineum; Ruin. *conſ.165. nu.8. & 10. lib.1.* Alex. *conſ.30. nu.16. lib.1.* Cæph. *conſ.397. nu.16. & ſeq. lib.3.* Ant. Gabr. *concl.2. nu.32. tit. de iur. emp.* Hond. *conſ.36. nu.10. & 30.*

Altera eſt differentia, quod Emphyteuta, ſi non ſoluat canonem, etiam ſi non fuerit interpellatus, cadit à iure ſuo; ſecus eſt in Feudatario, quia ſi non eſt interpellatus, non cadit, ſi non ſoluat. Mant. *dict. tit.4.*
* *nu.12.* qui multos cumulat, etiam de com. atteſtantes.

Alias differentias vide apud Valaſc. *d. qu.39.* per totam, ad quem te remitto, & vide in ſeq. q.

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Argumentum valet de Emph. ad Feudum, & è contra n.1. contra n.2. reſoluitur non valere argumentum de Feudo ad Emph. quando eſt diuerſa ratio inter feudum, & emphyteuſim, & diſpoſitio feudalis eſt contra ius commune n.3. & quod valeat de emphyteuſi ad feudum, nu.4. vbi declara.

Quando caſus non eſt deciſus expreſsè in feudis, & eadem ratio militat, valet argumentum ab emph. ad feudum, num.4. & in quibus caſibus non valeat, ibidem.

1 QVamuis plerique teneant, argumentum valere de Emphyteuſi ad Feudum, & de feudo ad emphyteuſim, vt dicit Euer. in Cent. in locis Ab emph. ad feudum, & de feudo ad emph. fundatum in simili-
2 tudine quam habent ad inuicem, Feudum, & Emphyteuſis, Vaſallus, & Emphyteuta, & ſunt eiuſdem naturæ, & deciſum in vno, procedit etiam in alio, & præcipuè, quando in iure ciuili non reperitur contrarium deciſum. Rom. *conſ.212.* Alex. *conſ.106. volum.4.* Rol. *conſ.17. num.8. & conſ.59. num.14. volum.2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.26. numer.2.* Surd. *deciſ.190. num.15.* idem Rom. *conſ.103. in fine* Rim. ſen. *conſ.495. num.9.* Rip. *in l.2. in prin. num.39. ff. ſi cert. pet.* Soc. iun. *conſ.9. num.19. lib.3.* Clar. *§. feudum qu.3.*

3 Contrarium tamen, quòd non valeat argumentum à Feudo ad Emph. quia feudum habet certam naturam, & pacta omnia in eo appoſita, intelligi debent ſecundum feudi naturam, & vt ei, quanto minus fieri poteſt, derogent: quod ſecus eſt in emphyteuſi, quæ informis eſt contractus; & nullam habet certam formam, niſi quæ à partibus datur, tenet Soc. iun. *conſ.71. num.25. volum.1.* Surd. *deciſ.93. nu.16.* cum aliis per eum congeſtis, *nu.26.* & iura feudorum ſunt quædam conſuetudines locales, & ſingulares, ac proinde vim legis non habent, niſi in materia feudali, nec in alia materia deciſiuè allegari poſſunt, ex Bart. *in l. iuſiurandi, §. ſi liber. nu.5. ff. de oper. liber.* cum aliis allegatis per Valaſc. *de iur. emph. qu.39. nu.19.*

4 Pro reſolutione, dicendum eſt, non valere argumentum prædictum, quando diſpoſitio feudalis eſt contra ius commune, vel, quando eſt diuerſa ratio inter emphyteuſim, & feudum, Curt. iun. *in tract. de feud. 1. par. prin. qu.3.* Surd. *ead. dec. num.16.* Euer. *in loco A feud. ad emph. numer.43.* ſed quando caſus, de quo eſt quæſtio, non reperitur expreſsè deciſus in feudis, & quando
5 eadem ratio militat in vtroque valet argumentum ab Emph. ad Feudum. Euer. in loco *ab emph. ad feud. nu.8.* & vide *in tit. de ſol. can. qu.15.* vbi dicitur, quod non valet argumentum de feudo ad emphyteuſim, quando datur diſparitas, & diſſimilitudo.

Præterea, tunc procedit argumentum, quando diſpoſita in feudo, non ſunt contra regulas iuris communis. Ceph. *conſ.139. num.25.* alias ſecus; vel quando ius

feudorum eſt fundatum in ratione naturali, & iuſta; alias ſecus.Euer.in Cent.*in loco A feudo ad emph.num.42.* & vid.*de ſolut. can. quæſt. 13.* & quando à iure feudorum aliquid eſt inductum contra ius commune,argumentum de feudo ad emphyteuſim non tenet : tunc autem procedit, quando continet ius commune. Mant. *de tacit.& ambig.lib.22.tit.14.num.10.*qui plures allegat.& demum procedit argumentum, quando feudalis deciſio cum iure com. conuenit, aut vltra ius commune aliquid ſtatuat, ex iuris tamen com.rationibus, ſed ſi per leges feudorum contra ius commune aliquid ſtatutum fuerit,non procedit argumentatio. Valaſq.*d.q.39.num.29.* & quando id de quo quæritur, non reperitur diuerſo modo deciſum iure ciuili,valet argumentum.Gabr.*conſ.86.num.7.vol.1.*

Vlterius,non valet argumentum de feudo ad emphyteuſim,quando in caſu,de quo agitur,contrarium reperitur expreſſum.Soc.ſen. *conſ.167.numer.24.lib.2.* vbi dicit hanc eſſe com. op. & ſequitur Soc.iun.*conſ.70.nu.11.lib.1.*idemque dicendum eſt,quando in caſu, de quo agitur,diuerſa ratio reddi poteſt, vt ſupra dictum eſt; & tenet etiam Soc.iun. *conſ.71.numer.1.25.& ſeq.lib.1.* imò feudum intelligitur ſecundum conſuetudines feudorum, & emphyteuſis ſecundum ius commune. Bart. *in leg.vt ius iur.iud: §.ſi liberi nu.4.ff.de oper.lib.* & in eo, in quo iura feudalia diſponunt contra regulas iuris communis,non debent extendi ad emphyteuſim,vel alius contractus.Gloſ. & Bald.*in c.1. de feud.cogn.* Fulgoſ.*conſ.9.num.2.* Alex. *in l.ſi mihi, & Titio.num.11.ff.de verb.oblig.& conſ.9.num.2.lib.3.& conſ.5. nu. 5.lib.5.* Nec etiam procedit argumentum de feudo ad emphyteuſim in pœnalibus, Burſat.*conſ.122.num.12.lib.2.* ex ſententia Euerard. nam per alienationem feudi,ſine licentia domini,non reuertitur ad ipſum Dominum,ſed ad agnatos, ſecus per alienationem emphyteuſis , Cephal.*eod.conſ.139.num.26.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Precaria ſumitur in genere fœminino, ad differentiam precarij in genere neutro,nu.1.

Non differt precaria in numero ſingulari,& precariæ in numero plurali,nu.2.

Ius ciuile non facit mentionem de precaria,ſed de precario,n.3.

Precaria dicitur, quia ad preces conceditur, & de precibus fieri debet mentio in inſtrumento,n.4.& 7.

Quid ſit contractus precariæ,& pro quanto tempore fiat,n.5.debet fieri cum clauſula de renouando, de quinquennio in quinquennium, & cenſetur appoſita,nu.7. ſi fiat ad beneplacitum,an expiret morte concedentis,n.13.

Non differt à contractu emphyteutico nu.6. Contrar. concluditur, num.7.

Precaria fit ad preces,nu.8.& quandoque datur gratis,n.10.

In conceſſione precariæ , cum clauſula de renouando,ſi non fuit petita renouatio,cadit à iure ſuo nu.11.

Conceſſiones precariæ, ſi ſint irrationabiles, reuocantur per ſucceſſorem,num.12.

1 Scire etiam debemus , an Emphyteuſis differat à
contractu precariæ. Pro cuius intelligentia præ-
mittendum eſt, quod precaria ſumitur in genere fœ-
minino , ad differentiam precarij in genere neutro.
Abb.*in cap.1.extr.de prec* nec differunt precariæ in plura-
li, ſcilicet precariæ precariarum, & precaria in ſingu-
2 lari,idem Abb.in *eod.c.num.3* cum aliis, quos citat,licet
cont.teneat ibi Hoſt.& malè,vt per Valaſc.*de iur.emph.*
quæſt.35.num.12. Notand.eſt etiam, quod ius ciuile non
facit mentionem de iſto contractu precariæ, in fœmi-
3 nino genere,ſed in neutro,vt *in tit.ff.de precario.* Notan-
dum quoque eſt , quod precaria dicitur, eo quòd ad
preces alicuius conceditur, de quibus precibus debet
4 fieri mentio in inſtrumento. Gloſ. *in d.c.1.* & ibi Abb.
Iaſ.in *l.1.nu.42.C.de iur.emph.*Præterea notandum,quod
iſte contractus dicitur,quando fit conceſſio rei immo-
bilis,pro annua penſione,de quinquénio in quinquē-
nium , vel de nouennio, in nouennium, ſeu ad maius
5 tempus;& ſecundum Imol.*in dict.c.1.* poteſt fieri etiam
ſub variis formis,& deinceps vſque in perpetuum ad
renouandum de quinquennio in quinquennium ; &
aliquando res Eccleſiæ conceduntur vſque ad vitam
recipientis,ſecundum formam,*c.precariæ,10.qu.2.*vt de-
clarat Gloſ.*in dec.1.*Iaſ.in *d.num.42.*Mant.*de tacit.& amb.*
lib.22.tit.4.nu.20.

6 His præmiſſis,quærendum eſt de ſupra d.quæſt.an contractus Emphyteuticus differat à contractu Precariæ?Et non videtur differre,cum ſint eiuſdem naturæ.Bart.*in leg.ſi finita, §. ſi vectigalibus,ff.de damn.inf.*Iaſ.*in dict.l.1.num.42.*& Gloſ.*in c.precariæ.*ſup.alleg.dicit,quod iſte contractus eſt affinis emphyteuſi : & quia etiam, ſecundum Bart.*in d.l.1.* quem ſequitur Iaſ. ibi *num.42.* poſſeſſiones emphyteuticæ diuerſis nominibus nuncupantur : aliqui appellant precariam ; aliqui affirmam ; aliqui Emphyteuticam, aliqui libellariam; & ſemper appellatur contractus Emphyteuticus. Valaſ. *de iur.emph.qu.34.num.16.*

7 Contrarium tenendum eſt,quod inter ſe differant, quia iſte contractus renouatur de quinquennio in quinquennium: ne longitudine temporis, pereat memoria contractus. Abb.*in dict.cap.1.& d.c.precariæ.* Euer.in Cent.*in loco A feudo ad emph.num.56.*qui alios refert Valaſ. *eod.qu.num.12.& 14.*& ſi iſta clauſula non eſſet appoſita in inſtrumento,ſcilicet de renouando de quinquenn. in quinquennium cenſeretur appoſita.Valaſq.*nu.9.*

8. Differt, etiam qui datur ad preces alterius. Abb. *in d.c.1.num.4.* Valaſc.*de iur.emph.qu.34.num.14.*& debet fieri mentio in contractu *nu.15.*

9 Differt quoque quia dominus poteſt reuocare, pro libito voluntatis ,&non eſt ita in emphyteuſi.Mant.vt ſup.in fine.

10 Differt præterea , quia quandoque datur gratis. Abb.*eo.num.4.* quando ſcilicet datur laico,vel Clerico benemerito aliqua poſſeſſio Eccleſiæ, ad vtendum, & fruendum in vita ſua.c. Clerici.*10.quæſt.2.* Valaſc.citato loco.

11 Notandum eſt etiam , quod in conceſſione precariæ , cum pacto de renouando de quinquennio in quinquennium, iuxta textum in *d.c.1.de precar.*ſi renouatio non fuit petita ab eo,cui conceſſio facta eſt, ipſe cadit à iure ſuo,ſicut Feudatarius,*c.longinquitate,12.qu.2.* Abb.*in dict.c.1.in fine,* & ibi cæteri Canoniſtæ.Et in hoc etiam differt ab Emphyteuſi : quia emphyteuſis non debet renouari de quinquennio in quinquennium; Gloſ.*in c.precariæ,10.qu.2.*Bart.*in leg.ſi finita,§.ſi de vectigalibus, numer. 10. de damn. infec.* Rimin. ſen.*conſ.16.numer.5.* Mant.*eod.tit.4.numer.20.* Valaſc.*de iur.emphyt.dict.quæſt.34.num.14.*

12 Notandum quoque erit, quod ſi conceſſiones precariæ ſint factæ irrationabiliter à Rectoribus Eccleſiarum; Succeſſores poſſunt reuocare,ſine metu penę. Hoſt.Card.& Innoc. *in cap.2.de prec.* & Valaſc.*dict.quæſt.34.num. 17.* & quando dicantur factæ irrationabiliter, vid.per eos.

13 Præterea ſciendum eſt,quod ſi conceſſio eſſet facta ad beneplacitum Pontificis , morte ipſius Pontificis expirat , ſecundum vnam opinionem, & ſecundum

alte-

alteram non expirat. de qua quæſtione vide per Valaſc. *dict. quaſt. 34. num. 7.*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Contractus Superficiarius, quid ſit, num. 1. an differat à contractu emphyt. num. 5.

Si Titius conceſſit Caio vtile dominium talis rei, iſte eſt contractus Superficiarius, & quare nu. 2.

Si inſtrumento dicatur: reſirmamus in emphyteuſim; ſolum iure Emphyteutico, & ſuperficiem iure proprio, quomodo intelligatur, remiſſiuè, num. 3.

Non eſt neceſſe, quòd ſemper pro Superficie ſoluatur penſio n. 4.

Si domus deſtruatur, an Superficiarius poſſit reædificare, nu. 6. & quid in Emph. nu. 7.

Superficiarius repetit melioramenta, n. 8.

Superficiarius, an poſſit alienare irrequiſito domino, & habeat locum pena l. 2. C. de iur. Emph. num. 9. & quid in Superficiario Eccleſiæ, nu. 10.

SVprà tractauimus de pluribus contractibus, qui habent affinitatem, & familiaritatem cum contractu Emphyteutico, vt cognoſcantur eorum differentiæ, & natura; reſtat videre modò de contractu Superficiei, qui etiam habet eandem affinitatem, & familiaritatem cum Emphyteuſi. Contractus igitur Super-
1 ficiarius, vel Superficiei, quando Ego transfero in aliquem ſuperficiem, puta domum, molendinum, vel aliud ædificium, in fundo meo poſitum, vt ex dicta ſuperficie ſoluatur mihi aliquid annuatim: vel, cum transfero fundum in aliquem, vt ibi poſſit ponere ſuperficiem, ſoluendo annuatim aliquid, hoc acto, vt poſt certum tempus redeat ad me; & vtile dominium tranſit in Superficiarium, *l. 1. cum Gloſ. & l. vltima ff. de ſuperficiebus, & leg. Superficiario, ff de rei vend.* Euer. *in Cent. in loco A feud. ad Emph. num. 49.* Iaſ. *in l. 1. C. de iur. emph. num. 43.* & iſte Superficiarius cenſetur, de conſuetudine, quaſi Emphyteuta, vt dicit ibi Euer. *per l. fin. ff. ſi ager vect. vel emph. pet.* Sed Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 33. num. 1.* deſcribit, ſeu definit: videlicet. Contractus ſuperficiarius dicitur, quando dominus, remanente ſibi pleno iure in ſolo, concedit alicui in perpetuum, vel ad longum tempus, ſuperficiem ipſius ſoli, pro aliqua annua penſione, in recognitionem proprietatis ſoli, vel quando vendit, aut donat ſolam ſuperficiem, dato, quod ſibi nihil annuum ſoluatur. vel quando ſimpliciter, etiam ad modicum tempus, locat. Sed ſi in aliquo inſtrumento reperiretur: Titius conceſſit Caio vtile domi-
2 nium talis rei, iſte non eſt contractus Emphyteuticus, ſed ſuperficiarius, quia non eſt conſtituta annua penſio, quæ præſtatur in recognitionem dominij directi, vt requiritur in contractu Emphyteutico, ita tenet Bald. *in Rub. C. de iur. Emph. in 4. col. ver. pone, & in cap. 1. §. hoc quoque 5. col. de ſucc. feud.* ſequitur Iaſ. *in l. 1. Cod. de iur. Emph. num. 45.* & dicit hoc tenere D.D. *in c. potuit extr. de*
3 *locat.* Si autem reperiatur inſtrumentum, in quo dicatur. Reſirmamus tibi, vel vendimus in Emphyteuſim ſolum iure Emphyteutico, & ſuperficiem iure proprio; remitto te ad Bart. *in l. 1. §. qui ſuperficiem. ff. de ſuper.* & Iaſ. *in d. l. 1 num. 46. & 47.* & ad Valaſc. *dict. quaſt. num. 15.* Notandum eſt etiam, quod non ſemper neceſſe eſt, vt præſtetur penſio pro ſuperficie, vt patet, quando in ſuperficie conſtituitur emptio, donatio, vel legatum,
4 Bart. *in d. l. fin. ff. de ſuper.* quem ſequitur Iaſ. *in ead. l. 1. nu. 43.* vide etiam Valaſc. *d. qu. n. 3.*
5 His cognitis, videamus, an contractus Emphyteuticus differat à contractu Superficiei. Et videretur dicendum, quod non; quia primò de conſuetudine, vt dictum eſt, cenſetur quaſi Emphyteuta; ſecundò æquiparantur Superficiarius, & Emphyteuta, Bartol. *in dict. l. 1. §. quod autem, l. 2.* quem ſequitur Imol. *in capit. potuit de locat. numer. 8.* Socin. *conſil. 287. numer. 2. lib. 2.* cum aliis congeſtis per Seraphin. *deciſ. 286. numer. 4.* Tertiò, æquiparatur Emphyteutæ in hoc, quod, alienando ſuperficiem, irrequiſito domino directo, cadit à ſuperficie, ſicut cadit Emphyteuta. Bald. *in dict. l. 1. §. pen. ff. de ſuper.* & Imol. *in dict. cap. potuit,* Euer. *in Centur. in dict. loco numer. 49.* de quo articulo vide infra *num. 9. & ſequent.*

6 Contrarium, quod differant notabiliter. Prima enim differentia eſt, quia, combuſta domo, vel molendino impetu ignis, vel aquarum, finitus eſt iſte contractus: ita quod, ſi vellet reædificare, non poſſet, Bald. *in rub. Cod. de iur. emph.* Bart. *in dict. l. fin.* vbi facit differentiam, an quis conducat ſolum, an vero ſuperficiem: nam, ſi conducit ſolum, deſtructa domo, non finitur ius; ſed quando conduxit ſuperficiem, tunc, illa perempta, perimitur ius ſuperficiarij, *l. quoties, & l. inter quos, §. damni ff. de damn. infect.* ſequitur Iaſ. *in d. l. 1. nu. 43.* ſed in Emphyteuta, qui accepiſſet domum in emphyteuſim, & combuſta eſſet caſu fortuito, non finitur emphyteuſis: quia remanet area, quæ eſt emphyteuti-
7 ca, ſuper qua, etiam inuito domino, reædificare poteſt, Bald. *in d. Rub. 4. col.* Angel. *in Auth. de non alien. §. lex itaque,* Iaſ. vt ſupra *num. 44.* & ibi Add. imò Emphyteuta tenetur reædificare: & ſi non reædificet, compellitur præſtare omnem penſionem, ſicut primò, dicit ibi Iaſ. de qua quæſt. nos dicemus in titulo de melior. quæſt. 9. & quod Superficiarius non poſſit reædificare, deſtructa ſuperficie, puta, domo combuſta, vel molendino funditus deſtructo, tenet Iaſ. *in l. & in Prouinciali §. ſi ego volum. 2. ff. de nou. oper. nunc.* Valaſc. qui alios citat, *d. qu. 33. num. 4.*

8 Secunda differentia eſt, quia Emphyteuta melioramenta perdit *l. 2. Cod. de iur. Emph.* Superficiarius autem non, quia illa repetit, maximè ſi ſint meliorationes, quæ poſſunt auferri, iuxta *l. ſi ædes §. ſi inquilinus arcam, ff. locat.* Bald. *in d. Rub.* intellige tamen, vt in tit. *de melior. quæſt. 1. & 2.* Sed Bart. *in d. l. 1. ff. de ſuper. tenet cont.* quod non poſſit eleuare ſuperficiem, *per l. 2. C. de iur. Emph.* & Iaſ. *in d. l. 1. numer. 45. & ſeq.* & ibi Bald. & quod l. 2. non habet locum in Superficiario, Valaſc autem *de iur. Emph. quæſt. 33. num. 11.* dicit, quod opinio Bart. eſt bona, & loquitur in Emphyteuta ſuperficiei, & ex his apparet, quod iſti contractus inter ſe differunt. Non obſtant, quæ in contrarium ſunt adducta. Nam Euer. loquitur de conſuetudine, & dicit etiam, cenſetur quaſi Emphyteuta, & non abſolutè, & quod æquiparentur, ſecundum opinionem Bart. & ſequacium, habet locum, quando Superficiarius vellet alienare, irrequiſito domino; & diſtinguit: quod aut ſuperficies eſt empta, & Superficiarius non tenetur ad aliquam præſtationem, & iſte poteſt cedere, quocunque titulo vult; Aut conduxit ſuperficiem ſub certa annua præſtatione, & & in iſto caſu putat Bart. *in ead. l. 1. §. quod autem,* idem iuris eſſe, quod in Emphyteuta, quod ſcilicet poſſit alienare, vel vendere ſicut Emphyteuta, domino tamen requiſito, alias non poſſet, *iuxta leg. fin. Codic. de iur. emphyt.* ita Valaſc. *ead quæſt. num. 12.* & quamvis Seraphin. *in dec. 288 nu 7. & 8.* dicat, Bart. eſſe intelligendum, quod non loquatur explicitè pœna, ſed de poteſtate tantum alienandi, & poſſint ſimul ſtare, quod quis ſit prohibitus alienare, & tamen quod alienando, non cadat à iure ſuo *per leg. cum pater, § liberti, de legat. 2.* cum ſint diuerſa, pœna nullitatis, & iuris ſui priuatio: & ſic Seraph. ſentit, quod Superficiarius, alienando irrequi-

ſito domino, non cadat à iure ſuo; quemadmodum, nec iſta pœna habet locum in conductore ad longum tempus, de qua quæſtione tractabitur in duabus deciſionibus, videlicet, *in dec. 286. & 288.* vbi deciſum fuit, non habere locum dictam pœnam: & nos dicemus in titulo *de alien. qu. 1. nu. 32.*

10 Notandum tamen eſt, quod Bart. *in dict. §.* dicit, eſſe intelligendum de Emphyteuta, vel Superficiario priuati; ſed in eo, qui conduxit ſuperficiem ab Eccleſia, vel recepit aliquid in Emphyteuſim, tales nullo titulo poſſunt in alium transferre, *per tex ſingularem, Cod. ne rei dominicæ, vel tem. l. 2.* Valaſc. *loco citato*, ſed quando hoc procedat, videbimus diſtinctè *in eod. tit. de alienat.*

Sunt aliæ differentiæ inter contractum Superficiarium, & Emphyteuticum, vt videre potes apud Valaſc. *d. qu. 33.* vbi alia inuenies circa hanc materiam, & videndus erit etiam Bart. *in d. l. 1.*

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

Contractus nominati, & innominati qui ſint, n. 1. differentia inter eos, num. 2.

Contractus Emphyteuticus, an ſit contractus nominatus, vel innominatus, num. 3.

Quæ actio competat pro contractu innominato, n. 4. quot ſint contractus innominati, nu. 5.

An liceat diſcedere, & reſilire à contractu Emph. nu. 6.

Ex contractu Emphyteutico competit condictio ex lege Zenonis, non præſcriptis verbis, num. 7.

ET quia dubitatur, an iſte contractus Emphyteuticus ſit contractus nominatus, vel innominatus: ideo hæc quæſtio examinanda venit. Et pro declaratione videndum eſt, qui ſint contractus nomina-

1 ti, & innominati: & recurrendum eſt *ad leg. iuriſgentium, ff. de pact.* vbi dicitur: conuentiones quædam actiones pariunt, quædam exceptiones; quæ pariunt actiones, in ſuo nomine generali non conſtant, ſed tranſeunt in proprium nomen contractus, vt emptio, venditio, locatio, conductio, ſocietas, commodatum, depoſitum, & cæteri ſimiles contractus, & Gloſ. exponit; ſimiles, vt mandatum, mutuum, pignus; ſed ſi in alium contractum res non tranſeat, ſubſit tamen cauſa, eleganter Ariſto Celſo reſp. eſſe obligationem; vt puta, dedi tibi rem, vt mihi aliam des, vt aliquid faciat, & hic naſci ciuilem obligationem; & ſic videmus differentiam inter iſtos contractus: nominati enim habent nomen ſpeciale, & diſcretiuum, per

2 quod vnus contractus in ſpecie diſcernitur ab alio; contractus autem innominati dicuntur, qui carent nomine ſpeciali, & ſolum ſtant in nomine generis, quod eſt æquiuocum, & confuſum; eſt etiam inter eos contractus alia differentia: quia contractus nominati, eo ipſo, quod ſunt in eſſe producti, ſtatim producunt actionem, ſed contractus innominati, non producunt actionem, niſi ſequuta cauſa, & niſi veſtiantur ab implemento, & perfecte impleuerit ille, qui vult agere, Iaſ. *in dict. l. iuriſgentium, num. 1.* His præ-

3 miſſis, videamus, an contractus Emphyteuticus ſit contractus nominatus, vel innominatus, & videtur dicendum, quod ſit innominatus, quia non connumeratur inter illos contractus, de quibus loquitur *dicta lex, iuriſgentium, cum Gloſ. præterea*, ſecundum opinionem illorum, qui tenent, dari pro contractu emphyteutico, actionem præſcriptis verbis, vt mox dicetur, teneri debet, quod ſit contractus innominatus, quia pro contractu innominato datur actio præſcriptis

4 verbis, vt *ff. de præſc. verb. l. naturalis*, & Gloſ. *in d. l. iuriſgentium*; & quod ſit contractus innominatus, tenuit Bald. *in l. fin. 1. qu. C. quando liceat ab empt. diſc. & in rub. Cod. de rer. perm.* vt refert Iaſ. *in l. 1. C. de iur. emph. n. 69.*

Contrarium tamen tenendum eſt, quod ſit contractus nominatus, cum habet proprium, & ſpeciale nomen, ſcilicet emphyteuſis, vt dicit *tex. in §. adeo. Inſt. de locat.* & hæc eſt com. op. de qua teſtatur Clar. *in § emp. qu. 2.* communem quoque appellat Iaſ. *in præl. feud. & in*

* *d. l. 1. n. 69.* & nouiſſimè Valaſc. *de iur. emph. q. 6. n. 5.* Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 1. n. 3.* Surd *dec. 290. n. 10.* Non obſtant, quæ in contrarium ſunt adducta: quia non ſequitur, non eſt connumeratus inter contractus, qui ponuntur *in l. iuriſgentium*, ergo eſt contractus innominatus, quia *in dict. § adeo*, nomen, eſt impoſitum, nec de opinione Bald. curandum eſt; cum contra ipſum adſit com. opin. & opinio illorum, qui tenent, quod detur actio præſcriptis verbis, eſt contr. com. vt infra dicetur, facit etiam pro dicta com. op. quia quatuor ſunt con-

5 tractus innominati, de quibus *in d. l. naturalis, & in rub. ff. de præſ. verb.* ſcilicet, do vt des, do vt facias, facio vt facias, & facio vt des; in quibus contractus Emphyteuticus non eſt numeratus.

6 Infertur 1. pro vtilitate, ex hac quæſt. quod non liceat diſcedere, & reſilire ab hoc contractu Emphyteutico; cum ſit contractus nominatus: & Clar. *in d. qu. 2.* dicit, non licere diſcedere in contractibus nominatis, ſecus in innominatis. Gloſ. *in d. l. iuriſgentium, in verb. factum, in fine*, & ibi Iaſ. *nu. 10.* qui facit differentiam in contractibus innominatis reſpectiuis, & non reſpectiuis, de quibus vide ibi.

Infertur ſecundo, ſi eſt contractus nominatus, quod non competat actio præſcriptis verbis (quod tamen voluerunt Accurſ. *in l. 1. in ve. cuſtodiri.* & ibi Cyn. & Alb.

7 Accur. n. mutauit ſententiam *in d. § adeo, in verb. propria*) ſed competat ex hoc contractu condictio ex lege, & iſtud firmat Bart. *in d. l. 1. in pen. qu. & reſp. ad cont.* & hæc

* eſt com. op. vt teſtatur Iaſ. ibi, *num. 68.* & licet Bald. ſibi contrarius, dicat, *in l. vnica, in § sol. C. quando non pet. par.* ex hoc contractu non competere actionem præſcriptis verbis, neque condictionem ex lege Zenonis, ſed oriri actionem ſpecialem, quæ vocatur actio ex emphyteuſi, & ſic vult, quod denominetur à contractu, ſicut actio ex empto ex emptione, & ex locatione actio locati, & ſimiles, & cum eo tranſit Ang. Aret. *in d. § adeo*; Tamen eor. op. eſto t. com. & à Iaſ. reprobatur, qui reſp. ad fundamenta Bart. & quod ſit com. op. refert etiam Valaſc. *d. qu. 6. num. 9.* vt ſit contractus nominatus, & ex eo non oriatur actio. ſed condictio ex lege, de magis com. op. teſtando Iaſ. *in l. iuriſgentium, § quinimmò, n. 17. ff. de pact. & in l. 1. C. de iur. emph. num. 68.* Iul. Clar. *§ emphyt. qu. 47.* refert Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 1. numer. 3.* vbi dicat, quòd opinio Bart. habet rationem, quia ſicut ex ſtipulatione, quæ à iure ciuili inuenta eſt, actio ex ſtipulatu oritur, *leg. vnica, §. & vt plenius. de rei vxo. act. & inſt. de verb. oblig. in principio*, ita etiam ex emphyteuſi debet oriri propria actio, quæ ex ipſo contractu nomen accipiat; ſed à communi non eſt recedendum, & vide, quæ dicam *de ſolut. can. qu. 14.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Contractus emphyteuticus celebrari poteſt ſine ſcriptura, n. 1. cont. num. 9. ratio ponitur, nu. 11.

Declaratur habere locum de neceſſitate probationis, non pro ſubſtan-

ſubſtantia actus, num. 20. cont. n. 21. ampliatur, nu. 34.
Declaratur habere locum etiam in ſcriptura priuata, nu. 35. limit. quando adeſt conſuetudo in contrarium. nu. 36.
Limit. quando ſcriptura eſt deperdita, n. 37. quæ veniant probanda in ſcriptura deperdita, nu. 38.
Sufficiunt duo teſtes, nu. 40.
Et quales teſtes requirantur, numer. 41. fœminæ admittuntur, numer. 42.
Teſtes debent eſſe conteſtes, & non ſingulares, num. 43.
Suppleri poteſt ſemiplena probatio iuramento ſuppletorio, & quando debet peti, nu. 44.
Teſtes debent deponere, inſtrumentum deperditum fuiſſe authenticum, & ſine vitio. nu. 45.
Practica probanda caſum amiſſionis, nu. 46.
Quando ſcriptura eſt de eſſentia, requiritur probatio amiſſionis, & non aliter, n. 47.
Inſtrumentum ſi eſſet à parte laceratum, vel ſurreptum, ſtatur iuramento de tenore n. 48.
Conſuetudo eſt optima legum interpres, n. 2. declaratur n. 11.
Par eſt virtus teſtium, & inſtrumentorum, n. 3. decl. n. 13.
Scriptura non requiritur ad ſubſtantiam, vel probationem, niſi in caſibus à iure expreſſis, n. 4. declaratur n. 15.
Probationum facultas eſt amplianda, non anguſtanda, nu. 5. decl. num. 16.
Feudum poteſt probari ſine ſcriptura, n. 6. cont. n. 17.
In ore duorum vel trium ſtat omne verbum, numer. 7. declaratur num. 18.
Contractus emphyteuticus requirit ſcripturam in pactionibus, non in contractu principali, n. 18. cont. n. 19.
Ablatiui abſoluti important cauſam finalem, & reſoluuntur in conditionem, & conditiones veniunt neceſſario implendæ, nu. 10. & ſæpè diſponunt. n. 14.
Simulatio contractus emphyteutici non probatur, niſi per ſcripturam, nu. 22. contr. n. 23.
Pœnitentia an habeat locum in contractu emphyteutico, ante confectam ſcripturam, nu. 26.
Pœnitentia an habeat locum in aliis contractibus, n. 27.
Contractu perfecto, an vna pars poſſit compellere alteram ad faciendum inſtrumentum nu. 28. & an cum obligatione guarentigia camerali, & ritus magnæ Curiæ, num. 29. declaratur, num. 30.
Notarius cenſetur rogatus, apponere omnes clauſulas ſolitas, & conſuetas, nu. 31.
Renouatio emphyteuſis non inducitur ex tacito Domini conſenſu, num. 32. cont. 33.
Solutio canonis facta per 40. annos præſumitur facta vti emphyteuta, n. 39. & præſumitur ſcriptura interueniſſe, & ſic emphyteuſis probatur etiam præſumptionibus, ibidem.

1 MAgna eſt quæſtio, an in hoc contractu emphyteutico requiratur ſcriptura, à principio de neceſſitate, & ſubſtantia contractus; & quod non requiratur ſcriptura, & poſſit etiam ſine ſcriptura celebrari contractus emphyteuticus, tenet Acc. *in l. 1. ver. ſcriptura, C. de iur. emph.* Bart. *ibi n. 6.* & Angel. *n. 3.* & hoc eſſe etiam de conſuetudine atteſtantur Pariſ. *conſ. 77. num. 16. lib. 3.* Soc. *conſ. 169. num. 12.* qui dicit, ita de conſuetudine receptum eſſe, eand. op. tenet Spec. *in §. nunc aliqua, de locat. ver. 5.* quæritur. Rom. *conſ. 102. circa finem.* Barb. *conſil. 14. col. pen. volum. 1.* Bald. in add. ad Spec. *colum. 4. in dict. § nunc aliqua.* ſequitur Pariſ. *in conſuet.* Pariſ. *tit. 2. in prin. num. 18.* & alij relati per Valaſc. *de iur emph. qu. 7. ſub n. 2.* & quod de conſuetudine non requiratur ſcriptura, tenent omnes alij relati per Mant. *de tac. & amb. lib. 22. tit. 6. num. 17.* nempè Curt. ſen. Rim Sen. Corn. Flor. & Rol.

Mouentur iſti, qui hanc opinionem tenent, ex infraſcriptis fundamentis: Primo, quod hæc opinio ſit de conſuetudine approbata, quod de neceſſitate non requiratur ſcriptura: ſed poſſit probari per teſtes, &
conſuetudo eſt optima legum interpres *leg. ſi de interpretatione, ff. de leg. cap. cum dilectus, de conſuet.* & opinioni, à
2 conſuetudine approbatæ, ſtandum eſt, vt not. DD.
in leg. dos à patre, Cod. ſolut. matr. Secundò pro hac opin.
adducitur regula, quæ indifferenter in omni genere
negotiorum, pari modo, teſtium, & inſtrumentorum
3 probationem admittit. & par eſt virtus teſtium, & inſtrumentorum, probat tex. *in l. pactum,* quod bona fide,
Cod. de pact. vbi omnes DD. notant, & *in leg. contrahitur,*
4 *ff. de pign.* Tertiò adducitur hæc ratio, quod ſcilicet
ſcriptura non requiritur ad ſubſtantiam, vel probationem actus, niſi in caſibus à iure expreſſis, *gloſ. in cap.*
5 *1. §. poſtquam, vt* notant DD. *de cenſib. in 6.* Quartò mouentur alia ratione: quia probationum facultas eſt
amplianda, non anguſtanda. *leg. quoniam, Cod. de hæret.*
not. in Auth. de teſt. in principio. Marſ. *in rub. Cod. de prob. num.*
441. Marian. *in cap. fraternitatis, numer. 8. in princ.* vbi dicit,
valdè eſſe iniquum, præcludere viam, ne veritas reperiatur, ergò ſi facultas probandi reſtringeretur ad
ſcripturam, valdè anguſtaretur. Quintò valet argumentum à feudo ad emphyteuſim, vt dictum eſt ſu-
6 pra *qu. 10.* ſi ergo feudum probari poteſt ſine ſcriptura;
ergò & emphyteuſis, quod autem poſſit aliter ſine
ſcriptura probari feudum, tenet Aluar. *in c. 1. ſi de inueſt. inter Dom. & Vaſal.* Afflict. *in conſt. reg. rub. 31 numer. 12.* &
7 alij relati per Surd. *dec. 33. numer. 5. & ſeq.* Sextò per regulam traditam in ſacris ſcripturis. *Deut. cap. 17. & Matthei cap. 18.* quod in ore duorum, vel trium ſtat
omne verbum &c. in omni negotio. de teſt. Septimo
mouetur Spec. *in d. §. nunc aliqua iſta ratione,* quia ſi requireretur ſcriptura de neceſſitate, partes de neceſſitate ſe
ſubſcriberent, & obſeruarent alia, de quibus *in l. contractus, C. de fid. inſtr.* & tamen hodie non obſeruantur. Vltimò quod *l. 1. C. de iur. emph.* dicit, quod requiritur ſcriptura, non in contractu principali, ſed circa pactiones,
8 ex illis verbis, pactionibus ſcriptura interueniente, &
ita ibi gloſ. aduertit, in ſcriptura, & ſentit Syluest. *in ſum. na, ver. emphyteuſis,* & Iacob. de Aren. *in ead. l. 1. num. 4.*
9 Contrariam opinionem. quod requiratur, de ſubſtantia probationis, ſcriptura, tenuit gloſ. ſibi contraria, *in d. l. 1. in ver. alienationis. & in § adeo, in l. de locat. in ver. ad locationem.* Io. And. *in c. potuit de locat.* Pet. Cyn. Alber.
Salyc. & Bald. *in dict. l. 1.* Spec. ſibi contrarius, *in tit. de inſt. edi. § reſtat. ver.* quod ſi vnus ex teſtibus Ang. Aret. *in d §. adeò,* quia ita com. teneri teſtatur; & quod ita vidit
ſemper obſeruari Ioan. And. in add. ad Spec. *in §. nunc aliqua ver. quinto,* hanc opin. tenet Io. And Card. Pet. de
Anch. & Imol. *in d. c. potuit.* qui dicit, hanc eſſe com. op.
Alex. *conſ. 136. 7. col. lib. 1.* Iaſ. *in d. l. 1. nu. 51. in fin.* etiam atteſtans, hanc eſſe com. op. Afflict. *dec. 72. n. 7.* Soc. *conſ. 120. nu. 24 volum. 1.* Par. de Put. *de feud. rem. in cap. pone col. 4. num. 3.*
Rim. Sen. *in leg. pactum, Cod. de pact.* Purp. *conſ 407. numer. 4.*
qui hanc opin. dicit comm. æquiorem, & tutiorem
eſſe, & quod contractus emphyteuticus non poſſit
probari, niſi per ſcripturam, tenet cum comm. opin.
Alex. *conſ. 50. numer 4 lib. 5.* comm. quoque tutiorem, &
æquiorem appellat Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 4.* Villal. *in lit. E numer. 44.* Burſ. *conſ. 26. num. 16. lib. 1.* & quòd vbique
ſeruetur: eandem ſententiam ſequitur Menoch. *de præſ. præſ. 108. numer. 3.* Surd. *decis. 351. numer. 10.* hanc eſſe
comm. opin. æquiorem, & tutiorem profitetur Cauale.
decis. 30. par. 2. numer. 108. Maſcard. *de prob. con. 1. 602. & 604. 2. par.* Cacher. *decis. 52. ſub numer. 1.* reprehendit Pariſ. ſuprà
alleg. qui damnat opinionem Crauet. *conſil. 122. numer. 8.* dicens: non debuit ita acerbè redargui à moderno Paris. cuius inductio, & ſi prima facie aures demulcere videatur, attamen, re plenè digeſta, vana reperitur; Nam, ſi accuratè legantur præcedentia *§. Anaſtaſius, in Authen. de non alien. reb. Ect.*

videtur, cautum fuiſſe à Leone Imp. qui Zenonem præceſſit, in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum, documenta requiri, vt in *§.* ad hoc autem; & tabellionem, vt *in verb. quia verò*, idque etiam quoad emphyteuſim priuatorum ſequutu eſt Zenon. *dict. l. 1. Codic. de iur. Emph.* & quamvis Anaſtaſius voluerit diſtinguere inter Emphyteuſim temporalem, & perpetuam, vt hæc cum geſtis, temporalis ſine geſtis fieret; hoc tamen fuit correctum per Iuſtinianum in Authent. *de alien. & Emph. §. ſi verò contigerit, ver. ſi verò*, in illis verbis, contractum fieri in ſcriptis; & ideo Cach. appellat opinionem Paris. paradoxam: nouiſſimè hanc opin. ſequutus eſt Valaſc. *de iur. Emphyteut. quæſt. 7. ſub numer. 2.* quam appellat magis comm. & huius opinionis fuit Rot. Rom. vt per Seraphin. *dec. 627. in princ.* Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 6. nu. 12.*

Pro iſta opinione adducitur *text. in d. l. 1.* in illis verbis, ſcriptura interueniente; ponderando illa verba ſcriptura interueniente: nam ibi ſunt duo ablatiui abſoluti, qui ſolent importare cauſam finalem, & ablati-
10 ui abſoluti reſoluuntur in conditionem, & conditiones neceſſario veniunt implendæ in forma ſpecifica; & ita inducit text. illum, Iaſ. *in 5. not* & idem habetur *in l. 2. C. eodem*, in illis verbis, emphyteuticis inſtrumentis;
11 & *in l. 3. v.* Emphyteuticum inſtrumentum; adducitur etiam ratio, quia conceſſio, regulariter fit ad tempus, excedens memoriam hominum: vnde accipiens, ac eius hæredes, poſſent facilè dicere, rem eſſe ſuam propriam, quia memoria hominum eſt labilis, maximè in teſtibus, *l. peregrè in princip. ff. de acquir. poſſeſſ.* & ideò lex voluit, quòd in iſto contractu de neceſſitate requiratur ſcriptura, ita Iaſ. *in d. l. ſub num. 61.*

Tenendo hanc vltimam opinionem, quæ communis, & magis communis eſt, & vna (meo iudicio) de
* illis communibus opinionibus, à quibus recedere in iudicando nefas eſt, reſpondendum erit argumentis, ſuprà adductis pro contraria parte. Argumentum igitur primum non obſtat, quia conſuetudo eſt attendenda in illis locis, in quibus adeſt; in aliis non
12 haberet locum, ſed eſſet obſeruandum ius commune. Clar. *dict. quæſt. 4.* Marſ. *ſing. 425.* ſentit Valaſc. *dict. quæſt. 7. numer. 2 in fine*, & Surd. *dict. dec. numer. 11.* & nos dicemus *in tit. de renonat.* & ibi tractabitur de conſuetudine circa hanc materiam, *& in tit. de ſucceſſion. in bon. emph.*

Ad reg. quod par eſt virtus teſtium, & inſtrumentorum, reſp. quod non procedit, quando lex de ſub-
13 ſtantia requirit ſcripturam, provt in caſu noſtro: quod autem requiratur ſcriptura, probant tot leges allegatæ pro com. opin. & cum ratione efficaciſſima: (quia, vt etiam ſupra dictum eſt) cum principalis natura Emphyteuſis ſit, vt perpetuò duret, vt ſupra diximus *qu. 1. num. 24.* neceſſe fuit, modum præſcribi, per quem perpetuò illius probatio haberi poſſet, ne rei geſtæ memoria temporis longinquitate deleretur, iſtam rationem primò poſuit Bald. *in d. l. 1. nu. 5.* quem ſequutus eſt Alex. *conſ. 50. nu. 4. vol. 5.* Surd. *d. dec. nu. 11.*

Nec dici poteſt, quòd illæ leges loquantur enunciatiuè, & non diſpoſitiuè: primò, quia ſupponunt, inſtrumenta extare, & ſuppoſitum ſemper debet interuenire. Rom. *ſing. 405.* ſecundò, quia ibi ſcriptura interueniente, ablatiui abſoluti, licèt aliquando impor-
14 tent conditionem, tamen ſæpè diſponunt, per *leg. qui fidem. ff. de tranſ.* D.D. *in rub. ff. ſolut. matrim.* Natt. *conſil. 147. numer. 13.* & quando ablatiui abſoluti ſignificant aliquid, de quo exprimens poteſt diſponere; tunc non ſtant conditionaliter, ſed diſpoſitiuè, *leg. fideicommiſſa, §. cum effic. ff. de leg. 3.* per quem text. ita tenuit Bart. *in l. 2. §. videndum, ff. ad Tert.* Ruin. *conſ. 73. volum. 2. numer. 10.* & alij relati per Surd. *dict. dec. numer. 12.* deinde, cum hic agamus de legis interpretatione, quæ poterat diſponere, quod ſcriptura interueniat in emphyteuſi, ergò verba illa; interueniente ſcriptura, ſtant diſpoſitiuè. Præterea, verba enunciatiua diſponunt, ſi emanarunt circa ea, de quibus loquens poteſt diſponere; & verba enunciatiua Principis diſponunt. Clem. 1. *de probat.* Alex. *conſ. 15. num. 4. vol. 5.*

15 Et eodem modo reſpondendum eſt alio fundamento, quod ſcilicet ſcriptura non requiritur, niſi in caſibus à iure expreſſis: quia, vt dictum eſt, expreſsè in dictis legibus cauetur, vt ſcriptura in contractu Emphyteutico requiratur.

Minùs obſtat quartum argumentum, quod probationes non ſunt anguſtandæ, ſed ampliandæ; quia
16 hæc regula procedit in diſpoſitione hominis, non autem in diſpoſitione legis, vel ſtatuti; imò ex legis diſpoſitione, probationes poſſunt reſtringi, vt patet in pluribus caſibus, poſitis per Gloſ. *in cap. 1. §. poſtquam, in ver. in ſcriptis, extr. de cenſibus*; & ita declarat Marſ. *in rub. de prob. numer. 36.* & inter alios ponit contractum Emphyteuticum.

Argumentum de Feudo tollitur, quia hoc argumentum non procedit, quando aliter in iure eſt deci-
17 ſum in Emphyteuſi, Euer. in Cent. *in loco A Feud. ad Emph. nu. 43. & ſeq.* cum aliis, quos citat, & nos diximus ſupra *quæſt. 10.* vltra quod hoc eſt controuerſum: quia cont. tenet Bald. *in rub. Cod. de cond. ex lege, in fin. col.* refert Iaſ. *in d. l. 1. C. de iur. emph. nu. 43. & 67.* Marſ. *de probat. num. 41.* cum aliis, quos citat.

18 Obiectum, quod in omni negotio, in ore duorum, vel trium, ſtat omne verbum, tollitur: quia ſpeciale eſt in emphyteuſi, & aliis, ad quorum probationē requiritur ſcriptura, ſecundum Iaſ. *in d. l. 2. n. 61.* Cach. *d. dec. n. 14.*

Nec conſideratio Specu. eſt attendenda: quia *l. contractus, Cod. de fid. inſtr.* intelligitur dupliciter, vno modo quando partes volunt, quod de contractu per Notarium fiat ſcriptura publica, tunc non requiruntur ſubſcriptiones partium, neque teſtium, ſed ſufficit ſubſcriptio Notarij, cum ſigno ſuo, & atteſtatio eius de teſtibus: ſed quando partes volunt facere ſcripturam priuatam, tunc requiruntur ſubſcriptiones, & hoc innuit tex. ibi, & ſi per tabellionem, ita declarat illam. l. Paul. *de Caſtr. num. 6. & ſub num. 4.* dicit, quando partes agunt, vt contractus celebretur in ſcriptis, intentio eorum eſt, quod ſcriptura tota extendatur, & partibus oſtendatur, vt poſſint addere, & remouere, & non dicitur concluſum, niſi tota ſcriptura ſit perfecta: Vel reſponderi poteſt, quod ſubſcriptiones non requiruntur, ſecundum Ioan. And. ad Spec. *d. ver. 5.* quem refert Iaſ. *in d. l. 1. ſub numer. 61.* dicens, quod licet non requiratur ſubſcriptio ſecundum formam *d. l. contractus*; tamen requiritur ſcriptura ad ſubſtantiam probationis; idem refert Caualc. *deciſ. 39. par. 2. n. 109.* & idem Spec. dicit, quod hodie non obſeruantur.

19 Vltimum argumentum ſubuertitur, quia ſi ſcriptura requiritur in pactis adiectis, multò magis neceſſaria erit in ipſa rei ſubſtantia: propter quod enim vnumquodque tale, & illud magis; Auth. *multò magis, Cod. de ſac. Sanct. Eccl.* & cum acceſſorium, regulariter, non ſit maius principali, non debet maior exigi cautio pro acceſſorio, quàm pro principali, in quo maius verſatur periculum, & ita reſp. Surd. *d. dec. nu. 11.*

20 Declara tamen communem opinionem, quod ſcilicet in contractu emphyteutico requiratur ſcriptura, eſſe intelligendam de neceſſitate probationis, non pro ſubſtantia actus. Io. And. ad Spec. *in §. nunc aliqua, ver. 5. de locat.* Bald. in Auth. *ſed metito, num. 11. Cod. ſi cert. pet.* Rim. *conſ. 421. numer. 31. volum. 3.* Imol. *in cap. potuit de locat.* & alij relati per Valaſc. *d. q. 7. n. 3. & 5.* & quod ſcriptura

non

non requiratur ad eſſentiam,& ſolemnitatem,ſed ad probationem.tenet etiam Mant.citato tit.6.nu.16.

21 Contr.tenuit Menoch.in conſ.708.nu.2.& 3.quod non ſolum reſpectu probationis; ſed etiam ſubſtantiæ, & validitatis contractus.requiratur, vt refert Surd.d.dec. n.10.vbi alleg.etiam Mol.in tract.de primog.l.2.c.2 n.1.

22 Infertur ex hac deciſione, quod ſimulatio contractus emphyteutici non niſi per ſcripturam probari poſſit. Affl.dec.72.Anch.conſ.276. & Bart.in l.generaliter,n. 12.C.de non num.pec.dicit,quod quando ſcriptura eſt de ſubſtantia contractus , vt quia partes conueniunt, quod fiat contractus in ſcriptis, & aliter non valeat; ſi io, ſeu ſimulatio talis contractus probari non poteſt,niſi per aliam ſcripturam. Caſſ.in conſuet.Burg.rub. 10.§.12.num.7.& ſeq.Mant.d.tit.6.n.15.

23 Contr.ſententiam, quod etiam ſi contractus fiat in ſcriptis, & ſcriptura ſit de ſubſtantia contractus, vel de ſubſtantia probatoria:attamen ſimulatio aduerſus eandem ſcripturam bene poſſit probari per teſtes & per præſumptiones,Bart.in l.1.n.7.& ibi Bald.n.6.C.plus vel quod agi.& idem Bald. in d.l.generaliter,n 4. Dec.conſ.
* 543.nu.14.lib.1.Tiraq.qui alios citat,de ret.tit.1.§.1.num.12. & hanc magis com.op.appellat Valaſc.d.qu.7.nu.7.

24 Infertur quoque ex hac com. op. ſecundum Bald. conſ.220.lib.1.& Salyc. in l 2.Cod. de iur.emph.num.7. quod ſolutio canonis non poſſit probari , niſi per ſcripturam.Crauet.conſ.112.num.8.ver.quod ampliatur. Mant.d.loco n.14.& nu.19.tenet,quod nec etiam poſſit probari quaſi poſſeſſio percipiendi affictum emphyteuticum , niſi per ſcripturam,& non per teſtes.

25 Contr.tenent omnes, relati per Iaſ.in d.l.1.n.64.& in l.2. nu.134. reprobando opinionem Salyc.pluribus rationibus, & quod ſufficiant duo teſtes; & quod opinio Salyc.ſit falſa,tenet etiam Valaſc.d.qu.7.nu.8.Cach. dec.52.num.7.idem tenet Afflict.dec.13.nu.26.

26 Infertur etiam , quod licet reſilire à contractu emphyteutico , & pænitere ante confectum inſtrumentum :quia cum iſte contractus de neceſſitate legis requirat ſcripturam, ante eam confectam licita eſt pænitentia.Hipp.de prob.n.66. allegatus à Valaſc.d.qu.7.nu. 9 qui hoc non dicit,& tenet ex lege Regia,in emphyteuſi Eccleſiaſtica,licitam eſſe pænitentiam ante confectum inſtrumentum: quia de ſubſtantia contractus requiritur ſcriptura , ſed non in ſæculari; de iure autem communi.quia ſcriptura requiritur de ſubſtantia probationis,tenet,quod non ſit licita pænitentia.

Contrarium tenendum eſt,quia,vt concluſum fuit ſupra,iſte contractus emphyteuticus requirit ſcripturam . perfectio. n. eius tunc datur , quando in inſtrumentum redigitur,& ideo eſt locus pænitentiæ;& ita tenuit Rot vt per Seraph.dec.627.n.2.cum ſeq.per l.contractus C.de fid.inſtr.

27 In qua lege Contractus, Paul.de Caſtr.nu.9. mouet quæſtionem, quando partes concluſerunt mercatum de vna poſſeſſione, præſentibus teſtibus , & expreſſo pretio , hoc tamen acto, quod Notarius vocaretur, & conficeretur ſcriptura:& antequam fieret ſcriptura,alteram partem pænitet,altera vult agere ad obſeruantiam contractus,& probare per teſtes;an poſſit? & concludit , quod contractus non erat perfectus , ſed erat quoddam ratiocinium de futuro contractu,vnde ſicut quando agitur vt fiat in ſcriptis.non dicitur perfectus antequam ſcriptura ſit in mundum redacta , & abſoluta,vt in d.l.contractus,ita etiam,quando agitur,vt Notarius rogetur,non dicitur perfectus,quovſque ſit rogatus : & ſic poteſt alteram partem pænitere. per rationes ibi per eum adductas ; & hanc partem ſequuti ſunt Fulg.conſ.200. circa finem. Aret.conſ.160.col.3. Soc.conſ. 165.col.5. Dec.conſ.11.col.1. Iaſ.conſ.151.vol.2 Ruin conſ.1.col.2. Boer.decif.48.numer.11.par.1. & alij. relati per Gabr.tit. de pact.concl.3. & per Bertaz. de clauſ.clauſ.30.gloſ.3.numer.15. cum ſeq. hanc etiam opinionem tenet Gomez. de contract.Tom 2.cap.2.n.17.Port.Inſt.de emp.& vend.num.4. dicit hanc eſſe magis com.opin.Eman.Soarez.in ſuo Theſaur. littera S.num.20.

Contrariam opinionem , ſcilicet, quod contractus ſit perfectus, & valeat ſine ſcriptura , quoad ſui ſubſtantiam ,& eſſentiam , & neutram partem poſſe pænitere, tenuerunt Dec. ſibi contrarius, conſ.340. per totum , reſpondendo rationibus Paul.de Caſtr. vbi dicit,hanc eſſe com.opin.Soc.conſ.32.volum.3.Grat.conſ.107. colum.1.volum.1.cum aliis allegatis per eundem Gabr. dict.concl. Afflict.decif.332.num.1. Bero.conſ.30.volum.3. cum aliis , congeſtis per eundem Bertaz. qui hanc partem tuetur; licet teneat diſtinctionem Salyc. & quod hæc ſit magis com.opin. tenet Couar. in cap.relatum,in prin. numer 9.de teſtam Burſ.conſ.100 numer. 20. volum 1. dicens, quod op.Port. Gomez. & Soarez. magis communiter reprobatur ; & hane partem ſequitur Anch. quæſt. famil.21. Magon.Rot.Lucan.quæſt.5.nu.19. & hanc etiam eſſe magis comm. opin. dicit Curt. Iun.conſil.304.num. 42.volum.2.de magis com.etiam atteſtatur Cauale. dec. 27.num.39.

Et cum hæc quæſtio diſputaretur in Rota Romana,in vna Placentina, quæ hodie eſt impreſſa in 3. par. diuerſ.decif.34. fuit concluſum, dictum Pauli de Caſtro in leg.contractus,Cod.de fid.inſtrum. & in leg.an res C.de prob. non eſſe verum.& com. opin. eſſe contra eum; niſi eſſet dictum,quod non valeat conuentio;niſi in ſcriptis redigatur,vt per Dec. in l.pactum, quod bona fide,col.2. ve. ex hoc refert.Cod. de pact. & per Grat. conſ.107.col.1.& ita etiam tenuit eadem Rot.part.1.diuerſ.dec.377.nu.6.reiecta opinione Paul. de Caſ. niſi quando dictum eſt , quod aliter non valeat; in qua fuit allegata dec.Put. 43.contractus par.3.& Peregr.dec.34. vol 1.& Curt.iun. conſ. 248. numer.12.& 22.vol.3.& ideò, ſi partes conuenerint ſimpliciter , quod contractus ſit redigendus in ſcriptis; hoc non impedit, quominus probatio rei geſtæ poſſit aliter , quam per ſcripturam probari, & idem tenet Bartol.in dict.leg.contractus,& Bald.in Auth.ſed nouo iure, numer. 11. Cod. ſi cert. pet. Paul. de Caſtr. ſibi contrarius, conſil.52.volum.2. Sigiſm. Loffred.conſil.19.numer.20. Ang. de Gamal. conſil. 20. numer. 33. Minſig. conſil. 91. numer. 4. Mant. Brun. Arimin. conſil. 141. volum. 2. Dec. conſil. 64. volum. 3. Fernand. Vaſq. de ſucceſſ. 1. par. lib. 2. §.11.numer. 13.cart. 262. & latiſſimè omnium , qui omnibus contrariis reſpondet, & de magis com.teſtatur, Curt.iun. dict.conſil.304. & Burſ.dict.conſil.100.numer.20. vbi benè declarat , quod , quando partes contractum venditionis , ſolo conſenſu , re , & pretio interueniente, perficiunt coram teſtibus , vel in ſcripto priuato, licet agant de redigendo conuentionem , vel contractum , in ſcripturam publicam , vel inſtrumentum , à Notario conficiendum , niſi expreſsè conueniant, quod ille contractus non aliter cenſeatur perfectus, niſi mediante dicta ſcriptura , vel inſtrumento, ante tamen d. inſtrumenti celebrationem non eſt locus pœnitentiæ ; nec ſcriptura ad eſſentiam contractus neceſſario requiritur , ſed tantum ad perpetuam probationem , & dicit , hoc com. tenere. DD. in
* dict. leg. contractus, Cod. de fid. Inſtrum. & hanc eſſe veriorem,& magis com.opin. cum aliis, quos congerit, & idem refert Caualc.dict.decif.27.numer.39.part.2.& Caroc. de locat.& cond.qui alios cumulat,cart.39.quæſt.7.numer.4. vbi etiam dicit , quod ex aliis, quam per appoſitionem dictæ clauſulæ, apparere poteſt, partes voluiſſe, pro ſubſtantia contractus, requiri ſcripturam, & ſine ea aliter non valere, vt per Aret. conſil. 160. colum. 4. &

conſ.340.col.2.& Pulc.*dec.43.par.3.*& quod ex coniecturis
hoc apparere poteſt; refert Gabr. *dict. concl. 3. numer. 2.
de pact.*

Imo,ſi partes nihil dicant,poteſt vna alteram compellere, vt inter eas fiat ſcriptura, pro faciliori probatione:quia, quod ſibi non nocet,& alteri prodeſt, cogitur quis facere: *l. 1. §. denuque ul.1. ff. de aqua plu.* & ibi
* Gloſ.Bart. & com.Doct. *in leg. ſi finita.* Sed notandum
eſt,dicit Gomez. *ſub d.nu.17.* quod non tenetur ſe obligare cum clauſula Guarentigia,ex ſententia Angel.*in
l.in omnib. ff. de iudi.* quem ſequuntur com.omnes; &
ideo, quando contractus eſt perfectus, vt dictum eſt
ſupra,poteſt vna pars compellere alteram,vt de geſtis
per eos fiat ſcriptura, idem tenet Bart. *in l. ſi cum exceptione,§.ſed & ſi quis;* per illum *tex.ff. quod met. cauſ.* Bart.
Imol.Caſtr.*in l.2.ff.ſol.matr.* Innocen.Fel. *in cap.ſignificauit de teſt.*Tiraq.*de ret.lignag.§.29.* Gloſ. 5. Natt. *conſ.382.*
Franc. Marc.*dec.370.numer.5.* Galleſ.*de oblig.cam.queſt.28.*
vbi dicit, quod ita communiter tenent Doctores,
29 vbi etiam quærit, an cogi poſſit, vt faciat inſtrumentum, cum obligatione camerali: & concludit, ſalua
reuerentia Angel. & Imol. qui contrarium tenent in
forma guarentigiæ,*in leg.ſi pupillus,ff.de nou.*quod ſic,per
rationes,per eum allegatas: ſed Zacch.ibi, in add. refert,Rot.tenuiſſe contrarium,cum obligatione Camerali,in quadam cauſa Bonon. 24. Aprilis 1600. coram
Penia: mota ea ratione, quia alteraretur obligatio:
cum per eam tollatur proceſſus per tres conformes,
& quod non teneatur conficere inſtrumentum guarentigiatum, quod in loco habet executionem paratam,quia durius obligaretur, & vltra ſupradictos, tenet etiam Alex. *in leg.ſi finita,§.eleganter.ff.de damn.infect.*
Aret.& Iaſ.*in leg.ex parte,ff. de verb. oblig.* cum aliis quos
citat Caroc.*de locat.& cond.queſt.7.art.39.numer.10.*vbi dicit, quod idem dici poteſt de ritu magnæ Curiæ, de
forma Cameræ, & de ſimilibus. Quam opinionem
30 Rot.idem Zacch.limitat, & declarat, non procedere,
quando in loco adeſſet conſuetudo non faciendi inſtrumenta, niſi cum obligatione Camerali, tunc cogi
poteſt debitor ad faciendum inſtrumentum cum hac
obligatione, allegat Granut. *Theorem. 9. numer. 13.* quæ
conſuetudo, dicit ipſe, hodie vbique viget,præſertim
in ſtatu Eccleſiaſtico, Mancin.*de confeſſ.capit.1.ſub numer.
38.* & quod, ſtante conſuetudine ſupradicta, quod aliter confici non ſoleant, cogi poſſit, tenet Tiraq. vt
ſupra,*numer.3.* dicens, in Gallia paſſim obſeruari, nullum confici inſtrumentum ſine guarentigia. Rebuff.
in tractat. de conſuet.art.2. Gloſ.*13.numer.29.tom.3.* Granut.
*d.Theorem.9.*Gab.*de conſuet.concl.3.numer.10.& 15.*cum aliis,
per eum allegatis, & per eundem Caroc. *dict. queſt.
numer. 11.* & cum aliis clauſulis ſolitis, & conſuetis.
Facit etiam pro hac opinione, quod Notarius cenſetur rogatus, apponere clauſulas ſolitas,& conſuetas;
31 imo habentur pro appoſitis, & ſi non ſint appoſitæ,
eſt com. opin. vt per Cag. allegatum per Bertaz. *de
* clauſ.clauſ.4.*Gloſ.*34.*excepto tamen iuramento,& conſtituto.

Sed vt reuertamur, vnde digreſſi ſumus, infertur
etiam ex dicta communi ſententia, quod numquam
cenſetur renouata Emphyteuſis ex tacito Domini
32 conſenſu,niſi tempus præſcribendum interuenerit; &
quod tempus requiratur,videbimus *in tit.de ren.qu.5.*&
ratio eſt,quia,cum Emphyteuſis requirat ſcripturam,
tacitus conſenſus Domini nihil proficiet. Bald. *in leg.
vnica C.quando non pet.par.* Alex.*conſ.70.nu.4.lib.5.* Dec.*conſ.
328.n.1.*Crauet.*conſil.87.num.3* Ruin.*conſil.110.num.1.lib.1.*Iaſ.
in d.l.1.C.de iur.emph.num.96. Bero. *in c.potuit.de locat.nu.78.*
Gomez. *de contr tit.2.cap.3.numer.17.* cum aliis,quos citat
Valaſq.*d.qu.num.10.*

33 Contrarium tenet Alciat.*de praeſ.reg.2.praeſ.57.numer.8.*
Rom.*conſ.103.* Alex.*conſ.38.lib.4.*Dec.*conſ.329 nu.3.* ſed eorum opinio eſt falſa, dicit Valaſc. vt ſupra, & *queſt.20.
num.20.* & contra communem, & nos dicemus,*in tit.de
renouationibus num.5.*

34 Amplia ſupradictam communem, & magis communem opinionem,habere locum etiam in contractu
libellario,propter eorum ſimilitudinem, & quia promiſcuè vtimur iſtis vocabulis: ita tenet Ruin.*conſ.257.
nu.45.* quem ſequitur Surd.*d.dec.num.10.* & idem dicendum credo in contractu cenſuario reſeruatiuo,de quo
diximus ſup. qu. 8. cum enim eiſdem vocabulis promiſcuè vtamur,vt in *ead.qu.nu.5.*& ratio, quare requiratur ſcriptura,eſt,quia memoria hominum eſt labilis
in teſtibus; & conceſſio in emphyteuſim excedit memoriam hominum; vtique iſta militat etiam in contractu cenſuario;ideo idem ius eſt ſtatuendum.

35 Declaratur habere locum etiam in ſcriptura priuata,quia lex *prima.Cod. de iure emph.* non requirit publicum inſtrumentum, ſed tantum ſcripturam, quæ de
priuata etiam poteſt intelligi, vt *in dict.l. contractus,Cod.
* de fid.inſtr.* & ibi Caſtr. *in prin.* & alij ibi,per illum tex.
communiter tenent,& hanc opinionem tenet Caualc.
in ſupra d.dec.30.num.109. vbi loquitur de libris Eccleſiæ,
quibus credendum eſt, quando adſunt requiſita, ibidem allegata;vel etiam,ſi adeſſet recognitio Emphyteutæ, cum ſolutione canonis, pro re emphyteutica,
ex qua probatur, quod ſcriptura interuenerit, tanquam neceſſarium antecedens, & hoc probari poteſt
ex libris cenſualibus Eccleſiæ. Rot. vt per Caualer.
dec.291.num.3.

36 Limita principalem concluſionem, quando in aliquo loco extaret conſuetudo, quòd conceſſiones in
emphyteuſim fierent ſine ſcriptura, vt dictum eſt ſupra, qualis in Patria mea non eſt, vbi nulla conceſſio
fit ſine ſcriptis,& idem atteſtatur Surd.de ſua Patria,
ead.dec. num. 10. & quando adeſt eiuſmodi conſuetudo,
nemo dubitat, vt benè aduertit ibi Surd. & Valaſc.
ead.queſt.7.ſub numer.2. & ratio eſt,quia in contractibus
emphyteuticis ſemper attenditur conſuetudo. Marſ.
ſing.425.

37 Limitatur ſecundo, non habere locum, quando
ſcriptura eſſet deperdita: quia tunc teſtes ad probationem admittuntur æquè, ac inſtrumentum,& eandem fidem facerent,*l.teſtium, in fine,Cod. de teſt.* vbi Bart.
& cæteri DD. Abb. & Felin. *in cap. cum olim.1. de priuil.*
Valaſc.*d.qu.7.nu.38.*

38 Declaratur, dictam limitationem habere locum,
modò tria concurrant. Primò enim probari debet tenor eorum, quæ in inſtrumento continebantur. Secundo probari debet tenor ſcripturæ confectæ. Tertiò amiſſio ſcripturæ, ſeu caſus amiſſionis, Bartol.
*in dict.leg.teſtium,colum.fin. & in leg.ſicut iniquum,Cod.de fid.
inſt.* Marſ.*de probat.numer.39.*vbi dicit: tria requiruntur,
ſcilicet actum fuiſſe celebratum, ſcripturam inde
confectam, & caſus amiſſionis. Vbi etiam *numer. 334.*
inuenies materiam teſtamenti deperditi, priuilegij, &
publicorum actorum *numer. 336. cum ſeq.* Valaſc. *dict.
queſt. 7. ſub num.38.* & ideo Emphyteuta debet eſſe cautus, ne inſtrumentum emphyteuticum perdat, quia
eo perdito ius ſuum vacillaret, & requireretur, quod
appareret, ſolutionem canonis emphyteutici fuiſſe
39 factam per 40. annos, ex ſententia Alber. & Ang.
*in dict.l.1.Cod.de iur.emph.*refert Iaſ. *in ead. l. 1. numer.64. &
* in l. 2. Cod. eod numer. 155.* vbi dicit, quod hæc eſt magis
com.opinio. Neque huic ſententiæ obſtat, quod ſupra
diximus de ſcriptura, neceſſaria ad probandum contractum emphyteuticum: quia in iſto caſu, quando per tantum tempus ſoluis canonem, probatur,
ſcri-

ſcripturam interueniſſe, iuris præſumptione. Spec. in *d. §. nunc aliqua, ver. 64.* Iaſ. *ſub eod. n. 155.* Valaſc. *de iur. emph. qu. 7. num. 27.* Rot. *dec. 410. par. 1. in recent. & par. 5.* dec. *262. nu. 9.* & maximè procedit, quando non agitur ad caducitatem, ſed ad alium effectum, vt *in d. dec. 262.* in fine, vbi agebatur pro laudemio, & in caſibus, in quibus requiritur ſcriptura, ſufficiunt præſumptiones, ſi illa non inuenitur, tam in prima inueſtitura, quam in renouatiua. Cauale. *dec. 30. par. 2. nu. 19.* qui allegat Crauet. in fine, *de antiquit. temp. nu. 14.* & in caſu, quando per 30. annos ſoluit, quod præſumatur, ſcripturam ab initio interueniſſe, tenet Villalob. *com. op. l. E numer. 47.* & licet ſolemnitates, ex diuturnitate temporis, non præſumantur in actu, in quo requiritur ſcriptura, vt per Doctores, quos congerit Surd. *conſ. 28. num. 108.* & Gabr. *tit. de preſ. concluſ. 1. num. 60.* in fine; tamen, ſpatio 30. & 40. annorum, præſumerentur, vt per Mantic. *de tacit. lib. 22. tit.* [illegible] *numer. 27.* vbi allegat etiam Alex. *conſil. 219. num. 26.* vbi eſt caſus; & vid. *de contr. emph. quæſt. 18.* & an requirantur anni 30. & 40. dicemus infra *tit. de contr. emph. quæſt. 11.*

40 Sciendum eſt etiam, quod ad probanda dicta requiſita, ſufficiunt duo teſtes fide digni, vt per Bart. *in d. l. teſtium, in fin. gl. in d. l. ſicut iniquum* & ibi Paul. de Caſt. *n. 3.*

Cont. tenet Salic. quòd requirantur quinque teſtes, ſed reprobatur à Iaſ. *in d. l. 2. n. 64. & 65. & in l. 2. C. eod. nu. 134.* optimis fundamentis, & à Valaſc. *d. qu. 7. in fine.*

41 Sed, ſi ſolum tenor ſcripturæ confectæ, & caſus amiſſionis probaretur, non autem factum, & res geſta, ſeu veritas contentorum in ipſa ſcriptura perdita; tunc non ſufficit probatio per quoſcumque teſtes vulgares, ſed per valde idoneos, qui clarè de tenore inſtrumenti deponant, iuxta *tex. in d. c. cap. olim,* & ibi Abb. *num. 5.* Bart. *in d. l. teſtium, numer. 11. dec. 254.* Ruin. *conſ. 179. num. 5. lib. 1.* Dec. *conſ. 82. num. 3.* Alex. *conſ. 169. num. 9. lib. 2.* Licet non deſint, qui cont. tenent. teſtes ſcilicet peritos requiri ad probandum inſtrumentum deperditum: quod non eſt verum indiſtinctè, niſi hoc tantum caſu, quo tenor inſtrumenti dumtaxat. & eius amiſſio probari debet, non verò veritas rei geſtæ. Valaſc. *d. qu. 7. num. 38.*

Dicentur autem teſtes idonei, & periti, in hoc caſu, qui falſitatem, & vitium ſcripturæ, & contenta in ea, vſu & arte cognoſcere poſſunt. Bart. *in l. 2. §. 1. ff. de iur.* [illegible] Alex. *in l. 2. col. pen. Cod. de bon. poſſ. ſec. tab.* & Dec. ponit, quomodo interrogari debent, *conſ. 82.* Rip. *in l. 1. ff. ſi cert. pet. numer. 82.* & ideo debent eſſe Aduocati, Doctores, & Notarij. Felin. *in cap. ſicut, numer. 3. de re iud.* ſed hæc qualitas non eſt ab extra probanda, ſed erit ſatis, ſi Iudici, ex interrogationibus, vel alias conſtet, vt aduertit Alcia. *in d. l. 1.* & Purp. ibi *numer. 181.* dicit, aliam qualitatem de bonitate huiuſmodi teſtium non eſſe neceſſario probandam, cum ſufficiat iuris præſumptio generalis; quod non admittit Valaſc. *eod. num.*

42 Notandum eſt etiam, quod fœmina admittitur ad probandum tenorem inſtrumenti deperditi. Purp. *d. l. 1. num. 181.* & ibi Rip. *num. 82.* vt dicit, quod ſi illiteratus deponat de tenore inſtrumenti, erit ſuſpectus de periurio.

43 Requiritur quoque, quod teſtes ſint conteſtes, ſingulares autem non ſufficerent Affl. *dec. 302. n. 6.* Valaſc. *ſub d. num.* ſed ſi ſemiplene probatum eſſet, tunc ſemiplena probatio ſuppleri poteſt iuramento ſuppletorio. Paul. de Caſtr. *in d. l. ſicut iniquum,* & Bald. *ibid.* Purp. *in d. l. 1. num. 177.* refert Valaſc. ſub eodem numero, quod

44 iuramentum peti debet à parte, aliàs non defertur. Iaſ. *in l. admonendi, ff. de iur. iur.* & ante concluſum in cauſa, ſed quomodo hoc procedat, videndus eſt Seraph. *de priuil. iur. priuil. 33. nu. 195.*

45 Debent etiam teſtes deponere, inſtrumentum deperditum, fuiſſe authenticum, ſine vitio raſuræ, & quod nulla ex parte eius fides vacillabat. Affl. *d. d. dec. 302.* Rip. *in eadem l. 1.* & quod recognoſcant litteram illius Notarij Afflict. *ead. dec.* & Valaſc. cum aliis, per eum allegatis, *eod. num.*

46 Practica igitur erit: probare caſum amiſſionis, ſcilicet naufragio, incendio, hoſtium, aut latronum incurſu, aut alio caſu, abſque culpa, & dolo ipſius, qui allegat amiſſionem, & ſtabitur iuramento, amiſſionem allegantis, modo aliquæ coniecturæ caſum amiſſionis præcedant, quarum Iudex cognitionem prius habuerit, vt dicunt DD. *in d. c. cum olim.* & Affl. *dec. 274.*

47 Sed aduertendum eſt, quod hoc vltimum requiſitum, de probando amiſſionem ſcripturæ, tunc habet locum, quando ſcriptura eſt de eſſentia actus, vel de neceſſitate probationis, vt in materia noſtra; alias ſatis erit, probare veritatem rei geſtæ. Valaſc. *ſub eod. num.* cum aliis, quos citat.

48 Notandum eſt denique, quod, ſi probaretur per teſtes, inſtrumentum fuiſſe à parte ſurreptum: tunc de tenore ſtaretur iuramento creditoris aduerſus ſurripientem, & idem multo magis haberet locum, ſi quis laceraret inſtrumentum, quod pars haberet in manu; vt per DD. quos congerit idem Valaſc. vt ſupra.

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Contractus in dubio, an emphyteuſis, vel locationis conſeri debeat, nu. 1. diſt. n. 4.

Amplia procedere, quando penſio eſt mediocris, nu. 7.

Amplia etiam, ſi pacta pertineant magis ad naturam emphyteuſis, quam locationis, n. 8. declara, nu. 10.

Contractus iudicari debet, ſecundum quod partes nominauerunt. num. 2. declara, nu. 6.

Voluntas contrahentium non præſumitur à verbis aliena, nu. 3.

Pro emphyteuſi præſtatur parua penſio nu. 4.

Canon quod fructibus reſpondeat, probari debet, n. 5.

Verba magis deſeruiunt naturæ contractus, quam natura verbis, num. 6. declara n. 13.

Emphyteuſis non habet propriam naturam, ſed ſuſcipit conuentionem, quam ei partes imponunt; & pacta appoſita, de eius natura eſſe intelliguntur, nu. 9.

In contractu emphyteutico vtile dominium transfertur; in locatione, nec vtile, nec directum, n. 12 declara ibidem.

Quando conceſſio facta eſt ad libellum, præſumitur in dubio emphyteuſis, n. 14. dec. ibidem.

Quando conceſſio facta eſt ad meliorandum, præſumitur in dubio emphyteuſis, nu. 15. dec. ibidem.

Quando in inſtrumento dicitur, quod debeat præſtari certa annua quantitas, præſumitur emphyteuſis, n. 16.

Emphyteuſis ſi in totum eſt perempta, emphyteuta debet ſoluere canonem, ſecus, ſi contractus iudicatur locationis, quia conductor non tenetur ad caſus fortuitos, ibid.

Et procedit, etiamſi ex emphyteuſi non remaneat tantum, vt ex ea percipiantur fructus ad penſionem ſufficientes, n. 17.

Cont. multi tenent, ſed eorum opinio reprobatur eod. num.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſit ad hæredes extraneos, & quomodo intelligatur, n. 18.

Locatio tranſit ad extraneos hæredes, & quomodo intelligatur, ibidem.

Quomodo cognoſcatur, contractum eſſe locationis, & non emphyteuſis, nu. 19.

Pœna legis fin. C. de iur. emph. *non habet locum in contractu locationis, ad longum tempus, n. 20.*

Quando ſoluitur parua penſio, iudicandum eſt, contractum eſſe

emphyteuticum,etiam ſi dictum ſit, quod locauit, num. 21. ſed dic,vt ibi.

Quando facta eſt mentio in contractu promiſcuè de emphyteuſi, locatione,cenſu,ſiue libello, qui contractus iudicari debeat, & num.22.

Coniectura, ex quibus iudicandus eſt contractus emphyteuticus, num.23.

Si penſio ſoluatur pro affictu,an ſit iudicandus contractus emphyteuticus,num.eod.

1 SVpra, quæſt. quinta, tractauimus de differentiis inter locationem,& emphyteuſim:modo neceſſarium eſſe puto,videre,quid dicendum ſit,quando dubitatur,an contractus ſit locationis,vel emphyteuſis? Et hinc inde adſunt præſumptiones, vt quia partes nominauerunt contractum emphyteuticum, & conceſſio eſt facta in emphyteuſim,vel locatiò in emphyteuſim.Et quod cenſeri debeat contractus emphyteuticus, vel locationis, ſecundum quod partes appella-
2 uerunt contractum.Bart.*in l.cotem §. qui maximos,qu.5. de public.* Old.*conſ.159.* Angel.*conſ.2.*Aret.*conſ.55.* Dec.*conſ.*
3 *32.*& quia etiam voluntas contrahentium non prçſumitur à verbis aliena. *l.labeo §.idem tubero ff de ſupp.leg.* Præterea, talis præſumitur contractus in ſui eſſentia, qualis apparet in ſui figura.Bald.*in l.rogaſti § ſi tibi,ff.ſi cert.pet.& in rub.C.de iur.emph.*& infra dicetur,*nu.11.*

4 Prædictis tamen non obſtantibus,diſtinguendum eſt:Aut præſtatur modica penſio, & tunc debet iudicari Emphyteuſis ; quia de natura Emphyteuſis eſt, vt præſtetur quid minimum , in recognitionem dominij,vt per Doctores *in l.2.Cod. de reſc.vend.* Ioan.And. *in add.ad Spec.de empt.& vend.§ nunc dicendum.*&eſt com.
* op. vt per Nat.*conſ.49.num.7.* Clar.*§.emp.qu.1.ver. & aduerte*,& vide infra,*nu.21.*

Aut præſtatur magna penſio , quæ fructibus correſpondeat , vel quaſi; vel præſtatur aliqua pars fructuum : & tunc debet potius iudicari locatio ; quam
* emphyteuſis,&hæc eſt magis com.op.vt per Cagn.*in l.2.C.de reſc.vend.n.202.*Clar.*d.verb.& aduerte*,& iſtum verum modum eſſe diſcernendi locationem ab emphyteuſi,tradit Bart.*in l.1.n.4.*& ibi Iaſ.*n.35.C.de iur.emph.*& Doctores com.*in c.potuit de locat.* Aret.*conſ.55.nu.4.* Alex. *conſ.112.n.6.lib.1.* Ruin.*conſ.161.n.21.lib.1.* Bero.*conſ.84.nu.15. lib. 1.* Nat. qui de com. teſtatur,*eod.conſ.49.* Crauet.*conſ. 663.num.12.*dicens hanc eſſe com.Burſ.*conſ.255.nu.1.* Rol. *conſ.96.num. 25. lib. 1.* Maſc. *de prob.concl.251.num.9.volum.1.* Seraph. *deciſ.794.numer.3. cum ſeq. & dec.272.* Menoch. *de*
5 *præſ.præſ.155.num.5.*& quod canon reſpondeat fructibus, probari debet per eum, qui allegat. Mago. *dec. Lucana 12.nu.18.*Surd.*dec.198.nu.27.*& ad iudicandum,an penſio, ſeu canon fructibus reſpondeat,aut non,fructus æſtimandi ſunt , deductis impenſis; quæ colligendorum gratia fiunt.*l.1.C. de fruct. & lit.expen.* Tiraq.*de ret.lign.§. 15.*Gloſ.*1.num.1.& ſeq.* Gab.*conſ.80.nu.6. & ſeq.lib.2.*neque habenda eſt ratio eorum fructuum , qui ex melioramentis percipiuntur. Gab.*eod.conſ.num.8.*& hanc diſtinctionem facit etiam Mareſcot.*var.reſolut.cap.76.lib.2.* vbi infinitos allegat,& debet inſpici tempus,quo contractus fuit celebratus , vt penſio fructibus reſpondeat; Mant.qui alios citat.*de tacit.lib.22.tit.19.numer.28. & infra num.19.*

6 Nec obſtat,quod dictum fuit de nominatione partium,quia,vt inquit Bald.*in l.2.C.commod.*verba magis deſeruiunt naturæ contractus , quam natura verbis; & ideo nominatio contractus emphyteutici non immutat naturam contractus.Dec.*conſ.164.num.3.*Seraph. *ead.dec. & dec.314.num.4. & dec.272.num.3.* & idem tenet Surd.*d.dec. 198. num.3.* & ideo, quamvis contractus,manifeſtis verbis , appelletur locatio, vel emphyteuſis; nihilominus,ſi effectus repugnat,vt quia conceſſio eſt facta ad vitam , vel in perpetuum, vel ad tertiam generationem,vel quartam;ipſe effectus ſpectandus erit magis , quàm verba, & ita iudicabitur emphyteuſis, vel locatio,ſicut effectus demonſtrabit.Menoch.*d.præſ.* qui alios refert,*nu.10.& ſeq.*

7 Et hæc interpretatio locum habet;ne dum quando penſio æquatur fructibus,ſed etiam,quando eſt ſolùm mediocris,ita vt non poſſit dici minima.Grat.*conſ.128. num.8.lib.2.*Neuiz.*conſ.92.nu.45.*Theſſ.*dec.20.n.8.*

8 Amplia , etiam procedere, quamvis pacta magis pertineant ad naturam emphyteuſis , quam locationis;quia ſi præſtatio penſionis fructibus conueniant, adhuc fortior eſt coniectura,quod ſcilicet intelligatur contractus locationis , vt per Aret.*dict.conſ.55.* Idcirco, quamvis partes expreſsè contractum emphyteuſis appellauerint,& inſuper appoſuerint pacta deuolutiua,in caſu inobſeruantiæ, & contrauentionis; nihilominus contractus erit locationis , & ita per Rot. fuit deciſum,vt in dicta *dec.794.* & ibi eſt caſus, quod erat facta conceſſio , cum pacto, quod Emphyteuta non poſſet alienare,irrequiſito Capitulo,& quod in euentum contrauentionis , res eo ipſo deuolueretur vna cum melioramentis , & fuit etiam dictum, quod talis deuolutio, tamquam merè conditionalis, non poſſet peti, niſi quatenus interſit. per Corn.*conſ.334.nu.3.lib.1.* & per alios,*in ead.dec.*allegatos.

9 Sed quia emphyteuſis non habet propriam naturam , ſed ſuſcipit conuentionem, quam ei partes imponunt , & pacta appoſita in contractu emphyteutico,de eius natura eſſe intelliguntur, *l.1. & 2.Cod.de iur. emph. & §.adeò,Inſt. de locat. & cond.* Natt.*conſ.49.numer.18.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol.can.ampl.12.numer.11.* Mant. *de tacit.& ambig.lib.22.tit.6.numer.21. & tit.8. numer.2. & 3.* & idcirco ex coniecturis cognoſcendum erit, an contractus ſit locationis, vel emphyteuſis, & quando ſumus in dubio, vt infra dicetur.

10 Prima igitur coniectura erit , quod ſit contractus emphyteuticus, quando partes conueniunt, vt non modica , ſed magna penſio ſoluatur, quæ fructibus reſpondeat , & appoſitum ſit,quod penſio ſoluatur, pro recognitione directi dominij ; tunc enim dicetur contractus emphyteuticus, & non locationis. Natt. *conſ.114.num.5.* idem Natt.*conſ.49.num.18. & ſeq.* Mant.*de tacit.& ambig.lib.22.tit.21.num.48.*Gab.*conſ.84.num 10.& ſeq. lib.2.*& Menoch.*d.præſ.105.*Surd.*d.dec.num.23.*vbi dicit,ex quantitate canonis diiudicamus contractum,quando ſumus in dubio,vt declarat Gab.*d.conſ.84.num.9. & ſeq.* an ſit emphyteuſis, vel locatio : Sed quando conſtat, eſſe emphyteuſim,tunc etiam ſi magna ſoluatur penſio , retinet naturam ſuam ; quia ei non repugnat, quod penſio ſit magna; & in caſu ſuo non erat dubitandum , quia conſtabat de nominatione partium; erat etiam tranſlatum vtile dominium , & retentum directum, allegat Maſc.*concl. 606.* & Mago.*dec. Lucana 12.numer.18.* & ideo ex tranſlatione vtilis dominij , & retentione directi , contractus iudicatur emphyteuticus , quia in emphyteuſi vtile dominium transfertur, *l.1. Cod. de iure emphyt.§.adeo.Inſt.de locat.* ex locatione autem nec vtile, nec directum transfertur, *leg. non ſolet ff. locat.* & quando contrahentes appellant contractum locationis , vel emphyteuſis , ab ea nominatione non eſt recedendum ; ſed quando verba non ſunt clara , ad præſumptiones , & coniecturas recurrendum eſt. Menoch. *de præſumpt. lib.3.præſ.105. in princ.*

Sed ex ſola coniectura , quod ſcilicet ex tranſlatione vtilis dominij iudicetur contractus emphyteuticus , videtur dubitabilis; quia vt ſupra vidimus in

quæſt.5.

quæſt. 5. numer. 10. in locatione etiam ad longum tempus transfertur vtile dominium, & ideo, quando dicitur, quod in locatione non transfertur vtile dominium, intelligi debet de ſimplici locatione ad breue tempus, vt *d.num.10.* diximus, ſed concurrente alia
12 coniectura, crederem, quod haberet locum dicta coniectura, & pro iſta opinione videndus eſt Gab. *d.conſ.84. num.11.*

13 Argumentum autem, deſumptum ex Bal. vt ſupra, quod verba magis debeant ſeruire naturæ contractus, quam natura verbis; & qood denominatio partium non immutet naturam contractus: intelligendum eſt, quando certa eſt natura contractus, quem contrahentes volunt contrahere; ſecus in emphyteuſi, quæ non habet propriam naturam, vt ſupra diximus.

14 Secunda coniectura ſumitur, quando conceſſio eſt facta ad libellum: quia libellus, ſecundum communem vſum loquendi, accipitur pro emphyteuſi. Bar *in l. 1. C. de iur. emph.* & diximus ſupra, *quæſt. 7. numero 5.* & opin. Bar. ſequuntur. Alexand. conſ. 117. *numer. 12. lib. 4.* Soc. Sen. *conſil. 167. numer. 7. lib. 2.* Dec. *conſil. 164.* Roland. *conſil. 87. numer. 1. lib. 1.* Menoch. *conſil. 372. numer. 2.* Mantica *de tacit. & ambig. lib. 22. titul. 8. numero 4.*

15 Tertia coniectura deſumitur, quando conceſſio eſſet facta ad meliorandum; nam iſte effectus propriè congruit emphyteuſi, quæ à meliorando nomen accepit. *l. 2. C. de iur. emph.* & vidimus ſupra, *q. 2.* & hanc op. tenet Alex. *conſil. 117. numer. 12. lib. 4.* ſed hæc etiam coniectura patitur difficultatem, quia locatio etiam ad longum tempus fieri poteſt ad meliorandum, & pacta appoſita ſunt ſeruanda, vt in ſimili tenet Caroc. *de locat. par. 1. quæſt. 4. tit. de pat. pot. numer. 5. fol. 68.* & ideo debet concurrere aliqua alia coniectura, & quod hæc coniectura ſit dubia, & lobrica, tenet Mantic. *eod. loco. numer. 11.* quia ſimplici locationi poteſt conuenire: nam colonus debet rem facere meliorem, *leg. dominus horreorum §. 1. & leg. pen. in princ. ff. locat.* ſed poteſt dici, inquit ipſe, aliud eſſe, quod tacitè intelligatur, aliud eſſe, quod ſpecialiter exprimatur, iuribus per eum allegatis.

16 Quarta coniectura ſumitur, quando in inſtrumento conceſſionis dictum eſt, quod certa annua quantitas præſtetur pro canone, cum canon ab Emphiteuta præſtari conſueuerit. Auth. *qui rem. C. de Sac. San. Eccl.* & ita ſe habet vulgaris loquendi vſus, dicit Menoch. *d. conſ. 372. num. 4.* Sed, ſi fuiſſet dictum, vt ſolueretur pro canone, ſeu cenſu, tunc ex hac alternatiua, ambiguitas exoritur: & ideo magis præſomeretur contractus cenſoalis, vt tenuit Rota coram ſe, dicit Mantic. *eod. tit. 8. n. 9.*

Quinta coniectura deſumitur, vt ſi res concederetur titulo locationis perpetuæ, & penſio non eſſet conſtituta in pecunia numerata, ſed in aliis ſpeciebus; intelligeretur Emphyteuſis, Alex. *d. conſil. 117. numer. 10.* Crauet. *conſil. 29. numer. 13. & ſeq.* ſed Mantic. loco citato, *num. 18.* aduertit, quod etiam debet conſiderari, an penſio ſit modica, vel magna, correſpondens fructibus, & an ſoluatur pro recognitione dominij, vel pro compenſatione fructuum, & quod, quando conceſſio eſt perpetua, iudicetur Emphyteuſis, Menoc. *de præſ. præſ. 105. n. 3. lib. 3.*

Sexta coniectura eſt, ſi prædia ſunt inculta, vel ædificia minantur ruinam: ſed dic, vt per Mantic. citato loco, *num. 12.* Infertur ex hac quæſtione quod, ſi
17 contractus iudicetur eſſe locationis, & non Emphyteuſis, re abſumpta, vel perempta per incendium, vel aliter, penſio à conductore non eſt ſoluenda, quia conductor non tenetur ad caſus fortuitos; ſecus, ſi contractus iudicetur Emphyteuticus, quia Emphyteuta non excuſatur à canonis ſolutione. Surd. qui alios citat, *ead. deciſ. 198. num. 8.* niſi tota res pereat; nec ſufficit, maximam eius partem defeciſſe, quia, donec quid minimum ſupereſt, durat contractus, & obligatio. Hoc probat tex. *in l. 1. C. de iur. emph.* ibi cui nihil reliquum permanſit, & hanc partem tenent omnes, enumerati per Surd. *d. dec. numer. 9.* & hæc opinio procedit, etiamſi tantum ex Emphyteuſi non remaneat, vt ex ea percipiantur fructus, ad penſionem ſufficientes, ita Salyc. contra Bart. tenet *in d. l. 1. &* ibi Iaſ. *num. 77.* Natt. *conſil. 49. num. 25.* Corb. qui multos congerit, *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 11. numer. 4. cum ſeq.* Ioſeph. Lud. *conc. 12. in princ.* & hanc qu. tractabimus etiam *in titul. de can. ſolut. & melior. & expen. q. 9.*

Contrarium, quando ſoluitur magna penſio, tenuit Cott. io memor. incipien. Emphyteutæ, & idem tenet. Teſt. *dec. 20. num. 7.* ſed eorum opinio reprobatur per Nat. *d. conſil. 49.* rationibus, per ipſum adductis, & per Corb. *d. ampl.* Burſ. *conſil. 11. num. 22* & per Surd. *d. dec. num. 20. & 24. in fine.* Vid. *in titul. de melior. & impenſ. q. 9.*

Infertur etiam, ſi iudicatur contractus Emphyteuticus, & non locationis, & conceſſio ſit facta ab Eccle-
18 ſia, ad hæredes extraneos non tranſit, niſi hoc fuerit in conceſſione expreſſum, vel tacitè intellectum, & hoc ex verbis, vel aliquibus argumentis coniici poſſit, Dec. *conſ. 171. num. 1.* qui de magis com. op. teſtatur. Ceph. *conſil. 400. num. 5.* Surd. *ead. dec. numer. 2.* Secus
* autem, ſi iudicaretur locationis, quia de ſui natura tranſit ad hæredes extraneos. Ruin. *conſil. 161. num. 21. lib. 1.* Surd. *d. dec. numer. 3.* Alex. *conſil. 112. numer. 8. lib. 1.* Ceph. *conſil. 9. numer. 10.* Rol. *conſil. 96. numer. 23. cum ſeq. lib. 1.* ſed hoc intelligendum eſt, niſi verba licentiæ Summi Pont. ad filios, & deſcendentes conducentis reſtringerentur, cum licentia, & ſolemnitas, & cauſa requiratur, quæ requiritur pro alienatione dominij directi, vt tranſeat ad hæredes extraneos. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. titul. 17. numer. 4.* ex ſententia Alex. *conſil. 189. lib. 2. numer. 12. & 13.* quia tunc locatio etiam perpetua ad hæredes extraneos non porrigeretur. Clar. *§. emph. q. 28. ver. primus caſus*, & ita deciſum fuit in Rota, vt per Seraph. *deciſ. 868.* licet in inſtrumento locationis eſſet facta mentio hæredum, quia intelligi debet de hæredibus ſanguinis, ideſt de deſcendentibus, vt per DD. ibi allegatos; & procederet, etiam ſi verba viderentur porrigi ad extraneos hæredes, quia eſſet contra formam licentiæ, contentæ in litteris Pœnitentiariæ, vbi etiam fuit reſponſum, opinionem Salyc. & aliorum, quos ibi Add. enumerat, tenentium, Emphyteuſim, in perpetuum conceſſam, tranſire ad extraneos, non procedere, niſi concurrente debita ſolemnitate conceſſionis, quæ non aderat in caſu d. Dec. quia licentia erat reſtricta ad filios, & deſcendentes, & fuit etiam dictum, quod non obſtabat quod canon correſponderet fructibus, propter dictæ licentiæ repugnantiam, ſed. An tranſeat ad extraneos hæredes Emphyteuſis eccleſiaſtica, vide *quæſt. 1. de contr. Emph. numer. 5.*

19 Similiter cognoſcitur, eſſe contractum locationis, & non Emphyteuſis, ex nominatione partium, quando nominant contractum locationis. Bart. *in l. ſi certum. §. qui maximos, ff. de pub. & vectig.* Old. *conſil. 159.* Aret. *conſil. 55.* Dec. *conſil. 305.* Natt. *conſil. 49. numer. 13.* Clar. *§. Emph q. 2. numer. 3.* Menoch. *de præſ. præſum. lib. 3. in princ.* & quando dictum eſſet: pluries, titulo locationis

dedit, & maximè ſi additum eſſet, promiſit habitare domum, r ore boni inquilini, ex quibus verbis, & proprietate illorum, cum concludatur locatio, & non Emphyteuſis, talis debet cenſeri contractus, & non diuerſus, qualis à partibus nuncupatur. Rot. *in recent, recollectis per Paul. Rub. deciſ.14. numer. 3. & ſeq.* & ideo verba clara, pluries repetita, præſumptiuam interpretationem non admittunt, *ead.dec.numer.5.* & habet locum, etiam ſi locatio ſit facta in tertiam generationem, ibi, *numer. 7.* declaratur tamen, quando locatio fuit facta pro modica penſione, ibidem, *numer. 8.* & debet attendi ſtatus tempore conceſſionis, vtrum fuerit locata pro modica penſione, aut pro penſione correſpondente fructibus, vt in ead.dec.dicitur, vbi alia inuenies, ad cognoſcendum contractum locationis, & licèt in contractu conceſſionis, ſiue locationis perpetuæ; pro reſponſione, fuiſſet nuncupatus cenſus, nihilominus dicetur locatio, quia promiſſio remanet æquiuoca: nomen enim, cenſus eſt genericum, & comprehendit quicquid alicui ſoluitur, in recognitionem priſtini dominij, & ideo ex hac appellatione, cenſus, non poteſt inferri, contractum eſſe Emphyteuticum, vt *in dicta dec.n.32.& ſeq.*

Cognoſcetur etiam, ex magna penſione, proportionata ad fructus, cum pro Emphyteuſi ſoluatur quid modicum, quod declarat, vt ſupra.

Cognoſcetur quoque, quando in conceſſione adeſſet pactum, quod propter bellum poſſet reſtitui res locata. quod repugnat Emphyteuſi, & conuenit locationi. Ruin. *conſil.161.numer.22.lib.1.* Bero *conſil.130.lib.1. cum* aliis, citatis per Seraph. *deciſ.272. num.6*, & quando qualitates contractus conueniunt locationi, nec obſtat, quod partes nominauerint Emphyteuſim: quia nominatio partium non immutat ſubſtantiam, contractus, Seraph. *dec.313.n.3.*

20 Infertur, quando iudicatur contractus locationis, quod pœna *l.fin.C.de iur.emphyt.* non habet locum, ſiuè ſit locatio ad longum tempus, ſiue ſit perpetua. *d. dec. in princ.* vbi aliæ deciſiones adducuntur pro hac opinione. Sed pro ſolutione canonis habet locum *d.l.fin.* vt ſupra dixi *eod.tit.q.5.numer.16.* vel potius habebit locum *l.2.C.eod.* quæ loquitur in ſolutione canonis, & *lex fin. in alienatione.* Rot. *part. 2. poſth. deciſ. 64. numero 3.*

21 Aduertendum eſt etiam, quod, quando ſoluitur parua penſio, cenſendum eſt, eſſe emphyteuſim, & contractum emphyteuticum, quamuis in inſtrumento conceſſionis dictum eſſet, quod locauit. Villal. *com.op.litt.L.numer.133. & ſeq.* Caroc. *de locat. & cond. part. 1. tit.de reſc.locat.numer.46. cart. 49.* qui infinitos cumulat, hanc opinionem tenentes. Mantic. *d.tit.8.numer. 19.* ſed hoc intelligendum eſt, ſi directum dominium non eſt translatum, quia hæc modica penſio conuenit etiam cenſuali inſtrumento, vt dicit ibi Mantic. & debet etiam ſolui in recognitionem directi dominij, vt ibi, *n.25.*

22 Sciendum eſt præterea, quod, ſi in aliquo contractu ſit facta mentio promiſcuè de Emphyteuſi, locatione, cenſu, ſeu libello, & dubitetur, qui contractus appellari debeat; conſideranda ſunt pacta, in contractu appoſita, & ſecundum illa iudicari debet, in quam ſpeciem contractus cadat: illa enim denominatio nihil facit, ſed potius attenditur effectus rei: & hæc eſt com. op. ſecundum Bell. *conſ.21.nu.5.* relatum per Clar. *§. emph.q.1.ver. vltimo*, & ſic iſta pacta deſeruient pro coniectura, an ſit iudicandus contractus emphyteuticus, locationis, ſeu cenſus, vel libelli, idem Caroc. *dict.n.46.*

23 Septima eſt, ſi fuerit conceſſa ſine temporis præfinitione, Mant. *eod.tit.n.12.* qui alios citat; ſed dic, vt ibi per eum, *n.13.*

Octaua coniectura erit, ſi dictum ſit, quod non poſſit petere remiſſionem, propter ſterilitatem. Mant. *eod. loco, n.14.*

Nona eſt, ſi appoſitum eſſet pactum, quod non poſſit alienari; ſed dic, vt per Mant. *ibi n.16.*

Decima eſt, vt. ſi dictum ſit, vt is, qui accepit poſſit ſibi rem appropriare, ſoluendo certam pecuniæ quantitatem. Mant. ibidem. *n.18.*

Vndecima coniectura erit, ſi quis, per longum tempus, tanquam emphyteuta, ſoluerit vniformem penſionem, Emphyteuſis præſumetur, Mant. *eod.tit.8. n.28.*

Quid autem, ſi penſio annua ſoluatur pro affictu, an poſſit dici Emphyteuſis? pro hoc dubio videndus eſt idem Mant. *eod.tit.8.n.26.& ſeq.*

Duodecima erit, quando conuentum eſt, vt in caſu alienationis laudemium domino ſolueretur. Alex. *conſil.23.num. 7. lib. 5.* Menoch. *de præſ. 105. numer. 7. & ſeq.*

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

An in contractu Emphyteutico requiratur pro ſubſtantia; quod certa quantitas, pro ingreſſu, ſoluatur. n.1. & an procedat in Emphyteuſi Eccleſiaſtica. n.3.

Emphyteuſis habere poteſt, titulo lucratiuo. & oneroſo, numer.2.

Hended. opinio reijcitur. n. 3.

Vtilitas Eccleſiæ in quibus conſiſtit n.4.

Iuſta intratura quæ dicatur. n.5.

Quando datur pro ingreſſu aliqua ſumma, an ſapiat vſuram numer.6.

Emere an liceat in foro conſcientiæ iniuſto pretio, licet non vltra dimidium, ibidem.

Vſura quid ſit. n.7. prouenit ex mutuo, & non ex alio contractu, ibidem.

EXpedit etiam ſcire, an in contractu Emphyteutico, vel libellario, de neceſſitate requiratur, quod
1 à principio præſtetur certa quantitas, pro ingreſſu. Et Bar. *in princ.l.1. C. de iur. emph.* dicit hæc verba: (Ad euidentiam debes ſcire, qualiter debeat fieri contractus Emphyteuticus. Nam ab initio datur certa quantitas, puta, centum, & poſtea annuatim paciſcitur, aliquod modicum dare.) Sed non dicit, quod de ſubſtantia hoc requiratur. Et idem dicit Spec. *in tit. de locat. §. nunc videndum, ver. quinto.* Sed tacitè hoc videntur tenere, & hanc partem tenuit Iac. de Aren. Parmenſis *in d.l.1.* vbi vult, quod domino debeat præſtari quinquageſima æſtimationis, vel pretij, quod à principio numeratur, & quæ ſit iſta quinquageſima, dicemus in tit. de laudemiis, vnde, ſecundum eum, ſi res valet centum, quæ datur in Emphyteuſim, à principio numerantur ſexaginta, & poſtea conſtituitur aliquis modicus cenſus, ſingulis annis perſoluendus; & hanc opinionem ſequitur etiam Alber. de Roſ. *in d.l. 1. in 3.col.* qui dicit, hanc eſſe com.op. & quod, ſi res valet centum, poteſt concedi in Emphyteuſim cum intratura de quadraginta, & cum intratura de ſexaginta, ſecundum op. Iaſ. ſequitur Affl. *dec.72.num.4.* & eandem op. tenuerunt Fulg. ibi & Guarn. Bertra. *conſil. 34.numer.5.lib.7.* Hoſt. in Sum. *de locat. numer.12.* Silueſt. *in ver.emph.numer.3.* Ferret. *conſil. 81. numer. 3.* quibus Valaſc.

Iaſc. *de iur. emph. quæſt. 10. num. 6.* aſſentit niſi valde modica, & minima ſit penſio: læditur enim manifeſtè is, qui pro re valente, iuſto pretio, centum, præſtat ſexaginta, & vltra hoc annuas penſiones, & ideo iuſta penſio, ſecundum ipſum, erit, vt dicemus infra, *nu. 5.*

Cont. op. quod non requiratur de neceſſitate, vt à principio præſtetur aliqua quantitas, voluit expreſsè Bart. *in l. ſi mihi, & Titio. in col. pen. ff. de ver. oblig.* vbi notanter dixit, quod Emphyteuſis poteſt haberi dupliciter, titulo ſcilicet lucratiuo, & oneroſo; dicitur
2 autem haberi titulo oneroſo, quando à principio præſtatur illa quantitas, & poſtea conſtituitur ille modicus cenſus annuus: lucratiuo autem haberi dicitur, quando à principio non præſtatur illa quantitas, ſed tantum conſtituitur annuus reditus, eandem op. tenuit ibi Cyn. qui dicit, hanc eſſe com. op. & Salyc. ibidem atteſtatur, ſeruari de iure, & de conſuetudine,
* & quod hoc non ſit de forma, ſed ex conuentione partium, cui partes renunciare poſſunt, iuxta *l. pen. C. de pact. dicit* Iaſ. *in ead. l. 1. num. 3.* & ita tenere affirmat omnes, *in cap. potuit de locat.* & refert alios, hanc op. tenentes, & eſſe com. dicit Abb. *in eod. cap. potuit. numero 6.* & idem Clar. *in §. Emphyteuſis, quæſt. 3.* atteſtatur etiam, quod de iure verior ſit, & de conſuetudine approbata, à qua non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo; de com. etiam atteſtatur Alex. *conſil. 117. numer. 13. vol. 4.* Villalo. *com. op. litt. F. numer. 45.* & hanc poſteriorem partem tuetur Valaſ. quæſt. 10. in princ. qui alios citat, & quod non ſit de ſubſtantia, quod præſtetur certa quantitas de iure, ſed potius ex conuentione partium, tenet etiam Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. titul. 6. num. 20.* & quod ſiue detur magna, ſiue modica quantitas, conueniri poſſe, dicit Ceph. *conſil. 178. numer. 10. & ſeq.* & Mantic. *citato loco numero 22.*

3 Diſſentit ab hac opinione Honded. *conſil. 37. numer. 17. lib. 2.* dicens non habere locum in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ titulo oneroſo dari debet, & non lucratiuo, & gratis; & dictam poſteriorem opinionem inquit procedere in Emphyteuſi, quæ poteſt concedi titulo lucratiuo, & ſic opinio Iacob. de Aren. & Albet. in Emphyteuſi Eccleſiaſtica benè procedit, cui ego aſſentire non poſſum: quia licèt Emphyteuſis Eccleſiaſtica non poſſit concedi, niſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem; non ſequitur; ergo de ſubſtantia requirit, quod certa ſumma ab initio præſtetur; nam ſufficit, quod conceſſio cedat in euidentem Eccleſiæ vtilitatem; & ego nunquam vidi, quod Commiſſarij Apoſtolici hoc requirant. & hæc vtilitas conſiſtit, non quod à principio præſtetur dicta ſumma, ſed in penſione annua, & canonis ſolutione, & aliis vtilitatibus, vt benè explicat Red. *de reb. Ecc. non alien.*
4 *rub. de cauſ. vtilit. car. 132. numer. 104. & ſeq.* Abb. *in cap. ad aures. eod. tit.* Ludouiſ. *deciſ. 343.* nam quando ab initio à recipiente nihil præſtatur, non repugnat, immo naturæ Emphyteuſis maxime congruit, vt penſio ſoluatur, quæ fructibus reſpondet; alioquin, ſi ab Eccleſia concedatur, non poteſt dici in euidentem eius vtilitatem conceſſa, vt requiritur, Gab. *conſ. 84. lib. 2.* Mant. *citato loco n. 24.*

Et quamuis ſi res valeat centum, poſſit concedi in Emphyteuſim, vt dictum eſt, cum intratura de quadraginta, vel ſexaginta; Valaſc. tamen *d. q. numer. 6.*
5 intelligit, quod iuſta erit intratura, ſi qui computat cum valore penſionum, faciat iuſtum pretium rei, parum plus, vel minus; alioquin non eſt ferendus, qui vltra iuſtas penſiones recipit vlteriùs pecuniam pro ingreſſu: exit enim conuentio menſuram iuſtitiæ: nam, ſi pactum de retrouendendo minuit pretium, debet etiam minuere id, quod datur pro ingreſſu, tam in foro conſcientiæ, quam in foro ſæculari; quæ conſideratio non poteſt habere locum, quia, vt ſupra diximus, omnes concorditer dicunt quod quando à principio datur aliqua quantitas, tunc pro canone ſoluitur aliquid minimum, &, ſiuè ſoluatur modica penſio, ſiue magna, fructibus correſpondens, modò pro recognitione dominij detur, non refert, vt per eundem *Valaſc. q. 1. n. 1.* & diximus *ſupra, q. 15. nu. 10.*

Mouet etiam Valaſ. aliud dubium, *eod. numer. 6.* an ingreſſus huiuſmodi pecuniarius vſuram ſapiat?
6 Et concludit non eſſe tutum in foro conſcientiæ recipere pro ingreſſu pecuniam, quando reciperet iuſtam penſionem, quia contractus peccaret in æquilibrio iuſtitiæ, ſicut non eſt tutus, qui decipit in pretio, licet non vltra dimidium, Nauar. *in cap. nouit. de iud. 6. not. num. 65. & ſeq.* Couar. *lib. 2. reſol. cap. 4. num. 11.* Tolet. *in ſum. de ſept. pec. mort. cap. 48. num. 4.* & multos cumulat Io. Bapt. Lup. *in cap. nauiganti. §. 5. ſub num. 111.* ſed hæc etiam conſideratio non eſt admittenda, quia pro penſione ſoluitur quid minimum, vt dictum eſt, & licet ipſe loquatur, quando ſoluitur iuſta penſio, quod tunc non eſſet tutus in foro conſcientiæ Dominus, recipiendo aliquid pro ingreſſu; nihilominus eius opinio eſt contra com. op. Nam omnes tenent, quod pro ingreſſu
* poſſit dari magna, vel parua quantitas ex partium conuentione, vt ſupra vidimus, & non ſapit vſuram,
7 quia vſura eſt lucrum ex mutuo pacto debitum, vel exactum, *cap. ſi fœnerabis, & c. conſuluit, de vſur.* & vſura eſt, quæ ex mutuo prouenit, non autem ex alio contractu, *cap. ejiciens, 88. diſt.* Rot. in recentiorib. *deciſ. 572. numer. 1. part. 1.* Nec obſtat ratio ſupra dicta, de eo, qui emit rem, decipiendo in pretio, licèt non vltra dimidium: quia hæc non eſt emptio, & venditio, ſed emphyteuſis, quæ differt à venditione, vt ſupra vidimus, *quæſt. 6.* & recipit quamlibet pactionem, modo non ſit contra ſubſtantialia. *l. 1. C. de iur. emph.* & ſupra vidimus, *quæſt. 11. numer. 9.* & pro hac opinione facit, quod licet emphyteuta, finita Emphyteuſi, poſſit retinere meliorationes, & eas non perdat, vt dicemus *in tit. de melior. quæſt. 1.* tamen, quando adeſt pactum, vt reuertantur ad dominum, vel Eccleſiam, illas amittit, & lucratur dominus, vt ibi, *numer. 21.* nec hoc eſt contra iuſtitiam: quia ita partes conuenerunt. Nec ſimiliter obſtat, quod penſio ſit magna; quia, vt ſupra vidimus, *n. 4.* & 5. hoc non repugnat, modo ſoluatur in recognitionem dominij, vt *in d. q. 15. n. 10.*

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

Contractus Emphyteuticus, an ſit bonæ fidei, vel ſtricti iuris, num. 1.

Omnes contractus de iure Canonico ſunt bonæ fidei, num. 2. cont. num. 4.

Contractus Emphyteuticus Eccleſiæ, eſt bonæ fidei. numer. 3. cont. num. 4.

Differentia inter contractum bonæ fidei, & ſtricti iuris, & quare ita nominentur, n. 5. remiſſiuè.

RESTAT videre etiam, an contractus Emphyteuticus ſit bonæ fidei, vel ſtricti iuris. Et videtur dicendum eſſe bonæ fidei, quia ſecundum ius Canonicum

1 omnes contractus ſunt bonæ fidei, vt tenet Bal. *in c. 1. de plus pet.* quem ſequitur Iaſ. *in §. actionum, n. 4. Inſt. de*
2 *acti.*
3 Et ſecundùm iſtam opinionem, Emphyteuſis Eccleſiaſtica, & eius contractus, eſſet bonæ fidei, propter ius Canonicum.

4 Contrarium tamen tenendum. Et ratio eſt, quia contractus Emphyteuticus non eſt numeratus inter contractus bonæ fidei *in d. §. actionum*; & ideo eſt ſtricti iuris, vt ibi dicit Gloſ. recitando quædam carmina magiſtralia, ad hoc propoſitum; & hanc opinionem ſequutus eſt Iaſ. melius cogitando, contra opinionem Bal. *in l. cum poſtea, numer. 2. C. de pact. & in l. quod te mihi, numer. 34. ff. ſi cert. pet.* & iſtam partem tenuit Lud. Gomez. *in eod. §. actionum.* Couar. *in reg. poſſeſſor, lib. 6. part. 2. § 6. num. 5.* quod contractus emph. ſit ſtricti iuris, tenuit Cum. *in conſ. 166. n. 1.* idem Iaſ. *in l. ſi quis id, quod, num. 23. ff. de iuris. om. iud.* Ruin. *conſ. 35. num. 1. & num. 2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob lin. fin. num. 4.* Valaſ. qui alios allegat, *de iur. emph. q. 5. numer. 12.* & Capic. *deciſ. 14. in fine.*

5 Quare autem dicatur contractus bonæ fidei, vel ſtricti iuris. & eorum differentias, vide apud Iaſ. *in d. §. actionum num. 3. & num. 64. cum ſeq.* Ang. Aret. *in d. § actionum*, ibidem Gloſ. & Valaſ. *in eod. q. 5. in princ. & num. 24 cum ſeq.*

DE CONTRACTIBVS ÈMPHYTEVTICIS

QVÆSTIO I.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis noua quæ ſit, & quæ antiqua.nu.1.& quæ hæreditaria.num.2.

Emphyteuſis priuata, de ſui natura, tranſit ad extraneos hæredes.numer.3.

Verbum, hæredibus, de quibus intelligitur.n.4.

Feudum, de ſui natura, non tranſit ad extraneos hæredes, eod.nu.4.

Hæredum appellatione, qui veniant.n.6.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica an tranſeat ad extraneos hæredes, nu.5.& in dubio non præſumitur hæreditaria n. 7.

Tranſit, quando dictum eſſet pro ſe & quibus dederit, vltra debitas ſolemnitates. n.8.& quando dictum eſſet, pro ſe hæredibus, & quibus dederit.n.9.ac etiam ſi dictum ſit, quibus voluerit.n.10.

Et quando adeſſet clauſula, Ad habendum, & quicquid ſibi,& ſuis hæredibus placuerit faciendum,n.11.

Declara modo iſtæ clauſulæ ſint poſitæ in diſpoſitiuis, ſecus in executiuis ibidem,

Item, quando eſſet facta conceſſio vſque ad certum annorum numerum.n.12. ſed contra ibidem.

Et quando eſſet facta conceſſio in perpetuum, cum debitis ſolemnitatibus.n.13.

Item quando adeſſet recognitio tantum.& non conſtaret, quod bona eſſent Eccleſiæ, ſecundum Clar. qui ab Auctore reprobatur. num.14.

Declara, dictas limitationes habere locum, modo conceſſiones ſint factæ cum debitis ſolemnitatibus, alias ſecus, numero 15.

Limita, quando adeſſet ſtatutum, vt poſſit vendi, ſub eo.n. vel conſtitutio Papæ, ibidem, & vide ibi alias limitationes.

Emphyteuſis non hæreditaria, & ex pacto, & prouidentia, quæ ſit, num.16.

Et in dubio. quid tenendum, an ſit hæreditaria,vel pacto, & prouidentia, nu. 17.

Emphyteuta an teneatur de bonis emphyteuticis onera hæreditaria ſubire, n.18.

Diuiſio bonorum emphyteuticorum quomodo fieri debeat inter filios, vel hæredes, n.19.

Inſtitutus in re certa, an ſuccedat in bonis emphyteuticis, numero 20.

Verbum, deſcendentibus, quomodo intelligi, & interpretari debet, num.21.

Mixta emphyteuſis, quæ ſit, n.23 emphyteuſis, acquiſita titulo lucratiuo, quæ ſit, & quæ oneroſa, n.24.

PRÆLVDIIS abſolutis, de contractibus emphyteuticis tractandum venit, & variarum conceſſionum, in emphyteuſim, materiam examinandam ante omnia exiſtimo. Sed pro faciliori intelligentia earum rerum, quæ in hoc tractatu ponentur, præmittenda ſunt aliqua, videlicet, quæ ſit emphyteuſis noua; quæ antiqua, quæ hæreditaria; & quæ non hæreditaria, & pacto,& prouidentia,& quæ in dubio iudicanda; & quæ mixta; & demum, quæ titulo lucratiuo conceſſa ſit, & quæ oneroſo.

1 Emphyteuſis igitur noua eſt illa, quæ habet origi-
nem in perſona ipſius emphyteutæ, & quam ipſe ac-
quiſiuit. Clar. *§.emphyteuſis.q.16.in prin.* Antiqua verò eſt,
quæ habet originem ab aliquo aſcendente. idem Clar.
d.q.& §.feudum.q.8.& quando dicatur noua conceſſio,
vnde etiam infra. *q.9.n.12.* & noua dicetur in caſibus;
vbi ipſo iure emphyteuſi quis priuatur, vel per ſen-
tentiam Iudicis; tunc ſequuta remiſſione, dicitur noua
conceſſio; exemplum eſt in alienatione ſine conſenſu
domini: vbi verò non ipſo iure incurritur, nec ſit ſe-
quuta ſententia, dicitur antiquæ confirmatio, ex com.
Burſat.*conſ.252.num.8.lib.3.* vel ex mutatione pactorum
appareat, vel aliunde de animo domini, & emphy-
teutæ nouam feciſſe conceſſionem, vt per eundem
Burſat.*eod.conſ.num.13.* dicetur etiam noua, quando ap-
poſita ſunt noua pacta, & nouæ qualitates adiectæ
ſunt, quæ non erant in prioribus inueſtituris. Farin:
dec poſth.94.par.2.n.11. vel ſi interueniſſet noua perſona.
Caualer.*dec.219.n.10.*

2 Emphyteuſis autem hæreditaria eſt illa, quam ac-
quirens ſtipulatus eſt pro ſe, & hæredibus quibuſ-
cunque vel pro ſe, & quibus dederit; vel pro ſe,& hæ-
redibus, ſi eſt accepta à priuato. Et in hoc dicit Clar.
d.q.16. differt emphyteuſis priuata à Feudo: quia, cum
3 Emphyteuſis, accepta à priuato, de ſui natura tran-
ſeat ad quoſcunque hæredes, etiam extraneos; illa
4 verba, pro ſe, & hæredibus, intelliguntur etiam de
* extraneis, & eſt com. op. vt per eundem Clar. *d. §.*
emph.quæſt. 28.ver.tertius caſus: Secus autem eſt in Feu-
do, nam, cum Feudum de ſui natura non tranſeat
in extraneos, illa verba verificantur ſolummodo in
deſcendentibus hæredibus, idem Clar. *§.feudum.q.87.*
ver.ſed quid. Hie. Cæual. com. *contra com. q. 194.* & ſi eſt
conceſſum pro ſe, filiis, & hæredibus, non ſufficit,
quod ſit hæres ſanguinis, ſed requiritur, quod ſit hæ-
reditatis,& vniuerſalis. Rot. *in dec.poſth.par.2.265.num.1.*
loquens in emphyteuſi, & ideo filius non poteſt ob-
tinere, niſi ſit hæres: & ſi repudiat patris hæreditatem
repellitur à feudo. vide DD. quos cumulat Valaſc. *de*
5 *iur.emph.q.43.in princ.* Si verò eſſet accepta ab Eccleſia,
in hoc eſt magna controuerſia: partem enim negati-
uam, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica, accepta pro ſe,
& hæredibus, non tranſeat ad extraneos hæredes, ſed
ſolummodo ad deſcendentes, tenet Gozad. *conſ.29.nu.6.*
appellans, hanc eſſe com. Alex. *conſ.56.n.3.lib.2.* Soc. Iun.
conſ.11.n.1.lib.5. Bologn. *conſ.48.* Barb. *conſ.18?.* Bertran. *conſ.*
173.num.47.lib.3. idem Soc, Iun. *conſ.71.nu.3. lib.1.* vbi dicit,
quod ita com. determinatur. Corn. *conſ.76.litt. B. lib.2.*

Dec. *in c. in preſentia. num. 48. de probat.* & ibi Beto. *num. 386.* Aff. *dec. 100. n. 1.* & quod emphyteuſis Eccleſiaſtica, conceſſa pro ſe, & hæredibus, intelligatur conceſſa pro deſcendentibus, & non pro extraneis hæredibus, tenet Peregr. *de fideicom. art. 32. n. 52.* Fuſar. *de fideicomm. ſub q. 139. num. 53.* Ceph. *conſ. 400. n. 5. lib. 3.* Craſſ. *§. hereditas. quaſt. 11. numer. 10.* qui hanc magis com. dicit. Villalob. *lit. E nu. 56.* idem refert, & addenda ſunt, quæ diximus *in prælud. quaſt. 15. numer. 18.* & alios refert Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 19. num. 15.* quam op. ipſe defendit, etiam
6 ſi dictum ſit, pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus, num. 20. Hier. de Cæual. *dicta q. 194.* vbi alios refert, de com. & magis com. op atteſtantes, licet multos citet, contrarium tenentes, etiam de com. quod tranſeat ad extraneos; & nouiſſimè, quod conceſſio in emphyteuſim, pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus, quando eſt eccleſiaſtica, hæredum appellatione veniant ſolum hæredes ſanguinis, & deſcendentes, & ſic emphyteuſis dicitur ex pacto; & prouidentia, adeò, vt in extraneos tranſire non poſſit, tenet Rota coram Reuerendiſſ. Merlino, *dec. 211. in recent. 1. col. per Paul. Rub. num. 3. & ſeq.* vbi allegat Seraph. *dec. 868.* Honded. *conſ. 92. num. 19. lib. 1.* Surd. *dec. 11. n. 8.* Mant. *d. tit. 19. num. 15.* & alios refert, atteſtantes de com. vbi ampliat, vt habeat locum, etiam ſi adeſſent clauſulæ, ad habendum, &c. & quibus dederit &c. quæ clauſulæ adeo afficiunt ſubſtantiam emphyteuſis, vt illam, de emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, transfundant in emphyteuſim hæreditariam, vt per Rot. *in recent. p. 2. dec. 152. nu. 1. & par. 1. dec. 642. num. 4.* & Rot. *ead. dec.* Merl. *num. 7.* & infra dicemus *nu. 11.* modo in inueſtitura adſit pactum de non alienando, vel per relationem ad antiquas inueſtituras, vbi adſit hæc prohibitio alienationis. ita vt dictæ clauſulæ, ad habendum, &c. tribuant facultatem diſponendi inter perſonas comprehenſas, & deſcendentes, non autem inter extraneos. *ead. dec. n. 8.* & ſeq. ampliat etiam, *num. 11.* ſi dictum ſit, dictus emphyteut. habeat, &c. quæ clauſula non facit emphyteuſim tranſitoriam ad extraneos hæredes. Mart. *de clauſ. p. 1. clauſ. 5. n. 7.* nam illa clauſula intelligitur, vt habeat iure emphyteutico, *ead. de n. 12.* & habet locum, etiam ſi dictum ſit pro, hæredibus in perpetuum, Mantic. *d. tit. 19. n. 21.* niſi aliqua etiam leuis coniectura concurrat, tunc ad extraneos hæredes, tranſit Ceph. *conſ. 9. n. 13.* & Mant. ibi conſiderat multas coniecturas, de quibus etiam infra dicemus, & vnam coniecturam ponderauit Rot. *in dec. nouiſſ. 381. par. 5.* quod emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos hæredes, quando, vltra dictionem in perpetuum, adeſſet obſeruantia. vt quia pluries fuerit eadem emphyteuſis conceſſa extraneis hæredibus, de conſenſu Eccleſiæ, qui non ſint de deſcendentibus primi acquirentis; quia tunc dicuntur extranei hæredes, Mantica citato *loco num. 1.* in qua dec. fuit approbata opinio Mantic. quod ſcilicet emphyteuſis accepta pro hæredibus, & ſucceſſoribus, in perpetuum, non tranſeat ad extraneos hæredes, & quod hæc ſit opinio magis communis, reprobata opinione Couar. & aliorum, & quando emphyteuſis ſemel tranſiuit ad extraneos hæredes, ſemper retinet eandem qualitatem, Mantic. *eodem titulo 19. n. 33.* Rot. *d. dec. num. 12.* & habet locum, & ſi adeſt pactum de renouando, de 29. annis in 29. annos; quia illud pactum operatur, quod Dominus directus tenetur in perpetuum renouare, ex quo eſt adiecta dictio, in perpetuum, & licet requiratur beneplacitum Apoſtolicum, tamen, ſtante obſeruantia 30. annorum, præſumitur, vt in eadem Dec. dictum fuit. numero 15.

Et quando poſt mentionem factam filiorum, fiat mentio hæredum, veniunt deſcendentes, & ſucceſſores ſanguinis, Rot. *nouiſſ. par. 5. deciſ. 216. & 249.* nam homines ſolent hæredes appellare deſcendentes, & agnatos, Rot. *deciſ. 112. numer. 8. & 10. in recollect. per Paul. Rub.*

Fundamenta iſtius opinionis ſunt hæc.

Primum, quod regulariter emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſeat ad extraneos hæredes. ſed tantum ad deſcendentes, ſecundum magis com. opin. de qua teſtatur Imol. *in l. ex facto n. 14. ff. de hered. inſt.* Ruin. *conſ. 23. n. 34. lib. 5.* Alexand. *conſ. 23. n. 4. lib. 1.* Soc. *conſ. 121. num. 18. lib. 2.* Grat. *conſ. 55. numer. 8. lib. 1.* Ruin. *conſ. 48. numer. 10. lib. 2.* Gozad. *conſ. 75. numer. 94.* Rimin. *conſil. 437.* & hoc fauore Eccleſiæ fuit introductum. Seraphin. *deciſ. 703. numero 1.*

Secundum fundamentum eſt, quod in quacunque materia, quæ de ſui natura, non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes, appellatione hæredum, non veniunt extranei, & hæc eſt communis op. de qua atte-
* ſtatur Dec. *conſ. 171. nu. 5.* & ideo illud verbum, poſitum in conceſſione, pro ſe, & hæredibus, debet intelligi ſolummodo de deſcendentibus, non autem de extraneis; ad cognoſcendum etiam, quando feudum, vel emphyteuſis ſit hæreditaria, & non ex pacto, & prouidentia, vide Gab. tit. *de ver. ſignific. conc. 3.* per totam: & An, ſtante Clauſula, hæredibus quibuſcunque, veniat extraneus, etiam in materia, non tranſitoria ad extraneos hæredes, idem Gab. *eod. tit. conc. 4.*

Contrariam opinionem, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſeat etiam ad extraneos hæredes, tenuit Imol. ſibi cont. *in l. quod dicitur. ff. de verb. ob. nu. 8.* atteſtans, hanc eſſe magis com. op. ſequitur Corn. *conſ. 132. lit. Q. lib. 2* Anch. *conſ. vltimo n. 8.* Alex ſibi cont. *conſ. 159. n. 19.* idem Corn. *conſ 13. litt. B. lib. 3.* Pariſ. *conſ. 64. n. 4. lib. 4. & conſ. 85. n. 17. lib. 4.* affirmat ita com. teneri, & Soc. *conſ. 265. n. 33. lib. 2.* Franch. *dec. 235. n. 3.* & alij relati per Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 9. n. 7.* vbi dicit, quod ab vtroque latere adeſt com. opinio, ſed quando adeſt clauſula, Et cui dederit, omnes concordant, quod tranſeat ad extraneos, & tanto magis hæc op. tenenda eſt, quando cum debitis ſolemnitatibus eſt conceſſa. Mant. *citato titulo n. 7.* & infra. *num 15.*

7 Sed quod non tranſeat ad extraneos hæredes emphyteuſis Eccleſiaſtica, conceſſa, pro ſe, & hæredibus,
* eſt magis com. op. vt dicit etiam Clar. *§. emphyteuſis q. 18. ver. quicquid, & ver. tertius caſus*, vbi infinitos congerit, Surd. *dec. 11. num. 5.* & ſupra diximus: & etiam in dubio, emphyteuſis Eccleſiaſtica non præſumitur hæreditaria. Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 18. ver. octauo* deduco Rot. *in recent. par. 1. dec. 654. n. 4.* Mant. *citato tit. nu. 14.* & vide infra, *nu. 17.* & quando in inueſtitura eſſet dictum, pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, & additum eſſet, vſque ad tertiam generationem, tunc non eſſet hæreditaria, quia intelligitur de hæredibus ſanguinis, Rot. *dec. poſth. 407. par. 2. num. 4. & ſeq.* Sed quando eſt conceſſa ab Eccleſia in perpetuum, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, cum clauſula ad habendum, tunc tranſit ad extraneos hæredes. Rot. *in recentiorib. par. 1. deciſ. 280. nu. 11.*

8 Amplia. quia ſicut tacitè hæredes extranei non comprehenduntur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ita etiam nec expreſsè poteſt concedi, vt ad extraneos hæredes tranſeat. Ant. Rub. *in l. gallus §. quidem rectè ff. de lib. & poſt col. 74.* & hanc opinionem dicit eſſe com. Villalob. *com. op. lit. E. n. 57.* quæ declaratur, quod ſi concedatur cum debitis ſolemnitatibus à iure requiſitis,
* fieri poteſt, vt tranſeat ad extraneos hæredes. idem Rub. *ead. col. & Dec. conſ. 171.* Grat. *conſ. 128. vol. 2.* qui de com. teſtatur. Corb. *de cauſ. priuat. ol. mort. caul. n. 6.*

Amplia 2. etiam ſi fuerint adhibitæ ſolemnitates iuris, vel conſuetudinis. Mant. 4. tit. n. 19. ſed dic vt ſup.

Amplia 3. etiam ſi dictum fuerit, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus. Mant. citato loco nu. 20. qui alios allegat, & ſupra n. 5. in fin.

Amplia. 4. etiam ſi dictum ſit pro hæredibus, & deſcendentibus in perpetuum; Mant. d. art. nu. 21. ſed dic, vt ſupra n. 13.

Limita, non habere locum, quando in inueſtitura, vltra debitas ſolemnitates, appoſita eſſent talia verba quæ hoc importarent, puta, pro ſe. & quibus dederit, vel pro ſe, & hæredibus quibuſcumque; quia tunc tranſibit ad extraneos hæredes, eſt com. op. vt per * Didac. relatum per Clar. d. q. 18. num. 8. ver. ſed quæro. Ant. Rub. in l. gallus §. quidam rectè. ff. de lib. & poſth. col. 37. eandem com. dicit Pariſ. conſ. 23. vol. 1. & conſ. 71. vol. 1. Iaſ. quoque hanc com. appellat in l. quidem §. nihil, ff. de eden. Gab. qui infinitos congerit com. op. lib. 6. conc. 4. tit. de ver. ſign. Michael Craſſ. qui alios citat, §. hæreditas, quæſt. 11. num. 11. Simo. de Præt. de interp. vlt. vol. fol. 197. numer. 19. Pereg. de fideicom. art. 32. numer. 52. Fuſar. de fideicom. ead quæſt. 53. numer. 24. nouiſſime Mart. de clauſ. clauſ. 102. par. 1. & ita atteſtatur deciſum fuiſſe in Rot. Corb. de capſ. priuat. ob mort. ciuil numer. 6. dicens eſſe com op. quod bona Eccleſiæ poſſunt ad extraneos hæredes pertinere, quando hoc actum eſt in conceſſione, vt poſſint ad illos pertinere, & in conceſſione interuenerunt debitæ ſolemnitates, à iure requiſitæ, & idem dicendum eſt, ſi conceſſa eſſent pro omnibus, & quibuſcumque hæredibus, Mant. vt ſupr. tit. 19. n. 22. qui plures allegat, & quando dictum eſſet, pro maſculis quibuſcunque, idem Mant. ibi. n. 23. ſecus ſi dictum fuiſſet, pro maſculis, ſine illa dictione, quibuſcunq. vt per Vinc. Fuſar. de fideicom. ſubſt. q. 359. n. 56. vbi infinitos citat.

9 Limita ſecundo, quando dictum eſſet, pro ſe, hæredibus, & quibus dederit; quia hæc verba, quibus dederit, comprehendunt non ſolum extraneos hæredes, vniuerſali titulo venientes, ſed etiam ſingulares ſucceſſores, hanc eſſe com. op. teſtatur Curt. iun. conſ. 4. numer. 1. ver. ſed quoniam, & conſil. 120. nu. 2. Clar. §. emph. * quæſt. 18. numer. 12. Villalob. com. op. litt. E numer. 26. Rot. in recent. par. 1. deciſ. 642. numer. 4. & in d. dec. idem determinatur, quando adeſt clauſula, ad habendum, &c. & quando adeſt clauſula, & quibus dederit; & alios refert Mantic. citato loco, num. 24. & eſt alia dec. ſupra allegata, numer. 8 quando eſt data in perpetuum, cum d. clauſula.

10 Limita tertiò, quando dictum eſſet, pro quibus voluerit; quia verbum, voluerit, & verbum, dederit, non differunt, dicit Carocc. de locat. tit. de locatione emphyt. num. 3. fol. 94. vbi allegat alios hanc opin. tenentes; & licet loquantur in venditione rei emphyteuticæ, quod quando conceſſio eſt facta pro ſe, & quibus voluerit, non cadat, alienando irrequiſito domino; tamen, quia iſtæ clauſulæ æquiparantur, poteſt dici, quod tranſeat ad extraneos hæredes, quando adeſt dicta clauſula, & vide infra, num. 11.

11 Limita quarto, quando adeſt clauſula, ad habendum, & quicquid ſibi, & ſuis hæredibus placuerit faciendum; quia hæc clauſula æquipollet clauſulæ, & quibus dederit; & ideo facit emphyteuſim, etiam Eccleſiaſticam, tranſitoriam ad hæredes extraneos. Dec. conſ. 614. col. 1. Soc conſ. 266 num. 38. vol. 1. Pariſ. conſ. 23. n. 40. vol. 1. Crauet. conſ. 256. nu. 4. Cacher. dec. 164. Mart de clauſ. clauſ. 9 par. 1. in princ. qui etiam atteſtatur, ita deciſum fuiſſe in Rot. coram Lancellotto, & Pamphylio & ibi ponit declarationes, ad quem te remitto. Mant. d. art. 19. nu. 25. vbi atteſtatur ita deciſum coram Seraph. & ita tenet Rota poſth. dec. 286. par. 1. num. 3. & dec. 16. nu. 1. & dec. 50.

Declara prædicta, quando adeſt illa clauſula, Ad habendum, &c. & Quibus dederit, &c. habere locum, quando eſt poſita in parte diſpoſitiua, ſecus, ſi in parte executiua. Rot. in recent. par. 1 dec. 642. num. 6. & ſequen. & vide dec. 286. par. 1. nu. 7. poſth. & declara etiam, vt ſupra num. 3. & add. Dura. dec. 295. num. 2. vbi plures dec. Rotæ allegantur.

12 Limita quinto, quando eſſet facta conceſſio vſque ad certum annorum numerum, puta 20. vel 30. annorum: quia hoc caſu tranſibit ad extraneos hæredes, vſque ad illum numerum annorum præfinitum, tam in emphyteuſi priuata, quam Eccleſiaſtica; & hanc op. eſſe tutiorem, & æquiorem dicit Clar. d. qu. 28. ver. tertio modo Franc. qui loquitur in conceſſione facta, quando penſio correſpondet fructibus, dec. 235. vide infra tit. de ſucc. in bon. emph. qu. 15.

Cont. tenet Mant. in eod. tit. 19. numer. 20. quando quis emphyteuſim ab Eccleſia ſuſcepit, pro ſe, filiis, & neporibus, vſque ad 40. annos, & deceſſit ſine liberis; extranei hæredes non ſuccedunt, & allegat Io. And. ad Spec. in §. nunc aliqua, ver. 145. cont. ipſum Spec. & Rimin. conſ. 485 num. 2. aliud tamen ſentit, quando eſt conceſſa pro ſe, & hæredib. vſque ad 40. annos. Sed vide d. qu. 15.

13 Limita ſextò, quando conceſſio eſſet facta, in perpetuum, cum debitis ſolemnitatibus à iure requiſitis, Seraph. dec. 868. numer. 3. & tunc tranſit ad extraneos hæredes, & idem, quando eſt data poteſtas alienandi Rot. in recent. par. 1. deciſ. 642. numer. 11. & quando conceſſio eſt facta pro hæredibus, & ſucceſſoribus, in perpetuum, adhuc intelligendum ſit de deſcendentibus videndus eſt Mant. citato tit. 19. numer. 21. niſi aliqua etiam leuis coniectura concurrat, vbi alios adducit, vide infra, ampl. 4.

14 Aliam fallentiam, & limitationem ponit Clar. eod. quæſt. 18. ver. vnum tamen; quod, ſi fortè non conſtabat, bona in emphyteuſim conceſſa, fuiſſe Eccleſiæ, & per ipſam conceſſionem recognita ſunt ab Eccleſia; eo caſu vtique etiam ſi conceſſio eſſet ſimpliciter facta pro ſe, & hæredibus, tranſiret etiam ad extraneos, hæredes, & hoc abſque contradictore procedito & dicit hoc tenere Gratian. conſ. 55. numer. 29. lib. 1. debet enim Eccleſia contentari, quod ſenſerit commodum ipſius recognitionis cum aliter probare non poſſet, bona ad ſe pertinere, abſque eo ſit quod velit, ea ab hæredibus recipientis, licèt extraneis auferre, de qua opinione ego valde dubito, quia, ſi ſcienter recognouit rem ab Eccleſia, etiam ſi eſſet libera, cenſetur conceſſiſſe, & donaſſe, arg. l. Cuius per errorem dati repetitio eſt, eius conſulto dati donatio eſt ff. de reg. iur. & quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, leg. in re. Cod. mand. & quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt cap. quod ſemel de reg. iur. in 6. hanc etiam quæſtionem tractat Spec. in tit. de locat. §. nunc aliqua, ver. 32. & argumentatur pro, & contra, ſed mihi placent argumenta, pro hac parte adducta, & maximè, quando diu eſſet ſoluta penſio, vt idem Spec. tenet, ver. ſeq. & quod recognitio, & confeſſio præiudicet recognoſcenti, & confitenti, eſt dec. Seraph. deciſ. 1424. numer. 2. & 3. ſed opinionem Clar. tenet etiam Rimin. Iun. conſil. 461. numer. 31. & ſeq. quam etiam ſequitur ſimpliciter Mant. citat. loco numer. 31. ſed in emphyteuſi Eccleſiaſtica non eſt dubium: in profana autem, poſſet procedere opinio contraria, vt infra, de laud. quæſt. 35.

Limita octauo, quando contractus propriè non ſit emphyteuſis, ſed ſimplex locatio, veluti cũ cenſus reſpondet fructibus: ſui natura, tranſit ad heredes, etiã extraneos. Mant. citat. tit. 19. n. 27. qui alios refert: ſed de hoc dic, vt in Prælud. q. 5. & quãdo cum debitis ſolẽnitatibus,

& pro canone correſpectiuo fructibus, conceditur pro ſe, & hæredibus, emphyteuſis eſt tranſitoria ad hæredes extraneos Viui. qui alios refert, *dec. 496. n. 1. li. 3.* quod declara, vt in *Prælud. q. 15. n. 18.*

15 Declara omnes, ſupradictas limitationes habere locum, modo conceſſiones fiant cum debitis ſolemnitatibus, alias, ſecus. Soc. *conſ. 266. num. 33. & ſeq. vol. 1.* Curt. Iun. *conſil. 130. num. 6.* Couar. *var. reſol. cap. 17. num. 4.* & ita deciſum fuiſſe in Rot. atteſtatur idem Mant. vt ſupra.

Limita nono, quando adeſſet in Eccleſia ſtatutum, vt poſſit vendi, quemadmodum de ſtatuto Abbatiæ Farfen. tenuit Rot. *in recept. par. 1. deciſ. 642. numer. 2.* vel adſit conſtitutio Papæ, vel conſuetudo *ead. deciſ. num. 8.* & vide *de ſucceſſ. in bon. emph. quaſt. 3. numer. 3.* & de *diuer. qu. emph. quaſt. 4. num. 13.*

Limita decimò, quando prius erat priuati, & poſtea fuit ceſſa Eccleſiæ. Rot. *in rec. p. 1. dec. 154. n. 5.*

Limita vndecimò, quando res deteriores, quæ locari non poſſunt, fuerint ab Eccleſia conceſſa in Emphyteuſim. Mant. vt ſupra nu. 30. qui multos allegat, etiam ſi concèdatur res ſterilis in tertiam generationem. idem Mant. *tit. 24. lib. 22. n. 16.* qui alios citat.

Limita duodecimò, quando Eccleſia voluerit, quod iure hæreditario apud primum hæredem maneat: ſemper enim eſt tranſimiſſibilis ad extraneos hæredes; & dic vt per Mant. *citato loco nu. 32.*

Limita decimotertiò, ſi ita actum eſt, vt tranſeat ad extraneos hæredes, & Eccleſia ita ſit ſolita concedere; & dic, vt per Mant. *ibi. n. 33.*

Limita 14. quando cum iuſta cauſa, & ſolemnitatib. fuit conceſſa; ſi aliqua cauſa reuertatur ad Eccleſiam, poterit de nouo concedere, vt ad extraneos hæredes tranſeat, ſecundum tenorem primę inueſtituræ. Mant. *eod. tit. n. 35.*

16 Emphyteuſis autem non hæreditaria, eſt, quam acquitens ſtipulatus eſt, pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & deſcendentibus, nulla facta mentione hæredum, hæc enim tranſit ad filios, ſeu deſcendentes, etiam quod non ſint hæredes. Clar. *d. quæſt. 16. in princ. & quæſt. 37.* ſiue ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſiue priuata, qui alios citat, quem ſequitur Cocc. *dec. 137. num. 18.* qui alias deciſiones allegat, & dicit, hanc eſſe com. op. quicquid ſit in aliis contractibus, *numer. 11. & 17.* quia tunc * pater cenſetur ſtipulatus pro filiis hæredibus, Surd. *deciſ. 322. numer. 32. & ſeq.* qui alios cumulat, & hæc Emphyteuſis dicitur ex pacto, & prouidentia, quia eſt ſtipulata, pro ſe, & deſcendentibus, vel pro ſe, & liberis, ſeu filiis, non facta mentione hæredum, vt dicunt omnes in cap. 1. an agn. vel fil. licet loquantur in Feudo, nec eſſet hæreditaria, ſi facultas ſit data nominandi vnam perſonam, caſu, quo ſine filiis decederet. Grat. *diſcep. foren. cap. 451. nu. 18. & 21.* quia licet ſit data facultas, vt poſſit facere vnam nominationem in teſtamento, ex hoc non alteratur natura Emphyteuſis, quod non ſit ex pacto, & prouidentia, & per dictam facultatem, non erit Emphyteuſis hæreditaria, vt tenet Rot. *in recent. part. 5. dec. 60. n. 11.* & procedit etiam ſi in inueſtitura adeſſet clauſula. Ad habendum, & cap. quia reſtringitur ad expreſſa, ideſt, durantibus generatione, & nominatione ſupradicta. Seraph. *deciſ. 794. num. 8.* & Rot. *in ead. deciſ. 60. num. 12. & ſeq.* & generale eſt, tam in Feudo, quam in Emphyteuſi, quod, non facta mentione de hæredibus, non cenſetur Feudum hæreditarium, ſed ex pacto, & prouidentia. Valaſ. *de iur. emph. q. 45. in fine, num. 3.* Gab. *in tit. de ver. ſign. conc. 3. num. 22.* etiam ſi verbum, hæredibus, non eſſet poſitum in clauſulis executiuis Gratia. *diſcep. foren. per cap. 451. numero 18.*

17 In dubio autem, quid dicendum? Valaſ. *in ead. q. 45. n. 4.* dicit, in dubio, iudicandum, eſſe Feudum, & Emphyteuſim hæreditariam, & non ex pacto, & prouidentia allegat Silua. *conſ. 30. n. 33.* dicit etiam, quod Pinel. infr. citandus, contra omnium ſententiam tenet, & hanc op. tenent plures alij, relati per Gab. *tit. de ver. ſign. conc. 3. n. 18.*

Contrariam opinionem tenet dictus Pinel. de bon. mat. *leg. 5. p. 3. numer. 48.* qui dicit, non ſolum in caſu dubio, ſed etiam ſi adiiciatur verbum, hæredibus, nunquam cenſeri feudum hæreditarium, ſed ex pacto, & prouidentia, quaſi verbum, heres in feudis ſignificet dumtaxat filium; & quod potius pręſumatur ex pacto, & prouidentia, & non hæreditarium, tenet Ludouiſ. *dec. 418. num. 13.* vbi dicit, quod hæc opinio eſt verior, & receptior, & hanc opinionem refert tenere Maria. Frec. *de feud. ter. par. n. 53. & dec. ped. 161. à num. 5. vſq. ad finem,* & ibi Add. ad *d. dec. Lud.* cumulat plures, hanc partem tenentes, * & nouiſſimè ita fuiſſe iudicatum per Rot. atteſtando eſſe magis com. op. & vide ſup. n. 7.

18 Infertur ex ſupradictis, ſi feudum, vel emphyteuſis ſit hæreditaria, tenebitur ſucceſſor, idemque hæres, ex ipſo feudo, vel emphyteuſi onera hæreditaria ſubire, quamuis ſolemniter inuentarium conficiat; quod ſi non ſit emphyteuſis, vel feudum hæreditarium, non tenebitur, licet hæreditatem patris adeat, etiam inuentario minimè confecto, quia tunc hæreditario iure ſibi non defertur, ita voluit Alex. *conſ. 190. n. 18. lib. 5.* And. de Iſern. *c. 1. qui ſucceſſ. tenen.* Card. Alex. *c. 1. col. fin. de eo, qui ſibi, & hæred.* Maſ. Curt. iun. *conſ. 198. n. 20.* & hoc com. eſſe receptum, teſtatur Couar. *li. 2. c. 18. nu. 4. ver. octauo infertur.* * Maſc. *var. reſ. cap. 26. nu. 2.* dicens etiam ſi eſſet hæres, non confecto inuentario, ad aliquid non tenetur, pro feudo, quod habet ſeparatim ab, hæreditate. alleg. Alex. *conſ. 124. num. 8. lib. 4.* Brun. *conſil. 25.* quem dicit, ſequutum fuiſſe à Rot. vt per Mohed. *deciſ. 277.* Clar. *autem, §. feudum, quæſt. 43.* ponit diſtinctionem: ſi filius paternam hæreditatem non adiuit, non tenetur creditoribus ſatisfacere; & hoc eſt indubitatum, dicit ipſe; ſed ſi adiuit, diſtinguendum eſt inter feudum, vel emphyteuſim, quæ ſunt hæreditaria, & quæ non hæreditaria; nam filius, accipiens feudum, aut emphyteuſim non hæreditariam, & ſimul etiam hæreditatem patris adiens, cum beneficio tamen inuentarij; non tenetur vltra vires hæreditatis paternæ, creditoribus ſatisfacere ex ipſo feudo, vel emphyteuſi; quia habet feudum ex pacto, & prouidentia primi acquirentis, non autem tamquam hæres; nec aditio hæreditatis debet ei obeſſe, ex quo confectio inuentarij omnia ſua iura integra conſeruat; & quando habet ex pacto, & prouidentia, non tenetur aliquid ſoluere de feudo, vel illius fructibus, tenet etiam Couar. infra citandus; & vide infra q. 4. n. 13.

Et ſimilem diſt. facit Alciat. *conſil. 91. lib. 5.* quod aut emphyteuſis non eſt tranſitoria ad hæredes extraneos, & creditores non poſſunt proprietatem bonorum diſtrahere, ſed ſolum commoditatem, durante vita inueſtiti: aut eſt tranſitoria ad hæredes extraneos; & creditores poſſunt proprietatem bonorum diſtrahere, & Eccleſia tenetur illos inueſtire, & emphyteuta poteſt aſſignare creditoribus, hanc op. tenet etiam Rot. vt in *nouiſſ. par. 5. dec. 381. numer. 17. & ſeq.* ſed de hoc vide de *diuerſ. quæſt. q. 4.* quando ſcilicet eſt prohibita alienatio.

Secus autem, ſi feudum, vel emphyteuſis ſit hæreditaria; nam eo caſu, ex quo illam habet tamquam * hæres, meritò, etiam ſi ſolemniter inuentarium confecerit, tenetur creditoribus ex ipſo feudo, vel emphyteuſi ſatisfacere, & ita com. teneri, dicit Couar.

lib. 2.

lib.2.var.reſol.c.17.n.4.ver.octauo infertur ſupra citat.& hæc diſtinctio mihi quoque placet.

Et idem teneo, quando eſſemus in emphyteuſi non hæreditaria, vel pacto, & prouidentia, & filius adeat hæreditatem patris, ſine beneficio legis, & inuentarij, quod debeat de emphyteuſi, & fructibus eius ſatisfacere creditoribus, cum repræſentet perſonam defuncti; & ideo etiam de ſuo ſatisfacere debet, per ea, quæ dicit idem Clar. *§. feudum queſt. 42. ver. ſucceſſiuè*, de qua re etiam nos dicemus, cum tractabimus quæſtionem, An filius hæres patris, poſſit alienationem, vel renunciationem, factam à patre, reuocare; in tit. de renunc. q.10.

Aut ſumus in feudo, vel emphyteuſi mixta partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria; & confectio inuentarij conſeruat ius reuocandi alienationem, dicit idem Clar. *ead. q.42. in fine*; & ſic non teneretur ſatisfacere creditoribus; quod non teneatur ad debita, tenet Dec. *conſ.185.n.3.* Soc.iun. *conſ.72.n.27.& ſeq. lib.2.* Rol. *conſ.67.lib.1.n.20.* ſed vide in d.q.10.

Secundo infertur; ſi eſt hæreditaria, vt eſt regulari-
19 ter omnis emphyteuſis ſæcularis, *l.1. ff. ager. vect.* diuidetur inter hæredes, prò hæreditariis portionibus, ſicuti diuiduntur alia bona, Soc.iun. *in l. qui Romæ. §. duo fratres, num.7. ff. de verb. ob.* ſed ſi eſſet ex pacto, & prouidentia, diuidetur, non pro portionibus hæreditariis, ſed pro portionibus æquis, licèt non æquè fuerint inſtituti hæredes, & in re certa, ita Bart. contrà Spec. *in l. iuſiurandi. ff. de bon. lib. § liberi. nu.4. ver. nono ſequitur.* Bart. Corn. *conſ.37. lib.3.* Soc.iun. *conſ.72. num.45. vol.1.* Natt. *conſil.501.* Surd. *dec.93. num.11.* Clar. *§. feudum. quæſt.86.* ſed. ſi eſſet emphyteuſis hæreditaria, non admittetur inſtitutus in re certa: quia huiuſmodi inſtitu-
20 tus, loco legatarij habetur, & non hæredis, *l. quoties, C. de hæred. inſt.* vbi Paul. & alij: & hoc habet locum, non ſolum ſi eſt emphyteuſis ſæcularis, ſed etiam ſi eſſet Eccleſiaſtica, adhuc ad filium, in re certa inſtitutum, non pertinet; modo ſit alius hæres vniuerſalis inſtitutus, qui emphyteuſim habere poſſit. Bal. *in l. liberti. C. de oper. lib. num.26.* Salic. *in l. 2. C. de iur. emph.* Valaſ. qui alios citat. *d.q.43. in fine*; idem tenet Couar.
* *var. reſol. lib.2. c.28. num.5. ver.11.* qui hanc op. communem appellat, ſequitur Corb. qui alios cumulat, *de cauſ. priuat. ob alien. ampl.17. num.2.* Gab. *tit. de ver. ſign. conc. 3. num. 19.* qui plures allegat, atteſtantes de com. licet loquatur in feudo: & hanc eſſe magis com. dicit, vbi limitat, niſi dictum ſit, quibuſcumq. hæredibus: & declara infr. q.3.n.8.

Contrarium tenuit Ruin. in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quod tranſeat in inſtitutum in re certa, & in eum, qui fuit inſtitutus in quinque ſolidis, dummodo ſit de liberis, excluſo hærede extraneo vniuerſali; conſ. 158. idem Ruin. *conſ. 9. num. 12. in fine*, poſt Iacob. de Beluis. & Bal. refert idem Fuſar. vt ſupra, ſed eorum op. eſt cont. com. vt dictum eſt, & refert alios idem Gab. *d. conc. 3. numer. 19.* & quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica, pro ſe, & hæredibus, non poſſit ſuccedere inſtitutus in re certa, tenet Alex. *conſil. 24. num. 3. & ſeq. lib.5.* vbi all. Spec. Angel. Bal. & Salic. refert Fuſar. *de fideicom. quæſt.341. numer. 11.* ſed vide infra, *de ſucc. in bon. emph. q.17.*

22 Notandum eſt etiam, quod quando in conceſſione non eſt facta mentio hæredum, ſed dictum eſt, pro ſe, & deſcendentibus; recipit interpretationem ab illo verbo, deſcendentibus, quando eſt appoſitum, ſine copula immediatè ante verbum, deſcendentibus, & ita intelligeretur de deſcendentibus ſanguinis. Cocc. *deciſ.32. num.12.* & quod verbum deſcendentibus, ſine copula, qualificat verbum, ſucceſſoribus, & non poſſit intelligi niſi de ſucceſſoribus ſanguinis, idem Cocc. *deciſ. 137. num. 12.* ſed ſi ſimpliciter dictum eſſet pro hæredibus, & ſucceſſoribus, intelligeretur de hæredibus. Cocc. *d. deciſ. 32. num. 11.* & quando eſt ſtipulata, pro hæredibus, & ſucceſſoribus, requiritur aditio hæreditatis, vt competat ius in bonis emphyteuticis, ſecundum mag. com. op. Couar, *var. reſol. cap.*
* *18.* & alios refert Grat. *diſcep. Foren. cap. 451. numer. 16.* & in dubio facienda eſt interpretatio, vt emphyteuſis ſit hæreditaria. Gratian. citato loco, ſed vide infra, *n. 6. & 17.*

23 Mixta verò emphyteuſis eſt, quando acquirens ſtipulatus eſt, pro filiis, & hæredibus, in qua filius ſuccedere non poteſt, niſi ſit hæres; neque hæres; niſi ſit filius, vel deſcendens, ſed vtraque qualitas requiritur Clar. *§. emph. queſt.16. in princ. & queſt. 37. in princ.* vbi teſta-
* tur, hanc eſſe com. op. nulla facta mentione, an ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica, vel profana. Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 44. num.11.* Rot. *dec. poſth. 265. numer. 1. par. 2.* cum aliis ibi allegatis, & quando eſt conceſſa ab Eccleſia; in reliquis retinet naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & prouidentiæ, ne in quemlibet hæredem extraneum, ſed ad ipſos tantum deſcendentes legitimos tranſeat. Surd. *conſ.63.n.11. & ſeq.* Clar. *§. feudum q. 40. ver. ſed quia.* Rot. *ead. dec. 265. n.2.* & eſt etiam dec. Rotæ, *in recol. per Paul. Rub. dec. 112. num.4.* vbi cont. op. refertur, quod ſit hæreditaria, & ad hæredes extraneos tranſitoria; ſed cont. partem amplectitur Rota, vt ibi, & *dec. 287. n.3. par.3.* in recent.

24 Reſtat modo videre, quæ titulo lucratiuo, & quæ oneroſo conceſſa ſit, & de hoc aliqua diximus in Præludiis, *q.16. num. 2.* ex ſententia Bart. *in l. ſi mihi, & Titio, col. pen. de ver. ob.* vbi dicit, titulo oneroſo dicitur haberi, quando à principio præſtetur aliqua quantitas pecuniæ, & poſtea conſtituitur ille modicus cenſus annuus; lucratiuo verò haberi dicitur, quando à principio non præſtatur illa quantitas, ſed tantum conſtituitur annuus reditus, & ita dicunt alij *in eadem l. ſi mihi, & Titio.* Corb. *de cauſ. priu. ob non ſol. can. ampl. 12. n.10.* Natt. *conſ.312. n.4.* Mareſc. *var. reſ. capit. 34. nu.5. lib.1.* Add. *ad Dec. Ludouiſ. 529. num. 23.* Add. *ad Alex. conſil. 24. nu.8. lib.5.* vbi dicit, quod cognoſcitur, an habeat titulo oneroſo, quando à principio datur domino aliqua quantitas pecuniæ. & deinceps ſoluitur penſio annua. Decia. *reſp.73. n.4. lib.2.* Natt. *conſ.475. n.3.* Corn. *conſ.51. lib.3.* quando vero ex mera liberalitate concedentis, tunc cognoſcitur habuiſſe titulo lucratiuo. Soc. *conſ.4. nu.6. lib.3.* Rol. *conſ.23. num.29. lib.1.* & alia dicemus *tit. de cont. emph. queſt.24.* vbi videndus eſt etiam Mantic. *de tacit. & ambig. lib.22. titul.6. numer.23.* & quæ ſit iſta quantitas, quæ ab initio ſoluitur, videnda eſt ſupra, *d. quæſt. 16. Prælud.* dicitur etiam titulo oneroſo acquiſita, etiam ſi nihil ab initio ſoluatur, modo iuſta penſio conſtituatur, Natt. *conſil. 112. numer. 4.* Mantic. citato loco, *num. eod.* quando ſoluitur notabilis penſio, dicitur ex cauſa oneroſa. idem Mantic. *tit.24. numer. 18.* Gratia *diſcep. for. cap.511. n.11.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

An in conceſſione facta vſque ad tertiam generationem, includatur perſona accipientis n.1. amplia regulam n.2.3. & 4. limitatur n.5.6.8. & 9. & 10.

Noua conceſſio, quæ dicatur, num.6.

Dictio, ipſius, quomodo intelligatur n.5. & 6.

Verba, finitam & completam, ſunt ſynonyma, eod. n.6.

Dictio, incluſiuè, quomodo intelligatur, n. 9.
Dictio, vſque, quomodo intelligatur eod. n.

1 EGregia, & quotidiana eſt illa quæſtio, An in conceſſione in emphyteuſim, facta vſque ad tertiam generationem, includatur perſona illius, cui eſt facta conceſſio; vel prima generatio incipiat à filiis? Et quod perſona primi acquirentis compræhendatur in prima generatione, tenuit Spec. *in titulo de locat. §. nunc aliqua, num. 15.* Bart. *in conſ. incip. conceſſa alicui.* Bal. *in l. 2. col. 1. C. de iur. emph.* & ibi Salic. *col. pen.* Angel. Aret. *in §. adeò Inſt. de locat.* Imol. *in l. quod dicitur, col. 9. ff. de ver. ob.* Soc. *conſil. 25. col. pen.* Corn. *conſ. 233. col. 3. vol. 4.* & hanc partem tenuit Rot. vt per Caputaq. *deciſ. 18. & 122. p. 2.* quæ dec. fuèrunt confirmatæ, vt per Ludouiſ. 522. in prin. Vil- * lalob. *litt. E com. op. n. 50. de com.* Gab. *tit. de iur. emph. conc. 4. num. 1. in fine.* Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 305. in prin.* Mantic. *de tacit. lib. 22. titul. 25. num. 3.* qui alios concordantes adducit, & alias deciſiones Rotæ allegat. ead. Rot. *in dec. poſth. par. 2. dec. 94. num. 1. & par. 1. deciſ. 221. num. 1.* Mareſc. *var. reſol. lib. 2. cap. 53. in prin.* & vide Ludouiſ. inf. citandum n. 6.

Contrariam partem tenuit Bal. in Add. ad Spec. *in d. §. nunc aliqua. ver. item* & in Auth. *ſi quas ruinas, col. 1. C. de Sac. ſan. Ecc.* Curt. iun. *in tract. de feud. p. 3. col. 36. ver. circa* Ruin. *conſ. 166. col. 2. vol. 1.* cum aliis relatis per Gab. *in tit. de iur. emph. conc. 4.* Paul. de Caſt. *conſ. 338. col. 1. & ſeq. vol. 2.* Clar. *in §. emph. quæſt. 34. ver. ſed certè*; vbi dicit; quod ſi connumerentur auctoritates Doctorum, fortè opinio cont. Bart. eſt magis communis, quod inter generationes expreſſas in conceſſione, nunquam computetur perſona ipſius recipientis, quocumque modo concepta ſint verba inueſtituræ, etiam ſi dictum eſſet, in ipſius tertiam generationem; quia verbum ipſius, ſubintelligitur, cum nemo generet ſe ipſum: & hanc opinionem múltis argumentis defendit Mantic. *citato loco. num. 4.* cum ſequentibus, *& num. 26.* vbi alios cumulat.

Tenendo primam opinionem, quæ eſt magis communis, vt atteſtatur Gab. *in dicta conc. 4. numero 2.* & quam etiam ſequuta eſt Rota Romana, non obſtat illud, quod dicitur per Clar. quod nemo generet ſe ipſum, & ſic non includatur recipiens; quia eius ratio procederet, quando additum eſſet verbum, ipſius, vt dicetur infra, in prima limitatione, & tunc non poſſet ſeipſum generare: cum illa dictio, ipſius, non poſſet includere ſe ipſum, & ideo debet incipere à filiis: ſecus tamen eſt, quando dictum eſt, pro ſe, vſque in tertiam generationem; quia, pro ſe, eſt vna perſona, filius ſecunda, & nepos tertia, & hoc probatur in Auth. *de alien. §. Emphyteuſim*, qui tex. intelligitur, & exponitur, vel de heredibus ſanguinis, & ſic liberis, vel quod illa verba, & de duobus eius hæredibus, capiuntur pro duabus generationibus: quia tex. ibi diſponit, quod emph. Eccl. poſſit capi vſq. in tertiam generationem, maſculinam, & fœmininam, computata perſona accipientis, Iaſ. *in l. quod dicitur, de ver. ob. n. 33.* ita declarat.

2 Amplia, vbi in conceſſione, vſque ad tertiam generationem fuit facta ſpecialis mentio de filiis, & nepotibus, quo fit vt generatio incipiat à primo acquirente, nec veniant pronepotes, Paul. de Caſt. *d. conſ. 338. nu. 2.* Soc. *conſ. 25. n. 5. lib. 2.* Ceph. *conſil. 58. num. 34.* Mareſc. *d. cap. 53. num. 2.*

3 Amplia 2. etiam ſi fuiſſet dictum, pro ſe, filiis, & nepotibus, & liberis; adhuc illud verbum, liberis, quod eſt aptum referri ad omnes in infinitum, reſtringetur per illam ſpecificationem filiorum, & nepotum, vt non veniant pronepotes. Bar. *in l. vt iuſiurandi. § ſi liberi, n. 4. de no. ope. nunc.* Alex. *conſ. 44. num. 1. & conſ. 128. n. 6. & 180. num. 12. lib. 1.* Bero. *conſ. 109. n. 2. lib. 2.* Mareſc. *citato loco numero 3.*

4 Amplia tertiò, etiam ſi fuiſſet dictum, tibi, &c, poſt mortem tuam, filiis, & nepotibus, vſque in tertiam generationem: nam adhuc pronepotes non comprehenderentur, Ceph. *conſ. 582. num. 14.* Paul. de Caſt. *d. conſ. 338. col. 2.* Mareſ. *var. reſol. cap. 53. in fine*: nam illa verba, poſt mortem tuam, cenſentur appoſita ad demonſtrandum, quod filij, & nepotes non debent concurrere cum ipſo acquirente, ſed gradatim, poſt mortem ipſius ſuccedere; non autem ſunt adiecta ad tertiam generationem, quæ venit conſecutiuè ad expreſſionem, factam de filiis, & nepotibus, Ceph. *eod. conſil. nu. 14.*

5 Limita primò, dictam com. & magis com. op. non habere locum, quando dictum eſſet, in ipſius tertiam generationem, tunc proculdubio perſona illius cui eſt facta conceſſio; non comprehenditur in prima generatione, quia nemo generat ſe ipſum. Ita declarat Bal. *in d. l. 2. C. de iur. emph. & ind. Auth. ſi quas ruinas, ver. iuxta hoc*, Imol. *in l. quod dicitur, la grande, col. 8. ff. de ver. ob.* Iaſ. *in d. l. 2. n. 166.* Alex. *conſ. 125. col. 2. vol. 5.* Soc. *conſ. 25. col. 2. vol. 1.* Gozad. *conſil. 25. col. pen.* Curt. *de Feud. d. par. 3. & col.* Alex. *conſil. 110. col. pen. vol. 3.* Aret. *in d. §. adeo, in Gloſ. auferre, Inſt. de locat.* Dec. *conſil. 624.* Ruin. *conſil. 166. nume-* * *ro 6.* vbi hanc op. com. appellat; hanc quoque op. & diſtinctionem, quando dictum fuit, concedo tibi, in tertiam generationem, quod comprehendatur perſona accipientis, & quando dictum fuit, Titio, & in ipſius tertiam generationem, quod non comprehendatur, ſed filius faciat primam, nepos ſecundam, & pronepos tertiam, tenuit Bart. *in d. conſ.* Bell. qui etiam, hanc eſſe com. refert, & indubitatam dicit, *conſil. 80. numer. 7.* eandem eſſe com. tenet Gab. *ead. conc. 4.* Ceph. *conſil. 582. nu. 24.* Gab. *conſil. 18. in princ,* Menoch. *conſil. 115. numer. 28. lib. 2.* & hanc op. tenuit etiam Rot. vt per Caputaq. *deciſ. 17. & 18. lib. 2.* Mareſ. *var. reſol. c. 53. lib. 2.* & Rot. in recent. *par. 1. num. 2. dec. 305.* vbi plures deciſiones cumulantur, Mantic. *in d. tit. 25. num. 16.* qui alios cumulat, & teſtatur, ita tenuiſſe Rotam, & ead. Rot. *in dec. poſth. par. 2. deciſ. 407. numer. 2.* & quando dictum eſt, ad tertiam eius generationem, Rot. *in ead. par. 2. deciſ. 94. numer. 1.* Ludouiſ. *d. deciſ. 522.* Rot. *dec. poſth. par. 2. deciſ. 282. numero 1.* vbi dicitur, quod habet locum, etiam ſi aliæ inueſtituræ præcedentes comprehenderent perſonam primi acquirentis; & prædictam opinionem, cum diſtinctione prædicta, amplexa eſt nouiſſimè Rota coram Reuerendiſſimo, & Eruditiſſimo Merlino, *deciſ. 314. numer. 3. & 4. par. 5.* nouiſſ. vbi dicitur, quod, quando Emphyteuſis conceditur alicui, vſque ad tertiam generationem, veniunt ſolum recipiens, filius, & nepos; ſed, ſi addatur, ad eius, vel ad ipſius generationem, cum nemo poſſit ſe ipſum generare, hoc ſecundo caſu veniunt recipiens, filius, nepos, & pronepos, quam diſtinctionem ſequuntur infiniti, ibi allegati; & ratio differentiæ eſt; quia quando ſimpliciter dicitur, ad tertiam generationem, Dominus directus conſiderat generationes in abſtracto, & abſolutè, non autem reſpectiuè, & tanquam generationes alicuius certæ perſonæ: & ideo tot terminos, & gradus conſtituit in conceſſione, quot ſunt perſonæ, & ſic in tertia perſona terminatur conceſſio; quoties verò apponit dictionem, eius, vel ipſius, tunc in concreto, & reſpectiuè conſiderat generationes, tanquam prouenientes

à primo receptore, & hoc caſu debent dari tres ſucceſſiui ſucceſſores, prouenientes à receptore, & ab eo diſtincti, & conſequenter ad conſtituendam tertiam generationem comprehenduntur pronepotes. Et quamuis aliqui contrarium teneant, quod ſcilicet veniunt pronepotes, in conceſſione facta alicui, vſque in tertiam generationem, vt eſt Mantic. *de tacit. lib. 22. titul. 25. num. 25. & ſeq.* & alij, ibi num. 6. allegati; tamen contra eos eſt com. op. Nec etiam obſtat deciſio Rotæ. *4. par. diuerſ. 218.* quia loquitur, quando addebatur verbum, finitam, qua dictione ceſſante, potius ibi Rota inclinabat in approbationem opinionis Bar. & Dec. Seraph. 1362. & Greg. XV. 522. loquuntur, quando adeſt pronomen, ipſius, & ita ibi numer. 7. & ſeq. reſp. Rot. vbi fuit etiam dictum in fine, habere locum, etiam ſi haberetur relatio ad aliam conceſſionem, in qua eſſet facta conceſſio vſque ad tertiam generationem finitam, quando ſolom dictum ſit, locauerunt, vt in aliis inſtrumentis, N. eiuſque filiis, & nepotibus; quia illa verba debent referri ad Emphyteuſim, non autem ad perſonas, comprehenſas in ipſa.

Diſſentiunt ab hac op. Paul. de Caſt. *d. conſil. 358.* & Clar. *d. §. emph. quæſt. 34.* vt refert Mantic. *citato loco, num. 17. & num. 20.* dicit: fatendum eſt, quod diſtinctio Bar. non habet locum, quando dictum eſſet, in tertiam ipſius perſonam, quia poteſt intelligi de tribus perſonis, computata perſona recipientis: nam prima perſona recipientis rectè eius perſona dici poteſt, *l. ex perſona. C. de probat. & l. in perſonam, de fideicom.* ſed non poteſt dici eius generatio, cum nemo generet ſe ipſum; & ideo diſtinctio Bar. optimè congruit, quando verbum generationis fuit pronunciatum, vt explicat Alex. *in l. quod dicitur, numer. 23. ver. item puto, ff. de ver. oblig.*

6 Limita ſecundo, quando diceretur, vſque in ipſius tertiam generationem completam, nam tunc includerentur etiam pronepotes, Alex. *d. conſ. 110. col. pen.* Bal. *conſ. 448. vol. 3. ver. idem ſi dicatur,* Cald. *conſ. 10. tit. de locat.* Alex. *conſ. 125. vol. 5.* vbi hanc op. dicit eſſe com. & idem dicit Gozad. *conſ. 25. num. 17.* Ruin. etiam atteſtatur, hanc

* eſſe com. *conſ. 165. numer. 6.* & quando ſimpliciter dictum eſt, vſque ad tertiam ipſius generationem, eſt *deciſio Ludouiſ. 522.* vbi Add. plures alias deciſiones cumulat, in quibus dictum fuit, procedere, non obſtante, quod in inueſtituris antiquis non adeſſet dictio, ipſius, vt *in ead. dec. Lud. numer. 17.* fuit etiam dictum, procedere, etiam ſi eſſemus in prorogatione priorum conceſſionum, ex quarum lectura appareret, perſonam acquirentis ſemper fuiſſe habitam pro prima generatione, quando non eſſemus in vera prorogatione, quæ ſolet cenſeri vna, & eadem cum inueſtitura prorogata; ſed non quando cenſeretur noua conceſſio, & inueſtitura, propter noua pacta, & nouas qualitates adiectas, quæ non erant in prioribus inueſtituris; & procedere quoque etiam ſi Notarius neſciret differentiam, quam conſtituunt Doctores, quando quis recipit Emphyteuſim ad tertiam generationem ſimpliciter, & quando ad tertiam ipſius generationem, cum promiſcuè, & indifferenter addat, vel non addat illam dictionem, ipſius; quod declaratum fuit ibi, *numer. 7.* niſi illa verba; ipſius, eſſent limitata, & reſtricta ex verbis ſequentibus, in inſtrumento appoſitis: & *in Dec. diuerſ. p. 4. deciſ. 218.* fuit dictum prædict. limitationem habere locum, etiam ſi dictum eſſet, in tertiam generationem finitam, quia, finitam, & completam ſunt ſynonyma, & *deciſ. 220. ead. par.* idem tenet Mantic. *dicto tit.* qui alios allegat, & loquitur, quando dictum eſt, vſque ad tertiam generationem finitam, vel completam, *numer. 21. & ſeq. & numer. 24. in fine,* citando alios concordantes, atteſtans, ita pluries fuiſſe deciſum in Rota.

Cont. tenet Spec. *in §. nunc aliqua, de locat. ver. 155.* & alij allegati per Hond. *conſil. 32. numer. 40. lib. 2.*

7 Limita tertiò, & declara, præd. opinionem procedere in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in profana, & priuatorum. Bal. *in Auth. defuncto, C. ad Tertul. col. 1. ver. &* nota. Card. Alex. *cap. 1. §. & quia, col. pen. ver. quod autem, in tit. qui Feud. dare poſ.* quos refert idem Gab. *d. conc. 4. num. 6.* & pro iſta opinione facit illa ratio, quam Doctores allegant, quod pronepotes non includantur in conceſſione, facta pro ſe, filiis, & nepotibus, vſque ad tertiam generationem; quia Eccleſia in dubio præſumitur concedere Emphyteuſim, vt cum nepotibus extinguatur. Auth. *de non alien. §. Emphyteuſim,* & per Mantic. *d. tit. 24. numer. 2. & 3.* quæ ratio ceſſat in Emphyteuſi priuata: nam in computatione graduum ſtipes non computatur, vt not. *in §. hactenus, inſt. de grad.* & per alias rationes, adductas per Mant. *ibid. nu. 4.* cum ſequentibus.

8 Limita quarto, quando diceretur, vſque ad eius tertiam generationem. Ruin. *conſil. 101. in fine,* Gozad. *conſil. 25. numer. 17.* Farin. *dec. poſth. 94. numero 1.* vbi plures deciſiones eiuſdem Rotæ cumulantur par. 2.

9 Limita 5. quando diceretur, vſque ad tertiam generationem incluſiuè Bal. *conſil. 375. vol. 4. ver. contrarium facit, & conſ. 448. vol. 3.* Cald. *conſ. 10. in tit. de locat.* Mant. *eod. tit. 24. numer. 25.* vbi reſpondet ad deciſionem Rotæ, coram Accorambono in Sabinen. Caſtrorum, die 5. Iunij 1553.

Contrarium fuit reſolutum in Rota Romana, vt per Caputaq. *dec. 112. numer. 3. & deciſ. 18. par. 2.* Ratio, eſt quia dictio ille, incluſiuè, videtur appoſita, ad declarandum dictionem, vſque, quæ dictio poteſt ſtare excluſiuè: & incluſiuè, Maria, n. Soc. *conſil. 5. col. 4. ver. ſecundo, vol. 1.* & ideo voluit tollere illam dubitationem, quod intelligatur incluſiuè, ideſt, quod nepotes ſint incluſi in ipſa tertia generatione, Menoch. *conſil. 883.* per totum.

10 Limita 6. quando Eccleſia ſolita eſt pronepotibus etiam concedere, tunc pronepotes continentur, & ſimiliter, per contrarium, ſi Eccleſia non eſt ſolita pronepotibus dare, non ſunt comprehenſi, Mantic. *eod. tit. 25.* qui plures adducit, nu. 28. Honded. *conſil. 54. lib. 1. num. 10.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

In conceſſione, facta in Emphyteuſim, pro ſe, filiis, & heredibus, requiritur vtraque qualitas, quod ſint filij, & heredes n. 1.

Amplia, etiam ſi ſit dictum, ex ſuo corpore, legitimè, deſcendentibus, num. 4.

Limita, quando dictum eſſet, tibi, & heredibus, ex tuo corpore, legitimè, deſcendentibus, ita quod maior natu præferatur minori, & maſculus præferatur fœminæ. n. 7.

Declara vt ſufficiat, quod deſcendentes ſint inſtituti in re certa, n. 8.

Declara vt ſufficiat, quod non fiet per filios, quin ſint heredes, num. 9.

An requiratur, quod ſint heredes primi acquirentis, vel vltimi decedentis, num. 10.

In caſu prædicto, non eſt differentia inter Emphyteuſim Eccleſiaſticam, & profanam n. 2.

In diſpoſitione, facta de liberis hæredibus, non ſufficit, eſſe deſcendentes, ſed requiritur etiam, quod ſint hæredes, numero 3.

Filij non poſſunt retinere Emphyteuſim, & renunciare hæreditatem, quando conceſſio eſt facta, pro ſe, filiis, & hæredibus, nu. 11.

1 SI concedatur Emphyteuſis, pro ſe, filiis, & hæredibus, an ſufficiat, quod ſint filij, vel requiratur vtraque qualitas, Bart. *in l. iuris iurandi. §. ſi liberi, num. 14.* tenet, quod requiratur vtraque qualitas, & hanc op. dicit eſſe com. Alex. *conſ. 128. n. 6. vol. 1.* Clar. qui alios citat, *§. emph. q. 37.* vbi tenet nullam eſſe differentiam, in hoc caſu, inter Emphyteuſim Eccleſiaſticam, vel
* profanam, & atteſtatur hanc eſſe omnium interpretum ſententi am; & quod requiratur vtraque qualitas, idem Alex. *conſ. 19. vol. 5. & in l. quod dicitur, num. 21. ff. de ver. ob.* ſimiliter affirmat eſſe communem Mich. Graſſ. *§. hæreditas q. 11. num. 13.* Villalob. *com. op. litt. B. nu. 75.* Iaſ. *in l. 2. num. 188. C. de iur. emph.* & quod in diſpoſitione, facta de liberis hæredibus, non ſufficiat, eſſe deſcendentes, infinitos cumulat Gab. *tit. de ver. ſign. conc. 3. numer. 2.* & præd. op. eſſe magis com. atteſtatur Clar. *§. Feudum, q. 4. ver. quandoque*, & ſeruari in practica; alias neceſſe eſſet fateri, quod illa verba, & hæredibus, eſſent ſuperflua, Rot. *par. 1. dec. 750. num. 1.* & tenet etiam, quod hæc ſit Emphyteuſis mixta, partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, in qua ſuccedere prætendentes, debent habere vtramque qualitatem, nempè, quod ſint deſcendentes legitimi (quando dictum eſt, pro ſe, & ſuis hæredibus legitimè deſcendentibus); & hæredes hæreditatis, non autem ſanguinis tantum.

Diſſentiunt ab hac op. Doctores allegati per eundem Clar. *d. q. & verſ.*

4 Amplia, etiam ſi ſit dictum, pro ſe, hæredibus, ex ſuo corpore, legitimè deſcendentibus, Gab. *d. conc. 3. nu. 9.* atteſtatur de com. licet loquatur in Feudo, Rot. *in d.*
* *dec. 750.*

5 Fallit ſuprad. com. op. & magis com. quando dictum eſſet, pro ſe, filiis maſculis, & hæredibus, quia non requireretur, quod eſſent hæredes, Alex. *in l. ex facto. §. ſi quis, ff. ad Treb. & conſ. 100. n. 5.* refert idem Craſſ. *d. q. 11. num 13.* hanc etiam partem tenent alij, cumulati per eundem Gab. *d. conc. 3. n. 3.* Couar. *var. reſol. cap. 18. col. 7. ver. poſſet.* & Silua. *conſ. 30. nu. 1. & 24.* qui dicit, hanc eſſe magis com. op. & Ant. Rub. *conſ. 18.* quos refert, Valaſ. *de iur emph. q. 43. n. 13.*

6 Cont. op. eſſe com. & magis com. atteſtatur idem Gab. *d. q. 3. num. 5.* & ſeq. vbi infinitos congerit; Menoch. etiam atteſtatur, hanc eſſe magis comm. *conſil. 160. lib. 2. numer. 41.* qui alios citat. Bell. *conſil. 33. numer. 2.* dicit, hanc eſſe receptiorem ſententiam, ſequitur Valaſc. *d. q. n. 13.*

7 Limita, niſi ſit dictum, tibi, & hæredibus, ex tuo corpore legitimè deſcendentibus, ita quod maior natu præferatur minori, & maſculus præferatur fœminæ; nam tunc erit ex pacto, & prouidentia, idem Gab. *ead. conc. 3. n. 10.*

8 Declara, vt ſufficiat, quod deſcendens ſit inſtitutus in re certa. Paul. de Caſt. *in l. Gallus. §. etiamſi parente, col. fin. ver. item in eo caſu. ff. de lib. & poſth.* Guid. Pap. *q. 458.* Gab. *d. conc. 3. n. 21.* & hæc declaratio non aduerſatur concluſioni, ſupra firmatæ *hoc eod. tit. q. 1. n. 20.* vbi diximus, non admitti in Emphyteuſi hæreditaria, inſtitutum in re certa; quia hic ſumus in Emphyteuſi, acquiſita pro deſcendentibus hæredibus, & ibi de hæreditaria ſimpliciter loquuti ſumus, & hanc diſt. tenuit Imol. *in c. potuit, de locat.*

9 Cont. tenuit Salic. *in l. 2. C. de iur. Emph.* quem refert Iaſ. ibi, *numer. 190.* & alij per eum allegati, & alij ſupra citati *in d. 1. q.* ſed re vera opinio Paul. & aliorum non videtur vera, per ea, quæ diximus *in d. n. 20.* quam etiam reprobat Alex. *in l. quad. in §. nihil intereſt. ff. de eden.* & ratio eſt, quia dicta Emphyteuſis eſt hæreditaria, & non tranſit ad filium in re certa inſtitutum; & hanc opinionem tenet Mantic. *de tacit. lib. 22. titul. 17. numer. 11.* & Couar. *var. reſol. cap. 18. numer. 5. ver. 11.*

Declara ſecundo, quod licet vtraque qualitas requiratur, tamen ſufficit, quod non ſtet per filios, quin ſint hæredes, Dec. *conſil. 108. col. fin.* Put. *deciſ. 309. lib. 1.* quamuis cont. teneant Curt. iun. & Brun. ibi allegati.

10 An autem requiratur, quod ſint hæredes primi acquirentis, vel vltimi decedentis, Curt. iun. *conſil. 138. numer. 24.* tenet, quod requiratur, quod ſit hæres vltimo loco defuncti; & hanc op. dicit eſſe communem, quem refert Soc. iun. *conſil. 188. numer. 15. lib. 2.*

Contrarium tenet Alex. *conſil. 10. lib. 3. numer. 8.* quod ſit hæres primi accipientis. Gozad. *conſil. 8. num. 2.* Clar. *§. Feudum. q. 9. num. 5. ver. ſed quæro*, vbi refert, ita in contingentia facti iudicaſſe Senatum, & quod ſufficiat, eſſe hæredem primi acquirentis, & ab eo deſcendere, mediante perſona ſuorum anteceſſorum. longo licet interuallo, voluit Alex. *conſ. 26. n. 8. lib. 5.* Brun. *conſil. Feud. lib. 18. num. 14.* Pariſ. *conſ. 2. num. 25. lib. 1.* Silua. *conſil. 30. num. 20.* com. eſſe teſtatur, cum aliis, quos refert, & ſequitur Valaſc. *d. quæſt. 44. numer. 19.* Rot. *diuerſ. par. 1. deciſ.*
* *464. num. 6.* Burſat. *conſil. 3. num. 13. lib. 1.* vbi de communi on atteſtatur, & multos hanc opinionem tenentes cumulat.

11 Infertur, retenta opinione com. & magis communi, quod requiratur vtraque qualitas; filij non poterunt renunciare hæreditatem, & Emphyteuſim reti-
* nere; & hæc eſt com. op. dicit Iaſ. *in l. ſi non ſortem §. libertus. poſt. numer. 35. ff. de cond. ind.* Clar. *§. emph. quæſt. 37. ver. ex hac concluſione*, & dicemus infra, *quæſt. 4. numer. 7.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus non facta mentione hæredum, tranſit ad filios, etiam ſi non ſint hæredes num. 1. & in hoc non eſt differentia inter emph. profanam, & Eccleſiaſticam, n. 2. cont. n. 7. vbi reiicitur op. Clar.

Amplia, etiam ſi conceſſio eſſet facta, vſque in tertiam, & quartam generationem, nulla facta mentione, neque filiorum, neque hæredum. n. 3.

Amplia procedere, etiam non facta mentione filiorum, numero 4.

Amplia quoque procedere in Matre, ſic Emph. acquirente, n. 6. & procedit etiam in filio exhæredato, ibidem.

Filij, hoc caſu, poſſunt repudiare hæreditatem patris, & retinere emphyteuſim, n. 5.

Limita, regulam non procedere in emphyteuſi profana, quando nec verbis, nec coniecturis aliud apparet, n. 7. & in hoc caſu, filius non poteſt repudiare hæreditatem patris, & retinere emphyt. n. 5. & 7.

Limita ſec. quando pater ſimpliciter eſt ſtipulatus filio, non adiecta ſua perſona, n. 8. limita tertio, vt per Iaſ. remiſſiuè, n. 9. limita quarto, vt per Valaſ. remiſſiuè, n. 10.

Emphyteuſis, accepta, pro ſe, & ſuis, eſt hæreditaria, ſecundum

dum vnam op. ſed tenetur, nu. 11.

Emphyteuſis, recepta, pro ſe, & filiis hæredibus, ab eo legitimè deſcendentibus, eſt hæreditaria, vel mixta, n. 12.

Emphyteuta an teneatur ſatisfacere creditoribus de re emph. numer. 13.

1 SVccedit altera quæſtio, pulchra, & vtilis, ſi concedatur Emph. Eccleſiaſtica alicui, pro ſe, & filiis, & nepotibus, non facta mentione hæredum, an tranſeat ad filios, etiam ſi non ſint hæredes patris, partem affirmatiuam tenuit Bart. *in d. l. vt iuris iurandi §. liberi. nu. 4. ff. de oper. lib.* Alex. qui hanc op. com. appellat, *conſ. 8. num. 1. lib. 3. & conſ. 119. n. 4.* Iaſ. *in l. quod dicitur ff. de verb. ob. num. 29,* infinitos cumulat, & reſpondet contrariis. Ruin. *conſ. 48. n. 4. lib. 1.* Curt. iun. *conſ. 78. num. 4.* qui de com. teſtatur. Villal. *com. op. lit. E n. 54.* Cou. *var. reſ. c. 19. n. 2.* Clar. *§. emph. q. 37. in prin.* qui nullam facit differentiam inter emph.
2 Eccleſiaſticam, & profanam, & nouiſſimè Valaſ. *de iur. emph. q. 44. n. 7. & 11.* qui plures citat, atteſtantes de com. & magis com.

3 Amplia, dictam com. & magis com. op. procedere, etiam ſi facta eſſet conceſſio, vſque in tertiam, & quartam generationem, nulla facta mentione, neque filiorum, neque hæredum: quia ex natura verbi, generationem, videntur contrahentes, potius conſideraſſe ſucceſſionem ſanguinis, quàm ſucceſſionem hæreditatis, & ideò in huiuſmodi emph. admittendi ſunt nepotes, etiam ſi non ſint hæredes, & hæc eſt com. op. ait Corn. *conſ. 100. litt. D. lib. 4.* quem refert idem Clar. *ead. q. 37. in fine.*

4 Amplia ſecundo, procedere, etiam non facta mentione de filiis, quia, in dubio, & pro filiis præſumitur accepiſſe, Iaſ. *in l. 2. n. 188. C. de iur. emph.* Villal. *com. op. litt. E num. 56.* qui alios citat, Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 17. n. 1.*

5 Infertur ex prædicta com. op. & magis com. quod filij poſſunt repudiare hæreditatem patris, & ſuccedere in emph. & ita com. tenent DD. dicit Iaſ. *d. nu. 188.* & ratio eſt, quia non quæſiuit pater eis emph. vt hæredibus, ſed vt filiis, & ita in dubio eſt interpretandum, Bart. & cæteri *in d. l. quod dicitur, ff. de ver. ob.* & etiam pro-
6 cedit in matre, ſic emphyteuſim accipiente, Bar. & alij *in l. ſi non fortem, §. libertus, ff. de cond. ind.* & alios citat, Iaſ. *d. n. 188.* & Salic. extendit, ſi filius eſſet exhæredatus: hanc quoq. op. tenet Clar. qui alios citat, *ead. q. 37. ver. ex hac concluſione,* Villal. *litt. E n. 55. com. op.* Alciat. qui etiam communem appellat *de præſ. reg. 1. præſ. 31. in prin.* & ratio eſt, quia non acquirit filius emph. Eccleſiaſticam, iure hæreditario, ſed iure contractus, Manc. qui alios alleg. *in eod. tit. 17. n. 12.* ideò exhæredatus etiam filius in ea poteſt ſuccedere, ſi non mala mente ſit exhæredatus, & in dubio non præſumitur mala mente exhæredatus; ſed ſi mala mente fuit exhæredatus, an ſuccedat in emphyteuſi, videndus eſt Mantic. *eod. art. 17. num. 15. cum ſeq.* & de hac quæſtione, vide *de ſucc. in bon. emphyt. q. 21.*

Cont. tenuit Gloſ. *in cap. 1. an agn. vel fil.* Bal. & gloſ. *in l. etiam ff. ſol. mat.* Rom. *conſ. 35.* allegati per Iaſ. vt ſupra, ſed eorum opinio eſt contra com. & Mant. *citato loco, n. 3.* reſpondet contrariis.

7 In emphyteuſi autem profana, quando, nec verbis, nec coniecturis aliud apparet, pater cenſetur ſtipulatus filio, vt hæredi; & ideò, niſi filius ſit hæres patris, non poterit conſequi talem emphyteuſim, Bart. *in l. quod dicitur ff. de ver. ob. & ibi* Alex. *n. 19.* qui hanc op. com. appellat, & ibi etiam Iaſ. *n. 27.* & ratio eſt, quia emphyteuſis priuata eſt tranſitoria ad extraneos hæredes; hanc quoque op. tenet Dec. *conſ. 149. vol. 1.* Valaſ. qui alios citat *d. tra. q. 44. n. 6. & ſeq.* licet ipſe videatur inclinare in contrariam partem, & ſic non eſt attendenda opinio Clar. non facientis differentiam inter profanam, & Eccleſiaſticam emphyteuſim, ſed de hoc vide infra, de ſucceſſionibus, q. 3. prout etiam dicit Mant. *d. tit. n. 5.* quod Clar. errore labitur, non faciens differentiam inter profanam, & Eccleſiaſticam emphyteuſim: quia in profana pater cenſetur ſtipulatus filiis, non vt filiis, ſed vt hæredibus, ergo filij non poſſunt omittere hæreditatem, & emphyteuſim retinere *gloſ. in l. ſi tibi §. ſi pactum,* & ibi Bar. & Bal. *ff. de pact.* & idem Bar. *in l. Gallus §. quidam rectè nu. 8. ff. de lib. & poſth.* Alex. *in d. l. quod dicitur, n. 19.* qui etiam hanc op. com. profitetur, *in conſ. 129. num. 1. lib. 5.* & eandem com. appellat Ale. *in conſ. 165. nu. 1, lib. 6.* Diuerſum tamen eſt in emphyteuſi Eccleſiaſtica: quia ad hæredes extraneos non tranſit, ſi de hęredibus nulla ſit facta mentio *§. emph. Auth. de non alien.* & ideò pater filiis, vt filiis, non vt hęredibus, intelligitur ſtipulari, cui conſequens eſt, vt ad filios pertineat, etiam ſi non ſint hæredes patris Bart. *in l. vt ius iurande, §. ſi liberi, num. 4. ff. de oper. lib. & in d. l. quod dicitur* Ruin. *conſ. 169. n. 3. lib. 1.* Curt. iun. *conſ. 78. num. 3.* ſed Iaſ. ita diſtinguit *in l. 2. n. 188. C. de iur. emph.* Aut pater acquiſiuit emphyteuſim filiis ſimpliter; aut filiis, & hæredibus ſuperiori caſu, filij poſſunt omittere hæreditatem, & emphyteuſim retinere, quia intelligitur eis emphyteuſim acquiſiuiſſe, vt filiis: poſteriori autem caſu, filij non poſſunt omittere hæreditatem patris, & emphyteuſim retinere, quia ex conceſſione vtrumque requiritur, quod ſint filij, & hæredes, Bar. *in d. §. ſi liberi,* & alij, quos refert Mantic. *loco citato num. 4.* & reſpondet contrariis *n. 6. 7. 8.*

8 Cont. tenuit Raph. Cum. relatus per Iaſ. vt ſupra; cuius argumentis ipſe ex mente Alex. reſpondet dicit ea locum habere, quando pater eſt ſtipulatus ſimpliciter filio non admixta ſua perſona, tunc in dubio ſtipulari videtur filio, vti filio, non vt hæredi; ſecus, quando eſt admixta perſona patris, quia ſtipulatus eſt ſibi, & filio, & tunc in dubio videtur ſtipulari, vt hæredi, iuribus, per ipſos allegatis, & hæc eſt vna limitatio ad dictam opinionem Bart. & aliorum, dicit Iaſ. ibi, & Clar. vbi ſupra.

9 Aliam limitationem ponit Iaſ. ibidem n. 28.

10 Aliam limitationem poſuit Valaſc. *d. q. nu. 6.* qui limitat prout limitant Doctores in feudis.

11 Sciendum eſt, quod, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica eſt accepta, pro ſe, & ſuis, ſine expreſſione hæredum, vel filiorum, Pinel. relatus per Valaſc. *ead. qu. num. 15.* tenet eſſe hæreditariam, ſed idem Valaſc. dicit eſſe de pacto, & prouidentia, & ideò poterit emphyteuſis accipi ſine hæreditate, quia per ſuos, ſignificamus familiam, & ſanguine coniunctos, licet non hæredes, *l. mutus. §. 1. ff. de iur. dot. l. ſi fœmina, C. ad Turp.* cuius opinio mihi placet, quia, ſi teſtator ſubſtituat Titium, & ſuos, licet illud verbum, ſuos, ſit ambiguum, & plurimis modis accipi poſſit, vt per Sim. de præt. *de interp. vlt. vol. fol. 234. n. 43.* & per Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 14. num. 19* tamen conueniunt Doctores, vt prius de filiis, & deſcendentibus intelligatur, vt per eandem Mant. ibidem.

12 Sciendum eſt etiam, quod, quando dictum eſſet, pro ſe, & filijs hæredibus, ab eo legitimè deſcendentibus, tunc cenſetur Emphyteuſis hæreditaria, & Feudum hæreditarium, & hæc eſt magis com. op. ſecundum Pariſ. *conſil. 4. numer. 26. lib. 1.* Afflict. *dec. 195. numer. 1.* & , ſi filij non eſſent hæredes, non poſſent retinere Emphyteuſim. Clar. *§. Feudum, quæſt. 9. ver. ſed quid.* Valaſc. *d. quæſt. num. 18.* vel erit Emphyteuſis mixta, per ea, quæ diximus ſupra, hoc *tit. quæſt. 1. numero 22.*

13 Ex quibus quæri etiam poteſt, An emphyteuta de re emphyteutica teneatur ſatisfacere creditoribus; exemplum in filio afferri poteſt? Et diſtinguendum eſt: Aut Emphyteuſis eſt ex pacto, & prouidentia, & filius adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, & tunc non tenetur ex Emphyteuſi ſatisfacere creditoribus patris, vltra vires hæreditatis paternæ: quia habet Emphyteuſim ex pacto, & prouidentia primi acquirentis, non autem tanquam hæres; Nec aditio hæreditatis debet ei obeſſe, ex quo confectio inuentarij omnia iura ſua integra conſeruat. Aut eſt Emphyteuſis hæreditaria; & tunc, quia filius habet Emphyteuſim, tanquam hæres, etiam ſi ſolemniter inuentarium confecerit, tenetur ipſis creditoribus ex Emphyteuſi ſatisfacere, & hæc eſt com. op.
* dicit Couar. *var. reſol. cap. 18. nu. 4. ver. octauo infertur*, vt refert Clar. §. *Feudum, quæſt. 43.* Mant. *dict. art. 17. num. 26.* Aut eſt Emphyteuſis mixta, partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, & Clar. citato loco, tenet,
* quod confectio inuentarij proſit hæredi. Mareſc. *var. reſol. cap. 26. num. 16.* qui alios citat de communi, & vide ſupra, hoc *eod. tit. quæſt. 1. num. 18.* vbi plenè tractauimus.

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Emphyteuſi accepta, pro ſe, & filiis, an intelligatur pro filiis, exiſtentibus in poteſtate tantum, an verò pro emancipatis etiam, num. 1.

Emancipationis, & patriæ poteſtatis differentia eſt ſublata, nu. 2.

1 SVcceſſiuè quæritur, an accipiens Emphyteuſim, pro ſe, & filiis ſuis, intelligatur accepiſſe pro filiis, exiſtentibus in poteſtate tantum, an etiam pro emancipatis. Spec. ponit hanc *quæſtionem in §. nunc aliqua, ver. 146. de locat.* vbi tenet, quod non.

Cont. tenet Salyc. *in l. 2. C. de iur. emph.* vbi reprehendit Spec. rationibus, de quibus per eum, refert Iaſ. *in ead. l. 2. numer. 189.* & quia hodie ſublata eſt differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis, filij emancipati ſuccedunt in Feudis. Aſc. Clem. *in tract. de pat. pot. cap. vltimo. num. 86.*

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

An filij adoptiui veniant in Emphyteuſi, accepta, pro ſe, & filiis, num. 1.

Presbyter poteſt adoptare, nu. 2.

Conditio, ſi ſine filiis deceſſerit, in Clerico, in Sacris conſtituto, quomodo intelligitur, nu. 3.

An filius naturalis veniat in Emphyteuſi, accepta, pro ſe, & filiis, num. 4.

AN in Emphyteuſi accepta. pro ſe, & filiis veniant filij adoptiui. Spec. *in §. nunc aliqua, ver. 67. & ſeq.* tenet, quod non veniant filij adoptiui, ſequitur
1 Paul. de Caſtr. & Lud. Rom. *in leg. adoptiuum, in prin. ff. de in ius voc.* & ibi etiam Alex. *in 1. not.* & Iaſ. *in 1. not.* & Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. num. 180.* limita ſecundùm Alex. ibidem per eum, & quod filij adoptiui non veniant, eſt tex. *in c. 1. §. adoptiuus, in tit. ſi de Feud. fuer. cont.* Aſcan. Clem. *de pat. pot. cap. 5. num. 13.* vbi hæc opinio ex pluribus comprobatur, *à num. 3.* cum aliis multis ſequentibus, & hæc opinio habet locum etiam in filiis arrogatis. Gabr. *conſ. 91. nu. 1. & 5. vol. 1.* & idem, ſi dictum eſſet pro deſcendentibus ex ſe, idem Gab. citato loco.

Fallit hæc regula: quando verbum, filij, non poteſt verificari, niſi in filiis adoptiuis, & in Clerico, in ſacris conſtituto. Hip. in Rub. *de fideiuſ. num. 197.* Bart. *in l. heredibus, §. 1. ff. ad Treb.* idem Marſ. *ſing. 350.* & quod etiam Presbyter poſſit adoptare, & habere filium adopti-
2 uum, voluit Alex. *in l. Gallus. §. quid ſi is qui numer. 10.* & Abb. *in cap. 1. de cogn. leg. nu. 4.* imò ſi pater ſubſtituat filio
3 Clerico, ſi deceſſerit ſine filiis. intelligitur de adoptiuis. Bart. *in d. §. 1.* & fideicommiſſum valet, ſed reiicitur illa conditio. Old. *conſ. 195. lib. 2.* Dec. *conſ. 299.* Pariſ. *conſ. 109. lib. 3.* cum aliis, congeſtis per Aſc. Clem. *de pat. pot. d.*
4 *cap. 5.* quæ opinio intelligenda eſt, quando dictum eſſet, ſine liberis: quia hæc conditio in Clerico, in ſacris conſtituto, poteſt inuitare ad delinquendum; ſed quando dictum eſſet, ſine filiis legitimis, & naturalibus, excludit omnem ſuſpicionem, & importat neceſſitatem. Rot. *diuerſ. part. 1 dec. 697.* & de hac quæſtione vid. Fuſar. *de fideicom. quæſt. 431.* vbi hæc materia tractatur.

5 An filius naturalis veniat in Emphyteuſi, accepta, pro ſe, & filiis, dicemus in titulo de ſucceſſionibus, *quæſt. 34.*

QVÆSTIO VII. & VIII.

SVMMARIVM.

Eccleſia quæ conſueuit dare, in Emphyteuſim, vſque ad tertiam generationem, maſculinam tantùm, vel in tertiam generationem tantùm, & concedat vſque in quartam vel in perpetuum, vel etiam in tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, an valeat in generatione permiſſa num. 1. opinio negatiua, quod non valeat, procedit maximè, quando ex coniecturis apparet de intentione contrahentium, vt quia non eſſent aliter recepturi rem in Emphyteuſim; & idem dicendum eſt, quando conuentum fuiſſet, vt vnica tantùm penſio ſolueretur, nu. 15. idemque quando inueſtitus promiſit, aliquid annuatim ſemper ſoluere, vel ſi adſit obligatio hinc inde de perpetuò obſeruando, contractum, nu. 16. limita, nu. 14. & 18. cont. quod ſuſtinetur pro generatione permiſſa, nu. 8. reſtringe, n. 20. & 21.

Emphyteuſis perpetua non permittitur in Eccleſia, nec temporalis, ſine ſolemnitate, n. 2.

Quod non valet, quod ago, vt ago, non valet, vt valere poteſt, num. 3.

Locatio rerum Eccleſiæ non valet, vltra triennium, num. 4. cum ſequentibus, & 18. 20. & 21. & idem de quinquennio, & nouennio, etiam ſi dominium non transferatur, dec. in rebus paruis, cum conſenſu Epiſcopi, ibidem.

Statutum diſponens, quod electio conſiliariorum fiat ad vnum annum, & non vltra, ſi fiat ad tres annos, non valet etiam ad annum, num. 5.

Rota Romana per ſe facit com. & magis com. op. n. 6. & 11.

Forma eſt indiuidua, & non poteſt diuidi, n. 7.

Vtile, per inutile, non vitiatur in ſeparabilibus, nu. 8. & 10. declaratur, nu. 12.

Donatio, excedens ſummam quingentorum ſolidorum, ſuſtinetur in ſumma permiſſa, nu. 9.

Iura, prohibentia actum, ſub pœna nullitatis, inducunt formam, qua non ſeruata actus omnino corruit, n. 12.

Actus, ſi non valet, vt ſit, nec etiam valet, vt fieri poterat nu. 13.

Dictio, ſemper, importat perpetuitatem, & continuationem temporis, in infinitum, quando ſubiecta materia non repugnat. num. 16.

Quando conceditur res in Emphyteuſim, abſque aliqua præfinitione temporis, conceſſio præſumitur facta in perpetuum nu. 17.

Alte-

Alienatio rerum Eccleſiæ, quando eſt nulla, intelligitur, ſi Eccleſia velit, tamen quando eſt vnica conceſſio, & indiuidua, non poteſt diuidere, vt valeat pro tempore permiſſio. n. 18.

An Pauline Ambitioſæ ſit vſu recepta: & an contractus cum Eccleſia poſsit claudicare, fauore Eccleſiæ, & poſsit ſtare contractus vltra tempus permiſſum, videndus eſt Garg. remiſſiuè, num. 19.

PVlchra nunc venit quæſtio tractanda. Eccleſia conſueuerat dare in Emphyteuſim, vſque in tertiam
1 generationem rantùm maſculinam, vel in tertiam generationem tantum, & conceſſit vſque in quartam
generationem, vel in perpetuum, vel etiam in tertiam
generationem, maſculinam, & fœmininam ſimul;
numquid talis conceſſio in totum ſit nulla, vel ſaltem
valeat in generatione permiſſa? Hanc quæſtionem
tractat Bart. *in Auth. qui rem in fin. C. de Sac. Sanc. Eccl.* & ibi
dicit ſe dubitare, & quod prima facie videtur, quod
ipſo iure non valeat, per tex. *in c. 1. §. fin. alias eſt c. 2. de leg.*
Cor. in *vſib. Feud.* mouetur etiam alia ratione: quia
2 Emph. perpetua non permittitur in Eccleſia, nec etiam
temporalis, niſi ſeruata ſolemnitate; & licèt hoc ibi
non firmet, tamen eam firmat *conſ. 159. nu. 8.* quam opinionem
ſequitur Alex. *conſ. 143. n. 4. lib. 7.* vbi dicit, quod
hæc eſt magis com. concluſio, ſaltem, quando eſt vnica
conceſſio. Iaſon. *in leg. 2. Codic. de iur. emphyteut. nu. 170.*
defendit hanc opinionem iuribus, & auctoritatibus,
& hanc partem tenuit Bald. ſibi contrarius, *in leg. quæcunque col. 1. circa medium, C. de bon. quæ lib.* vbi tenet, ſi conceſſio
fiat vltra licitum, quod non valeat, etiam intra
3 licitum, motus ratione, quod non valet, quod ago, vt
ago, non valet, vt valere poteſt *cap. dudum, de reb. Ecc. non
alien. in 6. & in clem. monaſteriorum, eo tit.* & per hoc, dicit
ipſe, apparet, non obſtare argumentum, in quo eſt
fundata opinio contraria, quod vtile per inutile non
vitietur. Fundatur etiam hæc opinio *in §. Emphyteuſim.
Auth. de non alien. in illis verbis:* nullum penitus robur habeat
talis conceſſio, vltra tertiam generationem, quod
importat idem, quod omnino, *l. 1. C. de Glad. lib. 11.* eſt tex.
in §. eſt, & aliud *Inſt. de donat.* Ioan. And. *in cap. 1. de poſt.
prel. in 6.* Probatur etiam *per tex. in Extrauagante Ambitioſæ,*
Pauli Secundi, in illis verbis: locationem, factam vltra
tres annos, nullius eſſe roboris. Et in terminis loca-
4 tionis vltra tres annos, tenet eandem partem Red. *de
rebus Eccleſiæ non alienandis in titul. de locat. rer. Eccleſ.* vbi
hanc quæſtionem diſputat. Comprobatur etiam per
tex. in Clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis ibi: nec ex conceſſione
ipſius recipientis ius aliquod acquiratur.
Præterea probatur quoque alia ratione. Stante ſtatuto,
quod electio conſiliariorum fiat ad vnum annum,
5 & non vltra; ſi ſit facta ad tres annos, non valet etiam
ad annum. Rom. *conſ. 66.* & hanc op. dicit tenere Bart.
in d. Auth. qui rem, & ibi Iaſ. Cap. *all. 80.* & in terminis noſtris
idem ſtatuit Senatus Neap. teſte Afflict. *deciſ. 170.*
Iaſ. *in l. 1. §. ſi quis ita, nu. 23. ff. de verb. oblig.* & ibi Rip. *nu. 32.*
Mand. *in apoſt. ad Cap. all. 80.* ſupra citata, & in terminis
dictæ Extrauagantis, Ambitioſæ, pluries tenuit Rot.
Rom. & In vna deuolutionis domus 4. Febr. 1583. coram
D. de Rub. & In altera Placentina decimatum 2.
Iunij 1586. coram D. de Bubalo, & In altera Brix. locationis,
5. Decemb. 1594. coram D Pen. & quia eſt opinio
Rotæ, quæ per ſe facit com. op. Garz. *de benef. par. 2. cap.*
6 *1. nu. 57.* dicit hanc eſſe magis com. op. & quod hæc op.
* ſit verior, quæ deciſiones confirmantur ab ead. Rot. vt
per Farin. *dec. poſth. 437. par. 1.*

Probatur etiam alia ratione, nam de iure præſcribitur
forma, ne rerum Eccleſiæ locationes fiant vltra
præſcriptum tempus, & cùm forma ſit indiuidua.
Dec. *conſ. 532.* & alij per d. Garg. allegati; igitur non poteſt
diuidi, vt valeat per tempus permiſſum, quod autem
detur pro forma, ex tex. in d. extrauagante, Ambitioſæ;
ibi, nullius ſit roboris, vel momenti: & in terminis
noſtris, eſt tex. *in d. §. Emphyteuſim.* Auth. *de non alien.
aut permut. reb. Ecc.* ibi, neque quod ſit habere aliquod
penitus robur ſinimus, & in locatione vltra triennium,
ſecundùm diſpoſitionem, Ambitioſæ extrauagantis,
Vinc. Caroc. *in tract. de locat. & cond. par. 3. tit. de reb.
Ecc. locan. conc. 6. nu. 20. fol. 131.* hanc opin. tenent, vltra alios,
Dida. *var. reſ. cap. 16. numer. 9.* Marc. Angus. *conſ. 99. numer. 7.*
Plot. *conſ. 19. numer. 62.* Neuiz. *conſ. 90.* Rol. *conſ. 84. nu. 29. vol.
1.* Ioan. Monac. *in cap. indulgentiæ,* & ibi Prob. *in Add. de pœnit.
& remiſ.* Franc. Bec. *conſ. 92. numer. 19.* Eugen. *conſ. 24.
numer. 6.* Alex. *conſ. 17. col. 3. vol. 4.* & hanc eſſe magis comm.
opin. dicit Alex. *d. conſ. 143.* Honded. *conſ. 31. num. 32. vol. 2.*
& licet Caroc. *quæſt. 11. fol. 135. num. 44.* dicat, quòd opinio
Bald. ſit com. & magis com. & ſit ſibi ipſi contrarius;
tamen ſi aduertatur, doctores allegati, ibi hoc non dicunt.
Sed aduertendum eſt, quòd, quemadmodum res
paruæ immobiles poſſunt alienari, cum conſenſu
Epiſcopi, abſque auctoritate Apoſtolicæ Sedis, ita
etiam locari poſſunt vltra triennium. Ricc. *in prax. dec.
113.* Aug. Barb. *de offic. & poteſt Epiſc. alleg. 95. nu. 26.*

Contrariam opinionem tenuit Bald. Auth. *ſi quas
ruinas, col. 1. Cod. de Sac. Ecc.* quòd valeat in generationibus
permiſſis, ſed non in alia ſuperaddita. mouetur per
tex. ad litteram, ſecundum eum, in Auth. *de non alien. §.
quod autem* vbi habetur: quod tale pactum non valet
vltra generationes permiſſas, ibique additur duobus
hæredibus ceſſantibus, cæteris tradere nullam neceſſitatem
eſſe Reuerendiſſimis Oeconomis: ergo tale
pactum reiicitur, & non vitiatur vſque ad generationem
permiſſam, ſequitur hanc opinionem Raphael.
Fulg. *in d. Auth. qui rem. in 6. col.* & Paul. de Caſtr. *ibidem, in
fin.* eandem amplectitur Lud. Rom. *in l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff.
de verb. obl.* vbi dicit quòd op. Bald. eſt verior, & æquior.
hanc quoque partem tenet etiam Imol. *in c. fin. extra de
8 ſent.* mouetur, quia vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus,
leg. ſancimus, cum ſimilibus, *C. de donat.* vbi
donatio, excedens quingentos ſolidos, facta ſine inſinuatione,
non cenſetur vitiata, niſi in exceſſu, & valida
eſt in ſumma, à iure permiſſa. Rot. *in recent. par. 2. dec.
458.* opinionem Bald. ſequitur Gama *dec. vlt. n. 3.* Mol. *de
Hiſp. primog. lib. 1. c. 21. nu. 28.* & quod vtraque op. ſit ſuſtentabilis,
teſtatur Quarant. *in verbo alienatio, nu. 18.* ſed ipſe
videtur ſequi opin. Bald. prout etiam ſequitur Ioan.
Guttierez *can. 9. lib. 2. c. 13.* Zeual. *qu. 199. num. 15.* P. Molina
diſp. 467. & nouiſſimè Mart. *de clauſ. clauſ. 3. par. 2. numer. 5.*
vbi, vltra alias rationes, alleg. *text. in c. 1. de allod.* vbi venditio
feudi, & allodij, valebit de allodiis. Clar. *§. emphyteuſis
quæſt. 6.* tenet, quod opinio Bald. ſit magis com. &
10 eam appellat veriorem; motus, quia vtile per inutile
non vitiatur. *c. vtile de reg. iur. in 6. l. 1. §. ſed & mihi ff. de ver.
oblig.* quæ regula habet locum in ſummis, & ſpeciebus,
& in ſeparatis. Rot. *par. 4. dec. 68. nu. 2.* vbi plures citantur,
& *dec. 545.* ſed ſi daretur caſus, dicit ipſe, in quo
vtile ab inutile non poſſet commodè diuidi, credit,
quod tota conceſſio vitietur, & refert, hanc opin. tenere
Iaſ. *in Auth. qui rem. C. de Sac. S. Ecc. n. 21.* ſed fallitur, quia
Iaſ. ibi tenet, quod *in d. l. 2.* hanc opin. Bald. ſequitur nouiſſimè
M. Ant. Gen. *in prax. Archiep. Neap. cap. 61. ſub nu. 6.
& 10.* dicens hanc eſſe com. op. eamque defendere latè
Curt. iun. *de feud. qu. 5.* cum aliis, citatis per Barboſ. poſt
hæc ſcripta viſum, *in tract. de off. & pot. Epiſc. alleg. 95. nu. 9.
& 15. cum ſeq.* vbi reſpondet Extrauaganti, Ambitioſæ,
licet ipſe *num. 11.* diſtinguat: Aut tempus appoſitum ſeparari
poteſt, & tunc ſubſtineatur pro tempore licito:
Aut non poteſt ſeparari, & tunc non valet, & in totum
vitiatur; opinionem etiam Bald. tenet Couar.

var.reſol.lib.2.c.6.num.5. Mant.de tacit.& ambig.lib.5.tit.5. format iſtam quæſt. & adducit omnia argumenta pro vtraque parte,& numer.32.dicit,quod opin.Bald.habet æquitatem, & eſt magis com. & hanc qu.diſputat ad partes.

Quid autem ſit dicendum in hac tam difficili quęſtione.Ego libenter ſequor op.Bart.quæ mihi videtur communior, & iuribus, & auctoritatibus melius comprobata,quam nouiſſimè ſequitur Garc.d.c.1.num. 61.& Mareſc.var.reſol.qui alios refert,cap.25.lib.2.num.23. Moueor,non ſolùm propter auctoritatem Rotæ Ro-
11 manæ,quia ſola ipſa facit comm.& magis com.opin. Sarnen.in Proœm.reg.Canc.qu.2.ver.4. Honded.conſ.20.nu. 8.par.2.Viu.dec.486.num.13.& licet eorum deciſiones loquantur in terminis Extrauagantis, Ambitioſæ, nihilominus idem ſtatuendum in caſu noſtro, propter eandem rationem:Sed etiam per tex.in d.§.emphyteuſim, cui,meo iudicio,reſponderi non poteſt,per illa verba: neque quod ſit habere aliquod penitus robur ſinimus,& ideo ſequitur,quod conceſſio in totum annulletur;quia iura,prohibendo actum,ſub pæna nullita-
12 tis,inducunt formam, qua non ſeruata,actus omnino corruit: nam ratione formæ actus eſt indiuiduus, & conſequenter vtile per inutile vitiatur.Bald.in l.Gracè, §.illud ff.de fideiuſ. Alciat. in l.1.§.ſed ſi mihi,numer.10.ff.de verb.oblig.& quòd verba annullatiua actuum,& decretum irritans, inducant formam, tenet etiam Rot. vt per Ludouiſ.dec.384.numer.9.& dec.395.num.6.Ex quibus patet reſponſio ad argumentum, in quo maximum eſt fundamentum contrariæ opinionis;quia vbi actus eſt indiuiduus,reſpectu formæ,licet ſit ſeparabilis reſpectu temporis, vel ſubſtantiæ, vtile per inutile vitiatur,ex doctrina etiam Bart.in d.l.Gracè §.illud,& ibi Rom.& in d.conſ.66. & poſt hæc ſcripta,reperi,in terminis, ita tenuiſſe Rotam in recent.par.1.dec.30.num.3. & alios,relatos per Bonac.de alien.bon.Ecc.qu.vnica,diſp.2. punct.2.nu.24.nec diſtinctio Aug.Barb.de offic.& pot.Epiſc. allegat.95.fol.304.ſupra allegata,num.10.videtur tuta,cum ſit cont.com.& auctoritatem Rotæ Rom.

Retenta igitur opinione Bart. non obſtant fundamenta, & argumenta, in contrarium adducta Et primò non obſtat tex.in §.neque illud, vbi ſe fundat Bald. nam ibi Imperator loquitur,quando conceſſio prima fuit facta in emph. vſque ad generationem permiſſam, & conſequenter conceſſio valuit,deinde fuit appoſitum pactum, prohibitum à iure, quod, finitá illa generatione permiſſa, Prælatus teneretur, inueſtire aliam quartam generationem, quo caſu benè procedit text.ille, quod pactum vitietur, & non contractus præcedens; quia pactum ibi erat ſeparatum; nos autem loquimur,quando iſte contractus emph. erat celebratus in caſu prohibito, quo caſu benè vitiatur in totum,per dictum §.emph.Et per hoc apparet reſponſio ad argumentum, vtile per inutile non vitiari, vltra aliam reſponſionem, ſupra adductam, num.12. ratione formæ,à iure præſcriptæ; & agitur de vnica tantùm emphyteuſi, ſeu locatione, & ideò non poteſt commoda ſeparatio fieri,& ita reſp.Iaſ.d.nu.170.Couar.var. reſol.c.6.num.5.lib.2.Garc.vt ſupra num.70.Secundum argumentum de l.pen.C.de donat.ſimiliter tollitur;quia ibi lex non prohibet ſimpliciter donationem,vltra quingentos ſolidos; ſed ſtatuit, quod donatio, excedens quingentos ſolidos, non valeat in ſuperfluo, pariter non obſtat tex.in c.vnico de allod.vbi habetur.Adhuc,qui allodium ſuum vendiderit, diſtrictum, & iuriſdictionem Imperatoris vendere non præſumat, & ſi fiat, non valeat;& ideo,ibi poteſt fieri commoda ſeparatio allodij, & feudi: & non eſt mirum, ſi valet venditio, quoad allodium, & tex.ipſe facit hanc ſeparationem, dum dicit: vendere iuriſdictionem Imperatoris, non præſumat: nos autem ſumus in vnica conceſſione, quæ ſeparari non poteſt,vt dictum eſt.

13 Et op.Bart.& aliorum,ſupra firmata, procedit maximè, quando ex coniecturis apparet de intentione contrahentium, vt, quia non eſſent aliter recepturi rem in emphyteuſim, in hoc enim caſu, omnes fatentur conceſſionem in totum vitiari,nec poſſe diuidi, vt valeat pro tempore permiſſo. Alex. in l.1.§.ſed ſi mihi, num.5.& ibi Soc.nu.9.& Alciat.nu.16.ff.de verb.oblig.& ibi etiam Aret.nu.33. Felyn.in c.cum ſuper numer.6.de off.deleg. Lap.alleg.70. Garc. vt ſup.num.53. Quarant.ſub d.num.18. Mant. citato loco qui alios adducit, nam tunc dicit ibi Garc.contractus eſt indiuiduus, & inſeparabilis, & proinde nullus in totum. Auguſt.Barboſ.ead.allegat.95. num.12.& ſeq.

Idem dicendum eſſet, ſi conuentum fuiſſet, vt vnica tantum penſio ſolueretur; nam tunc vnica pactio eſſet, quæ commodam temporis diuiſionem non patitur, quo caſu in totum locatio vitiatur, idem Quarant. vt ſupra, & Garc. & hanc eſſe com.op.teſtantur
* Ioan.Gutier. citatus per Garc.num.54.& alij,cumulati per Mareſc.var.reſol.cap.25.par.2.numer.21.& per Barboſ. ibid.num.13.

14 Limita tamen opinionem, quam ſupra firmauimus,Bart.& aliorum,quam magis communem,& veriorem appellauimus; non habere locum, quando in locatione,facta ad ſex annos,vel nouem, cum clauſula, quod tot ſint locationes, quot triennia; vel, quod finito triennio primo, ex tunc cenſeatur locata pro alio, ſed quod ſit facta noua locatio, nam licet huiuſmodi locatio inualida ſit quo ad reliquum tempus, vltra primum triennium,quia id eſſet in fraudem legis,vt cont. Bald. tenet Couar.d.c.16.nu.4. Gam.dec.156. Red.d.loco num.20. & alij relati per Garc.dict.cap.num.62. & hoc extendi debere cenſeo ad emphyteuſim ſimili modo conceſſam, per tex.in dict.Auth.de non alien.§.quod autem,ver.neque illud,ex quo non valet pactum de renouando emphyteuſim vltra tempus ſeu generationes permiſſas;tamen non in totum corruit, ſed valida eſt prædicta locatio in tempore à iure permiſſo; quia tunc,non vna,ſed plures ſunt locationes diſtinctæ, & vitium non eſt in prima, ſed in reliquis; & ita dicunt omnes ſupra relati per Garc. & per Mareſc.d.c.25.n.19. & ſeq.vbi alios citat.

Aduertendum tamen eſt,quod Rot.Rom.in d.cauſa Brix.locationis,5.Decembris 1594. in qua fuit facta locatio Brunellis, & eorum Matri per ſex annos continuos, videlicet Brunellis pro primis tribus annis,pretio librarum 45000.ad rationem anni, & Matri pro aliis tribus annis pretio librarum 4000.tenuit locationem, non quidem ex verbis pro ſex annis, ſed ex partium intentione eſſe nullam in totum, & eſſe vnicam locationem; nam cum pro primis tribus annis eſſet conſtitutum maius pretium, quam pro vltimis, præſumebantur non aliter contracturos quam pro ſex annis, neque aliquid operari ad ſuſtentandam locationem diuerſitate perſonarum,ex quibus potiùs arguebatur ſuſpicio ad fraudandam legem de ſolo triennio loquentem,à qua opin. Rot. recedit Garc. ibi num.65.& malè;quia fundamentum Rotæ fuit,quia vnica fuit locatio,ex partium intentione,& non duę, vt ipſe præſupponit:licèt diuerſitas eſſet perſonarum, & vnica erat locatio, nam in illo caſu non erant aliter contracturi:leg.cum eiuſdem. §.interdum ff. de Ædilit. Edic.Carocc.de locat.& conduc.tit.de multip.cont.locat.quæſt.1. num.16.fol 163.

Sed ſecus eſſet, quando non adeſſet pactum de renouando in fine primi nouennij, quia tunc dicitur

vnica

vnica conceſſio, facta in perpetuum de nouennio in
nouennium, quæ differt qualitate ab ea, quæ fieri po-
terat; quia illa, quæ fieri poterat, non erat alienatio,
ſed iſta eſt alienatio, quæ fieri non poteſt. niſi adhibi-
tis debitis ſolemnitatibus, & conſequenter in totum
vitiatur; quia in factis contra legem, ſi actus non va-
let, vt fit, nec etiam valet, vt fieri poterat. *cap. dudum de*
15 *rebus Ecc. non alien.* Bart. communiter receptus *in l. 1. §. ſi
quis ita de verb. oblig.* Felyn. *in cap. cum ſuper, ver. quod autem,
de off. deleg.* & quod in materia prohibitiua cenſeatur
vnica conceſſio, & non plures, quando dictum eſt de
quinquennio ad quinquennium, tenet etiam Lap.
alleg. 18. idem tenet Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum num. 57.
ad fin. de Conſt.* *Alex. conſ. 104. numer. 6. lib. 3.* Tiraq. *de ret. con.*
* *in præfat. numer. 11.* Couar. qui atteſtatur *de com. dicta cap. 16.
numer. 4.* Pinel. *in l. 1. Cod. de bon. matr. par. 3 numer 53.* & eſt
de mente Aret. *in leg. quod dicitur numer. 9. ff. de verb. oblig.*
vbi tenet quod propter vnitatem ſermonis, & tem-
poris, dicitur vnica conceſſio; & poſt alios tenuit
Camerar. *in cap. Imperialem de prob. feud. alien. per Fed. pag.
18. colum. 2.* qui loquitur in materia fe . di. Et hæc con-
cluſio præſertim habet locum quando inueſtitus
promiſit aliquid annuatim ſemper ſoluere; nam di-
16 ctio illa, ſemper, de ſui natura importat perpetuita-
tem, & continuationem temporis in infinitum, quan-
do ſubiecta materia non repugnat. Doctores. *in l. 1. ff.
ſolut. matr.* Pariſ. *conſ. 11. num. 5. lib. 1.* vel ſi in locatione adſit
obligatio hinc inde de perpetuo obſeruando contra-
ctum, vel ſi inueſtitus appelletur emphyteuta, qui
non poteſt eſſe ſine tranſlatione vtilis dominij; & ex
hac ratione, quando conceditur res in emphyteuſim
abſque aliqua præfinitione temporis, quod conceſſio
præſumitur perpetua, & non temporalis, Ang. *in § em-
phyteuſim numer. 18.* Auth. *de non alien. num. 48. & ſeq.* Sed in
emphyteuſi Eccleſiaſtica in dubio præſumitur tem-
poralis ad tertiam ſcilicet generationem, *§. emphyteu-
ſim,* Auth. *de non alien.* vt quam citius ad Eccleſiam re-
uertatur. Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 5. numer. 6. 8. & 15. cum ſeq.*
Buratt. *dec. 334. n. 20.* vbi alij numerantur; ſed vide omni-
no infra hoc *eod. tit. qu. 12. & 13.*

Et quando vnica eſt tantum inueſtitura, & conſe-
quenter indiuidua, tam reſpectu formæ, quam reſpe-
ctu voluntatis contrahentium: tunc non poteſt Eccle-
ſia illam diuidere, vt valeat pro primis nouem annis.
Couar. *d. numer. 5.* & ita fuit reſolutum in Rota in vna
Placentina, decimarum, 2. Iunij 1586. coram Bubalo,
quæ fuit ſupra allegata, & refert Mareſc. *dict. cap. 25. nu.
18.* & ideo Eccleſia non poteſt dicere: volo obſeruare
contractum pro primo nouennio, quia, licet alienatio
ſine ſolemnitate bonorum Eccleſiæ ſit nulla, ſi Eccle-
ſia voluerit. Put. *deciſ. 310. lib. 1.* & bene probatur *dec. 133.
numer. 12. diuer. par. 2.* quia nullitas non poteſt allegari,
niſi ab Eccleſia. cuius fauore alienatio eſt nulla; ta-
men ſecus eſt quando eſt vnica tantum inueſtitura,
vt in caſu noſtro, an autem ſit verum, quod, ſi eccle-
ſia voluerit, alienatio teneat, adhibendo ſolemni-
tates, dicemus ſuo loco, de qua etiam infra, *numer. 10.* re-
miſſiuè.

18 Limitatur ſecundo com. opinio, ab omnibus re-
cepta, vt non procedat: quando eſt facta locatio, ſiue
inueſtitura, ad nouennium, cum pacto renouandi de
nouennio in nouennium: hoc enim caſu valet, quia
eſt temporalis, & ex pacto inducitur tantum obliga-
tio perſonalis ad renouandum, non autem quæri-
tur ius in re, vt declarat Bero. *conſil. 116. numer. 7.
lib. 1.* Rimin. ſen. *conſil. 16. numer. 8.* quamuis locatio rei
Eccleſiæ, facta de nouennio in nouennium, in totum
ſit nulla, vt dictum eſt ſupra, & conſequenter rema-
net locatio valida, quoad primos nouem annos, re-
iecto pacto, à iure reprobato in fraudem legis addito,
& ita procedit tex. *in dicta Auth. de non alien. §. quod au-
tem,* ita declarat Mareſc. *dicto cap. 25. numer. 19. 20. & 21.* ſed
hodie, ſtante Extrauagante, Ambitioſæ; hoc eſſet pro-
hibitum, vltra triennium, in locatione rerum Eccleſię,
licet de iure antiquo, poſſet vſque ad nouennium, vt
per Doctores citatos per eundem Garc. *d. c. numer. 27.*
cum multis aliis ſequitur Caroc. *de locat. & cond. titul.
de locat. ad nouennium fol. 54. quæſt. 4.* vbi infinitos cumu-
lat & ampliat, quando eſt facta locatio de quinquen-
nio in quinquennium, ac habere locum, etiam ſi ſit fa-
ctum pactum. quod non transferatur dominium:
nam commoditas fructuum in iſto caſu pro vera alie-
natione habetur

19 Cætera pertinentia ad materiam dictæ Extraua-
gantis, Ambitioſæ vide per eundem Garc. ibi, An ſci-
licet hodie ſit vſu recepta; & An contractus poſſit
claudicare, fauore Eccleſiæ, & poſſit ſtare contractus,
vltra tempus permiſſum, & alia multa: dicetur infra,
eod. titul. quæſt. 16. & quæſt. 1. 21. & An poſſit Beneficiatus,
locare fructus, ad longum tempus; idem Garc. *ibi n. 22.*
& Barb. *d. alegat. nu. 19.*

20 Sed retenta opinione Bald. illam reſtringe, vt non
habet locum, ſi facta ſit pro vnica penſione: quia, ſi fa-
cta ſit ad longiſſimum tempus, eſt vnica, & indiui-
dua. Idem Baldus *in conſ. 475.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 23.
gloſ. 1. numer. 10.* Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 16. numer. 5.* Mant.
d. tit. 5. nu. 20.

21 Reſtringitur ſecundo, vt non habeat locum ſi lo-
catio rei Eccleſiæ ſit facta ad vitam, quia ſpecialiter
eſt prohibita. Clem. in principio *de reb. Eccl. non alien.* &
ideo nullo modo poteſt valere, quia, ſecundum etiam
mentem contrahentium, congruam non recipit diui-
ſionem, quod maximè conſiderandum eſt vt inquit
Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 16. ſupra citato, num. 4. in fine* Mant.
eod. loco nu. 40.

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

*Bona, reuerſa ad Eccleſiam, an poſſint de nouo concedi, ſine ſo-
lemnitatibus, & inconſulto Romano Pontifice, n. 1. declara
num. 4. limita, vt infra.*

Res ſolita concedi in emphyteuſim, quomodo intelligatur, nu. 2.

*Res conceſſa ſterilis, ſi reuertatur pretioſa, an ſine ſolemnitatibus,
de nouo concedi poſſit, nu. 3.*

*Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis, & exponitur, id eſt
illo tempore, nu. 5.*

*Vtilitas attenditur, tempore nouæ conceſſionis, & debet concedi
cum illis conditionibus, quæ ab alio reperire potuiſſent,
tempore reſtituæ, aliàs conceſſio non valeret, nu. 6.*

*Ceſſante cauſa primæ conceſſionis, res non poteſt dari pro eodem
canone, quando plus fuerit oblatum, vel facta diligenti in-
quiſitione, plus reperiri potuiſſet, n. 7.*

*Prælatus debet contrahere cum illo, cum quo maiorem vtilitatem
habere poteſt, nu. 8.*

*Agnatus præfertur extraneo, ſi vult dare, quantum extraneus, quæ
concluſio patitur difficultatem, quando res ſterilis eſt re-
dacta ad culturam, nu. 9.*

*Solitum non probatur, per aſſertionem partium, nu. 10. nec attendi
debet, ſi per vim eſſet inductum, nu. 11.*

*Quando in noua conceſſione, eſſet adiecta noua qualitas, vel noua
conuentio diuerſa à prima, an res, reuerſa poſſit concedi, ſine
ſolemnitatibus, & quid ſi penſio augeatur, n. 12. de pretio,
& augumento pretij, idem iudicatur ibidem: penſio eſt de
ſubſtantia emphyteuſis, ibid. eod. nu.*

Clauſula: non nouas conceſſiones faciendo, ſed veterem, & anti-

quam inueſtituram renouando, an op retur, vt inueſtitura dicatur noua, nu. 13.

Si modus conſuetus, ſeu forma alteretur, res dari de nouo non poteſt, ſine ſolemnitatibus, n. 14. vbi declaratur, nec quando bona eſſent incorporata menſæ, n. 15. & quomodo intelligatur res incorporata, nu. 16. vbi referuntur plures opiniones, & ponitur diſtinctio Auctoris, nu. 17.

Coniectura, quod bona non cenſentur incorporata, n. 17. & 18.

Vna coniectura aliam tollit, & veriſimiliores, & potentiores vincunt, num. 18.

Conſenſus Apoſtolicus requiritur, ſi forma antiqua inueſtituræ alteretur nu. 19. & in dubio poſterioris inueſtitura non cenſentur alterare antiquas, nu. 20.

1 QVotidie euenit in facto, quod bona conceſſa in emphyteuſim, reuertantur ad Eccleſiam. Quæritur, an poſſint de nouo concedi, abſque ſolemnitatibus, & inconſulto Romano Pontifice? & quod poſſint concedi, probat tex. *in c. 2. de feud.* & ita com. interpretatur ſecundum Didac. *lib. 2. var. reſol. capit. 17. numer. 4.* Bart. & alij *in l. ſi vacantia C. de bon. vacan. lib. 10.* Rom. *conſ. 70.* & alij, citati per Redo. *de rebus Ec. non alien. titul. de infeud. Eccleſ. per Præl. numer. 6.* idem Redo. *eod. tract.* Rub. *de caſ. in quibus fit alien.* Cap. item alio caſu *nu. 20. fol. 248.* vbi alios citat, & *fol. 81. num. 55. & ſeq.* & hanc eſſe com. opin. dicit Soc. *conſ. 159. num. 9. lib. 2.* Clar. *§. emph. quæſt. 6. in prin.* * Villalo. *com. opin. litt. E. numer. 53.* Guid. Pap. *deciſ. 100.* Ruin. *conſ. 41. num. 39.* Mohed. *deciſ. 249.* Hier. Gabr. *conſ. 71. numer. 1. lib. 2.* & alij congeſti per Steph. Quar. *ver. alien. num. 39.* & per Honded. *conſ. 31. par. 2. in princ.* & per eundem Clar. *§. feudum, quæſt. 13. ver. item quæro,* vbi plures refert, qui de com. teſtantur.

Probatur iſta opinio per tex. in extrauagante, Ambitioſæ, *de reb. Ec. non alien.* in illis verbis: præterquam de rebus, ab antiquo concedi ſolitis, & ratio affertur, quia alienare non dicitur, qui rem ſolitam alienari concedit, ſed qui de nouo concedit. Doctores *in cap. 2. de feud.* vbi ille text. benè probat. Redo. *eod. tract. dicta Rub. in fine.* & idem *fol. 80. num. 56.* dicit: nihil de nouo facit Prælatus, concedens in emphyteuſim rem, concedi ſolitam. Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 7. n. 14.* & non dicitur alienare, ſed continuare alienationem factam. Rot. *diuerſ. dec. 554. in prin. par. 1.* dummodo ſolitum non alteretur, Curt. iun. *de ſtud. par. 2 qu. 6.* Alex. *conſ. 9. num. 2. lib. 3.* Dec. *conſ. 12. nu. 5.* & in Auth. *qui rem. C. de Sac. Sanct. Eccl. nu. 22.* & ibi Cagn. *num. 58.*

2 Sed quomodo dicatur res ſolita, concedi in emphyteuſim? Rot. Rom. *deciſ. 160. p. 2. diuer.* (quæ eſt etiam poſita *p. 4. diuerſ. 722.* tenet, quod per duas conceſſiones, cum curſu 40. annorum; aut per vnam, ſolemniter factam, probetur; & hanc eſſe com. opin. teſtatur Iaſ. *conſil. 155. volum. 3.* Clar. *dicto §. feudum quæſt. 13. ver. nunc.* pro intelligentia, & quod ſufficiat vna, ſolemniter facta, ſine aliquo temporis curſu, vel pluralitate actuum, dicit eſſe com. Curt. iun. *de feud. par. quæſt. 2. par. princ. quæſt. 4.* Ruin. *conſ. 35. numer. 39. lib. 1.* & quando proceſſit vnica conceſſio ſolemnis, à principio valida, ex qua illico dicitur res ſolita locari, ita vt non requiratur vlterius curſus temporis, aut duæ conceſſiones, effectum ſortitæ, per ſpatium 40. annorum; eſt deciſio Rot. in recent. *par. 5. deciſ. 367. numer. 19.* vbi plures aliæ deciſiones cumulantur, & non dicerentur duæ, ſi diuerſo tempore vni ſoli, vna pars rei, & poſtea altera pars concederetur: quia pro vnica haberetur, vt ibi *numer. 20.* Et Redo. *eod. tract. fol. 377. numer. 10.* diſtinguit: quod, Aut conſtat, quod res ſemel fuit licitè, & ſolemniter infeudata, & quod infeudatio ſit facta legitimè, puta, cum interuentu Papæ, & cum aliis requiſitis in alienatione rerum Eccleſiæ, & tunc non requiritur alia conſuetudo, ſiue tempus 40. annorum, nec quicquam aliud: Aut præceſſerunt, ad minus duæ illegitimæ, cum bona fide illorum, qui acceperunt concurrente ſpatio 40. annorum; & ſufficit, idem refert Stephanus *Quar. dicto ver. alienatio numer. 4.* Caualc. *dec. 30. nu. 80. par. 2.* Honded. *conſ. 31. num. 22. par. 2. & conſ. 55. num. 41. & ſeq. lib. 1.* Burſat. *conſ. 127. num. 11. lib. 2. de com.* teſtatur cum aliis atteſtantibus de com. quos refert Honded. *dict. conſ. 55. nu.* * *41. & ſeq.* Aduertendum etiam eſt, quod, vt res Eccleſiæ dicatur ſolita concedi in emphyteuſim, probandum erit, quod res, infra 40. annos, fuerit bis conceſſa in emphyteuſim. Alex. *conſ. 9. num. 6. vol. 3.* Cala *de mod. art. num. 604.* Redo. *de reb. Eccl. non alien fol. 248. numer. 20.* Conſiderandum quoque erit, quod, quando conceſſio eſt antiqua, videtur tenendum, quod ſufficiat vnica: quia, in antiquis præſumuntur omnia neceſſaria, tempore debito, interueniſſe, Rot. *par. 4. dec. 800.* & ſi ſpatio 30. annorum, præſumitur conſenſus Apoſtolicus interueniſſe, vt infra *quæſt. 18.* ergo vnica deberet ſufficere, & pro iſta op. facit op. cont. tenentium, vt infra, & ita ego ſemper obſeruaui in hac Abbatia S. Crucis: Quod autem dicatur tempus antiquum, vid. Menoch. *de arb. caſ. 3.* Honded. *conſil. 17. volum. 1.* Farinac. *de teſt. quæſt. 69. cap. 3. in fine.*

Sed non deſunt, qui dicunt, quod tunc dicitur res ſolita concedi, quando ſemel atque iterum fuit conceſſa, & poſt primam conceſſionem, tranſactum eſt tempus 30. annorum; vt Iacob. de Belu. *in cap. 1. in principio, qui feud. dare poſſ.* Bald. Imol. & Alex. quos refert Ruin. *in conſ. 34. nu. 4. lib. 1.* ſed quod requiratur ſpatium 40. annorum, cum duplici conceſſione, idem Ruin. ſcribit, *conſ. 41. n. 39.* cum aliis ſeq. & *dec. conſ. 152. n. 4.*

Contrariam tamen opinionem, ſcilicet, quod ſufficiat vnica tantum conceſſio, cum curſu 40. annorum, tenuerunt Curt. *in d. qu. 4.* Hier. Gab. *conſ. 82. numer. 1. lib. 2.* Ceph. *conſ. 155. num. 30. lib. 2.* Ant. Gab. *tit. de locat. concl. 1. nu. 5.* cum aliis, quos citat Gozad. *conſ. 16. in fine, & conſ. 23. nu. 5.* Curt. iun. *conſ. 19. num. 4.* Bero. *conſ. 121. num. 6. lib. 1. & conſil. 142. numer. 14. eod. lib.* Rimin. iun. *conſil. 426. numer. 14.* Decian. *conſil. 124. num. 8. lib. 3.* Mant. *eod. tit. 7. numer. 17.* vbi refert, quod iſta ſit communis opinio. Honded. *d. conſ. 55. num. 43.*

3 Tenendo opinionem primam, quàm pluries tenuit Rot. & quæ etiam eſt communis, & tutior; declara tamen, ſecundum Abb. *in cap. vt ſuper num. 11. de reb. Eccl. non alien.* habere locum, durante eadem cauſa quæ vigebat, tempore primæ conceſſionis: ſed vbi ceſſaret illa prima cauſa conceſſionis, tunc, eo ipſo, quod bona redeunt ad Eccleſiam, aſſumunt ſibi naturam aliarum rerum Eccleſiæ, exemplum: ſi res inculta fuit data in emphyteuſim, vt reduceretur ad culturam; alias Eccleſia non conceſſiſſet; tractu temporis illa res optimè culta, ſi reuertatur ad Eccleſiam, non poteſt iterum concedi, ſine ſolemnitate; hanc declarationem Abb. ſequitur Curt. iun. *d. tract. part. 2. quæſt. 1. numer. 10.* Redo. d. Rub. *fol. 360. numer. 4.* Cæſar. de Graſ. *deciſ. 135.* & Aug. Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg. 95. numer. 33. & ſeq.* ratio deciſionis fuit, quia ſequeretur abſurdum; & licet cauſa finalis concedendæ emphyteuſis ſit melioratio, tamen hoc ipſum beneficium meliorationis nunquam ſentiret Eccleſia, quia ſemper Prælatus rem melioratam dare amico, vel conſanguineo, pro eodem antiquo pretio; dicendum eſt igitur, quod, ceſſante cauſa primæ conceſſionis, non poteſt de nouo concedi, pro eodem canone, ſi plus reperiretur, vt *in dict. deciſ.* habetur, & dicas, vt dicemus in *tit. de renouat. quæſt. 1.* ſed ſi non reperiretur, poſſet concedi, vt *in eād. deciſ.* declaratur. Et quod

ceſſat-

ceſſante prima cauſa conceſſionis, non poſſit dari pro eodem canone, ſeu pretio, quando plus repetiri potuiſſet, tenet etiam Quarant. *d. ver. alienatio. ſub num. 40. in fine*, qui alios allegat, & infra dicetur; eandem opinionem, quando ſcilicet eſt data res ſterilis, & reuerſa eſt pretioſa, quod non poſſit iterum concedi, ſine ſolemnitate, tenet idem Redo. *eod. tract. Rub. quid veniat appellatione rei, fol. 248. in fine*, vbi allegat Affl. & Benint.

4 Aduertendum tamen eſt, quod emphyteuſis, quæ reuertitur ad Eccleſiam, poteſt de nouo concedi, ſine ſolemnitatibus, cum vtilitate ſcilicet ſemper Eccleſiæ, ſiq. expediat. per tex. *in cap. fin. de feud.* in illis verbis: ſi videris expedire, concede; nam verbum, expedit, importat vtilitatem, Inſt. *de his qui ſunt ſui vel alien. iur. §. ſed ſi maior, & per text. apertum in Extrauagante*, Ambitioſæ, in illis verbis, *& tunc cum euidenti vtilitate Eccleſiæ*, Redo. vt ſupra, *fol. 148. num. 22. & ſeq.* Rot. *diuerſ. part. 1. deciſ. 360.* per totam, vbi hæc opinio comprobatur rationibus, & auctoritate, reſpondendo contrariis, & præſertim propter illa verba d. Extrauagantis: & tunc cum euidenti &c. nam dictio, tunc,
5 denotat extremitatem temporis, *l. 4. §. 1. ff. de cond. & demonſtr.* Rom. *conſil. 19.* qui loquitur in materia emphyteuſis; & exponitur dictio, tunc, ideſt illo tempore, Roland. *conſil. 56. numero 19. lib. 3.* Honded. *conſil. 31. num. 18. lib. 2.* & ſic non debet attendi tempus primi
6 contractus, quoad vtilitatem, ſed tempus cum de nouo conceditur, vt in dicta deciſione fuit bene ponderatum. Et quod vtilitas debeat attendi, tempore reſirmæ, & nouæ conceſſionis, etiam in re ſolita concedi in emphyteuſim, ita vt non concedatur eo modo, quo ante fuit conceſſa, ſi non expediat Eccleſiæ, ſed cum illis conditionibus, quæ ab alio repetiri potuiſſent, tempore reſirmæ, & nouæ conceſſionis, alias conceſſio nullo modo valeat; optimè
7 comprobat Honded. *d. conſ. 31. num. 17.* & ideo debet fieri diligens inquiſitio, & quotieſcumque ceſſaret cauſſa primæ conceſſionis, non poſſet dari pro eodem canone, quando plus fuerit oblatum, vel, facta diligenti inquiſitione, plus repetiri potuiſſet, vt tenuit Rot. *in d. deciſ. 360. num. 7. & ſeq.* vbi *num. 5.* dicitur, quod contractus de rebus Eccleſiæ non eſt validus, ſaltem in effectu, ſi potuiſſet ipſa habere ab aliis maiorem vtilitatem; debet enim Prælatus contrahere cum illo, cum
8 quo maiorem vtilitatem habere poteſt, Abb. *in cap. ad aures, de rebus Ecc. non alien.* & ibi etiam Imol. quod procedit etiam in rebus ſolitis alienari; quia ſi compareret agnatus, & compareret extraneus, qui maiorem quan-
9 titatem offerat, debet ille agnatus ſi vult præferri, dare quantum extraneus offert, vt poſt Bart. tenet Rip. *in l. 1. num. 13. ff. de priuil. cred.* Gib. *tit. de iur. emph. conc. 1. n. 28.* licèt habeat difficultatem hæc concluſio, quando res eſt redacta ad culturam à prædeceſſore; nam tunc, etiam ſi extraneus plus offerret, quod tamen ſit danda cognatis eorum, qui redegerunt ad culturam, tenet Rip. ibidem, *num. 14. & ſeq.* quod non poſſit dari res Eccleſiæ pro eodem canone, licet ſit ſolita locari, ceſſante prima cauſſa conceſſionis, ſed facta diligenti inquiſitione, pro canone ab alio reperto, eſt dec. Cæſaris de Graſſ. 1. 35.

10 Aduertendum eſt, quod ſolitum probari debet, & non ſtatur aſſertioni alienantium, Rot. *dicta dec. 160. n. 4. par. 2.* Mart. *de clauſ. clauſ. 309. par. 1. nu. 2.* qui alios citat. Bart. Peter. *in Comment. Extrauag. Ambitioſa in ver. ac de re-*
* *bus num. 43.* & eſt com. op. Pariſ. *conſ. 62. nu. 7. lib. 1.* Aym. *conſ. 175. num. 2.* & Aug. Barb. *de offic. & poteſt. ep. alleg. 95. num. 33.*

11 Declara tamen, hanc conſuetudinem, ſiue ſolitum, non eſſe attendendum, ſi per vim eſſet inductum, ſecundum Redo. *eod. tract. rub. quib. cauſ. ſ. vel. reuer. non in feud. num. 1. fol. 359.*

12 Limita prædictam concluſionem, quando in noua conceſſione eſſet adiecta noua conuentio, ſeu noua qualitas; tunc enim non poteſt dici confirmatoria primæ, ſed eſſet noua conceſſio, diuerſa à prima, vt in *dec. 160. num. 9. part. 2. diuerſ.* Cacher. *dec. 23. num. 21. & ſeq.* vbi ponit plura exempla; quando dicatur noua conceſſio,
*. & refert plures, hanc opinionem tenentes, & de com. atteſtantes, Caualc. *deciſ. 30. num. 88. part. 2.* vbi tenet, quod, per penſionis augumentum, dicatur noua conceſſio; & quod ſit noua conceſſio, propter augumentum canonis, tenet Burſatt. *conſil. 251. lib. 3. nu. 3.* allegatus per Mart. *de clauſ. clauſ. 309. lib. 1. in princ.* & videtur hoc tenere Seraph. *dec. 1036. num. 3.* & ita videtur tenendum per tex. *in l. pacta conuenta*, & ibi Gloſ. magna *ff. de cont. empt.* vbi idem iudicatur de pretio, quod de augumento pretij: cum enim pretium ſit quid ſubſtantiale emphyteuſis, vt per Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 4. num. 10.* Igitur diceretur noua conuentio, & noua conceſſio, vt d. l. pacta conuenta. Niſi tamen eſſet in loco conſuetudo in contrarium, prout eſt in hac Abbatia S. Crucis de Saxouiuo; vbi in noua conceſſione ſemper augetur penſio, ſed vide omninò infra *nu. 14.* & de variis
13 caduc. *q. 1. n. 37.* vbi hæc quæſtio tractabitur; nec diceretur noua inueſtitura, quando adeſſet clauſula: non nouam inueſtituram faciendo, ſed veteres, & antiquas renouando, Bertet. *conſ. 132. nu. 8.* & alij, relati per Mart. *d. clauſ.* ſed hoc non habet locum, quando noua pacta in inueſtitura ponerentur, vt ſupra dictum eſt; aut noua conuentio, quæ in prima non contineretur; aut quando iſta clauſula apponeretur in materia ſuſpecta; vt, quando non conſtaret aliunde de emphyteuſi, & Prælatus faceret inueſtituram, ſine aliis ſolemnitatibus de bonis Eccleſiæ, quæ non apparent ſolita concedi in emphyteuſim, &, quæſito colore, dicta clauſula eſſet poſita.

14 Limitatur, quando excederetur modus conſuetus,
* ſeu forma conſueta alteraretur, & hæc eſt com. opin. Aff. *deciſ. 305. num. 8.* Rip. *reſp. 2. nu. 7. tit. de iur. emph.* Caualc. *dec. 25 par. 2. nu. 13.* cum aliis multis, per eum congeſtis, & vide omnino de renouat. *quæſt. 1. num. 78.* & Adde Caroc. *de locat. fol. 249. num. 11. cap. de ſoluto*, vbi plures cumulat, & ideo, vti nouus contractus, requirit ſolemnitates, & nos diximus ſupra, *quæſt. 8.* & ſi Prælatus tranſgreditur modum ſolitum, abſque ſolemnitate requiſita, conceſſio eſt nulla, Couar. *d. cap. 17. num. 4. & ſeq.* Alex. *conſ. 9. num. 1. lib. 3.* cum aliis, citatis per Mant. *eod. tit. 7. num. 15.* vnde mandatum ad inueſtiendum, intelligitur, vt non aliter quis debeat inueſtiri, quam inueſtitura fieri conſueuit, Aldob. *conſil. 42. n. 14. li. 1.* Mant. *eod. loco.* Ex quibus infertur, quod ſolemnitates requiſitæ, conſuetudine remitti poſſunt, ſcilicet in conceſſione in emphyteuſim, ex qua vtile dominium ſolum transfertur; ſecus quando transfertur dominium directum: nam tunc à conſuetudine remitti non poteſt, Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 17. n. 4.* Mant. *ibidem n. 16.*

Declara, ſupradictam primam limitationem habere locum, vbi alteratio, ex nouis pactis adiectis, eſſet quoad ſubſtantialia ipſius actus, non autem, ſi alteratio eſſet, reſpectu aliquarum qualitatum, quæ tanquam accidentales, non eſſent in conſideratione, Cald. *d.*
* *conſ. 11.* & hæc eſt com. op. ſecundum Alex. *conſ. 9. n. 2. lib. 3.* Hier. Mag. Rot. *Luc. 14. n. 30.* Quar. vt ſupra *nu. 40.* & vide omninò, quæ diximus, *de var. caduc. q. 1. nu. 37.* vbi hæc quæſtio tractatur.

15 Limita tertiò, quando bona reuerſa, eſſent incorporata menſæ, & effecta de menſa, quia tunc non poſſet de nouo concedi, ſine ſolemnitate, Creſcent. *dec. 1.*

D

de reb. Eccl. non alien. Menoch. *de arb. caſ. 435. & de præſ. li. 6. præſ. 87.* Rot. *diuerſ. par. 2. 311. n. 3.*

16 Quando autem dicantur incorporata menſæ Eccleſiæ, ſunt plures opiniones, quas refert idem Redo. *eod. tract. tit. quomodo res dicantur de menſa fol. 363.* Prima fuit Bal. *in c. 1. de Cler. qui inueſt. fec.* quod eo ipſo, quod Eccleſia reperitur in poſſeſſione rei reuerſæ, præſumitur facta incorporatio. Sed eius opinio reijcitur per Doctores ibi allegatos.

Secunda opinio eſt tenentium, quod, ſi res reuerſa ſtet penes Eccleſiã per annum ſit effecta de menſa, vt tenet Arch. *cap. 1. 35. quæſt. 8. & in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* quem ſequitur Abb. *in c. vt ſuper eod. tit.* & idem tenet Zab. *conſil. 34.* hanc eandem op. quod res dicatur incorporata, ſi per annum Eccleſia perceperit fructus, dicit Guid. Pap. ſentire omnes, & quod ſecundum hanc opinionem in facti contingentia iudicauit Parlamentum Delphinale, *deciſ. 354.* & refert Clar. *§. feudum quæſt. 13. ver. ſed nunquid*, idem tenet Corn. *conſil. 161.* Rom. *conſil. 70.* Bart. *in l. ſi vacantia, C. de bon. vac. lib. 10.* ſi tamen Prælatus Eccleſiæ fructus illius percepit, vt fecit de aliis bonis menſæ, & opinionem Arch. tenet etiam Card. Flor. *in cap. 2. de feud.* & quod cenſeatur incorporata per annalem poſſeſſionem, & requiratur ſolemnitas, vti nouus contractus, & noua inueſtitura, tenent Alexand. Corn. Crauett. Bero. Berret. Rim. Rota Bonon. Rebuff. Redo. & Burſat. allegati per Catoc. *eodem tract. de locat. fol. 250. num. 13. cap. de ſolito*, & hæc videtur magis com. opinio, ſed Bart. *in d. l. ſi vacantia*, dicit, ſolum, quod eſt effecta de menſa, quando per officiales eſt deſcripta in lib. aliarum poſſeſſionum de menſa, vel quando Abbas hoc declarauit, effectam eſſe de menſa, & incorporatam.

Diſſentit ab hac opinione Ang. *in d. l. ſi vacantia*, & Aluar. *in cap. 1. qui feud. dare poſ.* & Laud. *in cap. 1. Epiſc. vel Abb.* Curt. iun. *in tract. de feud. pri. par. 2. par. princ. quæſt. 5.* tenet, quod requiratur longum tempus, & ſic decennium, quod collegerit fructus rei ſolitæ infeudari, prout eſt ſolitum facere de rebus aliis incorporatis, & dicit, hanc eſſe com. op. Clar. autem *d. quæſt. 13.* ver. nunc pro intelligentia, refert, quod requiritur, quod per multum tempus Prælatus collegerit fructus rei ſolitæ infeudari, prout ſolitus eſt facere de rebus incorporatis, vel quod expreſsè eam faciat deſcribi inter bona menſæ Eccleſiæ, & ſubdit hanc opinionem, quod expreſſa, vel tacita declaratio requiratur, & dicunt eſſe magis commun. opinionem quidam moderni, quos refert Curt. iun. ſed vt dixi opinio Arch. eſt communior, & vide infra ver. *Aut tenuit ſolum per annum.*

Tertia fuit opinio And. *de Iſer. cap. 1. qui feud. dare poſ.* quod ex quo ſtatus Eccleſiæ non immutatur de iure ciuili, niſi ſpatio 30. annorum, de iure Canonico 40. res iſta dicatur incorporata, ſi fuit per Eccleſiam per tantum tempus poſſeſſa, ſequitur Laud. *d. cap. 1.* & Imol. *in d. cap.* vt ſuper.

Hæc opinio damnatur per Card. *in d. cap. 1.*

Quarta opinio fuit Bart. *in d. l. ſi vacantia*, quod tunc iſta bona reuerſa dicantur incorporata, & effecta de menſa, quando per Officiales computiſtas, vel deputatos ſunt deſcripta in libris cum aliis rebus de menſa; vel quando Prælatus declarauit, effecta eſſe de menſa, & incorporata, ſequitur Abb. *in d. cap.* vt ſuper, Anch. *conſil. 165.* ſequitur etiam Bal. *in cap. 1. de Cler. qui inueſt. fec.* & eam comm. appellat Curt. iun. *d. q. 5.* Hipp. Rim. *conſil. 32. num. 4.* Rimin. ſenior. *col. 340. num. 13. vol. 2.* vbi tenet, quod iſta deſcriptio requiratur, nec ſufficiant litteræ Prælati, vt bona, vel eorum pars, reincorporentur, ſed eius opinio videtur mihi eſſe contra opinionem Bartoli, & aliorum, volentium, quod ſufficiat declaratio Prælati, opinionem Bart. tenuit Lucas de Pen. *in l. ſi quando, Cod. de bo. vac.* Zaſ. *de feud. parte 5. num. 50.* Menoch. *conſil. 79. num. 14.* Card. *d. cap. 2. quæſt. 10.* Barb. *d. cap.* vt ſuper; & hanc com. opin. appellat Curt. *d. quæſt. 5.* Brun. *conſil. 41. num. 33.* Neuiz. *conſil. 12. num. 8.* inter conſilia Bruni, quos refert Anton. de Can. inter deciſ. Caualc. *31. num. 219. & 269.* & hanc eandem opin. dicit eſſe com. Redo. *eodem tractatu, fol. 36. num. 27.* & magis comm. appellat Marc. Ant. Gen. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 61. numero 6.* & quando apparet de expreſſa, vel tacita mente Prælati, voluiſſe incorporare, cenſentur incorporata, receptiùs concludunt Doctores, dicit Viu. *deciſ. 534. numer. 8.* & tacita mens Prælati volentis incorporare, colligitur ex coniecturis, Mant. *de tacitis, & ambig. lib. 22. titul. 7. num. 19.* & quæ ſint, explicat etiam Hieron. Gab. *in conſil. 82. num. 2. 9. & ſeq. lib. 2.*

Redo. eodem tractatu, & Rub. *fol. 363.* in iſtis controuerſiis diſtinguit; Aut eſt facta incorporatio expreſsè, puta, quia Prælatus declarauit; velle rem eſſe de menſa; vel quia per officiales eſt in libris rerum menſæ deſcripta, aut annotata: & tunc nemini dubium eſt, quia benè poteſt Prælatus, ſi vult, bona reuerſa incorporare: Vel non apparet de aliqua incorporatione: & tunc. Aut conſtat, quod Prælatus retinuit penes ſe, non animo incorporandi menſæ, ſed quouſque inueniret bonum Vaſallum, cui infeudaret, aut per aliam iuſtam cauſam temporalem: & tunc non eſt incorporata, etiam ſi longo tempore tenuiſſet Prælatus, qui ceſſat animus, & ita procedit dictum Imol. & Card. *in d. c.* vt ſuper: Aut vero eſt dubium, quia Prælatus tenuit aliquo tempore, nec tamen expreſsè incorporauit, nec apparet, quod non habuit animum incorporandi, & tunc, ſi tenuit per tempus longiſſimum, puta 30. annorum, videtur eſſe clarum, quod præſumitur incorporata: ſed ſi non fuerit per tantum tempus, ſed per minus; & tunc, ſi Prælatus de ea diſpoſuit, & illam tenuit, prout alias res menſæ, puta, vltra perceptionem fructuum, ſi locauit cum aliis rebus, vel poſuit rationem cum ſuis Factoribus, vel illam pertractauit in omnibus, & per omnia, vt alias res de menſa, ita quod non appareat, quod inter illas, & alias, fuerit differentia aliqua, & tunc videtur, quòd, curſu decem annorum, intelligatur incorporata, *arg. l. Procula, ff. de proc.* Bartolus Bal. & alij, *in l. cum oportet, C. de bon. quæ lib.* iſtis autem coniecturis ceſſantibus, erit arbitrium Iudicis, præſumere incorporationem, ex qualitate perſonæ rei, & quantitate temporis, & prædicta ſunt intelligenda; ſecundum eum, quando rei deuolutæ poſſeſſio peruenit in Eccleſiam; quia ſi alius occupauerit illius poſſeſſionem, & poſſederit, eſt ſecùs, & refert, ita tenere Anch. *dict. conſ. 155.*

Quid dicendum in tanta varietate? Ego puto, eſſe diſtinguendum. Aut enim præceſſit proteſtatio, vt fieri ſolet in capienda poſſeſſione, quod non animo incorporandi, ſed retinendi, donec inueniatur, qui meliorem conditionem offerat, & tunc clarum eſt, quod non dicatur incorporata, etiam ſi per longum tempus retineatur, vt dicit Redo. vt ſupra, quia animus incorporandi, vel non incorporandi, attendi debet, vt dicit etiam Viuius *d. dec. 534. n. 7.* & eſt de mente Abb. *in d. cap. vt ſuper nu. 10.* & ita practicatur.

Aut non præceſſit dicta proteſtatio, ſi bona reuerſa, reperiuntur deſcripta in libris Eccleſiæ, cum aliis rebus de menſa; vel Prælatus declarauit, eſſe incorporata, iuxta doctrinam Bart. *in dicta l. ſi vacantia*; tunc

dicen-

* dicendum eſt, ſine dubio, eſſe de menſa, & incorporata, quia hæc opinio eſt receptiſſima, & ab ea non eſt recedendum.

Aut non conſtat de huiuſmodi incorporatione, quia bona reuerſa, non reperiuntur deſcripta in libris aliarum poſſeſſionum de menſa, & Prælatus retinuit per longum tempus, colligendo fructus per decennium: & tunc dicuntur bona incorporata; & hæc opinio eſt
* magis communis, ſecundum Clar. *§. Feudum, quæſt. 13. verſ. nunc pro intelligentia*, & hanc opinionem tenet etiam Baib. *in d. cap. vt ſuper. num.3.* Arch. *conſil. 156.* & alij, allegati per Anton. de Canib. *dicta dec. 21. numero 285.*

Aut tenuit ſolùm per annum, & fructus collegit; & tunc etiam videtur applicaſſe menſæ, ſi non conſtat de contrario, per coniecturas, ſecundùm Arch. *in cap. 1. 35. quæſt. 8.* per illum tex. & ipſum ſequitur Abb. *in dicto cap. vt ſuper. num. 10.* & alij, ſupra allegati, *num. 16.* & ex dinumeratione Auctorum hæc videtur opin. magis
* communis. Rationes, quæ adducuntur pro iſta opinione, ſunt iſtæ, videlicet, quòd Prælatus noua feuda infeudat, id eſt, quæ nondum ſunt de menſa Eccleſiæ facta: ſed noua feuda, vel de nouo aperta, non dicuntur poſt anni curriculum, & per tex. *in cap. 1. 35. quæſt. 8.* vbi habetur, quod nouæ nuptiæ dicuntur infra annum: ſimiliter, mancipium dicitur nouum, quod nondum ſeruiuit per annum, *ff. de pub. & vect. l. interdum §. quoties*: pariter, vinum nouum dicitur, quod eſt intra annum, *l. vetus, ff. de vino, trit. & oleo legat.* Gloſ. *in d. cap. 1. ver. anni coronam*, & alios citat idem Redo. *eod. tract. fol. 314. num. 24.* facit etiam, pro iſta opinione, tex. *in d. cap.* vt ſuper: quia in dubio ita tenendum eſt, & ſecundum Gloſ. ibi *in ver. ſiue non*, præſumuntur de menſa Archiepiſcopi, cum ſit in poſſeſſione earum, *per l. fin. C. de rei vend.* alios citat Barth. Peter. *in Comm. Extrauag. Ambitioſæ in ver. ac de rebus, num. 70.* & infra dicetur.

Aut ſumus in dubio, & præſumitur incorporata: quia in dubio tutiorem partem accipere debemus, tex. *in d. cap.* vt ſuper, & ibi Gloſ. Inn. & Abb. *in d. cap.* vt ſuper. *num. 13.* vbi tenet, quod poſſeſſiones, quæ deſeruiunt vtilitatibus Eccleſiæ, & reperiuntur in manibus Prælati, præſumuntur de menſa, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, Redo. vt ſupra *fol. 247. n. 13.* qui alios pro hac opinione citat.

Sed, ſi iam eſſet facta conceſſio, & tractaretur de inualiditate, capienda eſſet illa præſumptio, quod Prælatus noluerit bona reuerſa incorporare, vt actus valeat, *l. in contrahenda, ff. de reg. iur.* & ibi Dec. & Cagn. & *l. quoties, ff. de ver. ob.* & ibi Iaſ. & dic, vt ibi per eum, & vide infra, in quarta coniectura.

17 Sicut igitur ex coniecturis voluntas incorporandi colligitur, ita etiam animus non incorporandi colligitur, arbitrio iudicis, ex coniecturis contrariis, Hier. Gab. *conſ. 82. n. 6. vol. 2.* cum aliis, congeſtis per Viu. *dec. 934. n. 9. & 10.*

Prima coniectura ſumitur ex Abb. *in d. cap.* vt ſuper *num. 11.* quando cauſa primæ concesſionis adhuc durabat, tempore, quo reuerſa eſt ad Eccleſiam, quæ eſt vtilitas Eccleſiæ, & retinendo illam, perciperet multò pauciores reditus, & minorem conſequeretur vtilitatem, & ſic expediret denuò concedere in Emphyteuſim, hæc opinio probatur per *cap. 2. de reb. Ec. non alien. in illis verbis: ſi videris expedire*, & per d. Extrauag. Ambitioſæ, & tunc, &c. ſequitur hanc op. Viu. *d. dec. num. 11.* qui plures pro hac ſententia adducit; hanc etiam coniecturam ponit Gab. *conſ. 82. n. 7. vol. 2.*

Secunda coniectura ſumitur, quando non apparet eſſe deſcriptam in libro bonorum menſualium, prout diximus ſupra, in diſtinctione: quod ſcilicet tunc præſumitur de menſa, quando apparet, deſcriptam eſſe in libris aliarum poſſeſſionum de menſa, iuxta doctrinam Bart. & aliorum, ergò, à contrario ſenſu, quando non eſt deſcripta, ſumitur coniectura, quod Prælatus non habuerit animum incorporandi; & hanc coniecturam ponit Viu. *in d. dec. num. 17.* ex mente Rimin. ſen. Rimin. iun. Menoch. Brun. & Neuiz. in dictis conſiliis, allegatis ſupra, & Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 26. num. 29.*

Tertia coniectura ſumeretur, quando appareret de contraria voluntate Prælati, nolentis incorporare, vt diximus ſupra, quando adeſſet proteſtatio.

18 Aduertendum tamen eſt, quod, ſi in contrarium adeſſent aliæ coniecturæ, vna aliam tolleret, & ſtandum eſſet coniecturis proximioribus, veriſimilioribus, & potentioribus, Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 17. n. 6. & ſeq.* vbi multa adducuntur.

Quarta coniectura ſumenda eſt, quando eſſet iam facta conceſſio, & dubitaretur de inualiditate, quia, in dubio, facienda eſt interpretatio, ad ſuſtinẽdum actum, Viu. *ead. dec. nu. 15.* & dic, vt ſupra, & hanc etiam coniecturam ponit Gab. *d. conſ. 82. num. 10.* vbi alios citat, & dicit, quod præſumitur ſuperſediſſe Prælatus, propter illam aliam cauſam, quæ apparet, quando rem locaſſet. & vide ſupra ver. ſed ſi iam eſſet facta conceſſio.

Duas alias coniecturas ponit Gab. *in eod. conſ. 82. n. 8. & 11.* Primam, quando bona non fuerunt adminiſtrata, vt alia bona, ſed locata, pro reſponſione minori, quam recipiebat ab emphyteuta, eo conſilio, vt differretur conceſſio in Emphyteuſim, propter bella, quæ erant in illo loco, &, vt actus valeat, præſumendum eſt, Prælatum noluiſſe incorporare menſæ, ſed ſuperſedere, propter illam cauſam, vt dictum fuit ſupra.

Alia coniectura, quando non poſſunt dici bona incorporata menſæ, quia ſcilicet nec certa erat deuolutio, propter bella, & alia forſan impedimenta, vel iuſtas alias cauſas, potuiſſent hæredes emphyteutæ in integrum reſtitui, & multis modis excuſari à caducitate.

19 Aduertendum etiam eſt, quod ſemper requiritur conſenſus Apoſtolicus, quando in præiudicium Eccleſiæ, in aliquo alteratur antiqua inueſtitura, Rot. *in recent. part. 1. deciſ. 280. numero 7.* & ideo, ſi Eccleſia haberet ius perpetuum, non poſſet ſine conſenſu Apoſtolico alienari, nec reduci ad minus tempus, vt ibi dicitur: cum alienatio comprehendat omnem actum tranſlatiuum dominij, tam directi, quam vtilis, & cuiuſlibet iuris in re, ex ſententia multorum, ibidem allegat. & quod ſolitum antiquatum inueſtituratum alterari non poſſit, ſine conſenſu Apoſtolico, nouiſſimè tenet Rota coram Merlino in recollect. per Paul. Rub. *deciſ. 211. numero 14. & ſeq.* & nunquam cenſetur, quod inueſtituræ poſteriores alterent ſolitum antiquatum inueſtituratum, vt ibidem dicitur, & ſolitum alteraretur, quando res ſolita concedi ad generationem, concederetur ad
20 nominationem, Rot. *in nouiſſ. par. 5. diuerſ. deciſ. 367. num. 22.*

Alia coniectura erit, quando Prælatus, ſiue Eccleſia, impoſuit arma rei reuerſæ ad Eccleſiam, quia tunc dicitur menſalis effecta Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 26. n. 29.* qui alios citat.

Alia coniectura erit, quod Prælatus, non habuerit animum incorporandi, quando ſcilicet res eſſet deuoluta ad Eccleſiam ob generationem finitam, inſcio Prælato, & retineretur per hæredes vltimos emphyteutas, qui canonem debitis ſemper temporibus

ſoluerunt per longum tempus; deinde deuenerit ad notitiam Prælati, rem eſſe deuolutam ad Eccleſiam: nam licèt receperit canonem per longum tempus, non dicetur incorporata; & ideo poterit Eccleſia denuò concedere in Emphyteuſim ſine conſenſu Pontificis, quia non apparet nec de expreſſa, nec tacita Prælati voluntate incorporandi, vt ſupra diximus in quarta opinione, cum nun habuerit aliquam notitiam, rem fuiſſe deuolutam, per ea quæ dicit idem Redo, *eod. tract. fol. 363. ſub num. 4.* & ita ego conſului, cùm iſte caſus accidiſſet Monachis Monaſterij de Saxouiuo huius Ciuitatis; quorum ego ſum Aduocatus; & tanto magis hæc coniectura procedit, quia adhuc poſſeſſio erat penès hæredes emphyteutas, per ea, quæ dicit dictus Redo. *eod. loco num. 5.* ex ſententia Anchar. *conſ. 155.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

An emphyteuta poſſit alteri rem concedere in Emphyteuſim, nu. 1. declaratur, nu. 2. & 3.

Vtile dominium transfertur in ſecundum emphyteutam, n. 4. declaratur, n. 6.

Vtile dominium, eiuſdem ſpeciei, non poteſt eſſe apud duos, in ſolidum, n. 5. declaratur, n. 8.

Primus emphyteuta ſi ſibi reſeruauit, in ſignum recognitionis, penſionem, tunc cenſebitur dominus, reſpectu ſecundi, n. 7. vbi declaratur.

Emphyteuta ſecundus, an debeat ſoluere canonem primo emphyteutæ, vel domino directo, n. 9. & vltimo: & ibi, an ſecundus poſſit cogere dominum, vt recipiat canonem.

Laudemium cui eſt ſoluendum, an D. directo, an verò primo emphyteutæ, n. 10.

Finita linea primi emphyteutæ, an res reuertatur ad Dominum, an vero expectare debeat, vt finiatur linea ſecundi emphyteutæ, nu. 11.

Emphyteuta primus, ſi non tranſtulit omne ius ſuum in ſecundum emphyteutam, erit dominus directus, reſpectu ſecundi emphyteutæ, nu. 12.

Emphyteuta primus poteſt expellere ſecundum, ſi canonem non ſoluat, n. 13. vbi declaratur.

Canon an debeat ſolui Domino, per primum, vel ſecundum emphyteutam, nu. 14. & ſi neuter ſoluat, an res incidat in commiſſum. ibidem.

Extraneus ſi admittatur ad ſolutionem canonis, ſufficit ad excuſationem, n. 15.

Pacta ſi non obſeruentur per ſecundum emphyteutam, an dominus directus poſſit agere ad caducitatem, n. 16.

1 AN emphyteuta poſſit, alteri rem ſibi in emphyteuſim conceſſam, ſimiliter in emphyteuſim dare, vel ſubemphyteuticare? Ex Gloſ. *in ver. propriam, §. adeo, Inſtit. de locat. & cond.* tenet ſimpliciter, quod ſic.

Communis opinio eſt, quod non poſſit, ſine licentia domini directi, & ita, de conſuetudine obſeruari, atteſtatur Spec. *§. nunc aliqua q. 125.* Iaſ. *in l. fin. C. de iur. emph. num. 110.* Ratio eſt, quia conceſſio in Emphyteuſim eſt ſpecies alienationis, Clar. *§. Emphyteuſis, quæſt. 20.* Alber. & Salyc. *in d. l. fin.* Cort. *in memor. in ver. emphyteuta* dicit, hanc eſſe com. op. & ſimiliter Bero. *in c. potuit nu. 109. de locat.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 48.* Caualc. *dec. 30. num. 123. part. 2.* Caroc. *de locat. in tit. de iur. emph. nu. 2. fol. 87.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 13. n. 11. & qu. 38. nu. 7.* Marius Burg. *de laud. par. 2. inſp. 31. nu. 6.* & vide *de laudem. q. 23.*

2 Declaratur tamen prædicta com. opin. non habere locum, quando adeſſet conſuetudo in contrarium, Cort. *in d. ver. emphyteuta,* & Corb. *in dicta ampl. 48.* & idem Cort. atteſtatur, Mediolani ita obſeruari, & Spec. *in dicta quæſt. 125.* refert, tenere Azo. in ſumma, in aliquibus locis poſſe dari in Emphyteuſim, ſine conſenſu Domini, & Io. Fab. *in eod. §. adeo,* tenet, de conſuetudine non obſeruari, nec requiri conſenſum domini directi.

3 Declaratur ſecundò, non habere locum, quando in inſtrumento conceſſionis adeſſet pactum, vt emphyteuta, domino irrequiſito, poſſit cuicumque voluerit, concedere; & alienare; nam tunc poſſet, domino irrequiſito, alteri concedere in emphyteuſim, Iaſ. *in d. l. 2. nu. 151.* Corb. qui alios citat, *eadem ampl. 48.* ſed ſi promiſit, non ſubemphyteuticare, ſine conſenſu domini, dominus non poteſt, ſine cauſa denegare conſenſum, Rot. *in recen. par. 1. deciſ. 565. num. 3.* & vide de *alien. quæſt. 12.*

4 Infertur ex prædictis; quod vtile dominium, quod erat apud primum emphyteutam, transfertur in ſecundum emphyteutam, Gloſ. *in d. §. adeo. ver. propriam:* & nec iuris aliquid penès primum emphyteutam relinquitur, Alex. & Iaſ. *in l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. poſſ.* Soc. *conſil. 256. vol. 2.* Io. Rim. *conſ. 124. num. 4. & ſeq. lib. 1.* & alij, allegati per Valaſ. *de iur. emphyt. q. 13. ſub num. 11.* Et ratio eſt, quia dominium vtile, eiuſdem ſpeciei, non poteſt eſſe apud duos in ſolidum, Soc. *in l. non ſolum, ff. ſol. mat.*
5 & ideo naturalis poſſeſſio rei ſubemphyteutæ eſt apud vltimum emphyteutam, & non apud primum, quia omnem poſſeſſionem tranſtulit in illum vltimum, Gloſ. fin. *in l. vnica C. vti poſſ.* Valaſ. *ſub eod. n. 11.* qui alios allegat.

6 Declara, ſupradictam illationem habere locum, quando primus emphyteuta omne ſuum ius tranſtulit in ſecundum emphyteutam, & hoc expreſſit, vel dictum fuerit, quod ſecundus ſit ſubrogatus in locum primi, & dominus directus eum, vt talem, ab eo accipiat, & agnoſcat penſionem, Soc. *conſ. 256. col. 3. lib. 2.* Angel. Aret. *d. §. adeo,* ſed ſi ſibi aliquid reſeruauit, poteſt, ſi nón ſoluat, canonem ab eo vendicare, Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. nu. 152.* & hoc eſt, quod voluit Gloſ. *in d. ver. propriam*; quod primus emphyteuta aget, contra ſecundum, rei vendicatione, vel verius, præſcriptis verbis, vel ex l. Zenonis, ad mercedem; & ideo, ſi primus
7 emphyteuta canonem, vel penſionem ſibi ſolui, vel aliquid aliud, in ſignum recognitionis dominij, reſeruauit; tunc proculdubio primus emphyteuta cenſebitur dominus reſpectu ſecundi, & omnia iura habebat contra ſecundum, per quæ tamen domino directo non præiudicetur, Soc. *d. conſ. 256.* Valaſc. *q. 13. n. 13.* ſed ſi omne ius ſuum tranſtulit, & pactus eſt, ab extra, ſingulis annis, aliquid dari, quouſque pretium emphyteuſis ſibi ſoluatur, obligatio illa erit perſonalis, non emphiteutica, & ſic ad hæredes primi emphyteutæ tranſitoria, non ad dominum directum, Soc. *in dictis conſ.* Valaſ. *d. n. 13.*

8 Nec obſtat, quod penes duos, in ſolidum, vtile dominium eſſe non poteſt, vt tenet Soc. *in d. l. non ſolum.* Quia reſp. quod emphyteuta, reſpectu concedentis, habet ſolum vtile dominium; ſed reſpectu eius, cui ipſe poſtea eandem rem dedit in Emphyteuſim, habet quodammodo directum, Iaſ *conſ. 8. num. 53.* inter conſilia Brun. Surd. *dec. 288. num. 3* Burſat. *conſ. 50. lib. 1. num. 17.* vbi plures cumulat de Feudo, quod dominium directum eſt penes Eccleſiam, vtile penès inueſtitum: ſed ob ſubinueſtituras, factas cum conſenſu domini, aliud vtile dominium ſubalternum in ſubinueſtitos dicitur tranſlatum, & quoddam ſubalternum directum, eiuſdem vtilis dominij, penès Vaſallum inueſtientem

remanet,

remanet, reſpectu iuris vaſallaggij, & hoc eſt dominium directum impropriè, idem Burſ. *conſ.375.n.3.* Surd. *ead.dec.nu.2.* vbi alios adducit; licèt aliter Valaſ. *d.q.13. nu.12.* reſpondeat.

9 Si verò ſimpliciter, cum licentia domini, ſubemphyteuticauit: tunc ſecundus emphyteuta debet canonem ſoluere primo emphyteutæ, & non domino directo, Valaſc. *d.num.12.* & per ea, quæ dicta ſunt, *n.6.* & tenet Burg. *de laud.inſp.4. par.1. nu.31. in fine,* & dicetur de Laudem. *q.23.* Sed Laudemium credo ſoluendum eſſe Domino directo, vt dicetur infra: & quia, etiam data licentia alienandi, non cenſetur remiſſa ſolutio

10 Laudemij, Corb. *de conſ. priuat. ob alien. ampl.2. num.8.* Surd. *dec.200. nu.5.* de quo dicemus *in tit. de laud. quæſt.8. & 14.* Et idem erit dicendum, ſi ſecundus emphyteuta vellet alij ius ſuum vendere, quia Dominus directus, cuius conſenſus eſt requirendus, nouum emphyteutam debet inducere in poſſeſſionem, & ideo ei debetur laudemium, Spec. *d. §. nunc aliqua. q.129.* Gloſ. *in l.fin. C.de iur. emph.* & ibi Iaſ. *num.88.* & alij congeſti per Valaſc. *d.quæſt.13. ſub num.11.* videndus eſt etiam Add. *ad Iul.Clar. d.quæſt.20.* & vide de Laud. *q.14.num.6.* vbi alios citauimus, & *q.23.*

11 Infertur, quid, ſi primus emphyteuta de conſenſu domini, ius ſuum in ſecundum transferat, ad hoc vt Emphiteuſis reuertatur ad dominum, linea finita: an attendi debeat linea primi emphyteutæ, vel ſecundi? Add.ad Iul. Clar. *§.emph.quæſt.20.* refert ſe ad conſ. Anch. 63. Io. autem Mari. Rimin. *conſ.124. num.18. vſque ad 22, vol.1.* tenet, quod, licet emphyteuta, alteri conceſſerit in Emphyteuſim, vel ad longum tempus, non obſtante, quod adhuc duret tempus locationis factæ ab emphyteuta, res ad Eccleſiam, ob lineam finitam primi emphyteutæ, reuertitur, & hoc probatur *in cap.1.§.rurſus. quib.mod.Feud.amitt.* Corb. *de conſ.priuat.ob lin.fin.n.72.*

12 Infertur etiam ex ſupradictis, quod, quando emphyteuta primus non tranſtulit omne ſuum ius in ſecundum emphyteotam, ipſe erit dominus reſpectu ſecundi, ſicut dominus directus, reſpectu primi acquirentis Emphyteuſim: & ius expellendi, quod com-

13 petit domino directo, ſi ei canon non ſoluatur, aduerſus primum emphyteutam, competit primo emphyteutæ aduerſus ſecundum, Io. Fab. *d.§.adeo nu.5.* vbi tenet etiam, quod non eſt inconueniens, vt diuerſis reſpectibus, illud vtile dominium ſit apud plures, quod ſi iſte primus emphyteuta conceſſiſſet ſecundo in Emphyteuſim, de voluntate domini, qui ſecundus eſſet à domino inueſtitus, & ab eo accepiſſet capiſoldum, & penſionem, eſſetque deſcriptus inter alios emphyteutas domini, ita vt emphyteuta primus deſiſſet eſſe emphyteuta, ſupradicta non procederent, vt dictum eſt ſupra, *num.6.* quia tunc omne ius primi emphyteutæ diceretur tranſlatum in ſecundum; & licèt eſſet reſeruata penſio primo emphyteutæ, deberetur tamen actione perſonali, & non in recognitionem dominij, aut reliquiarum emphyteuſis, Bart. Soc. *conſ.256. col.2. ver. ſed præmiſſis non obſtantibus, volum.2.* & eſt de mente etiam Iaſ. *in d.l.2. num.152. Cod. de iur. emphyt.* dicit, & refert, Corb. *de conſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 20. numero 3.* ſequitur Marius Burg. de Laud. *par.1. inſp.4. num.32.*

14 Infertur quoque, quod, quando primus emphyteuta, licitè, & legitimo modo conceſſit ſecundo in Emphyteuſim, & non eſt conuentum, quis illorum debeat ſoluere canonem Domino directo: tunc primus emphyteuta tenetur ſoluere canonem Domino directo, ex obligatione, quæ eſt inter eum, & primum emphiteutam, & neutro ſoluente, res incidit in commiſſum; quia, etiam extraneus, ſi canonem ſoluiſſet,

15 emphyteuta eſſet excuſatus, Iaſ. *in d.l.2.num.150. ver.intellige;* & hæc opinio fuit Bal. *in l.prædi.Tia col.pen. C.de fideic.* & Io. de Are. allega. per Bal. ibi. Et Spec. *in §. nunc aliqua ver.129.* dicit, quod ſecundus emphyteuta debet ſoluere canonem illi primo, qui ſibi conceſſit, & ille primus Domino directo, & quod, per ceſſationem primi emphyteutæ, poterit etiam ſecundus expelli, argumento, *l.lex vectigali, ff.de pign.* & dicit etiam, quod ſic in plerisque locis ſeruatur: & poſtea refert, alios tenere, quod ſecundus emphyteuta tenetur, Domino ſoluere penſionem, condictione ex *l.2. C.de iur. emph.* vel, ſecundum Io. rem vendicabit Dominus à ſecundo emphyteuta, niſi ſoluat penſionem, poſſet etiam dari condictio Domino, vbi ipſe induxit ſecundum emphyteutam in poſſeſſionem; quaſi cum ipſo videatur eſſe contractum, ſed Iaſ. *in ead. l.2. num. 154.* tenet, ſi primus emphyteuta, conceſſit ſecundo in Emphiteuſin, de conſenſu Domini directi, Dominus, qui induxit in poſſeſſionem iſtum ſecundum emphyteutam, *iuxta l.fin. Cod.eod.tit. §.neceſſitatem,* & ab eo accepit promiſſionem de penſione ſoluenda ſibi: quod ſecundus emphyteuta teneatur ſoluere Domino directo canonem, alias procederet opinio Bal. ſupra relata, hoc addito, quod rei vendicatio competit Domino contra emphyteutam, vt idem Iaſ. latè dixit, *num.150.* & vide Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 438. num. 9.* & Corb. *de conſ priuat. ob non ſol.can. quæſt.6. in principio,* & vide, quæ dicam infra *q.31.hoc tit.*

16 Reſtat videre, an ius obſeruandi pacta tranſeat ad Dominum directum, an verò ad hæredes primi concedentis, Soc. *conſ.291.vol.1.& conſil.256.* dicit, ipſo non obſeruante pacta, vel non volente id, ad quod tenetur, à iure ſuo cadit: quo ſoluto, reſoluitur ius ſecundi emphyteutæ, *l.lex vectigali, ff.de pign.* Corb. *de conſ. priuat. ob lin.fin. num.79.*

17 Et an ſecundus emphyteuta poſſit cogere Dominum directum, vt ab eo canonem recipiat, Corb. *in d. ampl.48. de conſ. priuat. ob alien.* refert ſe ad Paul. de mont.Pic. *conſ.77.* vide etiam ſupra, *n.9.& 14.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Si quis longo tempore, tanquam emphyteuta rem tenuerit, & pro ea ſoluerit canonem præſumatur contractum Emphyteuticum præceſſiſſe, n.1.

Requiritur ſpatium decem ann. vt contractus præſumatur præceſſiſſe, num.2. contrarium, quod requiratur ſpatium 30. ann. ibidem.

Declaratur, non habere locum in Emphyteuſi Eccleſiaſt. cum requiratur ſpatium 40.anni. n.4.

Scriptura requiritur in contractu Emphyteutico, ſed declaratur num.3.

Præſumptio, quod ſi per ſpatium 30. ann. facta ſit ſolutio canonis, contractum Emphyteuticum præceſſiſſe præſumitur, proficit tam Domino, quam emphyteutæ, n.5.

Ex ſolutione longi temporis præſumitur dominium contra ſoluentem, in fauorem eius, cui ſoluitur, num.6.

Ex receptione canonis, longo tempore, ab emphyteuta, præſumitur conſenſus à Domino præſtitus, n.7.

Si quis ſoluerit per dictum tempus pro re ſua, an præſumatur emphyteuta, n.8.

Si quis ſoluerit nomine alieno, & non ſuo, an præſumatur emphyteuta, n.9.

An autem ſit manutenendus Dominus in poſſeſſione exigendi,

quando per ſpatium decem annorum, & amplius fuerit ſolutus canon. num.10.

1 EGregia eſt quæſtio, ſi quis longo tempore tenuerit rem, tanquam emphyteuta, pro ea ſoluendo canonem, an præſumatur contractum Emphyteuticum præceſſiſſe, de qua quæſtione aliqua diximus in Præludiis, *quæſt.14. num.39.* Et quod præſumatur eſſe emphyteutam, & contractum Emphyteuticum præceſſiſſe, tenet Gloſ. magna *in fine l.2. C.de iur.emph.* Spec. *in tit. de emph. §.nunc aliqua, qu.142.* Bal. *in l.cum de in rem verſo. in 2.lect. in fin. ff.de vſur.* & ibi Salyc. *quæſt.6.* & in cap. cum Eccleſia Sutrina. *de cauſ.poſſ. & prop.* Angel. *in l.Prætor ait §.1. ff.de eden.* Anch. *conſil.420. in fin.* Alex. *conſ.77. num.4. lib.1.* Dec. *conſ.148.* Ruin. *conſil.10. & conſ.155. lib.2.* Pariſ. *conſ.23.num.3. lib.4.* Clar. *§.emph. q.1. ver.* ſed pone, quod, qui hanc op. appellat com. Iaſ. *in l.1. C.de iur. emph. num.55.* Gab. *de præſ.conc.1. num 18.* Menoch. *de præſ.præſ. 108. lib.3. in princ.* Villalo. *com.op. litt.E num.46.* idem Menoch. *eod.lib.3. præſ.131.num.35.* & magis com. op. hanc eſſe, atteſtatur Balb. *de præſcript. in 2. par.3. princip. quæſt.10. num.35.* & alios cumulat Mant. *de tacit. & amb. lib.22. tit.8. num.28.*

2 Sed dubium oritur, quantum temporis requiratur vt contractus Emphyteuticus cenſeatur præceſſiſſe. Aliqui exiſtimauerunt ſufficere curſum decem annorum ita Bal. *in l.1. num.15. C.de fideic. om.* Salyc. *in d.l.cum de in rem verſo. quæſt.6.* Crauett. *de antiq.temp. in prima par. ter.par.princ. num.36. & 40.* Natt. *conſ.3.n.5. lib.1.*

Contrarium, quod requiratur ſpatium triginta annorum, tenuerunt Angel. *in l.Prætor. §.1. ff.de eden.* Alber. *in l.2. num.10. C.de iur.emph.* Caſſan. *conſ.18.* Balb. *d. tract.de præſcript. in 3 par. princ. quæſt.10.num.35.* Pariſ. *conſil.23.num.5. lib.4.* Iaſ. *in d.l.2. num.155.* vbi hanc op. magis com. appellat Maſcard. *de probat.par.1. concl.357.* Menoch. vbi ſupra. *num.4.* Rom. *conſ.127.* Felin. *in cap. ad audientiam de præſt.* Boer. *deciſ.105. num.13.* Burſat. *conſil.26. num.31. par.1.* & hanc op. dicit eſſe com. Villalo. *litt.E. num.47.* nec Alber. tenere cont. aſſerit, dum tenet, quod requiritur ſpatium 40. annorum, quia ipſe dixit ex abundanti, idem Menoch. *ead.præſ.131. num.53.* & quod ſufficiant 30. anni, Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl.39. in princ.* vbi alios citat. Ruin. *conſ.10. nu.3. & conſ.41. ſub nu.40. vol.1.* qui de com teſtatur, Maſcard. *de probat. conc. 603.n.1. vol.2.*

Sed Ant. de But. tenet, quod ſufficiat tempus decem annorum, quem ſequitur Alex. *conſ.113. in fine 4. vol.* Felin. *in cap.* cum Bertoldus *de re iud. col.11.* & Paul. de Caſtr. *in l. ficum, §.ſed ſi quæratur. ff.ſi ſeruit. vendic.* & ideo Balb. in ſuprad. loco diſt. inquit, aut quæritur, an poſſit præſcribi contra aliquem, tanquam contra emphyteutam, ſi per longum tempus præſtitit penſionem, & tunc ſufficit longum tempus, aut quæritur, an aliquis præſcribat ius Emphyteuticum, & ſic præſumatur contractus emphyteuticus præceſſiſſe, & tunc requiruntur 30. vel 40. anni. Et aliter etiam diſtinguit, aut reſpectu ſoluentis loquimur, & tunc ſufficiunt decem anni; aut reſpectu tertij, & tunc requiruntur 30. anni. Paul. autem de Caſt. *in l.iuditia, num.2. C.de rei vind.* diſtinguit. Aut quis allegat conceſſionem factam per aduerſarium, & inducit ſolutionem decennij, & ſufficit. Aut quis fatetur non conceſſiſſe, vel ſibi non fuiſſe factam conceſſionem, ſed dicit Emphyteuſim præſcripſiſſe bona fide, & tunc requiritur ſpatium 30. ann. ſequitur Mant. *ut.loco n.31.* & vide infra q.12. in fine.

3 Nec obſtat huic communi opin. argumentum, quod in hoc contractu requiritur ſcriptura, vt firmatum fuit *quæſt.14. in Præludiis*, quia, vt ibi reſponſum fuit, ex tanto tempore præſumitur, etiam ſcripturam interueniſſe, & idem tenent omnes relati per Mant. *d.tit.8. n. 28. & 29.*

4 Declaratur tamen, prædictam com. op. habere locum in Emphyteuſi priuata, non autem in Eccleſiaſtica, quia in ea requiritur ſpatium 40. ann. Angel. *in §. Emphyteuſis.* Auth. *de non alienan. vel permut.* Anch. *conſil. 420. in fine,* Pariſ. *conſ.23.num.5. lib.4.* Menoch. *de præſ.præſ. præd.n.5.* quia, attenta diſpoſitione iuris Canonici, requiritur ſpatium 40. anni. tenuit etiam Guid.Pap. *quæſt. 407.* Gab. *com.op.tit.de præſc.conc.1. num.19.* Mant. *de tacit. & amb.lib.22.tit.5.n.16. & tit.8.n.34.*

5 Amplia primò, quia iſta præſumptio proficit tam Domino, quam emphyteutæ, Ruin. *conſ.115.col.fin.vol.5.* Gab. *d.conc.num.20.* & ſi Eccleſia agit contra emphyteutam ad ſoluendum canonem, & probat ſolutionem per decennium, habet fundatam ſuam intentionem, licet non doceat de titulo, Bal. *in l.1. nu.15. C.de fideic.* ſed Bal. loquitur, ſiue Eccleſia agat, ſiue conueniatur, quod ſufficiat decennium; vt aduertit Mant. *d.tit.8. num.44.* & ideo in eius dicto non poteſt fieri fundamentum, & recurrendum erit ad ſupradictam diſtinctionem.

6 Amplia 2. quia ex ſolutione longi temporis præſumitur dominium contra ſoluentem in fauorem eius, cui ſoluitur, Rom. *conſ.127.* Gab. *d.conc.num.21.* Corb. *d. ampl.39.*

7 Amplia 3. quod ex receptione affictus, ſeu canonis longo temp. à nouo emphyteuta præſumitur conſenſus a Domino præſtitus, Grat. *conſ.121. col.3. vol.2.* & diximus *in tit.alien.q.2.n.191.*

8 Amplia 4. habere locum in illo, qui per d.tempus ſoluit canonem pro re, quæ erat ſua: ſed vide *de ſol.can. q.1.ampl.41.*

9 Declara 2. dummodo is, vti emphyteuta, per 30. annos ſoluerit ſuo nomine, & non alieno, vt dixi in *tit.de ſolut.can.q.1.ampl.41.* & teſtes debent probare, quod ſoluerit tanquam emphyteuta, vt per DD. congeſtos à Mant. *de tacit. & amb.eod.tit.8.n.30.*

10 An autem ſit manutenendus Dominus ſi minori tempore ſoluerit in quaſi poſſeſſione exigendi canonem? Dic, quod ſic, vt dicimus *in d.ampl.41.*

Declara 3. vt emphyteuſis præſumatur ex diuturna, vel longiſſima præſtatione, ſi ſingulis annis, tanquam emphyteuta ſoluerit, & ex illa cauſa, ex qua dicitur facta conceſſio; & hoc conſtet, vt declarat Mant. *d.loco num.35.*

Declara 4. quando non conſtet de alio titulo, ſiue cauſæ; nam ſi cepit rem ex aliquo titulo, vt ex cauſa ſimplicis locationis, & ad modicum tempus, titulus ex tempore nunquam probatur, quod declara, vt per Mant. *d.tit.8 n.37*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Contractus an præſumatur perpetuus, vel vſque ad tertiam generationem, quando quis longo tempore per ſpatium 30. annorum ſoluit canonem, vel vſque ad vitam ſoluentis tantum, nu.1. & per totam.

In dubio ſemper præſumitur Emphyteuſis perpetua, n.2.

Limitatur Emphyteuſi Eccleſiaſtica, quia præſumitur conceſſa vſque ad tertiam generationem, n.3.

Si conceſſio fiat ſine præfinitione temporis, quomodo debeat intelligi, n.4. & 5.

Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, diuerſo modo determinat, quando natura determinabilium ita ex oſtulat, num.5.

Supra

SVpra vidimus, ſi quis longo tempore poſſederit rem, tanquam emphyteuta pro ea ſoluendo cano-
1 nem, an præſumatur contractum Emphyteuticum præceſſiſſe, & quod tempus requiratur, modo quærendum eſt, Si longo tempore poſſederit, An præſumatur contractus perpetuus, vel vſque ad tertiam generationem tantum, An verò vſque ad vitam ſoluentis tantum? Hanc quæſtionem primus tractauit, Ang. *in l. 2. C. de iur. emph. in pen. col.* & eam repetit Iaſ. ibi *nu. 160.* & Menoch. *de præſ. præſ. 109. lib. 3.* & Ang. dicit ſe non habere legem hoc expreſsè decidentem: & ideo diſtinguunt infraſcriptos caſus.

Primus caſus eſt, quando conſtat de conſuetudine concedentis, & illius, qui pro Domino recognoſcitur, vt ſi ſolitus erat concedere ad tertiam generationem, vel in perpetuum; hoc caſu præſumendum eſt, curſu temporis, acquiſitam iuxta conſuetudinem Domini concedentis, ita Ang. & Iaſ. & Menoch. vt ſupra, mouentur argumento *l. vel vniuerſorum ff. de pign. act.* vbi procurator ad mutuum ſuſcipiendum conſtitutus, præſumitur ſic conſtitutus, vt ſub pignore poſſit accipere, ex quo ſic facere conſueuit ipſe Dominus, & mouentur etiam aliis argumentis, vt ibi per eos, & per Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 5. nu. 31.* Corb. *de canſ. priuat. ob non ſolut. can. limit. 25.* ex ſententia Bal. tenet, quod Prælatus concedens ſimpliciter rem in Emphyteuſim, cenſetur conceſſiſſe in tertiam generationem, ſi ſic ſe habeat conſuetudo loci; & vide infra *num. 4.*

Secundus caſus, quando non conſtat de vſu, & conſuetudine Domini concedentis, & conſtat de conſuetudine regionis; & hoc caſu præſumitur facta conceſſio, ſecundum conſuetudinem regionis, *arg. l. licèt, C. de locat. & cond.* vbi conductor præſumitur conduxiſſe prædia ſecundum vſum, & conſuetudinem regionis, vt damnum, quod ſentit ob tempeſtatem, vel aliud Cœli vitium, ad ſe non pertineat: mouentur etiam per tex. *in l. ſi fundus ff. de euict.* vbi ſi fundus venierit ex conſuetudine illius regionis, in qua negotium geſtum eſt, pro cautione caueri oportet, Mant. *citato loco.*

Tertius caſus, quando non apparet de conſuetudine regionis, vel concedentis, vel conſuetudines ſunt difformes, & hic caſus eſt dubius, & ſecundum opinionem Ang. præſumendum erit id, quod minus eſt, & ſic conceſſionem eſſe factam, ad vitam ſoluentis tantum, & non vltra; & pro hac ſua opinione allegat, *l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. iur.*

2 Contrarium tenuit Ang. ſibi contrarius *in §. Emphyteuſim,* Auth. *de non alien. vel permut.* quod in dubio ſemper præſumatur Emphyteuſis perpetua, & non ad vitam ſoluentis, & idem Angel. poſt Guil. de Cun. *in l. qui luminibus, ff. de ſeruit. vrb. præd. & in l. Prætor, §. 5. ff. de eden.* Bal. *in leg. 2. Cod. de iur. emph. in 2. col.* & ibi Iaſ. *n. 141.* Soc. ſen. *conſil. 50. n. 15. lib. 4.* Ruin. *conſ. 3. nu. 18. & conſil. 160. num. 10. & conſ. 131. num. 14. lib. 4.* Balb. *de præſc. prima part. 3. part. prin. qu. 10. num. 35.* Alciat. *de præſ. reg. 2. præſ. vlt.* & hanc
* eſſe receptam, & magis com. op. teſtatur idem Menoc. *d. præſ. 109. n. 7.* & quod à priuato Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa, præſumatur perpetua, tenet idem Menoc. *conſ. 372. n. 3.* cum aliis allegatis à Mant. *eod. tit. n. 13.*

3 Limita tamen, ſupradictam opinionem ab omnibus receptam, non habere locum in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, ita Bal. *in d. l. 2. col. 2.* quia præſumitur conceſſa ſolum vſque in tertiam generationem; ſequitur Iaſ. ibi *n. 160. & ſeq. per tex. in d. §. Emphyteuſim,* idem tenet Lud. Rom. *in repet. rub. de arbit.* Iac. de Bel. *in ca. 1. 2. col.* per illum tex. *de alien. Feud.* Ruin. *conſ. 3. n. 19. & conſ. 160. num. 10. lib. 1.* Balb. *d. q. 10. n. 35.* Alciat. *dict. præſ. vlt.* Crauet. *de antiq. temp. 4. par. prin. num. 70.* Menoch. *ead. præſ. in fine,* Natt. *conſ. 3. num. 12.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Villal. *lit. E. num. 47.* In Emphyteuſi vero priuata præſumitur perpetua, vt dictum eſt ſupra, & dicunt omnes allegati pro iſta limitatione; & vide infrà *q. 27. nu. 13.* Et ideo Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 5. num. 3. 12.*
4 *& 15.* formans hanc quæſtionem: Si Emphyteuſis alicui ſimpliciter ſine præfinitione temporis conceditur, quomodo debeat intelligi? Et poſt relatas opiniones diſtinguit. Aut Emphyteuſis conceſſa eſt a priuato, aut ab Eccleſia; priore caſu natura Emphyteuſis eſt, vt ſit perpetua, per Bal. *in l. 2. ff. ſi ager vect.* poſteriore autem caſu, Emphyteuſis ſui natura non tranſit ad extraneos hæredes, niſi ita conuenerit; ergo non poteſt intelligi perpetua, ſed vſque ad tertiam generationem, & nihil refert, an ſit facta mentio temporis incerti, an nulla: quia vtroque caſu, præd. diſtinctio locum habere poteſt, vt Emphyteuſis priuati intelligatur perpetua. Emphyteuſis autem Eccleſiaſtica præſumatur temporalis: quia ratio ſubiectæ materiæ ita perſuadet. Vnde etiam vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, di-
5 uerſo modo determinat, quando natura determinabilium ita expoſtulat, Ruin. *conſil. 157. nu. 24. lib. 5.* Rip. *in l. hæredes mei, § cum ita, num. 28. ff. ad Trebell.* ſic enim vna determinatio plura determinat, vt ſubiecta materia poſtulat, Mant. vt ſupra, cum aliis, quos citat; & prædicta habent locum in præſcriptione 40. annorum, quando ſcilicet per annos 40. ſoluit canonem emphyteuta, vt in præcedenti quæſtione, Mant. *cit. eo tit. nu. 16.* vbi dicit, quod, ſi quis acquiſiuit Emphyteuſim Eccleſiæ ex præſcriptione 40. quod tempus eſt neceſſarium, *ca. de quarta de præſcript.* hoc ius præſcriptionis non debet extendi in infinitum, ſed ad tertiam tantum generationem, ex ſententia Bal. & Couar. ex rationibus ibi allegatis; & quod emphyteuſis Eccleſiæ in dubio non præſumatur perpetua, quia ſic debet intelligi, vt quantò citius fieri poſſit, ad eam reuertatur, Ceph. *conſil. 297. nu. 18. & 345. n. 24.* Magon. *dec. Lucen. 12. n. 13.* Rot. coram Merl. *dec. 211. n. 16. in recol. per Paul. Rub.* ſed vide in tit. *de ſucc. in bon. emph. q. 12.*

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis conceſſa ad tempus, ſine adiectione quantitatis temporis præſumitur per decennium, n. 1. contrarium, n. 2. ſed reſoluitur tenendam eſſe primam opinionem, n. 3.*

VIdimus in præcedenti quæſtione, an præſumatur contractus perpetuus, vel vſque in tertiam gene-
1 rationem, vel vſque ad vitam concedentis, nunc opportunè quærendum eſt, Si Emphyteuſis conceſſa eſt ad tempus, nec adiecta ſit quantitas temporis, qualiter, & ad quantum tempus intelligatur facta conceſſio? Hanc quæſtionem ponit Bal. *in l. 1. in princ. ff. ſi ager vect. vel emph. pet.* & reſoluit, quod intelligatur facta per decennium, Mant. *de tacit. & amb. lib. 3. tit. 25. n. 80.* qui allegat Bar. Bal. & Iaſ. *in l. ſtipulatus la grande, n. 2. ff. de verb. ob.*

2 Ab hac opinione videtur recedere Iaſ. *in d. l. 2. n. 163.* & mouetur ea ratione, quia in dubio conceſſio præſumitur perpetua, vt ſupra diximus in alia quæſtione, ſi eſt Emphyteuſis priuata; ſi autem eſt Eccleſiaſtica vſque in tertiam generationem, ſed poſtea reliquit cogitandum, quam opinionem damnat Menoch. *de præſ. præſ. 110. lib. 3.* quia illa ratio ceſſat in caſu iſto; nam per conceſſionem factam ad tempus, receſſum eſt ab illa præſumptione, ex quo facta eſt conceſſio, non ſimpliciter, ſed ad tempus: & ideo amplectitur opinio-

nem Bal. Iſta opinio probatur per tex. *in l. fine præfinito ff. de pan.* vbi dicitur ſine præfinito tempore dato, imperitia dantis, decennij tempora præfinita videntur, Corb. *de cauſ. priuat. ab temp. finit. in fine*, tangit hanc quæſt.
3 ſed non reſoluit, & dicit videndum eſſe Iaſ. *in l. 2. n. 163.*

Sed dicendum eſt, vt diximus in ſuperiori quæſtione ſecundum diſt. Mant.

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Emphyteuta ſi ſimpliciter dicat cum iuramento ſe eſſe emphyteutam, qualis præſumatur iſta Emphyteuſis: & an præſumatur vltimus emphyteuta, n. 1. & 2.

SVccedit tractanda alia quæſtio; Emphyteuta, ſi cum iuramento dicat ſimpliciter ſe eſſe emphyteutam, quæritur, qualis in dubio præſumatur eſſe iſta emphyteuſis, Iaſ. *in l. 2. C. de iur. Emph. n. 162.* remittit ſe ad Bal. & Lud. Rom. *in l. ſed ſi poſſeſſor §. item ſi curauero, ff. de iur. iur.* vbi Bal. dicit, quod intelligetur ad tertiam generationem, ſi erit emphyteuſis Eccleſiaſtica; ſed ſi non apparet de ſuo initio interpretabitur, quod ſi vltima perſona, in qua finiatur: quia proprietarius habet ius certum, iſte incertum; vnde ſi allegat certum tempus, ad hunc effectum conſequendum, probat de tempore arg. not. *ff. de neg. geſt. l. cum actum, de prob. l. matrem; & de teſt. l. ob cauſam*, & hanc opinionem ſequitur Mant. *de tacit. lib. 12. tit. 24. n. 22.*

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Titulus emphyteuticus præſumitur ex curſu longi temporis, numero 1.

Emphyteuta ex titulo præſumpto cogi poteſt ad præſtandum canonem, eod. n.

Cenſum ſi quis longo tempore ſoluit, cogi poteſt in futurum ad præſtandum eundem cenſum, n. 2.

Dominus directus, vt poſſit cogere emphyteutam ex titulo præſumpto, vel cenſuarium debet allegare titulum ipſius præſtationis, & inducere præſtationes longo tempore præſtitas, num. 3.

SVpra in quæſtione vndecima diſputauimus, an præſumatur curſu temporis titulus emphyteuſis pro emphyteuta aduerſus directum Dominum; dubitari nunc contingit, an, & quando temporis curſu præſumatur titulus emphyteuticus pro Domino directo contra ipſum emphyteutam, vt ſi quis tanquam emphyteuta diu ſoluerit canonem talis præſumatur, vt in poſterum cogi poſſit præſtare eandem penſionem Domino directo.

1 Et quòd poſſit cogi, & præſumatur titulus, tenuerunt Bal. *in l. ſi certis annis, C. de pact.* & ibi Iaſ. *n. 9.* & idem Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. nu. 58.* & alij per eum allegati, Alexander *conſ. 113. num. 11. & ſeq. lib. 4.* Rom. *conſ. 127.* Dec. *conſ. 146. nu. 4.* Ruin. *conſ. 115. n. 17. lib. 5.* Pariſ. *conſ. 77. n. 41. lib. 8.* Soc. iun. *conſ. 181. n. 62. lib. 2.* Caſſ. *conſ. 16.* Boer. *q. 105. num. 13.*
2 Menoch. *de præſ. præſ. 111. lib. 3.* & hoc habet locum etiam in eo qui cenſus nomine aliquid per multos annos præſtitit, vt in futurum ita præſumatur talis, quod cogi poſſit eundem cenſum ſoluere Guid. Pap. *q. 448.* Pariſ. *conſ. 77. num. 42. lib. 3. & conſ. 23. num. 14. & in conſ. 23. num. 5. & ſeq. lib. 4.* qui idem habere locum in libellario tenet; quia parum à cenſuario differt. Menoch. vbi ſupra.

3 Aduertendum tamen eſt, quod, quando Dominus vult compellere emphyteutam, vel cenſuarium in poſterum ad ſolutionem, debet allegare titulum ipſius præſtationis, & ad ipſius tituli probationem inducere præſtationes illas tanto tempore præſtitas, non enim ſufficeret allegare ſtatim ſolas in præſtationes, ita prædicti Doctores declarant, & refert Menoch. *dicta præſ.* & quando Eccleſia agit contra emphyteutam pro ſolutione canonis, & probat ſolutiones decennales, habet fundatam intentionem; licet non doceat de titulo: ſufficit enim, quod illum alleget; ſed quando agitur de præiudicio tertij, & contra Eccleſiam, non ſufficiunt decennales ſolutiones, Caputaq. *dec. 292. par. 1.* vbi multos refert, & quod hæc ſit communis opinio, & ita intelligatur opinio, Gloſſ. & Iaſ. *in l. 2. C. de iur. Emph.*

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Conceſſio facta in emphyteuſim de rebus Eccleſiæ, reſeruato conſenſu Apoſtolico eſt valida, n. 1.

Contractus, reſeruato conſenſu, eſt conditionalis, n. 2.

Emphyteuta, cui facta eſt conceſſio, reſeruato conſenſu Apoſtolico, non debet accipere poſſeſſionem, donec impetrauerit conſenſum, nu. 3. & conſenſu exequutus, nu. 9. alias incident, tam Dominus, quam emphyteuta in pœnas contentas in Conſtitutione Ambitioſæ. ibidem. declara. n. 6.

Rector Eccleſiæ ſi concedat in emphyteuſim, reſeruato conſenſu Apoſtolico, an cadat in pœnas Ambitioſæ non addita clauſula, non aliter, nec alio modo, n. 4. & 8.

Fructus rei conceſſæ cum reſeruatione conſenſus Apoſtolici ſunt reſtituendi Eccleſiæ, donec conditio extiterit, n. 5.

Conſtitutio Ambitioſæ, an ſit vſu recepta, quoad pœnas extrinſecas & intrinſecas, n. 7.

Cautela ad euitandas pœnas poſitas in dicta Conſtitutione, numero 8. & 9.

Clauſula, ſi quatenus conſenſus Apoſtolicus interuenerit, ſi non eſt neceſſarium, clauſula cenſetur appoſita ad cautelam, n. 10.

Paulina an habeat locum in locis pijs, Confraternitatibus, Hoſpitalibus, & Collegijs, n. 11.

1 SÆpe conceduntur bona Eccleſiæ in Emphyteuſim, reſeruato conſenſu Apoſtolico, Quæritur, An iſte contractus ſit validus? Et dicendum eſt, quod ſic, non obſtante conſtitutione Pauli II. quia contractus
2 eſt conditionalis, ſcilicet ſi ſummo Pontifici placuerit; Ceph. *conſ. 198. n. 9.* Bartolus *in l. ſi quis arbitratu, num. 3. ff. de ver. ob.* cum aliis adductis per Mart. *de clauſ. clauſ. 200. par. 5. in prin.* appellatione enim alienationis conceſſio in emphyteuſim comprehenditur *c. nulli de reb. Eccl. non alien. & in d. Conſt. Paul. 2.* incipit Ambitioſæ: & ideo ſine iſta clauſula conceſſio eſſet nulla, Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. titulo 7. num. 2. & ſeq.* qui alios allegat de com. teſtantes, & *n. 11.*

3 Aduertendum tamen eſt, quod iſte emphyteuta cum clauſula reſeruato conſenſu Apoſtolico inueſtitus, donec impetrauerit conſenſum Apoſtolicum non debet accipere poſſeſſionem rei conceſſæ, nec Dominus ſiue Prælatus præſumat tradere poſſeſſionem, alias inciderent in pœnas dictæ Conſtitutionis Ambitioſæ: quia proteſtatio eſſet contraria facto. Nauarr. *conſ. 1. de reb. Ecc. non alien.* cum aliis congeſtis per Steph. Quar. in *ſum. ver. alienatio n. 9.* Prax. Arch. Neap. *capit. 45.* vbi refert, Sanctæ Memoriæ Clem. Oct. reſcripſiſſe Vicario Neap. quendam Rectorem, qui alienauerat, reſeruato conſenſu Apoſtolico, rem Eccleſiæ, incidiſſe in

pœnas

pænas dictæ Extrauagantis Ambitioſæ; & mandaſſe, vt ipſum abſolueret in vtroque foro à cenſuris; dummodo prius Rector reuocaret alienationem, & reintegraret Eccleſiam in ſtatu ſuo; aut ſaltem faceret pro ſuo poſſe, quo dicta Eccleſia reintegraretur, mouendo litem in iudicio, vel alia ad hunc effectum faciendo, & ſi prædicta facere non poſſet ante abſolutionem, ad minus promitteret, & ſe obligaret, quàm citiùs prædicta facere,
4 & quod dictus Vicarius, cum dicto Rectore diſpenſaret etiam ſuper fructibus male perceptis, & reualidaret titulum beneficij; & pro hac opinione adducit etiam illam concluſionem, quod Emphyteuta alienans, reſeruato conſenſu, ſi tradat poſſeſſionem, cadit à iure ſuo, niſi dictum ſit, & addita clauſula, Non aliter, nec alio modo, Gram. *dec.49.* qui
* atteſtatur hanc eſſe com. op. & Franch. *dec.257.*

5 Infertur ex iſta concluſione, quod ſtante dicta reſeruatione beneplaciti Apoſtolici, fructus interim percepti ſunt reſtituendi Eccleſiæ, donec conditio exiſtat, quia conditio interim nihil ponit in eſſe, nec retrotrahitur, niſi aliud actum eſſe liqueat, *l. neceſſario, §. quod ſi perdente, ff. de peric. & com. rei vend.* & ratio eſt, quia fructus ratione dominij acquiruntur, cuius dominij translatio impeditur ab oppoſita conditione, Panciat. *conſ. 53. n.5.* Mart. *de la clauſ. n.1.*

6 Declara tamen dictam concluſionem non procedere, ſi Prælatus, ſeu Rector bona fide daret licentiam ingrediendi poſſeſſionem, & non obtento beneplacito, emphyteuta ingrederetur; quia Conſtitutio, Ambitioſæ continet verbum, præſumpſerit, quo caſu non comprehenditur eos, qui ſine dolo, vel contemptu bona fide, vel ſimplicitate faciunt, Card. *in Clem. 1. de priuil.* Nauar. *de Regul. com. 4. ſub nu. 62.* Quarant. vt ſupra, qui alios caſus ponit, ex quibus dicta Conſtitutio non procedit.

7 An autem dicta Conſtitutio, Ambitioſæ, ſit vſu recepta, variæ ſunt opiniones Doctorum, & quod non ſit vſu recepta, atteſtatur Corn. *conſil. 6. numero 4. lib. 4.* Rocch. de Curt *in tract. de conſuet. ſect. 6. num. 9.* Franc. Sarmen. *de red. Eccl. par. 1. c. 2. n. 20.* Bero. *conſ. 31. n. 21. lib. 1.* Neuiz *conſ. 90.* Cla[illegible] *dec. 150. de in[illegible]* Mo[illegible]ed. *dec. 219. tit. de locat.* & Dec. *c. 1. de reb. Eccl. non alien.* Dida. *var. reſol. lib. 2. cap. 16. nu. 6.* Burſatt. *conſ. 51. vol. 1. n. 20.* Nauar. in man. *conſ. c. 27. ſub n. 149.* dicit, quod in paucis locis eſt recepta, quoad pænas extrinſecas, etiamſi in multis locis ſit recepta, quoad pœnam intrinſecam nullitatis; & idem dicit *in conſ. 10. de reb. Ecc. non alien.* & Tolet. *in ſum. cap. 91. nu. 7. lib. 5.* tenet quod in multis locis non ſeruetur, & nullibi quantum ad pœnam priuationis beneficiorum.

Contrarium tenet Benint. *dec. 13.* atteſtans Romæ paſſim obſeruari, & Hier. de mont. *q. 20. nu. 5.* vbi dicit eſſe in viridi obſeruantia ſaltim ex confirmatione Pauli IV. Borg. *dec. 43. num. 71. par. 1.* qui tenet hanc eſſe magis com. & veriorem ſententiam ex numero, & pondere Auctorum, & quia Conſtitutio illa eſt inſerta in corpore iuris, & præceptiua, Bero. *conſ. 8. num. 9. vol. 3.* Becc. *conſ. 92.* Redo. *de reb. Ecc. non alien. q. 6. ver. ex præm. ſur, nu. 12.* & alij relati per dictum Borg. *d. n.* & per Caroc. *de lo. & cond. q. 11. fol. 132. rub. de reb. Ec. non alien.* Garc. *de benef. p. 2. cap. 1. num. 41.* qui plures deciſiones Sacræ Rotæ Rom. allegat, & quam plures Doctores hanc opinionem tenentes, & quia iſta Conſtitutio ſit inſerta in corpore iuris, & quondie in Romana Curia obſeruetur in expediendis Breuibus in forma, Si in euidentem, & paſſim concedantur abſolutiones in vtroque foro, & diſpenſationes: merito non eſt dubitandum de eius obſeruantia, prout dicit Quarant. *d. ver. alienatio nu. 26.* de Prax. Neap. ſupra citat. [illegible] in ſtatu eccleſiaſtico, in quo nunc cadit dubitatio, cum alijs citatis à Barboſ. poſt hæc ſcripta viſo, *de off. & pot. Ep. alleg. 95. nu. 49.* vbi etiam affirmat, In Regno Luſitaniæ eſſe vſu receptam, eandem opi. tenet Rota *in recent. p. 1. dec. 40. nu. 5.* & quia præſumitur vſu receptam fuiſſe, neganti incumbit onus probandi, & hodie facit ius commune, vt ibi dicitur, & Peregr. *dec. 225. lib. 2.*

8 Et ad euitandas pænas in dicta Extrauagante inſertas, cautela eſt, ſecundum Quarant. vt ſup. vt beneficiatus, qui terram ſui beneficij vult concedere in emphyteuſim, illam locet per triennium, & poſtea det in emphyteuſim, cum pacto, ſaluo conſenſu Apoſtolico, & non aliter, nec alio modo, infra dictum trienoium impetrando: ita quod, eo elapſo, non ſit translata poſſeſſio, nec vtile dominium, niſi impetrato, & executo aſſenſu Apoſtolico, & non aliter, nec alio modo, aliàs eo non obtento habeatur pro non facta dicta conceſſu, niſi locatio pro dicto triennio tantum.

9 Altera cautela eſt ſecundum eundem, *num. 11.* quando eſſet translata poſſeſſio, vt in Breui Apoſtolico fiat mentio de alienatione iam facta per traditionem poſſeſſionis; quia tunc aſſenſus præſtandus trahitur ad præterita, qui alios citat pro hac ſua opinione, dicens, quod eſt diſputabilis articulus, an requiratur nouus contractus, vt per Capyc. *in inueſtitura, ver. defectus fol. 83.* & Iacob. *inueſt. ver. & cum pacto, nu. 19.* & ideo ad maiorem cautelam conſulit celebrari contractum de nouo, ſi in breui non fiat mentio de alienatione iam facta, & valebit vt nunc tempore aſſenſus, Reb. *in com. alien. nu. 93. & 95.* quia aſſenſus debet præcedere contractum, cum in Extrauaganti dicatur, Inconſulto Romano Pontifice, quæ verba denotant actum nullum, niſi præcedat aſſenſus, Abb. *in c. vt ſuper de reb. Eccl. non. alien. n. 17.*

10 Sed ſi fiat conceſſio in emphyteuſim, cum clauſula, Si & quatenus conſenſus Apoſtolicus interueniat; & iſte conſenſus non ſit neceſſarius, tunc illa clauſula cenſetur appoſita ad cautelam, ne videantur contrahentes facere contractum illicitum, Gab. *conſ. 82. vol. 2. n. 19. 22. & 27.* Mart. *de clauſ. cl. ſuſ. 219.* ſupra allegata, *nu. 1.* & quod illa clauſ. cenſeatur ſolum appoſita ad cautelam, & beneplàcitum Apoſtolicum non eſſe neceſſarium, defendit Vini. *dec. 534. n. 28. & ſeq.* Rot. *dec. poſth. 407. n. 8. p. 2.* vt quando res erat ſolita dari in emphyteuſim, & ideo reſeruatio beneplaciti nihil operatur, & quod beneplacitum Apoſtolicum non requiratur, quando res eſt ſolita concedi, & ſi fuerit impetratum ad cautelam, & quatenus eo opus eſſet, eo non iuſtificato, non nocet, vt Rot. tenet. Dura. *dec. 21. n. 16.* & ideo ſine beneplacito conceſſio in emphyteuſim ſuſtinetur, vt ibi dicitur, & per Cæſar. de Graſſ. *dec. nu. 20. de reb. Eccl. non alien.* & Burat. *dec. 110. in fine.*

Contrarium late defendit Ant. de Cani. inter deciſiones Borg. *dec. 31. p. ar. 2. à nu. 405. vſque ad 434.* quod requiratur nihilominus conſenſus Apoſtolicus, & illa clauſula non cenſeatur appoſita ad cautelam.

Sed prima opinio eſt verior, quam tenet etiam Rot. per Put. *dec. 42. par. 2.* Seraph. *dec. 1023. nu. 7.* & *dec. 1319. n. 2.* & *dec. 1027. n. 7.* quam declara, niſi in reſeruatione appoſita eſſet clauſula, non aliàs aliter. nec alio modo, Ludouiſ. *deciſ. 292.* & ibi Adde. *n. 3.* vbi ita pluries deciſum fuiſſe à Rota teſtatur, & Add. *ad dec.* Burat. 374. vbi alios refert.

11 An autem Conſtitutio, Ambitioſæ, habeat locum in pijs locis, Ant. de But. Io. de Imol. & Panor. *in cap. nulli de reb. Eccl. non alien.* dicunt, quod ſic, dum tenent, quod eadem ſolemnitas requiritur, quæ requiritur in alienationibus bonorum Eccl. refert Euer. *in cent. in loco ab Eccleſia ad pia loca, num. 2.* & ideo Confraternitates Laicorum ſunt pia loca, & Religioſa, & à ſæculari poteſtate exempta, præcipuè ſi habeant proprium templum,

vbi miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, & habeant campanile, & campanas, & gaudent omnibus priuilegiis piæ cauſæ: quia hæc loca ſolent auctoritate Epiſcopi inſtitui, & poſſunt ab eo viſitari. Sed ſi Confraternitates non eſſent erectæ auctoritate Epiſcopi, minimè dicerentur Eccleſiaſticæ, piæ, & religioſæ, ſed profanæ, & ſæculares, & poſſent bona earum, abſque ſolemnitatibus alienari, vt nouiſſimè ex doctrina multorum Auctorum tenent Ricc. *dec.82.* Bonacina *de alien.bon.Ecc.diſp.2. q.vnica punct.2. nu.10.* & Barboſa *de offic.& poteſt. Epiſc.allegat.75.nu.22.31.& 33.* & conſuetudo in contrarium non valeret, Quaranta *in ver. alienatio rerum Eccl. num 30.* & idem dicendum eſt de bonis Hoſpitalis, Collegij, vel Congregationis erectæ, & fundatæ auctoritate Epiſcopi, ſecus ſine eius auctoritate, idem Bonac. vt ſupra. Quomodo autem cognoſcatur, Confraternitatem fuiſſe erectam auctoritate Epiſcopi, & præſumatur, Felin. *in cap. de quarta. de præſcript.* Menoch. *de præſump.lib.6. præſump.79.n.9.* Maſcard. *de prob.conc.583.*

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

Conſenſus Apoſtolicus reſeruatus in conceſſione intra quantum tempus debet impetrari, n.1.

Promittens impetrare conſenſum Apoſtolicum, poteſt compelli ad impetrandum, n.2.

1 QVæro modo intra quantum tempus peti debet beneplacitum Apoſt.? Et Fachin. relatus per Mart. *de clauſ.clauſ.219.num.5.par.1. in conſ.24.& 25.lib.3.* diſtinguit; Aut tempus præfixum eſt in contractu, & illud obſeruandum eſt ad vnguem; aut non eſt præfixum, & tunc ſemper impetrari poteſt, Panciat. *conſ.33.n.1.& ſeq.*
2 poteſt tamen promiſſor compelli ad impetrandum, & ad implendum, quod promiſit Fachin. *eod.conſ.24.* & vide infra, *q.21.num.2.* infertur, quod fructus, qui percipiuntur ex re deducta in contractum cum d. clauſula, reſtituendi ſunt Domino, donec conditio exiſtat, & contractus eſt conditionalis, Panc. *d.conſ.* Mart. *d. clauſ.nu.1.* vt diximus in præcedenti *q.nu.5.* Et an poſſit Prælatum pœnitere ante obtentum beneplacitum, vel poſt, vide infrà q.19 & An mortuo prædeceſſore. ibid.

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

Conſenſus Apoſtolicus, an præſumatur ſpatio 30. annorum, n.1.

Reſoluitur, quod præſumatur, nu.2.

Etiam ſi beneplacitum non ſit enunciatum, nec reſeruatum in conceſſione, ibidem, & n.9.

Procedit etiam in rebus magni præiudicij, vt per ſpatium 30. annorum, concurrente patientia vnius, & poſſeſſione alterius, ibid.

Declara, quando ageretur de leui præiudicio, quia tunc ſufficerent decem anni, cum obſeruantia, n.3.

Subdeclara, ſi non concurreret obſeruantia, ſed ſolum allegaretur temporis diuturnitas, nam tunc requirerentur centum anni, n.4.

Declara 2. quod præſumeretur conſenſus Apoſt. ſi concurreret obſeruantia contractus, & ita obſeruantia debet eſſe clara, & non præſumpta, n.5.

Et non ſufficeret probare obſeruantiam, niſi etiam illa vniformis exſiſteret, & ad dictum effectum non eſt deducendum tempus Prælati alienantis, numero 7.

Et procedit etiam, ſi non probetur ſcientia Papæ, ibid.

Limita n 10. declara limitationem, ibid.

Limita ſecundo, n.13. limita 3.n.14. limita 4.nn.15.

Vtilitas Eccleſiæ præſumitur ſpatio 30. annorum nu.2.

Obſeruantia 30. annorum probari debet per eum, qui allegat clarè & apertè, & non præſumptiuè, & obſeruantia debet eſſe vniformis, num.13.

Solemnitates in actu, in quo requiritur ſcriptura ſpatio 30. annorum, præſumuntur, n.16.

1 NOtabilis eſt quæſtio illa, pariterque egregia, An beneplacitum Apoſtolicum ex curſu triginta annorum præſumatur? Et quod non præſumatur etiam ex curſu triginta annorum, tenet Bal. *in l.2. C. de legit. hered.* Alex. *conſ.9.num.7.lib.3.* Aff. *dec.107.* Crauett. *de antiq. temp.3. par.prin. num.18.* Menoch. *de præſ. præſ.132. lib. 3.nu.71.*

2 Contrariam opinionem, quod beneplacitum Apoſtolicum præſumatur per ſpatium 30. annorum, tenuit Gloſ. *in c.peruenit de empt.& vend.* & ibi Io. de Imol. *nu.10. & 12.* Anch. *conſ. 152.* Felin. *in c. Alterius de teſt. num.4.* vbi etiam tenet hanc opinionem procedere, ſi beneplacitum non ſit enunciatum, quem ſequitur Put. *dec.365. li. 2.n.4.& 7.* Rot. *diuerſ.par.2.dec.379.* Seraph. *dec.1042.* Rot. *in recent.dec.159 n.4.par.1.* idem Seraph. *dec.1027.nu.9. dec. 1125. & dec. 1307.* Ludouiſ. *dec.343.* & ibi Add. *n.4.* qui plures deciſiones cumulat, quod non ſolum præſumatur conſenſus Apoſtolicus ex 30.ann. obſeruantia, ſed etiam vtilitas Eccleſiæ, & procedit etiam, ſi non reperiatur enunciatus, nec reſeruatus in conceſſione, Surd. *conſ.249. n.24.* & quod onus probandi incumbat ei, qui dicit ſolemnitatem non interueniſſe, vbi alios concordantes allegat hanc eandem opinionem, quod ex ſpatio 30. annorum, & obſeruantia, etiam in rebus magni præiudicij, ac etiam concurrente patientia vnius, & poſſeſſione alterius præſumatur conſenſus Apoſtolicus, latè defendit Viui. *dec.534.lib.4.n.34. cum pluribus ſeq.* reſpondendo contrariis, vbi teſtatur hanc eſſe receptiſſimam ſententiam, & infinitos concordantes allegat, Gab. *quoq. conſ.36.lib.1.nu.49.* dicit hanc eſſe opinionem magis communem, Rot. *in recent.part.2.dec.506. de com.* atteſtatur, & 30. anni computari debent vſq. ad tempus motæ litis, Dura. *dec.458.n.5.* & ideò, quando non apparet de aliqua confirmatione: tunc, vt dictum eſt, præſumitur interueniſſe per ſpatium 30. annorum, Mareſ. *var. reſol.cap.13.n.12.lib.1.* qui alios cumulat. & Prax. Neap. *cap.89.in princ.* Barboſ. *de off. & pot. Epiſ.* poſt hæc ſcripta viſus, allegat. 95. in fine, Mant. *de tacit. & amb.lib.22. tit. 7.n.23.* qui alios allegat, vbi etiam, *n.24.* dicit & multo magis hæc ſolemnitas præſumitur, ſi lapſum ſit tempus centum annorum propter difficultatem probationis, nec cauſa quærenda eſt: quia, qui cauſam quærit, quærit originem, quæ inueniri non poteſt, & alios adducit, & quod ſufficiat obſeruantia in parte, niſi contrarium probetur, Rot. *in recollect. per Farin. dec. poſth.par. 1. num.31.*

3 Declara, quando ageretur de leui præiudicio; quia tunc ſufficerent decem anni cum obſeruantia, Aym. *de antiq.temp.par.3. in princ.* ſed quando tractatur de magno præiudicio, procedit opinio ſupra allegata. Mareſ. *d.n.12*

4 Declara 2. ſi non concurreret obſeruantia contractus; ſed ſolum allegaretur temporis diuturnitas, tunc requirerentur centum anni, Gab. *dicto conſ.36. n.52. lib.1.* Mareſ. *eod.n.12.*

5 Declara 3. procedere, vt dictum eſt, quando cum diuturnitate temporis, & ſic cum ſpatio 30. annorum concurrit etiam obſeruantia contractus. idem Gab. *eodem conſ.36. num.49. & ſeq.* vbi teſtatur de magis com.op.

Cocc,

Cocc. *dec.301.* & iſta obſeruantia debet eſſe clara, & non præſumptiua: nam ſuper actu præſumpto non pòteſt fundari ſolémnitatis præſumptio, ne duæ præſumptiones inducantur contra doctrinam DD. *in l.2.C.de dot.prom.* Gab. *de praeſ.conc.1.n.72.* cum aliis relatis per eundem Mareſ. *eod.cap.num.13.* & quod iſta obſeruantia debeat eſſe certa, & non ſufficiat pręſumpta: tenet Seraph. *dec.1204.& dec.1469.* Add. ad dec. *Ludouiſ. dec.309, num.7.* & licèt ex obſeruantia ſubſecuta omnia præſumantur ritè, & rectè facta; tamen contrarium oſtendi poteſt, Rot. *in dec.poſth.47 par.2.n.3.& dec.50.par.1.n.5.* quia in claris ceſſant præſumptiones, *l.continuus,ff.de ver.ob.* Barboſ. vt ſupra in fine, Caualer. *dec.267.*

6 Declara 4. vt non ſufficiat probare obſeruantiam; niſi etiam illa vniformis exiſtat: quia de difformi non eſt habenda ratio, idem Mareſ. *dicto cap.n.15.* qui plures pro hac op. congerit, & hinc infertur, quod initium annorum 30. non poteſt ſumi ab inueſtituris anterioribus, quando ſunt diuerſæ ab vltima. Ludouiſ. *dec.52.n.2.* Mareſ, vt ſupra.

7 Quinto declara, quod ad effectum præſumendi beneplacitum Apoſtolicum, non eſt deducendum tempus vitæ Prælati alienantis, ſicut in præſcriptione, vt per eundem Mareſc. *dicto cap.in fine*, qui plures deciſiones Rotæ pro hac opinione allegat, quæ eſt dec. Seraph. impreſſa 1027. n.13. & altera 1042. licet contrarium teneat Quaranta *in verbo alienatio ſub nu.46.* ver. hinc non immeritò, & Barboſ. *de offic.& poteſt. Epiſ.alleg.95.n.72* niſi data ſcientia, & patientia cuiuſlibet Rectoris, ſeu Prælati ſucceſſoris, quam probare debet, qui in dicta præſumptione ſe fundat, Caual. *dec.46.n.29.par.1.*

8 Amplia modo dictam magis com. op. procedere; etiamſi non probetur ſcientia Papæ, & hæc eſt magis com. op. Alex. *conſ.27.n.8.lib.4.* Soc. *conſ.254.n.4.lib.2.* Corn. *conſ.181.n.21.lib.2.* Curt. ſen. *conſ.76.nu.3.* Dec. *conſ.36.num.8.* Gram. *dec.79.* Mareſ. *eod.cap.n.10.* & hæc eſt com. op. vt per eundem Mareſc. *cap.92 n.7.lib.2.* vbi plures cumulat: licet multi cont. teneant, vt per Hond. *conſ.31. n.35. lib.2.* Cacher. *dec.173.*

9 Amplia ſecundo, vt dictum eſt, procedere: etiam ſi beneplacitum non ſit expreſsè reſeruatum neque enunciatum ſecundum deciſiones ſupra allegatas, & per Mareſ. citatas, Add. *ad dec. Ludouiſ.343. nu.5.* vbi plures referuntur deciſiones Rotæ, Mant. *de tacit.& amb. lib.25.tit.6.n.29.* & vide ſup. *n.2* & Seraph. *d.dec.1042.* & nouiſſimè adeſt dec. Rotæ coram Reuerendiſs. Merlino *25.nu.11. in recol. per Paul.Rub.*

10 Limita dictam magis communem opinionem procedere quando appareret confirmationem Pontificis eſſe inualidam, nam ex curſu temporis valida non præſumeretur, Pariſ. *conſ.27.n.19.lib.1.* Aym. *conſ.134.nu.44.* cum aliis relatis per eundem Mareſc. *eod.capitulo nu.6.* Quarant. *in ver. alienatio,n.46.*

11 Declara iſtam limitationem, niſi confirmatio eſſet producta ab eo, qui alienationem impugnat; quia tunc non tollitur præſumptio alterius confirmationis validæ ex diuturnitate temporis proueniens, Creſ. *dec.21. de prob.* Put. *dec.356.lib.1.* Caſſad. *dec.3. n.7. de prob.* Mareſ. *d.cap.nu.8.*

12 Sed aduertendum eſt, quod obſeruantia pędicta per ſpatium 30. annorum probari debet per eum, qui allegat clarè, & apertè, & non præſumptiuè, vt ſupra etiam declarauimus, quia eſſet inferre de præſumptione ad præſumptionem, quod non licet, *d.l.1. Cod.de dot.promiſ.* Bero. *conſ.160. num.13.lib.2.* Ruin. *conſ.29. num.3.lib.4.* Crot. *conſ.48.n.15.lib.1.* & nec ſufficeret probare obſeruantiam, niſi illa vniformis exiſtat, Bart. *in l.2.in princ. ff.ſolut.mat.* Dec. *conſ.11.n.12.* Crauet. *conſ.379.n.16. lib.3.* idem Mareſ. vt ſup. *nu.6.*

13 Limita ſecundò dictam magis com. opin. non habere locum, quando partes non tacuerunt per ſpatium 30. annorum. ſed ſuper conceſſionibus mota ſit lis, Rot. *diuerſ.4.par.4.dec.722.in fine.* ſed hęc limitatio dependet ab illa declaratione de obſeruantia per 30. annos.

14 Limita tertiò, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareat ſolemnitatem non interueniſſe, Maſcard. *conc. 1140.n.25. & conc.1316. nu.33.* Anton. Gabr. *de praeſ.conc.1.nu.57.* Menoch. *de praeſ.lib.3.praeſ. 132.nu.79.* cum aliis allegatis à Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſ. alleg.95. in fine* Garc. *de benef. cap.2. par.12. nu.188.* vbi plures cumulat, & allegat plures deciſiones Rotæ, Honded. *conſ.31.n.37.& ſeq.lib.2. & conſ.80.num.25.* & in hoc caſu requiritur ſpatium centum annorum Caualer. *dec.119. nu.3.* ſed quomodo hoc intelligatur, vid. Surd. *conſ.28. n.110. vſque* 117. vbi concordat opiniones DD.

15 Limita quartò, quando fuit dictum, ſi & quatenus beneplacitum, & conſenſus Pontificis interueniat, ex quo ſignificatur, ipſarum partium voluntatem eſſe, vt Eccleſiæ omnino ſit conſultum per Papæ aſſenſum: quo caſu verè, & non præſumptiuè de dicto aſſenſu apparere debet, Ruin. *conſ.68.n.17.& ſeq. lib.1.* Ceph. *conſ.447. n.88.vol.3.* & eſt com. op. ſecundum Boer. *conſ.19.n.14.vol. 3.* Ioſeph. Ludouiſ. *dec. Luc.52.nu.25.* Caualc. *dec.8. nu.23. par.2.* Quaranta *in ver. alienatio ſub n.46. verſ.declara* vt hæc limitatio, Garc. *de benef. dicta par.12.cap.2.n.183.*

Sed videndus erit idem Garc. ibi *nu.185.* vbi refert, Rot. coram Pamphilio tenuiſſe, quod beneplacitum reſeruatum in inſtrumento præſumatur ſpatio 30. annorum obtentum, ſtante obſeruantia 30. annorum, vbi etiam aliæ deciſiones allegantur, & alij Doctores, ita ſentientes: & ita tenendum dicit, atque ita etiam ego credo, quia aliàs opinio toties à Rota approbata, quod ſcilicet conſenſus Apoſtolicus præſumatur ſpatio 30. annorum, cum obſeruantia, quamuis non ſit reſeruatus, neque enunciatus, deſtrueretur; quia in d. deciſionibus ſic præſupponitur, beneplacitum, etiam ſi ſit reſeruatum, idem tenendum eſſe, & ſi præſumitur, ſi non eſt reſeruatus; tanto magis ſi eſt reſeruatus, cum clauſula, ſi & quatenus.

16 Nec obſtat, quod ſolemnitates non præſumantur ex diuturnitate temporis, quando actus requirit ſcripturam, vt per Doctores, quos cumulat Surd. *conſ.28. nu.108.* quia ex ſpatio 30. annorum etiam in caſu iſto, & in contractu Emphyteutico præſumeretur, vt per Mant. *de tacit.lib.22.tit.7.n.23.* & vide in Prælud. *q.14.n.39.*

QVÆSTIO XIX.

SVMMARIVM.

Poſt obtentum beneplacitum Apoſtolicum, non poteſt Prælatus pœnitere, & reſilire à contractu, etiam antequam ſequatur ſententia Executorum, niſi probetur euidens damnum Eccleſiæ, nu.1.

Amplia habere locum etiam contra ſucceſſorem, qui alienationi non conſenſit, dummodo beneplacitum fuerit obtentum, in vita prædeceſſoris, qui alienauit, ſi contractus eſt vt lis, num.2.

Limita non procedere, quando alienatio eſſet nulliter confirmata, num.3.

PVlchra eſt etiam illa quæſtio, An poſt obtentum beneplacitum licitum ſit pœnitere, & reſilire à
1 contractu per Prælatum Eccleſiæ. Et dicendum eſt
quod non, poſt obtentum beneplacitum, nec per ipſum, nec per contrahentes cum Eccleſia, etiam antequam ſequatur ſententia Executorum, ſiue Commiſ-

ſariorum, Pariſ. *conſ.1.n.129.lib.1.* Ceph. *conſ.91. nu.9. lib.1.* Bal. *conſ.475.num.7.lib.1.* Rot. *diuerſ.part.4.dec.731 per totam:* quia decet Eccleſiam, quæ eſt cuſtrix iuſtitiæ, & æquitatis, niſi probetur euidens damnum, ſtare contractibus per eam geſtis, vt afficiat, non autem deterreat alios ad contrahendum cum ipſa, & reſpondet omnibus contrariis Mareſ. *var.reſol.ca.14.li.1. in princ.* qui alias dec. allegat, & Prax. Neap. *c.89.n.3.* Add. *ad dec. Ludouiſ. dec. 410.n.8.* Rot. *diuerſ.part.5.dec.206.*

2 Amplia habere locum etiam contra Succeſſorem, qui alienationi non conſenſit dummodu beneplacitum fuerit impetratum in vita prædeceſſoris, qui alienauit, & ſtante beneplacito Apoſtolico, ſi contractus eſt vtilis, Prælatus ſucceſſor non poteſt pænitere, nec tollere ius iam alteri quæſitum, Alex. *conſ.27.n.4.lib.3.* & ita tenuiſſe Rot. coram Cocc. refert idem Mareſ. *d.c.nu.5.* quæ eſt dec.374. impreſſa, vbi eſt caſus, quod Rector erat mortuus, & beneplacitum erat obtentum longè poſt conceſſionem factam, & tamen concluſum fuit, quod Succeſſor non poterat pænitere, & tollere ius quæſitum alteri parti, ſi contractus eſt vtilis Eccleſiæ, & ibi allegantur aliæ deciſiones eiuſdem Rotæ ad *d. de. Ludouiſ. ſub n.8. in fine.*

3 Limita, vt non procedat, quando alienatio eſſet confirmata, ſed nulliter; quia non poſſet peti, vt de nouo contraheretur, nec ad id Eccleſia cogi poſſet, ſed eius eſſet electio, an vellet ſtare contractui, vel potius ab eo recedere. Innoc. & alij in c.1. de his, quæ fiunt à Præl. Pinel. *in l 1. par.3. nu.32. C.de bon. mat.* Put. *dec.310. lib.2.* & ita aliàs tenuiſſe Rot. affirmat idem Mareſ. vt ſupra num.10.

QVÆSTIO XX.

Non indiget Summario.

SVccedit alia quæſtio, an liceat reuocare alienationem, & pænitere poſt porrectam ſupplicationem, & ſignatam per verbum fiat, vel placet, vel aliter? Et Aff. *dec.253.* argumentatur pro, & contra, & ſenatus tenuit, quod non; ex quo conſtat de veritate, & gratia valet, licèt ſcriptura de ea confecta non ſit, & fuit reſponſum contrariis, & ad perfectionem gratiæ ſufficit, quod ſupplicatio ſignata fuerit abſque expeditione breuis, Caputaq. *dec.88.n.12.p.3.* Burat. *dec.110.n.12.*

QVÆSTIO XXI.

SVMMARIVM.

Pænitentia an ſit locus antequam beneplacitum Apoſtolicum obtineatur n.2. ratio ponitur nu.4.

Eccleſia ſi vult ſtare contractui, poteſt inuito contrahente, impetrando conſenſum Pontificis n.3.

Sed contrahens poteſt compellere Rectorem Eccleſia, vt declaret, an velit ſtare, vel diſcedere, n.4. & 6.

Verba poſita in Breui, ſi alienatio cedat in euidentem Eccleſia vtilitatem, non facit beneplacitum conditionale, n.5.

Aſſenſus Apoſtolicus non retrotrahatur ad diem contractus in præiudicium tertij, nu.6.

Contractus fauore piæ cauſa, poteſt claudicare, quod intellige, vt n.6. an autem procedat ſtante Paulina? n.11.

Alienatio ſi fiat ſine aſſenſu, & poſtea in Breui appareat ſupplicatione, an probetur mandatum, nu.8.

Auctoritas ſummi Pontificis ſupplet omnem defectum, num.9. ratificatio an requiratur, num.10. Honded. opinio reijcitur, nu.11

Nullitas contractus non poteſt allegari ob omiſſas ſolemnitates, niſi ab Eccleſia, n.13.

Tuta conſcientia poteſt retineri res Eccl. donec contractus annulletur dummodo iuſta cauſa interueniat, n.14.

Dignitas tuta conſcientia retinetur ab eo, qui eſt electus nulliter ob defectum iuris humani, donec contractus annulletur, num.15.

Alienatiò quando non eſt vtilis Eccl. contrahentes non ſunt tuti in conſcientia, nu.16.

Paulina recipit interpretationem à iure communi, ſi Eccl. velit ſtare contractui, nu.17.

Contractus fauore pupilli claudicat, n.18. & valet argumentum de pupillo ad Eccleſiam, nu.19.

Penſio, ſiue canon ſolui debet, quamuis ſine ſolemnitatibus fuerit facta conceſſio ab Eccleſia, nu.20.

Beneplacitum Apoſt. ſiue Breue non præſentatum, an expiret per mortem Pontificis, n.21. infertur, quod interim penſio ſolui debet, ead. nu.20.

1 QVæro modo, an vnam partem poſſit pænitere, & à contractu reſilire; antequam beneplacitum ſit obtentum, & quod non ſit locus pænitentiæ, tenet Prax. Neap. *cap.89.nu.4.* qui hanc ſuam opinionem tuetur aliquibus argumentis.

2 Contrarium tamen eſt verius, quod habet locum pænitentia, prout tenuit Rot. pluries, vt per Put. *dec. 353. in princ. lib.1.* Accotab. *dec.9.* Achil. *deciſ.2. de pact.* Caputaq. *dec.12.par.3.* Rota *diuerſ.p.1.deciſ.573.n.2. & par.4. dec. 206. & in recent.dec.624.* Mareſ. *var.reſ.capit.14. par.1. in princ.* Add *ad dec. Ludouiſ.dec.410.n.8.* qui plures alias deciſiones cumulat pro iſta opinione. Prax. Neapol. *ead.cap.89.n.2.* alias deciſiones adducit; & ideo pænitentia ſoli Eccleſiæ eſt permiſſa ad inſtar minoris, non autem contrahénti cum ea, Seraph. *dec.256.* Rot. *diuerſ.dec.302.n.12.* Duran. *dec.347. nu.12. & 17.* & poteſt ita procedere opinio Prax. Neap. & magis com. op. eſt in contrarium vt teſtatur Dura. *d.dec. nu.12.* & habet locum etiam ſi contrahenhentes moriantur, ead. dec. Dura. *nu.19. & 20.* & quod poſſit pænitere Eccleſiam ante obtentum beneplaci-

3 tum, eſt alia dec. Dura. 458. *num.6.* & ſi Eccleſia vult ſtare illi contractui, poterit hoc facere, etiam inuito eo, cum quo contractum eſt, impetrando tamen Sedis Apoſt. aſſenſum, vt per Doctores *in l.cum hi* §. *eam tranſactionem ff. de tranſact.* Rot. *diuerſ.par.2.dec.133. n.12.* Redo. *de reb.Eccl.non alien. rub.28.caſ.6.* Garc. *de benef.2.par. cap.1.nu.74.* & ſimiliter ille, qui contraxit cum Eccleſia

4 ſine debita ſolemnitate, ne cogatur eſſe in ſuſpenſo, poteſt agere, vt Eccleſia compellatur, quod ſolemniter declaret; an velit ſtare contractui, vel ab eo diſcedere, idem Garc. qui alios adducit eod. *cap.1. num.75.* & ratio differentiæ, quod poſt obtentum beneplacitum, non licet pænitere, & ante licet; quia ante obtentum conditio ſupra, qua fuit contractum, non eſt purificata, vnde licitum eſt pænitere cum alienationi ius reſiſtat, c. ſi quis Presbyterorum de reb. Eccl. non alien. ſed illo obtento ceſſat iuris reſiſtentia, cum conditio ſuſpenſiua amplius non duret, nec obſtant illa verba in

5 Breui appoſita, ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem, cum reſpiciant tempus initi contractus, & ideo non ſuſpendit gratiam, nec facit beneplacitum conditionale, quoad eius ſuſtentationem, quia licet ſit impedita executio beneplaciti, quæ eſt dilata in tempus, poſtquam de euidenti vtilitate conſtiterit, nihilominus effectus Breuis ſtatim ab initio operatur, & ita tenuiſſe Rot. teſtatur Mareſc. *d.cap.14.*

6 Poterit ergo Eccleſia, ſi voluerit ſtare contractui, licèt ſi nollet annullare, non poſſit cogi ab emphyteuta cum fauore piæ cauſæ cōtractus poſſit claudicare, hoc eſt non valere, ſi Eccleſia voluerit per *l.2. C. de iure emph.*

ibi

ibi volentem ei, & ibi ſi Dominus voluerit, Tiraq. *de retract. conuent. cart. 450. numer. 152. in fine.* Garc. & alij ſupra citati *numer. 3.* quod tamen intelligendum eſt, vt ſupra etiam diximus, valere contractum, & emphyteuſim in futurum adhibitis ſolemnitatibus, nam poterit Eccleſia, vel minor cogere emphyteutam, & emptorem ad ſtandum promiſſis, & ad adhibendas ſolemnitates adhoc, vt contractus ſit ſolemniter factus, & validus, quando eſt vtilis Eccleſiæ, alias ſecus, & ita poteſt emphyteuta, & emptor cogere minorem, vel Eccleſiam ad conualidandum contractum cum ſolemnitatibus, aut ad reſcindendum illum, vel potius, vt ſe declaret, an velit ſtare contractui, vel ab eo diſcedere, vt diximus ſupra, ne ſemper ita ſuſpenſus remaneat. Caualc. *decuſ. 30. p. 2. numer. 136.* cum aliis. quos congerit Redo. *de reb. Eccleſ. non alien. fol. 190. numer. 13. cum ſeq. & car. 186. numer. 6.* & idem Caualc. *de tut. & curat. car. 106. numer. 170.* & quod contractus, cum Eccleſia, vel minore ex defectu ſolemnitatis allegari non poſſit nullus, ſi Eccleſia velit ſtare illi contractui, eſt dec. Put. *par. 1. decuſ. 310.* & in materia emphyteuſis. Iaſ. *in l. 2. Cod. de iure emphyt. numer. 13.* & quod contractus, ſeu alienatio facta de rebus Eccleſiæ, quando eſt vtilis, ipſi Eccleſiæ valeat, videndus eſt Gabriel. *titulo de alien. rerum. concil. 1.* qui infinitos cumulat: licet alios citet pro contraria opinione, & de com. atteſtantes. Sed nulla videtur diſcrepantia inter Doctores, quando Eccleſia vellet ratificare adhibendo debitas ſolemnitates, ſi contractus eſt vtilis. Gabriel *dicto conc. numer. 2.* Honded. autem *conſil. 31. numer. 39. cum ſeq. volum. 2.* dicit magis com. opin. eſſe, quod non valeat, & de magis com. atteſtari dicit per Bero. *in cap. nulli numer. 57. de reb. Eccleſ. non alien.* quod non credo, quia fauore Eccleſiæ contractus claudicare poteſt & ideò magis communis opinio eſt in contrarium, per multas deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ, vt per Mantic. *deciſ. 201. vel per Add. ad deciſ. Ludouic. deciſ. 410.* quod contractus poteſt claudicare fauore Eccleſiæ, vel minoris, an velit ſtare contractui, vel ne: non autem poſſunt pro parte illum approbare, & pro parte improbare, Ludouiſ. *deciſ. 467.* & ibi Add. & Rot. *parte 2. in recent. deciſ. 285. numer. 3.* Rota *diuerſ. par. 2. deciſ. 133. numer. 12.* vbi alia deciſio allegatur Creſc. *deciſ. 1. de locat.* & aliæ deciſiones eiuſdem Rotæ allegantur per Prax. Neap. *dicto capit. 89. numer. 2.* quæ deciſiones communem, & magis communem faciunt Honded. *conſil. 20. numer. 8. volum. 2.* Viui. *deciſ. 486.* & Maſcard. *de probat. concluſ. 75.* dicit ſupradictam opinionem eſſe magis communem, & veriorem. Ant. *de Canib. poſt deciſ.* Caualc. *30. in ſuo conſilio. numer. 574.* & quod teneat alienatio, ſeu permutatio ſine conſenſu Apoſtolico, cuius fauore iſta ſolemnitas eſt introducta, ſi velit ſtare contractui, qui claudicat ad eius fauorem, eſt *deciſ. 70. in recent. parte 1.* Surdus *conſil. 183. numer. 39.* tenet idem quod contractus nomine Eccleſiæ celebratus claudicat, quia ſi eſt factus ſine ſolemnitatibus neceſſariis, poteſt Prælatus illi ſtare, ſed non tenetur; & ita eſt ex vna parte obligatorius, ab alia non; & ita intelligenda ſunt, quæ dicit Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 8. numer. 53.* quod venditio facta rei Eccleſiæ, non ſeruata forma à iure tradita, aut Paulinæ, ſit nulla: hoc tamen ſit intelligendum, ſi Eccleſia velit venditionem eſſe nullam, ſed ſi voluerit eam ratam habere, ſuſtinetur: neque is, qui cum ea contraxit, poteſt obiicere, contractum eſſe nullum, vbi plures Doctores allegat, & Rotæ deciſiones; & ideò, ſi venditio ſit facta, reſeruato beneplacito Sum. Pont. pro pretio æſtimando à duobus peritis, ab ipſis contrahentibus eligendis, facta æſtimatione, non eſt amplius locus pœnitentiæ; tametſi beneplacitum non fuerit ſubſecutum, ſi Eccleſia voluerit, venditionem valere; quia hæc ſolemnitas requiritur ad fauorem Eccleſiæ, & pro eius vtilitate, cui poteſt renunciare. Mantic. *citato loco numer. 54.* vbi dicit ita in Rota coram ſe fuiſſe iudicatum. Sed ſi Eccleſia ratum expreſsè non habuerit contractum venditionis, an tertius poſſit dicere contractum eſſe nullum, vide Mant. ibidem.

7 An autem aſſenſus Apoſtolicus poſtea ſubſecutus retrotrahatur ad diem contractus in præiudicium tertij, in quem medio tempore eſt facta alienatio, cum aſſenſu, vide eandem Prax. Neap. *dict. capit. num. 4.*

8 An etiam, ſi ſit facta alienatio ſimpliciter, abſque aſſenſu, vel reſeruatione Summi Pontificis, & poſtea fuerit impetratus, & Rector alienans oſtendat reuocationem alienationis, & neget eius voluntate fuiſſe impetratum aſſenſum, an probetur eius mandatum ex eo. quod in aſſenſu enunciatur, pro eius parte fuiſſe ſupplicatum Summo Pontifici, vide eand. Prax. Neap. *ibid. num. 5.* nec eſt de ſubſtantia contractus vt beneplacitum præcedat contractum, aut interponatur de tempore, quo contractus celebratur, ſed ſufficit, vt ex poſt facto interueniat, ita vt alienatio ante interpoſitum Beneplacitum iam ab initio, & de tempore contractus habeat implicitum ſtatum validitatis ad illudque tempus beneplacitum, quandocunque poſtea ſecutum, retrotrahatur. Dura. *dec. 397. num. 9.* cum ſeq. vbi alios refert.

9 Notandum prætérea venit, quod auctoritas Summi Pontificis ſupplet omnem defectum ſolemnitatis, de quo tamen vide Quarant. *in ver. alienatio numer. 7.* & Prax. Archiep Neap. *dict. cap. num. 6.* & licèt in alienatione rerum Eccleſiæ requiratur ſolemnitas, & cauſa *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2.* & ibi Doctores, tamen vbi interuenit beneplacitum Apoſtolicum, non eſt agendum de ſolemnitatibus Abb. *conſil. 48. lib. 2.* Cocc. *decal. 391.* ita vt ſatis ſit ſeruare verba reſcripti Dura. *dec. 397. nu. 8.* & quamvis non ſuppleat defectum cauſæ, tamen facit, vt pro cauſa præſumatur, niſi probetur contrarium, Gemin. *conſ. 48. n. 9.* Dec. *conſ. 124. nu. 1.* Cocc. *ead. dec.* conſenſus tamen Summi Pontificis, licet ſuppleat defectum ſolemnitatis; non tamen ſupplet ſubſtantialia, videlicet poteſtatem alienantis, Rot. *in recent. decal. 470. n. 5. part. 1.* & quod beneplacitum Summi Pontificis ſit loco omnium ſolemnitatum, tenent Ruin. *conſ. 25. num. 22. lib. 1.* Crauet. *conſil. 767. numer. 4.* Cephal. *conſil. 9. numer. 10.* Gabr. *conſil. 82. numer. 2. libr. 2.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 7. numer. 6.* & quod etiam non ſuppleat defectum cauſæ; quia conditio ſub qua reſcribit, ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, non impletur. Dec. *dict. conſ. 124.* Mant. citato loco, qui plures deciſiones Rotæ allegat: vbi etiam dicit, quod veritas cauſæ eſt euidens Eccleſiæ vtilitas, qua ſtante aliæ ſubreptiones in beneplacito, non ſolent obſeruari.

10 Sed tenendo opinionem, quod requiratur ratificatio, aduertendum eſt, quod quando Eccleſia, vel minor vellet ratificare, tunc requiritur eadem ſolemnitas, quæ requiritur in alienatione Caualc. *deciſ. 46. par. 1. num. 5.* & iſta ratificatio facienda eſt re integra, quando adeſt perſona, quæ cogi poſſit ad ratificandum contractum cum ſolemnitatibus, alias ſecus Caualc. *ead. deciſ.* qui alios allegat *numer. 138. & dec. 8. numer. 8. par. 1.* ſed meo iudicio ſufficit, quod in beneplacito obtinendo, fiat mentio, quod alienatio fuit facta ſine ſolemnitatibus, cum abſolutione à pœnis in extrauagante Ambitioſæ appoſitis, ex mente Doctorum ſupra allegatorum.

11 An autem hodie , ſtante dicta extrauagante con-
tractus, ſit omnino nullus, etiam ſi ſit vtilis Eccleſiæ,
& quod contrahens cum Eccleſia poſſit à contractu
diſcedere, etiam Eccleſia non volente, Honded. *dicto
conſ.31.numer.43.* tenet indiſtinctè contractum non va-
lere, propter dictam Extrauagantem; allegat pro hac
ſua opinione, Bertach. *in tract. de Epiſc. capit.5. numer.10.*
Redo. *de reb.Eccl.non alien.Rub.19.numer.198.* & Rot.*diuerſ.
part.3.lib.2.dec.225.numer.3.* in illis verbis, hoc non pla-
cuit Dominis : quia imo Paulina facit ius commu-
ne, & receditur à proprio iure communi, quod erat
contra Paulinam; Sed ſi benè aduertatur , hoc non
dicitur in illa deciſione , quod ſi Eccleſia velit ſta-
re contractui, non poſſit, adhibitis tamen ſolemni-
tatibus; ſed tantum dicitur, quod per Paulinam de-
rogatum fuit iure communi , quia valebat, quando
alienatio erat vtilis ſine ſolemnitate, ſeu abſque con-
firmatione Apoſtolica : imò in fine dictæ deciſionis,
Rota videtur approbare ſupradictam opinionem,
in illis verbis. Sed aliter hoc eſſe, reſponderunt Do-
mini , quod intelligebatur Eccleſiam, vel minorem
volentem actum valere , Sed quod contra volunta-
tem illius , in cuius fauorem ſolemnitas eſt introdu-
cta, quod valeat, hoc non dicunt prædicti : & Redo.
in illa opinione non inſiſtit , vt videre eſt *nun. ſeq. &
numer.209.* Præterea deciſiones prædictæ fuerunt fa-
ctæ poſt Paulinam , & ideo ſi iſta opinio Honded.
eſſet vera ; vtique de ea eſſet facta mentio , & idem
Redo. *eod.tractat.fol.190.numer.13.* tenet poſt Extrauagan-
tem prædictam , poſſe claudicare contractum fauo-
re Eccleſiæ, & *numer.17.* ego autem teneo , quod erit
ſemper magis conſultum , & magis tutum , ſi ſemper
12 ſuper alienatione adhibeatur conſenſus Apoſtolicus;
Confirmatur hoc ex opinione Zerolæ, *in prax. Epiſcop.
1.par. verbo alienatio §.1.* vbi dicit, quicquid ſit de iure,
de ſtylo non alienantur bona Eccleſiæ , abſque Sum-
mi Pontificis auctoritate , Gomez. *de Breuibus numer.
22.* Staph. *fol.352.* & licèt Garc. *de benef. 2. par. cap. 1.*
dicat, quod ſtylus ſeruatur in Eccleſiis Cathedra-
libus , & non in aliis , tamen vt quotidie expe-
rientia docet ; ſemper in alienationibus rerum Ec-
cleſiæ adhibetur conſenſus Apoſtolicus , licèt alie-
natio ſit vtilis Eccleſiæ , & non ſolum in Eccleſiis
Cathedralibus , & Abbatialibus : verum etiam in
inferioribus obſeruatur ; & nouiſſime Steph. Qua-
rant. *in ſum. ver. alienatio numer. 34.* vbi dicit, quod ita
demum talis contractus erit nullus , vel validus , ſi
Eccleſia , in cuius fauorem ſolemnitates ſunt intro-
ductæ, hoc valet; adeo quod hæc nullitas non poſſit
ab alio allegari , quam ab ipſa Eccleſia; allegat Inn.
com.receptum *in cap.1. in princ. de his quæ fiunt à Præl.ſine
13 conſ.* Cap.Panorm. *in cap. diuerſis fallaciis, numer.6. de Cler.
coniug.* Dec. *in cap. quæ Eccleſiarum numer.31. in fine de Conſt.*
& Rot.Rom. *dec.diuer.133.numer.11. & ſeq.volum.2.* & *deciſ.
262.lib.3.par.3.* quæ eſt eadem cum illa ſupra allegata
225. & Menoch. *de arb.caſ.172. numer.62. in add.* intellige
tamen , dicit ipſe , dummodo Eccleſia poſt initum
contractum illi ſtare volens , parata, & ſollicita ſit
adhiberi facere legitimas ſolemnitates , veréque ac
cum effectu eas adhiberi faciat, ſeu Papæ aſſenſum ſu-
per contractus validitate obtineat , ne ille, qui cum
ea contraxit , perpetuò ſit in ſuſpenſo, & Eccleſia in
tuto , iuxta terminos inſignis deciſionis, Vinc. de
Franch. *deciſ.35.* quem ſequitur Amæd. *de Pont. in Com-
ment. ad tit. qui Feud. dare poſſ. numer. 148.* declarat etiam
14 idem Quaranta , quòd licèt defuerint ſolemnitates
iuris poſitiui , dummodo iuſta cauſa interuenerit,
tuta conſcientia poterit quis res Eccleſiæ detinere,
donec contractus in foro exteriori caſſetur, & annul-
letur ob defectum ſolemnitatum, Sarment. *de red. Eccl.
par.1. cap. 2. numer.6.* Abb. *in cap.1. in fin. de reſt. in integr.*
Nauar. *in Comment. de Spol.§.2.numer.6.* qui allegat Inn.
*in cap. quia plerique , de immunit. Eccleſ. & in cap. quod ſicut,
15 de elect. numer.8.* vbi tenet , quod electus tali electione,
quæ iure naturali tenet, eo quod conſenſus legitimus
eligentium interuenit, licèt ob defectum ſolemnitatis
iuris humani caſſari poſſit , bona conſcientia retinet
dignitatem , donec illa caſſetur, eo quod ſolemnita-
tes illæ ad præſumendam iuſtam cauſam inductæ,
non habent locum in eo foro, in quo eſt ſtandum ve-
ritati , quæ Deo patet , & iſtam opinionem ſequitur
Redo. & Rodoric. per Quarant. allegati, & è contra-
rio , quando alienatio eſſet facta ſine cauſa legitima,
16 & non eſſet vtilis Eccleſiæ, tam alienans, quam acci-
piens non eſſet tutus , quoad Deum , vt per Docto-
res citatos, per eundem Redo. *eod. tract. fol.147. in fine:*
& quod in alienatione rerum Eccleſiæ , etiam ſi ad-
ſit vtilitas, de ſtylo Curiæ requiratur conſenſus Apo-
ſtolicus , tenet idem Quarant. *dict. ver. alienatio ſub nu-
mer.5.*

17 Concludendum eſt ergo , quod licèt Paulina an-
nullet contractum factum inconſulto Romano Pon-
tifice, in illis verbis nullius omnino ſint roboris , vel
momenti; tamen intelligitur Eccleſia volente, in cu-
ius fauorem ſolemnitates ſunt introductæ , quan-
do alienatio eſſet vtilis ; & ideo non debet in eius
odium retorqueri , & fieri debet interpretatio, vt mi-
nus Conſtitutio noua corrigat ius commune , quam
ſit poſſibile; cap. cum dilectus, & ibi notant Canoni-
ſtæ de conſuet. & licet vtatur terminis vniuerſali-
bus , tamen recipit interpretationem , & declaratio-
nem paſſiuam , vt non includat caſus particulares;
ineſt enim cuilibet diſpoſitioni interpretatio neceſſa-
ria , quæ prouenit à veriſimilitudine , vel puncto ra-
tionis , aut ex rei natura, vel æquitate ſcripta , vt eſt
deciſio egregia . quæ facit pro iſta opinione Domino-
rum de Rot. *diuerſ.par.2.deciſ.853.numer.7.* Cum ergo nos
18 habeamus iura antiqua , in quibus diſponitur , quod
contractus fauore pupilli claudicat. *leg. Iulianus §. ſi
quis à pupillo ff.de act.empt. & leg.ſi id quod ff de reſc.vend. &
Inſt.de auct.Tut.in princ.* & valeat argumentum de pupil-
lo ad Eccleſiam. vt per Euer. in centuria in loco à pu-
pillo ad Eccleſiam . & in iure Canonico habeamus
19 tex. *in capit.1.de his, quæ fiunt à præl. ſine conſ cap.* ſecundum
lecturam Inn. ergo fauore etiam Eccleſiæ, debet con-
tractus claudicare : adhibendo tamen , vt dictum eſt
ſupra, conſenſum Apoſtolicum.

20 Et ſtante, quod contractus fauore Eccleſiæ, poteſt
claudicare, & ſi Eccleſia velit, & ſit vtilis, valet, vt ſu-
pra diximus , & eſt etiam Dec. Rotæ impreſſa per
Zach. *de oblig. cam. dec.5.* in fine operis in prin. Infertur,
quod emphyteuta, qui accepit in Emphyteuſim rem
Eccleſiæ, reſeruato conſenſu Apoſtolico, non poterit
interim opponere exceptionem, quod non interuene-
rit conſenſus Apoſtolicus, ad euitandam ſolutionem
penſionis, vt in conductore tenet Redo. *de reb. Eccl. non
alien.quæſt.6.§. vlt. in fine fol.351.* quem ſequitur Garc. *de
benef. par. 2. cap.1. numer. 82.* idem Redo. melius *eod.tract.
fol. 225. numer. 3. & ſeq.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol.
can. ampl. 13.* Burgius *de laudem. inſp.4. par. 1. numer. 2.* &
videnda ſunt , quæ dicemus *in tit. de ſol. can. quæſt. 1.
ampl.6.*

21 Sed dubitari poteſt, ſi beneplacitum Apoſtolicum,
ſiue Breue Summi Pontificis non fuit præſentatum
Commiſſariis, & Pontifex moriatur, an gratia expira-
uerit, & requiratur nouus conſenſus Apoſtolicus? Et
dicendum eſt, quod Breue in forma Si in euidenti, ex-
pirauit, & requiritur nouus conſenſus futuri Pôtificis,
quia

quia poſt mortem deleganris expirat iuriſdictio delegati,provt pariter expirat gratia.Rot.*deciſ.473.numer.3.par.2.recent.* Duran.*deciſ.397.numer.6.& 22.* & diximus etiam infra hoc *eod.tit.quæſt.40.* eſt etiam Dec. Greg. XV. *410.numer.5.* & ibi late Add. & ideo cum primus conſenſus Pont.non ſuffragetur, opus erit nouo conſenſu,Duran.*ead.dec.num.26.*

Sed ſi res non eſſet integra, quia Breue eſſet præſentatum Commiſſariis, ante mortem Summi Pontificis, cum partis citatione, tunc gratia non eſſet expirata Rot.*dict.deciſ.473.* Dura.ead.*dec.num.24.* in quibus locis aliæ deciſiones cumulantur: dicitur autem res integra, quando non eſt facta citatio, vt de com. teſtatur Marant.*de ord.iud.par.4.diſt.5.num.61.*

Quando autem requiritur nouus conſenſus, & nouum beneplacitum, regulariter permittitur pœnitentia, etiam poſt illius impetrationem, ante executionem. Add.*ad dec.Greg.15.dec.310.num.8.* Dura.*d.dec.num.27.*

QVÆSTIO XXII.

SVMMARIVM.

Conceſſio facta in emphyteuſim.quæ non tendit in euidentem vtilitatem Eccleſiæ, & non ſeruatis ſolemnitatibus, non valet, num.2.

Vtilitas, quando præſumitur ex confirmatione exequutorum, numer.1.

Conſiderari debet tempore contractus, & inſpici debet tempus præſens, & futurum, ac tempus aſſenſus Apoſtol.numer.19.& 20.

Ponitur diſtinctio, & iſti Commiſſarij poſſunt augere Canonem de conſenſu partium,ibid.nu.20.

Vtilitas præſumitur ex curſu 30.annorum num.12.& conſiderari debet reſpectu fructuum,& rei,nu.14.

Non debet attendi tempus belli, neque peſtis, neque inundationis, num.16.

Conſiderari debet tempore renouationis, nu.25. & non præſumitur,num.31.

Probari debet ab emphyteuta, num.30. & quanta debet eſſe,numer.17.

Eſt cauſa finalis alienationis,nu.21.ſi adeſt, ſupplet defectus capituli num.22.

Inueſtitura eſt reſcindenda, quando non tendit in vtilitatem Eccleſiæ, & bona ſemel cum fructibus ſunt reſtituenda, & quomodo hoc procedat,nu.3.& 4.

Præſcriptio,an in hoc caſu currat.n.6.7.& 8.

Ratificatio, an præſumatur ex receptione penſionis, & quomodo hoc procedat.nu.9.10.& 11.

Inueſtitura fieri non poteſt pro minori penſione de eo, quod inuenitur, etiam ſi oblatio non ſit facta, & plus per inueſtigationem omiſſam inueniri potuiſſet,nu 13.

Præferri debet ille,qui reddidit terras fertiles,nu.18.ſi duo emuli ſimul concurrant,quis præferendus,nu.32.

Agnatus ſi vult præferri, debet dare quantum extraneus, nu. 26.

Supplicatio non eſt ſubreptitia, ſi narrauit fuiſſe terras eſſe nunc ad culturam redactas,ſi ante erant redacta,n.21.ſubreptio attenditur ſolum circa vtilitatem Eccleſiæ,n.22.& 24.

Pretium bonorum æſtimatur ad rationem quinque pro centenario,& quomodo hoc intelligatur,n.29.

Vtilitas probatur,ſi Eccleſia lucretur melioramenta, nu.33.& hoc remittitur arbitrio Iudicis,nu.34.

EX præcedenti quæſtione datur nobis occaſio quærendi, An conceſſio facta in Emphyteuſim, quæ non tendit in euidentem Eccleſiæ,vtilitatem valeat?Et dicendum videretur valere; quia ex ſola confirmatione Executorum præſumitur vtilitas,pro quibus in dubio eſt præſumendum.Seraph.*deciſ.1125.num.1.*Rot.*diuerſ.par.1.dec.479.num.1.& in recent.par.2.dec.684.* Surd.*conſ.249.num.19.*Hooded.*conſ.57.numer.15.lib.2.*Add.*ad deciſ. Ludouiſ. deciſ.343.num.4.* idem Seraph.*deciſ.1109.num.2.*Maſc.qui alios citat,*de probat.vol.1.conc.75.num.11.* idem Seraph.*dec.619.*vbi etiam habetur, quod tollatur ex alia præſumptione,idem tenet Surd.*conſ.249.ſub num.19.*quod poſt decretum, ſemper contractus præſumatur vtilis Eccleſiæ:niſi contrarium probetur per agentem.Rota *diuerſ.par.4.dec.754.*

Sed prædictis non obſtantibus, contrarium tenendum eſt; quia licèt præſumatur vtilitas ex decreto Executorum; tamen non habet locum, quando probaretur contrarium, ſcilicet conceſſionem fuiſſe factam in damnum Eccleſiæ, quamvis per delegatos Apoſtolicos fuiſſet confirmata, & declaratum, cedere in euidentem Eccleſiæ vtilitatem; vt dicitur in dictis deciſionibus. Prax.Neap.*cap.90.num.5.* Redo.*de reb Eccl.non alien.Rub.19 numer.155.& ſeq.* Surd.*eod.conſ.249.numer.22.*ceſſat enim præſumptio, vbi habemus veritatem, & allegat Inn.*in cap.dudum in ver.tractatum, de reb.Eccl.non alien.*Abb.*conſ.41.volum.1.* Iaſ.*conſ.55.volum 1.*& Dec. *conſ.142.* & ratio eſt, quia ceſſat cauſa, ex qua permittitur alienatio, vt tenent Canoniſtæ *in cap.ſine exceptione 12.quæſt.2.* vnde, ſi probetur falſa cauſa, non tenet decretum,nec alienatio, nec ex tali alienatione transfertur dominium, niſi in veritate ſubſit iuſta cauſa alienandi; vnde ea non ſubliſtente, datur Eccleſiæ rei vendicatio contra poſſidentem; ita declarat Redo.ſupracitato loco,qui etiam vltra alios allegat conſ. Abb.*41.volum.1.*vbi fuerat facta alienatio rerum Eccleſiæ cum confirmatione Summi Pontificis; & tamen probata læſione, alienatio irrita fuit; & Dec.*conſ.142.*tenet, quod conceſſio facta in Emphyteuſim, confirmata Innocentij Octaui auctoritate, conſtito de læſione, irritatur, & ibi alia ponit exempla. Nam in conceſſionibus in Emphyteuſim rerum Eccleſiæ,requiruntur copulatiuè cauſa iuſta,neceſſitas ſcilicet,ſeu euidens vtilitas Eccleſię,& ſolemnitas legitima,quibus non concurrentibus, conceſſiones non ſubſiſtunt. *cap.1.de reb.Eccl.non alien.in 6.* Seraph.*deciſ.508.num.1.* Rot.*par.2.recent.deciſ.430.num.4.*& coram Duran.*deciſ.210.nu.1.*& vt conceſſio ſit vtilis Eccleſię, neceſſe eſt, vt eius conditio inde melior ſit facta, & ipſa facta locupletior. Rot.*par.2.diuerſ.deciſ.65.numer.4.& 23.* Duran.*ead.deciſ.numer 6.* Et licèt conceſſio pręſumatur vtilis Eccleſię ex confirmatione Executoris, & approbatione, ita vt Eccleſia ad illius reſciſſionem agere non poſſit, niſi doceat de nõ vtilitate,Seraph.*dec.1073.& 1125.*tamen quando apparet Commiſſarium proceſſiſſe, non ſeruata forma ſuę commiſſionis,tunc, cum agatur de ſolemnitate extrinſeca, qui contrahit cum Eccleſia, tenetur probare Eccleſię vtilitatem, *vt in ead.deciſ.* Duran. dicitur *numer.8.* & quod ſolemnitas non ſit ſeruata per Commiſſarium, deducitur, quando Papa voluit, Commiſſarium procedere iuxta formam Conſt. Pauli II. requirentis receptionem teſtium, & probationum ſuper veritate narratorum, & Eccleſię vtilitatem, appoſuitque clauſulam Vocatis vocandis, vigore cuius procedendum erat iudicialiter, Mart. *de clauſ. clauſ. 196. par. 1. numer. 5.* & ſic de obſeruantia Paulinę conſtare debuit per acta iudiciaria.Rot.*dict.deciſ.* Duran.*numer.9.* cum tribus ſeq. ſed ſi de prędicta obſeruantia formę, in actis non appareat, eo ipſo probatur inobſeruantia, vt in *ead.deciſ.numer.12.* vbi alios refert. Et ſtantibus prædictis,non habet locum præſumptio pro Commiſſario, vt in *eod.numer.12.*Nec beneplacitum Papæ in hoc operatur,quia licet ſuppleat ſolemnitates requiſitas;non

tamen ſupplet defectum cauſæ , quia beneplacitum
habet Clauſulam ; Quatenus in euidentem Eccleſiæ
vtilitatem;vt *in ead.dec.* Duran *num.13.* cum duobus ſe-
quent.& vide infra, *n.3.* Et Caualc.*dec.74.par.2.alias dec.*
*29.n.58.& ſeq.*rationibus confirmat opinionem Redo.&
nu.69.& ſeq. dicit, quod inueſtitura venit reſcindenda,
& annullanda , & bona relaxanda cum fructibus à
die inueſtituræ,compenſandis cum melioramentis,ſi
quæ facta ſunt;quod intelligendum eſt, quando illi-
citè habita fuit,non autem quando fuit alienata cum
debitis ſolemnitatibus,& Eccleſia petit reſtitutionem
ratione læſionis,nam tunc non perdit melioramenta.
Redo.*eod.tract.fol.415.numer. 2.* Surd.*conſ.183.numer.46.* &
quod ſint bona relaxanda vna cum fructibus à die
inueſtituræ nullæ, & confirmatæ ab executoribus,eſt
dec.eiuſd.Caualc.*deciſ.46.nu.32.*cum ſeq.vbi etiam po-
nitur ſententia ab eo lata , & confirmata per Rot.
Rom.& quod bona debeant reſtitui Eccleſiæ nulliter
alienata, ſine ſolemnitatibus requiſitis, vna cum fru-
ctibus à die alienationis, eſt dec. Duran.*246.num.2.*vbi
plures cumulantur Doctores , qui hanc opinionem
tenent, & deciſiones Rotæ. Nec allegari poteſt bona
fides ex ſententia Executorum , & ideo non deberi
fructus,niſi à die litis motæ, vt per Ricc.*dec.18.in Prax.*
Archiep.tit. de reb.Eccleſ. non alien. & per alios *in dict.deciſ.*
Duran.*numer.3.* quando fuit omiſſa forma litterarum,
Si in euidentem : & ideo cenſetur mala fides , ibi-
dem *numer.4.* & vide ſupra *numer. 2.* & nec etiam me-
4 lioramenta ſunt reſtituenda propter malam fidem,
Red.*de reb.Eccleſ.non alien.fol.388.queſt.12.numer.2.& 3.*qui
alios citat, & in dicta dec. Caualc.*29.numer.43.* dicitur,
quod reſtitutio fructuum debet fieri à die inueſtitu-
ræ, ſi eſt Monaſterium, & ſit ſemper eadem perſona,
quæ inueſtiuit, ſecus, ſi eſſet Rector variabilis,vel be-
neficiatus : quia condemnari debet nulliter inueſti-
tus à die , quo Rector habuit poſſeſſionem beneficij,
vel debet fieri compenſatio cum melioramentis , &
5 quomodo debeant melioramenta æſtimari , ibi vi-
dendum eſt, & in illa dec.latè deducitur, quod inue-
ſtitus non poteſt ſe defendere , propter præſcriptio-
nem , ſtante eius mala fide, nec præſcriptio currit in
præiudicium Eccleſiæ, niſi mortuo Rectore,qui fecit
inueſtituram, Surd. *dict.conſil. 49. numer. 12.* vbi etiam
6 *numer. 5.* tenet , quod recuperari poteſt res ſimul cum
fructibus, & ſcientia Succeſſoris, quæ non præſumi-
7 tur,niſi probetur, & hoc poſt 40.annos, & quadrien-
nium reſtitutionis in integrum , & quando eſt Ca-
pitulum , quod alienauit, non currit, donec vnus de
8 illo Capitulo durat in illo Conuentu , Vniuerſitate,
Monaſterio, vel Collegio , ibi *numer. 25. 26. & 27.*quæ
deciſio confirmatur per Honded. *conſil. 38. numer. 16.*
volum.2.

9 Aduertendum tamen eſt , & pro ampliatione hu-
ius opinionis , quod licèt ratificatio præſumatur , ex
penſionum perceptione , quando alienatio eſt nulla,
vt per Dec. & Cagn. in l.ſemper , qui non prohibet,
de reg. iur. Menoch. *conſ. 196. numer. 21.* Burſ.*conſ.108.* cum
aliis congeſtis per Ant. de Canibus in ſuo conſilio
poſt deciſionem Borg.Caualc.*31.2.per numer.541.*tamen
vbi alienatio eſt nulla , ratione formæ, tunc à ſolo
Prælato ratificari non poteſt,ſed cum ſolemnitatibus
fieri debet,& valet,vt ex nunc,non vt ex tunc, per do-
ctrinam Abb.*in cap. cum Vos, de his, quæ fiunt à Præl.* Dec.
& Cagn. *in dicta leg.ſemper* , & tale impedimentum eſt
perpetuum , non temporale , & hoc poteſt ex multis
prouenire,vel quia ille,qui penſiones percipit,erat ge-
neralis procurator ad recipiendum,quo caſu,non po-
teſt ratificare inueſtituras vitioſas. Afflict.*deciſ.129.num.*
*11.& ſeq.*vel quia actus inconſulto Pontifice,non pote-
rat fieri; Burſ.*conſ. 50. numer. 8.* vel quia actus in forma
peccaret , & à voluntate ratificantis impedimentum
non pendebat,& d.caſu ratificatio debet fieri, cum ſo-
lemnitatibus , quæ ad actum requiruntur, *Dec. Pedem.*
165.nu.8.cum ſeq.

10 Nec etiam tacita ratificatio prodeſſet ex facto Suc-
ceſſorum , qui fuerunt in probabili ignorantia , mor-
tuo alienatore,quo viuente tempus non currit, vt di-
ximus ſupra , vltra alios allegatos per eundem Ant.
de Can.dict.conſ.numer.550.& ideo ſtante probabili igno-
rantia, inueſtitura non dicitur ratificata,quando agi-
tur de facto procuratoris , neque ab ipſo Prælato vi-
uente , neque à Succeſſore, Crauet.*conſil. 197.* vbi dicit,
quod allegans talem ſcientiam, debet illam probare,
11 & requireretur etiam certa ſcientia omnium in in-
ſtrumento contentorum , idem Ant.*de Can. dict. conſ.*
numer.557.cum alus ſeq. ſed de hoc videndus eſt Viu.*deciſ.*
534.num.47.

12 Aduertendum etiam eſt , quòd ex curſu 30. anno-
rum præſumitur vtilitas Eccleſiæ. Ludouiſ. *deciſ. 343.*
nu.1.& ibi Add.*n.4.* quòd non ſolum præſumatur vti-
litas,ſed etiam ſolemnis alienatio,qui alias deciſiones
eiuſdem Rotę cumulat,& diximus ſuprà hoc *tit.qu.18.*

13 Infertur modò ex ſupradictis,quod inueſtitura fieri
non poteſt pro minori penſione, de eo, quod inueni-
tur , alias eſſet nulla , etiam ſi oblatio non ſit facta &
plus per inueſtigationem omiſſam haberi potuiſſet.
Abb.*in cap.ad aures vlt.de reb.Eccl.non alien.*per illum tex.
Steph.Quarant.*in Sum. ver. alienatio num. 49. in fine.* Ant.
de Can.d.conſ.num.241.cum ſeq. debet enim Pręlatus con-
trahere cum illo, cum quo maiorem vtilitatem habe-
14 re poteſt,dicit ibi Abb. & Imol.ſequitur Rot.*diuer.dec.*
360.num.5.par.1. & iſta vtilitas Eccleſię non ſolum con-
ſiderari debet reſpectu valoris fructuum ; ſed etiam
reſpectu valoris ipſius rei; vt ſi detur Eccleſię res ma-
ioris fructus,& minoris valoris,non eſſet euidens vti-
litas, ſi, è conuerſo Eccleſia , det rem maioris valoris;
licet minoris reditus. Cocc.*dec.445.numer.4.* & vtilitas
15 diceretur quando vna res venderetur , vt alia vtilior
emeretur. Inn.*in cap.vt ſuper,de reb.Eccl.non alien.*Menoch.
*conſ.114.lib.2.num.5.*vtilitas etiam pręſumeretur,quando
conceſſio eſſet facta pro maiori ſumma, quàm in lici-
tatione fuerit repertum , vel quando eſſet facta con-
ceſſio in perpetuum , ex qua detrahitur de ſolita re-
ſponſione vſque ad ſextam partem , & quando non
detraheretur,conſtaret de euidenti vtilitate. Ludouiſ.
*d.dec.nu.3.*cum aliis adductis ibi per Add.

16 Aduertendum pariter eſt, quòd pro euidenti vtili-
tate Eccleſiæ , non debet conſiderari tempus belli;
quia eſt temporale , & ſperatur ceſſare, nec tempus
peſtis, quia eſt caſus inſolitus, & non debet conſide-
rari,*per tex.in l.pretia rerum in fine.ff.ad leg.Falcid.in illis ver-*
bis , ex caritate rarò contingente , pretia rerum non
conſtituuntur, & ibi not. Doctores, qui tex. generali-
ter,& in omni materia intelligitur. Rot.*diuerſ.par.2.dec.*
*65.num.10.*Caualc.*deciſ.46.num.141.cum ſeq.par.1.*Quaranta,
in ver. alienatio ſub num.12. & idem dicendum eſt ex ea-
dem ratione de inundatione fluminis , quia ſperatur
de breui ceſſare poſſe , prout accidit annis præteritis
in hac Ciuitate, propter inundationem fluminis To-
pini ; nam quidam Rector volens gratum facere ſuo
conſanguineo , multa petia terræ eidem conceſſit in
emphyteuſim, cum paruo canone , ſeu reſponſione;
quia flumen inundauerat agros;& conceſſio,quia erat
facta in damnum Eccleſiæ,quamvis eſſet confirmata,
per Delegatos fuit Romæ,me patrocinante,declarata
nulla,& inualida per duas ſententias,& pro hac opi-
nione eſt dec.Seraph.*433.nu.4. & dec.65.par.2.diuerſ.à nu.*
6.vſque ad 22.

17 Quan-

17 Quanta autem debear eſſe vtilitas Eccleſiæ hoc non eſt in iure definitum, ſed conſiderandum eſt, quòd conditio debet eſſe melior, quam ante alienationem, non poteſt melior conditio omitti, alioquin eſſet nulla alienatio. Abb. *in cap. ad aures de reb. Eccl. non alien.* & non ſufficit qualis qualis vtilitas, nec manifeſta vtilitas, quæ de facili poſſit probari; ſed conſiſtere debet in valore proprietaris rei, in reditu, vel prouentu, in æquè vicina, æquè commoda, æquè cauta. Red. *eod. trac. fol. 132. num. 169.* qui etiam tenet, non reperiri in iure cautum, quanta, vel quota debeat eſſe vtilitas, nec hoc eſſe poſitum in Iudicis arbitrio, ſed quòd debeat eſſe vtilitas euidens, & quòd condirio melior debeat eſſe, quam anteà, neque conditio oblata omitti; alioquin alienatio eſſet nulla, confirmat Caualc. *ead. dec. 46. num. 134. & ſeq.* ſed Redo. decipitur in eo, quòd reperitur in iure cautum, quod hoc ſit poſitum in arbitrio Iudicis, quia contrarium tenetur per Rot. *diuerſ. dec. 664. nu. 2. p. 1* & aliter ipſe locutus eſt *fol. 329. nu. 13.*

18 Vtilitas quoque venit conſideranda, ſi alius offerat minorem quantitatem, in caſu quo aliquis laborauit terras ſteriles, & eas fertiles reddiderit, *per c. ad aures, de reb. Ecc. non alien.* vbi habetur, quod ij, qui laborauerunt terras ſteriles, & eas fertiles reddiderunt, præferendi ſunt, & eorum hæredes in locatione facienda, vel quando Eccleſia vult dare in emphyteuſim perpetuam, niſi fortè, tunc aliis ad maiorem vtilitatem Eccleſiæ cum eodem labore, & onere locari poſſet; licèt hoc patiatur difficultatem, ſed diſtinctio Henric. Boich. *in cap. null. col. 3. ver. quarto,* placuit Rot. Rom. *in d. dec. 360. n. 4.* ſed vide *dec. diuerſ. par. 1. 398.*

Diſſentit Rip. *in l. 1. num. 14. ff. de priuil. cred.* qui tenet, quod quando eſſet conceſſa res ſterilis, & reducta ad culturam, Cognati ſunt præferendi extraneis, etiam meliorem conditionem facientibus; niſi Eccleſia offerret Agnatis meliotamenta, de quo dicemus etiam tit. de renouationibus.

19 Et ad conſiderandam vtilitatem Eccleſiæ, inſpiciendum eſt tempus celebrati contractus, cum conceditur, vel renouatur, per tex. in Paulina, Ambitioſæ, in illis verbis; & tunc cum euidenti Eccleſiarum vtilitate, & dictio; Tunc, denotat extremitatem temporis, Rot. *diuerſ. par. 1. deciſ. 360. in princ.* & non ſolum tempus præſens attendendum eſt: ſed etiam id, quod ſecundum naturalem diſpoſitionem euenire poteſt, debet eſſe in conſideratione, iuribus adductis, per Natt. *conſ. 631. num. 16. & ſeq.* Caualc. *dict. deciſ. 46. num. 141. cum aliis ſeq.* & non ſolum conſiderandum eſt præiudicium præſens, ſed etiam præiudicium quod euenire poteſt. Rot. *diuerſ. par. 2. dec. 65. num. 5.* & Commiſſarij debent habere rationem tam præcedentium, quam inſtantium, & futurorum temporum. Seraph. *deciſ. 1073. n. 5.* & quod debeat attendi tempus contractus, eſt tex. cum Gloſ. *in dict. cap. ad aures de reb. Ecc. non alien.* Seraph. *deciſ. 366.* Prax. Archiepiſc. Neap. *cap. 90. numer. 3.* & hanc vtilitatem ſpectandam eſſe tempore confectæ ſcripturæ, cum in hoc contractu requiratur ſcriptura, vt diximus ſupra in Prælud. *quaſt. 14.* tenet ead. Prax. Neap. *in dict. cap. ſub numer. 3.* & ratio eſt, quia ante confectam
20 ſcripturam eſt locus pœnitentiæ, vt in *dict. quaſt. 14.* idem Seraph. *deciſ. 627. numer. 3.* & quod res Eccleſiæ, quæ alienantur ex cauſa vtilitatis debeat eſſe vtilis, non ſolum re ipſa, ſed etiam ſpe, dicit Seraph. *deciſ. 433. num. 5.*

An autem attendendum ſit tempus pro hac vtilitate confectæ ſcripturæ: ſeu contractus, vel tempus aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis decreti, interponendi à Commiſſariis? Diſtinguendum eſt; Aut contractus eſt confirmatus in Breui Apoſtolico, expreſſo tenore ipſius contractus, & attenditur tempus contractus. Aut in Breui nulla eſt facta mentio contractus antea celebrati, ſed tantum fuit expreſſum Summo Pontifici, quod Prælatus vult concedere in Emphyteuſim tali, vel alienare, & requirit aſſenſum Apoſtolicum; & tunc attendendum eſt tempus interpoſitionis decreti Commiſſariorum. Vtilitas etiam eſt attendenda, tempore contractus præcedentis, quando Eccleſia conſecuta eſt vtilitatem in effectu; ſecus ſi contractus nullum habuit effectum; quia tunc non poteſt dici vtilitas, imò continet damnum, ſi res Eccleſiæ tempore contractus valebat minoris, & tempore aſſenſus pluris, & pretium ei ſoluendum eſſet, ſecundum tempus contractus; vnde non ſine cauſa Pontifex in Breui ponit clauſulam, Si contractus ceſſerit, & cedat in vtilitatem Eccleſiæ, ita Prax. Neap. *eod. cap. ſub ead. num. 3.* & Commiſſarij, qui debent confirmare contractum auctoritate Apoſtolica, ſi de conſenſu partium augeant canonem, non dicuntur excedere fines mandati, propter euidentem vtilitatem Eccleſię. Seraph. *dec. 1307. nu. 9.*

21 Et quia cauſa finalis, ex qua Summus Pontifex mouetur, ad confirmandum alienationes, ſeu conceſſiones in Emphyteuſim, eſt euidens vtilitas Eccleſiæ. Soc. *conſ. 15. num. 51. lib. 1.* Ruin. *conſ. 175. numer. 25. & ſeq. lib. 1.* Seraph. *deciſ. 443. num. 2.* vbi Rot. tenuit confirmationem
22 non eſſe ſubreptitiam, eo quia in ſupplicatione fuit narratum, terras nunc eſſe ad culturam redactas, quæ multo ante cultæ fuerunt: hoc enim non mouit Papam, ſed ſola vtilitas; & ideo ſubreptio attenditur ſolum circa non euidentem vtilitatem Eccleſiæ; & in tantum attendi debet iſta vtilitas, quod licet in alienatione bonorum menſæ Epiſcopalis ſeparatæ à menſa Capituli, requiratur conſenſus Capituli, vt per Gloſ. *in cap. 1. ver. defenſore, de reb. Eccl. non alien. in 6.* vbi Gemin. & Franc. intereſt enim Capituli, ne bona Eccleſiæ
23 alienentur, Innoc. *in cap. nouit de his, quæ fiunt à Pral. ſine conſ. Cap.* & ibi Abb. *numer. 7.* tamen, ſi probetur euidens vtilitas, ceſſat iſtud intereſſe, & non eſt conſiderabilis iſte defectus, & ita reſolutum fuit in dicta deciſione.

24 Sed ſi fieret alienatio, in caſu neceſſitatis Eccleſiæ, tunc illi ſtatur, qualemcunque exitum habeat, dummodo ſit vtiliter cæpta. Rot. *diuerſ. par. 2. numer. 4.*
* *deciſ. 65.* Seraph. *deciſ. 433. num. 3.* vbi habetur, quod hęc eſt com. op.

25 Vtilitas etiam conſiderari debet tempore renouationis, in rebus ſolitis alienari; quia, ſi compareat Agnatus, & compareat extraneus, qui maiorem quan-
26 titatem offerat, debet ille Agnatus, ſi vult pręferri, dare quantum extraneus offert. Bart. *in l. 1.* & ibi Rip. *numer. 13. ff. de priuil. cred.* Gab. *de iur. emph. conſ. 1. in fine,* ſequitur Rot. *deciſ. 360. par. 1. numer. 5. & numer. 7.* vbi dicitur, quod quotieſcunque ceſſat cauſa primę conceſſionis, tunc non poteſt dari res Eccleſiæ, pro eodem canone, etiam ſi ſit ſolita locari. Abb. *in dict. cap. ad aures, num. 11.* cum aliis allegatis in ead. dec. & ratio eſt, quia cum finalis cauſa concedendi in Emphyteuſim, ſit melioratio, hoc beneficium meliorationis nunquam ſentiret Eccleſia; quia ſemper Pręlatus rem melioratam daret Amico, vel Conſanguineo pro eodem antiquo canone. Affertur etiam alia ratio ibi per Rot. *num. 9.* quod ſcilicet Eccleſia locans in forma conſueta pro minori pretio, quam ab alio facta diligenti inquiſitione inueniſſet, diceretur lęſa; & ideo daretur reſtitutio in integrum.

28 Vtilitas quoque conſiderari poteſt, quando Eccleſia vendit annuum cēſum, pro extinguendo alio cenſu, pro quo maiorem ſoluebat fructuum quātitatem;

nam cum Eccleſia ratione priorum cenſuum ſolue-
ret maiorem quantitatem, vtique eſt vtile conſtituere
nouum cenſum ad minorem rationem, & extinguere
priores, per quos magis grauabatur Eccleſia. Seraph.
dec.1109.

29 Aduertendum etiam eſt in hac materia vtilitatis
Eccleſiæ, quod quamvis pretia bonorum æſtimentur
ad rationem quinque pro centenario, vt per Gloſ. *in
Auth.perpetuò,C.de Sac.Sanct.Eccl.*& per Cag.*in l.2.num.263.
Cod.de reſc. vend.* tamen hoc magis introductum eſt ad
cognoſcendum pretia rerum, quàm ad taxandum
reditus, & abſurdum eſſet velle taxare non ſecun-
dum rei veritatem, ſed ſecundum opinionem, ita
Rot.*diuerſ.par.1.dec.651.num.2.*

30 Aduertendum ſimiliter eſt, quod vtilitas Eccleſiæ,
non præſumitur ex ſecunda conceſſione facta in Em-
phyteuſim per d. Paulinam, ex illis verbis, Et tunc
cum euidenti Eccleſiarum vtilitate; & ideo vtilitas
probari debet, non ab Eccleſia, ſed ab emphyteuta.
Rot.*diuerſ.par.1.dec.607.* niſi ex curſu 30. annorum præ-
ſumeretur contrarium; per ea quæ diximus ſupra
num.12. ſed poſt ſententiam Delegatorum præſumere-
tur, per ea quæ in principio diximus.

31 Notandum pariter venit in hac materia, quod ſi
duo concurrant inuicem æmuli, & vnus offerat iu-
ſtum pretium; alter vero deinde offerat plus iuſto
prætio; tamen præferri debet ille, qui primò obtulit
iuſtum pretium, per text.cum Gloſ. *in Auth. hoc ius, in
ver. plus, 10. queſt. 2.* nam cum tex. dicat, quod debet dari
plus offerenti, & Gloſ. quærit, quid ſi offerat plus,
quam valet, tunc Eccleſia tantum iuſtum pretium
recipiet; licèt lex dicat, quod contrahentes poſſunt ſe
inuicem fallere. Sed Eccleſia in ſuis contractibus, non
debet dolum facere, & quia etiam eſt cultrix iuſtitiæ,
& non patitur aliquid fieri contra ſe, vel alium con-
tra iuſtitiam, *cap.1.§.ſed diuerſum, de alien. Feud.* quam opi-
nionem tenet etiam Caroc.*dec.ſeu caſu 99.* quem ſequi-
tur Steph. Quarant. *in Sum. Bull. ver. alienatio rerum Eccl.
ſub numer.11.* quibus ego Addo Redo. *de reb.Eccl.non alien.*
Rub.*de cauſa vtilitatis fol. 123. numer. 7.* Angel. in *Auth. de
alien. & emph. §. hoc etiam colum. 9* & Ludouic. Pont.
ſing. ver. venditio, verſ. tu ſcis; & ideo Eccleſia, non de-
bet recipere, niſi iuſtum pretium, ad reiiciendam
æmulationem, & ſic intelligi debet, quod dice-
mus *in tit. de renunciationibus queſt.1.* & ſupra dixi *numer.
13. & 18.* quod extraneus plus offerens, debeat præ-
ferri.

32 Præterea, vtilitas Eccleſiæ conſideranda venit, ex
pactis appoſitis in inueſtitura; nam ſi conuentum eſ-
ſet, vt Eccleſia, finita Emphyteuſi lucraretur omnia
meliotamenta, quæ emphyteuta tenebatur facere,
tunc dicitur conceſſionem ceſſiſſe in euidentem Ec-
cleſiæ vtilitatem. Seraph.*dec.485.in fine.*

Sed quia multis modis conſiderari poteſt vtilitas
Eccleſiæ, crederem hoc remittendum eſſe arbitrio bo-
ni Iudicis, Deum timentis, vt tenet etiam Redoan.*cod.
tract.fol.126.nu.54.*

QVÆSTIO XXIIII.

SVMMARIVM.

Pater præiudicat filiis, in non ſoluendo canonem, vel alienando ſine conſenſu Domini, vel deteriorando, ſeu negando emphyteuſim, nu.1. contrarium, nu.2.

Sed reſoluitur, primam opinionem eſſe communem, n.6.

Pater videtur ſtipulari emphyteuſim ſæcularem pro filiis, vt hæredibus, nu.3.

Pater præſumitur accipere optimum conſilium pro filiis, nu.4.

Fraudibus eſt obuiandum, nu.5.

1 QVæſtio hæc eſt frequens vtilis, & celebris, An
pater poſſit in Emphyteuſi filiis præiudicare, in
non ſoluendo canonem, vel alienando, ſine conſenſu
Domini, vel deteriorando, ſeu negando Emphyteu-
ſim? Et quod in iſtis caſibus præiudicet pater filiis, eſt
doctrina Bart. com. recepta *in l. cum, qui mihi.1.ff.de inter.
& releg.* Alex. *in l.fin.§. de vectigalibus numer. 29.ff.de damn.
infect.* Rip. *in l.fin.queſt.vlt.Cod.de reu.donat.num.182.* Gozad.
conſ.47.num.13.col.fin.ver.8.& ſeq. idem Bart. *in l.ius iurandi
§.ſi lib.col.fin.ff.de oper.lib.* & Iaſ. *in l.2.C.de iur.emph.* vide-
tur approbare opinionem Bart. dum ſe remittit ad
* not. per Bald. & alios *in l.adoptiuum §.1.ff. de in ius voc.*
& hæc eſt com. op. vt per Gab. *tit. de iur. emph. conc.2.* qui
alios cumulat *num.31.* & quod in non ſoluendo cano-
nem, & deteriorando, poſſit pater præiudicare filiis,
tenet Spec. qui eſt ſibi cont. vt infra dicetur, *eod. tit. de
locat.ver.78.* idem Gab. *eod.tit.conc.2.num.32.* qui loquitur
in deterioratione, & ob non ſolutionem canonis, & in
alienatione *nu.33.* & Cocc. *dec.341.*

2 Diſſentit ab hac opinione Spec. & Io. And. *in add.tit.
de locat.§.nunc aliqua nu.144.* & Salyc. *in l.2.C. de iur.emph.*
diſtinguit inter emphyteuſim nouam inquit, & anti-
quam, cuius opin. ſequitur Grat. *conſ.132.num.1.lib.2.* &
Alex. *conſ.8.colum.3.vol.3.* relati per eundem Gab. *d. num.*
3 *31.* ſed ſi filius veniret, vt hæres, ſicut generale eſt in
omni Emphyteuſi ſæculari, quam pater videtur ſti-
pulari filiis, vt hæredibus, Bart. *in leg. quod dicitur, commu-*
* *niter receptus ff.de verb. oblig.* Alciat. *reg.1.præſ.35.* Anch. *conſ.
219.* tunc nemo dubitat procedere ſententiam Bart.
Iaſ. *in dict.l.2.num.192.& 212.* Gig. *de penſ.queſt.74.* Caſſad.
de locat. dec. 5. & idem tenet Gab. *eod.tit.concluſ.2.numer.5.*
qui plures allegat. Sed in Emphyteuſi Eccleſiaſtica,
quia venit filius, maius dubium eſt, dicit Iaſ. *eod. numer.
192.* & ſe remittit ad Bald. & Mod. *in leg. adoptiuum §.
fin. ff. de in ius voc.* ſed in iſto caſu, etiam idem dicen-
dum eſſe, & tenendum concludit Valaſc. *de iur. emph.
queſt. 49. numer. 2.* Et non obſtat ratio adducta in con-
trarium, quod eſt in poteſtate patris, filios fraudare in
deteriorando, alienando, & non ſoluendo canonem;
quia hoc non eſt præſumendum in patre, cum nemo
melius conſilium capiat pro liberis, quam pater, *l. nec
4 in ea in fin.ff.de adult. & leg. furioſo puberi in fine ff. de curat.
furioſ.* & omnia ex voto patant filiis, *leg. ſcripto: ff. vnde
lib.* & Caualer. infra citandus, ſed ſi conſtaret doloſè
patrem voluiſſe filiis præiudicare, fortè filiis non no-
ceret, quia fraudibus eſt obuiandum, *leg. in fundo ff. de rei
vend.* & quamvis lex filiorum præiudicium permittat,
5 non tamen doloſas machinationes in filiorum præ-
iudicium probat, ita Valaſc. *ſub d.num.2.* & Caualer. *dec.
398.num.4.*

6 Sed opinio Bart. & aliorum, eſt magis vera, & ma-
gis communis, vt teſtatur Alex. *conſ.30.num.4.vol.6.* hanc
* etiam com. appellat Ruin. *conſ.166.n.12. & conſ.167.nu.28.
& conſ.168.n.6.vol.1.* Grat. *conſ.132.n.6.vol.1.* Corb. *de cauſ.priu.
ob non ſol.canon. ampl. 7.* qui alios plures congerit, hanc
opinionem tenentes *n.1.& 2.& ampl.8.* & hanc quoque
appellat com Clar. *§.emphyteuſis qu.8.ver.ſed hic quæro*; li-
cet ipſe dicat, quod hæc opinio ſibi non placet; tamen
non auderet recedere à communi opinione in practica.

Et ideo, non attendenda opinio Spec. & aliorum,
cum eorum opinio ſit contra com. & magis com. quæ
multis rationibus probatur. Primò quia hoc eſt ex
primordiali natura contractus, à qua non poteſt rece-
di, *leg. lex vectigali, ff. de pign.* & lex non dicit tantum,
quod priuetur; ſed addit ad Dominum reuertatur, vt
dicunt omnes; & Dominus concedendo, videtur,

appone-

apponere conditionem, Si canonem ſolueris. Sed quia hæc materia venit tractanda in titulo de ſolut. canon. & ibi dicemus *in queſt. 1. nu. 48.* ad eam te remitto; ſed hic, hæc poſuimus, propter quæſtionem ſequentem.

QVÆSTIO XXIV.

SVMMARIVM.

Pater poteſt filiis præiudicare, prælegando vni filiorum emphyteuſim, acquiſitam pro ſe, & hæredibus, vel quibus dederit, vel pro hæredibus quibuſcunque, aut eſſet emphyteuſis ſecularis. n. 1. & 16

Et habet locum ſiuè ſit emphyteuſis noua, ſiue antiqua, vel aliter diſponendo ibidem, & num. 2.

Et habet etiam locum in feudo merè hæreditario. ſed non in non hæreditario, n. 4. ſed quid in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia. n. 9. 10. & 11.

Aditio hæreditatis, cum beneficio inuentarij, prodeſt in emphyteuſi hæreditaria, vel feudo hæreditario nu. 5. cont. nu. 6. amplia. num. 7.

Sed in non hæreditaria prodeſt, quia poteſt contrauenire facto defuncti, ſed in hæreditaria, non poteſt, vel ſi eſſet Eccleſiaſtica. n. 7. declara n. 8. ſed vide, n. 24. & 25.

Conſenſus Domini præſtari debet ante mortem patris. nu. 12. cont. num. 13.

Pater poteſt præiudicare filiis prælegando vni in recompenſationem, n. 14. declara. n. 15.

Quid autem in emphyteuſi noua, accepta pro ſe, & filiis, numero 17.

Quid de emphyteuſi accepta à matre, vel extraneo, diſtingue n. 18. declara n. 19. & 20.

Quid in emphyteuſi antiqua pacto, & prouidentia acquiſita, numer. 21.

An comprehenſi in inueſtitura poſſint ſequuta morte alienantis reuocare alienationem, n. 22.

Quid in emphyteuſi mixta. n. 23.

Quid in emphyteuſi accepta gratia contemplatione patris, & filiorum, num. 26.

Et quid ſi filij ſint nominati proprio nomine, vel aliter apparere poteſt, quod contemplatione patris, & filiorum eſſet conceſſa, num. 27.

Quid ſi eſſet conceſſa ob benemerita patris. n. 28.

Et quid, ſi eſſet conceſſa filiis contemplatione patris. n. 29.

Quid ſi eſſet conceſſa pro filiis nominandis cum clauſula, quod alienari non poſſit, ſine conſenſu Domini. n. 30.

Quid ſi eſſet emphyteuſis noua, ex pacto, & prouidentia, cum clauſula iure antiquæ emphyteuſis n. 31. cont. n. 32

Hæres ſufficit, quod ſit primi acquirentis, & non vltimi, quando emphyteuſis eſt hæreditaria, vel mixta. ibidem.

Hæres non poteſt venire contra factum defuncti. n. 24. declara. nu. 25. & 33.

Differentia inter alienationem factam per Patrem, & prælegatum factum vni filiorum, an ſit tenenda. nu. 34.

Pater poteſt præiudicare filiis, quando emphyteuſis eſt accepta, cum facultate alienandi, vel adeſt conſuetudo n. 16.

SEquitur alia vtiliſſima, & frequentiſſima quæſtio. An pater poſſit præiudicare filiis, alienando rem emphyteuticam, cum Domini conſenſu, vel prælegando vni ex filiis, vel renunciando. Et pro dilucidatione huius quæſtionis, aliqui caſus ſunt conſiderandi, vt diſtinctè procedamus.

1 Primus caſus eſt, quando emphyteuſis eſt hæreditaria, acquiſita pro ſe, & hæredibus ſuis, vel pro ſe, & quibus dederit, vel pro hæredibus quibuſcumque vel eſſet emphyteuſis ſæcularis, quæ videtur accepta pro hæredibus, vt diximus in præcedenti quæſtione, & in hoc caſu, nulla eſt controuerſia inter Doctores; quia omnes concludunt, quod pater poteſt filiis præiudicare, & poſſit de emphyteuſi diſponere, maximè prælegando vni filiorum, quia huiuſmodi bona potius cenſentur tanquam libera, & allodialia, ita affirmarunt Alexand. *conſ. 18. num. 5. ver. ſaltem lib. 5.* & idem Alex. *conſ. 28. nu. 12. eodem libro* vbi hoc habere locum dicit, ſiue
2 ſit emphyteuſis noua, ſiuè antiqua, & hoc magis communiter teneri, affirmat Corne. *conſ. 282. nu. 10. in fin. lib. 3.* Iaſ. *in l. 2. num. 192. C. de iur. emph.* Pariſ. *conſ. 16. num. 43. lib. 1. & conſ. 2. num. 30. eod. lib.* Iaſ. *conſ. 56. lib. 3.* Crauet. *conſ. 256. num. 3.* Curt. iun. *conſ. 55. nu. 9.* Ruin. *conſ. 154. num. 4. lib. 1.* Aff. *dec. 112. & 138. & 240.* Capic. *dec. 64. n. 2.* Iacob. à S. Georgio *in inueſtitura feudali in verbo, & cum pacto, quod de ipſo feudo, num. 8.* Curt. iun. *in tract. feud. p. 4. n. 133. ver. ſecundo poteſt,* Rub. *in l. gallus, §. quid. an rectè, n. 89. ver. ſecundus caſus eſt, de lib. & poſt* Couar. *var. reſol. c. 18. num. 2. ver. quarta concluſio*, vbi tenet hanc eſſe mentem, & reſolutionem omnium. Clar. *§. emphyteuſis, queſt. 16. ver. ius permiſſum, & §. feudum, queſt. 42.* Valaſ. *de iur. emph. q. 49. ſub numer. 3.* Craſſ. *§. legatum, queſt. 14.* vbi videtur facere differentiam in feudo ſimpliciter, & merè hæreditario, vt pro ſe, & quibuſcunq; hæredibus acceptum, quod tali caſu, ſine dubio Vaſallo legare cui-
3 cunq; liberè permittitur, cum tale feudum ſit tranſitorium ad quoſcunque hæredes. in feudo autem hæreditario Agnatis legando, vel alio modo Vaſallus in vltima voluntate præiudicare non poſſit, vbi plures cumulat, etiam de com. & magis com. atteſtatores; quia non requiritur in tali feudo, vt Agnatus ſit hæres vltimi defuncti, ſed ſufficit ipſum mediatè, vel immediatè, eſſe hæredem illius, qui primò feudum acquiſiuit; ſed
4 hoc habere locum in feudo, non in emphyteuſi, quia vt diximus ſupra, ſiuè ſit noua, ſiuè antiqua emphyteuſis pater poteſt filiis præiudicare. Valaſ. *d. queſtione, ſub n. 3. in fine.* Menoch. *conſ. 141. lib. 2. n. 2.* & quod ſi pater ſtipulatus fuerit emphyteuſim Eccleſiaſticam ſibi & filiis, & hæredibus, poterit eam vni ex filiis prælegare: quia filius, qui eſt hæres patris, non poteſt iudicium eius impugnare, & ſi repudiauerit hæreditatem, non poteſt emphyteuſim obtinere. Mantica *de tacitis & amb. lib. 32. tit. 17. in fine*, vbi allegat Bar. Soc. Sen. Iaſ. & Couar. & vide omnino, quæ dicam de renunt. *q. 10. num. 4.*

5 An autem aditio hæreditatis, cum beneficio legis, & inuentarij proſit, quando emphyteuſis eſt hæreditaria. Clar. *§. feudum queſt. 40. ver. ſed quia,* tenet, quod confectio inuentarij, etiam quod feudum ſit hæreditarium, conſeruet filio hæredi iura ſua, & hanc opinionem tenet Soc. iun. *conſ. 112. n. 25. lib. 2.* Curt. *de feud. par. 4. nu. 148.* Pariſ. *conſ. 65. num. 47. lib. 3.* Zaſi. *de feud. par. 9. num. 9. lib. 1.*

6 Sed contraria opinio eſt verior., & communis,
*, quod confectio inuentarij, nihil proſit in emphyteuſi hæreditaria, nec in feudo hæreditario. Alex. *conſ. 28. nu. 11. lib. 5.* Ruin. *conſil. 58. nu. 15. lib. 1.* Aff. *dec. 12. nu. 3.* Crauett. *conſ. 256. n. 3.* Lofred. *conſ. 14. n. 43.* Pinel. qui alios citat *in l. 1. par. 3. n. 93. de bon. mat.* Pariſ. *conſ. 17. n. 43. lib. 1.* Curt. iun. *conſil. nu. 5.* Couar. *var. reſol. cap. 38. lib. 2. num. 4. ver. 8.* Valaſ. *d. q. 49. n. 4.* & habet locum, ſiuè emphyteuſis ſit noua, ſiuè antiqua, quia vtroque caſu militat eadem ratio, ne filius hæres admittatur contra factum defuncti, *l. cum à matre, C. de rei vend.* idem Valaſ. num. 5. qui reſpondet etiam contrarium tenentibus., & contraria opinio Ruin.
7 *conſ. 24. n. 17. lib. 1. & conſ. 47. n. 9. eod. lib.* tenet, habere locum in emphyteuſi non hæreditaria; refert enim, dicit ipſe, an emphyteuſis ſit hæreditaria, vel non hæreditaria, & filius adiuerit hæreditatem patris, qui eam alienauit; vt primo caſu, non poſſit contrauenire; licet con-

fecerit inuentarium, ſecundo autem caſu confectio inuentarij proſit. ſed de hoc nos dicemus *in tit. de renunciationibus q. 10.* vbi omnino vide, & quando ex lectura inuentarij apparet adeſſe bona, vltra creditum, non impedit ſolutionem, quia non opitulatur in re hæreditaria. Rot. *in recent. par. 2. dec. 61. n. 4.*

Limitat Valaſ. hanc opinionem *ead. q. nu. 5.* non habere locum in emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ eſſet alienata in extraneos hæredes; tunc. n. filius etiam hæres poterit reuocare, allegat Couar. *d. lo. cap. 18. n. 4.* & Dec. *conſ. 208. nu. 2.* licet Lud. Mol. *de Hiſp. primog. lib. 4. c. 1. nu. 17.* teneat contrarium, vt ipſe refert, & alibi hoc diſcutiendum reſeruat, & vid. infra n. ſeq.

8 Sed ego non ſimpliciter hæc intelligenda eſſe arbitror; quia licet ſit vera illa opinio, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſeat ad extraneos hæredes, vt nos latè diximus ſupra hoc eodem titulo, *q. 1. num. 5.* etiam ſi dictum ſit pro hæredibus, quia intelligitur pro deſcendentibus, vt ibi; tamen quando eſt conceſſa pro ſe, & quibus dederit cum debitis ſolemnitatibus, vel pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel pro quibus voluerit, vel cum clauſula ad habendum, & quicquid ſibi, & ſuis hæredibus placuerit faciendum, vel in perpetuum cum debitis ſolemnitatibus, vt in dicta quæſt. diximus in Fallentiis, tunc credo quod filij non poſſint contrauenire, per rationes ſupra adductas quæ militant in emphyteuſi Eccleſiaſtica hæreditaria.

9 Secundus caſus, quando emphyteuſis, non eſt hæreditaria, ſed conceſſa ex pacto, & prouidentia, & eſt noua, puta pro ſe, & liberis, ſine mentione hæredum, & dubitatur, an pater poſſit filiis præiudicare alienando, prælegando, & renunciando (æquiparant enim ſcribentes omnes iſtos articulos) & de his mixtim loquuntur; & iſte caſus difficilius eſt; In quo vix diſcerni poteſt, quæ ſit communis opinio. Et quod poſſit pater præiudicare filiis, de illa diſponendo in vita, vel morte, in fauorem vnius filij, aliis penitus excluſis, tenuerunt Baldus, Iacob. de Belu. Alua. Vero. Spec. And. de Iſer. Alexand. Felin. Iaſ. Barb. Rom. Gozad. Pariſ. Aymo, omnes relati per Gab. *tit. de iur. emphyt. conc. 2. n. 9. & 44.* vbi alij etiam enumerantur; & quam plures recenſentur per Valaſc. *d. q. 49. ſub nu. 6.* & per Clar. *§. emphyteuſis, q. 16.* cui hęc opinio magis placet, dummodo conſenſus Domini accedat, & hanc opinioné latè defendit multis rationibus, & quod non ſit neque neceſſarius conſenſus Domini, ex quo alienatio fit in perſonam comprehenſam in inueſtitura. Natt. *conſ. 475. per totum,* & reſpondet contrariis, & præſertim *n. 14.* vbi etiam refert multos hanc opinionem tenentes, & quod hæc ſit veriſſima ſententia, tenet Craſſ. *in §. legatum, q. 14. & n. 20.* & iſtam ſententiam eſſe tenendam in conſulendo, & ſententiando, æquiſſimum, eſt enim (dicit ipſe) vt quod pater acquiſiuit, & quod patris contemplatione conceſſum eſt (quod præſumitur) vt idem Natt. etiam dicit, poſſit ipſe cum Domini cõſenſu alienare, etiam in filiorum præiudicium, & Ceph. *conſ. 132. n. 50.* hanc opinionem eſſe magis com. atteſtatur; ſi igitur (dicit ipſe) in extraneum talis alienatio permittitur, multo magis vni filiorum poterit prælegare, vbi alios allegat. Redo *de reb. Eccl. non alien. fol. 519. num. 27. & ſeq.* Hier. Cæual. *com. cont. com. q. 226.* vbi de mag. com. licèt alios referat cont. tenentes de com. & idem. *q. 782. nu. 9. & 10.* loquens in emphyteuſi, tenet, quod pater poſſit prælegare vni filiorum, quia cenſetur ſtipulatus ordine ſucceſſiuo, primo ſibi, deinde poſt mortem ſuam filius, & viuente patre nullum ius eſt filiis acquiſitum, & ideo ad libitũ poterit diſponere, vbi alios de com. atteſtantes allegat, & ita obtinuiſſe refert.

10 Contrariam ſententiam, quod immò in emphyteuſi recepta pro ſe, & filiis, pater non poſſit filiis præiudicare, vnum tantummodo ex illis eligendo. tenuerunt Bart. Amatus. Fed. de Sen. Bal. Ang. Salyc. Spec. Soc. Pet. de Anch. Rom. Alex. Caſſa. Calc. Iaſ. qui hanc partem dicit magis communem, Bologn. Grat. Bertr. Alcia. Ruin. qui hanc op. communem appellat, quos omnes refert idem Gab. vt ſup. num. 14. & alios refert Valaſ. *ead. q. ſub n. 6.* tenens hanc eſſe magis communem opin. & Claud. q. 16. verſ. 1. & hanc magis com. quoq. appellat Menoch. *conſ. 161. n. 15.* vbi infinitos allegat pro hac opinione, ponendo rationes, & contrariis reſpondendo, & idem Valaſ. *eod. tract. quæſt. 45.* circa principium, atteſtatur hanc eſſe receptiorem ſententiam.

11 Et ideo in tanta varietate Doctorum poſſet ſic diſtingui. Aut loquimur, an poſſit pater præiudicare vni filio, cum conſenſu Domini, relinquendo alteri filiorum emphyteuſim nouam, & tunc poteſt; & hanc opinionem tenuerunt, Martinus Lauden. *c. 1. §. Titius n. 1. in fin. ſi de feud. ſit contro. inter Dom. & Agn.* Signo. *conſ. 11. n. 1.* Alex. *conſ. 18. n. 5. lib. 5.* Cepol. *conſ. 31. n. 4.* Iaſ. *col. 2. Cod. de iur. emph. num. 214.* Curt. Sen. *conſ. 83.* Dec. *conſ. 445. n. 7.* Gozad. *conſil. 75. n. 13.* Aff. *in c. imperialem, num. 33. de prohib. feud. alien. & dec. 112. n. 6. & 138.* Sigiſm. Lofred. *conſ. 1. n. 163. & conſ. 7. n. 23.* Brun. *conſ. 115. n. 8.* Iul. Clar. *§. feudum q. 40. in fine,* vbi dicit, ſi caſus contingeret, ita conſuleret, & indicaret. Ceph. *conſ. 12. n. 16. lib. 1.* Corn. *conſ. 51. n. 10. lib. 3.* Pinel. *in l. 1. par. 3. n. 98. C. de bon. mat.* Mich. Craſſ. ſup. allegatus, cum aliis per eum congeſtis; & ita etiam videtur ſentire Valaſ. *d. q. 49. num. 6.* propè finem, & vide infra *de ſucceſſ. q. 3.*

Cæterum hanc opinionem, Menoch. *d. conſil. 161. nu. 53.* tenet eſſe dubitabilem, quia Doctores pro contraria parte ſupra relati abſolutè loquuntur, quod pater non poſſit præiudicare filiis, vbi ſub num. 15. infinitos recenſet, & tenet hanc eſſe magis com. op. & quod non poſſit præiudicare filiis in feudo nouo, ex pacto, & prouidentia, prælegando vni filiorum tantum, ſeu inæqualiter de communiori teſtatur Burſat. *conſil. 291. num. 93. & ſeq. lib. 3.* vbi multos refert, etiam de com. & magis com. atteſtantes: quod tamen intelligit, niſi Domini directi aſſenſus interueniat, ex communi opinione, & ex mente Menoch. *d. conſ. 261. numer. 52. lib. 2. & num. 53.* ſubdit conſenſum Domini, non obeſſe filiis, ſi conſenſus intercedat poſt mortem patris, ſed ſolum in ipſius Domini præiudicium, ibi num. 95. & ſeq.

12 Aut legauit extraneo emphyteuſim nouam, acquiſitam ex pacto, & prouidentia, vel repudiauerit in præiudicium filiorum, & hoc non eſt permiſſum. Natt. *conſ. 475. numer. 17.* & ita loquitur Alex. *conſil. 106. numer. 8. lib. 4.* Corn. *conſil. 74. numer. 4. lib. 1.* Iaſ. *conſil. 7. col. 8.* Lofred. *conſ. 10. n. 24.* Ceph. *conſil. 29. nu. 19. & ſeq. lib. 1.* cum aliis congeſtis à Menoch. *d. conſ. 161. n. 54,* ſed quoad renunciationem dicemus in titulo de renunc. q. 4. & quod emphyteuſis Eccleſiæ legari non poſſit ei, neque donari, qui non eſt vocatus ex forma inueſtituræ, tenet Bart. *in l. ſi domus. §. fin. ff. de legat. 1.* & ibi Ang. But. *in c. potuit, de locat.* Alex. *conſ. 151. col. 5. vol. 2.* & quamuis com. videatur opinio in contrarium; tamen loquuntur DD. quando emphyteuſis datur inter viuos, ſecus, quando ex vltima voluntate, probat *tex. in § emphyteuſin, Auth. de non alien.* & ita intelligit Imol. *in d. l. domus, §. fin. col. fin.* Alex. *nu. 6.* & Iaſ. *n. 37.* vbi dicit, quod per viam ſucceſſionis, non poteſt emphyteuſis Eccleſiæ tranſire in extraneos hæredes, licet in vita poſſit alienari, & idem dicit *in l. fin. C. de iur. emph.* ita refert Surd. vbi hanc op. non eſſe tutam dicit, per ea, quæ ipſe dixit *in conſ. 10. & 71* vbi licentia

alienandi,

alienandi, intelligitur tam in vltima voluntate, quam inter viuos, multos allegando; ſed conſiderandum venit, quod per mortem eius, qui legauit emphyteuſim, eſt quæſitum ius alteri, vt dicemus *in tit. de alienat. q. 1. limit. 16. in fin.*

Et ſic vides, quam ſit difficilis, & intricata ſuprad. quæſtio, an pater poſſit prælegare vni filio emphyteuſim, quæ diu ingenium meum torſit, & fui anceps, an affirmatiuam, vel negatiuam partem amplecterer, cũ ex vtraque parte adſint rationes vrgentes, & Doctores primæ claſſis: Tandem conſideratis fundamentis, & ponderatis rationibus vtriuſq. partis, ſententiam amplector Negatiuam, quod ſcilicet pater prælegando emphyteuſim vni ex filiis, aliis non poſſit præiudicare, etiam cum conſenſu Domini directi. Fundamentum præcipuum huius opinionis eſt; quia pater ſic prælegando, legat ius, quod habet, morte ſua periturum: & ideo non valet. Menoch. *de præſumpt.*
* *præſ. 118. nu. 19. & ſeq.* latè Mant. *de coniect. vlt. vol. libr. 9. tit. 1. n. 18. & ſeq.* Et Ruin. *conſ. 114. vol. 2.* atteſtans de com. dicit, quod habens emphyteuſim vſque ad tempus mortis duraturam, ſi alteri eam leget, legatario nihil debetur, nec etiam ſi legatum ſit ad pias cauſas, ſequitur Rol. *conſil. 71. n. 18. cum duobus ſeq. vol. 1.* nam per mortem patris, ſtatim ius filiis acquiritur, ex tenore inueſtituræ. Rol. *conſ. 63. n. 52. vol. 4.* Afſ. *dec. 186 n. 2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 13. n. 8. & ſeq.* & nos diximus. *de alienat. d. limit. 16. nu. 223.* Nec conſenſus Domini poteſt filiis præiudicare, qui conſenſus, ſi poſt mortem teſtatoris interueniat, clarum eſt, quod non præiudicat, vt per Rol. Afſl. & Corb. locis citatis, & ſupra dictum eſt ex ſententia com. contra Vaſq. & Natt. ſed etiam ſi in actu teſtamenti adhibeatur, vel præceſſerit: quia cum teſtamentum recipiat vires poſt mortem teſtatoris, & initium ſumat à die mortis ipſius, vt *l. 1. ff. de teſta.* & patet ex eius definitione, & per Seraph. *dec. 943. n. 8.* ſequitur, quod ille conſenſus non potuit præiudicare aliis filiis, & hæc opinio magis procederet, ſi filij nollent eſſe hæredes patris: quia tunc non tenerentur approbare factum defuncti patris, vt latè diximus *de renunc. q. 10.* & quamuis eſſent hæredes, tamen adhuc poſſent impugnare factum patris, ratione inualiditatis legati, vt in *ead. q. 10.* diximus de nullitate alienationis. Et cum de iure hoc legatum ſit nullum, & à iure ipſo impugnetur, merito filij poſſunt impugnare factum patris, & hanc opinionem inueni fuiſſe antea amplexam à Fachin. *cont. iur. lib. 5. cap. 61.* qui contrariis reſpondet, & hoc legatum interpretatur, non tanquam rei alienæ legatum, ſed tanquam legatum rei propriæ legantis, qui credebat ſe ius habere legandi: & ſic non debebitur aliqua æſtimatio, per ea, quæ idem Mant. dicit, ibidem, verſ. ſed Rui. & nu. 19. de legato rei alienæ facto. Sed, ſi teſtator omnino voluiſſe proponantur, etiam ſi ſciret, poſt mortem ſuam nihil ſibi ius competere, ſed eam ad liberos pertinere, pro æquis portionibus, vni prælegaret; tunc Fachin. putat valere legatum, ex ſententia, Menochius *de præſ. præſ. 117. num. 16. & ſeq. lib. 4.* quia res aliena legari poteſt, & per ea, quæ idem Mant. citat. loc. dicit, ſed pro hac declaratione vide, quæ dicta ſunt in *tit. de ſucc. in bon. emph. q. 13. n. 5.* & ad argumentum, quod pater poteſt alienare rem emphyteuticam inter viuos, reſpondet, eſſe diuerſam rationem inter alienationem, & legatum; nam alienatio fit inter viuos à patre, qui tunc obtinet, & poſſidet emphyteuſim, & ideo poteſt alienare, quia acquirendo ſibi, & filiis, primum ſibi acquirit, deinde filiis; & per conſequens poteſt illam alienare, ſi vult, ſed legatum fit in vltima voluntate, & in tempus refertur, quo pater nullum ius habet, ſed filiis ex ſtipulatione ius competit, l. illa ſtipulatio, ff. de hæred. inſt. & prædictam opinionem latè defendit Menoch. *conſil. 181. num. 15. vſq. ad 54.* reſpondendo argumentis in cont. vt ſupra etiam diximus. Cæterum, ſi quis contrariam partem vellet tenere, quod hæres teneatur approbare factum defuncti, & prælegatum non poſſit reuocari, videndum erit *de renunc. q. 10.* ſupra allegata n. 9.

Sed tenendo dictam diſtinctionem, declara, quod iſte conſenſus Domini debet præſtari ante mortem Patris, ſeu teſtatoris, ex quo poſt mortem fuit quæſitum ius filiis, à quibus auferri non poteſt, Soc. iun. *conſ. 77. n. 113. lib. 1.* Goz. *conſ. 9. n. 22. & 35.* Rol. *conſ. 2. n. 146. li. 1.* Olach *dec. 119. n. 26.* cum aliis allegatis per Menoch. *eod. conſ. 161. n. 53.* & vide ſupra n. 11.

13 Diſſentit ab hac opinione Vaſquius *lib. 3. de ſucceſſionum creatione, §. 26.* Gloſ. *31. num. 89. 98. & 107.* Natt. *conſ. 475. num. 13. lib. 2. & conſil. 504. num. 20. lib. 3.* qui volunt, in alienatione feudi non ſufficere, quod Dominus conſentiat mortuo Vaſallo, qui de feudo teſtatus eſt, qui à dicto Menoch. reprobantur; & Ratio videtur eſſe, quia, vt dictum eſt, in vltima voluntate non poteſt præiudicare, & poſt eius mortem eſt ius acquiſitum filiis.

14 Et tenendo opinionem, quod pater, non poſſit præiudicare filiis, legando vni eorum, non procederet, quando pater in recompenſationem emphyteuſis legatæ, aliis filiis aliquid aliud reliquerit, tunc enim non reuocabitur alienatio, vel renunciatio, aut prælegatum vni ex filiis de emphyteuſi factum. Ang *conſ. 95.* Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. n. 210. & ſeq.* Gozad. *conſ. 25. n. 20.* Rip. *in l. ex facto n. 8. ff. ad Treb.* Crot. *in l. quis Romæ §. duo fratres n. 143. ff. de ver. ob.* And. Barb. *in cap. potuit de locat.* Gab. *d. conc. 2. n. 52.* Burſat. qui alios citat. *conſ. 291. n. 90. lib. 3.* quando ad ratam bonorum allodialium, diſpoſita per defunctum adimpleant.

15 Subdeclara habere locum, quando filius legatum factum ſibi à patre acceptauit, alias non. Valaſ. *d. q. 49. n. 12.* & Menoch. *d. conſ. 161. n. 55.*

16 Secundo, tenendo opinionem, quod non poſſit pater filiis præiudicare, declara habere locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecùs in Emphyteuſi priuata. Imol. *in cap. potuit de locat. col. pen.* Bal. *in cap. 1. col. 4. verſ. quæro, an App. vel fil.* Calc. *conſ. 72.* Gab. *d. conc. 2. n. 53.* Declara tertiò, quando emphyteuſis eſt acquiſita cum facultate alienandi. idem Gab. vt ſupra, qui plures allegat. Quartò, quando eſſet conſuetudo in contrarium, idem Gab. vt ſupra.

17 Aut loquimur, an primus acquirens poſſit præiudicare comprehenſis in inueſtitura. & tenendo opinionem. quod pater poteſt in emphyteuſi noua præiudicare filiis, quando eſt accepta pro ſe, & filiis, vtiq. primus acquirens poterit cum conſenſu Domini præiudicare comprehenſis in inueſtitura. Seraph. *dec. 559. n. 10* Rot. *in recent. dec. 435. ſub n. 13. & dec. 438. ſub nu. 1. par. 1.* & alias deciſiones refert & ſequitur Gratia *diſcept. Foren. capit. 405. num. 1.* vbi teſtatur de veriori, & magis
* com. op. Et declarat, habere locum in primo acquirente, qui eſſet pater, ſiue in eo, qui haberet filios in poteſtate, vel nepotes, quaſi in hoc caſu filius capiat Emphyteuſim, tanquam ex donatione paterna, ſed ſecus eſt in acquiſitione facta pro filiis emancipatis, vel ſimilibus: tunc enim non haberet locum reuocatio patris; quia donatio eſt perfecta *l. 2. de inoff. teſt.* & ideo concludit, non habere locum in matre prima acquirente, quę non poterit præiudicare filiis in emphyteuſi acquiſita per eam, & pro filiis: quia tunc eſt perfecta donatio, & ius eſt acquiſitum, quæ ratio non militat in patre, per rationes adductas per eum, & hanc diſtinctionem facit Bal. *in l. 1. in fine C. per quas perſ. nob. ac.*

in fine, & in Auth. *Si quas ruinas C.de Sac.San. Eccl. col.pen. verſ.iuxta hoc quæro*, quam diſt. Bal. ſequuntur alij per eum congeſti, & videtur approbari per Seraph. *deciſ. 475 n.5.* quæ tationes militant in aliis extraneis, cum per ſtipulationes eorum ſit comprehenſum ius quæſitum Grat. *ibid.n.24.& 30.*

18 Sed alij enumerati per Gabr. *tit.de iur. emph.conc. 2.n. 45.* & per Mareſc. *var.reſolut.cap.74.n.1.& ſeq. lib.1.* diſtinguũt: Aut pater acquiſiuit emphyteuſim titulo lucratiuo, ex liberalitate concedentis, & tunc non poteſt diſponere in præiudicium filiorum. Aut acquiſiuit titulo oneroſo, & tunc poteſt filiis præiudicare, & hanc diſtinctionem, dicit Mareſc. tenuiſſe Rot. apud Gambat. *dec.10. & 32.* & In vna Romana de Lante 17. Maij 1585. coram fel.recor.Clem.Octauo.Hercul. *in repet.l.in quartam fol.26.* vbi concludit, quod in practica, non ſit recedendum ab hac diſtinctione, declarans, quomodo dicatur accepta titulo oneroſo, & lucratiuo, ſed videnda eſt *dec.50.in recol.per Paul.Rub.* vbi, quando contemplatione meritorum eſt facta inueſtitura ſit ex cauſa oneroſa, & Add.ad dec.Ludouiſ. *dec.529. n.23.* dicit, quod opinio Rot.tenentis, quod primus acquirens poſſit præiudicare comprehenſis in inueſtitura, habet locum, quando inneſtitura fuit acquiſita mediante pecunia, ſecus ſi ex mera liberalitate concedentis, quia tunc non poteſt primus acquirens præiudicare comprehenſis, iuxta diſtinctionem, de qua per Surd. *deciſ. 290. num.3.* & eandem diſtinctionem facit Natt. *conſil. 531.num.4.* vbi alios allegat, & ſequuta eſt Rot. coram Card. Sacrato in Viterbienſi Caſtrorum 14. Decembris 1616. & videtur de mente Rotæ *in d.dec.435.ſub nu. 13.* verſ. tanto magis, vbi pro cauſa oneroſa conſideratur, quod primus acquirens in ingreſſu ſoluit quandam quantitatem pecuniæ, & deinde fecit meliorationes notabilis valoris, & approbat opinionem Mareſc. & ita etiam concordat iſtas opiniones Gab. *d.conc.2.tit.de iur.emph.nu.45.* qui multos citat pro hac opinione, vt ſequenti numero dicetur, & prædictam diſt.Mareſc. approbat etiam Add. *ad dec. Burat. 822.* & quando primus acquirens, acquiſiuit titulo oneroſo, vt quia pro ingreſſu ſoluit quantitatem pecuniæ, tenuit Rota coram Caualer. *vt in ſuis dec.219.n.16.* & quando ex titulo oneroſo fuit acquiſita, poſſit primus acquirens præiudicare vocatis, tenet. Rot. *dec.176.nu.20.in recent.p.ar.5.*

Cæterum in iſto caſu, qui eſt tertius, quando titulo oneroſo pater acquiſiuit emphyteuſim, pauci ſunt, qui contradicunt: nam omnes ferè dicunt, quod pater poſſit præiudicare filiis: & Doctores, qui negant, patrem non poſſe prælegare Feudum, vel Emphyteuſim nouam vni filiorum, loquuntur quando Feudum, vel emphyteuſis fuit gratis conceſſa, & dicit Menoch. *d.conſ.161.n.6.* quòd ſolus Guielmus Honnetonius contradicit, Valaſ.etiam *d.q.49.n.7.* dicit, Corn. diſſentire, & quod pater cum Domini conſenſu, quando emphyteuſis fuit acquiſita, ex re, vel pecunia patris, & ſic quando pater ad conſequendam inueſtituram poſuit aliquid de ſuo, poſſit filiis præiudicare, tenuerunt Alex. *dictis conſil. 106. & 107.* Capr. *inter conſ.* Corn. *51. lib.3.* idem Corn. *conſ.37.n.4.lib.3.littera* L.Gozad. *conſil.75. num. 14.* Pinellus *d.l.1.pag.157.* Ruin. *conſ.42.nu.11. lib.1.* Aymon. *conſil.155.num.8.lib.1.* Angel. *de teſt.gloſ.87.nu.3.* Crot. *in d.l.qui Romæ, §.duo fratres,nu.143.ff. de ver. ob.* & alij allegati per Valaſ. *d.n.7.* vbi tenet, quod iſta opinio tutius procedit, ſi filius tempore mortis patris in poteſtate reperitur; quia illa tacita donatio patris expectat confirmationem. ex tempore mortis patris, *l. donationes, quas parentes C. de donat. inter Vir. & Vxor.* & per alienationem, videtur reuocata; ſi autem ſit ſui iuris, ſaltem tempore mortis magis dubium habet: veruntamen dicit ipſe, tenendum eſt, quod ſupra, & idem ſi ſit conſuetudo, quod pater poſſit præiudicare filiis, ſecundum Gozad. *d.conſ.75.* allegando Bart. *conſ.60.* & Menoch. eodem conſilio refert, hanc opinionem tenere Bal. *in l.1. in fin.C.per quas perſ.nob.acq.* Aret. *in l.apud Iulianum §.ſi quis alicui col.pen.ff.de legat.1* Calca. *conſ.74.n.15.* Curt.iun. *in tract. de feud.par.4.n.132.* Boſſius *in tractat.cauſ.crimin.tit. de Principe n.311.* Natt. *conſ.475.nu.5.* Plotus *in annot. ad conſil. Mart. Lauden.29.n.61.* Marant, *in l.ſi poteſt nu.30. de acq. hæred.* Rub. *in l.gallus §.quidam rectè n.189.ff.de lib. & poſt.* Gab. *d.nu.45.* qui pro contraria parte, ſolum allegat Corne. d. conſ. & quod pater poſſit feudum vni filiorum prælegare, etiam ſi eſſet ex pacto, & prouidentia, tenet Rot. *deciſ. 703.n.4.p.1.recent.*

19 Limitatur hæc opinio, ſi filius eſt emancipatus, quia non poterit pater eius præiudicare Seraph. *dec.341.n.22.* Natt. *conſ.475.n.5.* & vide ſupra n.17.

20 Et ſic vides, quod iſte caſus, non habet difficultatem, dubium tamen eſt, quando titulo lucratiuo pater acquiſiuit emphyteuſim pro ſe, & filiis, propter diſtinctionem, quam faciunt ſupra citati num. 18. & & Add. *ad d. dec. Ludouiſ. 529.* & nouiſſimè approbatur per Add. *ad dec.Burat.822.* Sed non obſtante d. diſtinctione, videtur, quod primus acquirens poſſit alienare, & hanc opinionem tenuit Paul. de Caſt. *in l. omnimodo*
* *§.imputari n.4.C.de inoff.teſt.* & hanc eſſe magis com. op. dicit Alex. *conſ.19.n.4.vol.5.* Bolog. *in l.in quartam n. 316.ff. ad Treb.* Soc. *in l. cum filio familias. n. 51.ff. de leg.1.* hanc etiam ſent.dicunt veriorem, Mod.Pariſ. *in add.ad* Alex. *conſ.8. lib.3.* Vaſq. *de ſucc.creat. §.50.num.233.* & veriſſimam dicit Corraſ. *in l.filium, quem,C.famil.hercis.n.94.* Craſſ. *§.legitima q.21.* in fine reiecta d.diſtinctione, vbi dicit, in acquirendo, magna eſt poteſtas patris, cum poſſit poſtea alienare cum Domini conſenſu: ideoque filij dicuntur habere à patre; qui non auferendo, videtur concedere, & *in §.legitima.q.14.nu.20.* & Rot. ita pluties tenuit, vt *in d.deciſ. 438. prim. par. in recent.* & idem tenet Honded. *conſil.14.num.47.* & teſtatur hanc eſſe magis com. op. *lib. 2.* Seraph. *dec.559.num.18.* & Rot. *in dec.poſth. par.1. deciſ. 450.* vbi infiniti allegantur, & non fit d. diſtinctio, quæ Dec. eſt eadem cum dec.438. pro iſta opinione; & tenet Caualer. *dec.398.n.1.* quod primus acquirens poſſit præiudicare aliis comprehenſis: non autem ſecundus: & *deciſ.210.num.9.* Et quis ſit primus acquirens, qui poſſit alienare, vide infra num.27 Et quod pater poſſit præiudicare filiis, accedente conſenſu Domini in emphyteuſi conceſſa pro ſe, & filiis, niſi filij ſint proprio nomine nominati, vel aliter appareat, quod non merita præceſſerint, aut quod concedens eos dilexerit, & ſic quod eorum etiam contemplatione principaliter motus fuerit, & non ſolius patris ad emphyteuſim concedendum, tenet Rot.Luc. *diuerſ.dec.117.* vbi plures cumulat, & Ceph. *conſ.468 n.32.& ſeq.& conſ.608.n.31.verſ. deuenio lib.4.* vbi dicit, quod ſicut pater fuit ille, qui acquiſiuit pro ſe, & filiis, ſic poteſt accedente conſenſu Domini filiis præiudicare; & ea, quæ in contrarium adducuntur, procedunt, quando Domini conſenſus non interuenit, & omnes admittunt, patrem poſſe
* filiis præiudicare, & hanc eſſe magis com. op. ea ratione, quia reſpectu filiorum, dicitur donatio cauſa mortis, quæ poteſt per ipſum donantem reuocari; & eandem opinionem tenet Gabr. *conſ.133.nu.45.* Lofred. *conſil. 248. num. 11.* Vrſill. *ad aff. deciſ. 248.* & ita pluries determinaſſe Sacrum Conc. refert, & idem dicit ad *deciſ.112. ſub num.4.* Et licet vt plurimum Doctores loquantur in feudo; tamen idem dicendum in emphyteuſi, immo multo magis procedit, vt per Clar. *§. emphyteuſis q.16.verſ.his præmiſſis*, & Rot. Luc. *ead. dec. 117.* Et pro hac

opinione

opinione facit, quod dicit Craſſ. *d. §. legatum q. 14. nu. 20.* quod ſcilicet præſumitur emphyteuſis conceſſa contemplatione acquirentis, Natt. *conſ. 475. n. 9.* allegato, & Valaſ. *de iure emphyteutico q. 49. num. 6. in fine verſ. illud tamen,* videtur hoc ſentire; Dum numer. 7. dicit, quod ſi eſt acquiſita titulo oneroſo, poteſt pater filiis præiudicare. Sed ſtante auctoritate Rotæ, non erit recedendum à prædicta diſtinctione, quam nouiſſimè facit *dec. 50. in recollect. per Paul. Rub. coram Queſpo. num. 1. & 2.* & Burat. *dec. 884. in fine,* & Deciſio coram Sacrato ſupra n. 18. allegata in Viterbien. Caſtrorum, eſt in *dec. poſt. 366. n. 2.* vbi pro iſta diſtinctione allegatur Surd. *conſ. 205. nu. 36.* Gabr. *conſil. 83. n. 5. lib. 1.* atteſtans de magis com. & Verall. *deciſ. 302. p. 1.* & ita procedunt aliæ deciſiones ſup. allegatæ.

21 Quartus eſt caſus, quando ſumus in emphyteuſi antiqua ex pacto. & prouidentia acquiſita, & pater non eſt Auctor acquiſitionis, & hic ſimiliter nullam, vel leuem habet difficultatem; quia receptiſſima eſt ſententia, patrem non poſſe de emphyteuſi antiqua diſponere in præiudicium filiorum, & comprehenſorum in inueſtitura. Baldus in Authentica *ſi quas ruinas num. 6. C. de Sac. San. Eccl.* Iſern. *in c. 1. §. Titius. n. 1. ſi de feud. fit contr. inter Dom. & Agn.* Aluar. Præpoſ. & Aff. *in c. 1. de alien. feud.* Alex. *in conſ. 8. n. 15. lib. 3.* Ioan. de Lign. *inter conſ. Brun. conſ. 77. nu. 2.* Corne. *conſ. 199. n. 51. lib. 2.* Chriſt. Caſtel. *conſ. 40.* Iaſ. *conſ. 7. lib. 3. & in l. 2. C. de iur. emph. num. 297. in fin.* Ruin. *conſ. 45. nu. 18.* Curt. Sen. *conſ. 25.* Bero. *conſ. 70. nu. 36. lib. 1.* Aff. *dec. 119. num. 2.* Pariſ. *conſ. 10. num. 5.* vbi ait, etiam Domino conſentiente. Natt. *conſ. 501. num. 43.* qui etiam tenet, habere locum, ſi Dominus conſentiat. Siluan. *conſ. 15. num. 36.* & Alciat. *reſp. 481. num. 17. &* Soc. iun. *conſ. 160. n. 44. lib. 2.* ambo affirmant patrem non poſſe prælegare vni filiorum Feudum antiquum ex pacto, & prouidentia, etiam ſi Dominus conſentiat. & Celſ. Vgo. *conſ. 26. n. 25.* Crauet. *conſ. 256. n. 2.* Ceph. *conſ. 3. n. 41. lib. 1.* Clar. *§. Feudum quæſt. 40. verſ. quæ omnia.* Rimin. iun. *conſ. 18. n. 40.* Menoch. *conſ. 161. n. 1.* & quod pater non poſſit præiudicare filiis, vni filiorum prælegando, quando eſt Feudum, vel Emphyteuſis antiqua, vel plusquàm alteri aſſignando, tenet Craſſ. qui alios plures congerit *§. legatum qu. 14. num. 19.* Valaſ. *d. q. 49. num. 9.* qui etiam ipſe pro iſto caſu multos cumulat, Burſat. *conſ. 291. lib. 3. num. 93. & ſeq.* Surd. *conſ. 77. n. 6.* dicit, quod in Emphyteuſi antiqua indubitati iuris eſt, quod pater non poſſit aliquo modo præiudicare filiis.

22 Infertur, quod ſequuta morte alienantis, comprehenſi poſſunt reuocare alienationem. Corb. qui plures citat, *de cauſ. pri. ob mort. ciuil. numer. 53.* & idem *de cauſ. priuat. ob alien. quæſt. 7. numer. 6.* etiam non reſtituto

* pretio, Burſat. *d. conſil. 291. num. 92. lib. 3.* qui de communi teſtatur, niſi ſit hæres, vt dicemus *in tit. de renunc. quæſt. 10.*

23 Quintus eſt caſus, quando Emphyteuſis noua, eſt mixta, accepta ſcilicet pro filiis, & hæredibus, & ſic hæreditaria, & ex pacto, & prouidentia; & in iſto caſu, poteſt pater vni filiorum prælegare, Alexand. *conſil. 29. numer. 19. lib. 5.* vbi tenet, patrem poſſe aſſignare vni filiorum Feudum à Principe conceſſum pro ſe, & filiis ſuis ſuiſque hæredibus, Crauet. *conſ. 256.* Curt. iun. *in tract. Feud. par. 4. n. 132.* Soc. ſen. *conſ. 127. n. 10. lib. 3.* Barbat. *conſ. 66. lib. 4.* Grot. *in l. qui Romæ § duo fratres nu. 14. ff. de ver. obl.* Clar. *§. Feudum quæſt. 40. ver. aut vero, & §. Emphyteuſis quæſt. 49. ver. ſed quid,* vbi abſolutè tenet, in Emphyteuſi mixta poſſe patrem liberè diſponere, & præiudicare filiis. Oſach. *dec. 161. n. 6.* Menoch. *d. conſ. 161. n. 5.* & ratio eſt ſecundum eundem Menoch. quia eſt hæreditaria, vt diximus ſupra *num. 1. & quæſt. 1. num. 23.* & ideo poteſt diſponere, & licet habeat ad mixtam naturam Emphyteuſis, ex pacto, & prouidentia. idque ad beneficiam omnium filiorum, tamen is filius, qui vult patri ſuccedere in Emphyteuſi, debet etiam eſſe hæres patris, quia duæ qualitates in eo debent concurrere, filiationis ſcilicet, & hæreditaria, licet ergo filius in cuius detrimentum pater prælegauit, aliterue diſpoſuit, poſſit tanquam filius, illi prælegato contradicere, nihilominus, cum & hæres eſſe debeat patris,
24 non poteſt impugnare factum defuncti, anteceſſoriſque ſui *l. cum à Matre, C. de rei vend.* & per conſequens, non poterit reuocare prælegatum à patre factum, & hanc rationem perpendit Crauet. *d. conſ. 256. num. 3.* & clarius Cepol *conſ. 31. n. 12. in conſiliis ciuilibus,* & nos diximus hoc *eod. tit. quæſt. 3. in princ. & de renunc. q. 10.* latè dicetur.

25 Quòd ego intelligo, ſi pater eſſet primus acquirens, quia in Feudo hæreditario, ſufficit, quod ſit hæres primi acquirentis, & ideo, ſi alius de Emphyteuſi diſponeret, poſſet aliis comprehenſis reuocare,

* modo eſſet hæres primi acquirentis, & hæc eſt com. opinio, de qua per Craſſ. *d. q. 14. num. 21.* & nos diximus ſupra *hoc eodem tit. q. 1. nu. 10.*

26 Sextus eſt caſus, quando Emphyteuſis eſt ſimpliciter ex pacto, & prouidentia, & gratis eſt conceſſa, tam in contemplatione patris, quam filiorum, & hoc caſu non poterit pater prælegare vni filiorum, neque præiudicare: Iſern. *c. 1. §. & ſi libellum n. 10. de alien. feud. pat. & in c. 1. §. quod ſi Titius in fin. ſi de Feud. fuer. cont. inter Dom. & Agn.* Lofred. *conſ. 8. nu. 27.* Guiel. Pen. *conſ. 12. nu. 10.* Natt. *conſ. 475. num. 12. & 14.* Fundamenta huius op. ſunt hæc, ſcilicet: Illi acquiritur res, cuius contemplatione data fuit. Bal. *in l. cum oportet numer. 4. C. de bonis quæ lib.* Bart. Iaſ. & alij *in l. ſi arrogator § 1. ff. de adopt.* Alterum eſt, Quia hæ duæ ſunt conceſſiones ad tempus factæ, vna patri, donec erit in humanis, altera filiis, vita defuncto patre, & celeritatis cauſa ad euitandum circuitum, vnus tantum actus eſt expreſſus. Menoch *d. conſ. 161. nu. 11. & ſeq.* Clar. *§. emph. q. 16. verſ. his præmiſſis* Pinell. *in d. l. 1. pag. 233.* vbi tenet, quod idem eſſet, ſi filij eſſent præſentes, & æqualiter acceptarent tempore conceſſionis. Couar. *var. reſol. c. 14. lib. 1.* Valaſc. *d. q. 49. n. 10.* quid autem ſi filius ſit hæres, an poſſit contradicere, vide *de renunc. quæſt. 10.*

27 Septimus caſus, quando Emphyteuſis eſſet conceſſa patri pro ſe, & filiis, & filij eſſent proprio nomine nominati, vel aliter apparere poſſet, quod emphyteuſis eſſet conceſſa, non ſolum intuitu recipientis; ſed etiam contemplatione filiorum, vt dictum eſt ſupra, & in hoc caſu dicit Clar. quod pater, non poteſt filiis præiudicare *d. qu. 16. verſ. his præmiſſis, in fine,* & *§. Feudum q. 41. verſic. ſequitur* Valaſ. *d. quæſt. num. 11.* & pro eis eſſet ſtipulata Rot. *dec. poſth. 425. num. 9. lib. 1.* quia dicitur filius primus acquirens, quando proprio nomine eſt nominatus in inueſtitura, vt dicitur in d. dec. 8. Caualer. *deciſ. 219. numer. 9.* Hier. de Caeual. *com. contr. com. quæſt. 783. num. 24.* Mart. de clauſ. *clauſ. 308. par. 1.* Rot. Lucen. *deciſ. 117.* vbi plures allegat, ſed ſi nomine communi ſint nominati, vt filij; ſecus eſſet. Achil. de Graſſ. *dec. 36.*

28 Octauus eſt caſus, quando emphyteuſis eſt conceſſa ob benemerita patris, & in hoc caſu; pater poterit præiudicare filiis, quia benemerita loco pretij habentur. Natt. *conſil. 874. num. 14.* & Menoch. *d. conſil. 161. numero 10.*

29 Nonus caſus, quando emphyteuſis eſt conceſſa filio, contemplatione patris, & id legitimis modis conſtaret, & in hoc caſu, poterit pater filiis præiudicare: nam quicquid datur filio, contemplatione patris profectitium eſt *l. fin. cum ibi not. C. de vſufr.* Aret. *in d.*

§. ſi quis abscıſi col. fin. Ruin. *conſil. 42. n. 11. lib. 1.* Anch. *conſ. 132. & idem.* Valaſ. vt ſupra num. 8.

30 Decimus caſus, quando emphyteuſis eſt conceſſa pro ſe, & filio. ſeu filiis nominandis, cum clauſula, quod non poſſit alienari, ſine licentia Domini: videtur enim per hoc tacitè data poteſtas alienandi, cum conſenſu Domini, & ius quæſitum filiis ſub tacita conditione, ſi emphyteuſis illa per patrem non fuerit alienata, ita tenet idem Valaſ. *d. quæſt. 12.* per ea quæ in ſimilibus terminis conſuluit Ruin. *conſil. 165. nu. 11. lib. 1.* & idem colligitur (dicit ipſe) ex reſponſo Anch. *126. n. 13.* & ex Crot. *in d. §. duo fratres num. 143.* Cæterum ſi volumus tenere opinionem, quod pater non poteſt præiudicare filiis de emphyteuſi noua, quia iam per ſtipulationem eſt ius quæſitum filiis, vt Menoch. referens argumenta pro iſta opinione tenet in *d. conſ. num. 19.* vtique dicendum eſſet poſt nominationem factam de filiis, non poſſe præiudicare, & maximè, ſi eſſent proprio nomine nominati, vt in ſeptimo caſu, & pro hac opinione, vide *de alienat. q. 8. n. 5.*

31 Vndecimus eſt caſus, quando pater reciperet emphyteuſim nouam, ex pacto, & prouidentia, & conceſſio eſſet facta iure antiquæ emphyteuſis, & dubitaretur, an poſſit præiudicare filiis; vel legando vni filiorum, & partem negatiuam tenuerunt (licet loquantur in feudo) Ruin. *conſ. 9. in fin. lib. 1.* Pariſ. *conſ. 5. n. 11. & n. 23. lib. 1.* Celſ. Hugo *conſ. 26. n. 54.* Per. Ant. Anguiſula *conſil. 1. num. 5. & ſeq. lib. 7* Egid. Boſſ. *in tract. cauſ. crim. tit. de Principe n. 312.* Ferrettus *in tract. de bellicis ſignis nu. 35.* Cæſar Fiumgiolus *in l. in quartam num. 460 ff. ad l. falc.* & hic accedunt omnes alij Doctores ſupra allegati, tenentes, Patrem non poſſe prælegare emphyteuſim vni filiorum, & eis præiudicare; & nouiter hanc opinionem defendit Menoch. *d. conſ. 161. in fine.*

32 Contrariam partem tenuerunt Bald. *in cap. 1. num. 2. de alien. feud. pat.* Alex. *conſ. 1. n. 26. lib. 5.* Iaſ. *in Prælud. feud. nu. 88. & conſ. 1. colum. 4. lib. 3.* Curt. Sen. *conſ. 50. colum. 55.* Rimin. Sen. *conſ. 98. nu. 31. lib. 1.* Natt. in terminis *conſ. 504. num. 11. & conſ. 505. n. 15.* Clar. *§. feudum quæſt. 8. verſ. ſed circa hanc.* Ioſeph. Cumia. *in Conſt. Siciliæ cap. ſi aliquem nu. 17.* Rolan. *conſil. 60. num. 51. lib. 1.* quibus accedunt cæteri Doctores, qui tenent, patrem in emphyteuſi noua, accepta ex pacto, & prouidentia, poſſe prælegare vni filiorum, vel alias præiudicare.

Hæc quæſtio pendet ab ea, quam ſupra tractauimus, An pater poſſit præiudicare filiis in emphyteuſi noua, accepta pro ſe, & filiis, niſi quòd ſunt addita illa verba iure antiquæ, quæ ſecundum Bald. & cæteros, & præſertim Rimin. & Natt. ſunt poſita ad vtilitatem Vaſalli, & ſic etiam emphyteutæ; & ideo non debent in eorum odium retorqueri, iuxt. *l. quod fauore, C. de legib.* cui rationi reſp. Menoch. vt ſupra, quod fauore filiorum ſit etiam exequatum feudum, ſiue emphyteuſis: & ideo argumentum retorquetur, quia eſt facta conceſſio ad fauorem filiorum, & in eorum odium retorqueretur; ſed prima opinio videtur tenenda, quam tenuit Rot. vt per Seraphin. *deciſ. 341. nu. 23.* ſequuta per Crauet. *de antiq. temp. par. 5. n. 13. cum ſeq.*

33 Sed quid, ſi filius eſſet hæres patris. Gab. *eod. titul. & concluſ. 2. n. 57.* ponit pro vna fallentia, tenendo opinionem, quod pater, non poſſit filiis præiudicare, quod tunc filius, ſi eſt hæres patris, non poſſit contrauenire, allegat Ruin. *conſ. 43. col. 4. volum. 1.* ſed de hac quæſtione dicemus in titul. de renunciationibus quæſt. 10. vbi latè inuenies.

34 Pro complemento huius quæſtionis. Valaſc. dict. quæſt. in fine refert Pinel. tenere, quod adſit magna differentia inter alienationem factam per patrem, & prælegatum factum vni ex filiis, in quo patris ſolum voluntas concurrit, & in alienatione, vel renunciatione, Dominus concurrit, & hanc conſiderationem facere etiam dicit Ludo. Bol. ſed hanc differentiam, non admittit, quia in vtroque caſu eadem ratio militat; conſenſus enim Domini conſiderari non debet in præiudicium filiorum, poſt ius quæſitum.

QVÆSTIO XXV.

SVMMARIVM.

Allodialis, & libera qualibet res præſumitur, & non emphyteutica, num. 1.

Cum emphyteuſis ſit ſeruitus, quæ non præſumitur, n. 2.

Allodium eſt, quod à nemine præterquam à Deo recognoſcitur. n. 3. & allegantı rem eſſe emphyteuticam incumbit onus probandi, nu. 4.

Caſtrum conceſſum, cùm pertinentiis ſuis, bona, quæ Vaſſallus poſſidet in Territorio illius Caſtri, præſumuntur libera, nu. 5.

Fallit primò regula, quando concurrit fama, & eſſemus in antiquis, ſed hæc fama debet eſſe centum annorum, & res aliter probari non poſſit, n. 6.

Fallit ſecundo, quando Princeps per verba enunciatiua narraret bona eſſe feudalia. & quando verba inueſtituræ eſſent apta comprehendere omnia, Caſtrum, iuriſdictionem, & quæcunque regalia, & bona, n. 7.

Limita tertiò, quando Eccleſia concederet iuriſdictionem, vel penſiones, quia in dubio præſumitur concedere in feudum, numer. 8.

Limita quartò, quando dubitatur de latitudine prædiorum, nam omnia præſumuntur emphyteutica, vel quando maior pars eſſet emphyteutica, n. 9. contrarium, n. 10. diſtingue, n. 11. concorda opiniones, n. 12.

Limita quintò, niſi poſſidens rem præſtitiſſet aliquod Principi Territorij in ſignum ſubiectionis, n. 14.

Limitatur ſextò, niſi Vaſallus præſtaret ſeruitium perſonale, numer. 15.

Septimò quando probaretur Auctorem habuiſſe illa bona iri feudum, quia eodem iure præſumeretur ad hæredem perueniſſe, num. 16.

Octauò, ſi in genere conſtaret aliquem habere bona feudalia, & à D. requiſitus, vt oſtenderet pro quibus præſtet homagium, vel canonem, & recuſet, tunc omnia bona præſumerentur emphyteutica, vel feudalia, n. 16.

Declara hanc limitationem, n. 27. ſubdeclara, n. 28. declara tertiò, n. 31. declara quartò, n. 32.

Nonò limita, quando res illa non reperitur regiſtrata in Cataſtro Ciuitatis, n. 18.

Decimò, quando bona reperiuntur regiſtrata in Cataſtro aliorum bonorum feudalium, n. 19.

Vndecimò, quando ſumi poteſt coniectura ex aliis inſtrumentis antiquis, etiam inter alios geſtis, nu. 20.

Duodecimò, quando Princeps conceſſit vtile dominium, reſeruato directo, n. 21.

Decimò tertio, quando teſtes affirmarent rem eſſe feudalem, reddendo cauſam ſcientiæ, n. 22.

Decimo quartò, quando iam res feudalis extitit. n. 23. 25.

Limita, quando adeſt præſumptio ex conſuetudine, & more regionis, n. 24. 26.

Limit. quando res conceſſa habita fuit pro feudali, numer. 25. 27.

Quando alias fuit iudicatum rem eſſe feudalem, n. 26. 18.

Quando, vt res emphyteutica poſſidetur, n. 27. 19.

Quando bona non ſoluerunt onera, vt communiter bona emphyteutica non ſoluunt, n. 34.

Et in dubio pro Eccleſia iudicandum eſt, n. 13.

Con-

Contingit aliquando, quod Dominus dicit ali-
quam rem eſſe emphyteuticam, & emphyteuta
negat. & non eſſe incluſam in inſtrumento inueſtituræ;
ſed eſſe allodialem, & quandoque etiam dubitatur, an
res ſit tota emphyteutica, vel pars tantum; propterea
hanc quæſtionem, & materiam tractandam diximus,
an in dubio præſumatur emphyteutica, vel libera, ſeu
allodialis? Et dicendum eſt, quod in dubio quælibet
2 res præſumitur allodialis, hoc eſt libera, & patri-
monialis, & non emphyteutica. Clar. *§. Feudum qu.*
18. vbi dicit, quod ita omnes tenent, tam legendo,
* quàm conſulendo: eſt enim emphyteuſis, ſeruitus,
quæ non præſumitur, Bell, *conſ. 10. n. 9.* quamuis loqua-
3 tur in Feudo; idem tenet Gab. *in de Feudis conc. 3.* qui in-
finitos congerit; Menoch. quod alios etiam enume-
rat *de præſ. lib. 3. præſ. 91. in princ.* & Valaſ. *de iur. emph. q. 51. in*
prin nam allodium eſt, quod à nemine, præterquam à
Deo recognoſcitur: bona vero emphyteutica à Domi-
* no directo. Curt. iun. *conſ. 111.* vbi hanc dicit eſſe com. op.
& idem Clar. *§. emphyteuſis q. 40.*
4 Infertur propterea, quod allegant rem eſſe emphy-
teuticam, incumbit onus probandi, ea ratione, quia
quælibet res præſumitur allodialis, & libera. *l. altius*
C. de ſer. & aqua. Aff. *in cap. 1. num. 28. ex quibus cauſ. feud. amit.*
Gab. *d. conc. in princ.*
5 Infertur ſecundò, quod, ſi reperiatur conceſſum
Caſtrum, cum pertinentiis ſuis, bona, quæ Vaſallus
poſſidet in territorio illius Caſtri, adhuc non præſu-
muntur feudalia, niſi Dominus probet eſſe de perti-
nentiis Feudi; & ſic Domino, non Vaſallo incumbit
onus probandi. Imol. & Alex. *in l. 3. ff. de acq. poſſ.* idem
Alex. *conſ. 55. num. 21. & conſ. 112. lib. 4.* Paul. de Caſt. *conſ. 461.*
lib. 1. Curt. iun. *conſ. 180.* & ita com. teneri atteſtatur Bell.
* *d. conſ. 10. n. 11.* & Clar. *in d. quæſt. 18.* dicit, quod in cauſa ma-
gni ponderis, fuit pronunciatum pro Vaſallo, non ob-
ſtante quod bona, de quibus agebatur, eſſent ſita intra
confinia Territorij, deſcripta in inueſtitura, & alios ita
tenentes recenſet Valaſ. *d. q. n. 3.*
Sed Gab. *in d. conc. 3.* ponit aliquas fallentias, & de-
clarationes, ſicut etiam Menoch. *d. præſ. 91.* quas nos
6 etiam ponemus; licèt non omnes, ſed quæ videntur
facere pro hac quæſtione. Prima autem eſt, quando
pro eo, quod res eſt Feudalis concurrit fama, & ſumus
in antiquis. Alex. *conſ. 55. vol. 5.* Iaſ. *in l. ſi prius ff. de oper. no.*
nunc. col. 14. Gozad. *con. 150. col. 4.* Caſſad. *in conſuet. fol. 114.*
Valaſ. *d. qu. nu. 4.* & prædictis accedunt omnes alij ad-
ducti per Menoc. *d. præſ. num. 55.* ſed hæc fama debet eſſe
centum annorum. Curt. ſen. *conſ. 83.* Menoch. eod. nu. &
quando ſumus in antiquis, & res aliter probari non
poteſt, recipiuntur probationes, quæ haberi poſſunt,
& poteſt probari per famam, & coniecturas, & do-
meſtici poſſunt interrogari. Et quod verè, vel præ-
ſumptiuè ſufficiat probare bona eſſe feudalia, tenet
Caualc. *deciſ. 36. numer. 517. par. 1.* vbi alios citat, & teſtes
debent reddere rationem ſui dicti, etiam non interro-
gati, & non ſufficit, vt deponant Feudum eſſe em-
phyteuticum Valaſ. *quæſt. 9. n. 24.* Et quod fama debeat
* eſſe centum annorum eſt magis com. op. ſecundum
eum, qui alios citat.
Cootrarium tenet Aff. *dec. 277.*
7 Limitatur ſecundò, niſi in inueſtituris, per verba
enunciatiua, Princeps narraret, bona eſſe feudalia.
Alex. *d. conſ. 55.* Iaſ. *in d. l. ſi prius.* Caſſad. vt ſupra idem Iaſ.
conſ. 235. vol. 2. col. 2. & quando verba inueſtituræ ſunt apta
comprehendere omnia, Caſtrum, iuriſdictionem, &
quæcunq. regalia, & bona, idem Caualc. *deciſ. 36. par. 1.*
num. 516. Et quando Princeps conceſſit in emphyteuſim
Territorium intelligitur conceſſiſſe iuriſdictionem,
agros, & aquas omnes, quas Princeps habet in Terri-
torio, exceptis, quæ ab hominibus priuatis poſſiden-
tur, Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 20. n. 5.*
8 Limitatur tertiò, quando Eccleſia concedit iuriſdi-
ctionem, vel penſiones, quia in dubio præſumitur con-
cedere in Feudum. Bal. *in cap. Ad audientiam de præſcrip.* Iaſ.
in d. l. ſi prius. Curt. iun. *conſ. 158.* Ruin. *conſ. 22. vol. 1.*
9 Limitatur quartò, quando dubitatur de latitudine
prædiorum Feudalium, ſeu Emphyteuticorum; nam
præſumitur, quod tota ſint feudalia, & emphyteu-
tica, & quod tota ſint eiuſdem qualitatis, vbi nullæ
apparent notæ diuerſitatis; ita declarat Iaſ. *d. conſ. 235.*
in fine, facit tex. *in cap. 1. in fine.* & ibi Gloſ. *de cont. inter maſ.*
& fœm. de benef. & ibi Aluar. *col. 2.* Zaſ. *conſ. 11. vol. 1.* hanc
etiam opinionem tenet Curt. *de Feud. 1. par. quæſt. 6. nu. 40.*
Bal. *in c. 1 §. cum autem, de cont. inueſt.* & multos alios alle-
gat Menoch. *ead. præſ. numer. 52.* vel quando maior pars
bonorum eſſet Feudalis, tunc omnia præſumuntur
Feudalia, ſeu Emphyteutica, iuxta *tex. in cap. 1. de cont.*
inter maſ. & fœm. vbi ita tenent And. Iſer. Iacob. Aluar.
& alij relati per Valaſ. *d. quæſt. numer. 11.* Et quando om-
nes ferè terræ ſunt contiguæ, & ſunt in eodem Ter-
ritorio, & reſpondent Eccleſiæ, cenſeantur omnes
eiuſdem naturæ, Rota tenet, vt per Cattaler, *dec. 121. in*
fine.
10 Contrarium, quod non omnia, quæ ſunt inter fi-
nes Feudi præſumantur feudalia, tenet Hoſt. in capit.
nimis de iur. iur. & idem vult dec. Neap. *267. num. 4. &*
ſeq. in antiquis, & eandem opinionem tenent Bal. Laud.
Præp. & Brun. citati à Menoch. *dict. præſ. num. 54.* Rot. *in*
recent. par. 1. dec. 150. num. 5. & dec. 295. num. 8. quæ loquuntur
de bonis emphyteuticis, & *dec. 409. num. 4. ead. par.* que-
madmodum etiam, ſi quis eſt Dominus totius Terri-
torij, non infertur, quod ſit Dominus directus om-
nium prædiorum, quæ ſunt in eo Territorio. Mant.
eod tit. n. 26.
11 Valaſ. autem d. num. 11. diſtinguit, quando de la-
titudine prædiorum dubitatur; Aut enim eſt vniuer-
ſitas rerum Feudalium, vel emphyteuticarum termi-
nata, & certis limitibus deſignata; & tunc quælibet
terra intra eos limites ſita. præſumitur Feudalis, vel
Emphyteutica, niſi apertè oſtendat eſſe allodialem Io.
Fab. *in l. 1. C. de iur. emph.* refert, & ſequitur Caſſa. *fol. 304.*
nu. 15. vbi ait vrgentiſſimam eſſe præſumptionem pro
eo, quod reperitur intra limites. Accedit, quia quan-
do ſunt certi termini deſignati, ſeu limitati, omnia ſub
illis contenta, cenſentur vna quædam res certa. Bar. *in*
l. pen. C. de inſt. & ſubſt. & ibi Dec. *n. 5.* vnde omnia ibi con-
tenta, debent vno iure cenſeri. *ca. cum in tua, de decim.*
Abb. *conſ. 71. li. 2.* & turpis eſt pars, quæ ſuo non congruit
vniuerſo *cap. fin. de ſponſ. duo.* Et pro hac opinione facit;
quod quando bona conceduntur ſub generalitate,
adiecta aliqua ſpecificatione, omnia cenſentur
emphyteutica, etiam ad effectum deuolutionis. Me-
noch. *de præſ. 101. numer. 5.* verſ. nam omnes, cum aliis
adductis per Rot. *deciſ. 164. numer. 30. in recol. per Paul.*
Rub.
Contrariam tamen opinionem, quàm plurimi te-
nent, quos ibi Rota recenſet num. 31. etiam de com.
atteſtantes, ſed Rota ibi *numer. 32.* tenet vtramque
opinionem eſſe veram in caſu ſuo. Primam, non
ſimpliciter, ſed quando concurrunt adminicula, &
ita paſſim Rotam alias tenuiſſe refert, plures deciſio-
nes cumulando. Secundam verò opinionem, proce-
dere, quando nullum concurrit adminiculum, ex
* communi ſententia, quod quicquid intra Feudum
continetur, non ſit feudale, vt per Clar. *§. Feudum,*
quæſt. 18. & in terminis Emphyteuſis, Rot. *dec. 150. nu. 5. par.*

l.recent.& ideo qui dicit rem eſſe feudalem, id probare tenetur. Rot.*in ead.dec.164.n.34.*vbi adminicula ponuntur, & infra videbis.

Si verò, res non ſit intra limites feudales, ſeu emphyteuticos, non præſumitur feudalis, ſeu emphyteutica: licet multæ terræ circumuicinæ ſint feudales, & emphyteuticæ, maximè, ſi ibi aliquæ reperiantur non feudales, vel emphyteuticæ. Aff.*dec.267.ver.in contrarium,* & Bell. *d.conſ.10. n. 13.*

14 Sed Menoch. *ead.præſ.num. 54.* concordando prædictas opiniones, tenet, quod prima opinio procedat, quando eſt vnum quid integrale, ſicuti ſi vnus eſt fundus, & ſit amplus, latuſq. nam tunc, ſi maior eius pars eſt Feudalis, idem de reſiduo cenſendum eſt, ne eadem res in dubio diuerſo iure cenſeatur. Aut ſunt prædia ſeparata, & tunc diuerſum eſt; nam non ſequitur, maior pars eſt feudalis, ergo & reſiduum; ſicut dicimus, quod ex poſſeſſione vnius rei, non dicitur quis aliam poſſidere. *l.3.§.incertam ff. de acq.poſſ.* & cum ſimilis caſus mihi acciduſſet (fuerat enim conceſſus in Emphyteuſim ab Eccl.quidam hortus, & conceſſio erat antiqua, & circum circa erant aliquæ domus, & horticuli, & in inſtrumento erant appoſiti plures confines, ac etiam enunciatum iuxta bona dicti emphyteutæ pro ſuo allodio) ſed quia confines erant antiqui, nec ſciri poterat vbi bona emphyteutæ, qui fuerat primus acquirens, erant; ego conſului pro Eccleſia, quod totus hortus eſſet Eccleſiæ, & non pars, vt prætendebat nouus emphyteuta; motus rationibus adductis per Menoch. ſcilicet, quod eadem res in dubio diuerſo iure non debet cenſeri; & ſi confeſſio erat de parte; ergo intelligi debere affirmandum eſt de toto; & in dubio etiam pro Eccleſia reſpondendum, & iudicandum eſt, Dec *conſ.426.num.12.*Soc.iun. *conſ.128.n.*
13 *8.vol.1.& conſ.84.numer.11.vol.2.* Gozad. *conſil. 39. numer. 13.* Bero. *quæſt. 14. numer. 2.* Ceph. *conſil. 11. numer. 21. vol. 1.* & Caualc. *deciſ.45.par.1.numer.56.& deciſ. 43.in fine*, & quia etiam penſio ſoluebatur pro vno horto, & ſic pro re integrali. & iſtæ rationes militant, etiam ſi eſſet Emphyteuſis priuata; & ideo onus probandi incumberet emphyteutæ, vbi eſſent bona allodialia primi emphyteutæ.

Quintò limitatur, niſi poſſidens rem in præteritum, præſtitiſſet aliquid Principi Territorij, in ſi-
14 gnum ſubiectionis, quia præſumeretur res feudalis. Aff. in *Conſt. Regn. fol.110.col.4.* poſt And. de Iſer. Alciat. *de præſ.2.reg.3.præſ.n.1.*

15 Sextò limitatur, niſi præſtaret ſeruitium perſonale. Gram.*dec.86.n.1.& ſeq.*quod, vt per Menoch. *ead.præſ.n.9. & 35.*dicendum eſt.

16 Septimò, quando probaretur, Auctorem habuiſſe illa bona in Feudum, quia eodem iure præſumerentur ad hæredem perueniſſe. Barb. *conſ. 18. col. 15. vol. 2.* Alciat.*d.præſ.3.verſ.5.*Menoch.*ead.præſ.n.46.*Valaſ.*d.quæſt. n.10.*Caualc.*dec.36.n.506.par.2.*

17 Octauò limitatur, ſi in genere conſtaret, aliquem habere bona feudalia, & à Domino requiſitus, vt oſtenderet, pro quibus præſtet homagium, & recuſet id facere, omnia eius bona, tunc feudalia præſumerentur. Bal.*in c.1.§.inſuper, de prob.alien. feud.* per Fed.Spec. *in tit.de locat.§.nunc aliqua ver.62.*Iaſ.*in l.2.quæſt. 13. C.de iur. emph.* cum alius citatis per Gab. *d.conc.3.n.9.* Menoch.*d. præſ.nu.47.*qui multos congerit, & atteſtantes hanc eſſe
* com.op.& Valaſ.*d.quæſt.51.numer.5.* allegat alios, & inter eos Alber. *in l. Titius hæres ff. de act. empt.* quo loco ſcribit, eum, qui multo tempore, vt cenſualis, vel emphyteuta mihi ſoluit, & confitetur ſe mihi obligatum ad penſionem, niſi oſtendat res, pro quibus affictum ſoluit, omnia affictualia præſumi; quia enim dicit, quod neſcit, ex quo prædio ſoluit, ſibi imputet; omnia enim eius prædia cenſebuntur emphyteutica, vel cenſualia, & Bell. *ead.conſ.10.n.6.* ſequitur, & alij, quos citat; & quod, niſi emphyteuta exhibeat nouum titulum acquiſitionis factæ de bonis in eodem loco, Dominus directus habet intentionem fundatam in omnibus bonis à Vaſallo, vel emphyteuta ibidem poſſeſſis, Add.*ad dec.Ludouiſ.575.nu.11.*qui plures deciſiones Rotæ Rom.allegat. & quando emphyteuta confitetur ſe eſſe emphyteutam, Dominus poſſit dicere; eum penſionem ſoluiſſe pro omnibus rebus, quas poſſidet in eo loco, in quo erat Emphyteuſis, niſi ipſe oſtendat pro quibus rebus ſoluit, & onus probandi in emphyteutam transfunditur, alioquin præſumetur, quod omnia bona ſua ſint emphyteutica. Mant.*de tacit. lib.22.tit.20.n. 16.* qui allegat. ſed declara vt infra nu. 15. quæſt.27.

18 Nonò limitatur, quando res illa, non reperitur regiſtrata in Cataſtro Ciuitatis, in quo alia bona libera, & allodialia deſcripta reperiuntur: nam tunc bona; quæ non apparent regiſtrata, non præſumuntur libera. Rol.*conſ.82.n.50.lib.2.*Natt.*conſ.460.nu.16. lib.2.* Menoch. *ead.præſ.n.41.*

19 Decimò, quando res reperitur regiſtrata in Cataſtro aliorum bonorum feudalium. Barba.*conſ.18.n.38.lib. 2.*Brun.*conſ.127.*Aff.*in cap.1.nu. 77. ex quibus cauſ. feud. amit.* Crauet.*conſ.276.in princ.*Menoch.*ead.præſ.nu. 42.* & idem, eſt, ſi in libris authenticis, vbi talia bona regiſtrantur, reperiantur deſcripta. Valaſ.*d.q.in fin.& q. 9.n. 26.* & nos, dicemus in ſeq. quæſtione.

20 Vndecimò, quando poteſt ſumi coniectura, ex aliis inſtrumentis antiquis, etiam inter alios geſtis, in quibus affirmatur rem eſſe feudalem. Brun. *conſ. 127.col.24.*Barboſ.*conſ.18.col.23.lib.2.*Menoch. *d præſ.numero 64.*

21 Duodecimò, quando Princeps conceſſit vtile dominium, reſeruato ſibi directo; nam tunc præſumitur Feudum. Old.*conſ.159.n.6.*Aff. *in d.c.1.nu.73.ex quibus cauſ. Feu.amit.*Menoch. vt ſupra n.57. ſed ipſe dubitat, quia neceſſario non concludit, cum eſſe poſſit Emphyteuſis, vel cenſus, & quicquid ſit, facit pro Emphyteuſi, de qua tractamus.

22 Decimò tertiò, quando teſtes atteſtantur, rem eſſe feudalem, reddendo rationem ſcientiæ. Alexan. *conſ.136.col.4.lib.1.*Aff.*d.cap.1.nu.74.*Menoch.*ead.præſ.numero 58.*

23 Decimoquartò, quando res iam prius feudalis extitit, Aff. *eod.c.1.n.79.* Et ratio eſt, quia præcedentia declarant ſequentia, *l.ſemper ff.de reg.iur.* Eſt & alia ratio, quia res deſiderát reuerti ad priſtinam naturam.*arg.l.ſi vnus, §.pactus,* vbi Iaſ.*n.6.ff.de pact.*Eſt quoq. alia ratio, ſecundum Menoch.ibidem,*n.61.*quod ſi prius fuit feudalis, ſic, & nunc, cum mutatio non præſumatur, *l. qui teſtamentum ff.de prob.*

24 Decimoquintò, quando adeſt præſumptio ex conſuetudine, & more regionis, vbi res aliquæ concedi ſolent in feudum, Brun.*conſ.127. col. 8.* Menoch. ibidem, *nu. 62.*

25 Decimoſextò, quando res conceſſa habita, & tenta fuit pro feudali, Brun. *d. conſ.127.col.7.* & Menoch. *ead. præſ.nu.63.*

26 Decimoſeptimò, quando aliàs fuit iudicatum eſſe Feudum, modo in eo iudicio citati ſint Agnati, de quorum intereſſe agitur, Brun. *eod.conſ.col. 25.* & Aret. *conſ.15.col.3.*

27 Decimooctauò, quando, vt res feudalis, vel emphyteutica poſſideatur; nam talis eſſe præſumitur, quia pro poſſeſſore iudicandum eſt, etiam circa qualitatem rei, quam poſſidet, & qualem te inuenio,

talem

talem te iudico, Bell. *eod. conſil. num. 14.* & Valaſ. *d. q. num. 12.*

28 Declara, modo octauam limitationem, quod ille præſumptus dolus non oſtenſæ inueſtituræ, oec rerũ, pro qoibus penſio ſoluitur, diluitur, vel Sacramento partis, qoæ ſe de inueſtitura nihil penitus ſcire iurauerit, Iacob. *de feud. num. 17.* Bell. *d. conſil. 10. num. 10.* Catel. Cot. *in memora. ver. emphyteuta tenetur demonſtrare,* Alber. *in terminus in l. ſi certis annis col. 3. verſ. idem quæro, C. de pact.* item ſi aliis argumentis probabilibus; ſufficit etiam ad diluendum huiuſmodi præſomptum dolum, vltimam inueſtituram oſtendere, nec tenetur Vaſallus, aot emphyteuta primam quoque inueſtituram præſentare, vt per Io. And. ad Spec. *de feud. §. 1. verſ. porrò,* Iaſ. *in præl. feud. num. 51.* etiam ſi ſecunda, vel vlterior ſcriptura faceret mentionem prioris, Old. *conſ. 121. quæſt. 2.* Curt. iun. *conſ. 97. col. 2.* Dec. *conſ. 369.* Bell. *eod. conſ. 10. num. 9.* refert Valaſ. *d. quæſt. n. 6. & ſeq.* vel ſi Vaſallus ſuccederet in feudo multum antiquo; quia iuſtam ignorantiæ cauſam haberet, vt per eundem Bell. *nu. 10.* Catel. Cot. vt ſupra, & Alb. *in l. ſi certis annis col. 3. C. de pact.* Valaſ. ibidem *n. 7.* & vide infra *q. 27.*

28 Subdeclara, habere locum, niſi probetur, Vaſallum, ſeu emphyteotam habere apud ſe etiam primam inueſtituram: dolus enim eſt denegare eam, cum ſit pars alterius, quæ ad eam ſe refert, *l. aſſe. ff. de hæred. inſt.* Valaſ. vt ſupra n 9.

29 Declata ſecundò, quod prædicta præſumptio diluitur, ſi emphyteuta demonſtraret aliqua bona, pro quibus veroſimiliter potuerit canon præſtari; tunc enim, ſi Dominus aſſereret eſſe plura alia, incumberet onus probandi. Soc. *conſ. 167. col. 7. & ſeq. li. 2.* Catelian. Cot. vbi ſupra, & Valaſc. ibidem: cætera vide apud Menoch. in tota dicta præſumptione. Et quod ſaltem certa poſſeſſio debeat deſignari Eccleſiæ, tanquam ſpecialiter obligata pro ſolutione eius liuellariæ quantitatis, quæ oec ſit melior, nec deterior, tenet Fulgoſ. *conſ. 227. n. 1.* quem refert Mant. *d. tit. 20. n. 24.* & vide omnino infra quæſt. 27.

30 Et datur pro cautela, quod emphyteuta oſtendat vnam petiam terræ deteriorem, & dicat ſoluiſſe. & ſoluere pro illa, & maximè, quando eſſet hæres, & poſſet ignorari, & Rectori neganti incumberet onus probandi contrarium. Caualc. *deciſ. 45. num. 92. lib. 1.* & idem *in tract. de vſuf. fol. 445. ſub num. 237.* dicit, quod fiat declaratio vnius petiæ terræ, habita conſideratione ad quantitatem ſolutionis affictus, & mercedis ſinguli anni; ſed vide infra *d. quæſt. 27. num. 15.* & Rota *dec. 150. n. 5. par. 1. recent.* tenet, ſufficere, emphyteutam oſtendere certam quantitatem proportionata canoni, & petens maiorem probare teneatur; & dic, vt *in d. quæſt. 27. num. 15.*

31 Declara tertio, ſecundum eundem Caualc. *d. trac. de vſuf. ſub eod. n. car. 447.* procedere, quando affictus ſolueretur reſpectu bonorum in genere, & ignoraretur particulare petium terræ; ſecus, ſi bona in genere tion apparerent, quia tunc non teneretur oſtendere, ſuper quibus ſoluitur affictus, & dicit hoc tenere Dec. *conſil. 146. n. 1.* & Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. nu. 42.*

32 Declara quartò, ſecundum eundem Cauale. ſub eod. n. procedere in onere reali, & non in perſonali; ſed quando ſoluitur alicui Hoſpitali, Eccleſiæ, & pio loco pretiom quolibet anno, & ignoratur cauſa, & origo, tunc præſumitur eſſe onus perſonale, & non reale, allegat Sing. Franc. Crem. Sing. Item quæro.

33 Decimononò quando bona, non ſoluerunt onera, vt commoniter in illis partibos feudalia tion ſoluunt, ne duplici onere grauentur, Natt. *conſ. 320. n. 4. & 460. num. 51.* Rol. *conſ. 82. num. 50.* Crauet. *conſ. 927. nu. 6.* Bell. *conſ. 10. & 434.* Brun. *conſ. 127.* Caualc. *dec. 36. n. 520. par. 2.* in qua deciſione multa habentur, quæ faciunt pro iſta quæſtione, vbi etiam reſpondet regulæ, quod bona præſumuntur allodialia, procedere, niſi verè, vel præſumptiuè contrarium probetur, n. 552. & aliis contrariis contra prædictas fallentias facientibus, ſimiliter reſpondet.

QVÆSTIO XXVI.

SVMMARIVM.

Contractus differt ab inſtrumento, n. 1.
Inſtrumentum emphyteuſis probat dominium, n. 2. cont. n. 3.
Amplia, num. 4.
Amplia ſec. num. 5. vbi declara, & n. 7.
Declara ſec. niſi concurrant adminicula, & quæ ſin. & adminicula. n. 8. & 20. declara 3. n. 9. declara 3. n. 10.
Recognitio non inducit traditionem dominij. num. 11. declara. n. 12. declara. n. 13.
Verba enunciatiua diſponunt inter contrahentes. numer. 5. vbi declara.
Adminicula, quæ requiruntur ſimul cum inſtrumento, quæ debent eſſe. n. 12. vbi ponitur ſolutio longo tempore facta.
Agens rei vendicatione, debet probare dominium. n. 6. amplia n. 7. vbi declara.
Libri Monaſterij, an probent dominium. nu. 14. 16. 17. & 18. 27. 28. 29. 30. 34. & 35.
Solutione diutina, cum particulâ libri Monaſterij, probatur emphyteuſis, ſed non ſufficit vnica ſolutio. & recognitio, numero 19.
Deciſio Capitaq. 280. par. 1, declaratur. n. 20.
Confinia per inſtrumenta antiqua probantur. n. 21. declara. n. 22. ſubdeclara. n. 23. declara ſubdeclarationem. n. 24.
Confinia probantur per libros antiquos, quamuis libri non eſſent poſiti ſub cuſtodia publica. n. 25.
Sed ſi reperiuntur in loco, vbi ſcriptura authentica ſeruantur, faciunt plenam fidem, vel ſub cuſtodia publica, etiam ſi ſcriptura non eſſet authentica. nu. 26.
Etiam, quod libri debeant eſſe ipſius Eccleſiæ.
Inuentarium bonorum Eccleſiæ, an probet contra tertium, numero 32.
Scriptura inuenta ſub cuſtodia publica, & quæ non ſunt reperta ſub cuſtodia publica, an probent. n. 33. remiſſiue.
Inſtrumentum probat dominium, quando Princeps conceſſit in emphyteuſim, quod intellige. vt n. 36.
Inſtrumentum, vt dicatur antiquum, quot anni requiruntur. numero 37.

CONgruenter ſub hoc titulo ponenda eſt illa quæſtio, An per inſtrumentum emphyteuſis probetur dominium concedentis: quia licet titulus iſte ſit de contractibus emphyteuticis, & contractus differat ab
1 inſtrumento: nam inſtrumentum eſt ſcriptura Notarij de conuentione partium celebrata, & facta. Contractus vero eſt ipſa conuentio. Bar. *in l. ſi quis legatum col. 2. ff. ad leg. Corn. de fis.* Bal. *in l. alia col. 3. C. de his quib. vt indign.* Abb. *in rub. de fid. inſt.* & ideo differunt, vt continens, & contentum. Bertaz. *de clauſ. clauſ. 29. Gloſ. 11. num. 17.* tamen, quia in iſto contractu, requiritur ſcriptura, vt ſupra diximus *in Præl. qu. 14. nu. 9.* & quia etiam continet conuentiones, non immerito poni poteſt ſub hoc titulo.
2 Redeundo igitur ad quæſtionem, dicendum videtur, quod probet, quia contractus emphyteuticus præſupponit dominium, *l. 2. & l. fin. C. de iur. emph. cum l. 1. ff. ſi ager vectig.* & verba enunciatiua, quæ reperiuntur in contractibus, probant inter ipſos contrahentes, donec contrarium probetur, *l. optimam*, C.

de cont.& com.ſtip.cum ſimilibus,& quod ex contractu emphyteutico celebrato tanquam ſuper re Eccleſiæ, probetur Eccleſiam eſſe proprietariam, ſeu dominam, docuerunt Bal.& Imol. in l.cum tale §.fin.C.de iur.& fact. ignor.

3 Contrariam opinionem, quod ex inſtrumento inueſtituræ, non probetur dominium concedentis emphyteuſim, non ſolum contra alios, qui eſt caſus clarus, ſed nec, contra ipſum recipientem ab Eccleſia, ſeu alio particulari, Dyn. & Bar. in l. legata inutiliter col.2.ff.de adim.leg. Bar.& Alex. in l.ſi alienam ff.ſol. mat.nu. 3.Iaſ.in l.2.C.de iur.emphi.num. 178. Aret. in l. ſi aliquam rem, & ibi Rip. num.3.ff.de acq.poſſ. Rimin. conſ. 410.nu.8.vol.3. Alex.conſ.43.n.7.vol.4.& conſ.12.nu. 4. eod. vol. vbi atteſtatur hanc eſſe receptam opinionem,& idem dicit Ruin. conſ.19.num.17.lib.1.Barboſ.conſ.50.col.11.vol.1.Aret.conſil.15. Curt.Iun. conſil. 41. num. 8. vbi hanc eſſe veram. & com. op.aſſerit, cum aliis adductis per Valaſ. de iur. emph. queſt.9.num.3.Præcipuum fundamentum huius opinionis eſt, quia dominium non pendet ex aſſertione concedentis rem in emphyteuſim, vel recipientis; nam,& aliena res poteſt in emphyteuſim concedi, ſicut; & vendi, l.rem alienam.ff.de cont.empt. ſimiliter, & locari, l. ſi vrbana prædia ff.de cond.ind. quamuis ab alio ſit poſſeſſa, l. nemo C.locat.& ſtante dicta ratione, argumenta ſuperius adducta pro opinione contraria, diſſoluuntur, & iſta ratione vtitur Rimin.conſ.93.n.25.& conſ.410.n. & Caualer. dec.269.n.1.

4 Ampliatur, vt prædicta com. op. procedat etiam, ſi inſtrumentum inueſtituræ ſit antiquum, & hominum memoriam excedat; nam ex eo non probatur emphyteuſis, ſeu feudum; licet enim antiqua inſtrumenta probent dominium, etiam inter alios, Bal. & alij in l.cum aliquis C. de iur. delib. tamen inſtrumentum conceſſionis emphyteuticæ, valde antiquum, non probat dominium concedentis, ſecundum com.op. quia cum talis conceſſio tendat ad diminutionem iuris * concedentis; non poteſt inducere probationem dominij, ita Ruin. conſ.161.nu.17.& ſeq.lib.1. Spec. in §. nunc aliqua, de locat.nu.72. vbi ait, quod ſi antiqua chartula dicit, quod Eccleſia conceſſit Petro in emphyteuſim rem, quam nunc habet Martinus, non probabit talis chartula dominium, contra Martinum, Felin. in cap. cum cauſam. hoc notandum dicit nu.3.de prob.quicquid de inſtrumentis antiquis locationum in contrarium dicat Aym.conſ.54.n.11. plures citando. Sed ſecundum com.op. Bal. & aliorum in d. l. cum aliquis, limitari debet, vt non procedat in inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim, licet ſit antiqua, quamuis Felinus in d.cap.cum cauſam numer.3. velit, quod ſi inueſtitura eſſet in forma inſtrumenti. & eſſet antiquiſſima. bene probaret dominium Eccleſiæ; ſed eius dictum videtur contra com. ſecundum Valaſc. d. quæſt.9.num.5.

5 Ex hoc infertur limitatio ad l. optimam, C.de cont. & com. ſtip. in qua diſponitur, quod verba enunciatiua diſponunt inter ipſos contrahentes, donec contrarium probetur, non habere locum in inſtrumento inueſtituræ, ſeu Emphyteuſis, Ruin.d.conſ.161. n.13.lib.1. Alcia. conſ.9. Matthæſil.ſing.70.alias 80.

6 Infertur ex prædicta com. op. firmata, quod, ſi Eccleſia, vel priuatus agat rei vendicatione, & ad probandum dominium, prout requiritur, vt in l.in rem actio, ff.de rei vend. & exhibeat inſtrumentum inueſtituræ factæ à ſe, vel Anteceſſoribus ſuis, non obtinebit, quia inſtrumentum conceſſionis in emphyteuſim, non probat dominium, niſi aliunde probetur per alios modos, vt per Bart. & alios in l. rem, quæ nobis q. vlt. ff. de acq. poſſ. vbi etiam Iaſ. numer. 27. & ſeq. idem Bart. & alij in l.quædam in ſuo ff.de cond.inſt. Cannonist.æ in cap.illud, de præſcr. cum aliis allegatis per Valaſc.d.q.n.7.& quando agitur rei vendicatione, vel ad deuolutionem, quod requiratur plena,& concludens probatio, & non ſufficiant locationes, ſeu conceſſiones emphyteuticæ, eſt deciſio 150.par.1. in recent. vbi etiam fuit dictum, non probari dominium, etiam ſi quis emerit rem tanquam emphyteuticam,& recognouerit Eccleſiam,& ſoluerit laudemium.

7 Declaratur tamen ſupradicta com. op. quod inſtrumentum inueſtituræ, non probetur dominium concedentis, etiam aduerſus recipientem, ne dum contra alios, vt procedat, quando poſſeſſor conuenitur actione reali, rei vendicatione, & ita loquuntur omnes Doctores ſupra citati; ſed ſi agatur actione perſonali, puta ex locato in materia locati contra conducentem, vel condictione. ex l. ſi quis conductionis, Cod. locat. vel in materia Emphyteuſis ex lege Zenonis, C.de iur.emph. tunc ex talibus inſtrumentis benè probaretur dominium aduerſus recipientem, & emphyteutam; quia ab iis non poteſt dominij quæſtio refricari Bart. in l.legata ff.de adim.leg. Alex. in l.alienata ff.ſol.mat. idem Alex.conſ.12.n.4.& 43.nu.7.lib.4.Soc.conſ.89.n.11.lib.1. cum aliis enumeratis per eundem Valaſc. d. quæſt. numer.15. & quod ad effectum recognitionis, minor probatio ſufficiat, tenuit Rota in recent. par. 1. numer. 2. & ſeq. & deciſ. 249. vnde ſufficit confeſſio inter proprietarium, & emphyteutam, etiam in præiudicium ſingulorum ſucceſſorum, & probatur etiam per apocham, & per aſſertionem, vt ibi dicitur, & ex recognitione probatur dominium inter recognoſcentem, & illum, cui fit recognitio, Rot. in recent. par. 2. dec.12.num. 3. Valaſ. eod.tract. quæſt. 9.num.16.vbi de mag. com. teſta- * tur Maſc. de prob.conc.544.num.11.vol.1.& conc.605.n. 37.vol. 2.Marius Burg.de Laud. inſp. 12.part.3. Rota dec.poſth.2. par. 501. quando concurrit ſolutio canonis, & quod dominium probetur per confeſſionem dantis, vel recipientis, & contra ſucceſſores, tam vniuerſales, quam ſingulares, eſt dec.Rot. par.5.recent, & dec.262.vbi plures deciſiones allegantur,& in recol. per Paul.Rub dec.164. & infra num.10.

Contrarium tenuit Rimin.conſil. 410. n.3.

8 Declaratur ſecundò, niſi cum inſtrumento locationis, ſiue emphyteuſis concurrerent aliqua adminicula, quia tunc, & dominium, & poſſeſſio locantis, & concedentis in emphyteuſim probaretur, nedum contra recipientem; ſed etiam contra alios, Bart. in l.ad probationem C.locat.Alex.conſ.2.nu.3.lib.4.Dec.latè conſ. 146.num.14.Soc.conſ.89.n.1.lib.1.Ruin.conſ.161.n.1.lib.1.Pariſ. late conſ.104.n.82.lib.1.cum aliis cit.per Val. d.q.num.16. & quod inueſtituræ, concurrentibus adminiculis, probent dominium Eccleſiæ, & quod adminicula ſint, plures ſcilicet inueſtituræ, & antiquiſſimæ, ſolutio affictus per multos annos, plures enunciatiuæ antiquiſſimæ diuerſorum inſtrumentorum, tenet Rot. par.4.dec.591 cum aliis ibi allegatis, & habet locum ad omnem effectum, etiam caducitatis, Rot. in recent. par. 2.dec.290.n.1.vbi alia adminicula ponuntur,& Caualer. dec.93.& dec.105. vbi adminicula ponit, & dec.164.in rec. per Paul.Rub. vbi adminicula plura conſiderantur, & plura ponit Add.ad dec.Farrat.602. & in recent. par. 2.dec. 193.n.1.

9 Declaratur tertiò, ſi Dominus præſcriptionem legitimè probauerit; obtinebit, & dominium eſſet probatum ex præſcriptione. Bar. in d.l.ad probationem, Abb. in capit.cæterum col. pen. de iud. Fel. in rub. de præſc.col. 3. in princ.Pariſ.d.conſ.104.n.94.Valaſ.d.q.n.16.& quod per ſolutionem canonis per annos 30. probetur dominium,

etiam

etiam contra tertios, tanquam præſcriptum, tenet Rot. *in d.dec.290.*

10 Declaratur quartò, niſi interueniat expreſſa recognitio in inſtrumento inueſtituræ: ea enim ſola ſufficit ad probandum dominium directum. Bal. *in l. cenſualis C.de donat.* Guid. *dec. Delph.272.* & hanc eſſe magis com.op. atteſtatur Valaſ. *d.q.num.18.* vbi dicit, quod pro- * betur dominium, non ſolum aduerſus recognoſcentem; ſed etiam aduerſus tertium poſſeſſorem. ſequitur Alciat. *conſil.9.colu.vlt.* cum aliis per eum citatis, quod etiam dicit tenere Guilel. *in cap. Ramutius*, vbi quærit, quando fit recognitio cum clauſula prout ſui prædeceſſores fecerunt, & non apparet quomodo, & quid è contra; talia recognitio probet directum dominium contra Dominum & idem Valaſ. ponit practicam, ſcilicet quod in primis probetur, quod recognoſcena erat Dominus rei recognitæ, quo tempore in inſtrumento confeſſus eſt ſe habere rem à Titin directo Domino; hoc enim probato, & oſtenſo inſtrumento recognitionia, cenſetur probatum dominium Titij; allegat, Rol. *conſ.2.n.100.* & Mod.Pariſ. vbi etiam dicit tenere, quod ſi quis ſcienter rem ſuam tanquam Domini recognoſcat in emphyteuſim, vel feudum, res efficitur emphyteutica, vel feudalia; ſecus ſi errando, putans rem eſſe Eccleſiæ, cum ſit ſua; facit pro hac opinione tex. *in l.cum per errorem ff.de reg.iu.* & quod confeſſio noceat omnibus ſucceſſoribua habentibus ab eo cauſam; & recognitio, quæ per ſe probet dominium, eſt *dec. 290. numer. 3. in recent. par.2.* vbi allegantur plures Doctores hanc opinionem tenentes, & videnda eſt *quæſt.36.de Lau.* vbi plures retuli, ſed ſi cum recognitione concurrunt adminicula ad effectum declarandæ caducitatis res eſſet ſine difficultate, cum in deciſione eiuſdem Rot. *dec.490.in recent.par.2.* dicatur ex ſola recognitione non probari dominium ad effectum caducitatis.

Nec huic limitationi, conſtare, dicit communis ſententia, quod inſtrumentum receptionis in emphyteuſim, * non probet dominium, contra recipientem, neque contra alios; quia com. op. procedit, quando ſimpliciter offertur inſtrumentum, & vult quia probare ſe Dominum ex illo ſolo actu emphyteuticandi: tunc enim per inſtrumentum emphyteuſis, non probatur dominium, niſi alia plura concurrant; ſed ſi non ſolum offertur inſtrumentum, ſed etiam probetur eam, qui in emphyteuſim accepit, & dominium recognouit directum; aduerſus recognoſcentem, & quoſcumque alios, probabitur, & ita procedit dicta limitatio de recognoſcente aliquem in Dominum.

11 Quod declara, vt non ex tali confeſſione, ſeu recognitione inducatur traditio, & tranſlatio dominij, ſi quidem non enumeratur inter modos, quibus nobis dominia quæruntur, non nudis pactis, vel recognitionibus, *l.traditionibus C.de pact.* nec quis poteſt nuda tantum voluntate abdicere à ſe dominium, *l. ſi quis vi, §.differentia ff.de acq.poſſeſ.* ſed vt inducatur tantum præſumptio fundum eſſe illius, in cuiua fauorem fit talis recognitio, ſeu confeſſio: & hic eſt ſenſus Bart. *in l.cum falſa C.de iur.& fact.ign.* Dec. *in d. l. traditionibus* Guid. Pap. *d.deciſ. 272. col. 3.* cum aliis citatis per eundem Valaſ. vbi ſupra, Burg. *de laud. inſp. 12. numer. 16. par.3.*

12 Et ex inde ſequitur, quod ſi recognitio, ſeu confeſſio directi dominij fiat in fauorem talis perſonæ, ad quam priuilegio iuris dominium, ſine traditione transfertur; quemadmodum Eccleſia, Ciuitas, Hoſpitalia, Pia loca, Caſtrum, ſeu Villa; tunc ſine dubio, dominium ex ſola recognitione probabitur. Gui. *d. dec. in fine*, Valaſ. vt ſupra *numer. 19.* qui dicit ita intelligendum eſſe Rimin. *conſil.191.num.19.lib.1.* qui ſimpliciter contradicit, & ampliat procedere etiam; ſi in recognitione adſit clauſula conſtituti, vel alia tranſlatiua poſſeſſionis; quia non prodeſt ad probationem dominij: nam ficta traditio, licet poſſeſſionem transferat, non transfert tamen dominium Bar. *in l. cum* * *falſa C.de iur.& fact.ign.* qui communiter ibi receptus eſt, licet Guid. *d.dec.* contradicat, Marius Burg. *de laud. d. inſp.12.n.16.* qui alios refert.

13 Subdeclaratur, niſi talis recognitio eſſet facta per minorem, quia tunc recognitio eſſet ipſo iure nulla Caualc. *de vſuf. ſub numer.237.* qui dicit Bell. ita tenere in *conſil. 46. numer. 16.* & Doct. *in le. bonorum Cod. qui admit.*

14 Adminicula autem, quæ requiruntur in probando dominium ſimul cum inſtrumento conceſſionis, erunt etiam, perceptio fructuum, alia inſtrumenta locationum, enunciatiua, vel libri cenſuales Eccleſiæ, & vox, & fama publica, vt Alex. Pariſ. & Soc. in ſupradictis locis dicunr: quæ omnia applicanda ſunt ad emphyteuſim, dicit Valaſ. *d.q. num. 17.* immo. Si non oſtendatur inſtrumentum emphyteuſis; cum hia adminiculis; ſed ſolum probetur emphyteutica
15 ſolutio longo tempore facta alicui; probabitur directum dominium Dec. *conſ.14.colum.3.& conſ.146.* cum aliis adductis per eundem Valaſc. *ibidem*, & nos diximua ſupra *eodem tit.quæſt.15.* & ſupra in ſecunda declaratione referuntur aliæ coniecturæ; Et alia adminicula ponuntur in *dicta deciſione 290.in recent.par. 2.* ſcilicet pluta inſtrumenta conceſſionum de eiuſdem bonis diuerſis perſonis, cum expreſſione, quod ſint de directo dominio Eccleſiæ, ſolutiones canonum, inuentatium, vbi reperiuntur annotati omnes canones, confeſſio, & recognitio, vt ſupra diximus *n.10.*

16 Sed aduertendum eſt circa libros Monaſterij, quod non probant in præiudicium tertij, niſi eſſent publici, vt per Fel, *in c.ad audientiam in ver.decimo de praeſ.* Aym. *de antiq. temp.par.1.n.248.* Mand. *ad Alex. conſil.127.* etiam ſi excederent triginta annos, quinimò ſolum præſumptam probationem faciunt Burſ. *conſ.26.num.29. & ſeq.lib.1.* & hoc eſſe iudicis arbitrarium, dicit Menoch. *lib.2.cent.1. caſ.2.nu.4.& ſeq.* & quod libri Monaſterij probent ſemiplene pro omnibus, & plenè in ſoluentium præiudicium, cum aliis adminiculis, videndus eſt Burſat. *conſ. 330. lib.3.à nu.99. vſq. ad 118.* ſed non concurrente canonis ſolutione, ſolus liber non probaret. Rot. *dec.poſth.par.2. 181.n.3.*

17 Et quod ſi ex libris Archiuij Monaſterij, Epiſcopatus, Rectoris, vel loci pij memoria aliqua antiqua, & decennalis, aut vltra appareret, poſſet inducere iudicem ad credendum bona eſſe emphyteutica: licet de per ſe plenam non facerent probationem; ſed cum aliis adminiculis Caualc. qui multos cumulat, *deciſ. 45. num. 94. par. 1.* ſed Menoch. *de arbit.caſ.90.num.30.* dicit
18 probationem reſultantem ex libris antiquis cenſus, Iudicis arbitri eſſe, qui alios citat. Et quod libri Eccleſiæ concurrentibus adminiculis probent contra ſucceſſorem in bonis emphyteuticia, ad effectum manutenendi in quaſi poſſeſſione exigendi, tenet Rot. vt per Caualer. *dec.75.*

19 Aduertendum tamen eſt, quod ſtante ſolutione diutina, cum particulis libri Monaſterij probari emphyteuſim, dixit Rom. *conſil.127. cum apoſt.* & latiſſimè Vaſq. *de cont. illuſt. lib. 2. cap. 61.in princ.* & quod per ſolutionem canonis probetur dominium, dixit Spec. *in d.§.nunc aliqua verſ. 64. & 143.* Abb. *conſil. 73. 1. vol.* Rom. *d. conſ.127.* & diximua ſupra in ſecunda declaratione. Et quod non ſufficiat vnica ſolutio, & recognitio tenet Seraph. *dec.1453.in pri.* ſed ex ſolutionibus

longiſſimo tempore factis, tanquam ab emphyteuta legitimè conſtet de emphyteuſi, tenet Rot. *in dec. poſth. 8. part. 1. n. 1.* vbi ponuntur coniecturæ ad probandum emphyteuſim. Cauale *dec. 291. n. 3.*

20 Nec obſtare videtur, quod tenuit Caputaq. *deciſ. 280. par. 1.* & Mareſc. *variar. reſol. cap. 85. libr. 1.* vbi plures deciſiones cumulat; quod ſcilicet, locationes, confeſſiones, & ſolutiones, non ſufficiunt ad probandum dominium, quando agitur rei vendicatione; quia tunc requiritur plena probatio, & non per indicia, & probationes, niſi quando dominium deducitur per viam exceptionis, ſed plenè probari debet, & non præſumptiuè; Et ſic quando agitur ad caducitatem, quia Rot. coram Mellino, vt ſupra diximus in ſecunda declaratione, tenuit contrarium, quod dominium probetur per inſtrumentum inueſtituræ, cum adminiculis, quæ Dec. eſt poſita qu. 11. infra *de var. caduc.* & ideo intelligendæ ſunt deciſiones in contrarium adductæ, vt procedant, quando deducuntur adminicula ſeparatim, non cum inſtrumento inueſtituræ, vel produceretur inſtrumentum ſolum, vt diximus etiam in prin. huius quæſtionis; ſecus quando cum inſtrumento concurrunt aliæ coniecturæ; & confirmatur ex Dec. Rotæ *par. 2. poſth. 181. numer. 5.* quod per confeſſionem extraiudicialem non probatur dominium, allegando dictam dec. Caputaq. alias opinio firmata in declaratione ſecunda, non ſubſiſteret; & idem voluit Rot. *diuerſ. par. 2. deciſ. 141.* vbi dicitur, quod com. opinio eſt, quod inſtrumentum locationis non probet dominium, niſi concurrant adminicula, ex ſententia plurimorum Doctorum, & ibi aliquæ coniecturæ ponuntur; quod etiam probatur per deciſionem Seraph. 869. quam referam, quia eſt breuis tenoris vt infra. Fuit reſolutum, factum eſſe locum deuolutioni, cum præſuppoſito, quod conſtet de identitate bonorum, & ſolutionibus; nam licet agenti ad caducitatem, incumbat onus probandi, vt per Spec. *titul. de locat. §. nunc verò, verſ. 72.* Bero. *conſil. 99. num. 4. lib. 3.* idq. per ſcripturam, vt per Gloſ. *in l. 1. vbi* Bal. & Iaſ. *num. 61. C. de iur. emph.* Alex. *conſ. 112. in fine lib. 1.* Clar. *in ver. emphyteuſis qu. 4.* tamen hæc probatio viſa eſt adeſſe in caſu iſto, cum dominium per inſtrumenta inueſtituræ probetur de annis 1525. & 1561. & per confeſſionem Camilli Spec. *titul. de feud. §. 2. verſ. 5.* Curt. iun. *conſ. 140. n. 5. lib. 2.* accedentibus ſolutionibus, quæ tamen per ſe non probarent, niſi concurreret tantum temporis ſpatium, quod induceret præſcriptionem. Guid. Pap. *quæſt. 272.* ſed hæc ſimul iuncta ſufficiunt, cum oſtendatur publico inſtrumento Randonios habuiſſe ius à Camillo inueſtito ab Eccleſia per publicum inſtrumentum; ideo docto de identitate, & ſolutionibus res viſa fuit carere difficultate. Et poſt hæc ſcripta inueni deciſionem eiuſdem Rot. *in recentior. 290. part. prima*, ita tenuiſſe reſpondendo deciſioni Verall. non habere locum, quando cum inſtrumento concurrunt adminicula, & non excludere legitimas probationes dominij, inter quas eſt illa de continuata canonis ſolutione; & quando non eſt actum expreſſe rei vendicatione, & quando incidenter dominium deducitur, ſufficiant coniecturæ, & in eadem deciſione dicitur, quod deciſiones in contrarium allegatæ 53. Verall. Orani, & Mellini, reducuntur ad concordiam, & intelligi debeant quando poterat ſubeſſe ſuſpicio, ſecus quando ſumus in conceſſione recenti, & bona non deueniſſe ad poſſeſſorem, niſi titulo conceſſionis, & conſtaret de aliis conceſſionibus factis, & effectum ſortitis.

21 Declaratur quintò, niſi agatur de probandis antiquis confinibus rei emphyteuticæ; quia tunc per inſtrumenta antiqua probantur, Bal. *per illum tex. in c. cum cauſam de probat.* Hipp. *de probat. n. 192.* Cuman. *conſ. 158. col. 1.* quia in his probandis, non requiruntur plenæ probationes; ſed ſufficiunt ſemiplenæ, præſumptiuæ, & coniecturales *d. c. cum cauſam*, & ibi Fel. Aff. *dec. 177.* Corn. *conſ. 333. n. 8. lib. 1.* Soc. *conſ. 77. n. 2. vol. 2.* Dec. *conſ. 42. n. 8.* Pariſ. *conſ. 27. n. 15. & ſeq. lib. 1.* & alij relati per Valaſc. *d. q. n. 21.* & aduertendum eſt, quod vocabula, ſiue contradæ, vbi prædia emphyteutica ſunt poſita, ex curſu centum annorum mutari poſſunt, & ideo ex duabus demonſtrationibus probatur identitas, licet non conſtet de nomine contradæ: Rot. *par. 5. rec. dec. 79. n. 9. & ſeq.*

22 Et quamuis inſtrumenta, mentionem facientia de confinibus enunciatiuè, dicendo, quod ſit vendita talis res, cui cohæret domus Titij, non probent domum eſſe Titij, quia res eſt inter alios acta; etiam ſi eſſent plura inſtrumenta hoc enunciantia. Spec. *in d. §. nunc aliqua verſ. 57.* licet Cyn. & Abb. dicant *in l. cum aliquis C. de iur. de lib.* inducere aliquam præſumptionem, & Paul. ibi dicat, vehementem, & Bal. *conſ. 186.* vulgi opinionem. Et quod confinia expreſſa in inſtrumento probent reſpectu contrahentium; non autem quoad tertios, non interuenientes in inſtrumento, tenet Rot. *in recent. dec. 195. par. 1. n. 6.* attamen ſi agatur
23 de probandis finibus antiquis, dixit Bal. *in d. l. cum aliquis*, quod plenè probant illa ipſa inſtrumenta, etiam enunciatiuè loquentia, & confecta inter alios, ſequuntur Alex. & Iaſ. ibidem, alios citantes. Et idem dicit Dec. *n. 2.* Aym. *de antiq. temp. 1. par. n. 70.* Purp. *conſ. 104. num. 24.* Bertaz. *de clauſ. clauſ. 19. Gloſ. 18.* videtur enim huiuſmodi inſtrumenta, propter longitudinem ab omni ſuſpicione remota; inſtrumentis enim antiquis indubitata lux veritatis aſſiſtit, Bal. *conſil. 109. in prin. lib. 4.* & quod vnicum inſtrumentum, non probet, etiam in antiquiſſimis, Rot. *in d. deciſ. 295. in recent.*

24 Declara tamen, vt non ſufficiat vnum inſtrumentum: licet antiquum, ſed ſaltem duo, vel tria oſtendi debent. Rim. *conſ. 93. n. 27. lib. 1.* Aym. vt ſupra n. 74. & hoc videtur tenere Rot. vt *in dec. diuerſ. par. 1. dec. 185. num. 1.* vbi redditur ratio, & requiritur etiam, quod inſtrumenta ſint extracta ex aliquo Archiuio publico, vel quod probetur ſaltem per famam notariatus eius, qui illa ſubſcripſit, vbi citatur Aym. vt ſupra *par. 1. qu. 8. n. 17. cum ſeq.* & quod enunciatiua debent eſſe ad minus duorum inſtrumentorum, quæ originem habeant à diuerſis perſonis non ſuſpectis, tenuit Rot. vt per Cocc. *dec. 69. num. 9. & dec. 105.* & ita alias tentum per Rot. *In vna Sabin. confinium*, teſtatur idem Cocc. *d. dec. 69.* quamuis producerentur duo inſtrumenta, habentia origenem ab eiſdem perſonis, quia habentur pro vno, vt *in d. dec. 295. in recent.* & quod requirantur duæ enunciatiuæ diuerſorum inſtrumentorum, & diuerſarum perſonarum, vt faciant fidem in factis antiquis contra tertium, & ſint pronunciatæ à perſonis, non ſuſpectis. Mantic. *de tacit. & amb. lib. 2. tit. 6. num. 22. & 23.* vbi plures deciſ. refert.

25 Et non ſolum confinia probantur per inſtrumenta, vt dictum eſt, verum etiam per libros antiquos, eſt *tex. in c. cum cauſam de prob.* & Dec. *ibi nu. 1.* dicit hoc intelligendum eſſe, quamuis illi libri ſub cuſtodia publica, poſiti non reperiantur, quia *tex. in d. c. cum cauſam*, hoc non dicit, cui aſſentit Valaſc. *d. qu. nu. 25.* vbi ponit alios modos probandi confinia. Sed ſi iſti libri, quibus ab antiquis communiter creditum eſt, vel reperiantur in loco, vbi ſolum ſeruantur authenticæ ſcripturæ, non eſſet dubitandum, quia facerent plenam
26 fidem, eſt tex. & ibi Fel. & alij in *c. ad audientiam de præſcrip.* Boer. *dec. 105.* vt ſupra *numer. 249.* Valaſ. *ead. quæſt. num.*

*quaſt.numer.26.*vbi declarat, etiam, quod libri debeant
eſſe ipſius Eccleſiæ, & hoc eſſe de mente omnium *in*
dict.cap.cum cauſam, & Abb.*colum.2.* dicit, ſi Epiſcopus
ſcripſit in libro antiquo, illud Caſtrum per alium de-
tentum pertinere ad Eccleſiam, & liber fuit detentus
multis temporibus in camera Epiſcopi, non proba-
bit dominium Caſtri, & Dec. *conſ. 146. numero 14.* &
quod libri probent confinia, declarat Hieronym. de
Mont. *de fin.reg.capit.63.numer.2.* qui alios citat, vbi nu-
mero tertio, tenet hoc eſſe intelligendum, vbi agitur
de magno præiudicio, plena fides adhibetur libris an-
tiquis, ſi reperti fuerint ſub cuſtodia publica. Ioan.
And. & Hoſt. *in dict.capit.cum cauſam*, & ita communiter
teneri affirmat, nec eſſet tunc neceſſarium, quòd ſcri-
ptura fuiſſet authética, quando reperiretur ſub cuſto-
dia publica, & maximè in caſibus, in quibus erit diffi-
cilis probatio, prout eſt in materia finium antiquo-
rum, & refert Felyn. *in dict.cap.cum cauſam*, quod omnes
ſcribentes ſequuntur, quod libri antiqui non faciant
27 plenam fidem, niſi ab antiquis noſtris fuerit illis fides
adhibita. & ſic libris hiſtorialibus, & Chronicis, quibus
à maioribus noſtris fides adhibita fuit, creditur. Gloſ.
in cap.inter dilectos in ver.magn.de fid.inſtr. & in cap. venera-
bilem in verſ.tranſtulit de elect. Bart. *in l.1.nu.12.ff. ſi cert. pet.*
vbi Dec. *num. 22.* aliàs eis non creditur, niſi in iis, quæ
non ſunt præiudicialia, vt in materia finium, inter
Eccleſias, c.cum apoſtolica de his, quæ fiunt à Præl. &
ſimiliter libris antiquis cenſualibus Eccleſiæ, repertis
in eius Archiuio fides danda eſt, & quod ſcripturæ
28 antiquæ probent confinia, & probentur præſumptio-
nibus, eſt *dec.Ludouiſ.434.* & maxime, quando liber eſt
ſcriptus manu Notarij publici, & benè & legaliter
tentus, & cuſtoditus, maxime etiam quando ſoluens,
deſcribi, & annotari petiit in libro ſolutionum, nam
videtur approbaſſe, tenuit eadem Rot. *dec.290. in recent.*
par.2.num.5. ſupra allegata.
29 Aliis autem libris priuatis, non repertis ſub cuſto-
dia, in probationibus, quæ non ſunt ſuper confinibus
ſemiplena fides adhiberetur, in antiquis, quando ſunt
virorum legalium, ſi iuramentum eis præſtari poterit,
vt voluit Soc. *conſil.7.num.36.volum.2.* & ſecundum *dec.*
Tholoſ.496. ſic erit diſtinguendum. Aut ſumus in pro-
30 cedentibus à voluntate ſcribentis, & liber probat, ſe-
cundum communem opinionem, *leg. Neſennius ff. de neg.*
geſt. & capit. fin. de ſucceſ. ab inteſt. vel ſumus in libro, in
quo reperitur aliquid ſcriptum, in ſcribentis fauo-
rem, & non probat, niſi liber eſſet alicuius defuncti
boni: quia faceret aliqualem præſumptionem, & pro-
baret iunctis aliis adminiculis, Boer. *deciſ.105.nu.6.tom.1.*
31 vbi dicit librum defuncti, bonæ vitæ, facere ſemiple-
nam probationem, & ſufficere vnum teſtem cum illo
libro, vel in ſupplementum probationis, poſſet deferri
iuramentum hæredi, ſi tamen ſciebat veritatem: & ſic
libris mortuorum magis creditur, quam libris viuo-
rum, Soc. *conſil.197.num.16.volum.2.* Bald. per illum tex. *in*
l.rationes, Cod.de prob. & ibi Paul. de Caſtr. qui hac ratio-
ne mouetur, quod nemo præſumitur velle mori cum
peccato mortali, & idem voluit Pariſ. *conſil.104.num.76.*
& Ludouiſ. *dec.468.num.12.* & quod liber priuatus pro-
bet, & maximè mercatoris, etiam contra tertium, con-
currentibus adminiculis, latè Surdus *deciſ. 199. Rot.deciſ.*
776.num.3.par.prima diuerſ. adminicula autem ſunt, mors
ſcribentis, bona fama, nobilitas, & legalitas ſcribentis.
Farinac. *dec.poſth.par.1.321.num.2.* & ex verificatione ma-
ioris partis partitarum: quamvis liber non haberet
requiſita à ſtatuto, vt ibi dicitur.
32 Et an inuentarium bonorum Eccleſiæ probet con-
tra tertium, licet ſit antiquum: Afflict. *deciſ.334.* videtur
dicere, quod non faciat plenam probationem.

33 An autem ſcripturæ inuentæ ſub cuſtodia publi-
ca, & aliæ, quæ non ſunt repertæ ſub cuſtodia publi-
ca, probent dominium, vide eundem Hieron. à Mont.
in d.tract.qu.63.
34 Et non ſolum libris antiquis repertis in Archiuio
Eccleſiæ, ſed ſi reperiantur in domo Epiſcopi, vel Præ-
ceptoris Eccleſiæ, hominis honeſti, & legalis, dabitur
fides, Card. & Abb. *in dicto capit.ad audientiam*, & ibi etiam
Felyn. Boer. *d.dec.num.12.vbi num.13.* tenet, quod ſtandum
ſit libris terragiorum, ſeu laudemiorum Eccleſiæ, con-
tinentibus nomina Cenſitarum, & Emphyteuticarum
& ſolutiones laudemiorum, & penſionum, contra ip-
ſos ſoluentes, vt ex hoc ipſo cenſeantur Cenſitæ, vel
Emphyteutæ, vt voluit etiam Rom. *conſil.127.* Dec. *conſ.*
147. quod intelligendum eſt in libris authenticis de
Archiuio Eccleſiæ, & propterea contra ſubditos Ec-
cleſiæ ſoluentes; ſecus contra alios: vnde ſi produca-
tur liber Monaſterij continens, quod Monaſterium
35 habet reditum talis. vel quod talis locus eſt redituus,
ſeu penſionarius Monaſterij, in tot libris, ſeu cordibus
frumenti, ex hoc non probabitur nec poſſeſſio earum
terrarum, Bald. *in leg. ſi pater Cod. de act.empt.* nec domi-
nium, vt per eundem Bald. & Salyc. *in leg. ſolemnibus*
Cod.de rei vendit. Afflict. *deciſ.364.* & idem erit, ſi in libro
Monaſterij reperiantur deſcriptæ ſolutiones cano-
num, ſeu laudemiorum talis terræ, ex hoc ſolùm, non
probabitur cenſus, vel emphyteuſis eiuſdem terræ,
Anchar. *conſil.44.* Aym. *in d.tractat.part.1.num.247.* quod
declara, niſi is cuius eſt terra, ſe ſubſcribat huiuſmodi
ſolutionibus, & libro, Dec *in dict.capit. cum cauſam num.3.*
Roma *conſ.291.* Alexand. *conſil.10.num. 4.lib.4.* Dec. *conſil.*
146.num.13. benè verum eſt, quod liber extractus ex Ar-
chiuio Capituli, probat contra Capitulum Rot. *in re-*
collectis per Farin.dec.poſth.501.par.2.nu.3. & quod liber an-
tiquus alicuius Monaſterij, vel Epiſcopatus, in quo
varij, & diuerſi Adminiſtratores, Factores, & Officiales
bonæ vocis, & famæ, variis in temporibus ſcripſerunt,
bona eſſe feudalia, vel emphyteutica, aut cenſualia
Monaſterij, vel Eccleſiæ, & aliqui mortui eſſent, aut
aliquæ partitæ eſſent verificatæ, faciat magnam præ-
ſumptionem; adeo quod transferat onus probandi
contrarium in aduerſarium, tenet Bors. *dec.27.num.84.*
par.2. qui alios citat, & *dec.30.num.109.*
36 Vltimo limitat Valaſc. *numer.30.* non habere locum,
quando Princeps conceſſiſſet in Emphyteuſim: nam
tunc inſtrumentum probaret dominium eius; quod
intelligendum eſt, ſi modò conſtet da Principis placi-
to, volentis dominium rei conceſſæ, ſine traditione,
transferri, & vide, quæ allegat.
37 Et quia ſupra fecimus mentionem de inſtrumen-
tis antiquis, videndum eſt, in hac materia probatio-
num, quot anni requirantur, vt inſtrumentum cen-
ſeatur antiquum: Doctores *in c.veniens de teſt. & in l.cum*
aliquis Cod. de iur. delib. dicunt, antiquum, id dici, quod
tempus centum annorum excedit Iaſ. *in l.admonendi n.*
209.de iur.iur. Alex. *conſ.8.nu.7.& conſ.208.nu.11.lib.2. & conſ.*
12.lib.4. Corne. *conſil.239.num.37.vol.1.* Dec. *conſil.121.num.8.*
Bertran. *conſ.281.nu.4. & 10.lib.3.* *Dec.Tholoſ.439.* Curt.Sen.
conſ.83.num.24. Soc. *conſ.39.num.7.vol.1.* Afflict. *dec.267.nu.3.*
& hæc eſt com.opin. vt refert Hier. de Mont. *in tract. de*
fin.reg.cap.79.num.4. Aym. *de antiq.temp.p.1.num.2.* & hanc
opinionem ſequitur Rot. vt per Verall. *dec. 28. lib. 1.* &
in ſpecie in materia inſtrumenti antiqui Rot. *diuerſ.*
part.4.dec.723.nu.3. Cocc. *dec.79.n.9.* vbi dicitur, quod hæc
ſit com.op. vt per Alex. & Iaſ. *in l. cum aliquis ſupra alle-*
gatis; & ita alias tenuiſſe Rot. coram Orano, teſtatur
idem Cocc.

Menoch. *de arbit.lib.2.caſ.3.* referendo plures opinio-
nes, *n.2.* dicit, quod crebrior opinio eſt, hoc eſſe poſitum

in arbitrio Iudicis, & refert hanc opinionem tenere But.& Hoſt.*in c.illud.de præſump.* & idem But.*in cap.quoniam contra,de probat.* Alex.*conſ.4.num.12. & conſ.187.num.4. lib.42.& conſ.9.* Soc.Sen.*conſ.89.col.2.* Afflict. *dec.83. num.7.* Crauet.*de antiq.temp.in princ.num.3.* Ruin.*conſ.92.numer.10. lib.4.* Marſ.*in l.quæſtionis,de quæſt.num.49.& 58.* Tiraq.*in l.ſi vnquam.num.33.*

Nouiſſimè Farin. *in tractatu de teſt.qu.69.nu.142.* refert opinionem tenentium requiri ſpatium centum annorum,eſſe crebriorem,citando Ceph. *conſ. 250. num. 18. lib.2.* qui hoc atteſtatur, Maſc.*de probat.lib.1.concl.104.n.4.* Honded.*conſ.17.num.56.* Villalob.*com.op.lit.A.num.106.ſed nu.145.* dicit,quicquid ſit de iure;Rot.ſeruat,quod tempus antiquum in materia teſtium dicatur ſexaginta annorum dempto tempore litis, allegat Caputaq.*dec.5.nu.2.par.3.* Paul.Granut.*Theore.22.nu.4. & ſeq.* qui refert deciſionem factam coram Seraph. ſub die lunæ 23. Maij 1569.

Sed non eſt recedendum in materia inſtrumentorum à prima opinione, propter auctoritatem Rotæ, quæ ſæpius ita tenuit,vt dicitur *in d.dec.69.n.9.* Cocc.

QVÆSTIO XXVII.

SVMMARIVM.

Reus non tenetur edere actori inſtrumentum,ad fundandam eius intentionem,nu.1.

Emphyteuta cogitur oſtendere Domino directo inſtrumentum emphyteuſis, & poſſeſſionem, pro qua ſoluit, & ſuos confines: quod ſi non fecerit, poterit Iudex declarare finitam eſſe emphyteuſim, & magis hæc opinio procedit fauore Eccleſiæ, & in Cenſitu,& Feudatario n.2.

Declaratur habere locum, quando conſtat eſſe emphyteutam, vel emphyteuſis non negatur,n.3.

Subdeclara nu.4. ſubdeclara ſecundo,n.8.

Declara ſecundo dummodo Dominus qui petit,iuret de calumnia prius,num.9.

Declara tertiò,num.10.

Declara quartò,nu.11.

Declara quintò,nu.12.

Declara ſextò,nu.13.

Emphyteuta occultans protocollum inueſtituræ, perdit emphyteuſim,num.5.

Emphyteuta, ſi in pretio mentiatur, vt ſoluat minus laudemium, emphyteuſim amittit.n.6.

Emphyteuta aſſerens emphyteuſim eſſe perpetuam, cum eſſet temporalis,amittit emphyteuſim,n.7.

Edere nemo tenetur inſtrumentum,niſi ſoluat partem pretij,quod ſoluit Notario,nu.11.

Emphyteuta, non poteſt interpellare Dominum, vt oſtendat pro qua re canonem ſoluat,ſed Dominus hoc facere poteſt.numer.14.

Emphyteuta poteſt oſtendere vnam rem correſpondentem penſioni, pro qua ſoluit canonem,etiam deteriorem,& quomodo hoc procedat,nu.15.

Et quando non conſtat,pro qua reſoluitur penſio,recurrendum eſt ad coniecturas,ibid.& quæ ſint,declaratur.

Actio, quæ competit Domino contra emphyteutam, ad edendum inſtrumentum,num.16.

SVpradictæ quæſtioni proxima eſt alia quæſtio, An emphyteuta teneatur oſtendere Domino inſtrumentum emphyteuſis, & confines fundi, pro quo ſoluit canonem? Et pro parte negatiua, eſt regula ge-
1 neralis, quod reus non tenetur edere actori inſtrumentum,ad fundandam eius intentionem, *l. qui accuſare, & leg.fin.C.de eden.* quia nimis graue eſt,vt exhibeat arma,cum quibus ſibi bellum infertur, *l.nimis graue,C.de teſtibus.*

2 Sed partem affirmatiuam, quod emphyteuta cogitur oſtendere inſtrumentum emphyteuſis Domino directo,& poſſeſſionem, pro qua ſoluit,ac etiam ſuos confines,quod ſi non fecerit, poterit Iudex decernere, finitam eſſe emphyteuſim,& conſolidatam cum directo dominio,tenet Baldus *conſ. 225.lib.1.* vbi loquitur, tam de edendis inſtrumentis, quam etiam declarandis confinibus poſſeſſionum.Spec.*in titulo de locat.§.nunc aliqua.verſ.59.60.& 141.* Iaſ.*in l.2.C.de iur.emph num.8.* Alciat. qui hanc dicit eſſe receptiorem ſententiam *in l.1. C.de eden.* cum aliis congeſtis per Valaſc. *de iur.emph.qu.8.nu.2.& 3.* qui etiam reſpondet contrariis, infinitos citando,quod Vaſallus cogitur oſtendere Domino inſtrumentum feudi,& confines feudi;*num.7.* dicit,quod hęc
* eſt indubitabilis,& recepta ſententia;quæ multo magis procedit fauore Eccleſiæ, & abſque etiam dubio procedit ad replicationem fundandam,& ſimiliter in Cenſita,& Feudatario habet locum,ibi *numer.8.* Corb. qui etiam alios citat, *de cauſ.priuat.* ex eo quod emph. non oſtendit, Dom.inſtr. inueſt. videnda etiam ſunt ea,quæ diximus ſupra *hoc titulo qu.25.* Mant.*de tacit.lib.22.tit.20.num.12.& ſeq.* Cogitur etiam emphyteuta edere inſtrumentum Domino, ad probandum fraudem commiſſam circa pretium, ad hoc vt minus laudemium conſequatur;vt non vtatur iure prælationis,vt dicemus *in tit,de alien.qu.1.in fin.*

3 Declaratur tamen hæc com.op.procedere, quando emphyteuſis non negatur, vel alias conſtat emphyteutam eſſe.Alciat.*in d.l.1.C.de eden.* Gloſ. *in c.1.§. illud de prohib.alien.feud.per Feder.& in l.2.verſ.iurata, C. quando, & quib.quar.par.deb.lib.10.* Platea *in l.1.Cod.de adminiſt.Reſpub.lib.11.* Et ratio eſt, quia Dominus habet intentionem fundatam; contra emphyteutam. Pariſ.*de reint.feud.fol.19.num.14.* Platea *in d.l.1.* Valaſc.*d.qu.8.num.9.* Et quod habeat locum,quando fatetur ſe emphyteutam, & non oſtendit inſtrumentum, & negat illud habere, poſſit incontinenti expelli à Domino, quaſi præſumatur emphyteuſis finita,Corb.*eadem cauſa,* qui alios citat,ſed ſi negat eſſe emphyteutam illius, qui hoc poſtulat, non cogitur edere, nec copiam ſuorum inſtrumentorum facere,per regulam *l.qui accuſare, & in l.fin. Cod. de edend.& in l.cogi.C.de pet.hered.* Ang. *in l Prætor ait,§.1.ff.de eden.* Iaſ.*in l.2.Cod.de iur.emph.nu 175.* cum aliis congeſtis per Valaſc.*nu.9.*

4 Subdeclara, quod ſi Dominus directus conuinceret emphyteutam de mendacio, eo ipſo amitteret emphyteuſim, ex *tex. in §.fin.* & ibi Afflict. *titulo de lege Corad.* Iaſ.*in l.2 num.85.& ſeq.* Pariſ. *de reint.feud.fol.19.nu.15.* cum aliis citatis per Valaſc.*d.qu.numer.10.* Corb.*de cauſ.priuat.ob mend.*& nos dicemus in *tit.de var. ead. qu. 5.* Accedit etiam,quia Vaſallus,ſeu emphyteuta occultans
5 protocollum inueſtituræ, feudum,ſeu emphyteuſim perdit,Afflict.*in cap.Vaſallus,ſi feudum.tit ſi de feud.fuer.cont.num. 14.* vbi etiam declarat, quomodo probetur talis occultatio, facit etiam,quod ſi emphyteuta in pretio
6 mentiatur, vt ſoluat minus laudemium, amittit emphyteuſim,Iaſ.*in d.l.2.num.21.* Gozad.*conſ.47.nu.7.* Tiraq. *de ret.conſang.§.4.Gloſ 2.nu.2.* Corb *de cauſa priuat.ob mend. num. 21.* & idem ſi falſum committendo, aſſerat emphyteuſim eſſe perpetuam,cum re vera,ſit temporalis. Valaſc.*ead.qu.num.11.*

8 Subdeclara ſecundò,quod,ſi emphyteuta confiteatur emphyteuſim: neget tamen ſe habere inſtrumentum, poterit per Dominum expelli, vt dictum eſt; quia præſumitur emphyteuſis finita, Iaſ.*d.l.2.num.175.* Bald.& Ang.*in d.l.Prætor ait,§.1.num.1.* niſi qui negaret inſtrumentum ſe habere, allegaret ſe per 30. vel 40. annos

annos canonem emphyteuticum ſoluiſſe, quia tunc præſumeretur emphyteuſis perpetua, Iaſ. & Angel. *in dictis locis*, & Corb. *d. cauſa*, quod intellige, vt infra *nu. 15.* Mant. *citato loco nu. 14.*

Diſſentit Iaſ. *in l. ſi legatum num. 10. ff. de eden.* vbi tenet, quod emphyteuta, licet probet per 40. annos ſoluiſſe, poſſit expelli, refert Corb. *d. cauſa.*

9 Declara ſecundò prædictam communem opinionem, procedere, dummodo Dominus, qui petit, iuret prius de calumnia, hoc eſt, ſe non malo animo, & calumniandi gratia, petere, ſed iuris ſui conſeruandi ac tuendi. Spec. *tit. de loc. et. §. nunc aliqua verſ. 140.* Pariſ. *de reint. feud. fol. 19. col. 1.* Iaſ. *d. l. 2. nu. 175.* cum aliis per Valaſc. allegatis *d. qu. nu. 15. & ſeq.*

10 Declara tertiò, non habere locum, ſi emphyteuta dicat ſe amiſiſſe inſtrumentum, ſi modo id non de induſtria, & conſulto factum ſit: quod in dubio credendum eſt, ne præſumamus malum. iuxta regulam, eſtote miſericordes, *de reg. iur.* & maximè in facto antiquo: & iuret ſe non habere, vt per Pariſ. *d. fol. 19. num. 6.* ſed ſi probaretur de induſtria fuiſſe inſtrumentum amiſſum, incideret in pœnam caducitatis. Valaſc. *d. qu. num. 15.* & vide ſupra *quæſt. 25. hoc eod. tit. num. 27.* & quod ſtetur iuramento emphyteutæ, ſe inſtrumentum non habere, tenet Bald. *in l. Prætor ait §. 1. nu. 2. ff. de eden.* quem refert Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 10. nu. 13.*

11 Quartò declara, modo Dominus directus ſoluat partem pretij, quod emphyteuta ſoluit Notario pro inſtrumento; idque eſt generale in omnibus caſibus, in quibus fit editio proprij inſtrumenti. Alciat. *in d. l. qui accuſare, & in dict. l. 2.* eſſet enim iniquum, vt inſtrumentum à Tabellione propria mercede redemptum, quis gratis alteri edat, licet Valaſc. ibi dicat *numer. 17.* in Foro, non obſeruari, quia inſtrumenta abſtracta fortaſſis modico pretio conſtant.

12 Quintò declara, etiam habere locum, ſi Dominus directus poſſet ex protocollo Notarij de emphyteutico contractu plenè informari, & de iure ſuo certior fieri: hæc enim eſt omnium Doctorum mens in dictis locis; alioquin ſi aliunde, non poſſet de iure ſuo inſtrui, quam ex inſtrumento emphyteutæ: tunc alia iuris ratione cogeretur emphyteuta edere, ſicuti quiuis alius, ex traditis per Alciat. poſt alios *in d. l. 1. in 8. caſu,* & per Valaſc. *eod. nu. 17.*

13 Sextò declara, niſi emphyteuta iuſſus edere inſtrumentum emphyteuticum, aſſerat ſe dumtaxat titulo iuris eſſe tutum, ex tempore longiſſimo quæſito; vel allegaret præſumptam emphyteuſim: tunc enim, non cogeretur edere inſtrumentum; quia præſcriptio tantum tribuit, quantum expreſſa conuentio, cum omnibus neceſſariis qualitatibus tribueret, vt habetur poſt Gloſ. *in l. 1. C. de ſeruit.* per Soc. *conſ. 47. lib. 3.* Iaſ. *in l. ſciendum num. 25. ff. de verb. oblig.* Dec. in Rub. *de prob. numer. 19.* & per alios, quos citat Valaſc. *d. qu. num. 18.* & diximus ſupra in ſecunda ſubdeclaratione: quia tunc præſumeretur emphyteuſis perpetua. Corb. *dicta cauſa*, & diximus aliqua de hac re, ſupra in Præludiis *qu. 14. numer. 39.* quod non habet locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quia ſolùm præſumitur conceſſa vſque ad tertiam generationem. Valaſc. *de iur. emph. qu. 1. num. 14.* & nos diximus ſupra hoc *tit. qu. 12. in fine.*

14 Infertur ex ſupradictis, quod emphyteuta, non poteſt interpellare Dominum directum, vt oſtendat pro qua re canonem ſoluat, ſed bene Dominus cogere poteſt emphyteutam, ſi eſt in quaſi poſſeſſione exigendi canonem. Natt. *conſ. 3. numer. 5.* vbi tenet, quod, ſi Eccleſia interpellat emphyteutam, vt oſtendat pro qua re ſoluat, ex quo neſcitur, pro quibus prædiis

15 ſoluatur, vt emphyteuta eligat rem deteriorem, & dicat ſe pro illa ſoluere: tunc Eccleſia, ſi velit dicere, quod ſoluit pro pluribus, & melioribus prædiis, habet illud oſtendere, tanquam fundamentum ſuæ intentionis, *l. actor, C. de prob.* ita Spec. *in d. §. nunc aliqua ver. 62.* Et facit pro hac opinione, Gloſ. *not. in l. cum de lege ff. de prob.* vbi hæres ad oſtendendum facultates defuncti, poteſt dicere, ſe non reperiſſe in bonis illius, niſi tot, & talia: & qui vult dicere, quod ſunt plura alia, habet probare. Et Spec. *in d. §. nunc aliqua ver. 50.* vult, quod Iudex habet arbitrari, pro quibus prædiis ſoluatur, ex quantitate penſionis conſtitutæ: ſed hoc haberet locum in locatione, non in contractu emphyteutico, in quo ſæpè modica penſio conſtituitur pro magnis proprietatibus: & ideo Bald. *in cap. Vaſallus il primo, Si de feud. fuer. cont. inter Dom. & Agn.* dicit, quod quando eſt quæſtio inter Dominum, & Vaſallum, quia Dominus dicit, Vaſallum habere à ſe plures poſſeſſiones in feudum, Vaſallus autem aſſerit eſſe pauciores, quod Iudex ex informatione domeſticorum, habet hoc iudicàre, item ſecundum communem famam: & ita Natt. credit fieri poſſe in emphyteuſi: & non præſumitur emphyteuticum quicquid intra fines continetur Hoſt. *in cap. nimis num. 4. de iur. iur.* Rot. *dec. 350. n. 5. & 295. nu. 8. in fine par. 1. recent.* & Clar. *§. feudum, qu. 18.* ſed op. Hoſt. & aliorum procedit in generali conceſſione, vel etiam procedit, ſi emphyteuta oſtenderet, pro quibus rebus canonem ſoluit, & non oſtendat bona omnia, præſumûtur emphyteutica. Rot. in recollect. per Paul. Rub. *dec. 120. numer. 12. & ſeq.* ſufficit tamen oſtendere certam quantitatem, quæ ſit proportionata canoni, & petens maiorem quantitatem, probare tenetur, vt dicitur in *ead. dec. 120. num. 14.* ſed videnda ſunt, quæ diximus ſupra hoc titulo *quæſt. 25. num. 29. & ſeq.* & videndus etiam eſt Magon. *dec. Florent. 2. nu. 10.* Quod autem dictúm eſt, ſi emphyteuta confiteatur, ſe eſſe emphyteutam, Dominum poſſe dicere, eum penſionem ſoluiſſe pro omnibus rebus, quas poſſidet in illo loco, in quo erat emphyteuſis, niſi ipſe oſtenderit, pro quibus rebus ſoluerit, & onus probandi in emphyteutam transfunditur, declaratur, niſi emphyteuta iuſtam habeat cauſam ignorantiæ, veluti ſi ſucceſſerit in ius alterius, Alber. *in l. ſi certis annis, nu. 10. Cod. de pact.* & ſequitur Natt. *conſ. 4. num. 11.* ſed Mant. *citato loco num. 17.* dicit, quod hæc ignorantia, non ſibi videtur probabilis, quia quilibet præſumitur ſcire quantitatem, & qualitatem ſui patrimonij. Aret. *conſ. 15. in fine,* maximè, quando ſoluit. Rom. *conſ. 127. ad fin.* & ita reſpondet Ceph. *in conſ. 503. n. 4.* quod in primo emphyteuta nullam recipit dubitationem; quia in facto proprio, non eſt tolerabilis ignorantia, *l. vlt. ff. pro ſuo, & l. quamquam, C. ad Vell.* ſed & filius, ratione cohabitationis, præſumitur ſcire qualitates patrimonij patris ſuperſtitis. Soc. Sen. in ſubſcriptione ad Ruin. *in conſ. 50. numer. 17. lib. 1.* & Cæph. *dict. conſ. 508. num. 9.*

Declaratur ſecundò, quod emphyteuta tenetur oſtendere bona emphyteutica: ſed ſi aliqua oſtenderit, & Dominus dixerit alia reperiri, tenetur probare, & ſi emphyteuta non poſſet oſtendere, pro quibus rebus ſoluat penſionem, non eſt illico totum eius patrimonium præſumendum emphyteuticum; ſed prius ad coniecturas recurrendum: nam Iudex debet inſpicere conſuetudinem Eccleſiæ concedentis, & morem regionis, & pretij quantitatem, ſi pretium interuenit, & annuam penſionem, & ſecundum eam arbitrabitur, quanta fuerit poſſeſſio emphyteutica, & ideò ſi poſſeſſiones magnæ ſunt æſtimationis, & penſio modica, non eſt præſumendum pro omnibus bonis ſoluiſſe, ſed æſtimari debet, ex quantitate, & modo, pro qua poſſeſſione ſoluat, & hanc op. tenuit Pyl. gloſſator

antiquus, quem ſequitur Spec. *in d. §. nunc aliqua, ver. 60. & 62.* Alber. *in d. l. certu annu, numer. 10.* Bald. *in c. 1. num. 2. de Vaſal. qui conſt.* Loth. Fulgoſ. *conſ. 227. num. 1.* Afflict. *num. 26. de cont. inter vaſſ. & fam.* & vide, quæ dixi ſup. *qu. 25. nu. 24. & 27.* & ſecundum Bald. *conſ. 109. lib. 4. ſub num. 1.* prius recurrendum eſt ad inſtrumenta antiqua, ſed ſi per inſtrumenta non apparet, quia emphyteuſis eſt antiqua, & termini prædiorum ſunt mutati, recurrendum eſt ad teſtes antiquos, ſi qui ſunt, & ad famam, cuius contrarij memoria non exiſtat, & facit pro hac opin. quod dixi ſupra, *qu. 25. num. 6. & num. 20.* & ſi hoc modo non poteſt liquere, tunc ad coniecturas recurrendum eſt, & inter meliores ponit probationem quantitatis pretij: ſed hæc coniectura, non videtur probabilis, quia pro modico canone plerumque conceditur res magni valoris, vt tenet Ruin. *conſil. 30. num. 18. lib. 1.* Natt. *dict. conſ. 3. numer. 6.* Spec. *d. §. nunc aliqua, num. 62.* & refert Mant. vbi ſupra *num. 23.* Vnde concludendum cenſeo, quod hæc ſola coniectura non ſufficeret; ſed ſi aliqua alia concurreret, nempe fama, vt ſupra diximus, & *in d. nu. 26. nu. 6.* crederem quod ſufficeret; & videndus erit Magon. *d. dec. 2. num. 10.*

Notandum tamen eſt, ſi Eccleſiæ ſcire deſiderat, pro quibus poſſeſſionibus ſoluatur ſibi penſio, quæ longo tempore fuit ſoluta, quod penſionarius non teneatur oſtendere, ſi iuſtam cauſam ignorantiæ prætendat, quia fortè alij ſucceſſit, *l. qui in alterius, ff. de reg. iur.* ſecundum Alber. de Roſa. *in leg. ſi certu annu ver. item quæritur, C. de pact. vel.* per Natt. *d. conſ. nu. 11.* de qua re nos dicemus *in tit. de alienat.* quando tractabimus, an ignorantia excuſet: & vide ſupra *hoc tit. qu. 25.*

16 Vltimò quærendum eſt, quo remedio, vel qua actione cogendus ſit emphyteuta, ad edendum inſtrumentum, & qua pæna afficiendus ſit? Alciat. & Rip. *in d. l. 1. & fin. C. de edend.* tenent, quod, ſi emphyteuta Domino directo nolit inſtrumentum edere, poterit Iudex finitam eſſe emphyteuſim, iudicare, ex Bald. *conſ. 225. volum. 1.* quod intelligendum eſt, poſt indictam comminationem, & poterit etiam comminari, ne amplius illi in inſtrumento fides detur, iuxta doctrinam Innoc. *in cap. G. perpetuum, de fid. inſtrum.* Baldus *in cap. ſi Vaſallus de cont. inueſt.* Pariſ. *de reint. feud. fol. 19. nu. 19.* & Valaſc. *d. qu. nu. 19.*

QVÆSTIO XXVIII.

SVMMARIVM.

Remedium legis ſecundæ C. de reſc. vend. non habet locum in contractu emphyteutico, nu. 1. Contrarium, nu. 2.
Penſio iuſta, quæ dicatur, n. 3.
Penſio iniuſta, quæ ſit, nu. 4.
Penſio reducitur ad æquitatem, quando adeſt læſio, & quæ veniunt probanda, nu. 5.
Remedium l. 2. C. de reſc. vend. an habeat locum finita emphyteuſi num. 6.
Et in emphyteuta emente à primo eod. num.
Laudemium, an debeatur, ſi venditor emphyteuta reſcindat contractum remedio d. l. 2. nu. eod.

1 EXaminanda nunc venit illa quæſtio, An in contractu emphyteutico ſit locus remedio, *l. 2. Cod. de reſc. vend.* Spec. *in tit. de empt. & vend. §. nunc dicendum, nu. 14.* tenet; quod remedium *l. 2.* non habeat locum in contractu emphyteutico, ſequitur Iaſ. *in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 25.* vbi alios citat; Eandem opinionem tenet Imol. *in c. cum dilecti, nu. 18. de empt. & vend.* cum aliis, quos refert Valaſc. *de iur. emph. qu. 10. nu. 19.*

Probatur hæc opinio; quia penſio, quæ ſoluitur, non pro pretio, & mercede ſoluitur; ſed in recognitionem directi dominij. Bartol. *in l. 1. num. 4.* Bald. *num. 7.* & Iaſ. *numero 17. Cod. de iure emphyteutico,* & nos diximus in Præl. & ideo, quamvis ſit minima, conſiſtit emphyteuſis, & dominium directum recognoſcitur, cum magna penſione, ſicut cum vno nummo, vel vna gallina, & vno ouo: & quia etiam proprietas ampla poteſt pro minima penſione in emphyteuſim dari. Ruin. *conſ. 50. numero 4. & 18. lib. 1.* vnde in penſione non datur vlla læſio conſiderabilis, vt ſit locus, *l. 2. C. de reſc. vend.* & quia etiam, *l. 2.* fundatur in valore iuſto rei; & ideo ceſſante ratione legis, ceſſare debet eius diſpoſitio, *l. 4. §. toties, ff. de damn. infect.* Hip. *ſing. 339.* Tiraq. *de ret. §. 8. gloſ. 7.* & alios refert Gabriel *in titulo de emptore, & vend. conc. 4. nu. 75.* tenentes dictam opinionem nempe Bald. *in rub. C. de iur. emph. col. fin.* Abb. *in c. cum cauſam, col. pen. de empt. & vend.* Paul. de Caſtr. *conſil. 383. vol. 2.* Alex. *conſ. 112. col. pen. vol. 1.* & Iaſ. *in dict. l. 1. col. 19. & in l. de quibus col. 8. ff. de legibus.*

2 Contrariam opin. tenent idem Spec. *d. §. nu. 114.* Bald. *in d. l. 2. nu. 6.* & ibi Salyc. *num. 8.* & Paul. de Caſtr. *n. 14.* Rom. *in l. ſi quis cum alter num. 19. ff. de verb. oblig.* Alber. *in cap. cum cauſa de empt. & vend.* Cæpol. *in tract. de ſimul. cont.* primò caſu, Couar. *lib. 7. cap. 12.* vbi teſtatur hanc eſſe magis. com. ſententiam. Pinel. *in d. l. 2. pri. par. cap. 3. col. pen.* Soc. *conſ. 85. numer. 11. lib. 1.* cum aliis adductis per Valaſc. *ſub dict. num. 19.* Cagn. *in dict. l. 2. nu. 202.* Add. ad pract. Papien. in forma libelli quo agitur ad ficti præſt. *in ver. cum omnis ſuo,* & dicit pro hac opin. eſſe Gloſ. *in l. ſi ea petitione Cod. de vſur.* Teſſ. *dec. 120.* & alios cumulat Gab. *in dict. concl. num. 76.* vbi concordando dictas opiniones, dicit, quod prima procedat, quando conſideratur ad verum valorem ipſius rei: ſecunda autem, quando conſideratur deceptio ad valorem iuris emphyteutici, ex mente Cæpol. *de ſimul. cont. colum. 4. verſ. item habet locum.*

Retenta tamen communi opinione, reſponderi poteſt rationibus in contrarium adductis, quod licet penſio conſtituatur principaliter pro recognitione dominij, non ideo deſinit, licet minus principaliter, haberi ratio penſionis in vim mercedis: & ideo Dominus directus, poteſt allegare ſe læſum, quia recognoſcitur pro penſione iniuſta, & inſolita, dari pro re ſimili: ſimiliter emphyteuta poterit allegare læſionem, quia recognoſcit Dominum pro penſione, excedente dimidiam iuſtæ penſionis ſolitæ pro eadem re dari, & hanc opinionem tenet Bero. *conſ. 84. n. 18. & ſeq. lib. 1.* licet Mant. qui eum refert *de tacit. & ambig. tit. 2. nu. 52.* de hoc dubitet, & quando *l. 2. Cod. de reſc. vend.* habeat locum, cum ſuis ampl. & limit. videndus erit Gab. *d. concl. 1. de empt. & vend.* & Teſſ. *dec. 165.*

3 Sed quæ debet eſſe iuſta penſio in contractu emphyteutico, Paul. de Caſtr. *in Auth. ſi quas ruinas C. de Sac. San. Ecc.* ponit plures caſus, & Valaſc. *de iur. emphyt. qu. 11.*

4 Et Gloſ. vlt. *in Auth. perpetua, Cod. de Sac. San. Eccl.* dicit, penſio iuſta eſt illa, quæ collecta in 20. annis, continet rei æſtimationem; & ſic, ſi excedat in 20. annis valorem prædij emphyteutici, erit iniuſta, per tex. in Auth. *de non alien. aut permut. reb. Eccl. §. ſi vero alicuius,* ſed Tiraq. optimè docet *de retract. §. 1. Gloſ. 6. n. 19.* qui multos more ſuo enumerat, quod ſcilicet iuſta penſio ſit illa, quæ in dictis annis 20. collecta, conficiat rei æſtimationem, & hæc eſt communis, & recepta ſententia, vt per Caroc. *de locat. fol. 48. n. 15.* qui plures atteſtantes de com. allegat: licet non deſint, qui aliter ſentiant. Valaſc. autem *de iur. emph. quæſt. 11. num. 2.* tenet, quod tex. *in dict. §. ſi vero,* & Gloſ. *in Authent. perpetua;* loquantur, quando res Eccleſiæ magna, magno pretio, ſed paruas reddens penſiones, aut nihil ferè penſionum, datur in

emphy-

emphyteuſim: tunc bene fit illa computatio penſionum 20. annorum, vt ille text. expreſsè dicit: ſed hæc ſua opinio, non eſt tuta: quia Doctores illum tex. intelligunt generaliter. Et cum iſte caſus acciderit in Senatu Pedemontano (Quidam enim acceperat in emphyteuſim à fratribus S. Dominici decem iugera
5 prati, & nemoris, & pro reſponſione ſoluebat ſacchos quinque frumenti) Senatus reduxit ad ſacchos tres: quia etiam Eccleſia eſſe debet cultrix iuſtitiæ, & in ea debet ſuperabundare bona fides, & Arius Pinel. *in l. 2. par. crim. cap. 3. num. 37. in fine C. de reſc. vend.* tradit modum, qualiter iſta læſionis æſtimatio facienda ſit, vt poſſit emphyteuta petere reductionem penſionis, vt probet, quod penſio eſt maior, quam ſint omnes fructus, etiam vltra dimidium, provt in locatione conſiderant Doctores: tunc penſio reducitur ad æquitatem, & habenda erit etiam ratio pactorum in contractu emphyteutico appoſitorum, per quæ fit penſio leuior, vel grauior, & facilius reducitur penſio in emphyteuſi, quam in ſimplici locatione, quando emphyteuſis eſt perpetua, & ſolet etiam fieri reductio ad æquitatem, quando res tractu temporis iniqua redditur. Theſſ. *d. dec. & dec. 226.*

6 An autem remedium *d. l. 2.* habeat locum, & intentari poſſit poſt finitam emphyteuſim, & fructus conſumptos, videndus erit Valaſc. *eod. tract. qu. 28.* Et quod *d. l. 2.* non habeat locum, quondo emphyteuta nouus emit à veteri, & ſit deceptus in dimidia iuſti pretij, plures cumulat Marius Burgius *de laudem. inſp. 23. par. 2.* & quando emphyteuta venditor, reſcindit contractum, ex capite læſionis, non debetur laudemium Domino directo. Burg. *ead. inſp. 23. num. 4. 5. & 6.* & ſequitur Rot. *dec. 296. num. 10. par. 5. recent.* quia ex cauſa neceſſaria, & non voluntaria fit reſtitutio.

QVÆSTIO XXIX.

SVMMARIVM.

An emphyteuta teneatur ſtare Colono.

SVb iſto titulo ponenda venit quæſtio, An emphyteuta teneatur ſtare Colono? & quia tres ſunt ſpecies emphyteutarum, priuati ſcilicet, Eccleſiæ, & Fiſci, ideo diſtinguendi ſunt tres caſus. Aut enim, eſt emphyteuta priuati, & non tenetur ſtare Colono not. *in leg. emptorem, & in l. mercis, C. locat.* Bart. *in l. 3. C. de manc. & col. pat. lib. 11.*

Aut eſt emphyteuta Eccleſiæ, & tenetur ſtare Colono Bart. *in l. fin.* per illum *text. eod. tit. de mancip. & col. pat. lib. 11.* Caroc *de locat. & cond. queſt. 19. fol. 96.* qui allegat Corſet. *in ſing. ver. emphyteuſis 3.* Rom. *ſing. 63. an emphyteuta,* Marſil. *ſing. 548.* rei ſuæ. Pap. *in forma libelli ad ficti præſtationem in Gloſ. ſoluere,* Guid. Pap. *qu. 480. in c. locauit in fin.* Bald. & Rom. *in l. ſi filiofam. §. ſi vir in quinquennium,* Iaſ. *in l. diuortio num. 36. ff. ſol. matr.* Dec. *in cap. 1. num. 15. de prob.* & Rip. *de peſt. par. vlt. col. antep.*

Sed aduertendum eſt, quod Bart. *in d. l. fin.* præſupponit Colonum ſtetiſſe per longum tempus: imò maximum; & Colonum eſſe bonæ famæ, & nominis; & ideo, ſecundum eundem Caroc. hæc qualitas articulari, & probari debet; & tradit pro cautela, quod Rectores Eccleſiarum faciant pactum cum emphyteuta, vt non poſſit expellere tales Colonos, & tale pactū valet.

Imò tenet Rom. d. ſing. vt refert Caroc. *d. qu. in fine:* quod emphyteuta, expellendo Colonos, priuatur iure ſuo, & expelli poterit: quod intelligi debet, quando Colonus per maximum tempus ſteterit ad laborandum, cum eſſet bonus, & alios ſubrogauit in locum ſuum, Bart. *in l. cognouimus, C. de manc. & col. fund. pat. lib. 11.* Gram. *conſ. 28. n. 17.* ſed Additionator ad Rom. *ſing. 63.* tenet contrarium, ex ſententia Alex. & aliorum, quem refert Corb. *de cauſ. priuat. ex eo quod emph. prop. aucl. num. 4.* & huius opinionis fuit Curt. Sen. *conſ. 10.* Sed prima opinio ſeruatur in practica, maximè in caſu, in quo loquitur, ſcilicet quando emphyteuta expellit Colonum, qui bene longo tempore coluiſſet, ſecus ſi non eſſet eiuſdem qualitatis, vt per Doctores in locis prædictis, cum quibus videtur etiam tenere Alex. *in add. ad Bart. in d. l. cognouimus,* ſequitur Bertaz. *de clauſ. clauſ. 15. Gloſ. 2. num. 19.*

Aut eſt emphyteuta Fiſci, & tenetur ſtare Colono; Rom. d. ſing. Contrarium tenet Alex. *in d. §. ſi vir.* Sed opinio Rom. eſt verior, ſecundum Caroc. *dict. quaeſt.* pro qua allegat Barb. *conſ. 17. vol. 1.* & Soc. *conſ. 162. par. 1.* & hoc etiam videtur approbare Bertaz. vt ſupra, dum reſpondet Curt. quod Fiſcus, & Eccleſia æquiparentur; vt per Euerar. in loco à Fiſco ad Eccleſiam.

QVÆSTIO XXX.

SVMMARIVM.

An Dominus directus teneatur ſtare Colono, & locationi factæ per emphyteutam, finita Emphyteuſi.

QVæritur è contra, an Dominus directus teneatur ſtare Colono, & locationi emphyteutæ, finita emphyteuſi? Spec. *in tit. de locat. §. nunc aliqua, ver. 124.* mouet hanc quæſtionem; ſed non reſoluit. Et quod non teneatur, tenet Caroc. *de locat. & cond. qu. 20. fol. 96.* facit pro hac opinione, quod res, quæ redit ad Dominum, debet redire libera, ſine aliqua ſeruitute, & onere, *l. lex vectigali, ff. de pign.* provt tenent infiniti Doctores; quos cumulat idem Caroc. *eod. tract. tit. de vſufructu qu. 4. fol. 81.* & nos dicemus *in tit. de renunc. qu. 11.*

QVÆSTIO XXXI.

SVMMARIVM.

An res emphyteuticaria ſit obligata pro reſponſione, ſeu canonis ſolutione, num. 1.

Alimenta; ſi relinquantur ſoluenda ex certo prædio, prædium eſt hypothecatum pro illis ſoluendis, nu. 2.

Emphyteuta eſt obligatus pro canonis ſolutione, actione perſonali; nu. 3. quæ actio eſt inducta, & non hypotheca, n. 4.

Hypotheca non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, eod. nu.

Condictio ex lege Zenonis, datur contra emphyteutam, quæ eſt actio perſonalis num. 5.

Dominus directus, non poteſt agere contra tertium poſſeſſorem pro canone præterito, neque futuro, nu. 6. fallit, n. 7. & illo caſu teneretur pro cenſibus præteritis, & futuris, nu. 10.

Declara primò, quando Dominus fuit negligens in exigendo, quod Auctori non placet, n. 12. declara ſec. n. 14.

Poſſeſſor rei cenſuatæ tenetur pro cenſibus præteritis, & futuris; num. 8.

Sed ſi plures ſint poſſeſſores, an teneantur in ſolidum, n. 9.

Dominus directus, poteſt agere Saluiano interdicto contra poſſeſſorem, quando habet omnia bona hypothecata pro ſolutione canonis, num. 11.

Et quando Iudex poteſt agere ſola facti veritate inſpecta, num. 10. & 13.

Præſens, & tacens ſibi præiudicat, quando vltra taciturnitatem, concurrit aliquis actus poſitiuus, num. 15.

Dominus directus, poteſt agere remedio reintegrandæ, aduerſus poſſeſſorem denegantem ſoluere penſionem, nu.16.

Valaſc.qu.4.nu.6.& 7.de iur.emph.tenens emphyteutam prius eſſe excutiendum, reprobatur, nu.17.

Et quod non poſſit Dominus agere ſpolio, n.16.

Poſſeſſor tertius an poſſit conueniri à Domino directo hypothecaria ibidem.

Poſſeſſor poteſt conueniri pro penſionibus præteritis, non ſolutis, quando res eſt hypothecata pro ſolutione penſionis, numer.18.

Bona inuecta, & illata, ſunt tacitè obligata pro ſolutione canonis, num.19.

Dominus directus præfertur omnibus creditoribus anterioribus, in exactione canonis, nu.20.

OCcurrit nunc videre, An res emphyteutica ſit tacitè obligata pro reſponſione, ſeu canonis ſolu-
1 tione Domino directo? In qua quæſtione, ſunt duæ opiniones contrariæ, Ang. *in l.vniuerſas, Cod.ne rei domin.* tenet, quod non, ſequitur Iaſ. *in l.1.num.70.& in l.2.num.150.& 154.C.de iur.emph. vbi num.150.* diſtinguit. Aut primus emphyteuta fecit alium ſecundum emphyteutam, de voluntate Domini, qui eum induxit in poſſeſſionem, iuxta formam *l.fin ver.neceſſitatem, C.eod.* & tunc clarum eſt, quod Dominus poteſt agere contra ſecundum emphyteutam, condictione ex lege, quaſi inducendo ſecundum emphyteutam in poſſeſſionem, videatur cum eo quaſi contraxiſſe, ratione cuius contractus ſibi competit illa perſonalis actio, & ſic condictio ex lege fin. ſupra citata, cum ibi *not.in Gloſ.* & ſic Dominus poteſt agere condictione ex lege, ad penſionem: vel ipſum emphyteutam, qui non ſoluit, expellere, & ita procedit opinio, relata in Gloſ. *in ver.repellere, in d.l.2.*

Aut verò primus emphyteuta propria auctoritate irrequiſito Domino, inueſtiuit ſecundum emphyteutam. & eum propria auctoritate induxit in poſſeſſionem; & iſto caſu. Iaſ. referendo opiniones Cyn. & aliorum, qui tenent, Dominum poſſe expellere emphyteutam, ceſſantem in ſolutione; moti, quia canonis ſolutio, ita correſpondet iuri reali, & ſic ad proprietatem; ergo afficit quemlibet ſucceſſorem, etiam ſingularem; nec debet admitti, niſi ſatisfaciat de penſione; Tenet tamen, Dominum non poſſe agere condictione ex lege; quia condictio ex lege eſt actio perſonalis, *§.ſic itaque in ver. appellamus, Inſt. de actio.* quæ actio perſonalis non ſequitur fundum, *leg.finali ff. de cont.empt.* & ſecundum opinionem Ioannis, quam ſequitur Gloſ. *ſupra dicta*, Dominus poterit ipſam rem emphyteuticam, tanquam propriam, vendicare, & ſi ſecundus emphyteuta excipiat de iure ſuo emphyteutico, replicabitur, quod contractus non debet haberi ratus; quia non eſt legitimè factus, ſine conſenſu Domini, & penſio non eſt ſoluta Domino, vnde, licèt ius agendi aduerſus ſingularem ſucceſſorem, non tranſeat; tranſit tamen ius excipiendi, & ita procedit opinio Ioannis, relata in *Gloſ. prædicta,* affirmans idem tenere Alber. Old. Bald. & Salyc. Spec. & Ioan. *in dict.§. nunc aliqua, ver.127.* & Canoniſtas in cap. potuit de locat. & Rom. *conſil. 311.* Intelligit tamen Iaſ. quando neuter ſolueret, nec ſecundus, neque primus emphyteuta; ſi autem alter eorum ſolueret, ſufficeret: quia etiam extraneus, ſi ſolueret, etiam ſuo proprio nomine, ſufficeret, ad hoc, vt emphyteuta expelli non poſſet. Et prædictam opinionem Angel. ſequitur Pinel. *in l. 1. par. 2. num.72.Cod. de bon.mat.fol. 265.* vbi alios citat. & Neguſ. *de pign.4. memb. par. 2. num. 127.* qui alios refert, tenentes contra Bald. infra citandum; etiam ſi ſumus in Emphyteuſi Eccleſiaſtica; & Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 6.* vbi alios citat, cum diſtinctione tamen Paul. de Caſtr. de qua infra.

Contrarium tenet Bald. in Auth. *Si quas ruinas, nu. 5. C.de Sac. San. Eccl.* motus per tex. quem dicit menti tenendum, in Auth. *de non alien §. ſi re autem col.2.* Iaſ. *in l.2. num.70.C.de iur.emph.* Soc. iun. *conſ.70.num.14.lib.1.* Alex. de Neuo *conſ.95.num.7. & ſeq.* vbi allegat Rom. *conſ.338.col.1, incipiens In caſu;* quos refert Valaſc. *de iur.emph.d.quæſt.4.n.6.cum ſeq.* & vltra prædictos in *qu.32.num.19.* dicit hanc opinionem tenere Alex. *conſ.97 nu.9.lib.1.* Afflict. *dec 91.* & eandem opinionem eſſe receptiorem, teſtatur Mudęus *in leg. in venditione in fin. ff. de act. empt.* & veriorem dicit Pacif. de *ſaluia.inter inſt.3.c.4.nu.125.* pro qua allegat Bar. *in l.1.ver. ſenatus conſultum, ff. in quibus cauſ.pign.* Rip. *in l.1.§. hæres ad Trebel.* Iaſ. *in l.fin. Cod. de iur.emph.num.75.* Abb. *conſ. 74.* Soc. iun. *conſ.70.num.14.* Aym. *conſil. 217. num. 5.dec.164. num.3.* Menoch. *conſ.444.num.20.* qui de com. atteſtatur. Amad. de Pont. *de laud.quæſt.45.* & allegat Rot. *dec.57.no.3.* ibi impreſſam, quæ loquitur, quando adeſt generalis obligatio bonorum.

Sed idem Valaſc. *dict.quæſt.4. num. 6.* reſpondet. textum allegatum à Bald. non probare ſuam opinionem, nec Rom. allegatum ab Alex. de Neuo id ſcripſiſſe; ſed loquitur in penſione alicui Prælato aſſignata à Papa, ſuper reditibus menſæ Capitularis, quo caſu benè inducitur hypotheca, *l.codicillus § inſtituto, ff. de leg. 2.* coniuncto Bart. *in l.feudus ff.de ann.leg.* Iaſ. *in Auth.ſacramenta, numer.20.C.ſi aduer.vend.* Felyn. *in cap.cum aliquibus, de re iur. colum. 1.* & idem eſt, ſi alimenta relinquantur,
2 ſoluenda ex certo prædio; nam pro illis, prædium eſt hypothecatum fauore alimentorum. Gloſ. com recepta, vt per Bart. *in l.Lucius ff.de alim.& cib.leg.* Guid. Pap.
* *dec.576.* & alij, quos refert idem Valaſc. *qu.32.n.20.* Concludit igitur Valaſc. *d.qu.4.* opinionem Bald. *in d. Auth ſi quas ruinas*, iure non probari; ſed contrarium tenere Ang. vt dictum eſt, & expreſſè Imol. *in l.quod dicitur, n.8. ff.de ver.obl.* & Mod. Call. *tit.2.§.52 nu.18.* Et rationem eſſe dicit, quia nullo iure tribuitur Domino directo, quod
3 habeat iſtam hypothecam. & ſine lege non poſſumus hypothecam inducere, & Doctores communiter tenent, quod emphyteuta eſt obligatus actione perſonali, vt per Iaſ. *in l.1.n.82.C.de iur.emph.* & Surd. *dec.32.n.3.* idem dicit, quod tex. allegatus à Bald. *in d. Auth. ſi quas ruinas,* non probat, & quod repellatur à Iaſ. *in d.l.1.n.70.* & quamvis Alex. *in conſ 173.num.5.vol.2.* dicat, quod res emphyteutica tranſeat in quemcunque, cum ea obligatione, quam emphyteuta imponit; non tamen dicit, quod à lege ſit impoſita hypotheca, pro canone; imo dicit de obligatione hominis ex alia cauſa, & ſupponit conuentionalem hypothecam. Similiter doctrina Salyc. *in l.fin.in princ.Cod.ſine cenſ.vel reliq.* quod emens rem cenſuatam à priuato, tenetur etiam pro pręterito cenſu, non obſtat; quia tex. quem allegat, qui eſt *lex fin.C. de cenſ. lib. 11.* loquitur de publicis penſionibus, pro quibus res ſunt Fiſco obligatæ; & ita reſpondet Pinell. *d.part.2.limit.2.fol.265.* & communiter
* hoc teneri, affirmat Surd. *d.dec.num.3.* qui alios citat; & idem affirmat Menoch. *conſ.444.nu.20. & ſeq.* & Valaſc. ibidem dicit, quod eandem opinionem tenent Pet. & Cyn. & alij com. *in d.l.2.* licèt dicant, quod ſolutio canonis afficit rem; tamen non dicunt, quod Domino detur actio, vel hypotheca aduerſus eum, qui emit; ſed dicunt, quod res poteſt vendicari à manibus non ſoluentis, quod ſi res eſſet hypothecata, vel aliquo modo agi poſſet contra poſſeſſorem, fruſtra darent illud remedium: & ideo Rom. tenendo iſtam opinionem contrariam, *dict. conſ. 311.* aliter conſuluit, agendum eſſe à Domino, contra emptorem.

Ego verò, vt meam proferam ſententiam in hac opi-
4 nionum varietate, amplector opinionem Angel. contra Bal. Moueor; quia pro canone non eſt inducta, niſi actio perſonalis, & non hypotheca; nam illa non inducitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, Gloſ. fin. *in fin. l.2. ff.de priuil. cred.* Surd. *dec.271. nu.10.* Rom. *conſ.445. num.28.* cum aliis ſupra allegatis, & per Cocc. *dec.12. in princ.* ſed nō reperitur in iure, quod pro canone detur hypothecaria actio; igitur &c. ſed tantùm datur condictio ex
5 lege Zenonis, quæ eſt *lex.1. C.de iur.emph.* & hæc eſt com. op. de qua per Iaſ. *in l.1. num.68. C.eod.* & per Clar. *§. emphyteuſis qu.47.* Et condictio ex lege, eſt actio perſonalis, (vt ſupra dictum fuit, & hanc op. tenet Rota *dec.poſth.par.1.dec.659.num.4.*) quæ datur contra recipientem, & alios inueſtitos, & pro hac opinione vide omninò de *Laud.q.2.*

Paul. autem de Caſtro *conſil.343. num.1. vol.1.* volens conciliare prædictas opiniones contrarias, dicit, quod, ſi emphyteuta, conducendo rem emphyteuticam, obligauit ſe ad canonem, cum obligatione bonorum pro obſeruatione contentorum in contractu, tunc bona dicuntur tacitè obligata; & Dominus directus poteſt agere hypothecaria pro canone non ſoluto contra nouum poſſeſſorem, etiam pro illo tempore, quo ipſe nouus poſſeſſor rem non habuit; ſed ſi canon fuit ſimpliciter promiſſus, occaſione rei emphyteuticæ, citra tamen aſſignationem canonis ſuper ipſa re, vel cum aſſignatione tali, ex qua res emphyteutica non eſſet hypothecata: tunc ipſa res emphyteutica non remaneret tacitè hypothecata; nec Dominus poſſet canones præteritos à nouo poſſeſſore recuperare; nec contra ipſum agere pro illo tempore, quo ipſe nouus poſſeſſor non poſſedit: quia emphyteuſis, pro qua canon debetur, non dicitur tacitè obligata pro canone: & hanc diſtinctionem facit etiam Corb. ſequendo opinionem Caſt. *de canſ.priuat. ob non ſolut.can. quæſt.6. num.5. & ſeq.* & dicit, quod hæc diſtinctio fuit etiam Aym. *conſ.217. num.4.* & Ant. Rub. *in repet. l.Gallus §.quidam rectè nu.152. ff.de lib. & poſth.* & hanc eandem diſtinctionem tenet nouiſſimè Surd. *d.deciſ.32.* dum in principio deducit partem negatiuam. Et ſub *nu.4. & ſeq.* dicit partem affirmatiuam locum habere, quando bona primi acquirentis ſunt Domino obligata: quia dicuntur etiam hypothecata ipſa bona emphyteutica. Addit etiam Corb. *in fine d.q.* ex ſententia Cæſar Vrſil. *ad d.dec. Aff. 95.* quod ſi in inueſtitura eſſet appoſitum pactum, vt pro canone poſſit executio fieri, contra quemlibet ſucceſſorem; tunc agi poterit pro canone præterito, aduerſus nouum poſſeſſorem. Et quia hodie in omnibus contractibus, quis obligat ſe, & omnia ſua pro obſeruatione contractus, (vt dicit idem Vrſil. *ad d.dec. Aff. 95. num.2.* allegando At. *conſil.70. col.5. & conſ.104.*) operatur, quod res onere affecta, mediante hypotheca, pro reditu, ſiue canone, in tantum afficiat nouum poſſeſſorem, vt teneatur ad canonis ſolutionem; ſequitur Marcus Antonius de Aniat. *deciſ. M.ver.31. in fine.*

Infertur ex dicta com. opinione, contra Bal. quod Dominus directus non poteſt agere contra tertium
6 poſſeſſorem pro canone præterito, neque futuro, quia actio perſonalis datur ſolum contra obligatum, non contra ſucceſſorem rei, Surd. *d.dec.n.1.* & ideo, non dabitur Interdictum Saluianum, de quo te videbimus *in tit.de diuerſ.qu. ſt.emph.q.4.* contrarium tenet Pacif. *de Saluian. interd. inſp.3. cap.4. nu.125.* quod limitat, quando bona emphyteutica eſſent expreſſe prohibita alienari, vel hypothecari, ſed omnino videnda erit *d.q.2. de Lauden.*

7 Declara tamen dictam com. op. non habere locum, quando emphyteuta pro ſolutione canonis obligaſſet omnia bona ſua, in qua obligatione venit etiam res ipſa emphyteutica, Bart. *in l.qui fundum ff.locat.* Caſt. *in l.ſi merces §.1. ff.eod.* Neg. *de pign.2. mem. 2. par. num.33.* Et ratio eſt, quia, cum hypotheca ſit onus reale, tranſit cum ipſa re, in quemcunque poſſeſſorem, *l.via conſtituti §.quicunq. ff.de ſer. vrb.præd.* Becc. *conſ.24. n.18.* & ſic onus ſoluendi cenſum, tranſit in quemcunque rei cenſuatæ poſſeſſorem, *Clem.1.* vbi Gloſ. *de cenſ.* etiam ſi res tranſeat in Eccleſiam, Innoc. *in capit. verum de for. comp.* ac etiam in Fiſcum, *l.2. Cod. ad leg. Iul. de vi arm.* & quod poſſeſſor rei cenſuatæ teneatur ad cenſum, voluit Spec. *tit.de locat. §.nunc aliqua verſ.89.* Corn. *conſil.264. volum.4.* cum aliis, quos citat Virg. Bocc. *de cenſur.par.3. num.51.* & non ſolum poſſeſſor conuenitur pro cenſibus futuris,
8 ſed etiam pro præteritis, Anc. *conſ.386.* Rom. & Caſt. quos allegat Crauett. *conſil.317. num.5.* vbi etiam allegat Abb. *conſ.30. vol.2.* & nouiſſimè Cenc. *de cenſ. par.2. cap.2. art.9. num.25.* & Abb. *d.conſ.* tenet idem eſſe in poſſeſſore rei emphyteuticæ, & ſtante rei obligatione, voluit etiam Aff. *dec.95.* cum aliis congeſtis per Surd. *d.dec. nu.6.*
9 immò aliqui voluerunt, quod, ſi plures res ſint cenſuatæ, & vnus poſſideat vnam tantùm, vel ſi vnica ſit res, & vnus poſſideat partem, nihilominus inſolidum conueniri poterunt pro toto cenſu, Nauar. *de vſur. q.16. nu.114.* Foller. *de cenſ. in ver. huiuſmodi cenſus, n.16.* Neg. *de pign. primo mem.8. par.n.50.* Red. *de reb. Eccl. non alien. qu.17. nu.69.* ſed contrarium tenet Didac. *var.reſol. lib 3. cap.7. num.6.* Lup. *in 2.comm. l.2. §.2. num.68. de pact. inter emph.* vbi vult, quod quilibet poſſeſſor conuenitur pro rata rei, quam poſſidet, non autem vltra.

10 Senatus autem Pedam. vt refert Surd. *ead.dec. nu.8.* aduertendum eſſe cenſuit ad modum agendi, quia poſſeſſor non erit perſonali actione directa conueniendus ad canonis ſolutionem, quando res eſt obligata; ſed curare debet actor auocari rei obligatæ poſſeſſionem per hypothecariam; & hoc modo, ſi poſſeſſor voluerit rem retinere, neceſſe habebit canonem offerre, & ſoluere, iuxta conſilium Caſt. *in l.Imperatores in princ. ff.de public.* Rom. *conſ.311. nu.2.* & clariùs idem Rom. *conſ.417. nu.7.* Aff. *dec.95. n.3.* & Foll. *d.ver.huiuſmodi cenſus nu.67.* & hoc remedium deſumptum eſt ab eo, quod dicunt In Emphyteuſi, Pet. Cyn. & alij *in l.2. Cod.de iur.emph.* cum aliis, quos citat ibi Iaſ. *num.150. & 154.* Dominum poſſe vendicare rem emphyteuticam à tertio poſſeſſore, qui ſi voluerit ſe defendere, neceſſe habebit canonem ſoluere, & ſe obligare in futurum; & quod in caſu prædicto detur hypotheca, tenet Pariſ. *de Put. de reint. feud. cap.45. nu.14.* & Rom. *d.conſ.311. num.1. & ſeq.* dicit, non eſſe conſultum aduerſus tertium poſſeſſorem ad penſionem, niſi per viam exceptionis; & quod actio perſonalis, quæ datur contra emphyteutam ad petendum penſionem, non tranſit, nec poteſt intentari contra ſecundum emphyteutam, ſeu tertium emptorem, niſi fuerit inueſtitus de conſenſu Domini, & ipſi fuerit facta promiſſio ſoluendi, Gloſ. *in l.fin. Cod.de iur.emph.* Spec. *de locat. §.nunc aliqua verſ.127.* & Bald. *in l. 2. ſecunda lect. nu.22. C.eod.* cum aliis allegatis per Valaſc. *quæſt.32. numero 19.* Et ideo inquit Rom. ſi ille tertius, tanquam ſingularis ſucceſſor, nolit penſionem ſoluere; cautè Dominus agat rei vendicatione; & illo tertio opponente, quod actio perſonalis; quæ datur ex contractu emphyteutico ad penſionem ſoluendum, non tranſit contra ipſum, vt reſoluit etiam Aret. *in l.fin. nu.3. ff.de acq. hered.* replicet Dominus, quod aut canonem ſoluat, aut rem dimittat: quia non tenetur ipſe ratum habere contractum, ex quo ſibi canon non ſoluitur, & hæc practica deducitur ex tex. *in l.vſusfructus nomine*, & ibi Gloſ. *in ver. conduci, ff.de vſuf. quemad. caue. & in l.2. C.de iur.emph. in ver. repellere*: ſed vt dictum eſt;

Dominus poteſt agere actione hypothecaria, quando
11 habet obligata omnia bona pro ſolutione canonis; vel poſſet agere etiam Saluiano interdicto, vt dicemus *in tit. de var. queſt. queſt. 4. & de laud. queſt. 2.* Aut declaret bona fuiſſe reuerſa ad ipſum, cum res ſit vendita, ſine eius conſenſu, & agere ad caducitatem, ſi ſibi videbitur expedire; & quod actio perſonalis non detur contra tertium poſſeſſorem, eſt deciſio ſupra allegata *dec. 659. in fine par. 2. poſth.*

12 Excuſaretur tamen poſſeſſor à ſolutione præteriti canonis, ſi Dominus, qui poterat commodè exigere ab emphyteuta, fuiſſet negligens, vt voluit Foll. *in dict. verſu. huiuſmodi cenſus, numero 97.* per ea, quæ voluit Socin. *conſil. 273. volum. 2.* Red. *ead. queſt. 17. numero 64.* Surd. *dict. deciſ. 32. numero 9.* & Amad. de Pont. *eod. tract. queſt. 45.* Sed de hac opinione valdè dubito, quando Dominus habet hypothecata omnia bona pro ſolutione canonis, quia ex ſola negligentia, nemo perdit ius ſuum, Bart. *in l. ſolet §. fin. numero 7. de off. Proconſ.* niſi reperiatur expreſſum in iure; Sed prædicta opinio habet locum, quando ſolum tacitè res eſt obligata. Pacif. de Sal. *interd. capit. 4. numero 137.*

13 Notandum eſt etiam, quod licèt non eſſet actum modo quo ſupra; tamen, quando Iudex poteſt procedere ſula facti veritate inſpecta, poteſt mandare à poſſeſſore ſatisfieri, iuxta ea quæ ponit Affl. *d. dec. 95. in fine.* Surd. *d. dec. 29.*

14 Secundò declara, quando venditor in ipſa rei alienatione, proteſtatus eſt rem eſſe obligatam tali Eccleſiæ, vel Domino, eique ſolui pro ipſa re certa annua quantitas, pro penſione, & emptor rem, cum eo onere acceptauit, & conſequenter, videtur tacitè ſe obligare ad ſolutionem, Rom. *dict. conſil. 113. num. 2. & ſeq.* Afflict. *dict. deciſ. 95. num. 6.* & quamuis Rom. loquatur fauore Eccleſiæ: tamen idem eſt in omnibus aliis, quando non ſolum concurrit taciturnitas: ſed etiam promiſſio de releuando venditorem ab omni futuro
15 damno, vel quando vltra taciturnitatem, concurrit actus aliquis poſitiuus, puta emptio, ſolutio pecuniæ, vel quid aliud; tunc enim præſens, & tacens ſibi præiudicat, *Clem. 1. de procur.* Abb. *in cap. cum virum de regul.* Iaſ. *in l. quæ dotis, numero 19. ff. ſol. mat.* Natt. *conſil. 131. numero 3. & ſeq.* Dec. *conſil. 267. numero 3.* Pariſ. *conſil. 66. numero 90. volum. 4.* cum aliis allegatis per Surd. *dec. numero 11.* & multo magis haberet locum, ſi præſens proteſtationi non contradicit: is enim videtur acquieſcere, Crauett. *de antiq. temp. par. 1. §. quaritur etiam numero 29.* Becc. *conſil. 45. numero 45.* cum aliis, quos citat; Et paria ſunt proteſtationi non contradicere, vel acquieſcere: idem Iaſ. *in l. fin. numero 4.* & ibi Caſt. *numero 6. ff. de eo quod cert. loc.* Quæ opinio procedit ſine dubio, quando Dominus emptorem induxiſſet in poſſeſſionem, quia ex eo actu videtur contrahere cum emptore, & licet ubi ex quaſi contractu agere actione perſonali, iuxta ea quæ ponunt Cy. Pet. & Iaſ. *numero 150. in l. 2. Cod. de iur. emphyt.* & ſtantibus prædictis, non eſt tractandum dee excuſſione; quia etiam poſſeſſor poterit conueniri Saluiano Interdicto, in quo, ſecundum communem opinionem, non requiritur excuſſio, vt refert idem Surd. *ead. deciſ. numero 14.* & Pacif. de Saluian. *interdict. capit. 4. inſpection. 3. numero 158.*

16 Notandum etiam venit, quod Rom. *in dict. con. 311. numero 6.* tenet, Dominum directum, poſſe agere, quaſi ſpoliatum interdicto poſſeſſorio aduerſus tertium poſſeſſorem, denegantem ſoluere penſionem, quod non credit Valaſc. *ead. queſt. numero 24.* ea ratione fretus, quia Dominus nullam poſſeſſionem vnquam habuit contra illum: igitur non poteſt ſe ſpoliatum dicere, contra *cap. olim de reſt. ſpol.* ſed eius opinio repelli debet, & tenenda opinio Rom. quia quoties, non reſeruato canone, nec iure directi dominij, res emphyteutica ab emphyteuta alienatur, & eius poſſeſſio traditur, poſſeſſio ciuilis penès directum Dominium exiſtens, interuertitur, Bal. *in dict. tit. de cont. inter dom. & emp. feud. numero 2.* Alex. *conſil. 85. numero 2. lib. 6.* Iaſ. *in §. item ſi quis in fraudem numero 77. Inſt. de act.* etiam ſi ab alienante ſoluatur cenſus, quo caſu ſemper competit remedium, *l. fin. Cod. de acq. poſſ.* quod eſt remedium recuperandæ, Corn. *conſil. 228. volum. 2.* ſuccurritur enim (vt ipſe inquit) vbicunque quilibet vtilis Dominus alienat ſine conſenſu, & non reſeruatis iuribus directi, & hanc opinionem tenuit Rot. *diuerſ. par. 2. deciſ. 282.* vbi allegatur dec. Caſſ. 54. qui loquitur in emphyteuta. Et ideo ratio Valaſc. ſubuertitur, quia Dominus ſemper retinet ciuilem poſſeſſionem, nec Valaſc. fuit memor eorum, quæ dixit in *queſtione 28. numero 16.* vbi tenet, quod ſi tertius ſcienter rem emphyteuticam ab emphyteuta accepit; quia ſpolij particeps eſt, & ſuccedit ſcienter in vitium: tunc ipſemet poterit à Domino conueniri, *remedio cap. ſæpè de reſt. ſpol.* quod in hoc caſu propriè locum habet, ex auctoritate Cotaſ. & Gomez. ſi vero tertius ignorans rem emphyteuticam acceperit: tunc ex auxilio *Canonis redintegranda 3. queſt. 1.* quod datur etiam contra ſingularem ſucceſſorem bonæ fidei, qualitercunque tamen iniuſtè detinentem rem alienam, Imol. *in cap. querelam de elec.* Soc. *in l. rem, quæ nobis ff. de acq. poſſeſ.* cum aliis quos allegat.

17 Retenta tamen opinione Bal. & aliorum, quod res ſit obligata pro ſolutione canonis: Infertur, quod tertius poſſeſſor rei emphyteuticæ, non poteſt conueniri hypothecaria pro emphyteutica penſione, niſi excuſſo principali iuxta Auth. *hoc ſi debitor Cod. de pign.* quod Dominis laborioſum erit, inquit Valaſc. *d. q. 4. num. 7.* Quæ exceptio excuſſionis ceſſaret, quando adeſſet obligatio Cameralis, Rot. inter deciſiones Zacc. de oblig. Camer. *dec. 22. num. 4. & dec. 118.* vel Guarantigia: Zacc. *eod. tract. queſt. 15. n. 1.* nec quando ageretur Saluiano Interdicto, Gab. *de fideiuſ. concl. 1. num. 112.* Seraph. *dec. 327. num. 1.* & ſic opinio Valaſc. non eſt tuta, quando Dominus habet obligata bona emphyteutæ pro ſolutione canonis.

18 Infertur ſecundò, quod poſſeſſor rei emphyteuticæ, poteſt conueniri pro penſionibus præteritis, non ſolutis: quia ſuppoſito, quod res emphyteutica eſt hypothecata pro ſolutione penſionis, ſecundum Bal. & cæteros ſequitur, quod tranſibit in quemcunque poſſeſſorem cum ſua cauſa, & onere, iuxta regulam, *l. debitorem, Cod. de pign. & l. Imperatores, ff. de iur. fiſc.*

19 Aduertendum tamen eſt, ſecundum Neguſ. *de pignor. d. num. 127. verſ.* aduerte tamen: qui etiam tenet opinionem Ang. & aliorum contra Bal. vt ſupra *num. 1.* quod bona inuecta, & illata in prædium emphyteuticum pro canone, ſunt tacite obligata, ſequitur Mant. *de tacit. & amb. lib. 11. tit. 14. n. 12. tom. 1.*

20 Præterea ſcire oportet; quod Dominus directus in exactione canonis præferendus eſt creditoribus anterioribus emphyteutæ, etiam habentibus expreſſam hypothecam. Foller. *de cenſ. verſ. tanquam rei induciæ, nu. 58.* quem ſequitur Mari. Burg. *de laudem. inſp. 39. n. 5. par. 3.* idem tenet Rip. *in l. priuilegia. ff. de priuil. cred. n. 36.* & Pacif. de Sal. *inter. inſp. 3. cap. 2. n. 523.*

QVÆ-

QVÆSTIO XXXII.

SVMMARIVM.

Dominus directus non poteſt rem emphyteuticam validè conceſſam iis qui ſunt comprehenſi in inueſtitura, donec obſeruent pacta, auferre, num.1.

Dominus directus non poteſt in præiudicium emphyteutæ, vel comprehenſorum in inueſtitura, aliis concedere, donec obſeruent pacta, nu.2.

Amplia habere locum, etiam pro ſuis neceſſitatibus, n.3.

Amplia ſecundo habere locum etiam ſuperueniente improuiſa neceſſitate, n.4.

Amplia tertiò habere locum in conductore ad longum tempus, numero 5.

Dominus, an poſſit expellere inquilinum de domo, ſuperueniente neceſſitate, & in quibus caſibus locum habeat, & in quibus non, num.6. remiſſiuè.

1 QVæro modo, An Dominus directus poſſit emphyt. ſemel validè conceſſam, auferre iis, qui ſunt in inueſtitura comprehenſi? Et dicēdum eſt, quod non; Quia Dominus, non poteſt emphyteuſim vni con-
2 ceſſam, alteri in eius præiudicium, concedere Grat. *conſ.79.n.1.vol.1.* nec emphyteutam expellere, donec obſeruet pacta, Pariſ. *conſ.96.nu.1. vol.4.* Gab. *conſ.88.num.5.* Corb. *de cauſ.priuat.ob temp.finit.n.11.*

3 Amplia, quòd nec Dominus directus poſſit pro ſuis neceſſitatibus emphyteuſim, ſemel validè conceſſam auferre iis, qui ſunt in inueſtitura comprehenſi, etiam pro ſuis neceſſitatibus, donec obſeruent pacta, Grat. *eod. conſ.79.* Pariſ. *d.conſ.86.* & Gab. *eod.conſ.88.* Corb. *de cauſ. priuat.ob mort.canl. nu.7.* Caroc. *de locat. & cond.fol. 194.q.2. nu.40.* Mant. *de tacit. & amb.lib.22.tit.2.num.33.* & quòd Dominus non poſſit expellere emphyteutam de domo, ſi pro vſu ſuo, & ſua neceſſitate indigeat, tenet Gab. qui plures allegat *in tit.de locat. conc.3.nu.5.* ſed vid. infrà *n.6.*

4 Amplia ſecundò, habere locum, etiam ex occurrente, & improuiſa ſibi neceſſitate Io. And. ad Spec. *tit.de emph. §.nunc aliqua queſt.4.num.4.* Iaſ. *in l.1.nu.23. & in l.2. nu.152. C.de iur.emph.* & Valaſc. *d. iur. emph. queſt.22. in princ.*

5 Amplia tertiò habere locum, etiam in conductore ad longum tempus, Angel. *conſ.2. nu.11.* Alex. *ad Bart. in l.ædem, C.locat.n.3.* Tiraq. *de ret. §.1 gloſ.14. num.82.* Boer. *dec.234.nu.3.* Valaſc. *ead.q. in princ.* & Caroc. *d.qu.2. & n. eod.* & ratio eſt, quia eſt inconueniens, quod propter directi dominii vtilitatem, vtilitate propria emphyteuta, & comprehenſi in inueſtitura priuentur: & non debet obſtare, quod diſpoſitum eſt in ſimplici conductore, per dictam l.ædem, quia is minus ius habet: vnde poteſt à Domino expelli ſuperueniente neceſſitate; & quomodo hoc procedat, vt Dominus poſſit expel-
6 let inquilinum de domo, pro vſu proprio, & ſuperueniente neceſſitate, & qualis debeat eſſe neceſſitas, & in quibus caſibus habet locum, & in quibus non, vide Valaſc. *d.q.* per totam, & Caroc. *d.q.2.* ſimiliter per totam; & vide ſupra *n.3.*

QVÆSTIO XXXIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis conceſſa ad tempus, illo finito reuertitur ad Dominum, num.1.

Amplia habere locum, etiam ſi adſit pactum de renouando, n.2.

Et huiuſmodi pactum tribuit tantum actionem perſonalem, ad factum, ideſt ad renouandum, ibidem, & non obſtante dicto pacto, finito tempore, poteſt Dominus alteri concedere, nu.3.

Et habet locum, etiam ſi dictum ſit pro ſe, & filiis maſculis, & vna fæmina. ibid.

Et poteſt agi ad intereſſe tantum, non ad reuocationem, ibid.

Licet hæc opinio per Rim. non admittatur, ſed diſtingue, vt numero 4.

Ampliatur prædicta regula, vt procedat, etiam ſi dictum ſit ad 29. annos, vel aliud certum tempus, pro ſe, filiis, & nepotibus, numero 5.

Ampliatur etiam, ſi dictum ſit de 29. annis in 29. annos perpetuò, num.7.

Declaratur, num.8.

Declaratur ſecundo, num.9.

Emphyteuſis conceſſa vſque ad mortem alicuius, eam non poteſt legare, num.6.

Fructus pendentes finita emphyteuſi, cuius ſint, n.10.

PVlchra eſt quæſtio, quæ nunc venit tractanda; An emphyteuſis conceſſa ad aliquod tempus, illo fini-
1 to, reuertatur ad Dominum? Et dicendum eſt, quod ſic: Quia conceſſum ad tempus, poſt illud cenſetur denegatum *l.Imperator ff.de poſtul.* cum cumulatis per Tiraq *de retrac. conuent. §.1. gloſ.2. nu.46.* Dec. in terminis emphyteuſis *conſ.328. in princ.* Corb. qui alios referens *de cauſ.priuat. ob temp.finit.num.1. & ſeq.* hanc opinionem multis rationibus comprobat, Ludouiſ. *dec.567.in princ.* vbi Add. Rot. *dec.215.n.1. in recent.par.1.* Marius Burg. *de laud. par.2. inſp.36.n.3.*

2 Amplia habere locum etiam, ſi in inſtrumento inueſtituræ adſit pactum de renouando; quia illud non tribuit aliquod ius reale, ſed actionem tantum perſonalem, ad factum, vt fiat renouatio, Ang. *conſ.184.* Alex. *conſ.165.li.2.* Dec. *conſ.329.* Ruin. *conſ.167.n.13.lib.1.* Ludouiſ. *dicta dec. nu.2.* vbi plures deciſiones Rot. allegat. & ibi Add. & *dec.348.* tenuit Rot. quòd aduerſus poſſeſſores per illud pactum, nullum ius eſt quæſitum: ſed actio perſonalis ad factum, ideſt ad renouandum. Et idem Corb. vt ſupra *n.15.* & habetur *in d.dec.215.* & Mant. *de tacit.lib.22.tit.23.n.1. & 16.*

3 Infertur ex iſta ampliatione, quod, non obſtante dicto pacto, & finito tempore conceſſionis, poſſit Dominus alteri concedere Mant. *dicto tit.23.n.1. & 8* etiam, ſi eſſet dictum pro ſe, & filiis maſculis, & vna fæmina, finito tempore poſſit Eccleſia alteri concedere, & filia non poſſit reuocare ab extraneo emphyteuſim, ſed debet agere ad intereſſe contra Eccleſiam, vel Dominum Corb. *d cauſa n.10.*

4 Contrarium tenuit Rim. *conſ.94.n.29.* quòd non poſſit Eccleſia finito tempore inueſtire extraneum in præiudicium illius, quem ex forma pacti debebat renouando inueſtire, refert Corb. *d.cauſa n.15.* & alij relati per Mant. *d.tit.23.n.7.* ſed Add. *ad dictam dec. Ludouiſ.348.* diſtinguit ex mente eiuſdem Rotæ quòd aut conceſſio eſt perpetua, cum pacto renouandi de certo tempore ad certum tempus, & procedat ſecunda opinio; tunc enim renouatio cenſetur requiſita ad faciliorem probationem dominij; non autem pro ſubſtantia. Aut conceſſio eſt temporalis ad certum tempus, cum pacto de renouando, & tunc procedat prima opinio, & ita declarauit Rot. *par.1.dec.438. n.3. recent.* & quando conceſſio eſt facta in perpetuum, cum pacto renouandi de nouennio in nouennium, renouatio non eſt noua conceſſio, ſed ideo fit, vt facilior ſit memoria contractus in beneficium Eccleſiæ, & quoad ipſum inueſtitum renouatio habetur pro facta, cum per eum non ſtet, quo minus fiat, Mant. *d.tit.23.n.12. & infra n.8.*

5 Amplia ſecundo, vt procedat etiam ſi dictum ſit, ad 29. annos, vel aliud certum tempus pro ſe, filiis, & nepotibus; quia reuertitur ad Dominum finito tempore; etiam ſi linea non ſit finita, vel ipſemet acquirens non eſſet mortuus, & extent filij, & ita tenent omnes, quos refert Corb. *dicta cauſa nu. 9.* nam finito tempore, finita intelligitur locatio, *l. 2. C. de donat. quæ ſub mod. & l. vltima, C. de leg.* & omne ius, quod habet inueſtitus, & conſequenter vtile dominium, ipſo iure extinguitur, *l. lex vectigali, ff. de pign.* Mant. *eod. tit. n. 15.*

6 Infertur ex iſta ampliatione, quod emphyteuſis conceſſa vſque ad mortem alicuius, ſi eam legat, legatario nihil debetur, ſecundum com. op. de qua per Rol. *conſ. 71. vol. 2. n. 19.*

7 Ampliatur tertio, habere locum, etiam ſi dictum ſit de 29. in 29. annos perpetuò, vel vſque ad tertiam generationem, nam per curſum 29. annorum dicitur emphiteuſis finita; & iſtud pactum intelligitur, modo renouetur, quod finitum eſt, Bero. *conſ. 119. n. 1. & ſeq vol. 1.* & oportet, quod præcedat renouatio, etiam, ſi dictum ſit de nouennio in nouennium, vſque ad tertiam generationem, Alciat. *conſ. 146.* & hanc ampliationem rationibus comprobat, Corb. *d. cauſ. nu. 12.* Mantica *de tacitis & amb. lib. 22. tit. 5. n. 9.* Ceph. *conſ. 282. nu. 24. vol. 4.* & Burg. *d. inſp. nu. 5.*

8 Declaratur tamen prædicta opinio, de renouando de 29. annis in 29. annos curſu temporis finiti, non procedere, vbi emphyteuſis eſſet conceſſa in perpetuum renouanda, ſiue ad renouandum de 29. annis in 29. annos, nam tunc vnus eſt contractus, vt per Ant. de But. *c. 1. de precar.* ratio eſt, quia cum dictum ſit emphyteuſim eſſe perpetuam, apparet renouationem non requiri ad ſubſtantiam actus in emphyteuſi perpetua, ſicut in temporali, ſed ad probationem faciliorem Domini directi, alias eſſet contrarietas, Alciatus *conſ. 146. n. 1.* Bero. *conſ. 116. n. 17. vol. 1.* Corb. *d. cauſ. num. 17.* & dictum fuit ſupra *n. 4.* Burg. *d. inſp. n. 10.* Rot. *dec. 438. n. 3. p. 2. recent.* Add. *ad dec. Greg. 15. 348. n. 6.* & Dura. *dec. 402. nu. 7.* & ideo non petendo renouationem non cadit a iure ſuo, vt in *d. dec. Dura.*

9 Declaratur ſecundo, quod tempus 29. annorum ſecundæ inueſtituræ; quæ fuit facta durante prima, incipiat currere à die celebrati contractus ſecundæ inueſtituræ: non autem poſt finitum tempus 20. annorum primæ inueſtituræ, præſertim, ſi ſecunda inueſtitura fiat hinc ad 29. annos proximè futuros: nam illa verba important idem, ac ſi dictum eſſet de iſto die vſque ad 29. annos Alex. *conſ. 75. vol. 2.* Corb. *dicta cauſa, nu. 16.* Mant. *d. tit. 23. n. 22.* & Burg. *d. inſp. n. 8.*

10 Sed quid dicendum eſt de fructibus pendentibus in re emphyteutica, reuerſa ad Dominum per generationem finitam, vel per caducitatem Caualc. *de vſuf. mul. relict. n. 244.* arbitratur, vt diuidantur pro rata temporis; ſed eius opinio eſt contra communem opinionem, quod fructus pendentes, etiam maturi, ſi non ſint in horreo reconditi, aut à ſolo ſeparati, pertineant ad Dominum, Bal. *in c. 1. § hu conſequenter nu. 1.* hic finit. lex Feder. Alex. *in l. diuortio, nu. 4. ff. ſol. mat.* Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. nu. 17.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 37.* nec fieri debet fundamentum in *d. c. 1.* diſponens, vt ſi vaſallus moriatur ante calendas Martij, omnes fructus illius anni ad Dominum pertineant; ſi vero poſt eas calendas, vſque ad menſem Auguſti, omnes fructus ad hæredes Vaſalli pertineant: ſi vero poſt Auguſtum, omnes habeat Dominus, Quia ille tex. non habet locum in emphyteuta, vt dicit Bal ibi, quia etiam vſufructuario compararur, qui fructus pendentes non tranſmittit ad hæredes, *l. vſufructuarius, ff. quib. mod. vſuf. amit.* idem Caualc. qui alios de com. atteſtantes citat ibid. *n. 242.* & Hond. *conſ. 85. n. 2. lib. 2.* dicit, quod contra Caualc. eſt communis opinio. Quid autem ſit dicendum de fructibus ciuilibus, videndus erit Caual. d. loco Vinc. Fuſar. *de ſubſt. fideicom. q. 626.* Marteſc. *var. reſol. cap. 64. lib. 1.* & videnda etiam ſunt, quæ dicam *in tit. de ſolut. canon. q. 1. ampl. 40. & de melior. q. 1. n. 13.*

QVÆSTIO XXXIV.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, reuertitur ad D. ſi moriatur ſine filiis, & nepotibus, n. 1.

Amplia n. 2. ampl. n. 3. & 5. cont. n. 6.

Amplia etiam n. 7. 8. 10. & 11.

Declaratur n. 12. ſubdeclara. n. 13.

Declara. n. 14. 16. 17. 18. 19. 22. 23. 24. 25. 40. 42. 43. 44. & 45.

Filij naturales, ſeu baſtardi ſunt infames, n. 4. vbi alia ponuntur remiſſiuè contra ipſos.

Primus emphyteuta, ſi non ſoluat canonem, vel pacta non ſeruet, emphyteuſis reuertitur ad D. n. 9. ampliatur, n. 10.

Ius accreſcendi inducitur, quando eſt facta conceſſio duobus titulo oneroſo, n. 24. & 25.

Ius accreſcendi inducitur, ſi conceſſio ſit facta Titio ſtipulanti pro ſe, & nomine fratris abſentis, ſi frater ratam non habuit, num. 26.

Declara. nu. 27. 28. & 29. & quid ſi ſtipulatus fuerit pro ſe, filiis, & nepotibus, pro medietate, & Titio, filiis eius, & nepotibus, pro altera medietate, ſub n. 28.

Ratificatio inducitur, ſi emphyteuta poſſideat, n. 29.

Item per perceptionem fructuum, n. 30.

Item per ſolutionem canonis, quando ſcienter fuit ſolutus, nu. 31. inducitur etiam, quando is, qui ratificare debet, pro eius iure interſuit inueſtituræ factæ in perſonam alterius, n. 35.

Item inducitur, quando poſt inueſtituram factam, obligat ſe ad faciendum aliquid in emphyteuſi, n. 36.

Inducitur etiam, quando eſt accepta pro ſe, & fratre abſente ſciente, & non contradicente, n. 37.

Inducitur etiam ex melioramentis factis in re emphyteutica, n. 38.

Ratificatio debet fieri in vita illius, qui nomine alterius fuit ſtipulatus, & in vita illius, qui conceſſit, n. 39.

Ius accreſcendi habet locum, ſi nullam portionem habeat tempore, quo vult admitti, n. 41.

Renouatio cenſetur facta ſecundum naturam præcedentis, n. 21.

Emphyteuſis conceſſa duobus fratribus pro ſe, filiis ſuis, filij ſunt vocati ad portionem patris, non patrui, n. 10.

PRædictæ quæſtioni, proxima eſt alia quæſtio; An emphyteuſis conceſſa vſque ad tertiam generationem, finita generatione, emphyteuſis reuertatur ad Dominum, vel ſi fiat conceſſio alicui pro ſe, filiis, &
1 nepotibus, ſi decedat abſque filiis, & nepotibus, vel moriatur relictis filiis, & filij deficiant, & nepotes, res reuertatur ad Dominum? Et dicendum eſt, quod ſic, per tex. *in § emphyteuſis, Aut. de non alien. reb. Eccl.* & in Auth. *ſi quas ruinas, C. de Sac. Sanc. Eccl.* & ibi Bal. Paul. de Caſt. *conſ. 68. nu. 1. vol. 2.* Corn. *conſ. 76. num. 9. vol. 2.* Rim. *conſ. 124. nu. 18. vol. 1.* Bero. *conſ. 102. num. 24. vol. 1.* Ceph. *conſ. 345. n. 12. vol. 3.* Clar. *§ emph. q. 42.* vbi dicit quod de hoc non eſt dubitandum, cum aliis allegatis per Corb. *de cauſ. priuat. ob lin. finit. in principio*; & quod ipſa conceſſio finitur, quando eſſet facta pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & deſcendentibus, vel in tertiam, vel quartam generationem, deficientibus filiis, & deſcendentibus, & generatione.

2 Ampliatur habere locum, quando dictum eſt, pro filiis, & nepotibus, etiam ſi decedat relictis filiabus fœminis, & nepotibus fœminis, vt tenent infiniti relati per Corb. *de cauſ. priuat. ob lin. finit. ſub num. 6.* & ratio eſt, quia

quia appellatione filiorum, & nepotum non veniunt filiæ fœminæ, quam quæſtionem nos tractabimus *in tit. de ſucceſſ. in bon. emph. q. 9.* vbi vide.

3 Ampliatur ſecundo habere locum, non ſolum, quando deficiunt filij, & nepotes; ſed etiam quando adeſſent filij naturales, vel nepotes naturales tantum; quia hi in emphyteuſi recepta ab Eccleſia pro ſe, filiis, & nepotibus, non comprehenduntur, Bal. *in l. generaliter, §. cum autem, n. 2. C. de inſt. & ſubſt.* & ibi Iaſ. *n. 9.* Salyc. *nu. 4.* & idem Iaſ. *in l. 2. nu. 205. C. de iur. emph.* Rot. Rom. *p. 1. dec. diuerſ. 474. num. 1.* vbi de com. teſtatur, vt non ſolum veniant in emphyteuſi Eccleſiaſtica; ſed nec etiam in quacumque diſpoſitione Eccleſiaſtica. Rip. qui dicit hanc eſſe com. op. *in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, num. 62. ff. ad Treb.* & ibi Alex. *nu. 17.* & Bart. *num. 5.* Dec. *in c. in præſentia, nu. 140. de prob.* vbi Abb. *nu. 25.* Imol. *num. 13.* Bero. *nu. 330.* qui hanc com. teſtatur, & Clar. *eod. §. q. 30.* & alij congeſti per Corb. *d. cauſ. nu. 54. & ſeq.* & nos etiam dicemus *in tit. de ſucc.* in illa quæſtione, an filij naturales ſuccedant in emphyteuſi; & ratio eſt, quia non eſt veriſimile, quod Eccleſia de his filiis intellexerit, tum ratione peccati, tum etiam ratione dignitatis Eccleſiæ, propter quam non eſt veriſimile, quod voluerit huiuſmodi filios degeneres, ad bona ſua admittere *arg. d. l. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebell.* & tradunt Doctores in locis citatis. & cum etiam iſti filij ſint infa-

4 mes, infamia facti. Azo. in ſumma, *Cod. de nat. lib.* & dicuntur turpes perſonæ, Roland. *conſil. 79. num. 45. vol. 2.* & ſi vis ſcire alia, vſque ad ſaturitatem contra iſtos Baſtardos, vide Hercul. *de caut. de non off. cap. 32. n. 6.* & in dubio facienda eſt interpretatio, naturales non eſſe vocatos fauore Eccleſiæ, vt citiùs inueſtitura finiatur, & res ad ipſam reuertatur Felin. *in c. per tuas, nu. 9. de prob.* & addendus eſt Eugen. *conſ. 15. n. 9.* vbi multos congerit atteſtantes de com. op. ſpurios non ſuccedere, & vid. *de ſucceſ. in bon. emph. q. 6.*

5 Ampliatur tertio, vt naturales in emphyteuſi recepta pro ſe, filiis, & nepotibus, non comprehendantur in emphyteuſi priuata, quando ſcilicet fuit conceſſa alicui maſculo, pro ſe, filiis, & nepotibus, & hanc opinionem contra communem tenuit Dec. *in dicto cap. in præſentia, n. 136.* & ibi Bero. *nu. 325.* Ang. *in l. generaliter, §. cum autem C. de inſt. & ſubſt.* & ibi Salyc. *num. 4.* & Paleot. *de ſpur. & not. cap. 30.* quando tempore conceſſionis non extabant naturales, & Corb. *ead. cauſ. nu. 56.* pluribus rationibus conatur defendere hanc opin. Dec. contra communem. Sed Illuſtriſſ. Paleot. *eod. tract. de not. & Spur. cap. 30.* diſtinguit. Aut tunc, quando ſtipulatus eſt, habebat filios naturales, & tunc ex voluntate, & mente cōtrahentium, comprehenduntur; ſecus ſi poſtea ſuſcepti ſunt, quam diſt. defendit Fachin. *cont. iur. c. 98. lib. 8.*

6 Contraria opinio communiter tenetur, quod in emphiteuſi à priuato conceſſa maſculo recipienti pro ſe, & filiis, & nepotibus, naturales dicantur vocati. vt per eundem Corb. *d. cauſ. nu. 56. in fine, & n. 75.* & Clar. *d. §. emph. q. 30.* & dicemus etiam *in q. 6. de ſucc. in bon. emph.* & communem appellat Rip. *in l. ex facto; §. ſi rogatus, nu. 58. ff. ad Trebellian.*

7 Ampliatur quarto vt reuertatur ad Eccleſiam, etiam ſi ſuperſint filij legitimati per reſcriptũ Principis; quia cum tales filij haberi non poſſint, ſine peccato, de illis non cenſetur Eccleſia cogitaſſe, Bartol. & alij *in l. ex facto §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebel.* Decius *conſil. 275.* Ruin. *conſil. 158. vol. 1. nu. 5.* Alciat. *conſ. 7.* Alex. *conſ. 128. nu. 7. vol. 1.* Clar. *d. §. emph. q. 31.* & alij congeſti per Corb. *d. cauſ. nu. 76.* de qua quæſtione etiam dicemus *in tit. de ſucceſſ. q. 5.* quibus addo Rot. *d. dec. 474. nu. 2.* An autem reuertatur ſtantibus filiis legitimatis per ſubſequens matrimonium dicemus in *ead. q. 5.*

8 Ampliatur quinto, vt emphyteuſis conceſſa ad certam lineam, finiatur deficiente linea; etiam quod emphyteuta alteri illam locauerit ad longum tempus, vel in emphyteuſim conceſſerit, & adhuc tempus locationis, & emphyteuſis duret, ob lineam finitam primi emphyteutæ, reuertitur ad Dominum: quia reſoluto iure primi emphyteutæ, reſoluitur ius ſecundi, *l. lex vectigali, ff. de pign.* ita tenet Rim. *conſ. 124. n. 18. vol. 1.* Soc. *conſil. 256. vol. 2.* & ideo, ſi primus emphyteuta non ſoluat ca-

9 nonem, nec pacta ſeruet, cadit à iure ſuo, etiam vt dictum eſt, ſi alteri locauerit, vel in emphyteuſim dederit. Et Rim. *in eod. conſil. n. 22.* tenet, quod habeat locum etiam, ſi Eccleſia fuiſſet interpellata in illis conceſſionibus; dum tamen iſte ſecundus, non fuiſſet inueſtitus, aut aliter recognitus: quia iſtæ conceſſiones non poſſunt fieri, ſine conſenſu Domini directi, cum ſit alienatio, vt per eundem Corb. *d. cauſ. nu. 80.* vbi tenet dictum Rimin. eſſe verum, quando Eccleſia eſſet interpellata, & nondum obtenta licentia à Domino, vel Prælato, vel à lege, alienaſſet; Sed non procederet, ſi ex licentia Domini vendidiſſet; quia licet primus emphyteuta decedat, antequam ſecundus inueſtituram accipiat à Domino, & fuerit ab eo recognitus, & ante traditionem rei, & ſic ante tranſlatum vtile dominium, nihilominus, ex reſolutione illius vtilis dominij primi emphiteutæ per eius mortem, non omnino reſoluitur ius ſecundi conductoris, cum ipſe habeat condictionem ex *l. fin. C. de iur. emph.* contra Dominum, vt ipſum renouet, & ei inueſtituram faciat, vt eſt ſolita fieri, vſque ad talem generationem; nec attenditur, quod morte alienantis emphyteuſis reuerti debeat, Corn. *conſil. 250. vol. 3.* Rot. Bonon. *deciſ. 85.* Paul. de Caſt. *conſ. 329. nu. 2. volum. 2.* vbi extendit, etiam habere locum in venditione facta; ex licentia Domini, ſub conditione: quæ conditio in vita venditoris, non ſit purificata; & idem eſſet, ſi alienatio facta eſſet ſub promiſſione Domini de conſentiendo alienationi, Corb. *ead. cauſ. num. 81.*

10 Ampliatur ſextò, habere locum in Emphyteuſi, accepta à duobus, vel pluribus, pro ſe, filiis, & nepotibus, vel tali generatione, vno mortuo, & eius generatione finita, redeat eius pars ad Dominum, vel Eccleſiam; Ratio eſt, quia vnicuique cenſetur pro virili parte conceſſa, Soc. *conſil. 50. in princip. lib. 1.* Ruin. *conſil. 47. num. 4. volum. 1.* Alciat. *conſil. 30. in princip.* Corn. *conſil. 285.* Dec. *conſil. 58. num. 1.* Spec. *de locat. §. nunc aliqua, quæſtione 148.* & quia in iſto caſu, non habet locum ius accreſcendi, ſequitur, quod vno mortuo ſine filiis, eius portio reuertatur ad Eccleſiam, ſeu Dominum, ob eius lineam finitam, Corb. *d. cauſ.* Gab. *conſil. 87. num. 1.* Anch. *conſil. 245. num. 1.* vbi dicit, quod in hoc omnes concordant, Clar. *d. §. quæſt. 39. verſ. ſciat.* Corb. *ead. cauſ. num. 83.* Et idem dicendum eſt, ſi emphyteuſis eſſet conceſſa Titio, & filiis fratris ſui; quia Titio acquiritur dimidia, & filiis fratris altera dimidia, Spec. *dict. §. nunc aliqua num. 180. quæſt. 152.* Corb. *dict. cauſ. num. 84.* Mant. *de tacit. lib. 22. titul. 34. numero 23.* vbi alios conſonantes refert; & ideo, ſi duo fratres inueſtiantur de emphyteuſi, vel feudo pro ſe, & filiis ſuis, quilibet filij dicuntur vocati ad portionem patris, non patrui, Bart. *in l. ſi mihi, & Titio num. 4. ff. de verb. ob.* Alex. *conſil. 204. nu. 3. lib. 2.* Ruin. *conſil. 142. n. 5. lib. 3.* cum aliis citatis per Fuſar. *de fid. ſubſt. q. 440. n. 3.*

11 Extenditur ſupradicta ampliatio, quando eſt conceſſa duobus, etiam ſi dictum ſit, pro ſe, & quibuſcunque eorum filiis, & nepotibus, vſque in eorum, & cuiuſque ipſorum tertiam generationem: nam propter illud verbum cuiuſque, non inducitur ius accreſcendi, cum verbum, cuiuſque, ſit collectiuum, & non

diſtributiuum, quod non tribuit cuique actum inſolidum, Bart. in leg. hoc articulo, nu.5. ff. de hered. Inſtitut. cum aliis relatis per eundem Corb. ead. cauſ. nu.85. & pro hac extenſione, eſt conſil. Gab. d. conſil. 87. & Alexander conſ. 17. volum.5. Et quod ſi in conceſſione emphyteuſis, fratres per copulam ſunt coniuncti; & vſque ad tertiam generationem, & cuiuſlibet eorum, ſalua ratione recti ſermonis, hæc verba, non poſſunt ad ipſos fratres referri; ſed ad generationem, à qua illud nomen cuiuſlibet regitur, & ideo in iſto caſu ius accreſcendi inter ipſos fratres locum oon habet, vt etiam tenet Mant. citato loco num.29. ex ſententia aliorum; & portio vnius alteri non accreſcit; ſed cuique eorum dimidia pars acquiſita apud quemlibet permanere debet, donec eius tertia generatio ſuperſit, vbi n.30. plures allegat, niſi ex aliis verbis aliud concipi poſſit, Gab. conſ.66. lib.1. n.1. & ſeq. & Decian. conſ.73. lib.2. n.14. & etiam, ſi dictum ſit, poſt mortem eorum, pro ſuis filiis, vel quandiu vixe-
* rint ipſi, vel eorum filij, & nepotes, Eog. conſ.88. nu.127. & ſeq. qui de com. atteſtatur.

12 Declaratur tamen ſupradicta ampliatio, quando emphyteuſis eſt cooceſſa duobus, vel pluribus, vt non habeat locum, quaodo eſt conceſſa duobus, vel pluribus inſolidum, vel ipſis ſtipulantibus pro ſe ipſis, & quolibet ipſorum, & quibuſlibet ipſorum filiis, & nepotibus; quia dictio, quilibet, eſt diſtributiua, & attribuit actum cuique inſolidum, Bar. in dicta l. hoc articulo, & hanc opinionem tenet Soc. conſil.50. vol.1. Gab. d. conſ.
* 87. Alexand. conſil.30. num.9. volum.3. Curt. Sen. conſil.48. & 49. vbi hanc appellat com. opinionem. Et idem eſſet dicendum, ſi eſſet conceſſa per aliud verbum diſtributiuum, attribuens actum inſolidum, vt quando eſſet facta conceſſio duobus, pro ſe, & vtriuſque eorum filiis, Corn. conſ.165. nu.3. vol.2. Honded. conſ.54. n.22. vol.1. Mant. eod. tit.34. num.28. & nouiſſimè Rot. in recent. part.5. dec.176. & ideo inter eos erit locus iuri accreſcendi, ibi num.7. & ſeq. & Dura. deciſ.401. num.1. vbi alias deciſiones refert.

13 Subdeclara dictam declarationem, quod tunc dictio diſtributiua procedit, quando eſt appoſita ipſis duobus, vel pluribus ſtipulantibus; hoc modo: Titio, & Semptonio concedimus, pro ipſis, & quolibet ipſorum, ita loquitur Soc. d. conſ.501. Sed non haberet locum, quando dictio illa diſtributiua eſſet appoſita in perſonam filiorum; vt quia dictum eſſet, concedimus Titio, & Sempronio pro cuiuſlibet eorum filiis, & deſcendentibus; nam tunc vno decedente, emphyteuſis redit ad Dominum, non autem ad alium primum receptorem, Bell. conſ.20. num.4. Anch. conſil.245. Curt. iun. in tract. de feud. in 2. par. col. fin. idem Curt. conſil.55. Alex. conſil.23. volum.5. Gab. eod. conſ.87. Ceph. conſ.345. ſequitur Corb. ead. cauſ. nu.88. & vide quæ dicemus in tit. de renouat. q.21.

14 Declara ſecundo, oon habere locum, quando dictum eſt, quod poſt mortem eorum, & filiorum vocatorum, reuertatur ad Dominum: nam hæc verba demonſtrant, contrahentes voluiſſe, quod donec quiſque viueret, non reuertatur, & inductum ſit ius accreſcendi, Spec. d. §. nunc aliqua, quæſt.155. Rom. conſ.19. Iaſ. in l.2. num.201. C. de iur. emph. Ruin. conſil.43. & 48. volum.1. Curt. Sen. conſ.49. num.72. Gab. eod. conſ.87. cum aliis allegatis per Corb. ead. cauſ. num.89. & hanc opinionem, quod debet expectari mors omnium oominatorum, tenuit Rot. in recent. par.1. dec.435. num.5. vbi plures allegantur; quando ceſſio eſt facta ad eorum vitam, Mant. eod. tit. num.24. in fine: vbi idem dicit, ſi dictum fuit, poſt mortem omnium emphyteuſis reuertatur ad Dominum, ex ſenteotia Alciat. conſ.16. num.3. lib.1. & vide de ſucceſſ. in bon. emph. q.20.

15 Contrarium tenuit Bart. in l. ſi mihi, & Titio ff. de ver. oblig. Alexand. conſ.167. lib.7. vbi dicit, quod opinio Bart. eſt communis; idem tenet Iaſ. in d. l. ſi mihi & Titio. Clar. d. §. emphy. q.39. in fine, Craſſ. §. ius accreſcendi, q.25. nu.3. & alteri relati per Corb. d. nu.89. in fine, ſed prima opinio
* eſt comm. vt per Honded. conſ.54. nu.26. par.1. vbi infinitos allegat, contra Clar. & vide etiam in tit. de ſucc. in bon. emphyt. q.20. & quando fuit conceſſa durante vita ipſorum, habeat locum ius accreſcendi inter eos, idem Hond. d. conſ.54. n.21. & tenuit Rot. vt per Canaler. deciſ. 219. num.1.3. & 4. Gratianus diſcept. for. cap.451. nu.4. quamuis non ſit dictum poſt mortem omnium, & idem dicendum eſt, ſi dictum ſit finita generatione, quia nulla eſt differentia, qood dicatur poſt mortem omnium, vel finita geoetatione, Decianus conſil.73. lib.2. num.22. Gab. conſil.88. lib.2. num.6. & 7. Gratio. diſcep. forenſ. cap.451. num.9. & infra num.42. & nouiſſimè tenuit Rota in dec. poſt.221. parte 1. vbi erat facta conceſſio ad vitam Ioannis, & Alexandri fratrum, & eorum filiorum, vſque ad tertiam eorum generationem, contra Alex. in dicto conſ. 167. & Clar. vbi etiam pro coniectura fuit ponderatum, quod filij, & nepotes alterius fratris ſoluerunt canonem per annos 50.

16 Declaratur tertiò, non habere locum vbi facta eſſet conceſſio pro ipſis, & nepotibus, cum pacto, vt onus alteri ſuccedat, Mandoſ. in add. ad conſ. Rom.315. in apoſtilla magna, quem ſequitur Corb. d. cauſ. n.90.

17 Declaratur quarto, non habere locum, quando dictum eſſet, quod de vno in alterum emphyteuſis reuertatur: quia iſtud pactum inducit ius accreſcendi, Rom. conſ.103. n.6. Soc. iun. conſ.70. vol.1. Rip. in l. re coniunctis, nu.166. ff. de leg.3. Mand. in dicta add. ad Rom. Corb. d. cauſ. n.91. cum aliis, quos citat, & Mant. eod. tit.34. n.24. licèt diſſentiat Ceph. conſ.545. n.20. vol.3.

18 Declaratur quinto, quando conceſſio fuit facta cum clauſula, quod pars præmorientis ad ſuperuenientes deueniat, & accreſcat. Anch. in terminis, conſ.418. Fed. de Sen. conſ.228. Ruin. conſ.154. n.9. vol.1. Bal. conſ.465. vol.5. Bero. conſ.109. nu.22. lib.1. Ceph. d. conſ.345. nu.30. Spec. in d. §. nunc aliqua n.91. Natt. conſ.352. Dec. conſ.239. nu.8. Alex. conſ.119. vol.5. Gab. conſ.99. n.13. Corb. d. cauſ. nu.82. & quando dictum eſt, quod pars præmorientium ad ſuperſtites perueniat, ſic debet intelligi, vt etiam inter deſcendentes à primis inueſtitis, ius accreſcendi locum habeat, Mant. eod. tit. n.31. & atteſtatur ita fuiſſe deciſum in Rot. & Dura. dec.301. n.1. vbi alias deciſiones refert.

* Diſſentit Curt. ion. conſ.55. col. fin. ſed eius opinio eſt contra communem opinionem, vt Corb. ibi aduertit.

19 Declara ſextò, non habere locum, quando emphyteuſis conceſſa eſſet Titio, & Sempronio, pro medietate, & Seio, Caio, & M. pro alia dimidia, cum clauſula, quod pars præmorientis ad alios ſuperuenientes deueniat, & accreſcat; nam tunc inducitur ſolum ius accreſcendi inter Titium, & Sempronium, qui inueſtiti ſunt pro medietate, & inter Seium, Caium, & M. inueſtitos de alia medietate, Spec. in d. §. nunc aliqua, q.151. n.179. & ibi Io. And. in add.

20 Diſſentit ab hac opinione Corb. dicta cauſa, num.95. quia illa verba, ad ſuperuenientes deueniat, debet referri ad omnes nominatos; non autem ad vnam dimidiam dumtaxat; cum illa clauſula determinet ambas dimidias, & debet æqualiter determinare, l. nam hoc iure, ff. de vul. & pup. fatetur tamen, quod, ſi eſſet adiectum pro ipſis, & quolibet ipſorum, & pro cuiuſlibet eorum filiis, & nepotibus, cum pacto, quod portio præmorientis ad ſuperuenientes veniret, eſſet inductum ius accreſcendi in dimidia, cum altera dimidia aliorum propter dictiooem illam diſtributiuam; Sed ego dubito de hac opinione Corb. contra Spec. & Io.

& Io. And. quia eius ratio non eſt tuta, quod illa clauſula, deueniat ad ſuperuenientes, debeat referri ad omnes nominatos, per *l. talis ſcriptura, § fin. ff. de legat. 1.* nam clauſola in fine poſita refertur ad omnia præcedentia, vbi nulla poteſt reddi ratio, cur ad vnum magis referatur, quam ad aliud, *l. 1. & ibi gloſ.* & DD. *C. de lib. præt.* Natt. *conſ. 482. nu. 4.* ſed in hoc caſu, illa clauſula in fine poſita, non refertur ad omnia præcedentia, quia conceſſio eſt facta Titio, & Sempronio, pro vna medietate, & ſic ſermo eſt diſtinctus, & diſpoſitio eſt determinata pro Titio, & Sempronio, Gab. *de clauſ. conc. 9. num. 16.* & ſic refertur tantummodo ad ea quæ commodè referri poſſunt, idem Gab. *eodem conc. nu. 8.* & pro hac opinione facit etiam, quia facienda eſt interpretatio, vt emphyteuſis, ſit recaſura ad Dominum de facili: nam intereſt Domini, vt quamprimum ad ipſum reuertatur, Corb. *de cauſis priuat. ob alien. ampliat. 5.* Nec obſtat, quod vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare; quia intelligitur, quando commodè id fieri poteſt, quia aliquandò, non æqualiter omnia determinat, vt declarat Iaſ. *in l. 1. §. ſed & ſi mihi in 2. not. ff. de ver. ob.* & Menoch. *conſ. 76. n. 14. vol. 1.*

21 Declaratur ſeptimò, non habere locum ſi ſit duobus, & pluribus fratribus conceſſa, finita iam linea, de qua eorum pater fuerat antea inueſtitus; quia ſicut erat locus iuri accreſcendi inter filios, & nepotes patris. Bart. *in l. ſi mihi & Titio de ver. ob.* & ibi alij ſcribentes: ita erit locus iuri accreſcendi in noua conceſſione, quia ſecunda inueſtitura intelligitur facta ſecundum naturam primæ, & primi contractus, Bart. & alij *in d. l. ſi mihi* Clar. *§. emph. q. 33.* quod procedit etiam, ſi emph. de qua fuerat renouatus pater, ad Eccleſiam ob non ſolutum canonem deuoluta eſſet, & poſtea de illamet emphyteuſi, etiam poſt factam à Domino declarationem, plures filii fuerint inueſtiri, Bero. *conſ. 109. nu. 25. vol. 1.* quamuis idem Bero poſtea mutauerit ſententiam *in conſ. 122. num. 23. vol. 3.* Sed eius opinio poſita in *d. conſ. 122.* non eſt tenenda, dicit Corb. *ead. cauſ. num. 97.* & ego ita credo, quia ſi præſumitur renouata ſecundum naturam præcedentis inueſtituræ, ergo etiam in noua erit locus iuri accreſceodi, & dicta declaratio habet locum, etiam in emphyteuſi Eccleſiaſtica. Dec. *conſ. 53.* & ibi Add. Nec eſt attendendum, quod fuerit deuoluta ad Dominum, propter canonem non ſolutum, & ſic propter delictum; quia hæc conſideratio, non tollit præſumptionem iuris, & quod renouatio cenſeatur facta ſecundum naturam præcedentis contractus, licet interueniant nouæ perſonæ, & ſit locus iuri accreſceodi, in caſu in quo fuerit renouata duobus fratribus, tenet etiam Honded. *conſ. 54. lib. 1. n. 29.* Mant. *eod. tit. 34. n. 35. & ſeq.* vbi declarat, niſi in renouatione adiecta eſſet noua qualitas, de qua infra *n. 22.*

22 Limitantur modò prædictæ declarationes, non procedere, quando in ſecunda inueſtitura, eſſet appoſitum pactum, quod pars præmorientis ad Eccleſiam reuerteretur: nam iſtud pactum excludit ius accreſcendi. Alciat. *conſ. 16. num. 4.* vel quando in noua conceſſione facta duobus fratribus, de Emphyteuſi paterna, eſſet adiecta aliqua noua qualitas, ſeu noua forma, clauſula, vel conuentio, quæ in prima non continebatur, Bero. *conſ. 112. nu. 1. vol. 1.* Alex. *in d. l. ſi mihi, & Titio nu. 17.* Caſt. *conſ. 221.* quod ſecundum Corb. ibi *nu. 101.* non videtur tranſire ſine difficultate, niſi expreſsè eſſet dictum in ſecunda inueſtitura, mutationem eſſe factam de communi conſenſu, cum ſemper ſecunda inueſtitura intelligatur facta ſecundum naturam primæ, nec ab ea receſſum, niſi id ſit expreſſum; Bal. *conſ. 211 princip.* Rol. *conſ. 62. num. 6. vol. 1.* Ceph. *conſ. 125. n. 60.* Burſat. *conſ. 122. nu. 17. vol. 1.* Sed hæc opinio Corb. non videtur tuta: quia quando apponuntur in inueſtitura noua pacta, & nouæ conuentiones, cenſetur receſſum à prima, & dicitur noua inueſtitura, vt nos diximus ſupra *quæſt. 9. num. 12. & ſeq.* & ſequitur Hond. *conſ. 54. nu. 29. vol. 1.* Seraph. *deciſ. 1362. num. 3.* & Ludouiſ. *deciſ. 522. in fine.*

23 Limitatur ſecundò, ſecundum Add. ad Bart. *in d. l. ſi mihi*, quando inueſtitura ſecunda fieret poſt latam ſententiam, ſuper deuolutione primæ, quia tunc diceretur emphyteuſis noua, vt refert Corb. vt ſupra *nu. 102.* Sed hæc limitatio patitur difficultatem: quia, vt dictum eſt ſupra *n. 24.* declaratio Domini non tollit iuris præſumptionem.

24 Declaratur octauò, emphyteuſim pluribus conceſſam, morte vnius, & eius generatione finita, ad Eccleſiam non reuerti: ſed alteri creſcere, quando fuit conceſſa ex cauſa onerosa: puta, quia ab initio ſoluta fuit certa quantitas pecuniæ, pro emphyt. & ſub annua penſione conceſſa Titio ſtipulanti pro ſe, & eius filiis, & Sempronio abſenti, & eius filiis; quia reſpecto dimidiæ Sempronij abſentis, ab initio non valuit, & illa Titio accreſcit, nec ad Eccleſiam redit, Bart. *in d. l. ſi mihi, num. 4. de ver. ob.* & ibi Caſt. *nu. 3.* Iaſ. *nu. 11.* Alex. *nu. 13.* & hæc eſt com. op. ſecundum Corb. vt ſupra *nu. 104.* & videndus eſt Iaſ. ibi, qui dicit, quod illa portio accreſcens finietur, ſicut ſi Titius ratam habuiſſet. Et quando emphyteuſis eſt conceſſa pluribus ex cauſa onerosa; videlicet, cum onere fabricandi, & ſolueodi
25 annuam reſponſiooem, & expenſas viarum, habeat locum ius accreſcendi, tenuit Rot. *in d. deciſ. 435. num. 6. in recent. par. 1.* Gabr. *conſil. 56. par. 2. num. 5.* & quod in conceſſione facta duobus fratribus titulo oneroſo, ſit locus iuri accreſcendi, eſt conſ. Hond. *54. num. 30. volum. 1.* vbi plures allegantur, Mant. *eod. tit. 34. num. 25.* Canaler. *dec. 29. n. 5.* vbi tanto magis habet locum, ratione oneris inſolidum iniuncti, *n. 9.* Decian. *conſ. 73. n. 4. & 5. lib. 2.* vbi ampliat, licet cauſa, non eſſet mere oneroſa; ſed quaſi lucratiua, refert Grat. *diſcep. for. cap. 451. n. 11.*

Secus quando eſſet conceſſa ex cauſa lucratiua; quia dimidia conceſſa abſenti reſpectu cuius ab initio non valuit, conceſſio alteri non accreſcit; ſed ad concedentem redit, vt prædicti DD. communiter tenent, præſertim Iaſ. *d. nu. 11.* & Mant. *citato loco.*

26 Limitatur quod ſit locus iuri accreſcendi, quando conceditur Titio ſtipulanti pro ſe, & filiis, & nomine fratris ſui abſentis, quo caſu ab initio valet conceſſio in totum: quia verba conferuntur in recipientem, Bart. *in l. ſtipulatio iſta, §. ſtipuler, de ver. ob.* & ideo accreſcit fratri, ſi frater ratum non habuit, & remanebit apud Titium ſub omnibus conditionibus, & qualitatibus, quæ cohærebant ipſi fratri, Salyc. *in l. vnica num. 20. C. quando non pet. par.* Bal. *in Auth. ſi quas ruinas, C. de Sac. Sanct. Eccl.* Caſt. *in d. l. ſi mihi in fin.* & ibi Alex. *nu. 14.* & Iaſ. *nu. 11.* ſed vide infrà in declaratione.

27 Declaratur, non habere locum ius accreſcendi in iſto caſu, quando poſt emolumentum quæſitum, & poſt ratificationem factam à fratre, ceſſat ius accreſcendi, Bart. *in d. l. ſi mihi num. 4.* & Alex. *num. 24.* ſicut etiam ceſſat ius accreſcendi, quando emphyteuſis fuit recepta à Titio pro ſe, & nomine ſui fratris abſentis,
28 ſi eius frater ratam non habeat ſtipulationem, Bartol. *in l. ſi quis vſumfructum, in fine, ff. de vſuf. legat.* licet pars conceſſa fratri abſenti, qui ratum non habuit contractum, remaneat apud Titium, ſub omnibus conditionibus, & qualitatibus, vt dictum eſt ſupra, ita Bart. *in l. fundum n. 3. ff. de act. empt. & in d. l. ſi mihi & Titio, n. 4. in fine,* Alex. *n. 14.* & Iaſ. *n. 11.* Et ideo dicendum eſt, quod portio fratris, qui ratum non habuit, finietur eo modo, &

tempore, quo finita fuiſſet, ſi ipſe frater ratum habuiſ-
ſet, Alex. *conſil.22.nu.2. & conſ.24. nu.4. vol.5.* Bero. *conſil.
108.nu.9, vol.1.* Nec poteſt dici, quod per non ratihabitio-
nem fratris abſentis, emphyteuſis accreſcat, vt loqui-
tur Bal. In d. Auth. *ſi quas ruinas*, & Salyc. *in d.l.vnica*; ſed
quod remaneat apud ſtipulantem pro ſe, & nomine
fratris ſui, cum omnibus conditionibus, abſque tamen,
quod per hoc inducatur ius accreſcendi, vt declarat
Bart. & ideo morte fratris abſentis, & deficiente linea
eius, qui ratum non habuit, illa portio ad Dominum
concedentem reuertitur, vt dicti Doctores conclu-
dunt, & ita etiam dicit Mant. *de tacit. lib.22. tit.24. nu.26.*
quod ſi emphyteuſim fuerit quis ſtipulatus pro ſe, &
Titio abſente, vſque ad tertiam generationem, & ſi
Titius ratum non habuerit, promiſerit integrum cano-
nem ſoluere, an, ſi Titius ratum non habuerit, tota em-
phyteuſis pro parte dimidia finita, intelligatur acqui-
ſita ipſi ſtipulatori, vſque ad tertiam generationem ip-
ſius ſtipulatoris, & Titij? Et allegat omnes ſupradictos
DD. Sed dubium eſt (inquit ipſe) ſi ſtipulatus fuerit ſi-
bi, & filiis, & nepotibus, pro dimidia, & Titio, & eius
filiis, & nepotibus pro altera dimidia, & Titius ratam
non habuit, an tota acquiratur ſtipulatori? Et dicit, quod
hæc quæſtio fuit diſputata in Rota coram Lita, & ni-
hil fuit reſolutum: ipſe tamen videtur tenere, quod
tota acquiratur ſtipulatori. Verum ſi in conceſſione
dictum ſit, quod poſt vitam amborum poſſeſſio pleno
iure ad Eccleſiam reuertatur, intelligitur vt altero ſu-
perſtite ad Eccleſiam non reuertatur, per ius accreſcen-
di, allegat Iaſ. *in d.l.ſi mihi, & Titio num.11.* ſed ſi ratum
habuerit, remanet apud fratrem, & eius filios, eorum
vita durante, ſi ſtipulata eſt pro ipſo, & filiis, & non
ſolum ſufficit expreſſa, ſed etiam tacita ratificatio: &
ideo poſſidendo emphyteuſim dicitur ratificaſſe,
29 Ferret. *conſ.154. num.3. volum.1.* Dec. *conſ.58. num.2.* Alex.
conſil.133. num.7. volum.1. Ruin. *conſ.34. num.9. vol.2.* Natt.
conſil.501. num.17. Soc. *conſ.261. num.3. vol.2.* Corb. *d.loco, nu.*
111. quia ita tenere Rot. Rom. aſſerit. Et quod per
30 perceptionem fructuum, cenſeatur facta ratificatio,
cum omnibus qualitatibus contractus, eſt conſ. Dec. *89.*
vbi eſt caſus, quod, ſi maritus recipit emphyteuſim,
pro ſe, & vxore ſua, ſi vxor percipit fructus, videtur
ratificare contractum, cum ſuis qualitatibus omnibus:
ita vt, ſi non ſoluerit canonem vxor, cadat à iure ſuo,
Put. *deciſ.397. lib.2.* & Ludouiſ. *deciſ.567. num.7.* inducitur
etiam ratificatio per ſolutionem canonis, quando
31 ſcienter ſolutus fuerit, Corn. *conſil.301. volum.2. in princ.*
& Dominus etiam dicitur ratificare inueſtituram eius
nomine factam, acceptando ſolutiones canonis, &
32 retinendo inſtrumentum apud ſe, Corb. *ibidem nu.112.*
qui allegat deciſ. Rot. coram Oradino, & ita etiam te-
nuit Rot. *dec.59. num.3. par.1. diuerſ.* & ſi non apparet, à
quo ſit facta ſolutio, præſumitur facta pro rata eius,
33 ab illo, qui debebat ratificare, ad not. per Iaſ. *in l.2.
num.6. C. de iur. emph.* nam quando emphyteuſis conce-
ditur duobus, vnuſquiſque tenetur ſoluere medieta-
34 tem penſionis, Bar. *in l. fraudati, ff. de public.* Dec. *conſ.58.
in fine*, inducitur etiam ratificatio. quando is cui rati-
35 ficare debebat, pro eius iure interfuit inueſtituræ fa-
ctæ in perſonam alterius, Bero. *d.conſil.204. num.30. vol.1.*
inducitur etiam, quando quis poſt inueſtituram ab al-
tero etiam eius nomine factam, obligat ſe ad facien-
36 dum aliquid in emphyteuſi, pro ipſo ſtipulata, Fulgoſ.
conſ.233. inducitur etiam ratificatio, quando frater ſcit,
accepiſſe emphiteuſim alium fratrem pro ſe, & nomi-
37 ne ipſius fratris, & non contradicit: nam tunc Emphi-
teuſim pro ſua medietate acquirit, Dec. *conſ.58. num.2.*
quem ſequitur Rot. vt refert Corb. *d.cauſa num.117.* vbi
deciditur, quod ratificatio inducitur ex meliora-
38 mentis factis in emphyteuſi, quæ licitè fieri non po-
terant, niſi vigore inueſtituræ, Rot. *dicta deciſ.59.
num.2.*

39 Declara tamen ſupradicta, quod ratificatio debet fieri in omnibus ſupradictis caſibus, in vita illius, qui nomine alterius fuit ſtipulatus emphyteuſim, & in vita illius, qui conceſſit: nam poſt eius mortem, cenſetur facta, non re integra, & non valeret, Bero. *conſ.108. n.10. vol.1.* Ruin. *conſ.5. nu.5. vol.1.* ſed vide in ſequenti quæſtione *n.13.*

40 Declaratur nono, quod ſupradictum eſt, emphyteuſim pluribus conceſſam, morte vnius, & eius generatione finita ad Dominum reuerti, non autem alteri lineæ accreſcere, non habere locum in emphyteuſi conceſſa ab Imperatore, & in Feudo ſic conceſſo; nam Alex. *conſ.30. num.8. vol.1.* tenet, quod ſit locus iuri accreſcendi, Curt. Sen. idem tenet *conſ.48. & 49. num.10.* idem Alex. *in l. ſi quis mihi, & Titio nu.7.* & Iaſ. *num.6.* vbi
* teſtatur hanc eſſe com. op. ſed *nu.7.* impugnat hanc opinionem, allegans multos, & hanc com. atteſtatur Pariſ. in Add. ad Alex. *d.conſ.30.* ſed videndus eſt Clar. *§. Feudum quæſt.77.* vbi etiam quærit, an habeat locum in alio Principe. Et quia valet argumentum de Feudo ad emphyteuſim, dicendum eſt, quod ius accreſcendi, quod habet locum in Feudo, habebit locum etiam in emphyteuſi, vt dicunt Doctores in *d.l. ſi mihi, & Titio,* ſed vide infra *n.43.*

41 Sciendum denique eſt, quod vbi habet locum ius accreſcendi in ſupradictis caſibus, ad excludendum Dominum, admittitur etiam, ſi nullam portionem emphyteuſis habeat tempore, quo vult admitti; quia non dicitur propriè ius accreſcendi, ſed ius ſuccedendi, ex pacto inueſtituræ, & ius ſucceſſorium, quod ad alterum deuoluitur, altero deficiente, Alex. *in d.l. ſi mihi, & Titio num.11.* Ruin. *conſ.154. n.2. vol.1.* Gab. *conſ.88. n.22.* cum aliis allegatis per Corb. *d.cauſa in fine.*

42 Declaratur decimò, non habere locum, quando expreſsè, ſeu tacitè actum eſt, vt locum habeat ius accreſcendi, Æmil. *conſ.32.* Simon de Prat. *conſ.54. nu.47.* Burſ. *conſ.181. num.7. lib.2.* Hier. Gab. *conſ.66. num.3. lib.2.* Decian. *conſ.73. lib.2.* & inter alia exempla, quæ ponunt, præſertim Decian. quando in inſtrumento eſt appoſita clauſula de vno in alterum reuertendo, Iaſ. *in d.l. ſi mihi, & Titio, nu.10.* & alij allegati per Honded. *d.conſ. 54. num.24.* accedente clauſula, Vſque in tertiam generationem, quæ operatur, vt ſtatim atque fuerit finita emphiteuſis in perſonam vnius, cenſeatur renouata in perſonam exiſtentem, de tertia generatione alterius, Iaſ. *conſ.117. col.6. verſ. ſecundo principaliter lib.2.* quem ſequitur Tib. Decian. *conſ.73. ſupra allegato nu.15.* & Honded. *d.conſ.54. num.15.* & ſequitur Rota *dec. poſth.221. par. 2. num.3.* vbi pro coniectura fuit ponderatum, quod filij, & nepotes alterius ſoluerunt canonem per 50. annos.

43 Declaratur vndecimò, in conceſſione facta à ſupremo Principe, vt dictum eſt: quia in ea ius accreſcendi locum habet Bar. *in d.l. ſi mihi & Titio nu.1.* & eſt com. op.
* vt per Iaſ. *in ead. l. ſi mihi, & Titio, nu.6.* cum aliis allegatis per Mant. *eod. tit.34. num.11.* quia contractus celebrati cum Principe cenſentur eſſe bonæ fidei; & in contractibus bonæ fidei, eſt locus iuri accreſcendi, Mant. *eod. loco num.10. & 12.* & ſecundum iuſtam rationem hoc extendit ad conceſſionem factam à Principe inferiori; cuius contractus ſimiliter debet cenſeri bonæ fidei, vt per DD. ab ipſo alleg.

44 Declara duodecimo, quando conceſſio fuit facta pro penſione, fructibus correſpondente, vt dicemus *de ſucc. in bon. emph. q.20.* & ſupra *num.24.* dictum eſt, per Caualer. infra citandum.

45 Declaratur decimotertiò, quando dictum eſſet in
iuueſtitura, quod emphyteuſis duraret, donec per Do-
minum directum meliorationes ſoluerentur emphy-
teutis; & ideo donec melioramenta ſoluantur, Domi-
nus directus non poteſt dicere finitam eſſe emphyteu-
ſim, Caualer. *dec.219.n.7.*

QVÆSTIO XXXV.

SVMMARIVM.

Inueſtitura conceſſa alicui nomine abſentis, non tribuit aliquod ius, ante ratificationem, nu.1. Ampl.2,nu.2.

An ex ſtipulatione Notarij queratur ius abſenti, ſine ratificatione, num.3. & 11.

Ratificatio inducitur ex ſola ſcientia abſentis, abſque aliquo actu poſitiuo, n.4.

Scientia præſumitur in his, quæ afferunt commodum, n.5.

Ratificatio præſumitur ex cohabitatione donatorum, cum donante, & ex perceptione fructuum, & ex ſolis præſumptionibus, & coniecturis, n.6.

An ſufficiat iuramentum in inſtrumento appoſitum, ſine ratificatione, & acceptatione, n.7.

Stipulationem Notarij important illa verba, donationem, & omnia alia promiſit, & habet locum, etiam ſi Notarius non ſcripſerit, promiſit mihi ſtipulanti pro abſente, cum ſatis ſit, ſi dixerit, promiſit, & idem quando eſt ſtipulatus pro omnibus, quorum intereſt, vel adſit clauſula Cameralis, n.8.

An conceſſio poſſit ratificari per hæredes, vel donatarium, vel per eum cui eſt facta conceſſio in præiudicium alterius, & quid in pupillo, n.10.

An Dominus directus poſſit ante ratificationem factam per abſentem, alteri rem concedere in emphyteuſim, n.11.

An poſt mortem concedentis, poſſit fieri iſta ratificatio, n.12.

An poſt mortem donatarij, vel eius, cui eſt facta conceſſio in abſentia, eius hæres poſſit ratificare, n.13.

SVccedit tractanda alia quæſtio, non recedendo à
præpoſita materia, An inueſtitura conceſſa alicui,
1 nomine abſentis, ante ratificationem tribuat aliquod
ius abſenti? Et dicendum eſt quod non, vt concluſum
fuit in præcedenti quæſtione: nam ante ratificationem,
non tribuit aliquod ius, Ludouiſ. *dec.348.n.3.*

Amplia habere locum, etiam ſi Notarius ſtipulatus
ſit pro abſente; quia licet ſtipulatio proſit ſine accepta-
2 tione, ſeu ratificatione, ad effectum, vt reuocari non
poſſit: ad effectum tamen acquiſitionis, requiritur ac-
ceptatio, ſecundùm veriorem opinionem, quam te-
net Rota, vt per Ludouiſ. *dec.567.num.7.* vbi plures con-
cordantes deciſiones allegantur; Et licet hæc ſit ma-
gna quæſtio, An ex ſtipulatione Notarij, acquiratur
3 ius abſenti, ſine ratificatione, vel acceptatione; & pro
vtraque parte adſit communis, & magis communis
opinio, vt videri poteſt *in dec. ſeu potius voto 12. par.1. in recent.* Tamen Rota Romana, quam ſemper ſequimur:
cum ipſa faciat communem, & magis communem
opinionem, vt diximus ſupra *hoc eodem tit. quæſt 8. nu.6. & 11.* ſeruat diſtinctionem allegatam per Ludouiſ. *d. dec.567.* & per Addentem ad *dec.97. num.8. eiuſdem Ludouiſ.* ſcilicet, Aut agitur ad effectum, vt ſit acquiſitum
* ius, ſeu dominium abſenti, & tunc requiritur accepta-
tio abſentis. Aut ad effectum, quod non poſſit ante ra-
tificationem abſentis, illum, qui ſe obligauit pœnite-
re, & tunc non eſt neceſſaria acceptatio, ſeu ratifica-
tio, Rot. *diuerſ. par.1. dec. 683. num. 4. & in 4. par. diuerſ. dec.346.* & ſatis conſtare dicitur de acceptatione, & ra-
4 tificatione, ex ſola ſcientia abſentis, abſque aliquo a-
ctu poſitiuo, Rot. *ead. deciſ.683. num.2.* & in recent. *par. 1. deciſ.262. nu.6.* vbi etiam dicitur, quod ſcientia præſu-
mitur in his, quæ afferunt commodum, & allegatur
Menoch. *de præſ. lib.6. præſ.23. num.24.* & Teſſ. *deciſ. 70. num.12.* & Soc.iun. *conſ.67. nu.11. lib.2.* Præſumitur etiam
iſta ratificatio, ex cohabitatione donatoris cum do-
nante, vt in eadem deciſione dictum fuit, & per Rol.
conſ.79. lib.1. Ceph. *conſil.33. lib.1.* Honded. *conſ.8. num.46. lib.2.* & Surd. *dec.182. num.4* Inducitur etiam ratificatio
expreſſa, per receptionem fructuum, vt in eadem *deciſ. 262.* & ſolis præſumptionibus, & coniecturis iſta ſcien-
tia probatur, vt per Add. *ad dec. Ludouiſ.97.* vbi plures de-
ciſiones cumulantur pro dicta quæſtione.

7 Sed an ſufficiat iuramentum interpoſitum in inſtru-
mento, ſine ratificatione, & acceptatione? In *d.dec.683. par.1.diuerſ.* dicitur, quod prædicta diſtinctio, quam te-
net Rot. habet locum etiam ſi interueniat iuramen-
tum, vbi *nu.4.* allegatur Alciat. *conſil. 112.* & Purpu. *conſ. 498. & in dec.386. nu.7. par.8. diuerſ.* dicitur quod quando
adeſt iuramentum, acquiritur ius abſenti, abſque ſtipu-
latione, Gab. *de ver.ob.conc.1. num.69.* Rot. *diuerſ. dicta dec. 683. nu.3.* & quod ſtante iuramento per ſtipulationem
Notarij, acquiratur ius abſenti irreuocabiliter, ante
acceptationem, eſt *dec. Teſſ 70.* & Rot. inter impreſſas
per Zacch. *de ob. Cam. deciſ.97. in fine, & in eod. tr.* idem
Zacch. *qu.5.nu.9.*

8 Sciendum eſt etiam, quod ſtipulationem Notarij,
important illa verba verba in inſtrumento appoſita,
Donationem, & omnia alia promiſit; quæ verba, ſeu
clauſula applicari poteſt conceſſioni in emphyteuſim,
Rot. *in ead.dec.683. n.1.* & quamuis non fuerit à Notario
ſcriptum, promiſiſſe ſibi ſtipulanti pro abſentibus; ta-
men ſatis eſt, quòd dictum fuerit, promiſit; cum hoc
verbum importet ſtipulationem, *l.1. C.de cont.ſtip. & in ead. dec.* habetur, & idem dicendum eſt, quando Nota-
rius eſt ſtipulatus pro omnibus, quorum intereſt, vel
adſit in inſtrumento clauſula Cameralis, Add. *ad d.dec. Ludouiſ.97.n.6.*

9 Sed an donatio, vel conceſſio poſſit poſtea ratifica-
ri per donatarium, vel eius hæredes, aut per abſentem,
cui eſt facta conceſſio in emphyteuſim? Multi tenent,
quòd non, in præiudicium hæredis donantis, vel alte-
rius in quem res per donantem eſſet tranſlata. Paul. de
Caſt. *conſ.195.col.3. vol.2.* Gab. *d.conſ.1.num.101.* Didac. Rub.
de teſt. par.3. num.13. intelligit hoc, quando ius eſt quæ-
ſitum titulo ſingulari, ſed quando eſt quæſitum titulo
vniuerſali, tenet contrarium, ex eo quòd hæres tene-
tur habere ratum factum defuncti; & idem habetur
d.dec.346.nu.9. Et licèt difficultas poſſit eſſe reſpectu ac-
quiſitionis dominij ad tradendum, videtur ceſſare;
idem Didac. *eod.n.13.* & Purp. *conſ.396. nu.60.* ac etiam in
ead.dec.683.n.5. dicitur.

10 Limita tamen, quando eſſemus in pupillo, cui quæ-
ritur dominium ex ſtipulatione Notarij, ſi adeſſet con-
ſtitutum, ſeu precarium. Bal. Alex. Paris. & alij allega-
ti *in d.dec. & in alia dec. ſuprà allegata 12. par.1. in recent.n.16.*
Sed cautela eſſet, ſecundum Teſſ. *d.dec.70.n.15.* quòd ma-
ior factus, ratificaret; & alias limitationes vide per
eundem Teſſ. *ead.dec.*

11 Ex his quærendum eſt, an Dominus directus, ante
ratificationem, poſſit alteri concedere emphyteuſim?
& ſi volumus tenere opinionem, quòd ſit neceſſaria
ratificatio, & quòd poſſit donans, vel cedens donatio-
* nem, ſeu conceſſionem reuocare, vt de mag. comm.
opin. teſtatur Gab. *d.conc.1.nu.102.* vbi infinitos cumulat:
licèt quam plures alios citat, qui de comm. teſtantur
contrariam partem tenentes; Sed re vera prima opi-
nio eſt magis communis, vt ex numeratione Docto-
rum apparet, qui etiam *in d.dec.12. in recent.* ſeu potius
voto, enumerantur, vbi contrariis argumentis reſpon-

detur; & idem teſtatur Teſſ. *ead. dec. 70. ſub n. 4.* qui etiam reſp. contrariis; vtique fatendum eſt, poſſe Dominum, ante ratificationem, alteri concedere; nam quæſtio, non ſolum eſt de donationibus; ſed etiam de aliis obligationibus, & diſpoſitionibus, vt *in d. dec. 12.* habetur, & ita etiam determinat Teſſ. *d. dec. nu 5.* Sed ſi volumus tenere diſtinctionem Rotæ, quam ſupra poſuimus; quod non poſſit pœnitere illum, qui ſe obligauit, dicendum erit, vt poſſit ſemper cogi ad tradendum, & quandocunque poterit ratificare.

12 Sed dubium eſt, an poſt mortem concedentis, poſſit ratificari? diximus *in præcedenti quæſtione numer. 39.* & vide etiam Teſſ. *dict. deciſ.* vbi recitantur plures opiniones.

13 Aliud dubium oritur, an poſt mortem donatarij, vel eius, cui facta fuit conceſſio, retentis terminis abſentiæ, eius hæres poſſit ratificare, vide eundem Teſſ. *d. dec. ſub nu. 4.* verſ. ampl. la quintò, vbi plures citat, qui tenet hæredem non poſſe ratificare, & alios refert tenentes, quod poſſit: & hanc opinionem ipſe amplectitur, & dicit ita Senatum tenuiſſe.

QVÆSTIO XXXVI.

SVMMARIVM.

Res mobiles dari non poſſunt in emphyteuſim, n. 1. & 7.

Oliuetum, ſi concedatur in emphyteuſim, intelligitur conceſſa terra oliuata, & non arbores tantum, n. 2.

Legata nuce, vel vinea, intelligitur legatum, etiam ſolum, & viam, nu. 3.

Emphyteuſis, an poſſit conſtitui in domo ex lignis conſtructa, numero 4.

Emphyteuſis conſtituitur in molendinis poſitis in medio fluminis num. 5.

Emphyteuſis conſtitui poteſt ſuper arboribus tantum, quæ durabit donec fuerint in fundo, nu. 6. ſed ſi de nouo pullulent, adhuc durabit. ibid.

Emphyteuſis, quare non poteſt conſtitui in rebus mobilibus, nu. 7. vbi ponuntur plures rationes.

Emphyteuſis non poteſt conſtitui in rebus incorporalibus, n. 8.

MOdò occurrit tractare, An res mobiles dari poſſint in emphyteuſim, & dicendum eſt, quod
1 non, *§. adeo Inſt. de locat. & per § licentiam Auth. de alienat. & emph.* vbi dicitur; licentiam damus, non ſolum ad tempus emphyteuſim facere immobilium rerum, ſibi competentium, ſed & perpetuo: & nos etiam probauimus ſupra in Prælud. *quæſt. 1.* dum poſuimus definitionem emphyteuſis: Ex qua reſolutione infertur, quod
2 ſi concedatur ab Eccleſia oliuetum, intelligitur de terra oliuata, & non de arboribus pendentibus tantum, ita Bal. determinat *in l. 1. C. de iur. emph.* quem ſequitur ibi Iaſ. *num. 101.* vt intelligatur de terra oliuata, vti de nobiliori: & ſic de ipſo ſolo. Effectus huius dubitationis eſt magnus, dicit ibidem Iaſ. quia ſi intelligeretur de arboribus tantum, deſtructo olieto, finiretur emphyteuſis: ſecus ſi intelligatur de ſolo, prout intelligitur; & ſic deſtructis arboribus, remanet emphyteuſis
3 in ſolo, facit pro hac opinione, quod dicitur, legata nuce, legaſſe videtur ſolum, cui cohæret, & viam, vt per Bart. & alios *in l. ſi fundum ſub conditione §. qui fundum ff. de legat. 1.* & legata vinea, venit etiam ſolum, vbi eſt ſita, Iaſ. qui alios citat *in d. l. nu. 102.* Valaſc. *de iur. emph. q. 12. num. 2.* & Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. titul. 6. num. 4. & 7.*

Infertur etiam ex prædictis, quod emphyteuſis conſiſtere poſſit ſuper rebus ſolo cohærentibus, vt ſunt
4 ædificia; ſolo ſuperimpoſita, vt ædes Ruſticorum ex lignis ſolis conſtructæ, quia inter immobilia ponuntur, vt eſt tex. *in c. 1. §. ſciendum de feud. cogn.* vbi omnes, & refert Valaſc. *d. quæſt. 12. nu. 3.* quod ego intelligo, ſi eſſet domus affixa terræ, & in ipſa terra confixa: ſecus ſi non eſſet affixa, quia tunc eſſet res mobilis *l. Titius horreum ff. de acq. rer. domin.* & ibi Gloſ. & Gloſ. *Inſt. de rer. diuiſ. § cum in ſuo ver. ædificatur:* & ideo ſuper molendinis in medio fluminis, poteſt emphyteuſis conſiſte-
5 re: quia ſolo cohærent, Valaſc. *ead. quæſt. num. 9.* vbi alios allegat.

6 Inferunt præterea; quod emphyteuſis poteſt ſuper arboribus tantum conſtitui, ſine fundo: & hæc emphyteuſis durabit, donec arbores fuerint in fundo, Bal. *in d. l. 1.* & ibi Iaſ. *nu. 100.* Valaſc. *d. quæſt. nu. 4.* & arbores fuerint reſecatæ, non tamen adeo, quin aliæ ex illis pullulent, durabit adhuc emphyteuſis: quia non eſt mortua radix productiua, ſed viuit in plantis, idem Valaſc. *ead. q. n. 4.* vbi plura ponit pro hac materia.

7 Sed quærendum eſt, cur in bonis mobilibus emph. conſtitui non poſſit, ſed ſolum in immobilibus, vt dicit gloſ. etiam *in d. l. 1.* ver. neque conductionis, & in c. potuit de locat. ver. emphyteuta, Bal. *in l. 2. C. de iur. emph.* dicit, quod hoc eſt de natura emphyteuſis, & Bar. per illum tex. in Auth. *de alien. & emph. §. emphyteuſim*, & Azo *in ſumma eod. tit.* idem dicunt, & nos diximus ſupra in Præl. *quæſt. 1. num. 21.* & in principio huius quæſtionis probauimus: Sed aliqui dicunt, quod ideo, non permittitur in mobilibus; quia cum in Emphyteuſi detur directum, & vtile dominium, in re mobili ſeparari nequit vtile dominium à directo, & hæc fuit opinio Syluest. in Sum. *ver. emphyteuſis col. 2. verſ. tertio* And. de Iſer. *cap. 1. ſi de feud.* Vaſall. *ab aliq. inter.* Aff. *in cap. 1. §. ſciendum de feud.* & alij allegati per Valaſc. *d. quæſt. 12. num. 11.* Alij vero dicunt, quia res mobiles, non patiuntur eam perpetuitatem, & diuturnitatem vſus, quam ferunt immobiles: ſed Valaſc. nec prima; nec ſecunda ratio placet: vnde ipſe ponit aliam rationem: quia in rebus mobilibus, non datur cultura, & melioratio, quarum cauſa, ſpecialiter inducta eſt emphyteuſis, res detur ad meliorandum, & verbum emphyteuſis hoc importat.

Placet etiam mihi alia ratio, quia de ſui natura emphyteuſis eſt perpetua, vt ſupra diximus, & in Prælud. *quæſt. 1. nu. 24.* & ideo in rebus mobilibus; qui breuiter conſumuntur, non poteſt dari illa perpetuitas, de qua dicitur *in §. adeo Inſt. de locat.* licet autem poſſit dari ad tempus emphyteuſis, vt in *d. § licentiam, & in d. quæſt. 1.* diximus: tamen propriè dicitur emphyteuſis, quando datur in perpetuum, vt aduertit Iaſ. *in d. l. num. 6.* & propterea legiſlatores ſtatuerunt, in rebus immobilibus, conſtituendam eſſe emphyteuſim, & in *l. 1. ff. ſi ager. vect. vel emph.* & ratio, quæ datur à Bal. *in l. proinde in 3. opp. ſi cert. pet.* quod vtile dominium in rebus mobilibus, non reperiatur, vt requiritur in emphyteuſi & approbatur à Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 6. n. 5.*

Ex prædictis infertur, quod in rebus incorporalibus, emphyteuſis non poteſt conſtitui, vt per Decian. *conſil. 123. numero 45. lib. 3.* & Mant. *citato loco numero 8.*

QVÆSTIO XXXVII.

SVMMARIVM.

In generali donatione omnium bonorum, veniunt bona emphyteutica n. 1. contrarium in emphyteuſi Eccleſiaſtica n. 2.

In generali diſpoſitione omnium bonorum, non veniunt bona emphyteutica Eccleſiæ, n. 3.

In diſpo-

in diſpoſitione facta de rebus ſuis, non veniunt bona emphyteutica Eccleſiaſtica, ad hæredes non tranſitoria, n. 4.

PVlchra, & ſimul vtilis eſt iſta quæſtio, An ſub generali donatione omnium bonorum, veniant bo-
1 na emphyteutica? Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 13. num. 2.* tenet quod veniant, & pro ſua hac opinione adducit deciſionem Rotæ Romanæ coram Robuſterio, in vna Romana domorum, & vineæ 12. Iunij 1573. in manuſcriptis, quæ hodiè eſt impreſſa in prima par. diuerſ. *dec. 566.* in qua habetur, quod in donatione omnium bonorum, veniunt bona emphyteutica, præſertim, ſi verba donationis ſunt prægnantia; per tradita à Corn. *conſ. 321. in fin. lib. 4.* & Curt. iun. *conſ. 26. num. 8. & conſ. 109. nu. 3.* Aym. *conſ. 256. nu. 7. & conſ. 294. col. 4. & conſ. 303. num. 4.*

2 Contrarium tenuit Surd. *deciſ. 93. num. 24.* vbi dicit, quod opinio Corb. non eſt tuta, vt in donatione generali veniant bona emphyteutica Eccleſiæ, & quod eadem Rota tenuit, non venire in generali diſpoſitione bona emphyteutica Eccleſiaſtica, non hæreditaria, & allegat *dec. 154. in prima par. diuer.* quæ opinio confirmatur, quando inſtitutio eſt facta in omnibus bonis ſuis, non veniunt bona aliena, vt per Bart. & alios *in l. quintus §. argento, ff. de aur. & arg. leg.* Soc. *conſ. 72. n. 46. vol. 1.* Rol. *conſ. 71. n. 28. vol. 2.* Ceph. *conſ. 516. nu. 17.* & per alios, quos allegat idem Surd. *ead. dec. n. 20.*

Sed dictæ deciſiones facile reducuntur ad concordiam: nam deciſio coram Seraphino 154. loquitur de emphyteuſi non hæreditaria, & ſic in diſpoſitione ge-
3 nerali omnium bonorum non comprehenduntur bona emphyteutica Eccleſiaſtica, quæ non ſunt hæreditaria: & deciſio coram Robuſterio loquitur de emphyteuſi hæreditaria: & in hoc apparet error Corb. qui nimis generaliter eſt loquutus: nam in dicta deciſione adſunt iſta verba, vbi diſponens habet liberam poteſtatem diſponendi, non eſt dubitandum de voluntate, & hoc etiam apparet ex allegatis in dicta deciſione à Doctoribus, qui de emphyteuſi hæreditaria loquuntur; & ratio eſt, quia diſponens non poteſt diſponere de rebus alienis, quæ ſunt Eccleſiæ. Et quod hæc conciliatio ſit vera, patet ex deciſione eiuſdem Rotæ *par. 4. diuerſ. dec. 219. nu. 10.* vbi tenet, quod in diſpoſitione facta de bonis ſuis, non comprehenduntur bona emphyteutica Eccleſiaſtica, ad hæredes non tranſitoria, & ibi allegatur dicta deciſio coram Seraphino 154. & pro hac etiam diſtinctione facit Dec. *in recent. par. 1. 365. num. 7.* vbi dicitur, quod bona emphyteutica ſunt duplicis generis, alia acquiſita ab ipſo teſtatore libera ad transferendum, prout hæreditaria, quæ cadunt ſub generali diſpoſitione, & allegatur eadem Deciſio Seraphini 154. Alia ex pacto, & prouidentia, quam non capit filius a patre; ſed à concedente: & ideo dicendum eſt, quod teſtator de bonis proprijs emphiteuticis, quæ in eius poteſtate erant, non autem de ſubiectis reſtitutioni, voluit diſponere; propter pronomen, ſuis, quod videtur reſtringere diſpoſitionem ad bona, de quibus teſtator poteſt diſponere, & dominium habet, quando moritur, *l. quintus ſupra all.* & ibi Bar. & alij, Rol. *conſ. 71. nu. 28. vol. 2.* Surd. *d. dec. 93. nu. 20. & conſ. 334. num. 19. & ſeq. vol. 3.* Facit pro hac diſtinctione illa quæſtio, an ſub generali diſpoſitione veniant bona fideicommiſſaria, reſtitutioni ſubiecta, poſt mortem fideicommiſſarij: & quod non veniant bona, in quibus non habet dominium, quando decedit, tenet Surd. *ead. dec. nu. 20.* & Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 9. tit. 6. num. 8.* vbi quærit, an vſufructu omnium bonorum legato, ſit legatus vſusfructus eorum bonorum, quæ ſunt ſubiecta fideicommiſſo, & reſoluit negatiuè, niſi probetur voluntas teſtatoris, ſaltem ex probabilibus coniecturis. Facit etiam alia quæſtio, an emphyteuſis veniat in reſtitutione fideicommiſſi, de qua *in ſequenti titulo dicemus, q. 3.* in qua reſolutum eſt, ex receptiſſima ſententia, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica non ſit reſtituenda fideicommiſſario.

Et quod bona emphyteutica in donatione generali omnium bonorum, veniant, quando ſunt acquiſita pro ſe, & nepotibus hæredibus, cum clauſula, ſucceſſoribus quibuſcunque, quæ capit etiam ſingulares ſucceſſores, cum æquipolleat clauſulæ, & quibus dederit; eſt dec. Seraph. *569. n. 17.*

QVÆSTIO XXXVIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis venit in generali bonorum obligatione, num. 1. cont. num. 2.

Sed prima opinio eſt verior, num. 3.

Amplia habere locum, maximè fauore dotis, nu. 4. declara habere locum durante tempore quo emphyteuta debet retinere, num. 8. declara, num. 12. & procedit etiam in emphyteuſi Eccleſiaſtica eod. nu. 1.

Reſoluto iure emphyteutæ, reſoluuntur omnes obligationes in præiudicium creditorum, etiam dotis. ibidem.

Dotis cauſa ſemper excepta eſt in omni diſpoſitione, ſeu ſtatuto, num. 5.

Statutum prohibens obligari bona emphyteutica, non includit dotem, niſi fiat ſpecialis mentio, n. 6.

Statutum diſponens de bonis emphyteuticis, includit etiam bona Eccleſiæ, quoad dominium vtile, ſicut quoad directum, n. 7. ſed ibi vide.

Emphyteuſis non venit in obligatione bonorum in tribus caſibus, quando eſt prohibita expreſſè alienatio, & hypotheca, n. 9.

Et quando eſt prohibita alienatio, lato ſumpto vocabulo num. 10. vbi declaratur.

Et quando eſt prohibita alienatio ſub pœna caducitatis, n. 11.

Et quando eſt obligata pro tanta quantitate, quod non ſit ſpes luendi, declaraui n. 19.

Feudalia bona non veniunt in generali obligatione omnium bonorum, ſine conſenſu Domini: vnde datur duplex cautela pro bonis feudalibus, & emphyteuticis, n. 14.

Licentiæ tempus attenditur, reſpectu anterioritatis hypothecæ, & non inſtrumenti crediti, nu. 15.

Dominus directus non tenetur præſtare conſenſum in obligatione emphyteuticorum bonorum, n. 16.

SVcceſſiuè quærendum eſt An in generali obligatione omnium bonorum, veniant bona emphyteu-
1 tica? Et reſpondendum eſt, quod ſic, & hæc eſt com. op. vt Viu. com. op. *in ver. emphyteuſis* Soarez. *in ver. Emphyteuſis, nu. 102.* Alciat. *conſ. 343.* etiam, ſi eſſent bona Eccleſiæ Grat. *conſ. 54. in princ. & conſ. 55. nu. 14. lib. 1.* Bero. *conſ. 127.* Bertaz. *de clauſ. clauſ. 12. gloſ. 2. nu. 4.* Clar. *§. emphiteuſis qu. 18.* Et quod emphyteuta poſſit obligare, pignorare, & hypothecare bona emphyteutica, etiam Domino irrequiſito, eſt com. op. vt per Iaſ. *in l. fin. C. de iur. emph. n. 78. & 80.* Red. *de reb. Ecc. non alien. fol. 120. nu. 31.* Aff. *dec. 191.* cum alijs cumulatis per Caroc. *dec. 117. n. 4. & ſeq.* Burſat. *conſ. 32. nu. 10. lib. 1.* Gab. *de reg. iur. conc. 12. nu. 18. & ſeq.* & dicemus etiam *in tit. de alienationibus quæſt. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 33. num. 1. & 2.* Surd. *deciſ. 160. num. 1. & dec. 214. n. 4.* Affl. *dec. 181. nu. 2.* Guid. Pap. *dec. 575. nu. 1.* Rot. *diuerſ. dec. 3. n. 10. par. 2. & par. 1. dec. 425. alias 26. n. 6.* Mant. *de ta. lib. 11. tit. 4. n. 24.* qui alios adducit, & hanc partem defendit; & habere locum, tam in emphyteuſi priuata, quã Eccleſiaſtica, ibi *n. 25.* & Pacif. de Saluian. *q. 10. lib. 2.*

Diſſentit ab hac opinione Surd. *dec.160.in prin. & n.2.*
2 dicens quod Doctores allegati, non probant, quod in
generali obligatione, veniant bona emphyteutica; ſed
quod poſſint ſine licentia Domini obligari: & ſpecialis
mentio videtur neceſſaria; & hanc ſententiam late de-
fendere Bero. *conſ.127. n.12. & ſeq. lib.1.* cum aliis allega-
tis per Mant. *de tacit. cod. num.24.* & quod debeat fieri
expreſſa mentio, vt veniant in generali obligatione
omnium bonorum, tenet Rot. *diuerſ. par.1. dec.425. num.5.*
ſecus ſi de illis non ſit facta mentio, Add. *ad dec. Burat.*
749. vbi alias dec. allegat, cum declaratione, niſi obli-
gans omnia bona, non haberet alia bona, quam em-
phyteutica, vt infra *nu.18.*

3 Sed in contrarium eſt Deciſio Rot. expreſſa in re-
cent. *par.1. dec.294. n.5. & diuerſ. par.1. dec.426. nu.6.* Seraph.
dec.1290. n.4. Caualer. *dec.290. n.2.* & quos ſupra allegaui-
mus *nu.1.* & Rot. *in d. dec.425.* loquuntur ſecundum opi-
nionem aliquorum, faciunt quæ dicemus *de diuerſ. q.
emph. qu.4. n.1.*

4 Amplia prædictam regulam habere locum, maxi-
mè in dote: quia in obligatione generali bonorum
debitoris, fauore dotis, veniunt: ea ratione, quod cau-
ſa dotis eſt adeo priuilegiata, vt ab omni lege prohi-
bente generaliter, vel ſpecialiter obligationem bono-
5 rum, & in omni diſpoſitione quantumuis generali, do-
tis cauſa ſemper excepta dicatur; & ideo ſi per ſtatu-
tum obligari prohibeantur: nihilominus veniunt fa-
6 uore dotis, Neguſ. *de pign. 8. par. num.31.* Marſ. in Rub.
de prob. at. num.75. latè Ceph. *conſ.13. num. 43.* Villalob. *de
com. in ver. Generalis num.7.* Gab. *de leg. & conſt. conc.1. num.
10. & 21.* Burſatt. *conſ.56. num.1. lib.1.* Surd. *dec.160. n.3.* Et ra-
tio eſt (dicit ipſe) quia ſtatuta aliquid diſponentia, non
includunt cauſam dotis, ſi de ea non faciunt ſpecia-
lem mentionem, allegat Salyc. *in l. fin. in prin. C. de iur.
dot.* Iaſ. *in l. filiusfamilias §. Diui, col.9. in p. lect. ff. de legat.1.*
Bal. Nouel. *in tract. de dot. par.6.* Neguſ. *de pign. 8. par. princ.
in princ. nu.23. & 26.* & multos alios, quos non refero,
breuitatis cauſa.

7 Et licet dubitari poſſit, an ſtatuta diſponentia de
bonis emphyteuticis, includant bona emphyteutica
Eccleſiæ; tamen reſpectu vtilis dominij, & iuris quod
competit emphyteutæ, licet non reſpectu directi, quod
eſt penes Eccleſiam, intelligitur etiam de bonis em-
phiteuticis Eccleſiæ, Surd. *d. dec. num.7. & 13.* Et ratio
eſt, quia illud vtile dominium de quo diſponunt ſtatu-
ta, & ordines, non eſt Eccleſiæ, nec ius priuilegiatum,
ſed priuatum, & proprium ipſius emphyteutæ; & hoc
etiam tenuit Salyc. *in l. fin. num.6. C. de iur. emph.* & Anch.
conſ.433. num.3. vbi vult quod dominium vtile rei Eccle-
ſiæ, ligetur ſtatuto, licet ſtatutum non porrigatur ad
directum dominium, exiſtens penes Eccleſiam, & vide
infra *de melio. qu.10.* ſed an hoc ſtatutum valeat, videnda
ſunt, quæ dicemus *de ſucc. in bon. emph. q.10.* & particula-
riter tractabimus *de diuerſ. quæſt. emph. qu.22.* vbi omnino
videndum eſt.

8 Declara; regulam prædictam habere locum, tanto
tempore, quo erat emphyteuſis remanſura penes em-
phyteutam: vnde reſoluto iure emphyteutico per ca-
ducitatem incurſam, reſoluitur obligatio etiam in
præiudicium creditorum, Cagn. qui teſtatur de com.
C. de reſc. vend. n.20. cum aliis allegatis per Rot. *in dec.809.
par.2. diuerſ.* Iaſ. *in l.3. C. de iur. emphyt. nu.109.* vnde ſequu-
ta caducitate, Dominus non tenetur ad aliquod de-
bitum emphyteutæ: ſed rem emphyteuticam ſibi ap-
plicat, in præiudicium omnium creditorum, etiam do-
tis, Burſat. *conſ.80. num.32. vol.1.* Cocc. *dec.36. n.8. & ſeq.* & Se-
raph. *d. dec.1290. n.13.* dicit, quod, ſi res emphyteutica redit
ad Dominum, vti Dominum: non vti priuatum, ex ac-
quiſitione habita ab emphyteuta, omnes obligationes,
& onera per emphyteutam impoſita, extinguuntur, &
res redit libera ad Dominum; quod eſt intelligendum,
de illis conceſſionibus, in quibus expreſsè, non fuit pro-
hibita hypotheca; nam in illis tenet, quod hypotheca
duret, quamdiu durat emphyteuſis, & ea reſoluta, re-
ſoluuntur omnes obligationes, *l. lex. vectigali, ff. de pign.*
Pacif. de Saluian. *inter. inſp.3. cap.2. num.15.* vbi plurea al-
legat.

9 Fallit primò regula prædicta, quando in inueſtitura
expreſsè cautum fuit, quod bona non poſſunt alienari,
neque hypothecari, Rot. *4. par. diuerſ. dec.183.* Rip. *in §.1.
n.13. ff. de pign. & dec.809. ead. par.4.* Seraph. *dec.1290. n.5.* ſed
vide omnino infra *de alienat. q.1. num.239.* cum ſequen-
tibus.

Declara tamen, non habere locum, quando eſſet
dictum ſolum, quod in potentiores non poſſet fieri
alienatio, vel in euentum contrauentionis, meliora-
menta cadant in commiſſum ad fauorem Domini di-
recti, Caualer. *dec.290. n.3.*

10 Fallit ſecundo, quando eſſet prohibita alienatio, la-
to ſumpto vocabulo: tunc enim cenſetur etiam hypo-
theca prohibita, Rot. *dec.426. par.1. diuerſ. n.8.* cum aliis
allegatis à Marſc. *var. reſol. cap.107. nu.13. lib.2.* Mant. *eod.
tit. num.30.* Pacif. *de ſal. inter. inſpect.3. cap.2. num.23.* & vide
quæ dicam in *tit. de alien. quæſt.1. num.241.* Sed hoc decla-
rat ibi Pacif. non habere locum, quando obligans,
non haberet alia bona, quam alienari prohibita, quia
tunc veniunt in generali obligatione, ne obligatio
reddatur fruſtratoria, Gerard. *ſing.35.* Marſ. *in repet. Rub.
de fideiuſſ. quæſt.45.* Gab. *de reg. iur. conc.12. num.40.* Rot.
diuerſ. par.1. dec.426. nu.9. Cocc. *deciſ.50. num.6.* quod de-
clara, vt in *dec. diuerſ. par.4. 183. num.11.* Mant. *eod. tit.4.
num.31. & 32.* Pacif. *dict. quæſt.10. numero 8.* Scapuc. *de ſal.
inter. lib.2. capit.10. numero 8.* ſed vide infra *de diuerſ.
quæſt.4.*

11 Fallit tertiò, quando eſt facta prohibitio alienatio-
nis rei emphyteuticæ, ſub pœna caducitatis, quia, nec
hoc caſu emphyteuſis venit ſub generali obligatione
omnium bonorum, Gab. *de reg. iur. conc.12. num.12.* cum
aliis allegatis per eundem Marſc. *d. cap. nu.15.* Pacif. *de
Saluia. inter.* qui plures allegat Doctores, & deciſiones
Rotæ, *d. inſp.3. cap.2. n.21.* ſed idem Pacif. *eod. tract. lib.2. qu.
10. n.2.* contrarium dicit, quod veniant in materia Sal-
uiani interdicti.

12 Fallit 4. quando bona eſſent obligata pro tanta
quantitate, & hypothecata, quod non eſſet amplius
ſpes luendi, facta traditione, quo caſu dicetur aliena-
tio, non obligatio, Pacif. *inſp. n.17.* ſed vide, quæ dicam
de alienat. q.1. num.242. & ſeq. vbi multa pro hac materià
annotaui.

13 Fallit 5. quando eſſet expreſsè prohibita alienari,
obligari, & hypothecari, Pacif. *d. qu.10. n.7.* qui ita Rot.
tenuiſſe teſtatur.

14 Declara prædicta, quod licet in generali obliga-
tione bonorum, veniant bona emphyteutica, etiam ſe-
quuta licentia Eccleſiæ, Iaſ. *in Auth. res quæ Cod. com. de le-
gat. nu.32. in fin.* Alex. *conſ.173. vol.2.* tamen dominium tra-
di ſine Domini aſſenſu, non poteſt. Viui. com. op. *ver.
Emphyteuta.* Soarez. *d. n.102.* cum aliis allegatis per Burſ.
d. conſ.80. n.29. & conſ.44. n.26. lib.1.

15 Declara etiam, quod feudalia bona non veniunt in
obligatione generali, ſine aſſenſu Domini, Clar. *§. feud.
q.35.* Soarez. *com. op. ver. feudum n.93.* Neguſ. *de pign. 2. par.
memb.2. n.4.* Gab. *de reg. iur. conc.12. n.15.* cum aliis allegatis
per Burſat. *conſ.31. n.18. vol.1.* & Pacif. *d. inſp.3. n.28.* qui plu-
res cumulat, & ponit ampliationes, & fallentias: quare
idem Burſ. ibi dat conſiliū, quod in contractu vēditio-
nis, obligentur iuxta ſtilum omnia bona venditorum,
etiā feudalia, & emphiteutica, vel aliter quouis modo

obnoxia

obnoxia Dominis directis; habitis licentiis à dictis
16 Dominis directis, & non aliter, ad quas obtinendas conſtituant venditores ſuos procuratores irreuocabiles, dictos emptores. & hæredes ſuos, & alios quoſcunque ad eas obtinendum, modis pactis, & forma, vt ipſis procuratoribus videbitur. Dat etiam aliud conſilium, quod quam primùm fieri poſſit, dictæ licentiæ obtineantur in forma ampliſſima à d. Dominis dire-
17 ctis, cum reſpectu anterioritatis hypothecæ, & iurium. ſuper bonis obnoxiis, attendatur tempus licentiæ, non autem inſtrumenti crediti. Pariſ. quem allegat *conſ. 18. vol. 1.* Frec. *de feud. 2. par. qu. 30.* & idem conſilium Burſat. dat etiam Menoch. *conſ. 31. nu. 18. lib. 1.* & vide infra *de alienat. quæſt. 3.*

Sed aduertendum eſt, quod Dominus directus, non tenetur præſtare conſenſum dictæ obligationi: quia
18 ſi deuolueretur ad ipſum, transiret cum onere ſuo in manifeſtum præiudicium ſuum, vel etiam euenire poſſet, vt propter diuerſos creditores habentes hypothecam, res ipſa diſtraheretur, & diuideretur in plures partes in præiudicium proprietarij Guid. Pap. *dec. 575.* vnde quod dicitur, Dominum teneri ad præſtandum conſenſum: procedit in totali alienationi integræ rei; tunc enim hoc poteſt fieri ſine præiuditio Domini, cùm mutetur tantùm perſona emphyteutæ. Seraph. *d. dec. 1290. num. 10.* cætera dicemus *in tit. de alien. quæſt. 1.* Et licèt adſit in emphyteuſi prohibitio alienationis lato ſumpto vocabulo, & ceſſet hypotheca: tamen quando adeſt obligatio generalis cum conſenſu Domini poteſt fieri executio, vt dicemus *de diuer. qu. 4.*
19 Declara vltimò, quando non eſt prohibita res emphyteutica alienari: ſed tantum transferri, & tradit quia tunc non eſt prohibita hypotheca; nam per pignus non fit tranſlatio, cum res remaneat in bonis pignorantis, Rot. coram Vbaldo impreſſa per Pacif. *in fine tractatus de Sal. inter. dec. 25. & dec. 425. num. 7. par. 1. diuerſ.* Iaſ. *in l. fin. Cod. de iur. emph. n. 82.* Neguſ. *de pign. par. 2. memb. 2. num. 29.*

Et idem dicendum eſt, ſi eſſet prohibita venditio, cuius appellatione. non venit propriè hypotheca, vel obligatio; nec etiam, quando eſſet prohibita alienatio circa iura domus; ſed iura emphyteutæ tranſmiſſibilia ad extraneos hæredes, Rot. *in ead. dec.* Vbald. *num. 16.* & vid. *inf. de melior. qu. 8. nu. 4.*

QVÆSTIO XXXIX.

SVMMARIVM.

Secunda inueſtitura intelligitur facta ſine præiudicio comprehenſorum in alia inueſtitura, declara tamen.

FRequens, & quotidiana eſt iſta quæſtio, An ſecunda inueſtitura intelligatur facta in præiudicium comprehenſorum in prima inueſtitura? Et dicendum eſt, quod ſecunda inueſtitura intelligi debet etiam Domino directo conſentiente factam fuiſſe ſine præiudicio comprehenſorum in prima inueſtitura: adeò quod per nouam inueſtituram, quomodocunque fiat, ſiue per renouationem, ſiue per renunciationem, ſiue per venditionem, aut donationem, ſeu aliquo alio titulo, nunquam cenſetur, neque præſumitur factum aliquod præiudicium comprehenſis in alia inueſtitura. Decian. *reſp. 73. nu. 48. volum. 2. & reſp. 33. volum. 1. num. 126.* Bald. *in l. 1. nu. 31. Cod. qu. an. pet. part.* Pariſ. *conſ. 17. num. 16. & ſequ. libr. 1.* & hanc eſſe opinionem ab omnibus receptam, dicit idem Decian. *reſp. 90. numer. 15. & reſp. 93. lib. 3.* Ceph. *conſ. 269. num. 181. & ſeq.* Rimin. *conſ. 119. n. 151. & conſ. 44. num. 26.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. quæſt. 1.* Honded. *conſ. 31. num. 47. & ſeq. volum. 2.* Rot. *diuerſ. part. 4. dec. 831. num. 2.* idem Corb. *ead. cauſ. quæſt. 7. numer. 5. & ſeq.* Mantic. *de tacit. lib. 23. tit. 19. nu. 20.* & ſeq. vbi multos congerit. & de hoc dicemus etiam *in tit. de renunc. quæſt. 4.* & prædicta intelligenda ſunt, vt dictum fuit ſupra *tit. eod. qu. 24.* & etiam intelligenda ſunt, niſi fiat conceſſio alicui ob caducitatem, quia res eſſet deuoluta ad Dominum, qui alteri concederet, propter canonem non ſolutum, vel ob aliam cauſam: nam intelligitur ſine præiudicio tertij, excepto caſu deuolutionis, vt infra *tit. de var. cad. quæſt. 12. & de renouat. quæſt. 1. num. 15.* videndum erit.

QVÆSTIO XL.

SVMMARIVM.

Prælatus poteſt concedere in emphyteuſim rem Eccleſiæ conſanguineis, modo concurrant qualitates requiſitæ, num. 1. & 4. declara, num. 5.

Ordinata charitas incipit à ſe ipſo, & à ſuis, n. 2.

Prælatus poteſt facere eleemoſynam ſuis, de bonis Eccleſiæ, & anteponere conſanguineos extraneis, nu. 3.

AN Prælatus poſſit concedere rem ſuæ Eccleſiæ in emphyteuſim ſuis conſanguineis, vel affinibus pro parte negatiua facit tex. expreſſus *in Auth. de alien. & emph. §. hoc vero Oeconomi*, vbi prohibetur Oeconomis dare in emphyteuſim parentibus eorum, & filiis, ſecundum genus, aut ſecundum matrimonij iura eis coniunguntur, Bart. tamen, & Bald. ibi tenent, quod rem ſolitam dari in emphyteuſim. poſſit concedere conſanguineis, quia in hoc caſu, ceſſat præſumptio læſionis, & fraudis.

Sed tenendum eſt, quod Prælatus poſſit concedere ſuis conſanguineis in emphyteuſim, ſi iſta concurrant; ſcilicet quod conſanguinei ſint bonæ conditionis, & famæ, & palam fiat conceſſio, & bona fide, & ſine læſione Eccleſiæ, & hæc eſt com. op. quam refert Redo. *de reb. Eccl. non alien.* Rub. An Prælatus poſſit res Eccleſiæ conſanguineis infeudare, &c. *qu. 2 num. 35. fol. 303.* Fachin. *cont. iur. lib. 7. cap. 31.* qui alios refert, & quod poſſit concedi conſanguineis ceſſante præiudicio Eccleſiæ, eſt *dec. Ludouiſ. 356.* vbi alij allegantur, & ex curſu longi temporis purgatur omni ſuſpicio fraudis, vt ibi dicitur, & ex confirmatione Commiſſariorum Seraph. *dec. 1185. num. 7.* & Add. *ad d. dec. Ludouiſ.*

Nec obſtat tex. in cont. adductus, quia eſt lex Imperialis, quæ non debet attendi in alienationibus rerum Eccleſiæ: nam hoc eſſet contra charitatem, cùm
2 ordinata charitas incipiat à ſe ipſo, & à ſuis, ſi indigent, & de reditibus Eccleſiæ eſt licitum Clerico iuuare propinquos inopes c. omnino vbi Arch. *31. diſt. cap. 3.* Surd. *conſ. 249. num. 15.* vbi etiam reſpondet, quod contrarium procedit in conſanguineis Oeconomi, & *num. 16.* vbi alios cumulat. Et Prælatus poteſt ſuis be-
3 nefacere, & eleemoſynam ex bonis Eccleſiæ dare *cap. non ſatis 86. diſt. & c. quis quis 12. qu. 2.* & laudandus eſt, ſi in eleemoſinis anteponit conſanguineos extraneis, vt dicit Gemini. *in d. c. quis quis*; & ideo quando conſtat alie-
4 nationem fuiſſe factam in Eccleſiæ vtilitatem, & obſeruatas ſolemnitates à iure requiſitas, ceſſat omnis præſumptio, & ſuſpicio fraudis, & alienatio valet, ac ſi cuiuis extraneo facta fuiſſet. Bart. *in Auth. quibuſcunque C. de Sac. San. Ec.* Feder. de Sen. *conſ. 52.* Abb. *conſ. 41. nu. 3. lib. 1.* Alciat. *de præſ. reg. 1. præſ. 29. nu. 4.* & alios congerit Menoc. *conſ. 79. num. 19. lib. 1. & de præſ. lib. 3. præſ. 54. nu. 1.*

Imo Prælatus illos de ſuo ſanguine, tenetur præferre aliis, quando feudum eſt antiquum, ſecus ſi infeudatio, vel datio in emphyteuſim fieret de nouo. Iacob. *in ſuis queſtionibus feudalibus quaſt. 27.* Add. ad Iul. Clar. *d. queſt. 13.* & ſtante iuſta cauſa alienationis, potius tolleratur, quando fit coniunctis, quàm, ſi fieret in extraneos, eſt com. op. vt per Grat. *diſcep. forenſ. cap. 452.*
* *num. 21.* & ceſſante fraude, & præſumptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat, Epiſcopus poteſt bona Eccleſiæ ſolita dari in emphyteuſim, potius in conſanguineos, quam in extraneos alienare, cùm maiorem charitatem; & pietatem in ſuos, quam in extraneos exercere quis debeat, Burſat. *conſ. 127. num. 4. & 78. lib. 2.* Menoch. *conſ. 18. nu. 19.* Auguſt. Barb. *de pot. & off. Epiſc. tit. 2. gloſ. 9. num. 34. fol. 77.* vbi alios citat; poteſt tamen de nouo concedere conſanguineis, ſeruatis his, quæ dicta ſunt ſupra *num. 1.* ex com. op.

Sed ſi eſſemus in dubio, in hoc caſu præſumeretur conceſſio, & alienatio facta ad fraudandum Eccleſiam Cæſar de Graſſ. *dec. 135. nu. 24.* & colligitur ex Auth. quibuſcunque ſupra allegata, vbi Bald. & Bart. & Abb. cum aliis citatis à Menoch. *d. præſ. nu. 4.* qui etiam reſp. contrariis Rot. *dec. 720. num 1. par. 1. diuerſ. & dec. 18. num. 5. & dec. 67. numer. 18. par. 2. diuerſ.* & Add. *ad d. dec. Ludouiſ. 356.* Caueant igitur Epiſcopi, & cæteri Prælati, ne decipiantur à conſanguineis, & ne conſcientias ſuas onerent: vidi enim pluries conceſſiones factas conſanguineis, non vtiles Eccleſiæ, inualidas declaratas, & ideo eos meminiſſe oportet, omnem humanam erga propinquos carnis affectum omnino debere deponere, & ipſos non ad diuitias, ſed ad labores pro Dei gloria vocatos eſſe, vt declaratur in Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 1.* & hic debeo commendare Honoratum de Honoratis nunc primum Vrbaniæ Epiſcopum à Sanctiſſ. D.N. Vrbano Octauo creatum, & tanquam Aaron vocatum, vt illum nouum gregem, moribus, doctrina, & exemplo paſcat; cum verè omnium virtutum Epiſcopalium ſit exemplar.

QVÆSTIO XLI.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis conceſſa ad beneplacitum, an expiret morte concedentis, vel accipientis, nu. 1.

Gratia expirat morte concedentis, & recipientis, numer. 2. & 3.

Gratia, an expiret morte Papæ ibidem, quid ſi dictum ſit donec reuocauero, nu. 4.

1 QVæro an emphyteuſis conceſſa ad beneplacitum concedentis, expiret morte? & quòd non expiret facit text. *in leg. cùm precarij ff. de precario, & cap. fin. de precar.* vbi præcarium tranſit ad hæredes, ergo non finitur morte, & contractus precarij, ſiue precariæ habet eandem naturam, quam habet emphyteuſis, vt diximus in Prælud. *qu. 11.*

2 Contrarium tamen tenendum eſt; quia conceſſio in emphyteuſim, venit ex gratia concedentis, cùm ſit contractus gratuitus, vt pariter diximus *eod. titul. queſtion. 5. numer. 5.* & gratia conceſſa ad beneplacitum, expirat morte concedentis, tex. *eſt in cap. ſi gratioſè de reſcrip. in 6. & in l. 4. ff. locat.* Corn. *conſ. 92. colum. 1. volum. 2.* Dec. *conſil. 108. colum. 5.* cum alius allegatis per Gabr. *tit. de preb. concl. 1. numer. 22.* & an gratia expiret morte Papæ videnda eſt Praxis Neapol. *cap. 95.* & Nauar. in manuali *cap. 25. numer. 253.* idem Gabr. *dict. concl. 1.* Rot. *par. 4. deciſ. 205.* licet, in contr. adſint aliæ opin. vt per Garg. *de beneſ. par. 6. cap. 2. numer. 12.* ſed Rot. tenet, quòd re integra, non præſentata, expiret Farin. *deciſ. poſthum. 516. par. 1.* & Rot. *in recent. par. 1. dec. 473.* & vide ſupra *q. 21. in fi.*

3 Amplia, quòd expiret, etiam per mortem illius, cui eſt facta conceſſio. idem Gab. *ubi nu. 23.*

Non obſtant, quæ in contrarium adducta ſunt; quia ibi ſimpliciter conceſſio fuit facta, & nos loquimur, quando eſt facta ad beneplacitum, ita reſpondet *gloſ. in d. cap. ſi gratioſè.*

4 Sed quid ſi dictum ſit, donec reuocauero, an expiret morte vid. eundem Gab. ibidem, vbi multa inuenies pro hac materia.

QVÆSTIO XLII.

SVMMARIVM.

Contractus emphyteuticus, eſt plerunque gratuitus, & lucratiuus, num. 1. & quandoque onerofus, nu. 2.

Donans, non tenetur de euictione, n. 3.

Contractus emphyteuticus, eſt contractus nominatus, & vltrò citroque obligatorius, n. 4.

Euictio debetur in contractu, in quo transfertur dominium, & in contractibus innominatis, & nominatis, nu. 5.

Argumentum de feudo ad emphyteuſim valet, quando in emphyteuſi non reperitur contrarium deciſum, nu. 6.

Euictio debetur in feudo, num. 7. intellige, quando eſt facta ignoranti conceſſio, vel ſi ſcienti, interueniat tamen ſtipulatio expreſſa, & quando conceditur à Domino, ſecus, ſi ab alio fiat alienatio ibidem.

Euictio debetur in contractu emphyteutico, n. 8.

Declara primò, niſi in inueſtitura appoſita ſit clauſula, ſaluis iuribus alienis, & hoc quomodo intelligatur, n. 9.

Secundò declara, quòd Dominus tenetur ſolum ad cambium rei euictæ, nu. 10.

Declara tertiò, quando eſſet cautum de euictione, & de damnis, & intereſſe, & quomodo hoc intelligatur in ſciente rei qualitatem, nu. 11.

Et an ſufficiat promiſſio generalis de euictione, vel requiratur ſpecifica in illam rem ibidem.

SVccedit aliquando, quòd Dominus concedendo
rem in emphyteuſim, res conceſſa euincatur, quæ-
1 ritur an Dominus, vel eius hæredes teneantur de eui-
ctione, pro parte negatiua facit primo, quod contra-
ctus emphyteuticus plerunque eſt gratuitus, & lucra-
tiuus? quia emphyteuta præſtat ſolum annuum, &
2 modicum canonem, vt diximus in Prælud. *q. 5. n. 5.* licet
aliquando ſit oneroſus, quando à principio ſoluitur
certa quantitas, vt *in d. qu. 5.* & Surd. *dec. 290. in principio,*
qui alios refert; cum igitur ſit contractus lucratiuus,
non tenetur de euictione.

3 Secundo facit, quia cùm ſit cõtractus lucratiuus, eſt ſimilia donationi, & donans non tenetur de euictione *l. Ariſt. §. fin. ff. de dona. l. 2. C. de euict.* ſed de hoc vid. Mant. *de tac. lib. 13. tit. 4. n. 18. & ſeq.* Nec obſtat, quod emphyteuta ſoluat canonem ſingulis annis: quia per hoc non deſinit cenſeri lucratiuus titulus, cum ſoluatur quid minimum in recognitionem dominij, vt diximus in prælud. *q. 15. nu. 4.* & quando ſoluitur quid minimum, tunc emphyteuſis continet gratioſam conceſſionem. Alex. *in l. ſi inter, & Titio n. 13. ff. de ver. obl.* Tertio, quia, ſi emphyteuſis conceditur titulo lucratiuo, non competit redhibitoria Cabal. *in tract. de adil. edic. c. 2. n. 9.* Surd. *d. dec. n. 9.*

4 Pro parte tamen affirmatina facit; quia emphyteuſis dicitur contractus nominatus; vt in Prælud. *qu. 13.* & eſt vltro, citroq; obligatorius, vt de var. cad. *qu. 17. n. 4.* inuenies, quia Dominus transfert dominium, & emphyteu-

emphyteuta ſolnit annuũ cenſum. Surd. qui alios re-
5 fert *d. dec. 290. nu. 12.* pro quocunque autem contractu, in quo dominium transfertur, euictio præſtanda eſt, *leg. ſciendum ff. de euict.* & cum pro contractibus innominatis detur euictio, vt per Cabal. *de euict. §. 4. nu. 43.* & per alios, quos refert Surd. *ead. dec. numer. 14.* quanto magis
6 veniet euictio in contractu nominato? Secundo valet argumentum à feudo ad Emphyteuſim, quando in Emphyteuſi non reperitur deciſum contrarium eius, quod legitur in feudò: quia ſunt eiuſdem conditionis. Iaſ. *in l. 1. num. 56. & 60. Cod. de iur. emph.* Clar. *§. feudum quæſt. 1.* cum aliis, quos refert Surd. *ead. deciſ. 290. num. 15.* hoc autem argumentum quomodo procedat, viden-
7 da eſt *quæſt. 10.* Prælud. ſed in iure reperitur diſpoſitum, quod feudo euicto, debetur euictio à Domino *cap. 1. de inueſt. de reb. alien. facta,* vbi Iſetu. Alauar. & Præpoſ. Boer. *deciſ. 19. numer. 3.* Cabal. *de euict. §. 3. numer. 80.* cum aliis adductis per Surd. *citata deciſ. numer. 16.* ergo idem dicendum eſt in emphyteuſi: intelligendo tamen, quando conceſſio eſt facta ignoranti; vel ſi ſcienti interueniat ſtipulatio expreſſa; & quando feudum conceditur à Domino; nam emens ſcienter rem emphyteuticam, vel aliquo onere affectam, vel fideicommiſſo ſubiectam non poteſt agere de euictione Rot. *deciſ. 152. numer. 4. & 211. par. 2. diuerſ. & 682. numer. 1. par. 1.* Surd. *deciſ. 208. numer. 3.* Add. *ad deciſ. Gregor. 15. 90. numer. 16. & in ead. deciſ. numer. 9.* quod declara vt infra *numer. 11.* ſecus autem, quando alius, ſine Domini conſenſu rem feudalem venderet, vel aliter oneroſo titulo alienaret: quia tunc, ex quo alienatio eſt nulla, & contra legem euictionis, ſtipulatio non prodeſſet, vt per Doctores allegatos à Surdo, citato loco; ſed de hoc dicetur in tertia declaratione, & eſt com. op. vt per Ma-
* reſc. *var. reſol. lib. 1. c. 19. n. 13. & ſeq.* & ibi ponitur ratio, quare euictionis ſtipulatio non prodeſt, An autem poſſit repetere pretium, vide Mareſc. ibidem, & melius *c. 60.*

8 Et hanc partem, quod ſcilicet Dominus pro emphyteuſi conceſſa teneatur de euictione, tenet Spec. *in tit. de locato. §. nunc aliqua. nu. 200.* dum quærit, an emphyteuta teneatur Domino denunciare litem motam; & idem tenet ibi Io. And. *in vltima additione,* ſequitur Azo in Summa *C. de euict. nu. 7* Gul. de Cun. *in l. habebat §. fin. ff. de inſt.* Cabal. *de euict. § 8. n. 55.* Burſ. *conſ. 458. n. 7.* Surd. *d. dec. n. 10.* & reſpondet contrariis: & idem tenet Rota *in dec. poſth. 10. n. 1. par. 1.*

9 Declara tamen primo, quando in inueſtitura appoſita eſſet clauſula à Domino concedente, ſaluis iuribus alienis; vel ſaluis iuribus cuiuſcunq; tertij: ſecus ſi hæc clauſula adiecta eſſet à Iudice, qui decretum, & auctoritaté interpoſuiſſet. Surd. *d. dec. n. 7. & 25. & in fine.*

20 Declara ſecundò, quod Dominus tenetur ſolùm ad cambium, re euicta, vel ad reſtitutionem tantæ pecuniæ, quæ ſufficiat ad emptionem æquiualentia rei, vt per Surd. *d. dec. n. 16. & ſeq.*

11 Declaratur tertiò, quando in inſtrumento cautum ſit de euictione, & de damnis: quia ſiue emptor ignoret, ſiue ſciat rem eſſe alienam, vel vendi non poſſe, actio ex ſtipulatu non denegatur pro conſequendo, quod emptoris intereſt non habere rem venditam. *l. ſi fundum ſciens C. de euict.* Alex. *conſ. 67. in fine lib. 2.* Rom. *conſ. 396. n. 3.* Bec. *conſ. 106. n. 18.* Rot. *in dec. poſth. 281. n. 4.* Et quando in inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim, fuit addita clauſula, Cum obligatione refectionis damnorum, & intereſſe pro obſeruatione omnium, & ſingulorum in inſtrumento contentorum, etiam malæ fidei emptor agit de euictione. Rot. *dict. dec. 10. n. 3.* vbi alij allegantur, Et ratio eſt, quia pactis ſtandum eſt, etiam ſi aduerſentur naturæ rei in contractu deductæ. Surd. *dec. 208. nu. 11. & 14.* Seraph. *dec. 787.* per totam. Rot. *in ead. dec. 281. n. 2.* vbi reſpondet obiectioni. quod ſcilicet emptori ſcienti qualitatem rei, non ſufficiat quælibet promiſſio de euictione, ſed requiratur ſpecifica in caſu illius rei, vt diſtinguatur ab euictione, quæ habet originem ex defectu iuris Auctoris, vt per Doctores *in l. ſi familia in vlt. Gloſ. C. famil. hercif.* Tiraq. *de retr. lign. §. 1. Gloſ. 9. n. 56.* Rot *dec. diuerſ. 152. n. 4. par. 2.* Quià hæc opinio habet locum, quando agitur de conſequendo integro intereſſe conuento; nempe ad duplum. ideſt pænam euictionis; ſecus vbi requiritur præſtatio intereſſe intrinſeci; quod à pari procedit cum reſtitutione pretij. Seraph. *ead. dec. 787. n. 5.* & per Menoch. *conſ. 118. n. 15. & ſeq.* & quod non ſufficiat generalis promiſſio de euictione, ſed requiratur expreſſa, & ſpecifica in illum caſum, tenet Rot. *2. par. diuerſ. 211. n. 1. & par. 1. dec. 682. n. 1.* Honded. *conſ. 3. lib. 1. n. 42.* & alios refert Mareſc *d. c. 19. n. 20.* niſi ſtipulatio eſſet concepta verbis vniuerſalibus, puta; quomodocunque qualitercumque vel quauis de cauſa, res euinceretur: quia tunc comprehenderetur etiam euictio, quæ fit ex natura rei, ſiue emptor ſciat, ſiue ignoret, rem eſſe alienam. Rot. *in d. dec. 152. nu. 4.* & Mareſc. qui alios citat. *d. c. n. 32. & ſeq.*

QVÆSTIO XLIIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis conceſſa marito, & vxori coniunctim, & eorum filiis; intelligitur conceſſa etiã pro filiis alterius matrimonij. n. 1.
Matris affectus eſt, vt pariter omnibus filiis ſit proſpectum, nu. 2.
Inueſtitura conceſſa pro marito, & vxore, & cuiuſlibet eorũ filiis, tranſit ad filios ex alio matrimonio contrahendo, n. 3.
Maritus ſi accipiat emphyteuſim pro ſe, & vxore, vxor ſciens, ſi non contradicit, dicitur ratificare, nu. 4.

QVæritur etiam eleganter, ſi emphyteuſis fuerit conceſſa maritò, & vxori coniunctim, & eorum filiis; & vxor habuerit alium maritum, & ex eo ſuſceperit filiòs, An filij ex primo matrimonio, intelligantur etiam comprehenſi? Hanc quæſtionem mouet Spec. *in tit. de locato § nunc aliqua, ver. 149.* & argumentatur pro, & contra; ſed nihil reſoluit. Bald. autem *in*
5 *Auth. qui rem, nu. 5. C. de Sac. San. Eccl.* tenet; quod iſti filij nati ex primo matrimonio, intelligantur comprehenſi: quia quando principale diſpoſitum reſoluitur in ſingularitates, ibi accidentiá etiam reſoluuntur, *l. falſa §. vlt. de cond. & demon.* ſed in caſu propoſito, principale diſpoſitum, reſoluitur in ſingularitatem: quia diuiditur inter virum, & vxorem: ergo conceſſio facta filiis ſimiliter reſoluitur, vt in partem viri de quibuſcunque filiis ipſius viri; & in partem vxoris de quibuſcunque filiis ipſius intelligatur, arg *leg. placet, de lib. & poſth.* nam talis debet eſſe affectus maternus, vt omnibus eius filiis pariter ſit proſpectum, ex quocunque
2 matrimonio fuerint procreati *§. pen. in Auth. de nupt.* & hanc opinionem tenet idem Bald. in Rub. *de primil dot. num. 4.* & ſequitur Rom. *in l. etiam filij, n. 17. ff. ſol. matr.* Soc. Sen. *in l. cum vir. n. 7. de cond. & dem.* Bero. *conſ. 42. nu. 4. lib. 1.* Menoch. *conſ. 41. n. 25.* Alciat. *reſp. 35.* Surd. *conſ. 72. nu. 11. lib. 1.* & Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 9. n. 7.*

3 Et ſi ſit facta inueſtitura pro marito, & vxore, & cuiuſlibet eorum filiis, talia verba, ex iuris diſpoſitione, veniunt interpretanda, quod emphyteuſis tranſire valeat ad filios mariti, ex alio matrimonio contrahendo, quando non extarent filij primi matrimonij. Alex. *conſ. 119. nu. 6. & 7. lib. 5.* Rot. in *recollectis per Farin. dec. poſth. 174. nu. 24. in fine par. 2.*

4 Sciendum eſt etiam, quod ſi maritus acceperit em-

phyteuſim pro ſe, & vxore, & vxor ſciens non contradicat dicitur ratificare, ad hoc, vt ſibi acquirat, & maritus non poterit illi renunciare. Dec. *conſ. 58. col. 2.* quem ſequitur Rol. *conſ. 19. nu. 33. vol. 1. & conſ. 3. volum. 2. n. 29.*

QVÆSTIO XLIV.

SVMMARIVM.

Emphyteuta ſi donet, aut det in dotem, cum clauſula conſtituti bona emphyteutica, & poſtea alteri vendat cum conſenſu D. quis præferatur, nu. 1.
Declara, num. 3.
Declara 2. nu. 4. & intellige, vt ibi.
Declara 3. nu. 6.
Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem, nu. 2.
Declara non habere locum in præiudicium Domini, nu. 3.
Caducitas non incurritur per ſolam clauſulam conſtituti, abſque traditione, nu. 5.

1 QVæro, ſi emphyteuta det bona emphyteutica in dotem, vel donet, & in inſtrumento apponat clauſulam conſtituti; deinde eadem bona alteri vendat de conſenſu Domini directi, & realiter tradat, quis præferendus ſit? Et videbatur dicendum, quod 2 primus, vigore dictæ clauſulæ conſtituti, quæ operatur tranſlationem veræ poſſeſſionis; qua mediante competit conſtituario omne remedium poſſeſſorium. Pedem. *dec. 133. num. 7.* quam ſequitur Rot. vt *per Ludouiſ. dec. 437.* & ibi per Add. qui alias deciſiones allegat, & per Mart. *de cla. par. 1. cla. 20. nu. 4.* & Valaſc. *de iur. emph. q. 14. ſub num. 10.* qui loquitur in bonis emphyteuticis.

3 Contrarium tamen tenendum eſt, quod ſecundus emptor ſit præferendus: non quod illa clauſula conſtituti, non operetur effectum ſupradictum, ſed quia fuerunt bona emphyteutica donata, ſeu in dotem data, ſine conſenſu Domini: vnde non potuit operari tranſlationem poſſeſſionis irrequiſito Domino. Tiraq. *de con?. par. 3. limit. 3. num. 3.* Valaſc. *loco citato.* Nec huic opinioni obſtat, quod in donatione non requiratur conſenſus Domini, etiam nos dicemus *in tit. de alien. quæſt. 1. num. 299.* & in dote *ead. quæſt. num. 260.* & ibi eſt materia: Quia non poteſt donatarius mitti in poſſeſſionem, ſine Domini directi notificatione. Guid. Pap. *deciſ. 46. col. pen.* & Valaſc. *loco citato,* & nos dicemus in *dict. quæſt. numer. 226.* & ideo non eſt mirum, ſi ſecundus emptor, cum traditione à Domino facta præferatur priori cum clauſula conſtituti: quia non interfuit conſenſus Domini.

Et prædicta intelligenda ſunt, ſi Dominus directus, non ignorabat bona prædicta fuiſſe donata, vel in dotem data, cum clauſula conſtituti: & ideo ſecundæ venditioni, & traditioni conſenſum præſtiterit; alioquin, ſi ignorabat, neuter contractus valebit, eo volente: non quidem primus propter caducitatem ipſo iure incurſam, ex dote, cum clauſula conſtituti, abſque eius conſenſu appoſita; primus propter caducitatem ipſo iure incurſam cum clauſula conſtituti: ita enim inducitur caducitas reſpectu Domini propter fictam traditionem ex vi clauſulæ conſtituti, & aliarum ſimilium clauſularum; ſicut per realem traditionem, vt per Iaſ. *in leg. fin. Cod. de iur. emph.* & per Tiraq. *de conſt. par. 3. limit. 26.* & per alios, quos refert Valaſc. *dict. quæſt. 14. numer. 10.* & melius *quæſt. 18. numer. 20.* Sed nos *in tit. de alien. quæſt. 1. numer. 134.* cum Rota contrarium tenemus, ex magis com. opin. quod ex clauſula conſtituti non incurritur caducitas. Nec ſecundus contractus valebit: quia Dominus ignorans primam caducitatem, conſenſum præſtitit: ignorans enim non conſentit, *l. cum per errorem de reg. iur.* & ideo Valaſc. loco citato admonet, vt ſis cautus, de ſcientia Domini circa primum contractum, & clauſulam conſtituti, cui ipſe non præſtitit aſſenſum, articulos facias. Sed hæc opinio Valaſc. ſtante opinione, quod per ſolam clauſulam conſtituti, non incurritur caducitas, non eſt tuta, & ideo conſenſus præſtitus in ſecundo inſtrumento erit validus, & præferendus.

5 Secundò intelligenda ſunt, quando bona emphyteutica fuerunt data in dotem æſtimata, vel perſonis non comprehenſis in inueſtitura: ſed ſi data fuerint comprehenſis in inueſtitura, non requiritur conſenſus Domini, vt diximus *in d. quæſt. 1. de alien numer. 263.* & ideo valeret prima conceſſio, & eſſet præferenda.

QVÆSTIO XLV.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis conceſſa, cum pacto ſi placuerit, debet redhiberi infrà dies 60. nu. 1.
Remedium l. 2. C. de reſc. vend. non tollitur per dictum pactũ, n. 2.
Remedium d. l. 2. competit intra 30. annos, n. 3. & 6.
Emphyteuſis conceſſa, cum pacto, vt poſſit perpetuò redhiberi, ſi non placuerit, intra quantum tempus redhiberi debeat, n. 5.
Inducta ad fauorem, non debent in odium retorqueri, nu. 4.
Pactum de retrouendendo, quoad durauerint generationes vendentis, non præſcribitur, durantibus generationibus, nu. 7.

SI in emphyteuſim res conceſſa ſit, cum pacto, ſi placuerit, nec tempus definiatur, intra quod tempus, poterit redhiberi? & dicendum eſt, quod infra ſexa-
1 ginta dies, poſſit redhiberi; ſicut in venditione; Gomez. *de contract. tom. 2. cap. 2. num. 19. ver. item intellige,* vbi de com. teſtatur; & in feudis, tenet Aluar. *in cap. 1. quæſt. vlt.*
* *de feud. dat. in vic. leg. comm.* vbi inquit, ſi feudum concedatur alicui, eo pacto, vt ſi placuerit, vel diſplacuerit, ſit, vel non res infeudata, nec certum tempus redhibendi ſtatuatur, intelligitur vſque ad ſexaginta dies, cum aliis allegatis per Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 11. ſub num. 16.* qui hanc opinionem extendit ad emphyteuſim; nec vim facit, ſi dictum ſit in conuentione, ſi placuerit, vel niſi placuerit, aut diſplicuerit.

2 Nec ex hoc pacto tolluntur remedia à iure prodita, nempè reſciſſionis contractus *l. 2. C. de reſc. vend.* quod
3 remedium datur intra triginta annos, ſecundum com-
* munem opinionem *in ead. l. 2.* Valaſc. *loco citato.* Gab. *de empt. & vend. concl. 1. n. 108.* Seraph. *dec. 611. num. 11.* & ratio eſt,
4 quia inducta ad fauorem, non debent in odium verti. *l. quod fauore Cod. de legib.*

5 Sed ſi conuentum ſit, quod, niſi res emphyteutica placuerit, poſſit perpetuò redhiberi, quanto tempore hoc pactum præſcribatur. Tiraq. *de retrac. conſ. § 1. gl. 2. n. 6.* & ſequentibus, latè tenet, quod præſcribatur ſpatio, 30. annorum.

Contrarium tenet Valaſc. *loc. citat.* quod illud ius redhibendi, vel ius diſplicentiæ, cum clauſula quandocũque ſemper, vel perpetuo non expiret ſpatio 30. annorum, cum aliis adductis à Tiraq. *loc. cit. n. 15.* ſed in pacto retrouenditionis prima opinio Tiraq. eſt verior, etiam
6 ſtante iuramento Seraph. *dec. 1390. n. 11.* & de magis com. Gab. *de præſc. conc. 6. n. 11.* & Surd. *dec. 3. n. 8.* & quod pactum de retrouendendo præſcribatur ſpatio 30. annorum, idem Surd. *dec. 2. n. 7.* qui infinitos cumulat, etiam ſi dictum ſit ſemper, quandocunque perpetuo, omni tempore, in infinitum, ſine præfinitione temporis, vel aliud ſimile, vbi quærit etiam, an habeat locum in Principe, ex quibus opinio Valaſc. redditur dubia.

Verum,

7 Verum, ſi dictum ſit, vſque ad 40. annos, vel quoad
vixerit, tunc opinio Valaſc. haberet locum, durante
dicto tempore, vt per Tiraq. *loc. cit. nu 38.* aut ſi pactum
factum fuerit de retrouendendo, de licentia Domini
directi quoad durauerint generationes vendentis.
Rot. *in recent. part. 2. dec. 164. num. 2.* Cætera pro iſta materia
videnda ſunt apud eundem Valaſc. *ead. qu.*

QVÆSTIO XLVI.

SVMMARIVM.

Venditio facta, cum pacto, vt rem venditam ſtatim emptor teneatur venditori emphyteuticare, valet, n. 1.

Pactum prædictum minuit de pretio, ſicut pactum de retrouendendo, num. 2.

SI res vendatur, cum pacto, vt ſtatim eandem rem
emptor teneatur emphyteuticare venditori, an
1 valeat? Valaſc. *de iur. emphyt. qu. 11. n. 18.* tenet valere, per *l.*
fundi partem ff. de cont. empt. & per alia iura, & dicit hanc
opinionem tenere Rom. *conſ. 401. n. 3.* Alex. Neuo. *conſ. 95.*
n. 1. Pinel. *in l. 2. C. de reſc. vend. n. 23.* Paul. de Caſtr. *in l. ſi tibi*
pecunia, in fine ff. ſi cert. pet. & Bart. *in l. poſt contractum n. 4. ff.*
2 *de donat.* & hoc pactum cedit in partem pretij, & illud
minuit. Cagn. *in l. 2. C. de reſc. vend.* ſicut in pacto de re-
trouendendo, vt per eum ibi *n. 25.* & Couar. *lib. 3. var.*
reſol. cap. 10. col. 1. & ſupradictam opinionem tenent alij
relati in Repertorio Deciſionum Borgn. in ver. Ven-
ditor, vbi dicitur, quod iſte contractus eſt licitus, &
non vſurarius, niſi eſſet magna læſio in pretio.

QVÆSTIO XLVII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis conceſſa pro iuſta penſione ſoluenda, an valeat, num. 1. & 4.

Penſio eſt de ſubſtantia emphyteuſis, n. 2.

Venditio, ſine pretio, non valet, nu. 3.

Contractus ratione incertitudinis, de æquitate canonica, valet, numer. 5.

PVlchra erit dubitatio, Si fiat conceſſio in emphy-
teuſim, pro iuſta penſione ſoluenda, an valeat? Et
1 videbatur dicendum, non valere, quia penſio eſt de
2 ſubſtantia emphyteuſis. Valaſc. *de iur. emph. qu. 4. num. 10.*
& nos diximus *de renouat. qu. 46. num. 1.* & ideo conceſſio
non debet valere: ſicut de venditione ſine pretio ſcri-
3 bit Gomez, *de empt. & vend. c. 2. nu. 9.* & ſtante hac ratio-
ne, Valaſc. *eod. tract. qu. 11. nu. 15.* tenet conceſſionem præ-
dictam, non valere.

4 Contrarium tamen tenendum credo; quia licet pre-
tium ſit incertum, nihilominus iudicis arbitrio de-
clarandum venit. Menoch. *de arb. iud.* qui multos cu-
mulat, *caſu 143.* & in emphyteuſi, tenet Afflict. *dec. 83. nu.*
6. quem ſequitur Menoch. *loco citato* in fine.

5 Comprobatur etiam hæc opinio de æquitate ca-
nonica: quod licet de rigore iuris, contractus vitietur,
ratione incertitudinis, declaratur tamen ex natura
actus, vel ſoliti, vel arbitrio boni viri, vt de locatione,
cum mercede incerta ſcribit Caroc. *de locat. & cond. fol.*
* *9. n. 3.* qui multos refert, & de com. reſtatur.

QVÆSTIO XLVIII.

SVMMARIVM.

Venditio facta in emphyteuſim, non eſt venditio, ſed conceſſio in emphyteuſi, num. 1.

Venditionis verbum, continet omnem alienationem, nu. 2.

SI quis dixerit, Vendo tibi talem rem in emphyteu-
ſim, an erit venditio, vel emphyteuſis? Bald. *in Rub.*
1 *C. de iur. emphyt. numer. 9.* tenet, quod ſit emphyteuſis, &
eum ſequitur Valaſc. *de iur. emphyt. quæſt. 19. num. 9.* & non
intereſt, quod dictum ſit, Vendo; quia emptionis, vel
2 venditionis verbum omnem alienationem comple-
ctitur *l. ſtatu liberi §. 5. ff. de ſtat. lib.* Nec pariter obſtat,
quod mens contrahentium non præſumatur alienata
verbis cum nominauerit venditionem, vt diximus in
Prælud. *quæſt. 25. num. 2.* quia illa nominatio, non debet
mutare contractum emphyteuſis, vt ibi *nu. 6.* & dicen-
do vendo tibi in emphyteuſim, ſecundum eius natu-
ram interpretari debet, & pro hac opinione faciunt ea,
quæ ſcribit Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 2. num. 13. & ſeq.* quod ſi
Notarius notauit permutationem, & ſcripſerit vendi-
tionem, non inſpicitur nomen contractus; ſub ſub-
ſtantia; & ſecundum id, quod eſt, iudicari debet. Et ſi
quis fundum vendiderit, & tacitè, vel expreſsè actum
ſit, vt dominium non tranſeat in emptorem, non in-
telligitur venditio, & alia exempla *in eod. tit. 2.* inue-
nies, & pro hac etiam opinione faciunt, quæ diximus
in Prælud. *d. qu. 15. ſub num. 19. ver. cognoſcitur,* quod nomi-
natio partium non immutat ſubſtantiam contractus;
vt ſupra etiam diximus.

DE SVCCESSIONIBVS IN BONIS EMPHYTEVTICIS.

QVÆSTIO I.

SVMMARIVM.

Succeſſio in bonis emphyteuticis, fit eo modo, quo iure ciuili, vel municipali ad hæreditatem ab inteſtato admittitur, n. 1.

1 *Amplia habere locum, non ſolum in emphyteuſi profana, ſed etiam Eccleſiaſtica, nu. 2.*

Contrarium in Eccleſiaſtica reſoluitur, n. 3. declara, nu. 7.

In emphyteuſi Eccleſiaſtica recepta pro ſe, filiis, & nepotibus, ſucceditur ordine ſucceſſiuo, ibidem.

In emphyteuſi Eccleſiaſtica, non habet locum repræſentatio, ſed in hæreditaria, num. 4.

Emphyteuſis recepta à priuato pro ſe, filiis, & nepotibus, eſt hæreditaria, nu. 5.

Filius non intrat in locum patris in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſed in hæreditaria ſic, nu. 6.

Frater vtrinque coniunctus, an & quando præferatur fratri conſanguineo tantum, vel vterino, n. 9.

Succeſſio in emphyteuſi, an fiat in ſtirpes, an vero in capita, n. 8.

Filij ſuccedunt æqualiter in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quamvis ex diſparibus partibus ſint hæredes inſtituti, quando conceſſa eſt alicui, & filiis, ſed ſi conceſſa eſt filiis, & hæredibus, ſuccedunt pro hæreditariis portionibus, nu. 5.

Quomodo ſuccedatur in emphyteuſi, accepta pro ſe, & ſuis hæredibus ex eis legitimè deſcendentibus, n. 10.

ABSOLVTO titulo de contractibus emphyteuticis, differendum eſt de ſucceſſionibus in bonis emphyteuticis. Et primo quærendum eſt, quo ordine ſuccedatur in bonis emphyteuticis? Et dicendum eſt, quod deſcendentes inueſtiti, in inueſtitura comprehenſi, eo ordine ad ſucceſſionem in bonis em-
1 phyteuticis vocantur, quo iure ciuili, vel municipali ad hæreditatem decedentis ab inteſtato admittuntur; non attenta perſona primi inueſtiti, ſed provt vnus alteri ſuccedit ab inteſtato, c. 1. de nat. ſucc. feud. & ibi Doctores, Soc. Sen. in l. ſi cognatis ff. de reb. dub. Dec. conſ. 445. nu. 19. Soc. iun. conſ. 126. lib. 1. Pariſ. conſ. 41. n. 15. li. 1. Rol. conſ. 169. li. 1. Fuſar. de fideic. ſubſt. q. 379. n. 71. licet loquátur de feudo; ſed de emphyteuſi loquitur Alex. in l. hæredes mei §. cum ita
* n. 9. ff. ad Treb. Ruin. conſ. 163. n. 8. lib. 1. Corn. conſ. 42. n. 4. & ſeq. lib. 4. Goza. de comm. conſil. 53. numer. 4. Hier. Gabr. conſil. 86. num. 5. 15. qui pariter de com. teſtatur; & Ratio eſt, quia contrahentes præſumuntur, tempore factæ inueſtituræ, ſe conformaſſe cum diſpoſitione iuris, & voluiſſe deſcendentes ad emphyteuſim admitti, eo modo, quo ad ſucceſſionem vocantur. Ang. Alexand. & Seiſel. in l. gallus §. quidam rectè, ff. de lib. & poſth. Ruin. conſ. 43. col. 3. l. 1. Corn. conſ. 24. n. 31. lib. 2. Rol. conſ. 68. & ſeq. lib. 1. Tob. Non. conſ. 4. n. 41. Vnde licet nullum pactum interceſſerit, emphyteuſis ſimpliciter conceſſa intelligitur ordine ſucceſſiuo, vt ille prius admittatur, qui alios in ſucceſſione præcedit. Iaſ. in l. 2. nu. 121. C. de iur. emph. & ideo, ſi primogenitus ex iure municipali, vel conſuetudine regionis potior habetur, ipſe ſolus admittitur. Iaſ. ibidem, & Mant. de tacit. lib. 22. tit. 9. in fine.

2 Amplia, prædicta habere locum, non ſolum in emphyteuſi hæreditaria, ad hæredes tranſitoria, ſed etiam in Eccleſiaſtica, recepta pro filiis, & nepotibus, & deſcendentibus: etiam non hæredibus, cum, & ipſa recepta cenſeatur pro deſcendentibus, eo ordine, quo ad hæreditatem vocantur. Corn. conſ. 131. nu. 9. lib. 2. Paul. de Caſtr. conſ. 146. lib. 2. Hier. Gabr. d. conſ. 85. n. 9. & ſeq. & hanc opinionem dicit magis communem Alciat. in l. cum ita legatur. § in fideicommiſſo, n. 9. ff. de leg. 2. Hond. conſ. 13. n. 29. li. 1. & conſ. 70. n. 59. li. 2. ſequitur Steph. Grat. diſcep. For. c. 347. n. 8.

3 Contrarium in emphyteuſi Eccleſiaſtica, recepta pro ſe, & filiis in tertiam generationem, vt ſuccedatur ordine ſucceſſiuo, primo ad acquirentem, ſecundo ad filios, & tertio ad nepotes, tenet Bart. in l. quod dicitur n. 6. ff. de verb. obl. cum aliis congeſtis per Clar. §. emphyteuſis qu. 34. & 35. vbi dicit, quod ita interpretatur communis obſeruatio; & hanc opinionem pluries ſequuta eſt Rot. Romana, vt in deciſ. 219. diuerſ. 4. par. Put. dec. 289. lib. 2. Seraph. dec. 89. & opinio ſupradicta, quod admittantur ad ſucceſſionem eo ordine, quo ad hæreditatem
4 vocantur, habet locum in emphyteuſi accepta pro ſe, filiis, & hæredibus, & ſic in hæreditaria, in qua attenditur ordo, quo lex ad hæreditatem vocat. l. fin. vbi DD. ff. de ver. ſign. qui eſt, vt ſimul admittantur omnes, qui in eodem gradu ſunt verè, vel per repræſentationem legis. Iaſ. conſ. 150. lib. 4. Ang. in d. l. Gallus; tamen ſecus eſt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ intelligitur conceſſa pro filiis, & nepotibus, vti deſcendentibus: non autem vti hæredibus. Bart. in l. ſi tibi §. ſi pactus n. 9. ff. de pact. & in d. l. quod dicitur, & ibi Iaſ. nu. 24. teſtatur de com. quia cum in ea non ſuccedatur hæreditatis, ſed iure ſanguinis, provt quiſque proximior eſt; nempe, vt primo ad filios, & demum, illis non extantibus ad nepotes deueniat. Bart. in d. l. quod dicitur, & conſequenter ceſſat repræſentatio, vt in terminis emphyteuſis Eccleſiaſticæ, tenet Alex. conſ. 129. n. 8. lib. 5. Ruin. conſ. 162. n. 11. li. 2. Couar. pract. quæſt. c. 38. n. 13. Gab. de ſucc. ab inteſt. conc. 1. in fine Valaſc. de iur. emph. q. 50. n. 5. & merito in dicta dec. 219. per Rotam fuit reprobata opinio Rol. d. conſ. 68. n. 36. & Hier. Gab. d. conſ. 86. n. 9. quorum rationes concludunt
5 in emphyteuſi hæreditaria, & licèt ſit recepta à priuato pro ſe, filiis, & nepotibus, tamen dicitur hæreditaria, vt per Alex. d. conſ. 129. col. 2. & conſ. 120. n. 3. vol. 1. refert Mant. de con. vlt. vol. lib. 7. tit. 9. n. 7. ſed de hoc vide infra eod. tit. q. 3. nu. 26. & ſeq. non autem in Eccleſiaſtica; & ſic etiam veniūt reprobandi Hond. conſ. 70. n. 67. vol 1. & alij per eum congeſti, cum aliis allegatis, per Menoch. conſ. 200. n. 61. lib. 2. & quod ſupradicta opinio ſit recepta in Rota teſtatur Prax. Archiep. Neap. cap. 61. nu. 13. referens eaſdem deciſiones. Mant. de tacit. lib. 22. tit. 18. nu. 9. ſed ſi eſſet emphyteuſis priuata, vel conceſſa ab Eccleſia pro filiis hære-

hæredibus, tunc ſuccederent, ſicut in hæreditaria.
Mant. *citato loco num. 7.* Steph. Grat. *d. cap. 347. nu. 5. & ſeq.*
qui alios cumulat in emphyteuſi hæreditaria, etiam
accepta pro filiis, & nepotibus à priuato, *& num. 8.* &
quod in concurſu ad ſucceſſionem emphyteuſis ex
pacto, & prouidentia, & conceſſa ad tertiam generationem,
existentes in ſecunda excludunt exiſtentes
in tertia, vltra ſupradictos allegatos, alios cumulat
Add. *ad dec. Buratti 838. n. 16.* referens *d. dec. 219. par. 4. diuerſ.*
& teſtatur ita alias tenuiſſe Rot. *in Romana emphyteuſis*
15. Iunij. 1620. coram Pirouano, & in Romana de Rouiliis
22. Maij 1628. coram eodem, vbi dictum fuit, repręſentationem
non habere locum in emphyteuſi ex
pacto, & prouidentia, ſiue Eccleſiaſtica; ſed quando
agitur de emphyteuſi hæreditaria, Rum. *conſ. 162. nu. 11.*
lib. 1. & conſ. 101. num. 12. Curt. iun. *in l. 2. num. 14. Cod. de ſucc.*
edic. Bero. *conſ. 55. num. 11. lib. 2.* Couar. *pract. quaeſt. cap. 38. num.*
13. Menoch. *conſ. 200. num. 6. lib. 2.* Valaſ. *de iur. emph. q. 50.*
num. 5.

Sed aduertendum eſt, quod ſi emphyteuſis Eccleſiaſtica
alicui, & filiis, ſit conceſſa ſimpliciter: filij
æqualiter in ea ſuccedunt; tametſi ex diſparibus partibus
ſint hæredes inſtituti. Bar. *in l. gallus. §. quidam rectè*
n. 9. de lib. & poſth. & in l. vt vocantur. ands. §. ſi liberi ff. de oper.
libr. num. 3. Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 17. n. 24.* qui alios
adducit. Diuerſum tamen eſt ſi emphyteuſis alicui, &
eius filiis, & hæredibus ſit conceſſa: quia tunc filij pro
portionibus hæreditariis ſuccedunt. Alex. *conſ. 128. num.*
16. lib. 3. Corne. *conſil. 263. numer. 2. & 4. lib. 1.* Mantic. *loco*
citato.

6 Infertur ex ſupradictis, quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica,
recepta eò modo, quo ſupra, & ius repręſentandi,
non habet locum, & filius non intrat in
locum patris; nec nepos excludit patruum, ſed patruus
excludit nepotem, verum ſi eſſet emphyteuſis hæreditaria,
filius intraret in locum patris, & nepos concurreret
cum patruo. Valaſc. *d. q. 50. n. 5.* & habetur in
dictis deciſionibus, & per Doctores ſupra allegatos,
& maxime per Alex. *d. conſil. 129.* circa finem, & per
alios allegatos per Menoch. *conſ. 200. lib. 2. num. 63.* Licet
non deſint alij, qui contrarium tenent, quos enumerat
Menoch. *d. conſ. num. 64.* qui loquuntur in emphyteuſi
Eccleſiaſtica, recepta pro ſe, filiis, & nepotibus;
ſed ſtantibus ſupradictis deciſionibus, & aliis auctoritatibus,
eorum opinio non eſt attendenda in
emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſed in hæreditaria, & hanc
op. defendit Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 18. à num. 9. vſque ad 19.*
Nec audiendus eſt Step. Grat. *diſcep. foren. cap. 357. ſub n. 8.*
qui contrarium tenendum affirmat, nepotem ſcilicet
intrare in locum patris, cum pluries, vt dictum eſt,
Rota contrarium tenuerit, & nouiſſimè Mag. *dec. Lucen.*
19. n. 13.

7 Declara tamen, prædicta non habere locum, quando
mater, & filia accepiſſent emphyteuſim, & ſimul
ſtipulatæ fuerint; quia per illam ſimultaneam ſtipulationem
non intelligitur ordine ſucceſſiuo. Put. *d.*
dec. 189.

8 Sed dubium oritur, quando filius intrat in locum
patris, & ſic eſt locus repręſentationi, vt eſt in emphyteuſi
hæreditaria, An ſuccedatur in ſtirpes; an vero
in capita? Et reſpondendum eſt, quod ſucceditur in
ſtirpes, & non in capita, ita vt ſi ſint tres, vel quatuor
nepotes ex fratre præmortuo, tantum capere debent
omnes, quantum accepturus erat eorum pater, ſi viueret,
per *tex. in Auth. ceſſante. C. de ſuis, & legit. hæred.* & hoc
* eſſe receptum ab omnibus, teſtatur Couar. *de ſucc. ab*
inteſt. com. 8. num. 7. Mich. Craſſ. *de ſucc. ab inteſt. quaeſt. 30.*
n. 3. Valaſc. *d. q. 50. in prin.*

Sed maius dubium eſt, Quando plures admittendi
ſunt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vel profana, exiſtentes
in eodem gradu: vt quia non relictis deſcendentibus,
ſed tantum nepotibus ex diuerſis fratribus; quomodo
debeant admitti, in ſtirpes, an verò in capita?
Hæc eſt maxima quæſtio inter Azonem, & ſequaces,
& Accur. eiq. adhærentes, qui omnes enumerantur per
eundem Craſſ. *d. qu. nu. 4.* & per Teſſ. *dec. 162.* Sed quia opinio
Azonis fuit in Rota canonizata, vt *in 4. par. diuerſ.*
dec. 391. & 392. vt etiam atteſtatur Mant *de tacit. lib. 23. tit. 32.*
per totum, vbi omnes enumerat pro vtraque parte,
* ideo tenenda eſt: nam temerarium eſſet ab illa hodiè
recedere; cum ipſa faciat communem, & magis communem
opinionem, vt ſæpius diximus, & hanc partem,
tenuit etiam Senatus Pedamontanus, vt teſtatur
Teſſ. *dec. ead. n. 7.* vbi refert quod Princeps mandauit, vt
de ea fieret particularis, & perpetua Conſtitutio pro
ſedandis litibus: & ſine dubio eſt tenenda opinio Azo.
quod ſucceſſio fiat in capita, & non in ſtirpes, qui D.
D. de Rota ex ordine Sanctiſſimi, hunc articulum accuratè,
& diligenter excuſſerunt, vt *in d. dec. 391*, quæ habetur
in prima par. *recent. dec. 27.* & hanc opinionem contra
Accurſ. quod ſcilicet in capita, & non in ſtirpes, fratrum
filij ſuccedant in feudo, defendit Fachin. *cont. iur.*
c. 3. lib. 6. & c. 62. l. 7.

9 Oritur etiam aliud dubium, ſi defuncto fratre in
eius ſucceſſione, concurrat frater vtrinque coniunctus,
& frater conſanguineus tantùm, vel vterinus:
licet ſint in pari gradu; tamen vtrinque coniunctus
præfertur: quia de iure communi in ſucceſſione etiam
hæreditatis potior habetur. *Auth. itaq. Com. de ſucceſ.*
Corne. *conſ. 131. nu. 9. lib. 2.* Craſſ. *§. ſucceſſio ab inteſt. q. 31.* Sed
hoc habet locum in emphyteuſi priuata, vel Eccleſiaſtica,
quæ fuit pro filiis, & hæredibus conceſſa: quia
vtraque intelligitur hæreditaria. Et quid ſi non adſunt,
niſi conſanguinei, & vterini tantum? Vide eundem
Craſſ. *d. §. qu. 32.* Diuerſum tamen eſt, ſi emphyteuſis
ſit Eccleſiaſtica, conceſſa filiis maſculis fauore agnationis:
tunc enim frater vtrinque coniunctus conſanguineo
tantum non præfertur, ſed pariter admittuntur.
Curt. iun. *conſ. 78.* Albenſ. *conſ. 31. n. 28.* quos refert Mant.
ead. lib. tit. 18. n. 41. & ſeq.

Sed ſi conceſſa fuerit emphyteuſis Eccleſiaſtica filiis,
& nepotibus ſimpliciter, frater vtrinque coniunctus
conſanguineo tantum, & vterino tantum debet
præferri: quia maſculi, & fœminæ ſine diſtinctione
ſexus admittuntur. *§. emphyteuſim, Auth. de non alien.* Vnde
cum genus etiam maternum conferat; magis coniunctus
præferri debet. Auth. itaque, cum vero agnationis
tantum ratio habetur, frater vtrinq. coniunctus, & conſanguineus
tantum pariter admittuntur: quia maternum
genus quoad vinculum agnationis nihil facit.
Mant. *cit. eo loco.*

10 Dubitari etiam poteſt, ſi conceſſio fuerit facta ab
Eccleſia pro ſe, & ſuis hæredibus ex eis legitimè deſcendentibus,
quomodo ſuccedi debeat in hac emphyteuſi;
Et quia partim ex pacto, & prouidentia, &
partim hæreditaria, ſuccedere prætendentes, debent
habere vtramque qualitatem, nempe, quod ſint deſcendentes
legitimi, & hæredes hæreditatis; non autem
ſanguinis tantum. Clar. *§. feudum quaeſt. 40. ver. ſed*
quia Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 18. n. 3.* Valaſc. *de iur. emph. quaeſt.*
44. n. 11. Rot. *par. 1. dec. 750. num. 1. poſth.* in reliquis hæc emphyteuſis
retinet naturam emphyteuſis Eccleſiæ, ne in
hæredem extraneum tranſeat; ſed in ipſos legitimos
deſcendentes tantum, vt ibi declarat Rot. ex ſententia
multorum. Nec obſtaret, ſi in inueſtitura eſſet data
licentia alienandi in quoſcunq. & ſic cenſeri debeat
merè hæreditaria, etiam in præiudicium vocatorum,
vt per Anch. Ruin. & alios in ead. dec. allegatos, &

per Rotam ipſam: quia reſponſum fuit, quod hoc procedit in præiudicium Eccleſiæ; ſecus in præiudicium vocatorum in inueſtitura, vt per Bal. Alex. Dec. Ruin. Rub. Alex. Menoch. & alios in ead. Dec. citatos, & per Corb. *de cauſ. priu. ob mor. ciuil. numer. 5.* licet, non deſint, qui contrarium teneant, nempe Gozad. Anch. Ruin. Pariſ. & Laderch. vt ibi, & ita alias Rot. declaraſſe in ead. dec. dicitur ad euitandam repugnantiam, ne ſtatim per licentiam alienandi recedatur à prouiſione pro deſcendentibus facta, quæ ſaluari poteſt, quando aliquis non ſupereſſet, vel ſi omnes vocati conſentirent alienationi, quia tunc eſſet neceſſaria licentia, cum non ſit tranſitoria ad extraneos hæredes, & vide, quæ dixi de *var. cad. q. 1. in fine, & quæſt. 8. de alienat.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Statutum excludens fœminas, ſtantibus maſculis, fœminæ ſuccedunt in emphyteuſi in defectum maſculorum, num. 1. & 12.

Et idem ſtante conſuetudine habet locum prædictum ſtatutum in emphyteuſi hæreditaria, & non hæreditaria, ibidem cont. nu. 2.

Sed prima opinio eſt communis, ibid.

Declaratur ſtantibus coniecturis in contrarium, & mente acquirentis, num. 3.

Declaratur ſecundò, niſi maſculus excludens ſtatim moriatur, num. 19.

Declaratur tertiò, niſi adſit ſtatutum excludens fœminas ab hæreditate, quia non excluditur ab emphyteuſi antiqua, numero 20.

Statuto, quod fœminæ non ſuccedunt, renunciari poteſt, etiam in præiudicium creditorum, n. 4.

Fœminæ deficientibus maſculis, excludentibus eas, ſtante d. ſtatuto, an reintegrentur ad bona emphyteutica, à quibus erant excluſa, n. 5. reintegrantur, quando ſtatutum temporaliter loquitur, n. 13.

In emphyteuſi ſucceditur eo ordine, quo iure communi, vel municipali ad hæreditatem ab inteſtato vltimi decedentis vocantur, n. 6.

Et habet locum tam in profana, quàm Eccleſiaſtica emphyteuſi, ſecundum vnam opinionem, ſed cont. in Eccleſiaſtica, numer. 17.

Limitatur ſtante præd. ſtatuto, donec extent maſculi, numer. 15. & ſeq.

In fideicommiſſo admittuntur proximiores, ſecundum ordinem quo vltimo decedenti ab inteſtato ſucceditur, n. 9.

In renouatione emphyteuſis, præfertur proximior vltimo decedenti, etiam ſi ſit de collateralibus, non hæredibus, n. 10.

In emphyteuſi, donec extat aliquis de vna linea, ad quam peruenit alius de alia linea, non admittitur, n. 1.

Declaratur habere locum ſtante diuiſione inter comprehenſos, n. 19. & in aliis caſibus ibi enumeratis.

Dictio, donec, importat tempus limitatum, n. 14.

Limitata cauſa, limitatum parat effectum, n. 16.

In emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſucceditur ordine ſucceſſiuo, vt primò ad acquirentem pertineat. ſecundò ad filios, tertiò ad nepotes, n. 17.

Statutum excluſiuum fœminarum, ſtantibus maſculis, an habet locum in bonis emph. Eccleſiaſticis, n. 19.

VTilis, & quotidiana eſt quæſtio, An Amphyteuſis, conceſſa pro ſe, filiis maſculis, & fœminis; ſtante
1 ſtatuto, quod fœminæ non ſuccedant, exiſtentibus maſculis, admittantur fœminæ? Reſp. quod fœminæ veniunt ſolum in defectum maſculorum. Bar. *in l. vt iuriſiurandi, § libertus num. 5. ff. de oper. liber.* Alex. *in l. hæredes mei § cum ita ff. ad Treb.* Iaſ. *in l. 2. n. 187. Cod. de iur. emph.* Soc. iun. *conſ. 71. n. 11. lib. 2.* qui de com. teſtatur, eandem com. appellat Curt. iun. *conſ. 191. numer. 3.* communem quoque dicit eſſe Clar. *§. emph. quæſt. 32. ver. ſed pone.* Menoch. *de arbit. lib. 2. cent. 2. caſu 180. n. 9.* Pereg. *de fideicom. art. 17. n. 24.* Brun. *ſtat. maſ. art. 2. quæſt. 21.* Borg *dec. 20. par. 4. numer. 17.* Decian. *reſp. 30. num. 40. lib. 3.* qui non ſolum de com. teſtatur: ſed reſpondet omnibus contrarium ſentientibus, &
* eorum argumentis. Hond. *conſ. 13. n. 30. lib. 1.* vbi extendit dictum Bar. habere locum, ſiue tractetur de emphyteuſi hæreditaria, ſiue non hæreditaria, & ita Doctores communiter intelligunt (dicit ipſe) allegat Ruin. *conſ. 163. per totum lib. 1.* & Rol. *conſ. 68. n. 52. & num. 58. lib. 1.* & ſecundum dictum ſtatutum, determinat Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 12. num. 39.* Mant. *de tacit. & amb. li. 22. tit. 18. num. 23.* & idem dicendum, ſtante conſuetudine, quod ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, vt ibi per Mant. & vide infra. q. 10. quam ſententiam ſequitur Rot. *vt in dec. poſth. 407. n. 3. par. 2.* Caualer. *dec. 555.* Et quod opinio Bart. *in d. l. iuſiurandi § liberi*, ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, ad emphyteuſim, etiam Eccleſiaſticam, ſtipulatam pro ſe, filiis maſculis, & fœminis, non admittantur fœminæ, maſculis exiſtentibus, ſit communis, atteſtatur vltra alios, Grat. *diſc. foren. 113. num. 31.* & Rot. coram Buratto *in ſuis deciſ. impreſſis 884. n. 1.* vbi alij enumerantur; quia ſtipulatio intelligitur ordine ſucceſſiuo ad fauorem fœminarum, & copulatiua reſoluitur in diſiunctiuam, ſicut in teſtamentis. vbi *n. 2.* fuit etiam dictum, quod dicta concluſio Bart. habet locum, ſiue emphyteuſis ſit ex pacto, & prouidentia, ſiue hæreditaria, non obſtante clauſula poſitá in inueſtitura, Ad habendum, & omnia faciendum ad voluntatem ipſius conductoris, hæredum, & ſucceſſorum, & vtriuſque liberorum; vbi quoque fuit reſponſum, quod non obſtabat dictio, cuiuſlibet, poſita in eadem inueſtitura, tribuens conceſſionem in ſolidum, quia intelligitur ſuo loco, & ſic poſt maſculos; nec illa efficit, vt copula non reſoluatur in diſiunctiuam, ratione ſubiectæ materiæ, ſecundum quam recipit interpretationem, vt per Bat. *in l. hoc articulo. num. 6.* & ibi Imol. *in fine ff. de hæred. inſt.* & eſt deciſio Cocc. *32. num. 3.* in caſu præd. ſtatuti, quæ opinio fundata eſt in præſumptione, quia ſcilicet contrahentes cenſentur ſe conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti, vt omnes tenent *in l. Gallus § 1. ff. de lib. & poſth.* & dicitur *in ead. dec.* Cocc. *n. 4.* & ideo, ſi extarent aliæ præſumptiones in contrarium, non haberet locum, vt infra *num. 3.* dicetur.

2 Contrarium, ſtante prædicto ſtatuto, quod fœminæ admittantur ſimul cum maſculis, tenet Alciat. *de præſ. præſ. 33. reg. 3.* quem ſequitur Pereg. *conſ. 57. lib. 1.* & alij allegati per Decian. *d. conſ.* & per Rot. *d. dec. 884.* ſed eorum opinio eſt contra com. vt etiam atteſtatur Fuſar. *de fideicom. ſubſt. q. 379. num. 24.* & opinio Bal. & Salyc. diſtinguentium inter emphyteuſim hæreditariam, & ex pacto, & prouidentia, communiter damnatur, vt per Hond. *eod. conſ. 13. num. 29. & 30.* & Caualer. *d. deciſ. 555. numer. 2.*

3 Limitatur, quando aliæ præſumptiones in contrarium extarent: tunc enim fœminæ admitterentur, ſimul cum maſculis; quia ſtatutum eſt fundatum in præſumptione quod contrahentes cenſentur ſe conformare, cum diſpoſitione ſtatutorum. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 6. tit. 7. nu. 15.* cùm aliis congeſtis per Cocc. *d. dec. 32. num. 3. & ſeq.* vbi ponit exemplum. Et idem dicendum eſt, attenta præſumpta voluntate acquirentis, vt eſt dec. Cocc. poſita infra *in tit. de diuerſ. qu. emph. quæſt. 22.*

quæſt. 22. numer. 17. & ſeq.
4 An autem huic ſtatuto renunciari poſſit per maſcu-
los, vt fœminæ admittantur? Dicendum eſt, quod
ſic etiam in præiudicium creditorum, cum quilibet
poſſit renunciare fauori ſuo; hoc dixit, Bal. *in l. maxi-
mum vitium, Cod. de lib. præt. nu. 12.* Caroc. *dec. 42. num. 2.* &
etiam dicemus infra *de renunc. qu. 9.*
5 An autem ſtante prædicto ſtatuto, maſculis poſtea
deficientibus, admittantur fœminæ? Diſtinguendum
eſt. Aut ſtatutum ſimpliciter loquitur, & tunc di-
cendum eſt, quod fœmina ſemel excluſa, ſemper re-
manet excluſa, ita Bar. *in l. fin. §. quando ff. ad Tertu.* Gab.
de ſtat. conc. 4. in prin. qui infinitos allegat, Vbi extendit
hanc opinionem, habere locum in feudis, & reſtatur
hanc eſſe magis com. opinionem, ſub n. 3. ac etiam de-
* clarat habere locum, quando inueſtitura diceret, pro
deſcendentibus maſculis; ſecus ſi diceret generaliter,
pro hæredibus, & ſucceſſoribus, ſecundum Marian.
iun. *conſ. 76. num. 112. vol. 1.* & ſupradictam concluſionem,
quando ſtatutum ſimpliciter loquitur, eſſe ab omni-
bus approbaram, teſtatur etiam Alciat. *conſ. 107.* & alij
allegati per Craſſ. *de ſucc. ab inteſt. q. 3. n. 7.*
Aut ſtatutum loquitur cum illa dictione, donec
maſculi ſuperſint; tunc videntur potius ſuſpenſæ ad
vitam maſculorum. quam excluſæ, & deficientibus
maſculis reintegrantur. Marian. iun. *d. conſ. 76. nu. 113.*
vbi hanc dicit eſſe com. op. Gab. *d. conc. 4. num. 5.* Brun. *in
tract. quod ſtan. maſ. 10. art. 5. quæſt. ver. alio ſecundo caſu*; com-
munem quoque appellat Pariſ. *conſ. 85. nu. 32. vol. 1.* Villa-
lob. *com. op. litt. F. num. 129.* cum aliis allegatis per Craſſ. *d.
quæſt. num. 8.* & idem eſſet, ſi ſtatutum diceret, quouſque
maſculi exiſtant. Gab. *d. conc. n. 21.* Grat. *diſcep. foren. c. 447.
n. 25.* Mant. *de tacit. lib. 3. tit. 8. n. 21.*
Et ego aliàs ſecundum dictam opinionem conſului,
& iudicatum etiam fuit, cuius conſilij tenorem hic
referam.
Marcus Senior accepit in emphyteuſim ab Epiſco-
patu Fulgin. quaſdam domos pro ſe, & vſque in eius
tertiam generationem, maſculinam, & fœmininam:
mortuo Marco Seniore prædicta bona peruenerunt
ad Scipionem Seniorem; quia etiam alia bona ſimili-
ter accepit ab eodem Epiſcopatu in emphyteuſim,
eodem modo: mortuo Scipione Seniore, eadem bo-
na deuenerunt ad Marcum eius filium, excluſis Feli-
ciana, & Helena Sororibus, quæ à patre erant dota-
tæ; mortuo etiam Marco prædicto, ſucceſſit in dictis
bonis Scipio Iunior eius filius, qui etiam mortuus eſt,
nullis relictis filiis, ſuperſtitibus Lucretia eius ſorore,
& dictis Feliciana, & Helena Amitis. Dubiratur an
dicta bona emphyteutica deberentur Lucretiæ ſoro-
ri, an vero Felicianæ, & Helenæ. Et videretur re-
ſpondendum ad fauorem D. Lucretiæ? quia ad em-
phyteuſim eo ordine admittuntur vocati, quo, iure
6 communi, vel municipali ad hæreditatem vltimi de-
cedentis ab inteſtato vocantur. Goz. *de com. conſil. 53. nu.
** 4. Gab. ſimiliter *de com. teſtatur conſ. 86. num. 5. & 15. & conſ.
90. n. 23.* hanc quoque com. appellat Honded. *conſ. 13. n. 28.
vol. 1.* & Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 18. num. 38.* Cum ergo
prædicta bona peruenerunt ad Scipionem Iuniorem,
eo mortuo, ſuccedere debet D. Lucretia eius ſoror,
7 tanquam proximior; & ratio eſt, quia contrahentes
tempore factæ inueſtituræ, præſumuntur ſe confor-
maſſe cum diſpoſitione iuris, & voluiſſe deſcenden-
tes admitti ad emphyteuſim, eo modo, quo ad ſuc-
ceſſionem ab inteſtato vocantur, vt ſupra dictum eſt,
& hoc procedit, non ſolum in emphyteuſi profana,
8 ſed etiam Eccleſiaſtica. Gab. *d. conſ. 86. n. 9. & ſeq.* & Hon-
ded. *eod. cõſ. 13. n. 9.* Secundò facit pro D. Lucretia, quia in
9 fideicommiſſo ex magis com. op. de qua per Rot. *diuerſ.
dec. 72. par. 1.* admittuntur proximiores ſecundum ordi-
* nem quo vltimo decedenti ab inteſtato ſucceditur.
10 Tertio facit etiam, quia in renouatione emphyteuſis
præfertur proximior vltimo decedenti. Gab. *conſ. 85. nu.
12. vol. 2. & conſ. 86. vol. 1.* etiam, ſi ſit de collateralibus, non
hæredibus, & emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica. idem Gab.
conſ. 30. num. 10. vol. 1. Vltimo ad fauorem Lucretiæ mul-
tum facere videtur, quod bona prædicta obuenerint
11 ad Marcum, & eo mortuo ad Scipionem eius filium;
& ideo donec extat aliquis de linea eiuſdem Marci,
alia linea admitti non poteſt. Honded. *conſ. 36. n. 15. vol. 1.
& conſ. 54. n. 1.* & ita tenuit Rot. in vna Romana domus
coram Sacrato die 25. Iunij 1615.
Quibus non obſtantibus, arbitror in caſu propoſi-
to, reſpondendum eſſe ad fauorem D.D. Felicianæ,
& Helenæ, quia cum ipſæ eſſent dotatæ tempore
12 mortis Scipionis Senioris eorum patris, excludeban-
tur à prædictis bonis, ſtante Marco eorum fratre, per
ſtatutum Fulginaten., diſponens, quod fœminæ dota-
tæ non ſuccedant, donec extat maſculus, cum quo
ſtatuto contrahentes cenſentur ſe conformaſſe, vt per
Doctores ſupra allegatos in primo fundamento: cum
ergo ſtatutum eas temporaliter tantum excludat,
13 maſculis viuentibus; illis mortuis admittuntur ad
emphyteuſim, prout ad ſucceſſionem per ſtatutum
vocantur. Ruin. *conſ. 169.* per totum lib. 1. Rol. *conſ. 68. nu.
52. & 58. lib. 2.* Honded. *d. conſ. 12. n. 30. & conſ. 54. nu. 6. & conſ.
65.* vbi alios congerit: & ideo cum ſtatutum tempora-
liter eas excludat, per illam dictionem, donec, rein-
14 tegrari debent, remoto obſtaculo. Bart. *in l. fin. §. fin. ff. ad
Tertul.* Gab. *conſ. 7. num. 8. & ſeq. vol. 2.* cum aliis per eum
longa ſerie cumulatis, vbi hanc etiam opinionem
* communem eſſe teſtatur, & eandem com. appellat
Alb. Brun. *in tract. quod ſtant. maſ. art. 10. n. 66. & ſeq.* vbi dicit,
quod fœmina reintegratur, mortuo maſculo, quaſi
quod teſtator non habeat hæredem, niſi dum ſuper-
uixit maſculus. & amoto impedimento per mortem
maſculorum, fingitur in fauorem fœminæ, retro im-
pedimentum non adfuiſſe. Honded. *conſ. 16. vol. 1. num. 5.*
cum aliis per eum allegatis; & in ſpecie de emphyteuſi
tenet idem Honded. *conſil. 54. nu. 38.* Nec obſtant ea, quæ
in contrarium ſunt deducta: nam primum funda-
mentum tollitur, quia, licet in emphyteuſi ſucceda-
tur eo ordine, quo iure communi admittuntur; tamen
in caſu, de quo agitur, Marcus fuit admiſſus, excluſis
15 ſororibus temporaliter, propter dictum ſtatutum,
vnde ceſſante obſtaculo, reintegrari debent, & Brun.
d. art. 19. huic obiectioni reſpondet, quod iura, quæ di-
cunt, inſpici deberi tempus mortis, non habent locum,
ſtante prædicto ſtatuto, quia ſtatutum defert maſculis
hæreditatem, non ſimpliciter, prout in illis iuribus
facit ius commune, ſed temporaliter, & Bart. *in conſ.
44. in quæſt. an pater habens filium, & filiam,* &c. determinat,
ſtante dicto ſtatuto, quod filia, mortuo patre, conſe-
quitur dimidiam hæreditatis, quam ab inteſtato ha-
buiſſet; hanc quoque communem opinionem tenet
eſſe Campeg. *in tract. ſtant. maſc. in princ. num. 25.* Natt. *in eod.
tract. q. 4. principali n. 92.* & reſpondet contrariis, & *nu. 99.*
dicit, (non obſtat, quod attenditur tempus hæredita-
tis delatæ, quia procedit, niſi excluſio fieret ad tempus
16 limitatum: limitata enim cauſa, limitatum producit
effectum. *l. in agris ff. de acq. rer. dom.*) & aliis argumentis
reſpondet, quod procedant de iure communi, non
de iure ſtatutario, quod ad tempus excludit. Nec
etiam obſtat ſecundum fundamentum quod præfera-
tur in renouatione proximior vltimo decedenti, vt di-
cit etiam Gab. *in tit. de iur. em. conc. 1. n. 27.* quia procedit,
quando emphyteuſis eſſet finita per generationem.
Gab. *d. conc. 1. in princ.* & Corb. *de cauſ. priuat. ab non pet. inueſt.*

num.5. Similiter non obſtat vltimum, quia fateor, quod, donec extet aliquis maſculus de linea d. Matei, alij de altera linea non poſſunt admitti: non autem, ſi adſint aliæ fæminæ, quia in caſu noſtro, cum maſculi defecerint, fœminæ teintegrari debent. Sed difficultas eſt, an prædictę D.D. Feliciana, & Helena admitti debeant in totum vel pro parte? Et dicendum eſt, quod in
17 totum admittendæ ſunt, excluſa penitus D. Lucretia: quia animaduertendum eſt, quod prædicta emphyteuſis eſt Eccleſiaſtica, & non hæreditaria, & in ea ſucceditur ordine ſucceſſiuo, & primò ad acquirentem pertinet, ſecundò ad filios, & poſtea ad nepotes. Cla. *§. emphyteuſis, quæſt. 31.* cum aliis per eum allegatis, & ideo cum prædictæ D.D. Feliciana, & Helena ſint filiæ acquirentis, ipſis viuentibus, non poteſt admitti D. Lucretia, quæ eſt neptis, & ita pluries in Rota fuit deciſum, vt *in 4. par. d. verſ. dec. 219.* Sed huic concluſioni videtur obſtare deciſio eiuſdem Rotæ coram Sacrato, in qua dicitur, quod quando emphyteuſis eſt ingreſſa vnam lineam, donec extat aliquis de vna linea, non poſſunt alij de altera linea ſuccedere, & ſic non ſucceditur ordine ſucceſſiuo, prout in *d. deciſione 219.* dicitur;
18 Cui obiectioni arbitror reſponderi poſſe, conciliando dictas deciſiones, quod Deciſio coram Sacrato loquitur, quando res emphyteutica vni ex deſcendentibus inueſtiti in partem obuenit; & ideo donec ſupereſt aliquis de ipſius linea, alij de alia linea, etiam in inueſtitura comprehenſi repelluntur, per tex. *in c. 1. de nat. ſucc. feud.* qui licet loquatur in feudo, locum habet etiam in emphyteuſi. Ruin. *conſ. 164. n. 10. li. 1* cum alijs, per eum allegatis. Corn. *conſ. 263. col. 3. lib. 1.* Bero. *conſ. 152. nu. 35. & ſeq. lib. 2.* Honded. *conſ. 36. nu. 15. lib. 1.* qui loquitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica. Natt. *conſ. 22. num. 1. lib. 1.* Soc. *conſ. 86. nu. 13. in fin. lib. 3.* Mareſc, *var. reſol. cap. 59. lib. 2. n. 11.* Mant. *de tacit, lib. 22. tit. 18. n. 36.* Burſat. *conſ. 291. lib. 3. n. 85.* & vide omnino infra *de alien. quæſt. 10. in Dec.* Vbaldi *num. 6. & 9.* Et quod debeat intelligi, quando vni peruenit ex diuiſione, videndus eſt idem Mant. *eod. tract. li. 23. tit. 27. n. 17.* quamuis loquatur in feudo, qui alios refert, & de renunciatione facta per diuiſionem, loquitur Corb. *de cauſ. priua. ob renunc. num. 30.* & ſi bene dicta deciſio coram Sacrato ponderetur, non obſtat huic concluſioni firmatæ pro reintegratione, vigore dicti ſtatuti, & quod debeat intelligi, quando emphyteuſis vni in diuiſione aſſignata eſt, vt dicunt Natt. *d. conſ. 22. n. 1.* & alij ſupra allegati, vel quando eſt facta conceſſio de hærede in hæredem, vel deſcendente in deſcendentem, vide infra *q. 11. eod. tit. nu. 6.* vel quando eſt accepta à duobus pro filiis maſculis, & fœminis cum prælatione maſculorum, vt *in d. nu. 6.* & quamuis poſſet dubitari, an prædictum ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos habeat locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & quod habeat locum latè defendit Mantic. *de tacit. & amb. lib. 3. titul. 8. num. 22. & lib. 22. tit. 17. num. 23.* & Surd. *conſil. 338. num. 15. lib. 3.* qui de com. teſtantur: tamen hodie de hac com. op. dubitari poteſt: quia Rota contrarium tenuit, In vna Romana domus de Scapuccis, 19. Ianuarij 1611. coram Reuerendiſs. Coccino, quam deciſionem poſuimus *de diuer. quæſt. emph. quæſt. 22.* in fine, vna cum Dec. Reuerendiſs. Merlini; tamen nos ſumus ſolum in reintegratione, & non dubitatur de validitate ſtatuti, & quatenus dubitaretur, hic ſemper obſeruatum fuit huiuſmodi ſtatutum, & ſtante conſuetudine non eſſet dubitandum per ea, quæ infra dicemus *quæſt. 10.* in princ. præterea in eadem quæſtione 22. tenemus, ex mente Rotæ, quod contrahentes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti, excludentis fœminas dotatas propter maſculos: & ideo non eſt diſputandum de viribus ſtatuti, ſed ſufficit, quod acquirens emphyteuſim pro filiis maſculis, & fœminis, præſumatur voluiſſe emphyteuſim acquirere pro maſculis, & non pro fœminis dotatis, niſi quando venirent reintegrandæ deficientibus maſculis.

19 Et vt redeamus vnde digreſſi fuimus, declara, vt procedat, niſi maſculus excludens, ſtatim moriatur, vt per Doctores, quos citat idem Gab. *eod. conc. 4. n. vlt.* & per Craſſ. *d. q. n. 8.*

20 Declara ſecundò, niſi adſit ſtatutum excludens fæminas à ſucceſſione hæreditaria, quia non intelligeretur excludere ab emphyteuſi antiqua; & ideo filij, qui nihil capiunt de hæreditate patris, poſſunt tamen habere emphyteuſim ab ipſo patre alienatam. Brun. *quod ſtant. maſc. art. 8. qu. 22.* quem ſequitur Seraph. *de priuil. iur. priuil. 21. n. 35.*

21 Declara tertio, non habere locum in ciuitate Cæſenæ; ex reſcripto Inn. 8. ordine tamen ſucceſſorio, vndè fæmina, reſpectu lineæ maſculinæ, habet ſe vt nepos: Mant. *d. tit. 18. num. 24. & ſequentibus,* vbi de eius intelligentia diſſeritur.

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, non venit in reſtitutione fideicommiſſi nu. 1. ampliatur, nu. 2. cont. nu. 3. ſed prima opinio approbatur.

Limita quando eſt conceſſa pro hæredibus quibuſcumque, vel pro quibus dederit, nu. 5.

Limita ſecundo, quando dictum eſſet pro hæredibus omnibus, n. 6.

Declara, quando dictum eſſet pro hæredibus ſimpliciter, n. 7. cont. n. 8. ſed prima opinio eſt verior.

Subdeclara hanc declarationem, n. 9.

Limita tertio in caſibus, in quibus emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit ad extraneos hæredes, n. 10.

Limita quarto, quando eſt facta pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus, nu. 11.

Limita quinto, quando adeſſet Bulla Pontificis, quod intellige, vt num. 13.

Limita ſexto, quando de communi vſu loquendi, eſt hæreditaria, nu. 12.

Limita ſeptimo, quando eſt adhibita ſolemnitas, quod intellige, vt nu. 14.

Limita octauo, quando expreſſè filius eſt grauatus, n. 15.

Limita nono, quando ſubſtitutus eſt de comprehenſis, nu. 16. quod declara ibi, & n. 17.

Limita decimo, quando fideicommiſſum eſt conſtitutum à primo acquirente, n. 18.

Declara, quando expreſſè grauamen eſt impoſitum, nu. 19. declara ſecundo, vt n. 20.

Appellatione liberorum veniunt nepotes, & pronepotes, & deſcendentes, ex eis, n. 4.

Filius adeundo hæreditatem ſimpliciter, ſibi præiudicat, & tenetur reſtituere fideicommiſſario hæreditatem, numer. 15. 16. & 19.

Emphyteuſis recepta à Republica, venit in reſtitutione fideicommiſſi, n. 21.

Emphyteuſis conceſſa à priuato, venit in reſtitutione fideicommiſſi, etiam, ſi ſit Princeps, num. 22. cont. numer. 23. concorda, num. 24.

Emphyteuſis priuata, quando dicatur ex pacto, & prouidentia, num. 25.

Dicitur hæreditaria, quando conceſſa eſt pro ſe, & filiis, & nepotibus, n. 26. ſecus, ſi eſſet Eccleſiaſtica, n. 27.

Pater ſtipulando pro filiis, cenſetur ſtipulari pro filiis hæredibus, niſi coniectura appareant in contrarium, n. 28.

Limita

Limita in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n.29. cont. n.30. ſed prima approbatur.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, non tranſit ad extraneos hæredes, & poteſt repudiari hæreditas, & retineri emphyteuſis n.29.
Emphyteuſis priuata, eſt ex pacto, & prouidentia, quando ſimpliciter pater eſt ſtipulatus pro filiis, n.31. & 32.
Emphyteuſis accepta à priuato in tertiam generationem, eſt ex pacto, & prouidentia, n.33.
Emphyteuſis accepta à priuato pro ſe, & ſucceſſoribus deſcendentibus, eſt ex pacto, & prouidentia, n.36.
Pater poterit præiudicare filiis, & nepotibus, vti hæredibus, non autem alÿ comprehenſi in inueſtitura, n.37.
Hæres ſufficit, quod ſit primi acquirentis, ibidem.
An requiratur, quod fiat expreſſa mentio de emphyteuſi in fideicommiſſo, n.38.
Emphyteuſis mixta, venit reſtituenda in reſtitutione fideicommiſſi, num.39.

NVnc ſe offert diſcutienda quæſtio illa, egregia
quidem, & practicabilis, an ſcilicet in reſtitutio-
nem fideicommiſſi, veniant bona emphyteutica, & pro
1 maiori dilucidatione diſtinguendi ſunt plures caſus.
Primus, quando emphyteuſis eſt Eccleſiaſtica; &
nunc receptiſſima ſententia eſt, quod non ſit reſti-
tuenda fideicommiſſario, ſi eſt recepta pro ſe, & filiis
ſimpliciter. Bar. & communiter Doctores *in l. ſi patroni ff. ad Treb.* & ratio eſt, quia non tranſeunt dicta bona
emphyteutica Eccleſiæ ad extraneos hæredes, cùm
beneficio Domini concedentis, tranſeant ad filios, vt
de communi teſtatur Tiraq. *de renunc. §.11. gloſ.6. nu.23. & ſeq.* Alex. *conſ.91.* & ibi Add. *n.10. vol.1.* Couar. *var. reſol. lib. 2. ca.18. n.2.* Iaſ. *in l.2. n.110. C. de iur. emphyt.* Craſſ. *§. fideicommiſſum q.51. a.3.* Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.7. tit.9. num.5.* vbi
alios refert atteſtantes de com. Surd. *deciſ.03. num.15.* &
nouiſſime Vinc. Fuſ. *de fideic. ſubſt. q.630. n.1.* qui alios cu-
mulat, Valaſ. *de iur. emph. q.48. n.2.* & Magon. dec. *Luc. 12. nu. 10.*
2 Ampliatur etiam habere locum, ſi ſit facta conceſ-
ſio pro ſe, liberiſq. ſuis, ſecundum Soc. iun. *conſ.72. n.24. lib.1.*
3 Contrarium tenent Moder. Patris *in add. ad Alex. conſil.129 num.1. lib.5.* & Anch. Iun. *quæſt. 19. lib.1.* vt refert
Fuſar. *d.q.630. num. 3.* Sed ego credo, quod hæc vltima
opinio, non ſit tuta; quia emphyteuſis conceſſa pro
ſe, & deſcendentibus, vel pro ſe, & liberis, non eſt
hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia, vt diximus
ſupra *in tit. de cont. emph. q.1. a.16.* ergo, cùm non ſit hære-
ditaria, non eſt reſtituenda fideicommiſſario; ſtante
4 etiam, quod, appellatione liberorum, veniant nepo-
tes, & pronepotes, & deſcendentes ex eis *l. liberorum ff. de ver. ſign.* & cum in inueſtitura, non ſit facta mentio
hæredum, non poteſt eſſe hæreditaria.
5 Limitatur primò, quando emphyteuſis eſt conceſſa
pro ſe, & hæredibus quibuſcunque vel quibus dederit:
quia tunc venit reſtituenda. Alex. *in d. l. ſi patroni.* Menoch. *conſ.704. n.28. lib.8. & lib.4. præſ. præſ.195. n.13.* Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.7. tit.9. n.4.* vbi refert alios atteſtantes
* de com. & Craſſ. *d. §. fideicommiſſum q. 51. nu.4.* cùm aliis,
quos refert Fuſar. *d.q. n.4.* Valaſ. *d.q.48. n. 4.* & Rot. *in recent. par.2. dec.152. n.2.*
6 Limitatur ſecundò, quando dictum eſt in conceſſio-
ne, de omnibus hæredibus; quia tunc veniunt extra-
nei, abſque dubio, & eiuſmodi bona veniunt in fidei-
commiſſarium. Bal. *in cap. in præſentia, num. 20. de prob.*
* quem communiter approbari teſtatur Alex. *conſ.185. vol. 6.* Goza. *conſ.27. n.22. in fin.* Rol. *conſ.9. 6n.28. vol.1.* Craſſ. *d.q. n.6.* Rot. *dec.154. par. prim. diuerſ. & dec.435. n. 13. & dec.642. n. 9. & dec.375. nu.7. par. prim. & dec.151. num.2. & dec.294. num.1. par.2.*

7 Declara prædicta habere locum, quando eſſet facta
conceſſio pro ſe, & hæredibus quibuſcunque vel pro
quibus dederit, vel omnibus hæredibus, vt ſupra di-
ctum eſt. Cæterum ſi ſimpliciter ſit conceſſa emphy-
teuſis pro ſe, & hæredibus, controuerſia eſt, quod
non tranſeant ad extraneos hæredes, & conſequenter
nec in fideicommiſſarium; quam opinionem dicit eſſe
magis communem Imol. *in l. ex facto num. 14. in fin. ff. de hæred. inſt.* ſequitur Ruin. *conſ. 23. n.34. li.5.* cum aliis con-
geſtis per Clar. *§. emphyteuſis q. 28. ver. tertius caſus*, & per
Craſſ. *d.q.51. numer. 5.* fundamenta autem huius opinio-
nis, poſita ſunt ſupra *de cont. emph. quæſt. 1. numer. 5. & ſeq.*
8 Contrariam opinionem multi tenuerunt, quos lon-
ga ſerie enumerat idem Clar. *d. quæſt. 28.* & in fine in
ver. & in ſpecie, tenet, quòd hæc ſit magis com. op.
& Mant. *d. tit.9. n.7.* dicit, quod ab vtroque latere adeſt
com. op. Sed quia prima opinio eſt approbata à Rota
Romana etiam, vt per Seraph.868. de ea non eſt dubi-
tandum, quia verbum illud, hæredibus, intelligitur
de hæredibus ſanguinis, & vide quæ diximus *in d.q.1. n.5. & ſeq.*
9 Subdeclaratur hæc declaratio, procedere, quando
emphyteuſis conceditur abſq. ſolemnitate canonica,
& in hoc omnes concordant, vt dicit Curt. iun. *conſ. 130. n.4. in fine.* Tob. Non. *conſ.2. n.3.* ſecus, ſi res Eccleſiæ
detur, ſeruata forma, & ſolemnitate, quæ ad veram
alienationem requiritur; quia tunc ſimpliciter etiam
data ad extraneos hæredes tranſit, & conſequenter
* ad fideicommiſſarium: hanc dicit eſſe com. op. Port. *in §. adeò inſt. de locat. & com.* appellat Patris. *conſ.85. n.17. lib. 4.* Curt. iun. *conſ.4. n.1.* cum aliis allegatis per Craſſ. *d.q. n. 5.* Sed Clar. *d.q.28. ver. & in ſpecie*, in fine, tenet, quod etiam
adhibitis ſolemnitatibus, non tranſeat ad extraneos
hæredes: Sed ego teneo, quod ſint attendenda verba
licentiæ ſummi Pontificis, & ſecundum eius tenorem
iudicandum eſſe, & hoc eſt de mente eiuſdem Rotæ
Ro. *in d. dec. Seraph.868.* de qua vide *infra n. 14.*
10 Limita tertiò generaliter, quando emphyteuſis Ec-
* cleſiaſtica tranſit ad extraneos hæredes, venit etiam
in reſtitutione fideicommiſſi, & hæc eſt com. op. vt
per Ruin. *conſil. 161. numer. 31. vol. 1.* qui de com. te-
ſtatur. Soc. iun. *conſil.38. num.16. vol.4.* Mantic. *d. tit. 9. an.6.* Burſ. *conſil. 48. numer. 24. vol.1.* vbi dicit, hoc habere
locum etiam in emphyteuſi mixta, maxime quoad
filios deſcendentes inſtitutos, ſequitur Craſſ. *d.q.51. n. 5. in fine.*
11 Limitatur quartò, quando eſt facta conceſſio pro
ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus, & ſic emphyteu-
ſis eſſet hæreditaria. Fuſar. *d. qu. nu.5.* qui allegat Ruin. *conſ.161. n.1. lib.1.* Soc. iun. *conſ.79. n.23. lib.4.* Anch. iun. *lib.1. quæſt.19.* Alex. Trent *de ſubſt. par.4. c.8. n.26.* Menoch. *de præſ. li.4. præſ.197. nu.13.* Craſſ. *d. quæſt.51. num.3. &* Mag. *dec. Luc.5. num.38.*
12 Limitatur quintò, quando emphyteuſis Eccleſia-
ſtica, ex communi vſu, eſt hæreditaria: nam tunc fi-
deicommiſſario eſt reſtituenda, Corn. *conſil. 131. numer. 13. lib.2.* Soc. Iun. *conſ.79. nu.21. lib.4.* Menoch. *conſ.704. an.28. lib.8. & lib.4. præſ. præſ.197. n.13.* Sim. de Præt. *de int. vlt. vol. fol. 351. num.8.* Intrig. *de ſubſt. cent.3. quæſt.79. num.122.* Fuſar. *d.q. num.7.*
13 Limitatur ſextò, quando adeſſet Bulla Summi
Pontificis de bonis illis alienandis, vel inter viuos,
vel in vltima voluntate; quia tunc emphyteuſis con-
tinebitur in fideicommiſſo. Alex. *conſ. 91. col. pen. lib. 1.* Corn. *conſ.165. vol.2. in fine col.2.* Hipp. Rim. *conſ. 44. num.59.* Io: Mar. Rim. *conſ.422.* Sim. de Præt. *eod. tract. fol.351. num.9.* Fuſar. *d. quæſt. nu. 8.* vt eſt in Ducatu, & Statu Ferrariæ,
vbi vigore Conſtitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ,

bona emphyteutica Eccleſiæ redacta ſunt ad inſtar allodialium, & emphyteuta poteſt de illis diſponere ad fauorem quorumcumque extraneorum pro quibus inueſtitura fuit expreſſe conceſſa, vt per Duran. *deciſ. 254. n. 5. & 8.* ideo veniret in reſtitutione fideicommiſſi, ſed dictæ Conſtitutiones habent ſolum locum in Statu, & Territorio Ferrariæ. Rot. *d. dec. Duran. num. 16.* & eſt *dec. par. 5. 319. & 371.* recent. & Burat. *deciſ. 87.* vbi quando redacta ſunt ad inſtar allodialium, quilibet de inueſtitura diſponere poteſt, ſed declarat ibi per Add. *in lit. D.* durante ſcilicet locatione.

14 Limitatur ſeptimo, quando emphyteuſis conceſſa eſt ab Eccleſia, obſeruata ſolemnitate, quæ ſolet adhiberi in alienatione bonorum Eccleſiæ, quia in reſtitutione fideicommiſſi continebitur. Abb. *in cap. in præſentia, num. 29.* & ibi Imol. *num. 14.* & Bero *n. 386. de probat.* Craſſ. *d. quæſt. 51. num. 5.* cum alijs allegatis per Fuſar. *d. quæſt. num. 9.* de qua limitatione diximus ſupra, quam limitationem intellige, ſecundum Valaſ. *d. quæſt. num. 5.* quando actum eſt, vt ad hæredes etiam extraneos tranſeat.

15 Limitatur octauò, quando teſtator expreſſe grauauit filium, vel alium hæredem in re illa emphyteutica, & hæres adiuit hæreditatem, nulla facta proteſtatione: quia cenſentur approbaſſe factum patris, & ſibi præiudicaſſe Io. And. in add. ad Spec. *de locat. §. nunc aliqua* Alex. Trent. *de ſubſt. par. 4. c. 8. n. 25.* latè Pereg. *conſ. 37. lib. 1.* & Fuſar. *ead. q. n. 10.*

16 Limitatur nonò, quando ſubſtitutus eſt de comprehenſis in inueſtitura: nam tunc fideicommiſſum ſubſtinetur in re emphyteutica. Rim. ſen. *conſil. 139.*
* quem allegat Mant. *d. tit. 9. num. 2. & 5.* vbi refert alios atteſtantes de com. Alex. Trent. *de ſubſt. par. 4. c. 8. nu. 26.* Sim. de Præt. *eod. tract. fol. 35. n. 4.* Intrig. *de ſubſt. cent. 2. quæſt. 94. n. 28.* Magon. *dec. Luc. 5. n. 58.* Fuſar. *d. quæſt. numer. 11.* ſed Alex. *in d. l. ſi patroni num. 12.* dicit, habere locum, quando filius hæres grauatus fideicommiſſo, adeundo ſimpliciter hæreditatem, intelligitur factum defuncti approbare, ſequitur Ruin. *conſ. 1. num. 13. vol. 1.* & declara, vt per Mant. *d. tit. 9. n. 2.* & de hoc nos dicemus *in tit. de renunc. quæſt. 10.* & vide infra in declarationibus.

17 Declara hanc nonam limitationem ſecundum. Valaſ. *d. quæſt. 48. num. 3.* habere locum, ſi fideicommiſſarius ſit de liberis primi gradus; non autem ſi ſit remotioris gradus, quibus ius eſt quæſitum, ex mente Clar. *§. feudum quæſt. 85. ver. item ſcias*, & Guil. *de feud. pag. 226.*

18 Limita decimò, quando fideicommiſſum eſt conſtitutum à primo acquirente, maximè ſi acquiſitio emphyteuſis eſſet ex titulo oneroſo, vt poſt alios ſcribit Anch. Iun. *lib. 1. quæſt. 19. numer. 8.* quem refert Fuſar. *d. quæſt. n. 13.* ſed an primus acquirens poſſit præiudicare comprehenſis in inueſtitura, videnda ſunt ea, quæ diximus *in d. quæſt. 24. de cont. emph.*

19 Declara prædicta habere locum, quando expreſſe grauamen eſſet impoſitum, alias ſecus, Eugen. *conſil. 38. numer. 30.* quia requiritur expreſſa mentio de bonis emphyteuticis in conſtitutione fideicommiſſi. Pereg. *de fideic. art. 6. num. 30. & ſeq.* Ludouic. *dec. Luc. 29. nu. 50.* Mag. *d. dec. 5. n. 23.* & vid. infra in tertio caſu; & ideo ſi teſtator diſponat, & iubeat filium reſtituere rem emphyteuticam, tunc filius ſimpliciter adeundo hæreditatem patris, ſibi præiudicat, & tenebitur reſtituere. Alex. *conſ. 91. nu. 14. ver. non obſtat lib. 1.* & Valaſc. *d. quæſt. ſub nu. 5.*

20 Declara, prædictam limitationem habere locum, quando teſtator haberet facultatem relinquendi emphyteuſim vni, alijs excluſis, vt in feudo nouo; aliud eſſet in feudo antiquo, cum non ſit in poteſtate poſſeſſoris præiudicare comprehenſis. Alex. Trent. *de ſubſt. par. 4. cap. 8. numer. 22. in fine*, Menoch. *lib. 4. præſ. præſ. 197. num. 11.* Pereg. *de fideicom. art. 6. num. 19.* & licet Fuſar. *d. tract. quæſt. 631. num. 5.* afferat plura argumenta in contrarium; tamen tenet, quod veniret, quando eſſet facta ſpecialis mentio in fideicommiſſo, conſenſu Domini interueniente, allegat Pereg. *d. art. 6. n. 25* ſed Craſſ. *in d. §. fideicommiſſum, quæſt. 50. numer. 1.* intelligit prædictam concluſionem, quod bona feudalia non veniant in reſtitutione fideicommiſſi vniuerſalis, niſi fideicommiſſarius fuerit vnus ex deſcendentibus, & comprehenſis in inueſtitura, ad quos feudum de ſui natura tranſit; & Surd. *deciſ. 343. num. 43. cum alijs ſeq.* Vt ſi pater habeat duos filios, & alterum inſtituat vniuerſalem hæredem: alterum in re certa; & vniuerſalem hæredem grauat alteri vniuerſam hæreditatem reſtituere; namq. iſto caſu tranſit in fideicommiſſarium, quia ceſſat ratio, & ita communiter tenere Iaſ. Soc. iun. Clar. & Ceph. *conſ. 207. n. 35. conſ. 272. n. 133. & conſ. 523. nu. 11.* affirmat, qui tamen ſentit, quod iſtam reſtrictionem
* non probent, & ſic contra aliam communem concluſionem; quia traditur, Vaſallum non poſſe diſponere ſuper feudo inæqualiter inter filios, vel vni prælegare, & ipſe tenet indiſtinctè non procedere, ſi feudum receptum eſt pro ſe, & liberis, ſed vt dixi, videnda ſunt, quæ diximus *in d. quæſt. 24. de cont. emph.*

21 Secundus caſus, quando emphyteuſis à Republica conceſſa eſt; & tunc venit in reſtitutione fideicommiſſi. Bar. *in l. ſi patroni*, & ibi Alex. *n. 4. ff. ad Treb.* Menoch. *de præſ. præſ. 197. lib. 4. num. 12. ver. quarum prima*, cum alijs allegatis per Fuſar, *d. q. numer. 15.* & per Mantic. *d. tit. 9. num. 6.*

22 Tertius caſus eſt, quando emphyteuſis eſt conceſſa à priuato, etiam quod hic eſſet Princeps, pariter tranſit in fideicommiſſarium. Imol. *in d. l. ſi patroni, nu.*
* *3.* & ibi Alex. *num. 4.* Alex. Trent. *de ſubſt. par. 4. c. 8. n. 27. de com.* Ioſeph. Lud. *dec. Luc. 39. n. 10.* Magon. *d. dec. 5. n. 23.* & infinitos cumulat Fuſar. *eod. tract. q. 631. in prin.* licet loquantur in feudo.

23 Cont. tenent Bart. *in d. l. ſi patroni*, & Bal. *in l. cum virum, n. 23. Cod. de fideicom.* ſed eorum opinio eſt contra com. vt dicit idem Fuſar. *d. quæſt. n. 17.*

24 Concorda has opiniones contrarias, ſecundum Soc. Iun. *in conſ. 79. num. 16. lib. 4.* quem refert, & ſequitur Menoch. *lib. 4. præſ. 197. num. 12. in fine.* Aut emphyteuſis eſt conceſſa pro ſe, filiis, & deſcendentibus, & ſic ex pacto, & prouidentia, & procedit ſecunda opinio. Aut eſt conceſſa pro ſe, & hæredibus, & ſic eſt hæreditaria, & habet locum prima opinio, vt refert. Fuſar. *ead. quæſt. num. 18.*

25 Sed dubium eſt, quando dicatur emphyteuſis priuata ex pacto, & prouidentia, & non hæreditaria: Et in hoc dubio, meo iudicio, conſiderandi ſunt plures caſus. Primus eſt, quando pater ſimpliciter eſt ſtipulatus emphyteuſim priuatam pro ſe, & filiis, tunc
26 cenſetur ſtipulatus pro filiis, & hæredibus, non vti filiis. Menoch. *conſil. 200. numer. 52. lib. 2.* vbi dicit, quod emphyteuſis accepta à priuato pro ſe, filiis, & nepotibus, eſt hæreditaria, & cenſetur ſtipulata pro filiis, & nepotibus hæredibus: & ideo, ſi filius non ſit hæres patris, non poteſt conſequi emphyteuſim, & ibi alios allegat, & ante ipſum tenuit Alex. vt dixi-
* mus ſupra hoc *eod. tit. quæſt. 1. n. 5.* & hæc eſt com. opinio, vt dicunt Alex. & Iaſ. *in l. quod dicitur numer. 27. ff. de ver. oblig.* & Valaſ. qui etiam teſtatur hanc eſſe com. op. *de iur. emph. quæſt. 44. numer. 6. & 12.* qui tenet, quod Doctores, qui dicunt, quod pater cenſetur ſtipulatus in hoc caſu pro filiis, vti filiis, & non vt hæredibus, de-
27 bent intelligi de emphyteuſi Eccleſiaſtica, & non

priuata,

priuata, quæ de ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcunque hæredes, vt tenent prædicti Doctores *in d.l. quod dicitur*. Et pro hac opinione facit: quia in dubio pater,
28 ſtipulando pro filiis, cenſetur ſtipulari pro filiis vti hæredibus, & hæc eſt com. op. & magis com. vt per
* Menoch. *de præſ. præſ. 48. in prin. lib. 3.* & per Surd. *deciſ. 322. num. 32. & 61.* vbi plures allegat, qui etiam de communi, & magis communi atteſtantur, niſi ex coniecturis aliud appareat, & in eadem deciſione plures coniecturæ apponuntur. Sed quanto tempore durabit huiuſmodi emphyteuſis, vide infra *eod. tit. q. 12.* & Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 17. n. 8. & 10.*

29 Quæ concluſio limitatur, quando pater ſtipulatus eſt emphyteuſim Eccleſiaſticam pro filiis: nam tunc cenſetur ſtipulatus pro filiis, vti filiis, & non vt hæredibus. Menoch. *d. præſ. num. 10. & ſeq.* Iaſ. *in d. l. quod dicitur*, vbi atteſtatur hanc eſſe com. op. quia non tranſit ad extraneos hæredes emphyteuſis Eccleſiaſtica, & diximus *in d. quæſt. 1. de cont. emph.* ex qua concluſione infertur, quod filius in hoc caſu poterit repudiare hæreditatem patris, & retinere emphyteuſim Eccleſiaſticam.

30 Contrarium tenuit Clar. *in §. emphyteuſim quæſt. 37. in prin.* vbi ipſe nullam facit differentiam inter emphyteuſim Eccleſiaſticam, & priuatam, & Valaſ. ſupra
* allegatus, affirmat contra Clar. adeſſe com. op. nu. 6. quamuis non deſint, qui teneant, & fortè melius (dicit ipſe quod emphyteuſis conceſſa ſimpliciter pro ſe, & filiis, tametſi ſit ſæcularis, non requirat filios eſſe hæredes, vt tenent allegati per Couar. *lib. 2. reſol. c. 18. n. 2. ver. quinta concluſio*, & hanc opinionem videtur approbaſſe Cocc. *dec. 137. n. 18.* vbi dicit, non refragatur, quod in dubio pater cenſeatur ſtipulari pro filiis, & hæredibus, quia, quicquid ſit in aliis contractibus, ſecus eſt in emphyteuſi, quando non eſt facta mentio hæredum, ex com. op. DD. vbi alias deciſiones allegat, & Clar. citato loco. Sed ego credo, quod Cocc. loquatur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quia DD. allegati per Clar. in iſtis terminis loquuntur, vt per Iaſ. *in l. quod dicitur n. 29.*

31 Secundus caſus, quando pater ſimpliciter ſtipulatus eſt, non pro ſe, ſed pro filiis tantum, ſeu pro filiis, & nepotibus, non admixta perſona patris; & in hoc caſu, cenſetur in dubio ſtipulatus pro filiis, & nepotibus, non vti hæredibus; ſed vti filiis, & nepotibus. Alex. & Iaſ. *in d. l. quod dicitur n. 27.* & per alios allegatos à Menoch. *d. præſ. num. 7.* licet ipſe dicat, quod contrarium tenet Rub. *in l. gallus §. qui cum rectè nu. 150. de lib. & poſth.* & hæc concluſio locum habet, etiam ſi pater ſtipulatus ſit propter benemerita filiorum; Et hanc ſen-
32 tentiam æquiorem, & veriorem, dicit eſſe Iaſ. *in d. l. quod dicitur nu. 20.* & Alciat. *de præſ. reg. 1. præſ. 30.* reiecta opinione Bar. *in l. ſi tibi §. ſi pactus num. 4. ff. de pact. & in l. quod dicitur ſupra allegata n. 3.* & Alex. *n. 15.* dixit eſſe communem; ſed Menoch. *d. præſ.* dicit, hodie verum non exiſtimare, *nu. 7.*

33 Tertius caſus eſt, quando eſt accepta à priuato in tertiam generationem, non facta mentione filiorum, neq. hæredum; tunc ex natura verbi generationem, contrahentes cenſentur conſideraſſe ſucceſſionem ſanguinis; & ideo admittendi ſunt nepotes, etiam ſi
* non ſint hæredes, & hanc eſſe com. op. dicit Clar. *d. §. q. 37. in fine.*

34 Quartus caſus eſt, quando dictum eſſet, pro ſe, & ſucceſſoribus deſcendentibus, ſine copula, quod verbum, deſcendentibus, ſine copula, & qualificat verbum ſucceſſoribus, & illud reſtringit, ita vt non poſſit intelligi, niſi de ſucceſſoribus ſanguinis; ſecus autem, ſi eſſet ſolum dictum pro ſe, & ſucceſſoribus, quia intelligeretur de hæredibus. Cocc. *d. dec. n. 10.*

35 Quintus eſt caſus, quando eſſet dictum tibi, & generi tuo, vel tibi, & poſteria, vel tibi, filiis, & deſcendentibus, in quibus caſibus Valaſc. *d. quæſt. 43. numer. 3.* tenet, quod ſit de pacto, & prouidentia, licet loquatur in feudo.

36 Sextus caſus, quando dictum eſſet, pro ſe, & ſuis, de quo vide ſupra *in tit. de cont. emph. q. 4. n. 11.*

37 Declara tamen, quando pater cenſetur ſtipulatus pro filiis, & nepotibus, vti hæredibus, quòd pater ſolum poterit præiudicare filiis, & nepotibus, & ſic fideicommittere, ſed non alij; quia ſufficit à primo acquirente deſcendere, & eius hæredem eſſe mediante perſona ſuorum anteceſſorum; nec exigitur hæredem vltimi fieri, vt per DD. allegatos per Valaſ. *d. q. 44. n. 19.* & diximus ſupra *tit. de cont. emp. q. 3. n. 10. & q. 24. nu. 25.* quando emphyteuſis eſt hæreditaria, vel mixta, & vide ſupra *n. 17. & 20.*

38 Sed an requiratur, quod fiat expreſſa mentio in fideicommiſſo de bonis emphyt. maximè quando in inueſtitura data eſt poteſtas alienandi, legandi, & fideicommittendi; Videndus eſt Eug. *d. conſ. 38. n. 30.* Pereg. *de fideic. art. 6. nu. 30. & ſeq.* Ioſeph. Lud. *dec. Luc. 29. n. 50. & ſeq.* Mag. *dec. Luc. 5. n. 23.* Et ſuprà *n. 19.*

39 Octauus caſus eſt, quando ſumus in emphyteuſi mixta, ſtipulata pro ſe, filiis, & hæredibus, & idem dicendum eſt, vt per Clar. *d. §. emphyteuſis q. 36. ver. ſed quid*, ſed hæc quæſtio pendet ab illa, an pater poſſit præiudicare filiis in emphyteuſi mixta, de qua ſupra *in tit. de cont. emph. q. 14. n. 14. & ſeq.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis priuata tranſit in fiſcum. n. 1. declara, quando in inueſtitura eſſent appoſita aliqua verba, quod non poſſet tranſire ad extraneos heredes. n. 2.

Declara ſecundo, quando prohibita eſſet alienatio, vel obligatio, & hypotheca. n. 3.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſit in Fiſcum, ſecundum com. op. nu. 4.

Sed ſecundum aliam tranſit, ſed hæc opinio reijcitur. n. 5.

Amplia habere locum in crimine læſæ maieſtatis, n. 6.

Amplia ſecundò, ſi recepta eſſet pro ſe, filijs, & nepotibus. n. 7.

Amplia tertiò, quod nec commoditas fructuum tranſeat in Fiſcum, durante vita emphyteutæ. num. 8. diſſentiunt alij, ſed eorum opinio eſt cont. com. op.

Declara ſecundum Corbul. iſtam tertiam ampliationem, non habere locum, quando emphyteuta non amiſit ſtatum n. 10.

Declara ſecundò quando eſſet condemnatus ſolum in contumaciam conditionaliter, ſi in fortiam Curiæ venerit, n. 11.

Sed iſtæ declarationes reiiciuntur per Auctorem, n. 12.

Limita principalem concluſionem, niſi confiſcatio fiat à Iudice Eccleſiaſtico, quia tunc bona emphyteutica Eccleſiaſtica tranſibunt in Fiſcum. n. 13.

Quid autem de melioramentis. n. 17.

Et quid, ſi Clericus accepit à laico emphyteuſim, & ab Epiſc. damnatus cum publicatione bonorum. n. 15.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, quæ tranſit in extraneos heredes confiſcari poteſt. n. 13. cont. n. 14.

Sed prima opinio approbatur, cum declaratione, vt ibi.

An prædicta habeant locum extra Territorium. n. 16. remiſſiue.

Fructus inter mobiles computantur, ſi ſunt percepti, etiam recollecti ex re Eccleſiaſtica. n. 9.

Emphyteuta non priuatur iure ſuo propter delictum. n. 15.

NOn eſt prætereũda illa quæſtio, An bona emphyteutica tranſeant in Fiſcum? Et Boer. *in dec. 268.*

num.7. nimis generaliter loquutus eſt, dicens non tran-
ſire in Fiſcum, & atteſtatur hanc eſſe magis commu-
nem opinionem: Sed melius diſtinguendum eſt, ex
1 mente Doctorum. Aut enim loquimur de emphyteuſi
priuata ſimpliciter conceſſa, quæ de ſui natura tranſit
ad extraneos hæredes, & per conſequens tranſit in
Fiſcum, ſicut alia bona delinquenris. Clar. *§. emphyteuſis*
q.29. cum aliis allegatis per eum. Surd. qui etiam alios
citat *dec.254. in princ.* Corb. *de cauſ. priuat. ob mor. cond. n.6.* &
nouiſſime Farin. *de delict. & pæn. q.25. nu. 59.* & in hoc non
uidorut dubitandum; & ideo Fiſcus ſuccedit in locum
emphyteutæ in vtili dominio, cum onere ſoluendi
canonem pro recognirione dominij directi. Mant. *de*
tacit. lib.22. tit.30. n.3. & 4. & Surd. *conſ.76. n.1.*

2 Declaratur, non habere locum, quando in ipſa con-
ceſſione appoſita eſſent aliqua verba, ex quibus appa-
reret contrahentes noluiſſe emphyteuſim ad extra-
neos hæredes tranſire: tunc enim non tranſibit in Fiſ-
* cum. Alex. qui hanc dicit eſſe communem opinionem,
conſ.23. n.5. lib.1. quæ autem ſit emphyteuſis priuata, quæ
non tranſit ad extraneos hæredes, & quæ ſint con-
iecturæ, recurrendum eſt ad quæſtionem præceden-
tem; & ita etiam dicit idem Clar. *d.q. ver. in dic.* & quod
emphyteuſis priuata, quæ ex pacto, vel ex tenore in-
ueſtituræ, non tranſit ad extraneos hæredes, confiſca-
ri non poſſit, multos refert Burſat. *conſ.122. lib.1. n.3.* etiam
atteſtantes de com. Rol. *conſ.98. vol.2. n.17. & ſeq.* quia valet
* argumentum negatiue, ſcilicet ſi non tranſit in extra-
neum, neq. in Fiſcum, ſecundum diſtinctionem Bar.
communiter approbatam *in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus,*
ff. de dam. infect. cum alus allegatis per Farin. *d.q. nu.60.* &
per Mantic *citato loco*, qui alios allegat *n.5.6. & 15.* & per
Surd. *d. conſ. n.1.* vt quando eſſet conceſſa pro ſe, & filiis:
nam ad filios reuertitur, non ad Dominum, ibi *nu.3. &*
14. niſi eſſet facta conceſſio prò filiis hæredibus, & dic
vt ibi *n.14.* & idem dicendum eſſet, ſi vnus ex filiis de-
linqueret, ibi *n.8.* & Rot. Lucens. *dec.33.*

3 Declaratur ſecundò, quando emphyteuſis ex pacto
fuit prohibita alienari, vel obligari, & hypothecari
& in iſto caſu non poteſt confiſcari, bona enim quæ
prohibentur alienari, non poſſunt confiſcari, *l. Impera-*
tor, vbi Bar. & alij *ff. de fideicom. lib.* cum aliis cumulatis
per Surd. *dec.254. n.14. & ſequentibus*, Boſſ. in bis terminis
in tit. de public. bon. n.60. ver. ſed tamen aduerte; idem Surd.
d. dec. n.22. cum aliis per eum adductis, vbi etiam reſpon-
det contrariis argumentis.

4 Aut loquimur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & tunc
dicendum eſt, quod non tranſeat in Fiſcum; & ratio
eſt, quia non tranſit de ſui natura ad extraneos hære-
des, ſecundum magis comm. opin. de qua per eun-
* dem Clar. *eod. §. quæſtion.28. ver. tertius caſus*: & quod em-
phyteuſis, quæ non poteſt tranſire ad extraneos hære-
des, non poſſit nec etiam tranſire in Fiſcum, tradunt
Alciat. *conſ.522. num.6.* Ruin. *conſil.23. num.24. volum.5.* Rol.
conſil.29. num.18. & ſeq. vol.3. & conſ.98. num.17. & ſeq. vol.2.
vbi de com. & magis com. atteſtatur, cum aliis ad-
ductis per Corb. *d. cauſa num. 24.* & hanc eſſe com. op.
dicit Ruin. *conſ.161. num.7. lib.1.* & Soc. *conſil.121. numer.17.*
Mantic. *eod. tit. 30. num.4.* Magon. *dec. Luc. 12. numer.8.* ibi
Add. Burſ. *eod. conſil.122. num. 3.* vbi de communi atte-
ſtatur, multos referens, & Rot. Lucen. *dec. 33.* ſupra al-
legata.

5 Sed idem Ruin. *conſil.23. n.33. lib.5.* tenet, quod tran-
ſeat in Fiſcum, ſed quod deinde ſit in arbitrio Eccle-
ſiæ, an velit rem apud Fiſcum dimittere, an vero ab
* eo auferre, hanc dicit eſſe com. op. quem refert Clar.
d.q.29. ſed ipſe tenet, quod non tranſeat in Fiſcum,
non habita dicta conſideratione, an velit Eccleſia
apud Fiſcum dimittere, vel ab eo auferre, & dicit
hanc eſſe magis com. op. rationem, & æquiorem, &
quod opinio Ruin. non ſit tenenda, ex ratione com-
muniter ab omnibus approbata, quod emphyteuſis
Eccleſiaſtica non tranſit ad extraneos hæredes, vt con-
cludit Clar. *d.q. ver. breuiter*, quam opinionem optimis
argumentis comprobat, & idem Farinac. *d.q. nu.50.* qui
infinitos cumulat, etiam de com. & magis com. atte-
ſtantes, & *n.53.* ex mente Doctorum tenet, non valere
Decretum, ſeu Conſtitutionem alicuius Principis ſe-
cularis in contrarium, & quod in omnem euentum,
etiam admiſſa contraria opinione, poterit Eccleſia
infra biennium emphyteuſim à Fiſco repetere; & ha-
bere locum in omni Eccleſia, vt dicit idem Farin. ibi-
dem *n.56.* ſed ego nunquam vidi, quod Fiſcus ſe intro-
mittat in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & ita communiter
ſeruatur.

Et quod Eccleſia habeat electionem, intra bien-
nium, an velit emphyteuſim apud Fiſcum dimittere,
& ab eo recipere ſolitam penſionem, vel rem ipſam
emphyteuſi diſſoluta reuocare, tenet Bar. *in l. ſi finita §.*
ſi de vectigalibus, n.6. de dam. infect. & Bal. *in Auth. niſi rogati n.*
12. ad Trebel. Imol. *in c. ex parte num. 22. de feud.* Soc. Sen. *conſ.*
266. num.32. lib.2. Rim. Sen. *conſil. 21. numer.7.* quos refert
Mantic. *citato loco numer. 9.* & ideò, ſi habet iſtam ele-
ctionem; ſequitur, quod poſt biennium, non poſſit
eam reuocare, vel ſaltem debet apud Fiſcum perma-
nere, donec condemnatus naturaliter vixerit, Mant.
vbi ſupra: Sed contraria opinio, quod emphyteuſis
Eccleſiaſtica, quæ non poteſt tranſire ad extraneos
hæredes, non poſſit tranſire in Fiſcum, mero iure, &
ſine dicta conſideratione, tenet ipſe Mant. cum mul-
tis, quos cumulat ibidem *n.10. & 16.* ver. ex his, ſed ad
Eccleſiam reuertatur, Verum, vt dixi, magis commu-
nis opinio eſt, quod non poſſit confiſcari, & ita obſer-
uatur.

6 Amplia habere locum, etiam ſi emphyteuta com-
mitteret crimen læſæ Maieſtatis, quando emphyteuſis
non poteſt tranſire ad extraneos. Boer. *dec. 264. nu.7. &*
ſeq. Gig. *de crimin. laeſ. Maieſt. in Rub. quæſt.5. n.1.* Old. *conſ.17.*
Viui. in ſuis comm. opin. *par.2. op.71.* vbi dicit, hanc eſſe
comm. opin. & Bero. *conſ.114. num.38. volum.1.* tenet, quod
ob crimen læſæ Maieſtatis, emphyteuſis non reuer-
tatur ad filios, & nepotes, ſed ad Eccleſiam; ſed hæc
opinio Bero. eſt dubitabilis, quia filij ſunt vocati, vt
filij, & non vt hæredes, & contra ipſum tenet Hen-
rich. Boich. *in c. vergentis, numer. 6. de hæret.* verum, quia
opinionem Soc. tenet etiam Ruin. *conſil. 115. numero 13.*
volum.1. & Cap. *reg.77. numero 9.* tenentis filium excludi
ab emphyteuſi recepta pro ſe, & filiis, quando pater
fuit priuatus ex crimine læſæ Maieſtatis, Corb. *d. cauſ.*
numero 29. cogitandum reliquit: licet ipſe tueatur
opinionem contrariam, & quod etiam, ſi filij ſuper-
ſint, ad Eccleſiam reuertatur, & idem ſit, ſi hoc con-
tingat ex crimine hæreſis, tenet Mant. vt ſupra *nu.17.*
& 18. vbi allegat Gemin. & Bero. *d. conſil.114. numer.56.*
libr.1.

Ampliat etiam ipſe Corb. *ibi num. 30.* habere locum
in emphyteuſi recepta pro ſe, filiis, & neporibus, & ob
7 crimen læſæ Maieſtatis, non tranſire in Fiſcum, ſed
ad Dominum concedentem, vel ad alios ex inueſti-
tura vocatos reuerti, etiam quod fuerit conceſſa
cum pacto, vt primus receptor poſſit, & valeat ad
eius libitum alienare, tam inter viuos, quam in vlti-
ma voluntate, ad præiudicium aliorum comprehen-
ſorum; & quod filius poſſit alienare in præiudicium
nepotis, & vnuſquiſque ex comprehenſis in præiu-
dicium alterius comprehenſi, vbi pluribus rationibus
hanc ſuam opinionem comprobat, & quod non ſit
emphyteuſis hæreditaria, nec tranſeat in Fiſcum.

Amplia

8 Amplia tertiò, quando emphyteuſis non tranſit in Fiſcum, ita vt reuertatur ad Dominum concedentem, vel ad alios in inueſtitura comprehenſos, vt nec commoditas percipiendi fructus, viuente emphyteuta, qui deliquit, tranſeat in Fiſcum, qui perindè eſt, ac ſi emphyteuta eſſet naturaliter mortuus. Ruin. *conſil. 117. vol. 1.* & non ſolum fructus, ſed nec etiam commoditas percipiendi fructus tranſit in Fiſcum; idem Ruin. *conſ. 149. & 155. eod. vol.* Bero *conſ. 114. n. 40. vol. 1.* Gab. *conſ. 73. li.* * *2.* qui hanc op. magis com. docet. Corb. *ead. cauſ. n. 64.* & nouiſſimè Farinac. *d. qu. n. 38.* qui dicit, referendo contrarias opiniones, poſtquam vidit conſ. Gab. mutaſſe ſententiam, & hanc opinionem tenuit Senatus Ped. vt per Teſſ. *dec. 167. nu. 2.* vbi determinatum fuit, quod feudum ex pacto, & prouidentia, non venit in confiſcationem bonorum, & nec fructus durante vita Vaſalli.

9 Diſſentiunt ab hac opinione Nell. de Bann. *in prima par. 2. temp. q. 24.* Bal. *in l. ſi quis presbyter n. 2. C. de Epiſ. & Cler.* Aret. *conſ. 10. n. 2.* Ruin. *conſ. 70. n. 18. vol. 5.* Rub. Alex. *conſ. 164. in fine.* Menoch *de re. up. poſt. remed. 9. n. 263.* & Paul. de Caſt. *in d. l. ſi finita §. ſi de vectigalibus nu. 6.* quod commoditas percipiendi fructus, viuente emphyteuta delinquente, pertineat ad Fiſcum; ſed hæc vltima op. eſt contra magis com. opinionem, quam etiam op. quod fructus non tranſeant in Fiſcum, ſed ad Eccleſiam, etiam pendentes tempore latæ ſententiæ, per quam publicata ſunt bona; & ſi ſint maturi, ſecus ſi erant percepti tempore latæ ſententiæ, quod pertineant ad Fiſcum, quia emphyteutæ ſunt acquiſiti, & inter mobiles computantur, tenet Mant. *citato loc. n. 20. cum ſeq.* & hanc opinionem tenet etiam Rot. Lucen. *dec. 33.*

10 Declarat tamen Corb. *d. cauſa ſub n. 66.* poſſe procedere hanc vltimam opinionem, quando emphyteuta, condemnatus per ſententiam, non amiſit ſtatum, ſed dumtaxat bona: nam is non habetur pro mortuo; & ideo iſto caſu Eccleſia non poteſt dicere, vtile dominium ad ſe reuerſum, & impedire executionem Fiſcalem: ſed vide Mant. *eod. loco n. 24. ver. vnde alter.*

11 Declarat etiam, poſſe habere locum, quando emphyteuta condemnatus eſſet ob contumaciam, ſi in fortiam Curiæ venerit, decapitetur: cum ſententia ſit conditionalis, & ideo durante vita, commoditas percipiendi fructus, tranſibit in Fiſcum. Ruin. *conſil. 23. ſub numer. 36. vol. 5.* Burſat. *conſil. 112. vol. 1.* & iſto caſu, ſi bona ex forma ſtatuti publicentur, videtur poſſe, ſubſtineri opinio contraria, quod commoditas percipiendi fructus de re emphyteutica, tranſeat in Fiſcum durante vita naturali ipſius emphyteutæ, in contumaciam banniti; cum ipſe in iſto caſu, non dicatur ciuiliter mortuus, & emphyteuſis non poſſit redire ad Dominum: & ideo tranſibit in Fiſcum, durante vita banniti emphyteutæ, quoad commoditatem percipiendi fructus: ſed quando condemnatur purè ad mortem in contumaciam, ſine conditione, cum publicatione bonorum, ſupradicta non procederent; quia ſic condemnatus, efficitur ſeruus pœnæ. Boer. *d. dec. 278. nu. 12.* Clar. *§. fin. q. 71. ver. vlterius quæro,* & cum iſte habeatur pro mortuo, emphyteuſis redit ad Dominum vna cum fructibus pendentibus, aut ad comprehenſos in inueſtitura, ita Corb. *d. cauſ. n. 72. & ſeq.* & dic, vt per eundem Clar.

12 *§. teſtamentum qu. 19.* ſed mihi non videtur tuta hæc Corb. ſententia, quia, licet emphyteuta non amittat ſtatum, ſed ſolum bona publicentur; tamen confiſcatio intelligenda eſt, tam quoad proprietatem, quam etiam quoad vſumfructum, quia bona applicantur Fiſco, & abdicantur à Reo: ſed quia emphyteuſis Eccleſiaſtica, & alia, quæ non poteſt tranſire ad extraneos hæredes, confiſcari non poteſt, debet remanere, vel penes emphyteutam, vel ad Dominum reuerti, vel ad comprehenſos, propter alienationem factam per delictum: quemadmodum dicimus, quando teſtator inducit fideicommiſſum in caſu alienationis, & hæres grauatus committit delictum, in quo bona confiſcantur, fideicommiſſarius, ſiue ſubſtitutus, ſtatim, ſequuto delicto, ſuccedit, excluſo Fiſco, quoad proprietatem, & vſumfructum, nec Fiſcus poteſt ſuccedere, durante vita delinquentis in vſufructu, vt per Clar. *§. fin. q. 78. ver.* item quæro, vbi plures cumulat, hanc opinionem tenentes, & de com. atteſtantes, & Farina. *d. q. 25. n. 35.* qui innumeros congerit, & alios at- * teſtantes de com. & magis communi, & tanto magis hæc procedere debent in emphyteuſi Eccleſiaſtica, in qua Iudex Secularis ſe intromittere non poteſt, nec Doctores, per Corb. allegati, dicunt, quod ipſe tenet, ſed loquuntur, quod condemnatus in contumaciam, non priuatur feudo.

13 Sed quid, ſi emphyteuſis Eccleſiaſtica poſſit tranſire in extraneos hæredes, vel ex pacto, vel ex conſuetudine, vel ex aliqua Pontificis Conſtitutione, vel aliis caſibus, quos ſupra in præcedenti quæſtione enumerauimus, & vigore Conſt. Paulinæ, & Bonifacianæ in Territorio Ferrariæ *n. 12.* an tranſibit in Fiſcum? Et in iſtis caſibus adſunt duæ opiniones; Et quod tranſeat, tenet Soc. *conſ. 266. vol. 2.* ver. tertiò confirmatur. Ruin. *conſ. 155. vol. 1. col. fin.* Alex. *in l. etiam, in prin. col. pen.* & ibi Apoſtil. *ff. ſol. ma.* Gig. *de crim. læſ. maieſt. lib. 2. tit. de pæn. com. crim. læſ. maieſt. qu. 6. n. 4.* Boſſ. qui hanc partem defendit *in tit. de bon. pub. nu. 60.* & Bonacoſ. *in com. op. crim. par. 2. pag. 17. ver. tertiò.* Mant. *eod. loco n. 7.* & hanc partem, quod ſcilicet tranſeat in Fiſcum, & confiſcari poſſit, defendit Fachin. *cont. iur. lib. 9. c. 51.* & tenetur ſoluere canonem, niſi adſit pactum expreſſum, quod non poſſit tranſire, vt ibi.

14 Diſſentit Clarus vt dictum eſt ſupra, dicens, hanc eſſe magis com. op. ſed eius opinio reiicitur; vt per Boſſ. *d. n. 60.* & quod nec ab Eccleſia poſſit repeti infra biennium Farinac. *d. q. 25. nu. 56.* vbi tenet, quod opinio * contra Clar. ſit magis com. & verior, & quod ita ſeruetur; ſed ad fauorem Clar. contra Farinac. eſt dec. Caualc. *dec. 2. par. 3. in fine,* qui plures allegat, referens ita fuiſſe iudicatum Mediolani; Verum opinio Farinac. mihi videtur de iure verior, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica poteſt tranſire ad quoſcunque hæredes extraneos, quia in iſto caſu etiam ad Eccleſiam peruenire poteſt, quæ eſt perſona potentior, & tamen in eo caſu tranſit. Rot. *in recent. p. 1. dec. 261. & 280.* & Add. *ad dec. Ludouiſ. dec. 520.* bene verũ eſt, quod poterit Eccleſia agere contra Fiſcum, vt infra annũ vendat, vt reimittat in manus priuatorum, ex rationibus adductis per Rot. *ead. par. dec. 603.* Cæterum tenet Mant. *citat. loco num. 25. cum dub. ſeq.* quando conuentum eſt, vt ad extraneos hæredes tranſeat, quod ad Fiſcum non poſſit tranſire, rationibus per ipſum allegatis, & per Clar. *d. q. 29. ver. teneo ergo,* & quod ſit in electione Eccleſiæ, vel recuperare à Fiſco, vel ab eo canonem recipere. Burſ. *eod. conſ. n. 14.*

15 Limita tamen, niſi confiſcatio fiat à Iudice Eccleſiaſtico; quia tunc in ea veniunt etiam bona emphyteutica Eccleſiaſtica. Mart. *de laud. in tract. de Fiſco q. 3.* Gig. *de crim. læſ. Maieſt. q. 6. n. 6.* cum aliis per eundem Farinac. allegatis *d. q. 25. n. 57,* ſed non poſſet Iudex Eccleſiaſticus declarare caducitatem, eo quia emphiteuta commiſerit homicidium; & propterea à Iudice laico fuerit condemnatus in pænam capitis, & confiſcationis bonorum, & maximè ſi fuit condemnatus extra Territorium; quia emphyteuta propter delictum non priuatur iure ſuo, vt per D D. *in l. bona fides C. de pact.* Barbat. *conſ. 51. vol. 1.* Alcian. *conſ. 366. n. 3.* & Burſat *d. conſ. 122. n. 12. & ſeq.* ſed ſi Clericus, qui emphyteuſim à laico ſuſcepit,

ab Epiſcopo fuerit cum publicatione bonorum damnatus, illa Eccleſiæ non applicatur, ſed ad Dominum temporalem reuertitur, vt conſuluit Old. *conſ. 17.* quem ſequitur Mant. *d. tit. 30. in fine.*

16 An autem habeat locum, quando emphyteuſis eſt ſita extra Territorium Statuti, condemnantis ad mortem, & publicationem bonorum, videndus eſt Clar. *d. quæſt. 78. ver. ſed hic quæro,* & Corb. *d. cauſa n. 74.* & vide etiam Baiard. *in add. ad Clar. d. q. 78.* & Burſa. *d. conſ. 122. n. 4. & ſeq.*

17 Quid autem dicendum ſit, ſi in re emphyteutica Eccleſiaſtica ſint facta melioramenta per emphyteutam, an dicta melioramenta tranſeant in Fiſcum? Et dicendum eſt, quod ſic, quia dicuntur profana, & non Eccleſiaſtica, & ſubiacent omnibus legibus, & ſtatutis laicorum. Borg. *dec. 32. num. 27.* & ita tenet idem Borgn. *dec. 39. n. 25. lib. 2.* Valaſ. *de iur. emph. q. 25. ſub n. 3.* quod declara niſi adeſſet pactum expreſſum vel emphyteuſis deuoluta ſit ob pacta non ſeruata. Gab. *conſ. 73. in fine lib. 2.* ſed videnda eſt *q. 22. de diuer. q. emph.* vbi Rota tenuit, quod ratione connexitatis dominium vtile non poteſt ſeparari à directo. Et vide *de melior. q. 2. n. 36. & 37.* quando ſeparari non poſſunt, quod ego intelligo, niſi aliquod pactum contrarium eſſet in inueſtitura appoſitum, vt diximus ſupra *n. 2.*

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium ſuccedit in bonis emphyteuticis, n. 1.
Amplia habere locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n. 3.
Amplia etiam ſi matrimonium eſſet contractum in mortis articulo, num. 4.
Declara, niſi matrimonium in mortis articulo ſit contractum in fraudem comprehenſorum, n. 5.
Prima coniectura fraudis, eſt eo ipſo, quod matrimonium eſt contractum in mortis articulo n. 6. cont. n. 7.
Secunda coniectura eſt, quando dixiſſet, quod volebat contrahere matrimonium, vt liberi excluderent comprehenſos, n. 8.
Tertia coniectura, quando dixiſſet, nolo contrahere matrimonium, & poſtea in mortis articulo contraxit, nu. 9. quæ coniectura non eſt tuta, n. 9.
Quarta coniectura, quando contraxit in mortis articulo cum fœmina, quæ erat tunc temporis publica meretrix, quæ opinio non eſt tuta, n. 10.
Limita dictam concluſionem, non habere locum, quando inueſtitura eſſet pro deſcendentibus legitimis, n. 11. cont. n. 12.
Limita ſecundo, non habere locum, quando matrimonium non eſſet contractum in facie Eccleſiæ, n. 13.
Limita tertio, quando matrimonium eſſet contractum cum muliere, quæ haberet maritum tempore, quo filius adulterinus eſſet natus, n. 14.
Quid ſi tempore partus poterat eſſe matrimonium inter coniuges? ſecundum vnam op. legitimatur, nu. 15. cont. nu. 16. declara, num. 17.
Limita quartò in filiis furioſi, n. 18.
Limita quintò in Clerico in minoribus conſtituto, qui haberet beneficium tempore, quo filium ſuſcepit: ſecus in Clerico non beneficiato, neq. in Sacris conſtituto, n. 19. cont. n. 20.
Ampliatur hæc ſecunda op. habere locum etiam in nato ex Monacho, & Monali intra annum probationis, n. 21.
Limita ſextò, quando in inueſtitura diceretur, concedo tibi, & filiis tuis ex te legitimè deſcendentibus, vel legitimè natis; n. 22. cont. n. 23. etiam ſi eſſet natus ex ancilla vili, & deplorata vita.
Limita ſeptimò, quando diceretur, Tibi, & filiis tuis ex matrimonio natis, n. 24. declara, quando non eſſet appoſitum illud verbum natis, n. 25. cont. n. 26.
Limita octauò in filiis vulgo conceptis, n. 27.
Limita nonò, quod filius baſtardi legitimatus, licet ipſe ſit natus ex legitimo matrimonio; tamen eſt inhabilis ad ſuccedendum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n. 28.
Limita decimo generaliter, quando matrimonium eſſet inualidum propter impedimentum impediens, & dirimens, nu. 29. declara, n. 30.
Limita 11. quando Pontif. non legitimaret prolem iam ſuſceptam, nu. 31.
Limita 12. quando filius non eſſet natus ex concubina, numer. 32. cont. 33.
Limita 13. in nepote ex filio naturali defuncto ante matrimonium, n. 34. cont. n. 35.
Limita 14. quando tempore conceptionis non poterat eſſe matrimonium inter patrem, & matrem, n. 36.
Limita 15. quando dictum eſſet pro filiis legitimis, & naturalibus ex legitimo matrimonio natis, veris, & non fictis, n. 37.
Limita 16. quando expreſſè dictum eſſet, quod legitimati non ſuccederent, n. 38.
Limita 17. quando extarent filij legitimi, & naturales, ſed cont. nu. 39. & in dubio iudicandum eſt ad fauorem legitimatorum, n. 40. alij cont. tenent. n. 41.
Inſtrumenta dotalia, an requirantur ad hoc vt filij legitimentur per ſubſequens matrimonium, n. 42.
Legitimatus per reſcriptum Principis non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n. 43. decl. ibi duobus modis, limita niſi ſpecialiter ſit legitimatus à Papa, n. 44.
Sed an iſta legitimatio teneat in præiudicium fœminarum vocatarum poſt maſculos, n. 45.
Et an requiratur citatio, in legitimatione filiorum legitimorum, & naturalium, n. 46. limita aliis duobus modis ſub n. 44.
Filij inceſtuoſi, vel ſacrilegi legitimati veniunt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, modo ſint legitimati à Papa, & etiam nati ex Sacerdote, & Monali profeſſa n. 47.
Amplia habere locum in Comite Palatino, n. 48.
Legitimatus per reſcriptum Principis, non admittitur ad emphyteuſim, ſine conſenſu Domini directi, ad quem deuolui deberet ob mortem vltimi in inueſtitura comprehenſi, n. 50. declara n. 51. declara ſecundò, n. 52. declara etiam n. 53.
Legitimati per reſcriptum Principis in emphyteuſi priuata ſuccedunt, n. 54.
Legitimati per ſubſequens matrimonium admittuntur ad Epiſcopatum, n. 2.
Legitimati per ſubſequens matrimonium exæquati ſunt in omnibus legitimè natis, n. 3.
Legitimati per ſubſequens matrimonium, ſuccedunt parentibus, ſimul cum filiis legitimis, & naturalibus, nu. 39.

EGregia eſt iſta quæſtio, An legitimatus ſuccedat in bonis emphyteuticis? Et vt per ordinem procedamus, diſtinguendum eſt. Aut eſt legitimatus per ſubſequens matrimonium. Aut per reſcriptum Principis.
1 Primo caſu quando eſt legitimatus per ſubſequens matrimonium, clarum eſt, quod ſuccedit. Imol. *in l. quod dicitur col. 9. ff. de ver. oblig.* Anch. *conſil. 241.* Alex. *in l. ex facto §. ſi quis rogatus, n. 18.* & ibi Rip. *col. pen. ff. ad Trebel.* Iaſ. *in l. generaliter §. cum autem col. fin. Cod. de inſt. & ſub.* Dec. *in ca. cum canctis, de elect. col. 2.* cum aliis congeſtis per Gab. *tit. de legitimat. conc. 1. n. 29.* Clar. qui plures con-
* gerit, atteſtantes etiam de com. *§. feudum quæſt. 32.* Mant. *de coniect. lib. 11. tit. 12. n. 3. & 16.* qui etiam teſtatur de com. Honded. qui etiam plures cumulat atteſtantes de com. *conſ. 37. lib. 2. nu. 18.* idem Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 11. in fine,* & Surd. *conſ. 213. num. 17.* & in feudo infinitos recenſet idem Mant. *eod. tract. lib. 23. tit. 11. n. 7.*
2 Et ideo infert Iaſ. in d. §. cum autem num. 10. quod legitimati per ſubſequens matrimonium admittuntur

rur ad Epiſcopatum, ſicut verè legitimi: eo quia matrimonium ſubſequens abſtergit vnam maculam præcedentem, per Gloſ. *in ver. coniugata in ca. innotuit, de elect.* & ibi Doctores Abb. *in ca. tanta, qui fil. ſint legit.* Mantic. *de coniect. li. 11. tit. 12. num. 2.* Surd. *d. conſ. & num.* vbi de com.
* atteſtatur, & multos refert nouiſſime doctiſſimus D. Auguſt. Barboſ. in ſuo vtiliſſimo tractatu *de off. & pot. Epiſ. par. 2. alleg. 1. nu. 33. pag. 164.* & quod non indigeat diſpenſatione, excepta Cardinalatus dignitate, ad quam per ſubſequens matrimonium nullus legitimatur, vt per Conſ. Sixti V. 50. poteſt tamen Papa diſpenſare Greg. Say. Theſ. *caſ. conſc. 1. 10. n. 13. & 14.* Io. Franc. Leon. in Theſ. Fot. Eccleſiaſtica *par. 2. cap. 40. n. 14.*

3 Amplia, habere locum etiam in emphyteuſi Eccleſiaſtica, Doctores *in l. ex facto. §. ſi quis rogatus, ff. ad Trebel.* vbi Rip. *num. 56.* Alex. *de com. num. 18. fine* Iaſ. *in d. § cum autem nu. 9* Burſat. *conſ. 17. n. 3. lib. 1* vbi etiam de com teſtatur, Pariſ. quoq. *conſ. 13. n. 43. lib. 2.* & Honded. *d. conc. 37. num. 19.*

Amplia ſecundò, habere locum in matrimonio putatiuo, quando in facie Eccleſiæ, & ſecundum conſuetudinem, & decretum Sac. Conc. Trid. fuit contractum. Mantic. *eod. tit. 11. numero 7.* vbi alios refert.

4 Amplia ſecundò, habere locum, etiam ſi tale matrimonium ſit contractum in mortis articulo, vt per Doctores congeſtos per eundem Gab. *d. conc. 1. num. 18. & ſeq.* cum ſint propriè, & verè legitimi. Auth. *quib. mod.*
* *nat. eff. legit. § 1.* & hæc eſt magis com. op. vt per Vinc. Fuſar. *de ſubſt. fideicom. q. 409. num. 80.* Gabr. *conſil. 14. num. 2. vol. 1.*

5 Declara iſtam ſecundam ampliationem, habere locum, modo matrimonium in mortis articulo non ſit contractum in fraudem comprehenſorum, vt per Doctores citatos per eundem Gabr. *eod. conc. 1. numer. 68.* quod in dubio non eſt præſumendum. Mantic. *de coniec. l. lib. 11. tit. 10. n. 5.* Menoch. *lib. 6. præſ. 81. n. 29.*

6 Prima coniectura fraudis eſt, quando in articulo mortis eſt contractum matrimonium, vt eo ipſo oriatur fraus. Ang. Soc. Fab. Alex. Alciat. Tiraq. Barb. Cort. iun. Ruin. Crot. Brun. Celſ. Vgo Mant. Ceph. & Menoch. qui dicit hanc eſſe magis com. op. Honded. Roſel. Sarmient. Caualc. quos refert Vinc. Fuſar. *d. q. num. 75.*

7 Contrarium tenent omnes alij, ab eodem citati, quod matrimonium in mortis articulo contractum, non dicatur in fraudem *ead. qu. num. 80.* nempè Salyc. Rip. Tiraq. Io. And. Præpoſ. Alex. Fel. Dec. Bero. Bal. Ruin. Curt. Sen. Pariſ. Gab. Burſat. Menoch. Pereg. Alciat. Lud. Sard. Sarmient. Select. Didac. Odd. Ant. Gab. Mant. Craſſ. Alex. Trent Peregr. Intrigl. Gomez. Ioſeph. Lud. Lud. Mol. Fachin. Hier. Ceual. & Ruſt. vbi
* dicit hanc eſſe magis com. op. & certè ex denumeratione Auctorum, conſtat hanc eſſe magis receptam op. qui etiam Fuſar. reſpondet contrariis argumentis, & Gab. *in conſil. 14. ſupra allegato* putat eſſe indubitatum, quando vir aliquam ſpem habere potuit ſuſcipiendi ex ea, cum qua contraxit filios, quod in dubio præſumitur, & maximè, ſi concubina erat iuuenis, vel quando pater habet multa bona, de quibus diſponere potuit, & pauca de quibus non poterat; vt poſſit intelligi, non idcirco potiſſimum contraxiſſe matrimonium, vt aliis ſubſtitutis, vel agnatis noceret.

8 Secunda coniectura fraudis eſt, quando grauatus dixiſſet, quod volebat contrahere matrimonium, vt liberi ſubſtitutum excluderent; & ita comminatus fuerit, vel aliter conſtaret, matrimonium fuiſſe contractum in fraudem ſubſtituti, Præpoſit. *in d. c. tanta.* Io. And. *in c. in præſentia*, vbi etiam Abb. *num. 45.* Fel. *num. 34.* Dec. *num. 56.* Bero. *n. 50. de prob. &* Menoch. *conſ. 580. nu. 3. lib. 6. & de præſum. lib. 4. præſ. 81. in fin.* Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 13. numer. 5.* Alex. Trent. *de ſubſt. par. 4. cap. 7. num. 42.* cum aliis adductis per eundem Fuſar. *d. q. numer. 90.* & quamuis ſupradicti Doctores loquantur in ſubſtitutione: tamen rectè applicatur etiam ad emphyteuſim, propter eandem rationem in caſibus in quibus applicari poteſt.

9 Tertia coniectura eſt, quando grauatus dixerit, nolo contrahere matrimonium, & poſtea in articulo mortis contraxit; quia hoc factum præſumitur, non vt matrimonium contraheretur, ſed ad fraudandum ſubſtitutum. Menoch *d. conſil. 580. nu. 3.* quam opinionem non eſſe tutam, dixit Fuſar. *ead. q. n. 91.* quia voluntas hominis eſt mutabilis, & in infirmitate conſtitutus potuit contrahere matrimonium, vt animæ ſuæ, & liberis conſuleret principaliter. Et ego ita credo, quia in dubio ita præſumendum eſt, vt ſupra diximus *n. 5.*

10 Quarta coniectura eſt ſecundum Fuſar. *d. q. num. 80.* in fine, quando grauatus in mortis articulo contraxit matrimonium cum fœmina, quæ erat tune tempore contractus, publica meretrix, quæ ſola coniectura non procederet niſi alia concurreret, cum in dubio credendum ſit, quod voluerit liberis principaliter conſulere.

11 Limita primò, principalem concluſionem non habere locum, quando inueſtitura eſſet pro deſcendentibus legitimis; & hanc limitationem tenent Doctores allegati per Gab. *d. conc. 1. n. 60.*

12 Contrarium quamplures alij tenent, relati per eundem Gab. qui etiam atteſtatur hanc eſſe com. op. vbi
* ampliat, etiam ſi dictum eſſet, ex tuo corpore legitimè deſcendentibus.

13 Limita ſecundò, non habere locum, quando matrimonium non eſſet contractum in facie Eccleſiæ. Gab. *d. conc. 1. num. 66.* cum aliis per eum allegatis, & plures alij cumulantur per eundem *eod. tit. conc. 4. n. 17.* & per Fuſar. *ead. q. n. 98* matrimonium autem dicitur contractum in facie Eccleſiæ, quando contractum eſt coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus, iuxta diſpoſitionem Sac. Sanc. Conc. Trid. ſeſſ. 24. *de refor. mat. c. 1.* Vgol *de pot. Epiſc. c. 60. nu. 2. par. 2.*

14 Limita tertiò, quando matrimonium eſſet contractum cum muliere, quæ haberet maritum, tempore, quo filius adulterinus eſſet natus; quia non legitimaretur per ſubſequens matrimonium; nam non poterat eſſe matrimonium inter eos tunc temporis, vt per Doctores citatos per eundem Gab. *d. conc. numer. 62.* & plures alios cumulat idem Fuſar. *d. q. numer. 105.* & eſt tex. *in ca. tanta, qui filij ſint legit.* vbi expreſſum eſt, quod ſi quis viuente vxore ſua, aliam cognouerit, & ex ea filium ſuſceperit, licet poſt mortem Vxoris, eam in matrimonium duxerit; nihilominus ſpurius erit filius, & ab hæreditate repellendus. Mant. *de tacit. lib. 23. tit. 11. n. 6.*

15 Sed quid ſi tempore partus poterat eſſe matrimonium inter coniuges? & in hoc caſu ſunt duæ opiniones, & quod filij legitimentur per ſubſequens matrimonium, tenent Gloſ. Io. And. Ant. de Bur. Card. Goffred. Henric. Baioc. Hieron. Gab. Didac. Fachin. & Ruſt. allegati per Fuſar. *d. q. n. 106.*

16 Cont. op. quod conceptionis tempus ſit ſpectandum, tenent Angel. Aret. Salyc. Cin. Paul. de Caſt. Rip. Io. And. Zabar. Ant. de Bur. Abb. Arch. Nicol. de Vbal.
* Spec. iun. Ant. Roſel. Curt. Sen. Cald. Franc. Sarmien. & Ruſt. qui dicit, hanc eſſe veriorem opinionem, quos refert Fuſar. *d. conc. n. 107.* vbi etiam argumenta pro vtraque parte adducuntur.

7 Declara ſupradictam limitationem, vt infra numer.31.

18 Limita quartò, non habere locum in filiis furioſi, quia furioſus non poteſt contrahere matrimonium. c. dilecti filius, de ſponſ. Iaſ. *in l. patre furioſo n. 6. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur.*

19 Limita quintò in Clerico, in minoribus conſtituto, qui haberet beneficium tempore, quo filium ſuſcepit; quia tunc filius non legitimatur per ſubſequens matrimonium, Bar. *in l. concubinatu, n. 5. ff. de concub.* Præpoſ. *in cap. per venerabilem §. quod autem num. 12. qui fil. ſint legit.* cum aliis allegatis per Gab. *d. conc. 1. n. 64.* licet ſecus eſſet in Clerico non beneficiato, neque in ſacris conſtituto. Paul. de Caſt. *in d. l. concubinatu,* Præpoſ. *in d. capit. per venerabilem n. 12.* Oſaſc. *dec. ped. 154. in principio,* qui multos citat, cum aliis adductis per Fuſar. *d. qu. num. 102.* ſed ſi tempore conceptionis, & ſubſequuti matrimonij, non eſſet beneficiatus, Senatus Pedam. tenuit filios eſſe legitimatos, & eſſe comprehenſos in fideicommiſſo. vt in *ead. dec. in fine.*

20 Diſſentiunt tamen alij, videlicet Bal. *in c. 1. §. naturalis. ſi de feud. fuer. cont.* & ibi Aff. Io. And. *in c. fine culpa, ver. 1. de reg. iu. in 6.* Præpoſ. ſupra allegatus, *in 6. q. num. 12.* Didac. *de ſponſ. par. 7. cap. 8. §. 2. nu. 5.* Menoch. *conſ. 225. num. 27.* Boer. *deciſ. 154. col. 3.* & alij, quos refert. Gab. *d. conc. 1. n. 64.* cum aliis, quos recenſet idem Fuſar. *d. quæſt. numero 103.*

21 Ampliatur hæc ſecunda opinio, habere locum etiam in nato ex Monacho, vel Moniali intra annum probationis. Did. *d. cap. 8. §. 2. num. 5.* Pereg. *de fideicom. art. 24. num. 49. in fine,* & alij quos refert Fuſar. *d. quæſt. numero 104.*

22 Limita ſextò, quando in inueſtitura diceretur, concedo tibi in emphyteuſim, & filiis tuis, ex re legitimè deſcendentibus, vel legitimè natis; quia tunc non veniunt legitimati per ſubſequens matrimonium
* Bal. *in c. 1. §. naturalis, ſi de feu. fuer. cont.* Ant. de Butr. *in cap. d. per venerabilem col. 8.* Rol. conſ. vlt. col. 2. qui dicit, hanc eſſe com. op. Mant. qui plures cumulat *in tract. de coniect. libr. 11. tit. 12. numer. 22.* & plures alios refert Surd. *d. conſil. 213. num. 1.*

23 Contrarium voluerunt Iſer. *in d. §. naturalis,* & ibi Alua. Mart. Laud. Præpoſ. *in cap. lator col. 5. ver. quæro, qui ſint fil. legit.* & quod ſuccedant taliter legitimati, tenet Abb. *in capit. tanta, eod. tit. qui fil. ſint legit. n. 7.* & atteſtatur, hanc eſſe com. op. & ibi Card. Alex. hanc quoque com. appellat. Rip. *in l. ex facto §. ſi quis rogatus ff. ad Trebel. nu. 47.* Clar. *§. feudum qu. 82. ver. ſed quid:* & quod in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & filiis, legitimè natis, admittantur filij legitimati per ſubſequens matrimonium, tenet Imol. *in l. quod dicitur numer. 10. ff. de ver. oblig.* Alex. *in l. ex facto §. ſi quis rogatus, il primo numer. 18. ff. ad Trebel.* Gab. *conſil. 21. numer. 42. lib. 1.* vbi teſtatur, hanc eſſe magis com. op. Fuſar. *d. q. n. numer. 17.* & Surd. *eod. conſil. 213. numer. 17.* vbi loquitur in feudo, & emphyteuſi, & reſpondet Bald. & aliis contrarium tenentibus, & habere locum, etiam in nato ex ancilla vili, & vitæ deploratæ. *num. 21.* vbi multos citat, & Aſcan. Clem. *de pat. poteſt. c. 5. n. 57.* multi tamen cont. tenent, quos refert Cacher. *dec. 154. n. 4.* ſed *n. 5.* primam op. confirmat multis rationibus.

24 Limita ſeptimò, quando diceretur in inueſtitura, tibi, & filiis tuis, ex matrimonio natis. Brun. *in trac. ſtatut. maſc. in 12 art. quæſt. 4. ver. 3.* Gab. *d. conc. 1. n. 27.*

25 Declara hanc limitationem, quando dictum eſſet: tibi, & filiis, ex matrimonio legitimo, nec appoſitum eſſet verbum natis, quia tunc non excluditur filius legitimatus. Ruin. *in l. gallus §. ſi tenus n. 95. ff. de lib. & poſth.* Menoch. *lib. 4. præſ. 81. num. 25.* Intrig. *de ſub. cent. 3. quæſt. 66. n. 50.* & ſecundum hanc opinionem fuiſſe iudicatum, dicit Fuſar. *ead. qu. n. 45.* & licet loquantur in ſubſtitutione, tamen eadem ratio militat in emphyteuſi.

26 Cont. tenuit Ceph. *conſ. 276. & 364. n. 23.* & ſeq. dicens participium, natis, eſſe ſuperfluum.

27 Limita octauo in filiis vulgò conceptis, qui non poſſunt oſtendere certum patrem: & ideo per matrimonium non legitimantur, cum pater incertus ſit. Mant. *de coniect. lib. 11. tit. 12. num. 10.* Ceph. *conſil. 48. num. 22. lib. 1.* cum aliis allegatis per eundem Fuſar. *d. q. num. 120.*

28 Limita nono, & hoc eſt magnum verbum, ſecundum Gab. *tit. de hered. inſt. conc. 3. num. 18.* quod filius Baſtardi legitimati, licet ipſe ſit natus ex legitimo matrimonio, tamen eſt inhabilis ad ſuccedendum in emphyteuſi Eccleſiaſtica. Rui. *conſ. 158. col. 2. vol. 1.* Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 12. n. 36.* Et ratio eſt, quia, quando radix eſt infecta, totum, quod ex ea prouenit, dicitur infectum, Tiraq. *de iur. primog. q. 12. n. 5. & ſeq. & nu. 12. cum ſeq.* & Gab. *citato loco;* & infrà *n. 43. ſec. ampl.*

29 Limita decimo, generaliter, quando matrimonium eſſet inualidum propter impedimentum impediens, & dirimens, de quibus impedimentis loquuntur Summiſtæ in *Ver. Matrimonium,* & præſertim Nauar. in Manual. Conf. *c. 22.* vbi duodecim impedimenta dirimentia matrimonium inuenies.

30 Declara, non habere locum hanc generalem declarationem, quando alter Coniugum ignoraret impedimentum. Gab. *d. conc. 1. n. 6.* vbi plures adducit, & Fuſar. *d. q. n. 67.*

31 Limita vndecimo, quando matrimonium ſequutum fuit ex diſpenſatione Papæ, quia filij non legitimantur, niſi Pontifex legitimaret prolem, iam ſuſceptam; nam talis proles non diceretur legitimata per ſubſequens matrimonium. late Fuſar. *d. q. numer. 113. cum aliis ſequentibus.*

32 Limita duodecimo, quando natus filius non eſſet ex Concubina; licet eſſet ſoluta, & cum ea matrimonium contrahi potuiſſet, probant omnes relati per eundem Fuſar. *d. q. n. 125.*

33 Contrarium tenuerunt plures alij numero, quos idem Fuſarius enumerat ibidem *nu. 126.* & de com. teſtatur Dec. *conſ. 551.* Burſ. *conſ. 98. num. 12. lib. 1.* Bero. *conſil. 165. lib. 2.* Gab. *d. conc. 1. de legitimat. n. 55.* Mant. *de coniect. lib. 11. tit. 12. num. 6.* & Craſſ. *§. inſtitutio quæſt. 7. num. 7.* cum aliis per ipſos allegatis, etiam de com. atteſtantes, ſcilicet quod non requiratur, vt mulier ſit retenta in figura concubinatus.

34 Limita decimotertio in nepote ex filio naturali,
* defuncto ante matrimonium ſequutum, vt tenent omnes, relati per eundem Fuſar. *d. q. n. 128.*

35 Contrarium tenent multi alij, ſed Ruſt. *in l. cum Aua lib. 2. c. 19. nu. 117.* dicit primam opinionem eſſe communem.

36 Limita decimoquarto, non habere locum, quando tempore conceptionis non poterat eſſe matrimonium inter patrem, & matrem. Præpoſ. *in d. c. tanta in 7. quæſt.* vbi etiam Alber. *qui ſint fil. legit.* Soc. iun. *conſ. 31. n. 42. lib. 2.* & Ludouiſ. *dec. 19. n. 3.* vbi eſt caſus, quod non poterat eſſe legitimus, qui natus, & conceptus erat tempore concubinatus matris cum patruo.

37 Limita decimoquinto, quando dictum eſſet, pro filiis legitimis, & naturalibus, ex legitimo matrimonio natis, veris, & non fictis; quia tunc de legitimatis per ſubſequens matrimonium, non intellexiſſe, dicendum eſt. Teſſ. *deciſ. 106.* Pereg. *de fideicom. art. 24. num. 46.* Fuſar. *d. q. numer. 55.* & licet loquantur in fideicommiſſo, tamen vt diximus militat eadem ratio in emphyteuſi.

Limita

38 Limita decimoſexto, quando expreſſe dictum eſſet, quod legitimati non ſuccederent. Fuſar. *d. qu. nu. 71.* qui plures concordantes allegat.

39 Limita decimoſeptimo, quando extarent filij legitimi, & naturales, ſecundum Iſern. *in c. naturales.* Si de *feud. fuer. cont.* quod non placet Iaſ. *in l. cum autem Cod. de inſt. & ſubſt. nu. 10.* quia legitimatus per ſubſequens matrimonium cenſetur in omnibus pro vero legitimo, & eſt exæquatus in omnibus legitimè natis, *§. ſit igitur licentia,* in Auth. *quib. mod. nat. eff. legit.* Gabr. *conſ. 21. lib. 1.* Peregr. *de fideicomm. art. 24. num. 19.* & ita ego etiam teneo, quia filij legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedunt parentibus, etiam ſi adſint alij filij legitimi, & naturales. Craſſ. *§. ſucceſſio ab inteſtato, qu. 19. in princ.*

40 Declara tamen prædicta, quod in dubio iudicandum erit ad fauorem legitimatorum. Burſat. *conſ. 18. num. 10.* Menoch. *conſ. 225. num. 21.* Peregr. *de fideicom. art. 24. num. 34.*

41 Contrarium tenet Rol. *conſ. 100. lib. 2.* & Ceph. *conſ. 364. num. 69.* ſed Fuſar. *ead. quæſt. num. 133.* primam opinionem amplectitur.

42 Sed an requiratur, quod in iſto matrimonio fiant inſtrumenta dotalia, iuxta diſpoſitionem iuris Ciuilis, vt in *l. cum quis, Cod. de nat. lib. & Inſt. de nupt. §. fin.* & ibi Gloſ. *in ver. inſtrumentis*: Reſpondendum eſt, quod hodie, de iure Canonico, non requiruntur, *cap. tanta,* & ibi communiter Canoniſtæ, *qui fil. ſint legit.* Gabr. *d. conc. 1. num. 9.* & idem tenendum eſt habere locum in terris * Imperij, dicit *numer. 11.* vbi plures cumulantur, & Fuſ. *ead. qu. nu. 56.* vbi alios hanc opinionem tenentes congerit; licet multi alij teneant contrarium, vt refert idem Fuſar. *à d. nu. 56. vſque ad 63.* & quod prima opinio ſit communis, & magis communis, tenet idem Gabr. *ibidem,* vbi etiam dicit, quod ita tenuit Rota: ſed ſi nulli extarent filij legitimi, & naturales, tunc ſine dubio procederet prima opinio, idem Gabr. *num. 12.* Fuſar. *nu. 63. ead. quæſt.* & Mant. *de tacit. lib. 23. tit. 11. nu. 5.* atteſtatur de com. quod legitimati, per ſubſequens matrimonium abſque dotalibus inſtrumentis, ſuccedant in feudo.

43 Aut filius eſt legitimatus per ſcriptum Principis, & tunc ſi ſumus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, filius legitimatus non admittitur. Bald. *in leg. generaliter §. cùm autem C. de inſt. & ſubſt.* Ruin. *conſ. 150. col. 2. vol. 2.* Gabr. *dict. concl. 1. de legitimat. num. 30.* Iaſ. *in d. §. cùm autem numer. 9.* vbi dicit, quod nemo in hoc diſcrepat. Clar. *§. emphyteuſis qu. 31.* Honded. *conſ. 37. lib. 2.* vbi plures deciſiones Rotæ Rom. allegat, & Bullam Pij V. & eſt *dec. 474. diuerſ. prima par. num. 2.* & Gabr. *conſ. 84.* vbi extendit *num. 28.* etiam ſi in inueſtitura adeſſet clauſula, Quibus dederit; quia per d. clauſulam, emphyteuſis remanet Eccleſiaſtica, & non allodialis, & Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 11. num. 1. 2. & 3.* ſed *numer. 15.* verb. cæterum, dicit quicquid. Gabr. contradixerit, quod filius legitimatus per dictam clauſulam Hæredibus quibuſcunque, admittitur, allegat Seraph. *dec. 45.* & refert Grat. *diſcep. forenſ. cap. 228. num. 41.* vide infra *lim. 3.*

Amplia habere locum, ſi accepta fuerit pro ſe, & filiis legitimis, quia non ſunt naturaliter legitimi, ſed ex priuilegio, & fictione. Mant. *eod. tit. num. 4.* qui alios adducit, & Natt. *conſ. 624. num. 11.*

Amplia ſecundo, vt nepos, etiam ex filio legitimato, non poſſit ſuccedere; quamvis ſit legitimè procreatus, Gabr. *concl. 3. num. 17. & 18. de hered. inſt.* Mant. qui plures allegat, *cit. loc. n. 5.* & dixi ſupra *num. 28.*

44 Limita, niſi ſpecialiter ſit legitimatus ab habente poteſtatem ad bona emphyteutica Eccleſiæ. Pariſ. *conſ. 1. nu. 55. & Conſ. 8. num. 6. lib. 2.* vbi teſtatur de com. Soc. *conſ. 61. nu. 19. lib. 3.* Curt. iun. *conſ. 157. nu. 16. part. 2.* Alex. *conſ. 70. num. 4. lib. 6.* Bero. *in cap. in præſentia, numer. 135. de probat.* Seraphyn. *dec. 34. & 45.* ſed ſi non haberet hanc poteſtatem, non ſuccederet. Rot. *diuerſ. par. 4. dec. 786.* & licèt hoc repugnet menti Eccleſiæ, quæ eſt amatrix pudicitiæ, quod naturales ſuccedant; tamen ceſſat hæc conſideratio, vbi ab eo, qui habet poteſtatem, fuit deleta hæc macula, & idem ratio militat inter legitimatos ab Imperatore, reſpectu bonorum temporalium, & feudorum, & legitimatos à Papa, reſpectu etiam Eccleſiaſticorum, in quibus eſt abſolutus Dominus, & eandem deciſionem refert Mareſc. *var. reſol. cap. 15. lib. 1. in principio.* Et quod legitimati per reſcriptum Principis ſuccedant in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quandò in reſcripto, & legitimatione eſt facta mentio de emphyteuſi Eccleſiaſtica, & expreſsè ſit legitimatus ad bona Emphyteutica Eccleſiæ, tenet etiam Honded. *d. conſ. 37. nu. 25. vol. 2.* & Mant. vt ſuprà *n. 11. & 17. & lib. 22. tit. 11. num. 11.* & quod non ſufficiat clauſula, Bonis aliis quibuſcunque neque verba generalia; ſed requiratur ſpecialis mentio, videtur tenere ibidem *nu. 28. & ſeq.* & Mant. vt ſupra, *nu. 7. 9. 10. 11. & 17.* & quod non ſufficiant verba generalia, Magon. *dec. Luc. 10. nu. 14.* & quando eſt legitimatus cum clauſula, In quibuſcunque bonis, poſſit ſuccedere, tunc ſuccedit. Gab. *de legit. concl. 1. nu. 30.* Magon. *d. dec. nu. 16.* ſi legitimans habeat hanc poteſtatem; ſi autem ſit legitimatus ab Imperatore inſtante patre, ſiue eo volente, etiam in terris Eccleſiæ, & in bonis emphyteuticis Eccleſiæ, & vbique locorum ſuccedit, vti vere legitimus, & naturalis, Burſat. *conſ. 255. numero 24. volum. 3.* vbi multos allegat, atteſtantes de * com. & magis com. & idem tenet Rot. vt per Achil. de Graſſ. *dec. 7. qui fil. ſint legit.* vbi idem tenet de filio Sa* cerdotis ex communiori ſententia. Sed Mantic. *de tacit. tom. 2. tit. 11. lib. 22. num. 9.* videtur tenere contrarium, loquens de habente poteſtatem ab Imperatore, quod debet legitimari à Summo Pontifice vel alio, qui habeat hanc poteſtatem ab eo, qui multos allegat. Et quod Imperator in terris Eccleſiæ non poſſit, tenet Ceph. *conſ. 25. vol. 2.* & licet ſpecialiter, debeat legitimari ad bona emphyteutica Eccleſiæ, vt ſupra dictum eſt: tamen Burſat. *in eod. conſ. 155. nu. 12.* tenet quod ſufficiat; vt ſit legitimatus ad bona quæcunque vbi allegat Rim. *conſ. 47. vol. 3.* & Gab. *de legit. concl. 1. nu. 31.* & idem tenet Mag. vt ſupra. Sed hodie etiam retenta dicta opinione, quòd Imperator habeat præd. poteſtatem legitimandi, dubitari poteſt, An ſtante Bulla Pij V. Conſt. 120. poſſit? Et videtur, quod non, cum ibi expreſſe prohibeat legitimari in futurum ad bona Eccleſiaſtica, vt diximus de *diuerſ. quæſt. emph. qu. 24. num. 8.* & Hond. *d. conſ. 37. num. 22. & in fine,* & quod Imperator poſſit legitimare Spurios in terris Eccleſiæ vel habens poteſtatem ab eo, eſt com. & magis com. opinio ſecundùm Pariſ. *conſ. 1. vol. 2. & conſ. 10. numer. 118.* & magis comm. appellat Crot. *in l. gallus §. & quid ſi tantum ff. de lib. & poſth. num. 179.* Contrarium alij tenent, & dicunt eſſe com. & magis * com. vt per infinitos quos congerit Rol. *conſ. 88. nu. 26. vol. 1.* quam opinionem late ipſe defendit, reſpondendo contrariis, & dicit, quod opinio contraria habet locum, quando Imperator feciſſet legitimationem extra territorium ſuum inter ſubditos ſuos; ſecus quando inter non ſubditos, & reſpectu bonorum non ſitorum in iuriſdictione ſua, & pro ſua opinione adducit etiam eundem Pariſ. *eod. conſ. col. 3. ver. & per illud,* & Dec. qui hanc quoque com. appellat *conſ. 150. col. 3.*

Limita ſecundo, niſi ſpecialiter fuerit expreſſum in inſtrumento inueſtituræ, vt legitimati poſſint ſuccedere. Mant. vt ſuprà *num. 6.* qui alios citat.

Limita 3. quando conceſſio fuit facta pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, & quibus dederit, Affl. *deciſ. 386.*

Alc.conſ.34.nu.4.lib.1.cum aliis, citatis à Mant. citato loco nu.13.& 14.ſeruatis tamen ſolemnitatibus,quæ in alienatione ſunt neceſſatiæ, vt ibi: Verum idem Mant. ibidem nu.15.putat facilius comprehendi ſub illis verbis;Pro hæredibus quibuſcunque vt tenet Afflict.dict. dec.386. quàm ſub illa clauſula, Et quibus dederit; quamvis contradicat Alciat.conſ.7.& 34.lib.1. & vt legitimati comprehendantur,non ſufficit generalis expreſſio, ſed requiritur ſpecialis: Nam ſi emphyteuſis ſit conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus, magis * com.op.eſt, vt non poſſit ad extraneos hæredes tranſire,etiam ſi ſolemniter fuerit conceſſa cum iuſta cauſa,niſi alia verba fuerint expreſſa,quibus extranei admittantur, vt per Gab.conſ.84.nu.51.lib.2. Cum vero eſt conceſſa pro filiis,& hæredibus legitimis, & naturalibus, & quibus dederit, Gab. eod. conſ. concludit,legitimatos non contineri,num.52. nam magna eſt differentia inter extraneos, & naturales legitimatos, quia de extraneis videtur cogitatum ab initio, ſed non de naturalibus legitimatis, quos Eccleſia abhorret: & ideo tanquam odioſi non debent intelligi? niſi ſpecialiter ſit expreſſum:quia ſpecialiter prohibentur. Gab.cum aliis,quos citat,eod.conſ.n.53. vt refert ibidem Mant.ſed ſi concedatur pro filiis legitimis, & naturalibus, & quibus dederit, ceſſat omnis ſcrupulus dubitationis, quod naturales,quamvis ſint legitimati,ſunt excluſi. Gab.eod.conſ.84.num.58.per rationes ibi allegatas,& per Mant. citato loco numer. 16. ſed ſi concedatur hæredibus quibuſcunque comprehendit etiam legitimatos, ex verbis etiam vniuerſalibus, tenet Rot. vt per Seraph. dec.45.Mant.citato loco ſub nu.15.ver.cæterum.Sed ſi eſt conceſſa pro filiis, & hæredibus quibuſcunque vide eundem Mant.ibidem.

45 Sed hic cadit pulchra dubitatio.An hæc legitimatio,facta ab habente poteſtatem ad bona emphyteutica,teneat in præiudicium fœminarum,ſucceſſiue poſt maſculos vocatarum? Hoc dubium fuit propoſitum in Rota,vt in deciſionibus Seraph.34.& 45.& nihil fuit reſolutum; ſed reſolutio huius dubij patet in dec. diuerſ. 133.par.1.vbi concluſum fuit, quod talis legitimatio teneat in præiudicium fœminarum, * moti ea ratione communiter approbata, quod princeps poſſit præiudicare iuri quærendo.

46 An autem in hac legitimatione requiratur citatio filiorum legitimorum, & naturalium, dicas, quod non.Gab.de citat.concl.1.num.135. Acchill. de Graſſ. dec. 2. qui fil. ſint legit. & per alios adductos per Mareſc. var. reſolu.cap.35.num.1. ſed declaratur habere locum, quando ſpurius fuit plenè legitimatus, ſecus, quando fuit diſpenſatus.Mant.vt ſupra nu.12.

47 Amplia etiam, ſi legitimi ſint vocati, veniunt inceſtuoſi, vel ſacrilegi, vt puta nati ex Sacerdote, vel Moniali profeſſa, vel etiam ex vtroque ſimul; dummodo ſint legitimati ab habente poteſtatem, veluti à Papa,qui poteſt delere talem maculam. Bald.in leg.& ſi contra,in fine,C.de nupt. Cald.conſ.3. in fine qui fil.ſint legit. * Sign.conſ.527.Soc.conſ.47.num.29.lib.4. de com. Rol.conſ.12. num.34.lib.4. Caputaq.dec.146.par.2. vbi Rota amplexa fuit hanc opinionem in filio Epiſcopi, & de nato ex Moniali profeſſa,Bald. in l.eam quam nu.38.C.de fideicom. & in Auth.Si qua Illuſtris,nu.5.C.ad Orfic. Iaſ.conſ.11.num.2. lib.3.Dec.conſ.51.nu.4. Bero.conſ.168.nu.4.lib.2. & Mareſc. d.c.1.nu.3.& ſeq.

48 Amplia etiam, habere locum, ſi eſſent legitimati à Comite Palatino, habente à Papa plenitudinem poteſtatis; quia eius poteſtas adæquatur poteſtati Principis;ita vt poſſit etiam legitimare genitum ex Sacerdote, & Moniali profeſſa, non obſtante concurſu duplicis defectus, & impedimenti; provt etiam poteſt legitimare prolem ſuſceptam ex Moniali, & Vxorato.Bald.conſ.306.lib.2.& in l.cum quem nu.36.C. de fide.com. Felyn. in c.poſtulaſti num.7. de reſcript. Ruin.conſ.73.nu.u.13. lib.3. Bero. conſ.127.numer.18.lib.2. cum aliis adductis per Mareſc.dict.cap.15.numer.5. & ſeq. & per Mant. citato loco num.10.

49 Declara, habere locum, etiam, ſi fuiſſet dictum, vt poſſet ſuccedere in omnibus bonis, iuxtà continentiam priuilegiorum; quia per relationem ad priuilegia, in quibus data eſt poteſtas legitimandi ad emphyteuſim Eccleſiaſticam, videretur facta ſpecialis mentio de eis in legitimatione, vt declarat Honded. d.conſ.37.nu.30.& ſeq.

50 Declara etiam,quod legitimatus expreſsè ad emphyteuſim, ad illam non admitteretur, abſque conſenſu Domini directi, ad quem deuolui deberet ob mortem vltimi poſſeſſoris in inueſtitura comprehenſi,excluſo illegitimo, iuxta ſententiam communem, * de qua teſtatur Catell. Cott. in ſuis memorial. in Ver. legitimatus limit. 3. Roland. conſ.22.num.13.lib.3. vbi dicit, quòd ab hac ſententia non ſit recedendum, cùm ſit communis,cum limitatione tamen, ſi Dominus directus nullitatem legitimationis allegaret Honded.dict. conſ.37.nu.32.cum ſeq.

51 Subdeclara, quòd, quando legitimatio fit à Pontifice, qui eſt Dominus vniuerſalis bonorum Eccleſiæ, & concurrit cum omnibus Prælatis, ſufficit conſenſus ipſius Pontificis; quia, ex eo ipſo quod legitimat ad emphyteuſim Eccleſiaſticam, aſſerit, ſe velle aliis Ordinariis, cum quibus concurrit, præiudicare. Cur. iun.conſ.157.num. 24. Dec. in leg.generaliter §. cùm autem, in fin.C.de inſt. & ſubſt. Hier.Garbt. conſ.30.num.7.& ſeq.lib.1. & Honded.d.conſ.37.nu.34.

52 Declara, iſtam ſubdeclarationem habere locum, quando conſtaret Pontificem habuiſſe ſcientiam bonorum emphyteuticorum, & de eis in legitimatione eſſet facta mentio; & ſic conſtaret clarè, voluiſſe legitimare etiam ad d. bona, in præiudicium Domini directi; aliàs nullo modo eſſet locus, ita declarat Soc. iun.conſ.95.num.98.lib.3.Gabr.conſ.21.num.1.lib.2. & Hond. d.conſ.37.num.36.

53 Declara præterea; quod licet legitimatus non ſuccedat in emphyteuſi Eccleſiaſtica; tamen poteſt, volente Eccleſia,recipere in emphyteuſim.Rot.diuerſ.par. 1.dec.474.num.2.& ſeq.

54 Aut ſumus in emphyteuſi priuata, & tunc legitimati per reſcriptum Principis ſuccedunt in emphyteuſi, * vt eſt communis opinio, de qua per Clar. §.emphyteuſis qu.31.& vide & in ſeq.qu.num.9.& in feudo vide Craſſ.§.ſucceſſio ab inteſtato,qu.29.nu.15.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Filius naturalis,illegitimus,ſeu Baſtardus non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica,nu.1.

Amplia, quod nec tranſit ad nepotem legitimum natum ex filio naturali, declara quod non poteſt acquirere, ſi Eccleſia velit,num.4

Declara ſecundò ſi Eccleſia tolleraret,numer.9. & hæc tollerantia habet vim tacitæ conceſſionis,ibidem,decl.3.num.13.decl.4. num.14.

Filius naturalis concipi non poteſt ſine peccato mortali,nu.1.

Eccleſia in dubio,non intelligit concedere filius illegitimus, n.4.niſi illegitimus eſſet vir probus,quia tunc recipitur,num.6.

An probari debeat Prælatum habuiſſe notitiam de qualitate filij illegitimi,nu.7.& 12.

Quando

Quando Conceſſio facta eſt illegitimo, eius deſcendentes ſuccedunt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n. 8.

Filius illegitimus ſuccedit in emphyteuſi priuata, nu. 10.

Filius naturalis quis dicatur, nu. 11.

Filius naturalis non ſuccedit in locatione perpetua Eccleſiaſtica, num. 3.

Iudæus poteſt emphyteuſim Eccleſiaſticam ſibi acquirere, nu. 8.

POſt hæc videamus, An filius naturalis, illegiti-
mus, ſiue Baſtardus ſuccedat in bonis emphyteu-
1 ticis? Et diſtinguendum eſt. Aut vult ſuccedere in em-
phyteuſi Eccleſiaſtica, & dicendum eſt, non poſſe. Rip.
* qui de com. teſtatur, *in l. ex facto §. ſi quis rogatus num. 61. ff. ad Trebel.* Bart. Imol. Angel. Caſtr. & Alex. *in dict. §.*
Paleot. *de not. & ſpur. cap. 21. num. 5.* qui etiam de com. te-
ſtatur. Abb. & cæteri Canoniſtæ *in cap. in præſentia de probat.* Clar. *in §. emphyteuſis, quæſt. 30.* Rimin. iun. *conſ. 447.*
qui pariter hanc com. appellat, & Eugen. *conſ. 15. num. 9.*
Et ratio eſt, quia cum prædicti filij concipi non poſ-
ſint ſine peccato mortali; *c. nemo, cap. meretrices 32. quæſt. 4.*
& Eccleſia peccatum deteſtetur; *cap. fin. de præſcrip.* &
conſequenter ex eo natos grauiter infectetur, non eſt
veriſimile, eam de huiuſmodi ſobole cogitaſſe, & præ-
dicti filij illegitimi ſunt incapaces ſucceſſionis in em-
phyteuſi Eccleſiaſtica de iure communi; & etiam vi-
gore Bullæ fæl. rec. Pij V. Seraph. *dec. 478. & dec. 474. diuerſ. par. 1.* Carocc. *dec. ſeu caſu 8. nu. 7.* vbi plures allegat, &
Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 40.* Corb. *de cauſ. priuat. ob lin. finit. num. 54.* qui alios refert, & vide quæ dixi ſupra *in tit. de cont. emph. qu. 35. nu. 3.*

2 Amplia, quod nec emphyteuſis Eccleſiaſtica tran-
ſeat ad nepotem legitimum natum ex filio naturali.
Ruin. *conſ. 158.* Add. ad Iul. Clar. *d. qu. 30. lit. D.* vide quæ
diximus in præcedenti *quæſt. num. 28. & 43.* idem Mant.
ibidem nu. 6.

3 Amplia ſecundò, vt habeat locum etiam in loca-
tione: quia in quacunque diſpoſitione procedit.
Mant. citato loco, qui alios refert: & ita in Rota fuiſſe
deciſum in perpetua locatione refert: & opinionem
Mant. ſequuta eſt Rota *in recent. par. 5. diuerſ. deciſ. 359. numer. 29.*

4 Declara, quod licet filius illegitimus non ſucce-
dat in emphyteuſi Eccleſiaſtica; tamen volente Eccle-
ſia, ſeu Prælato, poteſt Baſtardus acquirere emphy-
teuſim Eccleſiaſticam, cum totum hoc pendeat à ve-
riſimili mente Prælati Eccleſiæ; & non alia ratione
videntur iſti incapaces, niſi ratione veriſimilis men-
5 tis eiuſdem Prælati Eccleſiæ, quæ cum ſit nobilis, &
ſpeculum pudicitiæ, non intelligit in dubio de iſtis
filiis abuſiuis. Sed quando Baſtardus eſt vir probus,
6 & vitæ commendabilis, recipitur ab Eccleſia. Rot.
dict. dec. 474. num. 4. vbi etiam quæritur, an probari de-
7 beat, Prælatum Eccleſiæ habuiſſe notitiam qualitatis
filij illegitimi, contrahendo cum illo, & vide etiam
Mant. *eod. tit. 10. num. 8. & ſeq.* & ideo non ſunt illegitimi
prorſus incapaces: ſed in dubio Eccleſia non videtur
de eis ſenſiſſe, propter ſuam dignitatem, & pudicitiæ
ſpeculum; ex pacto autem poſſunt admitti. Mant. vt
ſupra *num. 10.*

8 Amplia iſtam declarationem, quod quando Eccle-
ſia conceſſiſſet vni, qui eſſet naturalis tantum, tunc
omnes naturales, inde deſcendentes ſuccederent in
illa emphyteuſi, cum ad initium contractus ſemper
ſit recurrendum. Bald. quem ſequitur Iaſ. *in l. cum antem, Cod. de inſt. & ſub. num. 11.* Mant. *citato loco num. 9. & 12.*
vbi dicit, quod nemo contradicit, quin filius naturalis
tantum poſſit ſibi, & ſuis legitimis deſcendentibus
emphyteuſim Eccleſiaſticam ſtipulari. & ita etiam in
Rota fuiſſe deciſum teſtatur: imo Iudæus quoque po-
teſt emphyteuſim Eccleſiaſticam ſibi acquirere. Cal-
der. *conſil. 3. de locat. & cond.* Mant. ibidem, *numer. 14.* ſed
non hæreticis; vt ibi Calder. tenet, poteſt con-
cedi.

9 Amplia ſecundò, quod non ſolum habet locum,
quando Eccleſia expreſsè conceſſiſſet filio illegitimo,
ſed etiam, ſi tolleraret; quia hæc tollerantia habet
vim tacitæ conceſſionis; & Bulla Pij V. non tollit di-
ſpoſitionem iuris communis, ſed tantum habilitates,
ex iure ſpeciali prouenientes. Seraph. *d. dec. 478. num. 3.*
Grat. *diſcept. forenſ. cap. 218. num. 49. & num. 58.* dicit, quod in
vrbe illegitimi ſunt capaces emphyteuſis Eccleſiaſti-
cæ, vigore Bullæ Leonis X. Mant. *lib. 22. tit. 10. num. 21.* &
infra *num. 14.* declaratur.

10 Aut vult ſuccedere in emphyteuſi priuata, conceſ-
ſa pro ſe, filiis, & nepotibus, & tunc poteſt. Dec. *in cap. in præſentia, de probat. numer. 45.* vbi de com. atteſtatur.
Rip. etiam dicit hanc eſſe com. opin. *in dict. §. ſi quis rogatus numer. 58.* Clar. *d. dict. quæſt. 30.* cum aliis, quos citat, vbi
etiam dicit hanc eſſe com. opin. & ratio eſt, quia in
* contractibus, filiorum appellatione, veniunt etiam
naturales, vt diximus ſupra *in tit. de cont. emph. quæſt. 34. numer. 5. & ſeq.* & ſi pater recipiat emphyteuſim pro
ſe, & filio ſpurio, talis contractus valet, etiam quoad
filium ſpurium. Bald. *in l. 2. numer. 5. Cod. de iur. emph.*
Afflict. *deciſ. 99.* Iaſ. *in ead. l. 2. numer. 122.* & vide, quæ di-
ximus *de contr. emph. quæſt. 34. numer. 4. & ſeq.* vbi vide-
bis hanc opin. eſſe controuerſam: & per DD. allegatos
à Corb. *dict. cauſ. numer. 56. cum ſequentibus,* vbi etiam ipſe
contrariam opinionem multis argumentis tuetur.

11 Qui autem dicantur filij naturales? Dic, quod tria
requiruntur, vt de iure ciuili appellari poſſit filius na-
turalis. Primò, quod ſit natus ex ſoluto, & ſoluta; Se-
cundò ex vnica concubina; Tertiò, quod ſit in domo
* retenta, & hæc eſt com. opin. Craſſ. *§. inſtitutio qu. 7. nu. 7.*
ſed de iure Canonico ſufficit, natum eſſe ex his pa-
rentibus, qui tempore conceptionis, vel natiuitatis
contrahere matrimonium poterant, etiam ſi domi
vnica non ſit retenta, idem Craſſ. *d. num. 7:* qui alios re-
fert, & Rot. *in recent. par. 5. nu. 22. & 23.*

12 An autem præſumatur, Prælatum Eccleſiæ, ſiue
Rectorem, qui emphyteuſim illegitimo conceſſit, ſci-
uiſſe, eum eſſe talem ſcilicet litteris eruditum, bonis
moribus præditum, virum probum, & vitæ integrita-
tis commendabilem? Et quidem præſumitur inſtru-
ctus, per l. qui cum alio, *de reg. iur.* & quia etiam vnuſ-
quiſque præſumitur bonus, *cap. vltimo de præſ. leg. merito ff. pro ſocio.* Tamen Dec. *in cap. in præſentia nu. 47. de probat.*
dicit, tutius eſt, vt ipſe probet vitæ honeſtatem, &
litteratum ſcientiam: quia præſumptio generalis
non ſufficit, vt habeat locum diſpoſitio legis, quæ
ſpecialiter exigit hanc qualitatem, ſed debet proba-
ri. Rim. Sen. *conſ. 17. numer. 16. & conſ. 439. numer. 17.* Vnde
probari debet, Prælatum habuiſſe hanc ſcientiam,
& non ſufficit ſcientia Vicarij, ſed requiritur ſcientia
Prælati Eccleſiæ; qui emphyteuſim concedit. Mant.
dict. tit. 10. numer. 18. vbi dicit, ita fuiſſe deciſum in Rota,
& eſt illa deciſio ſupra allegata *474. par. 1. diuerſ.* & ſuf-
ficit probare probitatem, & vitæ integritatem, ſiue
bonos mores, vt ex eadem deciſione colligitur; &
cautela erit, vt hæc qualitas in inſtrumento inueſtitu-
ræ apponatur.

13 Declarat etiam Mant. citato loco, quod licet re-
gulariter illegitimi non admittantur; tamen ſi ad ſit
pactum, quod Eccleſia poſſit per contracambium c...-
tæ quantitatis pecuniarum in perpetuum liberare,
tranſit ad eos.

14 Declarat quoque quod in Vrbe ſunt capaces vigo-
re Conſt. Leonis X. ſed non filij ſpurij Clericorum ex

Conſt. Pij V. in ordine in Bullario 120.& dictum fuit ſupra *num.9.*

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

In inſtitutione generali hæredis, non veniunt bona emphyteutica, acquiſita ex pacto, & prouidentia, nu.1.

Et procedit, etiam ſi teſtator haberet facultatem diſponendi, & eſſet primus acquirens nu.2. & tanto magis procedit, quando teſtator reſtrinxit ſe ad bona ſua, nu.3.

Cont. quod veniat, ſed prima op. eſt verior, nu.4.

Niſi adſint coniecturæ in contrarium, ibidem.

Verbum, ſua, verificatur in bonis, de quibus teſtator poteſt diſponere, ibidem.

In inſtitutione facta de bonis emphyteuticis, non veniunt bona Eccleſiæ, niſi ſint hæreditaria, nu.5.

In inſtitutione vniuerſali hæredis, veniunt bona emphyteutica hæreditaria, num.6.

In generali inſtitutione bonorum veniunt bona emphyteutica Eccleſiæ in Ciuitate, & Territorio Ferrariæ, quia redacta ſunt ad inſtar allodialium, nu.7.

SÆpe contingit in facto, & dubitari ſolet, An in inſtitutione generali hæredis veniant bona emphy-
1 teutica? Et in hac quæſtione etiam diſtinguendum eſt: Aut ſumus in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia; Aut in hæreditaria. Primo caſu, in inſtitutione generali, non veniunt bona emphyteutica. Bart. *in l. iuſiurandi, §. ſi liberi num.6. ff. de oper. liber.* Rol. *conſ.71.nu.26.lib.2.* vbi de com. teſtatur. Surd. *dec. 93.* Mant. *de coniect. lib.7.*
* *tit.8.numer.21.* Rot. *dec.154. par.1. diuerſ. & in recent.375. par.1.* *Ludouiſ. dec.271. in princ.* & ibi Add. Surd. *conſ.395. num. 18.* & Mant. *eod. lib.7. tit. 9. numer. 6.* vbi allegat Rot. In vna Fulginaten. emphyteuſis coram Puouano 28. Iunij 1627.
2 Amplia procedere, etiam ſi teſtator habeat facultatem diſponendi de emphyteuſi, adhuc non venit in generali inſtitutione bonorum. Surd. *d. dec. num.16.* & ideo licet primus acquirens poſſit diſponere de emphyteuſi, vt per Rot. *dec. 435. num. 13. in recent. par. 1.* nihilominus non venit in generali inſtitutione. Rot. *diuerſ. par.4. num.10. dec.219.* & & hoc tanto magis procedit, quando teſtator reſtrinxiſſet ſe ad bona ſua; tunc eo minus veniunt bona emphyteutica. Surd. *d. dec. num. 19. & 20. & d. dec.375. num.7.* vbi dicitur, quod in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, non cenſetur teſtator diſpoſuiſſe de bonis emphyteuticis, quæ in eius pote-
3 ſtate non erant propter pronomen, ſuis, quod videtur reſtringere diſpoſitionem ad bona de quibus teſtator poteſt diſponere.
4 Contrarium tenuit Menoch. *conſ.129.* allegatus per Surd. *dec.11. num.6.* vbi tenet, quod ſub vniuerſali inſtitutione, veniunt bona emphyteutica Eccleſiæ; ſed eius opinio reiicitur per Surd. *ead. dec. 11. num. 18. & ſeq.* vbi dicit, quod Menoch. malè ſit loquutus, & eius opinio eſt contra doctrinam Spec. & aliorum, quos citat; qui volunt, quod ſi inſtitutio facta ſit de bonis
5 emphyteuticis, non veniat emphyteuſis Eccleſiæ, & idem voluit expreſsè Sim. de Præt. *de inter. vlt. vol. lib.3. fol.2. fol.184.* niſi ſit hæreditaria, & alios allegat, & vide ſupra *de cont. emph. qu.24. nu.13. & infra num.6.*

Declarari tamen poteſt prima opinio, niſi conſtet ex coniecturis, teſtatorem voluiſſe relinquere bona emphyteutica. Gabr. *conſ.85. lib.1. num.15. & ſeq.* vbi plures coniecturas ponit. Et quod hæres alius, ad quem erat poſt mortem peruentura, non poſſit contrauenire. Sed de hoc vide infra *quæſt. ſeq. num.5.* & omnino videnda eſt quæſtio 24. de contractibus emphyt.

6 Aut ſumus in emphyteuſi hæreditaria, & tunc ſub diſpoſitione generali, & inſtitutione hæredis veniunt bona emphyteutica. Seraph. *deciſ.124.* Rot. *diuerſ. par.4. dec.210. in fine & dec.642. in recent. par.1. num.9. & dec. 294. nu. 1.* vbi Rota non fecit difficultatem, quin in generali inſtitutione veniret emphyteuſis hæreditaria Eccleſiæ, de qua teſtator poterat diſponere in extraneos: & quod in generali inſtitutione hæredis veniant bona emphyteutica hæreditaria, etiam Eccleſiæ, tenet Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.9. tit.9. num.5. & 6.* & ſupra citato, & maxime veniunt, quando adeſt Clauſula, *Ad habendum*, & quicquid placuerit faciendum, in parte diſpoſitiua conceſſionis; quæ æquipollet clauſulæ, Et quibus dederit, & facit emphyteuſim tranſitoriam ad extraneos hæredes, & ita pluries tenuit Rot. vt per Caualer. *dec. 293.* & eſt deciſio etiam Rotæ coram Burato impreſſa per Paci. *fide ſal. inter. in fine tractatus dec.172. num.7.* vbi alios citat, & ſimiliter veniunt, quando emphyteuſis eſt alienabilis, vt per Surd. *conſ.213. num. 2. & in ead. deciſ. num.8.* dicitur: nam poteſtas alienandi operatur, vt emphyteuſis tranſeat ad extraneos hæredes. Rota ibidem *num 9.*

7 Sed aduertendum eſt, quod in Ciuitate, & Territorio Ferrariæ, & eius Ducatu, vigore Conſtitutionum Bonifacianæ, & Paulinæ bona emphyteutica Eccleſiæ ſunt redacta ad inſtar allodialium; & ideo in generali inſtitutione bonorum veniunt bona emphyteutica Eccleſiæ, cum de eis teſtator liberè diſponere poſſit. Valaſc. *de hær. emph. quæſt. 48. num. 4.* Duran. *dec.254. nu.17. & ſeq.* & vide ſupra *quæſt.3 nu.13.* vbi quod non habent locum, niſi in Ducatu, & Statu Ferrariæ, prædictæ Conſtitutiones.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis antiqua, non venit ſub legato generali vſusfructus omnium bonorum, ſed emphyteuſis noua venit, n.1. declara, nu.8.9. & 11.

Emphyteuſis accepta pacto, & prouidentia, non venit in generali legato vſusfructus omnium bonorum, n.2.

Declara, niſi conſtaret de mente teſtatoris, vel ex coniecturis, numero 3.

Coniecturæ autem quæ ſint, nu.4.

Subdeclara, quod hæres tenetur ſeruare factum defuncti, etiam ſi non poſſet præiudicare filiis, ſi ſimpliciter adiuit, ſin autem cum beneficio legis, & inuentarij, tenebitur vſque ad congruentem quantitatem, nu.5.

Hæres, ſi non vult adire hæreditatem, non valebit legatum vſusfructus omnium bonorum in præiudicium comprehenſorum.

Conſenſus Domini directi non requiritur, quando conſtituitur vſusfructus, vel relinquitur, nu.7.

Æſtimatio an debeatur, quando relinquitur vſusfructus bonorum Eccleſiæ emphyteuticorum, ſi hæres non poſſet bona dare, nu.9. & 10.

Emphyteuſis hæreditaria venit in legato vſusfructus omnium bonorum nu.12.

ACcidit quotidie, quod Mariti relinquunt vxores ſuas vſufructuarias omnium bonorum, &
1 quæritur, An ſub hoc legato generali veniant bona emphyt. Borg. *in tract. de vſuf. nu.47. & 98.* diſtinguit: Aut emph. eſt antiqua, aut noua: ſi eſt antiqua, tunc ex ſimplici legato omnium bonorum, non veniunt bona emphy-

emphyteutica: Aut verò eſt noua, accepta ab ipſo teſtatore, & tunc veniunt, vbi plures allegat.

Ergo verò melius diſtinguendum puto. Aut eſt
2 emphyteuſis ex pacto, & prouidentia; aut hęreditaria. Si eſt ex pacto, & prouidentia, & tunc dicendum eſt, ſub generali legato vſusfructus omnium bonorum, non venire bona emphyteutica; quia nemo præſumitur de alienis teſtari, & ideo legatum reſtringitur ad id, quod erat teſtatoris legantis: bona enim emphyteutica non dicuntur eſſe propria ipſorum teſtantium, ita Mant. *de coniect. lib. 9. tit. 6. num. 8.* Surd. *dec. 93. n. 17.* cum aliis ab eis allegatis, & Rot. *in recent. par. 1. dec. 375. nu. 2.* & hanc eſſe communem opinionem dicit Craſſ. *§. legatum quæſt. 26.* vbi plures cumulat: hanc opinionem tenet etiam Mareſc. *var. reſolut. lib. 1. cap. 30. nu. 25.* qui alios citat. idem Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 9. in fine*, vbi allegat dictam *dec. 375.*

3 Declara, niſi conſtaret de contraria mente teſtatoris, ſaltem ex probabilibus coniecturis, cum hæc quæſtio ſit voluntatis, non poteſtatis: quæ voluntas, vel verbis expreſſis, vel ex probabilibus coniecturis probari debet, & eo caſu duntaxat debere intelligi diſpoſitum de re hæredis, quando particulariter diſponitur; ſecus ſi vniuerſaliter; quia vniuerſalis diſpoſitio ad res teſtatoris refertur, non autem ad res hæredis. Et quando expreſſit etiam bona emphyteutica, non eſſet dubitandum, quin vſusfructus deberetur. Surd. *dec. 11. nu. 10. ver.* Doctores loquuntur, & Rot. *d. dec. 375. n. 7.*

4 Coniecturæ autem quales eſſe debeant, tradit Ruin. *conſil. 150. num. 13. & ſeq.* & alij relati per Caualc. *d. num ver. quando autem*, & vna ex coniecturis eſſet, quando teſtator dixiſſet, quod reliquit eam vſufructuariam omnium, & ſingulorum, & quorumcunque bonorum, & quoquomodo ad ipſum ſpectantium, & quæ ipſe teneret, & quoquomodo poſſideret; ſecus ſi dixiſſet omnium, & ſingulorum bonorum ipſius teſtatoris vbicunque exiſtentium: quia per illam dictionem omnium, & quorumcunque non ampliatur diſpoſitio ad bona hæredis, nec ad bona prohibita alienari. Caualc. vbi ſupra *num. 105.* qui alios allegat.

5 Subdeclara, quia licet ſit ardua quæſtio, an pater poſſit filiis præiudicare in legando, vt diximus *in tit. de cont. emph. quæſt. 24.* & quod extraneo non poſſit legari emphyteuſis dicit Craſſ. *d. §. legatum quæſt. 14. num. 18. & d. quæſt. 26.* vbi etiam quæritur, An vni filio legari poſſit; Tamen quando ſucceſſor eſt hæres ſimpliciter, tenetur ſeruare factum defuncti, vti vſumfructum relictum in bonis ipſius hæredis; ſin autem adiuit cum beneficio inuentarij, tenetur ſimpliciter, vſque ad congruentem quantitatem, in qua ſucceſſit teſtatori. Craſſ. *d. quæſt. 26.* Borg. *ſub eod. num. 98.* qui plures allegat, & teſtatur ita fuiſſe iudicatum in *ver. prædicta.*

6 Si autem hæres nollet adire hæreditatem, in præiudicium venientium ab inteſtato, non poterit teſtator in bonis emphyteut. inſtituere vſumfructum. Anch. Reg. *quæſt. 19.* cum aliis adductis per eundem Borg. *ſub d. num. 98.* ver. ſin autem, quia nec etiam in vita potuiſſet conſtituere vſumfructum in dictis bonis, niſi durante eius vita in præiudicium comprehenſorum.

7 Amplia, quod in iſto caſu non requiritur conſenſus Domini directi, cum durante adhuc emphyteuſi, per generationem, nullum ei dicitur fieri præiudicium, Borg. *ſub eo nu. 98. ver. vbi dicens*, & ibi allegat Clar. *§. emphyteuſis qu. 15.* & Ruin. *conſ. 150. nu. 14. vol. 3.*

8 Declara ſecundo principalem concluſionem, habere locum, quando teſtator haberet alia bona; ſecus autem ſi non haberet, quia iſto caſu talia bona venirent in huiuſmodi legato, ne legatum redderetur inutile, & inefficax, Caualc. *eod. tract. numer. 104.* vbi plures allegat, hanc opinionem tenentes, & vide infra *quæſt. 13. num. 9.*

9 Declara tertiò, quando conſtaret de mente teſtatoris clariſſimè, ex coniecturis, teſtatorem voluiſſe relinquere vſumfructum bonorum emphyteuticorum, tunc hæres teneretur dare dicta bona ad vſufructandum; aut, ſi non poſſet, eorum æſtimationem. Afflict. *deciſ. 44.* cum aliis adductis per eundem Caualc. *ſub eod. num. 104.*

10 Et licet ſit magna quæſtio, an debeatur æſtimatio eo caſu, quo de feudo Vaſallus diſponere nequit, & ab hærede præſtanda ſit; & pro vtraque parte adſint plures Doctores, & com. opinio ſit, quod in feudo ex pacto, & prouidentia, non debeatur, ſed in hæreditario ſic: quam quæſtionem tractat Craſſ. *§. legatum quæſt. 14. num. 22. vbi num. 23.* tenet, quod nec vſusfructus relinqui poſſit, ex com. ſententia; Tamen *num. 24.* reſoluit procedere de iure ciuili in legato rei alienæ: Sed de iure canonico, licet hinc inde adſit com. opin. tamen hæc eſt opinio recepta, quod etiam legatum rei Eccleſiæ alienæ à teſtatore ſcienter factum, validum ſit, quoad æſtimationem, dicunt Hoſt. Abb. Barbat. Alex. & Iaſ. allegati per eundem Craſſ. ibi *num. 24.* Couar. *in cap. ſi lium, de teſt. num. 5.* refert hanc eſſe com. & contrariam non eſſe communem. Et quod legatum bonorum emphyteuticorum Eccleſiæ valeat, quoad æſtimationem tenet Rot. Macerat. vt per M. Ant. de Amat. *dec. 39. nu. 1.* & Menoch. *conſ. 129. in fin. lib. 2.*

11 Aut ſumus in emphyteuſi noua, & Caualc. vbi ſupra dicit, quod veniant bona emphyteutica: ſed nec iſta venirent ſub generali legato omnium bonorum, quando emphyteuſis eſſet ex pacto, & prouidentia; quia, vt dictum eſt, ſub generali inſtitutione, nec etiam venirent, neque de eis præſumeretur diſpoſuiſſe, niſi conſtaret de mente teſtatoris. Craſſ. *d. §. legatum quæſt. 26. in princ.* & diximus etiam ſupra.

12 Aut emphyteuſis eſt hæreditaria, quæ etiam cadit ſub generali diſpoſitione; Rot. *diuerſ. part. 1. deciſ. 154.* & diximus ſupra in præcedenti quæſtione; tunc venit in legato vſusfructus omnium bonorum. Rot. *in d. dec. nu. 7.* & hanc eſſe com. op. teſtatur Craſſ. *d. § legatum, qu. 26.* vbi alios de com. atteſtantes allegat, & *qu. 14. num. 21.*

Sed ſi teſtator dixiſſet, quod relinquit vſumfructum omnium bonorum ſuorum hæreditariorum, tunc bona emphyteutica non venirent, ſi non eſſent hæreditaria. Caualc. *eod. tractat. num. 98.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Fœmina ſuccedunt in emphyteuſi conceſſa pro ſe, & filiis, nu. 1. contrarium, nu. 2.

Limita primò, quando conceſſio eſſet facta propter benemerita, num. 3.

Limita ſecundò, quando is, qui recepit emphyteuſim, non habebat niſi vnicam filiam, & erat in ea ætate, in qua non poterat generare, num. 4.

Limita tertiò, quando adeſſet ſtatutum, vel conſuetudo, quod fœminæ admittantur ad emphyteuſim, nu. 5. & 28.

Limita quartò, quando ſequeretur abſurdum, vt quando eſſet data facultas in teſtamento nominandi vnam fœminam extraneam, num. 6.

Perſonæ appellatione, venit etiam fœmina; nam iſte terminus eſt communis ad vtrumque ſexum, nu. 7.

Limita quintò ſupradictam com. opin. quando à principio conceſſa eſſet fœminæ, vel originem habuerit à fœmina, quia veniunt filiæ fœminæ, etiam nepotes, numer. 8. & idem iuris

eſt,ſi eſt ſtipulata pro maſcula,& fæmina,ibidem.

Declaratur dicta limitatio quinta, quando primitus erat conceſſa maſculo, & poſtea reconceditur fæminæ ſub eadem forma verborum,num.9.

Limita ſextò, quando eſſent ſemel vocatæ fæminæ, 10. declara, numer.11.

Limita ſeptimò quando eſſent vocati filij,& nepotes,cum illa adiectione hæredis: nam verbum, hæres, eſt commune, tam maſculo quam fæminæ, quæ limitatio non eſt tuta, numer.12.

Verbum hæres, eſt commune tam fæminis, quam maſculis, nu.13. declara.nu.23 & 24.

Fæminæ veniunt, & ſuccedunt, quando emphyteuſis eſt ſtipulata pro hæredibus,eod.nu.& 20.

Fæminæ veniunt, & ſuccedunt, quando emphyteuſis eſt ſtipulata pro liberis,num.14.

Limita octauò prædictam com.op.non habere locum, quando dictum eſſet pro deſcendentibus,quod declara n.15.

Limita nonò, quando conſtaret ex verbis inueſtituræ voluiſſe vocare etiam fæminas,nu.16.

Limita decimò, quando dictum eſſet pro filiis vſque ad tertium genus,nam generis appellatione veniunt etiam fæminæ,numer.17.

Limita vndecimò, quando dictum eſſet pro filiis, & liberis,nu.18. vel generatione alicuius,vel genere ibi,nu.17.& 27.

Conceſſio facta pro ſe,filiis,nepotibus, & liberis,an extendatur ad trinepotes,nu.19.

Limita decimotertiò, quando prima inueſtitura erat etiam conceſſa pro filiabus:quia ſecunda etiam cenſeretur pro fæminis ſtipulata,nu.21.

Inueſtitura ſecunda regulatur à prima,& ab ea non eſt recedendum,niſi expreſsè ſit dictum,n.22.

Inueſtitura prima ſi erat facta pro ſe,filiis,& deſcendentibus tantum,& poſtea fieret pro hæredibus,illud verbum,hæredibus, intelligeretur pro deſcendentibus,nu.23. etiam ſi eſſet additum ex ſuo corpore natis,ibidem.

Emphyteuſis conceſſa aliquibus Comitibus, vel nobilibus vſque in eorum quintam generationem,an filij filiorum nati ex plebeis veniant,nu.36.

Inueſtitura ſi erat ſolita fieri pro filiis maſculis tantum, vt concederetur pro filiis, & hæredibus, exponeretur pro filiis, & deſcendentibus,nu.24.& non venirent fæminæ.

Limitatur 14. ſupradictam com. opin. non habere locum, quando adeſſet conſuetudo in contrarium n.25.

Conſuetudo probari debet per eum,qui eam allegat,n.26.

Limitatur decimoquinto,quando eſſet facta conceſſio vſque in tertiam generationem, vel tertiam lineam,vel tertiam prolem. num.27.

Limitatur 16.quando adeſt communis vſus loquendi,quod veniant fæminæ,n.28.

Limitatur 17.quando dictum eſſet pro ſe, & filiis vtriuſque ſexus, num.29.

Limit.18.quando dictum eſſet pro filiis omnibus,nu.30.

Infertur ex his,quod nepos ex filia etiam admittitur,n.31.

Limit.19.quando adeſſet priuilegium ſpeciale n.32.

Limit.20.quando dictum eſſet pro poſteris,nu.33.

Limit.21.nu.34.

Limit.22.nu.35.

Congruo hoc in loco ponenda eſt illa quæſtio, An in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & filiis, ve-
1 niant filiæ fæminæ? Salic. *in l.2.qu.12.Cod.de iur.emph.* tenet,quod veniant,quem ſequitur Dec. *in l.fæminæ,num.108.de reg.iur.* Alciat. *in l.1.num.7.ff.de ver.ſign.* Soc.iun. *conſ.104.num.7. lib.2.* Couar. *var.reſol.lib.2.cap.18.num.1.* Clar. *§. emphyteuſis qu.32.ver.ſed quid.* Pinel. *in l.3.num.33.C.de bon.mat.* Barba. *in Clem.1.num.64. de elect.* Valaſc. *de iur.emph. quæſt.41.num.3.* Vinc.de Franch. *dec.30.* hanc etiam opin. videtur tenere Iaſ. *in d.l.2.num.194. in fine,* dum ſimpliciter refert Salyc. idem tenet Purp. *conſ. 484. numer. 12.* Alciat. *in l.1.ff. de ver. ſign.* Tiraq. *de retract.lign.§.1 gloſ.9. num.181.& 206.* Menoch. *conſ.111.num.57.* qui allegat etiam Crauet. *conſ. 251.* ver. ſed etiam, & Ber *quæſt.18.* qui dicit hanc opin. maiorem habere æquitatem, & Contrariam, licet ſit magis com. tamen eſſe rigoris plenam, & idem dicit Mant. infra citandus, & iſtam opin. defendit Fach. *cont.iur.lib.8.cap.97.*

2 Contrariam ſententiam tenuit originaliter Guid. de Suzar. *in leg.veteribus,in princ.ff.de pact.* quem multi ſequuti ſunt, ſcilicet Arch. Henric. Boaich. Aret. Rom. Cuman. Barbat. Soc. Veron. Corne. Franch. Iaſ. Rip. Felin. Dec. Ruin. Rub. Alex. Marſ. Gozad. Feret. Ant. Gab. Ferd. Loaz. Zoannet. Soc. iun. Bero. Curt. iun. Ceph. Rim. Caſſan. Zuccard. Bald. Dec. *in cap.in præſentia numer. 46. de probat.* aſſerens hanc eſſe com. opin. & idem aſſerit Iaſ. *in leg. ſi quis id quod, numer. 23.ff. de iuris, omn. iud.* hanc etiam refert eſſe com. Clar. *dict. quæſt. 32.* & quod ſit magis com. tenet Gabr. *de ver. ſign. concl. 6. numer. 93.* quos omnes enumerat, Rot. *diuerſ. par. 2. deciſ. 125.* in qua deciſione ponuntur rationes, & contrariis reſpondetur. Hanc opinionem frequentiori Doctorum calculo eſſe receptam, in emphyteuſi acquiſita pro ſe, filiis, & nepotibus, filias, & neptes non venire, dicit Corb. *de cauſ. priuat. ob lin. ſin. numer. 6.* vbi etiam refert alios de comm. atteſtantes, & Mareſc. *var.reſolut.capit.2.lib.1.in princ.* dicit hanc eſſe magis com. opin. referens alias Rotam ita tenuiſſe pluries; & eſt *deciſ. Seraph. 604.* Et non eſt dubium, quin hæc ſit ma-
* gis com. opin. ex dinumeratione Doctorum, Quæ opinio potiſſimum habet locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, in qua ſtricta interpretatio fieri debet, tum propter naturam ſtipulationis; tum etiam, vt minus præiudicium inferatur Eccleſiæ. Rot. *in dict. deciſ.125.numer.20.* Mareſc. *dict.capit.numer.6.* qui refert ita tenuiſſe Rot. coram Illuſtriſſimo Card. Plat. in vna Sutrina bonorum 9. Decembris 1585. & nouiſſimè Rot. *par.5.recent.deciſ.176.* & quod emphyteuſis conceſſa filiis, & nepotibus non intelligatur conceſſa filiabus, & neptibus ex filio, magis com.opin. eſſe dicit Mantic. *de tacit. & ambig. libr. 22.tit. 14. numer. 1. & 5.* vbi plures alios concordantes citat, licet ipſe contrariam opinionem benigniorem eſſe, & æquiorem putet; & quando fuit conceſſa pro ſe, & filiis. & nepotibus maſculis, vſque in tertiam generationem, non venit nepos maſculus ex fœmina, vt dicetur infra *quæſt. 11.* & quando fuit conceſſa iis, qui ſunt de generatione maſculina, an veniat filia nata ex maſculo, ibidem, & quod in inueſtitura conceſſa alicui pro ſe, eiuſque filiis, & nepotibus non veniant fæminæ, tenet Mant. *eod. lib. 22. tit. 15. numer. 13.* & Mareſc. *var. reſol. lib.1.cap.2. numer.5.* qui plures cumulat, & multo magis procedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vt minus præiudicium Eccleſiæ inferatur. Gab. *concl. 6. numer. 111. de ver. ſign.* Cantuccius *in ſuo voto*, quod habetur *deciſ. 125. par. 2. diuerſ.* Duran. *deciſ. 300. numer. 1.* Et quando etiam eſt facta conceſſio pro ſe, filiis, & nepotibus, & ex eo per directam lineam, & maſculinam lineam deſcendentibus,non veniunt fæminæ. Rot. *dict. deciſ. 125. numer. 5.* quæ ſententia non ſolum habet locum in filia primi inueſtiti; ſed etiam in nepte ex filio maſculo *ead. deciſ. numer. 6.* & eſt recepta opinio communiter. Rot. *deciſ. 203.numer. 2.par. 2. recent.* vbi quod duo copulatiue re-
* quiruntur, nempe, quod volens ſuccedere ſit maſculus, & deſcendat ex maſculo, vt late Cantuccius *in d. ſuo Voto*, vbi de magis com. atteſtatur. Et quando filij ſunt vocati cum qualitate maſculinitatis, clarum eſt, quod fæminæ non ſunt comprehenſæ. Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 14. numer. 16.* Gabr. *de verb. ſign.*

concl.

concl.6 num.116. præſertim in emphyteuſi Eccleſiaſtica. Seraph.*deciſ.1487.num.2.*Cantuccius *eod.Voto.* Et quando ſunt vocati, cum iſta qualitate maſculinitatis, nempe per maſculinam lineam deſcendentibus, iſta qualitas cenſetur repetita,& appoſita reſpectu nepotum,& ad omnes vocatos cenſetur conſiderata qualitas maſculinitatis, & conſequenter excluſio fæminarum, vt *in dict. dec. Duran.num.14.* & ratio eſt,vt ibi dicitur *numer.15.* quia,niſi intelligeretur qualitas maſculinitatis,etiam quo ad nepotes,ſequeretur abſurdum,quod illi eſſent potioris conditionis, quam filiæ primi gradus,vt per Mant.*eod.tit.14.nu.2.*

3 Limitatur tamen iſta communis, & magis communis opinio multis modis;& primo non habere locum, quando conceſſio eſſet facta propter benemerita;quia tunc lata ſit interpretario Dec.*conſ. 223. num. 3.* Mareſc.*d.cap.2.nu.7.*

4 Limitatur ſecundò, quando is, qui emphyteuſim recepit, tempore conçeſſionis, vnicam tantum filiam habebat,& erat in ea ætare conſtitutus,in qua veriſimiliter homines non poſſunt generare filios; tunc enim conceſſio facta pro ſe,& filiis,intelligitur etiam de dicta fæmina, poſt quam illud verbum, filiis, in alio non poteſt verificari, ne diſpoſitio ſit ſuperflua. Gabr.*d.concl.6.nu.97.*Menoch.*conſ.588.n.12.*& Vinc.Fuſar. *de fideicom.ſubſt.qu.311.nu.41.*

5 Limitatur tertiò,quando extat ſtatutum, ſeu conſuetudo, quod fæminæ cum maſculis pariter admittantur ad bona emphyteutica; quia tunc veniunt etiam fæminæ: cum verba contrahentium accipiant interpretationem à ſtatuto, vel conſuetudine. Bart. communiter receptus *in leg. vt vim mrandi §. ſi liberi ff. de oper.liber.* Gab.*d.concl.6.n.96.* Brun.*in tract. quod ſtant.maſc. art.105.*Mareſc.*d.cap.nu.10.*& vide infra *num.25.*

6 Limitatur quartò, quando ſequeretur abſurdum exemplum,ſi in conceſſione data eſſet facultas in caſu obitus ſine filiis, nominandi in teſtamento vnam fæminam extraneam; tunc appellatione filiorum veniret etiam filia, ne ſit melioris conditionis fæmina extranea, quam propria filia, vt habetur *in dict. deciſ. 123. numer. 33.* Gab. *ead. concl.6.numer.103.* Mareſc.*dict.cap. numer.11.* & vide ſupra *numer. 2.* & quando data eſt facultas nominandi vnam perſonam, poteſt emphyteuta nominare fæminam, quia iſte terminus perſonæ, eſt communis ad vtrumque ſexum, & ſic non inerat communis opinio ſupra allegata,quod, quando accepta eſt emphyteuſis pro ſe, & filiis, fæminæ non continentur,& ſi adiectum ſit,quod in defectum filiorum poſſet nominare vnam perſonam, intelligitur etiam de fæminis extraneis. Rot.*ead.deciſ.125. num. 36.& 38.* & coram Duran, *deciſ.300. numero 19. & 20.* vbi dictum fuit,quod non obſtabat, ſi in inueſtitura eſſet dictum, quod inueſtitus haberet facultatem in defectum maſculorum, & lineæ maſculinæ ad tertiam nominationem,videlicet ad vitam ipſius;& ad vitam vnius perſonæ per ipſum nominandæ, & ad vitam alterius perſonæ per perſonam nominatam nomi-
7 nandæ,cuius virtute poterat inueſtitus nominare fæminam extraneam; & ideò extraneæ fæminæ eſſent melioris conditionis,quam filiæ,aut neptes:quia magna eſt diſparitas; nam Eccleſiæ nihil intereſt, quod poſſit potius vna perſona, quam alia nominari, cum non ideo citius,aut tardius intret deuolutio;bene autem Eccleſiæ intereſt, quod fæmina non ſit comprehenſa ſub generatione; quia quatenus ſic deficientibus,aut non extantibus maſculis, non intraret deuolutio exiſtentibus fæminis eiuſdem gradus: ſin autem non comprehendantur, non extantibus maſculis,eſt locus deuolutioni,etiam quod extent fæminæ.

Et in fine illius deciſionis dictum etiam fuit, quod non obſtaret facultas data transferendi emphyteuſim in aliam perſonam, etiam extraneam, vſque ad tertiam illius generationem,ſeu nominationem, quia in caſu illius deciſionis additum erat, vt ſupra: & ideo intelligi debuit eodem modo, ideſt vſque ad tertiam generationem maſculinam, prout fuerat conceſſa inueſtito, & per lineam maſculinam tranſlarari; ita vt generatio intelligeretur cum qualitate maſculinitatis, & quod in defectum maſculorum intra tertiam generationem intraret nominatio,vt ſupra:hæc enim eſt vis, & efficacia dictionis, vt ſupra, vt ſit relatiua omnium antecedentium,vbi alij allegantur.

8 Limitatur quintò,quando à principio emphyteuſis eſt conceſſa fæminæ;nam poſtmodum,ſi in conceſſione ſit facta mentio de filiis, tunc veniunt etiam fæmi-
* næ.Rom.*conſ.367.col.2.*Curt.*in tract.de feud.3.par in prima reg.* Rip. qui hanc appellat communem opinionem, *reſp.1.lib.1.num.74.* Gabr.*d.cond 6 num.98.* & quando emphyteuſis habuit originem à fæmina veniant filiæ fæminæ, etiam neptes, dicunt omnes relari per Corb.*de cauſ.priuat ob lin. fin.* nempe Gozad.*conſ.79.in fine.* Curt. iun.*conſ.31.*Benint.*dec.52.*Soc.*in l.cum,num.84.ff de cond.& demonſtr.*Grat.*conſ 110.num.27.vol.1.* Ferd.Loaz.*in leg. filius familias §.Diui.num 68.de leg.1.* Tiraq.*in ll.connubialibus l.5. nu.26.*Cephal.*conſ 185.n.26.lib.2.*Bero *conſ.120.n.12.volum.2.* vbi idem iuris eſſe vult, quando emphyteuſis eſt ſtipulata à maſculo, & fæmina, quia, ſicut maſculus ſexum ſuum dilexit, ita pariter fæmina ſexum ſuum dilexiſſe præſumitur. Burſat. *conſ. 89. num.7.*Rol.*conſ.76. vol.3.*Iaſ.*conſ.17.col.2.vol.4.*licet Corb.*à ver.cæterum vſque ad nu. 29.* conetur probare iſtam com.op. non eſſe veram, quæ eſt veriſſima, vt per Surd.*dec.9.nu.12. & in conſ.140. num.25.26.& 29.*& Mant.*d.art.14.nu.25.*

9 Declaratur d.limitatio quinta,ſecundum Corb. vt ſupra *numer. 29.* non habere locum, nec includi fæminas, retenta dicta com. opin. quando fuiſſet primitus conceſſa maſculo,& modo concederetur fæminæ pro ſe, filiis, & nepotibus, ſub eadem forma verborum; quia ſecunda inueſtitura regulatur, & declaratur à prima, à qua non eſt recedendum, niſi in ſecunda expreſsè dicatur, ſecundum inueſtituram de communi contrahentium conſenſu, aliter quam ſolitum eſſet, fieri, vt in fortioribus terminis tradit Dec. *conſil. 193. numer.3.& conſil.319.numer.4.& ſeq.*& alios allegat Corb. *ead.cauſ.numer.8.*quam limitationem intellige, vt diximus ſupra *de contr.emph.quæſt.34.num.22.* in caſu, in quo quæritur,an dicatur noua, vel antiqua inueſtitura, & vide infra *num.29.*

10 Limitatur ſextò,quando ſemel vocatæ ſunt fæminæ, puta, ſi conceſſio ſit facta pro filiis, filiabuſque, & nepotibus; nam appellatione nepotum,comprehenſæ eſſent neptes.Menoch.*conſ.111.num.51.* & Mareſc.*dict.cap. num.25.*

11 Declara hanc ſextam limitationem habere locum, quando fæmina ſtipulatur pro ſe,& filiis,ex eius coniecturata mente, vt per Roland. *conſil.76. numer.6.libr.3.* ſecus,quando maſculus eſt ſtipulatus,qui,quando voluit fæminas exprimere,id fecit;ita declarat Seraphin. *dec.604.numer.7.*vbi allegat conſ. Corn.*49.num.2. & conſ. 271.numer.10.lib.4.*& Alexand.*conſ.45.numer.9.lib.7.* Et ratio eſt,ſecundum Seraphinum: quia apparet,non eſſe mentem diſponentis, comprehendere fæmininum *ſub maſculino*, & non eſt eadem ratio in nepte, quæ in filia propria; & Rotæ viſa fuit frigida reſponſio Menoch.*dict.conſil.111.num.62.* & refert etiam Mareſc.vt ſupra *num.16.*

12 Limitatur ſeptimò,quando non ſunt vocati filij,& nepotes ſimpliciter, ſed cum adiectione, Hæredis,

quo caſu veniunt etiam fœminæ. Alex. *in l. ſed ſi hac, §. liberos, num. 3. ff. de in ius voc.* ſequitur Iaſ. *in leg. ſed ſi quis id quod, ff. de iur. omn. iud. colum. 5. & conſ. 115. colum. fin. volum. 1.* Gabr. *dict. concluſ. 6. numer. 104.* cum aliis adductis per eum, ſequitur Corb. *dict. cauſ. numer. 34.* dummodo fœminæ ſint hæredes. Clar. *§. emphyteuſis quæſtion. 32. ver. hac tamen,* vbi de communi teſtatur; & ratio eſt, quia
* iſte terminus, Hæres, eſt communis, tam fœminæ, quam maſculo. Alexand. vt ſupra. Dec. *eod. conſil. 32.* Sed hęc limitatio patitur magnam difficulratem: nam Doctores eam tenentes, aut loquuntur, vbi ſtipulatio eſt tantum concepta pro hæredibus, & non pro filiis; ideo nihil mirum, ſi comprehenduntur etiam fœminę; quia iſte terminus, hæres, eſt communis, tam fœminæ, quam maſculo, vt dictum eſt, & ita procedir, & loquitur, Dec. *d. conſil. 32.* & Alexand. *in dict. §. liberos,* & Bero. *quæſtion. 18. & conſ. 93. num. 26. libro 1.* Rimin. iun. *conſ. 44. numer. 20.* Soc. iun. *conſil. 79. numer. 6. libr. 4.* & iſte non eſt caſus ſupra poſitus. Aut loquuntur, retenta opinione Bart. *in leg. Gallus §. ſi parente, de liber. & poſthum.* quod quando dicitur filiis, & hæredibus, non requiratur vtrumque copulatiue, & ira loquitur Alexand. *in dict. §. liberos.* Iaſ. *in dict. leg. ſi quis id quod, numer. 25.* Gozad. *conſ. 20. numer. 7.* ſed opinio Bart. eſt communiter damnata. Iaſ. *in l. 2. Cod. de iur. emphyt.* Pariſ. qui de com. *conſ. 48. numer. 10. lib. 4.* Clar. *§. emphyteuſis quæſt. 37.* & de hac re nos diximus *de contr. emphyt. quæſt. 3. numer. 1.* vnde ſatis liquet, eos contrarium ſentire, ſi vtriuſque qualitatis
14 concurſus requiratur, Aut loquuntur in dictione, Liberis, quæ capit ex ſui proprietate maſculos, & fœminas, & ita procedunt dicta per Alex. *conſil. 80. numer. 14. lib. 1.* & conſilia Ruin. allegata per Gabr. *dict. concl. 6. numer. 104.* & ita loquitur Dec. *conſil. 223. numer. 3.* quicquid ſenſerit Menoch. in contrarium, *conſil. 111.* ſupra allegato *numer. 51.* & ita tenuit Ror. vt per Seraphin. *d. ucl. dec. 404. numer. 3. cum ſeq.* & refert etiam Mareſc. *dict. cap. 2. numer. 18.* quare iſta limitario non eſt tuta, vt aduertit etiam ibi Mareſcot. videndus eſt etiam Mant. *dict. art. 14. numer. 23.* vbi videtur tenere op. Bart. *in dict. §. ſi parente,* quod ſcilicet non requiratur vtrumque copulatiuè, & fœminæ comprehenduntur propter illam dictionem, hæredibus.

15 Limitatur octauo, quando dictum eſſet pro filiis hæredibus, & deſcendentibus; tunc fœminæ etiam comprehenderentur, & ſic neptes; quia illud verbum, deſcendentes, comprehendit filias fœminas, & appellatione deſcendentium ſimpliciter ex proprietate ſermonis filiæ fœminæ, & alij per Lineam fœmininam deſcendentes comprehenduntur. Fulgoſ. *conſil. 85. num. 2.* per text. in Auth. *de hæred. ab inteſt. §. 1. & 2.* in illis verbis, deſcendentium, &c. Gabr. *dict. concl. 6. numer. 95.* Corb. *dict. cauſ. numer. 33.* cum aliis per eos allegatis, Rot. *in recent. part. 5. deciſ. 176. numer. 23.* vbi appellatione legitimè deſcendentium, veniunt etiam fœminæ, & quando inueſtitura eſt facta pro ſe, filiis, & nopotibus per rectam Lineam deſcendentibus, comprehendit etiam fœminas. Rot. *deciſ. 424. par. 2. recent.* Gregor. *15. deciſ. 383. numer. 3. & in Deciſ. Duran. 295. numer. 5.* & Mareſc. *dict. cap. numero 21.* refert, ita iudicaſſe Rot. in vna Bononien. deuolutionis bonorum 14. Ianuarij coram Iuſto, vbi conceſſio erat facta cum verbis prædictis, & fuit dictum, non obſtare conſ. Curt. iun. *121. numero 30. libro tertio* & Ceph. *12. in fine;* quia in inueſtitura, de qua loquitur Curt. non aderat verbum, Hæredibus, & *in conſ.* Ceph. dicebatur de filiis maſculis, propterea defendit, quod verbum deſcendentibus, reſtringatur ſub eadem qualitate maſculinitatis: vbi Cephal. *conſil. citato 12. volum. 1.* per totum defendit, quod in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſtipulata pro ſe, filiis ſuis maſculis legitimis, & naturalibus; nec non deſcendentibus ſuis; non veniant fœminæ, non obſtantibus illis verbis deſcendentibus: quia illud verbum, deſcendentibus, regulatur ab illa qualitate maſculina; & ideò maſculis deficientibus, reuertitur ad Eccleſiam. Er in dubio facienda eſt interpretatio ad fauorem Eccleſiæ, vt citius emphyteuſis reuertatur, ibidem *num. 20.* qui alios refert.

16 Limitatur nono ſi ex aliis verbis inueſtituræ conſtaret, contrahentes voluiſſe vocare fœminas, tunc facile receditur à dicta communi, & magis communi opinione, quæ fœminas excludit: nam ea fundatur in oratione, *leg. veteribus ff. de pact.* quaſi imputandum ſit ſtipulanti, qui legem apertius non dixit, vt tradit Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 9. numer. 210.* quæ ratio ceſſat, vbi ex aliis verbis apparet, ſtipulantem voluiſſe ſtipulationem concipere, etiam pro fœminis. Mareſc. *d. cap. num. 20.*

17 Limiratur decimò, quando in conceſſione dictum eſſet pro ſe, & hæredibus vſque ad tertium genus: cùm generis appellarione, & ex proprietate ſermonis, fœminæ etiam contineantur. Tiraq. *ead. gloſ. 9. num. 239.* Anch. *conſil. 44.* & tenuir Rota coram Cardinali Platto, in cauſa Surrinæ bonorum, 9. Decembris 1587. vt refert Mareſc. *dict. cap. numer. 23.* non obſtante, quod in eo caſu non adeſſet verbum, Hæredibus, & verba, ad tertium genus, immediatè eſſent prolata poſt verbum, filiis, & nepotibus, Dec. *in leg. fœminæ, ff. de reg. iur. numer. 66. & ſeq.* & ſimiliter de dicta deciſione facit etiam mentionem Mant. *eod. lib. 22. tit. 15. numer. 13.* quando conceſſa eſt pro ſe, & filiis, vſque ad tertium genus: & idem dicendum eſt, ſi emphyteuſis conceſſa ſit generationi alicuius, ſeu generi; quia etiam fœminis conceſſa intelligitur, vt infra *numer. 7.* Er licet ſit controuerſia inter Doctores, an veniant fœminæ, & multi teneant, quod non, vt Bald. Salyc. Corn. Anch. Aldob. Menoch. Rom. & alij relati per Mant. *eod. tit. 15. numer. 1.* tamen magis com. op. eſt, quod veniant, & ſuccedant,
* vt per eundem Mant. ibi *numer 9.* Craſſ. *§. fideicommiſſum, quæſt. 15. num. 5.* Clar. *§. emphyt. quæſt. 36.* & per Vinc. Fuſar. *de fideicomm. quæſt. 329.* qui quamplures adducit pro hac opin. & de mag. com. teſtatur: quamvis alios etiam referat contrarium tenentes. Et licer generis appellatione veniant fœminæ, vt per Tiraq. *loco citato,* & idem poſſet dubitari; quando dictum eſt ad tertiam generationem; tamen ceſſare debet dubitatio, quando verbum generationis in inueſtitura appoſitum eſt ad deſignandum gradum; non autem ad ampliandam vocationem, quam contrahentes ad maſculos per lineam maſculinam deſcendentes verbis expreſſis reſtrinxerunt. Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 15. num. 15.* & Rot. *dec. dec. Duran. 295. nu. 17.*

18 Limitatur vndecimò, quando eſſet dictum pro liberis, vel pro ſe, filiis, nepotibus, & liberis, Anch. *conſil. 125. colum. 1.* Alex. *in dict. §. liberos,* idem Alex. *conſil. 80. col. pen. volum. 1.* Iaſ. *in leg. ſi quis id quod colum. 5. ff. de iur. om. iud.* Gozad. *conſ. 20. col. 2.* Ruin. *conſ. 188. col. pen. volum. 2.* Grat. *conſ. 64. numer. 17. volum. 2.* cum aliis congeſtis per Corb. *de cauſ. priuat. ob lin. fin. numer. 43.* Rot. *dict. deciſ. 125. p. 2. diuerſ.* Fuſar. *de ſubſt. fideicom. quæſt. 326.* & quando conceſſio facta eſt pro liberis veniant etiam fœminæ, tenent alij relati per Mant. *dict. art. 14. numer. 20.* ſed ſi eſt conceſſa pro liberis ex linea maſculina deſcendentibus, an filia, quæ ſola eſt ſuperſtes admittatur, Capra allegatus à Mant. *dict. art. 14. nu. 27.* dicit, quod ſic. contr. tenet Paul. de Caſtr. *in leg. maritus, Cod. de procur. num. 5.* ſed vide Mant. *loco citato.*

Diſſentiunt ſecundum Gabr. *dict. concl. 6. numer. 102.* Alex. *conſ. 61. volum. 1.* & Dec. *in leg. fœmina* ſupra allegata

ſed

ſed mihi videtur contrarium poſteà ſenſiſſe Dec. vt ibi *num.167.*

19 An autem conceſſio extendatur ad trinepotes, quando eſt facta pro ſe, filiis, nepotibus, & liberis, videndus eſt Corb. *d.cauſ.num.48.* & Fuſar. *de ſubſt.fideicom. qu.327.num.38.& ſeq.*

20 Limitatur decimoſecundò, quando dictum eſt pro
* ſe, & hæredibus: nam tunc tranſit ad fœminas, ſicut maſculos, & hæc eſt magis com.opin. vt per Bero. *qu. 18.* Clar. *§.emphyteuſis, quæſt. 32. ver. hæc tamen.* Seraph. *dict. deciſ.604.numer.4.* & idem dicendum eſt, ſi dictum eſſet, pro ſe, filiis, & hæredibus, Gab. *dict.concl.6.numer.104.* qui alios allegat. Corb. *ead.cauſ.num.34.* quando eſt conceſſa pro ſe, filiis, nepotibus, & hæredibus, quia illud verbum, hæredibus, comprehendit etiam fœminas, *l.hæredis appellatione, ff. de verb.ſign.* vt ſupra etiam diximus, & Mant. *eod.art.14.nu.22.*

21 Limitatur decimotertiò, quando eadem res, quæ conceditur pro ſe, filiis, & nepotibus ſimpliciter, aliàs fuiſſet validè conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, & filiabus, & nepotibus: quia ſecunda inueſtitura regulatur, & declaratur à prima: Dec. *conſ. 185. & conſ 193. & conſ. 468.* vbi etiam vult, idem eſſe dicendum, ſi in ſecunda inueſtitura dictum ſit, pro filiis, & nepotibus maſculis tantum, quia prima erat etiam pro fœminis; nam ab antiquis inueſtituris non eſt receden-
22 dum, niſi in poſterioribus expreſsè dicatur, quod facta eſt inueſtitura de communi conſenſu, aliter quàm ſolitum eſt fieri; & opinionem Dec. ſequitur Ferret. *conſil.119.* Natt. *conſil.322.* Gozad. *conſil.84.* Alexand. *conſil. 9.volum.5.* & Rum. *conſil.185.* vbi inquit: verba inueſtituræ intelligi debent ſecundum naturam primæ, & omnia in illa intelliguntur reperta: & idem voluit Roland. *conſ.67.num.5. & 6. volum.1.* Ceph. *conſ.27.volum.1.* Burſat. *conſil 122.numer.17.volum.1.* & quod ſecunda inueſtitura intelligatur facta ſecundùm primam, niſi expreſsè de communi conſenſu mutatio eſſet facta; quia in noua conceſſione ſemper cenſetur excepta qualitas præcedentis inueſtituræ, ſequitur Corb. *d.cauſ. numer. 8. & 10.* & quod inueſtitura ſequens non poſſit alterare primam in præiudicium Eccleſiæ, vel alterius, Caualc. *deciſ.36.numer.215.par.2.* Mant. *eod. lib. tit. 35. numer.35.& ſeq.* vbi declarat, niſi in renouatione aliqua noua qualitas ſit adiecta: quia tunc noua conceſſio, & inueſtitura cenſeretur; ſed vide, quæ diximus *de contr. emphyt. quæſt. 34. numer. 22.* vbi declaratur, quando adiecta eſſet noua qualitas, forma, vel conuentio. Et prior inueſtitura tanquam radix, & fundamentum aliarum debet obſeruari. Mantic. *de tacit.lib.23.tit.21. in princ.* qui plures cumulat; licèt loquatur in feudo, & à prima non videtur receſſum, niſi manifeſtè appareat contradictio, & maximè ſi prior in poſterioribus explicitè, vel implicitè ſit repetita; veluti ſi dictum fuerit, viſis proximis inueſtituris. Nec eſt veriſimile Vaſallum voluiſſe remittere pacta ſibi vtilia, quæ in priori inueſtitura continentur, & ideò priori inueſtituræ, non debet intelligi fuiſſe renunciatum, niſi neceſſitatis ratio id perſuadeat. Mantica *citato loco numero 2. & ſequen.* Neque etiam primæ inueſtituræ videtur derogatum, niſi expreſsè hoc actum ſit, præſertim ſi ſit conditionalis, vt pura, ſi dictum ſit, ſi iuſtè, & rationabiliter petierit, ſe dicto nomine inueſtiri; quia nec iuſtè, nec rationabiliter quis petit ſub diuerſa forma à primis inueſtituris, inueſtiri. Vnde ſequens inueſtitura præſumitur facta ſecundum conditiones primæ, & ſic in dubio credendum eſt, poſteriores inueſtituras cum prioribus conuenire. Quare omnes poſteriores inueſtituræ ad primam ſunt intelligendæ, & ſic poſterior inueſtitura ſecundum priores declaratur Mant. ibidem *num.3.* qui alios refert.

Declara tamen, quod ſi tenor antiquæ inueſtituræ non appareat, niſi per relationem factam in poſteriori, adhuc illa ſeruari debet; ſed ſi prior inueſtitura ad quam facta eſt relatio, non inuenitur, & ex ea diuerſitas poſſit probari, ſtandum eſt poſterioribus inueſtituris, vt vulgò receptum eſt, quod intelligitur, niſi in poſterioribus clarè ſit inſertus, alioquin nunquam poſſet locum obtinere Mant. *eod. loco numer. 9. & ſeq.*

Declara etiam, quod dictum eſt, poſteriores inueſtituras, recipere interpretationem a priori, intelligitur Primo, vt procedat in his, quæ dubia videri poſſunt; non autem in iis, quæ apertè contradicunt, ſi poſterior inueſtitura facta ſit ab eo, qui hanc habet poteſtatem, idem Mant. *dicto loco numer.12.* Secundò intelligitur, vt habeat locum, niſi in renouatione inueſtituræ adiecta ſit noua qualitas; quia tunc noua dicitur conceſſio, vt *in eod.tit.numer.15.* tenet Mant. qui alios citat, & dixi ſupra *de contrah.emph. quæſt. 34. numer. 22.* Tertiò intelligitur, quod poſterior inueſtitura à priori declaratur; quando eſt magis dilucida, ſed ſi prior ſit generalis, illa recipit interpretationem à poſteriori, quæ apertiùs loquitur, veluti ſi in priori feudum fuerit conceſſum alicui, & hæredibus, vel deſcendentibus, & in poſteriori ſit conceſſum feudum hæredibus, vel deſcendentibus maſculis: nam ſimiliter intelligitur feudum conceſſum in priori, quia hæc eſt etiam interpretatio iuris feudorum. Mant. vt ſupra *numer. 14.* Quartò declaratur, quod inueſtitura à priori, non intelligitur diſcrepare, niſi contineat res diuerſas, & verba non poſſint aliam recipere interpretationem, idem Mant. *eod. loco numer.15.* vbi allegat Hier. Gabr. *conſil. 69. numer. 38. lib. 2.* Quintò intelligitur, vt poſterior inueſtitura à priori recipiat interpretationem, quando ambæ factæ ſunt inter eaſdem perſonas, & loquuntur de eodem genere; diuerſum eſt, ſi poſterior inueſtitura ab alio facta ſit, vel de diuerſo genere loquatur: nam & ſi inueſtituræ diuerſi generis ab eodem factæ ſint, & poſterior habeat potiora iura, debet præualere. veluti ſi idem Dominus primum inueſtituram fecit puram, & abuſiuam, hoc eſt ſine rei traditione, deinde faciat aliam puram cum traditione poſſeſſionis: hæc enim potior habetur, idem Mant. vt ſupra *nu.16.& ſeq.* Sextò poſterior inueſtitura recipit interpretationem à priori, niſi ſit alterius tenoris, & facta ſit ex conſenſu eorum quorum intereſt, vt per eundem *eod.tract.lib.23.tit.20.num.22.* Sed ſi errore, & calliditate eorum quorum intereſt id factum ſit, priori inueſtituræ fides adhibetur, vt per Doctores quos refert idem Mant. *d.tit.21.nu.18.* & poſterior inueſtitura præſumitur erronea, ſi ſit alterius tenoris: Princeps enim præſumitur circumuentus, niſi daretur ſcientia officialium Cameræ, ex quibus prodeunt inueſtituræ. Vnde ſi communi conſenſu fuerit receſſum à priori inueſtitura, poſteriori ſtandum erit, niſi error, vel metus probetur, vt per Doctores ibidem allegatos per Mant. & vide etiam ſupra *de contr.emphyt.quæſt.9.nu.20. & qu.34.nu.22.& ſupra nu.9.*

Infertur ex hac limitatione, quod ſi prima inueſti-
* tura erat facta pro ſe, filiis, & deſcendentibus tantum, & fieret poſtea pro hæredibus ſimpliciter, vel pro filiis, & hæredibus, cenſeretur conceſſa ſecundum naturam primæ conceſſionis; & illud verbum, hæredibus, exponeretur pro filiis, & deſcendentibus ex præſumpta mente contrahentium, quæ colligitur ex natura primæ conceſſionis. Bero. *in cap. in præſentia numer.395.de probat.* Afflict. *deciſ.195.nu.5.* vbi loquit, quod

ſecunda inueſtitura, quæ erat pro ſe, & hæredibus, ex ſuo corpore natis, intelligitur pro ſe, & hæredibus, abſque illis verbis, ex ſuo corpore, vt in prima inueſtitura, refert Corb. *ead. cauſa nu. 8.*

24 Infertur etiam, quod ſi Eccleſia eſt ſolita concedere pro ſe filiis, & nepotibus maſculis tantum, vſque in tertiam generarionem, vt in hac inſigni Abbatia S. Crucis de Saxouiuo ſolitum eſt, & concederetur pro ſe, & filiis, & hæredibus illud verbom; hæredibus exponeretur pro filiis, & deſcendentibus durante dicta tertia generatione maſculina tantum, ex præſumpta mente contrahentium, quæ colligitur ex conſuetudine, & conceſſionibus aliorum; quia Prælatus non poteſt contra formam ſolitam concedere in emphyteuſim Corb. qui alios citat *ead. cauſ. num. 29.* facit etiam pro hac opinione, quia verba ſtipulationum à conſuetudine recipiunt interpretationem. Imol. *in cap. potuit de locat. num. 69.* Felyn. *in cap. cum M. Ferrarienſis de Conſt. colum. 3.* cum aliis relatis per eundem Corb. ibi *numer. 30.* quod fœminæ non comprehendantur in emphyteuſi Eccleſiaſtica; licet dicatur pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, ſed maſculi tantum, quando prima conceſſio fuit facta pro ſe, filiis, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, ſecundum primordialem oaturam; quia aliter intelligenda eſſet contra naturam contractus, & induceretur alteratio in ſubſtantialibus Bero. *conſ. 100. numer. 14.* Becc. *conſ. 101. numer. 16.* Rot. Lucenſ. *dec. 48.* vbi hæc materia diſcutitur.

25 Limitatur decimoquartò non habere locum, vbi adeſt conſuetudo generalis Domini, vel Eccleſiæ, concedentis ſub hac ſtipulatione pro ſe, filiis, & nepotibus, filias, & nepres admittere; quia iſto caſu, verba ſtipulationis à conſuetudine interpretationem, & declarationem recipiunt, & ſecundum eandem conſuetudinem intelliguntur. Imol. *in dict. capit. potuit de locat. numer. 69.* Felyn. *in dict. cap. M. Ferrarienſis numer. 6.* Bero. *conſ. 97. volum. 1. numer. 1.* Corn. *conſil. 199. numer. 54. volum. 2.* Ruin. *conſ. 151. numer. 9.* Menoch. *conſ. 111. numer. 60. volum. 2.* Mant. *citato tit. 14. numer. 24.* Et quando in loco adeſt conſuetudo, vt fœminæ, cum maſculis deſcendentes ab inueſtito admittantur, tenet Clar. *§. emph. quæſt. 28. in fine*, vbi dicit recurrendum eſt ſemper ad conſuetudinem Ciuitatis, in qua conceſſio eſt facta, & ſecundum illam iudicando non errabis: illa enim præcipue eſt attendenda, ſequitur Rot. vt *in dec. Duran. 295. in fine.*

26 Sed qui allegat iſtam conſuetudinem, probare debet. Dec. *conſil. 483. numer. 28.* Soc. iun. *conſil. 65. numer. 36. volum. 1.* Corn. *conſil. 83. colum. 5. volum. 4.* Alexand. *conſil. 67. volum. 7. numer. 1.* Maſcard. *de probat. concl. 423. numer. 19. & ſeq. volum. 1.* Honded. *conſil. 31. numer. 48. par. 2.* Corb. qui alios refert *de cauſ. priuat. ob lin. fin. numer. 30.* & hanc conſuetudinem allegans, illam probare debet, & etiam neceſſe eſt, vt probet, quod vigeret tempore contractus, quando ſcilicet res fuit in emphyteuſim conceſſa Menoch. *conſil. 111. numer. 37. volum. 2.* & idem Corb. *citato loco.*

27 Limitatur decimoquintò, quando eſſet dictum pro ſe, filiis, & nepotibus, vſque in tertiam generationem: quia tunc filiæ, & nepotes comprehenduntur, Corn. *conſ. 233. volum. 4. columna 1.* Fulgoſ. *conſil. 131.* Capr. *conſil. 51. inter conſilia* Corn. *numer. 3. volum. 3.* Bald. *in l. 2. numer. 7. Cod. de iure emphyt.* quia licet fœminæ non veniant nomine filiorum, & nepotum; tamen ratione verbi adiuncti, Generationis veniunt. Cornel. *dict. conſ. 233.* Et idem dicendum eſt, ſi fiat conceſſio pro ſe, filiis, & nepotibus vſque in eius tertiam lineam, vel eius tertiam prolem: quia verbum, Linea, tam maſculos, quam fœminas continet. Corb. *de cauſa priu. ot. ob lin. fin. num. 40.* Foſar. *de fideicom. ſubſt. 346. in prin.* cum aliis per ipſos congeſtis, & appellatione Prolis, fœminæ continentur idem Corb. *nu. 39. & 40. ead. cauſ.* & Fuſar. *qu. 335. num. 5.* vbi etiam dicitur, quod idem tenendum eſt de progenie, & ſi caſus occurrat, recurre ad eum, vbi adſunt declarationes, & præſertim, an veniant deſcendentes ex fœmina appellatione Lineæ, & quod fœminæ, & deſcendentes ab eis veniant, quando eſt vocata generatio, Fuſar. *qu. 329.* vbi plures cumulat, licèt contrarium multi teneant, quod nepos ex fœmina non admittatur, neque ab ea deſcendentes: ſed teſtatur; quod magis com. opinio ſit, quod veniant, *numer. 3.* &
* quando eſt facta conceſſio pro ſe, & filiis, vſque in tertiam generationem, quod in ea ſuccedat nepos ex filia, tenet Marian. Socin, Sen. vt refert Clar. *§. emph. quæſt. 36. in principio* Corn. *conſ. 219. numer. 6. lib. 2.* Tiraq. *de ret. lign. § 1. gloſ. 9. numer. 241.* Bero. *conſil. 120. numer. 34. lib. 2.* Menoch. *conſil. 111. numer. 55.* Alex. *conſ. 61. num. 9.* & ſic ſucceduot filiæ fœminæ, & deſcendentes ex eis. Mantica *dict. art. 14. num. 26.* & quod fœminæ, & maſculi deſcendentes, ex eis veniant, & comprehendantur. Gabr. *conſ. 69. num. 9. lib. 2.* Menoch. *conſ. 111. num. 55.* Mant. *eod. lib. 22. tit. 15. num. 13. & ſeq.*

28 Limitatur decimoſextò, quando in loco, vbi contractus celebratur emphyteuticus, adeſt communis vſus loquendi, vt filiorum, & nepotum nomine, etiam filiæ, & nepotes intelligerentur; nam tunc cenſerentur vocatæ. Corb. qui multa allegat pro iſta opinione ibid. *num. 40.*

29 Limita decimoſeptimò, quando dictum eſſet, pro ſe, filiis, & nepotibus vtriuſque ſexus: nam tunc filiæ, & oepotes comprehenderentur. Ruin. *conſ. 473. numer. 9.* Burſat. *conſ. 63. num. 11.* Rol. *conſ. 84. nu. 14. volum. 4.* & Corb. *ibidem nu. 53.*

30 Limita decimooctauò, quando dictum eſſet, pro ſe, omnibus filiis, & nepotibus; quia adiectio nominis vniuerſalis, omnis, facit, vt etiam fœminæ includantur, Corb. *ibidem numer. 50.* cætera videnda ſunt *in dicta concl. 6.* Ant. Gabr, & apud Fuſar. *de ſubſt. fideicom. qu. 311.*

31 Infertur ex prædictis limitationibus, quod in caſibus, in quibus admittuntur fœminæ, oepotes ex fœmina etiam ſuccedant, Marian. Soc. in quodam ſuo conſilio, quem ſequitur Corn. *conſ. 219. lit. G. lib. 2.* Clar. *§ emphyteuſis, quæſt. 36. in princ.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 41. num. 5.* & Fuſar. *de ſubſt. fideicom. quæſt. 326. num. 2.* vbi plures cumulat; & vide ſupra *nu. 27.*

32 Limitatur 19. quando adeſſet ſpeciale priuilegium, vt eſt in Ciuitate Cæſenæ, Innoc. Octaui, inquo cauetur in cootractibus emphyteuticis debere admitti, & in eis comprehendi fœminas maſculis non extantibus, vt eſt *deciſ. Ludouiſ. 33.* & ibi Add. vbi extenditur etiam, ſi dictum ſit cum dictione tantum taxatiua.

33 Limita 20. quando conceſſio eſſet facta pro poſteris: quia poſterorum appellatione liberi continentur. Mant. *citato art. 14. nu. 21.*

34 Limita 21. quando conceſſio facta fuit à fœmina; verba enim debent intelligi ſecundum conditionem perſonæ loquentis, ita ſentit Pet. de Anch. *in conſil. 339. n. 6.* ſequitur Iaſ. *in l. ſed ſi hac, §. liberos n. 1. ver. limita ff. de in ius voc.* Gozad. *conſ. 79. nu. 15.* Curt. iun. *conſ. 181. nu. 1.* Rol. *conſ. 76. nu. 21. lib. 3.* Decian. *conſ. 46. nu. 68. lib. 2.* Menoch. *conſ. 111. nu. 51. & ſeq.* Mant. *d. art. 14. nu. 25.*

35 Limita 22. quando emphyteuſis eſt conceſſa à Principe laico: quia eius beneficia largiſſimè ſunt interpretanda, Bald. *in l. 2. nu. 7. C. de iur. emph.* & ibi Iaſ. *nu. 167.* Alex. *conſ. 61. nu. 8. lib. 1.* Mant. *d. art. 14. in fine.*

36 Sed ſi emphyteuſis concedatur aliquibus Comitibus, vel nobilibus, vſque in eorum quintam generationem,

tionem, an filij filiarum nati ex plebeis includantur; hanc dubitationem mouet Bald. *in l.2.2.nu.7.C. de iur. emph.*& Mant.*d.art.15.in fine*,vbi vide.

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Maſculi, & fœminæ ſimul admittuntur in emphyteuſi, recepta pro maſculis,& fœminis,nu.1.

Ratio ponitur,n.2. Fallit ſtante ſtatuto, vel conſuetudine,quod extantibus maſculis fœmina non ſuccedat,nu.3.

Fallit, quando emphyteuſis eſt accepta pro conſeruanda agnatione,num.4.

Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet vniformiter determinare,n.2.

Copula,& omnes copulatos pro virili vocat.ibidem.

Maſculi exiſtentes in 2.gradu præferuntur fœminis exiſtentibus in primo,& quomodo intelligatur,n.5.

Statutum excluſiuum fœminarum,an habeat locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica,nu.6.

SI emphyteuſis recipiatur pro ſe, & filiis maſculis, & fœminis,an ſimul maſculi,& fœminæ admittan-
1 tur? Reſpondeo, quod admittuntur ſimul, & hæc eſt
* recepta ſententia Bart.*in l.ius iurandi* § *ſi liberi nu.5.ff.de oper.liber.*Salyc.*in l.2.quæſt.17. Cod. de iur. emph.* & ibi Iaſ. *nu.18.*Imol.*in cap.potuit,de locat.in fine.*Valaſc.*de iur.emph. quæſt.41.num.4.*ratio eſt,quia maſculi,& fœminæ eadem
2 oratione vocantur, ergo æqualiter ſuccedere debent cum maſculis.Ceph.*conſil.511.num.4.*& ob vim copulæ, Et,cuius natura eſt,omnes copulatos pro virili vocare.Peregr.*de fideicom.art.17.num.33.* Fuſar.*de ſubſt.fideicom. quæſt.379.numer.5. cum ſeq.* Mantic.*de tacit.& ambig.lib.22. tit.18.n.20.*vbi reſp.*ad cap.1.* §.quin etiam Epiſc.vel Abb. in vſibus feud.

3 Fallit, quando adeſſet ſtatutum, vel conſuetudo, quod extantibus maſculis filia fœmina non ſuccedat. Bart.*in dict.* §.*ſi liberi.*Couar.*lib.2.var.reſol.cap.18.ver.ſecundò conclude,colum.3.*Alex.*in leg.heredes mei* §.*cum ita: nu.7. ff.ad Trebel.*Zanch.*in dict.* §.*cum ita par.9.num.24.*qui alios allegat, nam tunc maſculi præferuntur fœminis, & idem dicendum eſſet, ſi diceretur pro filiis vtriuſque ſexus, vbi plures citat; Et quod prius ſint vocati maſculi, ſtante prædicto ſtatuto, & in defectum maſculorum cenſeantur vocatæ, eſt com. opinio,
* vt per Soc.iun.*conſ.71.numer.11.lib.1.* Peregrin.*de fideicom. artic.27.numer.24.* cum aliis pluribus adductis per Fuſar.*dict. quæſt.numer.11.* vſque ad 14. licet *numer. 15.* alios citet tenentes contrariam opin. ſed *numer.16.* dicit primam eſſe com. & vide ſupra *quæſt. 2. hoc eod. tit.* & ideò deficientibus maſculis fœminæ admittuntur. Mant. qui infinitos congerit pro hac opinione *de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 8. numer. 19.* vbi *numero 22.* extendit locum habere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & *lib. 22. tit. 17. numer. 23.* pro qua videnda eſt omnino *quæſt. 22. de diuerſ. quæſt. emph.* vbi an hoc ſtatutum valeat, & infra *numer. 6.* niſi expreſsè conſtet de voluntate concedentis, & acquirentis, quod ſit facta pro ſimultanea admiſſione illorum, vt tenet Rot. *in dec. Buratti 838.* & ibi Add. vbi reprobatur diſt. Bald.& aliorum *in litt. A.*Et concluſio prædicta, quod ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, ſtante dicto ſtatuto, habet locum etiam, ſi conceſſio eſſet facta pro ſe, filiis maſculis, & fœminis, vel pro ſe, filiis, & nepotibus vtriuſque ſexus. Honded. *conſ. 54. numer.6.& 7.8.& 9.*qui multos cumulat,etiam de com.
* atteſtantes, reprobata opinione Dec.*conſ.208.* facientis differentiam inter ſtipulationem factam pro maſculis,& fœminis, & filiis, & nepotibus vtriuſque ſexus, in qua maſculos, & fœminas pariter admitti arbitratur; quia eius diſtinctio communiter damnatur, & vtroque caſu maſculi præferuntur fœminis, quæ opinio fuit approbata à Rot. vt *in dict. deciſ. 838. numer. 2.*Et habet locum,etiam ſi ſtatutum non diſponat expreſsè de bonis emphyteuticis,quia non agitur de comprehenſione ſub diſpoſitione ſtatuti,ſed de voluntate acquirentis,volentis ſe confirmare cum ſtatuto, vocando prius maſculos, & ſucceſſiuè illis deficientibus fœminas, & per hanc rationem ita in em-
* phyteuſi etiam Eccleſiaſtica communiter teneri,affirmat Decian.*conſ.30.num.42.lib.3.* & Rot.coram Caualer. *dec.583.num.9.* Add.*in d.dec.838 num.15.* Declaratur tamen, quando maſculi ſuccedere nolint, vel non poſſint Buratt.*ead.dec nu.11.*

4 Fallit ſecundò, quando ex inueſtitura, & verbis eius appareret, emphyteuſim acceptam fuiſſe pro conſeruanda agnatione: nam viget eadem ratio, quæ eſt ſtante prædicto ſtatuto, vt in feudo tenet Alexand. *in leg. quod dicitur numer. 24. ff. de verb. oblig.* Dec.*conſ.139.numer.2.* & alij allegati per eundem Fuſar. *dict.quæſt. 10.*

5 Illud etiam ſciendum eſt, quod maſculi exiſtentes in ſecundo gradu, præferuntur fœminis exiſtentibus in primo, quando verba inſtrumenti hoc ſignificant, vt ſi dictum ſit,præferendo ſemper maſculos. Mant. *eod. tit. numer. 33.* Vnde maſculi deſcendentes per ſexum fœmininum, ex veriſimili mente contrahentium, debent fœminis præferri, vt ſi dictum ſit, Vſque in tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, ſaluo ſemper, quod maſculi debeant præcedere fœminas,defunctis omnibus maſculis deſcendentibus ex linea maſculina; ſuperſtitibus filiabus, & nepte vnius, & nepotibus maſculis ex altera earum debent præferri, idem Mant. *eod. tit. numer.34.*

6 An autem prædictum ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos habeat locum in bonis emphyteuticis Eccleſiæ, diximus *de contrah. emph. quæſt. 38. numer. 7.* & licet com.opin. ſit, quod habet locum etiam in emphyteuſi Eccleſiaſtica, tamen Rot. tenet contrarium, vt per Grat. *diſcept. forenſ.cap.447.numer.17.* ſed de hoc *in tit. de var.quæſt.9.22.* vide.

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Nepos maſculus ex filia non ſuccedit in emphyteuſi accepta pro ſe, & filiis maſculis, pro ſe, & deſcendentibus virilis ſexus, vel per virilem ſexum,nu.1.contr.n.2.

Sed hæc eſt opinio ſingularis,& contra com. Decl.vt ibi,quando fœmina eſt nata ex maſculo, & conceſſio eſt facta iis, qui ſunt de generatione maſculina.

Emphyteuſis conceſſa pro maſculis, & maſculis deficientibus pro fœminis, maſculi vnius colonelli, vel lineæ præferuntur fœminis alterius colonelli n.3.contr.n.4.

Procedit non ſolum; quando emphyteuſis eſt conceſſa duobus quo caſu quilibet cenſetur ſtipulatus pro ſuis deſcendentibus,ſed etiam,quando eſt conceſſa vni pro ſe,& ſuis deſcendentibus maſculis,& fœminis cum prælatione maſculorum, num.5.

Sed ſi dictum ſit deficientibus maſculis pro vna fœmina natu

maiori, an filia primi inueſtiti ſit comprehenſa, num. 7.
Et ſi dictum ſit pro vna fœmina tantum, de qua intelligitur num. 8.
Emphyteuſis ſiue feudum aſſignatum vni in diuiſione; donec extent aliqui de linea ipſius, alij non ſuccedunt in eo, etiam ſi ſint proximiores, nu. 6.

SVcceſſiuè quærendum eſt, An emphyteuſis accepta pro ſe, & filiis maſculis, vel pro ſe, & deſcen- 1 dentibus virilis ſexus, vel per virilem ſexum, ſuccedat nepos maſculus ex filia fœmina? Spec. *in §. nunc aliqua, quæſt. 146. de locat.* dicit, quod non, & hanc eſſe communem opinionem tenet Iaſ. *in l. gallus §. nunc de lege nu. 20. ff. de lib. & poſth.* Grat. *conſ. 129. nu. 16. lib. 2.* & ratio eſt, quia concedens habuit reſpectum ad lineam maſculinam tantum; & ideo neque fœminæ, neque maſculi ex eis deſcendentes ſunt admittendi. Clar. *§. emphyteuſis quæſt. 36. ver. pone;* & præſumitur recepiſſe pro conſeruanda emphyteuſi in agnatione. Corne. *in l. 1. numer. 21. Cod. de cond. inſer.* Tiraq. *de primog. quæſt. 13. num. 8. in fine* Mareſcot. *var. reſol. cap. 145. lib. 2.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 15. numer. 15. & tit. 14. numer. 8.* idem Mant. *lib. 23. tit. 17. num. 9. eod. tract.* quando dictum eſſet pro maſculis deſcendentibus, & quando habita fuit ratio conſeruandæ agnationis, & idem eſſet dicendum, ſi emphyteuſis fuiſſet conceſſa iis, qui ſunt de generatione maſculina: tunc enim nati ex fœminina non admittuntur, quia non ſunt de generatione maſculina: ſed tamen in hoc caſu filiæ natæ ex maſculis continentur, etiam ſi recipiens emphyteuſim prætulerit generationem maſculinam Capra *conſ. 82. num. 8.* Mant. *citato loco nu. 16.* ſed vide infra *qu. 25.*

2 Diſſentit Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 41. numer. 5.* tenens, quod etiam nepos ex fœmina veniat, niſi in caſu, quando eſſet conceſſa pro conſeruanda agnatione, & familia; ſecus, quando eſſet conceſſa maſculis, ad rei emphyteuticæ meliorem culturam; niſi aliud ex inueſtitura colligatur. Et idem credit, ſi accepta ſit pro ſe, & deſcendentibus virilis ſexus; ſecus ſi per virilem ſexum, ſed eius opinio eſt contra communem, prout com. appellat primam op. Grat. *conſ. 120. num. 16. lib. 2.* Syl. Ald. *conſ. 3. lib. 1.* Mant. *eod. lib. tit. 16. num. 7.* vbi putat Clar. erraſſe in eo, quod dicit, non eſſe differentiam, vtrum quis acceperit emphyteuſim pro ſe, & deſcendentibus ſuis virilis ſexus, vel per virilem ſexum, nam per virilem ſexum, etiam filia deſcendit, & virilis ſexus poteſt etiam eſſe, qui ex filia deſcendit: & ideo hæc quæſtio ſit intelligenda, cum quis accepit emphyteuſim pro ſe, & deſcendentibus maſculis: nam ſi dicatur pro deſcendentibus maſculis per virilem ſexum, dubium non eſt; quin nepos maſculus ex filia ſit excluſus, quia non deſcendit per virilem ſexum, ſed fœmininum; *l. lege 12. tab. ver. huius itaque legis, Cod. de leg. hered. & §. vetuſtas inſt. de hered. quæ ab inteſt. def.* Bald. *in d. §. nunc de lege,* & alij per ipſum citati, & ibi late defendit, quod ſi non fuerit habita ratio conſeruandæ agnationis, maſculi deſcendentes ex fœminis non excludantur, & dicit hanc op. tenere Ruin. *conſ. 49. & 120. lib. 1.* Alciat. *conſ. 15. lib. 8. & 104. lib. 9.* & Syl. Ald. *conſ. ſupr. cit.* vt videre eſt apud eum *d. tit. 16. num. 11. & 21.* vide tamen infra *qu. 25.*

3 Sed quid ſi dictum fuit, pro maſculis, & maſculis deficientibus pro fœminis; an maſculi vnius colonelli præferantur fœminis alterius colonelli. Anch. *conſ. 259.* tenet quod ſic. Corne. *conſ. 263. lib. 1.* & alij relati per Fuſar. *qu. 579. nu. 44.*

4 Contrarium, quod non inducatur reciproca de Linea ad Lineam, & ſic maſculos vnius lineæ non excludere fœminas alterius Lineæ, tenuerunt Paul. de Caſtr. *conſ. 434. lib. 2.* Cornel. *conſil. 230. lib. 3.* Socin. *conſ. 227. libr. 2.* Rol. *conſ. 100. num. 24. lib. 1.* Ceph. *conſ. 17. num. 28.* Dec. *conſ. 24. num. 10. lib. 1.* cum aliis relatis per Fuſar. *ead. quæſt. numer. 45.* & procedit etiam, quando plures, & eorum maſculi, & fœminæ deſcenſiue, & reciproce ſunt vocati cum prælatione maſculorum, quia intelligitur, vt donec extant maſculi, aut fœminæ vnius lineæ, non admittantur maſculi alterius lineæ. Pereg. *conſ. 37. nu. 7. lib. 3.* cum aliis relatis per eundem Fuſar. *ead. qu. nu. 51.*

5 Quod procedit, non tantum, quando à principio emphyteuſis eſt conceſſa duobus, quo caſu quilibet cenſetur ſtipulatus pro ſuis deſcendentibus; ſed etiam quando à principio conceſſio facta eſt vni, pro ſe, & deſcendentibus ſuis maſculis, & fœminis cùm prælatione maſculorum; nam donec extant maſculi, vel fœminæ vnius ex deſcendentibus primi inueſtiti, non fit tranſitus ad aliam Lineam, *cap. 1. de nat. ſucc. feud.* Socin. Sen. *in leg. ſi cognatis in fine ff. de reb. dub. & conſil. 249. volum. 12. & conſ. 19. numer. 6. lib. 2.* Rimin. ſen. *conſ. 166. numer. 10. lib. 1.* Cach. *dec. Ped. 23. num. 34.* vbi dicitur, quod quando in aliqua diſpoſitione eſt dictum, rem aliquam de hærede in hæredem tranſire debere, vel de deſcendente in deſcendentem in infinitum; tunc quamdiu ſupereſt aliquis de vna Linea, ſemper portio aſcendentis vnius Lineæ ad talem deſcendentem tranſit: licet alterius Lineæ alij in pari, vel proximiori gradu ſint, qui plures allegat, & idem Fuſar. 6 *ead. quæſt. numer. 49.* & Natt. *conſ. 22.* ponit exemplum, quando feudum eſt aſſignatum vni in diuiſione donec ſupereſt aliquis de Linea illius, alij tranſuerſales, etiamſi ſint proximiores, excluduntur, vt eſt tex. clarus *in cap. 1.* ſupra dicto; ſed quando emphyteuſis eſt 7 Eccleſiaſtica, & ſucceditur ordine ſucceſſiuo, ſi eſt ſtipulata pro ſe, filiis, & nepotibus, aliter dicendum erit, vt de hoc diximus ſupra *hoc eod. titul. quæſt. 2. numer. 17. & ſeq.* Vnde dicit Mant. *numer. 36.* loco infra citando, quod fœminæ eiuſdem Lineæ interdum præferuntur maſculis alterius Lineæ: multum enim refert, an vnus, & idem ſit, qui emphyteuſim acquiſiuit, an duo pro ſe, & filiis maſculis, & non exiſtentibus maſculis pro fœminis: nam priore caſu donec ſupereſt alius deſcendens maſculus ex vno, vel ex pluribus, fœmina admitti non poteſt. Poſteriore autem caſu ſi vnus ex duobus inueſtitis deceſſerit ſuperſtite filia, ac fratre, vel eius filio maſculo, eius filia admittitur excluſis aliis maſculis collateralibus: quia præſumitur voluiſſe prius proſpicere ſuis filiis, ſiue maſculis, ſiue fœminis.

Sed ſi emphyteuſis fuerit ab Eccleſia conceſſa filiis maſculis, his verbis, & finita Linea maſculina pro vna fœmina natu maiori, & grandiori familiæ, an filia primi inueſtiti intelligatur comprehenſa? vid. eſt Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 18. nu. 29.*

8 Et ſi concedatur pro ſe, filiis, & nepotibus maſculis, & deficientibus maſculis pro vna fœmina tantum, de qua intelligatur? idem Mant. *citato loco nu. 31.*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa, ſi eſt priuata, tranſit ad omnes heredes, & idem ſi eſt conceſſa à Ciuitate, ſi eſt Eccleſiaſtica tranſit ad tertiam generationem ſolum, n. 1.

Emphyteuſis conceſſa pro filiis ſimpliciter, finitur ſi eſt Eccleſiaſtica, finita generatione recipientis, ſi eſt priuata, non finitur, nu. 2. ſed vide ibi.

Emphyteuſis perpetua conceſſa pro ſe, & filiis, quo tempore finiatur, num. 3.

Quid

Quid ſi conceſſa ſit filiis, an nepotibus conceſſa videatur. nu. 4. & quid ſi tempore conceſſionis non erant concepti. numer. 5. & quid ſi fiat conceſſio pro ſe, filiis, & nepotibus, an de pronepotibus intelligatur. nu. 6. an autem de nepotibus ex fratre. num. 7.

QVæro modo, An emphyteuſis ſimpliciter conceſſa, nulla facta mentione filiorum, neque hæredum
1 tranſeat ad filios, & deſcendentes, & ad hæredes? Diſtinguendum eſt. Aut eſt conceſſa emphyteuſis à laico, & eſt ſecularis; & tunc veniunt omnes hæredes, etiam extranei; quia ſicut cætera bona cenſentur. Clar. *§. emphyteuſis queſt. 28.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 39. nu. 11.* & ideo intelligitur perpetua. Angel. *in Auth. de non alien. § emphyteuſim.* Bal. *in l. 2. nu. 6. C. de iur. emph.* & ibi Iaſ. *n. 160. ver. in puncto.* Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 9. num. 2.*
* & hæc eſt com. op. vt teſtatur ibi Clar. & refert ibi Mant. & idem dicendum eſt, ſi eſſet conceſſa à ciuitate; Spec. *de locat. §. nunc aliqua, nu. 7.* & Mant. *citato loco.* Aut eſt conceſſa ab Eccleſia, & tunc cenſetur conceſſa filiis, & deſcendentibus, vſq. ad tertiam Generationem dumtaxat, iuxta formam *§. emphyt. uſim* Auth. *de non alien.* Clar. *d. q. in princ.* & Valaſc. *eod. nu. 11.* vbi allegat *conſ. Anan. 84. col. 1.* & nos de hac re etiam diximus *de cont. emph. q. 12. in fine:* & idem Mantic. *eod. lib. tit. 12. num. 6. & tit. 17. in princ.* & quod cenſeatur facta vſque ad tertiam Generationem, ſi ita fieri conſueuit, tenet Iaſ. *in l. certi conditio num. 17. ff. ſi cer. pet.* idem Mant. *eod. tractat. libro 3. tit. 9. num. 44.*

2 Sed dubium eſt, quo tempore emphyteuſis prædicta finiatur: & turſus diſtinguendum eſt; Aut eſt conceſſa à priuato, & non finitur; quia talis emphyteuſis de ſui natura tranſitoria eſt etiam ad extraneos hæredes; Aut eſt conceſſa ab Eccleſia, & tunc finitur finita generatione recipientis. Clar. *d. §. q. 42. in fine*, vbi
* atteſtatur de com. op. Et idem dicendum eſt, ſi eſſet recepta pro ſe, & hæredibus: quia ſi eſt recepta à priuato, eſt abſoluta hæreditaria; & ideo non finitur cum generatione emphyteutæ, vt ſupra diximus; ſi verò ab Eccleſia ſit conceſſa, non tranſit ad extraneos hæredes; ſed finitur ſimul cum generatione recipien-
* tis. Clar. *d. q. 42.* & hæc eſt com. op. vt ibi atteſtatur Clar. ſed idem Clar. *dict. quæſtion. 28. in princ. ver. bene verum eſt.* dicit, quod deſtricto iure verior eſt opin. quod emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi ſimpliciter conceſſa nulla facta mentione filiorum, nec hæredum finiatur cum perſona accipientis, per text. rotundum (dicit ipſe) *in d. § emphyteuſim;* verum à com. non ſit recedendum: & idem dicit Affl. in Prælud. feudi, ſcilicet, quod ſit perſonalis. Verum quod intelligatur in tertiam generationem, tenet Bal. *in c. 1. de vſu Mediol. num. 2. & in l. 2. nu. 6. C. de iur. emphy.* & Iaſ. ibi *num. 160. ver. & ita reſpondet,* Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 17. ad finem* Caputaq. *dec. 392. p. 4.* & Mant. *loco citato n. 5.* hanc op. defendit; & vide, quæ diximus *de cont. emp. queſt. 12. n. 3.* Add. Purp. *in conſ. 484. n. 14.* qui dicit, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica præſumitur contracta in tertiam generationem, primi recipientis perſona computata.

3 Sed ſi eſſet emphyteuſis perpetua, conceſſa pro ſe, & filiis, tranſit ſolummodo ad deſcendentes, iuxta tenorem conceſſionis; non autem tranſit ad extraneos, nec facienda eſt differentia, An conceſſa ſit pro ſe, & filiis hæredibus; quia licet illa qualitas hæredibus, adiecta verbo, filiis, operetur, quod emphyteuſis non poſſit tranſire ad filios, niſi etiam ſint hæredes recipientis; tamen quantum ad hoc propoſitum, paria ſunt, quod conceſſa ſit pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & filijs, & hæredibus, vel pro ſe, & deſcendentibus, & hæredibus, vel huiuſmodi; nam in iis caſibus nunquam tranſit ad extraneos hæredes, ſiue ſit emphyteuſis priuata, ſiue Eccleſiaſtica. Clar. *d. q. 28. ver primus caſus.*

4 Quid autem, ſi conceſſio fiat pro ſe, & filiis ſimpliciter, An nepotibus conceſſa videatur? Et dicendum eſt, quod ſic, vt per Mant. *eod. lib. 22. tit. 12.* qui hanc opinionem pluribus argumentis tuetur.

Contrarium tenet Salycetus *in l. 2. C. de iu. emph. num. 3.* quod ſcilicet nepotes non veniant. Bar. *in l. liberorum num. 10. & 11. de ver. ſign.* Imol. *in l. quod dictum, n. 32. de ver. ob.* Alex *conſ. 128. n. 12 lib. 1. & conſ. 17. nu. 1. cum ſeq. lib. 5.* Iaſ. *in d. l. 2. n. 161.* & melius *in l. gallus § inſtituens, ff. de lib.* & poſt. & hæc eſt magis com. op. dicit Mant. *in d. tit. 12. in princ.* licet ipſe contrarium teneat. Honded *conſ. 54. n. 42. li. 1.* præcipuum enim fundamentum iſtius opinionis eſt: quia in con-
* tractibus appellatione filiorum non veniunt nepotes, vt per Gab *de ver. ſign. conc. 1. numer. 64.* & præd. op. Salyc. tenent alij relati per eundem Gab. ead. *conc. num. 65.* vbi hanc eſſe com. op. profitetur, & Cauale. *dec. 36. num. 303. par. 2.*

5 Et ſi fuerit conceſſa pro ſe, & filiis, & nepotibus, ipſi nepotes ſunt admittendi, quamuis tempore, quo emphyteuſis fuit conceſſa, non erant concepti. Bar. *in l. item Prætor ff. de ſuis & leg.* Ruin. *conſil. 162. numer. 16. & 18. lib. 1.* Menoch. *conſil. 1. num. 193.* & Mant. *eod. loco in fine.*

6 Sed ſi ſit conceſſa filiis & nepotibus, An pronepotes
* ſuccedant, & de illis intelligatur, Communis opinio eſt, quod de pronepotibus intelligatur, & ipſi ſuccedant: quia pronepotes ſunt propriè nepotes. Bar. *in d. l. gallus § inſtituens n. 2. de lib. & poſth.* Alex. *conſ. 125. n. 11. ver. & primo non obſtat lib. 5.* Ruin. qui etiam hanc com. appellat. *conſ. 166. n. 8. lib. 1.* Rip. *reſp. 7. nu. 11. de ſubſt. vol. 2.* & Mant. *eod. lib. 22. tit. 13. ſub n. 1.*

7 An autem conceſſa intelligatur nepotibus ex fratre? Diſtingue vt facit Mant. *eod. tit. num. 2.* ex ſententia Bal. & aliorum; Aut qui ſuſcepit emphyteuſim, habet nepotes ex filiis: & de ipſis intelligendum; Aut non habet filios, nec nepotes, ex filiis, ſed ex fratre: tunc de illis intelligatur, & ſequitur Imol. *in cap. non ſine num. 2. de arbit.* & Mant. vt ſupra diſtinguendum: Aut fit mentio de nepotibus vna cum filiis, & intelligitur de nepotibus ex filiis: Aut fit mentio de fratribus, & nepotibus, & intelligitur de nepotibus ex fratre, niſi communis vſus aliter ſe habeat: Aut fit mentio ſimpliciter de nepotibus, & tunc de nepotibus ex filio intelligatur ex propria ſignificatione.

QVÆSTIO XIIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis hæreditaria relinqui poteſt iure legati, & titulo inſtitutionis, vel alio titulo lucratiuo, etiam ſi adeſſet prohibitio de non alienando, & quot requirantur, vt valeat, & an ſolui debeat laudemium Domino. n. 4.

Emphyteuſis eccleſiaſtica, vel conceſſa pacto, & prouidentia, an legari poſſit, vel titulo inſtitutionis relinqui, vel alio titulo lucratiuo, n. 2. remiſſiuè.

Legatum factum de domo, quam teſtator poſſidebat partim iure proprio, & partim emphyteutico, partem quam iure proprio poſſidebat, legaſſe cenſetur, n. 3.

Legato fundo emphyteutico, teſtator legaſſe ſolum cenſetur ius, quod habet, licet morte periturum, vt nec etiam æſtimatio debeatur, n. 5. amplia, num. 6. amplia, num. 7. limita num. 8. limita, num. 9.

SÆpè euenit in facto, quod bona emphyteutica in
teſtamento relinquuntur; quæritur, an iure legati,
1 titulo inſtitutionis, vel alio titulo lucratiuo poſſint
relinqui Domino irrequiſito? Et ne confuſè procedamus,
prout vidi apud Doctores, diſtinguendum eſſe
puto: Aut enim ſumus in emphyteuſi merè hæreditaria,
accepta à priuato, vel ab Eccleſia (ſecundum ea,
quæ diximus *in Præl. quæſt. 15. nu. 18. & de cont. emph. quæſt. 1.
n. 8. & ſequentibus, in illa quæſt. An emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſeat
ad extraneos hæredes*): Et poteſt cuicumque legari,
donari, & titulo inſtitutionis relinqui, vel alio titulo
* lucratiuo; ita com. teneri dicit Cald. *conſ. 6. de locat.* hanc
etiam dicit eſſe com. op. Alex. *in l. ſi patrone in fine ff. ad
Trebel.*, hanc quoquè eſſe magis com. opin. dicit idem
Alex. *conſ. 189. num. 13. lib. 2.* cum aliis allegatis per Clar.
§. emphyteuſis quæſt. 15. in princ. & quæſt. 28. ver. tertius caſus: vbi
dicit, quod in hoc nulla eſt controuerſia. Surd. *dec. 93. in
prin.* Sim. de Præt. *de inter. vlt. vol. fol. 378. nu. 8.* Rot. Rom. *in
recent. par. 1. dec. 261.* quæ loquitur de emphyteuſi priuata:
& habere locum tenet etiam, ſi in inueſtitura adeſſet
prohibitio de non alienando: quia debet intelligi
per viam contractus, non in vltima voluntate: vel
quod debet intelligi de primo acquirente, quod non
poſſit alienare, quando non eſt facta mentio de hæredibus,
n. 2. & 3. & de hoc etiam diximus ſupra *in. de cont.
emph. quæſt. 24. nu. 1. & ſeq.* & de hac materia, quando eſt
prohibita venditio, vel alienatio, ſiue fiat per copulam,
ſiue prohibitus eſt alienare ſimpliciter, videndus
eſt Fuſar. *de ſubſt. q. 712. num. 3. & 13.* vbi abunde reperies:
Et declara, quod licet poſſit diſponere in vltima
voluntate: tamen non poterit diſponere ad fauorem
loci pij, aut Eccleſiæ, quia de iure eſt prohibita
alienatio in eas, & concurrit duplex prohibitio legis,
& hominis, & ſi ceſſat vnum impedimentum, non
ceſſat aliud, vt eſt dec. Rotæ in recol. per Paul. Rub.
dec. 211. n. 20. cum aliis ſeq. vbi etiam dicitur *n. 28. & ſeq.* quod
prohibitus legare, nec etiam poteſt hæredem inſtituere
ex ſententia multorum.
2 Aut ſumus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vel accepta
ex pacto, & prouidentia, & tunc dic, vt diximus *in d.
q. 24.*
3 Sed, ſi teſtator haberet domum, partim iure proprio,
& partim iure emphyteutico, & ſimpliciter legaret,
eam partem tantum legaſſe intelligeretur, quam
iure proprio poſſidebat. Mant. qui alios allegat. *de coniect.
lib. 9. tit. 1. nu. 24.* ſed ſi legauit teſtator omnes domos,
in hoc legato veniret etiam domus emphyteutica.
Natt. *conſ. 117. in principio.* Sim. de Præt. *de inter. vlt. volunt.
fol. 389. n. 34.*
4 Sed aduertendum eſt, ſecundum Clar. *in d. qu. 15. ver.
arbitror*, quod quinque requiruntur, vt donatio, legatum,
vel inſtitutio valeat. Primum, vt non fiat in
perſonam, in quam, vel de iure communi, vel in conuentione
ipſa res emphyteutica prohibita ſit alienari.
Secundum, vt nulla ſubſit fraus contra Dominum.
Tertium, vt donetur, vel legetur res ipſa, tanquam
emphyteutica: non autem pleno iure, alias enim eſſet
quodammodo velle priuare Dominum iure ſuo: &
ideo caderet emphyteuta à re emphyteutica. Quartum,
vt priuſquam transferat poſſeſſionem rei donatæ
in donatarium, requirat Domini aſſenſum, qui tenetur
illum præſtare, modo donatarius ſit habilis, &
idoneus ad ſoluendum, & promittat Domino ſoluere
canonem, & dicit, quod in hoc omnes concordant,
& idem tenet Iaſ. *in l. fin. Cod. de iur. emph. nu. 68.* & Surd.
dec. 220. n. 54. & quod debeat eſſe idoneus ad ſoluendum,
& non inimicus: requiritur etiam, vt legatarius, vel
inſtitutus pro confirmatione emphyteuſis, & præſtatione
conſenſus ad nouam inueſtituram ſoluat laudemium,
Spec. *in tit. de locat. qu. 114.* licet non firmet: ſed hoc
firmat Iaſ. *in d. l. fin. n. 50.* Red. *de reb. Eccl. non alien. quæſt. 11. de
laudem. n. 13. car. 385.* & idem Clar. vt ſupra: ſed de hoc videnda
eſt *q. 6. de laudem.*
5 Infertur ex prædictis, quod ſi quis habet fundum
in emphyteuſim, eumque legauerit, cenſetur ſolum
legaſſe ius, quod habet, licet morte legantis periturum:
adeo quod non debeatur, neque æſtimatio. Alber.
in l. ſeruum, §. 1. de leg. 1. Soc. *conſ. 109.* per totum & hæc
eſt com. op. Sim. de Præt. *de inter. vlt. volunt. lib. 4. fol. 475.*
* vbi plures cumulat, & Caroc *dec. 31. n. 7.* Mant. *de coniect.
li. 9. tit. 1. n. 18.* vbi plures atteſtantes de com. citat. Gomez.
cap. 12. n. 1. ſub nu. 15. var. reſolu. Quod Mant. citato loco reſtringit,
ver. ſed Ruin. & num. ſeq. quando conſtaret de
mente teſtatoris, & vide ibi. Infertur, etiam ſi teſtator
legauit fundum emphyteuticum, & canon non
fuit ſolutus à teſtatore, & poſtea Eccleſia declarauit
caducitatem, legatario nihil debetur. Mantic. *eodem
num. 18.*
6 Amplia habere locum, ſiue teſtator ſciuerit, ſiue
ignorauerit, ius ſuum eſſe morte periturum, vt nec
etiam æſtimatio debeatur. Craſſ. *§. legatum quæſt. 14. n. 12.*
vbi plures allegat atteſtantes de communi, & magis
* com. licet ipſe, ac Vaſq. ab eo allegatus cont. teneant:
ſed dicit non eſſe recedendum à communi, quemadmodum
etiam Caroc. *d. dec. num. 10.* data ſcientia recedit:
quia res aliena ſcienter legari poteſt, conſtito de voluntate
teſtatoris, vt etiam tenet Mant. *eod. tit. num. 19. &
ſeq. vbi n. 21.* dicit, quod illud ius, quod habuit teſtator, ſi
ad hæredem tranſeat, rem ipſam legaſſe intelligitur:
hoc idem tenet Craſſ. *d. §. legatum q. 14. n. 12. ver. item procedit.*
& Caroc. *d. dec. n. 10.*
7 Amplia habere locum etiam, ſi fiat legatum coniunctæ
perſonæ, Soc. iun. *conſ. 74. n. 74. vol. 1.* Gomez. *var.
reſol. tom. 1. c. 12. nu. 15.* idem Craſſ. *d. §. legatum q. 14. ſub nu. 12.*
ſupra allegato, & Caroc. *d. dec. n. 10.*
8 Limita, niſi contrarium appareret de mente teſtatoris:
tunc enim non cenſetur legatum ſimpliciter
ius, morte finiturum: ſed abſolute: nec eſſet locus
diſpoſitioni *l. quod in rerum, de legat. 1.* & Caroc. ibi ponit
aliquas coniecturas.
9 Limita ſecundò, niſi legatum redderetur penitus
inutile. Dec. *in l. ſemper, n. 3. ff. de reg. iur.* Crauet. *conſ. 208. n.
4.* Menoch. *de præſ. 107. n. 23.* Caroc. *d. dec.* Facit pro hac limitatione:
quia ſi teſtator dum legat vſumfructum
ſuorum bonorum, & non habet niſi bona emphyteutica,
tali caſu, ne legatum redderetur inutile, venirent
etiam bona emphyteutica, Pet. Gerard. *ſing. 35.* Tiraq. *de
retract. lign. §. 15. Gloſ. 1. n. 17.* Caualc. *de vſuf. num. 104.* de quo
etiam ſupra *eod. tit. q. 8. n. 8.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Emphyteuta ſi ingrediatur Monaſterium incapax bonorum emphyteuticorum, reuertitur ad comprehenſos, vel ad Dominum, ſi ibi profeſſionem fecerit, n. 1. & 5.

Ampliatur habere locum, etiam ſi factus ſit Epiſcopus, quia non poterit recuperare emphyteuſim, n. 6.

Ampliatur, vt nec æſtimatio debeatur, n. 17.

Monaſterium fratrum Capuccinorum. Minorum de obſeruantia, & Monialium S. Claræ primæ regulæ, eſt incapax bonorum num. 2.

Monaſterium Monialium S. Luciæ de Fulgineo commendatur, num. 3.

Hæres grauatus, ſi ſine filiis deceſſerit, ſi ingrediatur Monaſterium incapax, ſtatim ſubſtitutus admittitur, n. 4.

Emphyteuta

Emphyteuta ſi ingrediatur Monaſterium capax bonorum, ſi emphyteuſis eſt hereditaria, quæ tranſeat ad extraneos heredes, tranſit in Monaſterium perpetuò, n.7.

Et an teneatur ſoluere laudemium ibidem, amplia in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quando conceſſio eſt facta cum ſolemnitatibus, num.8.

Cont. tenet Burſat. ſed com. eſt contra ipſum ibidem, declara nu.9. Amplia, n.12.

Eccleſia dicitur manus mortua, & quare, n.10.

Emphyteuſis accepta pro ſe, filiis, & nepotibus, aut pro ſe, & deſcendentibus, per ingreſſum Monaſterij emphyteuta, Monaſterio acquiritur reuocabiliter, quia ſolum durante vita emphyteuta remanet, deinde ad comprehenſos, vel ad Dominum reuertitur n.13. & 17.

Feudum acquiſitum pro ſe, filiis, & nepotibus, vel pro ſe, & deſcendentibus, per ingreſſum Monaſterij, Monaſterio acquiritur, durante vita ingredientis, deinde reuertitur ad Dominum, vel ad comprehenſos, n.10. & 12.

Monaſterium, an habeatur loco filij, n.15.

Emphyteuſis tranſit in Monaſterium ſed eccleſia poteſt intra biennium reuocare, ſecundum vnam opinionem, & à qua die incipiat, n.16.

DIſputatio eſt frequens, & vtilis, ſi emphyteuta
ingrediatur Monaſterium, an bona emphyteuti-
ca tranſeant in Monaſterium, an vero reuertantur ad
comprehenſos in inueſtitura, vel ad Dominum. Et
vt ordinatè procedamus, diſtinguendum eſt. Aut
emphyteuta ingreditur Monaſterium, quod eſt omni-
1 no incapax bonorum in communi, & in particulari,
vt ſunt Monaſteria fratrum S. Franciſci Capuccino-
rum, & eorum, qui minorum de obſeruantia vocan-
2 tur, eſt tex. *in cap. 4. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. & in cap. exiit, de ver. ſign. in 6.* Honded. *conſil. 62. numer. 18. vol. 1.* &
Monaſteria Monialium primæ regulæ S. Claræ, vt
in regula eiuſdem Sanctæ, cap. 8. & in Cronicis S.
Franciſci de vita S. Claræ, cap. 19. in quarum numero
ſunt Sanctimoniales Monaſterij S. Luciæ Ciuitatis
3 meæ Fulgineæ, quæ in arcta, & vera paupertate
viuunt, & quarum ſanctitas vbiq. eſt nota; vt habe-
tur etiam in Chronicis eiuſdem S. Franciſci par. 2. & ſi
in eis emphyteuta profeſſionem fecerit pro mortuo
habetur, & eius mors æquiparatur morti naturali.
Mantic. *de coniect. lib. 11. titul. 7. numer. 8.* vbi plures alle-
gat, & alios cumulat. Corb. *de cauſ. priuat. ob mor. ciuil. in prin.* Sicut ergò per mortem naturalem em-
phyteutæ, emphyteuſis redit ad Dominum, ſi non ad-
ſit alius ex inueſtitura vocatus; ita redit per mortem
ciuilem, ob ingreſſum Monaſterij omnino incapacis
bonorum. Rom. qui hanc opinionem com. appellat,
* licet loquatur de ſucceſſionibus in hæreditate, *conſil. 296. ver. ſecundò quia*; Et pro hac opinione multum fa-
cit recepta illa ſententia, quod, ſi quis grauatus
4 fuerit, ſi ſine filiis deceſſerit, & grauatus, non ſuſce-
ptis liberis ingrediatur Monaſterium, bonorum inca-
* pax, & ibi profeſſionem fecerit, ſtatim ſubſtitutus
admittitur, non expectata morte naturali. Mantic. *d. numer. 8.* qui plures atteſtantes de com. citat, & infini-
tos cumulat Honded. *conſil. 62. numer. 37. & 50. vol. 1.*
Craſſ. *§. fideicommiſſum quæſt. 40. in fine*, & nouiſſimè Vinc.
Fuſar. *de fideicom. ſubſt.* qui omnes nominatim, hanc
communem ſententiam tenentes refert, *quæſt. 430. à num. 11.* vſque in finem, vbi etiam *numer. 6.* recenſet
contrariam ſententiam ſequentes, quam ipſe quoque
amplectitur *numer. 20.* ſed eius opinio eſt contra com-
munem.

5 Declaratur prima opinio, quod emphyteuſis non
reuertatur ad Dominum directum, quando adſunt
alij comprehenſi in inueſtitura, proximiores, ad quos
ſecundum eius tenorem debet reuerti, vt ſupra diximus.

6 Ampliatur habere locum, quamuis emphyteuta,
qui ingreſſus eſt Monaſterium, incapax bonorum, &
ibi profeſſionem emiſerit, poſtea factus ſit Epiſcopus,
& capax bonorum, quia non poterit recuperare em-
phyteuſim iam deuolutam ad alios comprehenſos,
vel ad Dominum directum, vt per Doctores allegatos
per eundem Corb. *ead. cauſ. n. 3.*

7 Aut Monaſterium eſt capax bonorum; & tunc ſub-
diſtingue. Aut emphyteuſis eſt recepta pro ſe, & hæ-
redibus extraneis, vt ſupra *de cont. emph. quæſt. 1.* & tunc
emphyteuta, per ingreſſum monaſterij, monaſterio
acquirit perpetuo irreuocabiliter, Bar. *in Auth. ingreſſi, in 2. lect. num. 37. ver. quæro ergo, extra Gloſ. C. de Sac. Sanct. Eccl.*
Anch. *conſ. 165.* Burſ. *conſ. 60. n. 35. vol. 1.* Bero. *in c. in præſentia, de probat. n. 406.* Corb. *dicta cauſ. num. 5.* & opinionem Bar. ſe-
quitur Rot. vt per Burat. *dec. 394. n. 5.* & ibi Add. & Bel-
tram. *in add. ad dec. Greg. 15. § 20. ſub litt. D. poſt medium*, &
Maurus Burg. *de laud. inſp. 55. nu. 14.* & non tenetur Do-
mino ſoluere laudemium, quando ingreſſus eſt mona-
ſterium cum cæteris bonis, vt per eundem Burg. citata
inſp. ſed quando ingreſſus eſt cum ſola emphyteuſi,
vid. infra *de laud. quæſt. 13.*

8 Amplia habere locum, etiam in emphyteuſi Eccle-
ſiaſtica. Bar. *in d. Auth. ingreſſi*, & Bero. *conſ. 83. & 94. nu. 8. & 10. vol. 1.* vbi de com. teſtatur, vt refert Corb. *ead. cauſ. n. 4. & ſeq.* & Rot. *d. dec. 394. eod. n. 5.* quæ loquitur in emphy-
teuſi Eccleſiaſtica. Quod intelligendum eſt, quando
conceſſio eſt facta cum ſolemnitatibus requiſitis, vt
diximus *in d. quæſt. 1. de cont. emph.* & dicitur *in d. dec.* Burat.
in prin. & quod tranſeat ad extraneos hæredes tenet
Grat. *conſ. 528. num. 6. col. 2.* & hanc eſſe com. op. teſtatur
idem Corb. *d. cauſ. num. 6.* & licet Burſa. *conſil. 199. vol. 2.*
* videatur tenere, quod emphyteuſis, per ingreſſum re-
ligionis, in monaſterium non tranſeat, etiam durante
vita emphyteutæ; caſus tamen ſuus, ſecundum eun-
dem Corb. *ibi num. 4.* eſt diuerſus: quia erat facta con-
ceſſio pro ſe, & hæredibus, ex eo legitimè deſcen-
dentibus; nos autem ſumus in conceſſione facta pro
ſe, & extraneis hæredibus, & ſic opinio Bar. & alio-
rum eſt vera, Luſ. autem *in l. 2. C. de iur. emph. numer. 400.*
dicit, quod communiter ſolet diſtingui, quod ſi eſt
emphyteuſis priuati, tunc bene tranſeat in monaſte-
rium; ſi vero eſt emphyteuſis alterius Eccleſiæ, & tunc
eſt in ſua facultate illam ad ſe reuocandi, alias autem
ad Eccleſiam tranſeat, vt refert etiam Clar. *§. emphyteuſis quæſt. 33.* ſed ipſe indiſtinctè tenet, quod in em-
phyteuſi, quæ non ſit abſolutè, & ſimpliciter hære-
ditaria, ſiue ſit conceſſa ab Eccleſia, ſiue à priuato,
non tranſeat in monaſterium; efficeretur enim valde
deterior conditio Domini directi, cum non ſubeſſet
ſpes vlla caducitatis, neque quod, propter finem
Lineæ, res amplius ad ipſum reuertatur, & in om-
nem caſum, Eccleſia tenebitur illam vendere infra
9 annum alteri priuato, & ita obſeruari de conſuetu-
dine, allegans Spec. *in §. nunc aliqua, quæſt. 117.* ſed
op. Spec. declara vt infra *de alien. quæſt. 1. numer. 221.*
& opinionem Spec. & Clar. tenet Rot. vt per Burat.
dec. 132. numer. 2. & quod Eccleſia poſſit cogere aliam
Eccleſiam ad vendendum infra annum rem emphy-
teuticam, vt reincidat in manus priuatorum, & ſubii-
ciatur ſolito hominum commercio, ne Eccleſia Domi-
na directa fraudetur iure ſuo, dum manus mortua
non perit, nec habet defectum Lineæ, & ſic priuetur
laudemio, & res ita de facili non poſſit ad eam reuer-
ti, tenet Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 543. numer. 3. & deciſ. 603. in princ.* vbi multos allegat; & hoc habere
etiam locum in Confraternitatibus, Vniuerſitatibus

ſæcularibus, Collegiis, ſiue alio quocumque corpore
Eccleſiaſtico, vel ſæculari, propter eandem rationem,
vbi *n.2.* referuntur, qui hoc etiam tenent; nec impe-
ditur monaſterium retinere emphyteuſim, Eccleſia
proprietaria volente, Burat. *dicta dec.349.nu.6.* & quod
Dominus directus poſſit cogere ad vendendum rem
emphyteuticam priuato, & illam ponendam extra
manum mortuam, eſt alia *dec.* Burat.*601.* vbi in fine di-
citur, quod ius cogendi ad ponendum extra manum
mortuam, non tollitur, niſi præſcriptione 40. anno-
rum, Auth.*quas actiones, Cod.de Sac.San. Eccl. cap. de quarta,*
vbi Abb.*n.7.* & alij ibi allegati, *de praeſc.* ſed vide omni-
no *de alienat.quaeſt.1.num. 220. cum tribus ſeq.* Et in *dicta dec.*
Burat.*601.n.9.* fuit etiam dictum, non obſtare, quod
Rector Eccleſiæ receperit canonem, & laudemium, &
ſic approbaſſe venditionem, quia non potuit præiudi-
care Eccleſiæ etiam tranſigendo; vbi aliæ deciſiones
allegantur; Et Eccleſia ad hunc effectum, ſolet dici
manus mortua; quod ſicut manus morientis, id, quod
10 comprehendit firmiſſimè tenet, neque facile admittit,
ſic etiam Eccleſia, Vniuerſitas, vel Collegium, quod
ſemel acquirit, & accipit, tenaciter retinet, & non niſi
cum magna difficultate in commune hominum com-
mercium deinde dimittit, Rot.*d.dec.n.3.*

11 Retenta tamen communi opinione, vt de ea atte-
ſtatur Corb.ibi *nu.11.* quod emphyteuſis pro extraneis
hæredibus recepta, tranſeat perpetuo, & irreuoca-
12 biliter in monaſterium per profeſſionem ingreſſi; Eam
amplia, vt habeat locum, etiam ſi in inueſtitura ſit di-
ctum, quod in Eccleſiam, & potentiorem alienari non
poſſit, quia hoc pactum operaretur quoad certam Ec-
cleſiam nominatam; non autem quando monaſte-
rium ingrederetur, vt communiter tenent Doctores
in l.ſi ita quis §.ea lege ff.de ver.oblig. & haberet locum in
alienatione particulari, non autem quoad ſucceſſio-
nem vniuerſalem omnium bonorum, quæ fit per in-
greſſum religionis. Corb. vt ſupra *nu.11.in fine*, & quod
monaſterium ſit capax emphyteuſis, quando illa eſt
perpetua, & tranſitoria, ad quoſcunque hæredes, &
ſucceſſores, eſt *dec.Burat.394.num. 5.* vbi alias deciſiones
Rotæ allegat, ſupra etiam *n.7* allegata, & ibi Add. ad-
dit, quod Dominus directus debeat intra biennium
declarare, an velit, quod emphyteuſis penes Eccleſiam
remaneat, ex Spec. *de locat. §.nunc aliqua, quaeſt. 119.* &
quando emphyteuſis peruenit ad monaſterium, ex
perſona monachi, dictum tempus currit à die mortis
naturalis; non autem ciuilis, ideſt profeſſionis ipſius
monachi, Gratian. *diſcept.for.cap.480.in fine*, & Felin.*in c.
in praeſentia de probat.n.49.*

13 Si vero emphyteuſis eſt conceſſa pro ſe, filiis, &
nepotibus, aut pro ſe, filiis, & deſcendentibus; Et tunc
per ingreſſum religionis emphyteutæ monaſterio
acquiritur reuocabiliter; quia ſolum ad vitam ingre-
dientis acquiritur; deinde ad Eccleſiam reuertitur,
Bar.*in d. Auth.ingreſſi, n.38.& ſeq.* & ibi Bal.Fel. *in ca. in prae-
ſentia de probat.* Spec. *in d. §.nunc aliqua, quaeſt. 153.& 154.*
Dec.*in d.cap.in praeſentia,n.294.* Burſat. *conſ.60.nu.34.lib. 1.* &
Burg.*d.reſp.n.17.*

Et licet Caſt.*in d. Auth.ingreſſi nu. 27.* faciat differentiam
inter emphyteuſim priuatam, & Eccleſiaſticam; tamen
nullam differentiam eſſe aduertit Corb.*ead.cauſa nu.12.*

14 Et de feudo, quod tranſeat in monaſterium, quando
eſt conceſſum pro filiis, & nepotibus, in vita emphy-
teutæ, tenet Alex.*conſ.10.vol.5.* Aff.*dec.320.nu.8.* Capic.*dec.
10. numer. 10.* qui loquitur de Moniali: Et in hoc non
adeſſe contradictionem dicit So. *conſ.167.* qui *n. 24.lib.2.*
hanc opinionem com. appellat, & Curt. *in trac.de feudo.
mem.2.par.3.num. 24.* ſi igitur hoc ſtatutum eſt in feudis,
idem ſtatuendum eſt in emphyteuſi, cum valeat ar-
gumentum de feudo ad emphyteuſim, vt diximus in
Praeludiis quaeſt.10. Et ratio eſt ſecundum Bar. *in d. Auth.
ingreſſi:* quia ingreſſus dicitur mortuus, quantum ad
vitam ſæcularem, *l.Deo nobis Co.de Sac.Sanct.Eccl.* & ideo,
quoad alimenta, non dicitur mortuus: & propterea
cum emphyteuſis ſit conceſſa pro filiis, & nepotibus,
finita generatione, vel Linea reuerti debet, ſequuta
morte emphyteutæ ad Dominum, & durante eius vita
debet eſſe penes monaſterium, vt tenet etiam Burſat.
conſ.60.in fine li.1. qui alios allegat, & loquitur in em-
phyteuſi Eccleſiaſtica, & laicali.

15 Nec obſtat, quod monaſterium habeatur loco filij:
Et ideo ſuccedere debet, non ad tempus, ſed perpe-
tuo: quia reſpondetur, quod eſt filius ciuilis, ſeu lega-
lis: & ciuilis filius non ſuccedit in emphyteuſi, Spec.
in d.§.nunc aliqua, quaeſt. 68.& 88. Iaſ. *in d.l.2. Cod. de iur.
emph. numer. 189,* quia repugnat menti contrahen-
tium, qui non intellexerunt de filiis legalibus, qui
non ſunt vere filij, & veri nepotes: niſi per fictionem
legis, Ant. de Bur. *in d. cap. in praeſentia.* ſequitur Abb.
ibi *num.71.* & Imol. *num. 20.* vbi hanc com. appellant,
Fel. & Dec. & non debet eſſe mirum, ſi tranſeat in
monaſterium, durante vita emphyteutæ, ſolum:
quia per mortem ſuam ciuilem eſt reſolutum ius em-
phyteutæ, & ſic etiam ius monaſterij eſt reſolutum,
argumento *l.lex vectigali ff.de pign.* & nemo poteſt plus
iuris in alium transferre, quam ipſe habet *l.nemo plus de
reg.iur.* & hęc eſt com. opinio, vt refert Corb.*ead.cauſ.n.20.*

16 Sed non deſunt, qui teneant (vt dictum eſt etiam
ſupra) quod tranſeat in monaſterium, ſed quod Ec-
cleſia poteſt, ſi vult, emphyteuſim intra biennium
reuocare, vt tenuit Spec. *in d. §. nunc aliqua, quaeſt. 220.*
& quando Dominus debeat facere iſtam declaratio-
nem, à die quo naturaliter moritur, vel à die profeſ-
ſionis, ponit Fel.*in d.cap.in praeſentia nu.49. in fine,* & dixi-
mus ſupra *n.12.*

17 Nec etiam audiendi ſunt alij, qui affirmant, quod
in hoc caſu debeatur Eccleſiæ æſtimatio, quando
Monaſterium eſt incapax, vt Ruin. *conſil.200. numer. 20.
vol. 2.* quia loquitur de ſucceſſione ex teſtamento, vel
donatione; & hoc etiam eſſet deſtruere opinionem
communem, quod per ingreſſum Monaſterij incapa-
cis, emphyteuſis reuertatur ad comprehenſos, vel ad
Dominum, ſi non adſint comprehenſi.

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Antonius Barberinus S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis laudatur num. 1.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa ad 29. annos pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus; an tranſeat ad extraneos hæredes, durante termino 29. annorum n. 2. & quid in emphyteuſi priuata. ibid.

Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa ad tempus pro ſe, & hæredibus &c. vel pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, vel pro ſe, & hæredibus, &c. debet remanere penes hæredem extraneum pro tempore duratura, n.3.

Quid autem, ſi emphyteuta inſtituit extraneum, & habeat filios, num.4.

EVenit mihi in facto tempore piæ memoriæ Emi-
nentiſſimi Cardinalis Burgheſij, in hac inſigni
1 Abbatia S.Crucis de Saxouiuo, cuius eram Conſerua-
tor, & ipſe Commendatarius; Et nunc pro Eminentiſ-
ſimo, & Reuerendiſſimo Cardinali Antonio Barbe-
rino, Summi Pontificis, Vrbani Octaui, ex fratre
Germano

Germano Nepote, eodem officio fungor, qui ob præclaras eius virtutes, & præſertim in omnes humanitatem, beneuolentiam, & ſummam liberalitatem, eſt in illo ſacro Cardinalium Collegio, ſicut ſtella fulgens in firmamento cœli, euenit inquam mihi in facto, quod quidam acceperat in emphyteuſim multa bona eiuſdem Abbatiæ per vigintinouem annos pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, ſic ab antiquo ſolita concedi, qui deceſſerat, nullis relictis filiis, adhuc
2 durante termino dictorum annorum vigintinouem, relicta hærede vniuerſali eius Vxore: & ideo quæſitum fuit, an dicta emphyteuſis eſſet reuerſa ad Abbatiam, vel ad dictam Vxorem hæredem extraneam, durante dicto termino annorum vigintinouem. Et videbatur dicendum, quod bona prædicta eſſent reuerſa ad Abbatiam; quia erant conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus, & ſic intelligendum erat pro hæredibus ſanguinis, id eſt deſcendentibus, cum emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſeat ad extraneos hæredes, vt per Craſſ. & alios ab ipſo allegatos *§. hereditas q.11. nu.9. & ſeq.* & per Seraph. *deciſ. 868.* & nos diximus ſupra *in Præl. quæſt.15. nu.18. & de cont. emphyt. q.1. nu.5. & 6.* & Mant. *de tacit lib.22. tit.10. n. 20.*

Contrarium tamen fuit determinatum, quod huiuſmodi emphyteuſis tranſiret ad dictam ſuam Vxorem, & ſic ad extraneam hæredem: prout in ſpecie tenet Clar. *§. emphyteuſis q.8. ver. tertio modo*: ſcilicet vſque ad illum numerum annorum, quo erat permanſura penes emphyteutam: & hoc procedere dicit in emphyteuſi conceſſa à priuato, ſed in conceſſione facta ab Eccleſia, æquius, & tutius eſt tenere, quod vſque ad illum numerum annorum tranſeat in quoſcunque. Et ratio videtur eſſe, quia in hoc caſu ceſſat ratio prohibitiua perpetuitatis; Et idem fuit iudicatum in Conſilio Neapolitano, vt per Franch. *dec.235. n. 4.* quam opinionem tenuit ante eos Spec. *in §. nunc aliqua, de locat.* & dixi ſupra, *de cont. emph. q.1. n.12.*

Cæterum Io. And. *in add. ad Spec. in eod. ver. 145.* tenet, quod hæredes extranei non ſuccedant, ſed emphyteuſis ad Eccleſiam reuertatur, non expectato dicto tempore; ſequitur Rim. Sen. *in conſ.485. n.25.* quando ſcilicet emphyteuſis fuit conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus vſq. ad 40. annos, ſi deceſſerit ſine filiis: nec extraneis hæredibus verba deſeruiunt. Aliud dicendum, ſi emphyteuſis ſit conceſſa alicui pro ſe, & hæredibus, vſq. ad annos 40. quia filiis, & nepotibus deficientibus, verba non deficiunt, ſed extraneis etiam hæredibus ſecundum propriam ſignificationem deſeruiunt. *l. ſecundum ff. de ver. ſign.* & ideo, intra tempus præſtitutum, ad eos etiam tranſire debet, & ita tenet Mantic. *de tacit. li.22. d. tit.19. n.29. & in tit.24. num. 18.* & idem dicit, quando eſt conceſſa emphyteuſis ad certum tempus, veluti ad annos 40. pro ſe, filiis, & nepotibus, & is intra tempus præſtitutum ſine liberis deceſſerit, nam finita intelligitur, & hæredes extranei non ſuccedent, & ibi allegat etiam Ruin. *in conſ.167. num.12 li.1.* & ita deciſum fuiſſe in Rota atteſtatur in Cæſenaten, bonorum coram Rub. die 9. Nouemb. 1588. & vide, quæ dixi *in tit. de cont. emph. qu.1. n.12.*

In caſu autem propoſito fuit declaratum, vt dictum eſt: quia non ſolum, ſecundum vnam opinionem, emphyteuſis Eccleſiaſtica, accepta pro ſe, & hæredibus, tranſit ad hæredes extraneos, vt diximus ſupra, *de cont. emph. qu. 1. numer. 6.* & pro hac opinione etiam extat communis ſententia, & magis communis: licet pro contraria parte adſit quoq. magis com-
* munis opinio, vt ibi videri poteſt; Verum etiam quia poterat potius ille contractus appellari locationis, quam emphyteuſis: quia ſoluebatur magna penſio, fructibus reſpondens, vt diximus *in Prælud. q. 15.* & ideo, quando ſoluitur tam magna penſio, emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit etiam ad extraneos hæredes, vt dixi *in tit. de cont. emph. q.1. ſub n.14.* & per Caroc. *de locato fol. 66. qu.8.* & coniecturæ, quod eſſet potius contractus emphyteuticus, quam locatio, non aderat; deinde ille emphyteuta deceſſit ſine filiis, & deſcendentibus, & ideo intrabat doctrina Mantic. *loco citato.*

Et quamuis eſſet vere contractus emphyteuticus, & non locationis, & ſolueretur aliqua parua penſio, nihilominus idem tenendum cenſeo cum Claro, &
3 cæteris ſupra allegatis, quando additum in conceſſione eſſet, & hæredibus quibuſcumque, vt per eundem Clar. *ead. q.28. ver. ſed quæro,* & dixi *in dicta quæſt.1. num.6. & 9* Gabr. *de ver. ſign. conc. 4. num. 1.* vbi infinitos congerit, & idem dicendum, ſi dictum eſſet, pro ſe &c. vel pro ſe, hæredibus, &c. quia hæc clauſula extenditur pro qui-
4 buſcunq. ſucceſſoribus. Seraph. *dec.703. in fine.* Quid autem, ſi pater inſtituat hæredem vniuerſalem extraneum, an iſta emphyteuſis debeat remanere penes extraneum pro illo, an vero apud filios, ſi volumus tenere opinionem, quod intelligitur illud verbum, hære-
* dibus, pro deſcendentibus, ſecundum magis com. op. vtique apud eos remanere debet, & opinio ſupradictorum Doctorum intelligenda eſt, quando non adeſſent deſcendentes, & pro hac opinione faciunt ea, quæ infra dicemus *qu.18.*

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Legitimam habet filius in emphyteuſi hereditaria, & in ea computatur, ſiue ſit acquiſita à patre, vel ab aliis Aſcendentibus; & tanto magis, ſi eſt recepta pro quibuſcunque heredibus, nu.1.

Ampliatur habere locum in emphyteuſi mixta, n. 2.

Legitimam filius conſequitur in emphyteuſi noua ex pacto, & prouidentia, n.3. & multo magis procedit, quando eſt acquiſita titulo oneroſo, n.4.

Et quæ acquiſita fuit ex pecuniis patris. n.6.

Renunciare poteſt pater emphyteuſi, titulo oneroſo acquiſitæ, & illam vendere in præiudicium filiorum, n. 5.

Emphyteuſis non imputatur in legitimam, ſi eſt antiqua, n.7. & quid de emphyteuſi Eccleſiaſtica, ibidem.

DVbitari ſolet, an filius debeat habere legitimam in bonis emphyteuticis, illamque imputare in legitimam? Et diſtinguendum eſſe puto. Aut ſumus in
1 emphyteuſi hæreditaria, & ſine dubio in ea debetur filio legitima, & in legitimam imputandam eſſe tenet Bar. *in l.1. § nec caſtrenſe, num.6. ff. de coll. bon.* Clar. *§ feudum quæſt. 46. ver. quæ quidem*; Et tantò magis procederet, quando eſſet acquiſita pro ſe, & hæredibus quibuſcunq. vel pro ſe, & quibus dederit; & habere locum, ſiue ſit acquiſita à Patre, ſiue ab Auo, vel alio Aſcendente: quia de huiuſmodi emphyteuſi iudicandum eſt, vt de allodialibus, cum aliis allegatis per Craſſ. *§ legitima, quæſt.21. n.3.* qui ita communiter tenere affir-
* mat, & veriorem, & magis com. atteſtatur Alex. *conſil. 19. num. 4. vol.5.* Fernan. Vaſq. *de ſucc. creat. §. 30. num. 234.* nam capitur hæc emphyteuſis iure hæreditario, & venit in reſtitutione fideicommiſſi, vt diximus ſupra *hoc titulo q.3.* idem tenet Burſat. *conſ.92. n.36. lib.3.* & Valaſ. *de iur. emph. q.46.*

2 Ampliatur habere locum etiam in emphyteuſi mixta, acquiſita à Patre. Surd. *deciſ. 235. numer. 3. & 6.*

3 Aut ſumus in emphyteuſi acquiſita pro ſe, & libe-
ris, ex pacto, & prouidentia; Et tunc etiam ſubdi-
ſtingue. Aut eſt acquiſita à Patre, & ſic eſt emphy-
teuſis noua, & de ea Pater poterat diſponere libere;
Et tunc debetur, & in legitimam imputatur, & hanc
* magis com. op. eſſe teſtatur Alex. *d. conſ. 29.* ſiue ſit acqui-
ſita pecunia ſua, ſiue gratuito. Craſſ. cum aliis ab eo al-
legatis *d. q. 21. nu. 3.* Burſ. *d. conſ. & ſub. eod. nu.* Valaſc. *d. q. 46.*
quia dicitur emphyteuſis profectitia.

4 Et tanto magis procederet, quando emphyteuſis
eſſet acquiſita à Patre titulo oneroſo, vt quando à
principio præſtatur aliqua quantitas pecuniæ, vt dixi-
mus ſupra, *tit. de cont. emph. quaſt. 1. n. 23.* quo caſu abſque
vllo dubio, & ſine vlla controuerſia deberetur filio
legitima in bonis emphyteuticis, & ea habita compu-
5 taretur in legitimam, quia à Patre vendi poterat *l.
omnino §. imputari C. de inoff. teſt.* Alex. *in l. ſi patrono, ad
Trebel. n. 8.* Rip. *in l. in quartam, ff. ad leg. Fal. n. 179.* cum aliis
adductis per Mareſc. *var. reſol. c. 74. n. 3. lib. 1.* de qua re di-
ximus ſupra *de cont. emph. q. 24. num. 18.* cum etiam poſſit
huic emphyteuſi acquiſitæ titulo oneroſo renunciare,
& prouidere quod illa non tranſeat ad filios. Ale. *in l.
6 pater filium col. 3. ff. ad l. Falc.* & nos dicemus in tit. de re-
nunc. Et idem dicendum eſſet, quando pater acqui-
ſiuit emphyteuſim pro filio ex ſua pecunia, qua, Do-
mino dedit pecuniam, vt ei concederet emphyteuſim,
tunc imputabitur in legitimam; nam contemplatione
patris acquiſiuit. Craſſ. *d. quaſt. 21. num. 1.* vbi allegat Bo-
log. *in d. l. in quartam n. 314.* idem tenet Rip. *in ead. l. nu. 178.*
cum aliis allegatis per Mareſc. *d. cap. in fine* vbi atteſta-
tur ita tenuiſſe Rot. coram Sanctiſſimo Clem. Octauo,
tunc Auditore; & in feudo acquiſito à patre de ſuis
pecuniis, etiam ſi ſit ex pacto, & prouidentia, tenet
Rot. *dec. 703. par. 1. recent.*

7 Aut ſumus in emphyteuſi antiqua, & tunc, quia
cenſetur quid aduentitium, non debet imputari in le-
gitimam, & hanc eſſe com. op. dicit Ruin. *in repet. d. l.
* in quartam, num. 17. ff. ad leg. Falc.* Clar. *d. q. in prin.* Craſſ. *d.
quaſt. 21. num. 5.* qui plures allegat, atteſtantes etiam de
com. Et ratio eſt, quia talis emphyteuſis capitur extra
ſubſtantiam patris, & ex ſola prouidentia. Surd. *deciſ.
235. n. 14.* & Valaſc. *d. quaſtion. 46.*

Sed ſi emphyteuſis eſſet Eccleſiaſtica, conceſſa
pro ſe, & filiis, illa non debet eis in legitimam im-
putari: quia non defertur iure hæreditario, ſed ex con-
tractu. Diuerſum tamen eſt, ſi emphyteuſis ſit conceſſa
filiis, & hæredibus Bal. *in conſ. 110. n. 2. lib. 5.* Alex. *conſ. 8. nu.
1. lib. 3.* Sed primum dictum Bal. reſtringit, niſi emphy-
teuſis ſit empta ex pecunia patris: tunc enim debet
imputari in legitimam: non res ipſa emphyteutica, ſed
quantum redigi poteſt, facta Domino reuerentiali
oblatione. Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 17. n. 25.*

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

*Hæres institutus in re certa, dato hærede vniuerſali, non venit in
emphyteuſi accepta pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, n. 1.*

*Institutus in re certa, dato hærede vniuerſali, habetur pro legata-
rio, & loco legatarij, n. 2.*

*Verbum hæres, & Verbum ſucceſſor, eſt verbum ſucceſſionis vni-
uerſalis, n. 3.*

*Emphyteuſis hæreditaria, tam profana, quam eccleſiaſtica, dato
hærede Vniuerſali, non tranſit in inſtitutum in re certa,
num. 4.*

*Fallit, quando in conceſſione dictum eſſet, pro hæredibus quibuſcun-
que, vel quibuſcunq. ſucceſſoribus, n. 5.*

QVæromodo, ſi emphyteuſis eſt conceſſa alicui
pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, de quibus hæredibus
1 intelligendum erit, & an veniant inſtituti in re cer-
ta, Reſpondendum eſt, quod intelligitur de ſucceſ-
ſoribus vniuerſalibus, & non de inſtitutis in re certa.
Alex. *in l. quædam §. nihil intereſt.* & ibi Iaſ. *nu. 4. ff. de eden.*
idem Alex. *conſil. 9. vol. 1.* Pariſ. *conſ. 20. n. 28. vol. 1.* Rol. *conſ. 79.
n. 42. lib. 1.* Rip. *reſp. 26. lib. 2.* Craſſ. *§. hæreditas, in principio n.
20.* & quod ſtante hærede vniuerſali, hæres in re certa
non venit, tenet Bart. & cæteri Doctores *in l. quoties. C.
de hæred. inſt.* Mant. *de coniect. lib. 8. tit. 14. n. 12.* cum aliis ad-
ductis per Vinc. Fuſar. *de ſubſt. fid. nu. 341. in princ.* & ratio
eſt, quia adeunte hærede vniuerſali, inſtitutus in re
certa, habetur loco legatarij, *d. l. quoties, & l. ex pacto ff. de
2 hæred. inſt.* & hoc ibi dicunt Bart. Bal. Ang. Paul. Imo.
Alex. & cæteri omnes, licet diſſentiat Alex. *conſ. 152.
* lib. 2.* volens, quod ſi cumulentur verba hæredes, &
ſucceſſores, verbum hæres, denotet vniuerſalem hæ-
redem, & verbum ſucceſſor, denotet particularem
ſucceſſorem; quia aliter illud verbum ſucceſſor eſſet
ſuperfluum; ſed eius opinio eſt contra com. & particu-
3 lariter reprobatur à Iaſ. *conſ. 89. n. 19. lib. 3.* quem ſequitur
Fuſar. *d. q. num. 6.* & ita intelligit Rol. *conſ. 23. num. 51. vol. 1.*
Fachin. *lib. 4. c. 20. contr. iur.* & reſpondet Bart. contrario
tenenti.

4 Et ideo infertur, quod emphyteuſis priuata, quæ
eſt hæreditaria ad inſtitutum in re certa dato cohæ-
rede vniuerſali, nequaquam pertinet; ita communi-
* ter teneri dicit Alex. *in d. §. nihil intereſt, & in l. quoties;* &
ibi Iaſ. ſupra allegat. Couar. *var. reſol. cap. 18. n. 5.* Craſſ. *d.
§. hæreditas quaſt. 3. n. 7.* & idem dicendum eſt de emphy-
teuſi Eccleſiaſtica, vt prædicti Doctores dicunt. Et
quòd huiuſmodi emphyteuſis ad filium in re certa in-
ſtitutum, non tranſeat, ſi alius ſit hæres vniuerſalis in-
ſtitutus, tenet Corb. qui alios allegat *de cauſ. priuat. ob
alien. ampl. 17.* & vide, quæ diximus *qu. 1. numer. 20. de
cont. emph.* ſupra citata, vbi hanc quæſtionem tracta-
uimus.

Contr. in emphyteuſi Eccleſiaſtica tenet Paul. de
Caſt. allegatus per Fach. *d. capit. 20.* & alij relati *in d. qu. 1.
num. 20.* ſed com. op. eſt in cont. vt ſupra, & diximus in
ead. q. 1. n. 20.

5 Limita, niſi in conceſſione dictum eſſet, Pro hære-
dibus quibuſcunq. vel quibuſcunque ſucceſſoribus,
quia tunc venirent etiam extranei, licet inſtituti cum
* filiis, vel in re certa Rui. *conſ. 16. nu. 5. vol. 1.* cuius ſenten-
tiam dicit eſſe com. Curt. iun. *conſ. 1.* & Pariſ. *conſ. 72. nu.
42. vol. 3.* communem quoq. appellat Rol. *conſ. 96. n. 39. vol.
1.* Craſſ. *ead. q. 3. n. 10.* Ant. Gab. *de ver. ſign. conc. 4. n. 5.* qui mul-
tos allegat. Sim. de Præt. *de inter. vlt. vol. fol. 199. nu. 35.* cum
aliis adductis per Vinc. Fuſar. *ead. q. n. 7.* & vide *de cont.
emph. q. 1. n. 1.*

Sed ſi emphyteuſis Eccleſiaſtica alicui & eius filiis
ſit ſimpliciter conceſſa, filius hæres inſtitutus in re
certa, æqualiter ſuccedit in emphyteuſi: quia non de-
fertur iure hæreditario, neq. requiritur, quod filij ſint
hæredes vniuerſales. Bar. *in l. vt iuriu iurandi §. ſi liberi n. 5.
& ſeq. ff. de oper. liber.* Bal. *in l. libertis, libertaq. nu. 26. C. eod. tit.*
Paul. de Caſt. *in l. quoties n. 4. Cod. de hæred. inſt.* Alex. *in conſ.
8. n. 2. lib. 3.* qui alios refert; & dicit, quod repugnantes
opiniones ſic poſſent conciliari, & diximus ſupra *de
cont. emph. d. q. 1. n. 20.* Cæterum, ſi emphyteuſis ſit conceſſa
filiis, & hæredibus, tunc filius hæres inſtitutus ex re
certa, non admittitur: quia defertur iure hæreditario;
& illud verbum, hæredibus, intelligitur de hærede
vniuerſali. Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 17. num. 27. & ſeq.*
& diximus ſupra: licet non deſint, qui contrarium
teneant, vt videri poteſt apud Mant. *citato loco num. 30.
& ſeq.*

QVÆ-

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

In emphyteuſi conceſſa pro ſe, & ſuis legitimis hæredibus, ſuccedunt ſolum venientes ab inteſtato, non autem extranei ex teſtamento, n.1. cont. n.2.

Sed prima eſt communis, & habet locum, ſi dictum ſit, pro ſe, & hæredibus, ſibi de iure ſuccedentibus, n.3.

Teſtator ſi ſe referat ad iuris diſpoſitionem, intelligitur de iure municipali, ſecundum vnam opinionem, vel ſecundum aliam de iure communi, n.4.

Teſtator ſi dixerit, volo decedere ab inteſtato, cenſetur inſtituiſſe venientes ab inteſtato, n.5.

QVæritur ſucceſſiuè, ſi emphyteuſis concedatur alicui pro ſe, & ſuis legitimis hæredibus, de quibus hæredibus intelligi debeat? Alex. *conſ. 56. incipiente. viſo proceſſu, vol. 2.* dicit ſolum venire illos, qui veniunt ab in-
1 teſtato, omnes in infinitum; non autem extraneos ex teſtamento, & ita communiter teneri dicit Curt. iun. *in l. fin. n. 11. C. quan. non pet. part.* Pinel. *in l. 2. nu. 9. C. de bon. mat.* pariter teſtatur de com. Vaſq. *de ſucc. creat. in præfat.*
* *n. 20.* cum aliis cumulatis per Craſſ. *§. hæreditas, in principio nu. 23.* Mant. *de coniect. lib. 11. tit. 1. in fine.* Sim. de Præt. *de interp. fol. 197. nu. 12.* cum aliis, quos refert Vinc. Fuſar. *de ſubſt. fideicom. q. 359. n. 72.*

2 Contrarium tenent Alex. & Dec. allegati per eundem Craſſ. *eod. nu. 23.* ſed à prima opinione, dicit non eſſe recedendum, quia eſt communis.

3 Et ex eadem ratione, idem dicendum eſt, ſi emphyteuſis recepta eſſet pro ſe, & hæredibus de iure ſibi ſuccedentibus, quia de illis, qui veniunt ab inteſtato, intelligi debet, Ruin. *conſ. 174. li. 2. col. 3. nu. 6.* & hoc comprobatur ratione: quia, ſi teſtator ſe refert ad iuris diſpoſitionem, intelligi debet, vel de iure municipali,
4 ſecundum vnam opinionem, vel de iure communi, ſecundum aliam opinionem, vt videri poteſt apud eundem Fuſar. *eod. tract. q. 477. in fine.* Comprobatur etiam alia ratione: nam ſi Teſtator dixerit, reuoco teſtamen-
5 tum à me factum, & volo decedere inteſtatus, cenſetur inſtituiſſe venientes ab inteſtato, Bart. *in l. ſi iure n.*
* *3. ff. de legat. 3.* Alex. *in l. Sancimus, C. de teſtam.* vbi hanc dicit eſſe com. opin. cum aliis quos refert, Clar. *§. teſtamentum quæſt. 92.*

QVÆSTIO XIX.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis eccleſiaſtica, accepta pro ſe, & hæredibus, tranſit ad Aſcendentes. n.1. cont. n.4.

Extraneus hæres dicitur tribus modis, n.2.

Pater non dicitur extranea perſona, n.3.

QVæro, an emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſeat ad Aſcendentes? Iaſ. *in l. Gallus §. etiam ſi parente nu. 25. ff. de lib. & poſth.* mouet hanc quæſtionem, & ponit exemplum, ſi aliquis accepiſſet emphyteuſim ab Eccleſia pro ſe, & hæredibus ſuis, an Pater, vel alius Aſcendens ſuccederet, non exiſtentibus deſcendentibus, & dicit, quod difficultas conſiſtit, videre, an Pater dicatur hæres extraneus filij; quia emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſit ad extraneos hæredes, & arguit pro, & contra; & quod non ſit hæres extraneus, facit, quia Patri debetur legitima in bonis filij, ſicut è contra: in contrarium autem facit, quia extraneus dicitur omnis, qui non habet in poteſtate, *l. vnica §. extraneum*, & ibi Bart. *C. de rei vx. act. & Inſt. de hæred. qual. & diff. §. cæteri*; ſed filius non habet Patrem in poteſtate, ergo
1 &c. nihilominus hanc quæſtionem non determinat, ſed relinquit cogitandum: Ego autem credo, quod Pater, & alius Aſcendens, non poſſint appellari hæredes
2 extranei; quia extraneus dicitur tribus modis, vt per gloſ. *in l. vnica in ver. extraneos C. de impon. lucrat. deſcript. to.* Primo modo, qui non habetur in poteſtate, vt iuribus in contrarium allegatis. Alio modo, quando nullo modo eſt cognatus. Tertio modo, quando non eſt de aſcendenti, vel deſcendenti linea, ſequitur Bald. *in l. ſi emancipati nu. 3. C. de collat.* Angel. Aret. & Fab. *in d. §. cæteri*, ſed Pater, vel alius Aſcendens ſunt de linea aſcendenti, igitur &c. & ſic emphyteuſis prædicta tranſibit ad Patrem, vel alium Aſcendentem, filio decedente ſine deſcendentibus. Sed huic rationi obſtat textus *in §. emphyteuſim*, Auth. *de non alien.* vbi diſponitur, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſeat, niſi ad filios,
4 & nepotes, & ſic de ſui natura non reſpicit, niſi ſolum lineam deſcendentem, & propterea ad patrem non tranſibit, & hanc opinionem tenet Bald. *in Auth. Defuncto in princ. C. de Tertul.* Alua. *in c. 1. de nat. ſucc. feud.* & Valaſc. *de iur. emph. q. 39. n. 9.* ſed in emphyteuſi priuata vtique ſuccederent, ſicut in aliis bonis allodialibus.

QVÆSTIO XX.

SVMMARIVM.

Ius accreſcendi non habet locum in emphyteuſi, n.1. declara nu. 2. limita n. 6. limita n. 3. remiſſiuè.

Pater ſi acquirat emphyteuſim pro ſe, & filiis, ſi decedat, relictis duobus filiis, & vnus decedat ſine filiis, emphyteuſis accreſcit alteri fratri, n.5.

Emphyteuſis conceſſa duobus fratribus, vt poſt mortem eorum, & filiorum, ac Nepotum reuertatur ad Dominum, ſi vnus eorum decedat nullis relictis filiis, emphyteuſis non accreſcit fratri ſuperſtiti, ſed reuertitur ad Dominum, n.4. contrarium, quod debet expectari mors omnium, n.5.

QVamuis de iure accreſcendi aliqua dixerimus, ſuprà tit. *de contr. emph. q. 34.* tamen cum in hoc titulo tractemus de ſucceſſionibus in bonis emphiteuticis, conueniens eſt ponere etiam quæſtionem, an
1 ius accreſcendi habeat locum in emphyteuſi; & reſpondendum eſt, quod regulariter ius accreſcendi non habeat locum in emphyteuſi, ſed reuertatur ad Dominum concedentem, Bart. *in l. ſi mihi, & Titio num. 4. ff. de ver. ob.* & ibi Alex. dicit, quod hæc eſt communis opinio, & idem atteſtatur Dec. *conſ. 326. n. 1.* Clar. *§. emphyteuſis q. 39. in principio*, cum aliis allegatis per Craſſ. *§. ius accreſcendi q. 25. n. 1.* Mant. *de tacit. li. 22. tit. 34. n. 4.* Gabr. *conſ. 87. nu. 1. vol. 1.*

2 Sed declara, habere locum, quando à principio emphyteuſis eſt conceſſa pluribus perſonis ſimul: tunc enim vno mortuo, alteri non accreſcit, & in hoc omnes concordare dicit Clar. *d. q. ver. ſcias*: ſecus quando vni tantum eſſet conceſſa, pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & deſcendentibus ſuis; tunc inter filios ipſius, & deſcendentes à primo inueſtito, haberet locum ius accreſcendi, Bar. *in d. l. ſi mihi, & Titio*, & hanc eſſe communem opinionem dicit Corn. *conſ. 131. litt. A. lib. 2.* ſaltim poſt ius quæſitum vni ex filiis ſtipulatoris. Idem Corn. *conſ. 285. litt. M. lib. 3.* & Alex. *conſil. 21.* Dec. *conſil. 273.* & Clar. *eod. ver. ſcias*, dicit, quod impropriè dicitur ius accreſcendi;

cum iſti deſcendentes veniant iure primæ inueſtituræ; & ponit exemplum de patre acquirente emphyteuſim
3 pro ſe, & filiis, deinde deceſſit, relictis duobus filiis, quorum vnus ſine filiis deceſſit, emphyteuſis non reuertitur ad concedentem, ſed accreſcit alteri fratri, & hanc eſſe com. op. teſtatur Bero. *qu.70. num.2.* & Iaſ. *in d.l. ſi mihi, & Titio num.12.* Craſſ. *d. quæſt. 25. in fine.* Et è con-
4 trario, ſi Eccleſia concedat in emphyteuſim duobus fratribus; ita vt poſt mortem eorum, & filiorum, ac nepotum ſuorum reuertatur ad eccleſiam, ſi vnus eorum decedat, nullis relictis filiis, emphyteuſis non accreſcit fratri ſuperſtiti, ſed reuertitur ad Eccleſiam, Bart. *in d.l. ſi mihi, & Titio*, & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Alex. *conſ.167. n.4. li.7.* ſequitur idem Clar. ibi, & Craſſ. *d.q. n.3.*

5 Contrarium in hoc vltimo exemplo tenet Spec. *in titul. de locat. § nunc aliqua quæſt.69.* quem ſequitur Salyc. *in l.2. C. de iur. emph.* & Crot. *in d.l. re coniuncti num.141.* dicit hanc eſſe com. op. & hæc opinio Spec. fuit approbata à Rot. vt per Seraph. *dec.161.* quando in inueſtitura eſt appoſita clauſula, quibus decedentibus. Et hæc vltima opinio eſt verior, vt nos diximus *in tit. de cont. emph. qu.34. n.14. & ſeq.*

6 Limita, non habere locum, quando res fuit conceſſa pro penſione correſpondente fructibus, qui percipiuntur ex re emphyteutica: nam haberet locum ius accreſcendi, quia iſtud intereſt concedentis, cui eſſet incommodum, habere rem in communione pro indiuiſo; vnde ſua magis intereſt, quod portio deficiens accreſcat cum penſione ſoluenda pro re. Alex. *in d.l. ſi mihi, & Titio n.11.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Craſſ. *q.25. n.2.* & Mant. *eod. tit. n.13.*

7 Limita ſecundo, quando contractus eſt vltro citroque obligatorius, in quo habet locum ius accreſcendi, & ideo, cum contractus emphyteuticus ſit vltro citroque obligatorius; quia emphyteuta obligatur ad ſolutionem canonis, & meliorandum, Dominus autem tenetur præſtare patientiam, vt emphyteuta poſſit vti, & frui, habebit locum ius accreſcendi. Mant. *de tacit. lib.22. tit.34. num.14. & ſeq.* Steph. Grat. *diſcept. for. cap.451. num.12. & ſeq.* & hoc intelligendum erit in caſibus, in quibus habet locum ius accreſcendi, de quibus in *d.q.34.*

8 Alias limitationes, & declarationes videas in *ead. q.34.*

QVÆSTIO XXI.

SVMMARIVM.

Filius exhæredatus non ſuccedit in emphyteuſi, etiam ſi non ſit hæreditaria, n.1.

Contrarium in non hæreditaria, ex pacto, & prouidentia acquiſita, ſi eſt antiqua. n.3.

Filius in emphyteuſi hæreditaria, ſi eſt à patre exhæredatus, non ſuccedit, n.2.

Exhæredatio quid ſit, n.4.

Filius exhæredatus in emphiteuſi noua, accepta ex pacto, & prouidentia, an ſuccedat, n.5.

Filius in emphyteuſi mixta, quando eſt exhæredatus, an ſuccedat, num.6.

QVæro, An filius exhæredatus ſuccedat in bonis emphyteuticis? Barth. *in l. iurisiurandi, § liberi col.*
1 *fin. ff. de oper. libert.* tenet, quod non ſuccedat, etiam ſi emphiteuſis non ſit hæreditaria, vbi vtitur comparatione iuris patronatus liberti, à quo filius, malamente exhæredatus, excluditur, ſequitur Alex. *in l. quod dicitur la 2. ff. de ver. oblig.* & alij, quos refert Valaſc. *de iur. emph. quæſt.45. in princ.* & hanc partem defendit late Mantic. *de tacit. & amb. lib.22. tit.17. nu.18. cum ſequentibus,* quando fuit exhæredatus propter ingratitudinem, & ingratitudo probetur.

Cont. tenet Salyc. *in l.2. num.27. C. de iur. emph.* ſine aliqua diſtinctione in emphyteuſi Eccleſiaſtica: quia in ea non ſucceditur iure hæreditario, ſed iure contractus, vt diximus *de cont. emph. q.4. n.6.*

Verum ego cum eodem Valaſc. diſtinguendum puto, omiſſa diſputatione, An opinio Bar. ſit vera; quia ex infra dicendis apparebit eius opinionem, & ſequacium, non eſſe tutam. Aut emphyteuſis eſt hæreditaria, & tunc opinio Bar. & aliorum ſuſtinetur, quod filius, ex iuſta cauſa exhæredatus, non admittatur; ratio
2 eſt: quia Pater poteſt de illa diſponere, etiam in extraneos, vt ſupra diximus *quæſt.7. num.6.* & filius non poteſt conſequi talem emphyteuſim, niſi vt hæres patris, vt eod. tit. diximus late *quæſt.4. num.7.* cum etiam poſſit Pater in emphyteuſi hæreditaria filiis præiudicare, & de illa diſponere, & prælegare vni filiorum; quia huiuſmodi bona cenſentur tanquam libera, & allodialia, & in hoc dicunt Doctores, quod non adeſt vlla controuerſia, vt pariter tenuimus ſupra *eod. tit. de cont. emph. q.24. n.1.*

Aut emphyteuſis non eſt hæreditaria, ſed pacto, & prouidentia acquiſita: & tunc ſubdiſtingue. Aut eſt emphyteuſis antiqua, vel noua: ſi eſt antiqua, exhære-
3 datio non nocet filio, cum filius poſſit illam habere abſque eo, quod ſit hæres: cum exhæredatio non cadat in eo, quod non eſt hæreditarium: quia priuatio præſupponit habitum; & ſecundum Bald. *in Auth. ex*
4 *cauſa, Cod. de lib. præt. col.11.* exhæredatio eſt diſpoſitio expreſſa, vel tacita, priuans aliquem ex liberis hæreditate: & cum, vt diximus late *d.q.4. nu.1.* de cont. emph. prædicta emphyteuſis tranſeat ad filios, etiam ſi non ſint hæredes: & poſſint etiam repudiare hæreditatem paternam, & ſuccedere in emphyteuſi, vt in *ead. quæſt. num.5.* merito ex prædictis rationibus cognoſci poteſt, quod opinio Bar. & ſequacium, non eſt tenenda in hoc caſu: & hanc opinionem ſequitur Valaſc. *d.q.45.* qui reſpondet, non poſſe procedere comparationem, quam facit Bar. de iure patronatus libertorum ad emphyteuſim: & vide, quæ diximus in *d.q.24. n.21.*

5 Aut eſt emphyteuſis noua, acquiſita ab ipſo Patre pro ſe, & filiis, & in hoc eſt controuerſia inter Doctores, an Pater poſſit præiudicare filiis, vel vni prælegare, pro qua videnda ſunt, quæ ſcripſimus in *d.q.24. à n.9. vſq. ad n.16.*

6 Aut eſt emphyteuſis mixta, & tunc dicendum eſt, vt in *ead. q.24. n.23.* cætera vide, *in ead. q.*

QVÆSTIO XXII.

SVMMARIVM.

Si teſtator legat emphyteuſim, in qua non habet niſi vtile dominium ſi poſtea acquirat directum, an illud cedat legatario.

QVæro ſi quis legauerit emphiteuſim, in qua habebat ſolum vtile dominium, ſi poſtea per teſtatorē acquiratur directum, numquid illud cedat legatario? Reſpondendum eſt, quod non, per *l. ſi domus, in fine, ff. de*
* *leg.1.* & Iaſ. *in l. ſeruum filij n.16. eod. tit.* dicit hanc eſſe com. op. ſequitur Burſ. *conſ.6. n.5. vol.1.* Mich. Craſſ. *§ legatum q.71. n.3.* ea ratione, quia eſt quid principale de per ſe, non acceſſorium ad aliud: quinimmo dignius, & aliud vtile dominium abſorbens, *l.2. C. de iur. emph.*

QVÆ-

i

QVÆSTIO XXIII.

SVMMARIVM.

Legatum alimentorum ex bonis emphyteuticis hæreditariis, valet, num.1.
Legatum alimentorum ex emphyteuſi eccleſiaſtica, ſi eſt noua, valet, ſecundum communem opinionem, nu.2.
Sed ſi ſit recepta pro hæredibus quibuſcunque valet, ibidem; etiam ſi ſit mixta.
Legatum alimentorum ex emphyteuſi eccleſiaſtica antiqua, hæreditaria valet, accedente Domini conſenſu, n.3.
Cont. quod non requiratur conſenſus Domini, n.4. quod declaratur, vt ibid.
Legatum alimentorum ex emphyteuſi antiqua Eccleſiaſtica, recepta pro ſe, filiis, & nepotibus, non valet, n.5.

QVæro etiam, an valeat legatum alimentotum ex bonis emphyteuticis? Simon de Præt. *de interp. vlt.vol. fol.429.n.75.* diſtinguit. Aut eſt emphyteuſis accepta a priuato, quæ eſt tranſitoria ad quoſcunque hæredes, etiam irtequiſito Domino de ſui natura, & tunc valeat legatum alimentorum, ex bonis emphyteuticis,
1 & ratio eſt, quia de eis iudicandum eſt, ſicut de cæteris bonis allodialibus, vt diximus ſupra *quæſt.31. num.2.*
* & ita etiam ſentit Clar. *§. emphyteuſis quæſt.28. ver. tertius caſus.* ex com.op.

Aut emphyteuſis eſt accepta ab Eccleſia, & eſt emphyteuſis noua, habens initium in perſonam teſtatoris, & fuerit recepta pro ſe, & quibus dederit, vel pro ſe, & quibuſcunque hæredibus, tale legatum valeat in præiudicium filiorum; ſi autem eſſet accepta pro ſe, & filiis, tale legatum etiam valeat, ſecundum vnam communem opinionem, *eod. §. q.16.* & per Alex. *conſ.28. col.2. n.2. lib.5.* Gozad. *conſ.75. n.10.* Aym. *conſ.135. n.8.* Anch. Reg. *q.19. n.9 par.1.* vbi, idem tenet in emphyteuſi mixta, accepta pro ſe, & filiis, & hæredibus, & ſecundum aliam etiam communem non valeret; Et ideo dic, vt diximus *de cont. emph. q.24. n.9. & ſeq.*

Aut eſt emphyteuſis antiqua, accepta per Anteceſſores teſtatoris. Aut eſt hæreditaria, accepta pro ſe, & hæredibus, vel hæredibus quibuſcunque vel pro quibus
3 dederit; Et tunc accedente Domini conſenſu legatum valeat, vt de alia re hæreditaria. Ego autem non facio differentiam inter emphyteuſim acceptam à priuato,
4 & acceptam ab Eccleſia, quando eſt conceſſa cum debitis ſolemnitatibus; quia tunc etiam tranſit ad hæredes extraneos emphyteuſis Eccleſiaſtica, vt diximus *de cont. emph. q.1. n.8. cum aliis ſeq. & q.24. n.8.* & ideo poterit alienari irtequiſito Domino, Rot. Rom. *dec.642. n.3. par.1.* Clar. *§. emphyteuſis, q.13. ver. vlterius quæro.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.2.* quod eſt intelligendum, modo non alienetur in potentiorem, & cum aliis declarationibus, vt dicemus *in tit. de alien. limit.3. & nu.20. & ſeq.* & alibi:
5 ſed ſi ſimpliciter accepta ſit pro ſe, filiis, & nepotibus, vel deſcendentibus, tunc legatum de ea non valeat, vt per eundem Clar. quem allegat, *d. qu.16. ver. fin.*

QVÆSTIO XXIV.

SVMMARIVM.

Lucrum dotis maritus non lucratur ex forma ſtatuti in bonis emphyteuticis, n.1. & idem in feudalibus, n.2. cont. n.3. ſed diſtingue, n.4. declara, n.7. declara ſecundo, n.8.
Bona emphyteutica hæreditaria iudicantur, vt allodialia, n.6.
Emphyteuſis, an dari poſſit in dotem, n.5.

OCcurrit in hac materia ſucceſſionis in bonis emphyteuticis, examinanda alia quæſtio vtilis, &
1 practicabilis: nam vbique ferè adſunt ſtatuta, quod maritus lucretur partem dotis in bonis dotalibus. Si maritus accipiat in dotem bona emphyteutica, an in illis lucretur partem dotis ex forma ſtatuti? Bal. *in Auth. res quæ, C. com. de lega. num.14.* tenet, quod non: ſequitur Lup. in Rub. *de donat. inter vir. & vxo. §.12. col.1.* Alex. *conſil.176. num.9. lib.7.* Paul. de Caſtr. *conſ.59. num.3. lib.1.* Ratio eſt, quia ſibi imputare debet, ſi ſciens voluit recipere rem, reſtitutioni ſubiectam, ex qua eueniente caſu reſtitutionis, lucrum conſequi non poſſet, & in ea non daretur ſucceſſio, Vnde vir & vxor, Bal. *conſil.476. volum.4.* & in bonis feudalibus eſt com. op. quod maritus non lucratur partem dotis ex forma ſta-
2 tuti, Rol. à Vall. qui plures cumulat. *de luc. dot. q.54. num. 14. & 18.*
3 Contrarium tenet Phanut. *de luc. dot. Gloſ.10. num.56.* volens, quod reſpectu vtilis dominij maritus poſſit de bonis emphyteuticis ex forma ſtatuti lucrari partem dotis; quia bona emphyteutica poſſunt alienari in quibuſdam cauſis, reſpectu vtilis dominij, etiam irrequiſito Domino, & inter alios ex cauſa dotis, vt commu-
* niter tenent Doctores, in c. potuit, de locat. & ideo (dicit ipſe) dictum Bal. intelligi debet reſpectu directi dominij; Quia ſi emphyteuſis accipiatur pro ſe, & ſuis hæredibus, & quibus dederit, poterit alienari in quemcunque irrequiſito Domino, vt per Doctores ab eo ibi allegatos, & nos diximus in titul. *de cont. emph. q.24. n.1. & ſeq.*
4 Ego autem pro clara reſolutione huius quæſtionis, puto ſic diſtinguendum eſſe. Aut enim fuit emphyteuſis data in dotem, quæ erat prohibita alienari: quia erat acquiſita pro ſe, filiis, & nepotibus, ex pacto, & prouidentia, & tunc maritus non lucratur partem dotis ex forma Statuti: quia emphyteuſis, nec alienari poteſt irrequiſito Domino, & in præiudicium com-
5 prehenſorum in inueſtitura, etiam pro dote, vt per Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.20. & ampl.32.* & dic vt ibi per eum, & nos dicemus in *tit. de alienat. q.1. n.260.* ad quam te remitto, & vide etiam in dicta *q.24.*
6 Aut verò fuit data in dotem emphyteuſis hæreditaria, accepta pro ſe, & quibus dederit, vel pro hæredibus quibuſcunque, & tunc quia dicta bona iudicantur, vt bona allodialia, & patrimonialia, maritus lucratur partem dotis ex forma ſtatuti; & in iſto caſu poteſt procedere opinio Phanut. & hanc opinionem tenet Dec. *in l.1. col.3. ver. ſextò, C. vnde vir. & vxor.* quem ſequitur ibi Curt. iun. *num.16.* vbi dicit, quod licet ſtatutum de lucro dotis non habeat locum in bonis feudalibus; tamen illud reſtringitur ad bona feudalia, quæ de ſui natura ſunt ſeparata ab hæreditate; ſecus autem in feudo, quod tranſit ad quemlibet hæredem, etiam extraneum. Rip. *in l.2. n.19. ff. ſol. mat.* quam opinionem ſequitur etiam Rol. *d. q. n.19.*
7 Declaratur tamen prædicta opinio, quod licet fuerit data in dotem emphyteuſis non hæreditaria, accepta pro ſe, filiis, & nepotibus, ex pacto, & prouidentia, & quæ alienari oon poteſt; tamen quando maritus, ſciens rem eſſe emphyteuticam, & in capitulis dotalibus cauit de lucro dotis, & quod lucrum dotale ſit pro eo ſaluum, tunc per dictam reſeruationem, quæ ei ſuffragatur, poterit agere pro dicto lucro contra dotantem, Coccin. *dec.43. & 213.*
8 Declaratur ſecundò, quod, ſi maritus ignorabat rem eſſe emphyteuticam, tunc pro lucro dotis poterit agere contra dotantem, vel eius hæredes, vt in fideicommiſſo tenent Decian. *conſ.12. num.15. & 24. lib.2.* qui

allegat Bal. *conſil. 469. lib. 4.* & Grauett. *conſil. 186.* Vinc. Fuſar. *de fideic. ſubſt. quæſt. 663. num. 13.* qui allegat Ceph. *conſ. 365. in fine*, & idem dicendum eſt in emphyteuſi, quia quæſtio noſtra eſt, quando maritus ſciens, recepit in dotem emphyteuſim, vt per Coc. *in dictis deciſionibus.*

QVÆSTIO XXV.

SVMMARIVM.

Maſculi deſcendentes ex fæminis ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & maſculis quibuſcunque n. 1.

Maſculi extranei, deſcendentes ex fæminis, non ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & deſcendentibus maſculis, numero 2.

Maſculi, & fæminæ ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro linea, & idem in fideicommiſſo, n. 3. cont. n. 4.

Fæminæ non ſuccedunt in fideicommiſſo, quando vocata eſt linea maſculina, vel deſcendentes per lineam maſculinam, vel per virilem ſexum, nu. 5. cont. nu. 6.

Teſtator cenſetur ſe conformare cum ſtatuto, nu. 7.

Argumentum de fideicommiſſo ad emphyteuſim tenet, quando adeſt eadem ratio, nu. 8.

Agnati non ſunt, deſcendentes ex fæminis, nu. 10.

Fæmina non ſuccedit, quando habita eſt ratio conſeruandæ agnationis, nu. 9.

Stante ſtatuto excluſiuo fæminarum, ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedunt, nu. 11. ſed hæc coniectura ſola non ſufficit de ſtatuto, nu. 12.

Filia recipientis emphyteuſim pro ſe, & linea maſculina, non ſuccedit, nu. 13. cont. n. 14. ſed prima eſt communis.

1 SI emphyteuſis fuerit alicui conceſſa pro ſe, & maſculis quibuſcunque, an maſculi deſcendentes ex fæminis debeant admitti, & ſuccedant; Reſp. admitti debent: quia cum de deſcendentibus nulla mentio ſit facta, maſculi etiam extranei poſſunt ſuccedere Bal. qui in feudo loquitur, *in l. 1. nu. 27. ver. trigeſimo, de rer. diuiſ. & in c. imperialem, n. 19. de prob. feud. alien. per Fred.* Curt. iun. *de feud. 2. par. 3. par. princ. nu. 62.* Clar. *§. feudum quæſt. 9. ver. hoc præmiſſo,* Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. titul. 16. n. 22.* quod ipſe intelligit, niſi illud verbum, quibuſcunque ex aliis reſtringi poſſit, vt per Ruin. *conſ. 39. nu. 8. & ſeq. lib. 1.* & in emphyteuſi, in qua non veniunt fæminæ, ſed maſculi dumtaxat, ſunt comprehenſi maſculi per fæminas ab inueſtito deſcendentes, eſt *dec. Duran. 295.* vbi allegat Mant. *de tacit. eod. tit. 16. num. 8.* & Valaſc. *de iur. emph. q. 41. n. 5.*

2 Si autem dictum ſit, pro deſcendentibus maſculis quibuſcunque, extranei admitti non poſſunt: quia non ſunt ex deſcendentibus: nam cum verba deficiant, diſpoſitio adaptari non poteſt, *l. 4. §. quoties de dam. inf.* Mant. *loco citato.*

3 Sed ſi emphyteuſis conceſſa fuiſſet pro linea, ſuccederent tam maſculi, quam fæminæ Bero. *conſ. 77. num. 2. volum. 2.* Bal. *conſil. 321. volum. 1.* Gozad. *conſ. 20. num. 8.* Dec. *conſil. 495. num. 4.* Bertran. *conſil. 54. num. 1. volum. 1.* quos refert Corb. *de cauſ. priuat. ob fin. lin. num. 40.* Adde Ceph. *conſil. 413. num. 18. & ſeq. & conſil. 664. nu. 23.* Menoch. *conſ. 625. num. 9.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 24.* quos refert Vinc. Fuſar. *de fideic. ſub q. 346. in principio:* licet loquantur in fideicommiſſo; & deſcendentes ex fæminis, dicuntur ex linea.

4 Sed contra iſtam opinionem, etiam in materia fideicommiſſi, quod ſcilicet deſcendentes ex fæmina non dicantur de linea, nec admittantur ad fideicommiſſum, ad quod linea alicuius eſt vocata, tenet Bar. *conſ. 10.* Curt. iun. *conſil. 15. num. 23. & ſeq.* Ruin. *conſil. 14. num. 21. lib. 5.* Menoch. *conſ. 326. num. 86.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 24. & art. 26. in fine.* Celſ. Vgo. *conſil. 120. num. 3. in fine.*

5 Et quando vocata eſt linea maſculina, vel deſcendentes per lineam maſculinam, vel per virilem ſexum, tunc fæminæ non veniunt, deſcendentes ex maſculis, vt per infinitos, quos cumulat idem Vinc. Fuſar. *ead. quæſt. nu. 12.* vbi de com. & magis com. DD. allegantur. Et ratio affertur, quia teſtator voluit conſeruare bona in agnatione, & familia, vocando maſculos, vt per alios, quos allegat idem Fuſar. ibidem *nu. 13.* & quia etiam vocando lineam maſculinam duas debet habere qualitates, quod ſcilicet ſit de linea, & quod ſit maſculus, ergo fæmina, quæ non habet iſtam qualitatem maſculinitatis non ſuccedit, Gozad. *conſ. 85. nu. 15.* Menoch. *conſ. 205.* per totum, Peregr. *de fideicommiſſ. art. 26. nu. 29.* Mant. *de coniect. lib. 8. tit. 11. num. 9. ver. primum eſt.* Vgo *conſ. 120. num. 4.* & ſequitur Rot. *in recent. par. 2. deciſ. 203. nu. 5.* & maxime hæc opinio procedit, quando concurrit ratio conſeruandæ agnationis, vt per eandem Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 143. numero 5.* vbi ex qualitate maſculorum cenſetur proſpexiſſe agnationis conſeruationi.

6 Contra tamen hanc opinionem, quod fæminæ veniant, quando vocati ſunt deſcendentes per lineam maſculinam, vel de linea maſculina, vel virilis ſexus, aut per virilem ſexum, quamplurimi grauiſſimi Doctores tenent, quos enumerat idem Fuſar. *d. q. num. 19.* qui de com. & magis com. teſtantur: ipſe tamen *nu. 19.* exiſtimat veriſimilem mentem teſtatoris eſſe, non admitti, niſi maſculos, & deſcendentes à maſculis, dum vocauit deſcendentes, vel per lineam maſculinam, vel ex, vel de, vel à, ſiue etiam dictum ſit per virilem, vel de virili, vel ex virili ſexu, cum quibuſdam declarationibus, vt ibi per eum, & inter cæteras, quando
7 adeſt ſtatutum excluſiuum fæminarum: quia tunc fæmina non diceretur vocata: nam teſtator cenſetur ſe conformare cum ſtatuto, allegat Ruin. *in l. Gallus, §. nunc de lege, nu. 7. ff. de lib. & poſth.* & ibi Alc. *num. 10.* Soc. iun. *conſ. 69. num. 30. lib. 1.* Præt. *de interp. vlt. vol. fol. 292. nu. 54.* Peregr. *de fideic. art. 26. num. 30.* & Ruſt. *in l. cum Auus lib. 2. c. 5. nu. 5.*

8 Hæc autem in hac quæſtione adduxi: quia cum eadem ratio in hoc caſu videatur militare in fideicommiſſo, & emphyteuſi, licita eſt argumentatio de fideicōmiſſo ad emphyteuſim, vt diximus *de renunc. q. 10. n. 12.*

9 Ex quibus concludendum eſt, quod quando in conceſſione habita fuit ratio conſeruandæ agnationis, debet intelligi de maſculis, deſcendentibus per virilem
10 ſexum: quia maſculi, deſcendentes ex fæminis, non ſunt agnati, ſed cognati, *l. 2. §. 1. ff. de ſuis, & legit. hæred.* Mant. *eod. art. 16. in fine.* Sed ſi non apparet (dicit ipſe) debemus verbis inſeruire. *l. non aliter, ff. de leg. 3.* & ideo tenet, *num. 28.* quòd, ſi quis rem in emphyteuſim accipiat pro ſe, & deſcendentibus ſuis per virilem ſexum, non comprehendatur nepos ex filia, ſed neptis ex filio: quia nepos ex filia non deſcendit per virilem ſexum, ſed fæmininum, ſed neptis ex filio deſcendit per ſexum virilem; verum hæc opin. vt vidiſti ſupra, & *quæſt. 11. eod. tit.* non eſt ſtante etiam ſtatuto excluſiuo fæminarum propter maſculos, prout in tota Italia huiuſ-
11 modi ſtatuta reperiuntur, fundata ſuper ratione conſeruandæ agnationis: quia ſine ſcrupulo procedit opinio, quò fæminæ non ſuccedant, Surd. *dec. 95. n. 3.* qui de com. teſtatur, & concedens emphyteuſim, videtur reſpexiſſe ad ſtatutum, & vbi per eum *nu. 6.* & per Seraph. *dec. 1215. num. 3.*

Sed

12 Sed aduertendum eſt, quod hæc ſola coniectura maſculinitatis, quod voluerit conſulere conſeruationi agnationis, & familiæ, non eſt ſufficiens, vt per Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 11. in fine*, Seraph. *ead. deciſ. num. 6.* & Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 300. num. 25.* & ideò ſi cum nominatione maſculorum concurreret ſtatutum prædictum, quod maſculi deſcendentes ex fœminis, excludantur, & coniecturæ apparerent, crederem fœminam eſſe excluſam Mant. ſ. c. *var. reſol. 2. cap. 143. num. 13. & 14.* & Rot. *d. dec. 300. num.*

13 Sed dubitari poteſt, an filia ipſa admitti debeat, quia ipſa deſcendit à patre, qui eſt maſculus, & per conſequens hæc verba, per lineam maſculinam, videntur conuenire, vt ſentit Capra. *conſil. 82. num. 8.* quem refert Mant. *ead. lib. 22. tit. 14. num. 27.* Verum Paul. de Caſt. *in l. maritus num 5. C. de procur.* contrarium tenet, quia linea non incipit a patre, ſed à filiis & quod etiam mens concedentis intelligatur fuiſſe, quod emphyteuſis non tranſeat in cognatos; & ideo, licet filia ſit agnata, debet tamen excludi, ne per ipſam emphyteuſis perueniat ad cognatos, cum hæc conceſſio facta alicui, & eius deſcendentibus per virilem ſexum, non debeat intelligi de fœminis, neque de maſculis deſcendentibus ex eis: & hanc op. ſequitur Alex. *in l. Gallus § nunc, de lege num. 3. ff. de lib. & poſth.* Iac. de S. Georg. *in ead. l. meritus nu. 16.* idem Alex. *conſil. 43. num. 5. lib. 3.* Curt. Sen. *conſil. 44. num. 18.* Ruin. *conſil. 106. num. 13. lib. 1. & in conſil. 208. num. 7.* Curt. Iun. *conſil. 172. num. 5.* Soc. Iun. *conſil. 186. num. 14. lib. 2.* vt refert Mant. *ead. art. 16. num. 26.* & pro hac opinione faciunt ea, quæ diximus ſupra de ſtatuto, & qualitate maſculinitatis.

14 Contrarium tenet Iaſ. *in l. 2. num. 106. C. de iur. emph.* & Valaſc. *de iur. emph. q. 42. nu. 5.* vt diximus ſupra *ho. eod. tit. q. 11.* & Capra *citato loco.*

15 Cæterum prima opinio eſt frequentiori calculo recepta: nam in emphyteuſi conceſſa pro ſe, linea maſculina, non venit filia recipientis, vt poſt Alexand. & alios *in d. § nunc de lege*, tenet etiam Claud. Aquen. * *ibidem*, Pariſ. *conſil. 22. numero 44. lib. 3.* Bero. *conſil. 79. num. 19. lib. 1.* Ceph. *conſil. 413. numero 22. & ſeq.* Peregr. *conſil. 50. numero 1. lib. 3.* quos refert Vinc. Fular. *de pact. ſubſt. 346. num. 35.*

DE RENOVATIONIBVS QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

EMPHITEVTA, vel proximior poſſit petere renouationem, poſt tempus finitum, vel generationem finitam, aliàs datur ei appellatio ad Superiorem, n.1.cont.n.2.

Sed prima eſt verior, & com.ibid.

Amplia n.3.cont.in tranſuerſalibus, n.4. ſed prima eſt verior.

Amplia ſecundo, n.7. amplia tertio, num.8. amplia 4.nu.9. cont. num.10.

Amplia 5.num.11.amplia 6.in emphyteuſi noua num.12.amplia 7. num.13.

Amplia 8.n.14. amplia 9.& declara eod.n.amplia 10. ibidem.

Limita primo, num.15.ſublimita num.16. ſublimita 2.n.17.

Limita 2.n.18. declara, quod annus computetur à die ſcientia, & debet probari à Domino plenè, n.19.

Declara ſecundo, n.20. ſubdeclara, n.21.

Limita tertio in Eccleſia, n.22.cont.n.23.

Limita quarto, quando eccleſia vellet pro ſe retinere num. 24. cont.num.25.

Sed prima eſt verior, vbi tamen declara, & n.30.

Amplia dictans quartam limitationem nu.28. declara nu.29. & ſeq.

Amplia ſecundo n.30. & ſeq. licèt alij diſſentiant, n.32.

Declara dictam ſecundam ampliationem, n.33.

Declara ſupradictam quartam limitationem, quando adeſſet concordia inter Eccleſiam, & Communitatem, n.34.

Declara ſecundo dictam quartam limitationem, n.41.

Limita ſextò, n.42.cont.n.43.

Limita ſeptimò, n.44.

Limita octauò, n.45.

Limita nonò, n.46.

Limita decimò, n.47.

Limita vndecimò, n.48.cont.n.49.

Limita duodecimò, n.50.

Limita 13.n.51.

Limita 14.n.57.

Limita 15. n.58.

Limita 16. n.59. declara prædicta, n.60.

Limita 17.n.61.

Limita 18.n.62.

Pactum de renouando quid operetur, n.14.

Opinio Bar.in.§.permittitur ff.de aq.quot. & æſt. habet locum tam in Agnatis, quam in Cognatis proximioribus cont. Clar.nu.5.

Proximiores in materia renouationis intelligi debent, qui ſunt magis propinqui ei, in cuius perſona eſt finita generatio, num.6.

Conductor nouus, vel inquilinus, an poſſit expellere primum, ſi primus offerat tantam penſionem quantam nouus, n.10.

Dictio tantum, quid importet, n.14.

Conſuetudo probari debet per eum, qui allegat, n.29.

Conſuetudo probari debet, quod Dominus non poſſit pro ſe retinere, & probari debet, quod Eccleſia voluerit pro ſe retinere, & non potuerit, n.28.& ſeq.

Et quid ſi adſit immemorabilis conſuetudo, n.30.

Conſuetudo, pactum, & ſtatutum, æquiparantur, n.35.

Eccleſia, & Reſpublica equiparantur, n.36.

Legatarius cui res emphyteutica eſt legata, an poſſit petere renouationem, n.39.

Repræſentatio, an habeat locum in materia renouationis, & an ſuccedatur in ſtirpes; an vero in capita, n.52.

Renouatio eſt facienda cum illis conditionibus, quæ ab alio extraneo reperiuntur, vel reperiri poſſunt, n.53.

Declara, num.54.& ſunt obſeruanda alia, n.fin. remiſſiuè.

Renouatio, quando ſunt plures proximiores in eodem gradu, fieri debet pro æquis portionibus, n.55.

Mendacium non præſumitur in Clerico, n.26.

Opinio illa eſt tenenda in conflictu opinionum, quæ fauet magis eccleſiæ, n.27.

Renouatio non poteſt fieri pro fœminis, quando in prima inueſtitura erant ſolum comprehenſi maſculi, ſed fieri debet pro maſculis, & illis deficientibus pro fœminis, n.61.

Renouatio fieri debet cum euidenti vtilitate Eccleſiæ, n.63.

Proximior ſi non petat inueſtituram infra annum, & diem, non eſt priuatus ipſo iure, ſed requiritur citatio, & ſententia declaratoria iudicis, n.64.

Beneficium curatum habens, & aliud acceptauerit, & poſſeſſionem adeptus ſit, licet primum vacet ipſo iure, tamen antequam auferatur ſibi poſſeſſio, requiritur citatio, n.65.

Libellus quomodo formari debet ob non petitam inueſtituram in tempore, n.66.

Primus acquirens dicitur ille, qui non eſt comprehenſus in prima inueſtitura, n.67.

Renouatio, non dicitur noua inueſtitura, & nihil imutat, quando eccleſia tenetur renouare, n.68.

Inueſtitura noua non dicitur, ſi ſit ſoluta aliqua notabilis ſumma pro renouatione, n.70.

Eccleſia ſicut poteſt cenſum augere, ita poteſt pecunias in recompenſam augumenti cenſus recipere, n.71.

Inueſtitura conceſſa filiis poſt lineam finitam, cenſetur renouatio, non autem noua conceſſio, n.72.

Emphyteuſis antiqua dicitur quando filij renouantur ad lineam finitam, etiam ſi dictum ſit in renouatione, & de nouo concedimus, n.73.

Renouatio emphyteuſis non eſt titulus, ſed prioris tituli conceſſi primo acquirenti renouatio, n.74.

Renouatio emphyteuſis regulanda eſt iuxta terminos inueſtituræ antiquæ, n.75.

Renouationem ſi quis obtineat, non poteſt præiudicare comprehenſis, ſicut nec Dominus, n.76.

Et procedit etiam ſi in renouatione appoſita eſſet clauſula ad habendum, &c. ſi non erat appoſita in prima inueſtitura.

Inueſtitura ſiue renouatio non valet, ſi eſt alteratum ſolitum, num.78.

Renouatio non debet fieri proximioribus, quando emphyteuſis eſt conceſſa à Supremo Principe, n.79.

POST titulum de ſucceſſionibus in bonis emphyteuticis, ponendum propoſui titulum de Renouationibus, quæ materia eſt frequens, & quotidiana, Et ideo quæro ſi emphyteuſis ſit finita curſu temporis, vel propter generationem extinctam poſſit ipſemet

ipſemet emphyteuta, ſi viuit, vel eius filij petere à
1 Domino renouationem, & confirmationem, Bar. per illum tex. *in l.1.§.permittitur ff.de aq.quot.& æſt.* dicit, quod ſic, & ſi non fiat renouatio, fit eis iniuria, & poſſunt appellare ad Superiorem, vt cogat, quod talis renouatio fiat; quam opinionem ſequuntur omnes enumerati per Gab. *in tit. de iur.emph.conc.1.num.1.* & hæc eſt com. op. vt teſtatur Grat. *conſ.86.col.2.vol.1.* Ruin. etiam *conſ.20.* Rom. quoque *conſ.22.* idem Gabr. hanc eſſe magis com. affirmat, Clar. *§.emphyteuſis qu.43.in princ.* id ipſum tenet Soc.iun. *conſ.9. n.23. lib.3.* Rot. Rom. *dec.79.diuerſ. par.4.* Corb. *de canſ.priua.ob non pet. inueſt.num.5.* Villalob. *com.op.litt.R.nu.49.* & quod opinio Bar. ſit vera, & communis, teſtatur Rot. *par.2.diuerſ.dec.598.* & quod hæc opinio ſit verior, & communior, profitetur Ioſeph. Lud. *dec.Peruſ.17.nu.23.* Mant. *de tacit.lib.22.tit.35.num.1.* Marius Burg. *de laudem.inſp.46.par.2.* vbi extendit ad conductorem ad longum tempus, & Tiraq. *de ret.lign. in præfat. nu.41.* qui multos cumulat.

2 Cont. tenuerunt Imol. Fulg. Paul. de Caſt. Rom. ſibi contrarius, Gozad. Grat. quoque ſibi cont. Bal. Aluar. & Zaſ. allegati per eundem Gab. & per d. Lud. *d.dec.17.* & per Tiraq. ibidem *nu.42.* vbi dicit, quod prima opinio eſt communis, & quod opinio Barth. non ſit recepta in feudo, multi tenent, vt in *dec.664.n.8.par.8. recent.*

3 Amplia, vt non ſolum habeat locum in filiis, & deſcendentibus: ſed etiam in agnatis tranſuerſalibus, & aliis proximioribus; Et hanc eſſe com. op. teſtatur Dec. *conſ.131.col.fin.* Clar. *ead.quæ.ver.& hæc quidem* Rot. *in d.dec.* & magis com. dicit eſſe Rom. *conſ.22.* Alex. *conſ.80.vol.1.* Gozad. *conſ.71.* Gab. *d.conc.1.num.16.* cum aliis ab eo citatis, *num.17.*

4 Cont. dicit idem ipſe Clar. tenere Soc. iun. *conſ.9.nu.23.lib.3.* dicens, quod Doctores magis communiter loqui videntur in deſcendentibus, non autem in tranſuerſalibus Agnatis, ſed concordare, eſſe magis com. op. in Agnatis, non autem in Cognatis: quam etiam opinionem ſequitur Clar. dicens habere tantum locum in Agnatis, & quod qui petunt renouationem, debent eſſe de deſcendentibus & non de tranſuerſalibus, tenuerunt Anch. Corſ. Abb. Paul. de Caſt. Soc. Iaſ. Staphil. Gozad. & Ruin. relati per eundem Gab. *d.n.16.* & Menoch. *conſ.160.num.11.li.2.* affirmat hanc eſſe receptam opinionem; ſed magis communiter tenetur, quod opinio Bar. habeat locum etiam in tranſuerſalibus Agnatis; quam ſententiam pluries tenuit Rot. Rom. vt atteſtatur Mareſcot. *var.reſol. cap.3. lib.1.num.2.* & etiam in *ead. dec.891. n.1.* dicitur. Et idem tenuit Rota coram Eminentiſſimo Vbaldo, vt in deciſionibus nouiſs. *diuerſ.par.5.dec.60.n.5.*

5 Sed dubium eſt videre, An opinio Clar. dicentis, opinionem prædictam communem habere locum in Agnatis, non autem in Cognatis (quem ſequitur Soc. iun. *conſ.9.nu.23.lib.3.* & Beuo. *conſ.99. nu.1. & 104.lc.3.*) ſit vera? Et certè Bar. tam *in d.l.1.§.permittitur,* quam in *l.1. ff.de priuil.cred.* loquitur de deſcendentibus, & ſucceſſoribus; & non de Agnatis emphyteutæ, neque de proximioribus, & neque etiam de aſcendentibus, vt declarat etiam Redo. *de reb.Eccl.non alien.fol.23. num.25. & ſeq.* tamen eius opinio, ſecundum com. op. de qua ſupra, ad Agnatos proximiores extenſa fuit; & licet non loquantur de cognatis; tamen de illis etiam intelligendum eſt, cum loquantur per verbum, proximiores; & propterea habebit locum tam in Agnatis, quam in Cognatis proximioribus: nulla inter eos facta differentia, cum ſit ſublata differentia agnationis, & cognationis. *l.meminimus, C.de legit.hæred.* & in Auth. *de hæred. ab inteſt.ven.* Duran. *dec.36.nu.34.* licet olim eſſet iſta differentia, vt Inſt. *de legit. agn. ſuc. in princ.* & quod hæc ſit veritas, patet ex conſ. Rom. 22. vbi in renouatione emphyteuſis, Mater, quæ eſt proximior, præfertur Amitæ, quæ eſt in tertio gradu, §. tertio gradu, Inſtitut. de grad. & tamen conſtat, quod Amita eſt de Agnatis, *Inſt.de legit.agn.tut.in princ.* & ibi Gloſ. *in ver. Amitæ,* Et Mater non eſt agnata, vt Inſt. *de ſucc.cognat. §.vulgò*; Et Ad Senat. *conſult. Tertul. in princ.* ſed Cognata, Gloſ. *in d. princ. in ver. matrem,* Duran. *d.dec.36.num.5.* & idem deducitur ex conſ. Imol. 58. qui etiam conſuluit pro Matre, vt refert Gab. *d.conc.1.nu.17.* & in Matertera eſt dec. Rot. Rom. *par.2. diuerſ.98. in fine,* & ita videtur ſentire Bar. *in l.1. in fine ff.de priuil.cred.* Gab. *in d.conc.1. n.17.* & ita ego ſemper vidi obſeruatum in hac inſigni Abbatia S. Crucis de Saxouiuo, & Epiſcopatu.

6 Præterea, vt infra dicemus num. 52. proximiores intelligi debent in hac materia renouationis illi, qui magis propinqui ſunt ei, in cuius perſona eſt finita generatio: ſi ergo admittendi eſſent Agnati, & non Cognati, ſequeretur, quod aliquando admitteretur Agnatus, qui non eſſet proximior in remotiſſimo gradu, excluſo Cognato proximiori; quod eſſet contra com. opinionem, & mentem Doctorum.

7 Amplia ſecundo procedere non ſolum in emphiteuti conceſſa à priuato: ſed etiam ab Eccleſia, Gozad. qui hanc dicit eſſe com. op. *conſ.86.num.24.* Dec. *ead. conſ.131.col.2.* Clar. *d.quæſt.43.ver.ſed quæro,* cum aliis allegatis per Gab. *d.conc.1.nu.3.* Grat. *conſ.86. lib.1.* Alex. *conſ.80.nu.10.lib.1.* & Ruin. *conſ.12.n.22. lib.1.* Dec. *conſ.131. nu.3.* Rot. coram Eminentiſſimo Vbaldo, *dec.60. nu.5.* quæ eſt impreſſa *5. par. diuerſ. nouiſſ.* & in recolleſt. per Paul. Rub. *dec.7.*

8 Amplia tertiò habere locum in contractu libelli, facto de nouennio in nouennium, Soc. *conſ.99.col.4.vol.1.* Gab. *d.conc.1.n.4.* quam opinionem ego ſequor; cum non ſit differentia inter contractum libellarium, & emphyteuticum, vt diximus in *Prælud.q.5.n.5.*

9 Amplia quartò habere locum in colono temporaneo, Imol. *in cap.1.col pen. de locat.* Afflit. *dec.238.* Marian. iun. *conſ.70.col.2.vol.2.*

10 Cont. tenuit Ruin. *conſ.168. col.fin.vol.1.* Rom. *conſ.22. col.pen.* vt refert idem Gab. *d.conc.1.n.5.* ſed hæc eſt quæſtio illa, An nouus conductor poſſit expellere primum conductorem, vel inquilinum, ſi offerat tantam penſionem, quantam ipſe nouus inquilinus, ſeu conductor ſoluere promiſerat: Quam examinat Afflit. *d.dec.233.* vbi concludit, quod conductor prædiorum ruſticorum non poſſit expelli per Dominum fundi, ſi velit ſoluere quantum nouus, niſi vellet Dominus pro ſe retinere: inquilinus autem vel conductor prædij vrbani nouus, poteſt expellere veterem, etiam ſi offerat tantundem ſoluere, *per tex. in l.ede C.de locat.* & licet pro contraria parte allegatur tex. *in l.congruit, & l.prædia C.de loc.præd. ciu.lib.11.* quæ ſupra videntur determinare contrarium, quod ſcilicet antiquus conductor præferatur nouo, quando offert tantum pretium, quantum offert nouus, & ſic non ſit differentia inter conductorem prædij vrbani, & ruſtici, vt ſenſit Aff. *d.dec.* tamen Paul. de Caſt. *conſ.4. vol.1. & conſ.33.* tenet, quod de æquitate in rebus Eccleſiæ primus conductor non poſſit expelli, quem refert Matant. *diſput.8. num.4.* & idem dicit tenere Lud. Rom. *conſ.23. col pen.* & Luc. de Pena *in d.l. prædia,* qui dicit text. in *d.l.congruit procedere,* non ſolum in colonis Fiſci, ſed etiam priuatorum, Bal. autem *in d. l. nemini,* tenet illam, congruit, procedere ſolum in prædiis fiſcalibus, & idem refert Gloſ. *in ver.locanda,* & ibi Cin. & Salic. & Io. de Plat. *in d.l.congruit,* qui tenet, quod etiam procedat in locationibus factis Magiſtris, & Scolaribus.

Veritas huius quæſtionis eſt, quod ſi Dominus velit pro

ſe retinere, non cogatur renouare, vt infra dicetur *nu. 24.* etiam in emphyteuſi, & Dominus poterit eum repellere actione locati, vel remedio, Vti poſſidetis, vel propria auctoritate, data reſiſtentia, & libere rem alteri locare. tex. eſt *in d.l. ne cui locat, C. de locat.* & hanc opinionem dicit eſſe com. Gomez. *var. reſol. de locat. & cond. n. 5. ver. item quæro*, Cui opinioni non videtur obſtare doctrina Bar. *in l. 1. §. permittitur*, communiter approbata, quia eius opinio habet locum in emphyteuſi, non autem in colono ad modicum tempus vt ait Rip. *in l. 1. vol. 2. ver. non obſtat tex. ff. de pri. cred.* & ſequitur Vinc. de Franch. *dec. 406. in fine*, quando Dominus vellet pro ſe retinere, & eſſe magis com. op. teſtatur Clar. *§. emphiteuſis quæſt. 43. in fine* Gab. *d. conc. 1. num. 14.* Caroc. qui infinitos allegat, licet loquantur in emphyteuſi, *in tract. de locat. & cond. quæſt. 1. fol. 149. numero 5. & ſeq.*

Sed dubium eſt, an *d. l. ne cui*, habeat locum non ſolum in prædiis ruſticis, ſed etiam vrbanis, quia Gomez. loquitur generaliter, & cum iſte caſus accideret in Rot. Genuen. fuit determinatum, quod nouus inquilinus poſſit veterem expellere, vt reitatur Flam. Cartar. *dec. 97.* & hanc opinionem dicit tenere Calcan. *conſ. 8. num. 36.* Boer. *dec. 107.* & Mant. *conſ. 48.* ſed in prædiis ruſticis tenet, quod nouus conductor non poſſit expellere veterem, ſi tantundem velit ſoluere, & ita loquitur dec. Affl. & hanc opinionem tenet Caroc. *eod. tract. q. 3. fol. 150.*

Declaratur tamen, non habere locum in prædiis Fiſcalibus, & in Scolaribus Caroc. *eod. tract. fol. 148. q. 1. num. 10.* qui multos congerit, & habetur *in d. dec. Genuen. num. 5. & ſeq.* & multa alia ad hoc propoſitum vide per eundem, Caroc. *d. q. 1.* An autem habeat locum in rebus Eccleſiæ, vide Franch. *d. dec. num. 8. & dec. 692. in recent. par. 1.*

11 Amplia quinto habere locum, etiam in feudo, Gozad. *conſ. 8. colum. 10.* Pariſ. *conſ. 22. colum. 5. volum. 1.* Rip. *in dict. l. 1. ff. de priuil. credit. numero 6.* Ruin. *conſilio 151. numero 16.*

12 Amplia ſexto in emphyteuſi noua, Ruin. *d. conſ. 151. n. 16. vol. 1.* Gab. *d. conc. 1. n. 7.*

13 Amplia ſeptimo, habere locum, etiam ſi prima conceſſio fuerit declarata nulla, & inualida, ob defectum ſolemnitatum, maximè Eccleſia non reclamante, Anchar. *conſ. 197. num. 2.* Peregr. *deciſ. 224. lib. 2.* Mareſc. *dict. cap. 2. numero 9.* qui plures deciſiones Rot. Rom. allegat.

14 Amplia octauo, vt procedat, quamuis proximiores, qui petunt renouationem, eſſent fœminæ, Bero. *conſil. 98. & 99. lib. 1.* Ruin. *conſ. 151. n. 18. lib. 2.* Rom. *conſ. 22.* Addent. *ad d. conſ. Rom. lit. K.* Præſertim quando non adeſſent maſculi; Rot. Rom. *dec. 198. num. 2. par. 2. diuer.* vbi plures cumulantur Seraph. *dec. 610. num. 6.* Et extende hanc ampliationem, quamuis ex tenore prioris inueſtituræ maſculi tantum vocentur, quia nihilominus Eccleſia, ſiue alius Dominus tenetur proximioribus fœminis renouare, vt late per Bero. in dictis conſiliis: Extende etiam habere locum, ſi in inueſtitura eſſent vocati maſculi tantum, vt ſi dictum eſſet, pro ſe, filiis, & nepotibus maſculis tantum, ex eo legitimè deſcendentibus per lineam directam in tertiam generationem, Mareſcot. *dict. cap. 3. n. 6.* qui ita tenuiſſe Rot. teſtatur, & etiam fuit reſolutum in ead. Rot. *par. 2. diuerſ. nu. 13. deciſ. 242.* vbi fit mentio deciſionis allegatæ per Mareſcot. coram Orad. in Fauen. bonorum. Et ratio eſt, quia illa dictio, tantum, cenſetur appoſita ad qualificandam conceſſionem in maſculis: & ideo continuatiue ad maſculos refertur, non tamen excludit renouationem; & quod etiam fœminis debeat fieri renouatio, quamuis non eſſent comprehenſæ in prima inueſtitura, modo pacta primæ inueſtituræ non alterentur, eſt deciſ. *in nouiſſ. par. 5. dec. 176. n. 31.* & nouiſſimè Rot. coram Duran. *dec. 334.* quod renouatio fieri debet fœminis; & earum deſcendentibus, quando non adſunt maſculi, & deſcendentes ab inueſtito per lineam maſculinam.

Amplia nono, quando adeſt pactum de renouando emphyteuſim, Farinac. *dec. poſth. 278. nu. 1. part. 1.* ſed quomodo intelligatur, vide per Corb. *de cauſ. priuat. ob non pet. inueſt. intra leg. temp. num. 7. & in dict. dec. 278.* vbi, quod hoc pactum eſt perſonale, & non tranſit ad ſingulares ſucceſſores.

Sed declara procedere, quando emphyteuſis eſt conceſſa ad tempus, cum pacto renouandi; ſecus quando eſt conceſſa in perpetuum, cum pacto tamen renouandi de certo tempore ad certum: tunc enim ad euitandam contrarietatem, renouatio de tempore ad tempus cenſetur adiecta ad faciliorem probationem directi dominii; non autem pro ſubſtantia, Farin. *dec. poſth. par. 1. deciſ. 450. nu. 4.* & ideo ſi ſit appoſita clauſula, Ad renouandum de nouennio in nouennium, vel alio tempore, tunc dicuntur tot eſſe contractus, quot ſunt nouennia. Vnde finito tempore inueſtituræ, eſt finita conceſſio, & debet fieri renouatio; & ſi non petatur, res incidit in commiſſum; ſed ſi vltra tempus determinatum addatur clauſula In perpetuum, puta ad 29. annos, ad renouandum in perpetuum, tunc vnicus eſt contractus, & vnica conceſſio, ita vt renouatione non ſit opus, neque inueſtitus cadit, niſi finita conceſſione, Mart. *de clauſ. clauſ. 4. part. 2.* qui alios citat: & propterea hæc clauſula non eſt de eſſentia contractus, ſed cenſetur appoſita, ne memoria cōtractus pereat, Corb. *de cauſ. priuat. ob lim. fin. num. 17.* Mart. *citato loco*, & omiſſa petitione renouationis, emphyteuta non cadit à iure ſuo, ſed ſolum per dictam clauſulam oritur actio perſonalis ad renouandum, idem Mart. *eod. loco*, qui plures congerit, & huic clauſulæ, Ad renouandum in perpetuum, æquipollet altera clauſula Ad renouandum pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, & tunc, ſi conceſſio ſit facta cum ſolemnitatibus, & conſenſu Apoſtolico, emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit ad extraneos hæredes, Clar. *§. emph. q. 28. ver. ſed quæro.* Affl. *deciſ. 100. & 316.* & eſt com. op. vt dicit Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 17. num. 5.* & refert Mart. loco ſuperius allegato, & nos diximus *de cont. emphyt. qu. 1.* Sed ſi adiecta eſſet pœna caducitatis, aliud eſſet dicendum. Duran. *dec. 402. n. 19.*

Amplia 10. habere locum etiam ſi dictum ſit, quod vltimus comprehenſus in inueſtitura habeat facultatem nominandi, quia ſi non nominauerit, proximior poterit petere renouationem, ſi Eccleſia nolit pro ſe retinere, Duran. *dec. 457. in fine.*

15 Limita primò dictam communem, & magis communem opinionem non habere locum, quando emphyteuſis eſſet finita propter culpam, ſcilicet propter non ſolutum canonem, quia non eſt dignus fauore, qui eſt in culpa, Rom *conſ. 212. in principio*, Dec. *conſ. 329.* Iaſ. *in l. C. de iur. emph. num. 21.* & procedit dicta com. op. ſolum in caſu generationis finitæ, Gab. *d. conc. 1. n. 8.* qui multos allegat: Cauálc. *dec. 30. par. 2. num. 130.* & Mareſc. *d. cap. 3. num. 10.* & idem eſſet ob deteriorationem: cum paria ſint canonem non ſoluere, & rem deteriorare. Corb. *de cauſ. priuat. ob rei deterior. num. 8.* & idem ſi ex alienatione, vel alia cauſa, culpa, & facto emphiteutæ res deuenit ad Dominum, poterit Dominus alteri concedere inuitis, & ignorantibus Agnatis Surd. *conſil. 191. numero 30.* qui alios citat, & inueſtire, quem maluerit, vt de *diuerſ. quæſt. qu. 26. n. 4. & 7.* relicto proximiore petente renouationem diximus.

16 Sublimita, quia ſi Aſcendens fuiſſet priuatus, eo quod veniſſet contra conuentionem, tunc emphy-

teuſi,

teuſis eſſet renouanda in fauorem deſcendentium, Alex. *conſ.9. vol.2.vol.5. ver. ſubdo tamen* Gab. *d.conc.nu.9.* de qua opinione ego valde dubito, per ea, quæ ſuprà dicta ſunt in limitatione.

17 Sublimita in omnibus cauſis, ex quibus emphyteuta excuſatur ob non ſolutum canonem, vt dicetur in tit. de ſolutione canonis q.1.

18 Limita ſecundo, quando renouatio non fuit petita intra annum, & diem; quia tunc Agnati, & deſcendentes, vel proximiores non poſſunt amplius petere renouationem, Rom. *conſ.22. in fine, & conſ.70.* Dec. *conſ. 131.* Gozad. *conſ.30.* vbi de com. teſtatur, & magis com. appellat Alex. *in add. ad Bar. in d.§.permittitur*, & pariter de magis com. teſtator Soc. iun. *conſ.9. num.17. lib.3.* Gab. qui multos citat *ead.conc.1. num.10.* Corb. qui infinitos congerit, *de cauſ. priuat. ob non pet. inueſt. num.5.* Clar. *d.§.emphyteuſis q.43.* Mareſc. *d.cap.3. nu.16.* & Mant. *de tacit. lib.22. tit.32. n.1.*

19 Declara dictam limitationem, quod annus intelligatur: & computetur à die ſcientiæ, Alexand. *in l.ſi mihi, & Titio, col.fin. ff.de ver.ob.* Dec. *conſ.328. vol.2.* cum aliis allegatis per eundem Gab. *d.conc.1. num.11.* Seraph. *deciſ. 610.* Corbul. qui Infinitos cumulat *ead.cauſ.num.8.* & non ſufficit probare lapſum anni; ſed debet probari ſcientia proximiorum, quod ſciuerint ſe teneri, Bal. *in l. ex parte il 2. num.32. de appellat.* quia ignorantia illos excuſat, vt non priuentur iure ſuo; Bar. in diſputatione, *incipiente Pupillus*, Iaſ. *conſil.53. colum.5.* & debet plenè probari hæc ſcientia, & non ſufficiunt coniecturæ, Mohed. *deciſ.160.* Caputaq. *deciſ.116. num.4. par.1.* Put. *deciſ.114. lib.1.* immo non ſufficit ſcientia in genere, ſed eſt neceſſaria ſcientia qualitatum, & ſic, quod ſciuerit, emphyteuſim eſſe reuerſam ob lineam finitam, per Gloſ. *in cap. concertationibus, in ver. ſciuerit, de appell. in 6.* & ibi Gemin. *num.15.* Franch. *in fine* Aym. *conſil.197. num.14.* Tiraq. *de retract. lign. §.36. gloſ.7. num.3.* Mareſc. *d.cap.3. num.17. cum ſeq.* & iſta qualitas ſcientiæ debet allegari, & probari à Domino, Corb. *ead.cauſ.num.10.* niſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina, cum non ſit licitum ignorare, quod omnes de Ciuitate ſciunt, Gloſ. *in ver. vltra annum, in cap.1. quo temp.mil.* ſcientia autem quomodo probetur, videndus eſt Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit.20.* & nos dicemus in *tit.de var.ead.queſt.14.* & quod proximior excuſetur, ſi non petierit intra annum, & diem, inueſtituram, propter ignorantiam, videndus eſt Mant. *de tacit. lib.22. tit. 32. num. 5. & 6.* qui plures cumulat, & ita pluries tenuiſſe Rot. atteſtatur: vbi *num.8.* declarat etiam ſi ſciuerit emphyteuſim ad ſe pertinere, & in princ. anni, vel intra annum perquiſiuit Dominum, proteſtando, quod per ipſum non ſtat, quominus accipiat inueſtituram, offerendo ei laudemium pro renouatione: tunc enim ad eum excuſandum requiritur ſpatium 30. annorum, ex doctrina Bero. *conſ.106. num.47. lib.1.* & Card. Alex. ibi alleg.

20 Declara ſecundo, vt non procedat, quando extraneus eſſet inueſtitus: quia tunc talis facultas durat ſpatio triginta annorum: ſecundum com. opinionem de qua per Iaſ. *conſil.7. colum 3.* Dec. *conſil.395. in fin.* & per alios allegatos per Gab. *dict.conc. num.22.* Seraphin. *dec. 610.* Mareſc. *d.cap.3. num.22.* qui plures deciſiones allegat, & alios, & præſertim Tiraq. *de retract. lign. §.1. gloſ. 10. num.9.* qui dicit hanc eſſe veriorem, & communiorem opinionem, Rot. coram Duran. *dec.431. n.3.* vbi *n.2.* dicitur, quod ſi Eccleſia alium extraneum inueſtiuit, declarauit nolle pro ſe retinere.

21 Subdeclara hanc declarationem: quia licet Agnatus, quando vult reuocare ab extraneo; habeat tempus triginta annorum; ſi tamen non petit inueſtituram intra annum, ex alio excluditur, ſcilicet quia inueſtituram non petiit, Gozad. *conſ.71. num.3.* Rip. *in l.1. ff.de priuil.cred. num.11.* Corb. *d.cauſ. num.6.* & Rot. *diuerſ. par.4. deciſ.756. num.4.* tenet procedere, ſi alterum de duobus concurrat, vel quando extraneus infra annum fuerit inueſtitus, vel quod infra annum fuerit petita renouatio inueſtituræ: tunc enim ad reuocandam inueſtituram factam extraneo, datur tempus 30. annorum, alias non poterit amplius reuocari; quia per annalem curſum, Agnatus cecidit à iure ſuo. allegat Gozad. *d.conſil.71. num.3.* Beron. *conſ.40. & 42. lib.1.* Dec. *conſ.320. nu.4.* & Curt. Sen. *conſ.47. n.14.* idem tenet Mant. *citato loco num.8.*

22 Limita tertiò in Eccleſia quia Eccleſia non cogitur renouare Alex. *in d.l.ſi mihi, & Titio col. pen.* Rom. *conſ.70.* Alex. *conſ.83. vol.7.* Grat. *conſ.110. nu.63.* vbi dicit hanc eſſe com.op.

23 Contrariam opinionem, veriorem & magis communem eſſe, atteſtatur Gab. *d.conc.1. num.13.* quam tenet Bar. *in l.1. ff.de priuil.cred.* Anch. *conſil.174.* Alex. *conſ.80. col. 5. vol.1.* Dec. *conſil.131.* vbi dicit hanc eſſe com.op. Gozad. *conſil.86. num.24.* qui etiam hanc eſſe com. teſtatur, cum aliis allegatis per Gab. *dict. num.13.* faciunt pro iſta opinione ea, quæ dicentur infra *limit.4.* quando Eccleſia vult pro ſe retinere, quod cogi non poſſit; ſecus ſi non vult pro ſe retinere Caputaq. *dec.304. par.1.* Honded *conſ. 51. n.41. & ſeq. lib.1.*

24 Quartò limita, quando Dominus, vel Eccleſia, vellet pro ſe retinere: quia tunc non cogitur renouare Abb. *in c.bonæ il 2. col.pen. de poſt. prælat.* Iaſ. *conſ.24. colum. pen. vol.3.* Aret. *in d. leg. ſi mihi, & Titio ff.de verb.ob.* Curt. Sen. *conſil.48.* Rom. *conſil.22. nu.5.* Anch. *conſil.135.* Staph. *de litt. grat. & iuſt. fol.79.* Gozad. *conſil.39.* Rip. *in d.l.1. ff.de priuil.cred. num.9.* Ruin. *conſil.151.* Calc. *conſil.8. num.45.* Villalob. *com op. litt. E. num.49.* Gab. *d.conc. 1. num. 14.* Clar. *d.§.emphyteuſis queſt. 43. in fine* Caputaqu. *deciſ.303. & ſeq. par.1.* vbi dicit hanc eſſe magis com. opinionem Benint. *deciſ.19.* Mareſc. *eod. cap.3. num.11.* vbi refert, quod ſæpius Rota hanc opinionem ſequuta eſt. Et quando Eccleſia eſt reducta ad paupertatem, debet pro ſe retinere, Cæſar. de Graſſ. *deciſ.135. num.4.* & eo magis prædicta opinio eſt tenenda, quia ſicut Eccleſia non poteſt cogere Agnatos, non comprehenſos in inueſtitura, ad accipiendam renouationem, pariter nec Eccleſia compelli debet ad renouandum, quando vult pro ſe retinere, vt æqualitas ſeruetur; Benint. *d.deciſ.19. in fine*, Honded. *conſil.51. num.41.42.43. & 45. vol.1.* Mant. qui de com. op. teſtatur, & ita tenuiſſe Rot. coram ſe, *de tacit. lib.22. tit.30. num.19.* Affertur & alia ratio: quia cauſa finalis concedendi in emphyteuſim eſt melioratio, & ſi cogeretur renouare, hoc beneficium meliorationis nunquam ſentiret, vt per Cæſar. de Graſſ. *deciſ.135. num.14.* ſed declara vt infra *nu.50.*

25 Contrarium tenuit Dec. *conſ.328.* circa finem, & *conſ. 131.* dicens, talem limitationem eſſe contra com. op. quæ per hanc limitationem efficeretur eluſoria, ſi ſemper excluderetur is, qui petit renouationem, quia Dominus ſemper aſſereret velle rem emphyteuticam pro ſe retinere; Cui rationi reſpondetur, quod ſi Dominus falſo dixerit, velle pro ſe retinere, proximior Agnatus poterit repetere, ſi poſtea Dominus alteri conceſſerit, quia ea hoc fraudis conſilium detegitur Rip.

26 *in d.l.1. nu.10 de priuil. cred.* Alex. *in d.l.ſi mihi, & Titio, de ver. ob. num.31.* & ita Rotam reſpondiſſe teſtatur Mareſc. *d.c.3. num.11.* & non præſumitur Clericum mentiri, aſ-

27 ſerentem velle pro ſe retinere; Et ideo opinio Decij eſt fugienda, & in conflictu opinionum illa eſt tenenda, quæ magis fauet Eccleſiæ, Benint. *d.dec.19.* Honded. *d.conſ.51. nu.45.*

28 Amplia ſupradictam quartam limitationem, habere

locum, etiam ſi res ſit ſolita renouari, quia hoc non ſuf-
ficit, niſi etiam quod probetur conſuetudo, quod Do-
minus non poſſit pro ſe retinere Anch. *conſ.33.col.5.* Paul.
de Caſt. *conſ.340. in fine.* Soc. iun. *conſ.101. nu.1. lib.4.* Rip.
reſp.lib.1. c.25.nu.17. Aym. *conſ.95. num.4.* Mareſc. *d.cap.3.nu.*
29 *12.* vbi atteſtatur, ita Rotam tenuiſſe Caputaq. *dec.230.*
par.1. & iſta conſuetudo probari debet ab eo, qui iſtam
allegat in ſpecie, & in caſu, de quo tractatur Maſcard.
de probat. vol.1. conc.423. num.20. Honded. *conſil.31. num.48.*
lib.2. & forte (dicit ipſe) opus eſſet probare in ſpecie,
quod Eccleſia, etiam inuita, compellatur de conſue-
tudine, refirmare emphyteuſim emptori pro ſua gene-
ratione; nec ſatis eſſet conſtare, quod Eccleſia ſponte
renouationes facere conſueuerit, vt in ſimili firmauit
Rota Rom. die 20. Nouembris 1597. in vna Rauena-
ten. bonorum, coram Cardinale Mantica, quæ eſt il-
la deciſio, allegata per Mareſc. vt ſupra, dum poſt-
quam concludit, Eccleſiam non poſſe cogi ad renouan-
dum emphyteuſim Agnatis, ſi vult pro ſe retinere, di-
xit, non obſtare, quod ſit ſolita proximiores Agnatos
inueſtire; nam ſi in ſpecie non probetur conſuetudo,
quod Eccleſia voluerit, & non potuerit pro ſe retine-
re, conſuetudo illa renouandi ad iſtum caſum exten-
di non poteſt: ex qua deciſione redditur turbida do-
ctrina Corn. *conſ.250.* & aliorum, quos citat Corb. *de*
30 *cauſ.priuat.ob alien.qu.1. nu.3.* quod ſtante conſuetudine
inueſtiendi trahi debeat etiam ad caſum, quo nollet
inueſtire; cum conſuetudo probari debeat, quod Ec-
cleſia voluerit, & non potuerit, Honded. *eod.conſ.nu.50.*
ſed ſi conſuetudo immemorabilis probetur; tunc te-
neatur Eccleſia renouare, vt atteſtatur Mant. *de tacit.lib.*
22.num.19. ex ſententia Rotæ, quæ deciſio eſt *in recent.*
par.2. dec.11. num.1. & per totam, & quando adeſt con-
ſuetudo immemorabilis renouandi deſcendentibus
poſt tertiam generationem, teneatur Eccleſia reno-
uare, nec poſſit pro ſe retinere, tenet idem Mant. *eod.*
lib.22.tit.30.n.19.

31 Amplia ſecundò, vt habeat locum, etiam ſi adeſſet
pactum in inueſtitura, quod poſt finitam generatio-
nem, Eccleſia teneretur proximioribus renouare; quia
nihilominus Eccleſia poterit pro ſe retinere, cum hu-
iuſmodi pactum non valeat, vti continens quandam
ſpeciem alienationis, prohibitæ per capit. nulli de reb.
Ecc. non alien. facit Extrauag. Ambitioſæ, *de reb.Ec.non*
alien. vbi omne pactum prohibetur; & non adeſſet vti-
litas Eccleſiæ; quando cogeretur renouare: quia nun-
quam reuerteretur ad Eccleſiam; quam opinionem te-
nuit Angel. *conſ.184.* Alex. *conſ.165. num.7. lib.2.* Bero. *conſ.*
116.num.17.& conſ.119. nu.10.lib.1. Mareſc. *d.cap.3. num.15.* vbi
dicit, quod hæc ſententia eſt verior, & eam ſequuta
eſt Rot. in allegata dec. Rauenaten. bonorum, & in v-
na Cæſenaten. bonorum coram Bubalo 20. Maij 1588.
& eſt tex. expreſſus in Auth. *de non alien. §.neque*, vbi ta-
le pactum non valere diſponitur. Hond. *conſ.31. num.43.*
Fachin. *lib.1.cont.iur.cap.108.*

32 Diſſentit Soc. *conſ.99. n.70. lib.1.* quem ſequitur Rim.
iun. *conſ.94.n.24.& ſeq.*

33 Declaratur tamen prædicta ſecunda ampliatio,
quando emphyteuſis eſſet conceſſa in perpetuum, cum
pacto de renouando, quia tale pactum valeret, ne ex
longitudine temporis Eccleſiæ præiudicium generari
poſſit; niſi renouatio fieret, Corb. qui alios citat, *de*
cauſ.priuat.ob alien.ampl.36.

34 Declaratur ſupradicta quarta limitatio, vt non ha-
beat locum, quando inter Eccleſiam, & Communita-
tem adeſt concordia, vt non poſſit pro ſe retinere, ſed
proximioribus teneatur reconcedere; quia huiuſmodi
concordia valeret, quemadmodum valeret conſuetu-
do, quod Dominus non poſſit pro ſe retinere, vt ſupra
35 diximus *num.28.* cum pactum, lex, ſtatutum, & conſue-
tudo æquiparentur, & pares ambulent, Euerard. *in loco*
à pacto ad legem, ſtatutum, vel conſuetudinem, num.10. & hæc
concordia eſt in hac Patria mea inter Epiſcopum, &
Ciuitatem, & eſt in viridi obſeruantia. Nec obſtat, quod
pactum non valeat, vt ſupra *nu.31.* quia ſi pactum non
valeret, valeret ſaltem, vt conſuetudo per ea, quæ tra-
dit Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit.2. num.4.* &
vide infra *qu.4. de var.qu.* & quia etiam Eccleſia, & Com-
munitas æquiparantur, *l.fin.Cod.de Sac.Sanct. Eccl.& §.fi-*
36 *nimus, in Auth.de non alien. aut perm.reb. Eccl.* Euer. *in cens.in*
loco à Republica ad Eccleſiam.

37 Quintò limita non habere locum, ſi petentes reno-
uationem, non eſſent hæredes inſtituti ab eo, cui facta
fuit conceſſio, & ideo ſi extranei eſſent inſtituti, eſſent
præferendi proximioribus, Alex. *in l.ſi mihi, & Titio, col.*
fin. ff.de verb.ob. Abb. *in cap.bona il 2. de poſt. Prælat.* Gozad.
conſ.186.col.4. Pariſ. *conſ.23. col.35. vol.1.* Grat. *conſil.96. col.3.*
vol.1. Ruin. *conſ.5.vol.1.* Rip. *in l.1.n.8. ff.de priuil.cred.* Hipp.
ſing. 419. & Agnatis proximioribus, non autem hære-
dibus.

38 Declara iſtam quintam limitationem, habere locum
in emphyteuſi hæreditaria, ſecus in non hæreditaria,
Dec. *conſ.78.* Ruin. *conſ.12.col.fin.& conſ.151. col.5.vol.1.* Gab.
d.conc.1.num.18. Alex. *conſ.10. ſub num.11.lib.3.* Anch. *conſ.38.*
in fine Seraph. *dec.610.num.10.* Mareſc. *d.cap.3.num.26.* Rot.
in recent. par.1. dec.642. num.12. vbi dicitur, quod iſtud ius
competit ſolis hæredibus, & non Agnatis, & loquitur
in emphyteuſi Eccleſiaſtica hæreditaria; & ſic teſtator
de ea non diſpoſuit, tunc proximiores erunt hæredes,
ibi *num.15.* & quod competat hoc ius renouandi Agna-
tis, etiam ſi non ſint hæredes, ſi tamen diſpoſuit in te-
ſtamento expreſsè de emphyteuſi, cum facultate pe-
tendi renouationem præfertur, tenet Gabr. *conſ.78. n.*
5. volum.2. ſed declarari debet, vt ſupra etiam diximus,
quod quando emphyteuſis eſt ex pacto, & prouiden-
tia, vt quia fuit accepta pro ſe, filiis, & nepotibus, omiſ-
ſa mentione hæredum, vt per Cocc. *dec.32. & 343.* Surd.
conſ.108. num.10. Menoch. *conſ.202 num.53.* tunc facienda
eſt renouatio Agnatis proximioribus, non autem hæ-
redibus, vt per Rip. *in l.1. num.8. ff.de priuil. cred.* & Dec.
conſ.78.num.4. ſed ſi eſt hæreditaria, tunc renouatio fieri
debet hæredibus, non autem Agnatis proximioribus;
nam tunc qualitas hæreditaria requiritur, nec ſufficit
qualitas agnationis, Gabr. *de iur. emph. conc. 1. num.18.*
Seraph. *deciſ.610.* ſed quando eſt ex pacto, & prouiden-
tia, facienda eſt Agnatis, etiam ſi non ſint hæredes,
Rot. coram Merlino in recol. per Paul. Rub. *dec.74. nu.*
2.& 3. vbi aliæ deciſiones referuntur; & eſt etiam alia
dec. Rotæ part. 5. in recent. *num.6.& ſeq.* & Duran. *deciſ.*
431.num.5.

39 Dubium tamen eſt, An Legatarius, cui res emphy-
teutica eſt legata ab emphyteuta poſſit petere renoua-
tionem, ſi emphyteuſis erat finienda morte ipſius em-
phyteutæ? Et videtur quod non, quia legatarius neque
eſt hæres, neque proximior, vt diximus ſupra. Com-
probatur hoc, quia emphyteuſis extraneo legari non
poteſt, cum iam ſit acquiſitum ius filiis, vt diximus *in*
tit.de cont.emph. q.24.nu.12. Surd. *dec 93.nu.21.* qui loquitur
in emphyteuſi Eccleſiaſtica. Confirmatur hoc alia ra-
tione, quia legatarius dicitur hæres in re certa, & em-
phyteuſis non tranſit in inſtitutum in re certa, dato hæ-
rede vniuerſali, vt in tit. *de ſucc. in bon. emph. qu.17.* Præ-
terea alia ratione, non competit ſibi hoc ius, quia ſi
emphyteuſis erat finienda morte teſtatoris, legatum
eſt inutile, diximus in tit. *de ſucc.in bonis emph. q.13.* ergo
legatarius non poteſt petere renouationem, virtute te-
ſtamenti, ſiue ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſiue profa-
na, ſiue hæreditaria, ſiue ex pacto, & prouidentia: cum
ergo

ergo Agnatis proximioribus ius ſit acquiſitum, per mortem vltimi decedentis, vel hæredibus vniuerſalibus, per teſtamentum, quando emphyteuſis eſt hæreditaria, quibus ſolis hoc ius competit, ex doctrina
* Bar. communiter approbata, vt ſupra in principio: meritò &c. Vlterius, hoc ius renouandi competit proximioribus vltimo decedente, etiam ſi ſint de collateralibus non hæredibus, vt diximus ſupra eod. tit. *de ſucc. q. 2. num. 10.* ergo hoc ius competit ſolum proximioribus, vti proximioribus & non extraneis. Contrarium videtur tenere Gab. *d. conſ. 78. nu. 5. vol. 2.* quia doctrina Bar. *in d. §. permittitur*, fundatur in repræſentatione defuncti, quæ videtur eſſe apud illum, qui renouationem petit, & iſta ratio videtur habere locum in hærede, qui eſt eadem perſona cum defuncto, Dec. *conſ. 78. num. 2.* & quia etiam totum facit fauor, qui præſtatur emphyteutæ defuncto, qui rem meliorem fecit, & ne inducta in fauorem eius, retorqueantur in odium; & cum etiam, vt ibi dicit Dec. hoc competat ſingulari ſucceſſori, debet etiam competere legatario, cum non ſit neceſſarium, vt ſit hæres vniuerſalis, ibi dicit Dec. & pro hac opinione faciunt, quæ dixi ſupra *de ſucc. in bonis emph. qu. 13. n. 8. & ſeq.* Sed à prima op. non recederem, quia contrarium poſſet procedere in emphyteuſi hæreditaria: nam tunc renouatio facienda eſt hæredi inſtituto in teſtamento, & illud ius petendi inueſtituram competit ſolis hæredibus, & non proximioribus, vt per Gab. *de iur. emph. conc. 1. limit. 6.* Surd. *conſ. 181. num. 31.* Rot. *dec. 172. impreſſa per Pacif. de Sal. inter. in fine tractatus, nu. 10.* & hanc credo eſſe veram op. quia, vt dixi ſupra *nu. 38.* ex dec. Rotæ, quando emphiteuſis eſt ex pacto, & prouidentia, eſt renouanda Agnatis, & non hæredibus, & per conſequens nec legatariis; ſed ſi eſt hæreditaria, tunc renouanda eſt hæredibus, & ſic etiam legatariis, & ita poſſunt conciliari prædictæ opiniones.

40 Declara ſupradictam quintam limitationem, non habere locum, ſi hæres eſſet Hoſpitale, vel pius locus, vel alij incapaces, in quos ex ſui natura emphyteuſis non tranſit: quia tunc hæredi proximiori debet fieri renouatio capaci, ita fuiſſe deciſum in Rota in vna Ceſenaten. Palatij 7. Nouembris 1597. coram Penia: atteſtatur Marcſ. *var. reſol. d. c. 3. n. 27.* qui autem ſint iſti incapaces, videnda eſt *dec. Ludouiſ. 529.* & ibi Add. & nos dicemus in titulo *de alienationibus q. 1. nu. 21.* & quamuis potentioribus renouatio fieri non debeat, quantumuis proximioribus, Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 12. n. 1.* idem Ludouiſ. 15. *dec. 529. num. 5.* & maxime quando in prima inueſtitura fuit expreſsè cautum, vt emphyteuſis non poſſet alienari in potentem nobilem, Domino tamen volente poteſt retinere, vt ſupra *de ſuc. in bon. emph. q. 14. num. 9.* Tamen declaratur, quod potentia in hoc, & ſimilibus cauſis poſita eſt in arbitrio Iudicis, Rot. coram Duran. *deciſ. 334. num. 8.* in qua non fuit conſiderata potentia familiæ de Rangonibus, quæ in Ciuitate Mutinæ eſt de potentioribus, cum ſint Marchiones, & Comites, & adſint Præfecti militiæ, & nunc eſt Epiſcopus illius Ciuitatis Alexander de Rangonibus meritiſſimus, & integerrimus, & multis virtutibus ornatus, qui dum fuit huius Ciuitatis Fulginiæ Gubernator fuit ab omnibus honoratus ob ſuam erga omnes beneuolentiam, & benignitatem, Et ideo eius memoria hic iugiter manebit. Et ratio deciſionis fuit, quia vbi emphyteuſis ſita erat, nullam Rangoni habebant iuriſdictionem, nullumque tale priuilegium, ex quibus poſſent minas, & terrorem inferre, & difficilis conueniri, & in illa Ciuitate ſunt omnes Ciues eiuſdem fori, eiuſdemque facilitatis conueniendi ſub iuſtiſſimo Principe, & in eius præſentia, qui omnibus æqua lance iuſtitiam adminiſtrat. Et in d. dec. fuit reſponſum non obſtare pactum de non alienando in nobilem potentem, quia intelligitur prout de iure. Et fuit etiam reſponſum deciſioni *Greg. 15. 529.* quæ loquitur in Clerico, qui non eſt eiuſdem fori, vt in Eccleſia, quæ non ſolum non eſt eiuſdem fori, ſed dicitur manus mortua, in qua non eſt ſpes deuolutionis, nec laudemij, vt late Add. *ad dec. Greg. 15. 520. num. 14.* & quando adeſt pactum, quod emphyteuta non poſſit alienare, non poterit alienare in potentiorem; vt infra *de alienat. quæſt. 1. num. 20.* & ſi in inueſtitura appoſitum ſit pactum, quod non poſſit fieri alienatio per teſtamentum perſonæ priuilegiatæ, collegium Eccleſiaſticum non ſuccedet; Et conſuetudo concedens Eccleſiæ facultatem retinendi per annum, & vendendi, ac ſubrogandi alium emphyteutam non potentem, non intrat, propter vim pacti, quod reſiſtit poteſtati relinquendi Eccleſiæ, & perſonæ potenti: conſuetudo enim tollit prohibitionem legis, non autem prouiſionem hominis, Greg. XV. *dec. 329. n. 9. & ſeq.* Add. ad *dec. Buratti 477. litt. B.* Vbi quærit,

An Dominus directus poſſit prohibere, ne bona perueniant ad Eccleſiam, perſonas priuilegiatas, potentes, & Collegia, in emphyteuſi perpetua ad quoſcunque hæredes tranſitoria, allegat vid. Butt. *conſ. 23. n. 3. & 5.* Silueſt. Aldob. *conſ. 40. n. 2.* Sim de Præt. *conſ. 54. n. 4. & d. dec. Greg. n. 9.*

Sed contrarium videtur, quod non poſſit prohibere, quia non reperitur in iure expreſſum, quod in Eccleſiam non poſſit ius emphyteuticum laicale tranſire; Butt. *in c. potuit, de loc.* Iaſ. *in l. cum dubitabatur. que finalis, nu. 94. C. de iur. emph.* Maſtril. *dec. 128. n. 10.* præcipue quando eſt tranſitorium ad quoſcunque hæredes & ſucceſſores, Burat. *dec. 394. num. 5.* Rot. *dec. 261. num. 7. par. 1. recent.* Gratia. *diſcep. for. c. 431. nu. 61.* Nec Eccleſia continetur inter perſonas potentiores, niſi quando haberet poteſtatem in Dominum directum. Maſtril. *d. 128. nu. 13. & ſeq.* cum aliis allegatis *in ead. Add. per Franc. Ferent.* Nec etiam dicitur perſona prohibita, niſi quia eſt manus mortua, & ſic quando excluditur ſpes deuolutionis, & laudemij, propter quam Eccleſia ex æquitate cogitur vendere, & ratione dictorum præiudiciorum, dicitur potens, & prohibita, vt *in ead. Add.* vbi alias deciſiones Rotæ refert, ſed quando dimittit penes alium, in quo præiudicia prædicta ceſſant, ceſſare debet prohibitio hominis, quemadmodum ceſſat conſuetudo, vel ſtatutum, quatenus conſiderentur, quod cogant Eccleſiam ad dimittendum; nam non cogitur Eccleſia ex vi atractiua, ſed ex vi directiua rationis, cum approbatione Romanorum Pon. vt conſiderauit Rot. coram Cocc. Decano in Ferrarien. bonorum 9. Decemb. 1611. & ideo ceſſante ratione prædicta, diſpoſitio etiam ceſſat, & prohibitio, ſiue pactum prædictum recipere debet interpretationem, ne in Eccleſiam perueniant ad effectum retinendi, quæ opinio eſt etiam æquior, & ſecundum eam fuiſſe iudicatum in magna Curia Siciliæ, teſtatur idem Maſtril. *d. dec. 128. nu. 18.* affirmans quod iudicaſſet, niſi fuiſſet cauſa per partes concordata. Burſatt. autem *conſ. 199.* allegatus à nobis *q. 1. nu. 221.* & Anguiſ. *conſ. 66.* Aldob. *conſ. 40.* & aliorum dicta, procedunt in emphiteuſi finita, & in Eccleſia potentiſſima, vt aduertit Maſtril. *in d. dec. & dec. Greg. 259. in emphyteuſi Eccleſiaſtica.* Et idem Franc. Ferent. *in d. add.* refert ſimilem cauſam pendere indeciſam, & cauſa erat, quia fuerat ab emphyteuta legata quædam domus cum prohibitione prædicta Archiconfraternitati Sanctiſs. Trinitatis in emphyteuſim habita, quæ poſtea ab eadem Archiconfraternitate alienata in perſonam laicam non potentem, ſed ego valde dubito de iſta opinione, per ea, quæ diximus *de alienat. quæſt. 1. num. 195. cum duobus*

ſeq. & per ea, quæ etiam ſcripſimus *eod.tit. num.221.* & per ea, quæ etiam retulimus *ead.quæſt.1.num.10. cum quatuor ſeq.*

41 Sextò limita, vt procedat prædicta com. & magis com.op. dummodo res ſit integra; ſecus, ſi alteri fuiſſet facta conceſſio, antequam hæredes peterent renouationem, Rom. *conſ.70.* Gozad. *conſ.39. col.fin. & conſ.72. col.1.* vbi dicit hanc eſſe com.op. cum aliis, quos refert * Gab. *d.conc.1.num.20.* Clar. *§.emphyteuſis q.43. ver. ſed pone,* dicens, cum ſit ius quæſitum tertio, imputet ſibi, qui non præuenit.

42 Contrarium tenet Alex. in *d.l.ſi mihi, & Titio col.fin. & conſ.83.vol.7.* Goz. *conſ.86.nu.24.* Pariſ. *conſ.28. num.3. vol.1.* & cum iſte caſus euenirer in Rota, non fuit facta reſolutio, ſed fuit dictum, vt videretur de veritate, vt per Seraph. *deciſ.610.num.9.* & hanc op. tenet etiam Mareſc. *d.cap.3.num.23.* dummodo non adeſſet aliqua negligentia proximiorum: & ita ego credo; quia ſi proximiores habent annum, & diem ad petendam renouationem à die ſcientiæ, vt ſupra diximus in limitatione ſecunda; ergo Eccleſia ſiue Dominus non poterit interim alteri concedere; & ita fuit deciſum in Rot. * *in 2. par.diuerſ. dec.198.n.5.* vbi dicitur, quod hæc eſt com. op. vt per Rim.iun. *conſ.444.nu.49.* & Domini de Rota noluerunt attendere iſtam præuentionem factam ab Eccleſia, tanquam factam in fraudem petentis renouationem, cum in eo caſu Eccleſia dixerit velle pro ſe retinere, & non retinuit, ſed alteri conceſſit.

43 Septimò limita in feudo, in quo, deficientibus omnibus maſculis, fœminæ poſſunt petere renouationem inueſtituræ, cuius regulariter fœminæ ſunt incapaces, Fulgoſ. *conſ.222.* Gab. *d.conc.n.21.*

44 Octauò limita, niſi Supremus Princeps derogaret huic diſpoſitioni; & iuſta cauſa derogandi eſt, quando alteri concedit propter bene merita, Pariſ. *conſ.23. n.250. vol.1.* Gab. *ead.conc.n.22.* & vide inf. *n.vlt.*

45 Nono limita, quando interueniſſet præſcriptio, quia tunc Dominus non tenetur iterum facere gratiam de re emphyteuta, vel feudali, illi, qui ab ea, per præſcriptionem fuit excluſus, Pariſ. *conſ.23.n.252.vol.1.* Gabr. ibi *num.23.*

46 Decimò limita, quando ſequeretur magnum Eccleſiæ detrimentum, ſi fieret talis inueſtitura, Pariſ. *conſil. 101.col.fin.vol.1.* Gab. *d.conc.n.24.* faciunt ea, quæ ſupra diximus, quando Eccleſia eſſet redacta ad paupertatem, limit.4.

47 Vndecimò limita, quando filia eſt excluſa, propter maſculos, vel ſtantibus maſculis, quia ſi maſculi poſtea deficiant, fœminæ non poſſunt ampliùs petere renouationem, Ruin. *conſ.15.col.fin.vol.1.* Gab. ibid. *n.25.*

48 Contrarium, reprobata opinione Ruin. tenet. Rot. *diuerſ.par.2.dec.198.n.3.* quæ opinio fuit iterum approbata, *vt in dec.195.ead.par.n.4.*

49 Duodecimò limita, quando emphyteuſis reuerteretur ad Dominum; ſecus autem, ſi reuertitur ad alium, vt puta, quia præceſſerit alienatio valida inter viuos, vel in vltima voluntate, vt declarat Ruin. *conſ. 46.n.20.vol.1.*

50 Decimotertiò limita, niſi fuiſſet in inueſtitura renunciatum iuri petendi renouationem Soc. iun. *conſ.9. n.14.lib.3.* cuius opin. fuit approbata à Rot. Rom. vt per Seraph. *dec.610.*

51 Declara prædicta, quod ille debet intelligi proximior, qui eſt magis propinquus ei, in cuius perſona eſt finita generatio, Ruin. *conſ.47.n.6.col.3.* Gab. *d.conc.1.n.27.* Rim.iun. *conſ.47.n.6. lib.3.* & diximus ſupra *de ſucc. in bon. emph.q.2.n.9.& 10.* Mareſc. *d.cap.3.n.28.*

52 Sed dubium eſt, An comprehendatur proximior per repræſentationem? Et quod habet locum repræſentatio, ſuadet optima ratio, quia in ſucceſſionibus ab inteſtato habet locum repræſentatio, non tamen in capita, ſed in ſtirpes, Craſs. *§.ſucceſſio,q.26.n.3.* & maximè, quando tractatur de ſucceſſione patris, Aui, Proaui, vel alterius remotioris aſcendentis, & illa eſt magis recepta ſententia, prout videri poteſt apud Vinc. Fuſar. *de fideic.ſubſt. q.[illegible]. in princ.* qui infinitos hanc op. tenentes congerit, & idem Craſs. *§ fideicommiſſum, q.11. nu.2.* & in ſucceſſione tranſuerſalium, vt patrui, Auunculi, Amitæ, & Materteræ, idem Fuſar. *d.q.num.16. cum aliis ſeq.* Craſſ. *d.q.num.4.* & hanc opinionem ſequitur Mareſc. *d.cap.3.in fin.* Sed ego diſtinguendum puto. Aut tractatur de emphyteuſi hæreditaria, & tunc ſit locus repræſentationi, vel diximus etiam *de ſucc. in bonis emph. q.1.n.6.* Aut verò tractatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, recepta pro ſe, filiis, & nepotibus, & tunc non habet locum repræſentatio, vt *in d.q.1.* diximus; multo minus habebit locum repræſentatio in renouatione, argumento de maiori ad minus, vt per Euer. *in cent.a loco à maiori.*

53 Secundo declara, quia renouatio eſt facienda, cum illis conditionibus, quæ ab alio extraneo reperiri potuiſſent tempore refirmæ, ſeu nouæ conceſſionis, nec pro ſolita, & prima reſponſione; alias renouatio non valeret; non autem eſt facienda renouatio cum aliis conditionibus, adiectis in alia inueſtitura, Rip. *in l.1. ff.de priuil.cred. col.3. nu.13.* Gab. *d.conc.1.num.28.* Mareſc. *d. cap.3.nu.24.* & Cæſar. de Graſſ. *dec.135.de reb. Eccl.non alien.* dicit, præferendus eſt extraneus, à quo maiorem vtilitatem Eccleſia habere poteſt, idem Mareſc. *d.n.4.* & Honded. *conſ.51.lib.1.n.59.*

54 Subdeclara dictam declarationem, niſi eſſet conceſſa res ſterilis, & redacta eſſet ad culturam: nam tunc cognati ſunt præferendi extraneis, & meliorem conditionem facientibus, Rip. *in d.l.1.num.14.* Rot. *diuerſ. p.2.dec.312.* niſi Eccleſia offerat meliorationes illis Agnatis, quia plus offerens præfertur. Rip. *in d.l.1.n.16.* Cæſar. de Graſſ. *d.dec.nu.1.*

55 Declara tertio; quia, ſi proximiores ſint plures in eod. gradu, omnibus æque facienda eſt renouatio, & pro æquis portionibus, Decian. *conſ.71.lib.3.* Tiraq. *de primog.q.17.op.4.* Rot. coram Card. Plato, in cauſa Ciuitatis Caſtelli, 23. Iunij 1586. vt refert Mareſ. *d.cap.3.n.7.* quam declarationem extendit, quamuis ex tenore prioris inueſtituræ, vnus tantum vocetur; nam adhuc reconcedi debet omnibus proximioribus, pro æquis portionibus, nec debet haberi ratio, quod Eccleſiæ magis expediat, vni locare, vt in d.dec. coram Platto.

56 Limita Decimoquarto prædictam com. & magis communis opin. quod Dominus non tenetur renouare proximioribus, niſi proximiores oſtendant, fundum melioratum eſſe à maioribus, ſed ſi cultus, aratus, & fructuoſus factus fuerit, non poterit denegari renouatio, Bat. *in d.l.1.§.permittitur.* Valaſc. *de iur. emphyt. q.2. n.7.* licet Garcia de expenſis, & mel. *cap.15.nu.27.* aſſerat non eſſe neceſſaria melioramenta, ad petendam renouationem, & Bar. hoc non dicere; ſed Valaſc. dicit, ſatis eſſe, ſuppleri, ex aliis iuribus; & vltra auctoritates, & iura, quæ allegat, facit pro hac opinione argumentum, vt quemadmodum emphyteuta, ſi bene non colat arbitrio Iudicis, & non obſeruet pacta, poteſt repelli; ita etiam poteſt denegari renouatio, vt etiam ſupra diximus.

57 Decimoquinto limita, niſi proximior, qui petit inueſtituram, ſit pauper, miles, vel minor, Imol. & Ioan. And. *in c. potuit de locat.* Redoa. *de reb. Ecc. non alien. fol.26.numero 25.* faciunt, quæ diximus ſupra *in numero 40.*

58 Decimoſexto limita, niſi proximior tacite, vel expreſsè

expreſſe conſentiat, aliis fieri inueſtituram, de qua re dicimus in tit. *de renunc. q. 8.*

59 Decimoſeptimò limita, ſi vigore pacti, Eccleſia teneretur renouare emphyteuſim, & emphyteuta nunquam ſoloit penſionem, Eccleſia non cogitur ſeruare pactum: quia intelligitur, dummodo emphyteuta promiſſa ſeruauerit, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat.* & quia etiam per non ſolutionem priuatur iure emphyteutico, ergo amittit etiam commodum pacti; & ita declarat Ruin. *conſ. 167. n. 13. & ſeq. lib. 1.* Mantica *eod. lib. tit. 43. n. 17. & ſeq.* quæ ratio militat etiam in emphyteuſi prophana,

60 Declara denique, prædictam doctrinam Bar. in d. §. permittitur, habere locum in petentibus renouationem; & ideò, ſi extant alij proximiores, qui non petant, poterunt petere alij. Rot. *diuerſ. p. 2. dec. 198. in fin.*

61 Demum notandum eſt, quod ſi in prima inueſtitura comprehenſi ſunt maſculi tantum; noua inueſtitura non poteſt concedi, vt comprehendat maſculos, & fæminas, ſed pro maſculis; & his deficientibus, fæminis concedi poteſt, vt in c. t. de eo, qui ſibi, & hęred. maſc. & ita tenet Silu. Aldob. *conſ. 15. n. 1. & ſeq. lib. 1.* vt refert Mant. *de tac. lib. 22. tit. 18. n. 32.*

62 Decimooctauo limita, ſi emphyteuta, propter crimen læſæ maieſtatis eſſet condemnatus, & eius bona publicata: quia tunc Dominus non teneretur, ſiuè Eccleſia, filios renouare, ſeu refirmare emphyteuſim; cum ſint incapaces. Et habet locum, etiam ſi id contingeret ex crimine hæreſis; ſed teneretur Eccleſia inueſtire eum, qui poſt filios excluſos, proximior eſt. Mant. qui alios allegat *de tacit. lib. 22. tit. 30. n. 19.*

63 Aduertendum poſtremo eſt, quod renouatio, facienda per Eccleſiam, debet fieri cum euidenti vtilitate, & obſeruanda erunt, quæ dicta ſunt ſupra tit. *de cont. emphyt. q. 9.* præſertim *num. 4.* & poteſt Eccleſia canonem augere Veral. *dec. 304. par. 1.* Rot. *in recen. par. 5. dec. 176. n. 32.* & quod renouatio debeat fieri cum euidenti vtilitate Eccleſiæ, alias non valeat, licet Prælato magna quantitas daretur. firmat Hooded. *conſ. 52. lib. 1. n. 61.* ex pluribus dec. Rot. *n. 60. & 61.*

64 Inſuper admonendi ſumos, quod proximior, ſi non petat inueſtituram infra annum & diem, vt dictum eſt ſupra *num. 18.* priuatur ipſo iure; ſed requiritur ſententia priuationis, per tex. *in c. 1. in ver. damnetur*, & ibi Iſer. & Aluar. quo temp. mil. Et ratio eſt, quia multæ defenſiones competunt contra lapſum anni, & diei. Card. *conſ. 79. & 92.* hanc opinionem tenet Alex. *conſil. 79. vol. 1.* Homod. *conſ. 10. colum. 3.* Paul. de Caſtr. *conſ. 199. vol. 2.* Roland. *conſ. 18. num. 9. volum. 1.* exploſa opinione, quod per lapſum anni, & diei ſit ipſo iure priuatus; quam opinionem dicit tenere Bald. Anch. & alij ibidem nominati; ergo, vt idem Rol. dicit, requiriritur citatio, vt debeat priuari, & venit priuandus per ſententiam, & huic ſententiæ aſſentit Soc. *conſ. 66. vol. 3.* Guid. Pap. *q. 164.* Fel. *in c. Rodulphus col. 19. de reſcrip.* Pract. Papien. *in form. libelli quo agitur ad reſt. feud. in ver. nec ſuperſtitibus*, vbi dicit, quod debet fieri proceſſus, & eandem ſententiam refert tenere Curt. iun. Ruin. & Aluar. licet loquatur in feudo. & pro hac opin. facit etiam quod dicit Card. *conſ. 74. col. 2.* quod in caſibus in quibus quis priuatur
ipſo iure, citari debet, antequam ſibi auferatur poſ-
65 ſeſſio, propter defenſiones, quæ ſibi competere poſ-
ſunt, per tex. *in c. licet de preb. in 6.* vbi diſponitur, quod
habens curatum beneficium, ſi acceptauerit aliud,
& adeptus ſit poſſeſſionem; licet vacet primum ipſo
iure, attamen antequam auferatur, ſibi poſſeſſio
primi, citari debet, & ſequitur Rol. *eod. conſil. ſub numero 11.*

66 Libellus autem formari poteſt ſic, narretur quod de anno tali, &c. N, concedit in emphyteuſim talem rem. T. & in eius tertiam generationem maſculinam, vel fæmininam, ſi ita eſt, prout conſtat ex inſtrumento inueſtituræ, rogato per N. &c. vel ad tale tempus, &c. item qualiter per mortem talis, &c. vel per tempus finitum, dicta emphyteuſis eſt finita; item qualiter nullus proximior dicti vltimi defuncti petiit renouationem, & iam non ſolum eſt elapſus annus, & dies; verùm etiam ſunt elapſi tot anni. (& hic notari debet, quod generatio præſumitur finita quando nemo comparet, qui prætendat eſſe de comprehenſis Rot. *par. 5. deciſ. 791. numer. 12. recent.*) item qualiter res prædicta iam eſt deuoluta ad dictum Dominum directum: & vtile dominium eſt cum directo conſolidatum, item qualiter præfatam rem olim conceſſam dicto T. & finitam per mortem talis, &c. retine S. indebitè, & inioſtè. & ad eadem in corpore, & ſubſtantia cum prædicta, vt ſupra conceſſa, qui fuit amicabiliter interpellatus, vt dicto N. Domino directo reſtituere, & dimittere vellet, & ſemper recuſauit. quare petit per vos, & veſtrum officium, quod humiliter implorat, ſententiari dictum S. teneri, & obligatum eſſe ad dimittendum. & relaxandum dicto N. eãdem rem, vna cum fructibus perceptis, & percipiendis, damnis, & expenſis. Sumitur hæc forma ex Papien. in forma libelli, quo agitur ad reuoc. feud. Vel intentare poteſt poſſeſſorium retinendæ, vt in tit. *de diuer. quæſt. q. 7. nu. 3.* Inſuper notandum eſt, probari generationem eſſe finitam, quando inueſtitura eſt ſupra centum annos, Rot. vt per Duran. *dec. 301. num. 4.* & quod quis deceſſerit ſine filiis præſumitur, dum non probatur, quod eos habuerit. Seraph. *dec. 1458. nu. 3.* Fuſar. *de ſubſt. q. 436. num. 3.* idem Duta *ead dec. n. 5.*

67 Poſtremo ſciendum eſt, quod licet primus acquirens dicatur ille, qui non eſt comprehenſus in prima inueſtitura. vt per Affl. *dec. 12. n. 5. & dec. 248. n. 8.* Surd. *conſ. 538. num. 1.* & Rot. *dec. 176. num. 25. in recen. par. 5.* & videbis in tit. *de laudem. q. 3. num. 4.* tamen quando Eccleſia tenetur
68 renouare, renouatio nihil mutat, & non dicitur noua
inueſtitura, ſed renouatio; ſecus autem ſi voluntariè
ſit facta renouatio, quia tunc videtur beneficium
nouum, & dicitur voluntariè facta, quando Eccleſia
non tenebatur ad renouandum, & ideo quando em-
phyteuſis eſt finita pro obitum alicuius comprehenſi
in inueſtitura, & Eccleſia nolit pro ſe retinere, tenetur
69 inueſtire proximiores, ex doctrina Bar. *in d. l. 1. permittitur, num. 1. ff. de aq. quot. & æſt.* quem omnes ſequuntur, &
licet hæc op. procedat de æquitate: attamen ſi Eccle-
* ſia non vult pro ſe retinere, iniuriam facit proximio-
ribus, etiam fæminis, etiam quod non ſint compre-
henſæ in inueſtitura, modo pacta primæ inueſtituræ
non alterentur, vt in *ead. dec. 176 n. 31.* Nec etiam dicetur
70 noua inueſtitura ſi ſit ſoluta aliqua notabilis ſumma
pro renouatione, quia ſicut Eccleſia poteſt cenſum
augere, vt per Veral. *dec. 304. par. 1.* ita poteſt pecunias in
71 recompenſam augmenti cenſus recipere, *ead. dec. num. 32.* & quamuis Aret. *conſil. 42. numer. 13.* vocet iſtam
nouam inueſtituram; tamen non ſolum reuocata di-
citur illa conceſſio, quæ ſemper vna eſt, vt per DD.
in ca. 1. de precar. ſed etiam illa quæ iam finita eſt, & ex-
tincta, iterumque eidem, aut Conſorti, ſeu filius con-
ceditur.

Et inueſtitura conceſſa filiis poſt Lineam finitam,
quod cenſeatur renouatio, non autem noua conceſſio,
72 tenet Bar. *in l. ſi mihi, & Titio num. 7.* & ibi Alex. *ff. de ver. obl.* & quod dicatur antiqua emphyteuſis, quando
filij renouantur ad Lineam finitam; ſecus autem ad
delictum, vt in *d. dec. num. 35.* & prædicta habent locum,
73 etiam ſi dictum ſit in renouatione, & de nouo

M

concedimus, quia nihilominus non immutatur natura conceſſionis antiquæ, ita vt ſemper ita cenſeatur renouatio, non autem noua conceſſio, vt *in ead.dec.nu.36.* vbi plures dec. Rotę allegantur. Et ideo ſequitur, quod renouatio emphyteuſis non eſt titulus, ſed prioris ti-
74 tuli conceſſi primo acquirenti renouatio, vt per Valaſc. *de iur.emph.q. 11. nu.13. ad finem*, cum aliis cumulatis
75 *in d.deciſ.n.37.* & renouatio emphyteuſis regulanda eſt iuxta terminos inueſtituræ antiquæ, quia non noua, ſed antiqua emphyteuſis dicitur, vt per Bar. & Alex. *in d. l. ſi mihi, & Titio*, & per conſequens ille qui obtinuit renouationem, non poteſt præiudicare comprehenſis, ſicut nec Dominus directus, quando poſt diui-
76 ſionem quilibet diuidentium obtineat nouas inueſtituras, non propterea cenſetur præiudicare iuri accreſcendi comprehenſis in prima inueſtitura, vt *in eadem deciſ.num. 38. & ſeq.* & quod Prælatus ſiue Eccleſia non poſſit alterare formam inueſtituræ poſt ius quæſitum deſcendentibus ex ſtipulatione primi acquirentis, eſt *dec.Duran.457.n.4.*

77 Quod procedit etiam ſi in renouatione appoſita eſt clauſula, Ad habendum &c. quia ſi eſſet emphyteuſis Eccleſiaſtica, non poſſet poni iſta clauſula, ſi iſta facultas non eſſet appoſita in prima inueſtitura; quia alteraretur ſolitum, quod fieri non poteſt, & alterato ſolito, non poſſet iterum concedi, ita vt vtile per inutile vitiaretur. Rot. *dec.709.num.2.par.1.diuerſ. & in d. dec. 176.num.44.* vbi aliæ dec. cumulantur, & ideo ſi ſolitum eſt alteratum, alteratio nihil operaretur, & con-
78 tractus non ſubſtineretur, vt ibi, & in dubio ſubſequentes conceſſiones interpretandæ ſunt, ne priores cenſeantur alteratæ, Rot. *deciſ. 555. num. 10. in fine par. 2. recent.* nec allegari poſſet beneplacitum Apoſtolicum interueniſſe ex curſu 30. annorum ſi ex aliquo pacto eſt alteratum ſolitum, quando non poteſt ſuper iſto pacto conſiderari aliqua obſeruantia, ibi *num. 45. & ſeq.*

79 Vltimò limita, quando emphyteuſis eſſet conceſſa à Supremo Principe, vt à Summo Pont. vel Imperatore, quia non teneretur renouare proximioribus, eſt dec. Rotæ *664.n.9.par. 2. recent.* licet loquatur in feudo, ſed ratio ibi poſita militat etiam in emphyteuſi; quia ex doctrina Bar. *in l. 1. §. permutatur*, de iure canonico poteſt appellari ad Superiorem, & Supremus Princeps non habet Superiorem; faciunt pro hac opinione, quæ dicta ſunt ſupra in 9. limit. *n.45.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Proximior, ſiue emphyteuta excuſatur ex iuſto impedimento, ſi intra annum, & diem, non petat renouationem, n. 1.

Proximior, qui habet capitales inimicitias excuſatur, & habet locum etiam ſi inimicitiæ non ſint capitales, ſed graues, & idem propter inimicitias ſuæ Ciuitatis, & an teneatur mittere procuratorem, n. 2.

Declara niſi emphyteuta, vel proximior ſit potens, n. 3.

Declara ſecundò, vt ceſſante inimicitia debeat petere renouationem à die ceſſationis, n. 4.

Amplia habere locum, etiam propter peſtem, n. 5.

Declara, n. 7.

Limita primò, quando eccleſia eſſet vacans, vel Dominus eſſet abſens, dummodo coram teſtibus proteſtetur, n. 8.

Cont. in abſente. niſi eſſet in remotis, n. 9.

Limita ſecundò, ſi proximior eſſet abſens cauſa Reipublicæ, vt nec teneatur mittere procuratorem, ſecus ex alia cauſa numero 10.

Declara dummodo abſentia cauſa Reipublicæ, non ſit affectata, & quomodo intelligatur n. 11.

Declara ſecundò, quod annus ex cauſa voluntaria in abſente incipit, quando ipſe eſt præſens, & poſtea ſe abſentauit; ſed non habet locum, quando incipit, ipſo abſente, n. 12.

Limita tertiò, quando proximior eſt detentus in carceribus: ſed de hoc remiſſiuè, n. 13.

Amplia habere locum, etiam ſi eſſet carceratus ſua culpa numero 14.

Limita quartò, quando Dominus eſſet excommunicatus, num. 15. cont. n. 16.

Limita quintò, ſi proximior decedat intra annum, & diem; nam illud ius petendi renouationem deuoluitur ad alium proximiorem, qui habebit integrum annum, n. 17.

Limita ſextò in pupillo, vel infante, nu. 18.

Limita ſeptimò, in minore 25. annis, beneficio reſtitutionis in integrum, n. 19.

Limita octauò, in Vniuerſitate, & Republica, n. 20.

Limita nonò, quando adeſſet minor 25. annis, & maior pro indiuiſo poſſidentes, quod non placet Auctori, n. 21.

Limita decimò, niſi Dominus remittat priuationem, n. 22. declara, nu. 23.

Limita vndecimò, ſi emphyteuta, vel proximior erat interpellandus a Domino virtute pacti, n. 24.

Limita duodecimò, niſi emphyteuta, vel proximior non poſſideret, ſed alius tertius, n. 25.

Limita decimo tertiò, vt non cadat à iure petendi renouationem, niſi accedente declaratione Domini, & ipſo vidente, numero 26.

Declara hanc limitationem, vt non habeat locum, quando fuit facta conceſſio de 29. annis in 20. annos, cum pacto, quod emphyteuta elapſis 29. annis teneatur petere renouationem, n. 27. cont. n. 29.

Amplia ſupradictas limitationes habere locum, etiam ſi annus, & dies eſſet ex partium conuentione diminutus, vt quia dictum eſſet, quod finita emphyteuſi teneatur infra duos menſes petere renouationem, quia adhuc habebit annum, de qua opinione dubitat Auctor, n. 29.

Peſtis eſt bellum Dei, & comparatur bello, illato ab hoſtibus, num. 6.

DIximus in præcedenti quæſtione, num. 18. quod proximior habet annum, & diem, ad petendam renouationem, nunc quærendum eſt, An proximior poſſit excuſari, & in quibus caſibus; Et omiſſis argumentis, quæ pro parte negatiua fieri poſſent, dicen-
1 dum eſt, ſi proximior, vel emphyteuta, qui poteſt petere renouationem, aliquo iuſto impedimento fuerit impeditus, excuſari debeat. Curt. iun. *in tractat. de feud. 4. part. princ. 23. cauſa priuat. ver. 2 limit.* Soc. iun. *conſ. 115. nu. 16.* cum aliis relatis per Corb. *de cauſ. priuat. ob non pet. inueſt. nu. 12.*

2 Infertur ex hac firmata concluſione, quod proximior, qui habet capitales inimicitias, propter quas non poteſt ſecure coram Domino directo comparere infra annum, & diem, ad petendam renouationem, excuſatur, & non debet priuari iure ſuo. Gozad. *conſil. 71. num. 8.* cum aliis allegatis per eundem Corb. *ead. cauſ. num. 13.* vbi hoc ampliat, etiam ſi inimicitiæ non ſint capitales, ſed graues, ex mente Silua. *in tract. de feud. recogn. quæſt. 42.* & idem dicendum, ſi propter bellum, & inimicitias ſuæ Ciuitatis, non potuit accedere, ex Aff. *de prohib. feud. alien. nu. 40.* & pro hac opinione faciunt ea, quæ dicemus in tit. *de ſol. can. q. 1 limit. 16.* Si autem locus eſſet tutus procuratori, & non proximiori, vel emphyteutæ. An teneatur procuratorem mittere, videndus eſt Corb. ibi *num. 14. & de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 12. numer. 2. & ſeq.* & nos etiam dicemus in tit. *de ſol. can. ead. quæſt. 1. & limit. 16.* quæ autem dicatur

inimicitia

inimicitia capitalis, tradit Menoch.*de arbit.lib.2.cent.2.caſu 110.*

3 Declara modo prædicta, niſi emphyteuta, vel proximior ſit ita potens, vt poſſit ire ad Dominum ſecure ad petendam renouationem: quia tunc non excuſaretur. Gozad.*d.conſ.71.n.8.* cum aliis citatis per eundem Corb.*d.cauſ.n.15.*

4 Declara ſecundo, quod ceſſante inimicitia, emphyteuta, ſiue proximior debet petere renouationem infra annum, & idem à die ceſſationis impedimenti; non autem à primo anno finito. Corb.*d.cauſ.nu.15.* qui alios allegat.

5 Amplia, vt prædicta concluſio habeat locum, vt
emphyteuta, vel proximior excuſetur, ſi peſtis erat in
loco, vbi inueſtitura petenda erat; nam peſtis dici-
6 tur iuſtum impedimentum, & eſt bellum illatum
à Deo, & comparatur bello illato ab hoſtibus; ſicut
ergo excuſatur durante bello, vt ſupra dictum eſt, ita
7 debet excuſari, durante peſte, dummodo peſtis non
ſit pauca, & exigua, & talis, quæ non impediat ius
reddi in loco, & ſecure habitare, Corb. qui alios refert,
d.cauſ.n.16.cum ſeq. vbi dicitur habere locum, etiam quod
non fuerit proteſtatus de impedimento.

8 Limita principalem concluſionem, quando Eccleſia eſſet vacans, vel Dominus non aderat, à quo intra annum, & diem inueſtitura peti poſſet. Iacob. Ard. *in c.1. in princ.* & ibi Aluar. quæ fuit prima caus. ben. amit. dummodo tamen coram teſtibus proteſtetur, per eum non ſtare, ſequitur Curt. *in tract. de feud.4. par. princ. 23. cauſ.priuat.ver.4. limit.* Aff. *in cap. 1. numer. 92.* quo temp. mil.

9 Contrarium tenet Gozad. *d.conſ.71.num.7.* quando Dominus eſt abſens, quod debet accedere ad Dominum, etiam extra locum domicilij, vbi reperitur, vel ſaltem mittere procuratorem, & dicit eſſe tex. *in d.c.cum gloſ.in ver.abſentia,* vbi notant omnes, & idem ſtatuendum eſt in emphyteuſi, ſecundum eum, cum militet eadem ratio: & pro hac ſua opinione citat Aluar. in tit. *quæ fuit prim.cauſ.be. amit.* dicens, quod Vaſallus tenetur ire ad locum, in quo ſolitus eſt habitare; & ſi non reperitur, quia abſens eſt, tenetur accedere ad eum, niſi eſſet in remotis, quod Iudicis arbitrio relinquitur, ſecundum qualitatem temporum, & perſonarum: & hoc refert Curt. *in dicto tra. de feud. 23. cauſ. priuat. ver. 4. limit.* licet dicat multum dubitare de hac opinione, & opinionem Gozad. videtur approbare Corb. *d.cauſ.numero 20.*

10 Limita ſecundò: quod excuſaretur proximior, ſi eſſet abſens cauſa Reipublicæ; ita vt non teneretur, nec etiam mittere procuratorem; licet ſecus eſſet in alia cauſa, etiam neceſſaria, vt tenent omnes, relati per Corb.*d.cauſ.n.21.*

11 Declara hanc limitationem, niſi abſentia, cauſa Reipublicæ, eſſet ab ipſo affectata: ſicut præſumeretur, quando quis eſſet abſens pro Republica, in officio paruæ rei. Corb. qui alios citat ibi *n.22.*

12 Declara ſecundò, quod licet abſens ex cauſa voluntaria, non excuſetur, ſi intra annum, & diem non petat inueſtituram: tamen intelligendum eſt, quando annus, & dies incepit ipſo præſente, & poſtea ſe abſentauit: ſed non habet locum, quando incepit ipſo abſente ex cauſa voluntaria, quia non tenetur cogitare caſum mortis. Corb. *dict. num. 22.* cum aliis per eum allegatis.

13 Limita tertiò, quando proximior eſſet detentus in carceribus, durante anno, & die, intra quod tempus tenebatur petere inueſtituram, quia excuſatur: cum carceratus dicatur legitimè impeditus. Doctores *in capit. 1. quo temp. mil.* Corb. vbi ſupra, qui alios hanc opinionem tenentes cumulat, ſed de hoc dubitandum eſt, ſi carceratus procuratorem mittere poterat, & videbimus in tit. *de canonis ſolut. quæſt.1. limit. 12.*

14 Amplia hanc limitationem habere locum, etiam ſi eſſet carceratus ſua culpa, & ſuo delicto. Corb. vbi ſupra, cum aliis, quos citat.

15 Limita quartò, quod proximior excuſaretur, quandò Dominus eſſet excommunicatus, quia participatio, & loquela cum excommunicato eſt prohibita. *11. quæſt.3.c.excommunicatus* Aff. *in d.c.1.num.68.*

16 Contrarium tenet idem, Aff. ibidem ex rationibus per eum adductis, maxime, cum proximior ſit arctatus ex temporis neceſſitate ad petendam inueſtituram. Et ita etiam tenet Corb. vt ſupra *n.25.*

17 Limita quintò, vt non procedat, ſi proximior decedat intra annum, & diem: nam illud ius petendi inueſtituram, & renouationem deuoluitur ad alium proximiorem, qui etiam habet integrum annum, & diem ad petendam nouam inueſtituram, non conſiderato tempore, quod ſupererat defuncto, quia ſecundus proximior habet iſtud ius, magis beneficio legis, quam beneficio proximioris defuncti, ita dicit Curt. iun. *in trac. de feud. in 4. par. princ. 23. cauſ. priuat. ver. quintò limitanda eſt,* cum alus allegatis per eundem Corb. *d. cauſ. n. 26.*

18 Limita ſextò in pupillo, vel infante proximiore. Clar. *§. feudum quæſt.49. per tex. in cap. ſi minor. ſi de feud. def.* Corb. qui plures allegat *d. cauſa n.27. & ſeq.* & licet Doctores loquantur in feudo, habet locum, etiam in emphyteuſi, ſecundum eum, cum valeat argumentum de feudo ad emphyteuſim.

19 Limita ſeptimò in minore 25. annis beneficio reſti-
* tutionis in integrum, ſecundum communem opinio-
nem, de qua teſtatur Clar. *d. q. 49.* vbi Add. Odd. *de
reſt. in integ. pag. 2. q. 89. art. 6. n. 46.* Corb. *d. cauſ. nu. 30.* qui plu-
res cumulat.

20 Limita octauò in Vniuerſitate, & Republica, ope ſimiliter reſtitutionis in integrum. Soc. iun. *conſ.115. n.23. vol.2.* Corb. vbi ſupra.

21 Limita nonò, quando hoc ius competeret duobus
pro indiuiſo poſſidentibus, quorum vnus erat minor,
alter maior 25. annis. Affl. *in d.c. nu. 64.* licet de hoc dubi-
tet Corb. ibidem propter dec. Bonon. 4. Affl. *dec. 213.* late
Hond. *conſ. 34. n. 17. & 81. lib. 3.* Cocc. *dec. 219.* & communiter
tenetur, quod in materia indiuidua reſtitutio conceſ-
* ſa minoribus proſit maioribus; ſecus indiuidua, & vi-
de etiam *de ſolut. can. q. 1. n. 221. & ſeq.*

22 Limita decimò, niſi Dominus remitteret priua-
tionem, vt quando proximior inueſtituram peteret, &
* Dominus offerret ſe paratum, illam facere, Corb.
qui plures allegat atteſtantes de communi, ibidem
n.33. faciunt ea, quæ dicemus in tit. *de var. caducit. q. 14.*
quod ſi Dominus recipiat canonem, videtur remittere
caducitatem.

23 Declara tamen hanc limitationem ſecundum Corb. ibidem, niſi Dominus proteſtetur, quod non intendit iuri ſuo præiudicare; quia illa oblatio nihil operatur Aff. *d. cap. 1. nu. 106.* vel niſi id ignoranter feciſſet, ignorans emphyteutam, vel proximiorem cecidiſſe à iure obtinendi inueſtituram propter tempus elapſum, ſecundum Curt. & Aluar. allegatos per Corb. ſub *d. num. 33.*

24 Limita vndecimò, non habere locum, ſi emphyteuta, vel proximior erat interpellandus à Domino virtute pacti. Alex. *conſ. 92. in fine* Dec. *conſ. 328. n. 4.* Corb. *d. cauſ. n. 34.*

25 Limita duodecimò, niſi emphyteuta, vel proximior non poſſidebat, ſed alius tertius. Clar. *§. feu-*

*dum quaſt.49.*Curt.iun.*de feud.4.par.princ.23.cauſ.priuat.ver. ſeptimò limitanda eſt*, cum alijs adductis per eundem Corb.ibidem *n.35.*

26 Limita decimotertio, vt non cadat, niſi accedente declaratione Domini, & ipſo volente Iaſ. *in l.2.nu.23. Cod.de iur.emph.*Soc.iun.qui de com.teſtatur *conſ.115.n.22. vol.1.*Curt.iun.*conſ.142.nu.*11. Clar.*q.49.* Corb. vbi ſupra *n.36.*

27 Declara hanc limitationem, ſecundum Bero. *conſil. 119.num.10. vol.1.* vt non habeat locum, quando fuit facta conceſſio de 29. annis in 20. annos, cum pacto, quod emphyteuta elapſis 29. annis, teneatur petere renouationem; quia tunc ſi non petat abſque alia declaratione ſtatim elapſo anno, & die à iure ſuo cecidiſſe dicitur, cum hoc pactum debeat hoc operari, ne videatur ſuperfluum, quod maximè procederet ſtante iuramento.

28 Contrarium tamen tenet Corb. *ead. cauſ. numer.37.* motus ea ratione, quia, ſicut pactum, quod emphyteuta debeat ſoluere canonem infra tempus ſtatutum, alias cadat à iure ſuo, etiam ſtante iuramento non operatur, ad hoc vt cadat ipſo iure, niſi Dominus voluerit, & declarauerit; ita etiam, ſtante dicto pacto de renouando, abſque declaratoria non operabitur.

29 Amplia ſupradictas limitationes; etiam ſi annus, & dies, datus proximiori, aut emphyteutæ ad petendam renouationem, ex partium conuentione eſſet diminutus: vt quia dictum eſſet, quod finita emphyteuſi teneatur infra duos menſes petere renouationem: quia adhuc habebit annum: & idem, niſi additum ſit, quod cadat à iure ſuo, niſi infra duos menſes petierit renouationem. Corb.*d.cauſ.n.38.*qui allegat pro hac opinione Aff. & And. de Iſern. loquentes in feudo, ſed de hac opinione ego multum dubito, cum ob inobſeruationem pactorum declarari poſſit caducitas. Corb.*de conſ.priuat. ob inobſ. pact.* & maximè, quia huiuſmodi pacta reſpiciunt rem ipſam emphyteuticam, iuxta deciſionem Surd.*180.ſub n.1.* præſertim ſtante iuramento Ioſeph.Ludo.*dec.Perus.22.n.12.& ſeq.*Surd. *ead.dec.n.2.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Proximior, ſeu emphyteuta, an poſſit purgare moram intra breue tempus, poſt annum, & diem, ob non petitam renouationem, num.1.

Mora ſemper purgari poteſt, ante declarationem caducitatis, & poſtea celeri ſatisfactione, n.2.

1 SEd dubitari poteſt, an emphyteuta, ſeu proximior, qui non petiit renouationem intra annum, & diem, poterit intra breue tempus purgare moram, & petere renouationem? Bal. qui hanc quæſtionem mouet *in cap.1.quo temp. mil. tenet*, quod non, cuius opinionem cæteri ſequuntur, dicit Clar. *§. feudum q.49. num.9.*

Sed contrarium tenet idem Clar.ibi, & dicit, quod hæc opinio eſt æquior, non obſtantibus argumentis, ex quibus Bal. mouetur, cuius opinionem ego ſequor: nam quemadmodum in ſolutione canonis mora purgari poteſt, celeri ſatisfactione, iuxta tex. *in ca. potuit de locat.* & ſecundum communem opinionem
2 ſemper ante declarationem, mora purgari poteſt,
Rot. *diuerſ. par. 2. deciſ. 28.* & de hoc latius dicemus in
titul. *de cap. ſol.quaſt.6.* immo poſt declarationem celeri ſatisfactione purgari etiam poteſt, vt ibi; ita etiam poſt annum, & diem, intra breue tempus poterit petere renouationem, quæ opinio limitari, & declarari poterit, prout *in d.q.* dicemus, & hanc quæſtionem tractat etiam Curt.*de feud.4.par.princ.24.cauſ.priuat.ver.quinto limitanda*, & in hanc partem videtur inclinare Roſa, vt per Dura.*dec.402.n.19.& 20.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis accepta vſque ad mortem, ſi vendatur, an emens poſſit petere renouationem vſque ad tertiam generationem, nu.1.

Diſtingue, aut eſt ſolita, & poteſt petere; aut non eſt ſolita eccleſia facere ſimiles renouationes, & tunc non tenetur niſi durante vita primi emphyteutæ, n.4.

Nemo plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habet, numer.2.

Reſoluto iure Auctoris, reſoluitur ius acquirentis, n.3.

Conſuetudo in renouationibus ſeruanda eſt. n.5.

QVæro, ſi emphyteuſis ſit accepta ab aliquo, vſque ad eius mortem, & iſte emphyteuta vendat eam?
1 Quæro an emens poſſit petere renouationem pro ſe, & vſque in eius tertiam generationem? Et videtur dicendum quod non, quia emphyteuſis erat duratura penes emphyteutam vſque ad eius mortem tantum; &
2 ideo non poteſt plus iuris in alium transferre, quam ipſe habet *l.nemo plus ff.de reg.iur.* & propterea Dominus, vel Eccleſia, non tenetur renouare emphyteuſim, niſi
3 vſque ad mortem emphyteutæ: quia etiam reſoluto iure auctoris, reſoluitur ius acquirentis *l.lex vectigali ff. de pign.* & dicemus infra *q.6.*

4 Diſtinguendum tamen eſt, quod aut Eccleſia non erat ſolita ſimiles renouationes facere in tertiam generationem, & tunc non tenetur conſentire, & renouare, per ea, quæ dicta ſunt ſupra: aut erat conſueta ſimiles renouationes facere in tertiam generationem, & tunc tenetur: quia contractus cenſentur geſti ſecundum ea, quæ ſunt conſueta fieri; ita quod ille, qui ſua pecunia recipit emphyteuſim à dicta Eccleſia, cenſetur emphyteuſim accipere, cum hoc quod poſſit ſuum ius vendere ei, cui fiat per Eccleſiam renouatio in tertiam generationem, & emphyteuſis cenſetur conceſſa, quæ eſt conceſſa vſq. ad mortem, ea conditione, vt ſi emphyteuta alienauerit ſuum ius, Eccleſia teneatur renouare illam emptori in tertiam genera-
5 tionem, prout fieri ſolitum eſt ita Corn. *conſ.250. vol.3.* Bened.Cap.*in c.potuit de locat.*Goza.*conſ.75.nu.18.* cum alijs allegatis per Benint. *dec.87.*

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Locatio præſumitur renouata pro anno ſequenti, ſi locator ſciens, permittat colonum manere in prædio ruſtico: & in prædio vrbano, pro illo tempore, quo inquilinus habitauerit, nu.1.

Argumentum à locatione ad emphyteuſim valet, numer.2. contr. num.5.

Renouatio, ex tacito conſenſu Domini, non cenſetur facta, numer. 3.cont.num.4.ſed prima op.eſt verior, & declaratur, numer.6.

Quantum tempus requiratur, vt præſumatur facta renouatio, & requiſita

requiſit. & cenſeantur interueniſſe, n. 7. temp. ſtud.

Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa de 29. annis in 29. annos, expirat finito primo termino, nec tacitè intelligitur renouato, numer. 8.

EXaminanda venit alia pulchra quæſtio, An renouatio emphyteuſis inducatur ex tacito conſenſu
1 Domini? Et videtur dicendum, quod, ſicut locatio præſumitur renouata pro anno ſequenti, cum eiſdem conditionibus, ſi locator ſciens permittat colonum manere in prædio ruſtico: & ſi fuerit prædium vrbanum, pro ſolo illo tempore, quo inquilinus habitauerit (per tex. expreſſum, & ibi Bart. Bal. & alij *in l. item quæritur §. qui impleto ff. locat.* Gomez. *var. reſol. in tit. de locat. n. 15.* & dicit, vt ibi per eum, & per Caroc. *de locat. fol. 154. in tit. de renouat.* vbi plures quæſtiones examinat
2 pro hac materia. & præſertim *quæſt. 30. nu. 7.* & pro inquilino declaratione prima in fine); cùm ergo valeat argumentum de locatione ad emphyteuſim, vt Inſtit. *de locat. & cond. §. adeo*; ideo ſicùt in locatione cenſetur facta renouatio, ita etiam in emphyteuſi.

3 Contrarium tamen tenendum eſt, quod non cenſetur facta renouatio per tacitum conſenſum Domini, quam opinionem tenuerunt Bal. *in d. §. qui adimpleto,* Alex. *conſ. 76. vol. 5. & conſ. 17. col. 3. vol. 4.* Aff. *dec. 365. nu. 5.* Soc. *conſ. 167. par. 2.* Gozad. *conſ. 94. num. 52.* Iaſ. *in l. 1. num. 66. Cod. de iur. emph.* Ruin. *conſil. 61. num. 7. libr. 1.* Dec. *conſil. 328.* niſi tamen decurſum eſſet longiſſimum tempus. Borg. *dec. 44. num. 82. libr. 1.* & diximus etiam in Præl. *quæſt. 14. num. 32.* Carocc. *eod. tit. quæſt. 16. fol. 156.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 20. num. 20. & quæſt. 7. numer. 10* vbi alios citat, & te-
* ſtatur de communi Bero. quoque *conſ. 158. num. 55. & 67.* teſtatur de comm. & quando emphyteuſis eſt finita per ſimplicem patientiam Domini non intelligatur tacitè renouata, tenet Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 35. num. 11.* qui alios concordantes adducit. & reſpondet ad ſupradictum argumentum, & infra, idem Mant. *eod. tract. lib. 1. tit. 10. n. 5.* vbi dicit, niſi eſſet conceſſa Titio, & Seio, & cuilibet eorum inſolidum: nam mortuo Titio ſine liberis Dominus videtur tacitè renouare Seio, propter illud verbum inſolidum.

4 Contrarium cum receptione penſionis tenuerunt Rom. *conſ. 103. col. 2.* & Alciat. quos refert. Caroc vbi ſupra, & diximus etiam in *d. qu. 14. nu. 33. in Præl.* ſed eorum opinio non eſt tenenda, quia loquuntur contra communem, & conuincuntur ex ratione infra dicenda, in reſponſione ad argumentum, & idem tenet Grat. *conſ. 121. libr. 2.* quem allegat Mant. ibidem *n. 18.* vbi dicit, ſupponendo, quod emphyteuſis poſſit tacitè renouari, tam priuata, quam Eccleſiaſtica; reſtringit tamen hanc op. quinque modis.

Primo modo reſtringit, procedere, data ſcientia Prælati, & talis, quæ poſſit Eccleſiæ officere: ſecus, data ignorantia; auctoritatibus per ipſum allegatis, *nu. 19.*

Secundo, quando Epiſcopus, ſiue Prælatus poteſt dare in emphyteuſim: nam ſi expreſſe non poteſt concedere abſque ſolemnitate, quæ in alienandis rebus Eccleſiæ eſt neceſſaria, non poteſt intelligi tacitè renouaſſe. Alex. *conſ. 17. num. 12. lib. 4.* Ceph. *conſil. 9. nu. 23.*

Tertio, niſi emphyteuta pro qualibet renouatione, ex pacto, teneatur certam pecuniæ quantitatem Domino directo præſtare: tunc enim non poteſt tacita renouatio ab eo allegari, qui pro parte ſua contractum non impleuit. Bar. *in d. §. qui impleto.* Ruin. *conſil. 164. num. 22. lib. 1.* quia eſt eadem ratio cum conductore, ibi *n. 21.*

Quarto, vt renouatio poſſit tacitè induci, ſi inueſtitura oſtendatur, ſecus, ſi non oſtendatur: quod enim pendet ex facto probari debet. *n. 22.*

Quinto, vt, ſi emphyteuſis ſit conceſſa ad decennium, finito decennio poſſit intelligi renouata pro vno anno, vel etiam minori tempore, iuxta d. §. qui impleto, vt per eum *n. 23. & 24.*

Sed meo iudicio, licet auctoritas tam excellentiſſimi Doctoris ſit maxima; tamen cum ſit contra communem, non eſt tenenda, quod ſcilicet poſſit tacite renouari: cum etiam contrarium teneat Gomez. *de locat. & cond. cap. 3. ſub n. 15. fol. 195. ver. quæro tamen*, ex ea ratione, quia requiritur ſcriptura, vt tenuimus ſupra in Prælud. *q. 14. num 9.* ex com. & magis com. opinione, quam tenuit Rot. Romana, vt ibi.

5 Non obſtat argumentum de locatione ad emphyteuſim; quia cum in contractu emphyteutico requiratur de ſubſtantia ſcriptura, vt diximus: merito non poteſt procedere argumentum, quia ſcriptura repugnat, quæ non requiritur in locatione de ſubſtantia contractus, & ideo iſti contractus non æquiparantur in hoc, & multæ ſunt differentiæ inter eos, vt diximus in prælud *q. 5.* procedet ergo argumentum, in quibus æquiparantur vt *in d. q. 5. nu. 20.* vbi declaratur, & Mant. *eit. loc. nu. 13. & 14* qui etiam dicit, quod tacita renouatio non debet intelligi: quia tractatur de magno præiudicio Domini, vt ab eo transferatur vtile dominium: licet hæc ratio ſibi non ſatisfaciat: quia in locatione etiam à reſpub. vtile dominium transfertur.

6 Declara tamen prædicta: modo non eſſet decurſum longiſſimum tempus, & vellet emphyteuta vti præſcriptione, vt ſupra diximus, & in *ead. quæſt. 14. num. 32.*

7 Sed quod tempus requiratur, vt inducatur ſupradicta præſcriptio, vide ſupra *de cont. emph. q. vndecima n. 2. cum ſequentibus*, & in Prælud. *quæſt. 14. num. 9.*

8 Sciendum eſt etiam, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa alicui de 29. in 29. annos, finito primo termino expirat, nec per patientiam tacitè intelligitur renouari. Bal. *in l. 1. n. 32. quand. non pet. par.* Alex. *in conſ. 17. num. 12. ver. præterea lib. 4.* Soc. iun. *conſ. 9. n. 17. lib. 3.* Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 24. n. 19.*

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Renouatio emphyteuſis debet ſolum fieri pro tempore, quo erat duratura penes emphyteutam alienantem. n. 1. declara, niſi in contrarium ſit conſuetudo. nu. 3. & quomodo hæc conſuetudo probari debet n. 4. & 11.

Dominus tenetur ſolum renouare emphyteuſim vſq. in tempus generationis finitæ primi acquirentis n. 2.

Conſuetudo probari debet in ſpecie per allegantem nu. 4.

Conſuetudo quomodo probari debet in caſu renouationis n. 5. cum ſeq.

Ad inducendam conſuetudinem quot requirantur n. 6.

Teſtes quomodo deponere debent in probanda conſuetudine numer. 7.

Conſuetudo probatur ex inſpectione plurimorum inſtrumentorum, & quomodo intelligatur n. 8.

Conſuetudo non debet extendi de caſu ad caſum n. 9.

Conſuetudo inducitur etiam, ſi in contradictorio iudicio obtenta non ſit, num. 10.

SÆpe contingit in facto, quod bona emphyteutica venduntur, permutantur, & donantur de conſenſu Domini, & per emptores petitur renouatio, & noua inueſtitura quæritur, quomodo debeat fieri iſta reno-

natio, & inueſtitura, an pro tempore, quo emphyteu-
ſis erat duratura penes alienantem, vel potius vſq.
in tertiam generationem? Et puto reſpondendum eſ-
1 ſe, quod de iure Dominus non tenetur reuocare, niſi
pro illo tempore, quo erat emphyteuſis duratura pe-
nes emphyteutam alienantem: quia ipſe non poteſt
plus iuris in acquirentem transferre, quam ipſe habet.
l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur. l. traditio, cum ſimilibus *ff.*
acq. rer. dom. & finito iure datoris, finitur ius ſucceſ-
2 ſoris *l. lex vectigali ff. de pign.* vel ad plus tenetur conſen-
tire vſq. in tempus finitæ generationis primi acqui-
rentis; quia de iure Dominus tenetur conſentire alie-
nationi, & recipere in emphyteutam ementem, & ac-
quirentem, recepta quinquageſima parte pretij, non
autem, vt concedat ius pinguius, quam habeat ven-
ditor: nam acquirens forte eſſet iuuenis, & haberet
multos filios, & alienás eſſet vltimus in linea, & Senex,
& ideo Dominus poſſet licite denegare licentiam ven-
dendi pro vlteriore tempore, & non teneretur renoua-
re, & conſentire alienationi, niſi durante iure alienan-
tis; non autem pro vlteriori tempore, ſeu generatione,
late Corne. *conſ. 250. lib. 3.* Benint. *deciſ. 87.* Corb. *de cauſ.*
priuat. ob alien. q. 1. num. 1. & ſeq. Honded. *conſil. 31. num. 47.*
lib. 2.

3 Declara tamen, habere locum, niſi adſit conſue-
tudo in contrarium, faciendi renouationes vltra illud
tempus, quæ erit ſeruanda, prout communiter obſer-
uari dicit Corb. *d. cauſ. q. 1. num. 3.* vt Eccleſia, ſeu Domi-
nus teneatur emphyteutam nouum inueſtire pro ſe,
filiis, & nepotibus, vt fuerat inueſtitus alienans, & vt
ſolet emphyteuſis alienata aliis concedi Corn. *d. conſil.*
250. Benint. *d. dec. 87.* cum aliis allegatis per Corb. *ſub d. n.*
3. & ita hic in Patria mea practicatur, vt diximus etiam
ſupra *q. 4.*

4 Et iſta conſuetudo debet probari in ſpecie ab eo,
qui eam allegat Maſc. *de probat. vol. 1. conc. 423. num. 20.*
cum aliis allegatis per eundem Honded. *conſ. 31. num. 49.*
dubitet de ſupradicta doctrina Corn. & aliorum, vt
5 fortè opus ſit probare in ſpecie, quod Eccleſia, etiam
in vita compellitur de conſuetudine refirmare em-
phyteuſim emptori pro ſua generatione: nec ſatis eſ-
ſet probare, quod Eccleſia ſponte renouationes face-
re conſueuit, vt in ſimili tenuit Rot. coram Mantica
in vna Rauennaten. bonorum 20. Nouembris 1595.
dum voluit Eccleſiam non poſſe cogi ad renouandum
emphyteuſim. Agnatis, ſi vult pro ſe retinere, non ob-
ſtante, quod ſit ſolita proximiores Agnatos inueſtire,
nam ſi in ſpecie non probetur conſuetudo, quod Ec-
cleſia voluerit, & non potuerit pro ſe retinere, con-
ſuetudo illa renouandi extendi non poteſt ad iſtum
caſum, vt diximus ſupra *q. 1. n. 29. & ſeq.* ſed non obſtan-
te, quod Honded. de hoc dubitet, tamen adhuc opinio
Corn. & aliorum videtur tenenda; quia ad inducen-
6 dam conſuetudinem tria requiruntur, nempe tempo-
ris diuturnitas, frequentia actuum, & tacitus conſen-
ſus Populi, vel maioris partis, Dec. *conſ. 215. n. 2.* Put. *dec.*
364. n. 3. lib. 1. & actuum frequentia inducitur ex duobus
vicibus. Mareſc. qui multos allegat, *cap. 100. lib. 2. in princ.*
in tractat. var. reſolut. & teſtes debent deponere de viſu
7 actus, cuius conſuetudo allegatur, & quod deponant
de frequentia actus, & de temporis diuturnitate, ita
& taliter, quod appareat interueniſſe tacitum conſen-
8 ſum Populi, vel maioris partis, vt per Doctores alle-
gatos per Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 62. n. 3.* & probatur etiã
ex inſpectione plurimorum inſtrumentorum Maſc.
de probat. tom. 1. conc. 423. n. 31. Surd. *dec. 265. n. 60.* Mareſc. *d. ca.*
100. n. 3. & tot debent eſſe inſtrumenta, vt veriſimiliter
peruenerit ad notitiam Populi, vel maioris partis,
idem Mareſ. vbi ſupra, qui alios refert, cum ergo illa
tria ſufficiant probare, igitur opinio Corn. & aliorum
tenenda erit. Nec dicta deciſio obſtare debet, quia,
dato, quod illa qualitas probari debeat in caſu dictæ
deciſionis, tamen non debet extendi de caſu ad ca-
ſum. Crauet. *conſ. 96. n. 4. & ſeq.* Rol. *conſ. 53. n. 30. vol. 2.* Bur-
9 ſat. *conſ. 57. vol. 1. num. 21.* etiam ad caſus ſimiles. Teſſ. *deciſ.*
10 *178. ſub n. 6.* Præterea conſuetudo inducitur, etiam ſi in
contradictorio iudicio obtenta non ſit. Crauet. *conſ. 55.*
num. 6. Viui. *com. op. ver. conſuetudo*, Soarez. *com. op. in ver. con-*
ſuetudo, num. 288. Burſat. *conſ. 50. num. 27. lib. 1.* cum aliis per
eum allegatis, & per Ioſeph. Lud. *d. dec. 62*, qui etiam
plures congerit, etiam atteſtantes hanc eſſe veriorem
opinionem, & quod ſicut lex inducitur abſque actu
iudiciario, ita etiam conſuetudo Crauet. qui de magis
communi opinione teſtatur, *de antiq. temp. 4. par. num. 32.*
cum aliis ſeq. licet Ceph. contrarium dixerit *conſ. 229.*
num. 8. lib. 1. qui etiam reprobatur ab eod. Ioſeph. Lud.
d. dec. 62. num. 23. Faciunt pro iſta opinione ea, quæ dixi-
mus ſupra *quæſt. 4. num. 4.* & quæ tradit Burſat. *conſ. 256.*
num. 11. 12. & 13. vol. 3. quando Eccleſia eſt ſolita concedere
licentiam Vaſallis vendendi feudum à tempore im-
memorabili, non poteſt denegare conſenſum, vbi
alios allegat, & vide ſupra *quæſt. 1. n. 28.* quia quæ longa
conſuetudine, & diu obſeruata fuerunt, minime im-
11 mutari debent, *l. minimè ff. de Legib. & Senatuſc.* Fateor ta-
men, quod opinio contraria, quæ fuit per Rotam
approbata, ſcilicet, quod conſuetudo debet in ſpecie
probari, & quod Eccleſia voluerit, & non potuerit
pro ſe retinere, militet etiam in caſu noſtro, & vigeat
eadem ratio in vtroque caſu; quæ eſt vtilitas Eccle-
ſiæ: & ſi cogeretur facere huiuſmodi renouationes,
nunquam iſtam vtilitatem ſentiret Eccleſia, cum
non poſſet ad ſe reuerti, & ſic eſſet perpetua, & pro
hac opinione faciunt ea, quæ ſupra in 1. quæſt.
huius tituli diximus *numer. 31.* quod pactum non
valet, vt Eccleſia teneatur renouare poſt finitam em-
phyteuſim, vti continens quandam ſpeciem aliena-
tionis, & hæc opinio videtur æquior, & fauens ec-
cleſiæ vtilitati. Nec obſtant argumenta in contrarium:
quia licet conſuetudo probetur, vt dictum eſt, tamen
probari debet in ſpecie. Sed ſi adeſſet conſuetudo
immemorabilis (prout eſt in hac Patria mea) facien-
di renouationes ſimiles, credo; quod Eccleſia tenere-
tur renouare in tertiam generationem, & hoc ſolum
probare ſufficeret per ea, quæ diximus ſupra ſub
numer. 10. ver. faciunt pro iſta op. & in ead. *qu. 1. nu. 30.*
in fine, & vide quæ dixi ſupra *q. 4.* & infra *quæſt. 5. & de*
alien. quæſt. 6.

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

An Prælatus, Commendatarius, ſiue Rector Eccleſiæ poſſit ſolus renouare emphyteuſim, n. 1. 4. & 5.

Prælatus ſolus, an poſſit remittere caducitatem, n. 2.

Prælatus ſine conſenſu Capituli non poteſt alienare. n. 3.

Prælatus ſolus poteſt concedere in emphyteuſim rem ſolitam concedi, nu. 4.

Conſuetudine an induci poſſit, quod ſolus Prælatus poſſit renouare, n. 6. & quid ſi agatur de tempore de cuius contrario non eſt memoria, nu. 7.

Regulares, an hodie poſſint renouare emphyteuſim, ſtante decreto Sac. Cong. n. 8.

Priuilegium conceſſum Regularibus, quod poſſint concedere in emphyteuſim bona eccleſiæ abſq. conſenſu Apoſtolico, eſt reuocatum eod. n. 8.

Quæritur

QVæritur, modo, An Prælatus ſolus Eccleſiæ, vel
Commendatarius, ſiue Rector poſſit renouare
1 emphyteuſim, ſiue de nouo concedere? Et diſtinguen-
dum puto; Aut Eccleſia habet capitulum, Aut non.
Primo caſu ſi habet capitulum, non poteſt ſolus re-
nouare, ſeu de nouo concedere emphyteuſim iam de-
uolutam; quia nec ipſe ſolus poteſt ſine conſenſu ca-
2 pituli, recipiendo canonem, vel aliter caducitatem re-
mittere, quando Eccleſia eſt collegiata, Gloſſ. & DD.
in cap. potuit, de locato, Spec. *in tit. de emphyteuſi, §. nunc aliqua,*
num. 37. Iaſ. qui de com. teſtatur *in l. 2. Cod. de iur. emphyt. nu.*
130. Clar. *§. emphyteuſis, qu. 10. ver. ſed nunquid*, Corb. *de cauſ.*
priuat. ob non ſol. can. limit. 12. numer. 5. qui etiam de com. te-
ſtatur, cum aliis allegatis per Honded. *conſ. 55. lib. 1. num.*
25. & Burſat. etiam de com. teſtatur *conſ. 26. num. 22. lib. 1.*
& in ſpecie, quod Prælatus Eccleſiæ Collegiatæ, non
poſſit ſolus renouare emphyteuſim ei, qui cecidit, ſine
conſenſu Capituli, tenet Bero. *conſ. 122. nu. 23. lib. 1.* Hond.
eod. conſ. 55. num. 26. Aut Eccleſia non habet Capitulum;
Et tunc ſolus Prælatus, Rector, & Commendatarius
poteſt renouare, vt ſentiunt prædicti Doctores.

3 Contrarium, quod licet ſolus Prælatus non poſſit
alienare ſine conſenſu Capituli res Eccleſiæ, (Franch.
in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. num. 23. Abb. *in c. 1. num. 3.* de his
quæ fiunt à Præl. Soc. *conſ. 29. num. 15. & ſeq. lib. 2.* Felyn. *in*
cap. 1. col. 2. ver. ſi tamen, de maior. & obed.) Nihilomi-
nus poteſt ſolus Prælatus concedere in emphyteu-
4 ſim, ſeu in feudum bona Eccleſiæ, quæ ſolita ſunt con-
cedi in emphyteuſim, ſeu infeudari; Paul. de Caſtr. *in l.*
etiam num. 4. ver. prædicta ff. ſol. matr. Calder. *conſ. 11. de feud.*
Felyn. *in cap. cum cauſa num. 15. de re iud.* quæ opinio com-
muniter approbatur, dicit Soc. Sen. *conſ. 169. num. 11. lib. 2.*
Clar. *§. feudum quæſt. 13. ver. item quæro*, vbi affirmat, quod
in hoc modica eſt inter Doctores controuerſia, qui
etiam alios allegat atteſtantes de com. & Add. allegat
Crauet. *conſ. 54. colum. 1.* quando vero non ſunt ſolita in-
feudari, ſolemnitates Eccleſiaſticæ requiruntur, *c. nulli*
de reb. Eccl. non alien.

5 Concorda prædictas opiniones, quod prima opi-
nio habet locum, quando res eſt deuoluta ad Eccle-
ſiam; quia tunc non poteſt ſolus Prælatus ſine con-
ſenſu Capituli reconcedere, & renouare; nam in iure
quæſito non poteſt præiudicare Eccleſiæ, vt quando
res eſt reuerſa per canonem non ſolutum, vel aliena-
tionem factam ſine conſenſu Domini, & quia etiam
ſolus non poteſt remittere caducitatem, vt ſupra di-
ximus: ſecunda vero opinio procedit, quando res non
eſt deuoluta ad Eccleſiam, & ſic agitur de iure quæ-
rendo, & non quæſito. Honded. *conſ. 55.* ſupra allegato
num. 40.

6 Sed quid, ſi adſit conſuetudo renouandi, vel con-
cedendi per ſolos Prælatos ſine conſenſu Capituli? Et
videtur, quod poſſit, iuxta not. *in cap. cæterum de donat. &*
cap. 3. vbi Doctores *de conſuet. in 6.* Redoa. *de reb. Eccl. non*
alien. Rub. *de rer. mob. alien. mod. nu. 17.*

Contrarium, quod neque conſuetudine, neque
præſcriptione introduci poteſt, vt Prælatus poſſit,
etiam in caſu licito alienare ſine conſenſu Capituli,
Clem. 2. in fine, & ibi Gloſ. *in ver. Epiſcopum in fine de reb.*
Eccl. non alien. Franch. *in dict. cap. 3. num. 2.* Ioan. And. *in cap.*
paſtoralis de donat. Red. *eod. tract.* Rub. *de caſibus in quib. ſit*
alien. ſine ſolem. cap. incipiente ſilentio numer. 10. fol. 262.
Honded. *conſ. 55. ſupra d. nu. 28.* & hæc opinio comproba-
tur, quia conſuetudine introduci non poteſt, vt ſo-
lemnitas iuris requiſita in alienatione rei Eccleſiæ
non interueniat, Io. And. & Abb. *in cap. nulli de reb. Eccleſ.*
non alien. Beninten. *dec. 13. nu. 7.*

7 Sed ſi agatur de tempore, de cuius contrario non
eſt memoria, vid. eſt Card. Zabar. *in dict. Clem. 2. num. 12.*
& Felyn. *in cap. cum cauſa numer. 12. & ſeq. de re iud.*

8 Et hic non erit inutile ſcire, an hodie Regulares
poſſint renouare emphyteuſim, & dubitari poteſt
propter decretum Sacræ Congregationis Sac. Conc.
Trident. ſub die 7. Septembris 1624. emanatum, vbi
Religioſis cuiuſcunque ordinis, & Religionis, etiam ſi
alias ex peculiari priuilegio, & conſuetudine faculta-
tem alienandi haberent, perpetuo interdicit omnium
rerum, & bonorum immobilium, ac pretioſorum
mobilium alienationem, omneque pactum, per quod
ipſorum dominium transferatur, cenſus perpetuos,
ſeu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductio-
nem vltra triennium, conceſſionem in feudum, vel
emphyteuſim perpetuam, præterquam in caſibus à
iure permiſſis: pœna autem alienantium præfata bo-
na, abſque licentia ipſius Sac. Cong. gratis conceden-
da, eſt priuatio ipſo facto vocis actiuæ, & paſſiuæ, per-
petua inhabilitas ad illa inpoſterum obtinenda, ſu-
blata etiam Generali, & Protectori illam moderandi,
aut relaxandi facultate, & permanentibus in ſuo ro-
bore pœnis Conſtitutionum Apoſtolicarum & præ-
ſertim felicis recordationis Pauli Secundi, quæ inci-
pit, Ambitioſæ. Cum ergo ſit renouatum priuilegium
conceſſum à Summis Pont. concedendi in emphyteu-
ſim bona Eccleſiæ, & præcipuè à Greg. 13. de anno
1576. die 18. Decembris, non videtur, quod poſſint re-
nouare, cum renouatio ſit alienatio, & expreſsè ibi
prohibeatur conceſſio in emphyteuſim. Nihilominus
cont. tenendum eſt, ſcilicet, quod poſſint renouare,
quia decretum ſupradictum concedit alienationem
in caſibus à iure permiſſis, & Prælatus, ſiue Eccleſia
concedens in emphyteuſim rem ſolitam concedi, non
dicitur alienare, ſed continuare alienationem factam,
vt diximus ſupra *de contr. emphyt. quæſt. 8. nu. 8. in fine* & ita
paſſim obſeruatur.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Renouare tenetur Dominus emphyteuſim nouo emphyteutæ, quan-
do primus emphyteuta in alienatione ſeruauit formam le-
gis fin. C. de iur. emph. nu. 1. limit. n. 4.

Laudemium debet ſoluere nouus emphyteuta pro noua inueſtitu-
ra, num. 2.

Renouatio fieri debet pro tempore, quo erat emphyteuſis perman-
ſura penes alienantem, nu. 3.

1 REnouare an teneatur Dominus directus emphy-
teuſim, quando emphyteuta rem emphyteuti-
cam, vel melioramenta vendit, ſeruata forma legis
fin. Cod. de iur. emph. Et dicendum eſt, quod ſic per tex.
expreſſum *in dict. leg. fin.* ibi neceſſitatem habere Domi-
nos; & ideo tenetur Dominus facere nouo emphy-
teutæ nouam inueſtituram, & tradere ei corporalem
poſſeſſionem. Iaſ. *in dict. leg. fin. num. 32.* ſed obſeruare de-
bet ea, quæ dicam *in tit. de alien. in princ. & de laudem.*
quæſt. 11.

2 Declara, quod nouus emphyteuta tenetur ſoluere
laudemium, ſiue quinquageſimam Domino ex tali
renouatione, per tex. *in d. l. fin. in ver.* & ne auaritia. Iaſ.
ibi *num. 39.* & ſic debet ſolui ad rationem duorum pro
centenario. Clar. *§. emphyteuſis quæſt. 23.* & dicemus *in tit.*
de laudemiis qu. 1.

3 Declara ſecundò, quod renouatio fieri debet pro
tempore, quo emphyteuſis erat duratura penes em-
phyteutam alienantem: ſed quomodo hoc procedat,
dicemus *in tit. de alien. qu. 11.* & dixi ſupra hoc *eod. tit. qu. 6.*

4 Declara tertiò, quod non teneatur renouare ſi alienatio eſſet facta in perſonas potentiores, vt dicemus *in eod. tit. de alien. quæſt. 1. num. 20.* cum aliis ſeq.

Cætera videnda erunt, quæ faciunt pro iſtá quæſtione *in eod. tit. de alienat.* dum tractabimus, an Dominus teneatur conſentire alienationi faciendæ per emphyteutam, quæ eſt *quæſt. 11. & ſupra quæſt. 4. & 6.*

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Renouatio inueſtituræ peti poteſt, quando inſtrumentum eſt multum antiquum & confines ſunt variati nu. 1. & 4. vbi declara.

Emphyteuta tenetur recognoſcere Dominum toties quoties fuerit requiſitus, nu. 2.

Emphyteuta tenetur renouare inueſtituram, quando eſt timor, vt dominium controuertatur, n. 3.

1 RENOVATIO inueſtituræ, an poſſit peti, quando inſtrumẽtum inueſtituræ eſſet multum antiquum, vel quia propter inſtrumentum antiquum non apparent confines noui, ſed variati ſunt? Et dicendum eſt, quod ſic, vt tenet Bald. *in Auth. ſi quas ruinas, col. 2. Cod. de Sac. Sanct. Eccl.* Iaſ. *in l. fin. num. 33.* qui alios ita tenentes allegat, & iſta renouatio fieri debet ratione tollendæ obſcuritatis, & vt tollatur ambiguitas confinium. Bald. vt ſupra, & Iaſ. ſub *d. num. 33.* & pro hac opinione facit, quod dicit Guido Pap. *qu. 417.* emphyteutam teneri recognoſcere Dominum toties, quoties fuerit re- 2 quiſitus, quod maxime procedit, quando ſubeſt timor, ne tractu temporis dominium controuertatur: tunc enim receptum eſt, emphyteutam teneri reno- 3 uare inſtrumentum inueſtituræ. Caſſan. *ſuper conſuet. Burgund. tit. de cenſib. Rub. 11. § 6. num. 10.* ſequitur Rota *deciſ. poſth. 270. par. 2. num. 3.* & quod emphyteuta teneatur renouationem facere, quando propter antiquitatem confinia ſunt mutata. & in inſtrumento renouationis apponere noua confinia dicit Natt. *conſ. 382.* & alij allegati per Surd. *conſ. 144. lib. 1. num. 5.* Ruin. *conſ. 50. nu. 15. lib. 1.* & ante ipſos tenuit Bald. & Alex. *in leg. fin. ff. de damn. infect.* & idem Surd. *conſ. 208. num. 13.* vbi tenet *num. 11.* procedere quando emphyteuta non negat ſe eſſe emphyteutam.

4 Sed aduertendum eſt, quod ex iſta renouatione confinium, non eſt ſoluendum Domino directo laudemium; quia non exigitur noua inueſtitura. Salſo. *de laudem. 1. cellul. 11. ver. aliquando iſta.* Burg. *de laud. par. 3. in-ſp. 9.* vbi intelligit prædicta habere locum, quatenus per Dominum probatum ſit eius dominium directum per teſtes, vel per recognitionem factam per emphyteutam poſſeſſorem illius rei; & hæc eſt communis opin. quod ſufficiat ſola recognitio emphyteutæ, vt * per Valaſc. *de iur. emph. qu. 9. num. 18.* & diximus *de contr. emph. qu. 26. num. 6. & ſeq.* & alios allegat idem Burg *eod. part. 3. inſp. 12. in principio,* vbi etiam tenet, quando emphyteuſis eſt certa de per ſe, non eſſe locum renouationi confinium. Hier. de Mont. *fin. regun. cap. 22. numer. 4.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Renouatio an debeat fieri, quando inſtrumentum inueſtituræ eſt deperditum.

AN renouatio debeat fieri, quando inſtrumentum conceſſionis eſſet deperditum. Spec. *in §. nunc aliqua quæſt. 140.* tenet, quod ſic, & eum ſequitur Iaſ. *in d. l. fin. num. 34.* faciunt ea, quæ dicta fuit in præcedenti quæſtione. Surd. *conſ. 144. nu. 7. & ſeq. lib. 1.* & hæc renouatio debet continere omnia quæ erant comprehenſa in primo inſtrumento, vt ibi dicit Surd. ex mente Spec.

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Renouatio fieri debet, quando Dominus alienat n. 1.

Etiam ſi dicat emphyteuta, velle ſoluere penſionem, n. 2.

Dominus & emphyteuta non iudicantur ad imparia, nu. 2.

Emphyteuta tenetur edere apochas ſolutionum, n. 3.

RENOVATIO An debeat fieri, quando Dominus directus ius ſuum alienat? Et dicendum eſt, quod 1 emphyteuta poteſt petere à nouo Domino renouationem, Spec. *in dict. §. nunc aliqua, quæſt. 145.* quia ſicut cum emphyteuta alienat, debet fieri renouatio; ita etiam quando Dominus alienat. Iaſ. *in dict. l. fin. nu. 34.* & quod nouus Dominus, cui ceſſum fuit ius emphyteuticum, cogere poſſit emphyteutam, non modo vt ſoluat, ſed etiam, vt faciat inſtrumentum recognitionis (quia quando ius Domini in alium mutatur, iure merito poſtulatur renouatio.) Spec. *in § nunc aliqua n. 165. de locat.* Natt. *conſ. 382.* Mant. *conſ. 144. num. 6. lib. 1.* Surd. *conſ. 208. numer. 14.* & rationes tres adducuntur. Prima, propter laudemium. Secunda, vt ſingularis ſucceſſor poſſit conueniri. Tertia, vt attendatur generatio noui ſucceſſoris; Et licet Doctores loquantur, quando emphyteuta alienat; tamen idem eſt dicendum, quan- 2 do Dominus alienat: quia Dominus, & emphyteuta non debent iudicari ad imparia, *cap. 1. de form. fidel.* & prædicta habent locum, quando emphyteuta non negat ſe eſſe emphyteutam, & procedunt etiam, ſi emphyteuta dicat, ſe velle ſoluere canonem, ſiue penſionem: Et non ſolum tenetur facere inſtrumentum, ſed etiam tenetur edere apochas ſolutionum. Guid. 3 Pap. *quæſt. 417.* Natt. *eod. conſ.* & Surd. ibidem *numer. 11.* cum etiam Dominus id facere teneatur, vt dicemus *de ſol. can. quæſt. 4. num. 6.* & non debent ad imparia iudicari, vt dictum eſt.

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Renouatio tacita an inducatur, quando emphyteuſis fuit conceſſa duobus inſolidum, vno mortuo, ſine filiis, n. 1.

Verbum, inſolidum, inducit ius accreſcendi inter inueſtitos, numer. 2.

1 RENOVATIO tacita An inducatur, quando emphyteuſis fuit conceſſa Titio, & Seio, & cuilibet eorum inſolidum? Et videbatur dicendum, quod non, quia renouatio non inducitur ex tacito conſenſu Domini, vt ſupra diximus *qu. 5.*

Contrarium tamen tenendum eſt, vt dicit Iaſ. *in d. l.* 2 *fin. n. 36.* quia propter dictum verbum, Inſolidum, inter inueſtitos eſt locus iuri accreſcendi. Dec. *conſ. 216.* & nos diximus ſupra *tit. de contr. emph. qu. 34. nu. 12. & 13.* & ideo, mortuo vno ſine liberis, tacite alteri eſt facta renouatio. Rot. *dec. 176. parte 5. recen. nu. 2.*

Sed

Sed hoc non procedit, quando alter ex inueſtitis decedat cum filiis,& deſcendentibus;quoniam vnuſquiſque cenſetur prius prouidere ſibi, & poſteris, & poſtea Socio inueſtito, Alex. *conſ.119.num.2.vol.5.* Mart. *de clauſ.clauſ.288.par.1.*& dixi ſupra *qu.6.num.7.*

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

Emptor, vel ſingularis ſucceſſor cum pacto de retrouendendo, & cum conſenſu Domini, An teneatur accipere inueſtituram, & renouationem ſub pœna caducitatis,n.1.

Argumentum de feudo ad emph.valet,& è contra,& declaratur, num.2.

Emptor, ſiue ſucceſſor, ſi non petat inueſtituram in tempore, quomodo ſucuerratur emphyteuſi,n.3.

QVæro, ſi emphyteuta rem emphyteuticam vendat alicui conſentiente Domino, cum pacto de
1 retrouendendo infra decem annos, & emptor non acceperit inueſtituram à Domino infra annum, & diem, ſecundum vnam opinionem, & ſecundum alteram, infra duos menſes, (de qua re dicemus in titul. *de alienat. quæſt. 1. numer. 232.* vbi videndum; ſed interim videndus erit Cagn. infra citandus, & Corb. *de cauſ. priuat. ob non pet. inueſt. in principio*) An cadat ab emphyteuſi? Et videbatur dicendum, quod non, quia text. *in leg. fin. Cod. de iur. emph.* de hoc non loquitur: Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus. *Cod. de collat. leg. illam*, & licet adſit tex. *in cap. 1.* quæ fuerit prima cauſ.benef.amit.qui loquitur in feudo, & in ſucceſſoribus Vaſalli, non autem loquitur in ſucceſſore ſingulari, & emphyteuſi. Cagn. *in l.2.Cod.de pact.inter empt. & vend. numer.107.* mouet hanc quæſtionem, & tenet, quod ſucceſſor ſingularis tenetur ſub pœna amiſſionis emphyteuſis intra annum, & diem,capere inueſtituram, ex ſententia Præpoſ. *in tit. per quos fiat inueſt. §. 1. colum. 1.* licet
2 loquatur in Feudo; Sed idem dicendum eſt in emphyteuſi,cum valeat arg. de feudo, ad emphyteuſim, & è contra, quando diſpoſitio non eſt contra regulas iuris communis. Alexand.*conſil.5.lib.5.* Barb.*a.conſil. 66.colum. 8.* Curt. *in tract. de feud. fol. 4. in 3. quæſt. princ.* & quod ſucceſſor teneatur capere inueſtituram, quæ renouatio nuncupatur, eſt tex. ſecundum Cagn. ibi *numer. 110. in leg. fin. Cod. de iur. emph.* in illis verbis, neceſſitatem autem habere Dominos, & ibi Iaſ. in vndecimo not. vbi ponit rationes, licet de termino, & pœna nihil dicat; Et Cagn. reſpondet contrariis; quod & ſi illa lex fin.de tempore, & pœna non loquatur: tamen ſupplebitur per aliam legem, loquentem de feudo, qui etiam declarat procedere, quando ſolum competit actio perſonalis ad
3 retrouendendum, quo caſu ab emphyteuſi cadens ſua culpa, tenetur venditori ad intereſſe rei deperditæ,arg.not.per Alexand.*conſil.232.colum.fin.volum.6.* Sed quando competeret actio realis, Domino applicabitur,ſaluo iure tertij,arg tex.*in l. 2. §. meritò ff. ne quid in loco pub.*& not.per Anch.*conſil.161. & 174.col.fin.* dum ait, ſemper ſubintelligi illam clauſulam, Saluo iure tertij, & ſic Dominus, precio recepto, quemadmodum inter emptorem, & venditorem in contractu actum fuerat, rem retrouendere, vel reſtituere teneatur.

Hoc tamen aduertendum eſt, quod ſiue detur annus ad petendam renouationem, ſiue dentur duo menſes, ſingularis ſucceſſor cadit à iure ſuo, vt per Corb.*de cauſ.priuat.ob non pet.inueſt.int.leg.temp. in principio*, & nos dicemus infra in tit.*de alien.qu.1.nu.232.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Pactum de renouando emphyteuſim, intelligitur de prima renouatione,n.1. Declara niſi aliud ex inueſtitura colligi poſſit, nu.2.vbi exemplum.

Renouatio debet fieri ſaltem in nouiſſimo die prioris conceſſionis, num.3.

Renouatio dicitur prorogatio primæ conceſſionis, ſi fiat durante tempore prioris conceſſionis, & non poteſt in poſteriore longius tempus exprimi, quam in priori,n.4.

Renouatio ſi ſit facta durante prima conceſſione, tempus incipit à die celebrati contractus ſecundæ inueſtituræ,n.5.

QVæri eleganter poteſt, ſi fiat pactum inter Dominum, & emphyteutam, de renouando, An
1 huiuſmodi pactum extinguatur poſt primam renouationem? Et dicendum eſt, quod ſic,niſi aliud ex tenore inueſtituræ concipi poſſit; Et ita tenuiſſe Rotam atteſtatur Mantic. *de tacit. libr. 22. tit. 23. numer. 19.* vbi ſimpliciter erat facta conceſſio ad renouandum. Sed quando ex inſtrumento inueſtituræ aliter colligi poteſt, contrarium dicendum eſt; veluti,ſi dictum
2 fuiſſet, ad renouandum de nouennio in nouennium; quia hæc verba tractum habent ſucceſſiuum; Et ideo primus actus non conſumit effectum,& diſpoſitio intelligitur non ſolum de primo actu,ſed etiam de omnibus aliis ſubſequentibus. Mant. *eod. loco.* Et idem dicendum eſſet, quando eſſet conceſſa emphyteuſis in perpetuum, cum pacto renouandi de 29. in 29. annos, vt dixi in tit. *de contr. emph. quæſt. 33.* & pro hac quæſtione faciunt ea quæ dixit Tiraq. *in leg. Boues, §. hoc ſermone ff. de ver. ſign.* & videndus eſt Mart. *de clauſ.clauſ.4. part.2.*

3 Sed aduertendum eſt, quod renouatio debet fieri ſaltem in nouiſſimo die prioris conceſſionis: quia tranſacto tempore, non poteſt peti renouatio. Ang. *in conſ.184 num.2.* Mant. *eod.loco nu.13.*& in Fine, in terminis in quibus ipſe loquitur.

4 Prætereà notandum venit,quod ſi durante tempore prioris conceſſionis,poſterior fiat, prior intelligitur prorogari, *l. ſi manente ff.de preca. & l.cum ſtipulatus ſim mihi à Proculo de ver.oblig.* ex quo ſequitur,quod in poſteriori, non poſſit longius tempus exprimi, quam in priori continetur. Alex.*conſ.75.nu.6.lib.2.*

5 Deinde ſciendum eſt, quod ſi vigore pacti de renouando,ſecunda conceſſio facta ſit durante prima,tempus incipit antequam ea ſit finita,ſi dictum fuerit,hinc ad nouem annos; Et ſic incipit currere à die celebrati contractus ſecundæ inueſtituræ. Alex.*d.conſ.75.nu.4. & ſeq.* Mant.*citato loco*,& de hoc etiam dixi in *d.qu.33.*

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Stante pacto de renouando finita conceſſione, ſi Dominus alteri concedat ad quid teneatur.

QVæro,ſi fiat conceſſio,cum pacto renouandi finita conceſſione,ſi Dominus alteri concedat,an teneat,& Dominus ad quid teneatur? Dixi in tit.*de cont. emph.qu.33.*

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Renouatio, An valeat ſine penſione, & penſio ſit de ſubſtantia emphyteuſis,& conceſſio ſine penſione valeat,n.1.

Renouatio cenſetur facta pro eadem penſione,& cum præcedentibus qualitatibus n.2.

Renouatio ſimpliciter facta,non eſt noua conceſſio,ſed continuatio præcedentis,nu.3.

SI Dominus finita emphyteuſi faciat renouationem ſimpliciter, & certa penſio non exprimatur, nec aliquid aliud, An valeat, & An intelligatur facta pro eodem pretio,& qualitatibus,contentis in præcedenti emphyteuſi?Et videbatur dicendum, quod non
1 valeat; quia non eſt expreſſa aliqua penſio, cum penſio ſit de ſubſtantia contractus emphyteutici. Valaſc. *de iur.emph.qu.4.numer.10.* & quod non valeat ſine penſione dixi in tit.*de ver.sed.qu.1.nu.2.*

2 Contrarium tamen tenendum eſt,quod valeat, & intelligatur renouata pro eadem penſione, & cum qualitatibus appoſitis in præcedenti contractu atque omnia in eo contenta cenſeantur repetita,ex doctrina Bart.*in l.ſi mihi,& Titio,ff. de ver.obl.per tex. in l.item quæritur,§.quis impleto,ff.locat.*Dec.*conſ.53.n.1.& 2.lib.1.*cum aliis allegatis per eundem Valaſc.*qu.11.nu.15.ver.ſeptimus caſus,* & per Magon.*dec.Luc.14.num.15.& 18.*& in locatione videndus eſt Caroc.qui infinitos congerit, quod ſcilicet cenſeatur renouata pro eodem pretio, & cum eiſdem qualitatibus,*de locat.fol.159.qu.30.*

3 Nec obſtant contraria; quia hæc renouatio non eſt noua conceſſio,nec nouus titulus, ſed continuatio prioris conceſſionis,& tituli, Gram. *dec. 222.* cum aliis relatis per eundem Valaſc. *loco citato* & dixi*de emph. qu. 9.n.1.*Et quando dicatur noua conceſſio, vide ibi *nu.12.*

DE RENVNCIATIONIBVS QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

Renuncians emphyteuſi priuatur iure ſuo, nu. 1. declara, n. 3.

Duo fratres, quibus conceſſa fuit emphyteuſis, vt portio vnius ad ſuperuiuentem peruenire debeat, ſi in diuiſione renuncient ad inuicem in futurum omni iuri, vno decedente ſine filiis, portio eius reuertitur ad eccleſiam, n. 2.

Renunciatio realis, & perſonalis qualis ſit, n. 4.

Renunciatio facta in manibus Domini ad fauorem eius, vel cuiuſcunque quando non adſunt alij comprehenſi in inueſtitura, emphyteuſis reuertitur ad Dominum, vel ſi fiat ad fauorem cuiuſcunque habentis ius in re, quod intellige, vt n. 5. nec prodeſt comprehenſis, donec viuit renuncians, & interim D. gaudet, ibid.

Renunciatio facta ad fauorem aliquorum, non prodeſt Domino, n. 6. quod intellige, vt in ſequenti quæſt.

1 NVNC de renunciationibus videamus, quæ materia eſt frequens; ideo in primis quæro, An renuncians emphyteuſi priuetur iure ſuo? Et dicendum eſt, quod ſic, ratione abdicationis factæ à ſe, vt tenet Paul. de Caſtr. *in leg. qui Romæ, § duo fratres, nu. 4. ff. de verb. oblig.* vbi ponit exemplum de duobus em-
2 phyteutis, quibus conceſſa fuit res, cum hoc, quod altero moriente, portio ſua perueniat ad ſuperſtitem, qui ſi in diuiſione renunciarent ad inuicem omni iuri, quod habent, vel habere ſperant in futurum alteri in portione alterius, per mortem illius, & contingat alterum poſtea mori ſine liberis, portio illius defuncti reuertitur ad Eccleſiam, poſtquam à ſe abdicauit non ratione pacti, vt ex eo acquiratur actio, vel exceptio, ſed ratione abdicationis factæ à ſe: nam ſi tu haberes vſumfructum in fundo Titij, & ipſum vſumfructum renunciares mihi, licet non interſit tua acquiri Domino, tamen quia à te abdicaſti, reuertitur ad Dominum de ſui natura, & conſolidatur cum proprietate, Inſt. *de vſuf. § finitur;* Et probatur *in c. 1. de eo qui finem fecit Agnato de feudo paterno,* vbi ſi fiat renunciatio, omnino prodeſt alteri Agnato; licet abſenti. Sequitur Ruin. *conſ. 158. nu. 11. vol. 1.*

3 Declara tamen iſtam opinionem habere locum dummodo renunciatio ſit realis, & non perſonalis: Et pro declaratione terminorum, ſciendum eſt, quod re-
4 nunciatio realis eſt, quando omnino emphyteuſi renunciatur, vt quia in manibus Domini directi renunciatum eſt, *cap. 1. de eo qui fin. fec. Agna. de feud. pater.* & ibi Bald. *num. 2.* Curt. Sen. *conſ. 48. nu. 39.* vel renunciatio fiat ad fauorem cuiuſcunque Arêt. *in dict. §. duo fratres,* & Rip. ibi *n. 40.* vel quando facta fuit ad effectum, vt alius, quaſi ex noua inueſtiatur, vt dicitur in *dict. cap. 1.* quia conſtat ex huiuſmodi renunciatione, renunciantem velle à ſe abdicare emphyteuſim. Soc. Iun. *in d. § duo fratres, num. 142.* Perſonalis autem renunciatio eſt, quando fit contemplatione alicuius perſonæ: exemplum, quando vnus ex comprehenſis in inueſtitura renunciat emphyteuſim ad fauorem alterius comprehenſi, recipientis renunciationem pro ſe, & hæredibus ſuis, Bero. *conſ. 97. num. 6. vol. 1.* Gab. *conſ. 89. lib. 1.* Dicetur etiam perſonalis, quando eſſet dubium, an ſit perſonalis, vel realis. Alex. *in dict. §. duo fratres num. 60.* Soc. Iun. ibi *num. 140.* Corb. *de cauſ. priuat. ob renunci. num. 10.* Farin. *dec. poſth. p. 1. 186. num. 7.*

5 Ex ſupradicta firmata concluſione infertur, ſi renunciatio ſit facta in manibus Domini directi ad fauorem eius, vel cuiuſcunque quando non adſunt alij comprehenſi in inueſtitura, emphyteuſis reuertitur ad Eccleſiam, vel Dominum, & renuncians non poteſt redire ad emphyteuſim, deficientibus aliis, probatur hoc in *dict. cap. 1.* ſed ſi fiat renunciatio ad fauorem cuiuſcunque habentis ius in re; renunciatio prodeſt etiam abſentibus, & ſi fiat per Aquilianam ſtipulationem, & acceptilationem, tunc deficientibus comprehenſis, ad Dominum reuertitur. Corb. *d. cauſ. ſub num. 1.* quod ipſe intelligit, quando renunciatio fiat in manibus Domini, vel Notario ſtipulanti pro omnibus, quorum intereſt; & non refert, quod renunciatio ſit realis, ſi fiat Domino abſente, vel Notario, eius nomine non ſtipulante, quia reſpectu Domini eſt inualida, nec ab ipſo poteſt ratificari, cum non ſit eius nomine facta, Corb. ibidem *num. 4.* cum aliis, quos citat; ſed ſi eſſet facta ipſo præſente, vel Notario, pro ipſo ſtipulante, prodeſſet. Corb. *ead. cauſ. num. 8.* & renunciatio facta Domino directo, non prodeſt comprehenſis in inueſtitura, nec ipſi admittuntur, donec renuncians viuit, ſed tantum eo mortuo, & interim Dominus gaudet; Rot. *in dec. Bur. 551. 8. num. 8. & 9.*

6 Infertur ſecundò, quod quando eſt facta renunciatio, contemplatione alicuius tertiæ perſonæ, ſi vnius ex comprehenſis renunciet ad fauorem alterius comprehenſi, recipientis pro ſe, & hæredibus ſuis; tunc ex renunciatione illa, acquiritur ſolum ius illis, ad quorum fauorem facta eſt, & renunciatio nihil prodeſt Domino, nec quo ad illum nocet renuncianti, quo minus mortuis comprehenſis, quorum contemplatione renunciauit, portio emphyteuſis vacans remaneat penes ipſum remittentem. Bart. *in d. § duo fratres, qu. 10.* Aret. *ibi nu. 29.* Alex. *nu. 60.* Rip. *nu. 83.* Curt. *num. 146.* Corb. ibid. *num. 10.* de qua re melius in ſequenti dicemus.

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Renunciatio facta ad fauorem aliquorum comprehenſi in inueſtitura, eſt perſonalis, & prodeſt tantum illis, ad quorum fauorem facta eſt; quibus defunctis, emphyteuſis reuertitur ad renunciantem, nu. 1.

Amplia primò, n. 2. amplia 2. nu. 3.

Amplia 3. vt n. 4. amplia 4. n. 5.

Amplia 5.num.6.quod declara vt ibid.ampl.6.num 11.
Limita primò,num.12.declara primò,num.14. quod intellige numer.15.
Declara ſecundò,nu.16. declara tertiò,quando alienatio eſſet nulla num.17.
Declara quartò, n.18.declara quintò,n.19.
Declara ſextò,n.20.declara ſeptimò,n.21.
Limita ſecundò,n.25.limita tertiò,n.26.
Limita quartò,n.27.declara,vt n.28.limita quintò,n.32.
Clauſula ſola ad habendum non operatur renunciationem, reſpectu extraneorum,n.8.
Clauſula Ad habendum,&c. & alia poſita in partibus exequutiuis inſtrumenti , potius cenſentur poſita de ſtylo Notariorum,quam de conſenſu partium,n.9.& 24.
Clauſula prædicta , quando cenſetur poſita in exequutiuis , & quando in diſpoſitiuis,n.10.& 21.
Alienatio in materia fideicommiſſi , quando eſt data poteſtas alienandi,& in materia emphyteuſis,an ſufficiat,vt fiat in vltima voluntate,& ab inteſtato,n.13.remiſſiuè.
Clauſula,ad habendum, &c.ſi eſt poſita in exequutiuis, non operatur renunciationem, ſecus,ſi eſt poſita in diſpoſitiuis, declara tamen in exequutiuis , quando ad aliud referri non poteſt,n.15.
Donatio cauſa mortis,quando tranſeat in donationem inter viuos, per clauſulam , Promiſit attendere, & obſeruare,& eam non reuocare,n.22.
Iuramentum recipit illas conditiones, & qualitates, quas recipit contractus,n.23.
Scientia pro ratificatione donationis, vel renunciationis in abſente. An ſufficiat,& An præſumatur,n.29.
Scientia abſentis probatur coniecturis,& præſumptionibus,n.30.
Ratificatio tacita ſufficit in donatione,vel renunciatione, vt quando eſt præſens , & tacens , vel ſi reperitur poſſidere, vel eſſet conſanguineus,vel adeſſet longum tempus, vel ſi duo donatarij inuicem donaſſent , & illa dies eſſent in Ciuitate, vel adeſſet in inſtrumento iuramentum,n.31.

NVnc videndum eſt, An per ſimplicem renunciationem factam de bonis emphyteuticis aliis in inueſtitura comprehenſis , cenſeatur renuncians perpetuo excluſus à bonis renunciatis, & renunciatio ſit realis , vel perſonalis? Et licet aliqua de hac re ſupra dixerimus in prima quæſtione , tamen diximus in fine , nos velle de ea re pleniùs in hac quæſtione tractare;Et ideo magiſtraliter procedendo,ponam regulam, cum ſuis ampliationibus, declarationibus, & li-
1 mitationibus.Regula igitur eſt,quod, quando renunciatio fit contemplatione alicuius perſonæ in inueſtitura comprehenſæ, tunc dicitur renunciatio perſonalis. & prodeſt tantum illis, ad quorum fauorem facta fuit renunciatio ; quibus defunctis , emphyteuſis reuertitur ad renunciantem. Bart.& Doctores *in l.qui Romæ §.duo fratres, quæſt. 10. ff. de verb. oblig.* & ibi de com.
* teſtatur Crot. *numer.146.*Iaſ.*numer.80.* Gab.*conſ.88.num.11.* Honded.*conſ.36.num.18.lib.1.*& idem Gabr.*conſ.89.volum.1. num.8.& 11.*& quando ſimpliciter renunciauit,non nocet renunciatio filiis,& aliis vocatis, etiam ſi ſint hæredes renunciantis , cum renunciatio ſit perſonalis: nec tenetur de euictione. Idem Gabr. *conſ.25.vol.1.num. 1.*qui plures cumulat : ſed ſi non ſimpliciter eſſet renunciatum, non noceret aliis, ſi hæredes non eſſent; ſecus ſi eſſent hæredes , quia tenerentur obſeruare factum defuncti , vt ibi per eum, de quo dicemus infra *quæſt.10.*non diceretur autem ſimpliciter renunciatum, ſi per viam pacti, & conuentionis det licentiam alienandi , vt ibi dicit Gab.*numer. 2.* etiam ſi renunciatio eſſet facta pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus dicetur perſonalis,& non realis,& renunciatario decedēte ſine hærede, non intrat Eccleſia. Farin.*dec.poſth.par.1. 186. num. 4.* nec dicetur realis ex eo quia facta fuit,non gratuito , ſed pro recompenſatione eiuſdem ſummæ debitæ,ibi *num.7.*

2 Amplia primò , vt procedat , etiam ſi dictum ſit, quod renunciat non ſolum iuribus, tempore diuiſionis competentibus,ſed etiam futuris,quæ ſpe tantum competebant.Bart.*in d.§. duo fratres,nu.24.* Alex.ibi *nu. 60.*Rip.*num.88.*de communi teſtatur Soc.iun. *numer.13.*
* pariter de com.teſtatur Curt.Sen. *conſ.48.num.39.* Bero. *conſ.108.num.14.lib.1.* Hier.Gabr.*conſ.89.nu.6.lib.1.* Honded. *eod.conſ. num.19.* etiam ſi renunciatio fiat cum clauſulis ampliſſimis,Gab.*eod.conſ.nu.11.*
3 Amplia ſecundò, habere locum, etiam ſi renunciatio ſit facta cum iuramento, de iure, quod habet, vel habere ſperat , quomodocunque & qualitercunque quauis etiam de cauſa, cogitata,& excogitata.Ioſeph. Lud.*dec.Luc.29.num.68.* Corb.*de cauſ.priuat.ob renunc.nu.19.* Bero.*conſ.108.nu.21.*
4 Amplia tertiò,etiam ſi eſſet dubium,quod eſſet renunciatio realis , cenſendum eſſet , eſſe tantum perſonalem. Alex. *in d.§. duo fratres,num.60.ver.quia tunc,*& Soc.iun.*num.140.*Honded.*d.conſ.num.22.* cenſentur enim fratres diuidentes voluiſſe ſibi ipſis, & eorum ſucceſſoribus prouidere;non autem credendum eſt voluiſſe ſibi ipſis præiudicare, ad fauorem extranei. Gab.*conſ. 89.num.8.& ſeq.*Soc.iun.*d.nu.40.*Honded.*d.conſ.n.25.*
5 Amplia quartò , etiam ſi in renunciatione adeſſet clauſula,Ad habendum, &c.quia hæc clauſula operatur reſpectu ſucceſſorum tantum , qui eſſent emphyteuſis capaces,& non extraneorum, Ceph.*conſ.371.num. 19.& ſeq.lib.3.*Honded.*d.conſ.ſub nu.31.* Bero.*conſ.97.n.1.& 8. vol.1.*ſed declara *nu.7.*
6 Amplia quintò , etiam ſi adeſſet clauſula , Conſtituendo in rem ſuam procuratorem irreuocabilem. Bero.*d.conſ.nu.8.*cum aliis,quos allegat.
7 Declaratur dicta ampliatio quarta,modo illa clauſula ſit apposita in clauſulis exequutiuis , quia tunc non alterat,nec ampliat diſpoſitionem. Oſaſc.*decis.164. nu.1.& 2.*cum aliis,quos allegat,quæ deciſio fuit etiam approbata per Rot.Rom. vt in *recent.par.1.642.num.6.*& ideo illa verba intelliguntur ſecundum naturam actus,ſuper quo interponuntur, & ſecundum naturam diuiſionis , non , quod illum alteret , & vltra ſtatum præſentem operetur ad ius futurum. Creſc *decis.277. in tit. de donat.* Et ideo nec ſola clauſula , Ad habendum, poſſet operari renunciationem , reſpectu extraneorum,neque hæc clauſula, Ad habendum,importat renunciationem fideicommiſſi, niſi apponatur verbum ad alienandum. Vinc.Fuſar.*de fideic.ſubſt.qu.593.numer.17.* cum aliis,quos citat.Secus autem,ſi hæc clauſula eſſet poſita in diſpoſitiuis: vt quia dictum eſſet:Ad habendum,tenendum, poſſidendum, & quicquid perpetuò ſibi,& ſuis placuerit facien.Exemplum,ſi ſtatim, facta renunciatione , dictum eſſet , Ad habendum , tenendum, alienandum , & quicquid, &c. vel alia clauſula
* ſimilis eſſet apposita,tunc communis eſt concluſio,ex huiuſmodi clauſula , vel ſimili cenſeri conceſſam licentiam alienandi emphyteuſim.Cach.*d.dec.164.num.1.* qui plures Doctores allegat, & Rot.*in d.dec.642.num.6. & 7.* ſecus vt dictum eſt, ſi eſſet poſita in exequutiuis, quia reſpicit exequutionem,& obſeruantiam, & non alterat, mutat, neque ampliat diſpoſitionem principalem.Clem.*1.de præb.*vbi Doctores. Dec.*conſ.413.* Natt.
9 *conſ.263.*Pariſ.*conſ.110.n.11.*dicit,eam poni potius ex ſtylo Notariorum, quam conſenſu partium , cum aliis per eundem Cach.*d.dec.nu.2.* citatis, & nouiſſimè Mart.de clauſulis *par.1.clauſ.5.num.2.& 13.*& Vinc.Fuſar. *de fideic. ſubſ.qu.593.nu.18.*
10 Quando autem dicatur clauſula iſta poſita in diſpo-

diſpoſitiuis, & quando in executiuis, dic vt per Cach. *dict. deciſ. numer. 3.* Mart. de clauſ. *part. 4. clauſ. 20.* Simon de Præt. *de inter. vlt. vol. fol. 111. numer. 22. & 25.* & aliqua infra dicentur; Et dicetur in diſpoſitiuis poſita, cum immediate poſita ſit poſt deſcriptionem bonorum conceſſorum.

11 Amplia ſextò, etiam ſi eſſet appoſita in renunciatione clauſula de euictione, Bero. *conſil. 108. numer. 20.* Craſſ. §. *hæreditas quæſt. 12. numer. 10.* vbi hanc opinionem * eſſe com. dicit, & in materia fideicommiſſi, quod per iſtam clauſulam non cenſeatur renunciatum fideicommiſſo, eſt com. opinio, vt per Vinc. Fuſar. *de fideic. ſubſt. quæſt. 593. num. 62.* qui infinitos congerit, & hanc opinionem etiam tenet Rot. Rom. *in recent. par. 2. dec. 624. num. 6.* licet multi contrariam partem teneant, vt videri poteſt apud eundem Fuſar. ibi. *nu. 61.*

12 Limita primò, quando in renunciatione adeſſent clauſulæ prægnantes: videlicet quod data eſſet poteſtas alienandi, & diſponendi, prout de re propria facere poſſet; vel vltra verba, Renuncians, conſtituat eum procuratorem in rem ſuam: nam tunc ſequuta alienatione, per eum facta, renuncians dicitur excluſus ab emphyteuſi: cum non ſtent iſta ſimul, quod ius ſuccedendi ex pacto duret, & competat facultas alienandi irreuocabiliter. Alexan. *in l. qui Romæ §. duo fratres ſub num. 60. ff. de verb. oblig. & conſ. 189. num. 9.* cum aliis adductis per Corb. *d. cauſ. priuat. ob renunc. nu. 28.* & quod ſequuta alienatione, poſſeſſor non poſſit amplius inquietari, communiter teneri dicit Craſſ. *§. hæreditas qu. 12. num. 10. coniuncto num. 11.* & quando in diuiſione eſt data licentia alienandi, cum clauſula, Ad habendum, tenendum, vendendum, & alienandum, dicitur renunciatum fideicommiſſo, & emptorem inquietari non poſſe: alienatione verò non ſequuta, ex illa licentia de alienando, non parari præiudicium, Corb. *de cauſ. priuat. ob mort. ciuil. numer. 44.* & ideo ſi non ſequatur alienatio, reuertitur ad renunciantem Bero. *conſ. 108. num. 19.* & alij per eum allegati; & quod in fideicommiſſo, alienatione non ſequuta, fideicommiſſum non dicatur remiſſum, videndus eſt Fuſar. *dict. quæſt. 593. num. 29.* qui infinitos hanc opinionem tenentes congerit, licet *numer. 30.* multos referat contrariam partem tenentes; ſed quando eſt ſequuta alienatio, bona non poſſunt reuocari ab emptoribus, Idem Fuſar. ibi. *num. 32.* licet dicat, alios tenere contrarium.

13 Et in materia fideicommiſſi, an alienatio debeat fieri inter viuos, vel in vltima voluntate, vel ſufficiat ab inteſtato, videndus eſt idem Fuſar. *d. quæſt. num. 33.* cum aliis ſequentibus, ſed in materia emphyteuſis, quando non eſt tranſitoria ad extraneos hæredes, dicendum eſſet vt in tit. *de contr. emph. qu. 24.*

14 Declaratur prædicta limitatio, vt non habeat locum, quando facta eſt diuiſio bonorum allodialium, & emphyteuticorum: quia per illam clauſulam, Ad habendum, &c. eſt data licentia alienandi bona allodialia tantum, & non bona emphyteutica, quæ non ſunt tranſitoria ad hæredes extraneos, vt per Hond. *dict. conſ. 36. numer. 32.* qui allegat Bero. *conſil. 108. numer. 17. & ſeq. lib. 1.* vbi tenet, quod per generalem renunciationem, & per verba prægnantia, non cenſetur renunciatum, quod deficiente linea eius, ad cuius fauorem fuit facta renunciatio, non poſſit habere regreſſum ad bona renunciata; quia renunciatio nocet tantum in iis caſibus, in quibus poteſt aliquem ſortiri effectum, vt in fideicommiſſis, quæ ſui natura ad omnes hæredes tranſire poſſunt; ſed in reb. emphyt. Eccleſiæ, quæ ad extraneos tranſire nequeunt, generalis renunciatio, in diuiſione facta, non poteſt effectum ſortiri, eueniente caſu, quod ſine filiis decederet ille, ad cuius fauorem facta fuit renunciatio, cum bona ad Eccleſiam reuerti non poſſunt, nec ad extraneos hæredes; & hanc opinionem, licet loquatur in fideicommiſſo, tenet Torniel. *conſ. 26. nu. 76.* relatus per eundem Fuſar. *dict. quæſt. num. 51.* dicens, quod ſi in diuiſione, vltra bona fideicommiſſi, diuidentes haberent bona libera, licentia alienandi ad ea reſtringeretur, licet Fuſario non placeat per regulam generalem, quod vna determinatio, reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, & quod vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, & ſemper in diuiſionibus adſunt bona libera.

15 Veritas huius quæſtionis eſt, quod quando eſt facta diuiſio omnium bonorum allodialium, & emphyteuticorum, vel fideicommiſſo ſubiectorum, prædicta clauſula ſi reperitur poſita in exequutiuis, refertur ad bona allodialia tantum: non autem ad bona emphyteutica, vel fideicommiſſo ſubiecta Bero. *dict. conſil. 108. num. 107. & ſeq.* ſecus verò quando ad aliud referri non poteſt: tunc enim, ne ſtet ſine effectu, etiam quod ſit poſita in exequutiuis, aliquid operatur, Rip. *in dict. § duo fratres numer. 84.* Soc. iun. *conſ. 92. num. 25. & ſeq. volum. 3.* Mart. *de clauſ. par. 1. clauſ. 5. num. 14.* & ab hac opinione non videtur diſſentire Honded *eod. conſ. num. 12.* dum dicit præſertim, quia dicta clauſula eſt poſita in exequutiuis, quo caſu nunquam ex ea inducitur renunciatio.

16 Declaratur ſecundò, ſi in renunciatione, vel diuiſione eſſet data licentia alienandi, cum promiſſione de non contraueniendo; intelligi debet, durante Linea deſcendentium ab eo, cui talia bona obtigiſſent per diuiſionem, quando in diuiſione dictum eſſet, quod durante Linea contrahentium, vnus non poſſet prætendere iura in bonis emphyteuticis alteri conceſſi in diuiſione, vt Rot. tenuit coram Vbaldo in vna Fulginaten. 20. Iunij 1622. in qua etiam fuit ponderatum, quod in illo caſu fuit in diuiſione dictum: dantes etiam licentiam vni, alteri alienandi, &c. quia illa dictio, etiam, tamquam copulatiua, repetit qualitates præcedentes, Surd. qui alios allegat, *deciſ. 203. num. 14. & ſeq.* & ſic finita Linea illius, cui obuenta erant bona emphyteutica, alij comprehenſi poſſunt reuocare alienationem, quia reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris *l. lex vectigali ff. de pign. l. fin. §. cum autem, C. com. de legat.*

17 Declaratur tertiò, quando alienatio eſſet nulla, & non ſubſtineretur Honded. *d. conſ. 36. num 27.* Rom. *conſ. 403. colum. 1.* & ratio eſt quia appellatione alienationis, non venit alienatio nulla *l. alienatum ff. de verb. ſign.* vnde alienans rem emphyteuticam, ſine ſolemnitatibus, & ſic nulliter, non incidit in pœnam, Bald. *in l. 2. vol. 1. C. de Epiſc. aud.* Fuſar. *de fid. ſubſt. qu. 718. nu. 20.* de qua re vide ibi *nu. ſeq.* & dicemus in tit. *de alien. qu. 1. in limit.*

18 Declaratur quartò, niſi in diuiſione adeſſet pactum, quod ille, cui obuenit res emphyteutica, deberet ſoluere canonem, ne caderet in commiſſum; nam ex hoc pacto expreſſè colligitur, quod renuncians non cenſetur renunciaſſe iuri accreſcendi, Corb. *in d. cauſa pri. ob renunc. n. 29.* allegans Grat. hanc opinionem tenentem, *conſ. 22 n. 20. vol. 1.* & ego ita credo, quia illa clauſula Ad habendum, &c. non poteſt operari diſtractionem pacti expreſſi Rot. *dec. 183. par 4. numer. 8.* & non poteſt mutare principalem diſpoſitionem, Felin. *in c. licet in corrigendis n. 7. de off. ord.* Dec. *conſ. 195.* Aym. *conſ. 20. n. 15.*

19 Declara quintò, quando diuiſio eſſet facta ſolum, quoad vſufructum, Grat. *conſ. 29. nu. 35. vol. 2.* Corb. *d. cauſ. nu. 29.* Fuſar. *d. qu. 593. n. 46.* cum aliis per eum citatis.

20 Declara ſextò, quando de cõtraria mente paciſcentium, & diuidentium conſtaret, vt quando verba ſe

reſtringerent ad præſens tempus diuiſionis,& renunciationis,vt ſi eſſet dictum,quod renunciant iura præſentia.Dec.*conſ.86. ſub num.4.* Corn.*conſ.340.* Corb. *ſub d. num.29.* nam vt ſupra dictum eſt,illa clauſula non poteſt ampliare diſpoſitionem.

21 Declara ſeptimò, quando illa clauſula eſſet poſita in verbis exequutiuis inſtrumenti,& non in ſubſtantialibus : quia in exequutiuis non operaretur renunciationem, quando ad aliud poteſt referri. Honded. *dict. conſil.36. numer.32.* ſed dic vt ſupra,*numer.15.*dicetur etiam poſita iſta clauſula in exequutiuis,quando per Notarium ponitur poſt illa verba , Quæ omnia, &c. vel Super quibus omnibus, &c. Dec.*conſ.305. numer.7.* Natt.*conſ.104.numer.8.* Mart. *in dict.clauſ.20.part.4.* Et pro
22 iſta opinione facit , quod donatio cauſa mortis non trahitur ad donationem inter viuos, propter clauſulam , quæ omnia promiſit attendere, & obſeruare, & non contrauenire , nec reuocare , etiam cum iuramento, quando eſſet poſita in exequutiuis: quia non mutaret naturam donationis cauſa mortis , & poſſet reuocari ; ſecus ſi eſſet appoſita in ſubſtantialibus, & diſpoſitiuis,& ita conciliando diſtinguit Dec.opiniones repugnantes *conſil. 105.* Curt.iun.*conſil.56.numer.2. & ſeq.* Natt.*conſil.104. numer.6.* Didac.*in Rub. de teſt.2. par. numer.13.& ſeq.* Sim.de Præt.*de inter.vlt.volum.lib.2.fol.14. numer.22. & 25.fol.111.* Mantic.*de coniect.lib.1.tit.13.numer.7.* &iuramentum recipit illas conditiones , & qualitates , quas recipit contractus, ſuper quo interponitur, Cacher.*deciſ.49.numer. 4.* Sim. de Præt.*dict.numer.22.*vbi habetur , quando ſit appoſita in exequutiuis , & in ſubſtantialibus, & poſt quæ verba debeat eſſe poſita;
24 & *num. 25.* dicit, quod potius cenſetur poſita ex ſtylo Notariorum , quam de voluntate partium. Vinc. Fuſar.*d.quæſt.697.num.169.* qui plures Doctores allegat, Et in materia fideicommiſſi, quod clauſulæ, quæ habiles ſunt ad inducendum fideicommiſſi renunciationem, ita operentur , ſi in principali diſpoſitione ſint poſitæ,ſecus ſi in exequutiuis,pro qua opinione allegat infinitos Doctores,ita tenentes *num.169.*& videnda ſunt pro iſta clauſula ad habendum &c.quæ dicemus *de alienat.qu.10.*

25 Limitatur ſecundò principalis concluſio , quando renunciatio eſſet facta ad fauorem cuiuſcunque generaliter, & in rem non expreſſa perſona ; quia non ſolùm prodeſt aliis comprehenſis,ſed etiam Domino ad excluſionem renunciantis.Bero.*conſ.97.num.6.* Gab.*conſ. 89.numer.8.* quod declaratur, quando renunciatio eſſet facta , Notario ſtipulante pro Domino , vt aduertit Corb.*ead.cauſ. numer.5.* & diximus ſupra *quæſt.1.numer.5.* ſecus ſi non eſt ſtipulatus pro Domino,quia nec ratificari poteſt per eum, & quando renunciatio eſt facta directo Domino, ſiue in illius manibus ad hoc, vt alteri fieret noua inueſtitura, vel quando renunciatum eſt emphyteuſi omnino generaliter , & indefinite ad fauorem cuiuſcunque & in rem,& nulla expreſſa perſona: tunc dicetur realis renunciatio. Farin.*deciſ. poſth. 186.par.1.num.5.*

26 Limitatur tertiò , quando Notarius eſt ſtipulatus pro omnibus,quorum intereſt. Corb.*ead. cauſ. numer. 3.* Ludouiſ.*dec.67.num.3.* nam ex huiuſmodi ſtipulatione acquiritur abſentibus , quorum intereſt,ſine ceſſione. Natt. *de communi conſ.534. num.8.* Pariſ.*conſ.82.num.2.lib.9.* Cornel.*conſ.139.n.6.lib.3.* præſertim accedenre iuramento,Alex.*conſ.207.num.2.& 208.in principio lib.7.*Gab.*de iur. dot.concl.3.numer.4.*cum aliis allegatis per Ludouiſ. *dict. dec.num.3.*

27 Limitatur quartò, quando in inſtrumento renunciationis adeſſet obligatio Cameralis. Add.*ad dict.deciſ. Lud.numer.6.* Rot.vt in recollectis per Zacch. *de obligat. Cam.deciſ.97.numer.1.* quia cenſetur facta ſtipulatio pro omnibus,quorum intereſt.

28 Declaratur tamen , quòd tunc prodeſt ſtipulatio Notarij pro abſente , quando abſens ratificaret, & licet magna ſit inter Doctores controuerſia , an per ſtipulationem Notarij , & acceptationem nomine abſentis in donationibus,obligationibus,& aliis diſpoſitionibus factam,ius acquiratur abſenti abſque ipſius ratificatione , & partem affirmatiuam infiniti tenuerint,quos longa ſerie refert Rot.vt in *deciſ.123.recol.per eundem Zacch. numer. 1.* Tamen magis communis opi-
* nio eſt, vt requiratur ratificatio, ſicut in ead. deciſione dicitur vbi infiniti negatiuam partem tenentes cumulantur,& etiam de com.& magis com.atteſtantes.Sed Add.ad *dict.dec.Ludouiſ.numer.8.*refert,Rot.tenere hanc diſtinctionem , quod aut agitur ad effectum, vt ſit acquiſitum ius , ſeu dominium abſenti , & tunc requiritur acceptatio abſentis. Aut ad effectum,quod non poſſit ante ratificationem abſentis , ille , qui ſe obligauit , pœnitere , & tunc non eſt neceſſaria acceptatio, & procedit, etiam ſi donatio ſit iurata, ita diſtinguit Rot. *diuerſ. par.1. deciſ. 683. numer. 4. & in recent. par. 2. deciſ.369. numer. 3.* quæ loquitur in materia emphyteuſis, & *deciſ.488. numer. 6.* & cum iſta diſtinctione poſſunt concordari *deciſio 262.numer.3.par.1.in recent.* vbi tenuit Rota,quod ex magis com.opin.per ſtipulationem Notarij acquiratur ius abſenti, etiam ſine ratifitione: & *deciſio 12. ead. par. numer. 3.* ſatis tamen dicitur conſtare de acceptatione , & ratificatione ex ſola ſcientia abſentis , abſque alio actu poſitiuo , Gab.
29 *de ver.ſign.concl.1.numer.102.in fine,* Rot. *deciſ. 663. numer. 2. diuerſ.par.1.& in recent.deciſ. 262.numer. 6. par. 1. & in deciſ. 124.penes Zacch.de ob. Cam.* & In vna Nepeſina vſusfructus,3.Decembris 1607.coram Caualerio;& In Romana donationis 22. Aprilis 1614. coram Vbaldo, & iſta ſcientia abſentis præſumitur: cum ſcientia præſumatur in iis, quæ afferunt commodum. Menoch. *de præſumpt.lib.6.præſumpt.23.num.84.* & Rot. *in d.dec.262.num.6.*
30 vel ſaltem ſolis præſumptionibus & coniecturis iſta ſcientia probabitur,vt *in d.Dec.*coram Vbaldo.

31 Sufficeret etiam tacita ratificatio, vt quando donatarius, vel ille, ad cuius fauorem fuit facta renunciatio eſſet præſens , & tacens , ſecundum com.opinio-
* nem,de qua per Teſſ. *deciſ. 70. numer. 12.* vel reperiretur poſſidere,vel habuiſſet ſcientiam,& ſufficeret ſcientia præſumpta ex conſanguinitate , vel longinquitate temporis , etiam ſi in inſtrumento nihil diceretur de abſentia, præſumeretur præſentia , vel ſi eſſent duo, qui ad inuicem donarent alter alteri abſentibus , & ambo eſſent in Ciuitate eadem , & eodem die, & coram eiſdem teſtibus valeret donatio abſque ratificatione, Teſſ.*ead.deciſ.num.12.*ſufficeret etiam iuramentum promiſſorium de non reuocando, ſecundum opinionem, quam tenuit Senatus Pedamontanus *in ead. dec. Teſſ.num.8.*

32 Poteſt & quintò limitari, quando eſſet data licentia alienandi etiam hæredibus : nam cum hæredes poſſint & ipſi alienare , non poteſt renuncians redire ad bona renunciata, vt in ſimili de fideicommiſſo tenent Caualc.*dec.35.num.15.par.1.* Rol.*conſ.3.n.60.lib.1.* cum aliis allegatis per Vinc.Fuſar.*d.quæſt.593.num.31.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Seruitus impoſita ab emphyteuta per renunciationem factam Domino,non extinguitur,n.1.

Sed

Sed diſtingue numer.4.vbi exemplificatur.

Declara,num.5.ſubdeclara, numer.6. Declara ſecundò, numer.7. & 14.

Emphyteuta de iure poteſt imponere in re emphyteutica.onera, & ſeruitutes,quoad præiudicium ipſius, non Domini,n.2.Declara n.3.& 5.

Seruitus impoſita per emphyteutam , ſi res reuertatur ad Dominum vti priuatum,remanet apud Dominum pro illo tempore, quo erat permanſura apud emphyteutam,n.8.contrarium nu.9.Declara n.10.

Emphyteuſis reuertitur ad Dominum libera, & ſine aliquo onere per generationem finitam , vel iure prælationis , vel iure commiſſi,n.4.& 11.

Amplia habere locum , etiam ſi pro dote eſſet data , licet maritus nihil aliud haberet,nu.12.

Si emphyteuſis reuertitur ad Dominum ſine onere , & iterum ei concedatur in emphyteuſim , vel ex alia cauſa concedatur, an ſeruitus,& hypotheca reuiuiſcat,n.12.

PVlchra erit indagatio , ſi emphyteuta, qui impo-
ſuit ſeruitutem, vel aliquod onus, ſiue hypothe-
cam in re emphyteutica , renunciet Domino rem il-
lam emphyteuticam,an illa ſeruitus,onus, vel hypo-
theca extinguatur, vel potius remaneat? Tiraq. *de re-*
tract.lign.§.34.numer.8. & §.1. Gloſ.14.numer. 12. conclu-
1 dit , quod onera tranſeant in Dominum ab ipſo re-
nunciante impoſita; quia iſta renunciatio non po-
teſt præiudicare creditoribus , per iura,& auctorita-
tes per eum allegatas, ſequitur Corbul. *de cauſ. priuat.*
ob renunc. numer.9. qui alios cumulat hanc opinionem
tenentes; & Ratio eſt, quia de iure emphyteuta po-
2 teſt imponere onera , & ſeruitutes in re emphyteu-
tica , pignorare, & hypothecare, Boer. *deciſ.181.* & eſt
com.opin. de qua per Rot.*deciſ.426.numer.6. & 717.num.*
* *8.par.1. diuerſ.* Clar. *§. emphyteuſis queſt.18.* cum aliis per
eum allegatis : cum enim dicta onera debeant rema-
nere , donec res reuertatur ad Dominum , vt per
Boer. dicta dec. ſequitur , quod per renunciationem
non extinguantur ; cum non ſit finita emphyteuſis,
& quod emphyteuta poſſit imponere ſeruitutem,du-
rante emphyteuſi , quoad præiudicium ipſius , non
* autem directi Domini,eſt com.opin. vt teſtatur Clar.
eod. §. queſt. 21. Red. *de reb.Eccl. non alien.fol.520.numer.31.*
Caroc. *de locat. queſt. 17.fol.95. & dec.117.numer. 4.*Veron.
de ſeruit. cap.14. & quod iſtæ ſeruitutes, onera, & obli-
gationes extinguantur per mortem emphyteutæ,
& durent durante eius poſſeſſione , eſt dec. Cocc. *56.*
num.10.

3 Declara tamen non habere locum,ſi hoc eſſet prohibitum in inueſtitura , ex pacto , nam tunc emphyteuta non poſſet imponere ſeruitutem. Rot. *par. 4 diuerſ. dec. 183. numer. 5.* & hoc etiam procederet, quando prohiberetur alienatio, lato ſumpto vocabulo ; vt ſi eſſet dictum , quod non poſſet rem quouis modo; & quouis quæſito colore alienare, vt habetur in *ead. dec. 183. ſub numer.9.* quamvis in *ead. dec.* dicatur , quando obligans non habeat alia bona,quod tunc in generali obligatione veniant , ne videatur fruſtratoria obligatio, de qua re videbimus in tit. *de alien.queſt 1.limit.18.* & diximus ſupra *de cont.emphyt.queſt.38.* quæ erit omnino videnda.

4 Ego autem pro clara prædictorum intelligentia, & reſolutione diſtinguendum puto ;Aut emphyteuſis reuertitur ad Dominum,vti priuatum:exemplum, quia ei res emphyteutica fuit donata , vel eam emit, vel legata fuit, aut alio titulo ab emphyteuta habuerit;tunc remanet ſeruitus,hypotheca, & onus,& tranſeunt in Dominum per renunciationem factam ab emphyteuta , & ita procedit communis opinio ſupra allegata. Aut reuertitur ad Dominum per generationem finitam, vel iure prælationis , vel iure commiſſi, & tunc onera,ſeruitutes,& hypothecæ extinguuntur, & res redit ad Dominum libera ; Et hanc diſtinctionem ponit Boer.*d.dec.181.* approbatam à Rot.Romana, vt per Seraph.*dec 784.*per totam,& *dec.183.par.4.& dec.809. nu.1.diuerſ.*Surd.*dec.286.n.3.& 11.*vbi diſtinguit.Aut debitor actum facit ex neceſſitate, & tunc pignus reſoluitur.Aut ex voluntate,& pignus durat;& affert exemplum, vt non dicatur cauſa voluntaria, quando emphyteuta deficit in ſoluendo canonem, vel incidit arbores fructiferas , vel committit delictum , per quod venit priuandus;quia in iſtis caſibus emphyteuta non poteſt impedire , quo minus res Domino applicetur; & hoc modo dicitur actus neceſſarius; & ideo quando emphyteuta non ex neceſſitate præcedentis contractus transfert dominium , ſed ex mera voluntate, tunc ſeruitutes,& alia onera remanent, & non reſoluuntur,quia factum debitoris,non debet ſuo creditori nocere ; & reſoluto iure dantis, non reſoluitur ius accipientis , ſi ea reſolutio pendet à mera voluntate Auctoris,vt per eundem Surd.*d dec.num.1. & 2.*& vide, quæ diximus *de ſolut.can.qu.1.ampl.27.*& prædictam diſtinctionem videtur approbare Cach.*dec.156.nu.9.& ſeq.* vbi in fine limitat, quando res viliſſimo pretio fuit diſtracta, & Dominus vult præferri : & tunc vel debet ſupplere vſque ad iuſtum pretium, vel onera Dominus ſubeat quando vult præferri , facta prius diſcuſſione contra Vaſallum venditorem.

5 Sed prædicta declaranda , & intelligenda ſunt, habere locum in emphyteuſi, in qua non fuit prohibita expreſſe hypotheca, vel alienatio, lato ſumpto vocabulo, vt ſupradictum eſt & dicitur in *d.dec.183.num.5.* & in fine;ſecus ſi eſſet prohibita. Boer.*dict.dec.181 numer.12.* Neguſ.*de pign.2.par.3.memb.num.10* Rip.*in l.nu.11.ff.de pign. & eſt dec.809.4.par.diuerſ.num.1.* ſupra allegata. Sed dic,vt infra *num.10.*

6 Subdeclara, niſi Dominus conſentiat ab initio, vel poſt factum,Boer.*dict.dec.181.num.5.*& non ſufficeret ſola præſentia,vel ſcientia,idem Boer.*eod.numer.5.* ſed de hac re videbimus *in tit.de alienat.*in illa qu.an venditio facta præſente Domino directo,ſciente,& tacente,ipſi præiudicet, *queſt 1.ampl.5.* & quod hypotheca impoſita de conſenſu Domini directi præiudicet ipſi Domino poſt deuolutionem , tenet Rota , vt in recollect. per Paul.Rub.*dec.127.num.16.*

7 Declara ſecundò, ſecundum Boet. *d. dec. ſub num.12.* non habere locum in Regno Franciæ , in quo feuda redacta ſunt ad inſtar patrimoniorum , eademque etiam ad Dominum quocunque modo reuertantur, minime libera reuerti , quæ opinio reprobatur per Tiraq.*de retrac.conuent.§.3.gloſ.vnica nu.12.in fine.*

8 Dubium tamen oritur ſi res emphyteutica reuertatur ad Dominum,vti priuatum ex donatione,vel alio titulo, vt ſupra dictum eſt, an ſeruitus debeat remanere perpetuo apud Dominum, vel habenda ſit ratio illius temporis, in quo emphyteuta debebat remanere in re emphyteutica? Et videretur dicendum, quòd onera, & ſeruitutes durare deberent ſolum toto tempore , quo erat res permanſura apud emphyteutam, quia tanto tempore erant onera , & ſeruitutes permanſuræ apud emphyteutam,vt ſupra dictum eſt, & reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, *leg. lex. vectigali ff. de pign.* & maximè hoc deberet habere locum , quia per Conſt. Ambitioſæ Paul. 2. prohibita eſt etiam hypotheca in rebus Eccleſiæ. Quarant. *in ver. alienatio numer. 17.* quia imponere ſeruitutem, eſt alienare, Abb. *in cap. nulli. numer. 10. de reb. Eccl. non alien.* & Quarant. *d. ver. alienatio numer. 21.* & idem videretur

N 2

dicendum in emphyteuſi profana, quia licet tranſeant in Dominum omnia onera, & ſeruitutes, vt ſupra dictum eſt: tamen hoc intelligi deberet, pro tempore, quo emphyteuſis erat apud emphyteutam duratura: cum nemo poſſit in alium plus iuris transferre, quam ipſe habeat, *leg. nemo plus, de reg. iur. leg. traditio ff. de acq. rer. dom. & cap. nemo poteſt de reg. iur. in 6.* & ibi Dyn. dicit: ſi vtile dominium habet venditor, vtile dominium transfert; ſi directum, directum; ſi cum obligatione, cum obligatione; & ideo cum emphyteuta non potuerit obligare rem, niſi pro tempore, quo erat duratura apud eum, ſequitur, quod renunciando non potuerit transferre, niſi illud ius, quod habebat.

9 Sed prædictis non obſtantibus, credo, quod quando emphyteuſis reuertitur ad Dominum tanquam priuatum, quia emit illam ab emphyteuta, vel ex donatione, aut legato, vel alio titulo eam ab emphyteuta habuit, vel etiam ex renunciatione, & non iure prælationis, aut iure commiſſi, ſeruitutes, hypothecæ, & alia onera realia, vel perſonalia non reſoluantur, ſed firma remaneant omni tempore. Tiraq. *de retract. lign. §. 34. Gloſ. 1. num. 9.* Surd. cum aliis per eum allegatis, *dec. 286. num. 3. & 4.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſolut. can. ampl. 34. in fin.* & ita poſt hæc ſcripta inueni Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 294. nu. 11.* tenentem. Cenſ. de *cenſ. par. 1. cap. 2. quæſt. 2. numer. 9.* & prædictam opinionem eſſe communem atteſtatur Burſat. *conſ. 171. num. 29.* idem Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. Gloſ. vnica, num. 11.* Guid. Pap. *dec 575.* Neguſ. *de pign. memb. 1. par. 5. numer. 43.* Maurus Burgius *de laud. inſp. 20. par. 2. in fine,* & Amad. de Pont. *eod. tract. quæſt. 41.*

10 Declara tamen ſecundum Tiraq. *d. Gloſ. 1. nu. 10.* procedere, quando renunciatio fieri non poteſt inuito Domino, vt eſt de iure communi; ſed ſi fieri poteſt de iure municipali, tunc, cum Dominus velit, nolit, tenetur admittere renunciationem, & non tenetur ſtare obligationibus, & ſeruitutibus, poſt inueſtituram impoſitis.

11 Amplia, quod quando res reuertitur ad Dominum
libera, vt eſt, quando reuertitur per generationem fi-
nitam, vel iure prælationis, aut iure commiſſi, vt ſu-
pra diximus *num. 4.* ſine aliquo onere pignoris, vel hy-
pothecæ, ſeruitutis realis, vel perſonalis, vel alterius
obligationis, quæ ab ipſo emphyteuta impoſita eſſent;
ita vt res in eam libertatem, & qualitatem redigatur,
in qua erat tempore, quo fuit conceſſa, vt tenent om-
nes *in l. in prouincials Cod. de ſeruit. & aqua,* & multos alios
cumulat Corb. *d. ampl. 34. & de cauſ. priuat. ob alien. ampl.
47.* & Surd. *dict. dec. 286. nu. 10.* amplia inquam habere lo-
cum, etiam ſi res emphyteutica Eccleſiæ pro dote da-
* retur; quia, licet res emphyteutica, tam priuata, quam
Eccleſiæ poſſit obligari, ſecundum communem opin.
de qua teſtatur Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. vtroq. Dom.
lim. 33.* finita tamen emphyteuſi, finitur obligatio, ita
vt reuerſa ad Dominum, mulier pro dote ſua ſuper
ea recurrere non poſſit, licet maritus nihil aliud ha-
beat. Bald. *in leg. lex vectigali, ff. de pign.* Burſ. *conſ. 80. num. 31.
& ſeq. volum. 1.* Corb. *d. ampl. 34.* latè Flam. Cart. Rot. Gen.
87. num. 12. & ſeq.

13 Dubitari etiam poſſet, ſi poſtquam res emphyteutica eſt reuerſa ad Dominum, ſine vllo onere, iterum concedatur in emphyteuſim eidem emphyteutæ, qui rem obligauerat, vel onus impoſuerat, & ſeruitutem; An onus prius impoſitam reuiuiſcat ad fauorem creditoris, vel illius, qui habebat ſeruitutem, & eius hæredis? Et videtur dicendum, quod ſic, per tex. *in leg. voluntate, in principio ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.*

Sed contrarium tenendum eſt, quod obligatio non reuiuiſcat; quia ex noua cauſa habuit à Domino rem emphyteuticam, diuerſa à prima, per tex. *in l. fin. Cod. de remiſ. pign.* & dicit Neguſ. *de pign. ſex. part. 3. memb. numer. 21.* quod ille tex. eſt mirabilis, & ita tenet Bart. *in d. l. fin. §. ſuperuacuum;* Et tex. *in d. l. voluntate,* procedit, quando res reacquiritur debitori ex eadem cauſa, ex qua fuit alienata, vel ex ſimili, vel connexa, puta quia illam ex pacto redemit, vel quia illi fuit redhibita, vel ex pacto adiectionis in diem, vel legis commiſſoriæ ad ipſum debitorem reuerſa eſſet: nam iſtis, & ſimilibus cauſis reincidit in obligationem, & hypothecam. Gloſ. *in dict. leg. fin.* & ibi Doctores; ſecus quando res eſſet reacquiſita ex noua cauſa, & diuerſa à prima, ex qua erat apud debitorem, puta ex legato, vel ex donatione, vel ſimili cauſa: tunc enim pignus non reuiuiſcit, per tex. *in dict. leg. fin.* cum ergo emphyteuta ex liberalitate Domini acquiſierit rem per nouam conceſſionem ſibi factam, cum poſſet Dominus pro ſe retinere, obligatio priſtina non reuiuiſcit. Rot. Gen. *dict. deciſ. 87.* ſupra allegata *nu. 15. & ſeq.*

14 Aliud dubium poſſet oriri, Si eſt impoſita ſeruitus, & emphyteuta cogatur per ſtatutum, vel per Conſtitutionem fælicis recordationis Gregorij 13. ſuper iure congrui, vendere, An res vendita tranſeat cum onere ſuo? Videnda eſt *dec. Seraph. 789.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Renunciatio facta per patrem præiudicat filiis, quando emphyteuſis eſt hæreditaria, n. 1.

Renunciatio non præiudicat comprehenſis in inueſtitura, quando eſt accepta pro filiis, & nepotibus, & eſt antiqua, n. 2.

Renunciatio nocet renuncianti, ſed non comprehenſis, quando eſt noua, nu. 3.

Et habet locum, etiam ſi renuncians promiſiſſet per ſe, & hæredes, num. 4.

Niſi renuncians promiſiſſet etiam pro filiis, n. 5.

Quæ opinio non placet Auctori. Sed quando eſt noua, accepta titulo oneroſo, poteſt præiudicare, n. 9.

Alex. opinio conſ. 18. n. 12. vol. 5. & aliorum declaratur, n. 6.

Hæres tenetur approbare factum defuncti, renunciantis emphyteuſim, n. 7.

Renunciatio facta in mortis articulo, vel in infirmitate graui, An præiudicet aliis, nu. 8.

NVnc ſe offert aliud dubium, An renunciatio fa-
cta per emphyteutam, præiudicet aliis in inue-
1 ſtitura contentis? Et diſtinguendum puto. Aut Em-
phyteuſis eſt hæreditaria; & tunc non eſt dubium,
quin renuncians poſſit filiis præiudicare, quia nec filij
ſunt in inueſtitura comprehenſi, vti filij, cum ſit ac-
cepta pro hæredibus, & debent hæredes approbare
factum defuncti. Alexand. *conſil. 18. ver. ſin autem, volum. 5.*
Corb. *de cauſ. priuat. ob renunc. numer. 31.* & diximus etiam
2 ſupra in tit. *de contr. emph. quæſt. 23.* Aut eſt accepta em-
phyteuſis ex pacto, & prouidentia, & tunc ſub-
diſtinguendum eſt. Aut eſt antiqua; Et tunc non
poteſt per renunciationem fieri præiudicium com-
prehenſis in inueſtitura. Clar. *§. feudum qu. 34. ver. & hoc
3 quidem & d. q. 24. n. 31.* Aut eſt emphyteuſis noua, & tunc
renunciatio nocet ipſi renuncianti, non autem ſequen-
tibus filiis, & nepotibus ex inueſtitura vocatis; quia nõ
tanquã hæredes renunciantis, ſed ex perſona propria,
propter ius accreſcendi, veniunt. Corb. *d. n. 31.* vbi dicit,
hoc tenere Dyn. Alber. Ang. Caſt. & Iaſ. *in l. apud Iulia-
num, §. ſi quis alicui, de legat. 1.* Alex. *conſ. 3. num. 16. volum. 3.*

& quod

& quod renunciario non noceat ſecundo vocatis in
fideicommiſſo, infinitos allegat Fuſar. *de fid. ſubſt. queſt.*
* *597. in principio* Grat. qui hanc dicit eſſe com. opin. *conſ.*
4 *22. numer. 21. volum. 1.* & hoc habere etiam locum dicit,
ſi renuncians promiſerit per ſe, & ſuos hæredes em-
phyteuſim, cui renunciauit, non petere, quamvis
eſſent hæredes renunciantis, quia iure proprio, &
non vt hæredes veniunt, allegat Bald. Alex. & præ-
ſertim *conſil. 18. numer 12. volum. 5.* Ruin. *conſil. 220. numer. 4.*
volum. 1. ſecus autem eſſet, ſi renuncians emphyteuſi
promiſiſſet per ſe, & hæredes, & filios, iis, quod re-
5 mittit, non petere; quia tunc filius, qui eſſet hæres pa-
tris renunciantis, etiam iure proprio, & ex eius perſo-
na propria, non poſſet emphyteuſim petere: nam
adeundo hæreditatem patris, renunciationem etiam
nomine ipſius filij factam ratam habuit, vt declarant
omnes prædicti Doctores: ſed hæc differentia mihi
non videtur admittẽda, & quod diuerſum ſit, ſi pater
renunciet pro ſe, & hæredibus, vel pro ſe, & hæredi-
bus, & filiis: quia vtroque caſu, ſi ſunt hæredes, &
adeundo hæreditatem cenſentur ratam habere re-
6 nunciationem; nec opinio Alex. & aliorum videtur
obſtare, quia Bart allegatus per ipſum *in l. rem alienam,*
col. vlt. ver. item oppono, dicit, quod quando aliquis ſuc-
cedit alteri, videtur habere ratum, quod per illum fa-
ctum eſt, & quod per ſucceſſorem ſolutum eſt, ha-
bet vim ratificationis, in his, quæ defunctus geſſit no-
mine ſuccedentis, vel pro eo promiſit de rato; & Bald,
etiam allegatus *in ead. leg. rem alienam, ff. de pign. act. ver.*
extra gloſ. dicit, quod ſucceſſio habet vim ratificatio-
nis in his, quæ defunctus geſſit nomine ipſius ſucce-
dentis, vel pro eo de rato promiſit; aliàs ſucceſſio non
habet vim ratificationis: quia fateor, quod ille, qui
bona renunciata poſſidet, non poſſet ſe tueri virtute
renunciationis factæ, ſed hæres agendo repelleretur
7 exceptione: nam adeundo hæreditatem tenetur ap-
probare factum defuncti, & hoc dicit Bart. *in dicta leg.*
rem alienam, colum. vlt. *ſ. ſecundo oppono,* vbi allegat *leg.*
cum à matre Cod. de rei vend. de qua re etiam dicemus infra
qu. 10. quam omnino vide, & ita declarari debet Alex.
in dict. conſ.

Supereſt videre, an renunciatio facta in articulo
8 mortis, vel dum grauiter renuncians erat infirmus,
præiudicet aliis? Dicendum eſt, quod præſumitur fa-
cta in fraudem Oldr. *conſ. 324.* Anch. *conſ. 426.* Crauet. *conſ.*
82. num. 3. & dicemus in tit. *de alien. queſt. 1. nu. 62.* vbi vide.
9 Dubium etiam oritur, an pater poſſit renunciare in
præiudicium filiorum, comprehenſorum in inueſti-
tura, quando eſt acquiſita per eum titulo oneroſo, &
dic, vt diximus ſupra in tit. *de ſucceſſ. in bon. emph. queſt. 15.*
num. 5. cætera videnda ſunt in tit. *de contr. emph. queſt. 24.*
& præſertim *num. 9.* vbi æquiparantur, alienare, præle-
gare, & renunciare.

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Renunciare non poteſt emphyteuta rem emphyteuticam, inuito Domino, n. 1.

Vaſallus an poſſit renunciare feudum inuito Domino n. 2.

Emphyteuta poteſt renunciare emphyteuſi, quando adeſt conſuetudo, num. 3.

Emphyteuta poteſt renunciare emphyteuſi, quando res fieret inutilis, & ibi exemplum, n. 4.

Renunciare an poſſint comprehenſi in inueſtitura, n. 5.

Renunciare an poſſit emphyteuta, quando non remanſit niſi ſola area, nu. 6.

SÆpe habui in facto in hac inſigni Abbatia S. Cru-
cis, quod emphyteutæ volunt Domino renuncia-
re bona emphyteutica, quæritur, an inuito Domino
1 poſſint? Et dicendum eſt, quod non, per tex. à contrario
ſenſu *in l. 2. C. de iur. emph.* ibi ſi Dominus voluerit, vbi
Bald. *colum. 2. ver. quæro an emphyteuta,* & Iaſ. *col. 7. ver. ſexto*
principaliter. Tiraq. *de retract. lign. §. 34. n. 1. & 2.* qui alios
cumulat, Corb. *de cauſ. priuat. ob renunc. num. 4.* & in feudo
2 idem Tiraq. qui infinitos citat, ibi *nu. 6.* & Clar. *§. feu-*
dum, qu. 34. in principio, dicit hanc eſſe magis communem
* opinionem, & ſibi magis placere; licet contrariam opi-
nionem, aliqui teneant, relati per ipſum. Quæ opinio
fundatur in ea ratione, quia cum principaliter feu-
dum concedatur fauore inueſtiri, merito videtur ei li-
cere debere fauore ſuo renunciare; Sed à prima opi-
nione non eſt recedendum, cum ſit magis communis;
verum quicquid ſit in feudo, in emphyteuſi non ha-
bet difficultatem, cum contractus emphyteuticus ſit
vltrò citròque obligatorius. Angel. *in l. 1. nu. 3. Cod. de iur.*
emph. Iaſ. in Præl. *feud. num. 34.* Clar. *§. emphyteuſis queſt. 4.*
& ideo non eſt locus pœnitentiæ Teſſa. *dec. 20. nu. 1. ver.*
pro parte, & hanc opinionem defendit Mant. *de tacit. lib.*
22. tit. 24. num. 2. 3. & 4. Valaſc. *de iur. emph. queſt. 38. num. 24.*
ver. in emphyteuſi. Corb. *de cauſ. priuat. ob renunciat. numer. 4.*
Grat. *diſcep. forenſ. cap. 557. numer. 12.* Marius Burg. *de Laud.*
inſp. 28. par. 2. num. 5. nec per talem renunciationem libe-
ratur à ſolutione canonis, vt diximus *de ſol. can. qu. 1. nu.*
93. & de laud. qu. 29.
3 Declara tamen prædicta, niſi conſuetudo eſſet in
contrarium, emphyteutam poſſe rem Domino re-
nunciare, vt eſt in Regno Galliæ, dicit Tiraq. *ead. §. 1.*
num. 3. qui alios allegat, cum aliis adductis per Mant.
loco citato n. 5.
4 Declara ſecundo, ſecundum eundem Tiraq. *num. 4.*
niſi ſucceſſu temporis res fieret inutilis emphyteutæ,
vbi ponit exemplum in molendino, conceſſo in em-
phyteuſim ea lege, vt teneretur concedenti, & eius
hæredibus gratis molere, & hæredes ipſius conceden-
tis in tantum numerum excreuerunt, vt nihil em-
phyteuta poſſet molere, niſi eiſdem: tunc enim poſſet
etiam inuito Domino renunciare. Mant. *eod. loco num.*
6. & quando res eſt effecta in totum ſterilis, & in-
fructuoſa poſſit emphyteuta renunciare Domino,
Surd. *conſ. 162. numer. 18.* niſi culpa emphyteutæ, qui cum
apte non coluit, fructus non redderet, & ibi alios
citat.
5 Poteſt etiam dubitari, An comprehenſi in inueſti-
tura, poſt mortem primi acquirentis, poſſint renun-
ciare emphyteuſim inuito Domino; Et dicendum eſt,
quod poſſunt, niſi ſint hæredes; quia tenentur factum
defuncti approbare, per *l. cum à matre, Cod. de rei vend.* ſi
autem nolint eſſe hæredes, poſſunt, quia vnicuique li-
citum eſt fauori ſuo renunciare *l. pen. C. de pact.* & vide,
quæ dicam infra *qu. 10.*

Hoc etiam loco quæri poteſt, ſi res emphyteutica
caſu fortuito combuſta ſit adeo quod area tantum re-
manſerit, An poſſit emphyteuta renunciare? Et ſecun-
dum op. quod non teneatur reficere, poterit renuncia-
re, vt per Mant. *d. tit. 24. num. 9. & 10.* ſed ſecundum aliam
op. quod teneatur reficere, non poterit, vide de *melior.*
queſt. 9.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Renunciatum non cenſetur iuri emphyteutico per diuiſionem, & poſſunt admitti alij comprehenſi, etiam ſtante promiſſione

de euictione,ſi contingat poſſiden'eiu mori,numer.1.

Receditur ab hac opinione,quando conſtaret de partium expreſſa, vel tacita voluntate,n.2.

Renunciatum cenſetur iuri emphyteutico per clauſulam Ad habendum,&c.n.3.declara n.11.& 12.

Alienatione ſequuta ob clauſulam Ad habendum, &c. acquirens inquietari non poteſt,n.4.declara,n.11.& & ſeq.

Renunciatum cenſetur fideicommiſſo per clauſulam Ad habendum vendendum,&c. & facta venditione emptor inquietari non poteſt,ſed alienatione non ſequuta non dicitur remiſſum,& maxime procederet, ſi eſſet data licentia etiam hæredibus alienandi.n.5.

Et an ſufficiat alienatio per inſtitutionem hæredis,ibi remiſſiuè.

Renunciatum nunquam cenſetur per diuiſionem iuri , quod ex inueſtitura competit, in caſu, quo alter ſine filiis decederet, num.7.

Fratres diuidentes cenſentur in diuiſione ipſis,& eorum ſucceſſoribus prouidere,& non ſe ipſos excludere,fauore extranei, num.8.

Renunciatio prodeſt tantum paciſcentibus & eorum hæredibus, & ſucceſſoribus in renunciatione nominatis ; ſed non aliis non nominatis etiam in inueſtitura comprehenſis,& à paciſcentibus cauſam non habentibus,n.9.& 14.

Renuncians perpetuò excluditur,quando renunciatio eſt realis, vt quia eſt facta Domino,vel vt alius inueſtiretur,n.10.

Clauſula Ad habendum , alienandum , &c. poſita in executiuis, quid operatur,n.13.

Renunciatum cenſetur emphyteuſi,quando adeſt clauſula alter Ab altero in perpetuum exigere,vel petere non valeat,&c.n.15.

PVlcherrima quæſtio nunc diſcutienda venit , & in palatiis quotidie verſatur, An per diuiſionem
1 factam cenſeatur remiſſum ius emphyteuticum;pone exemplum. Fratres diuidunt bona communia ; inter quæ adſunt bona emphyteutica , quæ ex inueſtitura debent ad comprehenſos,vel eorum filios,& alios de familia peruenire, & iſta bona vni adiudicantur , vel ex diuiſione perueniunt , & inuicem promittunt de euictione; poſtea contingit poſſidentem mori, An alij comprehenſi admittantur? Dicendum eſt,quod ſic,& non poteſt filiis hæredibus obiici factum patris; quia non videtur cogitatum, nec promiſſum iſto caſu pro euictione,quando ſcilicet euictio ſequuta eſt ex pacto communis Auctoris, tex. eſt ita communiter intellectus,*in leg.qui Roma, §.duo fratres,ff. de verb.oblig.* & hanc
* dicit eſſe com.opin.Alex.*conſil 40.num.3.lib.4.*cum aliis, quos refert Craſſ.*§.hæreditas,quæſt.12.num.9.*& quod per diuiſionem bonorum non cenſeatur renunciatum emphyteuſi,eſt.dec.Rot.*in recent.part.5.176.num.12.*etiam ſi eſſet dictum , quod vnus remittit alteri iura, quæ habet, ibi *num. 16.* & quod vnus alteri remittit ſibi ex teſt.relicta,ibi *num.17.*

2 Declara tamen prædicta procedere, niſi de contraria partium voluntate conſtaret , non tantum verbis expreſſis , ſed etiam ex coniecturis, & præſumptionibus. Prima namque coniectura eſſet, quando
3 in inſtrumento diuiſionis adeſſet clauſula.Ad habendum, tenendum, alienandum , & quicquid placuerit faciendum; Apparet enim ex iſtis verbis, ſi alter, cui obueniunt bona emphyteutica alienauerit eadem bona , ſequuta alienatione acquirentem inquietari
4 non poſſe, & in hoc neminem diſcrepare, dicit idem Craſſ.*ead quæſt. numer. 10.* & ſtante iſta clauſula, dicitur etiam fideicommiſſo renunciatum , vt per infinitos Doctores , quos congerit Vinc. Fuſar.*de ſubſt.fideicom. quæſt.592.numer.11.* licèt non deſint, qui cont.teneant; &
5 alienatione non ſequuta,non dicetur remiſſum,& bona non poſſunt reuocari ab emptoribus, quando alienatio eſſet facta, vt per eundem Fuſar. *dict. quæſt. num. 29.& 32.*& maximè hoc procederet,quando etiam hæredibus diuidentium data eſſet licentia alienandi, vt ibi *nu.31.* pro qua opinione alios adducit,licet multos referat,*num.30.*volentes renunciationem fideicommiſſi induci,etiam quòd bona non ſint alienata,& an ſufficiat alienatio,ſi fiat per inſtitutionem hæredis, vel requiratur,vt ſit facta inter viuos, vide per eundem *n.33.*

6 Aduertendum tamen eſt , quòd ſi in inſtrumento diuiſionis appareret, fuiſſe per fratres renunciatum in diuiſione,in forma latiſſima, nunquam cenſentur voluiſſe renunciare iuri , quòd ex inueſtitura competit in caſu, quo alter ex eis ſine filiis decederet, & conſequenter,ſi pars alterius deficeret. Feder.de Sen.*conſ.77. & conſ.228.* Bero.*conſil.58. & in leg. qui Romæ, §. duo fratres, ff.de verb.oblig.in x. quæſt.* & ibi. Alexand.*numer.60.* Surd. *deciſ.343.numer.39. & ſeq.* Rip.*dict. §. duo fratres numer.88.* Soc.iun.ibi.*num.138.* qui de com.teſtatur Honded. *conſ. 36.numer.18.lib.1.* & habet locum, etiam ſi frater renunciaſſet non ſolum iuribus,tempore diuiſionis competentibus, ſed etiam futuris, & quæ ſpe tantùm competebant. Bart. *in dict.§. duo fratres numer.24.*& alij ſupracitati , cum aliis cumulatis per eundem Honded. *eod.conſ.36.numer.19.*& ſic renuncians admittitur ad emphyteuſim, & etiam in totum ſuccedit , ſi ille qui renunciauit,ſit defuncto proximior, idem Honded.*dict. conſ.num.20.*Mart.de clauſul.*part.1.clauſ.146.numer.30.* vbi tenet , quòd non cenſeatur renunciatum per clauſulam,Renuncians omni legum auxilio,ſucceſſioni feudali,in euentum,quòd aliquis abſque deſcendentibus moriatur, vide quæ diximus ſuprà *eod.tit.qu.2.* & infrà *de alien.qu.10.*vbi adeſt poſita dec.Vbaldi.

7 Quòd declarandum eſt , niſi fuiſſet præſtitus conſenſus nouæ inueſtituræ.Honded.*eod.conſ.nu.22.* & hoc dicit comprobari ex eo, quando quis renunciauit, ſeu conſenſit inueſtiri alium per nouam inueſtituram,inducitur,renunciatio realis, & renuncians cenſetur abdicaſſe à ſe omne ius,quod habet, ſeu habere poteſt in illa re , & vigore abdicationis ſecutæ per nouam inueſtituram, perpetuo remanet excluſus,quicquid poſtea eueniat.Soc.iun.*in d.§.duo fratres,num.142.*cum aliis per eum allegatis.

Et ratio affertur, quod non cenſetur renunciatum iuri , quod ex inueſtitura competit in caſu, quo alter ex eis ſine filiis decederet , quia non poteſt dici renunciatio realis , ſed perſonalis ; Et idem ſi eſſet dubia,dicendum eſſet. Alex. *in dict.§.duo fratres,numer.60.* & Soc. iun. *numer. 140.* & diximus etiam ſupra hoc *eod. tit. quæſt. 1. numer. 4.* Cenſentur enim fratres diuidentes
8 adinuicem voluiſſe ipſis, ac eorum ſucceſſoribus prouidere, cum ipſorum intereſſet renunciationem ad illorum tantum fauorem extendi.Bart.*in dict.§. duo fratres,numer.24.* & Rip. *numer. 88.* Non tamen credendum eſt , voluiſſe ſibi ipſis in iuribus quæſitis præiudicare, ſeque ipſos excludere fauore extranei ab eis cauſam non habentis. Soc.iun. *in dict. §. duo fratres,numer.140. & ſeq.*Hier.Gabr.*conſ.89. numer.8. & ſeq. lib. 1.* & propterea ſupradicta renunciatio debet prodeſſe ſolum pa-
9 ciſcentibus , ac eorum hæredibus , & ſucceſſoribus, quando eſt facta pro ſe , hæredibus , & ſucceſſoribus in renunciatione nominatis ; ſed aliis non nominatis,etiam in inueſtitura comprehenſis,& à paciſcentibus cauſam non habentibus, non prodeſt. Alexand. *in dict.§.duo fratres,numer.60.*Soc.iun.*dict.numer.140.& ſeq.* & Crot.*numer.148.*dicit, neminem poſſe huiuſmodi renunciationem in ſui fauorem allegare , niſi veniret, vt hæres paciſcentis : neque Eccleſia , cuius eſt directum dominium in eius fauorem poteſt allegare renũciationem, cum clauſulis ampliſſimis factam.Bero. *conſ.58.in fine.*Gab.*dict.conſ.89.numer.11.* etiam ſi ſit facta in

mani-

manibus Domini, ad effectum, vt alios de nouo inueſtiret, modo non eſſet facta ad fauorem cuiuſcunque, tenendum eſt renunciationem non releuare alios, cauſam ab eo non habentes, Crot. *in d. §. duo fratres n.150. ver. tertium*, Hond. *d. conſ. n.25. & ſeq.* vide etiam ſupra hoc tit. *quæſt.2.* & pro hac opinione videndus eſt etiam Craſſ. *§. hæreditas, quæſt. 12. ver. & nota*, vbi dicit, quod ſi Vaſallus alteri Vaſallo renunciauit feudum, vel emphyteuſim, iſq. poſtea ſine liberis deceſſerit, non prohibetur Vaſallus renuncians. ſuccedere in feudo: Et ſicut renunciatio non obſtat in iſto caſu tenuncianti: ita nec eius hæredibus, & ita magis communiter teneri affirmat plures allegando, & idem tenet Mant. *de tacit. lib.22. tit.35. n. 22.*

10 Declata ſecundo, niſi fratet renunciaſſet emphyteuſi omnino, quod eſt, quando in manibus Domini directi renunciaſſet, vt declarat Bal *in d. §. duo fratres*, & ibi Rip. *num.88. in fine*, cum aliis allegatis per Honded. *eod. conſ. n.21.* vel quando tenunciatio tracta fuiſſet ad effectum, vt alius, quaſi ex noua inueſtitura denuo inneſtiretur: quoniam tunc ex ſimili renunciatione conſtaret, renunciantem omnino voluiſſe à ſe emphyteuſim abdicare, & totaliter iuribus ſuis renunciare: meritò renunciatio, tanquam realis perpetuo reſiſteret. Soc. *d. §. duo fratres n.142. in prin.* Hond. *eod. conſ. n. 22.* vt etiam diximus ſup. *n.7.*

11 Nec opinioni ſuprà firmatæ, quòd fratres non cenſentur renunciaſſe iuri, quod ex inneſtituta conſequerentur, ſi alter ſine filiis decederet, obſtat opinio Rom. *conſil. 22.* quoniam eius opinio non procedit, quando renunciatio eſt facta ad fauorem fratris, & eius hæredum, vt ſuprà diximus, & reſpondet etiam Gab. *d. conſ. 89. num.12. & ſeq.* & Hond. *eod. conſ. num.31.* nec etiam opinio Aret. *conſil.5.* quia loquitur, quando frater conſentit alienationi: nam tunc ſingularis ſucceſſor non poteſt inquietari: vel reſponderi poteſt, quod contrarium tenet, poſt Bal. Dec. *conſ. 263.* ea ratione, qnod non cenſetur voluiſſe ſibi ipſi præiudicare, quia ex iure ſuperuenienti ſuccederet; niſi in ſpecie data eſſet licentia alienandi bona emphyteutica: nec pariter nocet opinio Bero. *conſ.93 n.94. & ſeq. lib. 2.* & Rol, *conſ.34. n.86. lib.4.* quia loquuntur, quando fuit facta renunciatio ad fauorem ſingularis ſucceſſoris, in quem fratet alienauit: & ſimilitet conſ eiuſdem Bero. *130. n.76. lib.2.* quia in caſu ſuo aderant clauſulæ ampliſſimæ; & etiam fundat ſe in opinione Paul. de Caſt. *in d. §. duo fratres*, quæ eſt communiter reprobata, vt ibi dicit Rip. *n.88.* Soc. iun. *n.140. & ſeq.* & Hond. *d. conſ. nu.31. in fine.*

12 Nec in hoc caſu fieri poſſet fundamentum in clauſula poſita in inſtrumento. Ad habendum, tenendum, alienandum, &c. quia non operatur, niſi reſpectu ſucceſſorum, qui eſſent emphyteuſis capaces. Ceph. *conſil. 371. n.19. & ſeq.* nec per eam eſſet conceſſa licentia alienandi emphyteuſim in extraneum: ita vt fratre mortuo ſine deſcendentibus, frater ſuperſtes non ſuccedat. Hond. *eod. conſ. num. 31.* & tanto magis non operaretur dicta clauſula, quando eſſet facta diuiſio omnium bonorum allodialium, & emphyteuticorum, & demum partes ad inuicem bona diuiſa conceſſerunt ad habendum, &c. nam iſta clauſula deberet referri ad bona tantum allodialia, non autem ad emphyteutica, quæ non ſunt ad extraneos tranſitoria, vt dicit Bero. *conſ. 208. n.27. lib.1.* Comprobatur hoc in ſimili de fideicommiſſo, quod quando in diuiſione adſunt bona libera, licencia alienandi reſtringitur ad bona libera, & non ad bona fideicommiſſi, ſecundum opinionem Criſtoph. Torniol. *conſ.26. n.76.* talati per Vinc. Fuſar. *de ſubſt. fideic. q.593. n.51.* licet ſecundum eundem Fuſar. opinio Torniol. non ſit vera, quando licentia eſſet generalis pro omnibus bonis diuiſis: quia ſemper in diuiſionibus adſunt bona libera: & ſine difficultate procederet opinio Bero. quando clauſula ad alienandum,
13 &c. eſſet poſita in executiuis: quo caſu nunquam ex ea inducitur renunciatio, quando ad aliud poteſt referri. Rip. *in d. §. duo fratres. n.83. & ſeq.* Menoch. *conſ.84. num.46. lib.1.* idem Hond. *eod. conſ.36. nu.33.* & quamuis in inſtrumento diuiſionis adeſſent clauſulæ prægnantiſſimæ,
14 quando de hæredibus, & ſucceſſoribus paciſcentium fuit facta mentio, renunciatio aliis, qui non veniunt vti hæredés, ſeu ſucceſſores paciſcentium, non prodeſt. Hier. Gab. *d. conſ. 89. n.8. & ſeq.* Bero. *conſ.108. nu.15.18. & ſeq. lib.1. vbi n.21.* oſtendit, nec generale iuramentum obſtare; cum illud omnes conditiones, & limitationes recipiat, quæ recipere ſolet diſpoſitio, ſuper qua interponitur, refert Hond. *d. conſ. n.36.*

15 Declaratur tertiò, quando eſſet data licentia alienandi in diuiſione, & fuiſſent appoſita verba verba lata, veluti ſi fuiſſet dictum, vt de rebus diuiſis alter ab altero in perpetuum aliqua ratione, iure, vel cauſa; quæ de iure, vel de facto dici, vel cogitari poſſet; aliquid petere, vel exigere non valeat; iſtis enim caſibus data potentia alienandi, & ſcientia feudi, vel emphyteuſis, cenſentur partes voluiſſe renunciare emphyteuſi, ita vt in alia linea conſolidetur. Rot. *in decis. dec. 176. n.18. & ſeq.* vbi alios refert.

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Renuncians omne quod petere poteſt ex hereditate patris, poteſt petere emphyteuſim. num.1.

Amplia habere locum etiam ſtante iuramento num. 2.

Fallit, quando eſſet renunciatum omnibus bonis. nu.3.

Declara, niſi eſſet emphyteuſis antiqua, acquiſita ab aliquo aſcendente. n.7.

Fallit ſecundo, niſi eſſet emphyteuſis hæreditaria. n.4.

Sed ſi eſſet Eccleſiaſtica, acquiſita, ex pacto, & prouidentia poſſet petere, ibidem.

Fallit tertiò, quando in hereditate nihil aliud eſſet, niſi emphyteuſis. n.9.

Fallit quartò, quando emphyteuſis eſſet conceſſa pro ſe, filiis, & heredibus. n.5. & 10.

Bonorum appellatione venit emphyteuſis, nu.1. & 3. etiam Eccleſiaſtica.

Hæreditatis appellatione non venit emphyteuſis, niſi ſit hæreditaria, vt mixta. n.4.

Emphyteuſis ſecularis eſt tranſitoria ad quoſcunq. heredes, & filius, niſi ſit hæres, non poteſt eam conſequi: ſecus ſi ſit Eccleſiaſtica, quia filius poteſt repudiare hæreditatem, & retinere emphyteuſim. n.6.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, & in ea non veniunt, niſi ea, quæ exprimuntur, & declaratio fieri debet, vt minus noceat renuncianti. non extenditur de vno ad alium, neq. de vna re ad aliam, & renunciatum vni non cenſetur renunciatum alteri, niſi vnum eſſet acceſſorium alterius, & renunciatio facta de bonis Patris, Matris, Aui, & Fratris, non extenditur ad bona Auunculi, n.8.

PRæſens quæſtio vtilis eſt, & in foro frequens: An frater, vel ſoror renuncians fratri omne, quod pe-
1 tere poteſt ex hæreditate paterna. poſſit nihilominus petere bona emphyteutica? Et dicendum eſt, quod poteſt. Din. & Bat. *in l. item videndum §. fin. ff. de pet. her.* Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. n.183.* idem Iaſ. *in l. quod dicitur nu.30. ff. de ver. oblig.* cum aliis per eum allegatis; & per Valaſ.

de iur.emph.q.44.n.8. Dec.*conſ.395.n.8.* Euer.in Cent. *in loco à feudo ad emph.n.29.* & per Alex.*conſ.22.nu.10.vol.5.* tenentem, quod ſi frater fratri faciat quietationem de omni eo, quod petere poſſet in hæreditate paterna, per hoc non impeditur petere partem prædiorum emphyteuticorum, quæ pater receperat ab Eccleſia.

2 Amplia habere locum, etiam ſtante iuramento. Seraph.*de priuil.iur.priuil.21.n.34.* vbi plures allegat. & inter alios, Alex.*conſ.110.col.fin.vol.1.* vbi teſtatur, hanc eſſe

* magis com. opin. ſequitur Rol. à Vall. *de luc.dot.q.54.num.9.*

3 Fallit, quando eſſet renunciatum omnib. bonis paternis; nam intelligeretur renunciaſſe etiam emphyteuſi, quia appellatione bonorum continetur emphyteuſis, & feudum. *l.bonorum ff.de ver.ſign.* Iaſ.*in d.l. quod dicitur, num.31.* idem Iaſ. *in Auth. vnde ſi parens col.2.C. de inoffic.teſt.& in l.ſi non ſortem §.libertus,num.34.de cond.inde.* vbi teſtatur de com.Seraph. *d.priuil.n.35.* Surd. *dec.vndecima,n.3.* & quod filius renuncians bonis paternis intelligatur etiam de emphyteuſi, quæ bonorum appellatione continetur, etiam ſi ſit Eccleſiaſtica, tenet Mantic. *de tacit. & ambig.lib.22.titul.17.num.11.* qui alios citat.

4 Declara prædicta, quod ſtante renunciatione non prohibetur petere emphyteuſim, vt non procedat, ſi emphyteuſis eſſet hæreditaria, quia tunc non poſſet petere emphyteuſim Iaſ.*in d.l.2.n.188.* Seraph.*d.priuil.num.35.* ſed ſi non eſſet hæreditaria, facta renunciatione poſſet petere, vt diximus etiam ſupra *de cont.emph.q.3.n.11.& q.4.nu.5.* & ita etiam ſentit Bar. *in d.l.item videndum §.nunc videamus,* & Alex.*conſ.91.vol.1.col.pen.* dum volunt, quod procedat in emphyteuſi priuata, ſed non in accepta ab Eccleſia, quia non tranſit ad extraneos hæredes, nec venit in petitione hæreditatis, quia ex pacto, & prouidentia fuit acquiſita, & ideò dixit Dy. relatus à Bar. *in d.§.nunc videamus*; quod ſi frater fratri fecit quietationem de omni eo, quod petere poſſit in hæreditate paterna. per hoc non impeditur petere feuda, vel partem poſſeſſionum emphyteuticarum, quia non petuntur, tanquam ex hæreditate paterna: & licet Bar. ſit ſibi contrarius: nam *in §.nunc videamus*, dicit, quod non venit in petitione hæreditatis, *& in l.iuſiurandum §.liberi,* tenet, quod venit, vt aduertit ibi Barbat. in Add. tamen hoc non refert: ſatis eſt enim quod filij non petunt emphyteuſim, tanquam ex hæreditate paterna, ſed vti filij, & conceſſam ab Eccleſia; præterea Bar. ibi loquitur, quando emphyteuſis eſt acquiſita pro ſe, filiis, & hæredibus, cum illa qualitate hæredis, vt aduertit Alex.*d.conſ.* quia tunc erit emphy-

5 teuſis hæreditaria, vel potius mixta, vt diximus *de cont. emph. quæſt. 4.numer.12.* & ideo filius non poterit conſequi emphyteuſim, ſi non ſit hæres, & propterea veniret in iſto caſu in petitione hæreditatis, & per conſequens, facta renunciatione de hæreditate paterna non poſſet petere emphyteuſim, cum veniat etiam in reſtitutione fideicommiſſi, vt diximus *de ſucc.in bon.emphy.quæſt.3.num.39 & de cont.emph.q.3.nu.11.* vbi de renunciatione dicitur, & Dec. *in d.conſ.395.num.8.* loquitur de emphyteuſi, ex pacto, & prouidentia acquiſita, quæ non habetur iure hæreditario, ſed beneficio Domini concedentis, & eſt ſeparata omnino ab hæreditate, &

6 talis emphyteuſis non veniret nec etiam in reſtitutione fideicommiſſi, vt diximus *in d.q.3.in princ.* & hanc diſtinctionem videtur approbare Valaſc. *d.q.44.num.8.* dum dicit, opinio Bar. non eſt ſimpliciter ſequenda, ſed iuxta ea, quæ de feudo, & emphyteuſi ſuperius cum eod.Bar.& receptiori ſententia diſtinximus; Aut eſt ſecularis, & ſic tranſitoria ad quoſcunq. hæredes, filius non poteſt conſequi talem emphyteuſim, niſi ſit hæres patris, iuxta communem ſenteniam Bar. & aliorum *in l.quod dicitur ff.de verb.oblig.* Aut eſt Eccleſiaſtica, quia non tranſit ad quoſcunque hæredes, niſi ad filios, poterunt filij abſtinere ab hæreditate patris, & emphyteuſim retinere, ſecundùm com.op. vt per Iaſ. *in d.l.quod dicitur n.29.* vbi quam plures cumulat. etiam de com.atteſtantes, & Valaſc.*ead.q.n.6.*

7 Declaratur etiam illud, quod ſupra diximus, quando renunciatum eſt omnibus bonis paternis, quod intelligatur etiam renunciaſſe emphyteuſim, quia appellatione bonorum continetur emphyteuſis *l.bonorum ff.de ver.ſign.la prima*: nam ſi emphyteuſis eſſet antiqua non contineretur: quia non ſunt bona paterna, cum originem habeat ab aliquo aſcendente, etiam ſi eſſet emphyteuſis mixta, quia ſufficeret eſſe hæredem primi acquirentis, vt diximus *de cont.emphy.q.3.* cum renunciatio ſit ſtricti iuris, & in ea non veniant, niſi

8 ea, quæ exprimuntur, & declaratio fieri debeat, vt minus noceat renuncianti, Rot.*diuerſ.p.2.dec.242.nu.1.& 2.* & non extenditur de vno ad alium, vt ibi *n.4.& dec.poſth.par.1.395.num.3.* neque de vna re ad aliam. Seraph. *dec.658.nu.2.* cum ergo fuerit renunciatum bonis paternis, non cenſetur renunciaſſe bonis acquiſitis ab Auo, vel aliis Aſcendentibus; quia quando duo competunt per renunciationem vnius, non videtur renunciatum alteri, niſi vnum eſſet acceſſorium alterius. Paul. de Caſt. *conſil.431.in fine vol.1.* & renuncians hæreditati Patris, Matris, Aui, & Fratris non dicitur renunciaſſe hæreditati Auunculi. Dec. latè *conſil.379.in princ.*

9 Limitatur opinio Bart. & aliorum *in d.l.item videndum §.fin.non procedere*, neq. locum habere, quando in hæreditate nihil aliud eſſet, quam feudum, vel emphyteuſis: ne inutilis ſit renunciatio Bal.*in l.liberi col.pen.ver.attende tamen C.de op.lib.* cum aliis adductis per Valaſ.*d.q.44.ſub n.8.*

10 Limitatur ſecundo opinio Bar. & aliorum, niſi fuerit conceſſa ab Eccleſia, cum clauſula pro ſe, & hæredibus; quia cum in ea ſpecie requiratur etiam qualitas hæredis, vt diximus in tit. *de cont.emph.quæſt.2.* generalis renunciatio fratris de omni, quod ad eum poſſet pertinere ex hæreditate paterna, iſtam etiam Eccleſiaſticam emphyteuſim comprehendit: quia quando emphyteuſis, ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſtica, datur pro ſe, filiis, & hæredibus, & ſic facta mentione hæredum; tunc, qui non erit hæres patris, non poteſt in emphyteuſi ſuccedere. Bar. communiter receptus *in l.iuris iurandi §.liberi num.4.ff.de oper.lib.* cum aliis, quos citat Valaſc. *ſub d.num.8.* & diximus etiam ſupra *num.5.*

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta ſi expreſſè conſentiat alium inueſtiri de emphyteuſi, quæ ad ipſum pertinet, priuatur iure ſuo, & dicitur renunciare, n.1.

Emphyteuta ſi eſt præſens, & tacens dum alius inueſtitur, dicitur renunciare, & ſibi præiudicat.n.2. Contraria n.3.

Prima opinio habet locum, quando dareter ſcientia emphyteutæ, ius ſibi competere, num.6.

Declara ſecundo, vt non ſtatim ſibi præiudicet, ſed elapſo termino, qui datur ad appellandum, n.7.

Declara tertiò, niſi præſens, & tacens eſſet minor.n.8.

Declara quartò, niſi ille, qui tacet, & præſens eſt, eſſet Tutor, Curator, vel propinquus, qui ex officio tenetur contradicere, num.9.

Præſens,

Præſens, & tacẽs non videtur conſentire ad ſui præiudicium: quod procedit, maximè dum alienatur res ad ſui fauorem prohibita alienari; niſi vltra præſentiam, & taciturnitatem interueniat aliquis actus poſitiuus, & præſertim habet locum, quando ageretur de magno præiudicio, n. 4.

Præſens, & tacens habetur pro conſentiente, quando agitur de modico præiudicio, num. 5.

HÆc quæſtiò licet ſit de raro contingentibus, tamen non eſt inconueniens, illam ponere: Si emphyteuta patiatur, alium inueſtiri à Domino de re em-
1 phyteutica, An cenſeatur iuri ſuo renunciare? Et vt clarius veritas habeatur, diſtinguendum eſt. Aut emphyteuta expreſſe conſentit, & in hoc caſu nullum dubium adeſt. & ratio eſt, quia cum apud ipſum ſit vtile dominium, conſentiens dicitur vtile dominium transferre, ſicuti cum conſentio alicui, vt donet rem meam ſuo nomine, dicor donare. Bar. & alij allegati per Corb. *de cauſ. priuat.* ex eo quod emph. par. & in feudo tenet Paul. de Caſt. *conſ. 84. vol. 2.* Dec. *conſ. 389.* & diximus ſupra *q. 6. n. 7.*

2 Aut non conſenſit expreſſe, ſed tacite, quia fuit præſens, dum alius fuit inueſtitus, & in hoc caſu eſt diſcordia inter Doctores, nam quod præſens, & tacens videatur conſentire, & ſic renunciaſſe iuri ſuo, quia non contradixit, tenet Gloſ. licet loquatur in feudo, *in §. præterea in ver. regreſſum tit. quibus mod. feud. amit.* ſequitur Iacob. de Beluis. Bal. Alua. & communiter omnes, vt teſtatur Pariſ. *conſil. 76. num. 15. vol. 4.* Ruin. *conſ. 1. ſub num. 18. vol. 1.* cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſ. nu. 4.*

3 Contrariam opinionem tenuit And. de Iſer. *in d. §. præterea*, & cum eo tenent Curt. *in trac. de feud. 4. par. pag. 42.* Aluar. & Corad. *in eod. §. præterea*, & etiam Aff. per rationes adductas ab eis, & præſertim, quia tacens non videtur conſentire ad ſui præiudicium; & maximè is, qui tacet, & non contradicit, dum alienatur
4 res prohibita alienari ad ſui fauorem, ſibi non præiudicat. Gloſ. *in l. cum propon. C. de pact.* & ibi Bar. Bal. Paul. de Caſt. Alex. & Iaſ. & communiter omnes. Tiraq. *de* * *retrac. lign. § 1. Gloſ. 9. n. 154.* infinitos hanc partem tenentes congerit more ſuo; niſi vltra præſentiam, & taciturnitatem interueniat aliquis actus poſitiuus, qui conſenſui aſtipuletur, vbi exempla ponit, *num. 156. cum aliis ſeq.* & prædictam partem amplectitur Corb. *d. cauſ. num. 13.* aſſerendo hanc eſſe veriorem opinionem, addo Surd. *dec. 199. num. 10.* & præſertim hæc opinio tenenda eſſet, quando ageretur de magno præiudicio: tunc enim haberetur pro contradicente, idem Surd. *deciſ. 302. num. 3. & 4.* qui plures allegat: licet ſit ſpeciale, quod tacens habeatur pro conſentiente, quando agitur de modico eius præiudicio, vt per Doctores allegatos
5 per eundem Surd. *d. dec. num. 5.* & quando interuenit aliquis actus, cenſeatur conſentire, videndus eſt Tiraq. *de retrac. lign. § 1. Gloſ. 9. n. 156. cum ſequentibus* Caroc. *de locat. fol. 51. num. 3. qu. 3.* & vide, quæ ſunt poſita in tit. *de Laud. quæſt. 34.*

6 Sed ſi vis tenere primam opinionem, quæ, vt vides, eſt contra magis communem opinionem, declara habere locum, data ſcientia illius, qui eſt præſens, & non contradicit, vt declarat Gloſ. *in d. § præterea*; ſed ſi ignorat, ius ſibi competere in emphyteuſi, diceretur potius errare, Doctores *in d. § præterea*, & idem dicendum eſſet de illo, qui dubitat, qui pro errante habetur, Corb. qui alios citat, *d. cauſa num. 20. & ſeq.*

7 Declara ſecundò, habere locum opinionem Gloſ. quando præſens, & tacens patitur alium inueſtiri de re, de qua ipſe erat inueſtiendus, vt non ſtatim ſibi præiudicet, ſed elapſo termino decem dierum, qui dantur ad appellandum, notat Bar. *in l. 1. C. de relat.* quia cum is, qui debebat à Domino inueſtiri de emphyteuſi, ſi Dominus neget inueſtituram, poſſit appellare Superiorem, vt cogat Dominum ad renouandum Aff. *dec. 238. num. 2.* Rom. *conſ. 22.* Alex. *conſ. 80. vol. 1.* cum aliis relatis per eundem Corb. *d. cauſ. n. 16.* ita præſens, & tacens non habetur ſtatim pro conſentiente, ſed elapſo termino ad appellandum. Dec. *in cap. ſuper eo, n. 42. de offic. deleg.*

8 Declara tertio opinionem Gloſ. vt ita demum habeat locum, ſi præſens, & tacens ſit maior, cæterum ſi eſſet minor, non ſibi præiudicaret, quia quemadmodum non poſſet alienare fundum emphyteuticum ſine decreto Iudicis, & ſolemnitatibus requiſitis, *l. etiam C. de præd. min.* Menoch. *de arbit. lib. 2. Cent. 2. caſu 171. num. 56.* & in hoc ſtatu Eccleſiaſtico adeſt Conſtitutio Ægidiana, & vbique adſunt ſtatuta; ita etiam non poſſet repudiare, neq. renunciare. Menoch. vbi *nu. 52.* Rol. *conſ. 15. n. 30. vol. 1.* cum aliis congeſtis per eundem Corb. ibidem *n. 17. & ſeq.* & alios concordantes videbis in tit. *de Laud. q. 34.*

9 Declara quarto eandem Gloſ. habere locum, niſi ille, qui tacet, & eſt præſens, non nomine priuato, ſed officij, ſibi à iure communi, vel municipali commiſſi, exempli gratia: ſi tanquam propinquus eſſet adhibitus in contractu inueſtituræ, vel vti Tutor, & Curator, quia ſibi non præiudicaret. Caſt. *conſ. 259. nu. 4. vol. 1.* cum aliis citat. per Corb. *eadem cauſ. n. 19.* vel ſi fuerit præſens tanquam Notarius, aut teſtis. Tiraq. *ead. gloſ. 9. n. 147.* Gab. *de præſumpt. conc. 3. nu. 22.* & dic vt ibi per eum, *n. 24. & ſeq.*

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Statuto, quod fœminæ non ſuccedant, renunciari poteſt per maſculum, ad cuius fauorem introductum eſt, nu. 1. etiam in præiudicium creditorum.

Renunciare quilibet poteſt fauori ſuo, etiam in damnum alterius, num. 2.

DIximus nos in tit. *de ſucceſſ. in bonis emphyteuticis quæſt. 10. num. 3.* ſtante ſtatuto, quod fœminæ non ſucce-
1 dant, hæ non admittuntur, niſi in defectum maſculorum, quæritur, An huic ſtatuto maſculus renunciare poſſit, & fœminam ſecum admittere? Reſpondendum eſt, quod ſic, etiam in præiudicium creditorum, ita ſingulariter dixit Bal. *in l. maximum vitium, num. 12. ver. ſed pone quod frater, C. de lib. præt.* ſequitur Iaſ. *in § item ſi quis in*
2 *fraudem, Inſt. de actio.* Et pro ſingulari ponit Marſil. *ſing. 361.* cum quilibet poſſit renunciare fauori ſuo, etiam in damnum alterius, vt concludit idem Marſil. *d. ſing.* & refert etiam Caroc. *dec. 42. n. 2. & 3.* de hoc etiam diximus ſupra *de ſucc. in bon. emph. q. 2. n. 4.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Filius heres patris non poteſt contrauenire facto patris, quando emphyteuſis eſt hereditaria, & habet locum etiam confecto inuentario, n. 1. & 2.

Filius heres in emphyteuſi mixta, tenetur ſeruare factum defuncti, n. 3. & an confectio inuentarij proſit. n. 4.

Filius heres, an in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia teneatur

approbare factum defuncti, num.5.& 11.
Filius heres patris non poteſt contrauenire facto patris pro bonis alienatis, & fideicommiſſo ſubiectis n.6.
Contrarium, num. 10.
Vbi declaratur contraria opinio.
Statuto ſi prohibetur venditio non requiſitis conſanguineis, heres conſanguineus non poteſt impugnare venditionem numero 7.
Filius heres patris non poteſt contrauenire facto defuncti, ſi promiſit non contrauenire, & obligauit ſe, & ſuos heredes, nu.8.
Et idem intelligendum eſt, ſi ſimpliciter promiſit. n.9.
Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, & è contra, valet. num.12. declaratur. nu.13.
Argumentum ab emphyteuſi ad fideicommiſſum tenet, niſi aliud reperiatur deciſum, ibidem.
Alienatio, ſeu renunciatio quando eſt inualida, heres non tenetur approbare factum defuncti, n.14.
Heres heredis non poteſt impugnare factum defuncti, n. 15.
Heres ſi adeat hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, quatenus vires hereditariæ ſuppetant, tenetur ſeruare factum defuncti, nec poteſt rem vendicare, & ſoluere intereſſe. nu.16.
Cont. n.18.20.& 22.
Sed prima opinio eſt magis com. & quomodo ſit intelligenda, & ponuntur exempla, vt quando res fuiſſet ſuorum maiorum, & poſſet conſiderari aliqua particularis affectio, ibidem.
Inuentarium fuit inuentum, vt praeſeruet heredem à damno, non autem vt ex eo aliquid lucretur. n. 17.
Onus probandi, extare alia bona æquipollentia in hereditate, cui incumbat, n.19.
Heres cum inuentario indiſtinctè poteſt impugnare factum defuncti. n.20. cont. n.21.
Heres ſi non legitimè confecerit inuentarium, non poteſt impugnare factum defuncti, n. 23.
Lex cum à matre, C. de rei vend. non habet locum, quando contractus eſt nullus, n. 24.
Heres poteſt contrauenire facto defuncti, ſi ſimpliciter renunciauit ſine aliqua obligatione, n. 25.
Heres poteſt contrauenire, quando defunctus promiſit pro ſe tantum, vel de facto ſuo tantum, n. 26.
Vel quando renunciauit iuri ſuo tantum, vel ius ſuum tantum alienauit. n.28. vel ſolum conſenſit. n. 27.
Filius, ſi non eſt heres vniuerſalis, ſed habet tantum legitimam, poteſt contrauenire. n.29. cont. n.30.
Filius heres non poteſt contrauenire, ſed ſi dato coherede vniuerſali, inſtituatur in re certa pro ſua legitima, poterit, num.31.
Heres pro parte, an poſſit contrauenire pro alia parte, in qua non eſt heres. n. 31.
Declarationes ad l. cum à matre, C. de rei vend. vide numer. 33. remiſſiue.

AGgredior tractandam quæſtionem difficilem, &
in practica ſæpè contingentem, ſi emphyteuta
renunciet emphyteuſim pro ſe, & ſuis hæredibus,
poſſint filij comprehenſi in inueſtitura iure proprio,
& ex eorum perſona, etiam quod ſint hæredes renun-
ciantis rem enunciatam recuperare? Et ne confusè
1 procedamus, ita diſtinguendum puto. Aut emphy-
teuſis eſt hæreditaria, & tunc nullum eſt dubium,
quia oportet, quod filius ſit hæres, vt diximus in tit.
2 de cont. emph. qu. 24. num.1.& ſeq. Valaſ. de iur. emph. quæſt. 49.
n.3. nec confectio inuentarij prodeſt in hoc caſu, vt di-
ximus in ead. q.24. nu.6. Clar. §. feudum quæſt. 42. ver. ſucceſ-
ſiuè, licet dicat, quod aliqui tenent contrarium, idem
tenet Craſſ. §. hæreditas q.12. ver. aut loquimur in feudo. Burſ.
* qui de magis com. teſtatur conſ.49. lib.1. num.50. & etiam
de magis com. teſtatur Rol. conſ.44. vol.3. Ludouiſ. deciſ.
418. n.7. Gab. qui alios allegat de mag. com. op. de reg.
iur. conc.11. num.20. cum aliis ſeq. & idem Burſ. ſimiliter
hanc eſſe com. docet conſ.291. lib.3. n.100. & ſeq.
3 Aut eſt emphyteuſis mixta, acquiſita pro ſe, filiis,
& hæredibus, & in hoc caſu tenendum eſt, quod pa-
ter poſſit præiudicare filiis, & ſi ſunt hæredes, tenen-
tur obſeruare factum defuncti, vt diximus de com. em-
phyt. d.q.24. n.23. & eſt dec Rot. 50. n.11. in recol. per Paul.
Rub. & quod filius ſi eſt hæres ſine inuentarij confe-
ctione, ſeu beneficio non eſt dubium; quia non poteſt
* contrauenire. Burſat. d. conſ. 291. qui de com. & magis
com. atteſtantur, n.106.
4 Sed dubium eſt, an confecto inuentario poſſit ve-
nire aduerſus alienationem? In hac quæſtione multi
dicunt, quod confectio inuentarij prodeſt, vt poſſit
venire contra alienationem, ſeu renunciationem, &
hanc opinionem vti com. tenet Curt. in tract. de feud. 3.
par. ver. igitur eſt regula. Zaſ. eod. tract. 9. par. num.29. & hanc
partem vti magis com. amplectitur, Soc. iun. conſ.112. n.
12. lib.1. Cach. dec. Ped. 68. n. 11. & 21. vbi dicit hanc eſſe ve-
ram, & indubitatam concluſionem; quinimò non
confecto inuentario dicit poſſe recuperare, & n.14. poſ-
ſe vendicari, etiam ſi hæres teneatur de euictione, ibi
n.15. cum aliis quos allegat Clar. §. feudum q. 42. ver. ſuc-
ceſſiuè, Craſſ. d. q.12. ver. contrarium in fine, vbi allegat etiam
Phanut. de inuent.

Contrariam opinionem, quod in caſu iſto nihil pro-
ſit inuentarium, dicit magis com. Alex. conſ.28. & conſil.
13. n.11. lib.5. Grat. qui hanc teſtatur com. eſſe op. conſ. 4. n.
50. vol.1. Couar. var. reſol. cap.8. lib. 2. ver. octauo infertur. Rol.
conſ.44. vol.3. vbi hanc eſſe magis com. op. profitetur
cum aliis, quos cumulat, Mich. Craſſ. d. q. 12. ver. contra-
rium; iſti mouentur ea ratione, quia feudum non poteſt
obtinere ſuccedens, niſi ſit hæres, cui rationi reſpondet
idem Craſſ. qui contrariam op. tenet; Sed prædictam
op. contrariam tenet etiam Marian. Frec. de feud. lib.3. q.
7. fol.258. Aff. in Conſt. diuæ memoriæ, nu.9. lib.3. Alciat. conſ.160.
num. 15. & conſil.129. num.2. niſi in caſu, quando diceret
velle eſſe hæredem primi, non autem vltimi, Burſat.
qui alios citat, d. conſil.49. num.49. cum aliis ſeq. & quod
in feudo mixto ſufficiat eſſe hæredem primi acqui-
rentis, & non vltimi, de magis communi teſtatur Bur-
ſat. conſ.291. nu.132. qui infinitos citat, & alios, qui cont.
tenent.

Sed magis com. op. & verior eſt, de qua teſtatur,
Burſat. conſil. 291. num. 107. lib. 3. vbi infinitos congerit,
quod confectio inuentarij nihil proſit, quemadmo-
dum non prodeſt in emphyteuſi hæreditaria, quia &
in emphyteuſi mixta requiritur, quod ſit hæres, vt
diximus ſup. in tit. de cont. emph. q.1. num. 23. & tenet Rot.
infra alleganda, dec. 265. num. 2. Nec ratio Mich. Craſſ.
mouet, quod deferatur hæc emphyteuſis prouidentia
concedentis, quia ex hoc non tollitur, quin etiam de-
beat eſſe hæres, vel primi, vel vltimi decedentis, vt
diximus eod. tit. q. 3. num.10. & quod hæc ſit verior, &
communior, teſtatur idem Burſat. conſil.31. num. 13. lib.1.
qui de communi, & communiori atteſtantes allegat,
& conſil.3. num.28. eod. lib. Verum poſt hæc ſcripta, re-
peri Rot. tenere, cum Clar. & aliis, primam opinio-
nem, vt in dec. poſth. par.2. n.3. 265. licet non diſputet arti-
culum, & vide quæ dicam infra, n.16. cum ſequentibus,
& quæ dixi, q.24. de cont. emph.

Aut eſt emphyteuſis acquiſita ex pacto, & proui-
dentia, & in hoc caſu maximum eſt dubium: nam
quod filij, & nepotes poſſint vendicare, ſi ſint ex in-
ueſtitura vocati iure proprio, & ex eorum propria
perſona, etiam quod ſint hæredes renunciantis, ſeu
vendentis, tenet Bal. in l. ſi quis patris, ver. item quæritur, n.c.

C. vnde

C.*vnde liber.* Alex.*conſ.13.n.11.& conſ.18.n.12.vol.5.* Ruin.*conſ.*
134.n.11.vol.2. quos refert Corb.*de cauſ.priuat. ob renunc.nu.*
32. & retulimus ſupra eod.tit.*q. 4.num.4.& ſeq.* & hæc
opinio comprobari poteſt, quia filij, non vti hæredes
patris, ſed vti vocati, in caſu alienationis prohibitæ
poſſunt reuocare alienata à patre. Ceph. *conſ. 318.n.89.*
& 101. Surd. *conſ.313.n.35.lib.3.* Magon.*deciſ.91.n.16.* quos re-
fert Fuſar.*de fideicom.ſubſt.q.717.n.7.* licet loquatur jn fi-
deicommiſſo & *q.593.num. 49.* vbi refert Bal. *in d.l. ſi qui*
patris, Ruin.*d.conſ.138.* diſtinguendo tamen, vt per eum.
Alciat. *reſp. 561. in fine,* Abb.*conſil.74.n.1.& ſeq.* vbi pariter
dicit non nocere filio hæredi, ſecundum tamen diſtin-
ctionem ibi relatam. Rimin.iun.*conſil.371.n.32.* Menoch.
de præſump.præſ.115.lib.3.num.59. qui tamen dicit filio noce-
re, ſi ſit patris hæres, & ipſe exiſtimat, prædictos malè
dixiſſe, per ea quæ ſcripſit, *conſ.89.lib.1.* & ſupradictam
opinionem, quod filius poſſit vendicare rem aliena-
tam à patre, etiam ſi ſit hæres, late defendit, Cach.*dec.*
68.n.21. dicens hanc eſſe veram, & indubitatam opinio-
nem, ſiue ſit feudum mixtum, ſiue ex pacto, & proui-
dentia, & ſiue hæres fuerit cum beneficio legis, & in-
uentarij. ſiue non, & *n.14.* tenet etiam hoc procedere, ſi
inuentarium illegitimè confecerit, & quod hæres non
teneatur approbare factum defuncti, ſi eſt emphyteuſis
ex pacto, & prouidentia tenet Grat.*conſ.53.num.11.vol.1.*
* quem refert Gabr. *in titul.de reg.iur.conc.11.n. 23.*

Contrariam tamen ſententiam, quod filius, ſi ſit
hæres patris, non poſſit contrauenire, tenet Alex.
d.conſ.13.n.7.vol.5. Barbat.*conſ.18.n.23.lib.2.* Dec.*conſ.38.vol.4.*
in fin. Roin.*conſ.7.n.38.lib.1.* Natt.*conſ.214. n.4.* Abba.*conſ.29.*
n.17. Hier.Gab.*conſ.125.nu.13.lib.1.* Ceph.*conſ.620.num.9.lib.5.*
Pereg.*conſ.101.n.2.& ſeq.& in tract. de fideicom.art.52.nu.97.*
Menoch.ſupra allegatus. Arius Pinel.*in l.1.par.3.n.48.C.*
de bon.mat. vbi teſtatur de magis com.op. Caualc. *dec.36.*
n.29.par.1. vbi dicit ita ſeruari in practica, & hanc eſſe
* magis com.opinionem. refert Fuſar.*d.tract.q.597.num.2.*
licet aliquos allegat contrarium tenentes; nempè *dec.*
445.n.55. Soc.iun.*conſ.4.* Decian.*conſ.52.num.12.& ſeq. lib.1.*
Gall.*de except.ſucc.tit.4.excep.26.n.67.par. 2.* & alios refert
etiam tenentes, quod filius non poſſit venire cootra
bona renunciata, ſi eſt hæres, & loquitur in feudo ex
pacto, & pcouidentia, idem Fuſar. *q.557.nu.4.* videlicet
Bal.*in l.qui ſi patris,* ſupra allegata, *n.9.* Alex.*conſ.13.num.7.*
& conſ.19.num.14.lib.5. Ruin. *conſil.225.nu.10.lib.2.* Dec.*conſil.*
185.n.5. cum aliis citatis à Menoch.*conſ.1204.nu.10.* Simon.
de Præt.*de inter.vlt.vol.fol.513.num.68.* & in fideicommiſſo,
ead.q.in principio, infinitos congerit, tenentes quod
6 filiis hæres patris non poſſit contrauenire facto defun-
cti. quos ſi vellem recenſere, eſſem nimis longus, &
Mich.Craſſ. *§.hæreditas, q. 2.ver.infertur ſecundò,* loquens
in feudo ex pacto, & prouidentia, atteſtatur hanc eſſe
com.op. quando Vaſallus alienauit feudum cum con-
ſenſu Domini, & ibi plures concordantes allegat; &
Rol.*conſ.97.num.45. & ſeq.* dicit, quod omnes ita conclu-
dunt. Facit pro hac opinione illa concluſio, ſi ſtatutò
7 prohibeatur venditio, non requiſitis conſanguineis &
nihilominus fuerit facta alienatió, hæres conſangui-
neus non poterit reuocare alienationem, Io.Croc.*in l.*
filius familias, §.Diui, n.148.ver.primus caſus ff.de legat.1. Soc.
iun.*conſ.107.nu.58.lib.3.* Pariſ.*conſil.48.n.3.& 7.lib.3.* Rol.*conſ.*
30.num.39.lib.4. Honded.*conſ.3.lib.1.num.60.* cum pluribus
ſeq. vbi alioa congerit, & tanto magis dicta opinio
8 habebit locum. dicit ibi Craſſ. ſi Vaſallus alienans pro-
mittit oon contrauenire, & obligat ſe, & eius hære-
des. Alex. *d. conſil. 13. vol. 5.* vbi hanc dicit eſſe com. op.
Roland. *eodem conſil. 97. numer. 74.* Honded. *conſil. 3. lib.1.*
num. 63.cum ſeq. qui alios citat, tenentes hanc eſſe com.
op. Lodouiſ.*deciſ.418. num. 8.* & Rot. *in recent. part. 2. dec.*
256. numer. 5. & idem dicendum eſſet, ſi ſimplici-
ter promiſiſſet, quia pro hæredibus promiſiſſe intel-
ligitur. Bar. & alij *in l.ſi ſic.ff.de ver.oblig.* Alex.*in l.ſtipula-*
tio iſta, in principio, ff.eodem Hier.Gab. *conſ. 125.num.13.lib.1.*
Pereg.*de fideicom.art.52.n.97.* Fuſar.*de fideicom.q.597.num.4.*
Bertaz.*de clauſ.clauſ.12.gloſ.4.in principio,* & alios allegat
idem Fuſar.*q.560.n.14.* & quando obligauit ſuos hære-
des, & ipſorum bona, vt communiter fieri ſolet,
Honded. qui alios allegat, *dicto conſ.2.n.60.* Et quod non
poſſit venire contra factum defuncti, & reuocare alie-
nationem, tenet Burſat. *conſ.291.num.97. & ſeq.lib.3.* vbi
* de com. teſtatur idem Burſat.*conſ.3.lib.1.num.30.* cum aliis
ſeq. vbi loquitur, quando pater prælegauit feudum
primogenito, quòd prælegatum reuocare non poteſt,
ſi filius eſt hæres, non confecto inuentario, vel confe-
cto, & multa bona patris poſſideat; idem tenet Gabr.
conſil.85.num.6. vol.1. loquens in emphyteuſi legata vni
filio, quod hæres non poſſit contrauenire, ſiue ſit em-
phyteuſis noua, ſiue antiqua, & quod hæres non poſ-
ſit contrauenire, ſicut ſi ſit facta de re ipſius hæredis,
ſiué diſpoſitio ſit facta in vltima voluntate, ſiue in
contractu; & repellitur ex eo, quia vti hæres tenetur
de euictione, Gab. qui alios citat *conſ.125.nu.2.& ſequenti-*
bus, ſed de hoc videndum eſt, quod diximus, *de cont.*
emph.q. 24.n.12.

10 Contrarium in fideicommiſſo, quando res aliena-
ta erat prohibita alienari per teſtatorem, tenent multi
allegati per eundem Vinc.Fuſar.*quæſt.557. num.8.* & per
Rot.Rom.*diuerſ.dec.110. par. 2.* vbi hæc opinio multis ra-
tionibus comprobatur, & declaratur, *l.cum à matre, C.de*
rei vend.à n. 2.vſque in finem, vbi etiam firmatum fuit, quod
Doctores contrarium tenentes loquuntur in terminis,
l.filius familias. §.cum pater.ff.de leg.2. aut in ſimplici fidei-
commiſſo conditionali, ſine io re ſubiecta reſtitutioni
poſt mortem grauati, & non in terminis expreſſæ pro-
hibitionis alienationis, ibi *n.32.* vt quando teſtator pro-
hibuit alienationem, quia volebat bona ſemper re-
manere apud famìliam, & idem tenuit alias eadem
Rot. vt per Seraph.*dec.477.& Diuerſ.par.2.dec.49.nu.5.* vbi
dicitur hanc eſſe receptiſſimam ſententiam, infinitos
pro hac parte allegando.

11 Et ſic videtis, quod vtraque opinio habet ſuos de-
fenſores. Ego autem (licet minimus) dicam, quid ſen-
tio, & fateor, quod opinio Rotæ Romanæ *in dicta de-*
ciſione 110. fecit me multum dubitare: quia eius opinio-
nem ſemper ſequutus ſum, & quod prima opinio
videtur verior, cum liceat argumentari à contractibus
ad vltimas voluntates, & è contra, Euer.in Cent. *in*
12 *loco à contractu ad vltimas voluntates,* & è contra; & in ſpe-
cie; quod valeat argumentum ab emphyteuſi ad fi-
deicommiſſum, quando aliud in iure non reperitur
deciſum; tenet Pereg.*de fideicom.art.27.n.4.* & Vinc.Fuſar.
de ſubſt.fideic.qu.279.n.14.& 71. & qoando adeſt eadem ra-
tio, licita eſt argumentatio de fideicommiſſo ad em-
phyteuſim, & è contra. Ludouiſ.*dec.219.num.2.* Et ideo
quemadmodum res ſubiecta fideicommiſſo; alienata
per hæredem vendicari poteſt, vt in dicta dec. latius
deducitur; ita etiam bona emphyteutica, quæ aliena-
ri non poſſunt, nec renunciari in præiudicium com-
prehenſorum, vt diximus in tit *de cont. emphyt. quæſt. 24.*
poſſunt per hæredem vendicari. Sed his non obſtan-
tibus ſecunda opinio, non ſolum eſt communior ex
dinumeratione Auctorum, ſed etiam verior. Nec dicta
deciſio Rotæ videtur obſtare, quia in illa deciſione
teſtator expreſſe prohibuit alienationem fauore com-
prehenſorum, & ne bona extra familiam alienaren-
tur, & ſic argumentum de fideicommiſſo ad emphy-
23 teuſim non procedit, quando adeſt diuerſa ratio, vt
per Euerard. *in d. loco;* nam quod emphyteuta non
poſſit alienare, eſt prohibitum fauore Domini directi,

iuxta l.finalem, *Cod. de iur. emphyt.* & non fauore comprehenſorum, niſi ex quadam diſpoſitione acquirentis, qui voluit etiam proſpicere ſuis deſcendentibus, & nos loquimur, quando emphyteuta alienauit cum conſenſu Domini directi, alias alienatio, vel renuncia-
14 tio eſſet nulla, & tunc factum defuncti hæres non teneretur approbare, & ſic ceſſaret in iſto caſu diſpoſitio *l. cum à matre Cod. de rei vend.* Deinde vt dictum eſt, in illa deciſione dicitur, quod opinio illorum, qui tenent hæredem non poſſe contrauenire, procedit in ſimplici fideicommiſſo, in quo non eſt par ratio, quando acquirens emphyteuſim proſpexit ſuis deſcendentibus. Vlterius, deciſio Rotæ, in terminis fideicommiſſi non eſt tuta, ſecundum Doctores allegatos à Vincentio Fuſar. *d. q. 557. num. 9.* vbi etiam allegantur, qui teſtantur de magis com. op. & adde Grat. *diſcep. foren. cap. 521. numer. 24.* vbi allegat Seraph. *deciſ. 1157.* quamuis crederem, temerarium eſſe recedere ab opinione Rotæ in caſu expreſſæ prohibitionis in materia fideicommiſſi; Et pro opinione prædicta, quam ſequimur, facit illa quæſtio poſita per Iaſ. *in l. in computatione C. de iur. delib. numer. 9.* vbi quærit, ſi pater vendat fundum aduentitium filij, & ſit hæres patris, An poſſit vendicare; Et concludit quod non, & ibi ponit plures caſus, & pro noſtra opinione faciunt quæ infra dicam *numer. 18.* quod tunc demum poteſt contrauenire hæres, quando confecit inuentarium, & non confecto, non poteſt contrauenire, *numer. 21. 22. & 23.* & quod non poſſit contrauenire facto defuncti, ſiue patris alienantis, filius hæres ſine beneficio inuentarij, etiam ſi conſenſus Domini interueniſſet, tenet Rot. Lucenſ. *diuerſ. dec. 47.* quia iniquum eſſet, quod ex qua perſona, quis lucrum capit, eius factum improbet. *l. ex qua perſona ff. de reg. iur.*

Et tanto magis procederet prædicta opinio, quando eſſet emphyteuſis noua ex pacto, & prouidentia, acquiſita titulo oneroſo: quia tunc pater poterit renunciare, & alienare io præiudicium filiorum, vt diximus in tit. *de ſucc. in bon. emph. q. 16.*

15 Ampliatur prædicta ſecunda opinio, habere locum io hærede hæredis, quia non poreſt contrauenire, reuocando bona alienata per defunctum; Craſſ. *d. q. 12. num. 6.* Fuſar. *dicta q. 557. n. 5.* licet loquatur in materia fideicommiſſi, vbi plures cumulat, atteſtantes de communi opinione, quamuis aliqui contrarium teneant, vt ipſe refert n. ſeq. & Hond. qui alios allegat *d. conſ. 3. lib. 1. n. 54.*

16 Amplia ſecundò habere locum, ſi hæres adiuiſſet hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij: quia quatenus vires hæreditatis ſuppetant, hæres tenetur ſeruare factum defuncti, nec poteſt vendicare rem, & ſoluere æſtimatiooem illius cum intereſſe, vt per Gloſ. in l. cum à matre, & ibi Bal. & Paul. de Caſt. C. *de rei vend.* Dec. *in l. debitor num. 30. C. de pact. & in l. ex qua perſona*, & ibi Cagn. *ff. de r. g. iur.* Pinel. *in l. 1. par. 3. num. 81. ver. amplia ſeptimò, C. de bon. mat.* Rom. *conſ. 18.* Fulgoſ. *conſ. 73.* Paul. de Caſt. *conſ. 263. num. 3.* Soc. iun. *conſ. 157. in fine lib. 2.* Natt. *conſ. 214.* Crau. *conſ. 125. nu. 12.* Gab. *conſ. 125. num. 11. lib. 1.* vbi de com. teſtatur, & Hond. *conſil. 3. num. 53. lib. 1.* cum aliis allegatis per dictum Fuſar. *ead. quæſt. 557. numer. 13.* Add. *ad dec. Ludouiſ. 418. numer. 15.* vhi plures deciſiones Rotæ cumulat; Et ratio affertur, quia beneficium in-
17 uentarij non fuit inuentum, niſi vt præſeruaret hæredem à damno: non autem vt ex eo aliquid lucretur. Surd. *deciſ. 30. numer. 13.* Rot. *in recent. par. 2. deciſ. 61. in fine*, vbi tenet, quod confectio inuentarij nihil proſit hæredi, ſi in inuentario reperiuntur bona vltra creditum, cum aliis allegatis per eundem Vinc. Fuſar. *d. q. n. 13.* & Caualc. *de vſufr. mul. rel. nu. 98.* Rot. *dec. 89. num. 11.* impreſſis per Zacch. de oblig. Cam. Burſat. qui multos congerit *d. conſ. 291. nu. 75. lib. 3.* etiam atteſtantes de communi, & nouiſſimè Grat. *diſcep. for. cap. 511. num. 26.* cum pluribus ſeq. vbi infinitos refert, & de magis com. atteſtantes, & pluries ita tenuiſſe Rotam refert, & vide infra *n. 22.*

18 Contrariam ſententiam multi tenuerunt magnæ auctoritatis, volentes quod immo hæres cum beneficio inuentarij poſſit vendicare rem, & ſoluere æſtimationem emptori cum intereſſe. Alex. *conſ. 19. n. 50. lib. 5.* Dec. *conſ. 185. n. 6.* Paris. *conſ. 10. n. 0. lib. 1.* Brun. *conſ. 17. n. 76.* Soc. iun. *conſil. 112. in fine lib. 2.* Menoch. *conſ. 89. n. 89. lib. 1.* Curt. *de feud. ex quib. cenſ. feud. amit. q. 3. in fine.* Gram. *dec. 93.* Pedem. *dec. 178. col. 3.* quos refert idem Fuſar. *ead. q. nu. 14.* & Gabr. qui alios citat, *d. conſ. 125. num. 11.* qoi loquirur in feudo, & fideicommiſſo: & dictam dec. Pedam. quæ alias eſt dec. 68. & ſecundum impreſſionem Taurin. eſt 181. ſequitur Rot. *in dec. poſth. 724. numer. 2. par. 1.* vbi allegantur Surd. *conſ. 7. nu. 31. & ſeq.* & alij, ſed *d. num. 14.* Fuſar. dicit, quod prima opinio eſt magis communis, à qua in conſulendo, & iudicando non ſit recedendum; cum temperamento tamen, vt procedat, ſi hæres nullum damnum patiatur, nec aliquod intereſſe, ob affectionem retinendo rem hæreditariam loco rei alienatæ: ſecus ſi aliquod damnum, vel intereſſe ſentiret, vt quia res fuerit maiorum ſuorum, vel quia res habebat iuriſdictionem, vel dignitatem annexam, vel quia bona hæreditaria non æquiualeant valori totius rei alienatæ, vel quia res pro parte alienata, non afferret tantam vtilitatem pro parte non alienata, prout ex tota perciperetur; vel quia aliud ſimile damnum pateretur fideicommiſſarius, quia tunc procederet ſecunda opinio, Alber. *in l. vltima, §. in computatione col. pen. C. de iur. delib.* Gab. *d. conſ. 125. num. 12. lib. 1.* vt quando poſſet coofiderari aliqua particularis affectio, puta, ſi eſſet res antiqua ſuorum maiorum, tunc liceret hæredi vendicare illam rem. Add. ad Ludouiſ. *dec. 418.* vbi alios cumulat. Gabr. *d. conſ. 125. num. 12.* qui quamplures adducit, primam opinionem tenentes, atteſtans eſſe magis communem cum declararione, quam facit Fuſar. & loquirur in feudo propter affectionem, quam habet hæres ad feudum, & videnda eſt *dec. 351. nu. 8. par. 2. poſth.*

19 Cui autem incumbat onus probandi, extare alia bona æquipollentia in hæreditate, videndus eſt Fuſar. *d. q. n. 16.* & Grat. *diſcep. foren. c. 511. n. 30. & ſeq.* vbi refert, quod hæres tenetur, ex ſententia Aym. *conſ. 225. n. 12.* Rot. *part. 2. diuerſ. dec. 190. nu. 2.* & vt circuitus euitetur, tertius per hæredem non debet moleſtari, & tantum intereſt hæredis habere bona alienata, quantum alia hæreditaria, vt per Gab. *conſ. 125. n. 12. lib. 1.* & ſemper hæres debet probare intereſſe, & cauſam magnam, ob quam oolit ſtare facto defuncti.

20 Et quamuis ſecundum Mich. Craſſ. *d. quæſt. 12. §. hæreditas, ver. alij*, multi teneant, hæredem cum inuentario, indiſtincte factum defuncti impugnare poſſe, licet hæreditas illius, cui hæredes extiterunt, ſit ſoluendo, vt Iacob. de S. Georg. *tract. feud. ver. ita, quod ipſi inueſtiti, n. 8.* & de magis com. allegat Alex. *conſ. 28. n. 18. li. 5.* Silua. *conſ. 20. n. 33. & ſeq.* Couar. *variar. reſol. c. 18. n. 5. ver. octauò infertur*, dicens hoc eſſe ex mente, & reſolutiooe omnium, qui rem iſtam diligenter examinarunt; & hanc quoque eſſe magis com. op. dicet atteſtari per Pinel. *in l. 1. par. 3. n. 95.* Pariſ. *conſ. 85. n. 48. lib. 3.* & idem Graſſ. dicat etiam non obſtare Gloſ. communiter receptam in *l. vltima. § in computatione, C. de iur delib.* quia procedit in allodialibus, ſecus in feudalibus, quæ debentur ex

legis

legis diſpoſitione; Tamen ego non video differentiam in caſu iſto inter bona allodialia, & feudalia: quia *l. cum à matre, C. de rei vend.* procedit tam in allodialibus, quam feudalibus, & emphyteuticis, Rot. *in recent. par. 2. dec. 256. num. 4.* Cauale. *dec. 36. par. 1. num. 29.* vbi dicit hanc eſſe magis com. op. Et ratio, ex qua mouentur eſt, quia inuentarij beneficium non fuit inuentum, niſi vt præſeruet hæredem à damno, non autem vt ex eo aliquid lucretur, vt ex deciſionibus allegatis per Add. *ad d. deciſ. Ludouiſ. 418. num. 15.* & habet locum, tam in allodialibus, quam feudalibus, & emphyteuticis; & ſic opinio Graſſ. non eſt tenenda; & in feudo ex pacto, & prouidentia nouo, quod inuentarium non proſit, tenet Thom. Martin. *de feudo lib. 1. tit. 3. nu. 18. & tit. 5. de feud. hered. nu. 39.* vbi * hanc ſententiam comm. appellat; licèt dicat, quod pauci diſſentiant, refert Burſat. *conſil. 49. num. 50. lib. 1.* vbi dicit, quod ſaltem ad ratam bonorum hæreditariorum, & inuentarij, non poterit reſcindere, cum inuentarium pro viribus hæreditariis hæredem de euictione teneri faciat, & alios concordantes cumulat, etiam atteſtantes de recepta opinione, & quod in feudo antiquo ex pacto, & prouidentia, hæres ſine beneficio inuentarij ſibi præiudicet, & non poſſit contrauenire facto defuncti, tenet Pariſ. *conſ. 10. nu. 8. & ſeq. vol. 1.* Ruin. *conſ. 1. nu. 13. & conſ. 43. num. 12. vol. 1.* Curt. *de feud. 4. par. num. 48.* Afflict. *dec. 44. num. 33.* Clar. *§. feudum quæſt. 42. ver. ſucceſſione.* Pinel. vt ſupra *nu. 93.* Cæpol. *conſ. ciuil. 31. in fine* Gab. *de reg. iur. num. 19. conc. 11.* Rol. *conſ. 44. num.*
22 *8. vol. 1. n. 3.* cum aliis adductis per Burſat. *conſ. 3. lib. 1. nu. 29.* quinimo etiam confecto inuentario, pro rata bonorum hæreditatis, quæ habuit, contrauenire non poſſet. Roman. *conſil. 18. in fine.* Brun. *conſil. 18. in fine* Curt. *de feud. 4. par. nu. 130.* latè Ceph. *conſ. 224. per totum, vol. 2.* Burſat. *eod. conſ. 3. n. 31.* Grat. *diſcept. foren. cap. 511. num. 28. cum aliis ſeq.* vt ſupra allegatus, vbi dicit ex ſententia Marzar. quod nunquam agitur contra tertium poſſeſſorem, quando adſunt alia bona hæreditaria alienantis, & eſſe multum notandum contra eos, qui extendunt beneficium inuentarij ad hunc caſum, reprobando Pinell. & alios.

23 Et non eſſet dubitandum, quando filius hæres non confeciſſet inuentarium legitime, quia tunc emptor rei emphyteuticæ, vel ille, cui facta eſſet renunciatio, moleſtari non poterit. Vinc. Fuſar. qui alios concordantes citat, *d. q. 557. num. 19.* Thom. de Marin. *tract. de feud. tit. 1. lib. 1. num. 26. cum ſeq.* ex magis vera, & practicabili opinione, refert Burſat. *eod. conſ. 3. num. 31.* Rot. *deciſ. 358. poſth. par. 2. nu. 2.* Seraph. *dec. 1311. num. 2. & par. 2 diuer. dec. 92. num. 7. & 49.* & quod non poſſit filius hæ* res non confecto inuentario, contrauenire facto defuncti, teſtatur de magis com. op. Burſat. *conſ. 291. num. 68. & ſeq. lib. 3.* loquens in feudo ex pacto, & prouidentia ex conceſſionibus antiquis, & *n. 69. & 70.* qui plures congerit.

24 Declaratur tamen *l. cum à matre,* & ſententia communis, quam tenemus, quod filius hæres non poſſit contrauenire facto ſui patris, non procedere, quando contractus non valeret, & eſſet inualidus; ita quod ipſe viuens poſſet contrauenire; tunc, & eius hæres hoc facere poſſet, Gabr *d. conc. 11. n. 31.* etiam quod adſit iuramentum defuncti, idem Gabr. *tit. de iur. iur. conc. 6. num. 8.* Sim. de Præt. *de inter. vlt. vol. fol. 513. n. 63.* Mich. Graſſ. *d. qu. 12. n. 26. ver. porro.* Cach. *dec. 68. n. 1. & 2.* etiam non confecto inuentario, *nu. 4.* Gab. *conſ. 125. n. 6. vol. 1.* & poſſet etiam ipſe contrauenire, quando alienatio eſt nulla, vt ibi dicit Gabr. *n. 7.* vel quia alienatio eſſet facta ſine conſenſu Domini. Ceph. *conſ. 605. n. 35. lib. 4.* Rot. Lucenſ. *dec. 44. in principio,* & eſſet contractus inualidus, quando alteratetur ſolitum in inueſtitura: nam tunc obligatio defuncti non tranſiret ad hæredes. Rot. Rom. *dec. 176. in fine par. 5. recent.*

25 Declaratur ſecundò, non habere locum, quando renunciatio fuiſſet facta ſimpliciter, nulla facta promiſſione, vel obligatione, quia tunc hæres poterit contrauenire. Bal. *in l. qui ſe patris, n. 11. & ſeq. C. vnde lib.* Ruin. *conſ. 38. n. 10. lib. 1. & conſ. 138. n. 16. lib. 2.* Natt. *conſ. 412. & 470. nu. 12.* cum aliis allegatis per Fuſar. *q. 557. n. 28. & d. q. 597.* & ſequitur Rot. *dec. 50. n. 11. & 12. in recollect. per Paul. Rub.* quia nõ teneatur de euictione, & loquitur de alienatione feudi.

26 Declaratur tertiò, quando promiſiſſet pro ſe tantum, vel de facto ſuo tantum, quia tunc non cenſetur promiſiſſe pro hæredibus ſuis; Et ideo illis renunciatio non præiudicaret, Bal. *in d. l. qui ſe patris,* Ruin. *conſ. 42. n. 17. lib. 1.* cum aliis per eundem Fuſar. congeſtis *q. 560. n. 16. & d. q. 597.*

27 Declaratur quartò, quando non alienauit, vel renunciauit; ſed ſolum conſenſit alienationi, vel renunciationi; tunc poterit ex perſona ſua hæres contrauenire; Craſſ. *d. qu. 12. in fine.* Fuſar. *d. quæſt. 557. n. 28.*

28 Declaratur quintò, quando renuncians renunciauit iuri ſuo tantum, vel ius ſuum alienauit, Fuſar. *d. q. n. 29.* cum aliis per eum congeſtis.

29 Declaratur ſextò, quando filius eſt hæres vniuerſalis. Sed quid ſi non habet niſi legitimam, nunquid poſſit repetere, quod pater alienauit, vel renunciauit? Hæc quæſt. eſt ardua, vt dicit Craſſ. *d. q. 12.* vbi multos enumerat tenentes, filium poſſe repetere fundum alienatum à patre, & hanc dicit eſſe com. op. Boer. *dec. 23. n. 17.*

30 Contrariam opinionem tenet Pinel. *in d. l. 1. par. 3. n. 8.* vbi dicit, quod opinio Bar. & Bal. reprobatur ab omnibus. Nat. *conſ. 214. vol. 1.* affirmans hanc eſſe com. op. & ponit practicam, fundum eſſe æſtimandum, & ſecundum illius æſtimationem fieri compenſationem cum bonis æquiualentibus hæreditatis paternæ, quæ penes filium hæredem reperiuntur; etiam ſub nomine legitimæ, & Phan de Phan. *in trac. de inuent. par. 5. num. 70.* dicit, quod maior pars ſcribentium ſtat pro hac ſententia, & * eam eſſe ſequendam, & atteſtatur non ſolum eſſe com. ſed veram in iure, & alteram falſam, & ab hac opinione non eſſe recedendum ait Craſſ. *d. q. n. 24.* vbi declarat, intelligendam eſſe reſpectu emptoris, vt ſcillcet in præiudicium eius, fundum à patre alienatum, & legitimam ſimul habere non poſſit: ſecus verò reſpectu cohæredum, & legatariorum, vel ſimul: namque datur ei regreſſus contra cohæredes, & legatarios, Gloſ. *in d. l. cum à matre,* cum aliis per eum allegatis, & videndus eſt Iaſ. *in d. l. in computatione C. de iur. delib. ſub nu. 10. ver. breuiter.* & Grat. *d. cap. 511. in fine,* vbi dicit ex ſententia aliorum, quod filius non poteſt contrauenire alienationi factæ per patrem, etiam confecto inuentario, quando ad eum aliquid de hæreditate patris peruenit, vel peruenire poteſt.

31 Declaratur ſeptimò, quando filius ſucceſſit patri vniuerſaliter in tota hæreditate, vel in quota ipſius hæreditatis; ſecus ſi ſit inſtitutus in re certa pro ſua legitima, vel in quota bonorũ competẽte pro legitima, dato cohærede vniuerſali: non enim tenetur ex cõtractu paterno, ſed illi contrauenire poteſt, quia hoc caſu loco legatarij eſt. idem Craſ. *d. q. 12. n. 26. ver. intellige,* vbi alios allegat, & quamuis ſit hæres pro dimidia tantum, pro alia tamen contrauenire non poteſt, cum defenſio, & nõ offenſio circa factũ defuncti quemlibet hæredũ inſoli-
32 dum teneat; nec hæres in parte, pro alia rem ſuam à teſtatore venditam, vendicare valet. Bal. *in l. cum à matre n. 6.* & ibi Caſt. Burſ. *d. conſ. 3. n. 34.* Sed quomodo hæc declaratio Burſ. ſit intelligenda, & an ſit vera, videndus omnino erit idem Fuſar. *d. q. 557. n. 20.* cũ aliis ſeq. & Craſ. *d. q. 12. nu. 12.* Iaſ. *in d. l. in computatione, ſub nu. 18. ver. ſecundus caſus.*

Sed Fachin. *cont. iur. lib. 10. cap. 55.* tenet opinionem com. ſcilicet, quod hæres pro parte non poſſit contrauenire facto defuncti, nec rem vendicare pro ea parte, pro qua eſt hæres: ad argumentum autem, quod hæredes tenentur inſolidum ad defendendum emptorem, Reſp. habere hunc ſenſum, non licere vni hæredi ſuper lite emptori mota, eum defendere pro parte tantum; omnes enim inſolidum aſſiſtere debent, & emptorem defendere, ſed ſi non defendat vnus pro parte tamen de euictione tenetur, & poterit vendicare pro alia parte. Sed com. op. eſt, quod omnes tenentur inſolidum, vt ipſemet ibi atteſtatur, & vid. Fuſar. *loco citato*, & Gabr. *de reg. iur. conc. 11. n. 8. & ſeq.*

33 Pro aliis declarationibus poteris videre Fuſar. d. q. & Gab. *d. conc. 11.* & Gabr. *eod. conſ. 125. n. 8.* ponit aliam declarationem, quando ſcilicet defunctus, in fraudem hæredis, vt eum priuaret portione, ſibi à lege debita, alienauit, vel ſe obligauit: tunc enim vſque ad portionem ſibi debitam reuocat, vbi alios citat, ſed quando hoc præſumatur, vide in tit. *de alien. q. 1. n. 62. & 100. & de ſolut. can. nu. 62. cum ſeq.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Dominus directus, an teneatur ſtare locationi.

QVæro, An Dominus, cui facta eſt renunciatio ab emphyteuta, teneatur ſtare locationi factæ ante renunciationem? Tiraq. *de retract. ligna. §. 34. nu. 9.* refert Bal. tenentem, debere ſtare locationi, quem ipſe ſequitur: quia in ipſum tranſeunt onera, ſeruitutes, & hypothecæ, vt diximus ſupra *hoc eod. tit. qu. 3.* quam opinionem approbauit etiam Surd. *dec. 286. nu. 4.* Diſtinguendum tamen erit pro faciliori intelligentia: Aut emphyteuſis reuerſa eſt ad Dominum per renunciationem vti priuatum, vel per donationem, aut per legatum, aut alium titulum, & tunc quia in hoc caſu ſeruitutes, onera, & obligationes remanent, & tranſeunt in Dominum, vt ſupra diximus *q. 3. n. 4.* ſequitur, quod Dominus teneatur ſtare locationi. Aut reuerſa eſt ad Dominum iure prælationis, & dominij, non eſt cauſa voluntaria, vt quando emphyteuta alienauit ſine conſenſu Domini, vel etiam cum conſenſu ipſius, & tamen vult præferri, vt dicemus *in tit. de alienat. q. 1.* Aut per generationem finitam, vel iure commiſſi, ſiue ob canonem non ſolutum, vel ex alia cauſa, ob quam incidit in commiſſum, & tunc Dominus non tenetur ſtare locationi, quia onus, hypotheca, ſeruitus, & alia onera in iſtis caſibus non tranſeunt in Dominum, vt diximus *in d. q. 3.* & hanc diſtinctionem approbat Cacher. *deciſ. 156. n. 9. & ſeq. & n. 12.* vbi pulchrè hanc materiam tractat. & reſp. contrariis, & vide *de cont. emph. q. 30.* & ſimilem diſtinctionem videtur facere Caroc. *de locat. & cond. in tit. de vſufructuario q. 4. fol. 81.* ac etiam Mant. *de tacit. & amb. lib. 5. tit. 10. n. 31.* ex ſententia aliorum, quod quando reuerſa eſt ex renunciatione, non poteſt expellere conductorem; ſed ſi reuertatur ad Dominum propter alienationem ſine eius conſenſu, vel propter canonem non ſolutum, poteſt ipſe expellere colonum, etiam ſi habeat hypothecam; quia vtile dominium cum directo conſolidatur, & conſequenter ſoluitur hypotheca, ſed eſt diuerſum, ſi emphyteuſis ad Dominum perueniat, tanquam ad quemlibet priuatum; veluti ſi emphyteuta vtile dominium Domino directo renunciauit, legauit, vendidit, ſeu alio titulo reſignauit: quia tunc cum ſuo onere tranſit Mant. *eo. tit. 10. n. 8.*

An autem teneatur ſtare colono ſimplici, videnda eſt *q. 39.* de cont. emph. & cum non poſſit reddi ratio concludens diuerſitatis inter partiarium, & eum qui nummis colit, vt dicit Alex. *in l. ſi filiuſfamilias, nu. 17. in fine ff. ſolut. mat.* & Surd. *dec. 265. n. 53.* ſequitur, quod idem ſit dicendum de colono partiario quod fuit dictum de conductore, & pro iſta opinione facit, quia emphyteuſis reuertitur ad Dominum vna cum fructibus pendentibus, & maturis, & perceptioni proximis, vt per Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. amp. 37.* & diximus *de alien. q. 1. nu. 128. & de var. caduc. qu. 2. n. 32.* & ſolum dubitatur, An poſſit emphyteuta percipere partem colonicam, & nos infra in tit. *de melior. q. 1. nu. 13.* tenemus, quod tantum poteſt percipere expenſas factas pro recolligendis fructibus; non autem fructus ipſos, vbi vide. Poſſet tamen dubitari, ſi in re emphyteutica adeſſet colonus partiarius, qui coluiſſet, & ſeminaſſet fundum, An Dominus directus deberet ſtare colono pro illo anno? Et quod non teneatur ſtare, etiam pro illo anno, ſi eſt paratus reficere omnes expenſas, facit, quia res reuertitur ad Dominum, vt ſupra diximus cum omnibus fructibus: nihilominus crederem pro illo anno debere ſtare de æquitate, ne ipſe locupletaretur cum alterius iactura, & minime liceſſet Eccleſia, vt per Borg. *dec. 25. n. 6. par. 2.* Cacher. *dec. Pedem. 82. nu. 10.* idem Borg. *dec. 39. n. 57. ead. par. 2. & dec. 44. à n. 22 vſque ad 40.* vbi pulchrè hanc materiam tractat, & rationibus exornat, & Surd. *dec. 40. in princ.* Sed an, & quando ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare colono, & conductori, vide Neguſ. *de pign. par. 2. mem. 1. n. 7.* Cach. *dec. 156. n. 3. & ſeq.* Caroc. *de locat. & cond. fol. 214.* Mareſc. *var. reſol. cap. 18. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 5. cap. 9.* Bertaz. *de clauſ. clauſ. 15. gloſ. 2. num. 10. & ſeq.* Farin. *deciſ. poſth. 28. par. 2.* Ludouiſ. *deciſ. 68.* & ibi Add. Rot. in impreſſ. per Pacific. *de ſal. mer. dec. 234.* & Fachin. *cont. iur. l. 1. cap. 88.* & de ſimplici colono, Teſſ. *dec. 15.* Surd. *dec. 265. num. 28. & 52.* Burſat. *conſ. 240. num. 2. vol. 3.* Mareſcot. *var. reſol. c. 19. nu. 22. lib. 2.* Borgn. *dec. 16. nu. 14 par. 2.* Ioſeph. Ludouic. *dec. Peruſ. 83.* Franch. *dec. 334.* Rot. *dec. 33. & 187. par. 1. recent.*

DE ME-

DE MELIORAMENTIS, ET EXPENSIS.

QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

EMPHYTEVTA *propter canonem non ſolutum, vel per aliam culpam, amittit melioramenta, n.1.*

Amplia habere locum, ſiue emphyteuta ſit priuati, ſiue eccleſiæ, num.2.

Amplia ſecundò habere locum in deterioratione, n.3.

Etiam ſi in parte meliorauit, ibidem.

Limita quando ſoluitur penſio æquiualens fructibus, n.4. ſed intellige, vt n.5.

Limita ſecundò, quando non poſſet conſiderari aliquod damnum, vel præiudicium Domini directi, vt per exempla, n.6.

Limita tertiò, quando emphyteuſis reuertitur ad Dominum, non propter culpam, neque per generationem finitam, ſed tanquam priuatum, ex titulo emptionis, & idem ex alio titulo, n.6. & 7.

Limita quartò, quando culpa non eſt commiſſa contra Dominum, ſed veniunt bona confiſcanda, n.8.

Limita in expenſis magnis, quæ limitatio reiicitur, n.9. & 10.

Dictio Nulla, eſt vniuerſalis negatiua, & non patitur reſtrictionem, nu.11.

Meliorationes factæ poſt incurſam caducitatem, & lite pendente, cui debentur, n.12.

Impenſa facta cauſa recolligendorum fructuum, an debeantur emphyteutæ, n.13.

POST hæc, transeamus ad titulum de melioramentis factis, & aliis impenſis faciendis per emphyteutam in bonis emphyteuticis, & erit materia vtilis, & in practica ſæpè contingibilis. 1 Et primo videamus, An emphyteuta propter canonem non ſolutum, vel per aliam culpam; & quia malè verſatus eſt in re emphyteutica, vel illam irrequiſito Domino alienauit, vel pacta non ſeruauit, perdat melioramenta? Et dicendum eſt, quod melioramenta perdat, & Domino directo applicentur, Clar. *§. emphyteuſis q.45. in principio.* Redoa. *de reb. Ecc. non alien. fol.405. nu.4. & fol. 407. num.4.* Rol. *conſ.28. num.22. lib.1.* idem Clar. *§. feudum, q.88. in principio*, cum aliis citatis per Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl.50.* & eſt tex. *in l.2.* & ibi Doct. *Cod. de iur. emph.* & præſertim Iaſ. *num.27.* Ioſeph. Ludo. *deciſ. Peruſ. 117. num.33.* vbi hanc eſſe com. op. teſtatur & Seraph. *dec.546. nu.1.*

2 Amplia primò, habere locum, ſiue ſit emphyteuta priuati, ſiue Eccleſiæ, Bart. *in l. colonus ff. locat.* Red. *eod. loco n.3.* Valaſc. *de iur. emph. qu.25. ſub nu.3.* Iaſ. *in l.2. nu.27. C. de iur. emph.* Paul. de Caſt. *in l. colonus ff. locat.* reprobata Gloſ. *in d. l.2.* & Ioſeph. Lud. *d. dec. n.34.*

3 Amplia ſecundo, habere locum, ſi rem deteriorauerit, tex. eſt in Auth. *de alienat. & emph. §. ſi verò quis*; Et in Auth. *qui rem, C. de S. S. Sanc. Ecc.* & ibi Gloſ. & Cagn. *n.13.* & Iaſ. *nu.3.* Nat. *conſ.442.* qui etiam dicit, quod emphyteuta, qui in parte meliorauit, & in parte deteriorauit, expellitur, de qua re etiam dicemus in tit. *de var. ead. q. 7.* vbi vide.

4 Limita primò, quod emphyteuta non amittat melioramenta, quando ſoluitur penſio, æquiualens fructibus: quia tunc ſapit naturam locationis, Bar. *in l.1. n.4.* & ibi Iaſ. *nu.35. C. de iur. emph.* Natt. qui de com. teſtatur. *conſ.49. nu.7.* Cagn. *in l.2. C. de reſc. vend. num.28.* Clar. *§. emphyteuſis, quæſt.1. propè finem*, & conſequenter habet locum diſpoſitio, quod cadens à locatione culpa ſua, meliorationes vtiles non amittit. *l. colonus ff. locat.* & ibi Bar. & Caſt. Iaſ. *in l.2. nu.28. C. de iur. emph.* cum aliis ad- 5 ductis per Mareſc. *var. reſol. cap.110. n.13. lib.2.* Seraph. *d. dec. 546.* & Valaſc. *de iur. emph. quæſt.25. n.31.* ſed meo iudicio, hæc limitatio intelligenda eſt, vt diximus in Præludiis *q.15. nu.10. cum ſeq.*

6 Limita ſecundò, vt procedat, quando culpa cadit in aliquod damnum, vel præiudicium Domini directi, veluti ſi emphyteuta ceſſet in ſolutione, vel dominium neget, aut tentet interuertere poſſeſſionem Domini; ſecus ſi nulla poſſit conſiderari culpa damnoſa, vt quia in emphyteuſi Eccleſiaſtica beneplacitum Apoſtolicum non ſit impetratum in tempore, cum talis nullitas non ſit inducta ad fauorem Eccleſiæ. Ater. *conſ. 79. num.6.* vel meliorationes non ſunt factæ intra tempus conuentum, ſed longe poſtea: quod non ſolum non eſt ipſi Domino præiudiciale, ſed vtile propter domorum ætatem, quam conſiderat iuriſconſultus in *l. domus ff. de legat.1.* & ita fuiſſe iudicatum per Rotam in iſtis duabus limitationibus, teſtatur Mareſc. *d. nu.13.* & vide Seraph. *dec.546. nu.4.*

7 Limita tertiò, quando emphyteuſis reuertitur ad Dominum, non propter culpam, neque per generationem finitam, ſed tanquam priuatum ex titulo emptionis; quo caſu debet Dominus reficere melioramenta, quia debet habere rem cum onere hypothecæ ſuper melioramentis, Boer. *dec.181. num.6.* Oſaſch. *deciſ. 156. nu.14. ver. non obſtat.* Rot. *in recent. par 1. deciſ.294. nu.11.* & idem dicendum eſſet, ex alio titulo ſi reuertatur ad Dominum, tanquam priuatam perſonam, vt ex renunciatione per ea, quæ diximus ſupra tit. *de renunc. q.3. nu.9.*

8 Limita quartò, non habere locum, quando culpa non eſt commiſſa contra Dominum, ſed adeſſet aliqua culpa, ob quam emphyteuta mereretur confiſcationem bonorum, tunc melioramenta pertinerent ad Fiſcum, Valaſc. *d. q.25. ſub n.3.* ſed dic, vt diximus in *tit. de ſuc. in bon. emph q.4.*

9 Limita quinto, ſeu potius declara, non habere locum in impenſis magnis, quas facere ex natura emphyteuſis non tenetur; vnde ſi emphyteuta domos ædificaret, vel manſiones faceret, magni ſumptus, aut

molendinã, vel ſimiles meliorationes faceret nõ amitteret, ſed ſolum amitteret, quæ concernunt ſolitam meliorationem prædij, & quæ ex natura conceſſionis expreſsè, vel tacitè erat obligatus impendere, & ea, quæ fecit ædificando de nouo, non ſunt de natura emphyteuſis. Valaſ. *ſub d.nu.3.* qui dicit ita tenuiſſe mod. Gall. Pinel. & Io. Garc. *de expenſ. cap. 6. n. 22.* & ſecundum hanc opinionem refert iudicaſſe Senatum: ne Dominus tanta emphyteutæ iactura locupletetur, quæ declaratio, ſi eſſet vera, magna eſſet, ſed ego non credo
10 eam eſſe veram, per tex. *in d. l. 2. C. de iur. emph.* qui loquitur generaliter, dicens: nulla ei in poſterum allegatione nomine meliorationis; ponderando illam diſtinctionem, nulla, quæ eſt vniuerſalis negatiua, & non patitur reſtrictionem, Bar. *in l. ſi is qui ducenta §. verum*
11 *col. 1. ff. de reb. dub.* Iaſ. *in l. ſeruarios C. de milit. teſt.* Burſat. *conſ. 106. n. 246. lib. 2.* & hanc opinionem in magna ſumma tenet Bal. *in l. ſi duobus §. emptor Cod. com. de legat.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. in tit. de melioramẽt. fol. 405. n. 4.* referens, ita tenere Doct. *in ca. 1. §. ſi Vaſallus hic finitur lex &c.* & Guid. Pap. *dec. 438.* & idem Redoa. *eod. tit. n. 4. fol. 400. & n. 14.* & ſic patet, quod Valaſc. non eſt audiendus; nec meo iudicio quærendum venit, An emphyteuta ſecerit meliorationes poſt incurſam caducitatem, vel poſt li-
12 tem conteſtatam, vt quærit Valaſc. *ead. quæſt. ſub num. 4.* quia ſi culpa emphyteutæ res reuertatur ad Dominum, meliorationes amittit, quamuis ipſe teneat, poſt declarationem emphyteutam amittere; quia eſſet malæ fidei poſſeſſor, & poſt litem conteſtatam inducitur etiam mala fides; quod tamen intelligit, niſi eſſent meliorationes neceſſariæ; nam illas emphyteuta per retentionem deducit iudicis officio, & ſi fuerint impenſæ vtiles in reficiendo, vel factum ampliando permitti eas tollere, ſine læſione tamen prioris ſtatus, præterquam ſi Dominus ſumptum repouere malit; quod ſi tolli non poſſet ſine detrimento rei, omnino eas amitteret, quia ſibi imputet per *l. domum C. de rei vend.* ſi vero inchoauit, faciendo nouum opus, non permittetur illi nec abraſio, licet ſine rei detrimento, quia ædificando donaſſe intelligitur; ſin autem meliorationes voluptarias feceris, nullo modo recuperare poſſe, nec corradere, allegat Boet. *dec. 44.* ſed meo iudicio, hæc habent locum, quando emphyteuſis reuertitur ob generationem finitam, non autem quando reuertitur ob culpam, vt idem Red. aduertit *in eod. loc. fol. 401. n. 14.* cum emphyteuta perdat meliorationem in pœnam ſui delicti, idem Red. *eod. tit. fol. 410. n. 10.* & quod meliorationes poſt litem conteſtatam factæ ſint reficiendæ, eſt dec. Rotæ *in recent. par. 2. dec. 356. n. 2.* Lancel. *de attent. par. 3. cap. 24. q. 29. num. 10.* ſed hoc habet locum in bonæ fidei poſſeſſore, vt ibi; nam malæ fidei poſſeſſor perdit melioramenta Gabr. *conſ. 117. nu. 1. vol. 1.* Rot. *dec. poſth. 695. par. 1.* vbi de melioramentis factis lite pendente, & poſt inhibitionem propter malam fidem, ſed dic, vt ſupra *q. 7. n. 19.*

13 An autem emphyteuta poſſit repetere impenſas factas cauſa recolligendorum fructuum in caſibus, in quibus propter culpam meliorationes amittit, dicendum eſt, quod ſic, cum etiam malæ fidei poſſeſſor illas repetere poſſit, eſt textus *in l. fundus, qui dotis, ff. fam. hercisſ.* vbi inquit text. nullus caſus interuenire poteſt, qui id genus deductionis expenſarum, quæ fiunt pro fructibus, ita quod non deducantur, impedire poteſt, Redoan. *d. fol. 400. n. 11. 17. & ſeq.* Valaſc. *d. quæſt. ſub n. 4. in fine, & nu. 5.* Boet. *d. dec. 44.* qui diſtinguit plures caſus, quando expenſæ fuerunt factæ cauſa colligendorum fructuum, Et idem Red. *ibidem num. 17.* nam aliæ ſunt impenſæ cauſa fructuum quærendorum in arando, fodiendo, triturando, vindemiando, in ſecando, in conducendis & ſimilibus; Et huiuſmodi expenſæ omnino deducuntur, & deduci debent de fructibus, vt dictum eſt; nam naturalis ratio poſtulat, vt iſti ſumptus non ſolum debeant ſolui bonæ fidei poſſeſſori, ſed immo, & Prædonibus, vt in *l. ſi à Domino §. fin. ff. de pet. hered.* & Mareſc. *var. reſolut. lib. 2. cap. 108. num. 1. 2. & 3.* vbi multos refert, & habere locum etiam in foro conſcientiæ ex ſententia Tiraq. *de retract. conſang. §. 15. 1 gloſ. 1. num. 2. & 21.* & Ricard. *in 4. ſent. diſt. 15. artic. 5. quæſt. 6.* & hanc regulam extendit pluribus modis & aliis modis reſtringit, & Bald. *in l. ſi quis ſciens Cod. de rei vend.* tenet, quod ſi quis mala fide poſſideat agrum meum, & propriis manibus, & propria opera coluit, ſi ego ab eo recepto fundum, & ipſe dicat, quod velit dimidiam fructuum: tanquam laborator pro operibus ſuis, non eſt admittendus, vt colonus partiarius, ſed benè, quod ex fructibus poſſit deducere, quantum ſit pretium operarum, reliqua ſunt videnda ibidem, & pro hac opinione facit etiam, quia vſufructuarius ſi moriatur pendentibus fructibus, hæres non lucratur fructus, ſed proprietarius; poteſt tamen repetere expenſas factas pro fructibus percipiendis Borg. *de vſuf. num. 246. & dec. 27. num. 17. par. 3.* Burſat. *conſ. 71. par. 1. num. 27.* videndus eſt etiam Menoch. *de recup. poſſ. remed. 15. nu. 574. & ſeq.* Nauar. *de red. Ecc. quæſt. 2. fol. 261. monit. 13. in fine,* facit etiam, qui huiuſmodi expenſæ debentur etiam grauato, vel eius hæredi Bald. *in l. ſi quis ſciens C. de rei vend.* Paul. de Caſt. *in l. ſi à Domino §. vltimo ff. de pet. hered.* Ceph. *conſil. 182. lib. 2.* Simon de Præt. *de interp. vlt. vol. fol. 550. num. 34.* Burſat. *eod. conſ. 71. num. 26. & 81.* & quod à Prædone etiam iſtæ impenſæ, quæ fiunt gratia quærendorum, colligendorum, & conſeruandorum fructuum, deduci poſſint, cum ratio naturalis id perſuadeat; tenet Mant. *de tacit. & amb. lib. 11. tit. 23. num. 19.* & quod expenſæ factæ pro cultura, ſint reficiendæ per nouum Dominum, vel poſſeſſorem, eſt dec. Rotæ, vt in recollectis per Farin. *dec. poſth. par. 2. 913. in fine.*

Contrarium, quod vſufructuarius non repetat expenſas factas in recolligendis fructibus, & ideo ſi vſufructuarius colat vineam manibus propriis, & fructibus pendentibus decedat, proprietarius non tenetur ad aliquid hæredi vſufructuarij, tenet Ceph. *conſ. 181. col. 2.* quem refert Caroc. *de locat. fol. 87. quæſt. 20.* ſed Bal. *in l. ſi pater, Cod. de vſufr. in fine,* tenet contrarium, quod recuperet iſtas expenſas, Bertach. *in ver. vſufructuarius,* agit Viui. *in com. op. in ver. ſtatutum car. 219.* Tiraq. *de ret. conuen. §. 5. gloſ. 4. num. 7. ver. nunc autem quæro,* vbi alios refert, & *de retrac. lignag. §. 15. gloſ. 1. num. 30. ver. ſeptimo quæro.* Alex. *in l. diuortio, num. 44. in fine ff. ſol. mat.* Petr. Pech. *in tract. de teſtamento coniugum, lib. 5. cap. 9. car. 175.* Caualc. *de vſuf. d. num. 246.* ſicut etiam repetit dictas expenſas factas pro recolligendis fructibus, in colendo, hæres beneficiarij, & etiam hæres vſufructuarij tenet Nauar. *conſ. 3. num. 3. de dona.* quem ſequitur Ceph. *conſ. 181. vol. 2.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Melioramenta non amittit emphyteuta per generationem finitam, neque per tempus finitum, n. 1.
Amplia, quod debentur filiis, & deſcendentibus, & hæredibus, num. 2.
Debentur, ſiue ſint facta à primo, ſiue ab vltimo, n. 3.
Amplia habere locum, etiam ſi ſint facta ab amico, ſiue per bonæ fidei poſſeſſorem, n. 4.
Amplia, vt poſſit libere alienare, quod decl. ×a, n. 5.

Amplia

Amplia etiamſi ſit obligatus meliorare. nu.6.
Amplia habere locum in omnibus ſumptibus, neceſſario factis n.7. vbi declaratur.
Amplia etiam ſi Dominus inhibeat, ne meliorationes faciat, n.8.
Declara, niſi emphyteuta conſulto meliorationes exceſſiuas faciat, & ſit pauper Dominus directus, n.9.
Declara non habere locum in melioramentis modicis, num.10. quæ autem dicantur modica ibidem, & n.12.
Declara habere locum in melioramentis, quæ fiunt in ædificando, ſecùs in plantando n.11. ſed dec, vt n.14.
Declara, quod eſt in electione Domini, vel ſoluere æſtimationem, vel tolli permittere, etiam durante emphyteuſi, n.15.
Amplia hanc declarationem, etiam ſi adeſſet pactum, quod emphyteuta poſſet illa tollere, n.16.
Subdeclara non habere Dominum hanc electionem in ædificiis factis in Ciuitate, quia cogitur ſoluere æſtimationem, n.17.
Subdeclara etiam in arboribus plantandis, n.18.
Limita 1. regulam, ſi adeſſet pactum, quod meliorationes reuerterentur ad Dominum, n.21.
Declara n.22.
Limita 2. quando emphyteuta promiſit tot arbores, & vites plantare, quia intelligitur ſuis ſumptibus. n.24.
Limita 3. in melioramentis naturalibus, n.25.
Limita 4. in melioramentis ciuilibus, n.26.
Limita 5. in melioramentis, quæ non reſpiciunt rei vtilitatem perpetuam, ſed ſolum pro tempore, quo emphyteuta poſſidet, num.27.
Limita 6. quando aſcenderent ad maximam ſummam, & Dominus non poſſet ſoluere commodè, n.28.
Declara n.29. declara etiam n.30.
Limita 7. quando res meliorata perempta eſſet, n.31.
Secus ſi melioramenta, ibidem,
Limita 8. in melioramentis voluptuariis, nu.32.
Declara n.33. declara 2. n.34.
Declara 3. n.35. declara 4. n 36.
Limita 9. in melioramentis, quæ ſeparari poſſunt, n.37.
Limita 10. in arboribus, quæ naturaliter naſcuntur, n.38.
Limita 11. in arboribus, in quibus modica ſit expenſa, quod declara, n.39.
Limita 12. in melioramentis exceſſiuis, quod declara, n.40.
Limita 13. in melioramentis factis in plantandis arboribus, quæ limitatio non eſt tuta, n.43.
Impenſa facta in diſboſcando, & nemora ad culturam reducendo, ſi eſt modica, non eſt reficienda; ſecus ſi eſt magna, n.13.
Impenſa facta in plantandis arboribus fructiferis, & vineis, & ſimilibus, ſi eſt modica, non debet refici; ſecus ſi eſt magna, num.14.
Melioramenta quomodo æſtimanda ſint, n.14.
Emphyteuta non compenſat fructus cum melioramentis, n.20.
Cautela pro Domino, quando vides fieri melioramenta exceſſiua, n.41.
Melioramentorum ſolutio fieri debet vnico contextu, n.42.

SVcceſſiuè quærendum venit, An per generationem finitam, emphyteuta perdat melioramenta, vel
1 propter tempus finitum in inueſtitura appoſitum? Et dicendum eſt, quod non perdit; & hæc eſt communis
* opinio, vt per Dec. *conſ.518. volum.3.* & idem Dec. *in l. qui rem, C. de Sac. Sanc. Eccl. nu.14.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien. in tit. de melior. fol.401. nu.14.* Clar. *§. emphyteuſis, q.45.* Iaſ. *in l.2. C. de iur. emphyt. nu.27.* Burſat. qui etiam de com. teſtatur *conſil.80. n.35. lib.1.* Brun. *conſ.116.* Rol. *conſil.28. nu.2. lib.1.* Surd. *dec.900. num.20.* Ioſeph. Ludo. *dec. Peruſ.117. n.35.* qui alios cumulat. Villalob. *com. op. lit. E. n.69.* Valaſc. *de iur. emph. q.35. nu.3. & 6.* qui alios allegat, teſtantes de com. licet aliqui diſſentiant, vt ibi per eum. Rot. *Lucenſ. dec.44.* vbi multos refert, quod non ſolum habet locum contra Dominum; ſed etiam contra eius filios ſuccedentes in emphyteuſi.

a Amplia, quod hæc melioramenta, non ſolum debentur ipſi emphyteutæ, ſi viueret, ſed etiam filiis & deſcendentibus, tam maſculis, quam fœminis, quinimò etiam hæredibus extraneis; & hanc opinionem ab om-
* nibus eſſe receptam, dicit Bero. *conſil.19.* per totum: & eſt ratio ſecundum Clar. *d. qu.45. ver. adde*, quia cum melioramenta ſint propria ipſius emphyteutæ, nulla eſt ratio, quare in omnes hæredes ab ipſo tranſmitti non debeant, hanc quòque eſſe magis com. op. teſtatur Caroc. *de locat. & cond. in tit. de expenſis, n.12. fol.218.* Surd. *d. dec.330. nu.20. & dec.78. nu.3.* Rot. *diuerſ. par.1. dec.398. nu.2.* & in recent. *dec.294. nu.6. par.1.* etiam ſi ſint notabilis quantitatis, Rot. *dec.60. n.8. & ſeq. par.5. nouiſſ.* Valaſc. *d. n.6. & 10.* Gabr. *conſil.80. n.26. lib.2.* vbi tenet pertinere ad hæredes, ſiue facta ſint à primo, ſiue ab vltimo, quia tranſeunt
3 iure hæreditario, Mareſc. qui alios allegat, *var. reſol. cap.110. num.9.* & Ioſeph. Lud. *dec. Per.117. numer.33.* Rot. Luc. *dec.44.*

Amplia ſecundo habere locum, etiam ſi melioramenta fiant per amicum emphyteutæ, vel per bonæ fidei poſſeſſorem, cui teneatur emphyteuta reſtitue-
4 re. Valaſ. *d. queſt.10. in fine*, qui allegat. Mod. Pariſ. facit pro hac opinione; à me factum dici, quod mei contemplatione ab amico eſt factum; *l. idemque in fin. & l. ſeq. ff. mand.* Menoch. *de recup. poſſ. remed.15. n.509.* Rol. *conſ.10. n.9. & ſeq. lib.1.* Mareſc. *eod. tract.109. n.11.*

5 Amplia tertio, vt talia melioramenta poſſit libere emphyteuta alienare cuicunque voluerit, quia ſunt, *l. fi. C. de iur. emph.* qui tex. loquitur durante emphyteuſi, & Valaſc. *d. q. ſub n.10.* ſubdeclara vt infra.

6 Amplia quarto habere locum, etiam ſi in inueſtitura adijciatur clauſula; vt emphyteuta rem meliorem faciat, vel vt reddat Domino rem meliorem; vel quod detur pro minima penſione ad meliorandum, Valaſc. *d. q. n.7.* qui alios citat, ſed de hoc vide, quæ dixi infra *in tit. de var. caduc. q.1. n.13.*

7 Amplia quinto, quod non ſolum poterit petere melioramenta, ſed etiam quoſcunque ſumptus, neceſſario factos iure emphyteutica; dummodo non ſint tales, qui de iure pertineant ad ipſum emphyteutam, Iaſ. *in d. l.2. n.32.* Valaſ. *d. q. nu.8.* idem Iaſ. *in l.1. num.26. C. eod.* Redo. *de reb. Ecc. non alien. eod. tit. fol.407. n.9.* & quæ ſint, vide infra *q.9.* & hic *nu.11.13. & 14.*

8 Amplia ſexto habere locum, etiam ſi Dominus inhibeat, ne meliorationes faciat, & ſe non ſoluturum meliorationes proteſtetur: cum iure contractus meliorationes emphyteuta faciat, Auth. *de non alien. §. ſane.* Valaſ. *ead. q. n.9.*

9 Declara tamen prædicta, niſi emphyteuta conſulto exceſſiuas meliorationes faciat, quas ſciebat Dominum directum non futurum eſſe ſoluendo; vt quia Dominus erat pauper, tunc tollere duntaxat permittitur ſine læſione prioris ſtatus, at ſi ſine detrimento fieri nequeat, eas amittet, *l. in fundo, ff. de rei vend.* Tiraq. *de ret. pag.752. n.5.* & Valaſc. *ſub d. n.9.*

10 Decla. ſecundo, vt non procedat in expenſis, & melioramentis modicis, quia illa ad Dominum tranſibunt ſine obligatione reſtituendi pretium illarum emphyteutæ. Paul. de Caſt. *conſ.270. col.3. ver. ſi verò parua, volum.2.* Glo. & Scribentes, præſertim Præpoſ. *in c.1. §. ſi Vaſallus, in tit. hic finitur lex.* Bero. *qu. famil.96. n.4. ver. finito autem* & tex. *in l. omnino, ff. de impen. in reb. Dot. fact.* vbi maritus non repetit modicas impenſas factas in rebus dotalibus, Valaſ. *d. q. n.12.* Mareſc. *var. reſol. cap.109. n.18. lib.2. & cap.110. n.38.* Menoch. *de recup. poſſ. rem.15. n.552.* Red. *de reb. Eccl. non alien. eod. tit. fol.405. n.4.* & licet Mareſ. *ibi n.39.* dicat, quod etiam in modicis expenſis, ſi ſint ſeparabiles, detur retẽtio, & repetitio, & pro hac alleget Lud. *dec. Per.58. n.2.* tamẽ ipſe
* hoc non dicit, & eſſet contra communẽ opinionẽ, cum

omnes concludant, ſine obligatione reſtituendi, quæ autem dicatur modica expenſa, videndus eſt Borgn. *dec.44.num.65.par.1.* vel relinquitur Iudicis arbitrio, Redoan. *de Reb.Eccl.non alien.fol.283.n 2.* Menoch. *de arbit.caſ. 215.nu.8. & infra,n.12.* & habet locum etiam ſtante pacto de meliorando, quia prouiſio hominis non facit ceſſare prouiſionem legis: nam regula haberet locum, ſi illa tacita obligatio meliorandi proueniret ex priuilegio, aut alias iure ſpeciali, & extraordinario, Rota coram Duran. *dec.338.nu.26.& ſeq.* ſecùs quando obligatio tacita prouenit ex natura rei à iure communi, vt ibi

11 Declara tertiò, intelligendam eſſe com.op.ſupra firmatam, ſi melioramenta ſint in ædificando, quia cum talis melioratio fit extra naturam contractus emphyteutici, ideo fit diſtinctio inter modicam, & magnam impenſam, ſecùs ſi melioratio ſit in plantando, quia implantationes veniunt ex natura contractus; cum emphiteuſis hoc ſignificet, vt diximus ſupra *in Præludiis*, & ideo nulla in iis admittitur diſtinctio inter modicam, & magnam, vt tranſeant ad Dominum, cum re ipſa, poſt finitam emphyteuſim, Paul.de Caſt. *conſ.270. lib.2.* Valaſc. *d.q.n 12.* ſed dic, vt infr. *n.14.*

12 Quæ autem dicatur magna, vel modica impenſa; Alex. *in l.diuortio, §.impendia, n.3. ff.ſol. mat.* tenet, modicam impenſam appellari, quæ non concernit perpetuam rei vtilitatem; ſed perceptionem fructuum tantum, pro tempore conductionis, licèt ſit ſumptuoſa, & magna; & è contra magnam impenſam appellari, quæ concernit perpetuam vtilitatem rei, etiam ſi effectu modica ſit; quem ſequitur Ruin. *conſ.14.n.3.lib.1.* Iaſ. *l.1.n. 25. C.de iur.emph.*

Sed Bar.opinio in *l.omnino, ff.de impen. in reb.dot. fact.* præualuit, quod hoc Iudicis arbitrio relinquatur, & hoc tenuit Gloſ. *in d.l.omnino*, Paulus de Caſt. *conſ. ſuprad.270.* Peregr. *de fideic art.50.n.13.* Menoch. *de arbit. caſ. 127.nu.11.* Mareſc. *var.reſol. cap.110. num.40.* & magna, & parua impenſa iudicari debet, ſecundum qualitatem perſonarum, vt dixit Rimin. *in l.vlt. nu.2. C.de coll.* quem ſequitur Menoch. *ibidem nu.12.* & Mareſc. ibidem tenet, quod parua, & magna ſit, attenta quantitate ſumptuum, & quod hoc ſit relinquendum Iudicis arbitrio, tenet etiam Valaſc. *d.q. num.14.* & ibidem Menoch. *caſ.238.* & hanc opinionem, quod impenſa parua, vel magna ſit in arbitrio Iudicis, ſequitur Rot. *vt in dec. Duran 338.nu.25.* & diximus ſupra *n.10.*

13 Infertur ex prædictis, quod impenſa facta in diſboſcando, & nemora ad culturam reducendo, ſi fuerit modica, non erit reficienda, licet ſit maxima vtilitas in diſbocando; ſed ſi fuerit magna quantitas, impenſa tunc ſoluenda erit. Rimin. *conſ.134. col.pen. lib.3.* quem ſequitur. Rol. *conſ.28.* qui ita ſunt intelligendi, dicit Valaſc. *ibi n.15.*

14 Infert etiam Valaſc. *eod.nu.15.* quod meliorationes in plantandis de nouo arboribus fructiferis, & vineis, aut in ſubrogandis vitibus, & in locum demortuarum arborum, & ſimilibus, ſi modica fuerit facta in huiuſmodi rebus impenſa, quod reſpectu perſonarum, & rerum, & penſionis, Iudex arbitrabitur, tunc talis melioratio, vt modica non erit attendenda: alioquin contra, & ſic de ſimilibus, ſed hęc illatio videtur cótraria declarationi tertiæ ſuperius poſitæ, in qua diximus quod in plantando non debet attendi, an ſit modica, vel magna impenſa, & ſic videtur, quod Valaſc. ſit ſibi ipſi contrarius: Propterea ego diſtinguendum eſſe puto. Aut loquimur de melioramentis factis in plantando, quæ non veniebant ex natura contractus, cum veniant ſolum meliorationes, quoad culturam, & paruæ impenſæ, & tunc ſi ſunt paruæ impenſæ; non deducet: Aut loquimur de magnis impenſis, quæ non veniunt ex natura contractus; & illæ ſunt reficiendæ, Menoch. latè *de recup. poſſ.remed.15. num.502.* & ſic procedit opinio communis, quod emphyteuta, vel eius hæres poſſit repetere melioramenta, vt ſupra diximus, *num.1.* & poteſt ſaluari Valaſc. quando dixit, quod non attenditur diſtinctio inter modicam, & magnam impenſam in plantando, vt dixerit hoc, ſecundum vltimam opinionem, quam ponit in ſupradicto *nu.12. in fine*, iuxta terminos *l.omnino, ff.de impen.in reb.dot.fact.* vbi impenſas modicas non repetit maritus: magnas autem repetit, & vide infra *limit.13.*

15 Declara quartò, quod eſt in electione Domini, vel ſoluere æſtimationem melioramentorum, vel ea tolli permittere, & ita concludit in Eccleſia Domina directa, Bald. *in d.§.ſi Vaſallus*, per illum tex. Bero. *q.96.* vbi hanc eſſe com.opin. teſtatur Guid. Pap. *q.169.* Afflict. *in d.§.Vaſallus*, Iaſ. *in l.2.num.26. C.de iur.emph.* Paul. de Caſt. *conſ.237.nu.4.lib.1.* & eandem electionem Domino dari, ſi durante tempore velit emphyteuta tollere melioramenta, concludit Iaſ. *in d.l.2. num.30.* Valaſc. *d.q.num.16.* Redoa. *d.q.fol.105.num.4.* Menoch. *de recup.poſſ. rem.15.nu. 555.* Surd. *dec.78. num.2.* vbi alios citat, & vide infra, *q.7. num.18.*

16 Amplia iſtam declarationem habere locum, etiam ſi adeſſet pactum, quod emphyteuta poſſet illa tollere, nihilominus poteſt Dominus prohibere, offerendo tantum, quantum laturus eſſet ex tali leuatione. Bal. in *d.l.in fundo.* Iaſ. *in d.l.2. n.31.* Menoch. *d.nu.555.* Valaſc. *d.q. ſub num.19.* Surd. *d.deciſ.num.10. & ſeq.* Hipp. de Marſil. *ſing.410.*

17 Subdeclara, Dominum non habere hanc electionem in ædificiis factis in Ciuitate, ne aſpectus ipſius deformetur ruinis, *l.cætera, §.1. ff.de legat.1. & C.de ædif. priuat.l.2.* tunc enim cogetur Dominus pretium melioramentorum ſoluere, ratione prædicta. Angel. & Imol. *in l.ſenatus, §.Martellus, ff.de legat.1.* Ruin. *conſ.24. nu.10.lib.1.* Valaſc. *d.num.16.* Bald. *in d.l.ſenatus.* Redoa. *d.q.fol.401. num.14.*

18 Subdeclara ſecundo non habere hanc electionem Dominum in melioramentis factis in plantandis arboribus, quia cum illa non cadat abraſio, *l.fundi poſſeſſor, ff.de rei vend.* ideò cogetur Dominus pretium melioramentorum ſoluere. Paul. de Caſtr. *conſ.270. col.pen. lib.2.* Valaſc. *ſub d.n.16.* Ioſeph. Lud. *dec.Peruſ.58.num.4.* Rol. *conſ. 28.n.26.& ſeq.lib.1.*

19 Sed pulchra erit hæſitatio, quomodo iſta melioramenta erunt æſtimanda? Bal. *in d.§.Vaſallus*, quem ſequitur Iaſ. *in d.l 2.num.29.* tenet æſtimanda eſſe, non prout ſunt in concreto, ſed in abſtracto, ideſt prout valent rudera ab ædificio ſeparata. ſequitur etiam Tiraq. *de retract. §.7. gloſ.1.nu.6.* Rol. *conſ.28. nu.30.* Bero. *q.96.num.5.* qui hanc dicit eſſe magis communem opinionem. Ruin. *d.conſ.24.* quæ opinio probatur per tex. *in l.in fundo, ff.de rei vend.* ibi quantum habiturus eſt poſſeſſor his rebus ablatis, Red. *d.q.n.7.fol.407.* Peregr. *de fideicom. art. 50.nu.78.ver.ſecundus caſus*, & diximus ſupra declaratione quarta.

Alij tenent, quod æſtimatio fieri debeat in concreto, & non in abſtracto, quos refert Valaſc. *ſub dicto n.16.* inter quos eſt Clar. *§.feudum,q.88.ver. ſed quæro*, quem ſequitur Menoch. *d.remed.15.num.166.in fine*, cum aliis allegatis per eundem Clar. & Vinc. Caroc. *de locat. & cond fol.221. nu.26.* qui alios citat, nempè Maſcar. Viui. Menoch. & Parmen.

Alij, vt Auguſt. Bero. *in cap.1.de in integ.reſt.n.36.* quem refert idem Valaſc. diſtinguit, ſi impenſa fuerit neceſſaria, vel vtilis, tunc Eccleſia, vel Dominus teneatur meliorationes ſatisfacere; ſi verò ſunt voluntariæ, ſeu voluptariæ, tunc ſit in electione Domini, dicere, tolle tua

melio-

melioramenta, vel offerre quantum valent, vt rudera, diruto ædificio; niſi per hoc res deterioretur; tunc enim non permitteretur abraſio, & hanc opinionem ſequitur etiam Valaſ. ſed opinio Bal. eſt communis, vt idem Valaſc. teſtatur, Mareſc. var. reſol. cap. 114. in princ. lib. 2. Caualc. dec. 32. par. 2. num. 51. eandem opin. Bal. dicit eſſe communem, vt ipſe conciliando opiniones diſtinguit inter magnas, & exceſſiuas, & non magnas. Primo caſu æſtimari debeant, vt cæmenta, & rudera, & in hoc arbitrium Iudicis verſabitur; & in ſecundo caſu, ſi eſt pauper, & alteri ſtatim vendituras, æſtimari debeant, vt integra, ſed de hoc videnda eſt quæſt. ſept. inf. eod. tit.

20 Amplia ſeptimo, quod emphyteuta non compenſat fructus perceptos cum melioramentis, Iaſ. in l. 2. C. de iur. emph. nu. 32. Caſt. conſ. 250. lib. 2. Ruin. conſ. 132. n. 4. lib. 2. Omnes in c. 1. §. ſi Vaſallus, tit. hic finitur lex. Fed. cum aliis adductis per Caroc. de locat. & cond. fol. 221. nu. 18. & per Mareſc. var. reſol. cap. 112. nu. 33. & 42. lib. 2. Neguſ. de pign. par. 5. 4. membr. nu. 13. & 14. Add. ad Iul. Clar. §. emphyteuſis, quæſt. 45. Valaſc. qui plures allegat pro iſta opinione, d. quæſt. 25. num. 29. & reſpondet regulæ, quod bonæ fidei poſſeſſor compenſat fructus cum melioramentis, vt non habeat locum in emphyteuta libellario, ſuperficiario, & Vaſallo, niſi tamen conceſſio in emphyteuſim eſſet nulla, de quo vid. ſupra. quæſt. 22. tit. 1. de cont. emph.

21 Limitatur primo prædicta regula, quod emphyteuta non perdit melioramenta per generationem finitam, vel propter finitum tempus, vt non habeat locum, ſi adeſſet pactum, vt finita emphyteuſi res reuerteretur ad Dominum, vel Eccleſiam, cum ſuis melioramentis, Bar. in l. iubemus nulli §. ſanè, C. de Sac. Sanc. Eccl. Iaſ. in d. l. 2. nu. 28. vbi dicit, quod cum quædam Eccleſia conceſſiſſet aream in emphyteuſim, cum hoc quod ibi deberet fieri ædificium, & quod finita generatione area ſimul cum ædificio transiret ad Eccleſiam, quod huiuſmodi pactum valuit, & adimpleri debet. Redoa. d. ſcda quæſt. de melioramentis, num. 5. fol. 407. Menoch. de recup. poſſ. d. rem. 15. num. 504. vbi loquitur, quando eſt factum pactum, quod res liberè Domino relinquatur cum ſuis melioramentis, quamplures allegando. Rot. diuerſ. par. 2. dec. 208. Ioſeph. Lud. dec. Peruſ. 117. num. 35. Nec obſtare debet, quod in hoc caſu Dominus locupletetur cum alterius iactura, quia tale pactum in partem

22 pretij cedit, l. fundi partem, ff. de cont. empt. & pacta conuenta in hoc contractu emphyteutico ſeruanda ſunt, l. 2. & 3. C. de iur. emph. Valaſc. d. quæſt. 25. num. 18. videnda etiam ſunt, quæ diximus de variis ead. q. 1. num. 29. Sed ſi dictum ſit, bona liberè reuertantur ad Eccleſiam, melioramenta debentur emphyteutæ, & ſuis hæredibus, Rot. Lucenſ. deciſ. 44. At quid ſi ſit dictum, quod emphyteuta debeat facere talia melioramenta, finita emphyteuſi, ad quem pertineant? Arius Pinel. in l. 2. Cod. de reſ. vend. par. 2. cap. 3. num. 10. dicit, quod pertineant ad Eccleſiam, vel Dominum, quæ opinio latè impugnatur per Rot. Lucenſ. deciſ. 82. & quando in inueſtitura præcedenti adeſt pactum, quod reuertatur emphyteuſis cum ſuis melioramentis ad Eccleſiam; licèt in noua non adſit hoc pactum; tamen ſi expreſsè voluerunt, quod habeatur relatio ad præcedentem inueſtituram, pactum prædictum virtualiter ineſt in ſecunda inueſtitura, quia relatum ineſt referenti cum omni ſua cauſa, l. aſſe toto, ff. de hered. inſt. & quia etiam quando emphyteota vendit ſua iura, non cenſetur vendidiſſe plus iuris quam ipſe habet, l. nemo plus ff. de reg. iur. & hæc opinio tanto magis procedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & melioramenta iam erant facta, cum Eccleſia non poſſit facere ſuam conditionem deteriorem, & eſſet alienatio ſine ſolemnitatibus, & conſenſu Apoſtolico; cum etiam in renouatione Inueſtituræ non poſſit mutari antiqua forma ad damnum Eccleſiæ ſine nouis ſolemnitatibus requiſitis in alienatione rerum Eccleſiæ, & ideo omnia, quæ in prima inueſtitura continentur, cenſentur repetita in ſecunda, vt per Hier. Gabr. conſ. 92. n. 9. & ſeq. Rot. Lucenſ. diuer. dec. 46. ver. quoad melioramenta, & diximus de ſucc. in bon. emph. q. 9. n. 22. quia quemadmodum Rector Eccleſiæ non poteſt ſine debitis ſolemnitatibus bona Eccleſiæ non ſolita in emphyteuſim concedi, infeudare, vel concedere in emphyteuſim, vt per Doct. in Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacr. San. Ec. ita etiam non poteſt alterare formam conceſſionis, & primordialem emphyteuſis naturam abſque nouis ſolemnitatibus, & Superioris licentia. Clar. §. emphyt. q. 6. ver. ſcias tamen, Gabr. conſ. 83. n. 10. reprobata opinione, Cald. conſ. 11. ſub tit. de iud. Didac. var. reſol. lib. 2. cap. 16. n. 4. vbi de com. teſtatur Redoa. de reb. Eccl. non alien. fol. 263. n. 12. cum aliis adductis per Rot. Lucen. deciſ. 48. ver. ſecundo, & diximus in d. q. 9. & ideo, ſi Rector alteraret formam ſolitam conceſſionis, redderetur nulla conceſſio in parte alterata ſine Superioris auctoritate. Rot. Lucen. in d. dec. vbi alios refert, ſed de hoc vid. eſt q. 1. nu. 37. de var. caduc. & in ead. Rot. ibi ver. ſed dicitur, habetur, quod licèt in noua inueſtitura adeſſet noua qualitas; non propterea cenſeretur receſſum a prima, niſi in his in quibus ſpecialiter fuiſſet dictum, & expreſſum ex ſententia, Natt. conſ. 105. nu. 16. & conſ. 506. nu. 44. Bero. conſ. 7. num. 42. lib. 1. Pariſ. conſil. 23. num. 26. lib. 1. Dec. conſil. 185. num. 3. & conſil. 193. num. 4. & ſic quoad expreſsè mutata habebit vim nouæ inueſtituræ; quoad alia verò non expreſsè mutata, retinebit naturam antiquæ inueſtituræ, & ſecundum eam regulabitur.

23 Declaratur prædicta limitatio habere locum in melioramentis, quæ veniūt ex natura emphyteuſis, quemadmodum ſunt implantationes, vel in aliis, quæ veniunt ex neceſſitate iuris, vt in reparanda re emphiteutica, vel de melioramentis modicis, & paruæ impenſæ, vel in melioramentis faciendis ex expreſſa conuentione partium, quæ melioramenta reuertuntur ad Dominum ſine obligatione ſatisfactionis, & ita fuiſſe iudicatum refert Valaſc. ead. quæſt. num. 19. vel etiam debet intelligi de melioramentis, quæ extabant tempore celebrati contractus, & non de futuris, Bero. q. 19. per totam. Gargia patroc. 30. vt refert idem Valaſc. eod. nu. Caualc. deciſ. 32. nu. 48. par. 2. & Surd. deciſ. 233. num. 17. licet obiter; ſed Valaſc. in fine eiuſdem n. 19. ſine aliqua diſtinctione dicit vidiſſe iudicatum in vtroque Senatu; & hanc poſtremam opinionem ſentit Menoch. de rem. 15. num. 504. quando conuentum eſſet, quod finita emphyteuſi, ex quauis cauſa, melioramenta liberè Domino relinquerentur, & eandem opinionem dicit tenere Pariſ. tract. de reint. feud. fol. 10. num. 7. Rot. in recen. par. 2. nu. 1. & 3. deciſ. 577. & deciſ. 208. par. 2. diuerſ. & loquuntur, quando emphyteota expendit magnam quantitatem pecuniarum in meliorando; & idem dicitur in dec. 294. nu. 7. par. 1. in recent. vbi erat factum pactum, quod melioramenta finita emphyteuſi, pertinerent ad Dominum, abſque alia ſatisfactione. & vide, quæ diximus de variis caduc. quæſt. 1. num. 29. & eandem opinionem tenet Gabr. conſil. 168. quæſt. 6. per totum, vbi loquitur de ædificio, quod expenſæ repeti non poſſint, ſed ad Dominum reuertitur.

24 Limitatur ſecundò, quando emphyteuta promiſit tot arbores, & vites plantare, quolibet anno, vel domum ædificare, vel vineam plantare, vel quid aliud facere: quia illa promiſſio intelligitur facta, vt ipſe ſuis expenſis, arbores, & vites plantet; ſecùs ſi ſimpliciter promiſit meliorare, Pinel. in l. 2. in 2. par. nu. 10. ver.

impenſa, C.de reſc. vend. Canalc. deciſ.32.par.2.num.48. Caroc. de locat. & cond. tit.de expenſis, nu.54.fol.220. nec poſſit expenſas repetere, Gabr. conſ 168.q.9.num.91.vol.1.nam tale pactum eſt pars penſionis, & ideo pactum intelligitur ſuis expenſis, Mart. de clauſ.par.1. clauſ.307. num. 4. & non repetit melioramenta, Valaſc. d.q.25.num.1. Et eſt ratio ſecundum Valaſc. quia ſi tales meliorationes non eſſent factæ, poſſet Dominus ad illas, vel ad intereſſe, vltra reſtitutionem rei emphyteutam compellere, Honded. conſ.51.num.40. Mareſc. cap.109. num.10. Declaratur tamen, vt dicit etiam Pinel.d.num.10.quod non ſufficiat, vt in contractu apponatur clauſula generalis, & conſueta ad meliorandum, ſed requiritur, vt ſpeciatim in conceſſione exprimatur; nam quæ tacitè inſunt, nihil operantur, l.3.ff.de legat.1. ſemper enim tacitè intelligitur, quod quælibet conceſſio ſit facta ad meliorandum, non deteriorandum, Bal. in d.c.1.§.ſi Vaſallus, nu.2.maximè quando impenſæ ſunt magnæ: nam clauſula, Ad meliorandum, intelligitur quoad culturam, & minimas refectiones; non autem quoad magnas, & noua ædificia, Cuman. conſ.57.in fine, Mareſc. vt ſupra, n.11.& 12.

25 Limitatur tertiò in melioramentis naturalibus; nam quæ dicta ſunt ſuperiùs, habent locum in melioramentis induſtrialibus, quæ proueniunt ex opera & induſtria, & ſumptu emphiteutæ; veluti ſunt ædificia facta in re emphyteutica, arbores plantatæ, aggeres erecti, foſſæ, & huiuſmodi, de quibus habetur in c.1. §.ſi Vaſallus, ſupra allegato, & in c.1. §.ex contrario, primò reſp. de inueſt. de re alien. fact. non autem in naturalibus, in quibus ſola natura operatur, abſque opera hominis, & induſtria, veluti dicitur de melioramentis, & incrementis factis per alluuionem, Inſt. de rer.diuiſ.§.præterea, quæ meliorationes durante emphyteuſi, quoad vtile dominium, pertinent ad emphyteutam; qua finita, vel propter colpam ad Dominum directum reuertuntur pleno iure vna cum re emphyteutica, Bero.q.famil.69.Red. d.q.de melioramentis,fol.404.n.1. Valaſc. d q.25.nu.20.& q.16. nu.3.& 4. Clar. §.feudum, q.88. ver. item quæro; & nos alibi dicemus etiam, & idem Red. fol.398. Iaſ. in l.1.nu.79. vbi declarat hanc limitationem ex mente, Bal. vt procedat in augumento conſueto euenire: ſecus in augumento inſolito, de quo partes non cogitauerunt; Redo. vt ſupra, fol.398. n.6. ſed de hoc videnda erit, quæſt.13. de ſol.can.

26 Limitatur quartò in melioramentis ciuilibus, quæ ſola hominis diligentia quæruntur; quales ſunt ſeruitutes reales, iuriſdictiones, liberationes, immunitates, exemptiones, & alia acquiſita ſola acquirentis induſtria, arte, vel labore, de quibus in d.§.in contrario: cum rem emphyteuticam ſequantur, & conſequenter, finita emphyteuſi, vna cum re emphiteutica ad directum Dominum regrediuntur, ſoluto tamen pretio, ſecundum quæ diximus ſupra, & ſecundum diſtinctionem caducitatis ob culpam, vel ſine culpa, vt eſt tex. in d.§. ex contrario, & ideo emphyteuta, Vaſallus, & eorum hæredes, etiam extranei, quouſque ſit ipſis ſatisfactum de impenſis, talibus melioramentis, vel additamentis factis, poſſunt vti retentione rei, Guid. Pap. dec.169. Bero. quæſt.96. Redo. dict.quæſt.fol.405. num.6. vſque ad finem, Valaſc. d quæſt.n.21. Caroc. de locat.tit. de expenſis, q.2. num.12. fol.220.

27 Limitatur quintò; non habere locum in expenſis, & meliorationibus factis, quæ rei vtilitatem perpetuam non reſpiciunt, ſed ſolum impendentis commodum pro tempore, quo ipſe poſſidet, Alex. in l.diuortio §.impendia n.3. ff.ſol.mat. Alciat. in l.impenſæ nu.2. ff.de ver. ſign. Gome. de cont. cap.3. nu.20. idem Alex. conſ.4. num.7. lib.5. Mareſc. eod.cap.109.n.19. & ideo iſtas impenſas emphyteuta non repetet à Domino; quando autem dicantur factæ ad perpetuam vtilitatem, videndus eſt Ioſeph. Lud. dec. Peruſ.24.nu.8. cum ſequentibus, vbi ſi fiant ad decennium, adde Caroc. de locat. & cond. tit.de expenſis n.51. fol.219.n.48. vſque ad 51.

Et licet ex doctrina eorum ſatis poſſit haberi notitia, quando melioramenta ſint facta ad perpetuam vtilitatem; tamen vberius hic ponam hanc materiam in qua ſunt plures opiniones, Menoch. de recup.poſſ. remed. 15. nu.500. dicit, quod tunc dicuntur ad perpetuam vtilitatem, quando vtilitas rei eſt mutata, & bonitas eſt aucta, vt vetera ædificia reficere, aggeres facere, flumina auertere, vites in locum demortuarum ponere, & ſimilia, & Rol. conſ.28.nu.12.lib.1. dat exemplum de domo facta, ſeu refecta pro habitatione Coloni, & dicit eſſe neceſſariam impenſam, prout etiam Colonus, qui fecit foſſata, quæ reſpiciunt perpetuam vtilitatem, deducit impenſam Rol. eod. conſ. nu.24. Ioſeph. Ludo. qui alios citat dicta dec.24.n.8. & 9. & de domibus de nouo faciendis, vel reficiendis, ſine quibus Coloni in fundo commodè habitare non poſſent, minuſque commodè prædium colere, tradit Rim. iun. conſil.411. num.36. Rol. conſ.30. num.12. Iaſ. in l.1. C.de iur.emphyt. num.27. Pacif. de ſal. inter. inſp.11. cap.11. num.190. & 200. & de domo conſtructa ad vſum Colonorum ſine quorum opera ſtare, prædium non poterat, & reputari debeat inter impenſas, non ſolum vtiles, ſed neceſſarias ad culturam prædij eſt dec.270. num.13. in recollect. per Paul. Rub. & de deboſcatione, & de plantando oliuetum, & ſubiogando vites in locum demortuarum, vel arbores fructiferas, vel alias arbores ad vites ſubſtinendas, vel in propagando vites, tenet Rim. eod. conſ. Neguſ. de pign.4. mem.5.par. ſub num.11. Rol. d.conſ.28. num.25. & Pacif. citato loco. Ipſe verò Pacif. num.201. ponit nouam regulam, quando ſcilicet qualitas rei imperfectæ, ſiue deuaſtatæ eſt mutata, & illius bonitas eſt aucta, allegat Natt. conſ.601.num.2. & alios, quæ non differt ab illa Menoch. relata ſupra. Alij tenent, quod quando melioramenta ſunt duratura non minus decennio. Natt. conſ.256.nu.2. Rim. iun. eod.conſ.411.nu.25. Ioſeph. Ludo. dicta dec.24. nu. 10. Menoch. autem de arbit. caſ.258. dicit, quod in omnibus caſibus ſecundum rei qualitatem, & circumſtantias, Iudicis arbitrio relinquendum eſt, quando ad perpetuam vtilitatem facta ſint; & idem refert Pacif. loco citato. n.203.

Notandum etiam venit ex ſententia Rotæ, deciſ. 6. par.1.recent. quod melioramenta facta in deſiccandis paludibus, & ibi in plantandis ſalicibus, & vitibus cum magno palatio, & aliis domibus, non fuerunt habita in conſideratione, cum ſine cultura paludes non erant perituræ, aut deteriores fiendæ, vbi etiam fuit reſponſum ad l.3.ff.de impenſ.in reb.dot.fact. quod ſcilicet aggeres, plantatio vitium, & arborum, ac ſemina ſunt neceſſariæ impenſæ: quia procedit in cultis, in quibus ſi hæc omittantur, res fit deterior, & ob id ſunt neceſſaria, cum tripliciter impenſæ dicantur neceſſariæ, reſpectu rei, perſonæ, & mixtæ, ſicut dicitur de molendino, quod eſt neceſſarium pro agro, vt Coloni ibi habitent, cum alias ager eſſet deterior, & dicitur in l.1. eod. tit. de imp. in reb.dot. fact. & in dec.7. fuit reſponſum aliis obiectis.

28 Limitatur ſextò, vt non procedat, ſi meliorationes aſcenderunt ad maximam ſummam, ita vt non poſſet eas Dominus commodè ſoluere, & propterea cogeretur rem relinquere: nam tunc nec neceſſario, nec vtiliter factum videretur, Bal. in conſ.116. & ex tex. in l.fundo, ff.de rei vend. Tiraq. de ret. con. §.7.gloſ.1.num.5. Grauet. conſ.3. num.19. Menoch. eod. rem.15.num.553. Peregr. de fidec. art.50. num. 33. quod arbitrio Iudicis remittendum

eſt,

eſt, ſecundum Bal. d.conſ. qui iudicet inſpecta qualitate rei, & perſonarum, Mareſc. *eod. cap. 109. num. 20.* & quod debent reduci ad modum, arbitrio Iudicis, tenet Cranet, *conſil. 3. numero 19.* Mart. *de claus. 307. in fine, par. 1.*

29 Declaratur, hæc limitatio primò, vt non habeat locum, quando Dominus eas impenſas eſſet facturus: quia tunc licèt ſit pauper, tamen illas reſtituere cogeretur, & eſt tex. *in l. fundo ſupra allegata.* Tiraq. *eod. loco* Pinel. *in l. 2. par. 2. C. de reſc. vend.* Molin. *de primog. Hiſp. cap. 10. ſub. 1. n. 17.* vt de impenſis voluptariis, quas erat facturus Dominus, dicit Menoch. *eod. reme. n. 530.*

30 Declaratur ſecundo, reſpectu abraſionis, quia tollere poſſet, ſi ſeparabiles eſſent, & ſine læſione prioris ſtatus rei id fieri poſſet, vt *in d. l. in fundo, & l. Iulianus, ff. de rei vend.* & dummodo etiam ex abraſione impendens vtilitatem conſequeretur: ſecùs ſi nullam vtilitatem, aut modicam ſit conſequuturus, quia tunc nec abraſio concederetur, vt *in d. l. in fundo,* & ibi Gloſ. Curt. iun. *conſ. 161. n. 11.* Mareſc. *eod. cap. nu. 31.* Menoch. *d. remed. num. 124.* Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 58. nu. 13.* & ponit exemplum in picturis, quia abradens videtur facere abraſionem potiùs, vt Domino noceat, quam vt proſit ſibi. Red. *fol. 114. n. 13. de reb. Ecc. non alien.*

31 Limitatur ſeptimo, vt non procedat, ſi res meliorata perempta fuerit: quia tunc impenſas deducere non poteſt. Bar. *in d. l. in fundo:* nam cum ope retentionis deducere poſſit, ſi non extet, retinere non poteſt. Mareſc. *d. cap. 110. n. 33.* quia hæ impenſæ ope retentionis peti poſſunt, & exerceri non poteſt retentio in re, quæ non eſt in rerum natura; & hæc concluſio eſt vera in rei vendicatione, ſecùs in iudicio vniuerſali petitionis hæreditatis. idem Mareſc. *cap. 109. nu. 7. & 8.* & dicit hoc crebriori calculo eſſe receptum, vt per Peregr. *de fideic. art. 50. n. 30.* & ideò Doctores, qui loquuntur, quod bonæ fidei poſſeſſor repetit expenſas, ſi poſtea perierint ſine culpa ſua, vt per Tiraq. *d. §. 1. nu. 10.* loquuntur in petitione hæreditatis non in rei vendicatione, vt per Bar. *in d. l. in fundo, ff. de rei vend.* & vide infra *q. 7. nu. 9.* licet Menoch. *de recup. poſſ. rem. 15. nu. 512.* abſolute teneat contra Bar. quod ſcilicet melioramenta repetere poſſit, ſiue agatur rei vendicatione, vel petitione hæreditatis, ſed contra ipſum eſt communis ſententia, vt per Pereg. citato loc. refert idem Mareſc. *d. n. 7. & 8.* ſed ſi melioramenta neceſſaria ſint perempta ſine culpa ſua, repetet, vt dicit etiam Menoch. *n. 511.*

32 Limitatur octauò in melioramentis voluptariis, ſeu voluntariis, quæ non tenetur Dominus ſoluere, ſed permittere abraſionem, *d. l. in fundo, §. conſumus:* & ibi Bar. *nu. 10.* Alciat. *in d. l. impenſæ, n. 9. ff. de ver. ſign.* Menoch. *d. remed. 15. nu. 530.* Pereg. *de fideicom. art. 50. num. 54.* Mareſc. *cap. 111. lib. 2. eod. tract. in principio,* Cocc. *deciſ. 489.* Expenſæ autem voluptariæ ſunt, quæ ſpeciem exornant tantum, vt ſunt viridaria, aquæ ſalientes, incruſtationes, hoc eſt tectoria parietum ex cruſtis marmoreis, & picturæ, tex. eſt *in l. impenſæ, §. fin. ff. de ver. ſign.* & ibi Alciat. videnda etiam eſt *dec. 650. in recen. nu. 4. p. 2.* quæ meliorationes ſint voluptariæ. Et quod emphyteuta non poſſit melioramenta in plantandis oppiis, vel arboribus dumtaxat ad amœnitatem repetere, tenet Rim. *conſil. 411. n. 52.* Caſt. *conſ. 270. nu. 5.* quos allegat Pacif. *de ſal. inter. inſp. 2. nu. 193.* ſed melioramenta ſpatiariarum ex myrto, melangolis, lentigine, roſis, roſinarino, cedro, & ſimilibus, repetit. Gloſ. *in l. impenſa in ver. quorum, ff. de impen. in reb. dot. fact.* Alciat. *in l. impenſa, ff. de ver. ſign.* & idem de picturis; & inueſtitionibus in palatiis magnatum factis, dicendum, vt per Seraph. *deciſ. 986.* & ibi Add.

Et nouiſſimè Rot. coram Duran. *deciſ. 338. num. 4.* tenuit, quod meliorationes factæ in viridariis, quia non ſunt neceſſariæ, nec vtiles, ſed voluptariæ, ex quo ornant ſpeciem dumtaxat, non autem augent fructus, non ſint reficiendæ, per *l. impenſa, ff. de ver. ſign.* ibi, vt ſunt viridaria, aquæ ſalientes, &c. aſſerens, etiam Rotam tenere, melioramenta in plantandis arboribus non eſſe reficienda, vt per Cæſar. de Graſſ. *dec. 5. de reb. Eccl. non alien. & deciſ. 312. nu. 3. par. 1. diuerſ. & dec. 650. nu. 5. par. 2. recent.* & ideo melioramenta facta in plantandis arboribus, (vulgariter appellantur plantatæ) non ſunt reficienda, ſecundum Rotæ opinionem, vt in *d. deciſ. Duran. num. 6.*

Contrarium tenet Menoch. *de recup. poſſ. remed. 15. n. 527.* & Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 24. n. 18.* cum aliis, quos infr. videbis. *n. 43.* vbi hic articulus examinatur.

Ego autem diſtinguendum puto, aut arbores ſunt fructiferæ, vt quia cum vitibus ſunt plantatæ, vel ſunt arbores fructiferæ, & augent fructus, vel poſſunt augere, & tunc melioramenta ſunt reficienda, aut ſunt arbores, quæ non augent, nec poſſunt augere fructus, & tunc non ſunt reficienda, & totum hoc ſit repoſitum in arbitrio Iudicis, quemadmodum in d. deciſ. Duran. fuit conſideratum, quod plantata plus damni, quam vtilitatis afferebat; & ita conciliari poſſunt prædictæ opiniones.

33 Declaratur hæc limitatio, ſi Dominus vellet ſoluere æſtimationem, tunc emphyteutæ non concederetur abraſio, & ſic omnes affirmare docet Menoch. *eod. remed. num. 531.* etiam ſi aliter pacto conuentum eſſet. Menoch. *eod. rem. n. 531.* Mareſc. *d. cap. 111. n. 3.*

34 Declaratur ſecundo, niſi Dominus has impenſas aliàs fuiſſet facturus: tunc etiam eo inuitò, ſoluenda eſſet emphyteutæ æſtimatio, *d. l. in fundo,* Bar. *eod. nu. 10.* Menoch. *ibidem num. 532.* Mareſc. *d. c. 111. num. 5.* Cocc. *dec. 489.* ſupra allegata, Gomez. *var. reſol. cap. 12. tom. 1. num. 40.*

35 Declaratur tertiò, non procedere, quando hæc impenſa eſſet facta in re promercali: hoc eſt in re, quam vendere deſtinauit Dominus; tunc enim hæ impenſæ vtiles cenſentur, & ob id Dominus æſtimationem ſoluere teneretur. tex. *in d. l. in fundo,* & ibi Bar. *eod. num. 10.* Menoch. *d. rem. nu. 533.* Alciat. *in d. l. impenſa, num. 11.* vbi infert, quod ſi in prædio vrbano maritus cœnacula, quæ locari ſolent, picturis exornet, pictura erit vtilis, non ſimpliciter voluptaria: tanto enim pluris cænaculum locabitur, Coccin. *dict. deciſ. 489.* Gomez. *d. num. 40.*

36 Declaratur quartò, quando impenſa in re facta ſeparationem ſui natura non admittit, vel cum maximo rei incommodo, & cum nulla, aut modica vtilitate detrahentis: quia tunc nec abradere poterit, nec æſtimationem conſequi. Menoch. *d. rem. n. 535.* Mareſ. *d. cap. n. 4.* & vide, quæ ſupra dixi, *n. 30.*

37 Limitatur nono in melioramentis, quæ poſſunt ſeparari; veluti ſi emphyteuta emat aliud prædium, ruſticum, vel vrbanum, iuxta rem emphyteuticam: vt illi accederet ad maiorem emphyteuſis commoditatem, quo caſu melioramenta ſunt acquiſita emphyteutæ pleno iure, & eo defuncto pertinebunt ad hæredes, & ſucceſſores ſuos, etiam extraneos, Bar. & cæteri, *in c. 1. §. ex contrario, primo reſp. de inueſt. de re alien. fact.* Beio. *q. famil. 96. n. 4.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. f. 404. n. 3.* Valaſc. *d. q. nu. 17.*

38 Limitatur decimo in arboribus, quæ naturaliter naſcuntur ſine plantatione, & opera hominis, vt ſunt quercus, nuces, ſilua cædua, & ſimilia, quæ naturaliter naſcuntur: nam hæc non dicuntur melioramenta, nec per emphyteutam deducuntur, Caualc. *deciſ. 32. nu. 40. part. 2.* qui alios allegat.

39 Limitatur vndecimo in arboribus, in quibus modica fit expenſa, veluti in plantatione ſalicum, & oppiorum, ſi poſiti ſunt ad ſuſtentationem vitium: quoniam non fodiuntur de per ſe à vitibus, ſed ſufficit eis vitium ſetitio: & licet ex eis recipiatur magna vtilitas; attamen nihil refundendum videtur, *l. in fundo, ff. de rei vend.* Rol. à Vall. *conſ. 28. nu. 26. & ſeq.* Red. *eod. tract. & q. fol. 409. num. 8.* quod non placet Ioſeph. Lud. *dec. 58. ſupra allegata nu. 5.* quia licèt ſalices, & oppij plantentur cum paruo labore, & ſumptu, cum plantentur palmites viliſſimi pretij: inficiari tamen non poteſt, quin etiam in iſtis fiant aliquæ impenſæ, & labores, & quod perpetuo ſint duraturæ, quodque fundus, in quo plantantur, reddatur pretioſior; cum vt plurimum plantentur in terris infructuoſis, & paludoſis, & tractu temporis inſeruiant pro trabibus, & licèt in iſtis arboribus permittatur abraſio, fatendum tamen eſt, eſſe reſarciendam æſtimationem, in euentum, quod Dominus recuſaret, fieri abraſionem, Ruin. *conſ. 14. col. 3. lib. 1.* vbi in iſta particula ſalicum, populorum, ſeu oppiorum reprehendit Caſt. *conſ. 326.* & ego ita credo, quia licet a principio in illis plantandis parua fiat impenſa; tamen in cuſtodiendis, & conſeruandis adhibetur diligentia, maximè ſi debent ſeruire pro vitibus ſuſtinendis, attento etiam numero eorum, & ideo hoc arbitrio Iudicis remittendum cenſeo, prout dictum eſt de modica, vel magna impenſa, ſed ſi eſſent ſalices politi non ad perpetuam vtilitatem; ſed ad ſuſtentandas vites, cauſa quærendorum fructuum, emphyteuta non deduceret, Burſat. *conſ. 11. n. 38. lib. 1.* quia etiam eſſet parua impenſa, vide etiam in ſeq. *q. limit. 6.* Redo. vt ſupra *fol. 420. n. 6.* qui loquitur de palis annalibus, & vide infra *q. 3. n. 29.*

40 Limita duodecimo non habere locum, quando melioramenta ſunt exceſſiua, & Rector, vel Dominus directus ſit pauper, & non poſſet illa ſoluere; nam non poteſt cogi ad illa ſoluendum, ſed poteſt peti abradi, ſi fundus non deterioretur, nec reddatur peior, quam eſſet, antequam illa fieret; ſecus ſi redderetur deterior, & ſibi imputare debet emphyteuta, ſi tam magnas fecit impenſas. Ari. Pin. *in l. 2. cap. 3. n. 5. C. de reſc. vend.* Alex. *conſ. 162. n. 3. vol. 7.* Vinc. Franch. *dec. 9. n. 4.* Boſſ. *pract. crim. tit. de Principe, n. 31.* Marzar. *de fideic. q. 66. 3. par. n. 19.* Ludo. *dec. Peruſ. 58. n. 13.* Odd. *de reſt. in int. 1. par. q. 47. art. 6. num. 28.* Mago. *dec. Lucen. 33. n. 24.* & vide, quæ diximus ſupra, limit. ſexta.

41 Etideò pro cautela Domini directi pauperis, quando ipſe videt fieri per emphyteutam diuitem magnas expenſas, proteſtetur, & intimet, ne faciat ſub pæna amiſſionis. Marz. *d. q. 66.* Odd. *ead. qu. 47. n. 29.* cum aliis allegatis per Borgn. *dec. 32. n. 38. & 49.*

42 Aduertendum etiam eſt, quod conſignatio, & ſolutio melioramentorum debet fieri vnico contextu, & inſtrumento, ne vnus decipiat alterum poſt implementum vnius partis, & maximè ſi pauper prius adimpleret ſoluendo precium, vel melioramenta conſignaret. Ludo. *dec. Luc. 38. n. 17.* Borgn. *ead. dec. 32. n. 38.*

43 Limitatur decimotertio, non habere locum in melioramentis factis in plantandis arboribus, & vitibus, cum non ſint perpetuo duratura in fundo, ita tenuit Rota coram Vbaldo *dec. 650. n. 5. in recent. par. 2.* cum aliis deciſionibus ſupra allegatis *n. 32.*

Sed hæc limitatio non mihi videtur tuta, per ea, quæ ſupra diximus, *nu. 14.* præterea deciſio prædicta loquitur ſecundum reſolutionem factam in alia deciſione coram Cæſar. de Graſ. quæ eſt *dec. 13. nu. 7. de reb. Eccl. non alien.* & loquitur de plantationibus, ſtercorationibus, & melioramentis non perpetuis, factis potius vberiori fructuum perceptione; non autem in meliorationibus factis in plantando arbores, & vites, quæ melioramenta dici debent perpetua, per ea, quæ ſupra diximus *numero 27.* vt etiam interpretata eſt Rot. per dictam deciſionem Cæſar. de Graſ. allegatam per D. Vbaldum *in dict. deciſ. 650. num. 5.* coram Manzanedo, quæ eſt *dec. in recent. 359. nu. 5. par. 2.* loquens in canneis, vineis, & arboribus ad perpetuum commodum prædij, & in iſtis terminis loquitur Menoch. *de recup. poſſ. rem. 15. num. 513. & l. diuortio, § impendia. ff. ſol. mat.* allegata in d. deciſ. Cæſaris de Graſ. in qua ſe fundat D. Vbal. & Paul. de Caſt. *conſ. 327. in 3.* dubio dicit, quod meliorationes in plantandis vitibus, vel arboribus, ſi arbores ſunt fructiferæ, vt vites, & oliuæ, ſunt reficiendæ, Neguſ. *de pign. 4. mem. 5. par. num. 11. & deciſ. Manzan.* eſt etiam *in deciſ. diuerſ. recentiſſ. par. 2. deciſ. 103.* & vide ſupra *num. 32.* vbi poſuimus diſtinctionem pro concordia opinionum.

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Emphyteuta poteſt retinere rem emphyteuticam, donec ſibi ſit ſatisfactum de melioramentis, in caſu, in quo melioramenta poteſt deducere, nu. 1.

Amplia 1. etiam ſi non ſit oppoſitum, nec in ipſa ſententia fuerit reſeruatum; & quomodo hoc intelligi debeat, n. 2.

Amplia 2. vt habeat locum, etiam ſi valor melioramentorum non ſit plenè iuſtificatus, nu. 3.

Amplia 3. vt habeat locum, quamuis offeratur cautio de ſoluendis melioramentis, cùm fuerint liquidata, num. 4. contrarium num. 5.

Sed prima opinio approbatur cum diſtinctione, n. 6.

Referuntur aliorum opiniones, & multi caſus, in quibus verſatur iudicis arbitrium, ibid.

Pro melioramentis factis in vnare, reliqua bona ſunt reſtituenda, & non poſſunt retineri, n. 7.

Quod declara primo, quando agitur iudicio particulari, ſecus ſi vniuerſali, n. 8.

Declara 2. quando res ſunt prorſus ſeparatæ, n. 9.

Declara 3. quando impenſa in vna re excedit valorem vtriuſque rei, nu. 10.

Declara 4. quando ſententia comprehendit res, in quibus nulla ſunt facta melioramenta, nu. 11.

Amplia diſt. ſuprad. vt procedat, ſiue ſimus in melioramentis, ſiue in refectione expenſarum, nu. 12.

Amplia 2. ſiue ſententia ſit pura, ſiue conditionalis, n. 13.

Amplia 3. quod liquidari poſſunt per euidentiam facti in eadem inſtantia, quando non conſtat per ſententiam, n. 14.

Amplia 4. quod retentio competit etiam heredibus extraneis, numero 15.

Amplia 5. in caſibus, in quibus poteſt res tranſire in ſingularem ſucceſſorem, n. 16.

Amplia 6. habere locum, etiam ſi peteretur executio vigore inſtrumenti cameralis, vel guarentigiatis, nu. 17.

Amplia 7. vt exceptio melioramentorum poſſit opponi etiam contra tres conformes, & illarum executio poteſt retardari, num. 18.

Amplia 8. vt hæc exceptio impediat etiam attentata, n. 19.

Amplia 9. vt habeat tacitam hypothecam, & præferatur creditoribus, n. 20.

Amplia 10. in melioramentis factis ab amico, n. 21.

Amplia vndecimo habere locum etiam ſi per Dominum ſit facta proteſtatio, nu. 22.

Practica in hac materia, quæ ſit, n. 23.

Limit. primo num. 24. limita ſecundo, n. 25.

Limita tertio, n. 26. limita 4. n. 27.

Limita 5. num. 28. cont. n. 29. limit. 6. nu. 30.

Limita 7. num. 31. limita 8. n. 32.

Limita

Limita 9.n.33. limita decimo, n.34.
Limita vndecimo n.35. limita duodecimo, n.36.
Melioramentorum exceptio, & retentionis poteſt opponi, quamuis eſſet facta pendente appellatione, & immiſſio pronunciaretur attentata, n.36.

POſt hæc videndum erit, an emphyteuta poſſit retinere rem emphyteuticam, donec ſibi ſatisfactum
1 ſit de melioramentis in caſu, in quo poteſt deducere melioramenta? Et dicendum eſt, quod ſic, per tex. *in l. ſi in area, in fine, ff. de cond. inde. gloſ.* & Doct. *in l. ſi non fortem, §. ſi centum,* & ibi maximè Iaſ. *num.104. eod. tit.* Neguſ. *de pign. 4. mem. 5. par. nu. 8.* Capic. *dec. 17. nu. 9.* Ruin. *conſ. 100. lib. 4. n. 6.* Put. *dec. 471. & 474. lib. 2.* cum aliis allegatis per Valaſ. *de iur. emph. q. 25. n. 22.* & per Mareſc. *var. reſol. lib. 2. cap. 112.* Rip. *in l. 2. ff. de rei vend. nu. 16,* vbi extendit etiam ad tertios poſſeſſores. Redo. *de reb. Eccl. non alien. in quæſt. de meliora. fol. 422. n. 6.* Neguſ. *eod. loco, nu. 10.* Burſat. *conſil. 60. lib. 1. n. 31.* & in feudo, Clar. *§. feudum, q. 88.* Viui. in ſylua, *lib. 2. opin. 495.* Rot. Macer. Marc. Ant. de Amat. *dec. 23.* & nouiſſimè Doctiſſimus Auunculus meus, Io. Franc. Bonauogl. in Add. ad Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emphyt. col. 5. num. 30.*

2 Amplia primo, etiam ſi non fuerit oppoſitum à parte, nec in ipſa ſententia ius retentionis fuerit reſeruatum, Tiraq. *de ret. con. §. 7. gloſ. 1. num. 14.* Neguſ. *eod. loco.* Iaſ. *in d. l. ſi in area,* cum aliis citatis per eundem Valaſc. *eod. num.* Redo. *allegato loco fol. 421. in princ.* quod in ipſa executione ſententiæ poterit excipere de melioramentis, & illa probare, & interim rem retinere, donec illa ſibi ſoluantur, Bar. & alij *in l. in fundo, ff. de rei vend.* Tiraq. *d. §. 1. ver. nono declara.* Neguſ. vbi ſupra, *num. 10.* Et ratio affertur, quia exceptio melioramentorum non impugnat ſententiam, ſed potius reſpicit eius executionem, Caroc. *de locat. & cond. fol. 218. in tit. de expenſis, in numero 14.*

3 Amplia ſecundo, vt habeat locum, etiam ſi valor melioramentorum non ſit plenè iuſtificatus; quia pro habenda retentione, ſufficit, quod conſtet in genere de illorum exiſtentia, & ſecundum ſtylum Rotæ ante executionem præfigi ſolet terminus pro eorum liquidatione; ne alias propter moram liquidandi, executio retardetur. Put. *dec. 12. & dec. 471. lib. 2.* & infra dicetur.

4 Amplia tertiò, habere locum, quamuis ab eo, qui executionem petit, offeratur cautio de ſoluendis melioramentis, cum fuerint liquidata, Capic. *dec. 17.* Ruin. *conſ. 24. in fin. lib. 1.* Tiraq. *de ret. conuent. §. 7. gloſ. 1. n. 13.* Galleſ. *de obli. Cam. par. 4. q. 2. nu. 13.* & ibi Zacch. qui alios allegat, & nouiſſimè Pacif. *de ſaluia. inter. inſp. 2. cap. 2. nu. 198.* Mareſc. *var. reſol. cap. 4. n. 21. lib. 2.* Marc. Ant. de Amat. *d. dec. 23.* Lancello. *de attent. par. 3. cap. 24. q. 29. num. 6. cum ſeq.* quando probatum eſt, extare melioramenta, vel pars parata eſt, incontinenti probare, ſententia non eſt exequenda, etiam præſtita cautione de illis reficiendis, Marr. *de clauſ. clauſ. 366. par. 1. n. 2.*

5 Contrarium, quod data fideiuſſione de ſoluendis melioramentis, executio non retardetur, tenuerunt multi. Gozzad. *conſ. 100. nu. 21.* Benint. *dec. 77. nu. 10.* Neguſ. *de pegno. par. 5. mem. 4. n. 10.* & opinionem Benint. eſſe magis com. atteſtatur Borgn. Caualc. *dec. 28. nu. 5. par. 2. & dec. 44. nu. 66.* & Carocc. *de locat. & cond. tit. de expenſ. num. 20. fol. 218.* dicit hoc etiam tenuiſſe Caſt. *conſ. 322.* Bero. *cap. 1. nu. 33. de reſt. in integr.* Alciat. *reſp. 63. in fine lib. 3.* Put. *dec. 471. lib. 2.* Apoſtil. ad Bertaz. *conſ. 514.* Decian. *conſil. 49. num. 19. vol. 2.* [illegible] *conſ. 65. num. 14. vol. 1.* Sim. de Præt. *de* [illegible] *fol. 5. num. 11.* Marz ar. *de fideic. q. 66. par. 3.* Rebuf. *in l. impenſæ. conc. 7. de ver. ſign.* & nouiſſime Valaſc. *d. qu. 25. num. 23.* quam opinionem ſequuta eſt Rota Romana coram Puteo, in vna Parmenſi Vallium, quæ eſt impreſſa *par. 3. diuerſ. lib. 1. & in ſuis deciſionibus 471. lib. 2.* ſupra allegata, & quando melioramenta non ſunt liquida, à debitore data cautione de illis reficiendis, non retardetur executio, tenet Rota *par. 1. diuerſ. deciſ. 659. num. 1.* Flamin. Chart. *deciſ. Genuæ 15.* quæ loquitur, quando fuit lata ſententia ſolutis prius melioramentis.

6 Et quamuis hanc ſecundam opinionem tot Doctores amplexi fuerint: nihilominus credo, non eſſe recedendum à prima, quam etiam ſequitur Menoch. *d. remed. 15. num. 569.* cum diſtinctione tamen infra dicenda. Aut enim melioramenta ſunt penitus illiquida, &
* tunc non impeditur executio ſententiæ, data cautione de melioramentis ſoluendis. Aut non ſunt penitus illiquida, quia ſcilicet conſtat de melioramentis, & melioramenta ſunt probata, licet valor non ſit ſufficienter probatus; tunc debet præfigi tempus ad illa liquidanda, & interim ſuperſederi in executione, etiam oblata cautione de reficiendis melioramentis, & ita
* procedit dec. Put. in qua Domini de Rot. dixerunt, quia melioramenta non erant ſufficienter liquidata, ergo deberet præfigi terminus extra Curiam, ad electionem peritorum, qui deberent æſtimare illa melioramenta; & quod ſi Comes eſſet in mora, daretur executio, & eadem deciſio reperitur notata per Peregr. *dec. 111.* & eadem deciſio Putei fuit approbata per aliam deciſionem Rotæ, vt habetur *in deciſ. 215. diuerſ. par. 4. & in recent. part. 2. deciſ. 151. in fine,* vbi dicitur, quod Rota ſolet præfigere terminum ad liquidandum melioramenta, & dec. Put. ſequitur Rot. Macerat. *d. deciſ. 23.* & quod de æquitate debeat præfigi terminus ad probandum, eſt dec. Rotæ *diuer. par. 1. deciſ. 659. num. 2.* paulo ſuperius allegata, & prædictam deciſionem Put. ſeruare Rot. teſtatur Cocc. vt *in dec. poſth. 206. in fine par. 2. & dec. 120. par. 4. diuerſ.* & hanc diſtinctionem etiam facit Contard. *de moment. poſſ. qu. 24. à num. 18. vſque ad 28.* vbi ipſe diſtinguit; quod aut melioramentorum exceptio requirit altiorem indaginem, & tunc non impeditur executio, præſtita tamen dicta ſatiſdatione: aliud vero dicendum eſt, ſi incontinenti poſſint liquidari, nam tunc Iudex debet ſtatim ſtatuere terminum ad ea liquidandum, & interim ſuſpendenda eſt executio, non obſtante oblatione dictæ ſatiſdationis; quæ diſtinctio ſibi videtur eſſe de mente Iacob. Menoch. *d. num. 569.* quod totum (dicit ipſe) remittendum arbitrio Iudicis, ea ipſius rei qualitate, vt per Bal. *conſil. 309. in fin. lib. 2.* prout etiam remittitur, quando exceptio requirit altiorem indaginem, qui debet procurare, vt conſulatur indemnitati vtriuſque partis. Quinimo, ſi eſſet conſultum creditori melioramentorum, abſque dicta ſatiſdatione, vt quia debitor eſſet idoneus, & non ſuſpectus, non deberet onerari ad dandum fideiuſſionem; nam ratio, qua mouentur Doctores ad tenendum, quod debitor melioramentorum debet dare fideiuſſorem de ſoluendo eorum valorem, quando erunt liquidata, procedit in debitore inope, & ſuſpecto, & non in diuite, & idoneo. Alex. & Rip. *in l. 4. §. ait Prætor, de re iud.* Tiraq. *de ret. lign. §. 1. gloſ. 19.* vani enim timoris propter defectum ſatiſdationis vlla æſtimatio eſt, *l. ſi quis ab alio, ff. de re iud.*

Et ſecundum ſupradictas diſtinctiones conciliari poſſunt prædictæ opiniones contrariæ, vt etiam conciliat Caualc. *dec. 36. num. 435. par. 2.* vbi dicit, quod impenſæ quando non ſunt liquidæ, ſententia poteſt exequi, præſtitâ fideiuſſione de illis ſoluendis, allegat Caſt. *conſ. 270.* Neguſ. *2. par. 3. mem. n. 4. limit. 3. & 4. mem. 5. par. ver. tertia concluſio, de pign.* Gozaad. *conſ. 86. n. 25. & conſ. 110. nu. 21.* Benint. *dec. 67.* Marzar. *q. 66. de fideicom.* Hipp. Rim. *conſ. 91. col. fin.* Contard. *de moment. quæſt. 24. num. 16.* & ideo

opus eſt, quod de eis conſtet, & liquidæ ſint, vel incontinenti poſſint liquidari, & ita poſſunt procedere, quæ alias in contrarium allegantur, Caſt. *d.conſ.270. col.pen. ver. ad vnum tamen*, Gall. ad fotin. Cam. *queſt.2.par.4.nu.17.* Capic. *dec.17.* Ruin. *conſ.24. nu.15. lib.1.* Lancell. *de attent.q.29.cap.24. 3.par.num.9.cum ſeq.* Burſat. *conſ.69. num.31.* Menoch. *de ret. poſſ. rem.15. nu.527.* Tiraq. *de ret. con. §.6. gloſ.1. num.12.* quia, quæ altiorem indaginem requirunt, executionem ſententiæ non retardant. Doctores in *l. 4.§.condemnatum, ff.de re iud.* vbi Alex. & Rip. Et Caroc. *in d.cap.de expenſis,nu.22.* diſtinguit etiam ipſe. Aut exceptio melioramentorum requirit altiorem indaginem, & tunc non impeditur executio ſententiæ, data fideiuſſione. Aut non requirit altiorem indaginem, ſed poteſt incontinenti probari, & liquidari, & tunc Iudex debet ſtatuere terminum breuem ad ea liquidanda, & interim in executione ſuperſedere, allegat Cont. *d.qu.24.nu.28.* & an exceptio melioramentorum requirat altiorem indaginem, vel non, ſtatur arbitrio Iudicis, Ioſeph. Ludou. *dec. Luca.38.nu.19.* Pyr. Maur. *de fideiuſſ. cap.13. in fine, & nu.10.* ex Sententia Surd. *de alim.priuil.62. n.9.* & Benint. *dec.77.num.1.* & aliorum, quod melioramenta, ſi ſunt illiquida, turbida, confuſa, vetuſta, hominum memoriam excedentia ad notabilem ſummam aſcendentia, de quibus non incontinenti adſunt probationes, ſed ad peritos recurrendum eſt, executio ſententiæ viget, & Interim quantitas melioramentorum deponenda, vel per actorem ſatiſdandum de ſoluendis melioramentis, quam primum liquidata fuerint.

Nouiſſimè autem Vinc. Fuſat. *de fideicom. ſubſt. queſt. 672.num.26.* relatis opinionibus Doctorum, & diuerſis diſtinctionibus, & declarationibus, placet ſibi, quod ſcribit Peregr. *de fideicom.art.59.num.88.* qui vult, totum hoc pendere à Iudicis arbitrio, conſideratis perſonis litigantium, & eorum qualitate, natura, qualitate, & quantitate melioramentorum, & an ſtatim, vel modico, vel magno temporis interuallo liquidari poſſint; Et vt Iudex facilius percipiat, quomodo verſari debeat eius arbitrium, ponit aliquos caſus. Primus, quando reus eſt vir bonus, non litigioſus, vel pupillus, aut Vidua, aut impotens, Actor verò eſſet perſona potens, litigioſa, & difficilis, & hoc caſu prudenter ſe geret Iudex, ſi ſuſpendat executionem ſententiæ, etiam oblata fideiuſſione de ſoluendo, quod erit liquidatum; & è contra exequetur ſententiam, ſi reus eſſet perſona potens, litigioſa, & difficilis, idem Peregr. *dict. artic.50. num.82. in fine*, & Rot. Auenion. *deciſ. 104.* & quod remittatur arbitrio Iudicis, quando melioramenta poſſunt liquidari, Rot. Macer. *de Amat.23. num.6.*

Secundus caſus eſt, quando cæteris paribus, melioramenta eſſent magna, poſſeſſorque eſſet paratus, ea docere, & liquidare; & tunc ſententia non erit exequenda, etiam præſentata cautione prædicta, Peregr. *d.art.50.n.82.* Intrig. *de fideic.q.74.n.105.* Caualc. *dec.44.par.1. num.67.* quam opinionem ipſe intelligit cum temperamento, vt intra conueniens tempus fiat liquidatio.

Et licet aliqui teneant, quòd exceptio melioramentorum non poſſit opponi poſt ſententiam, vt Intrig. *d. q.74.n.106.* Boer. *dec.43.par.1.* Franch. *dec.112.nu.17.* tamen com. op. eſt in contrarium. Bar. *in d.l.in fundo,* Iaſ. *in l.1. C.de iur.& fact.ign.* Peregr. *de fideic.d.art.50.n.8.* & alij relati per eundem, Fuſar. *ead.q.n.10.*

Tertius caſus eſt, quando in differendo, aliquod poteſt eſſe periculum, & tunc ſententia erit exequenda, Paul. de Caſt. *d.conſ.270. col.2. lib.2.* Capic. *d.deciſ.17.* Rot. Auenion. *dec.104.* Pereg. *d.art.50. nu.82.* Mareſc. *var. reſol. cap.112.n.22.lib.2.*

Quartus caſus eſt, ſi Actor diu eſſet in litibus fatigatus, & melioramenta requirant altiorem indaginem, & magnum proceſſum, & præſtita cautione, erit ſententia exequenda, Bal. *conſ.309.lib.2.* Rot. Auenion. *d.dec. 104.* Pereg. *d.art.n.82.* cum aliis adductis per eundem Fuſar. *ibid.n.11.* & ſupra diximus in diſtinctionibus.

Quintus caſus eſt, quando melioramenta eſſent modicæ quantitatis, & etiam hoc caſu non retardabitur executio ſententiæ, Pereg. *d.art.50.n.82.*

7 Aduertendum tamen eſt, quod ſi melioramenta ſunt facta in vna re, in omni caſu reliqua bona eſſent reſtituenda, retenta tantum illa re, donec facta erit liquidatio, Menoch. *conſ.704.num.17. & ſeq.* cum aliis adductis per Mareſc. *d.cap.112. num.25.* & per Tiraq. *de. ret. conuent. §.7. gloſ.1.n.10.* Redo. *de reb.Eccl. non alien. fol.421. n.5.* & vide infra *n.30.*

8 Quod declara, quando agitur iudicio particulari, puta rei vendicatione: ſecus in iudicio vniuerſali petitionis hæreditatis, vel fideicommiſſi; quia tunc vna res poteſt pro alia retineri, Bar. *in d. l. in fundo.* Mareſc. *eod.cap.n.26.*

9 Secundo declara, quando res ſunt prorſus ſeparatæ, ita vt impenſa in vna re facta, aliam non reſpiciat: ſecus ſi ſunt connexæ; quia tunc non fit reſtitutio aliarum rerum, niſi ſolutis melioramentis factis in illa re annexa, Peregr. *d.art.50.n.69.* Mareſc. *d.c.112. num.27. cum ſeq.*

10 Tertiò declara, quando impenſa in vna re facta, excedit valorem vtriuſque rei; quia tunc in omnibus retentio conceditur, ita Boer. *dec.44.n.19.* Mareſc. *eod.cap. n.30.* quod ego intelligerem, vt dixi ſupra hoc eod. *tit.q. 2.limit.6.*

11 Quartò declara, vt non habeat locum, quando verba ſententiæ ita ſunt concepta, vt etiam res, in quibus nulla facta ſunt melioramenta, comprehendat: tunc enim reſpectu earum non fit executio, etiam ſi ſint ſeparabiles, niſi prius ſolutis melioramentis, vt puta, ſi dictum ſit, nulla bona eſſe relaxanda actori, niſi antea ſolutis reo impenſis, factis in aliquibus ex bonis præfatis, ita Caſt. *in d.conſ. 270. num.2.* Mareſc. *eod. cap. num.31.*

12 Ampliatur prædicta diſtinctio, ſecundum eundem Caroc. *ibidem nu.23.* vt procedat, ſiue ſumus in melioramentis, ſiue in refectione expenſarum, quæ liquidæ non ſunt. Coutard. *de monem.q.24.n.20.*

13 Ampliatur ſecundo, ſiue ſententia ſit pura, ſimplex, vel abſoluta; ſiue conditionalis, & qualificata, prout in caſu Capic. & conſ. Caſt. puta, computatis prius, vel ſolutis prius melioramentis: ſemper enim inſpiciendum eſt, an liquidatio requirat altiorem indaginem, vel non, & an poſſit infra breuem terminum liquidari, vel non, ita Cont. *in eod. loco citato*; vbi dicit etiam, quando conſtat, bona eſſe meliorata, & maior pars melioramentorum eſt liquidanda, ex mente Rotæ dari retentionem: & quando in ſententia dictum eſt ſolutis prius melioramentis, hæc conditio debet verificari, Pyr. Maur. *de fideiuſſ. c.13.* vbi infinitos cumulat.

14 Ampliatur tertiò id, quod dictum eſt de ſententia, quòd, ſi non conſtat per ſententiam, tamen in eadem inſtantia poſſunt melioramenta liquidari, per euidentiam facti, vel alias retardatur executio, nec admittitur fideiuſſio; ita vltra allegata per Gontard. tenent Crauet. *conſ.408. n.2. & ſeq. vol.3.* Rot. Lucan. *dec.38. num. 19. par.1.* Borgn. *dec.44. num.66. & ſeq. lib.1.* & Caroc. vt ſupra.

15 Ampliatur quarto communis opinio, quod emphyteutæ competat retentio rei, vt tranſeat ad quoſcunque hæredes ſiue ſuos, ſiue extraneos, Barr. *in l.1.*

§.pen.

§.pen.ff. de ſuperſiciebus, Bal. in l.pen. C. de ſolut. Burſat. d. conſil. 60. num. 31. Bero. q. 19. qui dicit hanc eſſe com.op. cum aliis allegatis per Caroc. in d. tit. de expenſis nume-ro 12.

16 Ampliatur quinto dictá communis opinio, quamuis extra propoſitum noſtræ materiæ, in caſibus, in quibus poteſt tranſire res in ſingularem ſucceſſorem, etiam ſine ceſſione. Boer. d. dec. 44. num. 19. Tiraq. de retrac. conuen. §.7. gloſ. 2. num. 15. Neguſ. de pign. par. 5. mem. 4. cum aliis cumulatis per eundem Caroc. ibidem numer. 12. & 13.

17 Ampliatur ſextò habere locum, etiam ſi peteretur executio ex inſtrumento Camerali obligatione vallato, vel quarentigiato Gall. ad for. cam. 4. p. quæſt. 2. cum aliis adductis per Caroc. ibidem nu. 16. & 17. & vide infra nu. 37.

18 Ampliatur ſeptimò, vt exceptio melioramentorum poſſit opponi, etiam contra tres conformes, & illarum executionem retardare, ita in Rota iudicatum fuiſſe teſtatur Gall. d. q. 2. n. 12.

19 Ampliatur octauò; quia talis exceptio retentionis adeo fauorabilis eſt, vt impediat in primis, & ante omnia attentata reuocari. Lancell. de attent. par. 3. c. 24. q. 79. n. 10. & vide infra n. 37.

20 Ampliatur nonò, vt habeat tacitam hypothecam, & præferatur aliis creditoribus. Rip. in l. vbi purè §. qui in diſtrahendo ff. ad Treb. Neguſ. de pig. par. 7. mem. 3. num. 14. Menoch. de recup. poſſ. rem. 2. nu. 8. Caroc. qui alios allegat eod. lo. n. 31.

21 Ampliatur decimò in melioramentis factis ab amico, contemplatione ipſius amici. Caroc. vt ſupra n. 32. & diximus ſupra in ſecunda quæſtione.

22 Ampliatur vndecimò habere locum, etiam ſi facta fuerit proteſtatio, ne res melioretur, quia reficere non intendit Marzar. de fideic. par. 3. qu. 66. Caroc. vt ſupra n. 37. & diximus in ead. q. 2.

23 Practicando igitur, prudens Iudex (inquit Caroc. nu. 27.) debet inſpicere, an conſtet melioramenta eſſe facta, ſi non conſtet, non retardet executionem: ſi conſtet, ſed non ſunt liquida, videat qualitatem perſonę, ſi eſt pauper, vel idoneus, ſi idonea, aut liquidatio requirit altiorem indaginem, & admittat cautionem, alias non retardet executionem.

24 Limitatur primò in modicis expenſis l. omnino ff. de imp. in reb. dot. fact. Iaſ. in l. diuortio numer. 9. ff. ſol. mat. Caſt. conſil. 268. lib. 2. & diximus ſupra in quæſt. 2. in declaratione ſecunda, quod emphyteuta illas non deducit.

25 Limitatur ſecundò, non procedere, quoad maximas, & exceſſiuas impenſas, ita vt non poſſit Dominus eas commodè ſoluere. nam tunc nec neceſſario, nec vtiliter factum videtur. Bal. conſ. 116. col. 2. vol. 2. Dec. conſ. 142. col. 3. Tiraq. de retrac. con. §. 7. gloſ. 1. n. 5. Borgn. deciſ. 44. nu. 71. Caroc. ibid. nu. 42. & diximus ſupra q. 2. limit. ſexta.

26 Limitatur tertio, niſi aliter conuentum ſit Iaſ. in l. 2. C. de iur. emph. nu. 28. Bal. in l. iubemus §. ſanè C. de Sac. San. Eccl. Pariſ. conſil. 33. numer. 55. volum. 1. Curt. conſil. 165. Ruin. conſil. 24. numer. 10. Caroc. eod. lo. numer. 44. & vide infra num. 31.

27 Limitatur quarto, quoad disboſcationem terrarum, quæ pertinet ad culturam fundi, cuius impenſa non eſt reficienda; ſi vero inde perciperetur vtilitas, vt oliuetum, arbuſtum, & ſimilia, tunc deberetur, nec haberet locum abraſio l. fundi ff. de rei vend. Caroc. vbi ſupra nu. 45. ex traditis per Caſt. conſil. 270. lib. 2. & quod impenſa facta in disboſcando terras pertineat ad culturam. & non ſit reficienda, quemadmodum expenſæ arandi, & ſerendi, non debentur, quia factæ ſunt cauſa fructuum quærendorum, quæ veniunt cum fructibus compenſandæ l. diuortio §. impendia ff. ſol. mat. & quia etiam ex disboſcatione percipitur vtilitas propter ligna, quæ recolliguntur, tenet Neguſ. de pign. par. 5. mem. 4. n. 14. & quomodo æſtimari debeant, dicetur in ſequenti q. Red. de reb. Ecc. non alien. in tit. de melioramentis n. 6. fol. 409. Mareſc. var. reſol. c. 12. n. 35. licet aliter dicendum ſit in conductore, vel inquilino ad breue tempus, qui non tenetur expendere etiam modice in his, quæ, vltra tempus conductionis ſunt duratura, idem Caroc. vt ſupra n. 42. ex ſententia aliorum.

28 Limitatur quintò in expenſis factis in plantatione ſalicum. & populorum. etiam poſitorum pro vitium ſuſtentatione. Paul. de Caſt d. conſil. 270. quem ſequitur Rol. conſil. 28. numer 23. lib. 1. Franc. Marc. deciſ. 460. in fine, par. 1. Ceph. conſil. 181. numer. 1. vol. 2. latè Menoch. conſil. 64.

29 Contrarium tenuit Ruin. in ſalicibus, & opiis, quæ ſeruantur in terris infructuoſis, prout in arena Tiberis, & reddunt fertiliores, & meliorant multum, ſequitur Rol. conſ. 83. vol. 4. Ludouic. dec. Peruſ. 18. ſed videnda quæ ſupra diximus q. 2. limit. vndecima.

30 Limitatur ſextò, quando pars fundi ſolum eſt meliorata: quia in illa ſolum datur retentio. Neguſ. de pign. par. 5. mem. 4. n. 20. Ioſeph Lud. dec. Luc. 7. n. 12. atteſtans
* hanc eſſe com. op. Tiraq. de ret. con. §. 7. gloſ. 1. nu. 11. Borg. dec. 28. num. 5. in Add. par. 1. cum aliis allegatis per eundem Caroc. ibidem n. 53. quod intellige, vt ſupra n. 7. & 9. & idem Canalc. dec. 52. n. 28. par 1.

31 Limitatur ſeptimo, & erit ſimilis, poſita in tertia limitatione, in melioramentis factis ex conuentione inter partes, quæ non reperiuntur, & conſequenter pro illis non dabitur retentio. l. fund. pariem, ff. de cont. em. x. Pinel. de reſc. vend. l. 2. n. 20. par. 2. Caroc. citato loco num. 54. & diximus ſupra q. 2. limit. 2.

32 Limitatur octauo, vt non habeat locum, quando intra terminum præfixum melioramenta non fuerunt liquidata: quia tunc ſtante mora, non eſt amplius locus retentioni: ne alias ſit in poteſtate petentis, propter moram liquidandi, retardare executionem ſententiæ. Put. dicta deciſione 471. n. 2. Mareſc d. cap. 12. n. 32. Rot. dec. poſth. par. 2. 206. in fine.

33 Limitatur nono in Regno Neapolis, vbi indiſtinctè ſit executio ſententiæ cum fideiuſſione, vt atteſtatur Franch. dec. 112. num. 17. & refert Mareſc. eod. c. num. 23. ſed Caroc. d. tit. de expenſis, dicit num. 27. ſeruari: aut melioramenta opponuntur poſt ſententiam, vel ante: primo caſu admittitur fideiuſſor; ſecundo caſu, non.

34 Limitatur decimo, quando Dominus directus eſt pauper, vt diximus ſupra, q. 2. limit. 12.

35 Limitatur vndecimo etiam in melioramentis, & expenſis, quæ vtilitatem perpetuam non reſpiciunt, vt ſupra diximus q. 2. n. 27.

36 Limitatur duodecimo, quando non conſtat de melioramentis, neq. in genere, neq. in ſpecie. Cæſar. de Graſſ. dec. 5. n. 4. de reb. Eccl. non alien. Pariſ. conſ. 28. n. 31. lib. 1. Rot. dec. poſth. p. 1. 278. n. 1.

37 Notandum eſt etiam in hac materia retentionis, quod exceptio melioramentorum, & retentionis, poteſt opponi, quamuis eſſent facta, pendente appellatione, & immiſſio pronunciaretur attentata, Lancell. de attent. par. 3. c. 24. q. 29. & dixi ſupra nu. 18. & 19. & quod exceptio melioramentorum poſſit opponi in executione ſententiæ, multos cumulat Pyr. Maur. de fideiuſſ. cap. 13. in principio,

(***)

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Melioramenta, an poſſit emphyteuta repetere poſt reſtitutionem factam, n. 1.

Melioramenta poteſt repetere poſt reſtitutionem factam venditor, & conſanguineus ex cauſa retractus, n. 2.

Melioramenta poteſt repetere maritus poſt reſtitutionem, facta in rebus dotalibus, n. 3.

Melioramenta heres grauatus poteſt repetere à fideicommiſſario poſt reſtitutionem factam, n. 4.

Melioramentorum exceptionem ſi quis non oppoſuit in lite, & tanſa euictionis, non poteſt eadem repetere, n. 5.

1 PRoxima eſt præcedentibus indagatio: ſi emphyteuta reſtiruat Domino directo rem emphyteuticam, in qua melioramenta fecit, nulla exceptione propoſita de meliotamentis, An illa poſſit poſtmodum repetere? Er videtur dicendum, quod non poſſit per tex. in l. ſi in area, in fine, ff. de cond. inde. vbi dicitur nullo alio modo impenſas ſeruare poſſe, quam per retentionem.

Contrarium tamen tenendum eſt; quia lex illa, ſi in area, in terminis in quibus loquitur, habet locum de rigore iuris, non autem de æquitate, vt ibi gloſ. tenet. Et eſt ratio, quia nemo debet cum alterius iactura locupletari, & ideo ei ſuccurritur remedio extraordi-
* nario, vt declarat Caſt. *in dicta l. in area*, cuius doctrina communiter approbatur, vt per Iaſ. *ibidem num. 1.* vel etiam datur, ſi emphyteura vtile negotium geſſit meliorando, vel etiam daretur emphyteutæ actio ex eodem inſtrumento pro melioramentis neceſſariis, & vtilibus, latè Rim. iun. *conſ. 411. lib. 4.* & Tiraq. *de ret. con. §. 7. Gloſ. 1. num. 7.* tenet pro expenſis neceſſariis, & vtili-
2 bus, dari actionem venditori, & conſanguineo, vt poſſit vendicare impenſas factas poſt reſtitutionem au-
3 ctoritate Iudicis, & pro marito, qui in rem dotalem vtiliter, aut neceſſario impendit, ſine voluntate Vxoris, vt habeat contrariam actionem de dote, vel negotiorum geſtorum; ſi verò muliere volente, actionem mandati, tenet Alex. *conſil. 162. col. 1. vol. 7.* ita etiam hæres
4 grauatus, qui rem, fideicommiſſo ſubiectam, & per ipſum melioratam, reſtituit ſine deductione melioramentorum, condictionem incerti habere, dicit Bar.
* communiter receptus *in l. qui exceptionem. §. ſi pars, ff. de cond. inde. & in l. qui nulla, ff. de leg. 1.* quæ rationes militare debent etiam in emphyteuta, & quod emphyteutæ propter melioramenta, non facta retentione, detur actio ex contractu, hoc eſt ex emphyteuſi, ſeu ex lege Zenonis, ſcribit Rol. *conſil. 28. numer. 14.* & in feudo, Ruin. *conſil. 24. col. fin. lib. 1.* Affl. *in §. ſi Vaſallus, titulo, Hic finitur lex, ver. ſed ponamus.* Bero. *in c. 1. de in integ. reſt. numer. 25. ver. aut qui habuit rem*, vbi ait, poſt factam rei reſtitutionem, poſſe peti melioramenta per viam actionis ex contractu, etiam reſciſſo, *l. 1. ff. de ſuperficiebus*; & hanc partem tenet etiam Valaſc. *de iur. emph. q. 21. n. 25.*

Nec obſtat *l. in area*, in contrarium allegata; quoniam lex illa loquitur in bonæ fidei poſſeſſore, qui meliorationes fecit in re aliena, quam exiſtimabat eſſe ſuam, vt patet in illis verbis, cum exiſtimaret, & ita reſpondet Garc. *de expenſis, c. 7. num. 8.* Ruin. *conſil. 24. col. fin. lib. 1.* & Valaſc. *d. num. 25.* dicit, Caueat bonæ fidei poſſeſſor, qui ſi rem reſtituerit non facta retentione pro melioramentis, quia deſtitutus manebit omni remedio. *d. l. ſi in area*; ita concludit etiam Cyn. *in l. ſi quis ſciens, C. de rei vend.* & Iaſ. *in d. l. ſi in area, n. 1.* Caſt. *in conſ. 279. col. 3. lib. 2.* & Bar. *in l. in fundo, ff. de rei vend.*

Sed quia (vt dictum eſt) nemo debet ex alterius iactura locupletari, bonæ fidei poſſeſſori ſuccurretur remedio extraordinario, & poterit melioramenta repetere ex æquitate *l. ſi me, & Titium ff. ſi cert. pet.* dicit Paul. *in d. l. ſi in area, in fine*; Et ideo male loquutum fuiſſe Papien. in forma reſponſionis rei conuenti ſuper ver. expenſarum in fine, dicit idem Valaſc. ibidem, & Garc. *de expenſis, cap. 7. n. 8.* qui dixit dari certi condictionem ad poſſeſſionem auocandam pro melioramentis in caſu *dictæ l. ſi in area.*

5 Notandum eſt etiam, quod ſi quis exceptionem melioramentorum non oppoſuit in lite, in caſu euictionis, non poterit repetere à venditore, vt eſt tex. *in l. idemq. §. 1. ff. de act. empt.* Paul. de Caſt. *in l. venditores, n. 2. ff. de ver. ob.* Alex. *ibi nu. 3.* & Iaſ. *nu. 4.* & ita iudicaſſe Senatum, refert Valaſc. *d. n. 25.*

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, an durante emphyteuſi, poſſit melioramenta tollere ab ipſo facta, n. 1.

Ædificium in alieno ſolo factum, cedit ſolo, n. 2.

Idem iudicamus de augmento rei, quod de ipſa re, n. 3.

Ædificium, in fundo exiſtens, dicitur pars rei, n. 4.

Connexorum idem eſt iudicium, & pro vno habentur, n. 5.

Ædificium poſitum ſuper re emphyteutica, efficitur emphyteuticum, & reuertitur ad Dominum ſoli, dummodo ſoluat expenſas, n. 6.

Emphyteuta non poteſt ſine licentia Domini, melioramenta alteri concedere, n. 7.

Emphyteuta priuatur iure ſuo, ſi deſtruat ædificium, etiam illud quod poſtea fuerit ædificatum, n. 8.

1 QVærendum etiam venit, an emphyteura, durante emphyteuſi, poſſit melioramenta facta à ſe tollere? Hanc quæſtionem poſt Bal. ponit Iaſ. *in l. 2. numero 30. C. de iur. emphyteu.* dicens quod Bal. *in l. ſed & ſi quid, in principio. ff. de vſuf.* tenet, quod poſſit; ſed contrarium idem Bal. dicit *in c. 1. §. ſi quis de manſo, in 6. col. de cont. inueſt.* quando eidem non ſoluatur æſtimatio melioramentorum; ipſe vero in *d. n. 30.* ſic concludit, quod vbi Dominus non vult ſoluere æſtimationem melioramentorum, tunc emphyteuta poſſit melioramenta tollere, & leuare; ſi autem Dominus vult ſoluere æſtimationem, tunc non poteſt, ſequitur Redoa. *de reb. Eccl. non alien. in q. de melioramentis, n. 8. fol. 407.*

Surd. autem *deciſ. 78.* per totam, examinat hanc quæſtionem, & argumentatur pro, & contra; & n. 9. concludit, quod Senatus tenuit opinionem, non licere emphyteutæ, ædificia à ſe propriis ſumptibus conſtructa, propria auctoritate tollere, pluribus ab eo adductis rationibus, quas breuiter referam. Prima itaq.
2 ratio affertur, quia ædificium in alieno poſitum, cedit ſolo, *§. ex aduerſo, & §. cum in ſuo ſolo, Inſt. de rer. diuiſ.* Secunda ratio eſt, quicquid in alterius rei cedit augmentum, ſortitur illius naturam, cui accedit. Doctores *in l. cum inter. de pac. dot.* & idem iudicamus de augmento rei,
3 quod de ipſa re *l. hæredes palã. §. ſi quid poſt, ff. de teſtam.* Rol. *de lucro dot. q. 100.* Tertio, quia ędificium in fundo exiſtẽs, dicitur pars rei, at ſi totum eſt emphyteuticum, ergo, & pars, Euerar. *in Cent. loco 80.* & vna & eadẽ res non poteſt eſſe pro parte emphyteutica, & pro parte allodialis. Quarto, ædificium eſt ſolo emphyteutico connexũ; Et
4 connexorum idem eſt iudicium, & connexa habentur

pro

pro vno, Iaſ. *in l. ſed ſi plures, §. filio, nu. 3. ff. de vulg.* Quinto,
per auctoritatem Bar. *in l. 1. §. qui ſuperficiem, num. 1.* ff. de
ſuperficiebus, vbi dicit, qood ſi quis dicat: confirmo
tibi hanc domum in emphyteuſim, videlicet ſolum
iure emphyteutico, ſuperficiem vero iure proprio, hæc
verba vltimo loco importabunt, quod ædificium fue-
rit priuata recipientis impenſa impoſitum: ſed tamen
ſuperficies emphyteutica erit, & tota domus cenſebi-
tur emphyteutica, quia ædificium non poteſt eſſe alte-
6 rius, quam eius, ad quem ſpectat ſolum, & idem dixit
Caſt. *in l. 1. num. 6. de ſeruit.* quod ædificium poſitum ſuper
re emphyteutica, efficitur emphyteuticum, & reuerti-
tur ad Dominum ſoli, dummodo ſoluat expenſas,
quas fecit emphyteuta, & Bar. ibi intelligit, quod ædi-
ficium ſortiatur naturam ſoli: ideo concedens habet in
eo directum dominium, & emphyteuta vtile; Et ita
intelligit Iaſ. *in l. in prouinciali, §. ſi ego, numer. 2. ff. de op.
no. nun.* id etiam voluit Bal. *in l. 1. numer. 11. C. de iur. emph.*
vbi ait, quod ſi area eſt emphyteutica, quicquid ſuper-
ædificatur, fit emphyteuticum, ſequitur Iaſ. ibi *num.
44.* & idem dicendum eſſet, ſi domus antiqua deſtrue-
retur, & in locum ipſius, alia ædificaretur: nam & ipſa
erit emphyteutica, per regulam ſubrogatorum, *l. ſi
eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut.* Surd. *ead. dec. num. 27.*
Sexto, quia emphyteuta, durante emphyteuſi, noo
poteſt ſua melioramenta alteri concedere, ſine Do-
7 mini licentia; nam ſi vult, eſt cæteris omnibus præ-
fereodus, tex. eſt *in l. fin. Cod. de iur. emphyt.* vbi omnes; &
ideo ſi emphyteuta non poteſt, inſcio Domino ven-
dere melioramenta, multo minus poterit tollere, eo
inuito; & ſi ædificium eſt factum emphyteuticum,
vtique ſi tollatur, Domino inuito, res ipſa redditur
deterior; ſicut quando arbores ſucciduotur, vel de-
ſtruitur ædificium, quod exiſtebat tempore conceſſio-
nis, & ſicut etiam Dominus vtilis priuaretur vtili ſuo
8 dominio, ſi tolleret ædificium exiſtens, tempore con-
ceſſionis; eodem modo priuari debet, deſtruendo il-
lud, quod poſtea fuit ædiſicatum; comprobatur hoc
etiam; quia res datur ad melioraodum, & ideo viden-
tur partes à principio hoc proſpexiſſe, quod non ſo-
lum ſtatus non mutetur, ſed futuræ etiam meliora-
tiones oon mutentur, ex tacita eorum voluntate, &
Surd. *in ead. deciſione* reſpondet etiam contrariis argu-
mentis, & præſertim quod pæna priuationis non ha-
beat locum, niſi in caſibus expreſſis; nam caſus iſte eſt
expreſſus, quod emphyteuta priuatur ob magnam
deteriorationem, & ſicut priuatur, quando meliora-
tiones vendit; inſcio Domino; ita debet priuari, quan-
do eas deſtruit, & demolitur.

Nec opinio Bal. *in d. §. ſi quis de manſo*, obſtat; quia loquitur ſub conditione, dummodo ſcilicet legem feudi non offendat, ideſt dummodo prius Dominum interpellet, ad ſibi ſoluendum æſtimationem, & eodem modo Bal. intelligit Iaſ. *in d. l. 2. nu. 30. ver. puto*, vbi vult, idem ſeruandum eſſe, durante emphyteuſi, quod ſeruatur ea finita.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Melioramenta eſſe facta, conſtare debet n. 1. conſtare etiam debet eſſe facta poſt inueſtituram, vel ab emphyteuta, vel à ſuo Auctore, ſiue ceſſionario, n. 2.

Melioramenta quomodo probari debeant nu. 3. 5. & 8. nec probant teſtes de credulitate, & quod tanti res fuerit vendita tali anno, & nunc plus valet, eod. n. 5.

Melioramenta, finita emphyteuſi, peti debent, & in fine conductionis, n. 4.

Teſtes, qui debent probare melioramenta, debent eſſe in arte periti, & hæc qualitas probari debet. n. 6.

Dominus directus probare debet, ſe eſſe pauperem, ad excludendum emphyteutam à petitione melioramentorum, num. 7.

Melioramenta poſſunt probari per iuramentum, maximè ſi concurrant coniectura, n. 9. declara n. 10.

Iuramentum ſuppletorium quando deferri poſſit, ad probandum melioramenta, & quod Iudex poſſit moderari, nu. 11.

Melioramenta, vt probari poſſint, debet conſtare de anteriori ſtatu rei, n. 12.

Confeſſio Rectoris non probat melioramenta, & expenſas, in præiudicium eccleſia, n. 13.

Pactum, vt melioramenta non poſſint peti niſi vſque ad talem ſummam, valet, n. 14.

Teſtes ſi ſint varij in liquidatione melioramentorum, quid faciendum, n. 15.

Pacta ſeruari debent in plantando, & meliorando. n. 16.

NEceſſarium eſt etiam tractare, quomodo melio-
ramenta debeant probari? Et dicendum eſt pri-
1 mò, conſtare debere melioramenta eſſe facta, Redo.
de reb. Ec. non alien. in Rub. de melioramentis, fol. 420. nu. 1. & 2.
Caſt. *conſ. 27. n. 4. par. 2.* Menoch. *de recup. poſſ. rem. 15. num. 567.*
Burſat. *conſ. 330. num. 36. vol. 3.* Caroc. *de locat. tit. de expenſ. q.
2. fol. 221. in principio, & fine*, & oon valet conſequentia:
poſſideo melioramenta, ergo feci, Rot. *in recent. par. 2.
2 dec. 161* Borgn. *dec. 32. n. 19. par. 2.* & quod etiam fuerint fa-
cta poſt inueſtituram, aut à ſuo Auctore, vel ceſſiona-
rio, Pariſ. *conſ. 33. n. 52. vol. 1.* Secundò probari debet, quod
3 res fuerit facta pretioſior, & ſic ad vtilitatem perpe-
tuam, hoc eſt vltra tempus inueſtituræ; alias diceretur
facta cauſa colligendorum fructuum, & ad vtilitatem
ſolius emphyteutæ.

4 Requiritur etiam, quod io fine conductionis, & fi-
nita emphyteuſi, meliorationes petantur: cum iſto in-
terim emphyteuta fruatur, & vtatur. Gom. *var. reſol. tom.
1. c. 12. n. 40. in fine*, Maſcar. *de probat. conc. 1037. lib. 2.* Ludouic.
com. conc. q. 12. alias noo poſſet de dictis melioramentis
fructus percipere, ne & rem, & pretium vnico inſtan-
ti habeat. Borg. *dec. 32. par. 2.* Caroc. *de locat. & cond. tit. de
expenſis q. 2. n. 24.* & in fine conductionis debet oſtende-
re, quæ, & quanta ſunt, & io quot fundus ſit meliora-
tus, alias meliorationes oon ſunt reficiendæ. Burſat.
conſil. 54. vol. 3. Ruin. *conſ. 204. n. 12. vol. 7.* Caroc. *eod. loco*, licet
loquantur in conductore.

5 Modus autem probandi melioramenta per teſtes,
ſumitur à Doctoribus citatis per Caroc. *dicta quæſt. nu. 20.
& 32.* debet itaq. probari, primo quantum ſit impen-
ſum; ſecundo, quod tanti res ſit meliorata, & in tot.
Gloſ. *in l. in fundo ff. de rei vend.* Abb. *in cap. 1. n. 4. de reſt. in integ.*
Felin. *in c. cum cauſa, col. pen. ver. ſumptus de re iud.* & articuli
dicta duo continere debent. & probari, quod res ſit
facta pretioſior in tot. Neguſ. *de pign. 5. par. 4. mem. nu. 11.*
qui plures cumulat, quod duo iſta copulatiuè requi-
rantur, videlicet, quod ſit impenſum, & quod res ſit
meliorata, vnde dicit, quod Aduocatus ſit cautus in
capitulando, & probando dictas expenſas, vt conclu-
dat, tam circa quantitatem expenſarum, quam circa
meliorationem rei, deduceodó, quod in tantum eſt
* pretioſior propter expenſas, quam eſſet anre; alias
non obtineret, Ludouic. *dec. Peruſ. 24. numer. 7.* vbi de
com. teſtatur, Cagn. *in l. 2. numer. 175. C. de pact. inter empt.*
qui etiam docet practicam probandi melioramenta,
cum aliis allegatis per Caroc. *d. q. numer. 21.* & teſtes
debent deponere de eorum valore, & quod tantum
poſſent vendi homini ſcienti, & intelligenti con-
ditionem, & qualitatem rei, prout æſtimatio re-

gulariter probatur. Doctores *in l. pretia rerum, ff. ad l. Falc.* Iaſ. *in l. 1. §. ſi hæres percepto fundo, nu. 9. ff. ad Treb.* Fel. *in capit. cum cauſa, el 2. de teſt.* nec teſtes de credulitate probarent, Rot. *dec. poſth. par. 2. 206.* nec etiam ſi dicerent: tanti domus fuit vendita vel res de anno tali, & nunc valet plus: quia hoc fieri potuit ex beneficio temporis, *l. pretia rerum, ff. ad Lex. Falc.* vt ibidem aduertit Rota, & poteſt eſſe quoque quod tanti vendita ſit ex partium conuentione, & vide *q. ſeq. n. 17.*

6 Aduertendum etiam eſt, quod non omnis teſtis eſt idoneus, ad probandum melioramenta, ſed debet in illa arte eſſe peritus, & hæc qualitas probari debet, & articulari. Anch. Regien. *q. 26. nu. 10. par. 2.* & ideo dicebat Curt. iun. *conſ. 165. n. 10.* ſi eſſent duo teſtes, & vnus eſſet faber lignarius, & alter Architectus, eſſent duo teſtes diuerſi generis, & exercitij, & ſi in illo facto vnus ex teſtibus fuit Architectus, tanquam de proprio intereſſe non audiretur, dicit Caroc. *d. q. n. 35.* ſed de hoc videndus eſt Farinac. *de teſt. q. 70.*

7 Ad excludendam autem intentionem Actoris, vel emphyteutæ, poteſt articulari, & probari per Dominum directum, qualiter ipſe eſt pauper (ſi tamen vere eſſet pauper) & pauperior eo, qui talia melioramenta fecit, & repetit, & quod quaſi omnia ſua bona cogeretur vendere, ſi ſoluere vellet dicta melioramenta: hoc enim probato excuſaretur à reſtitutione, Bar. *in d. l. in fundo, ff. de rei vend.* Calà de modo articulandi, *num. 136.*

8 Sed modus probandi melioramenta, tam prædiorum vrbanorum, quam ruſticorum ſumitur ex deciſione Put. *471. & 474.* & ex aliis deciſionibus ſupra allegatis *quæſt. 3. num. 6.* ſcilicet, quod eligantur Periti ab vtraque parte, qui debeant referre, quantum in dictis melioramentis impendi potuerit, & quantum res hodie prætioſior ſit, refert etiam Caroc. *d. q. nu. 41.*

Aduertendum tamen eſt, quod iſti Periti diligenter materiam, & formam inſpicere debent, & inueſtigare, quanti domus eiuſmodi communiter vendi ſoleat, quia ex rebus iudicare debent, ex quibus teſtes teſtimonium ferre debent, Gab. *conſil. 168. numer. 114. ver. quando verò, lib. 1.* Mareſc. *variar. reſol. cap. 114. in fine lib. 2.*

Et quod modus probandi melioramenta per Peritos ſit legitimus, tenuit Rot. *in recent. par. 2. deciſ. 356. nu. 3.* & maximè, quando de partium conſenſu fuerint deputati, vbi etiam tertius, & quartus fuerunt electi.

9 Eſt etiam alius modus probandi melioramenta, per iuramentum ſcilicet, nam, ſi conſtet melioramenta eſſe facta, & quantitas non ſit probata ſpecificè, ſtabitur iuramento. Dec. *in c. 1. col. 20. limit. 6. de probat.* Natt. *conſ. 102.* cùm aliis allegatis per Caroc. *ead. quæſt. numer. 42.* Cach. *deciſ. 96.* Borg. *in repertorio in ver. melioramenta numer. 22.* maximè ſi cum iuramento concurrant aliquæ coniecturæ. Bart. *in l. admonendi, ff. de iur. iur.* & ibi Iaſ. *numero 202. & 204.* Ceph. *conſil. 589. vol. 4.* Caroc. *ead. quæſt. num. 44.* quod ego declarandum puto, habere locum in mo-
10 dicis expenſis, & melioramentis, Boer. *deciſ. 44. num. 25.* Caroc. *eod. loco num 44.* & in ſimili dicitur de expenſis modicis factis à Tutore, quod ſtetur ipſius iuramento. Seraph. *de priuil. iur. 128. numer. 17.* & quod ſtetur libro Factoris pro expenſis modicis, in quibus non ſolent adhiberi teſtes, nec fieri inſtrumenta, & ſufficiat leuis probatio, etiam per coniecturas, & per iuramentum, eſt dec. Rot. *302. numer. 1. par. 2. recent.* Non autem in magnis expenſis, & melioramentis, vt per Doctores allegatos per eundem Seraph. *priuil. 36. numer. 2.* & hoc comprobatur de ignorantia, quæ probatur per iuramentum in leui præiudicio, ſecus autem de graui, Menoch. *de arb. caſu 186. numer. 9.* Honded. *conſil. 55. lib. 1. numer. 73.* ſed ſi per vnum teſtem, & per extraiudicialem forte confeſſionem partis eſſent verificata, vel per vnum teſtem, & famam, & ſic eſſet de dicta quantitate pluſquam ſemiplenè probatum poterit deferri iuramentum ſuppletorium, idem Seraph.
11 *eod. priuil. n. 4. & priuil. 33. n. 10. & 112.* vbi dicto n. 4. obſeruat, quod licet fuerit iuratum ſuper magna quantitate, ex eo quod præſumptiones, & coniecturæ concurrant, & quid immenſum iuratum ſit, poterit Iudex hoc moderari, & refrenare, ex deciſ. Pedam.

12 Sed aduertendum eſt, quod debet conſtare de anteriori ſtatu rei, ad hoc vt melioramenta probari poſſint, vt dicitur *in dicta dec. 356. n. 3.* & ſatis videtur conſtare de anteriori ſtatu, ſi teſtes dicant, quod vinea non erat ſcaſſata, & vites erant antiquæ, & quod debeat probari ſtatus rei tempore, quo fuit conceſſa, vel vendita, vt ex illo ſtatu deueniri poſſit ad tempus præſens, tenet Seraph. *dec. 952.* & eſt *dec. poſth. 206. n. 1. par. 2.* vbi aliæ deciſiones allegantur, & In recent. *par. 2. dec. 550.* & *in dec.* Buratti *834. n. 11. tom. 3.*

13 Notandum etiam venit, quod confeſſio Rectoris non probat melioramenta, nec expenſas neceſſarias in præiudicium Eccleſiæ; vel ſucceſſoris. Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol. 325. n. 27.* Abb. *in c. fin. de praeſc.* vbi Fel. *nu. 11.* Crauet. *conſ. 483. n. 4.* Ruin. *conſ. 90. vol. 5.* Borg. *dec. 44. n. 58.* cum aliis allegatis per Caroc. *d. q. n. 45.*

14 Notandum quoque eſt, quod valet pactum, vt melioramenta non poſſint fieri, niſi vſque ad tantam ſummam. Cagn. *in l. 2. q. n. 49. Cod. de pact. inter empt.* quod notandum etiam dixit Borgn. pro inueſtituris, *deciſ. 16. n. 33. par. 2.* Caroc. *eod. loco n. 47.*

15 Sciendum pariter venit, quod ſi in liquidatione melioramentorum, teſtes ſunt varij, & alij deponant in magna ſumma, & alij in parua attenditur, in quo ſunt concordes; & ſi alij in magna, alij in mediocri, alij in parua, attenditur medium, & ſic attendi debet mediocris ſumma, Caputaque. *deciſ. 161. par. 2. & deciſ. 296. par. 3.* Caroc. *d. q. num. 48.* Rot. autem *in recent. d. dec. 356. num 5.* tenet, quod ſi Periti diſcordant, & vnus deponat de ſcutis 65. & alius de ſcutis 60. taxatio debeat fieri in ſcutis 60. cum in maiori ſumma contineatur minor.

16 Præterea hoc etiam ſciri debet, quod pacta, & conuentiones in plantando arbores, vites, fabricando, reficiendo, vel alia pacta ſeruari debent; modo non ſint contra iuris diſpoſitionem. Bart. *in l. 2. C. de iur. emph.* Redo. *de reb. Eccleſ. non alien. fol. 403. n. 26.*

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Melioramenta ſunt æſtimanda, ſecundum valorem tempore reſtitutionis, & quod minus eſt, n. 1. decl. n. 3.

Deciſio Seraph. & aliorum opiniones habent locum in bonæ fidei poſſeſſoribus, num. 2.

Poſſeſſor, vt fructibus certo tempore fruatur, deducit impenſas eo tempore, quo facta ſunt, n. 4.

Maritus repetit expenſas, ſed non datur ei retentio, numero 5.

Poſſeſſor bonæ fidei deducet expenſas, & æſtimatio fieri debet, ſecundum quod minus valent. n. 6.

Articuli quomodo formandi ſunt in melioramentis probandis. nu. 7.

Lex in fundo, C. de rei vend. declaratur, n. 8. & 9.

Melioramenta in materia fideicommiſſi, reſtituenda ſunt ſecundum tempus quo facta ſunt, num. 10. Contrarium. numer. 11.

Melioramenta ſunt ſoluenda emptori, cum pacto redimendi, & quomodo, n.12.
Melioramenta quomodo ſoluenda ſunt ei, qui pro Domino impendit. num.13.
Melioramentorum æſtimatio ſimul facienda eſt, & non per partes, num.14.
Palatia, & res immobiles pretioſæ, quomodo æſtimandæ, numero 15.
Melioramenta bonæ fidei poſſeſſor debet compenſare, cum fructibus perceptis, num.16.
In dubio præſumitur tantum expenſum, quanti res nunc valeat, num. 17.
Melioramenta an ſolui debeant, vt ruder.i, n.18.
Melioramenta an repetat malæ fidei poſſeſſor, n.19.
Argumentum à feudo ad emphyt. quando valeat, nu.20.
Vſufructuarius, an repetat expenſas, n.21.
Et an conductor, tutor, curator, Prælatus, & alij, n.22.
An melioratio cum deterioratione compenſetur, n.23.

NVnc videamus, quod tempus ſpectandum ſit, an tempus reſtitutionis rei, an vero tempus in quo
1 melioramenta facta ſunt, & breuiter diſtinguendum eſt, prout facit Menoch. *de recup. poſſ. remed.15. numer.165.* Aut is, qui fecit melioramenta, eſt rei Dominus, vel directus, vel vtilis, vel reuocabiliter: & tunc attendi debet diſpoſitio *l. domos, ff. de legat.1.* & ſic melioramenta ſolui debent iuxta valorem currentem tempore reſtitutionis, & non ſecundum tempus, quo facta fuerunt, vt tenent Bar. Bal. Iaſ. Angel. Paul. de Caſtr. Alex. & Cuma. *in d. l. domos.* Ruin. *conſ.14. nu.3.* Rol. *conſ.28. num.14. lib.2.* Ceph. *conſ.311. num.93. lib.3.* Teſſ. *dec.251.* cum temperamento, vt ſcilicet fiat arbitratu boni viri melioramentorum, & ædificiorum æſtimatio, non ſimpliciter, ſecundum tempus præſens, ſed conſideratis omnibus temporibus, hoc eſt conſiderato principio temporis, quo ipſe cepit impendere, medio tempore, & præſenti, nam hoc modo illius boni viri arbitrium erit æquum, ſi tempora, coniecturas, & ſimilia conſiderabit; hoc etiam ſentit Teſſ. *dec. ſupradicta 251. ſub numero 3.* iudicans, cauſam eſſe arbitrariam, & idem tenet Menoch. *de arbit. caſu 258.* Mareſc. *var. reſol. cap.114. num.10. lib.2.*

Et quod Emphyteuta, finita generatione poſſit petere melioramenta, ſecundum diſpoſitionem *l. domos,* tenet Rot. *p.2. diuerſ. dec. 186.* & non debeat inſpici valor rei tempore quo factæ ſunt impenſæ, ſed ſtatus, & valor præſens tempore reſtitutionis; vnde ſi eo tempore minus valeat, quam ſit impenſum, illa dumtaxat valor debebitur, & idem ſi plus valeat, quam ſit impenſum Neguſ. *4. mem.5. par. nu.16.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 25. ſub num.28.* vbi dicit, quod hæc eſt com. opin. & ideo
2 deciſio Seraphini 1051. cum aliis allegatis ibi per Add. & aliæ deciſiones allegatæ per Mareſc. *d. cap. n.8.* intelligi debent, vt procedant in bonæ fidei poſſeſſore, non autem in illis, qui habent dominium vtile, ſiue directum, vt etiam infra dicetur, & declarat etiam Mareſc. *eod. num.* & quod licet impenſa melioramentorum fuerit centum, ſi tamen res non fuerit meliorata, niſi in quinquaginta, non poterit repeti, niſi quinquaginta. Neguſ. *de pign. par.5. mem.4. n.11. & nu.16.* dicit, ſi res fuerit meliorata in centum tempore factarum expenſarum, ſed poſtea ex curſu temporis fuit attrita; vel aliter deteriorata, adeo quod tempore reſtitutionis non reperitur meliorata, niſi in quinquaginta, debet fieri ſatisfactio in quinquaginta, ex ſententia omnium in *d. l. domos.* & idem tenet Rot. vt in *deciſ. poſth. par. 2. 206. numer.2.* quod in hac materia melioramentorum non attenditur id, quod fuit impenſum, nec id quod fuit melioratum, ſed ex iſtis, quod minus eſt, vt puta, ſi fuerunt expenſa 50. & in centum domus meliorata, vel è contra, quod minus eſt attenditur, & reſtituitur, *l. in fundo,* & ibi gloſ. Bart. & Alber. *ff. de rei vendic.* & Capic. *deciſ. 93. numer. 9.* & eſt *dec. in recent. par. 2. 650.*

3 Quod intelligit Borgn. *deciſ.39. numer. 27. par.1.* cum grano ſalis à paucis (vt dicit ipſe) deguſtato, ſcilicet in melioramentis, quæ non recipiunt augmentum, neque diminutionem à ſolo, & re, in qua facta ſunt, vt ſunt ædificia; ſed ſi ſunt facta in petiis terrarum, pratis, vineis, & campis, tunc omnis æſtimatio, & valor, & incrementum, non eſt conductoris, & illius, qui ea plantauit, & fecit, ſed partim ſuus, partim terræ, quæ dedit incrementum, & nutrimentum; vnde medietas illius æſtimationis debet applicari plantanti, & cuſtodienti, & alia medietas incremento terræ, quæ nutriuit, & aluit plantationem, ad inſtar coloni partiarij, & ſocij, qui rem poſuit, & alter induſtriam, vel eſt reſtituendum. quod expendit in plantis, & cuſtodia tantum: ſed hæc potius intelligenda ſunt in melioramentis factis à malæ fidei poſſeſſore; & ab eo, qui non erat verus Dominus fructuum, & qui habebat titulum nullum, & inualidum; aut erat extincta locatio, & inueſtitura, & tunc Dominus terreni habebit medietatem melioramentorum, pro incremento dato arboribus, & plantationibus, vt ipſe etiam Borgn. poſtea declarat *ſub num. 29.* ver. ſolum poſſent aliqua, & non ab emphyteuta, & emptore bonæ fidei, & ab eo, qui lucretur durante bona fide, cum titulo omnes fructus fundi ortos, & orituros: quia plantando videtur Dominus plantationis, & humoris terræ, vti fructus pullulatos à terra, ſicut eſt Dominus fructuum omnium arborum productorum, ſine plantatione, poſt conductionem, inueſtituram, & emptionem: ſed in aliis melioramentis factis à malæ fidei poſſeſſore, & qui non erat verus Dominus fructuum, & qui habebat titulum nullum, aut erat extincta locatio, & inueſtitura, non eſt dubium, quin Dominus terræ habeat medietatem melioramentorum pro incremento, vbi plures allegat, alias eſſet contra com. op. quod quando eſt Dominus vtilis, vel directus, melioramenta æſtimari debent, vt valent tempore reſtitutionis, vt ſupra diximus *nu.1.* & eſt deciſio in puncto, & in emphyteuta *186. par.2. diuerſ. num.5.* ſupra allegata, quæ loquitur in ædificio. Aut eſt
4 ſolus poſſeſſor, vt fructus certo tempore fruatur, omnem impenſam deducet, ea ratione, quia non tenebatur illas aliquo modo ſui cauſa facere, ſed quod egit, tanquam negotiorum geſtor Domini, egit; & ideo non mirum, ſi omnem impenſam, vt fecit, detrahit; & ſic intelligi debet (dicit Menoch.) text. *in l. & in totum, ff. de impen. in reb. dot. fact.* nec enim maritus dicitur Dominus vere, hoc eſt irreuocabiliter rei dotalis *l. dote Ancillam. C. de rei vend.* & eſſet iniquum, vt in neceſſariis impenſis in re penitus aliena erogaret, & in marito, quando fecit impenſas in rebus dotalibus, æſtimatio facienda eſt, ſecundum tempus, quo impenſa facta eſt, tenet Alex. *in d. l. domos n.1.* Ruin. *conſ.117. num.1. lib.3.* Valaſc. *d. quæſt.25. num.18. circa finem,* & dic. vt in *l. diuortio § impendia,* & ibi gloſ. *ff. ſol. matr. &* per Camp. *de dote par. 2. quæſt. 74.* & quod maritus, & eius hæres poſſit repetere expenſas vtiles, & neceſſarias factas in rebus vxoris, tenet Corn. *conſ.86. lib.4.* ſed non competit retentio Mareſc. *c.112. nu. 24. var. reſol. lib.2.* ſed quæ actio competat, vide ibi per Corn. & per eundem Mareſc. *c.113. n.6.*

6 Aut is, qui melioramenta fecit, eſt ſolum poſſeſſor bonæ fidei, vt in terminis *l. in fundo C. de rei vend.* quando ſcilicet aliquis emit fundum alienum imprudenter,

& in eo ædificauit, aut conſeruit, qui poſtea euincitur, vel ſi eſſet emphyteuta, qui ſine cauſa legitima poſſideret, aut nulliter contraxiſſet; tunc attenditur id, quod minus eſt; vnde ſi impenſa fuerit centum, fundus autem ob id melior factus ſit in centum quinquaginta, centum ſunt reſtituenda, ideſt tantum, quantum impenſum eſt à principio, non quanti res pretioſior eſt tempore reſtitutionis, & ſi è conuerſo impenſa fuit centum, melioratio autem appareat in quinquag. ea tantum 50. ſunt in obligatione reſtituenda ideſt id ſolum, quod res valet tempore præſenti, non quod impenſum eſt per tex. *in d. l. in feudo in princ.* cum gloſ. vt tenent Bartol. & alij *in eadem l.* Neguſ. *de pign. d. 4. mem.*
7 *mener. 11.* vnde dicit, quod ſis cautus in articulando, & probando expenſas, vt concludas tam circa quantitatem expenſarum, quàm circa meliorationes rei, deducendo, quod in tantum eſt pretioſior, propter expenſas, quam eſſet antea, alias non obtinere, & in ſumma dico, copulatiuè requiruntur, videlicet quod ſit impenſum, & quod res ſit meliorata. Caualc. qui alios citat, *deciſ. 28. num. 4.* & dixi ſupra *quæſt. 6. num. 5.*

8 Et quod dicta lex in fundo, ſolum procedat in bonæ fidei poſſeſſore, qui à Domino cauſam non habet, poſt Bald. & Paul. de Caſt. tradit Corn. *conſ. 86. lib. 4.* Rol. *conſ. 28. n. 18. lib. 1.* Rot. *d. dec. 186. nu. 2. & 4. par. 2.* Valaſc. *d. q. 25. num. 28.*

9 Procedit etiam dicta lex in fundo, quam Eccleſia, vel minor reſtituitur in integrum. Rot. *ead. dec. num. 3.* vbi affertur ratio. Valaſc. *d. num. 28.* & debet reſtitui, quantum impenſum eſt, ſecundum diſpoſitionem *d. l. in fundo,* & ſi meliorationes eſſent ex tempore attritæ, & minus valerent, quam eſſet impenſum, in eo caſu fieret æſtimatio, ſecundum tempus præſens. Bero. *c. 1. de reſt. in integr. num. 4.* per *l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. de minor.* Mareſc. *eod. cap. 114. nu. 6. & 7.* & vide ſupra *quæſt. 2. num. 31.*

10 Ex qua diſtinctione ego infero, quod aliqui Doctores confuſe hanc materiam melioramentorum tractauerunt, tam in reſtitutione fideicommiſſi, quam in aliis caſibus, & ipſi tenent, quod attendi debet tempus, quo melioramenta facta ſunt in reſtitutione fideicommiſſi. Marza. *in tract. de fideicom. quæſt. 65.* per totam & *conſ. 10.* Burſat. cum aliis per eum citatis *conſ. 71. n. 23. lib. 1.* & in alio caſu *conſ. 11. n. 40. eod. lib.* Eandem opinionem tenet Cagn. *in l. 2. nu. 125. C. de pact. inter emp.* Caſt. *conſ. 270.* Tiraq. *de retract. conuent. §. 7. gloſ. 1. num. 8.* Rim. iun. *conſ. 411. lib. 4.* Gabr. *conſ. 168. lib. 1. num. 111.* Capic. *dec. 93. num. 9.* Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ. 58. n. 15.* Petra *de fidei. q. 15.* dicens hanc op. eſſe communem. Neguſ. *de pign. 4. mem. 5. par. nu. 11.* in quibus tamen melioramentis æſtimandis erit habenda ratio, non modo ſumptuum, & expenſarum, ſed etiam laborum perſonæ Abb. *in c. 1. de reſt. in integ. & in c. fin. de pecul. cleric.* Bero. *conſ. 79. n. 61. vol. 2.* mouentur iſti per *l. in feudo, ff. de rei vend.*

11 Contrariam opinionem, quod immo melioramenta ſint ſoluenda iuxta valorem currentem tempore reſtitutionis, non ſecundum tempus, quo facta fuerunt, & in terminis reſtitutionis fideicommiſſi, tenent Iacob. de Arena, Bar. Bal. Angel. Alex. Caſt. Iaſ. & alij *in l. domus, ff. de legat. 1.* hanc opinionem, quod melioramenta ſolui debent ſecundum valorem currente tempore reſtitutionis, tenet Ruin. *conſ. 14. n. 3. & conſ. 38. n. 25. lib. 1.* Rol. *conſ. 28. n. 14. lib. 2.* Ceph. *conſ. 311. nu. 93. lib. 3.* Molin. *de primog. Hiſp. libr. 1. cap. 26.* Ant. Gomez. *ſuper leg. Tau. nu. 3.* qui hanc com. op. appellat Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 25. numer. 28.* vbi in fine dicit, quod hæc eſt ſententia magis communis. Menoch. etiam *de recup. poſſ. rem. 15. n. 557.* tenet hanc eſſe com. & Teſſ. *dec. 258. num. 4.* dicit, quod ab hac opinione non ſit recedendum; Mouentur omnes per *l. domus ſupra allegatam,* ponderando verbum, extantibus, quod de præſentibus intelligendum eſt, & in meo codice habetur, ædificiorum quantitatibus æſtimatis; licet alij aliter legant, vt per Teſſ. *d. dec.* & ſupradictam opinionem tenent Alciat. *conſ. 83. nu. 13. lib. 4. tom. 3.* Bello. *conſ. 66. n. 22.* Ruin. *conſ. 38. num. 25. lib. 1.* Vinc. de Franch. *dec. 109. n. 1.*

Et non eſt dubium meò iudicio, quin hæc ſit verior, & magis communis opinio; quia contraria opinio fundata eſt in *l. in fundo;* quæ habet locum in bonæ fidei poſſeſſore, vt ſupra dictum eſt, non autem procedit in habente dominium directum, vel vtile, & reuocabile, per *l. domus hereditarias, ff. de legat. 1.* & ſic deciſio huius quæſtionis pendet ab intelligentia iſtarum duarum legum, & quod etiam iſta ſit verior opinio, patet quia eam ſequuta fuit Rot. Rom. *deciſ. 186. par. 2. ſupra allegata,* à qua temerarium eſſet recedere, reiecta opinione Marz. Burſat. Cagn. & ſequacium; & licet DD. voluerint perpendere rationes vtriuſque opinionis; tamen ex rationibus ibi adductis colligitur, hanc eſſe eorum opinionem.

12 Ex quibus etiam infero, male loquutum fuiſſe Tiraq. *de retract. conuent. d. gloſ. 1. num. 8.* volentem, emptorem cum pacto de retrouendendo, impenſas deducere, ſecundum tempus, quo factæ ſunt, ideſt quantum impenſum, non quanti res melior effecta eſt: vnde ſi emptor centum impenderit, fundus autem melior ob id factus eſt centum quinquaginta, venditor centum tantum reddere cogitur; è diuerſo, ſi impenſæ ſunt centum, melioratio autem fundi quinquaginta, ea tantum quinquaginta reddet, ideſt id ſolum, quo res locupletior facta eſt, non quod impenſum eſt: quia eius opinio fundata eſt in *d. l. in fundo in princip. iuncta gloſ. in ver. plus pretio,* & ibi Bar. & alij, quæ lex, vt dictum eſt, procedit ſolum in bonæ fidei poſſeſſore; non autem in eo, qui habuit cauſam à vero Domino, prout eſt ille, qui emit à Domino vero, cum pacto redimendi; & reperio, quod hanc opinionem tenet etiam Natt. *conſ. 256. num. 4.*

13 Aut is, qui melioramenta fecit, non pro ſe impendit, nec ad ſui vtilitatem, ſed pro Domino, qui fructus percipit, & tunc ſolum fit æſtimatio eius, quod eſt impenſum tempore meliorationis, nec attenditur incrementum, vt eſt caſus in *l. ſed an vltrò. §. 1. ff. de nego. geſt.* Soc. *conſil. 26. numer. 9. lib. 1.* Mareſc. *d. cap. numero 9.*

14 Sed primo aduertendum eſt in hac materia, quod in æſtimatione facienda, res debet æſtimari tota ſimul, non autem per partes. *l. Mænius, §. fin. ff. famil. herciſ.* Felin. *in c. cum cauſam num. 1. de teſt.* Surd. *dec. 155. num. 5.* & ita tenuiſſe Rot. atteſtatur Mareſc. *d. c. 114. num. 12.* quæ tenuit in Palatiis, & rebus immobilibus pretioſis, quæ fructus non reddunt, vel minores iuſto valore, æſtimationem eſſe faciendam non ex reditibus, ſed conſiderata materia, & forma, ideſt qualitate, & quanti, eo in loco, eius qualitatis domus communiter venduntur: non autem, vt domus æſtimetur quanti materia, & opere conſtant, nulla habita ratione, quanti communiter res eius qualitatis vendantur contra Natt. *conſ. 322. n. 4.* ideo Periti diligenter materiam, & formam inſpicere debent; ſed præterea etiam inueſtigare, quanti eiuſmodi domus vendi communiter ſoleant; quia ex eiſdem rebus iudicare debent, ex quibus teſtes teſtimonium ferre, Gabr. *conſ. 168. n. 114. lib. 1.*

16 Aduertendum eſt etiam ſecundò, quòd licet bonæ fidei poſſeſſor faciat fructus ſuos; tamen debet melioramenta cum fructibus perceptis compenſare, & hoc eſt notandum, quòd inueſtitura eſſet nulla, vt

ſupra

ſupra diximus, Neguſ.*de pign.d.4.memb.num.12.* Valaſc. *dict.quæſt.25.num.9.* Rot.*deciſ.186.ſuprad.* & in recent.*par.2. deciſ.650.nu.6.* ſed in emphyteuta, & Vaſallo non habet locum, quia non tenentur melioramenta cum fructibus compenſare.

17 Tertiò aduertendum eſt, quòd in dubio præſumitur tantum expenſum, quanti nunc valet res, quæ æſtimatur, & dicenti contrarium, Incumbit onus probandi. Crauet.*conſ.408.num.2.& 3.volum.3.* Carocc.*de locat. fol.221.num.24.* & vide ſuprà *in quæſt.praced.num.5.in fine,* quod non probantur melioramenta, ſi teſtes dicat: tanti res fuit vendita de anno tali, & nunc plus valet.

18 Quartò aduertendum eſt ad id, quod diximus ſuprà *quæſt.2.declaratione 4. & num.15.* videlicet, quod ſit in electione Domini, vel ſoluere æſtimationem melioramentorum, vel permittere ea tolli; & quod ſint æſtimanda, vt rudera, & in abſtracto, cum ſuis tamen declarationibus, & quod hæc ſit magis com. opin. quæ eſt fundata in *c.1. §. ſi Vaſallus, tit.hic finitur lex feud.* & in *d.l.in fundo*: ſed ſi ſimpliciter hanc opinionem teneremus, eſſet nimis dura, & rigoroſa, prout etiam animaduertit Valaſc.*d. quæſt. 25. ſub numer. 16.* Præterea eſſet contra opinionem ſupra firmatam, quod emphyteuta poteſt petere melioramenta, vt valent tempore reſtitutionis, ſecundum diſpoſitionem, *l. dominum hæreditarius, ff.de legat.1.* & ideo puto diſtinguendum eſſe: Aut loquimur de melioramentis vtilibus, vel neceſſariis, & tunc Dominus tenetur reficere, non in abſtracto, & vt rudera, ſed in concreto, vt ſupra diximus, & ſic non haberet locum abraſio: Aut ſumus in melioramentis voluptariis, ſeu voluntariis, & tunc Dominus, vel debet permittere, vt tollantur, vel ſoluere melioramenta, vt rudera, & in abſtracto, & hanc ſententiam, & diſtinctionem tenet, Molina de primogenit. Hiſp *cap.26.num.13.* quem ſequitur Valaſc. *ſub d. num.16.* & idem dicendum eſſet, quando bona fide ędificaſſet per *auth.l.in fundo,* ibi (quantum habiturus erat poſſeſſor rebus his ablatis,) & hanc diſtinctionem, videtur, etiam approbare Mareſc. *d. cap.114. in principio,* dum dicit, quod communi calculo receptum eſt, vt quando Dominus rei ad melioramentorum ſolutionem non tenetur, concedatur tantum impendenti abraſio, vt in caſu *l.dominum.Cod.de rei vend.* quæ loquitur
19 in malæ fidei poſſeſſore, qui ſumptus neceſſarios repetit, vtiles vero per abraſionem ſine læſione prioris ſtatus: ſed de hoc hic, vt ibi per Doctores, & per Redoan.*de reb.Eccleſ.non alien fol.413. & in caſu,l. in fundo,* quæ loquitur in bonæ fidei poſſeſſore, Hanc quoque diſtinctionem facit Bero.*in cap.1 de in integr.reſtit.num.36.* quam etiam intellige ſecundum declarationes poſitas *in d.quæſt.2 limitat.8.* quomodo autem malæ fidei poſſeſſor deducat impenſas, & quas vid. Mareſc.*var.reſol.cap. 110.num.41. & ſeq.lib.2.* & Menoch. *de recup.poſſeſſ.remed.15. num.537.* & Gabr.*conſ.57.per tot.vol.1.*

20 Nec huic opinioni obſtat tex. *in d. §. ſi Vaſallus,* quia lex illa eſt localis, & conſuetudinaria, & non eſt trahenda ad emphyteuſim, quæ datur ad meliorandum, ita reſpondent Doctores relati per Valaſc. *eod. num.16.* vel poteſt reſponderi, quod valet argumentum à feudo ad emphyteuſim, quando diſpoſita in feudo non ſunt contra regulas iuris communis; aliàs ſecus, vel quando ius feudorum eſt fundatum in ratione naturali, & iuſta Euerard. *in loco à feudo ad emphyteuſim nu.42.* ſed quomodo poteſt eſſe fundata illa lex in ratione naturali, & iuſta, ſi emphyteutá fecit meliorationes neceſſarias vel vtiles, & non poſſit repetere à Domino, niſi quantum valent, vt rudera? & Dominus locupletaretur cum alterius iactura, cum ſit in electione ſua, vel ſoluere æſtimationem, vel ea tolli permittere; & ex illo ædificio, vel melioramentis factis ab emphyteuta poſſet Dominus conſequi maximam vtilitatem, & lucrum; & hoc eſſet contra ius naturale, cùm nemo debeat cum alterius iactura locupletari, *leg.iure naturæ, ff.de regul iur.& c.locupletari de regul.iur.in 6.* & ideo argumentum de feudo ad emphyteuſim in hoc caſu non poteſt procedere: præterea hoc eſſet contra ęquitatem, *l.ſi me, & Titium, & l.ſi cum ſeruum, ff.ſi cert.pet.*

21 Notandum etiam eſt (licet hoc videatur eſſe extra materiam noſtram) quod non ſolum maritus poteſt repetere expenſas vtiles, & neceſſarias factas in rebus vxoris, & eius hęres, ſed etiam vſufructuarius. Cornel. *conſil.86.vol.4.* ſi tamen iſtæ impenſæ ſint ad perpetuam vtilitatem, hoc eſt, vltra quam duraturus ſit vſusfructus; ſed vid. Borgn.*de vſuf.numer.160.* & Mareſc. *cap. 110. num.16.& ſeq.var.reſolut.lib.2.* Redoan.*de reb.Eccl.non alien. fol.408.*

22 Circa melioramenta facta per conductorem, vel colonum, vide Gomez.*var.reſol.tit.de locato,nu.20.* & melius per Valaſc. *de iur.emphyt. quæſt.25.num.32. cum ſeq.* & Mareſc.*d.cit.cap.110.* vbi tractatur etiam de inquilino, tutore, commodatario, mandatario, curatore, creditore, negotiorum geſtore, emptore, Prælato in rebus Eccleſiæ, vel Clerico, & videndus etiam eſt Caroc. *de locat. titul.de expenſis fol.218.* & præſertim *nu.48.& qu.2.*

Et quod conductor ad longum tempus repetat melioramenta, & nullo caſu eas amittat, tenet Valaſc.*eod.tract. qu.29.nu.25.* qui alios refert.

23 Aduertendum etiam eſt, quod ſi emphyteuta, vel eius hæres, qui prætenderet melioramenta, rem deterioraſſet ante facta melioramenta tunc debet haberi ratio deteriorationis, & eius æſtimatio fieri, vt compenſetur, & quod ſupereſt, ſit melioratio, Bart. *in leg. ſi negotia, ff.de negot.geſt.* Curt.iun.*conſil.165.nu.14.lib.2.* Caroc. *de locat.fol.121.num.31.*

QVÆSTIO VIIII.

SVMMARIVM.

Melioramenta veniunt ſub generali bonorum, n.1.

Melioramenta poſſunt obligari, etiam irrequiſito Domino, n.2.

Melioramenta veniunt ſub generali obligatione bonorum, etiam ſi adſit pactum in inueſtitura, vt melioramenta, finita emphyteuſi, reuertantur ad Dominum abſque aliquá ſatisfactione, nu.3.

Amplia etiam ſi adſit pactum, quòd bona emphyteutica alienari non poſſint, n.4.

Fallit, quando expreſſè prohibita eſſet alienatio, n.5.

Amplia 3. etiam ſi ſint inſeparabilia, n.5.

DIximus ſupra in tit. *de contr.emph.quæſt.38.* quod in generali obligatione bonorum veniunt bona
1 emphyteutica, cum declarationibus ibi appoſitis. Nunc autem videndum eſt, an veniant melioramenta, & dicendum eſt, quod ſic: ſi enim veniunt bona, multo magis melioramenta venire debent: quia ſunt transmiſſibilia ad quoſcunque hæredes, & ſucceſſores, etiam extraneos, vt in ead.qu.deduximus, & quod melioramenta poſſint hypothecari, & obligari ex-
2 preſsè, tenet Gozad.*conſ.20.in fine* Seraph.*dec.794 num.21.* etiam non requiſito Domino. Rot.*in recent. par.1. deciſ. 294.num.6. & dec.340.* vbi plures allegantur Doctores, & Rot.deciſiones, & eſt dec. coram Vbaldo impreſſa per Pacif. *de ſal.inter.dec.25.nu 9.* quamvis finita emphyteuſi debeant redire ad Eccleſiam, nec ſint reficienda, quando in inueſtitura ita dictum fuit, vt infra, & etiam eſt *deciſ.*Duran.*309.nu.6.*

3 Amplia habere locum, etiam ſi in inueſtitura adeſſet pactum; quod melioramenta cadere deberent in vtilitatem Eccleſiæ, & non eſſent reficienda, quia licet valeat pactum, vt finita emphyteuſi melioramenta pertineant ad Dominum directum, abſque aliqua ſatisfactione, vt per Iaſ. *in l. 2. num. 28. C. de iur. emph.* & per Bart. *in l. iubemus, §. ſane, nu. 2. C. de Sac. San. Eccl.* & diximus ſupra *qu. 2. limit. 1.* tamen durante emphyteuſi, melioramenta ſunt propria emphyteutæ. Rot. *in d. dec. 294. num. 7.* & coram Vbaldo ſuprà allegata *numer. 9. & ſeq.* Valaſc. *de iur. emph. qu. 25. nu. 18.* & ideo non obſtante pacto prędicto poterunt per emphyteutam, durante eius vita obligari, quia ita debet intelligi pactum. Duran. *in allegata dec. 329. n. 8.*

4 Amplia ſecundò habere locum, etiam ſi in inueſtitura adeſſet pactum, quod bona emphyteutica vendi non poſſent: quia appellatione venditionis, non venit hypotheca, ſeu obligatio, vt diximus ſuprà *de cont. emph. qu. 38. n. 19.* & idem ſi dictum eſſet, quòd neque iura ipſius alienari poſſent: quia non ſunt iura domus, vt in *ead. dec. n. 9.* Rot. *in rec. p. 1. dec. 349. n. 5.*

5 Amplia 3. etiam ſi melioramenta ſint inſeparabilia: quia non ſequitur, quod non poſſint hypothecari, vt dicitur *in dicta dec. 349. nu. 6.*

6 Fallit, quando expreſsè in inueſtitura eſſet prohibita alienatio melioramentorum, vt *in ead. deciſ. num. 10.* vbi fuit reſponſum Dec. Seraph. in contrarium allegari: quia ibi erat res emphyteutica, & etiam melioramenta erant expreſsè prohibita alienari, & etiam hypothecari.

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta tenetur ſuis ſumptibus reficere rem emphyteuticam, etiam ſi expenſæ eſſent magnæ, n. 1.

Limita, quando adeſſet pactum, quod non teneretur, n. 13.

Et ſine dubio teneretur, quando culpa ſua incendium euenerit, vel res ſit diruta, vel culpa inhabitantium, n. 14.

Emphyteuta tenetur aptare viam ante domum, ſuis ſumptibus, num. 2.

Conductor ad longum tempus tenetur ſuis ſumptibus reficere viam & quomodo procedat, n. 3.

Emphyteuta tenetur ad refectionem putei, domus, & furni ſuis ſumptibus, n. 4. & 7.

Emphyteuta ſuis ſumptibus tenetur purgare foſſata, aggeres, & ſimilia, nu. 5.

Emphyteuta, an teneatur ad omnem impenſam, ibidem.

Emphyteuta an teneatur reficere molendinum penitus deſtructum, vel non penitus deſtructum, n. 6.

Emphyteuta, ſi domus comburatur, an teneatur reficere, ibid.

Emphyteuta, an teneatur ſoluere penſionem, ſi domus deſtruatur, aut molendinum, & ſuperſit area, ibidem.

Emphyteuta, ſi ſit obligatus præſtare alimenta pro domo, & illa deſtruatur, an teneatur, ibid. & n. 7.

Domus, ſi denuò readificetur finita emphyteuſi, ſpectat ad Dominum directum, n. 7.

Emphyteuta quando ſoluit penſionem fructibus correſpondentem, an excuſetur à caſibus fortuitis, & an teneatur ſuis ſumptibus reficere rem dirutam, n. 8.

Emphyteuta propter ſterilitatem, an excuſetur à ſolutione canonis, num. 9.

Conſectura, quando partes voluerunt celebrare contractum emphyteuticum, & non locationis, n. 10.

Iuſta penſio, quæ ſit in contractu emphyteutico, n. 11.

Argumentum de locatione ad longum tempus ad emphyteuſim, quando procedit, nu. 12.

Molendinum emphyteuticum in totum deſtructum, & refectum, an poſſit Eccleſia repetere, n. 15.

Emphyteuta liberatur, ſi domus ſit combuſta, & ſine facto ſuo ex area ſit facta via publica, n. 16.

Contingit ſæpè, quod res emphyteutica caſu fortuito corruit, quæritur propterea, an emphyteu-
1 ta teneatur eam reficere ſuis ſumptibus, an verò Dominus directus, & dicendum eſt, quod emphyteuta obligatus ſit: quia ipſe tenetur ad omnem impenſam, etiam magnam, vt tenent Cyn. *in l. 1. Cod. de iur. emph.* & ibi Bald. *num. 4.* & Iaſ. *num. 25.* Natt. *conſ. 11. num. 4. & conſ. 377.* Surd. *deciſ. 198. num. 19.* & Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 26. in principio.*

2 Ex quo infertur, quod emphyteuta tenetur aptare viam ante domum, ſi edicto caueatur, quod quilibet ante domum reficiat viam. Odof. Bart. Alber. *in dict. l. 1.* & Iaſ. *num. 25.* Cepol. *de ſeruit. vrb. præd. tit. de refect. c. 59.* vbi dicit, hoc procedere etiam in Vaſallo, & in libellario Afflict. *in tit. quæ ſunt regalia. in ver. viæ publicæ num. 26.* Nat. *conſil. 13. num. 5.* Surd. *dict. deciſ. num. 19.* & Val. *dict. quæſt. num. 3. & 4.*

3 Amplia habere locum in conductore ad longum tempus Natt. *eod. conſ.* quem citat Surd. *ead. deciſ. num. 19.* Bald. *in l. 1. num. 5. Cod. de iur. emph.* Bart. *in l. impenſa in fin. ff. de imp. in reb. dot. fact.* Valaſc. *qu. 29. nu. 26. de iur. emph.* quod intelligitur, quando minimam penſionem ſoluit; alioquin ſi fructibus parem, vel ferè, non haberet locum, vt ibi dicit Valaſc. & infra dicetur.

4 Infertur ſecundò, quod emphyteuta tenetur ad refectionem domus, putei, & furni Natt. *dict. conſ. 377.* Valaſc. *d. qu. num. 4.*

5 Infertur tertiò, quod ſuis ſumptibus tenetur purgare foſſata, aggeres, & ſimilia, & denique tenetur ad omnes impenſas rei, ſiue ſint paruæ, ſiue magnæ, Valaſc. *ead. quæſt. nu. 4.* & dictas impenſas non repetit à Domino. Hoc autem declarandum eſt, nam impenſas factas de iuris neceſſitate, abſque aliqua conuentione partium, quales ſunt impenſæ, indictæ à ſtatutis, vel conſuetudine, aut alijs legibus, vel ad rei ipſius culturam, & fructus augendos, emphyteuta de ſuo facere tenetur, nec poteſt repetere, etiam finita emphyteuſi, nec compenſare cum penſionibus. Valaſc. *eod. nu. 4.* Aut ſunt impenſæ non ex neceſſitate iuris, ſed quæ ſolent pertinere ad emphyteutas, vtpote factę ad perpetuam vtilitatem rei: & tales impenſas, licet de ſuo faciat, & ſunt de natura contractus, attamen emphyteuſi finita, non per culpam, ſed per generationem finitam, repetere poteſt, vt diximus etiam ſupra *qu. 2.*

6 Infertur quartò, quod ſi molendinum non eſſet in totum deſtructum, ſed indigeret magna refectione, alias molere non poſſet: tunc emphyteuta teneretur reficere, etiam ſi eſſet magna impenſa: cum habeat vtile dominium in re. Iaſ. *in l. quo minus, ff. de fluminibus, num. 150. & in l. 1. Cod. de iur. emph.* & dicit hoc tenere Bald. & Alber. & ideo ſi calamitas, quæ rem inuaſit, totius rei interitum non fecerit, ſed partis tantum, damno emphyteutæ cadet, & non Domini, & integram penſionem ſoluere debet. Valaſc. *d. qu. 27. num. 3.* Surd. *d. dec. nu. 9.* qui multos congerit, & in molendino non in totum deſtructo, tenet Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 24. num. 14.* & tenetur ad integram penſionem. Surd. *conſ. 197. num. 12.* Si autem molendinum emphyteuticum eſſet penitus deſtructum, ita quod opus eſſet facere aliud de nouo; an teneatur emphyteuta facere, & ſi non faciat, an ſaltem teneatur ſoluere penſionem ſolitam? Iaſ. ibidem argumentatur, pro & contra; & quod emphyteuta ſit liberatus: quia res in totum periit. *l. 1. C. de iur. emph.* & ibi Gloſ. & *§. adeo. Inſt. de locat. & c. potuit de locat.* & pro

contra-

contraria parte adducit, quod licet molendinum ſit deſtructum in totum; tamen adhuc ſupereſt ius fluminis, in quo poteſt denuo ædificare, & ſic res non periit in totum, & ideo emphyteuta non liberatur *d.l.1.* item adducit ſimile de domo combuſta, quod emphyteuta tenetur reficere, & pro ſolo tenetur ſoluere penſionem, quam pro tota domo præſtabat; eo quia adhuc ſupereſt area: & ita dicendum eſt in molendino deſtructo, ex ſententia Angel. in Auth. *de non alien. §. lex itaque*, & Imol. *in d.c. potuit.* quamvis in domo combuſta contrarium teneat Gloſ. *in leg. inter quos, §. damni. ff. de damn. infect.* & Raph. & Fulgoſ. *in dict. l. 1.* adducit etiam aliud ſimile, quod ſi quis dederit Eccleſiæ vnam domum, vel fundum, cum pacto, quod Eccleſia eum alere teneretur, ſi domus, vel fundus caſmate, vel incendio pereat, nihilominus Eccleſia tenebitur eum alere, & ita dicit tenere Pet. Cyn. Alber. & Ang. *in d. l. 1.* quod intelligit Imol. *in d.c. potuit*, eſſe verum, quando dominium directum eſſet tranſlatum in acceptorem & idem dicit Surd *deciſ. 198. num. 7.* ſed ſi dedit in emphyteuſim, ceſſabit obligatio, domo penitus deſtructa; ſecus ſi pro parte, ſi modo pactio non dicat, quod ex illa domo alimenta præſtentur. Valaſc. *d. qu. n. 6.* & quod emphyteuta teneatur reficere domum combuſtam, vel ſi aliter deſtrueretur caſu fortuito, & præſtare illam mercedem, quam præſtabat pro tota domo; quia ſupereſt area, tenet Natt. *conſ. 377.* Surd. *d. dec. 198. nu. 8.* vbi concludit, ita Senatum iudicaſſe: idem etiam tenet Boer. *deciſ. 213. numer. 8.* & Mant. *eod. tit. num. 15.* loquens de molendino deſtructo, & de domo collapſa, vel incendio conſumpta, vt ſupra dictum eſt: quia ad emphyteutam ſpectat periculum caſus fortuiti, & pro hac ſententia plures citat: cum etiam emphyteuta non liberetur, niſi tota res pereat, nec ſufficit maximam eius partem defeciſſe: quia, donec quid minimum ſupereſt, durat contractus, & obligatio per text. *in d. l. 1.* ibi, cum reliquum permanſit; & hanc partem dicit tenere Azo. Odof. Iacob. But. Dyn. Old. Cyn. Bar. Bald. Alex. Angel. Iaſ. & alios: & idem tenet *in conſ. 197. num. 11.* vbi probat, procedere etiam quando ex ſuperextante parte non poteſt percipi integra penſio: ſed in hoc caſu contrarium tenuit Bart. *in d. l. 1. num. 9.* & latè probat Corb. *de cauſ. privat. ob non ſol. can. ampl. 11.* & nos de hoc dicemus in tit. *de ſol. can. quæſt. 1.* & quod ſi domus comburatur fortuito caſu, emphyteuta teneatur eam reficere, & ſoluere pro area integram penſionem, dicit tenere etiam Imol. *in d. c. potuit num. 44.* qui mouentur ea ratione, quia ſupereſt area, quæ eſt maxima pars domus, *l. res, §. area, ff. de ſolut.* Cepol. *de ſeruit. vrb. præd. in Rub. de refectione qu. 11.* Corn. *conſ. 289 col. pen. vol. 1.* Aret. *conſ.*
6 *120. col. 2.* Iaſ. *in d. l. quominus.* Crot. *conſ. 12. num. 3.* Alciat. *conſ. 265* Natt. *dict. conſ. 377.* Paſcet. *conſ. 217.* vbi ait, quod finita emphyteuſi, domus, quæ fuit reædificata, ſpectat ad
7 Dominum, & non ad hæredes emphyteutæ, & Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 24. nu. 10.* quia emphyteuta tenetur rem in eodem ſtatu reſtituere, in quo ſibi conſignata fuit, & ideò cogitur eam reficere, ſi corruit. Surd. *d. conſ. 197.* Redoa. *de reb. Eccl. non alien. qu. 2. cap. 22. nu. 9.* & alij, quos citat idem Surd. *ead. dec. num. 21.* vbi reſpondet contrarium tenentibus. Supradictam etiam opinionem, ſcilicet quod emphyteuta teneatur ad refectionem molendini, caſu fortuito diruti, & ad penſionem, refert Viuius *dec. 500.* Senatum, declaraſſe, quæ opinio probatur in Auth. *ſi quis ruinas, Cod. de Sac. San. Eccl.* & hanc ſententiam dicit tenere Natt. *dicto conſ. 377.* Abb. *in eod. cap. potuit, num. 16.* Iaſ. *in d. l. 1. num. 77.* quod teneatur etiam ad ſolutionem canonis, dicit Clar. *§. emphyteuſis quæſt. 8. ver. quæro etiam:* vbi de com. reſtatur, de quo dicetur in tit. *de ſol. can.* & pro iſta etiam parte allegat Bero. *conſ. 130. num. 13, vol. 1.* Mehoch. *conſ. 64. num. 27. vol. 1.* Ioſeph. Ludou. com. *concl. 12. in tit. de iur. emph.* vbi vult, quod emphyteuta teneatur ad refectionem domus, ſeu furni emphyteutici diruti, & quod non excuſetur à ſolutione canonis, licet fundus ſit corroſus à flumine, vel ex parte, & domus fuerit diruta, dummodo ſuperſit area: & idem, ſi contingat, domum comburi, & hanc partem idem Viu. dicit tenere Imol. *in d. c. potuit*, vltra alios ſupracitatos, & Aret. *conſ. 110.* Natt. *conſ. 13. & conſ. 194.* Burſat. *conſ. 11. num. 22. vol. 1.* Crot. *conſ. 147. num. 1.* Siluan. *conſ. 9. n. 15. & conſ. 42. num. 11.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 11. nu. 2. & 3.* quamvis contrarium de æquitate tenendum ſit, dicit Valaſc. *d. qu. num. 4.* quando illa particula, quæ ſupereſt, non ſufficiat pro ſolutione penſionis, vbi alios allegat.

Et licèt contrarium teneat Alex. *in l. diuortio, §. impendia, poſt nu. 3. ff. ſol. matr.* volens, quòd emphyteuta non teneatur ad magnam impenſam: tamen contra ipſum eſt com. opin. & quod Bald. per ipſum allegatus *in l. 1. Cod. de iur. emph.* errauerit, concludit Viu. *ead. deciſ. num. 10.* & Surd. *d. dec. num. 25.*

8 Difficultas tamen non modica eſt, quando emphyteuta ſoluit magnam penſionem, fructibus correſpondentem, an excuſetur à caſibus fortuitis, neque teneatur reficere rem dirutam, & debeat fieri remiſſio canonis, ſicut in contractu locationis. Et quod, combuſta domo pro qua ſoluebatur magna penſio, liberetur emphyteuta, nec teneatur eam reficere, voluit Cotta *in memor. incipien. emphyteutæ regulariter, col. pen. & fin.* ſequitur Modern. Pariſ. *in conſuetud. §. 62. numer. 30. tit. de cenſibus*, & Teſſ. *dec. 20. num. 7.* & alij allegati per Burſat. *conſ. 11. in principio lib. 1.* qui loquuntur in remiſſione mercedis, ob ſterilitatem, quos etiam allegat Viu. *ead. deciſ. numer. 2.* Ioſeph. Ludou. *concl. 12.* & Marius *in tract. de ſolut. liber. & retent. cap. 33. nu. 8.* loquens de domo combuſta, quod non teneatur reficere, nec canonem ſoluere, quando ſoluit magnam penſionem.

Contrariam opinionem tenuit Natt. *conſ. 194. num. 5.* quem ſequitur Burſat. *dicto conſ. 11. num. 22.* Viu. *d. dec. nu. 12.* vbi atteſtatur, hanc eſſe com. opin. Surd. *d. dec. num. 24.* cuius opinionem ſequitur Mareſc. *var. reſol. c. 76. num 12. lib. 2.* & idem Viu. reſpondet contrariis, & dicit, quòd de conſuetudine obſeruatur, vt emphyteuta non excuſetur à ſolutione canonis, quotieſcumque res in totùm non perierit, etiam quod penſio par ſit fructibus, & ita dicit affirmare Ioſeph. Ludou. *dict. concluſ. 12. ver. quicquid tamen, & ver. ego tamen nunquam*, & vide Surd. *conſ. 197.*

9 Hæc quæſtio pendet ab illa quæſtione, an emphyteuta, qui paſſus eſt ſterilitatem, excuſetur, ſi non ſoluat penſionem, quando ſoluit canonem, fructibus correſpondentem, de qua per Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. ampl. 12.* vbi infinitos pro vtraque parte adducit, & ipſe multis argumentis defendit, non excuſari, & Rota Romana *dec. 720. nu. 5. par. 1. diuerſ.* quam plures cumulando, tenet quod emphyteuta non excuſetur, quando ſoluit quid minimum, non in compenſationem fructuum, ſed in recognitionem directi dominij, at ſecus, quando ſoluitur penſio, correſpondens fructibus, & ſic pro vſu rei: quia cũ tunc emphyteuſis ſit ſimilis locationi, & de eius natura magis participet, ſit remiſſio, ſicut in ſimplici locatione, & hanc diſtinctionem facit Valaſq. *d. qu. 27. num. 11.* vbi dicit, quod quando ſoluitur modica penſio, non excuſatur emphyteuta: quia non in compenſam fructuum, ſed in meram recognitionem directi dominij datur: alioquin, ſi penſio eſſet fructibus correſpondens, quia videlicet tanta, aut paulò minor penſio eſſet conſtituta, quanta daretur pro locatione: tunc remiſſio propter

ſterilitatem fieret, ceſſante ratione Bart. & com. quando enim emphyteuta penſionem ſoluit, fructibus fere æqnalem, non ſolum hoc facit in recognitionem directi dominij, ſed etiam pro vſu rei, ſicut ſimplex colonus, & eandem diſtinctionem facit Nauar. in Manual. *cap. 17. nu. 190.* ſed pro hac quæſt. videnda ſunt, quæ diximus in tit. *de ſolut. can. quæſt. 1. ampl. 25.* vbi plenè hæc materia tractatur.

Ego autem diſtinguendum puto. Aut enim ſumus in dubio, an contractus ſit cenſendus potius locationis ad longum tempus, quam emphyteuſis: & tunc, qnando præſtatur magna penſio, iudicandus erit contractus locationis, & ita procedit communis opinio: * de qua etiam diximus in *Prælud. quæſt. 15. nu. 4.* Aut verò non ſumus in dubio, ſed adſunt plures coniecturæ in inſtrumento inueſtituræ, quod partes voluerunt celebrare contractum emphyteuticum, & non locationis: & tunc opinio, quòd emphyteuta teneatur ad magnas impenſas, & ad refectionem rei dirutæ. & ad caſus fortuitos, habebit locum: & hanc diſtinctionem videtur facere etiam Surd. *d. deciſ. 198. num. 23.* dum dicit, tunc ex quantitate canonis diiudicamus contractum, quando ſumus in dubio, an ſit emphyteuſis, vel locatio: ſed quando conſtat eſſe emphyteuſim; tunc etiam ſi magna ſoluatur penſio, retinet naturam ſuam: quia ei non repugnat, quòd penſio ſit magna. Sed omnino videnda eſt quæſtio prima *de ſolut. can. nu. 95.* vbi aliam diſtinctionem probamus in remiſſione penſionis, quando res in parte perit.

10 Coniecturæ autem ſunt multæ, quas etiam enumerat Natt. *d. conſ. 49.* & nos etiam diximus in *Præludiis quæſt. 15.* & idem Natt. per duodecim fundamenta conatur oſtendere, non deberi emphyteutæ remiſſionem mercedis, propter ſterilitatem, etiam ſi magnam penſionem ſoluat, cuius opinionem ſequitur Surd. ead. dec. & Corb. *d. cauſa,* per multa argumenta, probat eandem opinionem.

Vna erit coniectura, quando partes nominant contractum emphyteuticum in pluribus partibus inſtrume[illegible]. Natt. *d. conſ.* ſed hæc ſola nominatio non ſufficeret. per ea, quæ diximus *d. quæſt. 15.* nam Surd. non ſolum ſe fundat in nominatione, ſed etiam in tranſlatione vtilis dominij, & retentione directi, vt *num. 24.*

Alia coniectura erit, qnando in inſtrumento diceretur, quod penſio ſoluitur non contemplatione fructuum, vel habito reſpectu ad fructus ſed in recognitionem directi dominij. Natt. *eod. conſ. nu. 23. 28. 29.* & hoc procedit ſecundum eum, etiam ſi habitus eſſet reſpectus ad perceptionem fructuum, quando fuit habita conſideratio ad recognitionem directi dominij, per rationem ibi adductam.

Altera coniectura erit, quando in inſtrumento eſt tranſlatum vtile dominium, retento directo. Maſc. *de probat. concl. 606.* Magon. *dec. Luc. 12. num. 18.* Surd. *d. dec. nu. 24.* ſed hæc ſola coniectura eſſet periculoſa, per ea, quæ diximus *dict. quæſt. 15. numer 11. & ſeq.* ſed vide omnino *de alienat. quæſt. 1. num. 77.* vbi plures coniecturas videbis ex ſententia Rotæ Rom.

Altera coniectura erit, quando pecunia fuiſſet ſoluta pro emptinne fundi venditi, & emphyteutæ locari, & habitus fuiſſet reſpectus non ad fructuum perceptionem, ſed ad pecuniam (exempli gratia) ad rationem quinqne pro centenario, quod fieri poteſt: quia hoc non excedit iuſtitiam; nam iuſta penſio in re emphyteutica eſt illa, quæ viginti annis collata continet rei æſtimationem; ſed ſi eſſemus in Eccleſia Hieroſolymitana, in quinquaginta annis *gloſ. fin. in Auth. perpetua. C. de Sac. Sanct. Eccleſ.* Rom. *conſil. 369.* & diximus etiam ſupra in tit. *de contr. emph. quæſt. 28. nu. 4.* & iſto caſu, quia penſio non ſoluitur reſpectu fructuum, ſed pecuniæ impenſæ, non fit remiſſio propter ſterilitatem fructuum. Natt. *eod. conſil. num. 26.* Burſatt. *dict. conſ. 11. num. 17.*

12 Ex quibus colligitur, non poſſe fieri fundamentum in argumento de locatione, ad longum tempus ad emphyteuſim, niſi in quantum in iure reperitur expreſſum, vt dicit Natt. *eodem conſ. num. 33.* ex mente aliorum: cum conductor ad longum tempus præſtet mercedem principaliter propter perceptionem fructuum, quos ſi caſu fortuito non percipit, debetur ſibi remiſſio mercedis: ſed emphyteuta præſtat penſionem, non tantum pro fructuum perceptione; ſed etiam, vt oſtendat, ſe habere rem à Domino directo, vbi etiam dicit, quòd ſi eſſet conductor in perpetuum, non deberetur remiſſio mercedis propter ſterilitatem.

13 Limita tamen, quando adeſſet pactum in inſtrumento, quod emphyteuta non teneretur; quia eſſet ſeruandum. Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 216. num. 3.* quemadmodum valet etiam pactum, quod re emphyteutica funditus perempta, ſoluatur penſio. Valaſc. *qu. 27. nu. 1. de iur. emph.*

14 Et quando culpa emphyteutæ incendium euenit, vel culpa inhabitantium: tunc ſine dubio emphyteuta teneretur Bald. *in d. l. 1. in fine, C. de iur. emph.* cum aliis allegatis per Surd. *d. dec. nu. 13. & ſeq.* Valaſc. *eod. tract. quæſt. 27. numer. 2.* Burſat. *eodem conſil. 11. num. 31.* & teneretur, rem dirutam reædificare, & ſoluere penſionem: eritque in electione Domini, vel cogere eum reædificare, & ſoluere penſionem, vel omnino ab emphyteuſi repellere, & agere ad intereſſe. Valaſc. vbi ſuprà, Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 24. numer. 11.* & quod ſit in arbitrio Domini, an velit emphyteuſim eſſe finitam: nam poſſet emphyteutam repellere, & agere ad intereſſe, vel cogere domum extruere, & in eodem contractu perſeuerare dicit ibi Mant. ex ſententia Bald. & Surd. *conſil. 197. nu. 12.* & quomodo incendium probetur factum culpa inhabitantium, & an conductor teneatur de incendio; vide Menoch. *de arbitr. quæſt. 390.* Iaſ. *in l. domos de legat. 1.* vbi ponit exempla filiorum. Magon. *deciſ. Flor. 111.* Ioſeph. Ludouic. *deciſ. Peruſ. 25.* Ludouic. *deciſ. 278.* Rot. *dec. poſth. 104. part. 2.* Maſc. *de probat. tom. 1. concl. 467.* Calà *de modo art. num. 192. cum ſeq.* Farinac. *quæſt. 110. de var. & diuerſ. crim.*

15 Illud etiam ſciendum eſt, ſi quis habet molendinum emphyteuticum ab Eccleſia in flumine publico, & illud eſt in totum deſtructum, & ab emphyteuta poſteà refectum, an Eccleſia poſſit illud repetere, hanc quæſtionem ponit Bart. *in l. hoc iure, §. ſi aquam in fine ff. de aq. quot. & eſt,* vt refert Iaſ. *in d. l. quominus, nu. 152.* & vide etiam, quæ dixi ſupra *num. 7.*

16 Quæret aliquis, ſi domus fuerit combuſta, & ex area facta ſit via publica, ſine facto emphyteutæ; an liberetur, & dicendum eſt, quòd liberatur: cum nihil ex domo ſupereſſe videatur Iaſ. *in l. 1. Cod. de iur. emph. numer. 16.* Gabr. *conſ. 77. numer. 5. & ſeq. lib. 2.* & Mant. *eod. tit. 24. num. 11.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Emphyteuta tenetur ſoluere collectas, & alia onera, nu. 1.

Amplia primò habere locum etiã in feudatario, & libellario, n. 5.

Amplia 2. habere locum, ſiue ſoluat modicam, ſiue magnam penſionem, nu. 6. & 10. cont. nu. 7.

Quando ſoluit magnam penſionem fructibus correſpondentem, vt Dominus teneatur; ſed prima opinio eſt verior, cum diſtinctione.

Defen-

Defenditur Clar. numer. 10. ſed eius opin. repellitur.

Amplia 3. habere locum in Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis, & eorum bonis, ſi ad Eccleſiam res tributaria onerata perueniat, num. 14.

Declara, num. 15.

Amplia 4. vt non ſolum teneatur ad tributa, ſed etiam ad collectas, quæ perſonis imponuntur pro rebus, nu. 29.

Amplia 5. vt etiam teneatur pro tributis, & collectis præteritis, numer. 30.

Et habet locum in omni poſſeſſore rei. Declara, n. 31.

Declara 2. vt non procedat in vſufructuario, num. 32. cont. numer. 33.

Amplia 6. vt habeat locum, non obſtante pacto, num. 36. Declara, num. 37.

Amplia 7. vt habeat locum, etiamſi bona ſuit deſcripta in libro cenſuali, vel æſtimo, nu. 38.

Amplia 8. habere locum etiam in impoſitis de nouo, n. 39.

Limita primò in emphyteuta prædiorum patrimonialium, & Principis, num. 40.

Declara, nu. 41.

Limita 2. niſi ſe aliter haberet conſuetudo, n. 42.

Limita 3. ſi emphyteuta ſit forenſis, nu. 43.

Declara, nu. 44. Declara 2. nu. 45.

Limita 4. niſi collecta eſſet impoſita ſecundum æſtimum, n. 46.

Vſufructuarius tenetur ſoluere collectas, num. 2. & an præteritas, num. 32.

Emphyteuta eſt ſimilis vſufructuario, n. 3.

Conductor ad longum tempus, an teneatur ſoluere collectas, nu. 8. & 12.

Penſionarius, & titularius, an teneantur ad collectas, n. 11.

Collecta quomodo imponi debeant perſonis Eccleſiaſticis, n. 15.

Collectari non poteſt emphyteuta Eccleſiæ, nu. 17. & 19.

Statutum, quòd omnia prædia ſint tributaria, non valet in præiudicium Clericorum, n. 16.

Laici non habent iuriſdictionem contra Eccleſiaſticas perſonas, numer. 18.

Vſufructuarius bonorum Eccleſiæ, an teneatur ad collectas, nu. 20. contr. nu. 21. declara ibi.

Dominium vtile, quod habet emphyteuta, eſt profanum, & ſubiectum ſtatutis laicorum, ſi eſt emphyteuta Eccleſia, nu. 22. vbi declaratur.

Coloni Eccleſiæ, an debeant ſoluere onera, & collectas eod. n. 22. & in fine.

Retractus, an habeat locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, numer. 23. & 24.

Decimæ prædiales præſcribi non poſſunt, nu. 25. vbi declaratur.

Mutata conditione perſonæ, & bonorum conditio mutatur, numer. 26.

Statutum prohibens alienationem bonorum in forenſem, non habet locum in Clerico, n. 27.

In opinionibus dubiis tenenda eſt ea, quæ fauet Eccleſiæ, & quæ eſt contra Fiſcum, n. 28.

Bona ſunt pro collectis tacitè hypothecata, n. 33.

Emphyteuta priuilegiatorum, ſi priuilegium eſt perſonale, tenetur ad collectas, nu. 47.

Emphyteuta collectari debet deductis expenſis, n. 48.

Conductor ſimplex, an collectari poſſit, numer. 49. remiſſiuè.

NOn erit extra propoſitam materiam tractare, an emphyteuta teneatur ſoluere collectas, & alia
1 onera, cum in hoc titulo tractemus etiam de expenſis; quarum appellatione veniunt etiam collectæ, *leg. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & concludendum eſt, emphyteutam teneri ad collectas ſoluendas, & non Dominum directum, probat hoc tex. *in l. 2. ibi publicarum functionum, Cod. de iur. emph.* vbi omnes hoc notant, & præſertim Iaſ. *num. 2. & in l. 1. Cod. eod. num. 31.* Alex. *conſ. 4. volum. 5.* Dec. *conſ. 156.* cum aliis allegatis per Valaſc. *de iur. emph. qu. 17. nu. 2.*

2 Et pro hac opinione facit: quia vſufructuarius tenetur ſoluere collectas, per text. *in leg. hæc ſumm. ff. de vſufr.* & hoc ibi not. Bald. Ang. Fulg. & alij, & hæc eſt com. op. vt teſtatur Craſſ. *§. legatum qu. 77.* Caualc. *de vſufruct. numer. 162.* qui alios citat Natt. *conſ. 114. numer. 17.* & emphyteuta eſt ſimilis vſufructuario. Bald. *in l. vinea col. 4.*
3 *ver. extra gloſ. C. de cad. toll.* Spec. *in tit. de emph. §. nunc aliqua. a text. 10.* Natt. *eodem conſ. numer. 17.* & Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph.*
4 *num. 18* & ratio eſt, quia onus ſoluendi collectas pertinet ad eum ad quem pertinent fructus, text. eſt optimus in *d. l.* neque ſtipendium, & ibi Bart. not. Craſſ. *ead. quæſt.* Valaſc. *ibid. num. 1. & 2.* & Caualc. *loco citato*; cum ergo emphyteuta percipiat fructus, ſequitur, quod etiam teneatur ſoluere collectas, & alia onera, & de collectis præteritis, vide infrà *num. 32.*

5 Amplia primò, vt habeat locum etiam in feudatario; & libellario, quia ipſi percipiunt fructus. Valaſc. *eod qu. nu. 3.*

6 Amplia ſecundò, habere etiam locum, ſiue per emphyteutam ſoluatur modica, ſiue magna penſio. Bald. & Ang. *in d. leg. hactenus* & Fulgoſ. allegatus per Valaſc. *in eadem quæſtion. numer. 4.* quia tex. *in d. l. 2.* loquitur generaliter, & non diſtinguit inter modicam, & magnam penſionem. Bald. & Iaſ. *in d. l. 1. Cod. de iur. emph.* Alex. *conſ. 4. lib. 5.* Socin. *conſ. 119. lib. 1.* Pet. Vbald. *de collect. ad fin. num. 3.* Siluan. *conſ. 47.* qui Doctores non diſtinguunt, ſi emphyteuta ſoluat magnam, vel modicam penſionem; & hanc opinionem tenet expreſſè Valaſc. *d. quæſtion. n. 6.* motus ea ratione etiam, quia non deſinit eſſe emphyteuta verus, & proprius ille, qui magnam penſionem ſoluit pro recognitione dominij; hanc etiam opinionem tenuit ante ipſum Natt. *conſ. 312.* qui per nouem fundamenta demonſtrat hanc eſſe veram opinionem, & reſpondet contrariis argumentis, & eandem opinionem defendit per 14. argumenta *conſ. 114.*

7 Contrarium tenuit And. de Iſern. Alber. & Brun. relati per Natt. ibidem, quibus ipſe reſp. ſed Clar. *§. emphyteuſis quæſtion. 46.* tenet, quòd ſi per emphyteutam præſtetur modica penſio, teneatur ſoluere collectas; ſed ſi præſtetur magna, correſpondens fructibus, vel quaſi, teneatur Dominus directus pro ſua portione, & emphyteuta pro alia ſua; habita ratione fructuum, qui ex ipſa re emphyteutica percipiunt; cum hoc ſuadeat æquitas, & ita dicit ſeruare Senatum, & pro hac ſententia videtur facere opinio communis, quod con-
8 ductor ad longum tempus, ſi ſoluat penſionem, correſpondentem fructibus, non tenetur ſoluere collectas, Roland. *conſ. 29. volum. 4.* Rui. *conſ. 77. volum. 3.* Iaſ. *conſ. 109. colum. 1. volum. 1.* Pet. de Vbald. *de collect. quæſtion. 2.* Port. *conſ. 143. numer. 2.* Caroc. *de locat. & cond. in tit. de collectis, num. 28. & ſeq.* cum aliis adductis per Caualc. *deciſ. 44. num. 55.* niſi velit reſpondere, quòd argumentum de locatione ad longum tempus ad emphyteuſim, non procedat, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt diximus in *Præladus quæſt. 5. in fine.*

9 Mihi tamen placet prima opinio, niſi præſumeretur contractus locationis ex coniecturis ad longum tempus, vt diximus ſupra *in præcedenti quæſtion. num 9.* & vide infra; moueor enim, quia Doctores non diſtinguunt inter modicam, & magnam penſionem, nec *l. 2. Cod. de iur. emph.* quæ loquitur generaliter: & licet vt plurimum ſoluatur pro emphyteuſi parua penſio, tamen, & ſi ſoluatur magna, adhuc retinet naturam ſuam, quando partes volunt celebrare contractum emphyteuticum. Surd. *deciſ. 198. numer. 23.* cum hac etiam declaratione, quod ſi emphyteuta teneretur reſpondere partem fructuum Domino directo, pro illa parte ſua teneretur ſoluere collectas, & Dominus directus pro alia parte: quia cum onus ſoluendi collectas per-

tineat ad illum, qui percipit fructus, vt diximus ſuprà in principio, & hæc ſit ratio finalis, & emphyteuta percipiat fructus pro medietate, debet etiam ſoluere collectas, & ita vidi ſeruatum, & idem tenendum cenſeo in conductore ad longum tempus reſpondente medietatem fructuum, cum eadem ratio militet in eo, ſicut in emphyteuta, & pro bonis emphyteuticis fuerit ſoluta collecta, vel tributum ab emphyteuta, non poterit directus Dominus cogi ad aliam ſolutionem, & è contra etiam, ſi Statutum contrarium diſponeret Natt. *conſ. 193.* cum aliis multis allegatis per Ioan. Franc. Bonauog. in Addit. *ad l. 1. Cod. de iur. emph. numer. 27.*

10 Pro opinione tamen Clar. extat doctrina Rebuf. *in l. 1. Cod. de annon. lib. 10.* qui vult, quod collectæ diſtribuantur inter Dominum, & emphyteutam, quem reprobat Valaſc. *eadem quæſtion. numer. 9.* cuius opinio (dicit ipſe) defendi poteſt ſolùm, quod emphyteuta ſoluere debet reſpectu ſui emolumenti tantum, deducta penſione, quantum Domino ſoluit, & Dominus reſpectu tantum penſionis, quam percipit, vt tradunt Iſern. & Afflict. *in tit. quæ ſunt regalia, §. plauſtrorum, num. 36.* Lucas *in l. vnica Cod. de imp. lucr. deſc. lib. 10.* Siluan. *dict. conſ. 9.* & alij per Valaſc. citati, pro qua opinione facit illud, quod dicitur de penſionario, & titulario, vt is
11 teneatur ad decimam Papalem, & charitatiuum ſubſidium pro rata fructuum, ille verò pro rata penſionis. Caccial. *de penſ. quæſtion. 17.* Gigas *de penſ. quæſtion. 38. & 39.* ſed rationes prædictæ tolluntur, quia eius opinio eſt contra text. *in dict. l. 2.* non habetur in conſideratione illud, quòd Dominus directus percipit pro penſione, quod debeat collectari, ſed ſolum dicitur, quod emphyteuta teneatur ſoluere publicas functiones, nec illud de penſionario, & titulario obſtat, tum propter *dict. l. 2.* tum etiam, quia penſionarius debet ſoluere collectas, quia percipit fructus beneficiorum, cum penſio ſit certa portio fructuum ex aliquo beneficio, ad tempus ſeparata. Gigas *de penſionibus, quæſtion. 1.*

12 Ampliatur tertiò, habere locum in conductore ad longum tempus, quia ipſe tenetur ſoluere collectas, & alia onera. Natt. *conſ. 114. numer. 2. & 3.* & hæc eſt com. opin. Alex. *conſ. 1. numer. 10. volum. 4.* Eman. *in ſuo Theſauro litt. C, ver. conductor.* Carocc. *de locat. & cond. in tit. de collectis, num. 27.* Valaſc. *de iur. emph. dict. quæſt. 17. num. 26.* ſed vide, quæ ſuprà dixi, *num. 8.*

13 Declara prædictam ampliationem, niſi colonus, vel conductor ad longum tempus ſolueret penſionem condignam, & fructibus commenſurabilem. Ruin. *conſil. 77. numer. 6. volum. 1.* Roland. *conſ. 29. volum. 1.* Natt. *conſil. 409. & 446.* Caroc. vbi ſuprà *numer. 28.* & ideò procedet ſolum in conductore, quiquid minimum ſoluit: aliàs ſecus. Caualc. *deciſ. 44. numer. 55.* cum aliis per eum congeſtis, qui etiam dicit, non habere locum in conductore gratis poſſidente, & fructus percipiente, & vide, quæ ſuprà dixi, *num. 8.*

14 Amplia quartò, habere locum in Clericis, & Eccleſiaſticis perſonis, & eorum bonis, ſi ad Eccleſiam res tributaria, & onerata onere reali deueniat titulo emphyteutico, vel alio; quia tenentur ſoluere tributum, & collectas. Valaſc. *dict. quæſt. numer. 7.* qui alios allegat, & dicit hanc opinionem eſſe veriſſimam. Teſſ. *deciſ. 234. numer. 8. & 9.* vbi plures allegat, hanc opin. tenentes. Iaſ. *in leg. placet, Cod. de Sac. Sanct. Eccleſ. numer. 20.* Villalob. *com. opin. ver. Eccleſia. numer. 1.* quod intelligit, quando onera
* ſunt certa, & perpetua, annexa ipſis rebus, ſecus tamen in aliis, & hanc dicit eſſe com. op. pro qua multos allegat, & dicetur infrà in declaratione.

15 Declara primò, non habere locum in oneribus, & collectis variabilibus, & incertis: & hanc opinionem ſequutus eſt etiam Senatus Pedemontanus, vt per Teſſ. *dict. deciſ. 234. nu. 7.* atteſtans, hanc eſſe magis com.
* opin. vbi multos refert, idem tenentes, & nouiſſimè tenuit Rot. Romana in vna elegantiſſima, & ornata deciſione coram Merlino, in cauſa Alban. gabellæ, ſiue onerum, quam ego habeo manuſcriptam, & hodie reperitur impreſſa, in recol. per Paul. Rub. *deciſ. 339.* poſt hæc ſcripta; vbi dicitur, quod onera impoſita, priuſquam prædia ad Eccleſiam peruenirent, tenetur Eccleſia ſoluere; modo hæc copulatiuè concurrant, ſcilicet, quod onera ſint verè realia, ipſis fundis infixa, impoſita ſint laicis, propter bona, non autem perſonis, propter bona, quod ſint perpetua, certa, & inuariabilia, non autem ex aliquibus cauſis vrgentibus, & illis ceſſantibus remouenda: ita Canoniſtæ *in cap. 1. de immun. Eccleſ. in 6.* cætera pro hac materia, videnda ſunt in dicta deciſione, videnda eſt etiam dec. coram Pegna, quæ eſt *in 2. par. dec. poſth. 42.* vbi hæc materia benè tractatur, & docetur practica, & quæ obſeruanda ſint in collectandis Eccleſiaſticis perſonis.

16 Nec opinio Bart. *in l. placet, C. de Sacroſ. Eccleſ. & in l. reſcripto, §. vltimo verſ. ſed quæro vtrum, ff. de muner. & hon.* eſt vera, imò falſa, dum dat conſilium, quo mediante Eccleſiæ teneantur ad collectas, laudando Eugubinos, qui ſtatuerunt, omnia prædia eſſe tributaria, & ſubiecta collectis: nam tunc tranſirent in Eccleſiam, cum onere tributi, & collectarum: cuius opinio ab omnibus damnatur. Iaſ. *in d. l. placet, num. 21.* Teſſ. *d. deciſ. 234. num. 5.* Valaſc. *d. quæſtion. num. 7.* Rot. *in eadem deciſ. coram Merlino,* vbi rationes afferuntur: & ideò ſi Dominus directus
17 collectari non poteſt, nec etiam emphyteuta Eccleſiæ: cùm laici non habeant iuriſdictionem contra Eccleſiaſticos; Auth. *item communitas, C. de Epiſc. & Cler.* vbi Bar. & Canoniſtæ *in cap. non minus, de immun. Eccleſ. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, vbi omnes, de Conſtit. & *in cap. quod Clericus, de foro comp.* Natt. *conſil. 27. numer. 2.* Paul. de Caſtr. qui hanc appellat com. opin. *conſ. 157. nu. 1.* Cornel. *conſ. 145. numer. 4. lib. 4.* Port. Imol. *conſ. 48. numer. 11.* & habet locum, etiam ſi Statuta ſint fauorabilia Clericis. Lap. *allegat. 110. numer. 4.* Socin. Sen. *conſ. 14.* vbi de communi teſtatur, & *conſ. 1. numer. 9. lib. 2.* Alex. *conſ. 211. numer. 3. lib. 2.* Pegna *in dict. deciſ. 42.* idem *deciſ. 10. numer. 18. par. 2. poſth.* Pariſ. *conſ. 24. numer. 17. volum. 4.* Roland. *conſ. 1. numer. 22. volum. 2.* Pyr. Maur. *de ſolut. oblig. & reten. cap. 33. numer. 86.* quod ſine dubio procedit, quando Statuta ſunt præceptiua, ſeu arctatiua perſonarum. Alex. *conſ. 210. num. 13. lib. 2.* contra Bart. *in l. 1. Cod. de ſum. Trinit.* vbi tenet, quod Statutum generale licitum, & honeſtum, comprehendit Clericum Abb. *in dict. cap. Eccleſia S. Mariæ in fine.* Gozad. *conſ. 86. numer. 21.* & quod opinio Bart. ſit communiter reprobata, teſtantur Abb. & alij *in dict. cap. Eccleſia S. Mariæ* Cald. *in conſ. 11. de Conſt.* Pariſ. *conſ. 106. numer. 1. lib. 3.* Cornel. *conſil. 145. numer. 4. lib. 4.* Alex. *conſ. 210. numer. 6.* Honded. *conſil. 3. lib. 1. numer. 11. & 26.* & magis com. appellat Burſat. *conſ. 42. in principio lib. 1.* Surd. *deciſ. 60. numer. 11.* Iaſ. *in l. 1. numer. 31. Cod. de iure emph.* Caualc. *de vſufr.* qui loquitur in vſufructuario, & in bonis priuilegiatis, *numer. 163.* Natt. loquens in emphyteuta Eccleſiæ *conſ. 114. numer. 18. & ſeq. & conſ. 312. numer. 9.* Eugen. *conſ. 96. num. 22.* & ratio eſt, quia ſi Dominus directus non tenetur ſoluere collectas, neque emphyteuta tenebitur, & hanc opinionem, quòd emphyteuta Eccleſiæ non teneatur ad collectas, tenet Hier. de Cæual. *in Spec. com. opin. cont. com. quæſtion. 31.* vbi alios refert, quamvis plures cumulet cont. tenentes vbi etiam ponit rationes. Et Fachin. *contr. iur.* quod emphyteuta Eccleſiæ non teneatur ad collectas, cum Eccleſia non teneatur *lib. 1. cap. 91.* & vide Add. *ad deciſ. Burat. 780.* & nouiſſime Ioan.

Franc.

Franc. Bonauog. *in Add. ad l. 1. Cod. de iur. emph. numer. 27.*
nec obſtat illud, quòd in principio diximus, quòd il-
le, qui percipit fructus, tenetur ſoluere collectas:
quia hoc intelligitur, quando Dominus eſſet obliga-
tus, & ſuppoſitus iuriſdictioni collectantis, & non
aliter.

Valaſcus autem *in dict. quæſtion. numer. 11.* poſtquàm
retulit opiniones tenentium, emphyteutam præ-
19 diorum Eccleſiæ collectari non poſſe, nempe Bart.
Bald. Ang. Ioan. de Plat. Caſſan. Ioan. de Amic. &
Siloa, ipſe tenet contrarium, quòd collectari poſ-
ſit, & eandem opin. dicit tenuiſſe Ioan. Gargia. *de ex-
penſis numer. 60. & ſeq.* ſed vide *de diuerſ. quæſt. emph. quæſt.*
20 *22.* Mouentur primò, quia vſufructuarius rerum
Eccleſiæ collectatur, ergo & emphyteuta, qui do-
minium vtile habet, ſed hoc argumentum eſt fal-
ſum, quia vſufructuarius priuilegiatorum non te-
netur ad collectas ſuper bonis impoſitas, Caualc.
21 *de vſuſ. dicto numer. 63.* Craſſ. *dict. quæſtion. 37. numer. 3.* ſed ſi
ſuper fructibus collectæ imponerentur, tunc vſufru-
ctuarius teneretur; vel ſi priuilegium eſſet tantum
perſonale: vt ſi Clerici, vel alij, eſſent ratione per-
ſonæ exempti, nam tunc vſufructuarius teneretur
ad talia onera, niſi ipſe quoque eſſet exemptus:
quia mutatione perſonæ mutatur conditio ſtatus:
hanc dicit com. opin. Rip. *lib. 2. de peſte cap. 72. numer. 17.*
Caualc. *dict. numer. 163.* cum aliis per eos allegatis. Se-
cundò mouentur, quia lex ciuilis generaliter em-
phyteutas grauat oneribus functionum, & tributo-
rum, *l. 2. Cod. de iur. emph.* cum præſertim non reperia-
tur aliqua lex canonica, quæ contrarium determi-
net, quod argumentum diluitur, quia lex ciuilis non
attenditur contra Eccleſiam, & eius bona, niſi expreſ-
sè per Pontificem approbetur. *cap. Eccleſiæ S. Mariæ*, &
ibi omnes, *de Conſt.* & diximus ſupra: & licèt illa
lex, ſecunda, loquatur generaliter, non tamen de-
bet extendi ad Eccleſiam, & eius bona, *cap. fin. de ſolut.*
& ibi Canoniſtæ, niſi, vt diximus, per Papam appro-
betur, & Eccleſia vtitur legibus ciuilibus, quatenus
ſunt in fauorem Eccleſiæ, *cap. ſi in adiutorium. diſtinct.
10.* & Abb. *in dict. cap. Eccleſiæ S. Mariæ.* Mouentur tertiò,
quia illud dominium vtile, quod habet emphyteu-
22 ta, eſt mere laicum, & profanom, & ideò eſt ſubie-
ctum ſtatutis, & legibus Principum ſæcularium
Clar. *§. emphyteuſis quæſtion. 48.* vbi de com. & Hier. de
Cæual. *in Spec. com. opin. contra com. quæſtion. 731. numer. 9.*
Anch. *in cap. ea quæ. colum. 17. de reg. iur. & conſ. 127. col. fin.*
Barb. *conſ. 14.* Cuman. *conſil. 82.* Alexand. *conſil. 9. colum. 2.
lib. 1.* Felyn. *in cap. quæ in Eccleſiarum colum. final. de Conſt.*
Dec. *in Authent. caſſa. Cod. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* Ruin. *conſil.
70. numer. 11. lib. 5.* Pariſ. *conſil. 21. numer. 85. lib. 2.* Tiraquell.
de ret. lign. §. 1. gloſ. 13. numer. 8. Roland. *conſil. 54. numer. 30.
lib. 3.* & Add. *ad deciſ. Magon. Luc. 10. in litt. B*, vbi tenet,
quod emphyteuta etiam Eccleſiæ tenetur ad colle-
ctas per iſtam rationem Menoch. *de arbitr. caſ. 180.* Ro-
land. *conſil. 66.* Burg. *de laud. inſpect. 22. numer. 5. par. 3.* ſed
23 cootrarium vide *de diuerſ. quæſtion. emph. quæſtion. 22.*
Comprobatur hoc, quia Statutum diſponens cir-
ca bona emphyteutica, comprehendit bona emphy-
teutica Eccleſiaſtica. Surd. *deciſ. 100. numer. 14.* cum
aliis per eum allegatis, & diximus in tit. *de cont. emph.
quæſtion. 38. numero ſeptimo.* Huic rationi reſpoodetur,
provt ſuperius dictum eſt, quod ſi ſuper fructibus
collectæ impoſitæ ſint, argumentum procedit; ſi ta-
men ſuper bonis, falſum erit. Abb. *in cap. cum Eccleſia-
rum de Conſt. not. 3.* qoia etiam coloni Eccleſiæ, ſiue par-
tiarij, ſiue ſi nummis colant, tenentur ſoluere gabel-
las de parte eorum fructuum, & alia onera, quæ im-
ponuntur per Dominos temporales Bertaz. *de clauſ.
clauſ. 22. gloſ. 20. n. 2.* ex ſententia multorum. Sed quando
priuilegium immunitatis eſt reale, & conceſſum rei,
coloni gaudent exemptione, & non tenentur ad one-
ra, & ibi alios refert, & Teſſ. *deciſ. 116.* & vide infra in
fine, & illud vtile dominium, quod habet emphyteu-
ta, eſt reſpectu fructuum; nos autem loquimur, quan-
do collectæ imponuntur ſuper rebus Eccleſiæ; &
quod ſit verum, patet quia competit ſaluianum in-
terdictum pro fructibus rei emphyteuticæ, licet pro-
prietas ſit prohibita alienari. Tiraquell. *de retract. lign.
§. 1. gloſ. 7. numer. 47.* Grat. *conſil. 22. numer. 3. lib. 1.* Rot.
diuerſ. par. 1. deciſ. 426. Seraph. *deciſ. 1290.* Sed an competat
ſaluianum interdictum, videnda eſt *quæſtio. 4. de var.
caduc.* deinde illa opinio, quod dominium vtile ſit ſub-
iectum laicis, ooo eſt vera, quia cont. tenet Rota, vt in
dict. quæſt. 22. Quartò adducitur pro iſta opinione, quia
in emphyteuſi Eccleſiaſtica habet locum retractus,
ergo ſtatutum habet vires ſuas contra Eccleſiam, &
perſooas Eccleſiaſticas. Bald *conſ. 300.* Iaſ. *conſil. 224.*
Alex. *conſil. 27.* Afflict. *in tract. de iur. prothom. colum. 11. verſ.
item quæro.* Tiraquell. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 13. numer. 8. &
9.* Honded. *conſil. 3. numer. 7. lib. 1.* Marant. *diſput. 8.* Huic ob-
iecto reſpondetur contrarium eſſe verum, & commu-
24 nem opinionem eſſe contra ipſos: nam hanc partem
tenuerunt Iaſ. ſibi contrarius, *conſil. 152.* Angel. *in §. ſi vero
autem, auth. de non alien.* Imol. *in cap. nulli colum. 3. de Iudic.
& in cap. euidentiam, colum. 1. de reb. Eccleſ. non alien.* Ruin.
conſil. 166. numer. 6. libr. 1. Dec. in Auth. *qui rem de Sac. San.
Eccleſ.* Soc. *conſil. 167. colum. 2. lib. 2.* Tiraquell. *de retract.
lign §. 1. gloſ. 14. numer. 84.* Catoc. *de locat. & cond. quæſtion.
12. numer. 5. fol. 212.* cum aliis congeſtis per Hooded.
conſil. 3. lib. 1. numer. 10. & 23. & vide de *diuerſ. quæſtion.
quæſt. 21.* Quintò moti ſuot alia ratione, quia licet de-
cimæ prædiales ſint impræſcriptibiles, cum ſint iu-
25 ris diuini *cap. 1. & cap. Parochianus de decimis*; attamen
aduerſus laicum, infeudatum de illis, quod fieri po-
teſt, vt per Couat. *lib. 1. reſolut. 17. numer. 4.* benè currit
præſcriptio. Valaſc. *dict. quæſtion. numer. 14.* qui alios ci-
tat: ergo lex ciuilis habet etiam locum in bonis Ec-
cleſiæ. Cui rationi facile reſponderi poteſt, quod li-
cet opinio Doctorum, per eundem Valaſc. allegat.
ſit vera: tamen ideò procedit, quia ante Concilium
Lateranenſe decimæ dabantur in feudum laico: &
contra ipſum laicum currebat præſcriptio, & de de-
cimis, ſibi io feudom datis, poterat paciſci: & pro-
pterea poterat etiam ius earum, præſcriptione com-
muni, amittere, ita Felyn. *in cap. cauſam de præſcript. nu-
mer. 4.* ſed ſi decimæ eſſent datæ ad tempus, non
currebat præſcriptio. Hodie tamen per dictum Con-
cilium Lateranenſe non poſſunt concedi, nec præ-
ſcribi *cap. prohibemus de decim.* Vltimo hæc opinio
eſt fundata in illud vulgare axioma, quod mu-
26 tata conditione perſonæ, & bonorum conditio
mutata videtur. *leg. Paulus reſpondit*, alias incipit
per procuratorem, *ff. de acquir. hæred. & leg. Fiſcus,
ff. de iur. Fiſc.* cum ſimilibus allegatis per ipſum Va-
laſc. *numer. 15.* & per Marant. *dict. diſput. 8. numer. 13.*
quæ iura fundata ſunt in eo, qood mutata per-
ſona, mutetur priuilegium, vt Bart. dicit *in dict. leg.
Paulus, in fine*, vbi dat exemplum, quòd ſi
Reſpublica, vel Eccleſia tranſit in priuatum, per-
dit priuilegium, & efficitur vſucapibilis *leg. vlti-
ma, Cod. de inoff. teſt.* & ideo obiectum tollitur; quia
licet perſona ſit mutata, cum ſit laicus; tamen re-
manet res ipſa Eccleſiæ, cui datum eſt priuilegium
cap. quæ in Eccleſiarum, de Conſt. & ſi mutetur perſona,
non motatur priuilegium; & iura in contrarium
allegata, procedunt in terminis, in qoibus loquun-
tur, & quando omnino perſona mutatur; quod non

Q

procedit in caſu noſtro, cum perſona non ſit omnino mutata, & emphyteuta Eccleſiæ vtitur priuilegio Eccleſiæ pro bonis, ſibi conceſſis: & ideo notat Abb. *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum 3. not.* quod ſtatutum laicorum, non poteſt diſponere ſuper rebus Eccleſiaſticis, etiam ſi talia ſint bona, quorum dominium vtile pertineat ad laicos, per illum tex. Borg. *de vſuf. num. 163.* ſed de hoc vide ſuprà, *nu. 22.*

27 Et pro noſtra opinione multum facit illud, quod dicitur de ſtatuto, prohibente venditionem bonorum immobilium in forenſem, & non ſubditum, quod non habet locum, quando ſubditus venderet Clerico forenſi, vt in alienatione facta Clerico non procedit, vt de com. teſtatur Iaſ. *in l. Filius familias, §. Diui. 1. lect. numer. 72. & ſeq. ff. de legat. 1.* Ruin. iun. qui etiam hanc com. appellat, *conſil. 15. numer. 85. 89. & ſeq. lib. 1.* Honded. qui alios cumulat, *conſil. 3. lib. 1. numer. 22.* & minus habebit locum, quando Clericus vendit; maximè quando verba ſtatuti ſunt præceptiua; prohibitiua, & directa in perſonam venditoris. Honded. *eod. conſil. num. 22. & ſeq.*

28 Poſtremò, pro hac opinione, dicendum etiam eſt, quod licet vtraque opinio habeat ſuos defenſores, & per conſequens dubitabilis ſit, quæ verior opinio dici poſſit; tamen quia ſumus in dubio, in dubiis opinionibus illa tenenda eſt, quæ fauet Eccleſiæ. Iaſ. *in dict. § Diui numer. 82.* Honded. *dict. conſil. numer. 24.* & etiam in dubio contra Fiſcum tenendum erit *leg. non puto, ff. de iur. Fiſc.*

29 Amplia quintò, vt emphyteuta non ſolum teneatur ad tributa merè realia, hoc eſt impoſita rebus ipſis, ſed etiam ad impoſita perſonis pro rebus vt ſunt collectæ. Socin. *conſil. 119. lib. 1.* Ioan. de Amic. *conſil. 8. num. 60.* & Doctores æqualiter loquuntur de tributis, & collectis, aſſerentes ad eas emphyteutam teneri, Bald. *in l. 1. Cod. de iur. emphyt.* Bart. *in leg. quæro ff. de vſufruct. legat.* Pet. de Vbald. *de collectis, numer. 48.* cum aliis allegatis per Valaſc. *ead. qu. num. 8.*

30 Amplia ſextò, vt emphyteuta, teneatur non ſolum pro tributis, & collectis ſuorum annorum, ſed etiam pro præteritis annis, quibus ipſe non poſſedit, ſed alij text. eſt cum gloſ. & ibi Paul. & Roman. *in leg. Imperatores,* in illis verbis, *ipſa prædia,* & non perſonas conueniri, *ff. de public. & tex. in l. 5. §. fin. ff. de conſ.* Afflict. *deciſ. 54.* Capic. *deciſ. 20.* cum aliis congeſtis per eundem Valaſc. *ead. quæſt. num. 17.* & hoc non ſolum procedit in emphyteuta, ſed etiam in quouis poſſeſſore rei, & ſucceſſore. Paul. Alex. Aret. & Iaſ. *in leg. idem Iulianus, § hæres cogitur, ff. de legat. 1.* cum aliis per Valaſc. allegatis, *nu. 21.*

31 Declara tamen, quod emphyteuta habebit recurſum aduerſus anteceſſorem, qui non ſoluit collectas, & fructus percepit, vt per eundem Valaſc. ibidem, *num. 22.*

32 Declara ſecundò, quod non procedit in vſufructuario. Caſſan. & alij allegati per Valaſc. ibidem *num. 23.* quaſi is ad tributa, & collectas præteritas, non teneatur, ſed pro futuro tempore, quod ipſe non probat, imò contrarium tenet, cum bona ſint hypothecata pro collectis, & ideò tranſeunt ad quemcunque poſſeſſorem, cum onere ſuo. & ita videtur tenendum: quia cum ſint bona tacitè hypothecata pro collectis,

33 vt per Neguſant. *de pign. 4. memb. 2. par. numer. 125.* & per Surd. *conſ. 146. num. 4.* vbi plures congerit, & non ſolum vſufructuarius tenetur ſoluere collectas, & onera præſentia, & futura: ſed etiam præterita, licet de præteritis habeat regreſſum contra bona, vt de magis comm. teſtatur Caualc. *de vſufruct. num. 162.* ſequitur, quod poſſeſſor conueniri poſſit; vt etiam ſupra diximus, ampliatione quarta.

34 Amplia ſeptimò, vt emphyteuta teneatur ad tributa, & collectas, non obſtante pacto, quod Dominus, & non ipſe teneatur: cum talis pactio non valeat, & eo non obſtante, emphyteuta poſſeſſor poteſt conueniri, eſt tex. *in l. iuris emphyteutici,* & ibi Doctores, *C. de fund. patrim. lib. 11.* Valaſc. ibi *num. 24.* & ita tenet Rot. Rom. vt *in deciſ. Duran. 48. num. 8.* niſi tamen conuentio ſit confirmata à Principe ibi *num. 9.*

35 Declara hanc opinionem, ſecundum eundem Valaſc. ibidem, vt non valeat tale pactum in præiudicium Fiſci; cæterum inter contrahentes valebit, & ſeruandum erit. Rot. *d. dec. n. 9. 10.*

36 Amplia octauò, vt habeat locum, etiam ſi bona emphyteutica ſint deſcripta in libro cenſuali, vel æſtimo, ſeu regiſtro, ſub nomine alterius. Bald. *in leg. negotium, Cod. de negot. geſt.* cum aliis congeſtis per eundem Valaſc. *num. 25.*

37 Amplia nono, vt procedat non ſolum in tributis, collectis, & oneribus antiquis, ante emphyteuſim conſtitutam; ſed etiam in impoſitis de nouo poſt eam, eſt tex. *in l. quæro;* & ibi Bart. *ff. de vſuf.* Soc. *conſ. 119. lib. 1.* cum aliis adductis per eundem Valaſc. *d. qu. n. 5.*

38 Limita primò, non habere locum in emphyteuta fundorum patrimonialium, & ita in emphyteuta Principis, vt non teneatur ad onera, ex tex. *in l. 1. & 2. C. de coll. fund. patrim. & emphyt. lib. 11.* Valaſc. *d. qu. num. 28.*

39. Declara, vt non habeat locum in illis oneribus, quę pietatis, & communis vtilitatis rationem habent, vt ſunt inſtructiones viarum, reparationes murorum, fontium, aut pontium. Valaſc. *ead. qu. & n.* quia etiam ad dicta onera tenentur Eccleſiaſticæ perſonæ, Doctores *in l. ad inſtructionem, C. de Sac. San. Eccl.* Carocc. qui infinitos cumulat, *in d. tit. de collectis, n. 35. fol. 216.*

40 Limita ſecundò, niſi aliter ſe habeat præſcripta conſuetudo, vt Domini prædiorum ſoluant collectas: illa enim ſeruanda erit, quæ etiam minores ligat, *leg. ſi ſine hærede, § Lucius,* & ibi Bart. *ff. de admin. tut.* Bald. *in cap. vlt. col. 3. de conſuet.* Valaſc. *d. qu. n. 29.* Caroc. qui alios multos allegat, *eod. tit. num. 25. & ſeq. & fol. 249. num. 3. eod. tract. quæſt. 3. de conſuetud. ne,* quando oritur contentio inter locatorem, & conductorem, quis eorum teneatur ſoluere collectas.

41 Limita tertiò, ſi emphyteuta ſit forenſis in loco, vbi collecta imponitur, quia tantum ſubditis imponi poteſt. Bart. *in leg. libertus, §. ſola ff. ad municip. l. reſcripto,* & ibi idem Bart. *§. vlt. ff. de mun. & honor.* Valaſc. *ead. quæſt. nu. 29.* Caroc. *eod. tit. n. 72.*

42 Declara hanc limitationem, niſi conſuetudo ſit in contrarium Alex. *conſ. 52. lib. 5.* Deć. *conſ. 285.* qui hanc conſuetudinem veram etiam eſſe de iure teſtatur, & *conſ. 694.* Guid. Pap. *deciſ. 87.* Franc. Mart. *quæſt. 459. & 460.* Valaſc. *ead. quæſt. num. 29.* Bart. *in l. 1. Cod. de auro coron. lib. 10.* Caroc. vbi ſupra. *nu. 74.*

43 Declara ſecundo, niſi Ciuitas hoc haberet ex priuilegio. Caroc. *eod. loco, nu. 73.* & not. *in d. § ſola,* & ex tex. *in l. priuilegio, C. de imolis lib. 10.*

44 Limita quartò, niſi collecta ſit impoſita ſecundum æſtimum, ſiue per æs, & libram: quia tunc non attenditur poſſeſſio bonorum, ſed ſolùm æſtimum. Angel. *in leg. fin. Cod. ſine cenſu, vel rel.* & idem not. Bald. *in l. 1. §. quod ſi nemo, ff. quod cuiuſque vniuer.* vbi dicit, quod quicunque habet æſtimum in communi, poteſt grauari pro collectis, ſiue ſit ſubditus, ſiue non; licet qui non habet æſtimum, non poſſit grauari, niſi ſit ſubditus, & qui non eſt deſcriptus in æſtimo, grauari etiam non poteſt, licet poſſideat. Dec. *conſ. 285. num. 5.* & ideo emphyteuta poſſeſſor non debet moleſtari, ne contingat pro eiſdem bonis emphyteuticis collectam bis ſolui. Valaſc. *ead. qu. in fine.*

45 Ad-

45 Aduertendum tamen erit, ſi eſſet emphyteuta priuilegiatorum, & priuilegium eſſet perſonale, vt ſunt Clerici, vel alij, teneretur ſoluere collectas, & hæc eſt com. opin. vt per infinitos Doctores, quos cumulat Caroc. *dicto loco, ſub nu.30.* & Borg. *de vſuſ. d.nu.263.*

46 An verò emphyteuta collectari debeat, deductis impenſis, præter penſionem? Com. & recepta ſententia * eſt, quod debeat deduci omnis impenſa, vt per Doctores omnes *in l. fructus ff. ſol. matr.* & præcipuè Iaſ. *num. 17.* & per Valaſc. *d. qu. num. 10.* Declarant tamen, hoc non habere locum in decimis, quæ præſtantur Deo, tanquam tributum animarum. Iaſ. *in d. l. fructus eod. num. 17.* cum alijs per eum citatis, & per Valaſc. *d. nu. 10.*

47 An autem ſimplex conductor teneatur ſoluere collectas: videndus erit Caroc. *eod. tit. de collectis*, & Valaſc. *d. 1. quæſt. nu. 27.* qui bene hanc materiam tractant, cum hæc quæſtio ſit extra materiam noſtram; Et de colono Eccleſiæ, an teneatur ſoluere collectas, vide Cach. *deciſ. 83.* & nouiſſimè Ioan. Franc. Bonauog. in Add. *ad l. 1. Cod. de iur. emph. numer. 27.* quod Coloni Eccleſiæ pro rata ſuorum fructuum, qui os colligunt ex re Eccleſiæ, tenentur ſoluere gabellam, & portum Ciuitatis pro eorum introductione, ex doctrina Decian. *conſil. 5. numer. 4. volum. 3.* eo quia fructus ſeparati à ſolo priuilegiaro, non ſunt amplius priuilegiati, & vide ſupra, *num. 22.*

DE ALIENATIONIBVS,
QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

Emphyteuta non poteſt alienare rem emphyteuticam, nec melioramenta facta in ea, ſine conſenſu Domini, n. 1.

Emphyteuta, volens alienare rem emphyteuticam, ſeptem debet obſeruare. Primo debet requirere Dominum, an velit emere. Secundo pretium denuntiet, quod ab aliis offertur. Tertio, quod ſit verum pretium, & non fictum. Quarto, quod Domino non reſpõdente, expectetur per duos menſes. Quinto, quod ſolum vendat ius ſuum. Sexto, quod non vendat perſonis prohibitis. Septimo, quod non ceciderit prius à iure ſuo, & habet locũ in emphyteuſi profana, & Eccleſiaſtica, n. 3. & 4.

Dominus ſi declarauit voluntatem ſuam, nolle emere, ſtatim poteſt emphyteuta vendere: ſed ſi dicat, volo deliberare, expectandum eſt per duos menſes, n. 5.

Amplia 1. quod cadat ipſo iure, nu. 6. declara Domino tamen volente, & declarante, n. 7.

Emphyteuta, alienans irrequiſito Domino, an de facto poſſit expelli ſine citatione, n. 8.

Amplia 2. etiam ſi proteſtetur, facere reſeruato conſenſu D. n. 9.

Declara, niſi dictum ſit, non aliter, nec alio modo, n. 10.

Cont. n. 11. concorda, vt n. 12. & 13.

Et idem ſi dictum eſſet: accedente conſenſu Domini, & non aliter, nec alio modo, num. 14.

Quid ſi dictum ſit, Alieno ſi & in quantum de iure poſſum, & non aliter, nec alio modo, n. 15. & 316.

Quid ſi dictum ſit, ſi conſenſus Domini acceſſerit, vel ſi Domino placuerit, vel ſi Dominus conſenſerit, n. 16.

Quid ſi dictum ſit: vendo, ſi Dominus non reuocauerit, aliàs ſit inempta, n. 17. & 315.

Quid ſi reſeruauerit dominium, donec pretium ſoluatur, nu. 18.

Sed ſi dictum ſit, quod non poſſit alienare, etiam cum clauſula, reſeruato conſenſu, nec aliter, nec alio modo, nec ſaluo iure Domini, nec aliter, &c. & emphyteuta alienauit, non ſolum cum dicta clauſula, ſed etiam ſaluo iure, & reſeruato iure Domini, & ſi Domini conſenſus acceſſerit, & non aliter. &c. num. 19.

Declara, niſi alienatio eſſet facta in potentiores, n. 20.

Et qui ſint potentiores, n. 21.

Subdeclara, niſi potentior eſſet conſors emphyteuſis, n. 22.

Amplia ſiue ſimus in emphyteuſi profana, ſiue Eccleſiaſtica, nu. 23.

Infertur, quod Dominus non tenetur conſentire, quando emptor eſt valde pauper, n. 24.

Subdeclara 2. quãdo Dominus eſſet æquè potẽs, ſicut emptor, n. 26.

Amplia 3. etiam ſi poſt traditionem recuperet, n. 27.

Cont. n. 28. ſed prima eſt verior, n. 29.

Declara, niſi ſit factum pactum, quod incontinenti teneatur retrouendere, n. 30. dec. 2.

Niſi recuperatio eſſet facta incontinenti, vel celeriter, n. 31. cont. n. 32.

Sed non procedit de æquitate canonica, antequam ſequatur declaratio Domini in emphyteuſi Ec...ſiaſtica, n. 33.

Et ponitur opinio Auctoris, nu. 35.

Habet locum etiam poſt declarationem, ſi celeriter recuperet, n. 38.

Subdeclara non habere locum, ſi alienaſſet vti propriam, num. 39.

Subdeclara ſecundo, non habere locum in emphyteuſi profana, in qua non poteſt mora purgari, nu. 40.

Sed quod tempus detur ad purgandam moram, nu. 41.

Eccleſia, & Clerici non debent eſſe tenaces in pœnis, maxime ſi eorum conditio non deterioretur, nu. 34.

Emphyteuta excuſatur ob alienationem irrequiſito Domino, attenta iuris dubitatione, n. 36.

Eccleſia eſt cultrix iuſtitiæ, & pietatis, & non vult locupletari cũ alterius iactura quoties eius cõditio non eſt facta deterior, num. 37.

Amplia 4. habere locum in ſecundo emphyteuta, n. 42.

Amplia 5. ſi venditio eſſet facta præſente, & tacente Domino niſi vendidiſſet pleno iure, n. 43.

Amplia 6. in muliere, Ruſtico, & Milite, n. 44.

Amplia 7. etiam ſi alienatio eſſet facta in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, vel Domini, nu. 45.

Amplia 8. etiam ſi emphyteuta eſſet colonus partiarius, nu. 46.

Amplia 9. etiam ſi nullum pactum fuiſſet factum inter emphyteutam, & Dominum, circa alienationem rei, vel melioramentorum, num. 47.

Amplia 10. habere locum, ſi ſimpliciter eſſet data licentia alienandi & partem alienauit, & non totam, n. 48. cont. n. 49.

Amplia 11. quando eſſet data licentia pluribus, & vnus ſolus alienaſſet, num. 50. cont. 51.

Amplia 12. ſi eſt data licentia alienandi, quod non poſſit duobus vendere, nu. 52. cont. 53.

Amplia 13. ſi Prælatus, qui dedit licentiam alienandi, moriatur, vel ſi dederit licentiam diſponendi in vltima voluntate, ſed hoc eſt controuerſum, num. 54.

Licentia diſponendi in vltima voluntate, an expiret morte concedentis, ibidem.

Amplia 14. quando eſt data licentia alienandi intra certum tempus, & ipſe poſtea alienauit, n. 55.

Amplia 15. quando data eſt licentia vendendi Titio, & ipſe vendidit Sempronio, n. 56.

Amplia 16. quando eſt data licentia alienandi, petita prius licentia à Domino, n. 57.

Amplia 17. vbi adeſſet pactum, vt non poſſet alienare, niſi in Eccleſiam concedentem, num. 58.

Amplia 18. quando eſt data licentia Titio: nam eius heres non poterit alienare, n. 59.

Amplia 19. quando eſt data licentia vendendi, & emphyteuta permutauit, n. 60. cont. 61.

Amplia 20. quando in articulo mortis alienauit, non obſtante licentia, ſi in eius perſona linea extinguebatur, n. 62.

Amplia 21. quando alienauit in Socium, qui non erat de comprehenſis, & res erat communis, n. 63.

Amplia 22. in emphyteuſi hereditaria, acquiſita pro ſe, & hæredibus, vel pro ſe, & ſucceſſoribus, n. 64.

Amplia 23. quando Dominus certiorauit, & non expectauit per duos menſes, n. 65.

Amplia 24. etiam ſi dixerit Dominus velle ei dare pro iuſto pretio, quod ab alio inuenit, n. 68.

Amplia 26. ſi non narraſſet Dominus iuſtum pretium, quod ab aliis reperiebat, n. 69.

Amplia 27. etiam ſtante Statuto, quod volens vendere, teneatur vendere vicino, vel conſanguineo, n. 70.

Amplia 28. etiam ſi alienauit de licentia primi emphyteuta, n. 71. ſed diſt. vt ibi.

Amplia 29. quando data eſt alia ſpecies, & quantitas pecuniæ pro emphyteuſi quia non dicitur permutatio: intellige tamen, vt ibi, num. 72.

Amplia 30. quando alienauit de conſenſu vnius Domini, & etiam plures; ſed declara, vt n. 73.

Amplia 31. quando non ſoluitur canon, ſed Eccleſia recognoſcitur pro directa Domina, n. 74.

Amplia 32. etiam ſi locaret ad longum tempus, n. 75.

Declara non habere locum ſtante conſuetudine, nu. 76.

Declara 2. non habere in conductore ad longum tempus locum, quoad pœnam, num. 77. licet alij cont. teneant.

Declara 3. retenta alia opinione, habere locum maxime in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & Republica, nu. 79.

Dec. 4. retenta alia opinione, habere locum in locatione ad longũ tempus, quando penſio conſtaret in pecunia, alias ſecus, n. 80.

Dec. 5. vt poſſit locari ad quinquennium, & ad breue tempus, n. 81.

Dec. 6. quando pars tantum eſt locata, quia non caderet à tota, n. 85.

Decl. 7. quando eſt reſeruatus conſenſus Domini nec aliter, nec alio modo, num. 86.

Decl. 8. quando ſolum promiſit locare, etiam ſi penſionem ſoluiſſet, num. 87.

Decl. 9. quando eſt reſeruatum vtile dominium, nu. 88. cont. n. 89.

Ampliatur dicta ampliatio 32.

Retenta alia opinione, etiam ſi eſſet data licentia locandi, n. 83.

Sed ſi dictum ſit, quod non poſſit locari in certas perſonas, an aliis locari poſſit, num. 84.

Locatio ad longum tempus erit decennium, num. 82. vel ad vitam emphyteutæ, ibidem.

Sed ſi fiat de nouennio in nouennium, vel de quinquennio in quinquennium, vel quandiu locatori placuerit, vel conductori, vide ibidem remiſsiuè.

Amplia 33. in locatione facta ad nouennium, cum pacto de renouando, nu. 90. cont. n. 91. ſed prima eſt verior.

Amplia 34. vt cadat etiam à pacto de renouando n. 92.

Amplia 35. habere locum in rebus ſubrogatis n. 93.

Amplia 36. etiam in melioramentis, n. 94. dec. n. 95. cont. n. 96.

Amplia 37. quando redditur quarta pars fructuum n. 97.

Amplia 38. quod pretium, quod expendit, non recuperat, n. 98.

Amplia 39. habere locum in præinductum comprehenſorum, nu. 99. dec. num. 100.

Amplia 40. etiam in Eccleſia, quæ habet ab alia Eccleſia in emphyteuſim, n. 101. decl. n. 102. dec. 2. n. 103.

Amplia 41. habere locum in minore, pupillo, & infante, n. 104.

Amplia 42. vt reuertatur ad Dominum, ſine aliquo onere, n. 105.

Amplia 43. etiam ſi emphyteuta alteri in emphyteuſim concederet, num. 106.

Amplia 44. ſi emphyteuta imponat cenſum, n. 107.

Decl. n. 108. 110. & 113.

Sed diſt. n. 113. declara n. 114. & intellige n. 115.

Decl. etiam n. 116. declara tertio, n. 107. intellige, nu. 119. dec. 4. ibid.

Intereſſe quomodo ſit taxandum n. 120.

Poteſt agere emptor ad reſtitutionem pretij, n. 121.

Limita tamen, niſi imponat cenſum ſuper ſuis melioramentis, nu. 122. limit. 2. nu. 123.

Limita 3. n. 124. limita 4. n. 125.

Limita in Ruſtico, n. 125.

Dominus directus an poſſit imponere cenſum ſuper re emphyteutica num. 126.

Amplia 45. vt reuertatur ad Dominum cum ſuis melioramentis, & expenſis ibi factis, n. 127.

Amplia 46. vt reuertatur ad Dominum, vna cum fructibus pendentibus, & maturis, n. 128.

An autem expenſa pro recolligendis fructibus peti poſſint, ibidem remiſsiuè.

Amplia 47. vt teneatur emphyteuta ad fructus vniuerſos à tempore declarationis caducitatis, n. 129.

Amplia 48. habere locum in colonia perpetua, in locatione ad longum tempus, & in omnibus contractibus, in quibus directum dominium ſeparatur ab vtili, n. 130.

Amplia 50. quando expreſſè, vel tacitè conſentiat alienationi, n. eod.

Amplia 50. quando patitur præſcribi, ibidem.

Limita primò diſpoſitionem d. l. fin. quando non eſt ſequuta traditio nu. 130.

Decl. 3. 131. dec. 2. n. 132.

Decl. 3. num. 133. cont. n. 134.

Decl. 4. num. 135.

Et habet locũ etiam ſi reſeruaſſet vſumfructum, vt in dicto n. 180.

Limita ſecundò diſp. d. l. fin. quando emphyteuta partem tantum alienauit, quia caderet ſolum ab illa parte alienata n. 136. licet diſſentiant multi, ſed prima opinio eſt verior n. 137.

Declara nu. 138.

Amplia declarationem num. 139. declara 2. nu. 140. cont. 141.

Dec. 3. num. 142. & ibi vide alias declarationes.

Limita tertio, d. l. fin. non habere locum, quando in conceſſione adeſſet clauſula Pro ſe, & quibus dederit n. 143.

Declara, vt n. 144. dec. 2. n. 145.

Dec. 3. n. 146. ſubdeclara n. 147. ſubdeclara 2. n. 148.

Amplia dictam limitationem n. 149.

Limita quartò non habere locum, ſi dictum eſſet Pro heredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque n. 150.

Limita quintò non habere locum, quando Dominus prohibuit alienationem tantum maioribus, quia cenſetur data licentia minoribus, & æqualibus, n. 151.

Limita ſextò quando eſt data licentia alienandi cuicumque voluerit, num. 152. cont. num. 153. ſed prima eſt verior.

Declara n. 154. dec. 2. n. 155. cont. n. 156.

Amplia n. 157. declara n. 158.

Limita ſeptimò quando emphyteuſis eſt data in ſolutum, & quomodo hoc intelligatur, n. 159.

Amplia n. 160. declara, nu. 161. declara 2. n. 162.

Dec. 3. n. 163. & quomodo ſuccurratur creditori n. 164.

Et idem dicendum quando ſubhaſtatur, ibid & n. 314.

Limita octauò quando emphyteuta vendit cum pacto de redimendo, & poſtea recuperet, n. 165.

Cont. n. 166. ſed prima eſt verior, vbi etiam refertur diſtinctio, declara, num. 167.

Sed ſi Dominus declaret caducitatem antequam recuperet, an euitet pœnam, n. 168.

Sed ſi Dominus conſentiat, an requiratur conſenſus in retrouenditione, n. 169.

Cont. n. 170. & ibi diſt. & declaratio.

Limita nonò non habere locum in alienatione nulla, & inualida, vel ſimulata: exemplum in muliere alienante ſine ſolemnitate ſtatutaria, & in minore, vel pupillo alienante ſine ſolemnitate iuris, n. 171.

Niſi ſequuta ſit actualis traditio rei, ibid. & dic. vt ibi, & remiſsiuè.

In generali mandato, an includatur facultas vendendi bona emphyteutica, n. 172. & vid. etiam, n. 180. & 181.

Alienatio facta à non repræſentante totum Concilium de bonis emphyteuticis, non valet, n. 173.

Alienatio facta per minorẽ de bonis emphyteuticis non valet, n. 174. declara niſi adſit iuramentum, n. 175. ſubdeclara, n. 176.

Alienatio facta per mulierem de emphyteuſi ſine præſentia proximiorum, ſecundum formam ſtatuti eſt nulla, niſi adſit iuramentum, n. 177. declara, n. 178.

Præſcriptio non currit contra Dominũ, viuente emphyteuta, n. 278.

Conſtitutio Cardinalis Carpenſis annullans contractus mulierum ſine ſolemnitatibus ibi poſitis habet locum ſolum in Prouincia Marchiæ, n. 179.

Minor vendens emphyteuſim, cum præſentia proximiorum, ſed ſine decreto Iudicis eſt nulla venditio, n. 182.

Intellige vt ſupra, n. 177. & ſeq.

Limita decimò in alienatione ſimulata, & quomodo intelligatur num. 183.

Limita vndecimò in venditione conditionali ante conditionem, & quomodo intelligenda, n. 184.

Limita duodecimò in alienante ignoranter, nu. 185. decl. nu. 186. ſubdeclara 187.

Alienans ignoranter contra prohibitionem teſtatoris, non incidit in pœnam, quamuis alienatio ſit nulla, n.188.

Et ibi intellige declara, vt num.189.& 190.

Limita 13. quando eſſet tranſactum longum tempus; quia præſumeretur licentia Domini interueniſſe, & longum tempus in hoc caſu erit decennium, data ſcientia Domini, n.191.

Limita 14. quando eſſet facta venditio inter comprehenſos in inueſtitura, n.192.

Et quomodo intelligatur, ibidem, Amplia n.193. cont. n.194.

Sed prima opinio approbatur per auctorem, n.196. in fine, maximè ſtante clauſula, Ad habendum, &c.

Prohibitio hominis concurrens cum prohibitione legis, operatur effectum, etiam in caſu licito, & augetur, & illam ampliat, num.195.& 196.

Amplia 2. dictam limitationem 14. num.197.

Declara, n.198. declara, 2. n.199. decl. 3. n.200.

Subdeclara, num.201. declara 4. n.202.

Limita 15. non habere locum in diuiſione facta inter plures emphyteutas, non autem cum extraneo, n.203.

Amplia, num.204.

Amplia 2. num.205. ſed diſt. vt ibi.

Amplia 3. num.206. declara, n.207. dec. 2. nu.208.

Limita 16. non habere locum in donatione, n.209.

Amplia 210.

Amplia 2. num.211. cont.212.

Sed prima opinio approbatur, & reuocatur in dubium vſque ad num.219.

In hac donatione quinque requiruntur, primo quod non fiat in perſonam prohibitam, & quomodo hoc intelligatur, n.220. 221.222.

Cætera, n.224.225.226.& 227.

Sublimita dict. limit.16. n.230. ſublimita 2.230.

Cautela quod emphyteuſis non poſſit donari irrequiſito Domino, num.219.

Donatarius, vel emptor tenetur infra duos menſes requirere Dominum, & ſoluere laudemium, n.232.

Cautela ſi Dominus nolit conſentire alienationi, vel donationi, numer.228.& 229.

Donans ſi moriatur antequam donatarius recipiat inueſtituram, an donatio reſoluatur, n.233.

Limita 17. quando emphyteuta alienaret in vltima voluntate, nu. 235.

Et ſi Dominus nolit conſentire, n.236.

Et an laudemium ſoluere debeat hæres, vel legatarius, nu.225.

Limita 18. quando emphyteuta pignoraret, vel hypothecaret, n.137.

Cum ſuis ampliationibus, & declarationibus, & ſubdeclarationibus, ibid.

Limita 19. quando alienaret cum pacto legis commiſſoriæ, vel adiectionis in diem, num.246. cum ſuis declarationibus.

Limita 20. quando adeſſet conſuetudo contraria, nu.249. cum ſuis declarationibus.

Limita 21. in permutatione, nu. 252. cum ſuis ampliationibus, & declarationibus.

Limita 22. Quando eſſet data in dotem filiæ legitimæ, & naturalis in æſtimata, & quid ſi detur æſtimata, & quid ſi detur extraneæ, cum ſuis declarationibus.

Limita 23. quando vendidit de conſenſu Domini, & poſtea recuperet ex remedio, l.2. C. de reſc. vend.272.

Limita 24. quando emphyteuta compromittit, n.273. cont.274. cum ſuis declarationibus.

Limita 25. quando emphyt. tranſigit, & quomodo intelligenda ſit, num.277.

Limit. 26. quando imponit aliquam ſeruitutem, vel vſumfructum, num.278.

Limita 27. quando emphyteuta Vxoris alienauit de conſenſu Viri, num.279.& 280. vbi diſtinctio.

Limita 28. quando res eſt concessa cum clauſula ad habendum, tenendum, alienandum, &c. n.281.

Cum ſuis declarationibus, & ſubdeclarationibus, ibid.

Limita 29. ſi Dominus requiſitus reſpondeat nolle emere, vel dixerit vende in nomine Domini, quia volo quinquageſimam habere, num.285. cum ſuis declarationibus.

Limita 30. ſi poſt factam legitimam requiſitionem lapſi ſunt duo menſes cum declaratione, n.286.

Limita 31. quando ſolum eſt factum pactum de alienando, n.290. vbi declaratur duobus modis.

Limita 32. quando emphyteuta vendidit poſt promiſſionem de conſenſu præſtando per Dominum n.293.& 300.

Limita 33. quando in publicum emphyteuta ius ſuum venale expoſuit, & ſubhaſtauit, n.304.

Limita 34. in Domino alienãte ius ſuũ directum, n.305. decl. n.306.

Limita 35. quando emphyteuta alienat de licentia Caſtaldionis, & intellige, vt nu.307.

Limita 36. quando quis proprium fundum in emphyteuſim recepit, ſed diſt. vt n.308.

Limita 37. quando alienat commoditatem percipiendi fructus duraturam tempore eius vitæ, nu.309. declara, niſi ex coniecturis contrarium appareat; & quæ ſint, n.309.& 310.

Limita 38. quando emphyteuta concederet rem in feudum nu.313.

Limita 39. quando emphyteuta alienat ex neceſſitate, vigore indulti, vel ex Conſtitutione Greg. XIII. de iure congrui; ſecus ex neceſſitate voluntaria, n.314.

Limita 40. quando alienauit ſub conditione ſi Dominus non reuocauerit, alias ſit inempta; vel ſi Dominus non conſenſerit, teneatur venditor ad tot alia bona, n.315.

Limita 41. quando alienauit, & tradidit ſub conditione, ſi Domino placuerit, vel ſi Domini conſenſus acceſſerit, vel alienauit ſi & in quantum de iure poteſt: & idem ſub alia conditione, num.316.& 317.

Limita 42. quando poſt alienationem, requiſitus Dominus de conſenſu emptoris, & D. dederit licentiam alienandi, pro d. pretio cuicunque vendendi, & quomodo intelligatur, n.323.

Limita 43. quando Dominus poſt caducitatem ſcienter recepit canonem ab emptore: quia cenſetur remiſiſſe caducitatẽ n.324.

Vbi plures caſus diſtinguuntur, ibid. & intellige etiam, vt nu.327.

Limita 44. vt non cadat à pacto de redimendo, ſed dic, vt nu. 330. remiſſiuè.

Limita 45. quando legat alicui Eccleſiæ 12. denarios, ſoluendo ſuper aliquo fundo, n.331.

Limita 46. quando fuit inueſtitus de vno tenimento, & Dominus voluit ſolum emere partem, n.332.

Limita 47. quando adeſt pactum inter emphyteutam, & Dominum vt non poſſit expelli ob alienationem, n.333.

Limita 48. quando per ſententiam Iudicis, vel per recognitionem, bona ſunt emphyteutica, n.334.

Limita 49 quando alienaret reſeruato conſenſu Domini, & conſenſus non erat neceſſarius, n.335.

Limita 50. in emphyteuta renunciante emphyteuſim extraneo, nam de comprehenſo non eſt dubium, num. 336. & dic ibi.

Limita 51. in eo, qui probabiliter poterat credere ſibi licere alienare.

Lim. vltim. in Ciuit. & Statu Ferrariæ, vigore Bonifaciana Cõſt.

Denuntiatio Domino directo per emphyteutam bn facienda eſt, intellige, num.336.

Denuntiatio fieri debet de pretio vero, & legali, n.337.

Denũtiatio fieri debet cum ſuis qualitatib. & circumſtantiis, n.338.

Pretium debet Domino ſoluere, quod ab aliis reperitur, ſiue magnum, ſiue paruum, n.339.

Nec emphyteuta tenetur minuere de pretio, quod ab alio reperitur ſed declara, vt n.340.

Nec poteſt minuere, vel augere in præiudicium Domini, n.341.

ABſoluto Titulo de melioramentis, & expenſis, quæ fiunt per emphyteutas: putabam in ſequenti titulo tractare de caducitatibus, ſed quia materia alienationis eſt ſatis prolixa. deliberaui ſeparare hunc titulum à titulo de diuerſis caducitatibus: quem poſtea (Deo adiuuante) ponemus in ſequenti. Celebris eſt igitur, & frequens hæc materia alie-

alienationis,& quotidie verſatur in Palatiis, & maxi-
me in foro Eccleſiaſtico, & ante omnia præmittenda
1 eſt regula illa, quod emphyteuta non poteſt alienare
rem emphyteuticam, nec melioramenta facta in ea,
ſine conſenſu Domini directi, alias iure ſuo priuatur
l. finali, C. de iur. emph. & ibi Bar. Salyc. Iaſ. & alij com-
muniter, & *cap. potuit de locato*, & ibi Abb. Ant. de But.
Anch. Imol. & cæteri. Cephal. qui plures citat, *conſ. 195.
lib. 2.* Honded. *conſ. 55. n. 21. lib. 1.* & ſi emphyteuta alienare
vult, aliqua obſeruare debet, quæ enumerantur per
Iaſ. *in d. l. fin. n. 13.* & per Abb. *in d. cap. potuit, n. 2.* & per Redo.
de reb. Eccl. non alien. Rub. *de caducitate, in princ. fol. 515.* Primò
quod requirat Dominum, an velit emere. Secundò,
2 ſibi denuntiet pretium, quod ab aliis offertur. Tertiò,
quod illud, quod denuntiat, ſit verum pretium, &
non fictum; nec ſimulatum: & ſic ſit illud, quod re
vera offertur. Quarto requiritur, quod Domino non
reſpondente expectetur per duos menſes, & ſic quod
lapſi ſint duo menſes à tempore denuntiationis. Quin-
tò requiritur, quod vendat ſolum ius ſibi competens,
& ſic vtile Dominium, vel ſua melioramenta; non au-
tem rem ipſam. Sextò, quod non vendat perſonis
prohibitis: & quæ ſint iſtæ perſonæ prohibitio, dicam
infra. Septimo & vltimo requiritur, quod non ceci-
derit à iure ſuo, puta per ceſſationem canonis: quia
tunc perderet ius ſuum, & in alienatione bonorum
Eccleſiæ ſeruari debent requiſita *in cap. potuit. de locato*;
3 ſcilicet, vt Eccleſia requiratur; & ei denuntietur pre-
tium ab alus oblatum; & à denuntiationis tempore,
ſpatium duorum menſium ſit elapſum; & venditio
fiat perſonis non prohibitis, & ſi aliter fiat, cadit em-
phyteuta à iure ſuo: quæ omnia colliguntur ab illo
contextu. *iuncto, §. emphyteuta*; & ſic quæ requiruntur
in emphyteuſi profana, requiruntur in Eccleſiaſtica, &
ita omnes tenent *in d. l. fin. & c. potuit*. Clar. *§. emphyteuſis,
q. 13.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. in princ.* & ratio, quare
Imperator, & deinde ſummus Pontifex moti ſunt, eſt
4 duplex; Prima eſt, vt Dominus poſſit offerre idem
pretium, ſi ipſe emere voluerit: altera eſt, vt propter
conſenſum, & receptionem noui emphyteutæ, laude-
mium conſequatur; quod ſoluere tenentur omnes,
qui recipiuntur, non comprehenſi in prima inueſtitu-
ra, & vt Eccleſia pro Domina recognoſcatur, ne neceſ-
ſe habeat probare dominium, ſi vellet agere, & rem
vendicare aduerſus extraneum in quem res eſt aliena-
ta, vt dicunt D D. *in d. l. fin.* Gabr. *conſil. 184.* & Corb. *in
ſupra citato loco.* Aduertendum tamen eſt, quod ſi Do-
5 minus certioratus ab emphyteuta, declarauit volun-
tatem ſuam, nolle emere, tunc vlterius non eſt expe-
ctandus, ſed ſtatim poteſt emphyteuta vendere: ſi au-
tem dicat, volo, deliberare, expectandus erit per duos
menſes, ita Canoniſtæ *in d. c. potuit*, & Iaſ. *in d. l. fin. nu. 14.*
vbi hoc comprobat multis rationibus. Spec. *in §. nunc
aliquà q. 100.* Add. *ad l. Iul.* Clar. *d. q. 13.* & Abb. *in d. c. potuit,
num. 4.*

Aduertendum etiam eſt, quod Dominus directus, ſi
vult præferri, & emere rem emphyteuticam, præfe-
rendus eſt, etiam ſi in inueſtitura adeſſet pactum de
affrancando. Rot. *dec. 296. par. 2. recentiſ.* & hoc etiam
poteſt facere Procurator, qui haberet mandatum in-
ueſtiendi, tam deuoluta bona, quam non deuoluta,
ex quo dicitur pariter conceſſa facultas declarandi, an
Dominus velit præferri; cum in mandatis, qui vult
conſequens, velit neceſſarium etiam antecedens, Rot.
dec. 463. n. 2. par. 2. recentiſſ. ſtante maxime, ſi in mandato
adeſſet etiam, vt facere poſſet, quod ipſe Dominus
voluiſſet, vt ibidem.

6 Amplia primò, quod emphyteuta alienans rem
emphyteuticam contra formam dictæ *l. fin.* cadit ip-
ſo iure, nec aliqua ſententia requiritur, ita Gloſ. *in
eadem l. ver. cadat*, & ibi Iaſ. *numer. 103.* Clar. *d. qu. ſt. 13.
ver. adde Redo. dicta Rub. numer. 3.* qui alios citat. Corb.
qui etiam multos cumulat, *de cauſ. priuat. ob alien.
Ampl. 52.* Honded. *conſil. 55.* ſupra alleg. *nu. 23.* vbi dicit,
* quod hæc opinio communiter recipitur: & Valaic. *de
iur. emph. q. 38. n. 5.*

7 Declara ſupradictam ampliationem, quod licet
cadat ipſo iure; tamen procedit, Domino volente; ex
quo caducitatem remittere poteſt: & ſic ad effectum
intelligitur irreuocabilis acquiſitionis, non autem ad
effectum acquiſitionis reuocabilis, & remiſſionis.
Put. *dec. 8. lib. 2.* Caſſad. *dec. 2. de locat.* Alex. *conſ. 106. nu. 4. &
conſ. 113. n. 3. vol. 4.* Mareſc. *var. reſol. c. 5. lib. 1. in princ.* & ita de-
clarat Rot. Rom. quod caducitas licet incurratur ipſo
iure: tamen intelligitur, Domino directo volente, &
declarante. Cocc. *deciſ. 240. num. 7.* Corb. *d. ampl.* vbi de-
clarat habere locum, etiamſi adſit pactum, vel ſtatu-
tum, quod res propter alienationem ipſo iure reuer-
tatur ad Dominum. Corn. *conſil. 115. n. 51. vol. 1.* Dec. *conſil.
185. n. 12.* cum aliis, quos congerit Tiraq. *in l. ſi vnquam. C.
de reuoc. donat. n. 10.* & opinionem ſuprad. quod emphy-
teuta cadat ipſo iure, & ius intelligitur acquiſitum
Eccleſiæ, ſi tamen Prælatus velit, tenet etiam Honded.
conſ. 55. ſuprall. nu. 24. Corb. *d. cauſa ampl. 53.* & ſufficit tacita
declaratio. Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 45. nu. 8.*
Borg. *dec. 31. par. 2. n. 229.* qui plures cumulat. Mantic. *de
tacit. & amb. lib. 22. tit. 28. n. 8.* & vide infra *de var. caduc. q. 12. n.
15. vſque ad 23.*

8 An autem emptor, vel alius poſſeſſor poſſit expel-
li de facto, abſque Iudicis decreto, & citatione; Vide-
retur dicendum, quod ſic; quia vt dictum eſt, ipſo
iure cadit emphyteuta alienando; ſed contrarium te-
nendum eſt, quia poſſeſſor multas exceptiones, &
defenſiones opponere poteſt. propter quas, res for-
taſſe non incidit in commiſſum, vnde ſine citatione,
& ſententia diceretur ſpoliatus, Bart. & ibi Cabal.
conſil. 22. Alex. *conſil. 128. vol. 5.* Affl. *dec. 97.* & hæc opinio
eſt æquior, & tutior, ſecundum Guid. Pap. *q. 107.* Alciat.
reſp. 293. in fine. Crauet. *conſ. 212. nu. 2* Ruin. *conſ. 50. nu. 16. lib. 1.*
Menoch. *de recup. poſſ. remed. 1. n. 79.* Caualc. *dec. 30. par. 2. n. 4.
& 68.* Gab. *conſil. 88. nu. 25. lib. 1.* Caroc. *de locat. tit. de iure emph.
q. 12.* an autem requiratur citatio in caducitate propter
non ſolutum canonem; dicemus in ſuo loco, ſcilicet
in tit. *de var. cad. q. 10.* & d. opinio habet locum, etiam ſi
adeſſet pactum, quod Dominus poſſet propria aucto-
ritate capere poſſeſſionem in caſu caducitatis. Ludou.
dec. 105. num. 11. & ſeq. & vide *in d. q. 10. de var. cad. nu. 6.* quod
requiratur citatio, & ſententia Iudicis, quando em-
phyteuta alienauit irrequiſito Domino.

9 Amplia ſecundo, habere locum, etiam ſi emphyteu-
ta proteſtetur, quod alienationem facit, reſeruato
* conſenſu Domini, vel ſaluo iure directi dominij, &
hæc eſt com. op. de qua per Iaſ. *in 2. lect.* Rub. *ff. ſol. mat. nu.
25.* Dec. *conſ. 160. n. 4.* Rip. *in cap. cum M. Ferraren. num. 80. de
Conſt.* eſt enim iſta proteſtatio contraria facto, dicit
Clar. *d. q. 13. ver. item quæro*, quam ſententiam magis ap-
probatam eſſe dicit Cur. iun. conſ. 8. per totum, cum
aliis allegatis per Redo. *eod. tit. ſub nu. 41. fol. 522.* Caualc.
dec. 8. num. 22. lib. 1. Corb. qui infinitos congerit. *eod. cauſa
ampl. 31.* & hanc ſententiam non ſolum magis com-
munem, ſed etiam veriorem appellat; licet aliqui
contrarium teneant, nempè Bal. Zabar. Menoch. &
alij relati per eum, quibus ipſe reſpondet. Rimin. iun.
etiam prædictam ampl. com. appellat, *conſ. 185. nu. 11. &
14.* & Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. n. 22.*

10 Declara hanc ampliationem, non habere locum,
ſi dictum eſſet, ſe alienare, reſeruato conſenſu Domi-
ni, & non aliter nec alio modo: talis enim proteſta-

tio, verbis geminatis, operatur, quod emphyteuta non cadat à iure ſuo, etiam ſi ſequuta eſſet actualis, & vera traditio, & hæc eſt com.op.Canoniſtarum, dicit Rip. in d.c.cum M.Ferrarien.nu.30.ver.ſecundò intellige. Clar. ead.q. 13.ver.item quæro, vbi atteſtatur hanc eſſe com.op. & in §.Feudum, q.31.ver.bene verum. Corb. tad.cauſa limit.37. vbi dicit, quod contraria opinio eſt contra com.op.Grath. dec.49.num.3. licet in fine dicat, Senatum tenuiſſe contrarium, & ſuprad.opin.tenet eſſe magis com. Caualc. dec.8.n.22.p.2.Redo.eod.n.41.Iaſ.in d.l.fin.n.142.Guid.Pap. dec.163.& hanc partem ſæpè tenuiſſe Rot.refert Marta, de clauſ.par.1.clauſ.76.num.1. Mareſc. var.reſol.cap.78.lib.1.vbi alios citat, & atteſtatur pluries Rot. ita iudicaſſe, Carocc.de locat.tit.de iur.emphyt. num.12.fol.91. qui infinitos cumulat, & nouiſſime Bonauog.in Add. ad d. l.fin. num.142.

11 Contrarium tenuit Senatus Neapolitanus, vt in d. dec.Gram. in fine, cum ſit proteſtatio contraria facto. Vinc.de Franch.deciſ.267. refert Prax.Neapol.Archiep. cap.45. fæl.rec. Clem. VIII. declaraſſe, quendam Rectorem Eccleſiæ incidiſſe in pænas extrauagantis Ambitioſæ, qui alienauit quædam bona Eccleſiæ, cum dicta clauſula, reſeruato conſenſu Papæ, & non aliter: nec alio modo. Iaſ. in l.non ſolum, §. morte ver.ſi a limitatio, ff.de nou.op.nunt.& in Rub. ff.ſol.mat. in 8.lect.nu.27. Dec.conſ.160.n.4.vbi refert hanc eſſe com.op. Pariſ. conſil. 86.num.14.lib.4. Alciat.conſ.753.nu.2. Bero.conſ.120.numer.4. lib.4.& in c.potuit, de locat.ſub num.25.Bal.in c.fin.de confeſſ.n. 23.in fine. Bertaz.de clauſ.clauſ.14.gloſ.6.n.7.& ſeq. qui multos allegat; & dicit, quod hæc op. videtur verior, & communior, facta traditione; ſed in fine dubitat; & plures cumulat Mant.Burg. de laud. par.2.inſp.2.nu.3.atteſtantes de com.& Mantica lib.22.tit.28.n.25.

12 Pro concordia, diſtinguit Fel. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt. numer. 83. & ſeq. Aut res tradita eſt difficilis recuperationis; & tunc illa clauſula, Non aliter, nec alio modo, nihil operetur, & ita procedit ſecunda opinio; Aut res alienata poteſt de facili recuperari, & tunc procedit prima opinio; quem ſequitur Mart.de clauſ.76.nu.4.& eſt de mente Clar.d.q.13.ver.quæro in fine, & Corb.d.cauſ.limit.37.in fin.

14 Ego autem cenſeo, primam opinionem, non ſolum eſſe communem; verum etiam veriorem: & ad id dicendum moueor; quia clauſula, Nec aliter, nec alio modo, inducit conditionem, Bal. in Auth.ingreſſi. num.7.C.de Sac.San.Ecc.Abb.in c.inſinuante,n.6. qui cler. vel vouen.Iaſ.in l.fin.n.142. C.de iur.emph.Curt.ſen.conſ.8.num.6. Pariſ.conſ.12.n.104.lib.2.Caputaq.dec.82.n.3. par. 3. Caſſad. dec.2.n.7.de Simon.Rot.diuerſ.par.1.dec.446. & in deciſionibus poſth.par.1.coram Buratto, voto 567.num.2.Mart. d.clauſ.n. 7.qui alias deciſiones eiuſdem Rot.allegat; & ideo dicta clauſula facit, perinde ac ſi nihil actum ſit. Gloſ.in l.ſi.quidem, vbi Bal.n.3.C.de except.Alex. conſ.3.num.4.lib.1. Soc.conſ.251.num.4.lib.2.Iaſ.conſ.162.num.5.lib.2.Guid.Pap. dec.163.n.1.Boer.dec.243.Caputaq.dec.82.n.4.par.3.Mar.ead. clauſ.n.9. qui plures deciſiones Rotæ cumulat; & propterea, cum contractus fuerit celebratus ſub conditione cauſali, Non aliter, nec alio modo, iſtius conditionis defectus operatur defectum conſenſus, & obligationis contrahentium, perinde ac ſi contractus nunquam fuiſſet initus.Ceph,conſ.118.num.1. & ſeq. vol.1.Rol. conſ.7.n.7.vol.3.Seraph.dec.838.nu.6. & Buratt.in d.voto,nu.9. & hanc op.tenet Burſat.conſ.26.lib.1.n.1.& ſeq.qui plures allegat atteſtantes de com.& ita declaraſſe Rot.Mart. vt ſupra nu.1.aſſerit,& Mant. de tacit.lib.22.tit.28.nu.34.& infra num.19.Burg.d.inſp.2.num.31. vbi plures atteſtantes de magis communi, & veriori opinione citat. Inter contrahentes autem eſt perfecta venditio, quando adeſt clauſula, Saluo, & reſeruato conſenſu Domini Rot.apud Paciſ. de ſal. inter.deciſ.67.in fine.

14 Et idem iudicandum eſſet, ſi dictum fuiſſet in alienatione, accedente conſenſu Domini, & non aliter, Ceph.conſ.118.num.9. & ſeq.lib.1. Rimin.iun. conſ.285.vol.3. Pariſ.conſ.19.num.15.& ſeq.vol.2.Ruin. conſ.92.num.25.vol.3. Redoa.d.Rub.n.41.& ſeq.fol.522. Caualc.dec.8.lib.2.n.22 & nouiſſime tenet Bonauogl.in Add.ad l.fin.C.de iur.emph prope finem.

15 Quid autem, ſi dictum ſit, Alieno, ſi & in quantum de iure poſſum, & non aliter? Red. d. loco, num. 42. tenet, quod emphyteuta per illa verba, non cadat, etiam ſi ſequatur traditio, allegat Bal.c.1.§.hoc quoque, col.pen. de ſuc.feud.Iaſ.qui ita tenet in d.l.fin.n.143.Aluar. in c.1.ver. quæro ſi Vaſallus de prohib.feud. alien. & ſic videre, quæ ſit differentia, quando dicitur, ſaluo iure, vel ſaluo conſenſu Domini, vt dictum eſt in ampliatione. Bertaz.de clauſ.clauſ.16.gloſ.5.n.4.

16 Quid autem, ſi dicatur Alieno, ſi conſenſus Domini acceſſerit; vel ſi Domino placuerit; an excuſetur per iſta verba emphyteuta, idem Redoa. vbi ſup. tenet, quod excuſetur, & ita dicit tenere Alber. in d.l. fin. col. fin. Et ratio eſt, quia iſta venditio eſt conditionalis, & ideo, perinde eſt, ac ſi Domino fuiſſet mandatum, & illius conſenſus eſſet habitus: quod tamen intelligit, ſi non ſit ſequuta rei traditio: Iaſ. autem in d.l.fin. tenet, quod excuſetur emphyteuta, num.144. & multos allegat, idem dicit Mareſc. var.reſol.c.78.n.4.lib. 1.Bertaz.d.clauſ.& gloſ.n.3. & de hoc dicemus infra in limitatione 41.& idem ſi dictum ſit, ſi Dominus conſenſerit, vt infra, n.322.

17 Quid, ſi dictum eſt: Vendo, ſi Dominus non reuocauerit, alias ſit inempta Bar. in l. ſi quis locuples de manum. teſt.dicit, quod emphyteuta excuſatur. Cepol. caut. 22. ver.Bar.etiam Iaſ.in l.non ſolum; §.morte col. antep.de nou.op. nunt. Fel.in c. quæ in Eccleſiar. de conſtit. C. de Sac. San. Eccl. Bertaz.d.clauſ.gloſ.3.n.3.ſed Redoan.vbi ſup.nu.44. dicit procedere, ſi res non ſit tradita, de qua re dicemus etiam infra in limit.39.

18 Quid autem, ſi dicatur, quod alienaus reſeruauit ſibi dominium, donec pretium ſoluatur; in hoc caſu non dicitur facta alienatio, donec pretium ſoluatur. Fuſar. de fideic. q.718. num. 46. licet res ſit tradita, allegat Magon.dec.Flor.91.n.22.quamuis loquatur in fideicommiſſo.

19 Sed ſi in conceſſione fuerit dictum, quod etiam non poſſit alienari, cum clauſula, reſeruato conſenſu, ſeu beneplacito Domini, & ſi alienatio fiat, an incurratur caducitas? Et videbatur dicendum, quod ſic, quia pacta debent obſeruari, l.1.C. de iur. emph. tanquam ſi pacta eſſent naturalia eiuſdem contractus: Rota tamen, quæ ſequitur æquitatem; noluit decidere, ſed mandauit augeri canonem, refert Mareſc.d.c.78.in fine, Mant.autem de tacit.& amb.lib.22.tit.28.n.34.dicit, quod ſi in conceſſione fuit dictum, quod res non poſſit alienari, etiam cum clauſula, Saluo iure Domini, & non aliter, nec alio modo, & emphyteuta alienauerit, non ſolum cum clauſula Saluo,& reſeruato iure Domini; ſed etiam ſub conditione expreſſa, ſi Domini conſenſus acceſſerit, & non aliter, nec alio modo, quod in pacto non fuit expreſſum: non incidit in pænam: & ita teſtatur Rota declaraſſe, quæ ſemper ſequitur ſententiam humaniorem, & ſi fieri poteſt pænam caducitatis declinat, quia iſte caſus non fuit expreſſus.

20 Declara ſupradicta, niſi eſſet facta alienatio in perſonas potentiores: & hæc eſt com. op. vt atteſtatur
* Alexand. in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, numer. 36. verſ. nec obſtat.ff.de dam.infect.Iaſ.in l.fin. num. 90. & 97. C. de iur. emph. de com.etiam atteſtatur Grat. conſ.80, num. 2. lib.1.

Clar.

Clar. §. emph.q.22 Rimi.etiam iun. conſ.368. per totum. Grammat.dec.49.nu.4. Redo.eod.loco num.4.& ſeq.fol.215. Corb.de cauſ.priuat. ob alien. amplíat. 12. & limit. 37. in fine. Ludouiſ.dec.529.vbi plures cumulantur. Mart. de clauſ. clauſ.76.num.3.par.1. vbi atteſtatur ita fuiſſe per Rotã iudicatum, & clauſ.8. par. 4.& quando emphyteuſis eſt difficilis recuperationis ob potentiam aduerſarij, vel eſſet locus munitiſſimus, tenet idem Grat.conſ.138.n.25. vol 1.& conſ.147.n.15 vol.2.Menoch.conſ.38. nu. 21. cum aliis allegatis per Burg.de laud.par.2.inſp.2.n.32.ſed videomnino de renouat.q.1.num.40. vbi hoc remittitur arbitrio Iudicis.

21 Potentiores autem perſonæ enumerantur per Redo.vbi ſup. & per Corb. d.ampl.12. nempe Clerici, Curiales, & Milites, Clar. d. q. 22. Eccleſiæ, Capitanei, Collegium, vbi ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, loca pia, Equites Hieroſolymitani, Comites, qui non ſunt eiuſdem fori, cuius eſt emphyteuta, Ciuitas, & ſolitus, non ſpontè, & faciliter ſuis creditoribus ſatisfacere. De locis piis, Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, eſt dec. Ludouiſ. 529. num. 5. & ſeq. & demum perſonæ potentiores dicuntur omnes, qui non ſunt idonei facilitate conueniendi, vt per Gloſ.in c.potuit, in ver.prohibeatur, de locat.Natt.conſ.491.loquitur de Locumtenente Regio: & in Caſtro alienato, & tradito, quia eſſet difficilis recuperationis: Felin.in c. quam in Eccleſiarum, de Conſt. cum aliis allegat per Grammat.dec.49.n.3.& 4.& ideo illa clauſula, Nec aliter, nec alio modo, nihil operabitur, etiam ſi habuerit licentiam alienandi à Domino.Corb.d.ampl.12.& in caſibus, in quibus poteſt emphyteuſis alienari, Clar d.q. 22. & cum dicta clauſula alienatio facta. Idem Corb.d. limit. 37. in fine. Mart. qui plures allegat d.clauſ.76.nu.3.& clauſ.8.par.4.nu.2.vbi atteſtatur,ita fuiſſe per Rotam iudicatum,& quæ ſunt perſonæ potentiores remittitur arbitrio Iudicis. vide de renouat.quæſt.1.n.40.

22 Subdeclara tamen, non habere locum, ſi in potentiorem alienaſſet. quando ille, in quem alienauit, eſſet conſors eiuſdem emphyteuſis, quia, eo caſu poteſt alienare partem ſuam, Domino non requiſito: nam illius fides, & perſona eſt iam per concedentem approbata, Iaſ. in d.l.fin.n.98.Redo.vbi ſupra n.5.Corb.d. ampl.12.n.7.

23 Amplia ſupradictam ſubdeclarationem habere locum, ſiue ſumus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſiue profana, Redo. d.loco numer. 5 .fol.515. Iaſ.in d.l.fin.nu.97.

24 Infertur ex ſupradicta declaratione, quod in potentiorem non poteſt fieri alienatio, ne deterior fiat conditio Domini, & per iſtam rationem, etiam non poteſt fieri alienatio, vt quia emptor eſſet valde pauper, nec Dominus teneretur conſentire. Iaſ. in d.l.fin. n. 97.& Red.eod.n.5.idem Iaſ.ead.l.n. 68. & Clar. §.emph. q. 15.ver.arbitror.

25 Subdeclara 2.ſecundum Iaſ.in d.l.fin.n.99.vt non procedat, quando Dominus directus eſſet æquè potens, ſicut eſt ille, in quem emphyt.alienauit; licet hoc non firmet.

26 Contrarium tenet Natt.conſ.491. vbi dicit, quod hæc limitatio, ſeu declaratio tendit contra communem intentionem Doctorum, qui affirmant, non poſſe in potentiorem fieri alienationem: cum negati non poſſit, quin conditio Domini efficiatur deterior, licet ipſe ſit æque potentior, & reſpondet argumentis adductis in contrarium per Iaſ. & idem affirmat Corb. d.ampl. 12. in fine, vbi concludit, dicendo; caueat emphyteuta, qui habet licentiam à Domino vendendi, & alienandi, ne potentiori vendat, etiam ſi Dominus directus ſit æquè potens; & iſta eſt veritas, per rationem, quam Natt. allegat, & ita etiam declarauit Rot. vt per Ludouiſ.dec.529.num.13. reliqua pro hac materia vide infra limit.16.n.220.

27 Amplia tertio, habere locum, etiam ſi emphyteuta poſt alienationem, & traditionem recuperet ipſam rem emphyteuticam, Bar. in l, ſequitur, §. item labeo in fin.ff.de vſucap.& Roman. ibi dicit, quod dictum Bar. communiter approbatur, & hanc eſſe com.op.teſtatur Rip.in l.cum bona poſt n.20.ff.de priuil.cred.& idem affirmat Imol.in d.§.item labeo,Alex.quoque in l.ſi à me n. 2 ff.ad l. Falc.idem Imol.in cap.potuit,n.48. de locat. Grat.conſ.233.n. 2.lib.1.Dec.conſ.160 n.7.Iaſ.in l.fin.nu.135.C.de iur.emph. Soc. iun.conſ.10.n.38.lib.1.Clar §.emph.q.13.ver. ſed quid, & ratio eſt, quia propter alienationem emphyteuta cecidit ipſo iure ab emphyteuſi, & ideo illud ius quæſitum Domino directo,non poteſt ab eo ſine eius facto auelli; Et hæc opinio ſine difficultate procederet, ſi per Dominum ante redemptionem fuiſſet acceptata caducitas. Seraph.dec.794.n.11.& à præd.op.durum eſſet recedere, dicit Summa Angelica ver.Emphyteuta, n.24 quam com,appellat etiam Emanuel.in Theſauro lit.E.n.78. cum aliis relatis per Caroc.de loc. Rub. de loc. emph. q.4. fol.93. & Valaſ.de iur.emph.q.38.n.11.

28 Contrarium tenuit Spec. in tit.de locato, §.nunc aliqua, ver.99. Alber.in l.quidam teſtamento,n. 2. ff. de fideic. libert. dicens, hanc eſſe com. quam ſequitur Bero. tanquam æquiorem in c.potuit n.164 & ſeq.de locat.maximè quando deuolutio prætenditur ab Eccleſia.Rim.iun. conſ. 285.n. 116.lib.3.Caſſan.ſuper conſuet.Burgun. tit. de retract. §.10. & alij,quos refert Caroc.d.quæſt.n.4.& Rim.d.conſ.285. dicit hanc eſſe com.op.& de iure veriorem, & Alex. in l.ſi in inſulam.n.4.de ver.ob.teſtatur eſſe com, etiã ſi redemit ante factã declarationẽ,Mant.de tac.lt.& amb. li.22.tit.28.n.32.

29 Sed proculdubio prima opinio eſt communior, & verior, vt ex dinumeratione Auctorum cognoſci poteſt, & atteſtatur Mareſ.var.reſol.c.5.lib.1.qui reſpondet contrariis, n.19.& ſeq. & pro prima opinione multum facit illa communis, & vera opinio, quod prohibitus alienare per teſtatorem, ſi reuocauerit alienationem, per hoc non euadet pœnam incurſam ob contrauentionem.per rationem ſupra allegatam, quam opinionem tenent multi relati per Fuſar.de fideic.quæſt.718.n. 2. licet aliqui teneant contrarium; vbi ampliatur, etiam ſi alienans agat ad reuocationem,antequam fideicommiſſarius inſtet pro conſequutione rei alienatæ, allegat Cenc.de cenſ.par.1.c.2.q.1.nu.9. & ſeq. & dec. 47. Rotæ Rom.poſt dictum tractatum poſitam.

30 Declara primò iſtam ampliationem tertiam, niſi factum ſit pactum, quod incontinenti teneatur retrouendere,Tiraq.de retr.conuent.§.fin.n.153.Iaſ.in d.l.3.n.133.in fine.Ant.de But.in cap.potuit,n.10.de locat.Marſ.in l.vlt.n.129. ff. de ver. oma.ind. Decian. conſil. 9.num. 7.lib. 2.Rim.iun. conſil.285.num.129.& Mantic. de tacit.libr.22.titul.28.numero 32.

31 Declara 2. niſi recuperatio eſſet facta incontinenti; quia etiam ob emphyteuſim alienatam ſine conſenſu Domini, non cadit emphyteuta, hanc opinionem quando celeriter redimit, quod emphyteuta euitet pœnam, tenet Salyc. in d.l.3.vlt.col. per cap. potuit, de locat. ver. niſi celeri, qui tex. non videtur facere pro iſta opinione, cum loquatur, quando emphyteuta ceſſat ſoluere canonem; nihilominus Ioan.And. Ant.de But. relati per Iaſ. in d. l. 3. numer. 135.ſimul cum Spec.ſupra alleg. numer. 90. tenent, quod ille verſ.referatur etiam ad præcedentia: Et ſic, quando alienauit ſine conſenſu Domini: quod ego non credo: quia textus dicit, niſi celeri ſatisfactione ſibi conſulere ſtuduiſſet; & verbum, ſatisfacere, idem eſt, quod ſoluere. l. ſolutionis verbo, ff. de ver. ſign. Cagn. in l. nemo dubitat, ff. de reg.iur. & iſte intellectus reperio, quod eſt approbatus

per Alexan. *in l. ſi à me. n. 3. ff. ad Leg. Falc.* atteſtantem eſſe eſſe com. op. quod poſt factam alienationem emphyteuta pœnam euitare non poſſit, & præd. op. tenet etiam Curt. iun. *de feud. par. 4. cauſa vlt. reg. 1. quæſt. 19.* & vide infra.

32 Contrariam opinionem, quod immo cadat emphyteuta, ſiue redemerit ex interuallo, ſiue celeriter, tenet Alber. *in d. l. 3. pen. col.* & ibi Dyn. qui dicit, quod iſta opinio eſt verior de ſtricto iure, quamuis alia ſit æquior, & eandem opinionem ſequutus eſt, Bar. *in l. ſequitur §. item labeo, ff. de vſucap. & in l. 1. §. ſi rem*; Et *in l. ſi quis libellos, in fin. Cod. de appel.* Anch. *in d. c. potuit*, & ibi etiam Imol. qui dicit hanc eſſe com. op. idem tenet Ang. & Lud. Rom. *in d. §. item labeo*; cum aliis relatis per Iaſ. *in d. l. 3. nu. 135. in fine*, & aliis cumulatis per Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 29. in princ.* Valaſ. *de iur. emph. quæſt. 38. num. 11.* & Maut. Burg. qui alios citat, *de laudem. par. 2. inſp. 11. n. 5.*

33 Sed de æquitate canonica, quod emphyteuta non cadat, ſi celeriter recuperet rem alienatam irrequiſito Domino, ante ſequutam declarationem, tenuit Spec. *in d. §. nunc aliqua, ver. 96.* quam tenuit etiam Salyc. *in d. l. fin. per textum in d. cap. potuit*, declarando quod tex. ille habet locum etiam in alienatione; ſequitur But. & Ioan. And. Redo *de reb. Eccl. non alien. d. loco fol. 523. num. 48.*
* cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſa, ampl. 29. n. 2.* & licet hæc ſit com. op. ſecundum Iacob. de Nigris *in repet. l. ſi inſulam, ff. de ver. oblig. §. Diui. num. 116.* tamen contraria opinio videtur ſibi verior, quam amplectitur Imol. *in d. cap. potuit, num. 48.* ſed Villalob. *com. op. litt. E. n. 71.* contrarium tenet, quod non cadat de æquitate, præcipue ſi Dominus eſſet Eccleſia: quia Clerici non debent in
34 pœnis eſſe tenaces, maximè ſi eorum conditio non deterioratur, quæ opinio non placet Iaſ. *in d. l. 3. num. 136.* eum multum interſit Domini propter eius caducitatem, ius ſibi acquiſitum: Et quod non habeat locum ex æquitate, ſi Domini non interſit; nam licet ſemper interſit propter ius ſibi acquiſitum, ratione caducitatis: tamen hoc intereſſe in lucro amittendo verſatur; emphyteuta autem agit de damno vitando, & ita defendit Rim. iun. *d. conſ. 285. n. 125.* & Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 28. n. 31. in fine.*

35 Mihi autem magis placet opinio vltima, quod de æquitate canonica emphyteuta non incurrat caducitatem, ſi celeriter recuperet rem alienatam ante declarationem Domini, & maxime quando tractatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, per tex. *in cap. ſi quis Presbyterorum, de reb. Eccl. non alien.* cuius verba ſunt hæc: ſi quis alienauerit prædium Eccleſiæ, anathemate feriatur, niſi fortè & alienator, & qui acceperit, celeri reſtitutione ſibi proſpexerit. Et quamuis hunc textum Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 16. n. 7.* quem ſequitur Quatanta in *Sum. Bull. in Rub. de alien. rerum Ec. num. 30.* intelligant, quando reuocatio eſſet facta ante realem, & pacificam poſſeſſionem, & poſt traditionem, non excuſetur alienans à pœna; tamen intellectus illius textus videtur clarus, & quod Sum. Pont. præſupponat, quod deuentum eſſet ad actualem, & realem traditionem, quia vtitur illo verbo reſtituere, quod ſignificat in priſtinum ſtatum repoſitionem, *l. 2. §. reſtitutum, ff. ne quid in loco pub.* & reſtituere eſt retro ſtatuere, ideſt in eum caſum rem conſtituere in quem fuiſſet, ſi non eſſet contrauentum; Alciat. *in l. reſtituere, ff. de ver. ſign.* & ſi ille tex. non loqueretur, quando eſſet facta realis traditio, fruſtra vteretur illo verbo reſtituere. Et hæc opinio comprobatur, quia æquitas ſcripta præfertur rigori, Abb. & cæteri *in c. fin. de tranſact.* facit etiam pro hac opinione, quia emphyteuta celeri ſatisfactione poteſt moram purgare *c. potuit*; & ibi omnes, *de locat.* ſed de hoc dicemus in tit. *de ſol. can.* & ſi mora purgari poteſt ob non ſolutionem canonis, poteſt etiam in alienatione: cum paria ſint canonem non ſoluere, & emphyteuſim irrequiſito Domino alienare, Corb. qui alios citat, *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 1.* Deinde pro hac opinione facit etiam, quia negari non poteſt, quin articulus iſte ſit dubitabilis, propter opiniones contrarias Doctorum; Et ideo in dubio, pœnam non eſſe incurſam declarandum eſt, Honded. *conſ. 58. lib.*
36 *1. nu. 43. & conſ. 43. nu. 36. & 46. lib. 2.* & attenta iuris dubitatione; emphyteuta excuſari debet à caducitate, Seraph. *dec. 1149. num. 1.* & error iuris excuſat à pœna, ad damnum euitandum, idem Seraph. *dec. 794. n. 19.* Et tanto magis hæc opinio ſeruanda eſt ab Eccleſia (vt dictum eſt) quæ æquitatem ſeruare debet, quia eſt pietatis cultrix, & non vult locupletari cum alterius iactu-
37 ra, quoties eius conditio non eſt facta deterior, Seraph. *ead. dec. numer. 15.* & ideo concludo, quod ex celeri redemptione, antequam ſit facta declaratio, & acceptatio deuolutionis, emphyteuta non incurrat pœnam caducitatis, quam opinionem videtur tenuiſſe Rot. *in d. deciſione Seraph. 794. num. 16.* & quando Eccleſia non eſt læſa: iuxta Gloſ. *in d. ca. ſi quis Presbyterorum in ver. celeriter*, & Mareſ. *var. reſol. cap. 14. num. 10. cum ſeq. lib. 2.*

38 Et ideo pro Domino cautela erit, facta alienatione, antequam recuperetur poſſeſſio, vt declaret caducitatem, & acceptet deuolutionem, quæ cautela non eſt bona, quia etiam poſt declarationem poteſt emphyteuta purgare moram celeri redemptione, & ſolutione, vt infra *limit. 8.* dicam etiam, vbi vide.

39 Et retenta ſupradicta opinione, quod ex celeri redemptione, emphyteuta non incurrat caducitatem; declara non habere locum, ſi emphyteuta alienaſſet rem vti propriam, non facta mentione, quod eſſet emphyteutica; quia videtur dominium negare, aſſerendo rem eſſe allodialem, & ideo emphyteuſim amitteret, Beto. *conſ. 102. n. 58. & ſeq. lib. 1.* Rol. *conſ. 17. nu. 12. vol. 2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 29. num. 3. & ſeq.* & Caroc. *de locat. & cond.* Rub. *de locat. emphyt. quæſt. 4. num. 6. fol. 92.*

40 Declara ſecundò, ſecundum Corb. *d. cauſ. & ampl. n. 2.* non habere locum in emphyteuſi profana, in qua non admittitur purgatio moræ, de qua te nos dicemus in tit. *de ſol. can. q. 6.* & vide infra *n. 117.*

41 Quod autem tempus detur ad purgandam moram; vel potius, quando dicatur incontinenti, & celeriter recuperaſſe. Corb. *ſub d. numer. 2.* dicit, quod iſtud relinquitur arbitrio Iudicis, & vide *de ſol. can. quæſt. 6.*

42 Amplia quartò, habere locum etiam in ſecundo emphyteuta alienante ſine conſenſu Domini, Dec. *conſ. 160. col. 2.*

43 Amplia quinto, habere locum etiam ſi venditio ſit facta, præſente, ſciente, & tacente Domino: quia ſibi non præiudicat in iure emphyteutico, nec neceſſe habet de ſuo iure proteſtari, quando emphyteuta vendit ſimpliciter: nam non dicitur vendere, niſi ius ſuum Iaſ. *in l. vlt. nu. 141. Cod. de iur. emph.* ex mente Pet. & Cyn. ſed ſi venderet rem pleno iure, tunc eſſet neceſſaria proteſtatio, alias ſibi præiudicaret; idem tenet Tiraq. *de retract. lign. §. 1. Gloſ. 9. n. 150.* Redoan. *de reb. Ec. non alien. in ſuprad. Rub. num. 23. fol. 518.* cum aliis allegàtis per Corb. *ead. cauſ. limit. 17.* licet non deſint, qui contrariam opinionem tenent, vt ibi per eum, & maxima Clar. *§. feudum quæſt. 31. in fine*, qui tamen loquitur in feudo, & non habet locum in emphyteuſi per rationes ibi allegatas, intelligit tamen Clar. quando D. per annum tacuit.

44 Amplia ſextò, habere locum in muliere, ruſtico,

& milite

& milite, licet aliàs propter iuris ignorantiam, viderentur excuſandi: nam & iſti debent ſeruare formam *l.fin.Cod.de iur.emph.* in emphyteuſi priuata; Et in Eccleſiaſtica formam *capit. potuit de locat.* quia ea non parcitur, niſi in caſibus à iure expreſſis, Redoa. qui alios cumulat, vt ſupra *num.12.& ſeq.*Iaſ.*in d.l.fin.n.128.* Corb. *de cauſ.priuat.ob alien.ampl.46.*Caroc.*de locat.tit. de iur.emph. quæſt.7.* Menoch. *de arbit. lib. 2. Cent. 2. caſ. 194. numero 21.*

45 Amplia ſeptimo, habere locum, etiam ſi alienatio eſſet facta in euidentem Eccleſiæ, vel Domini vtilitatem, Bero. *conſil. 124. num. 16.lib.1.*Rot. *diuerſ. par. 2.deciſ. 3.num.12.* Corb. qui alios allegat, *de cauſ.priuat. ob alien. Ampl.15.*& Ratio eſt, quia non ſolum prohibetur alienare propter vtilitatem Domini; ſed etiam ne ipſe inuitus habeat recognoſcere alium, quam emphyteutam; Et ne amittat ſuam actionem perſonalem, vt omnes dicunt in *d.l.fin.& cap.potuit,* & Honded. *conſ.55.nu.21. lib.1.*

46 Amplia octauo, habere locum, etiam quando emphyteuta eſſet etiam colonus partiarius, Spec. *in titul. de locat.§ nunc aliqua, ver.104.in fine,* Iaſ.*in d.l.fin. quæſt.18.n. 131.in fine,* quando videlicet colonus partiarius accepit rem in emphyteuſim. Redo. vt ſupra *fol.524.n.6.* Caroc. *de locat.eod.tit.* vt ſupra *quæſt.18.fol.95.*

47 Amplia nono, quod cadit ipſo iure emphyteuta ob alienationem factam irrequiſito Domino, etiam ſi nullum pactum fuerit factum inter ipſum, & Dominum circa alienationem rei emphyteuticæ, vel melioramentorum, Iaſ.*in d.l.fin.nu.8.Cod. de iur. emph.* ſicut cadit etiam, ob canonem non ſolutum, dato quod ſuper non ſolutione nullum pactum inter eos interuenerit: quia hoc venit ex natura contractus, Iaſ. *in l.2. not.4.Cod.eod.*cum aliis allegatis per Corb. *d.cauſ.Ampl.1.* & Honded.*conſ.51.n.22.lib.1.*

48 Amplia decimo, habere locum in emphyteuta, cui fuit ſimpliciter conceſſa licentia alienandi emphyteuſim, & partem emphyteuſis alienauit, & non totam: iu vim enim ſupradictæ licentiæ, non poteſt partem alienare irrequiſito Domino, quia Dominus grauaretur in receptione canonis à pluribus; Et per alias ra-
49 tiones, quas refert Corb. *d.cauſ. Ampl. 3.* ſed de hac opinione dubitandum eſt; quia ſtante com. op. quod emphyteuta non cadat, niſi pro parte, quam alienauit, & non à toto, vt per Clar. *§.emph.quæſt.13.in fine,* & per Ludouiſ.*dec.219.*& dicemus infra *in limitat.2.*ergo ſimili modo non debet cadere, quando data eſt licentia ſimpliciter alienandi. Nec obſtare debet, quod Dominus grauaretur in receptione canonis à pluribus, quia hoc videtur eſſe de voluntate ipſius; Et pro hac opinione faciunt rationes adductæ in *d. dec. Ludouiſ.* & poſt hæc ſcripta reperi Surd. hanc opinionem tenentem, *dec.188.*optimis rationibus, & reſpondet contrariis; qui etiam dicit, quod contraria opinio poſſet procedere, quando licentia eſſet conceſſa, vt totum feudum, vel omne feudum poſſet vendere, & ſtante etiam dubietate Doctorum, Senatus emphyteutam excuſauit per rationes ibi poſitas in fine; dicens etiam, quod contraria opinio poſſet procedere, quoad annullandum venditionem; ſed non, vt vendens incurrat caducitatem.

50 Amplia vndecimo, quando conceſſio eſſet facta Titio, & Sempronio, cum facultate, vt Titius, & Sempronius poſſint in totum, vel in partem emphyteuſim alienare, & vnus eorum ſolus alienaſſet; quia is iure ſuo priuaretur, cum hæc licentia intelligatur conceſſa, vt vnus non poſſit ſine altero dicta facultate vti, Corne.*conſ.320.vol.3.per totum,*& eum ſequitur Roncagal.*ind.eandem numer.140 ff.de duo.reis. & Corb.eod.cauſa Ampl.4.*videtur eandem opinionem ſequi, rationibus per eum adductis.

51 Contrarium tamen tenet Ruin. *conſ.169. col. 4. vol.1* & eum refert Zanch. *in l.heredes mei §.cum ita num.21.ff. ad Trebel.par. 8.* & quod in iſto caſu pluralitas reſoluatur in ſingularitatem. Et ego multum dubito de opinione Corn. quia cum conceſſio ſit facta duobus cenſetur vnicuique conceſſa pro virili parte, vt diximus ſupra, *in tit.de cont.emph.quæſt.34.num.10.* ergo, ſicut conceſſio cenſetur facta pro virili parte, & ſeparatim, ita etiam licentia cenſetur data vnicuique pro parte ſua.

52 Amplia duodecimò, quando eſt data licentia à Domino alienandi, quod non poterit emphyteuta duobus vendere, ſed vni tantum; Et ratio eſt, quia conditio Domini fieret deterior, ex quo non ita de facili eſſet recaſura ad ipſum; Et ſi poſſet alienari in duos, poſſet etiam alienari in quatuor, vel plures. Secundo, intereſt Domini, emphyteuſim præſeruari integram; quia minus dicitur eſſe in valore res, quæ diuiſa eſt in plures, *l. Neuius*; Et ibi Gloſ. *com. diuid.* Tertio, (& eſt ratio prima) quia cum ſint plures Domini non ita de facili ad Dominum eſſet recaſura, præſertim vbi fuerint inueſtiti, cum clauſula iuris accreſcendi; Et ita in feudo concludit Marian. Frec. de ſubfeud. Baro. *lib.2.q.8.* quem ſequitur Corb. *d. cauſ. ampl.5.*

53 Cæterum de hac opinione dubitandum eſt, per ea, quæ ſupra diximus *in 10. ampl.* quia omnis cauſa excuſat à caducitate. Surd. *d. deciſ. 188.* poſſet tamen procedere prima opinio, quoad annullandam alienationem, vt diximus ſupra ex mente Surd.*dec.eadem, in fine*, non autem, vt emphyteuta incurrat caducitatem.

54 Amplia 13. habere etiam locum, ſi Prælatus, data licentia vendendi, decedat antequam emphyteuta venderet: quia per mortem Prælati fuit licentia extincta; Et idem eſſet dicendum, ſi licentia fuiſſet data alienandi, & diſponendi in vltima voluntate, quod expiret mortuo Prælato, qui eam conceſſit, etiam ſi qui illam obtinuit viuo Prælato condiderit teſtamentum; late defendit Hier. Gabr. *conſil. 83.* per totum, vbi reſpondet ad omnes rationes, Natt. *conſil. 647.* qui contrarium in eodem caſu conſuluit; Et ideo opus erit noua licentia ſucceſſoris alienandi & diſponendi, ſi non alienauit; ſed inuenio, quod in eodem caſu conſuluit etiam Burſat. *conſ. 29. lib. 1.* ad fauorem illius, qui obtinuit licentiam teſtandi de feudo, & in indiuiduo, prout conſuluit Natt. quod morte concedentis non expiret, quam opinionem poſtea confirmauit in conſ. ſeq. per totum, vbi multis validiſſimis rationibus hanc ſententiam comprobat; quamuis Corb.*d.cauſa ampl.6.* videatur tenere opinionem Gabr. & eam ſequitur Bertazol. *conſ. 44. num. 16.* ſed videtur op. Natt. verior; quia licentia teſtandi, data à Papa, non expirat morte ipſius, reintegra; nec licentia alienandi maioratum, vt per Doctores allegatos à Garcia *de benef.par.6.c.2.num.328.& ſeq.* & vide *de alienat. quæſt. 2. num. 2.*

55 Ampliatur decimoquarto, quando emphyteutæ fuit conceſſa licentia alienandi intra certum tempus, & emphyteuta alienauit poſt illud tempus: nam iure ſuo priuatur, Io. And. *in add. ad Spec. §. nunc aliqua, de locat.num.121.ver.98.*cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſa ampl. 7,* faciunt, quæ diximus ſupra *de cont. emph. quæſt.33.*

56 Ampliatur decimoquinto, quando licentia data eſt vendendi Titio, & emphyteuta vendidit Sempronio; nam iſto caſu priuatur iure ſuo, Io. And. vt ſu-

pra *quaſt.98.n.121.* cum aliis citatis per Corb. *d.cauſ.ampl.8.* & per Surd. *dec.343.n.5.*

57 Ampliatur decimoſexto, quando eſt data licentia alienandi, petita tamen prius licentia à Domino; quià ſi emphyteuta alienat, antequam petat licentiam, iure ſuo priuatur, cum non poſſit ſimpliciter alienare, ſed petita prius licentia. Bero. *conſil.123. vol.1. numer. 9.* & ratio eſt, quia licentia eſt conditionalis, ex illo ablatiuo. Doctores in *Rub. ff. ſol. mat.* Corb. *d. cauſa ampl.9.*

58 Ampliatur decimoſeptimo in emphyteuta, qui alienauit de licentia Prælati, vbi aderat pactum in inueſtitura, vt emphyteuta non poſſet alienare, niſi in Eccleſiam concedentem, ſub pæna caducitatis ipſo iure, ſi fuerit contrafactum: nam iſto caſu, etiam cum conſenſu Prælati, emphyteuſis alienari non poteſt; quia ius per pactum à principio fuit acquiſitum, & in iure quæſito non poteſt Prælatus Eccleſiæ præiudicare; Gloſ. & Doctores *in reg. delictum, de reg. iur. in 6.* & in terminis eſt *conſ.* Bero. *122.* per totum *volum.1.* cum aliis allegatis per Corb. *d.cauſ.ampl.10.*

59 Ampliatur decimooctauo, quando eſt data licentia alienandi Titio; ſiue ipſi emphyteutæ, nam eius hæres non poſſet alienare, Corb. cum aliis per eum allegatis *d.cauſa, ampl.11.* quibus Add. Natt. *conſ.164. n.7. & conſ.165. n.3.* Rot. *in dec. poſth. 773. nu.8. par. 1.* & nouiſſime Io. Franc. Bonauogl. Auunculus meus in *Addit. ad l. fin. C. de iur. emph. in princ. & col.2. in fine.*

60 Ampliatur 19. quando eſt data licentia vendendi, & emphyteuta permutauit: nam iſto caſu incidit in commiſſum, Paul. de Caſt. *in l. quicunque, §. non tamen n.2. ff. de inſt.* Corn. *conſ.166. n.14. vol.2.*

61 Diſſentit ab hac opinione Corb. *ead. cauſ. ampl.13.* quia emphyteuta poteſt de iure communi ſine conſenſu Domini rem cum extraneo permutare, Bal. *in l. domus §. fin. ff. de legat.1.* Iaſ. *in d. l. fin. n.101.* Rip. *in l. Romæ §. duo fratres n.86. de ver. ob.* & idem tenet Corb. *ead. cauſ. limit.12.* niſi ex pacto expreſſo cautum eſſet in inueſtitura, quod non poſſet permutare ſine licentia Domini, cum quo ego transeo, per ea, quæ dicam infra in limitationibus *n.252.* & dic, vt ibi in declarationibus.

62 Amplia vigeſimo in emphyteuta, in cuius perſonam linea extinguebatur, qui à Domino licentiam habuit alienandi, & in vim licentiæ, in articulo mortis, alienauit; quia tunc præſumitur in fraudem alienaſſe; Et licet res non cadat in commiſſum, propter alienationem; alienatio tamen retractatur, & venit annullanda, ad effectum, vt ad Dominum reuertatur, propter lineam finitam, Grat. *conſ.110. n.1. & ſeq. vol.1.* ſequitur Corb. *d. cauſ. ampl.14.* & videndus eſt Burſat. *conſ.40. vol.1. n.61.* & quomodo dicatur etiam infirmus eſſe in articulo mortis, à n.62. vſque ad finem: & habet locum etiam ſtante conſuetudine alienandi, quia non haberet locum in conſtituto in articulo mortis, propter fraudem. Gabr. *conſ.82. n.71. vol.2.* & pro hac opinione faciunt omnia argumenta Menoch. *conſ.108. n.17. lib.2.* facit etiam, quia renunciatio non valet, dum grauiter eſt infirmus renuncians. Oldr. *conſ.324. num.6.* & nec emancipatio, Anch. *conſ.421.* Crauet. *conſ.82. num.3.* Honded. *conſ.32. lib.1. num.22.* & in alienante in mortis articulo in præiudicium aliorum, videndus eſt Burſat. *conſ.40. num. 62. cum pluribus ſeq.* vbi non habere locum dicit, quando eſt facta in præſentia propinquorum, & quod hæc coniectura ſola non ſufficiat, & vide, quæ dicemus in tit. *de ſol. can. quaſt.1. num 62. & ſeq.* & quando præſumeretur facta in fraudem alienatio, & quando non, vid. eſt Iaſ. *in §. item ſi quis in fraudem, Inſt. de act. & infra num.140.*

63 Amplia 21. quando emphyteuta alienauit rem communem in Socium, qui non erat de comprehenſis in inueſtitura: nam talis diuiſio eſſet alienatio, Bero. *conſil. 124. lib. 1. numer. 13.* Corb. *eadem cauſa ampl. 16.*

64 Amplia 22. in emphyteuſi hæreditaria, acquiſita pro ſe, & hæredibus: nam & illa non poteſt transferri, ſeu alienari in ſingularem ſucceſſorem, niſi ſeruata ſolemnitate *l. fin. Cod. de iur. emph.* & ſic ſine conſenſu Domini, Imol. *in l. quod dicitur, ff. de ver. ob.* & ibi Alex. *num.26. & in l. quædam, § nihil:* & ibidem Iaſ. *numer.3. ff. de eden.* Alex. *conſil.10. n.10. lib.3.* Rol. *conſ.23. num.51. vol.1.* cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſ. ampl.17.* Et ratio eſt, quia conceſſio eſt facta pro hæredibus; Et ideo intelligi debet pro vniuerſalibus ſucceſſoribus, & non pro ſingularibus, qui non ſint in inueſtitura comprehenſi, & idem dicendum eſt, ſecundum eundem Rol. ſi emphyteuſis eſſet recepta pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus; Et ante ipſum tenuit Iaſ. *in d. l. quædam §. nihil*, qui allegat Imol. Alex. Spec. & Salyc. ſed quando conceſſio fuiſſet facta pro ſe, & ſucceſſoribus quibuſcunque; videndus eſt Iaſ. ibidem *num. 3.* qui plures allegat, & nos dicemus infra in limitationibus.

65 Ampliatur 23. quando emphyteuta Dominum certiorauit, & licentiam alienandi petiit, ſed ipſum per duos menſes, iuxta formam *d. l. fin.* non *expectauit*, vt declararet voluntatem ſuam, Corb. *d. cauſa ampl. 18.*

66 Amplia 24. quando Dominus ab emphyteuta requiſitus, dixit: nolo retinere; quia per hoc non dicitur emphyteutæ data licentia alienandi, & Dominus expectandus eſt per duos menſes, Spec. in *d. §. nunc aliqua, quaſt.101.*

67 Contrarium tamen tenet ibi Io. And. per tex. *in cap. potuit, de locat.* quem ſequitur Corb. *ead. cauſ. ampl.19.* inducendo illum tex. quia non reſpondit Dominus, nolle emere: ideo videtur dediſſe licentiam, per illa verba, nolo retinere, alienandi; Et hæc eſt magis æqua opinio; ſed opinio Spec. approbatur à Franc. Marc. *dec. Delph.579.* & à Caroc. *de locat. in. de iur. emph. quaſt.10. num.11. fol.94.*

68 Amplia 25. quando emphyteuta requiſiuit Dominum, An velit emere, offerendo, ſe ei emphyteuſim daturum pro iuſto pretio: quia per hoc non ſatisfacit, *l. fin. Cod. de iur. emph.* quæ vult, quod emphyteuta offerat ei vendere pro pretio, quod ab alio inuenit, Corne. *conſ.193. in principio vol.3.* ſed ſi dixiſſet, ſe daturum Domino pro iuſto pretio, vel pro illo minori pretio, ad quod de iure tenetur, perinde eſſet, ac ſi obtuliſſet, ſe daturum pro illo pretio, quod ab alio inueniret, ſequitur Corb. *d. cauſa ampl.21.*

69 Amplia 26. etiam ſi emphyteuta denuntiaſſet Domino, ſed non narraſſet verum pretium, quod ab aliis reperiebat, quia maius dixit, perinde enim eſt, ac ſi Domino non denuntiaſſet, Salyc. *in d. l. fin. num.13.* & ibi Bal. & Iaſ. *n.21.* Canoniſtę *in d. cap. potuit*, & Corb. *ead. cauſ. ampl.20.*

70 Amplia 27. habere locum, etiam ſtante ſtatuto, quod volens vendere, teneatur vendere conſanguineo, vel vicino; quia non obſtante dicto ſtatuto, tenetur emphyteuta vendere Domino, & Dominus eſt præferendus. Doctores *in l. Imperator, la 2. ff. de pact.* Iaſ. *in d. l. fin. n.12.* Corb. *eadem cauſa ampl.23.* Tiraq. *de retract. lign. §.21.* Gloſ. vnica *n.2.3. & 4. &* Iaſ. *in l.3. num.12. Cod. de iur. emph.*

71 Ampliatur 28. ſi emphyteuta alienauerit de licentia primi emphyteutæ, quia Dominus directus eſt requirendus, Gloſ. & Doctores *in d. l. fin.* Corb. *ead. cauſ. ampl.24.* ſed Rot. diſtinguit, vt per Cocc. *dec.75. nu.5.* Aut primus emphyteuta ſimpliciter vẽdidit emphiteuſim,

& in

& in hoc caſu ſecundus emphyteuta debet requirere conſenſum Domini directi. Aut vero primus emphyteuta tranſtulit in alium, non quidem rem emphyteuticam omnino alienando, ſed in emphyteuſim concedendo ſub annua penſione, & in hoc caſu eſt requirendus conſenſus primi emphyteutæ: quia dicitur Dominus reſpectu ſecundi emphyteutæ, ſed vide, quæ diximus ſupra *de cont. emphyt. quæſt.10.*

72 Ampliatur 29. quando pro re emphyteutica fuit data alia ſpecies, & quantitas pecuniæ, quæ præponderat ſpeciei, quia tunc non dicitur permutatio, ſed venditio, quæ non poteſt fieri Domino irrequiſito, Corb. *d. cauſa, ampl. 22.* qui alios citat, ſed declara, vt vbi, ex mente Rip. *in l.2. numero 37. ff. ſi cert. pet.* & vide infra *limit.20.*

73 Amplia 30. quando emphyteuta alienauit de conſenſu vnius Domini, vel duorum, cum eſſent plures: nam omnes, nullo excepto requirendi ſunt, & de omnium conſenſu res debet alienari, quia res eſt communis pro indiuiſa Io. And. ad Spec. *d. §. nunc aliqua quæſt. 72. n.93.* Iaſ. *in d.l. fin. nu.124.* & ideo res cadit in commiſſum pro parte illius Domini, cuius conſenſus non fuit requiſitus, Iaſ. in dicto locu Redoan. *fol.516, n.8. de reb. Eccl. non alien.* Rol. de com. atteſtans, *conſ.17. num.5. vol.2.* Corb. *d. cauſ. ampl.25.* vbi refert alios hanc opinionem tenentes, & alios, qui contrarium tenent, quos conciliat Roncagall. *in l. eadem. in principio, nu.72. ff. de duob. reis.* Rol. *conſ.17. n.5. vol.2.* & Marius Burg. *de laud. ſuff.4. par.1. nu.43.* & poteſt declarare caducitatem ſuam, ſoluto aliis laudemio, & quomodo procedat, vide de *Laude. quæſt.25.*

74 Amplia 31. habere etiam locum, quando non ſoluitur canon, ſed tantum Eccleſia recognoſcitur pro directa Domina; nam & iſto caſu, quando fit alienatio, requiritur, vt Eccleſia confirmet, & concedat, quia hæc habet naturam emphyteuſis, vt tenet Corn. *conſ.74. n.1. vol.4.*

75 Amplia 32. quando emphyteuta ad longum tempus rem emphyteuticam locaret, irrequiſito Domino; quia tunc diceretur alienatio. cum ex ea transferatur vtile dominium, Bal. *conſ.347. lib.3. & 415. lib.1.* Alex. *conſ. fin. Cod. de iur. emph. num.112.* Tiraq. *de retract. lign. § 1. gloſ.14. ſub nu.82.* March. *deciſ. Delph.555. par.1.* Burſat. *conſ.254. nu. 59. lib.3.* Alex. *conſ.119. vol.3. & conſ.104. eodem vol.* vbi teſtatur, hanc eſſe comm. op. & pro iſta opinione faciunt ea, quæ habentur *de laud. q.16.* communemque etiam appellat Bero. *conſ.129. vol.1.* Fulg. *conſ.114.* Aret. *conſ. 55.* Dec. *conſ.204.* Ruin. *conſ.148. vol.1. num.5.* Natt. *conſ.114. nu. 3.* Clar. *§. emphyt. quæſt.19.* Caroc. *de locat. & cond. tit. de iur. emphyt. num.5. fol.91.* cum infinitis adductis per Corb. *d. cauſ. ampl.35.* & Rot. vt per Caualer. *dec.115.* & licet non deſint, qui contrarium teneant, vt Imol. & Redoa. *in tract. de reb. Eccl. non alien. fol.520. num.33.* quos refert Caroc. *eod. loco. num.8.* tamen eis reſpondet Corb. *dict. ampl. num.9.* & ſi fieret ſimplex locatio ad breue tempus in perſonam potentem, à qua res difficulter auelli poſſet, eſſet prohibita, Valaſc. qui alios citat. *de iur. emphyt. quæſt. 38. n.8. & quæſt. num.23.* Marius Burg. *de laud. par.2. ſuff.58. num.7.*

76 Declara primu, dictam ampliationem non habere locum, ſtante conſuetudine, quo caſu emphyteuta locare poterit ad longum tempus, nec incurreret pœnam priuationis, Clar. *d. q.19.* Caroc. vbi ſupra, *nu.6.* & Corb. *d. ampl.11. & limit.32.*

77 Declara ſecundo, quod pœna caducitatis non habet locum in contractibus locationis, ſiue perpetuæ, ſiue ad longum tempus, ſcilicet, quando res eſſet conceſſa ad longum tempus, & conductor velit alienare inconſulto Domino locante. Add. ad Alex. *conſ. fin.* ſupra allegato. Caball. *milleloqu.213.* vbi loquitur in locatione ad vitam, vel longius tempus. limitans, niſi de fraude, vel ſimulatione conſtaret. idem tenet Conar. *var. reſol. lib.2. cap.16. ſub numero 2.* ſequitur Caroc. vt ſupra *numero 7.* & hanc opinionem tenuit pluries Rota Romana coram Seraphino, vt eſt *deciſio diuerſ. par.1. deciſ.139. & 174.* & eiuſdem Seraph. *deciſ.313.* in quibus deciſionibus, multis argumentis hæc opinio comprobatur, & reſpondetur contrariis, etiam ſtante pacto de non alienando, quia operatur pactum quoad nullitatem, non autem quoad pœnam, niſi partes hanc pœnam appoſuiſſent, vt *in d. deciſ.313.* dicitur, *numero 4.* Sed quamuis ad rationes Rotæ nitatur reſpondere Corb. *d. ampl. nu.7.* vbi refert multos contrarium tenentes, tamen obtineri contra has deciſiones non poſſe arbitror, quæ etiam deciſiones iterum fuerunt confirmatæ ab eadem Rota coram Lancellotto, vt *in deciſ.64. numero 3. par. 2. recentiſ.* & coram Buratto, vt in *recent. par.2. deciſ.544. numero 3.* niſi tamen adeſſet pactum in contrarium, vt ibi dicitur: & eandem opinionem, vltra alios ſuperius allegatos, tenet etiam Socin. Sen. *Reg.11. limit.1.* Feder. de Sen. *conſ.189.* Ruin. *conſ.148. lib.1.* Ioſeph. Ludou. *dec. Lucen.64.* & alij relati per Valaſc. *de iur. emph. q.29. n.23.* licet ipſe in fine videatur tenere contrarium.

Sed opinio Rotæ, quod ſcilicet pœna caducitatis ob alienationem irrequiſito Domino, non habeat locum in conductore ad longum tempus, ſed ſolum in emphyteuta, declaranda eſt, niſi contractus locationis iudicaretur emphyteuſis, & non locationis; quia tunc haberet locum pœna *d. leg. fin. C. de iur. emph.* per ea quæ dicta ſunt in tit. *de Prælud. q.15. n.18. vſq. ad fin.* & præſertim *n.20.* Et hic opportunè addenda iudicaui infraſcripta, quæ ibi non ita clarè habentur, deſumpta ex *deciſione* Burat. 134. quam modo habui. Dixi enim *in d. q.15. nu.4.* quod cognoſcitur, contractum eſſe locationis, & non emphyteuſis, quando conceſſio eſt facta pro penſione fructibus correſpondente, quia in contractu emphyteutico ſoluitur quid minimum, in recognitionem directi dominij: & nunc addo dictam deciſionem Burat. in princ. vbi infiniti allegantur hanc opinionem tenẽtes, & plures eiuſdem Rotæ deciſiones, & quod hæc ſit communis opinio, & verior, & ab ea non eſſe recedendum in practica; quæ opinio procedit etiam, ſi penſio ſit minor aliquanto fructibus, nec omnino correſpondeat. Mant. *de tacit. lib.22. tit.19. n.28.* cum aliis allegatis in eadem deciſione Burat. *nu.2. & 3.* & nos diximus *in d. q.15. ſub n. 4. ver. aut prælatur, & n.7.* & procedit quoq; ſi contractus eſſet nuncupatus emphyteuſis Seraph. *dec.313. n.3. & 794. nu.6.* cum aliis ibi cumulatis, & habet locum etiam ad effectum, vt conceſſio cenſeatur ad extraneos hæredes tranſitoria, quemadmodum locatio ad longum tempus, idem Mant. *eod. lib. 22. tit.6. n.24.* cum aliis citatis in *d. dec. Burat. n.4.* in qua deciſione fuit ponderatum, *nu.7.* quod conceſſio in illo caſu, eſſet locatio ad longum tempus, & non emphyteuſis: quia penſio non fuit conuenta in aliqua integra ſumma pro toto caſali, & recognitione dominij, ſed diuiſim ad carolenos tres pro quolibet rubro, & ſic pro terra, & eius vſu, ac fructuum contemplatione: quo caſu magis procedit ſupradicta concluſio, idem Mant. *eod. lib.22. tit.2. numero 9. 11. 26. & 29.* cum aliis in ead. deciſion. Burat. citatis. Fuit etiam in eadem deciſ. Burat. *numero 11.* reſponſum obiectioni, quod contractus in illo caſu eſſet emphyteuticus, per illa verba in contractu appoſita, locauerunt in emphyteuſim, quæ faciunt tranſire locationem in contractum emphyteuticum, vt per Bal. *in Rub. Cod. de iur. emphyt. numero 12.* quia verba illa non erant clara, ſed dubia, & ambigua: & licet

dicererur, In emphyteuſim, tamen illa verba pugnabant, cum aliis verbis importantibus locationem, videlicet Locauerunt, & titulo locationis, &c. quæ reddebant illa ambigua, Cin. *in l.1. C. de iur. emph. n.11.* & ibi Bellapet. *in 2. col. in princ.* & quia etiam in inſtrumento pluries appellabatur conductor vt per Ruin. *conſ.161. n. 27. ver. & ſic vol.1.* & hoc caſu, etiam tenentes contrariam opinionem, quod ſcilicet canonis correſpondentia non faciat contractum locationis, ſed emphyteuſis, ad effectum remiſſionis mercedis, ſtante concurſu verborum importantium locationem, & emphyteuſim, firmant, cenſeri cõtractum locationis, vt declarat Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. amplia 12. in fin.* Fuit etiam reſponſum in *dict. deciſ.* Burat *nu.13.* quod verba illa, In emphyteuſim, non repugnabant præcedenti nominationi locationis, quæ ſaltem impropriè emphyteuſis dicitur, vt per Mant. *eod. lib. 22. n.27. in fine,* & Ruin. *d. conſ.161. n.21. in fine.* Fuit quoque *in ead. dec.* dictum *eod. n.13.* quod ſuprad. concluſio procedit in locatione facta ab Eccleſia, & de re pretioſa, & fertili. Et fuit reſponſum aliis obiectionibus *n.14. & ſeq.* Primò generaliter ex connumeratione penſionis conuentæ ad fructus, talis oriebatur coniectura, quæ cæteris omnibus præſtantior, & fortior iudicata fuit, vt faceret contractum appellari locationem veram, non autem emphyteuſim. Rol. *conſ.96. n.44. lib.1.* cum aliis in d. dec. allegatis. Secundo ad illud de reſeruatione directi dominij reſponſum fuit, æque conuenire locationi perpetuæ, & ad longum tempus, in qua vtile dominium transfertur. Mant. *eod. tit.2. n.4. & 55.* Seraph. *dec.272. nu.8. & 286. num.3.* quæ addenda ſunt ad dictam noſtram *quæſt.15. nu.11. de Prælud.* vbi diximus, quòd hæc ſola coniectura reſeruationis directi Dominij non ſufficit. Tertiò de ſolutione canonis, reſponſum fuit non fuiſſe in illo contractu expreſſum ſimpliciter pro canone, ſed cum adiuncto alternatiuæ, vel pro reſponſione; & ſic non poſſe ſuper illo verbo vim aliquam fieri, Mant. *d. lib.22. tit.8. nu.9.* vt etiam nos diximus *in d. q.15. nu.16.* Quartò de prohibitione alienationis irrequiſito Monaſterij conſenſu, dictum fuit, illam ita adaptari conductori, præſertim ab Eccleſia, ſicuti emphyteutæ, ex doctrina Ruini, *conſ. 161. num.30. lib.1.* & aliorum in *d. dec.* Buratt. *nu.17.* Quinto de pœna deuolutionis, tam ex capite alienationis, quam ex defectu ſolutionis canonis, fuit reſponſum ex pacto illam apponi poſſe; & etiam ex hoc reſultare coniecturam, quod partes voluerunt contrahere locationem, in qua de iure dicta pœna locum non habet, vt per Seraphin. *deciſ.794. num.3.* & diximus nos *in d. q.15. num.20.* Et de pœna ob non ſolutum canonem, fuit dictum conuenire locationi ad longum tempus, & in hoc æquiparari emphyteuſi, Seraph. *deciſ.288. num.11.* cum aliis allegatis in *ead. dec.* Buratt. *nu.19.* Sextò de conceſſione in perpetuum reſp. fuit conuenire etiam locationi, immo potius hanc perpetuitatem excludere emphyteuſim, quia cum eſſet facta ab Eccleſia, non tranſit in hæredem extraneum, ſicut locatio, ſed præſumitur temporalis ad tertiam ſcilicet generationem, *§. Emphyteuſim,* Auth. *de non alien.* vt citiùs ad Eccleſiam reuertatur: Mant. *eod. lib.22. tit.5. nu.6.8. & 15.* cum aliis *in d. dec.* Buratt. allegat *num.20.* & in dubio iudicandum eſt, contractum eſſe locationis, & non Emphyteuſis, Ruin. *conſ.161 n.28.* Becc. *conſ.3. n.24.* Buratt. *in ead. dec. n.21.* & declara vt infra. *n.80.*

78 Aduertendum tamen erit, quod pœna caducitatis, ob non ſolutum canonem, habebit locum in vtroque contractu, tàm in contractu emphyteutico, quàm in locatione ad longum tempus, Rot. *466. dec. diuerſ. par.1.* & diximus *in præludiis, q.5. n.16. & q.15. n.20.*

79 Declara tertiò, diſpoſitionem dictæ *l. fin.* maxime habere locum in emphyteuta Eccleſiæ, vel Reipublicæ, Bar. *in l.1. §. quod autem il 2. de ſuperficiebus, & in l. conuentionalibus, ff. de ver. ob.* Caroc. vt ſupra, *n.9.*

80 Declara quarto diſpoſitionem *d. l. fin.* habere locum in locatione ad longum tempus, quando penſio conſtaret in pecunia, aliàs non, & ſi eſſet ad centum annos, ſecundum Bal. *in l. ſi domus, §. fin. ff. de legat. 1.* & Ruin. *conſ.148. nu.11. vol.1.* allegatos per Caroc. *eod. tract. tit. de iur. emphyt. n.10.* ſed aduertendum eſt, quod Bal. loquitur, quando emphyteuta locat ad longum tempus, & declarat habere locum, quando expreſsè dictum eſt, quod per talem locationem non quæratur aliquod dominium, nec vtile, nec directum, aliàs eſſet eius dictum contra ſupradictam ampliat. 32. & vide infra *n.88. & ſeq.* & dic, vt ibi.

81 Declara quinto, vt poſſit locare, ſine aliquo incurſu, ad quinquennium. Ioan. de Porta. *in l. ſi Filiofam. §. ſi vir. ff. ſol. mat.* Firm. *in ver. Emphyteuta locat. ver. fin.* Caroc. vt ſupra, *nu.12.* & quod poſſit locare ad modicum tempus, Corb. *de cauſ. priuat. ob alienat. limit.24.* & Valaſc. *d. q. 38. n.8.* ſed declara, vt ſup. *n.75.*

82 Locatio autem ad longum tempus, erit per decennium, vt per infinitos, quos cumulat Carocc. *in tit. de locat. ad longum tempus, q.1. par.2. n.2. fol.53.* vnde locatio ad nouennium non erit ad longum tempus. idem Carocc. ibidem *n.13.* Fuſat. *de fideic. q.525. nu.5.* cum aliis per eum
* allegatis, atteſtantes de com. & magis comm. opin. & Rot. *dec.191. nu.7. par.1. recentiſſ.* & Mant. *de tacit. lib.5. tit. 4. num 9.* qui multos cumulat; & idem dicendum eſſet, ſi locatio eſſet facta ad vitam emphyteutæ, ſeu conductoris, vel locatoris, Carocc. vt ſupra, *q.2.* Fuſat. *eod. nu. 5.* & Mant. *citato loco.* Rot. *dec.40. nu.4. par.1. recentiſſ.* Gab. *conc.2. de locat. num.1.* vbi de magis com. quid autem dicendum ſit, ſi ſit facta de nouennio in nouennium, & de quinquennio in quinquennium, vide eundem Caroc. ibi *quæſt. 4.* & quandiù locatori placebit, & quandiù conductor voluerit, idem Carocc. ibidem *num.5.* Corb. *ead. ampl.35. de cauſ. priuat. ob alien. num.10.* Redoa. *de reb. Eccl. non alien. fol.385. n.14.* Mant. *eod. loco.*

83 Extenditur prædicta ampliatio, vt habeat locum, ſi in inſtrumento fuiſſet emphiteutæ data licentia locandi, quia iſta intelligeretur de locatione ad modicum tempus, ſecundum Ruin. *conſ.148. num.9. vol.1.* quod non placet Corb. ibidem *n.10.* niſi in caſu ſuo, quando adeſſet ſtatutum, prohibens alienationem, ſub pœna; ſed de iure communi aliter dicendum eſſet: cum non requiratur licentia Domini (vt dictum eſt) ad modicum tempus; & ideo, vt illa licentia aliquid operetur, intelligenda eſt ad longum tempus.

84 Sed ſi dictum eſſet, quod non poſſet locari in certas perſonas; nunquid poterit ſine conſenſu Domini locari aliis perſonis non prohibitis, videndus erit Caroc. *in eod. tit. fol.94. q.8.*

85 Declara ſextò, quando pars tantum eſſet locata, nam non caderet à tota. Caroc. qui plures allegat, & teſtatur hanc eſſe magis com. op. *eod. tit. q.4. fol.93.* verùm de hoc dicemus infra, in limitationibus.

86 Declara ſeptimò, quando eſſet facta locatio, reſeruato conſenſu Domini, cum clauſula, non aliter, nec alio modo, Caroc. vt ſupra, *fol.91. n.12.* Corb. *d. ampl. lim.12.* & vide, quæ ſupra diximus *n.10.*

87 Declara octauo, quando emphyteuta, ſeu locator, ſimpliciter promiſit tantum locare ad longum tempus; nam ex promiſſione locandi, non incurritur in pœnam legis fin. *C. de iur. emph.* Bald. *in c.1. §. et ſi libellario, col.2. quibus mod. feud. amit.* Præpoſ. *in c.1. in principio, col.2. de prob. feud. alien. per Feder.* *Caſt. in l. bona fides, §. ſi tamen, ff. de eo quod cert. loc.* Rol. *conſ.69. num.14. volum.3.* Capic. *deciſ.255. num.8.* vbi ampliat, etiam ſi ille, cui eſt facta promiſſio,

ſoluiſſet

ſoluiſſet integrum pretium, vel penſionem, Caroc. vbi ſupra, q.2.fol.92.

88 Declara nono, quando locatio eſſet facta cum expreſſa reſeruatione vtilis dominij, & naturalis poſſeſſionis, Imol. in l.codicillis, §.inſtituto, de legat.2. & ibi Alex. nu.8. & communiter Doctores in l.ſi domus, §.fin. ff de legat.1. Simon. de decret. lib.2.tit.6. inſp.2.nu.23. Caroc. vt ſup. fol.54.quæſt.4.num.5. & non cenſetur tale pactum factum in fraudem, dicit Alex. in d.§.fin. ex quo agitur, vt non tranſeat dominium vtile; & ſic non eſt alienatio, ſed tranſlatio ſolius commoditatis, reſeruato dominio; & hæc eſt com. op. vt per Corb. d.cauſ. priuat. ob alien. ampl. 39. in fine, præd. op. etiam tenuerunt Rimin. Iun. conſ.251. lib.3. Soc. Sen. reg.11. limit.4. Petra de fideic. quæſt.8.num.95. Pereg. de fideic.ar.40.n.104. & alij allegati per Vinc. Fuſar. de fideic.q.525.nu.9. & in emphyteuſi, quod hæc ſit com. op. idem Corb. teſtatur ead.cauſ. limit.26. vbi plures cumulat, & pro hac opinione faciunt ea, quæ dicam in prima limitatione.

89 Contrarium tenet Alex. conſil.104.num. vol.3. & conſil. 165.nu.4. vol.2. Aff. in c.imperialem, in principio, num.61. de prob. feud.alien. Iaſ. conſil.94.nu.7.vol.1. Couar. var. reſol. lib. 2.cap.16.ſub nu.1. Pinel. in l.1. par.3.ſub nu.64. C.de bon. mat. quia tale pactum præſumitur factum in fraudem, & ideo Corb. ibi reliquit cogitandum, num.14. eandem opinionem tenuit etiam, Bald. in d.l.codicillis, §.inſtituto, & ibi Imol. Flor. Salyc. & Alex. Bero. in c.nulli, nu. 32. de reb.Eccl. non alien. Felin. in c.quam Eccleſiarum, num. 11. de conſt. Alex. in l.Filiusfam. §. Diui, ff de legat. 2. & ibi Cardin. Alb. num.8. Rimin. Sen. conſ.212. num.26. lib.2. Ruin. conſil.57.num.8. & conſ.148. num.8. lib.1. Atto. ſing.72. Mant. de tacit. & amb. lib.13. cap.45. nu.15. & ſeq. Fab. de mont. de empt. q.3.art.22.nu.8. quam op. videtur etiam approbare Redo. de reb.Eccl. non alien. q.2. cap.13. in fin. fol.16. vt dicit Vinc. Fuſar. de fideic. ſubſt. q.525.n.20. & idem videtur tenere etiam Carocc. de locat. fol.57.q.3. nu.16. dum refert tenentes hanc opinionem, & de hoc etiam dicemus in limit.37.

90 Sed quod huiuſmodi pactum cenſeatur factum in fraudem legis, tenet Barbat. in Rub. de reb.Eccleſ. non alien.num.48.& ſeq. Mareſcot. var.reſol.cap.25.num.7.lib.2. & in materia Paulinæ Extrauagantis, de reb.Eccl.non alien. ſi locatio fiat ſolum ad triennium, cum pacto renouandi ad aliud triennium, non valeat, vti in fraudem legis, tenet Ioann. de Ann. ſing.166. & hanc eſſe com. op. teſtatur Borg. dec.43.num.7. & ita fuiſſe ſæpius iudicatum, dicit Rebuf. in compen. alien. rerum Eccl. num. 18. Iaſ. conſil.94.vol.1. Caballin. milleloq.160.par.1. Neuiz. conſ. 90. num.26. Rodoa. vt ſupra rub. de fruct. Eccl. nu.15. & ſeq. Alex. conſ.17.nu.2.vol.2. Et hoc procedit, etiam ſi dictum ſit, vt nullum transferatur dominium, quia commoditas fructuum in huiuſmodi caſu pro vera alienatione habetur, Bal. in Auth. hoc ius porrectum, col.2. ver.6. C. de Sac. San. Eccl. Fab. de empt. q.4. princip. ver. circa teſtium. Caballin. millel.160. num.2. par.1. Caroc. de locat. tit. de locat. ad nouennium, q.4. nu.4. & ſeq. fol.54. Et pro hac opinione facit id, quod dictum fuit, ampliatione ſecunda, ſi emphiteuta alienat ſalua licentia Domini, vel ſaluo iure Domini; nam hæc proteſtatio, tanquam fraudulosa, & contraria facto, non attenditur, nec dependet à ſola voluntate proteſtantis, vt declarant Canoniſtæ in c.M.Ferrarien. de Conſt. & proteſtatio neceſſe eſt, vt cadat, facto omnino contrario, Roc. in recentiſſimis, dec.208.nu.3.par.1. Corb. d.cauſ.ampl.30.num.2. Bar. & alij in l.non ſolum, §.morte, ff.de nou. oper. nunt. ſed quod emphyteuta locans, ſeu vendens fructus, & fructuum commoditatem in vita, vel ad longum tempus, non incidat in pœnam, in materia fideicommiſſi, tenet Bald. & Paul. de Caſt. in l.codicillis, §.inſtituto. de legat.2. Iaſ. in d.§.Diui. col.11. Bero. conſ.51. Tiraq. de ret.lign. §.1.gloſ.7. n. 47. Lud. Mol. de Hiſp.primog.lib.1. cap.20. num.12. Petra de fideic. quæſt.8. num.100. & 102. Peregr. de fideic. art.40. nu.110. vbi teſtatur, hanc eſſe com. op. Vinc. Fuſar. de fideic. ſubſt. q.525. num.17. & q.527.nu.5. & licèt præd. Doct. loquantur in fideicommiſſis; tamen ex eadem ratione, extendi debet ad emphyteuſim, cum valeat argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus, quando conueniunt in ratione, Euer. in Cent. in loco à cont. ad vlt. vol. nu.2. argumentum ab emphyteuſi ad fideicommiſſum tenet, ſi aliud in iure non reperitur, vt diximus in tit. de renunc. quæſt.10.nu.12. tamen ratio ſupra allegata, quod per iſtam reſeruationem cenſetur facta fraus, multum ſtringit, & eſt proteſtatio contraria facto: nam vtile dominium, quod habet emphyt. conſiſtit ſolum in fruendo, & percipiendo fructus, l.1. ſi ager vect. vel emphyt. & §.adeò, inſt. de locat. & etiam quia emphyteuta, feodatarius, & conductor ad longum tempus poſſident naturaliter proprio nomine. Bar. Iaſ. & cæteri, in l.3. §. ex contrario, ff. de acq. poſſ. & in l.naturaliter, ſi ergo eſt tranſlata commoditas fructuum, ergo eſt tranſlatum totum vtile dominium; & per conſequens proteſtatio eſt contraria facto, & nihil operatur. & hæc ratio militat non ſolum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſed etiam in profana, vide tamen infra limit.37. vbi tenetur, quod emphyteuta poteſt vendere ſuas commoditates percipiendi fructus irrequiſito Domino, & vide etiam infra nu.95.

91 Amplia 34. vt emphyteuta propter alienationem, irrequiſito Domino, cadat etiam à iure pacti de renouando, finita emphyteuſi: quia cum ipſe non obſeruet pactum alienando, Dominus non tenetur pactum de renouando obſeruare. Ruin. conſ.167. n.13. vol.1. & licet loquatur in ſolutione canonis: tamen æquiparatur alienationi. c.potuit. de locat. quis paria ſunt, alienare emphyteuſim irrequiſito Domino, & canonem non ſoluere, Anch. in d.c.potuit nu.8. & Corb. d.cauſ. priuat. ob alienat. ampl.1.n.2.

92 Amplia 35. habere locum etiam in melioramentis: nam ſine conſenſu Domini alienari non poſſunt, vt diximus ſup. in princ. huius quæſt. per l.fin. C.de iur. emph. vbi Alex. in prin. & Iaſ. n.8. & alij, Spec. in d. §. nunc aliqua, q.119. & Canoniſtæ in d.c.potuit, & DD. omnes in d.l.fin. Corb. de cauſ. priuat.ob alien. ampl.39. Villal. com.op.lit. E. n.52. Suarez Theſ.recept.ſent.lit.E.n.117.

93 Declara hanc ampliationem, quando emphyteuta alienaret, cum reſeruatione vtilis dominij: quia tunc valeret ſine conſenſu Domini, Baldus in dicta l.final. in 2. oppoſ. vbi eum ſequitur Barbat. in apoſt. per textum in l.neceſſario, §.final. ff.de per. & com. rei vend. Bal. in l.cum pro pecunia, C.de ſolut. idem Bal. in c.quæ in Eccleſiarum, col. fin. de Conſt. Iaſ. in l.fin. C.de iur.emph.nu.8. qui licet ponat hanc limitationem, ex mente Bal. in ead. l.fin. & in d.c. quæ in Eccleſiarum, & Imol. in c.ad noſtram, de reb. Eccl. non alien. tamen ipſe non tenet, limitationem iſtam eſſe veram, per tex. in d.l.fin. quia tenetur denuntiare Domino, & expectare per duos menſes; & ſi hoc eſſet verum, poſſet Dominus fraudari iſto beneficio, alia via, quod non eſt dicendum: deindè num.9. dicit, tenendo opinionem, quod poſſit alienare ſua melioramenta, reſeruato ſibi vtili dominio, ſine conſenſu Domini, quod in dubio cenſebitur alienaſſe, retento ſibi vtili dominio, & perpetuo eſſe menti tenendum, & in vtroque caſu Redo. de reb. Ecc. non alien. in Rub. de cad. ob rei alien. cap.emphyteuta, n.19.fol.517. tenet opinionem Bal. ſed Fel. in d.c.quæ in Eccleſiarum col.29. ver.ſexto. reſp. prædictæ rationi, quod eſſet fraus, ex quo non tranſit vtile dominium, & hanc etiam opinionem tenet etiam Caroc. de locat. fol.95.q.16.

96 Contrariam opinionem in terminis tenet idem Bal. ſibi contrarius, *in c.1. in princ. nu.3. col. de prob. feud. alien.* per Fed. & Dyn. *in d.l. codicillis, §. inſtituto*, vt refert Iaſ. *d.n.8.* & pro hac opinione faciunt, quæ ſupra diximus *ampl. 32. in 9.* declaratione; licet Corb. *eod. cauſ. ampl. 39.* dicat, primam opinionem eſſe com. & in *ampl. 35. nu. 14.* relinquat cogitandum; ſed vt vides prima opinio eſt magis recepta.

97 Amplia 37. habere locum etiam, quando conceſſio facta eſſet, vt ex fundo, dato in emphyteuſim reddatur Domino quarta pars fructuum: nam & is tenetur Domini conſenſum requirere, Spec. *tod. §. nunc aliqua, q. 104.* & Corb. *ead. cauſ. ampl. 40.*

98 Amplia 37. quod emphyteuta, alienans irrequiſito Domino, pretium, quod expendit, nō recuperat, Corn. *conſ. 67. n. 16. col. 2.* & Corb. *ead. cauſ. ampl. 41.*

99 Amplia 39. habere locum in præiudicium comprehenſorum in inueſtitura: & ſic delictum factum in alienando, irrequiſito Domino, nocet omnibus aliis, in inueſtitura comprehenſis, Bar. *in l. 3. n. 3. ff. de inter. & releg.* Alex. *conſ. 30. n. 16. vol. 1.* Ruin. *conſ. 165. nu. 10. vol. 1.* Rol. *conſ. 60. vol. 3.* Ceph. *conſ. 397. num. 16. vol. 3.* Grat. *conſ. 79. nu. 25. vol. 1.* * qui hanc op. com. appellat Corb. *d. cauſ. priuat. ob alien. ampl. 43.* & de hac ampliatione diximus in tit. *de cont. emph. q. 23.*

100 Declara iſtam ampliationem, vt non habeat locum ſi in fraudem, ad excludendos comprehenſos, ſit facta alienatio, Grat. *d. conſ. in fine*, Corb. *d. ampl.* & nos (Deo dante) ponemus fraudis coniecturas in tit. *de canon. ſol. nu. 62.* & ſup. prout facit etiam Corb. hic remittens ſe ad tit. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 8.* nam paria ſunt, canonem non ſoluere, & alienare irrequiſito Domino, vt ſupra diximus, & vide ſupra, *n. 62.* & Borſat. *conſ. 49. lib. 1.* vbi diſt. quando habuit titulo oneroſo, vel non, *n. 76.* vide etiam Iaſ. *in §. item in fraudem, Inſt. de actio. n. 27. & ſeq.*

101 Amplia 40. habere locum etiam in Eccleſia; quia ſi habeat emphyteuſim ab alia Eccleſia; propter alienationem, quam facit Prælatus, ſeu eius Rector, irrequiſito Domino, cadit à iure ſuo, Bal. *conſ. 27. vol. 3. gloſ. in c. conſtitutus*, & ibi Hoſt. & Inn. *de relig. dom.* Red. *de reb. Ecc. non alien.* Rub. *de ſign. ver. alien. num. 3.* & Corb. *d. cauſ. ampl. 44.*

102 Declara prædictam ampl. intelligendam eſſe, quando alienatio eſſet facta à Prælato, ſeruatis debitis ſolemnitatibus: alias eſſet nulla, quæ alienatio priuationem iuris alienantis non inducit, Corb. *ead. cauſ. ampl. 44. & limit. 22.*

103 Declara ſecundo, quod Eccleſiæ, quando Rector alienans ſoluendo non eſſet, concederetur in integrum reſtitutio aduerſus alienationem factam, Corb. *d. ampl. 44. & de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 27. ver. quam tamen concluſionem.*

104 Amplia 41. vt habeat locum in minore, pupillo, & infante, qui ſine conſenſu Domini emphyteuſim alienauerint, ſeruatis de iure ſeruandis, de quo dicemus in tit. *de ſol. can. q. 1. ampl. 31. & 32.* cum paria ſint, canonem non ſoluere, & emphyteuſim, irrequiſito Domino alienare; & vide etiam Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 28. & 29. & d. cauſ. ampl. 45.*

105 Amplia 42. vt reuertatur emphyteoſis ad Dominum, quando fuit alienata ſine eius conſenſu, ſine aliquo onere hypothecæ, aut alterius obligationis, Paul. de Caſt. *conſ. 68. nu. 2. vol. 2.* Corb. *ead. cauſ. ampl. 47.* & nos diximus in tit. *de renunc. q. 8.* vbi vide, & idem Corb. *de cauſa priuat. ob non ſol. can. ampl. 34.*

106 Amplia 43. habere locum, etiam ſi emphyteuta, irrequiſito Domino rem emphyteuticam alteri in emphyteuſim concederet: nam in emphyteuſim concedere, eſt alienare, Corb. *ead. cauſ. ampl. 48.* vbi alios cumulat etiam atteſtantes de com. de qua ampliatione, * cum ſuis declarationibus videnda ſunt, quæ diximus ſupra tit. *de cont. emph. quæſt. 10.* & vide omnino *de Laud. quæſt. 23.*

107 Amplia 44. habere locum, ſi emphyteuta imponat cenſum in re emphyteutica, Domino irrequiſito, licet ſecus ſit, quando imponitur cenſus ſuper fructibus & non ſuper re, ſecundum Corb. *d. cauſ. ampl. 49.* atteſtantem ita plories tenuiſſe Rotam.

108 Contrarium, quod poſſit conſtituere cenſum, Domino irrequiſito, tenuit Foll. *de cenſ. nu. 21.* & quod poſſit imponere ſeruitutes, Iaſ. *in l. fin. C. de iur. emph. num. 112. & 117.* latè Tiraq. *de ret. lign. §. 1. gloſ. 7. n. 48.* Clar. *§. emph. q. 21.* Pinell. *de bon. mat. l. 1. par. 3. nu. 69.* Rol. *conſ. 59. num. 10.* Affl. *dec. 333.* Pereg. *de fideic. art. 40. nu. 113.* Caroc. loquens de emphyteuta, qui impoſuit cenſum ſuper re emphyteutica, *dec. 103.* & quod emphyteuta poſſit imponere ſeruitutes, onera, pignorare, & hypothecare; vide, quæ diximus de renunc. *q. 3. n. 2.* & quod cenſus imponi poſſit in re emphyteutica, eſt dec. Rotæ in recollectis per Farin. *dec. poſth. 169. nu. 5. par. 2.* niſi prohibita eſſet omnis alienatio.

109 Et in fideicommiſſo reſtitutorio, inducto per ſubſtitutionem, quod poſſit imponi cenſus; cum temperamento tamen, quod impoſitio reſoluatur, eueniente caſu ſubſtitutionis, tenet Ludouic. de Auend. *in tract. de cenſ. Hiſp. cap. 62. nu. 6.* Intrig. ſuper Bulla de cenſ. *q. 29. n. 1.* Bocc. *de cenſ. par. 2. 78.* Lud. Cenc. *de par. 1. cap. 2. q. 1. & in dec. per eum allegat. 215. poſt d. tract. & dec. 40.* Vinc. Fuſar. *de fideic. ſubſt. q. 706. de fideic. d. art. 40. n. 110.* cum aliis allegatis per eos, & per Caroc. *d. dec.* quæ opinio declaratur, non habere locum, quando agitur de impoſitione cenſus ſuper re prohibita alienari, & tunc impoſitio cenſus ab initio eſt ipſo iure nulla, Foll. *de cenſ. fol. 167. nu. 41.* Bon. *de cenſ. art. 30. n. 56.* Bocc. *de conſ par. 2. nu. 82.* Felic. *de ſolis, de cenſ. tom. 2. lib. 2. cap. 4.* Auend. *d. cap. 62. nu. 7.* Grat. *diſcept. for. tom. 1. diſcep. 23. nu. 25.* Cenc. *de cenſ. par. 1. cap. 2. qu. 1. art. 6. num. 5.* vbi dicit, hanc eſſe com. op. & refert plures Rot. Rom. deciſiones, & idem Rot. tenuit, *par. 1. dec. 480. & 586.* Seraph. *dec. 757. & 785.* & hæc ratio communiter adducitur, quia cenſus impoſitio eſt ſpecies alienationis, Tiraq. *eod. tract. §. 1. gloſ. 6. nu. 61.* & in deciſionibus recollectis, à præd. Cenc. & per Seraph. *deciſ. 321.* cum aliis allegatis per eundem Fuſar. *d. q. nu. 3.* licet Mareſc. *var. reſol. cap. 61. par. 2.* in principio, teneat, quod impoſitio cenſus à principio ſit valida, multis rationibus, ſed quia loquitur contra communem opinionem, eius opinio non eſt attendenda, & ita dicit etiam idem Fuſar. *ead. q. nu. 5.* & eſt dec. Rot. vt per Seraph. *d. dec. 785. in principio, & par. 4. diuerſ. dec. 304.*

110 Sed vt redeamus ad rem noſtram, in ſpecie, quod emphyteuta poſſit imponere cenſum in re emphyteutica, vltra alios ſupra allegatos, tenet Guglielm. Red. *de reb. Eccl. non alien. Rub. de conſtitutione ann. cenſ. numero 74.* Felic. *de ſolis dict. cap. 4. numero 3.* Gaſpar. Roder. *de ann. red. lib. 1. quæſt. 3. ſub numero 7.* Nicol. Intrigl. ſuper Bulla *de cenſ. quæſt. 28. numero 1. & 7.* Ludouic. de Auend. *de cenſ. cap. 67. numero 3.* Et ratio eſt, quia bona emphyteutica dicuntur eſſe in bonis noſtris, ſaltem quoad vtile dominium, & non dicitur res Eccleſiaſtica, quamuis Eccleſiaſticæ cohæreat, Anch. *conſil. 125. numero 6.* Surd. *deciſ. 160. numero 16.* & poſſunt dicta bona hypothecari, etiam ſine Domini directi conſenſu, vt diximus ſupra, & vltra ſupra alleg. Mantic. *de tacit. & amb. lib. 11. tit. 4. num. 24. & ſeq.* vbi loquitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica; & reſp. contrariis, & Pacif. *de ſalu. inter. inſpec. 3. cap. 2. numero 25. & ſeq.*

111 Cæterum prædictorum Doctorum opinio non tranſit ſine difficultate, propter tex. expreſſum in l. fin. C. de iur. emph. & cap. potuit, de locat. & hanc opinionem tenuit etiam Bocc. in d. tract. de cenſ. par. 2. n. 76. ſtante Bulla Pij V. quia debet conſtitui in fructibus rei immobilis, certis finibus conſtitutæ, & perpetuo reſpectu emptoris obligatæ; vltra Corb. ſupra in principio allegatum, quam ſententiam dicit magis veritati conſonam, Io. Azor. inſt. moral. par. 3. lib. 10. c. 7. q. 4. Mart. Bonac. de contract. diſp. 3. q. 4. puncto vnico n. 12.

112 Vnde Cenc. de cenſib. par. 1. cap. 1. q. 2. artic. 2. n. 6. affert plures diſtinctiones ad conciliandas prædictorum opiniones. Prima namque diſtinctio eſt: Aut Dominus directus in conceſſione emphyteuſis vltra tacitam prohibitionem alienationis, inductam, per d. l. fin. & cap. potuit; prohibuit expreſsè alienationem; & tunc impoſitio cenſus ſuper bonis emphyteuticis eſt ipſo iure nulla, quia tunc etiam eſt prohibita hypothecatio, & obligatio dictorum bonorum, vt in dec. 74. poſt d. tract. tenuit Rot. & præſertim, ſi fuiſſet prohibita obligatio, & hypothecatio, vt in dec. 72. ibidem. Secundò verò caſu, quando non fuerit prohibita alienatio, quod poſſit imponi cenſus ab initio validus, ſed reſoluendus, cum iure ipſius emphyteutæ, quia reſoluto iure Auctoris, reſoluitur ius acceptoris; & hanc diſtinctionem approbauit Feder. Mart. de iur. cenſ. cap. 4. n. 85. Roder. de ann. redit. lib. 1. q. 3. ſub nu. 7. & hanc diſtinctionem tenet Ruta coram Seraph. quæ eſt in 4. par. diuerſ. dec. 183. nu. 10. & ſeq. & idem Seraph. in ſuis deciſ. dec. 794. num. 9. & dec. 75. poſt tract. Cenc. de cenſ. & quod emphyteuta poſſit imponere cenſum ſuper re emphyteutica, ſed finita emphyteuſi debeat redire ad Dominum ſine aliquo onere, eſt etiam alia dec. Rot. nouiſſ. par. 5. dec. 86. n. 2. cum pluribus ſeq. & nu. 28. vbi dicitur procedere etiam, ſi in inueſtitura adſit clauſula, Ad habendum, &c. quando eſt reſtricta durante emphyteuſi, & quando limitatur, & reſtringitur per alias clauſulas, & multæ aliæ dec. allegantur, præſertim Seraph. dec. 794. n. 9. & 819. nu. 5. & in ead. dec. 86. fit ead. diſtinctio, quod ſcilicet, Aut in inueſtitura fuit expreſsè prohibita alienatio; & tunc nullatenus ſuper re emphyteutica poteſt cenſus imponi; Aut verò non fuit prohibita alienatio, & tunc cenſus validè poteſt ab initio imponi, ſed reſoluta, aut deuoluta emphyteuſi, reſoluitur cenſus, & res emphyteutica reuertitur libera ad Dominum, niſi Dominus conſentiat impoſitioni oneris, tunc non reuertitur libera, ſed cum onere ſuo, ibi n. 39. & quando in inueſtitura adeſt pactum de non alienando, alienationis latiſſimè ſumpto vocabulo; quod non poſſit imponi cenſus, cum ſit prohibita hypotheca, tenuit Rot. vt per Caualer. dec. 253. vbi aliæ deciſiones allegantur; & quando eſſet prohibita omnis alienatio, tunc emphyteuta caderet à iure ſuo, eſt dec. Rotæ in recollectis per Farin. dec. poſth. 169. n. 5. par. 2. Add. ad dec. Butart. 749. nu. 17. cum alus ſeq. vbi ampliat, vt procedat etiam ſi fiat cum conſenſu primi emphyteutæ. Secunda diſtinctio. Aut cenſus fuit impoſitus ſuper ipſamet re emphyteutica, & impoſitio eſt nulla: Aut verò ſuper fructibus illius, & conſtitutio cenſus ſuſtinetur, durante iure imponentis, vt in cenſu impoſito per hæredem grauatum, tenet Rot. dec. 43. poſt eius tractatum, & dec. 480. par. 1. & dec. 121. par. 2. Corb. de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 49. Felic. d. cap. 4. n. 4. Grat. diſcep. foren. tom. 1. cap. 43. nu. 21. Mant. de tacit. & amb. lib. 22. tit. 28. nu. 50. Foll. in pract. cenſ. in verb. huiuſmodi nu. 21. & 41. nouiſſimè Vinc. Fuſar. de fideic. q. 706. nu. 9. & Io. Franc. Ferent. in Add. ad dec. Buratt. 749. n. 32. vbi alios citat, quod cenſus impoſitio ſuper re emphyteutica, cuius expreſsè prohibita eſt hypotheca, vel etiam alienatio, alienationis latè ſumpto vocabulo, facta abſque conſenſu Domini directi, ſuſtinetur ſaltem ſuper fructibus rei emphyteuticæ, durante iure impoſitoris, quando de illis eſt facta expreſſa mentio in inſtrumento, aliàs in dubio præſumeretur facta ſuper proprietate tantum, vbi vltra prædictos ſupra allegatos, alios refert, & alias deciſiones Rotæ.

113 Sed licèt prædicta diſtinctio ſit de iure vera; tamen hodie, propter Bullam Pij V. de ea dubitandum eſt, quia in ea dicitur, cenſum nullo modo conſtitui poſſe, niſi in re immobili, & quæ nominatim certis finibus deſignata ſit; Bocc. d. tract. par. 1. nu. 49. & cenſus debet eſſe perpetuus, Cenc. eod. tract. par. 1. art. 1. q. 1. num. 16. niſi dicas, quod impoſitio ſit facta ſuper fructibus rei immobilis, finibus deſignatæ, ſine aliqua hypotheca, iuxta deciſionem Rotæ, par. 1. diuerſ. dec. 480. num. 1. & ita etiam tenet Cenc. eod. tract. par. 1. cap. 2. q. 1. art. 6. n. 27. vbi n. 28. declarat dummodo imponatur ſuper ſolis fructibus, & impoſitio non ſit perpetua, ſed de hoc etiam eſt dubitandum, quia cenſus de ſui natura continet hypothecam. Couar. var. reſol. lib. 3. cap. 3. num. 6. Ludouiſ. dec. 95. num. 9. & per Cenc. d. tract. par. 1. cap. 2. art. 1. quæſt. 3. num. 5.

Tertia diſtinctio eſt, quod aut inueſtitura fuit facta, cum facultate, quod emphiteutæ liceret bona conceſſa alienare; aut non fuit talis licentia data: primo caſu, impoſitio cenſus eſt licita; ſecundo caſu eſt illicita; * & iſta diſtinctio comprobatur, ex com. Doctorum ſententia, quando data eſt licentia vendendi, emphiteuta poteſt vendere, Corb. de cauſ. priuat. ob. alien. limit. 1. & nos dicemus infra n. 117.

114 Declarari autem poſſunt prædicta, non habere locum, quando impoſitio cenſus eſſet aliquo capite nulla, vt quia eſſet impoſitus contra formam Bullæ Pij V. Cenc. eod. tract. par. 1. cap. 2. q. 1. art. 6. num. 14. Vinc. Fuſat. d. quæſt. num. 10. & nos etiam dicemus in limitationibus, limit. 9.

115 Aduertendum tamen erit, quod emphyteuta, qui impoſuit cenſum, qui prohibitus erat alienare, tenebitur ad damna, & intereſſe Domino cenſus. Seraph. dec. 785. & 787. Cenc. d. art. 6. n. 41. Vinc. Fuſar. d. q. n. 13.

116 Declaratur ſecundo, niſi cenſus eſſet impoſitus ſuper re, in qua emphyteuta habeat medietatem liberam, & ſit capax, Ludouiſ. dec. 256. vbi plures deciſiones allegantur, & dec. 225. & ampliat habere locum, etiam ſi imponens cenſum, deſignet rem totam, cum confinibus, ac etiam ſi aſſeruit, fundum ad ſe ſpectare, & nullo fideicommiſſo eſſe ſubiectum: quia intelligitur ratione portionis ſuæ liberæ. Add. ad d. dec. 225. nu. 16. vbi plures deciſiones cumulat, Mareſc. var. reſol. cap. 72. lib. 1. vbi hanc opinionem rationibus comprobat, & eſt dec. 51. recentiſſ. par. 1.

117 Declaratur tertio, ad effectum euitandæ caducitatis, ſi emphyteuta, qui impoſuit cenſum, ipſum poſtea redimat, antequam Dominus declaret caducitatem, Seraph. dec. 794. num. 11. & d. dec. 51. par. 1. & quando conſiderari poſſet cenſum eſſe extinctum, non conſideratur caducitas, vt quia cenſus fuiſſet impoſitus ad fauorem alicuius, qui poſtea eſſet hæres imponentis, vt eſt dec. 169. n. 5. par. 2. recentiſſ. Et hoc præſertim habere locum debet, ex æquitate in Eccleſia, quando ius ſuum non eſt factum deterius, vt in dictis dec. dicitur, & d. Seraph. deciſionem refert Bocc. de cenſ. par. 2. n. 153. ſed ſi declaretur caducitas, antequam cenſus redimatur, emphyteuta non euitabit pœnam caducitatis, vt in ead. dec. Seraphin. dicitur, d. n. 11. ver. iſta exequutio. Cenc. d. art. 6. nu. 10. & ſeq. Vbi nu. 15. concludit, hoc habere locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non in profana, in qua ſeruari non debet tanta æquitas, quanta debet ſeruari ab Eccleſia, Grat. diſcep. foren. tom. 1. cap. 43. num. 35. & ſeq. idem

tenet Seraph. dec.819. quæ deciſio eſt confirmatoria d. dec.794. vbi additum fuit num.3. & ſeq. quod cum in impoſitione cenſus adeſſet pactum redimendi (quod etiam interat ex natura contractus) iuxta Bullam Pij V. vt redemptione quandocunque ſequuta, non attendatur acceptatio deuolutionis, ſed habeatur perinde, ac ſi nunquam fuiſſet alienata, vel hypothecata, ex Dec. conſ.88. & aliis ibi allegatis, & ſic videtur receſſum ab eo, quod dictum fuerat, quod ante redemptionem erat acceptata caducitas, ſed vide infra limit.8. & idem dicitur in d.dec.51.n.5.

118 Sed Cenc. d.q.2.art.2.num.14. diſtinguit. Aut in inueſtitura adeſt pactum expreſſum de non alienando ſine conſenſu Domini directi, cum adiectione etiam pœnæ cadocitatis, in caſu alienationis; & tunc per impoſitionem cenſus, illum priuari iure ſuo, allegat Roder. eod. tract. lib.1.cap.3. num.7. qui citat dec.480.num.1. & 2. par.1.diuerſ. ſed ſecundum eundem Cenc. magis probat dec. Seraph. ſupra allegata 794. num.9. verſ.neque obſtat, quod alias: Aut verò in inueſtitura Dominus directus non fuit ſtipulatus pœnam caducitatis, in caſu alienationis, ſed ſteterit in puris terminis iuris communis, & in hoc caſu non cadit emphyt. vt dicitur in d.deciſione, & ver.neq.obſtat.

Et hanc diſtinctionem, quoad pœnam caducitatis incurrendam, Ego quoque ſequor; Et moueor, quia per impoſitionem cenſus ſuper re emphyteutica, non venditur res, neque transfertur illius dominium in emptorem cenſus, ſed venditur ſolum ius exigendi certam quantitatem fructuum ex illa re, & conſtituitur ius quoddam, diſtinctum, & ſeparatum à dominio & proprietate illius, vt bene deducit Aym. conſil.217. num.4. Rot. in impreſſis à Lud. Cenc. de cenſ.dec.1. num.2. & dec. 81.num.8. & ideo in cenſu non habet locum ſtatutum, loquens in vendente poſſeſſionem, vel rem immobilem, Rot. in d.dec.81. & Add. ad Ludouiſ.281. & impoſitio cenſus eſt quædam ſpecies ſeruitutis ſuper re, Rot. in d.dec.5.num.4. & eſt tex. in cap.2. vbi Abb. de cenſ. Dec. conſ.307. & eſt dec.71. apud Cenc. Seraph. dec.794. num.9. Et ideo de iure communi, ex impoſitione cenſus, non incurritur caducitas, quia res emphyteutica poteſt hypothecari. Seraph. d.deciſ.num.18. niſi expreſsè de hoc cautum fuerit. Rot. in recentiſſimis, par.2.dec.167.nu.7. Sed ſi cenſus redimatur, etiam ſtante prohibitione, eſſet locus excuſationi. Rot. d.dec.Seraph.819. & in alia deciſione, quæ eſt impreſſa poſt conſil.58. Honded. num.101. & vide etiam infra in limitationibus.

Declaratur quarto, quando in impoſitione cenſus eſt reſeruatus conſenſus Domini directi, &c. qui ſi interueniat, cenſus erit bene impoſitus; ſed ſi non interueniat, contractus erit reſolutus, Caualer. ead. dec.253. in fine.

119 Sciendum tamen eſt, quod per mortem emphyteutæ, vel Vaſalli, cenſus ſic impoſitus, extinguitur, Cenc. eod. tract. par.3. cap.1. quoad Dominum directum, cum ſeruitutes, & hypothecæ extinguantur, finita emphyteuſi, vt diximus in tit. de cont.emph.q.38. idem Cenc. art.6. fol.58. num.44. & vide, quæ dicemus in tit.de Laudem.q.10.

120 Quoad vero emptorem cenſus, poteſt ipſe agere ad refectionem omnium damnorum, & intereſſe, etiam quod ignoraſſet, prædium ſuper quo cenſus eſt conſtitutus, fuiſſe expreſsè alienari prohibitum, Seraph. deciſ.785. ſiue fuerit promiſſa refectio, ſiue non, & hoc intereſſe diceretur liquidum, & eſſet taxandum, ad illam quantitatem, quæ promiſſa fuit in inſtrumento cenſus, & illud intereſſe non incipit currere à die impoſitionis cenſus, ſed à die, quo ceſſatum fuit à ſolutione cenſus, vt bene dictus Cenc. deducit d.art.6. nu.51. & ſequentibus, & exceptio, quod fuerit factum pactum de non alienando, licet ſit exceptio de iure tertij, quæ competit Domino directo, competit etiam emptori cenſus, Surd. dec.144. & Caualer. dec.253.

121 Poſſet etiam agere emptor cenſus ad reſcindendum contractum cenſus, & compellere venditorem ad pretium reſtituendum, ex dec.304. diuerſ. part.4. vbi plures aliæ deciſiones allegantur, & compelli poſſunt etiam fideiuſſores, qui ſe obligauerant de legitima euictione, & generali defenſione, vt in eadem deciſione dicitur, cum aliis allegatis per eundem Cenc. par.1.q.4. c.3.n.21. fol.80. & alia require in d.q.4. quæ pro emptore faciunt, videlicet vt liberet ipſum à moleſtiis, & faciat conſentire habentem intereſſe.

122 Limita modo prædicta, vt non habeant locum, ſi emphyteuta ſuper melioramentis, factis ab eo imponat cenſum dummodo melioramenta ſint permanſura, & fructus ſufficiant pro cenſus ſolutione, Cenc. eod. tract. par.1. cap.2. art.1. num.16. & art. 2. num. 17. fol.40. & 41.

123 Limita ſecundo, quando in inueſtitura eſſet data licentia alienandi; quia in tali caſu poſſet ſuper re emphyteutica imponere cenſum perpetuo duraturum, Cenc. eod.tract. art.1.cap.2. d.2. nu.15. fol.39. & non eſt mirum, cum etiam poſſit alienare, poterit etiam imponere cenſum.

124 Limita tertiò, quando emphyteuſis eſſet hæreditaria Intrigl. ſuper Bulla de cenſib. q.26.n.12. cum ſequentibus. Cenc. eod.tract.art.1.n.17. fol.40. Rot. dec. 211. in fine par. 5. recentiſ.

125 Limitari etiam poſſet generaliter in caſibus, in quibus eſſet licita alienatio, vt inter comprehenſos in inueſtitura, & de quibus in limitationibus dicitur.

Limitari quoque poteſt in Ruſtico, ad effectum, vt excuſetur à caducitate, imponente cenſum ſuper re emphyteutica, tanquam ſuper re libera, niſi ſcienter id contra Dominum agatur, & non incidenter inter alios, vt tenet Rot. in recollectis per Farin. deciſ poſth. 169. par.2.n.6.

126 In hoc loco non erit inconueniens, quærere, an Dominus directus poſſit imponere cenſum ſuper re emphyteutica, ab ipſo in emphyteuſim conceſſa, poſtquam tractauimus, an hoc facere poſſit emphyteuta? Et videtur dicendum, quod non: quia in Bulla Pij V. cauetur, cenſum imponi non poſſe, niſi ſuper re immobili, aut quæ pro immobili habetur, & de ſui natura fructifera, & quæ nominatim certis finibus deſignata ſit: cum itaque dominium vtile ſit penes emphyteutam, ſequitur, quod Dominus cenſus non poſſit conſequi fructus rei obligatæ, & haberetur perinde, ac ſi eſſet impoſitus ſuper re aliena, quoad dominium vtile: quia in nuda tantum proprietate cenſus eſſet conſtitutus, quæ proprietas non eſt fructuoſa, contra formam dictæ Bullæ, & hanc opinionem tenet Azend. de cenſ.c.66.nu.7. & c. ſeq. n.2. & c.70 n.4.

Contrarium tenuit Redoan. de reb. Eccl. non alien. Rub. de conſt.ann.cen. num.39. Foll. in pract. cenſ. in ver. huiuſmodi num.44. Bon. de cenſ.art.10. nu.26. quos refert, & ſequitur Cenc. de cenſ.part.1.cap.2. quæſt.1.art.1. nu.14. & ſeq. qui dicunt, quod cenſus ſuſtineri poteſt actione perſonali quia quando cenſus non poteſt haberi de re, ſuper qua eſt conſtitutus cenſus, inſurgit obligatio perſonalis. & Red. allegat Bal. in l.pen. C. ſi non à comp. ind. & in l.cum res, C. de probat. & idem videtur approbare Ioan.Bapt. Leon.Bart. ſuper Bulla Pij V. Gloſ.5. dum remittit ſe ad Foll. Sed ratio eorum communiter improbatur; quia hodie per Bullam præd. annullantur cenſus perſonales, Corb. de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 49. num. 12. & Cenc. eod.loco. Quare ipſe defendit hanc opinionem, alia ratione;

tione; quia iſte cenſus eſt impoſitus ſuper re immobili, fructifera, certis finibus deſignata, iuxta formam Balbæ: & licet fructus illius non ad Dominum directum, ſed ad emphyteutam pertineant; non tamen ſequitur, quin illa ſit de ſui natura fructifera, & allegat ſimile de eo, qui imponit cenſum ſuper re, quam emit, cum pacto de retrouendendo, *ead. quaeſt. 1. art. 5.* licet fundus redeat per redemptionem ad redimentem ſine onere: quæ non videtur tuta, quia emptor, cum pacto redimendi, interim eſt Dominus fructuum: Vnde idem Cenc. affert aliam rationem, *d. prim. par. cap. 3. q. 1. fol. 60. num. 26.* quia pro ſolutione, omnia alia ſua bona obligauit: ſed nec iſta ratio tuta eſt, quia cenſus deberi non poteſt ex ſola omnium bonorum obligatione, & hypotheca, vt laté deducit idem Cenc. *par. 1. cap. 3. art. 3. in princ. fol. 68.* & alia ratio Cenc. quod res non deſinit eſſe fructifera, licet fructus pertineant ad emphyteutam, militat etiam in imponente cenſum ſuper re aliena, quæ impoſitio cenſus eſt nulla, tanquam facta ſine fundo. Rot. *in rec. part. 1. dec. 683. num. 5.* Et pro contraria opinione facit, quod Dominus directus non poteſt rem emphyteuticam, vni conceſſam, alteri concedere, in eius præiudicium, Corb. *de cauſ. priuat. ob temp. fin. num. 11.*

Poteſt tamen ſaluari ſecunda opinio, quia impoſitio eſt facta ſuper re, pertinente ad Dominum iure dominij, & fructifera, licet fructus ſint aliis obligati, tamen per hoc non dicetur impoſitio nulla, cum emptori ſit conſultum, vt poſſit agere actione perſonali, & reali contra omnia bona venditoris pro cenſibus, & fructibus, & etiam poſſit agere contra eundem ad faciendum conſentire omnes, habentes intereſſe, & ſic emphyteutam, & vt res liberetur, propter clauſulas prægnantes, ſolitas apponi in Inſtrumentis, Rot. *in d. dec. 6. impreſſa poſt tract. d. Cenc.*

127 Amplia 45. vt redeamus vnde vtiliter digreſſi fuimus, vt emphyteuſis reuertatur ad Dominum, etiam cum ſuis melioramentis, & expenſis ibi factis, Dec. *conſ. 160. col. 2.* cum aliis deductis per Corb *d. cauſat. ampl. 50.* & diximus ſupra *de melioramen. q. 1.*

128 Amplia 46. vt reuertatur ad Dominum, vna cum fructibus pendentibus, & maturis, & proximè recolligendis, ſi non ſunt in horreo reconditi, aut à ſolo ſeparati, Corb. *d. cauſ. ampl. 51. & de cauſ. pri. ob non ſol. can. ampl. 27.* vt vide ſupra *de melioramen. q. 1. num. 13.* vbi quæritur, an expenſæ factæ cauſa colligendorum fructuum poſſint peti.

129 Amplia 47. vt emphyteuta, cadens à iure ſuo, propter rei alienationem, irrequiſito Domino factam teneatur ad fructus vniuerſos, à tempore ſaltem, quo Dominus declarauit, velle eſſe locum caducitati, ſi poſt dictum tempus emphyteuſim poſſideat, Benint. *dec. 35.* Corb. *d. cauſ. ampl. 52.* ſed de hoc nos dicemus in tit. *de ſol. can. ampl. 40.*

130 Amplia 48. diſpoſitionem d. l. fin. habere locum in colonia perpetua, in locatione ad longum tempus, & in omnibus contractibus, in quibus dominium directum ab vtile ſeparatur, Bart. *in l. 1. §. quod autem il 2. n. 1. ff. de ſuperficie*, Fulgoſ. *conſ. 240.* Aret. *conſ. 55. ſub nu. 4.* Caualer. *dec. 45.* intelligenda tamen erunt prædicta, ſecundum limitationes, infra dicendas.

Amplia 49. quando emphyteuta conſentit alienationi: nam dicitur alienare, & à pari procedunt, actum celebrare, & ei conſentire, Corb. *de cauſa priuat. ex eo quod emph. pat. in princ.* Caroc. *de locat. fol. 50. q. 2. n. 3.* Redoa. *de reb. Eccl. non alien. fol. 51. nu. 1. & ſeq.* & idem dicendum eſt, quando præſens tacuit, & vltra tacitum conſenſum interueniat aliquis actus poſitiuus, vt per eundem Caroc. *ibi fol. 51. quaeſt. 3. num. 3.* ſed vide omnino pro hac ampliatione *de Laud. quaeſt. 34.*

Amplia 50. eandem l. fin. habere locum, ſi emphyteuta patiatur ab alio præſcribi, cum alienationis verbo etiam præſcriptio contineatur, Dec. *conſ. 145. nu. 28.* ſed cont. tenet Alex. *conſ. 92. col. 5. in. 29. & ſeq.* ſi non fuiſſet lata ſententia ſuper præſcriptione, & vid. Rol. *conſ. 3. n. 83. & ſeq. & conſ. 5. n. 64. vol. 1.*

131 Limita primo, diſpoſitionem *d. l. fin.* non habere locum, quando non eſt ſequuta traditio; Et non ſufficit, quod ſit celebratus contractus alienationis. Ita communiter teneri teſtatur Imol. *in cap. potuit, de locat. num. 49.* communemque appellat etiam Alex. *in l. ſi à me, nu. 4. ff. ad Leg. Falc.* Iaſ. *in d. l. fin. num. 132.* & Tiraq. *de retract. municip. §. 1. gloſ. 2. nu. 43.* dicit, quod hanc opinionem tenet vniuerſa Cohors ſcribentium. Et ratio eſt, quia ante traditionem, non dicitur alienatio perfecta neque conſumata Clar. *§. emphyt. quaeſt. 13. num. 3.* Corb. qui multos cumulat, *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 58.* vbi de com. etiam atteſtatur, Redoa. qui plures allegat, hanc appellans com. op. *de reb. Ecc. non alien fol. 515. num. 6.* & de com. etiam teſtatur Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 28. num. 81.* Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 35. num. 9.* etiam ſi dictum ſit, ſi Dominus conſenſerit: Valaſc. *de iur. emph. quaeſt. 38. num. 10.* & Maur. Burg. *de laud. par. 2. inſp. 2. num. 9.* vbi alios allegat, & nouiſſimè Bonauogl. in Add. *ad l. fin. Cod. de iur. emph. num. 132.* vbi plures de magis comm. refert.

Recedunt ab hac opinione pauci, quod ſcilicet ſufficiat ſola venditio, quos allegat Tiraq. *d. gloſ. 2. num. 48.* Rol. *conſ. 51. num. 21. vol. 2.* & Imol. *in d. cap. potuit*, ea ratione, quia venditio ſolo conſenſu perficitur ante traditionem, & *l. fin.* loquitur ſolum de venditione; & non declarat neceſſariam eſſe traditionem; Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 380. in fine*, vbi allegat Bertran. *conſ. 169. lib. 1.* ſed prima eſt magis communis opinio,

Quæ opinio magis communis, ſcilicet quod requiratur vera traditio ad effectum, vt emphyteuta cadat à iure ſuo, extenditur, ſi reſeruaſſet ſibi vſumfructum; quia ex reſeruatione vſufructus, non traditur naturalis, ſed ciuilis poſſeſſio, & tamen requiritur naturalis actus, vt cadat à iure ſuo, Guid. Pap. *deciſ. 101. à principio vſque ad num. 6.* Fatin. *dec. poſth. 160. num. 8.* cum alius ibi allegatis, etiam ſi adeſſet clauſula conſtituti, vt ibi, & infra dicetur.

132 Declara, communem opinionem non habere locum, ſi in inſtrumento conceſſionis dictum eſſet, quod non ſolum non alienet rem emphyteuticam, ſed nec etiam attentet alienare, vt in materia fideicommiſſi tenet Pariſ. *conſ. 100. vol. 7. & 27. lib. 4.* Menoch. *conſ. 322. n. 59. & ſeq.* & alij relati per Vinc. Fuſar. *de fideic. quaeſt. 918. num. 35.*

133 Declara ſecundo, ſi interueniſſet quaſi traditio, cauſata dimiſſione rei, Fuſar. *d. q. nu. 14.*

134 Declara tertio, quando venditio eſt facta cum clauſula conſtituti, vel precarij: quia per dictam clauſulam transfertur poſſeſſio, & emphyteuta iure ſuo priuatur Bar. *in l. ab emptione, in fine ff. de pact.* Tiraq. *de iur. conſt. poſſ. limit. 26.* Paul. de Caſt. *in l. 1. §. ſi rem num. 2. ff. de poſ.* Ant. de But. *conſ. 34.* Fulgoſ. *conſ. 2.* Cum *conſ. 41.* Alex. *in l. ſi à me, num. 4. ff. ad l. Falc.* Ruin. *conſ. 8. colum. 1. volum. 1.* Hipp. de Marſ. *ſing. 412.* Rip. *conſ. 137.* Neguſ. *de pign. 3. mem. 2. par. in fine.* Rol. *conſ. 51. num. 27. vol. 2.* cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſ. ampl. 30. num. 1.* Clar. *§. emphyteuſis quaeſt. 13. ver. ſed quid*, vbi dicit, quod hæc eſt communior opinio; Et licet hæc de rigore iuris ſit verior (dicit ipſe) tamen opinio, quod requiratur actualis traditio, eſt æquior, & Tiraq. loco citato, licet dicat hanc ſententiam eſſe com. eam declarat, non procedere, ſi emphyteuta vendidit, cum dicta clauſula, ſine alia

reali traditione, cum expreſſa proteſtatione, & reſeruatione iuris dominij, & allegat alios, quos refert Corb. *d.ampl. nu.2.* quam declarationem damnat Rol. *d.conſ.51. num.36.* niſi proteſtatio facta ſit, cum clauſula, non aliter, nec alio modo; quam etiam opinionem videtur tenere Corb. *in fine d.ampl.* dum dicit, caueat emphyteuta, ne vendat abſque licentia Domini, cum clauſula conſtituti, ne priuetur iure ſuo, prout priuari tenet Soarez. *recep.ſent. ver. Emphyteuta, nu.76.& ſeq.* Valaſc. *de iur.emph.q.18. ſub nu.20.* dum refert vtramque opinionem, & dicit, quod contraria opinio non eſt recepta, Mantic. *de tacit.& amb.lib.22. tit.26. n.33.* diſtinguit aut eſt facta reſeruatio ſaluo iure Domini, & non incidit in pænam, aut nulla eſt facta reſeruatio, & tunc incidit, & hanc diſt. dicit tenere Rim.iun. *conſ.481. .165.*

135 Contrariam opinionem, quod per clauſulam conſtituti emphyteuta non cadit, niſi ſit facta traditio, tenet Aluar. *cap.1.col.2. ver.quid autem, tit.quid ſit inu.fit,* & ibi Card. Alex. & Affl. *num.5.* Ioan. Rayo. *cap.1.§ habito, col.9. de prob. alien.feud.* per Frid. & ibi etiam Affl. Guid. Pap. *dec.101.* Curt.iun. *in tract. de feud.4. par. in pr.nu. q.13.* Rip. *in ca.cum M.Ferrarien. num.8.* Red. *de reb.Eccl. non alien. fol. 384.num.8.* Caſp. Cabal. *ad d.conſ. But.34.* Clar. vbi ſupra, Fuſar. *de fideic. quæſt.718. nu.33.* qui alios citat, & hanc eſ-
* ſe magis receptam op. teſtatur Ludouiſ. *dec.520.num.6.* qui alios citat, & multas alias deciſiones Rotæ Romanæ allegat. Add. ad *dec.Ludouiſ.388.nu.9.* Franc. Marc. *dec. 570.nu.2.par.1.* Guid. Pap. *dec.101.num.3.* Bec. *conſ.2. num.2.* Salſo. *de laud.cellul.7. num.23.* Rip. *primo reſp. num.20. cum ſeq. lib.1* & Maur. Burg. *de laud.par.2.inſp.2.num.13.*& maxime procedit, quando eſt reſeruatum ius dominij, cum clauſula, non alias, etiam ſi reſeruatus fuit vſusfructus, Ludouiſ. *ead.dec.388.* & ibi Add.

136 Declara quarto, niſi venditio, & inſtrumentum venditionis factum eſſet in domo, vel fundo alienato, & ſic in conſpectu rei, cum clauſula Dedit, vendidit, & tradidit; quia tunc in emptorem transfertur dominium, & poſſeſſio, Bar. *in l.prædia in 2.oppoſit.* & ibi Alex. *ff.de acq.poſſ.* idem Bar. *in l.2. C.eo.* Rol *conſ.51. nu.31.vol.2.* cum aliis allegatis per Corb. *d.cauſa limit.38.*& per Burg. *dicta inſp.2.num.9.*

137 Limita ſecundo, non habere locum, quando emphyteuta partem tantum rei emphyteuticæ alienauit: quia caderet ſolum ab illa parte alienata. Gram. *dec.49. num.1.& ſeq.* qui multos congerit, etiam atteſtantes de communi, Clar. *d.quæſt.13.ver.non omittam,* qui dicit hanc
* eſſe magis com. op. idem ſentit Corb. *d.cauſa ampl.42. num.6.* qui alios citat, Caroc. *de locat. tit. de locat.emphyt. quæſt.4.fol.92.* vbi multos cumulat, dicens hanc eſſe magis com.op. Honded. *conſ.51.num.34.* Mant. *de tacit. & amb.tit.28. lib.22. num.13.* referens hanc eſſe magis benignam, & magis com.op. Idem Honded. *conſ.58. num.85. lib.1.* & in fine illius conſilij ponitur deciſ. Rot. pariter hanc eſſe magis receptam opinionem dicens, Mareſc. *var.reſolut. cap.14. num.6.& ſeq. lib.2.* & Rot. *in recent. par. 2. dec.593. num.6.* & alios refert Marius Burg. *de laud. par. 2. inſpect.34.num.5.* vbi etiam multos citat, tenentes procedere in feudo. Infertur tenendo hanc opinionem, vt nihilominus emphyteuta teneatur ſoluere eundem canonem. Nat. *conſ.450.num.2.* & vide infra *de ſol.can. quæſt. 1. num.369.*

138 Diſſentiunt ab hac opinione Bal. cum Bero. Crot. & alij, allegati per Corb. *dicta ampl.42.*& Caroc. *d.quæſt.* Rol. *conſ.17.num.18.vol.2.* qui hanc op. dicit eſſe communem, & alios refert Honded. *d.conſ.58. num.85.* Sed ſine dubio prima opinio eſt æquior, & communior, quam tenet Rota, vt per Ludouiſ. *deciſ.219.* vbi contrariis reſpondetur, & ibi Add. allegat alias deciſiones; hanc etiam ſecundam op. tenet Natt. *conſ.479.* Ceph. *conſil. 139.* quod emphyteuta cadat à tota, & alios refert Burg. citata inſp. *nu.2.* tenentes ſecundam ſententiam.

139 Declara tamen prædictam magis com. op. vt non habeat locum, ſi emphyteuta venderet rem, tanquam allodialem, & propriam, non facta mentione de dominio directo Domini, nam tunc alienans partem, cadit à toto, quia apparet de depravata illius intentione interueniendi dominium directum, Iaſ. *in l.fin. Cod.de iur.emph. num.125* Rol. *conſ.17.vol.2.in fine,* vbi dicit hanc
* eſſe comm. op. Natt. *conſ.479.nu.4.* Redo. *de reb.Eccl. non alien.fol.516.num.9.* Corb. *d.ampl.* & in dubio rem vti allodialem vendidiſſe præſumitur animo præiudicandi Domino, ſi alienat ſimpliciter, non facta mentione, quod res ſit emphyteutica, vel non exprimens qualitatem, ex qua id poſſit apparere, Sylue. *in d.l.fin. nu.8.* Bal. ibidem *num.8.* & Iaſ. *num.86.* & eſt com. op. vt atteſtatur Bero. *conſ.102.num.60. vol.1.* cum aliis allegatis per Corb. *d.ampl.num.8.* quam ſententiam tenet Rot. vt per Add. *ad d.dec. Ludouiſ.* Caroc. *d.quæſt.4.num.6.* & Honded. *d.conſ.51. num 35.* & nouiſſime alios refert Bonauogl. in Add. ad Iaſ. *in d.l.fin.ſub nu.125.*

140 Amplia ſupradictam limitationem habere locum, etiam de æquitate canonica, Bero. *d.conſ.102. num 63.* Honded. *d.conſ.nu.36.* & vide Mant. *d.tit.28.n.13.*

141 Declara ſecundo dictam magis comm. op. vt non procedat, quando eſt conuentum, quod bona emphyteutica, non poſſint alienari, in totum, vel in partem: quod pactum, vltra prohibitionem iuris communis, vt aliquid operetur, intelligitur, vt ex alienatione etiam partis, emphyteuſis in totum deuoluatur, Bero. *conſil. 122.col.1. & 2.lib.1.* Honded. *ead.conſ.num.37.* Magon. *deciſ. Flor.145. num.11.* & alios refert, idem Bonauog. citato loco.

142 * Contrarium tenuiſſe bis Rot. refert Mareſc. *var. reſol. lib.2.cap.14. num.8.* ſed ſi dictum eſſet, quod caderet à toto, ſi partem alienaret, pactum eſſet ſeruandum, quemadmodum de teſtatore prohibente ſic, videndus eſt Vinc. Fuſar. *de fideic.q.718.n.10.*

143 Declara tertio, vt non habeat locum, quando emphyteuta promiſit per ſe, & alios comprehenſos, non alienare, Domino irrequiſito, ſub pæna iuris, quia tunc, vno alienante partem, omnes alij caderent in pænam, Rip. *in l.4. §.Cato. n.45.in fine ff.de ver.ob.* Corb. *dicta ampl. in fine,* ſed de hac declaratione dubitari poteſt, per ea quæ ſupra dicta ſunt.

Alias duas declarationes ponit Bonauog. citato loco, nempe quando Dominus ex alienatione offenderetur, ex Roman. *conſ.17. vol.2.* Grat. *conſ.93.n.20.vol.1.* Bero. *conſ.120.vol.1.* Burſat. *conſ.220. nu.99. vol.2.* quæ declaratio eſt vna cum illa prima, quando alienaret vt rem allodialem, quam ponit Corb. *d.ampl.42.num.7.* ſecunda declaratio eſt, quando fundus, vel domus vnico contextu eſſet datus in emphyteuſim, ex Natt. *conſ.479. nu. 15.& conſ.ſeq.* quod intellige, vt ibi per Natt. & per Corb. *de cauſ.priuat. ob non ſol.can. ampl.5. ſub nu.19. ver. nam ſicut,* & vide, quæ dicemus in tit. *de ſol.can. qu.1. n.31.* & Corb. *ead.cauſa ampl.6.* & vide etiam infra *de ſol.can.quæſt.1.n.44. ver. ego autem.*

144 Limita tertio, diſpoſitionem *dictæ l.fin.* non habere locum, quando in conceſſione adeſſet clauſula, pro ſe, & quibus dederit: nam hoc caſu irrequiſito Domino, poſſet emphyteuta alienare, Iaſ. cum aliis, quos citat, *in l.fin. num.6. Cod.de iur.emph.* Grat. *conſ.86. num.5. lib.1.*
* Dec. *conſ.171. num.2.* Curt.iun. *conſ.108. num.37.* Ruin. *conſ. 81.nu.6.vol.1.* Aym. *conſ.84.num.11.* Pariſ. *conſ.3.num.12.vol.1.* vbi hanc eſſe comm. op. teſtatur, eamque eſſe communem dicit Dec. *conſ.164.* Ceph. *conſ.347.num.30.Vol.2.* Rol. *conſ.79. num.27.vol.2.* Redoan. *de reb.Eccl. non alien. fol.517.* Clar. *§ emph. qu.13. ver. vlterius quæro.* Corb. *d. cauſa limit.2.*

Caroc.

Caroc. *de locat. tit. de locatione emphyteuta, q.1. num.3.* vbi hanc eſſe magis com.op. ex Bero. & Imol. *in cap. potuit, de locato* teſtatur, Valaſc. *de iur. emph. q.38.n.23.* quæ limitatiò erit intelligenda, quando erit poſita in diſpoſitiuis inſtrumenti, & non in executiuis, iuxta quæ dicemus infra *q.10.* & in *h.c q.n.283. & n.181.*

145 Declara tamen hanc limitationem tertiam, vt non procedat, quando res fuit conceſſa pro ſe, & quibus legitime dederit: quia licentia alienandi non eſt ſimpliciter data, ſed cum grano ſalis: nam his verbis ſtantibus, negari non poteſt, quin emphyteuta, qui alienauit irrequiſito Domino, dicatur illegitime alienare, Curt.iun. *conſ.130. n.7.* Aym. *conſ.92. n.6.* & Corb. *d. limit. ſub n.2.*

146 Declara ſecundo, non habere locum, ſi in inſtrumento conceſſionis, cum clauſula, & quibus dederit, vel cui concedere voluerit, appoſitum eſt pactum, vt emphyteuta non poſſet alienare, ſine conſenſu Domini, Dec. *conſ.171. n.3.* Curt. iun. *conſ.230. num.6.* Corb. *d. limit. num.4.*

147 Declara tertio, per iſtam clauſulam, & quibus dederit, vel voluerit, per quam conceditur facultas alienandi; quod cenſetur ſolum data facultas alienandi primo acquirenti, quando in conceſſione adeſt verbum, Tu, vel ipſe, quod denotat perſonalitatem quandam, à qua perſona recedi non poteſt, Natt. *conſ.163. n.7. & ſeq. & conſ.ſeq.* quam opinionem ſequuta eſt Rota, vt per Ludouiſ. *deciſ.529. num.2. & ſeq. & deciſ.11. diuerſ. par.1.* quæ loquitur, quando data eſt hæc facultas quicquid N. placuerit, & fuit reſponſum non obſtare verba, & vſque in tertiam generationem, quia intelligi debeat, quod. N. poſſet alienare in præiudicium generationum, & non vltra, & Add. ad. deciſ. Ludouiſ. allegat aliam deciſ. Rotæ, & vide infra *num.284. & qu.10.*

148 Quam declarationem ſubdeclara non habere locum, ſi aliter de intentione concedentis appareret; vt ſi eſſet dictum, quod eius ſucceſſores poſſent alienare, Natt. *eod.conſ. n.7.* vel licentia alienandi reſpiceret alios vlteriores in inueſtitura comprehenſos. Ludouiſ. *d.dec. num.4.*

149 Declara quarto, dictam licentiam continere expreſſam prohibitionem, vt non poſſit in perſonam priuilegiatam, & potentem fieri alienatio, Ludouiſ. *ead. dec. n.5.* & qui ſint iſti potentes, diximus ſupra.

150 Amplia prædictam limitationem tertiam habere locum, ſiue dictum ſit: quibus dederit, vel quibus voluerit; in hoc enim nihil differunt, Iaſ. *in d.l.fin. n.6.* qui alios allegat, & Caroc. *d.q.1.n.3.fol.94.*

151 Limita quarto, *d.l.fin.* non habere locum, quando dictum eſſet, pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, nam per hanc clauſulam cenſetur data facultas alienandi, irrequiſito Domino, Pariſ. *conſ.3.nu.13.lib.1.* Rol. *conſ.54.n.34.lib.3.* Mast. *de clauſ. par.1. clauſ.102.nu.3.* declara in emphyteuſi Eccleſiaſtica, conceſſa pro ſe, & hæredibus, ex eis legitimè ſuccedentibus: nam non poterit alienare in præiudicium vocatorum, & quomodo intelligatur, vide *de ſucc. in bon. emph. q.1. in fine.*

152 Limita quinto non habere locum, quando in inueſtitura Dominus directus prohibuit alienationem, tantum maioribus; quia per hoc eſt data licentia alienandi maioribus, & æqualibus, Ruin. *conſ.213.n.6.lib.1.* & dicit; quod hæc opinio eſt verior, & communior; ſed Clar. *d.q.13. ver. ſed quero,* credit, opinionem Ruin. non eſſe veram; tamen nihil determinat, ſed de hoc videndus eſt Corb. *d.cauſa ampl.2 n.17.* & nos dicemus infra, & videndus eſt etiam Mant. *de tacit. & amb. lib.22. tit.21. num.38. & ſeq.* & Io. Franc. Bonauog. in Add. *ad l.fin. C. de iur. emph. col.2.*

153 Limita ſexto, quando eſſet data licentia alienandi cuicunque voluerit, Salyc. *in d.l.fin. C. de iur. emph. nu.2.* quem ſequitur Bal. ibi *n.3.* & Iaſ. *nu.4. & ſeq.* Imol. *in cap. potuit, de locat.* Alex. *conſ.172.nu.4.vol.2.* Rom. *ſing.475.* Dec. *conſ.614. nu.5.* Ruin. *conſ.21. num.6.vol.1.* Clar. *d.quæſt.13. ver. ſed pone,* vbi dicit hanc eſſe com. op. Rol. *conſ.79.num.25. vol.2.* Corb. *d.cauſa ampl.2. num.5.* non tamen poterit in potentiores alienare, Mant. *de tacit. & amb. d.tit.21. n.35.* Borg. *de laud. par.2. in Spec.* n. *nu.19.* & dixi ſupra *num.20.* quia eſt contra naturam emphyteuſis, & quid in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vide *de ſucc. in bon. emph. quæſt.1. in fine.*

154 Contrarium tenet Spec. *in §.nunc aliqua, qu.14. de locat.* Alex. *conſ.106.nu.3.vol.4.* Affl. *dec.307. num.21.* Cauale. *conſil.50.* Soc. iun. *conſil.70.num.9. vol.3.* Bero. *conſ.44. nu.21.vol.1.* Dec. *conſ.614. nu.2.* qui volunt, quod hoc pactum debet intelligi in terminis iuris communis; videlicet dummodo hoc faciat de licentia, & voluntate Domini; Sed opinio Spec. & ſequacium communiter reprobatur, vt dicit Iaſ. *d.l.fin.* & Clar. *d.ver. ſed pone,* & Rolan. *d. conſil.79.* quia ſi illa clauſula intelligi debet ſecundum naturam emphyteuſis, redditur ſuperflua, & tamen intelligi debet cum aliquo effectu. *cap. ſi Papa, de priuil. in 6.* ita Mant. *de tacit. & amb. lib.22. tit.28. num.36. & tit.21. num.27.* qui reſpondet fundamentis eorum, qui tenent contrariam partem Spec. & alios allegat, idem Mant. qui alios refert *eod.tract.lib.3.tit.7.num.10.* qui loquitur in emphyteuta Eccleſiæ, ſtante pacto quod poſſit alienare: Et ſtante dicto pacto, idem iudicatur de iſtis bonis emphyteuticis, quod de bonis allodialibus, Anch. *conſil.125. col.pen.* Dec. *conſil.586.n.5.* refert Io.Franc. Bonauog. in Add. *ad l.fin. C. de iur. emph. col.1.*

155 Declara communem opinionem, quod vigore dicti pacti, non debet emphyteuta propria auctoritate introducere emphyteutam nouum in poſſeſſionem, prout & tenetur ſuſcipere nouam inueſtituram, & ſoluere laudemium, & debet etiam expectari Dominus per duos menſes, iuxta diſpoſitionem *d.l.fin.* & ſi aliter fieret, & venditor emptorem in poſſeſſionem mitteret propria auctoritate, res in commiſſum incideret, Guid.Pap. *con.46.* Soc. *conſ.70.nu.10. vol.3.* Menoch. *conſ.297.* Add. ad Clar. *d.q.13. litt. A.* Corb. *d.ampl.2. num.9.* quod intelligo, ſcilicet, quod Dominus non debet expectari per duos menſes: cum data ſit licentia alienandi, per ea, quæ ſupra diximus *n.3. & limit.3.* ſed quod infra duos menſes tenetur Dominus nouum emphyteutam in poſſeſſionem inducere, vt infra *n.158.*

156 Declara ſecundò dictam comm. op. vt non procedat, quando per pactum fuiſſet conuentum, vt liceat emphyteutæ vendere cuicunque voluerit, exceptis tamen potentioribus, Eccleſiis, pauperibus, & illegitime natis: ita Bero. *in d.c.potuit, num.20.* nam cum illud pactum poſſit aliquid operari vltra ius commune, non dicitur permiſſum emphyteutæ, ſine licentia Domini vendere; operatur autem, quia, & ſi de iure communi ſit prohibitum vendere perſonis prohibitis, non tamen in iure determinatum eſt, quæ dicantur iſtæ perſonæ prohibitæ; iſta ergo generalitas reſtricta dicetur ad perſonas, in inueſtitura, & pacto nominatas; operatur etiam, quia cum multæ aliæ perſonæ dici poſſent prohibitæ de iure communi, per pactum iſtud ſolum expreſſæ prohibitæ erunt; nam vltra expreſſas perſonas omnes aliæ permiſſæ dicuntur: ita Bero. *d.n.20.* Iul. Clar. *d.quæſt.13. ver. ſed quero,* Alex. *conſ.106. colum.1. vol.4.*

157 Diſſentit Ruin. *conſ.213.num.7. volum.1.* quod ſcilicet poſſit alienare, irrequiſito Domino: quia excluſio vnius, alterius eſt incluſio: ſi igitur excludit certas perſonas, includit facultatem alienandi in alios ſine li-

centia, ita Iaſ. *in d.l.fin. num.89.* Add. ad Iul.Clar. *d.quæſt. 13.* Caroc. *de locat.fol.94. quæſt.8. num.1.* qui dicit hanc eſſe magis comm. opin. & reſp. obiectioni Iul. Clar. & opinionem Ruin. ſequitur Maur. Burg. *de laud. par.2. inſpec.1. numero 17. cum aliis ſeq.* & vide *de laudem. quæſtione 8.*

158 Retenta igitur opinione prædicta Ruin. & aliorum; eam amplia, vt habeat locum in nouo emptore, cui primus emphyteuta in vim pacti alienauit, vt ipſe poſſit alienare, irrequiſito Domino, Spec. *tit.d.: nunc aliqua, q.97.* Ferret. *conſ.119.n.4.& ſeq.* Natt. *conſ.322.* Dec. *conſ.193.* Corb. *d.ampl.2.n.18.*

159 Declara etiam, quod nihilominus tenetur emphyteuta poſt alienationem requirere Dominum directum (vt ſupra dictum eſt) vt nouum emphyteutam infra duos menſes in poſſeſſionem inducat: cum ipſe non poſſit propria auctoritate inducere, Bero. *d.c.potuit, num.23.* & Imol. *in eod.cap.n.64.* & debet petere nouam inueſtituram, & ſolnere Domino laudemium, vt diximus ſupra *n.154.* Corb. *d. Ampl.2. in fine.*

160 Limita ſeptimo diſpoſitionem *d.l.fin.* quando emphyteuſis eſſet data in ſolutum; quia eo caſu, licet non ſit requiſitus Domini conſenſus, tenet datio, & emphyteuta non cadit, Bal. *in cap.1. 4. col.de prob. feud. alien.* intelligendo, quando iſta datio in ſolutum fit auctoritate Iudicis, & Iudice mandante, & cum eius decreto; exemplum; quando emphyteuta obligauit omnia bona ſua, & res emphyteutica, cum decreto Iudicis, in ſolutum fuit data creditoribus. eſt *deciſio* Affl. *191.* Redoa. *de reb.Eccl. non alien. fol.520. num.38.* ſaluo tamen dicis ſemper canone Domini; ſecus tamen, ſi ipſa datio in ſolutum fieret voluntarie per ipſummet emphyteutam, ſine Iudicis mandato, Iaſ. *in d.l.fin.num.118.* & hanc eſſe com.op. teſtatur Grat. *conſ.333.num.9.& ſeq. volum.1.* cum aliis adductis per Corb. *d.cauſa limit.19. n.1.* Seraph. *dec.672.nu.3. & dec.672. diuerſ.p.1.* Caualer. *deciſ. 366.n.4.* loquens in ſubhaſtatione, & in ſubhaſtatione eſt etiam dec. coram Merlino in recol. per Paul.Rub. *dec.25.num.12.* vbi aliæ deciſiones cumulantur, ſed pro hac limitatione videnda ſunt, quæ diximus *de cont.emph. q.38. & infra n.314.*

161 Amplia prædictam limit. vt non ſolum poſſit dari in ſolutum, quoad ius percipiendi fructus, duraturum, donec emphyteoſis durat in perſona debitoris, vt dicunt Bar. Alex. & Caſt. *in l.ſi fundo, §.ſi de vectigalibus, ff de damn.infect.* & idem Alex. *conſil.124.num.1.volum.4.* Tiraq. qui infinitos cumulat, & teſtatur de com. *de ret. lign.§.1. gloſ.7. num.49.* ſed etiam quoad vtile dominium, ſi emphiteuſis non ſit Eccleſiaſtica, & ex pacto, ſed talis, quæ poſſit tranſire in extraneos, ſaluo tamen iure Domini, quod habeat laudemium, & ius prælationis, ſecundum Salyc. & alios allegatos à Corb. *d.cauſa limit. 19.nu.2.* Alex. autem *in d.§.n.17.* ex mente Salyc. diſtinguit: Aut quæritur, an quando emphyteuta conuenitur actione perſonali, ad quantitatem, poſſit fundus emphiteuticarius accipi ex ſecundo decreto, vel in cauſam iudicati; & debet diſtingui: Aut creditor, qui agit, eſt talis perſona, cui inuito Domino, emphyteuta non poſſet rem emphyteuticam, vel libellariam pignorare, & tunc, niſi Dominus conſentiat, capi non poteſt, vt vtile dominium, & ius emphyteuticum tranſeat; ſed commoditas percipiendi ex fundo, ſic, pro tempore, quo in perſona emphyteutæ durabit emphyteuſis. Aut eſt talis perſona, cui alienari poteſt inuito Domino, licet prius illum requirere debeat, an velit pro eodem pretio, iuxta *l.fin. C.de iur.emph.* & tunc putat, quod capi poterit, & Dominus capientem poteſt inueſtire, receptis emolumentis ſibi debendis; & iſta dicit procedere in creditore emphyteutæ, ſed in creditore Domini, quod indiſtinctè res Domini ſine præiudicio emphyteutæ poteſt capi ex ſecundo decreto. Sed Alex. tenet, quod Salyc. in pluribus non bene loquatur. Primò in quantum præſupponit, quod ex cauſa damni infecti poteſt capi prædium emphyteuticum ex ſecundo decreto, quoad hoc, vt tranſeat vtile dominium, non benedicit, per rationes, per eum ibi adductas: item quod male loquitur etiam, dum vult, quod prohibitio emphyteutæ impediens eum poſſe alienare, iuxta *d.l.fin.* videtur etiam, eum impedire pignorare: nam iſtud eſt contra *l.lex vectigalis ff. de pign.* item, in quantum Salyc. vult, quod ſi immiſſa eſt perſona, in quam poterat fieri alienatio, requiſito prius Domino, iuxta *d.l.fin.ver. his tamen perſonis, cum gloſ. in ver. veteri, & not. in cap. potuit de, locat.* tunc poteſt habere locum ſecundum decretum, quoad tranſlationem iuris emphyteutici, ſeu vtilis dominij: nam iſtud non videtur bene dictum, & eſt contra mentem Bart. & omnium, & reſp. Salyc. quia in hoc caſu fieret præiudicium Domino; ſed opinio Salyc. videtur approbata à Grat. *conſ. 133. num.10. volum.1.* & Corb. *d.limit. ſub num.2.* defendit Salyc. vbi emphyteuſis eſt hæreditaria, vel conceſſa cum pacto, vt vnuſquiſque comprehenſorum poſſit hypothecare, & alienare, etiam in præiudicium alterius comprehenſi, va fieri dicit in ſua Patria, & hæc ſua opinio comprobari poteſt, quia bona emphyteutica hæreditaria, iudicantur, vt bona allodialia, vt diximus in tit. *de ſucc. in bonis emph. q.20.n.6.*

162 Declarantur tamen prædicta, vt habeant locum, in ſubſidium, aliis rebus non extantibus, vt declarat Imol. *in d.§.ſi de vectigalibus*, & ibi Alex. *numero 18.* qui plures allegat, hanc opinionem tenentes, & Tiraq. *dict.numero 49.* & Corb. *dict.limit.numero 6.* facit pro hac opinione, quod in generali obligatione bonorum veniunt bona alienari prohibita, quando obligans non haberet alia bona, ne tunc redderetur fruſtratoria obligatio. Gab. *de reg. iur. conc.12. numero 40.* Rot. *diuerſ.par.1. deciſ.426. numero 9.* quod intelligitur in expreſſa hypotheca, non in legali. Rot. *diuerſ. part.4. deciſ.183. ſub num. 11.* quod etiam intelligitur, quando eſſet facta conceſſio in emphiteuſim, ſub expreſſo pacto, quod non poſſint bona alienari ſine licentia Domini, quovis modo, & quouis quæſito colore; alias quod deuoluantur, & alienationis appellatione lato ſumpto vocabulo, eſt prohibita illorum hypotheca, ideo non veniunt in generali obligatione, vt dicitur *in dict.deciſ.626. num.9.* & de hoc diximus etiam *de cont. emph. quæſt.38. num.10. vbi etiam num.9.* Idem aſſeritur, ſi dictum eſſet, quod non poſſit alienari, nec hypothecari; propterea benè dicitur in *d.t.l. deciſ.193. numero 11.* quod habet locum in expreſſa hypotheca illud, quod dicitur, in ſubſidium, aliis rebus non exiſtentibus.

163 Declaratur ſecundo, vt non habeat locum in datione in ſolutum, quæ fit pecuniæ debitæ, & voluntariè ab emphiteuta: quia ſi hæc fiat irrequiſito Domino, iure ſuo priuatur, vt per Doctores ſupra allegatos in limitatione, & per alios adductos à Corb. *ead. limit. nu.3.* ideo Dominus debet ab emphyteuta requiri, ſicut debet requiri, quando vult vendere; niſi hoc ſit permiſſum, ex pacto inueſtituræ: quia datio in ſolutum voluntariè, pecuniæ debitæ, dicitur vera venditio. Affl. *dec.335. n.18. & dec.368. nu.2.* cum aliis citatis per eundem Corb. *ibi nu.4.*

164 Sed prædicta non haberent locum, ſi alterius ſpeciei debitæ emphyteuſis in ſolutum inæſtimata voluntariè ab emphyteuta daretur: quia huiuſmodi datio eſt quædam permutatio, cum ſoluatur ſpecies pro ſpecie, & non ſpecies pro pecunia. Tiraq. *de retra. lign.§.1.gloſ. 14.n.7.*

14.n.9. vbi alios cumulat, & cum permutatio ſit permiſſa irrequiſito Domino, pariter poteſt fieri hæc datio in ſolutum, Corb. vbi ſupra *nu.5.* & nos de permutatione dicemus infra *lim.21.n.252. cum aliis ſeq.*

165 Quærit etiam ibi Corb. *n.7.* ſi creditor, qui obtinuit in ſubſidium ius percipiendi fructus, videns tenuitatem fructuum, ex emphyteuſi prouenientium, & quod à debitore alienando, vel delinquendo poſſet fraudari, an poſſit petere à Domino, vt licentiam interponat ſuper adiudicatione ſibi facienda, vel venditione; & an Dominus illam debeat concedere; & ſi concedatur, an præiudicet aliis, vt non reſoluatur datio in ſolutum, vel venditio per mortem debitoris, & remittit ſe ad Marian. Frecc. *de ſubfeud.* Baro. *lib.2.n.9.*

166 Limita octauo, quando emphyteuta vendidit, cum pacto de retrouendendo, & poſtea recuperauit, Bald. *l.ab emptione, ff.de pact.* Rip. *in l.in quartam, num.55. ff.ad Leg. Falc.* Dec. *conſ.88. col.2.* Cagn. qui alios allegat, *in l.2. nu. 174. C.de pact. inter empt.* Et pro hac opinione facit, quod alienans contra prohibitionem teſtatoris, non cadit in pœnam priuationis, ſi alienat, cum pacto de retrouendendo, Rip. *in d.l.in quartam, eod. num.55.* Fab. *inſt. de empt. & vend. §.1.* Alex. *conſ.119. nu.6. lib.4.* & alij, quos refert Fuſar. *de fidei. ſubſt. qu 718.nu.57.* Et opinionem Cagn. ſequuta eſt Rot. vt per Seraph. *deciſ.819.* qui dicit ita alias fuiſſe iudicatum per eandem Rot. in vna Peruſina fideicommiſſi coram Orano 1586. quæ eſt impreſſa poſt Honded. *conſ.58.lib.1. & in recent.p.2.dec.593.in fine,* & quod, ſtante d. pacto, ſi emphyteuta redimat, poſtquam eſt citatus, erit excuſatus à caducitate, Magon. *deciſ. Flor. 145. in fine.*

167 Contrarium tenet M.Ant. Anguſ. *conſ.102. nu.15.* & Bero. *conſ.86. in fine lib.1.*

Sed Ferdi. Loarez. *in l. Filiusfamilias, §. Diui, ff.de legat. 1.nu.194.* diſtinguit. Aut eſt facta alienatio in potentiores, & ſic ſit difficilis recuperationis; & tunc habet locum ſecunda opinio; Aut non eſt facta in potentiores, & habebit locum prima opinio, quam videtur approbare Fuſar. *d.q.n.41.* Sed prima opinio eſt tenenda, quam ſequitur Rota.

168 Declara dictam limitationem, habere locum, ſi hoc pactum eſſet appoſitum in ipſo contractu venditionis, & virtute illius pacti res emphyteutica recuperaretur, Tiraq. *de retract.lign.§.19.gloſ.2. nu.4.* vel etiam pactum prædictum eſſet appoſitum incontinenti; ſecus autem, ſi ex interuallo. Idem Tiraq. *de retract.conuent. §.1. gloſ.7.nu.4.* Dec. *d. conſ.88. ſub nu.3.* cum aliis per Tiraq. allegatis, & vide eundem Tiraq. *de retract.conuent. §.fin. n.153.* & hanc op. tenet nouiſſime Bonauogl. *in l.fin. C. de iur.emphyt.n.155.*

169 Sed aliud dubium oritur: Si antequam res recuperetur per emphyteutam alienantem, Dominus declaret, & acceptet caducitatem, an pœnam euitet: Tiraq. *de retract.lign.§.8.gloſ.7.nu.27.in fine,* videtur tenere, quod non, dum dicit, eo caſu, quo recuperatio feudi, a Vaſallo venditi, ei prodeſt, ne eo caderet, intelligitur, dummodo, nondum ſit ſuper ea re mota controuerſia, arg. *l.mancipiorum, ff.de opt. legat.* & ita dicit Dec. *conſil. 160.in fine,* quem ipſe allegat, qui alios adducit. Sed prædicti Doctores non loquuntur, quando res eſt vendita, cum pacto retrouendendi, ſed loquuntur ſimpliciter, quod etiam emphyteuta, facta recuperatione, non euitet pœnam, vt etiam diximus ſupra ampl.4. nos autem loquimur, quando alienatio eſt facta, cum pacto redimendi; & ideo tenendum videtur, quod recuperando rem, poſt declaratam caducitatem, euitet pœnam: quia redimendo, habetur perinde ac ſi nunquam res fuiſſet alienata, vel hypothecata, Dec. *d.conſ. 88.n.3.* & Cagn. *d.num.174.* quem ſequitur Rota *d.dec.819.* vbi excuſauit à pœna emphyteutam, qui redemit cenſum, poſt declaratam caducitatem, quia nullum præiudicium erat factum Eccleſiæ, nec in aliquo ius ſuum erat factum deterius, & hoc procedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica: in profana autem diximus ſupra ampl.3. *num.40.* & ideò concludendum eſt, quod quando ius Eccleſiæ non eſt factum deterius, & celeriter eſt facta recuperatio, emphyteuta euitabit pœnam caducitatis, etiam poſt declarationem: alioquin fruſtra concederetur purgatio moræ, per tex. *in cap. potuit, de locato,* vt dicit Borgn. *dec.38. num.83. par.2.* qui poſt alios allegat etiam dictam deciſionem Seraph.794. & ita etiam tenet Mant. *de tacit lib.22.tit.27. num.35.* Gabr. *conſ.75. nu.7. lib.2.* & eſt *deciſio recentiſſ.577. nu.2. par.2.* quæ loquitur in ſolutione canonis, de quo vide *de ſolut. can. quæſt.9,* & pro hac opinione facit dec. Magon. ſupra allegata *nu. 165. in fine.*

170 Subdeclara dictam limitationem, quando emphyteuta vendit, cum pacto de retrouendendo, in eodem inſtrumento appoſito, & in tempore recuperauit; quia tunc non requiritur in retrouenditione conſenſus Domini. Dec. qui alios citat in *d.conſ.88.nu.3,* Tiraq. *de retract. lign.§.19. gloſ.2.nu.4.* Et eſt ratio, quia hæc non eſt noua acquiſitio, neque ex cauſa noua facta, & habetur, ac ſi nunquam res eſſet alienata. Cagn. *in l.2. C.de pact. inter empt. & vend. num.174.* & in terminis, Idem Cagn. *in ead. l.num.142.* ponit hanc quæſtionem, quando Dominus conſentit alienationi, cum pacto de retrouendendo, quod in retrouenditione facienda, non requiratur conſenſus Domini, quia iam ſatis conſenſiſſe dicitur, & ita dicit tenere Alex. *conſ.228.col.2.lib.6.* * cum quo etiam tenet Gozad. *in ead. l.2.qu.13.n.125.* quos allegat Corb. *de cauſ.priuat.ob alien. ampl.27.n.6.* Mareſc. *var. reſol.cap.91. num.4. & ſeq. lib.2.* & videnda erit *qu.4. de laud.*

171 Contrariam opinionem tenet Affl. *in cap.1. quid iuris ſit, ſi poſt alien.feud. Vaſal. feud.recup. nu.40.* contra Propoſitum, allegans ita tenere Io. Aud. *in c.potuit, de locat,* & Alber. *in l.fin.col.pen. C.de iur. emph.* Alciat. *conſ.296. n.5.* Rip. *in l.in quartam, num.56. ff.ad l.Falc.* quos etiam refert Corb. *ead.ampl.in principio.*

Affl. loquens in feudo de prohib. alien. per Feder. principio, *nu.39.* diſtinguit: Aut Dominus dedit licentiam alienandi, cum pacto de retrouendendo, & tunc in retrouenditione non ſit opus noua licentia, quia iam Dominus huic oneri conſenſit, & licentiam recmendi dediſſe videtur. Aut Dominus conceſſit licentiam ſimpliciter vendendi, quia tunc Dominus conſentit, vt emphyteuſim habeat emptor, non autem conſentit, vt emptor poſſit retrouendere venditori, & propterea ſine eius conſenſu, non debet habere alium, quem nollet; quam diſtinctionem refert, & ſequitur Corb. *d.ampl.* debet tamen fieri retrouenditio in termino, in contractu a principio expreſſo: nam ſi Dominus præſtitit conſenſum ſuper redemptione, facienda infra certum terminum, eo termino elapſo, cenſetur prohibuiſſe, *l.cum Prætor, cum ſimilibus ff.de iudic.* & ſi terminus ille poſtea ab emptore venditori prorogaretur, non poſſet etiam in termino prorogato retrouenditio fieri, abſque noua licentia Domini, ita dicit Maria. Freccia. *de ſubfeud. Baron. lib.2. q.17.* Sin autem pactum de retrouendendo, non fuit à principio appoſitum de conſenſu Domini, ſed ab ipſis partibus, vel ex poſt facto, tunc opus eſt licentia Domini in retrouenditione, ne res cadat in commiſſum; quia contrahentes in præiudicium Domini, qui ſimpliciter conceſſit licentiam alienandi, apponere non poſſunt illud pactum; Ita Iacob. Guilot. de Auila *conſ.71.* quem citat Thom. Parpal, in add. ad Iaſ. *in l.fin.num.198. q.21. C.de iur. emph.*

quos refert idem Corb. *in d. ampl.* Et dictam diſtinctionem Affl. ego etiam puto veram, quia Doctores allegati pro prima opinione, loquuntur, quando adeſt licentia Domini, vt Alex. *in d. conſ. 228. nu. 4.* & mihi videtur, quod hoc probetur expreſsè in tex. *c. 1. de feud. non haben. prop. feud. nat.* vbi tex. dicit: ſi quis, ea lege, alicui feudum dederit, vt ipſe, & ſui hæredes, & cui ipſe dederit, habeant reſponſionem, ille qui ſic accepit, poterit id vendere, donare, vel aliter, ſi ſibi placuerit, etiam ſine voluntate Domini, alienare: ergo in caſu prædicto, ſi Dominus dedit licentiam retrouendendi, poterit retrouendere ſine conſenſu Domini.

172 Limita nono, non habere locum in alienatione nulla, inualida, & ſimulata, Bal. *in l. 2. col. 1. C. de Epiſc. aud.* Iaſ. *in l. fin. 139. C. de iur. emph.* vbi ponit exemplum de muliere, vendente ſine præſentia propinquorum, quæ à Statuto exigitur: quia verbum venditionis, prolatum abſolutè, non comprehendit venditionem, quæ eſt nulla ex defectu ſolemnitatis, *l. 4. § condemnatum, ff. de re iudic.* & opinionem Bald. ſequuntur infiniti, quos cumulat Tiraq. *de retract. lign. § 1. gloſ. 2. num. 5. 6. 13. & 14.* Corb. etiam *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 22.* & alios congerit Caroc. *de locat. & cond. in tit. de locat. emphyt. qu. 11. fol. 94.* & eadem ratio militat in minore, & pupillo, alienantibus ſine ſolemnitate iuris, & ſtatutorum, vel alterius particularis Conſtitutionis, Vinc. Fuſar. *de fideic. ſubſt. quæſt. 718. num. 20. & 22.* & in minore vide ſupra, *ampl. 41.* & vide quæ dicemus *de ſol. can. quæſt. 1. ampl. 31. & 32.* & opinionem Bal. ſequitur etiam Bertaz. *de clauſ. clauſ. 7. gloſ. 19. num. 33.* & haberet locum, ſi in inſtrumento adeſſet clauſula conſtituti, Rot. *deciſ. poſth. par. 1. 787.* & quando alienatio eſt nulla, propter defectum ſolemnitatis, quod emphyteuta non priuetur, alios cumulat Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 38.* niſi eſſet ſequuta actualis traditio rei, & non per clauſulam conſtituti; ſecundum Clar. *§ feudum qu. 31. ver. ſed quæro,* quando contractus ex aliquo capite eſt nullus, ſed hæc opinio Clar. niſi ſequatur traditio, non videtur tuta: quia clarum eſt, quod emphyteuta non cadit, niſi tradat rem, vt dicemus in prima limitatione huius quæſt. & ideo hæc noua limitatio ad nihil deſeruiret, & faciunt ea, quæ ſupra dixi *n. 102. & 114. & infra n. 177.* & vide omnino de laudem. *q. 8. limit. 5.* credo tamen, quod emphyteuta teneatur rem alienatam recuperare per ea, quæ dicemus infra *n. 189.*

173 Infertur ex dicta limitatione, emphyteutam iure ſuo non priuari, ob alienationem factam à ſuo Procuratore, qui habebat generale mandatum ad vendendum: nam in illo generali mandato ad vendendum, non comprehenditur facultas alienandi bona emphyteutica, per quam conſtituens incideret in pœnam. Burſat. qui de com. teſtatur, *conſ. 44. num. 1. & ſeq. vol. 1.* Corb. *d. limit. 22. nu. 1.* qui rationem adducit, quod ſub generali bonorum venditione, non veniunt bona emphyteutica, & feudalia, quæ non poſſunt irrequiſito Domino alienari. Alex. *conſ. 16. in fine vol. 4. & conſil. 41. volum. 6.* Bero *conſ. 127. num. 18. vol. 1.* quod extenditur, etiam ſi conſtituens Procuratorem ad vendendum bona, non haberet alia bona, quam emphyteutica; quia, licet tunc bona emphyteutica veniant in generali venditione, & obligatione Hip. Marſ. in Rub. *ff. de fideiuſſ. quæſt. 27. num. 223. & ſequent.* & videantur venire in generali mandato ad vendendum; mandatum tamen non intelligitur factum, vt alienet irrequiſito Domino, & eo modo, quo pœnam incurrat, ſed cum Domini licentia ad not. per Bat. *in d. l. ſi Procurator in principio,* & Procurator excedens fines mandati, alienatio eſt nulla, *l. diligenter, ff. mandat. cum ſimilibus:* quod amplia procedere, etiam ſi Procurator haberet mandatum cum libera, & clauſula, quod poſſet facere omnia, quæ Dominus, ſi præſens eſſet, facere poſſet, Rot. *4. par. diuerſ. dec. 58. num. 1.*

174 Secundo infertur, quod emphyteuſis Communitatis, alienata à non repræſentantibus totum concilium, ſeu Communitatem ob alienationem irrequiſito Domino, ad ipſum non reuertitur Alex. *conſ. 99. n. 27. vol. 5.* refert Corb. *d. cauſa limit. 22. n. 3.*

175 Tertio infertur, quod emphyteuſis alienata à minore 25. annis, abſque ſolemnitatibus, à iure, vel ſtatuto requiſitis, non incideret in commiſſum, Bald. *conſ. 9. n. 5. vol. 1.* Spec. *§ nunc aliqua qu. 99.* Octa. Simonc. *de decretis lib. 2. tit. 6. inſpec. 3. n. 30.* Corb. *d. limit. 22.* & vide, quæ diximus ſupra *nu. 171.*

176 Quæ illatio declaratur, dummodo non interueniat iuramentum minoris, per auth. *Sacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vend.* Gabr. *de minor. conc. 5.* Bertaz. *de clauſ. clauſ. 8. gloſ. 1.* & Corb. vbi ſupra.

177 Subdeclara, niſi adeſſet Statutum, vel Conſtitutio, quæ annullaret fidem inſtrumenti, vt eſt in Statuto Eccleſiaſtico, Conſtitutio Cardinalis Ægidij, in Conſtitutionibus Marchiæ, de forma ſeruanda in contractibus minorum, quæ fingit alienationes factas à minoribus ſine iuramento, & conſenſu duorum affinium, & ſine decreto Iudicis, doloſe extortas, & habet locum, ſi maior factus infra quinquennium non ſit conqueſtus Gab. *eodem tit. conc. 4. num. 13.* Bertaz. qui multos cumulat *de clauſ. clauſ. 10. gloſ. 16. num. 7.* Add. *ad dec. Ludouiſ. 260. nu. 13. & deciſ. 473. nu. 24.* vbi plures deciſiones Rotæ allegantur, & eſt *deciſ. 102. par. 2. diuerſ. nu. 12.* Licet contrarium defendat Menoch. *de recup. poſſ. remed. 15. num. 178.* Cuius opinio eſt contra communem opinionem, vt per multos, quos congerit Bertaz. *d. clauſ. 6. num. 11.* & per Viui. *deciſ. 437. num. 11.* & quod ſtante dicta Conſtitutione, contractus non firmetur iuramento, tenet Seraph. *de priuil. iur. priuil. 75. num. 77.* & hæc eſt com. op. vt per Marc. Ant. de Amat. *deciſ. Maceraten. 7. num. 15. & ſeq.* vbi ex ſententia Bar. & aliorum, ex tali contractu nulla oritur actio, neque ciuilis, neque naturalis; & ita etiam tenet Rota *deciſ. 1. par. 5. recent.* Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 54.* Nec ratificatio induci poteſt de iure canonico, propter malam fidem contrahentis cum minore, qui ſcit, contractum poſſe reſcindi Gab. *in d. 3a conc. 4. n. 13.* Natt. omnino videndus *conſ. 295. n. 3.* Viu. *dec. 437. nu. 11.* Nec etiam ſtante mala fide inducitur ex præſcriptione *30.* annorum, nec ex immemorabili, vt late per Surd. *conſ. 28. numero 66.* cum multis ſeq. vbi multos cumulat, etiam de comm. atteſtantes, & *conſil. 49. num. 41. & ſeq.* vbi reperies; quod qui contrahit cum minore, ſine ſolemnitatibus, eſt in mala fide. Rot. in recollectis per Farin. *deciſ. poſth. par. 1. 293. & in recol. per Paul. Rub. deciſ. 294.* vbi nec poteſt renunciari, neque per æquipollens adimpleri, cum ſint de forma ſolemnitates.

178 Quarto infertur, quod mulier, quæ vendidit emphyteuſim, ſine præſentia proximiorum, ſecundum formam ſtatuti, illam non amittit, vt diximus ſupra in limitatione: quæ tamen limitatio eſt etiam declaranda, niſi mulier alienauerit cum iuramento Gabr. *de iur. iuran. conc. 5. n. 14.* Corb. *d. limit. 22. n. 5.* Bertaz. qui infinitos cumulat, *de clauſ. clauſ. 7. gloſ. 19. n. 5.* niſi adeſſet ſtatutum vt ſupra dictum eſt, vel conſtitutio, vt eſt in Marchia, & infra dicetur *nu. 179.*

179 Subdeclara ſimiliter iſtam declarationem, non procedere, quando ſtatutum fingeret, iuramentum dolo, & metu eſſe extortum, annullando contractum, ſolemnitate non ſeruata & idem eſſet, ſi ſtatutum præſumeret ſimulationem, nec eſſet neceſſaria abſo-

lutio

lutio à iuramento, vt per eundem Bertaz. *ead. gloſ. nu. 6.* qui multos citat; licet non deſint alij, qui contrarium affirment, & alij mediam viam tenentes diſtinguant: Sed Rota Romana ſimpliciter tenet, non valere contractum, vt per Mareſc. *var. reſol. c. 43. nu. 5. lib. 1. & in recent. par. 2. dec. 729. n. 1.* nec contractus, factus cum minore, vel muliere, cenſeretur ratificatus, per ſolutiones poſtea factas; quia ſi non poterant vigore ſtatuti contrahere, ita nec minus tacitè contractum inualidum confirmare Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 385. in fine*, loquens in muliere, imponente cenſum ſine ſolemnitate, & ſoluente cenſum, quæ nullitas poteſt etiam per hæredes allegari, & vide etiam *d. deciſ. 294. in recol. per Paul. Rubric.*

180 Et in Domino Eccleſiaſtico, vltra ſtatuta particularia, adeſt Conſtitutio Cardinalis Carpenſis, Marchiæ Legati. *25. lib. 5.* quæ extendit Conſtitutionem Cardinalis Ægidij ad contractus celebratos cum mulieribus ſine dicta ſolemnitate: Sed aduertendum eſt, quod illa Conſtitutio Cardinalis Carpenſis eſt localis, & non habet locum, niſi in Prouincia Marchiæ, vt apparet in Bulla Pauli III. dum confirmauit Conſtitutiones ſuas; ita declarat Rot. *par. 4. diuerſ. dec. 15. b.* & Add. *ad dec. Ludouiſ. 260. num. 7.* Eugen. *conſ. 71. n. 28.* & ideo, vbi non ſunt iſta ſtatuta, vt in mea Ciuitate, in qua mulieres maiores contrahunt, ſine aliqua ſolemnitate, ſeruari debet ius commune.

181 Quinto infertur, fundum emphyteuticum, alienatum à Procuratore minoris, vel mulieris, cum dicta ſolemnitate, ad vendendum bona emphyteutica, etiam irrequiſito Domino, non cadere in commiſſum, ſi Procurator vendat, non ſeruata eadem ſolemnitate iuris, vel ſtatuti, quam minor, vel mulier ſeruare tenebatur. Caccialup. *in repet. l. cunctos Populos, nu. 95. Cod. de Sum. Trinit. & Fid. Cathol.* Iaſ. & Soc. *in l. 1. §. item acquirimus, ff. de acquir. poſſ.* & idem Soc. *conſil. 112. numero 16. vol. 1.*

182 Contrarium, quod non tenetur ſeruare eandem ſolemnitatem, tenet Alex. & ibi Pariſ. *in add. conſ. 189. vol. 7.* vt refert Corb. *d. limit. 22. nu. 6.*

183 Sexto infertur, minorem, qui fundum emphyteuticum vendidit, cum præſentia duorum conſanguineorum, vt ex forma ſtatuti requirebatur, iure ſuo non priuari, ſi in dicta venditione non interuenit decretum Iudicis, & aliæ ſolemnitates, quæ de iure communi requiruntur in alienatione bonorum minoris: quia Statutum diſponens, vt minor non poſſit contrahere ſine præſentia duorum conſanguineorum, non excludit alias ſolemnitates, quæ de iure communi requiruntur. Paul. de Caſtr. *conſ. 106. nu. 3. volum. 1.* Dec. *conſ. 110.* Pariſ. *conſ. 12. n. 43. vol. 2.* Ceph. *conſ. 137. n. 26. lib. 1.* Plot. *conſ. 13. n. 23.* niſi tamen contraxerit cum iuramento, vel adſit ſtatutum fingens, iuramentum dolo extortum, vt ſupra declarauimus, & vide *dec. Ludouiſ. 406. nu. 4. & ſequenti.*

Septimo infert Corb. vbi ſupra procedere, etiam in diuiſione nulla, facta cum minore, de qua videndus eſt *in ead. limit. 22. in fine.*

184 Limita decimo, non habere locum in alienatione ſimulata, Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 2. n. 12.* ex ſententia Paul. de Caſtr. *in l. 1. §. ſi rem depoſitam, ff. depoſ.* Quam limitationem intellige, quando alienatio eſt omnino ſimulata; ſecus ſi ſit ſimulata ad fraudandum Dominum in prælatione emptionis, Corb. *d. cauſ. limit. 23.* & an emphyteuta poſſit allegare ſimulationem, detegendo turpitudinem ſuam, & an in præiudicium Domini credatur, vide Tiraqu. *d. gloſ. n. 15. & ſeq.*

185 Limita vndecimo, non habere locum in venditione conditionali, ante conditionem. Tiraqu. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 2. n. 90.* vbi declarat, habere locum, modo non ſit deuentum ad traditionem, & allegat infinitos hanc opinionem tenentes, & *num. 21. & 31.* & vide infra *limit. 41. & de laudem. q. 8.*

186 Limita duodecimo in hærede, vel nouo ſucceſſore, qui vendidit rem emphyteuticam, ignorans eſſe emphyteuticam, *c. 1. de cont. inter empt. & Domino feud.* Iaſ. *in d. l. fin. num. 127.* vbi dicit, ita voluiſſe Bal. *in c. ſi Vaſallus feudum ad fin.* per illum text. *§. ſi de feud. fuerit con. inter Domino, & Agn.* & etiam voluit, ſi hæres emphyteutæ ignoranter vendidit feudum emphyteuticum, quod non cadit à iure ſuo, vnde Dominus, volens reuocare, debet probare eius ſcientiam, ſequitur ibi Iaſ. facit pro iſta opinione text. *in l. qui in alterius, ff. de reg. iur.* & hanc opinionem Bald. tenet Caccialup. *in repet. cap. 1. de feudo cogn.* Dec. *conſ. 228. num. 6.* Corn. *conſ. 67. colum. 2.* Iaſ. *conſ. 64. colum. 3. lib. 3.* Dec. *in l. qui in alterius ſupra all.* Alex. *in l. cum filius. §. in hac, ff. de ver. ob.* Caball. *Milleloq. 94. par. 1.* Caroc. *de locat. tit. de loc. et emphyt. q. 13. fol. 95.* Grat. *conſil. 70. num. 10. vol. 1.* Affl. *in d. cap. ſi Vaſallus.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien.* Rub. *de caduc. ob res alien. num. 39. fol. 521.* Burſat. *conſ. 26. num. 1. in fine*, & Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 12.* Aut ſaltem ipſa caducitas non eſt cum effectu: cum emphyteuta, ignoranter alienans, ſit reſtituendus in integrum aduerſus alienationem factam, ex clauſula, ſi quæ mihi iuſta cauſa, vt rem non perdat, & emphyteuſim retineat, vt dicemus in tit. *de ſolut. can. quæſt. 1. limit. 1.* & interim videndus erit Corb. *d. cauſ. limit. 25. & de caduc. ob non ſol. can. limit. 20.* & Cagn. *in l. qui in alterius de reg. iur. num. 7.* quæ limitatio facit pro hac opinione, cum paria ſint, canonem non ſoluere, & alienare, irrequiſito Domino, vt ſæpius diximus, & nos reſeruamus ibi tractare, quomodo probetur ignorantia, & quæ Dominus probare debet. adde Hond. *conſ. 42. lib. 2. numer. 15. & ſeq. & numer. 19.* vbi tenet ex ſententia Corb. & aliorum, ſubueniri per reſtitutionem in integrum, & quod emphyteuta, ſiue Vaſallus alienans ſine conſenſu Domini, ignorans rem alienatam eſſe feudalem, ſiue emphyteuticam, non incurrat caducitatem, eſt *dec.* Burat. *182.*

187 Sed interim declarabis, non procedere in hærede ſuo, prout eſt filius, & ſimiles perſonæ coniunctæ, cohabitantes ſimul cum defuncto; quia in eis præſumitur ſcientia. Ruin. *conſ. 50. num. 7. lib. 1. & conſ. 47. n. 13. li. 2.* Caroc. *d. q. 13.*

188 Subdeclaratur tamen, habere locum iſtam declarationem in filio legitimæ ætatis, alias non præſumeretur ſcientia. Iaſ. *in l. ſi quando n. 53. Cod. vnde vi.* Pariſ. *conſ. 75. in fine lib. 1.* Rol. *conſ. 52. num. 12. lib. 2.* Menoch. *de recup. poſſ. remed. 11. n. 54. & ſeq.* & Caroc. *q. q. 13.*

189 Et in alienante contra prohibitionem teſtatoris quod non incidat in pœnam, ſi ignoranter alienauit, quamuis alienatio ſit nulla, tenet Decian. *conſil. 57. lib. 3.* Gabr. *conſ. 119. lib. 1.* Honded. *conſ. 42. n. 13. & 43. lib. 2.* vbi dicit *n. 19. & ſeq.* quod ſubuenitur ex capite reſtitutionis in integrum, ex capite ignorantiæ, aduerſus pœnam priuationis, Rota *deciſ. 20. & 22. par. 1. in nouiſſ. & in recent. dec. 593. n. 4. & ſeq. par. 2.* vbi etiam dicitur, quod non ſufficiat ſcientia præſumpta, & quod requiratur ſcientia ſpecifica, cum omnibus ſuis qualitatibus, & quod etiam ſcientia non præſumatur, ſed probanda eſt à vendicante bona: & procedit etiam in hærede extraneo, nec productio teſtamenti, facta per Procuratorem nocet, vide Fuſar. *de fideic. quæſt. 718. nu. 55.* vbi refert alias deciſ. quæ fuerunt per Rot. reuocatæ, & ibi ponit contrarium tenentes, ſed non eſſe recedendum à prima, tanquam à ſententia communi, & veriori, & præd. op. tenuit Rot. vt per Burſat. *deciſ. 182. numer. 3. cum aliis ſeq.*

190 Quæ declaranda venit, quod ſuperueniente ſcientia, teneatur alienans, rem recuperare, alias incideret in pænam. Gabr. *conſ.119.in fine, lib.1.* Rot. *in recent. par. 2. dec.281.num.4.& dec.342.in fine.* Fuſar. *dicta q.n.57.* Add. *ad d. dec.* Burat. *182.* quæ declaratio facit pro emphyteuta, qui licet tanquam hæres, & nouus ſucceſſor, propter ignorantiam, non cadat, vel in integrum reſtituatur, vt ſupra dictum eſt; tamen ſi rem non recuperet, non euitabit pænam, cum ſit eadem ratio in hærede grauato ſub pæna, & emphyteuta, & vide, quæ diximus *de renunc.q.10.nu.12.& ſeq.*

191 Declara etiam ſupradictam limitationem 12. quod emphyteuta, qui iuſto errore neſciebat, rem eſſe emphyteuticam alienauit eam irrequiſito Domino excuſetur ex ignorantia facti, ſecus autem ſi erraſſet in iure, vt quia neſciebat an inſcio Domino liceret alienare. Valaſc. *de iur.emph.q.38.n.15.*

192 Limita 13. quando eſſet tranſactum longum tempus: nam propter temporis diuturnitatem, præſumitur licentiam Domini interueniſſe: & longum tempus, in iſto caſu, eſt ſpatium decem annorum, & ex longa patientia decem annorum præſumitur, Dominum conſenſiſſe, quod emphyteuta, vel Vaſallus alienaret ius ſuum. Alex. *conſ.105.vol.4.* ſequitur Iaſ. *in l. 1.numer. 16.C.qui admit.* idem Alex. *conſ.113.numer.10.eod.vol.* Dec. *conſ.409.& 486.n.10.* Soc.iun. *conſ.22.nu.15.vol.1.* Gabr. *conſ.88.num.14.vol.1.* Gomez. *de cont.cap.11. ſub num.17.in fine* Maſc. *de probat.conc.417.num.4.vol.1.* idem Maſc. *conc.1262. numer.37.vol.3.* Vaſc. *de ſuc.reſolut.§.7.num.28.* Corb. *d.cauſ. limit.31.* Grat. *diſcep.foren.cap.433.num.57.* Corb. *de cauſ.priu. ob alien.limit.31.* Maurus Burg. *de laud.inſp.20.num.8.par.3.* qui alios refert. Ant. Gab. de præſ. *conc.1. numer.2.* quæ limitatio eſt intelligenda, data ſcientia Domini. Coc. *deciſ.75.numero 12.& ſeq.* cum aliis adductis per Burſat. *conſil.253.lib.3.numer.33.* rem ſcilicet emptam emphyteutam poſſediſſe ſciente, & patiente Domino, vt

* bene ibi explicat Burſat. qui multos refert, etiam de com. atteſtantes, & eſt deciſ. Rot. *par. 1. poſth. 353. num.2.* Sed ſi emphyteuta alienaſſet abſque conſenſu Domini, & Dominus denuo inueſtierit ipſum emphyteutam, & tranſierit longum tempus, quo emphyteuta fuerit in poſſeſſione, præſumitur Dominus omnem caducitatem remiſiſſe, ſiue ſciuerit, ſiue ignorauerit Dec. *conſ.183.col.6.* quem refert doctiſſimus Auunculus meus Io. Franc. Bōnauog. in Add. *ad l. fi. C. de iur. emph. col.1.*

193 Limita decimoquarto, non habere locum, quando eſſet facta venditio inter comprehenſos in inueſtitura Bar. *in l.qui Roma, §.duo fratres q.10.* vbi Alex. *n.10.* Iaſ. *nu.77.* Crot. *n.144.* & Rip. *n.87.* affirmans hanc eſſe com. opin. ff.de ver.ob. Crauet. *conſ.251.col.3.* Bero. *conſ.3.nu.27.vol.2.* Capt. *conſ.146.n.8.* Paul.de Caſtr. *conſ.432.nu.3.vol.1.* Ruin. *conſ.11.num.1.vol.5.* Gozad. *conſ.20.num.9.* Dec. *conſ.203.in fine* Redoan. *de reb.Eccl.non alien.* Rub. *de caduc.ob alien.nu.21.fol.518.* Clar. *§.emphyteuſis quæſt.14.* Corb. qui alios citat *d.cauſ. limit.6.in principio.* Caroc. *de locat. tit. de locat.emphyt.q.6.fol. 93.* & in prohibitione facta à teſtatore de non alienando, quod poſſint inter ſe alienare, infinitos congerit Vinc.Fuſar. *de ſubſt.fideic.q.716.* & multos alios in materia emphyteuſis refert Mant. *de tacit.lib.22.tit.28.n.45.* & habet locum, etiam ſi alienatio eſſet facta in remotiorem de inueſtitura, Surd. *dec.343.n. 19.* & vide in cit. *de laud. quæſt.7.nu.16.* ſed hoc intelligitur, quoad præiudicium Domini; non autem comprehenſorum, cum proximiores, in gradu poſſint reuocare, vt per Burſ. *conſ.291.n. 120.& ſeq.lib.3.* qui alios de com. atteſtantes allegat.

194 Amplia prædictam limitationem, habere locum, etiam ſi in inueſtitura adeſſet pactum de non alienando, irrequiſito Domino; quia tale pactum intelligitur de alienationne facienda in extraneos; non autem inter ſe ipſos emphyteutas. Salyc. *in l.ea lege n.16. C.de cond. ob cauſ.* Add. ad Iul.Clar. *§.emphyt.q.13.* vbi allegat Ceph. *conſ.119.n.5.& conſ.104.n.12.* & Tiraq. *de retract.lign. §.11.gloſ. 6.n.12.* qui hoc non dicit; ſequitur Rim.iun. *conſ.368.n.92.* idem Ceph. *conſ.104.num.12.& conſ.257.nu.10.* & vid. *de laud. quæſt.8.*

195 Contrarium tenet Rip. *in d.§.duo fratres nu.87.ver. & ampliatur etiam*, allegando deciſionem Bald. *in c. 1. de capit.Corrad.* vbi dicit, quod ſi Vaſallus faciat pactum de non alienando, non poterit tunc alienare feudum, etiam in cauſis, à iure permiſſis, quia prohibitio hominis, concurrens cum prohibitione legis, debet aliquid operari, per text. *in §.Sanctiſſimas, in principio,* & ibi Gloſs. in Auth. *de alienand.& emphyt.* & per illum text. ita concludit Alexand. *in l.filius familias, §.Diui, ff. de legat.1.col.1.* dicens, facit mirabiliter dictum Bald. *in dicto §.præterea,* dicit etiam Rip. opinionem Salyc. fortaſſe ſuſtineri poſſe, quod iſta ſit potius refutatio quam alienatio, præſertim, ſi in conuentione de non alienando Domino irrequiſito, non eſſet adiecta pæna, quia tunc conueniens, non diceretur pænam, non appoſitam incurriſſe, nec etiam pænam, à iure communi impoſitam, vt in ſimili, de emphyteuta, qui promiſerat, inſcio Domino non alienare, & poſtea, eo irrequiſito donauit, dixit Bero. *conſ.128.n.12.vol.1.* nam, iſto caſu, non poteſt dici pactum iſtud de non alienando ſuperuacaneum; quia licet non inducat priuationem iuris, ſi fiat alienatio inter ipſos emphyteutas, & ſic in caſu permiſſo; inducit tamen nullitatem actus, ad not. per Alciat. *conſ. 258. n.14.ver.ſed præmiſſis non obſtantibus*, & cum hac opinione videtur tranſire Corb. *d.limit.6.n.5.*

196 Efficax autem videtur ratio Bal. quod vbi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis, operetur ſuum effectum, etiam in caſu licito, & a iure permiſſo, per *d.§.Sanctiſſimas.* Hoc etiam ſentit, vltra Alex. ſupra allegatum *in d. §.Diui* Imol. *col.1.ver.iuxta gloſ.* Saly. *in l.ea lege n.3.ad finem, Cod.de cond.ob cauſ.* Dec. *conſ.349. poſt num.3.ver præterea,* Natt. *conſil.481.n.17.& ſeq.* Ceſſ. Vgo *conſ. 46. num. 16. ver. fortificatur enim*; & prohibitio legis per prohibitionem hominis augetur. Imol. vt ſupra, & prohibitio noua, addita prohibitioni veteri, illam ampliat. Iaſ. *conſ.227.col 2.* Natt. *d.conſ.n.16.* Redoa. *de reb.Eccl. non.alien.* Rub. *de cauſ.propter quas fiunt alien.n.81.cum aliis ſeq. fol.116.* Ludouiſ. *dec.529.nu.13.& ſeq.* Crauet. *conſ.201.nu.42. ver.& magis in terminis.* Caualc. *dec.29.n.35.lib. 2.* vbi dicit, quod *d.§.Sanctiſſimas* habet locum etiam de iur. canonico, & ideo, vt pactum, appoſitum in inueſtitura, de non alienando, intelligi debeat, vt res alienari non poſſit, etiam inter comprehenſos, vt aliquid operetur. Nec obſtaret, ſi diceretur, quod aliquid operaretur, quia alienatio eſſet nulla: Nam reſponderi poteſt, quod iſta nullitas alienationis, ſi non operaretur ad fauorem Domini, eſſet inutilis; cum pactum de non alienando ſit appoſitum ad fauorem ipſius, & non deſunt Doctores, qui opinionem Bald. teneant, dum ipſam ſequuntur, *in d. cap. 1. §. præterea de capit. Cor.* Iacob. Aluar. Præp. & Iacob. in ſua inueſtitura, *in ver. cum pacto de non alienando, circa principium.* Alex. *conſ.93. li.7.circa finem.* Natt. *conſ.481.nu.15.& ſequ.* ſupra allegatus. Dec. *d. conſ.349.ſub nu.9.* & hanc opinionem videtur ſequi Rot. *in d. deciſ. Ludouiſ. numer. 9.* Mareſc. *var.reſol. lib. 1. cap. 95. numer. 26.* Quod eſt notandum, quia in omnibus inueſtituris ego vidi appoſitum huiuſmodi pactum, quod res conceſſa non poſſit alienari. Verum, quando in inueſtitura adeſſet clauſula apponi ſolita, Ad habendum, vendendum, donandum, & diſponendum, prout de huiuſmodi rebus emphyteuticis fieri ſolet; aliter dicendum eſſet, ad euitandam contrarietatem.

tatem, & ſic intelligeretur pactum ſecundum naturá contractus; de non alienando extraneis, vt infra *limit.16.n.211.& ſeq.* dicetur. Cæterum nunqnam vidi, ob alienationem inter comprehenſos, emphyteutas cadere à iure ſuo, & hæc alienatio potius dicenda eſt refutatio, ſeu renunciatio, vt eſt text. *in c.1.in principio de alien. feud.par.* & opinio contraria haberet locum, quando inter comprebenſos in inueſtitura non eſſet locus iuri accreſcendi, vt tenet Mant. *de tacit.& amb. lib. 22.tit.21.n.6.& 7.vſque ad n.12.* & nos de hoc latius dicemus in tit. *de var.caducit.q.1.n.7.* facit declaratio 3. infra poſita, & vide omnino, quæ dicemus in tit. *de laudem.quæſt.8.limit.1.* vbi tenemus, quod tale pactum habet locum ſolum in extraneos, & etiam infra *n. 204.* & quod non habeat locum inter comprehenſos, ſed in extraneos, & ſit quędam refutatio, & non alienatio tenet Ceph. *conſil. 199.num.30.vol.2.* Rip. *in d.l.qui Romæ, §. quo fratres, numero 87.*

598 Amplia ſecundo dictam limitationem habere locum etiam ſi alienatio ſit facta quocunque titulo Domino irrequiſito Clar. *dict. §.emphyteuſis quæſt.14.* & hæc eſt com.opinio, vt per Iaſ. *in l.qui Romæ. §. duo fratres, ff. de ver. oblig. num. 77.* Redo. *eod.tractat* & Rub. *n.22.fol.318.*

199 Declara, vt per Caualc. *dec.30.n.118.par.2.* quod talis alienatio, quoad directum dominium habetur pro non facta, Domino non conſentiente, cum omnes habeantur pro emphyteutis, & non deſinant eſſe inſolidum obligati pro ipſa emphyteuſi Clar. *d.q.14.*

200 Declara ſecundo, vt licet hoc facere poſſint comprehenſi in inueſtitura inter ſe: non tamen hoc permiſſum eſt inter hęredes. Add.ad Iul. Clar. *d.§.q.14.* facit pro hac opinione ampliatio 18. ſupra poſita, quod licentia data alienandi Titio, non tranſit ad eius hæredem: quia non poterit alienare, ſed vide ſupra *n.146.& infra 284.& quæſt. 10.* & in tit. *de diuerſ.adue.q.1.num.6.& ſeq.*

201 Declara tertio, vt non procedat in emphyteuſi noua à pluribus recepta, abſque clauſula iuris accreſcendi, ſi emphyteuſis eſt talis, vt in ea non habeat locum ius accreſcendi; vt quando emphyteuſis eſt conceſſa pluribus perſonis ſimul; tunc vno mortuo alteri non accreſcit. Clar. *eod.§.q.49.ver.ſit as tamen*; ſecus vero quando conceſſa ſit vni tantum pro ſe, & deſcendentibus ſuis; quia tunc erit locus iuri accreſcendi inter eos, idem Clar. vt ſupra, qui plures allegat, etiam * atteſtantes de communi op. & ideo, quando non habet locum ius accreſcendi, alienatio fieri non poteſt Domino irrequiſito, cum vnuſquiſque dicatur rem conduxiſſe pro ſua parte, cum etiam pro illa parte, quam conduxit, ſit Domino ad canonem obligatus Crot. *in d.§.duo fratres n.145.* Gabr. *conſ.**.n.1.& conſ.84 n.1. vol.2.* cum aliis allegatis per Corb. *d.cauſ.limit.6.num.6.& ſequ.* Add.ad Iul. Clar. *d.§.qu.39.* & Mantic. *de tacit. eod. tit. n. 45.* ſed quando eſt conceſſa pro ſe, filiis, & deſcendentibus, alienatio inter eius deſcendentes permiſſa intelligitur, ſine conſenſu Domini, quia inter eos ius accreſcendi locum habet. Mant. vt ſupra, vbi affert rationes; quam op. ſequitur Fachin. *contr.iur.lib.10.cap.50.* & eam defendit reſpondendo contrariis, approbando dictionem Corb. aut eſt locus iuri accreſcendi, & poſſunt, aut non, & non poſſunt.

202 Subdeclara iſtam declarationem, vt intelligatur, niſi emphyteuſis duob. vel pluribus fuiſſet inſolidum conceſſa: nam tunc inter eos eſſet locus iuri accreſcendi, & conſequenter inter eos fieri poſſet alienatio irrequiſito Domino, Ruin. *conſ.159.n.5.& ſeq. volu.1.* Crot. *in d.§ duo fratres n.145.* Corb. vt ſupra, & Add.ad Iul. Clar. *§.emphyteuſis q.59.*

203 Declaratur quarto, vt non procedat, etiam ſi eſſet conceſſa pluribus, cum clauſula iuris accreſcendi, quando fuit conceſſa Titio ſtipulanti pro ſe, & nomine fratrum ſuorum, ante factam ceſſionem, vel ratihabitionem pro eorum parte, nullum ius dicitur quæſitum Bar. *in l.qui vſumfructum in fine de vſuf.legat.& in l.fundum de actio.empt.& in l.ſi mihi,& Titio,ff.de ver.oblig.* Bal. *in l.multum C.ſi quis alteri, vel ſibi*; & ideo non poterit in eum qui nondum ratificauit fieri alienatio; quia pro extraneo haberi debet, Ruin. *conſ.168.n.5.vol.1.* Corb. *d. cauſ. & limit.3.in fine*, ſed aduertendum eſt, quod ſufficit tacita ratificatio, vt diximus in tit. *de cont.emphyt.q.34.* vbi vide, quot modis tacita ratificatio inducatur.

204 Limita 15. non habere locum in diuiſione inter plures emphyteutas; licet diuiſio ſit ſpecies alienationis, ita communiter dicunt Doctores *in d.§. duo fratres* Iaſ. *in d.l.fin.num.114.* Clar. *§.emphyteuſis quæſt.14.* qui plures allegat etiam de com. atteſtantes. Redoan. vt ſupra *n.21.* qui pariter alios allegat, & Corb *d.cauſ. limit.7.* qui ipſe quoque multos cumulat. Rot. *in recent. par. 1. deciſ.* * *143.* vbi de magis com. op. Doctores allegantur, & *dec.544.num.2.par.2.* Mant. *de tacit.d.tit.28.num.46.* vbi plures nominatim refert, & ponit rationes: non autem eſt permiſſa diuiſio cum extraneo Mant. vt ſupra *num.48.* & Marta *de clauſ.clauſ.328.par.1.* vbi num. 3. dicit, quod diuiſio facta inter primos acquirentes titulo oneroſo præiudicat filiis in inueſtitura vocatis ex ſententia aliorum, & quod diuiſio ſit permiſſa inter comprehenſos, etiam irrequiſito Domino, præſertim ſi æqualiter fiat, eſt *deciſio* Buratti *50. numer.1.& 2.* vbi de veriſſima, communi, & magis com. op. teſtatur. Nec impediri poteſt protextu, quod vnus ex emphyteutis poſſet, ſi alter deficeret in ſolutione canonis abſque propria culpa caducitatem incurrere *ead. dec. num.5.* quod declaratur, vt res emphyteutica diuidi poſſit inter ſocios Domino directo irrequiſito, quando emphyteuſis recepta fuit à patre, pro ſe. & filiis, & hæredibus, quia cum inter eos habeat locum ius accreſcendi, alienatio inter ipſos facta per diuiſionem dicitur quędam renunciatio; ſecus autem quando emphyteuſis à principio duobus etiam fratribus conceſſa fuit, nam tunc ius accreſcendi inter eos locum non habet, ideo ſine Domini conſenſu diuidere non poſſunt, vt declarat Add. *ad d.dec.* Burat. & infra 208. videbis.

205 Amplia ſupradictam limitationem habere locum etiam ſi acquirentes in receptione emphyteuſis promiſerint rem Domino irrequiſito non alienare: nam huiuſmodi pacto non obſtante poſſunt inter ſe emphyteuſim Domino inconſulto diuidere, & priuationem non incurrunt Capra *conſ.82.n.1.* Salyc. *in l.ea lege n.17.Cod.de cond.ob cauſ.* Bero. *conſ.86.n.28.vol.2.* & ita videtur tenere Corb. *d.limit.n.4.* cum ſimpliciter eos referat. facit pro hac opinione, quia probibita alienatione, non dicitur prohibita diuiſio. Vinc. Fuſar. *de fideic.q.77.n.2.* vbi plures cumulat, qui hanc op. tenent, & in materia fideicommiſſi prohibita alienatione, non eſt prohibita diuiſio inter confideicommiſſarios, idem Fuſar. qui multos congerit *in d.q.in principio.*

206 Amplia ſecundo, quod vnus emphyteuta poteſt cogere alterum ad diuiſionem, Alex. *conſ.7. num.5.lib.5.* Rol. *conſil.80.num.46.lib.1.* Rot. *in d.deciſ. 143. & 544. num.1. par.2.* Gab. *conſil.84.lib.1.numer.6.* diſtinguit hanc materiam in tres caſus. Primus quando adeſt ius accreſcendi, & diuiſio permittitur, nec laudemium debetur. Secundus, quando non adeſt ius accreſcendi, & diuiſio fit diſtinctis limitibus, & quilibet partem ſuam recipit, & tunc conſenſus Domini non requiritur, neque laudemium ſoluendum eſt. Tertius caſus, quando inter eos non eſt locus iuri accreſcendi, & vni tota res adiudicatur, & diuiſio non fiat regionibus,

& æqualiter, & is pro parte ſua, pretium recipiat, & eo caſu Domino ius offerendi conceditur, & ſi fiat diuiſio ſine eius conſenſu ad ipſum reuertitur, refert Mant. *eod. tit. num. 49.*

207 Ampliatur tertio, etiam in emphyteuſi noua à pluribus, eo modo recepta, vt in ea locus iuris accreſcendi non ſit: licet diuiſio non fiat regionibus, & æqualiter, ſed tota emphyteuſis vni adiudicetur, & alteri bona allodialia, vt late defendit Corb. *dicta limitatione 7. num. 5.* licet non deſint, qui contrarium teneant, vt ibi per eum. Sed Gab. *d. conſ. in tertio caſu ſuæ diſt.* vt ſupra, quando tota res vni adiudicatur, & alter ad ſoluendum iuſtum pretium dimidiæ portionis alteri condemnatur, tunc ad Dominum reuertitur, ſed ſi pretiũ non interueniat, ſed alia res commutatur, tunc ad Dominum non deuoluitur, ſicut in permutatione, ſequitur Mant. *d. n. 49.* ſed vide *de laudem. quæſt. 5.* & infra *n. 208.* Fach. autem *cont. iur. lib. 10. cap. 49.* tractans hanc quæſtionem, an diuiſio inter emphyteutas fieri poſſit ſine conſenſu Domini, ſi noua ſit emphyteuſis, in qua ius accreſcendi non ſit, & vni tota res adiudicetur per diuiſionem, & alteri adiudicetur res allodialis, refert duas opiniones, Prima eſt, quod non poſſit fieri diuiſio ſine conſenſu Domini, & hanc tenet Bal. *in l. voluntas, Cod. de fideicom.* Aret. *in l. qui Romæ, §. duo fratres,* & ibi Crot. *num. 137.* Iaſ. *in leg. vlt. num. 114.* ver. intellige tamen, Cod. *de iur. emph.* Ruin. *conſ. 159. num. 3. lib. 1.* Bero. *conſil. 174. numer. 11. lib. 1.* Ceph. *conſil. 195. numer. 55.* & Burſat. *conſil. 181. numero 8.*

Cont. tamen tenet Rip. *in d. §. duo fratres numer. 86.* & Soc. iun ibi *num. 135.* Gab. *conſ. 84.* & Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 7. num. 5.* quos etiam refert Corb. ibidem, & tandem tenet primam opinionem, cum moderamine tamen, quando ſcilicet, ſi aliter res commodè diuidi non poteſt, ſed ſi commode diuidi res poſſit, & ita conuentum eſt inter fratres, nulla neceſſitate, ſed ſola voluntate, & vni res emphyteutica adiudicetur, non poteſt fieri, cum agitur de emphyteuſi noua: nam ſi de veteri agatur, in qua locus accreſcendi ſit inter omnes, conuenit adiudicationem fieri poſſe Domino irrequiſito, cum & omnis alia poſſit fieri alienatio: quia lex permittens diuiſionem, videtur etiam permittere adiudicationem quæ fieri debet, quando res commode non poteſt fieri, *arg. l. 2. de iur. om. iud.* quam opinionem ego puto veram, quando res commode diuidi non poteſt; quia tunc vni tota adiudicari; qui partem pretij ſocio ſoluat *l. 1.* & ibi Bar. & Bal. *C. com. diuid.* Paul. de Caſt. *conſil. 92.* & vide, quæ dicentur *de laud. quæſt. 5. num. 6.*

208 Declara dummodo in inueſtitura, non adeſſet pactum, quod emphyteutæ non poſſent inter ſe diuidere rem emphyteuticam, ſub pæna priuationis, quia tunc pactum eſſet ſeruandum, vt in permutatione dicit Corb. *d. cauſa ampl. 13. in fine,* & in prohibitione teſtatoris in materia fideicommiſſi, videndus eſt Vinc. Fuſar *de fideic. ſubſt. q. 530.*

209 Declara ſecundo, quando emphyteuſis eſt recepta à patre pro ſe, filiis, & hæredibus, quia inter eos eſt locus iuris accreſcendi; ſecus quando eſt conceſſa duobus, quia ius accreſcendi inter eos locum non habet; & ideo non poſſunt diuidere ſine conſenſu Domini. Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. num. 47.* Gabr. *d. conſ. 84.*

Declara quando vni ſoli eſſet tota emphyteuſis aſſignata, & non pro æqualibus portionibus Burſat. *conſ. 29. n. 127. & tit. n. 8.* & dic, vt ſupra.

210 Limita 17. non habere locum in donatione. Gloſ. *in ver. alios vendere in d. l. fin.* quæ communiter eſt recepta Clar *§. emphyteuſis quæſt. 15. in principio* Imol. *in l. ſi domus §. fin. ver. extra gloſ. ff. de legat. 1.* Aret. *conſ. 41. num. 1.* Ruin. *conſil. 100. num. 12. lib. 4. & conſil. 42. num. 1. lib. 1.* Bero. *conſil. 128. num. 1.* Natt. *conſil. 516. num. 2. & 114. num. 15.* Corn. *conſil. 166. num. 29. vol. 1.* Grat. *conſ. 79. num. 18. volum. 1.* Redo. *de reb. Eccleſi. non*
* *alien.* Rub. *de caducit. ob alien. num. 24. fol. 518.* Corb. qui infinitos congerit *ead. cauſ. limit. 13.* & dicit hanc eſſe magis com. op. Surd. *deciſ. 93. num. 1. & 2.* Ludouiſ. *dec. 520.* & alios refert Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 56.* vbi ponuntur rationes.

211 Amplia dictam limitationem habere locum, non ſolum in emphyteuſi priuata, ſed etiam in emphyteuta Principis, & Eccleſiæ Clar. *d. quæſt. 15. in princ.* qui
* dicit hanc eſſe com. opin. Redoan. vt ſupra, qui alios atteſtantes de com. citat. Corb. *in d. limit.* qui alios allegat; & ſi vis videre rationes quare emphyteuta poſſit irrequiſito Domino, vide etiam Iaſ. *in d. leg. fin. numero 54.* & Corb. *eadem limit. numero 2. & ſequenti.*

212 Amplia ſecundo, vt habeat locum etiam ſi in inueſtitura emphyteuta promiſerit rem irrequiſito Domino non alienare. Grat. *conſil. 87. num. 8. vol. 1.* Bero. *conſil. 128. numer. 9. & ſeq.* præſertim ſi non ſit adiecta pæna, *vt n. 12. vol. 1.* Capra *conſ. 12. n. 1.* ſed vide infra *n. ſeq. in fine.*

213 Contrarium tenuit Ruin. *conſil. 161. numer. 23. vol. 4.* ea ratione, quod quoties prohibetur res à lege alienari, ſi interuenit etiam prohibitio hominis, propter duplicem prohibitionem, non valet alienatio, etiam in caſibus à iure permiſſis. Imol. Raph. & Alex. *in l. filius familias, §. Diui, ff. de legat. 1.* & Bal. *in c. 1. §. præterea de capit. Corrad.* vbi dicit, quod Vaſallus non poteſt infeudare ſine licentia Domini, quando alienatio per Dominum eſt prohibita; licet potuiſſet quando non adeſſet prohibitio: ſed huic rationi dicit Corb. *d. limitat. numer. 4.* reſpondet idem Grat. cum quo videtur ipſe pertranſire: ſed nos diximus de hoc ſupra limit. 14. Cæterum in iſto caſu tenendum eſt, quod huiuſmodi pactum de non alienando, non extendatur ad donationem permiſſam à lege; quia hoc pactum debet intelligi ſecundum naturam contractus ſuper quo interponitur Rub. Alex. *conſ. 110. num. 7. in fine,* Mant. *de tacit. & amb. lib. 2. tit. 2. numer. 23.* Ludouiſ. *deciſ. 520. numer. 8.* & ideo pactum non debet intelligi de donatione permiſſa à lege emphyteutæ, præſertim quando conceſſio fuiſſet facta ad habendum, vendendum, donandum, & diſponendum, prout de huiuſmodi rebus emphyteuticis fieri ſolet, & ita pacta conciliantur, vt euitetur contrarietas, & correctio, & quod poſſit emphyteuta donare rem emphyteuticam, etiam ſtante dicto pacto, quando Dominus eſt requiſitus cum ſolutione laudemij, & augumento canonis eſt dec. Rot. *in recent. part. 1. 280. num. 3. & ſequ.* & Dominus non poteſt denegare conſenſum, & Iudex poteſt ſupplere conſenſum, vt infra *num. 228.*

214 Sed ſi volumus tenere *legem fin. C. de iur. emphyt.* habere locum etiam in donatione, cum dicat text. vendere, vel ius ſuum transferre, quod in donatione transfertur, prout intelligitur Rayn. Imer. relati ibi à gloſ. & Bart. quos etiam refert Iaſ. ibi *n. 54.* & alij per eum allegati *num. 56.* quam op. etiam tenet, & defendit Fach. *cont. iur. lib. 3. cap. 97. & lib. 10. cap. 68,* cuius fundamentum eſt in illo verbo transferre, & reſp. contrariis alios allegando, dubitandum vtique eſſet de opinione. Mant. & Ludouiſ. quia vt ſupra *n. 112.* probauimus, quãdo cum prohibitione legis, accedit alia prohibitio, tunc res alioquin alienabilis in aliquo caſu, non poterit alienari Bal. *in l. quoties, C. de fideicom.* Imol. Alexand.
215 Iaſ. & alij communiter, & præſertim Rip. *in l. filius familias, §. Diui numer. 23. ff. de legat. 1.* vbi

infert

infert ex opinione aliorum ad fundum dotalem, qui
accedente pacto de non alienando, non poterit alie-
nari, etiam in caſibus, quibus per legis diſpoſitionem
alienatio eſt permiſſa: hoc tenet etiam Natt. *conſ. 481.*
num. 18. refert, & ſequitur Seraph. *de priuil. iur. priuil. 18.*
numer. 24. ſic etiam prohibita alienatione à lege rei
ſubiectæ reſtitutioni, licet poſſit alienari, quando
alienatio [illegible] facta ab ignorante, ignoranti; tamen
alienari non poterit, ſi teſtator expreſſe prohibeat;
quia duplex prohibitio plus operatur. Surd. cum aliis
quos citat *deciſ. 154. nu. 9. & ſequ.* & quando adeſt pactum,
ſeu prohibitio hominis concurrens cum prohibitione
216 legis; tunc impeditur translatio dominij, & alienatio
prohibetur, etiam in caſibus, quibus iure communi
eſt licita, per text. *in §. Sanctiſſimas in Auth. de non alien.*
Doctores omnes *in d. §. Dius ſupra allegato*, idem Surd.
deciſ. 254. num. 35. qui multos allegat, & loquitur in em-
phyteuſi, quæ non poteſt tranſire in Fiſcum, ſi prohi-
bitio alienationis eſt poſita in inueſtitura, & idem
dicit Farinac. in tit. *de delic. & pœnis quæſt. 25. numer. 36. &*
ſequ. qui alios citat, & Redoa. *de reb. Eccleſ. non alienan.*
fol. 116. num. 77. 82. & ſequ. vbi dicit, accedente prohibitio-
ne hominis, in tantum fortificatur prohibitio legis,
quod etiam in caſu alias à lege permiſſo, non poterit
res alienari, & communiter allegatur Bal. *in cap. 1. §.*
præterea de capit. Corrad. & vltra Doctores, quos ſupra
citauimus, eius opinionem ſequitur Natt. *conſ. 504. num.*
13. deciſ. in cap. quæ in Eccleſiarum num. 31. de Conſt. Seraph. *de*
priuileg. iur. 18. numer. 23. qui etiam ponit exemplum,
quod ſi Dominus promiſit inquilino illum non ex-
pellere, durante tempore conductionis, intelligitur
etiam, ſi Dominus vellet domum pro ſua neceſſitate;
217 quia non poterit expellere, vt verba aliquid operen-
tur, cap. ſi Papa *de priuil. in 6.* quia etiam in contracti-
bus nullum verbum etiam minimum ſuperfluum eſſe
debet, Bal. in Rub. Cod. *de contrahen. emph. quæſt. 9.*
cum aliis allegatis per d. Seraph. *de priuileg. iur. priuileg.*
218 *13. numer. 20.* & quando dicitur; quod emphyteuſis
alienari poſſit, intelligitur Domino irrequiſito, vt
verba aliquid operentur Salyc. *in d. l. fin. colum. 1.*
219 Imol. *in c. potuit de locat.* Alexand. *conſil. 172. col. pen.*
volum. 2. Deciſ. in d. cap. quæ in Eccleſiarum, con-
tra Spec. contrarium tenentem *in §. nunc aliquis,*
verſ. 49.

Verum ſi volumus tenere opinionem, quod lex *fin.*
Cod. de iur. emphy. non loquatur de donatione, vel ſaltem
etiam ſi donationem comprehendit, tamen emphy-
teuta volens donare, non debet requirere Dominum,
quia verba illius tex. non poſſunt ſe adaptari donatio-
ni, dum dicit, & quantum pretium re vera recipere
poteſt, quia in donatione non recipitur pretium, &
* hæc videtur com. opinio, vt dicit Iaſ. *in d. l. fin. numero*
67. & propterea, quia in iſto caſu, non adeſt prohi-
bitio legis, pactum de non alienando non trahitur ad
donationem, ſed debet intelligi ſecundum naturam
contractus, & non debet intelligi de donatione per-
miſſa à lege, emphyteutæ.

220 Cautela tamen eſſet apponere in inſtrumento in-
ueſtituræ, quod emphyteuta non poſſit alienare, do-
nare, vel ius ſuum transferre aliquo titulo irrequiſito
Domino, & addicere etiam pœnam priuationis Iaſ. *in*
d. l. fin. n. 58. ex multorum ſententia. Sed vide omnino,
quæ ſupra diximus *num. 196.*

221 Debent tamen quinque interuenire, vt donatio
valeat; ſecundum Clar. *d. §. emphyt. quæſt. 15.* quem ſequi-
tur Rodoan. *eod. tract. fol. 519. n. 26.* Primò quod non fiat
in perſonam, vel à iure, vel à partium conuentione
prohibitam, idam Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 15.* cum aliis
commemoratis per Mantic. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 28.*
numer. 64. & per Grat. *diſcep. foren. cap. 777. numer. 31.* &
ideo ſi donaret Eccleſiæ emphyteuta, caderet à iure
ſuo Ruin. *conſ. 143. numer. 10. lib. 1.* Rot. *dec. 351. numer. 9. par. 1.*
poſth. quæ autem ſint perſonæ prohibitæ ſatis explica-
uimus ſupra *ampl. 2. n. 21.* ſed quia ibi non fuerunt nota-
ta omnia, quæ veniebant notanda, nunc intendo ſup-
plere, diximus enim ibi, quod non poteſt emphyteu-
ſis alienari in potentiorem, qui eſt Eccleſia, & cæteri
ibi annotati, etiam ſi Eccleſia eſſet Domina directa
æque potens; quod venit declarandum, quando em-
phyteuſis eſſet tranſitoria ad quoſcunque hæredes,
quia tunc Eccleſia eſſet capax illius. Rot. *in recent. deciſ.*
261. n. 7. & dec. 280. par. 1. n. 5. cum aliis allegatis per Add. *ad*
dec. Ludouiſ. 520. ſub n. 14.

222 Declaratur ſecundo, quando Eccleſia non vult
retinere, ſed parata eſt vendere perſonæ priuatæ. quia
ad iſtum effectum, reſpectu pretij eſſet capax Rot.
d. deciſ. 261. cum aliis allegatis per Add. *ad d. deciſ.*
520. ex ſententia Spec. in tit. *de locat. quæſt. 117.* & vide,
quæ diximus ſupra *de ſucc. in bon. emph. quæſtio. 14. num. 8.*
& 9.

Aduertendum tamen eſt, quod opinio Speculat.
quod bona emphyteutica Eccleſiæ poſſunt tranſire
in Eccleſiam ad effectum vendendi perſonæ habili, &
æſtimationem conſequendi, non habet locum, quan-
do vltra prohibitionem legis, concurrit prohibitio
hominis, & pactum expreſſum alienandi, ex quo
prohibita eſt hæredis etiam inſtitutio, tunc ius pacti
reſiſtit principio acquiſitionis; adeo vt Eccleſia. & alia
loca incapacia, nec etiam poſſunt acquirere ad effe-
ctum vendendi, & æſtimationem conſequendi. Burſat.
conſ. 199. n. 48. Ludouiſ. *dec. 529. nu. 10.* Rot. coram Merlino
in recol. per Paul. Rub. *dec. 211. num. 30. & ſeq.* & cum ex
diſpoſitione iuris communis ſit prohibita translatio
emphyteuſis Eccleſiæ in aliam Eccleſiam, ſi de facto
fiat translatio, vel aliqua diſpoſitio, tunc illa remanet
omnino nulla, & inefficax, ita vt nec operari poſſit
beneficium æſtimationis recipiendæ loco ipſius em-
phyteuſis, vt per eundem Burſat. *d. conſ. numer. 42. verſ.*
tertiò hæc, & opinio Spec. poſſet procedere reſpectu
vocatorum, vel hæredis, qui vt adimpleant volunta-
tem teſtatoris, diſponentis de emphyteuſi Eccleſiaſti-
ca in fauorem alterius Eccleſiæ, tenentur tunc ipſe
hæres, vel vocati eandem emphyteuſim tradere eidem
Eccleſiæ in cuius fauorem fuit diſpoſitum, vt tantun-
dem in bonis allodialibus, & ſic æſtimationem con-
ſignare, vel permittere, vt aliis poſſit vendere retento
ſibi pretio, in præiudicium verò Eccleſiæ Dominæ di-
rectæ approbari non poteſt opinio Spec. quoniam ſi
per mortem illius diſponentis aperta eſt emphyteuſis
ipſi Eccleſiæ Dominæ directæ, hoc emolumentum
ab ea auferri non poteſt, nec debet cogendo, vt tra-
dat æſtimationem, vel permittat aliis vendere, Bur-
ſat. *eod. conſ. 199. num. 43. & ſeq.* quicquid eſſet in emphy-
teuſi laici, vt dicitur *in ead. dec.* coram Merl. in fine: &
vide, quæ diximus *de renouat. q. 1. n. 4.* & infra in vltima
limit.

223 Declaratur tertiò, Eccleſiam poſſe retinere Do-
mino directo conſentiente, & volente Menoch. *conſil.*
216. numer. 43. Surd. *conſil. 521. numer. 10.* Add. *ad dictam*
deciſ. Ludouiſ. 220. in fine, vbi teſtatur ita tenuiſſe
Rot. & diximus ſupra *de ſucc. in bon. emph. q. 14. nu. 9.* poſſet
tamen cogere Eccleſia, aliam Eccleſiam, vel locum
pium ad vendendum intra annum, vt ſupra diximus,
& in *d. n. 9.*

224 Declaratur quarto, quando adeſſet aliqua Con-
ſtitutio, vel indultum Pontificis, vt quæcunq. bona
etiam feudalia, & emphyteutica, etiam Eccleſiaſti-
ca, poſſint illi, tam inter viuos, quam mortis cauſa da-

ri,concedi, & relinqui; ita tamen, vt teneatut ad ea-
dem onera ad quæ tenebatur donator,vt de ſimili in-
dulto fit mentio *in ead.dec.*Ludo.*522.nu.12.* quæ dec. eſt
etiam *in dec.351.n.9.p.1.recentiſſ.*

225 Secundò requiritur, vt donatio non fiat in frau-
dem, vt quia venditio fiat ſub paliamento donationis
in fraudem Domini directi, ne poſſet vti iure prælа-
tionis. Clar. *d. quæſt. 15.ver. arbitror tamen,* quem ſequitur
Corb.*dicta limit. 13.n.7.* pro qua opinione allegat Alex.
*conſ.antepen.n.2.volum.3.*vbi Corb. videtur reprehendere
Clar. qui poſuit pro primo requiſito, quod donatio
non fiat in potentem, cum hoc non reſpiciat quæſtio-
nem hanc, ſed Clar.intelligendus eſt, quod Dominus
non tenetur confirmare, quando donatio fuit facta in
potentem: quia aliis non poteſt denegare, vt dicetur,
& quod d. limitatio non habeat locum in donatione
ſimulata, pro lege fraudanda, tenet Mant. qui alios
citat *de tacit.& amb.lib.22.tit.28.n.60.* & Grat.*diſcep.foren.c.
377.n.31.& ſeq.*

226 Tertiò requiritur, vt donetur, vti res emphyteu-
tica, nam ſi donaretur, vti allodialis, & ad ſe pleno
iure ſpectans, per talem donationem caderet à iure
ſuo. Alex.*conſ.187.n. 12.lib.2.*Iaſ.*in d.l.fin.ſub nu.72.ver.tertio
modo* Aym.*conſ.112.n.11.*Redo.*d.n.26.*Corb.*d.limit.6.* Mant.
d.tit.n.62.& Grat.*citato loco.*

227 Quartò requiritur, quod donatarius antequam
ingrediatur poſſeſſionem faciat ſe à Domino confir-
mare, & inueſtire: nam licet non requiratur Domini
conſenſus in donatione, ad eius validitatem; requiri-
tur tamen, vt donatarius approbetur, & licite poſſeſ-
ſionem capiat: alias à iure ſuo cadit. Alex. & alij *in
l.ſi domus §.fin.nu.6.ff.de leg.1.* Alex.*conſ.189.nu.13.vol.2.*Aret.
*conſ.41.n.6.*Ruin.*conſ.161.n.22.vol.4.& conſ.143.n.10.vol.1.*vbi
dicit, eſſe verum etiam ſi emphyteuſis ſit donata Ec-
cleſiæ Bero.*conſ.120.num.5.vol.1.*& hæc eſt com.op.vt di-
cit Clar.*d.quæſt.15.* & Corb. *d. limit. num.5.* & iſtum con-
* ſenſum Dominus impertiri tenetur, modo donata-
rius ſit habilis, & idoneus ad ſoluendum, & promit-
tat ſoluere canonem Iaſ.*in d.l.fin.num.64.*Ludouiſ.*d.dec.
520.n.2.* & Dominus tenetur infra duos menſes, poſt-
quam fuerit requiſitus conſentire, & eum in poſſeſſio-
nem inducere. Mant. *d. tit.numer. 66. & ſeq.* & Grat. *loco
citato.*

228 Quintò requiritur, quod ſoluatur pro noua in-
ueſtitura Domino laudemium. Guid.Pap.*quæſt. 46.nu.1.*
Clar.*d.quæſt.15.ver.præterea.*Vinc.de Franch.*dec.201.*Burg.
in tract.*de laud.par.2.inſpect.2.ſub numer.4.* Lud.*d.deciſ.520.
num.3.*Redo.*de reb. Eccl. non alien.* Rub. *de laud.cap.2. num.
3.fol.383.* Mant. *eod.tit.num. 68.* ſed videnda eſt *quæſt. 6. de
laudem.*

229 Notandum eſt etiam, quod ſi Dominus nollet
conſentire (quod deſeruit non ſolum in donatione,
ſed etiam in alienatione) cautela erit, vt interpelle-
tur, & fiat oblatio laudemij; facta tamen citatione,
& ſi recuſet conſentire, & recipere, deponatur, & Iu-
dex interponat decretum ſuum, habendo pro præſti-
to conſenſu, ſupplendo factum Domini Alex. *conſ.
57. numero 6.lib. 2.* cum paria ſint, quod Dominus con-
ſenſum præſtiterit, & quod præſtare teneatur, latè
Menoch.*de arbit. caſ.182.nu.11.& ſeq.* Surd. *conſ.182.num.76.*
Bertaz.*conſ.5.n.15.lib.1.*Ludouiſ.*d.dec.520.num.4.*& eſt dec.
Rot.*in recent.p.1.280.numer.4.* & quod Dominus teneatur
230 conſentire, & ſi recuſat, tunc aſſenſus habeatur pro
præſtito, & ſine eo poſſit fieri alienatio, ſaluo tamen
conſenſu, & non aliter nec alio modo, videndus eſt
Surd.*dec.220.num.56.* ſed hoc intelligitur, facta prius
Domino, vel Eccleſiæ debita requiſitione, ac notifica-
tione, quod vult vendere perſonæ habili pro tali
pretio, iam inuento, & elapſis duobus menſibus, in
quibus Dominus, vel Eccleſia non emat, nec offerat
pretium inuentum, poterit alienare ſaluo laudemio,
& cum dicta clauſula. Burſat.*conſ.256.vol.3.n.15.* & ſupra
in princ.

231 Limita dictam limitationem principalem, non ha-
bere locum vbi adeſſet conſuetudo, quod res emphy-
teutica donari non poſſit: quia illa eſſet ſeruanda Clar.
d.q.15.& ſequitur Mant.*eod.tit.n.61.*

232 Limita ſec. quod non poſſit donare in præiudicium
comprehenſorum in inueſtitura Imol. & Alex. *in l. ſi
domus.§.vlt.de legat.1.*Ruin.*conſ.165.n.12.lib.1.*qui intelligit,
niſi ab initio data fuerit licentia alienandi, quia tunc
poſſet præiudicare aliis comprehenſis. Mant. *eod.tit.n.
63.*Grat.*d.n.32.*

233 Sed pulchra erit indagatio intra quantum tempus
donatarius teneatur requirere Dominum, & ſoluere
laudemium, dic quod intra duos menſes, vt probat
tex.*in d.l.fin.*alias à iure ſuo cadet, vt benè illum tex.
inducit Corb.*de cauſ.priuat.ob non pet.inueſt. intra legit.temp.
in principio.* quemadmodum etiam emptor rei emphy-
teuticæ debet intra duos menſes requirere conſenſum
Domini ſub pœna caducitatis, vt in *d.l.fin. caueturs in fine*
Alex.*conſ.119.num.6.vol.3.*qui alios citat, cum aliis quos
congerit idem Corb.*d.cauſ.in principio*, vbi etiam oſten-
dit, quod non eſt par ratio, quando eſt emphyteuſis
deuoluta ob generationem finitam; nam proximior
habet annum, & diem, vt diximus in tit.*de renouat.q.1.*
quia d.l.lex.fin.concedit ſolum duos menſes ſub pœna
priuationis, & à die contractus nouus acquiſitor tene-
tur recipere inueſtituram.

234 Quid autem ſi emphyteuta donans decedat an-
tequam donatarius inueſtituram recipiat à Domino,
an donatio reſoluatur, iſtam quæſtionem mouet
Corb. *d. limit. 7. num. 7.* & dicit, quod hoc habuit in
facto, & eam reſoluit, tradit Curt. iun. *conſil. 130. nu-
mer. 8.* cuius tamen dictum conſiderandum dicit, an
procedat, quando donatio fuit facta perſonæ non pro-
hibitæ, & antequam confirmatio fieret à Domino,
emphyteuta donans deceſſit, nam tunc videtur di-
cendum donationem nón euaneſcere, cum Dominus
non poſſit inueſtituram donatario denegare; in con-
trarium tamen facit; quia donatio ſine conſenſu Do-
mini non eſt adeò perfecta, vt non requiratur am-
plius conſenſus ipſius ad effectum, vt donatarius poſ-
ſit abſque incurſu pœnæ poſſeſſionem capere: vnde
poſt mortem donatoris videtur, quod non poſſit am-
plius interuenire, ſi emphyteuſis ad alium deuoluitur
ex tenore inueſtituræ; quia ſtatim mortuo emphy-
teuta donatore ius per eius mortem alteri acquiritur,
& conſenſus Domini ad confirmandam donationem
in præiudicium alterius vocati, interuenire non po-
teſt Rol.*conſ.63.n.51.vol.4.*Affl.*dec.286.n.5.*cum aliis, quos
ipſe citat.

Cætera pro hac materia videnda ſunt in tit. *de lau-
demiis q.6.* vbi inuenies ampliationes, & limitationes
pro laudemiis ſoluendis, & non ſoluendis.

235 Limita 17. quando emphyteuta alienaret in vlti-
ma voluntate tit. inſtitutionis, vel iure legati. Spec.
*in d.§ nunc aliqua q.112.*Doct.communiter *in d.l.fin.C. de
iur.emph.*Alex.*conſ.120.vol.2.nu. 5.* hanc op.com.appellat.
* Clar.*§ emphyt.q.15.*vbi plures allegat, qui atteſtantur de
com.& magis com. opinione, ſiue ſit emphyteuſis pri-
uata, ſiue Eccleſiaſtica: Ideò tamen non requiritur
conſenſus Domini, ſicut non requiritur in donatione;
quia hæredem inſtituendo, vel legando, non dicitur
alienare, ceſſat etiam ratio denuntiandi Domino, an
velit pro eodem pretio emere, ex quo nullum
pretium interuenit, neq. eſſet æquum, vt teneretur
emphyteuta ius ſuum Domino donare, vel legare,
quin-

quinque tamen requiruntur, vt valeat legatum, provt ſupra diximus in donatione, ſed de hoc diximus in tit. *de contr.emphyt.quæſt.24.* vbi tractauimus, an pater poſſit præiudicare filiis alteri legando emphyteuſim, videndus eſt etiam Corb. pro ſupradicta limitatione, qui multos congerit, quod emphyteuta non cadat.*de cauſ.priuat. ob alien. limit. 14.* & hæc ſufficiant pro præſenti limitatione; quia hic tractandum eſt ſolum, nunquid emphyteuta cadat, legando, vel hæredem inſtituendo,& emphyteuſis propter alienationem in teſtamento amitti non poteſt : quia ante mortem effectus aliquis ex eo non ſequitur, nec bona traduntur, & ſi aliquis adſit, qui ſuccedere poſſit, ille admittitur:alias ad Dominum reuertitur, ſicut ſi teſtamentum factum non eſſet:vt dicit Corb.*ead.limit.* & pro dicta limitatione eſt *dec.*Rot.*diuerſ.p.1.dec.284.*

236 Sed an teneatur legatarius, vel hæres nouam inueſtituram accipere,& laudemium ſoluere,hanc quæſtionem benè tractat Redoan.*eod.tract.*Rub.*de laud.cap.2.numer.13.fol.385.* vbi dicit, ſi res emphyteutica ſit conceſſa alicui,vel per viam legati,aut per hæredis inſtitutionem, inſtituendo extraneum, poteſt Dominus directus à legatario, vel hærede inſtituto pro confirmatione,& præſtatione conſenſus ad nouam inueſtituram petere,& exigere laudemium, per Gloſ. *in dict. leg. fin. in ver. æſtimationis* intelligendo dum dicit pretij, quantum ad venditionem, & in ver. æſtimationis, quando alio titulo lucratiuo, & ita etiam intelligit Iaſ.*in ead.l.fin.num.59.*& ibi etiam Bald.& Salyc. Spec.*in dict.§.nunc aliqua,ver.114.*& vide *de laud.qu.13.nu.9.*

237 An autem legatario,qui non poteſt conſequi legatum, quia Dominus nolit præſtare conſenſum; aut quia poſt mortem teſtatoris acquiſitum eſt ius alteri, debeatur ab hærede rei æſtimatio,videndus eſt Mantic.*de coniect.vlt.vol.lib.9.tit.11.nu.3.*

238 Limita 18.quando emphyteuta pignoraret, vel hypothecaret emphyteuſim; quia hoc facere poteſt ſine conſenſu Domini gloſ. *in dict.leg.fin. in ver. aliis vendere,* quæ eſt communiter recepta.Iaſ.ibi *num.78.*Clar.*§.emphyt.quæſt.18.*Redoan.*eod.tract.fol.520.num.31.* Afflict. *deciſ.* * *191.*Boer.*dec.158.*Gabr.*com.op.in tit.de reg.iur.14.conc.num.18.* cum aliis allegatis per Corb.*ead.cauſ.limit.33.* Mant.*de tacit. & ambig.lib.22.tit.28.num.51.* qui plures commemorat, & atteſtatur ita Rot. tenuiſſe coram Laueretano in Rom. deuolutionis domorum die 22. Febr. 1575. & Rot.*diuerſ.p.1.dec.426.alias 425.*

239 Et hæc limitatio non ſolum habet locum in emphyteuſi profana;ſed etiam Eccleſiaſtica. Salyc.*in ead.l.fin.*Grat.*conſ.55.num.13.volum.1.* dicens, ita communiter tenere Doctores *in l.ſi conſtante,ff.ſol.matr.* Burſat.*conſ.56.num.1.volum.1.*Bero.*conſ.127.ſub nu.10.& ſeq.vol.1.* cum aliis allegatis per eundem Corb.*d.limit.num.3.* & per Mant. vt ſuprà *numer. 53.* ſed ſi creditor poſtea voluerit iure hypothecæ bona hypothecata ſibi addici, neceſſarius erit conſenſus Domini, & recognitio, & ſolutio laudemij Alciat.*conſ.9.num. 11. lib. 6.* ſequitur Mant. citato loco *num.53.*

240 Amplia dictam limitationem, vt procedat etiam, ſi in inueſtitura promiſit illa non obligare,aut hypothecare ſine Domini conſenſu, etiam cum iuramento, quia ſi poſtea contrafaciat, non propterea cadit à iure ſuo : ſed condemnatur in id quod intereſt, iuxta com.op.Doct.*in l.ſi quis ita.§.ea lege,ff.de verb.oblig.*& emphyteutæ debet imponi pænitentia propter periurium,& hypotheca,ſeu pignus eſſet ipſo iure nullum. Alciat.*conſ.256.num.3.& 14* Corb.*d.limit.num.5.*& nos diximus *de cont.emph.quæſt.38.* ſequitur Maur.Burg.*de laudem.p.2.inſp.17.nu.3.*

241 Nec per ſimplicem hypothecam nudo verbo factam, intelligitur veniſſe contra prohibitionem, niſi proceſſerit ad traditionem, ita dicit Neguſ. *de pign. 2. par.3.memb.nu.78.*vbi refert ita tenere Bald.*in c.1.§.aui ſi libellario in vlt. col. in ver. ſequitur in tex.* quem ſequitur Corb.*ead.limit.ſub nu.5.*

242 Cæterum ego aliter ſentio quando in inueſtitura adeſſet pactum expreſſum ſub pæna caducitatis: nam tunc ſtante dicto pacto, caducitas declarari poſſet, vt diximus ſupra *limit. 15. num. 207.* & in pacto expreſſo ſub pæna caducitatis, tenet etiam Surd. *dec.180.num.11.* Burſat.*conſ.252.lib.3.num. 11. & ſeq.*& vide *de var.cad.qu.1.num.42.*& tanto magis hæc opinio deberet habere locum,ſi adeſſet iuramentum,*l.ſi quis maior,C.de tranſ.*quæ locum habet etiam in emphyteuta. Natt. *conſ. 481. num. 10.*Cagn.*in d.l.ſi quis maior,num.51.* Ioſeph.Lud.*dec. Peruſ. 22.num.13.*Surd.*ead.dec.num.2.*& ita etiam videtur ſentire Rot.*in recentiſſimis dec.577.par.2.*pacta enim inter Dominum & emphyteutam de reiiciendo, vel non reiiciendo ſeruari debent. Redo.*eod.tract.fol.529.numer.4.* & Ruin.*conſ.166.num. 18. vol. 1.*dicit.generale eſt, quod emphyteuta ob pacta non ſeruata poſſit expelli; ſicut ſi pactum de ſoluendo canonem non obſeruat, de qua materia dicemus infra *de diuerſ.caduc.*quando tractabimus de caducitate ob pacta non ſeruata: & poſt hæc ſcripta gauiſus ſum, quia inueni Mant.*ead.tit.28.num.54.* ita tenentem, & dicit ita tenuiſſe Rot.coram Seraph. in Rom.Caſalis S.Marcelli die 19. Iunij 1587. quæ eſt *dec.* eiuſdem Seraph. *794. num. 10.* impreſſa, & idem dicendum eſſe affirmat, ſi prohibita ſit alienatio lato ſumpto vocabulo : quia intelligitur prohibita etiam hypotheca,& refert ita tenuiſſe Rot.coram Lancel.in Rom. domorum 3. Iunij 1577. & habet locum (dicit ipſe) quando bona emphyteutica ſpecialiter ſunt obligata : nam ſub generali hypotheca omnium bonorum, non debent intelligi hypothecata, quæ ſunt prohibita obligari, quando per talem obligationem debitor incideret in pænam priuationis,allegat Bald. *in l.voluntates de fidei.num.14.* Cum.*conſ.vlt.nu.4.* & Alex. *conſ.41.num.2 & conſ.95.nu.1.lib.6.*

243 Declara tamen prædictam limitationem, ſecundum Neguſ.*eod.loco num.79.*niſi hypotheca fieret tanta quantitate,vt non eſſet ſpes luitionis,quia tunc diceretur alienatio. Bart.*in l.qui habebat ff.de leg. 1.2.* Redoa. vt ſupra *fol.520.num.31.* Corb. *d. limit. in fine.*Paciſ. de *ſal. inter.inſp.3.cap.2.num.17.*Burg.*d.inſp.nu.4.*

Subdeclara niſi emphyteuſis eſſet ſuorum maiorum : quia iſto caſu non haberet locum iſta veriſimilitudo rem non eſſe redempturum,etiam ſi pignoraſſet tanti, quanti valet. Burg. citato loco, qui alios refert.

244 Declara ſecundò,ſecundum eundem Neguſ.*eod.loco in fine,*quando adeſſet vera traditio, vt ſupra diximus, ſicut etiam Vaſallus ob huiuſmodi pignorationem cum traditione inſcio Domino factam priuatur feudo.Clar.*§.feudum,quæſt. 35.* & traditio fieret etiam fictè per clauſulam conſtituti, quia tunc haberet locum pæna, quæ opinio non eſt vera, vt diximus ſupra *limit.1 num.134.*

245 Declara tertiò, non habere locum, quando verba non ſunt ſimpliciter prolata, ſed cum aliqua modificatione,& conditione,tunc hypotheca etiam tenet,& valida eſt, præterquam in illo caſu ſpecifico,in quo eſt prohibita,& modificata,vt conſuluit Grat.*conſil.54. num.8.& ſeq.& conſ.ſeq.num.16.& ſeq.vol.1.*quem refert Corb. *d.limit.ſub n.5.*

246 Declara quartò, quando eſſet prohibitus alienare, habere locum in caſibus, in quibus ipſe eſſet debitor ex quacunque cauſa obligatoria,etiam pro dote; non autem intelligitur prohibita hypotheca,quando quis

rem non ex cauſa obligatoria, ſed ex cauſa, vt promiſſa in inueſtitura adimpleret, vt Rota tenuit dec. 3. p. 2. diuerſ. num. 9. vbi fuit excuſatus à pæna caducitatis emphyteuta, qui promiſerat non hypothecare, & obligare melioramenta, ſub pæna deuolutionis, & erat obligatus facere quædam melioramenta, & ædificare, & cum eſſet pauper melioramenta ſpecialirer obligauerat pro ædificio conſtruendo: de qua deciſioue facit mentionem Mant. eod. tit. num. 55. quod ſi emphyteuta ſua melioramenta iis obligauit, qui ei materiam ædificandi præſtirerunt, vel operas præbuerunt, & ex pacto tenebatur conſtruere ædificium, non debet priuari, ſi aliter non porerat ædificare, quia pactum intelligitur, ſi ea obligaret ex alia cauſa, quam ædificandi.

247 Limita 19. non habere locum, quando emphyteuſis eſſet alienata, cum pacto legis commiſſoriæ, vel adiectiouis in diem; quod fieri ſolet hoc modo, ſi ad calendas proximas, pecunia ſoluta non ſit, fundus ſit inemptus, l. 2. & 3. de leg. com. vel niſi intra certum diem pretium ſoluatur, ſit inemptus, l. 4. ff. eod. vel niſi quis intra certum rempus meliorem attulerit conditionem, l. 1. ff. de in diem adiect. vide Tiraq. de retract. con. §. 1. gloſ. 7. num. 17. & Neguſ. de pign. par. 4. num. 1. & pactum ſit appoſitum incontinenti re integra in ipſo contractu: ſecus ſi poſt aliquo modo, & etiam quod tale pactum fiat per verba directa: ſecus ſi per verba obliqua: directa enim ſunt, vt ſi dicat, res ſit inempta, vel alienatio ſit pro non facta: obliqua autem, vt ſi dicat reuertatur, redeat, & ſimilia verba gloſ. recepta in l. ab emptione in ver. cogatur, ff. de pact. Caroc. de locat. fol. 94. qu. 9. num. 2. & per euentum conditionis contractus eſſet reſolutus; tunc tale pactum excuſat emphyteutam à caducitate; quia ipſo iure reſoluitur contractus, & fingitur non contractum, & ipſo iure transfertur dominium Bald. in l. ab emptione, num. 4. ff. de pact. vbi allegat Gul. de Cun. Iaſ. in l. fin. num. 138. C. de iur. emph. Tiraq. de ret. conuent. §. 1. gloſ. 7. num. 4. Redoa. eod. tract. fol. 521. nu. 40. cum aliis, quos citat Corb. ead. cauſ. limit. 34. & quod propter pactum legis commiſſoriæ, ſi fuit appoſitum ex inreruallo, non excuſetur à caducitate emphyteuta, tenent prædicti Doctores, & Corb. ead. cauſ. ampliat. 28. Mant. de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 30. & Burg. de laudem. p. 2. inſp. 2. num. 20. qui alios citat, & num. 21.

248 Declara tamen, non habere locum, ſi caſus pacti non contingit, & venditio remanſit pura, & irretractabilis. Vinc. Fuſar. qui alios citat, de fideicom. queſt. 718. num. 42.

249 Declarat etiam Alex. in leg. ſtatuliber, num. 2. & ſeq. ff. ad leg. Falcid. habere locum, quando pretium emphyteutæ non eſt ſolutum: tunc enim nou intelligitur vendidiſſe, ex quo ſpes eſt, vt ad eum poſſit reuerti, refert Mant. d. nu. 30.

250 Limita 20. qnando adeſt conſuetudo in loco, vt emphyteuta alienare poſſit ſine conſenſu Domini. Redo. eod. tract. fol. 513. nu. 13. Curt. iun. qui hanc dicit eſſe * com. opin. conſ. 158. num. 8. Dec. conſ. 208. num. 4. cum aliis allegatis per Corb. ead. cauſ. limit. 32. & idem, vbi adeſt Statutum, Conſuetudo, vel Conſtiturio Papæ, vt eſt in Abbatia Farfenſi Rot. in recent. par. 1. dec. 642. nu. 2. & qnod emphyteuta excuſetur à pæna, ſtanre conſuetudine, tenet etiam Theſſ. deciſ. 169. cum hoc tamen temperamento, quod Dominus directus poſſit offerre pretium, & rem emphyteuticam ſibi habere: cum ſit ipſe de iure communi præferendus, vide quæ diximus in tit. de ſolut. can. qu. 1.

251 Declara dictam limitationem, quod dicta conſuetudo non operatur, vt vnus ex comprehenſis poſſit alienare in præiudicium alterius comprehenſi, nec vbi adeſt pactum in contrarium in inueſtitura, vt emphyteuta non poſſit ſub pæna priuationis Domino irrequiſito alienare Dec. eod. conſ. 208. n. 7. & ſeq. Io. Bapt. Ferret. conſ. 178. num. 15. quia licet conſuetudo tollat prohibitionem l. fin. Cod. de iur. emph. non tamen tollit prouiſionem hominis, & tenorem inueſtituræ: nam quando plura obſtant, vno ſublato aliud tolli non videtur Bald. in l. 1. Cod. de furt. & Bart. in l. ſi domus, ff. de ser. vrb. præd. Corb. d. limit. in fine.

252 Declarat etiam Mant. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. nu. 37. quod conſuetudo hæc, cum ſit Eccleſiæ oneroſa, non ſit ſeruanda, & ideo eſt intelligenda prædicta limitatio, quando bona ſunt alienata tanquam emphyteutica Eccleſiæ, & ipſa Eccleſia ſuo laudemio non fundatur: hoc etiam tenere Rip. reſp. 2. num. 1. in fine de iur. emph. teſtatur.

253 Limita 21. in permutatione; quia militat eadem ratio in permutatione, quæ militat in donatione, quia vt ſupra vidimus, fieri poteſt ſine conſenſu Domini, & hanc opinionem firmat Iaſ. in d. l. fin. num. 101. contra Spec. & alios ibi relatos: hanc etiam opinionem tenet Rip. in leg. qui Romæ, §. duo fratres num. 86. de verb. oblig. vbi * refert hanc eſſe com. opin. & idem dicit in l. 2. num. 38. ff. ſi cert. pet. Tiraq. de ret. municip. §. 30. gloſ. 1. numer. 14. Clar. §. emphyt. qu. 17. Redoa. eod. tract. fol. 519. num. 29. Gab. conſ. 84. num. 3. Guid. Pap. dec. 92. Ruin. conſ. 57. nu. 2. vol. 5. Menoch. conſ. 287. num. 50. & 52. vol. 3. & alios allegat Corb. ead. cauſ. limit. 12. num. 3. Mant. vt ſupra num. 69. & Maur. Burg. de laud. par. 2. inſp. 4. num. 3. qui alios citat.

254 Amplia, ſupra d. limit. habere locum, etiam ſi vna cum re, quæ datur in permutatione ſoluatur pecunia, quæ non præponderet ſpeciei, quæ traditur Bart. & alij in l. Ariſto. ff. de donat. Alciat. in l. 2. ff. ſi cert. pet. & ibi Rip. num. 37. qui exiſtimauit, etiam ſi pecunia excederet quantitatem ſpeciei, quæ pro emphyteuſi datur, quoad ius caduci, dici permutationem, ſi partes in inſtrumento contractus, ſe permutare dixerint; quia verbo permutationis vti potuerunt ſine fraude, ſi contrahentes, principaliter permutare intendebant, licet pecunia ſpeciem ſuperet: quod videtur ſentire Bart. in l. 1. ff. de rer. permut. quamvis Alciat. loco ſupra citato ſentiat ſemper dici permutationem, cum pecunia ſpeciem ſuperat, & agatur de præiudicio alterius: ſcilicet iure laudemij, aur caduci, aut aliorum id genus, vt eum refert Tiraq. d. §. 30. gloſ. 1. num. 12. quæ opiniones videntur concordari poſſe, ſecundum diſtinctionem Paul. de Caſtr. in d. l. Ariſto, num. 6. vt ſi pecunia addita non excedat valorem rei, vel in modico, procedat doctrina Bart. in l. 1. de rer. perm. & Rip. ſi vero pecunia multum excedat: tunc indiſtinctè ſit venditio, etiam ſi actum ſit, vt ſit permutatio, & conſequenter, vt emphyteuta hoc modo permutans irrequiſito Domino à iure ſuo cadat, vt declarat Caſtr. d. loco: hæc refert Corb. d. limit. nu. 5. & diſt. Tiraq. & Caſt. & tenuit etiam Boer. deciſ. 144. & ita iudicaſſe Senatum refert, cum hoc cenſeatur factum in fraudem Domini directi, ad priuandum eum laudemiis, & iure prælationis, & opinionem Pauli de Caſtr. tenet quoque Mant. dict. tit. num. 70. & vide ſupra ampl. 29.

255 Declara primò, niſi permutatio fiat fraudulenter; pone exemplum, quando emphyteuta ſub paliamento permutationis venderet, ita Bald. in l. ſi domus, §. 1. ff. de legat. 1. & hanc eſſe com. op. teſtatur Rip. in d. l. 2. nu. 38. * ff. ſi cert. pet. Redoa. eod. tract. fol. 520. num. 29. Clar. d. queſt. 17. Corb. d. limit. num. 9. Mant. vt ſupra, nu. 72. cum aliis ſeq. vbi dicit quod Rip. in l. 2. num. 38. ff. ſi cert. pet. tenet quod ex inſpectione inſtrumenti conſtat, quod ſit permutatio; & ideo non poteſt dici ſimulatio, ſed ipſe aliter ſentit, quando pecunia longè excedit æſtimationem ſpeciei,

ſpeciei,quod incidat in pænam,etiamſi in inſtrumento dictum ſit,quod verè permutant.

256 Declara ſecundò, vt hæc permutatio poſſit fieri inter comprehenſos in inueſtitura, quia ſi eſt permiſſa alienatio,vtique & permutatio.Clar.*d.q.*Redoa.vt ſupra *num.30.*Mant.*citato loco nu.69.*

257 Declara tertiò, dummodo ille qui emphyteuſim ex permutatione acquirit irrequiſito Domino, faciat ſe à Domino confirmare, & inueſtituram accipiat,antequam poſſeſſionem ingrediatur, alias à iure ſuo caderet.Iaſ.*in d.l.fin.nu.101.* Gabr.*d.conſ.84.* & Tiraq. *d.§.30.gloſ.1.nu.12.* Bero.*conſ.124.num.14.vol.1.*Corb.*d.limit. num.7.* & vide *de laudem.qu.8.* & ſupra *num. 226.* & infrà *num.ſeq.*

258 Declaratur quartò non habere locum, quando res quæ permutatur æſtimata datur: nam cùm æſtimatio regulariter faciat emptionem, ideo iſto caſu diceretur venditio,& res in commiſſum caderet.Dec.*conſ. 160.col.1.vol.1.*& Corb.*ead.limit.n.8.*

259 Declaratur quintò, niſi permutatio eſſet facta tanquam de re propria: quia tunc ob permutationem res caderet in commiſſum. Rimin.*conſil.429.numer.2.& ſeq.volum.3.*Corb.*d.limit.num.10.* Mant.*de tacit.& ambig.lib. 22.tit.28.num.62.& 71.*qui allegat Rim.Sen.*conſ.429.nu.2. & ſeq.*

Cætera vide quæ ſupra diximus limit.16. quando tractauimus, an emphyteuta poſſet donare, cum militet eadem ratio in permutatione,quæ militat in donatione; & ideo quæ ibi diximus, habent locum in permutatione.

260 Poteſt etiam poni altera declaratio,niſi in inueſtitura adeſſet pactum expreſſum ſub pæna caducitatis, vt emphyteuta ſine Domini licentia non poſſit permutare. Corb.*d.cauſ.ampl. 13. in fine,* & in materia fideicommiſſi Vinc.Fuſar.*de fideic.ſubſt.qu.530.nu.7.* & faciunt quæ diximus ſupra *nu.241.*

261 Limita 22. quando res emphyteutica eſſet data in dotem inæſtimata: nam emphyteuta poteſt dare in dotem emphyteuſim filiæ ſuæ legitimæ, & naturali, ſine Domini conſenſu. Spec. *§. nunc aliqua qu.109.* & ibi Ioan.Andr.& ſequitur Iaſ.*in d.l.fin.num.107.* Imol.*in cap. potuit de locat.num.17.* Burſat.*conſ.80.num.50. vol.1.* Tiraq. *de retract.lign.§.1.gloſ.14.num.95.* Guid. Pap.*dec.48.*Ruin.*conſ. 148.num.vlt.vol.1.*Aym.*conſ.215.num.6.*Soc.*conſ.25.num.9.vol. 1.* Alex.*conſ.173.num.4.* vbi teſtatur hanc eſſe com.opin. * *volum.2.*& idem dicit Grat.*conſ.76.num.23.vol.1.* Redo.vt ſupra *fol.520.num.24.* Corb. qui alios citat *ead.cauſ.limit. 20.in principio*; & idem dicendum eſt in donatione facta à patre filio propter nuptias.Spec.Ioan.And.Iaſ.& Redoan. citato loco, & quando ipſa mulier daret in dotem Iaſ.*in d.nu.107.* & quod poſſit pater dare in dotem emphyteuſim inæſtimatam filiæ legitimæ,& naturali,plures commemorat Mant. *de tacit.lib.22.tit.28.n. 39.*vbi affert rationes.

262 Declara tamen ſupradictam limitationem, modo emphyteuſis eodem iure ſit penes filiam, quo erat penes patrem, vt quibus cauſis fuiſſet finita penes patrem, finiatur etiam penes filiam.Iaſ.*d.num.107.*Redoa. vt ſupra,Burſat.*eod.conſ.80.num.30.& ſeq.*& ideo mortuo dotante, emphyteuſis ad Dominum, vel ad alios in inueſtitura comprehenſos reuertitur,Alex.*dict.conſ.173. num.1.*Caſtr.*in l.vſufructu numer.5.ff.ſol.matr.* Ruin.*conſ.165. vol.1.* & reuerſa ad Dominum, vt mulier pro dote ſua ſuper ea recurrere non poteſt.Flam. Chart. *dec. Gen. 87. num 13.*vid.de *ſol.con.qu.1.numer.227.* ſed ſi eſſet emphyteuſis tranſitoria ad hæredes,tranſiret in filiam etiam in præiudicium filiorum Corn. *conſil.51.lib.3.nu.6.* refert Mantic.*citato loco*.

263 Subdeclara hanc declarationem, non habere locum,quando emphyteuſis eſſet data in dotem,& fæmina dotata fecit ſe de nouo inueſtiri, excluſis aliis perſonis comprehenſis in inueſtitura facta dotanti, ſi dotans ſit talis, qui potuerit, alienando præiudicare comprehenſis in inueſtitura:nam quando dotans poteſt in emphyteuſi aliis præiudicare, ſimpliciter dando rem in dotem,videtur dediſſe omne ius,quod poterat dare,&ſic cum præiudicio aliorum comprehenſorum, alias non dediſſet ſimpliciter, ſed in vita tantum ipſius dantis: quod maximè procederet, ſi donans ſtipulatus eſſet in caſu dotis reſtituendæ dotem, & ſic emphyteuſim fæminæ, & eius hæredibus reſtitui,aut cum ipſa ius ſuum conceſſit,vel ſi dotauit cum clauſula ad habendum, tenendum, poſſidendum, & quicquid ipſi dotatæ placuerit faciendum; quia tunc certum eſt dotantem voluiſſe aliis præiudicare Capr. inter *conſ.*Corn.*51.numer.5.vol.2.* & idem in *conſ.* Ioan. de Monte Sperello *ſub num.6.*& Corn.*num.11.* Corb.*d.limit. num.4. & ſeq.* ſi autem non poſſet dotans præiudicare aliis comprehenſis, tunc reſoluto iure dotantis, reſolueretur ipſa dos,*l.lex vectigali,ff.de pign.*& nos de hac re diximus in tit.*de cont.emph.qu.24.nu.20.* & per totam illam quæſtionem.

264 Sed ſi emphyteuſis daretur in dotem æſtimata alicui fæminæ, quæ non eſſet de comprehenſis in inueſtitura; tunc res in commiſſum caderet: quia æſtimatio etiam in fundo dotali venditionem inducit, *l.quoties, C.de iur.dot.* Alex.*conſ.79.numer.2.vol.5.*Soc.*conſ.56.vol.1.* * Rol.*conſ.99.vol.2.*vbi de com.teſtatur,& in terminis pro dote,æſtimatione facta, tradit *in dict. §. nunc aliqua qu. 110.*Imol.*in d.c.potuit num.17.*Capella Tholoſ.*dec.279.nu.3.* Salyc.*in d.l.fin.n.10.&* Iaſ.ibi *nu.108.* Dec.*conſ.160.colum.2.* Guid.Pap.*dec.48.nu.2.*Corb.*ead.cauſ.ampl.32.* Imol.*in cap. potuit de locat.col.9.* Tiraq. *de retract.lign.§.1.gloſ.14 num.20. & 108.*Et Mant.*de tacit.d.tit.28.nu.42.& 43.*intelligit,ſi res iuſto pretio fuerit æſtimata; nam ſi longè pluris valeat,æſtimatio non facit venditionem Bald. Salyc. & alij in l.ex conuentione, C. *de pact.* Aret.*conſ.89.numer.3.* Soc.iun.*conſ.141.num.21.lib.1.*Aldob.*conſ.60.* Cou. *pract.99. cap.28.num.9.*Rol.*conſ.91.num.4.lib.2.* vbi hanc opin.com. dicunt,& Mant.vt ſuprà,vbi etiam intelligit, quando æſtimatio fuit facta ex cauſa venditionis, vt pretium reddatur, ſecus ſi ad effectum, vt cognoſcatur, an res ipſa deterior facta ſit Rolan.*dict.conſ.92.*cum aliis quos citat.

265 Verum ſi emphyteuſis daretur in dotem inæſtimata extraneæ perſonæ. quæ non eſſet de perſonis in inueſtitura comprehenſis, non requiritur conſenſus Domini, Tiraq.*d.gloſ.num.21.* quia cenſetur tunc quædam donatio, Imol.vt ſupra,*colum.13.* ſicut refert Iaſ.*d. nu.108.*Bald.*conſ.106.vol.5.* Ruin. *conſ.48.* & hanc com.op. appellat Add.ad Iul.Clar.*quæſt.15.*Et ratio eſt,quia Dominus in iſto caſu interpellari non debet, an velit rem pro eodem pretio,iuxta *l.fin.C.de iur.emph.*quia pretium non interuenit, & vt diximus, eſt quædam donatio,ex ſententia Imol.*citato loco,* & Ruin.*conſ.148. in fine volum. 1.* ideo ſicut donatio poteſt fieri irrequiſito Domino:ita poteſt tradi in dotem fæminæ non comprehenſæ,ſine Domini licentia,dummodo mulier petat confirmationem,& inueſtituram capiat,antequam poſſeſſionem ingrediatur Corb.*d.limit.20.num.2.* & diximus ſupra *limit.16.* & in hoc caſu datio in dotem regulari debet,ſicut donatio,& Mant.*de tacit.d.tit.28.n.42.* idem tenet, quod dicatur donatio, ſed an deceat ſoluere laudemium,dicemus in tit.*de laud.qu.7.*

266 Declaratur tamen hoc,quod quando pater dat emphyteuſim in dotem filiæ, vel nepti, quæ ſit de perſonis in inueſtitura comprehenſis: tunc poteſt ei dare etiam æſtimatam, vt declarat Aym. *conſ.225.ſub num.8.*

quoniam inter comprehenſos in inueſtitura permiſſa eſt omnis aliénatio irrequiſito Domino, vt ſupra etiam diximus limit.14. Corb.*ead.limit.nu.2*.& ſi pater eſt primus acquirens poterit dare in dotem emphyteuſim, etiam æſtimatam in præiudicium comprehenſorum Grat.*diſcept.forenſ.cap.511.nu.9. & 10.*alias non, vt ibi in princ.

267 Limita primò non procedere, ſi res daretur pro dote Eccleſiæ. Lamber.*de iur.pat.lib.1.p.1.qu.5.prin.art.4.* Corb. vt ſupra *num.1.* Burg.*de laudem.p.2.inſp.12.in fine,* quia emphyteuſis prohibetur alienatio in Eccleſiam, & potentiores,vt ſupra diximus *nu.20.& 21.*

268 Limita ſecundò, quando pater, vel emphyteuta, haberet alia bona allodialia, ex quibus potuiſſet filiam dotare; quia tunc etiam, neque ex protextu, quod alienatio hæc fuerit neceſſaria,excuſaretur à caducitate.Crauet.*eod.conſ.225.num.7.* Corb.*ead.limit.20.n.3.* & Add.ad Iul.Clar.*d.qu.15.*

269 Quod ego intelligo habere locum quando filia non eſſet comprehenſa in inueſtitura, quia ſi eſſet comprehenſa, poſſet pater dotare eam de bonis emphyteuticis,etiam ſi haberet alia bona allodialia;quia ſicut alienatio eſt permiſſa inter comprehenſos,vt ſupra diximus;ita etiam licita erit ſine conſenſu Domini datio in dotem, & ita intelligendus eſt Crauet. provt ſe declarat,*nu.8.ver.ſed iſta filia.*

270 Si autem emphyteuſis in dotem data viro,ei confirmetur per Dominum, qualiter ſoluto matrimonio reſtituatur mulieri.vid.Bart.*in l.vſufructu,n.5.ff.ſol.matr.* Camp.*de dote 3.p. quæſt.189.* Mareſc.*var.reſol.cap.91.in fine lib.2.*vbi dicitur quod non requiratur alius conſenſus Domini,vide etiam *de laud.quæſt.7.*cætera require *in d. quæſt.7.*

271 An autem quando datur res emphyteutica pro dote ſiue à patre,ſiue ab extraneo, æſtimata, vel non æſtimata.debeatur Domino directo laudemium,dicam tit.*de laudem.eadem quæſtion.7.*

272 Quid autem, ſi in inſtrumento inueſtituræ adeſſet pactum expreſſum,quod non poſſit res emphyteutica dari in dotem ſub pœna priuationis, provt hodie in omnibus inueſtituris hoc pactum apponitur, an emphyteuta, non obſeruando huiuſmodi pactum, cadat à iure ſuo,dicendum eſt quod ſic,vt ſupra diximus *limit.20.in fine.& limit.16. & limit.15.num.207.* an autem hoc pactum extendatur ad filiam comprehenſam in inueſtitura,recurrendum eſt ad ea, quæ ſup. dixim. *lim.16. num.22.*

273 Limita 23.non habere locum,quando emphyteuta vendidit de conſenſu Domini,& poſtea recuperat,ex remedio,*l.2.C.de reſc.vend.*vel quando dedit emphyteuſim inæſtimatam de conſenſu Domini, & poſtea fit reſtitutio dotis:nam vtroque caſu non requiritur noua licentia:hoc enim fit ex miniſterio iuris,& non ex nouo facto hominis.Bald.Nouel.*de dot.8.p.priuil.6.nu.11.* Corb.qui alios allegat *ead.cauſ.limit.21.*

274 Limita 24.non habere locum,quando emphyteuta compromittit, ſecundum Bald. *in leg.fin.§.fin.ad finem, Cod. com. de legat.* vbi dicit habere locum etiam, quod Arbiter arbitrando adiudicaret rem emphyteuticam aduerſario.

275 Contrarium tenet Iaſ.*in d.l.fin.C. de iur.emph.num.117. cum ſeq.* vbi reſpondet rationibus Bald. & idem videtur ſentire Redo.vt ſupra *num.36.in fine fol.521.*dum dicit,facit pro Iaſ.ſequitur Corb.*ead.cauſ.ampliat.33.*Maurus Burg.*de laud. inſp.57.num.3.* vbi idem dicendum eſt in Vaſallo compromittente,docet,ex ſententia Curtij iun.& Zaſ.Clar.*§.feudum qu.39.* Hier. de Cæual. *in Spec. com.op.cont.com.qu.782.nu.5.*

276 Declaratur non habere locum, quando ſolum compromitteret,ſed ſi Arbiter adiudicaret aduerſario emphyteuſim,ſequenda eſſet ſententia Iaſ.vt emphyteuta priuetur iure ſuo Afflict.*in c.1.§.inter pares,num.4. de leg.Corrad.*Clar.*d.qu.19.*& Corb.vt ſupra;ſi tamen ſequeretur traditio poſſeſſionis. Burg.*citato loco num.5.*& in iſto caſu deberetur Domino laudemium, non autem per ſimplicem compromiſſum, ratione nouæ inueſtituræ, idem Burg.*ead.inſp.nu.6.* & eandem opinionem tenet Roc.Lucenſ.*in dec.19.*

277 Declara ſecundò, non habere locum, quando ſumus inter coniunctos,qui ex forma Statuti coguntur compromittere.Blanc.*de comprom.qu 4.in ver.res num.25.* Corb.*d.ampl.in fine,*& Burg.*eod loco nu.7.*

278 Limita 25. quando emphyteuta tranſigit ſuper re emphyteutica, ſine conſenſu Domini, vt res emphyteutica penes ſe remaneat:quia iſta non eſt alienatio, licet ſoluat aduerſario pecuniam,vel aliquid dando, aut faciendo gloſ. not.*in l.nulli,* & ibi Bart. & alij, *ff.de tranſact.*Iaſ.*in l.fin.num.121.& ſeq.Cod.de iur.emph.*Redoan. *eod.tract.fol.521.num.37.*Corb.*ead.cauſ.limit.38.* & idem dicendum eſt, quando res emphyteutica erat penes aduerſarium, & emphyteuta apud illum eam dimittit, aliquo recepto, & hæc etiam tranſactio eſt permiſſa Domino irrequiſito, vt dicunt Iaſ. & Redo. ſupradictis in locis,cum aliis allegatis per Tiraq. *de ret.lign.§.1.gloſ.14.numer.66.* licet ipſe teneat in hoc ſecundo caſu, quando emphyteuta rem,quæ priùs erat apud ipſum dimittat apud aduerſarium, & Corb. propter iſtam auctoritatem Tiraq. dicit eſſe cogitandum; ſed non eſt dubitandum in hoc caſu,vt dicemus infra.

Caroc.*de locat. & cond. in tit. de locat.emphyt.qu.15.fol.95.* diſtinguit tres caſus. Primus eſt, quando per tranſactionem emphyteuta abdicat à ſe rem, & concedit aduerſario ſuo, & tunc non poteſt, quia dicitur alienatio.Rom.*conſ.166.* Redo.*eod.tract.*loquens in Prælato, * *fol.3.n.12.& in d.n.37.* & Iaſ.ſuprad. numeris. Clar. licet loquatur in feudo,*quæſt.18.§.feudum,* atteſtans hanc eſſe com.op.& Simonc.de decret.loquens de minore,*lib.2. tit.6.inſpect.10.nu.102.* Iaſ.*in l.uſuſfr.ndum,§.pupillus,num.4.ff. de iur.iur.& in l.fin.nu.121.C.de iur.emph.* Peregr.*de fideic.art. 40.numer.124.* Corb.*de cauſ.priuat.ob alien.ampl.34.* Capic. *deciſ.155.num.16.*& Burg.*de laud.par.2.inſp.14.*

Secundus caſus,cum aduerſarius emphyteutæ poſſidet rem emphyteuticam, & tranſigendo dimittit apud aduerſarium emphyteutæ, aliquo dato, vel facto,& tunc dicit,quod verior opinio eſt, vt non dicatur alienatio, Iaſ.*in d.l.fin.num.121.* Menoch.*de arbitr.lib. 2.cent.2.caſ.171.numer.75.*provt etiam dicit Menoch.videmus enim in Eccleſia, quæ quamvis ſine ſolemnitate alienare non poſſit : poteſt tamen rem ab aduerſario poſſeſſam, allegans Abb.*in conſ.57.& 63.lib.1.* dicens etiam,quod aliter ſentit Bald.*in l.iubemus,C.de Sac.Sanc. Eccleſ.* & prædictam opinionem ſequitur Ioſeph. Ludouic.*de Peruſ.33.num.7.* & in terminis in tranſactione, & dimiſſione rei Eccleſiaſticæ exiſtentis penes tertium,dicit tenere Alciat.*reſp.32.numer.6.* Thom.*1.lib.2.* & facit, quod in ſimili dicimus de minore, qui licet non poſſit alienare eius bona, non adhibitis ſolemnitatibus, tamen quando bona minoris ab aduerſario poſſidentur,tunc poterit tranſigere, & aliénare,etiam non adhibitis dictis ſolemnitatibus. Alciat. *reſp.94.nu. 5.*& allegat etiam Menoch.in loco, vbi ſupra,idem dicit Caroc.*d.qu.in fine* tenere Ruin.*conſ.11.col.2.lib.4.* Dec. *conſ.474.vol.1.& conſ.564.col.pen.* Rol.*conſ.35.col.pen.num.45. lib.1.*& Afflict.*dec.35.num.8.*

Tertius caſus eſt clarior aliis,quando emphyteuta rem aliquo dato aduerſario retinet,& tunc ſine dubio poteſt, vt omnes ſupra citati concludunt, & vide *de laud.qu.8.ampl.12.*

Declaratur tamen ſupradicta prima diſtinctio, vt habeat locum, quando emphyteuta tranſigit cum extraneo, abdicando à ſe rem emphyteuticam, & concedendo aduerſario; ſecus verò quando tranſigendo cum aliquo ex comprehenſis in inueſtitura, rem dimittit aliquid accipiendo, vt per eundem Corb. *dict. cauſ. ampl. 34.* facit etiam pro hac opinione, quod ſupra diximus de alienatione inter comprehenſos, & de diuiſione.

279 Limita 26. quando emphyteuta imponit aliquam ſeruitutem rei emphyteuticæ, vel vſumfructum; quia id poteſt facere, ſine conſenſu Domini, & ſine periculo caducitatis. Bald. *in l. in prouinciali, C. de ſeruit. & aqua.* Iaſ. *in d. l. fin. numer. 117. & ſeq.* Redo. *vod. i. all. fol. 521. num. 38.* Afflict. *dec. 380. num. 2. & ſeq.* Rip. *in cap. cum Eccleſia Sutrina, num. 122. de reſcript.* Boer. *dec. 181.* Natt. *conſ. 316. num. 12.* Rol. * atteſtans hanc eſſe commun. opin. *conſ. 59. num. 12. vol. 2.* * Cepol. *de ſer. vrb. præd. cap. 14. num. 2.* Corb. *ead. cauſ. limit. 29.* Clar. *§ emphyt. qu. 21. & § feudum, qu. 37.* Caroc. *de locat. emph. qu. 17. fol. 95.* & quod poſſit emphyteuta vſumfructum conſtituere, & non requiratur conſenſus Domini, tenet Iaſ. *in d. l. final. col. 34. ver. octauo quæro,* & Bart. *in l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. poſſ. col. pen. ver. quæro,* vt refert Redo. vt ſupra, *num. 38* Marius Burg. *de laudem. par. 2. inſp. 54. nu. 8.* qui alios refert, & *inſp. 7.* requiretur tamen conſenſus Domini, quando ſeruitus eſſet perpetuò duratura, vt *de laudem. quæſt. 35.* apparet. & ratio eſt, quia per venditionem vſusfructus ſola commoditas transfertur, non ius, idem Iaſ. *in d. l. fin. col. 32. ver. quarto quæro;* & quia etiam prædicta ſeruitus erit duratura tempore vitæ imponentis, vt omnes concludunt; Et procedit etiam data ſcientia Domini directi, quia ipſe non poteſt impedire, vt non poſſit imponere ſeruitutem, durante emphyteuſi, nec etiam contra ipſum currit præſcriptio; quia etiam viuente vſufructuario, non currit præſcriptio contra proprietarium, & viuente patre in aduenticiis non currit præſcriptio contra filium, Caualcan. *dec. 213. in fine,* & ideo ſi emphyteuſis reuertatur ad Dominum ob alienationem, canonem non ſolutum, vel prælationem, vel ob aliam cauſam, ſeruitus extinguitur, vt in tit. *de renunc. qu. 3. & de laud. qu. 35.* niſi reuertatur ad Dominum vti priuatum, vt *in dict. quæſt. 3. num. 4.* diximus.

280 Limita 27. quando emphyteuta Vxoris alienauit de conſenſu eius Mariti; quia perinde eſt, ac ſi vxori met foret denunciatum, Iaſ. *in d. l. fin. num. 130.* quem ſequitur Redo. *citato loco, nu. 46. fol. 523.*

Sed idem Iaſ. *in l. non ſolum, § morte, nu. 23. ff. de non. op. nunciat.* diligentius inueſtigando contra opinionem firmatam *in d. l. fin.* allegat multas rationes; quas etiam refert Corb. *d. cauſ. limit. 15.* licet in fine eandem opinionem teneat.

281 Contrarium *in d. § morte,* tenuerunt Hermonat. Det. & Ant. Rub. qui *nu. 329.* poſtea dicit, quod poſſunt conſiderari tres caſus. Primus eſt, quando fundus emphyteuticus fuit datus in dotem Marito, & iſto caſu ſufficit, quod ſit denuntiatum Marito, quia poteſt dici Dominus, *leg. in rebus, Cod. de iur. dot.* Secundus caſus, quando Vxor, & Maritus habitant ſimul, & videtur, quod ſufficiat, vt denuntietur domui, ſicut ſufficit denuntiare Marito, vbi Vxor non reperitur. Tertius caſus quando Maritus, & Vxor non habitant ſimul, & tunc tenet, quod non ſufficiat denuntiare Marito, prout refert Corb. *d. limit. in fine.*

282 Limita 28. quando inueſtitura fuit facta, cum clauſula, ad habendum, tenendum, alienandum, &c. quia ex dicta clauſula, cenſetur data licentia alienandi, Dec. *conſil. 614. colum. 2.* Gozad. *conſil. 9. numer. 2.* Rol. *conſ. 55. num. 37. volum. 3.* Capic. *deciſ. 64. num. 3.* Alex. *conſ. 173. col. vlt. volum. 2.* cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſ. limit. 3. in princip.* & hanc op. tenet Rot. quando ſcilicet in inueſtitura adeſt clauſula, ad habendum, vendendum, alienandum, & quicquid emphyteutæ, & ſucceſſoribus placuerit faciendi, tutè poſſit alienari etiam Eccleſiaſtica. vt *in dec. 172.* coram Buratto, impreſſa per Pacif. de ſal. inter. in fine tractatus, quæ hodie eſt impreſſa inter deciſiones eiuſdem Buratti 87. quæ clauſula æquipollet clauſulæ, & quibus dederit, adeo vt emphyteuſis Eccleſiaſtica ſit tranſitoria ad quoſcunque hæredes, etiam extraneos, vt *in d. dec.* Buratti, *nu. 3.* vbi multæ aliæ deciſiones enumerantur, contra Rol. *conſ. 55. num. 43.* & Pereg. *de fideic. art. 52. nu. 41.* ſed quando eſt reſtricta ad certas perſonas, & ex pacto, & prouidentia, conceſſio, vt quia eſt reſtricta ad tertiam generationem, non tranſit ad extraneos hæredes, per d. clauſulam, Rot. *in recol. per Paul. Rub. dec. 74. nu. 6.*

283 Declara niſi in eodem inſtrumento adeſſet cautum, vt emphyteuta non poſſit alienare abſque Domini licentia: quia tunc clauſula prædicta non operatur, quod poſſit alienare, irrequiſito Domino. Dec. *conſ. 171. num. 3.* Curt. iun. *conſ. 130. num. 6.* cum aliis allegatis per Corb. *d. limit. 3. num. 2.* Et ratio eſt, quia in contractibus verba debent intelligi, ne repugnantiam contineant. Alex. *conſ. 141. num. 5. vol. 2.* Hier. Gabr. in ſimilibus terminis, *conſ. 82. num. 2.* Corb. *ibid. num. 5.* faciunt ea, quæ diximus ſupra *limit. 14.* ex dec. Ludouiſ. Et idem dicendum eſſet, ſi hæc clauſula reſtringeretur per alias clauſulas, vt quando eſſet reſtricta durante emphyteuſi, tunc nullo modo alteraret emphyteuſim. Seraph. *dec. 794. nu. 9. & 819. num. 5.* & eſt dec. nouiſſima Rotæ, *par. 5. recent. 86. nu. 18.* & ideo Oſaſch. *dec. 164. nu. 5.* dicit, quod clauſulæ ad habendum, &c. & quibus dederit, licet poſitæ ſint in diſpoſitiuis, debent intelligi, & interpretari, ne diſpoſitio contineat in ſe contrarietatem, vel repugnantiam, & inducatur incontinenti correctio; Vnde infert, quod ſi in inueſtitura dictum ſit, inueſtiuit in feudum, proprium, ſimplex, rectum, nobile, antiquum, Auitum, & Paternum pro ſe, & liberis, maſculis, præſertim ſi poſita ſit dictio taxatiua, & alia clauſula contraria alienationi, ita quod feudum eſſet merè ex pacto, & prouidentia; huicque principali diſpoſitioni adiecta eſſet dicta clauſula ad habendum, vel alia ſimilis, tunc per has clauſulas non cenſetur data facultas alienandi, ne inducatur contrarietas, & correctio incontinenti, prout induceretur, ſi feudum virtute dictarum clauſularum, eſſet effectum alienabile in extraneos; debent ergo intelligi dictæ clauſulæ citra præiudicium liberorum, vel inter ipſos maſculos deſcendentes ab ipſis in inueſtitura vocatos, ibi *nu. 15.* vel debet reſtringi ad vitam alienantis, *nu. 16.* vbi multos cumulat, & quod per dictam clauſulam, ad habendum, &c. ſit data licentia alienandi emphyteuſim, * firmatur, ex communi opinione *in dict. dec.* Burat. *num. 2.* adeo quod emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos hæredes, vbi plures Rotæ deciſiones cumulantur, & Add. declarat, intellige debere, datam fuiſſe facultatem durante tempore locationis, quia in inueſtituris ſolet apponi clauſula, durante locatione, & alias deciſiones citat, & vide *de ſucc. in bon. emph. qu. 2. num. 13.* quando bona emphyteutica ſunt redacta ad inſtar allodialium, licet alienari poſſint, & quilibet de inueſtitura diſponere poſſit, intelligitur durante inueſtitura, & locatione.

284 Subdeclara, nam ſi prædicta clauſula eſſet appoſita in executiuis, & non in diſpoſitiuis inſtrumenti, & veniret in verbis ad executionem diſpoſitionis contractus appoſitis, & acceſſoriè, & non principaliter, fortè dici poſſet, ſecundum Corb. quod non importet

licentiam alienandi : licet in inueſtitura non adeſſet
pactum aliud, quod non poſſit emphyteuta alienare
Domino irrequiſito; quia cenſetur hoc tacitè cautum
in conceſſione rei ex natura contractus, quamvis non
ſit expreſſum: & verba, & clauſulæ generales venien-
tes ad executionem, non alterant, neque ampliant
contractum. Dec. *conſ. 500. nu. 9.* Alex. *conſil. 21. lib. 7. & conſ.
60. eod. lib.* & Corb. qui alios citat, *dict. limit. 7. & ſeq.* &
Cocc. *dec. 137. num. 25.* cum aliis per eum allegatis, & *in
d. dec.* coram Buratto, *num. 5.* de hac clauſula, ad haben-
dum, &c. quando cenſeatur poſita in partibus exe-
quutiuis inſtrumenti, & quando in diſpoſitiuis vi-
denda ſunt, quæ diximus *de renunc. quæſt. 2. & 6. & in d.
dec.* Buratti *nu. 7.* in verbis diſpoſitiuis, cum immediatè
ſit poſt deſcriptionem bonorum conceſſorum, ante
clauſulam, hanc &c. & ante promiſſiones ſolutionis
canonis, & ibi Add. *in litt.* C.

285 Subdeclara ſecundò, quia ſi conceſſio ſit facta Titio
pro ſe, & filiis, & nepotibus, cum clauſula, Ad haben-
dum, alienandum, &c. intelligitur ſolum conceſſa Ti-
tio primo ſtipulanti, non autem filiis, & nepotibus,
per illa verba, quæ ſolent apponi in d. clauſula, Et
quicquid dicto Titio placuerit faciendum, quæ per-
ſonalia ſunt. Bald. *conſ. 304. vol. 5.* & per alios citatos à
Corb. *d. limit.* vbi contrariis reſpondet, & vid. *infr. qu. 10.*
& ſup. *num. 146.* vbi adſunt declarationes.

286 Limita 29. quando Dominus requiſitus dixit nol-
le emere; quia propter hoc eſt data licentia alienandi,
vel ſi reſpondeat dicens, vende in nomine Domini;
quia volo quinquageſimam habere. Spec. *in §. nunc ali-
qua, quæſt. 100.* & ibi eum ſequitur Ioan. And. Iaſ. *in dict. l.
fin. num. 27.* cum aliis allegatis per Corb. *d. cauſa, limit. 4.*

287 Declara dictam limitationem, niſi Dominus dixe-
rit, volo deliberare, quia tunc expectandus erit per
duos menſes, *cap. potuit de locat. & per dict. leg. fin.* nam non
ſufficit ſola requiſitio. Corb. *d. limit. 4.* & diximus ſupra
hoc eod. tit. in principio:

288 Sed ſi reſponderit Dominus requiſitus ab emphy-
teuta, an velit emere; Volo retinere; non poterit em-
phyteuta ſtatim vendere, ſed expectandus eſt per
duos menſes, vt diximus ſupra *hoc eod. tit. ampl. 24.*

289 Limita 30. ſi poſt factam legitimam requiſitionem
ab emphyteuta, lapſi ſunt duo menſes, & Dominus
nullum reſponſum dedit; tunc poterit vendere, Do-
mino ampliùs non requiſito, vt eſt tex. *in d. l. fin. Cod. de
iur. emph.* & ibi Iaſ. *nu. 23.* Grat. *conſ. 80. nu. 4. vol. 1.* & Cano-
niſt. *in c. potuit, de locat.* & Corb. *ead. cauſa, limit. 5.*

290 Declara dictam limitationem, niſi Dominus re in-
tegra, & re nondum alteri vendita, dicat ſe pænituiſ-
ſe, & velle emere, & cæteris præferri; quia etiam poſt
elapſos duos menſes poterit re integra moram pur-
gare, vt cæteris præferatur, Iaſ. *in d. l. fin. num. 25.* Paul. de
Caſtr. *in l. qui Romæ, §. coheredes, ff. de verb. oblig.* Ioan. And.
ad Spec. *in d. §. nunc aliqua, qu. 101.* & Salyc. *in d. l. fin. nu. 16.*
vt refert Corb. *d. limit. 5.* Redoa. *de reb. Eccleſ. non alien. fol.
386. num. 22.* Burg. *de laude par. 2. inſp. 42. in fine*, qui allegat
Amad. de Pont. *in tract. de laud. qu. 17.* & Salſo. *eod. tract. tit.
de laud. dup. col. 9.* & alios.

291 Limita 32. non habere locum, quando ſolum eſt
eſt factum pactum de alienando, vel promiſſio de
vendendo : quia dicta promiſſio non continetur ſub
prohibitione alienationis facta à dicta lege fin. &
aliud eſt venditio, & aliud promiſſio de vendendo, vt
in terminis tradit Iaſ. *in d. l. numer. 134.* Alex. *conſ. 173. vol. 2.*
Rol. *conſ. 69. num. 15. vol. 3.* Arez. *conſ. 41. numer. 7.* Rimin. *conſ.
340. num. 19. volum. 3.* Tiraq. *de ret. conuent. num. 45.* Corb. *ead.
cauſ. limit. 8.* Surd. *conſ. 84. num. 3.* Catoc. *de locat. & cond. tit. de
iur. emph. qu. 2. nu. 1.* Capic. *dec. 155.* Frec. *de feud. nu. 32. fol. 112.*
& Burſat. *conſ. 254. nu. 4. lib. 3.*

292 Quam limitationem idem Corb. declarat, niſi pre-
tium in vim dictæ promiſſionis de vendendo fuerit
ſolutum promittenti, & res ab eo tradita, per ea, quæ
ipſe allegat ead. limit. vel eſſet de eo habita fides de
ſoluendo, & ſequuta ſit traditio: quia tunc eſſet ven-
ditio perfecta; vt ibi per Corb. Tiraq. *de retract. lign. §. 1.
gloſ. 2. num. 55.* Ferret. *conſ. 154. numer. 66. lib. 1.* Natt. *conſil. 171.*
Ceph. *conſ. 315. num. 3. & ſeq. lib. 3.* Burg. *de laud. par. 2. inſpec. 8.
nu. 13.* ſecus ſi res non eſſet tradita, nec pretium eſſet ſo-
lutum. Capic. *d. dec. n. 8.* & Caroc. *citato loco.*

Decl. ſecundò, quando adeſt iuramentum, vt dixi-
mus in tit. *de laud. qu. 8. limit. 4.*

293 Limita 32. quando emphyteuta vendidit poſt pro-
miſſionem à Domino factam de conſenſu alienatio-
ni præſtando : nam iſto caſu non poteſt Dominus
prætendere ſe eſſe contemptum, cum de eius conſen-
ſu ſit facta venditio, quia parum refert, an conſenſe-
rit, vel promiſerit conſentire. Alciat. *conſ. 16. nu. 6.*

294 Quam limitationem veram eſſe declarat Corb.
ead. cauſ. limit. 9. quando in vim promiſſionis emphy-
teuta vendidit, & non tradidit: ſed ſi vendidit, & tra-
didit, non videtur vera; quia ſi per licentiam alienan-
di conceſſam emphyteutæ, non cenſetur ei data facul-
tas, vt poſſit emptorem propria auctoritate in poſſeſ-
ſionem inducere, & conſequenter tradere, vt per Imol.
in cap. potuit, de locat. nu. 64. & Bero. *num. 23.* non poteſt di-
ci etiam conceſſa per promiſſionem de conſenſu præ-
ſtando alienationi. Sed dicit poſſe ſaluari opinionem
Alciat. in caſu, in quo loquitur, quia promiſerat Do-
minus recognoſcere emptores in emphyteutas, &
eos approbare: quæ promiſſio reſpicit effectum ſecun-
dæ denuntiationis faciendæ : nihilominus relinquit
cogitandum.

Ego autem, vt meam profetam ſententiam, dico,
quod pro vtraque parte multa adduci poſſunt, prout
facit Tiraq. *de retract. conuent §. fin. numer. 25.* in illa quæ-
ſtione; emptor promiſit dare venditori eam faculta-
tem redimendi intra certum tempus; vtrum vendi-
tor poterit vi huius promiſſionis agere, vt emptor re-
uendat reſtituto pretio; an verò tantum poterit age-
re, vt ei detur ea facultas? Et quod poſſit agere, vt re-
uendat, reſtituto pretio, idque æquitati, & rationi
conſonum videtur; quia circuitus ſunt euitandi,
ob idque competere actionem ſine ceſſione, *leg. cum fun-
dus, §. Seruum tuum imprudens, ff. ſi cert. pet. & l. Dominus teſta-
mento ff. de cond. ind. cum ſimil.* & ideò Ioan. And. ad Spec.
in Rub. *de ſol. & oblig. colum. 1.* tenet, quod ſi quis promi-
295 ſit intra certum diem ſe obligaturum ad dandum
mihi decem, poteſt ſtatim cedente die, ſine alia obli-
gatione conueniri ad illa decem, ſequitur Roman.
ſing. 185. Alex. qui dicit perpetuò menti tenendum, Soc.
Iaſ. & alij *in d. §. Seruum tuum imprudens*, & multos alios
congerit ibi Tiraq. *numer. 26.* & idem Purpur. *in eod. §.*
296 *Seruum*, infert ad caſum propoſitum: videlicet, quod
ex promiſſione dandæ facultatis de redimendo rem
venditam, reſtituto pretio, agi poteſt ad reuenden-
dum, & ita dicit conſuluiſſe, & obtinuiſſe, & idem te-
net Boer. *dec. 183.* & Paul. de Caſtr. *conſ. 52. lib. 2.* refert,
quod qui promiſit ſe per inſtrumentum obligare, &
297 per eum ſteterit, quominus ſe obligaret, haberi pro
obligato, & promiſſio liberandi, exceptionem parit
aduerſus agentem, ac ſi liberatio ipſa facta fuiſſet. Bar.
& Angel. *in leg. ſi intra, ff. de pact.* cum aliis adductis per
298 eundem Tiraq. *ibidem num. 28.* item paria ſunt realiter
ſoluere, & promittere de ſoluendo; & multa alia ſi-
299 milia adducit Tiraq. vſque ad *nu. 41.* pro iſta opinio-
ne, & ita iudicaſſe ad fauorem venditoris, Senatum
Pariſienſem, teſtatur *citato loco, nu. 60.*

Sed pro contraria parte, alia multa argumenta, &
ratio-

rationes adducuntur, & præcipuè per Dec. *in d. l. cum*
fundus, §. Seruum tuum, in primo not. vt videri poſſunt
apud eum, quas refert etiam Tiraq. *ibidem nu. 41.* & inter
cæteras has commemorat, quod aliud ſit pactum de
300 vendendo, aliud venditio. & *n. 43.* quod promiſſio de
faciendo contractum, non eſt is contractus, & *num. 47.*
quod aliud ſit donare, aliud promittere de donando,
301 & multas alias rationes adducit, quas non refero,
quia eſſem nimis longus, & poteſt videri Add. ad
Ludouiſ. *decis. 28.* & ad propoſitum noſtrum. videretur
dicendum, quod aliud ſit promiſſio de conſentiendo,
& aliud ſit conſenſus; & nihilominus teneo in vtro-
que caſu emphyteutam eſſe cautandum, & non eſſe
priuandum iure ſuo; quia parum refert quod poſſit
agere, vt promiſſa ſeruentur ante alienationem, vel
poſtea; cum ipſe Dominus teneatur conſentire, ſine
tamen præiudicio laudemij, & quia etiam negari non
poteſt quin ſit hæc quæſtio dubitabilis, & in dubio
302 declarari debet pœnam non eſſe incurſam Honded.
conſ. 58. lib. 1. num. 41. Vinc. Fuſar. *de ſubſt. fideic. qu. 718. num. 77.*
qui alios allegat, & Rot. *in recol. per Paul. Rub. dec. 291. in*
fin. & quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat à caducita-
303 te. Burſat. *conſ. 253. n. 17. vol. 1.* Surd. *dec. 221. num. 7. & dec. 189.*
num. 8. vbi ſtante dubietate opinionum, excuſatur em-
phyteuta; Et Rota Rom. quæ ſequitur æquitatem, ſi
fieri poteſt pœnam caducitatis declinat, vt dicit Mant.
de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 28. numer. 25. & omnis fere cauſa
colorata etiam iniuſta excuſat à caducitate: Seraph.
decis. 1228. in fin. Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 8. ver. ſed quid:*
ſemper enim dicit ibi Clar. debemus quantum poſſu-
mus inclinare in eam partem, vt caducitati locus
non ſit.

304 Limita 33. non habere locum diſpoſitionem d. le-
gis fin. quando in publicum emphyteuta ius ſuum
venale expoſuit, & ſubhaſtauit, ſed non alienauit, Iaſ.
ead. l. nu. 16. Bero. *conſ. 71. nu. 16. vol. 1.* nam cum emphyteuta
teneatur Domino denuntiare pretium, quod ab aliis
offertur, vt not. *in d. l. fin. & c. potuit, de locat.* ſi non poſſit
in publicum venale exponere emphyteuſim, & ſub-
haſtare, nec poſſet etiam Domino denuntiare, & re-
quirere eum, an velit pro eod. pretio emere, refert
Corb. *ead. cauſ. limit. 10.*

305 Limita 34. non habere locum in Domino alienan-
te ius ſuum directum: quia non tenetur requirere em-
phyteutam. Spec. *in § nunc aliqua, quæſt. 93.* & ibidem Io.
And. Iaſ. *in d. l. fin. n. 17.* & ibi etiam Salyc. & Bald. Imol. *in*
d. c. potuit, n. 9. & Ant. de Butr. Boer. *dec. 107. n. 1* cum aliis ci-
tatis per Corb. *ead. cauſ. limit. 11.* vbi ponit rationes, quas
Doctores citati afferunt. Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 2.*
qui etiam rationem adducit, quia emphyteutæ nihil
intereſt, quod alium habeat Dominum, cui ſoluat ca-
nonem, & Iaſ. *in l. 3. n. 17. C. de iure emphyt.* nec emphyteuta
habet prælationem aduerſus proprietarium volen-
tem vendere. Rot. *dec. 547. in fin. par. 2.* recent.

306 Declara dictam limitationem, niſi in loco adeſſet
conſuetudo in contrarium, vel pactum, vt prædicti
Doctores concludunt.

307 Limita 35. quando emphyteuta alienauit de licen-
tia Caſtaldionis, qui habebat ad hoc mandatum à
Domino, vel diu ſe geſſerat in concedendis huiuſmo-
di licentiis. Anch. *conſ. 63. motiua indum n. 3. & ſeq.* Corb.
ead. cauſ. limit. 16. vbi etiam ponuntur rationes.

308 Limita 36. quando quis proprium fundum in em-
phyteuſim recepit: nam ſi poſtea illum alienat irrequi-
ſito Domino, à iure ſuo non cadit. Bart. *in leg. ſi aliquam*
rem num. 9. ff. de acq. poſſ. qui diſtinguit inter ſcientem, &
* ignorantem, & Bart. eſt communiter receptus, vt per
Alex. *conſ. 29. n. 25. vol. 5.* Bero. *conſ. 114. n. 37. vol. 1.* Ruin. *conſil.*
155. n. 6. vol. 1. Dec. *conſ. 164. n. 6.* Iaſ. *in l. 2. nu. 177. C. de iur. emph.*
cum aliis quos refert Corb. *ead. cauſ. limit. 18.* Maſcard. *de*
probat. con. 768. nu n. 12. Burſat. *conſ. 255. n. 39.* & alios refert
Maurus Burg. *de laud. inſp. 29. par. 2.* vbi tenet, quod in
iſto caſu non tenetur ſoluere laudemium, niſi ſcienter
reciperet fundum ſuum in emphyteuſim, tanquam
ſuum, quia tunc caderet alienando à iure ſuo, & de-
beretur laudemium, ex eod. Burſat. *conſ. 330. nu. 25.*

309 Limita 37. quando emphyteuta alienat commodi-
tatem percipiendi fructus, duraturam tempore eius
vitæ. Grat. *conſ. 22. n. 2. & ſeq. vol. 1.* Tiraq. *de retract. lign. § 1.*
gloſ. 7. n. 41. vbi plures allegat loquentes in feudo, & eſt
com. op. vt atteſtatur Ruin. *conſ. 196. n. 13. vol. 1.* Menoch. *de*
* *recup. poſſ. remed. 9. num. 261.* Clar. *§. feudum q. 31. ver. ſucceſſiuè.*
Gab. *de reg. iur. conc. 18. nu. 22.* & cum clarum ſit in feudo;
idem debet eſſe in emphyteuſi, dicit Corb. *ead. cauſ. limit.*
26. ex mente Rol. *conſ. 59. num. 13. vol. 2.* vbi vult quod ſine
conſenſu Domini poteſt emphyt. conſtituere vſumfru-
ctum in re emphyteutica, & quod commoditas perci-
piendi fructus poſſit ab vſufructuario eius vita duran-
te alienari, tenet Doctores, & præcipuè Ang. Aret. Inſt.
de vſuf. §. finitur, & quo modo fieri debeat obligatio, vid.
Caual. *de vſuf. ſub n. 65. car. 231.* & eſt deciſio Rotæ loquens
in emphyteuta, vt per Seraph. *dec. 932. nu. 7.* vnde ſi quis
alienet ſuas commoditates tantum, præſumitur vtile
dominium retinere, Bald. *in l. 1. n. 2. C. de pign.* Iaſ. *in d. l. fin.*
310 *n. 9.* Rip. *reſp. 4. n. 9.* Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. num. 15.* Pariſ.
conſ. 98. n. 11. vol. 2. Grat. *conſ. 22. nu. 8. vol. 2.* vbi de com. teſta-
tur. Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 102. n. 14. & 15.* Maur. Bur.
qui alios citat, *de laud. inſp. 25. par. 2. nu. 6. & 7.*

311 Quæ limitatio declaratur, non habere locum, quan-
do ex coniecturis apparet voluiſſe emphyteutam
vendere rem ipſam: non autem ius, quod habebat tan-
tum in re emphyt. Seraph. eadem deciſione per to-
tam, vbi plures coniecturæ ponuntur, & loquitur in
emphyteuſi Eccleſiaſtica.

Sed ſi verba patiantur, permittitur, vt emphyteuta
intelligatur alienare ſuas commoditates, & non ius
ſuum, & vtile dominium, Rimin. *conſ. 177. n. 19.* & quam-
vis res emphyteutica non poſſit alienari, tamen poteſt
cedi eo iure, quo ipſe habet. Zaſ. *in l. ſi quis. § differentia,*
num. 25. ff. de acq. poſſ. ſed ſi emphyteuta ſimpliciter ven-
312 deret, cenſeretur pleno iure vendidiſſe, & animo
præiudicandi Domino in totum: ex quo ſequitur,
quod debet priuari iure ſuo. Bero. *conſ. 102. num. 6. & ſeq.*
& 60. Rol. *conſ. 63. num. 16.* cum aliis, quos refert Mant. *d.*
tit. 28. n. 14. vſque ad n. 17.

313 Limita 38. non habere locum, quando emphyteuta
concederet rem emphyteuticam in feudum, ita tenet
Spec. *in § nunc aliqua, qu. 129.* ſicut non tenetur, quando
vult donare, ſequitur Imol, *in c. potuit de locat. nu. 21.* Iaſ. *in*
dict. l. fin. n. 111. Redoan. *in eod. tract. de reb. Eccl. non alien. fol.*
520. vbi ponit rationes. Corb. *ead. cauſ. limit. 28.* Marius
Burgius *de laud. inſp. 23. par. 2. num. 2.* vbi alios refert. Sed
quia hæc conceſſio debet regulari ſecundum quæ di-
ximus de donatione, vt ſupra, *num. 209.* cuius rationes
militant etiam in conceſſione facta in feudum: ideo
Vaſallus tenebitur obſeruare ea, quæ ibi diximus; ſed
an Vaſallus poſſit feudum dare in emphyteuſim, vide
Iaſ. *ibidem & de laud. qu. 33.*

314 Limita 39. quando emphyteuta alienat ex neceſſi-
tate, vt quia vigore indulti Apoſtolici ſciebat ſe poſſe
compelli ad vendendum. Gabr. *conſ. 92. num. 5. & ſeq.*
nam dicitur neceſſaria venditio, quæ fit ab illo, qui
ſcit ſe poſſe compelli, per iura, & auctoritates per
eum allegatas, ſequitur Corb. *ead. cauſ. limit. 30.* & quod
emphyteuta non priuetur iure ſuo in alienatione
neceſſaria, veluti ſi per Conſtitutionem fel. recor.
Greg. 13. de iure congrui, fuerit compulſus vendere
domum emphyteuticam vicino ad ornatum Vrbis; &

compulſus intelligitur, qui poſſit compelli l.nouiſſimè, ff.quod cum eo.& ita fuiſſe deciſum in Rot. coram Orano, in Rom.domus die 11.Decemb.1595.teſtatur Mant. de tacit. & ambig.lib.22.tit.28.nu.10. quæ deciſio hodie eſt impreſſa,4.par. diuerſ. deciſ. 223. Gratia. diſcept.forenſ. cap. 227.nu.45. & eſt alia dec. Rotæ coram Merlino,in recol. per Paul.Rub. deciſ.25,nu.12. ſed ſi venditio neceſſaria initium habuit voluntarium; vt puta,ſi facta ſit ex neceſſitate æris alieni,quod emphyteuta contraxit, ſine dubio Dominus debet præferri;& ideo eius conſenſus requirendus eſt: nam voluntaria dicitur hæc alienatio, quæ habet initium voluntarium; licet effectus alienationis neceſſario ſubſequatur: vnde in hoc propoſito neceſſaria alienatio debet intelligi, cum quis ſine facto ſuo lege obligatur,l.obligamur,§.lege,ff.de act.& oblig. Mantica,vt ſupra,numer.11.& quod in neceſſaria alienatione non ſit locus,d.l.fin.eſt dec.162.diuerſ.par.1.Nec huic opinioni obſtant ea,quæ ſupra diximus,nu.159. ſcilicet quod datio in ſolutum per Iudicem creditoribus ſit alienatio neceſſaria: quia ſi Dominus directus vellet præferri, in illo etiam caſu eſſet præferendus, per leg. vlt.Cod.de iur.emphyt. & ſupra ſæpe diximus, & num.162. & Corb.de conſ.priuat.ob alien.limit.19.nu.2.ver. & licet: ſed tamen non requiritur eius conſenſus in ſubhaſtatione ad inſtantiam creditorum, quæ fit ſine præiudicio canonis,& laudemij.Caualer.dec.360.num.4.& vide in d. num.159.cum pluribus ſeq.

315 Limita 40. quando emphyteuta alienauit ſub conditione, ſi Dominus non reuocauerit; aliàs, quod ſit inempta.Iaſ.in d.l.fin.n.145. Redoa.eod.tract.fol.523.nu.44. ſicuti etiam non cadit,quando dictum eſt,ſi Dominus non conſenſerit, teneatur venditor ad tot alia bona propria.Maria.Rim.conſ.340.in fin.vol.2. ſequitur Corb. ead.cauſ.limit.35.& diximus etiam ſupra ampl.2.

316 Limita 41. quando emphyteuta alienauit,& tradidit ſub conditione, ſi Domino placuerit,vel ſub conditione, ſi Domini conſenſus acceſſerit, vel quando alienauit, ſi, & in quantum de iure poteſt, vt tenuit Alber.in d.l.fin.nu.10.ſequitur Rip.in c.cum M.Ferrarien.ſub n.80.de Conſt.Iaſ.in d.l.fin.n.144.Redoa.in d.tract.fol.522.nu. 42.& ſeq. Curt.Sen.conſ.8.num.8. Menoch.conſ.28.numer.27. vol.1.Rol.conſ.7.nu.7.& ſeq.vol.3.quia cum hæc ſit venditio conditionalis, perinde eſt,ac ſi Domino fuerit denuntiatum, & eius conſenſum habuiſſet; & idem dicendum eſſet, ſi venditio eſſet facta ſub alia conditio-
317 ne,Bald.conſ.9.vol.1. & in leg.hæc venditio,ver.dico,ff.de cont. empt. vbi dicit, quod ſi emphyteuta vendidit irrequiſito Domino pro pretio declarando per tertium, illo
318 tertio non declarante, non cadit à iure ſuo: quia venditio eſt imperfecta,ſicut etiam eſt imperfecta conditionalis venditio emphyteuſis, antequam exiſtat conditio. Tiraq.de ret.lign.§.1.gloſ.2.nu.22. Corb.ead.cauſ. limit. 26. Petra de fideic. quæſt.8. numer. 134. Maur. Burg. de laudem.par.2.inſp.16.num.11.& idem dicendum eſt de emphyteuſi vendita ad menſuram, quæ eſt conditionalis, & imperfecta ante menſurationem. Soc. iun. conſ. 26.col.fin.vol.1.Rol.dict.conſ.7.num.24. Couar.pract.reſol.cap. 3.& plures concordantes allegaui de laudem. quæſt. 8. ideo emphyteuta à iure ſuo non cadit: etiam ſi rem tradiderit conditione pendente, cum non poſſit dici dominium tranſlatum, quia per conditionis pendentiam, alienatio adhuc non dicitur valida,ſeu perfecta, vt dicit Roland.dict.conſ.7.numer.12. quod tamen intelligi debet, niſi res tradita eſſet locus munitiſſimus,
319 vel difficilis recuperationis,propter potentiam aduerſarij, nam tunc caderet à iure ſuo per traditionem conditione pendente, cum per traditionem ſit facta durior conditio Domini, & præſumatur in fraudem, Bald.conſ.97.num.1.volum.3.Tiraq.dict.gloſ.2.num.32.Corb. dict.cauſ.limit.36.cum aliis quos citat,& Mant de tacit.& ambig.lib.22.tit.28.numer.27.dicit, quod ſi venditio facta
320 ſit ſub conditione, traditio etiam ſub conditione intelligitur, quæ ſi non ſit completa non transfertur poſſeſſio, & atteſtatur ita fuiſſe deciſum in Rota coram ſe: & de hac limitatione etiam diximus ſupra ampl.2.& dic,vt ibi.

321 Sed an pendente conditione pars vna poſſit à contractu diſcedere,& an poſt mortem venditoris poſſit emptor licentiam à Domino impetrare,ad validitandum contractum, videndus eſt Rol.dict.conſ.7. & conſil. 63.numer.16.& 24.fol. 4. & vide hoc eod.tit.quæſt.8. & infra num.ſeq.

322 Dicit etiam Mant.dict.tit.28.numer.18.quod ſi emphyteuta alienauit rem emphyteuticam ſub conditione, ſi Dominus conſenſerit,non priuatur iure ſuo:nam ſi Dominus poſtea conſenſerit multo minùs, quia deficiente conditione, nulla intelligitur facta alienatio, allegat Curt.Sen.conſ.8.num.6.& ſeq.Rol.in conſ.63. ſupra allegato,& alios;& quod contractus ſit validus inter contrahentes, quando in alienatione adeſt clauſula, ſaluo iure, & reſeruato conſenſu Domini, tenet Rot. apud Pacif.de ſalu.inter.dec.67.

323 Limita 42. quando emphyteuta alienauit irrequiſito Domino, & poſt alienationem de conſenſu emptoris requiſiuit Dominum, an velit emere pro eodem pretio,& ipſe dedit licentiam,vt pro dicto pretio cuicunque vult,vendat:nam ex quo conſentit,vt poſſit vendere, videtur etiam conſenſiſſe, vt poſſit venditionem factam retinere,arg.l.ſi quis,§.irritum,ff.de iniu. irrit.teſt.quod ibi Caſtr.n.4. intelligit eſſe verum,ſi ipſe Dominus tempore quo conceſſit licentiam, ſciebat venditionem eſſe factam; quia tunc videtur renunciare pænæ commiſſæ;ſecus ſi ignorabat,quia non eſt veriſimile,quod ſi ſciuiſſet, pænam commiſſam remiſiſſet,ſequitur Alex.conſ.146.nu.3.vol.5. Marian. Frecc. de ſubfeud. Baron. lib. 2.quæſt.2. refert Corb.dict.cauſ.limit.39. Sed ſi recuſauerit velle emere pro eodem pretio,idem Paul. de Caſtr. in eod. §. irritum, pariter diſtinguit. Aut Dominus ſciuit eum incidiſſe in pænam, Aut ignorabat. Primo caſu intelligitur remiſiſſe, poſteriori caſu non intelligitur remiſiſſe, & hanc diſt.ſequitur Alex. dict.conſ.146. & Mantica de tacit. & ambig.lib.22.tit.33.num. 19. vbi ponit rationes, & diſtinctionem Paul.de Caſtr. quando Dominus poſt alienationem dedit licentiam emphyteutæ vendendi,tenet Afflict.deciſ.355. cum aliis allegatis per Sim. de Pret.interp.vlt.vol.lib.3.fol.49.nu.22. & nouiſſimè Bonauog. in Add. ad leg.fin.Cod.de iur.emph. ver.20,quæro.

324 Limita 43. quando poſt alienationem factam irrequiſito Domino, ipſe Dominus ſcienter recepit canonem ab emptore, quia priuatio emphyteuſis ob alienationem ſine licentia factam incurritur,Domino volente,vt diximus ſupra ampl.1.& Dominus recipiendo canonem ab emptore, dicitur declaraſſe nolle eſſe locum caducitati ob alienationem, ſine ſua licentia factam. Alex.conſ.213.nu 3.vol.4. Bero.conſ.116.num.12.vol.1. Curt.Sen.conſ.81.col.fin. Rimin.conſ.249.nu.49. Ceph.conſ. 222.nu.2.vol.1. Mant. de tacit. & amb.lib.22.tit.28.numer.7. Corb.ead.cauſ.limit.4.Ant.de Butr.conſ.23.num.3.Dec.conſ. 329.num.16.& ſeq.Rot.deciſ.463.nu.1.par.2.recent.ff.Menoch. de præſumpt.præſ.112.num.15.lib.3. vbi diſtinguit plures caſus,ſed ſi Dominus non habuit ſcientiam caducitatis, per receptionem canonis nunquam cenſetur remiſſa. Honded.qui plures alleget,conſ.55.lib.1.nu.89. an autem ignorantia præſumatur, & de aliis multis dicemus in tit.de ſol.can.

Primus caſus eſt, quando Dominus ſimpliciter; hoc eſt nulla adhibita proteſtatione, recepit penſioné,

ſeu

ſeu canonem pro iam elapſo tempore, & in hoc caſu recepta eſt Doctorum opinio, pœnam caducitatis fuiſſe remiſſam. Gl. in c.potuit, de locato. & ibi Imol. & Card. Zabar. Alex. conſ.123 num.3 lib.4. Ruin. conſ.110.nu.4. Curt.Sen. conſ. nu.4. Soc.Sen. conſ. in col. lib.3. Iaſ. in l. 2. num.124. Cod.de iur.emph. qui de com. teſtatur. Dec. conſ. 338.colum.4. & conſ.329.numer.3. Brun. conſ.110.numer.3. Boer. quæſt.309. Pariſ. conſil.105.num.44.lib.1. Clar. §.emph. q. 10. ver. aut vero: idem Menoch. conſil.355.nu.12.lib.4. licèt non deſint qui contrariam opinionem teneant, quos refert Menoch. dicta præſ.n.6. Sed non eſt recedendum à prima opinione, quæ eſt communis, & eam ſequitur Mant. de tac.& amb. conuent. lib.22.tit.33.nu.1. & hanc opinionem habere locum dicit, num.4. non ſolum in ea caducitate, quæ commiſſa eſt ex defectu ſolutionis, ſed etiam in ea, quæ fuit commiſſa propter alienationem factam Domino non requiſito; & iſti duo caſus æquiparantur in cap potuit, de locat.& in d.l.2 de iur.emph. & ita ſentit Salyc. in dict.leg.fin. num. 18. Alex. conſ.105.numer.5 lib.4. & Curt.Sen. conſil.81.numer.2.& ſeq. Menoch. ead.præſ.numer. 15.16.& ſeq. extendit etiam, vt locum habeat in adminiſtratore, cui commiſſa eſt adminiſtratio cum libera, vt puta in Theſaurario, vt per Dec. conſ.338 col.pen. & in Prælato, qui eſt ſolus adminiſtrator, Clar. §.emph. q. 10. ver. ſed numquid, ſed ſi eſſet Eccleſia Collegiata, non poſſet remittere caducitatem, Iaſ. in l.2. Cod.de iur.emph. numer.139. cum aliis allegatis per Menoch. & Clar. ſed de hoc vid. infra.

Secundus caſus, quando Dominus recipit penſionem præteriti temporis, adhibita proteſtatione ſaluum ſibi ius eſſe declarandi caducitatem, & in hoc caſu recepta eſt ſententia, non eſſe remiſſam caducitatem Iaſ. in l.fin.num.4.ff.de eo quod cert.loc.& in l.2.ſi quis tant.h.3.& 4. Clar. §.emph. q.10.in prima, Rip. in c.cum M. Ferrarienſis num.129.de Conſt. cum aliis allegatis per Menoch. ead.præſ.n.11. Quamvis Guid.Pap. contrarium teneat, quod pœna cenſeatur remiſſa non obſtante proteſtatione. Sed non eſſe recedendum à com. op. atteſtatur Clar. d.qu. 10. qui plures citat dicentes hanc eſſe com.op. & alios allegat Mantic. ead.tit. 33.n.2. nam Domino ſufficit ſimpliciter proteſtari de iure præſente, & tacente emphyteuta, quia habetur quod ſibi impartiet, cur facta proteſtatione ſoluerit, & non contradixerit proteſtationi, Imol. in dict.cap. potuit. numer. 39. Iaſ. in dict.l.2.numer.137. ver. ſed pone, Cod.de iur.emph. Curt. Sen. conſ.81.numer.2. Cæterum, ſi emphyteuta contra Domini proteſtationem, dixerit non ſe cecidiſſe ab aliquo iure ſuo ex cauſis in ſua proteſtatione expreſſis, dicendum eſt Domino non prodeſſe proteſtationem. Ruin. conſ.231.num.12.ver.non obſtat, lib.1. Mant. dict.tit.33.nu. 8. Add. ad deciſ. Bar.st.617. Honded. conſil.55.lib.1.numer.9. vbi numer.39. infinitos allegat, quod intelligatur remiſſa caducitas, non obſtante proteſtatione data ſcientia Domini, aliàs ſecus, niſi etiam ſoluens tacitè, vel expreſſe proteſtationi conſentiat, & ſufficit, quod proteſtetur præſente emphyteuta, & ipſe non contradicat proteſtationi, ibi nu.9. ſed vide omnino de var.caduc. quæſt.14.

Tertius caſus, quando Dominus recipit penſionem pro futuro tempore, nulla adhibita proteſtatione, & in hoc caſu dicit Menoch. de præſ.nu.19. nemo eſt, qui neget remiſſam præſumi caducitatem. Clar. d.qu. 10.ver. Aut vero ſumus in dubio, & quando Dominus recipit penſionem poſterioris temporis ſine vlla proteſtatione, vel illius temporis, quod lapſum eſt poſt caducitatem, ſine dubio intelligitur eam remiſiſſe. Gloſ. in l.2.ver. nam ſi triennio, & ibi Doctores. Cod. de iur. emph. Spec. in d.§ nunc aliqua, ver.23. Bat. in d.l.2.nu.9. Alex. conſ. 14.numer.19.lib.2. Rim.Sen. conſ.94.num.62.& ſeq. nam qui recipit penſionem pro tempore, quod eſt ſubſequutum, videtur ipſo facto declarare ſe noluiſſe emphyteutam cecidiſſe a iure ſuo. Bald. conſ.133 n. & ſeq. Rim. Sen. conſ.18.nu.9.& conſ.94.nu.5. Mant. d.tit. nu.

Quartus caſus, quando Dominus recipit penſionem pro futuro, adhibita proteſtatione prædicta, cui proteſtationi conſenſit emphyteuta, vt ſupra dictum eſt: hoc caſu non cenſetur remiſſa caducitas, ita Rip. in cap. cum M. Ferrarien. numer. 1 3. de Conſt. Ruin. conſ.231. numer.12.lib.1 Menoch. d.l.præſ.numer.20. cum aliis ſupra allegatis.

Quintus caſus, quando Dominus recipit penſionem pro tempore futuro adhibita proteſtatione ſaluum ſibi eſſe ius caducitatis, & illi proteſtationi expreſsè contradixit emphyteuta: hoc caſu caducitas cenſetur remiſſa, non obſtante proteſtatione quæ nihil valet, cum tollatur per contrariam expreſſam proteſtationem. Rip. in dict.cap.cum M.Ferrarien. eod.num. 1 & Ruin. dict.num.12. Menoch. dict.præſ.nu.21. & Mant. d.num.8.

Sextus caſus, quando Dominus recipit penſionem pro futuro adhibita proteſtatione ſaluum ſibi eſſe ius caducitatis, & ipſe emphyteuta tacuit; & ita quando ſumus in dubio; & in hoc caſu recepta eſt opinio ius caducitatis cenſeri remiſſum, non obſtante illa proteſtatione, quæ nihil operatur, quamvis ei expreſſè non contradixit emphyteuta Iaſ. qui alios congerit in d. l. 2. num.124. col.1. ver. in quantum Bart. Cod.de iur.emph. Aret. conſil.35. in fine. Alex. conſ.14. col. pen. ver. confirmatur, lib.2. Ruin. conſ.110. num.4. & conſ.231 numer.12.lib.2. qui teſtatur hanc eſſe com. opin. Boer. qu. num.6. Ripa in dict.cap. cum M.Ferrarien.nu.130.ver. hoc tamen intellige, Menoch. ead. præſ.numer.22. & hanc opinionem etiam com. appellat Mantica dict.tit.33.num.5. licèt Bart. in d.l.2.numer.8. in fine cont. teneat; ſed contra ipſum eſt com. op. cui etiam reſp. Menoch. & Mantica.

325 Et hic opportunè quæri poteſt; vt facit Mantica d.tit.33.n.9. Si procurator Domini receperit penſionem pro tempore, quod lapſum eſt, poſt caducitatem, An ei faciat præiudicium vt non poſſit expellere emphyteutam. quaſi quod ipſe videatur pœnam caducitatis remiſiſſe? Et verius eſt, procuratorem non poſſe nocere Domino, niſi mandatum habeat ſpeciale, l.contra iuris, §.vlt.ff.de pact.& l ſi quis delegauerit ff.de re iudic. ſed ſi habeat ſpeciale mandatum caducitatem incurſam remittendi, poterit remittere; ſecus ſi non habeat. Bero. conſil.116.num 10.vol.1. Afflict. deciſ.129.numer.1. Gird. deciſ. 148.num. 8. Honded. conſil.55.numer.86. & 90. Corb.de canſ. priuat.ob non ſol.canon.limit 21.numer.16. & Rot. dec.463.num. 2.par.2.recent. niſi Dominus poſt receptionem canonis factam per procuratorem, ratam habuerit, vel niſi Dominus penſionem ſolutam procuratori, poſtquam ſciuerit, non reſtituit. Bar. in l quo enim, §.1.ff.rem rat.hab. Ruin. dict.conſil.231.numer.12. & ſeq. lib.1. Mant. dict. tit. 33. num.6.& ſeq. Dec. conſ.329.num.3. Rim. conſ.22.n.11. Honded. dict.conſ.55. numer.87. niſi etiam is, qui recepit canonem, eſſet pater Domini directi, quia legitimus adminiſtrator bonorum filij, recipiendo canonem, Domino præiudicat. Soc.Sen. conſ.66.col.fin ver non obſtat lib.3. Corb. d.limit. Honded. eod.conſ & num. ſed ſi eſſet emphyteuſis Eccleſiaſtica, vide de ſol.can.qu.12.

326 Simili modo, ſi Maſſarius Capituli, vel Camerarius receperit penſionem pro tempore decurſo poſt commiſſam caducitatem, & hoc ſæpius fecerit, Capitulum intelligitur eam remiſiſſe, quia præſumitur ſolutionem ratam habuiſſe Dec. conſil.329.numer.3.ver. ſed replicari poteſt. Mant. dict.tit.33.numer.10. & ego hoc habui in facto.

327 Sed An Prælatus Eccleſiæ poſſit remittere cadu-

citatem? diximus ſupra; & nunc repeto ad maiorem declarationem, & dilucidationem. Doctores igitur communiter diſtinguunt: Aut Eccleſia non eſt Collegiata; & tunc ſolus Prælatus poteſt remittere: Aut Eccleſia eſt Collegiata; & tunc ſine conſenſu Capituli remittere non poteſt, Gloſ. communiter recepta *in cap. potuit, in verbo expelli*, & ibi Imo l. *num. 34. de locat.* Alex. *conſ. 105. lib. 3. nu. 15. & conſ. 5. num. 18. lib. 5.* Ceph. *conſ. 46. n. 3.* Card. Alex. *in cap. 1. in principio n. 13.* de his quæ fiunt à Prælat. Iaſ. *in l. 2. num. 130. de iur. emph.* Dec. *conſ. 329. nu. 3.* Ruin. *conſ. 70. numer. 14. ver. præterea lib. 5.* Clar. *§. emph. quæſt. 10. ver. ſed numquid.*

Quam opinionem communem declarat Mantic. *eod. tit. 33. numer. 14.* quod ſi res erat ſolita concedi in emphyteuſim, Prælatus recipiendo penſionem, vel ratam habendam ſolutionem factam procuratori, ſine ſpeciali mandato, potuit Eccleſiæ præiudicare; quia rem emphyteuticam ad Eccleſiam deuolutam, poteſt ſine conſenſu Capituli alteri concedere, Bald. *in c. 1. in principio num. 3. de his qui feud. dar. poſ.* Paul. de Caſtr. *in l. etiam, num. 4. ff. ſol. matr.* & ita etiam reſtringit Ruin. *conſ. 151. nu. 14. lib. 1.*

328 Aduertendum eſt etiam, quod prædicta limitatio 43. habet locum tam in emphyteuſi priuata, quam Eccleſiaſtica. Ruin. *conſ. 110. n. 4. lib. 1.* & Mant. *eod. tit. nu. 16.*

329 Aduertendum etiam eſt, quod licet prior caducitas remiſſa poſſit intelligi: tamen ſi emphyteuta poſtea inciderit in commiſſum, ex poſteriori caducitate, poteſt expelli: quia hæc pæna ſæpius committi poteſt: ita omnes concludunt *in l. 2. de iur. emph.* & ita fuiſſe reſolutum in Rota, teſtatur Mant. *dicto tit. 33. num. 18.* vt per Caputaq. *dec. 316. lib. 3. in fine*, & dicam infra *de ſol. can. quæſt. 2. num. 15.*

330 Limita 44. vt emphyteuta propter alienationem factam irrequiſito Domino, non cadat à pacto redimendi. Corb. *ead. cauſ. limit. 41.* ſed quia paria ſunt canonem ſoluere, & emphyteuſim irrequiſito Domino alienare, *cap. potuit, de locato*, & ibi Anch. *num. 8.* Soc. *conſil. 208. nu. 5. vol. 2.* Alex. *conſ. 106. num. 4. vol. 4.* & Ruin. *conſ. 166. numer. 15. vol. 1.* & nos diximus ſupra: ideo ſe remittit ad ea, quæ dixit *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 38. & 39.* & nos etiam dicemus in tit. *de ſol. can. quæſt. 5.* & quod non cadat à iure affrancandi, tenet etiam Burſat. *conſil. 6. nu. 24. lib. 1.*

331 Limita 45. ſecundum Corb. *dict. cauſ. limit. 42.* quando aliquis legat Eccleſiæ 12. denarios ſingulis annis ſoluendos ſuper aliquo prædio: quia hæres poteſt alienare prædium illud ſine conſenſu, & requiſitione Eccleſiæ, cum non habeat ab Eccleſia, *l. nihil §. 1. de legat. 1.* & ita tenet Spec. *in §. nunc aliqua, qu. 118. de locato*: ſequitur Alber. *in d. l. fin. nu. 13. de iur. emph.*

332 Limita 46. quando emphyteuta fuit inueſtitus ab vno, vel pluribus Dominis de vno tenimento plurium rerum, in quo ſunt plures, & diuerſæ poſſeſſiones vno, & eodem inſtrumento, & ſub vno canone; & poſtea denuntiauit Domino, vel Dominis, an velit, ſeu velint, emere illud tenimentum; & ipſe, ſeu ipſi, reſpondent nolle emere totum tenimentum, ſed vnam rem particularem: nam tunc impune vendere poteſt, cùm non teneatur in illa re particulari Dominum præferre. Guid. Pap. *deciſ. 508.* per totam.

333 Limita 47. quando inter Dominum, & emphyteutam fuit initum pactum, vt ipſe ob alienationem irrequiſito Domino factam non poſſit expelli: quia huiuſmodi pactum valet, & alienando, à iure ſuo non cadit. Spec. *in dict. §. nunc aliqua quæſt. 89.* & ibi Ioan. And. in Add. Iaſ. *in l. 2. num. 118. Cod. de iur. emph.* Corb. *dict. cauſ. limitatione 44.*

334 Limita 48. quando per recognitionem, vel ſententiam Iudicis bona efficiuntur emphyteutica, vel libellaria, & re vera legitimè non apparet aliter de origine, & fundamento huiuſmodi bonorum, quod ſint emphyteutica, libellaria, tunc per alienationem, vel inſtitutionem in extraneos irrequiſito Domino directo, nunquam efficiuntur caduca, neque poſſunt tolli emptori, aut hæredi extraneo; quia tunc Eccleſia debet contentari, quod ſenſerit commodum ipſius recognitionis, & ſententiæ; cum aliter probare non poſſet legitimè bona ad ſe pertinere. Grat. *conſ. 55. num. 29. lib. 1.* Clar. *§. emph. quæſt. 28. ver. vnum autem ſcias.* Caualc. *de vſur. car. 448. ſub nu. 237.*

335 Limita 49. quando emphyteuta alienaret, reſeruato conſenſu Domini, in caſibus, in quibus conſenſus non eſſet neceſſarius; & iſte conſenſus non fuit habitus, quia tunc emphyteuta non incidit in pænam caducitatis: nam illa reſeruatio conſenſus Domini, intelligi debet quatenus ſit neceſſarius. Gab. *conſ. 92. n. 7. lib. 1.* Farinac. *dec. poſth. 450. in fine par. 1.* & Gab. *conſ. 82. nu. 19. & 22.*

336 Limita 50. ſi emphyteuta renunciet emphyteuſim extraneo; quia non caderet à iure ſuo, ſicut quando donat, & quæ diximus in donatione, habent locum in renunciatione, vt *in quæſt. 29. tit. de laud.* inuenies, & dic vt diximus ſuprà *num. 209.*

Limita 51. quando probabiliter emphyteuta poſſet credere ſibi licere alienare, ad euitandam pænam caducitatis ſine dolo. Rot. in recollectis per Farinac. *dec. poſth. 160. p. 2. num. 6.* licet loquatur in fideicommiſſo.

Limita vltimò non habere locum in Ciuitate, & Territorio Ferrariæ, vigore Conſt. Bonifacianæ, & Paulinæ, vt diximus etiam in tit. *de ſucceſſ. in bon. emph. quæſt. 3. nu. 3.* quia bona ſunt redacta ad inſtar allodialium: & ideo poſſunt alienari, donari, titulo inſtitutionis relinqui, & legari, & quilibet de inueſtitura de illis diſponere poteſt, durante inueſtitura, & ſupra *num. 281. & n. 221.* ſcripſimus, An debeatur æſtimatio; & nunc declara Conſtitutionem Bonifacianam, prohibere alienationem in perſonas de iure prohibitas; quæ autem ſint, ſuperius *n. 21.* inuenies. Et in terminis eiuſdem Conſt. eſt *deciſ. 365. par. 4. recent.* Ratio autem fuit, quia ſi bona tranſirent in Eccleſiam, & loca pia, fieret deterior conditio Domini directi; non enim eſſet ſpes, quod ad ipſum redire poſſent per mortem, cum Eccleſia, & loca pia non moriantur, nec etiam poſſet alienari ſine ſolemnitatibus, & ſic Dominus non reciperet laudemium, ſicut quando emphyteuſis transfertur in priuatum, vt conſuluit Rimin. Sen. *conſil. 422. num 3. & ſeq. volum. 3. & conſil. 453. numer. 8. & ſeq. volum. 4. ſuper dict. Conſt.* Et in ead. *dec. 388. num. 2.* fuit denegata inueſtitura hæredibus inſtitutis ad fauorem locorum piorum; licet vigore eiuſdem Bonifacianæ, bona emphyteutica ſubiaceant legato, teſtamento, & Codicillis, quia habet in ventre limitationem, dummodo non fiat in perſonas de iure prohibitas. Fuit etiam ibi dictum, quod in caſu dicto, non debebatur æſtimatio, quamvis ex ſententia Spec. recepta in titul. *de locat. §. nunc aliqua, verſ. 117.* Imol. *numer. 25.* & Iaſ. *in leg. fin. num. 96.* debeatur; quia hoc conſiderari poſſet, ſi emphyteuſis non eſſet finita per obitum teſtatoris: nam illo caſu ageretur de ſolo præiudicio vocatorum: non autem de præiudicio Eccleſiæ; & ita loquuntur Spec. & alij: ſecus autem quando emphyteuſis eſt finita; quia tunc prohibitio Bonifaciana operatur ad tollendum præiudicium Eccleſiæ, vt per Socin. Iun. *conſil. 74. numer. 20. volum. 1.* qui ita declarat dictum Spec. in propriis terminis, & Rimin. *loco citato*, & vide quæ ſupra diximus pro opin. Spec. *n. 221.* Fuit quoque in eadem dec. denegata inueſtitura hæredibus, duran-

durante eorum vita, ita vt loca pia reportarent lucrum, quia cum eſſent hæredes ad fauorem locorum piorum tantum, & teſtator noluerit eos propriè inſtituere hæredes, & ſic defeciſſet conſenſus teſtatoris in inſtitutione, non poterat illis, tanquam hæredibus inueſtitura concedi, ex doctrina Bald. & Crot. licet *in dict. quæſt. 3. de ſucceſſ. in bon. emphyt. nu. 3.* aliqua dixerimus, circa dictas Conſtitutiones Bonifacij, & Pauli in Ciuitate Ferrariæ, eiuſque Territorio; tamen hic ponere decreui etiam, quod cum ibi bona emphyteutica Eccleſiaſtica ſint redacta ad inſtar allodialium, ideo emphyteuta poteſt de illis libere diſponere inter viuos, & in vltima voluntate ad fauorem extraneorum, etiam cum excluſione in inueſtitura ſucceſſiue vocatorum, & bona prædicta ſub vniuerſali inſtitutione continentur, etiam ſi ſpecialiter mentio illorum facta non fuerit, vt in puncto Bonifacianæ, tenet Alex. *conſ. 91. num. 13.* quem ſequitur Rota, coram Virili *deciſ. 119 par. 5. recent.* vbi alij allegantur. & Bonifaciana, & Paulina comprehendunt filios legitimatos, non obſtante Bulla Pij Quinti contra illegitimos: quia illa non tollit diſpoſitionem iuris communis, ſed tantum habilitationes ex iure ſpeciali prouenientes: videlicet ſi legitimatio faceret capacem illum, qui non eſt capax. Rota *deciſ. 487. par. 1. diuerſ.* Seraph. *deciſ. 478.* ſed ex Conſtitut. Bonifaciana, & Paulina legitimatus habet habilitatem, quæ habilitatio æquiparatur habilitationi de iure communi: non autem habet ius ex ipſa legitimatione, & in ead. dec. dictum fuit etiam, quod nec etiam obſtabat Bulla Pij IV. contra illegitimos, quia illa tollit legitimationes, quæ ſunt contra voluntatem teſtatoris: non autem eas, quæ ſunt ad illius voluntatem, & inſtantiam, & pro intelligentia d. Bullæ, vide *de diuerſ. quæſt. emph. qu. 24. num. 17.* Nec pariter viſum fuit obſtare, quod in inueſtitura vocentur legitimi, & naturales: quia ex dictis Conſtitutionibus legitimati ſunt capaces, in qua ſub præd. verbis veniunt etiam legitimati, qui non differũt à legitimis, & naturalibus.

337 Illud denique ſcire oportet, quod Domino directo per emphyteutam bis fieri debet denuntiatio, vna eſt quando vult vendere, antequam contractus venditionis fiat, per quam requiritur conſenſus ipſius: & hæc denunciatio continere debet, an ipſe velit emere, vt cæteris præferatur pro pretio, quod ab aliis inuenitur. Secunda vero denuntiatio eſt, quando ipſe non vult emere, & dat licentiam alteri vendendi, poſt venditionem factam, vt nouum emphyteutam inducat in poſſeſſionem infra duos menſes, per ſe, vel per epiſtolam, & recipiat nouam inueſtituram, & ſoluat laudemium, & vt ſe obliget ad ſoluendum canonem, & recognoſcat eum pro Domino. Corb. *ead. cauſ. limit. 13. num. 3. & ampl. 2. in fine:* & licet vnica denuntiatio ſufficiat, vt dicit Spec. *in d. § nunc aliqua, quæſt. 98.* & ſequitur Iaſ. *in d. l. fin. num. 26. & ſeq.* & Caroc. *de locat. & conduct. fol. 94. quæſt. 10. nu. 12.* tamen hæc opinio declaranda erit ad effectum, ne emphyteuta incidat in pœnã, ſi alteri vendat irrequiſito Domino: non autem ſequitur, quod poſt venditionem poſſit propria auctoritate inducere emphyteutam in poſſeſſionem rei venditæ: & ideo requirendus eſt Dominus, vt inducat eũ in poſſeſſionem, vt ſupra dictum eſt. Conſuetudo autem hic in Patria mea eſt, vt fiat venditio, reſeruato conſenſu Domini, non aliter, nec alio modo, & poſtea petitur conſenſus, & fit noua inueſtitura, & ſoluitur laudemium.

338 Notandum eſt etiam, quod in denuntiatione facienda Domino directo, de pretio reperto ab aliis, ſi emphyteuta non fuerit verax, & legalis; quia maius dixit, quam re vera inuenit: talis denuntiatio non valet, Canoniſtæ *in cap. potuit, de locat.* Spec. *in d. § nunc aliqua, quæſt. 92.* & cadit à iure ſuo. Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 523. num. 47.* Corb. *d. cauſ. ampl. 20.* qui multos allegat. & de hac re latè diximus ſupra, & idem Corb. *de cauſ. priu. ob mend. in fine* Amad. de Ponte, *de laud. quæſt. 10.* Burg. *eod. tract. inſp. 10. num. 2. par. 1.* & pretium amittit, &
339 idem dicit Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 41.* & Gab. *de acq. poſſ. concl. 5. num. 5.* & quia etiam dictum eſt, quod debet expectari Dominus directus per duos menſes à die factæ denuntiationis, quærendum eſt, an dies debent eſſe vtiles, vel continui. vid. eſt Cenc. *de cenſ. par. 2. qu. 1. nu. 18. & 20.*

340 Pretium autem, quod Dominus directus debet dare emphyteutæ quando vult præferri, eſt quod ab alio reperitur ſiue magnum, ſiue paruum, vt eſt de mente omnium, vt ſupra dictum eſt, Tiraque. *de retract. lign. § 1. gloſ. 18 in principio.* Add. ad Iul. Clar. *§ emphyteuſis, quæſt. 13.*

341 Nec emphyteuta tenetur minuere de pretio, quod ab alio reperitur, volente Domino pro iuſto communi pretio emphyteuſim emere; etiam ſi id excedit iuſtum commune pretium, hoc probatur *ex leg. fin. C. de iur. emphyt.* vbi tantam quantitatem, quantam ipſe re vera ab alio recepiſſet accipere poteſt, & probatur ex tex. *in cap. potuit, de locat.* ibi quantum ſibi ab aliis offertur, & ita tenet Oldr. *conſ. 34.* Io. And. ad Spec. *in d. § nunc aliqua, qu. 72.* Tiraq. *d. gloſ. 18.* Alber. *in l. per fundum col. 2. ff. de ſeruit. ruſt. præd.* cum aliis allegatis per Corb. *ead. quæſt. 2.*

Declara tamen prædicta, niſi appareret de fraude: multi enim pretia conſingunt in fraudem aliorum, vt dicit Tiraq. vbi ſupra, ex mente Bald. & aliorum, & colligitur ex tex. *in ead. leg. fin.* ibi re vera, refert etiam Corb. *dict. quæſt. 2.* fraus enim detegitur, ſi probetur emphyteuſim eſſe venditam viliori pretio, quam re vera vendita ſit, vt Dominus minus laudemium conſequatur. Burg. *dict. inſp. numer. 5.* detegitur etiam fraus, ſi contrahentes maius pretium finxerunt, vt Dominus ea pretij magnitudine deterritus, accipiat laudemium: nam ſi poſtea detegitur minus fuiſſe pretium, poteſt redire ad retractum, & ad prælationem, reſtituto laudemio, vel agere ad caducitatem. Tiraq. *de retract. lign. § 4. gloſ. 2. in fin.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 20.* Burg *ead. inſp. numer. 7.* detegitur etiam fraus, ſi in inſtrumento venditionis conuentum eſt in pretio, & illud donatur emptori; dummodo probetur per Dominum, dictum pactum adiectum in eius præiudicium, vt minus laudemij ius accipiat. Amad. *de laud. quæſt. 49.* Burg. *dict. inſp. numer. 10.* Verum animaduertendum erit, quod licet in inſtrumento venditionis pretium paruum fuit appoſitum, puta decem, & re vera erant quinque, vt Dominus carius emeret rem iure prælationis, vel ſi re vera pretium erat decem, in inſtrumento fecit apponere quinque cauſa defraudandi Dominum in iure laudemij: tamen ſi in denunciatione denuntiet veritatem, res non cadit in commiſſum. Burg. *dict. inſp. num. 12.* ex ſententia Boer.

Illud quoque non eſt omittendum, quod Dominus ad effectum probandi fraudem, poteſt cogere nouum, vel veterem emphyteutam, implorato Iudicis officio ad exhibendum inſtrumentum emptionis. Amad. *eod. tract. q. 44. in princ.* quem ſequitur Burg. *citata inſp. in fine,* conſtito tamen per Dominũ rem eſſe emphyteuticam.

Declara ſecundò, niſi aliter fuerit inter eos conuentum. Salyc. *in d. l. fin. nu. 3.* Bald. *conſ. 306. vol. 1.* Corb. *ead. qu. in fine,* & Burg. *citato loco n. 6. & ſeq.*

Nec etiam emphyteuta poſt venditionem factam pro tanto pretio, poteſt pretiũ minuere, vel augere ad præiudicium Domini, vel vt minus laudemij conſequatur, vel vt maius pretium ſoluat, ſi ipſe vult emere,

Tiraq.*à gloſ.18.n.57.*Corb.*ead.cauſ.q.3.*& Burg.*ead.inſp.n.7.*
Illud etiam ſciendum eſt, quod alienatio facta ſine
conſenſu Domini, confirmatur, vel conualeſcit, ſi con-
ſenſus Domini ſubſequatur ex interuallo. Rol.*conſ.97.*
*num.32.lib.1.*Mant. vt ſupra, *num.9.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Licentia alienandi data à Domino emphyteuta, an aliquo tempore expiret, nu.1.

Licentia diſponendi de bonis feudalibus, non expirat morte concedentis, nu.2.

Licentia teſtandi, non expirat morte concedentis, n.3.

Licentia faciendi maioratum, non expirat morte concedentis, n.4.

Licentia ſuſcipiendi ſacros ordines, non expirat morte Epiſcopi numero 5.

Priuilegium Principis eſt perpetuum, nu.6.

Licentia Prælati de vendendo, an expiret morte ipſius, n.7.

Priuilegium per non vſum tollitur decennio, n.8.

Declaratur lex prima ff. de nund. nu.9.

SI Dominus directus ſimpliciter dederit licentiam
alienandi emphyteutæ bona emphyteutica, non
1 determinato tempore, An expiret aliquo tempore?
Spec. *in § nunc aliqua, de locat. quæſt.48.* arguit ad partes, &
non firmat. Io. Fabian. *in leg. fin. C. de iur. emphyt. col. vlt.* te-
net, quòd emphyteuta ſtans per annum poſt licentiam
2 obtentam, ſi poſtea alienat ſine licẽtia, cadat à iure ſuo.
Io. And. autem in add. ad Spec. *d. q. ver. poſſit,* indubitanter
tenet, quod emphyteuta poſſit quandocunque, & cui-
cunque ſine alio conſenſu Domini alienare, cum ſuf-
ficiat vnica denunciatio, & eius opinionem ſequitur
Iaſ. *in l. fin. num.27. C. de iur. emph.* niſi Dominus purgaſſet
moram re integra, & nondum vendita: quia tunc Do-
minus eſſet præferendus, & diximus ſupra q.1. & niſi
Dominus appoſuiſſet tempus infra quod emphyteuta
venderet, vel perſonam cui venderet, & Corb. *de cauſ.*
3 *priuat ob alien. limit.4.* refert ſe ad Iaſ. *d. nu.26. & ſeq.* & ad
Affl. *in c. Imperialem. nu.77. de prohib. alien. feud.* vbi tenet, li-
centiam decennio euaneſcere, & Surd. *dec.189. nu.10.* re-
fert ſimpliciter opiniones & non determinat. Ego au-
tem, vt meam proferam ſentẽtiam, ſequor opinionem
Io. And. & Iaſ. ſcilicet: quod emph. poſſit quandocun-
que alienare; Moueor primo, quia licentia diſponendi
de bonis feudalibus, non expirat morte concedentis.
Ruin. *conſ.7. lib.2.* Affl. *dec.118. n.5. & ſeq.* Capic. *dec.136. ſub nu.*
6. Natt. *conſ.647. nu.4.5. & 6.* Nec etiam licentia teſtandi
expirat morte concedentis. Burſ. *conſ.178. in principio lib.*
2. Nauar. *de red. Eccleſ. quæſt. 3. numer. 8.* Rot. *deciſ. 47.*
par. 1. diuerſ. cum multis aliis allegatis per Garc. *de*
4 *benefic. par. 6. cap. 2. numer. 328.* Similiter licentia facien-
di maioratum à Principe conceſſa, non expirat mor-
te concedentis. late idem Garc. ibidem *numer. 161.* pari-
5 ter licentia ſuſcipiendi Sacros Ordines, non expirat
morte Epiſcopi. Nauar. *conſ.5. de reſcript.* & idem Nauar.
in c. placuit, nu.16. de pænit. diſt.6. vbi contrariis reſpondet:
cum ergo morte concedentis non expiret licentia, &
dari poteſt caſus, quod concedens poſt licentiam con-
ceſſam ſuperuiuat per annos multos; ſequitur, quod
ſit perpetua, & non finiatur decennio. Secundò mo-
ueor, quia cum hæc licentia ſit quædam gratia conce-
6 dentis, & gratia ſit perpetua, vt eſt tex. *in cap. decet, de reg.*
iur. in 6. ergo etiam licentia debet eſſe perpetua. Tertio
moueor; quia vt dixi in quæſt. præcedenti in fine, vni-
cam ſufficit fieri denunciationem Domino, quando
emphyteuta vult vendere, licet poſt venditionem re-
quiratur alia denunciatio, ad effectum mittendi in
poſſeſſionem nouum emphyteutam; ergo illa prima
ſufficit, & non requiritur alia licentia; alioquin ſeque-
retur, quod non ſufficeret vna licentia, ſed plures de-
nuntiationes requirerentur. Quarto moueor, quod li-
7 cet ſecundum opinionem Hier. Gabr. *conſ.83. per totum,* &
eum ſequatur Corb. vt ſupra diximus *q. præced. n.54.* ſci-
licet quod licentia vendendi morte Prælati expiret:
Tamen contrarium tenuit Natt. *conſ.647.* & Burſat.
conſ.29. & conſ. ſequent. lib.1. & nos ſequuti ſumus ibidem.
8 Nec obſtat, quod priuilegium per non vſum de-
cennio tollatur, vt dicit Bart. per illum tex. *in l.1. ff. de*
nund. in qua opinione ſe fundat Affl. *in d. c. Imperialem,* &
eſt communio opinio, vt atteſtatur Dec. *in c. cum acceſſiſ-*
* *ſet, de Conſtit. n.17.* & Rot. *diuerſ. dec.139. nu.11. par.2.* Quia re-
ſponderi poteſt pluribus modis. Primò, quod illa lex
9 prima habet plures declarationes, & inter alias, vt
non procedat, quando priuilegiatus, non habet facul-
tatem vtendi priuilegio quia occaſio oblata non fuit
Gloſ. *in cap. Abbas,* vbi Abb. *de verb. ſign.* & idem Abb. &
alij *in c. Ioannes de cler. coniug.* & Bart. *in l. in filius, C. de Decu-*
rio. lib.10. & ſequitur Dec. *in dict. cap. cum acceſſiſſet, ſub eod.*
num.17. quæ declaratio applicari poteſt ad caſum no-
ſtrum, quod emphyteuta non eſt vſus licentia, quia
fortaſſe non inuenit emptorem. Secundò reſponderi
poteſt, quòd illa lex non habet locum, quando facul-
tas eſt repoſita in expreſſa voluntate eius, cui compe-
tit, vt per Doctores congeſtos per Gabr. *in tit. de præ-*
ſcrip. concl.10. num.9. ſed in caſu noſtro licentia vendendi
cuicunque emphyteuta voluerit, eſt poſita in mera,
pura, & libera voluntate ipſius: ergo non præſcribi-
tur, nec per non vſum decennio tollitur. & tanto ma-
gis hæc opinio procederet, quando non ſolum eſſet
hæc licentia data primo acquirenti, ſed etiam ſucceſ-
ſoribus, per ea quæ diximus *qu. præcedenti num.147.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi dicat ſe alienare de conſenſu Domini, & Dominus negat, emphyteuta probare debet, nu.1.

Licentia Domini probari poteſt ex libro licentiarum ipſius, per teſtes, & per aliud genus probationis, n.2. & 7.

Emphyteuta, ſi probet habuiſſe licentiam, præſumitur obtinuiſſe ante alienationem, niſi Dominus contr. probet. n.3.

Licentia alienandi, non probatur ex dicto Domini contra tertium, & quomodo intelligatur, n.4. & ſeq.

Emphyteuſis, quæ non poteſt hypothecari ex pacto, vel ex Statuto, ſine licentia Domini, in eo caſu, ille qui prius obtinuit licentiam à Domino hypothecandi, præfertur. nu.5.

Licentia hypothecandi, an probetur ex ſolo chyrographo Domini in præiudicium tertij, nu.6.

Licentia præſumitur conceſſa ſub die data, niſi contrarium probetur, num.7.

Creditor, qui dicit ſibi prius obligatam emphyteuſim de licentia D. agens contra ſecundum creditorem, cui pariter fuit res obligata de licentia D. debet probare licentiam, & anterioritatem, nu.8.

Licentia ex ſolo dicto Prælati, in præiudicium Eccleſiæ, non probatur, quando ſolus non adminiſtrabat, nu.9.

Licentia ſufficit quod interueniat poſt contractum, n.10.

SI emphyteuta dicat ſe alienaſſe de conſenſu Do-
mini, & Dominus id neget, cui incumbet onus
1 probandi? Et tenendum eſt, quod Emphyteutæ; quia
licentia alienandi eſt quid facti; & facta non præſu-
muntur, *l. verum,* cum ſimilibus, *ff. de probat;* poterit tamen
emphy-

emphyteuta hoc probare per duos teſtes, & per omne aliud genus probationis, dummodo idonee probet.
2 Bal. *in cap. 1. numero 3. de conſ. rect. feud.* Affl. *in cap. 1. numero 53. de prob. feud. alien. per Lothar.* Fulgos. *conſ. 11. nu. 2.* Alciat. *conſ. 136 ſub. num. 2.* qui probari etiam dicit, ſi in libro licentiarum Domini, reperiatur licentia annotata, quem ſequitur Burſat. *conſ. 44. num. 24. lib. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. q. 4. nu. 4.* idem Burſat. *conſ. 257. num. 6. & 7. lib. 3.*

Et quamuis hæc licentia debeat præcedere alienationem quando in inſtrumento venditionis non eſt reſeruatus conſenſus, cum cautelis, & clauſulis ſolitis apponi, vt diximus ſupra in prima quæſtione, & alibi, tamen putat Corb. *dict. quaeſt. 9.* quod pro excuſatione
3 emphyteutæ, ſatis erit, ſi ipſe probet ſimpliciter ſe obtinuiſſe licentiam à Domino alienandi, ſi Dominus non probet licentiam fuiſſe datam poſt alienationem: quia cum licentia poſſit eſſe data ante, & poſt alienationem, in dubio præſumendum eſt, quod præceſſerit alienationem; quia quando actus poteſt eſſe licitus, & factus impune, præſumitur geſtus tempore quo poterat fieri licite, & impune. Bar. *in l. non ſolum, §. ſed vt probari, ff. de nou. oper. nunc.* Aleiat. *de præſ. reg. 3. præſ. 1. nu. 2.* cum aliis allegatis per ipſum; & ita ego quoque credo; quia etiam in dubio pænam caducitatis non eſſe incurſam declarandum eſt, vt diximus ſupra *hoc eod. tit. n. 301. q. 1.*

4 Verum illud ſciendum eſt, quod hæc licentia alienandi ſeu hypothecandi emphyteutæ conceſſa, in præiudicium tertij, ex dicto Domini concedentis, non probatur: nam ſi, emphyteuſis ex pacto inter Dominum, & emphyteutam, vel ex Statuto, non poſſet hypothecari ſine licentia Domini, ſecundus creditor, qui prius impetrauit licentiam à Domino, præfertur primo creditori, cui emphyteuſis fuit prius
5 obligata, ſed poſt ſecundum creditorem impetrauit licentiam, late Burſ. *d. conſ. 44. n. 21. & conſ. ſeq.* & ſi ex dicto Domini vellet primus creditor probare ſibi prius datam fuiſſe licentiam obligandi emphyteuſim, nihil ageret, vt dicit Alciat. *d. conſ. 136. n. 2. & ſeq.* & alij, quos refert Corb. *d. q. n. 8.* cum pluribus ſeq. & per rationes per eum allegatas.

6 Præterea notandum etiam venit, quod hæc licentia in præiudicium ſecundi creditoris, qui plene per teſtes probauit, ſe impetraſſe licentiam ſibi hypothecandi emphyteuſim, non probaretur ex ſimplici chyrographo Domini illam concedentis. Paul. de Caſt. *conſ. 134. volum. 1.* Neguſ. *de pign. 2. mem. 5. par. nu. 47.* ſed Burſat. *eod. conſ. 44. num. 23.* dicit contrarium, ex mente Bal. *in cap. 1. de conc. rect. feud.* & Brun. *conſ. 38. num. 8.* & hæc licentia ſub die datæ pręſumeretur conceſſa, niſi contrarium doce-
7 retur. Alciat. *d. conſil. 136.* cum aliis, quos citat Burſat. & etiam in præiudicium tertij, licentia probaretur ex libro licentiarum Domini, vt ibi per eum, & in eod. conſ. Alciat. & idem Burſat. *dicto conſil. 257.* qui alios citat.

8 Inſuper ſciendum etiam eſt, quod ſi primus creditor afferat fuiſſe ſibi prius obligatam emphyteuſim de licentia Domini, & agat contra ſecundum creditorem, cui pariter res fuit obligata de licentia Domini, tenetur non ſolum probare licentiam, ſed prioritatem licentiæ. Alciat. *eod. conſ. 136. nu. 4.* Neguſ. vt ſupra,
9 *n. 44.* Nec etiam ex dicto ſoli Prælati probaretur talis licentia in præiudicium Eccleſię, qui ſolus non habeat adminiſtrationem. Bero. *conſ. 122. n. 10. vol. 1.* & Corb. *d. q. 4. in fine.*

10 Scire etiam debemus, licentiam, ſiue aſſenſum Domini, non requiri neceſſario ante contractum, vel in contractu, ſed poſtea ſubſequi poteſt. Iaſ. *in l. fin. nu. 54. & ſeq. C. de iur. emph.* Soc. iun. *conſ. 97. nu. 17. vol. 2.* cum aliis adductis per Burſat. *d. conſ. 257. n. 6.* Et an dictus conſenſus retrotrahatur ad diem contractus; Ego credo, quod ſic, vt in ſimili de conſenſu præſtito per Epiſcopum donationi iuris patronatus, vel erectioni Capellaniæ, dicitur *in c. cura*, & ibi D D. *de iur. patron.* & eſt optima Annot. *ad dec. 702.* Burat. & vide quæ diximus *de cont. emph. q. 21. n. 7.* An autem in præiudicium tertij, cui fuit ius quæſitum, vide Mart. *de clauſul. clauſ. 321. num. 1. par. 1.* vbi de clauſula, Perinde valere, quod gratia, non retrotrahitur in præiudicium tertij.

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Emphyteuta alienans rem emphyteuticam, tenetur petere conſenſum Domini, quando fuit reſeruatus in inſtrumento venditionis, nu. 1.

Clauſula poſita in inſtrumento venditionis emphyteuſis, vendidit, tradidit, &c. intelligitur, ſi Dominus conſenſerit, quando fuit à principio reſeruatus, nu. 2.

Deciſio Rotæ Romana 148. impreſſa per Zacch. poſt tract. de oblig. Cam. declaratur, nu. 3.

Elegans eſt quæſtio, quæ nunc ſe offert tractanda: Quis teneatur petere conſenſum Domini, quando emphyteuſis fuit alienata, reſeruato conſenſu Domini, & non aliter, nec alio modo, ſiue cum aliis cautelis, & clauſulis poſitis in prima quæſt. hoc eod. tit. Et videtur, quod emptor teneatur petere conſenſum; quia iam emphyteuta tradidit poſſeſſionem; & quia etiam emptor tenetur ſoluere laudemium, vt di-
1 cemus in tit. *de laudemiis quaeſt. 3.* Contrarium tamen tenendum eſt, quod emphyteuta tenetur petere conſenſum: hoc enim probatur ex text. *in l. fin. Cod. de iur. emph.* vbi ſemper in illo tex. verba conſenſus ſunt directa emphyteutæ alienare volenti. & omnes Doctores dicunt, quod emphyteuta non poteſt alienare, ſine conſenſu Domini, & ſic præſupponunt, quod emphyteuta debeat petere conſenſum; & hanc opinionem tenet Pariſ. de Put. *de feud. remiſ. c. 143.* per totum, & ſentit Ceph. *conſ. 118. & 119.* dum illo caſu emptor aſſenſum impetrare promiſit; ſequitur indubitanter Burſat *conſil. 56. num. 17. lib. 1.* idem Ceph. *conſil. 117.* per totum; & ſi conſenſus non poſſit obtineri, contractus venit declarandus nullus; quia conditio deficit, & venditor tenetur ad damna, & intereſſe, vt dicunt Burſat. & Ceph. dictis conſ.

Nec obſtant, quæ in contrarium dicta ſunt; quia, quando in inſtrumento dicitur, dedit, tradidit, &c. in-
2 telligitur ſub conditione, ſi Dominus voluerit conſentire, vt eſt tex. *in c. 1. in fine,* quid ſit inueſtitura, & *in c. Imperialem de prohib. feud. alien.* vbi Iſer. Brun. *conſil. 42.* Ceph. latè *d. conſil. 117.* per totum, & faciunt, quæ diximus ſupra *q. 1. numero 320.* Nec pariter obſtat deciſio
3 Rotæ impreſſa poſt tract. de oblig. Camer. per Zacch. *deciſ. 148.* vbi potius videtur teneri contrarium, quia ibi agebatur de implemento, ex quo prætendebatur non obſtare obligationem Cameralem, ob non petitum conſenſum à Domino, & agens non ſe aſtrinxerat in inſtrumento petere conſenſum; & ſic non obſtabat exceptio non adimplementi: nos autem loquimur, an emphyteuta de iure, an vero emptor teneatur petere conſenſum. Nec ſimiliter obſtat, quod emptor, & non emphyteuta tenetur ſoluere laudemium, quia cum emptor ſit nouus emphyteuta pro noua inueſtitura ſibi facienda, tenetur ſoluere ipſe, & non em-

phyteuta laudemium illud. Etiam eſt ſciendum, quod Dooinus directus non tenetur conſenrire, quando alienatio eſſet facta in potentiorem, vel emptor eſſet valde pauper, vt dixi ſupra *q.1.n.24.* & in caſibus in quibus tenetur conſentire, ſi non vult præſtare conſenſum. ponitur cautela, & modus qni obſeruari debet *in ead.q.n.228.* & vide infra *q.11.*

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi rem vendat de conſenſu Domini, & poſtea alteri candẽ rẽ vendat de conſenſu Domini, præfertur primus, n.1.

Emphyteuta, ſi præcedente licentia Domini de alienando cuicumque voluerit, & vendat rem vni, poſtea alteri; & illi tradat, an primus, vel ſecundus præferatur, n.2. remiſſiue.

1 SI emphyteuta alicui rem emphyteuticam vendat de conſenſu Domini, & poſtea alteri eandem rem vendat, de conſenſu ipſius, & tradat, an primus præferatur, an vero ſecundus? Valaſc. *de iur. emphyt. quæſt.14. n.9.* mouet hanc quæſtionem, & dicit, quod primus præferri debet; quia emphyteuta non potuit vendere alteri, & conſenſus Domini non potuit præiudicare primo emptori; & ita in Vaſallo aſſerit tenere Bal. *in cap. ſi facta, ſi de feud. fuer. cont. n. 2.* facit illud, quod diximus *de cont. emphyt quæſt.32. in principio.*

2 Quid autem ſi præcedente ſimplici licentia Domini de alienando emphyteuſim cuicunque voluerit, & vendat rem vni. poſtea alteri, & illi tradat, an primus, vel ſecundus præferatur? Vide eundem Valaſc. *dict. num.9.*

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Dominus directus, ſi eandem rem duobus emphyteuticauit, quis erit præferendus, n. 1.

Secundus emptor, qui fuit inueſtitus, tacente primo per annum, ille præfertur, num.2.

Traditio poſſeſſionis præſumitur facta habenti priorem titulum, num. 3.

Clauſula conſtituti, quid operetur, n.4.

Emphyteuſis, ſi duobus ſit vendita, quis præferatur, nu.5.

SI Dominus rem emphyteuticam duobus emphyteuticauit, quis erit præferendus? Et dicendum eſt,
1 quod ille erit præferendus, cui prius res tradita fuit.
Alciat. *conſ.589. in principio*, & ita iudicatum fuiſſe in ſuo
Senatu, aſſerit Valaſc. *de iur. emph. q.14. n.7.* & quia etiam
in locatione idem dicendum eſt, affirmat. Rot. *in antiq.
dec.1. de locat.* Couar. *lib.2. reſp. c.19. col. vlt.* Alex. *conſ.122. col.2.
lib.5.* Soc. *conſ.29. lib 4.* cum aliis allegatis per Valaſc. *eod.
n.7.* Fach. *cont. iur. lib.7. c.32.* cum aliis per ipſum relatis, &
in locatione vide latè per Vinc. Caroc. *de locat. & cond.
fol.193. tit. de locatione duobus*, quod præferatur ille cui primò res tradita fuit, vbi de magis communi teſtatur, &
* plures cumulat, & Gabr. *de empt. & vend. conc.2. n.5.* Cont.
op. quod ſit præferendus ille qui primus fuit inueſtitus, tenet Lud. Rom. *conſ.70.* & Marſ. *ſing. 82.* & quid ſi
procurator inueſtiat vnum, & alium Dominus, quis
ſit præferendus, vide Ceph. *conſil. 147.* Sed contra eos
tenent quam plures alij, relati per Ant. Gab. *d. conc. 2.
num.46.*

2 Sed ſi ſecundus emptor ignorans fuit inueſtitus, tacente primo inueſtito per annum, præfertur ſecundus; allegat idem Valaſc. *ſub d. n.7.* Aluar. *in c. ſi facta, ſi de feud. fuer. cont.* & Curt. *de feud. 2. p. n. 35.* & ſi loquantur in feudo; tamen extendit ad emphyt.

3 Sed ſi non conſtat, cui primo fuit tradita poſſeſſio emphyteuſis, præſumetur facta habenti priorem titulum. Bal. *in d. cap. ſi facta, nu. 3.* & alus, quos citat Valaſc. ibidem, *n.3.*

4 Quid autem, ſi in primo inſtrumento adeſt clauſula conſtituti? Vide, *de cont. emph. q.43.*

5 Sed ſi duobus res fuit alienata, ille præfertur, qui primus fuit inueſtitus à Domino directo; licet alius habuerit realem poſſeſſionem. Vrſill. ad Affl. *dec. 286. n. 2.* quem refert Marius Burg. *de laud. p.1. inſp.5. n.9.* & vide Gabr. *de empt. & vend. d. conc. 2. num.11. & 49.* ſed ſi vendat ſine conſenſu Domini erit venditio nulla, idem Gabr. ibi *n.50.*

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Alienationem fuiſſe factam, ſine conſenſu Domini, quomodo probetur, n. 1.

Dominus directus, ſi aſſerat alienationem fuiſſe factam ſine eius conſenſu, et non creditur in hoc caſu, n.2.

Aſſertio Domini contra tertium, non probat, n.3.

Enuntiatiua, an, quando probat, n.4.

DIximus ſupra, *q.3.* quod licentia alienandi probari
poterat per teſtes, vel per aliud genus probatio-
1 num: nunc dicendum eſt. Quomodo probari debeat
alienationem factam fuiſſe ſine conſenſu Dom.ıj. Et
vtiq. dicendum eſt, quod eiſdem modis, ſed difficultas
eſt, ſi Dominus aſſerat in aliquo inſtrumento, vel ſcriptura bona emphyteutica ad eum eſſe deuoluta, ob
alienationem factam ipſo non requiſito: An per eius
aſſertionem alienatio probetur? Et dicendum eſt quod
non, quia alias eſſet in poteſtate Domini priuare emphyt. iure ſuo ſine cauſa, quod abſurdum eſſet, dicit
Abb. *in c. quæ in Eccleſiarum, de Conſt. in principio*, & ibi etiam
Felin. quos refert, & ſequitur Dec. *conſ.410. n.11.* & Ancha.
conſ.44. n.6. vbi tenet, quod aſſertio Domini in renouatione, quod bona ſint deuoluta ob non ſolutum canonem, non præiudicat, ſi in libris cenſualibus apparent
ſolutiones, vſque ad tempus renouationis, ſequitur
Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. q.5. n.2.* & quamuis verba aſſertiua, ſeu enunciatiua Domini non probent contra
3 tertium; probant tamen inter ipſum Dominum, &
emphyteutam inueſtitum, cum inter contrahentes
4 probent *l. optimam C. de cont. emp.* Seraph. *dec. 1339. & 1387.*
ſed non contra tertium, niſi verba ſint enuntiata in
inſtrumentis antiquis. Cocc. *dec. 69. n.6. & ſeq.* & inſtrumenta debent eſſe duo, quæ originem habeant à diuerſis perſonis, vt ibi & *dec. 242. & 377.* quamuis enuntiatiua non probet, cum principaliter agitur de ipſo
enuntiato, vt idem Cocc. *dec.199. n.9.* dicit; tamen intelligitur, niſi de facto proprio agatur, vel circa ea, quæ
præſumitur ſcire enuntians, vel agatur circa actum,
qui à partium voluntate pendeat, vt ibi declarat.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, an poſſit alienando præiudicare comprehenſis in inueſtitura, n.1.

Mortuo

Mortuo alienante, poteſt alius comprehenſus in inueſtitura, vendicare rem emphyteuticam, nu. 2.

Etiam, ſi ſit facta cum conſenſu Domini, ibidem.

Alienatio facta ab illo, qui non poteſt præiudicare comprehenſis in inueſtitura, valet durante vita alienantis, n. 3.

Emens emphyteuſim, non poteſt inquietari ab aliis comprehenſis, durante vita alienantis, n. 4.

Emphyteuſis accepta pro ſe, & hæredibus, ex eorum legitime deſcendentibus, cum licentia alienandi, an in præiudicium vocatorum alienari poſſit, n. 5.

Diximus ſupra, titulo *de cont. emph. quæſt. 24. num. 20.* quod pater in emphyteuſi noua, poteſt alienando præiudicare filiis in inueſtitura comprehenſis, ſecundum opinionem quam etiam tenet Rota. Nunc
1 videamus generaliter, an emphyteuta poſſit alienando præiudicare comprehenſis in inueſtitura. Et licet hæc quæſtio ab illa dependeat, & ſecundum quod ibi determinauimus. veritas huius quæſtionis pendeat; tamen hic ponemus, etiam quando emphyteuſis accepta eſt cum pacto, vt poſſit alienare cuicunque voluerit, irrequiſito Domino, an ſtante hoc pacto poſſit alienando comprehenſis præiudicare? Ruin. *conſil. 265. n. 7. in principio, & conſ. 213. n. 7. & ſeq. vol. 1.* conatur defendere, quod vi huius licentiæ, ſiue pacti, poſſit emphyteuta alienare in præiudicium comprehenſorum, iuribus, & rationibus per ipſum allegatis, quem refert Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. q. 7. in principio:* Sed tamen non obſtantibus eius argumentis, contrarium tenet, quibus ipſe reſpondet, & hanc opinionem tenuit Alex. *conſ. 106. vol. 4.* Ferret. *conſ. 78.* Ruin. ſibi contrarius *conſ. 169. nu. 12. & ſeq. vol. 1.* & ratio eſt; quia per illam licentiam ſolum data eſt facultas alienandi irrequiſito Domino; non autem, vt poſſit præiudicare comprehenſis, & quod clauſula ad habendum, &c. poſita in inueſtitura, non operetur in præiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis, tenet Rub. *conſ. 110. nu. 11.* Menoch. *conſ. 545. lib. 6.* Crauet. *reſp. 308.* ſequitur Rot. *dec. 310. n. 18. par. 5. recent.* & ceſſaret omnis difficultas, quando adeſſent verba immediate ſequentia, ſecundum naturam huiuſmodi inſtrumentorum, & ſic ſecundum naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ, quæ non tranſit ad extraneos hæredes, vt in *ead. dec. num. eod. & ſequ.* quæ etiam, ſi data non fuiſſet. poſſet emphyteuta alienare requiſito Domino; tamen talis alienatio non valeret in præiudicium aliorum comprehenſorum: nam mortuo alienante poſſet alius
2 comprehenſus, emphyteuſim vendicare, etiam ſi alienatio eſſet facta cum conſenſu Domini, ſi tamen ſecundus, & non primus acquirens alienaret. Alex. *d. conſil. 106. num. 8. & conſ. ſequ. volum. 4.* Soc. Iun. *conſil. 72. numer. 35. vol. 1.* & diximus *in d. quæſt. 24.* vbi plures caſus diſtin-
3 ximus, & ideo, ſi ſecundus alienauit valebit alienatio durante ſolum vita alienantis, ſed mortuo eo, alij comprehenſi poterunt emphyteuſim vendicare, vt diximus etiam in tit. *de renunc. quæſt. 4. num. 2. & ſeq.* & emptor rei emphyteuticæ, non poterit inquietari ab
4 aliis in inueſtitura comprehenſis, donec ius alienantis durat, & pro eo tempore quo alienans emphyteuſim retinere poteſt. Bartol. *in l. ſi finita, § ſi vectigalibus nu. 8. ff. de dam. infect.* cum aliis allegatis per Honded. *conſ. 36. n. 11. lib. 1.* videlicet Paul. de Caſt. *ibi n. 6.* Alex. *d. conſ. 106. in fin.* Ruin. *conſ. 165. lib. 1. nu. 8. & ſequ.* Rol. *conſ. 59. lib. 2.* ſed ſi emphyteuſis tranſiret ad extraneos hæredes, & eſſet hereditaria, vel de conſuetudine bona eſſent redacta ad inſtar allodialium; licet emphyteuſis eſſet Eccleſiaſtica quilibet in inueſtitura comprehenſus de illis diſponere poteſt, vt in *q. 14.* infra de *diuerſ. quæſt. emph. num. 14.* dicetur.

Quando autem præſumatur alienationem fuiſſe factam in fraudem comprehenſorum, videnda eſt *quæſt. 1. de alien. n. 62.*

5 Quid autem, ſi emphyteuſis ſit accepta ab Eccleſia pro ſe, & ſuis hæredibus, ex eis legitime deſcendentibus, cum licentia alienandi in quoſcunque, an poterit alienari in præiudicium vocatorum in inueſtitura? Anch. *conſ. 125. n. 4.* Ruin. *conſ. 213. n. 5. & conſ. 165. num. 7. vol. 1.* Laderch. *conſ. 1. n. 15* quos refert Rot. *dec. poſth. par. 1. 750. n. 2.* tenet, quod hæc emphyteuſis ſit mera hæreditaria, in præiudicium etiam vocatorum, & vide *dec. 265. n. 5. poſth.* vbi ponuntur, qui hanc op. tenent, & ſtante d. licentia alienandi, poſſit alienari in præiudicium vocatorum.

Contrarium tamen tenuit ibi Rota, declarando habere locum in præiudicium Eccleſiæ; ſecus vero in præiudicium vocatorum in ipſa inueſtitura, quibus ius eſt quæſitum per ſtipulationem: quia quoad eos, licentia alienandi, non immutat naturam emphyteuſis. Bald. *conſ. 452. n. 5. lib. 5.* Alexand. *conſ. 106. n. 2. lib. 4.* Dec. *conſ. 395. n. 2.* Ruin. *conſ. 57. num. 18. lib. 1.* Rub. Alex. *conſ. 110. num. 10.* Menoch. *conſ. 61. nu. 20. & 24. & conſ. 545. num. 5.* Corb. *de cauſ. priuat. ob mort. ſimul nu. 5.* Bertaz. *conſ. 73. nu. 15. & ſeq.* & quod clauſula ad habendum, &c. in inueſtitura appoſita non operetur in præiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis eſt *dec.* Rotæ *310. par. 5. recent.* ſupra allegata, quamuis non deſint, qui cont. teneant, nempe Gozad. Anch. Ruin. Pariſ. & Laderch. relati *in d. dec.* tamen Rot. ſequuta eſt primam opin. & dicit alias Rot. ita tenuiſſe coram Gipſio in Camerin. dom. 4. Iulij 1593. & vide omnino *d. deciſ. 265.* vbi ponuntur coniecturæ, vt licentia, non obſtet comprehenſis, in quibus ponderatur ratio euitandi repugnantiam, ne ſtatim per licentiam recedatur à prouiſione pro deſcendentibus facta. Nec obſtat, quod licentia alienandi eſſet appoſita ſuperfluè, ſi non eſſet intelligenda, etiam ad præiudicium vocatorum, cont. regulam, *l. ſi quando, ff. de leg. 1. & cap. ſi Papa de priuil. in 6.* quia in eadem deciſ. fuit conſiderata eadem licentia alienandi, vtilis in pluribus caſibus; nempe ſi non ſupereſſet aliquis ex vocatis in inueſtitura; vel ſi omnes vocati conſentirent alienationi; quia tunc licentia eſſet neceſſaria, cum agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ de ſui natura non tranſit ad extraneos hæredes, vide quæ ſcripſi in tit. *de ſucc. in bon. emphy. quæſt. 1. in fine* declara tamen, niſi aliter in inueſtitura diſpoſitum ſit, quod non ſit reſtrictum ad ſolos deſcendentes, Rot. *dec. poſth. 286. numer. 6. par. 1.*

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi alienat reſeruato conſenſu Domini, an iſte conſenſus præſtari poſſit poſt mortem emphyteutæ alienantis, in præiudicium comprehenſorum in inueſtitura, n. 1.

Dominus non poteſt confirmare donationem factam ab emphyteuta poſt mortem ipſius, in præiudicium comprehenſorum, num. 3.

Per mortem emphyteutæ alienantis, ius ſtatim eſt acquiſitum comprehenſis, n. 2. & 4.

Si emphyteuta alienet ſaluo, & reſeruato conſenſu Domini, & non aliter nec alio modo, & Dominus conſentiat poſt mortem alienantis, an iſte conſenſus
1 poſt mortem præſtitus, præiudicet aliis comprehenſis in inueſtitura? Oſaſc. *dec. 119. n. 2.* loquens in feudo, dicit, quod talis conſenſus non præiudicat comprehenſis;
2 quia per mortem alienantis erat ius eis quæſitum, al-

legat Iſer. in tit. *de prohib. feud. alien. per Fed.* & ibi Alciat. & Præp. Decian. *conſil. 144. colum. 1. & 2.* Afil. *deciſ. 355. numer. 12.* Pariſ. *conſil. 14. numero 3. volum. 1.* Natt. *conſil. 102. num. 20.* & addendus eſt Menoch. qui alios citat. *conſil. 161. numero 54. lib. 2.* Et quando conſenſus non eſt adhibitus ante mortem, ſed poſt, dicit, quod clarum eſt in feudo antiquo: quia ad ſui præiudicium potuit Dominus conſentire; non autem in præiudicium filiorum, & Agnatorum, ad quos, Vaſallo alienante mortuo feudum deuoluebatur, vbi plures allegat. Sed magis dubium eſt in feudo nouo? Et nihilominus, tenet, quod idem ſit dicendum; ſequitur Capic. *dec. 115. num. 4.* vbi dicit, niſi hæres conſentiat, & Loſred. *conſ. 7. nu. 25.* damnans opinionem Natt. *conſ. 475. num. 13. lib. 2.* & Vaſqu. *lib. 3. de ſucceſſionum creatione, §. 26. gloſ. 3. numero 89.* qui dixerunt in feudi noui alienatione ſufficere, quod Dominus conſentiat mortuo Vaſallo, qui de feudo teſtatus eſt, quorum opinionem damnat etiam Menoch. *conſil. 161. numer. 53. in fine,* & diximus ſupra *de cont. emph. quæſt. 22. num. 12. & 13.* Et pro hac opinione faciunt, quæ dixi ſupra hoc tit. *quæſt. 1. num. 233.* quod mortuo
3 emphyteuta donante poſt mortem ipſius, non poteſt Dominus confirmare donationem in præiudicium comprehenſorum, cum ſtatim mortuo emphyteuta donante, ius eis ſit acquiſitum: quod nos declarauimus in tit. *de cont. emph. q. 24. num. 13.* dum ſequuti ſumus opinionem Natt. non habere locum inter comprehenſos, & quando inter eos fiat donatio, ſeu alienatio, ſed declata, vt ibi.

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Clauſula, Ad habendum, alienandum, &c. an importet licentiam alienandi irrequiſito Domino, Diſtingue an hæc clauſula ſit poſita in diſpoſitiuis, vel in executiuis, n. 1.

Etiam ſi dictum ſit vſque ad 3. generationem, n. 4.

An per clauſulam ad habendum, &c. ſit data facultas alienandi irrequiſito Domino primo tantum acquirenti, an vero cæteris in inueſtitura comprehenſis n. 2.

Declarauit conſtet aliter de mente contrahentium, nu. 7.

Contrahentes cenſentur in dubio velle diſponere ſecundum naturam contractus, & diſpoſitionem iuris communis, n. 3.

Primus acquirens poteſt alienare in præiudicium comprehenſorum, per clauſulam ad habendum, &c. n. 5.

Interpretatio fieri debet contra ipſum, qui ſe fundat in verbis inſtrumenti, & vult alienare, n. 6.

DIximus ſupra hoc eodem titulo *q. 1. num. 281.* quod quando in inueſtitura eſt appoſita clauſula, Ad habendum, tenendum, alienandum, & quicquid ſibi
1 placuerit faciendum, cenſetur data licentia alienandi rem emphyteuticam irrequiſito Domino: Quam etiam quæſtionem bene explicat Oſaſc. *deciſ. 164.* qui diſtinguit ex communi mente Doctorum, Aut iſta clauſula, vel alia ſimilis eſt appoſita in diſpoſitiuis inueſtituræ, vt puta, ſi dictum eſt inueſtiuit N. pro ſe, & eius hæredibus, ſtatim addita dicta clauſula ad habendum, &c. & tunc cenſetur data licentia alienandi, & idem ſi dictum eſſet, Quibus voluerit, vel quibus dederit, & ſupra *q. 1. num. 149.* Aut iſtæ clauſulæ appoſitæ ſunt in verbis executiuis inueſtituræ, reſpiciuntque earum executionem, & obſeruantiam, & tunc non alterant, aut mutant, nec ampliant diſpoſitionem principalem; Et hoc cognoſci poteſt, ſi fuerint ſcriptæ in medio clauſularum executiuarum; vt puta, ſi ſint poſitæ poſt clauſulam, de quibus bonis inueſtiuit d. N. & in poſſeſſionem corporalem poſuit, & induxit, & poſtea ſequatur clauſula ad habendum &c. quæ cum per ſe ſtare non poſſit ad proxima præcedentia, non autem ad remota referri debet: quæ diſtinctio Oſaſc. approbatur per Rot. *in recent. par. 1. dec. 287.* vbi habetur exemplum in diſpoſitiuis. Conceſſerunt N. & N. pro eorum, & cuiuſlibet eorum filiis hæredibus vnam poſſeſſionem, &c. inueſtientes, Ad habendum, &c. Vnde patet clauſulam, Ad habendum, contineri in periodo diſpoſitionis: nam verbum conceſſerunt, in quo ſtat diſpoſitio, regit verbum, Inueſtientes, & verbum, Inueſtientes, regit clauſulam, Ad habendum. Sed quando poſt perfectam orationem incipit noua periodus; veluti per clauſulam, Quæ omnia, & ſingula, vel Quæ res, &c. tunc cenſetur poſita in executiuis; & tanto magis, quando clauſulam, Ad habendum ſubſequuntur ſubſtitutio canonis, pacta, circa alienationem inter viuos, & ſimilia, quæ tangunt ipſam diſpoſitionem, clauſula, Ad habendum, ſtat diſpoſitiue; ad cognoſcendum enim, an iſta clauſula ſtet executiue, non ſolum attenditur conceptio verborum, ſed clauſulæ, quæ illam hinc inde concomitantur; an ſcilicet ſint executiuæ, vel diſpoſitiuæ; vt habetur in *d. dec. Pedam. 164. numer. 3. ver. ſi fuerint ſcriptæ in medio,* & nos de hac clauſula quando cenſeatur poſita in executiuis, & quando in diſpoſitiuis late etiam poſuimus in tit. *de renunc. quæſt. 2.* & ſupra aliquid diximus, *quæſt. 1.* hoc eod. tit. *num. 283.* & *præalleg.* Oſaſc. tenuit etiam Rot. vt per Caualer. *dec. 219. nu. 12.* vbi poſuit exemplum prædictum.

2 Nunc autem dicendum eſt, An per dictam clauſulam, cenſeatur data licentia alienandi primo acquirenti tantum, an vero omnibus in inueſtitura contentis? Et licet aliqua de hac re ſupra dixerimus, *quæſt. 1. num. 146. & 254.* quod quando eſt conceſſa Titio pro ſe filiis, & nepotibus, cum clauſula Ad habendum, &c. ſolum Titio cenſeatur data facultas alienandi, & non filiis, & nepotibus, & *num. 145.* quando dictum eſſet, Tu, vel ipſe, quod denotat perſonalitatem, & non poteris niſi ipſe alienare; Tamen hic intendo ponere caſum occurrentem in Rota, & ponere rationes. Caſus igitur eſt talis, fuit conceſſa emphyteuſis Franciſco recipienti pro ſe, filiis, & nepotibus, cum clauſula Ad habendum, alienandum, & quicquid d. Franciſco placuerit faciendum; Et fuit reſolutum, quod licentia alienandi intelligatur ſolum conceſſa Franciſco primo recipienti; non autem filiis, & nepotibus, Quia illa verba quicquid dicto Franciſco placuerit faciendum,
3 ſunt perſonalia. Secundo quia contrahentes cenſentur in dubio velle diſponere, ſecundum naturam contractus, & diſpoſitionem iuris communis, iuxta notata *in l. ſi duo, ff. de acq. hæred. & in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel.* & facultas huiuſmodi datur ſecundum prædictos terminos, primo acquirenti tantum, & non aliis, vt tradunt Doctores *in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig.* Tertio, quia cum in inſtrumento conceſſionis in principali parte diſpoſitiua detur ius aliis perſonis, quam Franciſco, non eſt veriſimile quod contrahentes per huiuſmodi clauſulam poſitam acceſſoriè, intellexerint generaliter, quod omnibus eſſet data facultas
4 diſponendi: quod procedit etiam, ſi in conceſſione adeſſent verba illa, Vſque in tertiam generationem; quia intelligi debent, quod primus acquirens poſſit alienare in præiudicium ſequentium generationum,
5 & non vltra. qui intellectus probabilior iſte videtur; quia eſt conformis naturæ contractus, & iuri communi, & minus præiudicat cæteris. Accedit etiam, quia,
6 qui ſe fundat in verbis inſtrumenti, & vult alienare, contra ipſum debet fieri interpretatio *leg. veteribus, ff. de pact.*

p.1. & ità Rot. tenuiſſe affirmat Corb. *de cauſ. priuat. ob alien limit. 3.n.9.* in vna Camerinen. domorum coram Domino Oradino 18. Aprilis 1572. quæ deciſio hodie eſt impreſſa *par. prima diuerſ. dec. 40.* & eandem opinionem tenet Oſaſc. *deciſ. Pedani. 144. nu. 16.* vbi plures Doctores citat; & nouiſſime tenuit eadem Rot. coram Domino Vbaldo, in vna Fulginaten. 20. Iunij 1621. quam hic in fine ponemus cum non reperiatur adhuc impreſſa, ſcilicet quando illa clauſula ad habendum &c. eſt poſita in executiuis; quia, vt dictum eſt, reſtringitur ad naturam contractus. Seraph. *dec. 794. nu. 8.* & licet Rol *conſ. 5.n.54. & ſeq. vol. 1.* contrarium videatur tenere; tamen eius opinio habet locum, quando emphyteuſis fuit conceſſa pro ſe, & heredibus, & quibus dederit, quę verba ſunt maioris efficaciæ, quam ſimplex licentia, vt tenet Corb. *d. limit. in fine.* Sed Ego teneo, quod non ſit curandum de opinione Rol. propter auctoritatem Rotæ, & propter ea quæ diximus *in d. quæſt. 1. num. 146.*

7 Prædicta tamen declarantur, niſi dictum ſit, quod etiam ſucceſſores poſſint alienare, vel alij in inueſtitura comprehenſi, vt diximus in *d. q. 1. n. 147.*

R. P. D. VBALDO

Fulginaten. emphyteuſis.

Luna 20. Iunij 1622.

SVMMARIVM.

Remedium l. fin. Cod. de edict. D. Adr. toll. datur pro bonis emphyteuticis, & feudalibus. n. 1.

Immiſsio datur ex inueſtitura ſaltem ad exemplum d. l. fin. n. 2.

Sed non datur quando adeſt legitimus contradictor, qui ſit in poſſeſsione, nu. 3.

Portio vnius deficientis pertinet ad alium ſuperuiuentem, ſi non per ius accreſcendi, ex virtute tacitæ conceſsionis vel ex pacto, & inueſtitura ipſa, n. 4.

Identitas probatur per duas demonſtrationes confinium. n. 5.

Immiſsio dari non poteſt contra poſſeſſorem auctoritate Iudicis habentem parem titulum, n. 6.

Finita linea vnius ad quem per diuiſionem peruenit emphyteuſis, habet locum ius accreſcendi ad fauorem alterius lineæ, num 7.

Per alienationem factam ab vno, non præiudicatur alteri comprehenſo in inueſtitura n. 8.

Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, ibid.

Alienandi facultas, intelligitur data ante lineæ, n. 9.

Dictio, etiam, copulat præcedentia, n 10.

Clauſula ad habendum ſolet operari, vt res ſit tranſitoria ad extraneos heredes, n. 11.

Poſita in executiuis non ampliat, nec alterat diſpoſitionem, n. 12.

Reſtringitur ad naturam contractus, num. 13.

Per dictam clauſulam cenſetur data facultas alienandi primo acquirenti tantum, n 14.

DVæ reperiuntur factæ inueſtiturę à menſa Epiſcopali Fulginaten. de domo, de qua agitur, altera de anno 1508. altera de anno 1596. Et nouiſſime mortua quadam Clara, Eques Petrus Gregorius vigore primæ inueſtituræ fuit à Vicario Fulginaten. in poſſeſſionem domus immiſſus, in qua reperitur. Cauſa autem per appellationem ad inſtantiam Equitis Orphini Aduerſarij in Rota commiſſa, dubitaui, an ipſi eſſet danda immiſſio? Et Domini negatiue reſponderunt.
1 Licet enim pro bonis emphyteuticis, & feudalibus detur remedium *l. fin. Cod. de edict. Diui Adr. toll. per text. in cap. 1. §. inter filiam, ver. defuncto* Si de feud. fuer. cont. inter
2 Domino, & Agn. vel ſaltem ex inueſtitura detur immiſſio, ad exemplum *d. l. fin.* vt per Rol. *conſ. 1. n. 51. & ſeq. lib. 1.* Caldas *de iur. emph. lib. 2. quæſt. 8. num. 33* Cum Gregorius habeat ſimilem inueſtituram anteriorem de eadem domo, & ſit in poſſeſſione, vt dictum eſt, dicitur legitimus contradictor, ad impediendum immiſſionem Orphini, vt poſt Bar. *in d. l. fi. n. 21.* Zucc. ibidem *num. 374.* notat, alios congerens Menoch. *de adip. poſ. rem. 4. n. 565.*

Nec enim dubitatur de deſcendentia Petri Gregorij à Hieronymo primo inueſtito, cum ſit eius ex alio Petro filio, nepos, & conſequenter comprehenſus in inueſtitura anni 1508. facta Hieronymo, & fratribus vſque in ipſorum, & cuiuslibet eorum in ſolidum tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, & in ſuperuiuentem, & proinde, cum Clara defecerit, quæ erat in tertia generatione Philippi, vnius ex dictis fratribus, eius portio pertinet ad Petrum nepotem Hieronymi, ſi non per ius accreſcendi, quod regulariter
4 non habet locum in portione quæſita, ſed vel virtute cuiuſdam tacitæ, & repetitæ conceſſionis, vel ex pacto, & inueſtitura ipſa, vt per DD. *in l. ſi mihi, & Titio,* vbi Bart. *num. 5.* Alex. Iaſ. & alij. *ff. de verb. oblig.* Clar. *in §. emphyteuſis, q. 39. num. 2 & 3.* Card. Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 34. num. 19. & ſeq.* & fuit tentum in Romana domunculaꝛum 20. Iunij 1611. coram Reuerendiſſ. Domino Atrabaten. & in eadem 16. Decembris d. anni coram me.

De identitate vero domus, videtur conſtare, quia ex inſtrumento primæ inueſtituræ factæ Hieronymo, & diuiſione facta inter eius filios de anno 1559. in qua fit mentio de domo emphyteutica; nec non ex inſtrumento venditionis factæ à Clara de parte dictæ domus eius patri in diuiſione obuenta, & demum ex vltima inueſtitura facta Orphino, & alijs de anno 1596. apparet concordare in pluribus demonſtrationibus, videlicet, quod ſit poſita iuxta viam publicam della Contraſtangha, iuxta bona illorum de Marceleſijs, & dd. emphyteutarum de Gregorijs; & tamen ad pro-
5 bandum identitatem, duæ demonſtrationes ſufficiunt Bar. in l. demonſtratio falſa, *in princ. num. 14. ff. de cond. & demonſt.* cum aliis per Surd. *conſ. 253. n. 11. & ſeq. lib. 2.* Rot. in Mediolan. bonorum 25. Februarij 1611. coram me. quæ eſt *dec. 295. n. 9. par. 1. in recent. & dec. 277. nu. 4. & dec. 450. nu. 1. ead. p. 1.* & ſæpiſſime alias.

Non obſtat, quod immiſſio fuerit conceſſa Gregorio, cum clauſula ſine præiudicio habentium priora, & meliora iura, quia ſatis eſſet dicere adhuc non conſtare, quod Orphinus habeat meliora & potiora iura, id enim pendet à prædicta diuiſione facta inter filios Hieronymi primi acquirentis, cuius vigore hæc domus, ſiue eius pars peruenit ad Philippum vnum ex dictis filiis, cuius tertia generatio fuit finita per obitum Claræ, vt ſupra dixi, quæ tamen Clara domum vendidit Dianæ Sorori Orphini; vnde videndum eſſet, an per diuiſionem fuerit præiudicatum iuri accreſcendi, vel alteri iuri de quo ſupra ad fauorem deſcendentium Hieronymi, ità vt alienatio facta ſuſtineatur, & propterea ſit locus inueſtituræ factæ de anno 1596. Interim clarum videtur non poſſe dari Orphino im-
6 miſſionem contra Gregorium poſſeſſorem auctoritate Iudicis, & habentem parem titulum inueſtituræ, & quidem anteriorem ex ſupradictis Et tamen ex abundanti Domini aliqui, etiam tangebant circa allegatam diuiſionem, & alienationem, quam diuiſionem putabant non obſtare, quominus finita linea alterius ex diuidentibus, prout iſto caſu fuit finita linea Philippi per mortem Claræ, habeat locum ad fauorem

7 ſuperſtitis ius accreſcendi Bar. *in l. qui Roma. §. duo fratres n.24. ff. de verb. oblig.* Dec. *conſ. 325. n.2. ver. ſimiliter.* Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 34. n.32.* Peregr. *conſ. 101. n.4. & ſeq. lib. 1.* & tanto magis ſtantibus verbis inueſtituræ ſupra relatis in ipſorum, & cuiuslibet ipſorum in ſolidum tertiam generationem. Aldobr. *conſ. 68. num. 3. 4. 7. & 8. lib. 1.* Decian. *conſ. 73. n.15. ver. ſexto conſiderat lib. 2.* Honded. *conſil. 54. num. 23. & num. 25. lib. 1.* & ferè fuit dictum in his terminis in Forliuien. bonorum 14. Septembris 1618. coram R.D. Remboldo.

Non obſtat alienatio facta à Clara, qua ſtante vocatione aliorum comprehenſorum in inueſtitura, quatenus alienatio fuerit vera, & habuerit effectum, non
8 potuit præiudicare aliis vocatis; ſed per mortem Claræ fuit reſoluta, cum reſoluto iure datoris, reſoluatur ius acceptoris, *l. lex vectigali, ff. de pign. l. fin. §. cum autem, C. com. de legat.*

Nec facit facultas alienandi in eadem diuiſione conceſſa, cum promiſſione de non contraueniendo alienationi; quia debet intelligi durante linea deſcenden-
9 tium ab eo, cui talia bona per diuiſionem obtigiſſent, vt expreſſe colligitur ex verbis præcedentibus, ibi à tal che, ſin che dura la linea d'ogn'vno d'eſſi contraenti l'vno non poſſa pretendere ragione ſopra li beni emphyteutici toccati all'altro, & poſtea ſubditur, dando anche licentia l'vno all'altro, &c. Vnde iſta facultas venit intelligenda durante linea alienantis, quæ ceſſat cum morte Claræ, quæ alienauit, vt dictum eſt,
10 & facit illa dictio, etiam, quæ tanquam copulatiua, repetit qualitates præcedentes. Surd. poſt alios *dec. 210. nu. 4. & ſeq.*

11 Nec facit clauſula ad habendum in prima inueſtitura appoſita, quæ ſolet operari, vt res ſit tranſitoria ad extraneos, Curt. iun. *conſil. 4. ſub num. 1. verſ. ſed quoniam* Clar. *in §. emphyt. q. 28. nu. 9.* Rot. *dec. 152. num. 1. par. 2. in recent.*
12 quia eſt appoſita in clauſulis executiuis, quæ non alterat, nec ampliat diſpoſitionem principalem Clem. *1. de praben.* Oſaſc. *dec. Pedam 164. n.1. & 2. & conſ. 16. numer. 21.* cum aliis allegatis in Farfen. bonorum coram R.D. meo Buratto, quæ eſt *deciſ. 641. num. 6. p. par. in recent. & deciſ. 294. num. 7. par. 2.* vltra quod in omnem euentum reſtringitur ad naturam contractus. Seraph. *deciſ. 794. num. 8.* cum alias ſemper contrahentes intelligantur
13 diſponere, ſecundum naturam contractus, & diſpoſitionem iuris communis de eo loquentis, iuxta not. *in l. ſi duo, ff. de acq. hered. & in l. haredes mei. §. cum ita, ff. ad Treb.* ſed de iure communi præfata facultas alienandi datur primo acquirenti tantum, non autem aliis, vt
14 per Doctor. *in l. quod dicitur, ff. de verb. obli.* ex quibus ita in puncto tenuit Rota *deciſ. 11. num. 1. par. 1. diuerſ.* & Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. in eq. Dom. limit. 3. num. 9.* Et ita fuit deciſum.

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Dominus directus tenetur conſentire emphyteuta alienanti, quoties requiritur, n.1.

Et habet locum in omni contractu, in quo dominium vtile transfertur, declara, non teneri, quando emens eſſet pauper, & non idoneus ad ſoluendum, n.2.

Declara ſecundo, vt non teneatur conſentire obligationi, & hypotheca faciendæ per emphyteutam, n.3.

Declara tertio, quando res diſtraheretur, & diuideretur in plures partes, n.4.

Declara quarto, quando Dominus, non eſſet ſolitus facere renouationes, n.5. declara quinto, quod non teneatur conſentire, niſi pro tempore, quo emphyteuſis erat duratura penes alienantem. nu. 6.

Declara 6. quando emens eſſet inimicus Domini, n.7.

Declara 7. vt non teneatur conſentire, niſi laudemium ei ſoluatur. num. 8.

Declara 8. ſi fieret alienatio in Eccleſiam, vel potentiores, numer. 9.

Declara 9. in feudis S.R.E. n.10. & n.11.

Declara 10. quando emphyteuta vellet aliquem in locum ſuum ponere, ſine aliquo contractu, vel titulo præcedente, n.12.

LIcet in prima quæſtione huius tituli, aliqua diximus, An Dominus directus cogatur conſentire alienationi, quoties requiratur. Nunc autem particulariter intendo hanc materiam tractare, & omiſſis iis, quæ pro parte contraria adduci poſſent, ponam ſolum opinionem affirmatiuam, cum ſuis declara-
1 tionibus. Dico igitur, quod Dominus tenetur præſtare conſenſum emphyteutæ alienanti quoties requiritur; text. eſt *in l. fin. Cod. de iur. emph.* Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 15. ver. quarto.* Surd. *dec. 220. num. 54.* Corb. *de cauſ. pri. ob alien. quæſt. 1. in principio;* late Menoch. *de arbit. caſ. 182. num. 11. & ſequ.* idem Sur. *conſ. 182. nu. 76.* Bertaz. *conſil. 5. numer. 15. lib. 1.* Ludouiſ. *dec. 520. num. 4.* Rot. *diuerſ. 4. par. deciſ. 183. num. 6.* & nos diximus *in d. q. 1. numer. 228. & ſeq.* vbi poſuimus cautelam, quando Dominus non vult conſentire, & infra *num. 10.* & in feudo quando eſt Dominus ſolitus conſentire alienationibus, quod debeat conſentire, tradit Burſat. *conſil. 256. numero 6. vol. 3. & num. 11.* quod ſine cauſa non poteſt denegare conſenſum, & non ſolum habet locum in venditione; ſed etiam in omni contractu, in quo dominium vtile trãſfertur, per text. cum gloſ. *in d. l. fin.* ibi vel æſtimationis, exponens gloſſ. quando alio modo ſiue titulo lucratiuo transfertur, cum etiam ſolui debeat laudemium, vt in donatione diximus de *laud. quæſt. 6. num. 1. ver. nec.* & in permutatione *q. 8. n.19.* & Red. *de reb. Eccl. non alien. fol. 385. num. 13.* ac Iaſ. *in d. l. fin. n.50.* ita illum tex. exponunt.

2 Declara primo non teneri Dominum conſentire, quando emens eſſet valde pauper, & non eſſet habilis; & idoneus ad ſoluendum canonem, Clar. *d. q. 15. ver. quarto,* & videnda ſunt ea, quæ diximus *eadem q. 1. n.24. & 226.* vbi alios allegauimus, & *q. 4. n.3.*

3 Declara ſecundo, vt Dominus non teneatur conſentire obligationi, & hypothecæ faciendæ per emphyteutam, *ead. dec. 183. n.6.*

4 Declara 3. quando res diſtraheretur, & diuideretur in plures partes, & non alienaretur integra res, *ead. dec. n.7.* & ideo non tenetur conſentire alienationi, niſi tota res alienetur, vt diximus etiam in tit. *de cont. emph. q. 38. n.18.*

5 Declara 4. quando Dominus directus, non eſſet ſolitus facere ſimiles renouationes. Ludouiſ. *dec. 52.*

6 Declara 5. quod Dominus non tenetur de iure præſtare ſuum conſenſum, niſi durante generatione alienantis; & niſi ita, vt res eodem modo, & per id tempus ſit penes emptorem, quo fuiſſet penes venditorem. Gabr. *conſ. 62. nu. 10.* Corne. *conſ. 250. lib. 3.* Beninten. *dec. 87.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. q. 1. n.1. & ſeq.* & Honded. *conſ. 31. n.47. lib. 2.* quod tamen ſubdeclaratur, niſi in contrarium adeſſet conſuetudo, vt eſt in hac Abbatia Emin. & Reuerendiſſimi Cardinalis Antonij Barberini Summi Pontificis ex fratre germano nepotis, qui eſt ſplendor, & ornamentum huius ſæculi noſtri: adeſt etiam in Epiſcopatu Fulginaten. in quo ego bis Vicarius generalis fui, vbi ementi fit conceſſio pro ſe, & ſua tertia generatione maſculina in Abbatia, & maſculina, & fæminina in Epiſcopatu; quæ conſuetudo

ſeruanda

ſeruanda eſt. Sed quomodo iſta conſuetudo probanda ſit, quando Dominus nollet conſentire, vide *de renouat. qu.6.& q.1.n.29.* vt diximus in tit. *de renouat. q.6.n.3. & ſeq.*

7 Declara 6. quando ille, qui emit, eſſet inimicus Domini directi; quia non teneretur conſentire. Surd. *dec. 220.nu.54.*

8 Declara 7. vt non teneatur conſentire, niſi laudemium ſoluator, Surd. *ead.dec.n.7.* Amad. de Pont. *de laud. q.19.in princ.* Burg. *eod.tract.p.1. inſp.5.n.23.* & quando etiam non ſoluerunt laudemia alij emptores, niſi ea ſoluantur, vt *de laudem.q.2.* in fine reperies.

9 Declara 8. quando emphyteuſis alienaretur in Eccleſiam, vel potentiores; quia non teneretur conſentire. Corb. qui plures allegat *de cauſ.priuat. ob alien.ampl. 12. in princ.* & nos plenè diximus in tit. *de alien.q.1. nu.20.* cum pluribus ſeq. & *de laud.q.7.* & ſupra *q.4.nu.3.* & qui ſint potentiores, ibi videbis.

10 Declara 9. hodie non habere locum in feudis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ propter Bullam Pij V. in qua prohibetur, ne Ciuitates, & loca S. R. E. infeudentur, & licet quando non adeſt pactum in inueſtitura de non alienando, poſſit Vaſallus ſubinfeudare rem feudalem alteri, dummodo hoc bona fide faciat, non in fraudem Domini, vel Agnatorum, & ſubinfeudet æquali, ſiue meliori, cum eiſdem conditionibus, quibus feudum ſuſcepit. Clar. *§. feudum qu.32. ver. & hæc quidem concluſio.* Burſat. *eod.conſ.n.16.* Mant. *de tacit.lib.21. tit.26.nu.7.* Sed ſi adeſſet pactum in inueſtitura, non poſſet ſine conſenſu Domini alienare feudum, etiam in caſibus permiſſis, & prædicta etiam procedunt, tam in feudo ſæculari, quam Eccleſiaſtico, vt ibi dicunt DD. ſupra allegati: ideo Burſat. *conſ.296 lib.3.n.15.* ponit cautelam, quando emphyteuta vult alienare, & Dominus non vult conſentire vt fiat notificatio Eccleſiæ, quod vult vendere vtile eius dominium perſonæ habili, pro tali pretio, iam conuento, & elapſis duobus menſibus in quibus Eccleſia non emat, nec offerat pretium inuentum, poterit emphyteuta, irrequiſita etiam Eccleſia, ius ſuum alienare, ſaluo tamen iure Eccleſiæ, & eidem ſaluo laudemio, vbi etiam concordantes alios allegat, & nos hoc diximus in *q.1. de alien.n.228. & ſeq.* vbi vide, & idem dicit, quando Vaſallus vult alienare feudum, & Dominus non vult conſentire alienationi, vt idem Vaſallus aliquam perſonam capacem, ac ſui ſimilem de feudo ſubinueſtiat: quia tunc nulla Domini licentia requiritur, & poſtmodum ſequuta refutatione in manibus Domini, vel morte ſine filiis, non ad Dominum abſolutè fit deuolutio, ſed ad ſubinfeudatum, qui facta oblatione Domino directo ſeruiendi, & ſoluendi, prout prior Vaſallus, Dominus tenetur inuitus illum in Vaſallum accipere, & ſecundum veteres illum inueſtire per tex. in c.1. in fine princ. vbi Laud. id notat quibus mod. olim feud. alien. pot. & hæc eſt com. op. etiam in feudo Eccleſiaſtico, vt per Soc. *conſ.66.n.3. vol. 3.* & per alios per ipſum allegatos, & multos alios refert Mareſc. *var.reſol. cap.95. lib.1.* vbi plura pro hac materia inuenies.

Tamen hodie, ſtante prædicta Bulla Pij V. feuda non poſſunt alienari, nec ſubinfeudari, nec peti poteſt renouatio: fundamentum autem huius meæ opinionis eſt; Quia Vaſallus ſine Domini conſenſu feudum non poteſt alienare. Clar. *§. feudum q.31. in princ.* Mant. *de tacit. lib.23. tit.25. in princ.* & in extraneos nullum eſt dubium: in proximiores autem in inueſtitura comprehenſos in feudo antiquo, & paterno, ſimiliter non eſt dubium; Sed in feudo nouo, non poteſt illud ſine conſenſu Domini alienare, Mant. citato loco. Et cum requiratur conſenſus Domini, & in prædicta Bulla ſob pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, & aliis pœnis prohibeatur, vt nemo audeat tractare, conſulere, aut verba facere de alienationibus, & infeudationibus de Ciuitatibus, & locis præfatis, deuolutis, & deuoluendis; ſequitur, quod ſi eſt prohibita alienatio, & infeudatio, & cum Summo Pontifice de hoc tractari non poſſit, nec etiam ſubinfeudatio fieri poteſt; cum ſubinfeudatio ſit alienatio vtilis dominij, Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol.2. n.4. & fol.39.nu.1. & 2.* Præterea cum in ſubinfeudatione requiratur, quod Vaſallus recognoſcat Dominum pro noua inueſtitura, quomodo poterit hoc fieri ſine incurſione pœnarum in dicta Bulla comminatarum? & hæc opinio comprobatur aliis rationibus infra adducendis, *n.11.*

Quod vero non poſſit Vaſallus petere renouationem, ex infraſcriptis patebit: nam non ſolum appellatione alienationis venit renouatio, quæ ab eodem Summo Pontifice in dicta Bulla tantopere prohibetur, vt ſupra diximus, & maximè quando fieret renouatio, cum pactis, & conditionibus nouis, vt ſcripſimus *de alienat. q.1. n.2. & q.9. n.12.* Verum etiam hoc dubium iam fuit reſolutum, non ſolum per Congregationem tredecim Cardinalium ſpecialiter deputatorum; ſed per ſacrum quoque Auditorium Rotæ Rom. tempore fælicis recordationis Greg. XIV. Nam cum Sereniſſimus, & nunquam ſatis laudatus Alphonſus Eſten. vltimus Dux Ferrariæ de anno 1591. Romam profectus fuiſſet, cauſa renouandi feudum, & inſtaret coram dicto Sum. Pontifice pro noua inueſtitura, cum magno augumento canonis, offerens pro inueſtitura deciescentena millia aureorum nummum; idem Sum. Ponſ. mandauit dictis Eminentiſſimis Cardinalibus, & Rotæ Auditoribus diſputari, an Bulla Pij V. obſtaret, quominus Summus Pontifex poſſit diſponere de feudo, nondum deuoluto, cum adeſt euidens, & vera vtilitas, ſiue neceſſitas Eccleſiæ, & hoc mandauit diſputari in abſtracto; fuit tandem reſolutum, renouationem, & nouam conceſſionem fieri non poſſe, niſi idem Sanctiſſimus derogaret eidem Bullæ Pij V. cum plena poteſtate: & ideo Sereniſſimus Dux reuerſus fuit Ferrariam, gratia non obtenta, prout de hac reſolutione teſtatur Cæſar Campana in ſua Hiſtoria *lib.12.fol.4 8.* & ſic vides, quòd nec etiam ſubinfeudatio fieri potuit.

11 Sed pulchra erit indagatio. Si aliquis obtinuerit à S. Sede Apoſtolica pro ſe, & durante ſua linea, bona S. Romanæ Eccleſiæ in feudum, & vnus de linea, ſiue comprehenſus in inueſtitura, velit feudum vendere, cum conſenſu eiuſdem Sedis Apoſtolicæ, & emptor vult emere pro ſe, & durante eius linea, an poſſit, & ſit caſus comprehenſus in eadem Bulla Pij V.? Hæc quæſtio credo quod ſit noua, & à nemine tacta. Et quod de iure communi poſſit fieri huiuſmodi alienatio, cum conſenſu Summi Pontificis, ex ſuperius deductis, oſtenſum eſt, & quod ſit caſus non comprehenſus in Bulla, demonſtratur, ex illius lectura: nam in tota illa Bulla ſolum prohibetur, quod feuda S. Romanæ Eccleſiæ deuoluta, & deuoluenda ad Sedem Apoſtolicam, iterum non poſſint infeudari, & cum iſta Bulla ſit exorbitans à iure communi, ſtrictè debet intelligi, & non debet trahi ad caſum non expreſſum. Seraph. dec.1358. Quibus non obſtantibus, ego credo, quod iſte caſus virtualiter, & implicite ſit in eadem Bulla contentus; Moueor ex infraſcriptis rationibus. Primo ex Rubrica; nam ibi dicitur. Ne Ciuitates, & loca S. Romanæ Eccleſiæ poſthac infeudentur, & cum verba Rubricæ generalia habeant orationem perfectam, poſſunt allegari ad deciſionem cauſarum, & à nigro non reſtringuntur ſpecialiter loquenti. Ludouiſ dec.5.n.2. cum enim ibi dicatur poſthac, non infeudentur, ſequitur quod nec vendi poſſunt, cum requi-

ratur noua inueſtitura. Secundo moueor ex Præfatione, & Proœmio in illis verbis, vel etiam ex eo, quod alias in feudum data, aut quouis alio titulo huiuſmodi alienata fuerit, & propterea tanquam ad Sedem prædictam deuoluta, & deuoluenda, iterum infeudari, & alienari poſſe, & ſic intentio Summi Pontificis fuit, ne vllo modo feuda deuoluenda ad Sedem Apoſtolicam alienentur, & iterum infeudentur, cum Proœmium cauſam finalem demonſtret. idem Ludouiſ. *dec. 531. num. 5.* Mareſ.. *var. reſol. c. 77. num. 51. lib. 2.* Tertio moueor, quod ſi prædicta alienatio fieri poſſet ſequeretur, quod fieri poſſet fraus dictæ Bullæ, quæ diſponit, vt feudum ſtatim finita linea acquirentis, cenſeatur incorporatum Sedi Apoſtolicæ, ac ſi nunquam fuiſſet conceſſum, & ideo, ſi prædicta alienatio fieri poſſet, non ſequeretur incorporatio, ſecundum intentionem Summi Pontificis: quia poſſet contingere, quod venditor eſſet Senex ſine ſpe habendi filios, vel eſſet Sacerdos, aut vltimus de linea, & per aliquod accidens, ſine ſpe habendi ſucceſſores: è contra autem emens eſſet iuuenis, habens plures filios, & ſic nunquam reuerteretur feudum ad Sedem Apoſtolicam.

Declara decimo, vt non teneatur Dominus directus conſentire, quando emphyteuta ſimpliciter vellet aliquem in locum ſuum ponere, etiam ſi eſſet de deſcendentibus ſuis; quia hæc eſſet ſubrogatio, ſiue ſupplantatio, cum non præcederet, neque venditio, neque ceſſio, ſeu permutatio, vel donatio, aut alius titulus, vel contractus habilis ad transferendum vtile dominium, & hoc probatur ex text. *in l. fin. §. & ne auaritia*, & ibi Gloſ. in ver. æſtimationis, C. de iur. emphyt. & etiam ex definitione laudemij, quam poſuimus in tit. *de laud. q. 1. nu. 4.* & ita vidi ſemper obſeruatum in hac inſigni Abbatia S. Crucis de Saxouiuo, tam tempore piæ memoriæ Cardinalis Burgheſij, quam nunc tempore Eminentiſſimi Cardinalis Antonij Barberini.

Declara vndecimo in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quando non eſt ſolita concedi, & res ſolita concedi intelligitur, quando adeſt vna conceſſio ſolemniter facta, cum conſenſu Summi Pontificis, ſine aliquo temporis curſu; vel præceſſerunt duæ conceſſiones, cum curſu 40. annorum, & ſic, quod bis fuerit conceſſa infra 40. annos, vt diximus in tit. *de cont. emph. q. 9. n. 2.* & quod hæc
* ſit com. opin. & nunc addo Seraph. *deciſ. 1451. num. 2. & 1490.* & licet ibi diximus, quod in noua conceſſione, non requiratur nouus conſenſus Apoſtolicus, quando præcedit vna antiqua conceſſio, & quod ita obſeruetur in hac inſigni Abbatia S. Crucis: tamen videtur de hoc dubitandum, quia licet ex curſu 30. annorum præſumatur ſolemnitas, & conſenſus Apoſtolicus, vt diximus etiam in eod. tit. q. 18. nihilominus iſta non videtur ſufficere, vt res dicatur ſolita concedi, ex lapſu temporis, & vnica conceſſione, ſi non conſtet, quod ſolemniter fuerit facta, vt patet in dictis dec. Seraph. Nos autem ibi tenemus, quod quando ſumus in antiquis, & ſic in tempore immemorabili, ſufficiat vnica conceſſio, licet non conſtet de ſolemnitate. Et tempus antiquum dicitur quotieſcunque tranſcendit metam centum annorum: immò tempus immemorabile eſt minus centum annis hodie, attenta breui vita hominum, ideo tempus antiquum, & immemorabile hodiernis temporibus, diceretur tempus 60. vel 70. annorum, vt per Doctores congeſtos per Caualc. *dec. 45. nu. 23. p. 1.* & ita quilibet Iuſtus Iudex arbitrari deberet (dicit ipſe) ex ſententia plurimorum, & idem dicit Honded. *conſ. 17. num. 59. lib. 1.* licet ex crebriori ſententia Iudicis arbitrio remitti ſoleat. Burſat. *conſ. 235. num. 47. & ſeq. lib. 3.* & pro noſtra opinione faciunt, quæ diximus, ex ſententia Rotæ in tit. *de renunc. qu. 1. nu. 30.* ſcilicet, quod conſuetudo immemorabilis renouandi emphyteuſim proximioribus, efficit, vt Eccleſia non poſſit pro ſe retinere emphyteuſim, ad ſe reuerſam, & conſuetudinis immemorabilis, effectus eſt, vt habeat vim priuilegij, & tituli, vt per infinitos, quos congerit Ant. Gabr. *de præſumpt. conc. 1.* & ita declaramus procedere noſtram opinionem, poſitam in *d. q. 9. num. 2.* Et pro hac op. facit etiam, quod præſumptio, quæ inſurgit ex hoc tempore immemorabili, eſt iuris, & de iure, & propterea non admittit probationem in contrarium. Menoch. *de præſump. lib. 3. præſ. 13. n. 50.* Ex quibus infertur, ſi non apparet, quod conceſſio vnica ſit ſolemniter facta, nec conſtet de duabus conceſſionibus, cum curſu 40. annorum, non tenetur Eccleſia de nouo concedere, neque venditioni conſentire.

DE VARIIS CADVCITATIBVS QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

Emphyteuſis nullam quaſi propriam habet naturam, ſed recipit quamlibet pactionem, n.1.

Pacta, aut ſunt ſubſtantialia, aut naturalia, aut contra naturam, aut accidentalia, ſeu præter naturam, & quæ ſint, declarantur, n.2.

Pacta contra ſubſtantialia emphyteuſis, non tenent, & ibi exemplum, n.eod.

Pactum, quod emphyteuſis non poſſit alienari, intelligitur in extraneos, non autem inter comprehenſos, & idem tenendum, quod non poſſit dari in dotem, & habet locum, ſi pœna ſit adiecta, etiam, ſi in quem alienatur, eſſet perſona potentior, nu 5. & 6.

Fideicommiſſum, quod extra familiam prohibitum eſt alienari, poteſt alienari inter eos, qui ſunt de familia, n.4.

Alienatio inter comprehenſos potius eſt renunciatio, quam alienatio, nu.7.

Declara quando à principio eſt conceſſa res pro ſe, filiis, & heredibus, & inter eos eſt ius accreſcendi, ſecus ſi à principio duobus eſt conceſſa, qui promiſerunt non alienare: quia inter eos non eſt ius accreſcendi, nu.8.

Declara niſi ex verbis inueſtituræ aliud eſſet dicendum, n.9.

Pactum, quod emphyteuta non poſſit alienare, neque in alium transferre, operatur, quod nec vivo etiam emphyteuta, poſſit in Fiſcum tranſire, vel in aliam perſonam, exceptis filiis, & nepotibus; & idem ſi dictum ſit, quod non poſſit alienari, niſi inter comprehenſos, n.10.

Res ſterilis, ſi detur in emphyteuſim, intelligitur pactum, quod datur ad meliorandum, & ſi non melioret, priuari poteſt emphyteuta iure ſuo. n.11.

Pactum, quod emphyteuſis datur ad meliorandum, non deteriorandum, operatur, quod emphyteuta priuatur iure ſuo ob modicam deteriorationem, n.12.

Pactum prædictum operatur, quod Dominus lucratur melioramenta, finita emphyteuſi, ſecundum vna opera contrarium ſecundum alium, n.13.

Argumentum à contrario ſenſu, quando non procedat, numero 14.

Pactum, ſi non fuerit factum, ad quem interitus rei pertineat, ſi tota res pereat ad Dominum, ſi verò pars ad emphyteutam pertinet, n.15.

Pactum, ſi non eſt factum de expellendo emphyteutam, ſi non ſoluat canonem intelligitur vt nu.16.

Interpellatio non requiritur, vt emphyteuta cadat ob canonem non ſolutum, ibidem.

Pactum naturale, & ſubſtantiale tacitum eſt, vt emphyteuſis celebretur in ſcriptis, ibidem.

Pacta naturalia, quæ ſint emphyteuſis, ibidem.

Pacta contra naturam emphyteuſis, quæ ſint, & an teneant, n.18. & 19.

Pactum, quod emphyteuta poſſit alienare, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, intelligitur etiam in præiudicium comprehenſorum: quia pro comprehenſis intelligitur, niſi aliter diſpoſuerit, nu.20.

An ſtante d. pacto quod poſſit alienare, debeat requiri conſenſus Domini, nu.21.

Pactum contra naturam emphyteuſis, vel emphyteuta non poſſit expelli, propter canonem non ſolutum, tenet, n.22.

Pactum contra naturam emphyteuſis, quod emphyteuta propter deteriorationem, non incidat in commiſſum, tenet, ibidem, ſed declaratur q.ſeq. n.28.

Pactum generale, vt emphyteuta non poſſit expelli; vel eius heredes aliqua cauſa, quomodo intelligitur, nu.23.

Pactum, quod ſoluatur penſio, quæ fructibus reſpondeat, valet, num.24.

Emphyteuſis non deſinit eſſe, ſi ſoluatur penſio correſpondens fructibus, modo penſio ſoluatur pro recognitione dominij, ibidem neque per clauſulam, quibus dederit, n.eod.

Pactum, quod, ſi tota res pereat, damnum totum pertineat ad emphyteutam, an valeat, n.25.

Pacta accidentalia emphyteuſis, quæ ſint nu.26.

Pactum, quod emphyteuta non poſſit hypothecare melioramenta, quomodo intelligatur, n.27.

Pactum, quod finita emphyteuſi melioramenta, reuertantur ad Dominum, valet, n.28.

Pactum, quod in area fiat ædificium, & finita emphyteuſi reuertatur ad Eccleſiam, ſimul cum ædificio, valet, n.29.

Pactum, quod melioramenta pertineant ad D. valet, quamuis reuertatur ſine culpa, ibidem.

Pactum, quod melioramenta reuertantur ad D. in caſu, quo filij, & deſcendentes extarent, & poſteà deficerent, an habeat locum in caſu, quo emphyteuta, ſine filiis deceſſerit, numero 29.

Pactum de affrancando durante conceſſione, ſi finiatur propter caducitatem, an expiret, n.30.

Pactum de affrancando reſponſionem, & dominium directum an propter caducitatem, expiret, n.31.

Pactum de affrancando, vel redimendo, ſi eſt perſonale, non tranſit ad heredes, & exempla vide, n.32.

Dominus, ſi promiſit pœnam, ſi expelleret emphyteutam ſi non ſoluat canonem, an poſſit expelli, nu.33.

Emphyteuta, qui promiſit pœnam, ſi non ſoluat penſionem, an poſſit expelli, n.34.

Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, quomodo intelligatur, nu.35.

Dominus, non poteſt petere pœnam, & declarare caducitatem, quando pœna promiſſa, nu.36.

Prelatus, an in renouatione emphyteuſis, poſſit noua pacta, & nouas qualitates addicere ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis, & augere canonem, n.37.

Pacta contra ſubſtantialia primæ inueſtitura, ſine ſolemnitatibus, non valent, & ibi exempla, n.38.

Emphyteuta ob pacta non ſeruata, priuari debet iure ſuo, n.39.

Declara, quando pacta reſpiciunt rem ipſam, & eius vſum, numero 40.

Declara ſecundo, quando pacta non reſpicerent rem ipſam, quia tunc agitur ad intereſſe, n.41.

Subdeclara, niſi ſpecialiter conuentum ſit, quod cadat, n.42.

Intellige, niſi iurauerit, n.43.

Emphyteuta, ſi promiſit cum iuramento canonem ſoluere, infra

certum tempus, ſi non ſoluat, priuatur iure ſuo, non expectato biennio, vel triennio, n.44.

Intellige niſi in contractu adeſſet pactum, quod ſi biennium, vel triennium non ſoluat, cadat à iure ſuo, quia tunc erit expectandum triennium, vel biennium in emphyteuſi Eccleſia. nu.45.

Contrarium, num.46.

Sed prima eſt communis, intellige etiam non habere locum contra heredem, ibidem.

Pactum, quod emphyteuta teneatur infra tres menſes dare inſtrumentum inueſtituræ, ſuis expenſis, ſi non dederit, cadat à iure ſuo: ſed cont. tenet Auctor, nu.47.

Pactum, quod emphyteuta non poſſit vendere, aut in aliam emphyteuſim Eccleſiaſticam transferre, intelligitur titulo ſingulari: non vniuerſali, quando actum eſt, vt tranſeat ad heredes extraneos, n.48.

Dominus directus probare debet, agens ad caducitatem, emphyteutam non obſeruaſſe pacta, nu.49.

SVPRA de alienationibus, quæſtione prima, diximus, poſt illum titulum, nos velle tractare de variis caducitatibus; ideo hanc materiam aggredimur. & primo intendimus tractare de caducitate ob pacta non ſeruata; & præmittere aliqua vtilia, quæ obſeruationem pactorum concernunt.

1 Dico igitur, quod emphyteuſis nullam quaſi propriam naturam habet, niſi vt partes conueniunt, & recipit quamlibet pactionem, *l.1.& 2.C.de iur.emph.& Inſt. de locat.& cond.§.adeo, & contractus, ff.de reg.iur.l.1. §.ſi conuenerit, ff.depoſ.* Verum hæc intelligenda ſunt modo pacta non ſint contra ſubſtantialia emphyteuſis, vt infrà videbimus, & emphyteuſis eſt quædã veluti materia informis, recipiens formam ex placito contrahentium. Ruin.*conſ.98.n.11.lib.3.* Farin.*dec.poſth.52.par.2.*

2 Pacta autem in hoc contractu emphyteutico, aut ſunt ſubſtantialia, aut naturalia, & ſecundum naturam emphyteuſis, aut contra naturam, aut præter naturam eius, quæ adijciuntur, & accidentalia appellantur. Subſtantialia ſunt ea, quæ ſunt de materia, & forma contractus, exemplum, conſenſus, vt res ſit immobilis, conſtitutio penſionis, ſiue canonis, tranſlatio vtilis dominij, & ſcriptura. Valaſc. *de iur.emph.q.4. num.10.* vnde, ſi conuenerit, vt pro recognitione dominij, nihil prorſus ſoluatur, pactum non poteſt ſubſiſtere. Bar. *in l.2.nu.7. C.de iur.emphyt.* Natt. *conſ.114.n.8.* Mant. *de tacit.& amb.lib. 22.tit.6.nu.22.* ſed è contrario, ſi conuenerit, vt non poſſit expelli, ſi non ſoluat penſionem, valet pactum, & nõ intelligitur contra ſubſtantiam; quia penſio peti poteſt, & ideo debet valere Bar. eod. loco, & ſequitur Imol. *in d.c.potuit n.57.* & Mant. *eod.tit.nu.21.* Redoan. *de reb.Eccl. non alien.fol.529. num.6.* & ſi fiat pactum, quod ædificium ſit proprium emphyteutæ, & ſolum emphyteuticum, Bar. in *l.1.§.1.num.1.de ſuperfic.* ſentit, pactum non valere, ſed Bal. *in l.2. C.de iur.emp.n.5.* tenet contrarium per *d.l.2.* & ideò hæres extraneus poterit tollere ædificium, finita generatione, & illud vendere: licet ædificium cedat ſolo; tamen quantum ad vtilitatem non cedit; refert idem Mant. *d.tit.nu.22.* Pacta vero naturalia, & ſecundum eius naturam ſunt, vt emphyteuſis, & eius melioramenta non poſſint, irrequiſito Domino alienari, *l.fin.C.de iur.emphyt.* & diximus ſupra in tit. *de alien. q.1.* vbi datur modus alienandi, & quid debeat emphy-
3 teuta obſeruare: & ideo, ſi fiat pactum, quod res emphyteutica non poſſit alienari; intelligi debet, quod non poſſit alienari in extraneos: non autem inter eos, qui ſunt comprehenſi in inueſtitura *cap.1. §.præterea, de prob.alien.feud.per Fed.* Et idem dicendum eſſet, ſi fieret pactum, quod non poſſet dari in dotem, quia intelli-
4 gi debet extraneis, vt diximus *de alien.q.1.num.271.* Similiter fideicommiſſum, quod extra familiam prohibitum eſt alienari, inter eos, qui ſunt ex familia poteſt alienari, *l.voluntatis, C.de fideicom.* ſed de hoc videndus eſt Vinc.Fuſar. *de fideic. alien. prob. q.716.* per totam. Et quia etiam rei emphyteuticæ alienatio irrequiſito Domino, ob eam cauſam eſt prohibita; quia ille in quem fit alienatio, non eſt obligatus Eccleſiæ actione perſonali *d.l.fin.* Quæ ratio ceſſat, quando alienatio fit inter eos, qui ſunt comprehenſi. Bart. *in l.qui Romæ, §.duo fratres, num.24. ver. ego dico contrarium, ff.de verb.oblig.* Salyc. *in d.l.fin.nu.14.* Vbi hoc intelligit, procedere etiam,
5 ſi is in quem fit alienatio eſſet potentior, quia eſt de perſonis à contrahentibus approbatis, & idem Salyc. *in l.ex lege, num.17.C.de cond.ob cauſ.* extendit, vt habeat locum etiam, ſi pæna eſſet appoſita in caſu alienationis,
6 vt illa non committatur; Et hanc opinionem conſulendo ſequitur Pet.de Perus. Ang. de Peruſio, & Gaſp. de Cald. inter conſilia Cald. *conſil.10. de locat.* ſequitur etiam Mantic. *de tacit.& amb. lib.22.tit.21.num.6.* Et Alex.
7 *in l.ſi domus, §.ſi fundus num.7. de legat.1.* dicit, quod paſſus eſt pulcher, & dubius. Et concludit, quod, aut eſt emphyteuſis recepta pro ſe, filiis, & hæredibus; quia inter eos eſt ius accreſcendi, vt per Bartol. *in leg. ſi mihi, & Titio, numero 5. & ſequent. de verbor. obligat.* & tunc alienatio dicitur potiùs quædam renunciatio, quam alienatio, vt de feudo dicitur *in c.1. in principio. de alienat. pat. feud.* Aut eſt recepta à principio à duobus, qui promiſerunt non alienare; & tunc inter
8 ſe hoc facere non poſſunt; quia inter eos non habet locum ius accreſcendi. Bart. *in dict. l.ſi mihi & Titio, num.4.* nam ſi inter eos poſſet fieri alienatio, Domino afferret præiudicium; quia offerendo iuſtum pretium cuicunque præferri debet *d.l.fin.* neque obſtat, c.3.§.præterea *de prohib.alien.feud.per Fed.* quia loquitur de prohibitione alienationis factæ extra familiam, & intelligitur permiſſa inter eos, qui ſunt de familia, Iaſ. *in l.qui Romæ, §.duo fratres, num.77.* & ibi Rip. *num. 87.* ſed de hoc videndus eſt Vincent. Fuſar. *dict. quæſt. 716.* neque pariter obſtat, quòd omnes comprehenſi ſunt Domino obligati, actione perſonali ad ſoluendum penſionem; quia non ſunt obligati in ſolidum, ſed pro parte, quam conduxit à Domino. Alex. *in l.ſi*
9 *domus, §.vlt.num.7. ff.de legat.1.* ſed ſi ex verbis inueſtituræ colligeretur, quòd inter eos eſſet ius accreſcendi, aliud eſſet dicendum; & ita poſt Alex. ſentit Ripa *in dict. §.duo fratres, n.86.& ſeq.* quicquid dixerit Iaſ. *nu.77.* qui ſimpliciter recedit à ſententia Bart. & ita tenet etiam Mant. *d.tit.n.7.vſque ad 12.* & vide, quæ dixi ſupra *de alien. q.1.num.14.*

10 Similiter, ſi hoc pactum fieret, vt res emphyteutica non poſſet alienari aliis, quam Eccleſiæ concedenti, neque transferri, vel relinqui; hoc pactum concurrens cum prohibitione legali, ſcilicet *d.l.fin.* etiam in emphyteuſi ſæculari, facit omninò, vt neque etiam viuo emphyteuta manere poſſit penès Fiſcum, vel aliam perſonam, exceptis filiis, ac nepotibus, quando eſt conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, ſed ſolum penès Dominum directum; & multò magis emphyteuſis Eccleſiaſtica remanere debet, excluſo Fiſco, penès Eccleſiam. Gab. *conſ.73.n.11.& 31.lib.2.* ſequitur Mant. *d.tit.21. num.12.* & idem dicendum eſſet, ſi fuiſſet dictum, quòd non poſſet alienari, nec in aliquem transferri, exceptis iis, qui comprehenſi ſunt in inueſtitura, ſiue ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſiue profana, Mant. *eod.lib. tit.30.nu.13.*

11 Et quia de natura etiam emphyteuſis eſt, quòd melioretur, & ad meliorandum detur. *l.2.& fin.C.de iur.emph.* & ibi Bal. & Iaſ.*n.5.* ideò, ſi daretur in emphyteuſim

res

res ſterilis, etiam ſi nullum pactum præcedat, tacitè intelligitur ſe obligare ad meliorandum: & ſi emphyteuta hoc non faciat, priuari debet iure ſuo. Rip. *reſp.4.nu.16.& reſp.27.de iur.emph.* ſequitur Mant. *d.tit.nu.15.*

12 Et ſi fieret pactum, quod emphyteuſis detur ad meliorandum, & non ad deteriorandum, tale pactum debet aliquid operari, vt ſcilicet emphyteuta poſſit expelli, etiam ſi deterioratio ſit leuis. Natt. *conſ.481.nu.1.& ſeq.& n.13.& ſeq.* ſequitur Mant. *eod.tit.num.17.* ſed de hoc dicto Natt. dubitat Ioſeph. Lud. *deс. Peruſ.22. nu.19.* propter illud vulgare dictum, de minimis non curat Prætor, & quia etiam remittitur arbitrio Iudicis, quæ ſit modica deterioratio: ſed Natt. mouetur per tex. *in l.ſi quis maior.C.de tranſ.* cuius diſpoſitio in minima contrauentione verificatur, vt ipſe dicit, & quod habet locũ in omnibus contractibus iuramento vallatis, eſt com. op. vt per Bertazol. *in d.l.ſi quis maior n.223.& 268.* & reſpondet ad tex. *in l.ſcio de in integ.reſt.* quod de minimis non curet Prætor, & tenet Bertazol. *in repet.d.l.ſi quis maior n.421.* cum ſequentibus, vbi alios concordantes refert: ſed de hoc dicemus infrà *q.2.* dum tractabimus materiam deteriorationis, ampl.5. vbi vide.

13 Præterea dictum pactum, quod res datur ad meliorandum, & non ad deteriorandum, operatur etiam, quod Dominus lucrabitur meliorамenta, vt ſentit Bar. *in l.ſi colonus, n.5. in fine.ff.locat.* quod eſt ſingulare, dicit Aret. *in l.Senatus, alias cætera, §. Marcellus col.2. ver. limitatè de legat.1.* ſed tamen ipſe noluit determinare, vt refert Mant. *d.tit.21.n.18.* Nec Bar. ibi videtur hoc dicere: verba enim ſunt hæc, ad differentiam coloni, emphyteuta verò ſiue Eccleſiæ, ſiue alterius, quando propter penſionem non ſolutam eijcitur, ſuas meliorationes non repetit, vt *C.de iur.emph.l.2.* & ratio poteſt eſſe, quia alias emphyteuta minorem penſionem ſoluit; & ideò conſueuit apponi in inſtrumento, quod dedit in emphyteuſim talem rem ad meliorandum, non ad deteriorandum, &c. volens inferre, ad ſaluandam dictam opinionem, quod ſtante dicto pacto, emphyteuta melioramenta non repetit; & eſſet magnum dictum, ſi eſſet verum, quia Dominus cum magna iactura emphyteutæ lucraretur melioramenta, contra, *l.nemo & l.placet, ver.ſed benignius, ff.de pet.& her.* & contra æquitatem, *l.ſi me, & Titia. ff.ſi cert. pet.* & licet hoc pactum aliquid debeat operari, ne verba ſint ſuperflua; ſatis eſt, quod operetur, vt propter modicam deteriorationem, priuetur iure ſuo, & hæc meo iudicio, eſt æquior opinio, & ratio eſt, quia verba illa ad meliorandum non mutant iuris diſpoſitionem, cum exprimant, quod inerat, *l.non rectè, C.de fideicom. l.qui naturam, ff. mandat.* cum ſimilibus; & hanc opinionem tenet Pinel, *in l.2.C.de reſc.vend.* & Caſt. *conſ.270. col.3. in fine,* quos ſequitur Valaſc. *de iur. emph.q.25.n.7.*

Contrarium tenuit Affl. *in c.1. §.ſi Vaſallus* hic finit. lex. M.Mantua *conſ.334. num.4.* & alij, quos allegat Valaſc. *eod. n.7.* & pro hac opinione, non ſolum adeſt auctoritas Bar. ſed etiam Bal. qui hoc expreſsè voluit in *d.l.ſi colonus in fine,* per illum tex. intelligendo illum à contrario ſenſu: dicit enim ibi tex. colonus cum lege locationis, non eſt comprehenſum, vt vineas poneret: nihilominus in fundo vineas conſtituit, & propter earum fructus, denis amplius aureis annuis is ager locari cœperat, quæſitum eſt, ſi Dominus iſtorum, colonum fundo deiectum, penſionum debitarum nomine conueneret, an ſumptus vtiliter factos in vineis conſtituentis computare poſſit, appoſita doli mali exceptione, reſp. vel expenſas conſequuturum, vel nihil amplius præſtaturum eſſe, ergo à contrario ſenſu, ſi colonus à principio ex pacto teneatur ponere vineam, non poſſet conſequi expenſas.

Cæterum licet opinio Bal. ſit magna, tamen hoc argumentum non poteſt ſumi ab illa lege, nam Valaſc. *d.q.25.nu.34.in fine reſp.* quod illa lex ſi colonus, loquitur

14 per argumentum a fortiori, quando non conuenit de impenſis, vt ſcilicet nihilominus repetantur, neque ſit ex mente legis ſenſus ille contrarius, cum emphyteuta non perdat melioramenta, niſi ex culpa, vt diximus ſupra *de melior. q.1.* reſpondeti etiam poteſt, quod ibi Sceuola iuriſconſultus narrat factum, & in narratione legis, vel canonis argumentum à contrario ſenſu, non procedit, vt per Euerar. in Centuria à loco à contrario ſenſu, *n.13.* & ſi argumentum à contrario ſenſu, ex illa lege poſſet ſumi, eſſet contra rationem naturalem, ſcilicet contra, *l.iure naturæ, ff.de reg.iur.& c.locupletari, de reg.iur. in 6.* Et ad tenendam hanc opinionem ſuadet alia ratio: quia illa clauſula poſita in inueſtitura ad meliorandum, & non deteriorandum, tacitè ſemper intelligitur appoſita, & expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operantur, *l.3.ff.de legat.1.* Debet ergo ſpeciatim in conceſſione exprimi, quod fiant talia melioramenta: & non ſufficit, quod ſimpliciter emphyteuta promittat meliorare; quia hoc intelligeretur de melioramentis, quoad culturam, & de minimis expenſis: non autem de magnis, vt dixi in tit. *de melior. q.2.nu.24.* ſed dic, vt ibi, facit etiam pro hac opinione, quod de natura emphyteuſis eſt, vt emphyteuta, emphyteuſi finita, recuperet melioramenta, vt dicemus infra *n.17.28.& ſeq.*

15 Inter pacta etiam naturalia, iſtud connumeratur, quod ſi de periculo, & interitu rei emphyteuticæ, nihil expreſsè actum ſit: tunc, ſi tanta emerſerit clades (vt verbis tex. *in l.1.C.de iur.emph.* vtar) vt in vniuerſum res ipſa intereat, ſine dubio, quaſi ex tacito pacto, totius rei damnum, & interitus ad Dominum pertinet, per d. tex. Sin verò, non tota res, ſed pars aliqua intereat, id detrimenti ad emphyteutam pertinet vt *in eod. tex.& in §.adeò Inſt. de loc.* vnde verſus.

Res perit tota, tunc nihil dabit emphyteota.
Si pro parte perit, non ita liber erit.

Videan *prælud. quæſt.15.nu.17.*

16 Aliud etiam pactum naturale, ex *d.l.1.* connumeratur, vt ſi de expellendo emphyteutam, qui canonem non ſoluit, nihil dictum ſit in conceſſione, & per totum triennium fuerit in mora ſoluendi penſionem, & apochas publicarum functionum non præſtiterit, liceat Domino directo repellere emphyteutam, nec in hoc caſu aliqua interpellatio requiritur, vt in illo tex. cauetur: in emphyteuta verò Eccleſiæ biennij tempora ſtatuta ſunt, vt *c.potuit de locat. & Auth. qui rem. C.de Sac. Sanct. Eccl.*

17 Aliud præterea naturale pactum tacitum eſt, quod in ſcriptis celebretur contractus, vt cauetur in *d.l.1.* licet hoc ſit etiam ſubſtantiale, vt dictum eſt ſupra. Item, vt dominium vtile transferatur in emphyteutam, quamuis hoc etiam ſit ſubſtantiale, *l.1. ff.ſi ager vect. vel emphyt.* Item, quod apud Dominum directum maneat ciuilis poſſeſſio, naturalis verò ad emphyteutam tráſea, DD. *in l.naturaliter in principio, & in l.3. §. ex contrario, ff.de acq. poſſ.* Item, quod in rebus tantum ſoli conſiſtat emphyteuſis, *§.adeò Inſt.de locat.& cond.* item, quod propter rei deteriorationem, emphyteuta expelli poſſit, de qua re infra dicemus, *q.2.* Item, quod non ſolum debeat ſarta tecta reficere: ſed etiam meliorare, *d.c.potuit, & Auth. qui rem.* Item, quod emphyteuta meliorationes finito tempore recuperet, niſi ex culpa excludatur, Pinel. *in l.2.C.de reſc.vend.* Iaſ. *in d. Auth. qui rem,* & ibi Dec. & nos diximus in tit. *de melior. q.1.* Item, quod onera, & tributa, ratione rei impoſita ſoluat emphyteuta, & non Dominus directus, vt cauetur *in d.l.2.* & diximus *de melior. q.10.*

18 Contra naturam emphyteuſis eſt, ſi emphyteuta aliquid iniuſtè egerit contra Dominum; & dominium vtile cum directo conſolidatur; vnde ſi conuenerit, quod emphyteuſis ad Eccleſiam reuertatur, ſi emphyteuta contra eam aliquid iniuſtè egerit, & Canonicum interfecerit, Eccleſia, ex pacto, ſtatim admitti debet, excluſis Agnatis; quia iniuria affecta eſt: Gabr. *d.conſ. 73. num.12. lib.2.* quem ſequitur Mantic. *eod.tit.21. num.19. lib.22.*

19 Pacta autem contra naturam emphyteuſis, valent, Bar. *in d.l.2.C.de iur.emph.* cum aliis allegatis per Mant. *d.tit.nu.23.* nam res emphyteutica ſecundum particularem, & primordialem naturam ſuam, ab emphyteuta, non requiſito Domino non poteſt alienari, per *d.l.fin. eod.tit.* ſed ſi fiat conceſſio cum facultate alienandi, eius natura, quodammodo immutatur, nec propterea deſinit eſſe emphyteuſis, ideo tale pactum ſeruari debet, & non cadit a iure ſuo, ſi alienauerit. Gabr. *conſ.84. nu. 22.lib.2.* Redoa. *de reb.Eccl.non alien.fol.529.num.8.* Vnde, ſi
20 fiat pactum, quod emphyteuta, tam inter viuos, quam in vltima voluntate, poſſit diſponere, etiam in præiudicium eorum, qui ſunt comprehenſi in inueſtitura, debet obſeruari; quia intelligitur pro comprehenſis ſuſcepiſſe, niſi aliter diſpoſuerit. Gabr. *conſ.71.n.2.lib.2.* ſequitur Mant. *d.tit.n.24.*

21 An autem ſtante huiuſmodi pacto, teneatur emphyteuta requirere conſenſum Domini, diximus *de alienat. q.1.n.152. cum ſeq.* non tamen poterit alienare in potentiores: nam peculiaris eſt natura emphyteuſis, vt non poſſit alienari in potentiores *d.q.1.n.28.*

22 Pactum etiam contra naturam, videtur etiam eſſe, quod emphyteuta propter canonem non ſolutum, non poſſit expelli; & tamen tale pactum valet. Spec. *in §.nunc aliqua ver.89.de locat.* Imol. *in d.c.potuit n.57.* Socc. *conſ.118.n.2.lib.4.* Redoa. vt ſupra *nu.5.& 6.* ſed ſi fieret pactum, quod non ſolueret canonem; quia tale pactum eſſet contra ſubſtantialia contractus, annullaret contractum, & non valeret. idem Redoa. *d.n.5.* ſed quando eſt factum pactum, quod non poſſit expelli, nihilominus tenetur ſoluere canonem. idem Redoa. *eod.tract. fol.27.nu.31.* & idem dicendum eſt, ſi conuenerit, quod emphyteuta propter deteriorationem, non incidat in commiſſum. Natt. *conſil.49.n.20.* & *conſ.114.n.9.* ſed vide *in ſeq. q. nu.46.* vbi declaratur, & n.ſeq. & ſimiliter valet pactum, quod, ſi emphyteuta alienauerit fundum emphyteuticum, non cadat à iure ſuo Natt. *d.conſ.49. nu.20.in fine*, ſequitur Mant. *d.tit.n.47.* & ſi generaliter in inueſtitura dictum eſſet, quod non poſſit aliqua cau-
23 ſa caducitas induci contra emphyteutam, vel eius hæredes, & ſucceſſores, & quibus dederit, non obſtantibus aliquibus legibus, quibus contrahentes renunciarunt, intelligitur non ſolum de cauſa omiſſæ ſolutionis, ſed etiam alienationis. Ceph. *conſ.347.* ſequitur Mant. *eod.tit.nu.48.*

24 Et quamuis natura primordialis emphyteuſis, videatur eſſe, quod modicum pro recognitione dominij ſoluatur, vt diximus in *Prœl.q.15.nu.4.* tamen ſi fiat pactum, vt magna penſio ſoluatur, quæ fructibus reſpondeat, pactum valebit; nec deſinit eſſe emphyteuſis; dummodo hoc actum ſit, vt ſolutio fiat pro recognitione dominij, Natt. *d.conſ.49.n.18.& ſeq. & conſ.114.n.6.& 8.* Gabr. *conſ.84.nu.11. lib.2.* ſed de hoc diximus in *Prœl.q.15.num.10.* nec per clauſulam quibus dederit, dici poteſt, ita eſſe alteratam naturam vt emphyteuſis eſſe deſinat, vt ſupra dictum eſt: nec efficitur allodialis propter dictam clauſulam. Gabr. *d.conſ.84.n.16.& 28.*

25 Dubitari etiam poteſt, ſi fiat pactum, quod, ſi tota res pereat, totum damnum pertineat ad emphyteutam, an valeat, & videtur non valere, quia pro re, quæ non extat, penſio non debetur, vt colligitur ex *d.l.1.C.de iur. emph.* Bal. *in l.licet n.4.C.de locat.* & quia etiam iniquum eſt, vt emphyteuta careat re, & teneatur Domino damnum reſarcire, *l.domum de cont.empt.* Sed Spec. *in d. §.nunc aliqua ver.38.* contrarium tenet, quod pactum valeat, etiam ſi ſit contra naturam emphyteuſis per *d.l.1.* ibi aliis obſeruari: nec poteſt inquit conqueri, quia nullam iniuriam videtur accipere, qui ſemel voluit, *l.in diem, de aq.plu.arc.l.ſicut, C.de act. ob.neq.* ad rem pertinet, quod pro re, quæ non eſt, penſio non debeatur, quia emphyteuta damnum tenetur reſarcire, non autem ſoluere penſionem, & pactum etiam ſi ſit iniquum, debet obſeruari, quia ſic contrahentibus placuit, ſequitur Mant. *d.tit.n.50.& ſeq.*

26 Pacta autem accidentalia, quæ ſunt præter eius naturam, ſunt gratia exempli, apponatur pactum; vt primogenitus ſuccedat. Bal. *in l.2.n.5.* & Iaſ. *nu.121. C.de iur. emph.* nam à principio liberum eſt Domino concedere; vel non concedere emphyteuſim, ergo potuit eam legem apponere, quæ ſibi magis placuit, item poteſt pater à principio cui voluerit ſtipulari, vt dicit Iaſ. *in d.l.2. nu.121.* & licet de iure communi omnes filij pariter in emphyteuſi ſuccedant *§.emphyteuſim* Auth. *de non alien.* tamen nihil prohibet, quominus ſucceſſio ſecundum tenorem ſtipulationis deferatur; & ideò tale pactum præter naturam, non autem contra naturam dici poteſt, vt tenet Mant. *eod.tit.n.52.*

27 Præterea, ſi fiat pactum, vt emphyteuta non poſſit hypothecare melioramenta, hoc pactum *intelligitur*, niſi hypothecauerit gratia meliorandi, nec aliter poſſet propter paupertatem meliorare. Rota in Romana deuolutionis domorum 21.Feb.1570. vt refert Mant. *d.tit.n.57.* & nos diximus *de alienat.q.1.nu.239.* quæ deciſio hodie eſt impreſſa *par.2.diuer.dec.9.*

28 Pactum etiam, quod finita emphyteuſi reuertatur ad Dominum, cum ſuis melioramentis, dicitur præter naturam emphyteuſis; & ideò valet, & prodeſt; quia, ſi emphyteuta deceſſerit ante tempus præſtitutum, hæredes eius non poſſunt bona retinere, ratione melioramentorum: quod facere potuiſſent, ſi tale pactum non eſſet appoſitum. Gabr. *conſ.80.nu.39.lib.2.* & hoc pactum eſſet obſeruandum Bar. per illum tex. *in l.iubemus la 2. §.ſanè il 2. n.1.& ſeq. C.de Sac.Sanc.Eccl.* vbi dicit hoc habuiſſe in facto, cum quædam Eccleſia aream in emphyteuſim conceſſiſſet, cum pacto, quod ibi fieret ædificium, & quod finita generatione dicta area ſimul cum ædificio tranſiret ad Eccleſiam; tale pactum dicit ipſe, valet, & debet obſeruari, quem ſequitur Iaſ. *in d. l.2.nu.28.* Rimin.Sen. *conſ.485.nu.9.* Rim.iun. *conſ.384. n. 50.* & Mant. *d.tit.nu.2.& 53.* & quod tale pactum valeat, vt bona emphyteutica reuertantur ad Dominum, tametſi emphyteuſis, ſine culpa emphyteutæ reuertatur; dixi etiam ſuprà *de melior.q.2.n.24.*

29 Sed ſi dictum ſit, quod meliorationes reuertantur ad Eccleſiam, in caſu quo filij, & deſcendentes extarent, & poſtea deficerent; an habeat locum in eo caſu, quo emphyteuta ſine filiis deceſſerit: nam, cum emphyteuſis ſit finita abſque culpa emphyteutæ, hæredes poſſunt melioramenta deducere, & retinere *c.1. §. ſi Vaſallus*, & ibi Bal. & alij, hic finit lex. & caſus omiſſus remanet ſub diſpoſitione iuris communis, & ita conſuluit Rimin. Sen. *d.conſ.485.* & ita refert, & tenet Mant. *eod.tit.22.n.54.* & vide, quæ dixi *de mel.q.2.*

30 Si autem pactum initum ſit de affrancando, durante conceſſione, ſi emphyteuſis fuerit finita propter caducitatem, illud ſine dubio expirat. Felin. *conſ.25. num.2.* Gozad. *in l.2. de pact. inter empt.* vt refert Mant. *d.tit. nu. 54.* & quod ita tenuit Rot. coram Robuſterio in Romana deuolutionis 10. Iulij 1577. quæ eſt hodiè impreſſa

preſſa in *2.par. diuer.338. & 115.p.1.* & Rot. *p.5. nouiſſ. deciſ. 359. ſ num.39.* ſed de hoc videndus eſt Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit.38.* vbi plures diſtinctiones ponit, & nos dicemus in tit. *de ſol. can. q.5.*

31 Similiter, ſi in eodem inſtrumento, emphyteutæ data eſt facultas affrancandi reſponſionem, & directum dominium, reſoluto contractu propter caducitatem, tollitur etiam pactum redimendi: nam tale pactum intelligitur, ſi emphyteuta penſionem ſoluerit, & obſeruauerit contractum Salyc. *in d.l.2.* & ibi Iaſ. *num.5.* & Rot. *in d. deciſ.* coram Robuſterio, vbi atteſtatur hanc eſſe com. op. & vid. *de ſol. can. q.5. num.3.* & quod pactum de affrancando, cenſeatur appoſitum durante emphyteuſi, qua finita annullatur, & etiam intelligitur, emphyteuta ſoluente, & ſeruante ea, ad quæ tenetur, tenet Rot. *in d. dec.115. nu.4. & ſeq.* & ideo annullato principali contractu, propter caducitatem, annullatur etiã pactum de affrancando, tanquam correſpectiuum, & pars contractus, vt in ead. dec. dicitur, & teſtatur de com. & idem quando eſt reuerſa propter generationem finitam Rot. *d. dec.350.* videndus eſt etiam Corb. *d. limit.* Verum diuerſum eſſet, ſi pactum redimendi ſcriptum eſſet in inſtrumento vendicionis, ſeparato ab inſtrumento emphyteutico, quia eius pars dici non poteſt Cepol. *de ſimul. cont. præſ.2. in fine* Mant. *d. tit. nu.55.* de qua re dixim. *de alien. q.1. n.167.*

32 Sed prædictum pactum affrancandi, non tranſiret ad hæredes, ſi eſſet reſtrictum ad acquirentem; vt ſi dictum eſſet in inſtrumento, dictus, ipſe, vel tu: ita quod pactum remaneat perſonaliſſimum. Dec. *conſ.262. in principio*, Rol. *conſ.47. num.25. vol.4.* Surd. *dec.125. num.1.* & vide, quæ ſcripſimus de *alienat. q.1. num.146. & 284.* & videnda eſt *dec.* Rot. *in recent.669. p.1.* vbi ponuntur multi modi, quando pacta dicuntur perſonalia, & nouiſſimè Rot. *p.5. nouiſſ. dec.359. num.34. cum aliis ſeq.* vbi quod pactum perſonale, non extenditur ad alios, neque ad hæredes, cum de hæredibus nulla ſit facta mentio, vt quando pactum initum eſt cum pronomine ipſe, &c. vbi hanc materiam exornat, & quandoque tranſit ad hæredes, vt in caſu *dec.* Dura. 41c.

33 Hoc autem ſcire oportet, quod, ſi Dominus promiſiſſet pœnam, ſi expelleret emphyteutam, an poſſit eum expellere, ſi non ſoluat canonem per biennium, vel triennium. Bal. *in d.l.2. num.11.* dicit, quod poſſit expelli, quia non intelligitur promiſiſſe, quod nullo caſu expelleret, & eum ſequuntur omnes, vt dicit Alex. *conſ.198. num.3. lib.4.* Iaſ. *in d.l.2. num.139.* & Mant. *d. art. num.56.*

34 Verum, ſi emphyteuta promiſerit pœnam, ſi non ſoluat penſionem, an nihilominus poſſit expelli? Videtur quod non, quia per pœnam conuentionalem, Dominus videtur renunciaſſe diſpoſitioni legis finalis *C. de pact. conuen.* Sed Gloſ. *in d.l. fin. in ver. repellere*, *C. de iur. emphyt.* contrarium tenet, quod poſſit expelli: quia hoc pactum eſt factum ad fauorem Domini, ergo non debet in eius odium retorqueri. Nec obſtat, quod pro-
35 uiſio hominis faciat ceſſare prouiſionem legis, *d.l. vlt. C. de pact. conuen.* quia reſpondet Gloſſ. hoc verum eſſe, quando prouiſio legis inducta eſt ex priuilegio; ſecus, ſi ſit inducta à iure communi, vt in hoc caſu, ſequitur Bar. ibid. *n.12.* & Bal. *num.12.* dicit, quod prouiſio hominis tollit prouiſionem legis, quando eſt extraordinaria, vel ſubſidiaria, ſed aliud eſt, ſi prouiſio legis ſit ordinaria, & compaſſibilis, cum prouiſione hominis Gabr. qui plures cumulat *de reg. iur. con. 8.* Aduertendum tamen eſt, quod Dominus vtramque petere non poteſt, ſcilicet pœnam, & quod emphyteuta expellatur, niſi expreſsè hoc actum eſſet, vt dicit d. gloſ. & Clar. *§. emphyt. q.8. ver. vlterius quæro*, ſequitur Mant. *d. tit. num.58.*

Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl.9. num.8.* vel niſi ſit appoſita clauſula, rato manente pacto, vt ibi dicit Corb. ex ſententia aliorum: Et ideo, ſi in inſtrumento emphyteuſis fuerit appoſita pœna contra eum, qui poſtea non obſeruauerit, non propterea intelligitur fuiſſe receſſum à pœna caducitatis, quia, vt dictum eſt, prouiſio hominis, non excludit prouiſionem legis ordinariam. Put. *dec.205. lib.2.* & Alex. *conſ.132. lib.4.* qui loquuntur in emphyteuſi.

37 Hic etiam venit tractanda pulchra, & quotidiana quæſtio, quam etiam tractauimus ſupra *de cont. emphyt. q.9. num.12. & 14.* An ſcilicet Prælatus poſſit in renouatione noua pacta adijcere, ſine ſolemnitate à iure requiſita, vt *in c. ſine exception. 12. q.2. & c.1. de reb. Eccl. non alien.* & Clem. *1. eod. tit.* & nouiſſimè adeſt Conſtitutio Pauli II.? Et videtur dicendum, quod non poſſit; quia hæc eſſet noua conceſſio; & alienatio. Oldr. *conſ.178.* Bal. *in c.1. §. inſuper de prohib. alien. feud. per Fed.* Alex. *in l. ſi mihi, & Titio n.17. de ver. ob.* Grat. *conſ.4. num.10. lib.1.* Suc. Iun. *conſ.92. num.5. lib.4.* Gozad. *conſil.46. num.17. & conſ.53. num.7.* cum aliis, quos allegauimus *d. q.9. nu.12.* & cum aliis, quos citat Mant. *d. tit.21. lib.2. num.4.* ſi ergò dicetur noua conceſſio, noua inueſtitura, & alienatio; ergò requiruntur ſolemnitates prædictæ: & ideo, quando noua pacta adijciuntur, vel nouæ qualitates, vel augeatur penſio, non poterit Prælatus ſine conſenſu Apoſtolico de nouo concedere, vt diximus *d. nu.12. & de melior. q.2. nu.21.* vbi vide.

Sed his non obſtantibus, videmus quotidiè Prælatos in nouis conceſſionibus augere canonem, & noua pacta adijcere ſine aliis ſolemnitatibus: vnde mihi placet opinio Calder. *conſil.11. de feud.* quam etiam tenuimus *d. q.9. nu.14.* qui diſtinguit, Aut mutatur forma ſubſtantialis, Aut ea ſeruata, mutatur forma accidentalis, priori caſu, non valet conceſſio, non adhibitis ſolemnitatibus à iure requiſitis, vt diximus etiam *de cont. emph. q.9. num.14. & de renouat. q.1. num 76. & 78.* Et pro hac opinione facit, quod diximus *d. quæſt.9. in fine*: poſteriori autem caſu, ſi aliquid adijcitur, quod non ſit contra ſubſtantiam prioris conceſſionis, ſolemnitates non requiruntur, & hanc opinionem Calder. ſequitur Alex. *conſ.9. num.2. lib.3.* vbi dicit hanc eſſe com. op. Hier. Mag. Rot. Luc. *14. num.30.* Quaranta in *ver. alienatio nu. 40.* & nouiſſimè Mant. *d. tit. nu.5.* & propterea videnda erunt, quæ pacta adijciuntur in noua conceſſione, an ſint contra ſubſtantiam primæ inueſtituræ: an vero accidentalia, & hæc opinio tanto magis eſt tenenda, quia renouatio debet fieri cum euidenti vtilitate Eccleſiæ, vt diximus *dict. quæſt.9. num.4.* & ideo noua pacta accidentalia adijci poſſunt, & quod augeri poſſit penſio ſine ſolemnitate facit, quod dicitur in *deciſ.191. par.4. diuerſ. num.15.* quod de conſenſu partium penſio augeri poteſt per Commiſſarios, quamuis ſolum deputati ſint pro confirmatione, quatenus in euidenti, & vide *dict. quæſt.9. num.12. & 14.* vbi ponuntur, qui contr. tenent, & vide etiam omnino *de melior. quæſt.2. num.21.* & quod canon augeri poſſit vid. *de renouat. quæſt.1. num. 63. & 72.*

38 Eſſet enim contra ſubſtantialia primæ inueſtituræ, & requirerentur ſolemnitates; Vt ſi emphyteuſis eſſet ſolita concedi pro deſcendentibus maſculis, & in noua conceſſione, ſiue renouatione concederetur pro maſculis, & fœminis, quia hæc adiectio, maſculis non exiſtentibus, induceret alienationem in fœminas, ergo ſine ſolemnitatibus non valeret; neque Prælatus in præiudicium Eccleſiæ poteſt mutare formam antiquitus conſtitutam. Curt. iun. *in tract. de feud. part.2. quæſt.6. num.2. & 3. cum aliis allegatis per Mant. dict. tit. num.5.* Aliud exemplum eſſet, vt ſi Eccleſia eſſet ſolita concedere

in tertiam generationem, & fieret renouatio in quartam, vel in perpetuum, vt diximus *de cont.emph. quæſt.8. in principio.* Aliud exemplum, ſi res inculta fuit data in emphyteuſim, vt reduceretur ad culturam, ſi reuertatur ad Eccleſiam pretioſa, & optimè culta, nou poſſet de nouo concedi ſine ſolemnitatibus, quia ceſſat iſto caſu illa prima cauſa conceſſionis, vt diximus *de cont. emph. quæſt.9. num.3.* alia exempla poſſunt requiri, quando forma ſubſtantialis eſt alterata, & mutata.

His cognitis, & præmiſſis, videamus, An emphyteuta ob pacta non ſeruata cadat à iure ſuo? Hæc materia prout vidi, confuſe à Doctoribus fuit tractata. Nos autem intendimus eam melius dilucidare, & explanare, quam adhuc fuerit factum. Emphyteuta igitur, ſi fuerit pa-
39 ctum cum Domino de aliquid faciendo, ſi non obſeruauerit, priuari poterit iure ſuo. Bal. *in l.fin. in 2.lect. in vlt. not. C.de iur.emph.* Iaſ. *in l.1.num.11. C.eod.* Ruin. *conſil. 165. num.18.vol.1.* Redoa. *de reb.Eccl.non alien.* Rub. *de cad. ob inob. pact. fol.529.* Corb. *de cauſ.priuat. ob inobſer. [illegible].* cum aliis ibi allegatis, hæc opinio probatur *in l.2. C.de iur. emphyt.* qui tex. dum dicit de ſolutione canonis, ponit gratia exempli, & non reſtringendi, vt idem Rum. *conſ. 110.num.1.vol.eod.* declarat, & Corb. *ibidem num.2.* & quæcunque conuentiones initæ inter Dominum, & emphyteutam, maxime ſuper emphyteuta reijciendo, vel non reijciendo, valent, & debent ſeruari. Iaſ. *in dict. l. 2.1. not.* Redo. vt ſupra *num.4.* Surd. qui alios citat *dec. 180. nu.1.*

40 Prædicta autem intelligenda ſunt, quando pacta reſpicerent rei conceſſæ vſum, vel rem ipſam, quæ fuit in emphyteuſim data, vt quando emphyteuta promiſit eam meliorare, vel petere renouationem, vel quid ſimile, Surd. *dict.deciſ.180. ſub dict. num.1.* vel promiſit aliquid expendere in re emphyteutica, & non expendit Corb. *ead.cauſ.in principio,* qui alios referunt, & Redoan. *de reb.Eccl.non alien.* Rub. *de caduc.ob inob.part.in fine fol.530.* Vnde ſi emphyteuta promiſit in fundo emphyteutico plantare arbores, & vites intra certum tempus, & non adimpleuit; quia hoc pactum reſpicit rem ipſam, & eius meliorationem, & cauſam, pro qua conceſſa fuit, ideo, ſi non obſeruat, cadit à iure ſuo, vt ſupra diximus. Et iſte caſus ſæpè contingit in facto, & maxime in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ex negligentia etiam Officialium, qui mutari ſolent, & emphyteutæ, in graue damnum Eccleſiæ; quia ſi adimpleuiſſet pactum, Eccleſia reciperet maximam vtilitatem fructuum, & quandoque ad notitiam Dominorum, & Prælatorum poſt præteritos multos annos, venit, pactum huiuſmodi non fuiſſe ſeruatum; propterea emphyteutam nec etiam moram purgare poſſe arbitror, quia ius Domini directi eſt factum deterius, paſſus eſt maximum damnum, & in futurum patietur. Sed ſi vellet reſarcire damnum, deberet audiri, per ea quæ dicam in tit. *de ſolut. can q.6.n.18.& 20.*

41 Sed ſi pacta eſſent extranea à re conceſſa, & rem ipſam non reſpicerent, tunc propter inobſeruantiam pactorum, res non caderet in commiſſum, ſed ageretur ad intereſſe, iuxta com.op. Doct. *in l.ſi quis, ita §.ea lege, ff.de ver.obl.* Surd. *d.deciſ.* Corb. *de cauſ.priuat.ob alien.limit. 33.nu.5.* & diximus *de alien.q.1.num.239.& ſeq.* Et ratio eſt, quia nemo iure ſuo priuatur, niſi in caſibus ſpecialiter expreſſis, *§.cum igitur ver. ſicut enim patres in Auth.de non elig.ſec. nub.* Alex. *conſ.103. num. 22. & conſ.124. in fine lib.1.* Socin.iun *conſ.111. num.2. & 11.lib.2.* & Surd. *d.dec.* ponit caſum in eo, qui promiſit ſoluere certam quantitatem pecuniarum, & Senatus declarauit emphyteutam propter inobſeruantiam, non cecidiſſe à iure ſuo, & ideo non habere locum, niſi ſpecialiter ita conuentum eſt, vt ſi tale pactum non obſeruet, cadat a iure ſuo: vt dicit Mantic. infra allegandus.

42 Verum ſi ſpecialiter conuentum eſt, quod ſi tale pactum non obſeruetur, res emphyteutica ad Dominum reuertatur, emphyteuſis finitur, & emphyteuta debet priuari iure ſuo; quia contractus ex conuentione legem accipiunt, vt *in d.l.2. C.de iur. emphyt.* Bero. *conſil. 118.num.4.lib.1.* Surd. *ead. dec. in fine,* Redoa. *de reb.Eccl. non alien.* Rub. ſupra allegata, *num.1.& 2.* & quando eſt appoſita in inueſtitura pœna caducitatis, ex pacto declarari poſſe, tenet Rot. *in recentiſſimis, ſiue poſth. par.2. deciſ. 577.* Mant. *de tacit.& amb. lib.22.tit.26. in principio,* videnda etiam ſunt, quæ diximus *de alienat.q.1.nu.241.& n.207.* & Burſat. *conſ.253.lib.3.n.11.& 12.*

43 Sed prædicta intelligenda ſunt, niſi emphyteuta in caſu, in quo non fuit in inueſtitura adiecta pœna caducitatis, promiſerit cum iuramento ſeruare promiſſa; quod ſi non obſeruauerit, propter periurium priuatur iure ſuo, & omni commodo contractus. Bal. per illum tex. *in c.querela, de iur. iur. & in l.ſi quis maior, C.de tranſ.* quam legem Doctores intelligunt habere locum in omnibus contractibus, vt atteſtatur Alex. *in d.l.* & Rip. *reſp.3.num.6.de pact. & reſp.9.num.17.& reſp.27.num.11.de iur. emph.* & eſt com. op. vt diximus ſupra *num. 12.* Ioſeph.
* Ludouiſ. *dec. Peruſ.22.nu.12.* Natt. *conſ.481.* cum aliis allegatis per eum. Surd. *d.dec. nu.2.* & Seraph. *de priuil. iur.84. ſub num.13.* Facit pro hac opinione, quod ſi emphiteuta
44 promiſit canonem ſoluere infra certum, & limitatum tempus cum iuramento, & ſi non ſoluit propter periurium priuatur iure ſuo, non expectato aliter biennio in Eccleſiaſtica emphyteuſi, nec triennio in priuata, prout alias de natura contractus de iure expectari debet,
* & hanc eſſe comm.op. teſtatur Gozad. *conſil.57 num.10.* Curt.iun. *conſ.205.num.14.lib.3.* Natt. *conſ.479.num.12.* Rip. *reſp.8.num.16. de iur. emphyt. lib.2.* Clar. *§.emph.q.8.* Caſſad. *dec.2.num.2.de iur.* Caputaq. *deciſ.300.n.1.lib.1.* Ioſeph. Lud. *ead.dec.num.14.* Mareſc. *var.reſol. cap.61.lib.1.* qui alios citat, & vide infra *de ſol.can.q.1. num.35.& ſeq.* Licet contrarium teneat Gabr. *conſ.66.num.29. lib.2.* cui reſpondet Mant. *d tit. num.4.* Sed hoc intelligendum eſt, niſi in contractu adeſſet pactum, vel clauſula conſueta apponi, quod ſi per biennium, vel triennium non ſoluerit, cadat à iure ſuo; quia tunc expectandum erit totum biennium, vel triennium, Mant. vt ſupra, qui dicit ita tenuiſſe Rot. in vna Romana deuolutionis domorum, die 21.Feb.1575. & Mareſc. *d.cap.61.* qui plures deciſiones Rot. allegat. Secundo intelligi debet, & habere locum in emphyteuta, qui iurauit; non autem in hærede, quia iuramentum, cum ſit perſonale, non afficit hæredes, *c.veniens, de iur.iur.* Gabr. *d.conſ.66. nu.26. & ſeq.* & Mant. *citato loco.*

46 Contrarium videtur tenere Alciat. *conſ.258.n.3. & 14.* vbi vult, quod, ſi emphyteuta promiſit non imponere onus, etiam cum iuramento, non priuatur iure ſuo, ſed agitur ad intereſſe, ſequitur Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit.33.num.5.* refert etiam Surd. *d. dec. num.7.* & Gab. *d.conſ.66.* qui loquitur quando iurauit ſoluere canonem infra certum tempus, & hanc opin. tenuerunt Curt.ſen. Alciat. Bologn. Iaſ. & Couar. allegati à Seraph. *de priuil.iur.priuil.84. num.4.* ſed hæc opinio cum ſit cont. com. opinionem. reprobatur à Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior, n.285.* & reſp. contrariis, & de hoc nos dicemus in tit. *de ſol.can. q.1.n.35.* & ſufficiat, quod prima op. eſt magis com. quam etiam tenet Seraph. *d.priuil. ſub n.13. ver.vlt.notandum.*

47 Nec audiendus eſt Corb. *in d.cauſa, in fine,* dum dicit, quod ſi emphyteuta promiſit Domino dare inſtrumentum inueſtituræ, ſuis propriis expenſis intra tres menſes, & poſtea non dedit, cadat a iure ſuo, allegando Paul. de Monte Pico, *conſil.79.* quia aliter in co...

ſequenti

ſequenti tenuit; quia cum hoc pactum non concernat, ſeu reſpiciat rei conceſſæ vſum, & rem ipſam; ſed ſit extraneum, meritò non cadit à iure ſuo, non obſeruando pactum, ſed agi debet ad intereſſe, & ad obſeruationem, vt ſupra dictum eſt. Nec huic opinioni obſtat, quod emphyteuta tenetur oſtendere Domino inſtrumentum emphyteuſis; quia reſponderi poteſt, quod emphyteuta non negat habere inſtrumentum, & Dominus eſt plenè informatus de contractu emphyteutico, quo caſu etiam caducitas declarari non poteſt, vt diximus *de contractibus emphyt. q. 27.* ſed hic agitur ſolum, quod ſuis ſumptibus det inſtrumentum inueſtituræ.

48 Hoc autem notandum eſt, quod in caſibus, in quibus actum eſt, vt emphyteuſis Eccleſiaſtica ad extraneos hæredes tranſeat; nihil poteſt obeſſe, ſi pactum fuerit appoſitum, quod res emphyteutica non poſſit vendi, aut in alium transferri, ſine conſenſu Rectoris Eccleſiæ: quia id intelligitur titulo ſingulari, non vniuerſali, ſcilicet, quod non tranſeat ad hæredes extraneos, ne videantur contrahentes ſe incontinenti corrigere, Gabr. *conſ. 76. n. 17. lib. 2.* Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 19. in fine.*

49 Sed aduertendum eſt, quod Dominus directus agens ad caducitatem, ob pacta non ſeruata, probare debet pacta non eſſe obſeruata, Rot. coram Reuerendiſſimo Merlino, *dec. 25. n. 5. & ſeq.* in recollectis per Paul. Rub. & alia probare debet, vt dicemus infra *q. 11.* & diximus *de cont. emph. q. 26.* & libellus quomodo formari debeat vide infra *quæſt. 2.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, qui rem deteriorem fecit, poteſt expelli, nu. 1.

Ampl. 1. tam in emphyt. Eccleſiæ, quam priuatæ, n. 2.

Ampl. 2. etiam, ſi in vna re malè verſatus fuerit, quia cadit ab omnibus, nu. 3.

Contrarium nu. 5.

Amplia 3. habere locum etiam, ſi id fieri patiatur, n. 9.

Amplia 4. etiam ſi inciderit ſyluam non caduam, nu. 10.

Declara quando ſylua alias eſſet inutilis, nu. 11.

Ampl. 5. vt etiam propter leuem deteriorationem priuetur, ſi promiſit vti arbitrio boni viri, & illam meliorare, & non deteriorare, nu. 12.

Ampl. 6. vt etiam amittat melioramenta, nu. 22.

Ampl. 7. quod non poſſit melioramenta cum damno compenſare, quando partem fecit meliorem, & partem deteriorem, n. 4. Licet Bal. & alij diſſentiant, quando melioratio, & deterioratio in vna re eſt facta ſine dolo, ibidem.

Ampl. 8. quod priuetur ipſo iure, & poſſit expelli propria authoritate, & non requiratur Iudicis ſententia, n. 26.

Cont. n. 27. vbi etiam opiniones conciliantur.

Ampl. 9. etiam, ſi pactum ſit, quod non poſſit expelli, n. 28.

Ampl. 10. ſi deterioratio eſſet facta per patrem, quia noceret filiis, & aliis in inueſtitura comprehenſis, n. 29.

Decl. niſi ſit facta in fraudem, n. 30.

Decl. 2. quando ſunt plures emphyteutæ, n. 31.

Ampl. 11. vt reuertatur ad Dominum, vna cum fructibus pendentibus, etiam maturis, ſi non ſint in horreo reconditi, vel à ſolo ſeparati, n. 32.

Ampl. 12. vt reuertatur ad Dominum ſine aliquo onere ſeruitutis, hypothecæ, & obligationis, n. 33.

Ampl. 13. vt poſſit ſtatim expelli, non expectato biennio, vel triennio, num. 24.

Declara tamen ſupradicta habere locum tribus concurrentibus. Primo quod deterioratio ſit magna, & non modica. Sec. quod deterioratio ſit in proprietate reſpectu rei, & non fructuum. Tertiò, quod proceſſerit ex dolo, lata culpa, vel leui: nam de leuiſſima non tenetur, n. 35.

Declara principaliter non habere locum, quando inter emphyteutam, & Dominum eſſet factum pactum, quod ob deteriorationem non poſſet expelli, n. 46.

Subdeclara iſtam declarationem, quando ex culpa lata deteriorauit; ſecus, ſi ex dolo, n. 48.

Subdeclara ſecundo, ſi dictum eſſet, quod poſſet incidere omnes arbores, quia pactum non valeret, n. 49.

Declaratur ſecundo, habere locum, ſi Dominus voluerit, & declarauit caducitatem, n. 50.

Decl. 3. non habere locum in modica deterioratione: ex qua infertur, quod emphyteuta non poteſt expelli, ſi duas arbores fructiferas ſuccideret; ſed agi debet ad damnum, n. 51.

Intellige, niſi interueniat iuramentum de non incidendo arbores fructiferas, ibidem Cont. quod relinquitur arbitrio Iudicis, quantæ arbores debent eſſe inciſæ, n. 52.

Declara 4. ſi emphyt. alias arbores ſubrogauerit in locum inciſarum, nu. 59.

Subdecl. niſi minor quantitas fuerit ſubrogata, n. 60.

Vel vinea eſſet adeò vetuſta, quod nihil vtilitatis, aut parum afferret, arbitrio iudicis, ibidem, intellige, quando incidiſſet arbores vetuſtas, & corruptas, arbitrio iudicis, & in locum earum alias ſubrogaſſet, n. 61.

Decl. 5. niſi fundus ex inciſione arborum fieret fructuoſior, quam ante, & quomodo hoc procedat, n. 62.

Decl. 6. niſi incideret arbores ad Villæ reparationem, & quomodo hoc procedat, n. 63.

Decl. 7. in emphyteuſi perpetua, n. 66.

Decl. 8. quando emphyteuta arbores fructiferas plantaſſet, & incidiſſet, n. 67.

Cont. n. 69.

Decl. 9. quando arbores nocerent fundo vicini, & vicinus haberet hanc actionem, n. 71.

Canonem non ſoluere, & deteriorare paria ſunt, n. 4.

Ac etiam alienare irrequiſito Domino, n. 8.

Vſufructuarius debet amittere vſumfructum illarum rerum, quas deteriorauit, & non totum, n. 6.

Alienans rem fideicommiſſo ſubiectam, cadit ſolum ab illa re alienata, non à tota hæreditate, n. 7.

Pactum debet aliquid operari, n. 13.

Emphyteuta, qui promiſit, & iurauit vti emphyteuſi arbitrio boni viri, & illam meliorare, & non deteriorare, ob leuem deteriorationem, incidendo duas arbores fructiferas, priuatur iure ſuo, n. 14. cont. n. 15.

Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operantur, n. 16.

Conceſſio in emphyteuſim ſemper cenſetur facta ad meliorandum, & non ad deteriorandum, n. 17.

Caducitas, non habet locum, niſi in caſibus in iure expreſſis, n. 18.

Contrahentes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis n. 19.

Diſpoſitio, l. ſi quis maior, C. de tranſ. habet locum in omni contractu iurato, etiam in minimo, n. 20. decl. vt ibi.

Verba debent potius iudicari, vt aliquando ſint potius ſuperflua, quam quod quis indebite damnum patiatur, n. 21.

Delictum in committendo eſt grauius, quam in omittendo, n. 23.

Emphyteuta, qui remouit vnam machinam à molendino, non priuatur, n. 36.

Deterioratio debet eſſe magna, & non modica, arbitrio iudicis, nu. 37.

Deterioratio debet eſſe ad perpetuam deteriorationem fundi: non autem ad tantum fructuum, n. 38.

Decl. non habere locum, quando emphyteuta reſponderet Domino partem fructuum, & non ligonizaſſet per longum tempus, n. 45.

Nec procedit in vinea, n. 39.

Decl. in vinea vetuſta, n. 41.

Decl. 2. n. 42.

Conductores: qui vltimo anno nolunt putare vineam, vel totum fundum ſeminant, vt plus percipiant, tenentur ad intereſſe, nu. 40.

Et idem ſi malè putauerint vineam, vel ſi totum prædium ſeminant, contra naturam fundi, ibidem.

Emphyteuta, quamuis non poſſit expelli propter leuem deteriorationem, tenetur tamen ad intereſſe, & ſtatur iuramento Domini, præcipuè, ſi promiſit bene colere, n. 43.

Intereſſe damni conſideratur ſecundum tempus præſens, & futurum, n. 44.

Fauori ſuo vnuſquiſque poteſt renunciare, n. 47.

Emphyteuta, vt poſſit expelli, requiritur, quod inciderit arbores fructiferas, n. 53.

Quercus dicitur arbor fructifera, n. 54.

Emphyteuta poteſt incidere arbores cæduas, n. 55. decl. ibidem.

Arbores cæduæ, quæ ſint, & quæ non cæduæ, n. 56.

Emphyteuta poteſt incidere arbores, etiam grandes, quæ ſunt in fructu, & ſolent excidi ad vſum lignandi, vel ædificandi, num. 57.

Emphyteuta poteſt incidere arbores non fructiferas, vt ſunt oppida pro tabulis, & trabibus, ſed ſi reſpondeat Domino partē fructuum, debet etiam partem illarum Domino dare, n. 58.

Emphyteuta poteſt incidere ramos arborum fructiferarum pro vinea, n. 64.

Emphyteuta, an poſſit ſuccidere arbores fructiferas ad domum ædificandam, n. 65.

Doctor inſignis, licet loquatur per verbum forte, non inducit dubitationem, n. 68.

Arbores vi ventorum euulſæ, ſunt emphyteutæ, qui eas plantauit, n. 69. & ſeq.

Emphyteuta capit cæmenta, & rudera, ſi domus ab eo ædificata ruat caſu, n. 70.

Arbores ſiccæ ſunt emphyteutæ, n. 73.

Deterioratio debet probari, & ſtatus antiquus rei emphyteuticæ, num. 74.

Caducitas ob deteriorationem, an cenſeatur remiſſa per receptionem canonis, nu. 75.

Paupertas, an excuſet à deterioratione, n. 76.

Clauſula renuncians omni legum auxilio, appoſita in inueſtitura efficit, vt pauper non excuſetur à deterioratione, n. 77.

Libellus quomodo formari poteſt, quando emphyteuta deteriorauit, vel pacta non ſeruauit, vel aliud delictum commiſit, num. 78.

SÆpe euenit in facto, quod emphyteutæ, qui debe- rent meliorare bona emphyteutica, deteriorant; &
1 ideo hāc materiam in hac quæſtione tractabimus. Emphyteuta igitur, qui rem deteriorem facit, poteſt expelli: quia facit contra propriam naturam contractus, qui talis eſt, vt emphyteuta rem meliorem reddere debeat, *c. potuit de locat. & l. 2. C. de iur. emph.* Rip. *reſp. 27. nu. 3. de iur. emph.* & priuari debet, ac ſi canonem non ſoluiſſet. eſt tex. *in Auth. qui rem, C. de Sac. Sanc. Eccl.* & ibi doctores, & hanc opinionem ibi Iaſ. appellat communem. Clar. *§. emph. q. 26.* Surd. *dec. 300. nu. 1.* Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 29. in principio,* & Corb. *de cauſ. priuat. ob deterio. in principio,* qui alios citat.

2 Amplia, quod diſpoſitio d. *Aut. qui rem*, non ſolum habet locum in emphyteuſi Eccleſiæ, ſed etiam priuati, vt in *ead. Auth.* tenet Paul. de Caſt. Dec. Cogn. & Iaſ. qui dicit hanc eſſe communem opinionem, & *in l. 2. C. de iur. emph. n. 98.* Ruin. *conſ. 88. num. 2 lib. 1.* Nat *conſ. 481.* Rol. *conſ. 40. n. 6. lib. 4.* Corb. *d. cauſ. n. 4.* Mant. *eod. tit. n. 3.* qui etiā atteſtatur hanc eſſe com. op. Ioſeph. Lud. qui pariter communem appellat: Licet Imol. & Iaſ. *in l diuortio, §. fundum, ff. ſol. mat.* contrarium teneant, ſed eorum opinio eſt contra communem, & vt dictum eſt. Iaſ. *in d. l. 2. n. 98.* tenet, quod habeat locum in emphyteuſi priuata, & Eccleſiaſtica.

3 Amplia ſecundo, quod emphiteuta, qui ſimul vnico contextu plures res accepit in emphiteuſim, & pro vno omnium canone, ob deteriorationem factam in vna re cadit ab omnibus, etiam in quibus non fuit malè verſatus; & ratio eſt, quia ſicut priuatur omnibus rebus, quas conduxit ſub vnico canone, ita pariter debet priuari omnibus, ſi deteriorauerit; quia paria ſunt canonem nō ſoluere, & deteriorare, vt Doctores dicunt in *d. Auth.*
4 *qui rem:* & hanc opinionem tenet Tiraq. qui alios citat, *de ret. lign. §. 23. gloſ. 1. n. 2.* Red *de reb. Eccl. non alien. fol. 507. nu. 15.* Ioſeph. Lud. *d. dec. 22. n. 6.* Corb. qui alios cumulat *ead. cauſ. n. 7.* Caroc. *de locat. & cond. fol. 196. n. 10.* & idem Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 6. n. 2.*

5 Contrarium tenet Alciat. *in l. 4. §. Cato, n. 97.* & Crot. ibi *num. 50. ff. de ver. oblig.* & ratio eſt, quia pœna non debet egredi delictum, *l. reſcriptum, ff. de his quib. vt indig.* & hanc opinionem ſequitur Mant. *d. art. n. 25.* & pro iſta opinione facit, quod vſufructuarius debet amittere vſufructū
6 illarum rerum, quas deteriorauit, & non totum, & integrum vſumfructum. Pariſ. *conſ. 37. n. 13. vol. 3.* Ruin. *conſ. 48. n. 12. vol. 2.* Cornel. Beninc. *de pauper. q. 9. ſpeciale 10. n. 31. & ſeq.* Et eandem opinionem, quod neque emphiteuta, neque vſufructuarius priuetur, niſi illa re in qua malè verſatus fuit, tenet Caualc *de vſuf. ſub n. 157.* cum ſit delictum (inquit ipſe) circa rem, & non perſonam proprietarij, & pro ſua opinione allegat Clar. *§. emph. q. 13. in fine,* qui loquitur de alienante rem, irrequiſito Domino, vt cadat tantum à parte alienata; & hæc opinio, ſecundū eum eſt æquior, & Rol. *conſ. 17. vol. 2.* & idem tenet Caualc. *dec. 32. num. 36. par. 2.* facit etiam pro iſta opinione,
7 quod per alienationem vnius rei, fideicommiſſo ſubiectæ, & alienari prohibitæ alienans non cadat à tota hæreditate, ſed à re tantum alienata, ſecundum æquiorem ſententiā, quam pluries ſequuta eſt Rota, vt per Ludouiſ. & ibi Add. *dec. 219.* & in emphiteuta alienante, quod non cadat, niſi ab illa parte, quam alienauit, diximus *de alienat. q. 1. limit. 2.* & dic vt ibi; & tamen paria ſunt cano-
8 nem non ſoluere, & emphiteuſim deteriorare; & canonem non ſoluere, & alienare irrequiſito Domino, de primo eſt tex. *in d. Auth. qui rem*, De ſecundo tex. *in c. potuit, de locat.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 35. n. 7. & ampl. 1. n. 2.* Red. *eod. tract. fol. 525. n. 10.* & ideo iſta ſecunda opinio videtur æquior, maximè in emphiteuſi Eccleſiaſtica, ſed huic vltimæ opinioni obſtant multum, quæ diximus ſupra in tit. *de alien. q. 1. n. 142.*

9 Amplia 3. habere locum, non ſolum ſi emphiteuta rem emphiteuticam fecerit deteriorem; ſed etiam, ſi id fieri patiatur. Rip. *reſp. 2. n. 8. de iur. emph. vol. 2.* quem ſequitur Mant. *eod. tit. n. 4.* vel ſi alius de eius mandato incidiſſet, vel ſi inciſionem ratam habuerit, & dicitur ratam habuiſſe, ſi inciſas arbores recepit. Natt. *conſ. vltimo, n. 8.*

10 Amplia 4. vt habeat locum, etiam, ſi emphyteuta inciderit ſyluam non cæduam, quia hoc ei non permittitur, *d. §. ſi fundum, & l. in fraudem,* & ibi Bar. *ff. de iur. Fiſc.* nam, ſi inciderit, dicitur malè verſari, & qui male verſatur in re conducta, poteſt expelli, *l. 3. C. locat.* Rim. Sen. *conſ. 49. n. 52.* Menoch. *conſ. 372. n. 31.* Mant. *d. tit. n. 7.*

11 Declara hanc ampliationem, vt emphiteuta poſſit incidere ſyluam non cæduam, quando vſus eſſet alias inutilis: nam id generale eſt, vt quælibet diſpoſitio ita intelligatur, ne ſit inutilis. Tiraq. *de ret. conuent. §. 3. gloſ. 1. n. 29.* Caroc. *de locat. & fol. 197. n. 29.*

12 Amplia 5. vt propter leuem etiam deteriorationem amittat emphiteuſim, quando in conceſſione promiſit vti re, arbitrio boni viri, aut promiſit illam meliorare, & non deteriorare: nam illud pactum intelligi debet, etiam de leui deterioratione, vt aliquid operetur. Natt.
13 *conſ. 481. n. 14. & ſeq.* Surd, *dec. 102. nu. 8.* ſicut etiam per leuem deteriorationem (dicit ipſe) emphyteutam, q. i

recc; it

recẽpit rem ad meliorandum, & noo deteriorandum, cadere, ſi promiſit, & iurauit vti emphyteuſi arbitrio boni viri, & incidit duas arbores, quia non dicitur arbitrio boni viri vſus, Bero. *conſ.120.n.33. & ſeq. vol.1.* idem Surd. *d.nu.8. & 9.* Facit pro hac opin. quod dicit Alex. *conſ.129.n.2.* quod, ſi ruſticus promiſit laborare, arbitrio boni viri, ſi non colit, vt iura expoſcunt, non dicitur arbitrio boni viri colere, & poteſt expelli, & idem dicit Bero. *conſ.125.n.6.vol.1.* refert Corb. *ead.cauſ.n.10. cum ſeq.* & hæc opinio procedit ſtante maximè iuramento de non deteriorando; quia poſſet expelli, etiam ob leuem deteriorationem, vt tenet idem Natt. *d.conſ.* & nos diximus ſupra hoc tit. *q.1.n.12.*

15 Sed hæc opinio non videtur tuta, & non caret difficultate, & de ea dubitat Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ.22.n.19.* quod emphyteuta priuetur ob modicam deteriorationem: & de ea etiam dubitat Maur. *eod.tit.n.21.* quia ſi emphyteuta promiſit meliorare, & non deteriorare, videtur promiſiſſe, quod eſt de natura contractus, & conſe-
16 quenter nihil operatur: quia expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur: *l.3. ff.de legat.1. & l.non recte, C.de fideic.* & hanc opinionem videtur ſentire Surd. *dec.300.n.20.* dum dicit, non obſtat, quod emphyteuſis cenſeatur conceſſa ad meliorandum: quia expreſſio
17 eius, quod tacite ineſt, nihil operatur, & ſemper tacitè in omni conceſſione intelligitur, quod conceſſio ſit facta ad meliorandum, non deteriorandum, vt inquit Bal. in *c.1. §.ſi Vaſallus, nu.2.tit.* hic finit. lex Feder. & cauſa finalis iſtius contractus eſt, vt emphyteuta recipiat rem ad meliorandum, vt per DD. allegatos à Corb. *ead. cauſ.n.4.* Præterea, ſi illud pactum ad meliorandum, intelligitur, quoad culturam, & minimas refectiones, non autem, quoad magnas impenſas, & noua ædificia, vt tenet Cuman. *conſ.57.circa finem:* ideo, ſtante hac etiam ratione, idem iudicandum erit in deterioratione: quia, ſi conceſſio per illud pactum ad meliorandum, & non deteriorandum, intelligi debet de melioramentis, & expenſis modicis, pari ratione, debet intelligi non de modica deterioratione, ſed de magna. Facit etiam pro
18 hac opinione, quod caducitas eſt pœna priuationis, quæ non habet locum, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt in aliis locis diximus, & eſt *dec.* Seraph. 286. *n.6.* Cum ergo de iure, non ſit expreſſum, quod emphyteuta pro modica deterioratione, ſed pro magna poſſit expelli, vt mox dicemus; ſequitur quod hæc opinio ſit turior, & æquior; ſtante etiam, quod contrahentes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis. Bar-
19 tolus *in l.vt iuriſiurandi, §.ſi liberi, nu.5. & ſeq. ff.de oper. liber.* & Bal. *in l.liberti, n.24. C.eod.tit.* & Rot. *dec.275.* impreſſa per Pacif. *de ſal.inter.* nec obſtat. *l.ſi quis maior, C. de tranſ.* in qua ſe fundat Natt. *eod. conſ.n.10.* quæ habet locum in omni contractu iurato, etiam ſi in minimo contrauentum ſit, & quod etiam habeat locum in his quæ de natura contractus veniunt, vt idem Natt. tenet
20 *conſ.480.nu.20. & ſeq.* & diſpoſitio, *d.l.ſi quis maior*, habet locum etiam in contractu emphyteutico, vt per Natt. Cagn. & alios allegatos à Ioſeph. Lud. *ead.dec.22.nu.13.* licèt cont. teneat Burſat. *conſ.252.n.54.* ex mente aliorũ, quia emphyteuta, qui iurauit meliorare, & non deteriorare, leuiter deteriorando, incidendo duas arbores fructiferas, non poteſt dici verè doloſus, & tamen illa l.ſi quis maior, habet locum in vero doloſo, qui in contemptum iuramenti contrauenit, Tob. Non. *conſ.70.nu.7. & ſeq.* Alex. *conſ.104.nu.19. & ſeq. vol.1.* Dec. *conſ.452. & 370.* Gab. *de tranſ. conc.1.n.53.* qui plures allegat, etiam de commu. atteſtantes; & Cagn. *in rep. d.l.ſi quis maior, nu. 33. cum multis ſeq.* Secundo, poteſt etiam reſponderi, quod illa lex non habet locum de iure Canonico, & in Terris Eccleſiæ mediatè, & immediatè ſubiectis. Cagn. *in d.l.n.24. cum ſequentibus* Caualc. qui multos cumulat, *deciſ.43.num.26. & ſeq. par.1.* vbi vide. Tertio non habet locum in feudis, Gab. *d.conc.num.59.* & diſpoſitio d.legis rariſſime in practica locum habet, cum quælibet etiam iniuſta cauſa excuſet à dolo Rot. *deciſ.28. in fine par.2. poſth.* & non habet etiam locum ſtante dolo, vel præſumptio doli, Rot. *diuerſ. par.2. deciſ.102. nu.12.* & ſi prima opinio eſſet vera, ſequeretur, quod nunquam haberet locum communis opinio; quod emphiteuta, non poteſt expelli ob leuem deteriorationem; nec etiam ab omnibus recepta opinio; quod deterioratio, quando eſt leuis, vel magna remittatur arbitrio Iudicis; nam Iudex nunquam poſſet arbitrari, quia hodie in omnibus contractibus apponitur iuramentum. Burſat. *conſ.253.lib.3.nu.51. & ſeq.* loquens in emphyteuta iurante, quod intelligatur ſecundum naturam actus, & potius de ſtylo Notariorum apponatur, quam expreſſa conuentione partium, qui alios citat. Clar. *§.emphyteuſis, q.8. in principio,* & vide, quæ dicemus infra *nu. 51.* nec etiam obſtat, quod verba non debent eſſe ſuper-
21 flua, & debent aliquid operari, *c.ſi Papa de priuil. in 6.* quia non eſt inconueniens, quod aliquando verba ſint potius ſuperflua, quam quod quis indebitè damnum patiatur, Gozad. *conſ.88.* Gomeſ. *Inſt. de actio. in principio col.3.* Seraph. *de priuil. iur. priuil.13. num. 28. & priuil. 136.nu.13.*

22 Amplia ſextò vt etiam amittat melioramenta, text. eſt in Auth. *de alien. & emph. §. ſi vero quis,* & in Auth. *qui rem, C.de Sac.Sanc.Eccl.* vbi Gloſ. Cagn. *num.13.* Iaſ. *num.3.* qui tex. vult, quod emphyteuta, qui deteriorem emphyteuſim fecit, vel canonem non ſoluit, damnum debeat reſarcire, & nihilominus meliorationes non poſſit repetere; & probatur etiam in *l.2. C.de iur.emph.* vbi dicitur, quod emphyteuta non poſſit aliquid allegare nomine melioramentorum: & quamuis ille tex. loquatur de eo, qui canonem non ſoluit, tamen habet etiam locum in eo, qui rem emphyteuticam deteriorem facit: quia delictum in committendo eſt grauius,
23 quam delictum in omittendo, Cyn. poſt Pe. *in d.Auth. qui rem, nu.4.* Salyc. *nu.3.* & hoc contingit ex culpa emphyteutæ, non caſu fortuito, eandem opinionem tenet etiam Dec. *conſ.518.* Natt. *conſ.442.* & Mant. *eod.tit.29. n.9. & 12.*

24 Amplia ſeptimo, quod emphyteuta, qui rem emphyteuticam partim fecit meliorem, & partim deteriorem, non poſſit melioramenta, cum damno compenſare, ſed perdat emphyteuſim, & meliorationes. Iaſ. *in d.Auth. qui rem, nu.18.* Natt. *conſ.482.* Menoch. *conſ. 322.nu.32.* Mant. *d.tit.29.nu.12.* Bero. *conſ.120.num.23.vol.1.* Rol. *conſil.49.num.16.volum.3.* aſſerens hanc eſſe comm. opin. quicquid ſenſerint alij, vt Corn. *conſil.67. num.7. volum.2.* Dec. *in d.Auth. qui rem num.14.* & Redoan. *eod. tract.pag.507.* quod vbi melioramenta excederent in æſtimatione rei deteriorationem, catenus, & quatenus excederent, non fieret priuatio; quia compenſarentur melioramenta, cum deterioratione rei pro rata, quibus reſpondet. Natt. *d.conſil.* & Cagn. *in d.Authen. qui rem,* & idem affirmat Coro. *dict.cauſ. num.14.* Bald. autem *in l.adem, C.locat. num.14. verſ. ſed quid,* ſi ex pluribus, vt refert Mant. *d.artic. num.14.* dicat, quod ſi ex pluribus rebus vnam meliorem, alteram deteriorem faciat, non fit compenſatio; ſed eiuſdem rei partem meliorem, & alteram partem deteriorem, ſine dolo fecit, compenſatio admittitur, ſecundum Nicolaum de Mathar. *per l.ſi negotia, ff.de neg.geſt. & l.de illo, §.vlt. ff.pro ſoc.* & reſpondet contrariis, & vide infra *n.65.*

25 Amplia octauo, vt emphyteuta, qui rem fecit deteriorem, priuetur ipſo iure: & ideo poterit propria auctoritate expelli à Domino, abſque declaratione Iudi-

cis: quod intelligendum eſt, quoad priuationem iuris: non autem à poſſeſſione ipſius rei, abſque ſententia
* declaratoria poſſit expelli: & hanc opin. eſſe com. atteſtatur Bero. *conſ.54.n.5.lib.3.* & hoc modo ceſſat, quod ſcribit Paul. de Caſt. *in d. Auth. qui rem, nu.4.* quod requiratur iuſſus Iudicis, nec detur materia litis, iurgij, & tumultus, ſequitur Mant. *d. art. n.8.*

26 Sed quod emphyteuta cadat ipſo iure ob deteriorationem, Domino volente nec requiratur Iudicis ſententia, tenet Iaſ. *in l.2.n.99. C. de iur. emph.* & Cagn. *in d. Auth. qui rem, n.38.* qui hanc opinionem veriorem, & magis communem appellat: & idem tenet Bern. *conſ.125.* per totum, *vol.1.* dum concludit, poſſe emphyteutam expelli propria auctoritate, qui rem deteriorauit.

27 Contrariam ſententiam amplectitur Ferret. *conſ.121. n.6.* Cagn. *in l. ſi quis maior, n.107. C. de tranſ.* vt requiratur Iudicis ſententia; quia quando pœna ipſo iure imponitur, debet intelligi, quod procedat ſententia Iudicis declaratoria, vt pœna poſſit cum effectu imponi, & executio fieri Ruin. *conſ.2.n.9.vol.5.* & alij relati per Corb. *d. cauſ. n.19. & ſeq.* & facit ſecundum eum, quod emphyteuta non priuatur propter omnem deteriorationem; ſed ex magna deterioratione, arbitrio Iudicis declaranda, vt dicemus, ſequitur, quod requiritur declaratio Iudicis, vt etiam in caducitate incurſa ob alienationem irrequiſito Domino, diximus *de alienat. q.1.n.8.* & vide etiam infra hoc eod. tit. *q.10.n.7.* vbi hæc materia tractatur, & adde Pract. Pap. *in form. lib. quo agitur ad reuoc. feud. in ver. nec ſuperfluitibus, num.26.* & ibi Add. tenet, quod requiratur proceſſus contra eum.

28 Amplia nonò, vt habeat locum, etiam, ſi pactum
* fuerit, quod emphyteuta non poſſit expelli, quia tacitam habet conditionem, ſi ex parte ſua fecit, quod debet, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locat.* ita Paul. de Caſt. *in d. Auth. qui rem, n.4.* quod intelligi debet, niſi ſpecialiter dictum ſit, quod non poſſit expelli, etiam, ſi rem deteriorem fecerit, vt Paul. ſubdit, & refert Mant. *eod. tit. n.16.* ſed vide infra, *n.46.* cum ſequentibus.

29 Amplia decimò, vt habeat locum, etiam, ſi deterioratio eſſet facta per patrem, noceret filiis, & aliis in inueſtitura comprehenſis, Gabr. *in tit. de iur. emphyt. conc.2. nu.32.* & Corb. *ead. cauſ. n.15.*

30 Declara hanc ampliationem, habere locum, modo deterioratio non ſit facta in fraudem, vt alij comprehenſi excluderentur, vt in ſimili dicitur de eo, qui canonem non ſoluit in fraudem comprehenſorum, cum paria ſint canonem non ſoluere, & deteriorare. Corb. *ead. cauſ. n.15.* ſed de hoc dicemus in tit. *de ſolut. canon.*

31 Declara ſecundò, quod ſi vnus ex pluribus in re emphyteutica, malè fuerit verſatus, aliis non nocet; ſed ipſe ſolus ſua portione priuatur: non enim debet nocere factum alterius ei, qui nihil fecit, *l. de pupillo, §. ſi plurium, ver. ſed ſi vnus, ff. de oper. no. nunt.* Alciat. *in l.4. §. Cato. nu.97.* & ibi Crot. *n.50. ff. de ver.* ob quem ſequitur, & refert Mant. *d. art. nu.24.*

32 Amplia vndecimo, vt res reuertatur ad Dominum, vna cum fructibus pendentibus, etiam maturis, ſi non ſunt in horreo reconditi, aut à ſolo ſeparati, idem Corb. *d. cauſ. n.17. & de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl.57.* & diximus *de alienat. quaſt.1. num.128.* & vid. *de ſolut. canon. ampl.40.* vbi à quo tempore debeantur fructus, & *in d. q.1.n.129.*

33 Amplia duodecimo, vt reuertatur ad Dominum, ſine aliquo onere hypothecæ, ſeruitutis, ſeu obligationis. Corb. *ead. cauſ. n.16.* & dixim. in tit. *de renunc. q.3.*

34 Amplia decimotertiò, vt emphyteuta poſſit expelli ſtatim propter deteriorationem, non expectato biennio, ſed triennio, Dec. *in d. Auth. qui rem, nu.12.* Redoan. *eod. tract. pag.507. n.17.* Corb. *ead. cauſ. n.22.*

35 Declarantur tamen prædicta, vt emphyteuta poſſit expelli propter deteriorationem, vt habeat locum, tribus copulatiuè concurrentibus, vt omnes dicunt. Primò, quod deterioratio ſit magna, & non modica. Secundò, quod deterioratio ſit in proprietate, reſpectu rei, & non fructuum. Tertiò, quod deterioratio proceſſerit ex dolo, lata culpa, vel leui: nam de leuiſſima non tenetur, Iaſ. *in d.l.2.n.98. C. de iur. emph.* Redoa. *eodem tract. fol.506. n.9.* Menoch. *de arbit. Cent.1. caſ.78. nu.6.* cum aliis allegatis per Mant. *d. tit.29. num.24.* Ioſeph. Ludo. *deciſ. Peruſ.22. nu.21. & dec. Luc.8. num.13.* vbi tenet, quod emphiteuta, qui remouit vnam macinam à molendino, non priuatur iure ſuo; quia hoc non concernit dam-
36 num Domini, ſed emphyteutæ. Rol. *conſ.49. num.21. vol.2.* Dec. *in l. contractus, num.35. ff. de reg. iur.* Burſat. *conſ.91. vol.1. num.3.* qui dicit hanc eſſe comm. opin. & quod de-
37 terioratio debeat eſſe magna, & non modica, tenet Rot. vt per Seraph. *dec.1356. in fine*, quando autem deterioratio dicatur magna, vel modica, relinquitur arbitrio Iudicis, Ioſeph. Lud. *d. deciſ.22.* Corb. qui multos cumulat, *ead. cauſ. num.24.* Caroc. *de locat. fol.197. num.41.* & quod deterioratio debeat eſſe magna, & non modica, ſed notabilis arbitrio Iudicis, quia de re modica non eſt curandum, intellexerunt etiam Pet. Cyn. Bald. & Paul. de Caſt. in *d. Auth. qui rem.* Alex. *conſil.118. num.18. lib.5.* Ruin. Sen. *conſil.74. num.16.* Rip. *reſp.27. num.7. de iur. emphyt.* Natt. *conſil.181.* Bern. *conſil.120. num.*
* *30. lib.2.* Burſat. de magis communi, *conſil.31. num.4. lib.1.* & dicetur deterioratio magna, quando multæ arbores fructiferæ inciduntur. Corb. *ead. cauſ.* qui plures allegat in principio, Surd. *deciſ.284. num.9.* & Caroc. *eod. tract. fol.197. num.41.* & quod deterioratio debeat
38 eſſe ad perpetuam deteriorationem fundi, non autem circa ea, quæ ſpectant ad curam fructuum; & ſic debet reſpicere proprietatem, vt in ſecundo requiſito, cuius non eſt Dominus emphyteuta: non autem fructus, quorum eſt Dominus emphyteuta: Vnde licet non colat ſollicitè agrum, & ager efficiatur deterior reſpectu fructuum, non poteſt propterea emphyteuta expelli; nam deterioratio debet eſſe facta circa rem ipſam, vt eſt inciſio arborum, quæ perpetuam reſpicit vtilitatem ipſius rei: aliud autem dicendum eſt, ſi fructus tantum reſpiciunt; quia non pertinet ad perpetuam rei vtilitatem, ſed ad commodum emphyteutæ. Bald. *in d. Auth. qui rem, num.2.* & ſequuntur alij ibidem. Alex. *d. conſ.118.* Rip. *eod. reſp.27.* Bero. *d. conſ.120.* Rol. *conſ.49.* Rim. iun. *conſ.355. nu.22.* & Mant. *d. tit.29. n.22.*

39 Sed hoc non procedet in vinea, quæ ſi non putatur, vel per longum tempus non cultiuetur, deſiccatur, & in perpetuum deterioratur. Bal. & Iaſ. *in d.l.2. num.98.* & ideo poterit expelli: Bar. & Paul. de Caſt. *in l. & hæc. §. cum fundum, ff. locat.* Ioſeph. Lud. *d. dec.22.* Redoa. *eod. tract. fol.506. nu.9.* cum aliis congeſtis per Corb. *de cauſ. priuat. ex eo, quod emph. rem incult. relinq. n.5.*

49 Vnde infertur, quod Coloni, & Conductores, qui vltimo anno, nolunt putare vineas, vel totum prædiũ ſeminant, contra naturam prædij, vt plus percipiant, & Dominus in anno ſequenti damnificatur, tenentur ad intereſſe. Iaſ. *in d.l.2. nu.98.* quem allegat Red. *d. tract. fol.506. n.10.* qui tamen de Colono, & Conductore nihil dicit, licet ſit iſta veritas, vt per Bar. *in l. & hæc diſtinctio, §. cum fundum, n.3. ff. locat.* & ibi Caſt. ponit exemplum, quando Colonus non bene putauit vineam, quia multa capita viribus dimiſit: nam propter hoc deterioratur vinea; quia anno ſequenti oportebit ita putare, quod nullos, aut paucos fructus Dominus recolliget. Et ponit aliud exemplum de Colono, qui debebat ſeminare medietatem fundi, permittendo aliam quieſcere, ſi

totum

totum fundum ſeminauit, Dominus non poterit ſe-
minare in dicto fundo, Ioſeph.Lud. *dec. Per. 62.n.2.*

41 Declara illud, quod dicitur de vinea, non habere
locum in vinea vetuſta, quia ob ſenium facta eſt ſte-
rilis; & ideo non dicitur deteriorata. Seraph. *dec.1356.n.*
4 & propterea poterit emphyteuta illam extirpare.

42 Declara ſecundò, non habere locum, ſi pro vna
vice non putaret vineam, vel non coleret, quia quod
poſſit expelli, requiritur tempus longum, arbitrio Iu-
dicis, ſed agetur ad intereſſe, vt infra dicetur,

43 Illud etiam, quod dicitur, quod deterioratio debet
eſſe magna, & non leuis, & deteriotatio non debeat
eſſe circa fructus, intelligendum eſt, quod emphy-
teuta, ſi non poteſt repelli, tenebitur tamen ad refun-
dendum intereſſe. Caſt. *in d. Auth. qui rem.* Rol. *in d. conſil.*
49. Red. *eod. loco, n.8.* cum aliis citatis per Ioſeph. Lud. *d.*
dec.22.n.24. & ſtaretur iuramento Domini directi, præ-
cipue, ſi emphyteuta promiſit bene colere. Burſ. qui
44 alios adducit, *conſ.70.n.32.vol.1.* Caroc. *eod. tract. fol.197.nu.*
40. & arboris damnum non conſideratur ex ſtatu tem-
poris damni dati ſolum; ſed etiam quantum arbor
veniſſet, vel quantum in futurum vtilitatem attuliſ-
ſet; vel ſaltim æſtimari debet, quanti dubius euentus
perceptionis in futurum de arbore vendi potuiſſet.
Burſat. *d. conſ.* & Caroc. *eo n.* qui alios cumulat.

45 Illud quoque, quod, vt dictum eſt, ob deterioratio-
nem circa fructus, non poſſit expelli, intelligi debet,
non habere locum, quando emphyteuta reſponderet
Domino partem fructuum. Tob. Non. *conſil. 58.num.17.*
ſequitur Corb. *d. cauſ. numer. 24. in fine:* quod ego intel-
ligerem, quando emphyteuta per longum tempus, ar-
bitrio Iudicis non ligonizaſſet, vel non araret pro vi-
ribus fundum, & foſſata non emundaret, ex quibus
fundus redderetur inutilis pro multis annis, vt decla-
rant Alex. & Iaſ. ac alij *in d. §. ſi fundum:* Vnde ſi pro
vna vice vinea non putatur, vel non araret pro viri-
bus fundum, contra eum agi poſſet ad intereſſe, non
ad expulſionem: quia requireretur longum tempus,
arbitrio tamen Iudicis, Ioſeph. Lud. *d. dec.22, n.20. & 23.*
& Caroc. *fol.197 n.42. eod. tract.*

46 Declara principaliter, quod per deteriorationem
expelli poſſit emphyteuta, non habere locum, quan-
do inter Dominum, & emphyteutam eſſet initum pa-
ctum, vt non poſſet expelli ob deteriorationem. Spec.
in §. nunc aliqua. q.39. de locat. Iaſ. *in d. l.2.n.119.* Red. *eod. tract.*
pag.508.n.22. Corb *ead. cauſ. in fine.* nec obſtaret, quod dare-
tur materia delinquendis contra, *l. conuenire, ff. de pact. dot.*
quia in iis quæ non reſpiciunt publicam vtilitatem,
47 ſed priuatam, vnuſquiſque poteſt fauori ſuo renun-
ciare, *l. iuris gentium, §. ſi paciſcar, ff. de pact.* Cyn. in his
terminis, *in d. l.2.n.4.* & ſequitur Paul. de Caſt. *in d. Auth.*
qui rem.

48 Verum ſubdeclaratur, vt non poſſit expelli, ſi hoc
fecerit ex culpa lata, vel leui; non autem ſi dolo ver-
ſatus fuerit; quia tale pactum eſſet contra bonos mo-
res; & ideo non valeret. Bar. Bal. Ang. Paul. Raph. &
alij per illum tex. *in l. ſi vnus, §. illud, ff. de pact. & l. contractus,*
ff. de reg. iur. & Mant. *d. tit. 29. in fin.*

49 Subdeclaratur etiam, quod non valeret expreſſa
conuentio, quod liceret emphyteutæ omnes arbores
fructiferas incidere. Ioſeph. Lud. *dec. Perus. 94.n.8.*

50 Declaratur ſecundo habere locum, ſi tamen Do-
minus directus voluerit, & declarauerit caducitatem;
ſicut dicitur de eo, qui canonem non ſoluit, & de eo,
qui alienauit, irrequiſito Domino. Mant. *eod. tit. n.17.* qui
alios cumulat. & nos diximus de *alienat. q.1 nu.7.* & ſi
Dominus ſemel voluerit, ſeu declarauerit nolle em-
phyteutam cadere à iure ſuo, non poteſt pænitere.
Alex. *conſ.313. vol.4. col.2, ver. ſecundo* fortificatur.

51 Declaratur tertiò, quod per modicam deterioratio-
nem (vt dictum eſt) emphyteuta non poteſt expelli:
vnde infertur, quod ſi emphyteuta duas arbores fru-
ctiferas inciderit, non poterit expelli; quia modicum
intelligitur detrimentum. Mant. *d. tit. n.21.* & dicit hoc
tenere Iaſ. *conſ.49. num.20. lib.2.* & incidere duas ceraſias,
duas, vel tres nuces, quæ faciunt vmbram, non eſt in
* conſideratione, niſi pro damno tantum, Iaſ. ex com-
muni, *conſ.127. vol.1.* Caualc. *de vſufr. nu.117.* Redo *eod. tract.*
fol.25. num.18. Rol. *conſil.46. vol.2.* Villalob. *in ver. Emphyt.*
num.87. Bertaz. *conſil.423.* Becc. *conſil. 33.* Borgn. *deciſ.33.*
num.6. par.2. Clar. *§. emph. queſt.26.* Caroc *eod. tract. fol.197.*
numer.41. vbi ipſe declarat, niſi interueniat iuramen-
tum de non incidendo aliquam arborem fructiferam,
ſine licentia: quia iuramentum obligat præciſe, al-
legat Ruin. *conſil.88. vol.1.* & Tob. Non. *conſil.58.* vel ſi adeſ-
ſet pactum, quod emphyteuta non poſſet incidere
arbores fructiferas ſub pæna caducitatis: tunc enim ob
modicam deterioritatem caderet à iure ſuo, Ceph. *conſ.*
121. Dec. *conſil. 638.* Ruinus *conſil. 34. lib. 1.* & Rot. Luc.
dec.228.

52 Diſſentit Menoch. *de arbit. iud. caſ. 78.* vbi tenet quot,
& quantæ arbores fructiferæ debeant eſſe inciſæ, hoc
quoque arbitrio Iudicis relinquendum ſit, contra Iaſ.
conſil.17. dum ſentit duas non ſufficere: quoniam forte
Iudex potuiſſet ex prædiis, & arborum qualitate iu-
dicare duas illas maximum detrimentum proprietati
attuliſſe: quod ego quoque credo, quia fortaſſe eſſet
fundus paruus in quo paucæ arbores fructiferæ eſſent,
& ſi emphyteuta illas incideret, damnum notabile
afferret.

53 Ex quibus aduertendum venit, quod inciſio debet
eſſe arborum fructiferarum, vt emphyteuta poſſit ex-
pelli, ſicut omnes notant, Corb. *d. cauſ. in principio,* Clar.
d. queſt. 26. & appellatione arborum fructiferarum ve-
nit etiam quercus. Caroc. *d. q 7.* Quarant. *in Sum. Bull. tit.*
54 *de alien. nu.37.* Rot. Lucenſ. *d. dec.228.* & ſecundum diſtin-
ctionem omnium. *in l. diuortio, §. ſi fundum. ff. ſol. mat.* &
Craſſ. *§. legatum, queſt.33.* Si autem arbores ſunt cæduæ,
non ſolum emphyteuta pro vſu ſuo poteſt incidere,
ſed etiam poteſt aliis vendere, & hanc eſſe com. op.
55 teſtatur Bell. *conſil.49. num.11.* & Craſſ. *d. §. legatum, q. 33.*
ver. aut vero, & arbores cæduæ ſunt ſylua cædua, arun-
* dinetum, & aliæ, quæ incidendo renaſcuntur, & ſunt
in fructu, vt dicunt Doctores *in d. §. ſi fundum,* & Craſſ.
d. q. & poteſt incidere, quia vtitur ad vſum deſtina-
tum: ſi tamen inciderit arbitrio boni viri, Curt. Sen.
conſil.70. num.8. & eius forma non mutetur, quod voluit
etiam Florian. *in l. hactenus, §. vltimo, ff. de vſuf.* & Redo.
eod. tract. fol.511. num.21. Sylua autem cædua, tunc intelli-
gitur, quando eſt matura: aliud eſt in Sylua non
cædua; hoc eſt immatura. Ruin. *conſ.88. nu.2. ver. & simili-*
ter lib. 1. Item Sylua cædua illa dicitur, quæ cum ex-
ciſa eſt, renaſcitur: arbores autem non cæduæ dicun-
56 tur, quæ ſi fuerint exciſæ, non renaſcuntur, Aret. *in d.*
§. ſi fundum, col.2. in principio, Tiraq. *de ret. con. §.3. gloſ.1. num.*
24. vbi dicit emphyteutam ad vſum ſuum poſſe inci-
57 dere arbores, etiam grandes, quæ ſunt in fructu, quæ-
que ſolent excidi ad vſum lignandi, vel ædificandi,
ſequitur Mant. *d. tit. 29. lib. 22. numer. 32.* Corb. *eadem*
cauſa, cum aliis per eum allegatis, *num. 31.* Bal. *in d. §. ſi*
fundum, Io. Fab. *in §. 1. Inſt. de locat. & cond.* & Alex. *conſ. 118.*
lib.5.

58 Vnde infertur, quod inciſio arborum de ſui natu-
ra infructiferorum, vt ſunt oppieda, etiam, ſi ſint
magna, eſt actus licitus; Et ideo emphyteuta poteſt
incidere, cum vſusfructus iſtarum arborum conſi-
ſtat in earum inciſione, pro tabulis, & trabibus ha-
bendis, & non dicitur deteriorato, Seraph. *deciſ.*

1356.num.3. Sed aduertendum eſt, quod licet emphyteuta poſſit iſtas arbores incidere pro faciendis tribulis, & trabibus, & ita etiam ſentiat Tiraq. *de ret. con. §. 3. Gloſ.1.nu.24.* tamen, quando emphyteuta reſpondet Domino partem fructuum, debet etiam reſpondere partem dictarum arborum, quæ, vt dictum eſt, ſunt in fructu, vt ſentit idem Tiraq. *eod.n.24.* & ita ego in facti contingentia conſului.

59 Declara quarto, niſi emphyteuta alias arbores ſubrogauerit in locum inciſarum, id enim facere poteſt, Bal. Alex. Iaſ. & alij *in d. §. ſi fundum*, idem Iaſ. *in d. Auth. qui rem, col.2.* Becc. *conſ.33.num.54.* Siluan. *conſil 79.numer.4. lib.2.* Borg. *dec.32 ſub numer.36.par.2.* Caroc. *de locat.fol.196. num. 22.* Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 94. num. 13.* qui declarat
60 non habere locum, quando minor quantitas fuiſſet ſubrogata, puta quando emphyteuta extirpaſſet quinquaginta arbores, & loco ipſarum quadraginta, vel vigintiquinque replantaſſet, vel duas eminas vineæ euulſiſſet, & vnam eminam denuo plantaſſet; adeo quod, & ſi deficeret vna tantum arbor, quæ non fuiſſet repoſita in locum eiectarum arborum, vel minima particula vineæ, non æquiualens priori vineæ, & prioribus arboribus, poſſet expelli, arbitrio tamen Iudicis, qui circumſpicere debet qualitatem arborum euulſarum; puta ſi eſſent quercus viginti, & ſupplantaſſet decem fructiferas, & domeſticas arbores, quæ decem arbores poſſent eſſe magis conferentes fundo, quam illę viginti quercus Sic bonus Iudex arbitrabitur, An vinea euulſa eſſet adeo vetuſta, quod parum, aut nihil vtilitatis afferret, & magis vtile eſſet Domino habere minorem quantitatem vineæ fructiferam, quam magnam quantitatem parui, aut nullius fructus, Menoch. *de arbit. caſ.78.num.8.* Tiraq. *de ret. comment. d.*
61 *Gloſ. 1.num.25.* Prædicta etiam intelligas, quando inciſſet arbores vetuſtas, aut corruptas, non alias, vt declarat idem Tiraq. *eod.num.25.* & ita dicit voluiſſe Ang. Raph. Paul. Alex. & Iaſ. *in d. §. fundum*, cum aliis per eum allegatis: conſtat enim huiuſmodi arbores fructiferas paulo vetuſtiores, multo fecundiores eſſe, quam iuniores, fructuſque ſuauiores, melioreſque afferre ſolitas, niſi prænimia vetuſtate corruptæ eſſent, ſequitur Redo. *eod.tract.fol.510.num.13.* & Corb. *ead. cauſa num. 28.* qui alios citat; Et ideo ſi incideret arbores admodum antiquas, & corruptas, non poſſet expelli, Tiraq. *d. Gloſ. numer.26.* Redoan. vt ſupra. Ang. *in l. ſi colonum, ff. arb. furt. caſ.* Alex. & alij in *d. §. ſi fundum*, cum aliis allegatis per Caroc. *eod. tract. fol. 196. num.24.* Quaranta in Sum. Bull. *ver. Alienatio. numer.33.* quod eſt relinquendum Iudicis arbitrio, vt dictum eſt; Et bonus Iudex conſiderabit, An arbores eſſent parum fructiferæ ex nimia iam vetuſtate, vel corruptæ; alias ſecus, quia, vt dictum eſt, licet ſint vetuſtiores, tamen afferunt fructum; Et modo in locum earum alias ſubſtituat; Et quando vtilius erit iſtas arbores ſuccidere, & in eorum locum alias ſubſtituere, hoc magis induſtriæ, quam culpæ aſcribi debet, vt dicunt Doctores *in d. §. ſi fundum*, Rol. *d. conſil.49.num.20.lib.2.* & Mantic. *d. tit. numero 35.*

62 Declara quinto, niſi fundus ex inciſione huiuſmodi arborum fieret fructuoſior, quam antea eſſet. Cep. *de ſeruit. in tit. de montibus quæſt.5.* Tiraq. *d.n.26.* & Rot. *in recent.par.2.dec.553. in fin.* Vnde incidendo arbores opacas, ſiue quæ vmbram ſummam efficiunt, vt quando nimia denſitas noceret arboribus, & fructibus ab eis ferendis, & impedirent augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum ſufficientium prædio, non priuaretur iure ſuo, Nauar. *conſil.6. de reb. Eccl. non alien.* Quarant. *d. numer. 33.* Redo. *eod. tractat. fol. 512. in fine*, quod intelligit Corb. *ead. cauſ. numer. 30.* niſi canon ſolui deberet in tot plauſtris lignorum, ex illis arboribus, & ex illo nemore; quia tunc non poſſet, allegat Lud. Bolog. *conſil.67.num.8.* & Tiraq. *ead. Gloſ. numer. 27.* qui tamen dicit hoc pendere ex eo, An emphyteuta poſſit mutare formam fundi eam meliorem, & fructuoſiorem reddendo, de quo dicemus in ſequenti qu.

63 Declara ſexto, niſi emphyteuta incideret arbores ad Villæ refectionem; habita diſcretione, & iudicio, & inſuper applicaret erutas, vel vi ventorum euerſas Bal. *in d. §. ſi fundum*, Ioſeph. Lud. *dec. Luc. 8. n.9.* cum aliis allegatis per Caroc. vbi ſupra *num.28.* & Bal. allegat *l. arboribus, in principio, ff. de vſufr.* ſed Alex. ibi *num. 2. in fine* dicit, quod ille tex. loquitur de arboribus vi ventorum euulſis; Et id melius probari *in l. ex ſylua, ff. de vſuf.* & ibi Gloſ. & refert tenere Aret. *in d. §. fundum*, quod emphyteuta poſſit ſuccidere arbores, etiam fructiferas pro reparatione fundi, ſeu Villæ, & hoc probari *in d. l. arboribus*; & habere locum etiam, ſi non ſint vi ventorum euulſæ: Alex. autem hoc ſimpliciter non permittit, ſed tum demum, ſi fundus non fiat deterior, vt refert Tiraq. *ead. Gloſ. num. 28.* & damnum ſit maius, quam commodum reparationis: & ita tenet etiam Mant. *d. tit. numer.34.* ſequitur Caroc. *eod. numer. 28.* Redo. *fol. 511. numer.22.* Corb. *d. cauſ. num.29.* Paul. vero de Monte Pico *in l. Titia §. Titia, ff. de legat. 2.* concludit, emphyteutam, neque vſufructuarium poſſe excidere arbores
64 fructiferas pro reparatione domus, & tenet etiam. quod poſſit excidere ramos ad vineam ordinandam, ſed quando non ſufficiunt, veluti pro reparatione domus, poſſit ſuccidere pedamenta, & quod poſſie ramos ſuccidere, ſine læſione, & deterioratione pro palis, & ſimilibus, tenet Redoan. *eod. tract. fol. 511. num.16.* qui alios citat.

65 Sed hic opportune quærendum eſt, An emphyteuta poſſit arbores fructiferas ſuccidere ad domum ædificandam? Et videtur, quod non, quia vſufructuarius hoc facere non poteſt, vt per Pic. *in d. §. num.95.* verum Mant. *d. tit. num.36.* tenet quod emphyteuta poſſit; quia non ſolum habet vſumfructum, ſed etiam vtile dominium, quod morte ipſius non extinguitur, ſicut vſusfructus; Et ideo videtur plus poſſe, quam vſufructuarius; Et quia etiam, ſi emphyteuta eiuſdem rei, partem meliorem, & alteram partem deteriorem, ſine dolo fecit, admittitur compenſatio, ſecundum opinionem Bal. vt ſupra *n.24.* quam etiam opinionem refert Redoan *eod. tractat. fol. 507. n.16.* dum dicit contrarium tenere Bal. qui dicit; quod, ſi eandem rem in vna parte meliorauit, & in alia deteriorauit, fit compenſatio, ceſſante dolo. Sed eſt conſiderandum, quod opinio Bal. eſt contra communem, vt ſupra diximus *num. 24.* & ideo dubitari debet de opinione Mant. niſi dicas, quod illa opinio procedit, quando deterioratio, & melioratio eſt facta in diuerſis locis, vt per Natt. *conſil. 482. num.3.* & propterea habebit locum, quando emphyteuta vult ædificare in eadem re, in qua arbores ſuccidit.

66 Declara ſeptimo, non habere locum in emphyteuſi perpetua: quia conductores perpetui poſſunt arbores incidere, Burſat. *conſ.330. nu.53. vol.3* Caroc. *citato loco, num.65.*

67 Declara 8. quando emphyteuta arbores fructiferas plantaſſet, & poſtea incidiſſet, & pro hac opinione ab infraſcriptis Doctoribus allegatur Alex. ad Bart. *in l. in fraudem §. conductor, ff. de iur. Fiſc.* & eum refert ſic tenentem, Bertach. in ſuo repertorio, *in ver. Arbores, num.9.* Red. *eod. tract. fol. 511. n.18.* Becc. *conſ.33. n.9.* Corb. *ead. cauſ. n. 2.* qui etiam citat Ant. Anguſ. *conſ. 23. num. 9. & ſeq. lib. 2.* qui illo caſu dicit, emphyteutam non afficere Dominum damno; quæ opinio, vt dixi, eſt fundata in d. deciſione Alex.

ne Alex. & qnamuis loquatur per verbum Forte, ta-
68 men illa dictio in doctore inſigni, dubitationem non
inducit, vt dicit Redo. *eod.num.* ex mente Crauet. *conſ.
263.num.3.* Caſſad. *dec.3.de præb.n.30.* Dec. *in l.ſi quis impera-
torem, numer.1.Cod. qui teſt.fac.poſſ.* & Surd. *deciſ. 88. nume-
ro 5.*

69 Sed conſiderandum eſt, quod Alex. ibi hoc non di-
cit, ſed inquit, ſi arbores, quas plantauit emphyteuta,
euellantur à terra caſu aliquo, puta vi ventorum; tunc
ſunt plantantis; & hoc conuenit, quod de ædificio di-
cunt Doctores *in ca.1. §.ſi quis de manſo, de cont. inueſt.* &
cap.1. §. ex contrario de inueſt. fact. de re alien. quia hoc caſu
ceſſat eligendi facultas, quæ Domino conceditur, facit
l.in rem, §.fin.de rei vend. vbi diſſoluto ædificio, quod ex
aliena materia conſtructum fuerat, Dominus poteſt
cæmenta ſua repetere: idem dicitur *in §.cum in ſuo, Inſt.
70 de rer.diuiſ.* iuſte igitur capit emphyteuta arbores, quas
plantauit, ſi vi ventorum euellantur: quod intelli-
go, niſi reſpondeat Domino partem fructuum, vt
ſupra diximus *num.58.* quia nutrimento terræ grandes
factæ ſunt, ſicuti iuſte quoque caperet cæmenta, &
rudera, ſi domus ab eo conſtructa caſu rueret, & in
his terminis loquitur Alex. quem prædicti Doctores
inaduertenter allegant; & ita tenet Surd. *dec.78. numer.
23. 24. & 28.* & contra Franc. Becc. & alios, ſentit quo-
que Caualc. *dec.42.par.prim.n.72.* quem ſequitur Caroc.
eod.tract.fol.196.num.17. & ita ego etiam teneo; quia em-
phyteuta tenetur de natura contractus, meliorare, &
plantare: & licet arbores ſint ab eo plantatæ; tamen
nutrimento terræ ſunt factæ grandes, vt ſupra dictum
eſt, & meliorationes culpa emphyteutæ reuertuntur
ad Dominum, vt diximus *de melior.qu.1.* & non poteſt
ſine licentia Domini vendere, & multo minus pote-
rit euellere, vt eod.tit.ſcripſimus, *quæſt.5.num.7.* Et alia
ratione comprobatur, quia, ſi adeſſet in inueſtitura
pactum, quod finita emphyteuſi, meliorationes reuer-
terentur ad Dominum, non poſſet, neque ipſe, ne-
que eius hæres repetere, vt tit. *de melior. quæſt. 2.* di-
ctum eſt; præterea meliorationes, poſtquam factæ
fuere, dicuntur ad ſolum pertinere, *l.2. Cod.de rei vend.
& l.adeo, §. ex diuerſo, ff. de acq. rer.dom.* & eiuſdem iu-
ris æſtimantur, cuius eſt fundus; vt ſcilicet, ſi fun-
dus eſt feudalis, vel emphyteuticus, ipſa quoque me-
liotamenta talia ſunt, & pro directo ſpectant ad Do-
minum, pro vtili ad emphyteutam, vt per Doctores,
quos allegat Surd. *deciſ.300.num.10.* nempe Bar. *in l.1.§.
1. col.1. ff. de ſuperfic.* Bal. *in cap.1 §.ſi quis de manſo, ſupra cit.
col.1.* Affl *in §.ſi Vaſallus numer. 18. tit.hic fin.lex.* Fed.Ruin.
conſil. 155. numer. 15. vol. 3. Bero, *quæſt. famil. 96. numer. 4.*
Ceph. *conſil. 183.numer.39.* Gabr. *conſil. 168. numer. 88. vol. 1.*
& clarius cæteris, Io. Maria Rimin. *conſil. 414. nume-
ro 21.*

71 Declara nono, quando arbores nocerent fundo vi-
cini, & vicinus haberet hanc actionem, Redo. *eod.tract.
fol.512.in fine.*

72 Ex prædictis infertur, quod emphyteuta deſtruen-
do domum, priuatur emphyteuſi, in qua erat domus
ædificata, ac ſi canonem non ſolueret, Surd. *d. dec. 300.*
per totam, & paria ſunt arbores ſuccedere, & domos
deſtruere, *l. eleganter, §. non ſolum ff.de dol.l.æquiſsimum §.
fructuarius, ff.de vſuf.* & hanc opinionem multis aliis
rationibus comprobat; Et licet in eadem dec. fuerit
dubitatum, quando emphyteuta domum conſtruxit
ſuis ſumptibus, An haberet locum, & multa fuerint
dicta ad fauorem emphyteutæ: tamen in fine, Senatus
tenuit, emphyteutam eſſe priuandum, deſtruendo
ædificia à ſe conſtructa, ſuper fundo emphyteutico;
Et eandem ſententiam ſequutus eſt Senatus in alia
dec.78.num.10. & nos de hoc diximus, *de melior, quæſt.5,
num.7.& ſeq.* Et tanto magis hæc opinio tenenda eſſet, ſi
in conceſſione adeſſet pactum, quod finita emphyteuſi,
res, cum ſuis melioramentis reuerteretur ad Domi-
num: prout communiter hæc clauſula apponi ſolet,
per ea, quæ diximus *de melior. quæſt, 2. numer.21.* & quod
emphyteuta poſſit expelli, ſi domum deſtruxit, & ad
aream reduxit, tenet etiam Corbul. *de cauſ.priuat.ob non
ſorm.in prin.*

73 Hoc etiam ſcire oportet, quod arbores ſiccæ ſunt
emphyteutæ, & non tenetur alias ſubrogare, Caualc.
dec.32.num. 40. par.2. cum aliis quos allegat, & quæ
etiam vi ventorum, vel ſimili impetu euulſæ ſunt; vt
per Doctores congeſtos à Caroc. *d. tract.fol. 196.numero
16.* niſi forte adeſſet in contrarium aliquod pactum
inter Dominum, & emphyteutam, quia ſeruandum
eſſet, vt ſupra diximus in præcedenti quæſtione, &
niſi etiam emphyteuta reſpondeat partem fructuum
Domino, vt *n.58.& 70.* declarauimus.

74 Vlterius aduertendum eſt, quod ad effectum cadu-
citatis, deterioratio debet concludenter probari. *l. fin.
Cod.de probat.* Caſſad. *dec.5.n.3.* Seraph. *dec.1356.in principio,*&
teſtes debent ſcire ſtatum rei conceſſæ, tempore con-
ceſſionis, alias non probant deteriorationem: Et quod
ſtatus antiquus vineæ, ſeu rei conceſſæ apparere de-
beat, quando agitur pro deterioratione; quemadmo-
dum etiam non dicitur conſtare de melioratione, niſi
conſtet de antiquo ſtatu rei, tenet Rota, per Seraph.
dec.1453.n.5. & ita intelligenda eſt *d.dec.1356.* quod ſuffi-
ciat probare ſtatum antiquum: Et quando in conceſſio-
ne nulla eſt facta mentio de ædificiis, & nudum ſolum
apparet fuiſſe conceſſum, præſumetur ædificium fa-
ctum ab emphyteuta. Surd. qui alios adducit *in d. dec.
300.n.21.& ſeq.*

75 Quid autem, ſi Dominus poſt caducitatem incur-
ſam ob deteriorationem, recipiat canonem, An vi-
deatur remiſiſſe, videndus eſt Corb. *de cauſ. priuat.
ob non ſol. can. limit. 21.* & nos dicemus *de var. caduc.
quæſt.14.*

76 Hoc etiam ſciendum eſt in hac materia deteriora-
tionis, ex deciſione Franc, Milan. Regn. Siciliæ 17.
libr. 2. quod paupertas excuſaret à caducitate, lo-
quens in vinea deteriorata ob malam culturam, &
non putationem: nam cum requiratur dolus, vel cul-
pa, vt nos etiam diximus ſupra *numer. 35.* non videtur
propterea poſſe expelli, vbi multos allegat, & præ-
cipue Burſat. *conſ.440.num.20.& 447.nu.8.vol.4.* & ſtante
paupertate, non eſt locus caducitati impurgabili; ſed
aſſignandus eſt ſaltem terminus emphyteutæ ad re-
colendum, & reſarciendum intereſſe, per ea quæ tra-
dit Rol. *conſil.49. numer.22.* & quando pauper reſpon-
deret de fructibus, non excuſaretur: quia abſurdum
eſſet, quod Dominus priuaretur canone, & reſpon-
ſione, nec eſſet aliter ſibi proſpectum & conſultum,
paupertas ergo excuſaret, quando reſponſio ſoluere-
tur, & in futurum Dominus eſſet ſecurus, vt *in ead.dec.*
dicitur *n.45.*

77 Denique ſecundum eundem Franc. Milan. *in eadem
dec.num.46.* notandum eſt, quod quando in inueſtitura
adeſt clauſula renuncians omni legum auxilio, pau-
pertas non excuſaret, ex ſententia Iaſ.& Cepol. de qua
opinione dubitari debet, per ea, quæ habentur *de ſolut.
can.quæſt.6.n.13.& ſeq.*

78 Et non erit inconueniens hic ponere formam libel-
li, quando agitur contra emphyteutam ad recupera-
tionem emphyteuſis propter deteriorationem, vel
pacta non ſeruata, vel ob aliud delictum. Narretur,
quod N. de anno, &c. conceſſit in emphyteuſim ta-
lem rem T. vt latius conſtat per publicum inſtrumen-
tum inueſtituræ, rogatum per M. Notarium, &c. &

cum pactis, & conditionibus, &c. appoſitis ſub pæna caducitatis. &c. item quod dictus T. non ſolum non meliorauit, vt tenebatur, ſed deteriorauit, & multas arbores fructiferas incidit, vel pacta prædicta non obſeruauit, vel aliud delictum commiſit, &c. ideo cecidit ab omni ſuo iure; propterea petit per vos, & veſtrũ officium, quod quatenus opus ſit humiliter implorat, pronuntiari, & ſententiari prædictum T. cecidiſſe ab omni iure ſuo, & rem prædictam, cum omni melioratione eſſe deuolutam ad dictum N. & cum clauſulis ſalutaribus, de quibus in tit. eod. quæſt. 10. & omnia prædicta in proceſſu verificanda ſunt, vt per pract. Papien. in forma libelli, quo agitur ad reuoc. feud. in ver. nec ſuperſtitibus, & ibi Add. *nu. 26.* & diximus in tit. *de renouat. in fine.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, An poſſit inuito Domino ſyluam extirpare, & ibi vineam, & arbores fructiferas plantare, n. 1. 4. 5. & 6.

Emphyteuta areæ, An poſſit ibi domum ædificare, n. 2.

Vſufructuarius minus iuris habet, quam emphyteuta, n. 3.

Emphyteuta æquiparatur vſufructuario, n. 6.

Æquiparatorum eadem eſt determinatio, n. 7.

Emphyteuta poteſt fundum pratiuum ad culturam redigere, n. 8.

Emphyteuta poteſt expelli, ſi domus emphyteutica ſua culpa ſit combuſta, vel contra ipſum agi poteſt ad intereſſe, aut poſſet eum cogere ad refectionem, n. 9.

Incendium quomodo probetur, & quomodo culpa, & non culpa, num. 10.

Emphyteuta, An poſſit domum deſtruere, vel vineam extirpare, quando eſt facta ſterilis, n. 11. remiſſiue.

NVnc quærendum eſt, ſi emphyteuta mutet formam rei ſibi conceſſæ in emphyteuſim, cadat à iure ſuo? hanc quæſtionem originaliter tractauerunt Nicol. de Matarel. & Bal. *in l. 1. Cod. de iur. emph.* vbi quæ-
1 runt, An emphyteuta poſſit ſyluam inuito Domino extirpare, & reducere ad culturam, ſeu prata, vel plantare vineam, & arbores fructiferas; Et Nicol. tenet, quod non: quia melioratio, licet permittatur; tamen intelligitur, dummodo non mutet formam, & ſecundum hoc, non poterit emphyteuta areæ, ædificare ibi domum; quia forma areæ mutaretur: ſed Bal. ibi. vt refert Cepol. *de ſeruit. ruſt. præd. cap. de montibus quæſt. 5.* Et Iaſ. *in d. l. 1. nu. 99.* tenet. quod in ſylua verum ſit, ſed in area
2 tenet contrarium, quod poſſit ædificare domum; quia res poteſt redire ad aream, demolita domo, & ſic ad priſtinam formam, ſed vinea extirpata, non propterea erit ſylua, vt antea erat, & eum ſequitur Iaſ. ibi; Cepol. autem *in d. quæſt. 5.* ſic diſtinguit. Aut loquimur in area, & approbat opinionem Bal. vt poſſit ibi domum ædificare, niſi aliud de mente contrahentium appareat: Aut loquimur de ſylua; Et tunc ſi de hoc ſpecialiter conuentum eſt, illi conuentioni ſtandum eſt; Aut nulla eſt conuentio, & tunc. Aut adeſt ſtatutum, vel conſuetudo in loco, & illi ſtandum eſt, & refert, quod Paduæ obſeruatur de facto, quod emphyteutæ extirpant nemora, & ſyluas, ſequitur Corb. *de cauſ. priuat. ob for. rei mut. in fine.* Aut nulla eſt conſuetudo, ſtatutum, vel conuentio; Et tunc, Aut non eſt vtile, ſi fiat pratum, vel terra aratoria: quia forte maior eſt vtilitas, vel erit, vel tanta percipi poterit ex nemore, quanta ex pratis, & terris aratoriis, & tunc non poſſet emphyteuta ſyluam extirpare, ex quo non eſt melioratio, ſed deterioratio, & maxime, quia in inſtrumento ſolet apponi clauſula ad meliorandum, & non deteriorandum, & ita procedit opinio Bal. Aut extirpando ſyluam, fundus efficitur valde melior; Et tunc, Aut eſt in contractu dictum, vt ſoluere teneatur de illo nemore tot plauſtra lignorum, & tunc non poteſt reducere ad culturam, vel prata; quia non poſſet ſoluere fictum: Et ſic tacite videtur actum inter eos, vt nemus non deſtruatur, ſequitur Corb. *ead. cauſ. numer. 6.* Aut non fuit dictum de illo nemore, & idem tenet, maxime quando emphyteuta non haberet alia nemora ob eandem rationem. Aut penſio debet ſolui in pecunia, vel in aliis rebus, quæ in ſylua non reperiuntur, & etiam ſi eſſet maior vtilitas, extirpando ſyluam, & tunc tenet, quod emphyteuta poſſit extirpare, & plantare, & reducere ad culturam, & prata, ex quo habet ad meliorandum, & hanc opinionem ſequuntur multi, vt mox dicetur, nec obſtat, quod mutetur forma, quæ non ſit reducibilis ad ſuam naturam. *l. repeti, §. muta, ff. quib. mod. vſuf. amit.* cum aliis iuribus per eum allegatis; quia illa iura loquuntur in vſufructuario, qui habet iura de-
3 bilia, quæ facile corrumpuntur, & minus iuris habet vſufructuarius, quam emphyteuta; quia ipſe habet vtile dominium, & perpetuum, & tranſmiſſibile ad hæredes. Iaſ. *in l. 1. num. 70. Cod. de iur. emph.* Redoa. *de reb. Eccl. non alien. fol. 398. num. 5.* & ſupra, *quæſt. 1. numer. 65.* diximus.

4 Sed quod emphyteuta, ſine Domini licentia, non poſſit ſyluam reducere ad culturam, niſi inter contrahentes ita conuentum ſit, tenet etiam Rimin. Sen. *conſ. 430. n. 35.* Menoch. *conſ. 372. n. 31.* Rebuf. *in l. ſylua cædua, ver. 10. ff. de ver. ſign.* Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 29. numer. 27. cum duobus ſeq.* & refert ita tenuiſſe Rot. in vna Peruſina ſyluarum 7. Maij 1576. coram Lauret. quæ deciſio hodie eſt impreſſa *par. 2. diuerſ. deciſ. 37. numero 29.* & habet locum, quamuis melior fiat conditio Domini, vt dicitur *in d. dec.* & tenent præd. Doctores; & Corb. d. cauſ. in principio, & maxime quando in inueſtitura dictum eſſet, quod liceat acquirentibus paſculare cum eorum Beſtiis, ſuper petiis terræ conceſſis: nam, ex hoc colligitur, quod fuit intentio contrahentium, vt non poſſit ſylua reduci ad culturam, vel pratum.

Intellige tamen, niſi extirpatio, & reductio ad culturam fieret ſcientibus, & patientibus Dominis, habentibus notitiam tenoris inſtrumenti inueſtituræ, & per conſequens ſciuiſſe ſyluam fuiſſe conceſſam ad vſum ſyluę cæduæ, vt in *eadem dec.* declaratum fuit *n. 30.*

5 Contrarium tenuit Cepol. vt dictum eſt, quando maior ex eo, & vtilitas ſit extirpatione fundus efficiatur melior, modo non ſit cautum, vt ſoluantur tot plauſtra lignorum. quem ſequitur Corb. *d. cauſ. n. 6.* & hanc opinionem, vt refert Caualc. *dec. 32. ſub num. 40. par. 2.* tenuit etiam Bero. *conſ. 124. n. 3. & ſeq.* Anch. Regien. *q. 47. lib. 3. n. 11.* Franc. Becc. *conſ. 33.* Ang. de Cambal. *conſ. 17. nu. 41. col. fin. in fin. per tex. in c. ad aures, de reb. Ec. non alien.* & dicunt eſſe rationem, quia emphyteuſis datur ad meliorandum; Et ideo, ſi emphyteuta meliorat, non poteſt puniri; Et dicit etiam, quod ita omnes concludunt, quando damnum eſſet grande, & ſylua fructus, & emolumenta non leuia pareret, quod emphyteuta non poſſet mutare formam: ſecus, ſi eſſet ſylua parui reditus, & Zerbita, ac ſterilis, vt ſentit idem Ang. de Cambal. *eod. conſ. numer. 41.* & Florian. *conſ. 1. col. 2. & 3.* facit pro hac opinione, quod dicit Bonac. *de alien. bon. Eccl. diſp. 2. pun. 2. ſub numer. 7.* loquens de oliueto antiquo, & de arboribus fere inutilibus, quas incidere, vel extirpare, vt ibi vineam plantet. Et idem iu-

ris eſſe

ris eſſe de eo;qui ſyluam deſtruit, vt vbi vineam cole-
ret, vt non incidat in excommunicarionem fulmina-
tam in Bulla Pauli II. allegat Ricc. *deciſ. 136.* Roderiq.
queſt. regul. q. 27. art. 4. Nauar. *conſ. 6. & ſeq. de reb. Ec. non alien.*
& Panot. *in c. cum nullo, eod. tit.* ſed ipſe tenet contrarium,
quod requirantur ſolemnitates.

6 Verum licet hæc opinio videatur æqua, quando ex-
tirpatione fundus efficitur melior: tamen prima opi-
nio de iure videtur verior, fundata *in leg. vſufructuarius
nouus, ff. de vſuf.* vbi vſufructuarius non poteſt formam
mutare, & emphyteuta vſufructuario comparatur.
Gloſ. *in cap. 1. in ve. meliorem, de rebus Eccl. de re alien. fact.* Bal. *in
l. vnic. §. in primis. C. de caduc. tol.* Soc. *conſ. 167. num. 12. vol. 2.*
Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 27. n. 3.* Alex. *in l. diuor-
tio. numer. 4. ff. ſol. mat.* Nec obſtat, quod minus iuris
habeat vſufructuarius, quam emphyteuta, vt ſupra
diximus; quia vterque habet vtile dominium, & licet
aliquando ius ſuum poſſit ad hæredes transferre; ta-
men quandoque non: quia poteſt eſſe, quod emphy-
teuſis ſit conceſſa ad tempus, vel emphyteuta ſit vl-
timus in generatione, & ſic non haberet maius ius,
quam vſufructuarius, & ſi aliquando eſt tranſmiſſibi-
le ad hæredes, non ſequitur, quod non æquipare-
tur vſufructuario emphyteutæ, vt videtur etiam
tenere Gloſ. *in l. 1. in fine, C. de iur. emph.* dum dicit ad in-
ſtar vſufructuarij, & Valaſ. *de iur. emphyt. q. 16. nu. 1.* ſi ergo
7 in iure æquiparantur, æqualiter debent determinari.
Rom. *conſ. 129. in princip.* Iaſ. *Inſt. de actio. §. ex malef. num. 39.*
Rip. *in l. ſi conſtante, n. 69. ff. ſol. mat.* Soc. *conſ. 1. n. 22. lib. 1.* Rot.
par. 1. dec. 270. n. 4. recentiſſ. deinde temerarium eſſet rece-
* dere ab opinione Rotæ, quæ ſola facit communem
opinionem, quæ tenet, vt non poſſit, etiam ſi melior
fiat conditio Domini, & Iudices de partibus debent
ſequi opinionem Rotæ, Hond. *conſ. 20. n. 9. vol. 2.* quia non
ſolum auctoritas Rotæ reputatur pro com. ſed etiam
pro magis com. vt per Viui. *dec. 401. num. 21.* qui alios
refert.

8 Ex quibus infertur, quod emphyteuta poterit fun-
dum pratiuum arare, & ſeminare, & reducere ad ter-
ram aratoriam, quia hoc modo terra redditur vbe-
rior, & fertilior; etiam, quod hoc non fuerit in inſtru-
mento verbis expreſſum; dummodo non ſit aliter con-
uentum, quia licet mutetur forma rei, tamen muta-
tur in ſtatum meliorem, & quia etiam facile poteſt ad
priſtinam formam reduci, Bal. *d. nu. 11.* Lud. Bologn.
conſ. 67. n. 5. licet diſſentiat Loffred. *conſ. 28. n. 7.* qui à Mant.
d. tit. n. 26. reprobatur, idem tenet Steph. Bertran. *conſil.
255. vol. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob mut. rei form. n. 5.* & ita de-
clarauit in contingentia facti. Illuſtriſſimus, & Reue-
rendiſſimus D. Virgilius Florentius Peruſinus, Epiſco-
pus Nucerinus, vigilantiſſimus Paſtor, & in munere
ſuo fungendo diligentiſſimus, ſine acceptione perſo-
narum, & in legali ſcientia peritiſſimus, cuius ego
Vicarius Generalis.

9 Infertur etiam, ſi domus emphyteutica, culpa em-
phyteutæ ſit combuſta, poterit expelli, vel contra
ipſum agi ad intereſſe, ſi non vult Dominus emphy-
teutam ad eius refectionem cogere: quia tunc poſſet.
Corb. *ead. cauſ. nu. 2.* & diximus *de melior. q. 9. n. 6.*

10 Quomodo autem probetur incendium? Vid. eſt
Menoch. *de arbit. lib. 2. caſ. 390.* Mag. *dec. Florent. 11.* Ioſeph.
Lud. *dec. Peruſ. 25.* Iaſ. *in l. domus, ff. de legat. 1.* vbi plura
ponit exempla, & quomodo probetur culpa, & quod
culpa abfuit. Ludouiſ. *deciſ. 278.* Rot. *par. 2. deciſ. 104.
recentiſſ.* Maſcard. *de probat. tom. 2. conc. 892. & tot. 1. conc.
467.* Cal. *de mod. artic. & proban. numer. 192. vſq. ad nu. 198.*

11 An autem emphyteuta poſſit domum deſtruere,
vel vineam extirpare, quando eſt facta ſterilis? dixi-
mus ſupra quæſtione præcedenti.

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi fundum incultum relinquat, poteſt expelli, n. 1.
Contrarium n. 2.
Declara, quando in fundo adeſſet vinea, & non putaretur, n. 3.
Declara ſecundo, quando adeſſet pactum inter emphyteutam, & Dominum, circa modum colendi, n. 4.

Diximus ſupra in prima quæſtione præſentis titu-
li, quod deterioratio debet eſſe ad perpetuam
fundi deteriorationem, vt emphyteuta poſſit expelli;
1 non autem ad curam fructuum: nunc melius viden-
dum erit, ſi emphyteuta fundum incultum relinquat,
poſſit expelli, Cepol. *conſ. 25. cauſarum ciuilium, n. 11.* tenet,
quod poſſit expelli; motus aliquibus iuribus.

2 Contrarium tamen tenendum eſt, quod non poſ-
ſit expelli, ſiue emphyteuta ſoluat canonem in pe-
cunia, & in hoc nullum eſt dubium, quia ipſe eſt
Dominus fructuum, & ideo, non intereſt Domini,
vt diximus ſupra *queſt. 2. num. 38.* ſiue reſpondeat Domi-
no partem fructuum; quia tunc agere debet ad inter-
eſſe, niſi per longum tempus non araſſet, & fundus
arbitrio Iudicis redderetur inutilis, vt ibidem tenui-
mus *num. 45.* & quia etiam deterioratio, vt dictum
eſt, debet eſſe ad perpetuam deteriorationem fundi, &
ſi ager quieſceret, vt ars agriculturæ docet, & demon-
ſtrat, & legitur in libro Agricul. *diuerſ. lib. 1. cap. 3.* ma-
iores fructus afferret, & vberiorem meſſem redderet,
& hanc opinionem tenet Redoa. *de reb. Eccl. non alien.
fol. 506. numer. 9.* Corb. *de cauſ. priuat. ex eo quod emphyt.
rem incult. reliq.* qui etiam iuribus allegatis per Cepol.
reſpondet, & Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 22. nume-
ro 22.*

3 Verum opinio Cepol. ſecundum Corb. poteſt ſal-
uari duobus modis, quando ſcilicet in fundo emphy-
teutico adeſſet etiam vinea, quæ, ſi non putetur de-
ſiccatur, vt per eundem Lud. *d. deciſ. 22.* & per Docto-
res *in Auth. qui rem. C. de Sac. Sanct. Ec.* ſed de hoc dicendum
erit, vt in *d. q. 2.* & quando adeſſet pactum circa modum
colendi fundum, quia tunc, ob pacta non ſeruata,
4 poſſet expelli. Alexand. *conſil. 129. lib. 2.* vbi dicit quod
Ruſticus, qui promiſit laborare arbitrio boni viri,
poteſt expelli, ſi non colat, vt iura, & ſtatuta expoſ-
cunt, & diximus *d. q. 2. n. 14.* & maxime quando adeſſet
iuramentum. Et idem dicendum teneo, quando non
colit agrum ſecundum conſuetudinem, quia non di-
citur colere arbitrio boni viri, & conſequenter expelli
poteſt. Caroc. *de locat. & cond. fol. 249. q. 1.* de conſuetudi-
ne; quod extendi poteſt, quando promiſit colere ad
inſtar boni, & diligentis coloni, & emphyteutæ, cum
ſit eadem ratio.

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, qui negat ſe eſſe emphyteutam, & conuincitur de mendacio, ius ſuum amittit, n. 1.
Contrarium n. 3. reſoluitur, primam opinionem eſſe veriorem, & magis communem, n. 4.
Declara primo habere locum, quando emphyteuta ſcienter dolo, & lata culpa negat; ſecus, ſi ſine dolo, & lata culpa, vt quia ignorabat, n. 7.
Subdeclara iſtam declarationem, niſi emphyteuta eſſet in ſupina.

& craſſa ignorantia, numer. 9.

Declara ſecundo, quod emphyteuta negando partem, non cadit à tota, n. 10.

Declara tertio, non habere locum in procuratore, n. 11.

Declara quarto, niſi emphyteuta negationem reuocaſſet ante litem conteſtatam, vel antequam ſit conuictus de mendacio, & procedit etiam ſtante iuramento, n. 12.

Declara quinto, niſi emphyteuta, reſpondendo libello, negaſſet narrata, prout narrantur, & petita prout petuntur, nu. 13.

Declara ſexto, niſi emphyteuta conuentus inepto libello negaſſet, nu. 14.

Declara 7. niſi emphyteuta conuinceretur per iuramentum Domini, vel per confeſſionem poſtea factam ab emphyteuta, numer. 15.

Declara octauo in Prælato negante, n. 16.

Declara nono in infante, & minore 14. annis n. 17.

Declara 10. in maiore 25. annis; quia reſtitueretur in integrum, num. 18.

Declara 11. quia neceſſe eſt, vt actor plene, & concludenter conuincat reum de mendacio, n. 19.

Declara 12. quando reſponderet poſitionibus per verbum credit, vel non credit, reſpondendo, non credit, vt ponitur, numero 20.

Declara 13. quod per negationem, non ſit priuatus ipſo iure, ſed requiritur ſententia Iudicis, n. 21.

Extenſio fit in pœnalibus, quando ſumus in parificatis, & quando inter eos eſt eadem ratio, n. 5.

Vaſallus, ſi negat feudum, illud amittit, vel partem negatam, nu. 2.

Heres grauatus negando fideicommiſſum, perdit trebellianicam, num. 6.

Heres, ſi ignoranter negat eſſe emphyteutam, non priuatur iure ſuo, n. 8.

Iuramentum eſt probatio extraordinaria, & quadam releuatio ab onere probandi, n. 15.

Emphyteuta tenetur reſpondere poſitionibus Domini, n. 20.

SEquitur tractare de caducitate ob mendacium: nam, ſi emphyteuta conuentus à Domino negat ſe eſſe emphyteutam, & conuincatur de mendacio, ius ſuum amittit. Spec. *in tit. de locato, §. nunc aliqua, q. 65.* Al-
1 ber. *in l. 2. col. 10. C. de iur. emph.* Iaſ. *in §. omnium, Inſt. de actio. num. 87.* probatur hæc opinio per *c. 1. § Vaſallus.* ſi de feud. fuer. cont. inter Dom. & Agn. vbi deciditur, ſi Vaſallus
2 negat feudum, vel partem feudi, illud, vel eius partem amittit, ſi poſtea de mendacio conuincatur, & eſt com. op. vt per Aluar. ibi *num. 3.* & per Canoniſtas *in c. cæterum, de iudic.* & per Clar. *in §. feud. q. 59.* & cum teneat argumentum de feud. ad emphyteuſim (vt ſæpe dictum eſt) merito emphyteuta priuari debet iure ſuo, ſi de mendacio conuincatur, & hanc partem tenet etiam Innoc. *in c. cæterum, de iudic.*

3 Contrariam opinionem tenuit Bal. in *d. §. ſi Vaſallus num. 5.* Affl. *ibi num. 24.* quod pœna illius *§. ſi Vaſallus* non habet locum in emphyteuta, quia pœnæ non extenduntur ad caſus non expreſſos, ſequitur Iaſ. *in l. 2. q. 32. C. de iur. emph.* idem tenuit Rip. *in l. qui cum ſe, numer. 5. ff. de re iud.* Phanuc. *de muneri par. 6. n. 130.* Dec. *conſ. 28. col. pen. n. 5.* vbi tenet ſimul cum Iaſ. quod priuetur ſola poſſeſſione dumtaxat, non autem emphyteuſi, & amiſſione iuris: Purpur. *in l. 1. col. 9. C. de tranſ.* Io. And. in Add. ad Spec. *in d. § nunc aliqua, ver. 65.* & Redo. *de reb. Eccl. non alien. in tit. de caduc. ob mend. fol. 527 n. 12.* dicit, quod per talem negationem perdat ſolum poſſeſſionem.

4 Quid dicendum in hac Doctorum varietate? Certe negari non poteſt, quin ſit quæſtio dubia, ſed mihi videtur, quod prima opinio ſit verior, & magis communis, ex dinumeratione Auctorum, quam etiam tenet Grat. *conſ. 92. n. 30. lib. 1.* Rol. *conſ. 88. n. 4. li. 4.* & inter tenentes contrarium, non eſt connumerandus Bal. quia contrarium tenuit, in Add. ad Spec. *in d. §. nunc aliqua, in 5. col. incip. ſi emphyteuta:* nec etiam Iaſ. quia contrarium tenet in *d. § omnium, num. 87.* & ibi Add. tenet primam op. Et quod hæc opinio ſit verior, moueor per *d. § Vaſallus,* cum valeat argumentum de feudo ad emphyteuſim, niſi contrarium in iure reperiatur; Et primam opinionem contra Bal. tenet Valaſ. *de iur. emph. q. 38. numer. 14.* Euerard. in Centur. in loco à feudo ad emph. *nu 12.* vbi allegat hoc tenere Ang. *in l. fin. ff. de rei vend.* & Rom. *in repet. l. vero § de viro, in 51. fall. ff. ſol. mat.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 20. n. 11. & tit. 31. n. 1.* Nec obſtat, quod pœnæ non extendantur ad caſus non expreſſos; quia reſpon-
5 detur, quod, quando duo ſunt parificata à iure, fit extenſio; eſt com. op. de qua per Rip. *in l. ſi conſtante n. 69. ſol.*
* *mat.* cum aliis, quos refert Surd. *dec. 192. num. 12.* Deinde hæc non dicitur extenſio, ſed comprehenſio, ex ratione legis: nam ſicut Vaſallus priuatur feudo propter mendacium; ita etiam emphyteuta priuari debet; cum ſit eadem ratio, ſcilicet quod voluerit priuare Dominum re ſua. Inſuper etiam in pœnalibus licita eſt extenſio, ex ratione legis ſcriptæ, Surd *dec. 62. nu. 26.* & ex identitate rationis, Surd. *dec. 139. in fine.* Euerard. in loco à ratione legis *n. 76.* Comprobatur hoc etiam in ſimili.
6 nam, ſi quis neget bona petita eſſe ſubiecta fideicommiſſo, ſi de mendacio conuincatur, non poterit detrahere Trebellianicam. Bart. *in l. reſcriptum, in fine, ff. de his quib. vt indig.* Sim. de Præt. *de interp. vlt. vol. 317.* Borg. *deciſ. 3. lib. 3. ſub n. 40.* Et eandem opin. tenet Rip. *reſp. 30. n. 8. & reſp. 2. n. 7. de iur. emph.*

7 Declara hanc opinionem magis communem, habere locum, quando emphyteuta dolo, & lata culpa negauit; ſecus ſi ſine dolo, & lata culpa: vt puta, quia ignorabat: Et ita omnes Doctores limitant, quos longa ſerie refert Gabr. *tit. de acq. vel omit. poſſ. conc. 5. num. 26.* & Corb. *d. cauſ. num. 12.* Redo. *eod. tract. & tit. num. 9.* Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 31. num. 2.* ſicut dicimus de emphyteuta, qui ignoranter irrequiſito Domino alienauit, vt ſupra *de alien. q. 1. n. 185.* diximus, & Rota, *dec. 169. num. 8. par. 2.* recentiorum, excuſauit Ruſticum, & imperitum, qui in inſtrumento enuntiauit rem eſſe liberam inter alias: cum non dicatur controuerſum dominium, niſi ſcienter contra Dominum id agat, & non incidenter inter alias.

8 Ex qua declaratione infertur, quod hæres, qui in ius alterius ſucceſſit, ſi ignoranter negaret, excuſaretur: quia haberet iuſtam cauſam ignorantiæ. Red. ibidem *n. 8.* Sed de hoc videnda ſunt, quæ diximus *in d. q. 1. n. 185. cum ſeq.*

9 Subdeclara tamen, niſi emphyteuta eſſet in ſupina, & craſſa ignorantia, vt eſt ignorare, quod omnes de Ciuitate ſciunt: cum craſſa ignorantia, ſcientiæ æquiparetur. Aluarot. *d. § Vaſallus num. 6.* Red. *eod. loco,* & Corb. *d. n. 12.*

10 Declara 2. quod emphyteuta negando partem, non cadit à tota, ſed à parte negata. Clar. *d. q. 59.* Red. *d. cauſa n. 2.* Gab. *d. conc. 5. n. 30.* Iaſ. *d. § omnium n. 94.*

11 Declara tertio, non habere locum in procuratore, qui non poteſt facere incidere Dominum in pœnam, DD. *in l. ſi procurator, ff. de cond.* in d. Corb. *d. cauſ. n. 11.*

12 Declara quarto, niſi emphyteuta negationem reuocaſſet ante litis conteſtationem, vel antequam ſit conuictus de mendacio. Gab. *d. conc.* qui multos congerit, *n. 27.* & Corb. *d. cauſ. n. 13.* vbi *n. 6.* refert Iacob. de Beluiſo, & Add. ad Iaſ. tenere, poſſe reuocari vſq. ad ſententiam, & quod poſſit reuocare ante litem conteſtatam, non obſtante iuramento, tenet Natt. *conſ. 381.* & poſtquam eſt conuictus de mendacio, non poteſt negationem reuocare, dicit Mant. *d. tit. n. 5.*

13 Declara

13 Declara quintò, niſi emphyteuta reſpondendo libello, negaſſet narrata, provt narrátur, & petita provt petuntur, quia non incideret in pænam, vt communiter tenent DD. *in l. ſi debitor §. ita demum ff. de fideiuſ.* Gab. *ead. concl.* qui plures cumulat, *nu. 27.* Clar. *§. feud. quæſt. 59.* Corb. *ead. cauſ. num. 15.* Red. *ead. Rub. num. 3.* Iaſ. *§. omnium, Inſt. de actio. nu. 98.* & Mant. *tit. 31. nu. 4.*

14 Declara ſextò, niſi emphyteuta conuentus inepto libello negaſſet, quia tunc negatio ſuper tali libello inepte formato, non inducit pænam, Gab. *ead. conc. n. 29.* qui plures alios citat, & Corb. *ead. cauſ. n. 14.*

15 Declara ſeptimò, niſi emphyteuta, qui negauit, conuinceretur de mendacio, non per teſtes, aut per inſtrumenta, ſed per iuramentum Domini, quia iuramentum non eſt ordinaria probatio, ſed extraordinarià & non eſt propria ſpecies probationis, ſed magis quędam relouatio ab onere probandi, & idem etiam eſſet, ſi Dominus conuinceret emphyteutam poſtea eius confeſſione. Gab. *d. conc. nu. 31.*

16 Declara octauò, in Prælato negante, quia non facit præiudicium Eccleſiæ. Gab. *ead. conc. nu. 32.*

17 Declara nonò in infante, & minore quatuordecim annis, quia hi propter mendacium iure ſuo non priuantur, Guid. Pap. *dec. 454.* Burſat. *conſ. 49. nu. 17. vol. 1.* qui loquuntur in feudo, & debet extendi ad emphyteuſim, Corb. *d. cauſ. n. 18.*

18 Declara decimò in minore 25. annis, quia, licet ipſe propter mendacium priuari debeat, reſtituitur tamen in integrum, vt pænam euitet Odd. *de reſt. in integr. qu. 83. art. 2. numer. 19.* cum aliis allegatis per Corb. *ead. cauſ. numer. 19.*

19 Declara vndecimò, quia neceſſe eſt, quod actor plene, & concludenter conuincat reum de mendacio, alias ſecus. Guid. Pap. *conſ. 3. num. 3.* Gab. *ead. conc. n. 36.*

20 Declara 12. quia licet emphyteuta teneatur reſpondere poſitionibus Domini, per verbum credit, vel non credit, Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 20. nu. 15.* Tamen reſpondendo, non credit, vt ponitur, quando poſitiones ſunt conceptæ ſuper tota re, non incideret in pænam. Seraph. *dec. M. 19.* in fine; provt quando reſpondendo libello, negaſſet narrata, provt narrantur; & petita provt petuntur, Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 51. nu. 7.*

21 Declara 13. vt per talem negationem emphyteuta non ſit priuatus ipſo iure, ſed requiritur ſententia Iudicis. Spec. *in d. §. nunc aliqua, nu. 82.* Redoan. *d. loco num. 5.* & Corb. *ead. cauſ. nu. 17.*

Ex quibus deducitur, quod ſi emphyteuta negat bona eſſe emphyteutica, Dominus debet probare; quia hoc eſt fundamentum ipſius, *l. actor quod aſſeuerat, C. de probat.* Aldob. *conſ. 70. num. 1. & ſeq.* & quia etiam quælibet res præſumitur libera, niſi ſeruitus probetur impoſita, vt diximus *de contr. emphyt. qu. 25.*

Sed aduertendum eſt, vtrum agat Dominus, vel emphyteuta; priore caſu, ſi Dominus agat contra emphyteutam, qui aliquando ſoluit, ad ſoluendam penſionem, tuendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione, *c. querelam, de elect.* Spec. *de locat. §. nunc aliqua, ver. 63. num. 80.* Si vero agat petitorio, & eum expellat propter canonem non ſolutum, tenetur oſtendere bona, pro quibus agit, & cauſam quare agat, alioquin reus debet abſolui, ita Bald. *in cap. 1. num. 2. de Vaſal. qui cont. conſt.* Loth. *benef. alien.* ſequitur Rip. *reſp. 30. num. 8. volum. 2. de iur. emph.* & Menoch. *conſ. 301. numer. 9.* Poſteriore autem caſu, quando agit emphyteuta, qui penſionem ſoluit, & mouet quæſtionem dominij, & proprietatis, & negat ſe vllam rem emphyteuticam poſſidere; Dominus tenetur probare ius emphyteuticum: quia cenſus ignorantiæ, non ſoluitur, *cap. peruenit, de cenſ.* Spec. *in dict. §. ver. 63. numer. 80.* Bart. *in l. ſi prius, num. 14. ff. de oper. nou. nunt.* Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 20. num. 9. & ſeq.* & vide, quæ dicemus infra *quæſt. 11.* Si vero emphyteuta fatetur ſe emphyteutam, ſed agit contra Dominum, vt oſtendat ſibi rem pro qua ſoluit; poteſt Dominus dicere omnia bona emphyteutæ eſſe emphyteutica. Mant. *dict. tit. 20. num. 11.* & nos diximus *de cont. emph. qu. 25.* vbi vide, *& qu. 27.*

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, qui propria auctoritate expellit violenter poſſeſſorem de fundo emphyteutico, incidit in pænã, l. ſi quis in tantam Cod. vnde vi.

Amplia habere locum in Vaſallo, & vſufructuario, nu. 1. & 4.

Declara, quod priuatur ſolum commoditate percipiendi fructus, num. 3.

Declara 2. quod applicatur ſolum violentiam paſſo, & non Domino directo iſta commoditas percipiendi fructus, durante vita Vaſalli, vel emphyteuta, num. 5.

Emphyteuta poteſt commoditatem percipiendi fructus, eius vita durante, diſtrahere, & in cauſam iudicati concedere, numer. 6.

Diſpoſitio leg. ſi quis in tantam, habet locum etiam in emphyteuſi Eccleſia, nu. 7.

Commoditas percipiendi fructus, eſt res mere laicalis, & ſubiecta legibus Principum ſecularium, nu. 8.

Diſpoſitio l. ſi quis in tantam, vnde vi, recipit plures limitationes, & ampliationes, nu. 9. remiſſiuè.

Eſt & alius caſus, vt emphyteuta priuetur iure
ſuo, quando ſcilicet aliquem poſſeſſorem pro-
pria auctoritate expellit de fundo, quem habet in em-
1 phyteuſim, quia incidit in pœnam *leg. ſi quis in tantam, C.*
vnde vi, Spec. *in §. nunc aliqua, qu. 50. de locat.* & fundus ap-
plicatur expulſo, qui tueri debet per Præſidem in re
emphyteutica, & Dominus directus eo inuito cogitur
habere nouum emphyteutam: & idem habet locum
2 in vſufructuario, qui, ſi poſſeſſionem, ex qua vſumfru-
ctum percipiebat ab alio poſſeſſam occupat, incidit in
pœnam, *dict. leg. ſi quis in tantam,* Bart. *in dict. leg. ſi quis in*
tantam, & ibi Bald.
3 Declara, quod emphyteuta, & vſufructuarius pri-
uantur ſola commoditate percipiendi fructus, & vio-
lentiam paſſo conceditur, vt dicunt ibi Bart. & Bald.
& Menoch. *de recup. poſſ. remedio 9. ſub num. 242. & 260.* &
4 idem eſt in feudatario, vt latè per Gabr. *tit. de acquir. vel*
amit. poſſ. concl. 1. n. 31. & Corb. qui alios citat. *de cauſ. priuat.*
ex eo quod emph. poſſ. prop. auct. expel.
5 Declara ſecundò, quod dicta commoditas perci-
piendi fructus, applicatur ſolùm violentiam paſſo, &
non Domino directo, durante vita Vaſalli, ſeu em-
phyteutæ, vt dicunt prædicti Doctores, & idem Bart.
in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus num. 5. ff. de damn. infect. & ibi
Alex. *num. 30.* Curt. Iun. *conſ. 4. num. 10.* & quod non appli-
cetur Domino, eſt ratio, ſecundum Bart. ibi, quia con-
tra Dominum nulla eſt commiſſa violentia, nullum-
que delictum, propter quod vſumfructum lucrari de-
beat, idem Menoch. *d. num. 242.* ratio autem, quæ affer-
tur, quare emphyteuta, ſeu Vaſallus poſſunt priuari
commoditate percipiendi fructus eſt, quia in eorum
6 vita poſſunt commoditatem iſtam diſtrahere, vt di-
cunt Doctores *in l. ſi colonus, §. fin. ff. de legat. 1.* & de com.
teſtatur Ruin. *conſ. 176. num. 13. lib. 1.* Clar. *§. feudum quæſt. 31.*
ver. ſucceſſiuè, Menoch. *de remed. num. 263.* & Corb. *d. cauſ. nu.*
3. & iſta commoditas in cauſam iudicati concedi po-
teſt, Brun. *conſ. 37.* & Ruin. *conſ. 70. in fine lib. 5.* qui etiam
affirmat venire in confiſcationem bonorum, Aret.

conſ.10. & alij relati per eundem Menoch. ibidem, ſed de
confiſcatione dicendum eſt, vt diximus *de ſuc. in bon.*
emph. quæſt.4. & quod fructus rei emphyteuticæ poſſint
vendi, ſine conſenſu Domini, hypothecari, & in cau-
ſam iudicati capi, tenet Tiraq. *de ret. lign. § 1. gloſ.7. num.*
49. Scapuc. *de ſal.miet. lib.2. quæſt.10. num.3.* & vid. *de alien.*
qu.1. num.309.

7 Sed an diſpoſitio dictæ *l. ſi quis in tantam* habeat lo-
cum in emphyteuſi Eccleſiaſtica? Credo, quod ſic;
quia illa lex procedit etiam de iure canonico in rebus
priuatorum, Gab. *eod. tit. numer.56.* ac etiam procedit in
Prælato, communicato conſilio totius capituli, Gab.
8 *eod. loco num.70.* Deinde moueor, quia illa commoditas
percipiendi fructus, ſeu dominium vtile, eſt mere lai-
cum, & profanum, & eſt ſubiectum legibus Principum
ſecularium, vt latè diximus ſupra tit. *de melior. quæſt. 10.*
num.22. & de contr. emphyt. qu.38. nu.7. & dic. vt ibi, & ideo
habebit locum diſpoſitio d. l. etiam in bonis emphy-
teuticis Eccleſiæ, ſed omnino vide *quæſt. 22. de diuerſ.*
quæſt. emph. qu. 22. an ſit ſubiectum legibus Principum
ſecularium dict. dominium vtile.

9 Et quia diſpoſitio dictæ, *leg. ſi quis in tantam*, recipit
multas ampliationes, & limitationes, remitto Lecto-
rem ad Gab. *dict. tit. de acq. vel amit. poſſeſ. concl.1.*

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Caducitas intentari poteſt contra tertium poſſeſſorem, & poteſt executiue agi, quando adeſt pactum, quod propria auctoritate Dominus poſſit ingredi poſſeſſionem, num.1. ſed controuertitur, num.2. & 3.

Actio perſonalis, non datur contra tertium poſſeſſorem pro penſione, num.4.

COntingit ſæpè, quod emphyteuta alienat irre-
quiſito Domino, rem emphyteuticam, & res re-
peritur apud tertium poſſeſſorem; quæritur, an Do-
1 minus directus poſſit contra tertium poſſeſſorem in-
tentare caducitatem; Et dicendum eſt, quod ſic; quia
eſt actio in rem ſcripta. Burſat. *conſ.91. num.8. lib.1.* qui al-
legat Alexan. Dec. Fulgoſ. & alios. Caualc. *dec.30. nu.131.*
par.2. & quia etiam res tranſit in tertium poſſeſſorem,
cum onere ſuo, vt diximus in tit. *de cont. emph. qu. 21. &*
de ſol. can. ampl.14. Imò Rota tenet, quod contra tertium
poſſeſſorem, habentem cauſam ab emphyteuta, cum
titulo, poſſit agi executiuè, quando adeſt pactum, quod
propria auctoritate poſſit Dominus ingredi poſſeſſio-
nem finita emphyteuſi, & conſtet, quod ſit finita; vt
2 per Cocc. *dec. 199.* ſed Guid. Pap. *deciſ.107.* & Anton. de
Butrio, *conſ.22.* quos refert Aſſin. *in pract. iud. §.7. limit.48.*
numer. 4. tenet, quod non poteſt emptor, & ſic tertius
poſſeſſor à directo Domino propria auctoritate expel-
li; Verum Deciſio Cocc. loquitur, quando adeſt pa-
ctum, quod propria auctoritate poſſit ingredi poſſeſ-
ſionem, & nullam competebat defenſionem, ſed vide,
quæ dicemus infra eod. tit. *qu.10. nu.9. & 10.* & Menoch.
de adipiſc. poſſ. rem.5. num.11. An autem requiratur citatio?
Videndus eſt Ant. Gabr. *de citat. concl.1. num.276. cum duo-*
bus ſequ. & *in d. qu.10.* ſed quod poſſit propria auctorita-
te, & ſine citatione, quando adeſt pactum præd. vid. *de*
ſol. can. qu.16. & dic, vt ibi.

3 Et quod tertius, qui habet cauſam ab emphyteuta,
Domino irrequiſito, non poſſit propria auctoritate
expelli ab eo, tenet Valaſc. *de iur. emphyt. quæſt.18. ſub nu.9.*
qui allegat Affl. *dec.97.* Fulgoſ. *conſ.2.* & Tiraq. *in tract. de*
morte 3. par. decl.1. n.9. faciunt, quæ dicam, *qu.10.* hoc eod. tit.

4 Et quod etiam contra tertium poſſeſſorem, non
poſſit agi pro canone, actione perſonali, eſt deciſio in
recentiſſimis, ſiue poſth. 659. in fine, vbi allegatur
Alex. *conſ.12. num.6. lib.4.* & vide, quæ diximus *dicta qu.31.*
vbi eſt poſita hæc materia.

An autem contra tertium poſſeſſorem poſſit intentari re-
medium Saluiani interdicti, dicemus infra, tit. *de diuer.*
qu. quæſt.4.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Caducitas declarari non poteſt contra heredem, vel ſucceſſorem emphyteuta, num.1.

Declara habere locum data ſcientia Domini; ſecus, ſi ignorabat caducitatem, nu.2.

Declara 2. non habere locum, quando inter Dominum, & emphyteutam adeſſet pactum, & vigore pacti caducitatem incurreret, nu.12.

Declara 3. non habere locum, vbi emphyteuta incurreret pœnam ipſo iure, nu.13.

Declara 4. habere locum ad effectum agendi; ſecus ad effectum excipiendi, num.14.

Ignorantia præſumitur in Domino, & maximè ſtante eius abſentia, & libri reperiantur in Eccleſia, num.3.

Ignorantia præſumitur in Domino abſente, etiam in caſibus, in quibus ſcientia præſumeretur, num.4.

Scientia Domini non præſumitur, quando eſt abſens, data ſcientia Affictuariorum, Arendatorum, & Procuratorum, num. num. 3. & 5.

Procurator præſumitur certioraſſe Dominum, num.6.

Declara procedere in procuratore ſpeciali, non generali, n.7.

Declara 2. non procedere in pœnis, & quando agitur de auferendo iure Domini, quia requireretur ſcientia certa, clara, & ſpecifica, cum omnibus ſuis qualitatibus, n.8.

Declara 3. procedere dummodo tantum temporis ſpatium interceſſerit, vt potuerit certiorare Dominum, nu.9.

Declara 4. procedere in facto graui, & nobili, exemplum, nu.10.

Caducitas, an declarari poteſt contra heredem, ſtante ſcientia Domini, num.11.

ALiquando Dominus non declarauit caducita-
tem, viuente emphyteuta, quæritur, an eo mor-
tuo, poſſit declarari contra ſucceſſorem, vel eius hæ-
1 redem? Et dicendum eſt, quod non. Mant. *de tacit. &*
ambig. lib.22. tit.27. num.34. qui teſtatur ita tenuiſſe Rot.
coram Robuſterio, in Romana bonorum in Burgo
die 6. Iunij 1582. & hæc ſententia ſumitur ex *l. fin. de*
reuoc. donat. & eſt magis communis opinio, de qua per
* Gab. *de malefic. concl.35. num.1. & 4.* & in ſpecie, quod hæ-
res emphyteutæ non poſſit declarari incidiſſe in ca-
ducitatem, ſi eius Auctor viuens non fuerit declara-
tus, tenet Cuman. *conſ.164. colum. 3.* Curt. *in tract. feud. in*
vlt. qu. par.4. princ. Caſſad. *deciſ.3. de locat.* Rip. *in dict. l. fin. in*
vlt. qu. in principio, Ruin. *conſ.10. colum. 2. volum. 1.* Benint.
deciſ.57. num.17. Rim. *conſil.16. numer.27. lib.1. & conſ.269. num.*
11. lib.2. vbi atteſtatur de magis com. opin. Corb. *de canſ.*
priuat. ob non ſol. can. ampl.45. num.17. qui multis argumen-
tis probat hanc opinionem, & reſpondet contrariis, ex
ſententia Bero. Anton. de Amat. *deciſ. Macerat.70. num.31.*
vbi de magis com. opin. teſtatur. Ludouiſ. *deciſ.529. nu.*
17. & vid. infrà *qu. ſequ. numer.1.*

2 Declara primò dictam opinionem, habere locum
data ſcientia Domini; ſecus autem, ſi Dominus igno-
rauerit deuolutionem Franc. Becc. *conſ.9. num.13.* qui de
communi teſtatur Burſat. *conſ.92. num. 23.* qui ſimiliter
de communi teſtatur. Honded. *conſ.55. num.4. & in d. dec.*
Mace-

*Maceraten.nu.32.*Gabr.*dict.concl.35.nu.4.*idem Honded.*conſ.80.numer.69.& ſequentis lib.2.& conſ.51.num.29.lib.1.*

3 Et dicta ignorantia præſumitur in Domino. Ruin.*conſ.70.num.14.*Honded.*d.conſ.51.num.28.* Alex.*conſ.105.ſub num.14.lib.3.*Dec.*conſ.452.ſub num 26.* Corb.*de canſ.priuat.ob non ſol.can.ampl.45.num.26.*Ludouiſ.*d.dec.529.*vbi,quòd ignorantia præſumitur, quando ſolutio fit in manibus Arendatorum, idem Honded.*conſ.51.num.31.lib.1.* & quando Dominus eſt abſens, magis eſt præſumenda ignorantia, & libri Eccleſiæ, vel Abbatiæ eſſent,ibid. Honded.*d.conſ.55.num.49.*&ratione abſentiæ,præſumitur ignorantia, etiam in caſibus, in quibus aliàs regu-
4 lariter præſumeretur ſcientia,vt late ibi *num.50.*declarat Honded.

5 Et licet Conductores bonorum Eccleſiæ, ſeu Fictuarij, & Procuratores generales Commendatariorum, qui canones recipiunt ab emphyteutis, caducitatis notitiam habuiſſent: non propterea argueretur ſcientia Commendatarij: Nam geſta à Procuratore, Dominus ignorare præſumitur. Afflict.*deciſ.129.nu.10.& ſequ.*Natt.*conſ.636.n.190.*cum aliis allegatis per Honded.*dict.conſ.55.num.52.& ſequ.*Nec obſtat,quod quando agi-
6 tur de facto graui,& notabili, de eo Dominus præſumitur certioratus à Procuratore.Rom.*conſ.481.colum.2.num.7.*Abb.*conſ.18.num.7.*Crauet.*conſ.40.num.3.lib.1.* Rot.*in recent.deciſ.93.par.2.* cum aliis deciſionibus allegatis per Add.*ad Ludouiſ.deciſ.127.numer.10.* quia reſpondetur, quod illa præſumptio, procedit tantum in Procuratore ſpeciali, non autem in generali, vt declarant Capic.*dec.4.num.23.*Ant. Gabr.*in tit.de reg.iur.conc.5.nu.33.& ſeq.* Maſc.de prob.*concl.879.numer.48.& ſeq.*& Add.*ad*
7 *dict. deciſ. Ludouiſ.* & Conductores, vel Affictuarij pro tempore habent tantum generale mandatum ad recipiendum canonem, conſentiendum alienationibus, & refirmandum; & ideo, de geſtis per ipſos, ac de his,quorum ipſos ſcientiam habuiſſe conſtaret, Dominus certioratus non præſumitur.Honded.*eod.conſ.num.*
8 *55.* Præterea talis ſcientia, tanquam præſumpta, non ſufficit,cum agatur de auferendo iure ipſius Domini; quo caſu,ſcientia non ſolum debet eſſe certa,& clara: ſed etiam requiritur, quod ſit ſpecifica, cum omnibus ſuis qualitatibus. Rot.*in recent. deciſ.95.par.1.*quæ loquitur in Procuratore, qui ſe obligauerat obtinere beneplacitum Apoſt.ſub pæna caducitatis. Seraph.*dec.1239.* Rot.*in recent.deciſ.507.num.8.par.1.*& vbi ageretur ad effectum attentatorum,Procurator non cenſeretur certioraſſe Dominum de attentatis per eum commiſſis.Lancell.*de attent.par.1.cap.1.num.101.* deinde opinio Romani,
9 & aliorum procedit, dummodo tantum temporis ſpatium interceſſerit, vt potuerit Procurator certiorare ſuum principalem.Add.ad d.dec. Ludouiſ. qui dicit ita declaraſſe Rot. inſuper procedit in facto graui, & notabili, non in leuibus. Honded.*dict.conſ.55.num.54.*
10 Maſc *d.concl.554.num.8.*Add.ad eandem dec.Ludouiſ. & non dicetur factum graue,& notabile, reſpectu perſonæ grauis,& bonorum Eccleſiæ,vt declarat.Honded.*d.conſ.num.54.*loquens in puncto,de quo agimus.

11 Data igitur ſcientia Domini (vt dictum eſt) vel quod ſcire potuerit, caducitas declarari non poterit contra hæredem.Burſat.*dict.conſ.91.num.23.* atteſtans de
* communi, & alios refert Ant.Gabr. *d.concl.35.num.4.* & exemplum affert.M.Ant.de Amat.*d.dec.Maceraten.n.34.* ratione ſcilicet conſanguinitatis:in eo enim caſu,præſumitur ſcientia; & nos plenius dicemus in tit. *de ſol.can.*quando tractabimus, an Dominus recipiendo canonem cenſetur remiſiſſe caducitatem.

12 Declara ſecundò, non habere locum, quando inter Dominum,&emphyteutam adeſſet pactum, & vigore pacti caducitatem incurreret: quia tunc etiam contra hæredem, & ſucceſſorem, poſſet declarari caducitas. Gabr. qui plures cumular *ead.concl.35.num.4.*qui de communi teſtatur.Ludouiſ.*d.dec.529.in fin.* Clar. *§.feu-*
* *dum queſt.65.*& quando adeſt pactum, quod cadat ipſo iure, & facto, poteſt declarari caducitas ab hærede, & contra hæredem.Surd.*dec.29.num.11.* & ſeq. Cauale.*dec.46.par.1.num.50.*vt vbi adeſſet pactum, quod,ſi non ſolueret intra tempus conuentum caderet à iure ſuo,poteſt fieri declaratio contra hæredem,& ſucceſſorem,& per ſucceſſorem, non declarata per Rectorem, Idem Cauale.*dec.30.par.2.nu.130.*qui alios citat.

13 Declara tertiò in pæna,quæ ipſo iure incurritur ſine facto, & miniſterio hominis; quia tunc poteſt fieri declaratio contra hæredem.Gabr.*d.concl.35.num.16. cum duobus ſeq.*Honded.*d.conſ.55.num.94.& ſequ.& conſ.80.num.69.lib.2.* Oſaſch.*dec.Pedem.77.num.11.* Add.*ad deciſ.Ludouiſ.529.*& Hond. ponit exemplum in emphyteuta alienante,irrequiſito Domino;& in feudo. Clar.*§.feudum,*
* *queſt.65.* dicit, quod ita omnes ſequuntur: licet ipſe ſequatur dictam opinionem, quando delictum eſſet adeo notorium,& inexcuſabile,quod nullo pacto negari,aut defendi poſſet, ſed ſi egeret aliqua probatione, vel poſſet aliquo colore excuſari, non poſſet agi contra hæredem, & eandem opinionem,quando priuatio inducitur ipſo iure,tenet Corb.*d.ampl.45.num.26.* qui alios citat.

14 Declara quartò, ad effectum excipiendi, non habere locum, quia tunc excipi poterit contra hæredem, ſi ipſe ageret contra Dominum: quia licet hæres, non poſſit declarare caducitatem, quoad agendum, poterit tamen declarare ad effectum excipiendi. Gabr. *d.concl.35.in fine,* vbi plures cumulat; & ideo,ſi Dominus eſſet in poſſeſſione, & emphyteuta ageret ad recuperationem, poterit excipiendo allegare caducitatem. Cach.*dec.Ped.29.num.13.ver.Veruntamen.*Honded.*dict.conſil.51.num.33.lib.1.*

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Succeſſor non poteſt declarare caducitatem, quam prædeceſſor non declarauit,num.1.

Contrarium,num.2.

Reſoluitur primam opinionem eſſe magis com. & veriorem, numer.3.

Decl.tenendo ſecundam op.non procedere, quando promiſit ſoluere canonem infra certum tempus ſub pæna caducitatis, numer.9.

Declara 2. ſtante ignorantia,vel impedimento Domini,nu.10.

Declara 3. ſtante pacto,& promiſſione non adimpleta,nu.11.

Et maximè quando dictum eſſet, pro ſe, & ſuis hæredibus, ibidem.

Declara 4. quando emphyteuta priuaretur ipſo iure,nu.12.

Declara 5.non habere locum in excipiendo,n.13.

Caducitas, vt habeat locum, duo requiruntur, quod emphyteuta ceciderit,& Dominus declarauerit,nu.4.

Pœna non habet locum, ſi Domini non intereſt,& maximè, ſi eſt Eccleſia, ibidem.

Eccleſia non vult locupletari cum alterius iactura,num.6.

Eccleſia non debet eſſe tenax in pænis, maximè, ſi damnum non eſt paſſa,& eius conditio non eſt facta deterior,ibidem.

Caducitas, non dicitur incurſa, ſtante opinionum varietate,nu.7.

Pœna non tranſit in hæredem neque contra hæredes,nu.1.

Scientia Domini,quando præſumenda ſit num.14.

1 NVnc videndum erit, An Succeſſor poſſit declarare caducitatem,quam prædeceſſor non declara-

uit?Et dicendum eſt,quod non,latè Burſat.conſ.91.num.
18.cum ſeq lib.1.& conſ.223.lib.2. Anch.Regien.quæſt.45.nu.4.
lib.2.fol.88.Rim.Iun.conſ.305.num.39.lib.3. Caualc. deciſ. 43.
num.3.par.1.Gab.de iur.emph.concl.3. Caſſad. deciſ. 2.& 3.de
locato,idem Gab. de maleficiis concl.35.nu.7. qui multos cu-
mulat.Rim.Sen.conſ.429.num.60.& ſeq.vol.5, & conſ.22.nu.
25.vol.1.& conſ.269.num.19.vol.7. vbi dicit hanc eſſe magis
com.op.Rip.de donat.& gratiis lib.3.quæſt.70.num.236.& ſeq.
Redoa.de reb.Eccl.non alien.fol.532.in fine.Benint.deciſ.37.nu.
17.qui allegat Cuman.conſ.164. Mant.de tacit.lib.22.tit.27.
num.34.Hond.conſ.59.num.20.lib.1. Add. ad dec. Burat.627.&
ratio affertur, quia caducitas ſoluitur morte non ſol-
uentis, aut morte Domini ſcientia, & non contradi-
centis, late Seb. Medic. in tract. mors omnia ſoluit 2.part.
concl. 38. num. 102. Gabr.conſ.67.num.11.lib.2.& quia etiam
delictum morte extinguitur, & pæna non tranſit in
hæredem Gab.dic.conſ.& ſic nec contra hæredes em-
phyteutæ procedit.
2 Contrarium, quod Succeſſor poſſit caducitatem
declarare, tenuit Bald.in cap.imperialem,§.inſuper col.2.in
fine de prob.feud.alien.per Feder. & ibi Card.Alex.& Affl.
Abb.in c.fin. col. pen. de donat. & ibi Card.in 2.col.Paul.de
Caſtr.in l.omni modo col.2 ver.item gloſſ.Cod.de inoff.teſt.Aret.
conſ.14.Zaſ.in tractat.feud. ſub Rub. de feud.in verbo, dictique
Vaſalli promiſerunt col.15.ver. limitabis, vbi dicit, ita omnes
tenere in d.§. inſuper.Hipp. Marſ. in Rub.de fideiuſ.col.78.
ver.& faciunt optimè.Gab.de iur.emph.d.concl.3.nu.2.qui te-
net hanc eſſe magis communem opinionem.
3 Quid dicendum?Ego puto, quod prima opinio ſit
magis communis,ex dinumeratione Actorũ, æquior,
& verior. Primo moueor ex auctoritate Rotæ Roma-
4 næ,vt per Caſſ.d.deciſ.3. quæ ſola facit communem,&
magis communem opinionem. Secundo, quia duo
copulatiue requiruntur, vt caducitas habeat locum,
quod ſcilicet ceſſauerit emphyteuta in ſolutione, vel
aliis modis ceciderit à iure ſuo,& quod Dominus vo-
luerit.& declarauerit caducitatem d.l.2. ibi, ſi Domi-
nus voluerit, & in §. ſcire autem,'Auth.de non alien. ibi, &
volentibus Præpoſitis: cum ergo Dominus non de-
clarauerit in vita, nec voluerit eſſe locum caducitati,
5 cum tacuerit,videtur remiſiſſe. Caſſad.dict.deciſ.3. Ter-
tio, quia ex æquitate pæna non habet locum, ſi Do-
mini non intereſt. Mant. de tacit. & ambig.lib.22.tit.28.nu.
31.in fine:& hoc maxime habet locum, ſi Dominus eſſet
Eccleſia, quæ non vult locupletari, cum alterius ia-
6 ctura, & non debet eſſe tenax in pænis, præcipuè, ſi
eius conditio non eſſet facta deterior, vt diximus de
alien.quæſt.1.num.34.& M.Ant. de Amat.deciſ.Macerat.70.
in fine, & quando, non eſt damnum paſſa. Veral.deciſ.
7 231.part.2.Quarto,quia ſtante Doctorum contrarietate,
& opinionum diuerſitate, quæſtio hæc redditur du-
bitabilis, & dubietas iuris excuſat à caducitate. Se-
raph.deciſ.1149.Benint.ead. deciſ.num. 24. Nec obſtare de-
8 bet, quod in dubio fauendum ſit Eccleſiæ, vt not. in
cap. fin. de re iud. & in dubiis opinionibus pro Eccleſia
tenendum eſt,vt diximus de melior.quæſt.10.num.28. quia
non procedit, vbi agitur de pæna applicanda Eccle-
ſiæ,quæ cum ſit cultrix iuſtitiæ, & æquitatis cap.1.§. ſi
diuerſum de alien.feud. non vult, neque quærit ditari,
cum alterius iactura. Benint.eadem deciſ.num. 2. & cla-
rum eſt,quod caducitas eſt pæna.
9 Et tenendo primã opinionem, declara primo, non
habere locum, quando emphyteuta promiſit ſoluere
infra certum tempus,ſub pæna caducitatis:nam tunc
concurreret duplex prohibitio legis, & hominis, &
ideo poſſet fieri declaratio, etiam contra hæredes, ita
Bald.in l.fin. Cod.de reuoc. donat. Ruin.conſ.167.num.9. Rip.
reſponſ.26.numer.6.de iur.emph.Burſ.conſ.91.nu.6.& 7.volum.1.
qui loquitur in deterioratione. Bocc. conſil. 9. vbi dicit
hanc eſſe com.opin. Alexand.conſil.131.numer.4.volum.4.
Rimin.iun. conſil.1.num.34.volum.1. & Caualc.deciſ.43.nu.
11.& 50.& deciſ.30.par.2.nu.130. vbi alios refert,vt quando
adeſt pactum in inueſtitura,quod, ſi non ſoluerit in-
tra tempus conuentum,vel deteriorauerit,aut aliena-
uerit,cadat à iure ſuo.
10 Secundò declara, non habere locum, ſtante igno-
rantia,vel impedimento Domini.Burſat.dict.conſ.91.nu.
45.& 9.vbi plures cumulat, atteſtantes de com.opin.
& conſ.12.num. 4. eod. vol. Redoa.eod.tract.fol.499.numer.21.
Caualc.d.dec.43.numer.11. Add. ad d.dec. Burat. qui refert
Honded.conſ.55.num.92.lib.2.Gregor.15.dec.529.nu.18.& ſeq.
& quod ignorantia præſumatur, faciunt, quæ dixi-
mus qu.præcedenti in prima declaratione,& quando
etiam Dominus,non habuit tempus ad declarandam
caducitatem, quia ſtatim deceſſit. Corb. qui multos
congerit de cauſ.priuat.ob non ſol.can.ampl.45.num.25.
11 Declara tertiò, non habere locum, ſtante,pacto, &
promiſſione non adimpleta Caſſad.d.dec.3. nu.5. ver. item
quia erat pactum. Dec.conſ.146.num.4.& ſeq.Mant.in add.ad
Rom.conſ.212.num.7.Rip.d.reſp.26.de iur.emph.nu.4.& 6.lib.2.
& lib.3.de donat. & gratiis reuocan.qu.70. ſub num.236.car.22.
vbi dicit hanc eſſe com.op.propter pactum non ſerua-
tum, & promiſſionem non adimpletam; quod pa-
ctum, & quæ promiſſio tranſit etiam ad hæredes, &
contra hæredes, vt ibi tenet Rip.& maxime, quando
in conceſſionis inſtrumento dictum eſſet,pro ſe,& ſuis
hæredibus,vt communiter fit,Borg.cum aliis per eum
allegatis dec.43.ſupra allegata num.1,.Honded.d.conſ.51.lib.
1.num.32.& Surd.dec.29.num 11. Greg.15.in dicta deciſ.529.n.
20.Corb.de cauſ.priuat.ob alien.ampl.19. Add.ad dec.Burat.
ſupra alleg.
12 Declara quartò, non habere locum, quando em-
phyteuta priuatur ipſo iure: quia tunc ab hærede, &
contra hæreditatem, declarari poteſt caducitas.Bald.
in d.§.inſuper,col.2.& ibi Aluar. Gabr.de maleſ.concl.35.nu.
16.Honded.eod.conſ.51.num.26.& ſeq.& quando adeſt pa-
ctum, quod cadat ipſo iure, & facto, caducitas poteſt
declarari quandocunque per hæredes, & contra hæ-
redes Surd.deciſ.29.num.12. vel quando adeſſet in inue-
ſtitura pactum reſolutiuum,caducitas poteſt intenta-
ri per ſucceſſorem ob non obſeruantiam pactorum,
Rot.Maceraten.M.Anton.de Amat.deciſ.70.num.11. vbi de
com.teſtatur,allegans Borg.dec.43.num.12.par.1.Gabr.de
malefic.concl.35.nu.14.Caputaq.deciſ.230.nu.3.par.2.& alios.
Add.ad d.dec. Burat.
13 Declara quintò, non habere locum in excipiendo;
quia licet non poſſit declarari caducitas ad effectum
agendi; poterit tamen ad effectum excipiendi per
Succeſſorem. Oſaſch. deciſ. 29. numer. 13. ver. veruntamen,
Honded. dict. conſil. 51. numer. 33. Gab. dict. concl. 35. in fine
vbi multos cumulat. & diximus etiam in quæſt. 8. eiuſ-
dem tit.
14 Poſſet tamen probari ſcientia Domini, quæ pro-
baretur, ſi poſt venditionem citra aſſenſum poſſe-
diſſet per decennium ipſo ſciente, & patiente, Burſ.
* qui multos allegat conſil. 253. numer. 33. etiam de com.
atteſtantes, & de canone non ſoluto per decennium,
Burſat.ibidem,probaretur etiam ſcientia,quando igno-
rantia eſſet craſſa, & ſupina, vt declarat idem Burſ.
num. 35. probaretur etiam, quando eſſet notorium,
quod canon ſolueretur pro illa re, præſertim, ſi re-
ſponſio eſſet magna, & quando inter Dominum eſſet
ſtricta affinitas, addito longo tempore decurſo; &
quia etiam conſanguineus præſumitur ſcire facta
conſanguinei,& alia in dicto conſilio,Burſat.pro dicta
ſcientia præſumenda,videre potes.

Q V Æ-

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Emphyteuta poſt declaratam caducitatem, non poteſt propria auctoritate expelli à Domino, ſed requiritur citatio, & Iudicis ſententia, num. 1.

Cont. n. 2. vbi diſtinctio. Aut emphyteuta reſiſtit factis, Aut verbis tantum, & nu. 25. cont. n. 28.

Sed prima opinio eſt tenenda, quando factis reſiſtit, reſtringitur etiam, ſi Dominus ingrediatur cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne inde ſcandalum oriri poſſit, nu. 27.

Emphyteuta, ſi negat rem cecidiſſe in commiſſum, Dominus non poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem, ſecundum op. Spec. & ſequacium, n. 3.

Emphyteuta, ſi interuertat poſſeſſionem Domini, cadit à iure ſuo, & poteſt incontinenti repelli propria auctoritate, ſed non ex interuallo, nu. 4.

Emphyteuta, an poſſit propria auctoritate expelli, quando res incidit in commiſſum, adſunt quinque opiniones, n. 5.

Clauſulæ ſalutares apponendæ in libello, & quid importet clauſula iur. & iuſtitiam, & omni meliori modo, & deducens, &c. num. 6.

Emphyteuta, non poteſt repelli propria auctoritate, ſi res incidit in commiſſum, propter alienationem irrequiſito Domino, vel ob lineam finitam. eod. n. 6.

Libellus quomodo formari debet, quando agitur contra emphyteutam ob finitam emphyteuſim, eod. n. 6.

Et quando alienauit ſine conſenſu Domini, ibidem, & ob canonem non ſolutum, nu. 24.

Emphyteuta, ob pacta non ſeruata, vel ex alio capite, præterquam ob canonem non ſolutum, non poteſt propria auctoritate expelli, ſed requiritur Iudicis ſententia, nu. 9.

Amplia 1. etiam ſi ingreſſus eſſet poſſeſſionem auctoritate Iudicis, ſi Iudex nulliter proceſſiſſet, nec Dominus poſſet petere immiſſionem confirmari, vti ſpoliatuam, n. 8.

Amplia 2. habere locum etiam, ſi adeſſet pactum, quod in caſu deuolutionis poſſet Dominus propria auctoritate ingredi poſſeſſionem, citra vitium ſpolij, nu. 9.

Limit. hanc ampl. quando conſtaret, nullam omnino emphyteutæ competere defenſionem; ſecus, ſi competeret, vel dubitari poſſet, num. 10.

Reſtringitur ſtante pacto, vel circumſcripto pacto, quando vltra pactum adſit clauſula conſtituti, vel precarij: quia incontinenti poteſt repellere, ſi reſiſtat, n. 23.

Sed ſtante pacto de ingrediendo propria auctoritate, non poteſt, ſi factis, & non verbis reſiſtat, n. 24.

Et in caſu quo poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem, ſi Iudicem adeat, ſibi præiudicat, n. 11.

Declara quando Dominus proteſtatur, quod ſalua ſit ſibi auctoritas ingrediendi propria auctoritate, vel, ſi dictum ſit, ſine præiudicio ſuorum, n. 12.

Declara 2. niſi dixerit, quod intendit vti ſua facultate, ſed ad euitanda ſcandala, petit aſſociari à familia, n. 13.

Et ibi docetur practica, remiſſiuè.

Iudex prouidere debet, ne rixæ oriantur n. 14.

Emphyteuta non poteſt propria auctoritate repelli ob canonem non ſolutum, ſed requiritur citatio, & ſententia, n. 15.

Cont. num. 17.

Sed prima defenditur ibidem, niſi adeſſet in loco conſuetudo contraria, num. 25.

Appellatio datur à declaratione caducitatis, quod intellige, vt numer. 16.

Nemo poteſt ſibi ius dicere, n. 18.

Conductor, vel Colonus, ſi non ſoluat penſionem, poteſt expelli à Domino propria auctoritate, & maxime, ſi adeſſet pactum num. 19.

Argumentum de locatione ad emphyteuſim, non tenet, niſi in caſibus à iure expreſſis, n. 20.

Emphyteuta, an perdat naturalem poſſeſſionem, ob canonem non ſolutum, num. 21.

Nemo ſua poſſeſſione eſt priuandus, ſine citatione, & actu iudiciali, num. 22.

Conſuetudine induci poteſt, vt quis propria auctoritate poſſit ingredi poſſeſſionem ſine citatione, & ſibi ipſi ius dicere, numer. 24.

Licentia ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate, obtenta à Iudice, non poteſt exerceri contra reſiſtentem, num. 29.

ARduam quæſtionem tractandam nunc aggredior, & in practica quotidie occurrentem. An Dominus poſt declaratam caducitatem, poſſit propria auctoritate, ſine aliqua citatione, poſſeſſionem ſine vitio ſpolij accipere? Hanc quæſtionem arduam appellat Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. nu. 100.* & Clar. *§. emphyt. quæſt. 11.* vbi dicunt, quod Doctores in hac quæſtione; ita variè locuti ſunt, vt penè tot ſint ſentẽtiæ, quot ca-

1 pita. Et quod Dominus non poſſit propria auctoritate expellere emphyteutam tenuerunt Pet. Cyn. & Salyc; quos refert Iaſ. *in d. l. 2.* Bero. ſibi contrarius *conſ. 49. nu. 24. vol. 3.* Paul. de Caſtr. *in l. Colonus, ff. locat.* Card. Alex. *in cap. potuit. de locat.* Add. ad Alex. *conſ. 105.* qui dicit, quod hæc eſt iuſtior ſententia, & de ſtylo practicatur: hanc etiam partem tenet Rom. *conſ. 212. num. 8.* Curt. iun *conſ. 149. num. 2.* Alex. *conſ. 6. nu. 20. vol. 3.* dicens, ſententiam eſſe neceſſariam ad executionem, & Rom. *conſ. 50. nu. 10. vol. 1.* ait ſententiam, quæ declaret emphyteutam eſſe culpabilem, accedere debere. Ant. de Butr. *conſ. 22. nu. 1. in fine;* Crauet. *conſ. 212. nu. 2. & 3.* And. Barb. *conſ. 51. colum. 14. nu. 10. lib. 1* Felyn. *in cap. præterea, num. 2. de ſponſ.* & quod requiratur ſententia declaratoria: tenet Alexan *conſ. 103. num. 17. vol. 1.* licet loquatur in feudo. & idem dicit Iacob. de S. Georg. *in tract. feud. in ver. & dicti Vaſalli, num. 9.* Bald. *in c. quæ in Eccleſiarum, numer. 31.* dẽ Conſt. Affl. *dec. 97.* Soc. iun. *conſ. 111. nu. 11. vol. 2.* qui non decidit quæſtionem, ſed conſilium dat, vt auctoritate Iudicis expellat. Aſin. *in prax. iud. §. 7. limit. 48. verſ. ex quo concludo;* & hanc ſententiam, quod requiratur citatio, & ſententia Iudicis, ſequitur Caualc. *deciſ. 36. num. 141. par. 2.* Clar. *ead. qu. 11. in fine,* Guid. Pap. *deciſ. 107. num. 1.* & alij, quos refert Hier. de Cæual. *com. cont. com. qu. 14.*

2 Contrariam opinionem tenet Gloſſ. *in d. l. 2. in ver. repellere,* quod Dominus poſſit propria auctoritate expellere emphyteutam; & hanc opinionem dicit eſſe communem, Alex. *conſ. 117. num. 11.* Corn. *conſ. 193. litt. B. lib. 3.* qui pariter dicit hanc eſſe communem opinionem, Decian. *conſ. 146. num. 7.* Sigiſ. *conſ. feud. 35.* & Clar. *dict. qu. 11.*

* teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem: licet cum diſtinctione, ſi emphyteuta non reſiſtat factis, ſed ſi reſiſtat verbis tantum, poſſit expellere; Hanc etiam magis communem appellat, Corn. cum hac diſtinctione *conſ. 193. litt. C. lib. 3.* quam ſententiam, dicit Clar. eſſe tenendam, tanquam tutiorem, & æquiorem, quæ minus ſcandalis viam aperit: hanc etiam partem tenuerunt antiqui Doctores, ſcilicet Azo. in Summa *de iur. emphyt.* Iac. But. Old. & Rai. de Forl. *in d. l. 2.* Gepol. *conſil. 25. cauſarum ciuilium num. 5.* Aret. *in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, ff. de acqu. poſſ.* Imol. *in d. c. potuit, numer. 30.* Crot. *in l. 1. num. 8. ff. eod.* Vrſil. qui de communi teſtatur ad *d. dec.* Affli. *179.* Abb. *conſ. 67. num. 2. vol. 2.* Dec. *conſ. 146. n. 7.* Soc. *conſ. 167. numer. 4.* Alexand. *conſ. 105. numer. 18. volum. 3.* Gozad. *conſ. 39. num. 25.* qui loquitur in caſu lineæ finitæ, & teſtatur de communi; ſed ſuam opinionem impugnat Gabr. *conſ. 88. in fine,* qui dicit, quod licet Dominus poſſit propria auctoritate ingredi poſſeſſionem, quando res deuoluitur propter canonem non ſolutum,

quo tantum caſu, loquuntur Doctores allegati, per Gozad. non tamen quando per alienationem, vel generationem finitam; quia Eccleſia non poteſt ita eſſe certa dé alienatione illicita, vel extinctione generationis; ſicut de non ſolutione canonis, vt tenet etiam Afflict. *dict. deciſ. 97.* quam etiam deciſionem ſecutam fuiſſe Rot. vt per Peregr. *dec. 33.* inter manuſcriptas teſtatur idem Gab. & refert Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 12. in principio*, ſed in caſu alienationis, & ob lineam finitam, cum Gozad. tenet Bero. *conſ. 45. num. 13. vol. 3. & conſ. 102. num. 48. volum. 1.* Aym. *conſ. 302. col. fin.* Bald. *conſ. 177. num. 3. vol. 3.* & Bero. tenet idem ob non ſolutum canonem, & ob rei deteriorationem *conſil. 125. volum. 1.* Et pro hac opinione, quæ tot Doctorum primæ claſſis auctoritate eſt fulcita, ob canonem non ſolutum, eſt etiam illuſtrata ab illo ſupremo tribunali Sacræ Rotæ Romanæ, vt per Caſſad. *deciſ. 2. de locato in principio*, quam allegat Ludouiſ. *deciſ. 105. nu. 11.* Rot. *par. 3. diuerſ. deciſ. 30. & 58.* vbi etiam atteſtatur hanc eſſe magis communem opinionem, & magis communem quoque appellat Corb. *d. cauſ. num. 4.* licet ipſe teneat opinionem Spec. & Corn. *conſil. 193.* diſtinguentium. Aut em-
3 phyteuta negat rem cecidiſſe in commiſſum, & tunc Dominus non poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem: quia per negationem res efficitur dubia, & Dominus non poteſt ſibi ius dicere, & emphyteuta multis caſibus excuſatur à ſolutione canonis. Aut certum eſt emphyteutam ius ſuum amiſiſſe, & Domino poſſeſſionem interuertiſſe, & tunc poſſit: quam diſtinctionem multi tenuerunt, quos idem Corb. recenſet, & quando emphyteuta negaret proprietatē Domino directo, licet expellere propria auctoritate; quia alioquin ciuilem amitteret, ſed quando proprietarium, & Dominum directum recognoſcit, non poteſt propria auctoritate eiici, iuxta diſtinctionem, Corn. *conſ. 193. nu. 3. lib. 3.* inquit Ludouiſ. *d. deciſ. 105. nu. 16.* qui per verbum,
4 Forſan, loquitur: & non eſt dubium, quin emphyteuta cadat à iure ſuo, ſi interuertat poſſeſſionem Domini directi, text. eſt *in l. 2. C. de iur. emph.* & ibi Gloſ. *in ver. repellere*, quæ communiter recipitur, vt dicit Iaſ. *in ead. l. num. 117.* Et ratio affertur, quia tunc emphyteuta incipit in totum ſuo nomine poſſidere rem emphyteuticam, & ſpoliare Dominum ſua ciuili poſſeſſione; ſed non poteſt propria auctoritate repellere emphyteutam, ſed via iuris, & non facti, contra eum agendum eſt: Quod intelligit Iaſ. ibi, quando ex interuallo vult propria auctoritate expellere, ſed ſi incontinenti in ipſo actu interuerſionis, pro tuenda ſua ciuili poſſeſſione, tunc poſſet, *l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi arm.* Clar. *§. emphyt. quæſt. 25.* Menoch. *de adipiſ. poſſ. remed. 5. num. 84.*

5 Sunt præterea aliæ opiniones Doctorum circa hanc quæſtionem, & quinque recenſet Iaſ. *in dict. l. 2. à num. 110. cum alijs ſeq.* & Corb. *in d. qu.* vbi videri poſſunt argumenta, quæ adducuntur, & vnaquæque opinio habet ſuos ſequaces.

6 Sed quia aliqui Doctores, vt ſupra viſum eſt, confusè loquuti ſunt: ideo, vt clarius veritas huius quæſtionis eluceſcat, diſtinguendum eſſe puto. Aut quæritur; an emphyteuta poſſit expelli propria auctoritate, ſine ſententia Iudicis, & ſine citatione, quando res incidit in commiſſum propter alienationem, vel ob finitam generationem; Et non poteſt. Afflict. *dict. deciſ. 97.* Rot. *d. dec. 30. & 58. par. 3.* Ludouiſ. *eadem deciſ. 105.* Mant. *dec. 194. num. 4.* Gabr. *conſ. 88. num. 23. lib. 1.* Rot. *par. 1. deciſ. 409. num. 7. recent.* & diximus etiam ſupra *in tit. de alienat. qu. 1. num. 8.* alias poterit emphyteuta agere contra Dominum, vt ſpoliatus; & intentare contra ipſum actionem ſpolij; etiam ſi mandato Iudicis, Dominus ingrediatur poſſeſſionem, modo Iudex de facto proceſſerit, ſine citatione, & cauſæ cognitione. Ludouiſ. *d. deciſ. 105. num. 11.* Mantic. *eadem deciſ. 194.* quæ hodie eſt impreſſa etiam in *part. 4. diuerſ. 785.* & apud Zacch. *de oblig. Cam. deciſ. 142.* Rot. *deciſ. 312. numer. 10. par. 5. recent.* Paul. de Caſtr. *conſil. 68. numer. 7. lib. 2.* Afflict. *d. deciſ. 97.* Gabr. *d. conſ. 88.* & opinionem Affl. ſequitur Rot. vt in *dictis deciſionibus 30. & 58.* Peregr. & *deciſ. 30. lib. 1. & 52. lib. 2.* Menoch. *de recup. poſſ. remed. 1. num. 79.* qui loquitur in caſu non ſoluti canonis. Carocc. *deciſ. ſeu caſu 9. numer. 5. & de locat. & cond. fol. 91. quæſt. 12.* vbi dicit hanc opinionem tenere Roncheg. *ad l. 2. de duobus reis, numer. 34.* & Rot. Floren. vt per Magon. *74. alias 76. n. 24.* Add. ad Iul. Clar. *§. emphyt. quæſt. 9.* Alciat. *reſp. 293. in fine.* Ruin. *conſil. 50. num. 10. & conſ. 166. lib. 1.* Et ratio eſt, quia, ſi emphyteuta eſſet citatus multas exceptiones, & defenſiones opponere poſſet, propter quas fortaſſe non incideret in commiſſum: & ideo dicetur ſpoliatus; Et aliam rationem adducit Mantic. *d. deciſ. numer. 4.* quia etiam in obligatione Camerali, quæ paratam habet executionem, ſiquid eſt liquidandum, neceſſaria eſt liquidatio, nec ante eam, vigore pacti, poteſt capi poſſeſſio propria auctoritate: licet diſſentiat Cràuet. *conſ. 302. col. pen. ver. ſed dicet aliquis*; quod emphyteuta poſſit propria auctoritate expellere emphyteutam, quando non negatur rem eſſe emphyteuticam, & vbi non inuenit reſiſtentiam, allegat Soc. *conſ. 147. col. 5. lib. 2.* & Corn. *conſ. 193. & 271. lib. 3.* & cum eo videtur tranſire Menoch. *d. num. 79. in fine*; Sed contrarium tenent Doctores allegati per Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ. 17. num. 8. & ſeq.* vbi dicit, quod iſta eſt verior, & communior op. Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 18.* Honded. *conſ. 21. num. 23. & ſeq.*

Libellus autem ita formari poteſt, quando emphyteuſis eſt reuerſa ad Dominum directum, ob lineam finitam, ſiue generationem, vel propter tempus elapſum, narretur quod N. conceſſit in emphyteuſim talem rem cum ſuis confinibus, & ſi confinia ſint mutata, ponantur vetera, & noua T. pro ſe, & vſque in eius tertiam generationem maſculinam, & fœmininam quatenus ita conceſſa fuerit, vel ad tale tempus, vt conſtat per publicum inſtrumentum, rogatum per talem, &c. item narrentur qualiter talis. S. vltimus emphyteuta mortuus eſt, vel etiam ſine filiis, ſi ita eſt: & ideo res prædicta conceſſa in emphyteuſim præfato T. eſt deuoluta ad dictum Dominum directum, & ſic dominium vtile eſt conſolidatum cum directo, item qualiter res prædicta ad præſens poſſidetur, & detinetur per M. & eſt eadem in corpore, & ſubſtantia, cum illa iam conceſſa ſupradicto T. qui fuit amicabiliter pluries requiſitus, vt eandem rem dimittere, & relaxare vellet dicto Domino directo, & ſemper recuſauit, & hodie recuſat, indebitè, & iniuſtè, Quare cum prædicta omnia vera ſint, petit per vos, & veſtrum officium, quod, quatenus opus ſit, humiliter implorat, pronuntiari, declarari, & ſententiari, præfatam rem legitimè fuiſſe deuolutam ad dictum N. ipſumque M. detentorem condemnari omnibus iuris remediis ad dimittendum, & relaxandum eidem N. eandem rem, vna cum fructibus perceptis, & percipiendis à tempore finitæ emphyteuſis, vt dicemus *qu. 1. de ſolut. can. num. 236.* ac damnis, expenſis, & intereſſe; & poſtea ponantur clauſulæ ſalutares. Hæc forma ſumitur ex pract. Papien. in for. lib. quo agitur ad reuoc. feudi. Dominus etiam probare debet, lineam eſſe finitam, dominium, & identitatem rei, vt infrà *de var. quæſt. qu. 7.* dicetur.

Sed melius eſſet in hoc caſu, quod Dominus directus intentaret iudicium poſſeſſorium reintegrandæ, vt *de diuerſ. quæſt. emph. qu. 8.* dicemus, vel poſſeſſorium retinendæ, vt *eod. tit. qu. 6. & 7.* & ibi vide *num. 3.* quando competat, nec ſe aſtringat ad vnum remedium tantum, ſed pro-

proponat omnem actionem, & omne remedium, vt eod.tit.qu.13.nu.16. & ita faciendo, obtinebit actor, ex ea, quæ magis competit, iuxta probationes factas. Hond. conſ.22.nu.26.lib.1.& vtile erit ponere clauſulam etiam, Agens non ſolum modo prædicto, ſed omni alio meliori modo, via, cauſa, actione, remedio, & interdicto, ſibi magis proficuo, & neceſſario; & clauſulam, Ius, & iuſtitiam miniſtrari ſuper præmiſſis, & omni meliori modo; qui actor videtur intentaſſe illud remedium, & illam viam, quæ ſibi libellanti competere poteſt, & magis fauorabilem. Rol. qui alios refert, conſ.79.num.38. volum. 1. & actor per iſtam clauſulam, Ius & iuſtitiam, &c. obtinere debet ſuper eo, in quo iuſtitiam habet, non obſtantibus contrariis in libello dedoctis. Rot. diuerſ.part.1.dec.251.nu.7.& dec.256.Pacif.de ſal.inter.inſp.l.1.cap.3.nu.42. Oſaſch.dec.2.numer.28. M. Ant. de Amat.dec. Macerat.61. Scapuc.de ſal.inter.lib.1.qu.21.numer.6. imo per dictam clauſulam, Ius, & iuſtitiam, &c. & maxime, ſi eſt addita clauſula, Et omni modo meliori, Iudex ad euitandum circuitum, debebit iudicium exequutiuum conuertere in ordinarium. & condemnate ſuper meritis condemnandum, & abſoluere abſoluendum, ſine aliqua expenſarum refectione Caualc.deciſ.35.num. 5.par.1. Mart.de clauſ.clauſ.65.numer.19.par.1. qui alios citat; & ſi probatum ſit ſuper poſſeſſorio, vel petitorio, & ſic alia cauſa, etiam contraria, dummodo quovis modo colligatur ex narratiua, & libello, debet ſequi ſententia condemnatoria. Borg. in repert.dec. in ver.libellus, propter clauſulas ſalutares. & ſufficit, quod verificetur petitio ſuper aliquo ex narratis, vt ibi: nam clauſulæ ſalutares nunquam ſinunt periclitari libellum, & omnibus morbis libelli medentur, ſicut herba betonica, & clauſulæ appoſitæ in libello, deducens, &c. & omni meliori modo aptæ ſunt comprehendere omnem modum agendi, ita vt cenſeatur totum ius deductum ad ſubſtinendum iudicium in eum modum, quo actori magis proficuum eſſe poteſt Rot. in recol. per Paul. Rub.dec.135.n.5. vbi aliæ dec. allegantur, & per d. clauſulam deducens omne ius ſuum, &c. poterit Iudex pronuntiare ſuper remedio adipiſcendæ, licet intentatum ſit remedium retinendæ, ſi ex deductis in proceſſu conſtet Dura dec.258.nu.3.& in clauſula omni meliori modo addatur copula, & ſcilicet. & omni meliori modo, alias reſtringeretur ad expreſſa tantum Achill. de Graſ.deciſ.1.de verſ.ſign.& Cæſar da Graſ. deciſ.1.de elect. Caputaq.deciſ.124.part.1.

Libellus etiam, quando agitur contra emphyteutam alienantem, ſine conſenſu Domini directi, formari poteſt ſic. Narretur, quod N. de anno, &c. conceſſit in emphyteuſim T. vnam domum, &c. vt conſtat per acta D. &c. cum conditione, quòd dictam domum non poſſet alienare, vendere, cedere, & concedere, neque in dotem dare alicui, ſine conſenſu d. N. & nihilominus dictus T. non requiſito dicto Domino directo, & ſine eius licentia alienauit, ſiue vendidit eandem domum S. prout conſtat per inſtrumentum rogatum per N. & propterea dictus T. cecidit ab omni ſuo iure, & vtile dominium conſolidatum eſt, cum directo, & licet pluries fuerit requiſitus, vt præfatam domum eidem relaxare vellet, ſemper recuſauit, & ad præſens recuſat. Quare cum prædicta vera ſint, petit per vos; & veſtrum officium, quòd quatenus opus ſit humiliter implorat, pronuntiari, & ſententiari, dictam domum legitimè eſſe deuolutam, cum ſuis melioramentis ad dictum Dominum directum, eundemque T. cogi, & compelli iuris remediis opportunis ad relaxandum, & dimittendum eandem domum eidem Domino directo, & addantur clauſulæ ſalutares petens ius, & iuſtitiam, &c. deducens, &c. non ſe aſtringens, &c. & omni modo meliori, &c. agens non ſolùm modo prædicto. ſed etiam &c. proteſtans de expenſis, &c. Sumitur hæc forma ab eodem Papien. loco cit.

7 Aut emphyteuta eſt priuatus iure ſuo, ob pacta non ſeruata, vel alio capite, præterquam ob canonem non ſolutum, de quo dicemus infra in ſequenti diſtinctione, & idem dicendum eſt. Mant.d.dec.n.2.& 3. Ludouiſ. d.dec.105.nu.11. licèt in hoc diſſentiat Bero.conſ.125.lib.1. & ratio eſt, quia eſſet iniquum, vt ſine citatione auferatur poſſeſſio emphyteutæ, etiam ſi iniuſtè videatur poſſidere c. licet Epiſcopus de preben. in 6. & cap. litteris de reſt.ſpol. & poteſt etiam afferri alia ratio ſupra citata, quia, ſi emphyteuta fuiſſet citatus multas exceptiones opponere poſſet; & in caſu deteriorationis, quod requiratur Iudicis ſententia, diximus ſupra hoc tit. qu. 2.nu.26.& 27. & tenet Burſat.conſ.91.num.21.lib.1. & Redo.de reb. Eccl. non alien. Rub.de cad.ob deteriorationem n.17.& 23. Menoch. conſ.301.num.23.vol.4. Franc. Milan.dec. Regn. Siciliæ 17.num. 47.& 57.cum ſeq. quod requiratur Iudicis ſententia declaratoria, vbi alios refert: non ad effectum, vt res incidat in commiſſum, cum hoc contingat ipſo iure, facta declaratione per Dominum, ſed vt emphyteuta remoueatur à poſſeſſione, licet, non deſint, qui contenent, vt per Ioſeph. Lud.deciſ.Peruſ.17.& in ead.dec. enumerantur.

8 Amplia primò, quod nec etiam Dominus, quando de facto, ſine citatione ingreſſus eſt poſſeſſionem, etiam auctoritate Iudicis, ſi Iudex nulliter proceſſit, poſſet petere confirmari immiſſionem, & ſpoliatiuam, parte citata, etiam quod de nouo eſſet concedenda. Ludouiſ.d.3.deciſ.105.numer.10. vbi aliæ deciſiones allegantur, & pro hac opinione videndus eſt etiam Corb. de cauſ.priuat.ob non ſol.can.quæſt.vltima.

9 Amplia ſecundò, habere locum etiam ſi adeſſet pactum, quod in caſu deuolutionis Dominus poſſet propria auctoritate capere poſſeſſionem, citra vitium ſpolij. Mant.eadem dec.2.nu.2.& ſeq. Ludouiſ.d.deciſ.105.nu.12. & 18 & Add. ad eandem dec. Ludouiſ. Contrarium tamen ead. Rot. videtur ſentire, vt in deciſ.857 par.4.diuerſ. quæſt. eſt ad verbum relata infra de diuerſ. quæſt. quæſt. 2. Sed conſidera, quia ibi aderat etiam clauſula conſtituti, vt per Mant.de tacit.lib.11.tit.5.numer.7. Vel intellige, quando eſt emphyteuſis deuoluta ob canonem non ſolutum in quibus terminis loquitur Caſſad. dec.2.nu. 1. de locat. & Rot. d.cla deciſ. 857. ſecus ob aliam cauſam, vt dicitur in dict. deciſ. Ludouiſ. 105. & vide infra num. 25. ſed aduertendum eſt, quod opinio illa, ſcilicet, quod Dominus ob canonem non ſolutum poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem, non eſt tutá, vt dicemus, etiam ſtáte prædicto pacto; quia multas rationes poſſet emphyteuta allegare, ex quibus de iure excuſaretur à caducitate, vt bene Mant. aduertit d.l.tit.22 ſub num.14. & quando conſtaret emphyteutæ nullam omnino poſſe competere defenſionem, poſſet procedere, vt dictum fuit num.10. ex ſententia eiuſdem Mant. & in emphyteuſi deuoluta ob lineam finitam, ſtante pacto, quando deuolutio eſt turbida, licentia, & pactum prædictum non ſuffragatur, vt quando pendet lis ſuper deuolutione, eſt dec. Duran. 97. in fine. Et quod pactum de capienda poſſeſſione propria auctoritate, & abſque vlla citatione, intelligatur, quando omnino certum eſt, emphyteuſim eſſe finitam, alias hæres vltimi emphyteutæ eſt citandus, Burat. deciſ. 786. num. 8. & vide infra num. 25.

10 Limita dictam ampliationem non habere locum, quando conſtaret, emphyteutæ nullam omnino poſſe competere defenſionem; ſecus ſi competat, vel etiam, ſi dubitari poteſt, an aliqua defenſio poſſit competere: quia tunc debet prius citari, vt doceat de iure

ſuo. Mant. *ead. deciſ. num. 6. & de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 22. ſub numer. 14.* & *latè lib. 11. tit. 5.* ſupra citato. Add. ad d. dec. Ludouiſ. & de hac re nos etiam diximus ſuprà *qu. 7.* dum allegauimus dec. Cocc.

11 Aduertendum tamen eſt, quòd, ſi Dominus Iudicem adeat in caſu, in quo poteſt propria auctoritate ingredi, & adipiſci poſſeſſionem, cenſetur renunciaſſe proprio fauori; & ideo erit pars citanda. Menoch. *de adipiſ. poſſ. remed. 5. numer. 157.* Aſin. *dict. §. 7. limit. 49.* Gab. *de citat. conc. 1. num. 223.* vbi teſtatur hanc eſſe mag. com. op. * Ludouiſ. *d. d. c. num. 14.* Mant. *d. tit. 22. numer. 15.* quia poſtquam aditus eſt Iudex, debet expectari eius auctoritas, ex quo elegit viam iudicij, ad viam facti redire non poteſt. Corb. qui plures cumulat dicta *quaeſt. 13. nu. 2.* & tenent omnes ſupra citati.

12 Declara, vt non procedat dicta ſententia, quando Dominus adeundo Iudicem proteſtaretur, quòd ſalua ſibi eſſet auctoritas, & facultas ingrediendi, & adipiſcendi poſſeſſionem propria auctoritate: nam hæc proteſtatio eum adiuuaret, vt relicta via iudiciaria ingredi ſua ſponte poſſet. Menoch *d. remed. 5. num. 158.* Dec. *conſ. 460. numer. 7.* Mant. *dict. tit. 22. num. 16.* Add. ad *d. dec. 105.* Ludouiſ. vbi teſtatur ita tenuiſſe Rot. etiam, quod lis fuiſſet contextata, non cenſetur receſſum à dicta proteſtatione, Mant. *dict. tit. num. 18.* vbi vide, quod fiat proteſtatio, vt vna via electa, altera non tollatur; & videndus eſt Caroc. *de locat. fol. 201. numer. 13.* & idem, ſi dictum eſſet, ſine præiudicio ſuorum iurium. Corb. *d. nu. 2.* Mant. *d. tit. num. 17.*

13 Declara ſecundò, niſi Dominus adeundo Iudicem, proteſtetur, quod intendit vti ſua facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, & ad euitanda ſcandala petit aſſociari, & familiam, qua aſſocietur. Gab. *dict. concl. 1. num. 225.* Surd. *conſ. 221.* Mant. *dict. tit. 22. num. 17.* Add. *ad dict. deciſ. Ludouiſ. 105.* Aſin. *d. limit. 49. per leg. aequiſitionem, in principio, ff. de vſuf.* cùm Iudex prouidere debeat, ne rixæ oriantur; ſecus verò, vt dictum eſt, in prima declaratione, ſi Dominus compareat, exponendo qualiter emphyteuta, non ſoluit canonem, & propterea à ſuo iure cecidit; ideo petat licentiam ingrediendi, & expellendi; quia talis actio in Iudicis licentia fundari videtur, erit neceſſaria citatio. Aſin. *dict. limit. in fine,* & vide etiam Carocc. *eod. fol. numer. 12.* qui ponit practicam contra conductorem, qui non ſoluit penſionem.

15 Aut emphyteuta eſt priuatus iure ſuo ob canonem non ſolutum, & hæc eſt maxima quæſtio, & eſſe arduam diſputationem teſtatur Menoch. *de recup. poſ. remed. 1. num. 78. & numer. 79.* Qui ponit hanc quæſtionem, & tenet, quod licèt ob non ſolutum canonem, ipſo iure emphyteuta ſit priuatus: non tamen poteſt poſſeſſione, ſola Domini manu, priuari, & tanquam ſpoliatus, ante omnia reſtitueretur; Et pro hac opinione, quam dicit eſſe æquiorem, & veriorem, allegat Guid. Pap. *dec. 107.* Affl. *dec. 97. in fine* Alciat. *reſp. 293. in fine.* Crauet. *conſ. 212. num. 2.* Et quod requiratur ſententia declaratoria, tenet Ruin. *conſ. 50. numer. 10. & conſ. 166. in fine lib. 1.* quo loci affirmat ex Roma. & aliis, neceſſariam eſſe emphyteutæ citationem, qua intelligat, declarationem, contra ſe ferri; & hanc opinionem tenet Clar. *§. emphyteuſis quaeſt. 11.* vbi dicit, quod nullo caſu liceat Domino expellere emphyteutam, propria auctoritate; & quod ſit æquior, & tutior, Aſin. *dict. limit. 48. ſub num. 3. ver. ex quo concludo.* Facit pro hac opin. diſtinctio Spec. quando emphyteuta negat bona eſſe deuoluta, ob non ſolutum canonem, quòd non poſſit Dominus propria auctoritate eum expellere, quem ſequitur Corn. *conſil. 193. numer. 3. volum. 3.* & nouiſſimè Corb. *dict. quaeſt. 12. numer. 3.* dicens, quod ſemper ſibi placuit opin. Spec. & ibi alios citat; quia emphyteuta in multis caſibus, licèt canonem non ſoluerit, excuſatur, nec à iure ſuo cadit; Facit etiam pro hac opinione; quia omnes ferè qui contrarium tenent, dicunt, quod melius, & conſultius faciet Dominus, ſi expellat emphyteutam Iudicis auctoritate. Soc. iun. *conſil. 111.* Valaſc. *de iur. emph. quaeſt. 18. numer. 9. in fine,* & hanc etiam partem ſequitur Caroc. *deciſ. ſeu caſu 9. num. 5.* dicens quod hodie hæc opinio eſt æquior, & verior, ex ſententia Menoch. *d. numer. 79.* & pro ſua opinione adducit Perſonal. *conſ. 5. num. 25.* atteſtantem de magis communi opinione: & de magis com. pariter dicit affirmare Ronchegal. *ad l. 2. num. 34.* de duo. reis, & Magon. Rot. Florent. 74. alias 76. & Perſonal *dict. conſ.* dicit, quod à declaratione Iudicis de-
16 tur appellatio, quod Caroc. ibi intelligit, attenta concluſione libelli, & meritis cauſæ; ſi enim concluſum eſt ad meram caducitatem, vel probationes, & principalis diſcuſſio cauſæ reſpiciunt caducitatem, detur appellatio; ſecus, ſi reſpiciunt meram poſſeſſionem, vt per Contard. ad Ægid. *quaeſt. 15.* & prædictam opinionem videtur ſentire Mant. *de tacit. libr. 22. tit. 22. numer. 4.* Nam multas poteſt emphyteuta exceptiones opponere & ſic non debet de facto ſpoliari, ſed vide omnino de diuerſ. quæſt. q. a. an detur appellatio.

17 Contrariam ſententiam, quod emphyteuta poſſit expelli propria auctoritate à Domino, ob canonem non ſolutum, tenet Iaſ. *in l. 2. Cod. de iur. emph. num. 101.* vbi quinque Doctorum inter ſe pugnantium ſententias refert, Corn. *conſ. 166. lib. 2. & conſ. 171. lib. 3.* qui affirmat emphyteutam ſic expulſum poſſeſſioneque priuatum, agere non poſſe, vt tanquam ſpoliatus reſtituatur, & Corneum ſequutus eſt Gozad. *conſ. 39. in fine.* & Soc. iun. *conſ. 111. numer. 12. lib. 2.* & hanc opinionem tenet Gloſſ. *in dict. l. 2. in ver. repellere;* licet dicat, melius faciet, ſi Iudicis auctoritate expellat; cum aliis allegatis ſupra *num. 2.* qui atteſtantur hanc eſſe magis com. op. & Valaſc. *d. quaeſt. 18. ſub nu. 9.* dicit receptius tamen eſt, poſſe emphyteutam à Domino propria auctoritate expelli, allegando Dec. qui de com teſtatur *conſ. 146. n. 7.* Gozad. *conſ. 86. n. 9.* Alciat. *in l. 1. § nunciatio n. 2 ff. de nou. op.* Alex. *conſ. 131. num. 3. lib. 4.* & Iacob. *in auth. qui rem num. 26. C. de Sac. Sanc. Eccl.* licet dicat, quod conſultius faciet, ſi Iudicis auctoritate eum repellat, idem tenet Gabr. *conſ. 88. nu. 23.* quia Dominus de non ſolutione canonis eſt certus, vbi allegat infraſcriptas deciſiones Rotæ, & hæc opinio (vt dixi) eſt illuſtrata radiis Sacræ Rotæ Romanæ, vt per Caſſad. *deciſ. 2. de locat. & par. 3. diuerſ. deciſ. 30. & 50.* & ſic vides, quod vtraque opinio habet multos ſequaces, primæ claſſis: & ideo iſta quæſtio redditur difficilis, & ardua. Et propterea, non erit inconueniens quod ego (licet minimus) in hac tam ardua, & difficili quæſtione, quæ indigeret deciſione Principis, dicam, quæ de iure ſentio. Dico igitur, quod me multum mouet auctoritas Sacræ Rotæ Rom. à qua recedere temerarium eſt, ſed circumſcripta eius opinione quam, nec ipſa, vſque adhuc benè firmauit, quod viderim, vt eſt videre *in dict. deciſ. 105.* & per Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 22. numer. 14.* & in illis deciſionibus Caſſad. & Fabij, hanc quæſtionem Rot. non diſputauit; crederem, quod prima opinio eſſet de iure verior, nec me mouent argumenta, quæ in contrarium adducuntur, & primò tex. *in dict. l. 2.* in quo fit principale fundamentum in verbis illis Domino volente, licere repellere; ſi ergo poteſt repellere, ſi vult, ergo propria auctoritate, exponunt ibi Gloſſ. & ſequaces: ſed iſte intellectus, non ſumitur ex illo tex. quia ſimpliciter dicit, poſſe repellere; & ideo magis dicendum, quod
18 Iudice mediante repelli debeat, cùm nemo poſſit ſibi ius dicere, *leg. vnica, Cod. ne quis ſua cauſ. iud.* & Dec.

in l.

in leg.non eſt ſingulis de reg.iur. Secundò tex. in auth.de non
alien.§ ſcire autem,in illis verbis,volentibus Præpoſitis defendere,
potius facit contra,quia ibi exponit gloſſ. volentibus
defendere,vendicando,vel condicendo:& tamen mo-
tum eſt,quod vendicatio, eſt actio, ff. de rei vend. l.1. &
actio eſt ius perſequendi in iudicio,quod ſibi debetur,
inſt. de act. in principio. Nec etiam tex. in auth. de alien. &
emphyt. probat contrariam opinionem , in illis verbis
damus licentiam eiici,ſi voluerit: quia non ſequitur,
ergo propria auctoritate;ſed Iudicis, l. de vno quoque ff.
de re iud.quæ habet locum,etiam, ſi agatur de eiicien-
do aliquem de poſſeſſione,quam iniuſte,& illicitè de-
tinet.Gab de citat.conc.1.nu.7.vbi infinitos cumulat. Nec
pariter obſtat , quod dicitur de Colono , vel Condu-
ctore, quem poteſt Dominus propria auctoritate ex-
19 pellere,ſi non ſoluat penſionem, l.ædem à contrario ſenſu,
Cod.locat & per Iaſon. in dict.l.2.C. de iur. emphyt. ex alio-
rum doctrina:quia fateor,quod hæc eſt com.& magis
com.opin. vt per Caroc. de locat. qui infinitos cumulat
fol.200.quæſt.14.numer.6. & maximè procedit, ſtante pa-
cto appoſito de expellendo propria auctoritate , ob
penſionem non ſolutam.Caſtad.decis.3.de locat. non ta-
men ſequitur, ergo habet locum etiam in emphyteu-
ta: quia Conductor neque ciuiliter, neque naturaliter
poſſidet . niſi conductio ſit ad longum tempus , ſed
emphyteuta poſſidet naturaliter. vt per Mant. de tacit.
& ambig.lib.22.tit.2.numer.5.& 6.& ideò nimirum, ſi po-
teſt expelli propria auctoritate ; quia nullam poſſeſ-
ſionem habet,c.inter dilectos in fine.de fid.inſt. & ſi ex-
pellatur,non competit ei aliquod interdictum, leg. Co-
lonus.ff de vi,& vi armat. ſed diuerſum eſt in emphyteu-
ta, qui habet ius in re. l.2.ff. ſi ager. vectig. & argumen-
20 tum a locatione ad emphyteuſim non tenet , niſi in
caſibus,in quibus reperitur in iure expreſſum,vt dixi-
mus in Præludiis quæſt.5.nu.20.Nec obſtat,quod emphy-
teota perdiderit naturalem poſſeſſionem, ob non ſo-
lutum canonem, & ideò reſiſtendo Domino de facto,
vult illum priuare ſua ciuili poſſeſſione;propterea li-
citum ſit ei vim vi repellere:quia emphyteuta ob non
ſolutum canonem , non admittit ſuam naturalem
21 poſſeſſionem, vt infra de ſol.can.qu.1.limit.33. dicemus:Et
magis procederet , finita emphyteuſi, quia per extin-
ctionem emphyteuſis,fuit etiam extincta omnis poſ-
ſeſſio;& ideo non poſſidet, nec ciuiliter, nec naturali-
ter.Ioſeph.Ludou.dec.Peruſ.17.numer.10.& ſeq. Et licèt ſit
* receptiſſima ſententia , vt dominium vtile cum dire-
cto conſolidetur, & Domino applicetur , vt per Do-
ctores congeſtos per Corb. de cauſ. priuat. ob non ſol. can.
in principio ; ſed non ſequitur , ergo poteſt Dominus
propria auctoritate expellere; cùm requiratur Iudicis
ſententia,vt de poſſeſſione eiiciatur, non ad effectum,
vt res cadat in commiſſum , quia hoc contingit ipſo
iure, facta declaratione , ſed ad effectum. vt emphy-
teuta remoueatur à poſſeſſione , vt diximus etiam
hoc tit. quæſt. 2. numer. 26. & ſeq. Et quando pæna ipſo
iure imponitur , intelligi debet , præcedente ſenten-
tia Iudicis:& hanc dicit magis com.opin.Corb.de cauſ.
priuat.ob deter.numer.19. ex ſententia Ioan. Bapt. Ferret.
conſil. 221.numer. 6. & Cagn. in leg.ſi quis maior. numer.107.
Cod.de tranſ.nam vbi quis eſt priuatus ipſo iure, requi-
ritur Iudicis ſententia , non ad ſubſtantiam , ſed ad
executionem. Bald. in cap. 1. de feud. ſine culp. non amit.
Ruin. conſil.57.colum.7. volum. 4. & conſ.2.numer.9.volum.5.
cum aliis per eum allegatis ; & hanc etiam teſtatur
eſſe com.opin.Bertaz. in repet.dict.leg.ſi quis maior.numer.
549. & hæc ſententia comprobatur , in emphyteuta
alienante , irrequiſito Domino , qui pariter cadit à
iure ſuo , ipſo iure, & tamen ſuprà. numer. 6. firmaui-
mus, ex ſententia Rotæ, & aliorum, quod non po-
teſt expelli , propria auctoritate , ſed requiritur Iudi-
cis ſententia. Nec etiam me mouet alia ratio , quod
Dominus eſt certus , quando emphyteuta cecidit à
iure ſuo,ob canonem non ſolutum. & non eſt ita cer-
tus ob aliam cauſam; quia dato,quod hoc ſit verum;
tamen non eſt certus quod non habeat aliquam
excuſationem , vel defenſionem , ob quam non inci-
derit in commiſſum , cum in multis cauſis emphy-
teuta excuſetur , vt dicemus in ſequenti titulo : &
ideo,ſi fuiſſet citatus,ſuas defenſiones allegaſſet. Præ-
terea hæc opinio defenditur ex regula generali, quod
nemo ſua poſſeſſione eſt priuandus ; ſine citatione,
22 & actu iudiciali.cap. licèt Epiſcopus, de præb. in 6. Menoch.
de recup.poſſ.remed.1.numer.111.ex quo ſequitur illud vul-
gare dictum , etiam prædo manutenendus eſt in
ſua poſſeſſione , vt latè demonſtrat idem Menoch.
ibidem numer.109. Et hanc opinionem inuenio, quod te-
net etiam Cagn. in leg. non eſt ſingulis , ff. de reg. iur. ſub
numer.7. vbi dicit, quod hæc opinio fortè eſt commu-
nior , & verior, vt requiratur citatio; & ſententia, vt
poſſit priuari poſſeſſione: non vt ſit neceſſaria ſenten-
tia priuationis , quæ ipſo iure imponitur , conſtito
de voluntate Domini : & poſt hæc ſcripta , inueni
Fach. lib. 1. cont. iur. cap. 95. defendentem hanc par-
tem.

23 Sed vbi eſſet conſuetudo in contrarium,quod Do-
minus poſſet propria auctoritate ingredi poſſeſſio-
nem, ob non ſolutum canonem, crederem,quod non
requireretur aliqua citatio : quia vltra,quod conſue-
tudo eſt optima legum interpres , vt diximus in Præ-
ludiis quæſt.14.numer.2. conſuetudine etiam poteſt indu-
24 ci,quod quis in ſua cauſa, & in re propria ſibimet ius
dicat.Iaſ.qui alios citat in dict.l.2.num. 108.& in caſibus,
in quibus de conſuetudine Curiæ , citari non ſolet,
non requiritur citatio. Aſin. qui plures cumulat , in
Prax.§.7.limit.80.

Libellus autem ita formari poteſt, quando emphyteuta
cecidit à iure ſuo,ob non ſolutum canonem,narretur,
quod N. Prælatus Eccleſiæ. N. de anno,&c. conceſſit
in emphyteuſim T. & vſque in eius tertiam genera-
tionem maſculinam,vnam domum eiuſdem Eccleſiæ
pro canone annuatim ſoluendo ſcutorum tot. &c.
prout latius conſtat, ex inſtrumento inueſtituræ, ro-
gato per M.Notarium pub.item qualiter idem T.em-
phyteuta,vel alius comprehenſus in eadem inueſtitu-
ra, ceſſauit ſoluere canonem , per tot annos, &c. & ſic
eſt debitor ſcutorum tot , &c. & ideo cecidit ab omni
ſuo iure , dominiumque vtile, cum directo eſt conſo-
lidatum,item qualiter pluries amicabiliter fuit requi-
ſitus,vt dictam domum eidem N.dimittere,& relaxa-
re vellet , & ſemper recuſauit , & ad præſens recuſat.
Quare cum prædicta omnia vera ſint , petit per vos,
& veſtrum officium,quod quatenus opus ſit. humili-
ter implorat , vt per veſtram diffinitiuam ſententiam
condemnetis ſupradictum T. & condemnatum,iuris
remediis opportunis, compellatis ad ſoluendum di-
cto N.prædicta ſcuta,&c.ſaluo, &c.nec non ad dimit-
tendum , & relaxandum dictam domum deuolutam
ob canonem non ſolutum, cum omnibus ſuis melio-
ramentis , ac etiam condemnetis ad reſtitutionem
omnium fructuum perceptorum, & percipiendorum,
à die declaratæ caducitatis.ſi prius Dominus directus
declarauit velle eſſe locum caducitati , & poſtea po-
nantur clauſulæ ſalutares,de quibus ſupra numer.6.&
pro fructibus perceptis vide de var.cad.quæſt.15. Hæc au-
tem forma deſumitur ex pract. Pap. in forma libelli:
quo agitur ad fict. præſt. & vide etiam de alienat.quæſt.
1.num.129.& Spec.in tit.de locat.§.5.in princ. vbi ponit for-
mam huius libelli.

Poſſet etiam Dominus directus intentare interdictum
retinendæ,vt *de diuerſ.quæſt.emph.qu.7.*dicemus, quando
eſt clara deuolutio , & non controuertitur bona eſſe
emphyteutica, vt ibi *num.3.* alias experiri debet, peti-
torio ſecundum formam prædictam.

Forma prædicta libelli vti poteſt actor , quando vult
agere ex lege Zenonis,quæ eſt *lex. 1. C. de iure emph.*&
eſt actio perſonalis,vt diximus *de cont.emph.qu.31.* vo-
lens agere pro canone non ſoluto,& *de ſol.can.qu.14.*

Poſſet etiam Dominus pro canone conſequendo , agere
contra emphyteutam hypothecaria , quando obliga-
uit bona ſua,vt diximus *in ead.qu.31.*

Poſſet etiam contra tertium poſſeſſorem agere Saluia-
no,pro canone non ſoluto, de quo vide *in ead.qu.31.* &
ibi inuenies, quod Dominus præfertur omnibus cre-
ditoribus,*nu.20.*& vide etiam,*de diuerſ.qu.emph.qu.4.* vbi
eſt materia,an competat Saluianum.

Sed quando agitur ad caducitatem, ob alienationem fa-
ctam,ſine conſenſu Domini, competit conditio *ex leg.
fin.Cod.de iur.emphyt.*& rei vendicatio,vt ibi in fine dicit
gloſ.& nos diximus *de cont.emph.qu.26.n.6.*

25 Et quamvis plures teneant , quod ſtante pacto de
ingrediendo propria auctoritate , & circumſcripto
etiam hoc pacto, non poſſit Dominus ingredi poſſeſ-
ſionem propria auctoritate , quos refert Mant. *dict. tit.
22.num.5. & 9.*Corb.*dict.quæſt.13.in princ.* Tamen reſtrin-
gitur,quod,ſi emphyteuta vltra dictum pactum,quod
Dominus poſſit propria auctoritate ingredi poſſeſſio-
nem,ob canonem non ſolutum,conſtituerit etiam ſe,
nomine Domini poſſidere,vel præcario nomine;tunc
impleta conditione,vtraque poſſeſſio ciuilis, & natu-
ralis , vel ciuilis,cum præcario poſſidetur, apud Do-
minum eſſe intelligitur ; & propterea, ſi emphyteuta
de facto reſiſtat Domino , ingredienti poſſeſſionem,
vim facit,incontinenti poteſt eum repellere: & ita in-
telligit Bart.*in dict.l.creditores,Cod.de pign.nu.29.*& Salyc.
*ibi num.10.*Neguſ.*de pign.p.4.num.14.ver.aliud tamen limita-
tur vtiliter,*Tiraq.*de iur.conſt.part.1.num.36.& ſeq.*Menoch.
de adip.poſſ.remed.5.numer.81. Mant.*d.tit.22.num.13.* Corb.
de cauſ.priuat.ob non ſol.can.qu.13.num.1.ver. quinta concluſio.
Et quando adeſt clauſula conſtituti,& pactum de in-
grediendo, propria auctoritate , non requiratur ſen-
tentia declaratoria;videnda eſt dec.Rot.relata ad ver-
bum,infra *de diuerſ.quæſt.qu.2.*

26 Sed non deſunt, qui tenent, quod ſtante pacto de
ingrediendo.propria auctoritate, vt per Mant.*d.tit.22.
n.2.& 5.*& Rot.*part.4.diuerſ.dec.857.*poſita in *d.qu.2.de di-
uerſ. caduc.* quod non requiratur citatio ; Sed contra-
rium,quod non poſſit,ſi emphyteuta reſiſtat factis,ſed
ſi verbis tantum reſiſtat, quod poſſit, & hæc eſt com.
* op.dicit Mant.vt ſupra *nu.3.& 10.*qui multos congerit.

27 Secundò reſtringitur,vt habeat locum,ſi Dominus
ingrediatur poſſeſſionem, cum moderamine inculpa-
tæ tutelæ , non etiam , ſi coactis hominibus armatis,
eam apprehendat cum effuſione ſanguinis,vel vt inde
ſcandalum oriri poſſet,Menoch.*d.remed.num.85.*Neguſ.
eod.loco Mant.*d.tit.nu.14.*Corb.*de cauſ.priuat.ob non ſol.can.
qu.13.nu.1.ver.*ſecundo declaratur.

28 Tertiò reſtringitur , etiam retenta opinione, quod
Dominus non poſſit propria auctoritate expellere
emphyteutam , non habere locum, ſi emphyteuta fa-
ctis,& non verbis reſiſtat, Bart.*in d.l.creditores,C.de pign.
nu.19.*idem Bart. *in d.l.2.num.3. per l. non eſt ſingulis de reg.
iur.*& ſupra etiam diximus *num.26.* ſtante pacto de in-
grediendo propria auctoritate,quia occaſio tumultus
remoueri debet, Clar.*§.emph.qu.11.* Neguſ.*de pign.4.par.
num.14.* Caualc.*dec.36.nu.347.par.2.*Mant.*d.tit.nu.3.* Corb.
qui multos congerit *d.qu.12.ſub nu.6.ver.ſed contrarium;*Et
29 pro hac opinione facit , ſi quis obtinuit licentiam à
Iudice ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate,
non poteſt illam exercere,ſi reſiſtentem inueniat,Bart.
* & alij communiter *in l.inſtè poſſidet.ff.de acq.poſſ.*

30 Contrarium tenuit Imol.*in c.potuit de loc.nu.32.* Iaſ. *in
d.l.2.nu.105.verſ. vltimo loco,* & alij, quos refert ibi Imol.&
Corb.*d.qu.12.nu.6.*ſed non eſt recedendum à ſupradicta
opinione,quæ eſt communis,& dixi ſupra *num.2.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Dominus directus volens recuperare rem emphyteuticam, tenetur probare dominium,n.1.& 8.concludenter probari debet, n. 3.& non admittitur iuramentum ſuppletorium,nu.6.

Libera præſumitur qualibet res,nu.2.

Dominium probari debet per ſcripturam,nu.4.

Dominium probatur per ſolutiones per 30.vel 40.annos,continua-tas, vel per aliam coniecturam euidentem , & ſolutiones debent eſſe facta,tanquam de re emphyteutica,n.5.

Dominium,an probari poſſit per locationes,confeſſiones,& ſolutio-nes,num.7.remiſſiuè, & an enunciatiua inſtrumenti anti-qui probet.

Deciſio Mellini ponitur,ibidem.

Emphyteuſis facilius præſumitur ſi agatur ad effectum recogni-tionis,quam ad effectum caducitatis,nu.8.

Identitas rei probari debet concludenter,num.9.

NOn erit inconueniens hic ponere hanc quæſtio-
nem. An Dominus directus agens ad caducita-
tem,& rem emphyteuticam recuperare intendens,te-
neatur probare dominium , & rem eſſe emphyteuti-
cam,ſi hoc negetur? Hanc quæſtionem ponit Mareſc.
*var.reſol.cap.8.lib.1.*Et tenet quod ſic; allegat Spec. *in tit.*
1 *de locat.§. nunc aliqua,verſ.72. & ſeq.* Bero.*conſ.99.numer.4.
& ſeq.lib.3.* & ita plures tenuiſſe Rot. atteſtatur, & ra-
tio eſt , quia quælibet res in ſua origine præſumitur
2 libera,*leg.altius.Cod.de ſeruit.*Clar.*§.feudum.quæſt.18.* & eſt
com. opin. vt ibi atteſtatur Add. & hanc opinionem
amplexa eſt Rot.*deciſ.721. 4. par. & deciſ.723.* & domi-
nium concludenter probari debet , vt ibi dicitur, &
per Seraph.*deciſ. 1453. & deciſ. 606. par. 1. in recent.* & quod
3 Dominus debeat probare lineam eſſe finitam , eſt
deciſ.coram Merl.in recol. per Paul. Rub.*deciſ.25.nu.2.
& ſeq.*vbi multæ dec.allegantur,& idem ob pacta non
ſeruata,ſi agat ad caducitatem, ſed quia de hoc dixi-
mus ſatis in tit.*de cont.emph.quæſt.26.*ideo pauca hic po-
nemus;& quod Eccleſia agens ad caducitatem, & ſic
rei vendicatione , teneatur concludenter dominium
probare,eſt *dec.in recentiſſ.171.num.1.par.2.*

4 Hæc autem probatio fieri debet per ſcripturam,
ex magis com.opin. Gloſ. *in l. 1. Cod. de iur. emph.* & ibi
* Bald.& Iaſ.*num.61.& ſeq.* Alex.*conſ.112.in fine lib.1.* Pariſ.
conſ.77.num.7.lib.3.Pedam.deciſ.58.num.1. Clar. *§.emphyt. qu.
4.*Aret.*in §.adeò,inſt. de locat.*Seraph.*deciſ.869.* Mareſcot.
eod.cap.num.2.

5 Poſſet etiam probari dominium per ſolutionem
continuatam, per 30. vel 40. annos, & non ſufficeret
ſolutio vnica pro 30. annis præteritis, quæ haberi de-
bet pro vnica ſolutione, dum vnico contextu de plu-
ribus ſummis , non autem diuerſis temporibus per
ſingulos annos,per ſepararos actus,non fuit facta Rot.
*dec.188.num.9.10.& 11.in recol.per Paul.de Rub.*vel per aliam
coniecturam euidentem , vt eſt reſeruatio dominij,
Rom.*conſ.127.*Siluan.*conſ.57.nu.43.*Rot.*in d.dec.721.*& iſtæ
ſolutiones debent eſſe factæ, tanquam de re emphy-
teutica,per Felin.*in c.Bertolus nu.28.de re iud.*Rot.*in d.dec.
721.in fin,*Seraph.*d.dec.* ſed de hoc vide *de cont.emph.q.11.*

6 Et

6 Et in tantum debet concludenter probari dominium, quod non admittatur iuramentum ſuppletorium. Iaſ. *in l.admonendi,nu.112.ff.de iur.iur.* cum aliis allegatis per Mareſc.*d.c.num.6.*

7 Sed An per locationes, confeſſiones, & ſolutiones ſufficiat probare dominium? Diximus abunde *in d.qu. 26.de cont.emphyt.* & An enunciatiua vnius inſtrumenti antiqui probet? Ibidem: ſed quia ibi fuerunt reductæ ad concordiam aliquæ deciſiones, *nu.20.* & particulariter fuit facta mentio de vna deciſione coram Mellino, ideo pro maiori commoditate lectoris, volui hic illam ponere, & quia etiam breuis eſt.

Domini reſoluerunt conſtare de dominio Eccleſiæ: moti fuerunt ex inueſtituris, quæ concurrentibus adminiculis plenè probant dominium. Bald. *in l.cum aliquis numer.4.de iur.delib.* Soc.*conſ.89.num.1.lib.1.* Dec.*conſ. 128.numer.4.* & probant ad omnem effectum, etiam caducitatis, vt ſæpius fuit reſolutum, adminicula hic plura concurrunt; Primum, quod inueſtituræ ſunt plures, & antiquiſſimæ. Soc.*conſ.187.num.16.lib.2.* Secundum ſolutio affictus, per multos annos. Bald.*in leg.iudicia numer.2.*& ibi Ang.*numer.2.& 3.Cod.de rei vend.* Dec. *conſil.146.numer.14.* Tertium plures enunciatiuæ antiquiſſimæ diuerſorum inſtrumentorum, quæ habent vim famæ, & probant dominium. Bald.Sal.& alij *in l. cum aliquis, Cod.de iur.delib.* Soc.*conſ.266.numer.12.lib.2.* Sed quia controuertitur identitas iſtorum bonorum, Domini dixerunt, quod de identitate, & aliis particulariter videatur.

Et quia ſupra diximus, an per confeſſionem probetur dominium vltra ea, quæ poſuimus *in d. qu. 26.* addendum eſt, quod per confeſſionem factam in inſtrumento rem eſſe emphyteuticam, probatur dominium, nedum contra confitentem, ſed & contra cauſam habentem ab eo. Mant.*dec.57.n.1.& dec.249.n.3.part.2.recent.* niſi confeſſio ſit facta per errorem, vt per Rot.*dec.188.in princ. in recollect. per Paul. Rub.* vbi etiam ponitur exemplum, & error excludit conſenſum.

8 Aduertendum tamen eſt, quod emphyteuſis multo facilius præſumitur, quando agitur ad effectum recognitionis tantum, quam, ſi agatur ad effectum caducitatis: quia in hoc caſu directum dominium etiam Eccleſiæ concludenter probari debet. Mant.*de tacit.& ambig.lib.22.tit.8.in fine,* qui dicit ita tenuiſſe Rot.coram Mellino, & idem tenuit Rot.*in recent.p.1.dec.249.& 400. & p.5.dec.262.*

9 Sciendum denique eſt, quod etiam Dominus debet identitatem rei, & eſſe eandem, & plenè, & concludenter probare. Rol.*conſ.2.num.11.lib.3.* Seraph. *deciſ. 1137.num.1.* cum allegatis in *dec.407.num.1.* in recollectis per Farin.*p.2.dec.poſth.*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta propter canonem non ſolutum cadit ipſo iure ab emphyteuſi, num.1.

Declara Domino tamen volente, & declarante caducitatem, nu.2.

Ampl. etiam, ſi dictum ſit in inueſtitura, ipſo iure, vel ipſo facto, num.4.

Etiam ſi adeſſet iuramentum, & capitula, quod ipſo facto reuertatur, ibidem.

Ampl.2.etiam, ſi dictum ſit liberè, nu.5.

Ampl.3.ſi dictum ſit pleno iure, nu.6.

Ampl.4.habere locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, nu.7.

Ampl.5. vt non requiratur ſententia, vel Iudicis declaratio, numer.8.

Declara primò, quod non ſufficiunt præparatoria, & conſilia Aduocatorum, num.12.

Decl.2. quod declaratio debet fieri ab ipſo Domino, vel ab eius Procuratore habente ſpeciale mandatum, ad declarandam caducitatem, nu.23.

Nec ſufficit generale mandatum, cum libera, ibidem; nec requiritur, quod mandatum ſit ſingulare contra talem, pro tali re; ſufficit tamen ratificatio Domini, vel conſtet de mandato, ibid.decl.3.

Quod declaratio debet fieri ex eadem cauſa, ex qua eſt deuoluta, num.24.

Subdeclara, quod debet fieri abſque clauſula, ſaluo iure tertij, numer.31.

Contrarium, num.32.

Dictio, Omnino, quid ſignificet, nu.3.

Fructus rei emphyteuticæ, à quo tempore ſpectent ad Dominum, num.9.

Emphyteuſis poteſt à Domino alteri concedi, quando eſt reuerſa per caducitatem, etiam non citato, & ignorante emphyteuta, num.10.

Emphyteuſis non poteſt alteri concedi, niſi de nouo ad Dominum reuertatur, nu.11.

Declarationis petitio debet fieri coram Iudice, nu.13.

Contrarium, nu.14. vbi declaratur.

Declaratio voluntatis Domini ſufficit, quod ſit tacita, n.15.

Et ponuntur exempla, n.16.17.18.19.20.21.& 22.

Declaratio tacita non inducitur, ſi Dominus inueſtiret ob alienationem, ſi eſſet reuerſa ob canonem non ſolutum, n.24.

Declaratio tacita non inducitur, nulla expreſſa cauſa, ſi alteri concedatur, ob quam reuerſa eſt, nu.25.cont.n.26.

Conceſſio alteri non poteſt fieri, donec emphyteuta ſoluat canonem, num.27.

Ignorantia debet eſſe veriſimilis, & probabilis, alias habetur pro ſcientia, nu.28.

Ignorantia non præſumitur in Domino, habente penes ſe libros cenſuales, & inſtrumenta, n.29.

Inueſtitura ſemper cenſetur facta ſaluo iure tertij, nu.32.

Clauſula ſine præiudicio tertij, ſemper in inueſtitura intelligitur, ibidem.

Actus præſumitur factus omni meliori modo, & quod potius valeat, quam pereat, nu.30.

Declaratio voluntatis Domini, non retrotrahitur ad diem moræ, & ad lapſum termini, n.33.

Tertius non poteſt opponere contra emphyteutam, de non ſolutione canonis, nu.34.

SÆpè in hoc tractatu fecimus mentionem, quod emphyteuta propter alienationem irrequiſito Domino ob canonem non ſolutum, & propter deteriorationem, ipſo iure cadit ab emphyteuſi; nunc particulariter videndum erit, An requiratur declaratio
1 Domini directi, vt ſit locus caducitati? Et videbatur dicendum, quod non requiratur, quia ipſo iure cecidit à ſuo iure emphyteuta, & ſtatim ius eſt acquiſitum Domino, vt diximus in tit.*de alien.qu.1.n.7.* In contrarium tamen eſt veritas, quod cadit ipſo iure, Domino tamen volente, vt omnes dicunt, *in l. 2. Cod. de iur. emph.* per illum tex. ibi, ſi Dominus voluerit. Curt.*conſ. 109. numer. 11. & conſ. 110. numer. 23.* Clar. *§. emphyt.quæſt.9.* Rot.Florent.*dec.70.* & ſic non ſufficit ſola mora in ſolutione canonis; ſed requiritur, quod Dominus dire-
2 ctus declaret voluntatem ſuam, quatenus velit rem emphyteuticam haberi pro commiſſa, & deuoluta, Bart.Bald.Ang.Fulg.Salyc.& Iaſ.qui de com.teſtatur
* in Auth.*qui rem, Cod.de Sac.San.Eccl.num.10.* Cagn.*num.34.* & Caſtr.*numer.4.*& hanc eſſe veriorem, & communiorem op.dicit Caſſad.*deciſ.2.n.3.in fine,& dec.2.de loca.* Rot.*diuerſ.deciſ.28.par.2.n.1.* vbi quam plures allegantur, qui hanc op.tenent. Caputaq.*dec.301.lib.1.* Gab.*conſ.66.n.25.li.2*

Corb. *de cauſ.priuat. ob non ſol.can.ampl.45.nu.5.* nec obſtat,
quod ipſo iure emphyteuta cadat; quia intelligitur, ſi
is,ad eius fauorem inducitur, petierit,& ſic ſuam vo-
luntarem declarauerit,vt tenet Tiraq. *in l.ſi vnquam nu.*
10.in ver.reuertatur, C.de reuoc.donat. qui etiam alios con-
gerit. Rot. *in d.dec.28.num.5.* vbi etiam dicitur,quod non
obſtat illa dictio, omnino, poſita in *illa l.2.* quæ de ſui
natura ſignificat ipſo iure , & habet vim decreti irri-
tantis,vt idem Tiraq. *in ead.l.ſi vnquam,* dicit; quia pro-
3 cedit,quando illa dictio ſtat per ſe,& abſoluè; ſed ſe-
cus,quando habet ſecum adiunctam condirionem,vt
in d.l.2. ibi omnimodo,ſi Dominus voluerit, repellen-
do; ita vt ſequuta declaratione voluntaris eius, ſtatim
ipſo iure ſit locus caducitati. Confirmatur etiam ra-
tione,quia, ſi caducitas abſque declaratione volunta-
tis Domini induceretur,vtiq; poſſet in damnum Do-
mini redundare , quia illi non expediret rem apud ſe
habere,nec facilè reperiret,qui eundem canonem ſol-
ueret, Caſſad. *ead.dec.2.nu.4.* Comprobatur quoque per
eundem Caſſad. *d.dec.3.in fine;* quia, ſi aliter diceremus,
ſequeretur inconueniens, vt ſtatim,lapſo termino,ſine
ſolutione,data priuatione, etiã inuito Domino,quan-
do poſtea acceptaret penſionem ſimpliciter,oporteret
rem de nouo concedere; quod nunquam fit, Domino
caducitatem nolente, Manr. *de tacit. & amb.lib.22.tit.27.*
num.28. & Seraph. *de priuil.iur.priuil.84.num.14.*
4 Amplia habere locum, etiam, ſi dictum ſit in inue-
ſtitura,& appoſita eſſet clauſula,ipſo iure,vel ipſo fa-
cto , adhuc tamen requireretur declaratio Domini:
Bald. *in leg.fin.Cod.de reuoc.donat.* Corn. *conſ.115.num.1.vol.1.*
Dec. *conſ.138.num.6.* Rot. *in ead.dec.28.nu.6.* Rol. *conſ.83.num.*
6.& conſ.57.n.9.vol.3. & Corn. *d.conſ.* tenet, quod hoc etiam
verum ſit,ſi adeſſent capitula,quæ diſponerent,quod,
ſi non ſoluatur canon,res ſit reuerſa ipſo facto ad Do-
minum; Et procedit,etiam, ſi præſtitum ſit iuramen-
tum,vt tenet Grat. *conſil.121.num.26.vol.2.& conſil.55.num.*
25.& ſeq.vol.1. Corb. *de cauſ.priu.ob non ſol.can. Ampl. 45.nu.7.*
5 Amplia ſecundò,etiam,ſi dictum ſit,libere reuerta-
tur. Caroc. *dec.9.num.9.*
6 Amplia tertiò,etiam, ſi dictum ſit,pleno iure, idem
Caroc. *d.dec.nu.11.*
7 Amplia quartò procedere , etiam in emphyteuſi
Eccleſiaſtica. Soc.iun. *conſ.111.lib.2.num.1.* quem ſequitur
Rot. *d.dec.28.nu.7.* & alij ibi enumerati.
8 Amplia quintò,vt non requiratur ſententia,aut de-
claratio Iudicis, Clar. *d. §.emph.quæſt.9.* vbi poſt But. &
Ceph.dicit hanc eſſe com.op. quos ſequitur Rot. *d.dec.*
* *28.n.4.* Iaſ. *in d.l.2.n.12.& ſeq.* Soc.Iun *d.conſ.111.* Alex. *conſ.6.*
numer.19.& 22.vol.3. Dec. *conſ.146.n.7.* cum aliis allegatis à
Corb. *d.ampl.45.n.1.* quam ſententiam ipſe ſequitur: quia
9 omnes DD.concedunt, fructus emphyteuſis , pro qua
penſio ſoluta non fuit poſt declarationem à Domino
factam,etiam ante declarationé, & ſententiam Iudicis
ad Dominum ipſum pertinere, Benint. *dec. 37.* Borgn.
dec.47.n.4.par.1. Burſat. *conſ.26.n.8.vol.1.* idem Corb. *d.cauſa*
Ampl.38.n.1. qui multos congerit,& idem Borgn. *dec. 43.*
num.47.ead.par.1. Teſſ. *dec.114.n.3.* & deciſionem Benint.
ſequitur etiam Seraph. *de priuil.iur.priuil.84.nu.12.* Burſ.
conſ.253.num.17.lib.3. qui hanc opinionem com.appellat,
quod attenditur tempus declarationis caducitatis, &
non moræ commiſſæ in ſolutione canonis,& vide etiã
de ſol.can.qu.1.n.235.& ſeq. ſed ante declarationem Domi-
ni ſunt emphyteutæ,vt per præd. & per Fachin. *lib.3.*
cont.iur.c.94. qui reſpondet contrariis, licet ipſe teneat
num.3. quando Dominus ignorauit caducitatem,quod
fructus debeantur Domino à die quo emphyteuta non
potuit amplius moram purgare. Ergo ſequitur,quod
ſtatim facta declaratoria,emphyteuta ſit priuatus; nam
aliàs fructus ad emphyteutam,tãquam ad Dominum
vſque ad Iudicis ſententiam vel ſaltem, vſque ad litis
conteſtationem pertinerent, iuxta tex. *in leg.certum Cod.*
de rei vend.& l.ex diuerſo, vbi omnes, *ff.de rei vend.* Eſt etiam
alia ratio, vltra prædictas , quia communiter DD. cõ-
nent,emphyteuſim ob non ſolutum canonem ad Do-
minum reuerſam, ante Iudicis ſententiam, imo etiam
ignorante, & non citato emphyteuta, qui in canonis
ſolutione ceſſauit,poſſe ab Eccleſia, & Domino alteri
concedi, Iaſ. *in dict.l.2.num.21.* Soc. *dict.conſ.111.num.7.* Alex.
conſ.130.num.2.lib.2.& conſ.6.num.21.lib.3. Ruin. *conſ.181.num.*
10.lib.1. Bero. *conſ.120.num.1.& 2.lib.3.* Grat. *conſil.79.num.7.*
lib.1. Marſil. *in repet. l. 1.de re iud. numer.126.* & in Rub.
Cod. de prob. numer. 242. Rom. *conſil. 212.* Borgn. *deciſ. 30.*
numer. 68. par. 2. ſi igitur poteſt ante Iudicis ſenten-
tiam , emphyteuta non citato , Dominus emphy-
teuſim alteri concedere, requiritur neceſſario; vt ante
ſententiam Iudicis dominium vtile ſit ad Dominum
reuerſum ; nam aliàs non poſſet ante Iudicis ſenten-
tiam illud in alium transferre , cum vtile dominium
11 ſemel emphyteutæ conceſſum, non poſſit alteri con-
cedi , niſi de nouo ad Dominum reuertatur , Bald.
conſil. 134. volum. 2. Grat. *conſ. 79. numer. 1. volum. 1.* Pariſ.
conſil. 80. numer. 1. & ſeq. volum. 4. Gab. *conſil. 88. numer. 3.*
Bero *conſil. 106. numer. 34. volum. 1.* alia etiam affertur ra-
tio à Beninten *dict.deciſ.37.numer.15.* quod priuatio em-
phyteuſis per canonem non ſolutum, non eſt in facto
eſſe, ſed in potentia fieri, Domino volente, Roland.
conſil.81.numer.6.& conſil.57.num.9.volum.3. Corb. *d.ampl.45.*
num.6.
12 Declaratur primò,quod ad declarandam caducita-
tem, non ſufficiunt præparatoria ; vnde, ſi Dominus
directus cogitauerit declarare caducitatem,conſulue-
rit Aduocatos, & conſilia habuerit,per hoc non dici-
tur declaraſſe: multa enim præparantur,quæ non de-
ducuntur in eſſe. Dec. *conſil.463.* Natt. *conſil.29.numer.6.* &
Caroc. *d. dec.9.nu.3.* qui dum dicit *n.4.* quod petitio de-
13 bet fieri coram Iudice,reprobando Iul.Clar. *in §.emphyt.*
qu.9. & Corb. *d.cauſ. ob non ſol.can.quæſt.35. in prin.* & atte-
ſtans hanc eſſe magis com.opin. per Ronchegal. *in l.2.*
numer.10.de duob.reu. Magon. *dec.Florent.74.* & Boer. *deciſ.1.*
numer.9. loquitur in diuerſis terminis; Et opinio Clar.
& aliorum eſt vera , communis, & magis communis.
14 Et DD. in cont.allegati per eum,loquuntur, quando
emphyteuta à poſſeſſione rei emphyteuticæ eſſet re-
mouendus,vt diximus *de alien.quæſt.1.num.7.& 8.* & ſu-
pra hoc *eod.tit.quæſt.10.num.21. & quæſt.2.nu.25.& ſeq.* non
autem intelligenda ſunt,quoad declarandam volun-
tatem Domini , vel eſſe locum caducitati: quia hoc eſt
contra opinionem communem , quem etiam tenet
Rot.vt ſupra *nu.8.* & hanc ſententiam ſequitur etiam
Manr. *de tacit.& ambig.lib.22.tit. 27. numer. 31.* qui alios,
quam plures refert, quod non requiratur, nec citatio
emphyteutæ, nec eius ſcientia, vel præſentia, ex ſen-
tentia etiam Alex *conſ.6.nu.15.lib.3.* Rimin.Sen. *conſ.4.n.n.*
2.& ſeq. & Aldob. *conſ.1. num. 325.* & hæc declaratio vo-
luntatis Domini,non ſolummodo debet eſſe expreſſa,
vt quando Dominus etiam abſente emphyteuta pro-
teſtetur , quod non intendit ipſum habere amplius
pro emphyteuta , ſed etiam ſufficiat tacita declaratio
15 voluntatis,& coniectura, Aldob. *dict.conſil.1.numer.325.*
Dec. *dict.conſ.146.numer.4.* Abb. *conſil. 67.numer.3.volum.2.*
Mant. *dict.tit.numer.32.* Borg. qui plures congerit *deciſ.31.*
num.229.par.2. Et ideo infertur, vt ſi Dominus, ex non
16 ſolutione canonis rem alteri concedat , quæ ad eum
deuoluta eſt, dicitur tacitè declarare, vel eſſe locum
caducitati. Alex *conſ.106.nu.4.vol.4.* Abb. *eod.conſ.67.* Tob.
Non. *conſ.2.n.18.* Corn. *conſ.115.vol.1.* Grat. *conſ.81.nu.11.& ſeq.*
vol.1. Ruin. *conſ.165.nu.vlt.vol.1.* Redo. *de reb. Eccleſ.non alien.*
car.444.num.9. Corb. *d.ampl.45.num.5.* Soc.Iun. *conſ.111.nu.15.*
vbi

vbi dicit ſuper hoc non eſſe inſiſtendum; quia eſt cla-
rum, idemq. reſpondet Bero. *in conſ.119.n.12.lib.1.* & Cra-
uet. *conſ.658.n.21.* & Aldob. *d.conſ.1.n.327.lib.1.* Quod Mant.
d.tit.27.n.32. dicit eſſe intelligendum, quando Dominus
alium inueſtiuit, tanquam de re deuoluta, Alex. *conſil.*
17 *128.n.7.ver.nec obſtat, ſi dicatur lib.5.* Corn. *conſ.115.num.11.lib.1.*
Ruin. *conſ.168.n.18.lib.1.* Soc.iun. *d.conſ.111.nu.16.lib.2.* Crauet.
conſ.373.n.38. & hæc dicitur tacita declaratio voluntatis,
quæ ex antecedenti neceſſario ſequitur. Rimin. iun.
conſ.171.n.67. Item rem locatam alteri vendendo, dicitur
Dominus ſuam voluntatem declarare. Ruin. *conſ.153.n.*
18 *2.vol.1.* Mant. *d.n.32.* Corb. *d.cauſ.nu.10.* Item conueniendo
emphyteutam coram Iudice pro deuolutione rei.
19 Benint. *dec.4.* Mant. *d.num.32.* Corb. *d. ampl. nu. 10.* Rimin.
conſil.94.num.18. Item acceptando confeſſionem emphy-
20 teutæ, qui fatetur rem ob non ſolutum canonem eſſe
deuolutam, dicitur declarare voluntatem ſuam, quod
intendit emphyteutam eſſe emphyteuſi priuatum.
Dec. *conſ.116.ſub n.4.* Aldob. *conſ.2.n.30.lib.1.* Corb. *ibid.nu.11.*
Mant. *d.n.32.* Item, ſi Dominus impetret præceptum à
21 Iudice aduerſus emphyteutam de diſgonbrando, de
emphyteuſi, ad eum ex non ſolutione canonis deuo-
* luta, dicitur hoc declarare Curt.Iun. *conſ.149.ſub nu.3.* Et
quamuis Maſigner. *obſeruat.55.Cent.3.* dicat, quod hęc de-
claratio tacite fieri non poſſit; Tamen contra eum eſt
22 com.opin. Corb. *ead.ampl.n.12.* item vbicunque Domi-
nus directus oppoſuerit coram Iudice, emphyteutam
cecidiſſe à iure ſuo, ſatis intelligitur declaraſſe, quod
voluit eum in pœnam priuationis incidiſſe. Alex. *d.*
conſ.6.n.25.& ſeq.lib.3. ſequitur Decian. *conſ.4. nu. 18.lib.1.* &
Mant. *d.tit.27.n.32.* Et quamuis Abb. *d.conſ.67.col.2.ver.hu*
tamen non obſtantib.lib.2. & Gab. *d.conſ.66.n.42.& conſ.75.nu.*
1.& ſeq.lib.2. dicant, declarationē fieri oportere verbis,
vel factis, clare, & explicite: intelligi tamen debent
ſecundum ea, quæ ſupra dicta ſunt; quia ſatis intelli-
gitur explicite facta declaratio, quando ex anteceden-
ti neceſſario ſequitur Mant. *d.nu. 32.* Et quamuis etiam
Burſ. *conſ.227.n.94.li.2.* dicat, vt caducitas, vel deuolutio,
ſortiatur effectum; requiratur Domini directi declara-
tio, & petitio expreſſa, & non tacita, vel præſumpta,
vbi multos cumulat, & teſtatur de communi opinio-
ne; Tamen, vt dixi, ſufficiunt ea, quæ ſupra dicta ſunt;
Et ita intelligitur Bal. & alij ab eo allegati & eius opi-
nio intelligitur quando nec verbis neque factis Domi-
nus declaraſſet caducitatem & vid. ſupra, *de alienat.q.1.*
n.7. omnino.

23 Declaratur ſecundo, quod hæc declaratio, debet fie-
ri ab ipſo Domino directo, vel ab eius procuratore, ha-
bente ſpecialem mandatum ad declarandum caducita-
tem: quia procurator habens generale mandatum,
non poteſt declarare caducitatem. Curt.Iun. *d. conſ. 151.*
n.18.vol.1. Surd. *dec.181.nu.14.* qui plures congerit Corb. *d.*
ampl.45.numi.13. & Burſ. *conſ.233.n.9.lib.3.& conſ.225. nu. 68.*
lib.2. & quamuis procurator debeat habere ſpeciale
mandatum, & ſi non habeat, non poteſt expreſſe, nec
tacite hoc declarare. Caputaque *dec.lib.1.* & Rot. *dec. 463.*
num. 2. par. 2. recentiſ. nec etiam requiratur ſingulare,
contra talem, pro talibus bonis; prout in aditione hæ-
reditatis, & in matrimonio; ſufficit tamen ſpeciale ad
declarandam caducitatem, quia reſpicit fauorem con-
ſtituentis. Bar. *in l.filius familias nu.8. & ſeq.ff.de Conſt.* Nec
ſufficit mandatum generale cum libera. Curt. & Bero.
dictis locis. Gabr. *conſ.82.vol.2.* Viuius *dec. 534. numer. 25.*
cum duobus ſeq. Caualc. *dec.30.n.28.par.2.* ſed ſufficit conſta-
re de mandato ipſius Domini, vel de ratificatione ſub-
ſequuta, quæ retrotrahitur, & mandato comparatur.
l.vlt.C.ad Maced.c.ratihabitio de reg.iur.in 6. Mantic. *de tacit.*
& amb.eod.tit.22.numer.33. qui atteſtatur ita Rot. tenuiſſe:
nec mandatum ad petendum canones præſentes, &
futuros, ſe extendit, ad petitionem caducitatis, ob
non factam ſolutionem in tempore. Caputaque *deciſ.*
268.par.2.

24 Declaratur tertio, quod declaratio debet fieri, ex ea-
dem cauſ. ex qua emphyteuſis eſt deuoluta: nam ſi
Dominus inueſtiret aliquem de emphyteuſi, tanquam
ad ſe deuoluta, ob alienationem irrequiſito eo, non
diceretur declaraſſe velle illam eſſe deuolutam, ob non
ſolutum canonem. Alex. *d.conſ.106.n.4. vol.4.* Ruin. *conſil.*
168.n.18.vol.1. Tob Non. *d. conſ. 2.num.53.* Sed ſi emphyteu-
tæ de nouo fieret inueſtitura eorundem bonorum, eſ-
ſet remiſſa caducitas. Rot. *dec.462. nu. 1.par.2.recentiſ.* ſu-
25 pra citata, & idem dicendum eſſet, ſi alteri conceſſiſ-
ſet, quando ceſſatum fuit in ſolutione canonis, nulla
expreſſa cauſa, quia per hoc non dicetur declaraſſe
velle eſſe locum caducitati, Abb. *d.conſ.67. nu.2.& ſeq.* &
Tob. Non. *d.conſ.*

26 Contrarium in hoc ſecundo caſu, tenet Corn. *conſil.*
237.nu.3.vol.1. quem ſequitur Soc. iun. *conſil. 11.nu.10.vol.2.*
ſed reprobantur à Corb. *d.amp.nu.14.* quia præſumitur
Dominum ignoraſſe bona eſſe deuoluta, ob canonem
non ſolutum, quod ego non credo verum, Dominum
ignoraſſe, quia non eſt veriſimile, quod Dominus
ignorauerit rem eſſe reuerſam propter canonem non
ſolutum poſtquam alteri conceſſit, nam conceſſio eſſet
illicita, ſi vere emphyteuta penſionem ſoluiſſet, cum
27 res non poſſit alteri concedi, donec penſio ſoluatur,
§ adeo Inſt.de loca. Gab. *conſ.98.n.3.* cum aliis allegatis per
Corb. *de cauſ.priuat.ob temp.fin. numer. 11.* & nos diximus
de cont.emph.q.32.num.1. & ideo non eſt veriſimile, quod
Dominus voluerit priuare emphyteutam, & alteri
concedere, ſi non habuiſſet perfectam ſcientiam, em-
phyteutam cecidiſſe à iure ſuo; Et ideo non præſume-
28 retur ignorantia, ſed ſcientia: quia ignorantia debet
eſſe veriſimilis, & probabilis, Bal. *in c.licet col.1.de ſup.ne.*
Prel. Rom. *conſ.127. ad fin. & conſ.340. in fin.*, vbi dicunt
ignorantiam non probabilem habere vim ſcientiæ.
Burſ. *conſ.253.n.35.li 3.* Hond. *conſil.87.num.71.lib.1.* & tanto
magis in iſto caſu, non eſt præſumenda ignorantia;
29 quia communiter Domini habent librum cenſualem,
in quo continentur partitæ bonorum emphyteutico-
rum, & ſolutiones, quæ fiunt ab emphyteutis, & non
eſt veriſimilis ignorantia, in eo, qui habet penes ſe in-
ſtrumentum rei, Aret. *conſ.15.in fine.* Benint. *dec.71.* Moueor
etiam, quia in dubio debemus præſumere, quod quis
30 faciat actum omni meliori modo, quo poteſt. *l. 3.ff. de*
milit.teſt. & in dubio actus interpretandus eſt. vt potius
valeat, quam pereat. *l.quoties ff.de ver.ob.& l. Abbate, de ver.*
ſign. Dec. & Cagn. *in l.in contrahenda, ff. de reg.iur.* & poſt
hæc ſcripta inueni Hond. *conſil. 55. ſub num. 67.* reſpon-
dentem, & dicentem non eſſe veriſimile, quod
Dominus voluerit reuocare inueſtituram prius fa-
ctam, niſi habuiſſet notitiam alienationis factæ, eo ir-
requiſito.

31 Subdeclara tamen, quod hæc conceſſio de re emphy-
teutica facta alteri, tanquam deuoluta ob canonem
non ſolutum, debet fieri abſq. clauſula, ſaluo iure ter-
tij: nam ſi eſſet facta cum dicta clauſula, videretur,
quod Dominus non intendiſſet per dictam conceſſio-
nem, voluiſſe auferre ius alicui, quod habeat. vt tradit
Corn. *in d.conſ.115.n.8.vol.4.*

32 Contrarium tenet Ruin. *eod.conſ 166. in fine vol.1.* quia
hæc clauſula ſaluo iure tertij, ſemper intelligitur in
inueſtitura appoſita, Alex. *conſ.88.nu.5.vol.6.* idem Ruin.
conſil.161.n.38.vol.1. & nos diximus in tit. *de cont. emph. q.*
39. & eſt dec. Rot. impreſſa per Paul.Rub. *dec.325.n.4.* &
ideo, nunquam diceretur Dominus concedendo rem
alteri, vti ad ſe deuolutam ob non ſolutum canonem,
tacite declaraſſe voluntatem ſuam contra communem

opin. ſup. firmatam. Intelligenda igitur erit dicta clauſula, ſine præiudicio tertij, excepto tamen caſu deuolutionis ob non ſolutum canonem, ex quo capite res conceditur, ne contrahentes videantur incontinenti ſe corrigere. *l. nam ad ea, ff. de cond. & demon.* Corb. *d. amp. 45. n. 16.* & idem intelligo, quando res eſt deuoluta ob alienationem, irrequiſito Domino, vel propter deteriorationem, cum paria ſint, vt ſæpe diximus.

33 An autem declaratio voluntatis Domini retrotrahatur ad diem moræ emphyteotæ, & ad lapſum termini? Rot. *in d. dec. 28. n. 8.* tenet quod non; quia conditio ſub qua pæna caducitatis imponitur, non eſt cenſualis, nec mixta; ſed poteſtatiua, pendens à ſola voluntate Domini.

34 Scire etiam oportet, quod tertius poſſeſſor non poteſt opponere contra emphyteutam, de non ſolutione canonis. Bar. *in l. 2. C. de iur. emph.* Iaſ. ibi *n. 7. 19. & 20.* Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 27. num. 29.* vbi alios allegat, quemadmodum non poteſt opponere, quod non interuenerit conſenſus Domini in alienatione. Ruin. *conſ. 1. nu. 2. lib. 1.* Oldr. *conſ. 139. n. 6.* Ceph. *conſ. 3. n. 122.* Nat. *conſ. 475. nu. 14.* Alex. *conſ. 173. lib. 2. n. 7.* Rol. *conſ. 57. n. 10. & 30. lib. 3.* Surd. *conſ. 1. n. 86. & conſ. 351. n. 42. lib. 3.* Gratia *diſcep. for. c. 511. nu. 6.* & Marius *in trac. de ſolut. oblat. & retent. c. 33. n. 47.* & eſt com. op. quod tertius non poteſt opponere caducitatem
* emphyteutæ, ob alienationem, vel non ſolutum canonem, ſed ius iſtud competit ſoli Domino Soc. *conſ. 78. num. 4. vol. 4.* cum aliis allegatis per eundem Surd. *dec. 108. n. 5.* ſed declarata caducitate per Dominum, poteſt opponi per tertium. Idem Surd. *dec. 280. n. 6.*

35 Sed hic quæri poteſt, An fieri debeat intimatio declarationis caducitatis emphyteutæ? Ego credo, quod non. Moueor Primo, quia dies interpellat pro homine. *l. 2. C. de iur. emph. l. magna, C. de cont. & com. ſtip.* Secundo, quia caducitas incurritur ipſo iure per lapſum termini, Domino volente, & declarante, vt diximus *in q. 1. de alien. n. 7.* & ſupra in prin. Tertio, quia omnes DD. tenent, quod emphyteuta poſt lapſum biennij, ſi eſt emphyteuſis Eccleſiaſtica, & ſi eſt profana, triennij, celeri ſatisfactione poteſt purgare moram, per dictam *l. 2. & per c. potuit,* & ibi Gloſ. *in ver. celeri, de locato,* & ſic attenditur vltima dies termini elapſi. Quarto, quia, vt diximus ſupra *q. 10.* emphyteuta expelli non poteſt ab emphyteuſi, niſi per citationem, & ſententiam, & ſic ſeruatis ſeruandis: ergo non requiritur alia intimatio declarationis caducitatis; cum neceſſe ſit contra emphyteutam agere remedio, ſiue actione competenti, vt expellatur per Iudicem. Quinto, quia non requiritur citatio emph. quando Dominus vult declarare caducitatem, vt ſupra diximus, *n. 14.* ergo nec intimatio: & prædictæ rationes militant in omnibus caducitatibus. Vltimo ſubtiliter hæc opinio deducitur ex textu *in d. c. potuit,* in illis verbis, niſi celeri ſatisfactione ſibi conſulere ſtuduiſſet; Ergo ſibi ipſi conſulere debet, ſine aliqua requiſitione. Redoan. *de reb. Eccl. non alien fol. 443. num. 2.*

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

Declaratio caducitatis, non poteſt fieri in præiudicium creditorum, lite pendente, n. 1.

Contrarium, n. 2.

Et poteſt fieri omni tempore, & maxime ſtante pacto, quod cadat ipſo iure, & facto, etiam contra heredes, & per heredes, num. 4.

Caducitas declarari poteſt, lite pendente, n. 5.

Retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis, n. 7.

Non deſcendit à voluntate debitoris, ſed Domini, n. 6.

Adeo adhæret diſpoſitioni, quod cenſeatur, cum ea eodem tempore emanaſſe, n. 8.

Bona emphyteutica poſſunt obligari, durante emphyteuſi, ſed extinguntur, quouis modo finiatur emphyteuſis, n. 5.

Executor deputatus ad diſpenſandum ſuper matrimonio, poterit ſecuta morte vxoris, diſpenſare ad præiudicium heredum, & commodum mariti, pro lucro dotis, n. 9.

Arbiter electus ad augendum dotem, poterit poſt mortem vxoris augere in præiudicium tertij, n. 10.

QVæri etiam poteſt, An pendente iudicio contra emphyteutam poſſit Dominus declarare caducitatem in præiudicium creditorum? Et videtur dicen-
1 dum, quod non; quia factum debitoris non debet nocere ſuo creditori. *l. debitorum pactionibus, C. de pact.* & præcipue, quando agimus de iure quæſito; quicquid ſit, quando ſumus in iure quærendo. Dec. *conſil. 260.* vbi alios citat, & Tiraq. *de retract. conſang. §. 26. gloſ. 1. n. 13. in fine.*

2 Contrarium tamen tenendum eſt; Quia declaratio caducitatis poteſt fieri à Domino omni tempore, quando à ſolo pendet animo. Bar. *in l. non ſolum, §. morte, in 1. ſpec. ff. de oper. nou. nunc.* Dec. *in ca. paſtoralis, in fine, de except. & in l. ſemper qui non prohibet, ff. de reg. iur.* Natt. *conſ. 474. n. 20.* Caducitas etiam lite pendente declarari poteſt. Capic.
3 *dec. 6. num. 6.* vbi vult, quod, ſi Dominus agat ad caducitatem, eo quod emphyteuta biennio ceſſauerit in ſolutione, obtinebit, ſi lite pendente perficiatur biennium, quod nondum erat elapſum. Achil. de Graſſ. *dec. 1. de locat.* Put. *dec. 426 libr. 3.* Rot. *diuerſ. dec. 187. n. 4. par. 2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can in fine* Rim. *conſ. 546. n. 33.* & tanto magis hoc procederet, quando in inueſtitura
4 adeſſet pactum, quod emphyteuta non ſoluente, cadat ipſo iure, & facto: quia tunc poteſt caducitas declarari quandocunque, etiam per hæredes, & contra hæredes. Bar. *in l. licet §. quod autem,* vbi Alex. *ff. quod quiſq. iur.* Bero *conſ. 98. numer. 38. vol. 1.* Surd. *deciſ. 29. numero 11. & ſeq.* qui alios citat; facit etiam pro hac opinione, quod
5 licet emphyteuta poſſit bona emphyteutica obligare, durante emphyteuſi; tamen ius creditoris extinguitur quouis modo, finita emphyteuſi. *l. lex vectigali, ff. de pign.* & ibi Bal. & diximus *de alien. quæſt. 1. numero 237.* cum ergo per canonem non ſolutum, emphyteuſis finiatur, igitur ius creditoris erit extinctum, & Dominus poterit declarare caducitatem; etiam pendente iudicio. Comprobatur hæc opinio alia ratione, ex qua ceſſant rationes litis pendentiæ; quia hæc decla-
6 ratio non deſcendit à voluntate debitoris, qui nihil facere poteſt pendente lite, ſed ſola voluntate Domini; nec debitor dicitur aliquid facere lite pendente, ſed ante, quando ſibi libera erat rerum ſuarum adminiſtratio: ideo creditores non poſſunt allegare factum in ſuum præiudicium, ex eo quod iudicium ſit institu-
7 tum contra emphyteutam; cum non debeat fieri deterior conditio Domini, ne poſſit caducitatem declarare, prout poterat ante iudicium motum, per *l. non debet alteri ff. de reg. iur. & l. debitorum pactionibus, C. de pact.* Inſuper confirmatur hæc ſententia, nam declaratio retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis. Caſt. Imol. & Aret. *in l. heredes palam. §. ſi quid poſt, ff. de teſtam.* Rim. *conſ. 249. num. 51.* vbi ait, quod declaratio adeo diſpoſitio-
8 ni adhæret, quod cenſeatur, cum ea eodem tempore emanaſſe; Et Crot. *conſ. 77. num. 19. & ſeq.* dicit, quod executor, qui viuente Vxore fuerat deputatus ad diſpenſandum ſuper matrimonio, poterit etiam ſequuta
9 Vxoris morte, declarare ſuper validitate matrimonij, ad præiudicium hæredum Vxoris, & commodum Mariti,

Mariti, qui dotem lucrabitur. Et Ruin. *conſ.225.n.6.vol.1.* inquit, quod, ſi in principio, tempore celebrati matrimonij fuit conuentum de augenda dote per tertium electum, valebit augmentum factum poſt mortem
10 Vxoris, etiam ad præiudicium tertij; Sic ergo, quamuis pendente lite, & iudicio non poſſit emphyteuta, faciendo, vel negligendo, præiudicare creditoribus: tamen caducitas ante iudicij pendentiam commiſſa, declarari poteſt, nec de hoc creditores conqueri poſſunt. Nec obſtat, quod declaratio non valeat poſt ius tertio quæſitum; Quia verum eſt, quando agimus de ea, quæ non eſt propria, & vera declaratio, vt quando fit ſuper re clara, & certa; At vbi emanauit ſuper re dubia, ita quod ſit vera declaratio, tunc tollit ius, quod medio tempore fuit tertio quæſitum; vt declarat Caſt. *in d.l. heredes palam, §. ſi quid poſt;* quem ſequitur Dec. *in c. fin. num. 13. de Conſt.* cum aliis allegatis per Franc. Bec. *conſ. 3. num. 44.* & ita fuit reſolutum per Senatum Mantuan. teſte Surd. *d. dec. 29.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Dominus recipiens canones præteritos, cenſetur remittere caducitatem, nu. 1.

Amplia, etiam, ſi proteſtetur canones recipere ſine præiudicio caducitatis, n. 2.

Amplia ſecundo, etiam ſi ſolum canones petierit, nu. 3.

Contrarium n. 4.

Sed prima verior.

Amplia tertio, vt per receptionem canonis cenſeatur renunciatum melioramentis, n. 5.

Amplia quarto in muliere, num. 6.

Amplia 5. vt non poſſit Dominus mutare voluntatem, numero 6.

Declara niſi Dominus iam declaraſſet caducitatem, & incepiſſet ab expulſione, & intentaſſet iudicium caducitatis, numero 7.

Ampl. 6. habere locum in omni caducitate, n. eod.

Amplia 7. etiam ſtante pacto reſolutiuo, ibid.

Sed ſi expulit, & non eſt proteſtatus, non poteſt petere canones præteritos, ibidem.

Declara 2. quod proteſtatio iuuaret, recipiendo canones pro tempore præterito, & adhuc remaneret triennium, vel biennium, num. 8.

Declara 3. niſi emphyteuta tacendo conſentiret proteſtationi, numer. 9.

Limita 1. quando Prælatus ſolus reciperet canones, & Eccleſia eſſet Collegiata, nu. 11.

Niſi poſtea capitulum ratum habuerit, ibidem.

Limita 2. quando Dominus ignoraret caducitatem, n. 13.

Limita 3. quando procurator, & non Dominus reciperet, niſi haberet ſpeciale mandatum ad remittendum caducitates, & procedit etiam, ſi haberet mandatum ad recipiendum canones, & renouandum, n. 25.

Contrarium quod ſufficiat mandatum ad exigendum, ibidem.

Declara hanc limitationem niſi Dominus poſtea ratum habuerit, nu. 26.

Ignorantia caducitatis in Domino præſumitur, num. 13.

Scientia requiritur Domini, & procuratoris, ibidem.

Ignorantia probatur coniecturis, & præſumptionibus, n. 14.

Ignorantia probatur iuramento Domini, n. 15.

Declara 1. non habere locum, quando aduerſatur aliqua iuris præſumptio, n. 16.

Declara 2. quando ignorantia eſſet inueriſimilis, n. 17.

Declara 3. quando præceſſiſſet curſus decem annorum, numero 18.

Subdeclara hanc 3. declarationem non habere locum quando ageretur de facto notabili, & graui, de quo veriſimile eſt, Dominum eſſe certioratum, nu. 19.

Subdeclara 2. quod ex curſu decem annorum aliqua præſumptio oritur, ſed non eliditur probatio per iuramentum, niſi præſumptio ſcientiæ eſſet grauis, & aſſertio ignorantiæ per iuramentum non iuuaretur alia præſumptione: ſed quando præſumptio ſcientiæ eſt leuis: tunc iuramento probatur, num. 20.

Subdeclara 3. quando adeſſent aliæ præſumptiones in contrarium quia vna tollit aliam, n. 21.

Declara 4. quando ageretur de magno præiuditio tertij, n. 23.

Niſi eſſet plusquam ſemiplene probatum, ibidem.

Subdeclara iſtam 4. declarationem, niſi iuramentum iuuaretur alia præſumptione, n. 24.

Præſumptio vna tollit aliam, & fortior, & validior tollit debiliorem. n. 21.

Ignorantia probatur iuramento per hominem probum, etiam contra præſumptionem iuris, concurrentibus aliis coniecturis. nu. 22.

Ignorantia proclamationum, & bannimentorum, quando præſumatur, n. eod.

Caducitas ſtante iuramento, an cenſeatur remiſſa per receptionem canonis, n. 27. & ſeq.

Clauſula, rato manente pacto, importat, quod Dominus poterit petere pœnam, & caducitatem, n. 28.

Declara, vt n. 31.

Iuramentum habet vim clauſulæ rato manente pacto, numero 30.

In dubio facienda eſt interpretatio, vt duret emphyteuſis, numero 29.

Mora ſtante iuramento, vel clauſula, rato manente pacto, purgari poteſt, quandocunq. modo ius alterius, non ſit effectum deterius, n. 32.

Clauſula, quod emphyteuta cadat à iure ſuo, ſi non eſt appoſita in inſtrumento, ſemper cenſetur appoſita, n. 34.

Pactum continens idem, quod ius commune, vel ſtatutum, non operatur vltra ius commune, vel ſtatutarium, ſed dicitur admonitio, n. 35.

Caducitas, ſeu expulſio competit propter moram, & contumaciam, & penſio propter contractum, & promiſſionem, nu. 34.

VTiliſſima erit ſequens quæſtio. An Dominus recipiens canonem ab emphyteuta, cenſeatur remiſiſſe caducitatem? Et licet hanc materiam tractauerimus ſupra, *de alienat. qu. 1. limit. 43.* quæ erit omnino videnda; tamen nunc vberius de ea agere intendimus. Dico igitur, quod Dominus, recipiendo canonem ab emphyteuta, qui ob non ſolutum canonem à iure ſuo cecidit, caducitatem incurſam remiſiſſe cenſetur; & ratio eſt, quia caducitas non incurritur, niſi Domino volente. & ipſe recipiendo canonem, videtur admiſiſſe ad purgationem moræ, & non vtendo iure ſuo, videtur illi renunciaſſe; Et vltra allegatos in dicta limit. 43. infinitos cumulat Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 21. in principio*; Menoch. *de recup. poſſ. remed. 9. num. 152.* vbi hanc receptiſſimam eſſe ſententiam
* teſtatur, & *de præſ. præſ. 112. n. 18. lib. 3.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 84. ſub num. 19. & limit. 10. ver. nunc autem.* Mareſc. *var. reſol. libr. 2. cap. 137.* & multos etiam cumulat Surd. *deciſ. 317 num. 14.* vbi etiam ponit, qui contrariam partem tenent, *numer. 18.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 21.* Clar. *§. emph. quæſt. 10.* Maur. Burg. de Laud. *par. 2. inſpec. 2. numer. 42.* qui infinitos cumulat, & Add. ad *dec.* Burat. *617. litt. A.*
2 Amplia primo, habere locum, etiam, ſi Dominus proteſtetur, quod intendit recipere canonem, ſine præiudicio caducitatis, & non intendit illam remit-

tere, cum proteſtatio ſit contraria facto, Ruin. conſ. 110. num. 4. vol. 1. qui hanc communem dicit, & de ea etiam * atteſtatur Gig. de penſ. queſt. 37. Surd. conſ. 36. num. 14. Clar. § emphyteuſis, queſt. 10. dicens, eſt incompatibile, quod penſio recipiatur pro tempore decurſo, poſt caducitatem, & quod ſaluum ſit ius caducitatis, & conſequenter, vt quis eodem tempore habeatur pro emphyteuta, & pro non emphyteuta, & ita fuit reſolutum coram Mant. In Rota, In vna Romana deuolutionis domus 2. Decembris 1592. Corb. d. limit. 21. n. 2. vbi ponit exemplum, quod, ſi emphyteuta ceſſauerit per quatuor annos, & Dominus poſt ceſſationem receperit canonem duorum, vel trium annorum, dicitur caducitatem remittere, non obſtante eius proteſtatione; quia non remanet, neq. triennium, vel biennium, per quod cauſetur caducitas. Caualc. dec. 25. numer. 11. par. 5. vbi plures cumulat, Mareſ. eod. cap. 137. num. 8. & Add. ad d. dec. Burat. vbi multos cumulat contra opinionem Bar. cont. diſſentientis, & alias deciſiones refert, & ibi declarat. ſed de hoc dic, vt diximus in d. q. 1. limit. 43. ver. ſecundus caſus. Diſſentit ab hac opinione, Bar. in l. 2. Cod. de iur. emph. num. 8. in fine, & alij relati per Surd. dec. 317. n. 18. ſed Bar. communiter reprobatur, vt dicunt Doctores, & præcipuè Clar. d. queſt. 10. in principio Gigas. de penſ. queſt. 73. n. 3. Surd. eod. conſ. n. 14.

3 Amplia ſecundo, habere locum, etiam, ſi Dominus petierit canonem; quia tunc videtur remiſiſſe caducitatem; quamuis nondum receperit. Alber. in d. l. 2. & ibi Iaſ. numer. 128. Tiraq. de ret. conuen. § 1. Gloſ. 2. in. 64. Gig. de penſ. queſt. 73. nu. 3. Ruin. conſ. 119. nu. 4. vol. 5. Surd. conſ. 66. num. 15. & d. dec. 317. in principio. Add. ad d. dec. Burat. vbi alios refert, & dec. Rot. Et ratio eſt, ſecundum eum: quia paria ſunt petere, & recipere. Corb. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 9. num. 10. Mareſc. d. capit. 137. etiam ſi proteſtetur, vbi ita tenuiſſe Rotam refert: Quam opinionem ego intelligerem, quando Dominus peteret canonem poſt incurſam caducitatem, non antea: qoia rationes Doctorum hanc ſententiam tenentium in his terminis procedunt: nam ſępius contingit, quod Dominus poſt vnum annum petit canonem, & emphyteuta vult expectare biennium, ſiue triennium, hæc petitio non debet præiudicare Domino; ſi emphyteuta non ſoluerit canonem, & res inciderit in commiſſom.

4 Contrarium tenet Spec. in tit. de locat. § nunc aliqua, num. 106. cuius opinionem dicit Corb. d. limit. 21. numer. 11. fortaſſe eſſe veriorem, ſed cogitandum reliquit: ſed eius dubitationem ſuperfluam appellat Surd. d. dec. nu. 5. quia paria ſunt petere, & recipere, & petendo videtur remiſiſſe caducitatem. l. ad ſolutionem, C. de re iud. Rom. conſ. 9. & mouetur etiam per tex. in l. poſt diem ff. de leg. commiſ. vbi petens pretium poſt diem conuentum, videtur renunciare beneficio legis commiſſoriæ, & mouetur aliis rationibus etiam ſtante pacto reſolutiuo. Burat. dec. 640. nu. 20.

5 Ampliatertio, quod Dominus recipiendo penſionem, non ſolum cenſetur remiſiſſe caducitatem: ſed etiam renunciaſſe iuri petendi melioramenta facta in re emphyteutica, quæ vna cum ipſa re erant deuoluta, Iaſ. in d. l. 2. queſt. 35. n. 90. cum aliis congeſtis per Corb. ead. limit. 21. n. 12.

6 Amplia quarto, habere locum etiam in muliere; quæ non poteſt contrahere ſine conſenſu propinquorum.

7 Amplia quinto, vt Dominus non poſſit mutare voluntatem, Corb. d. limit n. 13.

Amplia ſexto, vt habeat locum in omni caducitate, ex quocunque capite deriuante. Magon. dec. Florent. 145. vbi plures refert in puncto, ob non petitam renonationem nu. 26. & per receptionem canonis, cenſetur contractum venditionis approbare. Natt. conſ. 45. n. 16. & conſ. 341. nu. 3. Caualc. dec. 42. nu. 26. par. 1. Menoch. de præſ. 71. Surd. conſ. 60. n. 11. Rol. conſ. 6. nu. 41. vol. 2. Dec. conſ. 232. num. 4. Rim. iun. conſ. 37. n. 61. vol. 1. & Crauet. conſ. 55. n. 5. & ob non implementum pacti, ex multiplicatis receptionibus canonum, caducitas cenſeatur remiſſa: eſt dec. Rot. in recol. per Paul. Rub. 25. num. 7. vbi allegantur aliæ dec. & DD.

Amplia ſeptimo, etiam ſtante pacto reſolutiuo. Burat. deciſ. 640. num. 19. & Add. ad dec. eiuſdem Burat. 596.

8 Declara prædicta, niſi Dominus incepiſſet ab expulſione; quia iam declaraſſet velle eſſe locum caducitati, & iam intentaſſet caducitatis iudicium, & lis eſſet mota Ceph. conſil. 222. num. 3. 25. & ſeq. vol. 2. quia tunc proteſtatio iuuaret, & hęc eſt com. op. vt per Salyc. * in d. l. 2. & ibi Iaſ. num. 124. Corb. d. lim. num. 3. Surd. d. deciſ. 217. num. 24. ratio eſt, quia ius iam acquiſitum Domino, vt tale per eundem Ceph. locis citatis, ſed ſi expulit, & non eſt proteſtatas, non poterit petere penſionem temporis præteriti, vt per Clar. d. qu. 10. & Menoch. ead. præſ. 112. n. 12. ſed quomodo hoc intelligatur, dicam infra q. 15.

9 Declara 2. quod proteſtatio iuuaret, quando Dominus reciperet penſionem pro tempore præterito, & adhuc remaneret triennium, vel biennium, in quo penſio non fuiſſet ſoluta: nam tunc proteſtatio prodeſſet; quia ſimul poteſt ſtare, quod Dominus recipiat canonem pro tempore præterito, & reſeruet ſibi ius expellendi emphyteutam, cum remaneat triennium, vel biennium, ex quo cauſatur caducitas, pro quo Dominus non recipit canonem. Ant. de But. in cap. potuit, de locat. & ibi Imol. Alex. conſ. 105. n. 13. vol. 5. Soc. conſil. 167. n. 10. vol. 2. Corb. d. limit. 21. num. 3. Clar. d. q. 10 in principio ver. hoc tamen intellige.

10 Declara 3. niſi emphyteuta, tacendo conſentiret proteſtationi Domini, Iaſ. in d. l. 2. nu. 127. Ruin. conſ. 251. num. 12. Imol. in d. c. potuit Corb. d. limit. 21. n. 4. Menoch. conſ. 460. n. 13. & ſeq. vol. 5. & de præſump. præſ. 112. n. 21. Caualc. dec. 25. n. 13. lib. 1. ſed de hoc vide, quæ diximus in d. limit. 43. ver. ſecundus caſus.

11 Limita primo prædictam communem opinionem ſupra in princ. firmatam, non habere locum, quando Prælatus ſolus reciperet canonem, & Eccleſia eſſet Collegiata: quia tunc recipiendo canonem temporis præteriti, non dicitur cadocitatem remittere, niſi poſtea capitulum ratam haberet receptionem canonis, Gloſ. in d. c. potuit, in ver. expelli, & ibi Canoniſtæ, & Iaſ. * in d. l. 2. num. 130. dicit hanc eſſe receptiſſimam ſententiam ſed, ſi Eccleſia non eſſet Collegiata, tunc ſolus Prælatus poſſet remittere caducitatem; & hanc diſtinctionem communiter eſſe approbatam, dicit Clar. d. q. 10. ver. ſed nunquid, Sed de hoc videnda ſunt, quæ ſcripſimus in d. queſt. 1. de alien. limit. 43. vbi numero 325. & ſeq. habetur, quomodo cenſeatur capitulum ratum habuiſſe.

Sed nunquid cadocitas poſſit remitti per Procura-
12 torem, Syndicum, Maſſarium, vel Cellerarium? Videndus eſt Borg. dec. 30. n. 20. par. 2. & ea, quæ diximus in d. limit. 43. n. 325. & ſeq.

Limita ſecuodo, non habere locum, quando Do-
13 minus ignorans rem eſſe deuolutam, canonem recipiat, quia tunc caducitas non eſſet remiſſa. Spec. in d. § nunc aliqua, qu. 24. Iaſ. in d. l. 2. n. 130. ver. prædicta omnia, cum aliis ab eo allegatis, & aliis congeſtis per Corb. d. limit. 21. n. 14. & alios citat Surd. dec. 181. n. 7. & dec. 203. n. 10. cum ſeq. Seraph. de priuil. iur. priuil. 84. num. 19. in fine. Honded. conſil. 55. n. 89. lib. 1. & vide, quæ diximus in d. limit. 43. in princ. Mant. de tacit. & amb. lib. 22. titul. 35. n. 19. vbi dicit, ita tenere

Rot.

Rot.& Add. *ad dictam dec.* Burat.*617*.neq. Dominus cenſetur remiſiſſe caducitatem iam commiſſam ob alienationem, concedendo licentiam alienandi, ſi ignorauit illam eſſe factam; ſecus ſi ſciebat, Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol.can.limit.26.n.4.* Surd.*dec.203.n.20.& ſeq.*

14 An autem ignorantia caducitatis præſumatur in Domino, diximus ſupra hoc eod. tit. *q.8.num.3.* quod præſumitur ex multorum ſententia, vt probat Surd. *d.dec.181.n.8.*& Burſat.*conſ.254.n.30.lib.3.* vltra allegatos in d.qu. vbi ampliatur, quod non videtur remiſſa caducitas à Procuratore, vel Exactore, qui ignorauit: quia requiritur ſcientia, non ſolum Domini, ſed etiam Procuratoris, Affl.*dec.129.n.10.* vbi allegat Alex. *conſ.63.col.4. volum.4.* quem ſequitur Surd.*d.dec.n.9.*

15 Probari etiam poteſt ignorantia coniecturis, & præſumptionibus; quia conſiſtit in animo, & eſt difficilis probationis, vt Doctores communiter dicunt *in cap.*
* *fin.qui mat.accuſ.poſſ.* Oſaſc.*dec.71.n.30.* Seraph. *de priuil. iur. priuil.4.n.154.*

16 Sed, an ignorantia prædicta probari poſſit per iuramentum? Et quod poſſit, tenet Abb. *in cap.cognoſcentes, num.9.de Conſt.* & ibi Dec.*num.18.* Alex. *conſ.71. num.5. lib.1.* idem Dec.*conſ.452.n.26.* Crauet, *conſ.201. num.32.lib.2.* Pariſ.*conſ.95.n.46.* Cur.ſen.*conſ.71.* Ceph.*conſ.242.n.16.lib.2.*
* Crot.qui de com.teſtatur *conſ.307.num.8.l.3.* Menoch. *de arbit.caſu 186.n.3.* Maſc. *de prob.conc.881.num.8. vol.2. in princ.* Marſ. *in Rub.de probat.num.125.ver.& adde.* Hond.*conſ.55. n.63.l.1.* Oſaſc.*d.dec.71.nu.24.* Seraph.qui multos congerit, *de priu.iur.priu.4.in princ.* idem Menoch. qui plures etiam cumulat, *eod.caſ.186.num. 4 & ſeq.* vbi dicit, ex ſententia multorum, habere locum iudicis arbitrio, & in ſubſidium, aliis probationib. deficientib.

17 Declara tamen, quod ignorantia, non probatur iuramento, quando alleganti ignorantiam aduerſatur aliqua iuris præſumptio, Bar. *in l.inter omnes, §. rectè, n.5.ff.de furt.* Dec.*in d.c.cognoſcentes, n.8.* Menoch. *d.caſu 186. nu.3.* Maſc.*d.conc.nu.18.* Seraph.*d.priu.n.4. & 30.* Surd.*dec.ſ. 153.num.5.& ſeq.* Et quando in contrarium adeſt aliqua præſumptio ſcientiæ, vel quia ſcire tenebatur, non probetur per iuramentum, Maſc.*de prob.conc.88.* Gab.*conſ. 81.n.36.* Pacif.*de ſal.inter.inſpect.4.c.ap.3.nu.39.* vbi deciſiones Rotæ refert.

18 Declara 2. quando ignorantia eſſet inueriſimilis Maſc.*d.nu.8.* Seraph.*d.priu.4.nu.6.* vt quando publicè notum eſſet aliquid, vel quando ſcientia ab aduerſario probata eſſet. Menoch.*dicto caſu n.8.*

19 Declara 3. quando præceſſiſſet curſus decem annorum. Dec.*conſ.185.n.12.* vt quia poſt commiſſam caducitatem emph. per multum temporis ſpatium, ideſt per d.tempus rem emph. poſſederit, ſoluendo canonem, quia tunc præſumitur in Domino ſcientia caducitatis, & per conſequens tacita illius remiſſio. Rim.iun.*conſil. 22.n.15.& conſ.619.n.50.* Add.*ad d.dec.* Burat.*617.*

20 Subdeclara hanc tertiam declarationem, tunc habere locum quod ſcientia præſumatur ex curſu decem annorum, quando agitur de facto notabili, & graui, de quo veriſimile eſt Dominum fuiſſe certioratum: & ita eſt intelligendus Dec.d.conſ. qui mouetur auctoritate Salyc. *in l. auctoritate, in fin. C. vnde vi*, & ita reſpondet Hond.*d.conſ.55.n.67.* ſed de hoc videnda ſunt, quę ſcripſimus ſupra q.8. in quæſtione, an Dominus præſumatur certioratus à procuratore.

21 Subdeclara 2. quod ex curſu decem annorum, aliqua præſumptio ſcientiæ oritur, ſed non eliditur probatio ignorantiæ per iuramentum, quia tunc eliditur hæc probatio per iuramentum, quando præſumptio ſcientiæ eſt grauis, nec aſſertio iurata iuuatur alia præſumptione ignorantiæ: ſed quando præſumptio ſcientiæ eſt leuis, ſeu militat fortior præſumptio ignorantiæ, tunc ignorantia rectè probatur per iuramentum. Maſc.*d.conc.881.n.9.* Hond.*d.conſ.55.n.68.*

22 Subdeclara 3. quando adeſſent aliæ præſumptiones in contrarium, cum vna præſumptio tollat aliam,
* Crauet.*conſ.145.n.11.*& validior, & fortior tollit debiliorem. Cur.iun. qui de com.teſtatur, *conſ.35.n.6.li.1.* Menoch. *de præſ.l.1.q.30.* cum aliis allegatis per Hond. *eod. conſil.55. nu.69.& ſeq.* & hoc præſertim habet locum in homine probo, & bonæ famæ, pro quo præſumitur, Cur.Sen.
23 *conſ.70. col. fin. & conſ. 72.col.8.* vbi dicit, quod in probo viro, ignorantia probatur per iuramenta, etiam contra præſumptionem iuris, præcipuè concurrentib. aliis coniecturis. Oſaſc.*d.dec.71.nu. 25.* vbi ponit multas coniecturas circa ignorantiam proclamatum, & bannimentorum. Hond.*d.conſ.nu.71.* & Seraph. *d.priu.4.numero 70.*

24 Declara 4. non habere locum, quod ignorantia probetur iuramento, quando agitur de pręiudicio tertij, Felin, *in d.cap.cognoſcentes, n.34.* Dec.*ibid.n.48.*& Menoc. *d.caſu 186.n.9.* dummodo agatur de magno præiudicio tertij, quia modicum non attenditur. Crot. *in repet. l. qui Romæ, §.duo fratres, col.32. ver. tertia ſit concluſio, ff. de ver. oblig.* Marſ.*ſing.635.* Bero.*in d.c.cognoſcentes, col.fin.* ſed ſi non agitur de magno præiudicio, ſed de modico, ſtatur iuramento. Oſaſc.*d.dec 71.n.46.* Serap.*d.priuil.4 n.100.* vbi in cauſis magnis, non procedere affirmat, niſi alias eſſet pluſquam ſemiplene probatum, qui alios citat. Menoch.*d.caſu n.9.*

25 Subdeclara iſtam quartam declarationem, procedere; quando iuramentum, alia præſumptione non iuuatur; tunc enim, ſi agitur de graui præiudicio tertij, ignorantia non probatur iuramento, ſed quando iuuatur alia præſumptione, etiam ſi agatur de graui præiudicio tertij, ignorantia probatur iuramento Felin.*in d.c.cognoſcentes, nu.14.* in tertia fallentia. Menoch.*d. caſu 881.n.12.*& idem Menoch.*d.n.9.*

26 Limita tertio, non procedere, quando non ipſe Dominus, ſed eius procurator recepit; quia non poteſt remittere caducitatem, niſi mandatum haberet ſpeciale, remittendi caducitatem. Surd. *dec.181.nu.116.* Honded.*d.conſ.55.num.86.* Et in Factore, eſt deciſio eiuſdem Surd. *342.n.16.& ſeq.* etiam, ſi haberet mandatum ad recipiendum canonem, & renouandum. Hond. *eod.conſ.55.num.86.& ſeq.* Rot.*dec.896.in fine, par. 4. diuerſ.* & alios refert. Add.*ad d.dec.* Burat.*617.* Corb. *d. limit. 21.num. 16.& 18.* vbi dicit, quod Corne. *conſil.187. ſub num.1. & ſeq. lib.1.* videtur ſentire, quod is, qui habet mandatum ad recipiendum penſionem, & renouandum, abſque eo, quod habeat mandatum ad remittendum caducitatem, recipiendo canonem, Domino præiudicet; ſed tamen cogitandum relinquit. & quod ſufficiat mandatum ad exigendum, tenet Bero. *conſil. 130. numer. 14. vol.1.* Rim.iun.*conſil.160.numer.20.& ſequenti vol.2.* Caball. *milleloq.121.numer.3. & 135. numer.1.* Rol.*conſil.96.numer.52. vol. 1.* & in Repert. ad deciſiones Cualc. *in ver. caducitas.*

27 Declaratur hæc tertia limitatio, niſi Dominus poſt receptionem canonis à procuratore, ratum habuerit. Hond.*d.conſ.55.num.87.* Corb.*d.num. 16.* & niſi eſſet Pater Domini directi. Soc.*conſ.66.* Corb.*d.limit.n. 17.* ſed de his diximus *in d.limit. 49. tit. de alienat.* vbi de Maſſario, & Camerario Capituli, ſi receperint penſionem. Rot.*d. dec.896 in fine*, & Add.*ad dictam dec.* Burat.*617.* & de Patre Domini directi, videnda eſt, *q.12.de ſol.can.* vbi eſt particularis materia.

28 Sed occurrit magna difficultas. An ſtante iuramento, cenſeatur remiſſa caducitas per receptionem canonis? Hanc quæſtionem non vidi tactam, neque à Spec. neq. à Iaſ. Corb. nec Valaſc. ſolum vidi per

Mart. *in tract. de clauſ. clauſ. 141. numer. 7. par. 1.* vbi tenet,
quod non cenſetur remiſſa, & ſi recipiat canones
præteritos, ſtante clauſula in inueſtitura, Rato ma-
nente pacto, poterit conſequi vtrumque, ſcilicet ca-
nones præteritos, & expulſionem; ſecus, ſi recepiſſet
pro futuro, allegat Alex. *conſil. 196. numer. 2. & ſeq. ver. nec
ad hoc obſtat, & conſ. 206. numer. 2. ver. ad prædictorum confir-
mationem, volum. 7.* & dicit ita tenere ibi Addentes: ſed,
ſi ſoluiſſet tamquam perſeuerans in eodem contra-
ctu, ſecus eſſet, & haberet locum opinio Gloſ. *in dict.
l. 2. Cod. de iur. emph.* & in dubio eligimus benignio-
rem partem, vt duret emphyteuſis; vt per Patiſ. *in*
30 *tract. de reint. feud. cap. 68.* cuius Rub. eſt de promiſſis ſub
pæna, & ceſſ. cum ergo iuramentum habeat vim
clauſulæ, Rato manente pacto, vt Alex. in dictis con-
31 ſiliis dicit, & infiniti D D. tenent, quos nominatim
recenſet Seraph. *de priuil. iur. priuil. 85. numer. 2.* merito
vtrumque peti poteſt, & pæna, & canones præteriti.
Et quod pæna, quando eſt promiſſa in inſtrumento,
& canones peti poſſint, ſtante dicta clauſula, Rato
manente pacto, tenet Corb. *d. cauſa, ampl. 9. nu. 8.* Seraph.
dict. priuil. 85. in princ. cum aliis allegatis ab eis & vide
in ſeq. qu.

Cæterum quamvis auctoritas Alex. ſit maxima,
nihilominus recedendum puto ab eius opinione: nam
licet ſit vera opinio, quod ſtante iuramento, vel clau-
ſula, Rato manente pacto, poſſit peti pæna, & res, &
ſic vtrumque; tamen hoc habet locum in pæna con-
uentionali; non autem in pæna legali. Seraph. *dict. pri-*
32 *uil. 85. numer. 5. ver. ſecundo intellige,* & tamen Alex. loqui-
tur de pæna legali, inducta per *l. 2. Cod. de iur. emph.* quæ
dicitur pæna legalis. Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can.*
* *ampl. 45. numer. 18.* vbi de com. teſtatur, Iaſ. *in dict. l. 2. num.
124. ver. tertiò,* & fortiùs fateor etiam ego, quod ſtante
d. clauſula, Rato manente pacto, vel iuramento, vt
vtrumque peti poſſit, pæna, & expulſio, vt dicit
Corb. *dict. numer. 8.* ex mente Bart. Bald. Iaſ. Imol. Corn.
& Redo. ita vt, ſi emphyteuta obligauerit ſe ad cano-
nem duorum denariorum ſub pæna centum, poſſit
Dominus magnam illam pænam, pro paruo canone
exigere. Sed aduertendum eſt, quod quæſtio noſtra
eſt de pæna legali, non conuentionali, vt præſuppo-
nunt prædicti D D. deinde nos loquimur, an per re-
ceptionem canonis caducitas remiſſa cenſeatur, quo
caſu ſtante dicta clauſula, vel iuramento, mora pur-
gari poteſt, quandocunque; niſi ius alterius ſit effe-
33 ctum deterius, vt pluries tenuit Rota, ſicut refert Add.
ad deciſ. Ludouiſ. 559. vbi limitationes ponuntur, & dixi-
mus ſupra in tit. *de alien. quæſt. 1. numer. 33. 35. 38. & 168.* &
vberius dicemus in tit. *de ſol. can.* & ſtante dicta clauſu-
la, Rato manente pacto, poteſt mora purgari, ſecun-
dum opin. Bart. quæ com. recepta eſt, Corb. *dict. cauſ. ob
non ſol. can. limit. 41. numer. 16.* licet aliqui cont. teneant,
ſi igitur emphyteuta ante declarationem poterat
purgare moram, inuito Domino, & etiam poſt, celeri
ſatisfactione; tanto magis, Domino ſponte canonem
recipiente; & ſi teneremus opinionem Alex. deſtrue-
retur prædicta receptiſſima ſententia, quod per rece-
ptionem canonis, cenſetur remiſſa caducitas; quia ho-
34 die in omnibus inneſtituris apponitur iuramentum,
cum clauſula, ſi non ſoluat, cadat ab omni iure, quæ
clauſula licet omitteretur, ſemper tamen intelligere-
tur appoſita, ex ſola natura emphyteuſis. Corb. *dict.
ampl. 9. numer. 5. & ampl. 1.* & pactum continens idem,
35 quod ius commune, ſiue ſtatutum, nihil operatur, vl-
tra ius commune, vel ſtatutum; ſed ſolum dicitur
admonitio. Rol. à Vall. de lucro dotis, *quæſt. 96. numer.
17.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. quæſt. 7. numer. 12.* cum ergo
36 expulſio competat propter moram; penſio vero pro-
pter contractum, & promiſſionem, & perceptionem
fructuum, vt dicunt Doctores *in d. l. 2.* & Surd. *in d. dec.
317. num. 19.* & mora purgari poteſt; ergo per receptio-
nem canonis, remiſſa eſt caducitas.

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

*Dominus directus, an expellendo emphyteutam poſſit petere cano-
nes præteritos.*

SVcceſſiuè quærendum eſt, Si Dominus expulit em-
phyteutam, ob canonem non ſolutum, an poſſit pe-
tere canones præteritos? Hanc quæſtionem ponit
Iaſ. *in l. 2. numer. 126. Cod. de iur. emph.* vbi diſtinguit: Aut
loquimur in emphyteuta Eccleſiæ, & poteſt adhuc
Eccleſia penſionem petere. Auth. *qui rem, Cod. de Sac.
Sanc. Eccleſ.* vbi eſt tex. clarus: Aut loquimur in emphy-
teuta priuati: & tunc, aut tempore expulſionis eſt
proteſtatus, & adhuc poterit penſionem petere, alias
ſecus: & hanc diſtinctionem facit etiam Clar. *§. em-
phyt. quæſt. 10. ver. quæro nunc,* dum dicit, Aut Dominus
expellendo emphyteutam expreſsè reſeruauit ſibi ius
petendi penſionem pro annis ceſſatis, & hoc caſu ta-
lis reſeruatio vtique illi conſeruat facultatem peten-
di penſionem, & hanc eſſe communem opinionem
dicit Boer. *deciſ. 309. numer. 5. in fine:* Aut verò non eſt pro-
teſtatus, & tunc expellendo emphyteutam, ob cano-
nem non ſolutum, non poteſt ab eo petere penſio-
nem temporis præteriti, quicquid dicat Bart. *in dict.
l. 2. numer. 8.* contra quem eſt communis opinio, vt di-
* cit Gigas de penſio. *quæſt. 75. poſt numer. 6.* Hæc autem
intelligenda ſunt, vt procedant in emphyteuſi priua-
ti, ſed in Emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſpeciale eſt, fauore
Eccleſiæ, vt poſſit vtrumque conſequi, ſcilicet penſio-
nem exigere, & emphyteutam expellere: per tex. in d.
Auth. qui rem, & eãdem diſtinctionem ponit Caualc.
dec. 25. n. 15. par. vlt. vbi vltra Clar. allegat Menoch. *de præſ.
præſ. 112. lib. 3.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. car. 441. n. 13.* Emil.
conſ. 83. nu. 9. car. 170. Gherat. Mazzo *conſ. 120. nu. 21. & ſeq. car.
294.* & Rebuf. *conſ. 96. in fine, car. 161.* ita tenentes. Dec. *in d.
Auth. qui rem, num. 13.* Cephal. *conſ. 18. nume. 44. lib. 1.* Ioſeph.
Ludouic. *dec. Peruſ. 54. n. 2.* Burſat. *conſ. 254. lib. 3. n. 28.* Cagn.
& Dec. *in d. Auth. qui rem, de Sac. Sanct. Eccl.* qui de com. at-
* teſtantur. Marius *de ſolut. oblat. & retent. cap. 33. in fine.*
Crauet. *conſ. 212. n. 9.* Et Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 27.
n. 82.* facit eandem diſtinctionem, dicens, quod, Si Do-
minus declarauit caducitatem & reſeruauit ſibi ius
petendi penſionem pro annis, quibus emphyteuta
non ſoluit, huiuſmodi proteſtatio ei ſuffragatur, vt
poſſit eam petere, & hanc eſſe com. op. teſtatur, vt per
* Boer. *d. dec.* Sed ſi non fuit proteſtatus, non poteſt pete-
re præteriti temporis penſionem, ex com. ſententia
* Doct. vt per Gig. *de penſ. qu. 75.* Sed hoc intelligendum
de emphyteuſi priuata, non Eccleſiæ, quia in ea ſpe-
ciale eſt, vt poſſit exigere penſionem, & expellere em-
phyteutam; Et declarat habere locum, poſtquam Præ-
latus Eccleſiæ declarauit caducitatem: nam ſi ante
declarationem receperit canonem, intelligitur pęnam
caducitatis remiſiſſe, & non ſolum poteſt petere cano-
nes decurſos: ſed etiam expenſas taxatas in lite, poſt
declaratam caducitatem, & adeptam poſſeſſionem,
nec dicetur receſſum à caducitate ob mandatum exe-
cutum, pro canonibus decurſis, & pro expenſis taxa-
tis. Clar. *dict. quæſt. 10.* Rot. *deciſ. 287. numer. 7.* impreſſa per
Pacif. *de ſal. inter. in fine tractatus,* & vide ſupra qu. præce-
denti.

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Caducitas non incurritur, ob non ſolutum laudemium, n.1. Dec.vt num.7.
Caducitas non habet locum, niſi in caſibus iure expreſſis. n. 2.
Argumentum valet, hoc cautum non reperitur in iure, ergo opponi non poteſt n.3.
Laudemium non inhæret emphyteuſi, ſed eſt quædam præſtatio extrinſeca, n.4.
Actio realis, non datur pro laudemio, ſed perſonalis, n.5.
Laudemium datur pro inueſtitura, & traditione poſſeſſionis n.6.

QVæro, An caducitas incurratur ob non ſolutum
laudemium? Dicendum eſt, quod non: quia ca-
1 ducitas non habet locum, niſi in caſibus in iure ex-
preſſis. Auth. *de non eligen. ſec. nub §. cum igitur.* Rom. *conſil. 405. n. 2.* Barb. *conſ. 51. num. 22. vol. 1.* Dec *conſ. 581. num. 10.* Pariſ.
2 *conſ 106. num. 10. vol. 4.* Crot. *conſ. 17. n. 16.* Soc. iun. *conſ. 16. num. 31. vol. 1.* Ceph. *conſ. 39. num. 44.* Cagn. *in l. ſi quis maior. C. de tranſ. n. 57.* cum aliis allegatis per Surd. *dec. 200. n. 1.* & Rot.
in recollectis per Farin. *dec. poſth. par. 2. 169. n. 5.* ſed cum in
iure non reperiatur cautum, quod emphyteuta cadat
à iure ſuo, ob non ſolutum laudemium; ergo non eſt
tenendum, quod incurrat: nam argumentum valet,
Hoc lege cautum non reperitur; ergo opponi non po-
3 teſt: vt multis exemplis comprobat Crauet. *conſ. 90. n. 2.*
quia etiam, laudemium non eſt onus, quod inſit ipſi
emphyteuſis; ſed eſt præſtatio quædam extrinſeca ab
4 emphyteuſi. Iſern. *in c. 1. §. ſed, & res, col. 4. tit. per quos fiat inueſt.* quem ſequitur Maria. Frec. *lib. 2. Auth. 3. n. 4.* Igitur
datur ſolum actio perſonalis, & non realis: licet de hoc
ſit dubium: cum aliqui dicant, quod detur actio realis:
5 Sed quod non detur, niſi perſonalis, multis argumen-
tis comprobat Surd. *dec. 31. & 200.* & nos de hoc Deo
dante dicemus, *in tit. de laud.* Deinde laudemium debe-
6 tur pro inueſtitura, & actuali traditione poſſeſſionis,
quæ fit de nouo, emphyteutæ, vt eſt tex. *in l. fin. C. de iur. emph.* Burſat. *conſ. 56. n. 16.* & ideo non concernit rē ipſam,
nec Domini auctoritatem, non honorem, ſed laborem,
& factum quoddam, & ideo non poteſt dici, quod eo
non ſoluto, emphyteuta incurrat caducitatem. & hanc
opinionem tenet Amad. de Ponte in tract. *de laudem. q. 19.* quem ſequitur Surd. *dec. 200.* per totam, & *dec. 31. in fine,* vbi allegat Maria. Frecc. *de feud. li. 2. tit. de autho.* Baro.
auth. 3. n. 4.
7 Cautela tamen eſt, quod in inſtrumento inueſti-
turæ apponatur pactum, vt in caſu alienationis ſit ſol-
uendum Domino laudemium, ſub pæna caducitatis,
Burg. de laud. *inſp. 9. n 14. par. 1.* pacta enim, vt ſæpe dixi-
mus, ſunt ſeruanda.

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

Caducitas, lite pendente, declarari poteſt, ſi canones non ſoluantur, num. 1.
Declara ibi, ſi non ſit concluſum in cauſa, vel niſi emphyteuta eſſet creditor Domini de tanta, vel maiori ſumma.
Contrarium num. 2. ſed prima eſt com.
Vaſallus non tenetur Domino ſeruare fidelitatem, ſi feudum non tradat, n. 3. & 4.
Declaratur, n. 15. & 16.
Vaſallus ſi patiatur ab aliquo controuerſiam ſuper feudo, non tenetur petere inueſtituram, ibidem.
Contractus emphyteuticus eſt vltro, citroque obligatorius, n. 4.
Et in iſtis contractibus, non eſt ei adimplendum, niſi prius adimpleatur, n. 5.
Canones in recognitionem directi dominij ſoluuntur, & non in recognitionem fructuum, n. 6.
Vaſallus etiam, ſi ipſo iure ſit priuatus, non debet poſſeſſionis commodo priuari, lite pendente n. 7.
Emphyteuta lite pendente ſuper caducitate, habetur pro emphyteuta. nu. 8.
Seruus lite pendente ſuper libertate, non tenetur obedire Domino & quare. n. 9.
Dominus lite pendente, non poteſt contra Vaſallum exercere ius ſuum, n. 10. cont. ibi tenet Auctor.
Penſionarius, lite pendente, non poteſt ſpoliari commodo ſuæ poſſeſſionis. nu. 11.
Dominus, & Vaſallus ad paria iudicantur, & ſunt quaſi correlatiua, & diſpoſitum in vno cenſetur in alio, n 12.
Vaſallus pendente lite ſuper euictione, tenetur ad ſeruitia, n. 13.
Dominus, pendente lite, non poteſt in alium ius ſuū transferre. n. 14.
Emphyteuta, vel Vaſallus, ſi non poſſideant, non tenentur ſoluere canones, neque ſeruitia præſtare. n. 6.

ELegans eſt iſta quæſtio, An lite pendente inter
Dominum, & emphyteutam, ſuper aliqua caduci-
tate, ſi canones non ſoluat per biennium, vel trien-
nium, poſſit Dominus declarare caducitatem, ob ca-
nonem non ſolutum? De hæc quæſtione, licet aliqua
dixerim ſupra, hoc eodem titulo, *q 11. num. 3.* tamen
modo intendo illam examinare, vt veritas magis elu-
ceſcat. Capic. ponit hanc quæſtionem, *deciſ. 16. num. 6.*
1 vbi tenet, quod, ſi tempore litis, nondum eſſet lap-
ſum biennium, vel triennium; nihilominus ſufficiat,
quod iuncto tempore præcedenti, lapſum ſit bien-
nium, vel triennium; quia ius ſuperueniens actibus,
pendente iudicio, ex cauſa de præterito, debet con-
ualidare iudicium, iuribus per eum allegatis; & ſic
tempora coniunguntur, & præcipue quando tempo-
re lapſi biennij, nondum eſſet in cauſa concluſum, ſi
autem eſſet concluſum, nunquam tale ius ſuffragare-
tur iudicio intentato (dicit ipſe) ex ſententia Bar. &
Alex. cuius opinionem ſæpe ſequuta eſt Rota, vt per
Achil. de Graſſ. *deciſ. 1. de locat.* Put. *deciſ. 425. lib. 3. & dec. diuerſ. 602. par. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 16. in fine.* Rim. iun. *conſ. 546. num. 33. & ſeq. vol. 5.* Bero *conſil. 196. num. 9. vol. 1.* Rol. *conſ. 87. n. 26. & ſeq. vol. 1.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. car. 433. num. 1. & car. 499. num. 22.* Caualc. *deciſ. 29. num. 46. par. 2.* vbi limitat, niſi emphyteuta eſſet creditor
Domini directi, de tanta, aut maiori ſumma; ſecus au-
tem de minori, vt per Doctores per eum allegatos;
quod etiam procedit, ſi adeſſet iuramentum in pro-
miſſione canonis; & opinionem Capic. ſequitur Serap.
dec. 958. num. 2. & Mant. *de tac. & ambig. lib. 22. tit. 27. num. 12.*
Verall. *deciſ. 299. p. 1.* Achil. de Graſſ. *deciſ. 295. & 296.*
Et quamuis hæc opinio ſit communiter recepta, & tot
deciſionibus S.R.R. ſit fulcita; tamen non caret dif-
ficultate: Quia contrariam opinionem tenet Surd. *conſ.*
2 *86. numero 14.* & dum hæc quæſtio verteretur in Senatu
Mantuano, Senatus tenuit opinionem Capicij; Sed
cum hic caſus denuo accideret, mutauit ſententiam,
& tenuit, quod lite pendente emphyteuta non tenea-
tur ſoluere canonem, nec offerre, aut deponere: vt idem
Surd. teſtatur, *dec. 6. ſub n. 2.* & per totam; & ita dicit ob-
tinuiſſe in Senatu Montisferrari, vbi tunc præſide-
bat Rol. à Vall. Erat etiam Senator Franc. Beccius:
Argumenta autem, quæ pro hac opinione tuenda af-
feruntur, ſunt multa; Et primo adducitur hæc ratio,
deſumpta ex *cap. fin. de nou. for. fid.* quod, ſi Domi-
3 nus non tradat feudum promiſſum, Vaſallus non te-

netur ei ſeruare fidelitatem : & ſi Vaſallus patiatur
controuerſiam ab aliquo ſuper feudo, non tenetur in-
terim petere inueſtituram, vt dicunt Doctores *in l. ſo-
lemnibus, C. de rei vend.* Clar. *§ feudum q. 49. n. 8.* & quamuis
hoc verum ſit; immo quandiu emphyteuta poſſeſſio-
nem aſſequi non poteſt, non tenetur ſoluere canonem,
vt per Doctores congeſtos per Corb. *d. cauſa limit. 14. &
22.* & Clar. *§ emphyteuſis q. 8.* vbi aſſerit hanc eſſe com. op.
& Mant. *de tacit. & amb. lib. 22. tit. 27. n. 44.* refert etiam ean-
dem eſſe magis com. op. & quod Rota pluries ita iudi-
cauit, cum temperamento tamen, modo emphyteuta,
non ſit in culpa, quominus poſſeſſionem adeptus ſit,
vel niſi dolo, & culpa deſierit illam poſſidere: nam, ſi
ſua culpa amiſiſſet, nullam excuſationem haberet:
Huic tamen rationi, & argumento reſpondetur, quia
non eſt æquum, quod emphyteuta, non poſſidens, te-
neatur ſoluere canonem: cum adhuc nõ ſit aſſequutus
vtile dominium : & cum emphyteuſis ſit contractus
vltro citroque obligatorius, vt per Clar. *§ emph. q. 2.* &
Angel. *in l. 1. n. 1. C. de iur. emph.* Ruin. *conſ. 35. n. 2. vol. 1.* & idẽ
Surd. *ead. dec. n. 10.* cum aliis allegatis per ipſum *dec. 290. n.
12.* & Menoch. *conſ. 111. n. 21.* quemadmodum etiam feu-
dum. Bar. *in l. iuriſgentium, quinimmo, col. fin. ff. de pact.* Curt.
iun. *de feud. par. 2. q. 7. n. 52.* Bec. *conſ. 18. nu. 6.* In contractibus
autem, non eſt alicui implendum, qui primo non ad-
impleuit. *l. Iulianus §. offerri*, vbi Bar. *ff. de act. empt.* idem
Bar. *in l. quæro, & in l. pacta conuenta, in 2. not. ff. de pact.* idem
Bec. *conſ. 106.* vbi multos citat: cum ergo Dominus non
tradiderit poſſeſſionem, & ſic non adimpleuerit ex
parte ſua, non tenetur emphyteuta ſoluere canonem:
nec etiã tenetur ad onera, ſi non poſſideat, vt per Corb.
d. cauſa limit. 22. & idem reſpondendum eſt, quando pa-
titur controuerſiam à tertio: quia intelligitur, quandiu
tertius facit ſibi quæſtionem, nec poſſeſſionem rei con-
ſequi poteſt, vt idem Corb. declarat *ead. cauſa lim. 14.* &
ſimiliter idem reſpondendum venit de Vaſallo, cui
controuerſia eſt mota ab aliquo, qui interim non tene-
tur petere inueſtituram: quia non poſſidet. Clar. *§ feu-
dum, q. 49. ver. item quid*, & eſt tex. clarus *in §. fin. de noua for.
inueſt.* & ibi Gloſ. *in ver. vtilitatem*, & quando fuit emphy-
teuta impeditus à Domino, vt non potuerit percipere
fructus, vltra infinitos, quos citat Corb. *d. limit. 24.* tenet
etiam Honded. *conſ. 86. in fine lib. 2.* Et quamuis canones
in recognitionem directi Domini ſoluantur, & non in
6 recognitionem fructuum perceptorum, Clar. *§ emphyt.
q. 8. n. 8.* Corb. *d. cauſ. ampl. 11. n. 2. & ampl. 12. n. 2.* Rot. *in recen-
tiſſ. ſiue poſth. dec. 699. n. 1. par. 1.* nihilominus tenetur Domi-
nus transferre vtile dominium; alias non tenetur
ſoluere annuum canonem. Valaſc. *de iur. emph. q. 14. nu. 11.*
idem Surd. *dec. 292. n. 12.* & cum non poſſideat, non tene-
tur, neque Vaſallus ad ſeruitia, neque emphyteuta
ſoluere canones. Cagn. ex doctrina Bal. *in l. qui actionem,
nu. 8. ff. de reg. iur.* Adducitur etiam aliud argumentum,
quod ſi Dominus agat ad caducitatem, eo quod, ſine
licentia vendiderit rem emphyteuticam, videtur ne-
gare, quod ſit emphyteuta, & recuſare inueſtituram;
ideo non poteſt prætendere, quod canones ſibi ſoluan-
tur, quia hæc ſunt ſibi inuicem contraria, quod ſoluat
canones, & non ſit emphyteuta, quinimo, recipiendo
canonem, dicitur admittere illum pro emphyteuta, &
remittere caducitatem; Cui argumento reſpondetur,
quod, licet vendiderit ſine licentia, nihilominus de
facto expelli non poteſt, ſed requiritur citatio, & ſen-
tentia; vt diximus *de alien. q. 1. nu. 8.* & ideo interim ha-
bebitur pro emphyteuta, quia multas poterit habere
exceptiones, per quas potuit inſcio Domino vende-
re, & per conſequens interim lite pendente, debet
canones ſoluere; & ſi non ſoluat, caducitas declarari
7 poterit; quia etiam Vaſallus, ſi eſſet priuatus ipſo iure,
non debet de poſſeſſione, & poſſeſſionis commodo
lite pendente priuari, etiam ſuper commiſſo feudi, vt
per Burſat. qui multos concordantes allegat, *conſil. 49.
nu. 13. lib. 1.* & Lancello *de attent. 2. par. cap. 4. declarat. 4. nu. 18.*
nec ſunt inuicem contraria, quod ſoluat canones, &
non ſit emphyteuta, quia ex quo poſſidet rem emphy-
teuticam, & dominium vtile, conſequens eſt, vt ſoluat
canones, ne locupletetur cum alterius iactura: deinde
antequam lis finiatur, & declaretur, an emphyteuta
8 ſit priuatus iure ſuo, habebitur pro emphyteuta. Aliud
argumentum affertur, quod dum pendet lis ſuper li-
bertate, Seruus non tenetur obedire Domino, Bal. *in l.
cum aliquis, in fine, C. de iur. delib.* ſequitur Caſt. *n. 3.* Ex quo
9 infert Ceph. *conſ. 241. n. 28.* quod dum agitur inter Domi-
num, & Vaſallum ſuper priuatione directi dominij,
10 Dominus non poteſt ius ſuum exercere contra Vaſal-
lum; Cui argumento reſpondetur, quod ideo, non
poteſt Dominus exercere ius ſuum contra Seruum,
pendente lite, quia fauore libertatis pro libero interim
habetur poſt victoriam, vt ibi dicit Bal. quod non po-
teſt applicari ad caſum noſtrum; quia Dominus pri-
uaretur ſua quaſi poſſeſſione exigendi canones, pen-
11 dente lite, & non tractatur de aliquo ſpeciali fauore,
quemadmodum agens, vel ad nullitatem penſionis,
vel ad reductionem, non poteſt lite pendente ſpoliare
penſionarium commodo ſuæ poſſeſſionis; Gig. *de pen-
ſion. q. 62. num. 12.* Seraph. *dec. 1429. num. 2.* Nec verum eſſe
arbitror, quod dicit Ceph. vt Dominus lite penden-
te, non poſſit ius ſuum exercere contra Vaſallum,
quia quemadmodum Vaſallus lite pendente priuari
non poteſt ſua poſſeſſione, vt eſt tex. *in cap. fin.* quo
tempore mil. inueſt. & ſupra diximus; ita etiam Do-
minus non debet priuari ſua poſſeſſione exigendi ſer-
12 uitia, & debita à Vaſallo: nam Dominus, & Vaſal-
lus ad paria iudicantur, & ſunt quaſi correlatiua; ita
vt diſpoſitum in vno, cenſeatur diſpoſitum in alio, vt
13 late per Affl. *deciſ. 265. num. 1. & ſeq.* Præterea Vaſallus
tenetur ad ſeruitia, etiam pendente cauſa euictionis,
quia fructus percipit. Bal. *in c. 1. ad fin. de inueſt. de re alien.
fact.* bene verum eſt, quod lite pendente, non poteſt
Dominus in alium ius ſuum transferre, quia aliena-
14 tio rei litigioſæ eſt attentata, & officio Iudicis reuo-
catur. Affl. *dec. 396. num. 10.* & ideo, ſi Dominus lite pen-
dente, vel appellatione pendente inter ipſum, & em-
phyteutam, faciat inueſtituram, non valebit, & veni-
ret reuocanda, tanquam attentata; & habet locum
etiam poſtquam Dominus fuerit inhibitus vigore
commiſſionis. Rot. *d. dec. 187.* Caualc. *d. dec. 29. num. 46.* ex
quibus apparet defenſa communis opinio. & miror de
Surd. qui licet ſit Doctor primæ claſſis, nihilominus,
immemor ſuæ opinionis, contra communem, contra-
rium tenuerit, *dec. 342. num. 18.* approbando opinionem
Capic. *d. dec. 16.*

15 Declaratur tamen, quando emphyteuta prætende-
ret, ſe eſſe creditorem occaſione damnorum, & intereſ-
ſe, cauſatorum propter expulſionem factam à Domi-
no ex bonis: nam poteſt excuſari à caducitate ob pen-
ſiones non ſolutas, quę lite pendente decurrerũt; quia
propter expulſionem, poteſt agere ad intereſſe, & ad
omnes fructus, & ad omnia lucra. Caputaq. *dec. 298. par. 1.*
Idem eſſet dicendum, quando propter litem iniuſtam
eſſet ſequutum ſpolium, vel aliqua alia damna eſſent
incurſa: propter quæ poſſet emphyteuta prætendere
compẽſationẽ, vel excuſationẽ, quare non ſoluerit, vel
allegaret oblationem canonis, quæ ſufficit, ne mora
incurratur, vt per Achil. de Graſſ. in dictis *dec. 295. & 296.*

16 Aduertendum eſt etiam, quod requiritur noua pe-
titio, quia caducitas in dicto caſu eſt mere noua, vt
dicitur *in ead. dec. 295. nu. 9.*

QVÆ-

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

Vrbanus Papa Octauus laudatur cum Fratre, & Nepotibus, num.1.

Caducitatis pæna, an, & quando habeat locum in foro conſcientiæ num. 2.

Pæna incurſa ipſo iure in foro conſcientiæ, non habet locum ante ſententiam. num.3.decl.n.8.decl.2.n.9.

Emphyteuta non tenetur in foro conſcientiæ manifeſtare rem incidiſſe in commiſſum, num. 4.

Caducitas incurritur per legem humanam, quæ ad mortale non obligat num.6.

Declaratio Domini, non ſufficit in foro conſcientiæ, ſed requiritur etiam Iudicis ſententia, n.5.

Reſtituere tenetur, qui ex contractu debet, vna cum fructibus, & emolumentis, deductis expenſis, n.10.

DVm præcedentem quæſtionem diſcuterem, fuit
publicatum Iubileum à Sanctiſſimo D.N. Vrba-
1 no Octauo, conceſſum pro animarum ſalute, & pro
præſentibus neceſſitatibus S.R.E. & periculis immi-
nentibus, præcipue pro obtinenda à Deo pace, & con-
cordia inter Principes Chriſtianos, vt Populi illis ſub-
diti à tot, & tantis præliis, cladibus & calamitatibus,
tandem reſpirent. Dignetur Deus noſter per ſuam in-
finitam miſericordiam, exaudire preces Populi ſui, &
Eccleſiæ ſuæ ſanctæ, Paſtorem vigilantiſſimum, piiſſi-
mum, & religioſiſſimum, variis ſcientiis decoratum, &
quod eſt mirandum, legali noſtra ſcientia eruditiſſi-
mum; diutiſſime conſeruare, vna cum ſuo Germano
Fratre, pariter piiſſimo, & religioſiſſimo, Cardinali S.
Honuphrij, Emmentiſſimo quoque Cardinali, mori-
bus, & virtutibus ornato, & vita irreprehenſibili, ac in
gubernando prudentiſſimo, & laudatiſſimo, Franciſco
Barberino: atque etiam Eminentiſſimo Cardinali An-
tonio, qui eſt Vrbis, & ſæculi noſtri decus, & ſplendor,
ſimulque Excellentiſſimo D.D. Thadæo, totius Status
Eccleſiaſtici Generali digniſſimo, & ſapientiſſimo,
Romeq. Pręfecto meritiſſimo ex altero germano fratre
nepotibus. Et quia nunc ſunt dies ieiuniorum, oratio-
num, & ſacramentalium confeſſionum: quærendum
2 eſt, An pęna caducitatis habeat locum in foro conſcien-
tiæ? Et videtur dicendum, quod non: Quia caducitas
eſt pæna, & pæna licet imponatur ipſo iure, non debe-
tur in foro conſcientiæ, vt de Collega tranſgrediente
Statutum imponens pænam ipſo iure excluſionis à
Collegio, qui non tenetur relinquere Collegium an-
tequam iubeatur id facere, tenet Nauar. in Manuali,
c.23.n.63. Et ratio eſt, quia pæna in foro conſcientiæ, non
3 debetur ante ſententiam, vt dicit Gloſ. communiter
recepta *in c. Fraternitati. 12.q.2.* idem Nauar. *conſ.4.de iniur.*
& dam.dat. & conſ.3.n.5.de raptor. & in man.cap.17.n.13. Mant.
de coniect.vlt.vol.lib.10.tit.4.n.16. vbi dicit ita tenere omnes
* Canoniſtas, & Theologos: Ex qua ratione emphyteu-
ta in foro conſcientiæ, non tenetur manifeſtare rem in
commiſſum cecidiſſe. Idem Nauar. *eod.c.23.nu.64.ver. ad*
tertium. Gab. *de malef.conc.12.* facit pro hac op. quod iura
inducta ad vindictam, & lex ſi quis in tantam, non ha-
beat locum in foro conſcientiæ. Apoſtil. ad Abb. *in c.*
canonum Statuta, de Conſt.4.col.in ver.fraternitas, Ex quibus
infert eruditiſſimus, & in vtroque foro verſatiſſimus,
& huius Ciuitatis Prior Cathedralis Eccleſiæ, Auun-
culus meus, Io.Franc. Bonauoglia, in Add. ad lecturas,
Iaſ. *ad l.fin C.de iur. emph. in princ.* quod illa lex fin. non
habet locum in foro conſcientiæ.

4 Et ideo licet caducitas ſit incurſa ipſo iure per cano-
nem non ſolutum, per alienationem irrequiſito Do-
mino, vel ob aliam cauſam: erit tamen tutus emphy-
teuta in foro conſcientiæ, antequam declaretur per
Iudicem, rem fuiſſe deuolutam ad Dominum: quia
non tenetur manifeſtare ſuum proprium delictum, per
ea quæ adducit Nauar. *in eod.cap.23.n.66.& ſequ.*

5 Infertur ſecundò, quod non ſufficit declaratio Do-
mini directi, & eius acceptatio, velle eſſe locum cadu-
citati, quia requiritur etiam ſententia, & declaratio
6 Iudicis: nam, cum caducitas incurratur per legem
humanam, ſcilicet per *l.2.C.de iur.emphyt. & per Auth. qui*
rem, C.de Sac.Sanc.Eccl. quæ ad mortale non obligat, vt
optime declarat Nauar. *d.n.66.ver.non quia:* ideo requi-
ritur Iudicis ſententia: quamuis hoc non habeat locũ
7 in pæna impoſita à teſtatore in ſuo teſtamento, vt idẽ
Nauar. dicit *eod.cap.n.62.& c.25.n.65.* & Palæot. *in reſp.caſ.*
41. eandem opin. tenet etiam Bonac. *tom.2.diſp.3.q.8.pun.*
2.n.9.de feud.& emphyt. Leonard. Leſſius *de iuſt.& iur.lib.2.*
cap.24.dub.9.n.46. vbi Bonac. declarat, niſi emphyteuſis
ſit finita ex iuſtitia; vt quia finitum ſit tempus, in quod
8 fuerat conceſſa: quia tunc teneretur cedere ante ſen-
tentiam Iudicis; niſi fortè retineret in compenſatio-
nem melioramentorum, vel ob aliam iuſtam cauſam:
nam reſtituere tenetur, qui ex contractu obligatus eſt,
9 *l.1.ff.de pact.& c.1.eod.tit.* idem Nauar. in *man.c.17.nu.12.* &
non ſolum rem reſtituere tenetur: verum etiam fru-
ctus, & omnia emolumenta, deductis neceſſariis im-
penſis pro illis acquirendis, colligendis, & conſeruan-
dis, factis. Nauar. *eod.cap.n.17.* & diximus nos *de melior. q.*
1.n.13. Sed videnda eſt omnino quæſtio *1.de ſol.can.n.236.*
& quia etiam finita emphyteuſi omne ius, quod habet
inueſtitus, & conſequenter vtile dominium, ipſo iure
extinguitur. *l.lex vectigali.ff.de pign.* Mant. *de tacit. & amb.*
lib.22.tit.23.n.15.

QVÆSTIO XIX.

Non indiget Summario.

AN emphyteuta teneatur oſtendere Domino dire-
cto inſtrumentum emphyteuſis, & confines fun-
di, pro quo ſoluit canonem, & ſi non fecerit, poſſit
declarari caducitas ob finitam lineam, vel tempus
finitum? Hanc quæſtionem, quia plene tractauimus
in tit. *de cont.emph.q.27.* & non eſt opus hic illam repete-
re; ideo remitto lectorem ad illam.

QVÆSTIO XX.

SVMMARIVM.

QVæro, ſi emphyteuta vendat rem emphyteuti-
cam, cum licentia Domini, vel reſeruato eius
conſenſu, vel alio titulo rem aliis concedat, puta titulo
donationis, intra quantum tempus debeat petere in-
ueſtituram nouus emphyteuta, vel ſingularis ſucceſ-
ſor, alias Dominus declarare poſſit caducitatem? Hanc
materiam tractauimus in tit. *de alienationibus, q.1.nu.232.*
& ideo, non venit amplius repetenda.

QVÆSTIO XXI.

Non indiget Summario.

SI emphyteuſis ſit finita per generationem finitam,
vel quia ad tempus fuit res conceſſa, an emphyteu-

ta poſſit petere renouationem; vel proximiores, & intra quantum tempus, quo tranſacto poſſit Dominus priuare proximiores iure renouationis? Diximus in tit. *de renouat. q. 1.*

QVÆSTIO XXII.

Non indiget Summario.

QVærendum eſſet, An emphyteuta per mortem ciuilem ſit priuandus iure ſuo? Sed quia de hac quæſt. tractauimus in tit. *de ſucceſſ. in bon. emph. quæſt. 14.* dum quæſiuimus, An emphyteuſis rranſeat in Monaſterium; ideo ſuperfluum eſſet hic illam quæſtionem ponere.

QVÆSTIO XXIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, an propter ingratitudinem priuandus ſit emphyteuſi, num. 1. & 12.

Donatio propter ingratitudinem reuocatur, num. 2.

Pater poteſt filium exhæredare propter ingratitudinem, n. 3. nec tenetur filios alere, nec filiam dotare, n. 4.

Libertus propter ingratitudinem reducitur in priſtinam ſeruitutem. n. 5.

Filius ingratus à militia eſt degradandus. n. 6.

Filius ingratus cogitur in patris poteſtatem redire. nu 7.

Occidens liberos ingratos, & è contra, parentes, non tenetur pæna l. Pomp. de parric. n. 8.

Filius ingratus non eſt ſepeliendus in ſepulchro parentum, n 9.

Doctor propter ingratitudinem, doctoratus priuilegio priuatur, num. 10.

Ingratitudo eſt maximum vitium, n. 11.

Multa de ingratitudine ponuntur, ibid.

Vaſallus propter ingratitudinem feudo priuatur, n. 12.

In emphyteuſi, non conſiderantur cauſæ ingratitudinis, ſed caducitatis, n. 12.

Argumentum à feudo ad emphyteuſim, quando non valeat. n. 13.

PRæſens quæſtio potius erit moralis, quam vtilis,
pro hac materia emphyteuſis: An ſcilicet emphy-
1 teuta propter ingraritudinem commiſſam contra Do-
minum directum, poſſit emphyteuſi priuari, & cadat
à iure ſuo? Et videbatur dicendum, quod ſic; quia vi-
2 demus, quod donatio facta inter viuos, propter ingra-
titudinem reuocatur, *l. fin. C. de reuoc. donat.* & ibi Gloſ.
* & com. Doct. Clar. *§. donatio, q. 21.* qui de com. teſtatur.
3 Pater etiam propter ingratitudinem, poreſt filium ex-
hæredare, *§. cauſa, Auth. vt cum de appel. cogn.* & ibi com.
4 Doctores. Nec tenetur filios ingratos alere, *l. ſi quis à*
* *liberis, § idem Index ff. de lib. agnos.* & ibi Gloſ. & Bar. Nec
pariter tenetur filiam ingratam dotare. Bal. *in l. fin. col.
3. C. de dot. promiſ.* Facit etiam pro hac opinione quod li-
5 bertus ingratus in priſtinam ſeruitutem reducitur.
Inſt. *de capit. dimin. in princ. l. 2. C. de lib. & eorum lib.* Item pro
eadem op. facit, quod filius ingrarus à militia eſt degra-
6 dandus, *l. 1. & ibi Gloſ. ff. de obſequiis à lib.* Item filius eman-
cipatus propter ingratitudinem cogitur in patris po-
7 teſtatem redire. *l. vnica, C. de ingra. lib.* vbi Bal. refert,
quod is, qui ſtatuit primum, filios ingratos eſſe in ſer-
uitutem reponendos, ſic loquebatur (eſto ſeruus,
quia liber eſſe neſciuiſti: fili ingrate eſto ſubditus, quia
libertatis es immeritus.) Hinc eſt etiam, quod occi-
dens liberos ingratos, vel è contra parentes, non tene-
tur pæna legis Pomp. de parricid. quia pater, vel filius
8 ingrarus, non poteſt dici pater, aut filius, *l. dicimus*, &
ibi Gloſ. & Bar. *ff. ad l. Pomp. de parricid.* Item, & eadem
9 ratione filius ingratus non eſt in ſepulcro parentum
ſepeliendus: Et Doctor ob ingratitudinem, doctoratus
10 priuilegio priuatur. Rip. *in l. generaliter, C. de reuoc. donat.*
Ingratitudo enim eſt maximum vitium, dixit Dec. *in*
11 *conſ. 686. num. 13.* quandoquidem ipſa rollit hominum
conuerſationem; & eſt viliſſimi, & abiecti animi ſi-
gnum apertiſſimum, ac concordiæ, & amicitiæ inimi-
ca; veraq. Dei, & naturæ aduerſaria, dixit Alex. *de*
Picholominis in ſua inſt. morali, *l. 7. cap. 7.* & Ariſt. *in 2.
Rhet.* ait. Amor inuictiſſimus eſt, ni foret ingratitudo,
quæ ſola amorem vincere, extinguere, & euellere
poreſt, & à legibus maxime odio habetur. & Bal. *in
l. fratres, C. de inoſ. teſt. inquit*: Ingratus dicitur turpis, &
vilis perſona. Hæc ſcripſi (amantiſſime lector) vt hoc
vitium ingratitudinis fugias, & poſtquam reperies
aliquem ingratum, fugito ſuam amicitiam, & cōmer-
cium; quia ingrato homine rerra peius nil creat; etenim.
nihil amas, cum ingratum amas. & S. Bern. ait *ſermo.
22.* nihil ita diſplicet Deo, quemadmodum ingratitu-
do, & recorderis, quod Deus Opt. Max. ingratos punit:
nam dicitur in Sap. *cap. 16.* qui reddit mala pro, bonis,
non recedet malum de domo eius; ſis ergo memor
beneficiorum; quia non referre gratiam de beneficio
accepto, turpe eſt, dicit Senec. *de benef.* (ſicut accidit
mihi) & Poeta Ferrarien. canit.

E per queſto dal Ciel l'Angel più bello,
Fu relegato in parte oſcura, e caua.

& Poeta Flor. Can. 42. ait:

Di buono ſeme, e mali frutti mieto,
E tal merito ha, chi ingrato ſerue.

& S. Thomas *2. 2. q. 107. art. 1.* dicit, quod omni lege naturali, diuina, & humana ingratirudo eſt peccatum, præſertim, qua malum pro bono redditur, & adde illud Poetæ? Nihil magis auertit Cælum, à telluris amore, quam ſcelus ingratæ mentis. refert Nauar. *conſ. 1. de renunc. fol. 83.*

Sed vt reuertamur, vnde digreſſi ſumus, pro affir-
matiua opinione eſt tex. *in c. 1. § prædictis modis.* quæ fuit
prim. cauſ. ben. amit. vbi diſponitur, ex quibus cauſis
12 filius poteſt exheredari, ex eiſdem poteſt Vaſallus
feudo priuari. Clar. *§. feudum, q. 64.* & cum valeat ar-
gumentum de feudo ad emphyteuſim (vt ſæpe dictum
eſt) ideo idem dicendum erit in emphyteuta, vt pro-
pter ingratitudinem ſit priuandus iure ſuo.
13 Contrarium tamen tenendum eſt; quia in emphy-
teuſi non conſiderantur cauſæ ingraritudinis, ſicut
conſiderantur in feudo, ſed tantum cauſæ caducitatis,
vt *in l. 1. & 2. C. de iur. emph. & in Auth. qui rem, C. de Sac. Sanc.
Eccl.* & hanc op. tenet Valaſc. *de iur. emph. q. 29. n. 12.* Cuius
opinionem ego ſequor, quia caducitas non datur, niſi
ex cauſis in iure expreſſis, vt diximus ſupra hoc eod.
tit. q. 2. n. 18. ſed propter ingratitudinem non reperitur,
quod emphyteuta ſit priuandus; merito, &c. Et non
obſtat arg. de feudo, quia non valet, quando aliter re-
14 peritur deciſum in iure, vel quando eſt diuerſa ratio
inter emphyteuſim, & feudum, vt diximus in *Prælud.
q. 10. in fine.* & in tit. *de Melior. q. 7. n. 20.*

DE SOLVTIONE CANONIS
QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi non ſoluat canonem infra triennium, cadit à iure ſuo, ſi emphyteuſis eſt ſecularis, ſed ſi eſt Eccleſiaſtica infra biennium, & ratio affertur, n. 1.

Amplia 1. etiam ſi nullum pactum interuenerit, n. 2.

Amplia 2. vt non valeat conſuetudo contraria, n. 3.

Contrarium n. 4.

Extenditur extra territorium conſuetudo, n. 6.

Declaratur quando emphyteuta non eſſet Ciuis illius loci, niſi ex priuilegio, & niſi aliter eſſet in inueſtitura dictum, n. 7.

Declara 2. niſi aliter eſſet conuentum, n. 8.

Amplia 3. etiam, ſi emphyteuſis eſſet perpetua, n. 9.

Amplia 4. etiam, ſi emphyteuſis eſſet magni valoris, & ſolueret vnus nummus, n. 10.

Vbi declara.

Ampl. 5. ſi emphyteuta ceſſaſſet in minimo, & penſio eſſet magna, num. 11.

Contrarium quod cadat pro parte, & refertur diſtinctio Clar. nu. 12.

Et eius opinio, quod excuſetur à toto ibidem, ponitur diſtinctio Auctoris, n. 13.

Sed ex ſtante iuramento, ſi deficiat in minimo cadat à iure ſuo, num. 16.

Declara 1. ſuprad. 5. ampl. vt non procedat, quando recepit plures res ſub diuerſis penſionibus, n. 24.

Declara 2. quando penſio præſtaretur ad rationem decem pro ſingula pertica, n. 25.

Contrarium, n. 26. & 29.

Declara 3. quando per errorem ceſſauit partem ſoluere, quod præſumitur, n. 33.

Declara 4. quando ceſſaſſet propter paupertatem, n. 34.

Amplia 6. quando emphyteuta iurauit ſoluere ſingulis annis, vel ſtatutis temporib. canonem: quia ſi non ſoluat priuatur iure ſuo, n. 35.

Et idem ſi ſit appoſita clauſula, qua Decreto Principis &c. ibidem contrarium, n. 36.

Sed prima eſt com. op. nec diſtinctio Seraphini approbatur, n. 37.

Subamplia hanc ſextam ampl. etiam ſtante ſtatuto, quod emphyteuta non cadat ob canonem non ſolutum: nam cadet ob iuramentum non ſeruatum, n. 38.

Subamplia 2. non habere locum ſtatutum in emphyteuſi Eccleſiaſt. num. 39.

Declara d. ſubampl. habere locum, quoad præiudicium laicorum tantum habentium bona Eccleſiaſtica in emphyteuſim, numer. 40.

Amplia 7. etiam, ſi Dominus ſimpliciter, & generaliter promiſerit eum non expellere, n. 42.

Amplia 8. etiam ſi Dominus non interpellauerit emphyteutam, num. 43.

Amplia 9. vt emphyteuta cadat ab omnibus rebus, quas pro vno canone accepit; licet hoc patiatur difficultatem, nu. 44.

Amplia 10. vt culpa patris, vel primi acquirentis noceat filiis, & aliis in inueſtitura comprehenſis, n. 48.

Declara 1. non habere locum, quando filij eſſent, vna cum patre particulariter nominati propriis nominibus, n. 49.

Subdeclaratur, vt non habeat locum, quando emphyteuſis fuiſſet empta per patrem de ſuis pecuniis, & eſſet data facultas diuidendi inter filios, n. 50.

Subdeclara 2. quando inueſtiti eſſent in ſolidum, n. 51.

Declara 2. d. ampliatio, vt non habeat locum, quando ceſſatio eſſet facta in fraudem per vnum ex filiis, vel heredibus, aut filiis in inueſtitura comprehenſis, n. 52.

Prima præſumptio erit, quando inimatus eſt velle excludere alios, num. 53.

Secunda coniectura, quando, qui ceſſauit, non habet filios, vel ſi habet ſunt naturales, n. 54.

Tertia coniectura, quando is, qui ceſſauit, reperitur denuo inueſtitus, alio modo, n. 55.

Quarta, quando erat Clericus in ſacris conſtitutus, n. 56.

Sed ibi cont. reſoluitur.

Quinta, quando breui temporis interuallo renouauit emphyteuſim, & poſtea alteri vendit, n. 61.

Declara tertio, quando ſolum conſtaret per confeſſionem, n. 62.

Amplia 11. quando ex pluribus heredibus, vnus ſoluit, & alter non, num. 63.

Et procedit tanto magis, ſi conuentum fuit, quod canon per heredes in totum, & non per partes ſolueretur, n. 64.

Subampl. vt habeat locum, ſiue ſit emphyteuſis hereditaria, ſiue ex pacto, & prouidentia, n. 65.

Declaratur hæc vndecima ampl. quando heredes, vel alij diuiſiſſent emphyteuſim de licentia Domini, quia tunc ſola pars ceſſantis caderet in commiſſum, n. 66.

Declara 2. niſi alij ita ſoluiſſent, vt cumulatis ſolutionibus, integer canon eſſet ſolutus, n. 67.

Declara 3. niſi canon conſiſteret in facto diuiduo, exemplum, n. 69.

Declara 4. niſi ceſſatum fuit in fraudem, n. 70.

Declara 5. vt non procedat de iure Canonico, n. 71.

Contrarium, n. 73.

Declara 6. niſi ſoluenti ratam ſuam, nihil culpæ adſcribi poſſit exemplum, n. 80.

Declara 7. niſi is, qui ceſſauit, deceſſerit ante declarationem Domini, n. 82.

Declara 5. niſi Dominus fuiſſet particeps fraudis, n. 83.

Amplia 12. etiam, ſi eſſet appoſita pœna in inueſtitura, n. 84.

Declara 1. niſi emphyteuta primo anno ſoluiſſet pœnam, n. 87.

Declara vt Dominus, non poſſit vtranque petere, pœnam ſcilicet & expulſionem, & quomodo procedat, n. 88.

Quæ pœna non habet locum contra Dominum, non obſeruantem pacta, ibidem.

Declara 3. niſi Dominus poſt lapſum tempus recepiſſet, vel petiiſſet canonem, quia cenſetur caducitas remiſſa, n. 89.

Vbi declara.

Amplia 13. etiam ſi Dominus pro conceſſione recepiſſet iuſtum pretium rei conceſſæ, reſeruato ſolum vnico denario pro canone, nu. 90.

Amplia 14. etiam ſi in re contingat aliquod damnum, niſi tota res pereat, n. 91.

Declara, niſi penſio correſpondeat fructibus, vel quaſi, & quod penſio ſit conſtituta ad rationem bonorum, n. 94.

Dubitatur, quomodo intelligatur damnum particulare contingens

in re, vbi quid, ſi domus emphyteutica reperiatur intus Monaſterium Monialium.

Amplia 15. in emphyteuta, qui paſſus eſt ſterilitatem, etiam, ſi emphyteuſim recepiſſet ſub magno canone, n. 97.

Contrarium n. 99.

Sed diſtingue, n. 99.

Declara primam op. niſi emphyteuta promiſiſſet ſoluere penſionem de fructibus rei conceſſa, nu. 103.

Declara 2. quando eſſet in loco ſtatutum quod locatio ſimplex cenſeatur ſi ſoluatur magna penſio. n. 104.

Et vbi adeſt conſuetudo n. 105.

Declara 3. niſi inſtrumento eſſet facta mentio promiſcuè de emphyteuſi, & locatione, & pacta magis conuenient locationi. nu. 106.

Sed retenta diſtinctione, declara, quando eſſet factum pactum expreſſum de ſoluenda penſione. n. 107. cont. 108.

Amplia 16. in emphyteuta, qui rem Eccleſia accepit in emphyteuſim, ſine ſolemnitatibus. n. 120.

Ampl. 17. in emphyteuta diuerſi fori, qui rem in emphyteuſim habet, ſitam in foro Domini. n. 122.

Declara, quando res non eſt ſita in foro Domini. n. 123.

Et ſufficit, quod proteſtetur ſe velle ſoluere, ſi adeſſet, qui canonem reciperet: ibidem. cont. quod non requiritur alia proteſtatio. num. 124.

Limita quando canon eſſet modicus, quia tunc teneretur accedere ad domum Domini, nu. 126.

Cont. tenet Auctor, n. 127.

Limita 2. niſi aliter eſſet conuentum, vel conſuetudo eſſet in contrarium, quod emphyteuta teneretur accedere ad domum Domini. n. 138.

Limita 3. ſtante iuramento ibidem.

Amplia 18. quamuis Pontifex reſcripſerit, quod emphyteuta ob non ſolutum canonem, non priuetur iure ſuo, n. 140.

Declara 1. habere locum, quando reſcriptum eſt in forma communi, ſecus autem, ſi eſſet obtentum ex certa ſcientia, vel cum clauſula non obſtante quacunque lege in contrarium, vel alia clauſula æquipollente, n. 143.

Subdeclara, dummodo reſcriptum ſit contra Dominum ſibi ſubditum, n. 144.

Declara ſecundo, ſi Prælatus voluerit, n. 147.

Declara 3. quod, licet non valeat reſcriptum, quod emphyteuta non priuetur, ob canonem non ſolutum; valebit tamen, quod poſſet ſoluere pro pluribus annis futuris, quamuis de iure communi hoc facere non poſſet, n. 148.

Declara 4. niſi Pontifex per legem, & Conſtitutionem diſponat, quod emphyteuta per canonem non ſolutum, non priuetur iure ſuo, ſed declara, vt n. 150.

Subdeclara præd. decl. niſi Conſtitutio loquatur alternatiue, ſcilicet, ſi non ſoluat canonem, aut renouationem non petat, n. 152.

Subdeclara 2. quod d. Conſtitutio conceſſa alicui Ciuitati, non extenditur ad bona extra territorium.

Declara 4. quod huiuſmodi Conſtitutio non habet locum, quando in inueſtitura adeſſet pactum expreſſum, quod emphyteuta ob non ſolutum canonem caderet à iure ſuo, n. 153.

Amplia 19. quando emphyteuta ſtetit per annum in ſoluendo canonem, & poſtea vendidit, & emptor ſtetit per alium annum, ſi eſſet emphyteuſis Eccleſiaſtica, n. 154.

Contrarium, n. 155.

Amplia 20. in Muliere, & Ruſtico, & quomodo intelligitur, num. 159.

Amplia 21. in Prælato, aut Rectore, cui debebatur ſolutio canonis, & eſſet mota lis de Prælatura, & Eccleſia, & quomodo intelligatur, n. 160.

Amplia 22. etiam ſi emphyteuta non ſoluat ceſſionario Domino, num. 161.

Amplia 23. in emphyteuta 2. qui habuit à primo emphyteuſim nu. 162.

Ampl. 24. in illo, qui habuit fundum, vt reddat partem fructuum; num. 163.

Amplia 25. in Marito, qui habuit bona emphyteutica in dotem ab Vxore, n. 164.

Cont. n. 165. quando bona mariti non eſſent ſoluendo: licet qui contrarium tenent, indiſtincte loquantur, ibid.

Defenditur, quod ſuccurratur Vxori contra Dominum, quando Maritus non eſt ſoluendo.

Amplia 26. in Conductore ad longum tempus, n. 166.

Amplia 27. etiam, ſi à principio nulla fuit data quantitas pecuniæ, num. 167.

Amplia 28. etiam, ſi non appareat ſub quo canone res fuerit conceſſa: nam ſub ſoluto canone præſumitur accepta, n. 168.

Amplia 29. in emphyteuta, qui voluit ſoluere canonem Caſtaldioni, ſeu Nuncio, & illo conſentiente canonem retinuit, n. 169.

Sed contrarium ibi tenetur.

Amplia 30. in Eccleſia, n. 170.

Declara 1. quod Eccleſia poteſt petere reſtitutionem in integrum, num. 171.

Amplia hanc decl. vt habeat locum contra aliam Eccleſiam, num. 172.

Subdeclara, vt Eccleſia reſtituatur in integrum in ſubſidium, vbi Prælatus non ſit ſoluendo, ſiue Adminiſtrator, n. 173.

Declara 2. quod non ſufficit biennium in emphyteuſi, quam habet Eccleſia, ſed requiritur triennium, n. 176.

Contrarium, quod ſufficiat biennium, n. 177.

Sed declara vt n. 179.

Quid, ſi Eccleſia ſucceſſit priuato, quod tempus attendi debet pro canone ſoluendo; n. 180.

Amplia 31. in minore 25. annis, nu. 181.

Declara 1. quod minor reſtituitur in integrum, n. 182.

Amplia 32. habere locum etiam in infante, & pupillo, n. 201.

Quando eſt poſitum pactum reſolutiuum, quod, ſi non ſoluerit, cadat à iure ſuo, ibidem.

Amplia 33. in Ciuitate, Caſtro, & Villa, n. 216.

Declara quod reſtituitur in integrum, n. 217.

Subdeclara 218.

Amplia 34. in furioſo, & mente capto, ſecundum Corb. quod non placet Auctori, n. 220.

Ampl. 35. in emphyteuſi, quæ poſſidetur in communi à maiore, & minore, & in hoc caſu minor eſt reſtituendus, non autem maior, n. 221.

Amplia 36. in emphyteuſi duobus, vel pluribus conceſſa, n. 224.

Declara non habere locum de iure Canonico.

Sed hæc opinio reiicitur, n. 225.

Amplia 37. vt reuertatur ad Dominum, ſine aliquo onere pignoris, vel hypotheca, ſeu ſeruitutis, n. 226.

Declara niſi Dominus conſenſerit obligationi, n. 228.

Declara 2. niſi reuertatur ad Dominum, tanquam priuatum, ex emptione, donatione, ſiue legato, n. 229.

Subdeclara niſi hoc fuiſſet prohibitum in inueſtitura, n. 230.

Amplia 38. vt reuertatur ad Dominum, cum omni augmento latenti, & patenti, n. 232.

Amplia 39. vt reuertatur, cum omnibus melioramentis, n. 233.

Ampl. 40. vt reuertatur ad Dominum, vna cum fructib. pendentibus, etiam maturis, ſi non ſint in horreo; vel à ſolo ſeparati, nu. 234.

Sed an iſti fructus debeantur Domino ſtatim, poſt moram commiſſam, vel poſt declaratam caducitatem, n. 235.

Amplia 41. in emphyteuta præſumpto, qui per annos 30. canonem ſoluit, n. 242.

Declara 1. dummodo is canonem ſoluerit nomine ſuo, & non procuratorio nomine, nu. 243.

Declara 2. quod, ſi minori tempore ſoluerit, quam 30. annorum non poſſit expelli: licet Dominus ſit manutenendus in poſſeſſione exigendi, n. 244.

Subamplia etiam in illo, qui per ſpatium 30. annorum ſoluit canonem pro re ſua, n. 245. Cont. n. 246.

Amplia 42. vt emphyteuta Eccleſiæ, qui fuit citatus, vt veniat ad ſoluendum canonem, & non ſoluit per lapſum ſex menſium, cadit à iure ſuo, n. 247.

Contra-

Contrarium,num.248.ſed prima opinio eſt verior.

Amplia 43.ſi Prælatus,cui debebantur tres denarij ſingulis annis, & emphyteuta pluribus annis ſoluerit duos tantum, numer.249.

Amplia 44.in emphyteuta,qui habebat fundum ab vno Domino, qui deceſsit relictis pluribus filiis hæredibus, & vni tantum canonem ſoluit,n.255.

Amplia 45.quod emphyteuta,non ſolum cadat ob non ſolutum canonem à iure ſuo,ſed etiam à pacto,vt Dominus finita emphyteuſi teneatur renouare,n.256.

Limita primò, quando propter probabilem ignorantiam, non ſoluit canonem,n.257.

Declara multis modis in numeris ſequentibus.

Limita ſecundò,quando emphyteuta, non poſsideret bona emphyteutica,nu.280.

Declara niſi emphyteuta eſſet in culpa, quominus poſsideret, vel dolo deſiiſſet poſsidere,n.282.

Sed ſufficit,quod ſine culpa ſua deſierit poſsidere,nu.283.

Limita tertiò in emphyteuta,qui à Principe rem in emphyteuſim ſuſcepit,nu.287.

Sed quomodo hoc intelligatur,ibidem.

Limita 4.quando adeſt pactum in inueſtitura, quod ob non ſolutum canonem,non poſsit expelli,n.289.

Declara iſtam limit.vt nu.ſeq.& ibi ſubdeclara.

Limit.5.quando adeſſet conſuetudo in contrarium n.285.

Limita ſextò,vbi adeſſet ſtatutum,quod ob canonem non ſolutum non poſſet expelli,n.296.

Declara duobus modis,vt in n.ſeq.

Limita 7. quando in inueſtitura dictum eſſet, quod liceret ob canonem non ſolutum Domino ingredi poſſeſsionem propria authoritate, & retinere, donec fuerit ipſe ſatisfactus, numer.299.

Limita octauò,quando emphyteuta eſſet creditor eiuſdem ſummæ, vel maioris,& paratus eſt compenſare,n.300.

Et habet locum, ſi iuſtam cauſam habuit credendi ſe eſſe creditorem Domini,nu.301.

Et etiam, ſi eſſet creditor damnorum, & intereſſe,quia fuerat expulſus à Domino,n.302.

Et habet locum etiam ſtante iuramento ad effugiendam caducitatem,nu.303.& 311.

Declara quando creditum non eſſet liquidum,n.312.

Sed ſi poſſet incontinenti liquidari, admittetur compenſatio ; & quantum temporis ſpatium requiratur,arbitrio Iudicis relinquitur,ibid.

Declara 2. vt requiratur emphyteutam eſſe creditorem eiuſdem generis & quantitatis,nu.313.

Declara 3. ſi canon in quantitate pecuniæ conſiſteret,& Dominus eſſet debitor, & in electione ſua eſſet ſoluere ſpeciem, vel quantitatem,n.314.

Declara 4. ſi canon conſiſteret in quantitate, & Dominus haberet facultatem ſe liberandi,n.315.

Declara 5. quod non fiat compenſatio, quando ab vna parte debetur ſpecies,& ab altera pecunia,n.316.

Declara 6. ſi emphyteuta eſſet creditor in minore quantitate, quam ſit canon,n.318.

Limita nonò,quando extraneus ſoluiſſet, vti procurator,vel negotiorum geſtor emphyteutæ,n.320.

Et ſolutio facta per extraneum etiam proprio nomine prodeſt emphyteutæ,ne cadat à iure ſuo,n.321.

Declara vt non habeat locum, ſi Dominus recuſaret recipere canonem, ab eo, qui non eſſet procurator emphyteutæ, numer.322.

Subdeclara, non habere locum, ſi iſte tertius eſſet creditor emphyteutæ,& haberet fundum emphyteuticum obligatum: quia tunc poſſet ſoluere pro conſeruatione iuris ſui , & ſolutio prodeſſet etiam emphyteutæ, & ſi Dominus recuſaret,poſſet deponere, modo emphyteuſis non ſit prohibita obligari, numer.323.

Limita 10. ſi emphyteuta ſolueret alteri recipienti nomine Domini,ipſo ſciente,& patiente,numer.325.

Limita 11. ſi non adſit, cui canon ſolui poſsit, vt, ſi Eccleſia ſit vacans, vel hæreditas ſit iacens:etiam, ſi non ſit proteſtatus. Sed ſi antequam biennium compelleretur Eccleſia prouideretur caderet,nu.326.

Limita 12. ſi emphyteuta toto tempore biennij,vel triennij fuit detentus in carceribus ; ſed Auctor de hac opinione dubitat, quando potuit mittere procuratorem,n.328.

Et idem in emphyteuta excommunicato,vel interdicto nu.329.

Et idem dicendum de infirmo.

Limita 13. propter bellorum calamitates ; Sed hæc opinio controuertitur,& ponuntur diſtinctiones n.331.

Habet etiam locum propter belli motum,ſed Auctor de hoc dubitat,num.333.

Sublimita,niſi emphyteuta ſuſcepiſſet in ſe caſum fortuitum belli, num.334.

Sublimita 2. niſi eſſet conſuetudo,vel ſtatutum, quod emphyteuta teneretur tempore belli ſoluere canonem,n.335.

Sublimita 3. niſi emphyteuta conduxiſſet rem tempore belli, numer.336.

Declara ſi maius bellum interueniat,quam eſſet tempore,quo emphyteuta accepit,nu.338.

Sublimita 4. ſi emphyteuta aliquos fructus percepiſſet, vel percipere potuiſſet,n.339.

Sublimita quintò,niſi bellum eſſet motum culpa emphyteutæ, numer.340.

Sublimita 6. quando renunciatum eſſet exceptioni doli mali, conditioni ſine cauſa,& omni auxilio,n.341.

Declara iſtam ſublimitationem , quando expreſsè emphyteuta promiſit penſionem ſoluere, & remiſsionem non petere, & deinde renunciauit omni auxilio, ſecus,ſi ſimpliciter, numer.342.

Sublimita 7. quando penſio eſt modica, quia tunc penſio non remittitur propter bellum,nu.343.

Cont.344.

Sublimita 8. ſi bellum modico tempore durauit, ſed intellige, vt ibi,n.346.

Sublimita 9. niſi emphyteuta, exercitu veniente,non reſtiterit, & intellige,vt nu.347.

Sublimita 10. quando bellum fuiſſet leue,& paruum,n.348.

Declara quod ceſſante bello emphyteuta in eadem obligatione manet,n.349.

Decl.2.quod,ſi emphyteuta tantum collegit,quod ſufficiat pro penſione,tenetur ad totum canonem,& intellige,vt nu.350.

Limita 14. ſi tempore biennij,vel triennij, peſtis adfuiſſet in loco, vbi canonem ſoluere debebat,n.351.

Amplia,vt nec teneatur proteſtari,n.352.

Declara vt non procedat,vbi peſtis eſſet parua,n.353.

Limita 15.ſi ob timorem malorum ſpirituum emphyteuta recedat à re emphyteutica,n.354.

Cont.n.355.

Limita 16. quando emphyteuta, non habuit tutum acceſſum propter graues inimicitias,vel aliam cauſam ad locum,in quo canon ſoluendus erat,n.356.

Declara quando locus non eſſet etiam tutus ſuo procuratori, numer.357.

Limita 17. quando fuit factum præceptum emphyteutæ, ne canonem Domino ſoluat,nu.358.

Amplia etiam ſtante iuramento,nu.359.

Limita 18. ſtante ſtatuto,quod emphyteuta requiſitus à Domino,ſi canonem ſoluere recuſauerit,cadat à iure ſuo:& ideo ſi non fuerit requiſitus,non cadit,n.360.

Declara non habere locum in emphyteuſi Eccleſiæ,& in eo,qui iurauit,n.361.

Limit. 19. quando emphyteuta ſoluit anticipate,n.362.

Sed an poſsit emphyteuta ſoluere canonem inuito Domino,pro pluribus annis futuris,n.363.

Limita 20. quando fundus emphyteuticus fuit ab aquis ſubmerſus,nu.365.

Declara 1. quando inundatio erat ſolita contingere, nu. 366.

Declara 2. quando emphyteuta ſuſcepit in ſe periculum omnium caſuum, n. 367.

Declara 3. ſi culpa emphyteutæ præceſsit caſum vt, ſi emphyteuta fuit negligens in colligendis fructibus, n. 368.

Declara 4. quando fundus emphyteuticus non fuit in totum aquis ſubmerſus, n. 369.

Limita 21. ſi duo, vel plures Domini contendunt inter ſe de canone percipiendo, & ſufficit, vt offerat, n. 370.

Limita 22. ſi emphyteuta ſoluat canonem Prælato intruſo, habens iuſtam cauſam credendi illum eſſe Prælatum, & idem, ſi facta ſit ſolutio Officiali, credens habere facultatem recipiendi canonem, n. 371.

Limita 23. ſtante conſuetudine, quod emphyteuta non ſoluens poſſit canonem duplicatum ſoluere, n. 372.

Limita 23. ſi poſtquam ceſſauit in ſolutione, & poſt tempus purgandi moram, Dominus dat ei licentiam vendendi rem emphyteuticam, quam limitationem periculoſam eſſe dicit Corb. ſed Auctor veram eſſe tenet, n. 373.

Declara habere locum, ſi Dominus ſciebat, ſecus, ſi ignorabat, numer. 374.

Limita 24. quando ſolutio non eſſet aliter limitata per partes, vt quando dictū eſt, quod canon ſoluatur ſingulo luſtro, n. 375. Limita 25. quando, ex emphyteuſi ſingulo biennio, vel triennio, vel quinquennio perciperetur vnicus fructus: quia biennium, triennium, aut quinquennium, reputaretur pro vno anno, ibid.

Sed Corb. dicit hanc opinionem non eſſe indiſtinctè veram, & ideo Auctor diſtinguit pluresq; caſus, n. 375.

An autem triennium debeat eſſe continuum, nu. 376.

Limita 26. quando emphyteuta propter paupertatem, non potuit ſoluere canonem, n. 379.

Declara niſi ſua culpa in paupertatem incidiſſet: quæ opinio non placet Corb. n. 379.

Declara 2. in pluribus debitoribus qui non eſſent omnes pauperes, n. 380.

Limita 27. quando emphyteuta per 30. vel 40. annos canonem non ſoluiſſet, & ſemper poſſediſſet, ſed de hoc remiſsiuè, numer. 382.

Limita 28. quando res in totum periit, n. 382.

Limita 29. quando res fuit data in emphyteuſim, cum omni iure, quod Dominus habet in re, quia erit contractus cenſualis, nu. 383.

Limita 30. quando non apparet, an ſit emphyteuta, vel cenſuarius num. 384.

Limita 31. quando fuit conceſſa à quibuſdam hominibus, tanquam Sindicis, & Procuratoribus alicuius Vniuerſitatis, & pro qua promiſerunt de rato, & non ratificauit, nu. 385.

Limita 32. quando à principio fuit conceſſa pluribus: quia vnuſquiſque cenſetur inueſtitus pro virili, n. 386.

Amplia vt procedat etiam, ſi vnus partem alterius emeret, numer. 387.

Declara quando pluribus fuit conceſſa in ſolidum, n. 388.

Limita 33. quando ad poſſeſsionem naturalem, quam habet emphyteuta, n. 389.

Limita 34. quod licet cadat à iure ſuo, non tamen cadit, quoad præiudicium tertij, cui ex pacto in inueſtitura appoſito aliquid ex re emphyteutica deberetur, n. 390.

Limita 35. quando res eſſet ſubhaſtata, & poſſeſſor ignorabat canonem non fuiſſe ſolutum ab emphyteuta, n. 392.

Limita 36. quando conceſsio eſt facta ad menſurationem, menſuratione non facta, 393.

Pactum, quod emphyteuta non cadat, ob non ſolutum canonem, valet, n. 4.

Conſuetudo, quod emphyteuta non cadat, ob non ſolutum canonem, valet, tam in emphyteuſi priuata, quam Eccleſiaſtica, ibidem.

Statutum, ſeu capitula Epiſcopi, non ligant ſucceſſores, niſi ſint confirmata à Papa, ſed aſſciunt in vim conſuetudinis, n. 5.

Emphyteuta excuſatur, ſi deficiat in minimo, vt quia canon erat librarum decem, & vnius per caponum, ſi ſoluat illa decem, & non par caponum, nu. 14.

Prætor non curat de minimis, n. 15.

Iuramentum, an operetur, ſi emphyteuta deficiat in minimo, numer. 16.

Iuramentum non operatur in emphyteuta vltra naturam contractus, & quantum principalis diſpoſitio operatur, numer. 17.

Iuramentum hodie interponitur in omnibus contractibus, potius ex ſtylo Notariorum, quam ex expreſſa partium voluntate, nu. 18.

Diſpoſitio legis, ſi quis maior C. de tranſ. non habet locum in feudis, & in emphyteuſi, n. 19.

Iuramenti pœna, & periurium fieri debet interpretatio, vt ceſſet in dubio, n. 20.

Periurium non incurritur, ſine dolo, n. 21.

Modicum, & minimum æquiparantur, nec de modica re datur actio, & modica res non eſt attendenda, & iura non curant minima, n. 22.

Iuramentum, non debet eſſe vinculum iniquitatis, n. 23.

Donatio eſt vnica, ſi quis donat alicui mille pondera olei, numer. 27.

Pœna committitur pro toto, & non liberatur vnum ſoluendo, numer. 28.

Emphyteuta non poteſt ſoluere canonem inuito Domino per partes, ſed integrum ſoluere debet, n. 30. & habet locum, ſi plures res conceſſæ ſint ſub vno canone, ibidem.

Emphyteuta, ob non ſolutum canonem, cadit à pluribus rebus, quas accipit ſimul, & eodem contextu, & pro vnica omnium penſione, nu. 31.

Emphyteuta, qui reliquit plures heredes, ſi vnus ſoluat partem canonis, & alter non, res tota in commiſſum cadit, numer. 32.

Statutum diſponens de ſucceſsione bonorum, includit emphyteuſes Eccleſiaſticas, n. 41.

Statutum, quod emphyteuta non cadat, ob canonem non ſolutum, non habet locum ſtante iuramento, nu. 38. niſi eſſet confirmatum à Papa ex certa ſcientia, non obſtante iuramento, ibidem.

Conductor plurium rerum vno pretio, ſi non poteſt vti vna re poteſt ab omnibus reſilire, n. 45.

Canon eſt indiuiduus, & non poteſt inuito Domino diuidi, nu. 46. & infra.

Venditio plurium rerum eſt vnica venditio, n. 47.

Coniectura, quod in fraudem vocatorum in inueſtitura fuerit ceſſatum in ſolutione canonis, nu. 53. cum multis ſeq.

Clericus in Sacris conſtitutus, non præſumitur vſuram committere, nu. 57.

Clericus non præſumitur falſum teſtimonium dicere, n. 58.

Falſum, non præſumitur committi in præſentia Sacerdotis, numer. 59.

Coniectura vna tollit aliam, & fortior tollit aliam, n. 60.

Tertius poteſt ſoluere canonem, & prodeſt emphyteutæ, ne cadat à iure ſuo, etiam, ſi nullum ius habeat in emphyteuſi, & an poſsit hoc facere inuito Domino, n. 68.

Ius Canonicum ſeruari debet in terris Eccleſiæ, mediatè, vel immediatè ſubiectis, & in terris Imperij, quando tractatur de bonis Eccleſiæ, vel eius iuribus, n. 72.

Clerici non poſſunt exigere pœnas conuentionales, niſi quatenus intereſt, n. 74.

Sæculares poſſunt exigere pœnas conuentionales, etiam in foro conſcientiæ, n. 75.

Pœna poteſt peti in totum, quando obligatio eſt indiuidua, etiam de iure Canonico, n. 76.

Canon eſt indiuiſibilis, & integer eſt ſoluendus, n. 77.

Eccleſia poteſt exigere pœnas legales, non conuentionales vltra intereſſe, n. 78.

Caducitas eſt pœna legalis, n. 79.

Actio

Actio eſt inanis, quam excludit inopia debitoris, nu.81.

Quod fauore alicuius introductum eſt, non debet in eius odium retorqueri, n.85.

Prouiſio hominis, an faciat ceſſare prouiſionem legis, n.86.

Domus emphyteutica alienata, & reperta intus Monaſterium Monialium, quomodo recuperari poſſit, n.91.

Dominium directum eſt indiuiſibile, n.92.

Penſio ſoluitur in recognitionem dominij, & non pro fructibus, num.92.

Emphyteuta, non poteſt inuito Domino dimittere emphyteuſim, & ſe liberare à ſolutione canonis, etiam ſi emphyteuſis pro maiori parte interierit, quando ad certum ſeruitium fuit conceſſa, n.93.

Pactum an valeat, quod, ſi res emphyteutica in totum pereat, nihilominus emphyteuta teneatur ad totam penſionem, num.96.

Remiſſio ſextæ partis fieri debet de redditibus in emphyteuſi Eccleſiaſtica perpetua, in recompenſationem periculi ſterilitatis, & alterius caſus fortuiti, tam ſoluti, quam inſoluti, numer.100.

Alij dicunt, quod diminutio fieri debet tertiæ partis, & quomodo hoc intelligatur, n.101.

Doctori atteſtanti de conſuetudine, non creditur, vel, ſi creditur, creditur in Curiis, in quibus ipſe verſatur, n.102.

Contrahentes cenſentur potius ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti, quam iuris communis, n.105.

Pactum continens illud idem, quod ius commune, vel ſtatutum, nihil operatur vltra ius commune, ſeu ſtatutum, ſed eſt admonitio, n.109.

In contractibus, non dum clauſula, ſed ne quidem minimum verbum debet eſſe, ſine virtute aliquid operandi, n.110. quæ recipit plures declarationes, ibidem.

Verba non debent intelligi ſuperflua, quoties explicitè dicitur, quod implicitè, vel tacitè continetur, vel ſaltem ſuperfluitas tolleratur, n.111.

Verba intelligi debent eo modo expreſſa, quæ tacitè continentur, quamvis aliter poſſent intelligi, ibidem.

Verba non dicuntur ſuperflua, ſi remouent aliquam dubitationem, & plenius proſpiciunt, n.112.

Expreſſio facta per eum modum, per quem tacitè ineſt, nihil ſolet operari, vltra illud quod ineſt, n.113.

Pactum, quod nihil de nouo inducit, vt quia tacitè ineſt, eſt declaratorium ad cautelam, vt manifeſtius appareat, & ad excitandum, n.114.

Pactum appoſitum in contractibus, in quibus exponitur illud, quod tacitè ineſt a natura contractus, nihil auget, neque diminuit, n.115.

Emphyteuta, qui paſſus eſt ſterilitatem, tenetur compenſare ſterilitatem cum vbertate, n.116.

Sterilitas, ſi culpa emphyteutæ euenit, non excuſatur à ſolutione canonis, n.117.

Conductor non excuſatur, qui malè, & intempeſtiuè coluit, à ſolutione penſionis, ibidem.

Pactum, ſi fiat, quod emphyteuta ſuſcipiat in ſe caſus fortuitos, an teneatur canonem ſoluere, ſi paſſus eſt ſterilitatem, numer.118.

Emphyteuta, an teneatur denuntiare Domino ſterilitatem, numer.119.

Pactum, quod emphyteuta cadat, ob non ſolutum canonem, ſemper cenſetur appoſitum in contractu ex ſola natura emphyteuſis, n.115.

Conductor rei Ecc. non poteſt opponere exceptionem, quod in locatione non interuenit conſenſus Superioris, ad euitandam ſolutionem, n.121.

Emphyteuta, quamvis ſit diuerſi fori, quam ſit Dominus, nihilominus ſi habet rem emphyteuticam ſub foro Domini, tenetur ad domum Domini canonem deferre ſuis ſumptibus, & ſoluere etiam gabellam, alias cadit à iure ſuo, numer.122.

Emphyteuta, qui eſt diuerſi fori, quam ſit Dominus & res non eſt ſita in foro Domini non tenetur ire ad domum Domini ad ſoluendum canonem, ſed ſufficit, quod in die deſtinata ſolutionis, dicat ſe eſſe paratum ſoluere, ſi adeſſet, qui reciperet, & de hoc fieri faciat inſtrumentum, n.123.

Cont. quod non requiratur aliqua proteſtatio, ſed Dominus tenetur ire ad domum emphyteutæ, n.124. & ſeq.

Extende etiam ſi Dominus vigore pacti, vel conſuetudinis, teneretur ire ad domum emphyteutæ, vel ad talem locum: nam, ſi Dominus non accederet ad dictum locum per centum annos, & vltra, nunquam caderet à iure ſuo, n.125.

Limita quando canon eſſet modicus: nam tunc emphyteuta teneretur ire ad domum Domini, n.126.

Cont. num.127.

Canon conſiſtit in parua quantitate, cum de natura emphyteuſis ſoluatur quid minimum, n.127.

A regula iuris non eſt recedendum, niſi conſtet de fallentia, & niſi per aliam legem, n.128.

Lex ſi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, n.129.

Leges ad ea, quæ frequentius accidunt adaptantur, n.130.

Emphyteuta, qui ex iuſta cauſa credidit ſe teneri ad ſoluendum canonem in domo ſua, excuſatur à pœna caducitatis, ſi tardius ſoluerit, n.131.

Emphyteuta, & Dominus, quando dicantur eiuſdem fori, vel diuerſi, n.132.

Emphyteuta, non tenetur portare canonem ad domum Domini, ſi ipſe habitet in Comitatu remoto, & tedioſo, & Dominus in Ciuitate, niſi Comitatus ſit ſub iuriſdictione illius Ciuitatis, num.133.

Emphyteuta, ſi promiſit ſoluere canonem ad domum Domini qui eſt diuerſi fori, & Dominus mutauit habitationem, an teneatur portare canonem ad locum vbi habitet, n.134.

Emphyteuta, qui promiſit ſoluere canonem in certo loco, & Dominus ab illo loco ſit exbannitus, tenetur ſoluere in alio loco, n.135.

Emphyteuta, qui eſt diuerſi fori, & in caſu in quo non tenetur ſoluere in foro Domini, ſi vult ſoluere in foro Domini tantum, an poſſit, n.136.

Emphyteuta, qui tenetur canonem ſoluere in foro Domini, ſi res pereat, an excuſetur, n.137.

Emphyteuta tenetur accedere ad domum Domini, licet ſit diuerſi fori, quando ita conuentum eſt, vel ita eſſet conſuetudo, numer.138.

Antonius Barberinus S.R.E. Cardinalis laudatur, n.139.

Pontifex habet ſupremam poteſtatem in bonis Eccleſiæ, n.141.

Pontificis reſcriptum quando non valeat, n.141. & ſeq.

Pontificis intentio eſt, quod leges ſeruentur, n.142.

Pontifex non exercet actus iuriſdictionis laicalis in terris Imperij, & extra territorium ſuum, licet ex cauſa hoc facere poſſit, num.145.

Principis ſæcularis reſcriptum non valet, ſi diſponat, quod emphyteuta Eccleſiæ, ob non ſolutum canonem, non poſſit priuari iure ſuo, n.146.

Emphyteuta non poteſt ſoluere canonem pro futuris annis, niſi ex Principis reſcripto, n.148.

Emphyteuta, ſi ſoluerit pro pluribus futuris annis canonem, priuari non poteſt iure ſuo, ſi per biennium, tempore ſucceſſoris, non ſoluerit, etiam, ſi nullum reſcriptum à Principe obtinuerit, n.149.

Renunciare vnuſquiſque poteſt iis, quæ ad ſui fauorem ſunt introducta, n.151.

Emphyteuta deſinit eſſe emphyteuta, ſequuta alienatione, de licentia Domini, n.156.

Solutio canonis debet incipere à die inueſtituræ, n.158.

Inueſtitura noua eſt, quando nomina mutantur, & pacta noua adijciuntur, vel additur forma, n.157.

Solutio canonis debet fieri in fine anni, n.158.

Maritus, ſi canonem non ſoluat, an noceat Vxori, numer.164. & ſeq.

Emphyteuſis,ſi non conſtat ſub quo canone fuerit conceſſa, præſumetur conceſſa pro canone ſoluto,n.168.

Rector,ſeu Prælatus Eccleſiæ,tenetur propter eius negligentiam reſarcire damnum Eccleſiæ,n.174.

Reſtitutio in integrum, an concedatur Eccleſiæ, aduerſus canonem non ſolutum,quando Prælatus ſeu Rector eſt ſoluendo, numer.175.

Reſtitutio in integrum, an concedatur minori, aduerſus canonem non ſolutum, quando Tutor, ſeu Curator eſt ſoluendo, ibidem.

Minor,ſeu Eccleſia,an habeant electionem agendi contra Tutores, ſeu Curatores,vel Prælatum,ſiue Rectorem,vel petendi reſtitutionem in integrum aduerſus canonem non ſolutum, contra Dominum,n.175.

Ius Canonicum,ſi diſcordat à iure ciuili, Eccleſia aduerſus Eccleſiam vtitur iure Canonico,& non ciuili,n.178.

Contrahentes præſumuntur contrahere ſecundum ius, quo ligantur,& non ſecundum ius alterius,n.179.

Eccleſia, ſi priuato ſucceſſit in emphyteuſi, quod tempus attendi debeat,vt canonem ſoluat,ne cadat à iure ſuo,n.180.

Minor reſtituitur in integrum, aduerſus canonem non ſolutum, num.182.

Sed ex quo tempore reſtituatur, adſunt plures opiniones, numer.183.

Non competit,quando minor ſucceſſit emphyteutæ,n.184.

Neque quando adeſt pactum reſolutiuum,ſcilicet,ſi non ſoluat,cadat à iure ſuo,n.185.cont.186.

Nec datur reſtitutio in integrum, quando Tutor ſeu Curator eſſet ſoluendo,cum minor poſſit agere contra Tutorem,vel Curatorem, ſed,ſi non eſſent ſoluendo petere poſſet reſtitutionem in integrum,n.187.

Declaratur,niſi minor eſſet Doctor, vel quando eſſent Tutores, & Curatores illegitimi conſtituti,n.188.

Cont. quod reſtituatur minor,etiam,quod recurſum habere poſſet contra Curatorem,etiam,ſi ſoluendo eſſet,n.191.

Et haberet locum,etiam contra Eccleſiam,& alios minores,quando minor certat de damno euitando, ſed quando vterque tractat de damno euitando,non reſtituitur,n.192.

Vbi,ſi minor iurauit,an reſtituatur in integrum,& in ſtatu Eccleſiaſtico hoc eſt clarum,quod ſit in electione minoris, vel Eccleſiæ, an velit petere reſtitutionem, vel agere contra Tutorem,Procuratorem,Actorem,vel Syndicum,ibidem.

Minor doctor, ſeu ſcolaris, ſi ſine ſolemnitatibus alienauit, tenet alienatio,n.189.

Reſtitutio in integrum, infra quantum tempus peti poteſt, numer.193.

Reſtitutio in integrum cenſetur petita, ex clauſula in fine libelli poſita,petens ius &c.n.194.

Reſtitutio in integrum peti non poteſt per Procuratorem, non habentem ſpeciale mandatum,n.195.

Reſtitutio in integrum competit minori intra quadriennium,poſtquam viginti quinque annos exceſſerit,n.196.

Reſtitutio in integrum competit Prælato, ſeu Rectori, etiam poſt quadriennium ob mutationem, quæ ſolet fieri,maxime in Regularibus,n.197.

Quod declaratur, quando Prælatus ſucceſſor diu vixit, qui potuit ſe informare ſecundum Odd.n.198.

Sed hæc opinio ſecundum Honded.non eſt vera,ibidem.

Reſtitutio in integrum competit minori, Eccleſiæ, vel Vniuerſitati: etiam poſt quadriennium, ſi ſint vehementer læſæ, numer. 199.

Reſtitutio competit minori ignoranti,etiam,ſi ſtetiſſet per centum annos,n.190.

Reſtitutio in integrum ex cap. ignorantia competit contra præſcriptionem quadragenariam, ſed hæc ignorantia debet in actis allegari, & debet eſſe probabilis,iuſta & non ſupina, & plene probari,n.200.

Pupillus, vel infans ob non ſolutum canonem cadunt ab eorum iure, quando in inueſtitura adeſt pactum reſolutiuum, vt ſi non ſoluat,cadat,numer.201.

Et non reſtituuntur in integrum,quando emphyteuſis eſt acquiſita à patre,num.202.

Sed vide diſtinctionem auctoris,n.203.& cont.n.212.

Nec quando poteſt eis eſſe conſultum,contra Tutorem,ſi eſt ſoluendo,n.213.cont.n.214.

Pupillus poteſt meliorem ſuam conditionem facere, non deteriorem,& ſine Tutoris auctoritate,non poteſt ſe obligare,ſed hi, qui cum eis contrahunt,obligantur, & habet locum in pupillo pubertati proximo, niſi ſit factus locupletior, numer. 204.

Pupillus non habet, neque velle, neque nolle, & quicquid videt, ignorat,n.205.

Pupillo,& infanti non currit tempus ad petendam reſtitutionem, num.206.

Pupillus habet ſemiplenum intellectum, & eſt in tali ætate, vt neque ſcire,neque diſcernere quicquam poſſit,neque diſcurſum rationis habet,n.207.

Præſcriptio,durante pupillari ætate dormit n.208.

Pupillus, & infans reſtituuntur in integrum, aduerſus canonem non ſolutum,n.209.

Contractus fauore pupilli claudicat,n.210.

Emphyteuta priuatur ob ceſſationem ſolutionis culpabilem, moram,& contemptum,n.211.

Infans,& infantiæ proximus quando dicatur,n.215.

Reſtitutio in integrū, an detur minori, Ciuitati, Caſtro, & Villæ propter iuramentum præſtitum per Syndicum,vel Decuriones,n.219.

Reſtitutio in integrum,an concedatur maiori,ſi in communi poſſideat emphyteuſim cum minore,n.221.

Reſtitutio in integrum, quæ conceditur minori, prodeſt maiori,ſi eſt res indiuidua,n.222.& ſeq.

Indiuiduum,& diuiduum,quod dicitur,n.223.

Emphyteuſis reuertitur ad Dominum ſine aliquo onere, etiam, ſi fuerit data in dotem,n.227.

Dominus directus non tenetur ſatisfacere creditoribus, ſi emphyteuſis ad eum reuertatur,n.231.

Fructus rei emphyteuticæ,an debeantur Domino,ſi emphyteuſis ad eum reuertatur, propter canonem non ſolutum, deteriorationem,vel alienationem,n.235.

Fructus percepti per emphyteutam, vel eius hæredes, emphyteuſi finita,à quo tempore debeant reſtitui Domino directo, numer.236.

Mala fides præſumitur,ex ſcientia rei alienæ,n.237.

Filius, & hæres præſumitur habere ſcientiam rei emphyteuticæ, num.238.

Scientia præſumitur ex cohabitatione,cum patre,n.239.

Ignorantia non præſumitur in eo, qui penes ſe habet inſtrumentum inueſtituræ,n.240.

Dominus,an debeat reficere expenſas factas per emphyteutam, in recolligendis fructibus,finita emphyteuſi,n.241.

Emphyteuta, qui per plures annos ſoluit minorem penſionem, quam obligatus erat in inueſtitura, an præſcribat, & quid in Eccleſia,& in priuato,n.249.

Præſcribere, an emphyteuta poſſit ſoluendo minorem penſionem, num.246.& ſeq.

Præſcribere non poteſt emphyteuta,cum mala fide,n.250.

Mala fides emphyteutæ nocet ſucceſſori vniuerſali,n.251.

Præſcribere,an poſſit ſingularis ſucceſſor, qui minorem penſionem ſoluit per ſpatium 10.annorum inter præſentes,& 20.inter abſentes,n.252.

Præſcribi an poſſit contra Eccleſiam, & quod tempus requiratur in ſoluendo minorem penſionem,n.253.

Emphyteuta, ſi ſoluat per multos annos maiorem penſionem, an reuertere poſſit,n.254.

Emens rem emphyteuticam, quam putabat eſſe liberam, ſi non ſoluat canonem,non priuatur iure ſuo,n.258.

Hæres,etiam maior 25. annis,ſi non ſoluat canonem propter ignorantiam,non priuatur,ſed reſtituitur in integrum, n.259.

Decl.

Decl. quando verba inueſtituræ ſunt concepta non perſonaliter, ſed in rem,nu.260.ſed hæc opinio reycitur.

Decl.2.niſi Dominus vellet probare ſcientiam hæredis,n.261.

Scientia in hærede,non præſumitur,n.262.& 264.

Ignorantia in hærede probatur iuramento ipſius n.263.

Onus probandi ſcientiam, incumbit agenti ad caducitatem, numer.264.

Scientia in hærede probatur,ſi inſtrumentum inueſtituræ eſt apud ipſum,n.265.

Declara,niſi minor,n.266.

Scientia probatur,quando eſt publica vox, & fama,bona eſſe emphyteutica,n.267.

Ignorantia non præſumitur eorum,quæ publicè apud omnes ſunt, num.268.

Scire vnuſquiſque præſumitur ea,de quibus fama eſt in Ciuitate, niſi ſit infirmus,vel abſens,n.269.

Scientia probatur,ſi hæres eſſet Vxor,vel filius defuncti, qui ſimul habitabant,n.270.

Filius præſumitur ſcire, an bona ſint allodialia,vel emphyteutica, ſi habitat ſimul cum patre,n.271.decl.n.273.

Filius præſumitur certioratus à patre, an bona ſint emphyteutica, vel allodialia,n.272.decl.vt ibi.

Scientia probatur in hærede, ſi canon poſt mortem defuncti ſolutus fuit,n.274.

Scientia hæredis probatur, ſi ipſe aliquando confeſſus fuit bona eſſe emphyteutica,n.275.

Scientia hæredis probatur, ſi ipſe vidiſſet defunctum canonem ſoluere Domino tanquam emphyteutam,n.277.

Scientia probatur coniecturis,n.278.

Scientia probatur per vnicum teſtem,n.279.decl.quando eſt omni exceptione maior.ibidem.

Emphyteuta, qui non poſſidet rem emphyteuticam, non tenetur ſoluere canonem,n.280.

Decl.niſi eſſet in culpa,quominus poſſeſſionem adeptus eſſet,vel dolo deſiiſſet poſſidere,n.282.

Et ſufficit,quod ſine culpa deſiiſſet poſſidere,n.283.

Emphyteuta, qui non habet commoditatem rei, non tenetur onera ſubire,n.181.

Emphyteuta,ſi non ſoluat canonem, non excuſatur, ſi quis eſſet immiſſus in poſſeſſionem vigore Saluiani Interdicti, numer.284.

Emphyteuta excuſatur à ſolutione canonis,ſi fundus emphyteuticus per biennium,vel triennium fuerit inundatus ab aquis, num.285.

Emphyteuta probare debet ſe non poſſediſſe, vt excuſetur à ſolutione canonis,n.286.

Caducitatem,ſi Dominus remittit, nihilominus emphyteuta tenetur ſoluere canonem,n.288.

Fiſcus,& Eccleſia æquiparantur,n.290.

Emphyteuta expelli non poteſt, ob canonem non ſolutum, ſi adeſt pactum,quod non poſſit expelli.n.290.

Declara niſi ſimpliciter dictum ſit, de non expellendo, numer. 291.

Decl.2.vt n.292.

Subdec.n.293.

Prælatus,ſiue rector,non poteſt alterare formam primæ conceſſionis,num.293.

Emphyteuta expelli non poteſt,quando adeſt ſtatutum, diſponens, quod,ob canonem non ſolutum non poſſit expelli,n.296.

Decl. niſi adeſſet iuramentum,n.297.

Decl.2.niſi eſſet Eccleſia n.298.

Dictio quouſque,dictio tandiu, & donec,quid important, numero 299.

Compenſare poteſt emphyteuta, quando eſt creditor D. in tanta quantitate,vel maiori, vt ob non ſolutum canonem, expelli non poſſit,n.300.

Et ſufficit,quod habeat iuſtam cauſam credendi,ſe eſſe creditorem, num.301.

Et idem, ſi eſſet creditor damnorum, & intereſſe, vt quia fuiſſet expulſus à Domino, numer. 302.

Etiam ſtante iuramento,n.303.

Decl.ſi creditum eſſet liquidum,n.312.

Sed ſi poſſet incontinenti probari,admitteretur,& quantum tempus requiratur,relinquitur arbitrio Iudicis,ibidem.

Decl.2. vt ſit creditor eiuſdem generis, & in quantitate, numer. 313.

Decl.3. ſi canon in pecunia conſiſteret, & D.eſſet debitor, & in ſua electione ſoluendi ſpeciem, vel quantitatem, numer. 314.

Decl.4. ſi canon conſiſteret in quantitate, & D.haberet facultatem ſe liberandi,n.315.

Decl.5. quando ab vna parte debetur ſpecies, & ab altera pecunia,num.316.

Decl.6. ſi eſſet creditor in minori ſumma,quam ſit canon, numer. 318.

Compenſatio,an habeat locum ſtante iuramento n.303.& ſeq.

Et quid in pauper.n.305.

Quid, ſi debitum ſimiliter ſit iuratum,n.306.

Quid ſi procedatur ſola facti veritate inſpecta,num.307.

Quid, ſi eſſet renunciatum compenſationi,n.308.

Quid,ſi in inſtrumento adeſt iuramentum generale, & non ſpeciale,num.310.

Et quid, ſi iuramentum eſt præſtitum ab anteceſſore à quo cauſam habet,n.309.

Decl. quando creditum eſt liquidum: ſecus,ſi non eſſet liquidum, num.312.

Decl. vt emphyteuta ſit creditor eiuſdem generis, & in quantitate,quæ recipiat functionem in genere ſuo,n.313.

Iuramentum non ligat hæredes,& ſucceſſores,quoad reatum periurij,ſed quoad obſeruantiam ligat.n.309.

Compenſatio, non fit de ſpecie ad ſpeciem, nec de genere ad aliud genus,num.317.

Compenſatio,vt fiat, requiritur, quod emphyteuta ſit creditor D. ante lapſum biennij,vel triennij,n.319.

Solutio canonis,facta per extraneum,etiam nomine proprio prodeſt emphyteutæ,ne cadat à iure ſuo,& ne dicatur periurus,numer.311.

Canonem ſoluere,non poteſt tertius,ſiue extraneus pro emphyteuta inuito Domino niſi habeat mandatum ad ſoluendum, numer.322.

Mandatum ad ſoluendum requiritur, vt quis poſſit inuito Domino ſoluere canonem pro emphyteuta,n.eod.

Fiſcus,an poſſit ſoluere canonem pro emphyteuta delinquente, numer.324.

Cautela abundans non nocet,n.327.

Emphyteuta excommunicatus, vel indirectus, an excuſetur ſi non ſoluat canonem,n.329.

Carceratus poteſt mittere procuratorem, niſi detineatur in arcta cuſtodia,n.330.

Bellum quando dicatur iuſtum,vel iniuſtum,n.332.

Belli timor eſt peior ipſo bello,n.333.

Bellum,& ſterilitas æquiparantur,n.345.

Emphyteuta,an poſſit ſoluere canonem inuito D.pro pluribus annis futuris,n.363.

Debitor poteſt ſoluere inuito Dom.anticipate, num.363. vbi declaratur.

Tempus biennij,vel triennij,quo debet emphyteuta ſoluere, eſt continuum,n.377.

Dictio, per, adiuncta tempori, denotat continuationem temporis, num.eod.

Iſte titulus erat ponendus inter quæſtiones præcedentes, in quibus de diuerſis caducitatibus diſſeruimus:ſed quia hæc materia ſolutionis canonis, & caducitatis ob non ſolutum canonem, eſt ſatis prolixa, ideo decreui hanc materiam ſeparatim ponere.

EMPHYTEVTA igitur, ſi non ſoluat canonem infra triennium,ſi eſt emphyteuſis ſæcularis, cadit à iure ſuo, & res incidit in commiſſum;ita vt dominium vtile,cum directo conſolidetur, l.2.Cod.
1 de iur. emph. ſi vero eſt emphyteuſis Eccleſiaſtica, infra biennium, textus eſt in Auth. qui rem, Cod. de Sac. Sanct. Eccl.& in §. ſcire autem Auth. de non alien. & in cap.potuit de locat.Clar.§.emphyteuſis quæſt.8.in principio Redoan.de reb. Eccl.non alien.Rub.de ſol.can.fol.434.numer.9. Corb.de cauſ. priuat.ob non ſol.can. in principio cum aliis per ipſos allegatis,& Rot.in recent.part.1.dec. 400. in fine; Ratio autem quare minus tempus ſit ſtatutum in emphyteuſi Eccleſiæ,eſt fauor ipſius Eccleſiæ.Iaſ.in Auth.qui rem,nu.10. Cod.de Sac.Sanct.Eccl.

2 Amplia primò,habere locum,etiam,ſi nullum pactum interuenerit,inter Dominum,& emphyteutam, vt cadat à iure ſuo,quia hoc, ex ſola natura emphyteuſis venit Iaſ.in d.l.2.n.4 Salyc.& Alber.ibidem, Corb. in ead.cauſ.ampl.1.Mant.in eod.tit.in principio.

3 Amplia ſecundo,vt non valeat conſuetudo in contrarium , quod emphyteuta non incidat in commiſſum,ob canonem non ſolutum. Abb.in cap.nulli de reb. Eccl.non alien.& cap.1.de his quæ fiunt à Prel. Ruin.conſ.4.in principio vol.1.ſed in conſ.151.col.3.nu.8.eod.vol. tenet contrarium , verum opinionem Ruin. procedere dixit Seraph.de priuil. iur .priuil. 84. in principio, in emphyteuta priuati;non autem in Eccleſiæ.

4 Contrarium etiam in Eccleſiaſtica emphyteuſi tenet Mant.de tacit.& ambig.lib.22.tit.27.num.39. quia valet pactum quod emphyteuta, propter non ſolutum canonem non poſſit expelli ; ergo valet etiam conſuetudo, quæ eſt fortior , quam ſit pactum priuatorum, cap.vlt.de conſuet.allegat Abb.in conſ.72. aliàs 73.num.2.lib.1. Iaſ.in l.2.nu.120.Cod.de iur.emph.Dec.in c.1.num.6.de conſuet. & Ruin.conſ.4.nu.5.ver.tertio, lib.1. Alciat.conſ.11.nu.12.lib.6. Couar.var.reſol.lib.3.cap.7.num.1.ver. nam, & ſi Canonibus. Corb.de cauſ.ob non ſol.can.limit.2. Et idem dicit,quando adeſſent capitula inter emphyteutas, & Eccleſiam,ſeu Dominum , vt eſt in Ciuitate ſua Vrbini, qui etiam alios citat,videlicet Rip.conſ.87.num.1. Rocc.de Curt.de conſ.ſect.6.num.14. & Ioan.de Anan.conſ.84.col.fin. & licet dicta conſuetudo, videatur Eccleſiis damnoſa;tamen, quia non eſt multum damnoſa,valet,ſecundum prædictos Doctores; Et ſatis eſt,quod Eccleſia, & Dominus poſſit agere ad penſionem : hoc enim continet æquitatem,quam Eccleſia debet ſeruare, cap. ſuam, de pænis.Redo.de reb.Eccl.non alien.pag.498.nu.12.& vide infra limit.5.

5 Nec obſtat,quod Statuta Epiſcoporum,non ligent ſucceſſores, niſi Statutum ſit confirmatum à Papa, vt eſt deciſio Rotæ in recent.79.num.6.par.1. quia reſpondet Corb.ibi num.4.quod, cum capitula fuerint obſeruata per longiſſimum tempus ; ligant etiam ſucceſſores Epiſcopos ; quia valent in vim conſuetudinis inductæ,mixtim per Clericos,& laicos, ad not.per Abb.in cap.cum cauſa,3.not.de re iud.Felin.in cap. Eccleſia S.Mariæ, de Conſt.col.31. & 32. ita tenet Ioannes Baptiſta Ferr. conſil. 252.vol.2.Anch.conſ.44.num.4. in iſtis terminis, Dec.in l. cum tempus num.9.de reg.iur. Iaſ. in l.2.numer.126.Cod.de iur. emphyt.Redo.de rebus Eccl. non alien.pagina 25.num.22. & d. pag. 498. num. 12. Nec ſimiliter eſt audiendus, Bero.conſ. 107.num.6.in fine,volum.1.& conſil.104.num.4.quia licet ſucceſſores non ligentur in vim capitulorum ; ligantur tamen in vim conſuetudinis, & eadem capitula fuerunt compoſita inter Cardinalem Araceli , tunc Epiſcopum Fulginiæ,& Ciuitatem; & tamen ſemper fuerunt obſeruata , quod ſcilicet bona emphyteutica reuerſa ad Epiſcopatum, ob canonem non ſolutum, Epiſcopus non poſſit pro ſe retinere, neque etiam ob generationem finitam, ſed proximioribus concedere tenetur,vel admittere emphyteutam ad purgationem moræ,ſoluto laudemio,& dicta capitula ſunt in viridi obſeruantia ; & vide etiam quæ diximus in tit. de alien.quæſt.1.num.249.& ſeq. vbi probauimus,quod valet conſuetudo,vt emphyteuta poſſit alienare irrequiſito Domino.

6 Et prædicta opinio habebit etiam locum in emphyteuta, qui habet emphyteuſim in illa Ciuitate,in qua adeſt prædicta conſuetudo; ſiue adſunt prædicta capitula, & illam reciperet ab Abbatibus,habentibus Abbatias extra territorium : beneficia tamen annexa, ſeu membra in territorio:nam quantum ad illa membra, & res in territorio exiſtentes, & illa,quæ concernunt ipſas res,habentur perinde,ac ſi eorum Abbatiæ eſſent in territorio ; ita vt circa illa res poſſit induci conſuetudo in concernentibus ipſas res , & perſonas Abbatum,ac ſi haberent Abbatias in territorio;ita dicit Paul.de Caſtr.conſ.173.& Abb.d.conſ.72.quos ſequitur Corb.d.limit.2.num.8.& ſeq.

Declaratur tamen, vt non excuſet emphyteutam, qui non eſt verè Ciuis illius Ciuitatis , in qua dicta conſuetudo viget, & eſſet Ciuis per priuilegium, vt per Bero.conſ.104.num.6.volum.1. niſi in inueſtitura eſſet dictum, vt cenſeatur facta conceſſio, ſecundum capitula,ſiue conſuetudinem Ciuitatis. Pariſ.conſ.180.nu.46. volum.1.Corb.d.limit.n.10.

8 Declaratur etiam, ſi Dominus in concedendo aliter conueniſſet ; quia tunc emphyteuſis ex partium conuentione legem acciperet,l.1.§.ſi conuenerit, ff.depoſiti , & tunc intelligeretur ab illa conſuetudine receſſum.Bero.eod.conſ.107.num.7.in fine,vol.1.

9 Amplia tertiò, vt habeat locum etiam, ſi emphyteuſis eſſet perpetua,quia intelligitur perpetua,donec penſio ſoluatur, l. 2. §. 1. ff.ſi ager vectig.& §. adeo Inſt.de locat.& ideo,ſi emphyteuta non ſoluat debitis temporibus,priuatur iure ſuo.Bero.conſ.118.num.4.lib.1.Mantic. de tacit.& ambig.lib.22.tit.27.n.2.

10 Amplia quartò habere locum etiam, ſi emphyteuſis eſſet magni valoris , & pro recognitione emphyteuta ſolueret vnam dumtaxat numinum:nam ſi non ſoluerit intra triennium, vel biennium, priuatur iure ſuo.Bart.num.5.Bald.num.3.Iaſ.num.16.Dec.num.3.in Auth. qui rem,Cod. de Sac. Sanc. Eccl. qui Iaſ.& Dec.de com. teſtantur,idem Iaſ.in d.l.2.num.53.Ruin.conſ.167.num.10.vol. 1.Tiraq.de ret.conuent.§.4.gloſ.6.num.26.in fine,Barbat.conſ. 26.in fine,vol.2.Afflict.dec.80.num.2. Soc.conſ.167.nu.7. in fine, vol.2.Redo.de reb. Eccl.non alien.in Rub.de cad. ob non ſol.can. num.6.Clar.§.emph.qu.8.ver.ſed pone, vbi dicit in practica ab hac opinione non eſſe recedendum;ſequitur Mant. in d.tit.27.num.13.& Corb.eadem cauſa ampl.4. Quam opinionem ipſe declarat,ex ſententia Afflict.d.dec.80.ver.in contrarium,vſque ad finem,non habere locum,quando res, quæ fuit ſubmiſſa ſub natura emphyteutica, valebat ducatos mille, & Dominus in naturam emphyteuticam pro ducatis trecentum , quos recepit , ſubmiſit illam pro ducatis quindecim annuatim in naturam emphyteuſis:nam , ſi ceſſetur in ſolutione canonis, res non cadit in commiſſum in totum, ſed ſolum pro illis ducatis trecentis , & ſic pro parte illa.

11 Amplia quintò , vt emphyteuta cadat à iure ſuo, etiam,ſi non in totum,ſed in parte,& in vno numero ceſſauerit.Spec.in § nunc aliqua,quæſt.29. de locat. Paul.de Caſtr.in l.in executione,§.item ſi ita,num.1. in fine, ff. de verb. oblig.& ibi Alex.num.5.Bald.in Rub.Cod.de cont.empt.qu.10. nu.10.Old.conſ.29.Alber.in Auth.qui rem, C.de Sac.Sanct.Eccl. Natt.conſil.479.num.7.& ſeq. Tiraq. de retract.conuent.§.4. gloſ.6.

gloſ 6. numer. 25. Rimin. Inſt. *de donat. §. 1 numer. 4.* Gozad.
conſ. 57. numer. 15. & conſil. 69. numer. 8. Rodoan. *eodem tracta-*
tu, fol. 42? numer. 10. Iaſ. *in dict. l. 2. num. 54.* qui teſtatur hanc
eſſe magis communem opin. Croc. *in repet. l. 4. §. Cato,*
numer. 29 ff. de verb. oblig. Bero. *conſ. 120. num. 17. vol. 1.* Rol. *conſ.*
17. num. 14. vol. 2. Hippol. Rimin. *conſ. 94 num. 2.* Corb *ead. in*
cauſa amplia. 5. in principio Caputaq. *deciſ. 300. par. 1.* Caroc.
dec. 65. num. 8. & in tract. de locato, Rub. *de locatione ad longum*
tempus, num. 16.

12 Contrarium, ſcilicet, quod emphyteuta cadat pro
rata, quando penſio conſiſtit in decem ſcutis, & ceſſa-
uit in ſolutione quatuor, vel quinque, renuit, Spec.
ſibi contrarius, in quæſtione 30. cuius miratur Iaſ. *in*
dict. l. 2. numer. 54. quod ſic feſtinanter mutauerit ſen-
tentiam. Clar. autem *in dict. quæſt 8. ver. hoc autem* pro
euitanda contrarietate, & concilianda opinione Spec.
diſtinguit illas duas deciſiones, Aut penſio erat vnius
nummi, & ceſſans in illo nummo, non excuſatur à ca-
ducitate, & in iſtis terminis loquitur Spec. *in dict. quæſt.*
29. Aut penſio erat maioris ſummæ, & tunc, ſi emphy-
teuta ceſſat in parte notabili, puta dimidia, aut tertia,
vel quarta parte; & ſiquidem ceſſauit per errorem, vel
paupertatem excuſatur, non ſolum pro parte, qua
ſoluit, ſed etiam pro toto; Aut verò non apparet de
paupertate, neque de errore, & cadit à toto. quam
tamen intelligit, vt procedat, quando præſtabatur
vnica penſio ſuper tota re, puta decem aureos, ſuper
vna domo, vel fundo; ſecus autem, ſi præſtaretur ad
ratam, puta quinquaginta perticis terræ, ad rationem
ſolidorum decem pro ſingula pertica: & in hoc
caſu tenet, quod emphyteuta non cadat, niſi pro il-
lis perticis, pro quibus non ſoluit penſionem: Aut
vero ceſſauit in minimo: puta ſi penſio erat ſex, aut
octo ſcutorum, & ceſſauit in vno, & hoc caſu excuſe-
tur à caducitate pro rata, & in iſtis terminis loqui-
tur Spec. *in dict. quæſt. 30.* Sed idem Clar. *ibidem, ver. ego ta-*
men, tenet, quod in iſto caſu excuſetur à toto, maxi-
mè, quando appareret emphyteutam non ceſſaſſe per
contumaciam, vel contemptum, quod in dubio præ-
ſumendum non eſt, & ita dicit Senatum iudi-
caſſe.

13 Ego autem puto diſtinguendum ſic, Aut penſio
conſiſtit in vno nummo, & clarum eſt, quod ſi em-
phyteuta non ſoluit intra triennium, vel biennium
cadat à iure ſuo, vt ſupra diximus, *numer. 10.* Aut penſio
conſiſtit in maiori ſumma, & emphyteuta ceſſet in
parte notabili, & tunc non excuſetur, pro qua facit,
quod diximus ſupra, *numero 11.* Aut emphyteuta tene-
tur ſoluere magnam quantitatem, & in ſolutione
modicæ quantitatis deficit, & tunc excuſetur. Mantic.
de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27 numer. 14. & 36. vbi teſtatur,
quod Rota in vna Romana domorum coram Brauo
die 18. Maij 1579. quæ deciſio hodie eſt impreſſa in 4.
par. *diuerſ. deciſ. 740.* tenuit opinionem Clari, quod em-
phyteuta, ſi ceſſauit in vno, & penſio erat ſex, vel octo
ſcutorum, excuſetur in totum, & Domini de Rota
excuſauerunt emphyteutam, qui ceſſauerat in qua-
tuor iulijs: & maior pars erat ſoluta, & canon erat
magnæ ſummæ.

14 Et pro iſta opinione facit, quod dicunt Benint. *dec.*
6. Guid. Pap. *deciſ. 174.* & Paul. de Monte pico *in repet.*
Auth. præterea, num. 12. & ſeq. Cod. vnde Vir, & Vxor, quod em-
phyteuta non priuatur iure ſuo, quando deficit in ſo-
lutione canonis in paruo, puta, quia non erat libra-
rum decem, & vnius par caponum, ſi ſoluat illa de-
cem, & non par caponum, quam ſententiam ſequu-
tus fuit antea, Iaſ *in leg. in executione, §. item ſi ita, ff. de*
verb. oblig. optimis fundamentis, quod ſi emphyteuta
deficit in vno nummo, & erat obligatus ſoluere ma-
iorem quantitatem excuſatur à caducitate: quia talis
defectus videtur potius ab errore, quam à malitia
proceſſiſſe, per *leg. quamuis*, & ibi not. Bald. *ff. de cond. &*
demon. & quia etiam æquitas hoc non dictat, quod em-
15 phyteuta pro vno nummo expellatur, & etiam ex
trita illa regula, de minimis non curat Prætor. *leg. ſcio,*
ff. de integ. reſt. Benint. *ead. deciſ.* & Dec. *in cap. appellationibus,*
de appellat. vbi tractat, an de minimis ſit curandum.
Et hanc opinionem videtur tenere Facchin. *contro. lib.*
1. cap. 96.

Et quamvis opinionem Benint. conetur Corb. *dict.*
ampl. 5. num. 8. reprobare, aliquibus rationibus motus: ta-
men eius rationes in minimo non procedunt, per *dict.*
l. quamuis, & per alias rationes, quas ponunt, Iaſ. *in d. §.*
item ſi ita, & Benint *dict. dec. 6.* cuius deciſio, quando em-
phyteuta defecit in non ſoluendo par caponum, fuit
approbata à Rot. *in recentior. par. 2. dec. 577. num. 2.*

16 Quid autem, ſi adſit iuramentum, nunquid, ſi em-
phyteuta, etiam, ſi deficiat in minimo cadat à iure
ſuo? Benint. *in ead. deciſ. in fine* refert Gozad. *conſ. 57 nu. 15.*
tenere, quod cadat, & dicit ibi alios referre, & viden-
dum Guip. Pap. ponentem hanc quæſtionem *quæſt. 75.*
vlterius, & ipſe nihil determinat. Seraph. *de priuil. iur.*
priuil. 84. numer. 11. dicit habere locum, ſi ceſſauerit quid
minimum ſoluere, allegat Paul. de Caſtr. *in d. l. in exe-*
cutione, §. item ſi ita, Salyc. *in Auth. præterea C. de Sac. San Eccl.*
Barbat. *conſil. 36. volum. 2.* Goz. *ead. conſ. 57. numer. 15.* Ruin.
conſ. 167 col. 3. poſt num. 10. volum. 1. Brun. *in tract. de ſtat. ſemi. à*
ſucceſ. ex. lic. art. 9. quæſt. vlt. col. pen. & tenet illam deciſio-
nem 6. Benint. procedere de æquitate iuris canonici,
quod erat inſpiciendum, cum ſit de terris Eccleſiæ, vt
per Bart. *in leg. priuilegia, C. de Sac. Sanct. Eccl.* & notant om-
nes *in cap. 1. de non. oper. nunt.*

Sed retenta opinione Rotæ, quod emphyteuta ex-
cuſetur, ſi in minimo deficiat, teneo, quod habeat lo-
cum etiam ſtante iuramento; Et moueor primo, ex
17 ſententia Clar. *dict. qu. 8. in principio*, quod iuramentum
nòn operatur in emphyteuta, vltra naturam actus,
quam æquiorem appellat Burſat. *conſ. 253 lib. 3. nu. 52.* &
Grat *conſ 121. numer. 21. & 24 lib. 2.* ergo iuramentum non
poteſt operari, niſi quantum principalis diſpoſitio
18 operatur. Secundo hodie iuramentum potius ex ſtylo
Notariorum, quam ex expreſſa partium conuentione
apponitur in omnibus contractibus, & inueſtituris;
Et propterea intelligi debet ſecundum naturam con-
tractus, ſuper quo interponitur, non ampliando natu-
ram actus, ſed illam confirmando. Ant. Gab *de iur. iur.*
conc. 10. Burſat. *dict. conſil. num. 11* Tertio, iuramenti inob-
19 ſeruati pœna, ſeu diſpoſitio *l. ſi quis maior Cod. de tranſ.*
non habet locum in feudis. Curt. *in tract. feud. 4. par. num.*
153. in fine, idem Gab. *de tranſ. conc. 1. nu. 18.* Ergo non habet
locum in emphyteuſi, cum de vno ad aliud arguatur;
20 Et in dubio debeat fieri interpretatio, locum pœnæ
iuramenti ceſſare; ita Grat. *d. conſil. 10. num 72.* & Burſat.
dict. conſil. numer. 54. Quarto, Doctores in contrarium
allegati loquuntur in terminis, retenta opinione,
emphyteutam non excuſari, ſi in minimo deficiat.
Quinto diſpoſitio *dict. leg. ſi quis maior*, habet locum in
verò doloſo, qui in contemptum iuramenti contra-
uenit, vt diximus *de var. cadu. quæſt. 2. numer. 20.* cum er-
go, emphyteuta ceſſauerit in minimo, ſoluendo reli-
quam partem non poteſt dici doloſus, vt infra di-
cam; ſed potius hoc feciſſe per errorem; igitur excuſa-
ri debet, ſtante etiam iuramento. Sexto, periurium
21 non incurritur ſine dolo. Caſſad. *deciſ. 2. de locat. numer. 7.*
Seraph. *deciſ. 1243.* & dolus, in tam parua ſumma, præ-
ſumi non debet; Igitur &c.

Nec huic opinioni debet obſtare, quod diximus, *de*
var. cadu. quæſt. 1. nu. 44. quod, ſi emphyteuta promiſerit

canonem ſoluere, infra certum, & limitatum tempus, cum iuramento: ſi non ſoluerit, propter periurium priuatur iure ſuo, non expectato biennio, neque triennio; Et ſic iuramentum non intelligitur ſecundum naturam contractus: cum ex natura contractus, debeat expectari biennium, vel triennium: Quia reſponderi poteſt, quod multi tenent contrarium vt infra dicemus. Secundo reſponderi etiam poteſt, quod non eſt mirum, ſi emphyteuta priuatur iure ſuo in illo caſu; quia cum promiſerit ſoluere canonem ſingulis annis, vel infra certum tempus, & iureiurando ſe obſtrinxerit, ſi non ſoluit, incidit in periurium, & propter periurium priuatur omni commodo contractus: nos autem ſumus in caſu diuerſo, quia emphyteuta ſoluit iam canonem, ſed defecit ſolùm in minimo, & præſumendum eſt defeciſſe per errorem, & non per malitiam, & dolum, ſeu contemptum, vt dicemus in tertia declaratione, & ideò dicendum eſt, emphyteutam, non incidiſſe in periurium, deficiendo in minimo; Et pro hac opinione faciunt ea, quæ ſcripſit Redo *de rebus Eccleſ. non alien. fol. 70. à numer. 52. vſque ad finem*, videlicet, quod iura non curant
22 parua, & modica, nec de modica re datur actio; nec de modica læſione datur reſtitutio; nec de modica re datur actio de dolo; ſimiliter pro modico non datur actio iniuriarum; & modicum & nullum æquiparantur; & modica res non eſt attendenda; nec actionem parit, nec exceptionem; & multa alia ponit, quæ iuribus, & auctoritatibus comprobat, & ſi cupis videre ad ſaturitatem de minimis, & modicis, vide Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exiguis feren.*

23 Comprobatur etiam hæc opinio alia ratione; Quia ſi emphyteuta poſſit expelli, ſi in minimo deficeret, propter iuramentum, ſequeretur, quod iuramentum eſſet quodammodo iniquitatis vinculum, contra *cap. ſi verò, de iur. iur.* Afflict. *deciſ. 322. numer. 9.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 83. numer. 102.* iniquum enim videtur, quod emphyteuta priuetur iure ſuo, ſi deficiat in minimo.

24 Declara primò ſupradictam ampliationem, vt non procedat, quando emphyteuta recepit plures res, ſub diuerſis penſionibus, puta vnam domum ſub canone vnius nummi, & fundum ſub penſione alterius nummi: nam ſi poſtea ſoluat vnum nummum, & in alio ceſſet per biennium, aut triennium in ſolutione canonis, non priuatur, niſi ea re, in cuius ſolutione ceſſauit: cum corpora rerum, & penſiones ſint diſtinctæ. Corb. *ead. cauſ. & ampl. 5. nu. 19.*

25 Declara ſecundò, ſecundum Clar. *d. qu. 8.* vt ſupra diximus, quando penſio præſtaretur ad ratam, puta pro quinquaginta perticis terræ, ad rationem ſolidorum decem pro ſingula pertica: ex quo enim quælibet pertica habet quodammodo conſtitutam ſuam penſionem, non caderet emphyteuta, niſi pro illis perticis, pro quibus penſionem non perſoluiſſet, ex communi regula, quod nemo puniendus eſt, niſi in eo, in quo delinquit, *l. reſcriptum, ff. de his, quib. vt indig.*

26 Contrarium tenet Corb. *d. ampl. 5. num. 22.* mouetur, quia vnica eſt conceſſio, & non ſunt plures conceſſiones, & illa conceſſio complectitur illas quinquaginta perticas, per *leg. ſi ex toto, §. fin.* vbi Bart. & Iaſ. *nu. 13. ff. de legat. 1.* vbi diſponitur, quod ſi legatur certa quantitas ad pondus, non dicuntur eſſe tot legata, quot pondera: ſed dicitur vnum legatum, propter vnum numerale, ſcilicet quinquaginta, quod complectetur iſta pondera. Et facit etiam pro hac opinio-
27 ne, quod ſi quis donat alicui mille pondera olei, non cenſentur plures donationes, ſed vna: ideo ſi excedunt ſummam quingentorum aureorum, requirit inſinuationem, alias nihil valeret, dicit tamen Corb. quod, ſi conceſſiſſet ſingulas quinquaginta perticas terræ, exiſtentes in tali loco, & fundo, ad rationem canonis decem ſolidorum, pro ſingula pertica, opinio Clar. fortaſſe poſſet ſuſtineri, cum conceſſio ſit non per verbum numerale, ſed per verbum diſtributiuum, ſingulis; quia perinde videtur, ac ſi Dominus quinquaginta vicibus dictas quinquaginta perticas terræ in emphyteuſim conceſſiſſet, vt per Doctores *in d. l. ex toto, §. fin.* vbi volunt, quod ſi legatum eſt diſtributiuum, tunc non eſt vnum legatum, ſed plura legata: tamen cogitandum relinquit, per doctrinam Bart. *in*
28 *l. ſcire debemus, n. 4. ff. de verb. oblig.* vbi pœna committitur pro toto, & non liberatur vnam ſoluendo, per *l. ſi quis ducenta, §. cum ſtipulamur, ff. de reb. dub.*

29 Ego autem in vtroque caſu, cenſeo opinionem Clar. non eſſe veram, quia conceſſio eſt facta ſub vnico canone, & pro vnica re, licet fuerit dictum ad rationem decem ſolidorum pro qualibet pertica, & ideo caderet emphyteuta à toto, & non à parte. Facit pro hac opinione, quod canon debet ſolui integer: nec ſufficit, quod in parte ſoluatur, alias cadit à toto: pœna enim, quæ additur dationi in totum, committitur, etiam, ſi in parte ceſſetur, *l. ſtipulationum alia, §. ſi tu ſortem, ff. de verb. oblig.* Redo *de rebus Eccl. non alien. fol. 436. nu. 1. & ſeq.* facit etiam, quia emphyteuta, non poteſt ſoluere canonem inuito Domino per partes, ſed ſemel totum, & integrum tenetur ſoluere. Bart. *in l. cum qui, ff. de ann. leg.* Iaſ. *in l. 2. numer. 18. Cod. de iur. emph.* Afflict. *deciſ. 153. numer. 3.* & creditor, non tenetur recipere pecuniam minutatim. Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 372. numero ſexto.* Gomez *de indiuid. tom. 2. capit. 10. numer. 5.* niſi ſit hæres, ibi *numer. 4.* & quando ſunt plures hæredes, pro virili tenentur. Ludouiſ. *deciſ. 442.* & ibi Add. & Gomez. *ibidem numer. 5.* & procedit etiam, ſi cohæres non ſit ſoluendo, vt ibi per Gomez. & per Add. *ad dict. deciſ. Ludouiſ.* ſed hoc non procedit in ſolutione canonis, vt infra videbis, *numer. 73.* Paulus de Caſtr. & alij *in leg. quidam æſtimauerunt, ff. ſi cert. pet.* Red. *ibidem nu. 7.* Pract. Papien. *in for. lib. quo agitur ad ſol. præſt. in ver. omni anno,* & ibi Add. Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 7.* Et habet locum etiam, ſi plures res conceſſæ ſint ſub vno canone: vt ibi dicitur: Cum ergo iſta conceſſio ſit facta ſub vnico canone; licet ad rationem ſolidorum decem pro ſingula pertica, ſi emphyteuta poſſet ſoluere pro vna pertica, & non pro aliis, ſequeretur, quod inuito Domino partem canonis poſſet ſoluere, quod non eſt dicendum: Facit quoque, quod emphyteuta per non ſolutionem canonis, cadit à pluribus rebus, quas accepit ſimul, & eodem contextu, & pro vna omnium penſione: ſecundum vnam opinionem, de qua per eundem Corb. *d. cauſ. ampl. 6.* & nos infra dicemus. Item pro iſta opinione facit, ſi emphyteuta relinquat plures hæredes, ſi vnus ipſorum partem canonis ſoluat, & alius non, res tota in commiſſum cadit, vt per eundem Redo. *dict. loco num. 6.* & per Corb. *ibidem ampl. 8.* ſed de hoc vide *infra nu. 63.*

33 Declaratur tertiò, vt non habeat locum ſupradicta ampliatio, quando emphyteuta per errorem ceſſaſſet partem emphyteuſis ſoluere: nam modicus defectus, bona fide errantis, non impedit impletionem conditionis: iure benignitatis, ita Iaſ. *in dict. l. 2. nu. 55. ver. limita tamen,* & Alex. *in dict. l. in executione, §. item, ſi ita, numer. 5. de verb. oblig.* vbi dicit, quod talis defectus ſolutionis partis canonis, potius ab errore, quam à malitia, & ſic à contemptu proceſſerit; quam declarationem ſequitur etiam, Socin. *in leg. quatenus, ff. de cond. & demon. numero quarto.* Mantic. *eodem tit. 27. numer. 53.* Clar. *dict. quæſt. 8. ver. hoc autem.* Redoan. *citato loco, numer. 11.*

& vide

& vide ſupra numer. 14. & eſt dec. Rot. parte 4. diuerſ. 896. num. 3. & ſeq. vbi quod potius præſumatur error, quam malitia, deciditur.

34 Declara quartò, quando emphyteuta propter paupertatem ceſſaſſet ſoluere partem canonis, Iaſ. in d. l. 2. num. 56. Clar. d. quæſt. 8. ver. hoc autem. Redon. vt ſupra nu. 5. Mantica eodem titulo 27. num. 54. vbi dicit, quod habet locum, etiam ſtante iuramento, quia à periurio etiam excuſatur. Bald. per illum tex. in c. querelam num. 5 de iur. iur. ſed vide infra num. 579. & ſeq.

35 Ampliatur ſextò, vt non expectetur biennium, neque triennium, ſi emphyteuta iuret ſoluere canonem ſingulis annis, vel ſtatutis temporibus: nam ob ceſſationem vnius anni, emphyteuſim amittit; hoc fuit originale dictum. Bald. in c. querelam, de iure iurando per illum text. & per leg. ſi quis maior, C. de tranſac. vbi ſancitum eſt, quod, qui conuentionem ſeruare iurauit, ſi iuramentum non obſeruet, commodo contractus priuatur, &
* eum ſequitur Iaſ. in dict. leg. ſi quis maior, & communiter Doctores, vt ibi Curt. numer. 18. teſtatur, & Cagn. numer. 32. Natt. conſ. 426. numer. 21. & conſil. 479. numer. 11. & ſeq. vbi ampliat habere locum, ſi interpoſita ſit clauſula, quæ decreto Principis habeat omnes vires iuramenti; idem tenet Dec. in Auth. qui rem, numer. 10. ver. octauo, C de Sac. Sanc. Eccleſ. Grat. conſ. 81. num. 3. Alex. conſ. 85. volum. 1. in principio. Rol. conſ. 8. num. 41. vol. 1. & conſ. 6. num. 42. eodem vol. & conſ. 25. volum. 2. Redo. de reb. Eccleſ. non alien. pag. 497. numer. 5. & pag. 440. numer. 10. Bened. in cap. Raynutius, numer. 27. de teſt. Cott. in memor. in verb. Emphyteuta. Hipp. ſing. 228. Et hanc ſententiam frequentiori calculo eſſe receptam, teſtatur Gozad. conſil. 57. numer. 59. Bero. conſil. 126. numer. 7. volum. 1. Bologn. conſ. 31. colum. 2. Ripa in cap. 2. numero 20. de reſcript. Gomez. in §. item ſi quis poſtulante, numero octauo. Inſt. de act. & Honded. conſ. 56. numer. 4. volum. 1. vbi numer. 5. declarat procedere viuente primo emphyteuta, qui canonem ſoluere promiſit, ſed non contra hæredem ex ſententia Hier. Gabr. conſil. 66. numer. 25. cum ſeq. lib. 2. ſed Clar. in dict. quæſt. 8 ver. & hoc dicit, quod hæc eſt magna deciſio, maximè iis temporibus in quibus Notarij in omnibus inſtrumentis inſerunt iuramentum, & propterea ſibi nunquam placuit hæc opinio, debet enim (dicit ipſe) intelligi iuramentum ſemper ſecundum naturam contractus ſuper quo interponitur, non vt ampliet, ſed confirmet, & quod hæc ſit æquior opinio.

36 Contrariam ſententiam, non ſolum tenet Clar. ſed etiam Iaſ. in l. 2. Cod. de iur. emphyt. num. 47. ſibi contrarius, qui in d. l. ſi quis maior dicit, quod ſapientis eſt mutare propoſitum in melius, recedens ab opinione, quam tenuit in d. l. 2. & eandem ſententiam tenuit Alciat. & Bologn. in ead. leg. ſi quis maior. Couar. in c. quamuis de pact. in 6. §. ver. ſexto, num. 5. Cott. in memorialibus in ver. mora purgari; ſed à com. non eſt recedendum, vt etiam de com. teſtatur Seraph. de priuil. iur. priuil. 84. ſub numero 6. Corb. dicta cauſa, ampl. 40. numer. 3. Caualc. deciſ. 29. numer. 47. par. 2. Qui tamen intelligit in maiore 25. annis, & in perſona ſæculari, non in minore, & Religioſo, & hærede, & in Principatu Papiæ. Viuius deciſ. 501. numer. 2. vbi dicit opinionem Clar. eſſe contra communem, quam ipſe impugnauit in ſua Sylua com. opinione 239. lib. 1. Et Bertaz. in repet. dict. leg. ſi quis maior. numer. 283. dicit in practica non eſſe recedendum ab opinione Bald. quæ eſt fundata ſuper firmam petram, ſcilicet in d. com. opin. & reſpondet contrariis, & præd. com. opin. pluries ſequuta eſt Rota vt in deciſ. 3. part. 2. diuerſ. num. 1. & nos etiam diximus in tit. de var. caduc. quæſt. 1. numer. 14. 45. & 46. vbi annotauimus, quod iuramentum non tranſit ad hæredem, & quando appoſita eſt clauſula conſueta; quod ſi per triennium, vel biennium non ſoluat, cadat à iure ſuo: non habet locum, vbi vide Caputaq. deciſ. 300. prima par. Surd. qui alios refert & præſertim, quod hæc opinio habeat locum in Ruſtico, conſil. 86. numer. 19. & quod contraria ſit nimis rigoroſa.

37 Seraph. autem in dict. priuilegio numer. 6. volens conciliare prædictas contrarias opiniones, diſtinguit tres caſus. Primus, quando fuit conuentum expreſsè, quod ſolutio canonis in ſingulos annos fieret, ita quod, ceſſante eo per triennium cadat à iure ſuo, & hic caſus eſt clarus, quod ſi non ſoluit in primo anno, non efficitur periurus, & per conſequens non cadit; quia ſic contrahentes voluerunt, & dicam pleniùs infra. Secundus caſus, quando conuenerunt, quod emphyteuta ſolueret canonem ſingulis annis, non adiiciendo aliter, quod eo non ſoluente incideret in commiſſum, & in iſto caſu tenet, quod, ſi emphyteuta non ſoluat in primo anno, dicatur periurus, & per conſequens cadat à iure ſuo: nam illa verba ſingulis annis, verificari debent in quolibet anno. Tertius caſus, quando partes dixerunt, quod certum quid ſoluatur in ſingulos annos, veluti ſolidus vnus in quolibet anno pro canone, & iſto caſu non incideret in commiſſum, & in periurium, non ſoluendo in primo anno, vel in ſecundo, ſed debeat expectari triennium, vel biennium; Et ratio eſt, ſecundum eum: quia in hoc caſu tempus ſingulorum annorum, non eſt adiectum ſolutioni, ſed quantitati, vt ſcilicet appareat quantum quolibet anno ſit ſoluendum, & ſic habita ratione ſingulorum annorum, & hic caſus ſit diuerſus à præcedenti, quia in eo tempus fuit adiectum ſolutioni, non autem quantitati vt in hoc caſu. Sed ego non video differentiam inter hunc caſum, & præcedentem, quia, ſiue tempus adiectum ſit ſolutioni, ſiue quantitati iuramentum operatur effectum ſuum: nam, ſtante iuramento, partes cenſentur voluiſſe eſſe locum caducitati, etiam ante biennium, vel triennium finitum, ſi deficiat in primo anno, & Bald. in quo communis opinio eſt fundata, dicit hæc formalia verba.

Vltimò conclude, quod vbi adeſt iuramentum, non ſubintelligitur, illa clauſula, Si per biennium non ſoluerit, ergo vis tota ſtat in iuramento, & in illius inobſeruantia, niſi aliter de mente contrahentium appareat.

Præterea leg. ſi quis maior, Cod. de tranſ. in qua communis opinio eſt fundata, diſponit, vt ſi quis contraueniat pacto iurato, infamia notatur, pœnam incurrit conuentionalem, actione priuatur, rerum proprietate caret, & emolumentum omne, quod ex contractu percepit, amittit; cum ergo emphyteuta promiſerit, cum iuramento certum quid ſoluere in ſingulos annos, veluti ſolidum vnum in quolibet anno, non credo dubitandum eſſe, ſi non ſoluat in primo annò, ipſum non contrauenire pacto iurato. Inſuper illa communis opinio fundata eſt etiam in cap. querela, de iureiur. vbi eſt caſus. Quidam Clericus promiſerat, cum iuramento annuatim ſoluere duos biſantios, & per biennium ceſſauit à ſolutione, non neceſſitate, ſed voluntate, mandat Summus Pontifex ipſum ab Eccleſia remoueri: ergo tota vis ſtat in iuramento, deinde non video differentiam, dicendo in ſingulis annis, vel in ſingulos annos, leg. ſtichum, §. ſtipulatio, & ibi Gloſ. ff. de verb. oblig.

38 Subampliatur iſta ſexta ampliatio, etiam ſi adeſſet ſtatutum, prout adeſt in hac mea Patria, diſponens, quod emphyteuta non cadat à iure ſuo ob canonem non ſolutum, modo velit canonem ſoluere, ante litis

conteſtationem, vel adeſſet decretum Principis: nam
huiuſmodi Statuto non obſtante, ſi emphyteuta iura-
uit ſoluere ſingulo anno, vel Statutis temporibus per
ceſſationem vnius anni caderet à iure ſuo, quia hoc
Statutum non comprehendit contractum iuratum.
Bero *conſ.126.num.8.vol.1.* Cagn. *in d.l. ſi quis maior num.35.*
cum non poſſint laici diſponere ſuper iuramento,
dummodo ſtatutum non ſit ex certa ſcientia confir-
matum à Summo Pontifice, etiam, ſi interueniſſet iu-
ramentum, cum Papa habeat poteſtatem diſponendi
ſuper iuramento, vt dicit Cagn. *in d.l. ſi quis maior, num.35.*
ver. limito prædicta, ex ſententia Brun. *conſ.46.* & Dec. *conſ.*
112.col.2. ac etiam Felin. *in c. conſtitutus, col.9. ver. generaliter*
autem de reſcrip. tenet etiam Iaſ. *in d. l. ſi quis maior,* & ibi
Iaſ. *in d.l. ſi quis maior,* & ibi Bertaz. *numer. 285.* Corb. *dict.*
ampliat.40.num.6. & Mant. *d.tit.27.num.38.*

39 Subampliatur etiam, quòd tale ſtatutum nõ habet
locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica; nam leges laico-
rum non poſſunt ligare, neque bona Eccleſiaſtica, ne-
* que perſonas, ſecundùm com. opin. de qua per Grat.
conſil.110. numer. 36. lib.1. & per Clar. *§. emphyt. quæſt. 48.* &
Mant. *dict. numer.38.* noſque diximus plene in tit. *de me-*
lior. quæſt.10. numer. 18. quemadmodum etiam Statutum
diſponens quòd finita emphyteuſi, renouetur ſucceſ-
ſoribus, non comprehendit Eccleſiam. Rot. *in recollect.*
per Paul. Rub. deciſ. 58. numer. 31. vbi aliæ deciſiones alle-
gantur.

40 Declaratur iſta ſecunda ſubampliatio, habere lo-
cum, quoad præiudicium laicorum tantùm, haben-
tium bona Eccleſiaſtica, in emphyteuſim, Statutum
prædictum; nam, & perſonæ, & bona reſpectu vtilis
dominij ſunt laicis ſubiecta; ideoque eorum legibus,
& Statutis ligantur. Clar. *dict. quæſt.48.* & Statutum di-
41 ſponens de ſucceſſione bonorum includit emphy-
teuſes Eccleſiaſticas. Surd. qui plures allegat *deciſ. 11.*
numer.4. ſed de hoc vide *de diuerſ. quæſt. qu.22.* vbi contra-
rium eſt verius.

42 Amplia ſeptimò, habere locum etiam, ſi Dominus
ſimpliciter, & generaliter promiſerit emphyteutam
non expellere; Nam iſta generalis promiſſio intelligi-
tur eo ſoluente. Iaſ. *in dict. l.2. numer.34.* & ibi hoc etiam
notant Alber. & Salyc. & alij hoc tenent, quos refert
Corb. *dict. cauſa ampl.2.* Et pro hac opinione faciunt, quæ
diximus *in quæſt.2. num.28. de var. caduc.* quod emphyteu-
ta poteſt expelli propter deteriorationem, etiam, ſi ſit
factum pactum, vt non poſſit, quia habet tacitam
conditionem, ſi ex parte ſua fecit, quod debet, niſi ſpe-
cialiter dictum eſſet, quòd non poſſit expelli, etiam, ſi
rem deteriorem, fecerit.

43 Amplia octauò habere locum etiam, ſi Dominus
non interpellauerit emphyteutam, vt canonem ſolue-
ret. Iaſ. *in dict. l.2. numer. 35.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien.*
pag.433. numer.6. Et eſt tex. expreſſus *in cap. potuit, de locat.*
* & tenent communiter Doct. *in dict l.2.* Corb. *ead. cauſ. ob*
non ſol. can. ampl.3. & Mantic. *de tacit. & ambig. lib.22. tit.4.*
numer.15.

44 Amplia nonò, vt emphyteuta per non ſolutionem
canonis cadat ab omnibus rebus, quas accepit pro
vno omnium canone, vt in terminis tenet Crot. *in re-*
pet. l.4. §. Cato, numer.6. de verb. oblig. Et pro iſta opinione
facit, quòd emphyteuta, qui malè verſatus eſt in vna
re, ab omnibus cadit. Alex. *conſil.118. lib.5. ver. accedit.* Redo.
eod. tract. pag. 507. numer. 15. Tiraq. qui plures congerit,
de retract. lign. §.23. gloſ.1. numer.2. & hoc argumento vti-
tur Corb. *ead. cauſ. ampl. 6. numer. 2.* & nos de hoc dixi-
mus ſuprà *de var. caduc. quæſt.2. numer.1. & ſeq.* & dic, vt ibi:
Sed contrarium, dicit Corb. ſuſtineri poteſt in duobus,
& pluribus fundis, ſeu domibus ſub vno canone ſub-
miſſis; nam videtur, quod penſio concernat vnum-
quemque fundum, ſiue domum pro rata, ſicut obliga-
tio plurium ad eandem ſummam, concernit quemli-
bet obligatum pro parte, *c. conſtitutus, de relig. dom.* & ibi
Abb. Et ideo dicit, quod opiniones poſſunt conciliari,
vt opinio prima procedat, quando veriſimiliter Do-
minus illas res ſeparatim non fuiſſet conceſſurus;
quia tunc benè faciunt rationes pro prima opinione;
ſecunda opinio habet locum, quãdo ſeparatim Domi-
nus fuiſſet conceſſurus; Tamen cogitãdum relinquit.

Ego autem teneo, quod emphyteuta cadat ab om-
nibus rebus; Quia conceſſio eſt facta ſub vnica penſio-
ne, & vnico inſtrumento, & non in pluribus, & variis
penſionibus, & ſcripturis, vt ſentit etiam Caroc. *de lo-*
cat. fol.196. numer. 11. diſtinguendo in caſu deteriorátio-
nis; Et pro hac opinione non ſolum facit ſententia il-
lorum, qui tenent, emphyteutam cadere ab omnibus,
ſi in vna re malè verſatus fuerit; ſed etiam omnia ar-
gumenta Tiraq. *de retract. lign. §.23. gloſ.1. num.3 cum aliis*
ſeq. videlicet, ſi res ſit in ſolutum data, & pro parte
euicta, aut ex duobus fundis alter euictus ſit, remanet
integra obligatio. Item, ſi quis duos ſeruos emerit vno
pretio, quorum alter ante traditionem mortuus fue-
45 rit, in vno non conſtat emptio. Item conductor plu-
rium rerum vno pretio, ſiue vna penſione pro omni-
bus poteſt reſilire à conductione omnium; propter
vnam rem qua frui non poteſt: quia reperta fuit eſſe
cuiuſpiam Monaſterij: ſequitur Mantica *de tacitis, &*
ambig. lib.5. titul.1. numer.18. & Caroc. *de locat. fol. 192. numer.*
18. quibus etiam argumentis vtitur idem Caroc. *eod.*
tract. de locat. fol.162. & 163. quæſt.1. Inſuper pro eadem opi-
46 nione multum ſtringit, quod canon, ſiue penſio eſt
indiuidua, vt ſupra probauimus, *numer. 29. cum ſequen-*
tibus: Si enim emphyteuta plurium rerum caderet
ſolum pro parte, ſequeretur quod penſio poſſet diui-
di in partes; quod nec etiam fieri poſſet, cum incerta
eſſet diuiſio canonis, ex multarum rerum ſolutione,
Stringit etiam aliud argumentum, quo vtitur idem
Tiraq. quod vbi tractatur de reſolutione contractus,
tunc venditio plurium rerum facta vno pretio, cenſe-
47 tur eſſe vnica venditio; ideoque ob vnam rem reſolui-
tur contractus, & multa alia dicit, quæ pro hac opi-
nione faciunt, & ego nunquam vidi contrarium ob-
ſeruatum.

48 Amplia decimò, vt culpa in non ſoluendo cano-
nem commiſſa per patrem, ſiue per primùm acqui-
rentem, noceat filiis, & aliis in inueſtitura contentis,
vel comprehenſis. Baldus *in l. adoptiuum, §. patronum. ff.*
de in ius voc. & hanc eſſe communem opinionem teſta-
* tur Ruin. *conſil. 166. numero 12. & conſ. 167. numero 28. &*
conſil.168. numero 6. volum.1. ſimiliter Alex. hanc com. ap-
pellat, *conſil.30. numer.4. volum.6.* Clar. etiam *§. emphyteu-*
ſis, quæſt.8. ver. ſed hic quæro Corb. *dict. cauſ. ob can. non ſol.*
ampl.7. Cocc. *deciſ. 343. numer. 1.* & nos de hoc diximus
etiam *de contract. emphyt. quæſt.23.* & Caualer. *deciſ.398. nu-*
mer.1. & 3.

49 Declara primò hanc ampliationem, vt non ha-
beat locum, quando filij vna cum patre eſſent parti-
culariter nominati in inueſtitura, propriis nomini-
bus; puta quia conceſſio eſſet facta Titio patri pro ſe,
Caio, & Sempronio eius filiis; nam ipſi filij, etiam vi-
uente patre, haberent partem in emphyteuſi, & tunc
culpa patris non noceret filiis quantum ad portionem
ad ipſos filios pertinentem. Iacob. de S.Georg. *in tract.*
de feud. in verbo, dictique Vaſalli, numer. 58, ver. tertio limita-
bis, Ioannes And. ad Spec. *in tit. de feud. ver.10.* Curt.
iun. *in tract. de feud. in 5. par. numero quarto,* cum aliis
allegatis per Corb. *ead. cauſ. ampl. 7. numer. 6. & ſeq.*

faciunt

faciunt ea quæ diximus ſupra in tit. *de cont. emphyt. qu. 24. num. 27.* Quod pater non poteſt alienare emphyteuſim in præiudicium filiorum, quando proprio nomine ſunt vocati in inueſtitura.

50 Subdeclaratur hæc declaratio, vt non vendicet ſibi locum, quando emphyteuſis fuiſſet empta de pecunia patris per patrem, vel eſſet data licentia patri diuidendi emphyteuſim inter filios: quia vtroque caſu cenſetur actum, quod emphyteuſis eſſet inſolidum, & primo loco patris quouſque vixerit, & poſt eius mortem filiorum ſuorum, & non ante. Caſtr. *conſ. 159. vol. 2. col. 2.* & ideo culpa patris præiudicaret filiis, Corb. *d. ampl. n. 8. & ſeq.*

51 Subdeclara ſecundò, vbicunque pater, & filij nominatim inueſtiti fuiſſent inſolidum, & pro indiuiſo, & de illa emphyteuſi renouari: quia tunc culpa patris in non ſoluendo canonem, noceret filiis, & è contra: Nam vbi duobus, aut pluribus pro indiuiſo res conceditur, vno non ſoluente, tota res reuertitur ad Dominum Baldus *in add. ad Spec. §. nunc aliqua col. 6. ver. ſi duobus, de locato.* Bero. *conſ. 12. num. 9. volum. 1.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 436. num. 6.* cum aliis congeſtis per eundem Corb. *d. ampl. 7. num. 10.*

52 Declara ſecundò opinionem communem, vt non procedat, quando talis ceſſatio canonis fuit facta in fraudem. Clar. *dict. qu. 8. ver. ſed hic quæro:* licet fraus non præſumeretur, niſi probaretur. Burſat. *conſil. 40. num. 63. lib. 1.* Corb. *eadem conſ. ampl. 8. nu. 10.* qui loquuntur, quando vnus ex filiis, vel vnus ex hæredibus ceſſant ſoluere in fraudem, vel vnus ex comprehenſis in inueſtitura, & diximus etiam *de cont. emph. qu. 23. nu. 4.*

53 Præſumeretur autem fraus, ex coniecturis, & præſumptionibus, quæ coniecturæ debent eſſe claræ, & dilucidæ & legis, non autem hominis. Honded. *conſil. 41. num. 28. lib. 2.* Caualer. *dec. 398. num. 5.* prima coniectura eſt, quando is, qui ceſſauit in ſolutione, minatus eſt, quod alios comprehenſos volebat excludere. Inn. *in c. in præſentia, in fine, de probat.* Ruin. *conſ. 78. num. 8. volum. 3.* Et hanc eſſe communem opin. teſtatur Alex. *in leg. ſi quis*
* *poſthumus, num. 4. in fine ff. de lib. & poſth.* Odd. *in tract. compenſ. ſub fol. 202. ver. prima coniectura.* Burſat. *dict. conſil. 40. nu. 70. lib. 1.* Corb. *d. ampl. 8. nu. 11.* Craſſ. *in §. fideicom. qu. 40. nu. 5.* qui loquitur in grauato, ſi ſine filiis deceſſerit, ingrediente religionem, & Vincentius Fuſar. *de fideic. ſubſt. q. 429. num. 75.* qui ambo de com. teſtantur; & idem dicunt, ſi in ſenectute ingrediatur religionem: nam id animo fraudandi ſubſtitutum cenſetur factum, idem Fuſar. ibi *num. 80.* qui alios citat.

54 Secunda coniectura, quando is, qui ceſſauit ſoluere canonem, non habet filios, nec habere ſperat, vel non habet hæredes, ad quos eſſet peruentura emphyteuſis, vel ſi habet filios, non ſunt tales, vt ad eos vigore inueſtituræ emphyteuſis pertinere poſſet, quia fortaſſe ſunt naturales, vel quia is, qui ceſſauit in ſolutione, erat de vltimis comprehenſis in inueſtitura paterna; ita vt per eius mortem ad eius partem emphyteuſis, eius filij legitimi, & naturales non poterant admitti, ſed alij comprehenſi erant admittendi per ius non de-
* creſcendi, ex doctrina Bartoli communiter recepta, *in l. ſi mihi, & Titio, de verb. oblig.* Grat. *conſ. 132. volum. 1. num. 7. & ſeq.* Ruin. *conſ. 213. numer. 3. volum. 1.* Alex. *conſil. 15. num. 8. volum. 5.* Bero. *in cap. potuit, numer. 115. de locat.* qui volunt, Vaſallum, qui conceſſionem feudi facit eo tempore, quo filios habere non poteſt, vel tales, qui non ſuccedant (quia infeudans erat Clericus in Sacris conſtitutus) præſumi in fraudem Agnatorum comprehenſorum, alienationem, ſeu infeudationem facere. Corb. *ead. ampl. 8. numer. 12.* & ideò ceſſatio canonis, tanquam facta in fraudem comprehenſorum, comprehenſis in inueſtitura non nocet, quia poſſunt reuocare inueſtituram aliis factam, vt diximus etiam in tit. *de alien. quæſt. 8.* Et in ſene ſexagenario, qui ſit extra ſpem ſuſcipiendi filios, tenet Burſ. *conſ. 40. nu. 75. lib. 1.*

55 Tertia coniectura eſt, quando is, qui ceſſauit ſoluere canonem, reperitur denuo inueſtitus de eadem re emphyteutica, alio modo, quam eſſet facta prima inueſtitura, vel etiam eodem modo, ita vt filij eius, qui non erant comprehenſi in prima inueſtitura, reperiantur comprehenſi; quia tunc in fraudem comprehenſorum in prima inueſtitura præſumeretur ceſſatum in ſolutione canonis Grat. *dict. conſ. 132. numer. 7. cum ſequ.* & Corb. *ead. ampl. 8. numer. 12.* qui alios citat.

56 Quarta coniectura eſt, quando is, qui ceſſauit in
ſolutione canonis erat Clericus in Sacris conſtitutus,
quia præſumeretur hoc feciſſe in fraudem comprehenſorum, Corb. *dict. numer. 12.* qui alios congerit;
quamvis hæc ſola coniectura meo iudicio in presbytero bonæ conditionis, & famæ, propter vitæ boneſtatem non ſufficeret, vt de fænoris ſuſpicione, quod
57 excludatur, conſuluit Corn. *conſil. 4. numer. 12. lib. 1.*
Mantic. *de tacit. & ambig. libr. 8. tit. 25. numero octauo*, &
quod non præſumatur falſum teſtimonium ferre, eſt
text. *in cap. in præſentia de Procurat.* & plus valet teſtimo-
58 nium Sacerdotis, quam alterius Abb. per illum
text. *in cap. cum eſſes de teſtam. numero ſexto*, & dicit Bald.
in leg. fin. column. 1. ver. nota pro ſtatuto quod in præſentia Sacerdotis non præſumitur falſum committi,
per dictum cap. cum eſſes: cum ergo vna coniectu-
59 ra aliam tollat, vt diximus in titul. *de contr. emphyt. quæſt 9. numer. 18.* & fortior tollat aliam Menoch. *de*
60 *præſ. lib. 1. quæſt. 30. in princ.* cum aliis quos Honded. *conſ. 80. numer. 57. & ſeq. lib. 2.* refert, ſequitur, quod illa ſolum non ſufficiat.

61 Quinta coniectura (meo iudicio) erit, ſi quis ceſſauit ſoluere canonem, breui temporis interuallo renouat emphyteuſis, vt poſtea vendat aliis: quia tunc præſumitur ceſſaſſe in fraudem comprehenſorum, & hoc non ſemel eueniſſe comperies: facit, quod ſupra diximus in tertia coniectura; facit etiam, quod dicit Tiraquell. *de retr. lign. gloſ. 7. §. 1. num. 77. & gloſ. 14. n. 57. cum duobus ſequentibus* quod ex breuitate temporis fraus, dolus, & ſimulatio præſumitur. Affl. *deciſ. 72. n. 3.* Rot. *in recollectis per* Farinac. *deciſ. poſth. 460. n. 3.* & Burat. *dec. 9. nu. 5.*

62 Declara tertiò communem opinionem, quando conſtaret canonem non fuiſſe ſolutum, ex ſola tranſigentium confeſſione: quia tunc non præiudicaret ſucceſſoribus, modo ſucceſſor non eſſet hæres confitentis. Cocc. *deciſ. 343. numer. 1.* & hoc comprobatur, nam confeſſio facta in noua inueſtitura ab emphyteuta, ſe non ſoluiſſe canonem, non præiudicat aliis comprehenſis in prima inueſtitura: quia ſicut per alienationem non poteſt eis fieri præiudicium; ita neque per confeſſionem, ne aperiatur via fraudibus. Rot. *4. part. diuerſ. dec. 231. nu. 5.*

Sed fraus excluderetur, quando nullum poſſet conſiderari lucrum, vt in caſu de quo per Caualer. *dict. deciſ. 398.* vbi pater ceſſauerat in ſolutione canonis, & pro obtinenda noua inueſtitura ſoluit ſcuta 47. & deinde permutauit emphyteuſim.

63 Amplia vndecimò, quando emphyteuta plures hæredes reliquit, & vnus ipſorum partem canonis ſoluit, & alius non: quia propter culpam vnius res
* cadit tota in commiſſum. Gloſ. comm. recepta *in leg. communi diuidundo in ver. confundetur, ff. com. diuid.* vt atteſtatur Afflict. *deciſ. 153. numer. 4.* Alex. *in leg. 4. §. Cato, numer. 29. ff. de verb. oblig.* & ibi Rip. *numer. 44.* & Clar. *d. §. emphyteuſis qu. 8. ver. quæro;* & ratio eſt, quia obligatio

ſoluendi canonem erat in ſolidum in perſona emphy-
teutæ, & ideo non poteſt mutari facto hæredum, ſed
tranſit in omnes, cum illa obligatione ſolidi, Clar.
d.ver.quæro Red.*de reb.Eccleſ.non alien.fol.437.num.6.& 8.* ſe-
quitur Socin.*in dict.§.Cato.numer.143.* Rol.*conſ.17.num.16.*
*vol.2.*Iaſ.*in lib.2.num.57.Cod. de iur.emphyt.* & ibi Io.Franc.
Bonauoglia *in Add.num.53.& 55.*Gomez *de contract.capit.*
*10.tit.de indiuiduis,ver.octauo.*Ruin.*conſil.166.numer.12.volum.*
*1.*Gozad.*conſil.46.numer.31.* cum aliis allegatis per Cor-
bul. *eadem cauſa ampl. 8. in principio.* Villalobus *commun.*
opin. litt. E, numer. 77. Mantic. *de tacit.& ambig. lib. 22. tit.*
27. numer. 16. Licet ipſe diſputando contra commun.
opin. aliter ſentiat, & Marc. Anton. *de Amat. de-*
ciſ. Macerat. 31. numer. 19. idem tenet cum communi
opin. contrarium etiam tenet Fachin. *contr. iur. libr. 1.*
cap.97.

64 Et tanto magis communis opinio procederet, ſi in
conceſſione emphyteuſis ſpecialiter conuenit, vt pen-
ſio ab hæredibus ſimul in totum, & non per partes
fieri deberet: tunc enim pactum ſeruandum eſſet *l.1.C.*
de iur.emph. Albet.*in d.l.communi diuidundo n.2.in fine ver.*
ſecundo,& Mant.*eod.tit.27.nu.27.*

65 Subampliatur dicta vndecima ampliatio, vt ha-
beat locum etiam, ſiue ſit emphyteuſis hæreditaria,
ſiue ex pacto, & prouidentia accepta Clar. *dict. quæſt.8.*
ver. ſed hic quæro Corbul. *dict. Ampliat. 8.numer.9.* vbi re-
ſpondet fundamentis. Grat.*conſil.132.* contrarium te-
nentis.

66 Declaratur primò hæc vndecima ampliatio, vt
non babeat locum quando hæredes, filij ſtipulatoris
diuiſiſſent emphyteuſim de licentia, & voluntate Do-
mini directi: quia tunc pars ſolum ceſſantis ſoluere,
caderet in commiſſum. Afflict. *dict.deciſ.153.in fine* Redo,
eod.loco num.9. cum aliis allegatis per Corb.*dict.ampl.8.*
num.6.& Mantic.*eod.tit.ſub numer.16. ver. tertio reſtringitur.*
Afflict.*dicta dec.153.num.5.*ſed ſecus eſſet, ſi Dominus non
conſenſiſſet, vt ibi dicitur.

67 Declaratur ſecundò vt non habeat locum, quando
alij emphyteutæ hæredes, vel filij, qui pro parte eo-
tum ſoluerunt, ita ſoluiſſent, vt cumulatis eorum ſo-
lutionibus annuatim, integer canon eſſet ſolutus;
quia cum in effectu de canone ſuo debito integraliter
ſit Domino ſatisfactum, non poteſt emphyteuſis in
commiſſum cadere: quoniam per ſolutionem parti-
cularem vnius pluribus annis factam alij non ſoluen-
tibus, Eccleſia poteſt emphyteutas expellere; etiam,
ſi illæ plures ſolutiones particulares ſimul cumulatæ
integram ſolutionem vnius anni facerent, ne ex hoc
fiat præiudicium Eccleſiæ, cui integraliter annuatim
canon ſolui debet, vt per Gloſſ.*in d.l.communi diuidundo;*
Sed ratio iſta ceſſat, quando cumulatis particularibus
ſolutionibus, integraliter canon annuatim reperitur
ſolutus: nam tunc Dominus aliquod damnum, aut
præiudicium prætendere non poteſt, etiam aliquibus
68 non ſoluentibus. Bero.*conſ.196.num.12.vol.1.*Cauſat Vrſil-
lus *ad dict.deciſ.153.* Afflict.*numer.1.& ſeq.* Et ratio eſt, quia
non refert, an à tertio nomine ſuo proprio, etiam, ſi
nullum ius in emphyteuſi habeat, canon ſit ſolutus,
& dummodo ſit ſolutus, pæna non committitur. Iaſ.
in dict.l.2.numer.68. vbi ſolutio facta per penitus extra-
neum Domino volente prodeſt emphyteutæ, Anch.
conſ.44.numer.7. Rom.*conſil.103.num.1.* Abb.*conſil.67.colum.*
*3.*Bero.*dict.conſil.num.19.* Seraph. *deciſ.1187.* Redoan.*eodem*
tract.fol.437.numer.3. Surd.*deciſ.174.* & Corb. *dict. ampl.8.*
numer.7.& ſeq.& limit.7.in principio. An autem tertius in-
uito Domino canonem ſoluere poſſit dicemus infra
eadem.*qu.1.num.323.*

69 Declaratur tertio, niſi canon ſoluendus conſiſteret
in facto diuiduo, quod ab alio non poſſit præſtari, vt
puta, ſi emphyteuta promiſiſſet pro canone nũquam
ſingulis annis decem petere, quæ ei, ſuiſque hæredi-
bus à Domino directo annua debeantur: nam, ſi poſt
eius mortem vnus ex hæredibus pro ſua rata petiiſſet
illa decem, & ſic in effectu canonem non ſoluiſſet, al-
ter, qui non contrafecit in ſuo iure conſeruandus eſ-
ſet, ex quo in factis diuiduis ſolus ille, & pro ſua rata
pænam patitur; Et ratio eſt, quia impoſſibile eſt iſto
caſu canonem pro parte vnius per alterum ſolui, cum
facere quis non poſſit, ne cohæres perſonæ per alte-
rum petat ſi velit, cùm illud ſit factum cohærens per-
ſonæ per alterum non explicabile, ita Soc.iun.*in d.l.4.*
§.Cato,num.93.ver.tertio limita,de verb.oblig. Corb.*d.ampl.8.*
num.9.& Mantic.*eod.tit.27.nu.26.ver.quinto.*

70 Declaratur quartò, niſi quis ex hæredibus, aut filij
ceſſent in fraudem, partem ſuam canonis ſoluere, ad
exclusionem aliorum ex inueſtitura vocatorum: quia
tunc non ſoluens aliis non præiudicat, vt ſupra dixi-
mus *num.53.cum aliis ſeq.*

71 Declaratur quintò, vt non procedat de iure Cáno-
nico, ſecundum Iaſ.*in d.l.2.num.60.ver.& cum prædicta,* ex
ſententia Imol.in cap.potuit de locat. quia Canoniſtæ
non ſic ſubtiliter conſiderauerunt materiam diuidui,
vel indiuidui, prout faciunt Legiſtæ, *in d.§.Cato,* vt per
Bart.ibidem, idem tenet Bero. *in dict. conſ.196. numer.14.*
*volum.1.*ſequitur Maria.Soc. *in dict.§. Cato, numer.148.*&
Redoan. *eod.tract.fol.496. numer.13.* & Mant. *dict. tit. 27.*
numer. 26. Et ideo, ſi hæc opinio eſſet vera, ſequeretur,
quod prædicta communis opinio in terris Eccleſiæ
72 non deberet obſeruari, tam in emphyteuſi Eccleſiaſti-
ca, quam priuata, vt tenet idem Socin. ibi *numer.92. &*
ſequ. & Mantic. *eodem loco*, & quando etiam tractatur
de bonis, & iuribus Eccleſiæ, obſeruari deberet etiam
in terris Imperij. Honded. *conſil.80. numer.24.lib.2.* cum
aliis per eum congeſtis. Et idem obſeruari deberet
in aliis locis Sedi Apoſtolicæ mediatè ſubiectis,
quorum dominium directum tantum eſt Eccleſiæ
Romanæ, in quibus locis ius canonum obſeruari
debet. Hier.Gabr.*conſil.21.numer.14.& conſ.154.nu.1.* Corn.
*conſil.261.vol.4.*Honded.*conſ.78.n.13.vol.2.* Bertaz.*in repet.*
l.ſi quis maior,C.de tranſ.nu.31.& ſeq.

73 Contrarium latè defendit multis argumentis Corb.
eadem ampliat.8.numer.13. cuius opinionem ego etiam in
puncto iuris ſequendam arbitror: nam opinio, Imol.&
aliorum fundata eſt in cap.ſuam de pænis, vbi Sum-
mus Pontifex mandat Epiſcopo Spolerino, quod exi-
gat à Clericis S.Fortunati reſiduum ſui crediti, & non
pænam: quamvis ille text. habeat plures intellectus,
nihilominus ille videtur verus, quòd ideo mandat
Pontifex, vt Epiſcopus, non exigat pænam, quia Cle-
74 rici non poſſunt exigere pænas conuentionales, niſi
quatenus interſit, Hoſt.in Sum.*de Arbitr.§. qualiter, ver.*
*ſed numquid,*Ant.de But. & Io. de Imol. *in cap. dilectus de*
* *pænis per eundem cap. ſuam*, & hanc opinionem magis
communem, & æquiorem eſſe atteſtatur Soc. Sen.
conſil.253.numer.13. lib. 2. & tamquam magis commu-
nem, & veriorem amplectitur Rota, vt refert Hier.
Gabr.*conſil.66. numer.36. libr.2.* Mantic.*de tacit.& ambig.*
75 *lib.14. tit.37. numer.45.* licèt ſecus ſit in Sæcularibus,
qui de iure Canonico, & in foro conſcientiæ poſſunt
pænas conuentionales exigere, vt de magis comm.
opin.atteſtatur Cornel.*conſil.69.numer.39.libr.2.& conſil.*
2. numer.14.& ſequ. libr.3. & Decian. *conſil.79. numer.1.*
& 4. vt refert Mantic. eod. *numer.45.* & hanc eſſe ma-
gis communem opinionem teſtatur Gabr. *de malefic.*
concluſ.34. numer.4. vbi hæc materia plenè tractatur;
Et quamvis teneamus intellectum, quòd etiam de
iure Canonico pæna peti poſſit, reſpectu partis non
ſolutæ, & hanc opinionem eſſe communem dicat ibi
Abb.

Abb.*n.6.* vel etiam tota, ſi contractus non adimpleatur, quando obligatio conſiſtit in dando. ſeu ſoluendo; ſed 76 ſi eſſet obligatio indiuidua, tunc pæna committeretur in totum, etiam de iure Canonico, & tunc ceſſaret ratio eiuſdem cap. ſuam, & ſic conciliatur text. *in cap. dilectus de Arbitr.* qui contrarium videtur diſponere, cùm capit. ſuam dicit ibi Abb. Nihilominus, ſequendo iſtam opinionem, quando obligatio eſt indiuidua pæ- 77 na etiam de iure Canonico committitur in totum. Cum ergo canon, qui ſolui debet per hæredes plures, ſit indiuiſibilis, & integer ſolui debeat, vt ſupra probauimus *n.46.* & firmat etiam Corb. *dict. ampl.8. ſub nu.13.* ſequitur, vt pæna committatur, etiam ſi pars canonis ſoluatur.

Deinde ille text. *in cap. ſuam*, procedit in pæna conuentionali; nos autem ſumus in legali, permiſſa etiam de iure canonico, *cap. potuit, de locat.* & etiam per leges ciuiles, *Auth. quas rem. Cod. de Sac. Sanct. Eccl.* quas pænas legales, etiam Eccleſia poteſt exigere, ſed non conuentionales vltra intereſſe, vt tenet Rota, Seraphin. 78 *dec.819.num.7. & 12.* & quod caducitas ſit pæna legalis, Corb. *ead. cauſ. ampl.45. n.18.* & Ludou. *dec 225. nu.12.* Inſuper Doctores, qui contrariam opinionem ſequuntur 79 inaduertenter mouentur, per doctrinam Iaſ. qui ſe refert ad notata *in d. cap. ſuam*; & ideo ibi non firmat contrariam opinionem.

80 Declaratur ſextò, niſi ſoluenti ratam ſuam nihil culpæ adſcribi poſſit. puta quia iuſte, & probabiliter credidit ſocium, ſiue cohæredem ſoluiſſe, prout ei iſtud perquirenti aſſerebatur, & cum hoc concurrat ſocium, qui non ſoluit, non eſſe ſoluendo: Nam tunc ipſe putat, eum, qui ſoluit ſaltem ope exceptionis in ſuo iure eſſe conſeruandum, ne alias abſque eius culpa damnum irrecuperabiliter patiatur, ex quo in effectu non eſt habiturus regreſſum contra non ſoluentem, propter eius paupertatem; ſi quidem inanis eſt actio, quam excludit inopia debitoris, *leg. nam is, ff. de dolo.* ita Marian. Soc. *in dict. §. Cato numer.148. ver. vltra limita.* Mantic. *eodem titul.27. ſub numer. 26. ver. ſecundo,* & Corb. *dict. ampl.8. num.22.* nam probabilis credulitas, canonem fuiſſe ſolutum, ſufficit ad euitandam caducitatem. Burat. *deciſ.624. num.7.* provt etiam quælibet cauſa credendi, quamvis iniuſta, & quælibet cauſa etiam beſtialis excuſat. ibidem *num.8.* & in terminis defectus ſolutionis cauſati ab errore, non autem à malitia *num.9.* vbi alias deciſiones refert.

81 Declaratur ſeptimò, niſi is, qui ex hæredibus, aut filiis ceſſauit in ſolutione partis deceſſiſſet antequam Dominus declaraſſet velle eſſe locum caducitati, quia eius ceſſatio non noceret aliis, ex quo Dominus non poſſet amplius ſuam voluntatem declarare, ad cauſandam caducitatem. Ruin. *conſil. 168. num. 20. & conſ.10. num.14. volum.1.* Caſſad. *deciſ.2. & 3. de locat.* Corb. *dict. ampl. 8. num.24.* ſed dic, vt diximus *de var. cad. quæſt.8.* & Corb. *eadem cauſ. ampl.45. num.17.*

83 Declaratur octauò, vt non habeat locum, ſi Dominus fraudis particeps fuerit: nam ex dolo ſuo, non debet commodum reportare *cap. intelleximus*, & ibi Felin. *numer.4. de iud.* Soc. iun. *in dict. §. Cato, num.93.* Mant. *eodem tit.27. num. 26. ver. quarto,* & idem erit, ſi ceſſatum fuit in fraudem per vnum ex hæredibus, ad excluſionem aliorum, ex inueſtitura vocatorum. Clar. *dict. §. emphyteuſis quæſt.8. verſ. ſed.* Hic quæro, cum aliis allegatis per Corb. *dict. ampl.8. numer.10.* & diximus ſupra *num.53. & 70.* vbi poſuimus coniecturas fraudis.

84 Amplia 12. vt habeat locum etiam, ſi eſſet in inueſtitura appoſita pæna, ob non ſolutum canonem: nam non obſtante pæna poteſt emphyteuta expelli, ſi ceſſauerit in ſolutione. Clar. *dict. quæſt.8. ver. vlterius quæro,* ex ſententia gloſſ. *in d. l. 2. in ver. repellere,* & ibi Salyc. & Iaſ. * *numer.139.* qui de com. atteſtatur. Spec. *in §. nunc aliqua, quæſt.35.* Rodo *de reb. Eccl. non alien. fol.496. nu.14.* cum aliis, quos citat Corb. *eadem cauſ. ampl.9. in principio.* Et ratio illa aſſertur, quia pæna eſt adiecta ad fauorem Domini, & in odium emphyteutæ non ſoluentis: ideò, ſicut non debet in odium concedentis retorqueri, *l. quod fa-* 85 *uore, C. de legibus,* ita non ſoluenti, non debet prodeſſe, *l. ſiue hereditaria ff. de neg. geſt.* Et aliæ afferuntur rationes per Bald. *in dict. l. 2.* Et maximè illa, quia in alternatiuis remediis electio eſt actoris, & non promiſſoris, *leg. reſcriptum, § ſi pacto, ff. de pact.* & alias rationes poteris videre apud Corb. *d. ampl.9.* Addit etiam Iaſ. ibi, ex ſententia Dyn. & Bart. quod, ſi emphyteuta non ſoluit debito tempore. & Dominus vult eum expellere. & ipſe dicat, ego volo ſoluere pænam, & retinere emphyteuſim, ex illa clauſula Rato manente contractu, non auditur; quia illa clauſula operatur ei, qui ſeruat promiſſa, non ei, qui venit contra. non obſtat, quod prouiſio 86 hominis faciat ceſſare prouiſionem legis, *l. fin. C. de pact.* Quia illi legi reſpondet Corb. *ead. limit. numer.5.* & ego reſpondi etiam ſupra *de var. cad. qu.1. num.35.*

87 Declaratur primò hæc ampliatio, niſi emphyteuta pro primo anno ſoluiſſet pænam conuentionalem; nam emphyteuta priuati, niſi per triennium, & emphyteuta Eccleſiæ per biennium integrum ceſſauerit à iure ſuo non cadit; & ille annus primus pro quo pæna conuentionalis eſt exacta, non computatur in biennio, vel triennio, Spec. *in dict. § nunc aliqua. quæſt. 39.* Alber. *in d. l. 2.* & Corb. *d. ampl. n.7.*

88 Declaratur 2. vt Dominus non poſſit vtranque petere, ſcilicet, pænam, & emphyteutam expellere, Clar. *d qu.8. ver. vlterius quæro,* & hæc eſt com. opinio, ſecundum Iaſ. *in d. l. 2. num.144.* niſi expreſſè actum ſit, quod vtrun- * que poſſit peti, vel niſi adſit clauſula Rato manente pacto. Redo. *eodem tract. pag.424. num. 10.* Iaſ. *in d. num.144.* vbi alios citat, & Corb. *ead. ampl. numer.0.* qui alios congerit, & nos de hoc diximus ſupra *de variis caducitatibus, ead. quæſt.1. num.35.* Addit Corb. ex ſententia, Iaſ. *num.141.* quod, ſi emphyteuta ſe obligauerit ad canonem duorum denariorum ſub pæna centum, poſſit Dominus illam pænam magnam exigere pro paruo canone, per rationes ibi per eum adductas; Quod intellige in Sæcularibus; non autem in Eccleſiaſticis; vt ſupra diximus, *numer.74. cum ſeq.* Et dicit etiam, quod huiuſmodi pæna non habet locum contra Dominum non ſeruantem pacta; & videndus eſt etiam Bald. & Afflict. *in cap.1. qualiter Dominus feud. prob. priuetur.*

89 Declaratur tertiò, niſi Dominus poſt lapſum tempus recepiſſet, vel petiiſſet canonem ab emphyteuta; nam tunc vtroque caſu cenſetur remiſiſſe caducitatem: Et ideo, non debet poſtea agere ad pænam, cum remiſſa caducitate, cenſeatur remiſſa pæna. Iaſ. *in d. l. 2. num.145.*

Subdeclara, niſi actum ſit, vt pæna tam committatur, quàm exigatur, rato manente pacto: quia per verbum exigendo, excluditur purgatio moræ, Bald. *in d. leg. 2. numer.13.* refert Corb. *dict. ampl.9 num.11.*

90 Amplia decimotertiò, etiam, ſi Dominus pro conceſſione recepiſſet iuſtum pretium rei conceſſæ, reſeruato ſolùm vnico denario pro canone: Nam ſi ceſſauerit in ſolutione, cadit à iure ſuo, Spec. *dict. §. nunc aliqua quæſt.103.* Natt. *conſil.49. numer.15. ver. ſecundo moneor,* & meliùs *numer.17.* faciunt, quæ dicit Clar. *§. feudum quæſt. 16.* vbi vult, ex ſententia omnium feudiſtarum, quod feudum acquiſitum pretio mediante, ſit verum feudum, & reguletur ſecundum leges feudi, & conſuetudines; ſequitur Corb. *eadem cauſa ampliat.10.* Et ego ita credo, quia in contractu emphyteutico præſtatur parua

penſio in recognitionem dominij, vt diximus, *in Præludiis quæſt.15.numer.4.* Et emphyteuſis poteſt haberi, vel titulo oneroſo, vel lucratiuo, oneroſo quando à principio præſtatur magna quantitas, ſed tantum conſtituitur modica penſio annuatim; lucratiuo vero quãdo non præſtatur illa quantitas, ſed tantum conſtituitur annuus reditus, vt diximus quoque in eod. tit. *de Prælud. quæſt.16.nu.1. & ſequenti.*

91 Amplia 14. habere locum etiam, ſi in re emphyteutica contingat aliquod damnum, puta fluminis corroſione, vel caſmate vel huiuſmodi, etiam ſi maxima rei pars perierit, quia emphyteuta non excuſabitur à ſolutione canonis, neque in totum, neque in parte, niſi res funditus perierit, probatur hoc *in l.1. Cod. de iur. emphyt. in fine*; ibi: ſi vero particulare. Gloſſ. commu-
* niter recepta *in c.potuit, de locato in ver. expelli, verſic. idem ſi fundus,* & ibi Abb. *n.16.* Dicit hanc eſſe com. op. & idem dicit Iaſ. *in d.l.1.n.77.* eſt etiam text. expreſſus in *§. adeo Inſt. de locat.* ibi ſin autem; & gloſſ. in ver. particularis, ponit verſum.

Res periit tota, tunc nihil dabit emphyteuta.
Si pro parte perit, non ita liber erit.

Clar. *§. emphyt. quæſt.8. ver. quæro etiam*, cum aliis allegatis per Corb. *eadem cauſ. & ampl. 11.* & per Seraph. *de privil. iur. privil. 84. num. 18.* Ratio autem affertur, quia penſio ſoluitur in ſignum recognitionis directi domi-
92 nij, quod eſt indiuiſibile, & non pro fructibus. Rom. *conſ.369.num.32.* Clar. *ead. quæſt. ver. cum enim* Rot. *deciſ. poſt. par.1.609.n.1.* & alibi nos ſæpe diximus; Cum ergo dominium adhuc duret, ſi res in totum non periit; igitur emphyteuta non excuſatur, vt late, de melior. dixi *quæſt.9.n.6.* vbi probatur hoc idem, quando domus eſt combuſta, vel molendinum eſt dirutum caſu fortuito, etiam ſi ſolo æquatum, nihilominus tenetur ad penſionem ſuperſtite ſolo Surd. *conſ.197. num.11.* vbi multos allegat, & *num.12. & ſeq.* Et poteſt cogi ad reficiendum ædificium, & vide late de melior. quæſt. 9. vbi quod tenetur ad refectionem; Alias etiam rationes affert Alciat. *d. conſil.265.* Eſt & alia ratio, quam omnes Doctores concedunt, emphyteuſim hanc ita diminutam, vt ex ea fructus ad penſionem ſufficientes percipi non poſſint, non eſſe extinctam, ſeu finitam, & emphyteutam adhuc remanere emphyteutam; ergo etiam debet integram penſionem ſoluere, & non poteſt ſe liberare
93 à canonis ſolutione relinquendo Domino emphyteuſim. Alber. *in ead. l.2.n.21.* & ibi Iaſ. *n.24.* Corn. *conſ.16.n.10. vol.2.* Pariſ. *conſ.24.n.18.vol.4.* Spec. *in d. §. nunc aliqua quæſt. 33.* & alios vide de *Laudem. quæſt.29.* Imol. *in d.c.potuit, num. 63.* vbi determinat, etiam ſi pro maiori parte interierit, quando res ad certum ſeruitium fuit conceſſa. Sed de hoc late diximus in tit. *de renunc. quæſt.5.* vbi vide. Affertur etiam alia ratio, quia ſecundum Bart. *in d.l.1.Cod. de iur. emphyt. num. 10.* ad emphyteutam pertinet omne augmentum, de quo dicemus in tit. *de diverſ. quæſt.* ita etiam debet pertinere damnum. Eſt & alia ratio, quia donec quid minimum ſupereſt de emphyteuſi, durat contractus, & obligatio, tex. eſt *in d. l. 1. Cod. de iur. emphy.* ibi cum reliquum permanſit, vt ſupra etiam citauimus; ergo, ſi manet eadem obligatio, emphyteuta debet ſoluere integrum canonem. Inſuper adducitur etiam hæc ratio, quia emphyteuta ſoluit penſionem in recognitionem dominij, vt ſupra etiam diximus: & ideo ſufficit Domino præſtare patientiam, vt emphyteuta poſſit vti, & frui, & ſi res tota non ſit perempta, integra penſio ſolui debet. Mantic. *de tacit. & amb. lib.22.tit.2.nu.28. & tit.24.nu.7.* & hanc eſſe magis com. opin. teſtatur Caroc. *de locat. fol.186.n.9. & 10.* quando emphyteuſis eſt conſtituta ſub penſione non modica, ibi limitat, quia tunc eſt ſimilis locationi ex mente aliorum, quos citat. Sed contr. vide infra *nu. 369.*

Conuenit etiam, vt hoc in loco ponamus vnum pulcherrimum caſum, qui pluries euenit. Emphyteuta alienauit vnam domum ſibi conceſſam in emphyteuſim, vſque in tertiam eius generationem ab Eccleſia, ſine tamen eius conſenſu, & tractu temporis, fuit illa domus reperta intra clauſuram Monialium, vel fuit diruta pro commoditate Monaſterij. Quæſitum fuit, quomodo ſit ſuccurrendum indemnitati Eccleſiæ? Ego conſultus reſpondi, quod duobus modis ſuccurri poteſt, vno modo contra emphyteutam, & ſuos hæredes, pro intereſſe, cum ſit in eius arbitrio, aut repellere emphyteutam, aut agere ad intereſſe, vel cogere ipſum, ad reficiendam domum dirutam, & in eodem contractu permanere, & maxime quando eius culpa domus fuit combuſta, vel diruta, aut culpa inhabitantium. Mantic. *de tacit. lib.22.tit.24.n.11.* Valaſc. *de iur. emphyt. quæſt.27.num. 2.* & nos diximus late in tit. *de melior. quæſt.9.n.6. & 14.* & quando etiam remanſit pars domus, ſiue ſolum, poteſt Dominus directus cogere emphyteutam ad ſoluendum canonem, vt ſupra dixi, & maxime, ſi pro canone ſolueretur quid minimum, vt infra dicetur. Comprobatur hæc opinio, quia ſi domus, culpa emphyteutæ ſit combuſta, & ex area facta fuit via publica, poteſt Dominus directus agere ad intereſſe. Mantic. citato loco, & quando res, quæ eſt in obligatione, non poteſt haberi (vt in caſu noſtro) non eſt quærenda alia ſimilis, ſed ſufficit debitori ſoluere damna, & intereſſe. Rota *dec. 56. numer. 3. par. 1. recentiſſ.*

Altero modo ſuccurri poteſt Eccleſiæ contra Moniales ad ſoluendum canonem pro domo, ſiue area; quia res tranſit in ſingularem ſucceſſorem, cum onere ſuo: nam canonis ſolutio reſpondet iuri reali. & afficit quemlibet ſucceſſorem ſingularem. Affl. *deciſ.95.* Iaſ. *in l.2. ſub num.150. Cod. de iur. emphyt.* Corb. *de cauſ. privat. ob non ſolut. canon. ampl.16.* Rot. *par.5. deciſ.143. num.1. & ſequ. & 15.* & Caualc. *deciſ.30. nu.132. par.2.* & vide etiam, quæ diximus ſupra *de contr. emphyt. quæſt. 31.* poſſent tamen Moniales agere contra venditorem pro intereſſe. Mant. *de tacit. lib.4. tit.27. nu.22.*

Sed quia domus, vel area, non eſt amplius in commercio hominum, & non eſt ſpes, vt reuertatur ad Dominam directam, ſiue Eccleſiam, & ceſſat ſpes laudemiorum, (Rot. *deciſ.211. num. 26 in recollect.* per Dominum Paul. de Rub. & diximus *de ſucc. in bon. emphyt. quæſt.14. n.9. & ſeq.*) ideo declarata caducitate, & ſeruatis ſeruandis, poterit agere contra Moniales pro intereſſe; cum caducitas etiam declarari poſſit contra tertium poſſeſſorem; vt diximus *de variar. caduc. q.7.* Et quia quoque fuit alienata in potentiorem, quod fieri non poteſt; vt probauimus in tit. *de alienat. quæſt.1.n. 221.* & obtinere mandatum executiuum contra eorum bona ab Epiſcopo; qui etiam poterit amicabiliter componere differentiam, & cui præcipue cura Sanctimonialium commiſſa eſt, ſuper qua inuigilare debet, *cap. vnico, §. fin. de ſtat. Regul. in 6.* & illas eleemoſinis, conſilio, fauore, & labore adiuuare. Et hic debeo laudare Marc. Antonium Bizonum Romanum in iure Pontificio, & Cæſareo, nemini ſecundum, Romæ primarium Lectorem, & Aduocatum Conciſtorialem, à Sixto V. Pontif. Maximo Epiſcopum Fulginatum creatum; quem etiam miſit Nuncium Neapolim, qui in Paſtorali munere fuit diligentiſſimus: nam prædicabat, caſus conſcientiæ publice legebat, Eccleſias ſingulis annis viſitabat, quas etiam, non ſolum reſtaurare fecit, ſed etiam omnibus ad cultum diuinum, & ſacrifi-

cium

cium celebrandum ornauit. Pueros fidei rudimenta per ſeipſum, & per aliquos pios viros, ſingulis diebus feſtiuis, docebat; & idem, vt obſeruaretur à Parochis, ſatagebat; pauperes benigne ſubſtentabat. Moniales, non ſolum ei erant maximæ curæ, verum etiam multas eis eleemoſinas diſtribuebat, à quibus, nec etiam munuſculum accipiebat; fuit in eo humilitas, & caſtitas, vulgari menſa, lecto, & veſtitu vtebatur. Humanum erga propinquos carnis affectum ita depoſuit, vt eius nepos, qui in ſua morte præſens fuit, nec quidem vnum nummum ſecum domum rediens ex ſuis facultatibus exportauerit; cum omnes ſuos reditus, pauperibus diſtribuiſſet, & non eſt mirum, ſi audita eius morte, Clerici, & præſertim Moniales, pauperes, omneſque denique Ciues, fleuerunt eorum Patrem, & Paſtorem piiſſimum. Et ego, qui fui ſuus Vicarius Generalis, multas alias eius virtutes, & laudes enarrare deberem, quas omitto, ne ſim longus. Hoc tamen ſolum addo, quod de doctrina tanti Viri, teſtatur Viuius *dec. 402. nu. 4.*

94 Declarat autem hanc com. opin. Clar. *ead. qu.* quod quando duo concurrunt, primo penſio correſpondens fructibus, vel quaſi, & quod penſio ſit conſtituta ad ratam bonorum, puta ad rationem ſolidorum decem pro ſingula pertica, vel huiuſmodi: hoc caſu æquum eſſet, vt penſio detraheretur pro rata, ſicut etiam pro rata fuiſſet conſtituta, quam opinionem vti æquam ſequitur Corb. *d. ampl. 11. in fine*, & Caroc. *de locat. fol. 186. num. 10.*

95 Sed dubium oritur, ex quo *in d. l. 1. Cod. de iur. emph. & in §. adeo, Inſt. de locat. & cond.* dicitur, ſi totus rei interitus acceſſerit ad Dominum redundare periculum; ſi autem particularis ad emphyteutam damnum venire, quomodo intelligitur illud damnum particulare, & Gloſſ. *in d. l. 1. & in eodem §. adeo, in ver. particularis*, dicit Mart. & Io. tenere medietatem, vel minus intelligi debere; ipſe autem tenet, ſi aliquid, etiam parum remanſit, damnum emphyteutæ eſſe, arg. *eiuſdem §. adeo, & d. l. 1.* ibi nihil reliquum; & hanc opinionem videtur tenere Surd. *d. conſ. 197. num. 13.* quia Doctores, qui tenent, quod requiratur, vt tota res pereat indiſtincte loquuntur.

Bart. autem *in d. l. 1. numer. 9.* quem refert Iaſ. ibi *num. 77.* tenet neceſſarium eſſe, vt remaneat aliquid, ſufficiens ad penſionem, quem reprehendit ibi Salyc. dicens quod hoc eſt diuinare, cum eius opinio lege non probetur, & lex loquatur generaliter per verbum particulare, ſequitur hanc opinionem Alber. ibi *num. 8.* Iaſ. *in d. numer. 77.* licet obſcure, quia, non bene determinat, niſi dicamus, ex quo vltimo loco poſuit opinionem Salyc. eius opinionem videtur approbare; & hanc opinionem contra Bart. tenet etiam Surd. *d. conſ. 197. num. 11.* & Valaſc. *de iur. emph. queſt. 27. nu. 4.* dicit quod hæc opinio Salyc. placet magis communiter ſcribentibus, ſequitur Natt. *conſ. 49. num. 25. verſ. vndecimo*, Imol. & Anton. de But. *in d. cap. potuit*, Alciat. *conſil. 265. per totum*, Surd. *deciſ. 198. num. 9.* Corb. *d. ampl. 11. numer. 4.* & alij allegati per Valaſc. *d. n. 4.* & contra Bart. eſt com. opin. vt atteſtatur Caroc. *de locat. fol. 189. num. 11.* & Surd. *d. conſ. num. 19.*

Cæterum idem Valaſc. tenet opinionem Bart. quod ſupereſſe debeat aliquid ſufficiens ad penſionem, alioqui debeat fieri remiſſio, quam ſequitur (vt ipſe dicit) Abb. *in eodem cap. potuit, col. fin.* Fatetur tamen, quod non procedat de rigore iuris, ſed de æquitate, ex ſententia Fulg. *in d. l. 1.* & Plat. *in d. §. adeo num. 13.* Refert etiam ibi *n. 5.* aliquando apud Eccleſiaſtica Tribunalia practicari in huiuſmodi caſibus diminutionis in re emphyteutica contingentis, veluti, ſi ager alias fructuoſus arenis maris, vel propinqui fluuij ſit pene obrutus, bonorum virorum arbitrio penſionis, diminutionem fieri, ne Eccleſia, iuſtitiæ cultrix, vt *cap. 1. de alien. feud.* cum euidenti damno alterius locupletetur, contra regulam locupletari *de reg. iur.* ex refert Garc. de expenſis ita atteſtantem, *cap. 14. n. 9.*

Sed quamuis opinio Salyc. ſit communis, vt ſupra diximus, & in tit. *de melior. queſt. 9. numer. 9.* contra Bart. tenuerimus, nihilominus nunc diſtinguendum eſſe puto, Aut enim emphyteuta ſoluit magnam penſionem correſpondentem fructibus, vel quaſi, tunc arbitrio Iudicis debeat fieri remiſſio, & diminutio canonis; Et hanc opinionem eſſe valde æquam dicit Clar. *d. queſt. 8. ver. ſed quid in fine*, & *in verb. ſed nunquid*, loquens de ſterilitate contingente in re emphyteutica, niſi tamen penſio correſponderet fructibus; tunc enim, cum emphyteuſis fere in omnibus æquiparetur locationi, Iudex poterit arbitrari circa remiſſionem faciendam, quem ſequitur idem Valaſc. *eadem queſt. nu. 6.* vbi dicit, & proculdubio verum eſt, & illud quoque addatur, vt ad ratam bonorum penſio conſtituta ſit. Addit etiam Valaſc. quod non eſt ſimile in venditione, in qua periculum rei venditæ, ſimul atque venditio eſt perfecta, licet adhuc res non ſit tradita, tranſit ad emptorem, nulla diſtinctione præmiſſa, an res in totum, vel in parte pereat, *l. 1. Cod. de per. & com. rei vend.* quia emphyteuta non conſequitur abſolutum dominium. Aut emphyteuta quid minimum pro canone ſoluit, & tunc procedit communis opinio, contra Bartol. Facit pro hac opinione, & diſtinctione, quod quando ſoluitur modica penſio, non ſit remiſſio penſionis propter ſterilitatem. Mant. *de tacitu. & ambigu. lib. 22. tit. 8. num. 28.* & de hoc dicemus in ſequ. Nec huic diſtinctioni obſtat text. *in d. l. 1. & in d. §. adeo*; Quia intelligi debent, quando ſoluitur pro canone quid minimum, ex ſui natura, vt diximus *in Prælud. q. 5. num. 4.* & cum hac reſponſione poſſunt alia argumenta contraria dilui. iniquum etiam mihi videretur, quod emphyteuta, & maxime Eccleſiæ, debeat ſoluere integram penſionem, & ex emphyteuſi quaſi nullam, vel paruam vtilitatem recipiat, & cum eius iactura Dominus locupletetur. Nec etiam debet obſtare ratio de augumento; quia illud eſt accidentale, non de ſui natura, & res iudicari debet ſecundum eius propriam naturam, non ſecundum quod aliquo caſu accidentaliter contingit, not. *in l. ſecundum naturam*, & ibi Cagn. *in fine. ff. de reg. iur.*

96 Illud etiam ſcire oportet, quod, ſi fuit pactum, ſi res in totum pereat, emphyteuta teneatur ad penſionem, an hoc pactum valeat. Spec. *in d. §. nunc aliqua* argumentatur pro, & contra, & concludit, quod valeat, per tex. *in d. l. 1. C. de iur. emph.* ibi ſuper omnibus, vel etiam fortuitis caſibus, ſequitur Iaſ. *ibi n. 13.* Valaſc. *de iur. emph. q. 27. n. 1.* quia fortuitos caſus, licet vnicuique in ſe ſuſcipere. *l. fiſtulas, §. frumenta, ff. de cont. emph.* Corb. *ead. cauſ. ampl. 12. n. 7. & limit. 32.*

97 Amplia 15. habere locum in emphyteuta, qui paſſus eſt ſterilitatem, etiam ſi emphyteuſim receperit ſub magno canone, & reſpondeat fere annuis fructibus; Ratio eſt, quia emphyteuta ſoluit canonem in recognitionem dominij, & non fructuum perceptorum: Gloſſ. *in c. potuit de locat.* quam communiter tenent Canoniſtæ ibi Anch. *num. 20.* & Imo. 41. & Legiſtæ *in l. 1. C. de iur. emph.* Alber. ibi, & Iaſ. *nu. 18.* & Bal. *num. 10.* Bero. *conſ. 142. nu. 4. & 9. vol. 1.* Syluan. *conſ. 9. num. 20.* Natt. *conſ. 194. & conſ. 49.* vbi hanc opinionem multis rationibus comprobat, & teſtatur de communi & reſpondet contrariis: Burſat. *conſ. 11. nu. 22. lib. 1.* Alex. *in l. ſi interdum, §. ex naufragio num. 7.* & ibi Caſt. *num. 3. ff. de neq. poſſ.* Redoan. *de*

reb. Eccl. non alien. fol. 24. num. 8. Clar. §. emphyt. ver. ſed nunquid propter ſterilitatem, licet in fine teneat, quod excuſetur, quando penſio correſpondet fructibus, & prædictam opinionem Corb. 12. argumentis comprobat, quando ſoluitur magna penſio fructibus correſpondens ead. cauſ. ampl. 12. & ita de conſuetudine ſeruari atteſtatur Ioſeph. Ludouic. conc. 12. ver. quicquid, vt refert Caroc. de locat. fol. 186. dicens n. 8. q. 3. & ſic corruunt multa dicta Iul. Clar. q. 8. ver. nunquid, vbi in multis ſe fundat, in qualitate correſpondentiæ fructuum, & Seraph. de iur. im. priuil. 84. num. 17. quia conſuetudo eſt in contrarium, & de hac quæſt. aliqua diximus de melior. quæſt. 9. numero 9.

98 Contrarium tenet Alex. conſ. 112. vol. 1. Bero. conſ. 130. Neuiz. conſ. 92. nu. 24. Rol. conſ. 96. n. 26. vol. 1. Aret. conſ. 55. col. 2. Grat. conſ. 128. n. 10. vol. 2. Ruin. conſ. 77. n. 7. Paul. de Monte Pic. in reper. auth. præterea, num. 13. C. vnde Vir & Vx. Io. Ant. Rub. in l. gallus, §. quidam rectè num. 207. ff. de lib. & poſth. & Iaſ. in ead. l. §. etiam ſi pendente. And. Sic. conſ. 14. & Port. conſ. 144. num. 2. & opinionem Bero. in dict. conſil. 131. quod pro tata fructuum fiat remiſſio canonis, tenet Teſſaur. deciſ. 20. vbi alios hanc opinionem tenentes citat, & prædictam contrariam opinionem tenent alij, relati per Corb. ead. cauſ. limitat. 20.

99 Sed pro habenda veritate huius quæſtionis, diſtinguendum puto. Aut emphyteuta ſoluit penſionem habito reſpectu ad fructus, qui percipiontur, & ſic quando ſoluit magnam penſionem, & tunc habet locum remiſſio, & in hoc caſu recedendum erit à prima opinione, prout tenet Bar. in l. 1. in 2. opp. C. de iur. emphyt. & ibi Iaſ. col. 4. Alex. conſ. 112. vol. 1. Redo. eod. tract. fol. 430. num. 2. & 3. qui hanc diſtinctionem probat. Clar. in d. ver. nunquid, licet Bar. in d. l. 1. dicat non habere locum, niſi emphyteuta potuit colligere tantum, quantum ſufficiat ad penſionem præſtandam, ſed eius dictum in hoc reprobatur à Doctoribus, vt per Clar. ibi, & per
* Redo. vt diximus ſupra num. 95. hanc etiam opinionem dicit eſſe com. Cott. in memor. in ver. emphyteuta regulariter. Apoſt. ad Alex. d. conſ. 112. nu. 2. & alij ſupracitati in contrarium. Bero. in c. potuit de locato n. 175. & conſ. 130. & 131. vol. 1. quam etiam opinionem ſequitur Rota Romana dec. 720. n. 5. par. 1. diuerſ. & in conductore ad longum tempus reſpondente penſionem fructibus æqualem, & in emphyteuta ſimiliter ita ſoluente tenet Valaſc. de iur. emph. q. 29. num. 24. Fach. cont. iur. lib. 1. cap. 89. & reſp. contrariis.

Aut emphyteuta ſoluit modicam penſionem, ſeu quid minimum, non in compenſationem fructuum, ſed in recognitionem directi dominij, & tunc propter ſterilitatem non fit remiſſio penſionis. Rot. in ead. dec. quæ hanc diſtinctionem amplectitur & Boſſ. in tract. crim. tit. de remiſ. merc. num. 114. hanc op. com. appellat, &
* plures alios Rot. cumulat, nempe Alex. d. conſ. 112. Rom. in l. interdum, §. ex naufragio num. 5. ff. de acq. poſſ. Aret. d. conſ. 55. Soc. in d. l. gallus, §. etiam, ſi à parente, n. 6. Barba. conſ. 14. n. 36. lib. 2. & in Rub. de locat. num. 8. Veron. conſ. cuul. 25. num. 20. Ruin. d. conſ. 77. & conſ. 167. ſub num. 21. lib. 1. Grat. eod. conſ. 128. Cagn. in Auth. qui rem n. 6. C. de Sac. Sanct. Eccl. Ber. in d. c. potuit. Clar. in ead. quæſt. 8. Neuiz. d. conſil. 91. Rol. eod. conſil. 96. Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. nu. 11. licet ipſe in puncto iuris contrarium ſentiat num. 12. per d. l. 1. C. de iur. emphyt. Nauarr. in man. Confeſ. cap. 17. num. 190. vbi dicit hanc eſſe com. op. Seraph. de priuil. iur. priuil. 84. nu. 17. allegat etiam Rot. Boſſ. eod. n. 114. & Bar. in dict. l. 1. vbi etiam dicit, quicquid in contrarium dixerit ibi Salyc. in 5. opp. quem ſequitur ibi Iaſon, num. 22. Natt. conſ. 49. nu. 25. ver. vndecimò. Valaſc. vbi ſupra num. 11. cui Salyceto reſpondet Ruin. d. conſ. 261. ſub num. 21. eandem opinionem tenet Mant. de tacit. & amb. libr. 22. tit. 2. num. 27. & 28. Facit, quod diximus ſupra in ampl. 14. n. 95. ver. ſed quamuis, & eſt receptiſſima omnium ſententia, quod quando ſoluitur modica penſio, non fiat remiſſio propter ſterilitatem contingentem in fructibus etiam in caſibus inſolitis, & fortuitis, vt per eundem Valaſc. dict. quæſtione 27. n. 7. vbi multos congerit, ſiue ſit emphyteuſis priuati, ſiue Reipublicæ, ibi n. 8. & ſiue præſtet mercedem in pecunia, ſiue in fructibus, & etiam, ſi fructus ab hoſtibus depopulati ſunt.

100 Et multo magis procederet opinio, quod deberet fieri remiſſio, quando ab initio eſſet facta remiſſio ſextæ partis de redditibus ſolitis emphyteuſis, iuxta Auth. perpetua, C. de Sac. Sanct. Eccl. in compenſationem periculi ſterilitatis, Gloſ. in d. Auth. in ver. ſextam partem, quam ibi ſequitur Bar. num. 4. Salyc. in prima opp. Paul. de Caſt. nu. 3. Rot. in d. dec. 720. n. 6. & Iac. de Beluiſ. in Auth. de non alien. aut permut. §. quia verò Leonis, in 3. opp. inquit remiſſionem ſextæ partis fieri ab initio conducenti in emphyteuſim, in compenſationem periculi ſterilitatis, & alterius caſus fortuiti, quod ad ipſum Conductorem ſpectat, quem ſequitur Alex. d. conſ. 112. nu. 2. Natt. d. conſ. 49. & Iac. Butrig. in d. Auth. præterea, in 3. opp. dicit, ideo concedi diminutionem ſextæ partis, quia Eccleſia habet certitudinem percipiendi quolibet anno tantum nomine penſionis: & iſta diminutio ſic fieri debet, ſi fructus aſcendunt ad duodecimam, competens canon erit in decem, Redo. de reb. Eccl. non alien. fol. 433. nu. 1. & quod minui poſſit ſexta pars de redditibus, quando eſt conceſſa in perpetuum, Rot. deciſ. poſt. 50. num. 2. par. 1. poſſunt enim contingere multi caſus, ex quibus Eccleſia non ſit habitura eos fructus, prout habet, ſequitur Gemin. & Præpoſ. in c. præterea, 10. q. 2. vbi dicit non poſſe ex hoc dici Eccleſiam damnum pati, cum ponat rem ſuam magis in tuto, ſequitur Rot. diuerſ. par. 1. deciſ. 723. Burſat. conſ. 11. num. 23. vol. 1. Viui. dec. 500. num. 12. per tex. in §. dudum, in Auth. de non alien. & permut. qui tex. ſecundum Rot. in ead. deciſ. in fine. habet locum in caſibus fortuitis, tam ſolitis, quam inſolitis, Mant. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 2. num. 17. ſed ſi conceditur res pretioſa, iuſta penſio erit ſoluenda, & ibi per eum.

101 Aduertendum tamen eſt, quod dicta Auth. perpetua, loquitur de emphyteuſi perpetua, in qua ſolet haberi ratio ſextæ partis, vt dicit Rota in allegata dec. 50. & Add. ad dec. Ludouiſ. 572. n. 15. litt. B. vbi alios refert, & addendus eſt M. Ant. Genuen. in prax. Arch. Neapol. cap. 89. nu. 6. qui etiam declarat, quare fieri debeat diminutio ſextę partis, ſicut pactum de retrouendendo diminuit ſextam partem, & quando ruinoſæ domus, aut rei ruinoſæ fit conceſſio, tunc plus minuitur penſio, ſecundum Spec. in §. nunc aliqua q. 6. de locat. Alex. conſil. 79. col. 3. lib. 1. & Redoan. de reb. Eccl. non alien. fol. 433. n. 1. & diminuitur in tertia parte. Idem Spec. ibidem q. 7. & Paul. de Caſt. in Auth. ſi quas ruinas, C. de Sac. Sanct. Eccl. n. 2. & diſtingue, vt ibi. Sed quando conceditur res pretioſa, penſio conſtituenda eſt, vt diximus de cont. emph. q. 28. & eſt tex. in d. Auth. perpetua.

Quinimmo in æſtimatione facienda, ſecundum Reſt. Caſtal. & Ber. Alph. quos refert Burſat. d. conſil. 11. nu. 23. vol. 1. & Viu. dec. 500. nu. 13. communiter per Italiam obſeruatur, qood ſufficiat detractio tertiæ partis iuſti pretij, & idem dicit Caualc. dec. 1. nu. 26. part. 2. qui alios refert, cum vera æſtimatio fundi emphyteutici ſit tertia pars tantum iuſti pretij, ſi foret allodialis, ratione periculi caducitatis, & ſolutionis canonis, vt ſentit, etiam Rota dec. 457. n. 3. & 4. par. 1. recent. quia bona alicui oneri, & ſeruituti annexa, æſtimari debent pro tertio minus, quam ſit iuſtus valor, ſine onere, & ſic detrahitur tertia pars pretij, vt idem Caualc. ead. dec. n. 2. declarat. Et in patria mea de conſuetudine detrahitur

quarta

quarta pars iuſti pretij, quando res emphyteutica
alienatur, cum conſenſu Domini, & non debetur
haberi alia ratio diminutionis, eo quia ſoluitur penſio
Domino, quia iam in alienatione habita fuit diminu-
tio tertiæ partis, ratione periculi caducitatis, & ſo-
lutionis canonis, quemadmodum etiam res dicitur
minus valere, ratione oneris adiuncti ipſi rei, ratione
mali vicini, & ratione difficultatis in exigendo, vt per
Crauet. *conſil.145. numer.9.* & dicitur etiam minus vale-
re prædium ruſticum, quam vrbanum, cum prædium
ruſticum debeat æſtimari cum diminutione ſaltem
tertiæ partis iuſti pretij ipſius, vt tenet Rota *in d.ll.*
dec.477. vbi etiam aſſertur ratio, & per Seraph. *dec.1377.*
num.3.

Et prædictæ diſtinctioni non obſtat auctoritas
Ioſeph. Lud. & Caroc. dicentium, quod conſuetudo eſt
in contrarium: quia ſecundum opinionem, quam ſæpe
ſequuta eſt Rot. Rom. Doctori fidem facienti de con-
102 ſuetudine fides non adhibetur, & eſt magis recepta
* opinio. Ludouiſ. *dec.274.n.5.* Gab. *de prob. conc.4. ſub num.1.*
Seraph. *dec.1349.n.5.* Add. *ad d. dec.274. nu.8.* vbi alias deci-
ſiones allegat, vel opinio contraria procedit in Curiis
in quibus Doctor verſatus eſt, iuxta diſtinctionem,
quam facit Surd. *conſ.74.n.14.* & Gab. *d. conc.4. nu. 2.* & de
magis com. op. teſtatur Burſ. *conſ.201.n.47. lib.2.* Honded.
103 *conſ.101. lib.1. n.39.* Rot. *in dec. poſt. 284 par. 1.* Retenta tamen
opinione Gloſ. & aliorum, quod emphyteuta ſoluens
magnam penſionem fructibus correſpondentem, &
paſſus ſit ſterilitatem, nihilominus tenetur ſoluere ca-
nonem. declaratur non habere locum, ſi emphyteuta
promiſiſſet in eodem inſtrumento ſoluere canonem
de fructibus rei conceſſæ in emphyteuſim, quia tunc,
cum dicatur facta mentio de fructibus per modum
taxationis, & non demonſtrationis, non eſt obligatus
ſoluere pro canone, niſi fructus, quos percepiſſet ex
emphyteuſi, & ſi non aſcenderent ad integrum ca-
nonem propter ſterilitatem, vel aliud accidens, pro-
pter integrum canonem, non ſolutum illo anno, non
poſſit expelli. Bero. *conſ. 266. numer.12. vol.2.* Dec. *conſ.180.*
num. 2. vbi dicit, ſi legatus ſit certus numerus ampho-
rarum vini, quod in fundo Semproniano natum eſſet,
& minus natum ſit, amplius, non debetur Caſt. *conſil.*
47. vol.2. col. fin. & conſ. 327. lib. 1. cum aliis allegatis per
Corb. *ead. ampl.12. num.34. & ſeq.* quod *nu.36.* declarat, niſi
culpa, vel negligentia emphyteutæ fructus non fue-
runt percepti, ſequitur Gratian. *d. ſcep. foren. c.223. n.17.* ita
vt etiam ratione moræ irregularis debeantur fructus
rei non traditæ, ſi ex re fructuoſa percipi potuerunt, ibi
concludunt.

104 Secundo declara, niſi in loco contractus adeſſet
lex particularis, vel ſtatutum, quod, quando datur res
in emphyteuſim, & ſoluitur penſio æquiualens ferè
fructibus, quoad remiſſionem faciendam, ratione
caſus fortuiti, contractus, locatio ſimplex cenſeatur.
& iudicetur, & id quod ſoluitur, cenſeatur ſolui in
recompenſationem fructuum, & non in recognitio-
nem dominij; nam tunc eſſet facienda remiſſio pro-
pter ſterilitatem, Bero. *conſ.130. num.8. vol.1.* cuius opinio-
nem ſequitur Corb. *d. ampl.12. n.38. & ſeq.* quia contrahen-
tes cenſentur potius conformare ſe, cum diſpoſitione
105 Statuti, quam cum diſpoſitione iuris communis, Iaſ.
in d. l. 2. C. de iur. emp. num.187. & ibi Salyc. *nu.26.* Imol. *in d. c.*
potuit in fine, Soc. iun. *conſ.71. n.11. lib.1.* Bar. Soc. *conſ.61. nu.36.*
vol.4. Caſt. *conſ.200. col. 2. vol.2.* & idem dicendum eſt, vbi
adeſt conſuetudo, vt emphyteuta teneatur ad ſolutio-
nem canonis in caſu, in quo de iure deberet ei fieri re-
miſſio, Corb. *ead. cauſ. limit.30. in fine,* qui allegat Angel.
& Roch. de Curt.

106 Tertio declara, niſi eodem inſtrumento promiſcuè
eſſet facta mentio de emphyteuſi, & locatione, &
adeſſent alia pacta, quæ magis conuenirent locatio-
ni, quam emphyteuſi, puta, quia dictum eſſet, vt quin-
quaginta ſoluerentur annuatim pro affictu, & vt pro
tempore, quo vti, & frui non poſſent inueſtiti fiat eis
remiſſio, quia hæc omnia ſapiunt locationem, &
ſtante quod contrahentes nominauerunt contractum
emphyteuſim, & locationem debent in dubio potius
locatio, quam emphyteuſis iudicari, cum pro loca-
tione adſit nominatio contrahentium, & adſint plura
pacta, quæ potius locationi, quam emphyteuſi con-
ueniunt, ita Bell. *conſ.21. n.5. & ſeq.* Clar. *§. emphyt. quæſt.1.*
Corb. *d. ampl.12. verſ. vnum ſciat,* ſed pro hac declaratione
videnda ſunt, quæ dixi in *qu.15. de Prælud.* & Rot. *dec.539.*
nu.3. par.3. diuerſ. vbi eſt caſus de locatione ad longum
tempus, & ex vi fluminis pars fundi perierat, & vid.
etiam ſupra *de melior. qu.9. n.9.*

107 Cæterum retenta dicta diſtinctione, declara quan-
do fuiſſet factum pactum expreſſum de ſoluenda pen-
ſione, ſolui debet, etiam exiſtente ſterilitate; licet
magna penſio ſoluatur, vt pactum operatur, & ideo
non ſoluendo res incideret in commiſſum, Seraphi-
nus *de priuil. iur. priuil.84. num.17.* qui pro hac ſua opinio-
ne allegat Iaſ. *in l. liber homo, §. decem de ver. ob.* & Pariſ.
conſ.33. nu.19. vol.4. quem ſimpliciter refert Caroc. *de locat.*
fol.186. ſub n.11. quæ opinio ſi eſſet vera deſtrueretur
prędicta diſtinctio: quia in omnibus inueſtituris hodie
huiuſmodi pacta repariuntur. Sed ego hâc opinionem
puto non eſſe veram, eamque eſſe omnino reiicien-
108 dam, Moueor quia pactum continens illud idem,
quod ius commune, vel Statutum nihil operatur vltra
ius commune, ſeu Statutorum, ſed eſt admonitio,
vt diximus *de var. cadu. q.14. nu.33.* & Iaſ. & Pariſ. in di-
ctis locis hoc non dicunt, ſed ſolum dicunt, quod in
110 contractibus, nondum clauſulæ, ſed ne quidem mi-
nimum verbum debet eſſe ſine virtute aliquid operan-
di, iuxta doctrinam Bald. in Rub. *C. de cont. empt.* &
plures concordantes allegat Mant. *de tacit. & amb. lib.2.*
tit.12. num.25. quam regulam ipſe pluribus modis decla-
111 rat, & inter alias declarationes ponit infraſcriptas, ſci-
licet, quod verba non debent intelligi ſuperflua quo-
ties explicite dicitur, quod implicite, vel tacite conti-
netur, vel hæc ſaltem ſuperfluitas toleratur, vbi
plures Doctores allegat pro hac declaratione, & ideo
verba intelliguntur expreſſa, quo tacite inſunt quam-
uis aliter intelligi poſſent, allegat Paul de Caſt. &
Alex. *in l.3. ff. de legat.1.* Ruin. *conſil.169. num.14. lib.1.* Crauet.
conſ.668. num.13. Secundo verba non dicuntur ſuperflua
ſi aliquam remouent dubitationem, & plenius proſpi-
112 ciunt. Crauet. *conſ.70. num.29. & 30.* Honded. *conſ.60. lib.1.*
n.73. & ideo illud pactum, ſeu illa verba nihil debent
operari, ſed cenſentur appoſita, vt plenius, & tutius
Domino cautum ſit, omni remota dubitatione, vt di-
113 cit Crauet. *d. n.30.* cum expreſſio facta per eum modum,
per quem tacite ineſt, habeat hanc naturam, vt nihil
ſoleat operari, vltra illud, quod ineſt *l. 3 ff. de leg. 1. & l.*
114 *non recte, C. de fideiuſ.* & ideo illa expreſſio, ſiue pactum,
quia nihil de nouo inducit, eſt declaratorium ad cau-
telam, vt manifeſtius appareat Dominum velle ſibi
ſolui penſionem ſtatutis temporibus, ad excitandum
emphyteutam, quod veniente tempore ſoluat, & ita
115 etiam declarat Iaſ. *in d. §. decem num.4. in fine.* Tertio, ſi
in contractu exprimitur illud, quod tacite ineſt à na-
tura contractus, nihil auget, neque diminuit. Bal. *in*
cap.1. §. vlt. in fine de prob. feud. alien. per Feder. & tolerabi-
lius eſt verba eſſe inutilia, quam quod aliquid indu-
cant, contra naturam ipſius actus. Crauet. *conſ.923. n.11.*
& ſemper cenſetur tacitè actum, vt res reuertatur ad
Dominum propter canonem non ſolutum. Corb. *ead.*

cauſ.ampl.9.n.5. ampl.1.eod.tit.ex ſola natura êphyteuſis.

116 Aduertendum tamen eſt,quod emphyteura,quoad canonem reneretur compenſare ſterilitatem, cum vbertate aliorum annorum. Bero. d. conſ.266.num.14.& Caſt.eod.conſ.Corb.ead.ampl.12.n.36.& in Colono,& Conductore videndus eſt Valaſc.d.quæſt.27.nu.44.videndus eſt etiam Caroc.de loc.& cond.fol.188.numer. 46.cum multis aliis ſeqq.vbi hæc materia plene tractatur, Menoc. de arbit. lib.2.caſ.77.Rot.dec.infra alleg. penes Zacch.

117. Adnertendum pariter, quod,ſi culpa emphyteutæ ſterilitas euenerit, ſeu fructus percepti non ſunt; quia fortaſſe non coluit, nec curauit fundum colendum, tunc emphyteuta non excuſaretur. Alex. & Soc. in l. de diuiſione, ff. ſol.mat. Neguſ.de pign.2.mem.3.par. num.18.& ſeq.Corb.ead.ampl.12.num.13 & in Conductore, qui male & intempeſtiuè coluit, & qui vuas minus ſero collegit, & ideo putrefactæ ſunt, aut vinum coacuit, vel herbis ſegetes corrumpi permiſit, cum potuerit eas extirpare, tenet Valaſ. d. q. 27. numer. 39. & Gratian. diſcep. foren.cap. 223. nu.16. & in Conductore, qui male coluit, quod non ſit facienda remiſſio propter ſterilitatem,eſt dec.Rot.impreſſa per Zacch.de oblig.Cam. dec.42.in fine.

118 Quid autem, ſi fiat pactum, quod emphyteuta ſuſcipiat in ſe caſus fortuitos? Vid.erit Valaſc. d.quæſt.27. num.38. & Caroc.eod.tract.fol.186.num. 6. & fol. 177. & 174. & ſupra in præcedenti ampliatione,n.96.& quando renunciaſſet beneficio petendi remiſſionem. propter ſterilitatem, quam paſſus fuit, vel ſuſcepiſſet in ſe periculum caſus fortuiti, vel renunciaſſet exceptioni doli mali, vel conditioni ſine cauſa, & omni auxilio, quo emphyteuta tueri poſſet à præſtatione canonis. Corb. ead.cauſ.limit.20. qui dicit, quod tunc teneret: & pro hac op.allegat Bero.qu.125.Alber.in l.item quæritur,§. ſi exercitu, ff.locati. Soc.iun.conſ.130.numer.24.lib.3. Cepol.caut.48. Iaſ.in l.1.num.92.C.de iur.emph. ver. limita, & factum Principis etiam dicitur caſus fortuitus in hac materia emphyteuſis. Rot.dec.poſth.699.numer.2.par.1. & quando renunciatum eſt beneficio legum, & ſtatutorum, cenſetur renunciatum beneficio petendi remiſſionem, ob caſum fortuitum, tenet Alber. in d. l. item quæritur, §. ſi exercitu. ff. locat. & Crot.ibi num.34. Capic.dec.87.num.10. Iaſ.in l.1.num.98.C.de iur.emph.Gozad.conſ.87.nu.13.& conſil. 54.num.9.Cepol.conſ.48.Rol.conſ.13.num. 8. Mart. de clauſ. clauſ.136.n.6.par.1. ſed cont.tenet Bertaz. de clauſ.clauſ.40. gloſ.6.num. 4.ſed an requiratur certiotatio beneficiorum, vide eundem Bertaz. ibi gloſ. & Seraph. de priuil. iur.106.

119 An autem teneatur emphyteuta denunciare Domino directo ſterilitatem? Videndus erit Valaſc. d. q. 27.& Teſſ.dec.108.

120 Amplia 16. in emphyteuta, qui ſine ſolemnitatibus, de quibus in Auth.præterea,& in Auth.ſi quas ruinas, C.de Sac.Sanct.Eccl.& cap.1. & 2.de reb. Eccleſ. non alien. rem Eccleſiæ in emphyteuſim accepit, quia nihilominus renetur ſoluere canonem, ſicut, ſi cum debita ſolemnitate accepiſſet, Iaſ.in l.2. num.11. C. de iur. emphyt. & eſt Tex.quem ipſe allegat.in §.ſi vero, Auth. de non alien. & ibi hoc not. Ang. in principio: hanc opinionem ſequitur Red.de reb.Ecc.non alien.fol.225.n.3.vbi inquit, id puto eſſe in fauorem Eccleſiæ, & num.4.dicit:facit,quia con-
121 ductor rei Eccleſiæ, qui rem poſſedit ad euitandam ſolutionem penſionis præteritæ, non poteſt opponere exceptionem, quod in locatione, non interuenit conſenſus Superioris, vt requiritur, ſecundum omnes ad not.per Innoc. & Abb. in c. 1. de his quæ fiunt à Prel. & idem tenet fol.250.num.17.& fol. 190. num. 17.& fol.351.num.15. eandem op. ſequitur Rot. vt per Creſc. deciſ.1.de locat.Caualc. dec. 31. num.160.& ſeq. par. 2. Corb. ead.cauſ.ampl.13.Rol.conſ.87.n.10.lib.1.& Surd.dec.108.nu.14. vide etiam de cont.emph.q.21.n.20.

122 Amplia 17. in emphyteuta diuerſi fori, qui rem ſub foro Domini ſitam in emphyteuſim accepit, quia ipſe tunc tenetur canonem ad domum Domini deferre, Iaſon in d.l.2.C.de iur. emphyt. num. 93. per doctrinam Bal.in l.item in illa, col.2.ver. tu diſtingue latius, ff.de conſt.pec. & ibi Alber.& Fulgoſ. Ant.Rub.in repet.l.vnum, ff.ſi cert. pet.num.123.Cott.in memorialibus, in verb.emphyteuta,ver. ſed an teneatur: & ideo, ſi ceſſet in ſolutione per biennium. vel triennium iure ſuo priuatur; & non ſolum tenetur ad domum Domini accedere, ſed etiam canonem ſuis ſumptibus deferre,& gabellam pro eo ſoluere, Iaſon in ead.l.2. numer. 97. & ante ipſum Bal. in l. acceptam, num.15. C. de vſur. vbi dicit, quod hoc eſt nexum ipſi obligationi:ſequitur Cott. in ſupra allegato loco, & Corb. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 14. Bertaz. de clauſ.clauſ.41.gloſ.4.num.7. Marius Burg. de laud.p.3.inſp.13. num.3. & quando ſunt eiuſdem fori, vbi emphyteuſis ſita eſt, tunc emphyteuta debet ad domum Domini ſe conferre ad ſoluendum canonem.Burſat. conſ.444.n. 12.vol.4.Natt.conſ.513.n.3.Rol.conſ.87.num.15. vol.1. Surd. de alim.tit. 4. q. 16. num. 7. Cott.eod. loco, ver. emphyteuta non ſoluendo. Caroc. de locat.fol 223. num.14.tit. de paleis, oliuis, glandibus. Burgo citato loco numer.1.Et habet locum etiam ſi emphyteuta non haberet tutum acceſſum ob graues inimicitias: quia tenetur mittere Procuratorem, Corb. d. cauſa, limit. 12. Burg. citato loco, ſed vid. infra nu.356.

123 Sed ſi res non eſt ſita in foro Domini,& ſunt diuerſi fori, emphyteuta, & Dominus; tunc emphyteuta non teneretur ire ad domum Domini. Bar. in d. l. item in illa, num.9.& Iaſ.in d.l.2.n.92.& ante eum Bal. in ead. l. acceptam, 12.q. Abb. in cap. ſignificante, de pign. num. 9. & 10. Iaſon, conſ.8.n.2. lib.1.Rol.conſ.87.num.14.& ſeq.lib.1. dicens hanc eſſe indubitatam concluſionem, Mant. de tacit. & amb.lib.22.tit.27.nu.60.& plures cumulat Burg.d.inſp.nu.6. quod Dominus tenetur ire,vel mittere Procuratorem, & ſufficit emphyteutæ,quod in die deſtinatæ ſolutionis,dicat:Ego ſum paratus ſoluere canonem,ſi adeſſet, qui reciperet,& hoc faciat annotari per inſtrumentum ad faciliorem probationem, vt dicunt Bar. Bald. Fulgoſ.Angel.Curt.& communiter Doctores in d. l. item in illa,ff.de conſt.pec. ſed ſi adeſſet Procurator Domini, ſeu alius,cui ſolutio fieri valeat,omnes ſentiunt,quod emphyteuta non eſſet excuſatione dignus Rim. iun. conſ. 546.n.18.lib.5.Gozad.conſ.57.n.12.& Hond.conſ.56.n.13.lib.1.

124 Sed quamuis prædicti Doctores dicant, quod debitor,qui eſt diuerſi fori,debeat in foro ſuo proteſtari, quod eſt paratus ſoluere canonem, dummodo adeſſet creditor, qui reciperet, & de hoc faciat annotari per inſtrumentum;tamen Ant. Rub.in dict.repet.l.vnum, ff.ſi cert.pet.n.120.Rip.in tract.de peſt.par.3.ſub n.23.Ruin.conſ. 151.n.4.vol.1.& Rol.dict.conſ.87.nu.18.& ſeq.dicunt hoc non eſſe neceſſarium, ſed potius ſecundum conſuetudinem, & ad cautius agendum: quia debitor eſt ſecurus, ſi non habet, cui ſoluat, l. ſi fundum, §. fin. ff.de leg. commiſ.quod non eſſet, ſi teneretur offerre, Dec. etiam idem tenet conſ.566.n.4.& 5.Alex.conſ.92.nu.10.vol.1.ſequitur etiam Mant.eod.loco citato dum refert Rol. in d.conſil. 87.Et quod illud,quod dicunt præd.DD.ſit conſilium gratia abundandi in cautelam,tenent Alex. eod.conſ.92. numer.11. & conſil. 41. col. 1. & ſeq. vol. 5. Aret. conſil. 163. Seraph. de priuil. iur.priu. 84. limit.9. Bertaz. de clauſ.clauſ. 41.gloſ.4.numer.8.Honded.d.conſ.56.num.9. lib.1. & conſil.36. lib. 2. numero 18. & ideo ex diſpoſitione iuris communis, ſi emphyteuta eſſet diuerſi fori, & res emphyteutica non exiſteret in foro Domini, emphyteuta non teneretur canonem deferre ad domum Domini concedentis,

cedentis, ſed ipſe Dominus teneretur ire ad domum
emphyteutæ, ad recipiendum canonem, & emphy-
teuta non diceretur in mora, niſi die ſtatuto ſolutioni
Dominus in domicilio emphyteutæ adfuerit paratus
recipere ſolutionem. Alber. *in d. l. 2. C. de iur. emph. nu. 22.*
& ibi Iaſon. *num. 92.* Ruin. *d. conſ. 151. num. 2.* Cagn. *in Auth.*
qui rem, num. 33. 12. limit. C. de Sacr. Sanct. Eccl. Abb. & Imol. *in*
dict. cap. ſignificante: & ideo Dominus probare debet, ſe
fuiſſe in loco, vbi erat ſoluendum. Seraph. *d. priuil. 84. &*
limit. 9. vbi plures citat, & intelligit in loco competen-
ti, veluti in iudicio, vel coram honeſtis hominibus; &
vide Caualc. *dec. 43. part. 1 num. 41. cum ſeq. & dec. 21. num. 56.*
& Mag. *dec. Lucen. 78. num. 3.*

125 Et idem, ſi vigore pacti, vel conſuetudinis Domi-
nus obligatus eſſet tali die accedere ad domum em-
phyteutæ, vel talem locum ad recipiendum cano-
nem, qui ab emphyteuta ſolui debet: nam, ſi Dominus
non accederet ad talem locum per centum annos, &
vltra, emphyteuta nunquam caderet à iure ſuo; quia
non dicitur in mora ſoluendi, ad not. per Gloſ. &
Bart. *in d. l. item in illa numer. 11. ver. pone quæro,* & ibi Caſtr.
ſub num. 9. ff. de conſt. pecun. qui dicunt, quod, ſi ſolutio de-
bet fieri Florentiæ in die Paſchatis, & illo die non
probat debitor ſe fuiſſe Florentiæ ad ſoluendum; nec
etiam creditor probat ſe illa die fuiſſe ad recipien-
dum, non dicetur probata mora per lapſum diei, con-
tra debitorem, *l. Arbiter, ſi calendas, ff. de Arbitr.* & conclu-
dit etiam Bart. *in l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.* Alex.
conſ. 172. num. 4. vol. 2. Dec. *conſ. 566. num. 4.* Ruin. *conſ. 151 num.*
4. vol. 1. vbi etiam dicit emphyteutam moram non in-
currere, licet non fuerit proteſtatus, quod canonem
ſolueret, ſi adeſſet; qui reciperet, vel quod non depo-
ſuerit, & conſignauerit: nam quando ex perſona cre-
ditoris debitor impeditur ſoluere abſque oblatione
excuſatur à mora.

Et dum hac die, ſexta menſis Decembris 1642. prædicta
imprimebantur venit optatus Nuncius, referens Illu-
ſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. Comitem Anto-
nium de Montecatinis, nobiliſſimum Ferrarien. Sa-
cræ Aulæ Conſiſtorialis Aduocatum, atque iuris Cę-
ſarei, & Pontificij eruditiſſimum, fuiſſe à Sanctiſſimo
D. N. P. Vrbano Octauo electum Epiſcopum huius
Ciuitatis, quæ diù, nauis inſtar ab vndis, & flucti-
bus agitata fuit, & tandem à diuina prouidentia li-
berata. Quo Nuncio audito illa ſtatim impleta eſt
maxima lætitia, quod tantum Patrem, & Paſto-
rem omnibus virtutibus Epiſcopalibus ornatum, vt
aſſiduè petebatur inter ſacras preces à diuina cle-
mentia obtinuerit. Rogare igitur omnes debemus
Omnipotentem Deum, vt pro ſua infinita miſericor-
dia hunc noſtrum Antiſtitem diutiſſimè conſeruet
incolumem, adiuuantibus etiam precibus Sancti Fe-
liciani noſtri in Cælo Protectoris, in cuius locum
ſucceſſit, & Sancti Nicolai, cuius feſtiuitatem hodie
celebramus, vt eorum benigno, & felici auſpicio
gregem ſibi commiſſum regat, & eorum mores imi-
tetur.

126 Limitat prædicta Bald. *in d. l. acceptam, C. de vſur. 12. qu.*
niſi cenſus, qui ſolueretur, eſſet modicus, puta vnius
nummi, vel duorum, quia, ſi creditor deberet ire ad
debitorem, certè haberet plus incommodi, quàm vtili-
tatis, & ita dicit tenere Innoc. *in c. ſignificante de pign.* qui
hoc non dicit in libro meo, & Bald. refert, & ſequitur
Iaſ. *in dict. l. 2. numer. 92.* idem tenet Redoan. *de reb. Eccl. non*
alien. fol. 446 numer. 26. & Corb. *dict. cauſ. limit. 15. numer. 6.*
& Honded. *conſil. 56. numer. 12. lib. 1.* Cæterum licet opinio
Bald. & aliorum ſit magna, & munita tot auctorita-
tibus; adeo quod temerarium eſſet recedere in practica
127 ab eorum opinione; Tamen ego credo in puncto iuris
contrarium eſſe tenendum; quia canones, vt pluri-
mum conſiſtunt in parua quantitate, & ſoluitur quid
minimum, vt diximus *in Prælud. qu. 15. n. 4.* deinde habe-
mus duas leges, ſcilicet, *l. cum hi, §. eam, de tranſ. & l. item*
in illa in principio, cum Gloſ. *in ver. non venit, ff. de conſt. pec.*
quod actor debet ire ad domum rei, ergò non eſt rece-
dendum à regula, niſi de fallentia doceatur, & à regu-
128 la legis nõ eſt diſcedendũ, niſi per aliam legem, Cagn.
in l. omnis definitio de reg. iur. nu. 17. & cum prædictæ leges,
non diſtinguant inter modicam, & magnam ſum-
mam, nec nos diſtinguere debemus, *l. de pretio, ff. de publ.*
in rem act. & ibi *gloſ. & l. 2.* & ibi Bart. *ff. de offic. Præſ.* Nec
obſtat, *l. ſed ſi ſuſceperit, §. ſed, & ſi proponas,* in qua Bald. ſe
fundat, *ff. de iudic.* quia primo illa lex loquitur in fidei-
commiſſo, & non tenet argumentum à fideicommiſſo
ad emphyteuſim, quando non eſt eadem ratio vt di-
ximus *de renunc. qu. 10. num. 12* diuerſa eſt enim ratio in
hoc caſu inter emphyteuſim, & fideicommiſſum, quia,
vt dictum de natura contractus emphyteuſis eſt ſolue-
re quid minimum: & ideo pro canone minimo, debet
accedere ad domum emphyteutæ: nam ad ea, quæ
129 frequentius accidunt, iura adaptantur, *leg. nam ad*
ea, ff. de legib. Secundo non eſt mirum, ſi in illa lege ca-
uetur, quod ſolutio fieri deberet Romæ, quia conſta-
bat de mente tacita teſtatoris quod ita voluerit, &
relictum erat factum clariſſimis, & nobiliſſimis perſo-
nis Romanis, & ideo duo concurrebãt in illo caſu, vt
dicit ibi Paul. de Caſtr. nobilitas ſcilicet legatarij exi-
ſtentis certo loco, & quod ibi erat patrimonium ſuf-
ficiens, licet ibi non adeſſet maiorpars hæreditatis,
quæ ratio ceſſat in caſu noſtro.

130 Addit etiam Mant. *d. tit. 27. num. 59.* quod, ſi emphy-
teuta ex iuſta cauſa crediderit ſe teneri ad ſoluendum
in domo ſua, à pæna caducitatis excuſatur, ſi tardius
ſoluerit: quia expectauit, vt Dominus mitteret ali-
quem ad recipiendum canonem: allegat Hier. Gab.
conſ. 66. num. 59. & ſeq. lib. 2.

131 Et proſequendo hanc materiam, quærit Iaſ. *in d. l. 2.*
nu. 93. quando Dominus, & emphyteuta dicantur eiuſ-
dem fori; nam diſtinctionem faciunt Doctores (vt vi-
dimus) quod, ſi Dominus, & emphyteuta ſunt eiuſ-
dem fori, tenetur emphyteuta portare canoné ad do-
mum Domini, alias non, niſi res ſit ſita in foro Domi-
ni, & reſpondet, quod dicuntur eiuſdem fori, quando
vterque habitat in eadem Ciuitate, vel in eodem
Comitatu, Caroc. *de locat. fol. 223. numer. 16.* Burg. *d. inſp. 37.*
num. 5. & propretereà, ſi Dominus habitet in Ciuitate, &
emphyteuta in Comitatu remoto, & tædioſo, non te-
netur canonem portare ad domum Domini, niſi Co-
mitatus eſſet ſub iuriſdictione illius Ciuitatis: allegat
Bart. *in l. item in illa, ff. de conſ. pecun.* vbi etiam dicit, quod
Dominus dicetur eiuſdem fori, quando eſſet illius fo-
ri, in quo res emphyteutica eſſet ſituata: ita quod reus
deberet ire ad domum creditoris, poſito quod ali-
bi haberet ſuam habitationem, vel ſuum domici-
lium.

132 Sed quamvis emphyteuta, & Dominus eſſent di-
uerſi fori; tamen ſi emphyteuta promiſit expreſsè
ſoluere ad domum creditoris, deinde creditor muta-
uit habitationem, nunquid tenebitur virtute pacti
portare canonem ad hanc domum, quam de nouo
mutauit, Bald. *in d. l. acceptam in 14. qu.* concludit, quod, ſi
per hoc non arguatur plus, vel parum plus, quam
prius, tenetur, ſecus, ſi minus, vt quia mutaſſet Ciuita-
tem, refert, & ſequitur Iaſ. *in d. l. 2. n. 94.* & dicit idem te-
nere Bald. & Imol. *in l. cum filius, §. fin. ff. de verb. oblig.* ſe-
quitur etiam Corb. *ead. cauſ. limit. 15.* & dicit Bald. *in ead.*
qu. 14. quod id totum arbitrio boni viri relinquitur.

135 Et ſi emphyteuta promiſit ſoluere canonem Do-

mino in certo loco, & ab illo loco Dominus ſit exban-
nitus vel relegatus, iſto caſu tenebitur emphyteuta in
alio loco, & poreſt cogi ad ſoluendum, & illuc porta-
re, tex. eſt cum Gloſ. *in l. vſuras*, & ibi Bart. & Bal. C. *de
vſur.* ſequitur Iaſ. *in ead. l. 2. n. 95.* & item dicit renendum in
omnibus caſibus enumeratis in d. Gloſ. & ſecundum
Bar. & Bal. etiam.

136 Quærit etiam Iaſ. *ibi numer. 96.* quia dictum fuit, quod
emphyteuta, quando eſt diuerſi fori, non tenetur por-
tare canonem ad forum Domini. Pone, quod iſto caſu
vult emphyteuta ſoluere in foro Domini, tantum,
nunquid poſſit inuito Domino? Et dicit, quod ſic, per
id quod in ſimili not. Bald. *in ead. l. acceptam quæſt. 12. in
fine.* vbi tenet, quod quando conuentum eſt, vt debitor
ſoluat in foro ſuo; poteſt tamen ſoluere in foro credi-
toris, eo inuito, niſi locus ille eſſet deſtinatus fauore
creditoris, vel vtriuſque allegat not. *in dict. l. vſuras*, &
alia iura.

137 Illud quoque ſciendum eſt, quod, ſi res, quam
emphyteuta exportauit ad domum Domini, & in
via periit, periculum erit Domini, ſecundum Gloſ.
in l. cum hi, §. cauſa in ver. alteruter, ff. de tranſact. quam al-
legat Add. ad Abb. *in c. ſignificante, de pign. in fine*, & Redo.
de reb. Ecc. non alien. pag. 446. num. 28. dicit, quod, ſi em-
phyteuta portet canonem ad domum D. ſi in itinere
derogetur, aut ei per vim canon auferatur, liberatur,
Bal. vero *in l. ſi is cui, n. 3. C. de furt.* diſtinguit. Aut actum
erat tacite, vel expreſſe, quod ipſemet reportaret, &
tunc non liberatur, ſi pecunia caſu perditur, ſi alium
mittat; quia non poteſt videri diligens ille, qui venit
contra formam pacti, etiam, ſi diligentem, & fidum
Nuncium mitteret. not. *in l. enim, qui §. fin. ff. commod.* &
idem ſi erat actum, vt mitteret per certum Nuncium;
& miſit per alium, vt ibidem not. ſi autem de hoc
nihil actum fuit, & tunc, Aut Nuncius erat familiaris
& notus, & qui conſueuerat eſſe bonus, & diligens,
& tunc excuſatur mittens, vt *ff. commod. l. argentum*
niſi ſuſcepiſſet in ſe periculum caſus fortuiti, Tiraq.
de pan. minuen cauſ. 51. num. 58. Seraph. *de priuil. iur. priuil. 84.
limit. 6.* etiam, ſi famulus ſubtraxit, vel perdiderit.
Aut non erat Nuncius notus, vel cum poſſet mittere
idoneum, miſit minus ſufficientem, & tunc non
liberatur, Bar. etiam *in ead. l. cum, qui, §. ſed ſi dum,
facit ſimilem diſt.* Aut actum eſt, vt per te ipſum
referes, & tunc eo ipſo, quod per alium re-
mittis, es in culpa, Aut non fuit actum, &
tunc, aut fuit in culpa in eligendo Nuncium, &
periit; periculo remittentis, vt *in d. §. ſed ſi dum,*
ibi ſi vero &c. Aut non fuit in culpa, & tunc non
tenetur, vt *in d. l. argentum.* Aut dubitatur, vtrum
ſit actum, vel non, vt per ipſum reportaret; & tunc
ex qualitate perſonarum, & rei hoc perpendetur, &
ex eo, quod conuentum eſt, & emphyteuta non
incideret in periurium, etiam ſi non ſoluit, quando
tamen remiſit pecuniam, & vt ſolueretur per ali-
quem, qui in ea ſoluenda, ſe minus fideliter geſſit:
nam tunc excuſatur à periurio, ſi poſtquam
ſciuit, ſoluit, Seraph. *eod. priuil. 84. limit. 6.* vbi alios
citat.

138 Limitatur ſecundo illud quod dicitur, vt Domi-
nus, ſeu creditor, qui eſt alterius fori debeat ire ad
domum debitoris, niſi aliter fuerit conuentum, &
conſuetudo aliter ſe haberet, Bar. *in dict. l. in illa, num. 9.
de conſt. pec.* quem ſequitur Iaſ. *in dict. l. 2. num. 92.* Mantic.
lib. 22. tit. 27. num. 60. Bal. *in dict. l. acceptam 12. q.* Abb. *in d. c.
ſignificante, numer. 9. & 10.* & ita conſuetudo inuiola-
biliter obſeruatur in hac Abbatia S. Crucis de Saxo-
139 uiuo, Eminentiſſimi Cardinalis Antonij Barberini,
omni laude digniſſimi, qui propter ſingulares, &
inſignes animi ſui dotes, omnes ad ſui amorem trahit:
nam omnes, quamuis bona emphyteutica poſſideant
extra Territorium huius Ciuitatis, & habitent in lon-
ginquis partibus; tamen in die S. Crucis de menſe
Septembris, accedunt ad palatium Abbatiale ad
ſoluendum canonem; & de ſimili conſuetudine at-
teſtatur etiam Corb. *dict. limit. 15. nu. 6.* & quando adeſſet
pactum, quod emphyteuta teneatur canonem ad do-
mum Domini deferre, tunc tenetur ad domicilium
Domini ad ſoluendum canonem accedere; licet ipſe
eſſet diuerſi fori, cum poſſit in hoc, diſpoſitioni iuris
communis per pactum derogari. Caſtr. *conſ. 24. nu. 2. vo-
lum. 2 per l. 1. §. ſi conuenerit ff. de poſ. & l. paciſci, ff. de pact.* &
probatur *in l. 2. C. de iur. emph.*

Limita tertio ſtante iuramento; quia tunc tenetur
ire ad domum Domini, & ſoluere, vel ſaltim offerre
canonem Grat. *conſ. 41. lib. 1. in fine.* Seraph. *de priuil. iur. 47.
n. 2.* Honded. *dict. conſ. 56. n. 15.* Gozad. *conſ. 57. n. 12. & ſequ.* &
rationes ponunt ibi Serap. & Hond.

140 Amplia 18. habere locum, quamuis Rom. Pont.
aliud reſcripſerit, quod emphyteuta ob non ſolutum
canonem non incidat in commiſſum, quia reſcriptura
non valet, fuit originale dictum Bald. *in leg. ſi à te, num.
1. Cod. de pact. inter empt. vend.* quem ſequuntur Iacob. à
Sanct. Georg. *in Auth. qui rem, num. 118. de Sac. Sanct. Eccl.*
Dec. *in l. cum tempus, ff. de reg. iur. & in c. 1. nu 7. de conſuet.* Soc.
iun. *conſ. 111. numer. 1. lib. 2.* Curt. iun. *in tract. de feud. par. 2.
qu. 3. num. 4* Redoa. *de reb. Eccl. non alien. fol. 445. num. 18.* cum
aliis citatis per Corb. *ead. cauſ. ampl. 15. in principio.* Mant.
de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. numer. 3. Nam dicunt iſti
Doctores, quod tale reſcriptum non valet, non qui-
141 dem ex defectu poteſtatis; quia Sum. Pont. in bonis
Eccleſiæ ſupremam habet poteſtatem, & liberrimam
adminiſtrationem, *c. bonæ rei, 12. quæſt. 2. c. per principalem,
& c. nunc vero 8. quæſt. 3. cap. 2. de preb. in 6.* & Clem. 1. *ad
fin. Vt lit. pend.* Rom. *conſil. 298. numer. 2.* Paul. de Caſt.
conſil. 287. numer. 3. Abb. *in c. conſtitutus, numer. 9. de
reſcrip.* Corn. *conſil. 348. numero 18. lib. 1.* Fel. *in c. quæ in Eccle-
ſiarum, n. 60. de Conſtit.* Sed intelligitur, vt non valeat, ex
142 defectu voluntatis, & cenſetur nullum, & obrepti-
tium; nec præſumitur Papam habuiſſe voluntatem
talem, ſed per importunitatem reſcriptum fuiſſe ob-
tentum, cum intentio Pontificis ſit, quod leges ſer-
uentur, *c. reſcripta, 25. quæſt. 2. l. omnes, Cod. ſi cont. iuſ. vel vtil.
pub. l. reſcripta, C. de prec. Imper. off.* vbi Paul. de Caſt. & Iaſ.
licet de hoc Cott. in memor. dubitet *in verſ. Emphyteuta
non ſoluendo canonem;* & ei reſpicit Corb. *d. ampl. 15. n. 4.*

143 Declara primo, vt habeat locum, quando reſcrip-
tum eſt in forma communi obtentum, vt dicit Bald.
in d. l. ſi à te, in principio; & eſt, quando non eſt factum ex
certa ſcientia Pontificis, Spec. *de reſcrip. præſent. §. quomo-
do impug. reſcrip. rat. for. verſ. ſequitur videre,* Abb. *in c. 1. num. 6.
de conſ. vtil. vel inu.* Secus ſi eſſet obtentum, cum clau-
ſula, Non obſtante quacunque lege contrarium
diſponente, vel alia clauſula æquipollente; quia tunc
non poſſet expelli ob non ſolutum canonem *l. 1. & ibi*
Bar. *C. de pen. bon. ſub. verſ. quæro quod*, ſi Imperator, Bal. *in l.
quod fauore, C. de leg. col. 2. 2. opp.* nam conſtat Pontificem
voluiſſe reſcribere contra ius. Doctores *in d. l. omnes, &
l. reſcripta.*

144 Subdeclara, dummodo reſcriptum ſit contra Do-
minum directum ſibi ſubditum: nam tale reſcriptum
ex præſumpta voluntare ad Dominum directum, ſibi
145 non ſubditum, non extenderetur; cum regulariter
Papa non exerceat actus iuriſdictionis laicalis in ter. is
Imperij, extra Territorium ſuum, licet ex cauſa hoc fa-
cere poſſit, *c. nouit, & c. per venerabilem,* vbi Inn. Abb.
&c alij,

& alij, ex *qui fil. ſint leg.* & alij, quos refert Corb. *ead. ampl.*
146 *num. 3.* Et reſcriptum Principis ſæcularis, ex defectu
etiam poteſtatis, cum ſupradicta clauſula Non obſtan-
te, &c. vel æquipollenti; aut eius Conſtitutio, quæ
diſponeret, per non ſolutionem canonis, res non
cadere in commiſſum, non valeret, quoad emphyteu-
ſim Eccleſiaſticam, Corn. *conſ. 271. n. 1. vol. 3.*

147 Declara ſecundo (& eſt generalis regula), quod
emphyteuta, qui non ſoluit, non obſtante reſcripto
incidat in commiſſum, intelligitur, ſi Prælatus Eccle-
ſiæ voluerit, Soc. iun. *in eod. conſ. 111. n. 1. & 2.* & Mant. *d. tit.*
27. nu. 6.

148 Declara tertio, quod licet non valeat reſcriptum,
vt emphyteuta non ſoluendo canonem non priuetur
iure ſuo; tamen valet, quod emphyteuta poſſit ſol-
uere pro pluribus annis futuris; quamuis ex iure com-
muni hoc facere non poſſit, Dec. *in d. l. contractus ff. de reg.*
iur. n. 7. & ſeq. Mant. dicto *tit. 27. n. 7.* Add. ad pract. Pap. in
for. lib. quo agitur ad ſict. præſtat. in verſ. omni anno, &
infra *n. 363.* & ſi quis ſoluerit pro pluribus annis futu-
149 ris, & tempore ſucceſſoris per biennium non ſoluerit,
non tamen debet priuari, etiam, ſi nullum reſcriptum
fuerit obtentum, Corn. *conſ. 67. nu. 1. & 5. lib. 2.* Gig. *de penſ.*
q. 88. in fine Mant. *eod. tit. 27. n. 8.* & Seraph. *de priuil. iur. priuil.*
84. in fine.

150 Declara quarto, niſi Pontifex per legem, ſeu Con-
ſtitutionem diſponat, quod emphyteuta ob non ſo-
lutum canonem, res ab Eccleſia recognitæ, non in-
cidat in commiſſum, ſicut fecit Bonifacius nonus ad
fauorem Ferrarienſium, vt refert Rim. Sen. *conſ. 461. n. 4.*
Quæ tamen Conſtitutio debet intelligi, niſi conuene-
rit, quod, ſi emphyteuta non ſoluerit canonem, locus
ſit deuolutioni; quia quilibet poteſt renunciare iis,
151 quæ pro ſe introducta ſunt, *l. ſi quis in conſcribendo, C. S.ſ.*
Sanct. Eccl. & in l. pen. C. de pact. Mantic. *eod. tit. 27. nume-*
ro 9.

152 Subdeclaratur præd. declaratio, quod, ſi ex diſpo-
ſitione Bullæ conceſſæ alicui Ciuitati, vt emphyteu-
ta non cadat, ſi non ſoluat canonem, aut renouatio-
nem non petat, & ſic alternatiue, non habet locum
Bulla, ſi emphyteuta non ſoluat canonem, & reno-
uationem, ſeu inueſtituram legitimo tempore petat,
& ſic quando non eſſet ſoluta penſio, & non eſt petita
renouatio, pæna non dicitur remiſſa. Ruin. *conſ. 167. nu.*
19. vol. 1. Rim. iun. *conſ. 38. n. 17.* Corb. *ead. ampl. 15. n. 5.* Mant. *d.*
tit. n. 10.

153 Subdeclaratur ſecundo, quod d. Conſtitutio, non
extenditur ad bona extra Territorium Ferrariæ à Ci-
uibus Ferrarienſibus in emphyteuſim ab Eccleſia re-
cognita, ſed habet locum, quoad bona exiſtentia in
diſtrictu Ferrariæ tantum, quæ recognoſcuntur ab
Eccleſiis quibuſcumque Ruin. *eod. conſ. 167. n. 18. lib. 1. ver.*
item non obſtat, Mant. *eod. tit. n. 11.*

Declaratur quinto, quod reſcriptum Principis non
habet locum, vt emphyteuta propter non ſolutum
canonem, non poſſit expelli, quando in inueſtitura eſ-
ſet pactum expreſſum, quod propter ceſſationem in
ſolutione canonis, emphyteuta incideret in commiſ-
ſum, & iure ſuo priuaretur Lancellot. in *Templo omnium*
iud. lib. 1. c. 1. §. 4. ver. 23. nu. 6. Soc. *conſ. 169. vol. 2. n. 2.* Corb. *ead.*
ampl. 15. in fine. Facit pro hac opinione, quod dixi *de var.*
cad. q. 1. num. 24. quod, ſi emphyteuta promiſit canonem
ſoluere infra certum tempus, cum iuramento, priua-
tur iure ſuo, ſi non ſoluat, non expectato biennio, vel
triennio, quod tamen non habet locum, ſi adeſſet pa-
ctum, quod emphyteuta deberet ſoluere canonem
infra triennium, vel biennium, non obſtante iuramen-
to: nam tunc propter pactum eſſet expectandum bien-
nium, vel triennium.

154 Amplia 19. habere locum, quando emphyteuta
ſtetit per vnum annum, in quo canonem non ſoluit:
& poſtea vendidit, & emptor ſtetit per alium annum:
nam finito biennio, res cadit in commiſſum, nec em-
ptor poteſt allegare ſe ſoluere non debuiſſe: non enim
plus durabit res apud eum, quam duratura eſſet apud
emphyteutam venditorem, ſiue morte, ſiue ceſſatione
in ſolutione canonis, ſiue deterioratione, *arg. l. neceſſario,*
§. vltimo, ff. de per. & com. rei vend. l. 1. & 2. C. ſi pig. dat. ſit. l. per-
fectus in fine, C. ſi mancip. ita vend. ne proſ. & hanc opinionem
tenet Spec. *de locat. § emphyt. q. 9.*
155 Contrarium tenet Corb. *ead. cauſ. ampl. 16. num. 1.* in
156 caſu, in quo res de licentia Domini fuiſſet alienata;
quia ſequuta alienatione de licentia Domini, primus
emphyteuta, deſinit eſſe emphyteuta, allegat Socin.
conſ. 256. vol. 2. ver. ſed præmiſſis non obſtantibus, cum aliis per
ipſum citatis, & obligatio emptoris ſoluendi cano-
nem, non eſt eadem cum illa, qua emphyteuta vendi-
tor erat adſtrictus, nec etiam emphyteuſis (licet ſit ea-
dem res) eſt eadem emphyteuſis per omnia & omnino,
ad not. per Affl. *dec. 153.* & alios ibi per ipſum notatos.
Et ego ita credo, quia negari non poteſt, quin ſit noua
inueſtitura, tum per mutationem perſonarum; tum
157 etiam per noua pacta adiecta, vt diximus *de cont.*
emphyt. queſt. 1. n. 2. Affl. *dec. 112. n. 5.* Cualc. *dec. 30 par. 2. ſub*
num. 34. ſi ergo eſt noua conceſſio, & noua inueſtitura,
igitur debet ſoluere canonem in fine anni, incipiendo
158 à die inueſtituræ; & ſic ad hoc, vt expelli poſſit, requi-
ritur lapſus biennij, vel triennij continui, & integri,
Laſ. *in l. . . n. 180.* Grat. *conſil. 79. n. 8. volum. 1.* Alex. *conſ. 105. n. 17.*
volum. 3. Caualc. *dec. 43. num. 45. par. 1.* Sed ſi alienatio eſſet
facta; ſine conſenſu Domini, tunc Caualc. tenet poſſe
procedere opinionem Spec. rationibus per eum alle-
gatis.

159 Amplia 20. procedere etiam in Muliere, & Ruſtico,
qui non excuſantur cum poſſint conſulere peritiores,
vt copioſè conſuluit Bero. *conſ. 120. n. 22. & ſequ. lib. 1.* Alex.
conſil. 14. n. 1. volum. 2. Menoch. *de arbit. caſ. 194. num. 21.* Corb.
eadem cauſ. ampl. 17. Mantic. *eod. tit. 27. nu. 45.* Sed hoc ipſe
intelligit, niſi ſucceſſerint in ius alterius, faciunt pro
hac ampliatione, quæ ſcripſimus in tit. *de alien. q. 1. ampl.*
6. nu. 44.

160 Amplia 21. habere locum, etiam, ſi Prælato, aut
Rectori, cui debebatur ſolutio canonis eſſet mota lis
de prælatura, & Eccleſia, niſi ei ſit interdicta admi-
niſtratio, vel emphyteutæ interdictum, ne canonem
ſoluat. Bartol. *in l. emptorem, num. 8. Cod. locat.* Corb. *eadem*
cauſ. ampl. 18. vbi plures auctoritates, etiam Rotæ,
cumulat.

161 Amplia 22. habere locum etiam, ſi emphyteuta
non ſoluat ceſſionario Domino: nam nomen debito-
ris cedi poteſt; ita vt ceſſionarius poſſit cogere debi-
torem inuitum ad ſoluendum, *l. 1. Cod. de nouat.* Alex.
in l. 2. numer. 28. ff. ſol. mat. & ceſſionarius per ceſſionem
effectus eſt Dominus directus rei emphyteuticæ; &
ideo tenetur emphyteuta eum in Dominum reco-
gnoſcere. Natt. *conſ. 382. num. 3.* & conſequenter, ſi
non ſoluit ei canonem, poterit ab eo expelli; poſt de-
nunciationem legitime ei factam à ceſſionario Domi-
no, ne ſoluat Domino cedenti canonem, aut poſt
litem conteſtatam, aut poſtquam ceſſionarius incepit
canonem ab eo recipere, non excuſatur emphyteuta,
ſi Domino cedenti canonem ſoluerit: quia his tribus
caſibus debitor cedenti ſoluendo non liberatur,
lib. 3. & ibi Doctores, *Cod. de nouat.* Corb. *ead. cauſ.*
ampl. 19.

162 Amplia 23. in emphyteuta ſecundo, qui emphy-
teuſim à primo emphyteuta ſub certo canone con-
duxit, de qua ampliatione videnda ſunt, quæ diximus

in tit. *de cont. emphyt. quæſt. 10.* & Corb. *ead. cauſ. ampl. 20.*

163 Amplia 24. in illo, cui conceſſus eſt fundus, vt reddat concedenti quartam partem fructuum: qui, ſi ceſſat in ſolutione per biennium, vel triennium, res cadit in commiſſum: quia aut eſt colonus partiarius, & is elapſo biennio, vt conductor expellitur cap. propter, de locat. aut eſt emphyteuta, & tunc ſimiliter expellitur, *l. 2. Cod. de iur. emphyt. & c. potuit, de loc. 11.* & ſunt hæc verba formalia, Spec. *in d. §. nunc aliqua, q. 80.* quem etiam refert Corb. *eadem cauſ. ampl. 21.*

164 Amplia 25. in Marito, qui habuit bona emphyteutica in dote ab Vxore: quia, ſi ceſſat in ſolutione, res cadit in commiſſum: nam ad eum ſpectat ſolutio canonis, quamuis Vxor in contrarium pacta ſit. Spec. *in d. §. nunc aliqua, q. 111.* Bald. *nouel. in tract. de dot. part. 7. priuil. 27.* remanet tamen Maritus propter eius culpam obligatus Vxori ad intereſſe, idem Spec. *d. §. nu. 137.* & Bald. *nouel. eod. loco*, qui etiam ponit quomodo fieri debeat æſtimatio intereſſe.

165 Contrarium tenet Bald. *conſil. 476. volum. 4.* vbi dicit, ſi Vir deficiat in ſolutione canonis rei emphyteuticæ, hoc Vxori non nocet, ſi bona Mariti non eſſent ſoluendo, ſequitur Menoch. *conſ. 88. num. 42. & conſ. 313. n. 53.* hanc etiam opinionem tenet Hoſt. in Summ. *de locato, ver. quod ſi emphyteuta. num. 12.* Burſ. *conſil. 56. num. 14. vol. 1. & conſil. 80. n. 33. eod. vol.* quos refert Corb. *ead. cauſ. ampl. 22. num. 4* & Mant. *de tacit. & ambig. libr. 22. tit. 27. numer. 70.*

Sed vltra Specul. & Bald. nouell. quos ſupra citauimus contra Bal. & ſequaces, tenet etiam Afflict. poſt Andr. de Iſer. *in §. item Clericus, num. 20. de capit.* Corrad. in vſibus feudorum, vbi indiſtincte tenent, quod negligentia Viri, nocet Vxori in ſoluendo canonem; quia Maritus eſt Dominus conſtante matrimonio. *leg. doce Ancillam, Cod. de rei vendic.* & eius negligentia nocet Vxori in rebus dotalibus, *leg. conſtante. §. ſi Maritus, ff. ſolut. matr.* & ſi non eſt ſoluendo, imputandum eſt Vxori, quæ debuit ſibi facere cauere de dote reſtituenda, vt hodie fieri poteſt. *leg. 1. Cod. de fideiuſ. dot. dent.* quorum opinionem ſequitur Corb. *ead. ampl. 22. in fine*, & Alba *conſil. 28. numer. 9.* Surd. autem *deciſ. 102. num. 20.* aduertens ad dictum Bald. in eod. conſ. dicit, quod in caſu ſuo duo concurrebant ad fauorem Vxoris. Primum quod ceſſatio in ſolutione canonis fuit per Maritum doloſè facta, & dolus præſumebatur, quia ſe fecit inueſtiri de eadem, tanquam deuoluta: ideo non nocebat Vxori. Secundum eſt, quia cum Maritus fuiſſet inueſtitus, non poterat contra vxorem petentem rei reſtitutionem obiicere culpam propriam, ne ex ea lucrum faceret, vt ibi Bal. conſiderat; ſecus autem eſſet, quando res non eſſet apud Maritum: nam cum Maritus teneatur erga Vxorem ad intereſſe, recte conuenitur, & Burſat. idem tenet *eodem conſil. 80. numero 33.* fatetur tamen Surd. quod in ſubſidium ſubuenitur Vxori contra Dominum; quando Maritus non eſt ſoluendo, & gloriatur, quod nemo ad dictum Bald. aduerterit, & hæc opinio mihi quoque placet, quod, ſi Maritus non eſt ſoluendo, ſubueniatur Vxori aduerſus Dominum, ne Mulier remaneat indotata, cum Reipublicæ interſit, vt dotes Mulieribus ſeruentur, *l. 1. ff. ſol. matrim.* Et pro hac opinione facit, quod, ſi Prælatus non ſoluit canonem, reſtituitur Eccleſia in integrum, & emphyteuſim recuperabit de manibus Domini, quando non eſt ſoluendo. Corb. *eadem cauſ. ampl. 27. in fine.* & idem quando ob culpam Prælati Eccleſia amittit feudum, idem Corb. *eadem ampl. numer. 22.* & dos, & pia cauſa æquiparantur, Euerard. *in Cent. in loco à dote ad pias cauſas in principio.*

166 Amplia 26. in Conductore ad longum tempus: quia ſicut emphyteuta tenetur ſoluere canonem, & ceſſans in ſolutione, priuatur iure ſuo, ita & Conductor ad longum tempus, Iaſ. *in l. 2. Cod. de iur. emphyt.* cum aliis per eum allegatis *n. 39.* & Corb. *eadem cauſ. ampl. 23.* qui alios citat; quibus addo Rot. *diuerſ. par. 1. deciſ. 466. numer. 2.* Seraph. *dec. 228. num. 11.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 21. num. 7.* & Caroc. *de locat. tit. de loc. 11. ad long. temp. quæſt. 6. fol. 58.* vbi plures cumulat, & ponit rationem, ampliationes, & declarationes.

167 Amplia 27. etiam ſi pro inueſtitura, & emphyteuſi obtinenda à principio non fuit data aliqua quantitas pecuniæ: nam ſecundum vnam opinionem, eſt de ſubſtantia huius contractus, vt detur aliqua quantitas pecuniæ, quam opinionem tenuit Iacob. de Aren. Bar. & Alber. *in l. 1. Cod. de iur. emph.* ſed ſecundum aliam opinionem, quam veriorem diximus *in Prælud. quæſt. 16.* non requiritur, vt aliqua quantitas ſoluatur: nihilominus, quamuis prima opinio teneatur; dicetur contractus innominatus, ſimilis emphyteuſi, qui regulatur ſecundum naturam contractus emphyteutici. Alber. *in l. 2. Cod. de iur. emph. n. 4.* Iaſ. *in l. 1. n. 2. eod. tit.* & Corb. *ead. cauſ. ampli. 24*

168 Amplia 28. etiam ſi non conſtet ſub quo canone res fuerit conceſſa: quia, ſi poſt conceſſionem apparet certus canon ſolutus, præſumitur rem fuiſſe conceſſam pro canone ſoluto. Bald. *in l. ſi certis annis num. 9. Cod. de pact.* & hoc ibi notat pro emphyteutis, qui inſtrumenta amiſerunt. Alex. *conſil. 107. vol. 1.* Felin. *in c. cum Bertoldus numer. 28.* de re iudic. Corb. *eadem cauſ. ampl. 25.*

169 Amplia 29. in emphyteuta, qui voluit ſoluere canonem Caſtaldioni, ſeu Nuncio Domini directi, & illo conſentiente canonem retinuit, & non ſoluit: nam non excuſatur à caducitate, non ſoluendo. Spec. *in §. nunc aliqua, quæſt. 81.* de locat. qui argumentatur pro & contra; Et quod non cadat, allegat in argu. *leg. fin. §. ſi quis, ff. de publ. & ex, de pign. cap. ſignificante*, & quod cadat, allegat. in arg. l. ſi tamen, ff. de inſt. quæ non reperitur inter illas leges illius tit. *& l. pactum curatorum, Cod. de pact. & l. Præſes, C. de tranſ.* Sed Add. ad Spec. dicit, ſi Nuncius ille erat datus ad illos cenſus exigendos, emphyteuta euadat pœnam, per priora iura, & per *l. ſi cum loco allegatam in contrarium, & lex Præſes non obſtat*, cum non quæratur, an ille potuerit rem remittere, ſed an ille emphyteuta euadat pœnam, quod mihi quoque videtur verum: nam *lex fin. §. ſi quis profeſſus*, bene probat hanc opinionem, & iura in cont. adducta non probant, quod incidat in pœnam, vel quod debitum non ſit remiſſum, & ex alia ratione moueor, quia quælibet cauſa, etiam iniuſta excuſat à caducitate. Bero. *conſ. 93. numer. 20. volum. 1.* Burſat. *conſil. 263. numer. 57. vol. 1.* & Surd. *deciſ. 221. numer. 7. & deciſ. 182. num. 8.*

170 Amplia 30. habere locum etiam in Eccleſia, quando ipſa recepit rem aliquam in emphyteuſim, ſiue ab alia Eccleſia, ſiue à priuato: quia ſi non ſoluat canonem per biennium, ſi ab Eccleſia recepit, ſiue a priuato per triennium, cadit à iure ſuo; ſicut alius priuatus non ſoluens: nam hoc ineſt ex natura contractus. Spec. *in d. §. nunc aliqua quæſt. 15.* Bartol. *in Auth. de alien. & emphyt. §. ſi vero quis* Bald. *ind. placet nu. 3. C. de Sac. Sanc. Eccl. & in Auth. qua rem, num. 4. Cod. eod.* & ibi Cagn. *num. 61.* qui de com. atteſtatur, Iaſ. *in l. 2. num. 48. C. de iur. emphyt.* Canoniſtæ in cap. conſtitutus, de relig. dom. Ruin. *conſ. 110. num. 2. vol. 1.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol. 495. num. 3.* & Corb. *eadem cauſ. ampl. 27. in principio*, qui etiam contrariis reſpondet.

171. De-

171 Declaratur primo, quod licet cadat à iure ſuo ob
canonem non ſolutum, tamen poteſt petere reſtitu-
tionem in integrum, vt canonem ſoluat, & rem reti-
neat ad inſtar minotis, & Reipublicæ *cap.1. de in integ.*
reſt.l. vt inter diuinum, Cod. de Sac. Sanct.Eccl. leg. Reſpublica.
Cod. ex quibus cauſ. maior. Spec. *in d. quæſt. 15.* Iaſ. *in ead.l.2.*
num. 49. Ruin. *conſil. 111. num. 7.* Corb. *ead. ampl. num. 15.*
Redoa *eod. tract. & eod. num. 3.* & Mant. *de tacit. & amb. lib.*
22. tit. 27. nu. 69.

172 Ampliatur hæc declaratio, vt habeat locum etiam
contra aliam Eccleſiam. Ruin. *conſil. 166. num. 4. gloſſ. &*
Doctores in Auth. item ſi quis, Cod. de Sacr. Sanct. Eccleſ. Corb.
vt ſupra *num. 17.* Mareſc. *variar. reſolut. cap. 98. num. 15. lib. 2.*
licèt contrarium teneat Seraph. *de priuileg. iur. priuil. 84.*
ſub numer. 13. quia priuilegiatus non vtitur priuilegio
contra pariter priuilegiatum, ſed reſponde, vt infra
num. 192.

173 Subdeclaratur, vt Eccleſia reſtituatur in inte-
grum in ſubſidium, vbi Adminiſtrator, ſeu Prælatus
non ſit ſoluendo. Angel. *conſil. 168.* Redo. *eodem loco n. 4.*
Cyn. *in l. iubemus, Cod. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* Alciat. *conſ. 160.*
num. 19. & conſil. 513. num. 5. nam Prælatus, ſeu Rector
174 Eccleſiæ propter eius negligentiam tenetur reſarci-
re damnum Eccleſiæ, *l. ſi tutoris, Cod. de admin. tut.* Plot.
in repet. l. ſi quando §. 5. num. 22. Cod. vnd. vi. Soc. *conſil. 2.*
volum. 1. & ideò, ſi Prælatus eſt ſoluendo Eccleſia non
175 debet reſtitui in integrum, per dictam *l. ſi tutoris*, quæ
ſuccurrit minori contra tutorem, qui fuit negligens
in ſoluendo canonem, & Corb. *in dict. ampl. à num. 18.*
vſque in finem, conatur hanc opinionem defendere
multis argumentis, & rationibus, & licet non de-
ſint, qui tenent, quod minor poſſit reſtitui in inte-
grum aduerſus Dominum, vt canonem ſoluat, vel
conuenire tutorem, qui cenſum ſoluere neglexit, vt
dicunt Alber. & Salyc. *in d. l. ſi tutoris*, & alij alle-
gati à Corb. *num. 24.* tamen contrarium, quod mi-
nor habens curatorem non poſſit reſtitui, ſi eius
curator ſit ſoluendo, tenuit idem Alber. ex ſenten-
tia Iaco. de Aren. ibidem, & *in l. minorum numer. 4.* &
Bald. *num. 7. C. in quibus cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſ.* Cyn.
in l. iubemus nullam, Cod. de Sacr. Sanct. Eccleſ. & Angel. *d.*
conſ. 168. nu. 1. Nec obſtat (dicit Corb.) *Lex vlt. C. ſi tutor,*
vel curat. inter. vbi habetur quod minor habet optionem,
an velit conuenire curatorem, vel petere reſtitutio-
nem in integrum, vt dicunt etiam Doctores in *cap. 2. de*
reſt. in integ. quia ſpeciale eſt in emphyteuſi, vt Eccleſia
non reſtituatur, niſi in ſubſidium, propter legem, &
conditionem reſolutiuam contractus à principio in
conceſſione rei à Domino concedente aduerſus Eccle-
ſiam recipientem emphyteuſim impoſitam, ſcilicet, ſi
canon debitis temporibus non ſoluatur, nè pactum
hoc reſolutiuum à principio appoſitum ſeruiat Do-
mino deuento; & ideò Eccleſia in iſto caſu non habet
optionem, ſed tenetur prius aduerſus Prælatum, vel
eius hæredes experiri, & in ſubſidium poſtea reſtitui,
vel poſt mortem Prælati, vel depoſitionem, qui deli-
quit emphyteuſim recuperare de manibus Domini
directi, & ita ibi Corb. declarat.

Sed hæc opinio Corb. non eſt tuta, vt videbimus in ſe-
quenti ampliatione, in qua tractabimus, an minor
ſit reſtituendus in integrum aduerſus canonem non
ſolutum, cum Eccleſia, & minor æquiparentur, quo-
ad reſtitutionem in integrum, *cap. 1. & cap. auditis,* &
vtrobique Gloſſ. & Doctor. *de in integ. reſtitut.* & pro
nunc decimus, quod contra Corb. eſt *deciſ.* Viu. *501. à*
num. 4. vſque ad finem; & quod ſit in electione minoris,
175 an vel agere contra tutorem, vel curatorem, vel pe-
tere reſtitutionem in integrum, eſt *deciſ. Ludouiſ. 181.*
numer. 9. & ibi Add. licet loquatur in aditione hæredi-
tatis. Mantic. *de tacit. & amb. lib. 4. titul. 6. numer. 45.* &
Mareſc. *variar. reſolut. cap. 98. num. 14. lib. 2.* qui loquitur,
quando lapſus eſt terminus ad reluendam rem pa-
ternam, vbi citat Cum. Roman, & Odd. Et eſt text.
clarus *in leg. fin. Cod. ſi tutor, vel cur.* & quando minor fuit
læſus in actu tutoris, poteſt, vel agere ad intereſſe con-
tra tutorem, vel etiam petere reſtitutionem in inte-
grum, tenet Surd. *dec. 253. n. 18.* & in caducitate ob non
ſolutum canonem quod reſtituatur, licet haberet cura-
torem. & tutorem diuites, tenet Caualc. *dec. 30. num. 12.*
part. 2. ſed melius in ſequenti ampliatione hanc rem
diſcutiemus.

176 Declaratur ſecundo, ſecundum Salyc. *in Auth. qui*
rem, Cod. de Sac. Sanct. Eccleſ. & in dict. l. 2. Cod. de iur. emphyt.
quod non ſufficit biennium, vt emphyteuſis, quam
habet Eccleſia, cadat in commiſſum, ſed requiritur,
quod fuerit ceſſatum per triennium, quem ſequitur
Iaſ. *in d. l. 2. n. 50.* nè illud, quod eſt inductum ad fauorem
Eccleſiæ, vt eius emphyteuta per ceſſationem ſolius
biennij poſſit priuari, retorqueatur contra ipſam Ec-
cleſiam, quod fieri non debet, *l. quod fauore, Cod. de leg.*
ſequitur etiam Redoa *ead. pag. 493. n. 4.* & Ioan. Andr. *in*
add. ad Spec. q. 22.

177 Contrarium tenet Spec. *in dict. quæſt. 22.* & eius opi-
nionem tenet Bald. *in d. Auth. qui rem, nu. 4.* ſcilicet, quod
ſufficiat biennium gloſſ. in c. conſtitutus de relig. dom.
quæ Gloſſ. licet de hoc expreſſe nihil dicat; tamen, quia
allegat, cap. potuit de locat. de biennio intelligenda
erit. quam ibi Anch. ſequitur *nu. 18.* & hanc opinionem
ſequitur etiam Corb. *ibi num. 12.* motus, quia vbi ius
canonicum diſcordat à iure ciuili, Eccleſia aduerſus
178 Eccleſiam iure canonico, & non ciuili vtitur. c. illud,
iuncta Gloſſ. *in ver. aduerſus Eccleſiam, de præſcript.* & quia
etiam inſpecta concedentis, & recipientis conditione,
præſumendum eſt, quod ſecundum ius canonicum &
non ciuile voluerint contrahere; cum Eccleſia, &
179 contrahentes ſecundum ius quo ligantur, & non
ſecundum ius alterius, quo non ligantur, præſumun-
tur contrahere: Nec obſtat, quod illud, quod ad fa-
uorem Eccleſiæ eſt inductum, non habeat retorque-
ri in odium: quia in hac quæſtione odium venit ex
natura contractus, & ex legis diſpoſitione, & tunc
conceſſum in fauorem in odium retorquetur, vt de-
clarat Bald. *in d. l. quod fauore, numer. 11.* Sed, ſi Ec-
cleſia haberet emphyteuſim à priuato, tunc require-
retur triennium, nec biennium ſufficeret: quia Eccle-
ſia tunc vteretur iure communi, & priuanda eſſet, ſi-
cut alius priuatus, & hoc modo ſunt conciliandæ
opiniones, vt opinio Salyc. Iaſ. & aliorum ſit vera,
vbi Eccleſia habet emphyteuſim à priuato, &
Bald. & aliorum, quando Eccleſia habet ab alia Ec-
cleſia.

180 Sed quid, ſi Eccleſia ſucceſſit priuato, qui dede-
rat fundum in emphyteuſim, quod tempus debeat
attendi? Iaſ. *in eadem l. 2. num. 51. quæſt. 12.* dicit hanc quæ-
ſtionem mouiſſe Salyc. & dicit, quod pro eo tempore,
quo res fuit apud priuatum, attenditur triennium, &
pro eo tempore, quo fuit apud Eccleſiam attenditur
biennium, & ſic, ſi emphyteuta ceſſauit per vnum an-
num, cum dimidio tempore, quo erat in dominio pri-
uati, & poſtea ceſſauit per medium annum, poſt quam
res fuit Eccleſiæ, non poterit priuari, quia ille annus
cum dimidio non fuit, niſi media pars temporis, quo in
priuato requiritur: vnde neceſſe eſt, quod ceſſauerit per
vnũ annũ, & dicit Iaſ. ita tenere Bart. & omnes *in Auth.*
quas actiones, C. de Sac. Sanc. Eccl. in fine, dũ quærit, an priui-
legiatus ſuccedens priuato vtatur ſuo priuilegio, & cũ

Iaſ.tranſit Redoa.*eod.tract.fol.495.n.5.*Sed quod non fuerit immutata natura emphyteuſis laicalis ex quo fuit translata in Eccleſiam, eſt *dec.* Seraph.795. vbi dicit ita tenuiſſe Rot.coram Orano in vna Mediolan.bonorum 15. Decemb.1595.vide Corb. *de cauſ.priuat. ob non ſol. can. qu.2.*& Mareſc.*var.reſol.cap.77.lib.1.*

181 Amplia 31.in minore 25.annis Specul.*in eod. §. nunc aliqua, quæſt.14.*Iaſ.*in ead.l.2.n.48.*Redoan.*ead.pag.495.n.4.* Gramm.*dec.52.n.1.*Guid.Pap.*dec.435.*Corbul.eadem cauſa qui plures cumulat *ampl. 28. in principio*, & Viu. qui alios congerit *dec.501.n.2.& ſeq.*

182 Declara dictam ampliationem, quod minor reſtituitur in integrum aduerſus dictam caducitatem, vt canonem ſoluat, & rem retineat. Specul. *eod. §. quæſt. 15.* Iaſ. *ead. l.2.numer. 49.* qui loquitur in Eccleſia, minore, & Ciuitate, Ruin. *conſ.111.num.7.lib.1.*Mantic. *de tacit. & ambig.lib.22.tit.27.numer. 42.*Redoan.*eod.fol.495.num.4.* Viu.*d.deciſ.501.numer.4.*& Mareſcot.qui plures cumulat, *var.reſolut.cap.98.in principio, lib.2.*& Caualc. *dec.30.numer. 120.par.*

183 Sed quærendum eſt, ex quo capite hæc reſtitutio competat? In hac difficultate adſunt plures opiniones. Prima eſt, quod quemadmodum quilibet etiam maior ex capite ignorantiæ,abſentiæ,vel alterius iuſti impedimenti reſoluitur aduerſus iſtam caducitatem; ſic etiam minor ex clauſula generali,Si qua mihi, &c.) Soc.*conſ.112.in fine,*Ceph.*conſ.9.n.70.vol.1.*& alij, quos citat Odd.*de reſtit.in integr.artic.9. quæſtion. 89. parte ſecunda*, vbi amplificat hanc communem opinionem habere locum in omni genere impedimentorum,abſentiæ,paupertatis, negligentiæ,& in omni ſpecie cenſuum, tributorum, penſionum, aliarumque ſolutionum,& in ſpecie penſionis Eccleſiaſticæ: & ideo attenta hac opinione, competit minoribus reſtitutio in integrum ex clauſula (*Si qua mihi, &c.*) & non ſolum ob non ſolutionem canonis per biennium, vel triennium, ſed etiam ſpatium 40. annorum canon ſolutus non fuerit,quia tunc vteretur remedio reſtitutionis in integrum ex edicto maiorum, ex capite ignorantiæ, ita Odd. *d. loco num.76.*ex ſententia Cagn. & Villal. atteſtantium de com.

184 Alia opinio eſt, quod minori non ſuccurratur ex edicto minorum, & ex capite ætatis, quia quando cùm eis nihil geſtum eſt, ſed à patre emphyteuſis originem habuit, non conſideratur perſona minoris, ſed maioris, à quo principium habuit; & ideo ei non competit reſtitutio in integrum ex edicto minorum, cum de minoribus loquatur, & de geſtis cum eis, Bartol.Alexand.Iaſ.Soc. Alciat. & alij communiter in *leg.cum filius familias §. in hac,ff. de verbor. oblig.* vbi in terminis, Bartol. dicit, quod ſi minor, qui ſucceſſit emphyteutæ, non ſoluit canonem infra terminum præfinitum, cadit à iure ſuo, ſine vlla ſpe reſtitutionis in integrum; Et hanc partem ſequitur Rol. *dict. conſil. 10. num. 4.volum. 2.* poſt Corn. Soc. Pariſ. Bal. & Ruin. Et hęc opinio fulcitur optima ratione: nam in inſtrumento inueſtituræ apponi ſolet clauſula, & pactum;

185 Quod ob omiſſam ſolutionem canonis, emphyteuta cadat à iure ſuo, & eius hæredes; & ſtante hoc pacto expreſſo, nunquam competit reſtitutio in integrum aduerſus canonem non ſolutum, ex edicto minorum; & hoc eſt, quod dicit Corb.*in præcedenti ampl.27. ſub numero 14.* quod Eccleſia non reſtituitur in integrum aduerſus canonem non ſolutum, niſi in ſubſidium, propter legem, & conditionem reſolutiuam contractus à principio in conceſſione rei à Domino concedente aduerſus Eccleſiam recipientem emphyteuſim impoſitam; quæ lex in conceſſione appoſita, ſicut operatur contra Regulam, Delictum, *de regul. iur. in 6.* vt delictum, & culpa Prælati poſt ius acquiſitum noceat Eccleſiæ.Ang.*conſ.188.*Ruin.*conſil.27. volum.2.* ita etiam auferre debet opinionem, an velit conuenire adminiſtratorem, vel reſtitui ad rem, ne pactum iſtud reſolutiuum ſeruiat Domino de vento.

186 Cæterum contra iſtam opinionem, extat communis, & magis vera op. ſecundum Viu. *d.deciſ.501.nu. 10.* vt ſuccurratur minori ex edicto minorum,aduerſus canonem non ſolutum; Vbi allegat Gloſſ.*in d.l.2.in fine* Iaſ.*d. num.49.* Spec. vt ſupra Ruin. *con.110. n. 7. volum.1.* Gram.*dec.52. ſupra allegata* Guid. Pap.*dict. dec. 435.* Sfor. Odd. *eodem tract.art.9. par.2. quæſt. 89.num.78.* qui etiam reſpondet *ad legem Aemilius, ff. de minor.* in qua Rol. ſe fundat; Quia iſta præſcriptio non eſt propriè conuentionalis propria, ſed potiùs, vel legalis, vel mixta: nam caducitas ob canonem non ſolutum, prouenit ex diſpoſitione legis, & ex *leg.2.Cod.de iur.emphyt. & ex c.potuit, de locat.* ex quo ſequitur, quod, licet talis caducitas inducatur ex partium conuentione, vt ſi emphyteuta non ſoluat canonem infra biennium, vel triennium cadat ab omni iure; non ob hoc tamen tollitur diſpoſitio legalis, inducta ex dictis iuribus: quæ conſideratur; non autem pactum deſuper à partibus initum, ex quibus patet iſtis minoribus etiam ex capite minoris ætatis; & ex edicto minorum concedi reſtitutionem in integrum aduerſus non ſolutum canonem, & obtinet locum etiam, ſi in contractu emphyteutico exiſteret pactum expreſſum, quod, ſi per biennium, vel triennium, vel quadriennium, vel aliud tempus non ſolueretur canon, emphyteuta caderet à iure ſuo, adhuc daretur reſtitutio in integrum, & pro hac opinione, quod detur reſtitutio minoribus, etiam ſtante dicto pacto expreſſo, inito cum patre, ſeu aliis anteceſſoribus, Faciunt, quæ diximus ſupra *hac eadem quæſt. numer. 108.* quod pactum continens illud idem, quod ius commune, vel Statutum, nihil operatur vltra ius commune, vel Statutum; ſed eſt quædam admonitio, vt ſoluat debitis temporibus, & alias rationes ibi adduximus, ex quibus patet, huiuſmodi pactum nihil operari, ſed vt plenius, & tutiùs Domino directo ſit conſultum; Et ideo dicendum eſt, malè loquutum fuiſſe Corb. *in dict. ampliat. 27. in fine*, & quamuis Petr. Anton. Anguſula *conſ.5. lib. 3. num. 5.* & Barb.*conſil. 40. in fine volum.1.* teneant non ſuccurri minoribus per reſtitutionem in integrum aduerſus caducitatem conuentionalem ob non ſolutum canonem, tamen prædicta opinio contra eos, apparet verior, vt per Odd. in ſupradicto loco, ampliatione ſecunda, *nu.81.& ad dictam leg. Aemilius* in qua contraria opinio eſt fundata, aliter reſpondet Eugen.*conſ.95.nu. 36.* & ad alias ſimiles, in quibus probatur, minorem non reſtitui aduerſus conuentionalem præſcriptionem, ortam ex facto,& obligatione defuncti,quod ex hac concluſione communi non infertur ad excluſionem reſtitutionis ex capite ignorantiæ iuſtæ, cum iſtæ reſtitutiones ex diuerſis edictis in penitus diuerſis rationibus fundatis à Prętore cõcedantur,& vbi vna ceſſat, alia poſſit, & debeat competere, & licet illa ex edicto de minoribus non competat, quia eius termini non conueniunt, *l.4.§.toties,ff. de dam.infect.* vbi ſi verba legis deficiunt,& legis diſpoſitio deficit; competit tamen altera (ex quibus cauſ. maior) & ideò, ſi non ex capite minoris ætatis, quando agitur de obligatione ex facto defuncti, ſecundum Bart. Bal., & alios ſupracitatos, ex capite tamen iuſtæ ignorantiæ, vel alterius iuſtæ cauſæ reſtitutio conceditur, Gloſ. *in l. cum filius, §. in hac, ff. de verb. oblig.* quam ſequitur ibi Din, Bartol. Angel. Imol. Alexand.Paul. de Caſtr.

de Caſtr. & alij, & maximè Iaſ. dicens hanc eſſe com.
quam etiam com. eppellas Curt.Sen. *conſ.58.numer.1.*&
Soc.iun.*conſ.46.num.7.*Imol.*in cap.potuit de locat.* Bart.*in d.*
*l.Æmilius opp.2.*Cagnol.*in l.2.Cod.de pact.inter empt.& vendit.*
numer.272.& ſeq.atteſtans hanc eſſe commun.opin. &
in l.qui in alterius,numer.5.ff.de regul.iur. Cacher.*deciſ.69.nu.*
*16.*vbi atteſtatur hanc eſſe magis communem opinionem,Gomez.*in tit.de empt. & vend.num.27.* vbi loquitur
in hærede,ſiue ſit maior,ſiue minor, Eug.*dict.conſil. à*
num.28.vſque ad num.33. qui loquitur in contractu celebrato cum defuncto, & cum pacto redimendi, quòd
non competat minori reſtitutio in integrum, ratione
perſonæ, ex quo nihil actum eſt cum eo, ſed propter
iuſtam cauſam ignorantiæ indiſtinctè poteſt reſtitui,
& idem affirmat Mareſc. *var.reſol.cap.98.numer. 7.* & ſequenti dicens, quod, ſi contractus fuerit celebratus
cum defuncto, & tempus redimendi effluxerit, tunc
non competit minori ſuccedenti remedium reſtitutionis ratione perſonæ, ex quo nihil cum eo geſtum
fuit. ſed propter iuſtam cauſam ignorantiæ indiſtinctè poteſt quis reſtitui,ſiue ſit maior,ſiue minor,etiam
ſi nihil geſtum ſit cum ipſo, vt per Bartol. *in dict. l. leg.*
Æmilius, num. 5.ff.de minor. & ita declarat Iaſ.*in dict. l.*
cum filiusfamilias,§.in hoc,num.6.ff.de verb.oblig.& Cagnol.
in d.l.2. numer. 219. & tenet Rot.vt in deciſionibus impreſſis per Statut. Pac.de Saluian.inter *deciſ.147.num.9.*
quinimmò,ſecundum Alexand. *conſ.71. lib. 1.* & Abb.*in*
*cap.1.in fine de præſcript.*etiam ſi pupillus, vel minor læſus ſtetiſſet per centum annos, quod non petiiſſet reſtitutionem,nihilominus ei ignoranti nunquam currit tempus:nam quadriennium, quod datur ad illam
petendam, incipit currere à die ſcientiæ; prædictam
opinionem, qood reſtituatur minor ex capite ignorantiæ,ſequutus eſt Senatus Pedamont.vt per Theſſ.
*deciſ.103.numer.4.& 7.& numer.5.*enumerantur, qui contrarium tenent.

Tertia adeſt opinio,quod neque minoribus concedi debeat reſtitutio ex edicto maiorum, & ſic ex clauſula,
Si qua mihi iuſta cauſa, &c. quam tuetur Curt. Sen.
conſ.59.& Cagn.*in dict.l.2.numer.8.* vbi inquit, quod licet
opiniones contrariæ videantur ſubtilitate, æquitateque ſuffultæ, tamen tenenda eſt opinio, quod nec ex
edicto de minoribus,neque ex clauſula generali,danda ſit minori reſtitutio in integrum, ſiue eius hæredi,
& hanc opinionem tenet etiam Rol.*conſil.10. poſt nu.17.*
volum.2. Sed eorum opinio communiter damnatur,vt
ex ſupradictis patet, quemadmodum etiam Rol. *eodem conſ.num. 18.* melius conſiderando hanc difficultatem,fuit in noua opinione,quod nec ex capite de minoribus, nec ex vi edicti de maioribus ex clauſula ſi
qua mihi, &c. reſtitutio concedatur minoribus, in eo
caſu, quo poteſt ſuccurri aduerſus tutores, ſcientiam
habentes de huiuſmodi contractibus, & pactis obſeruandis ab ipſis minoribus; Et pro hac opinione facit,
quod dicit Ioſeph.Ludouiſ.*dec. Peruſ.55. num. 21. cum ſequentibus*, vt vera, & communis concluſio ſit quod
tunc demum datur reſtitutio minori,quando peteret
reſtitutionem, ratione tantum minoris ætatis, tunc
enim abſque vlla contradictione datur reſtitutio.
Ruin.*conſ.119.lib.5.*Rol.*conſ.10.nu.17.& ſeq lib.2.*& Caualc.
de tut.& curat,num.100. Si autem minor peteret reſtitutionem, non tanquam minor, ſed ex clauſula, Si qua
mihi iuſta cauſa;tunc,ex quo non vtitur omnino priuilegio minoris ætatis,ſed alio remedio ex virtute d.
clauſulæ, non datur ipſi minori reſtitutio in inte-
187 grum, ſed habet actionem contra tutorem, vel curatorem;Et pro hac opinione,idem Caualc.*loco citato allegat* Alciat.*in leg.pactum curatoris,in fine,C.de pact.* Cæſar.
Cont.*in l.diffamari,nu.74,Cod.de ing.& manum.*vbi etiam
declarat procedere, quando tutor, & curator eſſent
ſoluendo; alias, ſi non eſſent ſoluendo, etiam quod
minores venirent virtute, *d. clauſulæ*, poſſent petere reſtitutionem in integrum. Secundo modo declarat
188 quando tutores,& curatores eſſent illegitimè conſtituti, quo caſu, etiam haberent reſtitutionem in integrum,niſi minores eſſent Doctores, quia eſſet eis denegjužanda reſtitutio in integrum,*arg.l.2.§.Seruius autem,*
*ff.de orig.iur.*Bart.*in l.ſed & reprobari,in principio, ff.de excuſ.*
*tut.*Socin.iun.*conſil.60.num. 49.lib.1.*provt etiam,qoandò
minor,Doctor, vel Scolaris ſine ſolemnitatibus ſtatu-
189 tariis alienauit,quia tunc tenet alienatio. Borg.*de tutor.& curat.num.161.* Ioſeph.Lud.*deciſ.Peruſ.55. num. 26.* ſed
de hoc valde dubitandum, quia Doctor minor reſtituitur in integrum.niſi fuerit læſus ex ignorantia iu-
190 ris,per ea,quæ dicit Mantic. *de tacit. & ambig.lib.4.tit.6.*
num.35. & pro Mantic. quod minor Doctor non reſtituatur in integrum, quando renunciauit; eſt deciſiò
Rotæ *in recent.par.2.485.nu. 4.* vbi de communi opinio-
* ne atteſtatur; Et quod poſſit petere reſtitutionem in
integrum minor ius peritus, defendit Fachin. *lib. 3.*
contr. iur. cap.5. quando eſt læſus; vbi aſſerit ita tenere
Sarmien.*lib.3 ſelect.interp.cap.12.* licet in contrarium allegat Odd. *de reſt.in integr.par.1.quæſt.23.articul.7.* Sed Odd.
refert magis com.eſſe, quod non reſtituatur in integrum,vt per Rot.*dicta deciſ.485.* Add. Strac. de Mercat.
par. 3. num. 27. & quod minor Doctor in integrum non
reſtituatur,eſt deciſio Buratti,& ibi Add. *in litt.E,20.nu.*
*5.& 6.*ſed in Scholari non eſt eadem ratio, per ea,quæ
prædicti dicunt;& ideò reſtituentur.

191 Sed nec prædicta tertia opinio eſt vera, ex com. &
magis com. vt ſupra diximus: quia, ſi non capite minoris ætatis,minor reſtituitur,debet tamen reſtitui ex
capite ignorantiæ,vel alterius iuſtæ cauſæ,quæ reſtitutio non eſt deneganda minori; etiam quod ipſe recurſum habere poſſit contra curatorem, & adminiſtratorem, etiam ſi ſoluendo eſſent: provt conſuluit
Aret.*conſ.161.*& licet contra Aret.teneat Rol.*in d.conſ.10.*
num.22.& Ruin.*ead.conſ.119.* qui dicunt: vbicunque beneficium reſtitutionis ratione minoris ætatis ſimpliciter competit, vel ſimpliciter ex iuſta cauſa, tunc
procedunt Aret.rationes; ſecùs verò, ſi competat ex
capite de minoribus, & ex capite de maioribus ex
cauſa generali ſimul;tunc enim ex quo remedium eſt
magis ſubſidiarium, non aliter competit,nec competere poteſt, ſi minori, vel eius hæredi conſuli poſſit
contra tutorem; cùm tunc ceſſet æquitatis ratio ob
quam inducitur reſtitutio; nihilominus eorum opinio eſt contra communem,vt tenoit Odd.*d.art.9.ampli.*
*5.num.84.*Becc.*conſ.12.num.77.* Surd.*conſ.87.nu.6. & conſ.95.*
num.22.lib.1. M.Ant.de Amat.*dec.Maceraten.77. in principio,*Caualc.*dec.30.num.120.par.2.* vbi etiam dicit, ſi haberet curatores, & tutores diuites; & ita ſententiaſſe
Regiam audientiam Apuliæ. refert Viui. *dict. deciſ.308.*
numer. 21. atteſtans hanc opinionem eſſe magis com-
* munem, & Sacroſanctam, & nos ſupra diximus *in*
præcedenti ampliat. num. 175. ex ſententia Sac. Rotæ Romanæ, quod eſt in electione minoris, an velit agere
contra curatorem, aut tutorem, vel petere reſtitutionem in integrum;hæc reſtitutio competit etiam con-
192 tra Eccleſiam,& alios minores, vel Vniuerſitatem fauore alterius Communitatis: nam hi reſtitutionem
alterius minoris impedire non poſſunt, quando certant de damno euitando. Mareſc. qui alios citat *var.*
reſolut.cap.98.numer.15.lib.2. Ludouiſ. *eadem deciſ.numer.10.*
& ibi Add. Sed quando vterque tractaret de damno
euitando, non reſtitueretur. Odd. *de reſt. in integr. quæſt.*
*18.art.5.num.35.*M.Ant.de Amat.*deciſ.Macerat.77.num.12.*&
priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter

priuilegiatum; fallit tamen, quando vnus tractat de
damno, alter de lucro, vel quando vterque de damno,
alter tamen conuenitur; quia potior eſt cauſa eius,
qui conuenitur. Rot. in recollectis per Farin. *deciſ. poſth.*
293. num. 6. par. 1. Duran. *dec. 402. numer. 16. cum tribus ſequent.*
Sed quod minor non ſit reſtituendus ex hoc capite,
dara ſcientia tutoris, ſæpè iudicauit Senatus Pede-
mon. teſte Theſſ. *deciſ. 103. num. 9.* ſi minor poteſt habere
recurſum contra tutorem, vbi dicit hanc eſſe com. &
æquiſſimam opin. pro qua multos concordantes alle-
gat contra Odd. Sed in ſtatu Eccleſiaſtico eſt hoc cla-
rum, quod minor, vel Eccleſia habet electionem, an
velit petere reſtitutionem in integrum, vel agere con-
tra Tutorem, Procuratorem, Actorem, vel Syndicum,
non obſtante, quod non ſit facta diſcuſſio contra Ad-
miniſtratores prædictos, ex Conſt. Marchiæ *cap. 9. lib. 6.*
M. Ant. de Amat. *dict. deciſ. 77. nu. 1.* vbi habentur requiſi-
ta, vt reſtitutio competat.

Quid autem ſi minor iurauit, An poſſit petere reſtitutio-
nem in integrum? Videndus eſt Seraph. *de priuil. iur.*
priuil. 96. ſed eſt aduertendum, quod vbi adſunt ſtatu-
ta, & Conſtitutiones, prout adeſt in ſtatu Eccleſiaſtico
Ægidiana, illæ ſunt ſeruandæ; vid. eſt etiam Ludouiſ.
deciſ. 120. num. 4. & ſeq. quando etiam adeſt renunciatio
beneficio reſtitutionis in integrum, & minori æ-
tati.

193 Sed infra quod tempus poſſit Eccleſia, Minor, &
Ciuitas petere hanc reſtitutionem in integrum ad-
uerſus non ſolutum canonem, cum æquiparentur?
Spec. *in d. § nunc aliqua, quæſt. 16. & 17.* Iaſ. *d. l. 2. num. 49.* di-
cunt, quod infra quadriennium; ſequitur Redoan.
eod. tract. fol. 495. num. 4. Natt. *conſ. 45. in principio*, loquens in
Ciuitate, & Eccleſia, & in tranſactione, & hoc qua-
driennium currit à die ſcientiæ, etiam ſi per centum
annos ſcientia non ſuperueniſſet. Honded. qui plures
congerit, *conſ. 80. num. 83. & ſeq. lib. 2.* Rot. *in dec. poſth. 33. par. 1.*
vbi aliæ deciſiones cumulantur, & reſtitutio in inte-
194 grum cenſetur petita mediante clauſula in fine li-
belli poſita, Petens ſuper omnibus ius, & iuſtitiam
miniſtrari, vt *in eadem deciſ. num. 3.* Mant. *de tacit. & ambig.*
lib. 11. tit. 20. num. 44. Caualc. *deciſ. 45. numer. 50. par. 1.* ſed hæc
reſtitutio non poteſt peti à Procuratore, non habente
mandatum ſpeciale, vt in eadem deciſ. de quo viden-
195 dus eſt Caualc. *deciſ. 30. part. 2. nu. 28. & 29.* & Add. Burat.
deciſ. 190. & habet locum, quando principaliter petitur
reſtitutio, ſecus, ſi incidenter per viam exceptionis:
quia tunc ſufficit generale mandatum. Magon. *deciſ.*
Floren. 70. in fine, vbi alios refert; & reſtitutio in integrum
cenſetur petita, etiam per æquipollens. Duran. *deciſ.*
402. numer. 12. minori autem competit reſtitutio intra
quadriennium, poſtquam 25. annos ætatis ſuæ exceſ-
196 ſerit. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 6. num. 45.* ſed ex
capite ignorantiæ, & ex Edicto maiorum, *ex clauſula, Si*
qua mihi, &c. ob ſolutionem canonis neglectam, etiam
poſt ſpatium 40. annorum competit. Odd. poſt Cagn.
& Villal. in loco ſupracitato, refert Viu. *d. deciſ. 501. nu. 6.*
197 & diximus ſupra; & Prælato, & Rectori Eccleſiæ ſuc-
ceſſori competit hæc reſtitutio, etiam poſt quadrien-
nium. Honded. *eod. conſ. num. 89.* qui multos congerit; Et
hæc reſtitutio conceditur ob mutationem Prælato-
rum; & ideo in iſtis ſucceſſoribus, & maximè in Re-
gularibus, Prioribus, Guardianis, & Abbatibus, qui
ſæpè mutari ſolent, adeſt probabilis ignorantia. Dec.
conſ. 36. numer. 9. ver. nec obſtat ob mutationem; & dicit etiam
ibi Honded. quod non obſtat opinio Odd. vt ſupra *nu.*
79. quando mortuo primo Prælato, Prælatus nouus,
198 ſiue Rector diù vixit; adeò vt potuerit ſe informare,
non competat reſtitutio, quia ipſe reſpondet, quod
ignorantia præſumitur; Sed ad fauorem Odd. ſtante
longiſſimi temporis curſu, ex quo potuit ſucceſſor ſe
informare, vt ignorantia non poſſit allegari, videndus
erit idem Honded. *conſ. 83. num. 69. & ſeq. lib. 1.* & Alex. *conſ.*
71. lib. 1. & Abb. *in cap. 1. in fine de præſcript.* qui dicunt, ſi mi-
199 nor læſus ſtetiſſet per centum annos, quod non pe-
tiſſet reſtitutionem, nihilominus ei ignoranti nun-
quam currit tempus: nam quadriennium, quod datur
ad illam petendam, incipit currere à die ſcientiæ.
Mareſc. *dict. cap. 98.* Sed aduertendum eſt, quod quando
Minor eſſet vehementer læſus, aut Communitas, Ec-
cleſia, vel Vniuerſitas, eſſent quoque vehementer læſæ,
competit eis reſtitutio in integrum, etiam poſt qua-
driennium. Couar. *var. reſol. c. 1. tit. de minor. num. 22.* Dura.
* *dec. 402. num. 13.* cum duobus ſequ. atteſtans de commu-
ni, & veriori opinione, ac etiam contra aliam Eccle-
ſiam ſiue Vniuerſitatem, vel Minorem *nu. 8. & ſeq.*

200 Aduertendum tamen eſt, quod licet ex capite
ignorantiæ competat reſtitutio in integrum, etiam
contra quadragenariam præſcriptionem; tamen hæc
ignorantia allegari debet in actis, & debet eſſe proba-
bilis, iuſta, & non ſupina, & plenè probata. Hond. *conſ.*
33. num. 68. & ſeq. lib. 1. & vid. Mareſc. *var. reſol. lib. 1. cap. 16. &*
c. 57. lib. 2. & de hac materia ignorantiæ vide etiam mul-
ta, quæ ſcripſit Pacif. *de Saluian. interd. inſpec. 4. c. 3. vbi n. 43.*
dicit, quod in hoc caſu ætas minoris probanda erit; &
hodie ſufficit, quod probetur per librum Baptiſmi.
Caputaq. *dec. 314. p. 1.* & Ludou. *dec. 55. n. 7.*

201 Amplia triceſimoſecundò ſecundum Corb. *eod.*
cauſ. ampl. ſua 29. habere locum etiam in Pupillo, & In-
fante, & mouetur, quia adultus minor 25. annis, ex eo
priuatur emphyteuſi, quia lex, & conditio reſolutiua
contractus fuit in conceſſione rei à Domino conce-
dente appoſita, cum hoc veniat ex natura contra-
ctus, & cenſetur id actum, etiam, ſi non ſit expreſſè
cautum, Bald. *in § inde poteſt numer. 10.* & Aluar. *col. 3. ver.*
quæro ab extra, de alien. feud. Quæ ratio militat in em-
phyteuſi conceſſa Pupillo, & Infante, maximè ſi ſit
factum pactum ſuper ſolutione canonis, vt res reuer-
tatur ad Dominum, ſi canon ſolutus non fuerit: nam
dubium non eſt, quod Dominus poſſit ad præiudi-
cium pupilli, & infantis hanc conditionem reſoluti-
uam apponere, cum vnuſquiſque poſſit in conceſſio-
ne rei ſuæ, legem, quam vult imponere, *l. in re mandata,*
* *Cod. mandat. cap. verum*, & ibi Doctores communiter de
condit. appoſitis: cum ergo eadem ratio vigeat in em-
phyteuſi conceſſa pupillo, & infanti, quæ viget in mi-
nori 25. annis; ſequitur, quod idem ius ſit ſtatuendum,
l. fin. C. ad l. Falcid. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Nec facienda eſt
differentia, an is, qui ceſſauit in ſolutione canonis ſit
adultus, vel pupillus, ex doctrina Ruin. *conſ. 119. num. 7.*
& 17. vol. 5. & Curt. Sen. *conſ. 58.* qui loquuntur in infante,
* & pupillo, & eſt de mente omnium *in l. ſi cum filius fami-*
202 *lias, § in hac, ff. de verb. oblig.* dum dicunt, minorem non
reſtitui ex capite minoris ætatis aduerſus non ſolu-
tum canonem, quando emphyteuſis non fuit ab eo
acquiſita, ſed ab eius patre originem habuit; nec di-
ſtinguunt, an ſit pupillus, vel adultus, & reſpondet
contrariis rationibus adductis à Guid. Pap. *deciſ. 455.*
contrarium tenet in infante, & pupillo.

203 Ego autem puto diſtinguendum. Aut loquimur in
emphyteuſi conceſſa infanti non habenti tutorem, &
tunc conceſſio tenet ad fauorem pupilli, quia poteſt
204 meliorem facere conditionem, non deteriorem. In-
ſtitut. de auct. tut. in principio, & in contractibus vl-
tro, citroque obligatoriis (prout eſt contractus em-
phyteuticus) ſine tutoris auctoritate, non obligatur:
ſed qui cum illo contrahunt, obligantur: vt dicit ille
text. *& l. pupillus, de acquir. rer. dom. & § pupillus, Inſt. de inut.*
ſtip. & l. obligari cum ſimil. ff. de auct. tut. Mant. *de tac. & amb.*
lib. 6.

205 *lib. 3. tit. 13. nu. 19. lib. 3. tit. 10. n. 8.* Et idem dicendum de em-
phyteuſi conceſſa infanti, aut proximo infantiæ, quia
nullum habet intellectum, neque velle, neque nolle;
& quicquid videt, ignorat. *l. ſi infanti, C. de iur. delib.* & ibi
Bar. Dec. & Cagn. *in leg. in negotiis, ff. de reg. iur.* cum nec
etiam poſſit adire hæreditatem ſine tutoris auctori-
tate, & patris ſimul. Cauale. *de tut. & curat. num. 61.* cum
ergo infans, ſeu pupillus non poſſit ſe obligare, niſi
interueniente auctoritate tutoris, *dict. leg. obligari*, &
Ludouiſ. *dec. 164. in princ.* & habet locum in pupillo pu-
bertati proximo, vt ibi dicitur: & Alex. *conſ. 122. num. 2.
& ſeq. lib. 6.* Corn. etiam *conſ. 241. lib. 1. in princ.* & illi; qui
cum eo contrahunt, obligantur: ipſe autem non (vt
dictum eſt,) & ſcripſit etiam Mant. *eod. tract. lib. 8. tit. 6.
num. 4. & 5.* niſi tamen ſit factus locupletior. de qua re
nunc non agitur, ſed tantum de pœna caducitatis;
merito tenendum erit. cum eius obligatio contra ip-
ſum non valeat, quod non poſſit incidere in pœnam;
& tanto magis, quia vbique ſunt ſtatuta annullantia
contractus, cum pupillis, & minoribus celebratos, &
in Statu Eccleſiaſtico adeſt Conſtitutio Ægidiana, vt
animaduertit Ludouiſ. *dict. deciſ.* Et facit pro hac opi-
nione, quod dicit Guid. Pap. *in d. dec.* vt annus, & dies
datus proximiori emphyteutæ ad petendam inue-
206 ſtituram, finita emphyteuſi, non currat proximiori
infanti, vt etiam ipſe Corb. tenet, ex ſententia aliorum
* *de cauſ. priuat. ob non pet. inueſt. int. legit. temp. numer. 22.* & eſt
com. opin. etiam in minore 25. annis, vt per Burſ. *conſ.
273. num. 2.* vbi plures allegat atteſtantes de communi.
Nec mihi videtur bona reſponſio Corb. *d. ampl. num. 5.*
dicentis, quod licèt, non currat tempus pupillo, vel
infanti ad petendam inueſtituram; currit tamen ad
ſoluendum canonem, cum etiam ignoranti currat:
Quia in pupillo non ſolum debet conſiderari igno-
rantia, ſed etiam aliæ qualitates ſupra allegatæ, ex
quibus non ſoluendo canonem, non cadit a iure ſuo.
Præterea eius reſponſio non diluit argumentum
Guid. Pap. quia, ſi tex. *in c. 1. §. ſi minoriſſi de feud. ſit cont.*
ſecundum communem intellectum ſpecialiter pro-
uidit, quod neque pupillo, neque infanti currat tem-
pus ad petendam inueſtituram, vt per Clar. *§. feudum,
quæſt. 49. ver. item ſiat*, & idem Corb. *eadem cauſ. ob non pet.
inueſt. nu. 25.* ex eo, quia illa ætas quicquid videt, igno-
rat, & habet ſemiplenum intellectum. Gloſſ. *in l. in ne-
207 gotiis, ff. de reg. iur.* & eſt in tali ætate, vt neque ſcire, ne-
que diſcernere quicquam poſſit, neque diſcurſum ra-
tionis habere cenſetur, ideſt diſcretionem, per quam
poſſit deliberare, nec ſcientiam, per quam concludere,
& determinare aliquid valeat. Cagn. *in d. l. in negotiis, n.
8.* & ideo, ſi non currit tempus ad petendam inueſti-
turam finita emphyteuſi, vt diximus etiam de reno-
uat. *qu. 2. num. 18.* ergo idem dicendum erit, ſi canonem
non ſoluat, cùm eadem ratio in vtroque caſu vigeat.
Nec dicunt Doctores *in d. c. 1.* quod pupillus, & infans
reſtituitur in integrum, ſed ſimpliciter, quod non
currit tempus, ſicut etiam præſcriptio, durante pupil-
208 lari ætate non currit, ſed dormit, *l. ſicut*, & ibi Gloſſ. *C.
de præſcript. trig. ann.* & Mareſcot. *var. reſol. cap. 67. nu. 14. lib. 2.*
Nec pariter videtur mihi bona reſponſio Corb. ad
aliam rationem, Guid. Pap. deſumptam *ex l. fin. Cod. in
quib. cauſ. in integ. reſt. non eſt neceſ.* quod ſcilicet illa lex
loquatur de præſcriptione legali, nos autem ſumus
in conuentione reſolutiua contractus; quia valet ar-
gumentum negatiuè à lege ad pactum, vt per Euer.
in Cent. in loco à pacto ad legem in fine. Secundò, diximus
ſupra in præcedenti ampl. *num. 186.* quod pactum con-
tinens illud idem, quod ius commune, nihil operatur
vltra ius commune; poteſt etiam reſponderi, quod
hæc ſit conuentio legalis, vel mixta, & non propriè
conuentionalis, vt ſupra dixi *numer. 186.* Poteſt etiam
reſponderi, quod ratio illius legis eſt generalis, dum
dicit, melius eſt intacta eorum iura ſeruari, quam poſt
cauſam vulneratam remedium quærere. Nec ſimili-
ter alia reſponſio eiuſdem Corb. facta Guid. Pap. quod
pupillus, qui ſucceſſit in ius alterius, non debet pri-
uari; quia ignorantia, & ætas debet illum excuſare,
mihi placet, dum dicit, ſi eius opinio eo tendit, vt pu-
pillus non cadat, quia ignoranter ceſſauit, eſt falſa,
cum etiam ignoranti currat tempus ad ſoluendum
canonem; ſed ſi eo tendat, vt pupillus reſtituatur, non
pertinet ad quæſtionem propoſitam; quia nunc non
agimus. an infans, vel pupillus reſtituatur aduerſus
non ſolutum canonem, ſed an res cadat in commiſ-
ſum de rigore iuris; Fatetur benè, quod infans, pupil-
209 lus, & minor 25. annis ſint in integrum reſtituendi,
vt per Spec. *in d. § nunc aliqua, num. 26.* & Iaſ. *in d. l. 2. n. 49.*
Grammat. *dec. 52.* & Redoa. *d. tract. pag. 495. num. 2.* & per
alios, quos refert, qui loquuntur in minore 25. annis:
nam ſupra reſponſum eſt, quod pupillus non cadit, ſi
tutorem non habet: quia contractus fauore pupilli
210 claudicat, *leg. Iulianus, § . ſi quis à pupillo, ff. de act. empt. & l.
pupillus ff. de acq. rer. dom.* facit etiam pro iſta opinione,
quod dicit Gramm. *dec. 52. num. 9.* quod tam *lex 2. Cod. de
iur. emph.* quam etiam *cap. potuit, de locat. volunt.* quod em-
211 phyteuta priuetur per ceſſationem culpabilem, dum
eſt in mora ſoluendi; & conſideratur etiam illa con-
tumacia, & contemptus, vt ſupra diximus, *n. 12.* & quia
hæc non poſſunt cadere in pupillo, & infante; igitur
dicendum erit, vt non cadat. Et quod non currat tem-
pus triennij pupillo, poſt hæc ſcripta inueni Seraphin.
de priu. iur. priu. 84. ſub num. 19. approbantem opin. Guid.
Pap. quamvis ipſe limitet in pupillo proximo puber-
tati propter iuramentum, ſed in pupillo, qui non iu-
rauit; ſequitur op. Guid. Pap. vt nec habeat locum re-
ſtitutio in integrum, & quod non currat tempus pu-
pillo, tenet Cauale. *dec. 30. nu. 12. par. 2.* Burſat. *conſ. 293. nu.
12. lib. 3.* etiam in pupillo doli capace.

Aut infans, vel pupillus habet tutorem, & ex ſupradictis
apparet reſolutio.

212 Aut loquimur in emphyteuſi conceſſa patri, vel
maioribus pupilli, vel infanti, quibus ipſe ſucceſſit; &
in hoc caſu idem Corb. reſidet in ea opinione, quod
per non ſolutionem cadat a iure ſuo, ſine ſpe reſtitu-
tionis in integrum; Dicens *num. 7.* infantem, & pupil-
lum reſtitui in integrum, non eſſe indiſtinctè verum,
vt aſſerit Sfort. Odd. *in tract. de reſt. in integ. qu. 89. art. 9. ſub
nu. 98.* & Gramm. *dec. 52.* non procedere vbi non ipſe in-
fans, pupillus, vel minor ſuccedat maiori; cum nihil
geſtum ſit cum illis, ſed cum maioribus, à quibus em-
phyteuſis fuit recepta, rationibus ab ipſo allegatis;
ſed nos ſupra probauimus *in præcedenti ampliatione, nu.
186.* malè Corb. loquutum fuiſſe in minori 25. annis; &
tanto magis procedere debet in infante, & pupillo; &
huius opinionis non ſolum fuerunt Gramm. & Odd.
ſupra allegati, & alij citati *ſub dict. nu. 186.* verum etiam
Io. de Port. *in leg. cum filius, in fine, ff. de verb. oblig.* quod ſci-
licet pupillus reſtituatur in integrum aduerſus ſolu-
tionem canonis, licet ſit hæres emphyteutæ, relatus
per Bertach. *in repertorio in verb. Pupillus.* & Mant. *de tac. &
ambig. lib. 22. tit. 27. nu. 44.* dicit, ſi pupillus hæres ſit, multò
magis præſumitur ignorare, & ideo iuſtam habet ex-
cuſationem; quia etiam ſi probetur aliquid ei dictum
fuiſſe de emphyteuſi, tamen ius ipſum ignorat, *l. pupil-
lus de acqu. hæred.* Alciat. *conſ. 30. num. 6. lib. 8.* qui etiam ſub-
dit; tutores fieri debere certiores exhibito inſtrumen-
to emphyteuſis, vt pupilli in mora conſtituti intel-
ligantur. Bart. & Iaſ. *in leg. ſi ex legati cauſa, in fine, ff. de
verb. oblig.*

213 Et licet Corb.ibidem *num.11.* declaret, quod non reſtituatur pupillus, vel infans, quando eſt ei conſultum contra tutorem ſi ſit ſoluendo, etiam ex capite ignorantiæ,& ex clauſula generali. Si qua mihi iuſta cauſa; monens Aduocatum debere eſſe cautum in articulando, & probando, tutorem, & curatorem non eſſe ſolnendo, ſi vult reſtitui ex capite ignorantiæ: quia præſumnntur de iure eſſe ſolnendo, vt per eundem Odd. articulo octauo, *numer.67.* & alia etiam ponat pro iſta materia; & præſertim quando teſtator mandauit, ne tutor, vel curator moleſtetur, ratione doli,culpæ leuis, vel negligentiæ; nihilominus tenetur ad intereſſe, propter caducitatem, ex eius negligentia in non ſoluendo canonem, & ipſe minor ex iſto capite ignorantiæ in integrum reſtitui non poſſit, cum ſit ipſi remedio ordinario contra eius tutorem, vel curatorem conſultum, vt per Ruin. *conſ.119. vol.5.* Sed nos in ſupradicta ampliatione probauimus,
214 eſſe in electione minoris, velle petere reſtitutionem in integrum aduerſus canonem non ſolutum contra Dominum, vel agere contra tutorem, vel curatorem.

215 Sed quando dicitur quis infans, & proximus infantiæ? vide Gloſ. *in verbis infans, & infanti, Inſtit.de inutil. ſtipul. §.pupillus.*

216 Amplia 33. in Ciuitate, Caſtro, & Villa. Spec. *d.§.nunc aliqua, qu.17.& ſeq.* Iaſ. *in d.l.2.C. de iur.emph.num.49.* Corb. *d.cauſ.ampl.30.*

217 Declara, quod reſtituatur in integrum, vt prædicti Doctores dicunt: minor enim, & Ciuitas, quoad in integrum reſtitutionem æquiparantur Iaſ. *in l.heres, §. vici, num.3.ff.de legat.1.* Bart.& alij *in l.Reſpublica, C.quib.ex cauſ.maior.* & quod ibi dicirur de Ciuitate, procedit etiam in Caſtro, & Villa, vt ibi dicunt Bart. & Bald.
* & eſt com.op.vt per Rom. *conſ.423.numer.3.* Soc. *conſ.299. col.1.vol.2.* Iaſ. *in l.fin.num.15.C.de Sac.San.Eccl.* cum aliis allegatis per Corb. *d.ampl.30.num.1.* & idem tenet Rot.vt per Duran *dec.402.num.8.9.& 10.*

218 Subdeclara ſecundum Corb.ibidem, quod hæc reſtitutio datur in ſubſidium, ſi eius Adminiſtrator, qui canonem ſoluere neglexit, non ſit ſoluendo damnum, quod Ciuitas ob canonem non ſolntum paſſa eſt, nam reſtirutio hæc datur ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa, vt tradunt Bart. & Salyc. *in d.l. Reſpublica,* & alij allegati per Corb.qui dicit, quod Soc. *in dict.conſ.299.2.* col. non benè loquntus eſt, qui tenet, quòd detur reſtitutio etiam, ſi Syndicus cuius culpa Ciuitas læſa eſt, ſoluendo ſit. Sed nos diximus in præcedentibus ampl. dum loqnuti ſumus de minoribus, & pupillis, quod reſtituuntur etiam, ſi tutores, & curatores ſint ſoluendo, ac etiam ſi in inueſtitura adſit pactum reſolutinum.

219 An autem propter iuramentum appoſitum per Syndicum, vel Decuriones Ciuitatis detur reſtitutio in integrum? Videndus eſt Seraph. *de priuil.iur.priuil.83. num.26. verſ.ſecundo ampliatur, & priuil.96.numer.3.verſ.concluditur ergo.*

220 Amplia 34. in furioſo, & mente capto, ſecundum Corb. *ampl.ſua 31.* propter legem, & conditionem reſolutiuam à Domino in concedendo emphyteuſim, contractui appoſitam; per ea, quæ dixit de minore, & pupillo. Sed ego non video, quomodo hoc procedere poſſit in furioſo, & mente capto, qui non habent conſenſum, nec poſſunt contrahere, *§ furioſus, Inſt. de inut. ſtip. & §.1. Inſt.de curat. & l.furioſi ff. de reg.iur.* & Mant. *de tacit. & ambig. lib.1.tit.12.nu.5. & lib.3.nu.8.tit.10.* dicit, ſi quis cum furioſo, vel mente capto contraxerit, pluſquam manifeſtum eſt nullius eſſe momenti conuentionem; nullamque oriri obligationem; qnia conſenſum non habent, *l.1.§.adeo, ff.de pact.* vnde furioſus, & mente captus, nec Deo per ingreſſum religionis obligatur, *c. ſicut tenor,* & ibi Abb. *num.3. de Regular.* ſed tamen furioſus, & pupillus, vbi ex re actio venit, etiam ſine curatore obligantur, quatenus locupletiores facti ſunt, *leg.furioſus* cum Gloſſ. *ff.de act.& oblig.* poſſet tamen hoc procedere, anteaquam fuiſſet factus furioſus, vel mente captus, vel etiam, ſi ſucceſſiſſet in emphyteuſi acquiſita ab alio. Et quia priuilegia, quæ dantur minoribus, & pupillis, dantur etiam furioſis, & mente captis, vt per Simoncel. *de decret. in præfat.nu.73.* Ideo ſicut minores ad canonem ſoluendum in integrum reſtitui debent; ita etiam furioſus, & mente captus; ita Corb.d.ampl.qui alios citat. Sed de hoc dubitandum eſt, per ea, quæ ſupra diximus de pupillo, cum non multum à furioſo diſtet, dicit tex. *in d.§.pupillus, Inſt.de inut.ſtip.* & ideo ibi tenuimus, quod pupillns non cadat à iure ſuo ob canonem non ſolutum, etiam ſi adeſſet pactum reſolutiuum, vel etiam ſi alteri ſucceſſiſſet in emphyteuſi. & per conſequens, nec etiam furioſus, vel mente captus.

221 Amplia tricesimoquintò habere locum etiam in emphyteuſi, quæ in communi poſſidetur à minore 25. annis, cum maiore: quia minor, vt ſupra diximus, eſt reſtituendus, non tamen maior, cúm in hoc caſu non gaudeat beneficio minoris, ſed pro ſua parte emphyteuſim amittit; & hanc opinionem defendit Beninten. *dec. 4.* Cæterum contrarium tenet Vrſillus *ad deciſ.* Afflict. *153.* & Corb. *hac eadem cauſa ampl.32.* cogitandum reliquit. Hæc qnæſtio (meo iudicio) pendet ab illa; Si duo, vel plures habent rem communem, quo-
222 rum vnus ſit minor, alter maior. An reſtitutio minori conceſſa, proſit maiori, quam tractat, Afflict. *deciſ.213.* Gomez *de contractibus cap.14.num.10.* & alij, Qui concludunt, ſi res, vel cauſa eſt diuidua, reſtitutio minori conceſſa, non prodeſt maiori, vt ſi haberent rem communem, & omnes pacto, vel tranſactione alienanorunt, vel amiſerunt eam, minore reſtituto in ſua parte, non cenſentur alij ſocij reſtituti; text. eſt *in leg.vnica, C.ſi in commu.ead.cauſ.* vbi commu. Doctores; Si vero res eſt indiuidua, tunc reſtitutio conceſſa minori prodeſt maiori, Gloſſ. *in d.l.vnica,* & alij allegati per Afflict. *in d. deciſ.213.* & quando emphyteuſis poſſidetur in communi cum minore, priuilegium conceſſum minori prodeſt maiori, & ſi minor non cadit, neque cadet maior; tenet Burſat. *conſ.293.nu.6.& 7.volum.3.* loquens de duobus fratribus, qui poſſident in communi; ſequitur Caualc. *deciſ.30.numer.121.part.2.* & vide *de renouat.quæſt.2. num.21.*

223 Sed dubium oritur, quæ dicatur canſa, vel res diuidua, & indiuidua? & in caſu dictæ deciſionis, Afflict. fuit deciſum ius hypothecæ eſſe indiuiduum, licet res hypothecatæ ſint diuiduæ, & quia hæredes diuiſerant bona obligata, beneficium, quod competebat minori, non fuit extentum ad maiores conſortes eiuſdem litis, ſecus autem fuiſſet, ſi poſſediſſent omnia bona obligata pro communi, & indiuiſo: & pro hac materia erit recurrendum ad Gomez. *in tit.de indiuiduis,* & Caballin. *in tract.ut indiuiduu, & diuiduu.* In caſu autem noſtro veritas pendet, an canon ſit diuiduus, vel indiuiduus, tunc dicendum eſt, quod reſtitutio, quæ competit minori, prodeſt etiam maiori, ſi autem eſt diuiduus, non prodeſt. Et quòd canon in hoc caſu ſit diuiduus reſpectu Domini, tenet Benint. *d.dec.4.* quia indiuiduitas canonis eſt introducta fauore Domini, *l.2.C. de iur.emph.* ibi: volenti ei licere: & hoc etiam probauimus ſupra *nu.29.* quod emphyteuta non poteſt ſoluere canonem per partes inuito Domino, ergo Domino volente, poteſt canon diuidi, & erit diuiduus, &

indiui-

indiuiduus, prout Dominus volet, cum hoc ſit introductum fauore ipſius, & non debet contra eum retorqueri, leg. quod fauore, cum ſimil. Cod. de leg. & hanc quoque opinionem latè defendit Caualcan. dec. 30. nu. 121. par. 2. vbi etiam dicit, Vrſillum malè loquutum fuiſſe, ſed omnino vide illum, ſi caſus acciderit.

224 Amplia triceſimoſextò, in emphyteuſi duobus, vel pluribus in ſolidum, & pro indiuiſo conceſſa: nam ſi vnus pro parte tantum ſolueret, & vel in totum ceſſaſſet omnes à iure ſuo caderent cum ſint plures rei debendi, & in ſolidum teneantur ratione eiuſdem rei, quæ communis eſt inter eos, Bald. in add. ad Spec. poſt tit. de emphyt. col. 5. ver. ſi duobus pro indiuiſo, Iaſ. in l. 2. num. 57. ver. limita 2. C. de iur. emphyt. Corb. ead. cauſ. ampl. 33. qui alios citat, & Afflict. deciſ. 153. nu. 5. & pro iſta ampliatione faciunt ea, quæ diximus ſupra ampl. 11. nu. 63. vbi fuit dictum, an plures hæredes teneantur in ſolidum ſoluere canonem, & ibi inuenies declarationes.

225 Declarat hanc ampliationem Iaſ. in dict. l. 2. numer. 77. non habere locum de iure canonico, & eum ſequuntur alij, quos citauimus in dict. ampl. 11. numer. 73. & ſeq. vbi cum Corb. ampl. 8. & 33. hac ead. cauſ. contrarium tenuimus.

226 Amplia 37. vt per caconem non ſolutum, reuertatur emphyteuſis liberè ad Dominum, ſine aliquo onere pignoris, vel hypothecæ, ſeu ſeruitutis ab ipſo emphyteuta impoſitæ; ita vt res ad ipſum reuertatur cum illa libertate, & qualitate, in qua erat tempore, quo fuit in emphyteuſim conceſſa; Et ratio eſt, quia reſolutio iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, l. lex vectigali, ff. de pign. & ita omnes tenent in l. prouincıali, C. de ſeruit. & aqua. Alex. conſ. 38. num. 4. vol. 2. Dec. conſ. 607. Bero. conſ. 196. num. 12. vol. 1. Caſtr. conſ. 62. in fine, vol. 2. cum aliis allegatis per Corb. ampl. 34. & nos diximus latè in tit. de * renunc. qu. 3. & eſt com. op. etiam ſi per longa tempora ſeruitus poſſeſſa fuit, Boer. dec. 181. num. 3.

227 Infertur ex hac ampliatione, quod ſi quis non haberet aliud, quam domum libellariam, ſeu emphyteuticam, & obligaret bona ſua pro dote, & poſtea caſu, vel ceſſatione, reuerteretur ad Dominum, mulier non poſſet pro ea reuerti pro dote ſua, Bald. in d. l. lex vectigali, Burſat. conſ. 80. num. 33. & ſeq. vol. 1. Afflict. deciſ. 380. num. 3. Alex. conſ. 173. num. 3. vol. 2. cum aliis allegatis per Tiraq. de retract. conuent. §. 3. Gloſ. 1. & vnica, numer. 13. & per Corb. ead. ampl. 34. num. 2. & Flam. Chart. Rot. Gen. deciſ. 87. num. 13.

228 Declara primò dictam ampliationem 37. non habere locum, ſi Dominus conſenſerit obligationi: quia Domino conſentiente, non reſoluitur, Boer. in dict. dec. 181. nu. 4. qui alios allegat, & nu. 5. & 7. Corb. ead. ampliat. num. 3. & pro hac declaratione faciunt ea, quæ dixi in d. quæſt. 3. de renunc. num. 6. & etiam ſi poſt factum conſentiat. Boer. ead. dec. nu. 5.

229 Declara ſecundò, quod non euaneſcit, nec reſoluitur obligatio, ſiue onus, ſiue res reuerteretur ad Dominum, tanquam priuatum, quia emit illam ab emphyteuta, vel ex donatione, aut legato, aut ex renunciatione, vel alio titulo ab emphyteuta habuit, & non iure prælationis, aut iure commiſſi, & caducitatis. Guid, Pap. dec. 575. Surd. dec. 286. nu. 3. & ſequ. Corb. d. ampl. 34. in fine, & vide in d. qu. 3. de renunc.

230 Subdeclara, niſi prohibita, fuiſſet in inueſtitura, obligatio, vel hypotheca, ſeu ſeruitus, vel alienatio, lato ſumpto vocabulo: quia non valeret. Boer. d. deciſ. 181. ſub num. 12. & diximus in d. qu. 3. de renunc. num. 5.

231 Vnde infertur, quod, ſi emphyteuta tenebatur creditoribus, Dominus non tenetur illis ſoluere, niſi conſenſerit. Boer. ead. dec. n. 4.

332 Amplia 38. vt per canonem non ſolutum res reuertatur ad Dominum, cum omni augumento latenti, & patenti: quia cum ad emphyteutam augumentum latens, & patens pertineat, ſequitur quod emphyteuſis reuertatur ad Dominum ob canonem non ſolutum, cum ſit inſeparabile augumentum, & cenſetur eiuſdem iuris, ſicut eſt res, cui adiungitur, c. fin. §. 1. vbi Gemin. de conceſ. preb. ita Specul. in §. nunc aliqua, qu. 136. Iaſ. in l. 2. Cod. de iur. emph. num. 79. Redo. de reb. Eccleſ. non alien. fol. 396. numer. 6. cum aliis, quos congerit Corb. eadem cauſa, ampl. 35. & habebit locum, ſiue reuertatur ob canonem non ſolutum, ſed etiam ob finitam generationem, vt diximus de melior. quæſt. 2. num. 25. & ob deteriorationem, cum paria ſint, vt ſcripſimus de var. caduc. qu. 2. numer. 4. & 8. ſed hanc materiam augumenti latentis, & patentis, vberius tractabimus in tit. de diuerſ. qu. 14. & infrà hoc eodem tit. qu. 13.

233 Amplia 39. vt reuertatur ad Dominum ob canonem non ſolutum, cum omnibus melioramentis, ſiue ſit emphyteuſis priuata, ſiue Eccleſiaſtica, vt de * comm. atteſtatur Clar. § emphyt. quæſt. 45. & eſt text. in l. 2. C. de iur. emphyt. & pro hac ampliatione multos congerit Corb. ampl. 36. ſed quia de hoc nos latè tractauimus in tit. de melio. qu. 1. ideo ad illam te remitto.

234 Amplia 40. vt emphyteuſis reuertatur ad Dominum, vna cum fructibus pendentibus, etiam maturis, & perceptioni proximis, ſi non ſunt in horreo reconditi, aut à ſolo ſeparati, & licet, ſi Vaſallus moriatur, diſpoſitum ſit in cap. 1. §. hic conſequitur, & ibi D D, tit. hic finit. lex Feder. ſcilicet, ſi moriatur ante calendas Martij, omnes fructus illius anni ad Dominum pertineant; ſi verò poſt dictas calendas, vſque ad menſem Auguſti, omnes fructus ad hæredes Vaſalli ſpectent, ſi autem poſt Auguſtum, omnes pertineant ad Dominum; tamen diſpoſitio d. §. non habet locum in emphyteuſi, vt ibi dicit Bald. nu. 1. quia nec etiam vſufructuarius, tranſmittit, Afflict. Ibidem num. 19. & eſt text. in vſufructuario in l. vſufructuarius, ff. quib. mod. vſuf. amit. & non valet argumentum de feudo ad emphyteuſim, quando aliter de iure communi eſt diſpoſitum. Soc. conſ. 167. num. 12. vol. 2. & ita etiam tenet Corb. eadem cauſa, ampl. 37. & de hoc etiam dixi de alienat. quæſt. 1. numer. 128. & ſequ.

235 Dubitandum tamen venit, An fructus debeantur Domino, ſtatim elapſo biennio, vel triennio, & ſic poſt moram commiſſam; an verò poſt declaratam caducitatem à Domino? Hanc quæſtionem obiter tetigi ſupra de var. caduc. qu. 12. nu. 9. & quamvis, ſi nunc repetam, non erit inconueniens, vt melius veritas eluceſcat. Dico igitur, quod in hac quæſtione duæ ſunt diuerſæ opiniones, vna quod fructus debeantur poſt moram commiſſam, & ſic poſtquam ceſſatum fuit in ſolutione canonis; & hanc partem tenet Iaſ. in l. 2. num. 15. & 29. C. de iur. emphyt. vbi dicit hoc expreſsè tenere Ang. in §. ſi vero, Auth. de non alien. & Spec. in tit. de loc. et. §. nunc aliquã ver. decimo quæritur, & Alber. in ead. l. 2. & Rip. in l. ſi vnquam num. 100. C. de reuoc. donat.

Contrariam ſententiam tenet Benint. dec. 17. nu. 15. ſcilicet, quod fructus debeantur à die declarationis factæ à Domino directo, vel eſſe locum caducitati, & non antea; mouetur ipſe pluribus rationibus, & præcipuè, * quia communis opinio eſt, quod emphyteuta, tunc demum priuatur iure ſuo, ob canonem non ſolutum, ſi Dominus voluerit, de quo videri poteſt in dict. quæſt. 12. nu. 2. Secundo mouetur, ſi vera eſſet opinio contraria, ſequeretur, quod, ſi Dominus reciperet canonem poſt elapſum terminum ſolutionis, oporteret de nouo * rem concedere. Tertiò mouetur, quia com. op. eſt, de qua teſtatur Iaſ. in dict. l. 2. in 5. not. donec Dominus non

declaret, emphyteuta retinet ius ſuum, & ſic dominium vtile, & poſſeſſionem, ergo, & fructus conſequi debet, *leg. ex diuerſo. §. 1. cum vulgat. ff. de rei vendic.* Quarto, quia, ſi attenderetur tempus moræ, ſequeretur, quod mortuo emphyteuta, poſſet Dominus declarare eundem, tempore moræ incidiſſe in commiſſum, & ſic retro fuiſſe pænam incurſam, cum iſta declaratio dependeat à mera voluntate Domini, & pæna caducitatis non requirat pro eius executione aliquod factum Iudicis; aut aliqua ſententia declaratoria, ſecun-
* dum magis com. op. de qua per eundem Benint. & dixi *in d. quæſt. 12. num. 8.* & cùm mortuo emphyteuta Dominus non poſſit declarare caducitatem, vt per Caſſad. *dec. 2. de locato.* ſequitur, &c. Quinto, quia duo copulatiuè requiruntur ad caducitatem incurrendam, mora ſcilicet in ſoluendo, & declaratio Domini, vt probatur *in d. l. 2. C. de iur. emph. in illis verbis, ſi Dominus voluerit*, & in Auth. *de non alien. §. fiere autem*, ibi volentibus Præpoſitis: cum igitur ſola mora non ſufficiat, cum ſolum det initium ad caducitatem declarandam, ergo non debet attendi ſola mora; ſed etiam declaratio: Ex quibus, & aliis rationibus Rota Bonon. tenuit, fructus deberi à tempore declaratæ caducitatis à Domino, & reſpondet contrariis, & hanc opin. ſequitur Caualc. *dec. 47. nu. 40. & dec. 43. n. 47.* vbi multos congerit, Burſat. *conſ. 26. num. 8. vol. 1.* cum aliis citatis à Corb. *ead. cauſ. ampl. 38. num. 3.* licet ipſe conetur declarare hanc opinionem Benint. diſtinguendo. Aut Dominus ignorabat canonem non eſſe ſolutum, aut ſciebat; Si ignorabat, tunc licet emphyteuta retineat vtile dominium, & ſic etiam videatur poſſe percipere fructus, per *d. l. ex diuerſo §. 1. ff. de rei vend.* Tamen Dominus ob ignorantiam, vel aliud iuſtum impedimentum, ex clauſula generali, videtur reponendus in priſtinum, & relinquit cogitandum, Aut Dominus ſciuit, & tunc tenetur reſtituere fructus, quos percipit à die factæ declarationis, Aut ignorauit, & tunc tenetur à die, quam emphyteuta non poſſit amplius moram purgare. Iaſ. *in d. l. 2. num. 17.* Quæ diſtinctio non videtur tuta, quia vt dictum eſt, emphyteuta ante declarationem Domini, retinet ius ſuum, & per conſequens poteſt percipere fructus *dict. §. 1.* & quia etiam licet in inſtrumento conceſſionis additum eſſet, quod ipſo iure, vel ipſo facto res reuertatur ad Dominum, ſi emphyteuta non ſoluat canonem; nihilominus requiritur eadem declaratio, vt dixi *in dict. quæſt. 12. de var. caduc.* Deinde fructus non debeantur, niſi à die litis conteſtatæ; *l. 3. ff. de inter. l. certum. C. de rei vendic.* Inſuper ante declarationem, emphyteuta eſt in bona fide, cum poſſit rem retinere, & ideo facit fructus ſuos, ante litem conteſtatam; præſertim, quia agitur ad fructus acceſſoriè, & non agitur de annuis præſtationibus, iuxta dec. Caſſad. *1. de cauſ. poſſ. & prop.* Caputaq. *dec. 2. part. 2.* Et eandem op. Benint. ſequitur Theſſ. *dec. 114. num. 3.* Seraph. *de priu. iur. priu. 84. nu.*
* *12.* & Burſat *d. conſ. 26. num. 8.* dicit ita communiter teneri. Idem eſſet etiam tenendum de fructibus perceptis, poſt alienationem, irrequiſito Domino factam, Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 52.* & dixi etiam ſupra *de alienat. qu. 1. num. 228. & ſeq.* Et idem eſſet dicendum propter deteriorationem, cum paria ſint, (vt ſæpè dixi) & vide, quæ ſcripſi in tit. *de var. caduc. qu. 2. n. 48. & 32.*

236 Sed dubitari poteſt de fructibus perceptis per emphyteutam, emphyteuſi finita, an eos debeat reſtituere à die, qua emphyteuſis eſt finita, an verò à die declarationis factæ à Domino? Et videtur dicendum idem, quod dictum eſt ſupra de fructibus ob canonem non ſolutum, ſecundum opinionem Benintent. cuius rationes militant in hoc etiam caſu: Contrarium tamen videtur tenere Surd. *dec. 25. num. 27.* dicens, quod quando Dominus declarat caducitatem, emphyteuta reſtituet omnes fructus ante perceptos; allegat Spec. *in d. §. nunc aliqua verſ. 10.* Angel. in Auth. *de non alien. §. ſi vero.* Galliau. *in l. Centurio. ff. de vul. & pup. num. 531.* Rip. *in l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. nu. 100.* qui alios citat, & Corb. *d. ampl. 36. & 45. num. 2.* & in Vaſallo, qui ob feloniam non priuatur, niſi volente Domino; & tamen vbi Dominus declarat, fructus omnes reſtituet à die commiſſi delicti; pro hoc allegat, Gul. Cum. Ang. & Caſtr. *in l. 1. C. de bo. quib. vt indig.* Galliau. & Rip. in locis ſupracitatis; & pro hac parte faciunt omnes, quos ſupra citauimus *num. 325.* Sed ſi volumus tenere opinionem Benint. habebit locum etiam ob generationem finitam: Cæterum opinio contraria defendi poteſt, quia finita emphyteuſi, emphyteuta eſt in mala fide, & ideo tenetur reſtituere omnes fructus. Cach. *dec. 160. n. 2.* & infinitos congerit Caualc. *dec. 27. n. 32. part. 1.* & iſta mala fides oſtēditur ex ſciētia rei, alienæ. Natt. *conſ.*
237 *456. num. 17.* Honded. qui alios citat *conſ. 17. num. 80. lib. 1.* Seraph. *decſ. 605.* idem Caualc. *dec. 45. num. 58. & ſeq. dec. 27. num. 29 & dec. 28. num. 8. par. 1.* Surd. *dec. 179. num. 2.* & ſi eſſet filius emphyteutæ, & hæres, præſumeretur ſcire, & habuiſſe notitiam qualitatis bonorum, an eſſent alle-
238 dialia, vel emphyteutica. Ruin. *conſ. 50. nu. 17. lib. 1.* Veral. *dec. 360. num. 4. lib. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 20. num. 14.* idem Honded. *conſ. 80. num. 47.* & ex communi
239 habitatione cum patre præſumeretur certioratus à patre, *nu. 49.* tenet, qui alia pro ſcientia huiuſmodi adducit, & Surd. *dec. 172. num. 4.* ſed de hoc vide, quæ dixi *de alienat. quæſt. 1. numer. 186. & ſeq.* Similiter ignorantia non præſumitur in eo, qui habet penes ſe inſtrumentum inueſtituræ, vt dixi *de var. caduc. qu. 12. n. 28. & ſeq.* Nec dici poſſet, quod per receptionem canonis ſit tacitè facta renouatio, quia hoc procedit, quando emphyteuta cecidit ob canonem non ſolutum, deteriorationem, vel alienationem, irrequiſito Domino; non autem quando eſt finita emphyteuſis, vt dixi *de renouat. qu. 5.* quia in renouatione requiritur ſcriptura, & debet ſolui laudemium Domino, & quod per ſimplicem patientiam Domini, non cenſeatur facta renouatio, multos allegat Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 35. num. 12.* & maximè hæc opinio procederet, quando Dominus ignoraſſet emphyteuſim eſſe finitam, quia per receptionem canonis non eſſet remiſſa caducitas,
240 vt dixi *de var. cad. qu. 14. nu. 13.* Et pro hac opinione facit diſtinctio Corb. *dict. ampl. 38. nu. 3.* dum diſtinguit. Aut Dominus ignorauit, Aut ſciuit. Facit etiam quia vſufructuarius finito vſufructu, tenetur reſtituere fructus à die finiti vſufructus, *leg. ſi pater*, & ibi Bald. *Cod. de vſuf.* Spec. *in d. § nunc aliqua, qu. 10.* Præterea caducitas eſt pæna; & ideo hæc non eſt caducitas, quia emphyteuta, ſi emphyteuſis eſt finita, nullum commiſit delictum, ſed dicitur reuerſa ad Dominum; & delictum ſolùm conſideratur, quando emphyteuta non ſoluit canonem, vel alienauit rem irrequiſito Domino, & rem deteriorauit, & ex aliis cauſis, de quibus dixi in tit. *de var. caduc.*

241 An autem Dominus debeat reficere expenſas factas pro recolligendis fructibus ab emphyteuta, vel eius hæredibus, poſtquam emphyteuſis eſt finita? Vide, quæ diximus in titul. *de melioram. quæſt. 1. numero 13.*

242 Amplia 41. in emphyteuta præſumpto, qui per annos 30. ſoluit canonem, licet Dominus non doceat de inueſtitura, & de dominio rei, pro qua canon per tantum tempus fuit ſolutus. Spec. *in dict. §. nunc aliqua quæſt. 55. 57. & 141. per text. in leg. ſi quis emptionis, Cod. de præſcript. 30. annorum.* Rom. *conſil. 127.* cum aliis allegatis per Corb. *ead. cauſ. ampliat. 39. in principio*; ſed nos de hac ampli-

plia-

pliarione late diximus de contr.emph.queſt.11.

243 Declara primò, dummodo is, vti emphyteuta per 30. annos continuos nomine ſuo proprio canonem ſoluerit. Bero.conſ.204.numer.22. & ſequ volu.1. qui hanc opinionem eſſe communem atteſtatur: nam ſi nomine alieno ſoluiſſet, ſibi non noceret, cum res geſta ab aliquo, tanquam procuratore, & ſic nomine alieno, non debeat ſibi nocere, ex iure proprio expetienti, vt in his terminis tradit Alciat.conſ.258.num.20.& Corb.ead.ampliat.nu.4.

244 Declara ſecundo, quod, ſi minori tempore 30. anniorum ſoluiſſet, non poſſet expelli, niſi aliter Dominus doceret de iure ſuo: ſed Eccleſia, ſeu priuatus Dominus eſſet manutenendus in ſua poſſeſſione exigendi canonem. Redoan. de reb.Eccl.non alien.fol.441.num.17. vbi dicit, quod, ſi emphyteuta ſoluit per ſpatium decem annorum, vel amplius, per talem diutinam ſolutionem, Dominus, vel Eccleſia contra ſoluentem præſcribit, Corb. dict.ampl.nu.4.

245 Subamplia, vt habeat locum etiam in illo; qui per ſpatium 30. annorum ſoluerit canonem pro re, quæ erat ipſius ſoluentis, & recognoſcentis alium Dominum, vt voluit Guid.Pap.dec.272. ver. ſed præmiſſis non obſtantibus; quia ex tali recognitione inducitur probatio dominij, licet dominium non transferatur.

246 Contrarium tenet Bero.conſ.114.num.3.vol.1.atteſtans de magis communi opinione, vt tenuit etiam Bald.in
* add.ad Spec.in tit.de locato,col.5.an quis ſoluendo, cum nemo poſſit rem ſuam in emphyteuſim conducere, ſequitur Corb.dict.ampliat.nu.6.& ſeq.qui dicit ita etiam tenere Alex.conſ.69. & conſil.29.nu.25.vol.5. Dec.conſil.564. num.5. Ruin.conſ.156. numer. 11. volum.1. Cuman. conſil. 165. Corn.conſil.301.vol.1. Aret.conſil.14. num. 8. Bartol. in leg. ſi aliquam rem,num.9.ff.de acquir.poſſeſſ. Iaſ.in l.2.num.177.Cod. de iur.emph. & Natt. conſil. 26. per totum, qui reſpondet Guid.Pap.

247 Amplia 42. vt emphyteuta, qui fuit citatus, vt veniat ad ſoluendum canonem, & non ſoluat, cadat à iure ſuo per lapſum temporis ſex menſium non expectato biennio, ita Bart.& Ang.in leg.locorum, C.de omn. agro deſert.lib.11.& Bart.ibi in add.num.5. dicit, quod licet in Eccleſia requiratur ceſſatio biennij, vt emphyteuta poſſit expelli, nihilominus illud eſt verum, vbi Eccleſia non citauit emphyteutam, vt veniret ad ſoluendum canonem: nam vbi citauit, non erit neceſſarius curſus biennij, ſed ſufficit lapſus ſex menſium, & hæc ſunt verba Redo.eod.tract.fol.440.num. 8. quæ verba refert, Corb.ampliat.41.& idem Redo.fol.247 num.6.per tex. quem citant Bartol. & Angel. in dict.l.locorum: nam illa lex procedit in tributario Reipublicæ citato ad ſoluendum tributum, & ceſſante in ſolutione per ſex menſes, & ideo poteſt priuari, & cum Reſpublica, & Eccleſia æquiparentur l.Reſpublica, & ibi Gloſſ.ff.Ex quibus cauſ.maior. ideo habet etiam locum in Eccleſia.

248 Contrarium tenet, Iaſ.in l. 2.C. de iur.emphyt.num.46. & dicit, quod ille text. in l.locorum loquitur in tributario, qui deſeruit agrum, & ceſſauit in ſolutione tributi, & ideo non militat in emphyteuta ſolum ceſſante in ſolutione, & non deſeruit rem emphyteuticam, propterea habet locum c. potuit de locato in ſua generalitate, & Auth. qui rem, Cod. de Sac.Sanct.Eccleſ.& §.ſiue autem in Auth. de non alien. Sed contra Iaſ. tenet etiam Corſet. ſing. 96. verſ. emphyteuta, Euerar. in Centuria in loco à Republica ad Eccleſiam, vbi hoc menti tenendum dicit, & alij allegati per dictos Doctores, & vide omnino Caroc.de locat.& cond.fol.59. numer, 23. & ſeq. vbi hoc declarat.

249 Amplia 43. habere locum etiam, ſi Prælatus Eccleſiæ, qui debebat habere tres denarios, nomine canonis ſingulo anno, & pluribus annis reciperet duos ſolum, Caualc. deciſ. 30. numer. 102. par. 2. circa finem, qui multos hanc opinionem tenentes allegat, & in feudo hoc idem tenet Curt. in tract. de feud. quæſt. 18.in 2.part. vbi declarat, niſi per 40.annos fuerit ſoluta minor penſio, per text. in cap. olim cauſam, de cenſibus, vbi dicitur quod quando minor penſio per 40. annos ſoluta eſt Eccleſiæ, intelligitur præſcripta, vt illa tantum ſolui debeat, ſubdens, quod in priuato ſufficerent 30. anni, & ita etiam tenuiſſe Fran. Aretin. conſil. 112. refert, & ſequitur Corbul. ampliat. 42. & Theſſau. deciſ.179. in fine, Balb. vero in tractat.de præſcript. in 2.part.4.princip. ſeptimò quæro fol.252.refert, quod Bald. & Salycet.in leg aduerſus, Cod.de vſur. ponunt hanc quæſtionem, & determinant, quod Prælatus recipiendo duos denarios pluribus annis non præiudicat Eccleſiæ, & idem tenet Alex. conſil.5.column.4. in 6. argumento, volum.5. Sed contrarium videtur ſentire Ant. de But. in repet.cap.peruenit.in fine, de cenſib. vbi dicit, quod ſi quis pro fundo ſoluerit omni anno, durantibus decem annis, centum, & in veritate debebat ducenta, ſi deducit illud tempus ad probandum, quod non debet, niſi centum, allegando cauſam renunciationis, ſeu amiſſionis pro reſiduo, quod probabitur talis remiſſio per lapſum decennium, concurrente illa minori ſolutione; quod videtur contra concluſionem, Bald. & Salyc. in dict. leg. aduerſus, & contra text. in dict. cap. olim cauſam, vbi deciditur, quod non præſcribitur per ſolutionem minoris cenſus, & penſionis, niſi per ſpatium quadraginta annorum, concurrentibus aliis requiſitis ad præſcriptionem, vbi voluit Hoſt. & Io. Andr. & But. quod ſicut cenſus præſcribi non poteſt cum mala fide, ita nec diminui, ſiue diminutiuè præſcribi ab habente malam fidem: licet Panorm. ibidem dicat, quod communiter tenetur contrarium, ſed ſecundum Balb. ipſe malè loquitur, dicens numer.3. quod contra Hoſt. Io. And. & But. non adeſt contradictor, niſi ipſe Panorm. Sed poſſet reſponderi ad cap. olim cauſam de cenſ. quod loquitur in Eccleſia, & non in priuato: Vn-
250 de ipſe Balb. volens conciliare opiniones, diſtinguit,
Aut loquimur de præſcriptione contra priuatum, vel
contra Eccleſiam; primo caſu, Aut ſumus in ipſo prin-
cipali debitore, qui tenetur ex propria obligatione
ad penſionem annuam, & ipſe præſcribere non poteſt
quocunque temporis ſpatio, ſoluendo minorem pen-
ſionem propter malam fidem, cap. fin. cum ibi not.de præ-
251 ſcript. & ita procedat opinio Hoſt. Ioan. And. & But. &
idem dicendum in hærede eius ſucceſſore vniuerſali,
cui nocet mala fides defuncti Balb. vt ſupra, & 4.par.4.
par.princ.quæſt. 8. Rot. coram Lancellotto, impreſſa pe-
252 nes Zacch. de oblig. Cam. deciſ.141.num.20. Rot.in rec.p.
2.dec.164. num.3. Et procedit etiam in hærede hæredis
propter malam fidem defuncti. Ludouiſ.dec.249.& ibi
Add. Hond. conſ. 80. part. 2. numer. 72. & ſeq. qui multos
congerit, & vide infra quæſt.9 num.12. & ſequ.eodem titulo,
Aut loquimur in ſucceſſore ſingulari; & iſte, an habeat bonam fidem cum titulo; quia fundus fuit ſibi venditus, cum expreſſione cenſus minoris; & re vera debebatur maior tunc præſcribit ſpatio decem annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes; etiam ſi habeat cauſam à malæ fidei auctore. Si vero nullum habeat titulum, ſed bonam fidem, tantùm præſcribet ſpatio 30. annorum, per leg. ſi quis emptionis, §. 1. Cod. de præſcript. & leg. ſicut, & leg.cum notiſſimi, Cod. eod. cum nihil innouatum ſit de iure canonico, concurrente bona fide. Putat tamen Balb. eodem loco, quod iſte ſingularis ſucceſſor abſque titulo habens bonam fidem, præſcribat ſpatio decem annorum, & ille cui debetur, ſcienter reciperet, alle-

gando cauſam remiſſionis,ſeu renunciationis; ſi vero ignoranter, ſecus, & in priuato, qui bona fide ſoluit per 30. annos minus, tenet etiam Natt. *conſ.192.numer.6.* Rodo.*de reb.Eccl. non alien.fol.37.num.40.* Caualc.*dec.30.nu.102.circa finem,par.2.* vt pro tempore præterito ſit tutus, qui alios citat, & quod poſſit allegare renunciationem pro cauſa quam poterit probare ex diuturna ſolutione,tenet etiam Natt.*conſ.227.num.8.& conſ.495.nu.5.*

253 Secundo caſu, quando agitur contra Eccleſiam, requiritur tempus 40.annorum,cum bona fide:per text. *in dict.c.olim cauſam,*cum ibi not.& ita procedunt notata per Bald. & Salyc. *in dict. leg. aduerſus*, dum dicunt, quod Prælatus recipiens minorem penſionem pluribus annis non præiudicat Eccleſiæ : nam hoc debet intelligi, ſecundum d.c. olim cauſam, quod allegant, & idem tenet in Eccleſia Redoan.*eod.n.40.*

254 Quid autem dicendum eſt, ſi emphyteuta plus ſolueret,quam teneretur? Alexand. *in conſil.113.volum.1.* diſtinguit; Aut ſoluit per errorem, Aut ſcienter, Si ſcienter non poteſt, videndus erit etiam Rimin. Sen. *conſil. 363. numer. 17. & ſequ. volumin. 2.* Socin. *conſil. 145. volum.1.*Corn.*conſil.83.volum.3.* & Caualc.*ead.deciſ.30.num.102.in fine.*

255 Amplia 44.in emphyteuta,qui habebat fundum ab vno Domino,qui deceſſit, relictis pluribus filiis hæredibus, & vni eorum ſoluit, aliis non: nam, & is iure ſuo priuatur,ſaltem pro parte tangente illos,quos non recognouit.Bald.*in l.ſi communis libertus,ff.de in ius vocan.* Iaſ. *in l.2.n.61.qu.18.C. de iur.emph.* Redoan.*eod.tract.fol.500.num.31.* Corb.*ampl.43.de cauſ.priu.ob non ſol.cān.* & pro hac ampliatione faciunt, quæ diximus *de alienat.qu.1.nu.73.* de illo,qui alienauit rem emphyteuticam de conſenſu vnius Domini,& erant plures Domini.

256 Amplia 45. vt emphyteuta ob non ſolutum canonem cadat,non ſolum ab emphyteuſi;Sed etiam à pacto in inueſtitura appoſito, vt Dominus teneatur poſt emphyteuſim finitam renouare.Ruin.*conſil.167.num.14.volum.1.*& Corbul.*eadem cauſa ampliat.40.*

257 Limita primò prædictam regulam, quod emphyteuta cadat à iure ſuo ob non ſolutum canonem, vt non procedat, quando propter probabilem ignorantiam non ſoluit : quia per reſtitutionem in integrum ei ſuccurritur. Gloſſ.*in l.2.Cod.de iur.emphyt.* & ibi Bald.

* *num. 22.* & Iaſ. *num.182.* vbi hanc opinionem eſſe communem atteſtatur, & eandem eſſe communem profitetur Dec. *conſil.58. in fine, & conſil. 164. numero tertio*, & idem dicit Socin. iun. *conſil. 70. numero quarto, & 18. libro primo*, & ita reſolutum fuiſſe in Sacro Rotæ Auditorio,dicit Mantic. *de tacit. & ambig. libr. 22. titul.27.numer. 40.* & Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienand. fol. 501. numero tertio,* qui pro hac opinione multos cumulat. Corbul. *eadem cauſa, limitatione vigeſima, in principio*, & Caualer. *dec.94.*

258 Infertur ex hac limitatione,quod,ſi quis emit rem emphyteuticam, quam putabat eſſe liberam, & per biennium, vel triennium non ſoluit canonem, non debet priuari.Rot.*deciſione prima,de empt. & vendit. in antiq.* Alciat. *conſilio decimo, numero ſexto, libro octauo.* Cephal. *conſil. 290. numero quinto*, & Mantic.*eod. numero 40.*

259 Infertur etiam, quod hæres etiam maior viginti quinque annis, non ſoluens canonem per biennium, ſeu triennium, non cadit à iure ſuo, ſed ei datur reſtitutio in integrum : quia iuſtam habet cauſam ignorantiæ,leg. qui in alterius,& ibi Dec. & Cagnol. *ff. de regul.iur.*& idem Dec.*conſil.58.* qui de communi atteſtatur.Bero. *conſil. 98. num. 22. libro primo.* Socin. iun. *eodem conſil. 70.* Alciat. *dicto conſilio decimo.* Clar. *§. emphyteuſis, quæſtione octaua,verſu proſequendo.* Corbul.*eadem limitatione vigeſima, numero ſeptimo.* Maſcard. *de probationibus concluſ. 811.numero quinto.*Mantic. *eodem numer. 40.in fine,* qui dicit ita Rot.tenuiſſe, & in impreſſis per Pacific. *de Saluan. Interdict.deciſ.147.numero tertio,*vbi plures aliæ dec.cumulantur, & Caualer.*ead. deciſ.94.* Gramm.*deciſ.52.numer.7.* dicens, quod caducitas eſt introducta in odium eius, qui debito tempore non ſoluit, per text.*in leg.2. Cod. de iur. emphyt.* ibi ſed vltro ſe offerre, & ſpontanea voluntare: & ideo non videtur poſſe afficere eum, qui ignorat ſe teneri ad ſoluendum, cum ignorans non videatur habere facultatem ſe offerendi; & iſtam rationem affert etiam Socin.iun. *dict.conſ.70.num.3.* quem refert Corb.*dict. limitat. 20. in principio,* vbi alias rationes ponit *numer.2.& ſeq.*& multos citat pro hac opinione, & Seraph. *de priu. iur. priu. 54. numero 16.* & licet aliqui, vt Redoan. *in dict. tractat. fol. 501. numer. 36.* ex ſententia Barbat.*conſil. 40. libro primo*, declaret ſupradictam com-
260 munem opinionem, non procedere, ſi verba inueſtituræ ſint concepta non perſonaliter ſed in rem,& imperſonaliter : nam primo caſu, cum ſit affecta perſona, non afficitur res: vnde hæres ignorans non comprehenditur, ſecus in ſecundo caſu; tamen relinquit dubitandum; ſicuti etiam facit Corbul. *eadem limitat. 20. numero octauo*, ſed hæc limitatio, & diſtinctio videtur eſſe contra mentem Doctorum, qui ſimpliciter dicunt : quod hæres propter iuſtam ignorantiam reſtituitur in integrum, & contra Barbat. tenuimus ſupra *numer.187.* volentem in eodem *conſ.40.* quod non detur reſtitutio minori aduerſus caducitatem conuentionalem.

261 Declara tamen prædicta;niſi Dominus vellet probare ſcientiam hæredis,quo caſu ceſſaret reſtitutio in
integrum : in dubio autem hæres habet fundatam in-
292 tentionem ſuam,quia ſcientia non præſumitur, cum
ſit quid facti.Clar.*ead. quæſt. 8. ver. proſequendo.* Redoan.
*dict.fol.501.num.32.in fine,*Cagn.*in dict.l.qui in alterius,num.7.*
Corb.*dict.limit.20.numer.9.* Et pro hac opinione faciunt
ea,quæ diximus *de alienat.qu.1.num.185.* imò quod ſtatur
263 iuramento ipſius hæredis, tenet Anch.*conſ.174. num.5.*
refert,& ſequitur Marſil. in Rub.*Cod. de probat.num.124. ver.& dixit.*Grat.*conſ.151.num.14.volum.2.* Mand.ad Rom. *conſ.166.* Calà *de modo art. & prob. num. 1880.* Maſcard. *de probat.concluſ.811.numer.4.volum.2.* Honded.*conſil.80.numer.61.lib.2.*

264 Cùm ergo hæres habeat fundatam ſuam intentionem in ignorantia, & ſcientia ſit quid facti, & non præſumatur, niſi probetur; ideo agenti ad caducitatem,incumbit onus probandi ſcientiam;alias non obtinebit,& hoc non ſolum ſupradicti Doctores tenent; ſed etiam Bald.*in cap.vnico de controuer.*inter Domin. & empt.Caccialup.*in repet.cap.1. de feud cogn.* Dec. *conſ. 225.* Iaſ.*conſ.64.colum.3.lib.3.* idem Dec. *in dict.l. qui in alterius, ff.de reg.iur.* Alexand. *in leg. cum filius, §. in hac, ff. de verb. oblig. & in conſ. 45. lib. 6.* Cornel. *conſil. 163. lib. 2.* Caball. *milleloq. 94. part. 1.* & Caroc. *de locat. fol. 95. quæſt. 13. numero 2.*

265 Poterit igitur Dominus probare ſcientiam hæredis multis modis. Primo, ſi appareret inſtrumentum inueſtituræ fuiſſe apud hæredem. Caſtr. *conſ.311. in fine, volum.1.*nam non præſumitur ignorantia de eo, de quo quis inſtrumentum apud ſe habet. Aret. *conſ. 15. in fine.* Anch.*conſ.170.numer.6.*Caſt.*conſ.94.numer.2.volum.1.* Aym. *conſil.73.numer. 39.volum.1.per leg. non eſt ferendus.ff. de tranſ. & not.in Auth.qui ſemel.Cod.de prob.* vbi quis præſumitur didiciſſe teſtificata,quando atteſtationes fuerunt apud eum;ad not.per Bart. & alios, & præcipuè per Rip. *in leg.qui Roma,§.duo fratres,numer.56.de verb.oblig.* Bonauogl. qui alios refert in Add.*ad leg.fin.Cod. de iur.emphyt.numero 127.*

266 De-

266 Declaratur, hoc non habere locum, quando hæres
eſſet minor, per ea, quæ diximus in tit. *de alienat. quæſt. 1. num. 187.*

267 Secundò, ſi Dominus probaret eſſe publicam vo-
cem, & famam, bona illa eſſe emphyteuticæ: quia non
268 præſumitur ignorantia eorum, quæ publicè apud
omnes ſunt. *cap. 1. de poſt. Prælat.* Rom. *conſ. 127. num. 8. col. 2.*
Alex. *conſ. 187. numer. 8. volum. 2.* Burſat. *conſ. 26. num. 35. vol. 1.*
269 nam quiſque præſumitur ſcire ea, de quibus fama
eſt in Ciuitate, niſi ſit infirmus, vel abſens, not. Bart. *in
l. ſi poteſt, ff. de acq. hæred. ſub num. 16.* Dec. *conſ. 154. nu. 2.* Aym.
conſ. 57. num. 10. Corb. *d. limit. 20. num. 12* Farinac. *dec. poſth. 163.
par. 2. num. 4.*

270 Tertiò probatur ſcientia hæredis, ſi ipſe hæres eſ-
ſet Vxor, vel filij defuncti, qui viuente eo, in eadem
domo, & ſimul cum eius Patre, vel Marito habitaſ-
ſent: nam ex communi cohabitatione, præſertim, ſi
bona eſſent notabilis valoris, præſumeretur, quod
Vxor, vel filij ſciuerint, an bona eſſent allodialia, vel
271 emphyteutica Cornel. *conſ. 165. nu. 34. vol. 2.* Aym. *conſ. 151.
nu. 24. vol. 1.* Ruin. *conſ. 50. nu. 17. vol. 1.* Rol *conſ. 4. num. 32. vol. 2.*
Surd. *deciſ. 342. numer. 8.* Rot. *in recent. deciſ. 262. numer. 6. &
ſeq. par 1.* Corb. qui alios allegat *ead. limit. 20. numer. 14. &
ſeq.* Honded. *conſ. 80 numer. 48. & 49. volum. 2.* quia præſu-
272 mitur filius certioratus à Patre, & ab aliis de eadem
domo, vt experientia docet, & videmus hoc commu-
niter, fieri, maximè ex longo interuallo, & quando
agitur de bonis alicuius momenti, vt ibi dicit Hond.
& Surd. *dec. 221. num. 9. cum ſequentibus*, vbi etiam dicunt,
quod dicere, ignorare fratrem approbaſſe inueſtitu-
ram, nihil aliud eſt, quam ſe ipſos accuſare, & pro-
priam culpam allegare, idem Honded. *conſ. 53. num. 76.
& ſeq.* qui multos citat *lib. 1.*

273 Declara tamen hoc, vt declarauimus in tit. *de alie-
nat. qu. 1. nu. 187.*

274 Quartò probatur ſcientia hæredis, ſi poſt mortem
defuncti canon ſolutus fuiſſet, ad not. per Bart. & Rip.
num. 54. in dict. §. duo fratres. Aym. *conſ. 193. num. 7.* & in du-
bio ſolutiones præſumerentur factæ ab ipſo hærede,
qui canonem ſoluere tenebatur. Iaſ. *in l. 2, Cod. de iur.
emph. numer. 60.* Soc. iun. *conſ. 139. num. 10. volum. 3.* quia non
præſumeretur, quod alius pro emphyteuta ſoluerit,
maximè, ſi canon eſſet notabilis quantitatis, cum ne-
mo iactare ſuum præſumatur, *leg. cum de indebito, ff. de
ſolut.* cum aliis adductis per Corb. *dict. limit. 20. numer. 17.
& ſeq.*

275 Quintò præſumeretur ſcientia hæredis qualitatis
bonorum emphyteuticorum, ſi appareret, quod ipſe
hæres faſſus eſſet aliquando ſe ſcire, quod bona erant
emphyteutica, ad not. per Bart. & Rip. *num. 52. eod. §. duo
fratres*, & Aym. *in eod. conſ. 193. ſub num. 7.* Alex. *conſ. 39. ſub nu.
6. vol. 2.* & Corb. *ead. limit. nu. 20.*

276 Sextò hæredis ſcientia probaretur, ſi ipſe hæres
fuiſſet præſens in inſtrumento inueſtituræ factæ de-
functo. Dec. *conſ. 630. nu. 5.* & Corb. *ead. limit. 20. n. 21.*

277 Septimò probaretur ſcientia, ſi ipſe hæres vidiſſet
defunctum, cui ſucceſſit ſoluere canonem, tanquam
emphyteutam Domino, vel ſi hoc eſſet ei denuntia-
tum. Bero. *conſ. 117. nu. 5. vol. 1.* & idem Corb. *eod. nu. 21.*

278 Illud etiam ſciendum eſt, quod ſcientia probatur
coniecturis. Alex. *conſ. 187. nu. 13. vol. 2.* Curt. iun. *conſ. 64. nu.
8.* Pariſ. *conſ. 100. num. 88. vol. 1.* Crauet. *conſ. 193. nu. 7.* Natt. *conſ.
231. nu. 2.* Ceph. *conſ. 314. nu. 15.* Menoch. *conſ. 89. n. 17.* & Surd.
dec. 342. num. 10.

279 Præterea notandum venit, ſecundum Natt. *conſ.
231. numer. 2.* quod prædicta ſcientia poteſt probari per
vnicum teſtem: quia, ſi ſufficiunt coniecturæ, multò
magis vnus teſtis, vt ipſe inquit, & teſtes etiam ſin-
gulares admittuntur. Curt. iun. *dict. conſ. 64. numer. 8.*
Crauet. *conſ. 77. numer. 33. in fine.* Surd. *dec. 221. num. 11. & dec.
342. numer 11.* quod intelligitur ſecundum Rot. vt per
Farin. *dec. poſth. 644. numer. 3. par. 1.* quando teſtis vnicus
eſt omni exceptione maior, & quando ex ſcientia re-
ſultaret priuatio iuris alteri quæſiti: nam tunc requi-
reretur plena probatio.

280 Limita ſecundò, quando emphyteuta non poſſi-
det rem emphyteuticam: quia tunc priuari non po-
teſt ob canonem non ſolutum. Bald. *in l. ſolemnibus in
fine, C. de rei vend.* Paul. de Caſtr. *conſ. 105. in fine, lib. 2.* Alex.
conſ. 124. in fine, lib. 5. Dec. *conſ. 58. col. vlt.* Pariſ. *conſ. 108. nu. 42.
lib. 1.* Soc. iun. *conſ. 70. n. 10. lib. 1.* qui *n. 16.* dicit hanc eſſe mag.
* com, & veriorem opin. Capic. *deciſ. 14. num. 21.* Rim. iun.
conſ. 94 numer. 25. Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 8. ver. pone*, qui
etiam hanc comm. opinio. profitetur. Mantic. *de tacit. &
ambig. lib 22. tit. 27. numer. 45.* vbi teſtatur pluries ita te-
nuiſſe Rot. Corb. *ead. cauſ. limit. 24.* Ioſeph. Ludou. *deciſ.
Peruſ. 35. numer. 4.* & nouiſſimè Ioan. Franc. Bonauog.
in Add. ad Iaſ. *ad l. 2. Cod. de iur. emph. in princ.* & nos ali-
qua de hoc diximus ſupra *de var. cad. quæſt. 17. numer. 5.*
Et ratio eſt, quia cum emphyteuta non habeat com-
moditatem rei, non tenetur onera ſubire, *arg. l. quandiu,*
281 *Cod. qui admit.* vbi non debet hoc mihi imputari, quan-
diu tertius poſſeſſor contra me litigat; & quando em-
phyteutæ fit quæſtio de emphyteuſi, nec poſſeſſionem
emphyteuſis aſſequi poteſt, non dicitur in mora ſol-
uendi canonem. Corb. qui alios allegat *dict. cauſ. limit.
14.* vt ſi Dominus non dat feudum promiſſum, Vaſal-
lus non tenetur ſeruare iuramentum fidelitatis. Red.
de reb. Eccleſ. non alien. fol. 498. nu. 10. & habet locum etiam,
ſi emphyteuta canonem ſoluiſſet. Ceph. *conſ. 200. numer.
9. volum. 2.* ſed ipſe tenetur probare, non poſſidere, vt
ſupra *num. 286.*

282 Declarat Clar. hanc limitationem *ead. quæſt. ver. ſed
quæro*, niſi emphyteuta eſſet in culpa, quominus poſ-
ſeſſionem rei emphyteuticæ adeptus eſſet, vel niſi
poſtquam illam poſſidere cæpiſſet, dolo deſiiſſet poſ-
ſidere: quia iſtis caſibus emphyteota non eſt excuſan-
dus. Alex. *conſ. 11. numer. 5. volum. 5.* Caſtr. *conſ. 46. vol. 2.* Ceph.
conſ. 367. numer. 11. volum 3. Corb *d. limit. 24.* Mant. *eod. tit. nu.
44.* vbi refert ita tenuiſſe Rot. & quod nullam habeat
dubitationem, quando emphyteuta ex facto Domini
amiſit poſſeſſionem. Bero. *conſ. 196. num. 11. lib. 1.* & Mantic.
eod. numer. 40. vbi etiam dicit, quod Bald. *in dict. l. ſolemni-
bus*, ſimpliciter loquitur de re emphyteutica, ab alio
occupata, & alij ſimpliciter etiam loquuntur; & ideo
283 putat ſufficere, ſi emphyteuta, ſine culpa ſua deſie-
rit poſſidere: nam, ſi ſua culpa amiſit poſſeſſionem,
nullam habet excuſationem, allegat Salyc. *in dict. leg.
ſolemnibus, numer. 2.* & ita tenuiſſe Rotam atteſtatur, &
non requiritur, quod ignorauerit contractum em-
phyteuticũ ſed ſufficit, cum ſine culpa ſua non poſſe-
diſſe, ad euitandam caducitatem, propter canonem
non ſolutum, dicit ibi Mantic. *numer. 48.* ex ſententia
Rotæ.

284 Infertur ex hoc, quod, ſi quis ex Saluiano Interdicto
immiſſus fuerit in poſſeſſionem propter factum em-
phyteotæ, ſi non ſoluit, non habet excuſationem: quia
eſt in culpa. Alex. *conſ. 11. num. 5. vol. 5.* Sed ſi res fuiſſet pi-
gnori obligata ab eius anteceſſore, excuſationem ha-
beret. Mant. *ibid. numer. 47.* vbi dicit ita tenuiſſe Ro-
tam.

285 Infertur ſecundò, quod, ſi fundus emphyteuticus
fuerit à flumine per biennium, vel triennium inun-
datus, emphyteuta, qui non ſoluit canonem, non pri-
uatur iure ſuo: quia ſine culpa ſua, non modo natu-
ralem, ſed etiam ciuilem amiſit, *l. 3. §. Labeo,* & ibi not.
Alex. & Iaſ. *numer. 2. & ſequ.* cum aliis adductis per
Bald. *in l. 1. numer. 87. de confeſ.* & Ruin. *conſ. 45. numer. 2.*

& ſi totus fundus emphyteuticus fuerit inundatus, ita vt nullus fructus percipi poſſit, clarum eſt, emphyteutam non teneri ad penſionem. Card. *conſ. 92 num. 10.* Rim. Sen. *conſ. 548. num. 10.* Mant. *eod. tit. num. 45.* vbi refert ita fuiſſe concluſum per Rotam. Sed de hoc nos dicemus infra limit. 20.

286 Aduertendum tamen eſt, quod emphyteuta debet probare ſe non poſſediſſe: quia ſi ſemel poſſedit, adhuc præſumitur poſſidere. Rim. iun. *conſ. 65. num. 9.* Sed hoc verum eſt, ſi is, qui poſſidet, dicat ſe poſſidere: non autem, ſi negat. Paul. de Caſtr. *conſ. 113. num. 2. lib. 2.* Abb. *in cap. olim, il 1. nu. 14. & c. cum ad ſedem, nu. 15. de reſt. ſpol.* Alex. *conſ. 83. numer. 4. lib. 6.* Cornel. *conſ. 280. num. 7. in fine, lib. 4.* Soc. Sen. *conſ. 95. num. 15. lib. 3.* Rub. *conſ. vlt. lib. 1.* & Mant. *eod. tit. num. 49. & ſeq.*

287 Limita tertiò in emphyteuta, qui à Principe rem in emphyteuſim ſuſcepit: nam non priuatur iure ſuo, ſi canonem non ſoluat, *l. fundi, Cod. de fund. patrim. lib. 11.* per quam legem, ita tenuit Io. Ignc. *in l. 1. § cum omnes, num. 25. & 201. ff. ad Sillan.* quod ipſe liberalitati Principis attribuit: Sed Gloſ. vlt. *in dict. leg. fundi* eam legem alio modo intelligit, quod ſcilicet habeat locum, quando pactum expreſsè fuit conuentum, ne res propter canonem non ſolutum incidat in commiſſum, & hoc ibi dicit Bartol. Luc. de Pen. & Io. de Plat. Verum hoc in meo Cod. Gloſ. non dicit, ſed ſolum dicit in ver. ſoluant, alias poteſt eſſe metus commiſſi: & ideo Tiraq. *de nobilit. cap. 37.* animaduertit ex verbis illius tex. non poſſe colligi tale pactum fuiſſe appoſitum, vt refert Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. nu. 51. & ſeq.* ſed ipſe determinat, niſi dicamus, quod ſic tacitè approbet vltimam opinionem: Vnde mihi dubia videtur expoſitio Bart. & aliorum: quia text. ille habet iſta verba: Fundi patrimoniales, & qui ex emphyteutico iure ad domum noſtram diuerſis generibus deuoluti ſunt, ſic eis, qui eos popoſcerint, cedunt; vt commiſſi metus eſſe non poſſit, neque enim magis commodamus noſtra, quàm tradimus ea iure dominij: ita tamen, vt ea quæ in noſtra poſſeſſione poſiti præſtiterint, in poſterum ſoluant, ex quibus verbis, cum nulla mentio de pacto fiat, colligitur, quod hoc ſolum ex liberalitate Principis conceditur, & non ex pacto aliquo, ſed fortaſſe in practicam propter opinionem Bartol. & ſequacium, contrarium eſſet tenendum: Nec illa verba poſita in fine illius leg. Fundi, obſtant; ſcilicet, (ita tamen in poſterum ſoluant;) quia licet Dominus remittat caducitatem, tamen emphyteuta
288 ſoluere debet canones, vt Bartol. ibi declarat; & quia etiam pactum non valeret, vt pro recognitione dominij, nihil ſoluatur, vt diximus *de var. caduc. qu. 1. num. 26.*

289 Limita quartò, vt non procedat, ſi in inueſtitura dictum ſit, quod emphyteuta ob non ſolutum canonem nunquam poſſit expelli: quia huiuſmodi pactum valet. Gloſ. *in ver. repellere in l. 2. Cod. de iur. emph.*
* quam omnes ſequuntur, dicit ibi Iaſ. *num. 118.* & Salyc. Alber. & Bart. Spec. *in § nunc aliqua, qu. 89. de locat.* Dec. & Cagn. *in Auth. qui rem, C. de Sac. Sanct. Eccl.* Caroc. *de locat. fol. 59. n. 18.* vbi dicit, procedere etiam ſtante iuramento, ex ſententia Rotæ, & aliorum. & Bart. *in l. fundi, Cod. de fund. patrim. lib. 11.* tenet quod habet locum in emphyteuſi Eccleſiæ etiam. Nam cum Fiſcus & Eccleſia æquiparentur, *leg. fin. C. de Sacr. Sanct. Eccl.* ideo ſicut Fiſcus
290 poteſt concedere in emphyteuſim, cum dicto pacto; ita etiam Eccleſia. Socin. *conſ. 118. n. 2. vol. 4.* Paul. de Caſtr. *conſ. 217. vol. 1.* Dec. *in l. cum tempus, num. 9. de regul. iur.* Iaſ. *in d. lege ſecunda, n. 19.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. pag. 498.* & Corb. *d. cauſ. limit. 1.*

291 Declarat hanc limitationem Imol. ex ſent. But. *in c. potuit, nu. 57. de locat.* habere locum, quando fuit appoſitum pactum de non expellendo, etiam ſi non fiat ſolutio canonis intra tempus à iure ſtatutum: nam ſi ſimpliciter fieret pactum de non expellendo emphyteutam, eo non ſoluente, poſſet expelli: quia iſta generalis promiſſio intelligitur ipſo ſoluente, & ſeruante ea, quæ ex natura contractus tenetur. Corb. *d. cl. limitat. 1. & ampliat. 2.* & nos diximus ſupra *num. 42.* & dicetur ex pacto remiſſa caducitas, vbi emphyteuta in inſtrumento obligauit ſe ad ſolutionem 20. pro canone, cum conditione, vt aliquo modo non poſſit proteſtari, nec cauſari caducitas contra emphyteutam, & eius ſucceſſores, & non ſolum dicitur remiſſa caducitas, quæ ex non ſolutione canonis oritur: ſed etiam illa, quæ cauſatur ex alienatione irrequiſito Domino, & ex aliis cauſis. Ceph. *conſ. 347. vol. 3.* & nos diximus *de var. caduc. qu. 1. nu. 23.*

292 Declarat etiam ſupradictam limitationem Corb. in ead. limitat. 1. quantum attinet ad emphyteuſim Eccleſiæ, vt ſit vera, quando à principio id actum fuit; ſecus, ſi prima vice res fuit in emphyteuſim data, abſque dicto pacto, vt emphyteuta ob non ſolutum canonem non poſſit expelli; nam, ſi poſtea concedatur à Prælato, vel Rectore Eccleſiæ, cum dicto pacto, emphyteuta non excuſatur, cum pactum iſtud non valeat: quia non poteſt Prælatus, ſiue Rector formam antiquæ inueſtituræ alterare, etiam in his, quæ non
293 ſunt de ſubſtantialibus, ſed de accidentalibus contractus, & formam conſuetam excedere in præiudicium Eccleſiæ, Bald. *in Auth. quas actiones, Cod. de Sac. Sanct. Eccl.* & ibi Paul. de Caſtr. *num. 7* Iaſ. *num. 19.* Dec. *numer. 22. volum. 5.* Gabr. *conſ. 82. numer. 10.* & nos de hoc latè diximus *de com. emph. quæſt. 9. numer. 12. & ſequentibus,* & in tit. *de var. caduc. quæſt. 1. numer. 37. & de melior. quæſt. 2. numero 21.*

294 Subdeclara quod illud pactum excuſaret emphyteutam viuente eo Rectore, ſeu Prælato, qui ſub hoc pacto emphyteuſim conceſſit, & naturam antiquæ inueſtituræ alterauit: nam hoc modo paciſcendo videtur caducitatem tempore ſuæ vitæ incurrendam remittere, quod facere poteſt. Gloſſ. *in dict. cap. potuit, in ver. expelli,* & ibi Anton. de Butr. *nu. 19.* & Imol. *34.* & eſt
* comm. opin. vt per Iaſ. *in dict. leg. 2. num. 130.* & non ſolùm poteſt caducitatem incurrendam remittere, ſed etiam penſionem, & ſibi in hoc donec vixerit præiudicare; ita vt non poſſit res propter canonem non ſolutum ad remittentem redire. Ruin. *conſ. 156. num. 19. volum. 1.* vbi etiam dicit, quod Dominus cancellando poſtam conceſſionis emphyteuſis, dicitur emphyteutam à ſolutione canonis liberare, vt refert Corb. *dict. limit. 1. in fine.*

295 Limita quintò, quando adeſſet conſuetudo in contrarium, quod emphyteuta ob canonem non ſolutum non caderet à iure ſuo, vel adeſſent capitula inter Ciuitatem, & Eccleſiam. pro qua limitatione vide, quæ ſcripſi ſupra, à *num. 3. vſque ad 8.* & Dec. *in l. cum tempus, ff. de reg. iur.*

296 Limita ſextò non habere locum, vbi extaret ſtatutum, vt emphyteuta ob canonem non ſolutum, etiam, ſi ſtaret per 30. annos, non poſſet expelli, Bero. *conſ. 126. in princip. volum. 1.* Bologninus *conſ. 31. colum. 1.* Cagn. *in repet. leg. ſi quis maior, numer. 35. Cod. de tranſ.* & Corb. *d. cauſ. limit. 3.*

297 Declara hanc limitationem, vt non habeat locum, ſi emphyteuta iuraſſet canonem ſoluere; nam tunc emphyteuta beneficio ſtatuti, non iuuatur, cum ſtatutum non comprehendat contractum iuratum, vt dicunt ſupradicti DD. & Corb. *ead. limit. 3.*

298 Declara ſecundò, vt non procedat in emphyteuſi

Eccle-

Eccleſiaſtica, niſi ſtatutum eſſet ex certa ſcientia Papæ confirmatum; cum ſtatutum non poſſit ad præiudicium Eccleſiæ diſponere, vt emphyteuta ob non ſolutum canonem iure ſuo non priuetur, *cap. qua in Eccleſiarum, & cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſt.* vt etiam dicunt præd. Doctores; ſed pro hac limitatione, vide omnino, quæ ſupra diximus *nu. 38. 39. 40. & 41.*

299 Limita ſeptimò, quando in inſtrumento inueſtituræ dictum fuiſſet, vt ſi emphyteuta canonem non ſolueret, liceret Domino propria auctoritate ingredi bona, & retinere quouſque eſſet ei ſatisfactum. Paul. de Caſtr. *in conſ. 237. volum. 1. in primo dubio*, propter dictionem illam, (quouſque) cuius virtus eſt, vt poſtquam fuerit Domino integrè ſatisfactum, retinere non liceat, ſicut dictio (tandiù,) dictio etiam (donec,) per iura per eum allegata, & refert etiam Corb. *eadem cauſ. limit. 4.* & ideo videtur actum, vt res non cadat in commiſſum.

300 Limita octauò, non habere locum, ſi emphyteuta eſſet creditor Domini ex alia cauſa, in tanta quantitate, vel maiori, & paratus ſit compenſare: nam ad euitandam caducitatem, ipſo iure fit compenſatio, etiam ſi exceptio ab homine non fuerit appoſita, ſi modo ſit paratus compenſare, *l. ſi conſtat*, & ibi Bald. *numer. 3. Cod. de compenſ.* Anch. *conſ. 5. num. 6.* Curt. Sen. *conſil. 71. alias 70.* qui dicit, quod ita ſolet in palatiis practicari. Rim. Sen. *conſil. 421. num. 12.* Gozad. *conſil. 69. numer. 8.* Iaſ. *in leg. 2. numer. 62. & ſeq. Cod. de iur. emph.* Roland. *conſ. 87. numer. 26. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lign. §. 3. gloſ. 3. numer. 4.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien. pag. 499. num. 22. & ſeq.* Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. numer. 65.* Corb. qui alios citat *ead. cauſ. limit. 5. numer. 1.* Surd. *de alim. tit. 1. quæſt. 42. num. 86.* Benint. *deciſ. 37. numer. 22.* Soc. iun. *conſil. 147. numer. 4. volum. 1.* Cephal. *conſ. 47. numer. 49. volum. 1.* Marius *in tract. de ſolut. oblat. & retent. cap. 33. numer. 56. & ſeq.* & idem Mant. *dict. numer. 65.* dicit ex ſententia Rim. *eod. conſ. 421. numer. 12.* vt habeat locum, etiam ſi emphyteuta non ſit verè creditor, ſed habuerit iuſtam cauſam credendi ſe creditorem fuiſſe; verum tamen inquit, quod in
301 hoc caſu non poſſit dici factam compenſationem; ſed quod iuſta cauſa excuſet eum à pæna, ſicut de iuſto impedimento dicitur, Grat. *conſ. 79. numer. 13. lib. 1.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 75. numer. 145.* quia quælibet cauſa, etiam iniuſta excuſat à pæna, vt per Marſil. *conſ. 2. 7. & 11. numer. 10.* & Crauet. *conſ. 46. numer. 14.* & ſi emphyteuta aſſerat ſe eſſe creditorem occaſione dam-
302 norum, & intereſſe, ex eo quod fuerat à Domino expulſus, poteſt ſe excuſare à pæna caducitatis, ſi lite pendente canonem non ſoluat. Caputaq. *dec. 198. lib. 1.* & nos diximus ſup. *de var. cad. quæſt. 17. nu. 15.* Caualc. *dec. 19. nu. 46. par. 2.* & idem Caputaq. *dec. 180. lib. 1.*

303 Amplia dictam limitationem, vt habeat locum, etiam ſtante iuramento. Seraph. *de priuil. iur. priuil. 84. numer. 19. ver. limita octauo, & priuil. 74. numer. 145.* & licet ſit controuerſia inter Doctores, an compenſatio habeat locum ſtante iuramento, vt videri poteſt apud Cacher. *deciſ. 92. per totam.* Ioſeph. Lud. *deciſ. Peruſ. 15. numer. 5. per Pacif. de ſal. inter. inſp. 2. cap. 2. numer. 245. cum aliis ſeq.* & hinc inde adſunt com. opiniones: tamen magis com. eſt, quod non habeat locum compenſatio, vt
* plerique Doctores atteſtantur, ſicut refert Cacher. *dict. deciſ. num. 26.* quamvis ipſe putet *num. 33.* affirmatiuam opinionem eſſe veriorem, & alios cumulat Burſat. *conſ. 106. numer. 1. lib. 1.* de com. atteſtantes. Seraph. *de priuil. iur. priuil. 74. numer. 26.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 148. de ſolut.* cum aliis citatis per Zach. *de oblig. Camer. quæſt. 18. num. 12.* & multos alios refert Marius Burg. *de laud. inſp. 8. par. 3. num. 13.*

304 Et ideo fædere diſtinctionis Doctores ita conciliant opiniones, ſcilicet prædictam negatiuam opinionem procedere, quando apponeret compenſatio iam ante promiſſionem iuratam de ſoluendo; ſecus, ſi creditum, quod compenſare intendit, ſuperuenit poſt dictam promiſſionem iuratam, & hanc diſtinctionem ponit Abb. *in cap. ad noſtram, de iur. iur. num. 3.* Afflict. *deciſ. 381.* Capic. *deciſ. 167.* Surd. *conſil. 246. numer. 15. lib. 2.* Burſat. *conſil. 106. numer. 1. lib. 1.* cum aliis relatis per Cacher. *dict. deciſ. numer. 34.* Et rationem afferunt: quia, cum quis promiſit cum iuramento ſoluere, tempore, quo iam ipſe erat creditor, videtur ſe obligare ad non compenſandum; ſecus, ſi debitum ſit contractum poſt promiſſionem; quia eo caſu videtur illud feciſſe animo compenſandi, vt per Cacher. loco citato, & per alios ſupra allegatos. Gabr. *in tit. de iur. iur. concl. 7. numero quinto.* Caualc. *deciſ. 9. numer. 11. par. 1.* Seraph. *dict. priuil. 74. numer. 143.* Pariſ. *conſ. 131. numer. 1. & 41.* Grat.
* *conſ. 12. numer. 5. par. 1.* & hæc eſt com. opin. Canoniſtarum, & Legiſtarum dicunt præd. Doctores, & Burd. *dict. inſp. nu. 14.* & de communi atteſtatur Burſat. *dict. conſ.*

305 Reſtringitur tamen in debitore paupere; quia non obſtante iuramento poterit compenſationem opponere. Honded. *conſ. 18. num. 31.* cum aliis per eum congeſtis, & per Cach. *& d. dec. nu. 35.* & Viu. *opp. 115. num. 3.*

306 Reſtringitur ſecundò, quando debitum, quod opponitur, ſimiliter eſt iuratum: quia tunc admittitur compenſatio, vt per Cach. *d. dec. ſub d. nu. 35.* Viu. *com. opin. 114.* & Burſat. *eodem conſ. 106. num. 2.*

307 Reſtringitur tertiò, quando proceditur de æquitate, & ſola facti veritate inſpecta, idem Cach. *ead. deciſ. ſub d. num. 35.* Grat. *conſ. 121. num. 12. lib. 1.*

308 Reſtringitur quartò, quando expreſsè renunciatum eſſet, non poſſe compenſationem opponi: nam licet eo caſu iſta exceptio veniat reiicienda. Put. *deciſ. 452. lib. 2.* tamen hoc intelligendum eſt, quoad debita præterita, ante renunciationem factam, ſecus quoad futura, vt per Capic. *deciſ. 167. num. 8.*

309 Reſtringitur quintò, quando iuramentum non eſſet præſtitum ab opponente, ſed ab eius anteceſſore, à quo cauſam habet: quia iuramentum non ligat ſucceſſores, quoad effectum periurij, licet obſeruare teneantur. Rol. *conſ. 17. num. 15. & 17.* Afflict. *dec. 381. numer. 8.* Sebaſt. Medic. *de compenſ. quæſt. 23. num. 7. par. 1.* & quod iuramentum non liget hæredes, quoad periurij reatum: ſed quoad iuramenti obſeruantiam, vel eius, quod ſub iuramenti vinculo obſeruari promiſſum fuit, ad hæredes tranſit; tenet Cacher. *dec. Pedan. 41. num. 15.* vbi alios refert, & ideò à compenſatione repelluntur, ratione iuramenti, vt voluerunt Rol. à Vall. *d. conſ. 17. numer. 15.* Crot. *conſ. 139. num. 8.* Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 15. nu. 11.* in aliis autem creditis, & debitis rectè fit compenſatio, dummodo ſint liquida, vt dictum eſt, & eſt text. *in leg. fin. C. de compenſ.* vbi Doctores, & procedit etiam, ſi creditum oppoſitum non eſſet liquidum, dum tamen de proximo eſſet liquidandum. Cacher. *ead. dec. nu. 36.* cum paria ſint eſſe liquida, vel breui tempore liquidanda, vbi plures allegat.

310 Reſtringitur ſextò, quando in inſtrumento adeſſet iuramentum generale, & non ſpeciale; vt eſt quando quis promiſit ſimpliciter ſoluere tot, & in inſtrumento adeſt iuramentum generale, tunc iuramentum non operatur dictum effectum, ſed debet intelligi ſecundum naturam actus. Honded. qui alios citat. *dict. conſ. 18. num. 48.*

311 Sed vt redeamus vnde vtiliter digreſſi ſumus; licet vt diximus, quando adeſt iuramentum, non habeat locum compenſatio ex magis comm. op. tamen quoad caducitatem incurrendam, & vt emphyteuta non

cadat à iure ſuo, admittitur compenſatio, non obſtante iuramento, ſecus quoad obligationem. & ſolutionem. Caualc. *dec. 29. ſub nu. 46. lib. 2.* Seraph. *d. priuil. 7. & 84. nu. 19.* Accedit etiam, quia quælibet cauſa excuſat à caducitate, & ſtante etiam varietate opinionum ſuper hoc articulo iuramenti, vt diximus *de alienat. qu. 1. n. 302.*

312 Declara modo dictam limitationem, quod tunc admittitur compenſatio, quando creditum eſſet liquidum, quia de non liquido ad liquidum non fit compenſatio, maximè, ſi requirat altiorem indaginem, *l. vltima Cod. de compenſ.* Gozad. *conſ. 69. nu. 10.* Seraph. *deciſ. 1455.* Mant. vt ſupra *numer. 68.* ſed ſi poſſet debitum incontinenti liquidari, admittitur compenſatio; & quantum temporis ſpatium requiratur, Iudicis arbitrio relinquitur. Menoch. *de arbitr. Cent. 1. caſ. 14.* Pariſ. *conſ. 121. numer. 25. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 3. numer. 11.* Afflict. *deciſ. 121.* Iaſ. qui de magis com. atteſtatur *in §. bona fidei, Inſt. de act. numer. 75.* licet aliter ipſe ſentiat, cum aliis, quos refert Marius Burgius *de laud. inſp. 8. par. 3. num. 9.*

313 Declara ſecundò, vt fiat compenſatio ad effectum, ne res cadat in commiſſum, oportet, vt emphyteuta ſit creditor eiuſdem generis, & in quantitate, quæ recipiat functionem in genere ſuo: nam ſi canon in quantitate frumenti conſiſteret, vel in vino, & emphyteuta eſſet creditor in pecunia, vel è contra canon conſiſteret in pecunia, & emphyteuta eſſet creditor frumenti, vel vini, non admitteretur compenſatio. Ruin. *conſ. 153. num. 4. volum. 1.* Corb. *dicta cauſa limit. 5. nu. 2.* Ioſeph. Lud. *deciſ. Peruſ. 15. num. 5.* Seraph. *d. deciſ. 1455.* Surd. *de alim. tit. 6. quæſt. 15. num. 12.* Socin. iun. *conſ. 11. nu. 19. volum. 2.* Marant. *in ſpecul. par. 4. diſt. 6. num. 2. in fine.* Neguſ. *de pign. par. 5. mem. 5. num. 11.*

314 Declara tertiò, vt non fieret compenſatio ad excuſandum emphyteutam à caducitate, ſi canon in quantitate pecuniæ conſiſteret, & Dominus eſſet debitor emphyteutæ ſubalternatione quantitatis pecuniæ, vel ſpeciei, & eſſet in electione ſua: quia tunc non admitteretur compenſatio, vt tenet Iaſ. *in d. §. bona fidei, num. 63.* & Corb. *ead. limit. n. 3.*

315 Declara quartò, vt non fieret compenſatio, ſi canon in quantitate conſiſteret, & Dominus eſſet debitor quantitatis, ſed facultatem haberet ſe liberandi per ſolutionem ſpeciei. Iaſ. *in eodem §. bona fidei, numer. 64.* ex ſententia Bald. & Ang. & Corb. *ead. limit. num. 4.*

316 Declara quintò, ſi canon conſiſteret in ſpecie, puta quia eſſet vnius caponis, & emphyteuta eſſet creditor Domini in tanta quantitate pecuniæ, vel maiori, ad quam aſcendit valor illius caponis, compenſatio non fieret ad hunc effectum, ne ipſe ob non ſolutum canonem emphyteuſi priuaretur; cum non fiat compenſatio, quando ex vna parte debetur ſpecies, & ex altera pecunia, Gloſ. & Imol. *in cap. bona fides, num. 17. de depoſit.* ſicut etiam non fit compenſatio de ſpecie ad ſpeciem,

317 nec de genere, ad aliud genus, vt dicit ibi Imol. gloſ. & Iaſ. *in dict. §. bona fides numer. 62. cum ſeq.* Vel, ſi debitum, quod debet Dominus deſcenderet ex cauſa depoſiti ſiue ſit in ſpecie, ſiue in quantitate. Seraph. *de priuileg. iur. 74. numer. 88.* & alij, quos refert Maurus Burg. *de laud. inſp. 8. par. 3. numer. 10.* vel, ſi debitum proueniret ex cauſa alimentorum. Guid. Pap. *deciſ. 439. in fine,* cum aliis adductis per eundem Burg. *dict. inſp. 11.* vel niſi adeſſet cauſa iudicati. Lancell. *de attent. par. 3. cap. 24. quæſt. 28. numer. 2.* Capic. *deciſ. 167. numer. 1.* Villalob. *litt. C, num. 109.*

318 Declara ſextò, non habere locum, ſi emphyteuta eſſet creditor in minori quantitate, quam ſit canon: quia, ſi eſſet in minori quantitate, cum compenſatio habeat vim ſolutionis, emphyteuta integrum canonem non ſoluiſſet, & conſequenter caderet à iure ſuo. Corb. *d. limit. in fine,* & diximus ſupra.

319 Ad illud eſt etiam aduertendum, quod, ad euitandam caducitatem, oportet, vt emphyteuta, qui vult compenſare, vt iure ſuo non priuetur, ſit creditor Domini ante lapſum biennij, & tempus purgandæ moræ, vel ante lapſum triennij, ſi emphyteuſis eſt priuati Domini: nam ſi poſt caducitatem, emphyteuta efficeretur Domini creditor, nihil ad hunc effectum ſibi prodeſſet; cum compenſatio non fiat de caducitate iam incurſa, ſed de incurrenda. Alex. *conſ. 196. nu. 5. vol. 7.* Rom. *conſ. 204. colum. 4.* Corb. *d. limit. nu. 7.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 74. num. 145.*

320 Limita nonò, quando Tertius, ſiue extraneus ſoluiſſet, vt procurator emphyteutæ, vel tanquam eius negotium geſtor: nam iſta ſolutio prodeſſet emphyteutæ, *leg. ſoluendo, & leg. qua vtiliter in fine, ff. de neg. geſt.* & per regulam notabilem, quod quotieſcunque tractatur de conſeruatione iuris realis, vt eſt de conſeruatione iuris emphyteutici, ſemper factum negotiorum geſtoris prodeſt ad illius iuris conſeruationem, & retentionem *leg. arboribus, §. quid tamen, ff. de vſuf.* & ita tenet Iaſ. *in leg. 2. num. 68. & ſeq. C. de iur. emph.* & dicit, quod iſte eſt caſus clarus, & refert ita tenere Ang. *in leg. lex vectigalis, ff. de pign.* & Rom. *conſ. 103. in principio.* ſequitur Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol. 440. num. 4.* & Corb. *ead. cauſ. limit. 6.*

321 Sed dubium eſt, ſi extraneus, qui nullum ius habet in re, & ſoluit ſuo proprio nomine, & non nomine emphyteutæ, An iſta ſolutio proſit emphyteutæ? Iaſ. *in dict. numer. 69.* ponit exemplum, concludit, quod illa ſolutio proſit; per regulam prædictam: quia vbi tractatur de conſeruatione iuris realis, non refert, quomodo, vel à quo canon ſoluatur, aut cuius nomine dummodo ſolutum ſit, *dict. l. arboribus, §. quid tamen,* vbi Bald. & eſt text. in terminis, ſecundum eum, *in leg. forma, §. ſi tamen ego, ff. de cenſib.* vbi ſolutio cenſus, aut canonis facta per non habentem ius nomine ſuo, prodeſt ius habenti, quoad conſeruationem emphyteuſis, & dicit ita tenuiſſe Spec. & Io. And. *in §. nunc aliqua, de locat. quæſt. 82.* & Bartol. poſt And. de Piſis, & Guil. de Cun. *in leg. arboribus, §. quid tamen, ſupra alleg.* & Bald. *in l. ſolemnibus, Cod. de rei vend.* & in Add. ad Spec. vt ſupra *colum. 11.* & Rom. *dict. conſ. 103. & ſing. 556.* ſi emphyteuta. Decian. *conſil. 58. colum. fin.* Soc. iun. *conſil. 70. numer. 2. volum. 1.* Abb. *conſil. 67. colum. 3. volum. 2.* Bero. *conſil. 199. numer. 19. volum. 1.* Tiraqu. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 9. numer. 259.* Redoan. *eodem tract. fol. 500. numer. 2. & fol. 440. numer. 5.* cum aliis adductis per Corb. *eadem cauſ. limit. 7. numer. 1.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 84. numer. 20.* vbi dicit, quod, ſi repetitur ſolutus canon, non per ipſum emphyteutam Domino directo, ſed per alium eius nomine, non dicitur periurus, & dicitur ipſe vere ſoluere & idem tenet, ſi non nomine emphyteutæ ſoluatur, vt non priuetur iure ſuo, ſed tamen ſit periurus, & ſupradictam opinionem, quod ſufficiat, à quocunque canon fuerit ſolutus, tenet Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. nu. 64.* & ita coram ipſo in Rota fuiſſe deciſum atteſtatur.

322 Declara dictam limitationem, vt non procedat, ſi Dominus recuſaret canonem recipere ab iſto tertio, qui non eſſet Procurator emphyteutæ; nam ſi directus Dominus vult, poteſt ſolutionem canonis recipere à quocunque tertio, ſeu negotiorum geſtore, nomine emphyteutæ ſoluente, ſed non cogitur inuitus recipere ſolutionem ab aliquo, qui legitimam perſonam non habeat, & conſequenter mandatum ad ſoluendum, vt ſingulariter determinat, Bald. *in leg. acceptam, col. fin. Cod. de vſur.* eo quia emphyteuta

tenetur

tenetur canonem ſoluere, non ſolùm ad finem liberationis conſequendæ, ſed etiam in recognitionem directi dominij, exiſtentis, penes directum Dominum, *l. 2. vbi not. Cod. de iur. emph.* quod fieri non poteſt per tertium ſoluentem, ſine mandato emphyteutæ. Caroc. *de locat. fol. 64. n. 147.* ex quo ſequitur, Dominum inuitum non cogi à tertio legitimam perſonam non habente ſolutionem recipere. Iaſ. *in d. leg. 2. nu. 70. & in conſ. 99. vol. 1.* Natt. *conſil. 194. num. 8.* Tiraq. *de ret. lign. §. 1. gloſſ. 9. numer. 162.* Redoan. *eodem tractat. pag. 440. nu. 7.* Cagn. *in leg. inuito, ff. de reg. iur.* Corbul. *e. tit. limit. 7. n. 2.* & nec etiam iſte tertius poſſet canonem offerre; vel deponere, & conſignare ſi Dominus recuſaret recipere, ad effectum vt proſit emphyteutæ: quia, ſicut non poteſt ſoluere inuito Domino, ita nec offerre, vel deponere poteſt. Iaſ. *in eadem lege ſecunda, num. 71.* Redoan. *d. n. 7. &* Corb. *d. limit. 7. nu. 3.* Caualc. *dec. 29. nu. 40. p. 2.* nam cum requiratur recognitio in Dominum poſſet emphyteuta negare, & lapſu temporis, dicere bona eſſe propria, & allodialia, vt ipſe teſtatur ſæpe accidiſſe inter Magnates, Pauperes, & Rectores, adde Caroc. *de locat. fol. 64. num. 147.* ſicut etiam requiritur ſpeciale mandatum ad canones recipiendos, & de hoc mandato debet conſtare per publicum inſtrumentum, alias non remitteretur caducitas; recipiendo, poſſet tamen Dominos ratum habere, nec ſufficit mandatum ad recipiendum penſionem, & renouandum, vt cadocitas remitti poſſit, idem Caroc. *citato loco, n. 147.* & vide *de var. caduc. quæſt. 12.*

323 Subdeclara dictam declarationem, niſi iſte tertius eſſet creditor emphyteutæ, & haberet fundum emphyteuticum obligatum: quia tunc abſq. mandato poſſet pro conſeruatione iuris ſui canonem inuito Domino ſoluere, & eo recuſante recipere, deponere, & conſignare; & hæc ſolutio, ſiue depoſitio, & conſignatio conſeruaret etiam ius ipſius emphyteutæ, vt dicit Iaſ. *in ead. l. 2. numer. 67.* Redoan. *eod. num. 25.* Tiraq. *de retr. conſang. §. 36. gloſſ. 2. n. 19.* Rip. *in l. conuentio, n. 12. ff. de pig.* Corb. *d. limit. num. 4.* Marſil. *ſing. 388.* Surd. *dec. 174. nu. 32.* Maurus *in tract. de ſolut. oblig. & recent. cap. 33. num. 5. & 6.* quam ſubdeclarationem intellige, modo emphyteuſis pro qua iſte tertius vult ſoluere canonem, ſit talis, vt poſſit ſine conſenſu Domini hypothecari; ſed ſi eſſet prohibita hypothecatio, non poſſet. Apoſt. ad Alex. *conſil. 45. nu. 3. vol. 5.* faciunt, quæ dixi de *Coni. emph. quæſt. 38. numer. 11.* Corbul. eadem cauſa, & limitat. *num. 4.* Mag. *dec. Lucen. 9. num. 14. & ſeq.* Marſ. *ſing. 368.* Burſat. *conſ. 143. num. 60.* vbi
* dicit prædictam opinionem eſſe communem, & latius *conſ. 1?1. n. 42. vol. 2.* Marius Burg. *de Laud. inſp. 18. n. 7. p. 2.* vbi alios refert.

324 Ex qua infertur, quòd licet Fiſcus habeat poſt ſententiam tacite bona hypothecata delinquentis, Clar. *§. fin. q. 78.* in fine: tamen, ſi in inueſtitura ſit prohibita obligatio, & hypothecatio, ſine licentia Eccleſiæ habita, & obtenta, Fiſcus non poſſet ſoluere canonem, vel deponere, inuita Eccleſia, pro conſeruatione iuris hypothecæ, ne res caderet in commiſſum. Corbul. *d. limitat. in fine:* ſed de hoc vide omnino, quæ dixi *de ſucceſſ. in bon. emph. q. 4.* & ſi non ſoluat canonem pro emphyteuſi, in qua ſucceſſit, cadit à iure ſuo, vt in tit. *de Laud. q. 31.*

325 Limita 10. ſi emphyteuta ſolueret alteri recipienti nomine Domini, ipſo Domino ſciente, & patiente: quia ſi non contradicit, videtur conſentire, vt ipſi ſoluatur. *l. fin. ff quod cum eo.* Tiraq. *de retract. lign. §. 8. gloſſ. 3. numer. 17.* Guid. Pap. *deciſ. 173.* & Corb. *limitat. 8. ead. cauſ.*

326 Limita vndecimò, ſi non adſit, cui canonem emphyteuta ſoluere poſſit. (Exemplum) ſi Eccleſia fuiſſet vacans toto tempore biennij, vel hæreditas toto triennio fuiſſet iacens. Hoſt. in Summ. tit. *de locat.* quem ſequitur Ruin. *conſ. 151. num. 4. vol. 1.* & idem tenet Bal. *in l. 2. C. de iur. emph.* & ibi Iaſ. *n. 64.* Alex. *conſ. 172. n. 5. vol. 2. & conſ. 92. n. 9. vol. 1.* vbi *n. 10.* ampliat habere locum, etiam ſi emphyteuta non fuerit proteſtatus, quod canonem ſolueret, ſi adeſſet, qui reciperet, & de commu. teſtatur
* Mandoſ. *de ſignat. grat. in ver. penſiones, vel quæ deſtinata* erat, vbi dicit ita tenuiſſe Rot. ſequitur Dec. *conſ. 566. n. 4.* Caſt. *in l. ſi emptorem, in princip. ff. de act. empt.* Faciunt, quæ ſupra ſcripſi *n. 123. & 124.* de emphyteuta, qui non tenetur ire ad domum Domini, ſi eſt diuerſi fori, & res eſt ſita in foro emphyteutæ; & quando hæreditas eſt iacens, quod excuſetur, tenet Hond. *conſ. 36. n. 16. lib. 2. cum ſequentibus.*

Specul. autem *in §. nunc aliqua. de locat. quæſtio.* exiſtimauit, vt res cadat in commiſſum, ſi canon hæreditate iacente, non fuerit ſolutus, ſed quod emphyteuta reſtituatur in integrum; cum quo pertranſit Alber. *in d. leg. 2. colum. 10.* & Io. Andr. quos refert Iaſ. *in d. leg. 2. n. 61.* Quæ opinio eſt contra communem, & ad fundamenta Spec. reſpondit Alex. *in d. conſ. 92. n. 9.* & Iaſ. *in d. nu. 61.* vbi inquit, quod tutius eſſet deponere, & conſignare; cum
327 cautela abundans non noceat, vt dicit Dec. *in d. conſ. 566. nu. 5.* Si tamen Eccleſiæ, antequam biennium compleatur, prouideatur de Rectore; debet emphyteuta ſoluere, alias à iure ſuo cadit; ſequitur Corbul. *eadem cauſa limit. 9.*

328 Limita duodecimò, ſi emphyteuta fuit detentus in carceribus toto tempore biennij, vel triennij: quia non poterit ob non ſolutum canonem expelli. Iaſ. *in d. leg. 2. numer. 62.* vbi dicit, quod ita tenet Ant. de But. & quod ſi caderet, deberet ſaltem in integrum reſtitui, ex clauſula generali, ſequitur Redoan. *de rebus Eccl. non alien. fol. 499. numer. 24.* Dec. *in Auth. qui rem. Cod. de Sac. Sanct. Eccleſ. num. 9.* & ibi Cagn. *n. 31.* Soc. iun. qui cum Dec. conſuluit *conſ. 70. n. 7. lib. 1.* Gramm. *dec. 10. n. 9.* & ſeq. Rim. iun. *conſ. 1. num. 18.* Gig. *de Penſ. quæſt. 76.* Mant. *de tac. & amb. lib. 22. titul. 27. num. 58.* Corbul. *dict. cauſ. limit. 10.* & hoc habet locum, etiam, ſi carceratus fuerit ſua culpa. Syluan. *de feud. recogn. quæſt. 77. num. 5.* Corb. *ead. limit.* facit pro hac opinione illud, quod generaliter dicitur, ſi emphyteuta fuit iuſte impeditus, expelli non poteſt, ſi canonem non ſoluit. Dec. *conſ. 128. nu. 9.* qui loquitur de eo, qui ex legitima cauſa abfuit. Grat. *conſ. 79. n. 11. & ſeq. vol. 1.* Rip. *in l. quod te, n. 41. ff. ſi certum pet.* vbi ampliat etiam
329 ſi emphyteuta iuraſſet canonem ſoluere, & dicit, quod ita conſuluit Fulgoſ. *conſ. 7.* Et quod emphyteuta, qui fuit excommunicatus, & interdictus, nec potuit comparere ad ſoluendum canonem, ſimiliter excuſetur, dicit Pariſ. *conſil. 198. num. 39. volumine primo*, de quo dubitat Corbul. *dict. limitat. 10. num. 3.* quia excommunicatus poteſt conſtituere Procuratorem, idem tenet Ang. *in tit. Excommunicatio. 9. ſub nu. 143.* per text. *in capit. intelleximus, de iudic.* & ibi Gloſ. & Abb. & idem tenet *de cauſ. priuat. ob non pet. inueſt. num. 25.* Carceratus autem (licet opinio ſit communis quod excuſetur, tamen dubitari poteſt,
330 quia poteſt mittere Procuratorem, ſi non detineatur in tam arcta cuſtodia, vt hoc non poſſit facere: cum etiam poſſit conſtituere Procuratorem, Clar. *§ fin. quæſt. 46. ver. plerunque*, Farin. *de carcer. & carcerat. q. 35. num. 24.* vbi atteſtantur quod ita de conſuetudine ſeruatur, idem tenet Caroc. *de locat. fol. 65. n. 153.* Deinde carceratus poteſt facere contractum ad ſui vtilitatem, idem Farin. *dict. quæſt. 37.* Sed ſtante dicta opinione communi, eſſet excuſandus, etiam, ſi variæ eſſent Doctorum opiniones, vt dixi *de var. caduc. q. 4. num. 7.* De abſente etiam ſimiliter dubitari poſſet, per ea, quæ diximus in tit. *de renuntiat. quæſt. 2. num. 10. 11. & 12.* Et quod Infirmus etiam excuſetur, tenet Becc. *conſ. 104. num. 8.* quem refert Io.

Franciſc.Bonauog.in Add.ad l.2.n.47. ſed de hoc etiam dubitari poteſt, niſi ſit infirmitas adeo grauis, vt excuſetur à conſtitutione Procuratoris,per ea,quæ dicta ſunt ſupra, & eſt magis com. opin. quod excuſetur emphyteuta ex graui infirmitate, arbitrio Iudicis,& reſtitutio concedatur,Caroc.eod.tract.fol.61.num.59.& 60. quod etiam excuſet infirmitas conſanguineorum, & domeſticorum, vt Filius ex infirmitate Patris, & è contra,& Matris,& Sororum.

331 Limita 13. ſi emphyteuta propter bellorum calamitates nullos fructus ex emphyteuſi pro illo anno, & pro illo tempore, quo coli non poteſt, percipere potuit; quia à ſolutione canonis excuſatur, Bart.in l. 1.in fine,C.de iur.emph.& ibi Salyc.num.13.& Bald.in 2.lect. num.25.& hanc opinionem tenet Alex. in conſ.112.num.1.
* vol.1.Natt.conſ.49.num.25. Imol.in cap.potuit,de locat. vbi de communi atteſtatur,& idem dicunt Alex.in l.interdum, §.quod ex naufragio,ſub num.7.ff. de acq.poſſ.Corn. conſ.181. num.41. Bero.conſ.140.num.15.vol.1. Clar.§.emphyt.qu.8.verſ. ſed quid,Iaſ.in l.1.C.de iur.emph. Redo.de reb.Eccl.non alien. fol.431.nu.5.vbi hanc opinionem æquam,& magis amplectendam dicit,& hanc ſententiam tanquam communem defendit Fachin.cont.iur.lib.1.cap.90. quia emphyteuta in hoc caſu non dicitur poſſidere; & idem eſt, ac ſi periiſſet fundus eo tempore belli, cum ſit in poteſtate hoſtium.

Sed licet prædicta ſit communis opinio Legiſtarum; refert tamen Abb.in dict.c.potuit in fine, contrarium tenere Card.Paduæ,& idem tenuiſſe totum Collegium Patauinum,principaliter motum per l.1. Cod. de iur.emph. quæ requirit, vt res penitus lædatur; quod non contingit, quando emphyteuſis non poteſt coli propter timorem hoſtium: nam eo tempore emphyteuta reperire poſſet emptorem, & ſic in recognitionem dominij, debet ſoluere canonem; & tenet hanc opinionem eſſe veriorem, niſi fundus eſſet ex toto captus ab hoſtibus,nec eſſet ſpes de recuperatione,& in hoc caſu arbitratur poſſe procedere opinionem contrariam, quam etiam ſententiam ſequuti ſunt, Butr. & Riccard.Malumbra,quos refert Iaſ.in dict.l.1.nu.88.Cuman. in d.§.quod ex naufragio, Io.And. in add.ad Spec. in d.§. nunc aliqua,qu.136.in verſ.propter quod, Alber.in d.l.1.num.7. & Alex.in eod.§.quod ex naufragio,nu.7. dicit hanc cont. opin.eſſe veriorem,cuius ſententiæ ſe ſubſcribit Aret, in §.adeò Inſt.de locat.num.9.& ſeq.& veriorem in decreto iuris appellat Valaſc.de iur.emph.qu.27.nu.20.

Et ideò Doctores dicunt, quod iſte articulus eſt dubitatiſſimus,& pluſquam alius,qui occurrat in hac materia,vt refert Iaſ.in ead.l.1.num.81. Vnde Corb.limit.18.nu.13. de cauſ.priuat.ob non ſol.can. diſtinguit plures caſus. Primus quando bellum fuit iuſtum; & quando dicatur iuſtum,mox dicemus,& res deuenit in hoſtium poteſtatem,& tunc omnino emphyteuta liberatur à præſtatione canonis,quia res dicitur deperdita;cum capta in bello efficiantur occupantium, Aret. in d.§.adeo; & Igne.in repet.l.contractus,n.93.ff.de reg.iur.

Sed Valaſc.in ead.quæſt.27.numer.13. dicit quod interpretes in hac quæſtione non loquuntur, quando ager emphyteuticus fuerit bello captus,ſine ſpe recuperandi: tunc enim non eſt quæſtio de remiſſione mercedis; quia res bello capta,cum in ditionem hoſtium venerit,iuxta tex.in §. item ea, quæ,Inſt.de rer.diuiſ. perempta cenſetur, & vtrumque dominium, tam directum, quam vtile,vtraque etiam poſſeſſio,tam ciuilis,quam naturalis cenſentur amiſſæ,Iaſ.in d.l.1.n.81.Abb.& Bero. in c.potuit.de locat.ſed quæſtio eſt,quando res non fuerit bello capta, ſed ita propter bellum occupata, quod coli non poſſit, & in his terminis procedere opinionem, Bart. in dict.l.1. & aliorum ſupra allegatorum,
* quod ſcilicet emphyteuta non teneatur pro eo tempore ad penſionem, & quod ſit com. opinio à qua non ſit recedendum in iudicando, & conſulendo, & quod etiam ſit opinio multum æqua; Mouetur ea potiſſimum ratione, quia fundus ab hoſtibus captus, cenſeatur interim eſſe in perdito,vt in eod.§.ex naufragio, item quia ager præſtari debet conductori, vt frui poſſit,l.ex conducto,§.ſi vis,ff.locat. Bart.in d.l.1. Pariſ. conſ.28.lib.1.hoc autem, tempore belli præſtari non poteſt;igitur fieri debet remiſſio mercedis, l.ſi fundus.verſ. ſin vero,& ibi Bart.ff. locat. & hæc opinio procedat,ſiue bellum ſit iuſtum,vt eſt quando inductum eſt à Prin-
332 cipe non recognoſcente ſuperiorem, cap.quod culpatur, 23.qu.1.S.Thomas 2.2.qu.40.art.1. Sot. de iuſt.& iur.lib.5.
* art.5.qu.3.pag.130.Couar.qui de com.teſtatur in reg.peccatum 2.par.§.9.num.1.Nauar.in manu.cap 15.nu 15. cum aliis adductis per Valaſc.ſub d.num.13.verſ.procedit;& debemus ſtare Principis,& eius Conſiliariorum atteſtationi,qui prius examinauerunt, bellum eſſe iuſtum, Hier. de Ceual.in ſpec.op.com.contra com.(qu.578.num.27.) Sed etiam, ſi bellum eſſet iniuſtum, vtputa latronum incurſus,quovis modo inferatur,Iaſ.in d.l.1.num.87.in fine, contra Angel.ibi;& in hoc militant rationes ſupra adductæ;quamvis hoc non poſſit propriè dici bellum,l. hoſtes,vbi Gloſ.& Bart.ff.de captiuu.

Et prædicta ſine dubio procederent, ſi eſſet magna penſio fructibus reſpondens, tunc enim pro locato rehaberetur,& ex cauſa belli fieret remiſſio mercedis;ſicut in locatione,l.merces,§.vis maior,ff.locat. Card.in d.c.potuit qu.39.Bald.in d.l.1.Rom.in d.§.quod ex naufragio,cum allegatis per Valaſc.ibidem,verſ.procedet,& hoc etiam habet locum,ſi dubitetur de hoſtium diſceſſu,adhuc tamen ſit interim remiſſio, vt per Valaſc. ſub eodem nu.qui allegat Rip.de peſt.2.par.nu.132. idem tenet Clar. dict.quæſt.8.verſ.ſed quid.

333 Procedunt etiam prædicta, propter belli metum. Anch.conſ.28.num.3.Imol.conſ.7. de locat. Et ratio eſt,quia peior eſt bello timor belli,ex ſententia Senecæ;ſequitur Alex.in l.diuortio,ff.ſol.matr.Iaſ.in l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas,num.34.ff.de acq.poſſ.Boer.deciſ.249.num.7.Rip. eodem loco num.134.Dec.conſ.311.col.1.Valaſc.ſub eodem num. 13.verſ.rurſus: Sed de hoc dubitari poteſt, quia emphyteuta retinet poſſeſſionem, & vtile dominium; & res non deuenit in hoſtium poteſtatem, & dicetur etiam infra. Nec Doctores pro hac opinione allegati, loquuntur de Emphyteuta, ſed de Conductore, in quo eſt Magna differentia; & argumentum non valet de Conductore ad Emphyteutam, niſi in quantum in iure reperitur,vt diximus in tit.de Prælud.qu.5. & quod loquantur in Conductore, videndus eſt Burſat. conſ. 81.numer.3.& 8.& ſeq.volum.1.Natt.conſ.610. Caroc. de locat. pag.187.num.16.& 17. vbi ampliat, etiam ſi belli ſuſpicio non veniat.

Secundus caſus eſt, ſecundum eundem Corb. ibidem, quando bellum eſt iniuſtum, & res deuenit in hoſtium poteſtatem, nec eſt ſpes recuperandi illam; & iſto etiam caſu, emphyteuta excuſatur,ac ſi in totum eſſet deperdita;ſicut, quando res pignorata pro tanta quantitate,vt non ſit ſpes luitionis,cenſetur alienata, vt dicit Alex.in d.§.quod ex naufragio:quamvis hoc modo capta non efficiantur occupantium, Bart. in l.qui à latronibus,ff.de teſtam.

Tertius caſus,ſecundum eundem, quando bellum eſt in Territorio, vbi emphyteuſis eſt collocata, & emphyteuta non audet accedere cauſa colendi rem, pariter excuſatur.

Quartus caſus,quando bellum eſt in Territorio,ſed emphyteuſis non eſt ab hoſtibus occupata,& emphyteuta non audet ad eam colendam accedere; quia timet

de-

de perſona, vel ab hoſtibus deprędari, & in hoc caſu non excuſatur, quia retinet poſſeſſionem, & dominium vtile. Port. *conſ. 143. n. 10.* cum etiam res non dicatur perempta iuris interpretatione; & quamuis non potuerit colligere fructus, hoc ipſum non excuſat, cum damnum circa fructus ad emphyteutam pertineat, niſi canon deberetur ex fructibus colligendis, ex ipſo fundo emphyteutico, vt diximus ſupra *num. 103.* & quia emphyteuta ſoluit canonem in recognitionem dominij, & non pro fructibus perceptis, vt ſupra demonſtrauimus, *numer. 97.* & eſt *deciſio* Rotæ *699. recentiſſ. par. 1. num. 1.*

334 Limita primo prædictam communem opinionem, niſi emphyteuta ſuſcepiſſet in ſe caſum fortuitum belli (licet enim emphyteutæ ſe obligare ad huiuſmodi caſus;) vt eſt tex. *in l. 1. C. de iur. emph.* Et, ſi valet pactum, vt licet res penitus intereat, nihilominus penſio ſoluatur. (Specul. *d. tit. § nunc aliqua quæſt. 138.* Iaſ. *in ead. l. 1. n. 92.* Valaſc. *dict. quæſt. 17. num. 1. & 14.* Port. *conſil. 144. numer. 10.* Corb. *d. limit. 18. num. 15.*) quanto fortius, vt licet bellum contingat, canon ſoluatur? Caroc. *de locat. fol. 185. num. 6.*

335 Limita ſecundo, niſi eſſet conſuetudo, vel ſtatutum, quod emphyteuta teneatur ſoluere penſionem, etiam tempore belli. Iaſ. *in d. l. 1. n. 92.* Corb. *d. limi. nu. 16.* qui alios allegat Valaſc. qui alios etiam citat *d. q. nu. 15.* & Caroc. *eod. loco ſupra citato.*

336 Limita tertio, niſi emphyteuta conduxiſſet rem in emphyteuſim tempore belli: quia tunc tenetur ſoluere penſionem, & ſibi imputandum eſſet, quod tempore, quo præparabatur, vel vrgebat bellum, acceperit in emphyteuſim. Alex. *in dict. §. quod ex naufragio, in fine.* Iaſ. *in eadem leg. 1. ſub num. 98.* Gratian. *conſilio quinto, nu. 78. volum. 1.* Corb. *d. limit. nu. 17.* Ratio eſt enim illa, quam ſupra dixi, & ſumitur etiam ex illa regula, ſibi impu-
337 tare debet, qui conſcius periculi, ſe periculo ingeſſit. *leg. qui bona, § de illo, ff. de damn. infect.* & in conductore tenet Dec. *conſ. 412. column. pen.* Soc. *conſ. 123. libr. 4. col. 2.* Caroc. *de locat. fol. 187.* qui multos congerit, & in terminis emphyteutæ tenet Valaſc. *d. q. n. 18.* Burſat. *conſ. 11. n. 27. lib. 1.* & Surd. *conſ. 197. n. 16.*

338 Declara tamen hanc limitationem, ſi maius bellum interueniat, quam eſſet tempore, quo emphyteuſim accepit: quia excuſaretur emphyteuta. Bero. *in c. potuit, de locat. col. fin.* Valaſc. qui alios citat, *ead. q. num. 18. in fine,* vt dicunt de conductore. Burſatt. *conſil. 81. num. 18.* Ioſeph. Ludou. *conc. 12. ampl. 15.* & Carocc. *eod. loco numero 12.*

339 Limita quartò, ſi emphyteuta aliquos fructus percepiſſet, vel percipere potuiſſet pro illo anno, in quo ceſſauit in ſolutione canonis: quia tunc non poteſt cenſeri pro illo anno iuris interpretatione res totaliter perempta. Imol. *in dict. cap. potuit ſub n. 43.* Iaſ. *in dict. leg. 1. num. 93.* Alexand. *in d. l. § quod ex naufragio ſub n. 7. ver. ſed nullo modo.* Aret. *in d. § adeo, num. 10.* Corb. *eod. loco, numer. 18. & eadem cauſa, ampl. 12. numer. 28.* & declara, vt ibi. & ſupra *ampl. 15.*

340 Limita quintò, niſi bellum eſſet motum culpa ipſius emphyteutæ, Iaſ. *in d. leg. 1. ſub num. 92.* Valaſc. *d. q. 27. num. 17.* Corb. *ead. limit. nu. 19.* & Caroc. in loco ſuperius citato.

341 Limita ſextò, vt non procedat, quando in inſtrumento inueſtituræ renunciatum eſſet exceptioni doli, vel condictioni ſine cauſa, & omni auxilio, quo poſſet emphyteuta ſe tueri à non præſtatione canonis, ſeu penſionis. Iaſ. *in dict. leg. 1. ſub num. 98. ver. pro iſta remaneat,* ex ſententia Alber. *in leg. item quæritur, §. exercitu, ff. locat.* quem ſequitur Cepol. *caut. 48.* Socin. iun. *conſ. 130. numer. 24. columna tertia,* Corb. *dict. limitat. nu. 20.* & quando eſt renunciatum omni legum auxilio, per quod emphyteuta tueri ſe poſſet à præſtatione canonis, non excuſetur, tenet idem Alber. *in leg. licet, n. 3. in fine, Cod. locat.* Gozadin. *conſ. 69. n. 20.* Nicol. Bellon. *conſ. 21. numero 4.* Capic. *dec. 87. num. 10.* Roland. *conſil. 13. numer. 8.* Valaſc. *de l. quæſt. 27. num. 19.* Mart. *de cl. inſol. clauſ. 136. num. 6. parte prima,* & Carocc. qui alios adducit, *de locat. fol. 190. numer. 112.*

342 Declara iſtam limitationem, eamque intellige quando expreſſe emphyteuta promiſit penſionem ſoluere, & remiſſionem aliquam non petere; & deinde renunciauit omni actioni, & exceptioni, & legum auxilio; ita loquitur Alber. *in d. l. licet,* alioquin, ſi ſimpliciter renunciaſſet, nulla remiſſionis facta mentione, adhuc poſſet ex cauſa belli, & aliis ſimilibus remiſſionem petere, vt late probat Bero. *quæſt. 125. per totam;* quæ declaratio licet videatur ſuſpecta, tamen tanquam benigna eſt ſequenda, inquit Valaſc. *d. l. quæſt. ſub n. 19.*

343 Limita ſeptimo, quando penſio eſt modica, puta vnius nummi: quia tunc penſio propter bellum non remittitur, Cepol. *conſ. ciuil. 25. nu 20. ver. tamen ſemper fuit* Card. *in cap. vlt. de locat. quæſt. 29.* Rom. *d. §. quod ex naufragio,* Bal, *in l. 1. col. 2. ver. quæro an propter, C. de iur. emph.*

344 Contrarium tenet Valaſc. ibidem *num. 16.* dicens; ſi propter bellum, penſio non debetur, quare frui non licet, tam in magna, quam in parua penſione? & nos probauimus ſupra in 15. ampl. quod non fit remiſſio propter ſterilitatem, quando ſoluitur quid minimum, & bellum, & ſterilitas æquiparantur, *l. ex conducto, § 2. & l. ſi merces, § vis maior. ff. locat.* Corb. *d. limit.*
345 *ſub n. 8. in fine.* Sed ſi res eſſet ita capta ab hoſtibus, vt non eſſet ſpes recuperationis, diceretur res penitus perempta, & emphyteuta excuſaretur, iuxta tex. *in d. l. 1. C. de iur. emph.* vt ſupra diximus.

346 Limita octauo, ſecundum Corb. ibidem *numer. 19. verſ. declara ſeptimo,* ſi bellum modico tempore durauit: tunc enim non eſt facienda remiſſio, & dicetur breue tempus infra biennium; longum vero, ſi durauerit per tres annos, vel vltra, ex ſententia Butr. & Angel. *in dict. §. adeo;* ſed hæc limitatio non videtur ponenda; quia quæſtio eſt, an emphyteuta excuſetur pro illo tempore, quo bellum durauit, & res emphyteutica coli non poſſit, vt diximus in principio huius limitationis.

347 Limita nono, niſi emphyteuta exercitu veniente non reſtiterit: tunc enim tenebitur ad id, quod intereſt Domini, ſicut in conductore, iuxta text. *in l. item quæritur, § exercitu, ff. locat.* ſi tamen potuit reſiſtere, alias fiet remiſſio, Bart. *in l. ſi vno, §. item cum quidam, ff. eod.* Valaſ. *ead. quæſt. 27. n. 20.*

348 Limita decimo, quando bellum fuiſſet leue, & paruum, Caballi, *reſol. eloq. 227. n. 7. par. 1.* Carocc. vt ſupra *num. 6.*

349 Illud ſciendum eſt, ceſſante bello, emphyteutam in antiqua obligatione manere, quia ſolum pro rata temporis, quo fundus coli non potuit, remiſſio ei fit, Rom. *conſ. 432.* Tiraq. *in reg. ceſſante cauſa, par. 1. nu. 42.* & in caſu peſtis, in conductore, ita reſoluit Rip. *in tract. de peſt. 2. par. n. 19.* Valaſc. *ead. quæſt. n. 20.* & Carocc. *de locat. fol. 187. num. 8.*

350 Aduertendum etiam eſt, quod quando emphyteuta propter bellum, non potuit laborare agrum, taliter quod nihil collegerit, non tenetur ad penſionem, ſi tamen tantum collegerit, quod ſufficiat pro
* penſione, ad totum tenetur. & hanc com. op. appellat Imol. *in d. c. potuit, de locat.* refert Iaſ. *in dict. l. 1. nu. 92. C. de iur. emph.* Villal. *littera E. num. 79.* immo, ſecundum Clar.

dict. queſt.8. verſ. ſed quid circa finem, Doctores ferè omnes in hac materia loquuntur, quando nihil prorſus percepit: nam ſi emphyteuta aliquod quamvis modicum percepiſſet, etiam ſi minus dimidia eius, quod ipſe ſoluit pro penſione, non eſſet excuſandus à ſolutione: bene tamen poſſet excuſari à caducitate propter ceſſationem: ſemper enim debemus (inquit ipſe) quantum poſſumus, inclinare in eam partem, vt caducitati locus non ſit. Sed Redo. *de reb. Eccl. non alien. pag.431. ſub num.5. in fine* concludit, quod emphyteuta non tenetur ad penſionem pro illo anno, vel tempore, quo durante bello, nihil percipere potuit; ſed ſecus ſi aliquos fructus percepiſſet: quia tunc pro illo anno, non poſſit cenſeri res perempta: vnde non deberet fieri remiſſio, & dicit hanc eſſe com opin. & magis æquam, & magis amplectendam. Sed nos diximus ſupra quando penſio eſt modica, quod non fit remiſſio, & dic vt ibi; & in conductore. Burſ. *conſ.51. nu.16. lib.1.* tenet, quod cum occaſione belli, vel peſtis nihil penitus percipitur, fit remiſſio; ſin autem aliquid percipiatur, & non ſit læſus vltra dimidium affictus veri, vel perceptionis fructuum non fit remiſſio; ſequitur Caroc. *dict. loco num.13.* qui alios citat.

351 Limita 14. ſi tempore bienuij, vel triennij, peſtis adfuiſſet in loco, vbi emphyteuta canonem ſoluere debebat: quia tunc, ſi non ſoluat, excuſatur. Rip. *in tract. de peſte, de priuil. contractuum cauſa peſtis, par.2. numer.12.* Fulgoſ. *conſ.7.* cum aliis adductis per Corb. *limit. 11. ead. cauſ.* & per Valaſc. *de iur. emph. qu.27. num.21.* quia bellum illatum à Deo (prout eſt peſtis) vt diximus *de renouat. qu.2. num.6.* comparatur bello illato ab hoſtibus, Bart. *in l. naturaliter, col. vlt. ff. de vſucap.* & eædem rationes omnino, & forſan plures militant in caſu peſtis, quæ in clade belli, vt dicit Corn. *conſ.128. nu.16. lib.2.* & ideò, inquit Valaſc. eod. loco, tenendum eſt cum illis omnibus declarationibus, & limitationibus, quas in articulo locationis, ſuperueniente peſte, tradit Rip. vt ſupra *num.17.* & Couar. *pract. queſt.30. nu.3.* quibus addo, Caroc. *de locat. pag.187.* vbi plures declarationes ponit, & ſicut emphyteuta tempore belli, quo non potuit colere rem emphyteuticam, non tenetur ſoluere canonem, vt ſupra vidimus in præcedenti limitatione: ita etiam non tenetur tempore peſtis; cum nulla culpa poſſit adſcribi, quia quilibet diligentiſſimus paterfamilias fugeret caſum peſtis, vt dicit Cagnol. *in l. contractus, nu.54. ff. de reg. iur.* Maſcard. *de probat. concl.19. & 20.* & Marius Burg. *de laud. inſpect.13. par.3. num.7.*

352 Amplia, vt etiam emphyteuta non teneatur proteſtari de impedimento peſtis, ad hoc, vt excuſaretur, Rip. *eod. tract. de priuil. iudiciorum cauſa peſtis par.3. ſub nu.23.* ſequutus Alex. & Iaſ. *in l.2. §. quod diximus, ff. ſi quis caut.* quemadmodum dicimus de emphyteuta, qui non petiit renouationem propter peſtem, vt non teneatur proteſtari, vt ſcripſimus in tit. *de renouat. queſt.2. num.6.* Sed ſi vellet emphyteuta abundare in cautela, poſſet denuntiare, ſicut tenetur conductor, qui debet denuntiare receſſum à domo vna cum conſignatione clauium. Cagnol. cum aliis per eum congeſtis, *in dict. leg. contractus num.55.* Valaſc. *eod. tractat. queſt.22. nu.7.* & Burſat. *conſil.11. num.29. lib.1.*

353 Declara, vt non procedat, vbi peſtis eſſet parua, & exigua. Henricus Bott. *in tractat. de Sinod. Epiſc. part.2. num.18.* Igneus *in ead. leg. contractus, num.101.* dum dicit verum, ſi peſtis eſt talis propter quam non redditur ius in Ciuitate, vel ſecurè habitari in loco non poſſit, ſequitur Corb. *limit.11. in fine.* & pro hac opinione facit id quod dictum eſt de bello, quod non debet eſſe paruum, vel leue, vt in præcedenti limitatione, & quæ etiam diximus *in dict. queſt. 2. de renunciat.* quod peſtis non debet eſſe parua, & exigua, & quæ diximus de bello, militant etiam in caſu peſtis; & ideo ex illis ſuppleri debent, quæ hic deficiunt, Maurus Burg. loco citato.

354 Limita 15. ſi emphyteuta propter timorem malorum ſpirituum, recedat à re emphyteutica, quia debet fieri remiſſio, penſionis, ſicut conductori, per *leg. habitatores, §.1. ff. locat.* Cagn. *in leg. contractus, num.55. ff. de regul. iur.* qui alios allegat. Couar. *var. reſolut. lib.4. cap.60.* Valaſc. *de iur. emphyt. queſtion.22. numer.7.* qui concordantes citat, & ſimiliter Carocc. *de locat. pag.187. num.16.*

355 Contrarium tenet idem Valaſc. *dict. qu.27. numer.32.* quia domus in qua huiuſmodi phantaſmata dicuntur ambulare, licet non ſeruiat ad habitandum; tamen aliis vſibus poterit deſeruire, ad horrea ſcilicet, & apothecas, & alios vſus, cum ſufficiat, vt particula rei emphyteuticæ remaneat, & non eſt in hoc caſu tota res perempta, vt vult text. *in lege prima, Cod. de iur. emph* t. Et pro hac opinione facit, quod diximus ſupra limit. 13. vel limita quarto, quod emphyteuta non excuſatur propter bellum, ſi aliquos fructus percipit, vel percipere potuit, & ſi tempore contractus erat fama, in illa domo malos ſpiritus vagari, & nihilominus emphyteuta voluit accipere in emphyteuſim, ſine dubio non excuſaretur. Valaſc. *d. qu.22. ſub num 7. in fine*, vt dicimus de emphyteuta, qui non excuſatur, ſi tempore belli rem conduxit. Sed prima opinio videtur verior; quia licet poſſit ſeruire aliis vſibus; tamen nemo auderet accedere.

356 Limita 16. quando emphyteuta non habuit tutum acceſſum, propter inimicitias graues, vel aliam cauſam ad locum, in quo canon ſoluendus erat. Pariſ. *conſ.108. num.41. vol.1.* Dec. *conſ.146. num.7.* Gozad. *conſ 71. num.8.* Roland. *conſ.87. num. 22. & ſeq. lib.1.* Corb. *ead. cauſ. limit.12.* Mant. *de tacit. & ambig. lib.22. tit.27. nu.57.* Maſc. *de probat. concl.19. & 20.*

357 Declara habere locum, quando locus non eſt tutus, non ſolum ipſi emphyteutæ, ſed etiam ſuo procuratori: ſed ſi eſſet tutus procuratori, teneretur conſtituere procuratorem ad canonem ſoluendum. Dec. *eod. conſ. nu.12.* Sed ſi non eſſet tutus; neque etiam eius procuratori, excuſaretur. Corb. *d. limit.* qui alios citat, & reſpondet contrariis, & nos diximus *de renunc. queſt.2.* vbi etiam declaratur, quæ ſint capitales inimicitiæ, & Corb. *de cauſ. priu. ob non pet. inueſt. num.14. & ſeq.*

358 Limita 17. quando fuit factum præceptum à Iudice emphyteutæ, ne Domino canonem ſoluat: quia in hoc caſu Superioris mandatum excuſat eum à pœna caducitatis. Afflict. *deciſ 328.* Ruin. *conſil.150. colum.2. volum.1.* Alberic. & Rom. *in leg. qui iurato, ff. qui ſatiſd. cog.* vbi etiam Iaſ. & Corb. *ead. cauſ. limit.13.* Carocc *de locat fol.6: nu.120.* vbi alios refert, & declarat, *num. ſeq. & num.131.* ſimiliter declarat, vt procedat tribus concurrentibus, ſcilicet Auctoritate Iudicis, vel iuſta cauſa, Sine fraude. Et preceptum non ſit mendicatum; & alios refert, & *nu.122.* quod auctoritate Iudicis, intelligitur in dubio, vel apparet iuſtum; ſecus ſi apparet de iniuſtitia; quia tunc non eſt parendum, & multos congerit, etiam non habere locum, quando eſſet factum poſt tempus, & moram commiſſam ex Afflict. *deciſ.130.* & Rot. Genuenſ. *61. num.6. & 9. & dec.206.*

359 Amplia, vt procedat etiam ſtante iuramento. Seraph. *de priuil. iur.84. num.16.* Afflict. *d. dec. num.4.* & Caroc. *loco citato.*

360 Limita 18. ſtante ſtatuto, quod emphyteuta requiſitus à Domino, ſi canonem ſoluere recuſauerit per tres annos, cadat à iure ſuo; & ideo, ſi emphyteuta à Domino non fuerit requiſitus, non cadit à iure ſuo, argumento à contrario ſenſu, Ruin. *conſ. 153. num.7.* idem Corbul. *limitat.16.* cum aliis, quos allegat.

361 Declara non habere locum in emphyteuſi Eccleſiæ, vel in emphyteuta, qui iurauit ſoluere canonem, cum ſtatutum hoc non habeat locum in emphyteuta iurante, idem Corb. *limit.16.* & diximus ſupra *limit.6.*

362 Limita 19. quando emphyteuta anticipatè canonem ſoluit per plures annos Prælato Eccleſiæ : quia licet Prælato ſucceſſori non ſoluerit, non priuatur iure ſuo, ſi ſolutiones anticipatæ factæ adhuc durant : ita vt non ſit tranſactum biennium. Corn. *conſ. 67. volum.1.* quem ſequitur Gig. *de penſionib. quæſt. 88. n. 9.* nam quælibet cauſa, etiam beſtialis, excuſat à dolo, & pœna, *leg. igitur, §. poteſt. ff. de liber. cauſ.* Corb. *limit.17. numer.1. & 2. ead. cauſ.*

363 Sed, An emphyteuta poſſit inuito Domino ſoluere canonem pro pluribus annis futuris? Iaſ. hanc quæſtionem tractat in *l.2. q.22. C. de iur. emph.* & nos de ea aliqua diximus ſupra *n.148. & ſeq.* Et poſito, quod Dominus nolit recipere; Nunquid liberetur offerendo, conſignando, & deponendo, iuxta formam *d.l.2. in fine, C. de iur. emphyt.*? Et refert, quod Spec. & Io. And. *in add. in §. nunc aliqua, quæſt.42.* & melius *q. ſeq. de locat.* arguunt ad partes, & concludunt, quod Dominus inuitus non compellitur recipere pro tot annis; & idem dicit tenere Cyn. *in ead. l.2. q.6.* & Bald. *ibidem*, & Bart. *in leg. eum*, qui alias incipit Iabolenus, *ff. de ann. legat.* & Mar. de Fano *in tract. de iur. emphyt. quæſt.9.* Petr. de Anch. *in cap. potuit*, & ibi Imol. & Bal. *de locat.* & Gul. de Cun. *in leg. plures, in fine, de fid. inſt.* & eandem opinionem etiam Alexand. *in leg. ſtipulatio iſta, §. ſi quis doli n.5. ff. de ver. ob.* qui de com. teſtatur.

Dec. pariter eandem communem eſſe profitetur *in l. cum tempus num.7. ff. de reg. iur.* Iaſ. *in ead. l.2. q.22.* Redeoa. *in tract. de reb. Eccl. non alien. q.19. c.2. num.14. fol.438.* Corb. qui alios allegat *ead. cauſ. limit.17. num.3.* & pro hac opinione plures adducuntur rationes; Præcipuè, quia ſolutio plurimorum annorum poſſet afferre Domino incommodum, & ſua intereſt, vt fiat recognitio annuatim propter recognitionem annuam, quæ inſurgit ex annua ſolutione, quæ non inſurgeret, ſi fieret vna ſolutio pro decem annis, vel pluribus. Alia eſt ratio, quia canon ſæpe conſiſtit in vino, frumento, oleo, vel alio, quod curſu temporis variari poteſt; ideò Dominus non cogitur ante tempus canonem illum recipere. Alia etiam affertur ratio, quia quemadmodum Dominus non poteſt emphyteutam ante tempus cogere ad ſoluendum, *l. licet, C. de cond. inde.* pari modo, non cogetur Dominus ante tempus recipere, vt æqualitas ſeruetur, arg. *l. cum dies, § ſi Arbiter. ff. de Arbit.* eandem opin. tenet Add. ad Pract. Papien. *in for. lib. quo agitur ad ſict. praſt. verſ. omni anno.*

Bar. autem *in l. cum qui, ff. de ann. legat.* reſtringit hanc opinionem, vt non procedat, ſi emphyteuta vellet ſoluere pro pluribus annis futuris, cum omni intereſſe, faciendo etiam inſtrumentum, in quo ipſum in Dominum recognoſcat, pro tanto tempore; quæ limitatio reprobatur à Iaſ. *dict. quæſt.22.* quia, ſi canon conſiſteret in vino, frumento, vel alio Domini intereſt, quo ſolutio fiat tempore debito, cùm poſſit curſu temporis variari, & licet emphyteuta promitteret intereſſe, nihilominus Dominus grauaretur in onere illud probandi; ideo indiſtinctè tenendum eſſe affirmat in iſto caſu, vt emphyteuta non poſſit pro futuris annis ſoluere, quem ſequitur Redo. *eod. loco, num.15. & ſeq.* & Corb. *dict. limit. num.4.* & ſolum dicit Iaſ. *num.64.* procedere, quando per iſtam ſolutionem tot annorum factam ante tempus, non poſſet Dominus prætendere aliud intereſſe, niſi recognitionis dominij. Sed Clar. *§. emphyteuſis, quæſt.12.* indiſtinctè tenet, quod etiam, ſi canon conſiſteret in pecunia. Dominus non cogitur recipere ante tempus, quia poteſt dicere ſua intereſſe, pecunias ſuis temporibus recipere: nam, vt experientia docet, pecunia facilè è manibus dilabitur. & faciunt pro iſta opinione Clar. ea quæ mox dicentur.

Reſtringit ſecundo Bartol. dictam com. opin. *in l. ſtatu liberos, §. fin.* vt non procedat, quando emphyteuta vellet ſoluere ſaltem pro tribus annis futuris, quem ſequitur Redoan. in ſupradicta *quæſt.2. num.17.* vbi inquit, quod licet emphyteuta non poſſit ſoluere pro 10. vel pro multis annis, pro tribus bene poteſt anticipate ſoluere, per tex. *in l. placuit, C. de coll. fund. patrim.* & quod emphyteuta, ſi velit ſoluere totum canonem anni, ante terminum ſtatutum, Dominus teneatur recipere, tenet Pract. Papien. *in for. lib. quo agitur ad ſict. praſtationem, in ver. omni anno.*

Contrarium tenet Bal. *in l. in annalibus, C. de legat.* & Iaſ. *d. nu. 65.* Clar. *dict. quæſt.12. ver. ſed pone*, & Corb. *d. num.4.* quia vigent eædem rationes, quæ vigent, quando emphyteuta vult ſoluere pro decem annis, vel pluribus futuris; ergo idem ius eſt ſtatuendum, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.* nec obſtat, quod regulariter debitor poteſt ſoluere anticipatè, *per l. qui Romæ, ff. de ver. ob. & l. qui hoc anno, ff. eod.* quia tempus eſt appoſitum ad fauorem debitoris, Dec.
364 *in d.l. cum tempus, num.10.* Rot. *in recent. par.1. deciſ.253.* Sed in emphyteuta tempus eſt appoſitum gratia vtriuſque Domini, ſcilicet, & emphyteutæ vt declarat Iaſ. *in dict. l.2. cont.* Bart. *num.65.* & ideo quemadmodum Dominus non poteſt cogere emphyteutam ad ſoluendum anticipatè; ſic etiam emphyteuta non poteſt eum cogere, vt antè tempus recipiat canonem, vt æqualitas ſeruetur; & regula, quod debitor poteſt ſoluere ante diem, fallit, quando tempus eſt appoſitum gratia eius, cui debetur, Gloſ. *in l. quod in diem certum, ff. de verb. obl.* Et ad tex. *in d. leg. placuit*, qui à Bar. allegatur, reſponderi poteſt, quod loquitur in fundis patrimonialibus Principis; Et ideò ibi eſt ſpeciale, quod ſolui poteſt pro tribus annis futuris, & non valet argumentum à Fiſco ad Eccleſiam, quando contrarium reperitur in iure deciſum; Euerard. *in Cent. à loco, à Fiſco ad Eccleſiam, num 18.* ſed in iure deciſum eſt, quod, quando res deteriorari poteſt, non poteſt emphyteuta ſoluere ante tempus, propter damnum, quod Dominus ſentire poſſet; igitur &c. Et tamen opinio Bar. fundata *in d. l. placuit*, eſt generalis pro omni canone, etiam conſiſtente in vino, oleo, & frumento, & etiam in pecunia. Secundo, in iure deciſum eſt, quod quando tempus eſt appoſitum gratia debitoris, & creditoris, tunc debitor non poteſt ſoluere ante tempus; ſed canon ſoluitur gratia vtriuſque. Igitur &c. Tertiò, ſi hoc argumentum valeret, redundaret in damnum Eccleſiæ, & priuati, & ſic argumentum non procederet, vt dicit ibidem Euerard, & ideò dicendum eſt, quod ille tex. *in dict. leg. placuit*, eſt ſpecialis, & ex priuilegio conceſſo à Principe.

365 Limita 20. quando fundus emphyteuticus fuit ab aquis ſubmerſus: quia tunc emphyteuta non tenetur canonem ſoluere, cum fundus iuris interpretatione peremptus dicatur pro illo tempore, quo inundatio durauit, *l. cum vnus, § fin. ff. de peric. & com. rei vend.* ita Alex. *conſ.112. vol.1.* qui dicit ita tenere Bar. Io. Andr. in add. ad Specul. Iac. de Aren. Cyn. Rayn. Ang. & Salyc. *in l.1. C. de iur. emph.* & Imol. *in c. potuit, de locat.* ſequitur Corb. *limit.19.* & de hoc nos diximus ſupra *limit.2. num. 285.* dum tractauimus, An emphyteuta excuſetur tempore belli, & Mant. *de tacit. & amb. tit.27. nu.45.* alios concordantes allegat, quod emphyteuta non priuatur iure ſuo, ſi fundus emphyteuticus fuit à flumine per biennium, vel triennium inundatus; & vide etiam, quæ ſcripſimus ſupra ampl.14. ſequitur Gratian. *diſcept. forenſ. cap.223. num.11.*

366 Declara primò, quando inundatio erat ſolita con-

tingere ; quia tunc non excuſatur. Igneus *in l.contractus,num.10.ff.de reg.iur.* quem refert,& ſequitur Corb.*dict.limit.19.*

367 Declara ſecundo, quando emphyteuta ſuſcepit in ſe periculum omnium caſuum, Igneus *in d.l.contractus num.100 per l.Fiſtulas,§.ſin. ff.de cont.empt.* ſequitur Corb.*d.limit.19.n.3.*faciunt,quæ dixi ſupra limit.13.

368 Declara tertio,ſi culpa emphyteutæ præceſſit caſum, vt quando emphyteuta fuiſſet in mora in fructibus colligendis, qui poſtea inundatione periiſſent ; quia tunc non excuſatur,Igneus *eod.loco,* ſequitur Corb.*d.limit,num.4.* faciunt, quæ ſupra ſcripſi de bello, Gratian. *d.cap.num.15.*

369 Declara quarto, quando fundus emphyteuticus, non fuit in totum aquis ſubmerſus, vel inundatus,ſed tantum pro parte ; quia tunc non excuſatur;ſicut non excuſatur , ſi damnum patiatur corroſione fluminis vel caſmate, etiam ſi res pro maiori parte perierit, *l.1. C.de iur.emph.* & dixi ſupra *ampl.14.* Corb. *ead. limit.19.in fine,*& Mant.*d.num.45,*quando fundus totus inundatus eſt,ita vt nullus fructus percipi poteſt, clarum eſt, inquit,emphyteutam non teneri ad penſionem, referens ità tenere Card. *conſ.92. num.10.* Rim. Sen.*conſ.548.num.10.* & Rot.ita declaraſſe refert Gratian. *d.cap. num.12. vbi nu.13.*ampliat, quamuis penſio correſponderet fructibus, ex Natt.*conſ.193.num.4.& 5.*ſed vide ſupra *ampl.14.* & dictam ampl.Gratian.tenet Corb.*d.num.4.* & Surd.*conſil.197.num.8. & 11.*

370 Limita 21. ſi duo vel plures Domini directi contendunt inter ſe de poſſeſſione percipiendi canonem: nam pendente lite, emphyteuta excuſatur , neutri ſoluens; & ſatis eſt,vt offerat ſe paratum illi ſoluere, qui ſententiam fauorabilem reportabit , Boer. *deciſ.106.* Corb.*limit.23.ead.cauſ.*& Surd.*deciſ.6.nu.6.*Maurus *in tract. de ſolut.liberat. & retent.cap.33.nu.64.*

371 Limita 22.ſi emphyteuta ſoluat canonem Prælato intruſo, habens iuſtam cauſam credendi ipſum eſſe Prælatum : quia,quamuis nulliter,rectè tamen ſoluit, Ruin.*conſ.150.nu.7.vol.1.* & Corb.*ead.cauſ.limit.24.* & idem dicendum eſt, ſi ſoluat officiali, credens habere facultatem canonem recipiendi , Rot.*deciſ.poſth.92.numero 4. part.1.*

372 Limita 23.ſtante conſuetudine, quod emphyteuta non ſoluens canonem, poſſit illum biennio,vel triennio elapſo duplicatum,vel triplicatum ſoluere, Ruin. *conſil.151.numero 8.volum.1.*ſequitur Corb.*limit.25.*

373 Limita 24.ſi poſtquam emphyteuta ceſſauit in ſolutione canonis,& eſt lapſum tempus purgandi moram,Dominus dat ei licentiam alienandi emphyteuſim; quia ex hac licentia, videtur ſe declaraſſe , quod non intendit emphyteuſim eſſe deuolutam , Iaſ. *in l.2. num.129. C.de iur.emph.* & caducitas non incurritur niſi Domino volente,Iaſ. *ibidem num.104.* & nos diximus de *var.caduc.q.12.num.2.*& alibi. Sed Corb. *limit.26.numero 3.* hanc opinionem Iaſ.periculoſam eſſe credit: quia poſſunt hæc ſtare , quod emphyteuſis ſit ad Dominum deuoluta ob non ſolutum canonem , & quod Dominus intendat velle eſſe locum caducitati , & res nihilominus vendi poſſit ab emphyteuta , cum res aliena etiam vendi poſſit, *l. rem alienam,ff.cont.empt.* ego autem hanc opinionem Iaſ. veriſſimam eſſe puto & moueor, quia ſi emphyteuta,vendat rem emphyteuticam irrequiſito Domino,& poſt venditionem requirat ipſum, an velit emere , & Dominus det ei licentiam, cuicunque vendendi per iſtam licentiam non cadit à iure ſuo,ob alienationem factam irrequiſito Domino:quia ex quo conceſſit,vt poſſit vendere , videtur etiam conſentire , vt poſſit venditionem factam retinere, & renunciaſſe pœnæ commiſſæ ; ſi tamen venditionem ſciebat , vt mox in Declaratione dicetur , & late diximus *de alienat. limitat.42.* ità etiam dicendum,ſi poſt lapſum tempus ſolutionis, det Dominus licentiam alienandi , cum in vtroque caſu militer eadem ratio,& paria ſint canonem non ſoluere, & irrequiſito Domino rem vendere Nec obſtant rationes Corb.quia licet poſſit vendi res aliena , tamen emptori auferri poteſt, dicit ibi tex. & quod non poſſit ſtare , quod emphyteuſis ſit deuoluta, & res vendi poſſit: quia(vt dictum eſt)per iſtam licentiam, videtur Dominus renunciaſſe pænæ.

374 Declara tamen ſupradictam limitationem , habere locum , ſi Dominus ſciebar rem eſſe deuolutam ob canonem non ſolutum ; ſecus autem , ſi ignorabat, quando licentiam alienandi conceſſit Alex. *conſ. 146.n.8.volum.5.* Caſt.*in l.ſi quis.§.irritum.ff. de inoſſ.rup.& irrit.teſt.* Corb.*ead.limit.26.*& nos diximus *d.limit.42.*

375 Limita 25.quando ſolutio non eſſet aliter limitata per partes,vel declarata,quia.ſi ſit actum quod canon ſoluatur ſingulo luſtro , emphyteuta Eccleſiæ non caderet,niſi ceſſaſſet per duo luſtra, & ſic per decem annos:emphyteuta vero priuati per tria luſtra, & ſic per annos 25.ita Bald. *in l.edem,col.2.verſ.& quæro quomodo,C.locati,*ſequitur Redo.*de reb. Eccl. non alien pag.497. num.1.& ſeq.*Corb.*limit.27.*vbi dicit, idem eſſe,ſi actum fuiſſet,vt emphyteuta non cadat , niſi per triennium, aut quinquennium ceſſauerit, etiam ſi eſſet emphyteuſis Eccleſiæ;quia ſicut valet pactum,vt nunquam emphyteuta cadat ob non ſolutum canonem: ita valet ad tempus, Socin. *conſil.118. numer. 2. volum.4* Corneus *conſil. 115. volum.1.*

376 Limita 26. quando ex emphyteuſi , non quolibet anno, ſed ſingulo biennio, vel triennio,aut quinquennio , percipitur vnicus fructus ; nam tunc requiritur, quod emphyteuta ceſſauerit per duo biennia , vel triennia,aut quinquennia,ſi ſit emphyteuſis Eccleſiæ. & tria biennia,vel triennia, aut quinquennia,ſi ſit priuati ; vt eſt ſylua, ex qua ſpatio quinque annorum recolligitur vnus fructus : nam huiuſmodi quinquennium, triennium , aut biennium reputatur pro vno anno Alex.*in l.diuortio, §.ob donationes,col.3. verſ.in ea,ff.ſol.matrim.* Iaſ.*in ead.l.diuortio, §. quod in anno num.6.ff.eod. & in Auth. qui rem,col.4.verſ.ſecundo limita, C. de Sacr.Sanct.Eccl.& in l.2. num.4.C.de iur.emphyt.*& pro hac opinione dicit eſſe bonum tex. in l. ſi ſic conſtituta ſit aqua, ff. quemadmodum ſer. amit. ſequitur Cott.in memoralibus, *in verbo Emphyteut.* priuari, in prima declaratione, Rol.*conſ.87. num.29.vol.1.*Tiraq.*de retr.conuent.§.5.gloſſ.4.num.71.*& Redo.*de reb.Eccleſ.non alien. pag.497.nu.1. & ſequenti,*& omnes ſe fundant in doctrina Bald. *in leg. edem.2.col.Cod.locat.*& Cyn.*in dict.leg.2.11.quæſt.*Alex.*in d.§.ob donationes,volum.3. ver.vnum non omitto*, dicens; (Vnum non omitto , quod ſingulariter per hunc text. *ver. quod in anno* , dicir Bald. *in l.edem,Cod.locati, & l.certi in 2.quæſt.eodem tit.* per quod declarantur regulæ in *cap.potuit de locat. & in leg. 2. Cod.de iur.emphyt.*volentes,quod emphyteuta Eccleſiæ ceſſans per biennium in ſolutione canonis , emphyteuta vero priuati per triennium , cadit à iure ſuo , non dicuntur verificari in eo,qui ceſſat per biennium,vel triennium, quando tali biennio,vel triennio , vnus ſolus fructus percipiebatur ; ſed tunc requiritur ceſſare per duo biennia, vel triennia ; & facit ad pulchram quæſtionem , quam dicit habuiſſe de facto. Conceſſa erat in emphyteuſim vni ab Eccleſia , pacto appoſito , quod ſolueret canonem ſingulo anno in feſto Reſurrectionis , accidit, quod tranſiuit binus terminus Reſurrectionis,quo emphyteuta non ſoluit ; non tamen tranſiuit totum biennium , an dicatur à iure ſuo cecidiſſe? Certè dicendum eſt, quod non, & dicit ità expreſsè tenere Io. Andr. ad Spec.*§. nunc aliqua, de locato, ver.87.*

quia

quia requiritur lapſus bienni; non autem ſufficit, quod labatur vnus terminus ſoluendi; ita etiam tenere Cyn. dicit *in dict. quæſt. 11.* & Bald. *in dict. leg. eadem*; dum tenet, quod, ſi ſingulo ſemeſtri percipiebatur vnus fructus, æque principalis; licet ceſſet quis per duos, aut tres ſemeſtres in ſolutione canonis, non cadit à iure ſuo;) Et opinionem Alexand. tenet etiam Mantic. *de tac. & amb. lib. 22. tit. 27. n. 36. & sequ.* & Caroc. *de locat. fol. 61. num. 58.*

Cæterum Corb. *lim. 1. 28. num. 2.* aduertit prædictam opinionem Alexand. & aliorum generaliter loquentium, non eſſe indiſtinctè veram; ſed dumtaxat, quando in eodem inſtrumento, & oratione, emphyteuta promiſiſſet ſoluere canonem de fructibus rei in emphyteuſim conceſſæ: quia tunc, cum dicatur facta mentio de fructibus per modum taxationis, & non demonſtrationis, emphyteuta non tenetur ſoluere canonem, niſi illo anno, quo colligit fructus, & ita dicit tenere Decian. *conſil. 280. num. 2. in fine, per l. cum certum, ff. de vino, tritic. & oleo leg.* vbi ſi teſtator legauit certum numerum amphorarum vini, quod in fundo Semproniano natum eſſet, & minus natum ſit, amplius non debetur, & alios citat; & conſequenter, cum emphyteuta non teneatur ſoluere, niſi de fructibus, qui colliguntur ex ipſa emphyteuſi, ſi fructus non percipiuntur ex ipſa re, niſi biennio, aut triennio, vel quinquennio, biennium, aut triennium, vel quinquennium, pro vno anno reputatur; ſecus tamen eſſet (dicit ipſe) ſi emphyteuta conduxiſſet ſyluam, aut fundum, & promiſiſſet ſoluere tantam quantitatem vini, aut frumenti, aut pecuniæ in genere: quia tunc dicitur facta mentio de frumento, aut vino pro canone, cauſa demonſtrationis, & non taxationis; quæ penſio dicitur præſtari in recognitionem dominij, vt communiter dicunt Doctores *in leg. 1. Cod. de iur. emphyt.* non habito reſpectu ad fructus, Iaſ. *in d. l. 1. num. 17.* & diximus ſupra hoc titulo *num. 92.* Et pro hac opinione faciunt, quæ ſcripſimus ſupra *ampl. 15.* quod emphyteuta, qui paſſus eſt ſterilitatem, & emphyteuſim recepit ſub magno canone, non fit ei remiſſio, quia ſoluit canonem in recognitionem dominij, & non fructuum perceptorum, & ipſe etiam Corb. idem dicit *ead. limit. 28. num. 4.* & ideo ei non diminuitur penſio, licet fructus non percipiat. Si ergo non habetur in iſto caſu conſideratio, an emphyteuta percipiat fructus; ſequitur, vt teneatur ſingulo anno canonem ſoluere; licet non ſingulo anno ex ipſa re fructus percipiat, & idem putat Corb. iuris eſſe, ſi canon eſſet vnius ſextarij frumenti, & quinque bonenorum, vel ſimili quantitate: nam propter adiunctam quantitatem pecuniæ, nullo modo videtur facta mentio de frumento cauſa taxationis, & dubium non eſt, quod debens ſoluere canonem in pecunia, tenetur omni anno ſoluere; & ideo, ſi emphyteuta ceſſaſſet per biennium, aut triennium ſoluere in illa parte, à tota emphyteuſi caderet; & idem videtur ſentire Iaſ. *in d. Auth. qui rem num. 11. ver. ideo*, quando ex qualitate rei non ſolueretur, vt puta non conſiſtentis in pecunia.

Ego autem diſtinguendum puto. Aut emphyteuta ſoluit canonem in pecunia, & tunc, ſiue percipiat fructus ſingulo biennio, triennio, aut quinquennio, puto eſſe veram opinionem Corb. quod ſoluere debeat ſingulo anno; & ſic, ſi non ſoluat biennio, aut triennio cadat à iure ſuo: quia canon ſoluitur in recognitionem dominij directi, & non pro fructibus; & maximè hoc procederet, ſi quid minimum ſolueret, vt dixi ſupra hoc titulo *nu. 99. ver.* aut emphyteuta: nam propter ſterilitatem, non remittitur penſio in iſto caſu, quando quid minimum ſoluitur. Aut emphyteuta ſoluit canonem in fructibus, puta oleo, vino, frumento, vel lignis, aut alia ſpecie, & ſe obligauit ſoluere de fructibus rei conceſſæ in emphyteuſim; & tunc clara res eſt, quod ſi fructus percipiuntur ſingulo biennio, triennio, vel quinquennio, pro vno anno computatur: quia per modum taxationis, & non demonſtrationis emphyteuta ſe obligauit ſoluere de fructibus rei conceſſæ, vt dicit Corb. & nos etiam diximus ſupra *numer. 103.* Et quia etiam, cum facta fuerit mentio de fundo emphyteutico, fundus intelligitur adiectus gratia limitandæ obligationis. arg. *leg. cum certus, ff. de trit. vino, & oleo leg. & leg. ſi debitor, §. veriſimile, ff. de contrah. empt.* Mantic. qui alios citat, *de tacit. & amb. libr. 14. titul. 30. numer. 38.* & ita videtur intelligenda opinio Bald. Alexand. Iaſ. & aliorum, dicentium, quod, ſi emphyteuta Eccleſiæ ceſſet per biennium: emphyteuta vero priuati per triennium, cadit à iure ſuo, non habet locum, quando tali biennio, vel triennio vnus ſolus fructus percipitur: quia eorum opinio eſt fundata *in leg. diuortio, §. quod in anno, ff. ſolut. matrimon.* vbi dicitur, quod in anno dicitur, poteſt dici in ſex menſibus, ſi bis anno fructus capiantur, vt eſt in locis irriguis, & in pluribus annis idem dici poteſt, vt in ſylua cædua, & ſic fructus diuiduntur facto diuortio, inter Vxorem, & Maritum, nati in fundo dotali, biennio, vel triennio, ſeu quinquennio, prout naſcuntur, & percipiuntur, & idem dicendum in emphyteuta. Aut emphyteuta tenetur pro canone ſoluere tantam quantitatem frumenti, olei, vel vini in genere, non habito reſpectu ad fructus, qui ex re emphyteutica percipiuntur; & tunc idem dicendum cenſeo; quia emphyteutæ fit remiſſio mercedis quando ſoluit magnam penſionem, vt dixi ſupra *numero 99.* & quia etiam in dubio facienda eſt interpretatio, vt contrahentes ita ſe intellexerint, vt de fructibus fundi emphyteutici penſio ſoluatur. Deinde hæc opinio probatur *in dict. §. quod in anno*, vbi quinquennium, biennium, ſeu triennium, in quo vnus ſolus fructus percipitur, pro vno anno habetur; & Doctores prædicti loquuntur ſimpliciter, & indiſtinctè, non habita conſideratione, ſi emphyteuta ſe obligauit ſoluere de fructibus rei emphyteuticæ, vel ſimpliciter, & generaliter ſe obligauit. Aut emphyteuta ſoluit modicam penſionem, non habito reſpectu ad fructus, qui percipiuntur ex fundo emphyteutico, & tunc teneo: quod ſingulo anno debeat ſoluere canonem: licèt fructus non percipiantur, niſi biennio, triennio, vel quinquennio; quia tunc emphyteuta ſoluit canonem in recognitionem dominij, & non pro fructibus, qui percipiuntur, vt ſupra dictum eſt. Secundo, quia in iſto caſu non fieret remiſſio mercedis. Tertio non eſt veriſimile, quod pro modica quantitate, contrahentes voluerint, quod de fructibus rei emphyteuticæ ſolueretur canon. Nec obſtat argumentum Corb. tenentis, quod quando ſimpliciter, & in genere emphyteuta promiſit ſoluere tantam quantitatem frumenti, olei, vini, vel alterius ſpeciei, teneatur ſoluere ſingulo anno, quia canon ſoluitur in recognitionem dominij, & non pro fructibus: nam hoc eſt verum, niſi partes aliter voluerint; tacitè, vel expreſsè, quod ſoluatur de fructibus rei emphyteuticæ, in recognitionem dominij directi. Fateor tamen, quod licet contraria opinio de iure poſſet ſuſtineri, emphyteuta excuſaretur à caducitate, attenta iuris dubitatione. Seraphyn. *deciſ. 1149. num. 1.* & ſtante varietate opinionum, & Doctorum contrarietate, vt dixi *de var. cad. q. 9. num. 7.*

377 An autem iſtud triennij tempus debeat eſſe continuum? Iaſ. *dict. num. 4.* dicit videndum Paul. de Leaz. *in cap. potuit, de locat.* Sed quod debeat eſſe continuum

declarat Bal. *in dict. Auth. qui rem, in prima col. ver. ſed pone,* vbi inquit. Sed pone, quod ſoluet cenſum primo anno, ſecundo vero anno, non: tertio ſic, & quarto non, an poterit expelli? Reſponde, quod non; quia requi-
378 ritur, quod ceſſet per biennium continuum: quia, quando dictio, per, adiungitur tempori, denotat continuationem temporis, *leg. vrbana, §. pernoctare, ff. de verbor. ſignific.* Decian. *in dict. Auth. qui rem, colum. 3. ver. ſecundo nota,* Soc. *conſil. 118. lib. 2. vltimo dubio*; ſequitur Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. pag. 497. num. 4.* & iſtud triennium incipit à die inueſtituræ de iure, & non à die ſolutionis. Alexand. *in leg. diuortio, §. ob donationes, numero 10. ff. ſolut. matr.* Gratian. *conſil. 79. numero ſeptimo volum. 1.* Rot. *4. part. diuerſor. deciſ. 896. numero tertio* & dixi etiam ſupra *numero 158.*

379 Limita 26. quando emphyteuta propter paupertatem, canonem non potuit ſoluere. Spec. *in tit. de locat. §. nunc autem, queſt 29. ver. ſi verò.* Bald. *in leg. querelam de iur. iuran.* vbi tenet, etiam ſtante iuramento. Marſ. *in Rub. de fideiuſ. num. 182.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. fol. 496. num. 12. & fol. 498. nu. 9.* vbi alios citat. Caualc. qui etiam alios allegat, *deciſ. 30. num. 119. par. 2.* Corb. *limit. 29. de cauſ. priuat. ob non ſolut. can.* & ſupra diximus *num. 34.* Rot. *diuerſ. par. 2. deciſ. 202.* Maſc. *de probat. conc. 250. num. 3. lib. 1.* Caroc. *de locat. fol. 60. num. 38. & ſeq.* vbi de com. & magis com. teſtatur.

380 Declara hanc limitationem, niſi emphyteuta ſua culpa, in paupertatem incidiſſet; ità declarat Crot. *in leg. 4. §. Cato, num. 69. ff. de verb. oblig.* quem refert Corb. dict. limit. ſed ipſe emphyteutam excuſat, quamuis ſua culpa in eam incidiſſet, ſi non fuit ordinata ad caſum per ea, quæ tradit Felin. *in cap. ſi quis de teſt num. 11.* & Odd. *de reſt. in integ. queſt. 11. artic. 10. 1. par.* ſed cum pauper amittat paupertatis beneficium, ſi vitio, & culpa propria, præſertim ad hoc ordinata paupertatem inciderit, non meretur excuſari. Menoch. *de arbit. caſ. 96. numero 10.* Rot. Lucenſ. *diuerſ. deciſ. 136.* quod probari debet, vt ibi dicitur. Adde Caroc. *de locat. dict. fol. 60. numero 45.* qui de comm. teſtatur, & cont. Odd. *eodem tract. art. 11. numero 57.* dicit non poſſe dari caſum paupertatis culpoſæ, tenet, quod ludendo, luxuriando, epulando, & ſimilibus de cauſis, efficiatur pauper. & *numero 46.* dicit, conſiderari debet magna paupertas, & Iudicis arbitrium verſabitur, quæ ſit iſta paupertas; vt per Menoch. *de arbit. caſ. 65.* Quid autem ſi renunciauit omni iuri, & legum auxilio? Vide *de var. cad. queſt. 2. in fine, q. 6. de ſol. can.*

381 Declara ſecundo in vno debitore, ſecus in pluribus, non omnibus pauperibus Gaſp. Gaballi. *in tract. de diuid. & indiuid. par. 2. n. 499.* Caualc. *d. n. 119.*

382 Limita 27. quando emphyteuta per 30. vel 40. annos penſionem non ſoluit, & ſemper poſſedit rem emphyteuticam: quia dicitur libertatem præſcripſiſſe à canone ſoluendo, tam pro tempore præterito, quam futuro, & quando hoc procedat, videndus erit Corb. *limit. 31.* eadem cauſ. & videnda ſunt, quæ nos diximus ſupra *num. 249.* & quæ etiam dicemus (Deo dante) infra quæſt. nona vbi tractabimus, an emphyteuta poſſit præſcribere libertatem à canone ſoluendo.

383 Limita 28. quando res in totum periit. Corb. limit. 32. ead. cauſ. ſed quia hanc materiam tractauimus ſupra hoc *titulo, num. 6. & 91.* ideo non repetam, & vide ibi totam ampliationem 14.

384 Limita 29. quando res fuit data in emphyteuſim, cum omni iure, quod concedens habet in illa re: quia iſte contractus eſt cenſualis, & non emphyteuticus, ex quo omne ius concedentis translatum eſt in ipſum acquirentem. Imol. *in c. ad audientiam ſub num. 4. de rebus Eccleſ. non alienan.* vbi dicit, quod illud verbum (emphyteuſim) exponitur, cenſualem, & verbum (ſub annua penſione) exponitur, pro cenſu, propter ſubiectam materiam, vt voluit Gloſſ. in cap. conſtitutus, vbi eſt text. *de relig. dom.* & ideo, ſi per mille annos, penſio non ſoluatur, res ad concedentem non reuertitur. Imol. *in eodem cap. ad audientiam, ſub d. numero quarto* Iaſ. *in l. 2. nu. 41. C. de iur. emphyt.* Ruin. *conſil. 160. numer. 6. volum 1.* Socin. *conſ. 167 ſub nu. 7. vol. 2.* Corb. *limit. 33. eod. tit.* & nos diximus in *Prelud. queſt. 8.* vbi latè hanc materiam tractauimus.

385 Limita 30. quando non apparet, an ſit emphyteuta, vel cenſuarius: quia nunquam caderet à iure ſuo, ob canonem non ſolutum. Alber. *in l. 2. num. 13. C. de iur. emphyt.* vbi dicit, ita reſpondiſſe de facto cuidam Priori, cui debebatur ratione ſui Monaſterij vnum ſaccum frumenti quolibet anno, pro quodam fundo; nam in dubio potius præſumitur ex cauſa cenſus, quam emphyteuſis Burſat. *conſil. 26. num. 17. volum. 1.* Pariſ. *conſil. 84. num. 12. volum. 4.* Dec. *conſil. 146. num. 1.* Bero. *conſil. 94. num. 7. volum. 3.* Soc. *conſil. 167. numer. 6. volum. 2.* Natt. *conſil. 3, numero 1.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien. pag. 500. numero 27.* cum aliis adductis per Corbul. *limit. 34. dict. cauſ.* ſed quia de hoc ſcripſimus latè in *Prelud. queſt. 8.* ideo ad illam te remitto.

386 Limita 31. quando res fuiſſet conceſſa à quibuſdam hominibus, tanquam Syndicis, & Procuratoribus alicuius Vniuerſitatis, qui etiam de rato promiſiſſent: nam antequam Vniuerſitas ratificet, ſi labatur triennium, emphyteuta per non ſolutionem canonis non cadit à iure ſuo, cum non fuerit in mora ſoluendi. Ruin. *conſ. 153. n. 7. vol. 1.* quẽ ſequitur Corb. *limit. 35. ead. cauſ.*

387 Limita 32. quando emphyteuſis fuit à principio conceſſa pluribus; quia vnuſquiſque intelligitur inueſtitus pro virili parte. Spec. *in §. nunc aliqua de locat. q. 148.* Dec. *conſ. 58. n. 1.* Gabr. *conſ. 86. nu. 1.* & ideo ſi vnus ceſſat ſoluere, non præiudicat alteri, & ſolum pars illius, qui ceſſauit, cadit in commiſſum. Iaſ. *in l. 2. n. 60. ver. ſecundò limita, C. de iur. emphyt.* cum allegatis per Corbul. *limitat. 36. ead. cauſ.* ſed de hoc vide, quæ diximus *de cont. emphyt. qu. 34. & infra nu. 389.*

388 Amplia, vt procedat etiam, ſi vnus poſtea ex inueſtitis emeret partẽ ſuam ab alio emphyteuta, qui à principio fuerat cum emptore pro dimidio inueſtitus: nã, ſi poſtea ceſſet ſoluere canonem in parte, & pro vna rata non cadit, niſi ab illa parte, pro qua fuit ceſſatum in ſolutione. Bal. *conſ. 114. vol. 1. ſub n. 1.* & Corb. *ead. limit. 36. nu. 3.*

389 Declara non habere locum, quando fuiſſet pluribus Emphyteuſis conceſſa inſolidum. Ronchegal. *in l. eandem, nu. 137. ff. de duob. reis.* Corb. *d. limit. 36. in fine,* & diximus ſupra *ampl. 36.*

390 Limita 33. quantum ad poſſeſſionem naturalẽ quam habet emphyteuta. Specul. *in §. nunc aliqua Cod. locat. qu. 46.* quia emphyteuta ob non ſolutum canonem à naturali ſua poſſeſſione non cadit, licet iure ſuo priuetur, & dominium vtile amittat. Iaſ. *in l. 2. ſub n. 6. & 101. Cod. de iur. emphyt.* vbi inquit, quod, ſi emphyteuta perdiderit dominiũ vtile, quod habet in re emphyteutica, ob non ſolutum canonem per triennium; non tamen perdit poſſeſſionem naturalem; & ideo non debet ab illa ſua naturali poſſeſſione expelli propria auctoritate: quæ opinio eſt fundata *in l. creditores, C. de pign.* quem ſequitur Corb. *limit. 39 de cauſ. priuat. ob non ſol. can.*

391 Limita 34. quod licet emphyteuta cadat à iure ſuo; non tamen cadit, quoad præiudicium tertij, cui ex pacto in inueſtitura appoſito, ſingulis annis deberentur ex vinea in emphyteuſim conceſſa duæ brentæ vini: quia, ſi reuertitur ad Dominum ob canonem non ſolutum, nihilominus tenetur Dominus ad ſoluendum illi tertio, vinum. Gabr. *de donat. concl. 5.* Corb. cum aliis, quos citat *limit. 40. ead. cauſ.*

392 Limita

392 Limita 35. quando bona emphyteutica per creditores fuerunt ſubhaſtata, & per Iudicem adiudicata; vel deliberata alicui, & hic non ſoluit canonem, niſi per duos annos, vel per vnum, ſi eſt Eccleſiaſtica emphyteuſis, vel depoſuit canones, & etiam laudemia; ſed emphyteuta prius non ſoluerat canonem; nihilominus non cadet à iure ſuo, quia tempora non coniunguntur emphyteutæ, & poſſeſſoris; & pœna ſuos tantum tenet Auctores *l. ſancimus, C. de pœn.* & in omnem euentum competit ei reſtitutio in integrum, ex capite ignorantiæ, Caualer. *decıſ. 160. n. 2.* qui alios citat.

393 Limita 36. quando emphyteuſis eſt data ad menſuram, & menſuratio non eſt facta, & ſic contractus non eſt perfectus, ante conditionem, cum nec agi poſſit ad canonem. Rot. *poſth. dec. 683. p. 1. n. 5.* ſed hoc eſt intelligendum, vt per Capic. *dec. 14. n. 18. & 21.* & vide Natt. *conſ. 372. num. 6.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Emphyteuta offerens Domino canonem, excuſatur à caducitate, num. 1.

Declara. 1. vt fiat loco, & tempore congruo, nu. 2.

Declar. 2. vt ſit realis, & non verbalis, & quomodo intelligatur, n. 4. cum ſequentibus.

Oblatio non releuat facta, dum Dominus proſequitur funus familiare, vel peregrinatur, vel alio intempeſtiuo tempore, vel loco non conuento, & ſolutioni deſtinato, vel in mare, & in itinere, vel de nocte, niſi nox ſit vltima pars termini, & quomodo hoc intelligatur, num. 3.

Emphyteuta, vt non cadat, debet ire cum pecunia in manibus, illam offerendo Domino, num. 4.

Oblatio non releuat, ſi emphyteuta offerat canonem, habens pecunias in marſupio, niſi illas extromittat coram teſtibus, nu. 5.

Oblatio verbalis ſufficit ad euitandam caducitatem, quando Dominus recuſaret recipere, ſed hoc declara à n. 6. vſque ad n. 12.

Et oblatio iudicialis ſufficit n. 19. cautela tamen eſt, vt pars citetur, & obſeruentur, quæ dicuntur, n. 32.

Depoſitum debet fieri loco congruo, & tempore idoneo, parte citata, libere ſine aliqua conditione, n. 13. & coram Iudice competenti, ibid.

Depoſitum non poteſt fieri diebus feſtiuis, ibidem.

Depoſitum non releuat, niſi præcedat oblatio, & ſit factum de tota ſumma, etiam, ſi vnus nummus deficiat.

Oblatio non excuſat emphyteutam, niſi ſit facta ſingulis duobus annis, vel tribus, num. 14.

Emphyteuta, ſi ceſſauit ſoluere longiſſimo tempore, & Dominus eum expellere noluerit; in ſecunda ceſſatione poterit eum expellere, num. 15.

Emphyteuta non excuſatur à caducitate, ſi eſt obligatus dare vnum par caponum, & offerat capones mortuos, n. 16.

Oblationes ſi conſtaret eſſe factas tribus vltimis annis continuis, vel in trino biennio, vel triennio, præſumeretur oblatio facta ſingulis annis in præteritum, n. 17.

Tria requiruntur, vt oblatio ſit legitimè facta, num. 18.

Declara octauo, num. 20. dec. 9. num. 21.

QVamuis hæc ſecunda quæſtio, & aliquæ infra ponendæ poterant etiam poni ſupra in limitationibus; tamen, vt Lectori magis ſatisfaciam, & mihi decreui ponere ſeparatim. Quæro igitur, ſi emphyteuta, non ſoluit canonem, ſed Domino illum obtulit, an

1 excuſetur à caducitate? Et dicendum eſt, *quod ſic. Gloſ. in l. 2. in ver. ſecundum legem, C. de iure emphyt.* communiter

* recepta, vt dicit ibi Iaſ. *numer. 182.* & etiam Salyc. *num. 37.* Spec. *in §. nunc aliqua, de locat. quæſt. 34.* Clar. *§. emphyt. 1 quæſt. 9. ver. nona.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſolut. limit. 3.* Mant. *de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. n. 61.* & ita declaratum fuiſſe per Rot. refert, & Caroc. *de locat. & cond. fol. 275. de oblat. numero primo & fol. 66. n. 161. 163.* vbi multos refert.

2 Declara, vt oblatio fiat loco, tempore congruo, alias non releuaret. Clar. loco citato. Caroc. vt ſupra Redoa *de reb. Eccl. non alien. pag. 501. num. 34.* & oblatio facta incongruo loco, & tempore, pro infecta habetur, Menoch. *de arbit. caſ. 232.* & Corb. *ead. limit. 3. nu. 5.*

3 Infertur, quod intempeſtiua oblatio, dum funus Familiare proſequitur Dominus, vel peregrinatur, aut alio ſimili intempeſtiuo, & irrationabile tempore ſi fiat, non releuat, ita Salyc. *in l. acceptam, num. 5. de vſur.* Neguſ. *de pign. 2. memb. 3. part. 4.* Vel ſi fieret in loco non conuento, aut ſolutioni deſtinato. Grat. *conſ. 9. nu. 71. volum. 1.* Caroc. eodem loco, vel ſi fieret in Mare, vel in itinere, de nocte. Corb. *eadem limit. num. 6. & 8.* vel de nocte ſimpliciter; quia non dicitur facta congruo tempore. idem Neguſ. *de pign. 5. par. 3. mem. num. 8.* niſi nox eſſet vltima pars termini, in quo emphyteuta tenetur canonem ſoluere, vt ibi, *n. 9.* declarat Neguſ. ex ſententia Salyc. & Guil. de Cun. & idem tenet Tiraqu. *de retr. lign. § 1. gloſ. 11. n. 12.* & Pyr. Maur. *de ſol. oblig. & retent. tit. de oblat. n. 6. cum ſeq.* declarando etiam, niſi Dominus eſſet paratus prorogare dilationem in diem craſtinum, vel eſſet periculum aperiri poſſe oſtium, propter inimicitias; vel quia locus ille erat inſidioſus.

4 Declara ſecundo quod talis oblatio debeat eſſe realis, & non verbalis: quia (vt dici ſolet) vbi opus eſt facto, verba non ſufficiunt. Clar. *in d. ver. nona* & ideo emphyteuta debet ire cum pecunia in manibus, alias non diceretur obtuliſſe. Bar. *in leg. Prætor. §. ſi quis paratus, ff. de ope. no. nunc. & in leg. acceptam, C. de vſur.* Alex. *conſil. 150. colum. 3.* Neguſ. *eod. loco in principio.* Ioſeph Ludouic. *dec. Peruſ. 105. n. 7.* cum aliis allegatis per Corbul. *eadem limitat. in principio.* Corn. *conſ. 85. littera E, volum. 4.* Seraph. *de priuileg. iur. priuileg. 84. n. 19. ver. decimo,* & Ludouiſ. *dec. 559. nu. 7.* Pyrr. Maur. *de ſolut. oblat. & retent. tit. de oblatione in princi-*

5 *pio*; immo, nec etiam oblatio realis ſufficeret, niſi offerens, habens pecunias in marſupio, illas de marſupio extromitteret, & teſtibus oſtenderet. Bat. *in l. cum ſeruus, ff. de cond. & demonſ.* alias non conſtaret, quod offerretur, cum poſſet dubitari, quid ſit in marſupio. *arg. l. 1. § ſi cetra, ff. depoſ.* Bart. *in l. mora, col. 3. ff. ſol. mat.* Neguſ. *loc. cit.* & Ioſeph Lud. *ead. dec. n. 2.* Corb. *ead. lim. n. 4.* & Rot. *in rec. p. 2. dec. 102. n. 2.*

6 Et quamuis Socin. *conſ. 118. in fine libr. 4.* dicat, quod ſufficit ſola oblatio ad euitandam caducitatem; tamen eius opinio reprobatur à Clar. declarando procedere, quando Dominus recuſaret recipere canonem; ſed, ſi offerat ſe paratum recipere. opinio Socin. ſibi non placet. idem tenet Rot. *in dec. poſth. part. 1. 651. numer. 4.* & eſt comm. opin. vt per Mareſcot. *variar. reſolut. libr. 1. cap. 57. num. 1.* Surd. qui multos congerit, *conſ. 86. num. 29.* Maur. *loco citato numer. 5.* & Corb. *d. numer. 4.* dicens, quod etiam habeat locum, ſi Dominus nihil dicat; & quod non ſufficiat, ſi taceat, dicit Gabr. *de ſolut. & lib. concluſ. 8. numero ſecundo ex ſententia,* Alexand. *in leg. ſi ſeruus ff. de vulg. & pup. in fine.* & quod dicatur recuſare, qui, audita oblatione tacet, & non acceptat, tenet Surd. *eod. conſil. numero 30.* qui dicit ita tenere Bart. *in leg. Prætor ait, §. ſi quis paratus. in fin. ff. de op. nou. num.* Bero. *conſil. 196.* qui refert alios. Neguſant. *de pignor. ib. 2. part. 3. membr. 5. part. princ. numero nono* Cephal. *conſil. 229. numero 54. & ſequ.* quæ opinio videtur æqua ad euitandam caducitatem, vt per Pacif. *de Salu. Interd. inſp. 5. cap. vnico, numero 29.* Cautela tamen eſt, ſecundum Natt. *conſil. 3. numero quarto,* quod emphyteuta offerat

canonem Domino; tunc, ſi dicat, nolle recipere, non requiritur vlteriùs oblatio realis, ex ſententia Bal. *in leg.1.Cod.ne liceat tertio prouoc.* & Paul. de Caſt. *in l.qui Romæ, in principio, ff.de ver.oblig.* Gabr. qui plures allegat, & de magis communis opin. atteſtantes *de ſolut.& lib.decl. conc.8.*& Redoan. *de reb.Eccl.non alien.fol.501.nu.35.* referens remedium datum à Iaſ. *in leg.2.Cod.de iur.emphyt.num.182.* vt verbalia oblatio excludatur, & nihil operetur, vt quando emphyteuta dicit, Ego ſum paratus ſoluere canonem, Dominus dicat, ego ſum paratus recipere; quia tunc illo actualiter non ſoluente, talis oblatio nihil operatur, & pro verbis verba reportat. *cap. Eccleſiæ, §. it itaque 13.qu.1.* Bart. *in l.fin.ff. de diſt.pign.* & Mareſc. qui de comm. teſtatur citato loco.

Contrarium dicit Gab. dict. quæſt.8. tenere Aret. Claud. Curt. Alex. & Iaſ. ſed magis comm. opin. eſt contra ipſos, quando Dominus expreſsè recuſat, vt per Ioſeph Lud. *dec.Perug.105.num.6.* vbi quam plures citat de magis comm. opin. atteſtantes.

7 Declaratur etiam opinio Socin. *eodem conſ.118.* habere locum; quando offerret totam ſummam, ſecus, ſi non offerret integram ſummam. Caputaq. *deciſ.300.parte prima.* Achil. *deciſione ſecunda, de locat.* Rot. *diuerſ.par.1.deciſ.572. in fine,* Mareſ. *var.reſol.lib.1.cap.61.n.5.* quod intellige, quando debitum eſſet clarum, & liquidum, vel pars non eſſet liquida, & clara. Idem Mareſc. *cap.57.nu.11.* & quod debeat integra, & offerre illud totum, quod liquidum eſt, & debet eſſe pura, & non conditionalis, alias non ſuffragatur. Caputaq. *deciſ.268 parte 2.*

8 Declara 3. niſi verbalis oblatio eſſet facta conditionaliter. Grat. *conſ.93.col.fin.vol.1.* Gab. *d.conc.8.nu.4.* & ideo, ſi non eſſet pura, ſed conditionalis, veluti, Quatenus teneatur ipſe emphyteuta, eſſet inutilis. Mant. loco citato, vbi dicit ita fuiſſe deciſum per Rot. & *in dec.poſth. par.1.651.nu.4.* Quod declara, niſi conditio de iure tacitè ineſſet, *l.3.ff.de leg.1.& par.1.481.n.3.* & vide infra in fine.

9 Declara 4. non habere locum, ſi tertius, non habens ab emphyteuta mandatum, canonem Domino obtuliſſet: quia non teneretur recipere. Corb *d.limit.nu.6.* & diximus in *præcedenti q.nu.322.* & addendi ſunt Cauale. *deciſ.29.par.2.n.39.* Nart. *conſ.194.num.8.* & alij allegati, per Pacif. *de ſal.inter.inſp.5.cap.vnico.n.21.* ſed ſubdeclarari poteſt, vt *in d.q.1.n.323.* Et ideo oblatio facta à non habente legitimum mandatum, & ſpeciale, nihil operatur. Cæſar. de Graſſ. *deciſ.3.& 5.de reſt.ſpol.* & Seraph. *deciſ.1098. num.6.*

10 Declara 5 non habere locum, ſi oblatio fieret de pecunia reprobata, re vel ſpecie, effecta inutili. Caroc. *de locat.& cond.fol.278.nu.5.* aut de pecunia, quæ non eſt in vſu, & eſſet reprobata in loco, quo ſolui debet. Dec. *conſ.668.* vel ſi fieret oblatio monetæ falſæ, aut denarij falſi. Tiraq. *de ret.lign.§.1.gloſſ.20.nu.11.* etiam, ſi ſit probæ ſpeciei, ſed non legitimi ponderis, vel non expendibilis. Corb. *ead.limit.num.10.*

11 Declara 6. niſi Dominus haberet iuſtam cauſam recuſandi oblationem, & potuiſſet ex iuſta cauſa canonem non recipere. Grat. *eodem conſ.93.col fin.* Gabr. *d.conc. 8.num.3.* Mareſc. *d.cap.61.num.6.* Ioſeph. Ludouic. *d.dec.105. num. 7.*

12 Declara 7. quod oblatio, licet ſufficiat ad euitandam caducitatem; tamen, quoad hoc, vt emphyteuta conſequatur plenariam liberationem à canone, requiritur oblatio, conſignatio, & depoſitum, Iaſ. *in l.2.nu.182. Cod.de iur.emph* Clar. *d.ver.pone.* Neguſ. *de pign.par.5.mem.3. nu.8.* Rot. *diuerſ.par.2.dec.26.* Mant. *de tacit.& amb.lib.22.tit. 27.n.61.* Corb. *ead.limit.n.11.* & Mareſc. *d.cap.61.n.5.* declarat ex ſententia Rotæ *ead deciſ.572.* quod oblatio etiam ſequuta depoſitione, & conſignatione, non operetur, quando Dominus recuſat acceptare iuſta de cauſa; ſicuti quando fit ab emphyteuta poſt aliquod tempus incurſæ caducitatis, & declarationis a Domino factæ; vel ſit parte non citata, nec in loco, vbi fieri debet; vel vbi non eſt facta de toto debito, vt etiam per Affl. *deciſ. 150.n.31.* Mantic. *eodem tit.ſub n.62.* idem Mareſc. *eod.cap.n.6.* Pyr. Maur. *d.tit. de oblat. numer.12.15.& 17.* & vide infra in fine.

13 Et notandum eſt, quod depoſitum debet fieri loco congruo, & tempore idoneo, parte citata, liberè, ſine aliqua conditione, & inuolutione reſeruationum, & debent deponi pecuniæ currentes. Menoch. *de Arbit.caſu 272.* qui plures allegat. Ioſeph. Lud. *eadem deciſ.105.n.3.* vbi dicit, quod non dicetur tempus congruum, neque locus congruus, ſi fiat diebus feſtiuis, neque depoſitum ſufficit, nulla præcedente oblatione, *l.2.in fine, C.de iur. emph.* & ibi Iaſ. *num. 181.* vel ſi ſit factum poſt tempus ad ſoluendum præſtitutum. Alexand. *conſ.131.num.7.lib.4.* quod intelligit. Mant. *citato loco,* ſi factum ſit poſt longum interuallum: nam intra modicum tempus poteſt mora purgari; neque ſecundum eum, Alex *d.conſil.131. numer.11.* contradicit, quia loquitur de ſola vera oblatione, & per depoſitum incontinenti factum, tollitur omnis mora ad euitandum pænam; & teſtatur ità tenuiſſe Rot. Depoſitum etiam debet fieri de tota ſumma; & ſi deeſt vnus nummus, emphyteuta non excuſatur à caducitate. Tiraq. *de ret.conuent.§.4.gloſſ.6.nu.23.* Caputaque *deciſ.182.part.1.* Corb. *ead.limit.num.10.* dicens ità tenuiſſe Rot. coram Brauo in manuſcriptis, quæ hodie eſt impreſſa, vt in *deciſ diuerſ.466.part.1.* Rot. *in recent.par.1.deciſ.45. numer.3.& in poſth.par.1.deciſ.296.numero quarto* & vide infra, in fine; Et quis debeat eſſe Iudex, vide Iaſ. *in l. cum hi, §. ſi Prætor, in fine.ff.de tranſact.* Cotta in memorab. *in verb.Iudex cauſæ, verſ. & ideo eleganter.*

14 Præterea ſciendum eſt, quod oblatio non excuſat, niſi ſit facta ſingulis duobus annis, ſi emphyteuſis eſt Eccleſiaſtica pro toto biennio; vel tribus, ſi ſit laicorum pro toto triennio, & per emphyteutam non ſteterit, quominus ſoluerit, Spec. *in d.§. nunc aliqua.qu.44.* Soc. Sen. *conſ.167.n.9.lib 2.* Ruin. *conſ.167.n.11.lib.1.* Mant. *ead. lib.22.tit.27.n.62.* Corb. *ead.limit.37.n.12.* Aut mouentur ex ſententia.

15 Spec. dum concludit, quod, ſi emphyteuta ſoluere ceſſauit longiſſimo tempore, licet Dominus in prima ceſſatione, eum expellere noluerit; tamen ex ſecunda, vel tertia, aut vigeſima poteſt expelli, quia hæc pæna pluries committi poteſt, & non minuitur pæna illius, qui ceſſauit pluries; immo augetur, iuribus per eum allegatis, quem refert etiam Corb. *dict.nu.12.* & dixi ſupra *de alien.n.329.*

16 Neque etiam excuſaretur emphyteuta, ſi eſſet obligatus dare Domino vnum par caponum, & eſſent oblati capones mortui; quia non poteſt dare illos mortuos, Bart. *in l.1. §. plane, ff. ſi quis dicatur paup.fec.dic.* Iaſ. *in l.quod te, nu.36.ff.ſi cert.pet.* Add. ad Pract. Papien. *in for.lib.quo agitur ad ſol.præſt.in verſ.ſtorenos,* Rip. *in l.qui decem.§.fin.ff.de ſolut.* Corb. *ead.limit.nu.9* Nam emphyteuta non ſatisfacit, dando mortuos; ſecus, ſi eſſet obligatus dare perdices, ſeu coturnices: nam ſufficit dare mortuas; non ſic in gallinis, & caponibus, Valaſc. qui alios citat. *de iur.emph.q.20.num.6.*

17 Sciendum eſt etiam, quod, ſi conſtaret de oblationibus factis tribus vltimis annis continuis, vel de oblationibus factis in anno, biennio, aut triennio, Emphyteuta pro tempore præterito, moleſtari non poſſet; quia præſumeretur, quod etiam in præteritum ſingulis annis, eſſet facta oblatio, Dec. *conſ.630.num.15.col.5.n.* Corb. *ead.limit.in fine,* Gab. *de præſ.concl.11.num.7.* & faciunt ea, quæ in ſequenti dicemus, & præſertim ampl.5.

Et

Et procedit etiam, ſi debitum erat iuratum, Grat. *conſil. 121. colum. 2. volum. 1.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 446. numero 21.*

18 Ex quibus ſupra deductis colligitur, quod tria requiruntur, vt emphyteuta excuſetur, & oblatio ſit legitimè facta. Primo quod ſit facta purè, non conditionaliter, Grat. *d. conſ. 93.* Secundo, quod Dominus expreſsè eam recuſauerit. Gab. *dict. conc. 8. n. 2.* Tertio quod recuſatio ſit iniuſta; quia, ſi Dominus haberet iuſtam cauſam recuſandi oblationem factam, emphyteuta non excuſaretur, Grat. *d. conſ.* & in iſto tertio requiſito includuntur alia ſupra annotata in declarationibus, Mareſco *decl. 4. 57. n. 9.*

19 Et non eſt prætermittendum ſcire, quod oblatio facta iudicialiter, etiam verbalis, ſufficit ad euitandam pænam, & habet vim depoſitionis, & ſolutionis, ſecùs eſt, ſi eſt extraiudicialis. Surd. *conſ. 86. n. 20.* Natt. *conſ. 631. n. 2. & ſeq.* qui loquitur in oblatione facta in libello. Bero. *conſ. 196. n. 2. vol. 1.* Caputaq. *deciſ. 108. nu. 11. par. 1.* Achill. *dec. 2. de locat.* Farinac. *dec. poſth. par. 1. 483. n. 3.*

20 Declara 8. quando oblatio eſſet obſcura, incerta non autem vera, & realis. Rot. *diuerſ. par. 2. dec. 334. nu. 2.* cum aliis allegatis per Pacific. *citato loco n. 30.*

21 Declara 9. quando oblatio eſſet conditionalis, cum conditione extrinſeca adiecta, quia tunc redditur nulla; quod declaratur, quando conditio ex natura actus veniret, vt per Neguſ. *de pign. 2 par. 3. membr. 5. par. prim. n. 11.* Rot. *dec. 267. num. 6. impreſſa per Pacific. de Salu. Inter. & in cap. vnico inſp. 5. n. 32.* vbi exemplificat, quando eſt facta oblatio reſidui, factis computis, & reſpondet dec. Ludouiſ.

22 Et ad euitandas difficultates, cautela eſt vt pars citetur coram Iudice ad reficiendum integrum canonem, ſiue creditum; aliàs ad videndum per Dominum Iudicem mandari deponi penes montem pietatis, vel penes aliquem idoneum campſorem, quando eſſemus in loco in quo depoſita vbique fieri poſſunt, ſuis riſico, & periculo, & mandari fieri quietationem ex officio, & obtento decreto, & facto depoſito, cedula deponatur in actis, petendo abſolui, & ſilentium imponi; quia depoſitum ita factum habet vim ſolutionis, vt per Put. *dec. 163. lib. 1.* Mohed. *deciſ. 285. aliàs 6.* cum aliis deciſionibus allegatis per Pacif. *eod. tract. citato cap. vnico, nu. 38. & ſeq.* & vide etiam ſupra *nu. 12. & ſeq.* Et notandum etiam eſt, vt etiam diximus ſuprà *nu. 12.* quod, ſi creditor habet iuſtam cauſam recuſandi, oblatio nihil operaretur. Rot. *diuerſ. p. 2. dec. 71. nu. 10.* cum aliis allegatis per eundem Pacific. *eod. loco n. 41.* Notandum eſt, quod citatio debet eſſe ſpecialis ad recipiendum canonem, & parte præſente, debet fieri interpellatio, & oblatio. Pacif. *citato loco*, qui etiam allegat. *deciſ. Ludouiſ. 268. numer. 17.* nec ſufficeret interpellatio facta procuratori ad lites, non habenti facultatem recipiendi canones, nec etiam citatio valeret. Rot. *dec. 287. num. 5.* impreſſa per eundem Pacif. *eod. tract.*

Cætera quæ ad hanc materiam ſpectant, videnda erunt, quæ Neguſ. *d. memb. 3.* ſcripſit.

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Emphyteuta oſtendens tres ſolutiones vltimas, & continuatas, ſemper præſumitur in præteritum ſolviſſe. num. 1.

Sed non ſufficit, quod ſoluerit per duos annos, & vno interpoſito, num. 2.

Amplia, vt procedat in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & quòd ſufficiat probare ſolutiones duorum annorum, num. 3.

Contrarium, quòd requirantur tres, niſi cum illis concurrant coniectura, num. 4.

Ampl. 2. in colonis, & cenſuariis, num. 5.

Ampl. 3. in ſolutione collectarum, num. 6.

Ampl. 4. in ſolutione penſionis, num. 7.

Ampl. 5. in oblationibus, num. 8.

Ampl. 6. etiam ſi debitum ſit iuratum, num. 9.

Ampl. 7. etiam, ſi ſolutio eſſet diſtributa per quinquennium, & conſtaret de ſolutione poſtremorum quinquenniorum, n. 10.

Ampl. 8. etiam, ſi ſolutio eſſet diſtributa per ſemeſtria. num. 11.

Contrarium, num. 12.

Sed prima opinio eſt verior, ibid.

Ampl. 9. etiam ſi debitor elapſo triennio, ceſſauit in futurum ſoluere, num. 13.

Ampl. 10. etiam ſi ceſſauit ſoluere poſt ſententiam abſolutoriam, num. 14.

Ampl. 11. vt locum habeat etiam, quando in libro creditoris nihil de anterioris temporis ſolutione appareat, num. 15.

Contrarium, num. 16.

Ideò Menoch. diſt. Sed Auctor ſine aliqua diſtinctione intelligit num. 17.

Ampl. 12. in ſolutione decimarum, num. 18.

Ampl. 13. vt habeat locum, quando ſe obligaſſet ad ſoluendum, numero 19.

Ampl. 14. etiam, ſi lex, vel ſtatutum requireret probationem inſtrumentalem, num. 20.

Ampl. 15. etiam, ſi conſtaret per confeſſionem, & dationem in ſolutum, ibid.

Declaratur primò, vt habeat locum, quando ſolutiones factæ fuerunt quælibet de per ſe, diuerſis temporibus, vnaquaque ſingulo anno, ſemeſtri, vel ſimili; ſecus ſi fuiſſent factæ vno anno, vnico contextu, num. 21.

Declaratur ſecundò, vt non procedat, quando debitor ſoluit per nouem annos, vno anno pro tribus annis, num. 22.

Contrarium, num. 23.

Declar. tertiò, vt habeat locum in debito annuo reali; ſecus in perſonali, num. 24.

Contrarium, num. 25.

Declar. quartò, quando ſolutiones declarantur apochis; ſecùs, ſi teſtibus, num. 27.

Declar. quintò, quando creditor probaret contrarium per apochas, vel per teſtes, & quomodo hoc intelligatur, num. 28.

Declar. 6. non habere locum, quando creditor proteſtatus fuit ſuum ius velle pro annis præteritis, num. 29.

Declar. 7. vt locum non habeat, quando debitor non ſoluit, ſed depoſitum facit, num. 30.

Declar. 8. vt non habeat locum contra tertium, & ibi exemplum, num. 31.

Infertur ex hac declaratione, quod quando exactores conſueuiſſent mutari, in ſucceſſore ignorante, non habet locum, n. 32.

Et hoc facit pro Regularibus, qui ſolent ſæpe mutare Syndicos, Procuratores, & Cellerarios.

Declar. 9. quando produceretur ſolutio trium cohærentium annorum, & ſolutiones eſſent vltimæ, & finales, num. 33.

Declar. 10. quando per antecedens apparerent, ſolutiones diſgregatæ, ſed huic videtur obſtare. Ampl. 11. num. 34.

Declar. 11. quando eſſet facta promiſſio de ſoluendo ſingulis annis, ſed hoc intelligitur de debito perſonali, num. 35.

Declar. 12. niſi emphyteuta eſſet moroſus in ſoluendo, vel ſolutiones eſſent factæ per diuerſas perſonas, nomine debitoris, aut procuratori creditoris, num. 36.

Rationes, quibus motus eſt Imperator in l. quicumque, C. de apoc. pub. num. 1. & 26.

Ratio vbi eſt eadem, ibi idem ius eſt ſtatuendum, eod. num. 26.

IN præſenti quæſtione differere propoſui, An emphyteuta oſtendens tres ſolutiones vltimas, & continuatas, cenſeatur ſemper in præteritum ſoluiſſe?

1 Martianus Imperator in *l. quicunque C. de apoc. pub. lib. 11.*

determinat hanc quæſtionem, dicens, ſi trium cohærentium ſibi annorum apochas, ſecuritateſque protulerit, ſuperiorum temporum apochas non cogitur oſtendere, qui tex. licèt loquatur in tributario; tamen omnes Doctores dicunt habere locum in emphyteuta, qui ſoluto canone per tres continuos annos, præſumitur in præteritum ſoluiſſe; ita Gloſſ. in leg. 2. C. de iur. emph, i. in gloſ. magna, ver. item quis probabit. Spec. in tit. de locat. § nunc aliqua, queſt. 26. Bart. & Bald. in ead. l. Salyc. Alber. Cyn. & Iaſ. num. 136. Rot. in nou. dec. 304. Gab. lib. 1. tit. de præſumpt. conc. 11. num. 2. Pariſ. de feud. remt. cap. 61. Socin. Sen. conſ. 118. num. 3. lib. 4. Bero. conſil. 152. num. 3. lib. 1. Cott. in memor. in ver. ſolutio facta, Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 139. num. 6. & in conductore, infinitos congerit Carocc. de locat. & cond. fol. 223. num. 18. & ſeq. quos non refero, ne ſim nimis longus, Et in emphyteuta alios refert Redoan. de reb. Eccl. non alien. pag. 446. ſub numer. 18. & quamplures alios congerit Caualcan. deciſ. 29. numer. 42. part. 2. & Corb. de canſ. priu. ob non ſolut. can. quæſt. 4. dicens quod ſolus Bero. in cap. potuit, de locat. numer. 169. dicit contrarium poſſe defendi; Et ratio, quare motus fuerit Martianus Imper. ad ita ſanciendum, eſt, Quia veriſimile non eſt, exactores tributorum, alioqui diligentes, & auaros, præteritorum annorum ſolutionibus neglectis, & nulla adhibita proteſtatione, reſeruationeque, illorum trium poſtremorum recepturos fuiſſe.

2 Sed quia ille text. in d. l. quicunque requirit ſolutiones trium cohærentium annorum, propterea non ſufficit, ſi emphyteuta ſoluiſſet per duos annos, & deinde vno anno interpoſito ſoluiſſet pro ipſo quarto ſubſequenti, Soc. Sen. in d. conſ. 118. n. 6. & ſeq. Gomeſ. in § rurſus, n. 32. Inſt. de act. Menoch. ead. præſ. n. 4.

3 Amplia, vt procedat etiam in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & quod ſufficiat probare ſolutiones duorum annorũ. Hoſt. in ſumm. de locat. §. fin. verb. hoc autẽ notandum.

4 Contrarium, quod non ſufficiant ſolutiones duorum annorum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſed requirantur tres, tenuit Io. Andr. in ad. l. ad Specul. dict. quæſt. 27. Iaſ. in d. leg. 2. num. 136. Gabr. dict. concl. 11. num. 3. Redoan. eod. numer. 18. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Padilla Hiſp in leg. 1. numer. 9. Cod. de fideicom. quem refert Menoch. d. præſ. n. 6. & Ego ità credo, propter text. in dict. leg. quicunq. in qua eſt fundata hæc præſumptio. Corb. dict. q. 4. n. 3. Maſc. de prob. conc. 603. vol. 2. n. 18. vbi de com. teſtatur, & Foller. infrà citandus, vbi dicit, quod ſi concurrerent aliæ coniecturæ, procederet op. Hoſt. de iure communi.

5 Extenditur L. prædicta quicunquè, ad colonos, & cenſuarios, &c, vt dixi, infinitos citat Caroc. citato loco, & multos allegat Gab. d. concl. nu. 4. & Menoch. ead. præſ. n. 7. Foll. de cenſ. ver. qua quidem executio ſub n. 73.

6 Extenditur diſpoſitio dict. legis, vt habeat locum in ſolutione collectarum. Iaſ. in d. l. 2. n. 132. Gab. in citato loco num. 5. qui alios citat, & Menoch. eod. loco num. 8. & Redoan. d. loco.

7 Extenditur 4. vt procedat etiam in ſolutione penſionis. Gig. de penſ. q. 81. Gab. ead. conc. n. 6. Menoc. de præſ. n. 8. Dec. conſ. 650. n. 15. Redo. vt ſupra.

8 Extenditur 5. procedere etiam in oblationib. Dec. eod. conſ. 650. col. fin. Boer. qu. 236. Gab. ead. conc. nu. 7. Menoch. ead. præſ. n. 9. Redo. ibid. Carocc. eod. loco, num. 19. & diximus in præcedenti q. n. 17.

9 Extenditur 6. etiam, ſi debitum ſit iuratum. Grat. conſ. 121. col. 2. vol. 2. Gab. in citata conc. n. 8. Menoch. in eod. loco n. 11. Redo. pag. 446. Carocc. ead. pag. nu. 20.

10 Extenditur 7. vt procedat etiam, ſi ſolutio eſſet diſtributa per quinquennia, & conſtaret de ſolutione trium poſtremorum quinquenniorum, Bald. in dict. leg. quicunque numero 5. Gabr. dict. concluſ. numero nono Menoch. ibidem numero 12. Redoa. d. fol. 446.

11 Extenditur 8. vt procedat etiam, ſi ſolutio eſſet diſtributa per ſemeſtria: nam probata ſolutione trium ſemeſtrium poſtremorũ, præſumitur ſolutum pro præterito tempore, Bal. in ead. l. quicunque n. 6. Alex. in conſ. 107. col. 2. verſ. & adhuc, lib. 3. Iaſ. in l. diuortio, §. quod in anno, nu. 5. ff. ſolut. mat. Gab. dict. conc. n. 14. cum aliis allegatis per Menoch. citato loco, num. 13. Caroc. in ſuprad. loco n. 20. & Redoa. eod. loco.

12 Contrarium tenuit Alex. ſibi contrarius. in conſ. 05. col. 2. li. 3. Padilla in d. l. 1. Pariſienſ. in Comment. ad conſuet. Pariſien. tit. 2. § 62. n. 51. Hercul. de negat. prob. num. 4. ſed eorum opinio à ſupradictis Doctoribus damnatur.

13 Extenditur 9. habere locum etiam, ſi debitor iſte elapſo triennio ceſſauit in futurum ſoluere, poſtquam docuit de ſolutione trium annorum; quia non propterea tollitur hæc præſumptio, vt non dicatur in præteritum ſoluiſſe, ante tempus illarum trium ſolutionum. Bal. in ead. leg. quicunque allegatus à Gab. d. conc. n. 10. & à Caroc. nu. 21. ſed Menoch. de præſ. nu. 15. dicit, qood Bal. contrarium ſentit, & refert eius verba; licet ipſe veriorem eſſe teſtetur opinionem, quod per ceſſationem in ſolutione non amittitur ius quæſitum iam, aduerſus tempus præteritum.

14 Extenditur 10. vt locum etiam habeat, quando debitor iam ſemel à ſententia abſolutoria à debitis præteritorum annorum ob ſolutionem trium ipſorum annorum continuorum ceſſauit deinde ſoluere nam & ſi ceſſauit, nihilominus manet ſententia, & abſolutio. ita Bal. in ead. l. quicunq. n. 14. Pariſ. Puth. de feud. rem. c. 197. n. 25. Guliel. Bened. in c. Raynut. n. 186. de teſta. quos refert Menoch. d. præſ. n. 17. Caroc. citato loco n. 23.

15 Extenditur 11. vt prædict. præſumptio L. quicunque locum habeat etiam, quando in libro creditoris, vt puta exactionis tributorum, cenſuum, canonis, emphyteuſis, & ſimilium apparerent ſcriptæ tres, trium continuorum annorum ſolutiones; & tamen non legitur aliquid ſcriptum de anterioris temporis ſolutionibus: nam adhuc præſumitur ſolutum, & omiſſum negligentia creditoris ſcriptum. Bal. in ead. leg. quicunque n. 11. quem ſequuti ſunt Gab. dict. conc. n. 11. & Pariſ. Puteus in eod. tract. pag. 111. n. 9.

16 Contrarium tenet Crauet. conſ. 313. col. 4. ver. 9. & Franc. dec. 157. n. 2. vt refert Caroc. citato loco n. 22. vt quando ſcripturæ ſolutionum productæ ſunt, aut depoſitorum præteriti temporis, in quibus non apparet ſolutum fuiſſe pro omnibus annis, vt per Crauet. d. ver. 9.

17 Et ideo Menoch. dict. præſ. numero 19. conciliando prædictas opiniones, diſtinguit. Aor creditor conſueuit ipſe ſolus ſcribere in ſuo libro ſolutiones, quas recepit, & debitori dare apocham receptarum ſolutionum; hoc caſu procedit opinio Balb. nam fieri poteſt, quod exactor, ſiue creditor omiſerit ſuo illo in libro ſcribere; & propterea illius ſui libri exhibitio, nihil operatur. Aut creditor, ſeù exactor conſueuit etiam ſcribere in libro debitorum ſolutiones ipſas, & ipſi debitores exhibent ſuos libros, in quibus non apparent ſolutiones anterioris temporis, & in hoc caſu poteſt defendi opinio Crauettæ, qui propriè in hoc caſu loquitur: non enim præſumitur, quod, ſi debitor ſoluiſſet, non curaſſet ipſas ſolutiones ſuo in libro ſcribi: ſicuti curauit ſcribi alias; quam diſtinctionem, videtur approbare Caroc. eod. loco numer. 23. dum declarat habere locum in debitore ſolito annotare, allegando Menoch, numer. 19. & cogitandum relinquit. Ego autem (licet minimus) crederem, quod ſtante generalitate illius tex. l. quicunque ſit vera opinio Bald. ſine aliqua diſtinctione: nam ſenſus illius legis eſt, quod, ſi conſtat per tres

annos

annos continuos, debitorem tributi ſoluiſſe, de præteritorum annorum tributis nil amplius quærarur, niſi contrarium probetur, ſed quamvis in libro debitoris non appareat de ſolutionibus præteritis; tamen potuit hoc eueniſſe ex negligenria debitoris, vt experientia quotidie hoc docet, & ſatis eſt ſecundum d. l. quod conſtet de ſolutione trium annorum, & hoc etiam videtur tenere Crauet. eod. conſ. dum ſe fundat in productione aliarum ſolutionum, & in verſ. Sed vbi.

18 Extenditur 12. in ſolutione decimarum, Boet. deciſ. 236. Redo. eod. tract. pag. 445. ſub num. 18. Gab. ead. concl. 11. numer. 12.

19 Extenditur 13. vt locum etiam habeat, quando ſe obligaſſet ad ſoluendum, ita Dec. conſ. 650. num. 15. & Padilla d. l. 1. num. 14. & licet Menoch. citata præſump. num. 21. dubitet de hac opinione Dec. ob id, quod Lex quicunque loquitur conditionaliter, ſi probauerit ſolutiones, quæ conditio debet impleri in forma ſpecifica, & ideò non in ſola obligatione verificabitur: tamen Caroc. in citato loco num. 24. dicit, quod ad excuſandum, dicetur probaſſe, ſi ſe obligauerit, maximè in guarentigiato, vel executiuo inſtrumento, quod haberet executionem paratam.

20 Extenditur 14. hæc præſumptio, etiam, ſi lex, vel ſtatutum ad probandam ſolutionem requiret probationem inſtrumentalem: nam adhuc ſufficeret probare ſolutionem poſtremorum annorum, Bald. in dict. l. quicunque, num. 1. Padilla in ead. l. 1. num. 10. Iaſ. in l. 1. num. 10. Cod. de teſt. milit. & in l. ſtirendum nu. 75. ff. de verb. oblig. Guliel. Bened. in d. cap. Raynutius, num. 186. Menoch. dict. præſ. nu. 23. & Caroc. eod. loco nu. 25.

Extenditur 15. habere locum, ſi conſtaret per confeſſionem Domini directi, de recepta pecunia, & etiam de datione in ſolutum, Rot. dec. poſth. 92. par. 1.

21 Declaratur tamen dicta Lex, quicunque vt habeat locum, quando dictæ ſolutiones trium annorum factæ fuerunt, quælibet de per ſe, diuerſis temporibus, vnaquæque ſingulo anno, ſemeſtri; vel ſimili; ſecus, ſi trinæ ſolutiones factæ eſſent, vno anno, vnico contextu ſimul, & ſemel in vno anno, pro tribus annis: nam tunc non præſumitur, quod ſoluerit præterito tempore, Bart. in l. quicunque ſupra citata, & ibi Bald. quæſt. 1. num. 3. & Iaſ. in l. 2. C. de iur. emph. ſub num. 135. & Bald. in l. 2. num. 2. C. de dot. promiſ. Anch. & Io. And. in cap. litteræ de dilat. Capell. Tholoſ. deciſ. 125. Bald. de præſcript. 3. part. prin. ver. quanto limita. Pariſ. Put. de feud. rein. cap. 61. nu. 10. Redo. dict. pag. 446. Gab. dict. concl. 11. num. 13. cum aliis congeſtis per Menoch. d. præſ. 139. num. 24. Corb. dict. quæſt. 4. num. 3. Caroc. dict. loco num. 26. & Maſcard. de probat. dict. conſ. 603. num. 18.

22 Declara 2. vt hæc præſumptio, non procedat quando debitor ſoluit per nouem annos, hoc modo, vno anno pro tribus annis, ita Bald. in l. quicunque numer. 4. Guliel. Bened. in d. c. Raynutius nu. 183.

23 Contrarium tenet Pariſ. d. §. 62. num. 52. cuius opinionem, tanquam veriorem ſequitur Menoch. dict. præſ. num. 25. cùm verè præſtatio ſit formis, continua, tergeminata, tres apochæ, & creditoris ſilentium, plus quam triennale, Foller. ſub dict. num. 73.

24 Declaratur 3. vt hæc præſumptio habeat locum in debito annuo reali; ſecus verò in debito perſonali, vt puta, ſi promiſiſti mihi decem ſingulis annis, vel ſi te grauaui præſtare centum quotannis: nam tunc ſolutio trium poſteriorum annorum præſumptionem non facit, quod pro annis præteritis ſolneris, cum obligatio non perueniat occaſione alicuius certæ rei, Bald. in dict. l. quicunque verſ. ita promiſiſti mihi, Crem. ſing. 80. Gab. ead. concl. in fine, Guliel. citato loco num. 188. Cott. in memorial. in verſ. ſolutio facta. Redo. ead. pag. 446. nu. 22. in fine, Maſcard. de probat. concl. 603. num. 23. & 24. part. 2. Caualc. deciſ. 29. par. 2. nu. 42. in fine.

25 Contrarium ſentiunt Pariſien. in dict. §. 62. num. 53. & Padilla in dict. l. 1. num. 16. Cod. de fideic. quos ſequitur Menoch. dict. præſ. num. 27. Mouentur, quia rationes illæ, quæ afferuntur pro dicta L. quicunque conueniunt annuo debito perſonali, Et ita ego credo, quia vbi eſt eadem ratio, idem ius eſt ſtatuendum, l. illud, ff. ad leg. Aquil. cum ſimil. & cum aliis notatis per Euer. in Cent. in
26 loco à ſimili in principio, & in loco à ratione legis ſtrictæ: ſed rationes ex quibus prædicta præſumptio oritur, competunt, tam annuo debito reali, quam perſonali: quia (vt dictum eſt) mens illius legis eſt, quod non ſit veriſimile, vt exactores tributorum, qui ſolent eſſe diligentes, & auari, neglexerit præteritas ſolutiones, ſaltem ſine proteſtatione; & præſumptio iſta eſt fundata, ſecundum Doctores, quia plura concurrunt. Primum deuolutio, & legalitas in ſoluendo integraliter virilem ſuam tributariæ functionis. Secundum, continuatio per tres annos continuos, & tres ſolutiones diſtinctas. Tertium, ſilentium exactorum per triennium illud continuum. Quartum, tres diſtinctæ trium cohærentium annorum publicæ apochæ, ab Officialibus publicis confectæ, & datæ ſimpliciter, ſine proteſtatione, aut reſeruatione præcedentium annorum, Pariſien. in eod. §. 62. num 45. Menoch. dict. præſ. ſub num. 1. & Caroc. eod. loco num. 30. qui allegant etiam Padil. in d. l. 1. num. 9. Cod. de fideic. ſed prædictæ rationes, & conſiderationes, tam conueniunt annuo debito reali, quam etiam perſonali, igitur &c.

27 Declaratur quartò, vt locum habeat hæc præſumptio, quando ſolutiones illæ trium poſtremorum annorum, probantur apochis ipſis; ſecus vero, ſi teſtibus: nam tunc ceſſat præſumptio hæc iuris, Pariſ. loco citato, Padilla ibidem num. 17. Menoch. vt ſupra num. 28. Caroc. eodem loco num. 31. quamvis teſtes faciant aliquam præſumptionem, & Foller. citato loco dicit, quod non ſufficit, ſed relinquitur arbitrio Iudicis, ex circumſtantiis; Vnde Caroc. in eod. loco num. 29. inquit, non confidas, produxi tres vltimas ſolutiones, ergò ſum in tuto; quia Iudex, ex circumſtantiis omnia iudicabit, & poterit contrarium probari, vt infra.

28 Declaratur 5. vt locum non habeat, quando creditor probaret contrarium, Bald. in ead. l. quicunque nu. 2. & reliqui omnes, vel contrariis apochis probaret pro præteritis annis, non fuiſſe ſolutum; ita Gloſ. ibidem, Bart. & cæteri communiter; Imo Io. de Platea num. 3.
* dicit probare poſſe, etiam per teſtes, quod difficile, ac fortè impoſſibile videtur, Menoch. num. 29. negatiuam, tam amplam poſſe probari per teſtes, niſi probetur, quod tempore ſolutionum trium annorum, creditor proteſtatus ſit, ſe creditorem adhuc præteritorum; vt ſenſit ibi Gloſ. & Bald. num. 9. Idem eſt, quando probaretur, debitorem fuiſſe confeſſum, quod pro vno anno ante ſolutionem triennalem non ſoluit: nam tunc tolleretur hæc præſumptio, Bald. ibidem n. 10. Guliel. Bened. in d. c. Raynutius, nu. 186. & vna præſumptio tollit aliam; & fortior vincit debiliorem, vt in hoc caſu declarat Crauet. d. conſ. 313. nu. 3. & in fine.

29 Declaratur 6. non habere locum, quando creditor recipiendo illas trium annorum ſolutiones, proteſtatus fuiſſet ſaluum ius ſuum eſſe velle pro annis præteritis, Gloſ. in dict. l. quicunque, & ibi Lucas de Penna col. 2. Crauet. d. conſ. 313. col. 4. verſ. ſexto conſidero, vbi multo fortius dicit procedere, quando creditor recipere recuſa-
* uit, ſequitur Menoch. dict. præſump. num. 30. & eſt de mente omnium, Caroc. num. 31. Crauet. conſ. 106. & 313. num. 4. lib. 2. & Caualc. dict. deciſ. 29. numer. 42. & procedit etiam, ſi recipiens dixiſſet, ſe recipere pro illis tribus annis

tantum, quia tunc ceſſat præſumptio, *l. quicunque*, Crauet. *eod. conſ. num. 5.*

30 Declaratur 7. vt locum non habeat, quando debitor non ſoluit, ſed depoſitum facit; ita Crauet. *in eod. conſ. 313. col. 3. dict. verſ. ſexto*: nam inquit, ſolutio fit volenti, & recipienti creditori, qui recipiendo dicitur conſentire; depoſitum vero fit contra voluntatem creditoris, qui ob id non conſentit, atque ſibi non affert detrimentum; ſequitur Menoch. vt ſupra *num. 31.* Caroc. *nu. 32.* & Caualc. *deciſ. 29. par. 2. num. 42.*

31 Declaratur 8. vt locum non habeat, contra tertium, & ponitur exemplum. Dominus directus vendidit ius ſuum directum Caio, cui emphyteuta poſtea ſoluit per tres annos debitum canonem: hæc trium annorum ſolutio facta Caio, non facit præſumptionem, contra ipſum Dominum directum venditorem, quominus poſſit petere præteritorum annorum canonem; ita Catelianus Cotta, *in memorialibus, in verſ. ſolutio facta, in fine*; Et eſt ratio, quia ipſe nullas recipit ſolutiones, quibus conſentire, & renunciare præterito credito dicatur, ſequitur Menoch. *ibidem num. 32.* & Caroc. *numer. eod.*

32 Ex qua declaratione infert Menoch. quod, ſi exactores tributorum, cenſuum, canonum, & ſimilium, conſueuiſſent mutari; ita quod probabilis eſſet ignorantia facti anteceſſoris, & vnus reciperet per tres annos tributum, cenſum, vel canonem, cum ignoraret, quid in præteritum actum eſſet, præſumptio hæc ceſſaret, cum exactoris negligentia, & conſenſus in hoc caſu conſiderari non poſſit: & hoc facit pro Regularibus, qui ſæpè ſolent mutare Syndicos, Procuratores, & Cellerarios.

33 Declaratur 9. vt diſpoſitio illius l. quicunque procedat, & habeat locum, quando produceretur ſolutio trium cohærentium ſibi annorum; ita dicit illa lex, quod illi tres anni coniunguntur præſenti conuentioni, & tempori, & ſic iſtæ ſolutiones debent eſſe vltimæ, & finales, aliàs non eſſet locus diſpoſitioni dictæ legis, ita reprobata opinione Gloſſ. declarat Crauet. *in dict. conſil. 313. num. 4.* Padilla *in l. ſi prob. ſuerit, num. 9. C. de fiden.* Vinc. Franc. *deciſ. 137.* ſequitur Caroc. in ſæpè allegato loco, *nu. 27.*

34 Declaratur 10. ſecundum eundem Carocc. *num. 28.* quando per antecedentes annos apparerent ſolutiones diſgregatæ; vt ſentit Bald. *in l. 2. Cod. de non num. pecun.* Hercul. *de neg. prob. nu. 40.*

35 Declaratur 11. quando eſſet facta promiſſio de ſoluendo ſingulis annis; quo caſu non procedit diſpoſitio d. l. quicunque Cremenſ. *ſing. 79.* incipiens item quæro, & Maſc. *de probat. concl. 60; numer. 23.* quos allegat Caroc. ibi *num. 28.* qui loquuntur in debito perſonali, & quod non habeat locum prædicta præſumptio in debito annuo perſonali. Sed dic, vt diximus ſupra *decl. 3.*

36 Declaratur 12. emphyteuta eſſet moroſus in ſoluendo, vel ſolutiones eſſent factæ per diuerſas perſonas, nomine debitoris, aut procuratori creditoris eſſent factæ Vinc. Franc. *deciſ. 137. num. 2.* Caualc. *dict. deciſ. 29. ſub eod. nu. 42.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Solutio canonis probari debet per emphyteutam, nu. 1.

Solutio canonis probari debet per teſtes, vel inſtrumentum, vel confeſſiones, nu. 2.

Solutio canonis probari debet per quinque teſtes, nu. 2.

Contrarium, quod ſufficiunt duo, num. 3.

Solutio fieri debet de pecunia currenti, tempore contractus, & idem, ſi canon conſiſteret in vino, oleo vel frumento, n. 5.

Et non in pecunia, ſeu moneta aucta poſtea, ibidem.

Solutio canonis probari poteſt, etiam per portitores, n. 4.

Edere tenetur Eccleſia libros, ſi emphyteuta dicit ſolutiones ibi apparere, nu. 6.

Libri canonum conficiuntur gratia Domini, & emphyteutæ, numer. 7.

QVæro, cui incumbat onus probandi ſolutionem canonis, an emphyteutæ, an verò Domino? Et videbatur dicendum, quod Domino, quia agenti incumbit onus probandi, *l. ei incumbit, ff. de probat.* cum ſimilibus: ſed Dominus agit ad caducitatem, ergo ei incumbit onus probandi, canonem non eſſe ſolutum, & negatiua probanda eſt, per eum, qui in ea ſe fundat. Gab. *de probat. concl. 6. in principio.*

1 Contrarium tamen tenendum eſt, quod emphyteuta probare debet canonem ſoluiſſe, Gloſ. *in l. 2. in verſ. repellere, C. de iur. emphyt.* & ibi Bart. *num. 9.* Bald. *in 2. lect. num. 15. & in prima num. 10.* Alber. *nu. 7.* Cyn. & Salyc. *num. 7.* Maria. Soc *conſ. 111. n. 15. vol. 2.* vbi de com. teſtatur, * Boer. *conſ. 152. num. 1. vol. 1.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. pag. 446. num. 23.* & quod opinio dict. Gloſ. ſit recepta, nemine diſcrepante, atteſtatur Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 4. in principio*, & eandem eſſe com. dicit Burſat. *conſ. 254. num. 2. lib. 3.* Clar. *§. emphyt. qu. 10. in fine.* Villalob. *com. op. litt. E. num. 82.* Rot. *diuerſ. par. 1. nu. 1. deciſ. 466.* Valaſc. *de iure emph. qu. 21. num. 9.* Maſc. *de probat. concl. 401. nu. 4. vol. 2.* & multos alios cumulat Marius Burgius *de Laud. miſſ. 20. num. 1. & 2. part. 3.* & Surd. *conſ. 86. num. 1.* Nam is, qui habet ius in re, propter quam ſolutio eſt facienda, non tenetur negatiuam probare; & ſufficit Domino producere inſtrumentum inueſtituræ, Caualc. *deciſ. 30. num. 33. & 78. par. 2.* Nec obſtat regula in contrarium adducta, quia non habet locum in creditore negante ſolutionem; nam tunc debitor debet probare, Gab. *dict. concluſ. nu. 15.*

2 Sed dubium oritur, quomodo hæc ſolutio probari debeat? Gloſ. in eod. verſ. repellere, dicit, quod probari debet per teſtes, vel inſtrumentum, vel confeſſiones, aut quod tribus annis continuis proximis ſoluerit, per quod præſumitur retro ſoluiſſe ſemper, & Bald. *in ead. l. 2. col. 3. verſ. ſed in caſu legis*, ſequitur op. Gloſ. dicens, quod teſtes iſti debent eſſe, non minus quinque, & rogati, vt *C. de teſt. l. teſtium, & Auth. rogati.* Et eſt ratio, ſecundum eum, quia contractus iſte, & quod ex eo debetur, in ſcriptis eſt celebratus, & per ſcripturam ipſam probatur: ergo non minus ſufficiunt; & hanc opinionem ſequitur Redo. *de Reb. Eccl. non alien. ead. pag. 446. numer. 25.* quam etiam tenuit Salyc. *in dict. l. 2. numer. 17.* & quod canonis ſolutio poſſit probari per teſtes, dicunt Afflic. *dec. 13. num. 26.* Magon. *dec. Flor. 70. num. 9.* & Maſc. *de prob. concl. 602. vol. 2.*

3 Contrarium tenet Iaſ. *in ead. l. 2. num. 134.* quod probari poteſt per duos teſtes; & hoc latè defendit Bald. *in l. teſtium ſub num. 2. C. de teſt.* Afflict. *deciſ. 13.* & ibi Vrſil. *num. 44.* Cacher. *deciſ. 53. num. 7. & 16.* dicens, malè loquutum fuiſſe Bald. tenentem ſolutionem canonis non poſſe probari per teſtes minores quinque; & idem dicit Bero. *conſ. 152. ſub num. 3. volum. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 4. num. 6. vbi num. 5.* dicit, quod, ſi canon

4 conſiſtit in frumento; vel vino, poteſt etiam probari ſolutum fuiſſe, per eos, qui detulerunt, nomine emphyteutæ ad Dominum, ſi ipſi ſoliti erant viuere ex illa arte portitoris, vel baiuli: licet hi teſtes tractent de ſe exonerando, vt dicit Pract. Papien. *in forma opp. contra teſtes in gloſ. in facto eorum num. 7.* Boſſ. *de opp. contr. teſtes n. 57.*

& hanc

& hanc opinionem communem eſſe dicit, Villalob. *litt.E.num.83.* Vbi *num.85.* inquit, quod emphyteuta non compellitur ſoluere in æſtimatione pecuniæ alteratæ, ſed in æſtimatione pecuniæ tempore contractus,
* atteſtans de communi, & eſt *conſ.* Natt.*302.* quod in canone ſoluendo, inſpici debeat tempus contractus, & ſolutio fieri debeat in moneta currenti, tempore contractus: & idem dicendum puto ſi canon conſiſteret in frumento, vino, oleo, & ſimili prout obſeruatur in hac Abbatia S.Crucis de Saxouiuo: Nam emphyteotæ erant obligati ſoluere tot menſuras olei; & quamvis menſura fuerit alterata, tempore S.memoriæ Clementis Octaui, nihilominus adhuc ſoluunt ad menſuram veterem, & de hoc eſt tex.in cap. olim, & in cap.cum Canonicis de cenſ.& vtrobique Gloſ.& Doctores, & eſt deciſio Rotæ *diuerſ.part.4.deciſ.759.* Iaſ.*in l.2. C.de iur.emph.num.91.* cum aliis allegatis per Corb. *ead. cauſ.qu.10.*

6 Notandum eſt etiam, quod, ſi emphyteuta dicit ſolutiones apparere ex libris Eccleſiæ, in quibus ſolutiones annotantur, Eccleſia tenetur libros edere ad eius intentionem fundandam; cum hoc ſit ad fundandam exceptionem emphyteutæ rei conuenti, *l.fin.C.de edendo*, & ibi D D. & libri canonum conficiuntur gratia vtriuſque Domini ſcilicet, & emphyteutæ, Corb. *dict.queſt.4.in fine*, Marius Burg.*dict.inſp.20.in fine.*

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, non cadit à iure luendi, affrancandi, & pacto redimendi, ob canonem non ſolutum, nu.1.

Diſtinguendi tamen ſunt aliqui caſus, nu.2.

Pactum de affrancando, & redimendo intelligitur, ſi emphyteuta ſoluat canonem, & obſeruet ea, ad quæ tenetur, nu.3.

MOdo quæro, an emphyteuta propter canonem non ſolutum cadat à iure luendi, affrancandi, ſeu à pacto de retrouendendo? Et omiſſa diſputatione ad partes, ne ſim longus, dicendum eſt, quod non
1 cadat; vt inquit Iaſ.*in l.2.num.5.C.de iur.emph.* dicens, ita tenere Bart. Cepol.*de ſimul.cont.in verſ.octaua præſumptio, in principio*, Idem affirmat Alex.*conſ.228.num.5.vol.8.* Burſat. *conſ. 60. num. 30. vol.1.* qui hanc communem opinionem
* appellat, Ceph.*conſ.370 num.9.vol.3.* cum aliis allegatis à Corb.*de cauſ.priuat.ob non ſol.can.limit.38.num.2.* affirmans ita tenuiſſe Rot. coram Robuſterio in vna Romana deuolutionis 10.Junij 1577. in manuſcriptis, quæ deciſio hodie eſt impreſſa in prima par.diuerſ.*deciſ.115. & in*
2 *2.par.deciſ. 338.* Vbi Domini de Rota, ad remouendas contrarietates, aliquos caſus, diſtinguendo conſtituerunt, & illos referam; ſicut etiam fecit Corb. *d. limit. 38.* Quandoque igitur, quis vendit, & poſtea conducit rem, cum pacto affrancandi; Aut locat rem propriam, cum pacto redimendi ex interuallo; Aut inſtrumento ſeparato; ita quod non poteſt conſiderari correſpectiuitas, Aut ſi conſiderari poteſt, illa tantum refertur ad conditionem: Et in iſtis caſibus tenent, quod pœna caducitatis habet locum ſolum in caſu in quo impoſita eſt, & non extendatur ad alium caſum; & ſic non annullet pactum de affrancando, tanquam res ſeparatas; & ita dicunt diſtinguere Cepol. *eod. tract. præſ. 2. in fine*; & ita etiam loqui Alex.*in eod.conſ.228.num.5.libr.6.* & ibi Add. Menoch.*de arbitr.caſ.276.num.20.* Burſ.*conſ.6.num. 24.libr.1.* & multa alia adducunt in ead. deciſione pro hac opinione, quæ refert etiam Corb. *ead. limit.* Aliquando quis concedit ſimpliciter rem ſuam in emphyteuſim, & ſimul in eodem inſtrumento, dat facultatem ei affrancandi reſponſionem, & directum dominium, taliter quod pactum affrancandi, tanquam correſpectiuum, & pars conceſſionis in emphyteuſim,
3 & tunc annullato principali contractu propter caducitatem, annullatur etiam pactum affrancandi, tanquam correſpectiuum, & pars contractus: nam prædictum pactum, intelligitur emphyteuta ſoluente, & ſeruante ea, ad quæ tenetur; Quam opinionem tenet Cepol.*d.præſ.2. in fine*, Crot.*conſ.49.* Add.ad Dec.*conſ.153.* & ad Alex.*d.conſ.228.* & reſpondent contrarium tenentibus, & multa alia ad conſiderandum correſpectiuitatem in eadem deciſione ponuntur, quæ etiam refert idem Corb.d.limit.

Aliquando vero eſt factum pactum de affrancando expreſſum, durante conceſſione in emphyteuſim; & tunc illa finita propter caducitatem, non durat amplius pactum de affrancando, allegat Felin.*conſ.25.num.22.* & Gozad.*in l.2.in fin.Cod. de pact.inter empt. & vendit.* & nos diximus *de var.ead.qu.1. nu.30. & ſequ.* vbi omnino vide.

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Mora ſemper purgari poteſt ante declarationem factam à Domino, num.1.

Contrarium, quod non poteſt quandocumque moram purgare, ante declarationem, nu.2.

Sed prima opinio eſt communis, & procedit maximè ſi ius alterius non eſt factum deterius, ibid.

Amplia, vt habeat locum etiam ſtante iuramento, dummodo ſoluatur id quod intereſt, & maximè, quando ius alterius non eſt factum deterius, nu.3.

Cont.num.4.

Concorda, nu.5.

Amplia. 2. vt mora purgari poſſit, etiam de æquitate iuris ciuilis; num.6.

Cont.quod ſolum habeat locum in emphyteuſi Eccleſiæ, non autem laicorum, & priuata, & in terris Eccleſiæ non autem Imperij. num.7.

Vbi declaratur non procedere, quando iudicandum eſſet ſola facti veritate inſpecta; ſed contraria opinio refertur, quod habeat locum inter laicos, & in terris Imperij, ibidem.

Et ſtante iuramento habet locum inter laicos, & in terris Imperij, num.8.

Ampl.3. vt procedat etiam ſtante obligatione Camerali, n.11.

Ampl. 4. etiam ſtante oppoſitione de non implemento, & de reſciſſione, nu.12.

Ampl.5. etiam ſi fuerit renunciatum omni iuris, & legum auxilio, nu.13.

Cont.nu.14.

Decl.primam opin. niſi fuerit renunciatum beneficio purgationis moræ, vel niſi clauſulæ renunciationis eſſent valde prægnantes, num.15.

Vel ante clauſulam illam generalem, aliquod ſpeciale auxilium ſit expreſſum, ibid.

In dubio illa opinio ſequenda eſt, quæ fauet purgationi moræ, numer.9.

Iudex debet eſſe pronus, vt ſit locus purgationi moræ, n.10.

Mora poſt declarationem, celeri ſatisfactione purgari poteſt, numer.17.

Etiam ſtante iuramento, ibid.

Cautela eſt, quod ante declarationem fiat oblatio, conſignatio, & depoſitum, n.16.

Mora purgari non poteſt, quando ius alterius eſt factum deterius, & quomodo dicatur ius eſſe factum deterius, numero 18.

*Sed ſi vellet reſarcire damnum, admittitur ad moræ purgatio-
nem, nu. 20.*
*Mora purgari poteſt in qualibet parte iudicij, ſi ius alterius non
eſt factum deterius, n. 19.*
*Moræ purgationi non eſt locus, ſi pars aduerſa non offerat intereſ-
ſe, num. 21.*
*Mora purgari non poteſt, quandò in inſtrumento inueſtituræ adeſt
pactum reſolutiuum, idem ſi dictum ſit, cadat ipſo iure ab em-
phyteuſi, ſi non ſoluat, & idem liberè reuertatur, nu. 22.*
Intellige, modo Dominus velit vti dicto pacto, n. 23.
*Mora purgari non poteſt, quando fuit renunciatum beneficio pur-
gationis moræ in ſpecie, nu. 24.*
*Mora purgari non poteſt, quando emphyteuta negat ſe eſſe emphy-
teutam, nu. 25.*
Quid autem, ſi negat ſoluere canonem, ibidem remiſſiuè.
Mora intra quantum tempus purgari poſſit, n. 26.
Cætera circa purgationem moræ, nu. 27. remiſſiuè.

FRequentiſſima eſt hæc quæſtio, An emphyteuta
poſſit moram purgare, poſtquam ceſſauit in ſolu-
tione canonis? Et quamvis multa ſcripſerimus de
purgatione moræ, in tit. *de alienat. qu. 1. nu. 30.* cum mul-
tis aliis ſeq. tamen quia hic locus eſt præcipuus, in quo
hæc materia eſt tractanda: ideo hanc quæſtionem ſub-
nectendam duxi. Sed vt ordinatè procedamus; dicen-
dum eſt primo, quod mora ſemper purgari poteſt an-
1 te declarationem factam à Domino. Iaſ. *in l. 2. num. 78.
C. de iur. emph.* Caſſad. *dec. 3.* & melius *dec. 3. de locat. ſub n. 3.*
Caputaq. *dec. 311. p. 1* Viu. com. opin. *libr. 1. opin. 94. limit. 2.*
Benint. *dec. 37.* Cott. *in memorab. ver. Emphyteuta non ſol-
uens.* Pariſ. *de com. conſ. 106. numer. 35. lib. 1.* Rot. Macerat. de
Amat. *dec. 70. n. 54.* Borgn. *dec. 43. nu. 47.* dicens, quod ante
declarationem, mora non committitur, imo non in-
cipit currere. Bertaz. *conſ. crim. 60. ſub num. 24.* Abb. *conſ. 67.
colum. 2. vol. 2.* Crot. *in l. ſi inſulam, nu. 27. de verb. oblig.* & ibi
Nigr. *numer. 286.* Marſ. *ſing. 463.* Ceph. *conſ. 25. nu. 20. libr. 1.*
* Ronchegal. atteſtans de com. de duob. reis, *l. 2. num. 3.*
Clar. *§. emphyt. qu. 8. in fine.* Rot. *diuerſ. p. 2. deciſ. 28.* vbi infi-
niti connumerantur, & de magis com. Caroc. *dec. 9. ſub
num. 13.* dicens, & ſic ad inducendam caducitatem, non
ſufficit ſola mora, ſed requiritur declaratio Mant. *de
tacit. & ambig. lib. 22. tit. 27. nu. 35.* Gab. *conſ. 66. nu. 44. & conſ.
75. num. 4. lib. 2.* Red. *de reb. Eccl. non alien. pag. 499. nu. 18.* Rota
in rec. p. 2. dec. 577. nu. 1. in fine. Ade. *ad deciſ. Ludouiſ. 559.* vbi
refert, ex æquitate, quam ſeruat Rot. mora poteſt pur-
gari quandocunque ante declarationem, & ita ſæpè
deciſum fuiſſe atteſtatur; & quod etiam ante ſenten-
tiam mora purgari poſſit, tenet Gabr. *conſ. 75. nu. 7. lib. 2.*
vbi ampliat procedere, ſtatim, lata ſententia, deleri ſa-
tisfactione; ſequitur Pacif. *de Salu. Interd. inſpect. 5. cap. 1. nu.
112.* & atteſtatur ita tenuiſſe Rot. coram Manzanedo,
vbi non ſolum poſt ſententiam, ſed etiam pendente
iudicio in ſecunda inſtantia, opponi poſſe, loquens de
implemento.

2 Contrarium, quod emph[illegible]ta, non poſſit moram
purgare ante declarationem, [illegible]andocunque tenuit
Anch. *conſ. 420.* Rip. *in l. inſulam, nu.* [illegible] *de verb. oblig.* Corb. *de
canſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 41. nu. 19.* Mouetur hac ratio-
ne; quia Dominus ignorans, emphyteutam cecidiſſe
ob canonem non ſolutum, & recipiens canonem poſt
tempus elapſum ad purgandam moram, ſibi non
præiudicat, & poteſt emphyteutam expellere, ex
com. DD. ſententia. ſequitur omnino, quod emphy-
teuta non poſſit ſemper moram purgare, ante decla-
rationem Domini: quia, ſi hoc eſſet verum, ſequeretur
etiam, quod Dominus recipiendo canonem, poſt tem-
pus ad purgandam moram conceſſum, ſiue ſcienter,
ſiue ignoranter, ſemper ſibi præiudicaret: nam ante
receptum canonem ſi vltrà biennium eſſent elapſi
decem anni, & vltra, bona non eſſent deuoluta; Cui ar-
gumento reſpondet Caroc. *d. dec. 9. num. 17.* quod verum
eſt, ſi Domino ignoranti ſoluatur, ſibi non præiudicat,
quia ad incogitata non extenditur: nos autem ſumus
in Domino ſciente, & non declarante; & ideo ſibi im-
putet, ſi non declaret, etiam ſi ſtetiſſet per decem an-
nos, & vltra, Et ad conſ. Anch. reſp. quod Anch. pro-
bat comm op. in rationibus decidendis: Præterea non
eſt de hoc diſputandum, cum hæc opinio ſit contra
communem, & magis communem, & maximè pro-
cedit communis opinio, quando ius alterius non eſt
factum deterius. Vetal. *deciſ. 230. & 231. par. 2.* Seraph. *dec.
691. num. 7. & deciſ. 819. num. 7. & 12.* Rot. *part. 4. diuerſ. dec. 430.
ſub num. 5.* Add. *ad dec. Ludouiſ. 559. num. 10.*

3 Amplia, vt communis opinio habeat locum, etiam
ſtante iuramento, de æquitate canonica. Bald. *in l. qui
crimen 11. quæſt. Cod. qui accuſ. non poſ.* Imol. *in c. 1. de tr. colum.
2. de arbitr.* Hoſt. *in ſum. de arbitr. §. ſed qualiter, ver. ſed nun-
quid Relig. oſi.* Iaſ. *in leg. ſi quis maior, col. pen. Cod. de tranſ.*
Hipp. *ſing. 463.* Gomez. *in §. item ſi quis poſtulante, colum. 5.
Inſt. de act.* Gozad. *conſ. 66. colum. fin.* Ruin. *conſ. 153. col. pen.* &
de magis comm. opin. teſtatur Caroc. *d. nu. 13.* & quod
de æquitate poſſit moram purgare, etiam ſtante iura-
mento, dummodo ſoluatur id, quod intereſt, tenet
Loffred. *conſ. 41. num. 8.* & de communi teſtatur Viu. *dec.
531. num. 1.* Rot. Macerat. de Amatis *dec. 70. num. 57.* Et ma-
ximè hæc opinio procedit, quando ius alterius non
eſt factum deterius. Veral. *d. dec. 230. & 231.* & Rot. *in dict.
dec. 277. num. 5.* Mareſc. *var. reſol. cap. 124. nu. 2 p. 2.* vbi plures
allegat. Add. ad d. dec. Ludouiſ. vbi alias deciſiones
refert Cauale. *dec. 38. num. 33. & ſequ.* vbi quam plures cu-
mulantur, adde Seraph. *dec. 577. numer. 5.* quando abeſt
dolus; & *deciſ. 591.* & eſt deciſ. recentiſſ. *640. num. 4. part. 2.*
vbi plures numerantur.

4 Contrarium tenet Bart. *in l. ſi quis maior, Cod. de tranſ.
& in l. ſi inſulam, quæſt. 15. de verb. oblig.* Dec. *in Auth. qui rem,
col. 3.* Redoan. *d. pag. 499. nu. 19.* Ioſeph. Ludouiſ. *dec. Peruſ.
90. nu. 11. & ſeq.* qui alios citat; Et quod ſtante iuramen-
to impediatur purgatio moræ, quam plures cumulat
Gabr. *de tranſ. concl. 1. n. 11.* etiam de comm. Laurent. Chirc.
comm. op. *Cent. 3. conc. 49.* Mich. Craſſ. com. op. *lib. 2. cap. 1.
quæſt. 17. cum ſequ.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 38. nu. 6. vbi nu. 7.*
limitat, non procedere de æquitate canonica, & præ-
dictam ſecundam opinionem, eſſe communem, nec ab
ea eſſe recedendum, dicit Bertazol. *in* [illegible] *l. ſi quis maior,
numer. 619. & 660.*

5 Pro concordia dicendum eſt, quod prima opinio
procedit de æquitate iuris canonici, vt dicit Seraph.
loco citato. & Bertaz. *eadem repet. num. 724.* Gabr. *d. concl. 1.
de tranſ. num. 12.* licet Corn. *conſ. 121. vol. 1. col. 3.* & Dec. *conſ.
452. colum. 3.* contrarium teneant, quod de æquitate
* etiam canonica non eſt permiſſa purgatio moræ, ſed
magis comm. eſt contra eos, vt ibi dicit Gabr. & ſe-
cunda opinio procedit de rigore iuris ciuilis, vt dicunt
præd. DD. & Proſp. Farin. *de carc. & carc. qu. 34. nu. 140.*
& procedit de æquitate canonica, non ſolum in foro
fori, ſed etiam in foro poli, & non ſolum in terris Ec-
cleſiæ, ſed vbique etiam per laicos Iudices. Seraph. &
Farin. locis citatis, vbi plures cumulantur.

6 Amplia ſecundò, vt mora purgari poſſit de æqui-
tate etiam iuris ciuilis. Mantic. *dec. 270. nu. 4. & 5.* vt re-
fert Add. *ad d. dec. Ludouiſ. 159.*

7 Contrarium, quod diſpoſitio, cap. potuit, de locato
procedit ſolum in emphyteuſi Eccleſiæ, non autem
* laicorum, & priuata, & hanc eſſe comm. op. teſtatur
Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 8. in fine.* Iaſ. *in l. 2. Cod. de iur. emph.
num. 82.* ſequitur Surd. *conſ. 86. lib. 1. nu. 6. & conſ. 97. num. 32.*
eodem lib. Rip. *in l. ſi inſulam, numer. 38. de verb. oblig.* & ibi
Angel. Imol. & Iacob. de Beluiſ. & Iacob. Nigr. Afflict.

deci.

*decif.574.num.1.& 2.*Caroc.*de locat.& cond.in tit.de mora fol. 206.num.31.*vbi multos cumulat. Couar.*lib.3.variar.reſol. cap.17.num.4.* Fach.*lib.8.cont. iur. cap. 98.* Ioſeph.Lud.*dec. Peruſ.90.num. 17.;* & qood æquitas præd. iuris canonici habeat locum in terris Romani Pontificis, ſecus vero in ſubditis Imperatoris,tenet Bertaz. *in d. repet. l. ſi quis maior.num.30.& n.733.* quæ opinio non haberet locum, quando eſſet iudicandum ſecundum æquitatem , & ſola facti veritate inſpecta.Clar.loco citato,& teſtatur ita declaraſſe Senatum.; & ideo cautela eſt, vt faciat emphyteuta committere cauſam, ſola veritate inſpecta. Caroc. citato loco, & quod habet locum in terris Eccleſiæ ſolum,tenet Alex. *in conſ. 106. colum. 3.* Gozad. *conſ.57.& conſ.66 num.13.*Seraph. *d. priuil. 48. num. 28.* Et in perſonis Eccleſiaſticis ; ſecus in Sæcularibus. Gozad. *eod.conſ.57.*& Dec *conſ.138.*Sed in hoc contradicit Seraph. ibi *num.29.*nam opinio Dec.& Gozad.eſſet contra opinionem illam,quod habet locum in terris Eccleſiæ,& non Imperij ; cum etiam Iudæi poſſint purgare moram;multo magis laici.Seraph.loco citato *num.27.*vbi plores cumulat. quod Iudæi poſſunt moram purgare de æquitate canonica,licet Mateſc. *var.ſolut.cap.124.nu. 16.part.2.*cont.teneat,ex ſententia Iaſ. *in l. ſi inſulam, ff.de verb.oblig.n.5.*& alios refert Caroc.*dict.loco nu.89.*ſed magis com. opin. eſt, quod poſſint moram purgare,vt ibi
* per eum *num 91.*ſed quamvis Fach. *cont. iur. lib. 10.cap.91.*
hanc opin. defendat;tamen dicit , quod contraria eſt com.ſed denumeratis auctoribus com. videtur, qood Iudæi poſſunt morā purgare,& idem tenet Rol. *conſ. 35.num.52.*Quæ videtur optima ratio, vt habeat locum inter laicos,& in terris Imperij:ſequitur Honded.*conſ. 34.num.87.lib.2.*& quod emphyteuta priuati poſſit moram porgare , tenet Iaſ. Bald. Cyn. Ang. Port. & Roncheg relati per Surd.*d.conſ.86.num.26.*& idem dicit Caroc.ibid.*nu.93.* Sed dato,quod opinio contraria,ſcilicet,quod emphyteuta priuati poſſit moram purgare,tamen cautela eſt, quod Dominus ſtatim poſt ceſſationem ſolutionis declaret emphyteutam cecidiſſe à iure emphyteutico,& tunc moram purgare non poterit,ſecundum Dec.*conſ.146.colum. 3.* vbi alios allegat, & *conſil.452.num.20.* & Rol.*conſ.8.num.7.* & ſeq. vbi hanc
* teſtatur eſſe magis comm.opin. & refert,Io. Franc. in
Add.*ad l.2.C.de iur.emph.col.7.nu.79.*

8 Cæterum , qoia caſus noſter eſt , an emphyteuta
poſſit purgare motam , ſtante iuramento , veriſſima
erit illa opinio,quod de ęquitate canonica mora pur-
ga i poſſit,etiam inter laicos,& in terris Imperij:quia
cum tractetur de iuramento , etiam vbi ius ciuile vi-
get, ius canonicum ſeruandum eſt, etiam per Iudices
laicos,*c.1.de non.oper.num.*Seraph.*citato loco nu.10.*vbi alle-
gat Paul.de Caſtr.*conſ.8.vol.2.& conſ.53.eodem vol.*Bologn.
conſ.31.& in l.ſi quis maior,C.de tranſ.nu.92.& dicit ita ſer-
* uari in practica in tota Italia, & *numer.8.& 24.* quem
ſequitur idem Farin. *dict.quæſt.34.numer.141.* & eandem
opinionem ſequuta eſt Rot.*par.2.dec.640.num.6.recentiſſ.*
Et tanto magis hæc opinio ſequenda eſt; quia in du-
9 bio,illa opinio eſt amplectenda, quæ fauet purgatio-
ni moræ.Rip.*in l.ſi inſulam,de verb.oblig.col.2.in fine,*Cach.
dec. 71. in fine , & Iudex debet eſſe pronus , vt ſit locus
purgationi moræ. Ceph.*conſ.26.num.29. volum.1.* Caroc.
*decis.9.*vbi alios refert;& prædictam opinionem ſequi-
10 tur Honded.*d.conſ.34.n.87.*& procedit,quamvis adeſſet
Statutum,quod deberet ſeruari ius ciuile, quia ſtante
iuramento , ius canonicum eſt ſeruandum , vt *in ead.
dec.640.*& infinitos cumulat.Caroc.*de loc. & cond.in tit.de
mora,fol.206.nu.24.*

11 Amplia tertiò, procedere, etiam ſtante obligatione Camerali. Rot.*diuerſ.par.4.dec.728. ſub nu.4.ver.non obſtat,* vbi dictum fuit,quod opinio Put.*decis.456.lib.2.*contrarium ſentientis , non procedit de æquitate ca᷊ onica; & ita etiam tenet Zacch. de *ob.Cam qu.28. in fin.*. Add. *ad d.decis.Ludou.559.*ac etiam ſtante inſtrumento,ſecundum ritum magnæ Curiæ. Caroc.citato loco. Burat. *decis.819.nu.4.*

12 Amplia quartò, vt procedat. non obſtante oppoſitione de non adimplemento , & de reſciſſione. Rot. *diuerſ.par.4.decis.410.num.5.*Add ad d.dec.Ludouiſ.

13 Amplia quintò, etiam , ſi in inſtrumento fuerit renunciatum omni iuris, & legum auxilio;quia adhuc poteſt mora purgari de æquitate canonica. Put. *decis. 445.lib.2.*Viui.*d dec 331.num.4.* Iacob.de Nigris, *in repet.d. l.ſi inſulam.nu 181.* Ceph.*conſ.25.nu.37.volum.2.* Corb.*de cauſ. priuat.ob non ſol.can.limit 41.num.2.* vbi late hanc opinionem defendit, celeri tamen ſatisfactione,Caualc.*decis. 38.num.23.par.2.*& Caroc. *citato loco num. 95.* etiam ſtante iuramento,*num.96.*

14 Contrarium tenet Crot. *in repet.d.l. ſi inſulam col. pen.* Gozad. *conſ.57.numer.19* Burſat. *conſ. 84 numer.6.volum.1.* Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 90. numer. 15. & ſeq.* Curt. *in ead. leg ſi inſulam.numer 57.* Decian. *conſ.452.nu.19.* Rol. *conſ.13. num.9. & de lucro dotis,qu.42.nu.11.* Quam opinionem Io. Franc.Bonauogl. in Add.ad *l.2.C. de iur.emph.ſub nu.26.* intelligit ſecundum ea, quæ voluit Ceph. *conſil.25.nu. 87.& ſequ.vol.1.*

15 Declara primam opinionem , niſi renunciatum fuiſſet beneficio purgationis moræ , vel niſi clauſulæ renunciationis eſſent valde prægnantes,ſcilicet,quod renunciatum fuiſſet omnibus auxiliis vtriuſque iuris, tam in generali, quam in ſpeciali , non petendo, nec excipiendo;Sed quando eſt ſimpliciter renunciatum, non dicitur renunciatum moræ purgationi , per rationes adductas à Put.*in dict. dec.* quam ſequitur Viui. eadem dec.appellans opinionem ⸢ rot.& Gozad. cæcam, *num.4.*& Corb.*dict.limit.41.* defendit primam opinionem contra Crot.& alios;Niſi tamen aliquod ſpeciale auxilium ſit expreſſum , ante clauſulam illam generalem, quod tendat ad contractus reſolutionem, & vide Caualc.*d.dec.38.ſub nu.23.*& Caroc.*præd.loco,num. 97.*& vide etiam, quæ ſcripſimus *de ſol can quæſt.1.nu.118.* in materia remiſſionis mercedis , ſtante dicta renunciatione,& *numer.142.* vbi omnino vide, ac etiam infra *num.24.*

16 Cautela tamen eſt,quod ante declarationem , emphyteuta faciat oblationem , conſignationem, & depoſitum, citato Domino directo. Burſat. *conſ.233.nu.14. & melius 235.*Ceph.*conſ.25.nu.29.*Bertaz.*d.conſ.60.* Magon. Rot.*Florent.62.*Caroc.*dict.dec.*Sed quomodo fieri debeat depoſitum,diximus ſupra hoc eodem *tit.qu.2.* Et ſtante dicto depoſito, declaratio Domini poſtea ſequuta, nihil operabitur.Rot *diuerſ.par.2.dec.28.in fine.*

17 Secundò,ſi per Dominum directum fuerit declarata caducitas , tunc celeri ſatisfactione de æquitate canonica , emphyteuta poterit moram purgare. Veron. *cant.135.* ſequitur, & commendat Decian.*conſ.138.ſub n.6. & conſ.452.num.20.* Redoan. *de reb.Eccl. non alien.car.99.nu. 18.*Couar.*var.reſol.lib.3.cap.17.ſub num.4.* Corb *d.limit.nu.9.* Gabr.*d.concl.1.de tranſ.nu.17.*Gab.*conſ.75.nu.7.lib.2.*Mantic. *de tacit.& ambig.lib. 22.tit.27.num.35.* Et non ſunt audiendi,qui contrarium tenent,prout Rom.*conſ 103.*Gozad. *conſ.57.num.18.*Alex.*in d.l.ſi inſulam,*Grat.*reſp.49.lib.1.* allegati à Seraph.*priuil. 48.num.17.* & alij quos citat Corb. *d.limit.41.num.9.* nam eos reprehendit Couar.citato loco,& Corb.*eod. num. 9.* & merito, quia contra ipſos eſt deciſio Rotæ *in recent part.2.nu.1.in fine,*& *decis.577.& in recentiſſ.par.2.decis.640.num.4.& 5.* etiam ſtante iuramento,dummodo ius partis non ſit factum deterius;& de hoc diximus etiam in tit.*de alien. qu.1.,num. 168.* Add. ad *dec. Ludouiſ. 159.* Burſat.*conſ.26.numer.34.lib.1.* vbi de com,

Caualc.*dec.38.par.2.nu.32.& 35.* Pacif.*de Salu.inter.inſp.5.c.1.num.113.& ſeq.* vbi plures dec.Rot.refert,& alios tenentes contrarium,quando adeſt iuramentum, Quia fruſtra pugationem moræ celeri ſatisfactione concederet text. *in c.potuit, de locat.* ſi ſtatim lapſo biennio Eccleſia poſſet, acceptando caducitatem, impedire celerem moræ purgationem; & Caualc. ibi plures deciſiones Rotæ Rom. de verbo ad verbum ponit, & in prima deciſione dicitur, quod hæc opinio habet locum, etiam ſtante pacto de capiendo poſſeſſionem propria auctoritate,in euentum. quod emphyteuta eſſet moroſus in ſoluendo penſionem,quia non dicitur incurſa mora, quando celeri ſatisfactione purgatur, iux. *c. potuit, de locat.* & quando adeſt iuramentum, & partis non interſit *n.40.* Etiam ſtante obligatione Camerali, Burſat.*dec.819.num.4.& 896.num.4.* vbi Add.*num.6.* dicit ex ſententia Rotæ,& aliorum, quod non admittitur moræ purgatio,ſtante mora duplicata, & Pacif.*de Sal. inter.inſp.5.cap.1.nu.118.*

18 Declara modo prædicta, quod non procedant, quando ius partis eſt factum deterius, etiam ſtante æquitate canonica, vel aliter aliquo modo damnum eſt paſſus,Gab *d.concl.1.de tranſ nu.14.* Grat.*conſ.93.num.76. lib.1.* Gozad.*conſ.57.num.18.* vbi dicit,quod ius alterius eenſetur factum deterius, propter expenſas iam factas in lite,cuius opinionem ſequuta eſt Rota *dec.410. par.4.diuerſ.nu.8.* Ioſeph.Lud.*dec.Peruſ.90.nu.16.* qui alios citat.Seraph.*de priuil.iur.priuil.48.num.12.* vbi quamplures allegat, Mareſc.*var.reſol.cap.124.num.13.part.2.* imo in qualibet parte iudicij, mora purgari poteſt, quando
19 ius alterius non eſt factum deterius. Rot.*part.4.diuerſ. 728.num.4.* vel quando eſt facta executio à iure, vel ab homine,mora purgari non poteſt, Afflict.*dec.174.* Caputaq.*dec.234.lib.2.* Rot.*diuerſ.part.4.dec.803.nu.2.* & vide Add.ad *dec.Burat.582.litt.B.* & Add.ad *dec.Ludouiſ.159.verſ. limitatur ſecundo.*

20 Subdeclara, & intellige dictam declarationem, quod,ſi volens purgare moram,vellet aduerſario ſuo reſarcire damnum, & intereſſe, & adimplere factum promiſſum, deberet audiri, & admitti ad purgationem moræ; quamvis res non eſſet integra, & ius partis eſſet factum deterius Corn. *conſ.37. lib.2.in fine*, Seraph.*ead.num.12.* Rot.*ead.dec.728. ſub nu.4.* Sed, ſi pars aduerſa non offerret intereſſe, tunc non eſſet locus pur-
21 gationi moræ,Gozad.*eod.conſ.57.num.18.* Rot.*ead.dec.410. in fine,par.4.* Add.ad *d.dec.Burat.ead.litt.B.* Mareſc.*dict.cap. 124.num.11.& ad deciſ.Ludou.559.ſub num.10.*

22 Declara 2. quando in inſtrumento inueſtituræ, adeſſet pactum reſolutiuum contractus; videlicet, ſi emphyteuta non ſoluat infrà biennium, vel triennium,contractus ſit nullius valoris, vel cadat à commodo contractus: nam pactum reſolutiuum contractus, impedit moræ purgationem, Rom.*conſ.427.col.2.* Afflict.*dec.174.num.3.* Ioſeph. Ludou.*dict.deciſ.90.num.27.* Seraph.*eod.priuil.48.num.20.* Rot.*diuerſ.dec.572.par.1.num.3.* Veral.*deciſ.235.par.2.* Put.*deciſ.66.par.3.* Viu.*deciſ.131.lib.4. num.5.& 6.* Caualc.*deciſ.43.num.48.par.1.* & idem eſſet, ſi in inueſtitura dictum eſſet, quod, ſi emphyteuta non ſoluat intra triennium, cadat ab emphyteuſi,ipſo iure,Afflict.*d.dec.in principio*; Et quando adeſt pactum reſolutiuum,eſt dec.Rot.*par.4.diuerſ.410.nu.7.& 869.in fine,* Add.ad *d.deciſ. Ludouiſ.559.ver. limit.3.* & præſertim poſt litem motam.Add.*ad deciſ.Burat.896.n.5.* Pacif.*de Saluian. inſpect.5.cap.1.nu.116.* & ſic vides, quod mora purgari non poteſt, quando adeſt pactum reſolutiuum de iure ciuili. De iure autem canonico, eſt maxima difficultas, & adhuc in Rota non eſſe deciſum, refert Verall. *dec. 235.par.2.* & idem dicit Viuius *deciſ.531.lib.3.num.6.* ſed de iure ciuili pluties eſſe determinatum,vt in *ead.dec.235.*

& ita etiam Regiam Audientiam determinaſſe teſtatur; Ea ratione ex ſententia Put.*dec.66.lib.3.* quia poſt illud tempus, ex quo abeſt conſenſus partium, non eſt in poteſtate noſtra facere, quod contractus ſine conſenſu manet, Afflict.*dec.174.num.3.* Rom.*conſ.427.col. 2.* Ioſeph. Ludou.*dec.Peruſ.90.num.27.& ſeq.& in ead.dec. Put.nu.2.* dicitur; Non obſtar,quod quando emphyteuta, non ſoluit canonem, lex reſcindit contractum, & nihilominus admittitur purgatio moræ, *cap.potuit, de locat.* quia illud eſt in diſſolutione legis; & ſic ipſa lex in hoc capite ſpecialiter prouidit,hic autē non eſt lata prouiſio (loquens in tranſactione) ſed partes voluerunt ſtatim contractum facere reſolutiuum, & mitius agitur cum lege,quam cum homine.Item non obſtat,quod diſpoſitio contrahentium recipiat interpretationem à iure,Bart.*in l.vt ius iurandi,§.ſi liberi,ff.de oper.liber.* Quia ſupra fuit dictum, quod illud procedit in dubio: hic autem ſumus in caſu claro, & eaſdem deciſiones refert Caroc.*de locat.& cond.in tit.de mora,fol. 206.num.37.* Cæterum, & ſi rationes prædictæ ſint efficaces;tamen, ſi emphyteuta incontinenti poſt declarationem caducitatis,offerat, & deponat canones, videtur euaſiſſe pænam,non attento rigore iuris ciuilis, ſed æquitate canonica, ex Bald. in Rub. de his, qui pœnæ nom. quod ſcilicet incontinenti ſemper mora purgari poſſit,nec momentanea cenſeatur excluſa,licet reprobetur a Tiraq.*in leg.ſi vnquam,num.156.ver.reuertatur,Cod.reuoc.donat.* quem refert,& ſequitur Caroc.*loco citato,num.47.*

Et tenendo hanc opinionem, quæ eſt æqua, reſponderi poteſt rationibus ſupra allegatis, quod parua mora, non habetur in conſideratione, & parua mora, mora non eſt,Tiraq.*de ret.lign.§ 8.nu.9.car.437.* Seraph.*de priuil. iur.priuil.48.num.2.* Seraph.*deciſ.1425.num.5.* faciunt, quæ dicit Burat.*deciſ.110.nu 20.* loquens de pacto reſolutiuo, & Iaſ.*in l.ſciendum,ff.qui ſatiſdog.* Et licet non poſſit fieri, quod poſt illud tempus, non ſit in poteſtate noſtra facere, quod contractus ſine conſenſu maneat: tamen quando ſolutio canonis fit incontinenti, cenſetur ineſſe; & paria ſunt aliquid vel in ipſo actu fieri, vel antè,vel etiam poſt incontinenti, Gab. *de præſ.concl.13. num.1.& 2.* alias opinio contraria eſſet nimis rigoroſa, cum Eccleſia non debeat eſſe tenax in pænis, maximè, ſi damnum non patiatur, & eius conditio non ſit facta deterior, vt dixi *de var.caduc.quæſt.9.numer.7.* Et iniquum eſſet,vt emphyteuta priuaretur iure ſuo, & tot laboribus, expenſis, & melioramentis, propter moram vnius diei, vel duorum, ſiue trium: & ideò Doctores vnanimiter tenent, quod de iure canonico ſemper admittitur purgatio moræ quando ius alterius non eſt factum deterius;vt per Seraph.*dec.819.nu.7.* & celeri ſatisfactione mora purgatur,Rot.*diuerſ.par.4. deciſ.410.num.5.* & ita etiam mens contrahentium interpretanda eſt,vt mora parua non attendatur; quia parum,& nihil æquiparantur, vt multa diximus *de ſolu. can.qu.1.num.22.* Et pro hac opinione facit etiam quod emphyteuta priuatur iure ſuo,ob illam contumaciam culpabilem, & contemptum in non ſoluendo canonem,vt diximus *de ſol.can.qu.1.num.12.& 21.* quod non præſumitur,vt ibi; & maximè, ſi incontinenti fiat ſolutio, & quod mora purgari poſſit celeri ſatisfactione,quando adeſt pactum, vt ipſo iure reuertatur,modo ius alterius non ſit factum deterius,tenet Borg.*dec. 38.ſub num.40.par.2.* vbi ponit deciſionem Rotæ.Er pro hac opiniune facit, quod mora purgari poteſt celeri ſatisfactione in pacto de retrouendendo. Rot.*in recent. par.1.deciſ.180.& 190.* Decian.*conſ.84.* Licet a Mant.*de tacitis fol.291.tom.1.num.48.* reprobetur; Cum in hoc pacto de retrouendendo,adſit etiā tacitè pactum reſolutiuum, vt per

vt per Ludouiſ. *dec.559.* igitur mora purgari poteſt, vt ſupra. Facit etiam, quod æquum non eſt, vt quis propter momentum temporis, perdat ius ſuum. Et incontinenti, quod poſt factum eſt, in actu ipſo, & tempore legitimo factum dicitur; & lapſa die à lege, vel ab homine adiecta, ſtatim non incurrit moram, ſed debet expectare adhuc modicum tempus, quaſi pro eo habeatur, ac ſi die ſtatuta veniſſet. Cacher. *dec.71.n.50.52.& 54.* Facit quoque pro hac opinione, quod partes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, vt dixi ſupra *de var.caduc.qu.2.nu.19.* Et dictum pactum intelligitur, Domino volente; Add. *ad dec. Buratti, 896. tom.3.* Cum ergo de iure, mora celeri ſatisfactione purgari poſſit, Ergo &c. Deinde Iudex debet eſſe pronus, vt ſit locus purgationi moræ, & in dubio, ita teneri debet, vt dixi ſupra *n.9.& 10.* Et pro hac etiam opinione facit id, quod dicit Ceph. *conſ.26.lib.1.n.22.cum duobus ſequ.* quod actum faciens, cenſetur ſe aſtringere legibus de illo actu loquentibus; loquens de eodem pacto reſolutiuo; Et ratio aſſertur *in d.dec.* Put. *65.par.3.* Et idem dicendum, ſi dictum ſit; Liberè reuertatur ad Dominum, ſi non ſolu erit. Corb. *d.limit.41.num.14.* vbi alios allegat; Et tanto magis ſi adeſſet, etiam clauſula; Rato manente pacto, ibi *num.16.* nec etiam de æquitate canonica. Vide *ead.dec.num.6.* Hier. de Cæual. *in ſpec.com. op.cont.tom.qu.848.* ſtante clauſula, rato manente pacto, & Pacif. *de Salmant.inter.inſp.1.cap.1.nu.119.* Licet contr. alij teneant, quando adeſt clauſ. Rato manente pacto, vt per Pacif. ibidem, & diſt. vt per Corb. *dict.clauſa, limit.41. num.16.*

23 Subdeclara, & intellige prædictam ſecundam declarationem habere locum, ſi Dominus velit vti dicto pacto reſolutiuo; alias ipſo nolente, vti admittitur emphyteuta ad purgationem moræ Seraph. *deciſ.1150.* Add. *ad d.deciſ.559.Ludouiſ.* & Add. *ad d.dec. Buratt. 896.n.5.*

24 Declara tertiò, vt non procedat, ſi emphyteuta in inſtrumento inueſtituræ in ſpecie renunciauit beneficio purgationis moræ. Afflict. *d.dec.174.* vbi alios allegat Ceph. *conſ.25.vol.1.* Rip. *in d.l.ſi inſulam.n.117.* cum aliis, quos refert Corb. *d.limit.41. numer.12.* Pacific. *de Salmant. inter. inſpec.5.cap.1. numer.117.* vbi dicit procedere tam ex parte actoris quam rei, & vide ſupra *num.15.* & tenet idem Ceph. *conſ.26.num.37.* cum multis ſeq. quod clauſula renuncians omni legum auxilio, non tollit purgationem moræ, niſi ſpecialiter moræ purgationi ſit renunciatum in indiuiduo; Et *nu.46.* reſpect. Alex. *conſ. 71.lib.2.* vt loquatur, quando aliqua iuris auxilia ſpecificè præceſſerunt, & quando conuentum eſt expreſsè, & ſpecialiter, quod mora quantumvis minima purgari non poſſit, Rot. *in recent. part.6. deciſ.218.num.14.* vbi infinitos cumulat.

25 Declara quartò, ſi poſtquam elapſum eſt biennium, ſeu triennium. Dominus conuenit emphyteutam ſuper deuolutione, & ipſe negat ſe emphyteutam; quia tunc non poterit amplius moram purgare. Spec. *in § nunc aliquis quæſt.34.de locat.* Nam negando, dicitur male verſari, & poteſt priuari, vt diximus *de var. caduc. qu.5.* Imo dicit ibi Spec. quod idem ſit, ſi Dominus petat canonem, & emphyteuta denegat illum ſoluere: Quia non poterit amplius moram purgare. Sed hæc quæſtio pendet ab illa quæſtione, An Dominus petendo canonem; videatur remiſiſſe caducitatem, vt conſiderat Iaſ. *in dict.l.2.num.85.* de qua diximus *in dict.quæſt.5.nu.3.& ſeq.*

26 Cætera videnda erunt apud Gabr. *d.conſ.1.de tranſ.* Seraph. *d.priuil.48.* Add. *ad d.dec.Ludouiſ.559.* Mareſc. *var. reſol.cap.124.lib.2.* & Pacific. *de Salmant.inter.inſpec.5.cap.1.*

27 Hoc tamen ſciendum erit, intra quantum tempus poſſit emphyteuta moram purgare, cum tex. *in d.c.potuit*, dicat ſolum, niſi celeri ſatisfactione poſtmodum ſibi conſulere ſtuduiſſet. In hoc articulo adſunt plures opiniones, vt Menoch. refert, *de arbitr.caſ.7.lib.2.Cent. 1.* & Corb. *d.limit.41.* Sed ne ſim longus, conſulto omittam, cum magis com. opinio ſit, quod in hoc ſtetur Iudicis arbitrio. Clar. *§.emphyteuſis.quæſt.8.in fine.* Menoch. *d.caſ.7.* Rot. *in dec.640.par.2.nu.5.recentiſſ.* Afflict. *d.dec.174.* Iaſ. *in d.l.2.n.79.* Ioſeph. Ludouiſ. *dec. Peruſ.90.* & bonus Iudex debet conſiderare qualitates perſonarum, rei debitæ, temporis, & loci diſtantiam, & etiam cauſas debitæ ſolutionis, & omnes alias circumſtantias, ex quibus arbitrari debebit, vtrum emphyteuta celeriter ſatisfecerit, vel procraſtinatus fuerit ſolutionem. Seraph. *dict. priuil.48.n.11.* & videnda erit *deciſ.ſupra d.640.* & Corb. *d. limit.à nu.19.vſque ad finem*, videndus etiam Honded. *conſ. 34.numer.86.& ſeq.lib.2.* & infinitos cumulat Carocc. *de loc.& conduc.in tit.de mor.fol.206.num.3.cum ſeq.* Vbi etiam ampliat, quod remittitur arbitrio Iudicis, etiam, ſi Conſtitutio, vel conuentio diceret, vt mora quanto citius purgaretur, ac etiam ſi Conſtitutio emanaret, vt audiatur in purgatione moræ, ſi eam citius purgauerit. Verum hoc arbitrium debet eſſe æquum, & rationabile, attentis circumſtantiis, & qualitate operis. Conſiderabit etiam, ſi conductor, emphyteuta, & ſimilis ſunt diuites, vel pauperes: nam diuiti maius, pauperi minus tempus indulgetur. Iaſ. *in l.2.C.de iur emphyt.nu. 84.* Conſiderabit etiam qualitatem operis, vel rei. Bero. *in cap.potuit, de locat.numer.142.* pariter ſi infra octo dies. Decian. *conſ.135.numer.7.* Conſiderabit inſuper modum in ſoluendo, ſi in iudicio, vel extra, ſponte, & ſine aliqua interpellatione. Redoan. *de reb.Eccl. non alien. fol. 499. numer. 16.* & ſi admitteret emphyteutam ad purgandam moram poſt duos menſes. Iaſon. *in l.2.colum. 45. eodem tit.* cum aliis per ipſum allegatis. Et debet Iudex habere reſpectum ad totum tempus, vt ſi emphyteutæ detur biennium, non debet dari tempus quadrimeſtre ad purgandum moram. Rip. *in leg. inſulam. de verbor. obligationib. ſub numer. 36.* cætera videnda erunt pro moræ purgatione, quæ ſcribunt prædicti Doctores, & Caroc. citato titulo. Eſt etiam attendenda conſuetudo loci; Et in hac mea Ciuitate, ſolitum eſt admittere emphyteutam ad purgationem moræ infrà duos menſes.

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Biennium, ſeu triennium, incipit à die contractus, & inueſtituræ, non a die ſolutionis, n.1.

Niſi adſit iuramentum, n.3.

Et niſi dictum ſit, quod incipiat à die ſolutionis, n.4.

Solutio facienda in tali die, operatur, quod debitor conſtituatur in mora, & tenetur ad intereſſe quanti pluris, n.2.

Biennium, ſiue triennium, debet eſſe continuum, & ideò requiritur, quod emphyteuta ceſſet per biennium, ſeu triennium continuum, num.5.

SVcceſſiuè quæritur. An biennium, ſiue triennium, in quo debet emphyteuta ſoluere canonem, (aliàs caderet a iure ſuo,) debeat incipere a die contractus, ſiue obtentæ inueſtituræ, an vero à die deſtinatæ ſolutionis? Exemplum: inueſtitura eſt facta de menſe Ianuarij, & ſolutio facienda eſt in die Paſchatis Reſurrectionis, vel in die S. Martini, ſi emphyteuta ceſſauit ſoluere per duos, ſi eſt Eccleſiæ, vel tres, Sanctos Martinos, ſi eſt profana, & Dominus declarauit caducitatem de menſe Decembris, an valeat declaratio?

Et dicendum eſt, quod non: Quia, quoad pænam ca-
ducitatis, requiritur integrum, & continuum bien-
1 nium, ſiue triennium eſſe decurſum; & iſtud bien-
nium, ſiue triennium incipit à die contractus, & in-
ueſtituræ, & non à die ſolutionis, Alex. *in l. diuortio, §. ob donationes, num. 10. ff. ſol. matr.* Grat *conſ. 79. num. 8. volum. 1.*
Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 1.* Caualc. *deciſ. 43. numer. 16. & 45.* Rot. *diuerſ. part. 4. deciſ. 396. nu. 3.* dixi etiam
ſupra *quæſt. 1. eod. tit. num. 377. & ſeq.* Nam ſolutio facien-
da in feſto S. Martini, ſeu Paſchatis, ex partium con-
uentione, ſolum operatur, quod poſt dictum tempus,
2 emphyteuta eſt in mora, & tenetur ad damna, & in-
tereſſe quanti plurimi Domino, & poteſt cogi ad
ſoluendum, iuxta, *leg. vinum, ff. ſi cert. pet. & leg. ſi mora ff. ſolut. matr.* & non quod ceciderit in commiſſum; niſi
3 adeſſet iuramentum in inueſtitura, quia tunc pro-
pter iuramentum, & periurium, poterit expelli, &
priuari, iuxta *l. ſi quis maior, C. de tranſ.* Bero. *conſ. 125. nu. 12. vol. 1.* Gozad. *conſ. 57. num. 10. vol. 3.* Clar. *§. emphyteuſis qu. 8. ver. & hoc quidem*; ſed de iuramento, quomodo intelli-
gendum ſit, dixi ſupra hoc eod. tit. *quæſt. 1. num. 35. cum aliis ſeq. & de var. cadu. qu. 1. nu. 43. cum ſeq.*

4 Declara prædicta, niſi in inueſtitura fuiſſet dictum;
Quod conductio incipiat à tempore, vel die S. Marti-
ni præteriti, vel futuri, vt notat Alex. *conſ. 105. num. 17. vol. 3.* Caualc. *dec. 43. numer. 45.* ſupra allegata, Mart. *de clauſ. clauſ. 319. par. 1.*

5 Biennium, vt dixi, ſiue triennium, debet eſſe conti-
nuum; quia alias eſſet interrupta præſcriptio, per ſo-
lutionem medij temporis, Salyc. *in d. l. 2. Cod. de iur. emphyt. nu. 5. & 6.* Alber. ibi *num. 13.* Soc. *conſ. 118. num. 9. volum. 4.*
Redoan. *de reb. Eccl. non alien. pag. 497. num. 3.* Bald. *in Auth. qui rem, C. de Sac. Sanct. Eccl.* vbi dicit, quod, ſi emphyteu-
ta ſoluit cenſum primo anno, ſecundo autem non,
tertio anno ſoluit, & quarto non ſoluit, non poteſt
expelli: nam requiritur, quod ceſſet per biennium
continuum, vel triennium continuum. Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. qu. 3.* dixi etiam in *d. qu. 1. nu. 377. & ſeq. de ſol. can.* Caroc. *de loc. & cond fol. 61. nu. 62.*

Hæc quæſtio fuit hodie impreſſa, & abſoluta, quæ eſt
dies XVII. menſis Aprilis MDCXXXXIII. me-
morabilis quidem, propter aduentum Illuſtriſſ. & Re-
uerendiſſ. D. Antonij Comitis Monte Catini, Nobiliſ-
ſimi Ferrarien. ad hanc ſuam Eccleſiam, iam in por-
tum regreſſam; & proinde ipſa admodum læta Paſto-
rem ſuum ſuſcepit.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Solutio canonis fieri debet tempore, quo inter partes actum eſt, alias in fine anni, nu. 1.

Niſi adſit conſuetudo: quia illa ſeruanda erit, nu. 1.

DEinde quæritur, Quo tempore penſio, ſiue canon
ſolui debeat? Et licet obiter hunc articulum teti-
gerim *in Præludiis qu. 1. num. 11.* tamen hic eſt locus pro-
prius iſtius articuli. Dico ergo breuiter, quod Iaſ. *in l. 2. num. 180. C. de iur. emphyt.* tenet, quod, ſi in inſtrumento
inueſtituræ actum ſit, quo tempore ſolutio fieri de-
beat, illud tempus obſeruandum eſt; ſi autem non eſt
appoſitum, in fine anni ſolutio fieri debet; niſi adſit
conſuetudo; quia illa attendi debet; vt dicit Clar. *§. emphyt. qu. 12.* in principio atteſtans, quod de conſuetu-
dine, in fine anni ſoluitur integra penſio; & quod in
fine anni, debeat fieri ſolutio, tenent omnes, quos con-
gerit Caualc. *dec. 44. part. 1. nu. 75.* Gomez. *in tit. de locat. & conduct. num. 13.* Caroc. *de locat. & conduct. fol. 100. qu. 12. n. 5.* &
Corb *de cauſ. priuat. ob non ſolut. can. qu. 8. & pract.* Papien. *in form. libelli, quo agitur ad fiſci præſt. in ver. omni anno.*

Nec obſtat Gloſ. *in ver. cantum, in d. l. l. 2.* quod ſolutio fieri
debeat in tribus vicibus, iuxta text. *l. placuit, Cod. de coll. fund. pat. lib. 11.* Quia eius opinionem reprobat Iaſ. loco
citato, & Corb. *d. qu. 8.* Vel dic, quod illa Lex, placuit,
loquitur in fundo publicis emphyteuticis, & tributa-
tiis, vt ibi dicit Iaſ. & Gom. *d. n. 13.*

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi non ſoluat canonem per 30. vel 40. annos, non poteſt expelli, ſed tenetur ſoluere cenſum non ſolutum, & non præſcribit libertatem ſecundum op. gloſ. n. 1.

Cont. tenet Bart. & alij, nu. 3.

Sed cont. Bart. tenet Iaſ. & alij, n. eodem.

Diſtingue tamen, vt n. 4.

Quæ diſtinctio reprobatur à Theſſ. qui aliter diſt. n. 9.

Sed eius diſt. reprobatur, n. 10.

Emphyteuta non præſcribit liberationem, propter malam fidẽ, n. 2.

Emphyteuta, nec eius ſucceſſor vniuerſalis, non præſcribit liberationem à canone ſoluendo, n. 5.

Nec heres heredis, nu. 12.

Extraneus, ſiue Tertius, qui poſſedit rem emphyteuticam, vti propriam, præſcribit ſpatio decem annorum, vel 20. cum titulo, & bona fide, ſed non cum mala fide, n. 6.

Extraneus ſiue tertius, qui habuit poſſeſſionem, lite pendente, non præſcribit, propter malam fidem, n. 7.

Prælatus habet reſtitutionem in integrum, aduerſus præſcriptionem 40. annorum, ſtante eius ignorantia, n. 8.

Statutum de debito non petito infra certum tempus, non procedit ſtante mala fide debitoris, n. 10.

Præſcriptio non habet locum, etiam ſpatio centum annorum, ſtante mala fide, & procedit etiam in herede, & herede heredis, num. 12.

Torquatus Mareſcottus Romanus, Gubernator Ciuitatis Fulginæ laudatur, nu. 6.

Solutio canonis, an præſumatur ſpatio 30. annorum, n. 11.

SVpra hoc eodem titulo *q. 1. n. 282.* dixi, quod in pre-
ſenti quæſtione erit videndum particulariter, An
emphyteuta poſſit præſcribere libertatem à canone
ſoluendo pro tempore, tam præterito, quam futuro, ſi
ceſſauerit ſoluere canonem per 30. vel 40. annos, &
ſemper emphyteuſim poſſederit? Et quia aliqua etiam
ſcripſi in *eadem quæſt. 1. ampl. 43.* pro præſenti dubitatio-
ne; ideò erunt omnino videnda. Hanc igitur quæſtio-
nem originaliter mouet Accurſ. *in leg. competit. C. de præ-*
1 *ſcript. 30. vel 40. annor.* vbi concludit, quod emphyteuta
non poſſit expelli, qui per tantum tempus ceſſauit in
ſolutione, ſed teneatur ſoluere cenſum alias ſolutum,
& per id tempus non ſolutum, nulla 30. vel 40. anno-
rum præſcriptione obſtante; ita vt non præſcribat li-
berationem: & hanc opinionem tenẽt alij, quos refert
Theſſ. *dec. Pedam. 179. nu. 1.* Spec. autem *in §. nunc aliqua, qu. 44. de locat.* tenet, quod non præſcribat liberationem;
quia Dominus poſſidet ciuiliter; ideo contra eum
non præſcribitur, Et opinio Spec. approbatur à Rot.
2 *deciſ. 164. in recent. part. 2.* & ſtante eius mala fide, etiam, ſi
longiſſimo tempore canonem non ſoluat. non pro-
pterea præſcribit. Marian. iun. *conſ. 111. col. fin. vol. 2.* Gab. *de præſcript. concl. 4. nu. 26.*

3 Contrarium tenet, Bart. *in d. l. competit*, dicens, quod,
ſi Accurſ. de præſcriptione ſolutionis intelligitur,
male loquitur; & ideo ipſum intelligit, vt loquatur
in em-

in emphyteuta non ſoluente penſionem per 30. annos, vt non præſcribat dominium; vel de illo, qui ſoluit per 30. vel 40. annos, & faciat rem emphyteuticam, & tunc dicit, Gloſſam bene loqui; & remanet in ea opinione, vt ob ceſſationem ſolutionis præſcribat. non ſolum ſolutiones decurſas; ſed etiam libertatem; & id etiam apertius tenet *in l. cum emphyteuticus in fine, Cod. de fund. patrim. lib. 11. per l. fin. Cod. de fund. rei priuat.* Et hanc ſententiam tenent alij, quos refert Theſſ. loco citato, Corn. *conſ. 142. num. 11. lib. 3.* Bero. *conſ. 114. num. 23.* vbi dicit hanc eſſe comm. op. & Redo. *de reb. Eccl. non alien. pag. 500. num. 26.*

Sed opinio Bart. non ita indiſtinctè recipitur à Iaſ. *in l. 2. C. de iur. emph. quæſt. 28.* volens illum procedere in præſcriptione decurſi temporis, non in libertate: ita vt præſcribat emphyteuta præteritas penſiones, ſed ad futuras teneatur, quia alias eſſet dura opinio Bart. & iuxta opinionem, Iaſ. iudicauit Senatus Pedam. vt refert Theſſ. *ead. dec. num. 4.*

4 Mihi autem placet diſtinctio Balb. *de præſcript. 4. par. quæſt. 8 num. 2.* quem ſequitur, Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. limit. 11.* Aut emphyteuta, qui ceſſauit in ſolutione per tempus prædictum, habet malam fidem. vt eſt ille, cui conceſſa eſt emphyteuſis, aut qui ipſam emphyteuſim recognouit aliquando à Domino, & is
5 propter malam fidem, nullo tempore præſcribit, ſecundum communem opinionem canoniſtarum, *in c. fin. de ſepult.* nec pariter præſcribit hæres emphyteutæ, cui nocet mala fides defuncti; idem Balb. *eod. tract. par. 2. 3. princip. quæſt. 14.* & hanc opinion. Balb. tenet etiam Ioan. Andr. & Butr. in capitulo olim cauſam circa fin. de cenſ. vbi dicunt, quod præſcriptio cenſus, non currit cum mala fide: & ideo ſecundum eumdem Balb. male loquuti ſunt Bart. & Iaſ. & quod emphyteuta non præſcribat propter malam fidem, nec eius ſucceſſor vniuerſalis, nec hæres hæredis, infinitos congerit Honded. *conſ. 80. num. 72. & ſeq. volum. 2* Corb. citato loco, Ant. Gabr. *de præſcr. concl. 5. ver. primo amplia.* Burſat. *conſ. 23. numer. 19. lib. 1.* vbi tenet, etiam in præſcriptione immemorabili centum annorum; & quod emphyteuta, ſtante mala fide non præſcribat etiam ſpatio longiſſimi temporis, contra Dominum, nec eius ſucceſſor, adeſt pulchra deciſio Rotæ coram Lancellotto, in vna Romana domorum in Burgo 24. Maij 1602. impreſſa per Zacch. *de oblig. cam. deciſ. 141. numer. 19. & ſeq. & in recent. part. 2. deciſ. 164.* & ita ego alias declaraui caducitatem; & declaratio mea fuit confirmata per Excellentiſſ. & doctiſſimum Dominum Torquatum Mareſcottum Romanum, tunc temporis Ciuitatis
6 Gubernatorem meritiſſimum, & integerrimum, qui multis honoribus, Gubernationibus officiis, & adminiſtrationibus præclarè, & ſumma cum eius laude perfunctus eſt & nunc Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſ. D. A. C. eſt digniſſimus in criminalibus locum tenens, cum iſte caſus accidiſſet in hac Abbatia S. Crucis de Saxouiuo. Aut is, qui ceſſauit ſoluere canonem, eſt extraneus, qui rem tenuit, & poſſedit, vti pro-
7 priam, & liberam, & ſic titulo pro ſuo, & is præſcribet dominium directum ſpatio decem, vel 20. annorum, ſicut præſcriberetur plenum dominium, cum titulo, & bona fide; ſed de hoc vide ſupra *de ſol. can. quæſt. 1. num. 252.* ſed, ſi ſine titulo, præſcribet ſpatio 30. annorum, cum bona fide; cum mala autem fide nullo tempore præſcribet, *cap. fin. de præſcript. &c.* poſſeſſor, *de reg. iur. in 6.* ita Balb. citato loco. Caſtr. *conſil. 213. numer. 2. volum. 2.* Bero. *conſil. 114. n. 27.* Corb. *ead. limit. 31. n. 3.* & quan-
8 do habuit poſſeſſionem lite pendente, non præſcribet; quia dicitur in mala fide. Rot. *d. dec. 141. num. 21.* & præd. diſt. Balb. tenet Fachin. *cont. iur. lib. 8. cap. 99.*

9 Sed, ſi Prælatus Eccleſiæ ignoraſſet bona emphyteutica, quæ per extraneum poſſidentur, vti propria, & allodialia, eſſe emphyteutica, daretur ei reſtitutio in integrum, ex capite ignorantiæ, & aduerſus præſcriptionem 40. annorum. Alex. *conſ. 169. numer. 15. volum. 2.* atteſtans hanc eſſe comm. opin. Rom. *conſ. 123.* Balb. qui hanc eſſe magis comm. profitetur in eod. tract. *4.*
* *part. 4. part. princ.* Roland. *conſ. 68. num. 24. volum. 3.* qui de com. teſtatur & *conſ. 72.* licet non deſint, qui contradicunt, vt per Corb. *d. limit.* Sed de hoc videndus erit Odd. *de reſt. in integr. quæſt 90. art. 5. 6. & 7. par. 2.* & Mareſc. *var. 1. ſol. cap. 16. lib. 1.*

10 Cæterum ſupradicta diſtinctio Balb. & Corb. reprobatur à Theſſ. *d. dec. num. 5.* & ipſe ibi aliter diſtinguit. Aut conſtat expreſsè ex confeſſione emphyteutæ, vel aliis coniecturis ipſum ſolitum, & teneri ſoluere canonem in ſingulis annis, ſed per 30. aut 40 annos continuos, non ſoluit, & de præſcriptione liberationis ſolum diſputatur; tunc non obſtare exceptionem præſcriptionis, & veram eſſe opinionem Gloſ. *in dict. l. competit;* ſed per ceſſationem non erit emphyteuta expellendus, per tex. *in ead. l. competit.* Aut controuertitur ſuper liberatione canonis emphyteuta dicente, ſibi remiſſum eſſe; tunc ex diuturnitate temporis præſumitur illum huiuſmodi liberationem obtinuiſſe iuribus per eum allegatis, & contraria Domino incumbit probatio, vt per Crauet. & alios quos refert Maſc. *de prob. ut. lib. 2. con. l. hoc. nu.* :. præſertim (dicit ipſe) ſi in conſtitutione adeſſet pactum de affrancando, vt fieri ſolet in Ciuitate Aſtenſi: tunc enim ſufficeret allegare præſcriptionem, vel præſumptionem ſolutionis; quoad tempora præſcriptionis in priuatis ſufficiunt 30. anni, in Eccleſia verò requiruntur 40 vt ſupra eod. tit. *q. 1. n. 255.* diximus. Sed, ſi eſſent decurſi illi 30. anni, tunc teneretur ſoluere emphyteuta ſolummodo penſionem, proximè præteritorum trium annorum; quia currit vſucapio fructuum pro præteritis annis; Ex ſupradicta intelligenda eſſe, ſi emphyteuta non fuiſſet interpellatus; quia tunc, ſi eſſet interpellatus 30. vel 40. anni decurſi eſſent; Et idem, ſi eſſemus in promiſſione iurata; Et quod ex ſpatio 30. annorum, cum taci-
11 turnitate ex ſilentio Domini, præſumatur, emphyteutam ſoluiſſe canonem, tenet Maſc. *de prob. concl. 1318. n. 27.* Neuiz. *conſ. 57. n. 7.* Pariſ. *conſ. 137. n. 12. lib. 4.* Bertaz. *conſ. crimi. 11. nu. 6. & ſeq.* Bero. *conſ. 19. nu. 9. vol. 3.* Corn. *conſ. 277. volum. 8.* Cephal. *conſ. 249. nu. 9. & 11. vol. 2.* quos refert Burg. *de laud. inſp. 20. num. 5. p. 3. & num. 11. & 15.* licet loquatur in laudemio, quod ceſſat mala fides emphyteutæ, ex negligentia Domini, & tranſmutetur mala fides in bonam. Quæ opinio de iure canonico non eſt tenenda propter malam fidem; per ea, quæ dicit Balb. *de præſcrip. 2. p. 3. p. princ. n. 2.* Caualc. *dec. 27. n. 22. & ſeq. p. 1.* & per ea, quæ ſupra diximus *nu. 4* & infra.

12 Et licet auctoritas Theſſ. magna ſit; tamen eius opinio non poteſt procedere de iure canonico, propter malam fidem emphyteutæ, & ius vniuerſalis ſucceſſoris, vt dictum eſt, per *cap. fin. de præſcript.* Couar. *in regula poſſeſſor, §. 8. num. 3. & 4. gloſ. 9.* Cephal. *conſ. 102.* Villalob. *in ver. præſcriptio, num. 205.* Borg. *dec. 44. num. 20.* & aliis allegatis per Caroc *de loc. & cond. fol. 238. numer. 16. cum ſeqq.* quemadmodum etiam ſtatutum de debito non petito infra certum tempus, non habet locum, ſtante ma-
13 la fide, ſecundum comm & veriorem ſententiam, vt
* per Surd. *dec. 158.* Seraph. *dec. 614.* Et quod præſcriptio non habeat locum, ſtante mala fide, etiam in præſcriptione centum annorum de iure canonico, infinitos
14 congerit Honded. *conſ. 52. numer. 41. & ſeq. lib. 1* & non ſolum habet locum in Auctore, & defuncto, verum etiam in quocunque hærede vniuerſali, & non ſolum

in primo,& immediato,ſed etiam in hærede hæredis. Craust.*conſ.431.n.2.lib.3.* Honded.*eod.conſ.nu.47.& conſ.80. lib.2.n.72.& ſeq.*& Greg. XV. *dec.246.*& ibi Add.*n.6.*

Deboo etiam ponere opinionem Paul.de Caſtr.*in l.plures, num.6.C. de fid.inſtr.* qui etiam hanc quæſt.latè tractat, referendo plures opiniones Doctorum, approbans ſententiam Mar. quam communem appellat, videlicet quod,ſi teneris mihi ad annuam præſtationem,& ſtetiſti per annos 30. quod nihil ſoluiſti, ſi quæritur, an præſcripſeris pro præteritis præſtationibus, & etiam futuris,& non præſcripſeris,niſi vni præſtationi, ſcilicet illi, quæ debuit fieri, iam ſunt anni 30.ſequentibua vero, & etiam futuris non præſcripſeris: nam ad hoc,vt præſcribas,requiritur, quod ceſſaueris per annos 30. & hoc non poreſt dici, niſi in illa præſtatione,quæ debuit fieri iam ſunt anni 30. non in ſequentibus in quibus non tranſiuit tantum tempus, ſcilicet.29.vel 28.& ſic de ſingulis, & pro futuris non poſſum petere, & non valenti agere non currit præſcriptio *l.1.in fine,de ann.excep.* & ſic pro futuris, non eſt inchoata præſcriptio,ſed pro præteritis ſic,ſed non eſt completa, niſi pro illa prima, quæ etiam debuit fieri iam ſunt anni 30. Quam etiam opinionem ſequitur Add. ad Pract. Papien. *in forma libelli, quo agitur ad ſicti præſt.in ver.omni anno,*loquens de emphyteuta.

Et ſic dubitari etiam poteſt de opinione Balb. quòd ſcilicet extraneus,ſiue tertius, qui non ſit ſucceſſor vniuerſalis,cum titulo,& bona fide pręſcribat dominium directum, ſpatio decem annorum inter præſentes. & viginti inter abſentes,vt ſupra *nu.7.*quia loquimur de canone,& ſic de annuis præſtationibus, & quælibet annua præſtatio indiget ſua præſcriptione 30. annorum (vt dictum eſt) & tenet Gig *de penſ.quæſt.83.& 84.* Guid.Pap.*dec.406.* Boer.*dec.336.* Vrg.de Bocc.*de cenſ.par. 3.n.67.*& in materia Saluiani interdicti,contra tertium eſt dec.Rotæ coram Vbaldo,impreſſa per Pacif.*de ſalu. inter. in fine tractatus,dec.301.* quæ eſt etiam impreſſa per Farin.*dec.poſth.315.& dec.ſeq.*coram Iuſto idem Pacif.*eod. tract.inſp.2.c.11.num.292.* & contra Eccleſiam requiratur ſpatium 40.annorum,ibi *nu.279.* Quomodo ergo poterit extraneus, ſiue tertius poſſeſſor præſcribere ſpatio decem annorum?

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi tenetur ſoluere penſionem quolibet menſe,ſi ceſſet ſoluere,tempus debet duplicari,vt poſſit expelli,nu.1.

Contrarium, quod requiritur biennium, ſiue triennium, numer.2.

QVæro etiam, prout facit Iaſ.*in l.2.Cod.de iur.emph. quæſt.14.* Aliquis dedit rem in emphyteuſim, pacto expreſſo, quod ſibi fiat ſolutio canonis, quolibet
1 menſe, an requiratur triennium completum, vel biennium, vel tres menſes, vt poſſit expelli, ſi ceſſet in ſolutione? Spec.*in §.nunc aliqua, de locat.quæſt.87.* mouet etiam iſtam quæſt.& tenet debere duplicari iſtud tempus:nam ſicut quando facienda eſt ſolutio in fine anni, duo anni requiruntur, ſi ſit emphyteuſis Eccleſiæ, & tres ſi eſt priuati, ita tres menſes,vel duo,non ſufficiunt. ſed duplicari debent,iuribus per eum allegatis, & cum eo ſimpliciter pertranſit Ioan.Fab.dicit ibi Iaſ.

2 Contrarium tamen tenendum eſt,quod requiratur biennium in emphyteuſi Eccleſiæ, & triennium in priuata.Iaſ.*in dicta quæſtione decimaquarta,*quem ſequitur Redoan. *de reb. Eccleſ. non alienand.pag.498.* & ante ipſos Io.Andr.*in addit.ad Specul.in ead.qu.87.* Caſſador.*decıſ.3.de locationib.*cum aliis, quos refert Corbul. *de cauſ.priuat.ob non ſolut.canon.quæſt.11.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Emphyteuta,ſi per mundum vagatur,Dominus poteſt non admittere procuratorem ad ſolutionem canonis, niſi per coniecturas conſtet ipſum viuere,nu.1.

Mors probari debet ab eo,in qua ſe fundat,n.2.

QVæro,Si emphyteuta vadat per mundum vagando, & neſcitur, ſi viuat, & eius procurator quolibet anno ſoluit canonem, an Dominus poſſit talem procuratorem non admittere ad ſolutionem canonis?Et videbatur dicendum,quod teneatur recipere canonem;quia,vt diximus ſupra *qu.1. hoc eod.tit.n. 322.*Dominus non tenetur recipere canonem ab extranea perſona, niſi ſit procurator : nam tunc tenetur; Contrarium tamen tenet Spec.*in tit.de locat.§. nunc aliqua,q.144.*dicens,quod propter dubium mortis, poteſt
1 Eccleſia talem procuratorem non admittere, & emphyteuſim reuocare, niſi per coniecturas conſtaret, quod viueret.Bal.*in Auth.qui rem,C.de Sac.San.Eccl.in fine,* idem dicit,& ſequitur Redo. *de reb.Eccl.non alien.pag.27. nu.17.*& iſte caſua cum accidiſſet hac Abbatia S.Crucis, quia coniecturæ erant, quod emphyteuta vagabundus,erat mortuus, ita obſeruari feci: & ideo Iaſ.*in l.2. n.88.& ſeq.C.de iur.emph.* formans iſtam quæſt. quando emphyteuta vadit vagando per mundum,& neſcitur vbi ſit,& an ſit viuus,vel mortuus,nullis relictis filiis, nec nepotibus,dimiſit tamen procuratorem, qui vult ſtare ſu poſſeſſione,donec certificatua fuerit de morte, & ſoluere canonem, ſed Dominua non vult recipere, quid iuris ſit?Spec.vt dixi, tenet, quod emphyteuſa,ſi triennio abſuerit : licet penſio ſemper ſoluta fuerit, Dominus poterit rem vendicare; Sed ipſe Iaſ. tenet
2 contrarium;quia, qui ſe fundat ſuper morte alicuius, debet probare,ſaltem per famam; alias in dubio præſumitur viuere *l.ſi quidem,*& ibi not.*ff ſol.matr.& l.2.§.ſi dubitetur ff.quemad.teſt.aper.* Bald.verò *in dict. Auth.qui rem,* dicit recurrendum eſſe ad coniecturas,vbi autem nihil omnino appareret, tenet pro Eccleſia, quod poterit vendicare: Cæterum idem Iaſ.reſpondet, quod licet in dubio tenenda ſit opinio, quæ facit pro Eccleſia;tamen,cum Eccleſia ſe fundet ex morte,ſi ceſſarent coniecturæ mortis, alio non apparente,Eccleſia non poterit vendicare rem ab illo procuratore, qui pro abſente ſoluit; Et hanc opinionem ſequitur Felin. in c.quoniam frequenter. *§.porrò,nu.24. Vt lit.non conteſt.* & Mant.*de tacit.lib.22.tit.24.nu.20.*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta,an cadat à iure ſuo,ſi ſoluat canonem patri Domini directi,n.1.

Pater eſt legitimus adminiſtrator bonorum filij, etiam ipſo inuito, num.2.

Pater eſt legitimus adminiſtrator bonorum filij, ratione vſusfructus,num.3.

Pater in bonis caſtrenſibus,vel quaſi,& aliis enumeratis, non habet vſumfructum,num.4.

Pater

Pater in bonis, in quibus non habet vſumfructum, habet quandam commoditatem, nu.5.
Pater in bonis Eccleſiaſticis filij, non habet vſumfructum, ſed tenetur fructus filio reſtituere, nu.6.
Clericus poteſt diſponere, & teſtari de aduentitijs, ſine conſenſu patris, ibid.
Pater in bonis feudalibus, & emphyteuticis, non habet vſumfructum, & maximè, ſi eſſent bona Eccleſiaſtica, n.7.
Pater recipiendo canonem præiudicat filio, nu.8.
Et an poſſit caducitatem declarare, & remittere, ibid.
Emphyteuta habens iuſtam cauſam excuſatur à caducitate, nu.9.
A caducitate omnis cauſa, etiam iniuſta excuſat. n.10.
Soluens canonem fratri Domini directi, an excuſetur à caducitate, num.11.

NOn inutile quærere, ſi emphyteuta ſoluat ca-
nonem patri Domini directi, An cadat à iure
ſuo? Et quod non cadat, facit, Quia pater eſt legitimus
1 adminiſtrator bonorum filij, filio ipſo inuito, *§.1. Inſt.*
2 *per quas perſ.nob.acq.l.cum oportet, §. non autem, C.de bon.quæ*
lib. Bart. *in l. pater, qui caſtrenſe, numer.2.ff.de caſt.pecul.* & eſt
* comm.opin. vt per Aſcan.Clem. *de pat.poteſt.effect.12.n.1.*
Rot. *2.par.diuerſ.dec.47.n.21.*
3 Pro contraria parte, facit, quod pater eſt legitimus
adminiſtrator bonorum filij, ratione vſusfructus; &
ideo in his rebus, in quibus pater non habet vſum-
fructum, non eſt legitimus adminiſtrator. Pariſ. *conſil.*
157.num.21. Capic. *dec.56.* Aſc.Clem. *loco citato, num.11.* Rot.
Macer. de Amat. *dec.70.num.21.* Ex quibus infertur, quod
pater in bonis caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus, &
4 donatis à Principe, & alijs, de quibus per Gloſſ. &
Ang. *Inſt. per quas perſ. nob.acqu.§.1.ver.vſumfructum,* & per
Clem.eod. loco non habet vſumfructum, nec eſt legi-
timus adminiſtrator. Caualcan. *de vſuf.nu.181.* quamvis
ratione patriæ poteſtatis habeat pater in dictis bonis,
5 non vſumfructũ, ſed quandam commoditatem. Aret.
in d.§.1. Iaſ. *in l.cum filiofamilias.nu.158.ff.de legat.1.* Caualc.
citato loco, & Clem. *eod.tract.effect.2.num.41.* Et in quibus
hæc commoditas conſiſtat, vide per eundem Caualc.
ibidem, & vide omnino infra *de diuerſ.qu.emph.qu.17. &*
de Laud.qu.22.
6 Et in filio familias habente beneficia Eccleſiaſtica
iudicantur peculium quaſi caſtrenſe. Hoſt. *in ſum. de*
pecul.Cler.n.3. Abb. *in c.quia nos enim.5. de teſtam.* Clem. *eod.*
tract.effect.9.n.8.& ſeq. & pater in iſtis beneficiis non ha-
bet vſumfructum, & percipiendo fructus, tenetur red-
dere rationem filio Clerico, & reſtituere illius, ſi ex-
tant; ſi verò non extant, eorum æſtimationem. Abb.
citato loco. Affl. *dec.241.* Boer. *dec.199.n.3.* quia in benefi-
cialibus non attenditur patria poteſtas. Rot Macer. *d.*
dec.n.5.& ſeqq. vbi plures cumulantur. Borg. *dec.37.nu.60.*
p.2. imo Clerici in poteſtate parentum conſtituti, poſ-
ſunt licitè diſponere, & teſtari de omnibus aduenti-
tiis, cum illa aduentitia, quoad Clericos, dicantur pe-
culium caſtrenſe, ſeu quaſi; & in illis non acquiritur
vſusfructus patri; Et non eſt conſiderandum, quomo-
do bona iſta perueniat ad Clericos, vel ratione cleri-
catus, vel alias quomodocunq; Et Doctores ampliant
ad Clericos in minoribus conſtitutos, & datur caute-
la, vt filius familias poſſit teſtari, vel diſponere de re-
bus maternis, quod fiat Clericus ſaltim minores or-
dines ſuſcipiendo, cum illi peculium etiam aduenti-
tium ſit quaſi caſtrenſe. Grat. Rot. Macerat. *49.in fine, &*
n.9. in Add. qui allegat. Surd. *conſ.259.lib.2.* quod hoc ſit
ſingulare, & notandum, vbi alios refert, ſed hodie Cle-
ricus debet habere requiſita à Sac. Conc. Trident. *ſeſſ.*
23.c.6.de reform. idem Grat. *ead.dec.nu.10.in add.*
7 Et quod in bonis feudalibus, & emphyteuticis, & ma-
xime Eccleſiaſticis, pater nõ habeat vſumfructum, te-
net Iaſ. *in d.l.filio familias n.158* Rot.Macer. *d.dec.n.25.* & eſt
* com.op.Borgn *de vſuf.n.179.* Boer. *dec.199.nu.5.* Clem. *eod.*
tract.effect.2.n.41.verſ.ſeptimo limita; intelligendum tamen
dicit, vt per Pet.Duen. in ſuis regulis, *reg.363.* vbi facit
regulam, quod patri acquiratur vſusfructus feuda-
lium, & limitat tribus modis: ſed in iſtis bonis pater
habet quandam commoditatem, vt dicit Iaſ. citato
loco, & alij ſupra allegati, ſed vide *de Laud.d.qu.22. &*
de diuerſ.qu.17. vbi quando filius eſt Dominus directus
emphyteuſis, habet vſumfructum, & ſic debet habere
canones, & laudemium.
8 Et hanc opinionem, quod pater legitimus admini-
ſtrator bonorum filij, recipiendo canonem præiudicet
filio, tenet Soc.Sen. *conſ.66.nu. 20.lib.3.* Honded. *conſ.55.nu.*
87.lib.1. Corb. *de canſ.primæ:ab non ſol.can.limit.21.nu.16.* Rot.
Macerat. *ead.dec n.20.* Add. *ad dec.Burat.617.* Caroc. *de locat.*
fol.65.num.147. & Grat. *d.dec.49.num.36.& ſeq.* vbi ex ſen-
tentia Soc.Honded. & Corb. ſupra allegat. pater poteſt
declarare caducitatem, & remittere, tanquam pater, &
legitimus adminiſtrator, non vti procurator, vbi vide;
& vide etiam *de alienat.qu.1.nu.325.* Et hæc opinio poteſt
defendi etiam, quod licet pater non ſit legitimus admi-
niſtrator bonorum feudalium, & emphyteuticorũ, &
maximè Eccleſiaſticorum, tamen, ſi ei, tanquam aliorũ
9 bonorum filij eſſet adminiſtrator, fuerint canones ſo-
luti per emphyteutam, excuſaretur; quia habet iuſtam
cauſam credendi, poſſe patrem recipere canones no-
10 mine filij; nam quælibet cauſa, etiam iniuſta excuſat à
caducitate: Bero. *conſ.98.vol.1.* Burſat. *conſ. 253. vol.* 1. Surd.
dec. 221.n.7.& dec.188.n.8 Et pro hac opinione facit etiam,
quòd emphyteuta ſõluens canonem Prælato intruſo,
habens iuſtam cauſam credendi ipſum eſſe Præla-
tum, excuſatur; vt dixi ſupra hoc tit. *qu.1 limit.22.*
11 An autem emphyteuta excuſetur, ſi ſoluat fratri
Domini directi canonem, videndus eſt Magon. *deciſ.*
Flor.70.

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

Canon augeri non poteſt, ſi emphyteuſis eſt facta fertilior, induſtria emphyteutæ, n.1.
Canon, an augeri poſſit, ſi res aucta fuit per alluuionem, num.2. & 13.
Augmentum contingens in re emphyteutica, cuius ſit, n.3.& 8.
Declaratur, nu.11.
Contrarium, nu.12.
Declaratur 2.nu 20.
Declaratur tertio, n.21.
Augmentum latens, vel patens quid ſit, n.4.
Vſufructuarius habet augmentum latens, & non patens, n.5.
Augmentum patens, ſiue latens, non pertinet ad Vaſallum, n.6.
Contr. n.12.
Emphyteuta plus iuris habet, quam vſufructuarius, n.7.
Emphyteuta tenetur ad omne damnum, ſiue patens, ſiue latẽs, n.8.
Argumentum ab vſufructuario ad emphyteutam, non tenet, nu.9.
Argumentum de feudo ad emphyteuſim nõ procedit, data diſparitate, & diſſimilitudine, etiam modica, & conſuetudines ſingulares feudorum, non ſunt trahendæ in conſequentiã, n.10.
Flumen lambendo fundum vicini, ſi fundo emphyteutico adijciat, eſt emphyteutæ, n.14.
Inſula nata inter fundum meum, & tuum, eſt communis, n.15.
Ciuitas Fulginea, patria Auctoris laudatur, n.16.
Nobilis quis ſit in Ciuitate Fulginea, n.17.
Ciuitas Fulginea appellatur Roma parua, n.18.
Alueus, ſi Flumen fluat ad alteram partem, cuius ſit, n.19.
Canon augeri debet finita emphyteuſi, n.22.

Sed quando eſt perpetua augeri non poteſt.ibid.
Canonem minuere non poteſt Prælatus Eccleſiæ, in præiudicium ſucceſſorum,nu.23.

EVenit aliquando, quod emphyteuſis ſit facta fer-
tilior, induſtria emphyteutæ, & Dominus vult
augere penſionem,quæritur,an poſſit? Et omiſſa inu-
1 tili diſputatione, dicendum eſt, quod non, vt tenet
Bart.*in l. quicunque la 2. in fine, Cod. de omn.agr deſer.lib.11.*
Boer.*dec.50.nu.8.*Redoan. *de reb.Eccl. non alien.fol.27.nu.32.*
& Corb *de cauſ.priuat. ob non ſol.can.qu.5.* Mant.*de tacit.lib.*
*22.tit.24.num.17.*qui alios adducit, & Rot.*in recent.part.*
2.num.5.dec.11.
2 Sed dubitabilis eſt quæſtio , ſi non induſtria em-
phyteutæ,ſed naturaliter aucta eſt? Exemplum de al-
luuione,vt in *§.præterea, & §.Inſula,Inſt.de rer.diuiſ.& in*
3 *l.adeo ff.de acq.rer.dom.* an illud augumentum pertineat
ad emphyteutam, vel ad Dominum, & ſi ſit emphy-
teutæ, an canon augeri poſſit? Et præmittendum eſt,
4 quod augumentum latens eſt illud , quod accreſcit
per alluuionem,vt *in d.§.præterea:*nam ita latenter ac-
creſcit, vt intelligi non poſſit; patens vero eſt inſula
nata in flumine. Et pro parte negatiua facit, quia in
5 vſufructuario cautum eſt,quod incrementum latens,
ſcilicet alluuionis,habeat; patens verò,puta inſula in
medio fluminis nata,non habeat, *l.item ſi fundi, §.huic,*
& §.ſed ſi inſulæ,ff. de vſuf. & cum vſufructuarius com-
paretur emphyteutæ,vt ſupra diximus *de var.caduc.qu.*
3.n.6. igitur non habebit incrementum patens. Secun-
6 do pro hac opinione facit etiam, quod incrementum
latens, ſiue patens,non pertinet ad Vaſallum, *c.1.§.ſi*
quis de manſo,de cont inueſt.& quia valet argumentum de
feudo ad emphyteuſim (vt ſæpe dictum eſt) ergo,&c.
Sed de hoc videndus eſt Clar. *§.feudum,quæſt.88.ver. item*
*quæro,*vbi diſtinguit. Aut eſt incrementum diſcretum,
puta inſula nata in flumine, è regione fundi feudalis,
& acquiritur Domino directo : Si vero eſt incremen-
tum latens , puta id quod per alluuionem accedit
fundo feudali , & hoc pertinet ad Vaſallum : Et hæc
diſtinctio eſt comm.approbata, dicit Ruin.*conſ.7.nu.12.*
*lib.1.*ſed hæc opinio non placet Clar.dicés.quod omne
incrementum acquiritur Domino reſpectu proprie-
tatis : reſpectu vero vtilis dominij acquiritur vaſallo.
Contrarium tamen tenendum eſt , quod incrementum,
7 ſiue latens , ſiue patens debeat habere emphyteuta:
quia negari non poteſt , quin emphyteuta plus iuris
habeat , quam vſufructuarius: ſiquidem vtile domi-
nium habet,morte non finiturum,& vtilem rei vendi-
cationem : ſed vſufructuarius ſolus ius vtendi , &
fruendi habet,morte extinguendum.& confeſſoriam,
leg.qui vſufru.3in, & l. vti frui,circa principium,ff.ſi vſuſfr.pet. &
8 rationi congruit ; quia quemadmodum omne dam-
num,ſiue patens, ſiue latens in re emphyteutica con-
tingens ad emphyteutam ſpectat , niſi res in totum
pereat,*l.1.C.de iur.emph.& diximus de melior.q.9.* ita etiam
omne augumentum,ſiue latens,ſiue patens in re em-
phyteutica,eum ſequitur, *leg.ſecundum naturam,ff.de reg.*
iur. Ex hac ratione , ita tenet Bart. Salyc. Bald. Ang.
Alber.& Iaſ.*n.79.in d.l.1.C.de iur.emph.*& Redo.*de reb.Eccl.*
non alien. fol.398.nu 4. referendo plures diſtinctiones, &
opiniones ex eadem ratione,quod ſcilicet,ſicut omne
damnum, ſiue latens, ſiue patens eſt emphyteutæ:ita
etiam pari modo,de emolumento contingente cenſe-
9 ri debet,& reſpondet, quod non obſtet argumentum
de vſufructuario , quia ipſe non habet ius forte. ſicut
emphyteuta:quia ius fructuarij, non eſt durabile poſt
mortem:imo morte finitur,*§.finitur, Inſt.de vſuſfr.* ius ve-
ro emphyteutæ eſt tranſmiſſibile ad hæredes : vnde
non benè infertur de vno ad alium, quia eſſet argue-
re à minori ad maius, vt etiam per Iaſ. loco citato, &
* dicit hanc eſſe comm.opin.& Valaſc.*eod.c.16.nu.3.*Nec
10 pariter obſtat argumentum de feudo ad emphyteu-
ſim, quia idem Valaſc.ibid.*nu.1.ver.quamuis,* dicit, quod
in feudatio ſumitur argumentum à pari , quod non
ſemper concludit,vel ſaltem à ſimili,quod æquè non
concludit, data quadam, vel modica diſſimilitudine,
& diſſimilitudines quamplures inter feudum,& em-
phyteuſim ponuntur per Doctores, vt per Euerard.*in*
loco à feud.emph.& vide,quæ dixi *in Prælud.qu.9.* Et feu-
dorum conſuetudines ſingulares, non eſſe trahendas
ad conſequentiam , dicit Bart. *in leg. iuris iurandi , §.ſi*
liberi ff.de oper.liber.lib. Caſſad.*dec.vnica, num. 10. tit. de acq.*
rer. dom. maximè talis conſuetudo, quæ videtur irra-
tionabilis, vt feudatarius , qui Dominus eſt vtilis rei
principalis , non habeat acceſſionem naturalem la-
tentem. Poſſet etiam aliter reſponderi , quod hæc
quæſtio eſt controuerſa, & Bero. *quæſt. 96.* dicit magis
eſſe com.op.quod augumentum per alluuionem per-
tineat ad Vaſallum,refert Ioſeph.Lud.*dec.Peruſ.24.n.4.*
11 Declarat tamen Bald. in add.ad Spec. *in tit.de locat.*
col.4.verſ.emphyteuta, vt com. opinio prædicta procedat
in augumento conſueto euenire,ſecus vero in augu-
mento inſolito, de quo veriſimiliter partes non exco-
gitauerunt,vt refert Iaſ.loco citato, & Redoan. ibi *n.6.*
& cum iſta opinione, videntur tranſire, eo quod ſim-
pliciter referunt.
12 Cæterum contra iſtam opinionem Bald.tenet Va-
laſc.*dict.qu.16.nu.8.*dicens quod gloſ.& Doctores gene-
raliter loquuntur,nec diſtinguunt de ſolito, vel inſo-
lito augumento , ſed tenent , quod omne augumen-
tum , ſiue latens, ſiue patens , pertinet ad emphyteu-
tam,& penſio non debeat augeri; & quod de condu-
ctore dicunt,ad emphyteutam non eſſe porrigendum,
quia opin Bald.eſt fundata in Gloſ. *in l.ſi merces,§. vis*
maior,in ver. iur,ff.locat. vbi,ſi fructus augentur, & penſio;
ſed non licet de vna, ad aliam argumentari , propter
differentias niſi quatenus in iure ſit expreſſum,Valaſ.
eod tract. quæſt.19.num. 19. & diximus in *Prælud.qu.5.nu.20.*
* Et nihilominus magis communis opinio eſt, quod
conductori , non augetur penſio per alluuionem,
Hipp.*ſing 134.* Redoan.*de reb.Eccl.non alien.car.391.quæſt.13.*
Ioſeph.Ludou.*dec.Peruſ.24.n.4.* Viui.*op.62.part.2.* Caroc.
de locat.fol.191.nu.121.& ſeq.
13 Et quod non augeatur penſio per alluuionem em-
phyteutæ.tenet Bart.Bald.Salyc.Aret. & Iaſ.*numer.79.*
in l.1.C. de iur. emph. Redoan.*d.tract.fol.398.nu.4* . Valaſc.*d.*
quæſt.16.nu.7.& ſeq.& Corb.*d.qu.5.*
14 Infertur ex ſupradictis , quod , ſi flumen medium
inter meum prædium emphyteuticum,& tuum,pau-
latim multorum annorum ſpatio , lambendo tuum
prædium,meo aliquid adiecerit,ex *l.adeo,§.1.ff.de acquir.*
rer.dom.& §.præterea,Inſt.de rer.diuiſ. cedet emphyteutæ,
non Domino directo , ſecundum opinionem com. de
qua ſupra, & eſt acquiſitio de iure gentium;ea ratio-
ne, quia tibi imputandum eſt , quod ripam tuam ad-
uerſus alluuionem non munieris ; quod intellige, vt
in d.§.præterea,& ibi gloſ.*in verſ.longum.*
15 Infertur etiam, quod , ſi inter meum fundum , &
tuum,nata ſit inſula,communis erit vtrique pro mo-
do latitudinis cuiuſcunque fundi , & ita fundo meo
accreſcet, ſicut accreuiſſet, ſi eſſem pleno iure Domi-
nus,*§.inſula,Inſt.eod.& d.l.adeo,*& ſic, vt ibi.
Sed pulchra erit dubitatio;ſi flumen non naturaliter,ſed
facto , & opera hominum , Principe tamen iubente
16 (quia ſine eius auctoritate non licet.*l.1.Cod.de alluuio.*)
ad aliam partem fluere ceperit , prout accidit multis
annis præteritis in hac mea amæniſſima , diuitiiſque
plena Ciuitate , maximis etiam priuilegiis à ſummis
Ponti-

Pontificibus decorata, ob egregiam inſignemque fidem in S.S. Apoſtolicam: Ipſa enim per duos menſes continuos, incipiendo à die 20. menſis Maij, vſque ad diem 20. menſis Iulij, habet merum, & mixtum imperium in omnes tam Ciues, quam Forenſes, & in totò eius Territorio; quo tempore in eadem Ciuitate celeberrimum fit emporium, cum magno hominum, & mercatorum concurſu totius Italiæ; & aliarum Prouinciarum: & Senatores, qui ſunt omnes nobiles
17 (cum nemo poſſit appellari nobilis, qui non ſit Senator, vel deſcendens ab eo) deputant ſingulis annis quatuor Præſidentes, cum vno legum Doctore, qui appellatur Conſultor Præſidentium, & alio militum Capitaneo, ſiue Duce pro cuſtodia ciuitatis: qui omnes ſunt de numero Senatorum: & quia vnicuique ius ſuum tribuitur, Summi Pontifices conceſſerunt, quod non ſolum cætera tribunalia ſileant, ſed etiam Præſens Prouinciæ nullam cauſam, nec ciuilem, nec criminalem cognoſcere poſſit, durante tempore nundinarum: adeo quod, licet tantum temporis ſpatium ſit tranſactum, nullum exemplum in contrarium adduci poteſt, & ideo merito hæc Ciuitas appellatur Roma parua. Eſt quoque hæc Ciuitas, a duobus fluminibus irrigata, quorum vnum tranſit per mediam Ciuitatem, ac extra, & prope mænia, cum maximo Ciuium commodo, & euidentiſſima vtilitate: propter duo etiam molendina pro frumentis molendis, & tria alia pro oliuis, intus exiſtentia, ac etiam alabrum ad contorquenda fila ſetica miro artificio fabrefactum, aquis confluentibus impulſum, quod inſtrumentum vulgus Naſpum appellat: de quo quidem duæ tantum totius Italiæ ſeſe iactant Vrbes, Bononia ſcilicet, & Fulginia. Eſt quoque hæc Ciuitas ſita in medio Spoletinæ Vallis, quæ appellatur Paradiſus Italiæ: alterumque flumen immittens partem aquarum in Ciuitatem, efficit multos fontes: adeo quod vnuſquiſque poſſit ad domum ſuam aquam conducere, & ad aliam partem defluens mænia circumdat, deinde planities eſt irrigata à multis riuulis pro commoditate Villarum, & non me decipit amor Patriæ in exornando eam laudibus, & præconiis: quia cum hæc vera ſint, & notoria, non ſolùm licet mihi ipſam commendare, ſed etiam abundè eam laudare debeo, vt fecit Vlpianus *in l.1.ff.de cenſib.* in laudando patriam ſuam. Nam alueus noſtri fluminis Topini mutatus fuerat in aliam partem ob frequentiam alluuionum, & ob id fuit factus nouus alueus in graue damnum eorum, qui ibi prædia poſſidebant, cum eorum æſtimatio non fuerit ſoluta; & ideò poterant ob minorem impenſam muniri antiquæ ripæ, aduerſus rapidi amnis impetum, & ſic ad naturalem curſum, & priorem alueum flumen reuerſum fuiſſet: quia etiam ex curſu temporis ita nouus alueus repletus eſt, vt periculum ſit, quod ad aliam partem fluat, An ſcilicet an-
18 tiquus alueus debuerat eſſe illorum, qui propè ripam prædia poſſidebant, an vero Principis? Et tex. *in d. §. ſi naturali, Inſt. de rer. diuiſ. & in l. adeo, §. quod ſi toto, ff. de acq. rer. dom.* diſponunt, quod ſit eorum, qui propè ripam prædia poſſident, pro modo latitudinis cuiuſcunque agri, quæ latitudo propè ripam ſit, Bonacina *in tract. moral. de contract. & reſt. q. 3. punct. 7. n. 30. fol. 39.* & Cepol. *de ſeruit. ruſt. præd. cap. 34. de alueo verſ. ſed quid ſi flumen.*

Contrarium tamen, quod ſcilicet pertineat ad Principem, ad quem flumen iure regali pertinet, tenet Curt. Sen. *conſil. 26.* Alciat. *reſp. 302.* Valaſ. *de iur. emph. d. q. 16. nu. 6.* tenebitur tamen Princeps alueum illum donare Reipublicæ ſi æſtimationem agrorum ſoluit, & ita obſeruatum eſt; quia diuerſis emptoribus per Cameram Apoſtolicam alueus fuit venditus (vt audiui.)

Cæterum contrariam partem tenet Rota Romana, vt per Caſſad. *dec. vnica de acq. rer. dom. num. 1.* ſtante generalitate tex. *in d. §. ſi naturali, & §. quod ſi toto, & l. fin. ff. eod.* Et ideo dubitari poteſt de reſponſione, quam faciunt tenentes contrariam opinionem, quod illa iura loquuntur, quando naturaliter, & non facto hominum flumen alueum relinquit, & quia etiam (vt experientia ſemper docuit) fieri non poteſt, ſi naturaliter flumen alueum relinquat, quin quoque facto, & opera hominum pro maiori parte nouus alueus fiat, ſed opinionem Curt. tenet etiam Viui. *deciſ. 498. numero 20. & ſeq.*

20 Declara, illud, quod dictum eſt accreſcere fundo emphyteutico per alluuionem, intelligi debet de alluuione fluminis publici, non priuati; quia in priuato flumine, lacu, & ſtagnis, ius alluuionis non datur, *l. lacu, ff. de acq. rer. dom.* Valaſ. *eod. quæſt. 16. numero 9.*

21 Declara ſecundò in agris limitatis, iuxta text. *in leg. in agris, ff. eod.* Valaſ. *d. q. n. 10.* vbi declarat qui ſint iſti agri limitati.

22 Sciendum inſuper eſt, quod canon augeri poteſt quando emphyteuſis eſt finita, Caputaq. *dec. 304. par. 1.* & nos diximus *de renunt. qu. 1. nu. 54.* Cæſar. de Graff. *dec. 155.* quando ſcilicet reuertitur meliorata, & ceſſat cauſa primæ conceſſionis; ſed non poſſet canon augeri, quando conceſſio eſſet perpetua, vt per Aug. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 95. n. 26.*

23 Sciendum eſt denique quod Prælatus Eccleſiæ in præiudicium ſucceſſoris canonem minuere non poteſt, Bar. *in Auth. qui rem, C. de Sac. Sanct. Eccleſ. ſub n. 5.* Alua. *in cap. 1. qui ſucceſſ. feud. dar. ten. col. 4.* refert Corb. *d. quæſt. 5. in fine.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Actionis nomen in libello exprimere, non eſt neceſſe, ſed ſufficit narrare factum, num. 1.

Actio præſcriptis verbis competit Domino pro canone ſoluendo, ſecundum vnam opinionem.

Sed com. op. eſt, vt detur conductio ex lege Zenonis, num. 2.

Et ſecundum aliam opinionem diſtingue, vt num. 3.

Nemo præſumitur iactare pecunias ſuas, num. 4.

Tempus, quod requiratur, ad præſumendum, præceſſiſſe contractum emphyteuticum, num. 5.

Conductio ex lege Zenonis, an ſit actio perſonalis, vel realis, ſeu hypothecaria, & quæ detur contra ſecundum poſſeſſorem, num. 6. remiſſiuè.

PRæſens diſputatio, erit hodie modicæ vtilitatis, quæ ſcilicet actio competat Domino directo pro canone petendo: quia non eſt neceſſe in libello ex-
1 primere nomen actionis, ſed ſufficit factum, ita apto narrare, vt Iudex, ſine alia expreſſione, poſſit colligere, quæ actio competat agenti, iuxta tex. *in c. dilecti de iud.* & ibi communiter Canoniſtæ, & Legiſtæ, ſine controuerſia idem tenent, vt per Iaſ. & Dec. *in l. lege edita C. de eden.* tamen non erit inconueniens ſcire, quæ actio Domino competat pro canone conſequendo, contra emphyteutam, Accurſ. *in leg. 1. verſ. cuſtodiri, C. de iur. emph.*
2 dicit agendum eſſe actione præſcriptis verbis, vel *ex l. Zenonis*, & neutram firmat opinionem: ſed idem Accur. *in §. adeo, Inſt. de locat. in ver. proprietas.* tenet agendum

eſſe conditione *ex l. Zenonis*, quæ eſt lex prima, *C. de iur.*
emph. ad omnia obſeruanda, quæ conuen unt. Spec.
format hanc quæſtionem in tit. *de locat. §. nunc aliqua, q.*
171. & ait quod quidam dicunt competere condictio-
nem ex lege Zenonis, & nihil determinat, Iaſ. vero *in*
d. l. 1 num. 68. referens opiniones pro vtraque parte, con-
cludit, quòd com op. ſit, vt competat condictio *ex di-*
cta lege Zenonis, & idem dicit Clar. *in §. emphyteuſis q. 47.*
& Valaſc. *de iur. emph. q. 6. nu. 9.* refert etiam Mant. *de tacit.*
& amb. libr. 2. tit. 1. numer. 3. & vide, quæ dixi in *Prælud.*
quæſt. 13.

3 Cæterum Io. And. ad Spec. *in d. quæſt. 171.* ſic conclu-
dit, Si contractus, & eius forma poteſt probari per te-
ſtes, vel per publicum inſtrumentum, & probari po-
teſt, ſtipulationem interueniſſe, & penſionem fuiſſe
certam, aget Dominus ad canonem, certi condictione
ex ſtipulatu, alias condictione *ex d. l. Zenonis*, cum iſte
contractus ſit inductus ab illa lege prima, *C. de iur. emph.*
qui fuit Zenonis Imperatoris. Si autem de contractu
teſtes, & inſtrumenta deficiant, propter contractus
antiquitatem, videbit Dominus, an probare poſſit,
reum ſibi penſionem ſoluiſſe pro illo fundo, vel re
decem, vel 20. annuatim, & allegabit contractum, vel
ſtipulationem præceſſiſſe, & ex vno illorum aget, *leg.*
cum de in rem verſo. ff. de vſur. dicendo, quod anteceſſores
ſui, & ipſe dederunt talem rem, ſiue fundum in em-
phyteuſim, pro tali penſione, & addere etiam poterit,
quod dictam penſionem per ſtipulationem ſoluere
promiſit, & quòd paratus eſt probare, quòd canonem
ipſius rei ſoluit decem, vel 20. annos: nam ex curſu
temporis inducitur præſumptio tituli, cùm non ſit
4 veriſimile, vt quis pecunias ſuas iactet. *l. cum de indebito,*
ff. de probat. nam ſi cauſam, vel titulum Dominus non
allegaret, ex ſolo curſu temporis, agere non poſ-
ſet, *l. ſi certis annis, C. de pact.* Et hanc op. ſequitur Corb.
de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 9. Hodie tamen, quia in
omnibus contractibus apponitur iuramentum, oritur
ex eo actio, Seraph. *de priuileg. iur. priuil. 62. num. 3.* etiam
de iure ciuili, vt idem dicit *priuil. 19. nu. 2.* & quia etiam
Notarij ſolent in inſtrumentis apponere diuerſas for-
mas, & in ſtatu Eccleſiaſtico formam obligationis ca-
meralis; ideo executiuè contra emphyteutam agere
poterit Dominus.

5 Sed quantum tempus requiratur, vt contractus em-
phyteuticus cenſeatur præceſſiſſe. Videnda erit quæ-
ſtio vndecima *de cont. emphyt.*

6 Et An condictio ex lege Zenonis ſit actio perſona-
lis, vel realis, ſeu hypotecaria, & quæ etiam detur
contra ſecundum poſſeſſorem? Videnda erit *quæſtio 31.*
eod. tit.

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Canones decurſi, tempore prædeceſſoris Prælati, ſiue Rectoris Ec-
cleſiæ, & non exacti, ad quem ſpectant, num. 1.

Canones non exacti ſpectant ad reſignatarium, & non ad reſi-
gnantem, num. 2.

Canones, non exacti, & fructus, pertinent hodie ad Cameram A-
poſtolicam, num. 3.

AN canones decurſi tempore prædeceſſoris Præ-
lati, ſiue rectoris Eccleſiæ, & non ſoluti, debean-
tur ſucceſſori, vel hæredibus, ſiue Cameræ Apoſtoli-
1 cæ? Magon. *deciſ. Florent. 70. numer. 22.* tenet, quod de-
beantur hæredibus prædeceſſoris, ſaltim ex conſue-
tudine; & allegat Nicol. de Vbald. *in tract. de ſucceſſ.*
Clericorum ſecul. in fine, num. 11. Couar. *var. reſol. lib. 1. cap.*
numer. 12. & Red. *de reb. Eccleſ. non alien. in 1. quæſt. an Præ-*
lat. poſſit diſponere de reb. Eccleſ. numer. 5. car. 295. Sed Teſſ.
deciſ. 143. atteſtatur, Senatum tenuiſſe, quod canones,
2 ſiue cenſus, vel fictus, maturati tempore prædeceſſo-
ris, ad ſucceſſorem de iure pertineant, per tex. *in cap.*
quia ſæpe, de elect. & *cap. præſenti de offic. ord. lib. 6.* Io. And.
in cap. nemo plus iuris, de reg. iur. in 6. & ita voluit Abb.
in cap. querelam numero ſeptimo ne Prælat. vic. ſuas, & pro
hac opinione facit Bulla Iulij 3. in Bullario fol. 504.
vbi Sum. Pon. declarat fructus ſpectare ad ſucceſſo-
rem, etiam, ſi pro illorum conſecutione, Anteceſſor
iudicialiter egerit: & hanc ſententiam tenet etiam
Ioſeph. Ludo. *deciſ. Peruſ. 33. numero 15.* vbi dicit, quod
Doctores, qui tenent, quod ſpectent ad hæredes præ-
deceſſoris, loquuntur de conſuetudine, & non de iu-
re; Et pro iſta opinione facit deciſio Rotæ, vt per Fa-
rinac. *deciſ. poſthum. 515. numero quinto parte prima* quod ſci-
licet, canones non exacti pertineant ad reſignata-
rium, & non ad reſignantem, vigore Bullæ Iulij
III.

3 Sed quia hodie in locum ſucceſſoris, fuit ſubrogata
Camera Apoſtolica, cui per Conſt. Pij Quarti. &
aliorum Pontificum, applicantur, loco ſpoliorum om-
nes fructos canones, & cenſus non exacti ad ipſam
Cameram ſpectant. Honded. *conſil. 85. in fine, libro ſe-*
cundo. Sed ſi prædeceſſor habuiſſet facultatem teſtan-
di, & diſponendi de fructibus beneficij, tunc ſpecta-
rent fructus ad hæredes prædeceſſoris. Honded. lo-
co citato: Et ego habui in facto in hac Abbatia S. Cru-
cis: nam per mortem Eminentiſſimi, & B. M. Card. S.
Cæſarei, fructus omnes fuerunt eius hæredibus con-
ſignati, de mandato Eminentiſſimi Cardinalis Bur-
gheſij ſucceſſoris; quia habebat ampliſſimam facul-
tatem diſponendi, & teſtandi de eis; & vide *de Laud.*
quæſtione 28. quæ procedent, quando canones non
fuerunt exacti per prædeceſſorem mortuum: ſecus
ſi beneficium fuit reſignatum, vel renunciatum, vel
permutatum: quia tunc habebit locum prima opi-
nio.

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Tertius, non poteſt conueniri executiuè, ſtante obligatione camera-
li, vel guarentigia, num. 1.

Executiuè agi poteſt contra tertium poſſeſſorem, habentem cauſam
a debitore, ſtante pacto de ingrediendo propria auctoritate,
cum clauſula conſtituti, vel precarij, num. 2.

Niſi per aditionem Iudicis ſit renunciatum, num. 3.

REſtat videre, An contra tertium poſſeſſorem, agi
poſſit via executiuà, qui retinet rem emphyteu-
ticam, obligatam Domino directo, pro ſolutione ca-
nonis, ſtante obligatióne camerali, vel guarentigia?
Et quod non poſſit, ſed conueniendus eſt via ordina-
1 ria, tenet Galleſ. *de oblig. camer. quæſt. 5. numero tertio* vbi
Zacch. *in Add. litt. D. numero 36. & ſeq.* qui plures deciſio-
nes Rotæ allegat. & adde Ludouiſ. *deciſ. 22. 330. &*
362. numero ſexto & ibi Add. Marius Burg. de *Laud.*
inſp. vlt. numero 150. vbi plures alios cumulat.

2 Sed difficultas eſt, ſi in inſtrumento inueſtituræ
adeſſet pactum, quod Dominus propria auctoritate
poſſet capere poſſeſſionem, & cum clauſula conſti-
tuti, vel precarij, an ſine citatione, & Iudicis decre-
to, poſſit ingredi poſſeſſionem? Cæſar Barz. *deciſ. Bo-*
non. 108. numero 35. & Marc. Ant. de amat. *deciſ. Macerat.*

48. numero ſecundo & ſeq. quod contra tertium poſſeſſorem habentem cauſam à debitore, ſi debitum eſt liquidum, tenent, poſſit propria auctoritate, ſine citatione, & Iudicis decreto capere poſſeſſionem; niſi
3 per aditionem Iudicis factam, fuit renunciatum; vt *numero 10.* de qua re videnda eſt *quæſtio 10. de var. cad. numero 11. & ſeq.* quando in inueſtitura adeſt huiuſmodi pactum, cum clauſula conſtituti, quod ſine citatione poſſit creditor contra tertium poſſeſſorem ingredi poſſeſſionem, addendus eſt Marant. *in pract. p. 6. §. poſt omnia aduertatur circa executionem, numero 35.* Gabr. *de citat. conc. 1. numero 278.* & multo magis poterit creditor petere aſſociationem, Rot. *in recent. parte prima dec. 338.* Cocc. *deciſ. 199. numero 1. 2. 3. & 4.* ſtante pacto prædicto, quod poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem, vide etiam, quæ dixi ſupra *de var. cad. quæſtione 7.* & vide *deciſ. 66.* impreſ. per Zacch. *de oblig. Cam.* quando poſſeſſor habuit cauſam à debitore, quod poſſit, & Caualcan. *deciſ. 30. numero 132. parte ſecunda.*

DE
DIVERSIS QVÆSTIONIBVS EMPHYTHEVTICIS,
QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

MATERIAE ſingula ſuis locis ſunt tractanda, & non confundendæ, num.1.
Prohibitus alienare, non poteſt concedere in emphyteuſim, numero 2.
Contrarium num.3.
Sed prima eſt verior.
Declara non habere locum reſpectu pænæ, num.5.
Contrarium, num.6.
Sed excuſatur quando non adeſt dolus, vel ſtante ignorantia, numero 7.
Declara 2. quando res eſt ſolita concedi in emphyteuſim, numero octauo.
Extenditur ad alia res hac op. ſecundum aliquos. Sed reiicitur, ibidem.
Subdeclara quod conceſſio debet fieri pro penſione concedenti, alias non valet, num.9.
Prohibitus alienare, non poteſt locare ad longum tempus, neque alienare ad vitam, n.4.
Alienare non poteſt emphiteuta dominium vtile, quando eſt prohibitus alienare, n.10. & 11.
Prohibitus alienare, non poteſt directum dominium in alium transferre, num.12.
Limita quando res eſt ſolita concedi, n.13.

POST præcedentes titulos, decreui ponere
titulum de diuerſis quæſtionibus emphi-
teuticis: nam multa ſuperſunt tractanda,
quæ in eiſdem titulis aptè poni non pote-
rant: cum Iuſtinianus Imperator noſter,
1 *Inſt. de iur. nat. gent. & ciuil. §.* ius autem ciuile, in fine, di-
cat: ſingulæ materiæ, ſuis locis tractandæ ſunt, & non
confundendæ.

Videamus igitur nunc, Si teſtator prohibuit in ſuo
teſtamento ſuorum bonorum alienationem, an pote-
rit hæres, non obſtante dicta prohibitione, concedere
in emphyteuſim? Et quod non poſſit, tenet Ang.
2 *in §. emphyteuſim, in Auth. de alien. & emp.* Iac. de Aren. *in l.
1. n.4. Cod. de iur. emph.* Alb. *in l.3. §. ex contrario, ff. de acq. poſſ.*
& ibi Iaſ. *n.74.* Salyc. *in l. vlt. nu.3. Cod. de reb. alien. non alien.*
Menoch. *de arbit. caſ.5. n.4.* Ruin. *conſ.135. num.11. lib.3.* Pariſ.
conſ.85. nu.6. lib.3. Mac. *dec. Flor. 91.* Redo. *de reb. Eccl. non alien.
fol.23. in principio,* Franch. Marc. *dec.603. nu.2. par.1.* Fuſar. *de
fideic. q.701. n.5.*

3 Contrariam ſententiam tenuerunt Corn. *conſil. 193.
numer.1. lib.1.* Lud. *dec. Lucen.64.* Ceph. *conſil.178. numero 19.
lib.2.*

Sed hæc ſecunda opinio eſt contra communem opi-
nionem. Nam comprobatur prima: quia prohibitus
alienare, non poteſt locare ad longum tempus: ne-
4 que ad vitam alienare; vt per Rot. *decıſ.10, num.4. par.1,
recentiſſ.* vbi infiniti Doctores hanc ſententiam tenen-
tes enumerantur: Et in hoc, emphyteuſis, & locatio
ad longum tempus æquiparantur: cum in vtroque
contractu transferatur dominium, & dicatur aliena-
tio, licet controuerſia ſit, quoad pænam, vt diximus
de alien. q.1. n.75. cum duobus ſeq.

5 Declaratur prædicta opinio, non habere locum reſ-
pectu pænæ: quia concedens in emphyteuſim, non
incideret in pænam, ſecundum Corn. & Ceph. ſupra-
dictis locis.

6 Diſſentit Fuſar. *d. q.701. n.7.* cum ſibi non videatur tu-
ta opinio eorum.

7 Sed mihi videtur, quod reſpectu pænæ, poſſit alie-
nans excuſari, quando putabat poſſe concedere in em-
phyteuſim: quemadmodum dicimus de hærede alie-
nante contra prohibitionem teſtatoris bona ſubiecta
fideicommiſſo, ſub pæna priuationis: cum ad iſtum
effectum requiratur, quod alienatio ſit facta dolo, &
animo ſubuertendi fideicommiſſum. Rot. *par.2. decıſ.
160. num.6. recentiſſ.* Hond. *conſ.58. nu.4. & 36. lib.1.* & quando
etiam eſt facta ab ignorante, alienatio, vt *in ead. dec.* di-
citur, idem Fuſar. *qu.687. nu.6. & 8.* & quælibet cauſa ad-
mittenda eſt, etiam colorata, ad excuſandum à dolo,
vt per Hond. & Fuſar. locis citatis.

8 Declaratur ſecundò, non procedere, quando res eſt
ſolita concedi in emphyteuſim: quia tunc teſtator,
qui ſolitus erat emphyteuticare rem, veriſimiliter
prohibendo alienationem, non cenſetur intellexiſſe
de illa re, Corn. *d. conſ.193. nu.1.* & Lud. *ead. decıſ.64. num.9.*
vbi idem tenet, quando non illa res, ſed alia eſſet ſo-
lita emphyteuticari: Sed hæc opinio Lud. non pla-
cet Fuſario, ibi, *num.8.* quoad extenſionem: quia alia
poteſt eſſe ratio in re ſolita emphyteuticari à teſtato-
re, & alia in re, non ſolita: cuius opinio contra Lud.
videtur amplectenda: quia alias prohibitio facta à te-
ſtatore, nihil poſſet operari; cum omnes res poſſent
emphyteuticari.

9 Et, ſi conceſſio in emphyteuſim non eſſet facta pro
concedentis penſione non tenet conceſſio, ſecundum
eundem Lud. *d. dec.64. nu.13.* quem refert idem Fuſar. ibi
num.9.

10 Sed an emphiteuta, qui habet ſolum dominium vti-
le, poſſit rem emphiteuticam alienare, quando teſtator
prohibuit bonorum alienationem? Dicendum, quod;
vt per Red. *d. tract. fol.23. in principio,* & per eundem Fu-
ſar. *eod. loco, num.10.*

11 Sciendum eſt etiam, quod prohibitus alienare, non
poteſt directum dominium in alium transferre. Me-
noch. *conſ.116.* Mag. *dec. Floren.91.* idem Fuſar. *ead. q.701. nu.1.*

12 Nec

12 Nec pariter (vt dixi) vtile dominium in alium poteſt transferre, quando eſt prohibita alienatio; vt per Bat. *in l. vlt. C. de reb. alien. non alien.* Iaſ. *in Inſt. de act. §. item ſequitur, n. 23.* cum aliis, quos congerit idem Fuſar. *ead. qu. num. 2.*

13 Limitatur, quando res eſt ſolita infeudari, & quando ageretur de renouatione inueſtituræ. Fuſar. *d. q. n. 4.* Quæ limitatio extendi poteſt ad emphyteuſim, vt ſupra in 2. declaratione: & quia etiam res ſolita emphyteuticari non dicitur alienario, ſed conſuetudinis obſeruantia, vt per Redoan. *eod. tract. fol. 246. n. 5.* & alienare non dicitur, qui concedit rem ſolitam concedi, idem Redoan. *fol. 367. n. 15.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Appellatio an detur à declaratione caducitatis per Iudicem declarata, n. 1. vbi diſtinctio.

Cognitio cauſa plena, quando dicatur adhibita, & quando ſummaria, num. 2.

Poſſeſſio capta vigore pacti de capiendo poſſeſſionem propria authoritate, non aliter obtenta ſententia declaratoria, eſt valida num. 3.

Appellatio non datur quando actum eſt ad poſſeſſionem vigore pacti de ingrediendo propria authoritate, & ex clauſula conſtituti, num. 4.

Appellatio denegatur, quando caducitas incidenter, non autem principaliter eſt deducta, num. 5.

Dominus, an poſſit propria authoritate capere poſſeſſionem, ſtante pacto de capiendo propria authoritate n. 6. remiſſiue

QVæro, An appellatio detur à declaratione caducitatis, quando Iudex ſententiauit, Dominum
1 directum eſſe immittendum in poſſeſſionem bonorum, attenta caducitate? Hanc quæſtionem examinat Contard. *in l. vnica, C. ſi de moment. poſſ. q. 15.* in qua refert duas opiniones, qoarum vna fuit Iaſ. *conſ. 187. in principio, lib. 2.* qui tenet locum eſſe appellationi, motus ea ratione: quia hoc iudicium non fuit purum, & verum poſſeſſorium, ſed ſapit cauſam proprietatis; cum ſit ſuper caducitate priuatiua iuris dominij, & poſſeſſionis. Alia fuit opinio Dec. *conſ. 28.* vbi tenet, non eſſe locum appellationi, quando in libello petita fuit ſola poſſeſſio; licet in eodem libello narrata ſit caducitas: nam ſola concluſio attenditur; & per hoc non deſinit iudicium eſſe poſſeſſorium: quia caducitas eſt deducta ad iuſtificandum poſſeſſorium, & non principaliter reſpectu dominij; Et pro opinione Iaſ. adducit aliquas rationes, ex quo in libello fuit, & in concluſione eſt facta mentio caducitatis, & in ſententia dictum fuit, Stante caducitate; Sed pro opinione Decij adducit aliam rationem; quod incidenter deducta fuit caducitas, & principaliter poſſeſſorium; cum cauſa adiecta in poſſeſſorio iudicio faciat, vt petitorium incidenter intelligatur deductum. Rot. *decoſ. 9. de cauſ. poſſ. in nouis*, cum aliis per eum allegatis.

Tandem ipſe Contard. ibi *nu. 27.* conciliando prædictas opiniones, ſic diſtinguit. Aut ſuper dominio, ſiue caducitate deducta incidenter, ſeu per modum cauſæ, partes aſſumunt diſputationem, & plenè eam proſequuntur reſpectu probationum, ſicut ipſum principale; & tunc appellatio non videtur deneganda: quia affertur victo damnum irreparabile. Aut fuit cognitum ſummariè ſuper dominio, & caducitate incidenter deducto, reſpectu probationum: & tunc, quia ſententia non parit exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio, neceſſe eſt fateri, quod appellatio denegetur: & pro hac opinione allegat, quod exceptio rei iudicatæ obſtat, quando de incidenti plenè fuit cognitum, & non quando minus, per Doctores ibi allegatos; Quod tamen intelligit, *num. 31.* dummodo ſuper deducto per modum cauſæ, vel exceptionis fuerit lis conteſtata, & ſic ordinarie fuerit proceſſum, vt per alios, quos congerit: Item ſub *num. 41. in fine*, intelligit etiam, modo Iudex pronunciet per modum cauſæ, quando dominium incidenter deducitur: Aliud eſt enim pronunciare per modum cauſæ, & aliud pronunciare directè, ex ſententia Bal. *in Auth. ad hæc, in principio num. 2. de latin. lib. toll.* vbi docet cautelam, quod Iudex ſæcularis, ſi coram eo incidat quæſtio ſuper matrimonio, non dicat: Pronunciamus ſuper matrimonio, ſed adiiciat per modum cauſæ, videlicet filium ſuccedere, quia legitimus eſt, quem ſequitur Menoch. *de retin. poſſ. rem. 3. n. 341.* & alij per eum allegati.

Et ideo, cum caducitas deducitur per modum cauſæ, non poteſt dici, quod huiuſmodi poſſeſſorium efficiatur mixtum, cum veniat incidenter, & non æque prin-
2 cipaliter; licet non procederet, quando reſpectu ordinis iudiciarij, & probationum fuiſſet plene cognitum de caducitate. Dicetur autem adhibita plena cauſę cognitio, non ſolum quando ſeruatus fuit ordo in procedendo: ſed etiam quando probationes ſunt plenæ: ita quod teſtes plene probent. Butr. in c. cauſam, quæ, col. 2. de teſt. vbi dicit, quod plena eſt cauſæ cognitio, per quam plene religio iudicantis de veritate inſtruitur: ſummaria verò, per quam rei, de qua agitur, in aliquam præſumptionem adducitur, quem ſequitur Natt. *conſ. 373. n. 36. lib. 2.*

Diſtinctionem etiam prædictam Contardi ſequitur Vinc. Caroc. *dec. ſeu caſu 9. nu. 7.* vt etiam diximus ſupra *de var. caduc. q. 10. num. 16.* dicens: Attendenda eſt concluſio libelli, & merita cauſæ: ſi enim concluſum eſt ad meram caducitatem; vel probationes, & principalis diſcuſſio cauſæ reſpiciunt caducitatem, datur appellatio: ſecùs, ſi hæc reſpiciant meram poſſeſſionem, allegando Contard *d. q. 15.*

Rota autem Romana, cuius auctoritas ſemper maxima fuit, & ſemper erit vbique, cuius opinio ſemper tenenda eſt, tanquam Sacroſancta, *in par. 4. diuerſ. deciſ. 857.* videtur tenere eandem diſtinctionem, & quia breuis eſt, volui hic eam referre.

Fuit tentum, quod ſtante pacto tranſactioni appoſito, quod deficiente Fratre Franciſco in ſolutione, lice-
3 ret Monaſterio Chartuſienſi Piſarum propria authoritate poſſeſſionem domus recipere, poſſeſſio in vim pacti capta, non aliter obtenta ſententia declaratoria, fuit valida. Caſſad. *dec. 7. n. 1. de locat.* Clar. *in ver. Emphut. qu. 11. & 25.* cum relatis per Aſin. *in pract. ſua, §. 7. limit. 48. n. 3.* neque referre, quod Iudicem adiuerit, quia cum poſſit propria authoritate hoc facere, potuit etiam ex vrbanitate petere à Iudice licentiam ingrediendi; & ſatis eſt quod huiuſmodi petitione præſeruauerit ius Monaſterij. Alex. *conſ. 131. n. 3. lib. 4.* Affl. *dec. 326. & dec. 460. nu. 5.* Iaſ. *C. de iur. emph. in l. 2. n. 113.* Modern. *de atten. par. 2. cap. 4. ampl.*
4 *1. num. 2. & 4.* Minus etiam obſtare, quod poſſeſſio capta fuerit pendente termino ad appellandum: nam cum ad poſſeſſionem non fuerit actum ex contractu, ſed vigore clauſulæ Conſtituti, & clauſulæ quod poſſit capi poſſeſſio propria authoritate: non erat locus appellationi. Contard. *in l. vnica, lim. 24. n. 7. C. ſi de mom. poſſ.* & in conſequenti, pendentia termini, vel appellatio interpoſita non poterat impedire illius executionem. Barb. *conſ. 10. n. 2. lib. 1.* Guid. Pap. *conſ. 219. n. 7.* Rol. à Valle,
5 *conſ. 77. nu. 20. lib. 2.* tanto autem magis, quod licet fuerit actum ad caducitatem, illa tamen fuit incidenter, non

autem principaliter deducta: quo caſu denegatur appellatio;iuxta tradita per Dec.*conſ.28.*Contard.*d.l.vnica queſt.15.*

6 Sed an requiratur declaratoria Iudicis,ſtante pacto, quòd Dominus poſſit propria auctoritate ingredi poſſeſſionem? Videnda eſt *q.10.de var.caduc.nu.9.& ſeq.& 25. & ſeq.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Appellatio non datur in poſſeſſorio de iure ciuili,n.1.

Fallit de iure canonico ad vtrumque effectum nu.2.

Appellatio,an detur de iure ciuili ad effectum deuolutiuum, numero 3.

Appellatio non datur in ſtatu Eccleſiaſtico in poſſeſſorio, vigore Aegidianæ, & in terris ſedis Apoſtolicæ immediatè ſubiectis; non autem mediatè,& declara vt nu.4.

Aegidiana Conſtitutio reduxit ius canonicum ad ius ciuile, remouendo impedimentum iuris canonici, nu.5.

Aegidiana recipit omnes declarationes quas recipit lex vnica, C. ſi de mom. poſſ.n.6.

Aegidiana habet locum in quocunque poſſeſſorio,n.7.

Aegidiana non habet locum inter perſonas Eccleſiaſticas,vel ſuper re Eccleſiaſtica,vel in foro Eccleſiaſtico, & procedit,ſi Eccleſia ſit Actrix,& laicus ſit reus,n.4.

Et ſubdeclara.n.12.cont.ibidem,& n.13.

Aegidiana non habet locum,ſtante ſtatuto particulari in loco,diſponente,quod detur appellatio in poſſeſſorio,nu.11.

Card.Aegidius non habebat poteſtatem, niſi in temporalibus,numero 9.

Additio Card.Carp.ad Aegidianam,non habet locum, niſi in Prouincia Marchiæ,n.10.

Appellatio an detur in poſſeſſorio ſuper bonis emphiteuticis, numero 14.

Appellatio datur in Saluiano interdicto, quando res eſt prohibita alienari,& hypothecari,& procedit etiam in melioramentis,nu.15.

TV ſcis,quod de iure ciuili, non datur appellatio in poſſeſſorio, vt eſt text.*in l.vnica, C.ſi de mom.poſſ.*
1 Alex.*conſ.81.lib.3.* Dec.*conſ.28.*Curt.*conſ.168.*Grat.*conſ.16.lib.2.*Natt.*conſ.121.num.4.*Affl.*dec.269.* Guid.Pap.*q.37.* & per alios infra allegandos.

2 Quod tamen non habet locum de iure canonico: quia à quocunque grauamine,etiam in poſſeſſorio datur appellatio. text.*eſt in clem.1.in fine,de ſeq.poſ.& fruct.& in c.ex conqueſtione,de reſt.ſpol.*Feder.*conſ.76.* Spec.*de appell.§.in quibus,ver.6.*Alb.*in c.ad ſedem,de reſt.ſpol. & conſ.55.lib.2.col.1.*Dec.*conſ.28.num.4.* Marant.*in ſpeculo.in ver.* & quandoque appellatur,*num.306.*Ludouiſ.*dec.546.num.4.* Et datur appellatio ad vtrumque effectum. Rot. *in recent.par.1.dec.682.num.2.& in dec.4.nu.4.par.1.recentiſſ.*& eſt com.
* opinio Ioſeph.Lud.*dec. Peruſ.20.* vbi plures cumulat,ſine vllo contradictore. Rot. 4. *par. diuerſ. deciſ.381. numero primo.*

3 Sed maxima quæſtio eſt inter Doctores, An liceat appellare de iure ciuili à ſententia lata in poſſeſſorio, ad effectum deuolutiuum? Hanc quæſtionem ponit Contard.*in d.l.vnica,in ver.intellectus,fol.mihi 81.n.3.* vbi pro opinione affirmatiua multos congerit, atteſtantes etiam de magis communi opinione.

Pro contraria autem parte, quod ſcilicet appellatio ſit prohibita,quoad vtrumq; effectum,deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, allegat infinitos, atteſtantes de com-
* muni,& magis communi, *numer.4.* & concludit hanc partem eſſe magis communem, & à Rota approbatam, anno 1560.22. Martij coram D. Oradino.

Verum Ioſeph.Lud.*dec.Peruſ.20.nu.17.* dicit,quod hæc ſecunda opinio, vt non detur appellatio vllo modo, neque ad effectum deuolutiuum, neque ſuſpenſiuum erat communis ante Bar.ſed poſt Bar. magis communis eſt, quod detur appellatio ad effectum deuolutiuum:& ſententiam Bar.Gaſp. Cabal.appellat veriſſimam in *gloſ.poſſeſſionis,nu.4.*in add. ad Conſt.Ægidianum.*lib.6.cap.2.*

Opinio tamen Ioſeph.Lud.reprobatur,vt per Marc. Ant.de Amat.*dec.Macerat.15.nu.15.*& ſequen. dicens magis com. eſſe ſententiam Contard. & in Vrbe ſeruari, quam etiam ſequitur Gabr.*conſ.35.lib.1.* Niſi eſſet conſuetudo in contrarium,vt ibi per Gab.*n.1.& in ead.dec.de Amat.n.16.*Et quod opinio contra Bar.ſit magis communis;vt nullo modo detur appellatio, etiam ad effectum deuolutiuum,atteſtatur Eug.*conſ.71.num.23.& conſ.72.n 47.cum ſeq.*& Honded.*conſ.22.n.45.*

4 Deinde in ſtatu Eccleſiaſtico ſuperuenit Conſtitu-
tio Ægidiana,vt *lib.6.cap.29.* prohibens appellationem
in poſſeſſorio, quæ ſeruatur in omnibus locis Sedi A-
poſtolicæ immediatè ſubiectis,& etiam in Vrbe,iuxta
Bullam confirmationis Pauli Papæ Tertij : Et ideo
non ſe extendit ad loca mediate ſubiecta, vt eſt Par-
ma,& Placentia. Rot.*diuerſ.par.3.libr.1.deciſ.112. in principio,*
& in fine,& dec.181.lib.2.nu.4.& ſeq. & dec.183.eod.lib. vbi di-
citur, etiam ſi in Vrbe Romæ tractaretur, non habet
locum in locis non immediate ſubiectis, niſi vtraque
pars litigantium eſſet ſubiecta immediate Romano
Pontifici,& litigaret in Curia ſuper poſſeſſione rei, ſeu
Caſtri mediatè ſubiecti : quia tunc materia diceretur
verſa in loco immediatè ſubiecto, & conſequenter eſ-
ſet locus Ægidianæ, etiam ſi verba confirmationis di-
rigantur in rem: quia ſatis eſt, quod effectus concer-
nat perſonas; vt dicit Contard.*in d.l.vnica,in ver. Aegi-*
5 *diana,q.6.* Et ſic prędicta Conſtitutio Ægidiana reduxit
ius canonicum ad ius ciuile,ſublato impedimento iu-
ris canonici,*idem Cont.ibidem q.1.*& ſecundum terminos
*d.l.vnica,*Ludouiſ.*dec.491.num.3.* Et ſic recipit omnes de-
clarationes, quas recipit illa lex, vt per eundem Cont.
6 *d.qu.1.* & ſecundum terminos eiuſdem legis, interpre-
tanda eſt. Veral.*deciſ.223. libr.1.* & habet locum etiam in
7 Ciuitate Auinion. Veral.*dec.226.lib.1.* idem Cont.*d.ver.*
*q.3.*Procedit etiam in quocunque poſſeſſorio, vt habe-
tur in d.Conſt.& per eundem Veral.*dec.225.lib.1.* Cocc.
*dec.150.*Pacif.*de ſal.inter.inſp.4.cap.2.nu.11.& 35.*Add.ad Lu-
douiſ.*491.nu 11.* Et quia Ægidiana reſpicit ordinatoria
iudicij, habet locum, ſiue litigantes ſint ſubiecti im-
mediate,vel mediatè Sedi Apoſtolicæ, & debet ſerua-
ri ius fori,in quo litigatur, Rot.*nouiſſ.par.1. dec.117.in fine,*
vbi dicitur,quod,vt intret Ægidiana.ſat eſt, vt in Ro-
ta litigetur; & dicitur etiam in *d.deciſ.142 p.3.diuerſ.in*
fine.

8 Recipit tamen hæc Conſtitutio aliquas declarationes;& inter alias,non habet locum,ſi agitur inter perſonas Eccleſiaſticas,vel ſuper re Eccleſiaſtica, & rebus ad Eccleſiam pertinentibus. Cocc.*d.dec.150 num.7.* Rot. *par.4.diuerſ.dec.381.* Honded.*conſ.20.lib.1.* vel ſi ageretur in foro Eccleſiaſtico.Seraphin.*dec.424.*Rot *in recent.par.1,dec.32.& 682.num.2.& in par.2.dec.391.num.5.recentiſſ.* Mareſc.*var.reſ.cap.75.lib.2.num.39.* Scapuc.*de ſalua.inter.lib.3.q.2.num.7.*vbi etiam tenet procedere,ſi ageretur ſuper rebus profanis, vel ſuper dominio vtili Eccleſiæ. Burat.*deciſ.16.* & ibi Add. & ſufficit, quod vnus ſit Clericus. Rota *dec.51.num.13.& ſeq.par.5.recent.* vbi dictum fuit non intrare Ægidianam, ſi tempore ſententiæ non erat ampliùs Clericus,licet tempore petitionis eſſet.

Et ſicut Ægidiana non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas; ideo, ſicut licet perſonæ Eccleſiaſticæ appellare

pellare in caſu ſuccumbentiæ in poſſeſſorio; ita etiam altera pars laica poterit appellare in iudicio poſſeſſorio aduerſus perſonam Eccleſiaſticam, ad effectum, vt ſeruetur æqualitas. Honded. *d.conſ.20.num.12.* Scaccia *dicta quæſt.2.num.7.* Add. ad *Ludouiſ.dec.581.numer.8.* & ſufficit, quod Reus, ſiue Actor ſint Eccleſiaſtici. Hond. *eod.conſ.num.12.ver.dicimus,& num.ſeq.* qui multas dec. Rotæ allegat. Rot. *ead.dec.391. num.5.* Ludouiſ. *dec.333.numer.13.* & ibi Add. Mareſ. *eod.cap.75. numero 39.* Add. ad dictam deciſionem Burat. & eſt *Deciſio* eiuſdem Burat. *315.*

9 Et ratio eſt, quia Cardinalis Ægidius non habebat poteſtatem, niſi inter laicos, & in eorum bonis prophanis: non autem inter Clericos, & eorum bonis Eccleſiaſticis, vt multis auctoritatibus probat Honded. *d.conſ.20.numer.89.& ſeq.* quem ſequitur Rot. *par.1.dec.104. numer.1.* recentiſſ. vbi deciditur, quod Card. Ægidius non habebat poteſtatem, & iuriſdictionem, niſi in temporalibus. Mareſ. *dicto cap.75. numer.37.* & Hond ibi multas deciſiones Rotæ cumulat, & Burat. *d. deciſ. 315.*

10 Declaratur ſecundo, quod extenſio, & additio ad Conſtitutiones Ægidianas, & particulariter ad dictum cap.29. Card. Carp. non habent locum extra Prouinciam Marchiæ: quia Card. Carp. erat Legatus d. Prouinciæ, & confirmatio Pauli Tertij non ſe extendit ad dictas additiones, Rot. *par.4.dec.6.n.3.diuerſ.* Add. ad Ludouiſ. *dec.260.n.7. & in d.cap.* adeſt quædam extenſio, ſiue additio, in qua diſponitur, quod, ſi lata ſit ſententia in poſſeſſorio cum condemnatione expenſarum, vel fructuum, poſſit appellari; & ideo illa extenſio, ſiue additio non habebit locum extra Prouinciam Marchiæ. Eugen. *conſ.72.n.44.* Atque etiam Mulieres maiores 25. annis poterunt contrahere ſine ſolemnitatibus dictæ additionis Cardinalis Carpenſis, cum non habeat locum extra Prouinciam Marchiæ, vt dictum eſt; & eſt etiam *dec.88.n.8.in recollect.per Paul.Rub.* Niſi adſit in loco, vbi contrahitur particulare ſtatutum, vt *in dec.238. in recollect.eiuſdem.*

11 Declaratur tertio, ſtante Statuto, quod in poſſeſſorio detur appellatio: quia tunc ceſſat Ægidiana. Rot. *diuerſ.par.2. deciſ.330. & dec.584.par.1.* Ludouiſ. *deciſ.546.* M. Ant. *de Amat.deciſ.2.& 95.* Mareſc. *d.cap.75.nu.41.* vbi alias deciſiones allegat. Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ.20.n.22.*

12 Subdeclaratur tamen prima declaratio, quod ſcilicet Ægidiana, non habeat locum, quando agitur ſuper re Eccleſiaſtica, vel inter perſonas Eccleſiaſticas, & quando ageretur inter perſonas ſæculares, & ſuper poſſeſſione inter ipſos laicos, & non ſuper bonis; quia tunc intraret Ægidiana. Cocc. *dec.150.nu.5.*

Contrarium tenuit in alia dec. Rot. coram Caualerio, vt in ſuis *dec.493.* in fine & idem tenuit Rota coram eod. Cocc. quod ſcilicet ſtatuta laicorum non comprehendant vtile dominium in bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis; & non eſſe locum Ægidianæ, refert Gratia. *diſc.foren.cap.447.nu.20.& ſeq.* & illa dec. eſt poſita infra *quæſt.22.*

Aduertendum tamen eſt, quod licet (vt dictum eſt ſupra, *num.8.*) quod Ægidiana non habet locum inter perſonas Eccleſiaſticas, & ſufficit, quod reus ſit Clericus, ſiue Actor; tamen ſi Clericus tranſeat ad ſtatum laicalem, deſerens clericalem, haberet locum Ægidiana, quamuis tempore motæ litis eſſet Clericus; quia inſpici debet tempus ſententiæ, Rot. *dec.51.n.10. cum duobus ſeq. par. 5. recent.* quia Ægidiana diſpoſuit ſuper appellatione, quæ datur à ſententia, nõ autẽ a petitione.

13 Cæteræ declarationes videndæ ſunt apud Contard. *in d.l.vnica,* & Mareſc. *eod.cap.75.libr.2.* & Scaccia *d.qu.2.& ſeq.*

14 His præmiſſis, continuando materiam appellationis, Quæro, ſi pronunciatum fuerit in poſſeſſorio in cauſa emphyteuſis, an detur appellatio? Et diſtinguendum puto: Aut ſumus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & in poſſeſſorio alicuius rei Eccleſiaſticæ, & tunc datur appellatio: per ea quæ dicta ſunt ſuperius: quia Ægidiana non habet locum in bonis Eccleſiæ, & inter perſonas Eccleſiaſticas: ſed ſeruari debet ius canonicum, & in ſpecie in emphyteuſi Eccleſiaſtica, loquitur Cocc. *d.dec.150.* & Rot. *par.2.dec.371.num.9. & in recent.par.1. dec.472.* quando data eſt immiſſio ſuper bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis. Aut ſumus in emphyteuſi profana, & tunc habebit locum dicta Conſtitutio. Et in feudo videndus eſt Contard. vbi ſupra, *§.ratione mixturæ.8.n.34.* & Viui. *dec.409 lib.3.in fin.* & eſt *dec.* Caputaq. *233.p.1.*

15 Illud quoque ſcire oportet, quod, ſi ſuper re emphyteutica, & expreſſe prohibita alienari, & hypothecari, intentatum fuerit Saluianum Interdictum, poterit à ſententia appellari, nec erit locus Ægidianæ; cum Saluianum exerceri non poſſit ſuper re non hypothecata: Rot. *diuerſ.par.4.dec.183. numero quinto* Bar. *in l.1.numero 2.ff.de ſal.inter.* Neguſ. *de pign.2.mem.9.par.numero 19.* Mareſc. *eod.cap.75.numero 29.* vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum in Rota coram Litta, in Romana Saluiani Interdicti, 17. Maij 1602. & nos dicemus infra *quæſt.4.* Quod procedit etiam reſpectu melioramentorum, quorum hypotheca fuit expreſſe prohibita in contractu emphyteutico, dummodo ipſa hypotheca non fuerit conſtituta ex cauſa ædificandi: nam hoc caſu erit permiſſa, vt ibi per eum, & vide quæ ſcripſi *de melior. quæſt.8.* & diximus etiam de hac re in tit. *de alien. quæſtion.1. numero 245.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM

Saluianum interdictum, datur contra bona emphyteutica, n.1.
Amplia 1. vt detur etiam pro tacita hypotheca, n.2.
Amplia 2. vt detur etiam pro bonis illatis in prædium, nu.3.
Declara, vt Saluianum habeat locum durante tempore, & vita emphyteutæ, n.4.
Limita 1. quando bona eſſent obligata pro tanta quantitate, quod non eſſet ſpes luitionis, facta traditione, n.5.
Limita ſecundo, quando emphyteuſis eſſet expreſſè prohibita alienari ſub pœna caducitatis, nu 6.
Limita 3. quando alienatio eſſet prohibita lato ſimplici vocabulo, num.7.
Limita 4. quando in inueſtitura expreſſè cautum fuit, quod bona non poſſint hypothecari, etiam ſi adeſſet clauſula, ad habendum, &c. n.8.
Sublimita quando obligans non haberet alia bona, nu.9.
Declara procedere in hypotheca expreſſa, non legali, nu.10.
Declara quando adeſſet clauſula cameralis: quia poterit fieri executio, & adiudicatio cum conſenſu Domini, nu.12.
Aſſerenti non adeſſe alia bona, incumbit onus probandi ibidem.
Saluianum competit, quando adeſt ſtatutum, quod bona Eccleſiæ obligari & alienari poſſint, n.13.
Declaratur ſtante conſuetudine, ibid.
Agenti Saluiano interdicto non obſtat præſcriptio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, quando non habuit notitiam, bona hypothecata eſſe alienata, n.14.
Saluianum interdictum datur pro melioramentis, declara tamen, vt num.11.
Emphyteuta non excuſatur à ſolutione canonis, ſi creditor immiſſus in poſſeſſionem vigore Saluiani interdicti non ſoluat canonem, n.eodem.

REmedium Saluiani Interdicti frequenter intentatur coram Iudicibus: & ideo hoc in loco ponere decreui illam quæſtionem: An Saluianum inter-
1 dictum detur contra bona emphyteutica, vigore generalis obligationis, & hypothecæ omnium bonorum? Hæc quæſtio pendet ab illa quæſtione, quam tractauimus ſupra, *de cont. emphyt. quæſt. 38.* In qua, partem affirmatiuam, quod bona prædicta obligari, & hypothecari poſſint, multis auctoritatibus comprobauimus; & ideo in caſibus, in quibus bona emphyteutica obligari poſſunt, erit locus Saluiano Interdicto, vt etiam Pacif. *de Saluia. inter. inſp. 3. cap. 2.* qui ex aliis deciſionibus Rotæ, & Doctorum opinionibus comprobat hanc opinionem, reprobata ſententia Bero. *conſ. 127. numer. 18.* & Surd. *dec. 160. num. 12.* qui dicunt, quod bona emphyteutica veniunt in generali obligatione, quando de eis in obligatione eſt facta ſpecialis mentio: Quorum opinio eſt fundata in auctoritate cuiuſdam Doctoris antiqui: Cui Salyc. *in l. 1. ſub num. 6. ver. audiri. C. de iur. emphyt.* reſpondet, quod leges ab ipſo allegatæ non probant, cum loquantur in adminiſtratore Eccleſiæ, qui nullum ius habet in re, & ideo non poteſt obligare, eandemque rationem affert Iaſ. *in l. fin. numer. 78. C. de iur. emph.* & Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 33.* & hæc eſt communis opinio, vt teſtatur Affl. *dec. 191. num. 3.* Rot. *par. 2. diuerſ. dec. 426 nu. 6.* Hanc etiam opinionem tenet Grat. *conſ 22. num. 3. & conſ. 54. num. 4. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 7. num. 47.* Et in ſpecie, quod bona emphyteutica, non expreſſe ſint prohibita alienari, poſſint hypothecari, & competat ſaluianum, eſt dec. Rotæ coram Penia, de qua per Pacif. *eod. tract. in fine, dec. 57. & 77.* vbi allegatur alia dec. coram Lancellotto.

Nec obſtat, dicit Rot. quod *ex l. fin. C. de iur emph.* tacite videtur prohibita alienatio: Quia reſp. quod illa non ſit ſufficiens, ad effectum, vt domus non cenſeatur comprehenſa in generali hypotheca bonorum: cum bona emphyteutica pignorari poſſint vt in dictis deciſionibus Peniæ, & Lancellotti. Nec pariter obſtat quod, quando pignus conſtituitur pro tanta quantitate, quod ceſſet ſpes luitionis: Quia hoc probari debet: deinde ceſſat, quando omnia bona ſunt obligata, & ita fuit reſponſum deciſioni Seraph. in cauſa Romana vineæ, 26. Iunij 1598.

2 Amplia habere locum Saluianum Interdictum, etiam pro tacita hypotheca. Gab. *conſ. 44. nu. 1. & 2. lib. 2.* Menoch. *de adipiſ. rem. 3. numer. 55.* Seraph. *dec. 1290. numero 2. & 3.*

3 Amplia 2. quod detur etiam pro bonis illatis in prædium emphyteuticum contra emphyteutam. Menoch. *eod. remed. nu. 107.* An autem detur contra tertium poſſeſſorem pro canone præterito, & pro bonis illatis; vide ſup. *de cont. emph. q. 31.*

4 Declara tamen, quod prædicta obligatio, & ſic Saluianum, habebit locum durante tempore, & vita emphyteutæ. Grat. *eod. conſ.* Cocc. *dec. 56. nu. 8.* cum aliis per eum allegatis, & durante emphyteuſi: quia ea reſoluta, reſoluuntur omnes obligationes. *l. lex vectigali, ff. de pign.* Rot. *4. par. dec. 183. in fine.*

5 Limita, quando bona eſſent obligata pro tanta quantitate, quod non eſſet ſpes luitionis: quod intellige facta traditione. Corb. *d. limit. 33. n. 6.* Neguſ. *de pign. 2. mem. 2. par. ſub n. 30.* nam eo caſu dicitur alienatio, vt dicit ibi Corb. & nos diximus in *d. quæſt. 31.* & per conſequens, nec Saluiano eſſet locus, cum hypotheca non adſit, & intellige, vt infra *n. 9.* & ſupra *n. 1.*

6 Limita ſecundo, quando emphyteuſis eſſet expreſſe prohibita alienari, ſub pæna caducitatis: quia hoc caſu non veniet ſub generali obligatione. Rota *d. deciſ. 426.* Pacif. *de ſal. inter. d. cap. 2.* vbi plures deciſiones Rotæ allegat, impreſſas in fine tractatus, *61. 78. & 144.* quia cum ceſſet hypotheca, non eſt locus Saluiano Interdicto. Cocc. *deciſ. 50. numero quarto* Mareſc. *var. reſol. libr. 2. cap. 117. numero 15.* vbi refert ita tenuiſſe Rot. coram Cocc. & Penia: Et pactum, quod, ſi emphyteuta alienaret ſine Domini conſenſu, ſolum, cum melioramentis ad ipſum reuerteretur, fuit interpretatum, quod ſaltem virtualiter ipſam prohibitionem, ſub pæna caducitatis continebat; cum ſatis expreſſum dicatur, quod venit in neceſſarium antecedens ſui expreſſi, & virtualiter ineſt orationi prolatæ; per iura ibi allegata.

7 Limita tertiò, quando alienatio eſſet prohibita, lato ſumpto vocabulo; quia tunc dicitur prohibita hypotheca. Gloſ. *in l. fin. in ver. vel hypotheca, C. de reb. Eccl. non alien.* Soc. Sen. *conſ. 75. num. 2. volum. 2.* Neguſ. *de pign. 3. mem. 2. p. 11. numero 71.* Rot. *d. dec. 426. numero octauo* Cocc. *eadem deciſ. 50. numero quinto* Pacif. *d. inſpect. 3. cap. 2.* vbi adducit alias deciſiones in fine operis impreſſas *deciſ. 11. numero quinto & dec. 79. numer. 1. & 2.* Et ampliat procedere etiam in tacita prohibitione, latè ſumpto vocabulo; ponens exemplum, vt ſi dictum fuerit, Si alienauerit ſine conſenſu Domini, largè alienationis ſumpto vocabulo, ſolum cum melioramentis reuertatur; quæ verba ſaltim virtualiter ipſam prohibitionem ſub pæna caducitatis continent; quod dixi etiam ſupra *numero 6.*

8 Limita quarto; quando in inueſtitura expreſsè cautum fuit, quod bona non poſſint hypothecari. Rip. *in l. 1. numero 13. ff. de pign.* Rot. *par. 4. dec. 809. & d. deciſ. 183.* Et quando expreſsè ſunt prohibita alienari, obligari, & hypothecari, non competat Saluianum. Scaptic. *de Sal. Inter. libro ſecundo cap. 10. numero ſeptimo* & quando eſt prohibita expreſsè alienatio, etiam latè alienationis ſumpto vocabulo, eſt *dec. 61.* impreſſa per d. Pacif. eod. tract.

Et prædicta procedunt etiam, ſi adeſſet clauſula, ad habendum, &c. quia de eius natura eſt, vt non ampliet, neque alteret principalem diſpoſitionem. Fel. *in c. licet in corrigendis, numero 7. ad fin. de off. Ord.* Dec. *conſ. 195. column. pen. vers. ſecundo diligenter.* Aym. *conſ. 20. numero 15.* Rot. *ead. deciſ. 183. numero octauo qua eſt deciſ.* Seraph. *1290.*

9 Sublimita, non habere locum, quando obligans non haberet alia bona, quam alienari prohibita; quia tunc veniunt in generali obligatione; ne obligatio reddatur fruſtratoria. Gerard. *ſing. 35.* Marſil. in Rub. *de fideiu. q. 27.* Gab. *de reg. iur. conc. 12. num. 40.* Rot. *d. dec. 426. numer. 9.* Cocc. *d. deciſ. 11.* & vide *in dicta quæſtione 38. de cont. emph.*

10 Quod declata, vt per Seraph. *ead. dec. 1290. n. 11.* procedere in hypotheca expreſſa, non in legali; & aſſerenti non adeſſe alia bona, incumbit onus probandi; vt in *ead. dec. 11.* Cocc. & *in dict. deciſ. 426. numer. 10.* Seraph. *ead. dec. & nu. 11. & dec.* Cocc. refert Scaptic. de *Sal. Inter. libr. 2. cap. 10. n. 7.*

Ex quibus infertur, quod etiam pro melioramentis in re emphyteutica factis datur Saluianum Interdictum: quia ſicut ipſa bona emphyteutica veniunt in generali obligatione, quando non ſunt expreſsè prohibita alienari, vt ſupra dixi, & pro eis datur Saluianum Interdictum: multo magis procedere debet in melioramentis, quæ ſunt propria facientis, & tranſeunt ad hæredes; vt diximus *de melior. quæſt. 8.* Sed quando melioramenta ſunt expreſſe alienari, & hypothecari prohibita, non datur Saluianum Interdictum, niſi emphyteuta ſit pauper, & hypotheca fuerit conſtituta ex cauſa ædificandi, in ſolo ad meliorandum conceſſo: nam hoc in caſu potius dicendum

eſt,

eſt, hypothecam permiſſam eſſe, cum ſit vtilis Domino, Mareſc. *dicto cap.117.n.19.& 20.* qui atteſtatur ita fuiſſe deciſum in Rota, coram Cantuccio. 1575. in Romana deuolutionis domorum.

Et habet locum etiam, ſi meliotamenta ſunt inſeparabilia, ac etiam ſtante pacto, quod emphiteuſis non poſſit alienari Rot. *deciſ.349 in recent.par.1.* & diximus *de melioram.q.8.*

11 Hoc autem ſciendum eſt, quod emphiteuta non excuſaretur à ſolutione canonis, ſi creditor eſſet immiſſus in poſſeſſionem rei emphiteuticæ, vigore Saluiani interdicti; quia ipſe eſt in culpa, dum bona obligauit, vt diximus *de ſol.can.q.1.n.284.* Et ſi emphiteuta non ſoluat canonem, creditor debet ſoluere; alias caderet. Rip. *in l.1.n.19.ff.de pign.* Titaq. *de retract. munic. gloſ.2.§.36.nu.11.*

12 Illud ſciendum tamen erit, quod licet in inſtrumento, ſiue in inueſtitura eſſet prohibita alienatio, etiam alienationis lato ſumpto vocabulo, quo caſu prohibita eſſet hypotheca conuentionalis; tamen quando adeſt obligatio Cameralis, & debitor cum iſta clauſula obligauit omnia ſua bona: tunc ceſſante hypotheca conuentionali, poteſt fieri executio in bonis debitoris, vel eius hæredis, & dicitur pignus iudiciale per text. *in l.à Diuo Pio, §.in venditione, ff.de re iudic.* & ibi Alex. *n.37.* & debet procedi poſt factam executionem ad ſecundum decretum, videlicet ad ſubhaſtationem, & adiudicationem; accedente tamen conſenſu Domini directi: quia, licet, quoad commoditatem, creditor poſſit facere executionem; non tamen poteſt, quoad vtile dominium, ſine conſenſu Domini directi, cuius intereſt habere vnum, vel alterum Vaſallum, vel emphiteutam; ita tenuit Rota, ex ſententia aliorum, vt per Caualer. *deciſ.290.in fine,* & vide ſupra *de cont.emphyt.qu.33.n.17.*

13 Vltimo admonendi ſumus, quando adeſt ſtatutum, quod bona emphiteutica vendi, alienari, pignorari, & teſtamento relinqui poſſint: quia talia bona habentur perinde ac, ſi eſſent allodialia, & ideo habebit locum Saluianum Interdictum. Scapuc. *de Sal.Inter.libro ſecundo quæſt.10.* vbi dicit, quod hoc ſtatutum adeſt in Ciuitate ſua Rauennatenſi, & alios refert. Et licet ſtatutum laicorum non liget bona emphiteutica Eccleſiæ; tamen ligat quoad ius vtile priuati, vt per Surd. *deciſ.160.numero 17.* Quæ opinio iam per Rot. Roman. fuit reprobata, vt dicemus *in tit.hoc.quæſt.22.* vbi ponam deciſionem Reuerendiſſimi D. Cocc. quod huiuſmodi ſtatutum non valet: & refert etiam, quod in ſua patria adeſt concordia cum Clericis, & Regularibus, quod bona emphiteutica Eccleſiæ poſſint vendi, pignorari, & in teſtamento relinqui: quæ concordia non poteſt habere locum in præiudicium Eccleſiæ, vt in ead.dec.Cocc. dicitur, & etiam diximus *de alien.quæſtione 1. numero 251.* Sed hæc concordia, ſiue ſtatutum, ſaluari non poteſt, vt concordia, ſiue ſtatutum: valeret tamen, vt conſuetudo, per ea, quæ tradit Corb. *de cauſis priuat. ob non ſolut. canon. limit. 2.* vbi refert, quod etiam in patria ſua adeſt iſta concordia, vt bona emphiteutica non poſſint eripi ab emphiteuta, & quod talis conſuetudo liget Clericos, & laicos: quia non tangit, nec priuilegia, neque perſonas Clericorum in ſpecie, vbi multos allegat, & diximus etiam *de renouat.quæſt.1.numero 35.* quod hæc conſuetudo eſt etiam in patria mea, & ſimiliter concordia inter Epiſcopum, &

14 Ciuitatem, & quando ex conſuetudine Eccleſiæ, bona emphiteutica ſunt ad inſtar allodialium redacta, quilibet in inueſtitura comprehenſus de illis diſponere poteſt. Gram *dec.103.numero 125. & ſeq.* Peregr. *de fideicom. art.6.numero 30. & artic.32. numero 53. & artic.36. numero 18.* Rot. *deciſ.172.* impreſſa per Pacif. de *Sal.Inter.in fine tract.* * *numero 6.* Quæ conſuetudo fuit per Rot. canonizata, vt ibi; Et ideo poteſt in præiudicium comprehenſorum diſponere; vt in eadem dec. dicitur, quando bona ſunt redacta de conſuetudine ad inſtar allodialium; Vt etiam Mant. *de tacit.& amb.lib.22.tit.19.numero 33.* ſtante hac conſuetudine, tranſire ad extraneos hæredes dicit; Et quando emphyteuſis eſt hæreditaria, & tranſitoria ad extraneos hæredes, poſſunt creditores diſtrahere bona emphiteutica; ſed, ſi non ſit hæreditaria, non poterunt proprietatem diſtrahere, ſed commoditatem. Vide ſupra *de cont.emphyt.quæſt.1.numero 18.* Sed aduertendum eſt, quod dictum Statutum Rauen. ſiue concordia, quod bona emphyteutica ſunt redacta ad inſtar allodialium: prout eſt etiam in Ciuitate Ferrariæ ob Bonifacianam Bullam, quæ aſſimulatur concordiæ Rauen. ſtricte eſt intelligenda; ſcilicet, quod non comprehendat conceſſiones futuras in emphyteuſim; cum loquatur per verba præteriti temporis, quæ non poſſunt adaptari ad bona in poſterum danda in emphyteuſim: ita Macabr. *conſil.26.numer.9. & ſeq.* quem ſequitur Rota apud Merl. *de legit.dec.94. numero 8. & ſeq.*

15 Et hic annotare etiam volui vnum ſingulare dictum in hac materia Saluiani Interdicti: quod regulariter contra agentem hoc remedio, obſtat præſcriptio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, quæ regula nouiter declaratur: modo agens habuerit notitiam, bona ſibi obligata, & hypothecata fuiſſe alienata, alias non curreret præſcriptio, niſi a die ſcientiæ. Gratian. Rot. Maceraten. 15. in addit. & Thomat *deciſ.26.numero 23.* Et hanc doctrinam ſingularem, & nouam, cum ego eſſem Iudex ſimul cum eruditiſſimo, & integerrimo D. Ioanne de Righis ab Amandula, mihi amicitia coniunctiſſimo, huius Ciuitatis Prætore, in quadam cauſa, ponderauimus: licet ex alio moti fuerimus ad fauorem agentis; quia deficiebant tres dies ad complendum decennium.

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Iudex laicus eſt competens in cauſa emphyteuſis profanæ, numero 1. & 7.

Iudex laicus eſt competens in cauſa emphyteuſis Eccleſiæ, quando agitur in poſſeſſorio retinendæ, vel recuperandæ, & vt ratio affertur, n.2. & 8.

Contrarium, num.9.

Et diſtingue, vt num.11.

Clericus, nec tacitè, neque expreſsè poteſt conſentire in Iudicem laicum, n.11. & 12.

Iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis in cauſa Eccleſiaſtica, numero 12.

Iudex laicus non habet iuriſdictionem in Clericos. ibidem.

Iudex laicus non ſupplet negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici, ſed Iudex Eccleſiaſticus ſupplet negligentiam Iudicis laici, numero 13.

Iudex laicus, an ſit competens, quando Clericus turbatur in poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, vel cum Laicus turbatur à Clerico, vel vterque eſt Clericus, vel Laicus, nu.14.

Vbi quatuor caſus enumerantur, cum ſuis declarationibus. Sed cumulatiuè cognoſcit; quia etiam Eccleſiaſticus cognoſcere poteſt, nu.15.

Iudex Eccleſiaſticus, an ſit competens pro Clerico turbato à laico in quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, n.15.

Et an Iudex laicus ibidem.

Iudex laicus non eſt competens in cauſa poſſeſſorij beneficij inter Clericos, nu.16.

Conſuetudo non valeret, quod Clericus eſſet conueniendus apud Iudicem ſæcularem. ibidem.

POſt hæc videamus, quis ſit Iudex competens in cauſa emphyteuſis? Et quidem, ſi agitur de Em- 1 phyteuſi profana, Iudex laicus erit Iudex competens: Sed dubium eſt, quando agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica. Hæc quæſtio eſt frequens in Palatiis, pulchra, & ſcitu digna: quia dependet ab illa quæſtione, An Iudex laicus ſit Iudex competens in poſſeſſorio, in quo etiam de re Eccleſiaſtica agatur: Et omiſſis argumentis, quæ in contrarium adduci poſſunt, Te- 2 nendum eſt, cum communi, Quod Iudex laicus ſit competens, cum declarationibus infra dicendis, vt per Menoch. *de recup. poſſ. remed. 15. num. 210. & ſeq. iuncto numer. 222.* idem Menoch. *de ret. poſſ. remed. 3. num. 327.* Miſign. *obſer. 67. Cent. 2.* Franc. March. *quæſt. 190.* Boer. *deciſ. 69. numer. 13.* Affl. *dec. 2. numer. 10.* Gram. *deciſ. 78.* Alciat. *reſp. 24.* & magis com. appellat Oſaſch. *deciſ. Pedam. 116.* Et hanc opinionem habere locum, tam in poſſeſſorio retinendæ, quam etiam reintegrandæ, aut recuperandæ, tenet Teſſ. *dec. 82. numero primo & ſeq.* quem refert Proſp. Farinac. *de inquiſit. quæſt. 8. num. 23.* Et ratio eſt, quia cauſa poſſeſſorij, etiam in beneficialibus, & Eccleſiaſticis, eſt temporalis. Ioan. And. *in cap. vlt. de iudiciis.* Abb. *in cap. litteras, col. 3. de iur. calum.* cum aliis allegatis à Caroc. *d. dec. vlt. numero tertio* qui in caſu turbatæ poſſeſſionis, in bonis emphiteuticis Eccleſiaſticis, tenet, Iudicem laicum eſſe competentem: Et allegat Rom. *conſil. 212.* Oldr. *conſil. 272.* & Iaſ. *in leg. 1. numero 73. Cod. de iur. emph.* niſi tamen agatur ad reſciſſionem contractus, & ad rei deuolutionem, vt per Alexand. *conſil. 79. numero octauo volum. 1.*

3 Declara primo, vt non procedat, quando in eadem cauſa poſſeſſoria cognoſcendum eſt de titulo poſſeſſoris; Laicum enim Iudicem, non eſſe competentem in cauſis poſſeſſoriis, quæ per titulum iuſtificari debent, tenet Imol. *in Clement. diſpendioſam, in fine, de iudiciis,* Bero. *in Rub. de iudic. numero 52.* & ſeq. Couar. *pract. 9. cap. 35. num. 1. ver. ex quo patet.* Menoch. *d. remed. 3. num. 328. vſque ad numer. 346.* Farinac. *d. quæſt. & numer. ver.* ſublimita primo. idem Menoch. *de retin. poſſ. remed. 3. numero 328.*

Et ideo, quando in cauſa poſſeſſorij de titulo principaliter cognoſcitur: tunc Iudex laicus eſt incompetens: ſecus, ſi incidenter, ſummarie, & colorate: quia iſto caſu, tituli cognitio non tollit laico in poſſeſſoria cauſa iuriſdictionem, Rip. *libr. 2. reſp. cap. vlt. numero primo* Nauar. *in repet. cap. cum contingat, pag. 149. ver. quarto ideo non obſtat,* de reſcrip. Farinac. *d. num. ver. limita,* Adde Ferret. *conſ. 10. in fine* Aufrer. *reg. 2. fall. 24.* Menoch. *d. remed. 3. quæſtione 52. numero 328. & 448.* Caroc. *dec. vlt. numero 4.* Menoch. *de retin. poſſ. eod. remed. 3. numero 331. & 335. & ſeq.* vbi alios refert; & *num. 345.* docet quomodo debeat Iudex laicus pronunciare, quando incidenter de titulo cognouit.

4 Subdeclara, vt non procedat, quando de titulo, vel notoriè ex actis, vel ex partis confeſſione conſtat: hoc enim caſu Iudex laicus cognoſcit etiam, quod de titulo ſit quæſtio, ſecundum com. op. vt per Dec. *in cap. 2.* * *nu. 24. ver. ſecundo prædicta,* de iudiciis, quamuis ab ea diſſentiat Aym. *conſ. 258. nu. 4. ver. confirmatur iſta ratio* Nauar. *eod. cap.* cum aliis per eum allegatis, & per Farin. *eod. loco, ver. limita 2.* Menoch. vt ſupra *n. 337. & ſeq.* vbi alios cumulat.

Subdeclara ſecundo, non procedere, quando pars non opponeret: parte enim non opponente, Iudex laicus in cauſa poſſeſſorij cognoſcit, etiam, quod tituli iuſtificatio facienda ſit. Menoch. ſupra citatus, qui alios citat, & refert idem Farin. citato loco, ver. limita tertio; idem Menoch. *de retin. citato remed. 3. n. 343.* vbi alios refert.

5 Sed quando ſumus in petitorio, Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 39. numero 14. ver. cæterum,* dicit, quod cauſæ emphiteuticæ agitantur, & deciduntur coram Ordinariis: ſed, ſi emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, & agitur actione reali ad rem repetendam, & conuentus rem eſſe Eccleſiæ fatetur, Eccleſiaſticus eſt Iudex competens, & dicit * hanc eſſe magis com. op. ex Innoc. *in cap. cum ſit, n. 2. de for. compet.* Et idem, ſi durante emphyteuſi, vel locatione rei Eccleſiæ, ad penſionem agatur contra laicum: nam tunc Eccleſiaſticus eſt Iudex competens. Abb. *in cap. ſi Clericus, eod. tit. numero 12. & 13.* & ibi Barb. *numero 55.* Et ſi agitur actione perſonali, ratione rei Eccleſiæ, idem Eccleſiaſticus erit competens: Sed in hoc caſu contrarium tenendum eſt, quod debet adiri Iudex laicus. Ant. *d. cap. ſi Clericus, num. 9.* Card. *opp. 1.* Marian. *numero 15.* & Felin. *numero 14.* Si vero inter duos laicos de emphyteuſi, etiam Eccleſiaſtica lis ſit ſuper dominio vtili, dubium non eſt, quod laicus Iudex ſit competens: quia dominium vtile, licet rei Eccleſiaſticæ, eſt mere laicum inter laicos, & ſubiectum legibus laicorum quoad ipſos, & eorum præiudicium, Clar. *§. emph. qu. 41.* & nos ſæpè diximus; ſed de hoc vide, quæ dixi infra hoc *eod. tit. quæſt. 22.* & infra *numero 13. ver. aduertendum, & numero 10.*

6 Aduertendum tamen eſt, quod licet in principio huius quęſtionis dixerim, quod Iudex laicus eſt competens in poſſeſſorio retinendæ; quam etiam reintegrandæ, aut recuperandæ, & vltra ibi allegatos in ſpolio bonorum Clericorum, & Eccleſiaſticorum, notat Crauet. *conſ. 258. libr. 2.* Nicol. de Mil. *in ver. Iudex, an in certo, car. 211.* Steph. Aufr. *in tractatu de poteſt. ſæcul. ſuper reb. Ec. reg. 2. num. 5. car. 35. & reg. 4. num. 9. ver. quinto fallit.* Franc. March. *dec. 214. num. 3. in 2. par. deciſ. 1062. & dec. 512.* Marant. *in ſpec. 4. par. diſt. 11. numer. 42.* Rip. *de reſcrip. & Prælat. reſp. 36.* Menoch. *de recup. poſſ. remed. 15. nu. 210. & de retin. poſſ. remed. 3. num. 223. & ſeq. quæſtione 52.* Caroc. *dec. vlt.* qui alios allegat, qui loquitur etiam in poſſeſſorio turbatæ poſſeſſionis.

7 Contrarium tamen tenet Caualcan. *dec. 55. libr. 1. n. 75. per cap. tuam, de ord. cogn. & per cap. lator,* qui filij ſint legit. tenet Dec. *in cap. 2. numero 24. ver. tertio fallit.* Paul. de Caſt. *conſ. 2. volum. 2.* Sebaſt. Vant. *de nullit. ex defect. iuris. num. 54.* Iaſ. *in Rub. & in l. quoties, Cod. de iudiciis.* Ferret. *conſil. 10.* Auan. *conſ. 84. ſub numero 7.* Mar. Anguſ. *conſ. 141. & 142. nu. 22. & ſeq.* Franc. March. *dec. 29. in 2. par. & dec. 497. numero 17. & ſeq. in 1. par.* vbi dicunt, maxime hoc procedere, quando, quouis modo tangitur proprietas, & tractatur de reſciſſione, aut annullatione contractus, ex defectu decreti, aut ſolemnitatum, etiam per viam exceptionis, vt conſuluit Alexand. *conſil. 103. col. fin. volum. 5. & conſil. 79. numero 8. & 9. volum. 1.* Et ideo dicit Caualcan. ibi *numero 76.* ſit cautus in excipiendo incompetentiam Iudicis, petendo cauſam remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum: quia, ſi non opponeretur, valeret proceſſus, & ſententia. Crauet. *conſil. 220. numero 4. & 5. volum. 2.* Menoch. *d. remed. 3. quæſtione 53.* Quamuis (dicit ipſe) videa- 8 tur vrgere, c. ſi diligenti, de for. comp. vbi DD. quod Clericus tacite, nec expreſſe poteſt conſentire in Iudicem ſæcularem; Et quod Iudex laicus non poſſit cognoſcere cauſam emphyteuſis Eccleſiaſticæ ſuper vtili dominio, eſt deciſio Cocc. poſita infra *quæſtione 22 numero quarto & ſeq.* & *deciſ.* Merl. *numero 1. 8.* & per totam.

9 Sed quia Doctores nimis generaliter loquuti ſunt, quos ſupra allegauimus, tenentes, quod Iudex laicus ſit competens in poſſeſſorio adipiſcendæ, retinendæ,

nendæ,& recuperandæ, Proſp. Farin. *ead. ſecunda limit.* id conſiderando dicit procedere, quando ſcilicet agitur inrer duos laicos, vel quando inter Clericum actorem,& laicum reum; tunc enim, etiam, quod agatur de beneficiali, ſeu Eccleſiaſtica, & ſpirituali cauſa; quæſtio ramen, cum de ſola poſſeſſione tractetur, facti eſt; ideo poteſt à Iudice laico diffiniri; ſecus vero, ſi agatur inter duos Clericos, vel, ſi inter laicum actorem, & Clericum reum: tunc enim licet cauſa reſpectu poſſeſſionis, non dicatur ſpiritualis; quia de ſolo facto quæſtio eſt; ratione tamen perſonarum, in quibus laicus non poteſt quouis modo, ius dicere, ſpiritualis erit; quo enim modo (dicit ipſe) poterit Iudex laicus Clericus reum, puta ſpoliatorem citare, & cogere? & quod ſuſtulit, reſtituat, ſi in eum nullam habet iuriſdictionem? certe nullo modo. Ideo verius dicendum eſt, iſto caſu Clericum, nec etiam in caſu poſſeſſorij, poſſe coram Iudice laico conueniri, ſicut poſt alios expreſſe annotarunt Couar. *pract. quæſt. c. 35. num. 1. ver. quamobrem opinor.* Menoch. *d. remed. 15. de recup. poſſ. numero 223. & 234. & eod. remed. 3. retinen. numero 324. & pluribus ſeq.* Rol. *conſil. 23. volum. 2.* Vrſil. *in add. ad* Affl. *deciſ. 2.* & quamuis Sigis. Scac. *in trac. de Iud. cauſ. ciuil. crim. libro primo cap. 11. numero nono* poſt Spec. Affl. Marant. & Vrſil. in locis per eum relaris, dixerit, laicum ſpoliarum poſſe coram Iudice laico conuenire ſpoliatorem Clericum, ad reſtitutionem poſſeſſionis; tamen eſt aduertendum, quod non loquitur generaliter, & ſimpliciter; ſed tantum in caſu, quo ſit generalis citatio contra quoſcunque qui ſua putauerint intereſſe; Et prædicta multo magis procedunt in poſſeſſorio adipiſcendæ, in quo Iudex laicus nunquam eſt competens inter duos Clericos, vel inter laicum actorem, & Clericum reum, ſicuti omnes affirmant, vt teſtatur Bero. in Rub. *de iudiciis, numero 51.* Aym. *conſil. 104. numero 17. ver. nec obſtat.* Couar. *d. cap. 35. numero primo ver. prima concluſio.* Guid. Pap. *quæſt. 1.* Natt. *conſil. 411.* Affl. *in Conſt. Regni libro primo Rub. 67. numero 12.* Et ratio illa aſſertur, quia hoc iudicium adipiſcendæ poſſeſſionis habet annexam proprietatis cauſam, quæ in ſpiritualibus à laico tractari minime poteſt, *c. tuam, de ord. cogn. capit. lator, qui filij ſint legit.* Et licet Igneus *in l. neceſſarias. §. non alias, 2. par. numero 42. ff. ad Syllan.* contrarium ſenſerit; tamen eius opinio falſa eſt, vt dicit Menoch. *d. remed. 15. numero 213.* & Vant. *de nullit. ex defectu iuriſdictionis, numero 34. ver. ſiue agatur:* ſicut etiam Teſſ. *deciſ. 32.* volens, quod in poſſeſſorio adipiſcendæ, Iudex laicus ſit competens, *numero tertio & 4.* vbi alios refert concordantes, qui etiam generaliter loquitur in omni poſſeſſorio beneficiorum Eccleſiaſticorum inter Clericos, & ſuper poſſeſſorio retinendæ, ſiue reintegrandæ, aut recuperandæ poſſeſſionis, ſed etiam adipiſcendæ; Et ita ſeruari in Regno Franciæ, Neapolis, & Luſitaniæ teſtatur: Nihilominus Farin. *eod. numero ver. procedit,* dicit nunquam ipſe in iudicando recederet à prædicta opinione, quando agitur inter duos Clericos, vel inter laicum actorem, & Clericum reum: Namque inuincibilis eſt illa ratio Menoch. quod ſcilicet, non poteſt Iudex laicus Clericum compellere ad reſtitutionem; nec obſeruatio, ſiue conſuetudo, de qua Teſſ. atteſtatur, valet; cum ſit à iure improbata; vt dicit Couar. *pract. quæſt. cap. 37. num. 1. in fine ver. immo non valet conſuetudo,* & Rot. infra citanda Prax. Archiep. Neapol. nec immemorabilis valeret, vt Iudex laicus eſſet capax iuriſdictionis in perſonas, Eccleſiaſticas, & eorum cauſas, vt per Rot. *dec. 8. numero quarto par. 2. recentiſſ.* & prædictam opinionem confirmauit idem Menoch. *de adipiſc. poſſ. remed. 4. numero 477.* Quæ opinio mihi quoque placet, quia Clericus, etiam volens, non poteſt conueniri coram Iudice laico, cum ſit incapax iuriſdictionis, vt per Seraph. *deciſ. 957. numero quarto* & quod Iudex laicus non poſſit de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere; cum ſit incapax iuriſdictionis,

10 tenuit Rota in vna Oſcen. pænitentiæ, coram Blanchetto, de anno 1595. 10. Aprilis; Et coram Pænia, de quibus deciſionibus facit mentionem Io. Franc. Leon *in ſuo Theſ. for. Eccl. cap. 38. numero 91. 97. 99. & 100.* & Prax. Archiep. Neap. *cap. 17. numero primo* vbi tenet, quod Iudex laicus nec habitu habet iuriſdictionem in Clericos; immo eſt omnino incapax; Et illa deciſio Pæniæ eſt poſita in *deciſ. poſthum. 10. parte ſecunda ſub numero quinto* vbi dicitur, quod ita obſeruat Rota, & Romana Curia; Et quod deciſionem Theſauri ſemper reſpuit, veluti periculoſam: Et quod Clericus non poſſit conueniri coram Iudice laico, etiam cum conſenſu ſui Epiſcopi, & ſi prorogaret iuriſdictionem cum iuramento, ſiue in cauſa criminali, ſiue ciuili, ſiue ſuper actione reali, ſeu perſonali. Marant. *in ſpec. diſt. 11. numero ſecundo* qui alios refert, & infinitos citat Marius Surd. *de Laud. inſt. 1. parte ſecunda in princ.*

Aduertendum tamen eſt, quod nec etiam Iudex laicus poteſt eſſe competens, quando cauſa agitur inter duos laicos, vel inter Clericum actorem, & laicum reum, ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſed Iudex Eccleſiaſticus eſt competens, quemadmodum, ſuper ipſa proprietate, cum qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat. Rot. coram Merl. *in recollect. per Paul. Rub. dec. 42. nu. 12. & ſeq.* & per totam, quam Deciſionem nos de verbo ad verbum ponemus infra *q. 22.* vti fructuoſiſſimam. Et quando agitur de dominio vtili, vel directo Eccleſiæ, Iudex Eccleſiaſticus eſt competens, vt per Add. *ad dec. Burat. 780. n. 11. vſque ad 19.* vbi pulchrè hæc materia tractatur, ex ſententia Rotæ in d. dec. coram Merl.

11 Nec eſt tenenda illa opinio, quod Iudice Eccleſiaſtico negligente, poſſit Iudex, & Princeps laicus illius negligentiam ſupplere, vt poſt alios tenet idem Farinac. *d. quæſtione 8. numero 23. ver. limita tertio,* & Menoch. *d. remed. 3. de retin. numero 354.* quia eſt contra tex. in cap. ſolitæ §. præterea, vbi Gloſ. *de maior. & obed.* & Rot. in dictis deciſ. vt per eundem Leon. *d. cap. numero 131.* reprobando Farinac. & per Prax. Neap. ſupra allegatam, vbi alios concordantes allegat, nempe Io. And. Abb. antiq. Collect. Card. Anch. Buer. Abb. Imol. & Barbat. immo Iudex Eccleſiaſticus ſupplet negligentiam Iudicis laici, per *cap. licet, & cap. ex tranſmiſſa, de for. compet.* vt per Rot. ſupra *deciſ. 10. numero 16.* & Leon. & Prax. Neap. locis citatis. Et quamuis prædicta ſententia contra Teſſ. & alios per iura, & auctoritates ſupra allegatas euidenter appareat, quod ſit veriſſima, & ſequenda, & non indigeat alia defenſione, & dilucidatione; Nihilominus placet mihi referre etiam ea quæ dicit Menoch. *eod. remed. 3. de retin. poſſ. numero 323.* cum multis ſeq. vbi quærit, An laicus ſit Iudex competens, cum in poſſeſſione rei beneficiariæ, Eccleſiæ, atque ita ſpiritualis, vis facta eſt? Qui diſtinguit quatuor caſus, vt in *d. quæſtione 18. numero 14.* quamuis ſit communis op. quod Iudex laicus non ſit competens, vt diximus *de diuerſ. quæſtione emph. quæſtione 22. numero 11.* ex dec. Cocc. & quod Iudex laicus non ſit competens in cauſa poſſeſſorij beneficij inter Clericos de poſſeſſione beneficij litigantes; cum Clericus ſit apud Iudicem Eccleſiaſticum conueniendus, nec conſuetudo in contrarium valeat; videndus eſt Garc. *de benef. parte prima cap. 2. numero 65. & ſeq.* vbi multos congerit; Et ita tenuiſſe Rot. teſtantur & quod Iudex Eccleſiaſticus ſit ſolum com-

petens, quando agitur de bonis ratione directi dominij, ſpectantibus ad Eccleſiam; Et etiam procedat, ſi cauſa inter ſolos emphiteutas agatur, & ſuper ſolo dominio vtili, quod penes laicos exiſtit; eſt dec. Merlin. poſita infra *qu.22.* & eſt pulchra Annot. doctiſſimi Ioan. Franc. Ferent. ad *dec.* Burat. *780.n.12.& ſeq.* vt ſupra *num.12.*

Primus namque caſus eſt, cum laicus turbat Clericum rei beneficiariæ poſſeſſorem: hoc in caſu, Iudex laicus competens eſſe poteſt contra illum turbatorem, vt dixit etiam in *d.remed.15.n.223.* ex ſententia Bero. *conſ.49.num.12.lib.3.* rationibus ibi allegatis; Et vide infrà *num.15.* Nam tunc non eſt poſſeſſorium beneficiale, nec cauſa beneficialis, ſed temporalis; niſi forte laicus ille pro Clerico ſe gereret, vel ſi Clericus ageret ſpolio contra laicum, Garcian. *de benef.par.1.cap.2.numero 59.*

Secundus caſus, cum laicus à Clerico turbatur in quaſi illa poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ: hoc in caſu dicendum eſt, quod, ſi conſtat hunc actorem eſſe laicum, non erit à Iudice laico audiendus, duplici ratione. Prima, quia is Clericus citari à Iudice hoc non poteſt; ſed à Iudice ſuo tantum, & laicus turbatus, vt actor ſequi debet forum Clerici rei conuenti, *cap. ſi quis contra Clericum, de for.comp.* vbi omnes. Altera eſt ratio, quia de non iure laici turbati conſtat, cum clari iuris ſit, laicum non poſſe poſſidere, vel quaſi, res Eccleſiæ.

Tertius eſt caſus, cum vterque turbator ſcilicet, & turbatus eſt laicus; tunc dicendum eſt, vt primo in caſu: nempe Iudicem laicum cognoſcere de hac cauſa poſſeſſoria poſſe; rectè tamen, & pro Eccleſiæ bono aget.

Quartus caſus, cum vterque Clericus eſt, tam turbator, quam turbatus, in quaſi hac poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ: hoc in caſu Iudex ſolus Eccleſiaſticus eſt competens, vt dixi etiam *de recuper.poſſ. remed.15.num. 222.& 234.* ex ſententia Couar. *pract.qu.c.35.n.1.* Crauet. *conſ.258.num.8.* Bellam. *conſ.40.col.16.ver.nec valet.* Et huius ſententiæ ratio eſt, quia Clericus trahi, atque citari non poteſt coram Iudice laico; ſiue cauſa ſit poſſeſſoria, ſiue petitoria, ita Soc. Sen. *conſ.13.num.12.lib.4.* Et Marian. Soc. Sen. *in c.ſane,nu.19. de form. com* dicit, quod non ſolum inſpici debet locus rei ſitæ, ſed etiam qualitas ipſius aduerſarij conueniendi; Et ideo dicit, ſi conueniendus ratione rei eſt Clericus, conueniri debet coram Eccleſiaſtico in loco rei ſitæ: atque ita mutatur locus, non qualitas perſonæ: Et attenditur res in loco ſita, tanquam acceſſoria ad qualitatem perſonæ: nam ſi perſona eſt exempta; ergo, & res.

Declaratur primò, vt non procedat, quando Iudex laicus, ex priuilegio Pontificis poſſet de his cauſis poſſeſſoriis, contra Clericum cognoſcere, & ius dicere; vt Chriſtianiſſimo Galliarum Regi à Martino V. Pontifice conceſſum fuit; vt refert Guido Papæ *qu.1.9. 71.* & *85.* Aufrerius *de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſ. perſ. reg. 2. fall.31.*

Declaratur 2. vt non habeat locum, quando Iudex Eccleſiaſticus eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia ipſi Clerico turbato; nam tunc is turbatus Iudicem laicum adire poteſt. Menoch. *eod.rem.3.nu.354.* cum aliis, quos refert; Sed ſupra diximus, quod hæc opinio eſt improbata.

Declaratur 3. vt non procedat, quãdo Iudex laicus requiritur in auxilium Iudicis Eccleſiaſtici: id enim concedi ſolet & brachium ſæculare impetrari poteſt in auxilium Iudicis Eccleſiaſtici, vt per Doctores, quos refert idem Menoch. ibidem, *nu.359.* cum ſequentibus, & quomodo hoc intelligatur, dic, vt ibi.

15 Quærit Menoch. ibidem, *n.391.* quod ſupra in primo caſu, An Iudex Eccleſiaſticus ſit competens pro Clerico turbato à laico in quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ? Et eſſe competentem affirmat Lapus allegat. 66. quam opinionem argumentis, & auctoritatibus comprobat Menoch. *d.num.361.* cum aliis ſeq. vbi etiam concludit, in fine, ex ſententia Felin. quod cumulatiue; non autem priuatiue, data eſt hæc iuriſdictio, & declarat tribus modis, vt ibi, ad quem te remitto. Nam Doctores, qui dicunt poſſe Iudicem ſæcularem iudicare in cauſis poſſeſſoriis, non negant, poſſe etiam cognoſcere Eccleſiaſticum, ſi coram eo voluerint partes litigare; Sed ſi elegerint ſæculare iudicium, ad cognoſcendum de ſpolio, vel de turbata poſſeſſione, poteſt coram tali Iudice cauſa tractari, & ſemel cæpta debet coram eo finiri. Hier. de Ceuallos com. contra com. *quæſt.822. numer.113.* ſed vt diximus ſupra, non eſt recedendum ab opin. Rotæ Cocc. & Merl. poſitis infra *quæſt.22.*

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Remedium l.fin.Cod.de edict.D.Adrian.toll.conceditur pro bonis emphyteuticis profanis nu.1.

Vel ſaltem datur immiſſio, ex inueſtitura, Amplia, vt habeat locum in fœmina hærede inſtituta à patre, & affertur ratio. numero.2.

Declara, quando adeſſet legitimus contradictor, & quis ſit, numer.9.

Remedium l.fin.Cod. de edic.D.Adr.toll. habet locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n.5.

Statutum de continuanda poſſeſſione in hæredem, an habeat locum in bonis feudalibus, & emphyteuticis, n.3.

Mandatum de immittendo competit heredi, quod competebat defuncto per inſtantiam captam, n.7.

QVæro, An remedium, *l.fin. Cod. de edict. D. Adr. toll.* concedatur pro bonis emphyteuticis? Et pro maiori dilucidatione, diſtinguendum puto. Aut agitur de emphyteuſi profana, ſiue ſæculari, & concedi
1 debet, *tex. eſt in c. 1 §. inter filiam, ſi de feudo fuer. cont.* cum ibi not. Quam opinionem ſequitur Rota *dec. 220. nu. 3. part. 4. diuerſ.* vbi allegatur Menoch. *de adipiſc. poſſ. remed. 4. num. 394.* ſed eſt *num. 376.* & ead. Rot. coram Vbaldo in vna Fulginaten. emphyteuſis de anno 1622. 20. Iunij, idem tenuit; vel ſaltem detur immiſſio vigore inueſtituræ, ad exemplum *d. l. fin.* vt in ead. deciſione dicitur; & in feudo eſt dec. Caputaq. *223. par. 1.*

2 Amplia, vt habeat locum in fœmina à patre inſtituta hærede. Menoch. *eod. remed. 4. num. 385.* Et rationem affert; quia res emphyteutica dicitur eſſe in dominio vtili, iam defuncti patris, & de illa diſponere potuit, vt per Io. Fab. Inſt. *de locat. § adeo. col. 2.* Accedit etiam, quia huius rei emphyteuticæ poſſeſſio in hæredem continuari dicitur, ex diſpoſitione ſtatuti, vbi adeſt: vt per Tiraq. *in tract. le mort ſaiſit le viſ. par. 4. decl. 6.* ergo fortiùs debet, poſſe apprehendi, ex hoc *remed. l. fin.* Præterea valet argumentum à feudo ad emphyteuſim. Et
* eſt com. op. vt per eundem Menoch. ibidem, *numer. 375.* quod ſcilicet filia à patre inſtituta debet mitti in poſſeſſionem bonorum feudalium: ergo de his idem dicendum eſt.

3 Sed eſt aduertendum, quod ratio prædicta, allegata à Menoch. de Statuto, diſponente, quod poſſeſſio continuetur in hæredem, non eſt tuta: quia ſtatutum hoc non habet locum in bonis feudalibus, & emphiteuticis,

teuticis, & maxime Eccleſiaſticis. Cumañ. *conſ. 173. in fine.* Marc. Brun. *conſ. 62 num. 1.* Gab. *de aiq. poſſ. conc. vlt, num. 13.* licet alios referat cont. tenentes; Sed opinionem Cuma. & aliorum ſequuta eſt Rota, vt *in dec. 513. in fine par. 1. in recent.* & præſertim quando emphyteuſis eſt finita per mortem defuncti, vt in alia dec. *in recept. par. 2. dec. 263. num. 2.* Sed hæc opinio habet locum, quando non controuertitur, bona eſſe emphiteutica, ſeu feudalia; ſecus, ſi dubitetur, & controuertitur, Rot. *deciſ. 692. num. 3. par. 1. recentiſſ.*

4 Declara 2. quando adeſſet legitimus contradictor, vt in d. dec. coram Vbald. & per Menoch. *d. remed. 4. nu. 565.* Et quis dicatur legitimus Contradictor; vide eundem citato loco Viu. *deciſ. 409. num. 21.* & eſt deciſio coram Vbaldo ſupra allegata, quam de verbo ad verbum poſuimus ſupra *de alienat. q 10.*

5 Aut agitur de emphiteuſi Eccleſiaſtica; Et idem dicendum eſt: quia extraneus quoque mittendus eſt in poſſeſſionem, ex remedio *d. l. fin.* Ea ratione, qua,

6 vtuotur Doctores in cauſa feudalis poſſeſſionis, de qua per eundem Menoch. citato remedio, *num. 375.* Et quia etiam. & ſi ſint multi caſus, in quibus extraneus

7 non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica; attamen extant alij permulti caſus, in quibus admittitur; vt late ſcribunt Alex. *in l. etiam col. 2. ſol. matr.* & Didac. *lib. 2. var. reſol. cap 17 num. 5.* & nos diximus ſupra in tit. *de cont. emphyt. quæſt. 1.* Ob hanc ergo probabilem dubitationem, mittendus eſt hæres in poſſeſſionem: Et hanc ſententiam probauit Rota, *dec. 16. par. 1. & dec. 26. recentiſſ.* Et quod remedium *l. fin. Cod. de edict. D. Adr. tol.* competat pro cooſequendis bonis emphyteuticis, etiam Eccleſiaſticis, poſſeſſis à defuncto, & in hæreditate repertis, eſt alia deciſio Rotæ, vt per Durañ. *de. 501. nu. 2.* vbi refert dec. Caualer Et in dicta deciſione Duran. *nu. 2.* fuit etiam dictum, quod mandatum de immittendo competit hæredi in bonis emphyteuticis, etiam Eccleſiaſticis, quod competebat defuncto per inſtantiam à defuncto cæptam Et quod detur remedium *dict. l. fin.* pro bonis emphyteuticis, Eccleſiaſticis, ac feudalibus, vel ſaltem immiſſio ex inueſtitura, ad exemplum *d. l. fin.* tenuit Rot. in d. dec. coram D. Vbaldo.

8 Declara non procedere, quando filia inſtituta, eſſet illegitimè nata, & emphyteuſis eſſet Eccleſiaſtica; Et de vtroque clare conſtaret. Ruin. *conſ. 47. numer. 7. lib. 1.* Menoch. *eod. remed. 4. n. 388.*

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Interdictum retinendæ poſſeſſionis; competit Domino directo ad expellendum emphyteutam, quando emphyteuſis eſt finita, num. 1.

Declara, quod prius debeat citari, & audiri, quando non negat proprietatem, n. 2.

Declara 2. quod competit dictum remedium, quando deuolutio eſt clara, & indubitabilis; alias ſi eſt dubia, & probabiliter poſſet dubitari, & controuerti: tunc iudicio petitorio experiri debet, n. 3.

Alias daretur hæredi, qui cæpit poſſeſſionem, n. 7.

Decl. etiam, quod antequam mandatum de manutenendo concedatur, apparere debet legitimè, quod ſit finita emphyteuſis, num. 4.

Declara vltimò, vt non poſſit propria auctoritate expellere, etiam ſtante pacto de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate, nu. 5.

Vbi remiſſiuè de hoc pacto tractatur.

Interdictum retinendæ poſſeſſionis, competit Domino directo pro omnibus caducitatibus, numer. 6.

Manutentio competit proprietario, finito vſufructu, n. 7.

VIdeamus nunc, An remedium, ſiue interdictum retinendæ poſſeſſionis, competat Domino directo ad expellendum emphyteutam, quando emphyteuſis eſt finita? Et dicendum eſt, competere, ratione

1 ſuæ ciuilis poſſeſſionis, per viam manutentionis, ad recuperandam naturalem poſſeſſionem: vt tenet Rota in vna Ciuitatis Caſtelli coram R. P. D. Decano, quam refert Ludouiſ. *dec. 105. num. 15.* Et quod competat interdictum, Vti poſſidetis, tenet Bart. *in l. 1. nu. 17.* & ibi Apoſtil. *ff. vti poſſid.* Caroc. *de locat. fol. 265. remed. 7.* Rota

* *par. 1. dec. 211. recentiſſ.* vbi declaratur, vt infra: Et multos cõgerit Bonauogl. *in l. 2. Cod. de iur. emph. col. 7. num. 105.* atteſtantes de com.

2 Declara tamen, vt requiratur, quod via iudiciali agatur: quia in ea dec. dicitur, quod competit Interdictum retinendæ, vt habens naturalem expellatur ab habente ciuilem: ſed debet citari, & audiri; vt poſt Alex. ibi allegatum, tenet Gramat. *conſ. 4. uſ. 86. num. 16.* Et hoc habet locum, præſertim in caſu, in quo emphyteuta non negat proprietatem Domino directo: quia tunc liceret, ſi negaſſet, propria auctoritate expellere, iuxta diſtinctionem Corn. *conſ. 193. num. 3. lib. 3.* Ludouiſ.

3 *d. dec. nu. 16.* & ibi Add. qui atteſtatur, & declarat ita Rot. tenuiſſe, quod pars debet citari, & liquidari, quod factus ſit locus deuolutioni, & quod tunc poſſit Dominus intentare remedium poſſeſſorium, quando clara, & indubitata eſt deuolutio: ſed quando eſt dubia: tunc iudicio petitorio experiri debet; Et quando deuolutio non eſt clara, quod linea ſit finita, non poteſt agere Dominus interdicto retinendæ: vt quando negatur, & probabiliter controuertitur, bona eſſe emphyteutica. Rot. *dec. 602. num. 5. par. 1. recentiſſ. & deciſ. 211.* & infra *num. 7.*

4 Declara tertiò, quod prius apparere debet, antequam mandatum de manutenendo concedatur, vt legitime Dominus directus doceat, quod ſit finita emphyteuſis: Et ita tenuit pluries Rota, vt atteſtatur ibi Ludouiſ. *num. 17.* alias ſi expelleret propria auctoritate, ſpolium purgari deberet, vt dixi etiam *de var. caduc. quæſt. 10.* & quando emphyteuta negat emphyteuſim eſſe finitam, prius iudicialiter cauſa examinanda eſt: probat Caldas *de emphyt. extinct. lib. 4. quæſt. 17. numer. 38.*

5 Declara quartò, vt non poſſet propria auctoritate eum expellere, etiam ſtante pacto de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate: vt in ead. dec. Lud. habetur, & dixi *in d. quæſt. 10.* quam omnino vide, ſimul cum Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. quæſt. 13.* & Add. ad dec. præd Ludouiſ.

6 Et ex ſupradicta ratione, nempe, quod interdictum retinendæ competit, vt habens naturalem expellatur ab habente ciuilem, teneri etiam poſſet, quod prædictum interdictum retinendæ poſſeſſionis, competat Domino directo pro alijs caducitatibus, propter ſuam ciuilem poſſeſſionem, ad recuperandam naturalem, ſeruatis tamen ſeruandis, & probatis probandis, vt infra *num. 7.* & per Valaſc. *quæſt. 45. num.* [illegible] do caducitas ſit clara, vt ſupra dicemus, & ſupra etiam diximus: Videmus enim, quod habenti ciuilem tantum poſſeſſionem, competit Interdictum vti poſſidetis, quod eſt remedium retinendæ poſſeſſionis, vt per Menoch. *de retin. poſſ. remed. 4. num. 22.* qui multos concordantes refert, quem ſequitur Rot. *par. 5. nouiſſ. dec. 70. n. 8.* Et *num. 12.* dicit ex mente aliorum, libellum ſuſtineri, quo ciuiliter poſſidens, petit in poſſeſſione ciuili non turbari, & ad naturalem reſtitui, & hoc interdictum,

ex ſententia Bero. & aliorum, habet naturam mixtam; nempe retinendæ poſſeſſionis ciuilis, quæ penes actorem eſt, & recuperandæ, reſpectu naturalis; quam aduerſarius obtinet: quare pronunciabitur, ciuiliter poſſidentem tuendum eſſe; & quia non poteſt tueri, atque defendi, ſine reſtitutione naturalis, iubebit Prætor, & naturalem ipſam poſſeſſionem reſtitui, quæ reſtitutio venit in neceſſariam quandam conſequentiam; & ideò ratione ciuilis poſſeſſionis competit Interdictum Vti poſſidetis, quod habet naturam mixtam poſſeſſionis retinendæ, reſpectu ciuilis, & recuperandæ reſpectu naturalis: & per conſequens pronunciabit Iudex, Dominum in ciuili poſſeſſione tuendum, vt dictum eſt: & quia Dominus non poteſt in ciuili poſſeſſione tueri, ſine reſtitutione poſſeſſionis naturalis, Iudex mandabit, vt pars, quæ occupauit, reddat poſſeſſionem; & eſt mirabile, vt interdictum vti poſſidetis, licèt ſit retinendæ poſſeſſionis, habeat vim recuperandæ Rot. vt *in recol. per Paul. Rub. deciſ. 78. num. 16. cum aliis ſeq.* & *dec. 139. numer. 31.* cum aliis ſeq. Nec enim ciuilem poſſeſſionem turbare deſinit, qui naturalem non reſtituit, vt ipſe dicit, *dicto remed. nu. 26. & ſeq.* Et hanc opinionem videtur ſentire etiam Valaſc. citato loco dum dicit, ſi Vaſallus, vel emphyteuta nolint finita emphyteuſi, ex tempore, vel ex cauſa commiſſi rem dimittere, poterit directus Dominus agere aduerſus eos, interdicto vti poſſidetis, vt naturalem poſſeſſionem dimittant, & ab illa moleſtia deſiſtant: quia per detentionem poſſeſſionis naturalis, videntur directo Domino moleſtiam inferre in ſua ciuili: & ab eo vi, clam, vel precario naturaliter poſſidere: ita Bart. *in l. 1. §. quod ait Prætor nu. 17. ff. vti poſſid.*

Et quod detur manutentio Domino directo, ratione ciuilis poſſeſſionis, pro recuperatione naturalis, ſi detentor non vult reſtituere, quia turbat in ciuili poſſeſſione, eſt *dec.* Rot. ſupra allegata *79. num. 3. & dec. 359. ead. par. 5.* vbi plures dec. cumulantur: Quemadmodum etiam finito vſufructu competit proprietario, quod declaratur, quando eſt clara deuolutio: ſecus, ſi dubitari poſſit, vt ſit finita emphyteuſis: quo caſu manutentio datur hæredi, qui cœpit poſſeſſionem, vt ibi dicitur *num. 4.* & ſuprà *nu. 13.* Conſtito tamen de requiſitis ad iſtum effectum, nempe de dominio, deuolutione, ſiue fine emphyteuſis, & bonorum identitate, vt dicitur *in d. dec. 359 nu. 5.* & *in dec. 317. eiuſdem par. 5.* & quod probare debeat lineam eſſe finitam, Seraph. *deciſ. 1458. in princ.* Caualer. *dec. 558. num. 1.* Burat. *dec. 393. num. 6.* Et quod etiam probanda ſit identitas rei, vt *in ead. dec.* Burat. & eſt etiam *alia dec.* Rot. *recentiſſ. 211.* ſtante quod linea ſemel extitit, iuxta diſtinctionem DD. *in l. ex facto, §. ſi quis autem. ff. ad Trebel.* & ibi præſertim Rip. & dicitur in dd. dec. Burat. & *211.*

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Dominus directus poteſt agere rei vendicatione, contra emphyteutam, ſi rem emphyteuticam non reſtituit, nu. 1.

Agens rei vendicatione, debet probare dominium, & quomodo probetur, nu. 2.

Dominus directus poteſt agere remedio reintegranda, ſi poſſeſſio rei conceſſa non reſtituatur, quando emphyteuſis eſt finita, vel renouatio non fuit petita, n. 3.

Et habet locum in aliis caducitatibus, nu. 4.

NOn ſolùm Dominus directus habet remedium prædictum retinendæ poſſeſſionis: verum
1 etiam poteſt agere rei vendicatione, vt diximus *de*
cont. emphyt. qu. 26. num. 6. & eſt deciſio Rotæ *in recent. par. 1.*
dec. 290. num. 9. debet tamen agens rei vendicatione pro-
bare dominium, vt latè deduximus *in d. qu. 26.* vbi ha-
2 betur, quomodo probetur, & *in d. dec. 290.* per totam. In
hac autem quæſtione videamus, An etiam competat
Domino directo, (finita emphyteuſi, vel quia emphy-
teuta non petiit renouationem) remedium reinte-
3 grandæ poſſeſſionis? Et *in eadem dec. 290. in fine* dicitur,
quod etiam non probato dominio, competit Domino directo remedium reintegrationum: ſi denegetur reſtitutio rei conceſſæ: & ibi allegatur deciſio coram Pamphilio, nullius, feudi 3. Martij 1589. & tenet Rot. *dec. 325. nu. 6. par. 1. recentiſſ.* Et ratio afferri poteſt, quia denegans reſtituere poſſeſſionem, ſpoliare dicitur. Seraph. *dec. 896. numer. 5.* Et quando emphyteuta negaret ſoluere canonem, & etiam tertius poſſeſſor, competit Domino remedium reintegrandæ, vt infrà *qu. 15. nu. 5.* Et quod competat Domino interdictum vnde vi, quod datur etiam ciuili poſſeſſori; tenet Valaſc. ex ſententia Tiraq. *de iur. emph. qu. 18. num. 8.* quia finito tempore, non reſtituens, videtur ſpoliare. Bald. *conſ. 177. col. 1. lib. 3.* nam poſſeſſio naturalis, cenſetur iniuſta, finita ipſius cauſa. Tiraq. *in tract. le mort. 3. part. declarat. 1. num. 4.* Et quod Domino directo competat actio ſpolij pro ſuæ poſſeſſionis recuperatione, tenet Rot. *dec. recentiſſ. par. 1. 751. nu. 2.* vbi allegatur Menoch. *de recup. poſſ. remed. 9. nu. 137.* & Seraph. *dec. 117. & 896.*

QVÆSTIO IX.

Non indiget Summario.

SVcceſſiuè quæro, An Domino directo competat remedium *l. fin. Cod. de acq. poſſ.*? Et competere dicendum eſt, quando emphyteuſis eſt alienata, & tradita eius poſſeſſio ab emphyteuta, ſine conſenſu Domini, nec reſeruato canone: iuxta ea, quæ diximus *in qu. 1. de alienat.* Et ratio eſt; quia poſſeſſio ciuilis, exiſtens penes Dominum directum, interuertitur: vt tenuit Rota in Romana domus, coram Blanchetto 25. Octobris 1574. Alex. *conſ. 85. num. 2. vol. 6.* Iaſ. *in §. item, ſi quis in fraudem, nu. 47. Inſt. de actio.* cum aliis allegatis per Corb. *de cauſ. priuat. ob alienat. quæſt. 7. in fine.* Et ideo per alienationem in terminis illius, *l. fin.* nullum eſt factum præiudicium Domino, & emphyteuta tenetur ad omne damnum.

QVÆSTIO X.

Non indiget Summario.

ET non diſcedendo à propoſita materia, quia ſupra *qu. 7.* tractaui, An competat Domino remedium vti poſſidetis, quod eſt retinendæ poſſeſſionis; nunc autem An detur emphyteutæ, dicendum eſt, ſi contingat turbari in ſua poſſeſſione rei emphyteuticæ? Bart. *in l. vnica, num. 8. C. vti poſſid.* reſpondet, quod redditur; Et eſt ratio, quia emphyteuta naturaliter poſſidet. Iaſ. *in l. naturaliter, num. 15. ff. de acq. poſſ.* Menoch. *de ret. poſſ. remed. 3. n. 84.* & Gratian. *dec. Macerat. 321.*

Sunt tamen aliqui, qui dicunt, quod Dominus directus, ſi omiſſa via iuris, velit emphyteutam rei indebitè inſiſtentem turbare, poterit turbare impunè, nec aduerſus ipſum iuuabitur interdicto Vti poſſidetis, vt voluit Bart. *in l. 2. num. 40. Cod. de iur. emphyt.* & ibi Ang. *col. 2.* & Iaſ. *num. 103.* verum de hac re abunde diximus in tit. *de var. cadu. qu. 10.* vbi tractatur, an Dominus

directus poſſit propria auctoritate poſſeſſionem rei emphyteuticæ accipere, poſt declaratam caducitatem, & dic etiam, vt diximus *dict. quæſt. 7. in princ. hoc eod. tit.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

Actio redhibitoria, vel quanto minoris datur emphyteutæ, num. 1. decl. nu. 5.
Actio communi diuidundo, competit emphyteutæ, n. 2.
Actio iudicij familiæ herciſcundæ conceditur emphyteutæ, numero 3.
Actiones etiam finium regundorum, aquæ pluuiæ arcendæ, arborum furtim cæſarum, & actio legis Aquiliæ competunt emphyteutæ, n. 4.

PRoſequendo materiam, Quæro rurſus, an aliæ actiones emphyteutæ competant? Et competere dubitandum non eſt, ex variis cauſis: Nam & vtilis
1 redhibitoria, & quanto minoris, datur. Bald. *in l. 2. n. 6. & ſeq. C. de iur. emph.* Iaſ. *in l. 1. nu. 71. C. eod.* & Caroc. *de locat. fol. 263. remed. 4.* ſed ipſi non exemplificant. Valaſc. autem *de iur. emphyt. qu. 6. nu. 18.* dat exemplum, ſi fortè fundus in emphyteuſim conceſſus producat herbas peſtiferas, poterit redhiberi, vel quanto minoris pro eo agi, ſicuti, ſi tradatur fundus, qui producat peſtiferas herbas; Et quanto tempore duret iſta actio, Vide Aret. *Inſt. de act. § in duplum;* Competit etiam actio communi diuidundo; Iaſ. *in eod. num. 71.* Iudicium etiam familiæ herciſcundæ. Similiter dantur actiones Finium regundorum, Aquæ pluuiæ arcendæ, Arborum fur-
4 tim cæſarum, & Actio legis Aquiliæ. Iaſ. *in ead. l. 1. nu 7.* Gloſ. & Bart. *in l. credere, § fin. ff. arbor. furtim cæſar.* Valaſc. *ſub d. n. 18. ver. rurſus.*
5 Sed quando emphyteuſis conceditur titulo lucratiuo, & non oneroſo, tunc Redhibitoria non habet locum. Cabal. *in tract. de ædil. act. cap. 2. num. 9.* Surd. *deciſ. 290. num. 6.*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Remedium reſtitutorium ex condictione triticaria, vel indebiti, competit Minori, Eccleſiæ, & aliis, ſi ſit facta conceſſio in emphyteuſim, ſine ſolemnitatibus, nu. 1.
Alienatio ſi facta ſit, ſine vtilitate Eccleſiæ, quæ actio detur, nu. 2. remiſſiuè.

SÆpè occurrit in facto, dicit Iaſ. *Inſt. de act. § ſic itaque 38.* quod ſi celebretur aliquis contractus inualidus, non ſeruatis ſolemnitatibus per Eccleſiam minorem. vel aliam perſonam, & eius poſſeſſio tradatur,
2 poſſit repeti poſſeſſio per condictionem indebiti; & ideo infertur, ſi Eccleſia concedat in emphyteuſim rem aliquam, non ſeruatis debitis ſolemnitatibus, poterit repetere, & ei competit remedium reſtitutorium, ex conditione ſine cauſa, vel triticaria, *l. 1. & 2. ff. de cond. trit. & l. indebiti, § nummus, de cond. inde.* Bart. *in leg. alienam, num. 3. & 4. ff. ſol. matr.* vbi tenet, quod competit conditio indebiti, & dicit ita de facto reſpondiſſe in Eccleſia, quæ rem vendiderat, & tradiderat, non obſeruata ſolemnitate: Et idem tenet *in d. § nummus, num. 2.* & ibi Paul. de Caſt. Aym. *conſ. 299. num. 2.* Natt. *conſ. 288. nu. 3.* Et iſta remedia competunt Eccleſiæ ad recuperandam poſſeſſionem; licet facto proprio ab ea ceciderit: & ita tenuiſſe Rotam coram Robuſterio in vna Aſculana, atteſtatur Mareſc. *var. reſol. cap. 25. lib. 2.* in fine. Nec poteſt contra Eccleſiam referri quæſtio dominij, vt per Bart. & alios ſupra allegatos. Sed quando fuit res alienata, ſine vtilitate Eccleſiæ, etiam ſi ſit confirmata ab Executoribus, ſiue Delegatis à Pontifice, videnda eſt *quæſtio 22. de cont. emphyt. in principio.* Et vide etiam *de cont. emph. qu. 21. numer. 20.* vbi ponitur, quòd tenetur nihilominus ſoluere canonem. Et *qu. 22. eod. tit. nu. 3.* quod poſſit Eccleſia repetere fructus, quando eſt facta conceſſio, ſine vtilitate, vel ſolemnitatibus.

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

Interdictum quorum bonorum, ſiue petitio hæreditatis, datur emphyteutæ, pro emphyteuſi recuperanda, n. 1.
Interdictum quorum bonorum, datur emphyteutæ, in inueſtitura comprehenſo, pro rebus particularibus, nu. 2.
Interdictum quorum bonorum, non datur contra titulo poſſidentem, nu. 4. decl. quinque modis à n. 5. vſque ad n. 12.
Contrahentes cenſentur ſe conformaſſe cum diſpoſitione iuris, & ſtatutorum, n. 3.
Emptor non debet eſſe melioris conditionis, quam venditor, n. 9.
Petitio hæreditatis vtilis, & non directa datur contra titulo poſſidentem, n. 11.
Petitio hæreditatis in quibus caſibus non datur contra tit. poſſidentem, nec etiam interdictum quorum bon. & è contra, num. 13.
Emphyteuta poteſt intentare actionem rei vendicationis, nu. 14.
Cautela, vt ſimul intentetur rei vendicatio, & Publiciana, numero 15.
Cautela altera, vt non proponatur vna actio, ſed omnis actio, omneque remedium, nu. 16.
Emphyteuſis quando ingreſſa eſt vnam lineam, durante illa, altera excluditur, nu. 17. remiſſiuè.
Clauſula conſtituti, operatur omne remedium poſſeſſorium, numer. 18.

SÆpè in facto euenit, quod aliqui in inueſtitura comprehenſi, non poſſunt ſuccedere in emphyteuſi; quia à proximioribus excluduntur, vel quia ſunt de prima, aut ſecunda generatione, ſiue tertia, ſiue etiam per ſtatutum excluduntur, vt fœminæ dotatæ, quæ non ſuccedunt, donec extent maſculi, & hoc ſtatutum eſt hic in patria mea: & contingit, quod hi, qui excludebant alios, decedant, & debeant admitti alij in inueſtitura vocati. Quæritur modo, an ille, qui vult ſuccedere, & admitti, habeat aliquod remedium poſſeſſorium adipiſcendæ poſſeſſionis, vel potius experiri debeat petitorio, nempè petitione hæreditatis, vel rei vendicatione, vt mox dicam? Hæc eſt noua quæſtio, & à nemine tacta, quod viderim. Et videbatur dicendum, quod ſolum competat petitorium, & non poſſeſſorium: quia in illis poſſeſſoriis adipiſcendæ; quæ ponit Menoch. *de adipiſc. poſſ.* de hoc
1 nulla ſit mentio. Credo tamen, quod iſte emphyteuta, qui in inueſtitura eſt comprehenſus, & prius excludebatur à proximiori in gradu, vel generatione, ſeu vigore ſtatuti, pro recuperanda emphyteuſi, habeat remedium recuperandæ poſſeſſionis, prout ab inteſtato competit hæredi, *l. 2. C. quorum bonorum,* contra poſſidentem pro hærede, vel pro poſſeſſore; vt per Menoch. *de adipiſc. poſſ. remed. 3. in principio.* Fundamentum autem huius meæ opinionis eſt: quia deſcendentes inueſtiti, & in inueſtitura comprehenſi, eo ordine ad

ſucceſſionem in bonis emphyteuticis vocantur, quo
iure ciuili, vel municipali ad hæreditatem decedentis
ab inteſtato admittuntur, vt latè diximus in tit. *de
ſucceſſ.in bonis emphyt.qu.1. in principio*, & procedere etiam
oſtendimus in emphyteuſi Eccleſiaſtica, recepta pro
ſe, filiis, & nepotibus; ſed pro conſequenda hæreditate
2 ab inteſtato, datur etiam interdictum quorum bono-
rum vtile, non directum, etiam ad ſingulas res, & pro
rebus particularibus, & ad vnam rem. Maran. *in ſpec.4.
par.diſtinct.4.num.7.* & per Aret. *Inſt. de actio. §. quadrupli
col.14.ver.ex quo nota*, & per Menoch. *de adipiſc.poſſ.remed.
1.num.80.* & Hond. *conſ.22.num. 7.lib.1.* ergo pariter con-
cedi debet emphyteutæ comprehenſo in inueſtitura,
& vocato à contrahentibus in inſtrumento; quia con-
3 trahentes præſumuntur tempore factæ conceſſionis,
& inueſtituræ, ſe conformaſſe cum diſpoſitione iuris,
& ſtatutorum, vt ſcripſimus *in dict.quæſt.1.* & per Mant.
de taciturn.& ambig.lib.22.tit.18.num.5.& 23.

4 Aduertendum tamen eſt, quod remedium quo-
rum bon. ſeu petitio hæreditatis, intentari non poteſt
contra titulo poſſidentem. Menoch. *de adipiſc.eod.remed.
num.60.* & Rota *in recent.par.2.dec.671.num.1.* Iaſ. *in §.actio-
5 num, Inſt.de act.* Honded. *conſ.22.nu.18.lib.1.* vbi plures con-
cordantes refert; Sed requiritur, quod titulus ſit vali-
dus, nec ſufficit inualidus, ſeu putatiuus, ex communi
* opinione, de qua per Seraph. *dec.256.* vbi dicitur, quod
nullitas contractus allegari etiam poteſt, ſi ſit nulli-
6 tas, quæ per partis conſenſum ſanari non poſſit, reiecta
opinione Couar. *pract.quæſt.12.num.4.*

7 Declaratur etiam: quod opinio prædicta non ha-
bet locum, quando titulus fuit acquiſitus poſt mor-
tem illius, de cuius hæreditate agitur: vt per Hond.
qui plures cumulat, *d.conſ.22.num.10.& 11.* Menoch. *d.re-
med.nu.62.* Licet Natt. *conſ.15.par.1.* cont. teneat: Sed cum
Menoch. & aliis, tenet Iaſ. *in l.1.num.10.Cod.de inoff.teſt.* &
Oſaſch. *deciſ.56.*

8 Declara tertiò, non habere locum, quando titulus
fuit acquiſitus ab eo, qui petitione hæreditatis con-
ueniri poterat: quia emptor non debet eſſe melioris
9 conditionis, quam venditor, vt per infinitos, quos
congerit idem Honded. *eodem conſ.num.15.* & Rot *in par.
2.deciſ.33.recentiſſ.in fine.*

10 Declara quartò habere locum, quando agens peti-
tione hæreditatis, in concluſione libelli, actor petit ſe
declarari hæredem; aduerſariumque compelli ad re-
ſtitutionem bonorum: ſed quando concludit, ſe mitti
in tenutam bonorum: tunc datur etiam contra titulo
poſſidentem. Hond. *eodem conſ. num. 17.* ex ſententia Io.
de Anan. & Purpurati, & datur etiam contra titulo
poſſidentem vtilis petitio hæreditatis; non autem di-
11 recta, vt refert idem Honded. *eodem conſ.num.34.* ſequu-
tus opinionem dictorum Io.de Anan. & Purp.

12 Declara quintò, quod petitio hæreditatis non da-
tur contra titulo poſſidentem, quando actor ſolum
probat poſſeſſionem, ſeu detentionem defuncti, tem-
pore mortis; ea ratione, quia reus poſſidens titulo, ha-
bet ius potentius, ſeu æquale: ſed quando actor pro-
bat etiam titulum, & dominium defuncti, habet ius
potentius reo. Et propterea præfertur: vt declarat
Paul.de Caſtr. *in l.2.C.de pet.hæred.col.1.ver.ex hoc quæritur*,
& Soc. *reg. 364. ver. petitio hæreditatis*, & refert Honded.
conſ.citato numer.18. Hæc ſcripſi, quia, in quibus caſibus,
non datur hæreditatis petitio contra titulo poſſiden-
tem, non etiam datur remedium quorum bonorum,
13 & è contra. Menoch. *eodem remed.1.num.62.*

14 Poteſt etiam intentari actio rei vendicationis.
Honded. *eodem conſ. num. 19.* quæ actio datur contra ti-
tulo poſſidentem *l.2.in fine iuncta, Gloſ.fin. & l.hæreditatis,
ver.à cæteris*, & ibi Bart. & alij, *C.de pet.hæred.* in qua actio-
ne dominium probari debet, ex parte actoris, & poſ-
ſeſſio rei. Honded. loco citato. Sed quia dominium eſt
difficilis probationis, vt dicit Iaſ. vbi ſupra, & Hond.
citato conſilio, num.16. Ideo cautela eſt, ſecundum Aretin.
Inſtitut.de action.§.ſed iſte, nu.42.ver.& ideò, quod vtraque
15 actio, ſcilicet publiciana, quæ datur hæredi, & rei
vendicatio ſimul proponantur: quia, quod per vnam
actionem conſequi non poteſt, per aliam obtineatur.
16 Datur etiam altera cautela, quod actor non propo-
nat particulariter vnam actionem, ſed omnem actio-
nem, omneque remedium, & tunc obtinere debet ex
ea, quæ magis competit, iuxta probationes factas, &
maxime, quando cauſa eſſet commiſſa, decidenda
ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta, vt tenet
Honded. *citato conſilio, num.26.*

17 Illud ſciendum eſt, quod ſi emphyteuſis eſt ingreſ-
ſa vnam lineam, donec extat aliquis de illa linea, non
poſſunt alij de alia linea ſuccedere, & ſic non admit-
titur in hoc caſu proximior, vel ille, qui eſt de prima
generatione, non excludit alium, qui ſit de ſecunda,
aut tertia generatione; & quomodo hoc intelligatur
videnda eſt *quæſt.2.num. 17.18.& 19. de ſucceſ.in bon.emphyt.*

18 Hoc etiam prætereundum non eſt, quod in inſtru-
mento inueſtituræ ſolet apponi clauſula conſtituti,
vel precarij per Dominos directos, ad fauorem em-
phyteutæ, & nominatorum in ea, quo caſu eis com-
petit omne remedium poſſeſſorium, & remedium re-
tinendæ, ſeu recuperandæ. Cacher. *deciſ.Ped.133.num.7.* &
in terminis emphyteuſis, eſt deciſio Rotæ, vt per
Ludouiſ. *dec.437.* & ibi Add. vbi dicit, ex ſententia eiuſ-
dem Rotæ competere manutentionem, etiam aduer-
ſus conſtituentem, & dari conſtitutario actionem
Spolij. Rota *deciſ.31.num.3.* inter impreſſas penes Zacch.
de obl.Cam. Et operari conſtitutum tranſlationem poſ-
ſeſſionis ad quoſcunque effectus, vt per Mart. *de clauſ.
par.1.clauſ.20.num.4.* Vtilitas autem, quæ reſultat, agen-
do poſſeſſorio, eſt, quia tunc non conſideratur priori-
tas temporis, quando iudicium eſſet in hypothecaria;
ſed debet poſſidens reſtituere: deinde nouo iudicio
auocare, ſed opponi poſſet exceptio excuſſionis, & de
hac vtilitate videndus eſt Cacher. *d.dec.n.9.& 11.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Vſufructuarius poteſt accuſare de damno dato, num.1.
Emphyteuta poteſt accuſare de damno dato in re emphyteutica, num.4.
Vſufructuarius, & emphyteuta æquiparantur, n.2.
Augmentum contingens in re emphyteutica per alluuionem, eſt emphyteutæ, num.3.
Pœna ſoluenda per dantem damnum, in re emphyteutica diuidenda eſt inter Dominum, & emphyteutam, quando Dominus recipit partem fructuum, n.5.
Emphyteuta poteſt nouum opus nunciare, non ſolum extraneis, ſed ipſi Domino directo, nu.6.

NOn erit inconueniens quærere, An emphyteuta
poſſit accuſare de damno dato in re emphyteu-
tica? Et videbatur dicendum, quod non: Quia hæc
actio potius competere debet proprietario, & Domi-
no directo, quemadmodum tenet Aret. *Inſt. de vſufr.§.
conſtituitur de vſufructuario*, qui non poteſt accuſare de
damno dato, ſed proprietarius.

Contrarium tamen tenendum eſt, quia communis
* opinio eſt contra Aret. nempè, quod vſufructuarius
1 poteſt accuſare de damno dato, cum ſit Dominus
poſſeſ-

poſſeſſionis,& fructuum, & habet ius in re,& natura-
liter poſſidet,vt de ea teſtatur Caualc.*de vſufr fol.186.nu.*
2.6.& 7. & quia vſufructuarius, & emphyteuta æqui-
parantur,vt dicit Euerard. in Centuria,*in loco à maiori,*
2 *num.3.* vbi, ex ſententia Iaſ. & aliorum, augumentum
3 ex alluuione contingens in re emphyteutica ac-
creſcit emphyteutæ,ad inſtar vſufructuarij,ſed de hac
re nos diximus in tit.*de ſol.can.queſt.13.* Quia etiam em-
phyteuta poſſidet naturaliter,& habet ius in re,& in
hoc æquiparantur.Facit etiam pro hac opinione,quod
infra dicemus , emphyteutæ competere remedium
reintegrandæ poſſeſſionis ; ideo poterit accuſare de
4 damno dato. Credò tamen, quod pæna ſoluenda per
dantem damnum , ſit diuidenda inter emphyteu-
tam,& Dominum, quando ipſe Dominus perciperet
partem fructuum ex re emphyteutica,argumento eo-
rum,quæ diximus *de var.caduc.qu.2.num.58.*Sed ſi cano-
nem ſolueret in pecunia , nihil Dominus de pæna
perciperet : & quia emphyteuta poteſt nunciare no-
uum opus , ſi quis in re emphyteutica nouum opus
moliatur, & etiam Domino directo, vt per Valaſc. *de*
iur.emph.qu.18.num.23.

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Interdictum vnde vi,& remedium reintegrandæ poſſeſſionis competunt emphyteutæ,num.1.

Et ſpoliator debet ſtare tantum tempus , ſi vult agere petitorio, quantum ſpoliatus ſtetit,num.4.

Interdictum vnde vi, & remedium reintegrandæ, conceditur emphyteutæ contra Dominum , ſi propria auctoritate ingrediatur poſſeſſionem,nu.2.

Interdictum prædictum conceditur vſufructuario,n.3.

Spolium an detur Domino directo contra emphyteutam negantem ſoluere penſionem, & contra tertium poſſeſſorem, numer.5.

ET non recedendo à prædicta materia , Quærendum eſt , An emphyteutæ concedatur interdi-
ctum vnde vi , & remedium reintegrandæ poſſeſſio-
1 nis , quando fuit ſpoliatus ? Et concedi, dubium non
eſt,inquit Menoch.*de recup.poſſ.remed.1.num.75.& ſeq.*cum
is vere naturaliter poſſidere dicatur,vt omnes dicunt
*in l.naturaliter.ff.de acq.poſſ.*vbi Rip.& Iaſ.*nu.15.* cum aliis
allegatis per eum:Et *num.78.*extendit,ſi à Domino di-
recto fuerit ſpoliatus, ingrediendo poſſeſſionem pro-
pria auctoritate, ob canonem non ſolutum , ex ſen-
2 tentia Guid. Pap. Afflict. Crauet. & aliorum: Verum
videnda eſt *quæſtio 10.de diuerſis cadu.* & quod etiam de-
tur remedium reintegrandæ vſufructuario, tenet Ca-
ualc.*de vſufr.fol.187.num.6.*vbi alios refert:Gab.*de reſt.ſpol.*
*concl.5.num.9.*Et *nu.12.*generaliter ampliat in omni alio
3 habente naturalem poſſeſſionem , qui , ſi deiiciatur à
ſua naturali,habet dictum remedium, tanquam ſpo-
liatus,ex ſententia Aret.Corn. & Ruin. Ideo non erit
dubium , quod competat remedium reintegrandæ
emphyteutæ, cum ipſe naturaliter poſſideat. Et Ca-
4 ualc.ibi dicit , quod ſi ſpoliator vult agere petitorio,
debet ſtare tantum tempus , quantum poſſeſſor ſte-
tit ſpoliatus ſua poſſeſſione , allegando alios concor-
dantes.
5 Sed, An remedium prædictũ vnde vi, & actio ſpolij
competat Domino directo,tam contra emphyteutam
non ſoluentem , quam etiam contra emptorem rei
emphyteuticæ, negantem ſoluere canonem?Et com-
petere dicendum eſt, vt tenet Roman,*conſ.311. numer.5.*
Guid.Pap.*qu.629.* Caſſan Burg.*Rub.11.§.2.num.208.* Gig.
de penſ.qu.47.num.10. Menoch. *de recup.poſſ.remed.1.num.89.*
Foller.*de cenſ.num.117.*

Contrarium tenet Valaſc.*de iur. emphyt. quæſt. 32. numer.24.* non habere locum contra tertium poſſeſſorem , quia contra illum, nunquam habuit poſſeſſionem,quomodò igitur poteſt ab illo, ſe ſpoliatum dicere?

Fran.Caldas *de emphyt.extinct.qu.3.num.37.lib.4.*contra Valaſc. diſtinguit. Aut erat Dominus ſolitus recipere canonem ab emphyteuta vendente, in qua poſſeſſione dicitur eſſe , donec per emptorem illa negetur, & tunc competit ſpolium:quia, vt eo ipſo poſſit Dominus frui , oportet exiſtere in poſſeſſione percipiendi penſionem,quo caſu, quemadmodum aduerſus vendentem : ſi negauerit ſoluere, poteſt vti Interdicto vnde vi ; ita etiam contra ſucceſſorem ab eo cauſam habentem. Aut Dominus directus adhuc non erat in poſſeſſione percipiendi penſionem , quando emphyteuta vendidit,& tunc ſpoliatus dici non poteſt.

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Theſaurus quid ſit,nu.1.

Emphyteuta,ſi inueniat theſaurum in re emphyteutica,cuius ſit,n. 2.3.& 4.

Amplia com.op.quod ſit emphyteutæ,n.7.

Amplia 2.nu.8.

Amplia 3.num.10.

Decl.niſi eſſet pecunia de recenti abſcondita,n.11.

Decl.etiam niſi eſſet inuentus theſaurus arte magica , & poterit inuentor puniri,num.12.

Et Theſaurus applicatur Fiſco pro medietate,n.13.

Inuentor tamen poterit retinere , donec condemnetur per ſententiam;licet aliqui contra nu.14.

Venditio,ſiue conceſſio in emphyteuſim,reſcindi non poteſt, virtute l.2.Cod. de reſc. vend. eo quia, ibi theſaurus fuit inuentus, num.17.

Onus probandi theſaurum eſſe, & non pecuniam de recenti abſconditam cui incumbat n.19.& 20.

Theſaurus in fundo alieno inuentus, non data opera,cuius ſit, numer.21.

Theſaurus inuentus , data opera,in fundo alieno, etiam volentibus Domini,cuius ſit,& an poſſit puniri n.22.

Contra occupatorem theſauri, agi poteſt criminaliter, & ciuiliter num.23.

Dominus directus,ſi inueniat theſaurum in re emphyteutica,cuius ſit num.24.

Theſaurus , ſi fuerit inuentus in fundo emphyteutico per extraneum,cui applicari debeat,n.25.

Theſaurus, hodie de conſuetudine, vel vigore ſtatutorum particularium cuius ſit , & an debeat inuentor expectare ſententiam Iudicis,num.27.

Statuta laicorum contra clericos, & bona Eccleſiæ,vel loca ſacra, & religioſa,non valent,n.28.

Theſaurus inuentus in loco ſacro , vel religioſo , vel bonis Eccleſiæ cuius ſit,num.29.

Arena,& argenti fodina,auri, vel cuiuſcunque materia, an ſint emphyteutæ,vel Domini,eod.nu.29.

Cætera pro hac materia,nu.30.remiſſiuè.

PRæſens quæſtio erit potius curioſa, quam vtilis: quia eſt de rebus rarò contingentibus , & meis temporibus , qui theſauros quærebant , vendiderunt bona propria,vt incerta inuenirent,& vtrunque amiſerunt. Quæro igitur , An emphyteuta , qui inuenit

theſaurum in fundo emphyteutico, totum ſibi lucri-
faciat,& acquirat:vel potius Domino directo?Et præ-
1 mittendum venit , quod theſaurus eſt pecunia ab
ignotis Dominis vetuſtiori tempore abſcondita, *l.1.C. de theſauris lib.10.* vel depoſitio pecuniæ,cuius memoria
non extat, vt *ff. de acq.rer. dom. leg. nunquam, §. theſaurus,*
Nauar. *in manu.confeſ.cap.17.nu.172.* Proſp.Farin.qui alios
refert. *de diuerſ.quæſt.104.num.19.* His præmiſſis,ſciendum
eſt,quod Gloſ. *in §.theſauros,Inſt.de rer.diuiſ.* tenet, quod
2 emphyteuta,ſiue Vaſallus, ſi inueniant theſaurum in
re emphyteutica, ſiue feudali , ſibi acquirant: & hanc
Gloſ. opinionem eſſe communem , dicit ibi Silueſt.
* Aldob.quam etiam ſequitur Bart.Bald. & Io. de Pla-
tea *in d.l.1.C.de theſ.* & Ang.Port. & alij *in d.§.theſauros.*
Burſat. *conſ.209.nu.5.lib.2.* cum aliis allegatis per Farin.
d.qu.nu.13. & de com. teſtatur etiam Valaſc. *de iur.emph. quæſt.15.in principio:* licet ipſe teneat contrarium.

Contra tenent antiquus Gloſ. Placent. Spec. *de emphyt.§.nunc aliqua,num.158.ver.132.* & ibi Ioan.And.&
tacitè ſequitur Iaſ. *in l.2.num.8.C.de iur.emph.* Io.Garc. *de expenſis,cap.22.num.52.* quibus accedit Nauar. *d.cap.17.nu.173.* & Valaſc. *d.qu.15.num.1.ver.ergo autem,& nu.19.* vbi te-
net, quod hæc opinio ſit æquior, vt dimidia ſcilicet
theſauri adiudicetur Domino directo , & altera em-
phyteutæ.Mouentur iſti,quia emphyteuta, & Vaſal-
lus non ſunt pleno iure Domini, ſed ſolum vtiles; &
ideo non verè,nec propriè Domini ſunt,vt *l.1.§.qui in perpetuum,ff. ſi ager. vect.* ibi licet Domini non effician-
tur.Secundò mouentur,quia lex defert theſaurum in-
tegrum inuenienti ſolum in agro ſuo,vt *in d.l.vnica,C. de theſauris, & dict. §.theſauros,* & cum emphyteuta,ſiue
Vaſallus,non ſint verè Domini;ſequitur,quod dimi-
dia emphyteutæ,ſiue Vaſallo,& altera Domino dire-
cto debeatur; Et non obſtat , quod vtile dominium,
ſecundum hanc opinionem , nihil prodeſt ; Quia re-
ſpondent,vtile dominium prodeſt ad hoc,vt ſiue the-
ſaurum emphyteuta reperiat fortuito caſu, ſiue con-
ſulto, ſuum faciat pro dimidia : cuius contrarium eſt
in eo , qui reperit in loco prorſus alieno : is enim , ſi
conſulto perquirat, nec dimidium lucrifacit,ſed inte-
ger theſaurus Domino datur,vt dicunt omnes *in d.§. theſauros,& in d.l.vnica.* Nauar. *d.c.17.num.172.* & alij per
Valaſc. allegati *in d.qu.15.num.1. in fine.* Et eandem opi-
nionem ſequitur etiam Caualc. *dec.15.par.2.nu.4.* & no-
uiſſimè Bonac. *in tract.moralium,par.2.diſp.7.quæſt.3.num.8.*
Peregr. *de iur.Fiſc.lib.4.tit.2.in fine.* Garc. *de expenſis,cap.22. num.52.*

4 Verum hæc opinio , vt ipſemet Valaſc. dicit , eſt
contra communem opinionem, vt, & alij atteſtantur
ſupra, & nouiſſimè Farin. citato loco , & in Vaſallo
tenent Andr.de Iſern.& Iac.Aluarot. *in tit.Quæ ſunt regalia* , quos refert Valaſc. Mouentur iſti hac ratione;
quia lex defert theſaurum ei, qui reperit in ſuo loco,
vt *in d.§.theſauros,& l.vnica:* ſed emphyteuta prædium
emphyteuticum ſuum dicere poteſt, *leg.fin.poſſeſſores in*
* *fine,C.de fund.patr.lib.11.* & eſt com.opin. & habet etiam
in rem actionem,pro fundo emphyteutico, *l.1.in fine,ff. ſi ager.vect.* & rei vendicationem,vt ſupra diximus hoc
titulo *quæſt. 13.* Et in rei vendicatione probari debet
dominium.Habet etiam emphyteuta remedia poſſeſ-
ſoria, & alias actiones, de quibus ſupra hoc eodem
titulo: & ideo dici poteſt meritò Dominus, & poſſeſ-
ſor,vt notaui ſupra, *quæſt.14.* Præterea mouentur ratio-
ne , & æquitate naturali ; quia ad emphyteutam
damna fortunæ circa fructus, imo, & rem ipſam, niſi
funditus pereat , pertinent , vt diximus *de ſol. canone quæſt.13.num.8.* & cum inuentio theſauri accidat ex be-
neficio fortunæ *l.ſi is qui.ff.de acq.rer.dom.* & Dei benefi-
cium appellat *l.vnica ſupra citata;* ſequitur, vt qui ſentit
incommoda , debeat ſentire commoda , *leg. ſecundum naturam,ff.de reg.iur.& cap.qui ſentit,eod.tit.lib.6.* Deinde in
emphyteutam transfertur vtile dominium , vt in
Prelud.quæſt.5.num.9. ergo eſt Dominus.Nec obſtant ea,
quæ in contrarium adducuntur , quia cum emphy-
teuta ſit Dominus vtilis (vt dictum eſt),negari non
poteſt, quin verè ſit Dominus ; & ita intelligi debet
text. *in dict.l.1.§. qui in perpetuum,* provt intelligit Gloſ.
Nec Valaſc. qui nititur defendere hanc ſecundam o-
pinionem contra communem,poteſt dici contrarius:
nam *num.9.* dicit,Cæterum retenta communi,quæ to-
tum theſaurum emphyteutæ defert , maius dubium
habet ; ſed tenenda eſt , Et hanc opinionem tenuit
Rot. coram Manzan. in Romana lapidum, & ſtatua-
rum 14. Maij 1612. quam refert Grat. *diſcept. forenſ. cap. 453.num.6.& 19.* vbi quod hæc ſit verior, & magis com.
opin.teſtatur. Quam com.& magis com.op. ego limi-
tarem , non habere locum , quando emphyteuta re-
ſponderet partem omnium fructuum; quia licet the-
ſaurus non ſit in fructu,tamen haberi debet loco fru-
ctuum, per ea, quæ dicit idem Grat. *d.cap.num.12.* cum
in caſu iſto, Dominus non tranſtulerit in emphyteu-
tam, totum vtile dominium , per ea, quæ dicit idem
Grat. *citato loco,num.4. & 14.* & per ea, quæ diximus *de var.cad.qu.2.n.58.* & ideo in hoc caſu tenenda erit opin.
de qua ſupra *num.3.*

5 Dubium tamen oritur , An requiratur realis ap-
prehenſio,vel ſufficiat ſola inuentio? Et in hoc etiam
articulo adſunt duæ opiniones:quarum vna eſt,quod
requiratur realis apprehenſio,& non ſufficiat ſola in-
* uentio,tenent Iacob.Pet. & Io.Fab. *in §.item lapilli,Inſt. de rer.diuiſ.* Cyn. *in l.licet,nu.6.C. de acqu.poſſ.* & ibi Alciat.
qui hanc com.appellat *num.39.* & Rom.Caſt.& Iaſ. *in l. 3.§.Neratius,ff.de acq.poſſ.* Rebuff. Platea, & Luc. *in dict.l. vnica.* Bart. *in l.nunquam,§.theſauros, & in l.ſi Barſatorem,C. de fideiuſſ.* Nicaſ. *in d.§.theſauros,nu.7.* Et hanc etiam com.
profitetur Soc. *in d.§.Neratius,* & Gomez. *in l.Tauri 45.nu. 47.* vbi ampliat , ſiue theſaurus ſit inuentus in fundo
alieno , ſiue proprio:cum vtroque caſu, poſſeſſio non
acquiratur per viſum,& aſpectum,ſed per apprehen-
6 ſionem,Qui etiam ex hoc infert, quod ſi plures vidiſ-
ſent, & inueniſſent theſaurum, vel aliam rem vacan-
tem, illa efficitur eius, qui prius eam apprehenderet,
Doctores *in d.§.lapilli.* Ampliat etiam, ſi ſtatutum di-
ceret,quod tales res acquirantur per inuentorem, ad-
huc tamen requiritur apprehenſio. Farin. *d.q.nu.26.* Et
quamvis hæc ſit receptior opinio, dicit Valaſc. *d.qu.15. num.2.* tamen ipſe contrarium tenet, quod ſufficiat ſo-
la inuentio theſauri,per Gloſ. *in l.vnica ver.inuenit,* ſupra
allegata , & §. *lapilli* , & per Port. *in §.theſauros,* & ibi
Claudius , & per alios ab ipſo allegat. intelligendo,
modo inuentor demonſtrauerit animum acquirendi,
quem etiam refert,Grat. *d.c.453.n.24.*

7 Amplia prædictam com. opin. vt habeat locum,
etiam,ſi theſaurus reperiatur per famulos, aut opera-
rios emphyteutæ, non minus, quam ſi ipſemet repe-
riſſet.Platea *in d.l.vnica,* & ibi Rebuff.Claud. *in d.§.theſauros.* Valaſc. *d.qu.15.num.3.* ſequitur Farin. *ead.qu.104.nu. 4.* in fine,& Grat. *d.cap.453.num.25.*

8 Amplia ſecundò,habere locum etiam,ſi quis in præ-
dio emphyteutico ſciens theſaurum reconditum, ac-
cipiat in emphyteuſim , vel emat à Domino directo,
ignorante theſaurum ibi eſſe, vt nihil teneatur reſti-
tuere Domino , vel venditori, vt tenet S. Thomas ſe-
cundæ *qu.66.art.5.* quem ſequitur Nauar. *d.cap.17.ſub nu. 175.ver. qui vero emit,* reprobata opinione Angel. quibus
etiam adhæret Valaſc. *ead.qu.15.num.5.* Motus ratione,
quia venditor , ſiue Dominus directus , nulla re frau-
datus eſt,cum nec etiam theſaurus , quem ignorabat,
ſuus

ſuus erat, quoad dominium, vel poſſeſſionem, quia
9 theſaurus in nullius bonis eſt, *dict. l. nunquam, §. thesau-
rum, & leg. vnica, Cod. de theſauris*, Et ideo merito non po-
teſt conqueri aduerſus emptorem, vel emphyteutam.
Farin. *ead. quæſt. 104. num. 20.* qui alios refert, licet aliqui
contrarium teneant, vt ipſe refert; Prædictam quoque
opinionem tenet Burſat. *conſ. 409. nu. 6. 13. & 14.* cum aliis
allegatis per Burg. Caualc. *dict. deciſ. 15. num. 15. par. 2.* Et
hæc opinio defenditur auctoritate Euangelij Matth.
13. Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito
in agro, quem qui inuenit, præ gaudio vadit, & vendit
vniuerſa quæ habet, & emit agrum illum. Nec etiam
10 tenetur emptor ſiue emphyteuta indicare Domino,
ſiue venditori theſaurum latere in fundo. Bonac. *loco
citato, num. 7.* Grat. *d. cap. 453. num. 26.*

11 Secus tamen, ſi eſſet pecunia de recenti abſcondita,
quia non cenſeretur vendita. Pet. Gherard. *ſing. 95* Bur-
ſat. *d. conſil.* Fab. de Mont. *de empt. & vend. cap. 262. num. 34.*
Platea *in dict. l. vnica* Borg. *d. num. 15.* Nauar. *eod. cap. 17. num.
175. ver. ſequitur tertio.* Farin. *eod. num. 20.* Valaſc. *dict. quæſt. 15.
num. 8.* in terminis noſtris, dicens, quod pecunia recon-
dita in muro, vel pariete, & poſtea domo vendita, vel
emphyteuticata, illa pecunia non erit emphyteutæ,
vel emptoris: quia non eſt theſaurus, nec intelligitur
vendita, nec emphyteuticata, ex ſententia Bartoli,
Baldi, Aug & aliorum.

12 Declaratur tamen prædict. communis opinio, vt
non habet locum, ſi theſaurus eſt inuentus arte ma-
gica, aut qualibet arte, legibus odioſa: quia hoc caſu
theſaurus ſpectaret ad Principem, vel eius Fiſcum, &
non ad inuentorem, quocunque loco inueniatur, text.
eſt *in dict. l. vnica.* & ibi Doctores. & *l. nemo,* & ibi pariter
ſcribentes, *C. de maleſic.* Grat. *d. cap. 453. num. 25.*

13 Subdeclara, quod pars, quæ debetur Domino fun-
di, non eſt applicanda Fiſco, ſed ipſi Domino fundi,
ne fiat deterioris conditionis: ex eo, quod ſit inuentus
theſaurus arte magica. Bonac. *ſupra citato loco, num. 6.* ex
ſententia Leſſ. *lib. 2. cap. 5. num. 66.* & aliorum.

14 Et prædictam declarationem tenet etiam Nauar.
dict. cap. 17. num. 175. ver. ſexageſimo quarto, vbi dicit, quod in
foro conſcientiæ poteſt inuentor retinere quouſque
condemnetur per ſententiam: quia pæna eſt, per Gloſ.
ſingularem *in c. fraternitatis 12. qu. 1.* quæ opinio damna-
tur à Valaſc. *ibidem num. 4.* quod ſcilicet, non poſſit re-
tineri in conſcientia, ſine tamen ratione: cum ſo-
lum dicat, theſaurum eſſe inuentum contra legem
diuinam, & humanam: & ideò, niſi prius à Fiſco the-
ſaurus vendicetur, inter pauperes erogari tutius pu-
tat: quia non iuſtè apud Deum retinentur iniuſtè
quæſita. Sed pro opinione Nauar. faciunt ea, quæ di-
ximus *de vir. ead. quæſt. 18. num. 5. & ſeq.* & eius opinionem
ſequitur Bonac. citato loco, & ea, quæ dicit Valaſc.
procederent, quando res haberet Dominum: theſau-
rus autem non eſt in bonis alicuius, vt ipſemet dicit,
ibi *num. 5.* ex mente aliorum; Sed opinio Valaſc. vide-
tur tacitè approbari, licet malè, per Farinac. *ead. qu. 104.
n. 18. in fine:* dum vltimo loco ponit opinionem Valaſc.
contra Nauar. Sed defendi poteſt; quod non ſemper
Doctores approbant vltimam opinionem, quando
ſimpliciter referunt.

15 Prædictam quoque declarationem, quod theſau-
rus inuentus arte magica pertineat ad Principem, &
eius Fiſcum, tenet etiam Bart. *in d. l. vnica* Bald. Ang. &
Lucas de Penna. Aret. Minſing. & Nicaſ. *in d. §. theſauros,*
Villalob. *com. op. litt. T. ver. theſaurus num. 111.* Afflict. *dec. 321.
nu. 7.* Borg. *d. dec. 15. nu. 6.* cum aliis, quos cumulat Farin.
dict. qu. 104. num. 18. Mant. *de tacit. lib. 4. tit. 16. num. 57.* & pote-
rit puniri, vt dicunt omnes, ſicut refert Caualc. *d. dec.
num. 1.* & Burſat. *d. conſ. 209.*

16 Nec venditio, ſeu conceſſio in emphyteuſim pote-
rit reſcindi, virtute *l. 2. Cod. de reſcind. vend.* quia læſio
non aderat tempore contractus, & nondum erat de-
tecta læſio, & theſaurus repertus, ita Crauet. *conſ. 21.
num. 17. volum. 1.* quæ ſunt intelligenda, quando iſta pe-
cunia non fuit abſcondita ab ipſo venditore, vel Do-
mino directo, vel eorum maioribus, & hoc coniectu-
ris appareret. Exemplum: quando eſſet theſaurus, &
non pecunia abſcondita de recenti, ſi vas in quo fuit
reperta pecunia, vel etiam ipſa pecunia reperiretur
corroſa, rubiginoſa, & ſtampa eſſet antiquiſſima: nam
tunc haberetur pro theſauro; ita Borg. *dict. dec. in fine,* &
quod non detur auxilium *l. 2. Cod. de reſc. vend.* quia em-
ptor, vel emphyteuta non habent theſaurum, ex em-
ptione, vel ex contractu emphyteutico, ſed ratione
inuentionis, & ex cauſa diuerſa, dicit Rom. *in l. ſi quis,
cum alter, ff. de verb. oblig.* & Iaſ. *in d. §. Neratius num. 8. & in
l. 3. de acq. poſſ.*

17 Contra tamen tenet Valaſc. *d. quæſt. nu. 9. ver. ſed quia:* &
quod detur remedium *l. 2.* quando emptor ſciuerit
eſſe theſaurum in fundo, tenet etiam Alciat. Parergon
lib. 7. lib. 1. vt refert. Mant. *lib. 4. tit. 16. numer. 51.* de tacit. Sed
* ſupra d. op. eſt magis recepta, vt atteſtatur Mant. Et
reſp. contrariis Gab. *de empt. & vend. concl. 1. num. 111.* Farin.
d. qu. ſub nu. 1. & Grat. *d. cap. 453. num. 26.*

Allegauti autem pecuniam inuentam eſſe theſau-
rum, & ſic antiquitus eſſe abſconditam, & memoriam
non extare de tempore in quo fuit recondita, incum-
bit onus probandi. Platea *in dict. leg. vnica, num. 6.* Aret. *in
dict. §. theſauros, numer. 2.* Peregr. *de iur. Fiſc. lib. 4. tit. 2.* Rub.
de theſauris, num. 10. concl. 8. Valaſc. *dict. num. 8.* vbi in dubio,
ſi conſtare nequeat, an illa pecunia abſcondita ſit
18 theſaurus, nec ne, inuentore aſſeuerante eſſe theſau-
rum, Domino è contra id negante, probationis onus
incumbere dicit ei, qui aſſerit eſſe theſaurum: quia ius
præſumit non eſſe, ex ſententia Io. de Platea *in dict. leg.
vnica, col. 3. nu. 6.*

19 Sed contrarium, quod imo in dubio præſumatur
theſaurus, pecuniaque antiquitus abſcondita, tenet
Ang. Aret. inter conſilia criminalia diuerſorum, *conſ.
71. nu. 65. tom. 1.* Verum eius opinio poteſt habere locum,
quando (vt dictum eſt) pecunia inuenta in ſui facie
oſtenderet antiquitatem, vt quia eſſet corroſa, & mul-
tum ruginoſa, prout in caſu, in quo conſuluit Burſ. *in
d conſ. 209. num. 15.* & Borg. loco citato, & ſequitur Farin.
d. qu. 104. num. 23.

20 Dicetur etiam probatum, non extare memoriam
de tempore abſconditæ pecuniæ, quando ſic probare-
tur per teſtes, deponentes de communi æſtimatione,
& aliàs, quæ probatio transferret onus probandi in
aduerſarium. quod pecuniæ fuerint eo loci à prædi-
ctis reconditæ ſecundum Ioan. de Platea *in ead. l. 1. nu. 6.*
Aret. *in d. §. theſauros, num. 2.* Pereg. loco citato. Burſ. *eod.
conſ. num. 12.* quos refert Farin. ibidem *num. 24.* Et licet fa-
ma, & communis æſtimatio ſufficiat ad probandum
theſaurum, & pecuniam fuiſſe antiquitus abſcondi-
tam; non tamen ſufficit ad probandum, quod eadem
pecunia fuerit ibi poſita ab aliqua perſona. Angel.
Aret. *d. conſil.* quem refert Farin. *d. loco n. 23.*

21 Et quia eſt receptiſſima ſententia, quod theſaurus
in fundo alieno inuentus caſu fortuito, & non data
* opera, pro dimidia ſpectat ad inuentorem, & alia me-
dietas ad Dominum fundi, per tex. *in dict. leg. vnica:* dum
ibi dicitur, quod, ſi forte, vel arando, vel aliàs terram
alienam colendo; vel quocunque caſu, non ſtudio
perſcrutandi in alienis locis, theſaurum inuenerit; id
quod repertum fuerit, dimidia retenta, altera dimidia
data, cum locorum Domino partiatur. Gloſ. ibi *in
ver. ſuo*, vbi de mercenario inueniente theſaurum, &

de Ruſtico ligonizante agrum, tenet etiam, Nauar.
dict.cap.17.num.172.in principio. Couar.*in reg.peccatum par.3.*
§.2.nu.2.de reg.iur.in 6. vbi teſtatur ſupra d.ſententiam
eſſe receptiſſimam. Villalob. *in com.op.litt.T.ver.theſaurus*
num.112. Burſat.*d.conſ.209.num.3.* Farin.qui multos refert
d.quæſt.104.num.6.

22 Sed non licebit data opera theſaurum quærere in
alieno loco, nec etiam volentibus Dominis, ſiue em-
phyteutis: Et ſi theſaurus inueniatur, non erit inuen-
toris; imo quærens, extra ordinem, Iudicis arbitrio,
puniendus eſt, text.*eſt in dict.leg.vnica*, & ibi notant Pla-
tea, & alij; & plures refert Farin. loco citato, *numero 5.*
vbi tenet, quod talis pœna non habet locum ex ſola
inquiſitione, niſi etiam theſaurus fuerit inuentus.
Sed quæ poteſt eſſe ratio, quare Dominus non poſſit
in ſuo fundo dare licentiam inueniendi theſaurum,
cum lex illa vnica non declaret? Doctores tamen af-
ferunt plures rationes; quia, vt plurimum theſaurus
quæritur arte magica, quæ ratio poteſt militare
etiam in Domino, Alia ratio eſt, quod non deſeratur
cultura agrorum; Et idem dicendum venit in Domi-
no; Et ideò Valaſc.*d.quæſt.15.nu.7.* dicit, quod ipſe nun-
quam potuit concludentem rationem inuenire, niſi
quod lex voluit, ſaltem quoad non Dominos præ-
diorum, extinguere effrenatas hominum cupiditates,
qui forſan illis temporibus toti erant in theſauris
perquirendis intenti. Et quod theſaurus ſpectet ad
Dominum fundi, & ſic ad emphyteutam, quando eo
inuito ignorante, vel volente, tenet Bart.*in dict.l.vnica*,
vbi eſt tex. Bald. & Luc.de Penna. Et Bart. dicit, no-
tandum caſum in quo Dominus non poteſt permit-
tere in ſuo, vt quis operetur, ad effectum, vt acquirat
proprio operantis nomine: ſed bene poterit permit-
tere, vt alter operetur, & theſaurum quærat nomine
ipſius Domini, & ad ipſius vtilitatem; Et hæc eſt
* communis opinio, vt per Villalob.loco, & num.cita-
tis, & per Farin. ibi *numer.4.* qui plures concordantes,
& de com.atteſtantes refert, & Lucas de Penna *in dict.*
leg. vnica, ampliat, quod non valet licentia Principis
de effodiendo metallum. Et Ioan. de Platea ibidem
ampliat, quod nec publici metallarij poſſunt in fun-
do alieno theſaurum perquirere, inuito Domino, &
quod theſaurus in fundo alieno inuentus data ope-
ra, nihil Fiſco debeatur. Villal.*eod.num.112.* & hanc opi-
nionem communem etiam appellat Burſat. *dict. conſ.*
* *209.num.3.* Menoch. quoque *de præſ.præſ.30.numer.7.lib.5.*
cum aliis allegatis per Farin. *dict.quæſt.numer.3.* Licet
Nauar.*dict.cap.17.num.172.ver.ſed ſi data opera*, dicat, quod
theſaurus, ſi de conſenſu Domini fuerit inuentus, to-
tus quæratur inuentori, ſed ſi ſine conſenſu, totus
quæratur Domino loci: Sed eius opinio eſt contra
communem.

23 Sciendum eſt etiam, quod contra theſauri occu-
patorem, agi poteſt ciuiliter, & criminaliter, vt decla-
rat optime Farin.*d.qu.n.27.vſque ad 32.*

24 Quærendum eſt etiam è contra, ſi Dominus dire-
ctus inueniat theſaurum in re emphyteutica, ad
quem pertinebit, an ad ipſum, an vero ad emphyteu-
tam? Angel.Aret.*in dict.§.theſauros, inſt.de rer.diuiſ.* tenet,
quod dimidiam partem debeat habere Dominus di-
rectus, & alteram emphyteuta: Quia Dominus in
hoc caſu habendus eſt, tanquam extraneus; Et ean-
dem opinionem tenet ibi Silueſter Ald.quibus adhæ-
ret Valaſc.*dict.qu.15.num.9.* Nauar.*d.cap.17.num.172.ver.&*
è contra. Quid autem, ſi non caſu fortuito Dominus
theſaurum inueniat, ſed data opera? Credo, ſi tenemus
opinionem, quod ipſe, tanquam extraneus reputari
debeat, nihil debet habere: ſed totus ſpectabit ad em-
phyteutam, & hoc eſt, quod tenet Valaſc. ibi *numer.9.*
dum dicit. (Cæterum, retenta com.opin. quæ totum
theſaurum emphyteutæ defert, maius dubium ha-
bet, ſed tenenda eſt:) nam ipſe ſupra tenuit contra
communem.

25 Quærendum eſt inſuper, Si extraneus in fundo
emphyteutico, vel feudali theſaurum inueniat, an
partire debeat cum Vaſallo, vel emphyteuta, vel cum
Domino? Et dicendum eſt, quod debeat partire cum
Vaſallo, vel emphyteuta, & non cum Domino dire-
cto: quia quando habens directum dominium con-
currit cum emphyteuta, vel Vaſallo, & ſic cum ha-
bente vtile dominium, ad idem præfertur, habens
vtile. Aret. in ſpecie *in dict.§.theſauros*, & ſequitur ibi
Port.Minſing. & Nicaſ.Valaſc.*dict.quæſt.15. in fine* & alij
quos refert Farin.*d.quæſt.nu.13.* Licet aliqui contrarium
teneant, vt ibi, & Grat.*d.c.453.in fine.*

26 Quærendum etiam venit, Quid hodie ſeruetur de
conſuetudine? Hanc quæſtionem ponit Farin. *ead. qu.*
in fine, & concludit dicendo, quicquid ſit de iure, ho-
die de conſuetudine ferè totius Orbis, theſaurus ad
Fiſcum pertinet, ſicut teſtatur Couar. ex mente alio-
rum Theologorum, *in d.Regula Peccatum, p.[illegible].§.2.nu.4.*
vbi reſpondet Sylueſt. hanc conſuetudinem damnan-
ti, in Sum.*in verbo Inuentum §.ſexto.* Sed quod hæc con-
ſuetudo non ſit vbique prout atteſtatur Couar. &
Farin. colligitur ex his, quæ dicit Nauar.*in d.cap.17.nu.*
175. vbi ait, quod vbi ſunt de hoc leges, illæ ſeruandæ
27 ſunt; ſed non eſt expectanda ſententia Iudicis, vt re-
ctè monuit Caiet.*212.num.66.art.3.* quia hæc reſtitutio
non ſit in pœnam. Bonac. quoque *in d.par.2.moral.diſp.*
1.quæſt.3.punct.6. in fine tenet, quod prædicta procedunt
de iure communi; non vero de iure particulari ali-
quorum locorum, in quibus extant ſtatuta particu-
laria, quæ ſeruanda ſunt in illis locis; Et ſic conſuetu-
do prædicta non eſt vbique. Præterea Doctori atte-
ſtanti de conſuetudine, non eſt credendum, vel, ſi eſt
credendum, creditur in Curiis, in quibus ipſe verſa-
28 tur, vt diximus *de ſol.can.quæſt.1.numer.102.* Deinde ſtatu-
ta huiuſmodi condita à Principibus ſæcularibus, non
haberent locum contra Clericos, & Religioſos, nec
contra bona Eccleſiaſtica; vt per Doctores, quos refert
Caualc. *dict.deciſ.15. numer. 12.* & nos diximus in tit. *de*
melior.quæſt.10.numer.18. Et ideo ſequitur, quod medietas
theſauri inuenti in bonis Eccleſiæ, aut in loco ſacro,
29 vel religioſo ſpectat ad Fiſcum Eccleſiæ, & alia me-
dietas ad inuentorem: vt per Ioan.de Platea *in dict.leg.*
vnica. Aret.*in dict.§.theſauros*, & ibi Nicaſ.*num.8.* & alij re-
lati per Farin.*dict.quæſt.num.12.* Et Caualc.*dict.dec.15.num.*
12. Vbi dicit, quod hodie ex mente Aret.Nicaſ.Port. &
aliorum *in dict.§.theſauros inuentos in loco ſacro vel reli-*
gioſo, vel in bonis Eccleſiæ, pertinere non ad Principem, &
Dominum ſæcularem, vel Fiſcum Regium: ſed ad
Eccleſiam; Et ſic Villalob.qui de com.teſtatur in con-
trarium, male loquitur his temporibus, & ita Caualc.
iudicaſſe dicit in facti contingentia, ibi *numer.10.11.*
& 12. & Bonac. *citato loco numer.5.* ſed ſi data opera, &
non caſu fortuito fuerit in dictis locis inuentus, ſpe-
ctabit ad Dominum loci, Farin. *dict. quæſt .numer.11.*
in fine.

Infertur ex ſupradictis, quod cum arenæ, vel cretæ
fodinæ, vel argenti fodinæ, vel auri, vel cuiuſcunque
materiæ habeantur in fructu, & tanquam fructus
emphyteuſis conſiderentur, *leg.diuortio §.ſi vir in fundo.*
in fine.ff.ſol.matr. Corb.*de canſ.priuat. ob non ſol. c.un. ampl.8.*
num.4. & æquiparetur vſufructuario, vt aliàs dixi-
mus: Ideo ſequitur, quod ſpectant ad emphyteutam,
ſicut etiam omnes ſtatuæ, lapides, & ſimilia, ſunt em-
phyteutæ: vt tenuit Rota coram Manzanedo ſupra
allegata, vt refert Grat. *dict.cap.453.numer.7.* niſi tamen

ex inciſione fundus redderetur infructuoſus. Farin. *de var.& diuerſ.quæſt.qu.64.in ſpec.2.num.41.* Quod ego intelligerem, quando emphyteuta eſſet Dominus omnium fructuum: ſecus, ſi reſponderet Domino partem; quia deberet habere partem; ſicut dixi de arboribus, in tit. *de diuerſ.caducit.qu.2.n.58.& ſupra num.4.*

30 Cætera pro iſta materia theſauri, videnda ſunt apud Farin, *in d.qu.104.* per totam.

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

Pater non habet vſumfructum in bonis libellariis, & emphyteuticis filiorum, num.1.

Cont.num.3.ſed prima eſt verior,& com.

Declara, non procedere, quando filij ſunt Domini directi, nu.9.

Emphyteuſis eſt quædam ſpecies ſeruitutis, in qua non poteſt dari ſeruitus ſeruitutis, n.2.

Pater in bonis, in quibus non habet vſumfructum habet tamen commoditatem, conſiſtentem in adminiſtratione, pro qua tenetur cauere de vtendo arbitrio boni viri,& alia facere, num.4.& 8.

Alienatio ratione dictæ commoditatis eſt interdicta filiis, & diſpoſitio inter viuos, nu.5.contrarium n.6.& 7.

Pater non eſt legitimus adminiſtrator bonorum in quibus non habet vſumfructum, num.7.

Patris conſenſus non requiritur in iis in quibus non habet vſumfructum, ſed ſolum in iis, in quibus habet, num.8.

Differentia inter commoditatem prædictam, & vſumfructum, num.8.

Filiuſfamilias, non poteſt concedere in emphyteuſim bona, in quibus pater habet vſumfructum ſine eius conſenſu, n.10.

QVamvis pro hac quæſtione aliqua tractauerimus ſupra, in titulo *de ſol.can.quæſt.12.* nihilominus in
1 præſenti. melius, & vberius illam diſcutere intendimus. Vtrum ſcilicet Pater in bonis emphyteuticis, & libellariis filiorum habeat vſumfructum? Et reſpon-
* dendum eſt, quod non: & hanc eſſe com. op. teſtatur Caualc. *de vſufr.mul.rel.ſub num.179.ver. hinc eſt Patrem*; Et ratio eſt: quia filius non ſentiret ex emphyteuſi aliquam vtilitatem: nam breui manu accepta tranſiret ad patrem: & etiam, quia daretur ſeruitus ſeruitutis, quod non poteſt; *l.1.ff. de vſuf.legat.* & emphyteuſis eſt quædam ſpecies ſeruitutis. Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 20.*
2 *num.8.* Sed an ſit ſeruitus propriè? Videndus eſt Valaſc. *de iur.emph.quæſt.1.num.18.* vbi quod ſit impropria tenet, & filius cogeretur eandem ſeruitutem reſtituere patri; eſſetque inutilis, & ſuperflua ipſi filio, vt per DD. quos ibi Caualc. refert; cuius opinionis eſt etiam Aſcan.Clem. *de pat.pot.effect.2.fol.68.ver. ſeptimo limita,* vbi alios citat: & ſequitur Rot. Macer. vt per M. Ant. de Amatis, *deciſ.70.num.21.* ex ſententia Io.And.Curt.Boer. & Vrſil. ad Afflict. & maxime (dicit ipſe) quando emphyteuſis eſſet Eccleſiaſtica,& filius eſſet Clericus: & eandem op. videtur tenere Rot. *in recent.part.2. deciſ. 723.numer.14.* vbi dicitur, quod pater non habet vſumfructum in iis, in quibus filius habet conſortem proprietatis.

Contratium tenet Valaſc. *de iur.emph.qu.38.nu.28.* qui alios refert. Sed prima opinio eſt verior,& communis, & Pet. Duen. *reg. 363.* qui facit regulam, quod patri quæratur vſusfructus bonorum feudalium, quam limitat tribus modis.

4 Declaratur tamen, quod licet pater non habet vſumfructum in bonis emphyteuticis, & aliis, in quibus non habet vſumfructum: habet tamen in illis commoditatem, quæ conſiſtit in adminiſtratione, vt per Clemen. *num.44.* loco citato, & Caualc. ibidem *nu. 182.* Io. Dilect. *de art.teſt.c.tit.16 nu.1.* Ang. *Inſt. per quas perſ. nob.acq. §.1.num.5.* & alios refert. Marius Burg. *de Laud. inſp.4.num. 27.par.1.* niſi tamen dicta commoditas prohibita per teſtatorem expreſsè fuiſſet acquiri ab ipſo patre. Dilect. *eod.caut.in fine,* & Burg. eod. loco & Angel. *Inſt.per quas perſ.nob.acq.§.1.*

5 Declaratur ſecundò, quod ratione dictæ adminiſtrationis, & commoditatis, quam habet pater in dictis bonis, eſt filiis interdicta alienatio eorundem bonorum, vt tenet Pariſ. *conſ.157.n.5.p.4.* quod dictum (dicit idem Clem.) ſi verum eſt, tollitur quod dicit Cra-
6 uet. *conſ.39.num.2.* ex ſententia etiam Paul. de Caſtr. *conſ. 381.lib.1.* & Rom. *conſ.512.vol.2.* ver fallit ſecundo: ſcilicet, quod, quando pater non habet vſumfructum in bonis aduentitiis filiorum, filij poſſunt bona aduentitia alienare; ſed de veritate huius dubij ſe remittit Clem. ad ea, quæ dicit Rimin. *in §.1.Inſt.per quas perſ.nob.acq.nu.131.*

7 Sed meo iudicio, opinio Pariſ. non eſt tenenda, quia in iis, in quibus pater non habet vſumfructum; non eſt legitimus adminiſtrator. Capic. *dec.56.* M.Ant. de Amat. *d.dec.n.2.* qui alios congerit, Ioſeph Ludouic. *dec.Peruſ.13.nu.8.* Clem. *ibidem nu.11.* Præterea patris conſenſus requiritur ſolum in iis, in quibus habet vſumfructum, Ludouiſ. *dec.391.numer.2.* & ideo filius poterit alienare bona feudalia, & emphyteutica, & alia in quibus pater non habet vſumfructum ſine eius conſenſu, eſt tex expreſſus *in Auth.vt licet matr.& Au.in principio*; Et idem tenet Crauet. *conſ.84.num.9.& conſ.92.num. 1. ver. ſed poſito.* Et Clar. *in §.donatio quæſt.6.* atteſtans de
* communi opinione, dicit, in ver. aut quæris; in bonis in quibus pater habet vſumfructum, filius non poteſt de illis diſponere: ſed ſi filius haberet aliqua bona in quibus patri non quæreretur vſusfructus, poſſet illa donare inter viuos, etiam ſine conſenſu patris. Nec huic opinioni aduerſatur Rimin. allegatus à d. Clement. *in §.1.Inſt. per quas perſ. nob.acq.* vt nouiſſime Marius Burg. ſuam opin. damnat, *dicta inſp. 4.numer. 27. in fine*; Imo *numer. 194.* cum pluribus ſeq. multis argumentis defendit, quod nec patri in dictis bonis quæritur aliqua commoditas; Licet hæc ſua opinio ſit contra prædictos DD. cont. tenentes. Et *nu.151.* tenet, quod in bonis, in quibus patri non quæritur vſusfructus, filius habeat poteſtatem diſponendi inter viuos, ſine conſenſu patris, ex ſententia Crauet. *conſ.84.nu.9. & conſ.92.* per tex. *in d. Auth.vt licet matr.& Auth.in fine princ.* & Rub. *conſ.46.* Et quod opinio Pariſ. non ſit vera. ſed contrarium tenendum cum Rimin. citato loco, tenet Gratian. *dec.* Macer. *76.nu.14. & ſeq.per text.in dict. Auth.* & reſpondet, quod licet detur iſta commoditas patri, tamen intelligitur pro tempore, quo filius habet dicta bona, quæ ceſſabit ſequuta alienatione.

8 Differentia autem, quæ eſt inter commoditatem, & vſumfructum, quem habet pater, eſt iſta: Nam in bonis in quibus habet ſolam commoditatem, obligatus erit ipſe, ſiue eius hæres, reſtituere omnes fructus perceptos, vel illorum æſtimationem, cum filius erit ſui iuris: vnde pater tenetur, vti non legitimus adminiſtrator, cauere de vtendo, & fruendo, arbitrio boni viri, & de reſtituendis fructibus, finita commoditate, ſiue illorum æſtimatione, ad vſum vſufructuarij bonorum mobilium. Franc.Marc. *dec.847.par.1.n.2.* Pinell. *de bon. matr. l. 1. num. 20.* & alij allegati per Caualc. *eod. numer. 182.* Secus autem in illis, in quibus habet pater vſumfructum, & in quibus eſt vere legitimus adminiſtrator: quia tunc non tenetur reddere rationem, cum ſit vſufructuarius, *leg cum oportet, Cod.de bon.quæ lib.* Cocc. *deciſ.268. numer. 9.* & eſt legitimus adminiſtrator.

Rot.*diuerſ.part.2.dec.47.num.21.* Aſc.Clem.*cod.tra&.effect.2. in fine*, & in caſibus in quibus Patri non quæritur vſusfructus, qui ſunt enumerati à Gloſ.in Auth idem eſt, *Cod.de bon.quæ lib.* vbi ponitur, quando pater donat, vel renunciat vſumfructum filio, Borg. *de vſufr. mul.rel. num.181.* Vbi extendit etiam ad bona filij caſtrenſia, vel quaſi, & ad donata à Principe, quod quæratur commoditas fructuum illius: licet non quæratur vſusfructus; vt per Vinc.de Franch.*dec.10. numer. 8.9.& 10. par.1.* Burſat.*conſ.133.numer.36.37.38.& 39.* Surd.*conſ.116.numer.13.* Et iſta commoditas differt ab vſufructu: nam eſt fructus fructuum illius vſusfructus; Verbi gratia: Habeo vſumfructum mihi relictum, vel bona caſtrenſia, vel quaſi, & ſum in poteſtate patris: pater meus, ratione patriæ poteſtatis poterit aduocare illum vſumfructum, & recipere quolibet anno, fructus illorum bonorum datorum ad vſufructuandum; ſed tenebitur tenere bonum computum de illis fructibus perceptis: quia ſolum commoditatem vtendi, fruendi fructibus habebit: Et poſt ſolutionem patriæ poteſtatis, erit ipſe, & eius hæres obligatus reſtituere omnes fructus perceptos, ſeu veriùs illorum æſtimationem à die perceptionis, vel conſumptionis; Et iſta dicetur commoditas, & non vſusfructus, vt dicit Caualc. ibidem *numer.182.* ex ſententia aliorum. Et *numer.184.* reddit rationem; quia illi fructus, qui naſcuntur, non dicuntur ampliùs bona caſtrenſia, vel quaſi, ſed bona aduentitia filij: ſicut, qui naſcuntur in bonis Eccleſiaſticis, emphyteuticis, & feudalibus. Roland. *conſ.71. numer.64.volum.2.* & eſt *dec. Regn.Siciliæ per Franc.* Mila.*lib.2.dec.3.num.73.*

9 Declara, quod diximus in principio huius quæſtionis, Patrem ſcilicet, non habere vſumfructum in bonis emphyteuticis, & liuellariis filiorum, vt procedat; quando filij poſſident prædicta bona, vti emphyteutæ: ſecus autem, quando ſunt Domini directi emphyteuſis: quia tunc pater, cum ſit legitimus adminiſtrator, & vſufructuarius bonorum aduentitiorum filiorum (vt per Soarez. *in thes. recep.ſent. in ver.Pater nu.31.* Viui.*com.op.136.lib.1.* Aſcan.Clem.*d.effect.2.num.27.* vbi inuenies ampliationes, & limitationes, & per alios, quos ipſi referunt, & eſt tex. expreſſus in *l. cum oportet, Cod.de bon.quæ liber. & Inſt.per quas perſ.nob. acq.* §.*1.*) ſequitur, quod ſit vſufructuarius etiam bonorum emphyteuticorum: cum diſpoſitio dictorum iurium ſit generalis omnium bonorum aduentitiorum: Et in iſto caſu ceſſat ratio illa: Quod ideo, non quæritur vſusfructus patri, quia daretur ſeruitus ſeruitutis: Et hanc opinionem in ſpecie, tenet Marius Burg.*de Laud. inſp. 4. numer. 23.* vbi dicit, quod, cum pater ſit vſufructuarius bonorum filiorum, laudemium ei debetur, & non filio: & vide de hoc, *de Laud quæſt. 22.* Et ita procedere debet contraria opinio Valaſc. Duen. & aliorum ſupra *numer. 3.* cum ſuis limitationibus: Et maxime in caſibus, in quibus patri non quæritur vſusfructus, qui adaptari poſſunt ad materiam emphyteuſis: vt quando eſſet emphyteuſis dotalis, vel quando eſſet relicta cum conditione, vt patri non quæratur vſusfructus, vel eſſet relicta pleno iure, cum fructibus, & ſimilibus Burg. *dict. inſp. numer. 27.* Bero. *conſil. 139. numer. 14.& 17. & volum. 2.* & per Duen. *reg.363.*

Quid autem, ſi emphyteuſis eſſet Eccleſiaſtica, & filius ſit Dominus directus? Vide *de ſol.can.qu.12.*

10 Sed, An filius poſſit concedere in emphyteuſim? Dicendum eſt, quod non: bona ſcilicet in quibus pater habet vſumfructum, ſine eius conſenſu, tex. eſt, cum Gloſ. *in leg. fin.* §. *filius, in ver. alienare, Cod. de bonis quæ lib.*

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

Dominus directus poteſt apponere lapides, cum inſcriptione, inſignia, & arma in ædificio emphyteutico, n.1.

Dominium rei emphyteuticæ probatur ex pacto de apponendo inſignia Eccleſiæ, n.2.

Emphyteuta poteſt in ædificio emphyteutico apponere ſigna, arma, & lapides cum inſcriptione, n.3.

Patronus poteſt apponere in Eccleſia, ſiue Capella inſignia, & arma, quæ inducunt præſumptionem iuriſpatronatus, & conſeruant memoriam familiæ, n.4.

QVæro, An Dominus directus poſſit ponere lapides ſuper ædificio empbyteutico, cum inſcriptione, quod ipſe eſt Dominus proprietatis? Et dicendum eſt, quod ſic: ex doctrina Bart. *in l.ſtigmata, C. de Fabricen.lib.11.* vbi tenet, quod permittitur apponere ſigna in animalibus, & ſeruis ad eos recognoſcendos: quem ſequitur Luc.de Penn. Andr. & Cuiac. Et pro hac opi-
* nione facit communis concluſio, quod quilibet in re ſua poteſt apponere nomen, & ſigna. Alex. *in l.1.nu.2. Cod. vt nem. priuat.tit.* Cano. *ſyle communiter in cap. dilecta, de excel. Prælat.* Bart. *in tract. de inſign. & arm. numer. 4.* Viui.
* *com.opin.140.num.14.* vbi hanc eſſe communem opinionem teſtatur: Et comprobatur ex illa vulgari regula, quod illud, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, faciendum eſt, *l.ſi creditor.ff.de euict.* cum autem hoc proſit Domino directo pro faciliori probatione ſui dominij, ideo concedendum eſt: nam directum dominium probatur ex inſignibus. Afflict.*dec.23.nu.4.* Burat.*dec.132. num.1.* vbi alios refert. Confirmari etiam poteſt alia ratione: quia emphyteuta tenetur recognoſcere dominum, toties quoties fuerit requiſitus. Guid. Pap. *quæſt. 417.* quod maxime procedit, quando ſubeſt timor, ne tractu temporis dominium controuertatur: tunc enim emphyteuta tenetur renouare inſtrumentum inueſtituræ. Caſſan. ſuper conſuet. Burgund. *tit. de cenſ. Rub.11. num. 10.* & nos diximus in tit. *de renouat.quæſt.9.* Et hanc opinionem tenet Rot. *dec.279.par.2. recentiſſ.* reſpondens contrariis; nempe, quod non obſtet, *l. 2. vt nem. lic. ſign. reb.alien.imp.* & Bart. *d.num. 4.* Quia Dominus directus, quoad proprietatem, eſt verus Dominus, & res emphyteutica non dicitur res aliena, vt præſupponitur *in d.l.2.* neque eſt ab alio poſſeſſa, quoad ciuilem poſſeſſionem: licet naturalis ſit penes emphyteutam; Deinde ille tex. *in d.l.2.* procedit, quando lis pendet ſuper dominio, antequam ſit iudicatum, vt ibi per Doctores; ſed quando nulla lis pendet, & de dominio conſtat, & non controuertitur, tunc licet apponere ſigna, & lapides atque arma, vel inſignia. Præterea ille tex. procedit, quando Dominus vellet propria auctoritate apponere ſigna, ſine Iudice, vt verba Rub. illius tituli ſonant, & Doctores ibi declarant. Nec pariter obſtat, quod emphyteuta tenetur ſubire tantum onera conuenta; quia id procedit, vbi aliàs eius conditio efficeretur deterior; ſed quando non efficitur
2 deterior, non procedit, cum hoc ſibi non noceat; Et pro hac opinione adduci poteſt, quod ex pacto de apponendo inſignia Eccleſiæ probatur rem eſſe emphyteuticam, quæ ſolet apponi in ſignum proprietatis, & dominij, per Bart. *in d.nu.4.* Viui.*com.op.140.nu.14.* Rot.*dec.262.n.7.par.5.nouiſſ.n.7.*

3 An autẽ emphyteuta poſſit lapides apponere, cum inſcriptione, vel ponere inſignia ſuæ familiæ, aut pingere inuito Domino? Dicẽdũ eſt ſimiliter, quod poteſt; vt te-

vt tenet Aret.*conſ.80.num.3.* qui loquitur in conductore,
& illum refert Caroc.*de locat.fol.198.quaeſt.10.nu.6.* & ſi ha-
bet locum in conductore,tanto magis habebit locum
in emphyteuta, qui poſſidet naturaliter; Et pro hac
opinione facit,quod patronus Eccleſiæ,ſiue Capellæ,
4 poteſt apponere inſignia,& arma,quæ inducunt præ-
ſumptionem iuris patronatus, & conſeruant memo-
riam familiæ.Rot.*in recent.par.2.deciſ.548.nu.7.* Ludouiſ.
dec.463. & affixa, ſiue depicta, non poſſunt deleri. Se-
raph *deciſ.652.* ſed poſſunt,quæ ſunt in Capella veteri,
affigi in Capella renouata,vt ibi per Ludouiſ. Aduer-
tendum tamen eſt , quod inſignia debent eſſe anti-
qua, vt probent ius patronatus, aliàs potuiſſent ap-
poni, ob reſtaurationem, vel eleemoſynam, & vide
Add. *ad dec.Burat.323.*

QVÆSTIO XIX.

SVMMARIVM.

Colonus & conductor tenentur vendere potiùs Domino, quam aliis pro iuſto pretio,fructus,n.1.& 4.

Emphyteuta,an cogatur vendere fructus recollectos in re emphyteutica,Domino potiùs,quam aliis pro iuſto pretio,numer. 2.& 6.

Vnicuique licet vendere rem ſuam,cui velit,nu.3.

Vſufructuarius, an teneatur potiùs vendere fructus vſusfructus Domino proprietatis,quam aliis, vel ſi vellet ipſe conducere,& tenere ad affictum,n.5.& 7.

Vaſallus cogitur vendere fructus Domino potiùs,quam alteri,n.8.

NOn erit abſurdum ſcire, an emphyteuta tenea-
tur vendere fructus recollectos in fundo em-
phyteutico Domino directo , & præferatur omnibus
emere volentibus? Et videbatur dicendum, quod te-
neatur; Quia colonus cogitur vendere fructus perce-
1 ptos Domino,*l.1.*& ibi Bart. & alij, *Cod. de metal. lib.11.*
Hipp.*ſing.511.* Boer.*dec.107. num. 2. par.1.* Fab.de Mont.*de
empt.& vend.qu.20.par.3.* Iaſ.*in l.3.num.11.Cod. de iur. emph.*
Ioſeph.Lud.*dec.Peruſ.24. in fine.* Tiraq. *de retract.lign.gloſ.
18.§.1.num.2.* Et pro hac opinione faciunt ea, quæ dixi-
mus in tit.de melior.*qu.5.num.7. & de alien.qu.1.num.44.
& ſeq.* nempe,quod emphyteuta tenetur vendere Do-
mino directo ſuas meliorationes factas in re emphy-
teutica,per *l.3.C.de iur.emph.*
2 Contrarium tenet Valaſc. *de iur.emph.quaeſt.24.num.3.*
ſcilicet, quod non poteſt cogi : quia vnicuique licet
vendere rem ſuam,cui velit, *l.dudum, Cod. de contr. empt.*
Et tenendo hanc opin.non obſtat illud,quod diximus
de colono, ſiue conductore:nam illa lex. *1. de metal.* eſt
edita fauore Fiſci ; Et ideo non procedit in emphy-
teuta , & contra regulas generales c.quod ob gra-
tiam, *de reg.iur.in 6.* Et ideo firma remanet diſpoſitio
dict.leg.dudum, quod vnicuique licet vendera rem ſuam,
cui velit:& vnuſquiſque eſt rei ſuæ moderator, & ar-
biter,*leg.in re mandata,Cod.mand.* etiam ad diſſipandum,
& proiiciendum:& ita dicit Valaſc. *d.num.1.* licet ipſe
teneat, quod nec etiam conductor teneatur vendere
* fructus rei conductæ Domino , ſed eius opinio eſt
contra communem.

Cæterum,ſi volumus tenere opinionem.quod em-
phyteuta teneatur vendere Domino fructus, eo quia
4 conductor , ſiue colonus tenetur vendere Domino,
quæ opinio eſt communis (vt dictum eſt) & quam-
plures etiam refert Caroc. *de locat.* vltra ſupra allega-
tos,*fol.153.* nempè Rom. Caualcan. Ruin. Neap. Coraſ.
Rimin.Luc.de Pen. Tiraq.Borgn. Mant.& Soc.& ſic
dubitari non poteſt,quin hæc ſit receptiſſima ſenten-
* tia,quibus add.eſt Borgn.de vſufructu,*n.173.* cum alijs
cumulatis per Surd.*conſ.205.n.1.& tribus ſeq.* Quod etiam
intelligendum eſt pro iuſto pretio , & non arbitrio
venditoris,dicit ibi Caroc.& Surd.*eod.conſ.n.28.* Et opi-
nionem Bart.& aliorum extendit ibi *nu.7.* ad ſocieta-
tem,ex ſententia Soc.*conſ.116.num 5.lib.1.* & Caualc. loco
citato,*nu.172.* loquens in vſufructuario.dicit,ſi eſſet al-
tercatio inter conductorem,& proprietarium de præ-
latione,ex eo quia proprietarius vellet ipſe bona la-
borare , & tenere ad affictum , vel conducere eodem
pretio : tunc ipſe proprietarius deberet ante ire , &
prius ipſe requirere ab vſufructuario in locatione, &
alienatione fructuum vſusfructus , quam altera per-
ſona, etiam ei coniuncta, ratione connexitatis,vt per
Alex.*conſ.27.nu.6.vol.6.* Hipp.*ſing.441.* Boer.*dec.107.num.2.*
vbi loquitur in habente rem communem , & ſentit
Franc.Marc.*dec.3.* Tiraq.*de retract.§.1.gloſ.3.n.55.& ſeq.* Si-
cut etiam proprietarius potius vſufructuario, quam
alteri tenetur proprietatem alienare,& locare.Bart.*in
l.cotem,§.1.per illum tex.ff.de publ.* & Bald. *in l.ad probatio-
nem in fin.Cod.locat.* vbi dicit,quod in re vendita habet
ius coniunctionis,ratione commoditatis,& vtilitatis.
Et hæc opinio confirmata per ea,quæ tradit Iaſ. *in l.3.
n.12.C.de iur.emph.*& Boer,*ead.dec.107.n.7.* quod Dominus
proprietatis volens vendere proprietatem , tenetur
potius emphyteutæ , quam alteri alienare, ſicut em-
phyteuta potius Domino directo,quam alteri, vt per
Alex.*d.conſ.27.num.6.* & Franc. Marc.*dec.572.par.1.* & per
alios,quos refert Borgn.*nu.173.* Sed cont. tenent Spec.
loco citato.Iaſ.*in l.3.n.17.* Boer.& alij,quod ſcilicet Do-
minus non tenetur vendere proprietatem emphyteu-
tæ,& nos latè diximus *de alien.quaeſt.1.nu.305.* nec etiam
emphyteuta habet prælationem aduerſus proprieta-
rium volentem vendere.Rot.*dec.547. in fine par.2.recent.*
Cum ego vſufructuarius teneatur potius vendere
Domino fructus , & vſufructuarius comparetur em-
phyteutæ,vt diximus *de var.caduc.qu.3.nu.6.& ſeq.* idem
dicendum eſſet ex quadam æquitate, in emphyteuta.
6 Verùm opinio Valaſc. videtur probabilis: quia eſt
fundata ſupra firmam petram , nempe in regulis ge-
neralibus ,*in l.dudum, Cod. de cont. empt.* quod vnicuique
licet vendere rem ſuam,cui velit : Et in l.re mandata,
Cod.mand. & in l.nemo,C.eod. niſi in aliquibus caſibus,
de quibus per Mant.*de tacit.lib.4.tit 4.nu.9.& ſeq.* Et qui
habet regulam pro ſe,habet fundatam intentionem.
Dec.*in l.1.num.4.ff. de reg.iur.* Et ille dicitur rem certam
habere,qui pro ſe regulam tenet.Cagn.*in l.omnis defini-
tio,num.57.ff.eod.* Et non eſt à regula iuris recedendum,
niſi per aliam legem , vt ibi dicit , ex ſententia alio-
rum ; ſed in hoc caſu nulla lege cauetur , quod em-
phyteuta teneatur vendere potius fructus Domino,
quam aliis,igitur,&c.

Nec obſtat argumentum de conductore : qnia non
valet conſequentia , hoc eſt ſtatutum in conductore;
ergo , & emphyteuta:cum nec valeat argumentum;
cum multæ ſint differentiæ inter eos,niſi in caſibus à
iure expreſſis:vt diximus *in Prelud qu.5.*

Nec pariter obſtat argumentum de Vſufructuario:
quia primo , ego non reperio in locis citatis à Caual-
cano , vſufructuarium teneri potius vendere fructus
7 Domino,quam aliis.Secundo argumentum ab æqui-
paratis procedit in caſibus, in quibus ſunt æquipara-
ti,& non aliis.Cagn.*in l.Prætor bonorum,nu.7.ff.de reg.iur.*
ſed in hoc non reperiuntur æquiparati : ergo , &c.
deinde vſufructuarius minus iuris habet , quam em-
phyteuta,vt diximus *de var.caduc.quaeſt.2.n.3.* igitur, &c
8 Sed ſupradictæ opinioni Valaſc. obſtat multum,
quod Vaſallus tenetur potius vendere fructus Domi-
no,quam alteri. Affl.*in capit.1.§.poſt natalem, de pac.tenen.*

Marian. Frec. *de feud. auct. 38.* Surd. *conſ. 205. num. 5.* Rot. *in recent. part. 3. dec. 547. num. 2.* Cum argumentum à feudo ad emphyteuſim valeat, quando non poteſt conſiderari diſparitas: vt diximus in *Prælud. quæſt. 10.* Et quando in emphyteuſi, non reperitur contrarium deciſum: vt pariter diximus in titul. *de cont. emph. quæſt. 41. numer. 6.* Præterea multum facit pro hac opinione, quod emphyteuta tenetur, non ſolum ius ſuum vendere Domino, ſed etiam melioramenta: ergo multo magis fructus. Et tenendo iſtam opinionem, limitari, & declarari poteſt, quod hoc ius prælationis cedi alteri non poteſt, & ſolum hoc priuilegium competit Domino: vt declarat Surd. *eod. conſ. 205. nu. 20.* cum pluribus ſeq. Declarat etiam ibi Surd. *num. 23.* quod non procedat, ſi colonus vult pro ſe eos, & pro ſuo vſu retinere, vel etiam, ſi expoſuit venales, & poſtea pænituit, & ſtaretur ſuo iuramento, quando vult pro ſuo vſu, idem Surd. *eod. loco nu. 14. 15. & 27.* vel etiam adeſſet pactum in contrarium. Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 24. in fine.*

Sed ego non recederem ab opinione Valaſc. quia æquitas potiùs ſuadet, vt vnuſquiſque ſit iurium ſuorum moderator, & arbiter, & docet experientia rerum magiſtra, quod res in quibus competit aliis prælatio, minus venduntur. Ad argumentum autem de Vaſallo, Conductore, ſiue Inquilino, reſpondetur etiam, quod ita cautum reperitur in iure, ſed in emphyteuta hoc non eſt diſpoſitum; Et argumentum de Vaſallo ad emphyteutam non procedit, quando diſpoſita in Vaſallo ſunt contra iuris regulas: vt diximus *de melior. qu. 7. num. 20.* & hæc opin. videtur de mente Rotæ *dec. 547. num. 2. par. 2. recent.*

QVÆSTIO XX.

SVMMARIVM.

Conductor expelli poteſt à domo conducta, propter malos mores; ſed intellige, vt nu. 1.

Emphyteuta non poteſt expelli à Domino directo, eo quia in domo emphyteutica retinet meretrices, & alios actus inhoneſtos facit, n. 2. declara n. 3.

Meretrices, & conductores, qui actus inhoneſtos faciunt in domo conducta, poſſunt à vicinis auctoritate Iudicis, expelli, numero 4.

QVæro, An emphyteuta expelli poſſit à domo emphyteutica, ex eo quia inducit in domo meretrices, aut alios malos homines, qui ibi inhoneſtos actus exercent? Et videbatur dicendum, quod poſſit: quia conductor poteſt expelli; tex. eſt in *cap. propter. §. verum,* & ibi Hoſt. communiter receptus, *de locat.* Bald. Salyc. & alij *in l. eadem. Cod. locat.* Et hoc procedit, quando domus conducta eſt iuxta perſonas honeſtas: ſed ſi eſſet propè lupanaria, vel ad talia conſueta, non poſſet conductor expelli. Caroc. *de locat. fol. 198. quæſt. 11. num. 3. & fol. 96. nu. 6.* qui infinitos cumulat. Menoch. *de arbitr. caſ. 78. num. 11. & caſ. 328. nu. 14.*

In emphyteuta autem contrarium eſt tenendum, quod non poſſit expelli à Domino directo, propter, inhoneſtos actus: Quia in iure hoc non reperitur cautum: Et quia etiam eſt Dominus vtilis, *l. 1. ff. ſi ager. vect.* Et in re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter. *l. in re mandata. Cod. mand.* & ita tenet Valaſc. *de iur. emphyt. qu. 23. num. 1.* & in feudo Imol. *in cap. propter de locat.*

Declaratur tamen, quod licet Dominus directus non poſſit eum expellere: tamen vicini poterunt Iudicis auctoritate eum expellere, pænali mulcta. Iaſ. *in l. quod iuſſu, num. 17. ff. de re iudic.* Et ratio eſt, quia: Morbida facta pecus totum corrumpit ouile. Caroc. *eod. tract. fol. 97. ſub nu. 6.* qui alios refert. Menoch. locis citatis: Et Ego ſæpius vidi meretrices, & alios
4 conductores, qui actus inhoneſtos exercent, & ſuis malis moribus, vicinis honeſtis mala exempla præbent, auctoritate Iudicis expelli, ad inſtantiam vicinorum, etiam contradicentibus locatoribus: Poteſt tamen declarari, niſi eſſet domos propè lupanaria, vel ad talia conſueta, vt diximus ſupra, *num. 1.*

QVÆSTIO XXI.

SVMMARIVM.

Retractus non habet locum in emphyteuſi, num. 1.

Contrarium, nu. 2.

Amplia habere locum in locatione ad longum tempus: intellige tamen, nu. 3.

Declara primo, niſi contractus fuerit factus in fraudem iuris congrui, & quomodo hoc cognoſcatur, n. 4.

Declara 2. quando in conceſſione in emphyteuſim adeſſet pactum affrancandi in pecunia numerata, nu. 5.

An emphyteuta volens vendere, habeat locum retractus, & Dominus ſit præferendus, num. 6.

Et ſi Dominus nolit emere, an habeat locum retractus, n. 7.

Retractus an habeat locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n. 8.

PVlchra hæc erit quæſtio, An ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, quod volens vendere domum, vel aliam rem immobilem, teneatur prius vendere vicino, vel conſanguineo, habeat locum in emphyteuſi, & An Dominus volens retrahere aliis præferatur? Hanc quæſtionem format Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. n. 84.*
1 vbi tenet, quod quando Dominus concedit aliquam rem in emphyteuſim, non habet locum retractus, nec ſtatutum, ſeu conſuetudo prædicta, & multos more ſuo, hanc opinionem tenentes congerit: & alios refert Caroc. *de locato, & cond. fol. 212. quæſt. 12. n. 5.* Vinc. de Franc. *dec. 392.* Vbi *num. 4. 8. & 9.* aſſignat rationem; quia ſtatutum, ſiue conſuetudo loquitur in emptione, & venditione, & non in emphyteuſi, in qua reſeruatur dominium directum: Et vnuſquiſque eſt rei ſuæ moderator, & arbiter: cum remaneat ſub diſpoſitione iuris communis. Capic. *dec. 99.* vbi tenet procedere etiam, ſi Dominus alienationi conſenſerit; ſequitur Burg. *de Landem. par. 1. inſp. 4. num. 26.* vbi alios refert.

2 Contrarium tenet Baldaſ. Bandel. *in tractatu de iur. prothom. in principio Conſt. num. 266.* & quod opinio Affl. & Vinc. de Franch. habet locum in Ciuitate Neapolitana; Couar. in Hiſpaniis: propterea inſpicienda eſſe verba ſtatuti, vbi ſimilia ſtatuta ſunt. Steph. Grat. *diſcep. foren. cap. 460. num. 38.* vbi plures refert hanc contrariam opinionem tenentes Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 17. num. 14.* Et adſunt pro hac opinione vltima plures deciſiones Rotæ, in terminis Bullæ Gregorij XIII. refert idem Gratian. loco citato; quamvis, *nu. 75.* alios adducat tenentes primam opinionem, & loquitur etiam de emphyteuſi Eccleſiaſtica.

3 Amplia habere locum in locatione ad longum tempus, tenendo primam opinionem in qoaſi ſingulis annis ſoluitur penſio non fieret locatio, & ſi pro toto illo tempore, conductor vnam tantum penſionem ſolueret, & tunc habere locum retractus: quia cenſeretur venditio, & non locatio. Tiraq. loco citato, & Caroc. ibidem, *num. 6.* qui alios refert.

4 Declara, primo niſi contractus fuiſſet factus in fraudem iuris congrui: quia tunc cenſeretur venditio, & non emphyteuſis: Et quibus coniecturis iudicetur, viden-

videndus erit Tiraq. *eod. tract. §. 33. gloſ. vnica*, Affl. *deciſ. 72.* & Vinc. de Franch. *d. dec. 392.*

5 Declara ſecundò, quando in inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim, adeſſet pactum redimendi in pecunia numerata, idem Tiraq. *d. gloſ. 14. num. 119. ver. ſecundo intellige.* Franch. *ead. dec. nu. 1.* Alex. *conſ. 28. vol. 4.* Iaſ. *conſ. 224. volum. 2.*

6 Dubium etiam eſt, Si emphyteuta velit vendere rem emphiteuticam, an habebit locum retractus? Hoc dubium fuit reſolutum in tit. *de alien. q. 1. num. 70.* ſcilicet, quod Dominus, ſi vult præferri, erit præferendus alus. Iaſ. *in l. 3. n. 12. Cod. de iur. emph.* & per alios, quos ibi retuli-

7 mus; Sed ſi Dominus nollet emere, & obſeruar ea, quæ diximus *in d. q. 1. in principio*: tunc credo, quod ſit locus retractui: quia eſſet emptio, & venditio, per ea quæ diximus ſupra, & per Affl. *d. dec. 72.* Tiraq. & Franc. locis citatis: faciunt ea, quæ diximus *de melior. q. 10. n. 22.* quod dominium vtile eſt mere laicale, & ſubditum ſtatutis laicorum: ſed pro hac vltima ratione videnda eſt quæſtio ſequens.

8 Sed, An retractus habeat locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica? Videnda ſunt, quæ diximus in tit. *de melioramentis q. 10. nu. 23. & 24.* vbi ſcripſimus, quod illud dominium vtile, quod habet emphiteuta Eccleſiæ, eſt mere laicum, & profanum, & ſubiectum ſtatutis, & legibus Principum Sæcularium; Et propterea lex retractus habet locum etiam in emphyteuſi Eccleſiæ: Vnde proximior conſanguineus admittetur ad retractum emphyteuſis Eccleſiæ, venditæ à conſanguineo; quia illud vtile dominium eſt profanum: Et ideo comprehenditur ſub lege retractus, licet ciuili, & ſæculari. Vala ſ. *de iur. emph. q. 17. n. 14.* qui alios citat, ſed dic, vt in d. qu. diximus. Contrarium tamen defendi poteſt, per ea quæ dicentur in ſequenti quæſtione, *n. 6.* cum ſtatuentes non habeant poteſtatem contra bona Eccleſiaſtica, etiam ratione vtilis dominij.

QVÆSTIO XXII.

SVMMARIVM.

Statutum excluſiuum fæminarum, ſtantibus maſculis, habet locum in bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis, num. 1.

Contrarium, n. 6.

Dominium vtile, quod habet emphiteuta Eccleſiæ, eſt profanum, & ſuppoſitum ſtatuto laicorum, n. 2. & 7.

Contrarium n. 6.

Contrahentes cenſentur ſe conformare cum ſtatuto, n. 2.

Conſuetudo valet, vt feudum, vel emphyteuſis alienari poſſit, irrequiſito Domino, etiam Eccleſia, n. 3.

Conſuetudo valet, vt emphyteuſis alienari poſſit in præiudicium comprehenſorum, nu. 4. ſed hæc conſuetudo probari debet in ſpecie, n. 5.

Statutum laicorum non comprehendit Eccleſiam, ſiue Eccleſiaſticas perſonas, ſed laicos, & bona emphyteutica Eccleſiæ poſſidentes, n. 7.

Et an valeat ſuper quantitate laudemij ſoluendi contra emphiteutas Eccleſiæ, eod. n. 7.

Emphyteuta debet ſoluere gabellam de fructibus recollectis in bonis emphiteuticis Eccleſiæ, pro ipſis introducendis in Ciuitatem, vel alium locum, eod. n. 8.

Fructus recollecti in bonis Eccleſiæ, non dicuntur bona Eccleſiæ, ſed patrimonium emphiteutæ ſub eodem.

Emens fructus ab Eccleſia tenetur ſoluere gabellam, ibidem.

Clericus non debet ſoluere gabellam de fructibus dono miſſis, eod.

Si erit controuerſia inter Clericum, & Publicanum, an cauſa negotiationis fructus mittantur, vel alia cauſa, ſtatur iuramento Clerici, dicto n. 8.

Emphyteuta Eccleſiæ, an collectari poſſit à laicis, num. 8.

QVamuis in quæſtione ſecunda, tit. de ſucc. in bon. emph. diximus, ſtatutum excluſiuum fæminarum propter maſculos, habere locum etiam in

1 bonis emphireuticis; dubitari tamen nunc contingit in Emphireuſi Eccleſiaſtica, An Statutum prædictum habeat locum propter vtile dominium, ob connexitatem cum directo quam habet? Et partem affirmatiuam, quod habeat locum in emphireuſi Eccleſiaſtica, tenet Brun. *de ſtatuto exclud. ſ. 27. art. 18. q. 22. n. 105. & ſeq.* vbi de com. Clar. *§. emphit. q. 32. ver. ſed pone.* Dec. *conſ. 30. nu. 40.*

* qui etiam de com. teſtatur, vol. 3. & reſpondet contrariis. Purpur. *conſ. 33. n. 2. & ſeq. vol. 1.* Caual. *dec. 20. n. 17. par. 4.* Card. Mant. *de tacit. & amb. lib. 3. tit. 8. n. 22. & tit. 18. lib. 22. nu. 23.* Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 18. n. 1.* latiſſime defendit Surd. hanc op. *conſ. 358. n. 15. & ſeq. lib. 3.* Aldob. *conſ. 12. num. 6.* Ruin. *conſ. 4. n. 6. lib. 1.* Rimin. iun. *conſ. 228. n. 5.* Honded. *conſ. 13. n. 29. & ſeq. lib. 1.* Menoch. *de arbit. caſ. 180. num. 9.* Burſat. qui alios refert, *conſ. 255. n. 23. lib. 3.* etiam de com. atteſtantes & addendi ſunt alij, quos retuli, *q. 2. de ſucc. in bon. emph. in princ.* Et hanc opinionem alias ſequuta eſt Rota Romana, *dec. 407. n. 3. par. 2. recentiſ.* & Caualer. *dec. 555.* Nam, vt dicit Mant. *eod. nu. 23.* nihil intereſt Eccleſiæ, quis ſuccedat in dominio vtili: Et tanto magis hæc ratio eſt conſiderabilis, quia maſculi iam erant comprehenſi in inueſtitura, & ſic non cogitur Eccleſia inuita mutare emphiteutam: Et eandem ſententiam ſequutus eſt Senatus Mantuanus, teſte Surd. *dec. 160. à n. 13. vſque ad finem,* & ita in puncto tenuit Rota coram Burat. vt in ſuis deciſionibus impreſſis, *deciſ. 884.* quod ſtante ſtatuto fæminarum excluſiuo, ad emphiteuſim etiam Eccleſiaſticam, ſtipulatam pro ſe, filiis maſculis, & fæminis, non admittuntur feminæ, maſculis exiſtentibus: quia ſtipulatus intelligitur ordine ſucceſſiuo, ad fauorem fæminarum: & copulatiua reſoluitur in diſiunctiuam: quam etiam deciſionem allegauimus *in d. q. 2. de ſucc. in bon. emph. in princ.* Et eſt pariter *dec.* Cocc. *32. num. 3.* Funda-

* mentum huius opinionis eſt, quod dominium illud vtile quod habet emphiteuta, proficiſcens ex bonis Eccleſiaſticis, eſt profanum, & ſuppoſitum ſtatuto laicorum, & incorporatum iri hæreditate emphiteutæ. Anchar. *conſ. 125. ſub n. 5. & ſeq.* Ruin. *conſ. 4. num. 6. lib. 1.* Dec. *dicto conſ. 30. n. 43.* Maritica *d. nu. 22.* Caualc. citato loco, & nos multos alios allegauimus in titul. *de melior. q. 10. nu. 22.* & ſupra q. præcedenti. Et pro hac opinione adeſt alia ratio, quod fæminæ excludantur, ſtantibus maſculis: quia acquirens emphiteuſim, ſemper cenſentur ſe conformare cum ſtatuto. Clar. *§. emphiteuſis, q. 32. verſ. ſed pone.* Et eſt communis opinio vt per Curtium. *conſil. 171. n. 2.* Dec. *conſ. 39. n. 40.* & idem Curt. *conſ. 31. n. 3.* & ita tenuit Rota, vt patet in infraſcripta dec. Cocc. *num. 17. cum duobus ſeq.* & diximus ſupra *de ſucc. in bon. emphit. q. 9. n. 4. & q. 2. n. 39.* Et *q. 10. n. 3.* Aliam affert rationem Mant. *d. tit. 8. n.*

3 *23.* quod valet conſuetudo, vt feudum alienari poſſit, irrequiſito Domino, etiam Eccleſiaſticum; quia hæc alienatio non intelligitur de dominio directo Eccleſiæ, ſed priuatæ perſonæ. Tamen contrarium videtur tenuiſſe Rota, vt infra, *n. 24.* & dixi in *d. limit. 20.* & idem dicendum eſt in emphiteuſi. Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 32.* & nos diximus *de alien. limit. 20.* Et conſuetudo valet, vt emphiteuſis alienari poſſit in præiudicium

4 comprehenſorum: & procedit etiam in feudo. Rol. *conſ. 2. n. 17. & ſeq. lib. 1.* Gratia. *cap. 447. n. 26. & ſeq. d. ſ. foren.* vbi *n. 29.* dicit, quòd talis conſuetudo probari debet in ſpecie, non autem in genere, vbi alios refert, & Hond. *conſ. 31. n. 27. & ſeq. lib. 2.* Et quod ſtante conſuetudine Eccleſiæ, vt bona ſint reducta ad inſtar allodialium, quilibet comprehenſus in inueſtitura poſſit de illis diſ-

ponere, diximus ſupra eod. tit. *quæſtione 4. numero 4.*

6 Contrarium tamen determinaſſe Rotam coram Coccin. in caoſa Romanæ domus de Scapuccis. 19. Ianuarij 1611. refert Stephanus Grat. vt infra, vbi reſpondendo omnibus contrariis, tenet indiſtinctè, quod ſtatuta laicorum non comprehendunt vtile dominium in bonis emphiteuticis : & ideo in eis non eſt locus Ægidianæ : Neque ſimilia ſtatuta excludentia fæminas propter maſculos in illis procedunt, cum aliis ſimilibus effectibus, cum non ſolum concurrat defectus poteſtatis ſtatuentium, ratione connexitatis, quam habet vtile dominium, cum directo, ſed etiam præiudicium Eccleſiæ, propter murationem Vaſalli; per ea, quæ latè adducit. Rim. Iun. *inc. que in Eccleſiarum nu. 12. de Conſt.* vbi etiam hanc opinionem approbat Bero. *n. 8.* Dec. *n. 9.* Abb. *n. 2. in 3.* idem Abb. *conſ. 72. in princ. li. 1.* Card. *conſ. 2. n. 1.* Bal. *in Auth. ſi quis ruinas, num. 9. C. de Sac. San. Eccl. & conſ. 30. n. 1. & 4.* Cuma *conſ. 41. n. 2.* & alij allegati per Rot. *in d. dec.* vbi hæc opinio latiſſimè defenditur auctoritatibus, & rationibus, contra contrarium tenentes ; Et non eſt mirum, ſi oppoſitum Rota tenuerit in dictis *dec. 407. & 555.* quia ibi non fuit diſputatus iſte articulus, ſed tantum fuit relata opinio Doctorum, tenentium habere locum ſtatutum in bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis; & hodie propter dictam deciſionem difficile eſſet ab ea opinione recedere: dicit Gratia. *diſcep. foren. c. 447. n. 22.*

Et quamuis prima facie videatur, quod d. dec. R. Coccini obſtet, ſtatutum præd. non habere locum propter vtilis dominij connexitatem, quam habet cum directo: Nihilominus, vt videbimus, non eſt contraria opinioni communiter receptæ, & ſupra, *nu. 1.* firmatæ, ſcilicet, quod ſtantibus maſculis, fæminæ non ſuccedunt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſtante ſtatuto prædicto. Et hic in patria mea, in qua hoc Statutum adeſt, ſemper obſeruatum fuit, quod, donec extent maſculi, fæminæ dotatæ ab emphyteuſi Eccleſiaſtica excludantur; Et pro hac opinione faciunt, quæ dixi *de alien. q. 1. n. 249. cum duobus ſeq.* quod valet conſuetudo alienandi bona emphyteutica, etiam Eccleſiaſtica, irrequiſito Domino ; vt ſupra etiam dixi, & quæ etiam ſcripſi *de ſolut. can. q. 1. nu. 4.* quod ſcilicet valet conſuetudo, vt emphyteuta non cadat à iure ſuo, ob canonem non ſolutum, etiam in emphyteuta Eccleſiæ; Vbi *nu. 5.* diximus, quod conſuetudo ligat etiam Epiſcopum ſucceſſorem, vt non poſſit pro ſe retinere emphyteuſim, ob canonem non ſolutum, vel ob generationem finitam;
7 Et ideo quamuis Statutum conditum per Laicos, non comprehendat Eccleſiam, ſeu Eccleſiaſticas perſonas, ſed laicos dumtaxat bona emphyteutica poſſidentes ſub Territorio ſtatuentium, vt latè per Menoch. *conſ. 444. volum. 5.* Tamen declarari poteſt procedere, quoad præiudicium directi dominij ipſius Eccleſiæ; non autem in præiudicium laicorum, ea bona habentium in emphyteuſim : quia tunc tale ſtatutum eorum perſonas, & conſeqoenter eorum bona ligat; quia vtile dominium (vt dictum eſt) qood ex contractu emphiteutico laicis eſt quæſitum, dicitur laicale, & prophanum, & de illo iudicari debet, prout de qualibet alia re temporali, vt per Barba. *conſ. 14. col. fin. vol. 1.* Ruin. *conſ. 70. nu. 11. vol. 5.* Pariſ. *conſ. 1. n. 146. vol. 2.* Dec. *in l. ex conuentione, n. 8. Cod.*
* *de pact. & conſ. 139. num. 2.* Alex. qui de communi teſtatur *conſ. 9. n. 3. vol. 5. & conſ. 27. num. 4. & ſeq. vol. 6.* Brun. *de Stat. quod ſtant. maſc. fam. non ſucc. art. 18. q. 22. n. 106.* Becc. *conſ. 3. num. 49.* Burſat. *conſ. 56. n. 12. & conſ. 255. n. 23. lib. 2.* Abb. *conſ. 28. num. 6.* Soc. *conſ. 99. num. 2. vol. 1.* Clar. *§ emphyteuſis. q. 48.* Rim. iun. *conſ. 38. n. 21. lib. 1. & conſ. 267. n. 16. & ſeq. vol. 3.* Maur. Burg. *de laud. inſp. 21. nu. 4. par. 3.* vltra alios ſupra allegatos; vbi dicit ex opinione prædicta, quod ſtatutum laicorum valet ſuper quantitate laudemij ſoluendi, non in præ-
8 iudicium directi dominij Eccleſiæ, ſed in præiudicium, laicorum bona Eccleſiæ habentium. Addit etiam ipſe quod ratione vtilis dominij tantum, poſſunt emphyteutæ, & coloni Eccleſiæ, à laicis collectari, ex ſententia Menoch. *de arbit. caſu 180. n. 8.* Rol. *conſ. 66. nu. 34. lib. 1.* Valaſc. *de iur. emph. q. 17. n. 11.* & Ant. de Nigris in tract. *de vit. & honeſt. Cler. pag. 15. col. 4. in fine,* ſed nos in tit. *de melior. & expenſ. q. 10. n. 17. & ſeq.* tenuimus contrarium; prout contrarium etiam tenet Rota; vt infra in dec. Cocc. apparebit *n. 25.* Vbi etiam diximus *n. 21. & ſeq.* quod, ſi collectæ imponantur per laicos ſuper fructibus, Emphiteuta Eccleſiæ tenetur ſoluere collectas ; Et etiam Colonus partiarius in fine eiuſdem quęſtionis debet ſoluere gabellam pro introductione. Et fictuarius, qui ſoluit pecunias pro fructibus Eccleſiaſticis. Caualc. *dec. 44. par. 1. n. 97. cum ſeq.* vbi de com. & ponit fallentias: Et hic opportune addendum eſt, quod etiam emphyteuta pro introductione fructuum, tenetur ſoluere gabellam, & portorium: quia fructus iam recollecti, & non pendentes, non dicuntur amplius bona Eccleſiæ, ſed bona patrimonialia emphiteutæ, ſicut vſufructuarij. Caualc. *de vſufruct. nu. 163.* vbi plures allegat, & diximus etiam *de diuerſ. qu. emph. qu. 10. in fine:* Et ſi bona Eccleſiæ tranſeunt in laicum, tenetur ad omnia onera : quia mutata perſona, mutatur qualitas rei *l. Paulus, & l. licitatio ff. de pub. & vect. & l. in omnibus cauſis, n. 2. ff. de reg. iur.* vbi tenet, quod priuilegium non ſoluendi gabellam, datum Eccleſiæ, non competit emptoribus: Villalob. *com. op. litt. E. num. 3. ver. nota,* quod ex ratione ſupra allegata, quod mutata perſona mutatur conditio ſtatus, Idem Caualc. loco citato, qui de commuui teſtatur, loquens in liuellario
* bonorum Eccleſiæ: ſicut etiam emens fructus à Clerico, ſeu Eccleſia, tenetur ſoluere gabellam, Gloſ. *in Clem. fin. de cenſ. in ver. non negotiandi.* Bertaz. *de clauſ. clauſ. 30. Gloſ. 14. in princ.* Secus autem, ſi immunitas eſſet conceſſa non perſonæ, ſed rei: vbi multos congerit, & Teſſ. *dec. 116. n. 6.* & Tiraq. *de retr. lign. § 1. Gloſ. 13. nu. 12.* vbi alios cumulat. Et eandem opinionem tenet Nauar. *conſ. 3. n. 3. de immunit. Ec. fol. 776.* loquens in ſpecie de fructibus Eccleſiæ, venditis per Clericum : Reddens rationem, quia per venditionem, ſunt bona profana, & non Eccleſiaſtica. Et conſ. ſeq. dicit, quod, ſi Clericus mitteret fructus alicui amico pro Xenio, ſeu dono, non debet ſoluere gabellam, etiam extra Territorium, niſi mitteret cauſa negotiationis. Et quando eſt controuerſia inter Clericum, & Publicanum, An deferantur cauſa negotiationis, vel alia, ſtaretur iuramento Clerici, & ſuorum nunciorum; niſi de contrario fides haberetur in promptu, vel perſonarum qualitas diſſuaderet iuramentum. Rol. *conſ. 71. nu. 4.* Quarant. *ver. in vectigal. fol. 496. ver. & quia poſſet.*

Cæterum non videtur prædicta deciſio Cocc. obſtare, vt ſupra diximus, quin Statutum prædictum habeat locum : vel ſaltem declarari debet, ſecundum intentionem Rotæ, quod procedat, quando ſimpliciter fuit acquiſita emphyteuſis, & contrahentes cenſentur ſe conformaſſe, cum diſpoſitione ſtatuti, non autem, quod ſtatutum hoc operetur, vt ſtantibus maſculis, fæminæ non ſuccedant, ex ratione ſupra deducta *nu. 2.* & diximus ſupra *de ſucc. in bon. emphit. q. 2. nu. 3.* Secus autem quando contrahentes voluerunt, quod maſculi, & fæminæ ſimul ſuccedant, vt infra *in dec. n. 17. & 19.* Et quod hæc noſtra diſtinctio, & declaratio ſit vera, & conformis dictæ dec. placet hic ponere totam illam deciſionem Reuerendiſ. Coc. & eius tenorem.

R.P.D.

R.P.D. COCCINO.

Romana, Domus de Scopuccis, ad S. Auguſtinum, 19. Ianuarij 1611.

SVMMARIVM.

Ægidiana non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas, & eorum bona, num. 1.
Bona Eccleſiæ dicuntur Sanctæ Sanctorum, & patrimonium Chriſti, num. 2.
Iudex laicus non habet poteſtatem ſuper bonis Eccleſiæ, n. 3.
Iudex laicus non habet poteſtatem ſuper vtili dominio emphyteuſis Eccleſiæ, n. 4. & ibi redditur ratio, & ponuntur exempla.
Iudex Eccleſiaſticus, & non laicus cognoſcit cauſam vtilis dominij emphyteuſis Eccleſiæ, propter connexitatem vtilis dominij, cum directo, n. 5.
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit cauſam, quando cauſa eſt communis inter laicum, & clericum, n. 6.
Cauſæ omnes dominij vtilis Eccleſiæ ſunt Spirituales, & ideo cognitio pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, n. 7.
Statuere non poteſt laicus ſuper vtili dominio Eccleſiæ, nu. 8. vbi ponuntur rationes, & contrarijs reſpondetur.
Res vna, & eadem poteſt diuerſo iure cenſeri, quomodo intelligatur, n. 9.
Cauſa poſſeſſorij beneficij non eſt tractanda coram Iudice Laico, numer. 10. & 11.
Iudex laicus non eſt competens clerici venientis ad cauſam pro defenſione emphyteutæ, n. 12.
Ægidiana, quando agitur inter Laicos in foro Eccleſiæ, non habet locum, & ſi non agatur de bonis, ſed de poſſeſſione: licet Rota alias dixerit contrarium, n. 13. & ſeq.
Ægidiana reſpicit ordinatoria Iudicij, & ideo ſeruandum ius fori, n. 14.
Princeps laicus poteſt ſtatuere ſuper vtili dominio Eccleſiæ, dummodo non lædat Eccleſiam, & abſque illius præiudicio, n. 15. cont. n. 16.
Fœmina per ſtatutum excluſa; ideo non ſuccedunt in emphyteuſi Eccleſiaſtica; quia præſumitur, quod acquirens cenſeatur ſe conformaſſe cum ſtatuto loci in acquirendo, non autem quod ſtatutum hoc operetur, n. 17.
Inueſtituræ tenor eſt attendendus, & non ſtatutum loci, n. 18.
Contrahentes cenſentur ſe conformare cum ſtatuto loci in acquirendo, n. 17. & 19.
Statutum Florentiæ de prohibita alienatione rei communis irrequiſito conſorte, habet locum in donatione iuris patronatus, n. 20. cont. n. 21.
Statutum loci, & conſuetudo debet attendi in ſolutione canonis, n. 22. Cont. in præiudicium Eccleſiæ, nu. 23.
Conſuetudo laicorum non valet in præiudicium Eccleſiæ, num. 24.
Statuere, ſicut laici non poſſunt in præiudicium Eccleſiæ: ita etiam nec inducere conſuetudinem, eod. n. 24.
Collector non poteſt vtile dominium, & ſic emphyteuta Eccleſiæ, num. 25.

DOmini poſt maturam cauſæ diſcuſſionem, cenſuerunt non eſſe locum Ægidianæ, quia ex defectu poteſtatis ſtatuentis, non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas, & eorum bona, vt ſæpe cenſuit Rota, vt in deciſionibus allegatis per modernum Eugubinum
1 in conſ. 10. n. 8. vol. 2. Bona enim Eccleſiæ dicuntur Sancta Sanctorum, cap. nulli liceat & cap. quicunque, 12. qu. 2. & di-
2 cuntur patrimonium Chriſti cap. cum ex eo, de elect. in 6. late Felin in cap. conſtitutus, nu. 19. de reſcript. Et propterea habens iuriſdictionem laicalem tantum, in illis nul-
3 lam habet poteſtatem, cap. quæ in Eccleſiarum, & c. Eccleſia S. Mariæ, de Conſt. & vtrobique notant DD. omnes: qui
defectus poteſtatis intrat etiam in caſu, de quo agitur: quia licet agatur de vtili dominio inter laicos; tamen cum ſit connexum, & dependens à dominio directo;
4 quod eſt magis dignum, & effectus, ac qualitas quædam ipſius, quæ non poteſt eſſe ſine ſubiecto; vt poſt Bar. in Extrau. ag. Qui ſint rebelles, in verbo, rebellando, n. 17. dicit Iaſ. in conſ. 86. n. 14. li. 1. & late probat Bero. in cap. quæ in Eccleſiarum, n. 10. de Conſt. ideo ratione connexitatis, tale iudicari debet, quale eſt directum. cap. tranſlato, de Conſt. c. præterea, & ibi Gloſ. de offic. deleg. l. 2. ff. de iuriſd. om. iud. late Catelin. Cotta in ver. Connexorum. Et in ſpecie, quod co-
5 gnitio cauſæ annexæ ſpiritualibus ſpectet ad Iudices Eccleſiaſticos, eſt tex. expreſſus, in c. quanto, & ibi late Gloſ. in ver. connexa, & Doctores omnes, de iudic. Et propterea videmus, quod ratione connexitatis, illud, quod eſt radicatum in pupillo, extenditur ad maiorem, l. ſi communem, ff. quemadmo. ſeruit. amit. & quod per
6 eandem rationem, ſi cauſa eſt communis inter laicum, & clericum, forus clerici extenditur ad laicum. Bar. in l. præcipimus, § eodem, n. 1. C. de appel. & ſi res eſt communis Epiſcopo, & Capitulo, ſi Epiſcopus moritur, non currit præſcriptio contra Capitulum. Abb. in cap. 1. de præſcript. n. 4. & priuilegium illius, qui habet vacationem munerum, extenditur ad ſocium, Gloſ. in l. fin. Cod. de mun. & honor. libr. 10. & alia quam plura exempla adducit Andr. Sicul. in conſ. 1. nu. 38. & ſeq. libr. 2. Et prædicta
7 tanto magis procedunt in caſu, de quo agitur, quia omnes cauſæ iſtius dominij vtilis ſpirituales ſunt; & propterea ab eis recipit iudicium; Card. in Clem. per literas, nu. 12. q. 15. de præb. Efficiens, eſt Eccleſia. Materialis, bona ipſa Deo dicata: Finalis verò, vtilitas ipſius Eccleſiæ, ita arguunt, & concludunt Bero. in c. quæ in Eccleſiarum, n. 9. & ſeq. & præſertim, n. 12. de Conſt. Siluan. conſ. 9. n. 23. Et pro iſta ſententia videtur bonus text. in c. cæterum, vbi Abb. in princ. de iudic. quem allegat Bero. loco præcit. vbi lis inter Vaſallos, terminanda eſt per Dominum feudi, etiam quod ſit Eccleſiaſticus: Et hanc quoque ſententiam ſequuti ſunt Fulgoſ. in conſ. 166. n. 3. ver. quinto quia: & col. pen. in princ. ver. rurſus, vbi quod Iudex laicus nullo pacto poteſt ſe intromittere, etiam quod agatur de vtili dominio inter laicos. Card. in conſ. 92. nu. 8. in fine ver. inſuper, Calder. conſ. 15. n. 1. de iudic. Rebuf. de decim. qu. 10. n. 1. Cuman. conſ. 41. n. 2. ver. ſed his non obſtantibus. Campeg. inter conſ. Bruni, conſ. 2. n. 25. ver. & hoc quia ſeudatarius, vol. 1. Ægid. conſ. 40. num. 3. in fine ver. Et eſt ratio, & hæc videtur fuiſſe opinio Franciſci de Tigrino, & Vberti de Bobio, vt colligitur ex traditis per Io. Andr. in cap. quoniam frequenter, n. 34. per Butr. in §. quod ſi ſuper, n. 19. ver. ſi autem venit, & per Abb. in §. in illis, num. 28. Vt lit. non conteſt. Pro qua poſſunt allegari etiam, quia in effectu hoc ſentiunt Feder. de Sen. conſ. 245. nu. 3. ver. ſine præiudicio veritatis, Gemin. in cap. fin. n. 14. de ſer. comp. in 6. Anch. in c. ea quæ, nu. 12. de reg. iur. in 6. Bolog. in addit. ad conſ. 10. de Aman. 84. nu. 7. Aluar. Valaſc. de iur. emphit. q. 39. num. 14. ver. & idem ſi durante emphiteuſi.

Et prædicta corroborantur etiam alia optima ratione; quia paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, cap. 2. de Conſtit. in 6. quod argumentum ponderat Bero. in d. c. quæ in Eccleſiarum, n. 12. ſed ſic eſt, quod laicus nullo pacto poteſt ſtatuere ſuper vtili dominio rei
8 emphiteuticæ Eccleſiæ, vt eſt tex. clarus in d. cap. quæ in Eccleſiarum, de Conſt. & iſte eſt germanus intellectus illius tex. ex allegatis per Rimin. Iun. ibid. nu. 2. ver. ſecundus vero fuit, cum pluribus ſeq. vſque ad n. 13. Et quamuis dici poſſet hoc eſſe verum, quando agitur de mutatione Vaſalli; quia tunc agitur de præiudicio Eccleſiæ, tamen conſiderabant Domini, quod circa validitatem ſtatuti, inter alia, duo poſſunt conſiderari, ſcilicet defectus poteſtatis ſtatuentis, & præiudicium Eccleſiæ, vt

in d. cap. quæ in Eccleſiarum, & habetur etiam in cap. Eccleſia S.
Mariæ de Conſt. & conſiderat Bero. in d. cap. quæ in Eccleſia-
rum, n. 9. In ſtatuto autem diſponente ſuper vtili domi-
nio laici, concurrit præiudicium Eccleſiæ propter mu-
tationem Vaſalli. Campeg. inter conſ. Bruni, conſ. 2. n. 36.
ver. & ideo non poſſunt ſtatuere. Rimin. iun. qui late
hoc probat, & multos allegat in d. cap. quæ in Eccleſiarum,
n. 12. de conſt. & dicit ibidem Bero. d. n. 9.

Concurrit etiam defectus poteſtatis ſtatuentis, ra-
tione connexitatis, quam habet dominium vtile, cum
directo, vt ſupra dictum fuit, & probat Bero. loco proxi-
mo alleg. ver. alia quoque ratione: Et in ſpecie quod ſtatuta
laicorum, non comprehendant vtile dominium in bo-
nis emphiteuticis, tenuerunt Card. conſ. 2. n. 1. ver. item in
hæreditate. Bal in Auth. ſi quas ruinas, num. 9. C. de Sac. Sanc.
Eccl. Campeg inter conſ. Bruni conſ. 2. n. 34. vbi quod iſta
opinio eſt verior. Abb. conſ. 72. in princ. lib. 1. & in cap. quæ in
Eccleſiarum, n. 2. in 3. not. vbi etiam Bero. n. 8. & Dec. num. 6. de
Conſt. Silua. conſ. 9. n. 21. Bal. conſ. 300. n. 1. & 4. lib. 1. Iaſ. conſ. 152.
n. 9. lib. 4. Cuma. conſ. 41. nu. 2. ver. ſed his non obſtantibus, & eſt
de mente Caſtr. in conſ. 146. in prin. & conſ. 300 col. 2. in fine,
ver. & idem ſi tenor, lib. 2. dum dicit, in ſucceſſione feudi,
& emphiteuſis non eſſe attendendum ſtatutum loci,
ſed tenorem inueſtituræ.

Non obſtant in contrarium adducta, & primo,
quod dominium vtile non eſt Eccleſiæ, ſed laici inue-
ſtiti, & ideo Iudex laicus eſt Iudex competens: quia
connexitas, quam habent iſta dominia inter ſe, non
efficit, quin vtile dicatur proprium laici, non autem
Eccleſiæ, & licet inſeparabile videatur à directo; ta-
men poteſt diuerſo iure cenſeri eo modo, quo vna, &
eadem res poteſt diuerſo reſpectu, immo ratione di-
uerſatum perſonarum, diuerſimodè iudicari, vt in
puncto dicit Surd. in conſ. 338. nu. 19. ver. nec mouet lib. 3. Nam
9 fuit reſponſum, quod licet ſit verum, quod aliquando
vna, & eadem res poſſit diuerſo iure cenſeri; hoc ta-
men procedit, quando reſpectu diuerſæ perſonæ, vel
diuerſo reſpectu concurrit diuerſitatis ratio; Secus au-
tem quando eadem ratio concurrit, vt declarat Abb.
in cap. cum in tua, n. 7. ver. ſolutio ex diuerſitatis rationibus, de de-
cim. Dominium autem vtile non poteſt diuerſimode
conſiderari reſpectu Eccleſiæ, & laici, cum ſemper re-
maneat annexum cum directo: nam per conceſſionem
factam laico actualiter non ſeparatur à directo, ſed per
quandam fictionem intellectus, vt dicitur de iure pa-
tronatus. Gloſ. 1. in capit. piæ mentis, 16. qu. 7. quam ſequitur
And. Sic. in cap. 5. n. 16. ver. & ſi dicatur. de iudic. quæ opera-
tur, vt dominij vtilis capax ſit laicus; non autem, quod
ita efficiatur laicale, vt Iudex laicus ſit Iudex compe-
tens: immo cognitio præſeruatur Iudici Eccleſiaſtico.
Alexand. conſ. 58. in fine, lib. 1. & in propriis terminis, Bero.
in d. cap. quæ in Eccleſiarum, n. 9. ver. alia quoque, de Conſt. & ſic
argumentum Surdi, in d. conſ. 338. num. 9. quod bona ſunt
perſonarum acceſſoria, eſt verum, quando res omni-
no transfertur; ſecus autem, quando ſolum domi-
nium vtile, quod remanet connexum cum directo: &
ideo non poteſt diuerſo iure cenſeri, vt dictum eſt.
10 Nec prædicta reſponſio poteſt elidi, ex quo aliqui
voluerunt, cauſam poſſeſſionis beneficij poſſe tractari
coram Iudice ſæculari, & tamen poſſeſſio eſt connexa
cum proprietate ſpirituali: quo argumento vtitur ibi
ſupra n. 25. Quia ne dum tollitur obiectum ex rationi-
bus prædictis, & ex adductis per Bero. in d. cap. quæ in
Eccleſiarum, n. 12. in fine. Sed ex quo communis ſenten-
tia eſt in contrarium, vt teſtatur Aufrer. in Add. ad dec.
* Capellæ Toloſanæ 471. incip. item fuit quæſitum, & de communi
etiam teſtatur Aluar. Valaſc. conſultatione 93. nu. 3. & eam
etiam ſequitur Gulielm. de Benedict. c. Raynutius in ver.
& vxorem, decl. 2. nu. 38. & infiniti qui poſſunt allegari, &
ſemper etiam approbauit Rota, vt in dec. 4. de lit. conteſt.
in Antiquis, quam ad punctum allegat Aufrer. vbi ſupra,
& eſt dec. Put. 361. in fine lib. 1. & fuit ſæpiſſime reſolu-
tum, & ſignanter in cauſa Oſcen. Canonicatus, 1. De-
cembris 1595. coram Reuerendiſſimo meo Decano.
11 Non obſtat, quod etiam in puncto plures Docto-
res videantur tenere contrarium, ſcilicet, quod Iudex
laicus poſſit cognoſcere ſuper tali dominio vtili inter
ipſos laicos, quia iſtorum Doctorum auctoritates faci-
le tolluntur: nam Alber. Brun. de ſtat. artic. 8. ante numer.
107. ver. & faciunt hæc, qui pro iſta opinione allegatur, ni-
hil firmat, ſed ſolum refert opinionem, Vbert. de Bo-
bio, & Franciſci de Tigrino, quos male intellexit; quia
ipſi pro contraria ſententia poſſunt allegari, vt ex Bu-
trio, & Io. And. & Abb. ſupra dictum eſt. Et propterea
Surd. in d. conſil. 338. numero 17. dum allegat Brun. decipi-
tur. Abb. vero in cap. quoniam frequenter, §. in aliis, nu-
mero 28. vt lit. non conteſt. licet videatur dicere, quod
Clericus veniens ad cauſam pro defenſione emphi-
teutæ, non poſſit declinare iuriſdictionem: tamen
eſt aduertendum, quod impreſſio eſt mendoſa, quia
Spec. de primo decreto, §. reſtat videre, numero 24. & 25.
quem ipſe allegat, expreſſe tenet, quod Iudex laicus,
non eſt Iudex competens Clerici venientis ad cau-
12 ſam, etiam quod renunciet priuilegio fori, & in om-
nem euentum, dictum Abb. eſſet contra Gloſ. in cap.
Clericus nullum, 11. quæſtion. 2. in ver. ſæcularem. Cuman. au-
tem in conſil. 84. eſt ſibi contrarius in dicto conſil. 41. nu-
mero ſecundo ver. ſed his non obſtantibus, & in eodem caſu
Cumani, contrarium conſuluit Fulg. in conſil. 166.
locis præcitatis: Deciſio vero in cauſa Auximana
bonorum 19. Ianuarij 1604. licet in terminis dicat,
13 quod eſt locus Ægidianæ, quando agitur de vtili do-
minio inter laicos: quia perſonæ ſunt ſæculares, nec
agitur de bonis, ſed ſuper poſſeſſione inter ipſos lai-
cos; non firmat, quod cauſa poſſit cognoſci coram
Iudice laico: ſed firmat potiùs, quod Ægidiana habet
locum coram Iudice Eccleſiaſtico, quando agitur inter
laicos; quod non eſt verum; quia Ægidiana reſpicit
14 ordinatoria iudicij, & ideo ſeruandum eſt ius fori.
Contard. de Ægidiana, limit. 14. rat. can. vetuſtg. numero
11. & 12. In foro autem Eccleſiaſtico, vt dictum eſt,
non habet locum Ægidiana, & propterea, cum pri-
ma vice illa deciſio fuerit allegata in cauſa Sabinen.
Villettarum 9. Iunij, 1606. coram me, in qua age-
batur de vtili dominio inter laicos, & dubitabatur, an
eſſet locus Ægidianæ, Rota voluit videre de iuſtitia
mandati de manutenendo, vt in poſitionibus, & Dia-
riis Dominorum fuit annotatum; quia cum Rota ha-
bebat vtramque iuriſdictionem, nempe Eccleſiaſti-
cam, & laicalem, cum ageretur de vtili dominio, ſub-
ſtinebamus vices Iudicum Eccleſiaſticorum, & pro-
pterea erat ſeruandum ius fori Eccleſiaſtici. Neque fa-
cit alia ponderatio, nempe, quod, ſi paria ſunt, fo-
rum ſortiri, & ſtatutis ligari, multi Doctores tenent,
15 quod Princeps laicus poteſt ſtatuere ſuper vtili do-
minio, dummodo non lædatur Eccleſia, & abſque
illius præiudicio, quas allegat Tiraquell. de retract.
lignager. gloſ. 13. numero octauo. Surd. d. conſil. 338. numero
14. in fine, ver. 4. quod ſtatuta laicorum, & Aluar. Va-
laſ. de iur. emphit. quæſtion. 17. numero 12. & hoc etiam re-
peritur ſcriptum in quadam annotatione bonæ mem.
Orani in cauſa Mediolan. bonorum 13. Nouembr.
1596.
16 Nam dixerunt Domini, quod Anch. in conſ. 125. n. 7. &
in conſ. 433. nu. 2. & 3. fuit auctor iſtius opinionis: & ideo
reſolutio pendet ab intellectu Anch. qui vere loquitur
in caſu, quo emphiteuſis fuerat acquiſita pro hæredi-
bus. Et mouetur primò, quia aderat ſtatutum
per

per quod ſæminæ excludebantur: vnde ſubdit, quod
ex eo quod fæminæ non poterant eſſe hæredes, non
erant ſucceſſibiles in emphiteuſi acquiſita pro hære-
dibus; Et ſecundò mouetur, quia pater acquirendo
pro filiis, vel liberis, non cenſetur acquiſiuiſſe pro fæ-
minis; quia cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitio-
ne ſtatuti, & eodem modo acquirere; & ita intelligit,
& declarat Anch. Soc. iun. *in conſil. 71. numer. 43. ad fin. lib. 1.*
17 & Brun. *de ſtat. artic. 8. numero 106. in principio*, & ita illum
etiam intellexit Rota in cauſa Romana domus S. Lu-
douici, 27. Nouembr. 1601. coram Reu. D. Decano, &
coram me, in cauſa Romana emphiteuſis 18. Maij eiuſ-
dem anni, & 28. Nouembr. 1603. & alias ſæpius. Et
quamuis Anch. ſubdat, quod ſtatutum non diſponit
ſuper rebus Eccleſiæ, ſed ſuper vtili dominio, quod eſt
laicorum; tamen eſt aduertendum, quod non loqui-
tur de ſtatuto, in ordine ad intentionem acquirentis,
quæ intentio acquirentis, vt maſculis extantibus fæ-
minæ non ſuccedant, non lædit Eccleſiam; cum ipſius
non interſit, vt pater magis acquirat vni, quam alteri
ex filiis; ſed non propterea dicit, quod ſi pater acqui-
rat pro filiis maſculis, & fæminis, ita vt omnes in ſi-
mul ſuccedant, ſtante ſtatuto excluſiuo fæminarum,
fæminæ non poſſint ſuccedere; quia hoc eſſet contra
18 iuris communis regulas, ſecundum quas tenor inue-
ſtituræ eſt ſeruandus, & non ſtatuta loci: vt per Caſtr.
locis ſuperius allegatis, & Doctores qui generaliter
ponunt iſtam concluſionem, quod ſtante ſtatuto ex-
cluſiuo fæminarum, fæminæ in emphiteuſi cenſean-
tur excluſæ, non fundant ſe in ſtatuto, ſed in inten-
tione acquirentis, qui præſumitur in acquirendo ſe
19 conformare cum ſtatuto, vt per Bar. *in leg. vt iuris iu-
randi, §. ſi liberi, numero quinto ff. de oper. liber.* Clar. *in §. em-
phiteuſis, quæſtion 32. ver. ſed pone*, qui alios allegat, Decian.
* *conſil. 30. numero 40. & ſeq.* Curt. iun. qui de communi
teſtatur, *in conſil. 31. numero tertio*, & dixit Rot. in præcita-
tis deciſionibus, Romana domus Sancti Ludouici, &
Romana emphiteuſis, & ſecundum ſententiam Anch.
ſunt intelligendi Doctores, qui allegatis præfatis ra-
tionibus ipſum ſimpliciter ſequuntur, nempe Ale-
xander *conſil. 9. numero primo, libr. 5. & conſil. 27. numero
quarto, in fin. volum. 6.* & Felin. *in c. quæ in Eccleſiarum, numero
95. de Conſt.* Decian. *in Auth. caſſa, numero nono, C. de Sac. Sanc.
Eccleſiis, & conſil. 139. numero ſecundo, ver. nec obſtat, & in cap.
quæ in Eccleſiarum, numero 20. de Conſtit.* Pariſ. *conſil. 22.
numero 86. volum. 2.* & in add. ad Decian. *in d. cap. quæ in
Eccleſiarum, numero 20 in ver. Eccleſia*, & meritò quidem:
nam vltra, quod hoc colligitur ex verbis ipſorum
Doctorum, intrat quoque alia ratio, quod Doctor
eſt intelligendus ſecundum ea, quæ allegat Rom.
conſil. 211. numero quinto, ver. quoad vltimum.

Alij verò Doctores, aliqui, vel torquent Anchara-
num, vel & ſecundum ipſum intelligi poſſunt: alij ve-
rò loquuntur in caſibus particularibus, in quibus ſunt
reprobati: alij poſtremo non tangunt iſtam difficul-
tatem, & in primo genere ſunt Barbat. *in conſil. 14. col. fi-
nal. ver. ad hoc reſpondeo, libr. 1.* Brun. de Stat. loco ſupra al-
legato, verſ. item illam ampliant. Ruin. *conſil. 70. numero
11. volum. 5.* Marcabr. *conſil. 26. numero 131.* Burſ. *conſil. 56. nu-
mero 12. volum. 1.* Menoch. *de arbit. caſu 180. numero
nono.*

20 In ſecundo vero genere, ſunt Caſtren. *in conſil. 194.
libr. 1.* qui tenet, quod ſtatutum Florentiæ de prohibita
alienatione rei communis, irrequiſito conſorte, ha-
beat etiam locum in donatione iuris patronatus, ſed
nihil probat: cum res ipſa demonſtret auctoritatem
21 huius conſilij, contra quod in ſpecie eſt *conſil.* Gemin.
67. & per totum, in quo concludit contrarium, tam ex
defectu voluntatis, quam poteſtatis ſtatuentium. Soc.
22 *in conſil. 99. numero ſecundo, volum. 2.* qui dicit, quod circa
ſolutionem canonis, eſt attendendum ſtatutum, &
conſuetudo loci, in quo debet fieri ſolutio: nihil
23 etiam probat: quia non valet ſtatutum, & conſuetu-
do in præiudicium Eccleſiæ, cap. cum cauſam, *de re iud.
cap. 1. de conſuet. cap. Clericus laicum, de immunitate Eccleſ. in 6.*
& iſta conſuetudo dicitur proxima ſacrilegio. Baldus
conſil. 9. numero 6. ver. non valeret, libro primo. Ruin. *conſil.
156. numero octauo libro quarto*, vbi, quod conſuetudo non
24 valet ex cauſa efficienti: quia ſicuti laici non poſſunt
ſtatuere, ita nec conſuetudinem inducere oneroſam
Eccleſiis: Purpur. vero, *in conſil. 332. numero nono ver. tertio
contingit*, qui loquitur ad effectum, quod vtile domi-
25 nium poſſit collectari; Nec etiam facit; quia in con-
trarium eſt doctrina Bar. *in leg. priuata, numero ſecundo,
Cod. de excuſ. muner. libr. 10.* vbi etiam poſt Ang. Ioan. de
Platea circa medium ver. dicit etiam hic Ang. Caſ-
ſan. *in conſuetud. Burgun. §. 4. Gloſ. 6. ſuper verbo tex. &
ſupporter le moeſia ver. & intellige prædicta, numero 6.* Tho-
mas Parpalia, *in repet. leg. placet, numero 73. & ſeq. Cod. de Sac.
Sanct. Eccleſ.* Ægid. de Thomaris, *de collectis, in §. paupe-
res, An aliquibus numero 29. & ſeq.* Iaſ. *in leg. 1. numero 31.
Cod. de iur. emph.* Et habetur ponderoſiſſimum *conſil.
Siluiani 9. per tot.* vbi latè, & doctè, & etiam in caſu
Purpurati loquuntur Surd. & Aluar. Valaſc. qui fue-
runt quodammodo nouatores iſtius opinionis; Et
propterea conantur fundare intentionem ſuam, de-
fendendo prædictas concluſiones. In tertio verò ge-
nere ſunt Affl. *in cap. Imperialem, §. præterea inter, numero
nono, de prohib. feud. alien.* per Frid. qui dicit, conſuetu-
dinem eſſe ſeruandam, quod Dominus feudi Eccle-
ſiaſticus cognoſcat de feudo Eccleſiæ, tam in poſſeſ-
ſorio, quam in petitorio: quia iſta conſuetudo eſt ſe-
cundum diſpoſitionem iuris; Et propterea Affl. non
facit ad punctum. Soc. iun. *in conſil. 71. numero 13. vo-
lum. 1.* qui facit motiuum, ſed concludit cum Anch.
quem etiam declarat, vt ſupra dictum eſt, & ideo
non debuiſſent allegari. Caſtrenſ. *in conſil. 290. in fine li-
bro tertio*, loquitur in terminis illius quæſtionis, de
his, quæ competunt Clericis, non vti Clericis, ſed
vt cuilibet; de qua per Bar. *in leg. cunctos populos, quæ-
ſtion. 5. numero 38. & ſeq. Cod. de ſum. Trin. & Fid. Cath.* de
qua quicquid dicendum ſit, non facit ad propoſi-
tum. Rim. ſen. *conſil. 447. numero 20. volum. 3.* & Abb.
conſil. 28. numero 6. abſolutè non tangunt iſtam difficul-
tatem.

Non obſtat annotatio bon. mem. Orani in cauſa
Mediolan. bonorum; quia illa non eſt deciſio Rotæ,
vt patet ex eius initio ibi; Domini per viam inclina-
tionis, amplexi ſunt deciſionem factam ſub die 20.
Maij, ad fauorem Domini Commendatarij; Rota
enim non facit deciſiones per viam inclinationis, ſed
in iſtis caſibus eſt in arbitrio Ponentis, ſi aliquid anno-
tare velit, memoriæ ſuæ cauſa: Et tanto magis, quia in
priori deciſione huiuſmodi concluſio non reperitur
firmata.

Propterea vnus ex Dominis, qui tunc temporis
erat in Rota, affirmabat, quod viſa huiuſmodi anno-
tatione, Rota non agnoſcit pro ſua.

Quæ deciſio eruditiſſimi D. Coccini fuit
confirmata per eandem Rotam co-
ram D. Merlino, pariter do-
ctiſſimo, quæ infra
habetur.

R.P.D. MERLINO.

Rauennaten. Emphyteuſis.

Die Veneris 28. Martij 1631.

SVMMARIVM.

Cauſa, quando eſt omnino Eccleſiaſtica, ab Eccleſiaſtico Iudice non autem à laico eſt definienda, nu.1.

Cauſas Eccleſiaſticas Apoſtolus ad Eccleſiam præcipit deferri, & ibi determinari, nu.2.

Cauſa Eccleſiaſtica, quod à Iudice Eccleſiaſtico ſint determinanda, nullus vnquam Orthodoxus dubitauit, n.3.

Et ſi qui auſi ſunt hoc impugnare, merito ſemper ab Eccleſia fuerunt damnati, ibid.

Laici quidquam ſtatuere non poſſunt circa bona Eccleſiaſtica, ex defectu iuriſdictionis, & poteſtatis, n.4.

Laicis, etiam Religioſis obſequendi neceßitas relicta eſt, non auctoritas imperandi, nullaque de rebus Eccleſiæ diſponendi attributa eſt poteſtas, & in his, quæ ad Eccleſiam ſpectant, diſcere debent, non docere, n.5.

Laici ſtatuentes ſuper bonis Eccleſiaſticis, anathematis pœna feriuntur, laici ſuper bonis Eccleſiaſticis ius dicere, & ſententiam proferre non poſſunt, n.6.

Forum ſortiri, & ſtatutis ligari paria ſunt, nu.7.

Iudex laicus non poteſt cognoſcere ſuper emphyteuſi Eccleſiaſtica, etiam ſi inter ſolos emphyteutas agatur, & ſuper ſolo dominio vtili, quod penes laicos exiſtit, n.8.

Dominium vtile eſt complicatum, & connexum, cum dominio directo, nu.9.

Dominium vtile eſt verè, & propriè vna, eademque res, cum dominio directo, & eius natura eſt, vt directum ſemper ſequatur, eod. n.9.

Dominium vtile ſequitur dominium directum, ſicuti incrementum alluuionis, & inſulæ, eod. num.9.

Dominium vtile ſaltem actualiter, non poteſt ſeparari ab ipſo dominio directo eod. n.9.

Bona Eccleſiaſtica, nec indirectè ſubijciuntur iuriſdictioni, & iudicio laicorum, nu.10. & 11

Ius patronatus laicorum, licet non ſit propriè Spirituale, attamen, quia eſt connexum ſpiritualitati, ideo ſuper illo Iudex Eccleſiaſticus ſolum iudicat, nu.12.

Poſſeßio rei ſpiritualis, licet ſit mere temporalis, & laicalis, attamen, etiam de poſſeßione ſolum cognoſcit Iudex Eccleſiaſticus, quemadmodum de ipſo proprietate, non autem laicus, num.13.

Spiritualitatis qualitas, qualitatem temporalitatis abſorbet, & ad ſe trahit, n. eod.

Connexitas, & complicatio maior eſt inter dominium directum, & vtile, quam ſit inter proprietatem, & poſſeßionem, n.14.

Decimæ datæ in feudum ſæcularibus, earum cauſæ diſcutiendæ ſunt coram Iudice Eccleſiaſtico, licet dominium huiuſmodi decimarum, ſcilicet fructuum illarum omnino ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſæculare, tamen quia oritur, & dependet à iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt Iudex laicus de illis cognoſcere, n.15.

Matrimonij poſſeſſorium, quamuis agatur inter perſonas, mere laicas, quia habet admixtam cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à Iudice Eccleſiaſtico, n.16.

Emphyteuta Eccleſiæ, non tenentur ad collectas, & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus, & bonis impoſita, & hoc ratione connexitatis dominij vtilis, cum directo, & iſta eſt æqua, & ſecura opinio, n.17. & 18.

Dominium vtile Vaſalli ſubijcitur, & famulatur directo dominio Domini principalis, n.19.

Dominium vtile inhæret dominio directo inſeparabiliter, tanquam in prima cauſa, ſine qua, nec ſubſiſtere poteſt, n.20.

Dominium directum, cum ſit dignius, & potentius debet trahere ad eius Iudicium, & forum, deciſionem ſuper dominio vtili, num.21.

Dominium vtile reſidet in materia, & in directa, veluti in ſuo ſubiecto, n.22.

Laicus Socius Clerici, ſequitur forum eiuſdem Clerici, n.23.

Pupilli, aut minoris Conſors ratione iuris conſortij gaudet priuilegio ipſius pupilli, & minoris, n.24.

Eccleſiæ expedit habere magis vnum emphiteutam, quam alium, num.25.

SEntentiam latam extra Curiam, Domini dixerunt
vitio nullitatis, ex defectu iuriſdictionis laborare:
promulgata enim fuit in foro, & Tribunali laicali:
Et tamen, cum ageretur de bonis, ratione directi
dominij ſpectantibus ad Eccleſiam S. Mariæ in Coſ-
1 modin, cauſa erat omnino, & ab Eccleſiaſtico Iudi-
ce, non autem à laico definienda, *cap. decernimus, de iudic.*
cap. bene quidem, cap. denique, diſtin.95. cap. continua, cap. relatum. cap. ſi quæ cauſa, cap. placuit, il ſecundo, 11. quæſtion.1. in qua
quæſtione per totum, Gratianus congerit decreta ad
hoc ſpectantia ex ſacris Conciliis, & Summorum Pon-
tificum reſcriptis deſumpta; Et *in dicto cap. placuit*, de-
2 ſumpto ex Conc. Carthagin. 3. habetur, quod etiam
Apoſtolus huiuſmodi cauſas ad Eccleſiam deferri, at-
que ibi determinari præcepit: Et de veritate huius
concluſionis nullus vnquam Orthodoxus dubitauit:
Et ſi qui auſi ſunt impugnare, merito ſemper ab Ec-
3 cleſia fuerunt damnati, prout de Marſilio illo Padua-
no, ſub Paſchali ſecundo, tradit Card. Turrecrem. *in*
Summa Eccleſ. lib.4. par.2. cap.35. qui ſuper hoc refert extare
Extrauagantem Ioannis XXII. quæ incipit, Licet:
Azor. *Inſt. moral. p.1. lib.5. cap.12. ver. in hoc procul dubio*: Ban-
nes *in 2.2. quæſtion.65. artic.1. ver. item Chriſtus*: Card. Bellar-
min. *controuer. tom.2. tit. de Cler. cap.24. ante ver.5. propoſitio*:
Quemadmodum enim laici, quamuis Religioſi, quid-
quam ſtatuere non poſſunt circa bona Eccleſiaſtica, ex
4 defectu iuriſdictionis, & poteſtatis, *d. cap. bene quidem,*
cap. ſi Imperator, 96. diſt. c. laicis, 16. quæſtion.7. cap. cum laicis ext. de rebus Eccleſ. alien. vel non, in quibus locis habetur, quod
5 laicis, etiam Religioſis obſequendi neceſſitas relicta
eſt, non auctoritas imperandi, nullaque de rebus Ec-
cleſiæ diſponendi attributa eſt poteſtas, Et in his, quę
ad Eccleſiam ſpectant, diſcere debent, non docere, *cap.*
6 *Clericis, & cap. fin. de immunit. Ec. in 6.* vbi ſtatuentes ipſi
anathematis pœna feriuntur, *cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit.* ita nec etiam ſuper illis ius dicere, & ſententiam
7 proferre poſſe, non eſt ambigendum: paria enim ſunt
forum ſortiri, & ſtatutis ligari. Gloſ. *in cap. quod Clericis, de for. comp.* Decian. *in d. c. S. Maria, numero 18.* Alexand.
conſil.211. numero quinto, in fin. Rim. Sen. *conſil.262. numero 13.*
libr.2. Bero *conſil.63. numero 99 libr.1.* Surd. *conſil.2. numer.14.*
in fin. & conſil.338. numero 26. ad fin. & ad propoſitum The-
ſaur. iun. *quæſt. Forenſ. libr.2. cap.15. numer.12. in fin.* Idque
8 procedit, etiam ſi cauſa inter ſolos emphiteutas aga-
tur, & ſuper ſolo dominio vtili, quod penes laicos exi-
ſtit; quoniam dominium Eccleſiæ, cum ſit conne-
xum, & complicatum cum vtili, illique prędominans;
9 ſitque dominium vtile vere, & proprie, vna, ac eadem
res cum dominio directo; & eius naturæ, vt directum
ſemper ſequatur; ſicut incrementum alluuionis, &
inſulæ: vt dixit Oldrad. *conſil.240. numero primo ver. &*
ideo rectè, quem ſequitur Surd. *conſil.57. numero 23. ver.* &
10 *propterea.* Et ſubiectum bonorum materialiter ſit ſem-
per, & perpetuo Eccleſiaſticum: non poteſt ab ipſo
dominio directo, ſaltem actualiter, ſeparari domi-
nium vtile: nec ideo indirectè bona Eccleſiarum ſub-
jici iuriſdictioni, & iudicio laicorum, cap. quanto,
cap. cæterum, & ibi Canoniſtæ, *de iudic.* Card. *conſil. ...*
per.

ver. item in hæreditate, Campeg. inter conſilia Alber.
Brun. *conſ.2.nu.34.ſub ver. præmiſſo tertiò*, & alios con-
11 geſſit, & ſequuta eſt Rota acerrimè examinato arti-
culo, ſublatiſque contrariis argumentis, in Romana
domus de Scapuciis 19. Ianuarij 1611. coram Reue-
rendiſſimo Domino meo Decano: Et quoties caſus
contigit, ſemper eam poſtea ſequuta eſt, vt *in dec.472.
par.2. recent.* & penès Pacif. de *Saluiano dec.239.n.6.* & in
Romana de Schianchiſe 8. Aprilis 1617. coram Emi-
nentiſſimo Domino Cardinali Pamphilio, impreſſ.
poſt moder. Mantuan. *controuerſ.foren. cap.12.n.67.* & aliàs
ſæpiùs, & ab hac opinione difficile eſſe recedere, mo-
net Gratian. *diſcept.foren.c.447.n.21.* ita ratione huiuſmo-
di connexionis, licet ius patronatus laicorum non ſit
12 propriè ſpirituale: attamen, quia eſt annexum ſpiri-
tualitati, ideo ſuper illo iudicat ſolum Iudex Eccleſia-
ſticus, *c. quanto, de iudic.*

Et poſſeſſio rei ſpiritualis, licet ſit merè tempora-
lis, & laicalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolum
cognoſcit Iudex Eccleſiaſticus; quemadmodum de
13 ipſa proprietate, non autem laicus: cum qualitas ſpi-
ritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat. Bero.
in Rub. de iudic.n.51. Crauet. *conſ.258.nu.8.* Rol. *conſ.12. num.
35. & ſeq. lib.2.* Valaſ. *conſult.93. nu.3.* Menoch. *de recuper.
remed.15. num.205. & ſeq.* Couar. *pract. quæſt. ca.35. num.1.*
Gutier. *canon.quæſt. cap.34. num.26. & ſeq.* latè Azot. *Inſt.
moral. par.1. lib.5. cap.14. quæſt.1.* Durand. ad Bullam Cœn.
lib.2. can.15. quæſt.19. num.47. Put. *dec.361. lib.1. in antiq.* Cer-
14 tum eſt autem, maiorem connexitatem, & compli-
cationem eſſe inter dominium directum, & vtile,
quam ſit inter proprietatem, & poſſeſſionem, & per
Bero. *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, num.13. de Conſt.* Ita et-
iam cauſa decimarum, quæ datæ ſunt in feodum ſæcu-
laribus, diſcutienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico; li-
cet enim dominium huiuſmodi decimarum; ſcilicet
fructuum illatum, omnino ſpectet ad laicos, & feu-
dum cenſeatur ſeculare: tamen, quia oritur, & de-
15 pendet à iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt
Iudex laicus de illis cognoſcere, Feder. de Sen. *conſ.245.
num.1.* Azot. Inſt. moral. *par.1. lib.7. cap.39. quæſt.3.* Mo-
net. *de decim. cap.8. quæſt.1. num.15.* Fagundez ſuper præ-
cept. Ec. *precept.5. lib.3. cap.5. num.5.* vbi Couar. Roſell.
& alios contrarium ſentientes refellit. Prout, & poſ-
16 ſeſſorium matrimonij, quamuis agatur inter perſonas
merè laicas, quia habet admixtam cauſam, & titulum
ſpiritualitatis, definiendum eſt à Iudice Eccleſiaſtico.
Couar. *de ſponſ. par.2. cap.7. §.6. num.8. & cap.8. §.12. num.
3.* Valaſ. *d. conſult.93. num.2. ad medium ver. & in cauſa ma-
trimoniali*, latè Mulin. *de rit. nupt. lib.2. differ.10. num.19. &
ſeq.* Et demum (quod fortiùs etiam videtur) ratione
pariter connexitatis dominij vtilis cum directo, em-
phiteutas Eccleſiæ non teneri ad collectas, & onera
17 realia per ſtatuta laicorum, ſuper rebus, & bonis im-
poſita, cenſuerunt grauiſſimi Auctores, & originali-
ter dixit Bar. *in l. priuata, n.2. C. de excuſat. mun. lib.10.* Iaſ.
in Auth. quas actiones, num.42. C. de Sac. San. Eccl. Rip. *in trac
de peſt. tit. de priuil. ad conſeruand. vber. nu.124.* latè Pet. de
Vbal. *in conſ.2. poſt tract. de collect. per tot.* Silua. *conſil.9. per
tot.* M. Anton. Eugen. *conſil.96. num.23. lib.1.* Fachin. *con-
uer. cap.91. lib.1.* Menoch. *conſ.444. num.27.* Ruin. *conſ.11.
num.10. ver. item nota quod, lib.5.* Renig. Gonny. *de charit.
ſubſid. quæſt.61. nu.29. & q.59. num.31.* Odd. *conſ.70. per tot.* &
præſertim, *num.31.* vbi teſtatur hanc opinionem eſſe
veriorem, ſolidioribuſque rationibus fundatam, nec
18 non magis æquam, & ſecutam: Et *num.40.* ait, hanc di-
ci poſſe communem opinionem, eum Bartolum, &
alios grauiſſimos iuriſſectatores habeat. Burſ. *conſ.42.
n.22. lib.1.* & videtur etiam admiſiſſe Rota in d. Roma-
na domus de Scappucciis coram Reuerendiſſimo D.
meo Decano. Et præter motiuum connexionis, con-
currit etiam prærogatiua qualitatis, & ſubiecti Eccle-
ſiaſtici: hoc etiam dominium vtile Vaſalli, ſubijcitur,
& famulatur directo dominio Domini principalis. Al-
19 ciat. *in l. ſi quis, in §. differentia, n.12. ver. aliud eſt*, & ibi-
dem Zaſ. *nu.22. ff. de acquir. poſſ.* & benè per Surd. *d. conſ.
57. num.23. ver. & propterea.* Et in proprietate tanquam in
prima cauſa inſeparabiliter inhæret, ſine qua nec ſub-
20 ſiſtere poteſt, vnde merito dominium directum, cum
ſit Eccleſiaſticum, tanquam dignius, & potentius, de-
21 bet trahere ad ſuum Iudicem, & forum, diſcuſſionem
ſuper dominio vtili; quia ſemper, vt dictum eſt ſupra,
22 hoc dominium vtile reſidet in materia, & in re Eccle-
ſiaſtica, veluti in ſuo ſubiecto, quemadmodum, hac
eadem ratione prærogatiuæ circa competentiam fori,
compertum eſt, quod laicus ſocius Clerici, ſequitur
23 forum eiuſdem Clerici, Bar. *in l. fin. num.15. ad fin. ff. de
colleg. illicit.* Aret. *conſ.29. nu.24. ver. ſecundum eſſe dubium,
in fin.* Surd. *conſ.222. num.3. & conſ.396. num.16. & 18.* Et
24 maior itidem conſors pupilli, aut minoris, ratione iu-
ris conſortis, gaudet priuilegiis ipſius pupilli, & mino-
ris, *l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeruit. amitt.* Afflic.
dec.213. Franch. *dec.269. num.1.* Odd. *de reſt. in integ. par.1.
q.46. art.10. num.35.* ſique aliter in hoc caſu, vbi agitur
etiam ſolum de dominio vtili emphyteutæ, diceremus,
ſequeretur præiudicium ipſius Eccleſiæ, cui ex-
25 pedit habere magis vnum emphyteutam, quam alium:
ita Bero. *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, num.9. de Conſt.* &
Rim. iun. *nu.12.* Becc. *conſ.3. num.61. & 62. lib.1.* & in d.
dec. Rom. de Scapucciis, coram Reuerendiſſimo D.
meo Decano luculenter, & doctè ponderatum fuit.
Et ita vtraque parte informante, circa nullitatem re-
ſolutum fuit, vt videatur ſuper iuſtitia.

QVÆSTIO XXIIII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, an poſſit eſſe teſtis pro Domino, & è contra.

QVæri etiam poteſt, An emphyteuta poſſit eſſe teſtis pro Domino directo? Alber. de Maletis, Papien. *in tract. de teſtibus, cap.2. num.30. iuncto n.32.* diſtinguendo dicit, quod aut controuerſia eſt ſuper re emphyteutica, & tunc non poteſt, quia tractatur de ſuo intereſſe; Aut lis non verſatur ſuper re emphyteutica, & nullum intereſſe cogitari poteſt emphyteutæ; tunc non prohibetur teſtificari pro Domino; ex ſententia Butr. *in c. inſuper, de teſtibus*, & idem tenet Campeg. *eod. tract. reg.70.* Maſc. *de probat. conc.1358. num.11. & ſeq.* & nouiſſimè Farin. *de teſt. quæſt.15. inſp.4. nu.223.* Idemque dicendum eſt, quando Dominus directus teſtificaretur pro emphiteuta, cum verſetur eadem ratio, per ea, quæ dicit idem Farin. *ead. q.15 num.99.* & quia etiam non debent emphiteuta, & Dominus iudicari ad imparia, vt diximus *de renouat. q.11. num.2.* Credo tamen, quod in caſu in quo admittuntur, diminuatur de fide, arbitrio Iudicis, propter affectionem, quam inuicem habent, niſi eſſent perſonæ nobiles, honeſtæ, & legales, quibus fides adhiberi poſſit, vt in ſimili dicit idem Farin. ibidem, *nu.103.* & de Vaſallo, *ead. q. inſp.2. num.201.* & Steph. Auſter. *de teſt. num.38.* Suppleretur tamen, vel ex habilitate alterius, qui ſit omni exceptione maior, vel ex numero teſtium, vt de colono ſcribit ibidem Farin. *ead. quæſt. inſp.4. nu.226. & ſeq.* & de Vaſallo eſt dec. Rotæ *in recent. par.1. dec.702. num.6.*

QVÆSTIO XXIV.

SVMMARIVM.

Legitimatus, an poſſit petere renouationem, ſtantibus tranſuerſalibus, n.1. & per totam.

Legitimatus, non differt à vero legitimo, n.1. decl. n.13.

De legitimatis idem dicendum eſt, quod de legitimè natis, n.2.

Statutum excludens filias propter maſculos, habet locum in legitimatis, n.3. contrarium, n.15.

Legitimatus per reſcriptum Principis ſuccedit ſimul cum filiis legitimis, & naturalibus, n.4. declara, n.16.

Legitimatus excludit ſubſtitutum, & conſequitur iura ſuitatis, & ſucceſſionis, & legitimam, n.5. declara, n.17.

Legitimatus ad bona emphyteutica, non cenſetur legitimatus ad bona emphyteutica Eccleſiæ, n.6. & 8. declara, n.17.

Legitimatus, cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, dicitur tantum diſpenſatus, vt ex teſtamento poſſit recipere, & non aliter, n.6.

Clauſulæ, ſine præiudicio venientium ab inteſtato effectus, eſt excludere à ſucceſſione inteſtati, ſtantibus tranſuerſalibus, ſaltem infra quartum gradum, n.7.

Bulla Pij V. contra legitimatos, reuocat omnes habilitates Spuriorum ad bona feudalia, & emphyteuta Eccleſiæ, non obſtantibus legitimationibus, & in futurum prohibuit habilitari, n.8.

Legitimatus, cum dicta clauſula, non eſt verè legitimus, ſed per fictionem, n.9. neque filius, nec agnatus.

Statutum de retractu, & quod agnati habeant beneficium recuperandi rem patrimonialem, non habet locum in legitimis; licèt alij contrarium teneant, n.11.

Statutum compellens agnatos ad compromittendum, non habet locum in legitimatis, n.12.

EVenit in facto in hac inſigni Abbatia S. Crucis de
Saxouiuo, Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Car-
dinalis Antonij Barberini; quod mortuo N. ſine filiis
legitimis, & naturalibus, relicto tamen filio naturali
legitimato per Collegium Archiuij Vrbis, cum Clau-
ſula, Sine præiudicio venientium ab inteſtato, & reli-
ctis etiam duobus nepotibus ex fratre germano, qui à
prædicto Eminentiſſimo, petierunt renouationem, &
nouam inueſtituram: Et idem petiit præfatus filius le-
gitimatus; fuit propterea quæſitum, quis eſſet præfe-
rendus? Hæc quæſtio erat tractanda in tit. de renouat.
ſed quia modo accidit, in hoc titulo ponenda eſt; cum
etiam ſit noua quæſtio. Videbatur igitur dicendum,
quod filius legitimatus eſſet præferendus; quia non
differt à vero legitimo. Menoch. *conſ.306. lib.4.* Dec.
1 *conſ.317. n.7.* Iaſ. *in Auth. Si qua mulier. nu.45. C. de Sac. Sanct.*
Eccleſ. Bal. *in l. nuper in fine. C. de nat. lib.* Bar. *in l. ſi is qui pro*
2 *emptore. ff. de vſucap.* & alios refert Aſcan. Clem. *de pat.*
poteſt. c.5. nu.47. Clar. *§. teſtam. q.84. in fine*, & Burſ. qui de
com. teſtatur *conſ.85. lib.1. num.11.* per tex. expreſſum in
Auth. *Quib. mod. nat. effic. ſui §. ſit igitur licentia.* Secundo,
quia de legitimatis idem iudicatur, quod de legitime
natis, reſpectu agnatorum, & familiæ: nam ſuccedit
aliis agnatis. Bar. & Bal. *in l. communium. Cod. de nat. lib.*
Alex. *conſ.11. lib.1. col.4.* vbi dicit, quod agnatio, etiam per
legitimatos conſeruatur: ergo dicendum eſt, quod iſte
filius ſic legitimatus ſit præferendus in renouatione.
3 Tertiò, quia Statutum excludens fœminas propter maſ-
culos, habet locum in filio legitimato per reſcriptum
Principis, vt de magis com. op. teſtatur Burſat. *conſ.85.*
num.12. vol.1. & alios atteſtantes de magis communi, re-
fert Mich. Craſſ. *§. ſucceſſio ab inteſtato q.19. num.12.* Quar-
tò, quia legitimatus per reſcriptum Principis ſuccedit
4 ſimul cum filiis legitimis, & naturalibus, vt per eundem
Craſſ. citato loco, *n.10. & ſeq.* Et multa alia argumenta
adduci poſſunt ad fauorem legitimati, quæ omitto, ne
5 ſim longus in ſcribendo; & ſolum ponam, Quod le-
gitimatus excludit ſubſtitutum, vt per eundem Burſat.
eod. conſ. n.13. de qua quæſtione vide latè per Vinc. Fuſar.
de fideic. ſubſt. q.408. & conſequitur legitimam, iura ſuita-
tis, & ſucceſſionis ab inteſtato. Rot. *in recent. par.1. dec.65.*
num.2. & 3.

Quibus non obſtantibus, contrarium de iure cenſeo
tenendum, & moueor ex infraſcriptis rationibus, &
fundamentis, Primò, quia legitimatus ad bona emphy-
teutica (prout eſt iſte) non cenſetur legitimatus ad bo-
6 na emphyteutica Eccleſiaſtica, niſi expreſsè, ad dicta
bona ſit legitimatus. Honded. qui alios refert, *conſ.37. nu.*
24. vol.2. Aſcan. Clemens, *de pat. poteſt. cap.5. n.57.* & dixi ſu-
prà. *de ſucc. in bon. emph. q.5. n.44.* & Infrà, *n.8.* Cum ergo fi-
lius naturalis prædictus, non ſit expreſsè legitimatus
ad bona Eccleſiaſtica, ſequitur, quod non ſolum ſit ex-
cluſus à dicta inueſtitura: & ideo per mortem dicti N.
reuerſa fuit ad Eccleſiam: ſed nec etiam poſſit petere
renouationem, vt infra patebit. Secundo, iſte filius, le-
gitimatus fuit ſine præiudicio venientium ab inteſtato,
& ſtante hac clauſula, dicitur tantum diſpenſatus, vt
poſſit recipere ea, de quibus pater diſponere poterat,
ex patris expreſſa diſpoſitione in teſtamento, & non
aliter: vt per infinitos Doctores, quos congerit Hon-
ded. *conſ.67. n.30. & 31. vol.1.* Vinc. Fuſar. *de fideic. ſubſt. q.408.*
n.116. & Ant. Gabr. *de legitimat. conc.8. n.3.* & Dec. *conſ.610.*
n.1. & hanc opinionem ſequitur Rot. *in recent. par.1. dec.*
64. & 667. Seraph. *dec.45.* & Ludouiſ. *dec.201. n.4.* Effectus
autem præcipuus dictæ clauſulæ, eſt excludere legi-
timatum à ſucceſſione inteſtati, ex receptiſſima Do-
ctorum ſententia, vt per eundem Ludouiſ. *dec.64.* &
Put. *dec.303. lib.3.* Et dictus legitimatus cum clauſula
7 prædicta, non poteſt ſuccedere ab inteſtato, ſtantibus
tranſuerſalibus, ſaltem infra quartum gradum. Hond.
conſ.89. n.23. vol.1. & conſ.59. nu.16. vol.2. vbi de magis com-
muni atteſtatur, plures Doctores cumulando. Et licet
Gabr. *de legitimat. conc.8. nu.7. & ſeq.* dicat, quod legiti-
matus, cum dicta clauſula, non excludatur à tranſuer-
ſalibus, ſed tantum à legitimis hæredibus deſcendenti-
bus ex proprio corpore patris, atteſtans, hanc eſſe ma-
gis communem opinionem, multos allegando: Tamen
veritas eſt in contrarium, vt per eundem Hond. *d. conſ.*
67. & 89. Vinc. Fuſar. loco citato, quæ opinio, vt dictum
eſt, fuit per Rotam canonizata, & ideo, ſi fuit diſpenſa-
tus ſolum, vt poſſit ſuccedere ex teſtamento patris: ſe-
quitur, quod iſta legitimatio nullum alium effectum
poſſit operari; vt concludit Hond. *eod. conſ.37.* & ibi ſub-
ſcribentes in fine, & per conſequens excluditur à peti-
tione renouationis dictæ emphyteuſis, ſtantibus dictis
nepotibus. Tertiò, quia videtur excluſus per Bullam fe-
lic. rec. Pij V. in ordine 120. vbi reuocauit omnes ha-
8 bilitationes ſpuriorum ad bona feudalia, & emphyteu-
tica Eccleſiæ, ipſoſq; omninò ad illa incapaces reddi-
dit, etiam non obſtantibus legitimationibus de cirfa-
ctis, & in futurum prohibuit ad dicta bona habilitari;
immò voluit ipſo iure bona prædicta eſſe incorporata
Eccleſiæ: ex quibus apertè colligitur, mentem Sum-
mi Pontificis eſſe, quod iſti legitimati excludantur,
etiam à petitione renouationis, ponderando illa ver-
ba in ead. Conſtitutione, videlicet, (non poſſint quo-
quomodo ſuccedere,) quæ eſt dictio vniuerſalis, quæ
omnem modum comprehendit, qui excogitari po-
teſt; prout ponderat Rot. *par.1. diuerſ. deciſ.105. num.19.*
vt vigore dictæ legitimationis mediatè, vel imme-
diatè ſuccedere, vel alias acquirere poſſit. Et ratio
colligitur non ſolum ex principio, & verbis narratiuis
eiuſdem Bullæ: verum etiam, quia cum Eccleſia ſit ſpe-
culum pudicitiæ & honoris, abhorret huiuſmodi filios,

qui

qui ſine peccato concipi non valent. Alex. *conſ.94.vol.1.*
Honded. *d.conſ.77. n.21.* Et abhorret ſpurios etiam le-
gitimatos, vt ad bona Eccleſiaſtica admittantur, niſi
expreſſe ſint; et Pontificem legitimati ad bona Eccle-
ſiaſtica. Curt.iun. *conſ.84.col.fin.* Rol. *conſ.11.lib.4.n.65.* Si
ergo abhorret, igitur nec renouatio eis fieri debet: &
diximus in tit. *de ſucc. in bon. emph. quæſt.6. num.5. & 7.*
& in dubio non intelligit hos inueſtire, vt pariter ſcri-
pſi *quæſt.5. num. 48. eod.tit.* Quartò, quia legitimati cum
Clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato,
non ſunt verè legitimi, ſed per fictionem. Mant. *de ta-
cit. & amb. lib.22. tit.11. num.4. fol.1410.* Et renouatio non
9 videtur fieri poſſe filiis per fictionem: quia repræſen-
tatio, quæ fit per fictionem, non habet locum in em-
phyteuſi Eccleſiaſtica. Rot. *diuerſ. par.4. dec.219.* & di-
ximus in tit. de ſucc. in bon. emph.q.1. Quintò, quia
legitimatus non dicitur propriè filius, nec Agnatus.
Dec. *conſ.275. num.8.* qui alios citat; Quia legitimato
non competit definitio filiationis, cum filius dicatur,
qui ex viro, & vxore eius naſcitur, *l.filium in princ. ff.de
his qui ſunt ſui*; & ideo legitimati diſtinguuntur à na-
turalibus, & legitimis. Gloſ. *Inſt.de adopt. in princ. in ver.
naturales.* Sexto, quia ſtatutum tribuens Agnatis be-
neficium recuperandi rem patrimonialem, non com-
petit legitimatis. Dec. *conſ.275.* qui multis rationibus
mouetur, quem ſequitur Tiraq. loquens de retractu,
de retract. ligna. §.1. Gloſ.8. num.12. qui alios citat, & ita
ſentire videtur Menoch. *conſ.184.n.18. lib.2.* licet referat
alios contrarium tenentes, nempe Rol. *conſ.83.lib.3.num.
12.* Ail. Vaſq. Didac. & moder. Pantica. Qui tamen,
quamuis teneant, quod habet locum retractus in filio
legitimato, nihilominus eorum opinio non poteſt pro-
cedere in caſu, quando legitimatus eſt cum clauſula,
ſine præiudicio venientium ab inteſtato; & poſſet et-
iam procedere, quando fuiſſet legitimatus in ampliſ-
ſima forma, vt dicit idem Rol. citato *conſ.83. num.12.*
non autem, quando eſt legitimatus cum clauſula, Sine
præiudicio venientium ab inteſtato, quia non poteſt
recipere, niſi ex teſtamento patris, & eius expreſſa
diſpoſitione; & tunc dicitur diſpenſatus, & non le-
gitimatus, vt per eundem Rol. ibidem *num.11.* Septi-
mò, quia ſtatutum compellens conſanguineos ad com-
promittendum, non habet locum in legitimatis; ſed
debet intelligi de legitimis, & naturalibus. Paul. de
12 Cast. *conſil.178.lib.1. & 181.* quem ſequitur Tiraq. loco ci-
tato, & Iaſ. *in l.qui ſe patris, C.vnde liberi,n.53.*

Supereſt modo reſpondere rationibus, & argumen-
tis in contrarium adductis; Et ad primum, quod le-
gitimatos ſit verè legitimus; habet locum in legiti-
13 mato per ſubſequens matrimonium; non autem per
reſcriptum Principis; vt per Vinc. Fuſar. *de fideic.ſubſt.
q.409. num.3. & 4.* Nam legitimatus per reſcriptum
Principis, dicitur largo modo legitimus, & per fictio-
nem: & ita etiam reſpondet Dec. *d.conſ.275. num.8.* &
Aſcan. Clemens *de pat.poteſt. cap.5. num.57.* Poteſt etiam
reſponderi, habere locum, quando eſt legitimatus in
ampliſſima forma, vt per Burſat. *conſ.73. lib.1. nu.11.* Sed
in caſu noſtro, iſte filius non erat legitimatus ad bona
emphiteutica Eccleſiaſtica, idem Burſat. *eod. conſ.n.16.*
14 Et cum clauſula prædicta, ergo, &c. Ad ſecundum
reſpondetur, quod in pluribus differunt legitimati à
legitimis: nam legitimatus non ſuccedit *in feudo.c.1.§.
naturales, ſi de feud. cont. ſit inter Dom. & Agn.* & ita reſ-
pondet Dec. citato loco, qui plures refert: & ita com-
muniter tenent omnes, vt per Craſſ. *§. ſucceſſio ab inte-
ſtato, q.19.nu.15.* niſi expreſſè eſſet ad feuda legitimatus,
& ad emphiteuſim. Aſcan. Clem. *eod.cap. & n.* & per
Burſat. *d.conſ.nu.18.* Ad tertium de ſtatuto excludente
15 fœminas propter maſculos, reſpondetur quod com-
munis opinio eſt in contrarium, vt in eodem conſ. reſ-
pondet Dec. ſub *num.9.* & de magis communi teſtatur
Mich. Craſſ. *§.ſucceſſio ab inteſtato, quæſt.19. n.12.* vbi mul-
tos congerit. Dec. *conſ.392.nu.3.* licet non deſint, qui te-
neant cum Bal. atteſtantes etiam de communi, vt ibi
per Craſſ. quos nominatim recenſet Fachin. *controuer.
iur. lib.6.cap.1.* pro vtraque parte; & opinionem tenen-
tium legitimatum non excludere filias fœminas ample-
ctitur: Et mouetur etiam; quia reſcriptum principis
ita eſt accipiendum, vt aliis non præiudicet. Iaſ. *in l.
vlt.nu.19. & 20. ff.de conſt.Prin.* Ruin. *conſ.93.nu.5.lib.3. & 82.
nu.9.* & in caſu noſtro ceſſat omnis ſcrupulus, quia
iſte fuit legitimatus, cum clauſula ſine præiudicio ve-
nientium ab inteſtato, & prædicta controuerſia inter
Doctores eſt, quando ſumus in vera, & plena legiti-
matione, & ibi per Craſſ. *nu.13.* non autem cum præd.
clauſula, vt per Put. *dec.303. lib.3.* & eſt magis com. op.
vt per d.Craſſ. ibidem. Ad quartum, quod legitimatus
16 ſuccedat cum filiis legitimis, & naturalibus, reſponde-
tur quod quicquid ſit de hac opinione, de qua per eun-
dem. Craſſ. *eod.q.29.num.10.* non procedit, quando legi-
timatus eſt cum dicta clauſula, ſine præiudicio, &c.
ibidem *num.11. & 13.* Ad quintum. & vltimum reſpon-
detur, quod legitimatus, cum dicta clauſula, non
17 excludit ſubſtitutum. ſi enim hæc clauſula præſeruat
ius tranſuerſalibus, ſecundum magis com. op. multo
magis debet præſeruare ius ſubſtitutis, ita Rot. *in re-
cent. p.1. deciſ.282. num.8.* obſtat etiam Bulla Pij 4. vt per
Fuſar. *d.q.408. num.187. & ſeq.* & vid. eſt dec. Rotæ *in re-
cent. par.1. 667. & deciſ.412. par.1. recentiſſ.* pro intelligen-
tia d. Bullæ, vid. eſt Eugen. *conſil.52.* & Hond. *d.conſil.
59.* nec legitimatus cum dicta clauſula conſequitur le-
gitimam, Rot. *in recent. par.2. deciſ.282. & deciſ.64. par.1.
num.2. in recent.* ſed ſi eſſet legitimatus in ampliſſima
forma, haberetur, ac ſi natus fuiſſet de legitimo ma-
trimonio, & conſequeretur iura ſuitatis, & ſucceſſio-
nis, & deberetur legitima. Rot. *in recent. par.1. deciſ.613.
num.2. & 3.* Concludendo igitur, dicendum eſt, quod
cum iſte fuerit legitimatus, ſine præiudicio venien-
tium ab inteſtato; perinde eſt, ac ſi, quo ad venien-
tes ab inteſtato, legitimatio conceſſa non fuiſſet, &
per conſequens habebitur, vt filius illegitimus, ſicut
ſi conceſſa non fuiſſet. Rot. *in d.dec.282. in fine*; Et cum
Eccleſia abhorreat iſtos Spurios, ſequitur, quod reno-
uatio debeat fieri nepotibus, & non filio legitimato;
cum ſpurij, ſeu illegitimi, non dicantur, nec ſint de fa-
milia, agnatione, domo, ſeu caſata: ex doctrina
Bar. *in l.pronunciatio, §.familiæ. num.2. ff.de ver.ſign,* quem
omnes ſequuntur, quos enumerat Garc. *de benefic. par.
7. cap.15. num. 36.* Add. *ad Ludouiſ. deciſ.433.* Et quamuis
idem Garc. *eod. cap. num.49.* dicat, ex ſententia multo-
rum, quod iſti ſpurij ſi ſint legitimati ex reſcripto
Principis, ſint de familia, domo, & agnatione & ca-
ſata: tamen intelligitur, quando à Principe plenariè
eſſent legitimati, & à Summo Pont. legitimati ſpecia-
liter ad bona Eccleſiæ, vt ibi dicitur. Verum, ſi iſte
caſus accideret in ſtatu Ferrariæ, ex Conſtitutione
Paulina, filius legitimatus poſſet petere renouationem
emphiteuſis prædictæ: quia bona emphiteutica ſunt
redacta ad inſtar allodialium. Duran. *deciſ.254. n.5.9. &
10.* & vide *de ſucc. in bon. emph. q.5. num.53. de alienat. q.1.
in fine.*

QVÆSTIO XXV.

SVMMARIVM.

Æquipollentium non refert quod fiat, n.1.

Venditor debet inveſtire pretium in bonis ſitis in ciuitate, vel Territorio, vbi contractus eſt celebratus, quando actum ita eſt, pro ſecuritate emptoris, n.2.

Pretium non poteſt inueſtiri in re emphiteutica, cenſuali, fideicommiſſaria, domo, vel molendino, ſi venditor eſt obligatus inueſtire in fundo idoneo, num.3.

Emptor præfertur omnibus creditoribus anterioribus, etiam ex cauſa dotis, quando pretium fuit inueſtitum pro cautione, & ſecuritate ſua, n.4.

Mutuans pecuniam, vt ex ea emantur boues, vel alia animalia, quæ obligentur expreſſè, præfertur omnibus creditoribus, etiam dotis, n.5.

SÆpe ementes pro eorum ſecuritate, conueniunt,
vt venditor pretium debeat inueſtire pro eius ſe-
curitate, in aliquo prædio, & aliquando additur et-
iam idoneo; Quæſitum propterea fuit, An venditor
poſſit pretium inueſtire extra Territorium, vel in Ter-
ritorio, vbi celebratus eſt contractus, in aliqua re em-
phiteutica; vt perpetuò ſtare debeat hypothecara, &
obligata pro euictione rerum venditarum? Videbatur
dicendum quod ſic, quia cum venditor adimpleuerit
promiſſa, & emerit fundum in alieno Territorio, iam
emptor eſt ſecurus, & non refert, quod æquipollen-
1 tium fiat, *l.fideicommiſſa. §.ſi cui*, & ibi Bar. *ff. de legat.3.*
Contrarium tamen tenendum eſt, quia venditor tene-
tur inueſtire pecunias in bonis ſtabilibus, in Ciuitate
vel Territorio, vbi contractus fuit celebratus. Alex.
in l.fideiuſſor. §.ſi neceſſaria, ff.qui ſatiſd.cog & ibi Iaſ. Marſ.
in l.de minore. §.plurimum, num.36. ff.de quæſt. fol. mihi 83.
Boet. *dec.99. in fine.* Rol. *conſ.58. num.19. volum.1.* Vrſill. in
Add. *ad Affl. dec.137. num.4.* Bertaz. *de clauſ.clauſ.42. Gloſ.
4.* & Mart. *de clauſul.part.1.clauſ.235. in fine*; Et ratio eſt,
quia ita præſumendum eſt intellexiſſe contrahentes, vt
ibi per Marſ. cum conuentum fuerit, prædium emen-
dum fore, pro cautione emptoris; vt per Boet. citato
loco, cui non eſſet benè cautum, ſi pro re euicta agere
deberet in Territorio alieno, & maxime longinquo;
Ex qua ratione videtur ſatisfactum argumento in con-
trarium allegato .ſ. æquipollentium, non refert quod
3 fiat. Nec pariter eſſet conſultum emptori, ſi pretium
poſſet inueſtiri in re emphiteutica, cenſuali, fideicom-
miſſaria, molendinis, vel domibus: nam non reputan-
tur inter fundos idoneos: quia ſunt in continuo peri-
culo. Intrigl. *de feud. quæſt.9. nu.68.* Roſeotal. *de feud.par.
4. conc.4.* Caroc. *de excuſ. bon. par.2. quæſt.35.* idem Marſ.
loco ſupra citato; Et ideo pecuniam, non poterit ven-
ditor inueſtire in dictis bonis: cum perpetuo non
poſſent ſtare obligata pro euictione, & ſecuritate em-
ptoris.

4 Et ex prædictis infertur, quod, quando adeſt pa-
ctum, vt pecunia inueſtiatur in aliqua re immobili pro
cautione, in caſu euictionis rei emptæ, quæ expreſsè
hypothecetur, & obligetur emptori pro euictione:
ipſe in ea præfertur omnibus alijs, etiam creditoribus
anterioribus, pariterque emptoris; per tex. *in l. licet,
Cod. qui pot. in pign. hab.* & ibi Bar. & Alex. ac Iaſ. *in l.
ſi fideiuſſor §.neceſſaria, ff.qui ſatiſd. cog.* Neguſ. *de pign.5.p.2.
mem. num.17. & 18.* & Bertaz. *de clauſul. clauſul.42. Gloſ.1.*
5 Vbi *numero 3.* ex ſententia aliorum, dat cautelam Do-
mino, qui colono, ære alieno grauato, mutuo dat pe-
cuniam, ad emendum boues, vt faciat conſtare, de
eius pecunia fuiſſe emptos, & ſibi expreſsè obligen-
tur. Et hoc priuilegium prælationis habeat locum
etiam, ex cauſa dotis: licet hoc ſibi durum videatur.

QVÆSTIO XXVI.

SVMMARIVM.

Eccleſia poteſt inueſtire illegitimum, n.1.

Licèt ſit incapax emphyteuſis Eccleſiaſticæ, etiam, ſi ſit legitimatus poſt conceſsionem primæ inueſtituræ, n.2.

Illegitimus nominari non poteſt inuita Eccleſia in emphiteuſi Eccleſiaſtica, n.3.

Et ſi nominetur, poterit relicto proximiore vltimi decedentis Eccleſia inueſtire quem maluerit, n.4.

Sed non procedit in emphiteuſi profana, n.9.

Eccleſia propter culpam in nominando incapacem, poteſt inueſtire alium, relicto proximiore, n.5.

Nominandi, qui habet poteſtatem, debet nominare capacem, numer.6.

Dominus tenetur inueſtire proximiorem, finita emphyteuſi, niſi ob culpam reuertatur, & procedit in emphiteuſi Eccleſiaſtica, & profana, n.7.

Patronus præſentando indignum ſcienter, priuatur ea vice iterum præſentandi, n.8.

SI Eccleſia conceſſerit in emphiteuſim rem aliquam
alicui, pro ſe, filiis, & nepotibus: & in defectum
filiorum, ſuperſtes poſſit nominare ſemel vnam perſo-
nam: ſi ſuperſtes carens filiis nominet vnum filium il-
legitimum, An iſte filius debeat admitti ad emphyteu-
ſim, Eccleſia non conſentiente: & quatenus nolit con-
ſentire: an proximiores vltimi defuncti poſſint petere
renouationem?

Et videbatur dicendum, quod iſte nominatus, li-
cèt ſit illegitimatus, tamen poſſit petere renouatio-
1 nem; cum Eccleſia poſſit inueſtire illegitimum, vt di-
ximus in tit. *de ſucc. in bon. emphyt. q.6. num.4.* Quia licet
2 filij naturales ſint incapaces emphyteuſis Eccleſiaſti-
cæ, vt eſt com. op. Rot. *par.1. diuerſ. dec.474. num.1.* Clar.
* *§.emphyt. quæſtio.30.* Et habet locum, etiam ſint legiti-
mati poſt conceſſionem primæ inueſtituræ, vt in *ead.
dec. num.5.* & nouiſſimè Caldas *de iur. emph. lib.4. cap.1.
num.60. & ſeq.* Et quia etiam penitùs excluduntur ab
emphyteuſi Eccleſiaſtica per Conſt. Pij V. vt pariter
diximus *in ead. quæſt.6. num.8.* Tamen, quia poteſt Ec-
cleſia illegitimum ad emphyteuſim Eccleſiaſticam no-
minare, vt dictum eſt, & tenet Rota *d.dec.474. num.3.
& 4.* Sequitur, quod ſicut poteſt Eccleſia illegitimum
ad emphyteuſim Eccleſiaſticam nominare, & faculta-
tem nominandi dederit ſuperſtiti, eius nominatio ha-
beri debet, ac ſi illa fuerit facta ab Eccleſia ipſa.

3 Quibus non obſtantibus contrarium tenendum eſt,
quod ſcilicet, inuita Eccleſia, illegitimus nominari
non poſſit: Quia eſt incapax emphyteuſis Eccleſiaſti-
cæ: & ideo poterit Eccleſia alteri concedere, quate-
nùs ipſa nolit pro ſe retinere: Et ratio eſt, quia nomi-
nando illegitimum incapacem, dicitur in culpa, &
propter eius culpam poterit Eccleſia inueſtire, quem
4 maluerit, Cald. *ead. quæſt. num.60. & ſeq.* quem ſequitur
Rot. vt per Duran. *dec.251.* per totam.

Et ideo ſtante culpa nominantis illegitimum, quam-
uis proximior vltimi decedentis petierit renouatio-
5 nem, tamen Eccleſia poterit relicto proximiore, alium
reinueſtire, etiam quod nolit pro ſe retinere: quia
propter culpam, & delictum, emphyteuſis eſt deuolu-
ta ad Eccleſiam. Mareſcot. *var. reſolut. lib.1. capit.3. nu.10.*
Rot. *d.dec.251.* vbi plures cumulat: Et nos diximus *de
renouat. quæſt.1. num.15.*

Non obſtant, quæ in contrarium deducta ſunt:
Quia licet Eccleſia poſſit illegitimum ad emphyteu-
ſim

ſim Eccleſiaſticam nominare, & inueſtire: tamen nominatio facta ab illo, qui talem habet facultatem, non habetur pro nominatione Eccleſiæ: niſi in nominato concurrat capacitas; ita vt facultas nominandi data ab Eccleſia, non debeat in dubio intelligi, prout ipſa Eccleſia poteſt abſolutè, & indiſtinctè nominare: ſed ſub
6 tacita conditione, quod debeat nominari perſona de iure capax; Ea ratione, quia cum Eccleſia ſit nobilis, & ſpeculum pudicitiæ, non intelligit in dubio de iſtis filiis abuſiuis: Et quando ipſa contrahit immediatè cum Baſtardis, eſt certa, notitiamque habere videtur de illius qualitate: ita reſpondet Rota in d.dec.in fine, & nos diximus *in d.quæſt.6.* & in puncto eſt *dec. Pheb. Luſit.30.n.6.lib.1.& dec.161.n.9. & 32.lib.2.* Et adde, quod qui habet ius nominandi, non poteſt nominare Eccleſiam: quia nunquam reuerteretur ad Dominum concedentem. Grat. *dec.Macer.135.n.17.* ſed intellige, vt ibi, & *n.17.*

7 Nec pariter obſtat, quod Dominus tenetur inueſtire proximiorem, finita emphyteuſi, & procedit tam in emphyteuſi ſæculari, quam Eccleſiaſtica, vt per Rotam *dec.252.n.12.par.2.diuerſ.* Quia non habet locum, quando emphyteuſis deuoluitur ob delictum, vel culpam inueſtiti, ſeu vocati: quia tunc poteſt Eccleſia, relicto proximiore, alium reinueſtire, etiam, quod nolit pro ſe retinere, vt ſupra diximus, & ita reſp. Rot. *d. dec.252.n.3.*

8 Et pro hac opinione facit, quod Patronus, præſentando indignum ſcienter, priuatur, ea vice, poteſtate iterum præſentandi: vt per Creſc. *dec.11.de iur.patron.*

9 Ex quibus rationibus poteſt inferri, Quod qui habet facultatem nominandi in emphyteuſi profana, poterit nominare illegitimum: cum illegitimus ſit capax emphyteuſis profanæ, vt diximus in d.quæſt.6.de ſucc. in bon.emph.non autem in Eccleſiaſtica, idem Caldas *de renouat. emphyt.q.9.n.12.*

QVÆSTIO XXVII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta tenetur ſuis ſumptibus reficere rem emphiteuticam, num.1.& 2.

Laicus ſpiritualis poſſidere non poteſt ſine auctoritate Summi Pontificis, num.2.

Eccleſia non poteſt concedi in emphyteuſim laicis, nec locari etiam cum conſenſu Epiſcopi, n.3.& 4.

Dictio, cum, de ſui natura copulat acceſſoriè, num.3. ſed declara vt ibi.

Conceſſio facta de re ſpirituali, & temporali ſimul in emphyteuſim, valet quoad temporale, n.4.& 5.

Vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus, etiam in ſpiritualibus, n.5.

DVbitabatur in facto (& iſte caſus diebus præteritis accidit) quod quidam Prior Eccleſiæ Collegiatæ conceſſerat in emphyteuſim vnum Hortum, cum Eccleſia ibi exiſtente; Et cum Eccleſia minaretur ruinam, & indigeret refectione, & reſtauratione: fuit propterea dubitatum. An emphiteuta teneretur reficere, an verò Eccleſia, tanquam Domina directa?
1 Et pro parte affirmatiua, quod ſcilicet emphiteuta ſuis ſumptibus teneatur reficere, faciunt, quæ diximus in tit. *de melior. & expen. quæſt.9.* vbi habetur, quod emphiteuta tenetur ſuis ſumptibus reficere domum, & rem emphiteuticam.

Pro parte verò negatiua, quod teneatur Eccleſia, facit, Quia non debet præſumi, Eccleſiam fuiſſe con-
2 ceſſam in emphiteuſim laicis, cum laicus ſpiritualia poſſidere non poſſit. *ca.cauſam, de præſcript.* Rip. *in l.naturaliter. §.nihil commune, ff.de acq.poſſeſſ.* nec eſt capax beneficij. *c.cum adeo; de reſcript. & cap. ex litteris, de tranſact.* Nec etiam laicus eſt capax iuris ſpiritualis, ſine auctoritate Summi Pontificis. Rot. *dec.193. nu.8.par.2.recent.* Et hanc ſecundam partem negatiuam, quod emphiteuta in huc caſu non teneatur ad aliquam refectionem, tenendam eſſe cenſeo.

Nec obſtat, quod conceſſio fuerit facta de Horto, cum Eccleſia, & ſic Eccleſia etiam fuerit conceſſa in
3 emphyteuſim: Cum illa dictio, Cum, de ſui natura ſit, vt copulet acceſſoriè, *l.1.* & ibi Bar. *num.3.de pecul. leg.* Quia in hoc caſu dictio, cum, non ſtat acceſſoriè, ſed declaratiuè, ſiue demonſtratiuè, ad declarandum, & demonſtrandum, quod Hortus erat Eccleſiæ contiguus: quemadmodum dicitur: Titius fuit admiſſus ad oſculum pacis, cum aliis Canonicis; non ſequitur ex hoc, quod Titius ſit Canonicus, *c.dilecto, de preben.* Et facit illud, quod dicitur de Dominio noſtro Ieſu Chriſto, qui fuit Crucifixus cum aliis duobus latronibus, & ideò dicendum eſt in dicta conceſſione Horti, non eſſe incluſam Eccleſiam, ſed fuiſſe nominatam, cum illa dictione, cum, ad demonſtrandum in illo Horto adeſſe Eccleſiam. Cum res ſpiritualis non poſſit dari in emphyteuſim laicis, per ea quæ dicta ſunt, ſine auctoritate Summi Pontificis. Et quia nullius ſunt, §. nullius, Inſt. de rer. diuiſ. ideo locari, nec vendi poſſunt, *§.loca ſacra, Inſt. de empt.& vend.* etiam cum conſenſu Epiſcopi. Caroc. *de locat. & cond. in tit. de Procurat. q.2. n.35. & ſeq.fol.71.* Et dictio, cum, non ſemper copulat, & coniungit; quia ſecundum ſubiectam materiam accipienda eſt, & interpretanda; & ſecundum mentem contrahentium, vt per Marcum Antonium *de Amat. dec. Macerat.84. num.34.* Et ſi quis vellet obſtare, & tenere, Eccleſiam etiam fuiſſe incluſam per illam dictionem, cum; tamen poſſet quoque reſponderi, conceſſionem quoad Eccleſiam, inualidam eſſe, ſed tantum
4 valere quoad Hortum, quia Hortus eſt ſeparabilis ab Eccleſia, & vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus. *c.vtile de reg.iur.in 6.* Et hæc regula procedit etiam
5 in ſpiritualibus. Rot. *p.1.diuerſ. dec.650. num.8.* & ſumus in Contractibus, in quibus vtile per inutile non vitiatur, modo res ſit diuidua. Tiraq. *de retract. conuent. §. fin.num.143.*

DE LAVDEMIIS QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIVM.

Verbum Laudemium, non reperitur in iure, neque apud latinos, ſed Vltramontani inuenerunt, n.1.

Laudemium multis nominibus appellatur, n.2.

Laudemium fuit introductum à iure ciuili, nu.3.

Laudemij definitio, ſiue deſcriptio, n.4.

Laudemium debetur Domino ad rationem duorum pro centenario. ſed intellige, vt nu.5.

Antonius Barberinus S.R.E. Cardinalis laudatur, n.6.

Laudemium ſoluitur habita ratione valoris, tempore conceſſionis, ſed cont. n.7.

Laudemium debetur ratione noua inueſtituræ. nu.eod.

Laudemium debetur habita ratione ad quantitatem pretij rei venditæ, vel æſtimationis, vbi pretium non interuenit, quando alio modo emphyteuſis transfertur, & habetur conſideratio pacti de retrouendendo, vbi conſuetudo aliter non diſponit, n.5.& 8.

Laudemium, an differat à pecunia, quæ datur pro introitu, ſiue intratura, n.9.

Verbum Penſio, Canon, & Cenſus idem ſunt, & pro Synonymis habentur, n.10.

Laudemium debetur, etiam, ſi nihil de eo dictum ſit in inueſtitura, n.11.

Laudemium debetur habita æſtimatione vtilis dominij, tantum, nu.12.

TRanſeamus nunc ad vltimum titulum huius noſtri tractatus, ſcilicet ad titulum De Laudemiis. Sed non intendimus hanc materiam plenè tractare, ſolum tamen aliqua ponere, 1 quæ magis accidere ſolent. Præmittendum igitur erit, quod hoc verbũ, Laudemium, ſiue Laudimium, in iure nõ reperitur, nec apud latinos ſcriptores, ſed originem ſumpſit ab Vltramontanis, teſte Amad. à Pont. *de laud. in princ.* & eſt nomen Barbarum, dicit Caldas *de iur. emph. q.2. de renouat.* In iure autem appellatur quinquageſima, vt *in l. fin. C. de iur. emph.* & ibi Iaſ. *n.39.* Cagn. *in l.2. C. de pact. inter empt. & vend. num.235.* Clar. *§. emphyteuſis q.23.* Marius Burgius *in tract. de laud. inſp.1. nu.7.* cum aliis per eum congeſtis, par. 1. & diuerſimodè in variis locis ap- pellatur, nam nominatur Quartaria, Terciaria, Penna 2 aurea, Accordamentum, Rachatum, Decima, Foriſcapium, Releuium, Capudſolidum, Baillinatus, & aliis nominibus, ſecundum conſuetudinem locorum, quæ conſuetudo attendenda eſt. Suarez. *com. op. litt. V. nu.108.* & Villal. *ead. litt. n.50* Burg. *citato loco.* Sciendum etiam eſt, quod Laudemium dicitur à laudando; quia Dominus laudat, & approbat, recipiendo nouum emphiteutam. Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol.378. nu.3.* & per alios quos refert idem Burg. ibid. nu.11. vbi inuenies, quare dictis nominibus appelletur. Etiam Laudemium dicitur à verbo laudo, latinius eſſet dicendum, laudatiuum, ſicut donatiuum ex Calepino, & ex Alciat. *in lib. parerg. c.45.* Rim. iun. *conſ.579. n.21.* Menoch. *conſ.297. nu.13. vol.3.* idem Burg. ibid. *nu.21.* Sed Caldas *de iur. emphyt. in tit. de emph. extinc. c.16. in princ.* exiſtimat potius ex eo dictum, quod Dominus laudet emptorem; ideo approbet: nam laudare eſt approbare, ſecundum Ciceronem, & alios linguæ latinæ Auctores. Deinde ſcire 3 debemus, quod Laudemium eſt introductum de iure ciuili, *l. fin. ſupra allegata,* Burg. *eod. tract. inſp.2. in fine:* quia etiam contractus emphiteuticus eſt introductus de iure ciuili, vt probauimus in *Prælud. q.4.* Definitur autem, 4 ſeu deſcribitur ſic, videlicet, Laudemium eſt ius, quod ſoluitur Domino directo pro inueſtitura, nouiter acquiſita per emptorem, de pretio emphiteuſis emptæ; quæ deſumitur ex *eadem l. fin.* Burg. *citato loco, n.2.* Inſuper notandum quoque eſt; quod iſtud Laudemium, ſi- 5 ue quinquageſima debetur Domino ad rationem duorum ſcutorum pro quolibet centenario, *d. l.3.* Clar. *§. emph. q.23. in princ.* Redo. eod. loco, etiam quod emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica. Burg. *eod. tract. inſp.6. n.2. p.1.* qui alios citat, & hoc factum fuit propter auaritiam Dominorum, qui pro inueſtitura, magnam pecuniarum ſummam petebant; Et probatur ex illis verbis eiuſdem tex. & ne auaritia &c. Iaſ. *in eadem l. cum aliis congeſtis* à Burg. *d. inſp.6. in princ.* Sed hoc declaratur, niſi ex pacto, vel conſuetudine aliter eſſet cautum: nam conuentioni contrahentium omnino ſtandum eſſet, & ſumma poterit eſſe maior, vel minor. Bert. *conſ.85. nu.32. lib.1.* Amad. de Pont. *de laud. q.4.* Burſ. *conſ.127. num.53. vol.2.* Redo. citato loco, vbi dicit, quod in aliquibus locis nihil ſoluitur, & in aliquibus quinque pro centenario, valoris rei, & alibi minus. Burg. *eod. loco nu.4.* qui alios refert. Et ratio eſt, quia pacta emphiteuticа ſeruanda ſunt, *l.2. C. de iur. emphyt.* & idem dicendum eſt ſtante conſuetudine, quæ ſeruanda eſt, vt ſoluatur plus, vel minus, vel nihil. Bertran. *conſ.123. nu.1. p.1.* Grat. *diſcep. foren. c.460. n.7.* & infra *q.37.* & tenet etiam Caldas *de emphyt. extinc. q.16. nu.18.* quod ſit ſtandum conſuetudini, quæ ſolet eſſe varia, & pacto, & conuentioni: vel ſtante ſtatuto particulari, vt per d. Burg. ibid. *n.5. cum ſeq.* & eſt dec. Rotæ *in recent. p.1. dec.150. nu.7.* Adeo quod, ſtante Statuto, vel Conſtitutione aliqua, ſiue indulto, prout eſt in Ciuitate Ceſenæ, Pij 4. emanata ad inſtantiam Ciuitatis, cuius ferè omnia immobilia emphiteutica exiſtunt, cum publicam vtilitatem reſpiciant indulta, non poterunt priuatæ perſonæ, ſiue partes eis renunciare, etiam cum iuramento. & ideo, ſi partes conueniant, vt laudemium ſoluatur vltra ſummam taxatam in eis, conuentio non valet, nec maior ſumma exigi poterit, cum Papa huiuſmodi conuentiones irritet, cum decreto irritanti, & clauſula, ſublata, &c. vt reſoluit Rot. coram Butat. *deciſ.831.* vbi fuit dictum, quod indultum prædictum eſt fauorabile, tanquàm reducens laudemium ad ius commune, nempè ad *l. fin. C. de iur.*

iur. emph. & quod contra dictam Bullam Pij 4. nulla
præſcriptio, etiam immemorabilis conſiderari poteſt,
neque ſuffragetur quæuis alia conſuetudo, etiam cen-
tenaria; & licet Rot. in eadem cauſa contrarium te-
nuerit, vt per Burat. *dec. 435.* tamen ab ea receſſerunt
DD. vt in *d. dec. 831.* Et in hac Abbatia S. Crucis de Sa-
6 xouiuo Eminentiſſimi Cardinalis Antonij Barberini,
qui propter ſuam magnam liberalitatem, & beneuo-
lentiam, admirabilis eſt apud omnes, laudemium ſol-
7 uitur ad rationem decem pro centenario. Inſuper ad-
uertendum eſt, quod iſtud laudemium, ſiue quinqua-
geſima, ſoluenda eſt, habita ratione valoris tempore
nouæ inueſtituræ, & alienationis: non autem tempo-
re conceſſionis. Vini. *dec. 496. nu. 3. lib. 3.* & quod attenda-
tur tempus venditionis, non conceſſionis, tenet Amad.
eod. tract. cap. 8. cum aliis citatis à Burg. *inſp. 6. num. 3. par. 2.*
& ideo videnda ſunt, quæ dixi infra *quæſt. 8. num. 2.* Et
debetur ratione nouæ inueſtituræ, immittendo nouum
emphiteutam in poſſeſſionem rei emphiteuticæ alie-
natæ, ſecundum com. op. de qua per Francb. *deciſ. 201.*
Clar. *d. quæſt. 23.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 2. n. 7.*
Cagn. *in l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. num. 237.* Burſat.
conſ. 56. vol. 1. nu. 14. & per alios quos citat Burg. *inſp. 2. n. 6.*
8 Denique pariter aduertendum eſt, quod laudemium,
ſiue quinquageſima debetur habita ratione ad quanti-
tatem pretij rei venditæ, vel æſtimationis emphiteuſis,
vbi pretium non interueniat. *d. l. fin.* & ibi gloſ. *in ver.
æſtimationis*: Vnde ſi quis vendidit emphiteuſim, cum
pacto de retrouendendo, quæ valebat centum, & fuit
vendita arbitrio tertij, qui minus appreciauit, ſtante
dicto pacto, laudemium tamen ſoluendum erit iuxta
illam appreciationem, cùm illud ſoluatur de pretio
rei emptæ, & conſequenter, ſi minus erit pretium, mi-
nus erit laudemium, vt ait Cagn. *in d. l. 2. nu. 242.* Burg.
dict. inſp. 6. nu. 3. & dixi in *quæſt. 1. num. 337. de alienat.* & di-
cit Caldas *de emphit. extint. quæſt. 16. n. 4.* quod laudemium
ſolui debet, non ex integro pretio ab emptore promiſ-
ſo, ſed ex eo tantum, quod ad eum peruenit, deductis
expenſis neceſſariis pro gabella, & ſi quæ ſunt aliæ. Et
ex ſententia Bart. dicit illud eſſe verum pretium, quod
venditor conſequitur, licèt emptor plus præſtet; De-
claratur tamen, niſi ex pacto, vel conſuetudine aliter
ſeruaretur, vt hic in patria mea ſeruatur: quia laude-
mium ſoluitur iuxta æſtimationem, & nihil deducitur.
Sed, ſi ex partium conſenſu pretium augeretur, debe-
retur laudemium de illo pretio aucto. Burg. *eod. tract.
inſp. 50. par. 2. n. 12.* & quod laudemium non debet ſolui
ad ratam pretij communis, quando venditio eſt facta
cum pacto de retrouendendo, ſed taxandum ſit habi-
ta ratione d. oneris, tenet Redoan. *de reb. Eccl. non alien.
fol. 379. num. 12.* vbi alios refert, & vide infra *quæſt. 4.
num. 7.*

9 His præmiſſis, quærendum eſt, An laudemium ſiue
quinquageſima differat ab illa pecunia, quæ datur Do-
mino directo pro introitu, ſiue ingreſſu, & vulgariter
appellatur intratura: nam pro iſto introitu ſolet dari
aliqua quantitas pecuniæ Domino; & poſtea conſti-
tuitur parua aliqua penſio annuatim ſoluenda, vt latè
diximus *in Prælud. quæſt. 16.* Hæc eſt quæſtio noua, & vi-
detur dicendum, quod non differant, cum promiſcuè
appellentur laudemia, & intratura, & ſic pro ſynoni-
10 mis reputantur, quemadmodum dicimus de canone,
cenſu, & penſione, libello, ſiue liuello, & emphyteu-
ſi, in *Prælud. quæſt. 7.* Clar. *§. emphiteuſis quæſt. 1. ver. contra-
ctus.* Rot. *in recent. p. 2. dec. 170. n. 9.*

Contrarium tamen tenendum eſt; quia laudemium
ſiue quinquageſima debetur Domino pro noua inue-
ſtitura, vt ſupra diximus, ex diſpoſitione *d. l. fin.* pecu-
nia verò illa, quæ datur pro introitu, ſiue bono ingreſ-
ſu, ex partium conuentione præſtatur, & poſſunt con-
uenire, vt ſit modica, vel magna quantitas, vt dixi in
Prælud. q. 16. nu. 2. in fine. Vbi etiam annotaui, non eſſe
neceſſarium, vt pro introitu aliquid detur, licet non
deſint, qui cont. teneant, vt per Io. Franc. Bona in Ad-
dit. ad Iaſ. *in l. 1. C. de iur. emph. in princ.* quamuis contra-
hentes poſſint ita paciſci: & ideo, ſi nihil in inueſtitu-
ra de hoc dictum ſit, non debetur aliqua pecunia pro
11 introitu, ſiue intratura, Sed quamuis de laudemio ni-
hil dictum fuerit, nihilominus debetur, cum de iure,
& conſuetudine ſolui debeat, & præſtatur ex natura
contractus emphiteutici, ob conſenſum præſtitum à
Domino directo, ſuſcipiendi nouum emphiteutam.
Menoch. *conſ. 444. num. 14. & ſeq.* Burſat. *conſ. 137. num. 20.*
Rim. iun. *conſ. 579. num. 20. vol. 5.* cum aliis adductis per
Burg. *eod. tract. inſp. 5. num. 13.* & quod laudemium debea-
tur, etiam, ſi per Dominum non petatur; ſicut reliqua
debita ſoluenda ſunt, niſi aliter conſtet de voluntate
ipſius, vt communiter ita teneri, affirmat Bonac. lib.
moralium, *par. 2. diſp. 3. q. 8. punc. 2. n. 28.* & vide infra *q. 11. n.
6.* & *q. 8. n. 8.*

12 Notandum etiam erit, quod laudemium ſoluen-
dum eſt ex pretio, ſiue æſtimatione vtilis dominij tan-
tum; non autem vnito valore iuris directi dominij.
Amad. de Pont. *de laud. q. 5.* Burſat. *d. conſ. 137. nu. 53. lib. 2.*
Burg. *de laud. inſp. 6. par. 1. nu. 11.* vbi exemplificat, niſi de
conſuetudine aliter ſeruetur, vt ibi dicunt, & hic in pa-
tria mea ſeruatur contrarium: nam æſtimatio fit vni-
to valore directi dominij, & ſic quantum res valet; li-
cet antiquitus haberetur ratio quartæ partis, minus
veri valoris; Et quomodo fieri debeat æſtimatio, vide
de ſolut. can. q. 1. n. 100. & ſeq. Et propterea, ſi vendatur fun-
dus emphiteuticus cum fructibus, fructus etiam cum
fundo æſtimabuntur. Boer. *dec. 229. num. 1.* Mant. *de tacit.
lib. 4. tit. 26. n. 47.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIVM.

Dominus directus, an poſſit agere hypothecaria, & Saluiano interdicto pro laudemio, contra poſſeſſorem, num. 1. 7. 8. 13. & 14.

Laudemium debetur Domino, ratione nouæ inueſtituræ, numer. 2.

Hypotheca tacita, non datur, niſi expreſſa inueniatur, numer. 3.

Argumentum à gabella ad emphiteuſim valet, nu. 4. cont. numer. 12.

Laudemium eſt quædam res ſeparata ab emphiteuſi, n. 5.

Immunitas conceſſa propter numerum 12. filiorum ab omnibus, oneribus realibus, & perſonalibus, non habet locum in laudemio, nu. 6.

Saluianum interdictum datur laudemio, ſecundum vnam opinionem, n. 8.

Laudemium debetur ex natura contractus venditionis, numer. 9.

Actio, quæ prouenit ex natura contractus, dicitur in rem ſcripta, & ſequitur ſingularem ſucceſſorem, n. 10.

Actio, quæ competit ex conditione legis, dicitur in rem ſcripta, & ſequitur poſſeſſorem, n. 11.

Hypotheca tacita, non datur pro legitima, n. 14.

Dominus non tenetur inueſtire emptorem, niſi ſolutis laudemiis prædeceſſorum, n. 15.

EGregia erit hæc quæſtio. An pro laudemio ſoluen-
dores emphiteutica ſit obligata: ita vt Dominus
directus poſſit agere contra poſſeſſorem hypotheca-

1 tia, vel Saluiano Interdicto? In qua quæſtione adſunt
duæ opiniones vna affirmatiua, & altera negatiua:
Affirmatiuam partem, ſcilicet, quod poſſit agere, tenet Franc. Salſ. *in tract. de laud. col. 1. nu. 9. & 12.* quem ſequitur Menoch. *conſ. 444. n. 21.* quia laudemium eſt onus reale; & ideo tranſire debet in omnem poſſeſſorem. Rim. iun. *conſ. 1. n. 57.* & ita etiam tenet Amad. de Pont. *in tract. de laud. quæſt. 45.* Moder. Gall. & alij allegati per Surd. dec. infra allegandа.

Negatiuam autem opinionem, quod Dominus non poſſit agere hypothecaria, vel Saluiano Interdicto, defendit Surd. *dec. 31. nu. 8.* cum aliis ſeq. Mouetur, quia, ſi pro rei emphiteuticæ alienatione ſoluendum
2 ſit laudemium, *per l. fin. C. de iur. emphit.* ratione nouæ inueſtituræ, & laboris, quem Dominus patitur, vt nouum emphiteutam inducat in actualem poſſeſſionem. Iaſ. *in d. l. fin. n. 44.* Becc. *conſ. 2. nu. 2.* Ceph. *conſ. 699. nu. 31.* Burſ. *conſ. 56. n. 16. lib. 1.* cum aliis per eos allegatis, & Burg.
3 *de laud. in ſp. 5. num. 9.* tamen hypotheca tacita nunquam cenſetur inducta, niſi expreſsè inueniatur. Bal. *in l. 2. C. in quib. cauſ. pign. vel. hypoth. tacit. cont.* Fulgoſ. *conſ. 59. nu. 2. col. 1. in fin.* Rom. *conſ. 454.* Crau. *conſ. 692.* Rip. *in l. 4. § 1. nu. 9. ff. de priuil. cred.* & nos diximus *de cont. emphit. q.*
4 *31. nu. 4.* Cum ergo nullo iure cautum reperiatur, quod pro laudemio detur hypotheca, non debet id noua inuentione induci, allegat. Crauet. *conſ. 90. num. 2.* Becc. *conſ. 35. num. 4.* & Arch. in Proem. ſexti. Mouetur etiam: quia valet argumentum à gabella ad emphyteuſim. Crauet. *conſ. 332. num. 7.* & hoc argumento vtuntur Doctores *in l. ab emptione. ff. de pact.* ſed in gabella non eſt in iure cautum, quod pro ea ſint obligata bona; ergo
5 nec in laudemio. Mouetur deinde, quod laudemium eſt quædam res ſeparata ab ipſa in emphiteuſim recognita, & non poteſt dici onus reale, aut perſonale: propterea non debet res pro eo eſſe obligata, & dicitur fructus quidam, qui propter ipſam rem quoquomodo percipitur, vt declarat Oldr. *conſ. 20.* & infert Surd.
6 quod immunitate conceſſa ab omnibus oneribus realibus, & perſonalibus, ob numerum duodecim liberorum, non cenſetur quis exemptus ab onere laudemij. Red. *de reb. Eccl. non alien. fol. 378. quæſt. 11. de laud. nu. 2.* Alex. *conſ. 123. volum. 5.* Menoch. *conſ. 277. per totum.* Vltimò, quia pro ſolutione canonis dubitant Doctores, an res emphiteutica ſit obligata, vt per Iaſ. *in l. 1. nu. 70. C. de iure emphit.* & nos diximus *in d. q. 31.* plenius, vbi tenemus, quod non detur hypotheca, ergo multo minus, erit obligata pro laudemio (dicit ipſe): Et plus afficit rem ſolutio canonis, quam laudemium: nam pro canone non ſoluto res cadit in commiſſum, & pro laudemio, non. Amad. *dict. tractat. quæſt. 19.* de quo diximus in tit. *de diuerſ. caduc. quæſt. 16.* & idem tenet Maria. Freccia *de feud. lib. 2. tit. de author.* Baro. *author. 3. nu. 4.* & reſpondet Doctoribus ſupra allegatis in contrarium, quod nihil allegant.

7 Et quod pro laudemio non detur niſi actio perſonalis, non autem realis, aut in rem ſcripta; cum non ſit onus feudi, ſed præſtatio quædam extrinſeca à feudo, tenet idem Surd. *dec. 200. num. 4.* vbi allegat ita tenere Iſern. & Marian. Frecc. & infert, quod pro eo non poteſt conueniri ſucceſſor: Et licet loquantur in feudo, tamen eorum ratio eſt generalis, & ſic habebit locum, etiam in emphyteuſi, dicit ibi Surd. Eandem op. vltra prædictos tenent Pet. Iacub. in tit. *de act. pro re emphyteutica*, quem refert Tiraq. *de ret. lign. § 29. gloſ. 2. n. 8.* Guid. Pap. *conſ. 46.* Pinel. *in l. 1. par. 2. nu. 72. ver. limitatur quinto, C. de bon. mater.*

Cæterum Pacif. *de Salu. inter. inſpec. 3. cap. 4. n. 147.* referendo à *num. 140.* argumenta, & rationes Surd. tenet contrarium, quod ſcilicet pro laudemio bona em-
8 phiteutica ſint tacitè obligata, & hypothecata, & detur Domino Saluianum interdictum. Mouetur ipſe, quia bona emphiteutica ſunt tacitè hypothecata pro laudemio, ſecundum veriorem opinionem, de qua teſtatur ibi, *num. 125.* & quod pro laudemio detur hypothecaria, obligatione legali, tenet Amad. de Pont. *d. q. 45. ver. laudemium autem*, & Oldr. *conſ. 24. propè finem*; Ad rationes autem Surd. reſpondet, quod ſcilicet non reperitur in iure cautum, quod pro laudemio detur hypothecaria, nam occaſione inſtrumenti venditionis, rei emphyteuticæ ex natura contractus de-
9 betur laudemium, vt per Alex. *conſ. 123. num. 7. vol. 5.* Menoch. *conſ. 297. num. 13. vol. 3.* Rimin. iun. *conſ. 570. num. 20. lib. 5.* & per alios ſupra citatos. Vnde cum hoc grauamen ſoluendi laudemium proueniat ex natura contractus venditionis rei emphiteuticæ, hæc actio exigendi laudemium dicitur in rem ſcripta, vt tradit Iaſ. *in § omnium, num. 6. Inſt. de act.* vbi expreſsè dicitur, quod
10 actio in rem ſcripta eſt, quæ prouenit ex contractu, vel quaſi; & actio huiuſmodi ſequitur ſingularem rei ſucceſſorem, vel detentorem. Iaſ. citato loco. Tiraq. *de retrac. lign. § 8. gloſ. 5. nu. 8.* Decian. *conſ. 31. num. 166. vol. 1.* vbi dicit, quod obligatio perſonalis contracta reſpectu rerum, competit contra quemcunque poſſeſſorem. Secundo reſpondet, quod laudemium debetur ex iure, diſpoſitione *l. fin. Cod. de iur. emph. 5. & ne autem*, & diximus in prima quæſt. huius tit. Et actio, quæ com-
11 petit ex conditione legis, dicitur in rem ſcripta, & ſequitur poſſeſſorem. Tiraq. citato loco. ergo, &c. Tertio, laudemium dicitur onus reale. Iaſ. *in d. l. fin. nu. 41.* Menoch. *conſ. 297. n. 1. vol. 3. & conſ. 444. nu. 10. vol. 5.* Salſo. *in tr. laud. collul. 1. ſub nu. 12.* Ergo ſequitur ſucceſſorem ſingularem; vt declarat Salſo. *d. loco nu. 9.* & ſeq. Pariſ. *conſ. 90. nu. 43. lib. 2.* Curt. iun. *conſ. 51. nu. 124.* Aym. *conſ. 217. nu. 5.* Rim. iun. *conſ. 1. nu. 57.* Oldr. *conſ. 24. ante fin.* Hanc opinionem comprobat, quia quando emptor emit rem emphyteuticam, dicitur illam acceptare, cum omnibus ſuis oneribus, & qualitatibus; cum ad ipſum tale onus ſoluendi laudemium ſpectet. Clar. *§ emphit. q. 23.* Burſat. *conſ. 56. nu. 16. vol. 1.* & de hoc melius infra dicemus: & ideo emendo, tacitè contrahit de ſoluendo
12 laudemium. Nec valet argumentum de gabella ad laudemium, quia reſpondet, quod differunt; nam gabella debetur ex ſola contractus celebratione; ſed laudemium debetur propter realem, & actualem alienationem. Salſo. *coll. 20. num. 20.* Secundo gabella eſt munus publicum; laudemium vero eſt priuatum, vt per Menoch. *dicto conſ. 297. num. 14.* Tertio, quia, ſi eſt facta venditio emphiteuſis ſub aliqua breui conditione, non debetur laudemium, donec venditio irreſolubilis maneat; vt per Tiraq. *de ret. conuent. § 6. gloſ. 2. num. 4. ver. & illud.* Guid. Pap. *dec. 48. ver. item in pacto*, & Amad. *quæſt. 37. col. 1. in fin.* Et nihilominus, ſi fiat contractus ſub d. conditione, debetur gabella, Tiraq. *de ret. lign. § 29. gloſ. 1. num. 2.* Alia differentia eſt; quia gabella non debetur ex contractu celebrato extra Territorium loci, vbi adeſt Statutum de ſoluendo gabellam, ſecus in laudemio; quia debetur etiam, ſi extra Territorium loci celebretur contractus, & res ſit ſita extra Territorium. Nec etiam obſtat, quod laudemium ſpectet ad vſufructuarium; quia hoc eſt verum, ſed non facit, quin tacita hypotheca competat Domino pro laudemio; Et hanc opinionem tenet etiam Vinc. Franc. *dec.*
13 *430.* Tiraq. *de retract. lign. § 29. gloſ. 2. num. 8.* dum dicit, quod op. Pet. Iac. & Guid. Pap. non obſeruetur, & nouiſſimè hanc op. quod Domino detur actio hypothecaria, ſiue realis contra quemcunque poſſeſſorem rei emphiteuticæ, dicit eſſe veram Marius Burgius, *de laudem. inſpec. 9. in prin.* & prædictam opinionem te-
net

nes etiam Maſtrill. *dec.171. n.15.p.2.* & alij allegati per Steph. Grat. *c.272.n.5.& ſeq.*

Certe hæc quæſtio eſt difficilis, & eſt ſimilis quæſtioni, An res emphiteutica ſit tacitè hypothecata pro ſolutione canonis; quam ſupra poſuimus *de cont. emphit. q. 31.* vbi retulimus, quod in articulo adſunt duæ opiniones, & vnaquæque opinio habet ſuos ſequaces primæ claſſis, atteſtantes de communi opinione, & quod non detur tacita hypotheca, latè defendit Surd. *deciſ.32.* Et quod ſolum detur actio perſonalis contra obligatum, & ſucceſſorem rei, cuius opinionis videtur eſſe idem Mar. *ibi num.7.* dum dicit, quod opi-
* nio Valaſ. eſt communis, Et hanc ſententiam nos etiam ſequuti ſumus *in d. quæſt.31.* ſi igitur non datur hypothecaria, pro canone ſoluendo, multo minus dabitur hypotheca pro laudemio: Et huic rationi non reſpondet Pacif. & fortaſſe, quia *inſp.3. cap.4. nu. 125.* tenet, quod contraria opinio eſt verior, & communior, & ſic vides, quod hæc quæſt. eſt difficilis, & dubia.

Mihi autem in puncto iuris plus placet opinio, quod non detur hypotheca, ſed tantum actio perſonalis: & moueor, non ſolum ex rationibus allegatis pro iſta opinione: verum etiam, ex noua ratione deducta ex tex. *in d.l.fin.* nam ibi dicitur, non amplius ei liceat pro ſubſcriptione ſua, vel depoſitione, niſi quinquageſimam partem pretij, vel æſtimationis loci, qui ad aliam perſonam transfertur, accipere, ponderando illud verbum, accipere, quod exponens Gloſ. dicit, à nouo emphiteuta, & ſic ſolum Dominus habet actionem perſonalem, *§. appellamus; Inſt. de actio.* Et ſi dicatur, quod iſta actio, quæ prouenit ex illa leg. fin. licèt ſit perſonalis, tamen eſt in rem ſcripta, prout ſunt cæteræ condictiones: quia licet hoc ſit verum; non ſequitur tamen, quod detur tacita hypotheca: quia actio perſonalis in rem ſcripta, neceſſario non præſupponit hypothecam, quamuis aduerſus quemlibet poſſeſſorem competat, *l.3. §. eſt autem perſona, ff. ad exhib.* nam hypothecaria ſimpliciter eſt in rem, non autem perſonalis in rem ſcripta, *§. item ſeruiana, Inſtitut. de actio.* Mant. *de tacit. tom.1. lib.11. tit.13. num.72.* & omnis condictio eſt actio in perſonam, *d. §. appellamus;* ergo non habet tacitam hypothecam, quæ parit actionem in rem, idem Mant. *eod. tit. num.29.* Et hoc comprobatur ex alia ratione; quia legitima debetur ex le-
14 gis condictione, & tamen non datur tacita hypotheca, ſecundum veriorem, & magis com.op. vt per Mant. *d. art. num.27.* Craſſ. *§. legitima q.14.* & nouiſſimè Merlin. *de legit. lib.5. tit.4. quæſt.1. num.5. vſq. ad fin.* vbi multos refert, & plures dec. Rotæ, & rationes affert. Fateor tamen, quod, ſi adeſſet inſtrumentum, in quo aliqua verba eſſent appoſita, quæ denotarent hypothecam, vt ipſemet Burg. tenent *ead. inſp.9. num.5.* tunc poſſet agi hypothecaria: pro qua videnda erit omnino dicta quæſt. 16. *in Prælud. num 7. cum ſeq.* Et quando adeſt inſtrumentum continens hypothecam, poſſit agi hypothecaria, & Saluiano interdicto, voluit Maſtril. *dec. 171. in fine par. 2.* vt refert Steph. Grat. *dict. cap.272. num.8.*

15 Et tenendo opinionem Franch. & aliorum infertur, quod, ſi priores emptores qui non ſoluerunt laudemium, non fuerunt inueſtiti de emphiteuſi; tunc Dominus directus non tenetur ſecundum emptorem inueſtire, niſi ſoluto laudemio ſuorum prædeceſſorum, actione hypothecaria, vt dicit idem Franc. loco citato, ſequitur Maſtrill. d. dec.

QVÆSTIO III.

SVMMARIVM.

Emptor, & non venditor tenetur ſoluere laudemium, n.2.
Declara, niſi adſit pactum in contrarium, n.2.
Declara 2. n.3.
Conſenſum autem Domini tenetur impetrare venditor, n.6.
Et habet locum, etiam ſi res vendita ſit pro libera ab omni onere, num.7.
Nouus emphiteuta dicitur, qui ſub priori inueſtitura non eſt comprehenſus, n.4.
Laudemium non tenentur ſoluere filij, & nepotes, quando emphyteuſis eſt conceſſa patri pro ſe, filiis, & nepotibus, n.5.
Et idem ſi ſint legitimati per ſubſequens matrimonium, vbi declaratur.

MOdo congruum eſt videre, Quis teneatur ſoluere Domino directo laudemium, an vendens, & ſic primus emphyteuta, vel emens rem emphyteuticã, & ſic nouus emphyteuta, vel liuellarius? Et dicen-
1 dum eſt, quod tenetur ſoluere nouus emphyteuta ſiue
* liuellarius, & ſic emptor. Gloſ. communiter recepta in *l.fin. C. de iur. emphy. in ver. accipere,* & ibi Bal. & Salyc. ambo, *nu.17.* & Iaſ. *num.41.* Neuiz. *conſ.88. num.18.* Crauet. *conſ.332.* Burſat. *conſ.56. num.16. lib.1.* qui de com. teſtatur. Surd. *dec.200. num.4.* Bero. *conſ.117. vol.1.* Viui. *dec.496. nu. 4. lib.3.* Clar. *§. emphyt. q.23. ver. vlterius.* Gab. *conſ.84. nu.10.* Soc. iun. *conſ.70. nu.8. lib.3.* Ruin. iun. *conſ.38. nu.9. lib.1.* Menoch. *conſ.444. nu.16.* Bertta. *conſ.221. num.2. lib.1.* Gozad. *conſ.85. in prin.* Redo. *de reb Eccl. non alien. fol.382. nu.1.* Mar. Burg. *de laud. par.1. inſpec.3. in princ.* vbi multos cumulat. Amad. de Pont. *eod. tract. q.9.* & Caldas, *de iur. emph. tit. de renouat. q.2. num.14. & de emphyt. extinct. q.16. num.15.* Et ratio eſt, quia nouus emphyteuta tenetur recognoſcere Dominum directum. Surd. *de alim. tit.8. priuil.52. n.4.* Eſt & alia ratio: quia emptor cenſetur acceptare, cum ſuis oneribus, & qualitatibus, & tacitè contrahit de ſoluendo laudemium, vt per Doctores, quos allegat Pacif. *de Sal. interdict. inſp.3. cap.4. n.577.*

Contrarium tenuit Ceph. *conſ.699. num.3.* ſed ſecundum Surd. ead. dec. & num. inaduertenter, & inconſideratè hoc dixit.

2 Declara tamen, niſi inter contrahentes adeſſet pactum, vt aliter laudemium ſolueretur. Burg. d. inſp. nu. 1. qui allegat Salſo. eod. tract. *Prælud.5. nu.1. & in tit. conſuetud. antiquæ, n.16.* Et de hoc non eſt dubitandum: quia in hac materia, pacta ſeruari debent, vt diximus in præcedenti q. n.4. & alibi.

3 Declara ſecundo, quando emptor ignorauit rem eſſe emphyteuticam: Et procedit etiam, ſi dictum ſit, quod venditor nolit teneri ad aliquam expenſam, vel laudemium, vel emptor teneatur: quia tunc venditor teneretur, Alex. *conſ.14. vol.5.* Sola in Com. Duc. Sab. *tit. de iur. emph. gloſ.1. nu.31.* Burg. *citato loco, nu.21.* Nouus autem emphyteuta dicitur ille, qui ſub priori inueſti-
* tura comprehenſus non eſt. Salyc. communiter receptus *in d.l.fin.* & ibi Iaſ. *nu.41.* Viu. *d. dec.* qui alios allegat, *n.5.* Gab. *conſ.84. nu.9. vol.1.* Bero. *conſ.123. num.4. vol.1.*
4 Soc. iun. *conſ.70. n.3. lib.3.* Burſat. *conſ.137. nu.11.* Ruin. *conſ. 159. num.8. vol.1.* Pariſ. *conſ.86. nu.9. vol.4.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl.17. nu.4.* Red. *citato loco, num.3.* Amad. de Pont. *de laud. q.10. in princ.* Burg. *eod. tract. p.1. inſp.3. num.30.* Et Caldas *de iur. emph. q.1. num.3.* dicit, quod noua eſt illa, quæ in perſona inueſtiti initium habuit? Et *num.5. & ſeq.* quod nouus emphyteuta eſt ille, qui

ſub priori inueſtitura non eſt comprehenſus, & diximus *de renouat. quæſt.1.nu.67.*

5 Hinc infertur quod pro emphyteuſi conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, filij, & nepotes, non tenentur ſoluere laudemium: quia non eſt noua concestio, ſed continuatio. Redoan. citato loco Amad. *eod.tract. q.12.* Burg. eod. loco, cum aliis per ipſos allegatis: Et idem dicendum eſt de filiis legitimatis per ſubſequens matrimonium, quando fuit facta inueſtitura pro filiis legitimis, & naturalibus. Burſat. qui alios citat. *conſ.28. num.5. lib.1.* quod venit declarandum, niſi conſuetudo ſit in contrarium. Burſat. *conſ.127. n.53.* Burg. *eod.tract. p. 3.n.4. inſp.16.*

6 Aduertendum tamen eſt, quod ad impetraodum conſenſum, & licentiam Domini directi, tenetur venditor, & ſic primus emphyteuta. Burſat. *d.conſ.56.nu.16.* cum aliis per eum congeſtis.

7 Sciendum præterea eſt, quod prædicta opinio, emptorem ſcilicet teneri ad ſoluendum laudemium, habere locum etiam ſi in inſtrumento venditionis venditor promiſerit rem eſſe liberam ab omni, & quocunque onere: eo quia onus ſoluendi laudemium non cauſatur ex facto venditoris, ſed legis miſterio, *ex lege fin. C. de iur. emph.* quæ aſtringit emptorem rei emphyteuticæ ad ſoluendum laudemium ob conſenſum Domini, & nouæ inueſtituræ, ac immiſſionis in poſſeſſionem emphiteuſis, & laudemium ſoluitur etiam ex natura contractus emphiteutici. Burſat. *conſ.161. n.35. vol.2.* ita Burg. *de laud. inſp 7.p.3.nu.3. & ſeq.*

QVÆSTIO IV.

SVMMARIVM.

Laudemium, an debeatur pro venditione facta cum pacto de retrouendendo, nu.1.

Laudemium, an debeatur facta retrouenditione. n.2. & quid ſi facta ſit emptio pro perſona nominanda, an pro nominatione debeatur laudemium, ibidem.

Laudemium, an debeatur, ſi fiat prorogatio temporis, nu.3.

Laudemium, an teneatur reſtituere venditor, facta retrouenditione vna cum pretio emptori, n.4.

Cautela, quod venditor non teneatur reſtituere laudemium Domino ſolutum, n.5.

Cautela altera, vt non teneatur reſtituere, damnatur, n.6.

Laudemium non debet ſolui ad ratam communem pretij, & æſtimationis, ſtante pacto de retrouendendo, n.7.

Pretium rei vendita cum pacto redimendi, & pro perſona nominanda, ad quem ſpectet, ſi redimatur, n.8.

Emptio fieri poteſt pro perſona nominanda, nu.9.

Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, nu.10.

Res alienata, cum pacto redimendi, ſi redimetur, habetur, ac ſi non fuiſſet alienata, n.10.

Vnus quiſque cenſetur velle ſibi, & hæredibus prouidere, n.11.

Stipulatio omnis tranſit ad hæredes, & contra hæredes, n.12.

Hæredes admittuntur ad redimendum, etiam, ſi de illis mentio facta non ſit, nu.13.

Pacta omnia ad hæredes tranſeunt, actiuè, & paſſiuè, etiam ſi de illis mentio non ſit facta, n.14.

Creditores non poſſunt moleſtare nominatum in emptione, facta nominatione, n.15.

Nominandi facultas, quanto tempore duret, nu.16.

PVlchra eſt hæc indagatio, & ego diebus præteritis habui in facto, An laudemium debeatur pro venditione facta, cum pacto de retrouendendo? Et videbatur dicendum, quod non, quia: alis venditio, non eſt omnino perfecta, ſed reuocabilis: vnde cum res poſſit reddi ad nihilum, non deberet interim ſolui laudemium, & ita tenet Boer. *dec.182.n.39. & dec.234. in fine,* qui tamen loquitur, vt aduertit Teſſ. *deciſ.75.* ſecundum conſuetudinem Galliæ, & Caſſan. in Conſuet. Burgun. *tit. de retra. Rub.10.§.1.n.15.*

Contrarium tamen tenendum eſt, quod laudemium debeatur. Et Ratio eſt, quia hæc venditio, cum pacto de retrouendendo eſt perfecta; vt per Tiraq. *de retract. conuen. §.6.num.19.* & hanc opinionem tenet Cagn. *in l.2. Cod. de pact. inter empt. & vend. quæſt.82.* Tiraq. *eod. num.* Ama. de Pont. *de laud. quæſt.37.* atteſtans, quod hæc ſit verior opinio. Teſſ. *d.deciſ.75. numer.2.* Maur. Burg. *de laud. par.2. inſp.50. num.1. & 2.* Vbi dicit etiam, quod ſi eadem emphyteuſis pacto iam dicto affecta vendatur, debebitur etiam laudemium Domino; vt per Salſo. *de laudem. cellul.10. numer.97.* Sed dubitari poteſt,

2 An landemiom debeator Domino directo, facta retrouenditione? Et mihi placet diſtinctio Tiraq. *d.nu. 19.* ſcilicet; Aut contractus, reſoluitur ex pacto de retrouendendo in eodem contractu venditionis appoſito, vel incontinenti, vt ineſſe videatur dicto contractui; nempè quando appoſitum eſt eodem die, idem Tiraq. *de ret. con. §.1. Gloſ.4. & 5. num.1.* Et tunc laudemium ſoluitur tantum ex prima venditione, non autem ex retrouenditione, quæ originem ſumpſit ex dicto pacto. Tiraq. *eod. num.19.* Salſo. *ead. cellul.10 num. 19.* vbi dicit hanc eſſe veriſſimam concluſionem. Cagn. *in d.l.2. quæſt.82.* Marc. *deciſ.571. & 602.* Hier. à Laurent. *dec. Aueno.122. circa finem.* Burn. *conſil.44. num.11.* Maur. Burg. *de laud. par.2. inſp.50. num.4.* Caldaſ. *de emphit. extinc. lib.4. quæſt.16. num.52.* cum aliis ſeq. vbi plures cumulat; & rationes ponit; Et *num.57.* dicit hanc eſ-

* ſe communem opinionem, Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol.379. num.10. & 11.* Licet aliqui contrarium teneant, vt ipſe refert. Idem tenet Bonac. *lib. moral. par.2. diſput.3. quæſt.8. punct.2.num.27.* ex mente Molinæ, & aliorum. Ratio huius veritatis eſt: quia cum Dominus conſenſerit, cum prædicto pacto, non requiritur alius conſenſus, cum non ſit noua acquiſitio, & habetur, ac ſi nunquam fuiſſet res alienata; vt diximus *de alienat. quæſt.1. num.169. & ſeq.* Et hanc opinionem ſequitur Rota, vt per Caualer. *deciſ. 360. numer.5.* & Surd. *dec.305. num.21. cum ſeq.* & melius *deciſ.321.* per totam. Facit pro hac opinione, quod emptor rei emphiteuticæ, pro perſona nominanda, pro nominatione, non tenetur ſoluere iterum laudemium, ſed ſufficit vnicum, tanquam de vnico contractu; quaſi nominatio fiat pro executione primi contractus. Rim. *conſ. 163.* per totum, & fortiùs *conſil. 591.* vbi vult, quod nominandi facultas non tranſeat ad hæredem emptoris, & ſi per hæredem fiat nominatio, dicatur nouus contractus, & pro eo ſoluetur gabella, ſiue laudemium; ſequitur. Surd. *dec.226. in princ.* & add. Grat. *dec. Macer. 135.n.1.*

Aut diſceditur à venditione, vigore pacti de retrouendendo appoſiti, re non integra, ſed ex interuallo, aut illo non præcedente; Et tunc debetur duplex laudemium, vnum ex principali venditione, aliud vero, ex retrouenditione exinde ſubſequuta. Tiraq. *eod. num. 19.* Salſo. *ead. cellul.10. num.19.* Cagn. *in l. id quod noſtrum, num.5. ff. de reg. iur. dec. Auenon. Suprad.122.* Amad. de Pont. *ead. q.* Teſſ. *d. deciſ.70.* approbando opinionem Amad. cum aliis allegatis a Burg. *ead. inſp. n.7.* Caldas *cit. nu.57.* & Bonac. eod. loco, & vide *d. quæſt.4. de laud.* & Surd. *deciſ.321.* ſup. alleg.

3 Verum, ſi fuerit facta prorogatio per emptorem antequam tempus ad retrouendendum laberetur, citra Domini conſenſum, An eo caſu, ex retrouenditione debeatur laudemium, vigore dictæ prorogationis?

niſi Et quod non debeatur, tenet Foller. *in pract. cenſ. n. 59.* & Marc. *dec. 185. par. 1.*

Contrarium, quod debeatur laudemium Domino in dicto caſu, tenet Tiraq. *de retract. lign. §. 1. n. 50.* Corb. *de cauſ. priuat. ab alien. ampl. 17. n. 10.* ibi quod requiratur noua licentia Domini; Et ideo ſoluendum ſit laudemium, ratione licentiæ; idem tenet Frec. de ſub. Baro. *li. 3. q. 17.* Amad. *ead. q. 37.* vbi affirmat deberi laudemium, ſi poſt tempus datum ad retrouendendum, fiat retrouenditio; quia iteratè deberetur laudemium. Salſo. *eod. trac. cellul. 10. n. 87.* Et idem dicendum eſt, quando emphiteuta venditor, cum pacto de retrouendendo conſequutus fuiſſet certum pretium, de quo Dominus exegit laudemium: nam, ſi deinde partes recedentes ab ipſo pacto conueniant, vt emptor ſoluere debeat plus rei venditæ, de illo valore aucto, debetur Domino laudemium. Maur. Burg. *ead. inſpec. nu. 12.* Et idem tenendum cenſeo, ſi in inſtrumento adſit etiam pactum, vt in caſu recuperationis, emphiteuta non poſſit alienare, nec vendere alteri, niſi ipſi emptori: vt ſcilicet teneatur iterum aliud laudemium ſoluere, in caſu, quo eadem res vendatur poſt recuperationem, & retrouenditionem, per ea, quæ infra *q. 8. nu. 3. & 41.* dicemus, & ſupra diximus in caſu prorogationis.

Cæterum ſi emphyteuſis redimatur per primum emphiteutam, ſtante pacto prædicto, tenetur emphiteuta vna cum pretio reſtituere laudemium ſolutum per emptorem. Cagn. *in d. l. 2. n. 236.* Et ratio eſt, quia in damno, & iactura remaneret ipſe emptor, qui laudemium ſoluit, ex neceſſitate contractus; Et idem tenet Tiraq. *de retract. conuen. §. 6. Gloſ. 2. n. 3. ver. ſed quid de laudemio,* ſequitur Redo. *eod. tract. fol. 379. nu. 9.* Amad. *eod. trac. qu. 37.* Salſo, *d. cellul. 10. num. 73.* Burg. *eod. tract. par. 3. inſpec. 6. num. 2.* vbi ampliat etiam, ſi fiat retrouenditio pro eodem pretio: quia nomine pretij, venit etiam intereſſe, quod eſt ius laudemij. Cagn. cit. loco. Surd. *de alim. tit. 2. q. 15. num. 157.* Quod limitat Tiraq. loc. cit. niſi laudemium Domino non deberetur, & emptor ſua ſponte Domino ſoluiſſet: quia tunc repetere non

5 poterit. Vnde cautela eſt ſecundum eundem Cagn. ibi, vt fiat pactum; quod tempore retrouenditionis & non teneatur ſoluere laudemium per dictum emptorem ſolutum, ſi cupit ſe immunem eſſe à tali ſolutione.

6 Aliam cautelam, ad euitandum laudemium, dat ibidem Cagn. quando pactum redimendi eſt appoſitum ſeparatè, ex interuallo, vt non dicatur de retrouendendo, ſed de reſtituendo. Sed hæc cautela damnatur per Teſt. *d. dec. 75.* nam idem eſſet, ac ſi dixiſſet de retrouendendo, & allegat Amad. de Pont.

7 Illud autem ſciendum eſt, prout diximus in præcedenti quæſtione, quod ſtante dicto pacto de retrouendendo, laudemium non debet ſolui ad ratam pretij communis æſtimationis fundi; quia debet haberi reſpectus ad pactum de retrouendendo, & ad onus eiuſdem pacti, quod facit fundum minus valere, ratione oneris, cum laudemium ſoluatur de pretio rei emptæ. *l. fin. C. de iur. emph.* Redo. *citato fol. num. 12.* Et ideo tale pactum facit rem valere minùs; vt ſi emphyteuſis valet centum, ſine hoc pacto, ſeptuaginta tantum æſtimabitur. Tiraquel. *de retract. conuent. in Præfat. nu. 20.* Couar. *var. reſol. lib. 3. c. 10. nu. 1.* Rol. *conſ. 40. n. 17. vol. 2.* & in ſpecie Amad. de Pont. *de laud. q. 6.* Burg. *eod. tract. inſp. 26. nu. 1. p. 1.* Salſo. *eod. tract. cell. 10. nu. 71.* & vide ſupra *q. 1. nu. 8.* idem Rol. melius *conſ. 76. n. 39. vol. 2.*

8 Sed ortum eſt dubium, de quo ego interrogatus fui. Emphyteuta vendidit emphyteuſim N. pro perſona nominanda, cum conſenſu Domini, & cum pacto retrouendendi; deinde N. nominauit S. qui per Dominum fuit inueſtitura: poſtea N. moritur, & primus emphyteuta vult redimere. Quæritur, cui debeatur pretium, an hæredibus, an verò nominato, & inueſtito; Et videbatur dicendum, deberi nominato: cum ipſe poſſideat emphyteuſim: & emptio valeat pro perſona nominanda: modo nominatus acceptet, & nul-
9 la ſubſequuta nominatione pro recipiente, & ſuis hæredibus, vt per DD. quos refert Bertaz. *de clauſ. clauſ. 17. gloſ. 5.* Surd. *dec. 226. nu. 1. & 12.* & Grat. *dec. Macer. 135. nu. 1. & 2.* Contrarium tamen credo tenendum eſſe: Et moueor infraſcriptis fundamentis; Quia reſoluto iure Auctoris, reſoluitur ius acquirentis *l. lex vectigali, ff. de pign. l. fin. §. cum autem, C. com. de legat.* Præterea, facta
10 retrouenditione, habetur ac ſi nunquam res eſſet alienata, vt ſupra dixi. Deinde in dubio, quis cenſetur
11 velle ſibi, & hæredibus ſuis prouidere, *l. ſi pactum in fine, ff. de probat.* & omnis ſtipulatio, tam ad hæredes,
12 quam contra hæredes tranſit, *l. veteris, C. de cont. & com. ſtipulat.* Bertaz. *d. gloſ. 5.* & quia etiam hæredes admittuntur ad redimendum, etiam, ſi de eis nulla fuerit fa-
13 cta mentio, *d. l. ſi pactum,* & Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloſ. 6. in prin.* vbi multos DD. congerit id tenentes; Et eſt com. op. vt per Cagn. *in l. 2. n. 43. C. de pact. inter empt.* & Caualc. *dec. 16. n. 27. par. 2.* & omnia pacta, actiuè, &
14 paſſiuè tranſeunt ad hæredes, etiam ſi de illis mentio nulla facta ſit: idem Tiraq. citato loco, & dixi ſupra: Cum ergo hæc actio redimendi competat hæredibus, merito ad eos pertinet pretium, & non ad nominatum: quemadmodum pertineret ad nominantem, ſi viueret.

15 Et non erit hic inconueniens ponere, quod emptio facta pro perſona nominanda, facta nominatione, dominium cenſetur ab initio quæſitum nominato, nec creditores nominantis poſſunt prætendere ius aliquod. Surd. *dec. 182. nu. 18. & ſeq.* Rot. *de. 615. n. 1. par. 1. in recent.* Ludouiſ. *dec. 227. num. 3.* Add. *ad dec. eiuſdem Ludouiſ. 157. nu. 24. & ſeq.* Et hoc facit pro emphyteuta nominato, & inueſtito; quia, ſi emens obligaſſet omnia bona ſua, bona iſta emphyteutica non eſſent obligata.

16 Sed quanto tempore duret, vel extinguatur facultas nominandi, videndus eſt Surd. *dec. 226.* & Grat. *dec. Macerat. 135.*

QVÆSTIO V.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur, quando plures emphiteutæ bona inter ſe diuidunt, n. 1.

Amplia 1. vt habeat locum inter fratres, & ſorores comprehenſos in inueſtitura paterna, n. 2.

Et procedit etiam, ſi promiſerunt non alienare irrequiſito Domino, niſi adeſſet pactum in contrarium, n. 3.

Amplia 2. procedere etiam in noua emphyteuſi à pluribus recepta, & inter eos non ſit ius accreſcendi, dummodo cuilibet portio ſua tantum adiudicetur, & diuiſio fiat pro regionibus, n. 4.

Amplia 3. procedere etiam, ſi integra emphyteuſis vni filiorum applicetur, quam ſit ſua portio, n. 5.

Sed contrarium, n. 6.

Amplia 4. in diuiſione noua emphyteuſis inſolidum pro indiuiſa conceſſa, n. 7.

Amplia 5. quando emphyteuſis eſt adeo indiuidua, vt non poſſit capere commodam diuiſionem ibidem, & ſit vni adiudicanda, n. 8.

Vbi declara.

Amplia 6. quando vnus ex fratribus aſſignaretur per Iudicem tota emphyteuſis, n. 9.

Limita 1. quando à principio eſſet conceſſa pro regionibus, & diuiſionis titulo non aſsignaretur integrè, n.10.

Limita 2. quando conſuetudo adeſſet in contrarium, n.11.

Limita 3. quando ex pecunia paterna fuiſſet empta emphyteuſis, & facta diuiſione tota vni obueniret, & alius bona mobilia, vel pecunia, n.12.

Diuidentes ſi redeunt in communionem, laudemium non debetur, num.13.

QVæro deinde, An laudemium debeatur, quando pluses emphyteutæ inter ſe diuidunt bona em-
1 phiteutica? Guliel. de Cum. Bar. & alij *in l. ideo in princ.* tenent, quod non debeatur, quos refert Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol. 386.* Idem tenet Guid. Pap. *dec. 48. in fine,* & ita communiter teneri refert Iaſ. *in l. fin. nu. 47. C. de iur. emphyt.* Cagn. *in l. 2. C. de pact. inter. empt. & vend. num. 837.* Burſat. *conſ. 137. num. 7. vol. 2.* Amad. de Pont. *de laudem. quæſt. 25.* qui etiam teſtatur hanc eſſe com. op. Villalo. *ver. emphyteuta. n. 90.* Burg. *de laudem. par. 2. inſpec. 40. num. 3.* & Surd. *dec. 305. num. 30.* vbi tenet etiam, ſi inter emphyteutam, & Dominum conuentum eſt, quod laudemium ſoluatur, quomodocunque emphyteuſis alienetur, ex ſententia aliorum. Ratio autem, ex qua potiſſimum mouentur, eſt: quia licet hæc poſſit dici alienatio, tamen eſt neceſſaria, non voluntaria, & ſpontanea; nam nemo cogitur ſtare in communione. Teſſ. *dec. 142.* Rol. *conſ. 83. num. 1.* & de hoc nos diximus in tit. *de alien. q. 1. nu. 205.*

2 Ampliatur 1. habere locum inter fratres, & ſorores comprehenſos in Inueſtitura paterna: nam ipſi ad laudemium non tenentur, ſecundum Doctores allegatos ſuprà, & per Amad. *ead. q. 25.* Salſo. *eod. tract. cellul. 1. num. 25. & cellul. 7. num. 23.* Ceph. *conſ. 195. num. 20. lib. 2.* Craſſ. *§. ius accreſcendi q. 25. in fine,* vbi dicit, quod hæc eſt com. op. Gab. *conſ. 84. num. 5. vol. 1.* Bertr. qui etiam hanc eſſe receptam ſententiam profitetur, *conſ. 78. n. 4.* Rimin. iun. *conſ. 1. num. 55.* Burg. *d. inſp. 40. num. 8. & ſeq.* Et ratio eſt, quia in tali caſu, non requiritur conſenſus Domini directi: vt diximus in *d. q. 1. de alien. limit. 15.* Et maximè hoc procederet, quando emphyteuſis ſecernitur in æquali, & pari portione, pro qua ſunt ipſi fratres, & cohæredes Domino obligati ad ius canonis, ſecundum crebriorem opinionem vt per Ceph. *conſil. 195. num. 19.* Burſatt. *conſil. 137.* cum aliis allegatis per Burg. citato loco.

3 Subampliatur procedere etiam, ſi acquirentes promiſerant rem Domino irrequiſito non alienare: quia non erit prohibita diuiſio inter eos, vt diximus *d. limit. 15.* niſi adeſſet pactum, quod non poſſent diuidere, vt ibi probauimus.

4 Amplia 2. procedere etiam in noua emphyteuſi à pluribus recepta, vt inter eos non ſit ius accreſcendi; dum tamen diuiſio fiat pro regionibus; Et cuilibet portio ſua tantum adiudicetur: vt per Gab. *eod. conſ. n. 2. & 7.* cum aliis citatis per Bur. loco ſupracitato, *nu. 11.*

5 Amplia 3. procedere, etiam, ſi integra emphyteuſis hæreditaria vni filiorum, vel cohæredum applicetur, quàm ſit ſua portio: quia, nec minus laudemium ſoluere tenetur eam acquirens, cum quilibet eorum pariter ſit in ſolidum obligatus. Ruin. *conſil. 159. numer. 6.* Ceph. *conſ. 195.* Rim. *d. num. 55.* quos refert Burg. *d. inſp. 40. num 12.* cum aliis adductis per Cald. *de emph. extinct. qu. 16. num. 27. ver. verum contrarium,* vbi rationes refert, ex ſententia Bar. *in l. & ideo ff. de cond. furt.* & Iaſ. *in l. fin. numer. 47. Cod. de iur. emphyt.* atteſtando de communi declarat tamen *num. 31.* quando inter eos ius accreſcendi locum non habet: quia tunc, vt extranei reputantur.

6 Contrarium tamen in iſto caſu, quando vni tantum emphiteuſis tota tribuitur pro partibus cohæredum ſibi nouiter acquiſitis: cum hæc alienatio ſit voluntaria, & non neceſſaria, tenet Iaſ. *in d. l. fin. num. 114.* Tiraq. *de ret. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 77.* Burſat. *conſ. 137. & conſ. 181. num. 9. vol. 2.* Red. *eod. tract. fol. 386. num. 24.* cum aliis adductis per Burg. *citata inſp. num. 13.* vbi plures atteſtantes de com. refert Salſo. *ead. cellul. 1. num. 30. & 31. & cellul. 7. num. 23.* vbi declarat, non procedere, quando frater, & cohæres remittit gratis, ſeu pro certa pecunia, quæ tam ſibi contingentem in hæreditate paterna, in qua non ſe immiſcuit, ſed eam adiuit ille, cui fit renunciatio: quia tunc non viget mutatio emphiteutæ; & quando vni tantum tota emphiteuſis aſſignatur requiritur conſenſus Domini ex communiori: teſtatur Burſar. *d. conſ. 181. num. 8. & conſ. 291. num. 127.* Et ideo debetur laudemium, vt diximus *dicta limit. 15. de alienat.* Soc. iun. *conſ. 70. nu. 13. lib. 3.* Poſſet etiam declarari, quando emphiteuſis non poſſit commodè diuidi, & vni tota adiudicetur. Fachin. *controuer. iur. lib. 10. cap. 49. ver. mihi videtur,* & diximus *in d. limit. 15. n. 206.*

7 Amplia 4. in diuiſione rei emphiteuticæ nouæ, pluribus in ſolidum pro indiuiſa conceſſæ: ſic quando eſt locus iuri accreſcendi: tali enim caſu, tam, ſi procederet diuiſio æqualiter pro eorum portionibus, quam ſi integrè vni conſocio aſſignetur, laudemium non ſoluitur: quia potius tunc inter eos diuiſio dicitur quædam renunciatio, quam alienatio, cum in contractu iam ſit comprehenſus. Gab. *d. conſ. 84. num. 5. & ſeq.* ex mente aliorum. Ruin. *dict. conſ. 159. num. 5.* Burſat. *eod. conſil. 137. num. 6. volum. 2.* Rimin. iun. *conſil. 1. num. 55. lib. 1.* Marſil. *ſingul. 28.* Amad. *citata quæſt. 25.* cum aliis congeſtis per Burg. *ead. inſp. numer. 14.* & Caldas citato loco.

8 Amplia 5. habere locum, quando emphiteuſis eſt adeo indiuidua, vt non poſſit commodam capere diuiſionem, & per conſequens neceſſario vni coemphiteutæ ſit adiudicanda: quia ille, qui ex licitatione reliquam partem coemphiteutæ acquirit, non tenetur ex ea parte ad ſolutionem laudemij. Caſſa. *conſ. 144. lib. 1.* Salſo. *eod. tractat. cellul. 1. num. 31.* limitans, niſi admittatur extraneus licitator: quia tunc ipſe tenetur laudemium ſoluere: nam cohæredes non habuerunt animum diuidendi inter eos. Amad. *eod. tract. q. 26. in fin.* Burg. *citata inſp. num. 15.* Quam ampliationem extendit, etiam, ſi ad licitationem minimè deuentum ſit, eo quod præſuppoſito, quod emphiteuſis commodè diuidi nequeat, & ſic de neceſſitate deueniendum ſit ad licitationem, & ad adiudicationem, licet res voluntariè, & conuentione coemphiteutarum ſecernatur: potius id ex neceſſitate fieri videtur, quam ſponte. Caſt. *conſ. 144. lib. 1.* Secus autem, ſi emphiteuſis commodam poteſt recipere diuiſionem: quia tunc laudemium deberetur. Bertr. *conſ. 78. n. 4. par. 1.* Burg. *ead. inſp. nu. 16.* qui alios citat,

9 Amplia 6. quando vnus ex fratribus, vel coemphiteutis prouocat ad diuiſionem alios fratres, ſeu coemphiteutas, Iudicis officium implorando, vt fiat diuiſio, & cuilibet res hæreditaria aſſignetur: Iudexque vni eorum integram emphiteuſim adiudicat: quia tunc talis diuiſio, ſeu translatio procedens ex coactione iudiciali, dicitur neceſſaria, & conſequenter non debetur laudemium. Iaſ. *in d. l. fin. nu. 47.* & ibi Add. Burg. *ead. inſp. n. 17.* qui alios refert.

10 Limita 1. ſi emphiteuſis eſſet conceſſa pro regionibus à principio, & diuiſionis titulo vni coemphiteutæ integrè aſſignaretur: quia cum inter eos nullus ſit locus iuri accreſcendi, nec cui contractus, vt contractus, ei contingi valeat: videtur, quod alter alteri

partem

partem ſuam concedendo, vt extraneo concedere videtur: quia pro ea parte Dominus eum nunquam recognouerit, & conſequenter pro dicta dimidia erit ſoluendum laudemium. Gab. *d. conſ. 49. numer. 2. 4. 5. & 9.* Burg. *d. inſpect. nu. 20.* Et quando inter diuidentes non eſt ius accreſcendi: vt quia eſt facta conceſſio duobus ſine iure accreſcendi inter eos, debetur laudemium Domino. Gabr. *conſ. 84. vol. 2 nu. 6.* & diximus *de alien. q. 1. nu. 205.* & quando plures emphiteutæ, inter quos ius accreſcendi ceſſat, rem ipſam, & etiam per regiones diuidunt, & poſtquam ſuam partem poſſideot: quoniam magis ad exequutionem conceſſionum ſuarum, quam alienationem pertinet, ſed, ſi emphiteutæ taxato pretio, aut aliter partem ſibi contingentem remittant, erit neceſſarius Domini conſenſus. Caldas, qui alios refert, *de emphiteuſ. extinct. q. 16. n. 31.*

11 Limita 2. quando aliter ſuaderet conſuetudo, vt ex diuiſione emphiteuſis ſolueretur laudemium; quia tunc ei parendum eſſet. Silueſt. in Summa *§. emphiteuſis, num. 28. in fine* Bertr. *conſ. 78. num. 4. p. 1.* Burg. *ead. inſp. num. 22.*

12 Limita 3. quando, ex pecunia paterna, ſeu hæreditaria fuiſſet empta emphiteuſis, & ex inde facta diuiſione omnium bonorum hæreditariorum, tota emphiteuſis vni ex fratribus obueniret, cæteris verò fratribus alia bona mobilia, vel pecuniæ: quia tunc pro parte contingente cæteris fratribus, debetur laudemium; cum hæc diuiſio vim dationis in ſolutum habeat. Guid. Pap *conſ. 46. par. 1.* Ceph. *d. conſ. 195. n. 28. in fine,* Burſat. *conſ. 181. num. 19. volum. 3.* Salſo. *d. coll. nu. 26.* Burg. vt ſupra, *num. 23.*

Sed, ſi facta diuiſione, diuidentes vellent redire in communionem, iſto caſu non deberetur laudemium, Burg. *d. inſp. in fine.*

QVÆSTIO VI.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur ex donatione, n. 1.
Contrarium, nu. 2.
Ampl. 1. in donatione ob cauſam, n. 3.
Ampl. 2. in donatione remuneratoria, n. 4.
Ampl. 3. in donatione reciproca, n. 5.
Ampla 4. quando adeſſet pactum, quod emphiteuſis donari non poſſet, niſi ſoluto laudemio. nu. 6.
Ampla 5. in donatione facta conſanguineis, n. 7.
Ampla 6 in donatione conditionali, n. 8.
Ampla 7. in donatione cauſa mortis, n. 9.
Et ibi declara.
Limita 1. in donatione facta filiis, ſeu deſcendentibus, qui eſſent ſucceſſuri in emphiteuſi, vigore inueſtituræ, nu. 10.
Ubi declara.
Limita 2. ſi adeſſet conſuetudo in contrarium, n. 11.
Limita 3. quando donatio non eſſet perfecta vt quia non fuit deuentum ad veram traditionem, n. 12. cætera remiſſiuè, nu. 13.

QVæro, An ex donatione debeatur laudemium? In hac quæſtione adſunt duæ opiniones. Partem

1 negatiuam, quod non debeatur laudemium, tenet Spec. in *§. nunc aliqua, de locat. ver. 107.* ſequitur Caſſ. *in conſil. Burg. tit. des cenſes Rub. 11. numer. 2.* Add. ad Guid. Pap. *deciſ. 48. in fine* Nauar *in man. conf. cap. 23. num. 65.* vbi dicit, hoc procedere in vtroque foro. Valaſ. *de iur. emph. queſtion. 14. num. 10.* Ioſeph. Lud. *dec. Luc. 8. nu. 2.* & alij relati per Burg. *de laud. par. 2. inſpect. 30. num. 2.* Fundamentum iſtorum eſt: quia in donatione non interuenit pretium, à quo poſſit liquidari, & taxari laudemium, iuxta *l. fin. C. de iur. emph.* Et quia etiam in donatione non eſt neceſſarius Domini conſenſus. Clar. *§. emphiteuſis, qu. 15.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 13. nu. 1.* cum alijs ibi allegatis, & nos diximus *de alien. limit. 16.* & procedit in emphiteuſi priuata, Eccleſiaſtica, & Principis. Corb. d. limit.

2 Contrariam tamen partem, quod ſcilicet laudemium debeatur, ex donatione, & æſtimatione emphiteuſis donatæ, tenet Iaſ. *in d. l. fin. num. 68.* Burſat, *conſ. 132. n. 19.* Gab *conſ. 8. n. 3. lib. 1.* Villalo. atteſtans *de com. opi. E. nu.* * *73.* Clar. *§. emphiteuſis, qu. 23. ver. ſed quæro.* Red. *de reb. Eccl. non alien. fol. 383. n. 3* Franch. *dec. 201. nu. 1. dec. Auenio. 143.* Viu. *com. opin. lib. 1. op. 92.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 7. nu. 6. in fin.* Amad. de Pont. *de laud. qu. 30.* Salſo. *add. tractat. queſt. 1. numer. 1.* Guid. Pap. qui hanc comm. appellat *deciſ. 46. & 48.* Viu. *deciſ. 496. numer. 9.* Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 28. nu. 68.* Ludouiſ. *dec. 520.* Burg. *ead. inſp. num. 4.* & de hoc etiam diximus, *de alien. q. 1. n. 227.* Gratian. *diſcep. foren. c. 377. num. 32.* Soc. iun. *conſ. 70. nu. 12. lib. 3.* & multos etiam cumulat, hanc partem tenentes, Caldas *de emphit. extinct. cap. 16. numer. 20.*

Nec huic opinioni obſtat ratio in contrarium allegata: ſcilicet, quod in donatione non interueniat pretium, à quo poſſit laudemium taxari: Nam reſponderi poteſt, quod debet æſtimari iuxta dictam *l. fin. §. & ne auaritia*, ibi vel æſtimationis, cum Gloſ. quando alio modo transfertur: & tradit Crauett. *383. num. 2.*

Nec pariter altera ratio ſuſtinetur, quod in donatione non requiratur conſenſus Domini; quia licet * hæc ſit comm. opin. vt nos latè diximus in *ead. queſtion. 1. limit. 16. tamen numer. 226.* diximus etiam, quod donatarius, antequam ingrediatur poſſeſſionem, debet ſe, facere à Domino confirmari: alias à iure ſuo caderet: & debet ſoluere laudemium pro noua inueſtitura.

3 Amplia primo, procedere etiam in donatione ob cauſam, vt ſcilicet donatarius præſtet alimenta donanti. Cap. Tholoſ. *deciſ. 278.* Caſſa. *in conſ. Burg. tit. des cenſes, Rub. 11. §. 7. n. 2.* Tiraq. *de retract. lign. §. 25. gloſ. 3. n. 3.* quod tamen declara, habita conſideratione alimentorum promiſſorum, vel iurium remiſſorum. Burg *ead. inſpec. n. 10.* vbi alios allegat: Et vide, quæ diximus ſupra *q. 4.* quando adeſt pactum de retrouendendo, quod minus pretium.

4 Amplia ſecundo in donatione remuneratoria Tiraq. citato loco. *de locat. tit. de bonis que lib. q. 10. num. 142.* vbi allegat Pet. Iaco. Burg. citata *inſpec. num. 11.* Caldas *de emphit. extinct. c. 16. num. 24.*

5 Amplia tertio in donatione mutua, ſeu reciproca: quia tunc potius venditio, quam donatio erit. Guid. Pap. *ſing. 878.* Tiraq. *ead. loco,* & Burg. ibidem, *n. 12.*

6 Amplia quarto, procedere etiam quando adeſſet pactum, quod emphiteuſis donari non poſſet, niſi ſoluto laudemio; nam hoc pactum, non ſolum afficit promittentem, ſed eius hæredem. Iaſ. *in d. l. fin. nu. 58. ead. dec. Auenio. 143. n. 4.* Burg. *ead. inſp. n. 13.*

7 Amplia quinto, habere locum in donatione facta conſanguineis: & de nepote donante Amitæ, tenet Bertran. *conſ. 15. n. 2.* & de patruo donante nepoti, dummodo nepos nihil amplius petere poſſit, conſuluit idem Bertran. *conſil. 123.* & eſt dec. Auenio. ſupra allegata; Et de patre donante filio emphiteuſim, vide infra limit. 1.

8 Amplia ſexto in donatione, conditione conditionali, quæ ob euentum conditionis fuit purificata. Bertran. *conſ. 221. n. 4. & ſeq.* Burſat. *conſ. 137. n. 27. volum. 2.* Burg. *ead. inſpec. nu. 15.*

9 Amplia ſeptimo in donatione cauſa mortis facta. extraneis, ſeu collateralibus. Salſo. *de laud. queſt. 1. collat.*

7.n.12.& 15. vbi hoc declarat militare poſt mortem donantis: & laudemium erit ſoluendum poſt eius mortem. Burg. citato loco, n.15.

10 Limita primo, non habere locum, ſi emphiteuſis eſſet donata filijs, ſeu deſcendentibus immediatè ab inteſtato ſucceſſuris emphiteutæ: quia tunc laudemium non eſt ſoluendum. Alex. conſil. 5. nu. 1. vol. 5. Brun. conſil. 44. n. 5. Burſat. eod. conſ. 27. nu. 4. Et ratio eſt, quia filij, & nepotes prædicti, cum ſint comprehenſi, vigore inueſtituræ, ideo non debent ſoluere laudemium; Burſat. eod. conſ. Rimin. conſ. 38. numer. 10. & ſeq. Pariſ conſ. 86. num. 9. volum. 4. Quia etiam dicta ſucceſſio dicitur quædam continuatio, & non noua acquiſitio. Burſat. citato loco.

Hoc tamen declara, niſi donatio eſſet facta filio emancipato: quia laudemium deberet ſolui, cum non eſſet comprehenſus in inueſtitura, ſed ex noua conceſſione deberetur. Zuchard. in l. fin. C. de edic. D. Adr. toll. n. 38. ſed de hoc vide de cont. emphit. qu. 5. Vbi etiam dicit, quod filius, qui ex patris donatione eo viuente habet emphiteuſim, ſoluere tenetur laudemium: quia eam non capit, velut comprehenſus in inueſtitura, ſed ex noua cauſa: quem refert Surd. dec. 243. n. 6. Quod ego intelligerem, quando filius non eſſet comprehenſus in inueſtitura: ſed ſi eſſet comprehenſus, credo, quod non teneretur ſoluere laudemium: quia in iſto caſu non requiritur conſenſus Domini: prout diximus in qu. 1. de alienat. limit. 14.

11 Limita ſecundo, non habere locum, ſi adeſſet conſuetudo in contrarium: nam eſſet ſeruanda: ſicut, ſi nihil ſolueretur, vel plus, & minus: vt ſupra diximus quæſt. 1. numer. 5. & Burg. d. inſpec. 20 numer. 19. qui alios refert.

12 Limita tertio, quando donatio non fuit perfecta; vt quia non fuiſſet deuentum ad veram traditionem. Cell. Vgo conſil. 50. numero 16. & ideo, ſi fiat donatio, reſeruato vſufructu, ante finitum vſumfructum, non debet donatarius ſoluere laudemium. Soc. iun. conſil. 130. vol. 3. Rtin. conſ. 34. num. 9. lib. 4. Rol. conſ. 29. num. 21. volum. 4.

13 Cætera pro hac materia, vide apud Burg. dicta inſpec. 30.

QVÆSTIO VII.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur ſi detur emphiteuſis æſtimata in dotem, n.1.
Licet aliqui contrarium teneant, nu.2.
Ampl. ſi pater det filiæ, vel filio propter nuptias, n.7.
Sed declara, nu.8.
Declara 2. n.10.
Declara 3. nu. 12.13.14. & 15.
Laudemium ſolui debet per maritum acquirentem, nu.3.
Æſtimatio facit emptionem, & venditionem, nu.4. & 8. declara, n.9. remiſſiue.
Laudemium debetur reiteratum, quando reſtituitur emphiteuſis, ſoluto matrimonio æſtimata, n.5.
Laudemium non ſoluitur, quando emphiteuſis venditur, vel alio titulo transfertur in alium comprehenſum in inueſtitura, etiam ſi ſit remotioris gradus, n.16.
Laudemium non ſoluitur, quando emphiteuſis datur in æſtimata, n.17 limita, n.18.
Laudemium non tenetur ſoluere Maritus, quando Vxor dedit omnia bona, excepta emphiteuſi, n.19.
Laudemium debetur pro mutatione perſonæ, nu.20.
Laudemium, an debeatur, ſi frater det emphiteuſim in dotem ſorori, nu. 21. & 22.
Laudemium, debetur, ſi nepos det emphiteuſim in dotem Amitæ, numer. 23.
Laudemium non debetur, ſi dos reſtituatur mulieri, ſoluto matrimonio, n.24.
Laudemium, an ſoluatur, ſi detur emphiteuſis in dotem mulieri ingredienti monaſterium, n.25.
Laudemium, an debeatur pro lucro dotis, n.26.

QVotidiana eſt hæc quæſtio, An laudemium debeatur Domino directo, ſi emphiteuſis detur in
dotem? In qua quæſtione diſtinguendo procedemus,
1 vt faciunt Doctores. Aut enim datur in dotem æſtimata, & tunc laudemium eſt ſoluendum; ita tenet Amad.
de Pont. de laud. quæſtion. 29. in princ. Salſo. eod. tract. cellul.
7. in fine. Tiraq. de retract. lign. § 1. gloſ. 14. numero 108. Valaſc. de iur. emph. quæſtion. 14. numer. 10. Maur. Burg. de laud.
par. 2. inſpec. 12. numer. 6. cum alijs per eum congeſtis. Caldas de emphit. extinctione, quæſtion. 16. numer. 21. qui alios refert.

2 Diſſentit ab hac opinione Iaſ. in l. fin. num. 49. C. de iur. emph ſiue emphiteuſis ſit data æſtimata: ſiue non; fretus, non quidem (vt verbis vtar Tiraq. citato loco) fauore dotis, ſed alia quadam vulgati anchora innixus: quod ſcilicet dos ſit neceſſaria alienatio; ſequitur Bertran. conſ. 380. cum aliis allegatis à Tiraq. Crauet. conſ. 215. n. 6. & videtur etiam de mente Redo. de reb. Eccl. non alien. fol. 385. n. 12. dum refert opinionem. Iaſ. vltimo loco Spec. in tit. de locato § nunc aliqua ver. 112. Salyc. in d. l. fin. num. 10. Follen. de cenſ. pag. 335. Rip. in l. qui Romæ § duo fratres n. 87. ff. de ver. obligat. & alij, quos refert idem Caldas citato loco; Quam partem nu. 23. videtur tenere, quia in dubio dos datur æſtimata, non æſtimatione, quæ faciat venditionem, ſed cauſa deſignandi conſtitutionem dotis, ſed quando datur Genero emphiteuſis æſtimata, ita quod emptionem faciat, & illa in plenum ius, & poteſtatem Generi transſeat, nec penes ipſam dotantis maneat: ſine dubio ſolui debet laudemium Dom. directo. Sed prima opinio eſt recepta, & communis, vt ait ibi Tiraq. & dicunt alij ſupra allegati: & laudemium in iſto caſu ſolui debet per maritum, nouum acquiſitorem emphiteuſis, ſtatim poſt contractum dotalem, &
3 matrimonio legitimè ſubſequuto: cum dicta æſtimatio faciat venditionem, & emptionem, vt omnes con-
4 cludunt: & eo tempore cenſetur facta; & de hoc diximus etiam in tit. de alien. qu. 1 limit. 22. vbi adeſt materia an emphyteuſis poſſit dari in dotem. Et Amad. de Pont. in dicto tract. de laud. qu. 37. col. 5. circa medium tenet,
5 quod, ſi ſoluto matrimonio, prędium æſtimatum reſtitueretur, deberetur iteratum laudemium: Et hoc ſuadetur optima ratione: quia ad maritum ſpectat onus ſoluendi canonem, & ſi ipſe ceſſaret in ſolutione, emphiteuſis caderet in cõmiſſum, & remaneret obliga-
6 tus vxori ad intereſſe, vt diximus de ſol. canon. quæſtion. numer 164. & dic. vt ibi: Et ideo in reſtitutione, requiritur conſenſus Domini: quia etiam, ſi emphiteuta dotans daret emphiteuſim, ſic æſtimatam mulieri, ſub priori inueſtitura minime vocatæ, inconſulto Domino, ab incurſu caducitatis non liberaretur: vt de com-
* muni teſtatur Rol. conſ. 92. n. 9. vol. 2. Corb. de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 32. nu. 1. & nos diximus in tit. de alienat. quæſt. 1. 5. num. 263.

7 Extenditur hæc opinio, etiam quando pater daret emphiteuſim æſtimatam filiæ, vel filio in donationem propter nuptias; quia deberet ſoluere laudemium: cum æſtimatio faciat venditionem. Red. dict. fol. numer. 11. Quod ipſe numer. 12. declarat, non proce-
8 dere, ſi apparet, quod æſtimatio eſt facta ſolum ad finem cognoſcendi valorem rei, vt poſſit probari, ſi poſtea fundus per maritum damnificetur, quia tunc
æſtimatio

æſtimatio non facit emptionem; & pari modo non
procedere, ſi æſtimatio fiat poſtea; quia tunc non fa-
cit emptionem. Similiter procedero affirmat, ſi mari-
tus eſſet ſoluendo; alias æſtimatio rei dotalis non fa-
cit emptionem. Neuizan. in ſylua nuptiali, *lib. 2. num. 69.*
& 71. vbi facit regulam, cum ampliationibus, & limi-
9 tationibus ſuis, & Ioſeph. Ludo. *com. conc. quæſtion. 10. ar.*
10. & Caualcan. *in repert. deciſ. in ver. maritus*, cuius opinio-
nem ſequitur Burg. *d. inſp. numero 10.* vbi alios addu-
cit.

10 Sed prædicta declara, non habere locum, quando fi-
lia eſſet comprehenſa in inueſtitura, facta eius Patri,
vel Auo: quia tunc maritus non teneretur ſoluere
laudemium, dato quod eſſet data æſtimata, vt tenet
Crauet. *conſ. 215. n. 8.* Amad. de Pont. *ead. q. ver. retenta etiam*,
neque ipſe pater tenetur ad laudemium. Rim. iun. *conſ.*
579. n. 4. lib. 5. cum aliis allegatis per Burg. *ead. inſp. num. 11.*
& licet Bertran. *conſ. 315. & 330.* ab ipſo allegatus, hoc in-
11 telligat, dummodo detur ea æſtimatione, quæ non pa-
rit emptionem, & venditionē: tamen ego non poſſum
aſſentire ſuæ opinioni: quia cum inter comprehenſos
in inueſtitura ſit permiſſa omnis alienatio, irrequiſito
Domino, (vt per Corb. *ead. cauſa limit. 20. numero primo.*
& nos latè diximus in *d. quæſtion. 1. de alien. numero 192.*)
meritò poteſt etiam dari in dotem filiæ comprehenſæ
in inueſtitura, cum dos ſemper ſit priuilegiata, *leg. 1. ff.*
ſol. ma. & ibi Doctores. & opinio Bertran. eſt contra
opinionem communem, vt ex dinumeratione Docto-
* rum apparet: & hanc opinionem tenet etiam Caldas
de emphu. extinctione q. 16. numer. 26. quam poſt hæc ſcripta
vidi.

12 Declara, quando pater non haberet alia bona allo-
dialia, ſed ſolum ipſam rem emphiteuticam, datam in
dotem, quia tunc, dato, quod filia non eſſet in inueſti-
tura comprehenſa, non tenetur ſoluere laudemium,
etiam illam acquirens; quia ex neceſſitate aſtringitur.
Crauet. *d. conſ. 215. n. 7.* quem ſequitur Rol. *conſ. 21. n. 16. lib. 1.*
Amad. de Pont. *ead. q. ver. argumentum*, cum aliis per eun-
dem Burg. *ead. inſp. 12. num. 14.* quam op. etiam ſequitur
Viu. *dec. 396. lib. 3. num. 9* & ideo, ſi haberet alia bona, non
poſſet ſine conſenſu Domini, vt declarat Crauet. *ead.*
numero 7. & per conſequens teneretur ſoluere laude-
mium.

13 Contrarium tenent alij, quod ſcilicet teneatur in
iſto caſu laudemium ſoluere; quia pater poterat em-
phiteuſim inæſtimatam tradere, & ſic non tenebatur
ſoluere laudemium. Vnde cum neceſſitas non vrgeat,
vt æſtimatam illam tradat: meritò, ſi æſtimatam illam
det, voluntarie potius fieri dicitur, quam ex neceſſita-
te: & ideo ſoluere debet laudemium: vt tenet idem
Burg. *ead. inſp. num. 15.* & pro hac opinione allegat Gab.
conſ. 84. num. 15. volum. 1. Monetur etiam alia ratione, quia
poterat pater rem emphiteuticam vendere, & de pre-
14 tio dotare filiam, & idem dicit tenere Amad. d. quæſt.
circa medium. Quam opinionem ipſe declarat, niſi
conſtitutio dotis æſtimatæ vim emptionis, & vendi-
tionis non ſaperet, quia tunc laudemium non eſſet
ſoluendum: cum ipſa res emphiteutica naturaliter
remaneat in bonis mulieris dotatæ. Bal. & Salyc. *in l.*
fin. C. de iur. emph. numer. 10. Crauet. *conſil. 332. num. 16. & 464.*
numero primo, vel, ſi æſtimatio fieret ad effectum, vt ſci-
retur rei emphiteuticæ deterioratio, ſoluto matrimo-
nio, vt per eundem Amad. citato loco in fine, & per
Salſo. *eod. tract. ſellul. 7. numero 44.* Quia hæc æſtimatio
non facit emptionem, & venditionem, nec res trans-
fertur de vna perſona ad aliam. Redoan. *eod. tract. fol.*
385. numero 12. in fine. Nec obſtare debet, quod in dota-
tione non exigitur Domini conſenſus: nam illud in-
telligitur intuitu iuris prælationis, ſed in donatione
laudemium ſoluitur ratione miſſionis in poſſeſſio-
nem, quam capere debet Gener dotatus de manu Do-
mini directi, vt dicit Valaſ. *dict. numer. 10.* & Burg. *ead. inſp.*
num. 18.

15 Ego autem (vt dixi) contrarium teneo, quod ſci-
licet ſiue detur emphiteuſis æſtimata, ſiue inæſtima-
ta. & ſiue pater habeat alia bona allodialia, ſiue non
habeat, quando dat emphyteuſim in dotem filiæ
comprehenſæ in inueſtitura, non debeat, neque ipſa,
neque maritus, neque pater ſoluere laudemium, nec
requiratur conſenſus Domini, vt tenui in *quæſtion. 1. de*
alienat. numero 268. ex ſententia Crauet. *dict. conſil. 215.*
numero octauo in fine. Et mihi videtur ratio iam eui-
dens, cui non poſſit reſponderi: nam, ſi poteſt pater
vendere comprehenſis in inueſtitura, ſine conſenſu
Domini, tanto magis poterit dare in dotem filiæ com-
16 prehenſæ pariter in inueſtitura, ad quam poſt mor-
tem patris erat emphyteuſis peruentura: quia ſiue
translatio fiat gratis, ſiue pretio, aut per viam con-
ceſſionis, renouationis, aut confirmationis, ſemper
immunis eſt, qui inueſtitur à ſolutione laudemij.
Ama. à Pont. *eod. tract. quæſtion. 12. ver. quinimmo, & ver. quo*
autem; Subdens idem ius ſeruari, etiam, ſi alienatio
fiat in alios non ſucceſſuros, qui ſint de comprehenſis
in inueſtitura, etiam ſi fiat in remotiorem agnatum,
vt in *quæſtion. 42. in fine.* Gab. *conſil. 84. numero 6. libr. 1.* Soc.
iun. *conſil. 70. numero 27. libr. 3.* Rim. iun. *conſil 1. numero 54.*
Crauet. *conſil. 464. numero 2.* Ceph. *conſil. 27. libr. 1.* Et ra-
tio affertur, quia inter eos omnis alienatio, quolibet
titulo inita, conceſſa cenſetur irrequiſito Domino
vt per Corb. & alios allegatos per ipſum, *de cauſ.*
priuat. ob alien. limit. 6. & melius diximus de *alien. quæ-*
ſtion. 1. n. 192. & in ſequenti q. dicemus.

17 Aut emphiteuſis datur in dotem inæſtimata, &
tunc non ſoluitur laudemium. Guid. Pap. *deciſ. 48.*
numero ſecundo, Red. citato locat. Tiraq. *de retract. lign. §.*
1. gloſ. 14. numero 108. Brun. *conſil. 44. numero 11. & ſeq.*
Crauet. *conſil. 332. numero 16.* Valaſ. *dict. numero 10.* cum
aliis, quos congerit Burg. *ead. inſpec. numero 19.* Et ra-
tio aſſignatur quia, ſoluto matrimonio, maritus te-
netur ad effectiuam reſtitutionem ipſius emphiteuſis,
non autem ad ipſius æſtimationem, neque efficitur
Dominus rei in dotem traditæ, ſed tantum tempora-
liter vſufructuarius, ad ſuſtinendum onera matrimo-
nij.

18 Limita tamen non habere locum in emphiteuſi da-
ta in dotem mulieri extraneæ, non comprehenſæ in
inueſtitura; quia tunc, & ſi non requiratur Domini
conſenſus, tamen debet ſe facere confirmari, vt inue-
ſtituram capiat de manu Domini. Viui. *dec. 229. n. 7. lib. 2.*
& regulatur a donatione, facta ſine conſenſu Domini.
Burg. *ead. inſp. numer. 23.* & diximus in præcedenti quæ-
ſtione.

19 Hoc etiam ſciendum eſt, quod, ſi mulier det marito
omnia ſua bona in dotem, excepta re emphyteutica,
quam penes ſe conuenit retinere, maritus pro re em-
phyteutica excepta, ſi bona fide, abſque fraude Domi-
ni dedit, non tenetur ſoluere laudemium. Boer. in con-
ſuet. Biturig. *in des coſtumes, §. 20.* quem ſequitur Burg. *d.*
inſp. num. 24. Et ratio eſt. quia non interuenit perſonæ
20 mutatio in aliam perſonam, pro cuius mutatione
laudemium debetur, idem Burg. *inſp. 5. n. 9.* ſed, ſi in frau-
dem hoc factum fuit, probata fraude, laudemium de-
beretur.

21 Præterea ſcire etiam debemus, quod, ſi à fratre
mulier fuerit dotata, vel ab extraneo de bonis em-
phyteuticis, ſi frater conſtituit in dotem ſorori bona
emphiteutica in communi cum ea poſſeſſa, & ſumus
in caſu, quo ipſe frater tenetur eam dotare, & non

habet alia bona allodialia, de quibus poſſit eam dotare, & tunc non debetur laudemium; ſed, ſi dat emphyteuſim propriam, tunc laudemium debetur: quia iſto caſu videtur donare; & ideo tenetur ſoluere laudemium, ratione nouæ inueſtituræ, vt diximus ſupra, licet emphyteuſis inæſtimata detur. Amad. de Pont. *eod. tractat. quæſt. 29.* cum aliis allegatis per Burg. *eadem inſp. numer. 25. & ſeq.* & in nepote dante emphiteuſim in
22 dotem Amitæ, quod debeatur laudemium, conſuluit Bertran. *conſ. 315. numer. 3. par. 3.* vt refert idem Burg citato loco.

23 Sed ego contrarium puto in fratre dotante ſororem de bonis emphiteuticis communiter poſſeſſis, ſi inter eos ſit ius accreſcendi, & ſoror erat ſucceſſura in emphiteuſi, per rationes ſupra allegatas.

24 Illud etiam non eſt prætereundum, ſi dos reſtituatur mulieri, ſoluto matrimonio, in qua continetur emphiteuſis, laudemium non eſt ſoluendum: quia ex natura contractus dotis, & ex prouiſione iuris, non autem hominis, pendet, & non exigitur conſenſus Domini. Nam, ex quo à principio Dominus conſentit in datione dotis, neceſſario etiam videtur conſentire in reſtitutione dotis faciendæ, ſoluto matrimonio, & conſequenter laudemium non debetur, vt ſupra diximus *qu. 4.* quando in venditione adeſt pactum de retrouendendo, ita tenet Burg. *citata inſp. num. 20.* & vide, quæ diximus *in d. q. 1. de alienat. num 269.*

25 Similiter animaduertendum eſt, quod, ſi emphyteuſis daretur in dotem alicui Monaſterio, ob ingreſſum mulieris in Monaſterium, deberetur laudemium, ſi tamen Dominus vellet conſentire: nam non tenetur conſentire in potentiorem, vt dixi *de alienat. qu. 11.* ſed, ſi vellet propter conſenſum, deberetur laudemium, Burg. *ead. inſp. n. 31.*

26 Inſuper notandum eſt, quod pro lucro dotis, quod debetur Marito vigore ſtatuti, laudemium non debetur; Sola in conſuet. Duc. Sabau. *tit. de iur. emph. gloſ. 1. n. 15.* quem ſequitur Burg. *d. inſpect. in fine.* Sed de hoc vide, quę ſcripſimus in tit. *de ſucceſ. in bonis emph. q. 24.* vbi tractauimus, An Maritus lucretur partem dotis in bonis emphyteuticis.

QVÆSTIO VIII.

SVMMARIVM.

Laudemium eſt ſoluendum de alienatione, ſiue fiat inter viuos, ſiue in vltima voluntate, etiam cum reſeruatione fructuum, n. 1. & quamuis pro parte fiat, n. 2.

Et ſi pluries in anno fiat etiam ſi emphyteuta recuperet rem alienatam, niſi in ſucceſſione, n. 3. & 4.

Et locum habet in feudo, nu. 5.

Etiam ſi Dominus dediſſet licentiam alienandi, & declara, numer. 6.

Ponitur cautela, ibid.

Sed ſi Dominus approbet emphyteutam, perdit laudemium, quæ opinio eſt dubitabilis, n. 8.

Habet locum etiam in vltima voluntate, n. 9.

Principaliter habet locum in venditione, n. 11.

Etiam, ſi data ſit licentia alienandi, & res non ſit tradita, nu. 12. cont. n. 13.

Declara vt ibi. Procedit etiam in alienatione facta vigore iuris congrui, & in terminis Conſtitutionis Greg. 13. n. 15.

Etiam, ſi data ſit in ſolutum, n. 16.

Quamuis pro incerta pecunia, ibid.

Et quando pro alia ſpecie detur, n. 17.

Et in adiudicatione, & ſubhaſtatione, nu. 18.

Et in permutatione, n. 19. & 20.

Declara inter comprehenſos, n. 21.

Procedit etiam, quomodocumque fiat permutatio, nu. 22.

Et in meliorамentis factis per emphyteutam, quando vult vendere, num. 23.

Et in impoſitione ſeruitutis, quod declara, n. 24.

Et in ceſſione, nu. 25.

Et in tranſactione, nu. 26.

Sed declara vt n. 27.

Ampliatur duobus aliis modis, ibid.

Limita primo in alienatione inter comprehenſos, ſiue ſit facta gratis, ſiue pretio, & per viam ceſſionis, renouationis, & confirmationis, nu. 28.

Etiam, ſi fiat in remotiorem, & in iure quærendo, quamuis adſit pactum de non alienando, ibidem.

Limit. 2. quando eſt facta venditio cum pacto legis commiſſariæ, vel adiectionis in diem, & declara, n. 32.

Sed quando eſt facta alienatio ad vitam, vel ad tempus, vide numerum 33.

Limit. 3. in retractu, & intellige, vt n. 34.

Limit. 4. in promiſſione de vendendo, & declara, n. 35.

Declara etiam niſi interueniat iuramentum, poteſt tamen emphyteuta ſe liberare ab hac promiſſione, n. 37.

Et declaratur, ibid.

Limit. 5. in contractu nullo, & inualido, & declara, vt n. 39.

Poteſt repeti, ſi fuiſſet ſolutum ante declarationem, n. 40.

Limit. 6. Si de communi conſenſu fuit receſſum ab alienatione, re non tradita, etiam, ſi adeſſet clauſula Conſtituti, ſecus, ſi eſſet deuentum ad traditionem, quia deberetur duplex laudemium, n. 41.

Limit. 7. quando alienatio eſſet conditionalis, adimpleta tamen conditione debebitur, nu. 42.

Conditionem fuiſſe adimpletam, onus probandi pertinet ad Dominum, n. 44.

Si deuentum ſit ad traditionem, laudemium deberetur, niſi eſſet conditionalis, & in dubio præſumitur conditionalis, niſi res ſit difficilis recuperationis, n. 45.

Limita octauo, ſi venditio ſit celebrata pro nomine pretij declarandi, & idem, ſi ad menſuram, & intellige, vt n. 46.

Limit. 9. in alienatione neceſſaria, vt in ſubhaſtatione, n. 47.

Contrarium, n. 48.

Limit. 10. quando ſecundus emphyteuta emit ius à primo emphyteuta, n. 49.

Superfluum non eſt, quod fit ad maiorem cautelam, & ad euitandam opinionum contrarietatem, n. 7.

Laudemium debetur propter nouam inueſtituram, & mutationem perſonæ, nu. 10.

Laudemium debetur ex venditione, & intellige, vt nu. 12. & 13.

Laudemium debetur Domino pro labore, ponendo nouum emphyteutam in poſſeſſionem, n. 14.

Alienatio quoque titulo eſt permiſſa inter comprehenſos, n. 29.

Etiam, ſi adeſſet pactum de non alienando, n. 30.

Et intellige, vt ibi.

Alienatio inter comprehenſos eſt potius refutatio, quam alienatio, num. 31.

Laudemium, an debeatur pro alienatione facta ad vitam, vel ad tempus, n. 33.

Laudemium ſolui debet ſecundo conductori, quando conditio eſt adimpleta tempore ſuo, nu. 43.

Laudemium, ſi eſt ſolutum pro promiſſione de vendendo, non debet aliud ſolui, n. 38.

Laudemium repeti poteſt, ſi ſit ſolutum ex contractu inualido, numer. 40.

Laudemium debetur adimpleta conditione, quando alienatio eſt facta cum conditione, n. 42.

Laudemium non eſt ſoluendum in caſibus, in quibus de iure non debetur, etiam ſtante pacto, quod quouis modo alienetur. num. 50.

Sed ſi cautum ſicut ſoluatur in caſibus, in quibus non debetur, ſoluendum erit, n. 51.

Laudemium,

Laudemium, an debeatur primo, an verò nouo Domino, ſi res eſt vendita, tempore primi, n. 52.

FRequentiſſimè accidit, quod bona emphyteutica alienantur, & Domini directi petunt quinquageſimam, ſiue laudemium: ideo hanc materiam diſcutiendam aggredior: & ponam primò Regulam, quod ſcilicet, Laudemium eſt ſoluendum Domino directo, ſiue alienatio fiat inter viuos; ſiue in vltima voluntate; ita omnes affirmant in *l. vlt. C. de iur. emphyt.* Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 23. in princ.* Valaſc. *de iur. emphyt. q. 32. num. 32.* Ceph. *conſ. 699. num. 41.* Crauet. *Conſil. 215. n. 1.* Salſo. *de laud. quæſt. 1. num. 7.* Amad. de Pont. *eod. tract. quæſtion. 42.* Burſat. *conſil. 254. num. 4. lib. 3.* vbi dicit, quod ex ſola promiſſione de vendendo, permutando, vel alienando, non ſoluitur laudemium, cum aliis, quos congerit Burg. *de laud. par. 2. inſpect. 1. numero 1.* & addendus eſt Caldas, *de emphyt. extinct. libro quarto, cap. 16. numero 73.* Vbi ampliat, quod ex alienatione vtilis dominij debetur laudemium, etiam, ſi emphyteuta alienans reſeruet ſibi fructus.

2 Ampliatur primo, habere locum, non ſolum quando integrè alienantur bona emphyteutica: ſed etiam quando pro parte. Soc. iun. *conſil. 70. numer. 8. lib. 3.* Burg. *citato loco, numer. 3.* & vide *infra quæſt. 17.* vbi vberius dicemus.

3 Ampliatur ſecundo procedere etiam, ſi pluries eodem anno, eadem res alienetur: nam in omni alienatione ſoluendum erit laudemium. Amad. *eod. tract. qu. 43.* Redoa. *de reb. Eccl. non alien. fol. 383. numer. 1.* Et habet locum etiam, ſi poſt venditionem, & traditionem, emphyteuta recuperet rem alienatam; & ſic debentur duo laudemia, vnum ex priori alienatione, & alterum ex recuperatione. Tiraq. *de ret. lign. §. 1. gloſ. 2. numero 39.* Saliq. *de laud. dup. col. 2.* Burg. qui alios refert *de laud. inſp. 39. numer. 1. & 3. p. 2.* & Salſo. *eod. tract. tit. 1.* de forma locan-
4 di ad longum tempus, *numer. 6. & ſeq.* Vbi declarat, non habere locum in ſucceſſione emphyteuſis pluries in eodem anno à morte emphyteutæ deuolutæ, ſuccedentibus à latere, ſiue ex linea extra, gradatim; ſed ſolum vnicum laudemium ſoluendum erit per vltimum hæredem, ſiue ſucceſſorem; etiam, ſi ſeptimus, octauus, nonus, vel decimus fuerit in ordine.

5 Amplia tertio, habere locum in feudo ſecundum conſuetudinem locorum, affirmat Redo. *eod. tract. fol.*
* *384.* & de magis com. quod debeatur. Burg. citata inſpec. *n. 5.* vbi plures citat.

6 Amplia quarto, habere locum, etiam ſi Dominus dediſſet licentiam liberam emphyteutæ alienandi ſine eius conſenſu, ſecundum communem opinionem, vt per Amad. de Pont. *eod. tract. quæſt. 14.* Nam hæc facultas operatur ſolum, vt emphiteuta alienans non cadat à iure ſuo. Ceph. *conſil. 191. numer. 21. & conſil. 257. num. 31. lib. 2.* & nos de hoc latè diximus, *de alien. quæſtion. 1. numero 152. cum pluribus ſeq.* Vbi etiam diximus, *numero 154.* quod laudemium prædictum debetur: & hoc intelligitur, dummodo alienatio non fiat in perſonas potentiores, & prohibitas, in primæua inueſtitura; neque alienetur, vti allodialis, vt per Ruin. *conſil. 243. numer. 10. volum. 1.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 42.* & vide *in d. quæſtion. 1. numer. 138.* Vbi *numer. 146. cum ſeq.* adeſt declaratio, quando licentia alienandi eſſet ſolum perſonalis; quia tunc non extenditur ad alios, & non poterit nouus emphiteuta propter dictam licentiam alienandi, ſe immittere in poſſeſſionem rei emphyteuticæ: ſed opus erit, vt ab ipſo Domino ponatur in poſſeſſionem. Corb. *ead. cauſ. limit. 1. numero ſecundo, & ampl. 2. numero ſeptimo*, & laudemium ſoluendum erit ratione nouæ inueſtituræ; & quamuis conſenſus Domini, non requiratur à principio ad effectum prælationis: requiritur tamen ad effectum approbationis noui emphiteutæ: & hanc eſſe communem opinionem, quod debeatur laudemium, teſtatur Soc. iun. *conſil. 70. numero 11. libro tertio*, & Caldas, *de emphyt. extinct. cap. 16. numero 19.*

Contrariam opinionem tenet Anan. *conſ. 90.* Anch. *conſ. 63.* Iaſ. *in l. fin. numer. 40. C. de iur. emph.* Ceph. *conſ. 699. n. 3.* Sed Surd. *dec. 200. num. 5.* dicit quod Ceph. male, & inaduertenter loquutus eſt, cui etiam reſpondet, & alios refert eandem contrariam ſententiam tenentes. Pin. *conſ. 125. num. 4.* quod ſcilicet Dominus per dictam licentiam amittat ius ſuum, etiam quoad laudemium; Et opinionem Anan. *conſ. 90.* ſequitur Grat. *diſcep. forenſ. cap. 377. numer. 4.* maxime quando Dominus fuit pactus, quod ſecundus emphyteuta haberet poſſeſſionem; Licet *n. 21.* contrarium videatur tenere, dum allegat Menoch. *conſ. 297. numer. 24. libr. 3.* & ideo Curt. iun. *in tract. de feud. 4. par. num. 139. ver. Et ideo*, cautelam ponit, vt Dominus concedendo licentiam, addat clauſulam; Saluo laudemio; & hæc reſeruatio intelligetur non ſolum de prima vice, ſed etiam de aliis vicibus, vt per Rot. *dec. 180. numer 3. par. 1. recentiſſ.* contra Valaſc. *de iur. emph. quæſtion. 13. numer. 12. ver. ex quibus videtur*, ibi; & ipſum dixerim, quod talis reſeruatio, tanquam de eo, quod inerat, non poſſet hoc operari: quia talis re-
7 ſeruatio tollit dubitationem, & contrarietatem opinionum; & non dicitur ſuperfluum, quod fit ad maiorem, & abundantiorem cautelam, vt ibi per Rot.

Sed magis communis opinio, & verior eſt, quod per talem licentiam Dominus non amiſerit ius petendi ſuum laudemium. Soc. iun. *conſil. 70. nu. 11. lib. 3.* Viui. *dec. 496. nu. 12.* Amad. de Pont. citato loco. Mant. *de tacit. lib. 22. tit. 21. n. 34.* Surd *dec. 200. n. 5.* Burſat. *conſ. 56. n. 16. lib. 1.* Grat. *diſcep. foren. cap. 377. nu. 10. & ſeq.* & tanto magis hæc opinio procedit, quando in inueſtitura dictum ſit, Saluo, & reſeruato iure Domini noſtri. Soc. *eod. conſ. num. 19. cum ſeq.*

8 Et quamuis idem Amad. *quæſtion. 14. & 15.* velit, quod, ſi Dominus approbauit emphiteutam, poſt factam acquiſitionem, perdat laudemium; vt refert Surd. *ead. deciſ. 200. numero 6.* quod tamen pro nunc affirmare ipſe noluit; de quo dubitari poteſt, quod per taciturnitatem non ſibi præiudicauerit, non petendo laudemium; quia taciturnitas, quoad alicuius iuris diminutionem, ſiue actionis competentis ſublationem, pro conſenſu non habetur. Rot. *in recent. par. 1. deciſ. 84. numero quinto*, Grat. *diſcept. foren. tomo 2. capit. 278. numero 65.* & faciunt, quæ dicam infra *quæſtion. 11. numero 6.* vbi omnino vide: Deinde: quia, & ſi in inueſtitura nihil dictum ſit de laudemio ſoluendo, nihilominus debetur, vt ſupra dixi, hoc eodem *tit. quæſtion. 1. numero 11.* & quia etiam præſens, & tacens, quando tractatur de magno præiudicio, non cenſetur conſentire, vt dixi *de renunc. quæſtion. 8. numero quinto.* Sed opinionem Amad. ſequitur Burg. *eod. tractat. par. 2. inſp. 2. numero 40.* quando poſt contractum recepit emptorem in eius emphiteutam, & hanc opin. videtur approbare Salſo. *cellul. 8. numero 33.* dum vult, quod ſtante eius conſenſu, cenſeatur liberare emphiteutam vendentem à quolibet iure laudemij ex cauſa de præterito.

9 Amplia quinto habere locum etiam, ſi emphiteuſis alienetur per vltimam voluntatem: quia alienationis verbo, non ſolum continentur, quæ fiunt inter viuos; ſed etiam in vlt. voluntate. Viui. *dec. 245. numero 5. libr. 2.* Et quamuis Add. ad Per. Iac. in *tit. de act. in rem pro re emphiteutica, colum. 12. litt. A fol. 12.* dicat

quod laudemium non debetur;quia etiam per huiuſ-
modi alienationem non priuatur emphiteuta iure
ſuo. Corb. *de cauſ. priuat. ob alienat. limit. 14. in princ.* & nos
10 diximus in tit. *de alienat. quæſtion. 1. limit. 17.* & hoc vide-
tur approbare Burg. *citato loco num. 74.* Intelligit tamen
modo emphiteuſis relinquatur perſonis alias ſucceſ-
ſuris ab inteſtato : ſecus autem extraneis : Quod ego
etiam teneo : quia propter nouam inueſtituram, &
mutationem perſonæ, debetur laudemium. Redo.
de rebus Eccleſ. non alienandis folio 282. numero tertio, & ſu-
pra *quæſtion. 1. numero ſeptimo & quæſtion. 7. numero
20.*

11 Amplia ſexto habere locum principaliter in vendi-
tione. Gloſ. communiter recepta *in l. fin. Codice de iur. em-*
* *phiteut.* Salſo de *laud. Prælud. 4. num. 1.* Redo. *quæſtion. 11. num.
5. ver. & quod ex venditione, folio 378.* Valaſc. *de iur. emphit.
quæſt. 29. numero 16.* Burſat. *conſil. 254. libro 3.* cum allegatis
per Burg. *par. 2. inſpec. 2. in princ.* & hæc ampliatio proce-
dit, quamuis in inueſtitura data eſſet licentia alienan-
di, cum clauſula, Ad habendum, &c. Soc. iun. *conſil. 70.
numero 11. volum. 3.* & dixi ſupra ampl. 4. Et ratio eſt: quia
ſolutio laudemij fit propter nouam inueſtituram. Clar.
§. emph. quæſt. 23. quæ ratio militat in omni acquirente,
cui opus ſit noua inueſtitura. Viui. *deciſ. 446. numero nono*,
vbi de commun. teſtatur : Neque per illa verba intel-
ligitur facta remiſſio laudemij, nec, vt emphiteuta
propria auctoritate poſſit introducere emptorem in
poſſeſſionem. Corb. *de cauſ. priuat. ob alienat. ampl. 2. numero
5. 7. & 9.* Redo. pulchrè *de reb. Eccl. non alien. fol. 380. nu-
mero 16. ver. ſed quid.* Et laudemium debetur, etiam,
12 ſi res non fuiſſet tradita : cum non ſit neceſſarius actus
traditionis : quia ſufficit rem eſſe venditam, &
emptor habet actionem ad rem tradendam, & ad do-
minium ſibi transferendum, vt ibi dicit Red. *numer. 22.*
& Tiraq. *de retract. lign. § 1. gloſſ. 2. numero 48.* Immo Ber-
tran. *conſil. 199. libr. 2.* tenet, quod laudemium debetur,
etiam, ſi contrahentes ante traditionem diſceſſerint à
contractu, quem ibi ſequitur Redo. & vide, quæ dixi
in *ead. quæſtion. 1. de alien. limit. 1.* vbi alios allegaui-
mus.

13 Contrarium, quod laudemium non debeatur, quan-
do res non eſt tradita, tenet Maur. Burg. *de laud. inſpec. 2.
par. 2. numero nono.* Qui mouetur ea ratione, quod ven-
ditio hæc non ſit perfecta ante traditionem, vt per
Rim. iun. *conſil. 285. numero 13. & 14.* qui de communi te-
* ſtatur, neque tali caſu emphiteuta priuatur iure ſuo,
alienando ſine traditione. Corb. *de cauſ. priuat. ob alien.
limit. 38.* Clar. *§. emphiteu. quæſt. 13.* Valaſ. *de iur. emph. quæſt.
38. numero 10.* & nos diximus *de alien. quæſt. 1. limit. 1.* Niſi
inſtrumentum venditionis ſit factum in fundo, vel re
alienata in conſpectu rei venditæ, vt per Corb. *ead. li-
mit. numero quarto*, & nos in *d. limit. numero 135.* vel niſi ven-
ditio ſit facta Eccleſiæ, vel Reipub. Cald. *de emphit. extin.
cap 6. numero 20. & 24.* Et habet locum etiam, ſi in inſtru-
mento adeſſet clauſula Conſtituti, laudemium enim
non deberetur : quia requiritur actualis rei traditio,
vt per Franc. Marc. *dec. 570. numero ſecundo, par. 1.* Guid. Pap.
deciſ. 101. numero tertio, Becc. *conſil. 2. numero ſecundo*, Salſo. *de
laud. ſellul. 7. numero 23.* Rip. *primo reſponſo, numero 20. in ſe-
quent. libr. 1.* vt nos etiam diximus, ex ſententia magis
communi in *d. quæſt. 1. numero 134.* Mouetur etiam alia
ratione ; quia laudemium debetur Domino pro labo-
14 re inueſtituræ, ponendo nouum emphiteutam in poſ-
ſeſſionem rei venditæ, vt per Doctores allegatos per
ipſum, *eod. tractat. par. 1. inſp. 5. numero 6.* ſcilicet Clar. *§.
emph. quæſtion. 23.* Burſat. *conſil. 56. numero 16. libr. 1.* Corb. *de
cauſ. priuat. ob alien. ampl. 2. numero ſeptimo, & quæſtion. 1. nu-
mero ſecundo*, Amad. *de laud. quæſtion. 9.* Salſo. *eod. tract. Prælud.
4. numero 5. & 6. & ſellul. 12. in princ.* Gab. *conſil. 84. numero 3.
lib. 1.* Redo. in ſuprad. loco. Cagn. *in leg. 2. Codic. de pact. in-
ter empt.* & per alios multos. Sed cum iſto caſu labor
Domini non interueniat ; ergo laudemium non debe-
tur : Quæ ratio mihi quoque videtur probabilis: quia
* etiam emphiteuta, vt diximus in *d. qu. 1. limit. 1.* ſi res non
eſt tradita, ex magis communi opinione, non cadit à
iure ſuo.

15 Amplia ſeptimo habere locum, etiam in venditio-
ne emphiteuſis factæ vigore indulti Apoſtolici, vel
Conſtitutionis Gregor. XIII. pro ornatu Vrbis deſuo-
re congrui, vel vigore alicuius pragmaticæ : quia licet
hæc venditio ſit neceſſaria, vt per Corb. *de cauſ. priuat. ob
alien. limit. 30.* & propterea non requiratur conſenſus
Domini, & nos de hoc latè diximus *dicta quæſt. 1. numer.
314.* Tamen quia emptor eſt noua perſona, & per con-
ſequens indiget noua inueſtitura, laudemium Domi-
no debetur : per rationes ſupra adductas *numero 10. &
14. quæſtion. 7. numero 20.* & ita tenet Burg. *eod. tract. de
laud. par. 2. inſp. 1. numero 15.* Et quamuis Steph. Grat.
diſcep. forenſ. cap. 227. videatur tenere, quod laudemium
non debeatur, vbi allegat Tiraq. *in tract. de retract.
lign. §. 1. gloſſ. 14. numero 10.* Tamen contrario eſt te-
nendum, non ſolum per rationes ſupra adductas:
verum etiam, per ea, quæ dicemus in vltima limita-
tione.

16 Amplia octauo, quando res emphiteutica eſſet data
in ſolutum : quia licet hæc alienatio ſit neceſſaria, &
non requiratur conſenſus Domini, de quo tamen dic,
vt diximus *in d. qu. 1. nu. 159.* tamen laudemium debetur.
Salſo. *de laud. qu. 1. princ. ſub n. 1.* quod habet locum, quan-
do emphiteuta extraiudicialiter, & ex ſpontanea ſua
voluntate in ſolutum dat emphiteuſim creditori ſuo,
pro certa pecunia ei debita, Ioſeph. Lud. *dec. Peruſ. 60. n. 7.*
ex ſententia Guid. Pap. & Bero. & plures allegat Red.
d. tract. fol. 386. num. 24. Steph. Grat. *diſcep. foren. 544. num. 29.*
Amad. de Pont. *de laud. q. 27. in principio.* Burg. *de laud. par.
2. inſp. 3. n. 3.* vbi Amad. & Burg. declarant, ſi emphiteuſis
creditori pro certa pecunia debita detur in ſolutum,
tunc laudemium debetur: ſecus, ſi non pro certa pecu-
nia, ſeu debito detur in ſolutum, ſed pro incerto, aut
pro re alterius ſpeciei inæſtimata ; cum, vt venditio-
nem ſapiat, ſubſtantialia venditionis habere debeat,
inter quæ eſt, vt pretium certum ſit, *§. pretium, inſt. de
empt & vend.* Quod ego non admitto : quia licet pre-
tium non interueniat, tamen hoc non debet nocere
Domino directo : quia non ſolum ex venditione de-
betur laudemium : verum etiam quotieſcunque in
alium transfertur dominium vtile : vt per Gloſ. *in l.
fin. C. de iur. emph. in ver. æſtimationis* : nam illa res ſic data
in ſolutum poterit æſtimari, vt in donatione, & lega-
to, quod laudemium debeatur : firmat Iaſ. *in d. leg. 2. nu-
mero 90.* ex mente aliorum, declarando dicta Gloſ.
Præterea, cum iſte emptor ſit noua perſona, & nouus
emphiteuta, pro noua inueſtitura debet ſoluere lau-
demium: vt ſæpè diximus & pro iſta opinione faciunt
ea, quæ in ſeq. ampl. dicemus, & ea, quæ diximus de
donatione ſupra *quæſtion 6. numero 2.* & infrà *numero 48.*
Admittimus autem, quod, ſi iſta datio in ſolutum
fieret alicui comprehenſo in inueſtitura, non debeatur
laudemium, vt dicetur infra in limitationibus : Et
hanc opinionem intrepidè tenendam aſſerit Caldas
de emphyt. extinct. cap. 46. lib. 4. num. 64. & 67. vbi alios refert,
multis rationibus per eum adductis. Contrarium te-
nent Guliel. de Cu. Bart. Bald. Raph. Fulgoſ. & Paul.
de Caſtr. *in l. ideo, ff. de cond. furt.* Iaſ. *in l. fin. num. 113. C. de iur.
emph.* Rol. à Vall. *conſ. 21. num. 13. lib. 1.* Afflict. *dec. 191.* & alij
relati per d. Calda. *d. cap. num. 53.* Sed prima opinio mi-
hi videtur verior ex rationibus adductis per Cald. &
alios, & quia etiam datio in ſolutum eſt ſimilis ven-
ditioni,

ditioni, & quicquid de venditione dicitur, in ea lo-
cum habet. Greg 15. *deciſ. 425. num. 9.*

17 Subamplia prædictam ampliationem habere lo-
cum etiam, quando pro alia ſpecie immobili emphy-
teuſis voluntariè in ſolutum datur, etiam inæſtimata:
quia hæc dicetur permutatio. Corb. *ead. cauſa limit. 19.
num. 15.* Burg. *dict. inſp. 3. num. 10.* & dicam infrà.

18 Subamplia ſecundò, habere etiam locum, quando
ſeruatis ſeruandis iudicialiter vigore ſecundi decreti,
adiudicatur creditori, habenti eam obligatam, vel ex-
traneo plus offerenti. Burg. *d. inſp. 3. numer. 11.* ſed melius
infra tractabimus in limitationibus, & tenet Redoan.
citato loco, num. 24. quod laudemium debeatur ex men-
te Bald. & Tiraq.

19 Amplia nonò, habere locum etiam in permutatio-
ne, quod laudemium debeatur; & quamvis in permu-
tatione non requiratur conſenſus Domini, Corb. *dicta
cauſa limit. 3.* & ſit communis op. vt per Clar. *§. emphyt.*
* *qu. 17.* & nos diximus *in d. qu. 1. n. 252.* tamen laudemium
debetur. Gab. *d. conſ. 84. num. 3.* Redo. *eod. loco num. 1.* Burſat.
conſ. 254. num. 4. lib. 3. & conſ. 436. num. 13 lib. 4. Bertran. *conſ.
123. num. 1. lib. 1.* & ante ipſos Iaſ. *in l. fin. C. de iur. emph. num.
101.* in fine, cum aliis congeſtis per Burg. *inſp. 4. numer. 4.
par. 2. de laud.* & nos etiam diximus *in d. quæſt. nu. 256.*

20 Contrarium tenent alij. Guid. Pap. *deciſ. 92. in princ.*
Franc. Marc. *deciſ. 573. num. 1. p. 1.* & alij allegati per Burg.
citata inſp. num. 2. Fundamentum huius opinionis con-
trariæ eſt, quia non requiritur conſenſus Domini in
permutatione: Quæ ratio non obſtat, quia laude-
mium debetur ratione nouæ inueſtituræ, & immiſſio-
nis in poſſeſſionem ipſius rei, vt diximus ſupra *qu. 6.
num. 2. in donatione,* & Amad. *eod. tract. quæſt. 13. ver. poſt con-
tractum,* & latius *quæſt. 28.* alias, ſi ingrederetur poſſeſſio-
nem, & non faceret ſe confirmare, caderet à iure ſuo.
Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 22. & limit. 12. nu. 7.* Aliud
fundamentum eſt, quia in permutatione non interue-
nit pecunia; Cui rationi fuit reſponſum ſupra *quæſt. 6.
num. 2.* & tenet Caldas *de emphyt. extim. 3. cap. 16. num. 42. ſed
num. 43. ad finem,* tenet, quod laudemium debeatur ex
permutatione, & hæc ſit verior ſententia, rationibus
ibi per eum adductis.

21 Declara non habere locum in permutatione facta
inter comprehenſos in inueſtitura: quia inter eos eſt
permiſſa omnis alienatio, quocunque titulo, irrequi-
ſito Domino, nec indigent noua inueſtitura. Clar. *§.
emphyt. quæſt. 17.* Corb. *d. limit. 12.* vbi teſtatur de commu-
ni. Burg. *par. 2. inſp. 1. numer. 20. & inſp. 4. num. 8.* & dicemus
* infra in limitatione prima, & adde, quæ diximus *in
dict. quæſt. 1. num. 255.*

22 Subamplia dictam nonam ampliationem, quod
quomodocunque fiat permutatio, ſiue purè, de vna
ſpecie cum alia, ſiue mixtim, interueniente partim
pecunia, cum ſpecie, laudemium ſoluendum eſt. Burg.
d. inſp. 4. nu. 11. ex ſententia Boer. & Redoan. Quia illud
ſoluitur ratione nouæ inueſtituræ: Licet Guip. Pap.
dicat non deberi laudemium, quando, cum permuta-
tione interuenit aliqua pecuniarum ſumma; Sed
Ang. *in l. quæritur, ff. de ſtat. homin.* tenet oppoſitum, Nos
autem dicimus, ſicut diximus ſupra in ampl. 7. quod
debetur laudemium, ex mutatione perſonæ, & nouæ
inueſtituræ; & ideo quomodocumque fit permutatio,
debetur laudemium. Caldas autem *in ſupra d. quæſt. num.
44.* dicit, quando cum re permutata pro emphyteuſi
eſt refuſa pecunia, quando ſcilicet pro re emphyteu-
tica datur alia res, & pecunia, ſeu quantitas, dimi-
diam ſaltem rei æſtimationem continens, laude-
mium debetur; ex Guid. Pap. *quæſt. 92. de conſuetud. nu. 2.*
& ibi Additio. Andr. Alciat. *in l. 2. ff. de verb. obligat. nu. 18.*
vbi dicit, in tali caſu, emphyteutam non teneri præ-
ſtare laudemium, niſi pro dimidia. Quod; ſi res per-
mutata maioris ſit valoris, tunc laudemium pro rata
debetur; cum ſit contractus emptionis, iuribus per
eum allegatis.

23 Amplia decimò, quod laudemium debeatur, ſi em-
phyteuta alienet ſua melioramenta, facta in re em-
phyteutica. Iaſ. *in l. fin. Cod. de iur. emph. num. 41. & num. 44.
in fine,* & ante ipſum Specul. *de locat. §. nunc aliqua, ver.
119.* Salſo. *eod. tract. cellul. 2. num. 22.* & eſt tex. quem citat
Redo. *eod. tract. quæſt. 11. fol. 378. ſub numer. 3. ver. & quod in d. l.
fin. in ver. pretij;* ſed melius meo iudicio in principio il-
lius legis, vbi ſine conſenſu Domini non poteſt ſua
melioramenta vendere, coniuncto, §. & ne auaritia;
vbi ſtatuitur. quod quinquageſima debetur Domino
pretij; & hanc opinionem tenet etiam Menoch. *conſ.
444. num. 41. lib. 5.* Rim. iun. *conſ. 1. num. 69.* Bertaz. *conſ. ciuil.
46. num. 7. lib. 1.* Boer. *deciſ. 19. num. 3.* Burg. *d. tract. par. 2. inſpec.
6. in princ.* Gabr. *conſ. 168. quæſt. 6. nu 89.* vbi inquit, ſi in area
data in emphyteuſim, poſitum ſit ædificium maximi
valoris, & vendatur, ſoluitur quinquageſima, non ſo-
lius areæ, ſed etiam ædificij, ex ſententia Alber. *in d. l.
2.* & Iaſ. *d. num. 44.*

Contrarium, & malè tenet Corn. *conſ. 210. in princ. vol.
3.* Ratio potiſſima primæ opinionis eſt, quia emphy-
teuta, ſine conſenſu Domini non poteſt vendere me-
liorationes, pro cuius conſenſu ſoluitur laudemium.
Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 39.* & nos diximus *in d.
qu. 1. nu. 49. & ſeq.* Cætera pro hac ampl. vide apud Burg.
d. inſp. 6.

27 Amplia vndecimò in impoſitione ſeruitutis in re
emphyteutica. Franc. Marc. *dec. 608.* Amad. *in eod. tract.
quæſt. 42.* & Iacob. *in tit. de act. in rem pro re emph. colum. 16.
ver. ſed ne Dominus:* quod intelligit Burg. eod. tract. ſi in
impoſitione ſeruitutis interueniat Domini directi
conſenſus, & approbatio, quia tunc ſeruitus efficitur
realis, & perpetuo efficit rem emphyteuticam, etiam, ſi
ad Dominum quomodolibet reuertatur, vt per eun-
dem Marc. *dec. 477. par. 1.* maximè, ſi emptor ſeruitutis
integrè rem ipſam conſequatur, ſecundùm Amad. d.
quæſt. ſecus autem, ſi non interuenit Domini con-
ſenſus, quia ſeruitus duraret ſolum tempore vitæ
imponentis, vt diximus *in d. quæſt. 1. nu. 278.* Et ratio eſt,
quia in impoſitione ſeruitutis non requiritur Domi-
ni conſenſus, vt ibi diximus; & ideo ſupradicta opinio
eſt vera, quod laudemium debetur, quando Dominus
directus præſtat ſuum conſenſum, quia tunc durabit
etiam ad præiudicium Domini.

5 Amplia duodecimò, habere locum in ceſſione: nam;
ſi emphiteuta cedat emphiteuſim, cum hac conditio-
ne, vt ſoluat ſua debita, laudemium ſoluendum erit:
quia illud onus ſatisfaciendi debita, ſubrogatum eſt
loco pretij. Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. num. 114. & ſeq.*
Burg. *de laud. par. 2. inſp. 9.* & vide infra *qu. 12.* de materia
ceſſionis litis; Et idem credo dicendum in ceſſione
ſimpliciter facta, ſine vllo onere, per tex. *cum Gloſ. in ver.
æſtimationis, in l. fin. C. de iur. emph.* vt diximus in tit. *de
alien. q. 11. n. 1. in fine,* & per Redoa. *de reb. Eccleſ. non alien. fol.
385. n. 73.* Surd. *dec. 34. & 305.*

28 Amplia 13. habere locum etiam ex tranſactione rei
emphyteuticæ, vt quando emphyteuſis titulo tran-
ſactionis transfertur in non comprehenſum ſub em-
phyteuticatione, ſiue inueſtitura, accepta pecunia per
emphyteutam eam poſſidentem; nam tunc Domino
debetur laudemium. Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. nu.
63. & 64.* Salſo. *de laud. cellud. 7. num. 19.* Amad. *eod. tract. quæſt.
32.* Bertran. *conſ. 255. num. 3. par. 3.* Redoan. *eod. tract. fol. 386.
num. 25.* Burg. qui alios citat, *eod. tract. inſpec. 14. par. 2. nu. 2.*
Et ratio eſt, quia hoc caſu emphyteuta tranſigens ſine
conſenſu Domini, cadit à iure ſuo, vt diximus in tit.

de alien.quæſt.1.limit.25 ver.Caroc. Et idem tenendum eſt, quando emphyteuta, ex cauſa tranſactionis, emphyteuſim apud aduerſarium illam poſſidentem dimittit: quia tunc laudemium debetur Domino; cum tali caſu dicatur illam transferre, & alienare, vt per Tiraq. citato loco. Peregr. *de fideic.art.40.num.124.* Burg. *ead.inſpec.num.4.*

26 Contrarium tenet Salſo *ead.cellul.nu.20. cum ſeq.* Ego autem dico, quod licet in hoc caſu emphyteuta tranſigens irrequiſito Domino, quando res poſſidetur ab aduerſario emphyteutæ, & illam dimittit aliquo ſibi dato, vel facto, non cadat à iure ſuo, quia non dicitur alienatio, (vt diximus *in d. limit. 25. ver. ſecundus caſus*) ex veriori opinione contra Tiraq. Tamen quia aduerſarius eſt nouus emphyteuta, & noua perſona, laudemium debetur: per ea, quæ diximus ſupra; ſed vide infrà *num.ſeq.in fine.*

27 Declaratur, quando emphyteuſis remanet penes ipſum emphyteutam eam poſſidentem: licet ipſe det pecuniam, vel aliud ſub prætextu tranſactionis, pro redimenda aduerſarij vexatione: nam iſto caſu non debetur Domino laudemium: quandoquidem hæc non eſt alienatio. Bertrand. *conſ.255.num.2.par.3.* Franc. Marc. *dec.52.nu.10.par.2.* Burſ. *conſ.137.nu.8.& 10.lib.2.* Purp. *conſ.367.num.18.* Ceph. *conſ.375.num.30.* Amad. *d.tract.quæſt.32.* Salſo *eod.tractat.cellul.7.numer.19.* Redoan. loco ſupracitato, ex ſententia Tiraquel. *dict.numer.63.* & Bertrand. *eodem conſ.* Et ratio eſt: quia emphyteuta ſic tranſigendo, irrequiſito Domino, non incurrit caducitatem. Gloſſ. & ibi Bart. *in l.nulli, ff.de tranſ.* Iaſ. *in leg.iuſiurandum, §.pupillus, ff.de tut.tut.num.4.* Peregr. *de fideicom.art.40.num.124.* Franc. Marc. *ead.dec.num.8.* Corb. *de cauſ.priuat.ob alien.limit.28.* Capic. *dec.155.num.15.* Caroc. *de locat.fol.95.num.6.7.& 11.* Redo. *eod.tractat.fol.521.numer.37.* Burg. *de laud.par.2.inſp.14.num.6.* & Caldas *de emphyteu. extinct. lib. 4. capit. 16. num.49.& num.50.* dicit habere locum etiam, ſi aduerſarius omne ius cedat, & actionem, quam ſe dicebat habere aduerſus emphyteutam poſſeſſorem. Ampliat etiam habere locum, quando emphyteuta poſſidens tranſigit, tradendo, ſiue reſtituendo rem emphyteuticam actori, ſi ſola tranſactio attendatur. Vnde, ſi mediante pecunia tranſactum eſt, niſi Dominus probet colluſionem ad occultandam veram permutationem, non poteſt exigere à nouo emphyteuta; quia emphyteuſis, tanquam ſua eſt reſtituta: niſi Dominus probet eum, qui rem reſtituit, tunc fuiſſe verum Dominum, & multo fortius ex ſententia, & re iudicata: Vbi etiam *num. 51.* limitat quando quæſtio fuit mota ſuper pretij paruitate, & agitur remedio legis *2. C. de reſc.vend.* ſi enim emphyteuta tranſigens pretium ſuppleat, laudemium debetur.

Amplia 14. habere locum etiam, ſi emphyteuta conſentiat alienationi: quia dicitur alienare. Sed dic, vt infra *qu.34.*

Amplia 15. ſi quis emerit actionem ad emphyteuſim, quam habebat aliquis ex aliquo titulo ab emphyteuta, ſi detentorem eiecerit, & poſſeſſionem fuerit ingreſſus, laudemium ſoluere Domino directo tenetur. Caldas, *de emphyt.extinct.lib.4.cap.16.num.68.* Sed ſi emphyteuſim poſſidebat, & verebatur, ne litem inferret, actionemque quam habebat aduerſus poſſidentem emit, laudemium non debetur, idem Caldas *ibidem num. 69.* & ſi pluries contingat actionem vendi, ille dumtaxat emptor laudemium ſoluere tenetur, qui vltimo loco emit, & detentorem à poſſeſſione deiecit, non autem priores.

28 Limita primò non procedere, ſi alienatio ſit facta inter comprehenſos ſub primæua inueſtitura, ad quos poſt mortem alienantis immediatè emphyteuſis peruentura eſt: quia tunc, ſiue tranſlatio rei emphyteuticæ fiat gratis, ſiue pretio, aut per viam conceſſionis, renouationis, aut confirmationis, laudemium non debetur. Amad. *eod.tract.quæſt.12.ver.quinimmo, & ver.quo autem,* vbi extendit in fine, etiam habere locum, ſi alienatio fiat in alios non ſucceſſuros, qui ſint de comprehenſis ſub inueſtitura, etiam, ſi fiat in remotiorem: & *in quæſt.42.in fine extendit in iure quærendo.* Gab. *conſ.84.num.6.lib.1.* Soc.iun. *conſ.70.num.27.lib.3.* Crauet. *conſ.464.num.2.* Ceph. *conſ.27.lib.1.num.18. vſque ad finem,* cum aliis, quos adducit Burg. *d.inſp.nu.21.& ſeq.* quibus addendus eſt Surd. *dec.343.ſub num.19.* vbi tenet etiam, ſi alienatio fiat in remotiorem, & Caldas *de emph.extinct.cap.16.num.41.* vbi dicit, quando alienatur in eum, qui vendenti erat ſucceſſurus, ſecundum formam conceſſionis: quia
29 alienatio inter comprehenſos, quolibet titulo, cenſetur conceſſa, etiam irrequiſito Domino. Corb. *de cauſ.priuat.ob alienat.limit.6.num.5.* Gab. *conſ.88.num.17.* Clar. *§.emphyteuſis, quæſt.14.* cum aliis per me citatis, *de alien.quæſt.1.limit.14.* Et procedit etiam, ſi adſit pactum de non alienando, irrequiſito Domino; cum hæc promiſſio,
30 ſiue pactum habeat locum in alienatione facienda in extraneos; non autem inter comprehenſos. Corb. *d.limit.num.5.* Ceph. *conſ.104.num.12.& conſil.257.nu.10.* eſto, quod comprehenſi in inueſtitura eſſent potentiores: Rim.iun. *conſil.368.num.92.* quos ſequitur Burg. *d.inſp.nu.22.& inſp.18.* reprobata opinione Pet. *de fideic.quæſt.3.nu.*
31 *34.* Et hæc opinio comprobatur, quia hæc alienatio dicitur potius quædam refutatio, quam verè alienatio. Rol. *conſ.41.num.64.lib.2.* Tiraq. *de retract.lign.§.32.gloſ.1.num.45.& 54.* Ceph. *conſ.199.num.30.* Brun. *conſ.119.num.23.* Guid.Pap. *dec.411.numer.1.* Amad. *d.quæſt.12.ver.quo autem.* Alex. *conſ.190.num.10.lib.2.* Corn. *conſ.24.lit.O.vol.2.* Corb. *ead.limit.6.nu.4.* Burg. *citata inſp.nu.23.* Mant. *de tacit.lib.23.tit.25.num.5.* loquens in feudo, & rationem affert: quia nihil intereſt Domini, quod feudum transferatur in eum, qui comprehenſus eſt in inueſtitura. Ruin. *conſ.1.num.19.* Crauet *conſ.634.num.16.* Burg. *d.inſp.2.num.21.* Grat. *diſcep.forenſ.cap.272.num.11.* & alias rationes affert Ceph. *d.conſil.27.* & ideo ſi emphyteuſis concedatur duobus, in quibus non ſit ius accreſcendi, ſi vnus vendat alteri, debetur laudemium. Gabr. *conſ.84.volum.2.numer.4.* Caldas *de emph.extinct.cap.16.num.31.* Quæ opinio venit declaranda, niſi conſuetudo eſſet in contrarium, vt infra *qu.14.nu.7.*

32 Limita ſecundò, quando eſt facta venditio, cum pacto legis commiſſoriæ, vel adiectionis in diem: quia in hoc caſu laudemium non debetur. Tiraq. *de retract.conuent.§.2.gloſ.vnica,nu 17.* Franc. Marc. *dec.572.par.1.* Guid.Pap. *dec.48.* cum aliis allegatis per Burg. *d.inſpec.2.num.16.* vbi ipſe diſtinguit. Aut pactum fuit appoſitum ab initio, verbis directis, ipſo iure reſolutiuis. Aut eſt appoſitum verbis obliquis, ſeu dubiis: Primo caſu laudemium non debetur. Secundo caſu, quando eſt factum pactum cum verbis obliquis, vel dubiis, & tunc laudemium debetur. Et idem, quando eſt appoſitum verbis directis, ex interuallo, poſt contractus publicationem, re integra. Tiraq. *gloſ.2.num.8.& 9.de retract.conuent.ver.ſi vero,* vbi dicit, ſi pactum reſolutiuum non apponitur à principio, ſed poſtea; & tunc quidem, aut re integra apponitur, & debetur Domino vnica præſtatio ratione contractus, ex quo erat ei ius quæſitum, ſequitur Salſo *cell.3.* & Burg. *dict.inſp.num.20.* & quomodo hoc pactum legis commiſſoriæ, vel adiectionis in diem fiat, vide *de alien. quæſt.1. num. 240.* & quod laudemium non debeatur, reſoluta venditione per prædictum pactum, quaſi nunquam venditio fuiſſet facta, tradit etiam Caldas, *de emphyt. extinct.d.cap.16.num.58.* & habere locum extendit, ſi terminus ſolutionis

tionis prorogetur, *num. 19. & ſeq.* niſi tempus ad decennium extendatur.

33 Sed ſi vendatur res emphyteutica ad tempus, vel ad vitam venditoris, An Dominus conſequatur laudemium. Salſo, *in eod. tract.* tenet, quando eſt facta alienatio ad modicum tempus, citra decem annos, quod non debeatur; quia tunc non transfertur dominium; ſed, ſi ſit facta ad vitam, expectanda erit mors venditoris, quæ eſt in ſuſpenſo; nam ſi ipſe vixerit vltra modicum tempus, tunc laudemium debetur, alias ſecus, idem Salſo, ſub tit. *de form. locat. ad longum temp. n. 3.* & ſequitur Burg. *ead. inſpec. num. 8.* Sed hæc opinio eſt dubitabilis; quia conceſſio facta ad vitam, dicitur ad longum tempus, vt infra *quæſt. 16. nu. 3.* & ideo videtur, quod laudemium debeatur, per ea, quæ dicuntur in *ead. quæſt. num. 1.* Cætera autem pro venditione videnda ſunt apud Burg. *d. inſp. 2.*

34 Limita tertiò, ex retractu, vt non ſoluatur laudemium, vt quando emphyteuſis venditur, & infra congruum tempus à ſtatuto præfixum ſit recuperata iure congrui, vel conſanguinitatis; nam ex hac recuperatione, ſeu retractu, non debetur laudemium, ſi emptor illud ſoluit Domino, vel ei ab eodem Domino fuit remiſſum, cum conſequutus fuerit ab ipſo emptore: nam vnicum laudemium debetur ex vnico contractu in alium transfuſo. Amad. *eod. tract. qu. 39.* circa finem. Sed ſi non fuiſſet ſolutum, neque remiſſum, deberetur, vt per Tiraq. *de retract. lign. §. 29. gloſ. 2. num. 2. cum ſequentibus.* Verum, ſi res retrahatur elapſo tempore à ſtatuto aſſignato retractui, tunc ſi emptor admittat conſanguineum, ſiue vicinum venditoris ad ſuum præiudicium; tunc laudemium debetur, tanquam ſit noua venditio ſponte facta; Et idem dicendum eſt, ſi Conſanguineus, vel vicinus, cum eſſet infra tempus retractus, conueniat cum emptore, vt rem ipſi, non vti conſanguineo, ſeu vicino cederet, ſed veluti extraneo illam vendat, tunc etiam laudemium debetur, vt per eundem Tiraq. *ead. gloſ. 2. n. 5. & ſeq.* & vide Redoan. *eodem tractat. fol. 387. num. 29. & ſeq.* de hac materia retractus loquente, an laudemium debeatur.

An autem retractus habeat locum in emphyteuſi Ecclaſiaſtica, vide in tit. *de melior. quæſt. 10. num. 21. & ſeq. de var. quæſt. emphyt. qu. 21. nu. 8.* & An etiam habeat locum, quando res datur in emphyteuſim vide *in d. qu. 21.*

35 Limita quartò in pacto de vendendo, vel promiſſione de vendendo, pro qua promiſſione non ſoluitur laudemium. Amad. *qu. 35. & qu. 37.* circa medium. Salſo. *cellul. 9. num. 29.* Burſat. *conſ. 254. lib. 3.* Burg. *p. 2. inſpec. 8. nu. 8.* Et ratio eſt, quia laudemium non debetur, niſi res ſit tradita, vt ſupra vidimus ampliat. 5. Eſt & alia ratio, quia ex hac promiſſione de vendendo, emphyteuta non cadit à iure ſuo, vt diximus *in quæſt. 1. de alienat. nu. 290. cum ſequentibus*, vbi declarauimus, non habere locum, ſi pretium in vim dictæ promiſſionis ſit ſolutum promittenti, & res ab eo tradita ſit, vel ſit habita fides de pretio, & adde Cald. *de emphyt. extinct. lib. 4. cap. 16. num. 74. ver. decimo octauo*, vbi declarat, quando contrahentes non exceſſerunt terminos ſimplicis promiſſionis de vendendo: nam, ſi ex verbis colligitur, quod voluerunt de præſenti contrahere, veluti, ſi certo, & deſignato pretio promitto tibi rem vendere, & tradere, & intra certum tempus inſtrumentum, venditionis facere, & tu ſimiliter emere promittes, venditio contracta eſt, & laudemium debetur Domino.

36 Declara etiam, niſi adeſſet iuramentum; quia tunc haberetur, ac ſi promittens, realiter, & actualiter de præſenti vendidiſſet. Seraph. *de privil. iur. privil. 23. nu. 12.* ex ſententia Io. And. *in add. ad Spec. de obligat. & ſol. in Rub.* Alex. *in l. cum fundum, § ſeruum tuum, ff. ſi cert. pet.* Aret. *in l. a. de pign. act.* Rom. *ſing. 183.* Felin. *in cap. 2. colum. 4. de reſcript.* Gomez. *inſt. de act. §. item ſi quis poſtulante colum. 5. in fine.* Boer. *deciſ. 3. num. 2.* Menoch. *conſ. 1. nu. 234. vol. 1.* Burg. *ead. inſpec. nu. 12.*

Contrarium tenet Dec. *in d. §. ſeruum tuum.* Grat. *lib. 1. reſp. 109.* & alij, quos citat Seraph. ibidem, *num. 26.* qui hunc articulum diſputat ad partes, & tandem tenet opinionem Io. And. & aliorum, *num. 41.*

37 Illud tamen notandum eſt, quod emphyteuta poteſt ſe liberare ab hac promiſſione de vendendo, proteſtando contra illum, cui fuit facta promiſſio de vendendo, quod eſt paratus ſuæ promiſſioni ſatisfacere, & elapſis duobus menſibus non erit amplius obligatus. Seraph. *eod. privil. num. 43.* ex ſententia aliorum; Niſi tamen in fine inſtrumenti adiecta eſſet clauſula, quæ communiter ſolet apponi per Notarios, per quam partes promittunt omnia, & ſingula contenta in inſtrumento, attendere, & obſeruare; Etiam, ſi illa clauſula eſſet contenta ſub dictione, &c. Anguiſſ. *conſ. 202. num. 7. volum. 1.* Burg. *ead. inſpec. in fine.*

38 Præterea obſeruandum eſt, quod, ſi laudemium ſoluatur de promiſſione de vendendo, non deberetur poſtea aliud laudemium. Burg. *ead. inſpec. in fine.*

39 Limita quintò, in contractu nullo, & inualido, ſcilicet, quando eſt celebratus contra formam legis, vel ſtatuti: vt, cum minore, ſine ſolemnitatibus, de quibus diximus *in quæſt. 1. de alienation. limitat. 9.* vel cum muliere, ſine conſenſu proximiorum, vel ex capite enormiſſimæ læſionis: nam tunc laudemium non deberetur: niſi declararetur nullus ex cauſa de futuro, vel ſuperuenienti poſt contractum: quia tunc deberetur. Tiraq. *de retract. lign. § 1. gloſ. 2. num. 7. & de retract. conuen. § 6. gloſ. 2. numer. 5. & 19.* Amad. *eod. tractat. quæſt. 39.* Franc. Marc. *dec. 606. num. 3. par. 1.* Salſo, eodem tractat. *tit. de form. locat. ad long. temp. num. 9. in fine*, & clarius *cellul. 10. num. 9.* Burg. *par. 2. inſp. 10. num. 2. de laud.* Surd. *deciſ. 122. num. 10.* & plures refert Redoan. *eodem tractat. fol. 381. num. 19.* Et ratio eſt, quia emphyteuta non cadit à iure ſuo, per alienationem nullam, & inualidam, vt latè diximus *d. limit. 9.* Et venditio nulla, non poteſt dici venditio, & ſtatutum loquens de venditione, non obligat, niſi ſit valida. Surd. *deciſ. 51. & ſeq.* & eandem opinionem tenet Caldas *de emphyt. extinct. cap. 16. numer. 69. & ſeq.* qui plures cumulat.

40 Sed, ſi laudemium eſſet ſolutum ante declarationem nullitatis, & declaretur contractus nullus, laudemium reſtitui deberet emptori. Salſo, *eod. tract. tit. de form. locat. ad long. temp. num. 9. in fine.* Foller. *de cenſ. ver. buſſendi num. 30.* ſubdens, quod ſit locus conditioni indebiti; cum tali caſu laudemium non debeatur: vnde, ſi fuit ſolutum, poteſt indubitanter repeti, & ſequitur Burg. *dict. inſpec. 10.* qui allegat Bertran. *conſ. 114.* Franc. Marc. *dec. 606.* Amad. d. q. Salſo *cellul. 10. nu. 9.* Et ratio eſt, quia res illa, cum de iure vendi, nec tradi poterat, nunquam fuit tradita, nec vendita; Et eandem opin. tenet Caldas citato loco *num. 69.* vbi allegat. Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vend.* Foller. *de cenſ. fol. 139. nu. 56.* & alios. Et *nu. 70.* dicit quod ſententia nullitatis inter contrahentes, præiudicat Domino, ſed ipſe, lite pendente, poterit liti reſiſtere, & cauſam nullitatis defendere.

41 Limita ſextò, ſi emphyteuta alienauit, & ante traditam poſſeſſionem, re integra de communi conſenſu contrahentium diſceſſum ſit ab alienatione; quia tunc laudemium non debetur. Franc. Marc. *dec. 662. nu. 3. par. 1.* Salſo, *tit. de laud. duplic. col. 2. in fine.* Vbi ampliat etiam ſi in alienatione interueniſſet clauſula conſtituti, vel retentionis vſusfructus, aut fuerint dati fideiuſſores, vel pignora, ſeu arrhæ pro parte pretij; quem ſequitur Burg. *inſpec. 11. in princ.* vbi alios refert; Et ratio

eſt, quia non dicitur alienaſſe, niſi deuentum fuerit ad traditionem, & laudemium etiam non eſt ſoluendum, ſupra *ampl.5.ver.contrarium*; nec poteſt deueniri ad nouam inueſtituram, cum ratione nouæ inueſtituræ debeatur laudemium. Sed, ſi ad traditionem fuiſſet deuentum, tunc duplex laudemium deberetur, vnum ex priori, alterum vero ex alia noua alienatione: quia potius eſſet contractus, quam diſſolutio, neque res eſt integra. Tiraq. *de retract. lign. §.1 gloſ.2.num.39.* Amad. *qu.38.ver.adde tamen, & in ver.deberetur*; quemadmodum, ſi emphyteuta alienaſſet, & confeſtim recuperaſſet, nihilominus priuaretur iure ſuo. Clar. *§.emphyt.quæſt. 13. ver. ſed quid.* Sed de hoc videnda eſt *quæſt. 1. de alien. ampl.3.* vbi late diximus, & adde Franc. Cald *de emphyt. extinct. lib.4.cap.16.num.46.& ſeq.* Dicens, qood rei traditio in hoc caſu ſolum conſideratur, non pretij ſolutio, & vſque ad traditionem poſſe contrahentes pænitere, & reſilire de communi conſenſu, etiam ſi arrhæ datæ ſint, non obſtante Clauſula conſtituti. Imo, neque ipſa traditio pænitentiam, aut contractus reuocationem impedire poterit, ſi modo ſtatim in ipſa traditione contingat. Et *num.20.* quærit, ſi Titius emit emphyteuſim pro aureis 200. & non habens vnde ſolueret, ceſſit actionem Sempronio, an vnicum laudemium ſolui debet, an vero duplex? Et concludit vnicum tantum deberi: quia res non erat tradita, ſed promiſſum tradere; ſed ſi fuiſſet tradita, duplex laudemium deberetur, & nu.ſeq. hoc declarat.

42 Limita ſeptimò, quando emphyteuſis alienatur conditionaliter, tunc, pendente conditione, non debetur laudemium; quia non eſt perfecta alienatio. Crauet. *conſ.332.num.6.* Guid. Pap. *conſ.126.n.2.& dec.48.* Tiraq. *de retract. lign. §.1.gloſ.2.nu.22.ver. nec item.* Soc. iun. *conſ.70. n.34.lib.3.* Amad. *quæſt.36.circa finem:* Sicut, vt nec de venditione conditionali ſit ſoluenda gabella, dicit Rim. iun. *conſ.508.nu.5.* Surd. *dec.305.num.16.& 18.* Vbi nec ſoluitur, quando contractus celebratur in diem, etiam certum, ante euentum diei, quando autem dicatur facta venditio ſub conditione, diximus *in dicta quæſt. 1. de alien.num.316. & ſeq.* & ſi ſoluta fuerit, veniente conditione, iterum ſolui non debet. Rim. *ead. conſ. num. 5.* & Amad. *ead. quæſt. ver. ſi tamen.* Burg. *inſpec. 16. in princ.* Et ideo, adimpleta conditione laudemium debetur, & habetur, ac ſi ab initio contractus fuiſſet pure celebratus. Tiraq. *ead.gloſ.nu.26.* Amad. *dict.quæſt.36.* Menoch. *conſ.38.nu.20.* Burg. *dict.inſp.nu.9.* qui alios refert: Ex quo
43 infertur, quod, ſi contractus celebratus ſit tempore vnius conductoris, & purificata ſit conditio tempore alterius, laudemium debebitur ſecundo, & non primo. Burg. *citata inſpec.nu.3.* & onus probandi conditio-
44 nem fuiſſe purificatam, Domino incumbit, tanquam ſuæ intentionis principale fundamentum. Maſc. *de prob.concl.243.num.4. & ſeq.vol.1.* Gabr. *conſ.5.num.34.vol.1.* Bertaz. *conſ. ciuile 19.num.25.lib.1.* & Caldas, *de emphyt. extinct.lib.4.cap.16.nu.73.ver.decimo ſeptimo.*

45 Declaratur tamen quando deuentum eſſet ad traditionem, pendente conditione; quia tunc laudemium deberetur: cum dominium tranſlatum ſit nouo emphyteutæ dummodo, quod traditio pariter non ſit conditionalis, provt in dubio præſumitur; Tiraq. *ead.gloſ.2.n.30.& ſeq.* Burg. ex ſententia Anguiſſo, *conſ.3.num. 29.* qui de communi teſtatur *inſp.16.num.7.* & vide omnino, quæ dixi *in d.quæſt.1.de alienat.n.320.* quod intelligendum eſt iuxta, quæ diximus *in eadem.quæſt. num.310.* niſi res tradita ſit locus munitiſſimus, vel difficilis recuperationis, propter potentiam aduerſarij: nam tunc emphyteuta ob rei traditionem, conditione pendente, factam, caderet à iure ſuo: cum eo caſu fieret durior conditio Domini, & præſumeretur in fraudem, vt etiam notat Burg. *loco citato, nu.n. 8.* ex ſententia Corb. *dict.cauſ.limit.36.num.4.* & Tiraq. *ead. gloſ. 2. num.32.*

Contrarium tenet Caldas ſupra citato loco, quod ſcilicet habeat locum etiam ſi ad traditionem ſit progreſſum, aut etiam ad pretij ſolutionem; ſed ſi conuentum eſſet, vt pretium ſoluatur poſt diem certum, ante aduentum diei, Dominus laudemium petere non poteſt: vbi etiam intelligit; quando in ipſo contractu adiecta eſt dilatio, non ſi ex interuallo, & niſi dilatio ex aliqua cauſa extrinſeca non augendi pretij, eſt conceſſa. Vnde ſi res vendita eſt, vt remitteret emptor aureos 200. quos ei alias debebat, ex his quoque 200. aureis Domino laudemiom eſt ſoluendum.

46 Limita octauò, ſi venditio ſit celebrata pro nomine pretij declarandi, & taxandi per tertium, quo caſu talis venditio habet conditionem, ſi ille tertius pretium fuerit arbitratus, nec antea perficitur, vt per Gab. *conſ.64.num.4.vol.1.* Rim. iun. *conſ.73.nu.19.* & interim Dominus non poterit petere laudemium; quia etiam emphyteuta vendens tali modo, non cadit a iure ſuo. Bald. *in l.hec venditio, ver. dico quod ſi emphyteuta, ff. de cont. empt.* Corb. *d.limit.36.num.3.* Petra *de fideicom.quæſt.8.nu.134.* Et dicta venditio, tertio non declarante, vt quia noluerit, vel mortuus fuerit, non valet. *Inſt. de empt. & vend. §.pretium*; & ideo ſolutio laudemij locum habet, ſi fuerit facta declaratio, & liquidatio pretij per dictum tertium; & tunc erit perfecta venditio, vt per Doctores ſupra allegatos; Et idem dicendum eſt, ſi venditio fuerit facta ad menſuram, quæ etiam conditionalis eſt, ex quo ad tranſlationem dominij eſt imperfecta ante menſurationem, reſpectu periculi rei, etiam ſequuta traditione, vt per Soc. iun. *conſ.26.num.13.cum ſeq. lib.1.* Rol. *conſ.7.num.24.vol.3.* Alex. *conſ.33.nu.4.vol.6.* Aret. *conſ.11.num.1.* Pariſ. *conſ.59.num.1.lib.1.* Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ.60.nu.6.* Soc. ſen. *conſ.128.nu.1.lib.3.* Menoch. *conſ.26.nu. 29.* Purp. *conſ.64.nu.6.* Becc. *conſ.13.nu.6.* Noni. *conſ.81.num.6. & 14.* Rim. iun. *conſ.448.nu.12.* Mozz. *de contract.tit.de empt. & vend. num. 8.* de qua materia videndus eſt omnino Bertaz. *de clauſ.clauſul.30.gloſ.6.*

47 Limita nonò, non habere locum in alienatione, ſiue ceſſione neceſſaria, quæ ſit ex legis, vel iudicis neceſſitate, inuito emphyteuta, provt eſt ſubhaſtatio: ſed tantum habere locum ea, quæ in principio huius quæſtionis diximus in alienatione voluntaria, & ſpontanea. Iaſ. *in l.fin.nu.48.C.de iur.emph.* Gab. *conſ.84.nu. 10.* Crauet. *conſ.215.num.3.* Tiraq. *de ret lign. §.29.gloſ.2.nu.2.* cum multis aliis allegatis per Burg. *p. 2.inſp.1.num.13.* Et habet locum etiam, ſi expreſſe conuentum ſit in inueſtitura, vt quovis modo emphyteuſis alienetur, ſoluatur laudemium; cum hæc conuentio de voluntaria, non de neceſſaria intelligenda ſit. Rol. *conſ.2.n.16.* cum aliis allegatis per Burg. *ibidem num. 15.* & Burſat. *conſ.305.num.30.& ſeq.* Et quamvis pro hac ſua opinione,
48 Burg. multos referat: tamen ego credo, quod contrarium tenendum ſit; quia culpa emphyteutæ non debet nocere Domino directo, & proptereà quando cauſa neceſſaria oritur ex obligatione contracta per ipſum alienantem, debetur laudemium. Vinc. Franch. *dec.277.* Tiraq. *de retract. lign. §.1.gloſ.14 nu.10.13.& 14.* Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 27.* quem allegat Franch. citato loco Burſat. *conſ.44.num.31.lib.1.* vbi allegat Aym. conſuet. Aluer. qui de communi teſtatur, dicens ex mente
* omnium, tam de alienationibus, donationibus, & permutationibus, quam de dationibus in ſolutum, ſiue voluntariis, ſiue factis per viam ſubhaſtationis, & Iudicis decreto, deberi ſemper laudemia. Et opinionem Vinc. de Franch. imo potius totius Senatus, ſequutus eſt etiam Senatus Pedamontanus, vt per Theſſ.

Theſſ. *dec. 239.* & de hac opinione, hodie non eſt dubitandum, quia eam ſequuta eſt Rota Romana, de qua per Caualer. *dec. 360. num. 4.* referens dictam deciſionem Franch. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 544. num. 19.* Burg ſibi contrarius *eod. tract. p. 2. inſp. 45. nu. 11.* & addo Cald. *de emphyt. extinct. lib. 4. cap. 16. numer. 6.* quod intelligitur, ex neceſſitate tantum proueniente ex lege, nullo prorſus accedente hominis miniſterio, vt in caſu dotis, in iudicio familiæ herciſcundæ, & in caſu teſtamentariæ tranſlationis.

49 Limita decimò, ſi ſecundus emphyteuta, conſtitutus à primo, de conſenſu Domini, ius emit, primo emphyteutæ competens. Iaſ. *in l. fin. num. 40. C. de iur. emphyt.* ex ſententia Anan. *conſ. 90.* ſequitur Anch. *conſ. 55.* & Caldas *de emphyt. extinct. c. 16. num. 39.*

50 Sciendum denique eſt, quod, ſi in inueſtitura adeſt pactum, vt quovis modo emphyteuſis alienetur, laudemium ſoluendum ſit; iſtud pactum non extenditur ad alienationes, ex quibus de iure laudemium non debetur. Brun. *conſ. 44. numer. 9. & ſeq.* quia etiam ſtante pacto, quod emphyteuta non poſſit alienare irrequiſito Domino, tale pactum intelligitur in alienatione facienda in extraneos, non autem inter comprehenſos, vt ſupra diximus, *num. 30.* ſequitur Burg. *inſp. 18. p. 2. in princ.*

51 Sed, ſi cautum ſit, vt in caſibus in quibus laudemium non debetur, nihilominus ſoluatur Domino laudemium, mediante tali expreſſione, debebitur: quia tale pactum afficit promittentem, & eius hæredes. *dec. Auen. 143. num. 4.* & ſimilem cautelam ponit Iaſ. ex mente aliorum *in l. fin. Cod. de iur. emph. num. 58.* ſequitur Burg. *de laud. inſpec. 18. num. 4. par. 2.*

52 Hoc etiam ſciendum eſt, quod, ſi emphyteuta hodie vendat & cras Dominus deſierit eſſe Dominus directus, quod fieri poteſt, alienando, cedendo, vèl alio titulo transferendo dominium directum, An priſtino Domino debeatur laudemium, vel ſecundo? Hanc quæſtionem mouet Boerius, *in Conſuet. Bituric. tit. des feud. cenſes, §. 23. colum. 1.* & primo deberi tenet, iuribus, & rationibus per ipſum allegatis, quas refert Caldas *de emphyt. extinct. d. c. 16. num. 86. ver. quod autem*, vbi ad finem tenet contrarium, quod ſcilicet nouo Domino debeatur, per tex. *in l. ſi tertius ſextò, §. ſi quis prius ff. de aqua pluuia arcen.* & ex aliis rationibus.

QVÆSTIO IX.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur ex pignoratione, num. 1.

Non habet locum, ſi res ſit pignorata pro tanta quantitate, vt non ſit ſpes luitionis, num. 2.

Subdeclara, quando emphyteuſis eſſet antecessorum emphyteutæ, num. 3.

Declaratur 2. ſi deuentum ſit ad traditionem, num. 4.

Subdeclaratur, ibid.

Declara 3. quando eſſet res pignorata ad longum tempus, quod Auctori non placet, num. 5.

NOn inutilis erit hæc indagatio, An ſcilicet, ex pignoratione debeatur laudemium? Et dicen-
1 dum eſt, quod non. Neuiz. *conſ. 88. num. 18.* Amad. *de Pont. de laud. qu. 33.* Burſat. *conſ. 171. num. 56. vol. 2.* Ratio eſt, quia; nec etiam emphyteuta ob pignorationem, & hypothecationem cadit à iure ſuo, vt late diximus *de alien. qu. 1. num. 237.* Secunda ratio eſt, qui *lex fin. Cod. de iur. emphyt.* non prohibet pignorationem, ſed venditionem; & quod laudemium non debeatur pro emphyteuſi hypothecanda, tenet Rota *p. 4. diuerſ. 183. nu. 5.*

2 Declara quando emphyteuſis fuit pro tanta quantitate pignorata, & hypothecata, vt veriſimiliter non eſſet ſpes luitionis: quia tunc laudemium deberet ſolui, cum etiam caderet à iure ſuo, vt diximus *in ead. quæſt. num. 242.* Amad. *de laud. quæſt.* Salſo. *eod. tract. cellul. 10. nu. 67.* Burg. *de laud. par. 2. inſp. 17. numer. 4.* & diceretur alienatio. Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol. 3. n. 9.*

3 Subdeclara iſtam declarationem, non habere locum, quando emphyteuſis fuiſſet Anteceſſorum ipſius emphyteutæ: quia tunc propter affectionem, quam haberet locum veriſimilitudo illa, eum eſſe dictam rem derelicturum, & non redempturum; etiam ſi pignoraſſet tanti, quanti valet, aut pluris. Burg. *dict. inſp. num. 6.* vbi allegat Tiraq. Alph. & Alciat.

4 Declara ſecundò, habere locum io ſimplici pignoratione, ſiue hypotheca generali; ſecus, ſi ſpecialiter titulo pignorationis ad traditionem rei emphyteuticæ ſit deuentum, tali pacto, vt is, cui pignus fuerit datum, fructus percipiat; tunc enim laudemium debetur, quia dominium fuit tranſlatum, & emphyteuta hoc caſu caderet à iure ſuo, vt diximus, *in dict. quæſt. 1. num. 243.* & hanc opinionem tenet Burg. *citata inſp. nu. 7.* Amad. *dict. quæſt. 33. prope finem.* Vbi ſubdeclarat hanc declarationem non procedere ſi re vera pignus ſit abſque aliqua fructuum perceptione nulla exiſtente fraudis ſuſpicione, licet emphyteuſis pro æquiualenti pretio eſſet pignorata, & ſequuta etiam traditione, quem ſequitur Burg. citato loco, & huius opinionis eſt Salſo, *citata cellul. num. 15.*

5 Declaratur tertio, quando pignoratio fuit facta ad longum tempus, vltra decennium; quia tunc ſoluitur laudemium, ſecundum Salſo, *in eod. tract. Praelud. 4. nu. 22.* quem videtur ſequi Burg. dict. inſpec. in fine; Quod ego non credo; quia eſſet contra regulam generalem, quod emphyteuta non cadit à iure ſuo, propter hypothecam, & pignus, vt in *d. quæſt. 1. nu. 237.* quia non eſt proprie alienatio. Clar. *§. emph. qu. 18. & 21.* Seraph. *dec. 794. num. 9.* cum non deuentum ſit ad traditionem. & *l. fin.* prohibeat ſolum venditionem, non pignorationem.

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur ex impoſitione cenſus ſuper re emphyteutica, num. 1.

Contrarium, quod non debeatur, nu. 2.

Laudemium non debetur, quando res cenſualis venditur, neque requiritur conſenſus Eccleſiæ, n. 3.

SI emphyteuta imponat cenſum ſuper re emphyteutica, An debeatur Domino directo laude-
1 mium? Tiraq. *de retract. lign. §. 6. num. 5. & ſeq. gloſ. 1.* tenet, quod debeatur; & eum ſequitur Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 41.* dicens, quod debetur pro rata pretij, ſiue capitalis cenſus: & hanc opinionem ſequitur Surd. *dec. 204. nu. 6.* Et pro eadem opinione facit, quod ex impoſitione annuæ penſionis, debetur laudemium, vt infra *qu. 35. in fine.*

2 Contrarium tenet Burg. *de laud. inſpec. 20. num. 19. par. 2. per tex. in l. fin. C. de iur. emph.* vbi diſponitur, quod laudemium debetur ex venditione, & æſtimatione emphyteuſis: & ſic, quando dominium vtile transfertur in aliam perſonam, non comprehenſam in inueſtitura; ſed impoſitio cenſus eſt quædam hypothecaria ſup-

poſirio, pro qua laudemium non debetur; & hanc
opinionem tenuit ante ipſum Salſo, *eod. tract. cellul. 2.
num. 3.* Licet *cellul... num. 25.* contrarium ſenſerit. Et præ-
dictam ſententiam tenere, affirmat Bur. Boer. *in Con-
ſuet. Biturg. tit. des coſtumes des fiez. §. 4. in fine, & §. 18. col. 2.*
Io. Sains. *in Conſuet. Turon. art. 5. circa princ.* & Caſſan. *conſuet.
Burgun. tit. des cenſes. Rub. 1. gloſ. 1. num. 15.* Quam ego quo-
que amplector, quia, vt laudemium debeatur, requi-
ritur, quod res tradatur, vt ſupra dixi *quæſt. 8. num. 13.* ſed
ex impoſitione cenſus res non venditur neque vtile
dominium transfertur in emptorem cenſua, ſed ſo-
lum venditur ius exigendi certam quantitatem fru-
ctuum ex illa re; Prætereà eſt quædam ſpecies ſerui-
tutis; & ſicut per impoſitionem ſeruitutis non debe-
tur laudemium, vt ſupra dixi quæſt. 8. ita etiam ex
Impoſitione cenſus; & quod ſit ſpecies ſeruituris,
probaui *in quæſt. 1. de alienat. ſub nu. 118.* igitur, &c. Inſuper
laudemium debetur ex noua inueſtitura, & ex muta-
tione perſonæ, vt ſupra dixi *qu. 2. num. 2. & quæſt. 7. nu. 20.*
Cum ergo perſona non mutetur, neque opus eſt, vt
fiat noua inueſtitura; ſequitur, quod laudemium non
debeatur. Neque huiuſmodi impoſitio eſt damnoſa
Domino; quia ſi emphyteuſis reuertatur ad Domi-
num ob aliquam cauſam, reuertitur ſine aliquo onere
ſeruitutis, & hypothecæ, aut alterius obligationis;
quia reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris *l.
lex vectigali. ff. de pign.* vt late diximus in *tit. de renunc. qu.
3. & de ſolut. can. ampl. 37.* Denique pro hac opinione fa-
cit quod per impoſitionem cenſus, emphyteuta non
cadit à iure ſuo, quando in inueſtitura non eſſet pro-
hibita alienatio, vt tenuimus *in d. qu. 1. nu. 118.*

3 Hoc autem notandum venit, quod, ſi alienetur res
cenſualis, (cuius materiam poſuimus *in Prælud. 8.*)
laudemium non debetur; quia nec etiam in aliena-
tione requiritur Eccleſiæ, ſiue Domini conſenſus vt
ibi diximus, & hanc opinionem tenet Rot. *in recent. par.
1. dec. 400. num. 8.* quam deciſionem etiam allegauimus *in
d. qu. 8. num. 19.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

*Emphyteuta volens vendere, ſeptem requiſita obſeruare debet, &
quæ ſint, nu. 1.*

*Emphyteuta poſtquam requiſita prædicta obſeruauerit, poterit
vendere ſine conſenſu Domini, n. 2.*

*Emphyteuta expectato alio bimeſtre, ſi Dominus eſt negligens in
immittendo nouum emphyteutam in poſſeſſionem, poterit
ipſe illum inueſtire, & in poſſeſſionem mittere, nu. 3.*

*Laudemium amittit Dominus, ſi intra duos menſes noluerit im-
mittere in poſſeſſionem nouum emphyteutam, n. 4.*

*Laudemium Domino debetur, ſi re integra, ante tranſlationem
poſſeſſionis, etiam elapſo primo bimeſtre, immittat in poſ-
ſeſſionem nouum emphyteutam, n. 5.*

*Laudemium debetur Domino, immiſſo nouo emphyteuta in poſſeſ-
ſionem, laudemio non petito, n. 6.*

*Laudemium nunquam cenſetur remiſſum, niſi pacto conuentum
ſit, nu. 7.*

*Dominus poteſt purgare moram, vt laudemium non amittat, re
integra, nu. 8.*

*Dominus poteſt moram purgare, re integra, ſi velit alijs præferri
in emptione, n. 9.*

EMphyteuta volens vendere debet obſeruare re-
quiſita à lege *fin. C. de iur. emph. & à c. potuit, de locat.*
1 quæ enumerat Iaſ. *ibi nu. 13.* & Redo. *de reb. Eccl. non alien.
fol. 515. num. 1. & 2.* quæ etiam nos poſuimus *in princ. quæſt.
prima de alien.* Neque erit inconueniens hic repetere
pro intelligentia præſentis quæſtionis. Primo enim
debet requirere Dominum, an velit emere. Secundo
debet denunciare pretium, quod ab aliis offertur. Ter-
tio, quod pretium denunciatum ſit vere inuentum,
non fictum, non ſimulatum. Quarto, quod Domino
non reſpondente, expectet per duos menſes a die de-
nunciationis. Quinto, quod vendat ſolum ius ſibi
competens, hoc eſt dominium vtile, & ſua meliora-
menta. Sexto, quod non vendat perſonis prohibitis.
Septimo, quod cum vendit, non ceciderit prius à iure
2 ſuo, & elapſo bimeſtre; & nullo dato reſponſo per
Dominum, poteſt emphyteuta aliis, ſine conſenſu
ipſius Domini, vendere, & elapſo alio bimeſtre, ſi nul-
3 la exiſtente cauſa contradictionis, neglexerit, Domi-
nus nouum emphyteutam de emphyteuſi inueſtire,
ac eum in poſſeſſionem illius rei emphyteuticæ ven-
dit à veteri emphyteuta inducere poterit ob licen-
tiam ſibi datam *à leg. fin. Cod. de iur. emphyt. in ver. ſin autem
duorum, coniuncto ver. ſin autem nouum*, illum induci in
poſſeſſionem, & ſic Dominus habet quatuor menſes,
duos ſcilicet ad reſpondendum, ſi velit emere, & alios
duos ad immittendum nouum emphyteutam in poſ-
ſeſſionem; Et hoc probatur per dictam *leg. fin. in dictis
ver. coniunctu ſimul*, vt bene notat Iaſ. ibi *nu. 52.* & Caldas,
de iur. emphyt. de emph. extinct. cap. 16. num. 2. His præmiſſis
dubitandum venit; An Dominus amittat ſuum lau-
demium, ſi intra illos duos alios menſes non immi-
ſerit in poſſeſſionem nouum emphyteutam, ſed à ve-
teri emphyteuta fuerit immiſſus, prout potuit, vt ſu-
4 pra dictum eſt? Salyc. *in d. l. fin. col. pen.* tenet, quod Do-
minus hoc caſu amittat laudemium, & eam ſequitur
ibi Iaſ. *num. 51. & ſeq.* Red. *fol. 386 num. 21.* Amad. de Pont.
de laud. quæſt. 16. circa medium, & qu. ſeq. in princ. & Burg. *eod.
tract. par. 2. inſpec. 42. in princ.* Et ratio eſt, quia, ex quo Do-
minus fuit negligens, habetur, ac ſi conceſſiſſet, & ta-
cite approbaſſet emphyteutam nouum, vt Iaſ. dicit ci-
tato loco; & quia etiam laudemium ſoluitur propter
receptionem & nouam inueſtituram, quam facit Do-
minus nouo emphyteutæ; vnde, dicta cauſa ceſſante,
ceſſare debet laudemij ſolutio; ſequitur idem Caldas
d. cap. 16. num. 2.

5 Secus autem eſt, ſi Dominus re integra ante tran-
ſlationem poſſeſſionis approbet alienationem, & im-
mittat nouum emphyteutam in poſſeſſionem emphy-
teuſis, etiam elapſo primo bimeſtre; quia, licet tunc
alienatio ſit valida ob lapſum primi bimeſtris, ſine
conſenſu Domini facta: tamen laudemium debetur
quia nondum eſt elapſum ſecundum bimeſtre, vt di-
cunt præd. Doctores, ratione approbationis nouæ in-
ueſtituræ, ac immiſſionis in poſſeſſionem factæ infra
dictum ſecundum bimeſtre; & ſequitur Burſat. *conſ.
137. num. 23. 32. & 33. volum. 2.* quem etiam refert Burg. *ci-
tata inſp. n. 2.*

6 Illud etiam ſcite oportet, quod immiſſo nouo em-
phyteuta in poſſeſſionem emphyteuſis non petito
per Dominum laudemio, peti poterit: nam conſenſus
Domini, habet locum, quoad expreſſa, & ſic ad facul-
tatem alienandi, non autem ad tacita, & ſic ad remiſ-
ſionem laudemij. Caualc. *dec. 33. num. 26. par. 1.* Burſat. *dict.
conſ. nu. 24.* Amad. *qu. 14.* Burg. *dict. inſp. nu. 3.* Et quia etiam
7 nunquam cenſetur derogatum iuri de petendo lau-
demium, niſi pacto conueniatur, idem Burſat. ibi *n. 17.*
& idem tenet Cald. *de emphyt. extinct. eod. cap. 17. num. 3.* di-
cens nihilominus illud petere poſſe, & exigere: quod
intellige (dicit ipſe) modo petat; aliter videtur re-
mittere; & licet ſupra *quæſt. 8. nu. 8.* ex ſententia. Amad.
Salſ. & Burg. dictum fuerit, quod Dominus appro-
bando emphyteutam, amittit laudemium; de qua
opinio-

opinione dubitat Surd. & nos ibi dubitauimus, & idem Burg. *inſp.2.num.41.* tenet, etiam, quod, ſi Dominus ſimpliciter recipiat canonem à nouo emphyteuta, emptore emphyteuſis, non ſibi præiudicat in petendo laudemium, niſi certior factus eſſet de alienatione, ex mente Amad. *eod.tract.qu.16.* Anchar. & Salſo. *cedul. 8. numer. 33.* Nihilominus ſtantibus prædictis, & aliis adductis ſupra, *quæſt.1. numer. 11. & in dict. quæſt. 8. numer. 8.* dubitari vtique poteſt, quod etiam per receptionem canonis ſcienter non cenſeatur remiſiſſe ius laudemij. Comprobatur etiam alio fundamento: Quod quando duo competunt, per renunciationem vnius, non eſt alteri renunciatum, niſi vnum eſſet acceſſorium alterius; vt diximus *de renunc.quæſt.7.numer. 8.* Deinde per remiſſionem caducitatis, non eſt remiſſum ius petendi canones, vt *de ſolut. can. quæſt.1.numer. 288.*

8 Quærit etiam Iaſ. *in ead.leg.fin.numer.52.* An Dominus poſſit moram purgare poſt lapſum ſecundi bimeſtris, ex quo fuit negligens in recipiendo, & inueſtiendo nouum emphyteutam, vt laudemium non amittat? Et tenet, quod poteſt moram purgare, re integra, ideſt nondum nouo emphyteuta inducto in poſſeſſionem, ac inueſtito per primum emphyteutam, ex ſententia Salyc. & Guar. *in d l.fin.* quos ſequitur Redoan. *citato loco numer. 22.* Quia etiam Dominus poteſt moram purgare per lapſum primi bimeſtris, intra quod nullum dedit reſponſum, an velit emere re integra, ſcilicet emphyteuſi nondum vendita, & ſic alij præferri, vt per eundem Iaſ. *ead.l.fin. num.25. & 52.* Redoan. *eod.numer.22.* Corb. *de cauſ.priuat. ob alienat.limit. 5.ſub num.2.* Amad. *dict.qu.17.* Salſo *de laud.dup.col.9.* Burg. *citata inſp.in fine.*

QVÆSTIO XII.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur ex ceſſione litis, quando emphyteuta non poſſidet rem emphyteuticam, ſecus, ſi poſſideat, n.1.

Quod limitatur, niſi ceſſio fiat comprehenſa in inueſtitura, n.2.

VIdeamus, an renunciatione, vel ceſſione, quam facit actor liti, & inſtantiæ per eum motæ ſuper recuperatione emphyteuſis, laudemium debeatur? Hæc quæſtio pendet ab Ampl. 13. quam poſui ſupra qu.8. vbi diximus, quod emphyteuta tranſigens ſuper re emphyteutica, irrequiſito Domino, non cadit à iure ſuo. Et diſtinguendum puto, prout ibi: Aut ſcilicet
1 emphyteuta poſſidebat rem emphyteuticam, & per ceſſionem liti abdicauit à ſe dictam rem, & ſic dicetur alienatio, & dominij tranſlatio, & per conſequens laudemium debebitur; Et quia etiam emphyteuta tranſigendo caderet à iure ſuo, & hanc opinionem tenet Burg. *de laud.par.2. inſpect.43.numer.4.* Vbi limitat, niſi ceſſio litis fiat comprehenſo in inueſtitu-
2 ra, quia in hoc caſu eſt licita omnis alienatio, vt ſupra diximus *quæſt. 8. numer. 28.* & in ſpecie nos diximus *in limit.25.in fine de alienat. quæſt. 1.* Aut aduerſarius poſſidem rem emphyteuticam, & tunc per ceſſionem litis, non debetur laudemium; cum nec ſit alienatio, nec tranſlatio vtilis dominij in alienam perſonam. Burg. *citato loco in princ.* Et hanc diſtinctionem prius approbauit Bertran. *conſ.321. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lign. §.1.gloſ.14. numer. 63.* quos refert, & ſequitur Redoan. *de reb. Eccleſ.non alien. quæſt. 11. ver. iſta autem quinquageſima numer. 25. fol. 386.* qui loquuntur in tranſactione. Et ideo eſt differentia inter tranſactionem, & ceſſionem, quæ fit ſuper inſtantia litis tantum, cum is nihil dare cenſeatur, alius vero ius ſuum, ſiue actionem remittat, & is dare cenſetur, ſecundum Doctores, quos refert Burg. *d. inſp.* Et hoc fuit originale dictum Bal. *in l.1.C.de bon.mat. & in l.ſi inter vos, C com.vtri.iud.* quem refert Tiraq. *in ead.gloſ.num.73.* ſed ipſe dicit, quod nihil videt, præter verborum quandam diuerſitatem, rerum verò nullam.

QVÆSTIO XIII.

SVMMARIVM.

Fideicommiſſarius, an teneatur ſoluere laudemium, n.1.

Hæres non tenetur ſoluere laudemium, nu.2. ſed quomodo hoc intelligendum ſit, nu.5. & 7.

Fideicommiſſarius eſt hæres primi teſtatoris, non hæredis grauati, num.3.

Hæres, ſi ſoluerit laudemium, fideicommiſſarius non tenetur ſoluere, num.4.

Legitimatus per reſcriptum Principis, an teneatur ſoluere laudemium, n.6.

ACcidit ſæpè, quod teſtator inſtituat hæredem in bonis emphyteuticis, & grauet ipſum, vt reſtituat bona alicui: & quomodo hoc fieri poſſit, latè diximus *de ſucc.in bon.emphy.qu.3.* Quæritur modò, ſi fideicommiſſario fiat reſtitutio, & ingrediatur poſſeſſio-
1 nem, an laudemium ſoluere teneatur Domino directo? Lagu. *in l.2.Cod.d. pact.inter empt. & vend.n.237.in fine,* tenet quod non; quem ſequitur Red. *de reb. Eccl. non alien.fol. 386. num.23.* cum aliis, quos refert, & alios citat Burg. *de laud.inſ.44.in princ.par.2.* Quod ipſe intelligit, quando emphyteuſis quæritur perſonis, alias ſucceſſuris, & ſub inueſtitura comprehenſis, ex ſententia Brun. *conſ.44.nu.11.* vt puta, ſi titulo fideicommiſſi, ſeu reſtitutionis emphyteuſis de patre in filium, nepotem, aut alium deſcendentem per rectam lineam: Et idem tenet Salſo *de laud.quæſt.1.princ.numer.2.* quia inter eos non fit alienatio, ſed dominij continuatio. Vel ſi emphi-
2 teuſis eſſet conceſſa pro ſe, & hæredibus ſuis quibuſcunque: nam tunc, nec fideicommiſſarius tenetur
3 ſoluere laudemium: cum ipſe dicatur hæres primi teſtatoris, non autem hæredis grauati: vt per Mich. Craſſ. *§.ſucceſſio, quæſtion.9.numer.17.* & per Caſtr. *conſil.64.* & alios, quos refert, & hæc eſt com.op. vt per infinitos, quos congerit Fuſar. *de fideic.quæſtion.224.* ſecus autem, ſi emphyteuſis ſit deuoluta extraneis, vigore fideicommiſſi, quia tunc ratione nouæ inueſtituræ, ac immiſſionis in poſſeſſionem, debetur laudemium. idem Brun. citato conſilio, quem refert, & ſequitur Burg. ibidem.

4 Aduertendum tamen eſt, quod ſi hæres ſoluit laudemium, fideicommiſſarius in reſtitutione fideicommiſſi, aliam ſolutionem laudemij facere non debet: cum per fideicommiſſum ſuccedatur teſtatori, & non hæredi grauato. Burg. *citata inſp.n 5.* ex ſententia Solæ in Com.Ducat.Sabau. *de iur.emph.gloſ.1.n.21.*

5 Sed quomodo intelligatur illud, quod dictum eſt ſupra, ſi emphyteuſis ſit conceſſa pro ſe, & hæredibus ſuis quibuſcunque: Declarare oportet: Nam, ſi intelligeretur de extraneis hæredibus, & fideicommiſſariis, quod non teneantur ſoluere laudemium, eſſet contra ea, quæ ſæpe diximus, quod ex mutatione perſonæ nouæ, laudemium debetur: & ideo intelligendum eſt de ſuis hæredibus, qui ſunt ſucceſſuri, & comprehenſi in inueſtitura: cum in illis ſit quædam continuatio, & per conſequens, fideicommiſſarius non tenetur ſoluere laudemium: quia hæres ſuus, &

comprehenſus in inueſtitura non tenetur ſoluere lau-
demium, cum dominium non dicatur mutatum, ſed
continuatum: ſed ſi inſtitueretur hæres extraneus, vel
collateralis, non comprehenſus ſub inueſtitura, tunc
laudemium deberetur; & per conſequens, ſi fideicom-
miſſarius. Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol. 385. numer. 13.*
qui loquitur etiam in legatario, ſed de legatario di-
cemus infra *quæſt. 19.* Et eandem opinionem tenet
Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 31. in princ.* Salſo. *quæſt. 1.* &
plures cumulat Burg. *eod. tract. inſp. 32. numer. 5.* Et hæc
diſtinctio comprobatur, quod hæres, ex ſucceſſione
vniuerſali ab inteſtato, in bonis emphyteutæ non
debet ſoluere laudemium, quando ſcilicet ſucce-
* dunt filij, nepotes, vel alij comprehenſi in inueſtitu-
ra. Amad. qui de com. teſtatur *eod. tract. quæſt. 12. ver. & quo ad renouationem:* cum per dictam acquiſitionem, non
ſit mutatum dominium; & ideò non indiget noua
aeſtitura. Calc. *conſ. 3. numer. 24.* Dec. *conſ. 331. numer. 2.*
Burſat. *conſ. 137. numer. 49. volum. 2. & conſ. 18. numer. 4. lib. 1.*
Vbi dicit hoc procedere, etiam in filiu legitimato
per reſcriptum Principis, loquens in feudo, quod
non debeat ſoluere laudemium Eccleſiæ, ex ſenten-
tia Emil. *conſ. 132.* Burg. *inſp. 39. par. 2. in princ.* reprobata
opinione Clar. *in §. emphyteuſis quæſt. 31.* quod ſcilicet le-
gitimatus non ſuccedat in emphyteuſi Eccleſiaſtica,
in profana autem ſic. Sed de hoc videnda eſt *quæſt. 5. numer. 43. de ſucc. in bon. emph.* vbi eſt particularis mate-
ria. Secus ſi ſucceſſerit aliquis non comprehenſus in
inueſtitura, vt eſt extraneus, ſiue collateralis; quia
tunc ſoluere teneretur laudemium, ex quo eget noua
inueſtitura Burg. *dict. inſp. 39. numer. 2.* Et hanc opinio-
nem dicit, procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ
de ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos hære-
des, niſi eſſet conceſſa pro quibuſcunque hæredibus,
ex opinione Craſſ. *§. hæreditas, quæſt. 11. numer. 10. 11. & 12.*
vbi ampliat, ſi eſſet dictum, Et quibus dederit. Sed de
hac materia, emphyteuſis Eccleſiaſticæ conceſſæ pro
ſe, & hæredibus, & quibus dederit, videnda eſt *quæſt. 1. de contr. emph. numer. 5.* cum pluribus ſeq. vbi latè diximus: & prædictam diſtinctionem facit Burg. *dict. inſp. 32. numer. 5.* ſcilicet, ſi eſt hæres ſucceſſurus ab inteſtato
ipſi emphyteutæ, vel eſt de comprehenſis in inueſti-
tura: & tunc non tenetur ſoluere laudemium: Aut eſt
extraneus, vel collateralis, & debet ſoluere: qui alle-
gat ſuprad. Doctores, & alios cumulat, nempè Burſat.
conſil. 137. numer. 10. & ſeq. & numer. 31. volum. 2. Brun. *conſil. 44. numer. 11.* Pariſ. *conſ. 86. numer. 8. volum. 4.* Put. *de recent. feud. fol. 81. volum. 4. numer. 11.* & alios, Et hæc opinio com-
probatur, quia quando emphyteuſis eſt hæreditaria,
renouatio fieri debet hæredi, & non proximiori, vt
diximus *de renouat. qu. 1.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur, quando conceditur à Domino res allodialis in emphyteuſim, num. 1.

Amplia habere locum, ſi emphyteuſis reuerſa ad Dominum emanetur, nu. 5.

Declara quando emphyteuta ſubemphyteuticauit, vel ad liuellum conceſſit, nu. 6.

Declara 2. niſi adeſſet conſuetudo in contrarium, nu. 7.

Laudemium debetur ſolum, quando emphyteuta alienat, & non quando Dominus, nu. 2.

Laudemium debetur Domino, quia approbat pactum emphyteutæ alienantis, nu. 3.

Laudemium debetur Domino, ratione nouæ inueſtituræ, quam facit immittendo emphyteutam in poſſeſſionem rei alienatæ, num. 4.

PRæſens quæſtio vtilis, frequens, & digna annota-
tione eſt, Num ſcilicet Domino directo debeatur
laudemium, quando concedit in emphyteuſim rem
1 ſuam allodialem? Et non deberi, affirmat Amad. de
Ponte *de laud. quæſt. 31.* & Burg. *de laud. inſp. 31. in princ.* Et
ratio eſt, quod, cum laudemium ſit introductum à le-
ge vltima, *Cod. de iur. emph.* & eadem lex diſponat ſo-
lum, vt laudemium debeatur Domino, dum alienat
2 emphyteuta; ergo non debetur, quando Dominus
concedit in emphyteuſim: quia in iſto caſu ceſſat di-
ſpoſitio legis, argumento *l. 4. §. toties,* & ibi Bart. *ff. de*
3 *damn. inf. l.* Rom. *conſ. 197. in princ. ver. neque præmiſſa.* Affer-
tur etiam alia ratio, Quod laudemium debetur, quia
Dominus approbat factum emphyteutæ alienantis
emphyteuſim, vt per Soc. iun. *conſ. 70. num. 1. lib. 3.* Burſat.
conſil. 127. numer. 56. lib. 2. vbi de com. teſtatur. Surd. quia
* etiam hanc com. appellat *conſ. 84. num. 6.* Villalob. com.
op. litt. E, numer. 27. Amad. *quæſt. 1, in fine.* Burg. *eod. tract. p. 1. inſpec. 5. in princ.* Gab. *84. numer. 12. lib. 1.* Cephal. *conſ. 699. numer. 31.* In iſto autem caſu non approbat factum em-
4 phyteutæ: ergo &c. Præterea adduci poteſt etiam hæc
ratio, Quod laudemium debetur ratione nouæ inue-
ſtituræ, quam facit Dominus, immittendo nouum
emphyteutam in poſſeſſionem rei emphyteuticæ a-
lienatæ, per primum emphyteutam. Burſat. *conſ. 56. nu. 16. lib. 1.* Salſon. *de laud. prælud. 4.* Amad. *quæſt. 9.* Clar. *§. emphyteuſis, quæſt. 23. ver. vlterius quæro,* Cagn. *in l. 2. Cod. de pact. inter empt. & vend. numer. 237.* Gab. *conſ. 84. numer. 3. lib. 1.*
Redoan. *de reb. Eccl. non alien. quæſt. 11. nu. 13. fol. 380.* cum aliis
enumeratis per Burg. *dict. inſp. 5. numer. 6.* Quæ rationes
cum ceſſent in caſu huius quæſtionis, ſequitur, ſi Do-
minus ſiue Eccleſia concedat rem ſuam in emphy-
teuſim, vt non poſſit prætendere laudemium; & pro
hac opinione videnda etiam erunt, quæ in ſequ. quæ-
ſtione dicentur.

5 Amplia, vt habeat locum, quando aliquis emit à
Domino emphyteuſim locum, quando aliquis emit
à Domino emphyteuſim ad ſe reuerſam, & ipſi con-
ſolidatam; cum perinde habeatur, ac ſi noua eſſet
conceſſio; vt dicit Amad. citato loco, & Burg. *eadem inſp. 31.* ex ſententia Boer. *in Conſuet. Biturg. tit. des couſtumes, §. 17. fol. 46.* & faciunt, quæ dicemus in ſeq. q.

5 Declara prædicta, vt non habeant locum, quando
emphyteuta ſubemphyteuticauit, ſiue ad liuellum
conceſſit; quo caſu debetur laudemium, vt dixi *de cont. emph. quæſt. 10. numer. 10.* & tenet Salſon. *de laud. cellul. 2. numer. 13.* & Caldas *de emphyt. extinct. cap. 16. numer. 34.* Et
ratio eſt, quia hæc alienatio fieri non poteſt ſine con-
ſenſu Domini, vt late dixi *in ead. quæſt. 10.* ad quam te
remitto. Burg. *ead. inſpec. 31.* & vide etiam omnino infra
quæſt. 23. vbi approbatur diſt. Valaſc. *quæſt. 13. num. 12. de iur. emphyt.*

7 Declara ſecundo, niſi in loco adeſſet conſuetudo
in contrarium, quæ eſſet attendenda; cum etiam à
conſuetudine introduci poſſit, vt filij, nepotes, & alij
in inueſtitura comprehenſi debeant ſoluere laude-
mium. Burſat. *conſ. 137. numer. 53. lib. 2.* Burg. *inſpec. 16. par. 3. numer. 4.* & in donatione dixi *quæſt. 6. numer. 11.* & vide,
quæ ſupra dixi *quæſt. 1. numer. 5.* & alibi. Et in hac mea
Ciuitate vidi pluries ſolutum in hoc caſu laude-
mium, & quod ſeruat conſuetudo, attendendum eſt,
circa ſolutionem laudemij. Burſat. *dict. conſil. numer. 56.*
Sylueſt. *in ſumma, §. emphyteuſis, p. 1. numer. 28. ver. 4.* Burg.
eod. tract. p. 2. inſpec. 32. numer. 7. Soc. iun. *conſ. 80. numer. 22. cum duobus ſeq.*

QVÆ-

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur, quando petitur renouatio per proximiores, aut per emphyteutam, finita generatione, vel tempore, num. 1.

Declara non procedere, ſtante conſuetudine in contrarium, numer. 2.

Renouatio peti poteſt, tam ab Agnatis, quam Cognatis proximioribus, num. 3.

NVnc ſubnectemus quæſtionem memoriæ commendandam: nam eius materia eſt frequentiſſi-
1 ma; An ſcilicet laudemium debeatur quando emphyteuſis eſt finita & reuerſa ad Dominum, (iuxta ea, quæ diximus in tit. *de renouat. quæſt. 1.*) & proximiores, vel ipſemet emphyteuta, cui ad tempus fuit facta conceſſio, petunt renouationem? Et dicendum eſt, quod non debetur, ita tenet Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 12. ver. quinimmo*, quem ſequitur Burg. *ead. tract. par. 2. inſpec. 46. in princ.* Pro qua opinione faciunt omnes rationes, quas adduximus in præcedenti quæſtione:
2 Quæ opinio venit declaranda, niſi conſuetudo ſit in contrarium; quia illa ſeruari deberet; Et in hac patria mea ſemper vidi proximiores in renouatione ſoluere laudemium Domino directo; & ideo ſtante hac conſuetudine, non habebit locum opinio prædicta Amad. Nam ſtandum eſt conſuetudini, an laudemium ſit ſoluendum; cum minime ſint mutanda, quæ certam, & diutinam habuerunt obſeruantiam. Soc. iun. qui alios refert, *conſ. 70. num. 23. & ſeq. lib. 3.* Grat. *diſcep. forenſ. cap. 377. num. 19.*

3 Et quia in *quæſt. 1. num. 5. tit. de renouat.* tenuimus contra Clar. renouationem emphyteuſis poſſe peti tam ab Agnatis, quam Cognatis, modo ille qui petere debet, ſit proximior vltimi decedentis, emphyteutæ: nunc decreui apponere hic, & addere, quod eandem meam opinionem inueni poſteà tenuiſſe Dec. *conſ. 131. ver. tertio non obſtat*, vbi hanc opinionem communem
* appellat; & eum ſequitur Imol. *conſ. 27. numer. 3.* Ruin. *conſ. 12. numer. 20. & conſ. 151. numer. 18.* Rom. *conſ. 22.* loquens in matre, & Horat. Mandoſ. *limit. 6.* in Add. & nouiſſimè tenet Franc. Caldas *de renouat. emphyt. quæſt. 9. num. 14. ad finem.*

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur, quando emphyteuta locat ad longum tempus, num. 1.

Laudemium non debetur, ſi emphyteuta locat ad longum tempus commoditatem percipiendi fructus, niſi in fraudem fiat, num. 2.

Locatio facta ad vitam alicuius, dicitur ad longum tempus, numer. 3.

Laudemium debetur ex locatione facta ad vitam emphyteutæ, ibidem.

Laudemium non debetur, ſi conductor ad longum tempus alienat, num. 4.

DIximus in tit. *de alienat. quæſt. 1. nu. 75.* quod emphyteuta locans ad longum tempus emphyteuſim, ſine conſenſu Domini, cadit à iure ſuo. Quæro igitur, ſi emphyteuta locat ad longum tempus, an debeatur Domino directo laudemium? Et quòd debeatur, te-
1 net Spec. *de locato, § nunc aliqua, ver. 123. cum ſeq.* Alex. *conſ. 165. lib. 2.* Crauet. *conſ. 397. num. 10. volum. 5.* Rimin. iun. *conſ. 251. numer. 61.* Iaſ. *in l. fin. Cod. de iur. emph. numer. 2.* Dec. *conſ. 204. numer. 2.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien. fol 385. numer. 14. cum ſeq.* Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 29. numer. 16.* vbi dicit, ſi hæc locatio eſt alienatio, cur non debetur Domino laudemium? Idem tenet Salſon *de laud. Prælud. 4. numer. 18.* Amad. *eodem tract. quæſt. 34.* Caroc. *de locat. fol. 55. quæſt. 4. numer. 5.* Caualc. *deciſ. 45. numer. 65. in fine par. 1.* Tiraquell. *de retract. lign. § 1. gloſ. 14. numer. 82.* & alios refert Burg. *de laud. par. 2. inſpec. 58. numer. 5.* & Viui. *deciſ. 496. numer. 10.*
* *lib. 3.* Et cum inter Doctores nulla ſit controuerſia, quin hæc ſit alienatio, & vtilis dominij translatio, vt diximus *in Prælud. quæſt. 5. numer. 10.* Ideo non eſt mirum, ſi laudemium debetur, Et hanc opinionem tenet Rota, vt in recollectis per Paul. Rub. *deciſ. 14. in fine*, & Caldas *de emphyt. extin. cap. 16. numer. 38.* Quando autem dicatur facta locatio ad longum tempus, vide *in d. quæ. 1. num. 82.*

Contrarium tenet Boer. *dec. 234. circa finem*; ſed eius opinio eſt cont. com. op.

2 Sed quid, ſi locaret emphyteuta commoditatem ſolum percipiendi fructus ad longum tempus, (quod fieri poteſt, irrequiſito Domino, ſi tamen ſine fraude fiat, vt diximus *in dict. quæſt. 1. num. 309.*) an laudemium debeatur? Put. *de reint. feud. fol. 86. colum. 2. numer. 1. & ſeq.* tenet, quod non debeatur; Ea ratione motus, quia hæc non eſt alienatio; vt citato loco diximus; & ſequitur Salſon *de laud. dict. Præl. 4. numer. 25.* & Amad. *eadem quæſt. ver. quinimmo*, & Burg. *ead. inſpec. in fine.* Sed ſi appareret de aliqua fraude, tunc eſſet alienatio, & laudemium deberetur: vel ex coniecturis conſtaret, voluiſſe vendere rem ipſam, & non commoditatem: vt per Seraph. *deciſ. 932.* & videnda ſunt, quæ poſuimus *eadem quæſt. numer. 311. & ſeq. & numer. 89.* vbi retulimus aliquos Doctores, tenentes, quod præſumatur fraus, quando eſt facta locatio ad longum tempus, cum reſeruatione vtilis dominij: Et quando ſolum emphyteuta alienat fructus, laudemium non debeatur, tenet etiam Caldas *de emphyt. extinct. eod. in cap. 16. lib. 4. numer. 72.* & vide infrà *quæſt. 20.*

3 Et quia locatio ad vitam emphyteutæ, dicetur ad longum tempus. Clem. 1. *de reb. Eccleſ. non alien. cap. precariæ, 10. quæſt. 2.* Aret. *conſ. 55. numer. 2.* Dec. *conſ. 204. numer. 2. & ſequ.* Rimin. iun. *conſ. 234. numer. 70.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 4. numer. 11.* Couar. *var. reſolut. lib. 2. cap. 16. numer. 3.* cum aliis allegatis per Mant. ibidem, & vide *de alien. quæſt. 1. numer. 82.* & eſt com. opin. vt per Caroc. *de locat. fol. 53. quæſt. 2.* vbi infinitos congerit; Ideo, ex eadem ratione, tenendum eſt, ex huiuſmodi locatione, Domino directo deberi laudemium; ſed vide, quæ ſupra diximus *qu. 1. nu. 33.*

4 Sed aduertendum eſt, an conceſſio facta ſit emphyteutica, vel locatio ad longum tempus; quia, ſi eſt emphyteutica, abſque dubio, ex alienatione debetur laudemium, ex diſpoſitione *leg. fin. Cod. de iur. emph.* Si vero conceſſio non eſſet emphyteutica, ſed ad longum tempus, laudemium non deberetur, ex alienatione illius. Menoch. *de præſ. præſ. 103. numer. 8. lib. 3.* ibi, ex locatione non debetur laudemium. Burg. *de laud. par. 1. inſp. 5. numer. 17. & par. 2. inſp. vlt. numero primo.* Alex. *conſ. 23. numer. 7. lib. 5.* & ita tenet Rot. vt in recollectis per Paul. Rub. *deciſ. 14. numer. 2.* Quia laudemium ſoluitur ex ipſa natura contractus emphyteutici, cum qua non concurrit locatio perpetua, vt per Valaſc. *de iur. emph. quæſt. 29. numer. 15. ver. inferius*, & Gomez, *de contract. cap. 3. de locat. numero vndecimo.* Ex quibus

infertur, quod, ſi emphyteuta locaret ad longum tempus, deberetur Domino directo laudemium, vt ſupra dictum eſt; Si vero eſſet conductor ad longum tempus, vel in perpetuum, & non emphyteuta, & ipſe conductor locaret ad longum tempus, non deberetur laudemium. Nec obſtant, dicit Rot. *in eadem deciſ. 14. numer. 48.* ea, quæ dicunt Dec. *conſ. 204. numer. 2.* Boer. *deciſ. 234. numer. 1. & ſeq.* Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 34. numer. 1. & ſeq.* Burg. *de laud. par. 2. inſp. 58. numer. 16. & ſeq.* quia loquuntur de locatione perpetua rei emphyteuticæ, facta per emphyteutam; non autem de venditione rei in perpetuum locatæ, facta per conductorem.

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

Emphyteuta, ſi partem tantum rei emphyteutica alienat, debetur Domino laudemium, nu. 1.

Diximus in titulo *de alienat. queſtione prima num. 136.* quod emphyteuta ſecundum magis communem opinionem, non cadit à iure ſuo, ſi partem tantum alienat, ſed tantum cadit ab illa parte, quam alienauit. Quæritur modo, ſi partem tantum emphyteuta alienauit, an Domino debeatur laudemium,
1 pro illa parte? Burg. *inſpec. 34. in fine de laud. par. 2.* dicit, quod Soc. iun. *conſ. 70. nu. 8.* tenet non deberi; ſed credit, quod incuria Typographi addita ſit illa dictio, non; cum ibi Soc. dicat, quod emphyteuta vendente ius ſuum alteri in totum, vel in partem, ſolui debet laudemium; & eandem opinionem tenet ibi Burg. *eod. numer. 5. in princ.* & idem mihi videtur; quia cum ſit in libertate Domini declarare caducitatem pro illa parte alienata, cur ei non debeatur laudemium pro approbatione, & immiſſione in poſſeſſioné, quam facère debet Dominus, approbando factum emphyteutæ alienantis, & immittendo nouum emphyteutam in poſſeſſione rei emphyteuticæ alienatæ? Et diximus ſuprà *quæſt. 8. num. 2.*

QVÆSTIO XVIII.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur, ſi emphyteuta concedat in emphyteuſim ad 29. annos, vel aliud certum tempus, cum pacto ad renouandum, quoties caſus renouationis contigerit, n. 1.

Limita ſi emphyteuſis eſt conceſſa in perpetuum, cum pacto ad renouandum de 29. annis, in 29. annos, n. 2.

Svcceſſiuè quæro, Si emphyteuta concedat in emphyteuſim rem emphyteuticam ad 29. annos, vel aliud certum tempus, cum pacto ad renouandum,
1 pro certo annuo canone, an laudemium debeatur? Put. *de reinteg. pag. 76. colum. 1. num. 10.* tenet, quod debetur, & quoties caſus renouationis contigent, quem ſequitur Burg. *de laud. 35. par. 2. in princ.* Et ratio eſt, quia conceſſio facta fuit ad tempus 29. annorum, ideo vlterius procedere nequit; nam conceſſum ad tempus, poſt illud cenſetur denegatum; vt diximus *de contr. emph. quæſt. 33. numer. 1.* Etiam, ſi adeſſet pactum ad renouandum; quia illud pactum non tribuit aliquod ius reale, ſed actionem tantum perſonalem, ad factum, vt fiat renouatio, vt ibi *num. 2.* Ac etiam, ſi dictum eſſet de 29. in 29. annos perpetuò vſque ad tertiam generationem; nam per curſum 29. annorum dicitur emphyteuſis finita; & iſtud pactum intelligitur, modo renouetur, quod finitum eſt, vt in *eadem quæſt. numer. 7.* Et quamvis dubitari poſſit, laudemium non eſſe ſoluendum; cum hæc renouatio fieri debeat vigore primæ conceſſionis, potius, quam ex noua cauſa; quia à principio emphyteuta primus ſuum præſtitit conſenſum, (vt in pacto de retrouendendo dictum fuit, ſuprà *quæſt. 4. numer. 3.*) nihilominus, non ſibi præiudicauit in petendo laudemium, vt in ſimili de licentia data alienandi diximus ſuprà, *quæſt. 8. ampl. 4.* ſecundum communem opinionem, *numer. 7.* & hanc opinionem confirmat Burg. *inſpec. 36. par. 2. per totam, de laud.*

2 Limita tamen prædicta non habere locum, ſi emphyteuſis eſt conceſſa in perpetuum, renouanda, ſeu ad renouandum de 29. annis in 29. annos; quia tunc, cum ſit vnicus contractus, ſiue conceſſio, renouatio non requiritur ad ſubſtantiam contractus, ſed ad faciliorem probationem, vt diximus *in dicta quæſt. 33. nu. 8. & de renouat. qu. 1. nu. 14. ver. ſed declara;* & ſecundum hanc declarationem, dicit ibi Burg. in fine, procedere opinionem Amad. *qu. 12. ver. quoad finitam,* qui contrarium tenet in primo caſu.

QVÆSTIO XIX.

SVMMARIVM.

Emphyteuta non cadit à iure ſuo, legando emphyteuſim, irrequiſito Domino, n. 1.

Legatarius tenetur ſoluere laudemium, n. 2.

Sed diſtingue, n. 3.

Legatarius non tenetur ſoluere laudemium, quando adeſt conſuetudo, num. 4.

Emphyteuta, ſi totam ſuam hereditatem habeat in emphyteuſim, & inſtituat heredem vniuerſalem, & poſtea in eodem teſtamento leget aliquam rem. Legatarius ſolus ſoluere debet laudemium, n. 5.

His, quæ ſupra diximus, conſequens eſt addere, & inſpicere, An laudemium debeatur à legatario, quando ſcilicet emphyteuta legat rem emphyteuticam? Et præmittendum eſt, quod emphyteuta non
1 cadit à iure ſuo, legando rem emphyteuticam. Spec. *in §. nunc aliqua, ver. 112. de locat.* Salyc. *numer. 11.* Bald. *numer. 11.* Iaſ. *numer. 75. & ſeq. in leg. final. Codice de iur. emphyt.* Clar. *§. emphyteuſis quæſtion. 15.* Redoan. *de rebus Eccleſiæ non alien. fol. 519. numero 27. & ſeq.* & alios congerit. Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. limit. 14. in princ.* ſiue ſit emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſiue profana; dummodo, ſi eſt Eccleſiaſtica, legetur tali, in quem poſſit tranſire: vt de magis com. opin. teſtatur. Imol. *in l. vſufr. numer. 7. ff. ſolut. matr.* Alex. *conſil. 17. col. pen. vol. 5.* Curt. iun. *conſil. 130. num. 8.* Burg. *de laud. par. 2. inſpec. 48. numer. 4.* His præmiſſis dicimus, quod hanc quæſtionem tractat Spec. *eod. §. ver. 114.* vbi refert opiniones, & nihil firmat. Iaſ. autem mouens eandem quæſtionem, *numero 50. in ead. leg. fin.* refert, quod Gloſ. ibidem *in ver. æſtimationis*, tenet, quod legatarius tenetur ſoluere laudemium, nam in tex.
2 in ver. & ne auaritia, dicitur, quod quinquageſima debetur pretij, vel æſtimationis, & debet intelligi, pretij, ſcilicet, quando venditur, & æſtimationis, quando alio titulo lucratiuo, puta donationis, vel legati transfertur; & ipſe cum Gloſ. pertranſit, ex ſententia etiam Salyc. & Bald. Hanc quoque opinionem ſequitur Soc. iun. *conſil. 70. numero 28. lib. 3.* Hier. à Lauren. *deciſ. Auenion. 343. num. 3.* Buriat. *conſil. 137. volum. 2.*

volum. 2. numer. 19. Vinc. Franch. deciſ. 201. Bertran. conſil.
78. numero 1. parte 5. Villalob. commun. opin. ver. emphyteuta,
numero 73. Sum. Syluest. §. emphyteuſis numero 28. parte
prima Boer. in Conſuet. Biturg. tit. des coſtumes, §. 18. vbi de
comm. teſtatur. Salſon de laud. quæſt. 1. princ. numero primo,
& alij, quos refert idem Burg. ead. inſpect. numero
quinto, Redoan. eod. tractat. fol. 385. numero 13. qui alios
citat; Et pro hac opinione facit, quod donator tene-
tur ſoluere laudemium, vt diximus ſupra quæ-
ſtion. 6. & legatum eſt, quædam donatio. §. 1. Inſt. de
legat.

Et licet hæc videatur opinio indubitabilis: tamen
Salyc. & Bald. in d. l. fin. num. 11. ita diſtinguunt. Aut em-
phyteuſis eſt conceſſa, cum clauſula pro ſe, & hæredi-
3 bus, & ſucceſſoribus; & tunc legatarius non tenetur
petere nouam inueſtituram, nec laudemium ſoluere:
cum in prima inueſtitura ſit comprehenſus, Aut em-
phyteuta eſt inueſtitus pro ſe, & hæredibus tantum,
non adiecto illo verbo, ſucceſſoribus, & tunc ſubdi-
ſtinguunt. Aut emphyteuſis eſt priuati; & tunc laude-
mium ſolui debet per legatarium, ex quo noua indi-
get inueſtitura. Aut emphyteuſis eſt Eccleſiaſtica, &
tunc, ſi eſt legata extraneo, debetur laudemium: cum
non tranſeat ad extraneos hæredes: ſi autem, eſt le-
gata vni ex deſcendentibus proximiori in gradu, &
tunc laudemium non debetur: quia illud verbum,
hæredibus, verificatur in deſcendentibus: vt dixi
etiam plene in tit. de cont. emph. quæſt. 1. numer. 5. cum ſeq. ſe-
cundum magis com. opinionem: ſed, ſi eſſet adiecta
clauſula, Et cui dederit, tranſiret ad extraneos etiam:
vt ibi num. 7. & per conſequens facta conceſſione, cum
debitis ſolemnitatibus, vt ibi, legatarius in iſto caſu
non deberet ſoluere laudemium, cum ſit comprehen-
ſus in inueſtitura, vt in primo caſu diſtinctionis: Et
hæc diſtinctio Bald. & Salyc. approbatur a Brun. conſ.
44. nu. 11. & 13. Bertran. eod. conſ. 78. Amad. de Pont. quæſt. 31.
* & hanc eſſe receptam opinionem teſtatur Sola in
Com. Duc. Sabau. tit. de iur. emph. gloſ. 1. nu. 17. Salſon eod.
tractat. de form. locat. ad long. temp. nu. 5. & in prin. qu. princ. nu.
2. & cellul. 9. Subdens, non ſtatim mortuo teſtatore de-
beri laudemium: niſi demum aſſecuto legato: quæ
omnia refert Burg. inſp. & vide omnino infra qu. 31.
4 Limita, quando adeſſet conſuetudo in contrarium,
quod ex legato emphyteuſis non deberetur laude-
mium. Boer. d. §. 8. col. 2. ver. ſed dicta. Franch ead. dec. n. 5.
5 Hoc autem ſciendum eſt, quod, ſi quis habeat to-
tam ſuam hæreditatem emphyteuticam, & inſtituat
hæredem extraneum, & in eodem teſtamento legat
aliquam rem alicui extraneo, & hæres adiens hære-
ditatem, tradat rem legatam legatario, vnicum tan-
tum laudemium erit ſoluendum per legatarium, &
non per hæredem. Salſo. de laud. cellul. 7. num. 42. Burg. d.
inſpec. in fine.

QVÆSTIO XX.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur, ſi emphyteuta conſtituat vſumfructum in bonis emphyteuticis, num. 1.

QVæro, ſi emphyteuta conſtituat vſumfructum in re emphyteutica, an debeatur Domino laudemium? Et videbatur dicendum; quod ſic: cum hæc dicatur alienatio, ſecundum Redo. de reb. Eccl. non alien. fol. 18. num. 2. Clar. §. feudum qu. 37. in fine.

1 Contrarium tamen tenendum eſt: quia hæc non
eſt alienatio ipſius rei, ſed ſola vſusfructus tranſlatio;
idem Red. eod. tract. fol. 521. nu. 38. Hinc eſt, quod emphy-
teuta conſtituens vſumfructum in re emphyteutica,
irrequiſito Domino, non cadit à iure ſuo, vt probaui-
mus in tit. de alienat. quæſt. 1. num. 278. Nec alienans com-
moditatem percipiendi fructus, irrequiſito Domino,
cadit à iure ſuo; quia præſumitur retinere vtile do-
minium; vt etiam diximus in ead. qu. 1. nu. 309. Et aliis ra-
tionibus mouetur Marius Burg. de laud. inſpec. 54. parte
2. per totum, vbi tenet, quod in caſu iſto laudemium
non debeatur; Et hæc opinio comprobatur, quia ſu-
pra quæſtion. 16. numero ſecundo, tenemus, quod lau-
demium non debetur ex locatione commoditatis
percipiendi fructus ad longum tempus; & tenet etiam
Caldas de emphyt. extinct. lib. 4. cap. 16. num. 73. Quod intel-
ligendum aſſerit, niſi in fraudem Domini directi hoc
fieret, & diximus etiam d. quæſt. 16. num. 2.

QVÆSTIO XXI.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur vſufructuario, & non proprietario, numer. 1.

Vſufructuarius debet habere vtilitatem prouenientem ex re, vel propter rem, nu. 2.

Laudemia ſunt fructus ciuiles, nu. 3.

Laudemia continentur in vſufructu omnium bonorum, numero 4. & 5.

Maritus debet habere laudemium, quando eſt Dominus, ſiue vſufructuarius domini directi dotalis, num. 6.

Vxor debet laudemium, quando poſſidet emphyteuſim, vti paraphernalem, & extra dotem, nu. 7.

Proprietarius, & non vſufructuarius debet mittere in poſſeſſionem nouum emphyteutam, nu. 8.

Emphyteuſis in caſu caducitatis applicatur proprietario, & non vſufructuario, ſine tamen præiudicio lucri durante vſufructu, num. 9.

COnſequens eſt, vt videamus poſt præcedentem
quæſtionem, cui ſit ſoluendum laudemium, an
1 vſufructuario, an vero proprietario? Et quod debea-
tur vſufructuario, & non hæredi, tenet Ioan. Andr. ad
Spec. in §. nunc aliqua, de locato ver. 93. cuius ſententiam
ſequutus eſt Iaſ. in leg. fin. Codice de iure emphyt. numero 45.
vbi dicit. quod ita etiam tenuit Alber. de Roſan. &
eandem opinionem amplectuntur Guid. Pap. dec. 477.
numero 3. Franc. Marc. dec. 605. par. 1. Oldr. conſil. 24. per totum.
* Soc. iun. qui hanc appellat communem conſ. 70. num. 31.
Clar. §. emphyteuſis quæſtion. 13. in fine Burſat. conſ. 165. nu. 55.
volum. ſecundo, Crauet. conſil. 212. in fine. Menoch. conſil. 66.
numero 36. libr. 1. Alciat. conſil. 688. Bello. conſil. 6. numero 16.
Surd. conſil. 57. numero 25. Tiraq. de retract. lign. §. finis
numero 106. qui alios citat. Amad. de Pont. de laud. quæſt.
20. Salſon. cellul. 2. numero 12. Burg. de laud. inſpec. 4. parte
prima, numero 8. idem Surd. deciſ. 31. numero 12. qui pariter
de comm. teſtatur. Silueſ. in Sum. in ver. Emphyteuſis
quæſt. 21. Caldas de emphyt. extinct. cap. 10. numer. 40.
Mateſc. variar. reſolut. cap. 30. numero quinto libro primo.
Bonac. lib. moralium, par. 2. diſputat. 3. quæſt. 8. numer. 29.
Mouentur pluribus rationibus, & prima quia fru-
ctus eſt vtilitas ex re, vel propter rem proueniens;
2 meritò ad vſufructuarium hoc emolumentum per-
tinere debet, quorum rationem ſequitur Salſ. de laud.
dup. colum. 13. in fine. Dicens, quod laudemia ſunt fru-
ctus ciuiles: & Peregr. de fideicom. citato loco.
3 Secunda ratio eſt, quia vſusfructus eſt in bonis,
ſicut & laudemium, vt per Oldr. & Put. citatis lo-
cis, ſequitur Rim. iun. conſ. 481. numer. 123. & 131. volum. 5.

Tertia aſſertur ratio: quia in mutatione emphyteutæ
verſatur incommodum vſufructuarij, ne ſibi inuito
4 detur debitor, quem ſpernit; & ideo requiritur eius
conſenſus. Oldr. Put. & Rim. in eiſdem locis. Quarta
ratio, quia in vſufructu omnium bonorum, continen-
tur laudemia, cum ea dicantur fructus iurium, &
5 actionum. Menoch. *de praſ. lib. 4. praſ. 142. in fine.* Ex quo
infertur, quod, ſi maritus relinquat vxorem vſumfru-
ctuariam omnium bonorum, debentur ei laudemia.
Caſſan. *in Conſuet. Burgũ. des droitz. Rub. 4. §. 6. 8. poueren. in
fine.* Rim. iun. *conſ. 431. nu. 123. in fine.* Infertur etiam, quod
6 maritus, qui eſt Dominus, ſiue vſufructuarius directi
dominij dotalis, ipſe conſequitur laudemium: non
autem vxor. Boer. *in conſuet. Burg. tit. des coſtumes, §. 8. gloſ.
1. in fine*: ſecus autem, ſi vxor dominium directum
7 poſſidet, vti paraphernale: quia laudemium ſpectat
ad vxorem, non ad maritum. Bald. *conſ. 478. n. 1. volum. 5.*
Menoch. *de praſ. lib. 3. præſ. 8. in princ. deciſ. Anenton. 18. colum. 1.*
Et non eſt dubitandum de hoc, cum ſint bona extra
dotem.

8 Sed aduertendum eſt, quod in hoc caſu proprieta-
rius, & non vſufructuarius debet mittere in poſſeſſio-
nem nouum emphyteutam: quamvis ipſe debeat ha-
bere emolumentum laudemij, quia in caſu caducita-
tis, emphyteuſis applicatur proprietario. Iaſ. *in leg. fin.*
9 *Cod. de iur. emphyt. numer. 45.* Guid. Pap. *deciſ. 477. numer. 1.*
Franc. Marc. *deciſio. 605. par. 1.* Tiraquel. *in leg. ſi vnquam,
Cod. de reuocat. donat. & de retract. lign. §. finu numer. 109. &
206.* Salſo. *de laud. cellul. 2. numer. 16. eodem tractat. inſpect. 4.
par. 1. numer. 21.* Surd. *conſil. 57. nu. 23.* Et ideo in caſu deuo-
lutionis, ob canonem non ſolutum, inobſeruantiam,
alienationem, vel ob aliam cauſam, emphyteuſis de-
uoluitur Domino, & ei acquiritur: non autem vſu-
fructuario: ſecundum prædictos: tamen emolumen-
ta, ex re emphyteutica deuoluta obuenientia per-
tinent ad vſufructuarium, durante vſufructu. Decian.
conſil. 123. numer. 54. lib. 3. cum aliis adductis per Honded.
conſil. 86. num. 21. & 22. volum. 2. Surd. citato loco. Et ad Do-
minum directum pertinebit finito vſufructu, quo du-
rante, quoad lucrum, & canones applicatur emphy-
teuſis vſufructuario. Put. *de remi. feud. fol. 54. col. 4. num. 8.
& ſeq.* Amad. *de laud. quæſt. 20.* Bello. *conſ. 6. nu. 20.* ſupra al-
legato Burg. *d. inſpec. 4. nu. 22.* & diximus etiam *de ſucceſ.
in bon. emph. qu. 8. & qu. 13.*

QVÆSTIO XXII.

SVMMARIVM.

*Laudemium debet habere pater, & non filius, quando emphyteu-
ta alienat bona emphyteutica filij, nu. 1.*

*Fallit in caſibus, in quibus patri non quæritur vſusfructus, exem-
plum, num. 3.*

*Pater habet vſumfructum in bonis aduentitiis filiorum, nume-
ro 2.*

*Pater in bonis, in quibus non habet vſumfructum, habet tamen
commoditatem vſusfructus, niſi per teſtatorem eſſet expreſſe
prohibita, n. 4.*

Patri debetur laudemium, reſpectu commoditatis, n. 5.

*Emphyteuta nouus debet mitti in poſſeſſionem per filium proprie-
tarium, & ipſe debet facere inueſtituram, n. 6.*

SEquitur, vt videamus, An pater, vel filius debeat
habere laudemium, quando emphyteuſis eſt filij,
quoad proprietatem, & emphyteuta vult vendere
vtile dominium? Hæc quæſtio pendet ab illa quæſtio-
ne, quam poſuimus in titulo *de diuerſ. qu. emphyt. qu. 17.*
vbi tractauimus, An pater habeat vſumfructum in
1 bonis emphyteuticis filiorum. Et dicendum eſt, quod
debet conſequi laudemium, & non filius, quando fi-
lius eſt Dominus directus bonorum emphyteutico-
2 rum: quia ipſe eſt vſufructuarius bonorum aduenti-
tiorum filiorum, niſi ſint bona caſtrenſia, vel quaſi *l.
cum oportet, &* ibi Doctores omnes, *Cod. de bonis quæ lib. &
Inſt. per quas perſ. nob. acq. §. 1.* Suarez *in theſ. recep. ſent. in ver.
Pater, numer. 31.* Viui. *com. opin. 138. lib. 1.* Aſcan. Clem. *de pat.
pot. effect. 2. nu. 27.* vbi ponit ampliationes, & limitatio-
nes. Et per iſtam rationem, quod pater ſit vſufructua-
rius bonorum aduentitiorum filij. Burg. *de laud. inſpec.
4. par. 1. nu. 23.* tenet prædictam opinionem. Et pro hac
opinione faciunt, quæ dixi *de alienat. quæſt. 1. n. 325.* quod
pater recipiendo canonem, præiudicat filio Domino
directo.

3 Declara tamen, prædictam opinionem non habere
locum in bonis emphyteuticis, in quibus patri non
quæritur vſusfructus, vt in emphyteuſi dotali, vel
quando fuerit relicta emphyteuſis cum conditione,
vt patri non quærantur vſusfructus, aut eſſet relicta
pleno iure, cum fructibus, & in aliis caſibus de quibus
per eundem Clem. *dict. effect. 2. in limit.* & per Duen. *reg.
363.* & Burg. citato loco, & vide, quæ ſcripſimus *in dict.
quæſt. 17. & de ſolut. can. quæſt. 12.*

4 Aduertendum tamen eſt, quod pater in bonis, in
quibus non habet vſumfructum, nihilominus habet
commoditatem vſusfructus; vt per Cauale. *de vſufruct.
ſub numer. 179.* Clement. *dict. effect. num. 44.* Burg. *ead. inſpect.
numer. 27.* Ex qua commoditate poterit habere laude-
mium; vt tenet ibi Burg. Et in quibus conſiſtat hæc
5 commoditas, & eius effectus, videnda eſt *præd. quæſt. 17.
& de ſol. can quæſt. 12.* & melius *de var. quæſt. emph. quæſt. 17.
num. 4. & 8.* Quod etiam declaratur, niſi per teſtatorem
expreſſe eſſet prohibita commoditas acquiri ipſo pa-
tri vt per Angel. *in dict. §. 1. Inſt. per quas perſ. nob. acq.* Ioan.
Dilect. *de art. teſt. cautel. 16. in fine*, & Burg. citato loco.

6 Aduertendum quoque eſt, quod nouus emphy-
teuta debet mitti in poſſeſſionem emphyteuſis alie-
natæ per veterem emphyteutam, non per patrem,
ſed per filium; cum ipſe ſit proprietarius. Franc. Marc.
deciſ. 605. quem ſeq. Burg. *dicta inſpect. num. 24.* Et pro hac
opinione faciunt ea, quæ diximus in præcedenti
quæſtione in fine, quod proprietarius debet mittere
in poſſeſſionem nouum emphyteutam, & non vſu-
fructuarius, & ipſe debet facere inueſtituram.

QVÆSTIO XXIII.

SVMMARIVM.

*Laudemium debetur ſupremo Domino directo, & non emphy-
teutæ, qui de licentia ipſius ſubemphyteuticauit, & ſecundus
emphyteuta velit alienare, vel ſubemphyteuticare, n. 1.*

*Dominus directus, & non emphyteuta eſt requirendus, pro conſen-
ſu quando ſecundus velit vendere, vel ſubconcedere nu. 2.*

*Dominus directus ſupremus, & non emphyteuta declarat caduci-
tatem, nu. 3.*

*Emphyteuta, poſtquam emphyteuticauit de conſenſu Domini, nul-
lum vtile, neque directum dominium habet, nu. 4.*

*Emphyteuta transfert omne ius ſuum in ſecundum, quando hoc
expreſſit, nu. 5. & ibi exempla.*

*Laudemium, & ius canonis debetur primo emphyteutæ, quando
ſimpliciter conceſſit, & ſubemphyteuticauit, ſecundum
vnam opinionem, quod Auctori non placet, n. 6.*

Sed contrarium, n. 8.

*Laudemium debetur vtrique Domino, quando dubitatur, quis ſit
principalis, n. 7.*

*Laudemium debetur ſupremo Domino, quando emphyteuta ſub-
conceſ-*

conceſſit, & impoſuit ius canonis ei debendum, vltra primum ſupremo Domino debitum,nu.8.

Laudemium debetur vtrique Domino, quando conuentum eſt. vt ei debeatur,nu.9.

Laudemium debetur concedenti,quando conuentum eſt,vt ei præſtentur decem annua ſibi,& Titio certa pars fructuum, & idem,ſi certa pars fructuum concedenti debeatur,n.10.

PRoſequendo eandem materiam, Quibus ſcilicet laudemium ſit ſoluendum,ſi emphyteuta ſubemphyteuticauit de licentia Domini directi, & poſtea iſte ſecundus emphyteuta velit ſubconcedere, ſiue alienare eandem rem emphyteuticam, An debeatur Domino directo, & ſic ſupremo, & mediato;an vero primo emphyteutæ,& immediato,qui ſubemphyteuticauit? Hanc quæſt. primus formauit Spec. *in §. nunc aliqua, de locat. ver. 126.* vbi tenet,quod laudemium debetur primo, & ſupremo Domino cuius conſenſus requiritur,& ipſe debet nouum emphyteutam inducere in poſſeſſionem; ex ſententia Azonis. Deinde eandem quæſtionem repetiit Iaſ. *in leg. fin. Cod. de iur. emphyt .numer. 48.* qui ſequutus eſt opinionem Spec. & ante ipſum eandem ſententiam tenuerunt Salyc. & Bald.*in dict.l.fin.numer.9.* Dec. idem affirmat *conſ.160. numer.2.*Socin.iun.*conſ.70.num.6.lib.3.*Gozad.*conſ.56.num.9.* Ruin.*conſ.143.numer.9.* Clar. *§. feudum, quæſt.32. in fine.* Salſo,*de laud.quæſt.2.* Redoan. *de reb. Eccl. non alien.fol.379. numer.4.& 6.*Corb.*de cauſ.priu. ob non ſol. can. ampl. 20. numer.3.*Burg *de laud.inſpec. 4. par. 1. numer. 29.* qui alios re-
2 fert & Euer.in Centuria, *in loco à feudo ad emphyt. numer. 17.* Ratio autem, quare moti ſunt, eſt, quia primus,& ſupremus Dominus; non autem immediatus eſt re-
3 quitendus, pro conſenſu alienationis, ac immiſſionis in poſſeſſionem in perſonam noui emphyteutæ: ipſeque etiam declarat caducitatem; vt per Corb. *de cauſ.pri.ob alien. ampl. 24.* Menoch.*conſ.338.numer.3.& 5.* Soc.*conſ.256.numer.2.lib.2.*Put.*de reint.feud.cap.141.numer.3.* Ruin.*conſil.143.numer.9. volum. 1.* Valaſc. *de iur. emph. eod. numer. 25.* Bertaz. *conſ. cauil. 40. lib.1.numer.5.*dicens hanc eſſe communem opinionem, Clar.*dicta quæſt.32.* & diximus etiam *de alien.quæſt.1. numer.106.* & Euerard. citato loco. Et qoia etiam, cum ſubemphyteuticatio ſit facta, cum conſenſu Domini ſupremi, nullum vtile
4 dominium, neque directum remanet apud primum emphyteutam, ſed omne ius eſt tranſlatum in ſecundum emphyteutam; quia non poteſt dari vtile dominium vtilis dominij eiuſdem ſpeciei, & noo poteſt eſſe apud duos inſolidum, vt dicunt prædicti Doctores,& præcipuè Valaſc.*dict.quæſt. 13. numer. 11. ver. addunt.* Neque in primum emphyteutam remanent aliquæ reliquiæ (dicit Corb. d. cauſa ampl. 6.) quoad iura emphyteuſis,& perinde eſt,ac ſi nunquam fuiſſet emphyteuta, ſed ſolommodo quædam reliquiæ vtilis dominij, quæ non attenduntur,dicit Clar.*dict.quæſt.32.*
5 *in fine.* Cognoſcetur autem, primum emphyteutam tranſtuliſſe omne ius in ſecundum emphyteutam, quod habebat ſecundum,Valaſc.*ead.quæſt.num.12.ver.& idarco,* ſi hoc expreſſit, vel, ſi dicatur,quod ſit ſubrogatus ſecundus in locum primi, aut quod ponit in locum ſuum; & Domious directus eum, vt talem accipiat, & exigat penſionem ab eo, ex ſententia Soc. *conſ. 156.volum.3.lib.2.*& Ang.*in §.adeo,inſt.de locat.& cond.num.*
6 *7. in fine*, alioquin, ſi ſimpliciter ſubemphyteuticauit, cum conſenſu Domini, ſine dubio manet vtile dominium,& illud firmatur in accipientem,& tam laudemij,quam canonis ius haberi debet cum concedente, non autem cum Domino directo,& idem tenet Burg. *d.inſp.4.num.31.in fine,*dicens ita conſuluiſſe Feder. Scot. *conſ.26.n.6.*Sed nos in tit.*de cont.emph.q.10.n.9.*contrarium tenuimus, quod laudemium debeatur Domino directo, & ſupremo, Et ratio eſt, quia hæc ſubconceſſio, ſiue ſubemphyteuticatio fieri oon poteſt,ſine conſenſu Domini directi. & idem declarare debet caducitatem,vt ſupra diximus;ergo ei debetur laudemium,& ipſe debet nouum emphyteutam in poſſeſſionem inducere. Nec obſtare videtur ratio Valaſc. quia loquitur io feudo, & in Vaſallo, qui poteſt ſubinfeudare, ſine conſenſu Domini; nos autem loquimur in emphyteuſi, & emphyteuta, qui noo poteſt ſubemphyteuticare,ſioe conſenſu Domini directi,vt ex communi opinione tenuimus *in d.quæſt.10.in princ.*& ideo ei debetur laudemium,vt etiam probauimus ſupra *q.8.n.6.* vbi retulimus contrariam opinionem tenentes, cum cautela reſeruatoria laudemia, & *qu.14.n.6.*Et pro hac op.faciunt ea, quæ infra dicemus. Præterea in alienatione feudi, facienda per Vaſallum Vaſalli, requiritur conſenſus primi Domini, cui ſoluendum eſt laudemium, & non conſenſus Domini mediati, vt dicunt omnes *in c.1.§.illud quoque* & ibi Gloſ.*in ver.niſi irrequiſitus de proh.alien.feud.* per Feder.quos refert Euer. citato loco. Sed aduertendum eſt ,quod Rot.Rom. *dec.128.in prin.in recol.per Paul.Rub.*tenuit diſtinctionem Valaſc. *d. qu.13.n.12.*quod ſcilicet, Aut ſimpliciter cum conſenſu Domini ſubemphyteuticauit,& tunc laudemium,nec canones debentur Domino. Aut tranſtulit omne ius ſuum in ſecundum emphyteutam, & tunc Domino debebitur laudemium,& canones etiam, vt ſupra *n.5.* Et ideo recedendum erit ab opinione,quam tenuimus *in d.q.10.n.9.* ſupra *de contract.emph.* Nam pro hac diſtinctionemultum ſtringit illa ratio, quod apud primum emphyteutam remanet vtile dominium,& per rationem ſupra allegatam *quæſt.21.in princ.huc eod.tit.* Et ideò poſtquam emphyteuta alienauit emphyteuſim, cum conſenſu Domini, linea vendentis non amplius attenditur,ſed linea acquirentis. Rot *dec.182.nu.1.in recoll. per Paul. de Rub.* Et quando emphyteuta ceſſit omnia ſua iura, omneſque actiones, quas ipſe habet,& ſibi competere poſſunt,cum clauſula, Ad habendum,&c. verba iſta habent vim venditionis. Rot. *ead.dec.n.3.* Et non attenditur amplius linea emphyteutæ vendentis, & cedentis, ſed linea ementis, cum ipſe omne ſuum ius à ſe abdicauerit, illudque in emptorem, & ceſſionarium de conſenſu Domini tranſtulerit, vt in *ead.dec.num.4.*Et idem iudicandum erit,ſi emphyteuta cum conſenſu Domini ſublocauit emphyteuſim,cum clauſulis præd.ibidem *nu.7.*Sed ſi iuxta naturam ſublocationis retinere apud ſe aliquas reliquias maioris penſionis,ſeu partem rei ſublocatæ retineret,vel ſimilium;tunc penes ſublocatorem remaneret dominium vtile mediatū,& ſobalternum,& in emptoré commoditas percipiendi fructus, durante linea ipſius alienātis translata diceretur: & extincto iure datoris,extingueretur ius acceptoris. Sed aduertendum eſt, quod hæc intelliguntur, quando emphyteuta potuit cum conſenſu Domini alienare in præiudiciū ſucceſſorum, & in inueſtitura comprehēſorum,vt diximus,*de alien. qu.8.* Infertur ex prædictis, quod quemadmodum ex venditione emphyteuſis debetur Domino directo laudemium,vt ſæpè dictom eſt; ita etiam debetur ex iſta ſublocatione facta,cum clauſulis prædictis.

7 Sed quando dubitatur,quis ſit principalis,& antiquior Domious,tunc vtrique laudemium eſt ſoluendum,& vtriuſque conſenſus eſt requirendus. Iaſ.*in d. l.fin.num.48.in fine.* Redo.*ead.tract.fol.379.num.7.* Menoch. *conſ.226.numer.17.lib.3.*Burg.*ead. inſpec. numer. 33.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alien. ampl. 25.* Et idem dicendum eſt, ſi
8 Domious immediatus in ſubconceſſione, ſeu ſubemphyteuticatione de conſenſu Domini directi

impoſuiſſet ius canonis, ei quolibet anno debendum, vltra primum, mediato, & ſupremo Domino debitum; ac etiam pepigiſſet in caſu alienationis emphyteuſis, ei debere ſolui laudemium: quia in hoc caſu vtrique deberetur laudemium, ſtante dicta conuentione. Valaſc. *eadem quæſtion. 13. nu. 13.* Burg. *d. inſpec. num. 35.* qui allegat Redoan. *eodem loco, num. 5.* Rimin. iun. *conſil. primo num. 19.* Menoch. *conſ. 338. num. 16. 17. & 18.* Bertaz. *conſ. cauſ. 46. nu. 6. lib. 1.* & Scot. *eodem conſ. 26.* contra opinionem Amad. de Pont. & quod ex ſubemphyteuticatione facta, Domino conſentiente, debeatur laudemium, tenet etiam Caldas *de emphyt. extinct. c. 16. nu. 34.*

30 Sed ſi fiat conceſſio in emphyteuſim, vt concedenti præſtentur decem annua, iure canonis, & Titio certa fructuum pars, & emphyteuſis alienetur, laudemium debebitur concedenti, & non Titio. Iaſ. *eodem num. 46.* ex ſententia Spec. & Ioan. Fab. & idem tenet Redoan. citato loco. Idemque eſt ſtatuendum, ſi certa pars fructuum ipſi tantum concedenti debeatur. Burg. ibidem, ex opinione Amad. Pat. de Put. & Corb.

QVÆSTIO XXIV.

SVMMARIVM.

Dominus directus præfertur omnibus emere volentibus rem emphyteuticam, pro pretio inuento, nu. 1.

Laudemium non eſt ſoluendum, quando Dominus emere vult, numer. 2.

Laudemium non eſt ſoluendum, ſi emphyteuta emat dominium directum, vigore conuentionis, nu. 3.

Laudemium non tenetur ſoluere Dominus conductori, cui locauit emolumenta emphyteutica, ſi poſtea emat vtile dominium, ſi non eſt ſolitus ſoluere vectigal, alioquin ſecus, n. 4.

ACcidit aliquando, quod Dominus directus vult emere vtile dominium ab emphyteuta volenti
1 vendere, pro pretio ab aliis inuento, & præferri omnibus emere volentibus, vt poteſt, per text. *in l. fin. C. de iur. emph.* Guid. Pap. *deciſ. 411.* & diximus *de alien. quæſt. 1. in princ. & n. 5.* Quæritur, an idem Dominus poſſit in hoc caſu habere laudemium, & poſſit de pretio laudemium detrahere? Hanc quæſtionem, format Iaſ. *in d. l.*
2 *fin. nu. 43.* & ante ipſum formauit Alber. qui reſpondet, ex ſententia Odoft. laudemium non deberi, & hanc opinionem ſequitur Iaſ. ibi, & Redo. *de reb. Eccl. non alien. fol. 380. n. 13.* referens plures rationes; Quarum prima eſt, quia tex. *in dict. l. fin. in ver. & ne hac occaſione*, diſponit, quod, ſi Dominium vult emere, tantum ſoluere debet, quantum emphyteuta ab alio inuenit; quod non eſſet, ſi Dominus quinquageſimam retineret. Secunda ratio eſt, quia, cum quinquageſima ſoluatur Domino pro noua inueſtitura, & pro receptione noui emphyteutæ, in qua receptione fortè Domino id eſſet damno, propter mutationem perſonæ, & quia in hoc grauaretur, quia nouum debitorem inuitus reciperet, quod eſt contra ius commune, *leg. ſi mandato in princ. ff. mand.* & ideò laudemium non ſoluitur, quando Dominus emit, cum prædicta ceſſent, additur etiam tertia ratio, quia laudemium debet ſoluere emens, & non emphyteuta, vt dixi ſupra quæſt. 3. & ideo ſequeretur, vt à ſe ipſo exigeret laudemium, quod fieri non poteſt, & vna met perſona non poteſt eſſe debitrix, & creditrix, nec agens, & patiens *l. 1. & l. ſi adulta, C. de hered. act.* Prædictam quoque ſententiam ſequitur Pariſ. de Put. *de reint. feud. fol. 85. colum. 4. numer. 1.* Salſo, *de laud. Præludi. 4. num. 6.* Amad. *quæſt. 21. & 22.* Burg. *inſpec. 4. par. 1. num. 40. & ſeq. de laud.* qui alios refert & ſequitur Caldas *de emphyt. extinct. cap. 16. lib. 4. num. 71.* qui alios re-
3 fert; Et idem dicendum eſt, ſi emphyteuta emat dominium directum, vigore pacti inter eos initi. Burg. citato loco, ex ſententia Laud. de Pin. *conſ. 125. nu. 3.* Vn-
4 de infertur, quod, ſi Dominus locauit emolumenta emphyteutica, ſi poſtea emat ius emphyteuticum, & vtile dominium, non tenetur conductori ſoluere laudemium, ſi non eſt ſolitus ſoluere vectigal: alioquin ſecus. Amad. *quæſt. 21.* Salſo, *de for. locan. ad long. temp. nu. 3.* & Burg. ibid. *num. 42.*

QVÆSTIO XXV.

SVMMARIVM.

Laudemij partem ſoluere debet aliis condominis, quando vnus vult emere emphyteuſim, nu. 1.

Caducitatem declarare poteſt vnus ex condominis, quando eius conſenſus non fuit adhibitus pro ſua parte, n. 2.

Vnus ex condominis poteſt retinere partem ſuam, licet alij velint approbare alienationem, & habere laudemium, nu. 3.

Extenditur etiam, ſi emphyteuſis poſſideatur in communi, & pro indiuiſo, & ponitur exemplum, nu. 4.

Sed declara, niſi emptor integram rem offerat Domino, qui vult retinere, quia cogitur totum retinere, n. 5.

Et tunc debet ſoluere laudemium aliis condominis, nu. 6.

SI plures Domini directi ſunt, & vnus ex illis velit emere ab emphyteuta dominium vtile, an tenea-
1 tur aliis condominis ſoluere partem eis debitam laudemij? Et dicendum eſt, quod ſic, quam opinionem tenet Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 22. in fine & quæſt. 23. in princ.* & ſequitur Burg. *inſpec. 4. par. 1. n. 44. de laud.* quia, vnuſquiſque Dominorum poteſt agere ad caducitatem pro eius rata, quando conſenſus non eſt adhibitus, & emphyteuſis eſſet alienata de conſenſu vnius, cum eſſent plures; Et ideo pro parte illius Domini, cuius conſenſus non fuit requiſitus, locus eſt caduci-
* tati, prout eſt communis opinio, de qua per Roland. *conſ. 17. num. 5. volum. 2.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alienat. ampli. 21. 25.* Burg. *dict. inſpec. nu. 43.* & nos diximus in tit. *de alienat. quæſtion. 1. num. 73.* & quando ſunt plures condomini, laudemium pro rata, ſiue parte omnibus ſoluenda eſt, niſi eorum vnus ſit Dominus principalis, à quo omnes dependent. Caldas *de emphyt. extinct. lib. 4. cap. 16. numer. 85. ver. ſed hæc omnia*, Et quamvis Guid. Pap. *deciſ. 508.* velit, quod, ſi vnus eorum vult vti iure retentionis, reſtituto eius portionis pretio, alter vero vult ſoluto laudemio laudare alienationem emphyteuſis, non poſſit retinere pro ſua parte cum omnium rerum vnica tantum reputetur venditio, inſimul facta, quas non fuiſſet aliter nouus emphyteuta empturus, niſi omnes res inſimul comprehenſas haberet, ac præiudiciale eſſet cæteris condominis directis: tamen idem Guid. Pap. *in alia deciſ. 411. numer. 3. & ſing. 465.* vt refert, & ſequitur Tiraq. *de retract. lign. §. 23. gloſ. 2. numer. 4.* tenet oppoſitum; quia quilibet ex Dominis vti poteſt iure ſuo, & conſequenter eſt licita retentio pro ſua parte, non obſtante quod vnus velit laudare, & approbare venditionem, & conſequi laudemium; & hanc opinionem ſequitur Amad. *dict. quæſt. 23. ver. ad hanc* Franc. Marc. *deciſ. 575. part. 1.* Salſo, *quæſt. 3. princ. numer. 87.* Et idem Tiraq. *citato loco numer. 5.* extendit etiam habere locum, ſi pro indiuiſo, & in communi emphyteuſis poſſideatur; cum in primo caſu, Guid. Pap. *ead. deciſ. 508.* loquatur, quando quis vno

pretio

pretio emit plures res, quæ ſunt in dominio directo, quod non poreſt vnus Domlnorum partem retinere iure prçlationis; cuius opinio, vt dictum eſt, fuit reprobata; & ponit caſum, Si qois teneat in emphyteuſim quædam molendina à quodam capitulo, pro octaua parte, & à quibuſdam nobilibus pro aliis ſeptem par-
4 tibus, & emphyteuta vendit molendina, cum conſenſu Capituli, & nobilium, vno excepto, qui vult partem ſuam, quam etiam habet prò indiuiſo ſibl retinere, iure Domini, poterit id facere, nec poſſunt alij condomini, & conſortes eundem iure retentionis pro ſua parte impedire; & idem dicit ſentire Rip. *reſp.15.* quem ſequitur Marc. *deciſ.575.par.1.* Corb. *de cauſ.priuat.ob alien.*
5 *ampl.25.in fine.* Quam opinionem declarat idem Tiraq. *eod.tract.§.11.gloſ.7.nu.4.* quòd, ſi emptor ei totum, ſiue integram rem emptam offerat Domino, qui vult iure retentionis vti, tunc cogitur integram rem retinere, reſtituto pretio emptori: & ideo poterit dicere emptor, aut totam reuocetis, aut nihil; vbi plures concordantes allegat, quem ſequitur Burg. *citata inſpec.4.num.47.* &
6 in hoc caſu, quando vnus ex condominis vult vti iure prælationis, integram emphyteuſim retinendo; tenetur ſoluere laudemium conſortibus; deducta tamen laudemij portione ei contingente. Burg. loco citato *n. 48.* ex ſententia aliorum.

QVÆSTIO XXVI.

SVMMARIVM.

Laudemium non exactum, an debeatur Domino ſi vendat dominium ſuum directum n.1.

Laudemia ſunt fructus pendentes, & ſecundum Auctorem ſunt fructus ciuiles, n.2.

SI Dominus, cui debebatur laudemium, ex venditione facta per emphyteutam & poſtea vendat do-
1 minium ſuum directum non exacto laudemio, An illud debeatur Domino priori, qui ignorabat, an vero emptori? Hanc quæſtionem format Boer. *in Conſuet. Bitur. ſub tit. des coſtumes §.23.gloſ.1.col.2.* quem ſequitur Salſo. *de laud. dup. in fine,* licet ipſe dubitet; vbi tenet, quod laudemium debeatur Domino antiquiori, niſi illud nouo domino ceſſiſſet, quod in dubio præſumitur, niſi exceperit. Sed ſi ſciebat ipſi Domino priori debere, tunc in ſimul cenſetur venditum ius laudemij, & tenet Burg. *inſpec.4.par.1.num.46.de laud.* Quia laudemium, dum non eſt exactum, dicitur fructus pendens, ac co-
2 hærens Domino directo, ſecundum Surd. *conſ.84.num.4.* De qua opinione ego dubito: nam laudemia potius appellari debent fructus ciuiles prout canones, penſiones, cenſus reſponſiones, & ſimiles Menoch. *de recup. poſſ. remed.15.num.623.* Bertaz. *de clauſ.26.gloſ.13.nu.9.* & Rot. *in rec.p.1.dec.240.* & fructus ciuiles dicuntur, qui proueniunt ex re non producente naturaliter fructus, vt per Bart. *in l.ex diuerſo, num.1.ff.de rei vend.* Rot. *in recent.par.2. dec.278.numer.2.* & ideo merito inter eos laudemia computari debent. Sed cum penſiones non exactæ debeantur venditori, & non emptori, vt de communi teſtatur Gomez. *var.reſol.tom.2.cap.2.nu.11.in fine.* Bertaz. *de clauſ.clauſ.26.gloſ.13.num.9.* & Honded. *conſ.33. num.13.part.2.* ſequitur, quod nec laudemia debeantur, non exacta emptori. Et pro hac opinione faciunt, quæ ſupra diximus *quæſt. 11. numer.6.*

QVÆSTIO XXVII.

SVMMARIVM.

Variare non poteſt Dominus, petendo laudemium, ſi elegit viam prælationis & è contra, n.1.

Et habet locum, ſi minimam partem laudemij excepit, vel ſe compoſuerit, num.1.

Dominus recipiendo canonem ſibi præiudicauit in iure expellendi emphyteutam & cenſetur approbaſſe contractum alienationis, num.2.

SI Dominus directus elegit viam prælationis, & retentionis, & voluerit præferri aliis volentibus emere emphiteuſim, pro pretio inuento, an poſſit poſtea
1 variare, relicta via prælationis, & petere laudemium, & è contra? Tiraq. *de retract.lign.§.24.gloſ.vnica num.7.& vndecimo* tenet, quod non poſſit variare; & hoc antea tenuit Bal. *conſ.412.libr.1.in fine.* & ſequitur Salſo. *de laud. q.3.princ.nu.50.* vt per ſimplicem petitionem laudemij, etiam extraiudicialem, videtur Dominum elegiſſe, vt amplius rem ipſam emphiteuticam petere non poſſit. Et idem dicendum eſt, ſi Dominus receperit minimam partem laudemij, ex alienatione ſibi debiti, vel ſi ſe compoſuit ſuper ſoluendo laudemio, quia cenſetur renunciaſſe iuri prælationis, vt in ſimili diximus *de*
2 *alienat.q.1.lim.43.& de var.caduc.q.14.* quod per receptionem canonis, cenſetur Dominus approbaſſe contractum venditionis, & ſibi præiudicaſſe in iure expellendi emphyteutam.

QVÆSTIO XXVIII.

SVMMARIVM.

Laudemium debetur ſucceſſori in beneficio, ſi beneficiatus decedat laudemio non exacto, n.1.

Sed hodie pertinet ad Cameram Apoſtolicam, nu.6.

Fructus pendentes beneficij pertinent ad ſucceſſorem, nu.2.

Fructus non exacti pertinent ad ſucceſſorem in beneficio, nu.3.

Etiam adhibitis diligentiis.

Declara niſi beneficiatus habuiſſet facultatem diſponendi in vita de fructibus, n.4.

Declara 2. quod hodie pertinent ad Cameram Apoſtolicam, numero 6.

Penſiones decurſæ, an pertineant ad hæredes, vel ad ſucceſſorem, num.5.

Canones, & penſiones quomodo diuidi debent inter hæredes penſionarij, & Rectorem beneficij vel Cameram Apoſtolicam, & ſucceſſorem in Epiſcopatu, vel beneficio, n.7.

NEc debeo omittere aliam ſæpè contingentem quæſtionem. An ſcilicet, ſi Prælatus, ſiue beneficiatus, vel Rector decedat, non exacto laudemio, ſibi debito ex alienatione facta per emphyteutam, debeatur hæredibus, vel ſucceſſori in beneficio, ſiue Præla-
1 tura? Et dicendum eſt, quod ſucceſſori, & non hæredibus. Et ratio eſt, quia fructus pendentes beneficij pertinent ad ſucceſſorem, non ad hæredes defuncti, vt per
2 Gloſ. communiter receptam *in c.ſi propter, de reſcrip. & c.*
* *præſenti, de offic.ord.* Couar. *variar.reſolut.lib.1.c.15.n.12.* Ioſeph. Lud. *deciſ.Peruſ.33.nu.1.* Et fructus non percepti, non ſolum de iure communi pertinent ad ſucceſſorem, verum etiam, vigore Bullæ Iulij III. Conſt.9. Etiam, ſi dies ſolutionis venerit, & adhibitis diligentiis pro ipſorum exactione. Mareſc. *variar.reſolut.cap.2.lib.2.* Hond

conſ.85.n.6.& ſeq.lib.2. vbi plures refert teſtantes de communi: Licet hæc opinio non habeat locum in Prælato, vel beneficiato, qui habebat facultatem diſponendi in vita de fructibus, vt idem Hond. dicit in *eodem conſ. n.20.& in fine*, & diximus *de ſol.can.qu.15.* Et in ſpecie prædictam opinionem tenet Salſo. *de laud. dup.colum.pen. in*
3 *fine*. Aliam etiam affert rationem Burg. *de laud.inſp.4. par.1.n.56.* quia etiam nouus ſucceſſor tenetur inueſtire nouum emphyteutam de emphyteuſi, & conſequenter ei debetur laudemium. Nec poteſt opponi, quod
4 penſiones decurſæ, & non ſolutæ pertineant ad hæredes penſionarij. & ſic etiam deberet habere locum in Prælato, & beneficiato, quia penſio non eſt beneficium, & penſionarius eſt vſufructuarius in vita, & in morte: non autem beneficiatus: quia in vita eſt vſufructuarius, & in morte vſuarius: & ideò fructus non pertinent ad
5 eius hæredes: vt per infinitos, quos congerit Mareſc. *eodem cap.2.* & vide diſtinctionem, quam ponit Honded. *dict.conſ.85.nu.23.* quando tranſeat, & quando non, Caualc. *de vſuf.n.243.* & Mareſc. *var.reſol.lib.2.c.2.*

6 Sed aduertendum eſt, quod hodie in locum ſucceſſoris, fuit ſurrogata Camera Apoſtolica, per Conſtitutionem Pij IV. & aliorum Pontificum, cui applicantur, loco ſpoliorum, omnes fructus non exacti. Nauar. *de ſpol.cler.§.6.n.6.& §.7.in fine.* Redoan. *de ſpol.q.5.nu.5.& ſeq.* Ioſeph.Lud. *d.dec.33.nu.2.* Hond. *citato conſ.in fine.* Sed vbi Bulla Pij IV. & aliorum Sum.Pont. Conſtitut. non ſunt receptæ, & non adſunt Commiſſarij, ſeruabitur ius commune, & laudemium debebitur ſucceſſori, alias Cameræ Apoſtolicæ, & omnes alij fructus, vt dictum eſt, & vide, quæ ſcripſimus in *d.qu.15.* & Redo. *d. cap.5.* per totum.

7 Sed dubium oritur, Quomodo diuidi debeant penſiones, ſiue canones inter hæredes penſionarij, & Rectorem beneficij, & inter Cameram Apoſtolicam, & ſucceſſorem beneficij, ſiue Epiſcopatus? Et quidem pro rata temporis diuidendi ſunt, ſicut de fructibus rei, qui quotidie percipiuntur pro habitatione domus, operibus ſeruorum, vſu nauis, horto, vectigalibus, gabellis, & ſimilibus; licet commodioris exactionis, & ſolutionis gratia, ſit deſtinata ſolutio ad certum tempus: vt per Caualcan. *de vſufruct.loco citato*, & Hond. eodem conſ. per totum.

QVÆSTIO XXIX.

SVMMARIVM.

Laudemium an debeatur Domino directo per renunciationem factam ab emphyteuta de emphyteuſi, n.1.

Renunciatio dicitur donatio, n.2.

Emphyteuta renuncians emphyteuſim extraneo, irrequiſito Domino non cadit à iure ſuo, nu.3.

Emphyteuta renuncians emphyteuſi, inuito Domino non liberatur à ſolutione canonis, nu.4.

Laudemium non debetur per renunciationem factam extraneo in inueſtitura comprehenſo, nu.5.

NOn erit prætereunda alia quæſtio, An per renunciationem factam per emphyteutam, debeatur
1 Domino directo laudemium, cum renunciatio ſit ſpecies alienationis, vt per Redo. *de reb. Eccl.non alien.fol.14.* In hac quæſtione plures conſiderandi ſunt caſus. Primus eſt, ſi cedatur emphyteuſis Domino, vel renuncietur: & tunc clarum eſt, quod nullum laudemium debetur, quemadmodum diximus, quando Dominus vult emere vtile dominium, & præferri, ſupra *qu.24.* Burg. *inſpec.28.num.2.par.2.& inſpec.4.n.41.par.1.de laud.* Et hoc intelligitur, ſi Domini conſenſus interueniat, vel ſubſequatur; quia eo inuito non poteſt fieri renunciatio, vt diximus *de renunc.q.5.* & infra dicetur. Secundus caſus eſt, quando vult renunciare extraneo, & tunc laudemium debetur; quia hæc dicitur alienatio, vt colligitur ex tex.cum Gloſ. *in ver.æſtimatione, in l.fin.C.de iur.emph.* Et hanc opinionem tenet Burg. ex ſententia aliorum *inſpect.28.nu.3.par.2.eodem tractat.* Quam opinionem Ego quoque ſequor, per ea, quæ ſupra diximus *qu.6.* in caſu donationis: non quidem ex alia ratione eiuſdem Burg. ibidem, *nu.4.* quod emphiteuta renuncians emphiteuſim extraneo, irrequiſito Domino, cadit à iure ſuo: Quia renunciatio dicitur donatio. Mant. *de tacit.lib.13.tit.5.nu.15.* & cum ſit gratuita, erit donatio. Caroc. *dec.62.nu.3.* Sed emphyteuta donans emphyteuſim, non cadit à iure ſuo, Domino irrequiſito, vt diximus *de alienat.qu.1.limit.16.* ergo, &c. Præterea rationes, quas ponunt Doctores, ex quibus emphyteuta donans ſine licentia Domini, non cadat à iure ſuo, (vt per Corb. *de cauſ.priuat. ob alien.limit.13.* & per Mant. *eod. tract.lib.22.tit.28.nu.56.& ſeq.*) militant etiam renuncia-
3 tione; & ideo idem ius eſt ſtatuendum, *l.illud ff.ad leg. Aquil.cap.tranſlato, de Conſt.* ergo emphyteuta renuncians emphyteuſim extraneo, non cadit à iure ſuo: Tertius caſus, quando emphyteuta renunciauit emphyteuſi, inuito Domino, tunc laudemium non debetur: quia renunciatio eſt inualida, & nullum effectum producere poteſt, nec ratificari ab ipſo poteſt, cum non ſit eius nomine facta. Corb. *de cauſ.priuat.ob renum.n.5.* Teſſ. *decif. 20.n.2.* Suarez. *in theſ.recept.ſent.litt.E.nu.94.* & plures allegauimus in *dict.qu.5.* Vnde ſequitur, quod emphyteuſis remanet pænes ipſum renunciantem, vt per Corb. ibi
4 *n.6.* & conſequenter laudemium non debetur. Nec per dictam renunciationem, emphiteuta liberatur à canonis ſolutione. Corb. *de cauſ.priuat.ob non ſol.can.ampl.11.n.5.* Surd. *de alim.tit.9 qu.23.nu.24.* vbi de magis com. teſtatur Burg. *dict.inſpec.n.7.* qui alios refert, & diximus etiam in tit. *de ſol. can.q.1.n.93.*

5 Aduertendum tamen eſt, quod laudemium non debetur, ſi renunciatio ſit facta extraneo, qui ſit de comprehenſis in inueſtitura, maxime ſi inter emphiteutam renunciantem, & acquirentem eſſet locus iuri accreſcendi. Burſat. *conſ.237.num.6.vol.2.* Burg. *dict.inſp.28. num.3.*

QVÆSTIO XXX.

SVMMARIVM.

Dominus directus poteſt vendere ius ſuum inuito vſufructuario, numer.1.

Laudemium non debetur, ſi Dominus directus vendat proprietatem alteri, vel cedat vſufructuario, nu.2.

Declara niſi prius emptor emiſſet proprietatem, poſtea vſumfructum, n.4.

Quod intellige quando incontinenti, non autem ex interuallo, numer.5.

Laudemium vt debeatur requiritur, vt emphyteuta vendat dominium vtile, n.3.

Vſufructuarius, ſi vendat ius ſuum, an laudemium debeatur, numer.6.

POteſt aliquando contingere, quod vnus ſit proprietarius, & alter vſufructuarius emphyteuſis, & Dominus vendat proprietatem alteri, quod fieri po-
1 teſt, etiam inuito vſufructuario, vt diximus *de alien.q.1. n.305.* vel etiam proprietarius cedet vſufructuario dominium directum, An ex tali alienatione debeatur Domino

Domino laudemium? Amad. de Pont. *de laud. quæſt. 40.*
tenet, quod non, quem ſequitur Burg. *eod. tract. inſpec. 36.*
2 *n. 1. par. 2.* Ex ea ratione, quia proprietarius, cum nudam
habeat proprietatem, & vſusfructus ad alium perti-
neat, dicitur ciuiliter dumtaxat poſſidere. *§. vſusfru. ius*
3 *ad Inſt. de vſufruc.* & vt laudemium debeatur, requiritur,
vt emphyteuta vendat ſuum dominium vtile *l. fin. Cod.*
de iur. emphyt. ſequitur, quod laudemium non debea-
tur. Et pro hac opinione faciunt ea, quæ diximus ſu-
pra *q. 14. n. 2. & ſeq.*

4 Declaratur tamen, ſi primo quis emiſſet proprieta-
tem, & poſtea vſumfructum; quia tunc ex pretio pro-
prietatis, & vſusfructus, laudemium ſoluendum eſſet.
Salſo. *de laud. cellul. 2. in fin. & cellul. 6. num. 25.* cum iſto caſu
conſolidetur proprietas, cum vſufructu, & emptor ha-
bet dominium vtile integre emphyteuſis; Quod ego
intelligerem, quando incontinenti venditur proprie-
tas, & vſusfructus; ſed ſi ex interuallo, non debeatur:
quia venditor tranſtulit omne ius in emptorem, &
laudemium eſt ius cohærens domino directo: vt per
Surd *conſ. 84. numer. 4.* ſequitur, quod ipſe vendens non
poteſt accipere laudemium: cum ius etiam percipien-
di laudemium ſit venditum, vt dixi ſupra *quæſt.*
26.

5 Sed, ſi vſufructuarius vendat ius ſuum extraneo,
quod habet in re emphyteutica, An in caſu iſto debea-
tur laudemium? Burg. *ead. inſpec. tenet*, quod non: quia
per talem venditionem cenſetur tantummodo vendi-
ta commoditas fructuum colligendorum. Sed pro hac
quæſtione videnda ſunt, quæ diximus in tit. *de alien. q.*
1. limit. 37. & vide ſupra *q. 16. n. 2.*

QVÆSTIO XXXI.

SVMMARIVM.

Fiſcus in caſibus, in quibus ſuccedit in emphiteuſi, debet ſoluere laudemium, n. 1.

Fiſcus in caſibus, in quibus non reperitur priuilegiatus, reputatur priuatus, n. 2.

Fiſcus dicitur bonorum poſſeſſor, & loco hæredis habetur, & bona tranſeunt in ipſum, cum onere ſuo, n. 3.

Fiſcus tenetur ſoluere canonem, alias cadit à iure ſuo, nu. 3.

Fiſcus habetur loco extranei hæredis, nu. 4.

Heres, an teneatur ſoluere laudemium, diſtingue, vt nu. 5.

Fiſcus, & Eccleſia æquiparantur, n. 6.

Eccleſia debet ſoluere laudemium, n. 7. & etiam pupillus, ibidem.

IN titulo *de ſucc. in bon. emphit. qu. 4.* tractauimus, an, &
quando Fiſcus ſuccedat in bonis emphiteuticis, &
bona emphiteutica confiſcari poſſint. Nunc opportu-
nè videndum eſt, An in caſibus, in quibus ſuccedere
poteſt Fiſcus, debeat ſoluere Domino directo laude-
mium? Et dicendum eſt, quod ſic: quia in hoc non re-
peritur priuilegiatus. Tiraq. *de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. nu.*
100. Ceph. *conſ. 605. n. 53. vol. 4.* Mart. Laud. *in tract. de Fiſco, qu.*
9. nu. 163. cum aliis relatis per Burg. *de laudem. par. 2. inſpec.*
38. n. 2. Secundo, quia Fiſcus dicitur bonorum poſſeſſor,
& loco hæredis habetur, & ideo bona in eum tran-
ſeunt, cum onere ſuo. Craſſ. *§ hæredit. u. q. 5. n. 3. cum ſequen-*
tibus; & tenetur ſoluere canonem, alias caderet à iure
ſuo. Peregr. *de iur. Fiſc. lib. 6. tit. 1. n. 25. fol. 485.* cum aliis alle-
gatis per Burg. *dict. inſp. n. 5.* & vid. *de ſucc. in bon. emph. q. 4.*
n. 1. in fine. Tertio Fiſcus, cui deuoluuntur bona, ex con-
fiſcatione, habetur loco extranei hæredis, & ſucceſſo-
ris. Corb. qui plures allegat, *de cauſ. priu. ob mort. ciuil. ampl.*
40. Surd. *de aliment. tit. 1. q. 31. nu. 8.* Viu. *comm. opin. lib. 2. op. 129.*
Ceph. *conſ. 400. num. 10. vol. 3.* Sed hæres extraneus tenetur
5 ſoluere laudemium, vt colligitur ex diſtinctione, quam
faciunt Doctores infra citandi: qui ita diſtinguunt,
quando emphiteuſis eſt conceſſa pro hæredibus ipſius
emphiteutæ, & tunc, Aut in ea inſtituitur hæres ali-
quis, qui eſt legitimus ſucceſſor emphiteutæ ab inte-
ſtato, vel eſt de comprehenſis ſub inueſtitura; & tunc
non ſoluitur laudemium; quia non eget renouatione
inueſtituræ; cum ſit eadem perſona cum defuncto, ne-
que dicitur mutatum dominium, ſed continuatum; &
eſt alienatio neceſſaria, vt dicit Bertran. *conſ. 221. n. numer. 1.*
par. 1. Burſat. *conſ. 137. n. 34. vol. 2.* Amad. de Pont. *de laud. qu.*
31. in princ. Salſo. *q. 1. princ. n. 2. & ſeq.* Aut inſtituitur hæres
extraneus, vel collateralis, non comprehenſus in inue-
ſtitura, & tunc laudemium erit ſoluendum. Amad. *d. q.*
31. Brun. *conſ. 34. n. 1.* Salſo. *eod. tract. de ſor. locat. ad long. temp.*
n. 5. Pariſ. *conſ. 86. n. 8. & ſeq. vol. 4.* Put. *de reint. feud. fol. 85. col. 4.*
n. 11. Red. *de reb. Eccl. non alien. fol. 385. n. 13.* Burſat. *d. conſ. 137. n.*
19. & ſeq. vol. 2. Sylueſ. in Summa. *§. emphiteuſis, n. 26. ver. 1.*
par. 1. Bonac. lib. mora. *par. 2. diſp. 3. qu. 8. punc. 2. nu. 27. fol. 250.*
Burg. *eod. tract. inſp. 32. n. 5. par. 2.* Et de hoc diximus ſupra,
q. 13. & q. 19. n. 3. Et quando pater poſſit inſtituere, vel le-
gare, vide *de cont. emph. q. 24. & de ſucc. in bon. emphit. qu. 13.* Et
6 dictum laudemium debetur ratione confirmationis
emphiteuſis, & præſtationis conſenſus ad nouam in-
ueſtituram, quam debet facere Dominus hæredi inſti-
tuto; & tali caſu dicitur alienatio. Redoa. *eod. tractat. fol.*
32. nu. 2. Niſi tamen conſuetudo eſſet in contrarium, vt
dicit Sylueſ. citato loco, & Burſ. *eod. conſ. num. 56.* Quarta
ratio affertur, quia Fiſcus, & Eccleſia æquiparantur vt
docet Euerard. in *Cent. in loco à Fiſco ad Eccleſiam*, & Tiraq.
7 *de priuil. pia cauſa priuil. 143.* Sed Eccleſia emens emphi-
teuſim, tenetur ſoluere laudemium; vt per Boer. *deciſ.*
231. n. 2. Menoch. *conſ. 444. n. 53. volum. 5.* & Burg. *eod. tractat.*
inſp. 3. nu. 16. par. 1. Ergo, & Fiſcus ſoluere debet; quemad-
modum etiam tenetur ſoluere laudemium pupillus,
ſiue eius tutor, emens emphiteuſim. idem Burg. *citata*
inſp. nu. 27. Quia etiam ob non ſolutum canonem cadit
à iure ſuo, vt per Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl.*
29. & nos diximus *de ſol. can. q. 1.*

QVÆSTIO XXXII.

SVMMARIVM.

Laudemium non eſt ſoluendum, ſi emphyteuta cui bona emphyteutica fuerunt confiſcata reſtituatur à principe, nu. 1.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, & recuperatio priſtini loci cum omnibus ſuis connexis, & dependentibus, & omnimoda, integraque repoſitio, nu. 2.

Reſtitutus recuperat bona feudalia, & emphyteutica, etiam, ſi alius fuit inueſtitus, nu. 3.

VIdimus in præcedenti, an Fiſcus teneatur ſoluere
laudemium, quando bona ſunt confiſcata emphi-
1 teutæ. Nunc videndum, ſi emphiteuta, cui bona em-
phiteutica fuerunt confiſcata, & à Principe habuerit
gratiam, & fuerit reſtitutus ad dicta bona, teneatur ſol-
uere laudemium? Philip. Prop. in addit. ad Ioan. Mo-
nach. *in cap. 1. n. 7. de in integ. reſt.* tenet quod non, quem re-
fert, & ſequitur Boer. *dec. 279. in fine.* idem tenet Peregr.
de iur. Fiſc. tit. ban. & damn. reſt. nu. 64. & Burg. *de laud. inſp. 19.*
par. 2. Et ratio eſt; quia cum emphiteuta fuerit reſtitu-
tus, & reſtitutio ſit in priſtinum ſtatum repoſitio, &
priſtinum locum recuperare, cum omnibus ſuis con-
2 nexis, & dependentibus, & ſit omnimoda, integraque
reductio, & repoſitio. (Tiraq *de retract. lign. §. 32. gloſ. vni-*
ca. n. 69 Dec. & Cagn. *in l. in condemnatione, §. cum verbum, ff.*
de reg. iur. Caualc. *14. par. 1. nu. 1.*) ideo ſequitur, quod non

3 debeat ſoluere laudemium. Et quod non reſtitutus re-
cuperat bona feudalia, & emphiteutica, etiam, ſi à Pa-
pa fuerit alius inueſtitus, tenet Natt. *conſil. 47. numero
5. & 6.*

QVÆSTIO XXXIII.

SVMMARIVM.

Emphiteuta poteſt irrequiſito Domino dare in feudum, numero primo.

Sed iſte Vaſallus debet ſoluere Domino directo laudemium, numero ſecundo.

Laudemium non debetur in alienatione feudi, niſi conſuetudo adſit in contrarium, n. 3.

DIximus in titulo de *alienat. quæſtion. 1. num. 313.* quod
emphiteuta poteſt irrequiſito Domino, dare in
1 feudum rem emphiteuticam, per rationes, quas affert
Spec. *in tit. de locat. §. nunc aliqua, ver. 129.* quem ſequitur
Iaſ. *in l. fin. nu. 111. C. de iur. emph.* Red. *de reb. Eccl. non alien. ſol.
520. nu. 35.* Corb. *de cauſ. priuat. ob alienat. limit. 27.* vbi etiam
dicunt, quod ſicut poteſt donare; ita etiam dare in feu-
dum, irrequiſito Domino, vt dicit etiam nouiſſime
Burg. *de laud. inſp. 22. nu. 2.* Modo quæritur, An iſte Vaſal-
lus, & ſic extraneus, non comprehenſus in inueſtitura
debeat ſoluere laudemium Domino directo? Dicen-
dum eſt, quod ſic; quemadmodum donatarius debet
2 pariter ſoluere laudemium, vt diximus in *d. q. 1. nu. 225.
& ſupra quæſt. 6.* ratione nouæ inueſtituræ: Et ita tenet
Burg. *ead. inſp.* Et in caſu dictæ conceſſionis teneo,
quod obſeruari debeant ea, quæ diximus in *d. quæ-
ſtion. 1. numer. 220.* cum multis aliis ſeq. quia eadem ratio
militat in datione in feudum, quæ habet locum in
donatione.

3 Quamuis laudemium non debeatur, quando feu-
dum venditur, niſi conſuetudo adſit in contrarium.
Valaſc. *de iur. emphyt. quæſtion. 39.* Guid. Pap. *quæſtion. 415.*
Caldas *de emphit. extinct. lib. 4. cap. 16. numero 84. ver. decimo
nono;* Et eſt vna ex differentiis inter feudum, & emphy-
teuſim.

QVÆSTIO XXXIV.

SVMMARIVM.

Conſentiens alienationi rei ſuæ, dicitur alienare, n. 1.

Declara quando non eſſet prohibitus alienare, vt ſi eſſet minor, mulier, vel ſimilis, num. 8.

Declara 2. non habere locum, ſi conſentiat ratione officij, numero nono.

Conſentire, & actum celebrare paria ſunt, n. 2.

Conſentiens tacite alienationi rei ſuæ, dicitur alienare, numero tertio.

Declara, quando vltra tacitum conſenſum interueniat aliquis actus poſitiuus pretij, ſcilicet, vel quid ſimile, numero quarto.

Laudemium an debeatur per conſenſum expreſſum alienationi emphyteuſis, aut per tacitum, n. 5.

Per tacitum conſenſum, quando interueniat aliquis actus poſitiuus transfertur emphyteuſis in acquirentem, & per expreſſum etiam transfertur; ſecus in tacito, ſi non interueniat actus poſitiuus, n. 6.

Conſenſus non validat alienationem in præiudicium emphyteutæ conſentientis alienationi, ſi pretium non eſt conſequutus, & quomodo intelligatur, n. 7.

COnſentiens alienationi rei ſuæ, dicitur alienare,
& illam perdit. Tiber. Decian. *reſp. 60. nu. 12. volum. 1.*
1 Becc. *conſ. 24. n. 1.* Redo. *de reb. Eccl. non alien. ſol. 11. n. 1. & ſeq.*
Gabr. *conſ. 72. in princ. lib. 1.* vbi teſtatur hanc eſſe com. op.
* Ceph. *conſ. 392. n. 22.* Caroc. *de locat. ſol. 50. q. 2. nu. 3.* qui alios
refert. Corb. *de cauſ. priuat.* ex eo, quod emphyt. par. in
2 principio; à pari enim procedunt actum celebrare, &
ei conſentire. Tiraq. *de ret. lign. §. 1. gloſ. 9. numero 137.* &
alios allegat Burg. *de laud. inſp. 27. par. 2. numero ſeptimo,* &
nos diximus in tit. *de renunc. quæſtion. octaua, & quæ-
ſtion. 1. de alien.*

3 Ampliatur hæc opinio, vt habeat locum, etiam, ſi
tacite conſentiat ſcienter, vt quando fuiſſet præſens
alienationi emphiteuſis, & ſcienter tacuiſſet; maxime,
ſi poterat actum alienationis impedire: quòd intelli-
4 gitur, ſi vltra tacitum conſenſum, interueniat aliquis
actus poſitiuus. Cacher. *deciſ. Ped. 132.* Caroc. *de locat. ſol. 51.
num. 3. q. 3.* Burſat. *conſ. 355. nu. 33. lib. 4.* vt puta, quando poſt
conſenſum, concurrat receptio pretij, vel quid ſimile.
Crauet. *de antiq. temp. ver. viſo de verbis nu. 23. pag. 51. & conſ. 33.
num. 19.* Natt. *conſil. 131. nu n. 4.* Mant. *de tacit. lib. 10. tit. 3. num. 5.*
cum aliis congeſtis per Burg. *d. inſpec. numero nono &
ſeq.*

5 His præmiſſis, Quæritur, An per iſtum con-
ſenſum, ſiue expreſſum, ſiue tacitum debeatur
Domino laudemium: Et omiſſis argumentis, quæ
in contrarium adduci poſſunt, quod laudemium
debeatur: quia, ex iſto conſenſu transfertur in
alium emphiteuſis vtile dominium, & melioratio-
6 nes transferuntur in acquirentem emphiteuſim irre-
uocabiliter, neque alienationi prædictæ contraue-
nire poteſt, vt diximus in tit. *de renunc. quæſtion. octa-
ua in princ.* quando ſcilicet conſentit expreſsè aliena-
tioni, quando vero tacitè, ſi vltra conſenſum taci-
tum interueniat aliquis actus poſitiuus, vt ſupra
dixi, qui conſenſui aſtipuletur, & tunc habetur
pro conſenſu: exemplum, ſi emphiteuta tacitè con-
ſentiens, recipiat pretium: vt per Tiraq. *de retract.
lign. 1. §. primo gloſ. 9. numero 156. cum duobus ſeq.* vbi alia
exempla ponit, & ideo non poterit contrauenire
alienationi. Io. Botta *conſilio 93. in princ.* quem ſe-
quitur Burg. *d. inſpec. numero 13.* Surd. *deciſ. 99. nume-
7 ro tertio, quæſtione tertia, tit. de conſent. locat.* vbi alia exem-
pla refert. Secus vero, ſi non interueniat aliquis actus
poſitiuus, vt ibi per eos, & ideo, ſi in alienatione
emphiteuſis alienans conſequutus eſt aliquam pecu-
niarum quantitatem, quæ non peruenit ad ipſum
emphiteutam conſentientem, tunc conſenſus non
validat alienationem in præiudicium emphiteutæ.
Ruin. *conſilio 299. numero 6. libro primo,* Alexand. *conſilio
octauo in fin. volum. 5.* Pariſ. *conſilio 107. numero 29. par. 3.*
Franc. Marc. *deciſ. 319. numero quinto parte prima,* Bero. *conſi-
lio 67. numero 6. libro primo,* Caualcan. *deciſ. 33. numero vnde-
cimo parte prima,* Curt. iun. *conſilio tertio, numero 22. volum. 1.*
Burg. *ead. inſpec. numero 13.* Quod intelligitur, vt non ſibi
præiudicauerit in pretio: adeo quod non teneatur
rem tradere, niſi pretio ſibi effectualiter ſoluto, &
ſolum operatur iſte conſenſus, quod emphiteuta
conſentiens non poteſt contrauenire agendo: ſecus
excipiendo, re non tradita corporaliter, vt decla-
rat Caualcan. *dict. dec. numero vndecimo, cum duobus ſeq.*
Nam ſimpliciter conſentiens alienationi rei ſuæ,
non dicitur ſe obligaſſe emptori, ad rem traden-
dam, nec de euictione, & emptor contra eum nul-
lam habet actionem: quia dicitur conſenſus appro-
batorius, ſeu confirmatorius: non obligatorius,
Gabr. *conſil. 125. numero primo,* Caualcan. vt ſupra, *nu-
mero 12.*

Declaratur

8 Declarantur prædicta, niſi emphiteuta, qui conſen-
tit, ſit prohibitus contrahere, vel alienare: vt puta, ſi ſit
minor, vel mulier, & ſimiles: quia tunc conſentientes
alienationi. per alium factæ, non præiudicantur in eo-
rum iure: cum nec etiam poſſint alienare. Gabr. in ti-
tulo *de minor. conc. 5. n. 29.* Simonc. *de decret. lib. 2. tit. 6. nu. 142.*
cum ſeq. Corb. *d. cauſ. n. 17. & ſeq.* Cagn. in Ruh. *C. de pact. nu.*
34. Dec. *in l. fin. n. 18. C. de pact.* Caualc. *de Tut. & Curat. nu. 188.*
& alios refert Burg. *d. inſpec. nu. 14.* & alios nos adduxi-
mus in tit. *de renunc. q. 8.* Et in hoc caſu non debetur Do-
mino laudemium: quia iure reſiſtente eſt facta aliena-
tio. Burg. *d. inſpec. n. 15.* Caroc. *de locat. fol. 51. n. 6.* qui multos
congerit, *& nu. ſeq.*

9 Declarantur præterea, ſi emphyteuta conſentiat
nomine proprio: ſecus, ſi ratione officij, ſibi à iure com-
muni, vel municipali, aut à Magiſtratu cõmiſſi. Corb.
d. cauſ. n. 19. & diximus *dict. qu. 8. nu. 9.* vbi exempla poſui-
mus: & in iſto quoque caſu laudemium non debetur.
Burg. *ead. inſpec. n. 15.*

QVÆSTIO XXXV.

SVMMARIVM.

Laudemium non debetur per impoſitionem ſeruitutis, nu. 1.
Contrarium, nu. 3.
Declara, n. 7.
Et idem dicendum, ex impoſitione annuæ penſionis, nu. 10.
Seruitus dicitur extra rem, n. 2. decl. n. 6.
Seruitus vendi, donari, aut alio titulo transferri poteſt, n. 4.
Seruitus recipit æſtimationem, n. 5.
Seruitus conſideratur, vt adhæret rei, & tunc cenſetur res immobilis, n. 6.
Seruitus impoſita de conſenſu Domini eſt realis & perpetua, etiam ſi ad ipſum reuertatur, nu. 7.
Laudemium non debetur ex impoſitione ſeruitutis, quando eſt duratura, donec finiatur emphyteuſis, nu. 8.
Emphyteuſis reuertitur ad Dominum, ſine onere ſeruitutis, ſi finiatur ob canonem non ſolutum, alienationem, prælationem, vel alio modo, niſi Dominus conſentiat, vel reuertatur ad eum, vti priuatum, n. 9.
Si emphyteuta imponat annuam penſionem, an debeatur laudemium, n. 10.

SI emphiteuta imponat aliquam ſeruitutem in re
emphiteutica, de conſenſu tamen Domini directi,
an eidem Domino debeatur laudemium? In hac quę-
1 ſtione adſunt duæ opiniones; Prima fuit Negatiua,
quod laudemium non debeatur; quia ſeruitus licet ſit
onus, tamen non eſt pars rei: nam aliud eſt ſeruitus, &
aliud eſt fundus: Et hanc partem tenuit Foller. *de cenſ.*
2 *ver. huiuſmodi n. 61. fol. 141.* cum ſeruitus dicatur extra rem
gloſ. *in l. Meanus, §. fundo,* & ibi Bar. *in fine, ff. de legat. 2.* Ale-
xand. *in leg. ſtip. §. ſi quis forte, ff. de ver. oblig.* & Caldas *de*
emphit. extinct. lib. 4. c. 16. n. 72.
3 Contrariam partem tenuit Franc. Marc. *decis. 608.* A-
mad. de Pont. *de laud. q. 42.* & Burg. *eod. tract. inſpec. 7. par. 2.*
Quam opinionem ego quoque ſequor; quia ſeruitus
vendi, & donari poteſt, & alio titulo transferri; tex. eſt
4 in *§. vlt. Inſt. de ſeruit. ruſt. præd.* & ibi Gloſ. *in ver. pactioni-*
bus, Cepol. *de ſeruit. vrb. præd. cap. 19.* Si ergo vendi poteſt,
& venditio fieri non poteſt ſine pretio. Inſt. *de empt. &*
vend. §. pretium; & experientia quotidiana docet,
quod pretio ſeruitutes venduntur, vt per Caroc. *de lo-*
cat. tit. de iur. emph. q. 17. fol. 95. & recipiunt æſtimationem,
5 ſi alio titulo transferantur, vt puta, ſi donetur, iuxta
diſpoſitionem, tex. *in l. fin. C. de iur. emph.* cum Gloſ. ibi *in*
ver. æſtimationis, Ergo laudemium debetur; Nec obie-
ctum Foller. obſtare debet; quia hæc ſeruitus conſide-
6 rari debet, prout adhæret rei immobili, & cenſetur
immobilis. Redoa. *de reb. Eccl. non alien. fol. 86. n. 22.*
7 Aduertendum tamen eſt, quod in impoſitione ſer-
uitutis debet interuenire conſenſus Domini, quia
tunc efficitur ſeruitus realis, & perpetua, etiam ſi ad
Dominum reuertatur: Nam, (vt diximus *de aliena. q. 1.*
n. 278.) emphyteuta poteſt imponere ſeruitutem in re
emphyteutica, irrequiſito Domino, duraturam, donec
emphyteuſis finiatur, & in hoc caſu laudemium non
8 debetur Domino, cum iure permittente emphyteuta
hoc facere poſſit, vt dicunt præfati Doctores: Secus au-
tem, quando imponitur ſeruitus de conſenſu Domi-
ni, duratura perpetuo: quia tunc laudemium debe-
tur, cum ſit alienatio: vt per eundem Red. *eod. tract. fol.*
18. & per Rolan. *conſ. 59. lib. 2. n. 11.* Peregr. *de fideic. art. 40. nu.*
114. & in ſpecie, Franc. Marc. *decis. 477. par. 1.* Amad. &
Burg. citatis locis, Et ſic erit differentia, quando Do-
minus conſentit in impoſitione ſeruitutis, & quando
9 non: nam quando non conſentit reuertitur ad ipſum
emphiteuſis, ea finita, vel quocunque modo deuolu-
ta, tam ratione alienationis, quam ob canonem non
ſolutum, prælationis iure, vel alio modo, ſeruitus ex-
tinguitur, vt diximus in d. quæſt. 1. & num. & *de renunc.*
q. 3. nu. 4. & 11. niſi emphyteuſis reuerteretur ad Domi-
num, vti priuatum.
10 Et prædicta diſtinctio facienda eſt, ſi emphyteuta
imponat annuam penſionem. Franc. Marc. *dict. decis. n. 3.*
& 4. Burg. *de laud. inſp. 53. par. 2.*

QVÆSTIO XXXVI.

SVMMARIVM.

Dominium probatur per recognitionem, aduerſus recognoſcentem, & contra tertios habentes cauſam ab eo, n. 1.
Declara quando agitur pro canone, contra actionem emphyteuticam, conſtito de origine, & natura emphyteuſis, n. 6.
Dominium non probatur per recognitionem, niſi probetur recognoſcentem eſſe Dominum, n. 2.
Recognitio facta per errorem reuocatur, n. 3.
Dominium non quæritur per recognitionem, n. 4.
Declara fauore Eccleſiæ, n. 8.
Laudemium non debetur, ex recognitione, n. 5.
Declara fauore Eccleſiæ, n. 7.

ACcidere poteſt aliquando, quod inſtrumenta
emphiteuſis, & ſcripturæ amittantur, vt factum
fuiſſe reperi in hac inſigni Abbatia S. Crucis de Saxo-
uiuo: in cuius Archiuio adeſt particularis liber reco-
gnitionum bonorum emphyteuticorum: & ideo du-
bitari meritò poteſt, An ex recognitione, quam facit
emphyteuta, debeatur Domino laudemium: Pro par-
te Affirmatiua facit, quod per recognitionem, & con-
1 feſſionem, probatur dominium directum aduerſus re-
cognoſcentem. Crauet. *conſ. 20. n. 11.* Rip. *reſp. 128. nu. 3.* Bur-
ſat. *conſ. 27. n. 4. vol. 2.* Maſc. *de probat. conc. 544. nu 7. vol. 4.* Va-
laſc. *de iur. emph. q. 9. nu. 18.* vbi de com. teſtatur, etiam con-
tra tertios poſſeſſores, habentes cauſam ab ipſo reco-
gnoſcente. Socin. *conſ. 11. vol. 3.* Ruin. *conſ. 50. n. 13. vol. 1.* Crau.
conſ. 217. n. 7. Franc. Marc. *dec. 609. n. 81.* Guid. Pap. *dec. 272. nu.*
2. Maſc. *ead. conc. nu. 11.* Marius Burg. *de laud. inſpec. 12. num. 2.*
par. 3. Vbi dicit, quod hæc opinio fortius procedit: quia
hæc recognitio, & confeſſio fieri ſolet per Notarios, ſiue
Tabelliones, ſtipulantes pro Domino directo, ex ſen-
tentia aliorum, prout ego etiam vidi in libro prædi-
cto, & nos de hoc late diximus in tit. *de cont. emphyt. quæ-*
ſtioni. 26.

2 Pro parte autem negatiua, facit, quod recognitio
non probat dominium, niſi probetur, etiam quod re-
cognoſcens erat Dominus tempore recognitionis:
quia poteſt eſſe, quod recognoſcens, per errorem reco-
gnouerit: & ideo, ſi conſtaret, rem non eſſe recogniti,
ſed fuiſſe recognoſcentis, ſcilicet illius, qui ſe accolla-
uit ſoluere canonem; tanquam erronea, talis recogni-
tio reuocatur, nec res recognita efficitur emphyteuti-
ca: vt per Corb. *de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 39. num. 12.*
Gabr. *conſ 161. n. 29.* Menoch. *conſ. 1. n. 88. & conſ. 86. n. 98.* idem
Burg. *citata inſp. n. 12.* & nos diximus *ead. q. n. 10.* Quinimo
3 dicta recognitione non obſtante, ſemper remanet Do-
minus Guid. Pap. *eadem deciſ. nu. 2.* Purp. *conſ. 6. nu. 24. vol. 1.*
4 Surd. *conſ. 135.* Et ratio eſt, quia dominium non requiri-
tur per recognitionem, ſed interueniente rei traditio-
ne cum titulo habili ad dominij translationem, Gabr.
conſ. 62. n. 4. Burſ. *conſ. 330. n. 79. vol. 3.* Maſc. *de prob. conc. 537. nu.*
2. Crot. *conſ. 34. n. 19.* Et hanc opinionem negatiuam, quod
5 ex recognitione non debetur laudemium Domino,
tenet Franc. Marc. *dec. 292. par. 2.* quem ſequitur Burg.
dicta inſp. 12. nu. 6. Nec obſtat illud, quod in contrarium
fuit allegatum quia habet locum, quando agitur ad
inſtantiam Domini directi, ad exigendum canonem à
nouo emphyteuta, vel, vt iterum illum recognoſcat in
6 Dominum, conſtito recognitum habere dominium,
tempore recognitionis. Guid. Pap. *ead. dec. 272. n. 3. & dec.*
24. Crauet. *conſ. 57. nu. 3.* & quod legitime conſtet de ori-
gine, & natura emphiteuſis, vt per Caualc. *de vſufru. nu.*
7 *237. ver. tertia eſt, & dec. 43. nu. 56.* & alios refert idem Burg.
dicta inſp. n. 10. ſed de hoc vide *in dict. q. 26. de cont. emph. n. 7.*
Quam opinionem declarat, non habere locum fauore
Eccleſiæ, vel loci pij, aut vniuerſitatis: nam eorum fa-
uore, ex recognitione transfertur dominium; vt per
Doctores in *l. traditionibus. C. de pact.* Guid. Pap. ſæpius
citata dec. 272. n. 3. Menoch. *conſ. 409. nu. 7. vol. 5.* Caual. *dec. 23.*
8 *n. 29.* Burg. qui alios citat *ead. inſp. nu. 16.* Quia fauore Ec-
cleſiæ, ex ſola recognitione transfertur dominium, vt
diximus *dict. q. 26. nu. 11. & 12.* & ideo fauore Eccleſiæ, &
piorum locorum, & vniuerſitatis, ex ſola recognitio-
ne debebitur laudemium.

QVÆSTIO XXXVII.

SVMMARIVM.

*Laudemium non debetur, quando emphyteuta admittitur ad pur-
gationem moræ, n. 1.*

Contrarium ſeruatur de conſuetudine, n. 2.

*Conſuetudo ſeruanda eſt, in ſoluendo laudemium, vt plus, vel mi-
nus, vel nihil ſoluatur, n. 3.*

*Domino directo debetur duplex laudemium, quando emphyteuta
admittitur ad purgationem moræ, & ius ſuum vendidit,
num. 4.*

*Canones præteritos poteſt petere Dominus, & laudemium ſimul,
num. 5.*

1 ACcidit aliquando, & ego habui in facto in hac
Abbatia S. Crucis de Saxouiuo, tempore piæ me-
moriæ Scipionis Cardinalis Burgheſij Commendata-
rij, (cuius Præfectus domus tunc erat Illuſtriſſimus, &
Reuerendiſſimus D. Io. Baptiſta Alterius Romanus,
qui ſemper laudabiliter vixit: nam in pueritia fuit in
eo pudor, in adoleſcentia probitas, & timor Domini;
factus Epiſcopus Camerin. omnes virtutes Epiſcopa-
les adeptus eſt, & nunc Vices gerens Vrbis, maiora
propediem conſequetur, vt ego iam prædixi, & nunc
prædico,) quod emphyteuta, ob non ſolutum cano-
nem incidit in commiſſum, & antequam Dominus
declararet caducitatem, vendidit ius ſuum, reſeruato
conſenſu eiuſdem Domini; Quæritur, ſi Dominus non
vult præferri, nec agere ad caducitatem: ſed tantum
vult conſequi laudemium, an hoc caſu ei debeatur
duplex laudemium, vnum ſcilicet pro admiſſione em-
phyteutæ ad purgationem moræ, & alterum pro lau-
datione, & approbatione, & immiſſione noui emphi-
teutæ in poſſeſſionem emphiteuſis? Et videbatur di-
cendum, quod non debeatur, niſi vnum laudemium.
pro venditione tantum, & non pro admiſſione ad pur-
1 gationem moræ: quia text. *in l. fin. §. & ne auaritia,* & ibi
Gloſſ. *in ver. æſtimationis*, ſolum, & dumtaxat concedit
quinquageſimam Domino, quando emphiteuta alie-
nat ius ſuum, vel alio titulo transfert, vt diximus
etiam ſupra *qu. 14. & 15.* Ergo non debet habere laude-
mium pro admiſſione emphiteutæ ad purgationem
moræ.

2 Contrarium tamen tenendum eſt de conſuetudine:
prout hæc conſuetudo obſeruatur in hac mea patria,
vt pro admiſſione ad purgationem moræ debeatur
3 Domino laudemium; Nam conſuetudo poteſt indu-
cere, vt plus, minus, vel nihil ſoluatur, ſecundum loci
vſum: vt dicit Soc. iun. *conſ. 70. nu. 23. ver. & quod vol. 3.* Bur-
ſat. *conſ. 127. n. 54. & conſ. 137. nu. 40. vol. 2.* Franc. Marc. *dec. 368.*
n. 5. & 6. Salſo. *de laud. Prel. 4. n. 16.* Redo. *de reb. Eccl. non alien.*
pag. 378. n. 3. & pag. 384. n. 5. & ſeq. Maur. Burg. *de laud. par. 3.*
inſp. 16. n. 2. & ſupra pluries hoc diximus: Solutio igitur
laudemij in conſuetudine fundatur, vt atteſtatur Mo-
der. Pariſ. *in conſuetudine Galliæ, in conſuet. feudi Pariſ. §. 53. &*
Hiſpaniæ, Celſ. Hugo *conſ. 56. in fine.* & Romandiolæ Bero.
conſ. 115. in princ. vol. 1. Ferrariæ Hipp. Rim. *conſ. 38. nu. 21. Ge-*
nuæ, Fulgoſ. *conſ. 219. n. 1. Sabaudiæ,* Amad. de Ponte, *de laud.*
quæſt. 4.

Cum ergo laudemium debeatur pro admiſſione ad
moræ purgationem de conſuetudine: ſequitur, quod
4 Domino debeatur duplex laudemium: quia iam ius
erat quæſitum Domino pro canone non ſoluto, & erat
in ſua libertate declarare caducitatem, cum etiam ta-
cite declarari poſſit; vt *de var. caduc. q. 9.* Et pro hac opi-
nione facit, quod, ſi quis vendat, & tradat emphiteu-
ſim, & poſtea recuperet, debetur Domino duplex lau-
demium, vt ſupra diximus *qu. 8. num. 41.* Comprobatur
etiam, quia laudemium debetur ex duplici cauſa, ob
canonem non ſolutum, & pro admiſſione ad moræ
purgationem, & propter alienationem, quemadmo-
dum diximus ſupra *q. 4. de alienatione*, cum pacto de re-
trouendendo: Nam duplex laudemium debetur, ſi pa-
ctum de retrouendendo ſiat ex interuallo, vel tempus
prorogetur: Et pro hac opinione faciunt etiam, quæ
dixi ſupra *qu. 7. nu. 5.* Et faciunt quoque quæ ſcripſi hoc
titulo *q. 11. n. 1. ver. ſeptimo*, poterat bene emphiteuta mo-
ram purgare ante declarationem, vt dixi *de ſolut. can.*
quæſt. 9.

5 Et non ſolum Dominus poteſt petere laudemium:
verumetiam poteſt petere canones præteritos, & non
ſolutos; quia ſi Dominus remittat caducitatem; ta-
men emphiteuta debet ſoluere canones non ſolutos;
vt diximus *de alien. q. 1. n. 288.* Deinde laudemium debe-
tur pro laudatione, & admiſſione ad emphiteuſim, &
canon debetur pro recognitione dominij; & ſic ſunt
res diuerſæ, & ex cauſis diuerſis debentur: nam cadu-
citas etiam competit propter moram, & contuma-
ciam, & penſio propter contractum, & promiſſionem,
vt diximus *de var. caduc. q. 14. n. 34.*

Et quamuis ſupra *q. 8. num. 8. & q. 11. num. 6.* dixerimus
Amad. & Salſo. tenere, ex receptione canonis ſcienter,
Dominum amittere ius petendi laudemium, & cano-
nes præteritos, quos ſequitur Burg. *inſpec. 2. nu. 43. par. 2.*
vbi etiam refert ita tenuiſſe Anchar. & nos de hac opi-
nione

nione dubitamus, per ea, quæ ibi diximus, quod per receptionem canonis, non cenſeatur remiſſum ius petendi laudemium, nec canones præteritos: Nihilominus hoc non obſtat in caſu iſto, quia eſt caſus diuerſus; nam Dominus non recepit canones; ſed antequam conſentiat alienationi, petit duplex laudemium, & canones præteritos.

Ex quibus ſit hic meus tractatus, & labor abſolutus, ad laudem omnipotentis Dei, Sanctiſſimæ Virginis, & omnium Sanctorum, cum expreſſa proteſtatione, quod, ſi aliquid in eo inaduertenter dixerim, ſubmitto me ſemper iudicio, & correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, eiuſque Summo Sacerdoti Pontifici Opt. Max. Ieſu Chriſti in terris Vicario, (nunc Vrbano Octauo, quem D. Deus noſter diutiſſimè beatiſſimum conſeruet,) & arbitrio, & melius rectius ſentientis.

Accipe igitur Candide Lector, læto vultu has noſtras lucubrationes (vt arbitror) non infeliciter congeſtas; & breui, Deo propitio, expecta quaſdam Additiones non infructuoſas, quas in lucem edere intendimus in fine huius Tractatus inſerendas: quod hactenus facere non potuimus, propter varias noſtras occupationes, vt valde exoptabamus.

F I N I S.

INDEX ALPHABETICVS LOCVPLETISSIMVS

OMNIVM

RERVM, ET VERBORVM,

Quæ in hoc Tractatu continentur.

A

ABLATIVI abſoluti important cauſam finalem, & reſoluuntur in conditionem, & conditiones veniunt neceſſario implendæ, & ſæpè diſponunt. Pralud.qu.14.nu.10.

Actio præſcriptis verbis datur in contractibus innominatis. Pralud.qu.13.

Actio, quæ competat Domino contra emphyteutam, ad oſtendendum inſtrumentum inueſtituræ. De contract. emphyt. qu. 27.num.16.

Actio perſonalis, eſt inducta contra emphyteutam, pro ſolutione canonis,& non hypotheca,ead.qu.37.n.3.& qu.31.n.5.

Actio eſt inanis,quam excludit inopia debitoris. De ſolut.can.qu. 1.nu.81.

Actio perſonalis non datur contra tertium poſſeſſorem,pro penſione,ſeu canone,de var.cad.qu.7.nu.4.

Actionis nomen in libello exprimere, non eſt neceſſe, ſed ſufficit narrare factum de ſol.can.qu.14.n.1.

Actio præſcriptis verbis, datur Domino directo pro canone ſoluendo, ſecundum vnam opinionem: ſed communiter tenetur, quòd detur condictio ex lege Zenonis, & ſecundum aliam diſtinguitur,de ſol.can.qu.14.num.2.

Actio redhibitoria, vel quanto minoris, datur emphyteutæ, de diuer.quaſt.emph.qu.11.n.1.

Actio communi diuidundo,competit emphyteutæ,ead.qu.nu.2.

Actio, ſiue iudicium familiæ herciſcundæ, competit emphyteutæ, ibidem num.3.

Actiones finium regundorum, aqua pluuiæ arcendæ, arborum furtim caſarum, & actio legis Aquiliæ conceditur emphyteutæ,ead.qu.n.4.

Actio,quæ prouenit ex natura contractus, dicitur in rem ſcripta, & ſequitur ſingularem ſucceſſorem,de laud.qu.2.n.10.

Actio ſpolij competit emphyteutæ contra Dominum, ſi fuerit eiectus de emphyteuſi,abſque declaratione,citatione, & ſententia Iudicis,de var.cadus.qu.10.n.6.

Actio ſpolij vide in ver.Interdictum.

Actio,quæ competit ex conditione legis,dicitur in rem ſcripta,& ſequitur poſſeſſorem,ead.qu.2.n.11.

Actio,neq;naturalis,neq;ciuilis oritur ex cõtractu nullo,ex Cõſtitutione Marchiæ,de cõtractibus minorum,de alienat.q.1.n.176.

Acquirens emphyteuſim an poſſit moleſtari, vide in ver. Alienatio, in ver.Emptor,& in ver.Emphyt.& in ver.Alienatio.

Actus,ſi non valet,vt fit,nec etiam valet,vt fieri poterat.de contr. emph.qu.8.nu.15.

Actus,præſumitur factus omni meliori modo, & quòd potiùs valeat,quàm pereat.de var.cadu.qu.12.n.30.

Adminicula quæ requirantur ſimul cum inſtrumento emphyteuſis,ad probandum dominium,de cont. emph. quaſt. 26. num. 8. 14.& 20.

Additio Cardinalis Carpenſis ad Conſtitutionem Aegidianam,non habet locum, niſi in Prouincia Marchia, vide in verb. Aegidiana.

Adoptare an poſſit Clericus,de cont.emph.qu.6.nu.2.

Aedificium in alieno ſolo factum, cedit ſolo,de melior. & expenſ. qu.5.num.2.

Aedificium in fundo exiſtens,dicitur pars rei,ead.qu.n.4.

Aedificium poſitum ſuper re emphyteutica, efficitur emphyteuticum, & reuertitur ad Dominum directum, dummodo ſoluat expenſas,ead.qu.n.7.

Ædificium ſi emphyteuta deſtruat, an priuetur iure ſuo,ibi.n.8.

Ægidiana Conſtitutio, prohibens appellationem in poſſeſſorio reduxit ius canonicum ad ius ciuile, remouendo impedimentum iuris canonici,de diuer.qu.emph.qu.3.nu.5.

Ægidiana recipit omnes declarationes,quas recipit lex vnica,C.ſi de mom.poſſ.ead.qu.3.num.6.

Ægidiana Conſtitutio habet locum in quocunque poſſeſſorio, dicta qu.num.7.

Ægidiana Conſtitutio non habet locum inter perſonas Eccleſiaſticas,vel ſuper re Eccleſiaſtica,& in foro Eccleſiaſtico, & procedit etiam,ſi Eccleſia ſit actrix & Laicus reus,ead.qu.num.4. Sufficit,quod reus ſiue actor ſint Eccleſiaſtici,num.8.Et vnus ſit clericus,n.8.Declara quãdo agitur de vtili dominio emphyteutæ, nu.12.Sed cont.ibidem & in qu.22.de diuer.qu.emph.in deciſione Reuerendiſſimi Coccin.1.& num.13.& ſeq.Quid autem ſi Clericus deſerat ſtatum Clericalem,ead.qu.3.nu.13.

Ægidiana non habet locum ſtante ſtatuto particulari,diſponente dari appellationem in poſſeſſorio,ead.qu.3.nu.11.

Additio ad Conſtitutionem de cont. minorum Cardinalis Carpenſis,extenſiua ad mulieres maiores 25.annis,non habet locum,niſi in Prouincia Marchia.ibidem nu.10.

Cardinalis Aegidius ſupradictus non habebat poteſtatem, niſi in temporalibus,ead.qu.3.num.13.

Declarationes ad dictam Aegidianam,ibid.n.13.remiſſiuè.

Ægidiana reſpicit ordinatoria Iudicij, & ideo eſt ſeruandum ius fori de diuer.qu.emph.qu.22.num.14. in dec.Cocc. & vide de diuer. quaſt. qu. 3. vbi quod attendi debet ius fori, in quo litigatur,vt habeat locum Aegidiana.

Æqualitas eſt ſeruanda inter Dominum, & emphyteutam, de renouat.qu.1.num.24.

Æquiparatorum eadem eſt determinatio, de var.cadu.quæſt.3. num.7.

Æſtimatio quomodo facienda ſit in cauſa melioramentorum vide in verb. Melioratio.

Æſtimatio, quomodo facienda eſt prædij emphyteutici, vel ruſtici, de ſol.can.qu.1.num.101.

Æſtimatio an debeatur, quando relinquitur vſufructus bonorum emphyteuticorum, Eccleſia, ſi hæres dare non poſſit, de ſucceſ.in bon.emphyt.qu.8.nu.9.& 10.

Æſtimatio bonorum emphyteuticorum fieri debet in tertia parte minus, vel in ſexta, de ſol.can.qu.1.n.100. & ſeq.

Æſtimatio, an debeatur Eccleſiæ, quando emphyteuſis non poteſt in eam tranſire, de alien.qu.1.nu.221.& in vltima limitatione.

Ætas minoris probatur per librum baptiſmi, de ſol.can.quæſt.1. num.200.

Agnatus præfertur extraneo, ſi vult dare quantum extraneus in renouatione emphyteuſis, de cont.emph.qu.9.n.9.

Agnati non ſunt deſcendentes, ex fœminis, de ſucc.in bon.emph.qu. 25.num.10.

ALEXANDER Rangonus Epiſcopus Mutinæ laudatur, de renouat.qu.1.n.40.

Alex.opinio in conſ.18.num.12.vol.5.& aliorum eius opinionem tenentium declaratur, de renunc.qu.4.n.6.

Alienatio rerum Eccleſiæ, quando eſt nulla, intelligi debet, ſi Eccleſia velit, ſed ſi eſt vnica conceſſio, & indiuidua, Eccleſia non poteſt diuidere, vt valeat pro parte, de cont.emph.qu.8.n.17.

In alienationibus rerum Eccleſiæ, tutius eſt ſemper adhibere conſenſum Pontificis, de cont.emph.qu.21.num.12. Eius auctoritas ſupplet omnem defectum, nu.9.vbi declaratur.

Alienatio, quando non eſt vtilis Eccleſiæ, tam alienans, quàm accipiens, non eſt tutus in conſcientia, ead.qu.n.16.

Alienationis appellatione, venit conceſſio in emphyteuſim, de cont. emph.qu.16.num.1.

Alienatio comprehendit omnem actum tranſlatiuum vtilis dominij, & directi, & cuiuſlibet iuris in re, de cont.emph.quæſt. nona in fine.

Alienandi poteſtate data, an cenſeatur data, vt poſſit alienare in teſtamento, & ab inteſtato, in materia fideicommiſſi, & emphyteuſis, de renunc.qu.2.n.13.

Alienatione ſequuta ob clauſulam poſitam in inſtrumento diuiſionis, Ad habendum, &c. acquirens inquietari non poteſt in re emphyteutica empta, de renunc.qu.6.n.4. Declara, n.11.& ſeq. Et vide etiam de alienat.qu.10.& dec.Vbaldi ibi poſitam.

Alienatione ſequuta, ob eandem clauſulam in fideicommiſſo, emptor inquietari non poteſt: ſed ea non ſequuta, non cenſetur remiſſum fideicommiſſum, & maximè hoc procedit, ſi eſſet data licentia alienandi, etiam hæredibus, ead.qu.6.n.5 Et an ſufficiat alienatio per inſtitutionem hæredis, ibidem remiſſiuè.

Alienatio, quando eſt inualida, hæres poteſt contrauenire facto defuncti, de renunc.qu.10.nu.14.& 24.& vide in ver. Hæres.

Alienare, an poſſit emphyteuta irrequiſito Domino bona emphyteutica, & in quibus caſibus, & in quibus non. vide latè in ver. Emphyteuta, & in quæſt.1.tit.de alien.per totam, & ibi in ſummario.

Alienatio emphyteuſis alicuius Communitatis, facta à non repræſentante totum Conſilium, non valet, nec per alienationem reuertitur ad Dominum, ead.qu.1.nu.173.

Alienatio facta à minore 25. annis, abſque ſolemnitatibus iuris, vel ſtatutorum, non valet, nec emphyteuta cadit in commiſſum, ead.qu.1.num.174. Declara, niſi adſit iuramentum, n.175. Subdeclara, niſi in loco adeſſet ſtatutum, ſiue Conſtitutio, quæ annullaret obligationem, & contractum, vt eſt in ſtatu Eccleſiaſtico Conſtitutio Aegidiana, quæ habet locum etiam, ſi maior factus infrà quinquennium non eſt conqueſtus, n.176. & vide, num.171. quando eſt facta traditio.

Alienatio facta per mulierem, ſine præſentia proximiorum, ſecundùm formam Statuti, non valet, & non amittit emphyteuſim, niſi interueniat iuramentum, ead. quæſt.1.num.177. Declara, niſi ſtatutum fingeret iuramentum dolo, & metu extortum, annullando contractum, ſolemnitate non ſeruata, & idem ſi præſumeret ſimulationem, num.178.

Alienatio facta in potentiorem, an valeat, de renouat.qu.1.nu.40. & de alienat.qu.1.num.20 Et qui ſint potentiores, ibid. Sed hoc remittitur arbitrio Iudicis, eod.nu.40.

Alienans ignoranter contra prohibitionem teſtatoris, non incidit in pœnā, quamuis alienatio ſit nulla, ead.qu.1.n.188. Vel reſtituitur in integrum aduerſus pœnam priuationis, ibidem. Non ſufficit ſcientia præſumpta, ſed requiritur ſpecifica, cum ſuis qualitatibus, & ſcientia probanda eſt à vendicante bona, procedit etiam in hærede extraneo. nec productio teſtamenti per Procuratorem nocet, eodem. Declara, quòd ſuperueniente ſcientia, tenetur recuperare bona alias incideret in pœnam, n.189.

Alienari an poſſit fundus dotalis in caſibus permiſſis, quando adeſt pactum de non alienando, ead.quæſt.1.num.189.

Alienari poteſt emphyteuſis, quando adeſt pactum, vel licentia alienandi, vt aliquid verba operentur, ead.qu.nu.218.

Alienatio, an reſoluatur, ſi emphyteuta moriatur, antequam emptor inueſtituram capiat, ead.quæſt.1.n.233.

Alienare poteſt Dominus directus ſuum directum, ſine conſenſu emphyteutæ, ead.qu.num.305. Declara, niſi in contrarium adeſſet pactum, vel conſuetudo, num.306.

Alienans ſuas commoditates, præſumitur velle dominium retinere, ead.qu.n.310.

Alienans ſimpliciter rem emphyteuticam, cenſetur pleno iure vendere, ibidem.n.312.

Alienans irrequiſito Domino pro pretio declarando per tertium, illo tertio non declarante, emphyteuta non cadit à iure ſuo, ead.qu.n.318. Idem dicendum eſt, ſi vendatur res emphyteutica ad menſurationem, etiam, ſi rem tradiderit conditione pendente, ibidem. Declara, niſi res eſſet difficilis recuperationis, vel locus eſſet minutiſſimus, nu.319.

Alienatione facta ſub conditione, traditio etiam cenſetur facta ſub conditione, ead.qu.1.nu.320.& qu.4.n.2.

Alienans ſub conditione, ſi Dominus conſenſerit, non priuatur iure ſuo, quia deficiente conditione, nulla intelligitur facta alienatio, ibidem n.322. Sed inter contrahentes alienatio eſt valida, ibidem eo.nu.13.

Alienatio bonorum Eccleſiæ facta ſine ſolemnitatibus, eſt nulla, & debent bona reſtitui vna cum fructibus, & melioramentis, de cont.emph.qu.22.n.3.& 4.

Alienatio quòd fuerit facta ſine conſenſu Domini, quomodo probetur, & an credatur aſſertioni Domini, de alienat.qu.7.

Alienare an poſſit emphyteuta in præiudicium comprehenſorum, de alien.quæſt.8. Et quid, ſi adſit pactum, vt poſſit alienare cuicunque irrequiſito Domino, ibid. Mortuo alienante poteſt alius comprehenſus in inueſtitura vendicare rem, etiam, ſi ſit facta cum conſenſu Domini, ead. quæſt. num. 2. vbi numer.4. Quid ſi emphyteuſis eſt hæreditaria, & vide etiam de renunc. quæſt.10.& de alienat.qu.10.in dec.Vbaldi, quando adeſt clauſula, Ad habendum, &c.

Alienare, an poſſit primus acquirens, de cont.emph.qu.24.num.17. vt vide, de alienat.qu.10.in dec.Vbaldi in fine.

Alienatio facta ab illo, qui non poteſt præiudicare comprehenſis in inueſtitura, valet durante vita alienantis, ead.qu.8.nu.3. Nec emptor poteſt moleſtari durante vita alienantis, & pro eo tempore, quo alienans poterat rem retinere, num.4.

Alienandi facultas data, intelligitur durante linea, de alienat.qu. 10.in dec.Vbaldi.

Alienatio, an intelligatur permiſſa per clauſulam, Ad habendum, &c. & per clauſulam conſtituti, vide in ver. Clauſula, & ſuprà.

Alienare poteſt emphyteuta ſua melioramenta, ſine conſenſu Domini, reſeruato vtili dominio, de alien.qu.1.num.95.cont.n.96. Sed prima eſt magis recepta opinio, ibidem.

Alienatio inter comprehenſos eſt potiùs renunciatio, quàm alienatio, de var.caduc. qu.1.num.7. Declara quando à principio eſt res conceſſa pro ſe, filiis, & hæredibus, quia inter eos eſt ius accreſcendi, ſecus, ſi à principio duobus eſt conceſſa; quo promi-

I N D E X.

promiſerunt non alienare, quo caſu inter eos non eſt ius accreſcendi, nu.8. Subdeclara niſi ex verbis inueſtituræ aliud eſſet dicendum, num.9. & infrà.

Alienans rem fideicommiſſo ſubiectam, cadit ſolùm ab illa re alienata, & non à tota hæreditate, de var.cad.quæſt.2.nu.7.

Alienatio bonorum emphyteuticorum, an ſit interdicta filiis, de diuer.quæſt.emphyt.qu.17.

Alienans rem emphyteuticam in mortis articulo in præiudicium Domini, vel comprehenſorum, an valeat, de alien.qu.1.nu.62. & de renunc.qu.4.nu.8.

Alienatio in fraudem comprehenſorum, & Domini, quando præſumatur, eod.n. & 10.

Alienare an poſſit emphyteuta ad vitam, de diuerſ. quæſt. qu. 1. num. 4.

Alienatio rei Eccleſiæ, tempore neceſſitatis an valeat, vide in ver. Vtilitas.

Alienatio quocumque titulo eſt permiſſa, inter comprehenſos, etiam ſi adeſſet pactum de non alienando, de laudem.quæſt.8. numer.29. Intellige, vt num.30. Et de alien.qu.1.num.193. cum multis ſeq.

Alienatio inter comprehenſos, eſt potius refutatio, quam alienatio, ead.qu.8.n.31.

Alienare non poteſt emphyteuta emphyteuſim, ſine conſenſu omnium Dominorum, quando ſunt plures, & adeò ille cuius conſenſus non fuit adhibitus, poterit declarare caducitatem, & retinere partem ſuam, etiam inuitis condominis, & quomodo intelligatur, de alien.qu.1.n.73. & de laudem.qu.25.

Alienare dicitur, imponens ſeruitutem, de laud. quæſt. 35. num. 8. Sed an incidat in commiſſum emphyteuta, vide in verb. Emphyteuta.

Alienatio facta irrequiſito Domino confirmatur, ſi Dominus conſentiat ex interuallo, de alienat.quæſt.1.in fine.

Alienatio ſine vtilitate Eccleſiæ, eſt nulla, vide in verb. Vtilitas.

Allodialis, ſiue libera res, an, & quando præſumatur, vel emphyteutica, vide latè, de cont.emphyt.qu 25.

Allodium eſt, quod à nemine, niſi à Deo recognoſcitur, ead.quæſt. num.3.

Alimenta relicta in bonis emphyteuticis, an debeantur, vide in ver. Legatum.

Alimenta, ſi relinquantur ſoluenda, ex certo prædio, illud eſt hypothecatum pro alimentis ſoluendis fauore alimentorum, de cont.emph.qu.3.n.2.

Alueus, ſi flumen fluat ad alteram partem, cuius ſit, de ſol.can.qu. 13.nu.19.

Antonius Barberinus S. R. E. Cardinalis, & Sanctiſſimi D. N. Vrbani Pontificij Octaui nepos laudatur, de ſucc.in bon.emph. qu.15. & in Epiſtola dedicatoria.

Antonius Barberinus S. R. E. Cardinalis laudatur, de alien.qu.11. num.6.

Antonij Barberini Cardinalis laudes, de ſol.can.qu.1.n.139.

Antonij Barberini liberalitas commendatur, de laud.qu.1.n.6.

Antonius Montecatinus Ferrarien. Epiſcopus Fulginiæ, laudatur, de ſolut.canon.qu.1.n.125. & qu.9.

ANTIQVVM inſtrumentum, quando dicatur, de cont. emphyt. qu.26.nu.37.

Antiquum tempus, quòd dicatur, ead.qu.26. & n.37. & qu.8.n.2. & qu.9.eod.tit. & qu.11.de alienat.vbi omnino vide.

APPELLATIO à declaratoria caducitatis, an detur, de var. cad.qu.10.nu.14. & ibi intellige.

Appellatio, an detur à declaratione caducitatis, per Iudicem declarata, de diuer.quæſt.emph.qu.2.n.1.vbi diſt.

Appellatio non datur, quando actum eſt ad poſſeſſionem, vigore pacti de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate, ex clauſula conſtituti, ead.qu.2.nu.4.

Appellatio denegatur, quando caducitas incidenter, non autem principaliter eſt deducta, dict.a qu.n.5.

Appellatio non datur in poſſeſſorio de iure ciuili, de diuer. quæſt. qu.3.n.1. fallit de iure canonico ad vtrumque effectum, ibidem num.2.

Appellatio an detur de iure ciuili ad effectum deuolutiuum, ibidem num.3.

Appellatio datur in Statu Eccleſiaſtico, & in terris Eccleſiæ mediatè ſubiectis, in poſſeſſorio vigore Ægidianæ Conſtitutionis, ſecus in terris immediatè ſubiectis, ead.q.2.n.3. vbi declaratur.

Appellatio an detur in poſſeſſorio ſuper bonis emphyteuticis, dicta qu.n.14.

Appellatio datur in Saluiano Interdicto, quando res eſt prohibita alienari, & hypothecari, & idem in melioramentis, ead.qu.n. 15. vbi declaratur.

ARBORES cæduæ, quæ ſint, & quæ non, de var.cadu.qu.2.nu. 56. & ſeq.

Arbores vi ventorum euulſæ, ſunt emphyteutæ, qui eas plantauit: ead.qu.n.69. & ſeq. & intellige, vt ibi.

Arbores ſiccæ ſunt emphyteutæ, ead.qu.2.nu.72 ſed intellige, vt ibi.

Arbores an emphyteuta poſſit incidere, vide in dict. quæſt. 2. per totam.

Arbiter electus ad augendam dotem, poterit poſt mortem vxoris augere, in præiudicium tertij, de var.caduc.qu.15.n.10.

Argumentum de feudo ad emphyteuſim, & è contra, an valeat. Præl.qu.10.

Argumentum de pupillo ad Eccleſiam, valet, de contr.emph.qu.21. num.19.

Argumentum de locatione ad emphyteuſim tenet, de renunat. qu. 5.num.2.cont.num.5. vbi declaratur, & in Prælud.quæſt.5.nu. 29. vbi ſimiliter declaratur.

Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, & è contra, valet, de renunciat.qu.10.nu.12 declara.n 13.

Argumentum ab emphyteuſi ad fideicommiſſum valet, quando aliter non reperitur deciſum, & è contra, & quomodo intelligi debeat, ibidem.

Argumentum de feudo ad emphyteuſim, quando non procedat, de Prælud.qu.10. & de melior.qu.7.nu.20. & infrà.

Argumentum de locatione ad longum tempus ad emphyteuſim, quando procedat, de melior. & expenſ.qu.9.n.12.

Argumentum à contrario ſenſu, quando non procedat, de var.cad. qu.1.num.14.

Argumentum valet, Hoc cautum in iure non reperitur, ergo opponi non poteſt, de var.caduc.qu.16.nu.3.

Argumentum de vſufructuario ad emphyteuſim, non tenet, de ſol. can.quæſt.13.num.9. & vide diuerſ.quæſt.emphyt.quæſt.14.numer.2.

Argumentum de feudo ad emphyteuſim, non tenet, data diſparitate, & diſſimilitudine, etiam modica. Et conſuetudines ſingulares feudorum, non ſunt trahendæ in conſequentiam, ead.qu. 13.num.10.

Argumentum de cenſu ad emphyteuſim, & è contra, non tenet, de Prælud.qu.8.num.32.

Argumentum de feudo ad emphyteuſim, tenet, quando in emphyteuſim non reperitur contrarium deciſum, de cont.emphyt.qu. 41.num.6.

Argumentum de gabella ad laudemium, an valeat, de laud.qu.2. num.4. & 12.

ARMA, & inſignia, poteſt, tam Dominus, quàm emphyteuta apponere in ædificio emphyteutico, & inſcriptiones, & ſimiliter patronus Eccleſiæ, ſiue Capellæ, de diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt.18.

Argumentum contingens in re emphyteutica, cuius ſit, an Domini, an verò emphyteutæ, de ſol.can.qu.13.n.3. & 2.declara. nu. 11.cont.n.12.declara 2.nu.20.declara.3.nu.21.

Argumentum latens, & patens, quid ſit, ead.qu.13.n.4.

Argumentum latens, ſiue patens, non eſt Vaſalli, ead.quæſt.num.6. cont.num.12.

Argumentum ex alluuione contingens in re emphyteutica, eſt emphyteutæ, de diuerſ.quæſt. 14. numer. 3. ſed vberiùs de ſol.can. quæſt.13.

AVGVSTINVS BARBOSA laudatur, de ſucc.in bon. emphyt.qu.5.nu.2.

Aſſertioni Domini directi, an credatur, de alienat.quæſt.7.

Index Fulgin.

Auctoritas Summi Pontificis, ſupplet omnem defectum, de cont. emph.qu.21.num.9.vbi declaratur,reliqua vide in verbo,Conſenſus;

Auctoritas,vide in verbo,Conſenſus.

B

BArt.opinio in l.1.§.permittitur, ff.de aq.quot.& aeſti.habet locum in Agnatis, & Cognatis proximioribus, cont. op. Clar. de renou.quaeſt.1.num.5. & vide omnino de laud.qu.15. num.3.

Bellum,quando dicatur iuſtum, & iniuſtum, de ſol.can.q.1.n.332.

Belli timor,eſt peior ipſo bello.ead.qu.1.nu.333.

Bellum,& ſterilitas aequiparantur,ibid.nu.345.

Bellum an excuſet emphyteutam à caducitate propter canonem non ſolutum,de ſol.can.qu.1.limit.13.

Beneplacitum Apoſtolicum,vide in ver.Conſenſus.

Beneficium curatum habens, ſi aliud aſſequatur, primum licet vacet ipſo iure: tamen requiritur citatio.de renouat. quaeſt. 1. num.65.

BIENNIVM, an incipiat à die contractus, vel à die ſolutionis,de ſol.can.qu.7.

Biennium,vide in ver.Triennium.

Bona reuerſa, ad Eccleſiam, an poſſint de nouo concedi, ſine ſolemnitatibus,& inconſulto Romano Pontifice,de cont.emph.q. 9.n.1.declara nu.4.& ſequentibus.

Bona ſolita concedi in emphyteuſim, quomodo intelligi debent, ibidem num.2.

Bona ſterilia conceſſa in emphyteuſim, ſi pretioſa reuertantur ad Eccleſiam,an de nouo concedi poſſint,ſine ſolemnitate, ead.qu. 9.num.3.

Bona reuerſa ad Eccleſiam,an ſine ſolemnitatibus concedi poſſunt, quando in conceſſione ponuntur nouae conuentiones, vel penſio augetur,ead.qu.9.n.12.Quid ſi forma alteretur n.14. Et quid, ſi bona ſunt incorporata menſae,n.15.& ſequentib.

Bona Eccleſiae dicuntur Sancta Sanctorum, & patrimonium Chriſti,de diuerſ.qu.emph.qu.22.num.1.in dec.Coccin. Nec indirectè ſubijciuntur iuriſdictioni laicorum, ibidem in dec. Merl.nu.10.& 11.

Bona quando dicantur incorporata menſae Eccleſiae, ead. quaeſt. 9. num.16.

Bona praeſumuntur allodialia,& non emphyteutica, vide in ver. Allodialis.

Bona emphyteutica, an ſint obligata pro penſione, ſiue pro ſolut. canonis,de cont.emph.qu.31.num.1.

Bona emphyteutica hereditaria iudicantur,vt bona allodialia,& patrimonialia,de ſucc.in bon.emph.qu.24 n.6.

Bona emphyteutica,an veniant in generali obligatione bonorum, vide in ver.emphyteuſis.

Bona emphyteutica, an veniant in generali inſtitutione heredis de ſucc.in bon.emph.qu.7.

Bona emphyteutica, an veniant in generali donatione omnium bonorum,de cont.emph.quaeſt.37.

Bona emphyteutica, an veniant in vſufructu omnium bonorum, vide in ver.Emphyteuſis.

Bonorum appellatione venit feudum,& emphyteuſis, de renouat. qu.7.n.1.& 3.

Bona Confraternitatum,an poſſint alienari,ſine ſolemnitatibus,de cont.emph.qu.16.n.11.

Bona ſterilia conceſſa in emphyteuſim ſi induſtria emphyteutae ſint facta fertilia, tranſeunt ad extraneos heredes, etiam ſi ſint conceſſa in tertiam generationem, vid. in ver. Emphyteuſis.

Bona Eccleſiae inutiliter alienata debent reſtitui ſimul cum fructibus,de cont.emph.qu.22.num.3.

Bona emphyteutica,an tranſeant in tertium poſſeſſorem,cum onere ſuo de cont.emph.qu.31.& de ſol.can.ampl.14.

Bona emphyteutica in Ciuitate Ferrariae, & Rauennae ſunt redacta ad inſtar allodialium, de ſucc.in bonis emphyt.qu.3.nu. 13.Et veniunt ſub vniuerſali inſtitutione haeredis, alien. qu. 1. limit.vlt.& vide omnino de laud.qu.28.Quòd ſtatutum praed. Ciuit. & concordia non habet locum in bonis emphyteuticis poſtea quaeſitis.

Bonae fidei poſſeſſor, an debeat compenſare fructus cum melioramentis,vide in ver.Melioramenta.

Boniſaciana vide in ver.Conſtitutio Boniſaciana.

BVLLA Pij V. contra legitimatos, quomodo intelligatur, de diuerſ.quaeſt.emphyt.qu.24.& Bulla Pij quarti.

Bulla vide in ver.Conſtitutio.

C

CADVCITATEM non eſſe incurſam in dubio declarandum eſt,de alien.qu.1.num.301. Et omnis cauſa excuſat à caducitate num. 302. Debemus inclinare in illam partem vt caducitatis locus non ſit,ibidem.

Rota Rom.poenam caducitatis declinat,ſi fieri poteſt,n.303.

Caducitas incurſa ob alienationem factam irrequiſito Domino, an cenſeatur remiſſa per receptionem canonis, de alien. qu.1. num.3.4.cum ſeq.& de var.cad.quaeſt.14.

Caducitas an remitti poſſit per ſolum Praelatum,ead. quaeſt.1.nu. 324.& 327.

Caducitas,an remitti poſſit per Procuratorem,Maſſarium.Syndicum,aut Cellerarium Eccleſiae, de alienat.qu.1.nu.324.& ſeq. & num.326.& ſeq.

Caducitatem an remittere poſſit pater,ead.qu.n.325.

Caducitas prior, licèt ſit remiſſa, tamen ſi poſtea emphyteuta incidat in commiſſum, ex poſteriori caducitate expelli poteſt, dict.qu.1.nu.329.

Caducitas ob deteriorationem, an cenſeatur remiſſa per receptionem canonis,de var.cad.qu.2.n.75.

Caducitas, non habet locum, niſi in caſibus in iure expreſſis, ead. qu.nu.18.& qu.16.n.2.eod.tit.

Caducitas non incurritur,niſi Domino volente, & declarante, de alien.qu.1.num.7.& de var.cad.qu.2.n.50.vbi,ſi ſemel voluit, quòd caducitas non habeat locum,non poteſt poenitere.

Caducitas intentari poteſt contra tertium poſſeſſorem, de var. caduc.quaeſt.7.

Caducitas non poteſt declarari contra heredem, vel ſucceſſorem emphyteutae, quae non fuit declarata eo viuente, de var.cad. qu.8.num.1. Declara habere locum data ſcientia Domini,ſecus ſi ignorabat caducitatem num.2. Declara ſecundò,non habere locum, quando inter Dominum, & emphyteutam adeſt pactum,& vigore pacti caducitatem incurriſſet,num.22.Declara tertiò, non habere locum, vbi emphyteuta incurreret poenam ipſo iure,numer.13. Declara quartò habere locum ad effectum agendi,ſecus excipiendi,nu.14.

Caducitas declarari non poteſt contra heredem, ſtante ſcientia Domini,ead.quaeſt.num.11.

Caducitas an declarari poſſit per ſucceſſorem, quam praedeceſſor non declarauit,de var.caduc.qu.9.

Caducitas non poteſt opponi contra emphyteutam niſi à ſolo Domino,de var.caduc.qu.12.in fine.

Caducitas,vt habeat locum duo copulatiuè requiruntur,quòd emphyteuta ceciderit à iure ſuo & quòd Dominus declaret velle eſſe locum caducitati,ead.quaeſt.9.n.4.

Caducitas non dicitur incurſa, ſtante varietate opinionum, & Doctorum contrarietate,ead.qu.9.n.7.

Caducitatis petitio ſiue declaratio fieri debet coram Iudice, de var.caduc.qu.12.n.13.contrarium nu.14.vbi declaratur.

Caducitatis declaratio ſufficit, quòd ſit tacita,quaeſt.12. numer.15. de var. caduc. Et inducitur quando Dominus alteri concedit, ſi ad eum eſt deuoluta emphyteuſis,num.16. Declara.num.17. Inducitur etiam quando Dominus rem locatam alteri vendat,num.18.Inducitur quoque quando Dominus conuenit emphyteutam coram Iudice pro deuolutione rei,num.19.Item vbi acceptauit confeſſionem emphyteutae,confitentis rem eſſe deuolutam,nu.20. Etiam quando impetrat praeceptum à Iudice de diſcon-

diſcombr an.lo ab emphyteuſi ad eum deuoluta,num.21. Item ſi Dominus opponat coram Iudice, emphyteutam cecidiſſe a iure ſuo num.23.

Caducitatis declaratio non inducitur, ſi Dominus inueſtiret aliquem de re emphyteutica tanquam deuoluta ob alienationem, ſi eſſet deuoluta ob canonem non ſolutum, ead.qu.12.num.24. Sed ſi emphyteutæ de nouo fieret inueſtitura eorundem bonorum eſſet remiſſa caducitas,ibidem.

Caducitatis declaratio tacita non inducitur quando Dominus inueſtiret aliquem,ſi ceſſatum fuit in ſolutione canonis,nulla expreſſa cauſa,dicta qu.12.n.25.contrarium,n.26.

Caducitatis declaratio non retrotrahitur ad diem moræ, & ad lapſum termini,ead.qu.12.n.33.

Caducitatis declaratio non poteſt fieri pendente lite, in præiudicium creditoris,de var.cadu.qu.13.nu.1.contrarium,n.2.

Caducitas declarari poteſt omni tempore,ead.qu.Et maximè ſtante pacto,quòd cadat ipſo facto,vel ipſo iure,n.4.

Caducitas, ſtante pacto,quòd cadat ipſo iure,vel ipſo facto, declarari poteſt ab hærede,& contra hæredem,ead.qu.n.4.

Caducitas declarari poteſt lite pendente,ead. quæſt.13. num.3. & infrà.

Caducitatis declaratio non deſcendit à voluntate debitoris, ſed Domini,ibidem,nu.6.

Caducitatis declaratio, adeò adhæret diſpoſitioni, quòd cenſeatur cum ea eodem tempore emanaſſe,ead.qu.n.8.

Caducitas cenſetur remiſſa per receptionem canonis, de var. cad. quæſt.14.num.1. Amplia etiam,ſi Dominus proteſtetur canones recipere ſine præiudicio caducitatis, numer. 2. Ampl. 2. habere locum etiam,ſi ſolùm Dominus canones petierit, numer.3.vbi declara,cont.numer.4. Sed prima opinio verior. Amplia.3.vt per receptionem cenſeatur renunciatum melioramentis, numer. 5. Ampl. 4. habere locum in muliere, quæ non poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum num.6. Ampl 5.vt non poſſit Dominus mutare voluntatem,numer.7.Ampl.6.habere locum in omni caducitate ex quocunque capite,eod numer. 7. Ampl.7. habere locum etiam ſtante pacto reſolutiuo, Decl. niſi Dominus iam declaraſſet caducitatem, & incepiſſet ab expulſione, & intentaſſet iudicium caducitatis, numer.8.Sed ſi expulit,& non eſt proteſtatus, non poteſt petere canones præteritos, ibidem. Decl. 2. quòd proteſtatio iuuaret, recipiendo canones pro tempore præterito, & adhuc remaneret triennium, vel biennium,numer.9. Decl.3.niſi emphyteuta tacendo conſentiret proteſtationi, numer 10. Limit. primò quando Prælatus ſolus reciperet canones, & Eccleſia eſſet collegiata ſecus ſi non eſſet, numer. 12. Et niſi poſtea capitulum ratum haberet, ibidem Limit, 2. quando Dominus ignoraret caducitatem, numer. 13. Et idem quando Dominus poſt commiſſam caducitatem ob alienationem,dedit ignoranter licentiam alienandi,ibid.& de alien.quæſt.1.num. 325. & ſeq.Et an ignorantia præſumatur, vide in d.qu.& ignorantia. Limit.3. quando Procurator, & non Dominus reciperet canones,niſi haberet ſpeciale mandatum ad remittendum caducitates & procedit etiam, ſi haberet mandatum ad recipiendum canones, & renouandum,nu. 25.Contrarium,quòd ſufficiat mandatum ad exigendum ibid. Decl. hanc limit. Niſi Dominus poſtea ratum habuerit, & quomodo intelligatur ratum habuiſſe,dic, vt in dictis nu.325. & ſeq.& in d.qu.14.nu.27.

Caducitas, an cenſeatur remiſſa per receptionem canonis, ſtante iuramento,de var.caduc.qu.14.nu.28.cum alijs ſeq.

Caducitas non incurritur propter delictum,de ſucc.in bon.emph. qu.4.nu.15.

Caducitas non incurritur per ſubhaſtationem, nec ex alienatione neceſſaria vigore iuris congrui de alien.qu.1.n.159.& 314.

Caducitas incurſa ob alienationem, non cenſetur remiſſa, ſi Dominus ignoranter dedit licentiam emphyteutæ alienandi, dicta qu.14.nu.13.

Caducitas ſiue emphyteutæ expulſio competit propter moram, & contumaciam,& penſio propter contractum & promiſſionem, ead.qu.14.n.34.

Caducitas non incurritur propter non ſolutum laudemium, de var.cad.qu.16.n.1.declara.n.7.

Caducitas an,& quando habet locum in foro conſcientiæ,de var. caduc.qu.18.

Caducitas lite pendente declarare poteſt, ſi canones non ſoluantur,de var.caduc.qu.17.nu.1.decl.ibid. Si non ſit concluſum in cauſa, vel niſi emphyteuta eſſet creditor Domini de tanta, vel maiori ſumma,ſecus de minori,& procedit etiam,ſi adeſſet iuramentum.Contrarium in primo caſu,nu.2. Sed prima opinio eſt verior,& communis, decl.num.15.

Caducitas incurritur per legem humanam, de var.cadu.q.18.n.6.

Caducitas eſt pœna legalis,de ſol.can.qu 1.n.79.

Caducitatem ſi Dominus remittit, nihilominus emphyteuta tenetur ſoluere canonem,ead.qu.1.n.288.

A caducitate homines cauſa,etiam iniuſta excuſat.de ſol.can.q.12. n.10. Excuſat probabilis credulitas fuiſſe canonẽ ſolutum,error quoq;& etiã qualibet cauſa etiam beſtialis,de ſol.can.q.1.n.81.

Caducitas cenſetur remiſſa per receptionem canonis, procedens ex quocumque capite,de va.cad.qu.14.num.7.

Caducitas,an habeat locum,ſi emphyteuta ſoluat canonem patri, vel fratri Domini directi,de ſol.can.qu.12.

Caducitatem poteſt declarare vnus ex Condominis quando in alienatione eius conſenſus non eſt adhibitus pro ſua parte, de laud.qu.25.nu.2.Et poteſt retinere partem ſuam, licet alij velint approbare alienationem, num.3. Extenditur etiam ſi res poſſideatur in communi,& pro indiuiſo,numer.4.Declara niſi emptor integram rem offerat Condomino quia tunc cogitur integram rem retinere reſtituto pretio emptori,n.6. Et ſoluere tenetur laudemium alius Condominus ibid.

Caducitas cenſetur remiſſa per ſpatium decem annorum, de alien.qu.1.nu.191.data ſcientia Domini.

Caducitas non incurritur per ſolam clauſulam conſtituti,de cont. emph.qu 43.n.5.vid.etiam de laud.qu.8.n.13.vbi limitationes, & declarationes.

Caducitas ob non ſolutum canonem incurritur ipſo iure,Domino declarante,de var.cad.qu.12.

Caducitas non incurritur ſine traditione,de laud. qu.8.nu.13. & de alienat.qu.1.nu.135.vbi declaratur.

Caducitas incurritur ob mendacium, ſi emphyteuta non demonſtrauit Domino directo verum pretium ab alio inuentum, vt ipſe deterreatur ab emptione, & prælatione, vel vt minorem ſummam pro laudemio ſoluat.de alien.qu.1.in fine.

Carceratus poteſt mittere Procuratorem, niſi detineatur in arcta cuſtodia,de ſol.can.qu.1.nu.530.

CANON quòd fructibus reſpondeat,probari debet,per eum,qui allegat.Prælud qu.15.n.5.

Canon an ſolui debeat Domino per primum, vel ſecundum emphyteutam,& ſi neuter ſoluat,an res incidat in commiſſum,de cont.emphyt.qu.10.n.14.

Canonem an poſſit ſoluere extraneus, & ſufficiat ad excuſationem,ead.qu 10.nu.15.& de ſol.can.qu.1.n.68.& 322.

Canonem non ſoluere,deteriorare,& alienare irrequiſito Domino paria ſunt.de var.cadu.qu.2.n.4.& 8.

Canones præteritos, an poſſit petere Dominus, poſtquàm emphyteutam expulit ob canonem non ſolutum, de var.caduc.qu.15. & an expenſas litis,ibidem.

Canones in recognitionem dominij directi ſoluuntur, non autem pro fructibus,de var.cad.qu.17.n.6.

Canon,an ſit diuiduus,vel indiuiduus,de ſolut.can.quæſt.1.nu.46. & an poſſit ſoluere emphyteuta canonem pro parte,& nu.30. 77.& 223.

Canon debetur propter contractum, & promiſſionem, de var. caduc.qu.14.n.34.

Canon conſiſtit in parua quantitate,cum de natura emphyteuſis ſoluatur quid minimum,de ſol.can.qu.1.n.127.

Canonem ſolitum debet ſoluere emphyteuta, qui à parte cecidit alienata,vel quando cecidit à parte ob non ſolutum canonem, de alienat.qu.1.nu.136.

Canon augeri non poteſt, ſi emphyteuſis ſit facta fertilior, in-

duſtria emphyteutæ,de ſol.can.quæſt.13.numer.1.

Canon an augeri poſſit, ſi res aucta fuit per alluuionem, ead.qu. 13.num.2.& 13.

Canon debet ſolui primo emphyteutæ , & non Domino directo, quando per ipſum fuit facta ſubemphyteuticatio de conſenſu ipſius Domini,de cont.emph.quæſt.10.nu.9. & de laudem. qu. 23.num.6.

Canon an ſolui debeat in foro Domini , vel in foro emphyteutæ, ſiue in loco Domini,vel emphyteutæ, de ſol.can.quæſt.1. ampl. 17.

Canon augeri poteſt per commiſſarios de conſenſu partium,& non dicuntur excedere fines mandati,de cont.emphyt.quæſt.22.numer.20.

Canon augeri debet finita emphyteuſi, ead. quæſt.13. num.22. de ſol.can.Et in renouatione augere poteſt canonem. D. de renouat.qu.1.num.63.Et poteſt Eccleſia recipere pecunias in recompenſam augmenti cenſus,ead.qu.1.n.72.

Canonem minuere non poteſt Prælatus Eccleſiæ in præiudicium ſucceſſoris,ead.qu.13.nu.23.

Canon augeri poteſt etiam,ſine ſolemnitatibus,& conſenſu Apoſtolico,de var.cad.quæſt.1.num.37.

Canones decurſo tempore prædeceſſoris Prælati , ſiue Rectoris Eccleſiæ,ad quem ſpectent,de ſol.can.qu.15.nu.1.

Canones non exacti pertineant ad Reſignatarium , & non ad Reſignantem,ead.qu.15.n.2.

Canones non exacti,& fructus hodie pertinent ad Cameram Apoſtolicam,ead.quæſt.15.nu.3.& de laud.qu.28. Vbi quomodo diuidi debent inter ſucceſſores,& Cameram Apoſtolicam.

Canonis ſolutio,à quo die incipiat currere,de ſolut.can.qu.7.

Canon ſiue penſio ſolui debet Eccleſiæ , quando conceſſit in emphyteuſim, non ſeruatis ſolennitatibus, vel reſeruato conſenſu Apoſtolico,de cont. emph. qu.21.num.20. & de ſol.can.quæſt.1. num.120.

Canones præteritos, & laudemium ſimul poteſt petere Dominus, de laud.qu.37.n.5.

Canonem ſoluere debet emphyteuta,cui remiſſa eſt caducitas, vide in ver.Caducitas.

Canonem ſoluere debet creditor immiſſus in poſſeſſionem , ſi emphyteuta non ſoluat,de diuerſ.qu.emph.qu.4.

Cætera vide,in ver.Penſio,& in ver.Emphyteuta.

CAVSÆ omnes dominij vtilis Eccleſiæ ſunt ſpirituales : & ideò cognitio pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum , de diuerſ. quæſt. emph.quæſt.22. in deciſione Coc.num.7. & in dec.Merl.ibid. num.1.

Cauſa poſſeſſorij beneficij,non eſt tractanda coram Iudice laico, in ead.dec.Coc.nu.10.& ſeq.

Cauſas Eccleſiaſticas , Apoſtolus ad Eccleſiam præcipit deferri, & ibi terminari,in ead.dec.Merl.n.2.

Cauſa oneroſa,& lucratiua, quæ ſit in emphyteuſi, de cont.emph. qu.24.nu.18.

CAVTELA ad euitandas pœnas poſitas in Conſt. Pauli Secundi,incip. Ambitioſæ,de cont.emphyt.qu.16.

Cautela,vt bona emphyteutica veniant in generali obligatione bonorum,de cont.emphyt.qu.38.nu.14.

Cautela,quando Dominus non vult conſentire alienationi,vide in ver.Dominus.

Cautela abundans,non nocet,de ſol.can.quæſt.1.nu.327.

CENSVS an differat ab emphyteuſi.Præl.qu.8.

Cenſus conſtitutiuus quid ſit,ibidem.

Cenſus reſeruatiuus quid ſit ead.qu. & an ſit ſublatus per Conſtitutionem Pij V.

Cenſus,& emphyteuſis,in quibus conueniant, & in quibus differant,ibidem.

Cenſum , ſi quis longo tempore ſoluit ; cogi poteſt in futurum ad præſtandum,de cont.emph.qu.15.nu.2.

Cenſus,an imponi poſſit ſuper re emphyteutica, de alien.qu.1.nu. 107.cum pluribus ſeq.

Cenſuarius contractus in dubio,an verò emphyteuticus cenſeatur. Prælud.qu.8.

Cenſuarius per alienationem irrequiſito Domino,an cadat à iure ſuo.Prælud.qu.8.n.28.29.& ſeq.

In cenſuali contractu transfertur omne ius,in ead.qu.n.25.

Fauore Eccleſiæ,an debeat iudicari contractus cenſualis,ead.quæſt. nu.13.14.15.

Et in dubio, an ſit iudicandus contractus cenſualis, vel emphyteuticus,ead.qu.

Cenſuarius,ſi per mille annos non ſoluat cenſus, res non incidit in commiſſum, ead.quæſt.8.num.8. fallit, quando adeſt iuramentum,num.27. & an valeat pactum, quòd non poſſit alienare, num.31.& 32.

CESSANTE cauſa primæ conceſſionis,res non poteſt dari in emphyteuſim pro eodem canone, quando plus fuerit oblatum, & facta diligenti inquiſitione , quòd plus reperiri poſſit,de cont. emph.qu.9.nu.7.

CITATIO , an requiratur poſt declaratam caducitatem ſi Dominus vult expellere emphyteutam,de alien.qu.1.num.8. & de var.caduc.qu.10.

Citatio,an requiratur in legitimatione filiorum legitimorum, & naturalium,de ſucc.in bon.emph.qu.5.n.46.

CLAR. opinio §.emphyteuſis qu.18.ver. vnum tamen; reprobatur,de cont.emph.qu.1.nu.14.

Clar.opinio eod.§.qu.32.in priu.non facientis differentiam inter Eccleſiaſticam,& profanam emphyteuſim in illo caſu,reijcitur, de cont.emph.qu.4.n.7.

CLAVSVLA Non nouas conceſſiones faciendo, ſed veterem, & antiquam inueſtituram renouando, an operetur, quòd inueſtitura ſit noua.de cont.emph.qu.9.nu.13.

Clauſula, Si & quatenus conſenſus Apoſtolicus interueniat, ſi non eſt neceſſarius,clauſula cenſetur appoſita ad cautelam,de cont. emph.qu.16.n.10.

Clauſula poſita in Breui, ſi alienatio cedat in euidentem Eccleſiæ vtilitatem,non ſuſpendit gratiam, nec facit beneplacitum conditionale,quoad eius ſubſiſtentiam, de cont. emph. quæſt. 21. num.5.

Clauſula ſola Ad habendum,non operatur renunciationem,reſpectu extraneorum,de renunc.qu.2.n.8.

Clauſula Ad habendum , &c. & aliæ clauſulæ poſitæ in partibus exequutiuis inſtrumenti,potiùs cenſentur poſitæ de ſtilo Notariorum,quàm de conſenſu partium qu.2.n.9.& 24.

Clauſulæ Sine præiudicio venientium ab inteſtato effectus , de diuerſ.quæſt.emph.qu.24.

Clauſula poſita in libello,Petens ius, & iuſtitiam,& omni meliori modo,quid importet,de var.cad.qu.10.n.6. vbi latè,& idem de clauſula Agens,&c.& omni meliori modo.

Clauſula Renuncians omni legum auxilio appoſita efficit , vt pauper non excuſetur à deterioratione, quæſt. 2. numer. 77. de var.cad.

Clauſula, Ad habendum, &c. quando poſita cenſetur in partibus executiuis inſtrumenti, & quando in diſpoſitiuis,ead.qu.2.nu. 10.& 21.de renouat.

Clauſula , Ad habendum , &c. ſi eſt poſita in partibus executiuis inſtrumenti,non operatur renunciationem; ſecus ſi eſt poſita in diſpoſitiuis,ead.qu.2.n.15.vbi declara, & qu.16.num.13. & de alienat.qu.10.in dec.Vbaldi.

Per clauſulam, Ad habendum , tenendum , poſſidendum, vendendum,&c. poſita in inſtrumento diuiſionis, an cenſeatur remiſſum ius emphyteuticum; adeo quòd alienatione ſequuta, emptor inquietari non poſſit de renunc.num. 6.qu. 6. numer.3.4. 11.12.& 13.

Clauſula conſtituti non operatur tranſlationem poſſeſſionis emphyteuta alienante, ſine conſenſu Domini. de alienat.qu.1.nu. 133.& ſeq.& vide de cont.emph.qu.43.n.2.& ſeq.

Clauſula Dedit, tradidit, &c. poſita in inſtrumento venditionis, quando ab initio fuit reſeruatus conſenſus Domini,intelligitur, ſi Dominus conſenſerit,de alienat.qu.4.n.2.

Clauſula pro ſe , & quibus dederit , importat , quòd emphyteuta poſſit alienare irrequiſito Domino,eod.tit.qu.1.nu.143.ampliat habere locum ſiue dictum ſit,quibus dederit,vel quibus voluerit,nu.

INDEX.

rit,num.149.Declara niſi dictum fuerit pro ſe,& quibus legitimè dederit,nu.144. Declarat ſecundò, niſi adeſſet pactum in eodem inſtrumento,quod non poſſet alienare ſine conſenſu Domini,nu.145. Declara tertiò, quòd per dictam clauſulam cenſetur ſolùm data facultas alienandi primò acquirenti, n.146. Subdeclara hanc declarationem, niſi aliter de mente concedentis appareret,exemplum,num.147, Declara quartò dictam licentiam continere expreſſam prohibitionem,vt non poſſit alienare in potentiorem,& priuilegiatum,nu.148.

Clauſula Pro ſe,heredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque importat alienationem irrequiſito Domino,de alien.q.1.n.150.

Clauſula ad habendum,tenendum,alienandum, &c. importat facultatem alienandi irrequiſito Domino ead.qu.1. num.281.Vbi declara, etiam niſi eſſet appoſitum pactum, vt non poſſit alienare irrequiſito Domino num.282. Subdeclara, niſi eſſet facta conceſſio Titio , quia ſolùm Titio eſſet data licentia alienandi num.284.

Clauſula Quòd emphyteuta cadat à iure ſuo , ſi non eſt appoſita ſemper cenſetur appoſita,de var.caduc.qu.14.n.34.

Clauſula Ad renouandum,vide in ver.pactum.

Clauſula Ad habendum , &c. vel quibus dederit, quando reſtricta intelligatur, & emphyteuſis non tranſeat ad extraneos heredes,de alienat.queſt.1. num.112. & vide etiam de alienat.qu. 8.num.1.

Clauſula Renuncians omni legum auxilio, an importet renunciationem mora, de ſolut.can. qu.6.num.13.14. & 15. & num. 24.& an remiſſionem mercedis, de ſolut.can.qu.1.numer.118. & 142.

Clauſula Ad habendum , alienandum, &c. an importent licentiam alienandi irrequiſito Domino , diſtinguendum eſt , an clauſula ſit poſita in diſpoſitiuis , vel executiuis , & procedit etiam ſi dictum ſit vſque in tertiam generationem,de alienat. qu.10.num.1.& quomodo intelligatur fuiſſe poſitam in diſpoſitiuis verbis , vel executiuis , ibidem , & ibi vide in dec. Vbaldi.

Per dictam clauſulam , an ſit data facultas alienandi irrequiſito Domino primo tantum acquirenti; an vero cæteris in inueſtitura comprehenſis,ead.qu.10.num.2.& 7.& in dec.Vbaldi ibi poſita.

Clauſula ſine præiudicio tertij, ſemper intelligitur in inueſtitura, de cont.emph.qu.39.& de var.caduc.qu.12.num.32,vbi declaratur.

Clauſula rato manente pacto,importat, quòd Dominus poſſit petere pœnam,& caducitatem, de var.caduc.qu.14.num.28.dec. num.31.

Clauſula conſtituti . vel precarij operatur in inſtrumento inueſtitura quòd emphyteuta,& alij nominati habeant omnia remedia poſſeſſoria,ac etiam actionem ſpolij,de diuerſ.qu.emph.qu. 19.num.18.

Clauſula Ad habendum, &c. in renunciatione, quid operetur,de renunc.qu.2.num.5.& 14.

Clauſula conſtituendo procuratorem &c. in renunciatione , quid operetur,ibidem.nu.12.& 14.

Clauſula de euictione, quid operetur in renunciatione, ead. queſt. num.11.

COLLECTAS tenetur ſoluere emphyteuta , & alia onera, de meliorat.& expenſis qu.10.nu.1. Amplia habere locum in feudatario, & libellario,nu.5. Amplia ſecundò, ſiue ſoluat modicam,ſiue magnam penſionem,num.6. & 10. contrarium nu. 7. quando ſoluit magnam penſionem fructibus correſpondentem, vt Dominus teneatur , ſed prima opinio eſt verior, cum diſtinctione: defenditur opinio Clar.nu.10.licèt reprobetur à Valaſc. & ponitur opinio Auctoris ibidem. Amplia tertiò habere locum in Clericis,& eorum bonis, ſi bona onerata ad Eccleſiam peruenirent num.14.ſed declara num.15. Amplia quartò,vt non ſolùm teneatur ad tributa,ſed etiam ad collectas, quæ perſonis imponuntur pro rebus num.29. Amplia quintò, vt habeat locum in omni poſſeſſore rei num.30. Declara nu.31. declara ſecundò, vt non procedat in vſufructuario num.32.cont.num.33. Amplia ſextò vt habeat locum, non obſtante pacto in contrarium num.36.Declara nu.37. Amplia ſeptimò,vt habeat locum, etiam ſi bona ſint deſcripta in libro cenſuali, & æſtimo,nu.38. Amplia octauò habere locum etiam in collectis de nouo impoſitis,num.39. Limita primò in emphyteuta bonorum patrimonialium Principis,num.40. Declara non habere locum in collectis impoſitis in vtilitatem communem , vt pro reparatione murorum refectione viarum , fontium , & pontium,ad quas etiam tenentur Eccleſiaſticæ perſonæ num. 41. Limita ſecundò, niſi aliter ſe haberet conſuetudo,num.42.Limita tertiò,ſi emphyteuta ſit forenſis nu.43.Declara num.44.Declara ſecundò num. 45. Limita quartò, niſi collecta eſſet impoſita ſecundùm æſtimum nu.46.

Collectas tenetur ſoluere vſufructuarius, ead.quæſt.10.nu.2.& an præteritas num.32.& ſeq.

Collectas, an teneatur ſoluere vſufructuarius Eccleſiæ, ead.qu.nu. 20.& 21.

Collectas,an teneatur ſoluere conductor ad longum tempus,qu.10. num.8.& 10.

Collectas,an teneatur ſoluere penſionarius,& titularis,ead.qu.10. num.11.

Collectas,an teneatur ſoluere emphyteuta Eccleſiæ, ead.qu.10.n.17. & 19.de diuerſ.quæſt.emph.qu.22.nu.8. & 23. in dec.R.Coc. & in dec.Merl.ibidem nu.17.& 18.

Collecta ſolui debent per emphyteutam,deductis expenſis,ead.qu. 10.nu.48.

Collectas ſoluere debet emphyteuta priuilegiatorum, quando priuilegium eſt perſonale,ead.qu.10.nu.47.

Collectas an ſoluere debeat ſimplex conductor. ibidem nu.49.remiſſiuè.

Pro collectis bona ſunt tacitè hypothecata,dict.quæſt.nu.33.

Collectæ quomodo imponi debeant perſonis Eccleſiaſticis, ead. qu. 10.num.15.

COLONI Eccleſiæ an teneantur ſoluere onera, & collectas, de melior.qu.10.nu.22.& in fine.

Colonus partiarius , an poſſit expelli per D. ſi res reuertitur ex cauſa commiſſi,de renunc.qu.11.

Commiſſarij,quibus à Pontifice commiſſa eſt cauſa,cum clauſula, Si tendat in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, poſſunt augere canonem de conſenſu partium, de cont.emph. quæſt.22.num.20. pro quibus adeſt præſumptio de vtilitate Eccleſiæ , ead. qu. 22. num.1.

Comprehenſi in inueſtitura poſſunt ſequuta morte alienantis reuocare alienationem de cont.emph.qu. 24.n.22.

Compromittere an poſſit emphyteuta,de alien.quæſt.1.numer.273. & ſeq.

Commoditas percipiendi fructus, an ſit res merè laicalis, de var. cad.qu.6.& in verbo dominium vtile.

Commoditatem percipiendi fructus emphyteuta an vendere poſſit de alien.qu.1.num.309.& 311.

Commoditas quam habet pater in bonis emphyt. Eccleſiaſticis, in quo conſiſtat de diuerſ.qu.emph.qu.17.n.8.

COMPENSARE poteſt emphyteuta, quando eſt creditor Domini in tanta quantitate, vel maiori,vt ob non ſolutum canonem expelli non poſſit,de ſol.can.qu.1.nu.300.Sufficit,quod habeat iuſtam clauſulam credendi ſe eſſe creditorem num.301. Et idem ſi eſſet creditor damnorum , & intereſſe, vt quia fuiſſet expulſus à Domino,num.302.Etiam ſtante iuramento nu.303. declara ſi creditum eſſet liquidum, nu.312. Sed ſi poſſet in continenti probari admitteretur, & quantum tempus requiratur relinquitur arbitrio Iudicis;ibidem declara ſecundò,vt ſit creditor euſdem generis,& in quantitate,nu.313. Declara tertiò, ſi canon in pecunia conſiſteret,& Dominus debitor eſſet in ſua electione ſoluendi ſpeciem,vel quantitatem num. 314. Declara quartò,ſi canon conſiſteret in quantitate, & Dominus haberet facultatem ſe liberandi num.315. declara quintò, quando ab vna parte debetur ſpecies,& ab altera pecunia, vel ſi debitum, quòd debet Dominus deſcenderet ex cauſa depoſiti, vel ſi perueniret ex cauſa alimentorum vel niſi adeſſet cauſa iudicati,

nu.316. Declara ſexto ſi eſſet creditor in minori ſumma, quam eſſet canon. n.318.

Compenſatio non habet locum ſtante iuramento. ead. quæſt. 1. de ſol.can.nnm.303.& ſeq.& quid in paupere numer.305. quid ſi debitum ſit ſimiliter iuratum.n.306.& ſi procedatur ſola Facti veritate inſpecta. n.307.& ſi eſſet renunciatum compenſationi. num.308.quid ſi in inſtrumento adeſt iuramentum generale,& non ſpeciale.nu.310. & ſi iuramentum eſt præſtitum ab anteceſſore, à quo cauſam habet n.309. Declara, quando creditum eſt liquidum;ſecus ſi non eſt liquidum. n. 312.Declara ſecundo, ſi emphyteuta ſit creditor eiuſdem generis,& in quantitate, quæ recipit functionem in genere ſuo. n.313.

Compenſatio non fit de ſpecie ad ſpeciem, nec de genere ad aliud genus. ead.q.1.n.317.

Compenſatio vt fiat, requiritur. quod emphyteuta ſit creditor Domini, ante lapſum biennij, vel triennij, ead. quæſt.1.numero 319.

CONDVCTOR *non poßidet, neque naturaliter, neque ciuiliter, Prælud.quæſt.1.n.27.*

Conductor poteſt retinere melioramenta. Prælud. quæſt.5. numero 8.

Conductor, an expelli poßit propter ſuperuenientem neceßitatem locatoris, vide in ver,Dominus,poteſt expelli,ſi non ſoluat penſionem, de var.cad.q.10.n.19.

Conductor nouus, vel inquilinus, an poßit expellere primum, ſi tantam penſionem velit ſoluere, quantam nouus conductor, vel inquilinus, de renouat.q.1.n.10.

Conductor ad longum tempus, in quibus differat ab emphyteuta Prælud.q.5.

Conductor, ſi res emphyteutica reuertatur ad Dominum an expelli poßit. de renunc.q.11.& an ſit differentia inter conductorem. & colonum ſimplicem.ibidem.

Conductor ad longum tempus tenetur ſoluere canonem, ſicut emphyteuta, alias cadit à iure ſuo, ead.q.n.16.

Conductor, & colonus tenentur vendere fructus pro iuſto pretio, potius Domino, quam aliis, de diuerſ. quæſt.emphyt. quæſt. 19.

Conductor poteſt expelli à domo conducta, ſi actus inhoneſtos ibi exercet.ead.tit.q.20.nu.1.vbi declara.

Conductor non excuſatur à ſolutione penſionis, ſi male & intempeſtiue ſoluit. de ſol.can.q.1.nu.117. & an excuſetur ex caſibus fortuitis. Præl.q.15.n.17.

Conductor rei Eccleſiæ,non poteſt opponere exceptionem ad euitandam ſolutionem, quod in locatione non interuenit conſenſus Superioris.ead.q.1.n.121.

Conductor ad longum tempus, an teneatur ſuis ſumptibus reficere viam, de melior.q.9.num.3.& an repetat melioramenta.ead. tit.q.7.n. 22.

Conductio ad longum tempus, quæ dicatur Prælud. quæſt. 5. remißiue.

Conductor poſt annum, an cenſeatur renouaſſe, vide in ver. locatio.

Conductor plurium rerum vno pretio, ſi non poteſt vti vna poteſt ab omnibus reſilire.de ſol.can.q.1.n.45.

Conductor qui vltimo anno non putauit, nec totum fundum ſeminauit, vel male putauit, vel contra naturam fundi ſeminauit, tenetur ad intereſſe. de var.cadu.q.2.n. 40.

Condictio ex lege Zenonis, competit ex contractu emphyteutico. Prælud.q.13.n.7.

Condictio ex lege Zenonis, an ſit actio perſonalis, vel realis, ſiue hypothecaria, & quæ detur contra ſecundum poſſeſſorem, de ſol.can.q.14.n.16.

Condictio ex lege Zenonis datur contra emphyteutam, quæ eſt actio perſonalis, de cont.emphyt.q.31.n.5.

Condictio ſi ſine filiis deceſſerit in Clerico ſacris conſtituto quomodo intelligatur, de cont.emph.q.6.n.3.

CONDITIONE *pendente, an vna pars poßit à contractu diſcedere, de alien.q.1.n.321.*

CONFINIA *per inſtrumenta antiqua probantur, cum ſufficiant ſemiplena, præſumptiua, & coniecturales probationes.de cont.emphyt.q.26.n.21. Declara habere locum, quoad contrahentes, & non contra tertios, non interuenientes n. 22.Subdeclara,niſi tractetur de confinibus antiquis,quia tunc per inſtrumenta antiqua probantur confinia num.23.Declara hanc ſubdeclarationem, quod non ſufficit vnicum inſtrumentum, licet antiquum,ſed requiruntur duo, vel tria,& hæc inſtrumenta debent eſſe extracta ex aliquo Archiuio publico;vel quod notariatus illius, qui illa ſubſcripſit, probetur ſaltem per famam, & quod originem habuerit à perſonis diuerſis, & non ſuſpectis. num.24.*

Confinia probantur per libros antiquos, quamuis libri non ſint poſiti ſub cuſtodia publica ead.quæſt.20.num.25.ſed ſi reperiantur in loco, vbi ſcriptura authentica ſeruantur, faciunt plenam fidem, vel ſub cuſtodia publica, etiamſi ſcriptura non eſſet authentica, etiam quod libri debeant eſſe Eccleſiæ.numero 26.

Confines tenetur renouare emphyteuta, & quomodo hoc intelligendum, de renoua.q.9.

CONFESSIO *emphyteutæ rem eſſe emphyteuticam, an probet dominium, de cont.emph.qu.28. & vide in ver. Dominium.& de melior.q.11.n.7.*

Confeßio extraiudicialis, non probat dominium, quando agitur ad caducitatem.de cont.emph.q.26.nu.20.

Confeßio Rectoris, an præiudicet Eccleſiæ, & Succeſſori de melior. q.6.n.13.

Confeßio emphyteutæ, ſe non ſoluiſſe canonem, non præiudicat aliis in inueſtitura comprehenſis. de ſol.can. quæſt. 1. numero 62.

Confiſcatio, vide in ver.Emphyteuſis.

CONCESSIO, *quæ non tendit in vtilitatem Eccleſiæ non valet,& datur Eccleſiæ rei vendicatio,& bona ſunt reſtituenda ſimul cum fructib.de cont.emph.quæſt.22.n.3.& Præl.quæſt.7. num.7.*

Conceßio facta ad libellum, præſumitur in dubio emphyteuſis Præl.q.15.nu.14. & cenſetur facta in perpetuum, tranſiens ad hæredes, etiam extraneos. ibidem.

Conceßio in emphyteuſim ad vitam, vel ad longum tempus, an fieri poßit de rebus Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus, vide in verb.alienatio, & locatio.

Conceßio, ſi ſit facta ad meliorandum, præſumitur emphyteuſis,ſed quomodo intelligenda. ead.quæſt.15.num.15.& ſemper cenſetur facta ad meliorandum, & non deteriorandum, de var.caduc. quæſt.2.nu.17.

Conceßio noua, quæ dicatur, de cont.emphyt.q.2.n.6.

Conceßio rerum Eccleſiæ in emphyteuſim, vt valeat, quæ requirantur, de cont.emphyt.quæſt.22.n.2.

Conceßio noua, an dicatur. ſi adiiciatur noua qualitas, vel penſio augeatur.de cont.emph. q.9.n.12.

Conceßio facta in emphyteuſim de terra oliuata, vinea. vel nuce, intelligitur etiam conceſſum ſolum, de cont. emphyt. quæſt. 36. num.3.

Conceßio in emphyteuſim non poteſt alteri fieri, donec emphyteuta ſoluat canonem, de var.cad q.32. n. 27.

Conceßio in emphyteuſim facta de Eccleſia, ſiue re ſpirituali, ſimul cum temporali, valet, quoad temporale, de diuerſ.quæſt.q.27. n.4. & 5.

Conceßio facta ſine præfinitione temporis, an præſumatur perpetua, vel temporalis, de cont.emphyt.qu.8.num.17.& q.12.& 13.ead. tit.

Cætera vide in ver. Inueſtitura.

Concordia inter Ciuitates Ferrariæ, Rauennæ Vrbini,& aliarum Ciuit.& Clerum, vid.in ver.ſtatutum, in ver.bona,& in ver. Conſtitutio.

Confraternitates, an ſint loca pia, & eorum bona poßint alienari, ſine ſolemnitatibus,& conſenſu Apoſtolico, de cont.emph. q.16.n.11.

Confeßio emphyteutæ, an inducat tranſlationem dominij.ead.tit.q. 16.n.11.cum ſequentibus.

Confiſcari, an poſſint bona emphyteutica, de ſucc. in bon. emph. queſt. 4.

Coniectura, quod in fraudem vocatorum in inueſtitura, fuerit ceſſatum in ſolutione canonis, de ſol. can. qu. 1. num. 53. cum aliis ſeq.

Coniectura quòd bona reuerſa ad Eccleſiam, non ſint incorporata, quæ ſint, de cont. emphyt. q. 9. n. 17.

Coniectura vna alteram tollit. ibidem.

Coniectura quando partes voluerunt conficere contractum emphyteuticum & non locationis ad longum tempus, de melior. qu. 9. num. 10.

Coniectura vna tollit aliam, & fortior tollit aliam. de ſol. can. q. 1. nu. 60.

CONSENSVS Apoſtolicus an requiratur, quando res reuertitur ad Eccleſiam, & de nouo conceditur, de cont. emphyt. q. 9. per totam, & vide contrario, de alien. et. q. 11. in fine, vbi declarauimus op. quam poſuimus, in d. q. 9. n. 2.

Conſenſus Apoſtolicus, ſi eſt reſeruatus & non ſit neceſſarius, cenſetur appoſitus ad cautelam de cont. emph. q. 16. n. 10. ſed declara, modo non ſit dictum, Non aliter, & c. ibid.

Conſenſus Apoſtolicus reſeruatus in conceſſione, intra quantum tempus debeat impetrari de cont. emph. q. 17. n. 1. Et an promiſſor poſſit compelli n. 2. An poſt mortem Prælati, poſſit obtineri eod. tit. q. 10. Et an poſt mortem contrahentis, eod. tit. q. 21. n. 2. & vide in ver. pœnitentia.

Conſenſus Apoſtolicus præſumitur ſpatio 30. Annorum, de cont. emph. q. 18. n. 2. Etiamſi beneplacitum non ſit enunciatum, nec reſeruatum in conceſſione, & 30. anni computari debent vſque ad tempus mota litis ibidem; procedit etiam in rebus magni præiudicij, concurrente patientia vnius, & poſſeſſione alterius eod. loco, Sed quando ageretur de leui præiudicio, ſufficerent decem anni, cum obſeruantia num. 3. Verum, ſi obſeruantia, non concurreret, ſed ſolum allegaretur temporis diuturnitas, tunc requirerentur centum anni, n. 4. Declara ſecundò, quod præſumeretur conſenſus Apoſtolicus, ſi concurreret obſeruantia contractus, & obſeruantia eſſet clara, & non præſumpta, n. 5. Non ſufficeret probare obſeruantiam niſi illa etiam exiſteret vniformis, & ad dictum effectum, non eſt deducendum tempus Prælati alienantis, n. 7. Procedit etiam ſi non probaretur ſcientia Papæ, ibidem. Limita quando appareret confirmationem Pontificis eſſe inualidam. num. 10. Declara iſtam limitationem, niſi confirmatio eſſet producta ab eo, qui alienationem impugnat. ibidem. Limita ſecundò, non habere locum, quando partes non tacuerint, per ſpatium 30. annorum, ſed ſuper conceſſione mota eſt lis, n. 13. Limita tertiò, niſi ex inſpectione inſtrumenti appareret ſolemnitatem non interueniſſe, & quomodo intelligatur, num. 14. Limita quartò, quando fuit dictum, quatenus beneplacitum Papæ interueniat. n. 15. Quòd non placet Auctori. Obſeruantia 30. annorum probari debet per eum, qui allegat, clare, & apertè, & non præſumptiue, & vniformiter. eod. n. 13.

Conſenſus Apoſtolicus, an retrotrahatur ad diem contractus, in præiudicium tertij, de cont. emph. q. 21. n. 7. remiſſiue, Non requiritur, vt præcedat, vel ſubſequatur poſt contractum, quia retrotrahitur, ibidem n. 8.

Conſenſus Apoſtolicus eſt loco omnium ſolemnitatum, & ſupplet omnem defectum ſolemnitatis: non tamen ſubſtantialis; & pro cauſa præſumitur; licet non ſuppleat defectum cauſæ, de cont. emph. q. 21. num. 9. & q. 22. num. 2. ita vt ſatis ſit ſeruare verba reſcripti. d. n. 9.

Conſenſus Apoſtolicus requiritur, quando in præiudicium Eccleſiæ alteratur in aliquo antiqua forma inueſtituræ, vt ſi Eccleſia haberet ius perpetuum, & reduceretur ad tempus minus, de cont. emph. q. 9. in fine.

Conſenſus Superioris, licet non interuenerit in locatione facta ab Eccleſia, nihilominus conductor non poteſt opponere exceptionem ad euitandam ſolutionem, quod non interuenerit dictus conſenſus. de ſol. can. q. 1. n. 121.

Conſenſus Apoſtolicus, ſiue beneplacitum, vel Breue, ſi non eſt præſentatum Commiſſariis, expirat per mortem Pontificis de con. emph. q. 21. in fine, & quæſt. 40. Et requiritur nouus conſenſus Apoſtolicus, & eſt licita pœnitentia ante illius executionem; vt in d. qu. 21. in fine.

Conſenſus Domini, debet præſtari ante mortem patris alienantis, de cont. emph. q. 24. n. 12. cont. n. 13. vbi declaratur.

Conſenſus Domini, non requiritur in legato vſufructus bonorum emphyteuticorum; neque quando vſufructus conſtituitur, de ſucc. in bon. emph. q. 8. n. 7.

Conſenſus Domini præſumitur præſtitus ex ſolutione cānonis ſpatio 30. annorum, de cont. emph. q. 11. n. 7.

Conſenſus Domini in præiudicium alterius vocati in inueſtitura, interuenire non poteſt. de alien. q. 1. nu. 233. Et vide in verbo inueſtitura.

Conſenſus Domini, ſi eſt reſeruatus in alienatione, intelligitur, quatenus ſit neceſſarius. de alienat. q. 1. n. 235.

Conſenſus Domini, quando eſt facta venditio, & reſeruatur eius conſenſus, infra quantum tempus peti debeat, de alien. qu. 1. num. 232.

Conſenſus Domini non requiritur in retrouenditione; quando pactum de retrouendendo eſt appoſitum in eodem inſtrumento, de alienat. q. 1. n. 169. cum ſequentibus, & du, vt ibi, & de Laud. q. 4.

Conſenſus Domini poteſt interuenire, ex interuallo, ad conualidandum venditionem, de alien. q. 1. ſub n. 240. Et poteſt præſtari ante contractum, in contractu & poſt, eod. tit. q. 3. nu. 10. & an retrotrahatur. ibidem.

Conſenſus Domini, an requiratur, quando dos reſtituitur, ſi res emphyteutica eſt data in dotem, cum conſenſu ipſius Domini, de alien. q. 1. n. 269.

Conſenſum Domini debet petere emphyteuta vendens, quando fuit reſeruatus, & non emptor. de alien. q. 4. n. 1. & de Laud. q. 31 num. 5.

Conſenſus Domini, an poſſit præſtari poſt mortem emphyteutæ alienantis, ſeu dotantis in præiudicium comprehenſorum in inueſtitura de alienat. q. 9. & q. 1. n. 233. eod. tit.

Conſenſus Domini non requiritur, quando emphyteuſis ſubhaſtatur ad inſtantiam creditorum, vel datur creditoribus in ſolutum per iudicem, de alien. q. 1. n. 159. cum pluribus ſeq. & quando ex neceſſitate emphyteuta alienat, vigore indulti Apoſtolici, nu. 319.

Per conſenſum expreſſum alienationi, transfertur emphyteuſis in acquirentem, & per tacitum, quando interuenit aliquis actus poſitiuus vltra tacitum conſenſum, ſecus, ſi non interueniat. De Laudem. q. 34. n. 6.

Conſenſus, non validat alienationem in præiudicium emphyteutæ conſentientis alienationi, ſi pretium non eſt conſequutus, & quomodo hoc intelligatur, eod. q. 34. n. 7.

Conſenſus Domini præſumitur interueniſſe in alienatione, per ſpatium decem annorum, data ſcientia Domini. De alien. q. 1. num. 191.

Conſenſus Domini, ſine inueſtitura ſi non recipiatur, & emphyteuta donans moriatur, an donatio reſoluatur. De alienat. q. 1. nu. 233.

Conſentire an debeat Dominus directus alienationi. Vide in verbo Dominus, & infra.

Conſentire debet Dominus directus emphyteutæ alienanti rem emphyteuticam, quoties requiritur. De alien. q. 11. n. 1. Declara quando emens eſſet valde pauper, & non idoneus ad ſoluendum canonem. Declara ſecundò, quod non tenetur conſentire obligationi, & hypothecæ, num. 3. Declara tertio, quando res diſtraheretur in plures partes, n. 4. Declara quartò, quando Dominus non eſſet ſolitus facere renouationes, num. 3. Declara quintò, quod non tenetur conſentire, niſi pro tempore, quo res erat duratura penes emphyteutam. n. 6. Declara ſextò quando emens eſſet inimicus Domini, n. 7. Declara ſeptimo, vt non teneatur conſentire, niſi ſoluatur laudemium, n. 8. Declara nonò, n. 9. Declara 10. n. 10. Declara 11. quando res non eſt ſolita concedi in emphyteuſim, nu. 11.

Conſentiens alienationi rei ſuæ, dicitur alienare irrequiſito Domino, & cadit à iure ſuo. de alien. q. 1. ampliatione vltima, & de Laud. q. 34. numer. 1. Declara non habere locum, quando emphyteuta eſſet prohibitus alienare, vt quia eſſet minor, vel mulier, vel ſimilis, vbi adeſt ſtatutum, ead. quæſt. 34. num. 8. Declara ſecundò, non habere locum, ſi conſentiat ratione officij, n. 9.

Conſentire, & actum celebrare, paria ſunt. ead. q. 34. n. 2.

Conſentiens tacite alienationi rei ſuæ, an alienare dicatur. ead. quæſt. 34. num. 3. Declara, quando vltra tacitum conſenſum, interueniat aliquis actus poſitiuus, pretij, vel quid ſimile, num. 4.

Conſcientia tuta poteſt retineri res Eccleſiæ ab eo, qui contraxit ſine ſolemnitate, donec contractus annulletur, dummodo iuſta cauſa interuenerit. De cont. emph. q. 21. n. 14.

Conſcientia tuta poteſt retineri dignitas ab eo, qui fuit electus nulliter ob defectum ſolemnitatis iuris humani, donec electio annulletur. ead. q. n. 15.

Conſtitutionis Pij IV. & V. contra illegitimos declaratio. De diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt. 24. num. 17. & de alienat. q. 1. in fine.

Conſtitutio Ambitioſæ. de reb. Eccl. non alien. An ſit vſu recepta. Vide in verbo Paulina.

Conſtitutio Cardinalis Carpenſis, extendens Conſtitutionem Cardinalis Aegidij de contractibus minorum, ad mulieres, habet locum ſolum in Prouincia Marchiæ. De alienat. q. 1. num. 179.

Conſtitutiones Bonifaciana, & Paulina habent locum ſolum in Ciuitate, & Territorio Ferrariæ, quod bona emphyteutica Eccleſiæ ſint redacta ad inſtar allodialium. De ſucc. in bon. emphyt. q. 3. n. 3.

Conſtitutum vide in verbo Clauſula conſtituti.

Conſtitutionis Bonifacianæ declaratio. De alien. q. 1. in vltima limitatione, & de Laud. q. 28.

Conſuetudo eſt optima legum interpres. Prælud. q. 14. n. 3. vbi declaratur.

Conſuetudo probari debet per eum qui allegat. de ſucc. in bon. emphyt. quæſt. 6. num. 26. & de renouat. quæſt. 6. nu. 4. & q. 1. num. 29.

Conſuetudo Ciuitatis ſemper attendi debet in ſucceſſionibus, vt fœmina cum maſculo admittatur in bonis emphyteuticis, d. q. 9. num. 25.

Conſuetudo probari debet, quod Dominus non poſſit pro ſe retinere emphyteuſim finitam, & probari etiam debet, quod Eccleſia voluerit retinere pro ſe, & non potuerit. De renouat. q. 1. n. 28. & ſeq. & q. 6. eod. tit. n. 4. & quid ſi adſit conſuetudo immemorabilis, ead. q. 1. n. 30.

Conſuetudo, pactum, & ſtatutum æquiparatur, ead. quæſt. numero 55.

Conſuetudo eſt ſeruanda in renouationibus. De renouat. quæſt. 4 nu. 5.

Conſuetudo quomodo probari debeat in materia renouationis. eod. tit. q. 6. numer. 5. cum ſeq. Et quæ requirantur ad inducendam conſuetudinem, ibi, n. 6. Et teſtes quomodo deponere debeant in probanda conſuetudine. n. 7.

Conſuetudo probatur ex inſpectione inſtrumentorum plurimorum, & quomodo hoc intelligatur. ead. q. 6. n. 8.

Conſuetudo non debet extendi de caſu ad caſ. ibidem numero 9.

Conſuetudo inducitur etiam, ſi in contradictorio iudicio, obtenta non ſit. ead. q. 6. n. 10.

Conſuetudo immemorabilis eſt attendenda in renouationibus. ead. q. 6. n. 10. & q. 1. n. 30. eod. tit.

Conſuetudo, an valeat, quod bona emphyteutica alienari poſſint irrequiſito Domino. De alienat. q. 1. nu. 249. & ſeq. & infra.

Conſuetudine induci poteſt, vt quis propria auct. poſſit ingredi poſſeſſionem, ſine citatione, & ſibi ius dicere. De var. cad. q. 10. num. 4.

Conſuetudo non valet, quod clericus conueniatur apud Iud. ſæcularem, de diu. q. emp. q. 5. n. 14.

Conſuetudo poteſt tollere prohibitionem legis, non autem prouiſionem hominis. De renouat. q. 1. ſub n. 40.

Conſuetudo, an valeat, quod emphyteuſis alienari poſſit in præiudicium comprehenſorum, de diuerſ. qu. emph. q. 22. n. 4. ſed hæc conſuetudo probari debet in ſpecie. n. 5.

Conſuetudo valet, quod feudum, & emphyteuſis Eccleſiæ alienari poſſint irrequiſito Domino. ead. q. 22. n. 3. ſed cont. videtur tenere Rot. ibi n. 24.

Conſuetudo eſt attendenda in ſoluendo laudemium. De Laud. q. 1. & q. 14. n. 7 q. 7. n. 11. & q. 5. n. 11. & an ſit ſoluendum laudemium, pariter ſtandum eſt conſuetudini. eod. tit. q. 15. nu. 2. & vide q. 37.

Conſuetudo laicorum non valet in præiudicium Eccleſiæ, de diuerſ. q. 22. n. 24. in dec. Cocc.

CONTRACTVS *locationis eſt oneroſus, emphyteuticus vero gratuitus Præl. 5. n. 5.*

Contractus locationis, & emphyteuſis, in quibus differant. ibidem.

Contractus libellarius quid ſit. Præl. q. 7. Et an differat à contractu emphyteutico. ibidem.

Contractus præcaria, quid ſit. Præl. q. 11.

Contractus ſuperficiarius, quid ſit, & an differat ab emphyteuſi. Præl. q. 12.

Contractus nominati, & innominati, qui ſint, & an differant. ibidem.

Contractus emphyteuticus, eſt vltro, citroque obligatorius. De cont. emph. q. 41. n. 4.

Contractus emphyteuticus plerumque eſt lucratiuus, quandoque oneroſus. ead q. 41. n. 2.

Contractus emphyteuticus, an ſit contractus nominatus, vel innominatus. ibidem.

Contractus emphyteuticus, an celebrari poſſit ſine ſcriptura. Præl. q. 14.

Contractus emphyteuticus, an vero locationis in dubio cenſeri debeat. Præl. q. 15. nu. 1. 4. 7. 9. & 10. Vbi diſt. & ampl. & de melior. q. 9. n. 10. & de alien. q. 1. n. 77. Vbi ex deciſione Rotæ Rom. plures coniecturas inuenies.

Contractus iudicari debet ſecundum quod partes nominauerunt. ibidem n. 2. Declara, vt n. 6.

Contractus, qui iudicari debeat, quando in conceſſione eſt facta mentio promiſcue de emphyteuſi, liuello, locatione, & cenſu. Præl. q. 15. n. 22.

Contractus, an cenſuarius, vel emphyteuticus cenſendus ſit. Præl. quæſt. 8.

Contractus emphyteuticus, an ſit bonæ fidei, vel ſtricti iuris. Pralud. q. 17.

Contractus omnes de iure canonico ſunt bonæ fidei. ead. q. n. 2. cont. nu. 4.

Contractus emphyteuticus Eccleſiæ, eſt bonæ fidei, ibidem num. 3. con. n. 4.

Contractus alienationis, ſi eſt nullus, an emphyteuta incidat in commiſſum, ſi alienauit irrequiſito Domino, vide in ver. Alienatio.

Contractus, eſt validus inter contrahentes, quando in alienatione adeſt clauſula reſeruato conſenſu Domini. de alien. q. 1. n. 13. & 322.

Contractus factus per minorem, vel mulierem ſine ſolemnitatibus, non valet, nec cenſetur ratificatus per lapſum annorum, nec per ſolutiones poſtea factas. de alien. q. 1. numer. 176. cum aliis ſeq. & hæc nullitas poteſt allegari etiam per hæredes, ibidem.

Contractus bonæ fidei, & ſtricti iuris, quare ita denominentur, & eorum differentia. ea. qu. 17. n. 5. remiſſiue.

Contractus factus cum Eccleſia, an poſſit claudicare eius fauore, & an poſſit ſtare contractus vltra tempus promiſſum, de cont. emph. quæſt. 8. numer. 19. & quæſt. 22. numer 3. 4. 6. 19. & 20.

Contractus

Contractus eſt conditionalis, reſeruato conſenſu Apoſtolico eod. tit. q.16.n.2.

Contractus fauore pupilli claudicat. de cont.emph.q.21.n.18. & de ſol.can.q.1.nu.210.

Contractus fauore piæ cauſæ poteſt claudicare, hoc eſt non valere, ſi Eccleſia velit.ead.q.21.nu.6.vbi intellige, & Declara, & An procedat ſtante Extrauagante, Ambitioſæ, n.11.

Contractus differt ab inſtrumento: nam inſtrumentum eſt ſcriptura Notarij de conſenſu partium celebrata; contractus vero eſt ipſa conuentio, & differunt, vt continens, & contentum, de cont. emph.q.26.n.1.

Contractus Emphyteuticus, cum ſit vltro citroque obligatorius, non eſt adimplendum ei, niſi ipſe prius adimpleat. de var. cad.q.17.n.4.& 5.

Contractus ratione incertitudinis, an valeat. de cont. emph.quæſt. 46.

In contractibus, nedum clauſula, ſed ne quidem minimum verbum debet eſſe ſine virtute aliquid operandi, licet hæc regula patiatur plures declarationes, de ſol.canon.q.n. 110.

Contrahentes, an poſſint reſilire à contractu emphyteutico. de cont. emph.quæſt.41.n.4.

Contrahentes, in dubio, cenſetur velle diſponere, ſecundum naturam contractus, & diſpoſitionem iuris communis. de alienat. quæſt.10.n.3.

Contrahentes cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione iuris, de var.caduc.quæſt.2.n.19.

Contrahentes cenſentur potius ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti, quam iuris communis, de ſol. canon. quæſt. 1. numero 105.

Contrahentes, præſumuntur contrahere ſecundum ius, quo ligantur, & non ſecundum ius alterius, ead.q.1.n.179.

Contrahentes ſemper cenſentur ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti. de diuerſ.q.emph.q.22.n.2, & de ſucc.in bon. emph. q. 9.n.4.& eod.tit.q.2.nu.1.

CREDITOR, qui obtinuit licentiam à Domino hypothecandi, in caſu, in quo emphyteuſis non poteſt obligari, ſeu hypothecari ſine licentia Domini ex pacto. vel ſtatuto, præfertur, de alienat. quæſt.1.n.5.

Creditor, qui dicit ſibi prius obligatam emphyteuſim de licentia Domini, agens contra ſecundum creditorem, cui pariter fuit res obligata de licentia Domini, debet probare licentiam, & anterioritatem, eadem q.n.8.

Creditor, cui adiudicata fuit emphyteuſis, ob canonem non ſolutum per emphyteutam, non poteſt expelli, quia tempora non coniunguntur, vel ſaltem reſtituitur in integrum, de ſolut.can. q.1.in fine.

Creditor non tenetur inuitus recipere pecuniam minutim, niſi ſit hæres debitor, & quando ſunt plures heredes pro virili tenentur, etiamſi vnus non ſit ſoluendo. de ſol.can.quæſt.1.numer.30.

Creditores non poſſunt moleſtare nominatum in emptione, facta nominatione, de laud.q.4.n.15.

D

DEBITOR poteſt ſoluere inuito Domino anticipate, de ſolut.can.quæſt.1.n.164.vbi declaratur.

Decimæ prædiales, an præſcribi poſſunt. de diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt.21.n.25.

Decima data ſæcularibus in feudum, eorum cauſæ diſcutiendæ ſunt coram Iudice Eccleſiaſtico. de diuerſ.quæſt.emph.q.24. in dec.Merl.n.15.

Deciſio Seraph.1051.& aliorum opinio, circa æſtimationem melioramentorum, declaratur, de melior.q.7.n.2.

Deciſio Rotæ Romanæ 148.impreſſa per Zacch.poſt tractatum de oblig.Cam.declaratur, de alienat.q.4.n. 3.

Deciſio Capuæ q.280.part.1.quod locationes, confeſſiones, ſolutiones non ſufficiant ad probandum dominium, quando agitur rei vendicatione, & ſic ad caducitatem; ſed plene probari debet, declaratur, de cont.emphyt. quæſt.26.num.20.

Declaratio caducitatis, an poſſit fieri lite pendente, in præiudicium creditorum, de var.cad.quæſt.13.

Declaratio caducitatis retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis, ead.q. num.7.

Declaratio caducitatis, vide in ver.Caducitas, & in verbo Emphyteuta ob canonem non ſolutum.

Denuntiatio, quæ fieri debet per emphyteutam Domino directo, an velit emere emphyteuſim. debet fieri bis, vna quando requiritur, an velit emere; & altera poſt venditionem, vt inducat nouum emphyteutam in poſſeſſionem, de alienat.q.1.n.366.quod intellige vt ibi.

Denuntiatio fieri debet Domino directo de vero pretio, & legali per emphyteutam quando vult vendere, ead.q.1.nu.332.& de quo ab aliis reperitur, n.339.

Denuntiatio fieri debet, cum ſuis qualitatibus, & circumſtantiis, eadem q.1.n.338.& an dies debeant eſſe vtiles, ſiue continui poſt denuntiationem: quia expectandus eſt Dominus per duos menſes. ibidem.

Denuntiare an teneatur emphyteuta Domino ſterilitatem. de ſol. can.q.1.n.119.

Cætera vide in ver.Dominus, & in ver.Emphyteuta.

Delictum in committendo eſt grauius, quàm in omittendo.de var. caduc.q.2.n.23.

Depoſitum debet fieri loco congruo, tempore idoneo, parte citata, libere, ſine aliqua conditione, & non in diebus feſtiuis, de ſol. can.q.2.n.13.

Depoſitum non releuat, niſi præcedat oblatio, & ſit facta de tota ſumma, etiamſi vnus nummus deficiat. ead. quæſt. 2. numero 13.

Deterioratio debet eſſe magna, & non modica, vt emphyteuta expelli poſſit, arbitrio Iudicis, de var.cad.quæſt.2.numero 37.

Deterioratio debet eſſe ad perpetuam deteriorationem fundi, vt emphyteuta poſſit expelli; non autem ad curam fructuum, ead. q.2.nu.38. Declara non habere locum, quando emphyteuta reſponderet Domino partem fructuum, & emphyteuta non ligonizaſſet per longum tempus n.45. Non procedit in vinea, n. 39. Declara, in vinea vetuſta.nu.41. Declara ſecundo, quod requiratur longum tempus, arbitrio Iudicis, alias agetur ad intereſſe, n.42.

Deterioratio probari debet ſimul cum ſtatu antiquo rei. ead.q. 9. num.68.

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, debet vniformiter determinare, de ſucc.in bon.emph.q.10.nu.2.Sed quando natura determinabilium expoſtulat, diuerſo modo determinat. de cont.emph.q.12.n.5.

Dictio Aliquid, quid importet. Prælud.q.1.n.7.& 16.

Dictio Ipſius, quomodo intelligitur, de cont.emph.quæſt.2.num.5. & ſeq. & dictio, ſiue, pronomen, ipſe vel tu.de var.cadu.q.1. num.32.

Dictio Incluſiue, quomodo intelligitur. ead.q.n.9.

Dictio Vſque quomodo intelligenda, ibidem.

Dictio Cuiuſlibet, quomodo intelligatur. de cont.emph.q.2.& de ſucc.in bon.emph.q.2.n.1.

Dictio Semper, importat perpetuitatem, & continuationem temporis in infinitum, quando ſubiecta materia non repugnat. de cont.emphyt.q.8 n.15.

Dictio Tunc, denotat extremitatem temporis, & exponitur, deſtinato tempore. de cont.emphyt.q.9.n.5.

Dictio donec, denotat tempus limitatum, de ſucc.in bon. emph.q. 2.n.14.

Dictio, Et, copulatiua omnes copulatos pro virili vocat. e d. n. 14 q.10.n.2.aliquando reſoluitur in diſiunctiuam. de ſuc. in bon. emph.q.2.n.1.

Dictio Nulla eſt vniuerſalis negatiua, & non patitur reſtrictionem; de melior.q.1.n.11.

Dictio, Vt ſupra quid importat. De ſucc. in bon. emph. quæſt.9. num.7.

INDEX.

Dictio, Cum, copulat acceſſorie De diuerſ.q.emph.q.27.num.3.vbi declara.

Dictio, Tantum, quid importat. De renouat. quaeſt.1.numero 14.

Dictio, Omnino, ſignificat ipſo iure, & habet vim decreti irritantis. De var.cad.q.11.n.3.vbi declaratur.

Dictio, Per, adiuncta tempori, denotat continuationem temporis. De ſol.canon.q.1.n.377.

Dictio, Quouſq. Tandiu, & Donec, quid important. ead. quaeſt. num.299.

DIFFERENTIA locationis, & emphyteuſis, vſuſfructus & venditionis.Praelud.q.1.n.22.& ſeq.26.& ſeq.

DEFINITIO Emphyteuſis Redo. reprobatur. Praelud.quaeſt.1. num.6.

Definitio Emphyteuſis Aluar.Valaſ. reiicitur.ead.q.n.9.Et ponitur noua definitio Auctoris n.18.

Definitio non debet continere verba ſuperflua.ead.quaeſt.1.num.10. Debet continere genus,& differentias num.28. Et eſſentiam rei definita n.29.Sufficit, quod adaptetur ad communiter accidentia n.30.

Definitio quid ſit.ead.q.n.14.

DISPOSITIO. l.ſi quis in tantam, C. vnde vi,habet locum etiam in emphyteuſi, de var.caduc.q.6.n.7.

Diſpoſitio l.ſi quis in tantam. C. vnde vi, recipit multas ampliationes, & limitationes ead.q.n.9.remiſſiue.

Diſpoſitio.l.ſi quis maior.C.de tranſac. habet locum in omni contractu iurato, etiam in minimo. De diuerſ.caduc.q.2.nu.20. Declaratur, vt ibi. & an habeat locum in emphyteuſi. ibidem.

DISPVTATIO omnis debet à definitione proficiſci. Prael.q.1. num.1.

DIVISIO facta inter fratres de bonis emphyteuticis, quando cenſetur facta animo renunciandi emphyteuſi ita quod per mortem vnius non reuertatur ad alium. vide in ver. Renunciatio.

Diuiſio bonorum emphyteuticorum, quomodo fieri debet inter filios, vel heredes, de cont.emph.q.1.n.19.

Diuiſio poteſt fieri inter comprehenſos, & plures emphyteutas. De alienat.q.1.n.203. Et poteſt vnus cogere alium ad diuiſionem n. 205.ſed diſtingue; vt ibi.

Diuiſio facta inter primos acquirentes nocet filiis. De alien. q.1. num.203.

DOCTOR inſignis, licet loquatur per verbum, Forte, non tamen inducit dubitationem. De var.cad.q.2.n.68.

Doctori atteſtanti de conſuetudine, non creditur; vel ſi creditur, creditur in Curiis, in quibus ipſe verſatur. De ſol.can.q.1.num. 102.

DOMINIVM vtile transfertur in contractu emphyteutico. Prael.q.15.n.12.& q.1.n.26.

Dominium vtile non transfertur in locatione, ibidem, vbi declaratur.

Dominium probare debet agens rei vendicatione, & non ſufficit quod oſtendat inſtrumentum inueſtiturae. De cont. emphyt. q. 20.n.6.Etiamſi agatur aduerſus recipientem n.7.Vbi declaratur, quando agitur rei vendicatione, ſeu actione reali, ſecus ſi perſonali, vel condictione ex lege Zenonis, vel condictione ex lege, ſi quis conductionis. Declara ſecundò, niſi cum inſtrumento concurrerent adminicula, & tunc haberet locum, non ſolum contra recipientem, ſed etiam alios, & quae ſint iſta adminicula nu.8.& 20.Declara tertiò, niſi Dominus praeſcriptionem legitime probaret: nam per ſpatium 30. annorum facta ſolutio, praeſcribitur dominium, etiam contra tertios, num.9. Niſi per errorem ſit facta recognitio, n.10.Per recognitionem tamen non inducitur traditio, & tranſlatio dominij, n.11.intellige hoc vt n. 12.& 13.

Dominium vtile, quod habet emphyteuta Eccleſiae, eſt merè laicale, & profanum, & ſubditum ſtatutis laicorum. De melior.q.10. n.22.Vbi declaratur, & de diuerſ.q.emph.q.21.nu.8. Sed contrarium tenet Rota eod.tit.q.22.

Dominium probare debet Dominus directus, volens recuperare rem emphyteuticam, & agere ad caducitatem. De var.caduc. q.11.n.1.Et concludenter, n.3. Et non admittitur iuramentum ſuppletorium. n.6.

Dominium probari debet per ſcripturam.ead.q.11.n.4.

Dominium probatur per ſolutiones 30.vel 40.annorum continuatas, vel per aliam coniecturam euidentem, vt eſt reſeruatio dominij, & ſolutiones debent eſſe factae, tanquam de re emphyteutica.ead.q.11.n.5.ſed declara vt ibi.

Dominium, an probari poſſit per confeſſiones, ſolutiones, & locationes, ead.q.n. 7. Et an per confeſſionem extraiudicialem. De con.emph.q.26.

Dominium, an probetur per enunciatiuam vnius inſtrumenti antiqui. ibidem numer. 7. vbi poſita eſt deciſio coram Merlino.

Dominium, quando Dominus agit ad caducitatem, & rei vendicatione, probari debet concludenter, eadem quaeſt. 11.numero 8.

Dominium directum eſt indiuiſibile. De ſol.can. quaeſt. 1. numero 92.

Dominium, an probetur per ſolutionem canonis. De cont.emph.q. 26.Et de renouat.q.9.n.4.

Dominium probatur per recognitionem aduerſus recognoſcentem, & contra tertios habentes cauſam ab eo. De laud.q.36. Declara quando agitur pro canone aduerſus nouum emphyteutam, conſtito de origine, & natura emphyteuſis, n.6.Et vide de renouat. q.9.n.4.

Dominium, non probatur per recognitionem, niſi probetur recognoſcentem eſſe Dominum tempore recognitionis. ead. q. 36. nu.2.

Dominium non quaeritur per recognoſcentem. ead.q.num.4. Fallit fauore Eccleſiae, & aliorum locorum piorum, & Vniuerſitatis, num.8.

Dominium rei emphyteuticae probatur ex pacto de apponendo inſignia Eccleſiae. De diuerſ. quaeſt. emphyt. quaeſt. 9. numero 2.

Dominium vtile eſt complicatum, & connexum cum dominio directo. De diuerſ.quaeſt.emph.q. 22. in Dec. Merlini numero 9.

Dominium vtile eſt vere, & proprie vna, eademque res, cum dominio directo, & eius natura eſt, vt directum ſemper ſequatur, in ead.dec. Merl.n.eod.

Dominium vtile ſequitur dominium directum, ſicuti incrementum alluuionis, & inſula, eod.n.9.

Dominium vtile ſaltem actualiter, non poteſt ſeparari ab ipſo dominio directo, eod.n.9.

Dominium vtile Vaſalli ſubiicitur, & famulatur directo dominio, Domini principalis, ead.dec.Merl.nu.19.

Dominium vtile inhaeret dominio directo inſeparabiliter, tanquam in prima cauſa, ſine qua, nec ſubſiſtere poteſt, ead.deciſ. num.20.

Dominium directum, cum ſit dignius, & potentius, debet trahere ad eius Iudicem, & forum, diſcuſſionem ſuper dominio vtili. ibidem n.21.

Dominium vtile reſidet in materia, & re directa, veluti in ſuo ſubiecto.eod.n.22.

Dominus directus, vt poſſit cogere emphyteutam, ex titulo praeſumpto, vel cenſuarium, debet allegare titulum ipſius praeſtationis, & ad probandum, inducere praeſtationes longo tempore praeſtitas. De cont.emph.q.15.n.3.

Dominus directus, an teneatur ſtare colono, & locationi factae per emphyteutam, de cont.emph.q.30.& renunc.q.11.vbi quaeritur quid de parte colonica, & colono ſimplici.

Dominus directus, non poteſt agere contra tertium poſſeſſorem pro canone praeterito, neque futuro. eod. tit. q.31.num.6. Fallit quando emphyteuta obligaſſet omnia ſua bona.n.7.Et teneretur tam pro praeteritis reſponſionibus, quam futuris.n. 10. Declara quando Dominus potuit commode exigere, & fuiſſet negligens pro ſolutione praeteriti canonis, ſecundum vnam opinionem,

qua

INDEX.

qua non placet Auctori. numer. 12. Declara ſecundò, quando Iudex poteſt agere ſola facti veritate inſpecta, numer. 10. & 13. Declara tertiò, quando venditor proteſtatus eſt in ipſa rei venditione, rem eſſe obligatam Domino directo, eique ſolui penſio, & emptor acceptauit, numer. 14. Et quid ſi taciut num. 15.

Dominus directus, non poteſt auferre rem emphyteuticam validè conceſſam iis, qui ſunt comprehenſi in inueſtitura, donec obſeruent pacta. De cont. emph. quaeſt. 32. numer. 1. Nec alius concedere, numer. 2. Amplia habere locum etiam pro ſuis neceſſitatibus, numer. 3. Amplia ſecundò, ſuperueniente improuiſa neceſſitate, nu. 4. Amplia 3. habere locum in conductore ad longum tempus, num. 5.

Dominus directus tenetur renouare emphyteuſim proximioribus finita emphyteuſi, niſi renoretur ob culpam, vid. in ver. Renouatio, vbi latè.

Dominus directus an poſſit expellere inquilinum de domo ſuperueniente neceſſitate, ead. qu. num. 6. rem ſiuè & n. 3.

Dominus finita emphyteuſi, quae fuit conceſſa ad tempus, poteſt illam alteri concedere. Amplia etiam, ſi adſit pactum de renouando, eod. titul. quaeſt. 33. vbi ampliationes aliae, & declarationes.

Dominus directus cogi non poteſt ad praeſtandum conſenſum, quando bona emphyteutica obligantur, & quando non fuit venditio de tota emphyteuſi, ſed de parte, eod. tit. de cont. emph. qu. 38. num. 16.

Dominus, cui fuit facta renunciatio emphyteuſis, an teneatur ſtare locationi factae, ante renunciationem, de renunc. quaeſt. 11.

Dominus directus, non poteſt cogi ad praeſtandum conſenſum alienationi, quando emptor eſſet valdè pauper. de alienat. quaeſt. 1. num. 24.

Dominus directus tenetur praeſtare conſenſum alienationi, & donationi infra duos menſes, modo emptor, vel donatarius ſit idoneus, & habilis, & ſoluatur laudemium pro noua inueſtitura. eod. tit. quaeſt. 1. num. 226. & ſeq. Sed vide omnino qu. 11. eiuſdem tit. vbi haec materia latè ponitur cum ſuis ampliationibus, & declarationibus.

Dominus ſi nolit conſentire alienationi cautela eſt, vt interpelletur, & fiat oblatio laudemij, & ſi recuſet, deponatur facta citatione, & Iudex interponat decretum, habendo conſenſum pro praeſtito, ſupplendo factum Domini, ead. quaeſt. 1. de alienat. num. 228. Sed intellige facta intimatione, vt infrà, & aliis obſeruatis, vt ib. nu. 229.

Dominus directus debet ſoluere pretium emphyteutae volenti vendere, quod ab aliis reperitur, ſiue magnum, ſiue paruum, ead. quaeſt. 1. num. 339 Nec emphyteuta tenetur diminuere de pretio quod ab aliis reperitur, etiam ſi excederet iuſtum pretium commune, quòd Declara, vt numer. 340. Nec etiam poteſt venditionem, ante traditionem minuere, vel augere in praeiudicium Domini, vel, vt minus laudemij conſequatur, vel, vt maius pretium ſoluat, ſi ipſe Dominus velit emere, numero 341.

Dominus directus agens ad caducitatem ob lineam finitam, probare debet lineam eſſe finitam, de var. caduc. quaeſt. 11. num. 3. Et idem ſi agat ob pacta non ſeruata, ibid. num. 5. & ſeq. & qu. 1. in fine eod. tit. & de var. quaeſt. qu. 7. num. 6. & vid. omnino num. 3.

Dominus directus, ſi rem duobus emphyteuticauit, quis ſit praeferendus, eod. titul. de alien. qu. 6. n. 1.

Dominus directus non poteſt confirmare donationem factam ab emphyteuta poſt eius mortem, in praeiudicium comprehenſorum, de alienat. qu. 9.

Dominus directus tenetur conſentire emphyteutae alienanti, quoties requiritur, de alien. quaeſt. 11. vbi ampliationes, & declarationes.

Dominus directus non poteſt declarare caducitatem, & petere poenam, quando poena eſt promiſſa in inueſtitura, ſed aut poenam, aut caducitatem, de variat. caduc. qu. 1. nu. 36.

Dominus directus volens recuperare rem emphyteuticam, & agere ad caducitatem, debet probare dominium, de var. caduc. quaeſt. 11. num. 1. Et concludenter probare, num. 3. & non admittitur iuramentum ſuppletorium, num. 6. & vide in verbo, Dominium.

Dominus directus, an poſſit petere canones praeteritos, ſi expellat emphyteutam, de var. cad. qu. 5.

Dominus lite pendente non poteſt exercere ius ſuum contra Vaſallum, de var. caduc. qu. 17. nu. 10. Contrarium tenet Auctor ibidem.

Dominus, & Vaſallus ad paria iudicantur, & ſunt quaſi correlatiua, & quod in vno eſt diſpoſitum, cenſetur in alio, ead. qu. n. 12. & infrà.

Dominus pendente lite, non poteſt ius ſuum in alium transferre, ead. qu. n. 14.

Dominus pendente lite ſuper caducitate, poteſt declarare caducitatem, ſi canones debito tempore non ſoluantur, de var. caduc. qu. 17. per totam.

Dominus directus, an poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem rei emphyteuticae ob canonem non ſolutum, vel ob aliam cauſam. de var. caduc. qu. 10. nu. 9. & ſeq. & nu. 25. & de diuerſ. quaeſt. emph. q. 2. n. 6.

Dominus directus, an poſſit pro ſe retinere emphyteuſim finita generatione. an verò teneatur renouare illam proximioribus, & quid ſtante conſuetudine in contrarium, vel immemorabili, de renouat. quaeſt. 1. à num. 24. vſque ad 30. Et ſi alium inueſtiat, declarans nolle pro ſe retinere, ead. qu. 1. nu. 20.

Dominus directus poteſt agere remedio retinendae poſſeſſionis, de diuerſ. quaeſt. emph. q. 7.

Dominus directus agere poteſt remedio reintegrandae, eod. titul. quaeſt. 8.

Dominus directus poteſt agere rei vendicatione; ſed plenè debet probare dominium, & quomodo probetur, ead. qu. 8. & in verbo, Dominium.

Dominus directus poteſt agere remedio l. fin. Cod. de acquir. poſſ. quando emphyteuta alienauit ſine conſenſu ipſius, de diuerſ. quaeſt. emph. qu. 9.

Dominus volens vendere ius ſuum, ſiue dominium directum, an cogatur potius vendere emphyteutae, de alien. qu. 1. num. 305. & ſeq. Et an emphyteuta debet praeferri, ibidem.

Dominus directus poteſt apponere ſuper aedificium emphyteuticum lapides, cum inſcriptione, inſignia, & arma, de diuerſ. qu. emph. quaeſt. 18. & idem dicendum eſt in emphyteuta, ibidem.

Dominus directus recipiendo canones poſt incurſam caducitatem, an cenſeatur remiſiſſe caducitatem. Vide in ver. Caducitas.

Dominus directus praefertur volenti emere rem emphyteuticam, etiam ſi in inſtrumento adeſſet pactum de affrancando, de alien. quaeſt. 1. nu. 5. pro eodem pretio. de Laud. qu. 24. nu. 1. & ſuprà.

Dominus directus praeferri debet, etiam quando ex neceſſitate alienatur emphyteuſis, vt quia datur in ſolutum, vel ſubhaſtatur, de alien. qu. 1. nu. 150. cum pluribus ſeq. & n. 314.

Dominus directus, & ſupremus declarat caducitatem, & non primus emphyteuta, de Laud. qu. 23. n. 3.

Dominus directũ, & ſupremi conſenſus eſt requirendus, & non emphyteutae ſubemphyteuticantis, & ſubconcedentis, ſi de eius conſenſu, ſi ſecundus emphyteuta vult alienare, vel ſubemphyteuticare, ead. qu. 23. n. 2.

Vnus ex ex Condominus poteſt declarare caducitatem, quando eius conſenſus non eſt adhibitus, & retinere partem ſuam inuitis aliis, & procedit etiam, ſi emphyteuſis poſſideatur pro indiuiſo, de Laudem. qu. nu. 25. Declaratur, n. 5.

Dominus, & emphyteuta non iudicantur ad imparia, de renouat. qu. 11. nu. 2.

Dominus directus probare debet ſe eſſe pauperem, ad excludendum emphyteutam à petitione melioramentorum, de melior: qu. 6. nu. 7.

Dominus directus, an teneatur ſtare locationi, & poſſit expellere colonum. de renunc. qu. 11.

Dominus directus non poteſt variare, ſi eligat viam prælationis, & velit petere laudemium, & è contra, vel ſi ſe compoſuerit, vel minimam partem receperit, de Laudem. qu. 27.

Dominus directus recipiendo canonem cenſetur approbare alienationem factam per emphyteutam, & ſibi præiudicaſſe in iure expellendi emphyteutam, ead. qu. 27. n. 2.

Dominus directus, præfertur omnibus creditoribus anterioribus, etiam habentibus expreſſam hypothecam in exactione canonis, de cont. emph. qu. 31. in fin.

Dominus implorando officium Iudicis, poteſt cogere nouum, & veterem emphyteutam ad exhibendum inſtrumentum venditionis, ad effectum probandi fraudem, ſi ipſe eam commiſit, vt minus laudemium conſequatur, de alienat. quæſt. 1. in fin.

Dominus directus poteſt declarare caducitatem, ſi emphyteuta commiſit fraudem in denuntiando verum valorem emphyteuſis repertum ab aliis, ead. qu. 1. in fine.

Dominus directus, an poſſit prohibere ne emphyteuſis tranſeat ad Eccleſiam, de renouat. qu. 1. nu. 40. & de alienat. qu. 1. num. 20. cum quatuor ſeq. & n. 195. & 221.

Domus emphyteutica ſi alienetur, ſine conſenſu Domini, & poſtea reperitur intus Monaſterium Monialium, vel ſit diruta, quomodo ſuccurratur Domino directo, de ſol. can. qu. 1. Ampl. 14. in fin.

Donatio cauſa mortis, quando tranſeat in donationem inter viuos, propter verba, Promiſit non reuocare, &c. de renunc. qu. 2. num. 22.

Donari an poſſit ab emphyteuta, irrequiſito Domino, res emphyteutica, de alienat. qu. 1. nu. 209 vbi latè.

Donans emphyteuſim, ſi antequam donatarius inueſtituram recipiat, moriatur, an donatio reſoluatur, eadem. quæſt. numero 233.

Donatio eſt vnica, ſi quis donat alicui mille pondera olei, de ſol. can. qu. 1. nu. 27.

Donatarius, vel emptor emphyteuſis, tenetur infra duos menſes requirere Dominum directum, vt imponat eum in poſſeſſionem, & ſoluere laudemium, ſub pœna caducitatis, ead. q. 1. num. 232.

Donatio excedens ſummam quingentorum ſolidorum, ſuſtinetur pro ſumma permiſſa, de contract. emphyt. quæſt. 8. numero 9.

Dotis cauſa ſemper excepta eſt in omni diſpoſitione, & ſtatuto, de cont. emph. qu. 38. n. 5.

Dotare an poſſit pater filiam de bonis emphyteuticis, de alienat. qu. 1. nu. 160.

Dotalis fundus, an alienari poſſit in caſibus permiſſis, ſtante pacto de non alienando, de alien. qu. 1. nu. 189.

Dubium, in dubio pro Eccleſia iudicandum eſt, de cont. emph. qu. 25. num. 13.

In dubio iudicandum eſt, contractum eſſe locationis, & non emphyteuſis, de alienat. qu. 1. nu. 77. in fine.

In dubio facienda eſt interpretatio, vt emphyteuſis duret, de var. caduc. qu. 14. n. 29.

In dubiis opinionibus pro Eccleſia tenendum eſt: de melior. qu. 10. num. 28.

In dubio emphyteuſis Eccleſiæ non præſumitur perpetua, de cont. emph. qu. 12. in fine.

In dubio facienda eſt interpretatio, vt quàm citiùs emphyteuſis reuertatur ad Eccleſiam, ead. qu. 12. in fine & de alienat. qu. 1. ſub num. 77.

E

ECCLESIA, *ſi velit ſtare contractus, quando non fuerunt adhibitæ ſolemnitates, poteſt inuitò contrahente, impetrando tamen conſenſum Sedis Apoſtolicæ, de cont. emphyt. quæſt. 21. numer. 23. Sed contrahens, ne cogatur ſtare in ſuſpenſo, poteſt agere, vt Eccleſia compellatur ad declarandum, an velit ſtare contractui, vel ab eo diſcedere num. 4. & 6. & num. 19. & 20.*

Eccleſia dari non poteſt in emphyteuſim laicis, nec bona ſpiritualia, de diuerſ. quæſt. qu. 27.

In dubiis opinionibus, pro Eccleſia tenendum eſt, de melior. qu. 10. num. 28.

Eccleſia eſt cultrix iuſtitiæ, & pietatis, & non vult locupletari cum alterius iactura, quoties eius conditio non eſt facta deterior. de alienat. qu. 1. nu. 37.

Eccleſia dicitur manus mortua, & quare, de ſucceſſ. in bon. emphyt. qu. 14. num. 10.

Eccleſia & Reſpublica æquiparantur, de renouat. quæſt. 1. numero 37.

Eccleſia poteſt inueſtire illegitimum, de diuerſ. quæſt. qu. 26. nu. 1. & poteſt inueſtire quem maluerit, quando emphyteuſis eſt reuerſa ob delictum n. 4. ibid.

Eccleſia an ſit capax bonorum emphyteuticorum, de alienat. qu. 1. num. 221. & tribus ſeq. cogitur intra annum vendere priuato, de ſucc. in bon. emph. qu. 14. num. 8. & 9. Poteſt retinere, Domino volente, ibidem.

Eccleſia non vult locupletari cum alterius iactura, de var. caduc. qu. 9. num. 6.

Eccleſia non debet eſſe tenax in pœnis, maximè ſi damnum non patiatur, & eius conditio non eſt facta deterior. ead. quæſt. 9. num. 7.

Eccleſia eſt ſpeculum pudicitiæ, de ſucc. in bon. emphyt. quæſt. 6. numer. 5. & 7. Et nobilis, de diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt. 26. numer. 6.

Eccleſia an poſſit retinere pro ſe emphyteuſim ad ſe reuerſam propter tempus finitum, vel generationem finitam, de renouat. quæſt. 1. num. 24. 25. 26. & 27. Et quid ſi adſit conſuetudo renouandi, vel immemorabilis, n. 28. 29. & 30.

Eccleſiæ expedit habere magis vnum emphyteutam, quàm alterum, de diuerſ. quæſt. emph. qu. 22. in dec. Merl. ibi poſita numer. 25.

Eccleſia non poteſt cogere proximiores ad renouandum, & è contra, vt æqualitas ſeruetur, de renouat. quæſt. 1. numero 24.

Eccleſia poteſt exigere pœnas legales, non autem conuentionales, vltra intereſſe, de ſolut. canon. qu. 1. nu. 78.

Eccleſia ſi ſuccedat priuato in emphyteuſi, quod tempus attendi debet ad ſoluendum canonem, ne cadat à iure ſuo, ead. qu. numer. 180.

Eccleſia poteſt agere remedio reſtitutorio, quando eſt facta conceſſio, ſine debitis ſolemnitatibus, de diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt. 12. & quid ſi eſt facta, ſine vtilitate, ibidem remiſſiuè.

Eccleſia eſt perſona potentior. vide in ver. Perſona, & vide de renouat. qu. 1. n. 4.

Eccleſia tenetur ſoluere laudemium, quando emit emphyteuſim, de Laudem. q. 31. in fine.

Eccleſia in ſuis contractibus, non debet dolum facere, quia eſt cultrix iuſtitiæ, & non patitur aliquid fieri contra ſe, vel alium contra iuſtitiam, de cont. emphyt. qu. 22. nu. 32.

Eccleſia non debet accipere, niſi iuſtum pretium, & debet reiicere æmulationem, & rem concedere primo offerenti pretium iuſtum, ead. q. 22. & n. 32.

Eccleſia, ſi non vult pro ſe retinere, tenetur inueſtire proximiores, de renouat. q. 1. n. 69.

Eccleſia ſicut poteſt augere cenſum, ita poteſt pecunias in recompenſam augmenti recipere, ead. q. 1. n. 71.

Eccleſiam, an poſſit pœnitere, & diſcedere à contractu, ante obtentum Beneplacitum Apoſtolicum, & poſt, vide in verb. Pœnitentia, & in ver. Prælatus.

Edere tenetur Eccleſia libros, ſi emphyteuta dicit ſolutiones ibi apparere, de ſolut. can. quæſt. 4. numer. 6. Et idem facere debet emphyteuta, de renouat. quæſt. 11. Et apocas ſolutionum, ibidem, num. 3.

INDEX.

Edere non tenetur reus actori inſtrumentum ad fundandam eius intentionem, de cont.emphyt.qu.27.nu.1.

Edere tenetur emphyteuta inſtrumentum inueſtituræ, ead. quæſt. 27.num.2.

Edere nemo tenetur inſtrumentum, niſi ſoluat pretij partem, quòd ipſe ſoluit Notario, ead.qu.n.11.

Eleemoſynas, an facere poſsit Prælatus de rebus Eccleſiæ ſuis conſanguineis, & ipſos anteponere extraneis, de contract. emph. quæſt.39.

Emancipationis, & patriæ poteſtatis differentia eſt ſublata, de cont.emphyt.qu.5.n.2.

Emens rem emphyteuticam, quam putabat eſſe liberam, ſi non ſoluat canonem, non priuatur iure ſuo, de ſolut.canon.quæſt.1. num.258.

Emere an liceat pretio iniuſto, licet non vltra dimidium iuſti pretij in foro conſcientiæ.Præl.qu.16.num.6.

Emptio fieri poteſt pro perſona nominanda, de Laud.quæſt.4. numer.9.

Emptio rei, cùm pacto redimendi, ſi redimatur, habetur ac ſi non fuiſſet alienata, ead.quæſt.n.10.

Emptor rei emphyteuticæ ab illo, qui non poterat præiudicare comprehenſis in inueſtitura, moleſtari non poteſt, durante vita alienantis, & pro eo tempore, quo alienans poterat retinere, de alienat.qu.8.nu.4.

Emptor non debet eſſe melioris conditionis, quàm venditor, de diuerſ.quæſt.emph.qu.13.n.9.

Emptor emphyteuſis tenetur ſub pœna caducitatis, requirere Dominum, vt infra duos menſes immittat eum in poſſeſsionem, & faciat inueſtituram, ſoluendo laudemium, de alien. qu. 1. num.232.& de renunc.qu.13.num.1. Et quomodo ſuccurratur emphyteutæ nu.3.

Emptor ſi pro ſua ſecuritate conueniat, vt pretium inueſtiatur, in aliqua re immobili, quæ expreſſe hypothecetur, præfertur omnibus creditoribus anterioribus, etiam ex cauſa dotis, de diuerſ. quæſt.emphyt.qu.25.nu.4.

EMPHITEVSIS deſcriptio.Prælud.quæſt.1.num.3.vſque ad numer.5.

Emphyteuſis definitio, ead.quæſt.1.nu.6.& ſeq.

Emphyteuſis de ſui natura conſiſtit ſolùm in rebus immobilib.ead. quæſt.1,num. 2. Et conceditur in perpetuum; licèt concedatur etiam ad tempus, nu.24.

Emphyteuſis differt à venditione, ead.qu.1.nu.27. & qu.6.eod.tit.

Emphyteuſis vnde ſit dicta, Prælud.qu.2.nu.1.

Emphyteuſis eſt nomen græcum, quòd eſt melioratio. ead.quæſt.2. num.3.

In emphyteuſim olim dabantur ſolùm bona ſterilia; hodie autem dantur etiam fertilia, d.quæſt.2.nu.2.

Emphyteuſis quomodo ſcribi, & pronuntiari debeat, Præl. quæſt.3.

Emphyteuſis eſt contractus vltro citroque obligatorius, de var.cad. quæſt.17.num.4.

Emphyteuſis contractus à quo iure ſit inuentus, Prælud.qu.4.

Emphyteuſis, & locatio habent inter ſe familiaritatem. Præl.qu. 5.nu.1.& quæ ſit inter eos differentia, ibid.

Emphyteuſis an conſtitui poſsit ſuper rebus mobilibus, ead.quæſt.5. & qu.37.num.1.& 7.vbi ponitur ratio, & an in rebus incorporalibus, ead.quæſt.36.nu.8. Et an in domo ex ligno conſtructa, num.4.Et an in molendino in medio fluminis poſitis, nu.5. & ſuper arboribus nu.6.

Emphyteuſis, & locatio in quibus conueniant, ead.qu.

Emphyteuſis, an differat à libello, ſiue liuello, Præl.quæſt.7.nu.4. & ſeq.

Emphyteuſis, an differat à cenſu. Præl.qu.8. & in quibus conueniant, ibid.hodie promiſcuè vtuntur, ead.qu.

Emphyteuticus, an verò cenſuarius contractus præſumendum ſit, ead.qu.8.nu.11.16.& ſeq.

Emphyteuſis ſubſtantialia, & accidentalia, quæ ſint, vide in verb. Pactum.

Emphyteuſis, an differat à feudo. Prælud.qu.9.

Emphyteuſis an differat à contractu precaria, Prælud.qu.11.

Emphyteuſis, an differat à contractu ſuperficiei, Prælud.qu.12.

Emphyteuſis contractus, an celebrari poſsit ſine ſcriptura. Prælud. quæſt.14.

Emphyteuſis, non habet propriam naturam, ſed ſuſcipit conuentionem, quam ei partes imponunt, & facta in ea appoſita de eius natura eſſe intelliguntur. Prælud.qu.15. nu. 9. & de var. caduc.qu.1.nu.1.

Emphyteuſis præſumitur, quando conceſsio eſt facta ad libellum. Prælud. quæſt. 15. numer. 14. & idem quando dictum eſt ad meliorandum, numer. 15. Vbi declaratur, & quando dictum eſſet quòd de re conceſſa præſtaretur certa annua quantitas, num.16.

Emphyteuſis, ſi eſt in totum perempta, emphyteuta non debet ſoluere canonem, ſecus ſi eſſet locatio, & locationis contractus iudicaretur, quia non teneretur ad caſus fortuitos, & procedit etiam, ſi ex emphyteuſi non remaneat tantum, vt ex ea percipiantur fructus ad penſionem ſufficientes, ead. qu. 15. num. 17. & vide in verb.Penſio.& de ſol.can.qu.1.ampl.14.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, non tranſit ad heredes extraneos, & quomodo hoc intelligatur, ead.qu.15.n 18.

Emphyteuſis, an verò locatio in dubio cenſeri debet. Prælud. quæſt.15.

Emphyteuſis præſumitur, quando ſoluitur parua penſio, etiam ſi dictum ſit, quòd locauit, ead.qu.15.n.21.

Quando facta eſt mentio in contractu promiſcuè de emphyteuſi, locatione, cenſu, & libello, quis contractus appellari, & iudicari debeat, ead.qu.15.nu.22.

In contractu emphyteutico, an requiratur pro ſubſtantia, quòd certa quantitas pecuniæ ſoluatur pro ingreſſu, ſiue in intratura, Prælud.qu.16.n.1.& 3.& de Laud.q.1.n.10.

Emphyteuſis haberi poteſt titulo lucratiuo, & oneroſo, ead. qu.16. num.2.& 3.

Emphyteuſis contractus, an ſit bonæ fidei, vel ſtricti iuris. Prælud. quæſt.17.

Emphyteuſis noua, quæ ſit, & quæ antiqua, de cont.emph.qu.1.nu. 1.& qu.34.n.22.& 23.

Emphyteuſis hæreditaria, quæ ſit ibid.qu.1.

Emphyteuſis mixta, quæ ſit, ead.qu.1.nu 22.

Emphyteuſis, ex pacto & prouidentia, quæ ſit, ead.quæſt.num.16. & in dubio, an ſit hæreditaria, an ex pacto, & prouidentia, num.18.

Emphyteuſis priuata de ſui natura tranſit ad extraneos heredes, de cont. emph. qu.1 n.3.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, an tranſeat ad heredes extraneos, ead. quæſt.1 nu.5.& ſeq.Tranſit, quando dictum eſt, Pro ſe, & quibus dederit, vel Pro omnibus, & quibuſcumque heredibus, & Pro maſculis quibuſcumque vltra debitas ſolemnitates, numer. 8. Et quando dictum eſt, Pro ſe, heredibus, & quibus dederit, numer.9.Idem ſi dictum, ſit, Quibus voluerit, num.10. Et quando adeſt clauſula, Ad habendum, & quicquid ſibi, & ſuis heredibus placuerit, faciendum, numer.11.Sed declara, modo iſta clauſula ſint poſita in diſpoſitiuis; non autem in executiuis, ibidem. Et ſimiliter quando eſſet facta conceſsio vſque ad certum annorum numerum.numer.12. Contrarium in caſu, vt ibi, & vide de ſucc.in bon.emph.quæſt.15.Et quando conceſsio eſſet facta in perpetuum, cum debitis ſolemnitatibus, numer.13. Et idem, ſi eſſet data poteſtas alienandi, ibidem idem quando adeſſet ſolùm recognitio, & non conſtaret, quod bona eſſent Eccleſiæ, ſecundum Clar. qui reprobatur, numer.14. Declara dictas limitationes habere locum, quando in conceſsione ſunt adhibita debitæ ſolemnitates; aliàs ſecus, numer. 15. Limita quando adeſſet ſtatutum, vel conſtitutio Pontificum, ibidem, Vel adeſſet conſuetudo, & quando adeſſet poteſtas alienandi, numer. 11. Et quando à principio, erat priuati, & poſtea fuit eſſa Eccleſiæ, numer. 15. Et alias limitationes ibi inuenies, & vide etiam in verb.Clauſula, Ad habendum, quando non operatur, vt tranſeat ad extraneos heredes.

Emphyteuſis acquiſita titulo lucratiuo, quæ ſit, & quæ oneroſo, ead.qu.1.num.24.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, in dubio non præſumitur hæreditaria, ead.qu.1.nu.6.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe,& ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus vſque ad tertiam generationem,non eſt hæreditaria; quia intelligitur pro hæredibus ſanguinis,ibidem.

Emphyteuſis conceſſa vſque ad tertiam generationem, an includat perſonam accipientis,de cont.emph.qu.2.vbi latè.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe,filiis,& hæredibus,requirit vtranque qualitatem, quod ſcilicet ſint filij, & hæredes,de cont.emphyt. qu.3.nu.1. Amplia etiam, ſi dictum ſit ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus,num.4. Declara,quando dictum eſt,ibi,& hæredibus, ex tuo corpore legitimè deſcendentibus; ita quod maior natu,& maſculus præferatur fœminæ, num. 7. Sufficit, quod deſcendentes ſint inſtituti in re certa,nu.8. Sufficit etiam, quòd non ſtet per filios,quin ſint hæredes,nu.9. Et an requiratur,quòd ſint hæredes primi acquirentis,vel vltimi decedentis, num.10. Non eſt differentia in caſu prædicto inter emphyteuſim Eccleſiaſticam,& profanam,nu.2.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, conceſſa pro ſe,filiis, & nepotibus, non facta mentione hæredum, tranſit ad filios,etiam, ſi non ſint hæredes,de cont.emph.quæſt. 4.numer.1. Et non eſt differentia in hoc caſu inter emphyteuſim profanam, & Eccleſiaſticam, numer. 2. Cont. numer. 7. vbi reijcitur opinio Clar. Amplia etiam, ſi conceſſio eſſet facta vſque in tertiam, & quartam generationem, nulla facta mentione neque filiorum, neque hæredum, numer. 3. Ampl. ſecundo procedere etiam, non facta mentione filiorum, numer. 4. Ampl. 3. in matre, ſic emphyteuſim acquirente, numer. 6. & procedit etiam in filio exhæredato, ibidem. Limita non procedere in emphyteuſi profana, quando nec coniecturis, nec verbis aliud apparet, numer. 7. Limit. 2. quando pater eſt ſtipulatus ſimpliciter pro filio, non admixta ſua perſona; ſecus, ſi eſſet admixta,numer.8. Infertur,quòd filij poſſunt repudiare hæreditatem patris, & retinere emphyteuſim, quando non eſt facta mentio hæredum, numer. 5. Alias limitationes vide num. 9. & 10. remiſſiuè.

Emphyteuſis accepta pro ſe,& ſuis,an ſit hæreditaria, ead. quæſt. 4.num.11.

Emphyteuſis accepta pro ſe,& filiis, an intelligatur pro filiis exiſtentibus in poteſtate tantum, an etiam pro emancipatis, de cont.emph.qu.5.

Emphyteuſis, quæ ſolet dari vſque ad tertiam generationem maſculinam tantùm, vel in tertiam generationem tantùm, & concedatur vſque in quartam, vel in perpetuum, vel etiam in tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, an valeat in generatione permiſſa, de cont. emphyt. quæſt. 8. per totam.

Emphyteuſis perpetua,non permittitur in Eccleſia,nec temporalis ſine ſolemnitate,ead.quæſt.8.nu.2.

Emphyteuſis conceſſa abſque præfinitione temporis, præſumitur perpetua,ibidem nu.17.

Emphyteuſis in dubio præſumitur perpetua, quando eſt priuata; ſed ſi eſſet Eccleſiaſtica,præſumitur vſque in tertiam generationem, de cont.emphyt.qu.12.num.2. & 3. Et facienda eſt interpretatio in dubio,vt quam citius reuertatur ad Eccleſiam, ead. qu.in fine,& de alien.qu.1.n.77.circa fin.

Emphyteuſis, an præſumatur perpetua, vel vſque ad tertiam generationem,quando quis longo tempore per ſpatium 30.annorum ſoluit canonem,vel vſque ad vitam ſoluentis tantum, de cont. emphyt.qu.12.per totam.

Emphyteuſis conceſſa ad tempus, ſine vlla adiectione quantitatis temporis, præſumitur per decennium, de cont. emph. quæſt. 13. numer.1. Cont.quòd præſumatur perpetua, ſi eſt priuata, ſi Eccleſiaſtica,vſque ad tertiam generationem,numer.2. reſoluitur, vt num.3.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, conceſſa, reſeruato conſenſu Apoſtolico, eſt valida,de cont.emphyteus.quæſt.1.num.2.

Emphyteuſis validè conceſſa alicui,non poteſt ei auferri,donec obſeruet pacta,de cont.emph.quæſt.32.

Emphyteuſis conceſſa ad tempus,tempore finito,reuertitur ad Dominum, de contr. emphyt. quæſt. 33. numer. 1. Amplia primò, etiam,ſi adeſſet pactum de renouando,numer.2. Dominus tamen tenebitur ad intereſſe num.3. Amplia ſecundò,etiam,ſi dictum ſit,Et filiis maſculis,& vna fœmina,agetur tamen ad intereſſe, ibidem. An autem poſſit aliis concedere, controuertitur. Sed diſtingue, vt numer.4. Amplia tertiò, vt procedat etiam, ſi dictum ſit, Ad 29. Annos, vel aliud certum tempus, pro ſe, filiis, & nepotibus, numer. 5. Amplia quartò, ſi dictum ſit, De 29. annis in 29. annos perpetuo, vel vſque ad tertiam generationem,numer.7. Declara tamen,vt numer. 8. & 9.

Emphyteuſis conceſſa vſque ad mortem,non poteſt emphyteuta illam legare,ead.qu.33.nu.6.

Emphyteuſis,an tranſeat in tertium poſſeſſorem,cum onere ſuo, de cont.emphyt.quæſt.31.& de ſol.can. Ampl.14.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, ſi recipiens moriatur, ſine filiis, & nepotibus, vel filij moriantur, & nepotes, reuertitur ad Dominum,de contr.emph.quæſt.34.num.1. Amplia primò,etiam,ſi decedat relictis filiabus fœminis,num.2. Sed de hoc videnda eſt quæſt.9.de ſucc. in bon.emph. Amplia ſecundò, etiam,ſi relinquat filios, vel nepotes naturales tantum,num.3. Amplia tertiò habere locum in emphyteuſi priuata, numer.5. Cont. numer. 6. Amplia quartò in filiis legitimatis per reſcriptum Principis, num.7. Et an habeat locum in legitimatis per ſubſequens matrimonium, ibidem. Amplia quintò vt conceſſa ad certam lineam, finiatur linea finita. etiam ſi emphyteuta conceſſerit ad emphyteuſim alteri, vel ad longum tempus, nu. 8. Amplia ſextò in emphyteuſi accepta à duobus, vel pluribus pro ſe,filiis, & nepotibus, vel tali generatione, vno mortuo, & eius generatione finita, pars eius reuertitur ad Dominum numer.10. Et idem dicendum eſt de emphyteuſi conceſſa Titio, & filiis fratris ſui ibidem. Et hæc ampliatio extenditur,quando emphyteuſis eſt conceſſa duobus,pro ſe, & cuiuſque ipſorum filiis, & nepotibus, vſque in eorum, & cuiuſque eorum tertiam generationem, nam inter eos non inducitur ius accreſcendi, numer. 11. Declara primò, non habere locum,quando emphyteuſis eſt conceſſa duobus inſolidum, vel ipſis ſtipulantibus pro ſe ipſis, & quolibet ipſorum filiis, & nepotibus; Et idem, ſi eſſet facta conceſſio pro ſe, & vtrinſque eorum filiis, numer.12. Subdeclara, quando dictio diſtributiua eſt appoſita in perſonam filiorum,vt, ſi dictum ſit, Titio, & Sempronio pro cuiuſlibet eorum filiis, numer. 13. Declara ſecundò, non habere locum, quando dictum eſt, quòd poſt mortem eorum, & filiorum vocatorum, reuertatur ad Dominum; nam tunc inductum eſt ius accreſcendi,numer.14. Cont. numer. 15. Sed prima opinio eſt verior. Declara tertiò, non habere locum, vbi facta eſſet conceſſio pro ipſis, & nepotibus, cum pacto, vt vnus alteri ſuccedat, numer. 16. Declara quartò non habere locum,quando dictum eſſet, quòd de vno in alterum, emphyteuſis reuertatur, numer. 17. Declara quintò, quando conceſſa fuit cum clauſula, quòd pars præmorientis ad ſuperuenientes deueniat, & accreſcat, numer. 18. Declara ſextò, non habere locum, quando emphyteuſis conceſſa eſſet Titio, & Sempronio pro medietate, & Seio, & Caio, & Meuio pro altera medietate, cum clauſula, quòd pars præmorientis ad alios ſuperuenientes deueniat, quia tunc ius accreſcendi inductum eſt, ſolum inter Titium, & Sempronium pro medietate inueſtitos, & inter Seium, Caium, & Meuium inueſtitos pro altera medietate, numer. 19. Diſſentit ab hac opinione Corb. ſed eius opinio ſecundum Auctorem non eſt tuta, numer. 20. Declara ſeptimò, non habere locum, ſi ſit duobus, vel pluribus fratribus conceſſa, finita linea, de qua eorum pater fuerat anteà inueſtitus, quia in noua conceſſione locus erit iuri accreſcendi, ſi erat in prima, nam renouatio cenſetur facta ſecundum naturam præcedentis. numer. 21. Limitantur prædicta declarationes, non procedere, quando in ſecun-

da inueſtitura eſſet appoſitum pactum, quod pars præmorientis ad Eccleſiam reuerteretur: nam hoc pactum excludit ius accreſcendi, vel quando in noua conceſſione facta duobus eſſet adiecta aliqua noua qualitas, ſeu noua forma, clauſula, vel conuentio, quæ in prima non continebatur. num. 22. quòd non placet Corb. ſed eius opinio non eſt tuta, ſecundum Auctorem. Limita ſecundo, quando inueſtitura ſecunda, fieret poſt latam ſententiam ſuper deuolutione prima, quia tunc diceretur emphyteuſis noua. num. 23 ſed hæc declaratio. ſiue limitatio patitur difficultatem. Declara octauo, quando emphyteuſis ex cauſa oneroſa fuit conceſſa, vt quia ab initio fuit ſoluta certa quantitas pecuniæ conceſſa Titio ſtipulanti pro ſe, & eius filiis, & Sempronio abſenti, & eius filiis, quia reſpectu dimidiæ Sempronij abſentis, ab initio non valuit, & illa Titio accreſcit, numer. 24. Nam conceſſio facta duobus titulo oneroſo, inducit inter eos ius accreſcendi, & ponuntur exempla: ſecus autem, quando, ex cauſa lucratiua. num. 25. Sed declara, quod ſit locus iuri accreſcendi, quando conceditur Titio ſtipulanti pro ſe, & filiis, & nomine fratris ſui abſentis. numer. 26. Et ideo accreſcit fratri, ſi frater ratam non habuit: ibidem. Sed hoc declaratur, quod non habeat locum ius accreſcendi poſt ratificationem factam à fratre, num. 27. Declara nono quod emphyteuſis duobus conceſſa, finita generatione, ad Dominum reuertitur, non habet locum in emphyteuſi conceſſa ab Imperatore. num. 40. vbi quid, ſi ab alio Principe, & infra. Declara decimo, non habere locum quando tacite, vel expreſſe actum eſt, vt habeat locum ius accreſcendi. numer. 42. vbi exempla ponuntur. Declara vndecimo in conceſſione facta à Principe. numer. 43. Declara 12. quando conceſſio eſt facta pro penſione fructibus correſpondente n. 44.

Emphyteuſis conceſſa duobus, vel pluribus, pro ſe, filiis, & nepotibus, vel pro tali generatione, vno mortuo, ſine generatione, vel filiis, an pars eius reuertatur ad Dominum. de cont. emph. quæſt. 34. num. 10. vbi innumeris ſeq. ponuntur declarationes, & limitationes.

Emphyteuſis accepta pro ſe, & Titio abſente, & pro eorum generatione tertia, ſi Titius ratam non habuerit, an acquiratur ſtipulatori, ead q. n. 28.

Emphyteuſis conceſſa alicui, nomine abſentis, an acquiratur abſenti, ante ratificationem, de cont. emph. q. 28.

Emphyteuſis recepta à priuato pro ſe, filiis, & nepotibus, dicitur hæreditaria, de ſucc. in bon. emphyt. q. 1. num. 5. In dubio præſumendum. eſſe hæreditariam, & requiritur aditio hæreditatis, de cont. emph quæſt. 1. numero 22.

Emphyteuſis ſi perueniat ad vnam lineam, donec aliquis de eadem linea extet, alius de alia linea non admittitur. de ſucc. in bon. emph. quæſt. 2. numero 11. Declara tamen procedere, ſtante diuiſione inter comprehenſos, & in aliis caſibus enumeratis. n. 19.

In emphyteuſi, quomodo ſuccedatur, de ſucc. in bon. emph. quæſt. 1. & 2.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non venit in reſtitutione fideicommiſſi. de ſucc. in bonis. emphyt. quæſt. 3 num. 1. Amplia etiam, ſi conceſſio ſit facta pro ſe, & liberis ſuis, numer. 2. cont. num. 3. Sed prima opinio approbatur. Limita primo quando emphyteuſis eſt conceſſa pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, vel pro quibus dederit. numer. 5. Limita ſecundo, quando dictum eſt, Pro omnibus hæredibus, num. 6. Declara, quando dictum eſt, Pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, ſecus, ſi eſſet dictum ſimpliciter, Pro hæredibus. numer. 7. cont. num. 8. ſed prima opinio eſt verior. Subdeclara hanc declarationem, procedere, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica conceditur abſque ſolemnitate; ſi detur, ſeruata forma, & ſolemnitate, & declara, vt ibi nu. 9. Limita 3. generaliter in caſibus, in quib. emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit ad extraneos hæredes, num. 10. Limita quarto, quando eſt facta conceſſio, pro ſe, hæredibus, & ſic eſt hæreditaria, numer. 11. Limita quinto, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica ex communi vſu eſt hæreditaria. numer. 13. Limita ſextò, quando adeſſet Bulla Summi Pontificis, de bonis illis alienandis, vel inter viuos, vel in vltima voluntate, vt in Territorio Ferrariæ, num. 1. 3. Limita ſeptimò, quando in emphyteuſi conceſſa ab Eccleſia fuit adhibita ſolemnitas, quæ ſolet adhiberi in alienatione bonorum Eccleſiæ, & intellige, vt num. 14. Limita octauò, quando teſtator expreſſè grauauit filium in re illa emphyteutica, & hæres adiuit hæreditatem, nulla facta proteſtatione, nu. 15. Limita nonò quando ſubſtitutus eſt de comprehenſis in inueſtitura, numer. 16. Declara, vt ibi, quando filius hæres approbabit factum defuncti, adeundo hæreditatem, & etiam declara, quando fideicommiſſarius eſt de liberis primi gradus; ſecus, ſi ſit de remotioribus, quibus ius eſt acquiſitum, numer. 17. Limita decimò, quando fideicommiſſum eſt conſtitutum à primo acquirente, & maximè in titulo oneroſo, nu. 18. Declara, quando expreſſe grauamen eſt impoſitum; aliàs ſecus, cum requiratur expreſſa mentio de bonis emphyteuticis, nu. 19. Declara etiam dictam decimam limitationem, quando teſtator habet facultatem relinquendi vni, aliis excluſis, vt in feudo nonò, nu. 20. vbi recitantur plures opiniones.

Emphyteuſis recepta à Republica, venit in reſtitutione fideicommiſſi. ead. qu. 3. n 21.

Emphyteuſis conceſſa à priuato, venit in reſtitutione fideicommiſſi, etiam. ſi concedens ſit Princeps, ead. qu. 3. nu. 22. Cont. nu. 23. concorda. n. 24.

Emphyteuſis priuata, quando dicatur ex pacto, & prouidentia, ibidem nu. 25. 26. & 27.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſit ad extraneos hæredes; & ideò filius poterit repudiare hæreditatem, & retinere emphyteuſim, ead. quæſt. 3. numer. 29. & de cont. emphyt. quæſt. 4. nu. 5. & infrà.

Emphyteuſis priuata, quando ſtipulatus eſt pater pro filiis, & nepotibus ſimpliciter, non admixta perſona ſua, cenſetur ſtipulatus pro filiis, & nepotibus, vt filiis, & non vt hæredibus, de ſucc. in bon. emph. qu. 3. n. 31. & ſeq.

Emphyteuſis priuata, cenſetur ſtipulata pro filiis, & hæredibus, vide in ver. Pater.

Emphyteuſis accepta à priuato in tertiam generationem, non facta mentione filiorum, neque hæredum, non eſt hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia, de ſucc. in bon. emphyt. quæſt. 3. numero 3.

Emphyteuſis priuata, conceſſa pro ſe, & ſucceſſoribus deſcendentibus, ſine copula, non eſt hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia, ead. qu. 3. nu. 34.

Emphyteuſis accepta à priuato pro ſe, & genere ſuo, vel poſteris, ſiue deſcendentibus, non eſt hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidentia, ead. qu. n. 35.

Emphyteuſis accepta à priuato pro ſe, & ſuis, an ſit hæreditaria, ead. qu. 3. n. 36.

Emphyteuſis mixta, eſt reſtituenda fideicommiſſario, ead. quæſt. num. 39.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, accepta pro ſe, & filiis, eſt ex pacto, & prouidentia, & ideo filius poterit repudiare hæreditatem patris, & retinere emphyteuſim, ead. qu. n. 21.

Emphyteuſis venit in generali bonorum obligatione, de cont. emphyt. qu. 38 nu. 1. cont. nu. 2. Sed prima eſt verior n. 3. Et habet locum etiam in Eccleſiaſtica emphyteuſi, ibid. Amplia maximè fauore dotis, num. 4. Declara, ſi habere locum, durante tempore quo debet remanere penes emphyteutam, & non vltra, num. 8. Declara ſecundò quod licet veniant in generali obligatione, tamen dominium tradi non poteſt, ſine conſenſu Domini, nu. 12. Reſtringe primò, quando in inueſtitura expreſſè dictum eſt, quòd bona alienari, nec hypothecari poſſent, num. 9. Reſtringe ſecundò, quando eſſet prohibita alienatio lato ſumpto vocabulo numer. 10. vbi declara. Reſtringe 3. quando facta eſt prohibitio alienationis rei emphyteuticæ ſub pœna caducitatis, ibidem. Reſtringe 4. quando bona eſſent obligata pro tanta quantitate, quod non eſſet ſpes luendi, num. 12. Declara, quando adeſſet in contractu obligatio Cameralis,

quia tunc poteſt fieri executio, & adiudicatio, cum conſenſu Domini. de diuerſ.quaeſt.emphyt.quaeſt.4. num.12. declara. vt num.19.

Cautela, vt bona emphyteutica veniant in generali obligatione omnium bonorum. ead.q.n. 14.

Emphyteutico iure reſoluto per caducitatem, ceſſant omnes obligationes in praeiudicium creditorum, etiam dotis, ead. q. 38. num. 8.

Emphyteuſis priuata tranſit in Fiſcum, de ſucc.in bon. emph. q.4. n.1.Declara, non habere locum, quando inueſtitura appoſita eſſent aliqua verba, ex quibus emphyteuſis non poſſet tranſire ad extraneos heredes, n.2. Declara 2. quando emphyteuſis ſuit ex pacto prohibita alienari, vel obligari, & hypothecari, nu.3. & quid, ſi Clericus, accepit à laico.n.15.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſit in Fiſcum, ſecundum com.op. de ſucc.in bon.emphyt.q.4.n.4.ſed ſecundum aliam op.tranſit; ſed Eccleſia poteſt agere, vt auferat ab eo, quae op.reiicitur, nu.5. Amplia primò, etiam, ſi emphyteuta committeret crimen laeſae maieſtatis, n.6. Amplia ſecundo, ſi eſſet recepta pro ſe, filiis, & nepotibus, num.7. Amplia 3. quod nec tranſiret in Fiſcum commoditas percipiendi fructus durante vita emphyteutae, num. 8. Diſſentiunt alij; Sed eorum op. eſt contra com. Declara, ſecundum Corb. ſecundam opinionem, quod commoditas percipiendi fructus, tranſeat in Fiſcum, procedat, quando condemnatus non amittit ſtatum, ſed ſolum bona, vt tranſeat in Fiſcum numer.10. Declara 2. ſecundum eundem Clar. quando emphyteuta condemnatus eſſet ob contumaciam, cum conditione, ſi in fortiam Curiae deuenerit, ſecus ſi ſine conditione, n.11. Sed iſtae declarationes per Auctorem reiiciuntur, nu.12. Limita principaliter, niſi confiſcatio fieret a Iudice Eccleſiaſtico. num.13. Et quid, ſi Clericus accepit à priuato emphyteuſim, & ſit condemnatus, num.15. Limita ſecundo, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſiret ad extraneos heredes. eodem n.13. licet controuertatur. Sed non habet locum extra Territorium. num.16. Quid autem, ſi in emphyteuſi ſint facta melioramenta. num. 17. Nec Iudex Eccleſiaſticus poteſt declarare caducitatem, eo quia emphyteuta fuit condemnatus à Iudice laico. eod. nu.15.

Emphyteuſis, an concedi poſſit filiis illegitimis, ſiue naturalibus. de ſucc.in bon.emph.quaeſt.6.num.1. & vide in verb. Legitimatus.

Emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa filio naturali, eius deſcendentes ſuccedunt. ead q.6.n.7.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica tacite concedi poteſt filiis illegitimis, per tollerantiam, quae habet vim tacitae conceſſionis, ead. q. numero 8.

Emphyteuſis priuata conceditur filiis illegitimis, qui etiam ſuccedunt. ead.q.n.9.

Emphyteuſis acquiſita ex pacto, & prouidentia, non venit ſub generali inſtitutione heredis. de ſucc. in bon. emph.q.7.n.1. Et procedit etiam, ſi teſtator haberet facultatem diſponendi, & eſſet primus acquirens. n.2. Et tanto magis, quando teſtator reſtrinxit ſe ad bona ſua. n.3. Com. quod veniant; Sed prima opinio eſt verior. n.4.

Emphyteuſis haereditaria, venit in inſtitutione heredis, ead. quaeſt. num.6.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica neque alia ex pacto, & prouidentia, venit in inſtitutione heredis, niſi ſit haereditaria. ead. q.7.n.5. Sed in Ciuitate, & Territorio Ferrariae venit. n.7.

Emphyteuſis antiqua non venit in generali legato vſusfructus omnium bonorum, noua autem venit, de ſucc.in bon.emphyt.q.8.n. 1. ſed declara. vt in n.11.

Emphyteuſis acquiſita pacto, & prouidentia, non venit in generali legato vſusfructus omnium bonorum. ead. q.n.2. Declara primò, niſi conſtaret de mente teſtatoris, vel ex coniecturis, num. 3. Coniectura autem, quae ſint, num. 4. Subdeclara tamen, quod heres tenetur ſeruare factum defuncti, etiam in caſu, quòd non poſſit praeiudicare filiis, ſi ſimpliciter adiuit haereditatem; ſin autem, cum beneficio legis & inuentarii, tenebitur vſque ad congruentem quantitatem, num. 5. Declara ſecundo, quando teſtator non haberet alia bona, quia tunc veniret, numero 8. Declara tertiò, quod, quando heres non poſſet dare bona Emphyteutica, teneretur ad aeſtimationem, ſi conſtaret de mente teſtatoris, voluiſſe relinquere vſumfructum dictorum bonorum. numer.9. Subdeclara quoad aeſtimationem, vt num.10.

Emphyteuſis haereditaria venit in legato vſusfructus omnium bonorum. ead.q.n.12.

Emphyteuſis conceſſa pro maſculis, & maſculis deficientibus, pro foeminis, maſculi vnius colonelli, vel lineae praeferuntur foeminis alterius colonelli. de ſucc. in bon. emph.quaeſt.11.n.3.cont.nu.4. Et procedit, non ſolum, quando emphyteuſis eſt conceſſa duobus, quo caſu, quilibet cenſetur ſtipulatus pro ſuis deſcendentibus, ſed etiam quando eſt conceſſa vni, pro ſe, & ſuis deſcendentibus maſculis, & foeminis, cum praelatione maſculorum n.5.

Emphyteuſis, ſiue feudum aſſignatum in diuiſione, donec extet aliquis de ſua linea, alij non ſuccedunt, licet ſint proximiores. ead. q.n.6.

Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa, non facta mentione filiorum, neque heredum, ad quos tranſeat de ſucc. in bon. emph. q.12. num.1.

Emphyteuſis ſimpliciter conceſſa, quo tempore finiatur. ead.quaeſt. num.2.

Emphyteuſis perpetua, conceſſa pro ſe, & filiis, quo tempore finiatur. ibi.n.3.

Emphyteuſis haereditaria, relinqui poteſt iure legati, titulo inſtitutionis, donationis, vel alio titulo lucratiuo, ſiue ſit priuata, ſiue Eccleſiaſtica de ſucc.in bon.emph.q.13.num.4.vbi nu.1. Procedit etiam, ſi adeſſet prohibitio de non alienando, & quot requirantur, vt ſit valida, ibidem n. 4.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, & quae conceſſa eſt ex pacto, & prouidentia, an legari, donari, vel alio titulo inſtitutionis relinqui poſſit. ead.q.n.2.remiſſiue.

Emphyteuſis per ingreſſum emphyteutae in Monaſterium incapacem bonorum, & ibi fecerit profeſſionem, ſtatim non expectata morte emphyteutae, reuertitur ad comprehenſos in inueſtitura, ſi adſint; alias ad Dominum. de ſucc.in bon.emph.q.14.nu.1. & 5. Amplia, habere locum, ſi emphyteuta fiat Epiſcopus poſtea, quia non recuperabit, n.6. Amplia ſecundo, vt nec debeatur aeſtimatio. n.17.

Emphyteuſis haereditaria, quae tranſit ad extraneos heredes, tranſit etiam in Monaſterium perpetuò, ſi eſt capax bonorum, de ſucc. in bon. emph.quaeſt.14. numer. 7. Amplia habere locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quando conceſſio eſt facta, cum debitis ſolemnitatibus. numero 8. Poteſt Eccleſia agere contra aliam Eccleſiam, vt infra annum vendat, & reuocadat in manus priuatorum, numer. 9. Amplia etiam, ſi ſit dictum, quòd non poſſit alienari in Eccleſiam, aut potentiorem, numero 12.

Emphyteuſis accepta pro ſe, filiis, & nepotibus. vel pro ſe, & deſcendentibus per ingreſſum Monaſterij, Monaſterio acquiritur reuocabiliter, quia ſolum durante vita emphyteutae debet remanere penes Monaſterium, deinde ad comprehenſos. vel ad Dominum reuertitur. eadem quaeſt. 14. numer.13. & 14.

Emphyteuſis tranſit in Monaſterium; ſed Eccleſia poteſt intra biennium reuocare, ſecundum vnam opinionem, & à quo die incipiat. ead.q.n.16.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, accepta pro 29. annis, an tranſeat ad heredes extraneos, durante termino 29. annorum. de ſucc. in bon. emphyt.quaeſt.15. Et quid dicendum in emphyteuſi priuata, & quando emphyteuta habens filios inſtituat extraneum, ibidem.

Emphyteuſis haereditaria imputatur in legitimam filiorum. de ſucc. in bon.emph.q.16. Et multo magis, ſi eſt accepta pro quibuſcunque heredibus, nu.1.

Emphyteuſis mixta imputatur in legitimam, ead.q.n.2.

In

In emphyteuſi noua, acquiſita ex pacto, & prouidentia pro ſe, & filiis, an filius habeat legitimam. ead. quaeſt. num. 3. Et multò magis, ſi eſt acquiſita titulo oneroſo. num. 4. Et quid de emphyteuſi antiqua. num. 7. Et de emphyteuſi Eccleſiaſtica, ibidem. Et de emphyteuſi acquiſita à patre, pro filio, ex pecunia ipſius patris, n. 6.

In Emphyteuſi conceſſa pro ſe, & legitimis ſuis heredibus, ſolùm veniunt venientes ab inteſtato; non autem extranei heredes ex teſtamento de ſucc. in bon. emphyt. qu. 18. nu. 1. Amplia, ſi dictum ſit, Pro ſe, & heredibus ſibi de iure ſuccedentibus, num. 3.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, accepta pro ſe, & heredibus, tranſit ad aſcendentes, filio ſine deſcendentibus mortuo. ead. qu. 18. nu. 1. cont. nu. 4.

Emphyteuſis cenſetur conceſſa ea conditione, ſi emphyteuta alienauerit, teneatur Eccleſia illam renouare, prout fieri ſolitum eſt. de renou. 11. q. 4. n. 5.

Emphyteuſis, an dari poſſit in dotem. de ſucc. in bon. emph. q. 24. n. 5. & de alienat. q. 1. n. 260.

Emphyteuſis reuertitur ad Dominum libera, & ſine aliquo onere, per generationem finitam, iure praelationis, vel iure commiſſi. de renunc. quaeſt. 3. num. 4. & 11. Amplia habere locum etiam, ſi res eſſet data in dotem, licèt Maritus nihil aliud haberet. num. 2. Niſi Dominus conſenſerit. de Laudem. quaeſt. 35. num. 9.

Emphyteuſis, ſi reuertatur ad Dominum, vti priuatum, an ſeruitutes, & onera extinguantur. ead. quaeſt. 3. nu. 4. & de Laud. quaeſt. 35.

Emphyteuſis, ſi reuertatur ad Dominum ſine onere, iterum eidem concedatur, an onera, ſeruitutes, & hypotheca reuiuiſcant. ead. q. 3. n. 13.

Emphyteuſis ſaecularis eſt tranſitoria ad quoſcumque haeredes, & filius, niſi ſit haeres, non poteſt eam conſequi: ſecus ſi ſit Eccleſiaſtica, quia filius poteſt renunciare haereditatem, & retinere emphyteuſim. n. 5. & 6. & de renunc. q. 7.

Emphyteuſis, ſiuè res emphyteutica, ſi deſtruatur, & de nouo reficiatur, finita emphyteuſi, erit Domini directi. de melior. & expenſ. q. 9. n. 7. & 15.

Emphyteuſis conceſſa ad beneplacitum, an expiret morte concedentis, & eius, cui facta fuit conceſſio. de cont. emph. qu. 40.

Emphyteuſis, an poſſit permutari. de alienat. quaeſt. 1. num. 252. cum ſeq.

Emphyteuſis, quae non poteſt hypothecari, ſine licentia Domini, ex pacto, vel ſtatuto, in eo caſu, qui priùs obtinuit licentiam à Domino hypothecandi, praefertur. de alien. q. 3. n. 5.

Emphyteuſis nullam quaſi naturam habet, ſed recipit quamlibet pactionem. de var. caduc. q. 1. n. 1.

Emphyteuſis, ſiuè Domus emphyteutica alienata, ſine conſenſu Domini, & reperiatur intra clauſuram Monaſterij Monialium, ſiuè deſtruatur, & de area ſit facta via publica, quomodo ſuccurri debeat Domino. de ſolut. canon. q. 1. ampl. 14.

Emphyteuſis poteſt à Domino alteri concedi, quando ad ipſum eſt reuerſa, etiam non citato emphyteuta. de var. cad. quaeſt. 1. num. 1.

Emphyteuſis, non poteſt alteri concedi à Domino, niſi de nouo ad ipſum reuertatur, ead. q. 1. n. 11.

Emphyteuſis, ſi non conſtat pro quo canone fuerit conceſſa, praeſumitur conceſſa pro canone ſolito. de ſolut. canon. quaeſt. 1. num. 168.

Emphyteuſis, quando ab Eccleſia conceditur, ſit diminutio in ſexta parte mercedis, propter caſus fortuitos. de ſolut. canon. qu. 1. nu. 100. & ſeq. Sed, ſi concedatur res pretioſa, iuſta penſio ſolui debet, ibid.

Emphyteuſis ſubſtantialia, & accidentalia, quae ſint. de var. caduc. qu. 1. n. 2.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis & nepotibus, an intelligatur de pronepotibus. de ſucc. in bon. emph. q. 12. n. 6.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & filiis, an veniant nepotes. eadem q. 12. n. 4.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, an intelligatur conceſſa nepotibus ex fratre, ibid. n. 7.

Emphyteuſis conceſſa pro filiis an veniant foeminae. vide in verb. Foemina.

Emphyteuſis conceſſa aliquibus Comitibus, vel nobilibus, vſque in eorum quintam generationem, an filij filiarum nati ex plebeis includantur. de ſucc. in bon. emph. q. 9. n. 36.

Emphyteuſis conceſſa filiis maſculis, his verbis, Et finita linea maſculina, pro vna foemina, natu maiori, & grandiori familiae, an filia primi inueſtiti intelligatur comprehenſa. eod. titul. q. 11. nu. 7.

Emphyteuſis, ſi concedatur pro ſe, filiis, & nepotibus maſculis, & deficientibus maſculis pro vna tantum foemina, de qua intelligatur. ead. qu. n. 8.

Res ſterilis, ſi concedatur in emphyteuſim in tertiam generationem, eaque induſtria emphyteutae ſit facta fertilis, tranſit ad extraneos heredes, & non finitur emphyteuſis, finita eius tertia generatione, de cont. emph. qu. 1. ſub num. 16. Et habet locum in emphyteuſi priuata, & Eccleſiaſtica. vide Maui. ibi allegatum, qui plures cumulat, & dicit ita deciſum, in Rota coram ſe, & quòd non poſſit expelli emphyteuta, neque augeri ei penſio, quae deciſio eſt in recent. part. 2. dec. 12. & videndus eſt Carocc. de locat. q. 17. fol. 203.

Emphyteuſis, ob canonem non ſolutum incidit in commiſſum, & reuertitur ad Dominum directum. vide in qu. 1. de ſolut. can. vbi eſt repertorium, & ibi ampliationes, & limitationes.

Emphyteuſis eſt quaedam ſeruitutis ſpecies, in qua non poteſt dari ſeruitus ſeruitutis. de diuerſ. qu. emph. q. 17. n. 2.

Emphyteuſis conceſſa marito, & vxori coniunctim, & eorum filiis, intelligitur conceſſa etiam pro filiis primi matrimonij. de contract. emphyt. qu. 42. nu. 1. Et an tranſeat ad filios ex altero matrimonio contrahendo, ibid. n. 3.

Emphyteuſis non valet, nulla penſione conſtituta. de renouat. q. 16. n. 1. & de var. caduc. q. 1. nu. 2.

Emphyteuſis conceſſa, cum pacto, ſi placuerit, debet infrà 60. dies redhiberi de cont. emphyt. q. 44. n. 1. & quid, ſi dictum ſit perpetuo. n. 5.

Emphyteuſis conceſſa pro iuſta penſione ſoluenda, an valeat. eod. tit. qu. 46.

Emphyteuſis, in caſu caducitatis, applicatur proprietario, & non vſufructuario, ſine tamen praeiudicio lucri, durante vſufructu. de laud q. 21. n. 9.

Emphyteuſis, ſi ſit duobus vendita, vel emphyteuticata, quis praeferatur. de alienat. q. 6.

In Emphyteuſi Eccleſiaſtica ſtipulata pro ſe, filiis ſuis maſculis, nec non pro deſcendentibus, foemina non veniunt. de ſucceſ. in bon. emphyt. q. 9. n. 5.

Emphyteuſis conceſſa conſanguineis, in dubio praeſumitur facta in fraudem, non in vtilitatem. de cont. emph. qu. 40. in princ.

Emphyteuſis, ſi duobus fuerit conceſſa, quis ſit praeferendus, de alienat. q. 6.

Emphyteuſis, quando eſt redacta de conſuetudine, aut vigore Bullae Pontificiae, ad inſtar allodialium, quilibet de inueſtitura diſponere poteſt. de ſucc. in bon. emph. q. 3. n. 13. & de alien. qu. 1. n. 281. & limit. vlt.

EMPHYTEVTA poſſidet naturaliter. Praelat. q. 1. n. 27.

Emphyteuta an retineat melioramenta. Pralud. q. 5. n. 8.

Emphyteuta, an teneatur de bonis emphyteuticis onera haereditaria ſubire, & creditoribus ſatisfacere. de cont. emph. q. 1. n. 18. & q. 4. eod. tit. n. 13.

Emphyteuta, an poſſit rem ſibi conceſſam in emphyteuſim alteri concedere. de cont. emph. q. 10. n. 1. declara, vt n. 2. & 3.

Emphyteuta primus, ſi ſibi reſeruauit in ſignum recognitionis, penſionem, tunc cenſebitur Dominus reſpectu ſecundi. ead. qu. n. 7. vbi declaratur.

Emphyteuta ſecundus, an debeat ſoluere canonem primo emphyteutae, vel Domino directo, ibidem num. 9. & an ſecundus poſſit cogere Dominum, vt recipiat canonem, num. vltimo.

Emphyteuta primus, ſi non tranſtulit omne ius ſuum in ſecundum

emphyteutam, erit Dominus directus, reſpectu ſecundi emphyteutæ, ead. qu. nu. 12.

Emphyteuta primus poteſt expellere ſecundum, ſi canonem non ſoluit. ead. qu. 10. nu. 13. vbi declaratur.

Emphyteuta primus, vel ſecundus ſoluere debet canonem Domino directo, ead. qu. 10. nu. 14. & ſi neuter ſoluat, an res incidat in commiſſum, ibidem.

Emphyteuta præſumitur, ſi per 30. annos ſoluit canonem de cont. emph. quæſt. 11. numer. 1. vbi declaratur, & ampliatur per totam.

Emphyteuta, ſi ſimpliciter dicat, ſe eſſe emphyteutam, cum iuramento, qualis emphyteuſis præſumatur, & an vltimus emphyteuta præſumatur, in qua emphyteuſis finiatur, de cont. emphyt. qu. 14.

Emphyteuta, qui diù ſoluit, ex titulo præſumpto, cogi poteſt in futurum ad ſolutionem canonis, de cont. emphy. qu. 15. n. 1.

Emphyteuta, cui facta eſt conceſſio reſeruato conſenſu Apoſtolico, non debet accipere poſſeſſionem, donec impetrauerit conſenſum, de cont. emph. qu. 16. nu. 3. Et donec conſenſus non ſit exequutus, num. 9. Alias incideret, tam Dominus, quàm emphyteuta in pœnas contentas in Extrauagante, Ambitioſæ. Declara, vt num. 6.

Emphyteuta cogitur oſtendere Domino directo inſtrumentum emphyteuſis, & poſſeſſionem pro qua ſoluit, & ſuos confines, alias poterit Iudex declarare caducitatem, & hoc magis procedit fauore Eccleſiæ, & in cenſitis, & feudatariis, de contract. emphyt. quæſt. 27. num. 2. Declara habere locum, quando conſtat eſſe emphyteutam, vel emphyteuſis non negatur, nu. 3. Sed, ſi Dominus conuinceret eum de mendacio, amitteret emphyteuſim, num. 4. Niſi emphyteuta allegaret ſe per 30. vel 40. annos ſoluiſſe, quia tunc præſumeretur perpetua emphyteuſis, n. 8. Declara ſecundò, dummodo Dominus, qui petit, priùs iuret de calumnia, num. 9. Declara tertiò, niſi emphyteuta dicat ſe amiſiſſe inſtrumentum: ſed, ſi probetur de induſtria amiſiſſe, incideret in pœnam caducitatis, num. 10. Declaratur quartò, modo Dominus ſoluat partem pretij, quòd ſoluit emphyteuta Notario, num. 11. Declara quintò, etiam ſi Dominus poſſet ex protocollo Notarij de emphyteutico contractu plenè informari, n. 12. Declara ſextò, niſi emphyteuta aſſereret ſe eſſe tutum præſcriptione, ſiue longiſſimo tempore poſſediſſe, & præſumeretur perpetua, num. 13.

Emphyteuta tenetur oſtendere, pro quibus rebus ſoluit canonem, vide in verb. Allodialis.

Emphyteuta occultans protocollum inueſtituræ, perdit emphyteuſim, ead. quæſt. 27. nu. 5.

Emphyteuta, ſi in pretio mentiatur, quando denuntiat Domino velle vendere emphyteuſim, vt minus laudemium ſoluat, amittit emphyteuſim, ead. quæſt. 27. numer. 7. & de alienat. quæſt. 1. num. 337. & ſequentibus. Et idem ſi maius pretium denuntiet, ibidem.

Emphyteuta aſſerens emphyteuſim eſſe perpetuam, cùm eſſet temporalis, amittit emphyteuſim, ead. qu. 27. n. 7.

Emphyteuta non poteſt interpellare Dominum, vt oſtendat pro qua re canonem ſoluat, ſed Dominus hoc facere poteſt. ead. qu. num. 14.

Emphyteuta, quando conuenitur, vt oſtendat pro qua re canonem ſoluit, poteſt oſtendere vnam rem correſpondentem penſioni, etiam deteriorem, & quomodo hoc intelligatur, de contract. emphyt. quæſt. 25. num. 29. & ſequ. & qu. 27. num. 15. Et, ſi non conſtet pro qua re canonem ſoluit, recurrendum eſt ad coniecturas, & quæ ſint, eod. nu. 15. vbi latè.

Emphyteuta, qui eſt læſus in iniuſto canone, an poſſit petere reductionem, ad æquitatem, vide in ver. Læſio.

Emphyteuta, an teneatur ſtare colono, de cont. emph. qu. 29.

Emphyteuta eſt obligatus actione perſonali, pro canone ſoluendo, eod. tit. qu. 31. n. 3.

Emphyteuta, ſi ingrediatur Monaſterium, an emphyteuſis tranſeat in eum, de ſucc. in bon. emph. qu. 14.

Emphyteuta, finita emphyteuſi, poteſt petere renouationem, de renouat. quæſt. 1. & vide in verb. renouatio.

Emphyteuta, quibus cauſis excuſetur in non petendo renouationem intra annum, & diem, vide in verb. Proximior, & in ver. Renouatio, vbi adeſt materia renouationis.

Emphyteuta poteſt imponere ſeruitutes, onera, & hypothecam in re emphyteutica, ad ſui præiudicium; non autem Domini, de renunc. quæſt. 3. num. 2. Declara numer. 3. & 5. & de alienat. quæſt. 1. numer. 278. & vide in ver. Seruitus, Obligatio, & hypotheca.

Emphyteuta, ſi imponat ſeruitutem, & res reuertatur ad Dominum, vti priuatum, ſeruitus, & onus remanent apud Dominum, pro illo tempore, quo erat permanſura apud emphyteutam ead. quæſt. 3. num. 8. Contrarium, num. 9. Declara numer. 10.

Emphyteuta, ſi expreſsè conſentiat alium inueſtiri, dicitur renunciare iuri ſuo, de renunc. qu. 8. n. 1.

Emphyteuta, ſi eſt præſens, & tacens, dum alius inueſtitur, dicitur renunciare, & ſibi præiudicat, ead. quæſt. 8. num. 2. Contrarium nu. 3. Prima opinio habet locum, quando daretur ſcientia emphyteutæ, ius ſibi competere, nu. 6. Declara ſecundò, vt non ſtatim ſibi præiudicet, ſed elapſo termino, qui datur ad appellandum, nu. 7. Declara tertiò, niſi præſens, & tacens ſit minor. n. 8. Declara quartò, niſi ille, qui tacet, & præſens eſt, ſit Tutor, Curator, vel Propinquus, qui ex officio tenetur conſentire, numer. 9.

Emphyteuta propter canonem non ſolutum, & per aliam culpam, amittit melioramenta, de melioram. & expenſ. quæſt. 1. num. 1. Amplia ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue Eccleſiæ, nu. 2. Amplia ſecundò habere locum in deterioratione, nu. 3. Amplia tertiò, ſi in parte meliorauerit ibidem. Limita, quando ſoluitur penſio æquiualens fructibus, nu. 4. Intellige, vt num. 5. Limita ſecundò, quando non poteſt conſiderari aliquod damnum Domini directi, num. 6. Limita tertiò, quando emphyteuſis reuertitur ad Dominum, non propter culpam, ſed tanquam priuatum, ex titulo emptionis, vel alio titulo, nu. 6. & 7. Limita quartò, quando culpa non eſt commiſſa contra Dominum, ſed res venit confiſcanda, nu. 8. Limita quintò, in expenſis magnis, nu. 9. Contrarium, n. 10.

Emphyteuta non compenſat fructus cum melioramentis. De melior. qu. 2. nu. 20. vbi declaratur.

Emphyteuta poteſt retinere rem, donec ſibi ſatiſfactum ſit de melioramentis, in caſu, in quo poteſt illa deducere, de melioram. qu. 3. nu. 1. Amplia etiam, ſi non fuerit oppoſitum, nec in ſententia fuerit reſeruatum ius retentionis, & quomodo hoc intelligi debeat, nu. 2. Amplia ſecundò, etiam ſi valor melioramentorum non ſit plenè iuſtificatus, num. 3. Amplia tertiò habere locum quamvis operatur per Dominum cautio de ſoluendis melioramentis, cùm fuerint liquidata, nu. 4. Contrarium, num. 5. Sed prima opinio approbatur, cum diſtinctione, nu. 6. Vbi referuntur aliorum opiniones, & multi caſus proponuntur, in quibus verſatur Iudicis arbitrium.

Emphyteuta priuatur iure ſuo, ſi deſtruat ædificium, exiſtens tempore conceſſionis, etiam deſtruendo illud poſtea ædificaturus, de melioram. & expenſ. qu. 5. n. 8.

Emphyteuta, tenetur ſuis ſumptibus reficere rem emphyteuticam. De melior. & expenſ. qu. 9. n. 1. Limita quando adeſſet pactum, quòd emphyteuta non teneretur, nu. 13. Limita ſecundò, quando culpa emphyteutæ incendium eueniret, vel culpa inhabitantium, vel res ſit diruta, num. 14. Et eſt in electione Domini, emphyteutam repellere, vel cogere eum ad reædificandum, & agere ad intereſſe, & incendium quomodo probetur ibidem, remiſſiuè. Et ſi domus comburatur, an teneatur reficere, num. 6. Et quid, ſi ſoluet penſionem fructibus correſpondentem, numer. 8.

Emphyteuta tenetur aptare viam ante domum, ſuis ſumptibus, de melioram. & expenſ. quæſt. 9. numer. 2. Tenetur ad refectionem putei, domus, & furni, num. 4. & 7. Tenetur etiam purgare foſſata, aggeres, & ſimilia, & an teneatur ad omnem impenſam, nu. 5.

Emphy-

Emphyteuta, an teneatur ſoluere penſionem, ſi domus deſtruatur, aut molendinum, & ſuperſit area.d.q.9 n.6.& 7.

Emphyteuta, an teneatur reficere molendinum penitus deſtructum, & quid, ſi penitus non ſit deſtructum eod.n.6.

Emphyteuta, ſi ſit obligatus præſtare alimenta pro domo, & illa deſtruatur, an teneatur alere.ead.q.9.n.6.

Emphyteuta, ſi ſoluat magnam penſionem fructibus correſpondentem, an excuſetur a caſibus fortuitis; Et an teneatur, ſuis ſumptibus reficere rem dirutam.ead.q.9.n.8.

Emphyteuta propter ſterilitatem, an excuſetur à ſolutione canonis. ead.q.9.n.9.& de ſolut.canon.q.1.nu.97.cum ſequentibus: Vbi quid in conductore ad longum tempus.

Emphyteuta eſt ſimilis vſufructuario.de melioram.q.10.n.3.& illi æquiparatur de var.caduc.q.2.nu.6. Sed habet plus iuris, quàm vſufructuarius. de ſolut.can.q.13.n.7.

Emphyteuta non poteſt alienare rem emphyteuticam, irrequiſito Domino, aliàs cadit à iure ſuo.de alienat.q.1. vbi in ſummario inuenies ampliationes, & limitationes, & omnia, quæ ſunt neceſſaria pro hac materia, & quid debeat obſeruare emphyteuta, volens alienare.n.3.& 4.& de laudem.q.11.

Emphyteuta, an poſſit expelli de facto, ob alienationem irrequiſito Domino, an verò requiratur citatio.ead.q.1.num.8.& de var. caduc.q.10.

Emphyteuta excuſatur ob alienationem irrequiſito Domino attenta iuris dubitatione; quia error iuris excuſat à pœna; non autem facti, ead.q.1.n.36.& 190.

Emphyteuta, qui promiſit pœnam, ſi non ſoluat penſionem, an poſſit expelli, ſi non ſoluit canonem.de var.caduc.q.1.n.34.

Emphyteuta ob pacta non ſeruata, priuari debet iure ſuo.ead.q.n. 39. Declara primò, quando pacta reſpiciunt rem ipſam, & eius vſum.nu.40. Secus, quando non reſpicerent, quia tunc ageretur ad intereſſe nu.41. Subdeclara, niſi ſpecialiter conuentum ſit, quòd cadat.nu.42. Intellige etiam, niſi emphyteuta iurauerit pacta obſeruare: quia propter periurium caderet à iure ſuo. num.43.

Emphyteuta, ſi promiſit cum iuramento canonem ſoluere infra certum tempus, ſi non ſoluat, priuatur iure ſuo, non expectato biennio, neque triennio.de var.caduc.q.1.nu.44. Quod intelligendum, niſi in contractu, ſiuè inueſtitura adeſſet pactum, vel clauſula quòd, ſi per biennium non ſoluat cadat à iure ſuo, quia tunc erit expectandum biennium, ſiue triennium, ſi erit emphyteuſis priuata, & biennium, ſi erit Eccleſia.nu.45. Cont. nu.46. Sed prima eſt communis, intelligendum erit etiam, quòd non habeat locum contra hæredem.ibidem.

Emphyteuta priuatur iure ſuo, cui eſt conceſſa res ſterilis in emphyteuſim, ſi non melioret.de var.caduc.q.1.n.11.

Emphyteuta, qui rem deteriorem fecit, poteſt expelli.de var.caduc. q.2.n.1. Amplia 1. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, & profana n.2. Amplia ſecundò, etiam, ſi in vna re malè fuerit verſatus, quia cadit ab omnibus, n.3. Contrarium.n.5. Amplia tertiò, etiam ſi id fieri patiatur, n.9. Amplia quartò etiam, ſi inciderit ſyluam non caduam.num.10. Declara, quando ſylua, aliàs eſſet inutilis n.11. Amplia quintò, vt etiam propter leuem deteriorationem priuetur, ſi promiſit vti arbitrio boni viri, & illam meliorare, & non deteriorare.n.12. Amplia ſextò, vt etiam amittat melioramenta.n.22. Amplia ſeptimò, vt non poſſit melioramenta cum damno compenſare, quando partem fecit meliorem, & partem deteriorem.num.24. Sed cont.aliqui tenent, ibidem. Amplia octauò, quòd priuetur ipſo iure, & non requiratur Iudicis ſententia n.26. Contrarium.nu.27. vbi opiniones conciliantur. Amplia nonò, etiam ſi pactum ſit, quòd non poſſit expelli.nu.28. Amplia decimò, ſi deterioratio eſſet facta per patrem, quia noceret filiis, & aliis in inueſtitura contentis.nu.29. Declara, niſi ſit facta in fraudem.n.30. Declara ſecundò, quando ſunt plures emphyteutæ.nu.31. Amplia vndecimò, vt reuertatur ad Dominum, vna cum fructibus pendentibus, etiam maturis, ſi non ſint in hórreo reconditi vel à ſolo ſeparati.n.32. Amplia duodecimò, vt reuertatur ad Dominum, ſine aliquo onere ſeruitutis, hypothecæ, & obligationis.nu.33. Amplia decimotertiò, vt poſſit ſtatim expelli, non expectato biennio, vel triennio n.34. Declara prædicta, quòd habeant locum tribus concurrentibus. Primò, quòd deterioratio ſit magna, & non modica. Secundò, quòd deterioratio ſit in proprietate, reſpectu rei, & non fructuum. Tertiò, quòd proceſſerit ex dolo, lata culpa, vel leui; nam de leuiſſima, non tenetur.nu.35. Declara principaliter, non habere locum, quando inter emphyteutam, & Dominum eſſet factum pactum, quòd ob deteriorationem, non poſſet expelli.nu. 46. Subdeclara, quando ex culpa lata deteriorauit, ſecus, ſi ex dolo, nu.48. Subdeclara ſecundò, ſi dictum eſſet, quòd poſſet incidere, omnes arbores, quia pactum non valeret, num.49. Declara ſecundò habere locum, ſi Dominus voluerit, & declarauerit caducitatem, num.50. Declara tertiò, non habere locum in modica deterioratione. Ex qua infertur, quòd emphyteuta non poteſt expelli, ſi duas arbores fructiferas inciderit, ſed agi debet ad damnum, num.51. Intellige tamen, niſi interueniat iuramentum, de non incidendo arbores fructiferas, ibidem. Contrarium, quod relinquitur iudicis arbitrio quantæ arbores debeant eſſe inciſæ.n.52. Declara quartò, ſi emphyteuta alias arbores ſubrogaſſet in locum inciſarum, numer.59. Subdeclara, niſi minor quantitas fuerit ſubrogata.nu.60. vel vinea eſſet adeò vetuſta quòd paruam, aut nihil vtilitatis arbitrio Iudicis afferret, ibidem; Intellige quando inciſiſſet arbores vetuſtas arbitrio pariter Iudicis, & in locum earum alias ſubrogaſſet.num.61. Declara quintò niſi fundus eſſet factus fructuoſior ex inciſione arborum, & quomodo procedat, nu.62. Declara ſextò, niſi incideret arbores ad Villæ reparationem, & quomodò hoc intelligatur, num.63. Declara ſeptimò in emphyteuſi perpetua.num.66. Declara octauò, quando emphyteuta arbores fructiferas plantaſſet, & poſtea inciſiſſet.nu.67. Contrarium, num 69. Declara 9. quando arbores nocerent fundo vicini, & vicinus haberet hanc actionem, n.71.

Emphyteuta, qui remouit vnam machinam à molendino emphyteutico, non priuatur iure ſuo.de var.caduc.q.2.num.36.

Emphyteuta, quamuis non poſſit expelli propter leuem deteriorationem, tenetur tamen ad intereſſe.ead qu.num.40. Et ſtatur iuramento Domini directi, præcipuè, ſi emphyteuta promiſit bene colere.num.45.

Emphyteuta, vt poſſit expelli ob deteriorationem, requiritur, quòd inciderit arbores fructiferas.ead.q.2.n.53.

Emphyteuta poteſt incidere arbores caduas.ead.q.1.num.55. vbi declaratur.

Emphyteuta poteſt incidere arbores, etiam grandes, quæ ſunt in fructu, & ſolent incidi ad vſum lignandi, & ædificandi. ibid. num.57.

Emphyteuta poteſt incidere arbores non fructiferas, vt ſunt oppeda pro tabulis, & trabibus, & ſi reſpondet Domino partem fructuum, debet etiam partem illarum eidem dare. ead.qu.2. num.58.

Emphyteuta poteſt incidere ramos arborum fructiferarum pro vinea, dicta q.2.n.64.

Emphyteuta, an poſſit incidere arbores fructiferas ad domum ædificandum.ead.q.2.n.65.

Emphyteuta capit cæmenta, & rudera, ſi domus ab eo ædificata caſu ruat.ibidem.n.70.

Emphyteuta, qui promiſit, & iurauit vti emphyteuſi arbitrio boni viri, & illam meliorare, & non deteriorare, ob leuem deteriorationem, incidendo duas arbores fructiferas, priuatur iure ſuo, ead.q.2.n.14. contrar.num.n.15.

Emphyteuta, an poſſit inuito Domino ſyluam extirpare, vt ibi vineam, vel arbores fructiferas plantet.de com. emph.q.3.num.1. 4.5.& 6.

Emphyteuta poteſt fundum pratiuum ad culturam redigere. ead. q.3.n.8.

Emphyteuta poteſt expelli, ſi Domus emphyteutica ſit combuſta ſua culpa, vel contrà ipſum agi poteſt ad intereſſe, & poſſet etiam Dominus eum cogere ad refectionem. ead.q.n.9.

Emphyteuta, an poſſit domum deſtruere, vel vineam extirpare, quando eſt facta ſterilis, ead. qu.nu1.

Emphyteuta, ſi fundum incultum relinquat, poteſt expelli, de conſt. emph. q. 4. n. 1. Contrarium, nu. 2. Declara ſecundam opinionem non habet locum, ſi in fundo adeſſet vinea, quæ, ſi non putetur, deſiccatur. n. 3. Declara ſecundo, quando adeſſet pactum circa modum colendi agrum. n. 4.

Emphyteuta, qui negat ſe eſſe emphyteutam, ſi de mendacio conuincatur, amittit ius ſuum. de var. caduc. q. 5. n. 1. Contrarium n. 3. Reſoluitur, primam opinionem eſſe veriorem, & magis communem, nu. 4. Declara primò habere locum, quando emphyteuta ſcienter dolo, & lata culpa negat, ſecus ſi ſine dolo, & lata culpa, vt quia ignorabat. nu. 7. Subdeclara, niſi emphyteuta eſſet in ſupina, & craſſa ignorantia. numer. 9. Declara ſecundò, quòd emphyteuta negando partem, non cadit à tota. num. 10. Declara 3. non habere locum in procuratore, num. 11. Declara 4. niſi emphyteuta negationem reuocaſſet ante litem conteſtatam, vel antequàm eſſet conuictus de mendacio, & procedit etiam, non obſtante iuramento. num. 12. Declara quintò, niſi emphyteuta reſpondendo libello, negaſſet narrata, prout narrantur, & petita, vt petuntur, num. 13. Declara ſextò, niſi emphyteuta conuentus inepto libello negaſſet. num. 14. Declara 7. niſi emphyteuta conuinceretur per iuramentum Domini, vel per confeſſionem poſteà factam per ipſum. num. 15. Declara 8. in Prælato negante. num. 16. Declara 9. in infante, & minore 14. annis. num. 17. Declara 10. in minore 25. annis ope reſtitutionis in integrum, num. 18. Declara 11. quòd actor debet plenè probare mendacium. nu. 19. Declara 12. quando reſpondendo poſitionibus, diceret, non credo, vt ponitur. num. 20. Declara 13. quòd non eſt priuatus ipſo iure, ſed requiritur ſententia Iudicis. n. 21.

Emphyteuta tenetur reſpondere poſitionibus Domini. ead. quæſt. num. 20.

Emphyteuta, qui propria auctoritate expellit violenter poſſeſſorem de fundo emphyteutico, incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi. Amplia habere locum in vaſallo, & vſufructuario. de var. caduc. q. 6. n. 1. & 4. Declara, quòd priuatur ſolum commoditate percipiendi fructus. num. 3. Declara 2. quòd iſta commoditas applicatur ſolùm violentiam paſſo, & non Domino directo, durante vita emphyteutæ, ſeu Vaſalli. num. 5.

Emphyteuta poteſt commoditatem percipiendi fructus, eius vita durante, diſtrahere, & in cauſam iudicati concedere. ead. quæſt. numer. 6.

Emphyteuta poſt declaratam caducitatem, non poteſt à Domino directo propria auctoritate expelli: ſed requiritur citatio, & Iudicis ſententia. de var. caduc. qu. 16. num. 1. Contrarium, num. 2. & 3. vbi diſtinguitur, & num. 6. 25. 27. & 28. Declaratur, quid, ſtante pacto de ingrediendo propria auctoritate. n. 9. 25. & 26. & in dicta quæſtione latè hæc quæſtio declaratur.

Emphyteuta non poteſt expelli propria auctoritate, ſi res incidat in commiſſum, propter alienationem, irrequiſito Domino, vel ob ſimilem generationem. ead. q. 10. nu. 6. & in ead. q. tractatur, an propter canonem non ſolutum, & propter pacta non ſeruata, & ob alias cauſas.

Emphyteuta, ob pacta non ſeruata, vel ex alio capite, præterquam ob canonem non ſolutum, non poteſt propria auctoritate à Domino expelli, ſed requiritur Iudicis ſententia. ead. q. 10. num. 7. Amplia 1. quòd nec etiam Dominus poſſet, quando de facto ingreſſus eſt poſſeſſionem, Iudicis auctoritate: ſi Iudex nulliter proceſſit, petere confirmari immiſſionem, vti ſpoliatiuam. num. 8. Amplia 2. habere locum, etiam ſi adeſſet pactum quòd in caſu deuolutionis, Dominus poſſit capere poſſeſſionem, citrà vitium ſpolij. num. 9. Limita hanc ampliationem, non habere locum, quando conſtaret, nullam omnino emphyteutæ competere defenſionem: ſi competeret, vel dubitari poſſet. num. 10. Reſtringitur ſtante pacto, vel etiam circumſcripto pacto, quando vltra pactum adeſſet clauſula conſtituti, vel precarij: quia tunc incontinenti poſſet expelli, ſi reſiſteret. num. 23. Sed ſtante pacto de ingrediendo propria auctoritate, non poteſt, ſi facto reſiſtat, & non verbo. num. 24. Et ſi Dominus, in caſu, in quo poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem, ſi Iudicem adeat, ſibi præiudicat, & non poteſt amplius propria auctoritate ingredi. nu. 11. Declara, quando Dominus adeundo Iudicem, proteſtetur, quòd ſalua ſit ſibi auctoritas ingrediendi propria auctoritate, vel ſi dictum ſit ſine præiudicio ſuorum iurium, n. 12. Declara 2. niſi Dominus dixerit, quòd intendit vti ſua facultate, ſed ad euitanda ſcandala, à familia aſſociari. num. 13. Vbi docetur practica.

Emphyteuta ob canonem non ſolutum, non poteſt à Domino, propria auctoritate expelli, ſed requiritur citatio, & ſententia. ead. quæſt. 10. num. 15. contrarium. num. 17. Sed ibi prima defenditur.

Emphyteuta, ob canonem non ſolutum, vtile dominium cum directo conſolidatur, & Domino applicatur, ead. q. n. 21.

Emphyteuta propter canonem non ſolutum, cadit ab emphyteuſi ipſo iure. de var. caduc. q. 12. num. 1. Declara, Domino volente & declarante caducitatem. num. 2. Amplia, etiam, ſi dictum ſit in inueſtitura, Ipſo iure, vel ipſo facto, etiam ſtante iuramento & capitulis: adhuc tamen requiritur declaratio, num. 4. Amplia 2. etiam, ſi dictum ſit, Liberè reuertatur, num. 5. Amplia 3. etiam, ſi dictum ſit, Pleno iure. n. 6. Amplia 4. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica. numer. 7. Amplia 5. vt non requiratur ſententia, vel declaratio Iudicis. numer. 8. Declara 1. quòd non ſufficiant præparatoria, & conſilia Aduocatorum. num. 12. Declara 2. quòd hæc declaratio debet fieri ab ipſo Domino directo, vel eius procuratore, habente ſpeciale mandatum ad declarandum caducitatem, num. 23. Nec ſufficit mandatum generale, etiam cum libera. ibidem. Nec requiritur, quòd mandatum ſit ſingulare, contra talem, pro tali re; ſufficit tamen ratificatio Domini, vel conſtet de mandato, ibidem. Declara 3. quòd declaratio debet fieri ex eadem cauſa, ex qua emphyteuſis eſt deuoluta. nu. 24. Subdeclara, quòd debet fieri abſque clauſula, ſaluo iure tertij. n. 31. Contrarium. n. 32.

Emphyteuta lite pendente ſuper caducitate, habetur pro emphyteuta, de var. caduc. q. 17. n. 8.

Emphyteuta, lite pendente ſuper aliqua caducitate, poteſt priuari iure ſuo, etiam, ſi canonem non ſoluat. ead. quæſt. 17. per totam.

Emphyteuta in foro conſcientiæ, non tenetur manifeſtare caducitatem, & rem incidiſſe in commiſſum. de var. cad. quæſt. 18. numero 4.

Emphyteuta ſi non poſſidet, non tenetur ſoluere canones, de var. cad. q. 17. n. 5.

Emphyteuta, an poſſit renunciare emphyteuſim, inuito Domino. de renunc. q. 5.

Emphyteuta, qui minus ſoluit per longum tempus, vel longiſſimum, an poſſit expelli. de ſol. can. q. 1. ampl. 43. n. 2. 9.

Emphyteuta, qui plus ſoluit, quàm tenebatur, an recuperet. ead. qu. 1. n. 254.

Emphyteuta, an propter ingratitudinem commiſſam, contra Dominum, cadat à iure ſuo. de var. cad. q. 23.

Emphyteuta, ſi non ſoluat canonem infra triennium, ſi eſt ſæcularis emphyteuſis; & infra biennium, ſi eſt Eccleſiaſtica, cadit à iure ſuo. de ſolut. can. q. 1. vbi ponuntur latè ampliationes, & limitationes, & declarationes in ſummario.

Emphyteuta, non poteſt ſoluere canonem per partes, inuito Domino, ſed integrum ſoluere debet. de ſolut. canon. quæſt. 1. numer. 30. Et habet locum, ſi plures res conceſſæ ſunt ſub vno canone. ibidem.

Emphyteuta ob non ſolutum canonem cadit à pluribus rebus, quas ſimul accepit, & eodem contextu, & pro vnico omnium canone. ead. q. 1. n. 31.

Emphyteuta, qui reliquit plures heredes, ſi vnus ſoluat partem, canonis, & alter non, tota res cadit in commiſſum. ead. q. 1. n. 32. & 63.

Emphyteuta, qui paſſus eſt ſterilitatem, tenetur compenſare ſterilitatem, cum vbertate. dicta q. 1. n. 116.

Emphyteuta an teneatur denunciare Domino ſterilitatem. ead. q. num. 119.

Emphyteuta, quamuis ſit diuerſi fori, nihilominus, ſi habet rem emphyteuticam ſub foro Domini, tenetur ad domum Domini

canonem

canonem deferre, ſuis ſumptibus, & ſoluere gabellam, aliàs cadit à iure ſuo de ſolut.can.qu.1.nu.122. Sed ſi res non ſit ſita in foro Domini, non tenetur, ſed ſufficit, quod in die deſtinata ſolutionis, dicat ſe eſſe paratum ſoluere canonem, ſi adeſſet, qui reciperet, & de hoc fieri faciat inſtrumentum, num.123. Contrarium, quòd non requiratur aliqua proteſtatio; ſed Dominus tenetur ire ad domum emphyteuta, num.124. & ſeq. Extende etiam, ſi Dominus vigore pacti, vel conſuetudinis, teneretur ire ad domum emphyteutæ, vel ad talem locum: nam, ſi Dominus non accederet ad dictum locum per centum annos, & vltra, nunquam caderet à iure ſuo, num.125. Limita, quando canon eſſet modicus, quia tunc emphyteuta teneretur ire ad domum Domini, num.126. Contrarium, num.127. Si ex iuſta cauſa credidit ſe teneri ad ſoluendum in domo ſua, excuſatur à pœna caducitatis, ſi tardius ſoluerit, num.131. Et quando dicantur diuerſi fori, vel eiuſdem, num.132. Quid, ſi Dominus habitet in Ciuitate, & emphyteuta in Comitatu remoto, & tedioſo, & Comitatus ſit ſub iuriſdictione illius Ciuitatis, num.133. An autem teneatur portare canonem ad locum, vbi habitat Dominus, quando mutauit habitationem, & emphyteuta promiſit ſoluere canonem ad domum Domini, qui eſt diuerſi fori, num.134. Et ſi emphyteuta promiſit ſoluere canonem in certo loco, & Dominus ab illo loco ſit exbannitus, an teneatur ſoluere in alio loco, num.135. Et in caſu, in quo non tenetur ſoluere in foro Domini, ſi vult ſoluere in foro Domini tantum, an poſſit, num.136. Et quando tenetur ſoluere in foro Domini, ſi res pereat, an excuſetur, nu.n.137. Tenetur accedere ad domum Domini, licèt ſit diuerſi fori, quando ita conuentum eſt, vel ita ſit conſuetudo, num.138.

Emphyteuta offerens canonem Domino, excuſatur à caducitate, de ſol.can.q.2.n.1. Declara, modo fiat loco, & tempore congruo, nu.2. Declara ſecundo, modo ſit realis, & non verbalis, & quomodo intelligatur, n.4. cum ſeq. Debet ire cum pecunia in manibus, illam Domino offerendo, ead.num.4. & ibi vide alias declarationes.

Emphyteuta, ſi ceſſauit ſoluere canonem longiſſimo tempore, & Dominus ipſum expellere noluerit; in ſecunda ceſſatione, poterit eum expellere, ead.q.2.num 15.

Emphyteuta non excuſatur à caducitate, ſi eſt obligatus dare vnum par caponum, & offerat capones mortuos, ead.queſt.2.numero 16.

Emphyteuta non poteſt ſoluere canonem pro futuris annis, niſi ex Principis reſcripto de ſol.can.q.1.n.146. & 363.

Emphyteuta, ſi ſoluerit pro pluribus futuris annis canonem, priuari non poteſt iure ſuo, ſi per biennium tempore ſuccessoris non ſoluerit, etiam, ſi nullum reſcriptum à Principe obtinuerit, de ſol.can.q.1.n.149.

Emphyteuta deſinit eſſe emphyteutam, ſequuta alienatione de licentia Domini.ead.queſt.1.numer.156. & de laud.queſt.23.numero 8.

Emphyteuta, qui non poſſidet rem emphyteuticam, non tenetur ſoluere canonem, ead.qu.1.num.280. Declara niſi eſſet in culpa quominus poſſeſſionem adeptus eſſet, vel dolo deſiiſſet poſſidere, numero 282. Et ſufficit, quòd ſine dolo deſiiſſet poſſidere, numero 283.

Emphyteuta, qui non habet commoditatem rei, non tenetur onera ſubire, ead.q.n.281.

Emphyteuta, ſi non ſoluat canonem, non excuſatur ex eo, quia alius eſſet immiſſus in poſſeſſionem vigore. Saluiani Interdicti. de ſolut.can.queſt.1. num.284. & de diuerſ.queſt.emph.queſt.4. num.11.

Emphyteuta excuſatur à ſolutione canonis, ſi fundus emphyteuticus per biennium, vel triennium fuerit ab aquis inundatus.ead. q.1.n.285.

Emphyteuta probare debet, ſe non poſſediſſe, vt excuſetur à ſolutione canonis, ead.q.1.n.286.

Emphyteuta expelli non poteſt ob canonem non ſolutum, ſi adeſſet pactum, quòd non poſſet expelli, ead.q.1.num.290. Declara, niſi ſimpliciter dictum ſit de non expellendo, numero 291. Declara ſecundo, numero 292. Subdeclarà, vt numero 293.

Emphyteuta excommunicatus, vel interdictus, an excuſetur, ſi non ſoluat canonem, dicta q.1.n.329.

Emphyteuta oſtendens tres ſolutiones vltimas, & continuas, ſemper præſumitur in præteritum ſoluiſſe, de ſolut.can.q.3. vbi ampliationes, & limitationes.

Emphyteuta, ob canonem non ſolutum, non cadit à iure ſuo affrancandi, & pacto redimendi, de ſolut.canon.q.5.nu.1. Sed diſtinguendi ſunt aliqui caſus, n.2.

Emphyteuta, ſi non ſoluat canonem per 30. vel 40. annos, non poteſt expelli, ſed tenetur ſoluere cenſum non ſolutum & non præſcribit libertatem, ſecundum opinionem gloſſ. de ſol.can. q.9.n.1. Contrarium tenet Bart. & alij, nu.3. Sed contra Bart. tenet Iaſ. quem alij ſequuntur, ibidem. Diſtingue tamen, vt n.4. Quæ diſtinctio reprobatur à Tiſſ. qui aliter diſtinguit; ſed eius diſtinctio reijcitur, n.10.

Emphyteuta non præſcribit libertatem, propter malam fidem, ead. q.nona n.2.

Emphyteuta, nec eius ſucceſſor vniuerſalis non præſcribit liberationem à canone ſoluendo, ead.q.9.nu.5. Nec etiam hæres hæredis, num.12.

Emphyteuta ſi tenetur ſoluere penſionem quolibet menſe quod tempus requiritur, vt poſſit expelli, ſi non ſoluat, de ſolut.can. quæſt.10.

Emphyteuta, ſi per mundum vagatur, an Dominus poſſit non admittere eius procuratorem ad ſolutionem, de ſolut. can.queſt. 11.

Emphyteuta, an cadat à iure ſuo, ſi ſoluat canonem patri Domini directi, de ſolut.can.q.12.n.1.

Emphyteuta habens iuſtam cauſam, excuſatur à caducitate, ead.q. 12, n.9.

Emphyteuta tenetur ad omne damnum, ſiue patens, ſiue latens, q. 13.n.8. de ſolut.can.

Emphyteuta, an teneatur de re emphyteutica ſatisfacere creditoribus patris, de cont. emph. quæſt.1. numero 18. & quæſt.4. ſub num.7.

Emphyteuta non tenetur ſoluere canonem, ſi domus ſit combuſta; & ſine facto ſuo area ſit facta via publica, de melior. quæſt.9. num.16.

Emphyteuta, ſiue comprehenſus in inueſtitura habet remedium poſſeſſorium, pro recuperanda emphyteuſi, & habet Interdictum quorum bonorum, ac etiam rei vendicationem, ſed in hac actione probari debet dominium, de diuerſ.q.emph. q.13.nu.14. Cautela tamen eſt, quòd intentetur ſimul rei vendicatio, & publiciana, n.15. Altera cautela eſt, vt non proponatur vnica actio, ſed omnis actio & omne remedium, & maximè, quando commiſſa eſſet cauſa ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta, numero 16.

Emphyteuta, ſiuè comprehenſo in inueſtitura datur remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. vel ſaltem immiſſio, ex inueſtitura, ad exemplum d.l.fin. ſi non adeſt contradictor, de alienat. qu.10. in dec. D. Vbaldi n.1.2. & 6.

Emphyteuta poteſt accuſare de damno dato, ſed pœna diuidenda eſt inter ipſum & Dominum, quando reſpondet partem fructuum de diuerſ.q.emph.q.14.n.4. & 5.

Emphyteuta poteſt nouum opus nunciare extraneo volenti ædificare, & etiam Domino directo, de diuerſ.q.emph.quæſt.14.numero 6.

Emphyteuta, ſi donet, vel det in dotem bona emphyteutica, cum clauſula conſtituti, ſi poſtea alteri vendat, cum conſenſu Domini quis præferatur, de cont.emphyt.qu.43. vbi pluribus modis declaratur hæc quæſtio.

Emphyteuta ſuper ædificio emphyteutico poteſt apponere lapides, cum inſcriptione, & poteſt etiam apponere inſignia, & arma. De diuerſ.q.emphyt.qu.18. & idem dicitur de Domino directo; ibidem.

Emphyteuta, an cogatur vendere fructus rei emphyteuticæ, potius Domino directo, quam alteri. De diuerſ. quæſt.emph. quæſt. 19.

Emphyteuta non habet prælationem aduerſus Dominum proprietarium, volentem vendere, d. quaſt.19. & de alien.quaſt.1. num.305.

Emphyteuta poteſt agere actione ſpolij, ſi à Domino fuerit electus ab emphyteuſi, ſine citatione, & ſententia Iudicis. De var.cad. q.10.num.6.

Emphyteuta non poteſt expelli à domo emphyteutica, ex eo, quia ibi actus inhoneſtos exercet: ſed benè poteſt expelli auctoritate Iudicis à vicinis. De diuerſ.q.emph.q.20.

Emphyteuta nouus quis dicatur, de laud.q.3.n.3.

Emphyteuta debet ſoluere penſionem, quando in conceſſione fuit reſeruatus conſenſus Apoſtolicus, antequam conſenſus obtineatur, de contract.emphyt. q.21.n.20.

Emphyteuta excuſatur, ſi non ſoluat canonem, ſi fuit facta conceſſio emphyteuſis ad menſuratiuum, & menſuratio non eſt facta, de ſolut.canon.q.1.in fine.

Emphyteuta volens vendere rem emphyteuticam, ſeptem requiſita obſeruare debet, de laud.q.11.n.1.

Et obſeruatis dictis requiſitis, poterit vendere, Domino irrequiſito, num.2. & expectato alio bimeſtre, poterit ipſe immittere in poſſeſſionem nouum emphyteutam, numero tertio. Poterit tamen Dominus re integra, moram purgare, ſi velit præferri, numero 9.

Emphyteuta nouus, qui emit rem emphyteuticam, debet mitti in poſſeſſionem per proprietarium, & non vſufructuarium, de laud.q.21.in fine.

Et per filium, & non per patrem, quando filius eſt proprietarius, de laud.q.22.nu.6.

Emphyteuta, ſi emphyteuticauit cum conſenſu Domini, nullum vtile dominium, neque directum habet, de laud.q.23.n.4.vbi nu. 5.& 6.declaratur.

Emphyteuta ſecundus, cui facta fuit ſubconceſſio de conſenſu ſupremi Domini directi per primum emphyteutam, debet ſoluere canonem eidem primo emphyteutæ, & non Domino directo, de contract. emphyt.q.10.num.9. & de laud.quaſt.23. numero 6.

Emphyteuta renuncians emphyteuſi, inuito Domino, non liberatur à ſolutione canonis, de laudem.q.29.n.3.

Emphyteuta renuncians emphyteuſim extraneo, irrequiſito Domino, non cadit a iure ſuo, de laud.q.29.nu.3. & de alien.q.1. lonum.vlt.

Emphyteuta poteſt dare emphyteuſim in feudum, irrequiſito Domino, de alien.qu.1.nu.313.debet tamen obſeruare, quæ ibi dicta ſunt, & de laud.q.33.

Emphyteuta debet ſoluere canonem, quamuis conceſſio ſit facta ab Eccleſia, ſine ſolemnitatibus, vel reſeruato conſenſu Apoſtolico, de cont.emph.quaſt.21.numer.20. & de ſolut.can.quaſt.1.numero 120.

Emphyteuta non poteſt opponere exceptionem, quòd non interuenerit conſenſus Superioris ad euitandam ſolutionem canonis, de ſolut.can.q.1.n.121.Et an ſit tutus in conſcientia, ſi contraxit ſine ſolemnitate, vide in verbo, Conſcientia.

Emphyteuta non priuatur iure ſuo propter delictum, de ſucc. in bon.emphyt. q.4.n.15.

Emphyteuta recuperat bona confiſcata, etiam, ſi alius fuerit inueſtitus, ſi fuerit reſtitutus, de laud.q.32.nu.3.

Emphyteuta probare debet habuiſſe licentiam à Domino alienandi, de alien.q.3.n.1.

Emphyteuta, ſi rem vendat duobus, quis præferatur, de alien. quaſt.5.

Emphyteuta, & Dominus, non iudicantur ad imparia, de renouat. quaſt.11.

Emphyteuta, ſi inueniat theſaurum in bonis emphyteuticis, an ſibi acquirat, vel Domino directo, vide in ver. Theſaurus.

Emphyteuta, an ſibi acquirat ſtatuas, lapides, & alia inuenta in re emphyteutica, vide in ver. Theſaurus.

Emphyteuta an ſibi acquirat arenas, cretæfodinas, auri, & argenti fodinas, & huiuſmodi, vide in ver. Theſaurus.

Emphyteuta, an poſſit eſſe teſtis pro Domino, & è contra, de diuerſ. quaſtion. emph. quaſtione 23.

Emphyteuta, an poſſit expelli, cui data ſit res ſterilis, ab ipſo reducta ad culturam, & tranſeat ad hæredes extraneos, vide in ver. Emphyteuſis incip. res ſterilis.

Emphyteuta, an poſſit ſoluere canonem pro tribus annis futuris, vel totum canonem anni, ante terminum ſtatutum, de ſol.can. q.1.n.363.ver.Reſtringit.

Error confeſſionis, rem eſſe emphyteuticam excludit probationem dominij, & conſenſum, de var.cad.q.11.n.7.

Error iuris, & non facti excuſat à pœna caducitatis, de alien.qu. 36.& 190.

EVICTIO debetur in contractu, in quo transfertur dominium, de cont.emph. qu.41. & in contractibus nominatis, & innominatis, num.5.

Euictio debetur in feudo, ead. quaſt. 42. numer.7.ſed intellige, vt ibidem.

Euictio debetur in contractu emphyteutico, facto à Domino, ead. qu.n.8. Declara primo, niſi appoſita ſit clauſula, ſaluis iuribus alienis, n.9.vbi intellige. Secundo Declara, quando eſſet cautum de euictione, & de damnis, & intereſſe, & quomodo intelligatur in ſciente rei quantitatem an ſufficiat generalis promiſſio de euictione, vel requiratur ſpecifica in illa re, n.11. Declara tertiò, quod Dominus tenetur ſolùm ad cambium rei euictæ, numero 10.

Exceptio melioramentorum, quando opponi poſſit, vide in ver. Melioramenta.

Exceptio vide in ver. Tertius.

Exhæredatio, quid ſit, de ſucc. in bon.emphyt. quaſt.21.numero 4.

Expenſa facta cauſa recolligendorum fructuum, deducit malæ fidei poſſeſſor, prædo, emphyteuta, vſufructuarius, & eius hæres grauatus fideicommiſſo, & eius hæres, ac etiam hæredes beneficiarij, de melior.q.1.nu.13. non autem fructus.

Expenſæ modicæ ſummæ probantur libro Factoris, coniecturis, iuramento, & leuibus probationibus, eod. tit. quaſt.6. numero 16.

Expenſa, vide in verbo Impenſa. Melioramenta, & in verb. Emphyteuta.

Executor deputatus ad diſpenſandum ſuper matrimonio, poterit ſecuta vxoris morte, diſponere ad præiudicium hæredum, & commodum mariti, pro lucro dotis, de var. cad. quaſt.13.numero 9.

Executiuè an agi poſſit contra tertium poſſeſſorem, de var.cad.q.7. & de ſolut.can.qu.16.

Expreſſio facta per eum modum, per quem tacitè ineſt, nihil ſolet operari, vltra illud, quòd ineſt, de ſol. can. quaſt.1. numero 113.

Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, de var. cad.qu.2. num.16.

Extenſio fit in pœnalibus, quando ſumus in paritate, & quando eſt eadem ratio, de var.caduc.q.5 n.5.

Extraneus hæres mittendus eſt in poſſeſſionem bonorum emphyteuticorum, ex remedio l.fin.C.de ed.D.Adr.toll. de diuer.emph. q.6.n.7.tam Eccleſia quàm priuati.

Extraneus ſuccedit in multis caſibus, in bonis emphyteuticis Eccleſiæ, ead.q.nu.8.

Extraneus poteſt ſoluere canonem inuito Domino, ſi habet hypothecam in fundo emphyteutico, de ſol.can. quaſt.1. numero 123.

Extraneus, vide in verbo, Tertius.

F

FAVORI ſuo vnuſquiſque poteſt renunciare, de var.cad.qu.2. num.47.

Fauore alicuius, quod eſt introductum, non debet in eius odium retorqueri, de ſolut.can.q.1.n.85.

In fauorem inducta, non debent in odium retorqueri, de cont. emph.q.44.num.4.

FALSVM,

INDEX.

FALSVM, non præſumitur commiſſum præſentia Sacerdotis, de ſolut.can.q.1.n.59.

FÆMINÆ, ſtante ſtatuto excludente eas, maſculis exiſtentibus, quando ſuccedant in emphyteuſi, de ſucceſ.in bon.emph.q.2. vbi declarationes.

Fæminæ, an reintegrari debeant, maſculis deficientibus, ſtante ſtatuto excluſiuo fæminarum, ead. q.2. n.13.

Fæminæ ſuccedunt in emphyteuſi conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus, de ſucc.in bon.emphyt.q.9.n.1. Contrarium n.2. Limita, quando conceſſio eſſet facta pro benemeritis, num.3. Limita ſecundo, quando is, qui recepit in emphyteuſim, non habebat niſi vnicam filiam, & erat in ætate, in qua non poterat generare, num.4. Limita tertio, quando adeſſet ſtatutum, vel conſuetudo, quod fæminæ admitterentur ad emphyteuſim, n.5. & 25. Limita quartò, quando ſequeretur abſurdum: exemplum, nu.6. Limita quintò, quando à principio conceſſa eſſet fæminæ, vel originem habuit à fæminis, nu.8 & idem, ſi ſtipulata eſſet pro maſculo, & fæmina. ibid. Declaratur hæc limitatio n.9. Limita ſexto, quando eſſent ſemel vocatæ fæminæ, n.10. Declara n.11. Limita ſeptimo, quando eſſent vocati filij, & nepotes, cum illa adiectione, hæredibus, quæ limitatio, non eſt tuta nu.12. Limita octauo, non habere locum, quando dictum eſſet pro deſcendentibus; quod declara nu.15. Limita nonò, quando conſtaret, ex verbis inueſtituræ, voluiſſe vocare etiam fæminas, numer.16. Limita decimò, quando dictum eſſet pro filiis, vſque ad tertium genus num.17. Limita vndecimò, quando dictum eſſet pro filiis, & liberis, num.14. & 18. Limita decimoſecundo, quando dictum eſſet pro ſe, & hæredibus, num. 20. Limita decimotertio, quando inueſtitura eſſet etiam conceſſa pro filiabus, num.21. Limita decimoquarto, quando adeſſet conſuetudo in contrarium, num 25. Limita decimoquinto, quando eſſet facta conceſſio in tertiam generationem, vel tertiam lineam, vel prolem, numer. 27. Limita decimoſexto, quando adeſſet communis vſus loquendi in loco, vt filiorum nomine, & nepotum, fæminæ venirent, numer.28. Limita decimoſeptimo, quando dictum eſſet, Pro filiis vtriuſque ſexus, num, 29. Limita decimo octauo, quando dictum eſſet, Pro filiis omnibus, numero 30. Limita decimonono, quando adeſſet priuilegium ſpeciale, numer.32. Limita vigeſimo, quando conceſſio eſſet facta pro poſteris, numer. 33. Limita vigeſimoprimo, quando conceſſio facta fuit à fæmina numer.34. Limita vigeſimoſecundo, quando emphyteuſis eſſet conceſſa à Principe laico, numero 35.

Fæminæ non ſuccedunt in conceſſione facta pro ſe filiis, & nepotibus, vel ex eo per directam lineam maſculinam deſcendentibus, vel quando ſunt vocati cum qualitate maſculinitatis, ead.qu.9. n.2. vbi vide.

Fæminæ ſuccedunt, quando emphyteuſis eſt conceſſa pro hæredibus, ead.q.9.n.13. & 20.

Fæminæ ſuccedunt, quando emphyteuſis eſt ſtipulata pro liberis, ibid.n.14.

Fæminæ, quando ſuccedunt; ſuccedunt etiam nepotes ex ipſa, ead.q. 9.n. 31.

Fæminæ ſuccedunt, quando conceſſio eſt facta generationi, vel generi, ibid.n.14. & 27.

Fæminæ ſimul cum maſculinis ſuccedunt in emphyteuſi accepta pro filiis maſculis, & fæminis, de ſucceſſ. in bon.emph.qu.10.num.1. Fallit ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedant, nu.3. Fallit ſecundo, quando emphyteuſis eſt accepta pro conſeruanda agnatione, n 4.

Fæminæ natæ ex maſculis, ſuccedunt in emphyteuſi, quando conceſſio eſt facta iis, qui ſunt de generatione maſculina, eod.tit.qu. 11. num.1.

Fæminæ non ſuccedunt in emphyteuſi, quando adeſt ſtatutum, quod ſtantibus maſculis non ſuccedant, de ſucc.in bon.emphyt.q. 10.n.3. Etiamſi dictum ſit, Pro ſe, & filiis maſculis, & fæminis, vel pro ſe, filiis, & nepotibus vtriuſque ſexus, vbi declaratur, eodem n.3.

Fæminæ, & maſculi ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro linea, de ſucc. in bon. emph. quæſt. 25. numer. 3. & idem in fideicommiſſo contr. numer. 4.

Fæminæ non ſuccedunt in fideicommiſſo, quando vocata eſt linea maſculina, vel deſcendentes per lineam maſculinam, vel per virilem ſexum, ead.q.25.n.5. contrarium, n.6.

Fæmina non ſuccedit, quando eſt habita ratio conſeruandæ agnationis, ead.q.n.9.

Fæmina non ſuccedit, quando adeſt ſtatutum excluſiuum fæminarum ſtantibus maſculis, ibid.n.11. Sed hæc ſola coniectura ſtatuti, non ſufficeret, n.12.

Fæminæ, an reintegrentur, quando fuerunt excluſæ per ſtatutum temporaliter loquens, donec extent maſculi, de ſucceſſ. in bon. emph.q.2.n.5. & 13.

Fæminæ non ſuccedunt, quando emphyteuſis eſt ſtipulata pro filiis maſculis, & deſcendentibus ſuis, de ſucc. in bon.emph.q.9.nu.15. Nec quando eſt conceſſa pro ſe, filiis, & nepotibus ibid.n.2.

Fæmina vide in ver. filia.

FEUDUM an differat ab emphyteuſi. Prælud.q.9.

Feudum poteſt probari ſine ſcriptura. Præl.q.4.5.n.6.cont.n.17.

Feudum de ſui natura, non tranſit ad extraneos hæredes, de cont. emp.q.1.n.4.

Feudalia bona non veniunt in generali obligatione bonorum, eod. tit.nu.14. vbi dantur duæ cautelæ, vt veniant.

Feudum acquiſitum pro ſe, & filiis, & nepotibus, per ingreſſum emphyteutæ in Monaſterium, acquiritur Monaſterio, durante vita Vaſalli, eod.tit.q.14.n.10. & 12.

Feudum S.R.E. an hodie poſſit alienari, vel renouari, ſtante Bulla Pij Quinti, de aliena. q.11.nu.10. & ſeq.

Fideicommiſſum conſtitui poteſt in bonis Emphyteuticis, facta expreſſa mentione de illis, de ſucc. in bon.emph.quæſtione 3. numero 38.

Fideicommiſſum, ſiue prohibitio facta, quod bona non poſſint alienari extra familiam, poterunt alienari inter eos, qui ſunt de familia, de var.caduc.q.1.n.4.

In fideicommiſſo admittuntur proximiores, ſecundum ordinem, quo vltimo decedenti ab inteſtato ſuccedit ur, de ſucceſſ. in bon. emphyt. q.2. n.9.

Fideicommiſſarius eſt hæres primi teſtatoris, non autem hæredis grauati, de laudim.q.23.nu.3.

Fideicommiſſarius ſuccedit excluſo Fiſco, de ſucc.in bon.emph.q.4. num.12.

FILIA recipientis emphyteuſim, non ſuccedit, quando emphyteuſis eſt recepta pro ſe, & linea maſculina. de ſucc.in bon emphyt.q.25.num.13. Contra num.14. Sed prima eſt communis, num.15.

Filia fæmina ſuccedit, quando eſt duobus conceſſa emphyteuſis pro maſculis, & fæminis cum prælatione maſculorum nam ſi decedat vnus cum filia, & fratre, vel eius filio, filia præfertur, de ſucc. in bon.emph. q.11.nu.6.

Filia vide in ver. Fæmina.

Filius naturalis, an veniat in emphyteuſi, accepta pro ſe, & filiis, de cont.emph. t.q.7 n.4. remiſſiuè.

Filij, non poſſunt retinere emphyteuſim, & renunciare hæreditatem, quando eſt facta pro ſe, filiis, & hæredibus eod.tit. quæſt.3. num.11.

Filij poſſunt repudiare hæreditatem patris, & retinere emphyteuſim, ſi eſt ſtipulata pro ſe, filiis, & nepotibus, eod.tit.q.4. num.5. ſed limita, nu.7.

Filij emancipati, an comprehendantur in emphyteuſi, accepta pro ſe, & filiis, eod.tit.q.5.

Filij adoptiui, an comprehendantur in emphyteuſi, accepta pro ſe, & filiis, eod.tit.qu.6. Et an filij arrogati, ibid.

Filij ſequuta morte patris alienantis emphyteuſim antiquam, pacto, & prouidentia acquiſitam, poſſunt reuocare alienationem, eod.tit.q.24.nu.22. Sed, ſi eſſent hæredes patris, non poſſent, numero 33.

Filij naturales, ſiue baſtardi ſunt infames, eod.tit.q.34.num.4. vbi multa remiſſiue contra iſtos filios inuenies.

Filius, an intret in locum patris, in bonis emphyteuticis, de ſucceſſ. in bon.emphyt. q.1. n.6.

Filius legitimatus, an ſuccedat in bonis emphyteuticis, vide in verb. Legitimatus.

Filius illegitimus, an nominari poſſit ab eo, qui habet facultatem nominandi vnam perſonam in emphyteuſi Eccleſiaſtica, de diuerſ. quæſtione quæſtion. 26. & quid in profana, ibidem in fine.

Filius adeundo hæreditatem patris, ſimpliciter grauatus, ſibi præiudicat, & debet emphyteuſim reſtituere fideicommiſſario, de ſucc. in bon. emphyt. q. 3. n. 15. 16. & 19.

Filius illegitimus, naturalis, ſiue baſtardus, non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, de ſucc. in bon. emphyt. q. 6. Amplia, quòd nec tranſeat ad nepotes legitimos, natos ex naturali, n. 2. Declara, vt n. 13. 14.

Filius illegitimus, non ſuccedit in locatione perpetua Eccleſiæ, ead. qu. num. 3.

Filius naturalis concipi non poteſt, ſine peccato mortali, ibidem.

Filius illegitimus, ſiue naturalis poteſt acquirere emphyteuſim Eccleſiaſticam, ſi Eccleſia, vel Prælatus velit, ead. qu. 6. nu. 4. Habet locum etiam, ſi Eccleſia tollerafſet, nu. 9. & de diuerſ. quæſtion. q. 26.

Filius illegitimis, in dubio, Eccleſia non intelligit concedere in emphyteuſim eius bona, ead. q. 6. nu. 5. & dicta q. 26.

Filius illegitimus, ſiue baſtardus, ſi eſt vir probus, & vita commendabilis, recipitur ab Eccleſia, ead. quæſt. nu. 6. & ead. quæſt. 26. num. 6.

An probari debeat Prælatum, ſiue Eccleſiam habuiſſe notitiam de qualitate filij illegitimi, dicta q. n. 7. & 12.

Filio illegitimo facta conceſſio ab Eccleſia in emphyteuſim, eius deſcendentes admittuntur, ead. q. n. 7.

Filius illegitimus ſuccedit in emphyteuſi priuata, ibidem, num. 9. ſed eſt incapax emphyteuſis Eccleſiaſticæ, de diuerſ. qu. emph. qu. 26. numer. 2. Etiamſi ſit legitimatus poſt primam conceſſionem, ibidem.

Filius naturalis, quis dicatur, & quas conditiones habere debet, ead. q. 6. n. 10.

Filius exhæredatus, an ſuccedat in emphyteuſi, de ſucc. in bon. emph. q. 21.

Filius, ſi eſt hæres patris, an poſſit impugnare factum defuncti, vide in verbo hæres.

Filius hæres, præſumitur habere notitiam rei emphyteuticæ, de ſol. can. q. 1. nu. 238.

Filij ſuccedunt æqualiter in emphyteuſi Eccleſiaſtica, accepta pro ſe, & filiis, etiam, ſi ſint inſtituti hæredes in diſparibus portionibus; ſed ſi ſit accepta pro filiis & hæredibus, ſuccedunt pro portionibus hæreditariis, de ſucc. in bon. emphyt. quæſtione 1. numero 5.

Filius in re certa inſtitutus, an ſuccedat in emphyteuſi accepta pro ſe, & hæredibus, vel ſucceſſoribus, de ſucc. in bon. emph. qu. 17. & de cont. emph. q. 1. n. 20.

Filiusfamilias non poteſt concedere in emphyteuſim bona, in quibus pater habet vſumfructum, ſine eius conſenſu, de diuerſ. qu. q. 17. nu. 10.

Filius legitimatus, vide in verbo Legitimatus.

Filius legitimatus per ſubſequens matrimonium, an ſuccedat in emphyteuſi, vide in verb. Legitimatus.

Filius legitimatus per reſcriptum Principis, an ſuccedat in emphyteuſi, vide in ver. Legitimatus.

Filius legitimatus per ſubſequens matrimonium admittitur ad Epiſcopatum ſine diſpenſatione, non autem ad Cardinalatus dignitatem, de ſucc. in bon. emph. q. 5. n. 4.

FISCVS, an ſuccedat in bonis emphyteuticis, de ſucc. in bon. emph. qu. 4.

Fiſcus in caſibus, in quibus ſuccedit in emphyteuſi, debet ſoluere laudemium, de laudem. q. 31. n. 1.

Fiſcus, in caſibus in quibus non reperitur priuilegiatus, habetur loco extranei, ead. q. 31. nu. 2.

Fiſcus dicitur bonorum poſſeſſor, & loco hæredis habetur, & bona tranſeunt in eum, cum onere ſuo, ead. q. 31. n. 3.

Fiſcus tenetur ſoluere canonem, alias cadit à iure ſuo, ead. quæſtione num. 3.

Fiſcus habetur loco extranei hæredis, d. q. 31. nu. 4.

Fiſcus, & Eccleſia æquiparantur, ead. q. n. 6.

Fiſcus, an ſuccedat in bonis emphyteuticis, propter delictum emphyteutæ, de ſucc. in bon. emph. quæſtione 4. & in ver. emphyteuſis.

Fiſcus, an poſſit ſoluere canonem pro emphyteuta delinquente, de ſol. can. q. 1. n. 324.

FLVMEN, lambendo fundum vicini, ſi fundo emphyteutico adijciat, eſt emphyteutæ, de ſol. can. q. 13. n. 14.

Forma eſt indiuidua, de cont. emph. q. 8. n. 7.

Forma non obſeruata, actus corruit, ead. q. n. 12. nec poteſt Prælatus formam antiquam inueſtituræ mutare, in præiudicium Eccleſiæ, vide in verb. Prælatus.

FRANCISCVS Barberinus S. R. E. Cardinalis laudatur, de var. cad. q. 18.

FRAVS, non conſideratur, quando lucrum nullum adeſt. de ſol. can. q. 1. n. 62.

Fraus, quomodo cognoſcatur, ſi emphyteuta denunciet Domino minus, vel plus pretij pro emphyteuſi vendenda, de alien. quæſt. 1. num. 340.

Fraus, ſi detegatur in pretio, Dominus poterit redire ad retractum, & prælationem, reſtituto laudemio, vel agere ad caducitatem, & quomodo fraus cognoſcatur ibid.

Fraus, quomodo cognoſcatur, quando matrimonium eſt contractum in mortis articulo, de ſucc. in bon. emph. qu. 5.

Fraus in dubio, non eſt præſumenda, ead. q. 5. n. 5.

Fraus, quando præſumenda eſt in alienatione facta ab emphyteuta, in præiudicium comprehenſorum, de alienat. q. 1. n. 62. & 100. Et quando non fuit ſoluta penſio per emphyteutam, ad excludendos comprehenſos, de ſolut. can. quæſtion. 1. num. 62. cum ſequentibus.

Fraus ex breuitate temporis colligitur. ibid.

Fraudibus eſt obuiandum, de contract. emphyt. quæſtione 23. numero 5.

Fraudibus, non eſt aperienda via, de ſolut. can. q. 1. num. 52. cum ſequentibus.

FRATRES diuidentes, cenſentur in diuiſione, ipſis, & eorum ſucceſſoribus prouidere, & non ſe ipſos excludere, fauore extranei, de renunc. q. 6. n. 8.

FRVCTVS rei conceſſæ in emphyteuſim, reſeruato conſenſu Apoſtolico, ſunt reſtituendi Eccleſiæ, donec conditio extiterit obtento beneplacito, & exequuto, de contract. emph. q. 16. n. 5. ſed declara num. 6.

Fructus rei conceſſæ in emphyteuſim ab Eccleſia, quæ non tendit in euidentem vtilitatem, reſtitui debent à die inueſtituræ, ſi eſt Monaſterium; ſecus, ſi eſt Rector variabilis, vel beneficiatus, & à die, quo Rector habuit poſſeſſionem beneficij, reſtitui debent, vel debet fieri compenſatio cum melioramentis, eod. tit. qu. 22. num. 3. & 4.

Fructus pendentes, & maturi, & proximè recolligendi, ſi non ſunt in horreo repoſiti, aut à ſolo ſeparati, pertinent ad Dominum, quando emphyteuſis reuertitur ad eum, propter alienationem, canonem non ſolutum, vel deteriorationem, de alienat. qu. 1. nu. 128. & de var. caduc. q. 2. nu. 32. Et idem dicendum eſt propter finitam emphyteuſim, de contract. emph. q. 33. n. 10. & de ſol. can. qu. 1. num. 236. quod ſpectant ad Dominum fructus, etiam percepti.

Fructus rei emphyteuticæ ſpectant ad Dominum, poſt declarationem caducitatis, à die declaratæ caducitatis, de var. cad. qu. 12. numer. 9. & vide latè de ſol. can. quæſtion. 1. numero 235. & 236. vbi quando emphyteuſis eſt finita ſpectat ad Dominum.

Fructus rei emphyteuticæ ad Dominum deuolutæ, an debeantur emphyteutæ, vel eius hæredibus, pro parte colonica, vide in tit. de melior, quæſtione 1. numero 13. & in ver. expenſæ.

Fructus rei emphyteuticæ, an debeantur Domino, ſi emphyteuſis ad

ad eum reuertatur, ſtatim tranſacto biennio, vel triennio, an verò poſt caducitatis declarationem ab illa die, de ſol.can.qu.1. n.235.& 236. & ſupra etiam.

Fructus res Eccleſiaſtica, recollecti inter mobiles computantur, de ſucc.in bon.emphyt. quæſtione 4. numero 9. Et ſeparati à ſolo non ſunt amplius priuilegiati,de melior .quæſtione 10.in fine,& de diuerſ.quæſtion. emphyt.q.17.num.8.& q.22.eod.tit.num.e-ro 8.

Fructus æſtimantur ad rationem quinque pro centenario, de cont. emph.q.22.num.29.& quomodo intelligatur,ibid. & ad d.rationem tax.intur. Rond.conſ.30.num.20.lib.1. Rot.dec.81.nu.31. par.6.

Fructus ciuiles ſunt canones, penſiones,cenſus, reſponſiones, laudemia,& ſimilia,de laud.quæſtion.21.numero 3.& quæſtione 26. num 2.

Fructus rei emphyteuticæ,an vendi poſſint ſine licentia Domini,vita durante emphyteutæ, vide in ver. Emphyteuta, & in ver. Commoditas.

Fructus,& emolumenta, tenetur reſtituere emphyteuta, finita emphyteuſi,etiam in foro conſcientia, deductis tamen expenſis pro ipſis recolligendis,de var.caduc.qu.18.in fine.

Fructus pendentes beneficij ſunt ſucceſſoris, & non exacti: etiam ſi ſint adhibita diligentia in exigendis, de laudem.qu.28.num.3. Declara,niſi beneficiatus habuiſſet facultatē diſponendi à Summo Pontifice,nam tunc ad eius heredes pertinent, num.4. Declara ſecundo, quod hodie pertinent ad Cameram Apoſtolicam, num.6.

Fructus reſtitui debent Eccleſiæ, quando inueſtitura eſt facta ſine vtilitate Eccleſiæ,de contr.emph.q. 22.n.3.& 4.Etiam ſi ſit confirmata per Commiſſarios,& quando bona ſine ſolemnitatibus ſunt alienata.

Fructus, an teneatur potius emphyteuta vendere Domino directo, quam alteri,de diuer.q.emph.q.19.

Fructus, qui naſcuntur in bonis Caſtrenſibus filij, vel quaſi, vel in bonis Eccleſiaſticis emphyteuticis, & feudalibus, non dicuntur amplius bona caſtrenſia, vel quaſi, ſed bona aduentitia ſi ij,de diuer.q.emp.q.17.n.8.

Fructus non deducit heres emphyteutæ, vſufructuarij, beneficiarij, & grauati fideicommiſſo, ſed tantum expenſas factas,cauſa colligendorum fructuum,de melior, quæſtione 1.numero 12.

FVLGINIA *Ciuitas,patria Auctoris,laudatur de ſolut.can.q. 13.num.16.*

Fulginia Ciuitas appellatur Roma parua,ead. q.nu.18.

FVNDVS *dotalis,an alienari poſſit, in caſibus permiſſis, quando adeſt pactum de non alienando,de alienat. quæſtione 1. numero 214.*

G

G ABELLAM *ſoluere debet emphyteuta Eccleſiæ, de fructibus pro introductione,de diuerſ.qu. emphyt. quæſt.22 num.8.*

Gabellam ſoluere debet,emens fructus à Clerico,ſeu Eccleſia, ibidem.

Gabellam non debet ſoluere Clericus,de fructibus,dono miſſis,& ſi erit controuerſia inter ipſum,& Publicanum,ſtatur iuramento ſuo,dicta qu.& nu.eod.

Gabellam debet emphyteuta ſoluere ſuis ſumptibus, quando portat canonem ad domum Domini,de ſol.canon. quæſtione 1.numero 122.

GRATIA,*an expiret morte concedentis, & morte eius,cui gratia fuit conceſſa,de contract.emphyt. q.40.num.3.& quæſt.21. in fine.*

Gratia eſt perfecta,ſupplicatione ſignata, abſque expeditione Breuium,de cont.emph.q.20.

GENERATIONIS *appellatione,veniunt fœminæ,& deſcendentes ab ea,de ſucc.in bon.emphyt.q.9.n.17.*

Generatio præſumitur finita, quando nemo comparet,qui prætendat eſſe de comprehenſis, de renouat, quæſtione 1 numero 66.

Generationem eſſe finitam, probatur, quando inueſtitura eſt ſupra centum annos,& quod quis deceſſerit ſine filiis, præſumitur,ſi non probetur habuiſſe, de renouat. quæſtione 1.numero 69.

H

H ÆREDITATIS *aditio, cum beneficio legis,& inuentarij,prodeſt in emphyteuſi hæreditaria, vel feudo hæreditario,de cont.emphyt.quæſt.24.numero 5. Contrarium numero 6. Habet locum, ſiue ſit emphyteuſis noua,ſiue antiqua: in emphyteuſi autem, non hæreditaria, an proſit, numero ſeptimo.*

Hæreditatis petitio vtilis, & non directa datur,contra titulo poſſidentem,de diuerſ. q.emphyt q.13.n.11.

Hæreditatis petitio,in quibus cauſis non datur, contra titulo poſſidentem: nec etiam datur interdictum, quorum bonorum,& è contra,ead.q.n.13.

Hæreditatis appellatione,nō venit emphyteuſis,niſi ſit hæreditaria, vel mixta,de renunc.q.7. num.4.

HÆREDIS *appellatione, in materia emphyteuſis Eccleſiaſticæ,quæ non eſt tranſitoria ad hæredes extraneos, veniunt ſoli hæredes ſanguinis,id eſt deſcendentes,de Prælud.qu.15.num.18. Et de contr.emph. qu.1.numero 5.& 6. vbi, Quid, ſi adſit clauſula, Ad habendum, &c. Et quid, ſi ſit facta mentio filiorum.*

Hæredum appellatione,veniūt etiam fœminæ,de ſucc.in bon.emph. q.9.n.15.declara n.23.& 24.

Hæres, an debeat eſſe primi acquirentis, vel vltimi decedentis, de cont.emph.q.3.n.10.& q.24.nu.25.quando ſcilicet tractatur de emphyteuſi hæreditaria,vel mixta.

Hæres,an poſſit contrauenire facto defuncti,de cont. emph.qu.24. n.33.ſed vide late de renunc.q.10.

Hæres poteſt contrauenire facto defuncti, adita hæreditate, cum beneficio legis,& inuentarij,in emphyteuſi non hæreditaria,vel Eccleſiaſtica,ſed non in hæreditaria,ead.q.n.7. Declara,n.8.24. & 25.Sed vide dictam q.10. de renunc.

Hæres tenetur ſeruare factum defuncti, in caſu,in quo non poſſet præiudicare filiis,de ſucc.in bon.emph.qu.8.n.5.Ubi declaratur, quando hæres adiuit hæreditatem ſimpliciter, ſed quando cum beneficio legis, & inuentarij, tenetur vſque ad congruentem quantitatem,ibidem.Sed vide dictam quæſtionem 10.de renunc. vbi latè.

Hæres,ſi non vult adire hæreditatem,non valebit legatum vſusfructus in præiudicium venientium ab inteſtato, in bonis emphyteuticis,de ſucc.in bon.emph.q.8. nu.6.

Hæres grauatus,ſi ſine filiis deceſſerit,& ingrediatur Monaſterium bonorum incapax,an ſubſtitutus debeat admitti ſtatim,ſequuta profeſſione grauati,de ſucc.in bon.emphyt.quæſtione 14. numero 4.

Hæres inſtitutus in re certa,dato hærede vniuerſali, non venit in emphyteuſi accepta pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, eod.tit.quæſt.17. num.1.

Hæres inſtitutus in re certa, dato hærede vniuerſali, habetur loco legatarij,ead.q.n.2.

Hæres tenetur approbare factum defuncti renunciantis emphyteuſim,ad fauorem alicuius,de renunc.q.4.n.7.

Hæres patris,non poteſt contrauenire facto patris defuncti, quando emphyteuſis eſt hæreditaria; etiam confecto inuentario,de renunciat.q.10.n.1.& 2.

Hæres patris in emphyteuſi mixta, tenetur ſeruare factum defuncti,eadem quæſtione numer.3. Et an confectio inuentarij proſit, num.4.

Hæres patris in emphyteuſi ex pacto & prouidentia,tenetur approbare factum defuncti,ead.q.nu.5.& 6.

Heres patris,non poteſt contrauenire facto defuncti, in bonis fideicommiſſo ſubiectis,& per patrem alienatis,eadem q.nu.6. Contrarium nu.10. vbi prima opinio declaratur.

Heres patris , non poteſt contrauenire facto defuncti, ſi defunctus promiſit non contrauenire, & obligauit ſe,& ſuos hæredes,eadem q.n.8.Et idem, ſi ſimpliciter promiſit,n.9.

Heres hæredis, non poteſt impugnare factum defuncti,ead.quæſt. num.15.

Heres , ſi adeat hæreditatem , cum beneficio legis , & inuentarij, quatenus vires hæreditariæ ſuppetant , tenetur ſeruare factum defuncti , nec poteſt rem alienatam vendicare , & ſoluere intereſſe,ead.q.n.16.Contrarium,n.18.20. & 22.

Et quomodo hoc ſit intelligendum,ibid.

Heres filius non poteſt contrauenire facto patris , ſi prælegauit emphyteuſim,de renunc.q.10.num.9. Sed vide de cont.emph. q.24. num.12.

Hæredes admittuntur ad redimendum,etiam ſi de illis mentio facta non ſit,de laud.q.4.n.12.

Vnuſquiſque cenſetur vel ſibi,& hæredibus proſpicere , ead.quæſt. num.11.

Pacta omnia ad hæredes tranſeunt actiuè , & paſſiuè, etiam ſi de illis non ſit facta mentio, ibidem.

Heres,cum inuentario, indiſtinctè poteſt impugnare factum defuncti ſecundum vnam opinionem; licet hæreditas ſit ſoluendo, de renunc.q.10.n.20.Sed contrarium,n.21.& ſequentib.

Heres,ſi non legitimè confecit inuentarium, non poteſt impugnare factum defuncti, ead.q.n.23.

Heres,poteſt impugnare factum defuncti , quando contractus eſt nullus,ead.q.n.24.Etiam ſi adſit iuramentum defuncti,& non confecto inuentario,ibidem.

Heres poteſt contrauenire facto defuncti , ſi ſimpliciter defunctus renunciauit , ſine aliqua obligatione , ead. quæſtione numero 25.

Heres poteſt contrauenire facto defuncti , quando defunctus promiſit pro ſe tantum,vel de facto ſuo tantum,ead.q.num.26. Vel quando renunciauit iuri ſuo tantum , vel ius ſuum tantum alienauit,n.28.Uel ſolum conſenſit, n.27.

Heres filius,non poteſt contrauenire facto patris: ſed ſi dato cohærede vniuerſali,inſtituatur in re certa,pro ſua legitima, poterit contrauenire,ead.qu.nu.31.

Heres filius poteſt contrauenire,ſi non eſt vniuerſalis, & tantum habeat legitimam,ibid.nu.29. Cont.nu.30.& ſequent.

Heres pro parte,an poſſit contrauenire facto defuncti,pro alia parte,in qua non eſt hæres,ead.q.10.n.31.Et an teneatur defendere emptorem in ſolidum,& de euictione, ibidem.

Heres grauatus,an poſſit repetere expenſas factas, cauſa recolligendorum fructuum, de melior.q.1.n.13.

Heres grauatus,negando fideicommiſſum,perdit trebellianicam,de var.cadu.q.5.n.6.

Heres,ſi ignoranter neget ſe eſſe emphyteutam , non priuatur iure ſuo,ibid.num.8.

Heres,etiam maior 25. annis , ſi non ſoluat canonem,propter ignorantiam, non priuatur iure ſuo,ſed reſtituitur in integrum, de ſolut.can.qu.1.nu.259. Declara,quando verba inueſtituræ ſunt concepta non perſonaliter,ſed in rem,n.160. Sed hæc opinio reiicitur. Declara ſecundo , niſi Dominus vellet probare ſcientiam hæredis, n.161.

Heres , cum beneficio inuentarij tenetur de euictione , pro viribus hæreditariis,de renunc.q.10.nu.18.& 21.

Heres extraneus , mittendus eſt in poſſeſſionem bonorum emphyteuticorum,tam Eccleſiæ , quam priuatorum, ex remedio l.fin. Cod.de ed. D. Adr.ſoll.de diuerſ.q.emphyt.q.6.num.1. & 7. vbi amplia, & declara.

Heres,an teneatur ſoluere Laudemium,de laud.q.13.& vide diſt.q. 31. num.5.

Heres filius,præſumitur habere notitiam rei emphyteuticæ, de ſol. can.q.1.n.238.

Heres,an alius debeat probare , extare alia bona æquiualentia in hæreditate,de renunc.qu.10.num.19.

Heres debet probare intereſſe, & cauſam magnam,ob quam nolit ſtare facto defuncti,ead.q.n.15.in fine.

HONDEDEI opinio conſ.38.n.17. lib.2.non eſt tuta.Prælud.q. 16.n.3.& conſ.31.n.43.eiuſdem vol.de cont.emph.q.21. numero 11.

HONORATVS de Honoratis Epiſcopus Urbanus, & S. Angeli laudatur,de cont.emphyt.q.39.n.5. & in Epiſtola dedicatoria ad Eminentiſſ.& Reuerend. Card. Ant.

HYPOTHECA , non eſt inducta contra emphyteutam pro ſolutione canonis,ſed actio perſonalis.de cont.emph.quæſt.31.numero 4. Fallit quando emphyteuta obligauit omnia bona ſua numero 7. Sunt obligata bona inuecta , & illata , numero 19.

Hypotheca non inducitur , niſi in caſibus in iure expreſſis,ead.qu. num.4.

Hypotheca,an extinguatur per renunciationem factam Domino directo,vel ſi reuertatur ad ipſum, ex aliqua cauſa,de renunc. quæſt.3.

Hypotheca , an reuiuiſcat , ſi iterum res emphyteutica concedatur eidem,ead.q.3.num.13.

Hypothecare an poſſit emphyteuta bona emphyteutica , de alienat. q.1.n.237.vbi latè diſcutitur.

Hypotheca tacita,non datur,niſi expreſſè inueniatur,de laud.qu.2. num.3.

Hypotheca tacita,non datur pro legitima,ead.q.n.14.

Hypotheca reſoluitur,reſoluto iure emphyteutico per caducitatem, etiam fauore dotis,de cont.emph.q.38.n.8.Et quid,ſi reuertatur ad ipſum,vti priuatum,de renunc.q.3.n.8.9.& 10.Et quid,ſi iure prælationis,vel per generationem finitam, num.4. Et quid,ſi Dominus conſentiat,n.6.

In hypotheca,quis præfertur, ſi emphyteuſis duobus fuerit hypothecata,de alien.q.3.n.5.

I

IDENTITAS rei concludenter probari debet per Dominum agentem rei vindicatione, & ad caducitatem, de var.caduc. q.11.n.9.

Identitas probatur per duas demonſtrationes, de alien.q.10.in dec. Ubaldi,n.5.& vide in ver.Confines,& de cont.emph.quæſt.26. num.21.

IGNORANTIA caducitatis præſumitur in Domino, & maximè ſtante eius abſentia , & libri reperiantur in Eccleſia , de var.caduc.q.8.n.3.

Ignorantia præſumitur in Domino abſente , etiam in caſibus , in quibus ſcientia præſumeretur,ead.q.n.4.

Ignorantia Domini præſumitur , quando eſt abſens , etiam data ſcientia caducitatis Affictuariorum, vel Conductorum, Arendariorum,& Procuratorum,ead.q.n.3. & 5. & in Procuratore,vide ibi nu.7.& ſeq.

Ignorantia debet eſſe veriſimilis , & probabilis , alias habetur pro ſcientia,de var.caduc. q.12.n 28.

Ignorantia non præſumitur in Domino , habente penes ſe libros cenſuales,& inſtrumenta,ead. qu.n.29.

Ignorantia caducitatis in Domino præſumitur,de var.caduc. q.14. num.14.

Ignorantia probatur coniecturis,& præſumptionibus , ead. quæſt. num.14.

Ignorantia,an probetur iuramento, late in dicta q.4.nu.15.vſque ad 25.

Ignorantia proclamatum, & bannimentorum , quomodo præſumatur,ead.q.12.n.22.

Ignorantia,non præſumitur in eo,qui penes ſe habet inſtrumentum inueſtituræ,de ſol.can.q.1.n.240.

Ignorantia,non præſumitur eorum,quæ publicè apud omnes ſunt, ead.q.1.n.268.

Illegitimus,vide in ver.Filius.

IMMISSIO datur comprehenſa in inueſtitura , ſaltem ad exemplum,l.fin.C.de edic. Diui Adr.ſoll. de alienat. quæſt.10.

in

INDEX.

indes. coram Domino Vbaldo, num. 2. Sed non datur, quando adeſt legitimus contradictor, qui ſit in poſſeſſione, nu. 3. Et contra poſſeſſorem auctoritate Iudicis habentem parem titulum, n. 6. & vide de diuerſ. q. 6.

IMMVNITAS conceſſa ob numerum filiorum 12. ab omnibus oneribus, non extenditur ad laudemium, de laudem. quæſt. 2. num. 6.

IMPENSA facta per emphyteutam, in diboſcando nemora, & ad culturam reducendo, ſi ſit modica, non eſt reficienda; ſecus ſi eſt magna, de melior. q. 2. nu. 13.

Impenſa facta in plantandis arboribus, vineis, & ſimilibus, idem dicendum eſt, ead. quæſt. numero 14. reliqua vide in verb. Expenſæ.

INCENDIVM, quomodo probetur, & quomodo culpa, & non culpa, de var. caduc. quæſt. 3. numero 10. Et an conductor, vel emphyteuta teneatur de incendio, de melior. quæſtione 9. num. 14.

INCERTITVDO penſionis, an faciat valere contractum emphyteuſis, de cont. emph. q. 46.

INCORPORATA, quando dicantur bona reuerſa ad Eccleſiam, de cont. emph. q. 9. n. 16. & ſeq. vſque ad finem qu.

Incrementum, vide Augmentum.

Inſignia, vide in verb. Arma.

INDIVIDVVM. & diuiduum, quod dicatur, de ſolut. can. q. 1. n. 223.

INFANS, & infantiæ proximus, quando dicatur, de ſolut. can. q. 1. n. 115.

Infans, an excuſetur ob non ſolutum canonem, ead. q. num. 201. cum aliis ſeqq.

Infirmitas, an excuſet emphyteutam à ſolutione canonis, de ſol. can. q. 1. n. 330.

INGRATITVDO eſt maximum vitium, de var. caduc. qu. 23. vbi multa de ingratitudine referuntur.

Ex ingratitudine, an emphyteuta priuetur iure ſuo, ead. quæſtione 23.

INTERPELLATIO non requiritur, vt emphyteuta cadat à iure ſuo, ob non ſolutum canonem, de var. caduc. quæſtione 1. num. 16.

INTERPRETATIO fieri debet contra illum, qui ſe fundat in inſtrumento, de alienat. q. 10. n. 6.

Debet fieri, vt quam citius emphyteuſis reuertatur ad Eccleſiam, de contr. emphyt. quæſt. 21. num. 2. & 3. & de alien. quæſt. 1. numero 77.

INTERESSE damni, conſideratur, ſecundùm tempus præſens, & futurum, de var. cad. q. 2. n. 44.

INSTRVMENTVM emphyteuſis, probat dominium concedentis de cont. emph. q. 26. n. 1. Contrarium, n. 2. Amplia etiam, ſi inſtrumentum ſit antiquum, num. 4. Amplia ſecundo, etiam ſi agatur rei vendicatione contra recipientem, num. 3. & 7. vbi declara.

Inſtrumentum differt à contractu, ead. q. n. 1.

Inſtrumentum probat dominium, quando Princeps conceſſit rem in emphyteuſim, ead. q. n. 36. & intellige, vt ibi.

Inſtrumentum, vt cenſeatur antiquum, quot anni requiruntur, ibidem, num. 37.

Inſtrumentum, an pars cogi poſſit ad conficiendum, quando contractus eſt perfectus. Prælud. qu. 14. num. 28. Et an cum obligatione Cameralis Guarantigiæ, & Ritus magnæ Curiæ, num. 29. & ſeq.

Inſtrumenta dotalia, an requirantur, vt filij legitimentur per ſubſequens matrimonium, de ſucceſſion. in bon. emphyt. quæſtione 5. num. 42.

Inſtrumentum, ſi eſt nullum, an emphyteuta cadat à iure ſuo, ob alienationem irrequiſito Domino, vide in ver. Alienatio, Contractus, & Minor.

Inſtrumentum, cogitur edere emphyteuta Domino non ſolum emphyteuſis, ſed etiam venditionis, ad probandum fraudem pretij, de contr. emphyt. q. 27. n. 2.

Inſtrumentum non habere, ſtatur iuramento, ead. q. n. 10.

Inſtrumentum renouationis, & recognitionis, debet facere emphyteuta Domino, de renouat. quæſt. 11. numer. 2. & in ver. Renouatio.

INSVLA nata inter fundum meum, & tuum eſt communis, de ſol. can. q. 13. n. 15.

INSTITVTVS in re certa, an ſuccedat in bonis emphyteuticis, de cont. emph. q. 1. n. 20.

Interpellatio, & oblatio fieri debet, parte præſente, de ſolut. can. q. 2. in fine.

Interpellatio facta procuratori ad lites, qui non habet mandatum ad recipiendum canones, non valet, nec citatio, eadem quæſt. 8. in fine.

INTERPRETATIO in obſcuris facienda eſt, vt minima obligatio inducatur. Prælud. qu. 8. nu. 11. & 16. In dubio facienda eſt ad fauorem Eccleſiæ, vide in ver. Dubium. Et vt quam citius emphyteuſis reuertatur ad Eccleſiam, eod. verb.

INTERDICTVM retinendæ poſſeſſionis, competit Domino directo, ad expellendum emphyteutam, quando emphyteuſis eſt finita, de diuerſ. q. emphyt. q. 7. vbi declaratur.

Interdictum retinendæ, competit Domino directo, pro omnibus caducitatibus, ead. q. n. 6.

Interdictum quorum bonorum, datur emphyteutæ, ſine comprehenſo in inueſtitura, pro recuperanda emphyteuſi, ſiue profana, ſiue Eccleſiaſtica, de diuerſ. quæſtio. emphyt. quæſtione 13. numero 1.

Interdictum quorum bonorum vtile, & non directum, datur pro rebus particularibus, ead. q. n. 2.

Interdictum quorum bonorum ſiue petitio hæreditatis, non datur contra titulo poſſidentem, ead. q. n. 4. Sed declara quinque modis à n. 5. vſque ad nu. 12.

Interdictum quorum bonorum datur contra titulo poſſidentem, quando datur petitio hæreditatis, & è contra, eadem quæſtione num. 13.

Interdictum vnde vi, & remedium reintegrandæ datur emphyteutæ, ſi fuit ſpoliatus, de diuerſ. q. emph. q. 15. n. 1. Et ſpoliator, ſi vult agere petitorio, debet ſtare tantum tempus, quantum ſtetit ſpoliatus, num. 4.

Interdictum vnde vi, & remedium reintegrandæ, conceditur emphyteutæ contra Dominum directum, ſi ingreſſus eſt poſſeſſionem propria auctoritate, ead. q. n. 2. Et an concedatur Domino directo contra emphyteutam, negantem ſoluere, & contra tertium poſſeſſorem, ead. q. n. 5.

Interdictum prædictum, conceditur etiam vſufructuario, ead. qu. num. 3.

Intimatio non eſt facienda emphyteutæ declarationis caducitatis, de var. cadu. q. 12. in fine.

Intimatio, an ſit facienda Domino, quando emphyteuta paſſus eſt ſterilitatem, de ſol. can. q. 1. n. 119.

INTRATVRA iuſta, quæ dicatur. Prælud. q. 16. n. 5.

Intratura, an differat à laudemio. Prælud. q. 1. nu. 9.

INVENTARIVM non prodeſt in emphyteuſi hæreditaria, ſed in non hæreditaria prodeſt: quia filius poteſt contrauenire facto defuncti, de cont. emphyt. quæſt. 24. num. 5. & ſeq. Sed quando filius eſt hæres, vide in ver. Hæres & quæſt. 10. de renunt. vbi latè.

Inuentarium pro viribus hæreditariis, hæredem de euictione teneri facit, d. q. 10. n. 21.

Inuentarium bonorum Eccleſiæ, an probet contra tertium, de cont. emph. q. 26. num. 52.

Inuentarium fuit inuentum, vt præſeruet hæredem à damno, non vt ex eo aliquid lucretur, de renunc. q. 10. nu. 15.

INVESTITVRA, quæ non tendit in vtilitatem Eccleſiæ, non valet, & eſt reſcindenda, bonaque ſunt relaxanda ſimul cum fructibus, compenſandis, cum melioramentis à die inueſtituræ nullæ, & confirmata ab Exequutoribus, de cont. emph. 1. quæſt. 22. numero tertio. Et quomodo hoc intelligatur, quando conceſſio eſt facta à Capitulo, vel à Rectore, vel Beneficiato, nu. 4.

Inueſtitura, conceſſa alicui, nomine abſentis, non tribuit aliquod ius, ante ratificationem de cont. emph. q. 35. nu. 1.

INDEX.

Amplia etiam ſi Notarius eſt ſtipulatus nomine abſentis, & diſtingue, n.2. Et quid ſi adeſt iuramentum, nu.7.

Inueſtitura facta pro ſe, filiis, & nepotibus, & liberis, an extendatur ad trinepotes, de ſucc. in bon. emphyt. quaeſtione 9. numero nono.

Inueſtitura ſecunda, regulari debet à prima, & ab ea non cenſetur receſſum, niſi expreſſe fuerit deſitum, eadem q. nu. 22. vbi declaratur.

Inueſtitura poſteriores non cenſentur in dubio alterare ſolitum antiquarum, de cont. emp. qu. 9. num. 20. & q. 34. num. 22. & d. queſt. 9. de ſucc. in bon. emph. vbi declaratur, & de renouat. qu. 1. num. 78.

Inueſtitura noua non dicitur, ſi ſit ſoluta aliqua ſumma pro renouatione, de renouat. q. 1. num. 70. Facta filiis poſt lineam finitam cenſetur renouatio, non autem noua conceſſio, n. 72. Etiam ſi dictum ſit de nouo concedimus, n. 73.

Inueſtitura non valet, ſi eſt alteratum ſolitum, ead. q. 1. num. 70. nec Praelatus poteſt alterare formam in praeiudicium comprehenſorum, ibidem.

Inueſtitura prima, ſi erat facta pro ſe, filiis, & deſcendentibus tantùm, & poſtea fieret pro haeredibus ſimpliciter, vel pro filiis, & haeredibus, illud verbum haeredibus intelligitur pro deſcendentibus etiam, ſi additum eſt, ex ſuo corpore natis, ead. q. 9. nu. 23. de ſucc. in bon. emph.

Inueſtitura ſecunda cenſetur facta, etiam cum conſenſu Domini, & praeſumitur facta ſine praeiudicio comprehenſorum in inueſtitura prima, de contr. emph. q. 39.

Inueſtituram, ſi emptor, vel ſingularis ſucceſſor non accipiat, incidit in poenam priuationis, de renunc. q. 13. n. 1. Et quomodo emphyteuta ſuccedatur ibid. n. 3.

Inueſtitura, ſi eſt facta duobus, quis praeferendus, de alienat. quaeſtione 6.

Inueſtitura, ſemper cenſetur facta, ſine praeiudicio tertij, de var. caduc. q. 12. n. 32.

Inueſtitura noua dicitur, quando nomina mutantur, & pacta noua adijciuntur, vel additur forma noua, de ſol. can. queſtione 157.

Inueſtitura tenor eſt attendendus, & non ſtatutum loci, de diuerſ. queſt. emph. q. 22. n. 18. in dec. Cocc.

Inueſtitura intra quantum tempus petenda ſit per emptorem. de alienat. q. 1. nu. 222. & de renouat. q. 13.

Io. Franc. Bonauoglia Palgmaten. laudatur, de var. caduc. queſt. 18. num. 4.

Io. Baptiſta Alterius Romanus Epiſcopus Camerin. laudatur, de laudem. q. 17. in prin.

Ioannes de Righis ab Amandula laudatur, de diuerſ. q. emph. q. 4. num. 4.

IVDEX debet eſſe pronus, vt ſit locus purgationi morae, de ſol. can. q. 6. n. 10.

Iudex laicus eſt competens in cauſis emphyteuſis profanae, de diuerſ. q. emph. q. 5. n. 1. & 7.

Iudex laicus eſt competens in cauſa emphyteuſis Eccleſiaſticae, quando agitur in poſſeſſorio retinendae, & recuperandae, ead. qu. 5. n. 2. & 8. contrarium, n. 9. ſed diſtingue n. 11. vide tamen n. 12. & ſeq.

Iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis, in cauſa Eccleſiaſtica, eadem, quaeſt. n. 12.

Iudex laicus non habet iuriſdictionem in Clericos, ibidem.

Iudex laicus non ſupplet negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici; ſed Iudex Eccleſiaſticus ſupplet negligentiam Iudicis laici, ead. qu. num. 13.

Iudex laicus non habet poteſtatem ſuper bonis Eccleſiae, de diuerſ. queſt. emph. q. 22. in dec. Cocc. num. 3. Nec ſuper vtile dominio emphyteuſis Eccleſiae, num. 4. vbi redditur ratio, & ponuntur exempla.

Iudex Eccleſiaſticus ſolum cognoſcit cauſam vtilis dominij emphyteuſis Eccleſiae, propter connexitatem, quam habet vtile dominium, cum directo, ead. dec. Cocc. n. 5. & in dec. Merl. n. 1. ibi poſita. Etiam, ſi inter ſolos emphyteutas agatur, n. 8. & ſeq.

Iudex laicus non poteſt cognoſcere cauſam poſſeſſionis beneficij, eadem deciſ. Cocc. numero 11. & de diuerſ. queſt. emph. quaeſtione 5.

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit cauſam, quando eſt communis, inter Laico, & clerico, ead. dec. Cocc. nu. 6.

Iudex laicus non eſt competens, Clerici, venientis ad cauſam, pro defenſione emphyteutae, Eccleſiae, ibidem n. 12.

Iudex laicus, an ſit competens, quando Clericus turbatur in poſſeſſione rei Eccleſiaſticae, vel cum laicus turbatur à Clerico, aut quando vterque eſt Clericus, vel Laicus, eadem quaeſtione numero 14.

Iudex Eccleſiaſticus, an ſit competens pro Clerico turbato à laico, in quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticae, ibidem, numero 15. Vbi cumulatè cognoſcere poteſt, quia etiam Eccleſiaſticus poteſt eſſe Iudex.

Iudex Eccleſiaſticus, non poteſt declarare caducitatem, eò quia emphyteuta fuit condemnatus à Iudice Laico propter homicidium, de ſucc. in bon. emph. q. 4. n. 15.

Iudex prouidere debet, ne rixae, & ſcandala oriantur, de var. caduc. q. 20. n. 14.

Iudex poteſt ſupplere conſenſum, ſi Dominus non vult conſentire alienationi, de alienat. q. 1. n. 228.

Iudex laicus, non eſt competens, quando cauſa agitur inter duos laicos, vel inter Clericum actorem, & laicum reum, ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis, ſed Iudex Eccleſiaſticus; de diuerſ. queſt. emph. q. 5. nu. 12.

Iudex Eccleſiaſticus non autem laicus debet definire cauſam omninò Eccleſiaſticam, de diuerſ. queſt. emph. qu. 22. in deciſione Merl. ibi poſita, num 1. 2. & 3.

Iudex Eccleſiaſticus, & non laicus cognoſcit de poſſeſſione rei ſpiritualis, quemadmodum de ipſa proprietate in ead. dec. Reuerend. Merlini, n. 13.

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit poſſeſſorium matrimonij, & non laicus, ead. dec. nu. 16.

Iudex Eccleſiaſticus, & non laicus cauſam decimarum datarum in feudum ſaecularibus cognoſcere debet, eadem deciſ. numero 15.

Iudaeus poteſt emphyteuſim Eccleſiaſticam acquirere, de ſucc. in bon. emph. q. 6. nu. 8.

Iudaeus, an poſsit moram purgare, de ſol. can. q. 6. n. 7.

Iuramentum appoſitum in inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim, facta pro abſente an ſufficiat abſque ratificatione, & acceptatione, de cont. emph. q. 35. n. 7.

Iuramentum recipit illas qualitates, & conditiones quas recipit contractus, de renunc. q. 2. nu. 25.

Iuramentum operatur ratificationem, in renunciatione, vel donatione, facta abſenti, ead. q. n. 31.

Iuramentum ſuppletorium, an poſsit peti in materia melioramentorum, & an Iudex poſsit moderari, de melior. qu. 61. & an per iuramentum melioramenta probari poſsint, ibidem.

Iuramentum facit valere contractum minoris, vel mulieris, licet ſit factus, ſine ſolemnitatibus ſtatuti, vel Conſtitutionis; Quod intellige, niſi ſtatutum, vel Conſtitutio fingeret, vel praeſumeret iuramentum dolo, & metu extortum, de alienat. q. 1. num. 178. & 182.

Iuramentum, an operetur, quòd emphyteuta poſsit expelli, non expectato triennio, aut biennio, ſi promiſit ſoluere intra tale tempus, de var. cad. q. 1. n. 44. cum ſeq. & de ſol. can. qu. 1. nu. 35. cum ſeq. Vbi declaratur, non habere locum, quando appoſita eſt clauſula triennalis, nec contra haeredes.

Iuramentum, non ligat haeredes, & ſucceſſores quoad reatum periurij; ſed quoad obſeruantiam ligat. de ſolut. canon. queſt. 1. num. 307.

Iuramentum an impediat compenſationem, vide in verb. Compenſatio.

Iuramentum obligat praeciſè ad obſeruantiam, eodem tit. queſt. 2. num. 51.

Iuramentum eſt probatio extraordinaria, & quaedam releuatio ab onere probandi, de var. cad. q. 4. n. 15.

Iuramentum

Iuramentum facit, quòd emphyteuta cadat à iure ſuo, ob non obſeruantiam pactorum, propter periurium, de var. caduc. quaeſt. 1. nu. 43.

Iuramento emphyteuta, Vaſalli, & Coloni ſtatur, ſi dicant quod fructus volunt pro eorum vſu ra diuerſ. quaeſt. emph. qu. 19.

Iuramentum habet vim clauſula rato manente pacto, de var. cad. qu. 12. nu. 30.

Iuramentum, non debet eſſe vinculum iniquitatis, de ſolut. can. qu. 1. num. 23.

IVRANS non incidere arbores fructiferas, debet expelli, etiam ſi duas inciderit, de var. cad. qu. 2. n. 51.

Iurans ſoluere canonem infra certum tempus, an ſit expectandum tempus biennij, vel triennij, vt poſſit declarari caducitas, ſi non ſoluit infra illud tempus, de var. cad. qu. 1. nu. 44. cum aliis ſeq.

IVRA prohibentia actum ſub pœna nullitatis, inducunt formam, qua non ſeruata, actus omnino corruit, de contr. emphyt. qu. 8. nu. 12.

Iura ſpiritualia, non poſſunt concedi in emphyteuſim. Præl. qu. 8. num. 9. Poſſunt tamen concedi ad cenſum, ibid.

IVS accreſcendi, regulariter, non habet locum in emphyteuſi, de ſucc. in bon. emphyt. quaeſt. 20. num. 1. Declara, quando pluribus perſonis ſimul eſt conceſſa emphyteuſis: ſecus, quando vni tantum, pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & deſcendentibus ſuis, numer. 2. Exemplum, numer. 3. Aliud exemplum, quando eſt conceſſa duobus fratribus, ita, vt poſt mortem eorum, filiorum, ac nepotum ſuorum, reuertatur ad Dominum, ſi vnus eorum decedat, nullis relictis filiis, emphyteuſis non accreſcit fratri ſuperſtiti, ſed reuertitur ad Dominum, num. 4. Contrarium, quod debet expectari mors omnium, & ſic habet locum ius accreſcendi, nu. 5. Limita, quando res eſſet conceſſa pro penſione correſpondente fructibus, num. 6. Limita etiam, vt infrà, & remiſſiuè, num. 7.

Ius accreſcendi, non habet locum in emphyteuſi conceſſa duobus pro ſe, & cuiuſque ipſorum in tertiam generationem, de cont. emph. qu. 34. nu. 11.

Ius accreſcendi, habet locum, quando eſt conceſſa emphyteuſis duobus inſolidum, vel ipſis ſtipulantibus pro ſe ipſis, & quolibet ipſorum, & cuiuſlibet ipſorum filiis, & nepotibus: & idem, ſi eſſet facta conceſſio per aliud verbum diſtributiuum, vt pro ſe, & vtriuſque eorum filiis, ead. quaeſt. nu. 12. declara, vt nu. 13.

Ius accreſcendi inductum eſt, quando dictum eſt, quod poſt mortem eorum, & filiorum vocatorum, res reuertatur ad Dominum, ead. quaeſt. 34. num. 14. contrarium, num. 15. ſed prima eſt verior.

Ius accreſcendi inductum eſt, quando conceſſio facta eſt, cum pacto, vt viuus alteri ſuccedat, ead. qu. 34. de cont. emph. numer. 16. Vel quod de vno in alterum reuertatur, num. 17. Vel cum clauſula, quod pars præmorientis ad ſuperuiuentes reuertatur, & accreſcat, vel deueniat, num. 18. Sed quando eſt facta conceſſio Titio & Sempronio pro medietate, & Seio, Caio, & Mæuio pro altera medietate, cum clauſula, quod pars præmorientis, ad alios ſuperuiuentes deueniat, tunc ius accreſcendi inductum eſt ſolùm inter Titium, & Sempronium qui inueſtiti ſunt pro medietate, & inter Seium, Caium, & Mæuium inſtitutos pro altera medietate, n. 19. Licet ab hac opinione diſcedat, Corbul. quæ opinio non eſt tuta, ſecundum Auctorem, n. 20.

Ius accreſcendi inductum eſt in noua conceſſione, quando in prima habebat locum ius accreſcendi, ead. qu. 34. n. 21.

Ius accreſcendi excluditur per pactum, quod pars præmorientis reuertatur ad Dominum, vel quando in noua conceſſione facta duobus, eſſet adiecta aliqua noua qualitas, ſiue noua forma, clauſula, vel conuentio, quæ in prima non continebatur, ead. qu. 34. n. 22. Quod non placet Corb. ſed eius opinio non eſt tuta ſecundum Auctorem.

Ius accreſcendi, non habet locum poſt ſententiam latam, ſuper deuolutione prima: quia non diceretur emphyteuſis noua, de cont. emph. qu. 34. n. 23. ſed hoc non placet Auctori.

Ius accreſcendi habet locum, quando emphyteuſis eſt conceſſa titulo oneroſo, eadem quaeſt. 34. num. 24. & 25. vbi exempla ponuntur.

Ius accreſcendi habet locum, quando emphyteuſis conceditur Titio ſtipulanti pro ſe, & filiis, & nomine fratris abſentis, ſi eius frater ratum non habeat: ſecus, ſi ratum habeat, ead. quaeſt. 34. num. 27. & 28.

Ius accreſcendi ceſſat, quando emphyteuſis fuit recepta à Titio, pro ſe, & nomine ſui fratris abſentis, ſi eius frater ratam non habuit ſtipulationem: ſed remanet apud fratrem, cum ſuis qualitatibus, & fruitur eo modo, quo fruita fuiſſet, ſi frater ratam habuiſſet, dicta qu. 34. n. 28.

Ius accreſcendi, an habeat locum in emphyteuſi conceſſa ab Imperatore, ead. qu. 34. n. 40.

Ius accreſcendi habet locum, etiam, ſi tempore, quo vult admitti, nullam haberet portionem, ead. q. n. 41.

Ius accreſcendi inducitur, quando actum eſt tacitè, vel expreſſè, vt habeat locum, dicta qu. 34. num. 42. Et ibi ponuntur exempla. Et tractatur materia iuris accreſcendi.

Ius accreſcendi habet locum in contractu emphyteutico, quia eſt vltro citroque obligatorius, de ſucc. in bon. emph. quaeſt. 20. vbi declaratur.

IVS canonicum ſeruari debet in terris Eccleſiæ, mediatè, vel immediatè ſubiectis, & in terris Imperij, quando tractatur de bonis Eccleſiæ, vel eius iuribus, de ſolut. can. quaeſt. 1. numero 72.

Ius Canonicum, ſi diſcordat à iure ciuili, Eccleſia aduerſus Eccleſiam vtitur iure Canonico, & non ciuili, eadem quaeſt. 1. numero 178.

IVS ciuile, quando dat nomen, & formam alicui actui: tunc actus ille dicitur de iure ciuili inuentus, Præl. quaeſt. 4. numero 2.

IVS gentium tolli non poteſt per ius ciuile, ſed ius ciuile tolli poteſt per aliud ius ciuile, Prælud. q. 4. n. 4.

IVS patronatus laicorum, licèt non ſit propriè ſpirituale, attamen, quia eſt connexum ſpiritualitati, ideò ſuper illo, Iudex Eccleſiaſticus ſolùm iudicat, de diuerſ. quaeſt. emph. quaeſt. 22. in dec. Merl. num. 12.

L

LAICI non habent iuriſdictionem contra Eccleſiaſticas perſonas, de melior. qu. 10. n. 18.

Laici poſſunt exigere pœnas conuentionales, etiam in foro conſcientiæ, vide in verbo, Saeculares.

Laici non poſſunt ſtatuere circa bona Eccleſiaſtica, de diuerſ. qu. emph. quaeſt. 22. in dec. Merl. num. 4. 5. & 6. vbi laici excommunicantur.

Laicus, Socius Clerici, ſequitur forum Clerici, de diuerſ. quaeſt. emphyt. qu. 22. in dec. Merl. nu. 23.

Laici ſpiritualia poſſidere non poſſunt, nec habere in emphyteuſim, de diuerſ. quaeſt. emph. qu. 27. n. 2.

LAVDEMIVM an ſoli debeatur Domino directo, vel primo emphyteutæ, quando ipſe conceſſit in emphyteuſim, ſiue ſubemphyteuticauit, de cont. emph. qu. 16. num. 10. & vide omnino de laud. qu. 23. n. 8.

Laudemium non inhæret emphyteuſi, ſed eſt quædam præſtatio extrinſeca, de var. caduc. qu. 16. num. 4. & de laud. quaeſt. 2. numer. 2.

Laudemium datur pro inueſtitura, & traditione poſſeſſionis, ac labore, ead. qu. num. 6.

Laudemium multis nominibus appellatur, de laud. quaeſt. 1. numero 2.

Laudemij verbum non reperitur in iure, neque apud latinos, ſed Vltramontani illud nomen inuenerunt, eadem quaeſt. nu. 1. Sed in iure appellatur quinquageſima, ibidem n. 1.

Laudemij definitio, ſiue deſcriptio, ead. qu. nu. 4.

Laudemium fuit introductum de iure ciuili, ibidem, nu. 3.

Laudemium debetur ad rationem duorum pro quolibet centena-

rio, ſed ex pacto, vel conſuetudine, augeri, vel minus poteſt; etiam, vt nihil ſoluatur, ead. quæſt. nu. 5. Et vbi adeſt ſtatutum, vel indultum ſacri ſummi, non poſſunt partes conuenire, vt plus ſoluatur, nec huiuſmodi ſtatuto, ſiue indulto renunciari poteſt, nec præſcriptio immemorabilis valet, nec conſuetudo etiam centenaria, ibidem.

Laudemium ſoluitur, habita ratione ad quantitatem pretij rei venditæ, vel æſtimationis, vbi pretium non interuenit, & habetur conſideratio pacti de retrouendendo, vbi conſuetudo aliter non diſponit, ead. qu. num. 8. Et ſolui debet, non ex integro pretio ab emptore promiſſo, ſed ex eo tantum, quod ad eum peruenit, deductis expenſis pro gabella, & alijs, & iuſtum pretium eſt illud, quod venditor conſequitur, licèt plus emptor præſtet, ibid.

Laudemium ſoluitur, habita ratione valoris, tempore nouæ inueſtituræ, & alienationis: non autem tempore conceſsionis, ead. qu. 1. num. 7.

Laudemium an differat ab illa pecunia, quæ datur pro introitu, ſiue intratura, dicta qu. 1. n. 9.

Laudemium debetur, etiam ſi nihil de eo dictum ſit in inueſtitura, ibidem, num. 11. Et debetur ex pretio, ſiue æſtimatione vtilis dominij tantum: non autem iuncto valore dominij directi, nu. 12. Et habetur ratio fructuum pendentium in æſtimatione: quia debent æſtimari ſimul, cum fundo, ibidem.

Saluianum interdictum, an detur pro laudemijs, de laud. quæſt. 2.

Laudemium debetur Domino directo, ratione nouæ inueſtituræ, ead. qu. 2. nu. 2.

Laudemium debetur ex natura contractus venditionis, ibidem, num. 9.

Laudemium tenetur ſoluere emens, & non vendens, & ſic nouus emphyteuta, de laud. quæſt. 3. nu. 1. Declara, niſi adſit pactum in contrarium, n. 2. Et quis dicatur nouus emphyteuta, ibidem. Et habet locum, etiam ſi res vendita data ſit pro libera ab omni onere, n. 6.

Laudemium non tenentur ſoluere filij, & nepotes, quando emphyteuſis fuit conceſſa patri pro ſe, filiis, & nepotibus, ead. qu. 3. num. 4. Et idem ſi filij ſint legitimati per ſubſequens matrimonium, niſi conſuetudo ſit in contrarium.

Laudemium, an debeatur pro venditione facta, cum pacto de retrouendendo, de laud. quæſt. 4. num. 1. Et an debeatur facta retrouenditione, numer. 2. Et quid ſi eſt conceſſa emphyteuſis pro perſona nominanda, an in nominatione debeatur laudemium, ead. q. 4.

Laudemium, an debeatur, ſi ſiat prorogatio temporis in pacto de retrouendendo, ead. quæſt. 4. num. 3. Et quid ſi fiat retrouenditio poſt tempus datum ad redimendum, ibidem, & quid, ſi fiat pactum, vt alteri non poſſit vendi, in caſu retrouenditionis, eod. num.

Laudemium an debeat reſtituere venditor emptori, facta retrouenditione, vna cum pretio, ead. q. n. 4.

Cautela, vt venditor non teneatur reſtituere laudemium, ibidem, num. 5. & 6.

Laudemium non debet ſolui ad rationem communis æſtimationis, ſtante pacto de retrouendendo, dict. quæſt. n. 7.

Laudemium non debetur Domino, quando emphyteuta venditor reſcindit contractum, ex capite læſionis, de contr. emphyt. quæſt. 28. num. 6. & vide etiam de laud. q. 8. n. 27.

Laudemium non debetur, quando plures emphyteutæ bona emphyteutica diuidunt inter ſe, de laud. qu. 5. n. 1. Amplia primò, vt habeat locum inter fratres, & ſorores, comprehenſi in inueſtitura paterna, num. 2. Et procedit etiam ſi promiſerunt, non alienare irrequiſito Domino: niſi adeſſet pactum in contrarium, numer. 3. Amplia ſecundò, procedere etiam in noua emphyteuſi à pluribus recepta, & inter eos non ſit ius accreſcendi; dummodo cuilibet portio ſua tantum adiudicetur, & diuiſio fiat pro regionibus, nu. 4. Amplia tertiò, procedere etiam, ſi integra emphyteuſis vni filiorum applicetur, nu. 5. Contrarium, num. 6. vbi declaratur. Amplia quartò in diuiſione noua emphyteuſis in ſolidum, pro indiuiſa, vt non poſſit capere commodam diuiſionem, vt ſit vni adiudicanda, nu. 8. vbi declaratur. Amplia quintò, quando vni ex fratribus aſſignaretur per Iudicem tota emphyteuſis, num. 9. Limita primò, quando à principio eſt conceſſa pro regionibus, & diuiſionis titulo, vni aſſignaretur integrè, num. 10. Limita ſecundò quando conſuetudo adeſſet in contrarium, num. 11. Limita tertiò, quando ex pecunia paterna fuiſſet empta emphyteuſis, & facta diuiſione, tota vni obueniret, & alijs bona mobilia, vel pecunia, num. 12. Sed, ſi diuidentes redeant in communionem, laudemium non debetur, n. 13.

Laudemium non debetur ex donatione, de laud. quæſt. 6. numer. 1. Contrarium, num. 2. Amplia primò procedere in donatione ob cauſam, num. 3. Amplia ſecundò in donatione remuneratoria, num. 4. Amplia tertiò in donatione reciproca, num. 5. Amplia quartò quando adeſſet pactum, quod emphyteuſis donari non poſſet, niſi ſoluto laudemio, num. 6. Amplia quintò in donatione facta conſanguineis, nu. 7. Amplia ſextò in donatione conditionali, numer. 8. Amplia ſeptimò in donatione cauſa mortis, num. 9. & ibi declaratur. Limita primò in donatione facta filiis, ſeu deſcendentibus qui eſſent ſucceſſuri in emphyteuſi, vigore inueſtituræ, nu. 10. vbi declaratur. Limita ſecundò, ſi adeſſet conſuetudo in contrarium, nu. 11. Limita tertiò, quando donatio non eſſet perfecta, vt quia non fuit deuentum ad veram traditionem, n. 12. cætera remiſſiuè, n. 13.

Laudemium debetur, quando emphyteuſis datur in dotem æſtimata, de laud. quæſt. 7. num. 1. Contrarium tenent alij, ſed prima eſt communis, num. 2. Extenditur ſi pater daret filiæ in dotem, vel filio propter nuptias, num. 7. Declara, niſi æſtimatio eſſet facta ad finem cognoſcendi valorem rei, vel æſtimatio eſſet facta poſtea, vel maritus non eſſet ſoluendo, n. 8. Declara ſecundò, non habere locum, quando filia eſſet comprehenſa in inueſtitura: quia tunc maritus non tenetur ſoluere laudemium etiam ſi daretur æſtimata. Sed Bertrand. declarat, quando æſtimatio, non facit emptionem: contrarium tamen tenet Auctor. num. 11. Declara tertiò quando pater non haberet alia bona allodialia; quo caſu, etiam ſi filia, non eſſet comprehenſa in inueſtitura, non tenetur ſoluere laudemium, num. 12. Contrarium alij tenent, numer. 13. Quòd declara, niſi æſtimatio emptionem non faciat, num. 14. Contrarium tenet Auctor, quod in omni caſu, quando filia eſt de comprehenſis; etiam ſi pater non haberet alia bona allodialia, n. 15.

Laudemium ſolui debet per maritum acquirentem, ead. quæſt. 7. num. 3.

Laudemium debetur iteratum, ſi prædium emphyteuticum reſtituatur, ſoluto matrimonio, æſtimatum, ead. quæſt. 7. numero 5.

Laudemium non ſoluitur quando emphyteuſis venditur, ſiue alio modo transfertur in comprehenſum in inueſtitura, etiam, ſi ſit gradus remotioris, dict. qu. 6. n. 16.

Laudemium non ſoluitur, quando emphyteuſis datur in dotem ineſtimata, ead. quæſt. 7. num. 17. Limita, quando datur mulieri extraneæ, non comprehenſæ in inueſtitura, nu. 18.

Laudemium non tenetur ſoluere Maritus, quando Vxor dedit omnia ſua bona in dotem, excepta emphyteuſi, nam pro illa excepta, non ſoluitur laudemium, ibidem, n. 19.

Laudemium debetur, pro mutatione perſonæ, ead. quæſt. numero 20.

Laudemium, non debetur, ſi à fratre ſoror dotetur, de bonis communibus emphyteuticis, ſi frater tenebatur eam dotare, & non habebat alia bona allodialia, dicta qu. 7. num. 21. Contrarium, num. 23.

Laudemium debetur, ſi nepos dotet Amitam, de bonis emphyteuticis, ead. qu. 7. n. 22.

Laudemium non debetur, ſi dos reſtituatur mulieri, ſoluto matrimonio, in qua dote adſint bona emphyteutica, ibidem, nu. 24.

Laudemium ſoluendum eſt, ſi emphyteuſis detur mulieri ingredienti Monaſterium pro dote; ſi Dominus vult conſentire, ibidem, nu. 25.

Laude-

Laudemium non debetur, pro lucro dotis,ead.quaeſt.6.num.26.vbi vide.

Laudemium, quando non eſt ſolutum per alios emptores, debet ſolui per vltimum emptorem, & Dominus non tenetur inueſtire,niſi ſolutis laudemiis ſuorum prædeceſſorum, de laud.qu.2.nu.15.

Laudemium eſt ſoluendum de alienatione,ſiue inter viuos,ſiue in vltima voluntate,de laud.qu.8.num.1. Etiam cum reſeruatione fructuum,& quamuis alienatio pro parte fiat, numer.2.Et idem ſi plures in anno alienetur; etiam, ſi emphyteuta vendens recuperet rem alienatam: quod non habet locum in ſucceſſione,num.3.& 4. Habet locum in feudo,numer.5. Etiam,ſi Dominus dederit licentiam alienandi,nu.6.vbi declaratur, & datur cautela. Sed ſi Dominus approbet emphyteutam, perdit laudemium;ſed hæc opinio eſt dubitabilis,num.8.Habet locum etiam in vltima voluntate,nu.9. Et principaliter in venditione,num.11. Etiam,ſi ſit data licentia alienandi, & res non ſit tradita,num.12.Cont.num.13.Et declara,vt ibi.Procedit etiam in alienatione facta,vigore iuris congrui,num.15. Et in terminis Conſt.Greg. XIII. num.16. Habet locum,ſi data ſit in ſolutum, num. 16. Quamuis pro incerta pecunia, ibidem,& pro alia ſpecie, num. 17. Habet locum in adiudicatione,& ſubhaſtatione,num.18.Et in permutatione, nu 19. & 20.Sed non procedit inter comprehenſos in inueſtitura,num.21. Et in permutatione inter eos,num.22.Et quando emphyteuta vult vendere melioramenta,num 23.Habet locum in impoſitione ſeruitutis, num.24.Vbi declaratur, & in ceſſione,numer.25. Ac etiam in tranſactione,num.26.Declara,num.27.vbi duobus aliis modis ampliatur. Limita primò in alienatione inter comprehenſos, ſiue ſit facta gratis,ſiue pretio,per viam ceſſionis,renouationis, vel confirmationis,num.28.Et etiam,ſi fiat in remotiores,& in iure quærendo quamuis adſit pactum de non alienando, ibid. Limita 2.quando alienatio eſt facta, cum pacto legis commiſſoriæ,vel adiectionis in diem,num.32.Vbi declaratur,& quando eſt facta alienatio ad vitam, vel ad tempus, vide, num. 32. Limita tertiò in retractu,num.34.Vbi intellige.Limita quartò in promiſſione de vendendo,num.35.Vbi declaratur, & nu.36. Poteſt tamen emphyteuta ſe liberare ab iſta promiſſione, nu. 37. & ibi intellige. Limita quintò in contractu inualido, & nullo,num.39.& ibidem declaratur. Poteſt tamen laudemium repeti,ſi eſt ſolutum,ante declarationem, nu.40. Limita ſextò, ſi de communi conſenſu ſit receſſum ab alienatione,re non tradita;& ſi adeſſet clauſula conſtituti:ſecus, ſi eſſet deuentum ad traditionem:quia deberetur duplex laudemium,n.41. Limita ſeptimò, quando alienatio eſſet conditionalis, ſed adimplet à conſtitutione deberetur laudemium,numer.42. Conditionem tamen eſſe adimpletam probare debet Dominus,num.44.Deberetur laudemium,ſi eſſet deuentum ad traditionem;niſi traditio eſſet etiam conditionalis, quòd in dubio præſumitur, niſi res eſſet difficilis recuperationis,num.45. Limita octauò,ſi venditio ſit facta pro nomine pretij declarandi, & idem, ſi ad menſuram,num.46. vbi intellige. Limita nonò in alienatione neceſſaria,& in ſubhaſtatione,num.47.Cont.num.48. Limita 10.quando ſecundus emphyteuta emeret ius ſuum à primo emphyteuta,nu.49.

Laudemium debetur propter nouam inueſtituram, & mutationem perſonæ,ead.qu.8.nu.10.

Laudemium ſoluitur, pro melioramentis venditis, per emphyteutam, de laud.qu.8.nu.23.etiam, ſi ædificium ſit poſitum ſuper area conceſſa in emphyteuſim,ibidem.

Laudemium debetur, quando quæſtio mouetur ex remedio legis, 2.C.de reſcind.vend.ead.quæſt.8.nu.27.& vide de cont.emph. qu.28.nu.6.

Laudemium debetur ex venditione,ead.qu.8.numer.12. & 13.vbi intellige.

Laudemium debetur Domino directo,pro labore, in ponendo nouum emphyteutam in poſſeſſionem,ead.qu.8.nu.14.

Laudemium, an debeatur pro alienatione facta ad vitam, & ad tempus,ead.qu.n.33.

Laudemium ſolui debet ſecundo conductori, quando conditio eſt adimpleta tempore ſuo,ibidem n.43.

Laudemium,ſi eſt ſolutum pro promiſſione de vendendo, non debet aliud ſolui,ead.qu.8.n.38.

Laudemium repeti poteſt, ſi ſit ſolutum ex contractu inualido, dict.qu.8.nu.40.

Laudemium debetur, adimpleta conditione, quando alienatio eſt facta conditionaliter,ibid.n.42.

Laudemium non eſt ſoluendum in caſibus, in quibus de iure non debetur; etiam ſtante pacto, quod quouis modo emphyteuſis alienetur,debeatur,ſed,ſi cautum ſit, vt ſoluatur in caſibus, in quibus ſolui non debet de iure:nihilominus debebitur,ead.qu. nu.50.& 51.

Laudemium,an debeatur primo Domino,vel nouo, ſi res vendatur tempore primi,ead.qu.nu.52.

Laudemium non debetur, ex pignoratione, de laud.qu.9. num.1. Niſi ſit pignorata res pro tanta quantitate,vt non ſit ſpes luitionis,num.2.Sed non haberet locum,quando emphyteuſis eſſet anteceſſorum emphyteuta,num.3. Declara, ſi deuentum ſit ad traditionem,num.4.Vbi ſubdeclara.Declara etiam,quando res eſſet pignorata ad longum tempus; quòd non placet Auctori, num.5.

Laudemium amittit Dominus, ſi intra duos menſes noluerit immittere nouum emphyteutam in poſſeſſionem,& illum inueſtire,de laud.qu.11.nu.4.Poterit tamen Dominus,re integra,moram purgare,vt non amittat laudemium, n.8.

Laudemium Domino debetur, ſi re integra, ante tranſlationem poſſeſſionis,etiam elapſo primo bimeſtre, immittat in poſſeſſionem nouum emphyteutam,eadem,quæſt.11.nu.5.

Laudemium debetur Domino,immiſſo nouo emphyteuta in poſſeſſionem,etiam laudemio non petito,dicta qu.11.n.6.

Laudemium nunquam cenſetur remiſſum, niſi pacto conuentum ſit,ead.qu.nu.7.

Laudemium non debetur pro impoſitione cenſus, ſuper re emphyteutica,de laud.qu.10.

Laudemium non debetur,quando venditur res cenſualis, ibidem, num.3.

Laudemium,ex ceſſione litis,quando per ceſſionem litis emphyteuta à ſe rem abdicauit,debetur; niſi ſit facta inter comprehenſos in inueſtitura: ſecus verò, quando aduerſarius poſſidebat, de laud.qu.12.

Laudemium,an debeatur ex tranſactione, de laud.quæſt.8.numero 27.

Laudemium an ſoluere teneatur fideicommiſſarius,de laud.quæſt. 13.nu.1.

Laudemium non tenetur ſoluere hæres,ead.qu.13.nu.2. Sed quomodo hoc intelligatur,n.5.& 7.

Laudemium,ſi ſoluit hæres,non tenetur fideicommiſſarius,de nouo ſoluere,d.qu.13.nu.4.

Laudemium an teneatur ſoluere legitimatus per reſcriptum Principis,ibidem nu.6.

Laudemium non debetur Domino, quando ipſe rem ſuam allodialem concedit in emphyteuſim,de laud.quæſt.14.num.1. Amplia,ſi emphyteuſis reuerſa ad Dominum ematur,num.5. Declara,quando emphyteuta ſubemphyteuticauit,vel conceſſit ad liuellum,num.6. Declara, niſi conſuetudo eſſet in contrarium, num.7.

Laudemium debetur ſolùm,quando emphyteuta alienat, non autem,quando Dominus,ead.qu.14.n.2.

Laudemium debetur Domino,quia approbat factum emphyteutæ alienantis,ead.qu.14.n.3.

Laudemium debetur Domino,ratione nouæ inueſtituræ,quam facit immittendo nouum emphyteutam in poſſeſſionem rei alienatæ,dicta qu.14.n.4.

Laudemium,non debetur,quando petitur renouatio emphyteuſis, per proximiores, vel per ipſum emphyteutam, de laud. quæſt. 15.numer.1.Sed ſtante conſuetudine in contrarium,debetur, numer.2.

Laudemium debetur Domino, quando emphyteuta locat ad

longum tempus,de laud.quæſt.16.nu.1.Et idem, ſi locat ad vitam ipſius,nu.3.

Laudemium non debetur, quando emphyteuta locat ad longum tempus ſuas commoditates,percipiendi fructus . niſi in fraudem fiat,ead.qu 16.n.2.

Laudemium debetur, quando emphyteuta partem rei emphyteuticæ alienat.de laud.qu.17.

Laudemium debetur, ſi emphyteuta alienat rem emphyteuticam ad 29.annos,vel ad certum tempus,& quoties contingat caſus renouationis,de laud.quæſt.18.numer.1.Sed ſi emphyteuſis eſſet conceſſa in perpetuum, cum pacto de renouando de 29. annis, in 29.annos,non debetur,nu.2.

Laudemium,an teneatur ſoluere legatarius,de laud.quæſt.19.nu.2.3.& 4.

Laudemium debet ſoluere ſolùm legatarius,& non heres,quando emphyteuta iure emphyteutico poſſidet totam ſuam hæreditatem,& in ea inſtituit hæredem, & in eodem teſtamento aliquam rem legat,ead.qu.19.in fin.

Laudemium,ſi non ſoluatur , Dominus non tenetur conſentire alienationi,in caſibus,in quibus tenetur, de alienat. quæſt.11. numer.8. Et niſi etiam ſoluantur laudemia præterita,quæ non fuerunt ſoluta à prioribus emptoribus , de laud. quæſt. 2. in fine.

Laudemium non debetur , ſi conductor ad longum tempus alienat, vel alteri locat ad longum tempus, de laud.quæſt.16.numero 4.

Laudemium non debetur Domino , ſi emphyteuta conſtituat vſumfructum in bonis emphyteuticis,de laud.qu.20.

Laudemium debetur vſufructuario,& non proprietario,de laud. qu.21.numer.1.Sed proprietarius debet mittere in poſſeſſionem nouum emphyteutam,nu.8.

Laudemia ſunt fructus ciuiles,ead.qu.n.3.& infrà.

Laudemia continentur in vſufructu omnium bonorum , ead. quæſt.nu.4.& 5.

Laudemium debet habere Maritus,& non Vxor, quando eſt Dominus,& vſufructuarius Domini directi dotalis,ead.quæſt.21. num.6.Secus,ſi Vxor poſſideret emphyteuſim, vti paraphernalem,& extra dotem,n.7.

Laudemium conſequitur pater,& non filius, quando emphyteuta alienat bona emphyteutica filij,de laud.qu.22.num.1. Fallit in caſibus,in quibus non quæritur patri vſuſfructus,ſed nihilominus ratione commoditatis,Laudemium conſequitur,nu.3. & 5. Filius tamen mittet in poſſeſſionem nouum emphyteutam , & faciet inueſtituram,n.6.

Laudemium debetur ſupremo Domino directo , & non emphyteutæ,qui de licentia ipſius ſubemphyteuticauit,quando ſecundus emphyteuta vult alienare,vel ſubemphyteuticare,de laud. quæſt.23. num.1. Sed quando ſimpliciter ſubemphyteuticauit; tunc penes primum emphyteutam remanet ius exigendi laudemium,& canones,licet contrarium ibi probetur.Sed non eſt recedendum à diſtinctione Valaſc.ſcilicet, Aut ſimpliciter,cum conſenſu Domini,& tunc debetur ei laudemium,& canones; Aut transfulit omne ius ſuum in ſecundum emphyteutam, & tunc laudemium , & canones debentur Domino directo , & ideo recedendum eſt ab opinione, quæ firmatur,de cont.emph. qu.10.nu.9.

Laudemium debetur vtrique Domino,quando dubitatur, quis ſit principalis Dominus,ead.qu.23.nu.7.

Laudemium debetur vtrique Domino , quando emphyteuta ſubconceſſit , & impoſuit ius canonis , et debendum de conſenſu Domini,vltra primum,ſupremo Domino debitum,dict.quæſt. 23.nu.8.

Laudemium debetur vtrique Domino, quando ſecundus emphyteuta conuenit, vt ei debeatur laudemium, dicta quæſt.23. num.9.

Laudemium debetur concedenti,quando conuentum eſt,vt ei præſtentur decem annua,& Titio certa pars fructuum, & idem,ſi certa pars fructuum concedenti debeatur ibidem , numero 10

Laudemium debetur,ex ſublocatione, quando omne ius eſt tranſlatum per emphyteutam de laud.qu.23.n.9.

Laudemium,non eſt ſoluendum,quando Dominus vult emere vtile dominium,de laud.q.24.n.2.

Laudemium non eſt ſoluendum , ſi emphyteuta emat dominium directum,vigore conuentionis,ead.qu.24.n 3.

Laudemium non tenetur ſoluere Dominus conductori,cui locauit emolumenta emphyteutica , ſi poſtea emat vtile dominium, ſi non eſt ſolitus ſoluere vectigal;alioquin ſecus , ibidem, numero 4.

Laudemij partem ſolus debet aliis Condominis , quando vnus ex eis vult emere emphyteuſim, de laud.quæſt.25.n.1. Et quando ſunt plures Domini,pro parte omnibus ſolui debet,ibid.

Laudemium , non exactum, an debeatur Domino, ſi ipſe vendat dominium ſuum directum,an verò debeatur emptori,de laud. qu.26.nu.1.

Laudemia ſunt fructus pendentes, & ſunt fructus ciuiles, ſecundum Auctorem, ibidem,numer.2. & vide quæſt.21. numer.3. eod.tit.

Dominus directus non poteſt variare, ſi petiit laudemium,& velit vti iure prælationis,vel è contra,de laud.qu.27.

Laudemium , non exactum , per beneficiatum,ſtante eius morte, pertinet ad ſucceſſorem, de laud.qu.28.nu.1.Declara, vt hodie pertineat ad Cameram Apoſtolicam,n.6.

Laudemium an debeatur,ſi emphyteuta renunciet emphyteuſi,de laud.qu.29.n.1.

Laudemium an debeatur , ſi emphyteuta renunciet emphyteuſim extraneo,ead.qu.29.n.5.

Laudemium non debetur ſi Dominus vendat ius ſuum, vel cedat vſufructuario,de laud.quæſt.30.numer.2. Declara,niſi emens prius emeret proprietatem, & poſtea vſumfructum,n.4.Quòd intellige,quando incontinenti emitur, non autem ex interuallo,nu.5.

Laudemium debetur,quando emphyteuta vendit vtile dominium, ibidem,nu.3.

Laudemium an debeatur , ſi vſufructuarius vendat ius ſuum, ibidem,nu.6.

Laudemium ſoluere debet Fiſcus,de laudem.q.31.

Laudemium debet ſoluere Eccleſia,ead.qu.n.7.

Laudemium an hæres ſoluere debeat,ead.qu.31.n.5.

Laudemium non tenetur ſoluere emphyteuta , cui fuerunt confiſcata bona emphyteutica , ſi à Principe reſtituatur, de laud. quæſt.32.

Statutum de laudemiis ſoluendis , an includat perſonas Eccleſiaſticas , & emphyteutas Eccleſiæ , de diuerſ. quæſt. emph. quæſt.22.

Laudemium non debetur ex alienatione propriæ rei receptæ in emphyteuſim, niſi ſcienter fuerit recepta,de alien.quæſt.1. numer.308.

Laudemium debet ſoluere Vaſallus , cui eſt data in feudum res emphyteutica. de laud. quæſt.33. Licet quando alienatur feudum,non debeat ſolui laudemium,ibidem,n.3.

Laudemium , an debeatur per expreſſum conſenſum adhibitum alienationi emphyteuſis , facta per alium , aut per tacitum conſenſum, vt puta, per præſentiam , aut taciturnitatem, de laud.qu.34.

Laudemium non debetur , ſi imponatur aliqua ſeruitus per emphyteutam, de laud.quæſt.35.num.1. Cont.nu.3.Vbi declaratur, quando Dominus conſentit in impoſitione ſeruitutis , num.7. Nec debetur, quando irrequiſito Domino imponitur, duratura,donec finiatur emphyteuſis,num.8.Et debetur, ſi imponatur annua penſio, cum conſenſu Domini,num.10. & vide quæſt.8. eod.tit.nu.24.

Laudemium non eſt ſoluendum , pro renouatione conſimum , de renouat.qu.9.

Laudemium debet ſoluere pupillus,emens rem emphyteuticam,de laud.qu.31.in fine.

Laudemium debetur, etiam, ſi contractus celebretur extra Territorium loci,& res ſit,etiam extra Territorium,de laud.q.2.n.12.

INDEX.

Laudemium non debetur ex compromiſſo: ſed, ſi Arbiter adiudicet emphyteuſim aduerſario, debetur, ſi traditio ſubſequatur, de alien. qu. 1. nu. 275.

Laudemium an praeſcribi poſſit, de ſol. can. qu. 9. nu. 11.

Laudemium ſolum debet de pretio, quod ab alio reperitur, non autem de iuſto, & communi pretio, de laud. quaeſt. 1. num. 8. & de alien. qu. 1. num. 337. vſque ad finem, & de laudem. quaeſt. 4. num. 7. Vbi de pretio rei venditae debetur, niſi adſit conſuetudo in contrarium.

Laudemium an debeat ſoluere Monaſterium, quando aliquis ingreditur, cum bonis emphyteuticis, de ſucc. in bon. emphyt. qu. 14. num. 7.

Laudemium an cenſeatur remiſiſſe Dominus, ſi approbauit emphyteutam, vel recepit canonem, de laud. qu. 8. num. 8. & qu. 11. num. 6.

Laudemium non poteſt petere Dominus, quando admittit emphyteutam ad purgationem morae, de laud. qu. 37. num. 1. ſed ſtante conſuetudine, poteſt, n. 2.

Laudemium duplex ſoluendum eſt Domino, quando admittitur emphyteuta ad purgationem morae, & vult vendere rem. ead. qu. 37. num. 4.

Laudemium debetur Domino, quamuis dederit licentiam alienandi, de laudem. qu. 8. n. 6. & 7.

Laudemium debetur ex ceſſione, ead. qu. 8. n. 25.

Laudemium debetur ex permutatione, ibidem nu. 19. Declara, nu. 19. & 20.

Laudemium an debeatur ex venditione actionis, ead. quaeſt. 8. numer. 27.

Laudemium debetur in ſubhaſtatione, & adiudicatione, ead. qu. 8. num. 18. Sed declara, nu. 47. Cont. n. 48.

Laudemium duplex debetur, quando eſt facta alienatio, & poſteà receſſum ab alienatione, ead. qu. n. 41.

Caetera in materia alienationis, vide in dicta quaeſt. 8. per totam.

LEGATARIVS, cui res emphyteutica eſt legata, ab eo, in cuius perſona erat finienda, an poſſit petere renouationem, de renouat. qu. 1. nu. 4.

Legatario, an debeatur aeſtimatio rei emphyteuticae, ſi Dominus nolit conſentire: quia ius alteri per mortem teſtatoris eſt acquiſitum, de alien. qu. 1. n. 236.

Legatarius poteſt contrauenire facto defuncti, de renunciat. qu. 10. num. 31.

LEGATVM alimentorum, de emphyteuſi Eccleſiaſtica antiqua, accedente conſenſu Domini, vel Eccleſiae, valet, quando eſt recepta pro ſe, & haeredibus quibuſcunque de ſucc. in bon. emph. quaeſt. 23. nu. 3. Cont. quod non requiratur conſenſus Domini, num. 4. vbi declaratur.

Legatum factum de oliueto, vinea, vel nuce, intelligitur legatum etiam ſolum, cum via, de cont. emph. qu. 36. nu. 3.

Legatum alimentorum, de emphyteuſi Eccleſiaſtica antiqua, recepta pro ſe, filiis, & nepotibus, non valet, ead. qu. n. 5.

Legari an poſſit res emphyteutica, quando eſt conceſſa, vſque ad mortem, de ſucc. in bon. emph. quaeſt. 13. Et quando eſt duratura vſque ad mortem patris, an poſſit legari vni ex filiis, ibidem, & de cont. emph. qu. 23. nu. 12.

Legatum factum de domo, quam teſtator poſſidet, partim iure proprio, & partim iure emphyteutico, cenſetur legaſſe partem, quam poſſidebat iure proprio, ead. qu. 13. n. 3.

Legatum factum de fundo emphyteutico cenſetur legatum ſolum ius, quod habet, morte ſua periturum: adeo quòd neque aeſtimatio debeatur, ead. qu. 13. num. 5. Amplia, ſiue teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit ius ſuum eſſe periturum, ſed hoc controuertitur, num. 6. Amplia, etiam, ſi legatum fiat coniunctae perſonae, num. 7. Limita, niſi contrarium appareret de mente teſtatoris, num. 8. Limita ſecundò, niſi legatum redderetur penitus inutile, n. 9.

Legatum factum de fundo emphyteutico, & teſtator non ſoluit canonem, an valeat, de ſucc. in bon. emph. qu. 13. nu. 5.

Si teſtator legat emphyteuſim, in qua, non habebat, niſi dominium vtile, & poſteà per eum acquiratur directum, an illud cedat legatario, de ſucc. in bon. emph. quaeſt. 22.

Legatum alimentorum, de bonis priuatorum emphyteuticis, valet, cum ſit emphyteuſis haereditaria, ead. tit. qu. 23. nu. 1.

Legatum alimentorum ex emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſi eſt noua, valet, ſecundùm vnam opinionem, etiam ſi ſit mixta, & ſecundùm aliam, non valet, ead. qu. n. 2. remiſſiuè.

LEGES, ad ea, quae frequentius accidunt, adaptantur, de ſol. can. qu. 1. num. 150.

LEX ſi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ead. quaeſt. num. 129.

Lex ſi non dicit, nec nos dicere debemus, de renouat. quaeſt. 13. numero 1.

Lex, cum à matre, Cod. de rei vend. declaratur, de renouat. quaeſt. 10.

Lex in fundo, Cod. de rei vend. declaratur, de melior. quaeſt. 7. nu. 8. & 9.

LAESVS in iniuſto canone, vel penſione poteſt petere reductionem ad aequitatem, de contr. emph. qu. 28. num. 5. vbi habetur, quae ſint probanda.

LEGITIMATIO facta ab habente poteſtatem, ad bona emphyteutica, an teneat in praeiudicium foeminarum vocatarum, ſucceſſiuè, poſt maſculos, de ſucc. in bon. emphyt. qu. 5. num. 45. & an requiratur citatio filiorum legitimorum, & naturalium in legitimatione, n. 46.

LEGITIMATVS per ſubſequens matrimonium, ſuccedit in bonis emphyteuticis, de ſucceſſ. in bon. emphyt. qu. 5. num. 1. Amplia in emphyteuſi Eccleſiaſtica, nu. 3. Amplia ſecundò, etiam, ſi matrimonium eſſet contractum in mortis articulo, nu. 4. Declara niſi matrimonium eſſet contractum in mortis articulo in fraudem comprehenſorum, num. 5. Prima coniectura fraudis eſt, eo ipſo, quod matrimonium eſt contractum in mortis articulo, ſecundum vnam opinionem, num. 6. Cont. num. 7. Secunda coniectura, quando dixiſſet, quod volebat contrahere matrimonium, vt liberi excluderent comprehenſos, nu. 8. Tertia, quando dixiſſet, nolo contrahere matrimonium, & poſtea in mortis articulo contraxit, num. 9. Quae coniectura non eſt tuta, vt ibi. Quarta, quando contraxit cum foemina, quae erat tunc publica meretrix, quae opinio ſimiliter non eſt tuta, numer. 10. Limita, quando inueſtitura eſſet facta pro deſcendentibus legitimis, num. 11. contrarium, num. 12. Limita ſecundò, quando matrimonium non eſſet contractum in facie Eccleſiae, num. 13. Et quomodo intelligatur contractum in facie Eccleſiae, ibidem. Limita tertiò, quando matrimonium eſſet contractum cum Muliere, quae habebat Maritum tempore, quo filius adulterinus fuit natus, num. 14. Quid, ſi tempore partus poterat eſſe matrimonium inter coniuges, & ſecundum vnam opinionem filius legitimatur, num. 15. Cont. num. 16. Declara, nu. 17. Limita quartò, in filiis furioſi, num. 18. Limita quintò, in Clerico in minoribus conſtituto, qui haberet beneficium, tempore, quo filium ſuſcepit, ſecus in Clerico non beneficiato, neque in ſacris conſtituto, num. 19. Cont. num. 20. Amplia hanc ſecundam opinionem habere locum, etiam in nato ex Monacho, & Moniali, intra annum probationis, num. 21. Limita ſextò quando in inueſtitura diceretur, concedo tibi in emphyteuſim, & filiis tuis, ex te legitimè deſcendentibus, vel legitimè natis, num. 22. Cont. num. 23. Etiam, ſi eſſet natus ex ancilla vili, & deplorata vita. Limita ſeptimò, quando diceretur tibi, & filiis tuis ex matrimonio natis, num. 24. Declara, num. 25. cont. num. 26. Limita octauò in filiis vulgo conceptis, num. 27. Limita nonò, quod filius baſtardi legitimatus, licèt ipſe ſit natus ex legitimo matrimonio: tamen eſt inhabilis ad ſuccedendum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, n. 28. Limita decimò generaliter, quando matrimonium eſſet inualidum, propter impedimentum, impediens, & dirimens, nu. 29. Quod declara, quando alter coniugum ignoraret impedimentum, num. 30. Limita vndecimò, quando Pontifex in diſpenſatione, non legitimaret prolem, iam ſuſceptam, num. 31. Limita duodecimò, quando filius, non eſſet natus ex concubina, num. 32. Cont. num. 33. Limita tertiodecimò, in nepote, ex filio naturali defuncto, ante matrimonium, num. 34. cont. num. 35. Limita

decimoquartò, quando tempore conceptionis, non poterat eſſe matrimonium inter Patrem, & Matrem, num. 36. Limita decimoquintò, quando dictum eſſet, pro filiis legitimis, & naturalibus, ex legitimo matrimonio natis, veris & non fictis, num. 37. Limita decimoſextò, quando expreſſè dictum eſſet, quod legitimati non ſuccederent, nu. 38. Limita decimoſeptimò, quando extarent filij legitimi, & naturales, num. 39. Sed contrarium approbatur, ibidem. Et in dubio iudicandum eſt ad fauorem legitimatorum, num. 40. Cont. alij tenent. num. 41. Sed an inſtrumenta dotalia requirantur, vt legitimentur filij per ſubſequens matrimonium, num. 42.

Legitimatus per reſcriptum Principis non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ead. quaeſt. 5. num. 43. Declara duobus modis. Limita, niſi ſpecialiter ſit legitimatus expreſſè ab habente poteſtatem ad bona emphyteutica Eccleſiae, num. 44. & ibi limita aliis modis, & de diuerſ. quaeſt. emphyt. qu. 24. vbi Bulla Pij Quarti declaratur.

Legitimati, etiam ſi ſint inceſtuoſi, & ſacrilegi, ſuccedunt in bonis emphyteuticis Eccleſiae, quamuis ſint nati ex Sacerdote, & Moniali profeſſa, modo ſint legitimati à Papa, ead. quaeſt. numero 47.

Legitimati à Comite Palatino, habente poteſtatem à Papa, veniunt in emphyteuſi Eccleſiaſtica, etiam nati ex Sacerdote, & Moniali profeſſa: quamvis in legitimatione dictum eſſet, vt poſſint ſuccedere in omnibus bonis, iuxta continentiam priuilegiorum, ead. qu. n. 49.

Legitimatus per reſcriptum Principis, non admittitur ad emphyteuſim, ſine conſenſu Domini directi, ad quem deuolui deberet ob mortem vltimi poſſeſſoris, in inueſtitura comprehenſi, ead. quaeſt. 5. num. 50. Declara niſi Pontifex legitimaret; quia eo ipſo quod legitimat, ad emphyteuſim Eccleſiaſticam, praeiudicat, aliis Praelatis, num. 51. Declara ſecundò, quando conſtaret Pontificem habuiſſe notitiam bonorum emphyteuticorum, & clarè conſtaret voluiſſe legitimare, etiam, ad bona Eccleſiae, num. 52. Declara etiam, quod licèt legitimatus, non poſſit ſuccedere: poteſt tamen acquirere, volente Eccleſia, num. 53. Et ideò in Ciuitate Ferrariae admittitur, ſine conſenſu Domini ex Conſt. Bonifac. & Pauli, vt infrà.

Legitimati per reſcriptum Principis, in emphyteuſi priuata, ſuccedunt, ead. qu. 5. num. 53.

Legitimati per ſubſequens matrimonium, admittuntur, ad Epiſcopatum, ead. qu. num. 2. non autem ad dignitatem Cardinalatus, ibidem.

Legitimati per reſcriptum Principis, an ſint verè filij, an ſint Agnati, an excludant ſubſtitutum, & conſequantur legitimam, & excludant foeminas, propter maſculos, ſtante ſtatuto, de diuerſ. quaeſt. emph. qu. 24.

Legitimatus, in Ciuitate Ferrariae, & eius Territorio, ex Conſt. Bonifacij, & Pauli eſt capax emphyteuſis Eccleſiaſticae, de alienat. qu. 1. in fine. & de diuerſ. quaeſt. qu. 24. in fine.

Legitimati per ſubſequens matrimonium, exaequati ſunt in omnibus legitimis natis, ead. qu. 5. n. 3. de ſucc. in bon. emph.

Legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedunt parentibus, cum filiis legitimis, & naturalibus, ibid. nu. 39.

Legitimatus per reſcriptum Principis, an poſſit petere renouationem, ſtantibus tranſuerſalibus: de diuerſ. qu. emph. qu. 24.

Legitimare, an poſſit Imperator in terris Eccleſiae, de ſucc. in bon. Emph. qu. 5. nu. 44.

Legitimatus, vide in verb. Statutum.

LEGITIMAM conſequitur filius in emphyteuſi hereditaria, & mixta, de ſucc. in bon. emph. quaeſt. 16. nu. 1. & 2. Siue ſit acquiſita à patre, ſiue ab aliis aſcendentibus, ibid.

Legitimam conſequitur filius in emphyteuſi noua, accepta, ex pacto, & prouidentia, ead. quaeſt. 16. num. 3. Et multo magis, quando eſt recepta titulo oneroſo, nu. 4.

In legitimam computatur emphyteuſis, accepta à patre, pro filio, ex pecunia ipſius patris, ibidem. nu. 6.

In legitimam, non computatur emphyteuſis antiqua, ead. qu. n. 7. & vide in verb. Emphyteuſis.

LIBER Monaſterij probat dominium, de cont. emphyt. quaeſt. 26. num. 14. non probat in praeiudicium tertij, niſi eſſet publicus, etiam ſi triginta annos excederet. ſed facit ſolum praeſumptionem, num. 16. Sed cum aliis adminiculis, probat, num. 17. Relinquitur Iudicis arbitrio, ſecundum op. Menoch. n. 18.

Libri antiqui, non faciunt plenam fidem, niſi ab antiquis noſtris fuerit illis data fides, & ſic libris Hiſtorialibus, & Cronicis, niſi in iis, qua non ſunt praeiudicialia, vt in materia confinium, inter Eccleſias, ead. qu. nu. 27.

Libris antiquis cenſualibus Eccleſiae, repertis in eius Archiuio, fides danda eſt, ead. qu. nu. 28.

Libris priuatis, non repertis ſub cuſtodia, in probationibus, quae non ſunt ſuper confinibus, ſemiplena fides adhibetur in antiquis, quando ſunt virorum legalium, ſi eis iuramentum praeſtari poterit, ead. quaeſt. 26. num. 29. Sed diſtingue, n. 30. Probant contra tertium, cum adminiculis, & quae ſint adminicula, numer. 31.

Liber defuncti, an probet, ead. qu. n. 31.

Libris, qui reperiuntur in domo Epiſcopatus, vel Rectoris Eccleſiae, hominis legalis, & honeſti, datur fides, de cont. emph. qu. 26. n. 34. Et idem dicendum eſt de libris, qui continent nomina Cenſitarium Eccleſiae, & emphyteuticarum, & ſolutiones laudemiorum, & penſionum, contra ſoluentes: modò ſint libri authentici, de Archiuio Eccleſiae, & contra ſubditos Eccleſiae; ſecus contra alios, nu. 34.

Liber Monaſterij continens, quod talis locus eſt redditiuus, ſiue penſionarius Eccleſiae, ſeu Monaſterij, in tot libris, vel corbibus frumenti, non probat, nec poſſeſſio probatur, nec dominium, & idem, ſi in libro Monaſterij reperiuntur deſcriptae ſolutiones canonum, ſeu laudemiorum; niſi is, cuius eſt terra, ſe ſubſcribat in libro, ead. qu. 26. num. 35. Vbi quando liber eſt antiquus, in quo diuerſi Officiales bonae famae ſcripſerunt, facit magnam praeſumptionem, ita vt transferat onus probandi cont. in aduerſarium.

Libri canonum conficiuntur, gratia Domini, & emphyteutae, de ſol. can. qu. 4. nu. 7.

Liber extractus, ex Archiuio Capituli, probat contra Capitulum, de cont. emph. qu. 26. num. 35.

LIBERORVM appellatione, veniunt nepotes, & pronepotes, ex eis deſcendentes, de ſucc. in bon. emph. qu. 3. nu. 4.

LIBELLVS, ſiue liuellus, quid ſit, vel contractus libellarius, ſiue liuellarius, & vnde dicatur, & quomodo ſcribi, & pronuntiari debeat, Praelud. qu. 7.

Libellus, quomodo formari debet, quando agitur, contra emphyteutam, ob finitam emphyteuſim, de var. caduc. quaeſt. 10. num. 6. Et quando alienauit ſine conſenſu Domini, ibid.

Libellus, quomodo formari debet, quando agitur ad caducitatem, ob canonem non ſolutum, ead. qu. n. 24.

Libellus, quando agitur propter deteriorationem, vel ob pacta non ſeruata, vel ob aliud delictum, de var. caduc. qu. 2. in fin.

Libellus, quomodo formari debeat, ob non petitam renouationem, de renouat. qu. 1. nu. 66.

LICENTIA alienandi emphyteuſim, an expiret morte Praelati, & antequam emphyteuta vendat, de alienat, qu. 1. Ampl. 12. Et quid de licentia diſponendi in vltima voluntate, ibidem.

Licentia tempus attenditur, reſpectu anterioritatis hypothecae, & non tempus inſtrumenti crediti, de cont. emphyt. quaeſt. 38. numer. 15.

Licentia alienandi intra certum tempus, an ſuffragetur, ſi poſt illud tempus alienetur, de alien. qu. 1. n. 55.

Licentia vendendi, data Titio ſi res vendatur Sempronio, an ſit valida, d. qu. 1. n. 56.

Licentia data vendendi, petita priùs licentia ab eodem Domino, an emphyteuta incidat in poenam, ſi irrequiſito Domino alienauit, ead. quaeſt. 1. nu. 57.

Licentia alienandi Titio, non ſuffragatur eius heredi, ibid. numero 59.

Licentia, ſi eſt data vendendi, an extendatur ad permutationem, ead. qu. 1. nu. 60. & 61.

Licentia Domini, alienandi; præſumitur, ſi tranſactum, ſit longum tempus, ab alienatione, data ſcientia, & longum tempus erit decennium.ibid.n.191.

Licentiam, an poſsit emptor poſt mortem venditoris à Domino impetrare, ad validitatem contractus. ead. quæſt.1. num.321. remiſsiuè.

Licentia data à Domino emphyteutæ, alienandi, cuicunque voluerit, an intelligatur, ſecundum naturam contractus, quod prius requiratur conſenſus Domini. ead. quæſt.1. num.152. & ſequ.

Licentia data alienandi, quando eſt perſonalis, non extenditur ad ſucceſſores, ibid.n.156.& ſeq.

Licentia alienandi, data à Domino emphyteutæ, an aliquo tempore expiret.de alienat.q.2.n.1.

Licentia diſponendi de bonis feudalibus, non expirat morte concedentis. ead. qu.2.nu.2.

Licentia teſtandi,non expirat morte concedentis.ibid.n.3.

Licentia faciendi maioratum, non expirat morte concedentis, ead. qu.nu.4.

Licentia ſuſcipiendi ſacros ordines, non expirat morte Epiſcopi. dicta qu.nu.5.

Licentia vendendi, an expiret morte Prælati.ibid.n.7.

Licentia alienandi, probari poteſt, ex libro licentiarum Domini, per teſtes, vel per aliud genus, legitimæ probationis, de alienat. qu.3.nu.2.& 7.

Licentia præſumitur obtenta, ante alienationem, niſi Dominus contrarium probet.ead. qu.3.nu.3.

Licentia Domini, non probatur, ex dicto eius, contra tertium. dicta q.3.nu. 4.& 5. vbi declaratur.

Licentia hypothecandi, an probetur, ex ſolo Chirographo Domini, in præiudicium tertij, ibid.nu.6.

Licentia, præſumitur conceſſa, ſub die datæ, niſi contrarium probetur, ead.qu.nu 7.

Licentia, ex ſolo dicto Prælati, non probatur, in præiudicium Eccleſiæ, quando ſolus non adminiſtrabat.d.q.n.9.

Licentia ingrediendi poſſeſsionem propria auctoritate, non poteſt exerceri contra reſiſtentem.de var.cad.qu.10.n.29.

Licentia Domini, ſufficit, quod interueniat, poſt contractum, de alien.q.2.n.10.

Licentia alienandi, data à Domino in inueſtitura, an noceat comprehenſis.de alienat.qu.8 9.& 10.

Licentia capiendi poſſeſsionem propria auctoritate. vid. in ver. Pactum.

LIMITATA cauſa, limitatum producit effectum, de ſucc. in bon.emph.qu.2.n.16.

LINEA vna durante, ad quam emphyteuſis peruenit, non admittitur altera.de ſucc. in bon.emph.q.2.n.11. Declara, nu.20. & de eenunc.q.2.nu.16. Quòd intelligi debeat de linea comprehenſa in inueſtitura.

Linea finita primi emphyteutæ, an res reuertatur ad Dominum, an verò expectari debet, vt finiatur linea ſecundi, de cont. emphyt.q.10.n.11.

Lineæ appellatione, veniunt etiam fœminæ. de ſucc, in bon. emph. quæſt.9.nu.27.

Linea illius, cui per diuiſionem emphyteuſis obuenit, durante, alia linea, non admittitur. vide in ver. Emphyteuſis, & ſupra.

Linea ementis attenditur, non autem linea vendentis. de laud.qu. 23.nu 8.

Lineam eſſe finitam probari debet per Dominum agentem pro recuperatione.de diuerſ.cad.q.7.nu.6.

LOCATIO, & emphyteuſis, habent inter ſe familiaritatem, & in quibus conueniant, & differant.de Prælud.q.5.

Locationis definitio. Prælud. qu.1.n.20.

Locatio fieri poteſt, etiam in bonis mobilibus; ſecus in emphyteuſi. Prælud.q.5.n.14.

Locatio tranſit ad hæredes extraneos. Prælud.q.15.n.18. vbi declaratur.

Locatio ad longum tempus, ſiue ſit Eccleſia, ſiue priuati, tranſit ad hæredes extraneos. de cont. emph. quæſt.1.ſub num.14. & de ſucc. in bon. emph. quæſt.15. num. 2.

Locationis, & non emphyteuſis contractus, quomodo cognoſcatur ead.qu.15.nu.19.& de melior.q.9.n.77.& de alien.qu.1.nu.77. Et ponuntur coniecturæ, ex ſententia Rotæ Rom. & in dubio quid iudicandum ſit, ibid. in fine.

Locatio rerum Eccleſiæ, non valet. vltra triennium, etiamſi, ſi ſit facta de nouennio in nouennium, & de quinquennio, ac etiam, ſi dominium non transferatur.de cont.emphyt.q.8.n.4.7.18.20. & 21.Et an commoditas fructuum locari poſsit. de alien. qu.4. nu.309.& 311.

Locatio præſumitur renouata, pro anno ſequenti, ſi locator ſciens permittat colonum manere in prædio ruſtico, & in vrbano pro illo tempore, quo inquilinus habitauerit.de renouat.q.5.n.1.

Locationis, an teneatur ſtare Dominus, cui facta eſt renunciatio. de renunc.qu.11.

Locatio ad longum tempus, in quibus differat ab emphyteuſi, & in quibus conueniat, & quæ ſit locatio ad longum tempus. Prælud.qu.5.& de alienat.q.1.nu.75. & 82.

Locatio ad vitam alicuius, dicitur ad longum tempus.de laud.q.16. nu.3. & an poſsit fieri ab Eccleſia, ſine ſolemnitatibus. de cont. emphyt.quæſt.8. Et de locatione de nouennio in nouennium, & quandiu placuerit.vide de alien.q.1.n.82.

Locatio, ſi fiat duobus quis præferatur.de alienat.q.6.

Locatio fieri non poteſt de Eccleſia vel re ſacra, etiam, cum conſenſu Epiſcopi.de diuerſ.quæſt.emph.q.27.

LVCRVM dotis, an habeat locum in bonis emphyteuticis. vide in verbo, Maritus.

M

MAIOR, an vtatur priuilegio minoris, quando poſsidet rem in communi, & pro indiuiſo cum minore.de ſolut. can. q.1.n.221.& ſeq.

MALA fides, præſumitur, ex ſcientia rei alienæ, de ſolut.can.q.1. nu.237.

Mala fides emphyteutæ nocet ſucceſſori vniuerſali.ead.q.n.251.

Mala fides, inducitur, contra eum, qui contrahit, cum minore, & alias. ſine ſolemnitatibus. de alienat. quæſt.1. nu.176. Et tenetur ad reſtitutionem, vna cùm fructibus. de contract. emph. quæſt.22.

MANDATVM de immittendo competit hæredi, in bonis emphyteuticis, quod competebat defuncto per inſtantiam captam. de diuerſ.quæſt.emph.q.6.n.8.

Mandatum, an præſumatur, ſtante, quod in Breui obtento enunciatur fuiſſe ſupplicatum, pro parte alicuius. de cont. emphyt. qu.21.nu.8.

Mandatum ſpeciale requiritur ad declarandam caducitatem. de var.caduc.q.12.nu.23. Non ſufficit mandatum generale, etiam cum libera. ib d. Non requiritur, quod mandatum ſit ſingulare, contra talem, pro tali re: ſufficit ratificatio Domini, vel, vt conſtet de mandato. ibid.

Mandatum ſpeciale requiritur ad petendam reſtitutionem in integrum.de ſol.can.qu.1.n.195.

Mandatum ſpeciale requiritur ad ſoluendum, vt quis poſsit inuito Domino ſoluere canonem pro emphyteuta, de ſol.can.q.1.n.322. & q.2.n.9.& de var.caduc.14.n.25.

In Mandato generali de vendendo, non includitur facultas alienandi bona emphyteutica, per quam conſtituens incurreret in pœnam.de alienat.q.2.nu.172.Extenditur, etiam, ſi mandatum eſſet cum libera, &c. ac etiam, ſi conſtituens non haberet alia bona, quàm emphyteutica.ibid.

Mandatum ad petendum canones, non ſe extendit ad caducitatem. de var.cad.q.12.nu.23.& vide de var.cadu.q.14.num.25. vbi an ſufficiat ad exigendum.

Mandatum ad inueſtiendum, intelligitur, vt inueſtitura fiat, ſicut conſueuit.de contract.emphyt.qu.9.n.14.

Mandatum habens ad inueſtiendum, cenſetur habere, ad declarandum Dominum velle præferre volentibus emere.de alienat. q.1.nu.5.

In mandatis, qui vult conſequens, vult omne neceſſarium antecedens. ead. q. 1. & n. 5.

MANVTENTIO, an detur Domino directo, quando emphyteuſis eſt finita, vel ob aliam deuolutionem. de diuerſ. quæſt. quæſt. 7.

Manutentio competit proprietario, finito vſufructu. ead. q. 7.

MARCVS Antonius Bezzonus Epiſcopus Fulginaten. laudatur. de ſolut. can. quæſt. 1. Ampl. 14. in fine.

MARITVS, non lucratur partem dotis, ex forma ſtatuti, de bonis emphyteuticis. de ſucc. in bon. emph. q. 24. n. 1. Habet locum in bonis feudalibus n. 2. Cont. n. 3. Diſtingue, nu. 4. Declara, n. 7. Declara etiam, n. 8.

Maritus repetit melioramenta facta in bonis dotalibus; ſed non datur ei retentio. de melior. q. 7. n. 4. & 5. Et quam actionem habeat. eod. tit. de melioram. q. 4. n. 3. & 4.

Maritus, & Vxor, ſi recipiant emphyteuſim, pro ipſis, & eorum filiis, an intelligatur, pro filiis alterius matrimonij. de cont. emph. qu. 42.

Maritus, ſi acceperit emphyteuſim, pro ſe, & Vxore, & Vxor ſciens non contradicat, dicitur ratificare, & Maritus non poterit ei renunciare. ead. qu. nu. 4.

MASCVLVS, & fœmina, ſimul ſuccedunt in emphyteuſi, accepta pro maſculis, & fœminis. de ſucc. in bon. emph. qu. 10. nu. 1. Fallit ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum. nu. 3. Fallit etiam, quando emphyteuſis eſſet accepta, pro conſeruanda agnatione. n. 4.

Maſculus, & fœmina, an ſuccedant in emphyteuſi, accepta pro ſe, & filiis maſculis, vel pro ſe, & deſcendentibus, viriliis ſexus, vel per virilem ſexum. eod. tit. q. 11. n. 1. & 2.

Maſculi deſcendentes, ex fœminis, ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & maſculis quibuſcunque, de ſucc. in bon. emph. qu. 25. n. 1.

Maſculi extranei, deſcendentes, ex fœminis, non ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & deſcendentibus maſculis. ead. qu. n. 2.

Maſculi, & fœminæ, ſuccedunt in emphyteuſi, conceſſa pro linea, & idem in fideicommiſſo, ead. q. n. 3. Contrarium. n. 4.

Maſculi exiſtentes in ſecundo gradu, præferuntur fœminis exiſtentibus in primo (exemplum) vt, ſi dictum ſit, præferendo ſemper maſculos. vndè maſculi deſcendentes, per ſexum fœmininum debent fœminis præferri, vt ſi dictum ſit, vſque in tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, & quòd maſculi debeant præcedere fœminas, defunctis maſculis, ex linea maſculina maſculus deſcendens ex fœmina præfertur filiabus, ex nepote vnius. de ſucc. in bon. emphyt. q. 10. n. 5.

Maſculi, non præferuntur fœminis, quando duobus eſt conceſſa emphyteuſis, cum prælatione maſculorum, & vnus, ex duobus inueſtitis deceſſerit, ſuperſtite filia, ac fratre vel eius filio maſculo: nam filia admittitur, excluſis collateralibus maſculis. de ſucc. in bon. emph. q. 11. n. 2.

MATRIS affectus eſt, vt pariter omnibus filiis ſit proſpectum. de diuerſ. quæſt. emph. quæſt. 42. n. 2.

MATERIAE tractandæ, ponendæ ſunt ſuis locis, & non confundendæ. de diuerſ. q. q. 1. n. 1.

MATRIMONII poſſeſſorium, definiri debet coram Iudice Eccleſiaſtico. de diuerſ. quæſt. emph. q. 22. in decƚoram Merl. nu. 16.

MELIORAMENTA, quomodo æſtimari debent. de cont. emphyt. qu. 22. nu. 5. remiſſiuè. Sed videnda eſt qu. 2. de melior. nu. 19.

Melioramenta, compenſari debent cum fructibus, quando alienatio, ſeu inueſtitura eſt nulla. ead. q. n. 4.

Melioramenta facta ab emphyteuta, an per culpam in non ſoluendo canonem, vel per aliam culpam, amittat. de melioram. q. 1. & in ver. Emphyteuta.

Melioramenta facta, poſt incurſam caducitatem, & lite pendente, cui debeantur. ead. qu. 1. n. 12.

Melioramenta, an tranſeant in Fiſcum. de ſucc. in bon. emph. qu. 4. in fine.

Melioramenta, non amittit emphyteuta, propter generationem finitam, neque per tempus finitum, de melior. q. 2. n. 1. Amplia, vt debeantur etiam filiis, & deſcendentibus maſculis, & fœminis, nu. 2. Et debentur, ſiue ſint facta à primo, ſiue ab vltimo emphyteuta, n. 3. Amplia ſecundò, etiam, ſi ſint facta à lucro, ſiue a bonæ fidei poſſeſſore, nu. 4. Amplia tertiò, vt poſſint liberè alienari; ſed declara. nu. 5. Amplia quartò, etiam ſi adſit pactum, quòd emphyteuta debeat meliorare. nu. 6. Amplia quintò, vt habeat locum in omnibus ſumptibus, neceſſario factis, num. 7. vbi declaratur. Amplia ſexto, etiam, ſi Dominus inhibeat, nè meliorationes faciat, num. 8. Declara primò, niſi emphyteuta, conſultò exceſſiuas meliorationes faciat, & Dominus ſit pauper; & ideò non facturum, ſciebat, nu. 9. Declara ſecundò, non procedere in melioramentis modicis, nu. 10. Quæ autem dicantur meliorationes, & expenſæ modicæ. ibid. & nu. 12. Declara tertio, intelligendam eſſe com. op. præd. in melioramentis, quæ fiunt in ædificando. ſecus, ſi fiant in plantando. nu. 11. Sed dic, vt nu. 12. Declara quartò, vt ſit in electione Domini, vel ſoluere æſtimationem melioramentorum, vel tolli permittere, etiam durante emphyteuſi. num. 15. Amplia hanc declarationem, etiam, ſi adeſſet pactum, quòd emphyteuta poſſit illa tollere, nu. 16. Subdeclara, non habere Dominum hanc electionem in ædificiis factis in Ciuitate; quia cogitur ſoluere æſtimationem, nu. 17. Subdeclara etiam in arboribus plantandis, num. 18. Limita primò, niſi adſit pactum, quòd meliorationes reuertantur ad Dominum, nu. 21. Declara num. 22. Limita ſecundò, quando emphyteuta promiſit tot arbores & vites plantare, quia intelligitur ſuis ſumptibus, num. 24. Limita tertio in melioramentis naturalibus, num. 25. Limita quartò, in melioramentis ciuilibus, num. 26. Limita quintò, in melioramentis, quæ non reſpiciunt rei vtilitatem perpetuam, ſed ſolum ſint facta pro tempore, quo emphyteuta poſſidet, num. 27. Limita ſextò, quando aſcenderent ad maximam ſummam, & Dominus non poſſit commodè ſoluere, nu. 28. Declara, nu. 29. Declara ſecundò, nu. 30. Limita ſeptimò, quando res meliorata peremp̃ta eſſet, num. 31. Secus ſi ſolum melioramenta. ibid. Limita octauò in melioramentis voluptariis, nu. 32. Declara, nu. 33. Declara ſecundò, nu. 34. Declar. 3. nu. 35. Declara quartò, nu. 36. Limita nonò in melioramentis, quæ ſeparari poſſunt, nu. 37. Limita 10. in arboribus, quæ naturaliter naſcuntur, num. 38. Limita vndecimò, in arboribus, in quibus modica ſit expenſa, & Declara, num. 39. Limita duodecimò, in melioramentis exceſſiuis, & Declara, num. 40. Limita decimotertiò in melioramentis factis, pro plantandis arboribus, quæ limitatio non eſt vera, num. 43.

Melioramenta facta ad perpetuam vtilitatem, quæ ſint. ead. q. 2. num. 27. Quæ poſſit repetere emphyteuta, & quæſt. 3. eod. tit. num. 35.

Melioramenta facta, in ſiccandis paludibus, & ibi in plantandis arboribus, & vitibus, & ædificiis, an ſint reficienda, ead. q. 2. & n. 27.

Melioramentorum ſolutio, fieri debet vnico contextu. de melior. qu. 2. n. 42.

Cautela pro Domino, quando videt fieri melioramenta exceſſiua. ead. qu. nu. 41.

Emphyteuta, non compenſat fructus, cum melioramentis. ead. q. 2. num. 20.

Pro melioramentis factis in vna re, non poſſunt retineri alia bona. de melior. q. 3. num. 7. Declara primò, quando agitur iudicio particulari. ſecus, ſi vniuerſali. nu. 8. Declara ſecundò, quando res ſunt prorſus ſeparatæ, nu. 9. Declara tertiò, quando impenſa in vna re excedit valorem vtriuſque rei, quia tunc retentio conceditur in omnibus, num. 10. Declara quartò, quando ſententia comprehendit res, in quibus nulla ſunt facta melioramenta, numer. 11. Amplia diſtinctionem poſitam in ead. qu. 3. num. 6. ſcilicet, Aut melioramenta ſunt penitus illiquida, & tunc, non impeditur executio. Aut non ſunt penitùs illiquida, & ſuperſedetur in executione, etiam oblata cautione, de reſi-

de reficiendis melioramentis,& procedit, ſiue ſumus in melioramentis,ſiue in refectione expenſarum,n.12. Amplia ſecundò, ſiue ſententia ſit pura,ſiue condiſionalis,nu.13. Amplia 3.quod melioramenta liquidari poſſunt per euidentiam facti, in eadem inſtantia,quando non conſtat per ſententiam,nu.14. Amplia 4.quod retentio competit,etiam hæredibus extraneis,nu. 15. Amplia 5. in caſibus, in quibus poteſt tranſire res in ſingularem ſucceſſorem,num. 16. Amplia 6.etiam, ſi peteretur executio, vigore Cameralis inſtrumenti, vel guarantigiati,nu.17. Amplia 7. vt exceptio melioramentorum, poſſit opponi, etiam contra tres conformes , & illarum executio poſſit retardari, num.18. Amplia 8. vt hæc exceptio impediat,etiam attentata, num. 19. Amplia 9. vt habeat tacitam hypothecam, & præferatur aliis creditoribus, num. 20. Amplia 10. in melioramentis factis,ab annis.numer.21. Amplia 11. etiam, ſi per Dominum directum ſit facta proteſtatio, ne res melioraretur, num. 22.Practica in hac materia, num. 23. Limita primò, non habere locum in modicis expenſis,num.24 Limita 2.in maximis, & exceſſiuis melioramentis, num.25. Limita 3.niſi aliter inter contrahentes conuentum ſit, numer. 26. Limita 4. quoad diſpoſitionem , quæ pertinet ad culturam, & quoad alias expenſas, cauſa fructuum quærendorum, & non procedit in conductore,ad breue tempus, numer.27. Limita 5.in expenſis factis in plantatione ſalicum,& populorum, numer.28.Cont. numer. 29. Limita 6.quando pars fundi ſolùm eſt meliorata: quia in illa ſolùm datur retentio,num.30.Limita 7.in melioramentis factis ex conuentione, num. 31. Limita 8. quando intra terminum præfixum , melioramenta non fiunt liquidata, nu.32.Limita 9.in Regno Neapolis,num.33. Limita 10.quando Dominus directus eſt pauper , num. 34. Limita 11.melioramentis,& expenſis,quæ vtilitatem perpetuam non reſpiciunt, num.35.

Melioramentorum exceptio, & retentio poteſt opponi , quamuis eſſet facta pendente appellatione , & immiſſio pronuntiaretur attenta,ead.qu.3.num.37.Et poſſit opponi etiam in executione ſententiæ,ead.qu.2.num. 2.& 17.& eod.num.37. & poſt ſententiam,ead.qu.num.6.ver.& licèt.

Melioramenta , an poſſit emphyteuta repetere à Domino poſt reſtitutionem factam,de melior.qu.4.n.1.

Melioramenta,poteſt repetere maritus, poſt reſtitutionem factam, ead.qu.4.n.3.

Melioramenta,hæres grauatus, poteſt repetere à fideicommiſſario, poſt reſtitutionem factam,ead.qu.n.4.

Melioramenta,poteſt repetere venditor,& conſanguineus,ex cauſa retractus,poſt reſtitutionem factam,ead.qu.n.2.

Melioramentorum exceptio,ſi quis non oppoſuit in lite,& cauſa euictionis,non poteſt repetere,ead.qu.n.5.

Melioramenta,an emphyteuta,durante emphyteuſi, poſſit tollere, de melior.qu.5.num.1.

Melioramenta, non poteſt emphyteuta alienare, ſine licentia Domini,ead.queſt 5.num.7. & de alienat.qu.1.nu.94. & ſeq.vbi declaratur.

Melioramenta,vt peti poſſint,conſtare debet, de melior.qu.6.nu.1. Et conſtare debet fuiſſe facta ab emphyteuta, ſiue ſuo Auctore, vel Ceſſionario,poſt inueſtituram,n.2.

Melioramenta , finita emphyteuſi, peti debent, & in fine conductionis,ead.qu.6.n.4.

Melioramenta, quomodo probari debent,ead.qu.6.num.3.5.& 8. & infrà.

Teſtes,qui debent probare melioramenta, debent eſſe in arte periti,& hæc qualitas probari debet,ead.queſt.num.6. Nec debent deponere de credulitate , nec probatur melioratio , ſi teſtes dicant, tanti fuit vendita res de anno tali, & nunc tanti valet, num.5.in fine, Et, ſi ſint varij, quid faciendum in liquidationem,num.15.

Dominus directus,probare debet, ſe eſſe pauperem, ad excludendum emphyteutam à petitione melioramentorum,ead.qu.n.7.

Melioramenta poſſunt probari per iuramentum maximè , ſi concurrant coniecturæ,ead.qu.6.nu.9.Sed hoc declaratur,n.10. in melioramentis modicis, quæ probantur libris Factoris, iuramento,& coniecturis.

Iuramentum ſuppletorium , quando deferri poſſit ad probandum melioramenta,& quod Iudex poſſit moderari,ibid.n.11.

Melioramenta,vt probari poſſint,debet conſtare de anteriori ſtatu rei,ibidem,nu 12.

Confeſſio Rectoris,non probat melioramenta in præiudicium Eccleſiæ,& ſucceſſoris,ead.qu.6.n.13.

Pactum , vt melioramenta, non poſſint peti , niſi vſque ad talem ſummam,valet,ead.qu.nu.14. Et pacta ſeruari debent in melioramentis,nu 16.

Articuli,quomodo formandi ſunt, in materia melioramentorum, de melior.qu.7.n.7.

Melioramenta , ſunt æſtimanda , ſecundùm tempus reſtitutionis, quando melioratus erat Dominus directus,vel vtilis,vel reuocabiliter,ead. qu.7.nu.1.& declara,num.3. Et attenditur, quod minus valet,nu.6.

Melioramenta non ſunt reſtituenda ab Eccleſia,quando conceſſio, vel alienatio eſt facta, ſine ſolemnitatibus, de contr.emph.qu. 22.num.2.& 4.

Melioramenta in materia fideicommiſſi, reſtituenda ſunt, ſecundùm tempus,quo facta ſunt,ead.qu.n.10.Cont.n.11.

Melioramenta,quomodo ſoluenda ſunt emptori,cum pacto de retrouendendo,ibidem,nu.12.

Melioramentorum æſtimatio,eſt ſimul facienda, & non per partes,dicta qu.nu.13.

Melioramenta bonæ fidei poſſeſſor,debet compenſare, cum fructibus, ibidem , num. 16. Sed quid de emphyteuta, eod. num. & infrà.

In dubio præſumitur tantum expenſum , quanti res nunc valet, ead.qu.nu.17.

Melioramenta,an æſtimari debeant,vt rudera,dicta qu.7.n.18.

Melioramenta , non compenſat emphyteuta , cum fructibus , de melior.qu.2.nu.20.

Melioramenta, an repetat malæ fidei poſſeſſor. de melior.queſt.7. num.19.

Melioramenta,an repetat vſufructuarius,ibid.n.21.

Meliorationes factæ per Conductorem,Tutorem,Curatorem,Commodatarium, Mandatarium, Creditorem,Negotiorum geſtorem,Prælatum,vel Clericum,an repetant; & quid de conductore ad longum tempus,d.qu.nu.22.

Meliorationee compenſantur,cum deterioratione,ibid.n.23.

Palatia,& res immobiles pretioſæ,quomodo æſtimantur,n.15.

Melioramenta,veniunt ſub generali obligatione bonorum,de melior.queſt.8.num.1. etiam,ſi adſit pactum,vt finita emphyteuſi, melioramenta pertineant ad Dominum abſque aliqua ſatisfactione,nu.3.Etiam,ſi adſit pactum,quod bona emphyteutica, alienari non poſſint,nu.4. Et etiam, ſi ſint inſeparabilia,nu.5. Sed reſtringitur, quando expreſsè prohibita eſſet alienatio melioramentorum,nu.6.

Poſſeſſor,vt fructus certo tempore fruatur,deducit omnia melioramenta,ſecundum tempus,quo facta fuerunt,de melior.queſt.7. num.4.

MENDACIVM, non præſumitur in Clerico, de renouat. qu. 1.num.26.

Ob mendacium,emphyteuta amittit ius ſuum,ſi in pretio mentiatur, dum denuntiat Domino directo velle vendere emphyteuſim , pro tali pretio inuento , vt ſoluat minùs laudemium, vel maius pretium demenset de cont.emph.queſt.27.num.6. Vel ſi aſſerat emphyteuſim eſſe perpetuam,cum ſit temporalis,num.7. & de alien.qu.1.in fine.

Ob mendacium , an emphyteuta amittat ius ſuum, de var. caduc. queſt.5.

MERETRICES poſſunt expelli ad inſtantiam Vicinorum, auctoritate Iudicis,a domo conducta,de diuerſ.queſt.emph.queſt. 20.num.4.

MINOR vendens rem emphyteuticam,cum præſentia duorũ conſanguineorũ,ex forma ſtatuti,iure ſuo non priuatur,ſi in venditione non interuenit etiã decretũ Iudicis:niſi tamen contraxit

cum iuramento quod declaratur, niſi adſit ſtatutum, vel Conſtitutio, ſingenis, vel præſumens iuramentum dolo extortum, de alienat. qu. 1. num. 171. & 182. cum ſeqq.

Minor, ſiue Eccleſia, an habeat electionem agendi contra Tutores, ſiue Curatores, vel Prælatum, ſeu Rectorem, vel petendi reſtitutionem in integrum, aduerſus canonem non ſolutum contra Dominum directum, de ſolut. can. quæſt. 1. nu. 175.

Minor reſtituitur in integrum, aduerſus canonem non ſolutum, de ſolut. can. quæſt. 1. num. 182. Sed ex quo tempore reſtituitur, nu. 183 Non competit, quando minor ſucceſſit emphyteutæ, nu. 184. Neque quando adeſt pactum reſolutiuum, ſcilicet, ſi non ſoluat, cadat à iure ſuo, num. 185. Cont. num. 186. Nec datur reſtitutio quando Tutor, ſeu Curator eſſet ſoluendo, cum minor poſſit agere contra Tutorem, vel Curatorem, ſed ſi non eſſet ſoluendo, poſſet reſtitutionem in integrum petere, num. 187. Declaratur, niſi minor eſſet Doctor, ſed dic, vt ibi, vel quando eſſent Tutores, & Curatores illegitime conſtituti, num. 188. Contrarium, quod reſtituitur minor, etiam, quod recurſum habere poſſet, contra Curatorem, etiam, ſi ſoluendo eſſet, num. 191. Et habet locum, contra Eccleſiam, & alios minores, quando minor certat de damno euitando: ſed quando vterque tractat de damno euitando, non reſtituitur, num. 192. Vbi, ſi minor iurauit, an reſtituatur, & in ſtatu Eccleſiaſtico, hoc eſt clarum, quod ſit in electione minoris, vel Eccleſiæ, an velit petere reſtitutionem, vel agere, contra Tutorem, Auctorem, Syndicum, & Procuratorem, ibidem.

Minor, Doctor, ſiue Scolaris, ſi ſine ſolemnitatibus alienauit, an teneat alienatio, de ſolut. can. qu. 1. nu. 189. & ſeq.

Minor, non cenſetur ratificare contractum factum ſine ſolemnitatibus, ex curſu temporis, nec 30. annorum, nec immemorabilis, de alienat. qu. 1. n. 176.

Minor, an cadat à iure ſuo, ſi alienat irrequiſito Domino rem emphyteuticam, de alienat. qu. 1. n. 104. & 171.

Minor ſi poſſidet emphyteuſim in communi, cum maiore, & canon non ſoluatur, & minor reſtituitur in integrum, an proſit maiori, de ſolut. can. qu. 1. nu. 221. & ſeq. & de diuerſ. qu. emph. qu. 22. in dec. Merl. nu. 24.

MODICVM, & nullum æquiparantur, nec de modica re datur actio, & modica res non eſt attendenda, de ſolut. can. qu. 1. num. 22.

MOLENDINVM, emphyteuticum in totum deſtructum, refectum per emphyteutam, an poſſit Eccleſia repetere, de melior. qu. 9. num. 15.

MONASTERIVM, Sancti monialium S. Luciæ de Fulginea laudatur, de ſucc. in bon. emph. qu. 14. nu. 3.

Monaſterium fratrum Capuccinorum, & minorum de obſeruantia ſunt incapaces bonorum, ead. quæſt. n. 2.

Monaſterium, an habeatur loco filij, ead. qu. n. 12.

Monaſterium, an ſit capax emphyteuſis, de ſucceſſ. in bon. emph. qu. 14. & de alienat. qu. 1. n. 221.

MORA ſemper purgari poteſt, ante declarationem, & poſt declarationem celeri ſatisfactione, de renou. qu. 3. n. 2. & inf.

Mora purgari poteſt, ante declaratam caducitatem, de alien. qu. 1. n. 31. Si tamen celeriter emphyteuta recuperet, rem alienatam. Cont. n. 32. Non procedit, de æquitate Canon. n. 33. Præcipuè, ſi Domina eſt Eccleſia, nu. 35. Cum pluribus ſeq. procedit etiam, poſt declaratam caducitatem, n. 38. & 168. & inf.

Mora, an purgari poſſit in emphyteuſi profana, ead. qu. n. 40. & de ſol. qu. 6. n. 7.

Mora, an purgari poſſit, ſtante iuramento, vel clauſula, rato manente pacto, de var. cadu. qu. 14. n. 33. & ſeq. & infrà.

Mora ſemper purgari poteſt, ante declarationem factam à Domino, de ſolut. can. qu. 6. n. 1. Cont. n. 2. Sed prima eſt communis, & maximè ſi ius alterius, non eſt factum deterius, ibid. ampliа ſtante iuramento, dummodo ſoluatur, quod intereſt, maximè, ſi ius alterius non eſt factum deterius, num. 3. Cont. num. 4. concorda. numer. 5. Ampl. ſecundo, vt mora purgari poſſit, etiam de æquitate iuris ciuilis, num. 6. Contrarium quod ſolum habeat locum in emphyteuſi Eccleſiæ, non autem laicorum, & in terris Eccleſiæ, non autem Imperij, n. 7. Vbi declaratur, non habere locum, quando proceditur ſola facti veritate inſpecta, ſed contrarium refertur, quod habeat locum inter laicos, & in terris Imperij, ibid. & ſtante iuramento, nu. 11. Ampl. quarto, etiam, ſtante oppoſitione, de non implemento, & de reſciſſione, nu 12. Amplia quinto, etiam, ſi fuerit renunciatum omni iuri, & legum autem auxilio, nu. 13. Cont. nu. 14. Declara nu. 15.

Mora poſt declarationem celeri ſatisfactione purgari poteſt, etiam ſtante iuramento, & obligatione Camerali, de ſolut. can. qu. 6. num. 19.

Mora purgari non poteſt, quando ius alterius eſt factum deterius, & quando dicatur ius factum alterius, ead. qu. 6. num. 18. Sed ſi vellet reſarcire damnum, admitteretur ad purgationem moræ, nu. 20. & quando eſt facta executio, n. 19.

Mora purgari poteſt in qualibet parte iudicij, ſi ius alterius non eſt factum deterius, ead. qu. 6. n. 19.

Moræ purgationi, non eſt locus, ſi pars aduerſa, non offerat intereſſe, d. qu. 6. nu. 21. de ſol. can.

Moram, an purgare poſſit emphyteuta, qui promiſit infrà aliquod tempus plantare arbores, & vites, de var. cad. qu. 1. n. 40.

Mora modici temporis non attenditur in pacto de retrouendendo, ead. qu. 6. n. 27 Ver. & pro hac opinione, de ſol. can.

Mora purgari non poteſt, quando in inſtrumento inueſtituræ adeſt pactum reſolutiuum, & idem, ſi dictum ſit, ipſo iure ab emphyteuſi cadat, ſi non ſoluat. & idem, ſi libere reuertatur, ead. qu. 6. nu. 22. Quod intellige modo Dominus velit vti dicto pacto, num. 23. Et quomodo intelligatur dictum pactum, ſed vide ibi opinionem Auctoris.

Mora purgari non poteſt, quando fuit renunciatum beneficio purgationis moræ in ſpecie, ead. qu. 6. n. 24. Et quod clauſula renuncians omni legum auxilio, non ſufficiat, niſi indiuiduo ſit renunciatum moræ purgationi, ibidem, & vide ibi n. 13. 14. & 15.

Mora purgari non poteſt, quando emphyteuta negat, ſe eſſe emphyteutam, ead. qu. 6. nu. 25. Quid autem ſi negat ſoluere canonem, ibi remiſſiuè.

Mora intra quantum tempus purgari poſſit, dicta qu. 6. num. 27. Vbi hoc remittitur arbitrio Iudicis, & quomodo debet ſe regere Iudex.

Moram purgare poteſt Dominus directus, ſi vult aliis præferri, de laud. qu. 11. num. 9.

Moram, an Iudæus purgare poſſit, vide in ver. Iudæus.

Moræ purgationi, vt ſit locus interpretatio in dubio facienda eſt, de ſol. can. qu. 6. num. 10. Et Iudex debet eſſe pronus, vt ſit locus purgationi moræ, ibid.

Cætera pro iſta materia purgationis moræ, vide in d. quæſt. 6. nu. 26. remiſſiuè.

MORS, probari debet ab eo, in qua ſe fundat. de ſolut. can. qu. 11. num. 1.

Mortuum aliquem eſſe, ſine filiis, præſumitur, dum non probatur, quod eos habuerit, de renouat. qu. 1. n. 66.

MVLIERES vigintiquinque annis poſſunt contrahere, ſine ſolemnitatibus Marchiæ extra Prouinciam Marchiæ, niſi adſit particulare ſtatutum in loco, vbi contrahitur, de diuerſ. quæſt. emph. qu. 3. num. 10.

MVTATA conditione perſonæ, & bonorum conditio mutatur, de melior. qu. 10. n. 26.

MVTVANS pecuniam, vt ex ea emantur boues, & expreſſe obligentur, præfertur omnibus creditoribus anterioribus, etiam ex cauſa dotis, de diuerſ. qu. emph. qu. 25. nu. 5.

N

NEPOS, ex filia femina, non ſuccedit in emphyteuſi, accepta pro ſe, & filiis maſculis, vel pro ſe, & deſcendentibus, virilis ſexus, vel virilem ſexum, de ſucc. in bon. emph. qu. 11. nu. 1. contr. 2. Sed eſt opinio ſingularis, & contra comm.

Nepotes, an veniãt appellatione filiorũ in emphyteuſi, eod. tit. q. 12.

NEMO plus iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habet, de renouat. qu. 4. num. 2.

Nemo

I N D E X.

Nemo poteſt ſibi ius dicere, de var. ead. quæſt. 10. nu. 18.

Nemo, eſt ſua poſſeſſione priuandus, ſine citatione, & actu iudiciali, ead. qu. 9. nu. 22.

Nemo præſumitur iactare pecunias, de ſolut. can. qu. 14. n. 4.

NOBILIS quis appellatur in ciuitate Fulginia, Patria Auctoris, de ſol. can. qu. 13. n. 19.

NOMINANDI, qui habet poteſtatem, non poteſt nominare incapacem, ad bona emphyteutica Eccleſiaſtica, exemplum eſt in illegitimo, de diuerſ. quæſt. qu. 26. n. 3. & 6.

Nominandi facultas, an tranſeat ad hæredes, de laud. quæſt. 4. numero 2.

Nominatus, facta nominatione, non poteſt moleſtari, in emptione facta pro perſona nominanda, de laud. qu. 4. n. 15.

Pretium rei, facta nominatione, ad quem ſpectat, ſi fiat emptio pro perſona nominanda, cum pacto redimendi, vide in ver. Pretium.

Emptio pro perſona nominanda, fieri poteſt, vide in ver. Emptio.

Nominandi facultas, quanto tempore duret, ead. quæſt. 4. in fine, remiſſiuè.

Nominare, an poſſit Eccleſiam, qui habet ius nominandi, d. qu. 26. num. 6.

NOTARIVS, cenſetur rogatus apponere in inſtrumento omnes clauſulas ſolitas, & conſuetas, Prælud. qu. 14. n. 32.

Notarius, an poſſit ſtipulari pro abſente, & ius abſenti quæratur, ante ratificationem, & acceptationem, de cont. emph. qu. 35. nu. 3. & 11.

Notarij ſtipulationem, important illa verba, in inſtrumento appoſita, dominationem, & omnia alia promiſit, habet locum etiam, ſi Notarius non ſcripſerit, promiſit mihi Notario ſtipulanti, pro abſente. cum ſatis ſit, dixiſſe promiſit, & idem quando eſt ſtipulatus, pro omnibus quorum intereſt, vel adſit clauſula Cameralis, ead. qu. n. 8.

Notarius, ſi ſtipulatur pro abſente in donatione, vel aliis diſpoſitionibus, an requiratur acceptatio, & ratificatio, de renunc. qu. 2. num. 28.

NOVVS emphyteuta quis ſit, de laud. qu. 3. n. 4.

NOVA conceſſio, quæ dicatur, de cont. emph. qu. 2. n. 6.

Noua conceſſio, an ſit, ſi adeſt clauſula, non nouam inueſtituram faciendo, ſed veterem renouando, de cont. emph. qu. 9. n. 13.

Noua conceſſio, an ſit, ſi adijciatur noua conuentio, vel augeatur penſio, ead. qu. n. 12.

Noua inueſtitura quæ ſit, vide in ver. Inueſtitura, & de cont. emph. qu. 1. n. 1.

NVLLITAS contractus ob defectum ſolemnitatis non poteſt allegari, niſi ab Eccleſia, dummodo ſit parata adhibere ſolemnitates, de cont. emph. qu. 21. n. 13.

O

OBLATIO fieri debet, loco, & tempore congruo, & debet eſſe realis, & non verbalis, & quomodo intelligatur, de ſol. can. qu. 2. n. 1. 2. & 4. Et ponuntur declarationes in ead. qu. vbi etiam, num. 32. Ponitur cautela pro emphyteuta.

Oblatio non releuat, dum Dominus proſequitur funus familiare, vel peregrinatur, vel alio intempeſtiuo tempore, vel loco, non conuento, & ſolutioni deſtinato, vel in mare, & in itinere, vel de nocte niſi nox ſit vltima pars termini, & quomodo intelligatur, de ſol. can. qu. 2. n. 3.

Oblatio, non releuat, ſi emphyteuta offerat canonem, habens pecunias in marſupio, niſi illas extromittat, corã teſtibus, ead. q. n. 5.

Oblatio verbalis ſufficit ad euitandam caducitatem, quando Dominus recuſat recipere, ead. qu. à n. 6. vſque ad 12. vbi decl.

Oblatio, non excuſat emphyteutam, niſi ſit facta ſingulis duobus annis, vel tribus, ead. qu. n. 14.

Oblationes, ſi conſtaret, eſſe factas tribus vltimis continuis, vel in trino biennio, vel triennio, præſumeretur oblatio facta, ſingulis annis in præteritum, dicta qu. n. 17.

Oblatio, vt ſit legitimè facta, tria requiruntur, & quæ ſint, ead. qu. num. 18.

Oblatio iudicialis ſufficit, ad euitandam pœnam, & habetur loco depoſitionis, & ſolutionis, ead. qu. 2. in fine.

Oblatio canonis fieri non poteſt à tertio de ſol. can. qu. 1. num. 322. vbi ſeq. ii declaratur, & qu. 2. eod. tit. n. 9.

Oblatio facta à non habente legitimum mandatum, & ſpeciale, nihil operatur, ead. qu. 2. n. 9.

OBLIGATIONES, & hypotheca ceſſant, ob caducitatem incurſam, per emphyteutam, de cont. emphyt. qu. 38. n. 8.

Etiam fauore dotis & quid, ſi iterum res reconcedatur eidem, an reuiuiſcant, de renunciat. qu. 3. nu. 13. & vide omnino, de ſolut. can. qu. 1. nu. 226. vſque ad 331. vbi adſunt declarationes.

OBSERVANTIA contractus 30. annorum, probari debet, per eum, qui allegat, clarè, & apertè, & non præſumptiuè, & debet eſſe vniformis, de cont. emph. qu. 18. nu. 12.

ONVS probandi extare alia bona æquipollentia, in hæreditate, cui incumbat, de renunc. qu. 10. & 19.

Onus probandi, ſpectat ad emphyteutam, habuiſſe licentiam à Domino alienandi, de alienat. qu. 5 num. 1.

Onus probandi ſcientiam, incumbit agenti, ad caducitatem, de ſol. can. qu. 1. nu. 264.

Onus probandi pecuniam inuentam, eſſe theſaurum, cui incumbat, de diuerſ. qu. emph. qu. 16.

Onus probandi contractum, non eſſe vtilem Eccleſiæ, poſt confirmationem Commiſſariorum, pertinet ad agentem, de cont. emph. qu. 22. n. 1.

OPINIO illa eſt tenenda, in conflictu opinionum, quæ magis fauet Eccleſiæ, de renunc. qu 9. num. 19.

Opinio in dubio illa ſequenda eſt, quæ fauet purgationi moræ, de ſolut. can. qu. 6. n. 9.

P

PACTA ſunt de iure naturali, Prælud. qu. 4.

Pactum, an valeat, quod Cenſuarius, non poſſit alienare. Prælud. qu. 8. num. 31. & 32.

Pacta, ſi non obſeruentur per ſecundum emphyteutam, an Dominus directus poſſit agere ad caducitatem, de cont. emph. quæſt. 10. num. 16.

Pactum de affrancando, & redimendo, intelligitur, ſi emphyteuta ſoluat canonem, & obſeruet ea, ad quæ tenetur, de ſol. can. qu. 5. nu. 3. & de var. caduc. nu. 1. n. 21.

Pactum, quod emphyteuta non poſſit vendere, aut in alium transferre, quando actum eſt, quod emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſeat ad extraneos hæredes, intelligitur titulo ſingulari; non vniuerſali, ſcilicet quod non tranſeat ad extraneos hæredes, de var. caduc. quæſt. 1. in fine.

Pactum, de renouando, eſt accidentale præter eius naturam, & ex hoc pacto, acquiritur actio perſonalis, non autem ius in re. De cont. emph. quæſt. 33. & ad intereſſe, num. 2. & 3. de renouat. qu. 1. ſub nu. 14.

Pactum de retrouendendo præſcribitur ſpatio 30. annorum, de cont. emph. qu. 44.

Pactum de retrouendendo, cum licentia Domini, quod durauerint generationes vendentis, non præſcribitur, durantibus generationibus, ead. qu. n. 7.

Pactum, ſi placuerit, pro quanto tempore intelligatur, ead. quæſt. 44. num. 1.

Pactum de emphyteuticando rem venditam, valet, & minuit de pretio, ſicut pactum de retrouend. de cont. emph. qu. 45.

Pactum de renouando, eſt perſonale, & non tranſit ad ſingulares ſucceſſores, de renouat. qu. 1. num. 14.

Pactum de renouando, ſi non renouetur, operatur, vt bona cenſeantur deuoluta, ead. q. 1. n. 14. Sed intellige, & declara, vt ibid.

Pactum de renouando, de 29. in 29. annos in emphyteuſi perpetua, quid importet, de contr. emph. qu. 33. n. 8. Et meliùs de renouat. qu. 1. nu. 14. 1 num. 9. Vbi, quid, ſi eſt adiecta pœna caducitatis.

Pactum ſub pœna caducitatis appoſitum in inueſtitura, ſeruandum eſt, de alienat. qu. 1. n. 218. & 241. & de var. cad. q. 1. n. 42.

Pacta ſeruari debent in meliorando, & plantando, de melior. qu. 6. num. 16.

INDEX.

Pacta, vt melioramenta non poſſint peti, niſi vſque ad talem ſummam, valent, ead. qu. 6. nu. 14.

Pacta emphyteuſi, aut ſunt ſubſtantialia, aut naturalia, aut contra naturam, aut accidentalia, & præter naturam, de var. cad. qu. 1. num. 2.

Pacta contra ſubſtantialia emphyteuſis, non tenent, ibid.

Pactum, quod emphyteuſis, non poſſit alienari intelligitur in extraneos: non autem inter comprehenſos, & idem de pacto, quod non poſſit dari in dotem, ead. qu. 1. nu. 3. Et habet locum etiam, ſi pœna apponatur, & in quem alienatio fit ſit potetior n. 5. & 6.

Pactum, quod emphyteuta, non poſſit alienare aliis, quam Eccleſiæ concedenti, neque in alium transferre, operatur, quod, iet etiam viuo emphyteuta, poſſit in Fiſcum tranſire, vel aliam perſonam exceptis filiis, & nepotibus; & idem, quando dictum eſſet, quod non poſſit alienari, neque in alium transferri, exceptis iis, qui ſunt comprehenſi in inueſtitura; & habet locum in emphyteuſi profana, & Eccleſiaſtica, ead. quæſt. 1. de var. cad. num. 10.

Pactum, quod emphyteuſis datur ad meliorandum, & non deteriorandum, operatur, quod emphyteuta priuatur iure ſuo, ob modicam deteriorationem, ead. qu. num. 12. Sed dic, vt ibi. Operatur etiam, quod Dominus finita emphyteuſi, lucrabitur meliorarmenta, ſecundum vnam opinionem: Sed cont. ſecundum aliam, num. 13. Et vide de melior. quæſt. 2.

Pactum ſi non ſit factum, ad quem interitum res emphyteutica pertineat, intelligitur, ſi tota res pereat, pertineat ad Dominum: ſi vero pars, ad emphyteutam, ead. qu. n. 15.

Pactum, ſi non ſit factum de expellendo emphyteutam, ſi non ſoluat canonem, intelligitur, ſi triennio non ſoluerit, in emphyteuſi profana, & in Eccleſiaſtica biennio, eadem qu. nu. 16.

Pactum naturale, & ſubſtantiale tacitum eſt, vt emphyteuſis celebretur in ſcriptis, dicta qu. nu. 17.

Pactum, quod emphyteuſis non poſſit tranſire in Eccleſiam, an valeat, de renouat. quæſt. 1. nu. 40. & de alien. qu. 1. nu. 20. cum quatuor ſeq. & nu. 195. & 221.

Pacta naturalia emphyteuſis, quæ ſint, ead. qu. 1. nu. 17.

Pactum contra naturam emphyteuſis, eſt, vt ſi dictum ſit, ſi emphyteuta aliquid iniuſtè egerit contra Dominum, dominium vtile cum directo conſolidetur: & ideò, ſi emphyteuta interficiat Canonicum Eccleſiæ concedentis, ſtatim Eccleſia admitti debet, excluſis Agnatis, dicta qu. 1. nu. 18.

Pacta contra naturam emphyteuſis, tenent. ead. qu. num. 19. & ibi ponuntur exempla.

Pactum, quod emphyteuta poſſit alienare, tam inter viuos, quam in vltima voluntate, intelligitur, etiam in præiudicium comprehenſorum: quia intelligitur pro comprehenſis ſuſcepiſſe, niſi aliter diſpoſuerit, ead. qu. 1. nu. 20.

Pacto prædicto ſtante, quod poſſit alienare, an requiratur conſenſus Domini, ibid. n. 21. & de alien. qu. 1. n. 152.

Pactum contra naturam emphyteuſis, vt emphyteuta non poſſit expelli, propter canonem non ſolutum, tenet, ead. qu. 1. num. 22. Tenetur tamen ſoluere canonem, ibid. Et de ſolut. can. quæſt. 1. numer. 289. Non valet, ſi apponatur in noua conceſſione, & in prima inueſtitura non adſit, ead. quæſt. 1. num. 292. Vbi declaratur.

Pactum contra naturam emphyteuſis, quod emphyteuta propter deteriorationem, non incidat in commiſſum, tenet, dicta qu. 1. de var. cadus. num. 22. Sed declara, vt in ſeq. quæſt. 2. num. 46. & ſeq.

Pactum generale, vt e[illegible] non poſſit expelli, vel eius heredes, ex aliqua ca[illegible], quomodo intelligatur, ibid. n. 23.

Pactum, quod ſoluatur penſio, quæ fructibus reſpondeat, valet, ead. qu. num. 24.

Pactum, quod, ſi tota res pereat, pertineat totum damnum ad emphyteutam, an valeat, dicta qu. 1. n. 25.

Pacta accidentalia, ſeu præter naturam, quæ ſint, ead. qu. n. 26.

Pactum, quod emphyteuta, non poſſit hypothecare melioramenta, quomodo intelligatur, ibidem, n. 27.

Pactum, quod finita emphyteuſi, melioramenta reuertantur ad Dominum, valet, ead. qu. 1. nu. 28. Vide de melior. qu. 2. n. 21. Vbi plura inuenies, pro pactis circa melioramenta, & infra.

Pactum, quod in area conceſſa in emphyteuſim, fiat ædificium, & illud, finita emphyteuſi reuertatur ad Dominum, valet, ibidem, num. 29.

Pactum, quod emphyteuta non poſſit alienare, an operetur, quod non poſſit alienare in potentiorem, aut Eccleſiam, & ad effectum vendendi laico, & an habeat locum, tam in emphyteuſi ſeculari, quàm Eccleſiaſtica, de renouat. quæſt. 1. num. 40. & de alien. qu. 1. num. 195. & 221.

Pactum, quod meliorationes, reuertantur ad Eccleſiam, valet; quamuis reuertantur, ſine culpa emphyteutæ, ibid. & eod. nu. & vide de melior. quæſt. 2. nu. 21. & in verb. Melioramenta.

Pactum, quod meliorationes reuertantur ad Eccleſiam, in caſu, quo filij, & deſcendentes extarent, & poſtea deficerent, an habeat locum in caſu, quo emphyteuta ſine filiis deceſſerit, ead. q. 1. num. 29.

Pactum de affrancando, ſeu redimendo, durante conceſſione, ſi finita ſit emphyteuſis, propter caducitatem an pactum tollatur, ibidem, nu. 30.

Pactum de affrancando reſponſionem, & directum dominium, ſi per caducitatem reſoluatur contractus, an expiret. ead. quæſt. num. 31.

Pactum de affrancando, ſi eſt perſonale, non tranſit ad heredes dicta qu. n. 32. & ibi exempla ponuntur.

Pacta contra ſubſtantialia primæ inueſtituræ, ſine ſolemnitatibus, non valent, in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ead. qu. num. 38. & ibi exempla ponuntur.

Pactum, quod emphyteuta, teneatur infrà tres menſes dare inſtrumentum inueſtituræ ſuis expenſis, ſi non dederit, operatur, vt emphyteuta cadat à iure ſuo, ſed Auctor contrarium tenet, ibid. num. 47.

Pactum debet aliquid operari, de var. caduc. qu. 2. n. 13.

Pactum continens idem, quod ius commune, vel ſtatutum, non operatur, vltra, quod ius commune, vel ſtatutarium, ſed dicitur admonitio, de var. caduc. qu. 14. nu. 35. & de ſol. can. qu. 1. n. 109.

Pactum an valeat, quod, ſi res emphyteutica in totum pereat, nihilominus emphyteuta teneatur ad totam penſionem, de ſolut. can. qu. 1. n. 96.

Pactum quod nihil de nouo inducit, vt quia tacitè ineſt, eſt declaratorium, ad cautelam, vt manifeſtius appareat, & ad excitandum, eod. qu. n. 114.

Pactum, quod emphyteuta non poſſit alienare, etiam reſeruato conſenſu Domini, ſi alienet cum d. clauſula an cadat, de alienat. qu. 1. nu. 19.

Pactum appoſitum in contractibus, in quibus exponitur illud, quod tacitè ineſt à natura contractus, nihil auget, neque diminuit, ibid. num. 115.

Pactum ſi fiat, quod emphyteuta ſuſcipiat in ſe caſus fortuitos, an teneatur canonem ſoluere, ſi paſſus eſt ſterilitatem, ead. qu. 1. de ſolut. can. n. 118.

Pactum, quod emphyteuta cadat, ob non ſolutum canonem, ſemper cenſetur appoſitum in contractu, ex ſola natura contractus, ead. qu. 1. nu. 115.

Pactum, quod Dominus, in caſu deuolutionis, poſſit propria auctoritate capere poſſeſſionem citra vitium ſpolij, quomodo intelligatur, de var. caduc. qu. 10. n. 8. 9. 25. & ſeq. & in verb. Emphyteuta.

Pactum reſolutiuum, poſitum in contractu inueſtituræ an impediat purgationem moræ, vide in verb. Mora.

Pacta noua, & noua conuentiones, fauore Eccleſiæ, in renouatione an poni poſſint, de var. cad. qu. 1. n. 37.

In pacto de retrouendendo, infrà tale tempus, ſi tempus labatur, modicum non attenditur, de ſolut. can. qu. 6. num. 17. Ver. Et pro hac opinione.

Pacta noua an poſſint apponi in noua inueſtitura, vide in verb. Inueſtitura, & in ver. Renouatio. & in verb. Noua inueſtitura.

PARIA ſunt promittere de ſoluendo, & realiter ſoluere, de alien. qu. 1. n. 298.

PARVM.

INDEX.

PARVM, & nihil æquiparantur, vide in verb. Modicum.

PATER præiudicat filiis, in non ſoluendo canonem, vel alienando, ſine conſenſu Domini, vel deteriorando, vel negando emphyteuſim, de cont. emph. q.23.n.1. Contrarium multi tenent. nu.2. Reſoluitur primam opinionem eſſe veriorem, & magis communem. n.6.

Pater videtur ſtipulari emphyteuſim ſæcularem, pro filiis, & hæredibus, ead. q. n.3.

Pater præſumitur accipere bonum conſilium pro filiis, ibid. numero 4.

Pater poteſt filiis præiudicare, prælegando vni filiorum, vel renunciando, vel aliter diſponendo, quando emphyteuſis eſt acquiſita pro ſe, & hæredibus, vel pro ſe, & quibus dederit; vel pro hæredibus quibuſcunque aut eſſet emphyteuſis ſæcularis, de cont. emphyt. qu.24. nu.1. & 16. Habet locum etiam, ſiue ſit emphyteuſis noua, ſiue antiqua, n.2.

Pater poteſt præiudicare filiis, quando emphyteuſis eſt accepta, non facta mentione hæredum, ſed conceſſa, ex pacto, & prouidentia, & ſit noua, alienando, vni filiorum prælegando, vel renunciando, vel in vita diſponendo: ſed requiritur conſenſus Domini, ſecundum vnam opinionem, alij verò contrarium tenent, quando alienatio eſt facta in perſonam comprehenſam, ead. quæſt. numer. 9. Contrarium, numer. 10. Diſtingue, numero 11.

Pater poteſt præiudicare aliis filiis vni filiorum legando, quando in recompenſationem aliis filiis, aliquid aliud relinquit, ead. qu. n.14. Declara, nu.15.

Pater poteſt præiudicare filiis, quando emphyteuſis eſt accepta, cum facultate alienandi, vel adeſt conſuetudo, ibidem numero 16.

Pater poteſt præiudicare filiis in emphyteuſi noua, quando eſt accepta, pro ſe, & filiis, ead. qu. num.17. Sed tamen diſtingue, aut emphyteuſis eſt acquiſita mediante pecunia patris, vel titulo oneroſo, & tunc poteſt, aut ex mera liberalitate concedentis, & non poteſt, num.18. Limita, quando filius eſſet emancipatus, n.19. Uel quando emphyteuſis eſſet acquiſita à Matre, vel extraneo, numer. 17. Sed ſecundum aliam opinionem, tenendum, etiam in acquiſita titulo lucratiuo, ſi eſt primus acquirens, numero 20.

Pater non poteſt præiudicare filiis, in emphyteuſi antiqua, pacto, & prouidentia acquiſita, ead. qu. nu.21. Sed ſequuta morte patris poſſunt reuocare alienationem, nu.22.

Pater in emphyteuſi mixta, accepta pro filiis, & hæredibus, poteſt vni filiorum prælegare, vel aliter diſponere, & aliis filiis præiudicare, ibid. n.23.

Pater non poteſt præiudicare filiis, vel vni prælegare, quando emphyteuſis eſt accepta gratis, contemplatione patris, & filiorum, dicta q. n.26.

Pater non poteſt præiudicare filiis, quando filij eſſent proprio nomine nominati in conceſſione, vel aliter apparere poſſet, quod tam contemplatione patris, quam filiorum, eſſet conceſſa, ibid. num. 27.

Pater poteſt præiudicare filiis, quando emphyteuſis eſt conceſſa ſibi, ob merita, dicta q. nu. 28.

Pater poteſt præiudicare filiis, quando emphyteuſis eſt conceſſa filiis, contemplatione patris, ibid. nu. 29.

Pater poteſt præiudicare filiis, quando emphyteuſis eſt accepta, pro ſe, & filiis nominandis, cum clauſula, quod alienari non poſſit, ſine licentia Domini, ead. q. nu.30. de qua opinione dubitari poteſt.

Pater poteſt præiudicare filiis, vni eorum legando, vel aliter diſponendo, quando emphyteuſis eſt noua ex pacto, & prouidentia, & conceſſio eſt facta, iure antiquæ inueſtituræ, ead. q. nu.31. Contrarium, n.32.

Pater ſtipulando pro filiis, cenſetur ſtipulari pro filiis, vti hæredibus, & non vti filiis, niſi ex coniecturis aliud appareat, de ſucc. in bon. emph. qu.3. nu.28. Et quæ ſint coniecturæ, remiſſiuè. Limita, non habere locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica: quia tunc cenſetur ſtipulatus pro filiis, & non vt hæredibus, numero 29.

Contrarium, numero 30. Sed prima opinio approbatur.

Pater poterit ſolum præiudicare filiis, quando ſtipulatus eſt, pro ſe, & filiis, & nepotibus, vti hæredibus, & poterit fideicommittere, & grauare filium; ſed hoc non poterunt facere alij comprehenſi: quia ſufficit, quod hæredes ſint primi acquirentis, de ſucc. in bon. emph. q.3. n.37.

Pater Dominus directè, legitimus adminiſtrator, recipiendo canonem, præiudicat Domino, de alienat. q.1. n.325. & de ſolut. can. q.12. num.8.

Pater eſt legitimus adminiſtrator bonorum filiis etiam ipſo inuito, de ſolut. can. q.12. n.2. Et hac ratione vſumfructus, nu.3. Et ideo in bonis Caſtrenſibus, & donatis à Principe, & aliis ibi remiſſiue, in quibus, non habet vſumfructum, non eſt legitimus adminiſtrator, num.4. Et de diuerſ. q. emphyt. q.17. num.7. Habet tamen quandam commoditatem, & in quibus conſiſtat commoditas hæc, n.5. & infrà.

Pater in bonis Eccleſiaſticis filij, non habet vſumfructum, ſed tenetur fructus filio reſtituere, ead. q.12. n.6.

Pater in bonis feudalibus, & emphyteuticis, non habet vſumfructum, & maximè ſi emphyteuſis eſſet Eccleſiaſtica, vel feudum Eccleſiaſticum, ead. q.12. nu.7. & vide de diuerſ. q. emph. q.7. nu. 1.3. & 9.

Pater an poſſit remittere caducitatem, de alien. q.1. num.325. & de ſolut. can. q.12. n.8.

Pater in bonis, in quibus non habet vſumfructum; habet tamen quandam commoditatem, conſiſtentem in adminiſtratione, pro ea Pater tenetur cauere de viuendo arbitrio boni viri, & alia facere, de diuerſ. q. emph. q.17. num.4. & 8. Et quæ ſit differentia inter commoditatem, & vſumfructum d. numer.8. & vide omnino, de laudem. quæſt. 22. numer.4. & 5. Alienatio autem ratione dictæ commoditatis, eſt interdicta filiis, & diſpoſitio inter viuos, ead. q.17. n.5. Contrarium, n.6. & 7.

Patris conſenſus non requiritur in iis, in quibus non habet vſumfructum, ſed ſolum in illis, in quibus habet, eadem quæſt.17. numero 8.

Pater eſt vſufructuarius bonorum aduentitiorum filij, de laud. qu. 22. n.2.

Pater debet habere laudemium, & non filius, quando emphyteuta alienat bona emphyteutica filij, ead. q.22. n.1. Fallit in caſibus, in quibus non quæritur patri vſuſfructus, n.3. Tamen ratione commoditatis illud conſequitur, n.5.

Pater non dicitur extranea perſona, de ſucc. in bon. emphy. quæſt.19. num.3.

PATRONVS, præſentando indignum ſcienter, priuatur ea vice iterum præſentandi, de diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt.26. numero octauo.

PAVLINA Ambitioſæ, recipit interpretationem à iure communi, & intelligitur, dum annullat contractus aliter celebratos, niſi Eccleſia velit ſtare contractus, de contr. emph. quæſt.21. num.12.

Paulina Ambitioſa, an habeat locum in locis piis, Confraternitatibus, Hoſpitalibus, & Collegiis, de contr. emphyt. quæſt.16. numer. fin.

Paulina Ambitioſæ, an ſit vſu recepta, de cont. emphyt. q.16. n.7. & q.8. n.19.

PAVPERTAS, an excuſet à ſolutione canonis, & aliis caducitatibus, de ſol. can. q.1. numer.379. & de var. cad. quæſtion.2. in fine.

POENA legis fin. C. de iur. emph. non habet locum in contractu locationis ad longum tempus, Prælud. q.15. num.20. Et declara, vt ibi, & quæſt.5. eod. tit. num.16. & de alienat. quæſt.1. nu.77. & 80.

Pœna caducitatis, ob non ſolutum canonem, habet locum tam in contractu emphyteutico, quam etiam in locatione ad longum tempus, de alienat. q.1. nu.77. & 78.

Pœnam caducitatis, non eſſe incurſam, in dubio declarandum eſt, ead. q. n.301.

Pœna non habet locum, niſi Domini interſit, & maximè, ſi eſt Eccleſia, de var. caduc. quæſt.9. nu.5. Et Eccleſia non poteſt petere

pœnas conuentionales, niſi quatenus interſit, ſæculares autem petere poſſunt.de ſolut.canon.quæſt.1.n.75.& ſeqq.

Pœna non tranſit in hæredem, neque contra hæredem, ead. quæſt. 1. . 36.

Pœna, & caducitas an peti poſſint, de var. cad. quæſtione 1. numer. 36.

Pœnam petere, & emphyteutam expellere an Dominus poſſit, de ſol.can.q.1.n.88.

Pœna an exigi poſſit remiſſa caducitate, ead. quæſtione 1. numero 89.

Pœna incurſa ipſo facto, vel ipſo iure, in foro conſcientiæ, non habet locum, ante ſententiam; de var.caduc.qu 18.num.3. Declara, num.8.

Pœna caducitatis, an habeat locum in foro conſcientiæ, ead.quæſt. num.2.

Pœna committitur pro toto, & non liberatur vnum ſoluendo, de ſol.can.q.1.n.28.

Pœna, quæ ſoluitur pro damno dato, debet diuidi inter Dominum, & emphyteutam, quando emphyteuta reſpondet partem fructuum, de diuerſ.q.emph.q.14.n.4.& 5.

Pœna poteſt peti in totum, quando obligatio eſt indiuidua, etiam de iur. Canonico, de ſol.can.q.1.nu.76.

Pœnas legales poteſt exigere Eccleſia, vid. in verb. Eccleſia.

POENITENTIA an habeat locum in contractu emphyteutico, Prel.q.13.n.6.

Pœnitentia an habeat locum in contractu emphyteutico, ante confectam ſcripturam Pral.q.14.nu.26. Et quid poſt obtentum beneplacitum Apoſtolicum, de cont.emph.qu.19.& in verbo, Prælatus.

Pœnitentia an locum habeat in aliis contractibus, eadem qu.14. num.27.

Pœnitere an liceat poſt porrectam ſupplicationem, & ſignatam, per verbum Fiat, de cont.emphyt.q.20.

Pœnitentiæ an ſit locus, antequam beneplacitum Apoſtolicum obtineatur, de cont.emphy.qu.21.nu.1. & 2. Et an poſt obtentum ſi expirauit per mortem Pontificis, n.21.

Pœnitere non poſſunt contrahentes, cum Eccleſia, ſed ſic Eccleſia, & minor, ead.numer.2. & quid, ſi contrahentes moriantur, ibidem.

PENSIO in domini directi recognitionem ſoluitur, Prælud.qu. 1.nu.12.& non pro fructibus, de ſol.can. quæſtione 1. numero 92.

Penſio parua præſtatur pro emphyteuſi. Prel. quæſtion.15. numero quarto.

Penſio quod fructibus reſpondeat, probari debet, eadem quæſtion.15. num. 5.

Penſio iuſta, quæ dicatur, & quæ iniuſta in contractu emphyteutico, de cont.emph.qu.28.num.3. & 4. & de melior, quæſtion.9. num.11.

Penſio iniuſta reducitur ad iuſtam, & ad æquitatem, eadem q.28. num.5.

Penſio, ſiue canon, quo tempore ſolui debeat Domino directo, de ſol. can.q.8.

Penſionem ſoluere debet emphyteuta Eccleſiæ, licet debitæ ſolemnitates, non ſint adhibitæ in conceſſione, de ſol.can.quæſtione 1. num.120.

Penſio poteſt eſſe magna, correſpondens fructibus, vel parua, modo detur in recognitione dominij. Prælud.q.15.nu.10. & quæſt.16. num.5.

Penſio eſt de ſubſtantia emphyteuſis, de var.caduc. q.1.nu.2. & de renouat.q.16.n.1. Et ſine penſione, non valet contractus emphyteuticus, ibid.

Penſio minui poteſt in ſexta parte, quando conceditur in perpetuum emphyteuſis, de ſolut.can.q.1.n.100.

Penſio incerta, non facit valere conceſſionem in emphyteuſim, de cont.emphyt.q.46.n.1. Contrarium n.4.

Penſio, cenſus, & canon pro Synonymis habentur, de laud. quæſt.1. num. 10.

Penſio ſolui debet, quando eſt facta conceſſio per Eccleſiam, reſeruato conſenſu Apoſtolico, antequam obtineatur, vel ſit facta ſine ſolemnitatibus, cum contractus fauore Eccleſiæ claudicare poſſit, de cont.emphyt.q.21.nu.20.

Penſiones non exactæ, an pertineant ad hæredem penſionarij, an verò ad ſucceſſorem, de laud.q.28.& de ſolut.can.q.15.nu.1. vbi an pertineant ad hæredes Prælati, an verò, ad ſucceſſorem, & quomodo diuidi debent inter Cameram, & Epiſcopum ſucceſſorem, ſiue Beneficiatum.

Penſionarius, pendente lite, non poteſt ſpoliari ſua poſſeſſione, de var.caduc.q.17.n.11.

Penſionem an teneatur ſoluere emphyteuta, ſi res ſit perempta, de melior,q.9.& de ſol.can. q.1.n.91.

Cætera vide in verbo, Canon.

PERICULUM rei emphyteuticæ ad quem ſpectet de melior.q.9.n.6.& de ſolut.canon. q.1. ampl.14.

PERSONÆ potentiores, quæ ſint, de alienat.q.1.num.21.& de renou.quæſt.1.numer.40. vbi vide, quod remittitur arbitrio Iudicis.

Perſonæ appellatione, veniunt etiam fœminæ, de ſucc. in bon.emph. q.9. n.7.

PERMUTARE, an poſſit emphyteuta, ſine conſenſu Domini, de alien.q.1.n.252.

Permutatio, an ſit licita inter comprehenſos, ead. quæſtione & num.

PESTIS eſt bellum Dei, & comparatur bello illato ab hoſtibus, de renouat.quæſt.2.num.6.& de ſolut.can.quæſtion.1. numero 351.

Peſtis an faciat excuſare emphyteutam à ſolutione canonis, ead.qu. 1.& n.de ſolut.canon.

PONTIFEX habet ſupremam poteſtatem in bonis Eccleſiæ, de ſol.can.q.1.n.141.

Pontificis reſcriptum, quando non valet, ead.quæſtion. numer.141. & ſeq.

Pontificis intentio eſt quod leges ſeruentur, ead.quæſtion. numer. 142.

Pontifex, non exercet actus iuriſdictionis laicalis in terris Imperij, extra territorium ſuum: licet ex cauſa hoc facere poſſit, ead.qu. num.145.

Pontificis conſenſus, vide in ver. Conſenſus.

PORTIO vnius emphyteutæ deficientis, ad alium ſuperuenientem pertinet, de alienat.q.10.in dec.Vbaldi, n.4.

POSSESSIO rei ſpiritualis, licet ſit merè temporalis, tamen Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de poſſeſſione, de diuerſ. qu.emph. q.22.in dec. Merl. n.13.

Poſſeſſio capta vigore pacti, de capiendo propria auctoritate, non aliter obtenta ſententia declaratoria, eſt valida, de diuerſ. qu. q.2.n.3.

POSSESSOR, an teneatur pro ſolutione canonis, de cont.emph. q.31. n.6.

Poſſeſſor, vt fructus, certo tempore fruatur, deducit melioramenta, ſecundum tempus, quo facta fuerunt, de melior.quæſtion.7. numer.4.

Poſſeſſor rei cenſuatæ, tenetur pro cenſibus præteritis, & futuris, ead.q.31.n.8.

Poſſeſſores rei cenſuatæ, ſi plures ſint, an omnes teneantur in ſolidum, eod.nu.8.

Poſſeſſor excuſatur à ſolutione canonis præteriti, ſi Dominus fuit negligens in exactione, quæ opinio non placet Auctori, eadem, q.31.n.12.

POSTERORUM appellatione veniunt fœminæ, de ſucc.in bon. emph.q.9.n.33.

PRÆCARIA, quid ſit, & an differat ab emphyteuſi, & de eius materia, Prælud.q.11.

PRÆFERENDUS eſt ille, qui terras ſteriles Eccleſiæ reduxit ad culturam, de cont.emphyt.q.22.nu.18.

Præferri, non debet Agnatus extraneo, ſi non dat, quantum extraneus, ead.q.nu.26.

Si duo concurrant, & vnus offerat iuſtum pretium, alter verò plus, quis ſit præferendus, ibid.nu.32.

PRÆLATVS

PRÆLATVS Eccleſiæ, poſt obtentum beneplacitum Apoſtolicum, pœnitere, & reſilire non poteſt à contractu, etiam antequam ſequatur ſententia Exequutorum, niſi probetur euidens damnum Eccleſiæ, de cont.emph.q.19.nu.1. Habet locum etiam, contra ſucceſſorem, dummodo beneplacitum fuerit obtentum in vita prædeceſſoris, qui alienauit, ſi contractus eſt vtilis, nu.2. Sed non procedit, quando alienatio eſſet nulliter confirmata, num 3. Quid, ſi beneplacitum non fuit præſentatum, & morte Pontificis ſit expiratum, & requiratur nouus conſenſus, de cont.emph. q.21. n.21.

Prælatus debet contrahere, cum illo, cum quo maiorem vtilitatem habere poteſt, eod.tit.q.9. n.8.

Prælatus an poſſit concedere rem Eccleſiæ in emphyteuſim conſanguineis, vel affinibus, de cont.emph.q.40.

Prælatus, ſiue Commendatarius, an ſolus poſſit renouare emphyteuſim, de renouat.q.7.nu.1.4. & 5. Et quid ſi adſit conſuetudo, vel tempus immemorabile, nu.7.

Prælatus ſolus an poſſit remittere caducitatem, ead.quæſtion.7. num.2.

Prælatus, ſine conſenſu Capituli, non poteſt alienare, eadem quæſt. nu.3.& infra.

Prælatus ſolus poteſt concedere in emphyteuſim, rem ſolitam concedi, ibid.n.4.

Prælatus Eccleſiæ, an poſſit remittere caducitatem, ſine conſenſu Capituli, & quid ſi Eccleſia non ſit Collegiata, de alien. qu.1. n.324.& 327.

Prælatus ſolus, quando ſolus, non adminiſtrabat, non poteſt concedere licentiam alienandi, de alien.q.3.n.9.

Prælatus an in renouatione poſſit addere noua pacta, & nouas qualitates, vel augere canonem, ſine ſolemnitatibus à iure irrequiſitis, de var.cadu.q.1.n.37.

Prælatus, ſiue Rector Eccleſiæ, non poteſt alterare formam primæ conceſſionis, de ſol.can.q.1 n.293.& de var.cad.q.1.nu.38. & de melior.q.2.n.22.& de renou q.1.nu.76.& 78.

Prælatus habet reſtitutionem in integrum, aduerſus præſcriptionem 40.annorum, ſtante eius ignorantia, de ſolut.can.quæſt.9. num.8.

Prælatus, non poteſt alterare formam inueſtituræ, poſt ius quæſitum deſcendentibus, de renun. qu.1.num.76.& 78. Poteſt noua pacta in renouatione apponere, fauore Eccleſiæ, quæ non ſint contra ſubſtantialia inueſtituræ, de var. cad. quæſtione 1. numer.37.

PRÆSENS, & tacens ſibi præiudicat, quando vltra taciturnitatem, concurrit aliquis actus poſitiuus, de cont. emphyt.q.31.n. 15.& in tit.de alien.q.1.ampl.5. Et an Dominus præſens, & tacens, cenſeatur conſentire, & infra.

Præſens, & tacens, non videtur conſentire ad ſui præiudicium, quod procedit maximè, dum alienatur res, ad ſui fauorem, prohibita alienari, niſi vltra præſentiam, & taciturnitatem, interueniat aliquis actus poſitiuus, & præſertim habet locum, quando ageretur de magno præiudicio, de renunc. q.8.n.4.

Præſens, & tacens, habetur pro conſentiente, quando agitur de modico præiudicio, ead. qu.n.5.

PRÆSVMPTIO vna tollit aliam, & fortior, & validior, tollit debiliorem, de var.cad.q.14.n.21.

Præſumitur ſcripturam interueniſſe, quando quis per 40.annos, vel 30.ſoluit canonem, de Prælud. q.14. n.39.

Præſumptio, quod per ſpatium 30.annorum facta ſit ſolutio, & contractum emphyteuticum præceſſiſſe, prodeſt tam Domino, quam emphyteutæ, de cont.emph.q.11.n.5.

Præſumptiones ceſſant in claris, & quando contrarium probari poteſt, de cont.emph.q.18.n.5.& vbi adeſt veritas, eod.tit.qu.22. num.2.

Præſumitur pro decreto Commiſſariorum, de cont.emphyt.q.22.n. 1. Sed vide nu.2. quando non præſumatur.

PRÆSCRIPTIO non currit, quando adeſt mala fides, de cont.emph.q.22.n.6.& infra.

Præſcriptio, non currit in præiudicium Eccleſiæ, niſi mortuo Rectore, qui fecit inueſtituram, & ſcientia ſucceſſoris, quæ non præſumitur, niſi probetur, & hoc poſt 40.annos, & quadriennium reſtitutionis in integrum, ead.q.n.6.

Præſcriptio, non currit, donec vnus de Capitulo, Collegio, Vniuerſitate, vel Monaſterio durat, quando eſt facta alienatio in damnum Eccleſiæ, ead.q.n.8.

Præſcribere, an poſſit emphyteuta liberationem à canone ſoluendo, ſi non ſoluat per 30.vel 40. annos, vel eius hæres, de ſolut.can. q.9.& in verbo, Emphyteuta.

Præſcriptio, non habeat locum, etiam ſpatio centum annorum, ſtante mala fide, & procedit in hærede, & hærede hæredis, ead.qu. num.12.

Præſcribitur pactum de retrouendendo ſpatio 30.annorum, de cont. emph.q.44.

Præſcribitur remedium leg.2. C. de reſc.vend. ſpatio 30.annorum, ibidem.

Præſcriptio contra Dominum directum, non currit viuente emphyteuta, qui impoſuit ſuper re emphyteutica ſeruitutem, de alien.q.1.n.278.

Præſcribi, an poſſit contra Eccleſiam, & quod tempus requiratur in ſoluendo minorem penſionem, de ſol.can.quæſt.1.numer.253. & infra.

Præſcriptio, non currit contra proprietarium, viuente vſufructuario, qui impoſuit ſeruitutem, ibidem.

Præſcriptio non currit contra filium in aduentitiis, viuente patre, nec contra Vxorem, in rebus dotalibus, viuente Marito, & viuente grauato, contra fideicommiſſarium, antequam fiat locus reſtitutionis, Canal. deciſ.212. in fine, vbi alios concordantes cit.

Præſcribi, an poſſit ſolutio laudemij, vel canonis, de ſol.can. qu.9. num.11.

Præſcribere, nullo vnquam tempore poteſt, qui eſt in mala fide, etiā per ſpatium 30.annorum, immo, nec ſtante immemorabili tempore, de alien.q.1.n.176.& in exemplum, de contrahente, cum minore ſine ſolemnitatibus.

Præſcriptio durante ætate pupilli dormit, de ſolut.can. q.1. numero 208.

Præſcribere, an poſſit emphyteuta, ſoluendo minorem penſionem, ead.q.n.249.

Præſcribere, non poteſt emphyteuta, cum mala fide, eadem quæſtion. num.250.

Præſcribere non poteſt ſingularis ſucceſſor, qui minorem penſionem ſoluit per ſpatium decem annorum, inter præſentes, & 20.inter abſentes, ead. q.nu 252.

PRETIVM bonorum æſtimatur ad rationem quinque, pro centenario, de cont.emphyt. quæſtion. 22. numer.29. vbi declaratur.

Pretium, Dominus directus, debet ſoluere emphyteutæ quando vult præferri, quod ab aliis reperitur, ſiue magnum, ſiue paruū, de alien.qu.1.nu.339. Nec tenetur minuere, etiam, ſi excedat iuſtum commune pretium: ſed declara, vt nu.340. Nec etiam poſt venditionem; ante tamen traditionem, emphyteuta poteſt pretium augere, vel minuere, ad præiudicium Domini, vel, vt minus laudemij conſequatur, vel, vt maius pretium ſoluat, ſi vult emere, n.341.& infra.

Pretium debet ſoluere Dominus, quod ab aliis inuenitur, ſi vult præferri, ac etiam pro laudemio conſequendo, debet attendi pretium, quod ab aliis inuenitur, niſi conſtet de fraude, de alienat.quæſt.1.numer.137.vſque ad finem, & de laud.quæſtion.1. num.8.

Pretium non poteſt augeri, nec minui in præiudicium Domini, ead. q.1.in fine.

Pretium, quando eſt inueſtiendum debet inueſtiri in bonis ſitis in Ciuitate, vel Territorio, vbi contractus eſt celebratus, nec pariter poteſt inueſtiri in bonis emphyteuticis, conſualibus, fideicommiſſariis, domibus, vel molendinis, quando dictum eſt in fundo idoneo, de diuerſ. q.emphyt.q.25.

Pretium reuenditæ, cum pacto redimendi, & perſona nominanda, ad quem ſpectet, ſi redimatur, de laud. quæſtion.4.numer.8

INDEX.

PRIMVS acquirens, per clauſulam ad habendum, &c. poteſt alienare in præiudicium comprehenſorum, de alienat. quæſt. 10. num. 5.

Primus acquirens, dicitur ille, qui non eſt comprehenſus in prima inueſtitura, de renouat. q. 1. nu. 67. vbi intellige.

Primus adquirens, eſt etiam filius, quando in inueſtitura eſt nominatus proprio nomine, de cons. emphyt. quæſtion. 24. numero 27.

Primus acquirens, poteſt emphyteuſim alienare in præiudicium comprehenſorum in inueſtitura, de cons. emphyt. qu. 24. numero 20.

Primus acquirens, an cenſeatur incluſus in emphyteuſi conceſſa pro ſe, & vſque in 3. generationem, de cons. emphyt. q. 2.

PRIMOGENITVS, ſi ex ſtatuto vel conſuetudine potior habetur in ſucceſſione, ipſe ſolus admittitur ad emphyteuſim, de ſucc. in bon. emph. q. 1. n. 1. in fine.

PRINCIPIS ſæcularis reſcriptum, non valet, ſi diſponat, quod emphyteuta Eccleſiæ, ob non ſolutum canonem, non poſſit priuari iure ſuo, de ſolut. can. q. 1. n. 146.

PRIVILEGIVM Principis eſt perpetuum, de alienat. quæſt. 2. num. 6.

Priuilegium, per non vſum tollitur decennio, ead. quæſtione 2. numer. 8.

Priuilegium, an expiret morte concedentis, eadem quæſt. 2. numer. 2. 3. & 4.

Priuilegiatus quando vtatur priuilegio, contra priuilegiatum, de ſolut. canon. q. 1. n. 192.

Priuilegium conceſſum minori an proſit maiori, de ſol. can. q. 1. nu. 222. & ſeq.

PROBATIONVM facultas, eſt amplianda, non reſtringenda. Prel. q. 14. n. 5. Declara, nu. 16.

Probare debet emphyteuta habuiſſe licentiam à Domino alienandi, de alien. q. 3. nu. 1.

Probare debet emphyteuta, ſoluiſſe canonem, de ſol. can. qu. 4. vbi eſt materia, & in ver. Solutio, & Emphyteuta.

PROCVRATOR minoris, vel mulieris, habens mandatum ad vendendum bona emphyteutica, etiam irrequiſito Domino, de alien. q. 1. n. 180. Contrarium n. 181.

Procurator Domini, ſi recipiat penſionem, pro tempore præterito, an præiudicet Domino, quod non poſſit declarare caducitatem, de alienat. q. 1. n. 325. vbi de Camerario, & Maſſario.

Procurator, præſumitur certioraſſe Dominum, de alien. qu. 8. nu. 6. Declara primo, procedere in procuratore ſpeciali, non generali, & quis ſit iſte generalis, numer. 7. Declara ſecundo in pœnis, & quando agitur de auferendo iure Domini, & in attentatis: quia tunc requiritur ſcientia certa, clara, & ſpecifica, cum ſuis qualitatibus, nu. 8. Declara tertio, procedere, dummodo tantum temporis ſpatium interceſſerit, vt potuerit certiorare Dominum, n. 9. Decl. 4. in facto graui, & notabili, non autem in leui, n. 10. vbi exemplum.

Procurator debet habere ſpeciale mandatum pro canone ſoluendo, vide in ver. Mandatum, ac etiam debet habere ſpeciale mandatum, vt oblatio canonis valeat, de ſolut. can. queſtion. 2. numer. 9.

Cætera vide in ver. Mandatum.

PROHIBITVS alienare à teſtatore, non poteſt concedere emphyteuſim, de diuerſ. q. emph. q. 1. nu. 2. Cont. nu. 3. Sed prima eſt verior, declara non habere locum, reſpectu pœnæ n. 5. Cont. nu. 6. Excuſatur tamen alienans, quando non adeſt dolus, vel ſtante ignorantia, nu. 8. Declara ſecundo, quando res eſt ſolita concedi, ſecundum vnam opinionem: ſed reijcitur, n. 9. Subdeclara, quod conceſſio debet fieri pro penſione concedentis, alias non valet, num. 10.

Prohibitus alienare, non poteſt locare ad longum tempus, n. 45. ad vitam alienare, ead. q. 1. nu. 4.

Prohibitus alienare, non poteſt dominium vtile in alium transferre, ead. q. n. 11. & 13. Declara, quando eſt ſolita concedi, n. 14.

Prohibitio legis, per prohibitionem hominis augetur, de alien. qu. 1. num. 196.

Prohibitio hominis, concurrens cum prohibitione legis, operatur effectum, etiam in caſu licito, de alien. q. 1. n. 195.

Prohibitio noua, addita veteri prohibitioni, illam ampliat, ibidem.

Prohibitio hominis, ſi concurrat cum prohibitione legis, impedit translationem dominij, ead. q. n. 215.

PROGENIEI appellatione, veniunt etiam fœminæ, de ſucc. in bon. emph. q. 9. n. 27.

PROLIS appellatione, veniunt etiam fœminæ, ead. quæſtion. & num.

PROMISSIO de vendendo non eſt venditio, de alien. qu. 1. nu. 290. & 299.

Promittens, ſe obligaturum, intra certum diem, ad dandum decem, poteſt conueniri cedente die, ſine aliqua obligatione, ead. qu. 1. nu. 294.

Promittens dare facultatem de redimendo, agi poteſt contra ipſum, ad reuendendum, reſtituto pretio, ead. quæſtion. 1. numero 295.

Promittens per inſtrumentum, ſe obligare, habetur pro obligato, ſi per eum ſteterit, ead. q. 1. n. 296.

Promiſſio deliberando, parit exceptionem aduerſus agentem, ac ſi liberatio facta eſſet, ibid. n. 297.

Paria ſunt promittere de ſoluendo, & realiter ſoluere, ead. q. num. 298.

Promiſſio de donando, non eſt donatio, & aliud eſt promiſſio de conſentiendo, & conſenſus, dicta q. 1. n. 300.

PRONOMEN tu, ipſe, ipſius, quomodo intelligatur, & an ſit ſemper perſonaliſſimum, & intelligatur de hærede etiam, de var. caduc. q. 1. n. 32.

PROPRIETARIVS non debet habere laudemium, ſed vſufructuarius, de laud. q. 21. num. 1. Ipſe tamen immittere debet in poſſeſſionem nouum emphyteutam, nu. 8. Applicatur et emphyteuſis, in caſu caducitatis, ſine præiudicio lucri, durante vſufructu, n. 9.

PROVISIO hominis an faciat ceſſare prouiſionem legis, de ſolut. can. q. 1. n. 86. & de var. cad. q. 1. n. 35. & de melior. q. 2. num. 10.

PROXIMIORES in renouatione emphyteuſis, intelligi debent illi, qui magis propinqui ſunt ei, in cuius perſona eſt finita generatio, de renouat. q. 1. n. 6.

Proximior habet diem, & annum ad petendam renouationem, & inueſtituram, de renouat. q. 2. in principio, & in ver. Renouatio, & in verbo, Emphyteuta.

Proximior aliquo iuſto impedimento detentus, excuſatur, ſi non petat renouationem intra annum, & diem, de renouat. qu. 2. n. 1. Excuſatur propter capitales inimicitias, & quamuis non ſint capitales, modò ſint graues, n. 2. Idem, ſi propter bellum, & inimicitias ſuæ Ciuitatis, non poſſit accedere ad Dominum, & an teneatur mittere procuratorem. ibid. Declara tamen, niſi proximior, ſiue emphyteuta ſit potens, n. 3. Declara ſecundo, vt ceſſante inimicitia, debeat petere renouationem, à die ceſſationis, n. 4. Habet locum etiam propter peſtem, nu. 5. Quod intellige, vt, nu. 7. Limita primo, quando Eccleſia eſſet vacans, vel Dominus eſſet abſens, dummodo coram teſtibus proteſtetur, num. 8. Contrarium in abſente, niſi eſſet in remotis, num. 9. Limita ſecundo ſi proximior eſſet abſens cauſa Reipublicæ, vt nec teneatur mittere procuratorem, ſecus, ſi ex alia cauſa voluntaria, num. 10. Declara, dummodo abſentia cauſa Reipublicæ, non ſit affectata, n. 11. Vbi exemplum. Declara ſecundo, quod annus ex cauſa voluntaria in abſente, incipit, quando ipſe eſt præſens, & poſtea ſe abſentauit, ſed non habet locum, quando incipit ipſo abſente, num. 12. Limita tertio, quando proximior eſt detentus in carceribus, nu. 13. remiſſiuè. Amplia etiam, ſi eſſet carceratus ſua culpa, n. 14. Limita quarto, quando Dominus eſſet excommunicatus, n. 15. Cont. n. 16. Limita quinto, ſi proximior decedat intra annum, & diem: nam illud ius petendi renouationem, deuoluitur ad alium proximiorem, qui habebit integrum annum, n. 17. Limita ſexto in pupillo, vel infante, n. 18. Limita 7. in minore 25. annis, beneficio reſtitutionis in integrum, n. 19. Limita octauo in Vniuerſitate,

Vniuerſitate, & Republica, nu.20. Limita nono, quando adeſſet minor 21. annis, cum maiore pro indiuiſo poſſidentibus, quod Auctori non placet. nu.21. Limita decimo, niſi Dominus teneatur priuationem, nu.22. Declara, nu.23. Limita vndecimo, ſi emphyteuta, vel proximior erat interpellandus à Domino, virtute pacti, num.24. Limita duodecimo, niſi emphyteuta, vel proximior non poſſideret, ſed alius tertius, nu.25. Limita decimotertio, vt non cadat à iure petendi renouationem, niſi accedente declaratione Domini, & ipſo volente, n.26. Declara hanc limitationem, vt non habeat locum, quando ſuit facta conceſſio de 29. annis in 29. annos, cum pacto, quod emphyteuta elapſis 29. annis teneatur petere renouationem, nu.27. Cont.num.28. Amplia ſupradictas limitationes, habere locum etiam, ſi annus, & dies eſſet ex partium conuentione diminutus, vt quia dictum eſſet, quod finita emphyteuſi, teneatur infra duos menſes petere renouationem, quia adhuc habebit annum, de qua opinione dubitat Auctor. numero 29.

Proximior, ſi non petat inueſtituram infra annum, & diem, non eſt priuatus ipſo iure, ſed requiritur citatio, & ſententia. de renouat.q.1.n.64.

Cætera vide in verb. Renouatio.

PVPILLVS, & infans, ob non ſolutum canonem, cadunt ab eorum iure, quando in inueſtitura adeſſet pactum reſolutiuum vt ſi non ſolueret, cadat.de ſol.can. qu.1.nu.201. Et non reſtituitur in integrum, quando emphyteuſis eſt acquiſita à patre, nu.202. Sed vide diſt. Auctoris, n.203. Et contrarium, n.212. Nec quando poteſt eis eſſe conſultum contra Tutorem, ſi eſt ſoluendo, n.213. Cont.n.214.

Pupillus poteſt meliorem ſuam conditionem facere, non deteriorem, & ſine Tutoris auctoritate, non poteſt ſe obligare; ſed hi, qui cum eo contrahunt, obligantur, & habet locum in pupillo pubertati proximo, niſi ſit factus locupletior, ead. quæſtion. nu.204.

Pupillus non habet neque velle, neque nolle, & quicquid videt, ignorat decla q.1.n.205.

Pupillo, neque infanti currit tempus ad petendam reſtitutionem in integrum, ibidem, n.206.

Pupillus habet ſimplicem intellectum, & eſt in tali ætate, vt neque ſcire, neque diſcernere quicquam poſſit, neque diſcurſum rationis habet.ead.qu.n.207.

Pupillus, & infans reſtituuntur in integrum, aduerſus canonem non ſolutum.ead.qu.n.209.

Q

QVERCVS dicitur arbor fructifera.de var. cadu. quæſt.2. num.54.

R

RATIFICATIO an requiratur, quando alienatio eſt facta, ſine ſolemnitatibus.de cont.emph.q.21.n.10.

Ratificatio præſumitur ex penſionum perceptione, quando alienatio eſt nulla.de cont.emph. q.22.nu.9. vbi declaratur, quando alienatio eſt nulla, ratione formæ.

Ratificatio non prodeſt, ex facto ſucceſſorum, qui fuerunt in probabili ignorantia, mortuo alienante, ead.q.22.n.10. Neque ex facto Procuratoris, neque ab ipſo Prælato viuente, neque à ſucceſſore, ibid..

Ratificatio inducitur expreſſè, vel tacitè, ſcilicet poſſidendo.de cont. emph.q.34.n.29.

Ratificatio inducitur per perceptionem fructuum, ead. quæſtion. num.30.

Ratificatio inducitur per ſolutionem canonis, quando ſcienter ſolutus eſt.ead.qu.n.31.

Ratificare dicitur Dominus inueſtituram, eius nomine factam, acceptando ſolutiones canonis, & retinendo penes ſe inſtrumentum inueſtituræ.ead.qu.n.32.

Ratificatio inducitur, quando is, qui ratificare debet, pro eius iure, interfuit inueſtituræ factæ, in perſonam alterius. ead. qu. 34.n.35.

Ratificatio inducitur, quando poſt inueſtituram ab altero, eius nomine factam, obligat ſe ad faciendum aliquid in emphyteuſi, pro ipſo ſtipulata, ead.qu.nu.36.

Ratificatio inducitur, quando frater ſcit accepiſſe emphyteuſim alium fratrem, pro ſe, & nomine ipſius, & non contradicit. ibid.nu.37.

Ratificatio debet fieri in vita illius, qui nomine alterius fuit ſtipulatus, & in vita illius, qui conceſſit.ead.q.34.n.39.

Ratificatio inducitur, ex ſola ſcientia abſentis, abſque aliquo actu poſitiuo, de cont.emph.qu.35.n.4. Et hæc ſcientia præſumitur in his, quæ afferunt commodum.n.5.

Ratificatio præſumitur, ex cohabitatione donatoris, cum donante, & ex perceptione fructuum, & ſolis præſumptionibus, & coniecturis, ead.qu.nu.6.

Ratificatio, an requiratur, quando adeſt iuramentum ibid.n.7.

Ratificari, an poſſit conceſſio per donatarium, vel eius heredes, aut per abſentem, cui eſt facta conceſſio in emphyteuſim, vel per eius heredes, ead.q.n.9. Vbi etiam quæritur, quid in pupillo, vel infante, n.10.

Ratificatione nondum facta, per abſentem, an Dominus poſſit alteri concedere emphyteuſim, ead.q.n.11.

Ratificatio, an fieri poſſit.poſt mortem concedentis, ibid.n.12.

Ratificatio, an fieri poſſit, poſt mortem donatarij, vel eius, cui eſt facta conceſſio in abſentia, per eius heredem, ead. q. n.13.

Ratificatio tacita ſufficit in donatione, vel renunciatione facta abſenti, de renun.qu.2.n.31. & ibi exempla.

Ratificatio minoris, non inducitur, ex curſu temporis; nec etiam 30. annorum, vel immemorabilis, ſi contractus fuit celebratus, ſine ſolemnitatibus, de alienat.quæſt.1.nu.176. Et idem in muliere, vbi adeſt ſimile ſtatutum, n.177. & ſeq.

RATIO, vbi eſt eadem, ibi idem ius eſt ſtatuendum, de ſolut.can. q.3.nu.26.

RECOGNITIO facta per emphyteutam, an probet rem eſſe emphyteuticam, de cont. emph.q.26.n.6.7. & 10. cum aliis ſeq. & de renouat.q.9. & de laud. quæſt.36.

Recognitio, an probet dominium. vide in verb. Dominium, & de cont.emph.q.26.nu.11.

RECTOR Eccleſiæ, ſi concedat rem Eccleſiæ in emphyteuſim, reſeruato conſenſu Apoſtolico, an cadat in pœnas, niſi addatur clauſula, Non aliter, nec alio modo, de cont. emphyt. quæſt.16. nu.4. & 8.

Rector, ſiue Prælatus Eccleſiæ tenetur propter eius negligentiam reſarcire damnum Eccleſiæ. de ſolut.canon.q.1.n.174.

Cætera in ver. Prælatus.

REDITVS eſt nomen generale, Præl.q.1.nu.17.

REDHIBITORIA actio an competat emphyteutæ, de diuerſ. quæſt.q.11.

A REGVLA iuris, non eſt recedendum, niſi conſtet de fallentia, & niſi per aliam legem, de ſol.can.qu.1.n.128.

REI appellatione, quid veniat, Præl.qu.1.n.17.

Rei vendicatione, agere poteſt i omnino directus, contra emphyteutam, qui non vult reſtituere rem emphyteuticam: ſed tamen probare debet dominium, & quomodo probetur, de diuerſ. quæſt.emph.q.8.

REMISSIO ſextæ partis, fieri debet de redditibus, in emphyteuſi Eccleſiaſtica perpetua, in recompenſationem periculi, ſterilitatis, & alterius caſus fortuiti, tam ſolutis, quàm inſolutis, de ſolut.can.q.1.n.100. & declara, nu.101.

Remiſſio penſionis, an ſit facienda, propter bellum, de ſol.can.q.1. nu.331. cum multis ſeq.

Remiſſio penſionis, propter ſterilitatem, an ſit facienda emphyteutæ, & conductori ad longum tempus, de ſolut.can.q.1. n.97. & ſeq. & de melior.q.9.n.9. Quid autem, ſtante pacto, vt emphyteuta teneatur ad caſus fortuitos, ead.q.1. de ſolut. can.nu.118. Vbi quid ſi renunciauit beneficio petendi remiſſionem, ibid. & renunciationem beneficio legum, & ſtatutorum, eod.n.118.

Remiſſio mercedis fit in contractu locationis ob ſterilitatem, ſecus in emphyteuſi, Prælud.q.5.n.6.

Remiſſio an fiat, ſi aliquod damnum contingat in re emphyteutica.ead.q.1.de ſol.can.n.91.

REMEDIVM l.fin.C. de edic. D.Adr.toll.conceditur pro bonis emphyteuticis profanis, de diuerſ. quæſt. emphyt.qu.6.num.1. Vel ſaltem datur immiſſio, ex inueſtitura, habet locum in fœmina herede inſtituta à patre, nu.2. Vbi affertur ratio, quando adeſſet legitimus contradictor, & quis ſit. nu.9. Et habet locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica,nu.5.

Remedium retinendæ poſſeſſionis, an concedatur Domino directo, vide in verb. Interdictum.

Remedium reſtitutorium competit Eccleſiæ, vel minori, ſi ſit facta conceſſio in emphyteuſim, non ſeruata ſolemnitate, de diuerſ. quæſt.emphyt.q.12.

Remedium reintegrandæ poſſeſſionis, & interdictum vnde vi competit emphyteutæ, vide in verb. Interdictum, & in verb. Dominus.

Remedium poſſeſſorium, & actio ſpolij competit emphyteutæ, & alcui in inueſtitura nominatu, per clauſulam conſtituti, vel precarij. de diuerſ.quæſt.emph.q.13.n.18.

Remedium l.2.C.de reſc.vend. non tollitur per pactum, quod poſſit redhiberi, ſi non placuerit, de cont.emphyt.q.44.n.7.

Remedium l.2. C. de reſcind. vend. præſcribitur ſpatio 30. annorum, ead.q.44.nu.3.

Remedium l.2.Cod.de reſc.vend.non habet locum in contractu emphyteutico,de contr.emph.q.28.nu.1.Cont.nu.2. Et an competat poſt finitam emphyteuſim. n.6.

Remedium reintegrandæ, competit Domino directo, aduerſus poſſeſſorem denegantem ſoluere penſionem. de cont.emph.quæſt.36. nu.15.

Remedium reintegrandæ poſſeſſionis, & actio ſpolij competit Domino pro recuperanda ſua poſſeſſione, de var.quæſt.emph.qu.8. num.4.

RENOVATIO emphyteuſis, non inducitur ex tacito Domini conſenſu, Prælud.qu.14.n.32.cont.nu.33.& de renouat.quæſt.5. nu.3.Et quod tempus requiratur, vt inducatur renouatio, ibid. & vide etiam de ſolut.canon.qu.1.n.240.

In renouatione emphyteuſis, præfertur proximior vltimo decedenti, etiam, ſi ſit de collateralibus, non heredibus, de fin.c. in bon.emphyt.q.2 n.10.

Renouatio emphyteuſis, propter tempus, vel generationem finitam, debet fieri emphyteutæ, vel proximiori, aliàs poſſunt appellare ad Superiorem, de renouat.quæſt.1. num.1.Cont.nu.2. Sed prima eſt verior. Amplia habere locum, non ſolum in filiis, & deſcendentibus: ſed etiam in Agnatis tranſuerſalibus, num.3. Cont. in tranſuerſalibus. numer.4. Sed prima opinio eſt verior, in Agnatis, & Cognatis. numer.5. Sed vide etiam omnino in tit. de laud. quæſt.15.num.3. Amplia ſecundo procedere, tam in emphyteuſi profana, quàm Eccleſiaſtica, nu.7. Amplia tertio in contractu libelli, num.8. Amplia quarto in colono temporaneo, num.9. Cont. num.10. Amplia quinto in feudo, nu.11. Amplia ſexto, in emphyteuſi noua, num.12. Amplia ſeptimo, etiam, ſi prima conceſſio eſſet declarata nulla, num.13. Amplia octauo, etiam, ſi proximiores eſſent fœmina, & in prima inueſtitura, vocentur tantum maſculi, præſertim, quando non adeſſent maſculi, num.14. Amplia nono, quando adeſt pactum de renouando, quod declara ead.num.14. Amplia 10. etiam, ſi dictum ſit, quod vltimus poſſit nominare alium, & non nominauerit. ibid. Limita primo, quando emphyteuſis eſt finita propter culpam, vt ob canonem non ſolutum, & idem propter rei deteriorationem, & aliis caſibus, & poterit Dominus inueſtire, quem maluerit, relicto proximiore, num. 15. Declara, quod emphyteuſis eſt renouanda ad fauorem deſcendentium, num.16. Declara etiam, in omnibus caſibus, in quibus emphyteuta excuſatur, ob non ſolutum canonem, num 17. Limita ſecundo, quando renouatio non fuit petita intra annum, & diem, nu.18. Declara, quod annus computatur à die ſcientiæ, & hæc ſcientia probari debet plenè, & non per coniecturas, & probari debet à Domino, niſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina: ſcilicet, ſi ignoraſſet, quod omnes de Ciuitate ſciunt, num. 19. Declara etiam, quando extraneus eſſet inueſtitus: quia tunc talis facultas duraret ſpatio 30. annorum, num.20. Subdeclara, hanc declarationem, quia licet Agnatus, quando vult renocare ab extraneo, habeat tempus 30. annorum: ſi tamen non petiit inueſtituram, intra annum, & diem ex alio excluditur; quia inueſtituram non petiit. num.21. Limita tertio in Eccleſia; quia non cogitur renouare, num. 22. Cont. num.23. Limita quarto, quando Dominus, vel Eccleſia vellet pro ſe retinere, num 24.Cont.num.25. Sed prima eſt verior, & infrà. Declara, niſi falsò Dominus dixerit, velle pro ſe retinere, & poſtea alteri conceſſerit, ibid. Amplia dictam quartam limitationem, habere locum, etiam, ſi res ſit ſolita renouari; nam probari debet conſuetudo, quod Dominus non poſſit pro ſe retinere numer.28. Debet etiam probari, quod Eccleſia voluerit pro ſe retinere, & non potuerit, num ſeq. qua declaratio, reddit turbidam doctrinam Corn. & aliorum, dicentium, quod ſtante conſuetudine inueſtiendi, trahi debet etiam ad caſum, quo nollet inueſtire, num.30. Niſi etiam probetur conſuetudo immemorabilis renouandi deſcendentibus: quia tunc Eccleſia non poteſt pro ſe retinere, ibidem. Amplia ſecundo, etiam, ſi inueſtitura adeſſet pactum, quod finita generatione, Eccleſia teneretur proximioribus renouare; quia adhuc Eccleſia poſſet pro ſe retinere, num.31. Licet multi diſſentiant, num.32. Declaratur hæc ſecunda ampliatio, quando emphyteuſis eſſet conceſſa in perpetuum, cum pacto de renouando, numer.33. Declaratur dicta quarta limitatio, non habere locum, quando inter Eccleſiam, & Communitatem adeſſet concordia, vt non poſſet pro ſe retinere, ſed proximioribus concedere, numer.34. Declara etiam, non habere locum, ſi heres eſſet Hoſpitale, vel pius locus, vel alij incapaces, vel potentiores, quia tunc heredi proximiori capaci fieri deberet renouatio, num.40. Limita ſexto, non habere locum, ſi res non eſſet integra, nu.41. Cont. numer.42. Limita ſeptimo, in feudo, in quo deficientibus maſculis, fœminæ poſſunt petere renouationem, num.43. Limita octauo, niſi ſupremus Princeps derogaret, num 44. & 79. Limita nono, quando interueniſſet præſcriptio, num.45. Limita decimo, quando ſequeretur magnum Eccleſiæ detrimentum, numer.49. Limita 11. quando filia eſſet excluſa propter maſculos, vel ſtantibus maſculis: quia, ſi maſculi poſteà deficiant, fœminæ non poſſunt ampliùs petere renouationem, num.47.Cont. num. 48. Limita 12. quando emphyteuſis reuerteretur ad Dominum: ſecus, ſi ad alium, num.49. Vbi exemplum. Limita 13. niſi in inueſtitura fuiſſet renunciatum iuri petendi renouationem, num.50. Limita 14. non habere locum, niſi proximiores oſtenderent rem eſſe melioratam, nu.56. Limita 15. niſi proximior eſſet pauper, miles, vel minor, numer.57. Limita 16. niſi proximior, tacitè, vel expreſſè conſentiat, aliis fieri inueſtituram, num.58. Limita 17. quando adeſſet pactum de renouando, & emphyteuta numquam ſoluerit penſionem, num.62. Limita 18. quando emphyteuta commiſiſſet crimen læſæ Maieſtatis Diuinæ, & Humanæ, num.63. Declara omnia prædicta, quod doctrina Bar. habet locum in petentibus renouationem: & ideò, ſi non petunt, excluduntur, n.60.

Renouatio debet peti intrà annum, & diem. ead.q.1.de renou.n.18. vbi declaratur.

Renouatio emphyteuſis, an peti poſſit per legatarium. ead. qu.1. num.39.

Renouatio, an peti poſſit per eos, qui ſunt proximiores, per fictionem, vel per repræſentationem, ead.qu.nu.52.& an per capita, vel in ſtirpes fieri debeat, ibid.

Renouatio eſt facienda, cum illis conditionibus, quæ ab alio extraneo, tempore reſirma, reperiri poſſunt, niſi conceſſa eſſet res ſterilis, & reducta eſſet ad culturam ead.q.n.54.

Renouatio, quando ſunt plures proximiores in eodem gradu, fieri debet omnibus pro æquis portionibus, ead.q.n.55.

Renouare emphyteuſim non tenetur Eccleſia proximioribus, ſi vult pro ſe retinere. de renouat.q.1.nu.24. Vbi etiam affertur ratio, quia,

quia, ſi teneretur nunquam ſentiret beneficium melioramentorum. fallit, quando adeſt conſuetudo immemorabilis, ibid. num.30.

Statutum diſponens, quòd finita emphyteuſi, reuocetur ſucceſſoribus, non comprehendit Eccleſiam. de ſol.can.q.1.n.39.

Renouatio, non eſt de ſubſtantia contractus, in emphyteuſi perpetua, ſed ad faciliorem probationem Domini directi, & ſi renouatio non fieret, non caderet emphyteuta. de cont.emphyt. quæſt.33.num.8. & vide de renouat. quæſt.1.num.14. Ampl.9. Vbi melius, & quid pactum importet, & ſi eſſet adiecta pœna caducitatis.

Renouationem non petens proximior, vel emphyteuta, intra annum, & diem, in quibus cauſis excuſetur. vide in verbo Proximior.

Renouatio, non poteſt peti ab emptore, qui emit emphyteuſim, vſque ad eius tertiam generationem; ſi emphyteuta accepit illum, vſque ad eius mortem, niſi Eccleſia erat ſolita, ſimiles conceſſiones facere. de renouat. q.4.n.4.

Renouatio peti poteſt ab emptore, ſecundum conſuetudinem & prout fieri ſolitum eſt. ead.q.n.5.

Renouatio emphyteuſis, debet ſolùm fieri, pro tempore quo erat duratura penes emphyteutam alienantem. de renouat. q.6. Declara, niſi conſuetudo adeſſet in contrarium, nu.3. Et quomodò conſuetudo probari debeat, n.4.& 11.

Renouare Dominus tenetur, ad plus, vſque in tempus generationis finitæ primi acquirentis, ead.q.5.n.2.

Renouare, an poſſit Prælatus ſolus emphyteuſim, ſine conſenſu Capituli. de renouat.q.7.vbi quid, ſtante conſuetudine.

Renouatio inueſtituræ peti poteſt, quando inſtrumentum eſt multum antiquum, & confines ſunt variati de renouat.q.9.n.1.

Renouare tenetur emphyteuta inueſtituram, quando eſt timor, vt dominium controuertatur. ead.qu.n.3.

Renouatio inueſtitura fieri debet, quando inſtrumentum eſſet deperditum. de renouat. q.10.

Renouatio inueſtituræ fieri debet, quando Dominus directus ius ſuum alienat. de renouat.quæſt.11.

Renouatio tacita, an inducatur, quando emphyteuſis fuit conceſſa duobus in ſolidum, vno mortuo ſine filiis. de renouat. quæſt.12.

Renouationem, ſi non petat ſingularis ſucceſſor, res deuoluitur ad Dominum, & quomodo conſuletur emphyteuta, pro iure ſuo. de renouat.qu.13.

Renouatio, non dicitur noua inueſtitura. de renouat. q.1.num.68. etiam, ſi ſoluatur aliqua ſumma, nu.70. Cenſetur renouatio, non autem noua conceſſio, ſi filiis poſt lineam finitam fiat inueſtitura, num.72. Et dicitur antiqua emphyteuſis, etiam, ſi dictum ſit de nouo concedimus, n.73.

Renouatio emphyteuſis non eſt titulus, ſed prioris tituli renouatio. de renouat.q.1.n.74.

Renouatio regulanda eſt, iuxta terminos inueſtituræ antiquæ, ead.qu.1.nu.75.

Renouationem ſi quid obtineat, non poteſt præiudicare comprehenſis, etiam, ſi ſit appoſita clauſula. Ad habendum, &c. ſi non erat appoſita in prima inueſtitura, n.75.& ſeq.

Renouatio non valet, ſi ſolitum eſt alteratum. ead.q.1.n.78.

Renouatio emphyteuſis, non poteſt fieri pro fœminis, quando in prima inueſtitura erant comprehenſi ſolum maſculi, ſed fieri debet pro maſculis, & illis deficientibus, pro fœminis. de renouat. q.1.n.61.

Pactum de renouando emphyteuſim, intelligitur de prima renouatione. de renou.q.14.n.1. Declaratur, niſi aliud ex inueſtitura colligatur, n.2.

Renouatio, debet fieri, ſaltem in nouiſſimo die prioris conceſſionis, ead.q.n.3.

Renouatio dicitur prorogatio primæ conceſſionis, ſi fiat durante tempore primæ conceſſionis, & non poteſt in poſteriori longius tempus exprimi, quam in priori. ead.q.n.4.

Renouatio facta, durante prima conceſſione, tempus incipit à die celebrati contractus ſecundæ inueſtituræ. ibid.n.5.

Renouatio non intelligitur renouata tacitè per patientiam, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica de 29. in 29. annos. eſt conceſſa ſed expirat, finito primo termino. de renouat.q.5.n.8.

Renouatio cenſetur facta, ſecundum naturam præcedentis inueſtituræ. de cont.emphyt.q.34.n.21.& n.ſeq. declaratur. & de ſucc. in bon.emph.q.9.n.22.

Renouatio an valeat, ſine penſione conſtituta. de renouat. qu.16. num.1.

Renouatio ſimpliciter facta, cenſetur facta, cum eadem penſione, & qualitatibus appoſitis in præcedenti emphyteuſi finita. ibid. num.2.

Renouatio ſimpliciter facta, non eſt noua conceſſio, ſed continuatio præcedentis. ibidem, n.3.

Renouationem, & nouam inueſtituram, an teneatur petere heres, quando emphyteuſis eſt hereditaria. de laud.q.13.n.6.

Renouatio feudi S.R.E. an hodie ſtante Conſtitutione Pij V. fieri poſſit. de alienat.q.11.n.10.

Renouatio facienda eſt heredi inſtituto in teſtamento, quando emphyteuſis eſt hereditaria, & non proximioribus. de renouat. q.1.n.39.

Renouatio, quando facienda eſt per Eccleſiam, fieri debet, cum euidenti vtilitate, & obſeruanda ſunt ea, quæ dicuntur quæſt. nona. de cont.emph. & de renouat. q.1.n.63.

Renouationem emphyteuſis an poſſit petere legitimatus per reſcriptum Principis. de diuerſ. quæſt.emph.q.24.

Renouatio an debeat fieri potentioribus de renouat.q.1.n.40.

RENVNCIARE poteſt pater emphyteuſim acceptam, pro ſe, & filiis, titulo oneroſo, in præiudicium filiorum. de ſucc. in bon.emph. q.16.n.5.

Renuncians emphyteuſi priuatur iure ſuo. de renunc. q.1.n.1. Declara, quando renunciatio eſt realis, & non perſonalis, n.3.

Renunciatio realis, quæ ſit, & quæ perſonalis, ead. q.n.4. & in dubio dicitur perſonalis, ibid. & qu.2.n.4.

Renunciatio facta in manibus Domini, ad fauorem eius, vel cuiuſcunque, quando non adſunt alij comprehenſi in inueſtitura, emphyteuſis reuertitur ad Dominum, vel etiam, ſi fiat ad fauorem cuiuſcunque habentis ius in re. ead. q.n.5. Vbi declaratur, nec prodeſt comprehenſis in inueſtitura, donec renuncians viuit, & interim Dominus gaudet, ibid.

Renunciatio facta in diuiſione, per duos fratres, ad inuicem omnis iuri, ſi vnus moritur ſine filiis, portio eius reuertitur ad Dominum, ead.q.1.n.2. & infrà.

Renunciatio facta ad fauorem alicuius comprehenſi in inueſtitura. eſt perſonalis, & prodeſt tantum illis, ad quorum fauorem facta eſt; quibus defunctis reuertitur ad renunciantem, de renunc. q.2.nu.1. Amplia primo etiam, ſi dictum ſit, quod renunciat non ſolum iuribus competentibus, tempore renunciationis, ſed etiam, futuris, quæ ſpe tantùm competebant, nu.2. Amplia ſecundo, etiam ſi renunciatio ſit facta, cum iuramento, de iure, quod habet, vel habere ſperat, quomodocunque & qualitercunque & quauis de cauſa, nu.3. Amplia tertiò, etiam, ſi eſſet dubium, quod eſſet, renunciatio realis, cenſetur perſonalis, nu.4. Amplia 4.etiam, ſi in renunciatione adeſſet clauſula, Ad habendum, &c. quia hæc clauſula operatur, reſpectu ſucceſſorum tantùm, qui eſſent emphyteuſis capaces, & non extraneorum, nu.5. Amplia quinto, etiam, ſi adeſſet clauſula, Conſtituendo in rem ſuam procuratorem irreuocabilem nu.6. Declaratur, ſi illa clauſula ſit poſita in exequutiuis: quia tunc, non alterat, neque ampliat diſpoſitionem, nu.7. Secus ſi eſſet poſita in diſpoſitiuis, n.8. vbi exemplum. Amplia ſexto, etiam, ſi eſſet poſita in renunciatione clauſula de euictione, nu.11. Limita primo quando in renunciatione adeſſent clauſulæ prægnantes, videlicet, quod data eſſet poteſtas alienandi, vel vltrà verba. Renuncians, conſtituat etiam procuratorem in rem ſuam: nam ſequuta alienatione, renuncians eſt excluſus ab emphyteuſi: ſecus, ſi alienatio non eſt ſequuta, num.12. Declaratur primo. quando eſt facta diuiſio bonorum allodialium, & emphyteuticorum: quia tunc clauſula, Ad habendum &c. bona allodialia tantùm poſſunt alienari, num.14. & hoc intellige vt. num.15. Declaratur ſecundo, ſi in renunciatione, vel diuiſione

eſſet data licentia alienandi, cum promiſſione de non contrauenien do: nam intelligi debet, durante linea deſcendentium ab eo, cui facta eſt renunciatio, quando in diuiſione eſſet dictum, quod durante linea contrahentium, vnus non poſſit prætendere ius in bonis emphyteuticis alteri conceſſis, num.16. Declaratur tertio, quando alienatio eſſet nulla, nu.17. Declaratur quarto, niſi in diuiſione adeſſet pactum, quod illi, cui obueniet res emphyteutica deberet ſoluere canonem, num.18. Declara quinto, quando diuiſio eſſet facta ſolum quoad vſumfructum, num.19. Declara ſexto quando de contraria mente paciſcentium conſtaret, n.20. Declara ſeptimo, ſi illa clauſula, Ad habendum, &c. eſſet poſita in exequutiuis instrumentis, quando ad aliud poſſet referri, nu.21. Limita ſecundo principalis concluſio, quando renunciatio eſſet facta ad fauorem cuiuſcunque generaliter, & in rem, non expreſſa perſona, quia non ſolum prodeſt aliis comprehenſis: ſed etiam Domino ad excluſionem renunciantis, nu.25. Limita tertio, quando Notarius eſt ſtipulatus pro omnibus, quorum intereſt. quia tunc acquiritur ius abſentibus, ſine ceſſione, nu.26. Limita quarto, quando adeſſet obligatio Cameralis, num.27. Declaratur, vt procedat, quando Notarius eſt ſtipulatus pro abſente, & abſens ratificaret, nu.28. Diſtingue tamen, vt ibi. Limita quinto, quando eſſet data licentia alienandi, etiam heredibus, n.32.

Renunciatio facta, per emphyteutam Domino, ſeruitutes, onera & hypotheca non extinguuntur, de renunc.q.3.nu.1. Sed diſtingue, n.4. vbi exempla, Declara, n.5. Subdeclara, n.6. Declara ſecundo, nu.7.

Renunciatio facta per patrem, præiudicat filiis, quando emphyteuſis eſt hereditaria, de renunc.q.4 n.1.

Renunciatio non præiudicat comprehenſis in inueſtitura, quando eſſet accepta pro filiis, & nepotibus, & eſſet antiqua, ead.q.4.n.2.

Renunciatio, nocet renuncianti, ſed non comprehenſis in inueſtitura, quando eſſet noua, ead. q.4.nu.3. Habet locum etiam, ſi renuncians promiſiſſet, etiam pro filiis, quæ opinio non placet Auctori.

Renunciatio facta in mortis articulo, vel dum renuncians eſt grauiter infirmus, non præiudicat aliis comprehenſis, ead.q.4.n.8. & vide in verb. Alienatio.

Renunciatum non cenſetur iuri emphyteutico, per diuiſionem factam inter fratres, & poſſunt admitti alij comprehenſi, etiam ſtante promiſſione de euictione, ſi contingat poſſidentem mori, de renunc.q.6.n.1. Receditur ab hac opinione, quando conſtaret de intentione partium, n.2.

Renunciatum cenſetur iuri emphyteutico, per clauſulam poſitam in inſtrumento diuiſionis, Ad habendum, tenendum, alienandum &c. ead.q.6.n.3. Declara n.11. & ſeq. Declara quando in diuiſione dictum eſt, quod alter ab altero perpetuum petere non valeat aliqua ratione &c. n.15.

Renunciatum cenſetur fideicommiſſo, per clauſulam, Ad habendum, &c. & facta venditione, emptor inquietari non poteſt, ſed alienatione non ſequuta, non dicitur remiſſum fideicommiſſum, & maximè ſi eſſet data licentia alienandi, etiam heredibus, ead.q.nu.5. Sed an ſufficiat alienatio per inſtitutionem heredis, ibid. remiſſiuè.

Renunciatum nunquam cenſetur, per diuiſionem, iuri, quod ex inueſtitura competit, in caſu, quo alter ſine filiis decederet, ead. qu.n.7.

Renunciatio prodeſt tantum paciſcentibus, & eorum heredibus, & ſucceſſoribus in renunciatione nominatis, ſed non aliis, non nominatis, etiam in inueſtitura comprehenſis, & à paciſcentibus cauſam non habentibus, ead.q.n.9 & 14.

Renuncians, perpetuo excluditur, quando renunciatio eſt realis, vt quia eſt facta Domino directo, vel, vt alius inueſtiatur, ead. q. num.10.

Renuncians omne, quod petere poteſt, ex hereditate patris, poteſt nihilominus, petere bona emphyteutica, de renunc. q.7. num.1. Habet locum etiam ſtante iuramento, nu.2. Fallit, quando eſt renunciatum omnibus bonis, nu.3. Declara hanc limitationem, niſi eſſet emphyteuſis antiqua, acquiſita ab aliquo aſcendente. n.7. Fallit ſecundo, niſi eſſet emphyteuſis hereditaria, n.4. Sed, ſi eſſet Eccleſiaſtica, acquiſita ex pacto, & prouidentia, poſſet petere, ibid. Fallit tertio quando in hereditate nihil aliud eſſet, niſi emphyteuſis, n.6. Fallit quarto, quando emphyteuſis eſſet conceſſa pro ſe, filiis, & heredibus, & eſſet mixta, n.5. & 10.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, & in ea non veniunt, niſi ea quæ exprimuntur, & declaratio fieri debet, vt minus noceat renuncianti, & non extenditur de vno, ad alium, neque de vna re ad aliam, & renunciatum vni, non cenſetur renunciatum alteri, niſi vnum eſſet acceſſorium alterius, & renunciatio facta de bonis Patris, Matris, Aui, & Fratris, non extenditur ad bona Auunculi, ead.q.7.n.8.

Renunciare, an dicatur emphyteuſis, qui eſt præſens, & tacens, dum alius inueſtitur, de renunc.q.8.

Renunciare dicitur, qui expreſſè conſentit alium inueſtiri, ibid.

Renunciari an poſſit ſtatuto, quod ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, & maximè in præiudicium creditorum, de renunc. quæſt.9.

Renunciare quilibet poteſt fauori ſuo, etiam in præiudicium alterius, ead.q.9.n.2.

Renunciationem nullam, poteſt impugnare filius, quamuis ſit heres, vide in verbo, Heres, vbi tractatur materia, an, & quando filius heres poſſit, & non poſſit contradicere facto defuncti.

Renunciare vnuſquiſque poteſt iis, quæ ad ſui fauorem ſunt introducta, de ſolut.can.q.1.n.151.

Renunciare an poſſit emphyteuta, irrequiſito Domino emphyteuſim extraneo; & quid comprehenſo in inueſtitura, de alien.q.1. limit.vlt. & de laud. q.29. & infra.

Renunciare an poſſint filij hereditatem patris, & retinere emphyteuſim, de cont.emph.q.3.n.11. & q.4.n.5.

Renunciare an poſſit emphyteuta, inuito Domino, emphyteuſi, & an comprehenſi in inueſtitura, de renunc.q.5.

Renuncians omni legum auxilio, an cenſeatur renunciaſſe purgationi moræ, de ſolut. can. qu.6. Et remiſſioni penſionis beneficio, eod. tit. quæſt.1. num.198. ſed vide omnino de ſolut. can. q.1.nu.342.

REPRÆSENTATIO, an habeat locum in bonis emphyteuticis, de ſuc.in bon.emph.q.1.n.3.

RESOLVTO iure Auctoris, reſoluitur ius acquirentis, de renunt.q.4.n.5. & de laud.q.4.n.10.

RESTITVTIO in integrum, an concedatur Eccleſiæ aduerſus canonem non ſolutum, quando Prælatus, ſiue Rector eſt ſoluendo, de ſolut.can.n.175.

Reſtitutio in integrum, an concedatur minori, aduerſus canonem non ſolutum, quando Tutor, vel Curator eſt ſoluendo, ibid.

Reſtitutio in integrum, ex capite læſionis, datur in contractu locationis: ſecus in emphyteuſi. Præl.q.5.n.6.

Reſtitutio in integrum, an detur minori Doctori, vel Scolari, de ſolut.can.q.1.n.188. cum ſequentibus.

Reſtitutio in integrum, infrà quantum tempus peti poteſt, de ſolut.can.q.1.n.193. & 199. Et an contra minorem, vel Eccleſiam, ſiue Vniuerſitatem, ibid.

Reſtitutio in integrum, cenſetur petita, ex clauſula in fine libelli poſita, ſiluet, petens ius, &c. ead.q.1. n.194. ac etiam per verba æquipollentia, n.195.

Reſtitutio in integrum, peti non poteſt per procuratorem, non habentem ſpeciale mandatum, ead. q.1.num.195. & declara, vt ibi.

Reſtitutio in integrum competit minori intrà quadriennium, poſtquam annos 25. exceſſerit, dicta q.1.n.196.

Reſtitutio in integrum competit Prælato, ſiue Rectori, etiam poſt quadriennium, ob mutationem, quæ ſolet fieri, maximè de Regularibus, de ſolut.can.q.1.nu.197. Quod declaratur, quando Prælatus ſucceſſor diu vixit, qui potuit ſe informare, ſecundum opinionem Odd. num.198. Quæ opinio reijcitur per Honded. ibid.

Reſtitutio in integrum, competit minori ignoranti, etiam ſi ſtetiſſet per centum annos, ead.q.1.n.190.

Reſtitutio in integrum, ex capite ignorantiæ, competit contrà præſcri-

præſcriptionem quadragenariam; ſed hæc ignorantia debet in actu allegari, & debet eſſe probabilis, iuſta, & non ſupina, & plenè probari, ead. q. n. 200.

Reſtitutio in integrum datur minori, & Ciuitati, ſiue Vniuerſitati, vel Caſtro, ead. q. 1. n. 217.

Reſtitutio in integrum, an detur minori, Ciuitati, Caſtro, & Villæ, propter iuramentum præſtitum, per Syndicum, vel Decuriones, dicta q. 1. n. 219.

Reſtitutio in integrum, an concedatur maiori, ſi in communi poſſidet cum minore, ead. q. 1. de ſol. can. n. 221. & 222. & de renunc. q. 2. nu. 21.

Reſtitutio in integrum, datur Prælato Eccleſiæ; vel Rectori aduerſus præſcriptionem 40. annorum, ſtante eius ignorantia, de ſolut. can. q. 9. n. 8.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, & recuperatio priſtini loci, cum omnibus ſuis annexis & dependentibus, & eſt omnimoda, integraque repoſitio, de laud. q. 32. n. 2.

RES STERILIS, ſi detur in emphyteuſim, & dictum eſt ad meliorandum, intelligitur hoc pactum, &, ſi non fecerit, poterit priuari eo, hyteuta iure ſuo, de var. cadu. q. 1. n. 11.

Res vna, & eadem, poteſt diuerſo iure cenſeri quomodo intelligi debet, de diuerſ. quæſt. emphyt. q. 22. n. 9. in dec. Cot.

RETENTIO, an detur pro melioramentis, factis in re emphyteutica, de melior. q. 3. & in verb. Melioramenta.

Retentio an detur Marito pro melioramentis factis in rebus dotalibus, vide in verb. Maritus.

RET[illegible]ACTVS, an habeat locum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, de melior. q. 10. num. 23. & 24. & an in ſeculari, de diuerſ. quæſt. emph. q. 21. n. 1. & 2. Amplia in locatione ad longum tempus, n. 3. vbi diſt. Declara primo, niſi contractus fuerit factus in fraudem iuris congrui, & quomodo hoc cognoſcatur, nu. 4. Declara ſecundo quando in conceſſione adeſſet pactum affrancandi, ſeu redimendi in pecunia numerata, n. 5.

Retractus an habeat locum, ſi emphyteuta velit vendere, & Dominus requiſitus nolit emere, ead. q. 21. n. 8.

Retrahere an poſſit filius legitimatus, de diuerſ. qu. emphyt. qu. 24. num. 11.

ROTA Romana per ſe facit communem, & magis communem opinionem, de cont. emphyt. quæſt. 8. num. 11. Et Iudices de partibus, debent ſequi eius opinionem, de var. cad. quæſt. 3. num. 7.

S

SALVIANVM Interdictum competit Domino, contra tertium poſſeſſorem, quando habet omnia bona hypothecata, pro ſolutione canonis de contr. emphyt. q. 31. n. 11.

Saluianum Interdictum datur, contra bona emphyteutica, ratione generalis obligationis, & hypotheca, de diuerſ. quæſt. q. 4. nu. 1. Amplia primo vt detur pro tacita hypotheca, n. 2. Ampl. 2. vt [illegible] etiam, pro bonis illatis in prædium emphyteuticum, con[illegible] emphyteutam, nu. 3. Declara, vt habeat locum, durante te[illegible]pore, & vita emphyteutæ, num. 4. Limita primo, quando bona eſſent obligata pro tanta quantitate, quod non eſſet ſpes luitionis facta traditione, num. 5. Limita 2. quando emphyteuſis eſſet expreſſè prohibita alienari, ſub pæna caducitatis, n. 6. Limit. 3. quando alienatio eſſet prohibita lato ſumpto vocabulo, nu. 7. Limit. 4. quando in inueſtitura expreſſè cautum fuit, quod bona non poſſint hypothecari, & procedit etiam, ſi adeſſet clauſula, Ad habendum, &c. n. 8. Sublimita, non habere locum, quando obligans non haberet alia bona, quàm alienari prohibita, nu. 9. Et aſſerenti incumbit onus probandi, non adeſſe alia bona, d. nu. 10. Declara procedere in hypotheca expreſſa, non in legali, eod. n. 10.

Saluianum datur, quando adeſt Statutum, quod poſſint bona emphyteutica alienari & obligari, & quomodo procedat, ead. q. n. 13. Et ſi exſtat conſuetudo, ibid.

Agenti Saluiano Interdicto, non obſtat præſcriptio, niſi à die ſcientiæ, bona fuiſſe alienata, ead. q. n. 14.

Saluianum interdictum, & hypothecaria, an detur Domino pro laudemio, de laud. q. 2.

Saluianum interdictum, datur etiam pro melioramentis, de diuerſ. quæſt. emph. q. 4. n. 11.

SCIENTIA abſentis, probatur coniecturis, & præſumptionibus, de renunc. q. 2. n. 30.

Scientia in abſente pro ratificatione donationis, an ſufficiat, ead. q. 2. n. 29.

Scientia, an præſumatur in abſente, ibid.

Scientia præſumitur in his, quæ afferunt commodum, de cont. emphyt. q. 35. n. 5.

Scientia requiritur omnium contentorum in inſtrumento, de cont. emph. q. 22. n. 11.

Scientia caducitatis in Domino, an præſumatur, de var. cad. quæſt. 8. & 14.

Scientia requiritur Domini, & procuratoris, de var. caduc. q. 14. num. 13.

Scientia debet probari per Dominum, quod proximiores ſciuerint generationem eſſe finitam, quando petunt renouationem, poſt annum; quia ignorantia præſumitur, & non ſufficiunt coniecturæ, nec ſcientia in genere, ſed eſt neceſſaria ſcientia qualitatum, quod ſciuerit, emphyteuſim eſſe reuerſam, ob lineam finitam, de renouat. q. 1. n. 19.

Scientia præſumitur, ex cohabitatione, cum patre, de ſolut. can. q. 1. num. 239.

Scientia in hærede, non præſumitur, ead. q. 1. nu. 262. & 264.

Scientia in hærede, probatur, ſi inſtrumentum inueſtituræ eſt apud ipſum, ead. q. 1. n. 275. Declara, niſi eſſet minor, n. 266.

Scientia probatur, ſi hæres eſſet Vxor, vel filius defuncti, qui ſimul habitabant, ead. q. n. 270.

Scientia probatur in hærede, ſi canon, poſt mortem defuncti ſolutus fuit, ead. q. n. 274.

Scientia hæredis, probatur, ſi ipſe aliquando confeſſus fuit, bona eſſe emphyteutica, dicta q. n. 275.

Scientia hæredis, probatur, ſi ipſe vidiſſet defunctum canonem ſoluere Domino, tanquam emphyteuta, Prælud. q. 1. n. 277.

Scientia probatur coniecturis, ead. q. 1. de ſolut. can. n. 278.

Scientia probatur per vnicum teſtem, de ſol. can. q. 1. n. 279. declara, quando eſt teſtis omni exceptione maior, ibid.

SCIRE vnuſquiſque præſumitur ea, de quibus fama eſt in Ciuitate, niſi ſit infirmus, vel abſens, de ſol. can. q. 1. n. 269.

SCRIPTVRA deperdita, quomodo probari debet, & quales teſtes requirantur, & quot ſufficiant: an fœminæ admittantur, an teſtes ſingulares, & an ſupplere poſſit ſemiplena probatio iuramento ſuppletorio, & quando debet peti, Præl. q. 14. nu. 38. vſque ad 46.

Scriptura ſi eſt de eſſentia actus, requiritur, quod eius amiſſio probari debeat, ibid.

Scriptura, non requiritur ad ſubſtantiam, vel ad probationem, niſi in caſibus à iure expreſſis, ead. q. 14. n. 4. Declara, n. 15.

Scripturam ad faciendam, an pars cogi poſſit, poſt contractum perfectum, vide in verbo, Inſtrumentum.

Scriptura, an ſit de neceſſitate contractus emphyteutici, de Prælud. quæſt. 14. vbi ponitur ratio, & declaratio, & de cont. emph. q. 11. n. 3.

Scriptura inuenta ſub cuſtodia publica, & quæ non ſunt reperta ſub cuſtodia publica, an probent, de cont. emphyt. q. 26. n. 33.

Scripturam interueniſſe præſumitur, ſi quis per ſpatium 30. vel 40. annorum ſoluerit canonem, de cont. emph. qu. 11.

Scriptura, quando probet conſima, de cont. emphyt. qu. 26. num. 25. & ſeq.

SAECVLARES poſſunt exigere pœnas conuentionales, etiam in foro conſcientiæ, de ſolut. can. q. 1. n. 75.

SERVVS, lite pendente, ſuper libertate, non tenetur obedire Domino, de var. cad. q. 17. n. 9.

SERVITVS impoſita, per emphyteutam, non extinguitur per renunciationem factam Domino, de renunc. quæſt. 3. num. 1. Vbi exemplificatur, & n. 4. Declara, nu. 5. Subdeclara, nu. 6. Declara ſecundo, n. 7. & 14. Extinguitur, ſi reuertatur ad Dominum

ab canonem non ſolutum, etiam ſi per longa tempora poſſeſſa fuerit, de ſol.can.q.1.n.226.

Seruitus poteſt de iure imponi, per emphyteutam, ſine praeiudicio Domini,in eo emphyteutica,ead.qu.3.nu.2. Declara,n.3.& 5. & de alien.qu.1.n.278.

Seruitus, ſi imponatur, per emphyteutam, & res reuertatur ad Dominum, vti priuatum remanet apud ipſum,pro illo tempore, quo erat duratura, apud emphyteutam, de renunc.q.3.n.8. Contrarium,n.9.Declara,n.10.

Seruitus impoſita per emphyteutam, vel hypotheca an reuiuiſcat,ſi iterum res eadem,reconcedatur eidem,ead.qu.3.n.13.

Seruitus dicitur extra rem.de laud.queſt.35.nu.2.Declara quando conſideratur,vti adhaeret rei,& dicitur immobilis,n.6.

Seruitus,vendi,donari,& alio titulo transferri poteſt.ead.queſt.35. num.4.

Seruitus recipit aeſtimationem,ibid.nu.5.

Seruitus impoſita de conſenſu Domini, eſt realis, & perpetua, etiam,ſi ad ipſum reuertatur,ead.q.n.7.

SIMVLATIO *contractus emphyteutici, non probatur, niſi per ſcripturam.Praelud.q.14.n.22.Cont.n.23.*

SOCIVS *poteſt conſocium compellere ad diuiſionem, etiam rei emphyteuticae,de alien.qu.1.n.205. ex ſententia Rotae in recent. par.1.dec.544.n.1.*

SOLEMNITAS *eadem requiritur in ratificatione, quae requiritur in alienatione,de cont.emph.q.21.n.10.*

Solemnitates, an praeſumãtur ex curſu 30.annorum, de cont.emph. q.18.n.16.& de Praelud.q.14.n.39.

Solemnitates requiſitae à iure Canonico in alienationibus, & conceſſionibus, an remitti poſſint à conſuetudine,de cont.emph.q.9. num.14.

Solemnitates,an requirantur in noua conceſſione,quando bona reuerſa ſunt ad Eccleſiam,de cont.emphyt.q.9 per totam.

Solemnitates Paulinae fuerunt introductae fauore Eccleſiae.de cont. emph.q.21.n.9.

Solemnitates requiſitae in contractibus minorum, vel mulierum, non praeſumuntur ſpatio 30.annorum,neque ex immemorabili, neque inducitur ratificatio, neque adimpleri per aequipollens, de aliena.q.1.n.176.cum duobus ſeqq.

SOLITVM, *quomodo intelligatur,de cont.emphyt.q.9.n.2.*

Solitum,an probetur per aſſertionem partium,ibid.n.10.

Solitum,non debet attendi,ſi per vim eſſet inductum,ead.qu.n.11.

Solitum alterari non poteſt,aliàs renouatio, & conceſſio eſſet nulla, & inualida,de cont.emph.q.9.nu.14.& de renouat.q.1.nu.78. Vbi in dubio iudicandum eſt, quod non ſit alterata prima conceſſio, per ſecundam.

SOLITA *dari in emphyteuſim, quomodo intelligatur, vide in verb. Bona.*

SOLVTIO *canonis,facta per 30.vel 40.annos praeſumitur facta, vti emphyteuta,& ſcripturam interueniſſe,Praelud.q.14.n.39.*

Solutio 30.annorum,facit praeſumere dominium,contra ſoluentem, in fauorem eius,cui ſoluitur,de cont.emphyt.q.11.n.6.

Solutio longo tempore facta probat dominium,de cont.emph.q.26. n.14.ſed non ſufficit vnica ſolutio,& recognitio, n.19.

Solutio praeſumitur facta pro rata eius, ab illo, qui debet ratificare,de contract.emphyt.q.34.n.33.

Soluere debet medietatem penſionis vnuſquiſque, quando res eſt conceſſa duobus, ibid. n.34.

Solutio canonis facta per extraneum, etiam nomine proprio, prodeſt emphyteutae,ne cadat à iure ſuo, & ne dicatur periurus, de ſol.can.q.1.n.321.

Solutio canonis, non poteſt fieri pro parte, inuito Domino, de ſol. can.q.1.n.30.77.& 223.& an anticipatè,n.363.

Solutio canonis,à quo die incipiat,de ſol.can.q.7.n.1.3.& 4.& in ver. Tempus.

Solutio canonis,probari debet,per emphyteutam,de ſolut.can.q.4. num.1.

Solutio canonis, probari debet, per teſtes, vel inſtrumentum, vel confeſſiones,ead.q.4 n.2.

Solutio canonis, probari debet, per quinque teſtes, ead. queſt.4. num.2. Cont. quod ſufficiant duo teſtes, num.3.

Solutio fieri debet de pecunia currenti, tempore contractus, & idem,ſi canon conſiſteret in vino,oleo,vel frumento,& non in pecunia,ſeu moneta aucta poſtea.ead.q.4.n.5.

Solutio canonis probari poteſt,etiam per portitores, ead. q.4 .n.4.

Solutio canonis probatur,per libros canonum, quos Eccleſia tenetur edere,ead.q.n.6.

Solutio canonis facienda in tali die, operatur, quod debitor conſtituatur in mora, & teneatur ad intereſſe, quanti pluris, de ſolut.can.q.7.n.2.

Solutio canonis, fieri debet, tempore quo inter partes actum eſt, alias in fine anni, niſi adſit conſuetudo, quia illa ſeruanda erit,de ſol.can.q.8.n.1.& q.1.eod.tit. n.158.

Solutio canonis an praeſumatur ſpatio 34. annorum, de ſol.can.q.9. num.11.

A ſolutione canonis,non excuſatur,emphyteuta,ſi creditor ſit immiſſus,vigore Saluiani Interdicti in poſſeſſionem,& ſi ipſe non ſoluat, creditor ſoluere debet, aliàs caderet, de diuerſ. quaeſt. emph.q.4.n.11.Caetera in ver. Emphyteuta.

SPOLIVM *vide in ver. Actio,& in verb. Interdictum.*

SPVRIVS, *vide in verb. Filius.*

STATVTVM *diſponens, quod electio Conſiliariorum fiat ad vnum annum, & non vltra,ſi fiat ad tres annos, non valet, etiam ad vnum,de cont.emph.q 8.n.5.*

Statutum compellens Agnatos ad compromittendum an habeat locum in legitimato per reſcriptum Principis,de diuerſ. quaeſt. emph q.24.

Statutum excludens foeminas,ſtantibus maſculis, ſuccedunt foeminae in emphyt. niſi, maſculis deficientibus,de ſucc. in bon. emph. q.2.n.1.Stante etiam conſuetudine habet locum in emphyteuſi haereditaria,& non haereditaria,ibid. Cont.n.2. Sed prima eſt communis. Declaratur ſtantibus conſectariis in contrarium, nu.3. Declaratur ſecundo,niſi maſculus,excludens ſtatum renuntiatur,num.19. Declaratur tertio,niſi adſit ſtatutum excludens foeminas ab haereditate,quia non excluderet ab emphyteuſi antiqua,n.20. Declaratur quarto in Ciuitate Caſenae,n.21.

Statuere non poteſt laicus ſupra vtili dominio Eccleſiae, de diuerſ. q. emph.q.22.in dec.nu.8. Et ponuntur ibi exempla, & contrariis reſpondetur: licet alij contrarium teneant.n.2.

Statuto, quod foeminae, non ſuccedant, renunciari poteſt.ead.qu.2. n.4.& de renunc.q.9.

Statutum excludens foeminas,ſtantibus maſculis,an foeminae reintegrentur,maſculis deficientibus,de ſucc. in bon.emph.q.2.n.5. Vbi diſtinguitur,quod reintegrantur,quando ſtatutum loquitur temporaliter, n.13.

Statutum diſponens de bonis emphyteuticis, includit etiam bona emphyteutica Eccleſiae,quoad dominium vtile; ſecus quoad directum,de cont.emphyt.q.38.n.7.& de ſolut.can.q.1.nu.40.Sed vide de diuerſ.quaeſt.emphyt. quaeſt.22. Vbi contrarium videtur teneri per Rot.& ibi vide declarationem.

Statutum prohibens obligari bona emphyteutica, non includit dotem,niſi expreſſè fiat mentio de dote,ead.q.38. n.6.

Statutum laicorum de Laudemiis ſoluendis an comprehendat Clericos, & emphyteutas Eccleſiae,de diuerſ.quaeſt.emphyt.q.22.

Statuto,ſi prohibeatur venditio,non requiſitis conſanguineis, haeres conſanguineus non poteſt impugnare venditionem, de renunc. q.10.n.16.

Statutum, quod omnia praedia ſint tributaria,non valet,in praeiudicium Eccleſiae,& bonorum eius,de melior.qu.10.n.16.

Statutum, prohibens alienationem in forenſem, non habet locum, quando Clericus vendit,neque,ſi ſubditus venderet Clerico forenſi.ead.q.10 n.27.

Statutum laicorum non habet locum,contra Eccleſiaſticas perſonas, ead. q.num.18. Neque poteſt diſponere ſuper rebus Eccleſiaſticis, etiam,ſi talia ſint bona,quorum dominium vtile pertineat ad laicos,n.26.& de ſolut.can.q.1.n.38.& ſeq.& de diuerſ.quaeſt. emphyt.q.22.vbi late in dec.Reuerendiſſimi Coc.

Statutum diſponens de ſucceſſione bonorum,includit emphyteuſim Eccleſiaſticam,de ſolut.can.qu.1.n.41. & de cont.emphyt.qu.38. num.7.

nu.7. Et de ſucc.in bon.emphyt.qu.10.n.6. Et an hoc ſtatutum valeat.de diuerſ.quæſt.emphyt.q.22.

Statutum.quod Agnati, ſiue conſanguinei, poſſint retrahere. & recuperare bona, an habeat locum in legitimato, per reſcriptum Principis,de diuerſ.quæſt.emph.q.24.

Statuere Princeps laicus poteſt,ſuper vtili dominio Eccleſiæ, de diuerſ.q.emph.q.22.n.15.Cont.n.16.in dec.

Statuere ſicut non poſſunt laici in præiudicium Eccleſiæ,ita nec inducere conſuetudinem,ibid.n.24.

Statutum loci, & conſuetudo, debet attendi in ſolutione canonis, n.22.ibid.Cont.n.23.in præiudicium Eccleſiæ.

Statutum,quod emphyteuta non cadat,ob non ſolutum canonem, non habet locum,ſtante iuramento,de ſolut.can. quæſt.1.nu.38. Niſi ſtatutum eſſet confirmatum à Papa,ex certa ſcientia,non obſtante iuramento, ibid.

Statutum Florentiæ de prohibita alienatione,irrequiſito conſorte, non valet in donatione iuris patronatus, de diuerſ.qu.emphyt. qu.22.n.21.in dec.

Statutum de debito non petito, infra certum tempus, non habet locum ſtante mala fide debitoris,de ſolut.can.qu.9.n.11.

Statutum, quod, ſtantibus maſculis,fœminæ non ſuccedant,fœmina non ſuccedit in emphyteuſi, conceſſa pro ſe, & deſcendentibus, ex linea maſculina, vel per virilem ſexum, vel ex virili ſexu,de ſucc.in bon.emph.q.25.n.11.Sed coniectura ſola ſtatuti non ſufficit.nu.12.

Statutum de continuanda poſſeſſione in hæredem non habet locum in bonis emphyteuticis, & feudalibus, præſertim Eccleſiaſticis, & maximè etiam, quando emphyteuſis eſſet finita per mortem defuncti, de diuerſ. quæſt.emph. quæſt.6. nu.3.& dic vt ibi.

Statutum annullans contractum factum,ſine ſolemnitate,præſumens dolum, habet locum etiam, ſi adſit iuramentum, vt in minore, & muliere, nec validatur,ſi minor factus maior, non ſit conqueſtus,de alienat.qu.1.n.176.cum quatuor ſeqq.& vide etiam in ver. Alienatio.

Statutum non debet attendi,ſed inueſtitura,de diuerſ. quæſt. emphyt.q.22.n.18. in deciſ.Cocc.

Statuta laicorum non valent contra Clericos, vel bona Eccleſiæ, diſponentia circa theſauros, de diuerſ.quæſt.emph.q.16.nu.29. & qu.22.n.7.& in deciſ.Cocc.

Statutum excludens fœminas.propter maſculos an habeat locum in filio legitimato per reſcriptum Principis, de diuerſ.quæſt.emphyt.q.24.

Statutum Rauennat. quod bona emphyteutica vendi, alienari, & teſtamento relinqui poſſint, an valeat, de diuerſ. q.emphyt. q.4.n.13.& de laud. q.28.Vbi an habeat locum in bonis emphyteuticis poſtea conceſſis.

Statutum diſponens,quod finita emphyteuſi renouetur proximioribus,vel ſucceſſoribus, non comprehendit Eccleſiam, de ſolut.can. q.1.nu.39.

STERILITAS, ſi culpa emphyteutæ euenit, non excuſat à ſolutione canonis,de ſolut.can.q.1.n.217.

STIPVLATIO omnis tranſit ad hæredes, & contra hæredes, de laud.qu.4.nu.12.

SVBREPTIO attenditur ſolum, circa non euidentem Eccleſiæ vtilitatem, & non in aliis, de cont.emphyt.qu 22.num.22. vbi exemplum.

SVCCE[illegible]O in bonis emphyteuticis,an fiat in ſtirpes, an vero in capita,de ſucc.in bon.emph.q.1.n.8.Et filij ſuccedunt æqualiter,quamuis ex diſparibus partibus ſint inſtituti,ſi eſt conceſſa emphyteuſis pro filiis; ſed ſi dictum ſit pro filiis, & hæredibus,ſuccedunt pro hæreditariis portionibus, n.5.

Succeditur in bonis emphyteuticis, eo modo, quo iure ciuili, vel municipali ad hæreditatem vocantur ab inteſtato, qui ſunt in inueſtitura comprehenſi, de ſ[illegible].in bon.emphyt. qu.1. nu.1.& qu.2.n.6. Declara n.15 16.& 17.

Succeditur in bonis emphyteuticis Eccleſiaſticis, ordine ſucceſſiuo, quando ſunt recepta, pro ſe, filiis, & nepotibus. vt primo ad acquirentem,ſecundo ad filios,& tertio ad nepotes deueniant, ead.q.1.nu.3.& q.2.nu.17. Et an [illegible] ... [illegible] iure repræſentatio. d.qu.1.n.4.

Succeditur in fideicommiſſo, eo ordine, quo vltimè decedens ab inteſtato ſucceditur. de ſucc.in bon.emph.q.2.n.9.

In ſucceſſione.frater vtrinque coniunctus an,& quando præfratur fratri conſanguineo, vel vterino, de ſucc.in bon.emphyt.q.1. num.9.

Quomodo ſuccedatur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, accepta pro ſe. & hæredibus, ex eis legitimè ſuccedentibus, eadem quæſt.1. in fine.

Succedunt in emphyteuſi. venientes ab inteſtato, accepta pro ſe,& legitimis ſuis hæredibus, de ſucc. in bon. emphyt. q 18.nu.1. Et idem dicendum eſt ſi dictum ſit, pro hæredibus ſibi de iure ſuccedentibus, n.3.

Portio vnius emphyteutæ deficientis pertinet ad alium ſuperuiuentem, ſi non per ius accreſcendi, ex virtute tacitæ conceſſionis, vel ex pacto, & inueſtitura, de alienat.quæſt.10.in deciſ.Vbaldi, num.4.

SVCCESSOR ſingularis, an teneatur ſtare colono, & locationi, de renunc. q.11.

SVPPLICATIO non eſt ſubreptitia, ſi ſuit narratum, terras non eſſe ad culturam redactas, quæ multò anteà fuerunt cultæ,de cont.emph.qu.22.num.22.

SVPERFICIARIVS contractus,quid ſit,& an differat ab emphyteuſi,Prælud qu.12.

Superficiarius repetit melioramenta,ead.quæſt.n.8.

Superficiarius, an poſſit alienare, irrequiſito Domino, ead. quæſt. num.9.& ſeq.

SYLVAM caduam poteſt incidere emphyteuta, & quæ ſit cadua, & an immaturam poſſit de var.cad.q.2.nu.35.& ſeq.

T

TACENS an videatur conſentire, vide in verb.Præſens. Tacens videtur recuſare oblationem ſibi factam, de ſolut. canon.quæſt.2.n.6.

Tacens, facta proteſtatione per Dominum, velle recipere canones, ſine præiudicio caducitatis, videtur conſentire, de var. caduc. qu.14.nu.10.

TEMPVS 30. annorum requiritur, vt quis præſumatur emphyteuta, de cont.emph.q.11.n.2.declaratur n. 4.

Tempus biennij, vel triennij, quo debet emphyteuta ſoluere canonem, eſt continuum, de ſol.can.q.1.n.377.

Tempus quod requiratur ad præſumendum præceſſiſſe contractum emphyteuticum, de ſolut.can.qu.14.n.5.

Tempus belli, peſtis, vel inundationis fluminis, non eſt attendendum in conceſſione in emphyteuſim, propter damnum Eccleſiæ, de cont.emph.qu.22.n.16.

Tempus ſolutionis canonis incipit à die inueſtituræ, de ſolut.can. qu.1.n.158.& 378.& in ver. Solutio.

Tempus longum verificatur in decennio. de alien.q.1.nu.82.& in vita alicuius, de laud q.16.n.3.

Tempus antiquum, quod ſit, vide in ver. Antiquum.

Tempus contractus celebrati, inſpici debet, vt penſio fructibus reſpondeat, de Prælud.q.15.n.5.

TERTIVS, ſiue extraneus, non poteſt opponere contra emphyteutam, de non ſolutione canonis, de var.cadur.qu.12.num.34. Neque de conſenſu Domini non præſtito in alienatione, ibid.

Tertius, ſiue extraneus poteſt ſoluere canonem, & prodeſt emphyteutæ, ne cadat à iure ſuo, etiam, ſi nullum ius habeat in emphyteuſi, & an hoc poſſit facere inuito Domino, de ſolut.can. qu.1. nu.68. & infrà.

Tertius poſſeſſor non poteſt moleſtari quando adſunt alia bona hæreditaria. de renunciat.qu.10.n.22.

Tertius poſſeſſor, qua actione conueniatur, ſi emphyteuſim poſſideat, de var.cad.q.7.& an agi poſſit executiuè,de ſolut.can.q.26.

Tertius ſiue extraneus, poteſt ſoluere canonem inuito Domino, quando habet hypothecam in bonis emphyteuticis, de ſolut. can qu.1.nu.223.

I N D E X.

Tertij præiudicium ſemper cenſetur excluſum in conceſſionibus factis à Domino, de cont. emphyt. q.39. & de var. adnc. quæſt.12. Vbi declaratur.

Tertium non poteſt offerre canonem, ſine mandato. vide in verb. Obligatio.

Tertius poſſeſſor, vide in verbo, Poſſeſſor.

TESTATOR, ſi ſe referat ad iura diſpoſitionem, intelligitur ſecundum unam opinionem de iure municipali, & ſecundum aliam de iure communi. de ſucc. in bon. emphyt. q.18.n.5.

Teſtator, ſi dixerit, volo decedere inteſtatus, cenſetur inſtituiſſe venientes ab inteſtato. ead. q.n.5.

Teſtator cenſetur ſe conformare, cum diſpoſitione ſtatuti, de ſucc. in bon. emphyt. q.25. Sed an hæc ſola coniectura ſufficiat, n.12.

TESTARI an poſſit emphyteuta de bonis emphyteuticis, de cont. emph. q.24. & de ſucc. in bon. emph. q.8.

Teſtari poteſt filius familias Clericus de bonis aduenitiis, de ſol. can. qu.12.

TESTES in probando melioramenta, qui eſſe debent, & quomodo deponere debeant, de melior. q.6.n.6.

Teſtes, ſi ſint varij in liquidatione melioramentorum, quid ſit faciendum, ead. q.n.15.

Teſtium, & inſtrumentorum, par eſt virtus, Prælud. q.14. nu.3. Declaratur, n.13.

In ore duorum, vel trium teſtium, ſtat omne verbum, ead. q.14.n.7. Declara, n.12.

Teſtis an poſſit eſſe emphyteuta, pro Domino, & è contr. de diuerſ. quæſt. q.23.

THADAEVS Barberinus S. R. E. Generalis, & Nepos S. D. N. Vrbani Papæ Octaui, laudatur, de var. aduc. q.18.

THESAVRVS quid ſit, de diuerſ. quæſt. emphyt. quæſt.16.n.1.

Theſaurum, ſi emphyteuta inuenerit in re emphyteutica, totum ſibi acquirit, ead. q.16.n.2. Cont. quod pro dimidia, & altera applicetur Domino directo, n.3. Sed prima eſt communis, & defenditur, n.4. Amplia etiam, ſi theſaurus inueniatur per famulos, & operarios emphyteutæ, num.7. Amplia ſecundo, etiam ſi emphyteuta ſciens theſaurum reconditum, accipiat rem in emphyteuſim. n.8. Amplia tertio, quod nec teneatur indicare theſaurum ibi latere, n.10. Secus autem, ſi eſſet pecunia ibi abſcondita de recenti, n.11. Declara, vt non habeat locum, ſi theſaurus eſſet inuentus arte magica, quia tunc pertineret ad Principem, & eius Fiſcum, & poſſet etiam puniri inuentor, nu.12. & 15. Sed pars Domini loci non eſt applicanda Fiſco, ſed Domino loci, nu.13. Poteſt tamen inuentor theſauri retinere illum, donec per ſententiam condemnetur; licet alij contrarium teneant, n.14.

Theſaurus non eſt in bonis alicuius, ead. q.16.n.14.

Venditio, ſiue conceſſio facta in emphyteuſim, non poteſt reſcindi virtute, l.2. C. de reſcin. vend. eo quia ibi fuerit inuentus theſaurus, ead. q.16.n.16. Niſi tamen eſſet pecunia de recenti abſcondita, ibid. Cont. alij tenent, ſed prima eſt magis recepta, n.17.

Onus probandi, pecuniam eſſe theſaurum, allegantis incumbit, ead. q.16. num.18. Contrarium, quod in dubio præſumitur theſaurus, quando oſtenderet antiquitatem, n.19. Et poteſt probari per teſtes deponentes de communi æſtimatione, nu.20. quod intellige, vt ibi.

Theſaurus in fundo alieno inuentus, non data opera, pro dimidia pertinet ad inuentorem, & altera datur Domino loci, ead. q.16. de diuerſ. quæſt. emphyt. n.21. vbi exemplum.

Theſaurus inuentus, data opera in fundo alieno, vel Domino volente, non eſt inuentoris; ſed Domini loci, & nihil Fiſco debetur, quatenus puniatur arbitrio Iudicis, & quæ ſit ratio, quod Dominus non poſſit dare licentiam, ibid. Poteſt permittere Dominus, vt alter nomine ſuo operetur, ead. q.16.n.22.

Contrà occupatorem theſauri poteſt agi ciuiliter, & criminaliter, ibid. n.23.

Dominus directus, ſi inueniat theſaurum in re emphyteutica, non data opera, ſed caſu, cuius ſit, & ſi data opera, cui applicetur, an ipſi, an vero emphyteutæ, eadem q.16.n.4.

Theſaurus, ſi fuerit inuentus in fundo emphyteutico, per extraneum cuius erit, ead. q.16.n.25.

Theſaurus, cui hodie de conſuetudine, vel vigore ſtatutorum, applicetur, ead. q.16.n.26. Et an debeat expectare ſententiam Iudicis, ibid. n.27.

Theſaurus inuentus in loco religioſo, & ſacro, vel in bonis Eccleſiæ, cuius ſit, ead. q.16.n.29.

Statuta laicorum, non valent contra Clericos, vel bona Eccleſiæ, circa theſauros, ead. q.n.28. cætera n.30. remiſſiuè.

Arenæ, vel cretæ fodina, vel argenti fodinæ, auri, vel cuiuſcunque materiæ, ſtatuæ, lapides, & ſimulia, an ſit emphyteutæ, vel Domini, ead. q.16.n.29.

TITVLVS emphyteuticus præſumitur ex curſu longi temporis, de cont. emph. q.15.n.1.

TORQVATVS Mareſcottus Romanus, Gubernator Fulginiæ, laudatus, de ſol. can. q.9.n.6.

TRANSIGERE an poſſit emphyteuta, ſuper re emphyteutica, de alien. q.1.n.277.

TRIENNIVM, ſiue biennium, incipit à die contractus, & inueſtituræ, de ſolut. can. qu.7.n.1. niſi adſit iuramentum, n.3. & niſi dictum ſit, quod incipiat à die ſolutionis, n.4.

Triennium, ſiue biennium, debet eſſe continuum: & ideo, requiritur, quod emphyteuta ceſſet in ſolutione per triennium, vel biennium continuum, ead. qu.7.n.5.

Triennium, vel biennium quomodo conſideratur, quando fructus non percipiuntur, niſi ſpatio quinque annorum, de ſol. can. q.1. nu.379.

V

VALASCVS reprobatur in definitione emphyteuſis, Prael. q.1.nu.9.

Ualaſcus de iur. emph. q.32.nu.24. Reprobatur, tenens, Dominum directum agere non poſſe interdicto poſſeſſorio, aduerſus tertium poſſeſſorem, denegantem ſoluere penſionem, de cont. emph. q.31. nu.n.16.

Ualaſc. reprobatur, q.4.n.6. & 7. dicens, emphyteutam prius eſſe excutiendum, antequam conueniatur tertius poſſeſſor, ead. qu.31.nu.17.

Ualaſcus reijcitur, dum tenet, quod ſit vſura, recipere aliquam ſummam pro introitu, ſeu ingreſſu. Prælud. q.16.n.6.

VASALLVS, ſi negat feudum, illud amittit, vel partem negatam, de var. ead. q.5.n.2.

Uaſallus, non tenetur Domino ſeruare fidelitatem, ſi feudum non tradat, eod. tit. q.17.nu.3.

Uaſallus, ſi patiatur, ab aliquo controuerſiam, ſuper feudo, non tenetur petere inueſtituram, ead. q.17.n.3.

Uaſallus, etiam, ſi ipſo iure ſit priuatus, non debet lite pendente, poſſeſſionis commodo priuari, ead. q.n.7.

Uaſallus pendente lite, ſuper euictione, tenetur Domino ad Seruitia, ead. qu. nu.13.

Uaſallus, an poſſit hodie vendere feudum S. R. E. ſtante Bulla Pij V. vel ſubinfeudare, aut petere renouationem, de alien. qu.11. nu.10. & 11.

Uaſallus an poſſit dare rem feudalem, in emphyteuſim, irrequiſito Domino, de alienat. qu.1.nu.313.

VARIARE, non poteſt Dominus directus, in petendo laudemium, ſi elegit viam prælationis, & è contra, & habet locum, ſi minimam partem laudemij recepit, vel ſe compoſuit ſuper laudemio, de laud. q.27.

VENDITIO plurium rerum, eſt vnica venditio, de ſol. can. q.1. num.47.

Uendere licet vnicuique rem ſuam, cui velit, de diuerſ. qu. emphyt. q.9.nu.3.

Uenditio facta, cum pacto, vt emptor venditori teneatur rem venditam, ſtatim emphyteuticare, valet, & minuit de pretio; ſicut pactum de retrouendendo, de cont. emph. q.45.

Uenditio facta rei Eccleſiæ, non ſeruata forma Paulina an valeat, de contr. emph. q.21.n.9.

Uenditio, ſine pretio an valeat, de cont. emphyt. q.46.

Uenditio facta in emphyteuſim, non eſt venditio, ſed conceſſio in emphy-

emphyteuſim, de cont. em 8. quæſt.47.

Venditionis verbum, cont. omnem alienationem quæſt.47.

Venditionis appellatione, non venit hypotheca, & oblig cont. emph. qu.38.n.19.

Venditio an retractari poſſit, virtute l.2. Cod.de reſcind. vend. ex eo, quia in re vendita inuentus ſit theſaurus, vide in verb. Theſaurus.

Venditor, quando tenetur inueſtire pretium, non poteſt inueſtire, extra Territorium, ſed in Territorio, vbi contractus eſt celebratus, nec in bonis emphyteuticis, cenſualibus, fideicommiſſariis, domibus, & molendinis, quando dictum eſt, in fundo idoneo, de diuerſ. quæſt.emphyt.qu.25.

Venditio, ſi fiat duobus, cum conſenſu Domini, qui præferatur, de alien. quæſt.6.

VERBVM Soluere, quid ſignificet, Prælud.q.1.num.8.

Verba non ſunt ſuperflua, quando ponuntur ad tollendas dubitationes, ead.q.1.n.13. Vbi declaratur.

Verbum, Conceſſio, quid importet, ead.quæſt.1.n.19.

Verbum, Emphyteuſis, quomodo pronuntiari, & ſcribi debeat, Præl.quæſt.3.

Verbum, Emphyteuſis, aliquando ſignificat cenſum, Prælud.qu.8. num.24.

Verba magis diſcernunt naturam contractus, quàm natura verbis. Prælud.q.15.nu.6. Declara.num.13.

Verbum, Hæredibus, de quibus intelligatur, de contr.emph. quæſt. 1.num.4.

Verbum, Finitam, & Completam, ſunt Synonyma, de cont.emph. quæſt.2.n.6.

Verbum, Deſcendentibus, quomodo intelligi, & interpretari debeat, de cont.emph.quæſt.1.num.21.

Verbum, Hæres, eſt commune, tam maſculis, quàm fœminis, de ſucc. in bon. emphyt. quæſt.9. numer.13. Declara num.23. & 24.

Verba enunciatiua diſponunt inter contrahentes, de contr.emph. qu.26.nu.5. Vbi declaratur, non habere locum in inſtrumento emphyteutico, & de alienat.q.7.

Verbum, Suis, verificatur in inſtitutione, in bonis propriis teſtatoris, de quibus poteſt diſponere, de ſucc. in bon. emphyt. quæſt. 7.num.3.

Verbum, Hæres, & verbum, Succeſſor, eſt ſucceſſionis vniuerſalis, de ſucc. in bon. emphyt. qu.16.nu.3.

Verba debent aliquid operari, ne ſint ſuperflua, de alienat. quæſt.1. num.217.

Verbum in contractibus, intelligi debent, ne repugnantiam contineant, de alienat. quæſt.1.nu.282.

Verba debent potius iudicari aliquando ſuperflua, quam, quod quis indebitè patiatur. de var.cad.qu.2.num.21.

Verba non debent intelligi ſuperflua, quoties explicitè dicitur, quod implicitè, & tacitè continetur, vel ſaltem ſuperfluitas toleratur, de ſolut.can.q.1.nu.111.

Verba intelligi debent, eo modo expreſſa, quæ tacitè continentur, quamuis aliter poſſent intelligi, eod.n.111.

Verba non dicuntur ſuperflua, ſi remouent aliquam dubitationem, & plenius proſpiciunt, de ſolut. canon. quæſt 1. numer. 11.

Pro verbo, verba reperta, de ſolut. can.quæſt.2.nu.8.

Verbum, Deſcendentibus, quomodo intelligendum ſit, de ſucc. in bon. emphyt. quæſt.9.nu.15.

VIRGILIVS Florentinus Epiſcopus Nucerinus laudatur, de var.caduc. q.3.num.8.

VRBANVS PAPA octauus cum fratre, & nepotibus Cardinalibus laudatur, de var. cad.qu 18.nu.1.

VSVSFRVCTVS an relinqui poſſit in bonis emphyteuticis, vide in verb. Emphyteuſis, & in titul. de ſucc. in bon.emphyt. quæſt.8.

Vſuſfructus bonorum emphyteuticorum, an veniat in legato omnium bonorum, vide in verb. Emphyteuſis.

In vſufruct. legato omnium bonorum, an veniant bona emphyteutica, de ſucc. in bon.emphyt. quæſt.8. & quæſt.13.n.9.

Vſumfructum an poſſit emphyteuta imponere ſuper re emphyteutica, de alienat. quæſt.1.nu.278.

In vſufructu omnium bonorum, relicto Vxori, venit laudemium, de laudem.q.21.n.5.

Vſufructus omnium bonorum appellatione, veniunt laud. ead. q. 21. num.4.

VSVFRVCTVARIVS, & eius heres, an deducant expenſas factas, in recolligendis fructibus, ſi vſufructuarius decedat fructibus pendentibus, de melior. q.1.num.13.

Vſufructuarius debet amittere vſumfructum illarum rerum, quas deteriorauit, & non totum, de variar.caduc.q.2.n.8.

Vſufructuarius minùs iuris habet, quam emphyteuta, de var. caduc. qu.3.nu.3.

Vſufructuarius, habet augumentum latens, & non patens, de ſolut. canon.q.13.nu.4. & 5. Declaratur, quid ſit augumentum latens, & patens.

Vſufructuarius poteſt accuſare de damno dato, de diuerſ. quæſt. emphyt. q.14.n.1.

Vſufructuarius, & emphyteuta æquiparantur, ead.q.num.2. Sed vide in verb. Emphyteuta.

Vſufructuarius an teneatur potiùs vendere fructus Domino proprietatis pro iuſto pretio, quam aliis; Et an teneatur potius locare Domino quam aliis, de diuer.quæſt.emphyt.q.19.

Vſufructuarius, & non proprietarius debet habere laudemium, de laudem.quæſt.21.nu.1. Sed proprietarius debet nouum emphyteutam mittere in poſſeſſionem, n.8.

Vſufructuarius, debet habere vtilitatem prouenientem, ex re, vel propter rem, ead.q.21.n.2.

Vſufructuarius an repetat melioramenta facta, de melior. qu.7. num.21.

Vſufructuarius an teneatur ſoluere collectas, & onera, de melior. qu.10. n.2. & 32. cum ſeq.

Vſufructuarius conſequitur emolumenta, & canones rei emphyteuticæ, deuoluta ad Dominum directum, durante vſufructu, de laudem. q.21.n.9.

VSVRAM, an ſapiat, quando datur pro ingreſſu aliqua ſumma Domino directo. Præl.q 16.n.6.

Vſura eſt lucrum, ex mutuo pacto debitum, vel exactum, ibid. num 7.

VTILE per inutile non vitiatur inſeparabilibus. de cont emphyt. q.8.n.8.& 10. & de diuerſ. qu.emph.q.5.

Vtile dominium transfertur in ſecundum emphyteutam, de cont. emph.q.10.n.4.

Utile dominium eiuſdem ſpeciei, non poteſt eſſe apud duos inſolidum. ibid.n.5. Declaratur.n 8.

Utile dominium, quod eſt apud e[illegible] an ſit ſubiectum ſtatuto Lucorum ſi emphyteuſis [illegible] vide in verbo, Statutum.

UTILITAS Eccleſiæ, in quibus [illegible] ad.quæſt.16.nu.4. & de diuerſ.qu.emph.q.27.

Utilitas Eccleſiæ attenditur, tempore nouæ conceſſionis, & debet concedi, cum illis conditionibus, quæ ab alio reperiri potuiſſent, tempore reſirmæ: aliàs conceſſio non valeret. de cont. emph.q.9.n.6. & an præferatur Agnatus extraneo, vel extraneus Agnato, n.9.

Utilitas præſumitur, ex ſola confirmatione Executorum. de cont. emphyt.q.22.n.1. Declaratur, quando contrarium probaretur, & non fuerit ſeruata forma Breuis, & Paulinæ, nu.2. Vtilitas præſumitur, ex curſu 30. annorum, n.12. Conſiderari debet, reſpectu fructuum, & ipſius rei alienatæ, numer.14. Præſumitur, quando eſt facta pro maiori ſumma, quam in licitatione fuit repertum, vel quando eſſet facta conceſſio in perpetuum, ex qua detrahitur de ſolita reſponſione, vſque ad ſextam partem, num.15. Non debet attendi tempus belli, neque peſtis, neque inundationis fluminis, num.16. Vtilitas quanta eſſe debeat, num.17. Præferri debet ille, qui reduxit rem ad culturam, num.18. Conſiderari debet, tempore contractus, & non ſolùm tempus præſens; ſed etiam futurum, & tempus

ſtr[illegible]menti, ſim[illegible] , & aſſer ſiu Apoſtolice , & interpoſ[illegible]tionis decretis,num.19. Vbi ponitur diſtinctio , vtilitas co[illegible]ſiderari debet tempore contractus præcedentis , & quomodo hoc intelligatur, num.20. Vtilitas eſt cauſa finalis , ex qua Summus Pontifex mo[illegible] ad confirmandas alienationes, num.21. Vtilitas[illegible] conſiderari [illegible] debet, tempore renouationis numer.[illegible] . Agnatus, ſi vult præferri extraneo debet dare quantum extraneus offert , num.26. Nec renouatio fieri d[illegible]bet pro eodem canone quando ceſſat cauſa primæ conceſſionis, num.27. vbi ponitur ratio. Vtilitas conſideratur , quando Eccleſia vendit annuum cenſum, pro extinguendo alio cenſu , pro quo maiorem ſoluebat quantitatem numer.28. Vtilitas non præſumitur num.31. Declaratur ibidem. Probari debet ab emphyteuta,& non ab Eccleſia, num.30. Si duo æmuli concurrant , & vnus offerat iuſtum pretium . alter verò poſteà offerat plus iuſto pretio, quis ſit præferendus, num.32. Vtilitas etiam probatur , quan[illegible]

[illegible] num.33. Et [illegible] io Iudicis, num.34.

[illegible] quæ non tendit in vtilitatem Eccleſiæ, [illegible] , & Eccleſia rei vendicatio, eadem q.2. & [illegible] imenda, ſimul cum fructibus, num.9.

Vtilitas , ſi apparet , ceſſat defectus Capituli , ead. quæſt. numero 23.

Vtiliter, ſi eſt facta alienatio , tempore neceſſitatis val[illegible] , qualemcumque exitum habeat, ibid.n.24.

[illegible]tas, non præſumitur , ex confirmatione Exequutorum , quando non fuit ſeruata forma Commiſſionis, & Pauline, de cont. emphyt.q.22.n.2.

VXOR debet habere laudemium, & non Maritus, quando poſſidet emphyteuſim , vti paraphernalem , & extrà dotem , de laudem. quæſt.21.num.7.

Vxor vide in verb. Maritus.

FINIS.

1 5.430

005643330